vt empireũ celũ in bap. reſeruatuȝ eſſe videreť. Alio mõ põt
dici ꝙ lȝ dicať aperti ſunt ei celi non inuiť ꝙ ei ſoli apti fue-
rint celi: qꝛ ſic ẽt dr̃ vidit ſpm̃ ſcm̃ ſuꝑ ſe deſcẽdentẽ: ⁊ tñ nõ
eſt verũ ꝙ ipſe ſolus viderit qꝛ ẽt Joã. vidit. Joã. i.

¶ An coueniens fuerit ꝙ ſpũs ſanctus deſcenderet in ſpe-
cie colũbe. Queſtio. LXXXIII.

Queritur cũ ſpũs ſanctus deſcenderet ſuꝑ xp̃m
an coueniẽs fuit ꝙ deſcẽderet in ſpẽȝ
columbe potius q̃ȝ in aliqua alia effigie. ¶ Aliq dñt ꝙ non
debuit deſcẽdẽ in ſpẽ colũbe ſȝ magis in figura ignis. Quia
a xp̃o deriuať ſpũs ſcũs in oẽs alios. Joã. i. ſ. De plenitudine
eius nos oẽs accepimus. ſȝ ſ. apl'os nõ deſcẽdit i ſpẽ colũbe
ſed ignis. acti. 2. g̃ ſuꝑ xp̃m ẽt debuit deſcẽdere in ſpẽ ignis.
¶ Aliȷ̃ dicũt ꝙ debuit in eo manifeſtari in varietate lingua
A rum. qꝛ bap. nr̃ cõſirmať baptõ xp̃i. Jta ꝙ i nr̃o efficiť id qȯ
Coueni in ſuo ſignificatũ eſt. Et tñ in eccleſia ꝑmitiua in eis q bapti-
ens fuit zabanť ſpũs ſcũs deſcendebat i varietate linguarũ. Jta g̃ de
ꝙ ſpũs buit fieri in xp̃o. Patet h̃ acti. 10. ⁊. xj. de illis q audiebãt ver
ſcũs de- bũ petri ⁊ deſcendẽte ſuꝑ eos ſpũ ſcõ loquebanť linguis. ⁊
ſcẽderet ẽt acti. 19. ſuꝑ baptizatos a paulo deſcendit ſpũs ſcũs ⁊ loq̃-
in ſpẽ co banť linguis dñm laudãtes. ¶ Dõm ꝙ coueniẽtius fuit ſpi
lũbe q̃ȝ i ritũ ſcm̃ in ſpẽ colũbe apparere q̃ȝ in aliq̃ alia ſpẽ ſuꝑ xp̃m.
alia ſpẽ. ⁊ hoc ꝑꝑ multa q̃ colũbe conueniũt vt applicať ꝓpoſito.
¶ Primo ꝑꝑ diſpoſitionẽ q̃ requiriť in bap. ĩ. vt nõ fict⁹ ac-
cedat. Quia ſicut dr̃ ſapie. i. ſpũs ſcũs diſciplie effugiet fictũ
p^a rõ colũba aũt ẽ aĩal ſimplex aſtutia ⁊ dolo carens. Vñ dr̃. ĩ. 10.
Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes: ⁊ ſimplices ſic̃ colũbe. ¶ 2°
cõpetit colũba ad deſignãdum ſeptẽ dona ſpũſ ſci. Nã bapti
2^a rõ zatis danť dona ſpũs ſci in baptõ vt ait remigius. ſ. ſic̃ oibus
per baptm̃ renatis aperiť ianua regni celeſtis ita oẽs q acci
piunt dona ſpũs ſancti. Jſta ſepteȝ dona ſignanť per ſeptem
B ꝓprietates colũbe vt ait rabanus. ¶ Prima ẽ ꝙ colũba iux
ſeptẽ ꝓ ta fluẽta habitat: ita de ea dr̃ ꝙ habitat iuxta fluẽta pleniſſi-
ꝓpetates me: ⁊ ita vt viſo accipitre mergit ſe in aquã ⁊ euadat. Hoc ꝑ-
colũbe tinet ad donũ ſapie: per quã ſci iuxta ſcripture diuine fluẽta
reſident vt diaboli incurſum euadãt. ¶ Scda eſt ꝙ colum-
ba meliora grana eligit ſibi in cibũ. Hoc ꝑtinet ad donũ ſcie
C qua ſancti ſcias ſanas qbus paſcãtur eligũt. ¶ Tertia ẽ qꝛ
3^a rõ colũba alienos pullos nutrit. hoc ꝑtinet ad donũ cõſiliȷ̃: quo
D ſancti viri hoies qui fuerũt pulli diaboli. i. primitatores eius
4^a rõ doctrina nutriunt ⁊ exẽplo. ¶ Quarta eſt qꝛ colũba roſtro
nõ lacerat. Hoc pertinet ad donũ intellectus: quo ſancti bo-
nas ſcias non peruertũt lacerando eas morẽ hereticorum.
E ¶ Quinta eſt qꝛ colũba felle caret. Hoc ꝑtinet ad donũ pie-
5^a rõ tatis: per quã ſancti irratiõabili ira carẽt. ¶ Sexto eſt qꝛ co
lumba in cauernis petre nidificat. h̃ ꝑtinet ad donũ fortitu-
dinis per quã ſancti in plagis mortis xp̃i qui ẽ petra firma
interdum ponunt: ibi cõſtituẽtes ſuum refrigeriuȝ ⁊ ſpem.
¶ Septimo ẽ qꝛ colũba gemitũ ꝓ cãtu hȝ. hoc ꝑtinet ad do
num timoris ꝑ quẽ ſancti delectanť. ¶ Tertio fuit ꝯueniẽs
ꝙ appareret in colũba ꝑꝑ effectũ propriũ bap. qui eſt remiſ-
ſio pcõꝝ ⁊ recõciliatio ad deũ. Hoc aũt i colũba ꝓprie ſigna
tur: quẽ eſt aĩal domeſticum ⁊ mãſuetũ: ⁊ maxime qꝛ ipſa ſi
gnauit recõciliatiõem dei cũ hoie: ⁊ tranquilitatem reditam
ſeculo. Nã in diluuio ꝑ qȯ ſeculum delebať noe miſit colũ-
bã de archa vt videret ſi defeciſſent aq̃ de facie terre: ⁊ retu-
lit ei ramũ oliue virẽtibuſ foliȷ̃s. geñ. 8. Jn q̊ pax ⁊ mĩa ſigni
ficabať. ſ. ꝙ deuſ iã miſereť ſeculo: ⁊ ceſſaret diluuiũ. Sic ait
Chriſo. in q̃dã omelia. ſ. veteris ẽt recordeť hiſtorie. Jn dilu
uio. n. apparuit h̃ aĩal ramũ ferens oliue ⁊ cõem orbis terra
rũ trãq̃litatẽ anũciãs. Que oia typus erãt futuroꝝ. Et tunc
eni colũba appet liberatorẽ nobis demõſtrãs ⁊ ꝑ ramo oli-
ue adoptiõeȝ gñi hũano affert. ¶ 4° appuit ſpũs ſcũs i ſpẽ
colũbe ſr xp̃ȝ ad deſignaȯ cõeȝ effcm̃ bap. q ẽ ꝯſir° eccl'iſtice
vnitatiſ. vñ dr̃ ad ephe. 5. ꝙ xp̃s tradidit ſemetip̃ȝ: vt exhibe
ret ſibi glorioſam eccleſiã: nõ hñtẽ maculã nec rugã aut ali-
quid hmõi: lauans eam lauacro aque in verbo vite. Jõ ſpiri
tus ſanctus cõueniẽter demõſtratus eſt in ſpẽ colũbe i bap.
qꝛ colũba eſt aĩal amicabile ⁊ gregale. Vñ canticoꝝ. 5. de ec
cleſia: vna eſt colũba mea. ¶ Quinto ſicut coueniẽs ꝙ ap-
pareret in bap. in ſpẽ colũbe ꝑꝑ vnam virtutem q̃ ſpãliter ap
parere dȝ in baptizatis. ſ. charitas. Nã lȝ in bap. oẽs virtuteſ
⁊ dona infundanť charitas tñ eſt oium excellentior. i. corin.
13. ſ. Maior hoꝝ eſt charitas. Et iſta eſt in qua pẽdet tota lex
qꝛ finis legis eſt dilectio ſiue charitas. Ad ro. 13. Colũba aũt
valde couenit charitati. Sicut dicit Chriſo. ſuper Mattheũ
. ſ. Jdeo ſpũs ſcũs ſpẽm colũbe ſuſcepit: qm̃ ꝑ oibus aĩalibus
hec cultrix ẽ charitatis. Oẽs aũt ſpẽs iuſtitie quas hñt ſerui
dei in veritate pñt hr̃e ſerui diaboli in ſimulatiõe: ſolã auteȝ
charitatẽ ſancti ſpũs non põt immũdus ſpũs imitari. Jdeo
g̃ hanc priuatã ſpẽm charitatis ſibi ſeruauit ſpũs ſcũs: qꝛ ꝑ
nullum teſtimoniuȝ ſic cognoſciť vbi eſt ſpũs ſcũs ſicut per
gr̃am charitatis. ¶ Ad primũ arg. dõm ꝙ nõ fuit coueniẽs
ſpm̃ ſcm̃ deſcẽdere in igne ſuꝑ xp̃m ſicut ſuꝑ apl'os. Deſcen
dit. n. ſuper apl'os in igne ꝑꝑ duo. ¶ Primo ad oſtendẽduȝ F
feruorẽ quo corda eoꝝ erant incitãdi ad h̃ ꝙ xp̃m vbiq̃ȝ iter
preſuras ꝑdicarẽt. Et oino in linguis igneis apparuit: Vn-
de Aug. dicit ſuꝑ Joã. Duobus modis oſtendit viſibil'r dñs ſpũs ſanct⁹
ſpm̃ ſcm̃: per colũbam ſuꝑ dñm baptizatũ: per ignẽ ſuper di- deſcẽdit ſu
ſcipulos cõgregatos. Jbi ſimplicitas. hic feruor oſtendiť. Er per apl'os i
go ne aie ſanctificate dolũ habeãt in colũbaȝ demõſtratuſ ẽ. igne ꝓpter
⁊ ne ſimplicitas frigidata remaneat in igne diuiſe ſunt vni- duo
tatẽ in colũba cognoſce. ¶ Alia rõ ad hoc eſt ſm̃ Chriſo. ſ. p°
oportebat xp̃m delictis ignoſcere: qȯ fit in bap. Mãſuetudo 2°
g̃ neceſſaria erat q̃ demõſtrať in colũba. Sed vbi adepti ſu-
mus gr̃am reſtat iudiciȷ̃ tp̃s: ⁊ h̃ pertinet ad ignẽ. ¶ Ad 2^m G
dõm ꝙ nõ fuit coueniẽs ſpm̃ ſcm̃ oñdi in xp̃o i varietate lin
guarũ. ¶ Primo qꝛ in xp̃o debebat nũc fieri manifeſta oſtẽ
ſio ſci ſpũs: ⁊ ad h̃ oportebat ꝙ aliqd exterius videretur. Jn
baptizatis aũt nihil exterius apparebat: ſed ſolũ loquebanť
linguis. Et iſta erat iperfecta oſtenſio reſpectu eiuſ q̃ in xp̃o
fieri deberet. Nã in apl'is maior facta eſt qꝛ illi non ſolum lo
quuti ſunt variȷ̃s linguis. ſed ẽt lingue ignee exterius appa-
ruerũt ⁊ ſederunt ſuꝑ ſingulos eoꝝ act. 2. Jdeo non ſufficie
bat in xp̃o tã parua oſtenſio. Jn iſtis aũt baptizatis q̃liſcũq̃ȝ
ſufficiebat: qꝛ ſepe fiebat ẽt qꝛ iſti nõ erãt ꝑſone ꝑcipue noui
teſti in qbuſ aliqd põderet ſicut apl'i ⁊ aliȷ̃ ꝑdicatores. ⁊ ꝑꝑ
h̃ qꝛ apl'i erant colũne legis xp̃i: ⁊ qꝛ apitio ſpũs ſci ſuꝑ eos
fuit q̃ſi ꝑma debuit eẽ illa mãifeſtior. Vñ nõ ſolũ loq̃bantur
linguis. ſȝ etiã factus eſt repẽte ſonus ⁊ deſcẽdit i igne ſpũs
ſcũs ⁊ lingue ignee ſuꝑ ſingulos ſederũt. A fortiori g̃ i xp̃o
q erat totũ bonuȝ ⁊ q̃ apitio ſpũs ſci fuit ſimpl'r ꝑma debuit
eẽ totaliter mãifeſta: vt nemo ȯ ea poſſet dubitare. Et ſic nõ
ſufficiebat ꝙ ſoluȝ deſcẽderet i eũ ſpũs ſcũs faciẽdo euȝ loq
linguis variȷ̃s. ¶ 2° qꝛ iſta oñſio erat aliq̃l'r calũniabiliſ. Nã
poterat putari ꝙ iſtã peritiã linguaꝝ ex exercitio hũerat. Jõ H
p^a facie q̊uſq̃ȝ diſtitereť an ꝑ doctrinã hũiſſet peritiã liguarũ
nõ circũſtabat de miracnlo. Si aũt in aliq̊ ſigno exteriori vt
colũba vel igne deſcẽderet ſpũs ſcũs ma^m ſed erat miraculũ I
¶ 3° qꝛ loq variȷ̃s linguis nũq̃ȝ viſuȝ fuerat apud iudeos ẽt
miraculo ꝓuenire. Jõ ſi viderẽt xp̃m loq variȷ̃s linguis ſubi
to admirarenť ⁊ tñ nõ cognoſcerẽt diſtincte eẽ miraculuȝ: ſȝ
dubitarẽt vñ h̃ ꝓueiret. Et putarẽt aliq ꝙ forte xp̃s arripie-
bať a demõe cũ arreptiçȷ̃ aliq variȷ̃s linguis loquanť quas
extra paſſiõeȝ oino ignorãt. Sic. n. erat de ſaule qꝛ dr̃ ꝑ reg.
18. ꝙ arripiebat eum ſpũs dñi malus ⁊ ꝓphabat i medio do
mus ſue. i. loq̃bať aliq̃ q̃ alias ex paſſionẽ neſciebat. Sicut
ꝓphe aliq̃ magna dicũt qñ a deo actual'r illuſtranť. Aliȷ̃ pu-
tarẽt xp̃m eſſe ebriũ ⁊ id loq variȷ̃s linguis ꝑcõfuſiõe ⁊ erro
re. Sic. n. fuit qñ apl'i deſcendẽte ſpũ ſcõ loq̃banť variȷ̃s lin-
guis. Nã multi iudeoꝝ irridebãt eos dicẽtes. Jſti muſto ple
ni ſunt. acti. 2. Nõ g̃ fuit coueniẽs talem oñſionẽ firi in xp̃o
que poſſet prima facie indubiũ reuocari ⁊ in malũ iudicari.
Jn colũba ãt nihil hoꝝ erat. Jdeo in illa coueniẽter ſpiritus
ſanctus apparuit ſuper xp̃m.

¶ An colũba in qua apparuit ſpiritus ſanctus fuit verum
aĩal: vel ſolum effigies. Queſtio. LXXXIIII.

Queritur de colũba i q̃ apparuit ſpũs ſcũs ſuꝑ opio q̃rũdã
xp̃m an fuit veꝝ aĩal: vel ſolum effi- p^a rõ
gies eius. ¶ Dñt qdam ꝙ nõ fuit verũ aĩal qꝛ illud cui⁹ ſpe
cies ſolũ apparet nõ eſt verũ ſed ſolã ſil'itudinẽ veri hȝ. ⁊ tñ
Luc. 3. dr̃ ꝙ deſcẽdit ſpũs ſcũs corporali ſpẽ ſicut colũba i ip
ſum: g̃ non fuit vera colũba ſed ſil'itudo colũbe. ¶ Jtẽ nihil 2^a rõ
deus facit fruſtra: ſicut nec nã ſicut pȝ. i. de celo ⁊ mũdo. ſed
cum colũba illa nõ venerit ad aliqd efficiendũ ſed ſolũ ad ſi-
gnificandum ⁊ vt preteriret illico vt ait Auguſti. in ſermo-
ne de trinitate fruſtra fuiſſet vera colũba. Quia idem pote-
rat fieri per columbe ſimilitudinem hic quod per veram co-
lũbam. ¶ Aliȷ̃ dicunt ꝙ colũba iſta fuit verum aĩal ⁊ dicũt
ꝙ ſicut nõ decebat ꝙ filius dei q erat patris veritas vtereť
aliqua

aliqua fictiōe: ⁊ ideo nō fantasticum ſed verum corpus acce
pit: ita ſpiritus qui dicit̃ ſpiritus veritatis. Jo.16. non debuit
vti aliq̃ fictione ſed ipſe venit ī colūba. Hoc tꝫ ſanctus Tho.
3.pte ſume.q.49.arti.7. Idem ēt tenet aug. in lib. de agone
christiano dicēs. Nec hoc ita dicimus vt dn̄m Jeſuꝫ chriſtū
ſolum dicamus verū corpus habuiſſe ſpm̄ autē ſcm̄ fallaci-
ter apparuiſſe oculis hoīum: ſed ambo illa corpora vera eſſe
credimus. Rationē huius aug. poſtea ſignat ibideꝫ inuens
ꝙ ſi ſpūs ſanctus aſſumpſiſſet ſil'itudinem colūbe ⁊ non ve
ram colūbam fuiſſet hoc q̃ſi facilius eſſet ſibi fabricare illam
ſimilitudinē q̃ꝫ verā colūbam facere. Qꝺ nō eſt verū. Unde
dicit ibidē. Sicut nō oportebat vt ſpūs ſcūs falleret hoīes: ſi
cut nec hoīes falleret filius dei. Sꝫ oīpotēti deo q vniuerſaꝫ
creaturā ex nihilo fabricauit nō erat difficile verū corpus co
lūbe ſine alioꝝ colūboꝝ miniſterio figurare: ſicut nō fuit ei
difficile verū corpus in vtero marie ſine virili ſemine fabrica
re cui creatura corporea ēt in viſceribus femine ad forman-
dum hoīem: ⁊ ēt in ipſo mūdo ad formādaꝫ colūbam iperio
dn̄i volūtatiq; ſeruiret. Et ſic vult ꝙ colūba illa vera fuerit.
¶ Dōm ꝙ nō apparet ex neceſſitate an vera fuerit iſta colū
C ba vel ſolū ſil'itudo cū ſacra ſcriptura nō oſtendat exp̄ſſe nec
etiā aliqua rō videat̃ determinate ad hoc ꝙ eſſet vera colū-
ba. Rōnes tn̄ ſue nō multum mouēt. ¶ Alij ergo tenent ꝙ
D iſta colūba non fuerit vera ſed ſolū ſimilitudo colūbe. Sic tꝫ
Nico. ſuper Mar. ⁊ aſſerit multos doctores tenere. Et niſi
obſtet auctoritas aug. cui multū fauēdum eſt ēt ſi nihil pro
bet qn̄ ꝯ eum manifeſte ꝓbare nō poſſumus veriſimiliꝰ mi-
hi videretur iuxta Nicolaū ꝙ nō fuerit vera colūba. Et ſatiſ
ſunt cōuenictia motiua illa duo q̃ in p̄nº allegātur cū Luc.
dicat ſpm̄ ſcm̄ deſcēdiſſe corporali ſpē ſicut colūba in ipſum.
⁊ duo mouēt hic. ¶ Primo q: dicit corporali ſpē. i. in ſil'itu-
E dinem corporis q: ſpēs nō accipit̃ ibi pro nā ſpecifica. ſed ꝓ
ſil'itudine alicuius rei. Et ſic inuit̃ ꝙ non erat illud corpus
verū qꝺ oſtendebat̃ ſed ſpēs illius. i. ſil'itudo alias diceretur
ſpūs ſcūs deſcēdiſſe in corpore ſi realiter in colūba appare-
ret. Sic. n. ſcriptura interdū ponit aliqd eē corporale vel ap-
parere corporaliter qꝺ tn̄ non eſt corpus nec corporaliter ſe
hn̄s vt oſtēdat ꝑ hoc veritatē rei. Sic pꝫ ad coloſſen. ſ. i xp̄o
inhabitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter: ⁊ tn̄ certū
eſt ꝙ deitas nō eſt corpus nec pōt in aliq̃ corporaliter eē. Et
tn̄ dixit corporaliter. i. realiter: q: apud antiquos ⁊ maxime
circa ſimplices illud ſolum vere eſſe putabat̃ qꝺ corpuſ erat
que aūt nō erant corpora nec videbant̃ dicebant nō eſſe ve-
re ſed ſolum interius fictionē. Quia aūt deitas erat vera in
xp̄o ⁊ nō per ſolam gratificationeꝫ ſicut in nobis dixit ibi eē
plenitudinē deitatis corporaliter. i. realiter. Si g̃ fuiſſet h̕ ve
ra colūba illa in q̃ ſpūs ſcūs deſcendebat ſicut exterius vide
batur nō diceret̃ ꝙ deſcēderet ſpūs ſcūs in corporali ſpecie:
ſed in corpore: q: ſpēs vt h̕ accipitur diminuit ꝺ veritate rei.
Patet etiā q: nō dicimus ꝙ ſolus xp̄s habuit ſpēm corpo-
ris vel venit ad nos in ſpē corporali: ſed dicimus ꝙ venit in
corpore. Si g̃ ſpūs ſcūs apparuiſſet in vera colūba ſicut xp̄ſ
in vero corpore nō diceret̃ ꝙ deſcendit corporali ſpē ſꝫ deſcē
dit in corpore vel corporaliter. Sic ēt in alijs locis ſcripture
qn̄ ponit̃ ſpēs non credit̃ eē vera res ſed ſil'itudo. Sic pꝫ nu
meri.9.ſ. A veſpere aūt ſuper tētoriū erat q̃ſi ſpēs ignis vſq;
mane. Per diē apebat illud nubes ⁊ ꝑ noctē q̃ſi ſpēs ignis
Et ſic dicimus ꝙ illa colūna ignis nō fuerit verus igniſ ſed
ſolū hēret ſplendorē ignis. Et tn̄ quātuꝫ ad ſubſtātiā nubes
erat que per diē habebat colorē nubis. per noctē vero ſplen-
dorem ignis. ⁊ ſic erat ſemꝑ eadē colūna. Alioquin oporte-
ret bis quottidie mutare colūnas ⁊ facē quottidie noua mi-
rabilia ⁊ multa alia incōuenientia vt declaratū eſt exo.18. ⁊
numeri.9. Ita g̃ hic ſpēs pro ſil'itudine accipiet̃. ¶ Scꝺo q:
F dr̃ ſicut colūba in ipſum ꝑ qꝺ ēt ſignatur ꝙ non erat colūba
vera ſed ſicut colūba. ſ. ſolā ſil'itudinem hn̄s. Hoc vr̃ etiā col
ligi aliq̃liter ex verbis Hieronymi ſuꝑ Mattheū dicētis mi-
ſteriū trinitatis in bap. demōſtrat̃ dn̄s baptizat̃ ſpūs deſcen
dit in habitu colūbe. Si tn̄ voluiſſet eā eſſe veram diceret ꝙ
deſcēderet in colūba ⁊ nō ī habitu colūbe. Satis quoq; mo
uet illa rō. ſ. ꝙ fruſtra eſſet fieri nunc veraꝫ colūbam cum ad
iſtud qꝺ deus volebat ſufficeret ſil'itudo colūbe. ſ. ad h̕ ꝙ vi-
G deretur ab hoībuſ. ¶ Motiua autē aug. ad h̕ ꝙ fuerit vera
colūba non ſunt ſatis efficatia. Primuꝫ eſt ꝙ ſicut dicimus
xp̄m habuiſſe verū corpuſ ita etiā credamus ſpūm ſcūm ha-
buiſſe verū corpus. Sed iſtud nō eſt neceſſariū cuꝫ h̕ ſic ma
gna diſſil'itudo. Nā in xp̄o fuit neceſſariū verū corpus: qa ſi
nō hūiſſet verū corpꝰ nō fuiſſet hō ⁊ ꝯn̄r nō fuiſſet paſſibiliſ
ſēſibil'r: q: corpa fantaſtica nihil ſentiūt. xp̄s tn̄ ad nihil aliꝺ
p̄ncipaliter carneꝫ aſſūpſit niſi vt dolores nr̄os ſuſciperet ⁊
per dolorem ſuū ſatiſfaceret ꝓ nobis. yſa.53.ſ. vere langores
nr̄os ipſe tulit: ⁊ dolores nr̄os ipſe portauit. Diſciplina pa-
cis nr̄e ſuꝑ eum: ⁊ liuore eius ſanati ſumus. etiā q: oportuit
xp̄m mori ⁊ ꝑ mortē ſuam nos recōciliādi eramus deo. ſi tn̄
habuiſſet corpus fantaſticū non profuiſſet eiꝰ aduētus ī mū
dum. ¶ Item q: neceſſe erat xp̄m eſſe hoīem vt nos redime b
ret q: ſm decretū ⁊ exigentiā diuine iuſticie hō pro hoībus
debuit ſatiſfacere vt illi videret̃ puniri q peccauerāt: cum
ille q erat cognatus coꝝ ⁊ attinebat ad illos debitū eorum
in ſe trāſumeret. Si aūt xp̄s nō fuiſſet verus nō pertineret I
ad ſpēm nr̄am: iō non poſſet cōuenicter in ſe trāſumere debi
ta nr̄a ēt ſi aſſumpſiſſet corpus paſſibile alteriꝰ ſpeciei. opor-
tuit ergo xp̄m hēre verū corpus humanū. Nō erat ſic de ſpi
ritu ſcō: q: colūba in q̃ dr̃ deſcēdiſſe ſolū fuit vt videret̃ ꝙ de
ſcendebat ſpūs ſcūs ſuꝑ xp̄m. Ad hoc aūt ita ſufficiebat ſil'i
tudo colūbe ſicut vera colūba. Ideo nō erat ſil'e de xp̄o. Ip-
ſe quoq; aug. in ſermōe de trinitate ponit multas diſſimilitu
dines inter corpus aſſūptum a xp̄o ⁊ colūbam in q̃ deſcen-
dit ſpūs ſcūs. Quia corpus xp̄i fuit aſſūptum ad vnitatem
ipoſtaſis a verbo: colūba autē non fuit aſſūpta a ſpiritu ſcō
ad vnitatē pſone. ¶ Itē dicit ꝙ filius dei poterat dici homo pª
⁊ tn̄ ſpiritus ſcūs nō poterat dici colūba eē ex eo tp̄e quo in
colūba apparuit. ¶ Itē dicit ꝙ corpuſ aſſūptum ē a filio ad 2ª
ſemꝑ manendū: colūba autē ſolum fuit ad ſignificandum ⁊
trāſeundū. Et ponit exēplū de flāma que apparuit in rubo
⁊ de tonitruis ⁊ fulgoribus apparētibus in datione legis. 3ª
Cum g̃ ipſe ponat magnā differentiā inter corpus xp̄i ⁊ co-
lūbaꝫ ſpūs ſancti nō arguit̃ bene ex ſil'itudine. ſ. ꝙ ſi xp̄s ha
buit verū corpus q: etiā ſpūs ſcūs apparuerit in vera colū-
ba. ¶ Scōm motiuū ē q: dicit ita deo fuiſſe facile facere co-
lūbam verā ſicut aliqd aliud id ꝙ in illa appareret. ¶ Dōm k
ꝙ verum eſt ⁊ tn̄ non ē iſtud motiuū tenentiū ꝯrium. ſ. ꝙ iō
deus fecit ſil'itudinem colūbe q̃ſi hoc leuius eſſet q̃ꝫ veram
colūbam facere. Quia manifeſtum eſt non eſſe magis facile
deo creare vnā muſcā q̃ꝫ creare celum ⁊ terrā cū vtrūq; exi-
gat eq̃liter potentiā infinitā ⁊ per minorē nō poteſt fieri: ⁊
vtrūq; ſufficiēter ꝑ dei voluntatē fit. Sed motiuum eſt quia
lꝫ quātum ad deū ſint iſta equalia: in ſe tn̄ nō ſunt eq̃lia. Iō
deus qui oīa moderat̃ ponēs illa in ſuis ordinibus nihil fa-
cit niſi ſm exigentiā rerū. ſ. quātum neceſſariuꝫ eſt ad finem
illum ad quē res eſt. Et quicqd ſuper h̕ eſt: ſuperuacuuꝫ eſt.
⁊ ſuꝑflua nō poſſunt reduci ad ordinē. ¶ Ad faciēdum tn̄
iſtam oſtenſionē quā deus volebat ſufficiebat ſil'itudo colū
be ⁊ equalis erat. ſ. q: nihil minus ſil'itudine illa habūdare
poterat ad iſtā oſtenſionem faciēdam. Colūba autē vera ſuf
ficiebat ad iſtam oſtenſionē faciēdam: ⁊ tn̄ ſuꝑhabundabat
q: veritas colūbe extendebat ſe ad quoſdā actus quoꝝ nul
lus erat hic neceſſarius: ideo quicqd in hac colūba erat vl-
tra ſil'itudinem ſuꝑfluum erat: lꝫ ita eſſet facile colūbam ve-
ram ſicut apparētem fieri. ¶ Eſt ergo veriſimiliꝰ colūbā fuiſ L
ſe apparentē q̃ꝫ veram. ¶ Tertium motiuū erat. ſ. ꝙ ſicut fi
lius dei hoīes nō debuit fallere ita nec ſpūs ſcūs cuꝫ ipſe vo
cetur ſpūs veritatis. Ideo ꝙ debuit eſſe vera colūba. Iſtud
ſufficit. Naꝫ ſpūs ſanctus fallere nūq̃ꝫ debuit nec tn̄ falleret
ſi ſolā colūbe ſimilitudinē acciperet. Quia veritas in opera
tionibus cōſiderat̃ reſpectu alicuius finis Dicet̃ g̃ tunc res
eſſe vere qn̄ per eas ſufficiēter ⁊ vere peruenit̃ ad finē inten
tum. Sicut in ludis in q̄bus accipiūt̃ humana ſimulachra
que per artificiū mouētur ⁊ belloꝝ ſimilitudines inter ſe ge
runt. Nā illi veri ludi ſunt: finis. n. eoꝝ eſt iocunditas per il
los ꝓcuranda. Et q: ꝑ illa ſimulachra pugnātia vere ⁊ ſuf-
ficiēter hoc inducit̃ veri ludi illi eſſe dn̄r: lꝫ non ſint hoīeſ ve
ri: ſicut apparent q: nō ſunt ibi ad finem alicuius actus hu
mani: nec etiā videntes illos ludos dn̄r falli per hoc ꝙ vidēt
ſimulachra que nō ſunt veri hoīes cum ſciāt illa nō eſſe ibi
ad aliquē actum ꝓprie humanū ſed ad illum q exterius ap-
paret ⁊ v̕e ꝑ illa ſimulachra exercet̃. Sic ēt lꝫ colūna ignis
q̃ iudeis appebat ꝑ noctē nō eēt verꝰ ignis vt ꝓbatū ē exo.
14. ⁊ nūeri.9. nō tn̄ dicebat̃ ibi aliqd falſū eē: q: illa ſil'itudo
ignis ita ꝑfecte faciebat oīa ad q̃ erat ſicut feciſſet v̕e ignis.
nā ſolum

Diſſimilitudīes cōpoſiti a xp̄o aſſūpti ⁊ colūbe a ſpū ſcō aſſūpti

nā ſolū erat ad illuminādū caſtra ꝑ noctē ⁊ ad oñdendū viā
ſi aliqñ ꝑ noctē ambularēt. Sic exo. 18. Jſtud āt ꝑfecte facie-
bat ſilr̄itudo ignis. Si autē fuiſſet colūna illa ad calefacien-
dum caſtra nō ſuffeciſſet ſilr̄itudo ignis: ſed oporteret eſſe ve
rum ignē. Jta nunc colūba in q̄ dr̄ ſpūs ſcūs deſcēdiſſe erat
ad ſolam oſtenſioneʒ vt ipſe Aug. ait in ſermōe de trinitate.
ad hoc ſufficiebat ſilr̄itudo colūbe. Si autē fuiſſet illa colūba
ad gignēdum colūbos vel vt poſtea aſſumeref in cibuʒ non
ſufficeret ſilr̄itudo colūbe ſed oporteret eſſe veram colūbam.
Et h̄ modo ſpūs ſcūs non fallebat hoieſ: qꝛ intentio dei erat
oñdē ꝙ ſpūs ſcūs deſcēdebat ſuꝑ xp̄m. Q̄ ita ſufficiēter ſi-
gnabaf per ſilr̄itudinem colūbe ſicut per verā colūbam. Nō
ergo erat deceptio. Si aūt dicas ꝙ aliqui vidētes putarēt eē
veram colūbam ⁊ fallerētur: dōm ꝙ nō erat inconueniens.
Primo qꝛ nihil mali ſeq̄batur ex h̄ errore. Scd̄o qꝛ deus nō
intendebat eos in h̄ fallere: cū ipſe non intēderet oſtendere
hoibuſ illam ſilr̄itudinem tāq̄ʒ verā colūbam ſed ſolū vt oſtē
dentē ſpm̄ ſcm̄ qui tam in ſilr̄itudine q̄ʒ in vera colūba equa-
liter oſtenderef: ⁊ ſic nō fallēt. Secus aūt de xp̄o qꝛ ſi nō ha
buiſſet verū corpus ſicut apparebat nec fuiſſet verus homo
nos falleremur: qꝛ nō poſſemus cōſeq per eū effectum illuʒ
ad quē ipſe dicebat ſe veniſſe. ſ. vt noſ redimeret. ¶ Jtē ſi ad
hoc ꝙ ſpūs ſcūs nō falleret nos oporteret ꝙ iſta fuiſſet vera
colūba ēt oportuiſſet ꝙ ignis ⁊ lingue i q̄bus ſpūs ſanctus
deſcēdit ſuꝑ apl̄os fuiſſent vere lingue ⁊ verus ignis vl̄ ſal
tem verus ignis cū ita videref. Et tñ nō erat ignis ſed ſoluʒ
ſilr̄itudo ignis act. 2. ſ. ⁊ apparuerūt illis diſpartite ligue tāq̄ʒ
ignis. Non ḡ oportuit eſſe h̄ veram colūbam: ſed veriſimiliꝰ
fuiſſe ſolā ſilr̄itudinē: non tñ intedimꝰ ꝑ hoc repugnare aug.
¶ Si quis autē velit dicere ꝙ fuit vera colūba rñdebit ad
duo argumēta p̄dicta ſicut illi reſpōdent. ¶ Ad primū dōm
M' rñſio ad pᵐ ꝙ ſpūs dr̄ deſcendiſſe in ſpē vel ſilr̄itudine colūbe: non ad ex
cludēdum veritatē colūbe: ſed ad oſtendenduʒ ꝙ ſpūs ſcūs
nō apparuit in ſpē ſb̄e ſue. Dōm tñ ꝙ iſta ſolutio hēret aliq̄li
ter locū ſi Lucas poſuiſſet vnū ſolum ꝙ excludet veritatem
colūbe. ſ. dicēdo ꝙ deſcēdit in colūbe ſpē. Ponit tñ duo ꝙ de
ſcēdit in corporali ſpē ⁊ ꝙ deſcēdit ſicut colūba. Si. n. dicas
ꝙ dr̄ ſicut colūba nō ꝙ illa eſſet vera colūba ſʒ ꝙ ſpūs ſcūs
nō eſſet colūba manet tunc q̄ dr̄. ſ. deſcēdit in corporali ſpē.
N ad 2ᵐ Et tñ ſi eſſet vera colūba diceref deſcendit i corpore ⁊ nō in
corporali ſpē. ſ. ſilr̄itudine corporis: vt. s̄. declaratū eſt. ¶ Ad
2ᵐ ar. dn̄t ꝙ nō fuit ſuꝑfluum formare vnā veram colūbam
vt in ea ſpiritus ſcūs appareret: qꝛ per ipſam veritatē colū-
be ſignificef veritas ſpūs ſancti. dōm ꝙ nō cōuenit qꝛ ſignū
dʒ eſſe ꝑ ſe cognitū. ⁊ tñ etiā ſi illa eſſet vera colūba que ſuꝑ
xp̄m deſcēdit non cōſtaret vidētibus an eſſet vera colūba vl̄
ſilr̄itudo colūbe. Et ſic eſſent ita dubij de ſigno ſicut de ſigna
to. Nō ergo ſignabaf veritas ſpūs ſci per veritatē columbe
cū non cōſtaret an eſſet vera colūba: maxime qꝛ ad ſignificā
dum aliq̄d eſſe veꝝ non opʒ ſignū eſſe rem verā: qꝛ al̄s ad ſi
gnificandū verū hoiem non ſufficeret imago hoīs picta vel
ſculpta: ⁊ tñ ſufficit. Jō nō oportebat ad h̄ eē verā colūbam.

¶ Quomodo ⁊ a quo mouebatur iſta columba ſuper xp̄m deſcendens. Queſtio. LXXXV.

Queritur q̄ūo mouebatur iſta colūba deſcēdēs
A rñſio q̄rūdam ſuper xp̄m ⁊ a quo mouebaf. ¶ Dōʒ
ꝙ circa hoc differt an iſta fuerit vera colūba vel ſilr̄itudo ſo-
la. Si fuit vera colūba poterat moueri ml̄tipl̄r. ¶ Uno mō
ꝙ moueref a vento ipellente eā deſcenderē ſuper xp̄ʒ. ſic etiā
dr̄ nume. xj. de coturnicibus q̄s deꝰ detulit inⁱ caſtra iudeoꝝ
ſ. Uentus aūt egrediens a dñis arreptas trans mare cotur-
nices ꝯtulit ⁊ dimiſit in caſtra. Jdē. ps. 77. ſ. trāſtulit auſtrū
de celo ⁊ induxit in v̄tute ſua aphricuʒ. Et pluit ſuꝑ eos ſic̄
puluerē carnes. Jta nūc poterat colūba iſta moueri a vento.
Aliquis dicet ꝙ nō poterat ventus dirigere iſtā colūbaʒ ad
veniendū. Pōt dici ꝙ facil̄r fieri poterat. ſ. qꝛ ille ventus ſu
ſcitaref a deo ⁊ moueret colūbā ad volūtatē dei. Nā ſic fuit
de vento tolēte coturnices. Nā dr̄ vētus egrediens a dño. i.
B quē deus miſit. Sic fieret hic. ¶ Dōm ꝙ poſſet aliqual̄r ſta
re: ſed nō eſt modus ſatis cōueniens: ſed ſi hoc ꝑ ventuʒ fie-
ri deberet lʒ deus illū ventū ſuſcitaret eſſet tñ de ventis qui
alias ſolēt flare nāliter qꝛ alias nō fieret per vētuʒ ſʒ totū eēt
miraculū. Sic fuit in portatiōe coturnicū quia vētus eas de
ferens fuit nālis. ſ. africus. ſic dr̄ ps. 77. Abſtulit auſtrum
de celo ⁊ induxit in virtute ſua africū. Uenti aūt ſolēt flare
ex partibus lateralibus a diuerſis pūctis celi: de celo autem
directe verſus terrā raro vētus aliq̄s deſcendit. Et qñ deſcē
dit ñ ē motꝰ ſuꝰ regularis. Jō nō ſatis ꝯueniebat ꝙ ꝑ vētuʒ
colūba deſcenderet. ¶ Jtē pʒ efficacius qꝛ ſi per ipetū venti
moueref iſta colūba oporteret ꝙ ipſa illideref ad terram ex E
ipetu ſi vētus non ceſſaret anteq̄ʒ ꝑueniret colūba ad xp̄m.
Si aūt ceſſaret ventus ipſa colūba laſſata ipetu vēti caderet
in terra viribus deſtituta. Sic fuit de coturnicibus q̄s deuſ
detulit vſq̄ʒ ad caſtra ⁊ poſtea cadebāt in circuitu caſtroꝝ
numeri. xj. Jſta tñ colūba deſcendit ſuꝑ xp̄m ⁊ manſit ſuper
eum quieta. Joā. i. ſ. ſuꝑ quē videris ſpm̄ ſcm̄ deſcendētem ⁊
⁊ manentē ſuper eū. ⁊ Mar. i. dr̄ ⁊ ſpm̄ ſcm̄ tāq̄ʒ colūbaʒ de
ſcendentē ⁊ manētem in ipſo. Jdeo nō fuit per ipetuʒ venti.
Si aūt dicas ꝙ iſtud ſequeref ex ipetu venti: ⁊ tñ deus te-
nuit colūbam quietā ſuꝑ xp̄m ꝯ̄ impetū venti: hoc nō cōue-
nit: qꝛ tunc ponerēt plura miracula. Et ad h̄ melius diceref
ꝙ deus q fecit colūbam ſtare ēt fecit eam moueri ꝑ aliū mo
dum: ita ꝙ nō eſſet ꝯ̄rietas in operibus ſuis. ſ. ꝙ per vnum
opus ꝓuideref dāno q̄ ipotaref per alterū qꝛ iſtud ꝑtinet
ad deordinationē vel impotentiā. ¶ Aliter pōt dici ꝙ deus
iprimeret illi colūbe deſideriū ad deſcēdendū ſuꝑ xp̄m ⁊ ma
nendū ſuper eū. Nā ſi illa eſſet vera colūba poſſet ꝑ ſe ipſaʒ
moueri. Solum tñ deerat ꝙ deerat ꝙ moueref ad illū locuʒ
ad quē deus vellet. ſ. ad deſcendendū ⁊ manēdum ſuꝑ xp̄m
⁊ qꝛ deus ꝑ nām brutis ⁊ ēt inanimatis indidit inclinatio-
nes ſm̄ q̄s mouenf ad loca ſua: vel ad ea que ſibi cōueniunt
ita nūc poſſet colūbe iſti iprimere deſideriū deſcendendi ſuꝑ
xp̄ʒ ⁊ manēdi. Et facēt iſtud ſicut cū nāl̄r mouef. Et tūc deꝰ
nihil faceret realiter de iſto motu: ſʒ colūba totū facēt poſtq̄ʒ
deus ſemel ipreſſiſſet ei deſideriū ad illud faciēdū. ¶ Aliter D
dicunt q̄dam ꝙ ſpūs ſcūs mouebat iſtam colūbam. Nā ipſe
deſcēdit in colūba: ipſe ḡ eam mouebat: ſed dōm ꝙ h̄ nō ſtat
Nā ſpūs ſcūs illaʒ nō mouit vt declarabif. ȷ̄. in q̄dam q̄ōne.
¶ Aliter p̄t dici ꝙ iſta colūba moueref ab angelo. Et iſtud
erat valde cōueniens qꝛ angeli ſunt miniſtri dei ad ebreos. E
p̊ ⁊ ipſi deſeruiūt volūtati dei in oibus q̄ deus vult fieri. ps.
102. bn̄dicite dño oēs angeli potētes virtute faciētes verbuʒ
illius. bn̄dicite dño oēs virtutes miniſtri eius q facitis volū
tatē eius. Sic. n. factū eſt de abachuc quē deus voluit ire in
caldeā ⁊ ang. portauit eum ꝑ capillū daniel. 14. ¶ Si auteʒ F
dicaf ꝙ nō erat iſta vera colūba: ſʒ ſilr̄itudo nō pn̄t ſtare oēs
modi. s̄. aſſignati. Nā non diceref ꝯueniēter ꝙ ꝑ ventū por-
taref qꝛ tales ſilr̄itudines ſunt corpora fcā de aere ⁊ diſſipa- G
renf per ipetum fortis vēti. etiā qꝛ poſtq̄ʒ ventus ceſſaret im
pellere illā ſimilitudinē caderet i terrā cum in ſe nō haberet
aliquas vires ꝑ quas ſe teneret qꝛ nō erat aial. ¶ Scd̄ſ mo
dus etiā. s̄. poſitus nō cōueniret qꝛ non poterat iprimi aliq̄
deſideriū a deo illi ſilr̄itudini ad deſcendendū ⁊ manēduʒ ſu
per xp̄m cū eſſet corpus inanimatū non hn̄s in ſe principiuʒ
ad aliq̄d agendū. ¶ Tertius modus non cōuenit ſicut nec
ꝯueniebat ſuꝑiori poſitiōi: cū ſpūs ſcūs nihil vere moueat ꝑ
ſe ipſum. vt. ȷ̄. dicef. ¶ Quartus modus eſt cōueniēs ⁊ veri
ſil̄is. ſ. ꝙ ange. aliq̄s aſſumpſerit illā ſilr̄itudinē colūbe fabri-
catā de aere ⁊ mouerit eā vſq̄ʒ ad xp̄m ⁊ fecerit manere ſuꝑ
eum q̄ʒdiu manere oportuit. Jſtud aūt cōuenit angelis qꝛ ſi
milia ipſi facere ſolent. Patet de colūna ignis ⁊ nubis p̄ce-
dente iudeos q̄ ſil̄r erat corpus formatū de aere ⁊ mouebaf
ꝑ angelum exo. 14. ſ. Tollēs qꝛ ſe ang. dei q p̄cedebat caſtra
iſrael abijt poſt eos ⁊ cū eo pariter colūna nubis. Sic ēt ſe-
pe angeli formātes ſilr̄itudines corpoꝝ humanoꝝ apparue
runt in eis ⁊ loquebanf ⁊ comedebāt. vt pʒ de tribus ange
lis qui venerūt ad abrahā geñ. 18. ⁊ de duobus q iuerūt ſo-
domā geñ. 19. Et tñ angeli nō hn̄t corpora nāliter cū ſint pu
ri ſpūs. ps. 103. ⁊ ad ebre. p̊. ſ. Qui facit angelos ſuos ſpūs. i.
ſb̄as ſpirituales. Opʒ ḡ ꝙ aſſumāt illa corpora de elemētis. ſ.
de aere qui ad hoc aptus ē. Jta ḡ nunc aliquis ange. forma- H
ret illam colūbe ſimilitudinē de aere cōdēſando illū ⁊ redu-
cendo ad figurā ⁊ colorem colūbe. Naʒ colores illos facere
eſt in aere cauſari ex diuerſa cōdēſatione. Sic in rebus qui-
buſcūq̄ʒ colloratis cauſanf diuerſi colores ex varia elemen-
toꝝ mixtione etiā qꝛ in aere vbi fiunt iſte condēſatiōes non
eſt pura ſubſtātia aeris ſʒ mixtio oium elementoꝝ ꝑꝑ vapo-
res ⁊ exalationes ſurgentes de terra ⁊ de aqua ⁊ nos vide-
mus ibi naturaliter ſine aliquo artificio ⁊ ſine aliquo ap-
plicante actiua paſſiuis cauſari diuerſos colores ⁊ gradus.
corum

coꝝ: vt pꝫ in nubibus. A fortiori ḡ angeli q cognoſcunt cō-
dictionem nature ſcientes: applicare actiua paſſiuis forma
re poſſent corpora cuiuſcū qꝫ figure ⁊ coloris de aere. Sic ḡ
ange. formaret ſilr̄itudinem colūbe de aere ⁊ moueret eaꝫ vt
videretur venire volando vſqꝫ ad xp̄m ⁊ ibi maneret q̄ꝫdiu
vellet Ange. Nam maius eſt p illa corpora poſſe aliqd pro-
prie ſicut p hoies: ⁊ tñ hoc faciūt ſepe. Non erat ḡ aliuſ mo
dus cōuenictior q̄ꝫ iſte maxime q2 ſupra dictū ē ꝙ iſta colū-
ba nō fuerit veruꝫ aial ſed ſilr̄itudo ⁊ ſic innuitur Mar. i. ſ. vi
dit ſpm̄ ſcūm tāq̄ꝫ colūbam deſcendentē ḡ non erat ibi vera
colūba ſed tāq̄ꝫ colūba. ¶ Sed obijcietur ꝙ ſiue fuerit colū
ba ſiue ſola ſilr̄itudo ꝙ ſpiritus ſcūs eā mouerit ⁊ nō ange-
lus q2 alias nō diceret ſpūs ſanctus in illa deſcēdeꝛ cū nihil
in illa faceret. ¶ Dōm ꝙ ſpūs ſcūs non deſcēdit in illa quia
nec deſcēdere poterat. vt. j. dicetur in quadā queſtiōe: ſed dr̄
ꝙ ſpiritus ſcūs deſcendit vel venit in colūba q2 per illam co
lūbam venictē nihil ſignificabatur niſi ſpūs ſanctus veniēs
ſup xp̄m. Et hoc mō ſepe ſcriptura loqtur ita ꝙ angeli vocā
tur deus qñ ſoluꝫ ſunt ad repreſentandū deū. Sic pꝫ i ange
lo qui dedit legē: angeli nāqꝫ eam dederūt ad gala. 3. ⁊ act. 7.
⁊ tñ exo. 2. ille q proferebat verba legis dicebat. Ego ſum do
minus deus tuus q eduxi te de terra egypti. Non habebis
deos alienos corā me. Uocauit ḡ ſe deum q2 ad ſolū deuꝫ re
preſentāduꝫ loquebaꝛ. Sic etiam ille qui apparuit moyſi in
rubo dixit ego ſum deus p̄ris tui deus abrahaam ⁊c̄. exo. 3.
Et tñ iſti erat angelus vt dixit beatus Stepha. acti. 7. Sic
igiꝛ ange. vt dixi in colūba deſcēderet ⁊ diceret deſcēdere ſpi
ritus ſcūs: q2 ad nihil aliud ange. deſcendebat niſi vt ſigna-
ret ſpiritū ſcūm deſcendere ſuper xp̄m.

¶ De quo loco deſcēdit iſta columba: ⁊ de quo loco deſcen-
dere incepit. Queſtio. LXXXVI.

Queritur de quo loco deſcēdit iſta colūba. i. de q̄
loco incepit deſcēdere. ¶ Aliqui dn̄t
ꝙ deſcēdit de celo ſicut lr̄a ſignificat. Etiaꝫ q2 lr̄a dicit fuiſſe
celū apertum ⁊ iſta vr̄ fuiſſe cā apertionis. ſ. vt colūba inde
A opio q̄rūdā deſcēderet. ¶ Dōm ꝙ non deſcēdit de celo ita ꝙ fuiſſet vere
intra celū q2 ad hoc oportebat dari multa miracula. ⁊ aliqd
ſupuacuum. ſ. ꝙ aperireꝛ vere celum ad hoc ꝙ colūba illa in
de exiret cū haberet verū corpus extēſum ſiue eſſet vera co-
lūba ſiue nō apertio tñ nō fuit realiter facta in celo nec aliqſ
iſtud ꝯfitetur. Ideo nō exiuit inde colūba. Niſi forte diceres
ꝙ fuit facta penetratio dimēſionum trāſeūte colūba per ſoli
dum ſicut qñ xp̄s exiuit de vtero virginis nulla facta aper-
tione ⁊ qñ intrauit poſt reſurrectionem p clauſas portas: ⁊
tūc ponit miraculū: ⁊ tñ nō dꝫ poni ſine neceſſitate. ¶ Mo
B tiuum aūt iſtoꝝ eſt inſipiēs. ſ. ꝙ celum apertū fuerit: q2 non
fuit realis apertio ſꝫ ſolū in aere fuit factus realiter qdā hya
tus ſicut in corruſcatiōe vt Nico. ait ſup Marcuꝫ. ¶ Scdo
2° nō ſtat q2 etiā poneret miraculuꝫ. ſ. quō illa colūba ſiue vā ſi
ue nō trāſire poſſet p regionem ignis ſine corruptione. ⁊ tñ
nō eſt neceſſarium poni iſtud miraculū cum poſſit excuſari.
3° ¶ Tertio q2 ponit aliqd ſuperuacuū. ſ. ꝙ illa colūba trāſi-
ret per oēs medias regiōes que ſunt inter celū ⁊ terrā in q-
bus eſt tāta vaſtitas cum etiā iſtud nō ſit neceſſariū. ¶ 4°
4° q2 etiam nō vr̄ poſſibile q2 nō pōt aliquid deſcendere ō celo
niſi qō in celo fuerit ipſa tñ colūba nūqꝫ fuit in celo. Jō nec
deſcendit inde. Patet q2 aut diceꝛ fuiſſe veram colūbam aut
ſolā ſilr̄itudineꝫ. Si primo modo poterat fieri dupliciter vno
mō q2 aliqua de colūbis nāliter genitis aſſumereꝛ in q̄ fieret
iſta oſtēſio: ⁊ tunc illa eſſet in terra vel in aere ⁊ inde aſſume
C retur ad veniendū ſup xp̄m. Alio modo ꝙ fuerit aliqua co-
lūba nouiter a deo ꝓducta que vera eēt lꝫ non de ſemine co-
lūborum. ēt ſic tꝫ aug. in lib. de agone xp̄iano: ⁊ tunc nō po
terat deſcendere de celo q2 nō poterat ibi formari ſed de mā
corruptibili. ſ. eleꝝ formanda erat cū de mā celoꝝ nihil fiat
nec aliqd eis tolliꝛ: ſed manēt ſemp in ſua integritate. Aug.
tñ vbi ſupra vult iſtam colūbā fuiſſe formataꝫ de mā cum ait
ſicut nō fuit difficile deo verū corpus i vtero Marie ſine vi-
rili ſemine fabricare: ita nec erat difficile verū corpus colum
be figurare cui creatura corporea etiā in viſcerib⁹ femine ad
formādum hoiem ⁊ ēt in ipſo mūdo ad formādam colūbam
iperio dñi voluntatiqꝫ ſeruiret. Et ſic vult creaturā corpora-
lē obediuiſſe ħ. Iſtud aūt nō poterat eſſe niſi inq̄ꝫtū formare
tur illud corpus colūbe de q̄cūqꝫ mā deus vellet. Naꝫ ſi de
nihilo colūbam illā crearet non poſſet ibi creatura corporea
deo obedire q2 nihil de ea fiebat nec in ea. Etiā q2 dicit ꝙ ita
obediret ħ creatura corporea ſicut obedierat in viſcerib⁹ fe-
mine ad formādum hoiem: ⁊ tñ ibi corpus xp̄i non fuit crea
tum ſed de mā formatū. Igiꝛ aug. voluit de mā formatū fuiſ
ſe corpus colūbe: ⁊ tñ nō erat aliq̄ mā de qua formareꝛ in ce
lo. Ideo oportebat ꝙ formareꝛ in regione elemētali ⁊ maxi
me in regione aeris de q̊ iſta corpora aptius fiunt q̄ꝫ de alio
elemēto vt declarauimuſ numeri. 21. Si aūt colūba non fuit
vera oportuit ſimilitudinē eſſe formatā de aere. Et ſic i regio 5°
ne aeris formareꝛ vt dictū eſt. ¶ Quinto pꝫ ꝙ nō deſcende
rit de celo q2 iſtud videbaꝛ neceſſariū quibuſdā: q2 ſpūs ſan-
ctus deſcendere debebat in colūba iſta. Ipſe tñ erat in celo.
Hoc tñ non ſtat q2 falſum p̄ſupponunt. Nā ſpūs ſanctuſ nō
deſcendit in colūba ſed angelus eā mouebat vt dictū eſt pre 6°
cedenti queſtiōe. ¶ Sexto q2 dato ꝙ ſpūs ſanctus illā rea
liter mouiſſet nō oportebat ꝙ colūba de celo deſcenderet: q2
ſpiritus ſcūs vbiqꝫ eſt q2 oīa replet. Sic. n. dr̄ ꝙ ſpēs dñi re- D
pleuit orbē terraꝝ. ¶ Dōm ergo ꝙ iſta colūba nō deſcendit
de celo ſed ſolū de aliqua pte regiōis aeree in q̄ formareꝛ. ⁊
de qua poſſet videri. Nā etiā volucres quedā interdū ad tā-
tam ſe extollunt altitudinē ꝙ humanos fruſtranꝛ intuitus
⁊ iam nō videanꝛ. De tali ḡ parte regionis aeree iſta colum
ba deſcēderet ita vt nō videreꝛ principiū volatus eius: ⁊ ob
hoc putareꝛ de celo oſtendere.

¶ Quid de iſta colūba factum ſit. Queſtio. LXXXVII.

Queritur quid de iſta colūba factū eſt. ¶ Dōm
ꝙ ſiue fuerit vera ſiue ſola ſilr̄itudo ne A
ceſſe erat ꝙ poſtq̄ꝫ deſcendit ⁊ ſtetit ſup xp̄m rapereꝛ inde i rñſio ad
uiſibiliter opere dei. Nā ſi nō tollereꝛ inde ſubito putaretur q̄ſium
nihil eſſe deſcēſus ille colūbe: vt pote poſtq̄ꝫ colūba ſtetit ſu- qōnis
per xp̄m maneret ibi ꝓpe vel aduolaret ſicut cetere colūbe
faciunt hinc ⁊ inde viderent hoies ꝙ illa erat colūba nālis
⁊ forte p aliqō ingeniū humanū ꝓcuratū fuerat ꝙ deſcen-
deret ſup xp̄m: ſicut de machometo qdam aſſerunt ꝙ colū-
bam ad aurē ſuā aduolare faciebat q̄ alias de aure eius gra
na frumēti comedere ſolita eſſet: vt p hoc ſpm̄ ſcm̄ ſibi i aure
loq oñderet. ¶ Dōꝫ ḡ ꝙ poterat in ħ differre an iſta colum
ba fuerit vera vel ſola ſilr̄itudo. Si non fuit. vera eſt dōm ꝙ
angelus q mouit eā vſqꝫ ad caput xp̄i fecit eā ſtare aliquāto
tpe ſuper caput xp̄i vt per hoc ſignificareꝛ ꝙ ſpūs ſanct⁹ nō
dabaꝛ ſibi ad tp̄s ſolū: ſꝫ ad ſemp in eo manēdū. Et ſtaret ēt
ibi aliquātulū vt oēs videre poſſent ꝙ colūba illa ſup xp̄m
veniebat ⁊ nō ſuper aliquē alium. Sic dicit Hiero. ſup mat.
ſ. ſedit colūba ſuper caput ieſu ne quis putaret vocē p̄ris ad
ioānem fcām ⁊ non ad dñm. Poſt hoc vero inuiſibilr̄ colū-
ba illa rapeꝛ vt nuſqꝫ apperet vel forte ⁊ ꝯuenientius redi-
ret illa colūba volando vſus celū ſicut venerat: vt p hoc ma
gis ꝯfirmareꝛ ſpm̄ ſcm̄ fuiſſe qui de celis venerat ⁊ in celos
redibat. Et cū rediſſet ad illā partē aeris in q̄ iam videri nō
poſſet ab hoibus reſolueret illa ſilr̄itudo colūbe in mā ō qua
ſumpta fuerat: q2 nō aſſūpta fuerat ad ſemp manendū: ſꝫ ſo
lum ad illud offm̄ qō iam expletū erat. Et iſtud eſt oino ve-
riſimile. Ita aſſeriꝛ de illa ſtella que ꝯduxit magos ad xp̄m. B
Nam expleto officio rediſt in mā de q̄ ſumpta eſt: vt dcm̄ eſt
precedenti. q. ¶ Si aūt dicaꝛ ꝙ iſta colūba fuit vera aut fu
it nāliter genita ante hoc aut nouiter a deo formata: vt vult
Aug. Si p̄mo mō dōm ꝙ angelus qui eā dirigēt ad venien
dū ſuper caput xp̄i faceret eam ſtare ibi aliquātulū ſicut ſu-
pra diximus de ſimilitudine colūbe: ⁊ tunc reduceret eā vo
lando directe verſus celum ad aliquaꝫ ptem regionis aeris
vbi iam videri nō poſſet: ⁊ inde tranſduceret eaꝫ in aliā par
tem terre vt ibi viueret ſicut prius modo nāli. Nā non eſt cō
ueniens ꝙ diceremus eā in nihilū reduci vel occidi pp hoc
ꝙ deus exercuiſſet miſterium ſuū per illam: ſed ſolū tranſpo C
neretur ad aliā partem orbis vbi nō poſſet cōſtare iam ō illa
ſed putaretur ꝙ in celū rediſſet. ¶ Si vero dicaꝛ ꝙ illa co-
lūba fuiſſet a deo nouiter creata ad iſtud miniſteriū implen-
dū poterat dici de ea ſicut de colūba nālr̄ genita. ſ. q2 rediret
verſus celū vſqueq̊ diſpareret: ⁊ poſtea trāſfereꝛ ad aliā par
tem terre vbi de ea nō conſtaret hoibus. Quia cum eſſet ve
rum aial nō oportebat ꝙ reſolvereꝛ in materiā de qua ſum-
ptum fuerat: ſed ꝙ viueret cū iam ſine miraculo nāliter vi- D
uere poſſet. ¶ Aliter poteſt dici ꝙ reſolueret in p̄exiſtenteꝫ
materiā. Sic tenet Augu. in ſermone de trinitate ſcilicet illa
colūba ad hoc tantūmodo ſignādi repēte extitit: Magis āt

hoc veriſilr̄

h̄ veriſiſ'e vr̄ flāme illi q̄ i rubo appuit moyſi ⁊ illi quā ppl'o
iherēnio ſeq̄baṫ.ſ. colūne nubis ⁊ igniſ ⁊ fulgorib⁹ ac toni-
truiſ q̄ fiebāt dōec lex dareṫ i mōte. ad h̄.n. rex̄ illaꝝ corpal'
extitit ſpēs vt aliqd ſignaret atqꝫ p̄teriret pp has ḡ corpora
les formas miſſus dr̄ ſpūs ſcūs.ille v̄o ſpēs corporales ad de
mōſtrandū ꝙ opus fuit ad tp̄s apparuerūt: ⁊ eſſe poſtea de
ſtiterunt. Et ſic manifeſte vult ꝙ iſta colūba ſolum durauit
quādiu ibi apparuit. Poſtea vero eſſe deſtitit. Nos quoqꝫ ⁊
ceteri idē aſſerimus. Et tn̄ differt qꝛ Aug. dicit iſtā fuiſſe co-
lūbā viuentē.nos vero ſolā ſimilitudinē finem tn̄ ⁊ duratio-
nē eādem ponimus cū Aug.

¶ An iſta columba a multis viſa fuerit vel a ſolo chriſto.

Queſtio.LXXXVIII.

Queritur an iſta colūba rep̄ſentans ſpm̄ ſanctū viſa fuerit a multis vel a ſolo chriſto.
¶ Aliq dicūt ꝙ ſolus xp̄s eā vidit qꝛ.s̄. i lr̄a dr̄ aperti ſunt
celi. Et dicit Chriſo. ſup Mattheuꝫ qꝛ ex h̄ ſignificaṫ ꝙ ip̄e
ſolus vidit iſtā apertionē qꝛ dr̄ apertum ē ei. Ita ḡ diceṫ ⁊ vi
dit ſpm̄ dei deſcēdentē ſicut colūbam. ¶ Itē qꝛ nemo vide-
baṫ eſſe dignus videre tāta miſteria. Iō ſolus ip̄e videret. ſic
dicit Hiero. de ezechiele in ep̄la ad Paulinū.ſ. Aperiebātur
celi ezechieli q clauſi erāt ppl'o pcō2i.ſ.qꝛ non erant digni vi
dere. ¶ Dōm ꝙ colūbā iſtaꝫ deſcēdētē non vidit ſolus xp̄s
opio q̄rūdam ſed ⁊ multi alij'.ſ. oēs q aderant qn̄ xp̄s exiuit de aq̄. Et pꝫ
p̄mo qꝛ neceſſe eſt ſaltē dici ꝙ Ioā. viderit colūbam qꝛ deus
dederat hoc Ioā. in ſignū ad cognoſcendū xp̄ꝫ. Ioā.i.ſ. Qui
p̄a rō. miſit me baptizare in aq̄ dixit mihi ſup quē videris ſpm̄ ſcm̄
deſcendentē ⁊ manentem h̄ eſt q baptizat. Et ſeqtur ego vi
di ⁊c̄. ¶ Scōo pꝫ qꝛ iſta colūba realiter apparuit ⁊ non fuit
2a rō p viſionē imaginariā vt ait Aug.ſ.ꝙ nulluſ vnq̄ꝫ dubitauit
q̄n illa colūba oculis viſa ſit vt pꝫ in ſermōe de trinitate. Si
tn̄ ſolus xp̄s eam videre debuiſſet ſufficiebat ꝙ fieret in ſola
A viſione imaginaria: ḡ multi realiter eā viderūt. ¶ Tertio pꝫ
rñſio q̄ſito que qꝛ deſcēdit iſta colūba ad oſtendenduꝫ ꝙ ſpūs ſcūs deſcēdit
ſtiōis ꝙ ſup oēs baptizatos ⁊ cōferunṫ eis dona ſpūs ſci vt ait remi
oēs qui gius.ſ. oibus p bap. regni renatis aperiṫ ianua regni celeſtis
erāt p̄ſē Ita ⁊ oēs in bap. accipiunt dona ſpcūſ ſci. Ideo dr̄ vidit ſpm̄
teſ bap. dei deſcendētem ſicut colūbam. Hoc ḡ oſtēdi debuit eis q cir
xp̄i vide cūſtabāt: vt p hoc incitarenṫ ad deſideriū bap. xp̄i. ¶ Quar
rūt colū to pꝫ qꝛ aduētus ſpūs ſci fuit in teſtimoniuꝫ ꝙ xp̄s eſſet fili⁹
baꝫ ſup dei ⁊ dilectus ab eo: ⁊ tn̄ nō eſſet teſtimoniū niſi cōſtaret de
xp̄m eo. Iō neceſſe erat ꝙ videreṫ iſta colūba a plurib⁹. ¶ Quin
to pꝫ qꝛ ſi ſoli xp̄o appuiſſet iſta colūba fuiſſet oino ſupflua
iſta apparitio: qꝛ p eā nihil xp̄o inoteſceret qd̄ prius ipſe pfe-
cte nō cognoſceret: cū ſciret ſe hēre ſpm̄ ſcm̄ ⁊ n̄ poſſe ab eo
p̄a rō ſepari. Et tn̄ non fuit ſupflua qꝛ nihil deus facit fruſtra. p̊ de
celo. ⁊ mūdo ḡ apparuit circūſtantib⁹. Sil'e pꝫ. Io.12. cū xp̄s
clamauit dicēs pr̄ clarifica nomē tuuꝫ ⁊ vox de celo venit di
B cens clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo. Turba q̄ aſtabat audiuit
2a rō vocē ⁊ dixit. Nō pp me vox hec venit. ſed pp vos. q.d. Non
erat neceſſariū ꝙ pp me veniret qꝛ ego bene ſciebam quid
deus vellet: ſed venit pp vos. Ita ḡ nunc colūba non appa-
C ruit pp xp̄m qꝛ ipſe ſciebat qd illa ſignificatura eēt ſed pp a
4a rō ſtantes q neſciebāt niſi vidiſſent. Viderūt ergo illaꝫ aſtātes.
¶ Sexto pꝫ per Chriſo. in omelia dicenteꝫ. Si tu nō vides
nō incredulus ſis. ⁊.n. in principijs ſpiritualiū rerum ſemp
D ſenſibiles aparent viſiōes pp eos q nullam intelligentiā in
5a rō corporalis nāe ſcripture pn̄t. Hic tn̄ nō fuit aliq̄ nā incorpo-
ralis q̄ ſignareṫ per corporalē niſi ſcūs ſpūſ p colūbam: ergo
colūba viſa ē a ſimplicibus vt crederent ſpm̄ ſcūm eē. ¶ Itē
Aug. in ſermone trinitatis dicit ꝙ factū eſt q̄dam ſpēs crea-
ture ex tp̄e in q̄ viſibiliter oſtēdereṫ ſpūs ſcūs. hec aūt opera
E tio viſibil'r oculis oblata mortalibus miſſio ſpūs ſci dcā eſt.
p̄a rō Non vt appeat iuiſibilis ei⁹ ſba ſꝫ vt corda hoiuꝫ exteriori-
bus viſis cōmota ad occultā eternitatē cōuerterenṫ. ¶ Itē
Hiero. ſup Mattheū dicit ꝙ colūba ſedit ſup caput Ieſu: ne
quis putaret vocē p̄ris ad Ioā. factā ⁊ nō dn̄m. Et ſic appa-
ret ꝙ aſtātes viderūt colūbam ſup caput Ieſu: qꝛ alias p co
lūbam nō certificareṫ an vox fiebat ad xp̄m vel ad Ioā. ⁊ ſic
neceſſe ē dici ꝙ multi viderunt colūbam.ſ. omnes aſtantes.
¶ Aliqs dicet ꝙ ſolus Ioā. vidit eā ⁊ nemo ali⁹ de aſtanti-
bus. qꝛ Ioan.i. dixit qui miſit me baptizare in aq̄ dixit mihi
ſup quē videris ⁊c̄. Et ſeqtur ⁊ ego vidi ⁊ teſtimoniū perhi
bui qꝛ hic eſt filius dei. Si tn̄ alij vidiſſent aſtantes nō opor
teret ꝙ Ioā. phiberet iſtud teſtimoniū qꝛ oibus h̄ eſſet notū.

¶ Dōm ꝙ oēs qui aſtabāt qn̄ xp̄s baptizatus ē hoc vide-
rūt ⁊ tn̄ qn̄ Ioā. dixit nunc iſta v̄ba non erāt pn̄tes illi qui i-
terfuerāt qn̄ xp̄s baptizatus ē vel ſaltē erant ibi multi alij q
pn̄tes nō fuerāt: ⁊ hijs Ioā. loq̄baṫ. Et iſtis cōuenienter pote
rat teſtimoniū phibere qꝛ hoc nō viderāt. ¶ Aliter pōt di-
ci ꝙ iſti viderāt colūbā deſcendentē ſup xp̄m: ⁊ tn̄ Ioā. teſti-
moniū phibebat eis. Quia aliud ē qd̄ viderat. ⁊ aliud d̄ quo B
teſtimoniū phibebat: ſed phibebat teſtimoniū ꝙ erat.ſ. fili⁹
dei ⁊ h̄ ipſe nō viderat nec ppl's. ⁊ pꝫ qꝛ ip̄e dixit ego vidi ⁊
teſtimoniū phibui quia hic eſt filius dei: ⁊ non dixit teſtimo
nium perhibui ꝙ ſup eum colūba deſcēderit: ⁊ ſic nō tolliṫ
p h̄ quin multi viderūt colūbam deſcendenteꝫ ſup chriſtum.
¶ Ad p̄mum ar. dōm ꝙ nō tꝫ: qꝛ arguiṫ ex opione Chiſoſto
mi que non teneṫ ab oibus: cū multi teneant ꝙ a multis p̄- 3
ter xp̄m viſa ē opatio celi: ēt qꝛ nō eſt veriſil'e qꝛ ille tenebat
viſionē de celo apto fuiſſe imaginariā: iō ſolus xp̄s eā habe-
ret. De colūba tn̄ oēs tenēt ꝙ realiter apparuerit. Sic ait au
gu. in ſermone de trinitate.ſ. Nullus vnq̄ꝫ dubitauit d̄ colū-
ba illa. qn oculis corporeis viſa fuerit ⁊ ſic ſiue fuerit verūꝫ
aial ſiue ſil'itudo eſt eadem rō de vtroqꝫ. ¶ Ad 2m dōm ꝙ lꝫ A
nemo eēt dignus iſta videre tn̄ deus iſtud oibus oſtenderet
aſtantibus: qꝛ oñdebaṫ in teſtimoniū. Et ſi nō videreṫ nō p
ficeret. Cū autē arguiṫ de dignitate vidēdi. dōm ꝙ h̄ tꝫ cum
viſio oñdiṫ ſolum in fauorē eoꝝ q illam viderēt. Secus h̄ qꝛ
oñſio fiebat imediate in fauorē xp̄i.ſ. vt ipſe agnoſcereṫ. ideo
oibus aſtantibus colūba oſtendereṫ.

¶ An ſpūs ſcūs vere deſcēderit ſup xp̄m. Qō.LXXXIX.

Queritur an ſpūs ſcūs deſcēderit vel venerit ve re ſup xp̄m. ¶ Aliq dn̄t ꝙ nō: qꝛ ſpi- opio q̄rūdā
ritus ſcūs erat nunc in xp̄o cum hitaret in eo plenitudo dei p̄a rō
tatis corporaliter. i. realiter. ad coloſſē.2. ḡ nō poterat ad euꝫ
venire. ¶ Itē xp̄s dr̄ deſcēdiſſe i mundū p miſteriū incarna
tionis p quā exinaniuit ſemetipſuꝫ formaꝫ ſerui accipiēs ad 2a rō
phili.2. ſed ſpūs ſcūs nō incarnatus eſt ḡ incōuenienter dr̄ ꝙ
deſcēderit ſup xp̄m. ¶ Dōm ꝙ ſcriptura vtrūqꝫ cōfitetur de
ſpū ſcō.ſ. ꝙ deſcēdit ⁊ venit ſup xp̄m. Nam.s̄. in lr̄a dr̄ vidit
ſpm̄ dei deſcendentē ſicut colūbam ⁊ venientē ſup ſe. Lucaſ
dixit ꝙ deſcēdit. Et deſcēdit ſpūs ſcūs corporali ſpē ſup colū
ba in ipſuꝫ. Luce.3. Mar. v̄o ⁊ Ioā. dixerūt ꝙ deſcēdit ⁊ mā
ſit Mat.i. ⁊. Ioā.i. ¶ Cōſiderandū ꝙ deſcēdere ⁊ venire ⁊
manere ad idē ptinēt: ⁊ q vnū cōfiteṫ cōfitebiṫ ⁊ cetera: ſed
dñr ſm diuerſam rōnē. Deſcendē dicit terminū a q̊ venire di
cit terminū ad quē: manere v̄o dicit quietē i termino ad quē.
¶ Sciendū tn̄ ꝙ ꝓprie loquēdo nō eſt verū aliqd iſtoꝝ. pri
mū pꝫ qꝛ ſi ſpūs ſcūs deſcēdit ꝓprie neceſſe ē ꝙ relinq̄ret ce
lū in q̊ erat ⁊ de q̊ deſcēdit: ⁊ tn̄ ibi ſemp eſt qꝛ oia iplet Hye.
23.ſ. Celū ⁊ terrā ego impleo: ḡ non potuit deſcendē de celo.
¶ Scōm pꝫ qꝛ ſi venit ſup xp̄m ſeqtur ꝙ nouiter acq̄ſiuit
ibi terminū vel vbi. Et tn̄ an̄ h̄ erat etiā ibi cuꝫ in oī creatura
ſit ⁊ a nulla poſſit abeſſe. ḡ nō potuit ad xp̄ꝫ venire. ¶ Ter
tiū pꝫ qꝛ ſi ſpūs ſcūs māſit nūc ſup xp̄m poſtq̄ꝫ deſcēdit ſeq-
tur ꝙ ante h̄ non manebat: cū per aduētuꝫ habitus fuerit il
le terminus vel illa quies que erat manere: ⁊ tn̄ non potuit
venire ſpiritus ſcūs ad chriſtū vt dictum eſt. ergo nec potuit
nūc manere ſuper eū. ¶ Quartū patet idē qꝛ deſcendere ⁊
venire dicunt motus: ſed ſpiritus ſcūs non poteſt moueri qꝛ
deus eſt apud quem non ē tranſmutatio. Iaco.i. ergo nō de-
ſcēdit nec venit. Manere autē dicit terminū motus.ſ. quietē
⁊ nō poteſt eē niſi vbi fuit motus: ſed ſpiritus ſcūs non po-
tuit moueri ergo nec pōt manere poſt motū. ¶ Dicēdum ꝙ
nemo qui aliqd ſapiat circa hoc dubitat an ſpiritus vere ſup
chriſtū deſcēderit per aliquē motum aut mutationē large di
ctā que in eo fuerit. Sed diciṫ ſpiritus ſcūs deſcēdiſſe ſuper
xp̄m: qꝛ ſuper eū vere deſcendit illa ſimilitudo colūbe ad ſi-
gnificādum ſpiritū ſanctū deſcēdere qui tamē nō deſcende-
bat. ſed in xp̄o realiter erat. Dubiuꝫ autē in hoc non ē aliud
niſi an ſpiritus ſcūs illam colūbam mouerit ⁊ formauerit ⁊
faciēdo eā deſcēdere ſuper chriſtū. ¶ Dicēdum autē ꝙ ſpiri
tus ſanctus nō mouit eaꝫ ſed angelus fuit qui illā mouit du
cēdo ⁊ reducēdo. vt.s̄. in quadā queſtiōe declaratū eſt. Spi
ritus autē ſanctus nihil ibi fecit ſed ſolū ſignificabaṫ per co
lūbam. Hoc pꝫ. ¶ Primo qꝛ ſpiritus ſanctuſ nō poterat mo
uere illam colūbam qꝛ mouere ē in ſucceſſiōe. Sicut enim in
cludit cōtradictionē aliquid in inſtanti moueri qꝛ eſt contra
nām rei ſucceſſiue cui⁹ eſt pars poſt partē neceſſario: ita nō

poteſt

pōt aliqd mouere alterū niſi in ſucceſſiōe. Quia quādiu res
mobil' moueꝛ mouet eā motoꝛ: ⁊ ſic actio motoꝛis ē i ſucceſ-
Deuſ nihil ſiōe: qꝛ illi⁹ realiter eſt ꝑs poſt ꝑtē. Deus tñ non pōt aliquid
pōt facē cū facere cū ſucceſſione: qꝛ agere inquātū aliqd dicit ex ꝑte dei
ſucceſſiōe nihil eſt niſi ſuum eē. eſſe tñ dei eſt totū ſimul qꝛ eſt in eterni
tate iō actio ſua nō hēbit partē poſt partē: ⁊ ſic nihil poterit
facere niſi in inſtāti. Et h videmus i oībus oꝑationib⁹ quas
pª rō deo ꝓpꝛie a tribuimus ſicut curare: iuſtificare: moꝛtuos ſu-
ſcitare: ⁊ in oībus actib⁹ miraculoꝝ. Pōt ḡ ꝓducere formā
vel virtutē motiuā quācūqꝫ voluerit ad h ꝙ moueaꝛ aliqđ
coꝛpus. Ipſe tñ per ſe ipſuz nō poterit illud mouere nullam
virtutē aliā ſibi impꝛimēdo. Iſtud aūt nō eſt deffectus potē
tie dei ſed poti⁹ ꝓuenit ex iperfectiōe motus: ⁊ ſic ſpūs ſan-
ctus aut aliq̄ perſona diuia nō poterat ꝑ ſe ꝓpꝛie mouere il
2ª rō lam colūbam vel aliqđ aliud coꝛpus. ¶ Scđo pꝫ qꝛ dato ꝙ
ſpiritus ſcūs poſſet mouere nō moueret ipſe ſolus ſed ſil' oēſ
tres ꝑſone mouerēt: qꝛ opera trinitatis indiuiſa ſunt ad ex.
vt ait Augu. 4. de trinitate. ⁊ tñ mouere vel creare. ⁊ gñal'r
oīa que ſunt reſpectu creature dñr oꝑa ad ex. iō ad oēs tres
ꝑſonas ſil' pertinēt. Et ſic nō diceret potius ſpūs ſcūs deſcē
dere in colūba q̄ꝫ pr̄ ⁊ fili⁹: qꝛ oēs tres ſil' vnica actiōe moue
rent illā colūbam. Non pōt ḡ dici ꝑꝑ aliam cām. ſpm̄ ſcm̄ de
ſcēdiſſe ſuꝑ xp̄m in colūba niſi qꝛ ꝑ colūbam deſcēdentē ſo
lus ſpūs ſanctus ſignificatuſ ē. ſic. n. dicit beatus Aug. i lib.
ſ.Aug. de fide ad Petrū ⁊ refert. ſ. Tho. 3. ꝑte ſūme. q. 49. arti. 8. in
ſ.Tho. reſpōſione ad 2ᵐ arg. ſ. Sicut colūbam ⁊ ēt humanā nāꝫ to
ta trinitas oꝑata eſt ita ⁊ formationē vocis: ſed tñ i voce de-
claraꝛ ſolus pr̄ vt loquēs ſicut nām humanā ſolus fili⁹ aſſū-
pſit: ⁊ ſicut in colūba ſolus ſpūs ſcūs demōſtratus ē. lꝫ aug.
aliq̄ mō in verbis videaꝛ defferre: iſta tñ tria opera facit ad i
diuiſibilia inter ꝑſonas. Et h notū eſt qꝛ nemo tā demēſ erit
oppo. ꝑdciſ q putet vnā perſonā poſſe facere aliqd ſine alījs. ¶ Sꝫ obij
cieꝛ ꝯ id qđ dictū ē. ſ. ꝙ ſpūs ſcūs aut ꝑſone diuine nō pote-
rant aliqd mouere ꝑ ſe ipſas. Nā filius dei aſſūpſit nām hu-
manā ⁊ xp̄s eſt ꝑſona diuina ⁊ nō humana ⁊ cōmedit ⁊ bi
bit ⁊ mouebaꝛ. actus tñ pꝛedicanꝛ de ſuppoſito ⁊ nō đ par-
tibus nāe. Perſona ḡ diuina mouebaꝛ ⁊ oꝑabaꝛ oīa hec in
ſucceſſiōe. Sic ḡ eſſet đ ſpū ſcō ⁊ poſſet mouere colūbā illā.
¶ Dōm ꝙ nō eſt ſil'e de ſpū ſcō reſpectu columbe ⁊ de filio
dei reſpectu nāe humane. Quia filius dei aſſūpſit nāꝫ huma
nā ad vnitatē ſuppoſiti: iō nō erat incōueniēs ꝙ faceret ali-
quid cū ſucceſſiōe: ſpūs aūt ſcūs nō aſſūpſit colūbam illā ad
vnitatē ſuppoſiti: iō non ē ſil'e. Patet h qꝛ dicimus ꝙ xp̄s ē
hō: ⁊ filius dei ē hō: ⁊ eſt ꝑdicatio eiuſdē de ſe ipſo in ſuppo
ſito: ⁊ nō dicimus ſpūs ſanctus eſt colūba vel fuit columba
h pꝫ per Aug. in ſermōe de trinitate. i. ſpūs ſanctus viſibili-
ter oñſus eſt. nō vt appareret inuiſibilis eius ſba: ſed vt coꝛ-
da hoīum exterioꝛibus viſis cōmota ad ocultā eternitatem
cōuerterenꝛ. Nō aūt ſic aſſūpta eſt creatura in q̄ ſpūs ſanct⁹
apparuit inunitatē. ſ. ꝑſone. ſicut aſſūpta ē humana illa foꝛ-
ma ex virgine. Neqꝫ. n. colūbā beatificauit ſpūs. aut ſibi i ꝑ-
ſone ſue vnitatē in eternū cōiunxit. Pꝛoinde q̄ꝫ q̄ꝫ illa coluꝫ
ba ipſius ſpūs ſancti dicta ſit vt oñdereꝛ per colūbā ſpm̄ de-
mōſtratū: nō ita poſſumus dicere ſpm̄ ſcm̄ ⁊ deū ⁊ colūbam
ſicut dicim⁹ filiuꝫ ⁊ deum ⁊ hoīem nec ſicut dicimus filium
agnū dei nō ſolum Ioā. baptiſta dicēte. ſꝫ etiā Ioā. euā. vidē-
te agnū occiſum in apochalipſi. Illa qꝑpe viſio ꝓphetica nō
eſt exhibita oculis coꝛpoꝛeis ꝑ foꝛmas coꝛpoꝛeas: ſꝫ in ſpiri-
tu ꝑ ſpūales imagines coꝛpoꝝ. De illa vō colūba null⁹ vnq̄ꝫ
dubitauit qn oculis viſa ſit. Nec ſicut dicim⁹ filiū petrā. ſcri-
ptū eſt. n. petra erat xp̄s: ita poſſumus dicē ſpm̄ colūbam. Il
la. n. petra iā erat in creatura ⁊ ꝑ actiōis moduꝫ nūcupata ē
noīe xp̄i. quē ſignabat. Non aūt ſic illa colūba q̄ ad hec tan-
tūmō ſignāda repente extitit. Et ſic ſpūs ſcūs nō aſſūpſit co
lūbam illā ad vnitatē ſuppoſiti ſicut filius nām humanā. ꝑꝑ
hoc aūt ſaluatur in xp̄o motus ſine incōueniēti: ⁊ nō poſſet
ſaluari in ſpū ſcō mouēte colūbaꝫ. Patet h qꝛ filius dei aſſū
pſit nāꝫ humanā integrā ita ꝙ nihil deeſt ei. Et ꝑꝑ h ita xp̄s
eſt hō veruſ ⁊ iteger ſicut qlibet ali⁹. Solū āt hoc deeſſe hu
manitati xp̄i ꝙ nō eſt in ſuppoſito ſue ſpeciei ſꝫ ſuppoſitatur
in ſuppoſito diuino: qꝛ alias neceſſe erat xp̄m eē duo ſuppo-
ſita duarū naturaꝝ: ⁊ tūc nō eēt vna res: qꝛ vnū ſuppoſituꝫ
nullo mō ꝑtinēt ad alteꝝ. Aut eſſe purū hoīem: qđ pꝫ quia
filius dei ab eterno eſſe ſuppoſitū. Si ḡ hō xp̄ſ in ſua huma
nitate hēret rōnem ſuppoſitalē eēnt neceſſario duo ſuppoſi-
ta ⁊ nō poſſet fieri aſſūptio: cū aſſūptio termineꝛ ad vnitatē
ſuppoſiti. Et illo mō hō xp̄s nō magis eſſet filius dei q̄ꝫ qui-
libet nr̄m niſi per ſolā adoptionē. Si aūt filius dei ⁊ hō xp̄s
debēt eſſe vnū. eſt neceſſe vnū ſuppoſitum: ⁊ tunc opꝫ ꝙ cū
ſint due nāe in xp̄o. ſ. diuina ⁊ hūana ꝙ vna eaꝝ nō hēat ra
tionē ſuppoſitalē. Filius tñ dei eſt ſuppoſitū eternū ⁊ nō po
teſt deſinere eſſe ſuppoſitū. Iō neceſſe ē ꝙ nā humana i xp̄o
non hēat rōnem ſpiritualē: ſꝫ aſſūpta ſit ipſa nā a verbo ſine
rōne ſuppoſitali in ſpē humana ⁊ ſuppoſitaꝛ in vbo diuino. b
Hoc mō dicimus ꝙ xp̄s eſt ſuppoſitū diuinum ⁊ nō huma-
nū lꝫ ſit verus hō ⁊ ē ꝑſona diuina ⁊ nō humana: ⁊ ꝙ act⁹
ꝑdicanꝛ ſoluꝫ de ſuppoſito qđ eſt diuinū. Dōm tñ ꝙ ꝑꝑ hoc
nullus motus actiuus nec paſſiuus nec actiōiſ ſucceſſiue ē
in verbo diuino: qꝛ in xp̄o cuꝫ eſſet verus hō erat ꝑncipium
ſufficiēs ad oēs actiōes ⁊ paſſiōes humanas. Et lꝫ ꝑdiceꝛ
de ſuppoſito: tñ verbū diuinū cuius ē ſuppoſitalitas i ſe ipſo
nihil iſtoꝝ recipiebat. Flagellari nāqꝫ eſt triſtari ⁊ gaudere
de xp̄o vt eſt ſuppoſitū ꝑdicanꝛ: ita vt dicam⁹ deū flagellari
triſtari ⁊ gaudere: ⁊ tñ ꝑſona filij dei in ſe ipſa nihil iſtoꝝ re
cipiebat nec patiebaꝛ ſed in nā humana recipiebaꝛ. Fit tñ de
noīatio a ſuppoſito: ita vt i actiōe eſſet: qꝛ lꝫ diceret ꝙ filius
dei cōmederet ⁊ biberet: tñ iſte actus q eſt cū hac ſucceſſiōe
nō erat a ſubſtātia ꝑſone filij dei ita ꝙ ꝑſona filij ꝫm ſe ipſaꝫ
nihil i iſto actu faciebat ac ſi nō vniuiſſet ſibi nām humanā
ſꝫ xp̄ſ q erat integer hō faciebat oīa hec cū hēret ad oīa ꝑnci
piū ſufficiēs lꝫ xp̄s hō ⁊ ipſe fili⁹ dei eēnt eadē ꝑſona. ¶ Et
ſic qñ dicebaꝛ ꝙ fili⁹ dei cōmedebat ⁊ bibebat ē ſēſus. i. erat
ſuppoſitū comedens ⁊ bibēs. Nō tñ iſte actus q eſt comedē
di ⁊ bibendi ꝑncipiareꝛ ab ipſa perſona filij dei in ſe ipſa vl'
quātum ad ſbaꝫ ſuā. Et ſic iā eſt manifeſtū quō lꝫ deus ⁊ hō
eēnt vnū ſuppoſitū tñ actōes ⁊ paſſiōes hūane nō erāt ipſi⁹
diuini ſuppoſiti in ſe ipſo. ſed ſolū in nā aſſumpta. Nā verbū
diuinū cōicauit nāe aſſūpte ſuppoſitalitatē ſuā non tñ cōica
uit ei actiōes ſuas: ita ab ipſa nā aſſūpta accepit ꝙ eſſet hō
non tñ accepit actiōes nec paſſiōes ei⁹ ſed ſicut hō xp̄s: al's
ſi nō eſſet aſſūptus a vbo diuino ꝑ ſe ipſum hēret actioneſ ⁊
paſſiōes q̄s alias hiturus erat: ⁊ in illis non cōicat ſibi ver
bū: ita ꝙ verbū dicaꝛ aliq̄ mō ꝑncipiare aliquā illarū. Quia
lꝫ actōes ⁊ paſſiōes denominēt ſuppoſitū cōpetūt tñ ꝑꝑ nāꝫ
⁊ ipſa eſt ꝑncipiū in agēdo ⁊ in recipiēdo. Non dr̄ tñ agere
nec pati qꝛ iſta ꝑſupponūt eē. ⁊ eē eſt ſuppoſiti: iō agē et pa
ti denoīant ſuppoſitū. Nemo tñ dubitat qn iſta ꝓpꝛie ſit ve
ra. ſ. filius dei triſtabaꝛ ⁊ gaudebat: ⁊ tñ nemo credit ꝙ ali-
qd ſignificatuꝫ ꝑ gaudiū vel triſticiā eēt realiter i ipſa ꝑſona
verbi quātuꝫ ad ſe: qꝛ alias ꝑſona vbi fuiſſet effecta miſera
ꝑ aſſūptionē nāe. Ita ḡ iſta ꝓpō cōcedeꝛ neceſſario. ſ. filius
dei cōmedebat ⁊ bibebat ⁊ ambulabat: ⁊ tñ niſi de iſta mo
tione actiua q̄ eſt in cōmedendo ⁊ bibēdo ⁊ ambulādo erat
in ipſa ꝑſona filij quātuꝫ ad ſe ſed ſolū in nā humana cui nō I
ꝑticipabat ꝑſona diuina in actionib⁹ nec paſſionib⁹. ¶ Rō
eſt qꝛ actiōes ⁊ paſſiōes ꝑtinent ad nām. ꝑ aſſūptionem aūt
nihil cōicatuꝫ eſt vni nāe de altera: ſꝫ ſolū de ſuppoſitalitate
⁊ ſic nullū incōueniens erat iuxta ꝑ mutatiōes ⁊ actus. ſ. ꝙ
nō ſequebaꝛ ꝙ motus vel ſucceſſio eſſet i filio dei in ſe ipſo.
Secuſ aūt de ſpiritu ſcō: qꝛ nō aſſumpſit colūbaꝫ illā ad vni
tatē ſuppoſiti: Iō ſi ipſe dicereꝛ mouere eā neceſſe erat ꝙ rea
liter in ſpū ſcō. i. ſucceſſio in actiōe. Patet h: qꝛ tunc aut illa
colūba eſſet vera aut ſolū ſimilitudo. Si eſſet ſimilitudo cuꝫ
in ſe nō hēret aliquod pꝛincipiū ſui motus ſed a ſpiritu ſan-
cto: ⁊ qꝛ nō poterat illa eſſe ſine ſucceſſiōe. eſſet vere ſucceſ-
ſio in operatiōe ſpiritus ſancti. Si autē colūba illa eſſet ve-
ra hēret in ſe pꝛincipiū ſui motus: ⁊ tūc aut ſpiritus ſanctuſ
ageret aliquid ad motū illius colūbe aut nō. Si nihil ageret
nō dicereꝛ ſpiritus ſanctus eā mouere vel deſcendere: in ea
cum eēnt ſuppoſita diſtincta ſpiritus ſanctus ex illa colūba
⁊ actio vnius vel paſſio nō denoīaret aliud. In xp̄o autem:
ſecus erat. Quia lꝫ perſona filij in eo realiter faceret in actu
comedendi vel ambulādi denoīabatur tñ comedens cuꝫ ibi
deus ⁊ homo nō eſſent duo ſuppoſita ſed vnicuꝫ. Si autem
ſpiritus ſanctuſ aliquid ageret neceſſe erat ꝙ illa actio eſſet
aliquid reale qđ vere pꝛocederet a ꝑſona ſpiritus ſancti. Et
tunc iſtud eē non poterat qꝛ illa actio erat cum ſucceſſione.
Deus autē nihil pōt facē cū ſucceſſione ſꝫ ſolū iſtanti etiā qꝛ
ſi eſſet illa actio vere ſpū ſcō nec̄e erat ꝙ ſil' eēt a trib⁹ ꝑſonis
qꝛ illarū opera ſunt indiuiſa: ⁊ ſic non pōt dici ꝙ ſpūs ſcūs
vere

vere mouerit illā colūbam aut vere deſcēderit in ea: ſed dr̄ ꝙ
deſcēdit in colūba non rōne vnionis ipſius ad colūbam: ſed
q: colūba deſcendēs ſignificabat ſpūm ſanctū q ſuꝑ xp̄m ve
nit: lꝫ non ꝓprie deſcendēdo vel dr̄ hoc pp grām ſpirituale3
ſignificatā per colūbam q̄ a deo ꝑ modū cuiuſdā deſcenſus i
creaturā deriuat̄ iuxta illud Jac.i. Oē datū optimū ⁊ oē do-
num ꝑfectū de ſurſu3 ē deſcendēs a pr̄e luminū. ſic dicit ſan
ctus Tho.3. ꝑte ſūme. q.49. articulo.6. in rn̄ſione. ad 2ᵐ ar.
K ¶ Circa iſtud multi dubitare ſolēt ꝙ vere deus aliqn̄ coꝛpo
ralē figurā aſſumpſerit de aliq̊ elemēto ſolū ad apparendum
⁊ ꝙ aliqd ipſe loquutus fuerit. Dōm tn̄ ꝙ nihil hoꝝ ipſe fe-
cit vnq̄ꝫ ſed angeli faciebāt q eu3 rep̄ſentabāt. Jdeo dicebat̄
ipſe facere. Sic tꝫ mag. determinate. 2. ſen. di. 8. dicēs. Proin
de oīa illa q̄ patrib⁹ viſa ſunt cū deus illis p̄ſentaret̄ ꝑ creatu
rā facta eſſe manifeſtū ē. ⁊ ſi nos latet quō ea miniſtris ange
lis deus fecit ꝑ angelos ⁊ tn̄ eē fcā dicimus. Jdē tꝫ aug. 2. de
trinitate. vbi mouet dubiū de coꝛpoꝛib⁹ angeloꝝ ⁊ p̄ſuppo-
nit ibi ꝙ ipſi faciebāt illas apparitiōes vel locutiōes qn̄ de⁹
dr̄ apparuiſſe vel loquutus fuiſſe. Et tn̄ ſolū dubitat an illa
coꝛpoꝛa i qbus angeli appere ſolebāt erāt eis nālia ⁊ muta
bāt ea ad q̄ſcūq̄ꝫ figuras vel coloꝛes: aut aſſumebāt ea ō ele
mētis. Et recitat id magiſter. e. di. Jō qn̄ dr̄ cōiter ꝙ deus ap
paruit i ſubiecta creatura nō eſt ſenſus ꝙ ipſe aſſumpſerit ō
nouo aliqō coꝛpus i q̊ appareret: ſꝫ ꝙ creatura ſubiecta ei. i.
Ang. apparebat loco dei: ⁊ ſic deus dicebat̄ apparere. h ma-
nifeſte tꝫ ſcūs Tho. 2. ſen. di. 8. ar. 6. dicēs deus ſm̄ eſſentia3
L ſuā coꝛpoꝛalib⁹ oculis nūq̄ꝫ videri poteſt nec itellectu niſi a
beatis: ſꝫ incoꝛpoꝛalib⁹ foꝛmis hoibus aparuit. Hec āt appa
ritio fcā eſt miniſterio angeloꝝ. vt dicit Aug. lib. de trinitate
q: diuine illuminatiōes nō veniūt in nos niſi mediāte cele-
ſti Jerarª vt ait Diony. Vn̄ in oībus illis aparitionib⁹ coꝛpo
ralibus coꝛpus foꝛmat̄ ē ⁊ aſſūptum ⁊ motū ab angelo. ſed
tn̄ in coꝛpoꝛe aſſūpto ꝑ angelū dr̄ apparere ang. ⁊ aliqn̄ de⁹
foꝛmatio. n. ⁊ aparitio coꝛpoꝛis aſſūptiue vt dictu3 eſt. fit ad
oñdendū ꝓprietates ſpiritualiū ſubſtātiaꝝ. Qn̄q̄ꝫ. n. imedia
te ang. q illuminat hoiem vult eu3 inſtruere de ꝓpria virtu-
te quā ipſe hꝫ. Et tūc in coꝛpoꝛe illo exp̄mit ſimilitudies ſue
virtutis. ⁊ ſic dr̄ ipſe inferioꝛ ang. apparere. Aliqn̄ autē vult
inſtruere hoiem de virtute diuina vel ēt ſupioꝛis angeli per
quā operat̄: ⁊ tūc foꝛmat coꝛpus aſſūptum ad exp̄mendum
eminētiā diuine maieſtatis vel ēt ꝓprietates ſupioꝛis ange-
li. Et tunc dr̄ de⁹ apparere vel ille ſupioꝛ ang. Et h etiā dicit
Grego. in glo. exo. 3. aſſignās cām q̄re ang. q loquebat̄ moyſi
aliqn̄ vocabat̄ ang. ⁊ aliqn̄ deus. Hec Tho. in coꝛpoꝛe arti-
culi dicit aūt in ſolutiōe p̄mi argumēti ꝙ nō dr̄ apparere in
iſtis apparitionib⁹ ille ang. q imediate coꝛpus foꝛmat ſꝫ de⁹
cuius ꝓprietates i figura oſtēſi coꝛpoꝛis ſignificat̄. Et ſic di
cēdum eſt in p̄nti ꝙ ſpūs ſcūs nō foꝛmauit illud coꝛpus colū
be nec illud mouit nec i illo deſcēdit ſꝫ ang. aliqs totum hoc
fecit. Dr̄ tn̄ ſpūs ſanctus feciſſe: q: ang. ille ſm̄ pꝛopꝛietates
aſſūpti coꝛpoꝛis ſpm̄ ſcm̄ oñdere volebat: ⁊ nō ſe ipꝫ repn̄ta-
re. Jdē dōm eſt de voce audita ꝙ nō fuerit pr̄is nec toti⁹ dei
tatis: ſed aliqs ang. eā foꝛmauerit. Dr̄ tn̄ fuiſſe pr̄is: q: ang.
intēdebat pr̄em ꝑ vocē repn̄tare ⁊ non ſe ipſum: dicit ēt ſcūs
Tho. in eodē arti. in. 2. arti. ꝙ de⁹ nūq̄ꝫ aſſūpſit aliqō coꝛpus
niſi ad vnitatē ꝑſone. manifeſtū eſt tn̄ ꝙ nullum coꝛpus fuit
vnq̄ꝫ aſſūptum ab aliq̄ diuina ꝑſona ad vnitatem ꝑſone niſi
coꝛpus xp̄i. Jō dōm ꝙ alia coꝛpoꝛa in qbus dicebat̄ deus lo
qui vel apparere nō erāt aſſūpta a deo ſꝫ ab ang. Et ſic deus
nūq̄ꝫ apparuit nec loquutus ē ꝑ ſe ipſu3 in aliq̊ coꝛpoꝛe aſſū
M pto: ſed angeli loco ei⁹. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ in xp̄o erat pleni
tudo deitatis realiter ⁊ fuit ſꝑ ibi ab iſtanti conceptiōis ſue.
Vn̄ ſpūs ſcūs fuit ſemꝑ in eo vel cū eo: nō ſolū per grām ſed
ēt cōſubſtātialiter: ita vt nō poſſit ab eo ſeꝑari. Vn̄ ſicut xp̄s
dixit ego in pr̄e ⁊ pr̄ in me ē. Jo. 14. ita de ſpū ſancto dicē po-
terat. Ego in ſpū ſcō ⁊ ſpūs ſanctus i me eſt. Et ſic nō pote-
rat ſpūs ſcūs venire in xp̄m nouiter q̄ſi pꝛius ibi non fuiſſet
ſed dr̄ deſcēdiſſe vel veniſſe ſuꝑ eū ꝑ exterioꝛē oſtēſionē. ſ. q:
colūba deſcēdit nūc ſuꝑ xp̄m que ſignificabat ſpm̄ ſcm̄ veni
N re vel deſcēdere: lꝫ realiter nō veniret cū pꝛi⁹ ibi eſſet. ¶ Ad
2ᵐ dōm ꝙ ſpūs ſcūs nō dr̄ deſcēdiſſe vl̄ veniſſe ſicut xp̄s de
ſcendit vl̄ venit i mundū: q: filius dei aſſūpſit nām humanā
ad vnitatē ſuppoſiti ꝑ quā i mūdo erat aliter q̄ꝫ ſolebat: ſꝫ ſpi
ritus ſcūs nō aſſūpſit colūbā illam ad vnitatem ſuppoſiti. vt
ait Aug in ſermōe de trinitate: nec ēt mouit ipſe colūbam de

ſcendentē: vt. ſ. ꝓbatum ē. Et ſic nō deſcēdit ſpūs ſcūs ſicut
xp̄s. Sed dr̄ deſcendiſſe in colūba: q: illa colūba deſcēdens
ſuꝑ xp̄m ſolū ſpūm ſcūm ſig̅bat ⁊ oñdebat. vt. ſ. declaratū ē.
¶ An conueniēs fuerit ꝙ ſpūs ſanctus deſcenderet ſuper
chꝛiſtum in colūba in bap. Queſtio. XC.

Queritur an fuerit cōueniēs ꝙ ſpūs ſanctus de
ſcēderet ſuꝑ xp̄m i colūba i bap. ¶ Di
cunt qdam ꝙ nō: q: ſpūs hitat in hoie ꝑ grām: ſed i xp̄o fuit opio q̄rūdā
plenitudo gr̄e a cōceptōe ſua iō nō debuit nūc ſpūs ſanctus
ſuꝑ eum venire. ¶ Jtē in bap. xp̄i debuit oſtēdi ſicut i q̊dam
exēplari id qō fit in nr̄o bap. ſed in nr̄o bap. nō fit aliq̄ miſſio p̄ª rō
ſpūs ſancti: g̊ nec in bap. xp̄i non debuit mitti ſpūs ſanctus.
¶ Dōm ꝙ cōueniēs fuit in bap. xp̄i apparē ſuꝑ eū ſpūm ſan
ctū in foꝛma viſibili. i. foꝛmā viſibilē repn̄tantē ſpūm ſanctu3
pp multa. ¶ Primo vt xp̄s cognoſceret̄ a Joāne q: Joā. li- 2ª rō
cet ſciret meſ. eē natū cuius viā ipſe diſponebat tn̄ nō cogno
ſcebat eius ꝑſonā. Jo. i. ſ. Hic eſt de q̊ dixi vobis q poſt me ve A
nit ⁊ an̄ me factus ē. ⁊ ſeq̄t ⁊ ego neſciebā eu3. i. lꝫ iſta de eo
dicerē non cognoſcebā ꝑſonā eius. ad cognoſcēdu3 autē illū
dedit Joā. hoc ſignū. ſ. ꝙ ſpūs ſcūs deſcēderet ſuꝑ eu3. Joā. i.
ſ. ego neſciebā eu3: ſed q miſit me baptizare in aq̄ ille mihi di
xit. ſuꝑ quē videris ſpūm ſcūm deſcendentē ⁊ manente3 ille
eſt q baptizat in ſpū ſcō. Xp̄s tn̄ non veniebat ad Joan. niſi
ad bap. q: ad h veniebat totus ppl̄s ad Joan. ſ. in lr̄a. Jō vt
a Joā. cognoſceret̄ debuit poti⁹ ſpūs ſcūs deſcēdere ſuꝑ eu3
i bap. q̄ꝫ alias. ¶ Scōo fuit h q: Joā. dixerat ꝙ meſſias erat B
excellētioꝛ q̄ꝫ ipſe q: ipſe ſolū baptizabat in aq̄ meſſias vero
baptizaret in ſpū ſcō. ſ. in lr̄a ⁊ Mar. i. Ad oñdendū g̊ quis
erat iſte q baptizabat in ſpū ſcō cōueniēs fuit ꝙ ſpūs ſanct⁹
apparēt ſuꝑ eū qn̄ baptizaret̄. Et hoc ēt inuit̄ Jo. i. in allega-
ta auctoꝛitate. ſ. ſuꝑ quē videris ſpūm ſcm̄ deſcēdentē ⁊ ma-
nentē h eſt q baptizat in ſpū ſcō. ¶ Tertio fuit h ad ꝑhiben C
dū teſtimoniū de xp̄o ꝙ erat ſactiſſimus. Et nō poterat h ma
gis oñdi q̄ꝫ cū ſpūs ſcūs deſcēdēt ſuꝑ eū viſibil̄r ⁊ maneret
⁊ ſr̄ nullū hoie3 adhuc factū fuerat. Et h q: totū h fiebat in
teſtiᵐ xp̄i. Nā ſic ꝑ teſtiᵐ. Jo. de⁹ voluit oñdē xp̄3 ppl̄o: ita ēt
voluit teſtificari p̄ ſe ipſum oñdendo celū apertū ⁊ ſpiritum
ſanctū deſcendentē. ¶ Quarto factū ē pp nos q: totū qō i D
bap. nr̄o ē debuit oñdi i bap. xp̄i. Nā vt ait Chriſo. ſuꝑ Mat
theum id qō factū eſt i bap. xp̄i ꝑtinet ad miſteriū oīum q po
ſtea baptizati fuerūt. Oēs āt q baptizant̄ bap. xp̄i recipiunt
ſpūm ſanctū niſi ficte accedāt: ſicut Joā. dixit. ſ. Jpſe baptiza
bit vos in ſpū ſcō. ſ. in lr̄a. Jō cōueniēs fuit vt ſuꝑ xp̄3 bapti
zatū ſpūs ſanctus deſcēderet. Sic. n. dicit remigi⁹ ꝙ oēs re-
nati i baptiſmate recipiūt dona ſpūs ſci. Et iō dr̄ ꝙ xp̄s vidit
ſpm̄ ſcm̄ deſcendētē ſuꝑ ſe. ¶ Ad p̄mū ar. dōm ꝙ ſpūs ſcūs E
nūc n̄ vēit nouit̄ ſuꝑ xp̄3: ⁊ tn̄ q: fere oēs ignoꝛabāt xp̄3 hr̄e
ſpm̄ ſanctu3 ꝯueniēs fuit ſr̄ eū appere vt ꝑ h crederet̄ ꝙ illu3
hēbat. Et an̄ h habuerat vel ſaltē iā ſine illo nō erat. Nō tn̄
putandū ꝙ xp̄s nūc nouiter ſpm̄ ſcm̄ accepit. ſicut dic̄ aug.
15. de trinitate. ſ. abſurdiſſimū ē dicē cū xp̄s iā. xxx. eēt ānoꝝ
qn̄ accepiſſet ſpm̄ ſcm̄: ſꝫ ſic venit ad bap. ſine pcō ita nō ſine
ſpū ſcō. Sic. n. ō ioā. ſcriptū ē ꝙ ſpū ſcō replebit̄ ab vtero ma
tris ſue qd de hoie xp̄o dōm ē cui⁹ carnis ipſa cōceptio non
carnalis ſꝫ ſpiritualis fuit. Ergo nūc in bap. coꝛpus ſuū. i. ec
cleſiā p̄figurare dignatus ē in q̄ baptizati p̄cipue accipiunt
ſpm̄ ſanctum. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ lꝫ i bap. nr̄o nō fiat miſſio ſpi F
ritus ſci in ſigno viſibili mittit̄ tn̄ inuiſibil̄r. Et ad h vt certi-
ficaremur ꝙ ſuꝑ nos veniebat ſpūal̄r debuit venire ſuꝑ xp̄3
viſibiliter q: ſenſibilia certificāt hoie3 maxime i p̄ncipijs ſpi-
ritualiū rerū ſemꝑ ſenſibiles apparēt viſiōes pp eos q nullā
intelligentiā icoꝛpoꝛalis nāe ſuſcipe pn̄t: vt ſi poſtea nō fiāt
ex hijs q̄ ſemel fcā ſunt recipiāt fidē. Et tn̄ adhuc iſta appari
tio ſpūs ſci ſenſibiliter fiebat in bap. xp̄i i eccleſia p̄mitiua. vt
pꝫ actuū. 19. de baptizatis a paulo ſuꝑ quos deſcēdit ſpiritus
ſanctus ⁊ loquebant̄ linguis. ⁊ act. 8. dr̄ ꝙ ſymō magus vi
dens ꝙ ꝑ impoſitionē manus apoſtoloꝝ daret̄ ſpūs ſactus
obtulit eis pecuniā vt darēt ei illā ptāte3. Et ſic ſpūs ſcūs vi
ſibiliter deſcendebat. i. in aliquo ſigno ſenſibili q: alias ſymō
nō potuiſſet videre imo nec etiā ſcire ꝙ ſpiritus ſanctus de
ſcenderet vel daretur ꝑ impoſitionē manus apoſtoloꝝ. Et h
fiebat poſt bap. Nā cum aliqs baptizatus erat imponebant
ei manus apl̄i. i. vnus de apl̄is: ⁊ apparebat ſpūs ſcūs i eo i
aliq̊ ſigno ſenſibili. ſ. in linguis aut in aliq̊. Nūc vō cōfirma-
ta iam fide non fit aliqua ſenſibilis miſſio ſpiritus ſancti vt

locū habeat fides ⁊ merēdi occaſionē. Nam xp̄s dixit. Bea-
ti qui nō viderunt ⁊ crediderunt. Jo. 2.

¶ Quis formauit iſtā vocē q̄ audita ē xp̄o bap. Q̄ō. XCI.

Queritur de iſta voce q̄ audita eſt xp̄o baptiza-
to. cuius fuit. i. qs formauit eā. ¶ Ali
pª rō qui dicūt ꝙ ē vox ſolius p̄ris ab eo formata. Quod pꝫ. q: dr̄
hic ē filius meꝰ dilectus: vel ſicut dixerūt Mar. ⁊ Luc. Tu
es filius meꝰ dilectus. Mar. 1o. ⁊ Luc. 3. Nullus tñ poterat
vere h̄ dicere niſi pr̄ cuiꝰ filiꝰ xp̄s erat. Jō vox ſoliꝰ p̄ris fuit.
2ª rō ¶ Itē h̄ oñdit tota trinitas in bap. xp̄i vt ait Hier. ſup mat.
Et tñ filius oñdit in pſona q: ipſe bap. ⁊ ſpiritus ſanctus in
colūba ⁊ māet vox: Jō neceſſe ē ꝙ ipſa patrē oñdit. Et ſic pr̄
vocē formauit. Sic. n. dicit Aug. in lib. de fide ad Pe. ſ. q̄zuiſ
p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti ſit vna nā firmiſſime tñ tene: tres eē
pſonas. patrē ſolū eſſe q dicit h̄ eſt filius meus dilectus: ⁊ fi
lium ſolū eſſe ſup quē illa vox p̄ris ſonuit ⁊ ſpm̄ ſcm̄ ſolum
eſſe q in ſpē colūbe ſup xp̄m baptizatuꝫ deſcēdit. ¶ Dōm ꝙ
3ª rō iſta vox nō fuit formata a p̄re: nec ab aliq̄ de pſonis diuinis
nec ab oibus tribus ſimul: ſʒ fuit formata ab aliquo angelo.
¶ Prima ps pꝫ q: deus nō pōt aliquā vocem formare. Nā
4ª rō deus nihil pōt facere cū ſucceſſiōe vt probatū eſt. s̄. penul. q.
Nam pp hoc ſpūs ſanctus nō potuit in colūba deſcendere
vt ibi declaratū eſt: ꝙ tñ vox formet nō fit ſine ſucceſſiōe q:
vox eſt ſonus qdam cōtinuus: ⁊ quādiu durat ipē ſonus oꝫ
ꝙ vocās actualiter ipellat ⁊ frāgat aerē ad formationem vo
cis. Et ſic ē actio cū ſucceſſiōe. Et hoc deo nō cōuenit. ſi aūt
dicas ꝙ deus poterat formare vocē ſubito ſiue in iſtanti. Di
cendū ꝙ nō ſtat. p̄mo q: repugnat nāe vocis ⁊ maxime arti-
culate de cuiꝰ eſſe ē hr̄e partē poſt ptem extra ptem iō ipoſ̄e
eſt eſſe vocē in iſtanti. ¶ Scōo q: dato ꝙ aliq̄ vox poſſet eē
miraculoſe in inſtāti: hoies tñ nō poſſent illā audire nec in-
telligere quicq̄ꝫ p eā: cū auditus nr̄ nō imutet ſine q̄dā ſuc-
ceſſiōe. Nulla g̊ pſona diuina poterat p ſe vocem aliquā for
5ª rō mare. ¶ Itē q: ſi pr̄ potuiſſet formare iſtā vocem non ſolus
ipſe formaſſet eā ſʒ tota trinitas q: opa trinitatis idiuiſa ſūt
vt ait aug. 4. de trini. Et tñ formare voceꝫ eſt q̊ddam opꝰ ad
extra. Jō vna pſona nō poſſet illud facere ſine alia: nō g̊ eſt
iſta vox p̄ris. ¶ Itē pꝫ q: Joā. 5. xp̄s loquēs iudeis ō patre
pª rō dixit. Qui me miſit pr̄ ipſe teſtimoniū ꝑhibuit de me. ⁊ ſeqt̄.
Nec vocē eiꝰ vnq̄ꝫ audiſtis nec ſpēꝫ eius vidiſtis. Judei tñ
audierāt iſtā voceꝫ que ſonuit ſup xp̄m i bap. ſ. Oēs aſtātes.
vt. j. declarabit in q̄dam q̄ſtione de h̄: g̊ nō fuit iſta vox p̄riſ.
¶ Itē pꝫ q: Chriſo. ſup Joā. ſup locū iſtuꝫ dicit ꝙ xp̄s pau-
latim iudeos in ꝓhie dogma inducēs oñdit qm̄ nec vox nec
ſpēs circa deū eſt: ſed ſupior ē figuris ⁊ loq̄lis talibꝰ. Non g̊
pōt deꝰ vocē formare. ¶ Aliqs dicet ꝙ iſtud itell'r de deo in
nā ſua ꝙ nō poſſit vocē formare: ⁊ tñ in aſūpto corpore po-
terit eā formare. Et ſic dicet ꝙ vocē eiꝰ nūq̄ꝫ audiſtis. ſ. i ſba
ſua. Et tñ audire potuiſtis i corpore aſſūpto. Siſ̄e ē de ange
lis. Nam i nā ſua ſimplici manētes formare voces non pn̄t:
cū tñ corpora aſſumūt nēo negat eos ſepe loquutos. ¶ Di-
B cendū ꝙ iſtud nō ſtat nec cōuenit v̊bo xp̄i. Nā ſi diceremus
ꝙ deus in aliq̊ corpore aſſūpto poſſet loq illa vox vere eſſet
dei: ſicut qñ qs loqtur per tubā vel fiſtulā vel alia organa ⁊
ſic audiēſ deū ita loquentē diceret vere ⁊ ꝓprie audire vocē
eius. Nā nō dr̄ ꝙ qs vocē formet p organa nālia cōiūcta vl̄
p organa extranea dū tñ ipſa virtus formatiua ⁊ actus for-
mādi realiter ſit ab ipſo formāte vocē ⁊ nō ab organis. Noſ
tñ dicimur v̊e loq q: p organa nālia loqmur. Ergo deuſ etiā
vere loqtur: ēt ſi p organa nō nālia loq̄tur. Cuꝫ formatio illa
vocis ab ipſo vere ſit. ¶ Itē pꝫ h̄. Quia ſi deus p talia orga
C na loq̄tur cū illa vox ſit v̊a neceſſe ē ꝙ v̊e ⁊ ꝓprie alicuiꝰ ſit.
Et tūc neceſſe ē ꝙ illa vox ſit dei aut ipſiꝰ corporis aſſūpti.
Nō pōt aūt dici ꝙ ſit ipſiꝰ corporis cū illud nō hēat aliquaꝫ
virtutē formatiuā vocis ſʒ ſolū eſt inſtr̄m ſicut fiſtula ⁊ tibia
vocē nullā formāt q: virtutē nullaꝫ formatiuā hn̄t vocis. oꝫ
g̊ dici ꝙ dei ſit ꝓprie illa vox: cū nihil ibi ſit niſi deus ⁊ cor-
pus aſſūptū. Et ſic poſſet hō audire ꝓprie vocē dei. Et aliuꝫ
audita eſſet qñ deus loqui dr̄ in ſcriptura. Et tñ xp̄s dicit ꝙ
vox p̄ris nūq̄ꝫ fuit audita. Ergo nec p ſe nec in corpore aſſū
pto poterit vocē formare. ¶ Itē nemo negat angelos inter
dū loq ⁊ voces angeloꝝ vere audiri. Angeli tñ non loquun
tur niſi i aſſūptis corporibus. Ergo ēt ſi deus i aſſūpto cor-
pore loq poſſet diceret ꝓprie vox eiuſ audiri: ⁊ tñ nūq̄ꝫ audi
ta eſt vt xp̄s dicit: g̊ nō pōt vllo mō formare vocem ſiue cor

pus ſumēdo ſiue nō. Et ad h̄ multū vrget iſtud dictuꝫ xp̄i: ⁊
ē valde ꝯ illos q ad pauca aduētētes dn̄t deū fuiſſe loquutū
q̄ñcūq̄ꝫ ſcriptura dicit ꝙ deus loquutus ē. ¶ Q: aūt induce
bat de angelis nō eſt ſiſ̄e: q: lʒ angeli nō hn̄tes nālia inſtr̄a
ad vocē formandā ſi aſſūpſerint illa ō aere vocē formabunt
tñ deus ſiue affirmat ſiue nō formare nō poterit voceꝫ. Et h̄
pp perfectionē nāe ſue. Siſ̄e pꝫ de motu: q: Ang. p ſe nō pōt
moueri motu cōtinuo: ⁊ tñ ſi affirmat corpus mouebit i illo
motu ſicut aīa mouet in corpore: cuꝫ motis nobis moueant
oīa q̄ in nobis ſunt: deus tñ ēt ſi corpuſ ſumat nō pōt moue
ri p ſe nec per accn̄s. Et nemo de h̄ dubitat cum ſcriptura di
cat deū nullo mō mutari. maxime cū ſit includēs ꝯdictioneꝫ
p ſe aut p accidens moueri localiter ꝙ vbiq̄ꝫ ē. Et h̄ cōuenit
deo pp perfectionē nāe. Ita g̊ nō poſſe formare vocē aliquā
etiā in corpore aſſūpto deo cōueniet pp nature ſue pfectionē
. ſ. q: actus eius nō pōt eſſe cuꝫ ſucceſſiōe. ¶ Scōa ps pꝫ q:
angeli pn̄t formare voces ⁊ ſepe formāt illas in corporibus D
aſſūptis: vt pꝫ de gabriele q vere loquutus ē virgini. Luc. i.
Et tota ſcriptura exēploꝝ plena eſt. Cōuenit aūt h̄ angelis:
q: ipſi ſunt miniſtri dei. pſ̄. 1o3. Ad hebre. i. Et q: ea q̄ qs fa-
cit p miniſtrū ſuum dr̄ p ſe facere: ſi ang. loq̄ret formādo iſtā
vocē loco dei diceret deus iſtā vocē formaſſe ſicut dr̄ ꝙ Sa
lomō fundauit vel fabricauit tēplum dn̄o. 3. reg. 6. Et tñ ipſe
nihil fecit ſed miniſtri mādato eius. 3. reg. 5. ⁊. 2. parali. 2. Cō
uenit aūt iſte modus loquēdi ſcripture: q: ſepe deꝰ loquutuſ E
eſt in ſacra ſcriptura. Cōſtat tñ ꝙ ipſe non loquebat ſed an
geli ſicut in rubo dr̄ ꝙ loquutus ē deus moyſi. Et dixit ego
ſum deus abrahā. ⁊ exo. 3. ⁊ tñ act. 7. dr̄ ꝙ ille q loquutus ē
in rubo erat Ang. ſic ēt exo. 2. ille q dedit legē vocatur deuſ.
Nā dixit ego ſum dn̄s deus tuus ⁊ tñ ille erat Angel. vt pꝫ
act. 7. ⁊ ad gala. 3. Ita ergo h̄ lʒ dicatur ꝙ fuerit vox dei: oꝫ
dici ꝙ nō formauerit eā deus ſed aliqs Ang. Quia tñ ad re-
preſentandū ſolum deuꝫ Ange. ille loquebat vocari poterat
deus. Et hac rōne poterat dici iſta vox patris. Nō qdem ꝙ
a patre fuerit formata: ſed q: ipſa noie patris ⁊ ad eum ſoluꝫ
oñdendū formata eſt. ¶ Obijciet ꝯ hec q: ſepe in ſacra ſcri- F
ptura dr̄ ꝙ deus loquutus ē ⁊ maxie inueteri teſtō: iō poſ-
ſet loqui pr̄ ⁊ nō oporteret dici ꝙ angel. loq̄ret. ¶ Dōm ꝙ
nūq̄ꝫ deus loquutus ē ꝓprie vel p ſe ipſuꝫ quocūq̄ꝫ dr̄ ꝙ lo F
quutus ē: ſʒ ange. loq̄bant loco dei cū ipſe loq nō poſſet ⁊ il
los appellat ſcriptura deū. i. dei vicē gerētes i illo actu. Qua
re aūt angeli loquētes ex mādato dei vocētur interdū deus G
⁊ interdū angeli declaratū eſt exo. 19. ⁊. 2o. ¶ Ad p̄mum ar. Rn̄det
dōm ꝙ iſta vox dr̄ eſſe p̄ris ſolius: nō qdem ꝙ ipſe eā forma ad p̄mū
uerit ſʒ ad oñdendū eū ſolū formata fuerit. ⁊ cū dr̄ ꝙ nulluſ ar.
poſſet dicere tu es filiꝰ meus v̊e niſi pr̄ xp̄i: dōm ꝙ veruꝫ ē ſi
ꝓ ſe ipſo diceret. Sʒ q: ꝓ p̄re loq̄bat cuiꝰ vicē in h̄ actu ge-
rebat poterat dicē tu es filiꝰ ⁊c̄. Et nō erat ꝓpō falſa q: cō-
ſiderat veritas vel falſitas nō quātū ad v̊ba i ſe ipſis ſʒ quā
tū ad intentionē loquētis. Et pꝫ in exēplis datis: q: nemo il
loꝝ angeloꝝ poterat dicē vere. ego ſum dn̄s deꝰ tuus ſi ꝓ ſe
loq̄rent. Dicebat tñ h̄ ⁊ vere: q̄a deū ſolū repn̄tabat cui h̄
cōpetebat. ¶ Ad 2^m^ cōcedendū illud qō concludit. ſ. ꝙ tota
trinitas hic oſtenſa ē. Ideo p vocē ſolus pr̄ repn̄tatus eſt. H
Et tñ non ē pp h̄ intelligendū ꝙ ipſe vocē formauerit: q: ſa- Ad 2^m^
tis erat ꝙ noie eius ſolius formaret. Sic. n. ſpiritus ſanctuſ ar.
in colūba oſtendebat: nō tñ mouit ipſe colūbam ad deſcen-
dendū ſed ang. vt. s̄. declaratum ē in q̄dā queſtōe: q: in colū
ba ſpūs ſanctus oſtēdebat dr̄ ipſe ſolus deſcendiſſe. ¶ Ad
auctoritatē Aug. dōm ꝙ cum dixit ſolū patreꝫ eſſe qui dixit
hic eſt filius meus: ⁊ intelligēdum. i. ſolū patrem eē pro quo
iſta vox dicta ē. lʒ per eū dicta nō fuerit. Et pꝫ q: ēt ſi deus lo
qui poſſet nō loqueret ſolus pr̄. ſed neceſſe eēt tres pſonas
ſimul loq eadē loquutione cū indiuiſa ſint opa trinitatis. vt
ait Aug. 4. de trinitate. Et h̄ ſatis conuenit lr̄e augu. q: ipſe
ſolum itendebat ibi oſtendere ꝙ pſone erant vere tres licet I
nā eſſet vnica. Nā dixit quāuis patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſan-
cti ſit vna nā firmiſſime tñ tene tres eſſe perſonas. ¶ Ad h̄
autē non erat neceſſe ꝙ ſolus pr̄ eſſet q vere loq̄ret ⁊ ſolus
ſpiritus q vere deſcenderet in colūba: ſed ꝙ ſolus pr̄ eſſet ꝓ
quo loquutio fiebat: ⁊ ſolus ſpūs ſanctus q oſtendebat per
colūbā. Nā ſi pr̄ ⁊ ſpūs ſcūs eēnt vna pſona ſic ſūt vna ſba
nō poterat p vocē ſolus pr̄ oñdi ēt ſi p alium formaretur ſed
ſimul pater ⁊ ſpūſ ſanctus oſtēderet. Sic etiam per colūbā
non poſſet ſolus ſpūs ſanctus oſtendi: ſed ſil' pater ⁊ filius.

Qō aūt

Q̃ȯ aũt diſtincti poſſint vere ſignificari ſufficit ad itentionẽ
Aug. lʒ ipſi ꝑ ſe non faciant illas repꝛeſentationes.
¶ In q̊ loco iſta vox foꝛmata fuit ſiue vñ venit. Q̃ȯ. XCII.

Queritur in quo loco iſta vox foꝛmata ẽ ſiue vn
de venit. ¶ Aliq dicũt ꝙ vere foꝛma-
ta eſt in celo ⁊ de celo venit qꝛ ita ſcriptura inuit. Nã h̓ i lr̃a
dicitur. Et ecce vox de celis dicens. ⁊ Marc. i. dicit̃. Et vox
facta eſt de celiſ. ⁊ Luc. 3. dicit̃. Et vox de celo facta eſt. Ergo
de celo venit. ¶ Dõm ꝙ iſta vox nõ venit de celo nec ibi foꝛ
A Rñdet ad queſtionem mata ẽ: ſed fuit foꝛmata in aere ꝓpinq̃ circa xp̃m. ¶ Pꝛima
pars pʒ qꝛ iſta vox nõ poterat de celo venire. niſi ponãt̃ mul
ta miracula: ⁊ tñ ponẽdo eam foꝛmatã in aere non eſt aliq̇ȯ
miraculũ. Nũq̃ʒ tñ miracula ponẽda ſunt niſi ex neceſſitate
.ſ. cũ non poſſumꝰ illa euitare. qꝛ alias oĩs certitudo rerũ cõ
funderet̃ ponẽdo fieri oĩa ꝑ miraculũ. ¶ Pꝛimo pʒ: qꝛ i celo
B pª rõ. nõ erat aliqd de q̊ vox foꝛmaret̃. Nã vox neceſſario dʒ ȯ aere
foꝛmari. Intra celũ v̊o nõ eſt aer nec aliq̃ ſubſtãtia alteriꝰ na
ture a celo: ⁊ ſic nõ põt ibi foꝛmari vox niſi miraculoſe. ¶ 2°
pʒ: qꝛ ſi ibi fuiſſet foꝛmata ad h̓ ꝙ perueniret ad terrã vt au-
C 2ª rõ. diret̃ ſuꝑ xp̃m opoꝛtebat vocẽ illam eẽ terribilẽ: vt totã terrã
cõcuteret ita vt vix aliqs Ang. eã foꝛmare poſſet. Hoc pʒ ꝑꝑ
magnã diſtantiã celi a terra. Hoc ãt nõ ſeqtur ponẽdo ꝙ iſta
vox fuerit i aere foꝛmata. ¶ Tertio pʒ: qꝛ regiões medie ipe
D 3ª rõ diret ad vocẽ. ſ. tota regio medio ignis q̄ nõ eſt ſonans: ⁊ ſic
vox nõ videret̃ per eã poſſe cõueniẽter multiplicari. Cũ vox
nõ ſolũ intentionaliter ſʒ ẽt realiter per illã regionẽ multipli
E cari deberet vt poſſet ꝑuenire in tãta diſtãtia. ¶ Quarto pʒ
4ª rõ qꝛ ſi i celo foꝛmaret̃ tarde ꝑueniret ad terrã niſi ꝑ miraculũ.
nã videmꝰ ſi qs a lõge ꝑcutiat aliquã rẽ cuiꝰ ictũ nos audia
mus pꝛius videmꝰ ꝑcuſſionẽ ⁊ aliquãtuʒ poſt ſonus eiꝰ ad
nos ꝑuenit. Si aũt nãliter de celo ad terrã vox ꝑuenire de-
beret cõſiderata diſtãtia foꝛte nõ ꝑueniret ea die q̄ foꝛmaret̃
⁊ eẽt incõueniẽs qꝛ ſic virtus vocis debilitaret̃ ꝑꝑ nõ depẽ-
dere actualiter a foꝛmãte eã. Ad h̓ igit̃ ꝙ ſubito ꝑueniret ⁊
nõ ſequeret̃ incõueniẽs debilitatiõis neceſſe erat fieri mira-
culũ: iõ non fieret vox in celo. ¶ 2ª pars pʒ: qꝛ ponẽdo fieri
F eã in aere ſatiſfacimꝰ ſcripture: ⁊ nõ ſeqtur inconueniẽs ali
quod nec opʒ poni miracula. Nã in aere erat mã ad foꝛman
dã vocẽ ⁊ erat locus ꝓpinquꝰ de q̊ vox ſubito audiri poſſet
⁊ nõ debilitaret̃. Et pʒ qꝛ ſilr̃is modus loquẽdi i ſcriptura eſt
vt dicat̃ aliqs loq de celo. i. ȯ aere. ⁊ dõm ꝙ Ang. in aliq̃ nu
be ꝓpinq̃ ⁊ denſa ſuꝑ xp̃m foꝛmaret iſtã vocẽ. Et h̓ ꝑꝑ duo.
¶ Pꝛimo ad occultandũ coꝛpus angeli. Nã ad foꝛmandã
G vocẽ Ang. vteret̃ neĉio aliq̊ inſtr̃o coꝛpoꝛeo dẽſo cũ nõ h̄ẽat
nãliter oꝛgana ad foꝛmãdã vocẽ: ⁊ vt nõ videret̃ illud iſtr̃m
Ang. vellet occultare illud i nube dẽſa. ¶ 2° fiebat h̓ ꝑꝑ vo-
H cẽ: qꝛ meliꝰ foꝛmaret̃ vox foꝛtis de illo aere groſſo intra nu-
bẽ ⁊ iſte modus loquẽdi erat in veteri ⁊ in nouo teſtõ. Pa-
tet numeri. 12. Nã dr̃ ꝙ dñs deſcendit in colũnã nubis ⁊ ſte
tit in introitu tabernaculi ⁊ vocauit aarõ ⁊ Mariã. Sic ẽt
exo. 33. dr̃ ꝙ ingreſſo Moyſi in tabernaculũ federis deſcen
debat colũna nubis ⁊ ſtabat ad oſtiũ tabernaculi loq̃bat̃ qʒ
dñs cũ moyſe cernẽtibus vniuerſis. Sic ẽt in datõe legis lo
quutio fiebat ſuꝑ montẽ ſinay i caligie. exo. 19. ⁊. 20. ita factũ
eſt in nouo teſtõ. Nã iterũ facta eſt vox. ſuꝑ xp̃m qñ tranſfi-
guratus ẽ ⁊ dicta ſunt eadẽ verba q̄ dñr h̓. ſ. Hic ẽ filiꝰ meuſ.
Et tñ iſta dicta ſunt i nube. Nam. ĵ. 9. dr̃. Ecce nubes lucida
obũbꝛauit eos. Et ecce vox de nube dicẽſ h̓ eſt ⁊c̃. Et Mar.
9. dr̃. Facta ẽ nubes abũbꝛãs eos: ⁊ venit vox de nube. Luc.
ẽt dixit facta eſt nubes ⁊ obũbꝛauit eos ⁊ timuerũt. Et itrã
tibus illis in nubẽ facta ẽ vox de nube. Luc. 9. Et iſte magis
expꝛeſſit. ſ. ꝙ nubes in q̄ fiebat illa vox erat in circuitu xp̃i ⁊
apoſtoloꝝ: ita nũc aliq̃ nubes eẽt i circuitu xp̃i. ſ. nõ multuʒ
I eleuata a terra ⁊ in illa foꝛmaret̃ vox ⁊ illa videret̃ venire ȯ
celo: ⁊ ꝑꝑ nubẽ non videret̃ qs foꝛmabat illã. ¶ Ad ar. di-
cendũ ꝙ iſta vox dr̃ facta de celis nõ qdẽ ꝙ de celo venerit:
K ſed ꝙ venit de aere: ⁊ tñ aer i ſcriptura celũ dr̃ ſicut dicimus
volucres celi. i. aeris. pſ̃. 8. ⁊ illud aues celi comederũt illȯ. i.
aues q̊ ſunt in aere. ĵ. 13. ⁊ Luc. 8. ¶ Aliter põt intellĩ ꝙ di-
cat̃ vox de celis. i. q̄ putabat̃ venire de celis: qꝛ de alto venie
bat ⁊ neſciebat̃ locus foꝛmationis eius. maxie qꝛ putabat̃ a
deo foꝛmata q in celis ẽ. ſic. n. dr̃. 2. pe. p̊ ꝙ Pe. ⁊ aliĵ duo au-
diuerũt vocẽ de celo. ſ. Et hãc vocem nos audiuimꝰ de celo
allatã cũ eſſemus cũ eo in mõte ſancto. Cõſtat tñ ꝙ illa vox
de q̄ Pe. ibi loqtur q̄ fuit audita in trãſfiguratiõe nõ venit ȯ
celo: ſʒ dr̃ ꝙ vox ȯ nube facta ẽ: vt expſſe dr̃. ĵ. 17. ⁊ Mar. 9.
⁊ Luc. 9. vt. s̃. allegatũ ẽ. Eſt tñ cõe in ſacra ſcrip. ꝙ dicat̃ ali
qd de celo venire qȯ de alto venit: maxime qñ locus eius nõ
eſt determinate cognitus.
¶ An iſta vox audita fuerit ab oĩbus circũſtantibus vel ſo
lum a chriſto. Queſtio. XCIII.

Queritur de iſta voce an audita fuerit ab oĩbuſ
circũſtãtibus: vel ſolũ a xp̃o. ¶ Aliq
dicũt ꝙ ſolus xp̃s audierit illã qꝛ ipſe ſolus dignus erat au
dire voces celeſtes. Itẽ qꝛ Mar. i. ⁊ Luc. 3. dr̃ ꝙ iſta vox di-
xit tu es filius meꝰ dilectus: ⁊ ſic dirigebant̃ verba ad xp̃m:
Ideo ſufficiebat ꝙ ad ipſuʒ ꝑueniret ẽt nullo alio audiente. A
¶ Dõm ꝙ iſta vox ab oĩbus circũſtantibus audita ẽ qꝛ. s̃. i Rñſio ad q̃
lr̃a dr̃ ꝙ facta ẽ vox de celis dicẽs. Hic eſt filius meus. Et ſic ſituʒ qõnis
qꝛ v̊ba nõ dirigebãt̃ ad xp̃m ſʒ ad aſtãtes iõ neceſſe erat ꝙ il ꝙ oẽs cir-
li eã audiret. ¶ 2° pʒ qꝛ iſta vox fcã eſt i teſtimoniũ xp̃i vt co cũſtãtes vo
gnoſceret̃ ꝙ ipſe erat filius dei. Et tñ ſi h̓ nõ audiret̃ a circũ cẽ audierũt
ſtãtibus nullũ eſſet teſtimoniũ qꝛ teſtimoniũ ẽ id de q̊ cõſtat
g̊ illã audierũt oẽs q intererãt. ¶ 3° pʒ qꝛ ſi ſolus xp̃s iſtam
vocẽ audiuiſſet fuiſſet oĩno ſupfluũ foꝛmare eã: qꝛ nihil ꝑ ip
ſam ſignificabat̃ qȯ pꝛius xp̃ſ nõ ſciret. ſciebat ipſe ſe eẽ filiũ
dei patris cui cõſubſtãtialis erat: ⁊ ſic nõ opoꝛtebat ꝙ ꝑ iſtã
vocẽ nũc ei notificaret̃. Et tñ non ẽ dõm ꝙ fuerit ſupflua qꝛ
deus nihil fruſtra facit: g̊ opoꝛtuit ꝙ audiret̃ ab aliqbuſ qui
ꝑ eã infoꝛmarent̃ de eo qȯ neſciebãt. ſ. ab oĩbus aſtãtibus q
añ hoc neſciebãt Ieſum eẽ filiuʒ dei. ¶ Quarto pʒ qꝛ ẽt iſta
vox facta ẽ ad ſignificandũ ꝙ in bap. hõ fit filiꝰ dei vt dicet̃
infra in q̄dam queſtõe. Decebat ergo ꝙ iſta vox a multiſ au
diret̃: vt per h̓ incitarent̃ ad deſiderandũ bap. xp̃i. ¶ Quin
to pʒ qꝛ qñ xp̃s tranſfiguratus eſt iſta eadẽ vox audita eſt. ſ.
Hic eſt filius meus: ⁊ tñ nõ audiuit eã ſolus xp̃s: ſʒ oẽs treſ
apoſtoli ẽt qui cũ eo erãt: vt pʒ. ĵ. 17. ⁊ Marc. 9. ⁊ Luc. 9. ⁊
in tñ audierũt ꝙ ceciderũt in facies ſuaſ: vt pʒ ibideʒ: g̊ ⁊ h̓
nec audiret̃ iſta vox ab oĩbus aſtantibus. ¶ Quinto pʒ qꝛ
iſta vox fiebat vt aſtãtes illum audiẽtes xp̃o magnã reuerẽ-
tiã exhiberẽt tãq̃ʒ filio dei: ⁊ audirẽt eũ obedientes in oĩbus
ſicut pʒ. ĵ. 9. ⁊ Mar. 9. ⁊ Luc. 9. Quia cũ dictum ẽ h̓ ẽ filius
meuſ ⁊c̃. ſubiunctũ eſt ipſuʒ audite. Ita g̊ ſubaudiendũʒ eſt
hic ꝙ diceret̃ ipſuʒ audite lʒ non exprimat̃ cũ ibi eadem vox
fuerit que h̓: ⁊ hoc expꝛeſſuʒ fuerit. ¶ Septimo pʒ qꝛ voceſ
nũq̃ʒ fiebant de celo ad xp̃m ꝑꝑ ſe ſed ꝑꝑ aſtãtes. Sic patet
Ioã. 12. cum xp̃s dixit. Pater clarifica nomẽ tuum. Et dr̃ ibi
ꝙ vox de celo facta eſt dicẽs. Clarificam: ⁊ iterũ clarificabo.
Tunc dixerũt qdam aſtantes tonitruũ factũ eſt: xp̃s aũt di-
xit. Non ꝑꝑ me facta ẽ vox ſed ꝑꝑ vos. Sic etiã Ioã. xj. xp̃s
cũ ſuſcitaret lazarũ clamauit dicẽs pater gr̃as ago tibi quo-
niã audiſti me. Ego aũt ſciebã qm̃ ſemꝑ me audis: ſed ꝑꝑ po
ꝑlũ qui circũſtat dixi vt credãt qꝛ tu me miſiſti. Et ſic tã vo
ces q̄ fiebant de celo ad xp̃m q̃ʒ ille quas faciebat xp̃s ad pa
trẽ nõ erant ꝑꝑ ipſos met: ſed ꝑꝑ ppl̃m q circũſtabat. Opoꝛ
tet ergo ꝙ aſtantes audirent vocẽ. ¶ Octauo pʒ qꝛ Hie. ſu-
ꝑ Mattheum dicit ꝙ colũba ſedit ſuꝑ caput Ieſu ne quis
putaret vocẽ patris ad Ioã. fuiſſe factã ⁊ nõ ad dñm. ſi tamẽ
aſtanteſ nõ audiuiſſent iſtã vocẽ nõ putarẽt eã factã ad ioã.
nec ad xp̃m. ¶ Itẽ aug. in ſermõe ephie dicit nõ. n. vt añ per
moyſem aut ꝑ ꝓph̄as nec ꝑ typos aut figuras venturũ i car
ne pr̃ filiũ docuit: ſʒ palã veniſſe mõſtrauit dicẽs. h̓ eſt filius
meus: g̊ ab oĩbus audita ẽ vox. Cũ dicat ꝙ palã per iſtã vo-
cem pr̃ oſtẽdit filiuʒ. Hierony. q̊ʒ dicit ſuꝑ Mat. ꝙ vox pr̃is
teſtimoniũ ꝑhibẽtis ſuꝑ xp̃m in bap. audit̃. Ergo audierunt
eã illi qbus ꝑhibebat̃ teſtimoniũ qꝛ alias teſtimoniũ nõ eẽt.
¶ Nono pʒ ꝑ aug. 2. de cõcoꝛ. euã. cũ ait. ſ. Non. n. xp̃o iudi-
cabat̃ qȯ ſciebat: ſed audiebãt q aderant ꝑꝑ quos vere fcã ẽ.
¶ Ad p̊mũ ar. dõm ꝙ lʒ nemo eẽt dignꝰ abſolute audire vo-
cẽ ȯ celo niſi xp̃s: oẽs tñ audire eã debuerũt qꝛ ꝑꝑ eos fiebat
⁊ ſic poterãt dici digni illa voce cuʒ ad illos fieret ⁊ ꝑꝑ illoſ
ſolũ. ¶ Aliter põt dici ꝙ dignitas ꝑꝑ h̓ poſſet conſiderari ſi
vox iſta fieret ſolũ in fauoꝛẽ eoꝝ q audiebãt eã fiebat tñ ime
diate i fauoꝛẽ xp̃i. ſ. vt per h̓ crederet̃ filiuſ dei lʒ iſtud poſtea
eẽt ꝑꝑ nos. ſ. vt nos credẽtes in eũ vitam h̄ẽremus. Ioã. i. ⁊
cũ dr̃ ꝙ iſta vox fiebat ꝑꝑ audiẽtes ⁊ alie ſil̃es voces. Iõ. 12.
intellĩ. i. fiebat ad eos. ⁊ tñ fiebãt ꝑꝑ xp̃m vt crederẽt euʒ eẽ
a deo. Io. xj. ſ. ego ſciebã ꝙ ſꝑ me audiſ: ſʒ ꝑꝑ ppl̃ʒ q circũſtat
dixi vt credãt qꝛ tu me miſiſti. Et ſic iudei idigni erãt audire
vocẽ dñi. ⁊ cũ totꝰ ppl̃s audiebat vocẽ eiꝰ i datõe legis ex. 20.
⁊ deutero.

⁊ deutero.7.⁊.5.Et hͦ q: lex dabaᵗ iudeis vt obſeruarēt eas ideo opoꝛtebat ꝙ ipſi illam audirēt. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ lȝ Marcus ⁊ Luc.dixerūt tu es filius meus. Matthe. dixit hͨ eſt filius meus. ⁊ ſic neceſſario dirigebaᵗ vox ad ſtātes lȝ qd iſtoꝝ dictū fuerit.ſ.an i.ſcda vel in tertia pſona.j. diceᵗ i qua dam qōne. ⁊ tñ etiā ſi diceret tu es filius meus aſtantes au dirēt illā vocē q: pp eos fiebat.ſ. vt ipſi ſcirēt Jo. eē filiū dei.
¶ An fuit coueniens ꝙ vox patris audiret ſup xpm i bap.
Queſtio.XCIIII.

Queritur an fuit coueniens ꝙ vox patris audi ret ſup xpm in baptiſmo. ¶ Quidam dicunt ꝙ nō q: iſta vocis foꝛmatio eſt qdam oſtenſio ſenſibi
Opiō ꝙ nō fuit coueniens. lis pſone patris: lȝ filius ⁊ ſpiritus ſanctus dicunt eſſe miſſi p hoc ꝙ ſenſibiliter apparuerūt: mitti tñ non couenit patri: vt ait Aug.3.de trinitate ḡ etiā non debuit oñdi in aliquo ſi gno ſenſibili. ¶ Itē vox eſt ſignificatiua verbi cōcepti in coꝛ de: ſed pater nō eſt verbū: ḡ nō manifeſtaᵗ couenieter p vo
pª rō cem vel in voce. ¶ Itē homo xps nō incipit eſſe filius dei in bap.ſicut qdaȝ heretici putauerūt: ſed hͨ fuit quādiu hō fuit .ſ.ab inſtanti ſue cōceptiōis. Potius ḡ in pceptione iſta vox audiri debuit vel ſaltē in natiuitate eo ꝙ tunc xps pmo inci
2ª rō piebat apparere in mūdo ꝙ nō poterat fieri in cōceptione: ⁊ non daret tunc occaſio erroꝛis vt putaret ꝙ xps incepiſſet eſſe filius dei in bap. ¶ Itē iſta vox fuit quaſi qdam appꝛo batio pdicationis xpi q: cum dr hic eſt filius meus ⁊ ēt ſub
3ª rō audiᵗ ipſuȝ audite. Sic expͥmitur ēt.j.17.⁊ Mar.9.⁊ Lu.9. ⁊ tñ xps nō incepit nūc pdicare ſed poſtea iō nō fuit nūc cō ueniēs iſta vox. ¶ Item iſta vox oſtēdebat Jeſum eſſe filiū
4ª rō dei ⁊ ſufficiebat hoc ſemel oſtēdi: q: ſi ſemel eſſet verus fili⁹ dei neceſſario eſſet ſemp filius dei. Fuit tñ iterum iſta vox au dita i trāſfiguratiōe xpi.j.17. ⁊ Mar.9.⁊ Lu.9.2°. Pe. p er go ſupfluit altera iſtarū oſtēſionū. ¶ Dicēdum ꝙ coueniēs
5ª rō fuit in bap.xpi audiri vocem patris ſup eū. ¶ Pͥmo q: iſta vox fuit ad oſtendendū ꝙ Jeſus erat filius dei. Tunc tñ cō
A Rñſiō ꝙ fuit conueniēs iſta vocis audi.i bap. ueniētius debuit oñdi ipſuȝ eſſe filiū dei cuȝ p ipſi pplo oſtē ſus eſt: xps tñ nō fuit oſtēſus iudeis ḡnaliter ante bap. Joā. ⁊ ad hoc fuit bap.ille vt in eo manifeſtareᵗ toti pplo. Sic pȝ Joā.i.ſ. Ego neſciebā eū.ſed vt manifeſteᵗ in iſrael pꝑea ego veni in aq̄ baptizans. Tunc ḡ qñ toti pplo oſtēſus ē.debuit maxime iſtud teſtimoniū audiri vt a pͥncipio iudei tenerent Jeſum in hac paſſiōe honoꝛis.ſ. ꝙ eſſet filius dei. Nā facili⁹
pª rō eſt hoiem teneri in honoꝛe ſi a pͥncipio qñ cognoſci incipit inueniaᵗ in ſtatu honoꝛis: q̄ʒ ſi inueniaᵗ i ſtatu humili ⁊ po ſtea ſibi honoꝛ accreſcat. Et hͨ ſiue pp emulationē eoꝝ q vi dēt ſe ſupari ab illo quē pꝛius tāq̄ʒ equalē tenebant: ſiue pp admiratiōnē vñ alicui tātus honoꝛ aduenerit ſicut pꝛi⁹ erat in humuli ſtatu ⁊ iſte honoꝛ ē magnus q ſibi accreſcit. Iſta fuit cā q̄re xps minus receptus ē in nazareth iter cognatos ſuos ⁊ cōpatriotas q̄ʒ inter ceteros cognatos iudeos.ſ.q: iſti cognoſcebāt eū quātū ad pgeniē ſuā ⁊ q̄tū ad conuerſatio nē totius vite pterite. Jō mirati ſunt qmodo ſubito iſta vir tus ſibi aduenerat. Uñ lȝ faceret miracula iter eos nō crede bāt in eum nec laudabāt deū q dederat talē ptātem hoibus ſicut fecerāt illi q erant in vrbe Naym ⁊ in alijs locis qñ vi debāt xpm facientē iſta miracula.vt pȝ Mar.2. ⁊ Lu.7.⁊.j. 8.⁊.9. ſed magis ſcādalizabanᵗ pp miracula eius Mar.6.ſ. Et multi audiētes mirabanᵗ in doctrina ei⁹ dicētes. Uñ huic hec oia ⁊ q eſt ſapia q data eſt illi ⁊ virtutes tales que p ma nus eius efficiunᵗ. None iſte eſt fabꝛi fili⁹ ⁊ Marie. None ⁊ ſoꝛoꝛes eius hͨ nobiſcuȝ ſunt. Et ſeqtur. Et ſcādalizabanᵗ in illo. Ideo dixit tūc xps ꝙ nō eſt pꝑha ſine honoꝛe niſi in patria ſua ⁊ in cognatiōe ſua ⁊ i domo ſua. Etiā cognati xpi nō credebant in eū nec curabāt de miraculis eius. Sic dicitᵗ Joā.7.ſ. Nec.n.fratres eius credebāt i eū. Ob hͨ ḡ fuit valde coueniēs vt xps mox vt oſtēſus eſt toti pplo.ſ.in bap. p Jo. audireᵗ teſtimoniū patris de eo .ſ.ꝙ erat filius dei. Et ſic po pulus totus a pͥncipio recipet eum in illo honoꝛe ⁊ nemo ei
B poſtea inuideret nec eēt difficile eū ſemp poſtea teneri i ho
2ª rō noꝛe illo i quo fuiſſet a pͥncipio inuentus. ¶ Scdo fuit hͨ et pp nos qui illā vocē nō audiuimus.vt.ſ. q eā audierūt pde ceſſoꝛes nr̄i in fide nos quoq̄ p eoꝝ fidem credam⁹. Sic ait Chriſoſto.ſup Matthe.in q̄dam omelia ꝙ in pͥncipijs ſpiri tualiū rerum ſemp ſenſibiles apparent viſiones pp eos qui nullā itelligētiā incoꝛpoꝛalis nature ſuſcipe pñt vt ſi poſtea nō fiat ex hijs q ſemel facta ſunt recipiant fidem. Et ſic cum

ſubſtātia dei patris ſit inuiſibilis conueniēs fuit notificari p vocē. ⁊ hoc potius in bap.xpi q̄ʒ alias: q: ibi fuit pͥncipiū re ligionis nr̄e. ¶ Tertio fuit hoc pp nr̄m bap. q: in xpi bap. oſtēdi debuerunt oia que in nr̄o bap. fiunt. Et tñ in bap. hō efficitur filius dei p fidē ⁊ ſacrm Joā.i.ſ. Dedit eis ptātem fi 3ª rō C
lios dei fieri hijs qui credūt in noīe eius. Modum aūt iſtius filiationis vel ḡnationis a deo oſtēdit xps. Joā.3.ſ. Niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpū ſancto nō pōt introire i regnū dei. Et ſic dr̄ ꝙ in bap. naſciᵗ hō de ſpiritu ſancto ⁊ per iſtaȝ natiuitatē efficitur hō filius dei ſiue ſpūs: q: dr̄ ibi qd natus eſt ex ſpiritu ſpiritus ē. ¶ Ad ſignificādum ḡ ꝙ in bap. effi citᵗ hō filius dei decuit ꝙ in bap. xpi oſtēderet teſtimoniū ꝙ ipſe eſſet filius dei. ⁊ hͨ fuit per iſtaȝ vocem patris: iō debuit tunc audiri. Sic.n.ait hilarius ꝙ vox patris audita ē: vt ex hijs que cōſumabanᵗ in xpo cognoſceremus poſt aq̄ lauacrum de celeſtibus poꝛtis ſcm̄ in nobis ſcm̄ in volucre: ⁊ pa terne vocis adoptiōe dei filios fieri. ¶ Ad pͥmuȝ ar. dicēduȝ D
ꝙ pater manifeſtatus eſt hͨ per voceȝ: ⁊ tñ non pp hoc diciᵗ miſſus: q: miſſio dicit duo.ſ.apitiōeȝ ſenſibilē ⁊ auctoꝛitateȝ mittētis. filio ⁊ ſpiritui ſācto cōpetit hͨ q: viſibiliter apparue runt: ⁊ ēt q: a patre qui hȝ auctoꝛitatē in trinitate miſſi ſunt pater aūt lȝ ſenſibiliter oſtēſus ſit per vocē nō pōt tñ mitti q: mitti eſt ab alio eſſe: pater aūt a nullo eſt: ideo lȝ appareat ſenſibiliter non pōt dici miſſus. Et ſic nō arguit iſta oſtēſio in voce miſſum fuiſſe patrē: ⁊ ſic bñ couenit ei. ¶ Ad 2ᵐ di cendū ꝙ pater nō demōſtratur in voce niſi ſicut actoꝛ vocis E
vel loquēs per vocē. Quia lȝ ipſe nō ſit loquutus ſignifica baᵗ tñ ipſe loquēs q: iſta vox eum ſolū oſtendebat. vt.ſ. de claratum eſt. Et q: ꝓpꝛiuȝ ē patri producere verbū qd eſt di cere vel loq: ideo pr̄ couenietiſſime manifeſtatus ē p vocem que ſignificat verbū. Uñ ⁊ ipſa vox a patre emiſſa filiationē verbi proteſtaᵗ. Et ſicut figura colūbe q oſtendebat ſpm̄ ſan ctum nō erat in ſba ſpiritus ſancti: ita iſta vox non erat de a pſona patris: q: tñ patrē ſolum oñdebat dr̄ fuiſſe vox patris ⁊ couenienter in illa manifeſtatus ē. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ nunc F
in bap. debuit phiberi teſtimoniuȝ de veritate deitatis xpi ⁊ nō natiuitate eius: lȝ magis tūc occultari debuit i defectib⁹ infantalis etatis ne herodes hēret locū ad occidēdum euȝ q cum magna ſollicitudine q̄rebat aiam eius pcedenti.c. qñ āt puenit ad etatem pfectā debuit oſtendi eius deitas: q: opoꝛ tebat eū tunc docere ⁊ miracula facere ⁊ hoies ad ſe couer tere. Jō aūctate patris hoc oſtēdi debuit: vt doctrina ei⁹ cre dibilioꝛ fieret. Uñ ipſe dixit. Joā.5.ſ. qui miſit me pr̄ ipſe teſti moniū phibet de me. Et hͨ pcipue debuit fieri in bap. Joā. ad ſignificanduȝ bap. nr̄m in quo hoies renaſcūtur i filios ado ptionis dei. filij aūt adoptiui inſtituunᵗ ad ſi̾litudem filij dei nālis iuxta illud ad ro.8.ſ. quos pꝛeſciuit hos ⁊ pdeſtinauit confoꝛmes fieri imaginis filij ſui. Debuit ḡ in bap. filij nālis G
dei oſtēdi ꝙ ipſe eſſet filius dei cū nos i bap. efficiamur filij dei adoptiui. ¶ Ad 4ᵐ dicendū ꝙ iſta vox patris fuit incō firmatiōnē pdicatiōis xpi. Et cuȝ dr̄ ꝙ illa nō fuit imediate: dōm ꝙ ſi accipiaᵗ imediate ita ꝙ ipſamet die pdicare debe ret nō fuit ad cōfirmandā pdicationem imediate: q: tñ poſt paucos dies pdicaturus erat.ſ. poſtq̄ʒ cōpleret ieiuniū pote rat dici pdicaturus imediate: q: ſm iura qd parū diſtat in eē videᵗ. ¶ Aliter pōt dici ꝙ iſta vox nō fuit ſolū ad cōfirman dū pdicatiōnē xpi. ſed ēt ad cōfirmādū geſta ⁊ ad auctoꝛita tē perſone ſue. iō debuit audiri in pͥncipio geſtoꝝ ſuoꝝ. ⁊ tñ in bap. xpi ceperūt geſta eius q: ibi inchoauit bap. nr̄m ſan ctificādo aquas: iō ibi apparere debuit teſtimoniū patris in H
voce potius q̄ʒ poſtea. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ nō ſufficiebat xpo teſtimoniū illō qd pr̄ dedit de eo i trāſfiguratiōe q: illud fuit ſolū coꝛā tribus diſcipulis eius petro Jacobo ⁊ Joāne ⁊ ēt mādatū eſt eis ꝙ illud nemini diceret.j.13.⁊ mar.9.⁊ Lu.9. xps āt toti pplo debuit oñdi: iō pter illa fuit nečia iſta oñſio pr̄is in voce: Sed tunc diceᵗ ꝙ illa oñſio i voce q fuit i tranſ figuratiōe fuit iſta ſupflua: q: iſta ſufficiebat. ¶ Ad dōm ꝙ etiā illa fuit coueniens vt diceᵗ.j.17.
¶ Quō euāgeliſte diuerſimode ſcribūt vocē factā q: alij di cūt tu es filius alij vero hic eſt filius. Qō.XCV.

Queritur quō euāgeliſte hͨ diſcoꝛdēt q: Matthe. di xit hͨ fili⁹ meus. Mar. ⁊ Luc. dixerūt tu es filius me⁹. ¶ Aliqs dicet ſicut.ſ. dixim⁹ ḋ calciamētis xpi ḋ qbus dixit Mat. ꝙ non erat Joā. dignus poꝛtare illa. Mar. vo ⁊ Luc. dixerūt ſoluere.coꝛ.cal. ⁊ dixim⁹ ꝙ Joā. potuit di xiſſe

xiſſe diuerſis vicibus ⁊ vna vice vnum ⁊ alia aliud vt ait
Augu. lib. de ꝯcoꝛ. euan. ita hic diceret ꝙ vtrũqꝫ dictum eſt.
¶ Dõm ꝙ non ſtat q꞉ vox ſemel loquuta eſt hic. Jõ non po
tuit dicere niſi vnũ ipſoꝝ. Secus eſſꝫ ſi argueremus de ver-
bis dictis hic: ⁊ dictis in trãſfiguratione: q꞉ lꝫ ſint oĩno eadẽ
in ſñia poterant eſſe diuerſa in tenoꝛe: ⁊ tñ ſolum compamꝰ
verba dicta in baptõ ideo nõ pñt eẽ niſi vno modo: q꞉ ſemel
ſolũ vox illa inſonuit. ¶ Dõm ꝙ vox illa vnuꝫ iſtoꝝ dixit ⁊
A nobis non ꝯſtat quid hoꝝ dictum ſit. Non eſt tñ difficultas
vlla: q꞉ euangeliſte non curant niſi de ſñia. Jõ ſi oĩno teneat
ſñia dato ꝙ verba aliqua mutent non curãt. Hic aũt ſiue di-
catur hic eſt filius: ſiue tu es filius ideꝫ ſignificatur. ſ. ꝙ xp̃s
erat verus ⁊ nãlis filius dei: ⁊ non dr̃ niſi ad quẽ dirigatur
vox. ſ. ad xp̃m vel ad aſtantes. Utroqꝫ tñ modo per iſtam vo
cem deus intendebat certificare aſtantes ꝙ xp̃s erat filius
eius. Unde videbatur ꝙ vox dirigeret magis id aſtãtes q̃ꝫ
ad xp̃m: q꞉ illi certificabantur: xp̃s vero non. Cum ei ſemper
cõſtaret ꝙ erat verus filius dei: q꞉ ipſe ſemꝑ in patre: ⁊ pater
in eo erat. Jo. 14. Quũ tñ Mar. ⁊ Luc. dixerunt tu es filius
meus inuunt ꝙ oñderetur xp̃s ad oculũ ex eo ꝙ colũba ſuꝑ
eum deſcẽdebat ⁊ ſedebat. Nec tñ per hoc certificare poſſu-
mus qd iſtoꝝ dictum ſit. De hoc Augu. 2. lib. de ꝯcoꝛ. euan.
dicit. ſ. Hec verba: alij duo Mar. ⁊ Luc. ſimil'r narrant: ſꝫ de
verbo vocis que de celo facta eſt narrant loquutionẽ: ſalua
tñ ſñia. Qd̃. n. Matthe. ait dictũ hic eſt filius meus dilectus
ad eandẽ ſñiam explicandã valet. Uox. n. celeſtis vnũ iſtoꝝ
dixit: ſed euãgeliſta oñdere voluit id valere qd̃ dictuꝫ eſt hic
eſt filius meus vt illis potius qui audiebãt indicaret ꝙ ipſe
eſſet filius dei: atqꝫ ita dictũ referre voluit tu es filius meus
ac ſi illi diceret hic eſt filius meus. Non. n. xp̃o indicabatur
qd̃ ſciebat: ſꝫ audiebant qui aderãt ꝓpter q̊s vox facta eſt.
B ¶ Aliud dubiũ eſt in hoc q꞉ Mat. dixit in quo mihi cõpla-
cui ⁊ Luc. ⁊ Mar. in te mihi cõplacui. Et iſtud dependet a
pꝛecedẽti. ſ. q꞉ Matt. ponit vocẽ factã in tertia ꝑſona Mar.
⁊ Luc. in. 2. Quia tñ in quibuſdã libꝛis inuenitur in te com-
placuit mihi. Aug. mouet ad hoc dubiũ ⁊ dicit ꝙ eadeꝫ ſñia
eſt lꝫ diuerſa verba. Uerũtñ cum dr̃ in te cõplacui ſignificat
ꝙ deus ſibi ipſi cõplacuit in filio. Si aũt dr̃ in te complacuit
mihi ſignatur ꝙ deus placuit hoibus per filiuꝫ ſuum. Et de
hoc dicit Augu. e. li. ſ. Jam vero ꝙ alius dicit in quo mihi cõ
placui alius in te cõplacuit mihi ſi queris qd hoꝝ ſonuerit
in voce: quodlibet accipe dũmodo intelligas eos qui nõduꝫ
eãdem loquutionẽ retulerunt eãdeꝫ retuliſſe ſñiaꝫ. Qd̃ eniꝫ
deus in filio ſibi cõplacuit admonere aliquis ex eo ꝙ dictuꝫ
eſt in te cõplacui: ꝙ aũt in filio pr̃ placuerit hoibus admo-
nemur ex eo ꝙ dictũ eſt in te cõplacuit mihi. Sed intelligat
hoc dictũ eſſe ab oĩbus euãgeliſtis tanq̃ꝫ ſi diceret in te pla-
citũ meũ ꝯſtitui hoc eſt imploꝛe qd̃ mihi placet.

¶ Ad quid hic fuerit oſtenſa tota trinitas: ⁊ an cõueniens
fuerit ꝙ oſtenderetur. Queſtio. XCVI.

Queritur ad qd fuit oñſa hic tota trinitas: ⁊ an
ꝯueniens fuit ꝙ oñderetur. ¶ Aliqs
dicet ꝙ non: q꞉ hic ꝓpoſitum erat oñdere xp̃m eſſe filiuꝫ dei
⁊ ad hoc non erat neceſſe oñdi totã trinitatẽ: ſed ꝙ ſoluꝫ pa
A ter oñderet loquens: ideo nõ opoꝛtuit ꝙ tota trinitas oñde
retur. ¶ Dõm ꝙ tota trinitas hic oñſa eſt: vt ait Hierony. ſu
per Mat. Nam filius baptizat ⁊ in baptiſmate demonſtrat:
ſpũs ſctũs in colũba oñditur: patris teſtimoniũ in voce audi
tur. Et hoc fuit ꝑꝑ cãs ꝑticulares ꝑtinẽtes ad ſingulas ꝑſo
nas: ⁊ fuit etiã ꝑꝑ generalẽ cãm pertinentẽ ad totam trinita
tem. ¶ Primũ pꝫ q꞉ neceſſe fuit filium hic oñdi debuit cum
ipſe baptizaret: Pater ẽt debuit oñdi in voce: q꞉ pꝛincipalis
intentio fuit ꝙ oñderetur ⁊ hic xp̃s eſſe filius dei. Et ad hoc
opoꝛtebat ꝙ vox ex noĩe patris foꝛmaret ⁊ in qua ipſe ma-
nifeſtaret. Opoꝛtuit etiã ſpũm ſctm̃ oſtendi in colũba ad oñ-
dendum ad oculũ quis erat filius dei ⁊ ad quẽ fiebat vox vt
ait Hierony. ſuꝑ Mat. ſ. colũba ſedit ſuper caput Jeſu ne qs
putaret vocẽ patris ad Joãnem factã eſſe ⁊ non ad dominũ
B etiã: vt ſignificaret xp̃s plenus ſpũ ſctõ. Et ꝑꝑ alias cãs po-
pᵃ rõ ſitas in qõnibus de ſingulis iſtoꝝ. ¶ Scdõꝫ pꝫ ꝙ multe cãe
fuerunt vt trinitas oñdi debuiſſet in baptõ xp̃i. Primo quia
iſte eſt articulus difficilis inter oẽs qui ad fidẽ ꝑtinent. Jdeo
ꝯueniens fuit ꝙ de eo fieret aliqua oſtẽſio coꝛꝑalis ⁊ ſic per
ſigna ſenſibilia notificate ſunt tres ꝑſone. Alij autẽ articuli:
q꞉ non ſunt ita difficiles: ⁊ q꞉ pendent aliquo modo ex arti-
culo trinitatis non fuerunt ita manifeſtati in aliqua coꝛꝑali
oſtenſione: lꝫ alicui eoꝝ oſtenſi fuerunt ſicut reſurrectio que
per multas appꝛitiones ⁊ argumenta ꝓbata eſt act. i. ſ. Oſtẽ
dit ſe illis viuũ in multis argumẽtis. ¶ 2° fuit hoc valde cõ- C 2ᵃ rõ
ueniens ꝑꝑ ſimplices qui vix poſſunt deduci ad credendũ
ſubſtãtias incoꝛpoꝛales: cũ intellectus eoꝝ totus rebus mã
libus imerſus ſit: Hij̃s ergo debuit oñdi ſuba ſpũalis in ali-
quo ſigno ſenſibili. Et q꞉ trinitatis ſunt tres perſone ſpũales
⁊ vnica nã ſpũalis debuit oſtendi eis tota trinitas ſenſibil'r.
Et hoc potius in baptõ Joãnis q̃ꝫ aliter: q꞉ ibi icipiebat xp̃ia
na religio: Sic dicit Chꝛiſo. in quadã omelia ꝙ in pꝛincipij̃s
ſpũalium reꝝ ſemꝑ ſenſibiles apparent viſiones ꝑꝑ eos qui
nullã intelligentiã incoꝛꝑalis nature ſuſcipere pñt: vt ſi po-
ſtea non fiant: ex hij̃s que ſemel facta ſunt fidem recipiant.
¶ 3° fuit ꝑꝑ ſacr̃m baptiſmi q꞉ baptũs eſt ſacr̃m fidei q꞉ in il
lo fidẽ ꝯfitemur ⁊ fidẽ ab eccleſia petimus: Et q꞉ in fide p̃ci D
puus eſt articulus trinitatis: debuit in baptiſmate xp̃i oſtẽdi 3ᵃ rõ
tota ipſa trinitas. ¶ 4° fuit hoc ad oſtendenduꝫ foꝛmã que E
teneri debebat in baptõ. Nam baptizamur in noĩe triuꝫ ꝑſo- 4ᵃ rõ
narum. ĩ. 28. ideo debuit in xp̃i baptiſmate triũ ꝑſonaꝝ oſtẽ-
ſio fieri: vt per h̃ inueniret que foꝛma in baptõ nr̃o teneri debe
ret: ſic ait Aug. in ſmõe de ephia. ſ. Nec mirũ ſi i oñico laua
cro miniſteriũ nõ defuit trinitatis cũ nr̃m lauacrũ trinitatis
cõpleat ſacr̃m. i. Jn noſtro lauacro fit inuocatio trinitatis ꝑ
quã cõplet ſacr̃m: q꞉ aq̃ per ſe nihil faceret vt ait ipſe Augu.
ſed accedit verbũ ad elemẽtuꝫ ⁊ fit ſacrꝫ. Detrahe v̓bũ qd eſt
aq̃ niſi aqua. ¶ Sed obij̃ciet ꝙ non fuerit ꝯuenienter oñſa
trinitas per iſta ſigna ſenſibilia cũ non arguant ſufficienter
ttinitatẽ: q꞉ vox nõ fuit foꝛmata a patre ⁊ ſpũs ſctũs non de
ſcendit in colũba ſed angeli iſta fecerunt: q꞉ talia facere non
ꝯueniebat nature diuine. Et dato ꝙ nõ eſſent tres ꝑſone in
deitate ſꝫ vnica ſicut in vnica nã: poterant fieri iſte oñſiones
per angelos ⁊ non colligeret inde eſſe trinitatẽ. ¶ Dõm ꝙ F
nihil eſt ꝑ qd̃ poſſit ꝓbari neceſſario eſſe trinitatẽ in deitate
niſi credamus ſcripture aſſerẽti hoc. Q꞉ nulli actus ſunt q
nobis oñdi poſſint quos faciant ipſe ꝑſone diuiſim cũ opera
trinitatis ad extra diuiſa ſint. Solũ ergo trinitatẽ ꝑſonaruꝫ
tenemus: q꞉ xp̃s nobis illã p̃dicauit ⁊ inumerabilibus mira
culis ꝯfirmauit: ex q̓bus certiſſime ꝯſtat verũ eſſe ꝙ ille aſſe
ruit cũ mendaciũ nõ poſſit per miraculũ ꝯfirmari. Et ſic iſte
oñſiones non ponunt hic tanq̃ꝫ per eas ꝓbet neceſſario tri-
nitatem eſſe: ſꝫ eſt qdam modus oñdendi exẽplaris. Melius
nãqꝫ ſimplices ſic intelligẽt trinitatẽ oñdendo eis actus q̃ſi
trium ꝑſonaꝝ vel ſuppoſitoꝝ diſtinctos: q̃ꝫ ſi ſoluꝫ dicat eis
ꝙ ſunt tres ꝑſone in diuinis. Et ad hoc facta eſt oñſio ⁊ nõ
ad ꝓbationem q̃ſi per neceſſitatẽ ꝓbet trinitas nolẽti crede G
re ſcripturã: etiã ſi ꝯſtaret ei de iſta. ¶ Ad arᵐ dõm ꝙ nõ ſo-
lum intendebat oñdi xp̃m eſſe filiũ dei ſed multa alia quoqꝫ
ad que erat neceſſaria oñſio trinitatis ſꝫ adhuc dato ꝙ ſoluꝫ
debuiſſet xp̃s oñdi filius dei: opoꝛtebat hic manifeſtari trini
tatem. Nam neceſſe erat xp̃m appere de quo fiebat iſta oſtẽ-
ſio ⁊ patrẽ manifeſtari per vocẽ: vt diceret xp̃m filiũ ſuũ eſſe
⁊ ſpũm ſctm̃ appere in colũba ſuꝑ xp̃m ꝑꝑ cãs ſupꝛadictas.
Et ſic nõ ſufficiebat oñſio patris ſꝫ tota trinitas oñdi debuit.

¶ Ad qd fuerit neceſſaria iſta manifeſtatio. Qõ. XCVII.

Queritur ad quid fuit neceſſaria iſta mãifeſtatio
facta ſuper xp̃m in teſtimoniũ eius: cuꝫ
Joãnes teſtimoniũ de xp̃o dediſſet ⁊ iſtud ſufficere videbat A
cum Joãnes eſſet tante auctoꝛitatis apud iudeos. ¶ Dõm
ꝙ fuit neceſſaria oñſio trinitatis ꝑꝑ multa. ¶ Primo ꝓpter
ipſuꝫ Joãneꝫ: q꞉ etiã ipſe neſciuit teſtimoniũ de xp̃o ꝑhibere
niſi iſta ſigna apparuiſſent in eo. Naꝫ Joãnes nõ cognoſce
bat xp̃m in ꝑſona ⁊ dedit deus ei ſignũ ad cognoſcenduꝫ. ſ. B
ſuꝑ quẽ videret ſpũm ſcm̃ deſcendentẽ. Jo. i. ¶ 2° erat neceſ-
ſaria iſta oñſio: q꞉ lꝫ Joãnes de xp̃o teſtificaret ⁊ iſtud mul-
tum ꝯferret ꝑꝑ iudeos qui Joãnem tenebant tanq̃ꝫ ꝓph̃am
ĩ. 21. tñ non ſufficiebat teſtimoniũ eius ſimpl'r: q꞉ ſimpl'r Joã
nes miraculũ nullũ faciebat. Joã. x. Et ſi quis vellet negare
dicta eius poterat. Chꝛiſtus aũt volebat teſtimoniũ firmius
qd̃ negari non poſſet. Et ita neceſſariũ erat. Jõ nõ fuit ꝯten-
tus ſolo teſtimonio Joãnis ſicut pꝫ. Jo. 5. cũ dixit xp̃s iudeis
Uos miſiſtis ad Joannez ⁊ ille teſtimoniũ ꝑhibuit veritati.
Ego aũt teſtimoniũ ab hoĩe nõ accipio. q. d. Joãnes de me ve
rum dixit. ſ. ꝙ ego erã meſſias: ⁊ tñ ego non accipio teſtimo
nium ab hoĩe. i. nõ ſum cõtentus teſtimonio ſolo qd̃ ꝑhibet

ꝑuro hoīe:qꝛ iſtud poſſȝ negari vel deſtrui:iō ſubiūxit. Ego
aūt hēo teſtimoniū maiuſ Joāne.Jpſa.n.opa que facio teſti-
moniū ꝑhibēt de me.ſ.teſtimoniū cui ego innitoꝛ maioriſ au
ctoritatis ⁊ firmitatis ē q̄ȝ teſtimoniū Joā.ſ.opa que ego fa-
cio q̄ ſūt miracloꝝ ⁊ nullo mō pn̄t negari eē a deo.et poſtea
dixit.Et qui miſit me pater ipſe teſtimonium ꝑhibuit de me.
Hoc fuit nūc in baptō qñ audita eſt vox pr̄is.ſ. Hic ē filiꝰ ⁊c̄.
Chriſtus ḡ ſignificauit iſtā oñſionē trinitatis fuiſſe neceſſa-
riam ad ferendū de eo teſtimoniū firmuȝ:qꝛ teſtimoniū Joā.
firmū non erat. Sed diceſ:Cū xp̄s poſtea facturus eſſet mi
racula:ad qd oportuit fieri,nunc iſtā oñſionem ſuꝑ euȝ. Uel
C cū facta fuerit ⁊ ſufficiens teſtimoniū fuerit de eo ꝑhibitum
Rñdetur i- ad qd oportebat poſtea fieri miracula. ¶ Dōȝ ꝙ ēt ſi poſtea
ſtātie iſtud miracula futura eēnt erat neciuȝ nūc iſtud teſtimoniū. Priº
teſtimoniū qꝛ decebat xp̄m a p̄nº cognoſci a iudeis ſub magna venera-
trinitatis i tione tanq̄ȝ filius dei:vt nō eſſet graue eis poſtea tenere euȝ
baptm̄ erat in illo honore: qō fieret ſi p̄ a toto pplo cog̃ſcereſ i ſtatu ꝑui
neciuȝ ēt ſi honoris. ¶ 2º qꝛ ex ꝯditiōe baptiſmi ⁊ ꝑꝑ multas alias cās
poſtea fie- expſſas in qōnibus ꝯueniēs erat i baptō xp̄i manifeſtari tri
rēt miracu- nitatem. Si aūt nunc fiebat iſta oñſio non tollebaſ quin po
la. ſtea eſſent necīa miraculoꝝ opa:qꝛ nunc non oñſus eſt xp̄s
pª rō toti pplo iō non ſufficiebat hec oñſio ad hoc ꝙ crederent iu
D dei in eum:potiſſime:qꝛ iudei erant gens dura ad credēduȝ
⁊ multis ſignis opus erat ꝑꝑ eoꝝ duritiā potiſſime in re taȝ
ardua.ſ.ꝙ credereſ hō eſſe filius dei:iō ꝯueniēs fuit eū poſt
hec miracula opari de qbus magis dicetur.c.ſequenti. ¶ 3º
q̄ȝtum ad principale decuit nunc fieri oñſionē trinitatis ꝑꝑ
fidē trinitatis quā in baptō ꝓfitemur ⁊ ꝑꝑ inuocationem
trinitatis que exprimiſ in forma baptiſmi. Ad hoc aūt nihil
faciebat teſtimoniū Joā. Jdeo etiā ſi Joā.ſufficiens teſtimo-
nium dediſſet de xp̄o adhuc erat ꝯueniens fieri oñſionez tri
nitatis ꝑꝑ iſta que ꝑtinebant ad baptm̄ ⁊ alias cās de qbuſ
E ſupra. ¶ Ad arᵐ in ꝯrium dōm ꝙ teſtimoniuȝ Jo.erat vtile
ſed non ſufficiens:qꝛ non erat oīno neciuȝ. Et tñ dato ꝙ iu
dei oīno crederent per iſtud teſtimoniū Joā.adhuc xp̄s non
erat ꝯtentus eo qꝛ poterat negari:ipſe v̄o hr̄e voluit ſolidam
probationē:vt pȝ Jo.5.vt.ſ̄.declaratum eſt.

¶ Explicit Caplm tertium ⁊ incipit quartū.

¶ Jeſus poſt ieiunium quadraginta dierū ⁊ qua
draginta noctiū tēptatur a diabolo: petrum ⁊ an-
dreā ⁊ iacobū ⁊ ioānez piſcatores ꝯuocauit:⁊ cir-
cūiens galileā varios languores hoīum curat.

TUnc Jeſus ductus eſt in deſertum a
ſpiritu: vt temptaretur a diabolo. Et
Mar.i.a cum ieiunaſſet quadraginta diebus ⁊
Lu.iiij.a quadragita noctibus: poſtea eſuriit.
Et accedens tentatoꝛ: dixit ei. Si filius dei es:
dic vt lapides iſti panes fiant. Qui reſpōdens di-
deu.viij.a xit. Scriptū eſt. Non in ſolo pane viuit hō: ſed in
Lu.iiij.a omni verbo qō procedit de ore dei.

TUnc Jeſus In p̄cedenti oſtendit
Mattheus verā xp̄i
deitatē per teſtimoniū ioānis ⁊ dei patriſ: hic
oñditur eius vera deitas ⁊ hūanitas ex tēta-
tione demonis ⁊ miniſtratiōibus angelicis.
Et diuidiſ in duo.ſ.in iſta duo q̄ dicta ſunt 2ᵐ
ibi⌊ tunc reliqt eum.⌋ Prima in tres iuxta triplicē tentatio
nem demonis: ⁊ triplicē xp̄i victoriā: p̄a ibi⌊ tunc aſſumpſit
eum ⌋tertia ibi⌊ iterum aſſumpſit eum.⌋

¶ An ea que hic habenſ ꝯtinuentur ad p̄cedētia. Q.ō.I.

Queritur circa primū an ea q̄ hn̄r hic ſint ꝯtinua
ta ad p̄cedentia. ¶ Dōm ꝙ hic total'r
eſt ordo ꝯtinuitatis. ¶ Primo inq̄ȝtum illa fuerūt ante iſta
A Qꝛ hic agiſ de xp̄i ieiunio ⁊ de p̄ncipio p̄dicationis eius: ⁊
Rñſio ad q̄ tñ xp̄s non p̄dicauit nec ieiunauit anteq̄ȝ baptizareſ qꝛ p̄n-
ſitū qōi.is. cipium oīum operū ſuoꝝ fuit baptūs. ¶ 2º eſt ꝯtinuatio:qꝛ
pª rō. iſta non ſolū fuerunt poſt illa:ſȝ etiā imediate poſt illa nō in
B tercedētibus aliquot diebꝰ:ſȝ mox vt xp̄s baptizatus eſt iuit
2ª rō in deſertū vt hic dr̄.ſ.⌊ Tunc ieſus ductus eſt in deſertū ⌋.i.
C tunc qñ baptizatus eſt iuit in deſertū. Sic ēt ꝯtinuat iſtā lit-
terā Chriſo.ſuꝑ Matth.dicens poſtq̄ȝ baptizatus eſt dn̄s a
Joāne in aq̄ duciſ a ſpū in deſertū vt baptizareſ igne tenta-
tionis. Et ſic tota lr̄a eſt hic ꝯtinua quātum ad tp̄s lȝ ſit iſta
alia mā a p̄cedenti. Circa primū dr̄⌊ tunc ductus eſt ieſus ⌋
i.tunc qñ baptizatus eſt.ſ.ꝙ poſt baptm̄ nō moratus eſt ali-
quot diebus inter gentes nec diuertit ad alios actus: ſȝ ime
diate iuit in deſertū ad ieiunandū:ſic dr̄ Mar.i. poſtq̄ȝ dixit
tu es filius ⁊c̄.ſeqtur.ſ. ⁊ ſtatiȝ ſpūs expulit euȝ in deſertū.
Et ſic nihil moratus eſt. Et dr̄ ductus eſt qꝛ ſpūſ eum duxit:
⁊ tñ ipſe iuit qꝛ nemo eum cōpulit. Quare tñ dicaſ ductꝰ.ī.
diceturl⌊ in deſertū.⌋ Jſtud eſt deſertū in terra iude: ⁊ nō eſt
multū lōge a iordane ⁊ ſolet vocari vulgariter quarātana.i.
locus in quo xp̄s ieiunauit.40. diebꝰ ⁊ ſolēt ire ꝑegrini ad D
locū illū ex deuotione. Et non longe ab ipſo loco eſt mōs ex-
celſus ad quē diabolꝰ duxit ieſuȝ vt oñderet ei oīa regna ter
re. Eſt aūt quarātana circa galgala. Mōs tñ in quo nūc xp̄ſ
manebat ſiue deſertū vt hic dr̄ eſt latere vrbis bethel ⁊ hay
nō longe ab vrbe hierico. Et ſunt iſte vrbes in tribu benia-
mi. Joſue.18.a ſpū.i.a ſpū ſcō vt ſpū ſuo:lȝ qs ſpūſ fuerit.ī.di
cetur⌊ vt tentareſ a diabolo⌋ Jſte fuit finis ad quē ieſus p̄ci
pue iuit in deſertū.ſ.vt tētareſ. Lȝ alie etiā fuerūt cāe de qui-
bus.ī.⌊ Et cū ieiunaſſet.40.diebus ⁊.40. noctibus.⌋ Acci
piuntur hic dies artificiales cū diſtinguaſ dies ꝯ̄ noctem ⁊ E
in iſtis diebus ꝓprie xp̄s dr̄ ieiunaſſe: qꝛ nunq̄ȝ in eis come
dit:ſȝ finitis illis comedit. Qñ angeli miniſtrauerūt ei: vt pȝ
ī.in lr̄a. Poſtea eſuriit.ſ.poſt illos.40.dies.ſ.in oībꝰ illis nū-
q̄ȝ eſuriit:ſed finitis eis. Et ob hoc nunq̄ȝ comedit in illis qꝛ
vir tempatus nō comedit niſi in remediuȝ famis. Lucas ta-
men expreſſe ponit ꝙ nihil comedit.c.i.dicens ⁊ nihil man-
ducauit in diebus illis. Et ꝯſumatis illis eſuriit⌊ Et accedēſ
tentatoꝛ ⌋.ſ.diabolus:qꝛ.ſ̄.dr̄ ꝙ tētabaſ a diabolo: ⁊ dr̄ ten-
tatoꝛ qꝛ officiū tentandi hȝ. Ad ipſuȝ nāq̄ȝ tentare ꝑtinet:de F
quo.ī.diceſ in quadā qōne. Sic etiā vocaſ accuſatoꝛ qꝛ offi-
cium ſuū eſt accuſare. Apoc.12.ſ. Nūc facta eſt ſalus: qꝛ pro-
iectus eſt accuſatoꝛ fratrum nr̄oꝝ: qui accuſabat illos añ cō
ſpectū dei:nocte ac die. Et ibi dr̄ ꝙ iſte eſt diabolus ⁊ ſatha-
nas. Acceſſit aūt tentatoꝛ ad ieſum poſt.40. dies ꝙ tūc fuit
locus tentandi vt ait Chriſo.ſuꝑ Matt.ſ.qꝛ diabolus vidēs
per.40.dies xp̄m ieiunantē deſꝑauerat. Poſtq̄ȝ aūt eſuriē-
tem ſenſit:iterum cepit ſꝑare. Jdeo dr̄⌊ Et accedens tētatoꝛ
dixit ei ſi filius dei es dic vt lapides iſti panes fiant.⌋ Qꝛ vi
dit eſurientez ⁊ ſciebat iam eū cibo indigere tentauit euȝ cir G
ca gulaȝ.ſ vt ꝯuerteret lapides in paneȝ.q.d. Si filius dei es
potes ꝯuertere lapides in panē. Jō cōuerte ⁊ comede. Et di-
xit: Dic.i.iube.ſ. Nihil eſt aliud nc̄ium niſi vt iubeas ⁊ ime-
diate fiet: cum oīs creatura deo obediat ⁊ ita deus facit ſola
voluntate ⁊ mandato pſal.32.ſ. Qm̄ ipſe dixit ⁊ facta ſunt:
ipſe mādauit ⁊ creata ſunt. Jdē pſal.148. An aūt ō lapidibꝰ
panis fieri poſſet.ī.diceſ⌊ qui rñdens dixit. Scriptū eſt. Nō
in ſolo pane viuit hō.⌋ Chriſtus noluit ꝯuincere diabolum
ꝑtāte:ſȝ ſolo teſtimonio ſcripture:qꝛ diabolus ſuadebat con- H
uerti lapides in panē q̄ſi hoc eſſet neciuȝ vel ꝯueniēs. Chri-
ſtus v̄o dixit non eſſe neciuȝ:qꝛ nō erat recurrendū ad mira
culum ꝯuerſionis lapidū in panē ſine neceſſitate. Et tñ non
erat hic neceſſitas cū poſſȝ xp̄sⁿ ⁊ qlibet hō aliter viuere. Jō
nō erat hoc rectū ꝯſiliū. Hoc ꝓbauit.ſ.qꝛ nō in ſolo pane vi-
uit hō.i.nō opȝ ꝙ ad hoc ꝙ hō viuat panē hēat: qꝛ nō eſt ſo
lus panis de quo hō viuere pōt: ſȝ multa q̄q̄ȝ alia ſunt per q̄
pōt vita ꝯſeruari ſine pane. Jō nō opȝ peti panē vel deſide-
rari tanq̄ȝ oīno neciuȝ⌊ ſȝ in oī v̄bo qō ꝓcedit de ore dei ⌋.i.
Non viuit hō in ſolo pane: ſȝ ēt pōt viuere de quocūq̄ȝ v̄bo I
qō exit de ore dei. Jō non bñ ſuades ꝙ lapides in panē ꝯuer
tam cū ꝑ multa alia poſſit vita ꝯſeruari. Plurimi exponunt
iſta de vita ſpūali dicētes ꝙ nō ſolū eſt panis necius ad vitā
corpalem:q̄ cōparata vite eterne potius mors dicēda eſt ait
Grego.in omelia:ſȝ magis hō viuit de v̄bo qō exit de ore dei.
E iſta eſt vita ſpūalis q̄ eſt vita ſimpl'r. Sic dicit rabanus.ſ.
ſi qs non veſciſ v̄bo dei iſte non viuit:qꝛ ſicut corpus huma
num non ſine terreno cibo ita ⁊ anima viuere nō poteſt ſine
dei verbo. Procedere autem verbum de ore dei dicitur cum K
voluntatem ſuā per ſcripturarū teſtimonia reuellat. ¶ Dōȝ
verū eſſe ꝙ per verbū dei viuiſ vita ſpūali tñ iſta non pōt in L
telligi de h̄ ꝑꝑ duo. Priº qꝛ nō facit vllo mō ad ꝓpoſitū. Dia
bolus nūq̄ȝ ſuadebat xp̄o lapides in panē ꝯuertere:qꝛ vide-
bat eum eſurire ⁊ iuuebat ꝙ ſine cibo viuere nō poterat. Et
ſic manifeſtū eſt ꝙ de vita corpali loquebaſ:qꝛ ad ſpūalez vi
taȝ nec lapides nec panis erant neceſſarij. Si aūt xp̄s rñde-
ret de vita

ret de vita ſpũali erat extra ꝓpoſituʒ: ⁊ verbũ q̃ʒ inſipientis
M hois. ¶ 2° q: etiã rñſio xp̃i in ſeipſa induceret incõueniens:
cũ diceret non in ſolo pane viuit hõ: ſʒ in omni v̾bo ⁊c̃. Naʒ
iſta ex genere loquutionis ad eãdeʒ vitã ptinẽt: q: al̾s cõpa-
raſſet reſpectu euſdẽ vite panẽ ⁊ verbũ dei: cũ non ptineant
ad eãdem vitã: ſʒ vnũ ad corpus alterũ ad ſpũʒ. Etiam ſi xp̃s
voluiſſet hoc dicere aliter exp̃mere debuiſſet. ſ. ꝙ magis erat
neceſſaria vita ſpũalis que eſt per verbũ dei q̃ʒ vita corpalis
que eſt per panẽ. Et tñ dixit hic vitam eſſe in pane ſʒ non in
N ſolo pane. Jõ voluit h̾ dicere. ¶ 3° ⁊ efficatius pʒ q: xp̃s al-
legauit hic teſtimoniũ ſcripture dicẽs ſcriptũ ẽ ⁊c̃. hr̃ de vte-
rono. 8. Jõ neceſſe eſt ꝙ xp̃s ſequať ſenſus quẽ facit ſcriptu-
ra quã allegat. Et tñ lr̃a ibi non intelligiť de cibo ſpũali ſʒ de
corpali. Et vocať ibi verbũ dei ipſuʒ mãna de quo iudei. 40.
annis vixerunt nullũ panẽ comedentes. Jõ opʒ ꝙ etiam lr̃a
intelligať hic de cibo corpali ⁊ nõ de verbo ſcripture. Pʒ q:
dr̃. e. c. Afflixit te penuria ⁊ dedit tibi cibũ mãna qd̾ ignora-
bas tu ⁊ patres tui: vt oñderet tibi ꝙ non in ſolo pane viuit
hõ: ſʒ ex omni v̾bo qd̾ egreditur ex ore dñi. Et ſic neceſſe eſt
O ꝙ intelligať lr̃a ſic. ſ. ꝙ deus voluit oñdere iudeis ptãtẽ ſuaʒ
⁊ dedit eis mãna ad comedẽduʒ. 40. annis ſine pane. ¶ Et
dr̃ ꝙ h̾ fecit deus vt oñderet iudeis magnitudinẽ ſuã facien
do eos viuere ſine pane. xl. annis comedendo mãna vt intel
ligerẽt ꝙ nõ in ſolo pane viuit hõ. i. nõ ſil̾r panis neceſſariꝰ
eſt ad vitã ita ꝙ ſine illo hõ non poſſet viuere: ſʒ põt hõ viue
re ⁊ ſuſtentari ex omni v̾bo qd̾ ꝓcedit ex ore dei. i. de quacũ-
q̃ʒ re quã iuſſerit deus comedi. ſ. ꝙ deus iuſſerit hoi comede
re de lapidibuſ vel de ferro ita nutrieť ⁊ viuet ſicut ſi come-
deret panẽ delicatiſſimũ ⁊ quoſcũq̃ʒ alios cibos. Et neceſſe
eſt ſic intelligi lr̃am: q: al̾s non ꝯueniret intẽtioni dei. Nam
iudei nõ ſuſtẽtabãť in deſerto de v̾bis ſʒ de mãna qd̾ erat ve
rus cibus ⁊ nãl̾r nutriebat. Et ſic verbuʒ egreſſuʒ de ore dei
accipiť pro mãna inq̃ʒtũ deus dixit ꝙ comederẽt mãna ⁊ il
lud ſibi ſtabat in cibũ exo. 16. Jta g̊ neceſſe ẽ intelligi hic. Et
ꝯcordabit xp̃s ſenſui lr̃e quã allegat. Et ẽt faciet ad ꝓpoſitũ
ſuũ vt directe rñdeat diabolo. ſ. Nõ eſt neceſſe ꝙ lapides cõ
uertanť in panẽ vt inde viuã: cũ nõ in ſolo pane. i. in ſolo pa
ne viuat hõ: ſʒ de oi v̾bo qd̾ egrediť de ore dei. i. de oibus illiſ
de qbus deus iuſſerit hoi comedere. q. d. Deus põt dare mi
hi mãna ad comedendũ ſicut iudeis qui ſine pane vixerunt.
Põt ẽt dicere ꝙ comedã de iſtis lapidibus ⁊ tunc illi erunt
mihi cibus ſicut panis. Jõ non opʒ ꝙ ego a deo determina-
te petã panẽ vel ꝙ lapides ꝯuerti debeant in panẽ. An iſta
rñſio ſatiſfaceret diabolo. ȷ̃. diceť. Et vocať hic v̾bũ ipẽ cibuſ
inq̃ʒtuʒ deus iubet illũ comedi ⁊ dr̃ ꝙ egrediť de ore dei: nõ
quidẽ ꝙ deus hẽat os: q: nulla mẽbra corpalia hʒ cũ ſit pu-
rus ſpũs. Jo. 4. ſ. ſpũs eſt deus. Sʒ id qd̾ deus nobis decla-
rat dr̃ exire de ore eius more humano: q: qcqd hõ vult aut
mente ꝯcipit exprimiť in voce prolata per oſ. Sic dicit raba
nus. ſ. Procedere aũt verbũ de ore dei eſt cũ voluntatẽ ſuaʒ
per ſcripturaꝝ teſtimonia reuelat. Et iſte eſt ſenſuſ lr̃e. Nico
laus aũt dicit ꝙ cũ dr̃ in omni v̾bo ⁊c̃. verificať non ſoluʒ de
vita ſpũali ſʒ etiã de corpali ſicut pʒ de Moyſe qui ieiunauit
xl. diebus ⁊. xl. noctibus v̾bo dei ſpũal̾r ⁊ corpal̾r ſuſtẽtatuſ
P q. d. ꝙ vox dei ſiue colloquiũ ſuſtẽtabat Moyſen vt nõ mo-
reretur. ¶ Dõm ꝙ iſtud verũ eſt: q: non ſolũ per colloquiuʒ
dei: ſʒ etiã ſine colloquijs ꝑ ſolã voluntatẽ põt deus hominẽ
multis annis ſine cibo ſuſtẽtare. Et tñ iſtud nõ eſt ad ꝓpoſi-
tum xp̃i cũ ipſe allegauerit auctoritatẽ illã q̃ neccio intelligiť
de cibo corpali. Et ſic dõm ꝙ ſenſus ſuperior eſt veruſ.

¶ Quis fuerit ſpũs a q̊ xp̃s ductus fuit in deſertũ. Q̃õ. II.

Opio q̊rundaʒ pᵃ rõ Queritur quis fuit iſte ſpũs a quo xp̃s ductuſ eſt
in deſertũ. ¶ Quidã dicunt ꝙ fuit dia
bolus: q: ad eundẽ ptinet tentare ⁊ ad tentationẽ oportuni
tateʒ q̃rere. Nec tñ in deſertũ erat oportunitas ad tentatõeʒ
2ᵃ rõ vt. ȷ̃. diceť: ſʒ a diabolo xp̃s tẽtatꝰ eſt. Ergo ab eo in deſertuʒ
ductus eſt: maxime: q: tota iſta lr̃a de diabolo loqť. ¶ Jtem
q: ꝯſtat ꝙ diabolus tulit xp̃ʒ de deſerto in hieruſalẽ: vt pʒ. ȷ̃.
in lr̃a: ergo ipſemet duceret eũ de hieruſalẽ vel de iordane in
deſertũ. Etiã q: iterũ diabolus tulit xp̃m de hieruſalẽ in mõ-
tem qñ oñdit ei oia regna terre. Jpſe g̊ duceret eũ nũc vt oẽſ
iſti motus ei cõpeterẽt. ¶ Aliqs dicet ꝙ nõ poterat eſſe dia
bolus q: vocať ſpũs abſolute: ⁊ tñ diabolus nõ vocať ſpũs
abſolute: ſʒ ſpũs neq̃ʒ vel ſpũs malus: vt pʒ. pᵒ regũ. 16. ſ. ſpũs
dñi receſſit a ſaul ⁊ exagitabatũ e ſpũſ neq̃ʒ. Et dixerũt ſerui
ſaul. ecce ſpũs dei malus exagitat te. Jdẽ pᵒ reg. 18. ¶ Dõʒ ꝙ A
lʒ cõiter diabolus nõ voceť ſpũs abſolute tñ aliqñ ſic vocať
ſic pʒ. 3. reg. 22. ⁊. 2. pali. 18. Egreſſus eſt aũt ſpũs ⁊ ſtetit corã
dño. Jlle tñ eſt diabolus: q: decepit ꝓphas baal mentiendo.
Et etiã ipſe dixit egrediar ⁊ ero ſpũs mendax. Hoc tñ nõ pti
net ad angelos bonos. Et ſic teneť indubitãter ꝙ accipitur
pro diabolo. Et ſic nõ obſtat qn poſſit accipi hic ſpũs ꝓ dia-
bolo. Cum aũt dr̃ de illiſ determinationibꝰ. ſ. ſpũs malus vel
ſpũs neq̃ʒ: dõm ꝙ nõ ſunt nec̃ie ad hoc ꝙ ponanť cũ iſto no
mine ſpũs ad ſignificandũ diabolũ: niſi cũ poniť ibi ꝙ ſpũs
dei: q: tũc intelligereť magis d̾ ſpũ bono: iõ fit adiũctio ⁊ dr̃
ſpũs dei malus vel ſpũs neq̃ʒ a dño. Sic hr̃ pᵒ regũ. 16. ⁊. 18. ſ.
Spũs neq̃ʒ a dño exagitabat eum. Et iteruʒ ſpũs dei malus
exagitat te. Si tñ non ponať iſte genitiuus dei ibi nõ oporte
bit poni iſtã determinationẽ. ſ. malus vel neq̃ʒ nec ſcriptura
illud facit: vt pʒ. 3. reg. 22. ⁊. 2. pali. 18. ¶ Dõm tñ ꝙ h̾ ſpũs ac B
cipiť pro ſpũ ſctõ qui xp̃m hoieʒ dirigebat in oibus. Et iſtuʒ
ſolent vocare euãgeliſte ſpũſ abſolute. Sic pʒ Jo. i. ſ. Super Chriſtꝰ du-
quẽ videris ſpũm ſctm̃ deſcẽdentẽ ⁊ manẽtẽ. Et iterũ. Uidi ctus fuit in
ſpũm ſctm̃ deſcendentẽ q̃ſi colũbã. et Jo. 3. dr̃. Niſi qs rena- deſertum a
tus fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũ. et iteꝝ. Qd̾ natũ eſt ex ſpũ ſpũs eſt et ſpũ ſctõ
accipiť ſp pro ſpũ ſcõ. Uel põt accipi ſpũs ꝓ aia xp̃i. ſ. ꝙ ſpũſ pᵃ rõ
ſuus mouit eũ ad eũdũ in deſertũ. et pʒ ꝙ nõ poſſit intelligi
de diabolo: q: dr̃ hic ꝙ ductus eſt ieſus a ſpũ in deſertũ vt tẽ
tareť a diabolo. Et tñ ſi intelligereť de ſpũ malo nõ diceretur
abſolute de ſpũ: ſʒ de ſpũ malo vel de ſpũ neq̃ʒ: Sʒ q: oio itel
ligiť de ſpũ dei bono: iõ dr̃ abſolute d̾ ſpũ. ſ. de ſpũ ſcõ. ¶ Jtẽ C
pʒ per Grego. in quadã omelia cũ ait. ſ. Dubitari a qbuſdam 2ᵃ rõ
ſolet a q̊ ſpũ ſit ieſus ductus in deſertũ ꝑꝑ hoc ꝙ ſubdiť aſſũ
pſit eũ diabolus in ſanctã ciuitatẽ: ſʒ vere ⁊ abſq̃ʒ vlla q̃õne
ꝯueniẽter accipiť vt a ſpũ ſctõ in deſertũ ductus crediť: vt il-
luc ſuus ſpũs duceret vbi hũc ad tentandũ ſpũs malignꝰ in
ueniret. ¶ Jtẽ q: nõ erat aliqd̾ motiuuʒ ſuꝑ qd̾ diabolꝰ duce D
ret xp̃m in deſertũ ad tentãdũ: Q: ad hoc ꝙ tẽtare poſſʒ euʒ 3ᵃ rõ
vbicũq̃ʒ inueniret. Et nõ aggredereť iſtud facere añq̃ʒ eũ de
aliq̊ tentaret: q: forte diabolus putaret ꝙ per h̾ eũ ſcandali-
ʒaret ⁊ tentationẽ caueret: ſicut q ſemel timet ⁊ putat latere
inſidias mõ facil̾r poſtea capieť. Jõ vt diabolus cuʒ tentaret
nõ duceret in deſertũ: q: per hoc fructũ tentationis ſue ꝑdi-
turũ ſe putaret. Si aũt dicas ꝙ alijs vicibus diabolus tulit
xp̃m de vno loco ad aliũ. Dic ꝙ h̾ fecit: q: per tentationẽ p̃ce
dẽteʒ putabat ſe cognoſcere aliqd de aio xp̃i q̃ʒtuʒ ad ea que
foris appebant. Et videbat xp̃o placere: ꝙ portaret eum de
vno loco in alterũ. Jõ portabat q: ex hoc iam nõ timebat ꝙ
eũ non ſcandaliʒaret nec ꝑderet fructũ ſue tẽtationis. Sʒ ꝙ
per h̾ facilꝰ ꝯſequereť intẽtũ. Cũ videret iam xp̃o placere ꝙ
portareť. Et iſtud oñdebat q̃ſi quãdã facilitatẽ vñ cicius vin
cereť. Nõ g̊ tulit diabolus xp̃m in deſertũ añ tentationẽ: ſed E
a ſpũ ſctõ ductus eſt. ¶ Jtẽ pʒ q: ſi diabolus xp̃m duxiſſʒ in 4ᵃ rõ
deſertũ vt cũ tẽtaret imediate eũ tentaſſet: ⁊ tñ non fecit: ſed
poſt. xl. dies cũ xp̃ſ iaʒ eſuriret ⁊ diabolus h̾ videret tũc tẽta
re incepit. Nã dr̃ in lr̃a. Et accedẽs tentator dixit. ſ. añ h̾ non
acceſſerat ad eũ: ſʒ tunc nouiter acceſſit. Nõ g̊ tulit ipſe euʒ:
ſʒ ſpũs ſuus. ¶ Jtẽ pʒ per Chriſo. ſuꝑ Mat. dicentẽ. Ad ho F
mines. n. diabolus vadit vt tentet eos. Qm̃ auteʒ aduerſus 5ᵃ rõ
xp̃m diabolus ire nõ poterat iõ ꝯ diabolũ xp̃s ꝓceſſit. ¶ Jtẽ G
ab illo ſpũ xp̃s in deſertũ ductus eſt qui ſuaſit ieiunare. Hoc 6ᵃ rõ
aũt nõ ſuadet diabolus: ſʒ ſpũs dei: Jõ nõ duxit eũ diabolus
illuc. Pʒ q: ſi xp̃s a ſolo diabolo ductus eſſʒ vt tẽtareť ab eo
⁊ nõ duxiſſet eũ ſpũs ſuus nõ curaſſet ieiunare nec aliquid
aliud facere: ſʒ mox vt fuiſſet in deſerto ſi diabolus eũ nõ oc
cuparet in tẽtationibus ipſe rediret de deſerto q̃ſi nihil hñs
qd faceret. et tñ manſit ibi. xl. diebus ieiunãs ⁊ diabolus ad
huc nõ tentabat eũ. Ergo vr̃ ꝙ ipſe hũit ꝓpoſitũ veniẽdi in
deſertũ vt faceret h̾ ieiunium: ergo nõ ductus eſt a diabolo.
¶ Jtẽ diabolus nõ hũit motiuũ tentãdi xp̃m niſi poſtq̃ʒ eſu H
rijt, poſt. xl. dies: ⁊ ſi nunq̃ʒ eſuriuiſſet nũq̃ʒ euʒ tẽtaſſet: g̊ nõ 7ᵃ rõ
duxerat ipſe eũ in deſertũ ad tentandũ ſʒ a caſu inuenit occa
ſionẽ ad euʒ tentãdũ. Sic. n. dicit Chriſo. ſuꝑ Mat. ſ. q: dia-
bolus vidẽs ꝑ. xl. dies xp̃m ieiunantẽ deſpauerat: poſtq̃ʒ eſu
rientẽ ſenſit iteꝝ cepit ſpare. xp̃s g̊ a ſe ipſo ductus eſt ⁊ nõ
a diabolo. ¶ Ad pᵐ arᵐ ꝯcedendũ ꝙ diabolus nõ ſolũ ten- I
tat ſʒ ẽt tẽtatiõis oportunitatẽ inqritꝰ vt facilius vincat. Qd̾
tñ diabolus añq̃ʒ xp̃m tẽtaret nõ fecit. Si. n. eſſʒ purus hõ:
vt ipſe putabat eũ nõ duceret in deſertũ: ne dũ ad hoc indu-

ctum eſſʒ ſcandalizaret eum ꝛ incuteret timorē ita vt poſtea nulli tentationi ꝯſentiret:vt.ſ̄.dictū eſt. Jō diabolus q aſtutus eſt nō duceret ſic xp̄m etiā ſi poſſʒ. Et pʒ aptius qꝛ ſi diabolus xp̄m duceret i deſertū aut violēter eū duceret:aut ſuggereret ei ꝙ illuc ire vellet ſub ſpe alicuiuſ boni. ¶ Priᵐ nō ſtat qꝛ diabol⁹ nō poſſet xp̄m violenter ducere:qꝛ minor erat ¶ Itē qꝛ etiā ſi diabolus potuiſſet nullo mō faceret: qꝛ xp̄s ſic violēter ductus turbareť terribil'r ꝛ fieret extra ſeip̄m:ſic fieret de q̊lʒ hoie ſi ſentiret ſe rapi p aerē:iō poſtea timeret ꝛ qcqd poſtea ſibi diceretur putaret eē fraudē ꝛ nūq̃ȝ aſſētiret tētatiōi. Si āt p̊uſ xp̄ʒ ad volēdū ire iduxiſſʒ iā an̄ deſertū tētatus eſſet:qꝛ illa ſuggeſtio ad eūdeʒ eſſet tētatio. Non tn̄ fuit

K tentatus ante deſertū ꝛ ieiuniū:cū dicať hic ꝙ ductus eſt in deſertū vt tentareť xp̄s:g̊ nō fuit a diabolo duct⁹. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ diabolus tulit xp̄m illis duab⁹ vicib⁹ de qb⁹ in lr̄a dr̄: ꝛ tn̄ non tulit eū in deſertū ante ieiuniū. Rō diuerſitatis eſt: qꝛ poſtq̃ȝ diabolus cepit xp̄m tentare vidit eum diſpoſituʒ ꝛ q̈ſi inductū ꝛ p̄mitteret ſe portari a diabolo de loco in locuʒ ꝛ ſic portauit eū ꝙ hoc nō ipediebat tentationē:ſʒ poti⁹ adiuuabat. Et tn̄ an̄q̃ȝ tentaret eū ſi voluiſſet eū portare incuſſiſſet ſibi timorē:iō nollet eū portare ēt ſi poſſʒ vt dcm̄ eſt.

¶ Quare dicitur ꝙ xp̄s ductus eſt:cū hoc vr̄ violentiaʒ ſignificare. Queſtio..III.

Queritur Quare dr̄ hic ꝙ xp̄s ductus eſt: qd̄ vr̄ ſignificare quādā violētiā: ſʒ deberet dici ꝙ ipſe iuit.

Opi. q̃rūdā ¶ Aliq dicunt ꝙ diabolus tulit xp̄m in deſertum: ꝛ qꝛ iſtud erat q̈ſi inuolūtariū dr̄ ꝙ ductus eſt. ¶ Dōʒ ꝙ non ſtat:qꝛ.ſ̄.dictū eſt ꝙ xp̄s non fuit portatus in deſertum a diabolo ſʒ a ſpū ſctō. Etiā qꝛ ſi diabolus debuiſſet portare eū illuc nō potuiſſʒ violēter portare cū eſſet minor xp̄o.

A Rñſio ad q̃ſitū qōi.is. Dōm ꝙ xp̄s volūtarie iuit in deſertū ꝛ a nemine cōpulſus ē nec tractus. Lr̄a ēt iſta nō ſig̃t euʒ iuiſſe violēter. Pro q̊ ſciēduʒ ꝙ iſta differūt.ſ.trahere ducere ꝛ ire trahere eſt cū abſolute inferť alicui violētia ꝛ portať ita vt reſiſtere nequeat vl' etiā qn̄ ē coactio nō abſoluta:vt.ſ̄.p timorē mortis aut alioſ timores. Et tūc hō nō deſiderās ire nec ſimpl'r volēs ire vadit. Sic dr̄ aliqs trahi ad iudiciū:qꝛ ſi nō iuerit poſtq̃ȝ fuerit

B vocatus incidit in penā: ꝛ timore hui⁹ vadit. Et ſic dr̄ trahi vel cōpelli. ¶ Ducere eſt qn̄ qs nulla nec̄itate abſoluta aut ꝯditionata moueť: ſʒ cū rōne ꝯuictus vel p̄cibus ac ſuaſiōe. Nā tunc ab alio moueť: ꝛ tn̄ volūtarie moueť. Sic dicit Seneca ꝙ generoſus eſt anim⁹ hoīs ꝛ facilius duciť q̃ȝ trahať i.facilius moueť p̄cibus vel rōne q̃ȝ violētia. Ire eſt qn̄ qs a nullo moueť p̄cibus aut rōne nec alio gn̄e motus:ſʒ a ſeipſo ſolū: ꝛ tunc vadit. De xp̄o non dr̄ h̓ ꝙ tractuſ eſt:qꝛ nemo ei violentiā fecit nec ēt ꝙ iuit:qꝛ tūc oīo a ſeipſo moueretur: ꝛ tn̄ motus fuit a ſpū vt dr̄ hic.ſ.ductus eſt a ſpū:iō debuit dici ꝙ ductus eſt ꝛ nō ꝙ iuit.et dr̄ a ſpū ductus q̈ſi ſpūs ſcūs ſuaſerit ei h̓ facere. Non tn̄ intelligendū eſt ꝙ ſpūs ſcūs eſſʒ maior xp̄o ꝛ ſic eū quaſi minoreʒ moueret p impiuʒ:ſʒ accipiť p modū ꝯſilij ꝙ ēt fit ab eq̄libus ꝛ a minorib⁹. Sic dicit Chri. ſup Mat.ſ.ductus eſt a ſpū ſctō nō q̈ſi minor maioris precepto. Non.n.ſolū ductus dr̄ qui alicui⁹ p̄tāte duciť: ſʒ ēt ille q alicuius rōnabili exhortatiōe placať:ſicut ſcriptū eſt de Andrea ꝙ inuenit Simonē fratrē ſuū ꝛ duxit euʒ ad Jeſuʒ. Jo. p̊. Sic ēt dicit Hierony.ſup Matt.ſ. xp̄s duciť non inuitus aut captus:ſʒ volūtate pugnādi: ꝛ iſtud ducere ē aliq̄ modo ire. Cum rō hoieʒ moueat q̄ eſt ab intrinſeco lʒ p̄ceſſerint p̄ces aut monita. Sic dicit Chriſo.ſup Mat.ſ.ad hoieſ.n.diabolus vadit vt tētet eos. Qm̄ aūt aduerſus xp̄m ire diabol⁹ nō poterat ideo ꝯ̄ diabolū xp̄s p̄ceſſit. ¶ Sʒ obijcieť ꝙ xp̄ſ inuolūtarie motus eſt.ſ.violēter qꝛ Mar.i.dr̄. Et ſtatiʒ expulit euʒ ſpūs in deſertū. Expellere tn̄ violentiā iportat. Etiam Luc.dr̄ ꝙ agebať a ſpū. Et ēt iſtud iportat violētiam: qꝛ agi ꝛ agitari idē ſunt. Et tn̄ dicimus hoies agitari a diabolo qui oīno violēter eos mouet ita vt extra mētem ponat. Sic dr̄ p̊ reg.16.ꝙ exagitabat ſaulē ſpūs neq̃ȝ a dn̄o. Et iterum. Ecce ſpūs deuʒ malus exagitat te.

C Rñdeť obiectioni p̄ ¶ Dōm ꝙ xp̄s nō fuit motus a demone vt aliq volunt pp̄ iſta v̓ba.ſ.agebať a ſpū:ſʒ motuſ eſt a ſpū ſctō: ꝛ nō violēter qꝛ nō erat ſpūs ſctūs maior eo q poſſet ei violentiā inferre:etiā qꝛ mouere aliquē inuiolenter eſt imp̄fectionis:maxime cū ad bonuʒ moueť:qꝛ imp̄fecti eſt violēter moueri ad bonuʒ qd̄ p ſe appeti deberet. Hic tn̄ xp̄s ad bonuʒ ibat.ſ.ad ieiunāduʒ ꝛ ad tentationē patiēdū. Ipſe ergo ibat ſpōte ꝛ nō cogebať ab aliq̄. Sʒ dici pōt vno mō ꝙ lʒ iſta v̓ba expellere ꝛ agere videanť importare violētiaʒ:hic tn̄ mitius interpretanda ſunt cuʒ Matthe. dicat ductus eſt ꝙ magis ſignat ſuaſionē q̃ȝ violentiaʒ. Et ſic nec̄e eſt ꝙ alij euāgeliſte deducanť ad ſenſuʒ matthei:vt p expellere ꝛ agere ſignificeť ſolū ſuaſio vel matthe⁹ ducať ad ſenſum alioꝝ: vt p ducere ſignificeť violētia: ꝛ vtrobiq̃ȝ ponūť termini improprie:qꝛ tn̄ nec̄e eſt euangeliſtas in ſenſu ꝯcordare per q̊s ſpūs ſctūs loquutus eſt:nec̄e eſt trahi iſtos ad illoſ cū in verbis videanť differre vt in ſenſu nō differāt: hic aūt iuſti⁹ eſt alios ad Mat.trahi:qꝛ lr̄a matthei i cortice ſaniorē ſēſuʒ facit q̃ȝ alioꝝ. Cuʒ nō ꝯueniat xp̄o ꝙ violēter aliqd egerit nec paſſus fuerit:cū ꝛ ipſa mors ſua ab inimicis ſuis inflicta nō fuerit oīno inuoluntaria:nec ad h̓ tractus eſt ſʒ oblatus: qꝛ ipſe voluit Yſai.53.

D Rñdeť obiectio ¶ Al'r pōt dici ꝙ p̄prie loquāť oēs euāgeliſte: ꝛ tn̄ Mat.dicit ꝙ ductus eſt xp̄s veꝝ dixit:qꝛ rō ſua euʒ duxit cuʒ videret ꝙ deus h̓ volebat: ꝛ iuſtum erat h̓ velle qd̄ deus volebat. Qꝛ tn̄ volūtas dei nec̄io ipleť ꝛ illa erat q̈ſi lex maxime reſpectu xp̄i hoīs qui vocať minor p̄re.i.tota deitate videbať q̈ſi teneri oīno xp̄s ad h̓ ꝙ deus volebat eū facere. Jō lʒ nō fuerit violētia realiſ nec ex lege:qꝛ tn̄ xp̄s hō mouebať cognita volūtate dei q̄ in ſe abſolute erat nec̄ia dicebať expelli vl' agi nō qdē neceſſitatus:ſʒ pp̄ illud qd̄ nec̄iū erat ſpōte motus. Et ſic Matth.ſignificauit v̓e ꝯditiōeʒ iſti⁹ motus in xp̄o. Luc. ꝛ Mar.ſignificauerunt ꝯditioneʒ illius p̄ncipij pp̄ qd̄ deus nūc mouebať qd̄ in ſe nec̄ium erat:lʒ nō moueret nec̄io:qꝛ deus neminē cogit cuʒ ipſe vult id qd̄ de⁹ vult. Sicut dixit Seneca fata volentē ducunt:nolenteʒ trahunt. Et vocauit fata diuinā diſpōneʒ quē alij vocāt fataleʒ ſerieʒ. Chriſtus g̊ oīno voluntarie iuit. ¶ Sʒ diceť q̄re xp̄s dr̄ hic ductus eſt a ſpū.ſ.ſctō qꝛ ſi accipiať ducere.i.p̄ſuaderi: nō ſoluʒ nunc:ſʒ ēt in oībus actibus ſuis xp̄s ducebať a ſpū ſctō:qꝛ oīa erāt p ſpm̄ ſcm̄.

E Rñdeť obiectōi ¶ Dōʒ ꝙ veruʒ eſt:qꝛ xp̄s nihil egit niſi ꝙ tota trinitas faciēduʒ diſpoſuit. Et cuʒ iſtud faceret xp̄s hō dicebať a ſpū ſctō duci.ſ.per attributionē. Nā qn̄ cūq̃ȝ hō a deo moueť dr̄ moueri per ſpm̄ ſctm̄. Uel pōt accipi ſpūs ſcūs pro tota deitate qꝛ tota deitas eſt ſpūs ꝛ ē ſcūs. Et iſte modus vr̄ ꝯuenientior qn̄ dicim⁹ aliqd fieri per ſpm̄ ſctm̄.i.p deuʒ q ſpūs ſctūs eſt:nō diſtinguēdo ibi aliquā p̄ſonaʒ. Cuʒ oēs op̄ationes dei ad nos p̄tineāt ſimul ad totā trinitateʒ:cuius op̄a ad extra ſunt indiuiſa vt ait Auguſ.4.de trini. Cā autē q̄re dr̄ hic xp̄s ductus a ſpū ꝛ nō in alijs actibus fuit.

F Quare h̓ dicať xp̄ſ a ſpiritu duct⁹ ꝛ nō alibi p̊ᵃ cā ¶ Primo vt p hoc nos intelligamus q̃ȝtuʒ ad oēs alios act⁹.ſ.vt ponať iſtud tāq̃ȝ q̄dā cl'a gn̄alis ad oēs actus xp̄i ad q̊s debeamus euʒ credere ductuʒ a ſpū ſctō. Jō poniť hoc in p̊n⁰ actuuʒ ſuoꝝ:vt p h̓ oñdi poſſit ad oīa q̄ ſequunť. ¶ Sʒ diceť ꝙ nō fiat pp̄ hoc:qꝛ tunc debuiſſʒ poni in p̊mo actu xp̄i. Ille autē fuit baptiſmus:qꝛ nulluʒ alium fecit ante hoc poſtq̃ȝ incepit cognoſci ꝛ ꝯtinuate op̄ari ſalutē noſtraʒ.

G ¶ Dōm vno mō ꝙ baptūs xp̄i fuit an̄q̃ȝ cognoſcereť. Nam poſt baptm̄ app̄uit ſup eum ſpūs ſcūs: ꝛ vox p̄ris audita eſt p̄hibētiſ de eo teſtimoniū in p̄cedenti.c. ꝛ Mar.i Et ēt poſt baptm̄ Joānes oñdit euʒ pp̄l'o:poſt illud teſtimoniū dei. Jo. p̊. Et ſic p̊mus actus xp̄i poſtq̃ȝ cognitus ē:fuit qd̄ iret in deſertuʒ. Jō h̓ potuit dici qd̄ ductus eſt a ſpū.

H ¶ Al'r ꝛ melius dōʒ qd̄ nō dr̄ de baptō qd̄ ductus ēa ſpū ſic dcm̄ eſt nunc de deſerto:qꝛ an̄q̃ȝ xp̄s veniret ad baptm̄ lʒ hr̄et ſpm̄ ſcm̄ nō cōſtabat qd̄ illuʒ hr̄et cuʒ in baptō p̊ app̄uerit ſpiritus ſanctuſ ſup euʒ: ꝛ ex tunc ꝯſtabat euʒ hr̄e ſpm̄ ſctm̄. Jō de actib⁹ qui ſequebāť poſt baptm̄ poterat dici ꝯueniēter qd̄ a ſpiritu ſctō ductus eſt ad illos faciēduʒ. Et ſic fuit h̓.

I 2ᵃ cā ¶ 2⁰ q̃ȝtuʒ ad p̊ncipale eſt alia cā.ſ.qd̄ xp̄s an̄ hoc baptizatus fuerat ꝛ ſpiritus ſanctus deſcēderat ſup eum ꝛ māſerit. Uolēs g̊ ſcriptura ſignare quō xp̄s mouebať a ſpiritu ſctō quē i baptō ſuſcepiſſe viſus fuerat: dixit qd̄ ductus a ſpiritu. Hoc autē magis expreſſit Luc.dicens. Jeſus autē plenus ſpiritu ſctō regreſſus eſt a iordane: ꝛ agebať i deſertuʒ a ſpiritu Luc.2.

K 3ᵃ cā ¶ 3⁰ ꝛ efficatius dōʒ qd̄ ſpiritual'r dr̄ hic xp̄s motus a ſpiritu ſcō vt intelligať actus iſte laudabil'r ꝛ diſcrete factus. Qꝛ ſi nō ꝯſtaret xp̄m eſſe deuʒ nō eſſet aliqs actus inter oēs actus ei⁹ de quo magis poſſʒ qs xp̄m arguere q̃ȝ de h̓.ſ.qꝛ ipſe voluit ire in deſertuʒ vt tentareť.et ſic exponebat ſe p̄iculo. Dementiſ tn̄ eſt ſe exponere p̄iculo:ſʒ potius fugere. Ip̄e tn̄ docuit nos a deo petere ne inducamur in tētationē.ſ̄.7. Ipſe ergo videbatur indiſcrete agere ingrendo p̄icula. Nam etiaʒ ad viros fortes non p̄tinet mortē q̄rere:ſʒ cum p̄icula ingruerint illa

fortiter

foꝛtiter ⁊ impturbato aío tollerare: vt ergo nemo poſſꝫ p̄ma
facie ad hoc xp̄m arguere dixit ſcriptura ꝙ ductus eſt a ſpū:
ſcꝫ nō factū eſt humana volūtate aut leuitate ſꝫ ꝯſilio ⁊ mā-
dato dei cuius oē ꝯſilium ⁊ mandatū bonum eſt.
¶ An fuerit ꝯueniens xp̄m tentari. Queſtio. IIII.

Queritur an ꝯueniens fuit xp̄m tentari. ¶ Qui-
dam dicunt ꝙ nō: qꝛ tentare eſt opus
diaboli cū dicaꝛ hic ⁊ acceſſit tentatoꝛ: xp̄s tū venerat vt di-
ſolueret opa diaboli p̄ª Joānis.3.c. Jn hoc appet filius dei vt
diſſoluat opa diaboli. Sꝫ non ptinet ad eūdeꝫ diſſoluere opa
diaboli ⁊ illa pati. Chꝛiſtus ğ non debuit a diabolo tentatio
nem pati. ¶ Jtem tentatio eſt triplex. A carne a mundo ⁊ a
diabolo: ſꝫ xp̄s nō fuit tentatus a carne nec a mūdo: nec hoc
A legiꝛ: ergo nec a diabolo tētari debuit. ¶ Dōm ꝙ ꝯueniens
Conue- fuit xp̄m tentari a diabolo pp multa. ¶ Pꝛio vt nobis ꝯ ten
niēſ fuit tationes auxiliū ferret. Unde dicit Grego. in omelia nō erat
xp̄ꝫ a di- indignū redēptoꝛi nr̄o ꝙ tētari voluit qui venerat occidi: vt
abolo tē- ſic tentationes nr̄as tentatiōibus ſuis vinceret. ¶ 2° fuit ſꝫ
tari pp pp noſtrā cautelā vt nos tentatiōes cauere ⁊ timere doceat:
multa Ut nullꝰ q̄tūcūqꝫ ſctūs ſe extimet ſecurū ⁊ imunē a tētatiōi
p° buſ. Et iō poſt baptm̄ tentari voluit vt ſignificaret ꝙ poſtq̄ꝫ
B hō ſanctificatus eſt magis a diabolo q̄ꝫ pꝛius tentanduſ eſt.
2° Sic.n. dicit hylarius ſup Mat. ꝙ in ſanctificatis maxie dia
boli tentamenta craſantur: qꝛ victoꝛia magis ei eſt expectan
C da de ſanctis. ¶ 3° voluit tentari xp̄m pp exēplū.ſ. vt nos in
ſtrueret qualr̄ diaboli tentationes vincamus. Jſtud aūt fuit
valde ꝯueniens: qꝛ xp̄s fuit nobis magis pfectus ad omneꝫ
actū virtutis. Neciuꝫ eſt tū de maxime neceſſarijs in nobis
reſiſtere tentationi: tuꝫ qꝛ difficile eſt: tū qꝛ tota vita hoīs eſt:
quedā tentatio ⁊ repugnātia ad tentatiōes. Sic dr̄. Job. 7.
ſcꝫ militia eſt vita hoīs ſup terrā. Et recte ſup terraꝫ vbi alia
lr̄a hꝫ. Depcatio eſt vita hoīs. Et recte ꝯuenit: qꝛ tētatio que
dam militia eſt cū opoꝛteat militare reſiſtēdo ſemp tentatio-
ni ne ſuccūbamus. Et pp hoc xp̄s non ſolū voluit ſemel: ſed
pluries tentari: vt per plures actus amplioꝛē doctrinam no
bis traderet tētationibꝰ reſiſtēdi. De hoc Aug. 4. de trini. ait
ꝙ xp̄s ſe diabolo tentādū p̄buit: vt ad ſupandas tentatiōes
D eius mediatoꝛ eſſꝫ nō ſolū per adiutoꝛiū: verū ēt per exēplū.
¶ 4° voluit tentari vt nobis fiduciā de ſua miſericoꝛdia lar
gireꝛ.ſ. ꝙ ſicut ipſe tētatus eſt ſupauit tentationes: ita ⁊ no-
bis auxiliū dabat ad ſupandum illas. Unde dr̄ ad hebꝛe. 4.
Non hēbus pontificē qui nō poſſet compati infirmitatibus
nr̄is: tentatū per oīa pꝛo ſimilitudine abſqꝫ pctō. Et per hoc
xp̄s dedit nobis ꝯfidentiā ꝙ poſſemus vincere tentationes
E dicens. Confidite qꝛ ego vici mundū.i. Confidite ꝙ vincetis
mundū ſicut ego vici: pꝫ Jo. 16. ¶ 5° xp̄s voluit tentari ne il
li qui tentanꝛ deſpent. Nam ſi xp̄s non fuiſſet tentatus quā
do aliqs tentareꝛ putaret ſe per hoc eſſe malū cū a deo pmit
teretur tentari a diabolo. ¶ Eſt tū bonuꝫ potius qꝛ victoꝛia
tentationiſ coꝛonā p̄ſtat dicente aplō ꝙ nō coꝛonabiꝛ niſi q
legitime certauerit. Et tū tentatio certamen quoddā eſt: ⁊ q
in illo ſupat coꝛonatur. 2. ad thimo. 2. Tētari ğ voluit vt ſcia
mus nō eſſe mirū nos etiā aliqualr̄ bonos tentari: cum xp̄s
qui tota bonitas erat tentatus fuerit. Jmmo ⁊ mali non ten
tantur: qꝛ iam diabolus illos pleno iure peſſedit: ſꝫ bonos tē
F tat vt ſibi vendicare poſſit ꝙ ad euꝫ neq̄q̄ꝫ ptinet. Et ſic fuit
Ad p̄m valde ꝯueniens xp̄m tentari. ¶ Ad p̄m dōm ꝙ xp̄s venerat
diſſoluere opa diaboli nō per ptātem ꝯ eum agēdo: qꝛ ſic nō
opoꝛtuerat infirmitatē carnis aſſumere: ſed magis ab eo ⁊ a
mēbꝛis eiuſ patiēdo: vt ſic diabolū vinceret iuſtitia ⁊ nō ptā
te: vt ait Aug. 13. de trini.ſ. ꝙ diabolus nō potētia dei: ſꝫ iuſti
tia ſupandus fuit. Et ſic in tētatione xp̄i aliqs ipſe fecit.ſ. qꝛ
voluit ire vt tentareꝛ: ſicut dr̄ in lr̄a.ſ. ductus ē a ſpū in deſer
tum vt tentareꝛ a diabolo. Et aliqd a diabolo paſſus ē.ſ. ſug
G geſtiones q̄s mittebat refellendo. Et etiā qꝛ ab eo realr̄ poꝛ-
tatus eſt de deſerto in hieruſalē ⁊ de hieruſalē iterū in deſer
tum: vt pꝫ.j. in lr̄a. ¶ Ad 2m dōm ꝙ xp̄s tentatus eſt: qꝛ per
oīa tentari voluit abſqꝫ pctō: vt pꝫ ad hebꝛe. 2.ſ. Tentatuꝫ p
ſimilitudine abſqꝫ pctō: vt pꝫ ad hebꝛe. 2. Tentatio autē que
fit a demone vl̄ ab aliq̊ hoſte exterioꝛi eſt ſine pctō: qꝛ tota il
la exteriꝰ eſt cū fiat per ſolā exterioꝛē ſuggeſtioneꝫ ⁊ nihil ſit
in coꝛde eius qui tentaꝛ. Sꝫ pōt manere oīno coꝛ tranqlluꝫ
exn̄te exterius pꝛaua ſuggeſtione. ¶ Jnterp̄tatio auteꝫ q̄ eſt
a carne non pōt eſſe ſine pctō: qꝛ iſta eſt vere intra nos. Cuꝫ
nō fiat ab aliq̊ extrinſeco: ⁊ iſta eſt per quoddā deſideriū vel

delectationē ſurgentē in nobis ⁊ incipientē fieri cuꝫ ad opa
carnis tētamur. Chꝛiſtus aūt fuit tentatus ſine pctō: iō tēta
tionem carnis ſuſtinere nō debuit. Non tū eſt intelligēdum
ꝙ illa tentatio ſit pctm̄.ſ. ꝯſumatū per qd̄ nos deo rei conſti-
tuamur ⁊ efficiamur inimici eius cū non ſit in ptāte nr̄a nō
tentari. Sꝫ dr̄ pctm̄.i. defectus qdā vel inoꝛdinatiōeꝫ qꝛ iſur
git deſideriū illud vel delectatio ꝯ rōeꝫ ⁊ ſic eſt deoꝛdinatio.
Nam vires inferioꝛes ſupioꝛibus ſubdite eſſe debēt. Cuꝫ v̊o
fit tentatio nō eſt ſic: qꝛ rebellant vires inferioꝛeſ: qꝛ caro ibi
ꝯcupiſcit ꝯ ſpm̄: ⁊ ſpūs ꝯ carnē ad gala. 5. Jſtud aūt in xp̄o
non fuit. Jſta.n. deoꝛdinatio lꝫ nō ſit ꝯtra iuſtitiam gr̄e ⁊ vir
tutum: eſt tū ꝯtra iuſtitiā oꝛiginalē ſm̄ quā oēs inferioꝛes vi
reſ ſupioꝛibus ſubdite eſſe debēt. Chꝛiſtus aūt neutrā iſtarū
deoꝛdinationū hr̄e voluit: iō nō debuit tētari a carne. ¶ De
tentatiōe que eſt a mūdo idem dōm eſt.ſ. ꝙ fit ſine pctō.i. ſi-
ne quadā deoꝛdinatione intra nos. Nā mūdo nō eſt aliquid
reale qd̄ hēat vim agendi in tentando vos: ſꝫ dr̄ hō tentari a
mundo qn̄ in hoīe moueꝛ deſideriū alicuius rei earuꝫ que in
mūdo ſunt.i. bonoꝝ foꝛtune que ꝓpꝛie dn̄r eſſe in mūdo vel
dn̄r eſſe mūdus.ſ. honoꝛis potentie diuitiaꝝ ⁊ ſimiliū. Tūc
eniꝫ hō vere ſeip̄m tentat vel tentaꝛ ab aliquo qd̄ eſt intra ſe
ip̄ꝫ inſurgēte in nobis ꝯcupiſcentia iſtaꝝ reꝝ. Et de hac tē-
tatione dr̄ Jacobi. i.ſ. Nemo cuꝫ tētaꝛ dicat qm̄ a deo tentaꝛ.
Jpſe.n. neminē tentat: Unuſqſqꝫ v̊o tentaꝛ a cōcupiſcentia
ſua abſtractus ⁊ illectus. Jſta tentatio pctm̄ quoddā eſt: qꝛ
eſt deoꝛdinatio in viribus nr̄is: vt. ſ̄. diximus: Jō in xp̄o nō
fuit. Tentatio aūt diaboli nō fuit dicit aliquā deoꝛdinationē
in hoīe: cum ſolū ſit exterius ⁊ poſſit homo hr̄e coꝛ ſuū oīno
tranqlluꝫ ⁊ vires inferioꝛes obediētes ſupioꝛibus exn̄te ten
tatione diaboli grauiſſima exterius. Et hoc veruꝫ eſt anteq̄ꝫ
hō incipiat aliqualiter ꝯſentire tentationi diaboli. Qꝛ tūc ip
ſa interius cātur deoꝛdinatio q̄dā ⁊ incipit eſſe veruꝫ pctm̄.
Jn tentatione aūt carnis ⁊ mūdi etiā anteq̄ꝫ ſit ꝯſenſus ali
quis hō ad tentationē eſt deoꝛdinatio in viribus nr̄is: qꝛ ip-
ſa tentatio nihil aliud eſt niſi cū inferioꝛes vires incipiūt ſu
perioꝛibus actualr̄ repugnare. Et iſta eſt tentatio ⁊ deoꝛdi-
natio viriū. Et tū pctm̄ nullū eſt.ſ. ꝙ ſit ꝯtra charitatem vel
virtutē: ſꝫ eſt pctm̄ qd̄ eſt ꝯ oꝛdinē nālīſ iuſtitie. Jn tentatiōe
aūt diaboli ante ꝯſenſum nec eſt pctm̄ ꝯtra charitatē nec ꝯ
oꝛiginalē iuſtitiā. Jō iſta eſt oīno ſine pctō ⁊ iſtaꝫ xp̄s ſuſti-
nuit: ¶ Aliter pōt dici ꝙ xp̄s non fuit tentatus a carne nec
a mūdo: qꝛ iſtud fit per paſſiones ptis affectiue vel rōnis in- h
ferioꝛis inſurgentis in nobis. Jn xp̄o aūt nō fuerunt paſſio
nes ille: ſꝫ paſſiones ſoluꝫ. Paſſiones qdem ſunt qdam mo-
tus aliqn̄ ꝯtra voluntatē: ⁊ aliqn̄ p̄ter voluntatē facti q con
turbant ſtatū rōnis circa agibilia: tollendo rectā opinioneꝫ
pꝛudentie: vt pꝫ. 6. ethi. c. de pꝛudentia. Et iſte non fuerūt in
xp̄o. Sunt aūt paſſiones qꝛ in motus iſtaꝝ partiuꝫ facti per
impiuꝫ rōnis vt ſi qn̄ xp̄s volebat triſtari ⁊ gaudere vel tur-
bari iubebat parti affectiue ⁊ fiebant iſti motus ad ſimilitu-
dineꝫ paſſionū. Non erant tū vere paſſionales motus qꝛ in-
cipiebant ſoluꝫ ad impium rōnis ⁊ deſinebant ea iubente ⁊
nō creſcebant niſi q̄ꝫtum ipſa iubebat. ¶ Jn nobis aūt totū
eſt ex oppoſito: qꝛ nec p̄ncipiuꝫ nec finis motus paſſionalis
nec augmētū eius eſt in ptāte nr̄a: Jmmo interdū etiā ſi ve
limus iraſci ⁊ incipiat ira voluntarie nō eſt in ptāte illaꝫ oīo
frenare: qꝛ creſcit pluſq̄ꝫ volumus ⁊ nō ceſſat ira cito vt vo-
lumus. Ad hoc aūt ꝙ qs tenteꝛ neceſſe eſt ꝙ aliqd fiat ꝯ id
qd̄ ipſe ſimplr̄ vult: qꝛ alr̄s tentatio nō eſſet pugna: iō nō pōt
fieri tentatio niſi per veras paſſioneſ. ¶ Jn xp̄o aūt nō erāt
paſſiones iō non poterat tentari a carne nec a mundo: que
tentatio per ſolas paſſiones fit. Paſſiones aūt tentationem
non faciūt: cuꝫ non inſurgant niſi volēte rōne ⁊ qn̄ illa vult
⁊ q̄ꝫdiu vult ⁊ q̄ꝫtum vult. Jō iam nō eſſet tentari ad aliqd̄
ſed ſimplr̄ iſtud velle. A diabolo aūt non reqrebat vllaꝫ paſ
ſionem tentari: ideo a diabolo tentari potuit: a carne v̊o ⁊ a
mūdo tentari ꝓpꝛie non erat poſſibile. Hoc inuit Gregoꝛ. in
quadā omelia dicens. Sciendū nobis eſt ꝙ tentatio tribus
modis agiꝛ. Suggeſtione delectatione ꝯſenſu: Et nos cum
tentamur plerūqꝫ in delectatione aut ꝯſenſu labimur: qꝛ de
carnis pctō ꝓpagati in nobis ipſis gerimus vn̄ crimina to-
leramus. Deus v̊o qui in vtero virginis incarnatus in mun
do ſine pctō venerat nihil ꝯdictiōis in ſemetipſo tollerabat:
tentari qdeꝫ poterat per ſuggeſtionē: ſꝫ eius mentē pcti dele
ctatio nō momoꝛdit: Atqꝫ iō oīs illa diabolica tentatio foꝛis

non intus fuit. ¶ Aliqs ergo dicet ſi xp̄s a carne ⁊ mundo
tentatus nō eſt nō potuit nobiſ dare ſufficientē doctrinā de
tentatione tolleranda ſaltē exēplariter cū maioꝛ tētatio regu
lariſ ſit a carne q̄ꝫ a diabolo: qm̄ mouemur ab eo qđ nob̄ ma
gis intrinſecū eſt ⁊ nāle. Que aūt ſit ſimpl'r eaꝝ maioꝛ.ĩ.di
cetur. In tentatione ḡ carnis xp̄s nos per exēpluꝫ inſtruere
debuit. ¶ Dōm ꝙ xp̄s nos inſtruxit exēplo in hac tentatio
ne: qꝛ lꝫ ipſe a carne ⁊ mūdo tentatus nō eſt: ad ea tn̄ q̄ ſunt
carnis ⁊ mundi per diabolū tentatus eſt. Pꝫ hoc: qꝛ p̄ma tē
tatio ſua fuit ad ea que carnis ſunt.ſ. ad deſideriuꝫ cibi vt de
lapidibꝰ panē faceret ⁊ comederet. tertia aūt fuit ad ea q mū
di ſunt.ſ. ad deſideriū ptātis ⁊ honoꝛis ⁊ diuitiaꝝ cum dia
bolus on̄dit xp̄o oīa regna terre ⁊ gloꝛiā eoꝝ: ⁊ dixit omnia
hec tibi dabo ſi cadens adoꝛaueris me. Non fuit tn̄ a carne
nec a mūdo tentatus: qꝛ caro ⁊ mūdus.i. ꝯcupia mundana
nō ſuſcitauerunt intra eum iſtas tentatiōes: ſꝫ diabolus ex
terius ſuggerebat. Satis autē per hoc doctrinā nobis dedit
reſiſtēdi tentationibus carnis ⁊ mūdi cū eas tollerauerit ⁊
repellerit. Qđ aūt ille patereť eas a mūdo ⁊ a carne.i. ab in
trinſeco ſicut nos patimur nihil differebat q̄ꝫtū ad doctrinā
reſiſtendi illis quā xp̄s nobis tradere voluit.

¶ Quare Jeſus ductus fuerit in deſertū vt tentareť: cū poſ
ſet alibi tentari. Queſtio.v.

A **Queritur** quare dr̄ ꝙ Jeſus ductus eſt in deſertū
vt tentareť: qꝛ etiā poterat alibi tentari.
Rn̄ſio ad q̄ſitū q̄ōi.is. ¶ Dōm ꝙ Matth. exp̄ſſit hic vnā cāꝫ: quare xp̄s iuit in de
ſertū.ſ. vt tentareť: multe tn̄ fuerunt. Nam xp̄s ſepe cedebat
p̄ in deſertū ſepando ſe a turbis pp multa. ¶ Primo pp exem
plum qđ dare intēdebat p̄dicantibuſ. Nā xp̄s nunc p̄dicare
intendebat: iō voluit oīa facere que p̄dicatoꝛes facere debe
rent anteq̄ꝫ p̄dicarent ⁊ ēt poſtq̄ꝫ p̄dicare cepunt. Predica
toꝛ.n. dꝫ interdū pticul'r exaudire eos qui ꝯſilia petūt in eis
B que ſpūalia ſunt: ⁊ dꝫ ēt iterdū abſtrahere ſe a ppl'o. ¶ Pri
p̄ᵃ mo pp auctoꝛitatē verbi dei. Qꝛ ſi p̄dicatoꝛ fuerit familiaris
ppl'o ꝯtēneť verbū eius cū familiaritas nimia gn̄al'r ꝯtēptuꝫ
pariat ⁊ maxime apud indoctos viros ⁊ pue vtutiſ: qui ea q̄
inſolita ſunt ⁊ rara apud eos iudicant eſſe aliqd excelſuꝫ ⁊
ſup̄ ſe: qđ vero i aſſiduā venerit ꝯuerſationē pꝛo nullo repu
tant. Jō cuilꝫ qui vult honoꝛare verbū dei in oꝛe ſuo neceſſe
eſt multū ſe ſequeſtrare a ꝯuerſatione ppl'i.ſ. vt ppl's non vi
deat ea que ille agit. Nō qdē ſolū vt defectus illius nō agno
ſcat: ſꝫ etiā vt ꝙ viderint melius eſſe putēt. Solent.n. hoīes
⁊ maxime indocti ea que nō vidēt magna arbitrari in eo po
C tiſſime q exterius aliquā boni imaginē p̄fert. ¶ 2º vt p ꝯuer
2ᵃ ſatiōnē non ꝯ̄hat moꝛes ppl'i. Cōitas.n. impfecta eſt: pfectio
aut imo aliq̄ vera bonitas apud pauciſſimos eſt. Eſt aūt nā
le: ꝙ qs ꝯ̄hat moꝛes illoꝝ cū qbuſ aſſidue ꝯuerſať. Ut ḡ p̄di
catoꝛ nō ꝯ̄hat moꝛes ppl'i qui impfecti ſunt dꝫ a ppl'o ſeque
ſtrare ſe: q̄ꝫtuꝫ ad multā ſiue cōeꝫ ꝯuerſationē. ¶ 3º qꝛ ſi p̄di
D catoꝛ aſſidue aut multū ꝯuerſeť cū ppl'o neceſſe eſt ꝙ moꝛeſ
3ᵃ ſui ⁊ ppl'i ſint ſil'es: qꝛ inter diſſimiles impoſ'e eſt ḡta ⁊ iocū
da cōicatio. Jō dr̄.8. ethi. ꝙ inter amicos opꝫ eſſe ſil'itudineꝫ
⁊ eq̄litatē. Tunc ḡ vt iocūde p̄dicatoꝛ cōicet cū ppl'o in aſſi
dua ⁊ magna cōicatiōe: neceſſe eſt ꝙ aut p̄dicatoꝛ deſcēdat
ad moꝛes populi aut populus aſcendat ad moꝛeſ pꝛedicato
ris. Difficile eſt autem ꝙ imperfecti aſcendant ad altos mo
res quales debent eſſe pꝛedicatoꝛis: maxime aūt vbi eſt mul
titudo. Nā vnū impfectū ad pfectionē duci nō erat valde dif
ficile. Multitudinē tn̄ ſeu ppl'm ad hoc aſcēdere nō eſt ꝯtin
gens. Deſcendere aūt cuilibet facile eſt ēt pfectiſſimo: cū nul
la ſit in deſcēdēdo difficultas. Si ḡ p̄dicatoꝛ aſſidue vel mul
tum ꝯuerſeť cū ppl'o nec̄e eſt ⁊ veriſimilius eū deſcēdere ad
moꝛes ppl'i, q̄ꝫ ppl'm aſcēdere ad moꝛes eius: qꝛ facilius eſt.
E Hoc tn̄ debent cauere p̄dicatoꝛes: iō aſſidua vel frequēs cuꝫ
4ᵃ ppl'o cōicatio eſt eis valde nociua. ¶ 4º qꝛ vita p̄dicatoꝛis
eſt mixta ex actiua ⁊ ꝯtēplatiua. Contēplatio aūt ſolitudinē
regrit. Jō a ppl'o aliq̄liter cauendū eſt. Qui v̊o aſſidue ꝯuer
F ſať ad ppl'm lꝫ p̄dicet: ſolā actiuā vitā agere vult. Unde offi
5ᵃ ciuꝫ ⁊ ſtatū p̄dicatoꝛis nō integrū gerit. ¶ 5º eſt vtile h̄ p̄di
catoꝛi q̄ſi ex neceſſitate. Nā que p̄dicat opꝫ vt ꝯſideret in le
ge dei die ac nocte ne ꝯuertatur ad fabulas inanes. Sic ſua
det apl's. thimo.ſ. in ſacris l'ris ſtude que pn̄t hoīem inſtrue
re dicēs ꝙ oīs ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad do
cendū ad arguendū ad coꝛripiendū ad erudiendū in iuſtitia
2. ad thi.3. Jō ſuadebat ei apl's ꝙ inſtaret lectioni ⁊ obſecra
tioni. Obſecrari tn̄ ptinet ad p̄dicatoꝛeſ: iō etiā lectioni inſta
re. Jſtud aūt impediť ex populari cōicatione: iō illa p̄dicato
ri fugiēda eſt. Ut ḡ xp̄s inſtrueret p̄dicatoꝛes ſe a ppl'o ſepe
ſegregare ip̄e quaq̄ꝫ in deſertū iuit. ¶ 2º xp̄s interdū ibat in G
deſertū pp coꝛpalē quietē. Qꝛ cū manebat inter turbas ſepe
nō ꝯcedebant ei locū ad nec̄iaꝫ refectionē. Et ſic xp̄ſ dixit ſel'
diſcipulis. Uenite ſeoꝛſum in deſertū locū: ⁊ regeſcite puſil
lum Mar.6. ⁊ dať ibi cā.ſ. erant.n. qui veniebāt ⁊ redibant
multi nec mādūcandi ſpaciū hēbant. Et in hoc etiā p̄dicato
res inſtruunť: vt ſi eos interdū ppl's pp deuotionē in operi
bus ſpūalibꝰ frequētet ⁊ vexet: ita vt nō ſit eis locus ad ne
ceſſariā coꝛpis qetē ꝙ ſubtrahāt ſe paululū a plebe ēt ſi pp
ſola ſpūalia opa ad eos fiat concurſus cū xp̄s ex hoc ſe ſub
traxerit a plebe que eū pp ſolū v̊bū dei frequētabat. Magis
tn̄ nec̄ia eſt iſta ſubtractio ad tp̄s cuilꝫ p̄dicatoꝛi q̄ꝫ xp̄o: cuꝫ
ille poſſet ex potētia deitatis ſupplere defectus coꝛpis nullā
quietē vel refectionē ſumēdo ſicut nūc: cū.40. diebus ſine ci
bo mā ſit. Nemo autē nr̄m talia facere pōt: nec tētare fas eſt.
Jō nec̄e eſt nobis coꝛpi indulgere ad qetē ſuā ⁊ refectioneꝫ.
Et hoc xp̄s on̄dit iterū. Mar.3. cū eſſꝫ in domo ⁊ vellet cibū
ſumere ⁊ turba nō pmittente q̄ euꝫ q̄rebat videre ⁊ audire
exiuit ipſe ad turbā. Et tunc diſcipuli putātes hoc rōnabil'r
fieri tenuerunt ⁊ ip̄e aſſenſit illis q̄ſi iuſte agerēt ⁊ comedit
dimiſſa turba cū dr̄. Et veniunt ad domū: ⁊ ꝯuenit iterū tur
ba ita vt nō poſſent neq̄ꝫ panē mādūcare. Et cum audiſſent
ſui exierunt tenere eū. Dicebant.n. qm̄ in furoꝛeꝫ verſus eſt. H
¶ 3º xp̄s aliq̄n recedebat in deſertū ſegregās ſe a turbis pp
oꝛ̄oneꝫ vt liberiuſ vacaret illi: qꝛ oꝛ̄o reqrit ardoꝛē quēdā mē
tis in deū ⁊ eleuationeꝫ. Et iſtud ipediť ſi hō ſe diſtrahat ad
alia. Qđ tn̄ fieri nec̄e eſt cū hō manſerit inter multos. Jō cō
uenientioꝛ locus ē ad oꝛandū loco ſegregato. Et ſic xp̄s ibat
in montes ⁊ deſerta. Sic pꝫ Luc.6.ſ factū eſt in illis diebus
exit in montē oꝛare. Et erat pernoctās in oꝛ̄one dei. Et dicit
ibi Ambꝛo. ſup Luc. ꝙ per hoc xp̄s ad cōcepta virtutis ſuo
noſ informat exēplo. Et iſtud etiā ꝯueniebat in pn̄ti. Uoluit
eniꝫ xp̄s eē in deſerto hoc tp̄e: vt ibi liberius ⁊ amplius oꝛ̄o I
ni vacaret qđ ſatiſfacere potuit in.40. diebꝰ. ¶ 4º faciebat
hoc xp̄s vt ſuo exēplo nos doceret fauoꝛē humanū vitare.ſ.
ꝙ nō vellemus facere oīa magna q̄ faceremus ad captāduꝫ
fauoꝛē plebis ⁊ honoꝛē. Unde Chriſo. ſup Matt.5.ſ. vidēs
Jeſus turbas aſcēdit in montē dicit ꝙ nō in ciuitate ⁊ foꝛo:
ſꝫ in mōte ⁊ ſolitudine ſedēs erudiuit nos nihil ad oſ̄tatio
neꝫ facere: ⁊ a tumultibus abſcedere: ⁊ maxime cū de neceſ
ſariꝫ diſputare opoꝛteat. Jſtud etiā ꝯueniebat i pn̄ti: qꝛ xp̄s
fecit hic opus ad mirandū.ſ. ꝙ.40. diebus ſine cibo manſe
rit. Si aūt hoc faceret coꝛā ppl'o magnā de ſe opinionē ſan
ctitatis ⁊ diuinitatis gigneret: Ut ergo nos in altiſſimis re
bus nr̄is fauoꝛē plebis nō q̄ramus: ſꝫ ſoli deo intra coꝛ nr̄m
placere ſtudeamus: xp̄s iſtud facturus a plebe receſſit: vt ſic
nemo opus ſuū videret ⁊ nullā laudē inde conſequi poſſet. K
¶ 5º xp̄s iuit in deſertū nūc pp ieiuniū: qꝛ nihil in iſtis die
bus facturus erat niſi ieiunare ⁊ oꝛare. In hoc aūt inter po
pulares ꝓdeſſe nihil poterat ſꝫ potius impedireť: qꝛ aliq vr
gerent eū ad ſumendū cibuꝫ ſi viderent tot diebus ſine cibo
manere. Propter turbas diſcipuli tenuerūt eū dicentes: qm̄
in furoꝛe verſus eſt Mar.3. a foꝛtioꝛi ḡ vrgerent euꝫ ad cibū
⁊ increparēt ſi tot diebus incibatus maneret. Et maxīe nūc
qꝛ bn̄ diſcipuli tenuerunt cū multa miracula fecerat per que
clare patere poterat eū eſſe deuꝫ ⁊ pꝫ ex ꝓceſſu. M. a pnci
pio vſq̄ꝫ ad mediū tertij capl'i vbi iſtud dr̄: nunc aūt nullum
adhuc miraculuꝫ fecerat: iō magiſ nūc teneret ⁊ vrgeret ad
cibū capiendū ⁊ diceret ꝙ in furoꝛē verſus erat. Cuꝫ ḡ xp̄s
hūerit ꝓpoſitū ieiunandi.40. diebꝰ fuit ſibi valde ꝯueniēs ſe L
queſtrare ſe a turba exeūdo in deſertū ad iſtud ieiuniū. ¶ 6º
fuit ꝯueniēs h̄ vt xp̄s per ieiuniū ſuū on̄deret nobis moduꝫ
ieiunādi: qꝛ ieiunio ad quādaꝫ afflictiōeꝫ carnis inducimur:
⁊ ideo non ſolū hō a cibis abſtinere dꝫ ſꝫ etiā a ceteris dele
ctationibus. Pꝫ hoc de ieiunio diei ꝓpiciationis in qua deꝰ
iubebat ꝙ iudei affligerēt aīas ſuas Leui.16. ⁊.23. Jō iudei
non ſolū abſtinebant a cibis: ſed etiā ab oībus delectationi
bus: cū deꝰ dixiſſet: oīs aīa que afflicta nō fuerit die hoc pi
bit de ppl'is ſuis. Et ſic in ieiunio etiā ab alijs delectationibꝰ
que al's licita ſunt hō abſtinere dꝫ: ſaltē de honeſtate vel ad
pfectionē ieiunij.ſ. a plauſu ⁊ cantu ⁊ ſimilibus ⁊ iocūdita
te colloqutionū. Et ob h̄ eccl'a tpibus ieiunioꝝ ſicut in qua
dragesima

dragesima ceſſat a qbuſdaz canticis leticie ⁊ non cantat in organis ⁊ vaſis muſicis ſicut aliȷ̃s tēporibus. Ad h autem ſignificandū ↄueniēs fuit ꝙ xp̄s iret ad ieiunandū in deſerto vbi nullū bonū ē ad humanaz iocūditatē imo ēt oia necīa deſint.
M ℂ 7° iuit in deſertū ſpāl'r pp tentationē ſic Matth. dixit. ſ. ꝙ ductus eſt in deſertū vt tentaret a diabolo. Et quia adā a diabolo ſupatus erat eiectus eſt de padiſo in iſtū mundū qui vocat deſertū: ↄueniēs fuit ꝙ xp̄s diabolū tētantem in deſerto ſuparet. Sic dicit Ambro. ſup Luc. ſ. Agebat xp̄s in deſertū miſterio: vt adā de exilio liberaret qui de padiſo in deſertū eiectus eſt. ℂ Al'r inducit glo. iſtud deſertū dicēs ꝙ fuit deſertū inter hieruſalē ⁊ hierico vbi ille hō incidit in la-
N trones de q̊ Luc. x. qui gerebat figurā ade ⁊ a demonib⁹ ↄuictus eſt. Conueniēs ḡ fuit vt ibi diabolū xp̄s ſuparet vbi diabolus hoiez ſub figura ſupaſſe dictus eſt. ℂ 8° iuit in deſertum magis ꝓprie pp tentationē. ſ. vt diabolus maiorē oportunitatē inueniret ad tentandū euz in deſerto q̃ȝ ſi inueniret in vrbibus. Et h eſt qꝛ diabolus maxime tentat hoiez qñ eū ſolū inuenit. Sic ait Chriſo. in quadā omelia. ſ. Tūc aūt maxime inſtat diabolus ad tentandū: cuȝ viderit ſolitarios. Uñ etiā in p̄n° mulierē tentauit ſine viro eā inueniēs. Uñ ⁊ ſic per h etiā diabolo dat occaſio tentandi ꝙ ducit in deſertuȝ. ℂ Iſta eſt cā q̄re ſolitudo oimoda nō eſt niſi pro viris perfectis: minores aūt nō p̄nt illā ſuſtinere ⁊ incidūt in multa picula. Et ſic recte dixit Chriſo. p̄ politi. ꝙ hoies agentes vitā ſolitariā aut ſunt diȷ̃ aut ſunt beſtie. i. aut ſunt oino pfecti accedentes ad nature dei imitationē aut ſunt oio beſtiales piculoꝝ ignorari ⁊ ſeueri in ſeipos bonoꝝ inſenſibiles. Sunt aūt in hoc multa dāna ⁊ iſta cauētes p̄res antiq nō pmittebāt alicui tenē vitā heremiticā oio ſolitariā niſi p̄us v̄tus ei⁹ in cenobiȷ̃s ꝓbata exiſteret: ⁊ tunc de mandato aut licentia maioꝝ deſignabant qui in ſolitudinez irent ſiue ad tp̄s ſiue
O in ppetuū. ℂ Primū aūt dānuȝ ſolitariȷ̃ eſt facilitas ſuccum-
Dāna q̄ bendi tentationi. Nā qui ſolus eſt ſi a demone tentet nō hȝ
incurrit a quo ↄſilium petat: ⁊ facile capit. Cum v̊o multi ſunt ⁊ ten-
ſolitari⁹. tatio vnius alteri exponit ſubuenit: ⁊ demō fugit videns ꝙ
p̊m nō lateat eius fraus. Propter hoc dr̄ Ec. 4. Ue ſoli qꝛ ſi ceciderit nō hȝ ſubleuantē. Si quiſpiā p̄ualuerit ↄtra vnū: duo ei reſiſtent. Et q̄ȝto plures fuerint: tanto firmius per eoꝝ ↄſilium tentatio diſſipabit. Iō dr̄ ibi: Funiculuſ triplex difficile rūpit. i. qñ tres fuerint nō poterit qs irrūpere in eos niſi cuȝ difficultate. Et pp hoc p̄res antiq i egypto rectores cenobioruȝ inſtituebāt ꝙ cū quis de monachis tentaret mox maiori ſuo tentationē reuelaret. Et ſic ſubueniebat ei. Et repertū eſt fuiſſe iſtud valde vtile documētū. ℂ 2^m incōmodū eſt tri-
P 2^m dā^m ſtitia qꝛ vita ſolitaria nāl'r eſt hoi triſtis: cum. n. hō ſit aial politicuȝ nāl'r: vt pȝ. i. ⁊. 2. poli. eſt quodā modo ↄ nām ſolitariū viuere. Omne tñ qđ ↄtra nām eſt triſte eſt: qꝛ eſt violentū: iō difficile eſt tolerari niſi viro pfecto qui iam q̄ſi mutauit nām in virtutē ſubiectis ſibi oibus deſideriȷ̃s. ℂ In viris aūt imperfectis iſta triſtitia cāt deſpationē: ⁊ faciles ſunt hoies ad omne malū. ℂ 3^m eſt difficultas reſurgendi a pctō. Nā ſi qs
Q ſolitari⁹ ſemel tētationi ſuccubuerit: non hȝ qui eū ſubleuet
3^m dā^m vel per ↄſiliū aut exortationē aut exēplum vel alios modos qbus hoies redeunt ad cor. Et de hoc proprie dr̄ ecc. 4. Ue ſoli: qꝛ ſi ceciderit nō hȝ ſubleuātē. Et ſic eſt vita piculoſa: qꝛ facile eſt demoni hoiez quē ſic ſemel decepit ducere in gehē-
R nam. ℂ 4^m eſt qꝛ ſolitario nō eſt facile totū tp̄s ordinate ex-
4^m dā^m pendere. Cū non hēat cui vacet. Cum aūt qs inter alios cōuerſatur: interdū ipſe apud alios ⁊ ſepe aliȷ̃ apud illū ipſum occupant ⁊ nō ſolū ſibi: ſȝ etiā eis que ad ꝓximū ſunt vacare qs pōt: Cum v̊o ſolitari⁹ eſt ſibi ſoli intēdere nec̄e eſt. Qđ tñ quis ſemp ſibi intēdat nō eſt facile: tum qꝛ nō occurrunt ſolitario tanta circa ſeip̄m qbus ſemp occupari debeat: tum qꝛ ēt ſi h accideret difficile eēt hoi h facē: qꝛ ſp ad idē attēdē tedioſū nimis ē: ēt ſi illud bonū excellēs ſit ⁊ delectabile. Et h qꝛ vt ait Ar. 7. ethi. i ſi. nā nr̄a nō ē xpieikeſ. i. iuſta vel bñ ordinata. Iō dicit ꝙ non gaudet ſemp eadez delectatione: ſȝ mutationē deſiderat: ⁊ illa eſt delectabilis. Qui aūt circa ſe ipſum ſolū verſat nec̄e eſt in h tediū ↄcipiat. Eſt aūt verū ꝙ ad iſtā ſolitariā vitā occupatio in lr̄is valde ꝓdeſt: tum qꝛ de tpe multū ſic ⁊ honeſte expendi p̄t: tuȝ qꝛ talis occupatio ſȝ ſe delectabilis eſt ei qui de hoc indiſpoſitus non eſt. Et propter hoc dicitur ꝙ ocium ſine litteris mors eſt. i. Uita ſolitaria que ocium dr̄. Et tamen hoc non ſufficit qꝛ ipſa occupatio in lr̄is ſi multū aſſidua eſt tediuȝ parit. Qꝛ vt dr̄ p̄ de aia. ex multū ſpeculari marceſcit aial corrupto quodā interius. i. pp defectū qui fit in organo fantaſtico ⁊ corruptionē ptium tenerarū ex ardore quodā ↄñte ad multū vel intēte ſpecula- S 5^m dā^m
ri. ℂ Quintū eſt qꝛ difficile eſt hoi cogitare circa ſe ip̄m longo tpe: niſi ſit pfectuſ valde. Nā intellect⁹ hois pp ſuā actualitatē qeſcere neſcit in vigilia. Unde ſi hō nō offerat ei aliqd ſpāl'r cogitandū circa quecūq; occurrentia varie ⁊ inſtabil'r cogitabit. Si aūt hō ſolitarius fuerit nihil hȝ de quo cogitet niſi ſeip̄ȝ ⁊ actus ſuos. Si autē ipſe hēat in ſe aliqd excellēſ circa qđ verſari poſſit aliq̄ȝdiu manebit ſine triſtitia i hac cogitatione. Si aūt hō in ſeipſo nihil excellēs reperit triſtat de ſeipſo cogitādo: maxime qñ nihil niſi malū inuenit in ſeipſo. Nā tūc nō triſtat ſȝ etiā horret de ſeip̄o cogitare ⁊ ſeipſuȝ fugit. Sic oñdit late Ariſto. 9. ethi. dicens qūo hō cōuiuat ſibi ipſi: ⁊ ꝙ nō poſſint mali ſibi ipſis ↄuiuere: qꝛ in ſe nihil inueniunt niſi qđ fecerūt. Et eſt eiſ triſte cogitare ſola ſcelera q̄ fecerunt: iō fugiūt ſeipſos ⁊ apud alios manere volunt: vt cuȝ illis exñtes non recordent de ſeipſis. Et ſic aliqd iocundum hñt. Qꝛ tñ neceſſe eſt aliqñ ad ſeipſos redire triſtant valde de ſeipſis cogitantes. Iō interdū aliq qui ad magnā malitiā ꝓueniunt memores iniqtatū ſuaꝝ ⁊ non potētes illā cogitationē euitare in qua valde torquent interimūt ſeipſos vt dr̄ ibidem. Soli aūt boni ſunt qui ſibi ipſis longo tpe cōuiuere p̄nt: qꝛ delectabil'r cogitant de ſeipſis: memores opum bonorum ſuoꝝ p̄teritoꝝ ⁊ de futuris meliorē ſpem hñtes. Eſt igitur difficile valde manere ſolitariū ⁊ maxime pp iſtud quod nunc dcm̄ eſt: de ↄditione intellectus nr̄i. Soli ḡ viri pfectiſſimi in hoc p̄nt qui total'r in deū tranſlati ſunt: ⁊ inueniunt apud ſe ſemp delectabilia que cogitēt: vel viri oino beſtiales qui nihil penitus cogitāt: nā hiȷ̃ ex hac pte nō affliguntur: lȝ aliūde ſolitudo eis odioſa ſit: qꝛ ibi ad ſaciandum ventris lacunā. qđ ſolū bonū tanq̄ȝ pecora putant: locuſ nō eſt. Sȝ hiȷ̃ parū a beſtiȷ̃s differunt: de qb⁹ cū de hoibus loquamur ſilē-
dum eſt: qꝛ infra dignitatē ſpēi humane ſunt. Eſt ḡ deſertuȝ T
pp p̄dicta tentationib⁹ oportunitatē p̄bens. ℂ Nono ⁊ magis in ſpāli xp̄s in deſerto tentari voluit: qꝛ aliter tētatio ſua prima locū nō hr̄et. Nam cū eſuriret dixit ei diaboluſ. Dic vt lapides iſti panes fiant. Et h erat pp neceſſitatē ciboꝝ ⁊ impoſſibilitatē hñdi eos in loco. Si tñ xp̄s fuiſſet in vrbib⁹ etiā ſi eſuriret nō poſſet eū diabolus tētare de hoc. Iō fuit conueniens ꝙ iret in deſertū. Alie cāe ad hoc aſſignari poterant: iſta tñ vltima eſt p̄cipua ⁊ quā Mat. intēdit. Cū dixit ꝙ ductus eſt in deſertum Ieſus vt tentaret a diabolo. ſ. qꝛ erat ibi oportunitas tentationis vbi erat inopia panis.

ℂ An fuit ↄueniens ꝙ xp̄s tētaret in deſerto. Q. ō. VI.

Queritur an fuit ↄueniēs ꝙ xp̄s tētaret in deſer-
to. ℂ Quidā dn̄t ꝙ non: qꝛ xp̄s tenta- Opi. q̄rūdā
ri voluit vt nobis ad reſiſtendū tentationibus doctrinā tra- ꝙ non
deret. Melius tñ hāc traderet in vrbibus vbi tētatio iſta vi- p̄ª rō.
deret q̄ȝ in deſerto vbi nullus videbat: ergo nō debuit in de 2ª rō
ſerto tentari. ℂ Itē ſi xp̄s iret in deſertū exponebat ſe maio-
ri tētationi q̄ȝ in vrbe pati poſſet: Nemo tñ ſe dȝ exponere tē- A
tationibus: ḡ magis in vrbe tētari debuit. ℂ Dōm ꝙ conueniens fuit xp̄m tentari in deſerto pp cās exp̄ſſas in p̄cedenti qōne ⁊ etiā qꝛ vt ait Ambro. ſup Luc. xp̄s agebat in deſertum ↄſilio vt diabolū ꝓuocaret. Nam niſi ille certaſſȝ nō mihi viciſſet miſterio vt adā de exilio reuocaret vl' liberaret qui de padiſo in deſertū eiectus eſt: exēplo vt oñderet nobis diabolū ad meliora tendētibus inuidere. Fuit etiā hoc pp imitationez. Qꝛ cum xp̄s in deſertū vadit ortat nos in deſertū exi-
re ⁊ cū diabolo ↄtendere. Nā quodlȝ opus bonū ⁊ arduuȝ B
in deſerto eſt: vt ait Chriſo. ſup Mat. ℂ Ad primū ar^m dōm ad p̄^m rñſio
ꝙ xp̄s ꝓponit oibus hoibus nobis in exēplū per fidē iuxta illud ad hebre. 12. ſ. Aſpiciētes in auctorē fidei ⁊ conſumatorem Ieſuȝ. Fides aūt ex auditu eſt ⁊ nō ex viſu ad ro. x. imo fides qñ viſum recipit non eſt tanti meriti. Io. 20. Qꝛ vidiſti me crediſti: beati q nō viderūt ⁊ crediderunt. Tentatio ḡ xp̄i ꝓponit in exēplum nobiſ nō tanq̄ȝ viſa ſȝ tanq̄ȝ credita. Et h ſatis eſt: qꝛ non oportebat ꝙ oēs hoies eam viderent: vt per eam inſtruerent: ſed ꝙ oibus narraret. Nam ⁊ nihil de aliȷ̃s que credimus viſum eſt ab oibus ſed oibus narratū eſt. Sunt tñ quedaz opera xp̄i que lȝ non ſint neceſſe videri ab oibus credentibus: ſunt tñ neceſſe a quibuſdā videri: vt fides introduceretur. Et ſic ſunt oia illa per que xp̄s oſtēde

bat ꝑtātes ſuas: ſicut fuerunt opera miraculoꝝ vel veritates
aliquoꝝ articuloꝝ credendoꝝ. Sicut ꝙ xp̄s moꝛtuus fue-
rit ꝛ reſurrexerit: ꝛ ita de ſimilibus. Illa aūt que ptinent ad
ſolā doctrinā moꝛalē non erat neceſſe ꝙ ab aliq̄ viderent̄: ſʒ
ſolū ꝙ narrarent̄: ita vt credi poſſent ab illo eſſe facta. Et ſic
fuit de tentatione xp̄i: qꝛ cū nobis cōſtet p' fidē qd eſt in quo
xp̄s tentatus ē ꝛ quō reſiſtit nihil differt ꝙ aliqs iſtud vide
rit ſicut nemo: qꝛ hic nō ꝑncipalr̄ querit̄ an illud fuit ſʒ quō
C fuit. ¶ Aliter pōt ꝙ etiā ſi xp̄s voluiſſet tentari in vrbe ne-
mo videre poſſet hāc tētationē: qꝛ diabolus nō apperet xp̄o
nec loqueret̄ corā alijs ne videret̄ ꝛ impediret̄: ſʒ ſoli loque-
ret̄. Jō vbicūqꝫ eſſʒ neceſſe erat tētationē iſtā ſecrete agi. Et
nunq̄ꝫ diabolus aliter tentauit quēqꝫ hoīuʒ: ſed ſemp in oc-
culto tentat ſiue per ſolā ſuggeſtionē ſiue apparēdo exteri⁹.
Et ſic ꝯueniēs fuit xp̄m in deſerto tentari: qꝛ nullus poterat
D hr̄e doctrinam ex illa tentatione vidēdo eam vt dictum eſt.
ad 2m rn̄ſio ¶ Ad 2m dōm ꝙ fuit maioꝛ opoꝛtunitas tentādi in deſerto:
ꝛ tn̄ non fuit malū querere illā opoꝛtunitatē cū eſſet neceſſa
rium ad tentationem: vt dicetur ſequenti q̄ōne.

A Rn̄ſio ad q̄ſitū q̄ōis. p^a ¶ An oēs tentatiōes xp̄i fuerūt in deſerto. Q.ō.VII.

Queritur an oēs tentationes xp̄i fuerunt in de-
ſerto. ¶ Aliqui dicunt ꝙ ſic: qꝛ dr̄. ſ.
B in lr̄a ꝙ ductus eſt Jeſus in deſertum vt tentaret̄ a diabolo.
Ductō qua diabol⁹ xp̄ʒ duxit ad tētanduʒ fuit realiſ p^a rō ¶ Dōm ꝙ hic ponunt̄ tres tentatōes: ꝛ due eaꝝ facte ſunt
in deſerto. ſ. de lapidibus ꝯuertendis in panes: ꝛ de oſtēſione
oium regnoꝝ terre. Alia aūt. ſ. vt ſe ꝑcipitaret de pinnaculo
fuit in hieruſalē: qꝛ iſtud erat pinaculū tēpli vt dr̄ in littera.
¶ Aliq dicunt ꝙ oēs tentationes fuerunt facte in deſerto.
cuʒ dicat̄ in deſertū ductus vt tentaret̄. Et cū obijcit̄ de pin-
naculo tēpli: dicunt ꝙ illa ductio in hieruſalē nō fuit realis
ſed imaginaria. ſ. ꝙ videbat̄ xp̄o ꝙ ducebat̄ in hieruſalēʒ: ꝛ
tn̄ non ducebat̄. ¶ Dōm ꝙ non eſt verū ſʒ ꝙ illa ductio fuit
vere realis. ¶ Pꝛimo qꝛ ſi dicamus illā fuiſſe imaginariā di
cemus oēs fuiſſe imaginarias cū lr̄a de illis equalr̄ loquat̄.
Nemo tn̄ ꝯcedit oēs iſtas fuiſſe imaginarias viſiones: ideo
C nec iſta dʒ ꝯcedi imaginaria. ¶ 2° qꝛ ex modo lr̄e manifeſte
2a rō appet ꝙ oēs iſte tentationes fuerint realr̄ facte. Jō eſſet di-
ſtoꝛquere ſenſum lr̄e ꝛ ꝑuaricari eam aſſerendo ꝙ fuerit vi-
ſio imaginaria: maxime qꝛ eſt regula ꝙ nūq̄ꝫ dʒ dici aliqd fa
ctum eſſe imaginariū: niſi qn̄ ꝯſtet necio. Nec alicubi credē-
da eſt anticipatio vl' recapłatio niſi rō vrgeat illō dici: qꝛ alr̄
nulla veritas manebit in ſacra ſcriptura: qꝛ poſſemus dice-
re de qualibet re ibi ſcripta ꝙ non fuit realiter ſed imagina-
rie viſum eſt eis de qbus narrat̄. Nullū aūt pōt eē maius in-
conueniēs: qꝛ ita non ſolū deſtrueret̄ vna ꝓpō ſacre ſcrip. ſʒ
tota oīno deſtruet̄: ita vt non maneat vna lr̄a: qꝛ dicemus ꝙ
oia fuerunt in viſione imaginaria ꝛ nihil realr̄ accidit. Opʒ
ergo dici ꝙ nunq̄ꝫ aliq̄ ſcriptura vbi aliqd narrat̄ factuʒ vel
dictū dʒ intelligi aliter fuiſſe q̄ꝫ iaceat: niſi necio ꝓbet̄ aliter
debere intelligi ſicut in qbuſdā locis ꝯcedimus aliqd debe-
re intelligi ſm viſionē imaginariā: ſicut ꝙ Stephanus vidit
celos aptos. act. 7. qui tn̄ nunq̄ꝫ apti fuerunt: ꝛ ꝙ micheas
vidit dn̄m ſup ſoliū excelſuʒ: ꝛ alia de qbus. 3. reg. 22. ꝛ. 2. pa
lili. 18. Hic tn̄ nulla cā appet quare debeamus dicere iſta fuiſ
ſe facta per viſionē imaginariā. Jō neceſſe eſt dici ꝙ fuerint
D 3a rō realr̄ facta. ¶ 3° qꝛ ſi fuiſſent in viſione imaginaria opoꝛte-
bat ꝙ diabolus qui tentabat xp̄m moueret ſpēs in oꝛgano
fantaſtico xp̄i opando realr̄ intra cerebrū eius: ſicut interdū
qn̄ diabolus deludit nos per ſomniuʒ. Nihil tn̄ abſurdius di
ci pōt q̄ꝫ ꝙ diabolus hr̄et aliquā realē actionē intra ſacratiſ-
ſimuʒ xp̄i caput foꝛmādo ſpēs vel mouendo illas. Jō nō pōt
E 4a rō dici ꝙ fuit viſio imaginaria. Nā tunc tētatio eſſet intra xp̄ʒ:
ſed totū fuiſſe exterius per diaboli ſuggeſtionem vt ait Gre-
goꝛius in quadā omelia. ¶ 4°: qꝛ ſi iſta fuiſſent facta i viſio
ne imaginaria nō fuiſſet vera tentatio ſed imaginaria: ꝛ illa
magis vocat̄ diabolica deluſio q̄ꝫ tentatio. Cuʒ tentatio fiat
F 5a rō ad euʒ q ſui cōpos eſt: ꝛ videt ꝙ ſit ꝛ intelligit ꝛ pōt reſiſte
re ſi voluerit. Dicimus tn̄ tentatiōes xp̄i fuiſſe veras: ǵ non
fuerunt imaginarie. ¶ 5°: qꝛ ſi iſtud factuʒ imaginarie nihil
diabolus ꝯſequeretur de eo qō volebat: qꝛ nō eſſet verus cō
ſenſus vbi res ſolū imaginarie fieret: ꝛ ꝯñter nō eſſʒ pcm̄: qꝛ
ſicut viſio eſſʒ imaginaria ita ꝯſenſus vel diſſenſus eſſʒ ima
ginarius ꝛ nō realis: ꝛ tn̄ ad pcm̄ reqrit̄ realis ꝯſenſus rō-
nis ſicut interdū per ſomniū vr̄ alicui ꝙ tentat̄ de libidine ꝛ
ꝙ ꝯſentit ꝛ ꝙ nititur apphendere foꝛmā deſideratā ꝛ ꝯſen-
tem: ꝛ tn̄ ibi pcm̄ nullū eſt: cū non ſit ꝯſenſus qꝛ oia fiūt per
ſolā imaginationē. ¶ 6°: qꝛ ſi fuiſſent iſte tentationes imagi G 6a rō
narie vel aliqua eaꝝ non laudaremus xp̄m tanq̄ꝫ ſupantes
diabolū ꝛ vincentē iſtas tentationes: ſicut non laudam⁹ il-
lum qui in ſomnis vr̄ a demone tentari ꝛ ſupare eum. Et tn̄
laudamus xp̄m in hoc. Ergo fuerunt oēs iſte tentatiōes rea
liter facte exterius ꝛ non per viſionē imaginariā. Non ergo
pōt teneri iſta poſitio. ¶ Alij dicunt ꝙ fuerūt oēs reales tē
tationes ꝛ facte in deſerto. Et de iſta dicūt ꝙ facta eſt in hie
ruſalē ꝛ illa vocat̄ deſertū: qꝛ erat a deo deſerta vel virtutib⁹
vacua vel in breui deſerenda ſicut xp̄s dixit. j. 23. c. ecce relin H
quet̄ vobis domus vr̄a deſerta. ¶ Dōm ꝙ nō ſtat: qꝛ iſte eſt
ſenſus miſticus: neceſſe eſt tn̄ ſcripturā intelligi in ſenſu lr̄ali
qꝛ ille eſt fundamentū ꝛ in quo ꝯſideratur veritas vel falſi-
tas: ſenſus aūt miſtici non ſunt veri nec falſi cū nō ſint quos
lr̄a intendit: ꝛ equalr̄ pn̄t multi applicari ad eādem lr̄aʒ. Si
quis tn̄ deſerto ſenſu lr̄ali vellet ſequi miſticū pꝛo lr̄ali oia cō
fundet ꝛ tota ſcriptura reddet̄ incerta: ꝛ neſciemus qn̄ ē ve
ra nec falſa: maxime qꝛ hoc modo exponit̄ hic quedā ps lr̄a-
liter ꝛ qdā miſtice: ꝛ non coheret ſibi talis textura: ſicut pe-
des imaginis danielis cuius ps erat ferrea ꝛ pars fictil' da-
niel. 2. Jō dōs ꝙ tentatio iſta de pinaculo tēpli vere facta eſt I
in hieruſalem ꝛ non fuit facta in deſerto. ¶ Ad arm dōm ꝙ
xp̄s ductus eſt in deſertum vt tentaret̄. i. vt inciperet tentari
Nam ſi non fuiſſet ductus in deſertū non potuiſſet tentari:
qꝛ non habuiſſet diabolus opoꝛtunitatē ad h̄: maxime qꝛ tē-
tatio pꝛima in qua diabolus cepit contra xp̄m non potuiſſet
fieri niſi in deſerto. Nam in vrbe nō potuiſſet eſſe talis defe-
ctus ciboꝝ ita vt ꝯueniens eſſet vel neceſſariū lapides ꝯuer
tere in panē. Poſtea tn̄ incohata tentatiōe in deſerto diabo- K
lus duxit xp̄m per diuerſa loca in qbus eum tētauit. ¶ Ali-
ter pōt dici ſiquis vellet tenere ꝙ oēs tentatiōes facte ſunt
in deſerto. ſ. ꝙ oēs ibi facte ſunt. Quedā tn̄ ibi incohate fue-
runt ꝛ cōplete: alie vō ſolū incohate: ꝛ ſic pꝛima ꝛ tertia fue
runt in deſerto incohate ꝛ cōplete. ſcōa vō. ſ. de pinnaculo tē
pli fuit incohata in deſerto ꝛ ꝯpleta in hieruſalē. Nā ex hoc
ꝙ xp̄s ꝑmittebat ſe poꝛtari a demone de deſerto in hieruſalē
vt ibi tentaret̄ erat incohata tentatio: qꝛ iſta poꝛtatio cū eſſet
quedā opoꝛtunitas imediata ad tentationē erat quaſi pars
quedā eius ꝑcedēs. Tn̄ ſenſus melioꝛ ē. ſ. ꝙ nō fuerint oēs
tentationes facte in deſerto: qꝛ lr̄a Matthei non vrget nos
ad hoc: cū dicat xp̄m ductum in deſertuʒ vt tentaret̄. Jn quo
inuitur ꝙ anteq̄ꝫ iret in deſertū nō fuerat tentatus: ꝛ tn̄ nō
inuitur ꝙ poſt deſertuʒ tētatus nō fuerit. Et iſta eſt veritas.

¶ An xp̄s bn̄ egit vadēs in deſerto vt tētaret̄. Q.ō.VIII.

Queritur an xp̄s bene egit vadens in deſertū vt
tentaretur: qꝛ per hoc volebat tentari. Opio q̄ rundaʒ ꝙ non
¶ Quidā dicunt ꝙ nō fuerit diſcrete factū: qꝛ tentatio pi- p^a rō
culum quoddā eſt. Non eſt tn̄ viri foꝛtis nec pꝛudētis picu- 2a rō
la querere: ſʒ ad foꝛtem ptinent qn̄ occurrerint illis viriliter
ſe exponere: ad pꝛudentē aūt pericula inq̄ꝫtum poterit euita
re. Non ergo fuit rectū tentari voluiſſe. ¶ Jtem qꝛ non ſolū
tentari voluit: ſed etiā tentatoꝛi ad tentandū ꝛ preualenduʒ
occaſionē magnā tribuit: qꝛ exiuit in deſertū vt tentaret̄ Et
tn̄ deſertus eſt locus aptiſſimus ad hoc vt demō plures cau
ſas tentandi inueniat ꝛ tentatus remedia paucioꝛa vt dictū
eſt. ſ. in. 5. q. de dānis vite ſolitarie: ergo non fuit pꝛudenter 3a rō
factū. ¶ Jtem xp̄s faciebat oia ad noſtrā inſtructionē quos
non ſolū verbis ſʒ etiā opibus erudiebat. Et tn̄ ipſe inſtruxit
nos in oīone a deo petere ne inducamur in tentationeʒ. j. 7.
ꝛ Luc. xi. ergo non lʒ tentationes querere: ꝛ ꝯuenienter ipſe
nō debuit illas querere: nec p hoc nobis ad ſimilia occaſio-
nem pꝛeſtaret. ¶ Dicendū ꝙ rectiſſime factū eſt ꝙ xp̄s du-
ctus fuerit in deſertū vt tentaret̄: qꝛ ꝯueniens fuit xp̄m ten-
tari vt nobis ad ſuſtinendū tentatiōes exēplo ſuo doctrinaʒ
traderet: ꝛ ꝓpter alias cās ſupra poſitas in quadā q̄ōne. Et
tn̄ ſi xp̄s non ſe obtuliſſet vt tentaretur non potuiſſet tenta-
ri. Ergo debuit ſe offerre ꝛ pꝛeſtare occaſionē demoni vt euʒ
tentaret. Sic dicit Chꝛiſoſt. ſuper Mattheū ꝙ ad homines
diabolus vadit vt tentet eos. Qm̄ autem aduerſus xp̄m dia
bolus ire non poterat: ideo cōtra diabolū xp̄s proceſſit. Sic
etiā Hierony. ſuper Mattheū dicit ꝙ xp̄s ducitur in deſertū
non inuitus aut captus ſed pugnandi voluntate. Jdem di-
cit Ambꝛo. ſuper Lucā ꝙ xp̄s agebatur conſilio in deſertū:
vt diabolū pꝛouocaret. Nam niſi ille certaſſet: non mihi iſte
viciſſet

vicisset. Non fuit aūt iſta prouocatio ad tentationē verba
lis ita ꝙ xps diceret diabolo ecce pſto ſum veni: ⁊ tenta me:
ſed fuit ꝓuocatio realis ꝓcedens diabolo oportunitatē ad tē
tationē incohādā. Sic.n.dicit Baſilius.ſ. Non.n.vbo ꝓuo
cans inimicū: ſed ope incitans querit deſertū. Delectat̄ enī
in deſerto: non.n.patit̄ eſſe in vrbibus: Contriſtat ꝗppe euȝ
B Chriſtus ꝓuocauit diabolū ad tētandū iuſte ⁊ prudent pᵒ rō ꝓcordia ciuiū. ¶ Et ꝗꝗ videat̄ alicui difficile ꝙ xps tenta
torem ꝓuocauerit non fuit iniuſte nec imprudenter factuȝ.
¶ Primo qꝛ deo iubente factū eſt. Jō dr̄ in lr̄a ꝙ ductus eſt
Jeſus a ſpū in deſertū.i.ductus eſt a ſpū ſctō.q.d. nō iuit ipſe
ſed ductus eſt. Uel non fuit principiū iſtius motus per vo
lūtatē humanā: ſed per ſpūs ſancti ꝯſiliū ⁊ opus. Et ob hoc
ne quis poſſet xpm̄ arguere ꝙ iprudēter vel audaciter ege
rit expreſſit hic ſcriptura ꝙ xps ductus ē a ſpū ſancto quod
non exprimit in alijs operibus xpi: lȝ conſtet xpm̄ in oibus
fuiſſe motū per ſpm̄ ſctm̄. Quia tñ hic videbat̄ poſſe magis
argui ꝗꝫ de alijs actibus: expreſſum fuit hic potius ꝗꝫ alibi:
Lucas tñ magis hoc expreſſit dicēs. Jeſus aūt plenus ſpiri
C 2ᵃ rō tu ſancto regreſſus eſt a iordane ⁊ agebatur a ſpū in deſer
tum. ¶ 2ᵒ qꝛ niſi xps diabolū ꝓuocaſſet ipſe non inueniſſet
cām tentandi eum vt dictū eſt. Et tñ neceſſe erat xpm̄ tenta
ri pp multa iam dicta: ergo oportebat ꝙ ipſe ſe offerret ſi dia
bolus aliter eum tentare non poterat. Et nō ſolū tentari vel
D 3ᵃ rō let ſed etiā ꝙ ipemet occaſionē quereret ad tentationē. ¶ 3ᵒ
qꝛ tentationē deſiderare vel querere in eo qui pōt ſuccūbere
non eſt laudabile: qui tñ ſuccūbere non pōt etiam ſi illā que
rat nihil indiſcrete agit: cum non ſe exponat alicui periculo:
xps aūt tentari poterat: ſuccūbere tñ non poterat cuȝ pecca
re non poſſȝ: ideo ſecure poterat tentationi ſe exponere. Sic
ait Grego. in quadā omelia.ſ. Sciendū nobis eſt ꝙ tentatio
tribus modis agitur ſuggeſtione: delectatione ꝯſenſu. Nos
tñ cum tentamur plerūꝗ in delectatione aut conſenſuȝ labi
mur: qꝛ de carnis pctō propagati in nobis ipſis gerimus vn
de certamina toleramᵘ. Deus vero qui in vtero virginis in
carnatus in mundo ſine pctō venerat nihil ꝯdictionis in ſe
metipſo tollerabat. Tentari ergo per ſuggeſtionē potuit: ſed
eius mentem peccati delectatio non momordit. Atqȝ iō ois
illa diabolica tentatio foris ⁊ non intus fuit. De hoc etiā ip
ſemet. Grego. 3. lib. moralium ait. Hoſtis tñ nr̄ menteȝ media
toris dei ⁊ hominū tentatione quaſſare non voluit: ſic enim
dignatus eſt tentationes exterius ſuſcipere: vt tñ eius mēs
E 4ᵃ rō interius diuinitati inherens inconcuſſa permaneret. ¶ 4ᵒ
qꝛ xps voluit per hoc oñdere ſuā perfectionē ex fine tētatio
nis. Nam xps in opibus ſuis non ſolū inſtruere nos intēdit
ſed etiā ſuā magnitudinē oñdere. Unde nec in oibus oȝ nos
imitari eum vt.j.dicet̄. Jdeo ſicut hic nos inſtruxit ad reſiſtē
dum tentationibus: qꝛ ipſe illas repulit: ita etiā magnitudi
nem ſuam nobis oñdit.ſ.qꝛ hoſtem humani generis ſuſtine
F Ad pᵐ re non timuerit: quē etiā ꝓuocare ꝯfidenter auſus eſt oblata
inſuper illi oportunitate vincendi: ⁊ tñ hꝫ oibus exiſtenti
bus demon faciliter ſupatus fuerit. Conſiderare poterimus
quāte fuerit magnitudinis qui eum repulit. ¶ Ad primum
arᵐ dōm ꝙ viri fortis ⁊ prudentis non eſt querere pericula
qꝛ vir fortis ⁊ prudens ſuccūbere pōt in illis. Jſte tñ de quo
loquimur vir erat qui ſuccūbere non poterat: ideo inconue
niens non erat ꝙ illa quereret. ¶ Aliter pōt dici veruȝ eſſe
ſimplr̄ ꝙ vir fortis ⁊ prudens pīcula querere non dȝ: de xpo
autem dōm ꝙ pericula non queſiuit qꝛ tentatio in eo pīculū
non erat cū peccare non poſſet nec ſuccūbere. ¶ Aliter etiā
pōt dici ꝙ ad fortem ⁊ prudentē non ptinet pericula quere
re tanꝗꝫ ipſe illa eligat: ⁊ tñ ſi iubetur illa querere ab eo qui
pōt iuſte hoc iubere tenetur illa querere. Sic fuit de xpo ho
mine qꝛ ſpūs ſctūs.i.tota deitas ſuadebat: qꝛ ipſe tentatoreȝ
prouocaret: cum dicat̄ in lr̄a ꝙ ductus eſt in deſertū a ſpū vt
G Ad 2ᵐ tentaret̄. Juſtiſſimū ergo opus agebat ⁊ prudenter tentatio
nem querebat quā deitas querendā iubebat. ¶ Ad 2ᵐ dōm
ꝙ xps occaſione preſtita magnaȝ diabolo ad tentandum ⁊
etiā ad preualendū ſi ipſe habuiſſet infirmitateȝ nr̄am: qꝛ tñ
erat ſecurus de ſua firmitate etiā ſi multo plures ⁊ maiores
occaſiones preſtitiſſet demoni non egiſſet imprudenter nec
alicui pīculoſe cōmitteret. Ut tñ ſciatur quā occaſionem ten
tandi homo poſſet diabolo pſtare ꝯſiderandū ꝙ duplex eſt
tentationis occaſio. Una quidē ex parte hoīs vtpote cuȝ qs
ſe pctō ꝓpinquū facit volendo ſuſtinere aliqd qd forte non
eſt vtile: ⁊ tñ eſt directa occaſio ad peccandū. Et iſtud eſt ge
neralr̄ cum hō occaſionem pcti non euitat. Et talis occaſio
tentationis euitāda eſt. Sic.n.dictū eſt Loth gen̄.19. Ne ſte
teris in omni regione circa ſodomā: ſȝ in mente ſalua teipſuȝ
q.d. Terra iſta ſodomoꝝ deſtruenda eſt. ⁊ ſi manſeris in re
gione ꝓpinqua poterit aliqua pars mali ad te ꝑuenire ⁊ pi
bis. Jō caue ne maneas in ea. Et ſic dȝ hō euitare occaſiōes
propinquas ⁊ directas ad pctm̄ alioquin ſeipſum arguat ſi
in pctm̄ inciderit. Alia vō tentatiōis occaſio eſt ex parte dia
boli qui ſemp inuidet tendētibus ad meliora: vt ait Ambro.
ſuper Lucā. Et talis occaſionis tentatio non eſt vitanda: qꝛ
alias tolleret̄ ois ꝑfectus i bono.ſ. ſi hō diceret. Nolo aggre
di res arduas: qꝛ diabolus me grauiter tentabit vt deſeraȝ ⁊
incidā in mala. Unde Chriſto. ſup Matth. dicit: ꝙ non ſolū
xps ductus eſt in deſertū a ſpū: ſed ēt oēs filij dei hn̄tes ſpm̄
ſctm̄. Non.n. ſunt contenti ſedere ocioſi ſed ſpūs ſanctus vr
get eos aliqd magnuȝ apprehendere opus qd eſt in deſerto
ꝗtum ad diabolū: qꝛ non eſt ibi iniuſtitia qua diabolus dele
ctatur. Omne etiā bonū extra carnem ⁊ extra mundū eſt: qꝛ
non eſt ſm voluntatē carnis ⁊ mundi. Ad tale ergo deſertū
oēs filij dei exeunt vt tentent̄.ſ. ꝙ opa ardua incipiūt in qui
bus credere debent ꝙ tentabuntur: qꝛ diabolus mox inuide
bit eis. Talem aūt occaſionē tentationis dare diabolo nō eſt
periculoſum: dūtamē homo mature ⁊ prudēter agat: qꝛ ma
ius eſt auxilium ſpūs ſancti qui eſt pfecti operis actor ꝗꝫ im
pugnatio diaboli bono operi inuidentis. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ H Ad 3ᵐ
xps docuit nos petere ne inducamur in tentationē.i. vt non
deducamur ad ſuccūbēduȝ tentationi. Nos tñ oramus ſim
pliciter ne tentemur cum interdū proficiat nobis tentari pri
ma corin.x.ſ. Fidelis eſt deus qui non pmittet nos tētari vl
tra id qd poteſtis: ſȝ faciet cū tentatione ꝓuentū vt ſuſtinere
poſſitis. Chriſtus aūt non poterat incidere in tētationeȝ.i. ſuc
cumbere: qꝛ peccare nō poterat: ideo lȝ ipſe doceret nos orā
do dicere ⁊ ne nos inducas in tentationem: non oportebat
imo non cōueniebat ꝙ ipſe pro ſeipſo ſic oraret. Et ſic aliqd
facere nos docuit ꝙ ad eum facere non ptinebat: ⁊ aliquid
ipſe faciebat qd nos in exēplū accipere non debemus. Et ſic
cum dr̄ ꝙ non debuit ipſe tentationē querere ne nobis ad ſi
milia pſtaret exēplum. Dōm ꝙ xps fecit aliqd ꝙ a nobis eſt
accipiendū in exēplum.ſ. ꝙ ipſe faciebat ad inſtructionē mo
ralem: aliqd vero in quo nō debemus ſequi exēplū eius.ſ. in
illis que ipſe fecit ad oñdendā ptāteȝ ſuā. Sicut in opatione
miraculoꝝ ita etiā in moralibus aliqd ipſe fecit ꝙ partim pti
nebat ad inſtructionē ⁊ partim ad ptātis oñſionem. Jn pri
mo debemus exequi exēpluȝ eius. Jn ſo aūt non. Pȝ hoc in
ieiunio xpi qui.xl.diebᵘ ieiunauit. Jpſe aūt ieiunauit vt nos
ieiunare inſtrueret. Et ꝗtum ad hoc eum ſequi debemus.ſ.
vt in aliq ieiunemus iuxta ꝯditionē nr̄am: qꝛ hoc morale eſt.
Qd tñ xps.xl.diebus māſerit incibatus ad oñſionē ꝓtātis ē
⁊ diuine vtutis: iō iſtud nō ꝓponit̄ nobis in exēplū. Et ſic in
eodē facto ꝗtuȝ ad aliqd inſtruimur ⁊ ſeq debemus ⁊ ꝗtū
ad aliud nō. Si tñ magis ꝓprie loq velimus: dōm ꝙ in vtra
qȝ pte opationis eſt inſtructio nr̄a. Et tñ in pma inſtruimur
ad agendū in q̄ debemus ſeq exᵐ: in ſa inſtruimur ad credē
duȝ.ſ. vt per iſta diuinā credamus ptāteȝ. Et in h̄ nō opȝ ſeq
exᵐ cum xps nō fecerit h̄ vt nos illa faceremus: ſȝ vt eū eſſe
talē qualē iſta oñdebāt crederemus. Jta eſt in tētatione xpi
qꝛ aliqd eſt qd ptinet ad moralē inſtructioneȝ.ſ. ꝙ ſicut xps
tentatōnes repulit ita vt nos repellamus: aliud vō ad ptātis
oñſioneȝ.ſ. ꝙ nō timuit aggredi publicū humani generis ho
ſtem inſup pſtita ei magna occaſiōe tentādi ⁊ pualēdi ſi xps
fuiſſet infirmus. Jn p inſtruimur ad xpm̄ ſequēdū p opa. Jn
2ᵒ aūt ſolū ad credendū eius potentiā. Et ſic nemo dȝ puta
re ꝙ ēt in moralibus talia xps ſolū facere debuit q̄ nos poſ
ſemus imitari: ſȝ oportuit oia in iſto eſſe.ſ. moralia ⁊ diuina.
¶ Quare chriſtus imediate poſt baptiſmū ⁊ non ante ten
tari voluit. Queſtio. IX.

Queritur quare xps poſt baptm̄ tentari voluit ⁊
nō ante: ⁊ q̄re imediate poſt baptm̄ vel
quaſi. ¶ Dōm ꝙ h̄ fuit pp multa. ¶ Primo qꝛ tentatio xpi
fuit vnū de opibᵘ eius neceſſarijs. Nā p eaȝ inſtruendi erra A Rñſio ad quēſitū qōnis. xps voluit tentari pp multa
mus ad tollerantiā tētationū qd valde in nobis neciuȝ erat.
Et tñ oia opa xpi debuerūt eē poſt baptm̄ xpi. Jō ēt tentatio
debuit eē poſt baptm̄. Hoc pȝ qꝛ baptūs fuit in xpo ſicut i no
bis. Nos.n.p baptm̄ nouā vitaȝ incohamus: qꝛ tūc dicimur
naſci ex aq̄ ⁊ ſpū ſctō. Jo.3. Et ſicut an̄ natiuitatē nō pōt hō

aliqđ opus nāle agere: ita ante natiuitatē ſpūalē que eſt per
baptm̄ non pōt hō aliquē actū ſpūalez hr̄e. Nā in baptō inci
pit hō eē mēbꝝ xp̄i: ad ro.6.ſ. Quicūq; in xp̄o baptizati eſtis
xp̄m induiſtis: ꝛ ex tunc hō incipit hr̄e chariſmata ſpūalia a
xp̄o per que viuit vita ſpūali. Jta ḡ xp̄s ante baptm̄ ſuū nul
lum actū de illis q̄ ꝑtinebant ad inſtructionē nr̄am ꝛ legem
nouā facere debuit: ꝛ ſic nec ꝑus debuit tentari. ¶ 2° fuit h̄
B 2° ad ſignificandū ꝙ poſt baptm̄ in hoīe ſequanꝛ tentationes.
Sic.n. dicit Hylarius ſuꝑ Matt. ꝙ in ſanctificatis maxime
diaboli tētamenta craſſanꝛ: q2 victoria ei magis eſt exoptan
da de ſcīs. Et in h̄ exm̄ tribuit ꝯuerſis ad xp̄m: vt non putēt
poſt baptm̄ nullas debere tentationes tollerare. Nec admi-
renꝛ ſi diabolus eos exagitauerit ꝛ cribrauerit ſic̄ triticū: cū
xp̄s poſt baptm̄ tentatus eſt q̄ an̄ baptm̄ tentatus nūq; legi
tur nec credendū eſt eū ꝑus fuiſſe tentatū: q2 tentatio xp̄i nō
fuit ex nec̄itate inducta ſʒ voluntarie ſuſcepta imo ꝓcurata:
cū ipſe in deſertū exierit vt tentareꝛ. Jpſe tn̄ tētari nollet niſi
qn̄ ꝓficere poſſet ex hoc. Et tn̄ an̄ baptm̄ eū fuiſſe tentatū nō
proficeret nobis ad doctrinā: cū ſcriptū nō fuerit: iō nō ē cre
dendū: ꝙ tētatus fuerit an̄ baptm̄. De hoc tn̄ magis diceꝛ. j.
C 3° in quadā qōne. ¶ 3° fuit hoc ad ſignificandū inuidiā diabo
li qui oībus bonis actibus ꝛ maxime ꝑncipijs rerꝝ arduarꝝ
inuidet. Unde hō qn̄ incipit deum ſpāl'r colere in aliq̄ ſtatu
tunc maxime tentaꝛ: cū facilius ſit tūc deſiſtere q̄; cū ꝑueni-
ret ad incrementū ꝑfectionis. Sic dr̄ ecc.2. Fili accedens ad
ſeruitutē dei ſta in iuſtitia ꝛ timore: ꝛ prepara aīam tuā ad
tentationē. Et q2 in baptō eſt principiū vite ſpūalis: poſt ba
ptiſmum maxie tentatiōes diaboli appent in eis qui fuerint
D 4° adulte etatis: ꝛ illas recipe potuerint. ¶ 4° q2 ante baptm̄
nulla aut ꝑua occaſio eſt demoni ad tentandū hoīem: q2 nō
baptizatū baptizari volentē nec̄e eſt ꝑire eternal'r. Et ſic ſuo
iure illū demon poſſidet qui baptizatus nō eſt. Suꝑuacuuz
igiꝛ eſt eū velle acq̄rere: quē pleno iure ꝛ incōcuſſe poſſidet
Cum v̉o qs adultus baptizaꝛ euaſis laqueis demonis ꝛ ad
ipſuz nihil ꝑtinet: cuz in baptō petēte eccl'a ꝓfeſſus fuerit ſe
abrenūciare ſathane ꝛ pōpis eius. Tunc ḡ ſathan vniuer-
ſas tentationū ſuarꝝ machinas colligit vt illum qui cōpedes
eius euaſerat in priſtinā redigit ſuitutē. Nec̄e eſt ḡ poſt ba-
ptiſmū in adultis magnas ſeq tentationes niſi illos deus ex
aliq̄ ſpāli cā preſeruet. Et q2 gn̄ale eſt tētari baptizatos poſt
baptm̄: xp̄s voluit in ſeipō hoc innuere.ſ. q2 poſt baptm̄ a ſa
thana tentatus eſt.

¶ An xp̄s ieiunare debuit ꝛ quare. Queſtio.X.

Queritur an xp̄s ieiunare debuit ꝛ q̄re. ¶ Aliq
A dicunt ꝙ non fuit ꝯueniēs xp̄m ieiuna
Opi.q̄rūdā pª rō. re: q2 ieiuniū eſt opus qđdā ſatiſfactoriū pro pctō ꝛ placati-
uū ire dei. Sic p3 Joelis.2. vbi poſt mala q̄ ꝑnūciata fuerint
ꝯ iudeos ſuadeꝛ ieiuniū vt auertaꝛ dn̄s ab ira ſua cū dr̄. Cō-
uertimini ad me in toto corde vr̄o i ieiunio ꝛ fletu ꝛ plāctu
ꝛ ꝯuertimini ad deū vr̄m: q2 benignus ꝛ miſericors eſt. Et ſe
quiꝛ. Quis ſcit ſi cōuertaꝛ ꝛ ignoſcat deus ꝛ relinq̄t poſt ſe
bn̄dictionē. Jō ꝓpħa ſuadet ibi cōgregari oēs iſraelitas ꝛ ie
iunare dicēs. Canite tuba in ſyon ſctificate ieiuniū cōgrega
te ppl'm ꝛc̄. Sic ēt niniuite audito ꝙ deus poſt.xl. dies ſub-
uerſurꝰ eēt niniuē ipoſuerūt ieiuniuz ꝑ edictū regis.ſ. Hoīes
ꝛ iumēta ꝛ boues ꝛ pecora nō guſtēt qc̄q; nec paſcantur: ꝛ
aquā nō bibant. Et ſeq̄ꝛ. Quis ſcit ſi ꝯuertaꝛ ꝛ ignoſcat deꝰ
ꝛ reuertaꝛ a furore ire ſue ꝛ nō ꝑibimus Jone.3. ꝛ ſic factū
eſt q2 nō ꝑierunt.e.ca. xp̄s aūt nihil peccauerat de q̄ ſatiſfa-
cere deberet: nec hēbat ꝯ ſe deū iratuz quē placare vellet. Jō
2ª rō nō erat ꝯueniens ꝙ ieiunaret. ¶ Jtē ieiuniū eſt ad carnē ſu
bijciendā ne inſurgat ꝯ nos ſicut dixit apl's pª corin.9.ſ. Ca
ſtigo corpus meū ꝛ in ſuitutē redigo. Chriſtus tn̄ non pote
rat hr̄e in ſe rebellionē aliquā: q2 nō recepat iſtas paſſiones
vt ait Grego. in quadā omelia.ſ. Deus q in vtero v̉ginis icar
natus in mūdo ſine pctō venerat: nihil ꝯdictiōis i ſemetipſo
tollerabat. Nō ḡ fuit xp̄o ieiuniū nec̄iuz. ¶ Dōz ꝙ ꝯueniēs
A pª rō fuit xp̄m ieiunare ꝑꝑ multa. ¶ Prio vt nobis exm̄ ieiunādi
tribueret. Nā cū ipſe fuerit pleniſſimus legiſlator d̄buit nos
de oībus inſtruere: q̄ nobis ad v̉tutē nec̄ia aut vtilia eſſent.
Nobis tn̄ ieiunādū erat cū ipſe dixerit ꝙ qn̄ auferet ſpōſus
B 2ª rō ieiunarēt diſcipuli eius. j.9. Ergo ipſe nobis ieiunādi exēplū
per ieiuniū ſuū tradere debuit. ¶ 2° q2 abſtinētia ieiunij or-
dinaꝛ ad ꝯtinentiā carnis: q2 dr̄ oſee.4. Comedēt ꝛ nō ſatu
rabunꝛ fornicati ſunt ꝛ nō ceſſauerūt.i. ex h̄ ꝙ comederunt
ꝛ nō ſaturati ſunt.i. comedere nō ceſſauerunt ſequutū eſt ꝙ
fornicati ſunt ꝛ a fornicatiōe nō ceſſauerūt. xp̄s tn̄ ſuauit in
ſe carnis ꝯtinentiā: ꝛ alijs ſeruādaz oñdit cū dixit. j.19. Sūt
eunuchi q ſe caſtrauerunt ꝑꝑ regnū celorꝝ. Qui pōt cape ca
piat. Jpſe ḡ ieiuniū obſuare debuit. ¶ 3° fuit nec̄iuz ieiuniū C
ſpāl'r ad inſtructionez p̄dicatorꝝ. xp̄s.n. poſt iſta p̄dicaturus 3ª rō
erat vt poſtea factū ē. Uoluit ḡ ex opibꝰ ſuis oñdere qd in p̄-
dicatore ꝑcedere dʒ anq̄; p̄dicet vt digne p̄dicare poſſet. Et
q2 p̄dicator dʒ eē ꝑus a vicijs purgatꝰ maxie a vicijs carnis
q̄ ſunt maxie infamie cuz ſint ppl'aria: ꝛ iſta potiſſime cōpe-
ſcunꝛ ꝑ ieiuniū: voluit xp̄s anq̄; p̄dicaret ieiunare. Qđ autē
ipſe intēderit ꝑ opa docere qd p̄dicator facere debeat anteq̄;
p̄dicet: p3 act.p̄.ſ. Cepit ieſus facē ꝛ docere.i. ꝑus facere ea q̄
dʒ facere bonus p̄dicator ꝛ poſtea p̄dicare ea q̄ dʒ dicere ve-
rus doctor. Jeiuniū aūt maxie nec̄iuz eſt ꝑceſſiſſe in p̄dicato
re ad domādā carnē ꝑꝑ cām dictā vt inuiꝛ pª cor.9.ſ. Caſti-
go corpus meū ꝛ in ſuitutē redigo. Et ſubdiꝛ cā ne cū alijs
p̄dicauerim ipſe reprobus efficiar. Debuit ḡ xp̄s nunc ꝑꝑ h̄ D
ieiunare. ¶ 4° ſpāl'r q̄tū ad ꝑn̄s debuit ieiunare: q2 ipſe vo 4ª rō
luit dare diabolo occaſionē tētandi eū. Et tn̄ tētatio pª ſūpſit
ortū ex ieiunio.ſ. q2 poſt lōgū ieiuniū xp̄s eſurijt ꝛ diabolus
tentauit eū vt lapides ꝯuerteret in panē: iō ieiunare debuit:
q2 forte nō fuit alia occaſio a q̄ aptiꝰ diabolus icipe poſſet tē
tationē ſuā q̄; ab iſta: vt. j. diceꝛ in q̄dā qōne de ordine tenta
tionis xp̄i. Cōſiderandū tn̄ ꝙ ante iſtud ieiuniū ſepe xp̄s ie-
iunauerat. Nā iudei quol3 anno ieiunabāt in die ꝓpiciatio-
nis Leui.16. ꝛ.23.ſ. Affligetis aīas vr̄as. Oīs aīa que in hac
die afflicta nō fuerit ꝑibit de ppl'is ſuis: xp̄s tn̄ ſuauit tota vi
ta ſua legē Moyſi: q2 dr̄. j.5. Nō veni ſoluere legē ſʒ adiple-
re: xp̄s ḡ ieiunauit quol3 anno illo die. Etiā erāt alia ieiunia
inter iudeos de qbꝰ dr̄ zacha.8.ſ. Jeiuniū q̄rti ieiuniū q̄nti ie
iuniū ſeptimi ꝛ ieiuniū decimi erit domui iuda in gaudiū ꝛ
in leticiā ꝛ in ſolēnitates p̄claras. Jſta ēt ieiunia xp̄s obſer-
uauit ꝛ quecūq; alia apud iudeos ex inſtōne vl' cōi inſtōne
ꝯſuetudine tenerenꝛ. De hijs tn̄ nō fit mentio ꝙ xp̄s illa ob
ſeruauerit. Cā eſt q2 euangeliſte ſcripſerunt nobis de xp̄o ea
que ꝑtinebāt ad legē nouā.ſ. ea q̄ ipſe tāq̄; legiſlator dixit vl'
fecit volēs tradere ſubditis exm̄ faciēdi. Jſta autē ieiunia vel
quecūq; alia opa q̄ xp̄s fecit in obſeruatione legis moyſi nō
ꝑtinuerunt ad legē nouā nec tradunꝛ nobis imitāda: iō ſcri
bi nō debuerunt ſʒ ſuffecit ꝙ in gn̄ali ſcribereꝛ ꝙ xp̄s obſer
uauerit totā legē Moyſi. Cum.n. ieiunia illa fuerint in xp̄o
ſolū ꝑſonalia.i. ſolū ꝑtinentia ad ꝑſonā ſuā inq̄;tum ipſe na-
tus eſt ſub lege ad gala.4.i. tp̄e quo lex durabat ꝛ voluit ſe
oñdere obſeruatorē illiꝰ ꝑꝑ cās de q̄bus diceꝛ. j.5. non opor
tuit ꝙ ſcriberenꝛ. Jſtud aūt ieiuniū qđ xp̄s nūc fecit nō fuit
ꝑſonale: q2 nec lex Moyſi nec aliq̄ iudeorꝝ ꝯſtitutio aut cō-
ſuetudo tale ieiuniū diſponebat: ſʒ fecit illud tāq̄; legiſlator
ꝑꝑ exm̄: ꝛ alias cās ſupra poſitas. Jō iſtud ſcribi debuit an-
te hoc. Nāq; nullū ieiuniuz xp̄s fecit qđ ad nr̄am ꝑtinet in-
ſtructionē. Jō nullū ante hoc ſcriptū eſt. ¶ Ad pm̄ arm̄ dōm E
ꝙ ieiuniū non ſolū ꝓdeſt in ſatiſfactionē ꝛ ad recōciliatiōez
cū deo ſʒ etiā ad exm̄ ꝛ multa alia de q̄bus.ſ̄. Jō l3 nō fuerit
nec̄iuz xp̄o ieiunare ꝑꝑ iſta duo fuit ꝯueniēs eū ieiunare ꝑꝑ F
alia de q̄bus.ſ̄. ¶ Aliter pōt dici ꝙ iſtud ieiuniū etiā fuit ſa
tiſfactoriū: q2 l3 xp̄s nō hūit de quo pro ſe ſatiſfaceret: q2 non
peccauerat nec inuentus fuerat vnq̄; dolus in ore eius pri-
ma Petri.2. habuit tamē multa de quibus pro nobis ſatiſfa
ceret.ſ. oīa pctā generis humani. Et ad hoc profuit ieiuniuz
ſuuz. Nam ſicut mors eius indubitanter fuit ad ſatiſfactio-
nem pro pctis nr̄is ita ꝛ ieiuniū eius ꝛ oīa opa ipſius ſatiſ-
factoria fuerunt pro pctis noſtris. Et iſta ſunt que reſeruā-
tur in theſauro eccl'e qui diſpenſaꝛ per p̄latos eccl'e nobis in
ſatiſfactionē pro debito pene tp̄alis vel purgatione cum ipſe
deus diſpēſet etiā in vita xp̄i ad relaxationē offenſe ſibi irro-
gate qn̄ ad euz ꝯuertimini. Nā etiā per ꝯtritionez pctā nūq̄;
fuiſſent remiſſa q̄;tum ad offenſam aut maculā nec q̄;tuz ad
debitū mortis eterne: niſi xp̄s moriturus eſſet pro oībus. Et
ſub iſta ſpe qm̄ deus ſic futurū decreuerat remittebanꝛ pctā
oībus hoībus ꝑ ꝯtritionē: q2 xp̄s pro illa offenſa ſatiſfactu-
rus erat. Et ita fuit ꝑs ſatiſfactionis ieiuniū xp̄i ꝛ cetera opa G
ipſius. ¶ Aliter pōt dici ꝙ ieiuniū ꝛ ſimilia opa non ſolum
ſunt ſatiſfactoria: ſʒ etiā ꝓmeritoria vite eterne vel alicuius
boni. xp̄s aūt l3 non indigeret ꝓmereri vitā eternā q2 ab in-
ſtanti cōceptionis ſue anima ſua erat beata cum eſſet vnita
verbo

verbo tñ xp̃s ꝓmeruit ſibi ꝑ ſua hūanitate.ſ.ꝙ ipē inq̃ʒtum
hō eēt deus dñs ⁊ caput oium hoium.Et ħ dicit apl's ꝙ ac-
qſiuit ſibi xp̃s ꝑ ſanguinē ſuū:vt pʒ Act.20.ſ. Attēdite vob
⁊ vniuerſo gregi i q̊ ſpūs ſcūs poſuit vos ep̄os regē eccl'iam
dei quā acqſiuit ſangnine ſuo:acquiſiuit vt eēt caput illius.
D ¶ Promeruit ēt xp̃s ꝙ ſibi inq̃ʒtū hoi daref ois ptās in ce
lo ⁊ i t̃ra.Et ħ fuit principal'r ꝑ mortē.Jō poſt reſurrectiōeʒ
ſolū hūit iſtā ptātē inq̃ʒtū hō quā priꝰ hēbat ſolū inq̃ʒtū deꝰ.
Uñ poſt reſurrectionē dixit.Data eſt mihi ois ptās in celo ⁊
in t̃ra.Mat.28.Et ħ ꝑus nūq̃ʒ dixerat q̃ſi tūc ſibi nouiť da-
ta fuiſſet illa ptās.Meruit ēt ſibi imortalitatē: ⁊ meruit exal
tationē ſui nois.De hꝭs ſcūs Tho.3.ſentē.di.14.ar.4.⁊ ibi
cōir ꝑ doctores.¶ Al'r pōt dici ꝙ iſtud arᵐ.⁊ ſeq̄ns nulloᵒ
I militāt ꝯ xp̃m.Qꝛ ſi ex eo ꝙ nō fuit ſibi nec̄iuʒ ieiunare nō
debuiſſet ieiunare nullū opꝰ xp̃s bonū feciſſet maxime de la
borioſis cū nullū eēt ſibi nec̄ium ſimpl'r cū iā eēt btūs ⁊ eēt
deuſ: ⁊ tñ multa fecit q̄ lʒ nō eēnt ſibi nec̄ia fuerūt valde cō-
ueniētia.¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ xp̃s nō idiguit ieiunio ad domā-
dā carnē in q̄ nulla erat ꝯdictio ad rōnem:fuit tñ ieiunās vt
nos inſtruēt carnē ꝑ ieiuniū domandā qd̄ nobis erat valde
nec̄ium.Actꝰ aūt xp̄i vt in plurimū fuerūt magis ad doctri-
nā q̃ʒ ad aliqd aliō cū tota vita ſua fuerit vt nos iſtrueret ⁊
redimeret:qꝛ nō fuit ꝑꝑ ſe ipʒ natꝰ in mūdo ſʒ ꝑꝑ nos lʒ nos
al's ſimus propter eum cum ipſe ſit deus noſter.
¶ Quare chriſtꝰ ieiunauit.xl.diebus ⁊ non pluribus neq̃ʒ
paucioribus. Queſtio.XI.

Queritur q̄re xp̃s ieiunauit.xl.diebꝰ ⁊ nō pluri
bus nec paucioribꝰ.¶ Dōʒ ꝙ chriſtꝰ
non debuit ieiunare paucioribꝰ diebꝰ:qꝛ ipē voluit oñdē ꝙ
A erat excellētior oibꝰ q eū ꝑceſſerant cū oñderef vt meſſias ⁊
deus.Aliq tñ ante ħ ieiunauerāt.xl.diebꝰ.ſ.moyſes: ⁊ heliaſ
g̃ ipē nō debuit paucioribꝰ ieiunare ne minor videref. Non
Chriſtꝰ nō ieiunauit pluribꝰ q̃ʒ.xl.diebus. voluit ēt pluribꝰ diebꝰ ieiunare ꝑꝑ multa.¶ Primo vt dicif
ne crederef iposibil' carnis aſſumptio.i.vt non crederef ꝙ
nō erat verꝰ hō cū tot diebꝰ ſine cibo māſiſſet.Sic dicit chri-
ſo.in q̄dā home.ſ.Nō ꝓceſſit ieiunādo vltra q̃ʒ moyſes ⁊ he
lias ne icredibilis videref carnis aſſumptio.¶ 2ᵒ fuit ħ ad
oñdēdū q̄nto tp̄e nos ieiunare dēmꝰ.Nā ꝑ ſuū ieiuniū nr̄m
B q̄drageſimale ieiuniū ꝯſecrauit.Sic ait Chri.ſr mat.ſ. Ut q̄-
1ᵃ rō. drageſimi nr̄i ieiunꝭ ponēt mēſurā.xl.diebꝰ ⁊.xl.noctibꝰ ie-
2ᵃ rō. iunauit.¶ 3ᵒ fuit ħ ꝑꝑ cām myſticā qꝛ numerꝰ q̄dregenariꝰ
3ᵃ rō. ſig̃t aliqd ꝙad ſtatū ieiunātiū ꝑtinet: de q̊ dicef.j.in.q.de ie
4ᵃ rō iunio nr̄o.¶ 4ᵒ: ⁊ principal'r fuit ad ħ vt dia.eū nō cog̊ſcēt
ſʒ tētādi occaſionē hēet:deſiderabat eni dia.ſcire an xp̃s eēt
filiꝰ dei vel purꝰ hō.Si āt ſolū ieiunaſſet.xl.diebꝰ vel paucio
ribꝰ nō poſſet dia.arguē eū eē filiū dei qꝛ ꝯſtabat moyſem ⁊
heliā puros hoies fuiſſe ⁊ tñ vterq̃ʒ.xl.diebꝰ ieiunauit.Si āt
xp̃s ieiunaſſet q̄nq̄ginta vel ſexagita diebꝰ forte dia.putaret
eū eē filiū dei ⁊ nō auderet ipʒ tētare:xp̃s aūt tētari voluit ⁊
occaſionē ꝓcurauit.Jō oia illa d̊buit cauē ꝑ q̄ dia.abſtineret
a tētādo ipʒ ſolis g̃.xl.diebꝰ d̊buit ieiunare.Dī aūt ieiunaſſe
xl.diebꝰ ⁊.xl.noctibꝰ:qꝛ tādiu hō ieiunat q̃ʒ diu a cibo abſti-
net:xp̃s aūt abſtinebat tā per diē q̃ʒ ꝑ noctē.Jō tā diebus q̃ʒ
C noctibꝰ ieiunabat.¶ Hoc āt dī ꝑꝑ duo.¶ Primo ꝑꝑ ꝯſue-
1ᵃ rō. tudinē ieiunꝭ iudeoꝝ.Nā iudei qñ ieiunāt ꝑ totū dieʒ nihil
comedūt niſi poſt occaſū ſol' cū icipiūt appere aſtra ꝑ nocteʒ
comedūt:ſarraceni q̊q̃ʒ idē faciūt lʒ illi magis recedāt a ꝯditi
one ieiunꝭ.Si g̃ diceref ꝙ xp̃s ieiunauit.xl.diebꝰ itelligeref
ꝙ ꝑ noctes comedebat ſic iudeis ſolituʒ erat.Ut g̃ inuaf ꝙ
nō tenuit illū modum dī ꝙ.xl.diebꝰ ⁊.xl.noctibꝰ ieiunauit.
2ᵃ rō. ¶ 2ᵒ ad tollēdū errorē q̊:ūdā q putauerūt xp̄ʒ nō abſtinuiſ-
ſe total'r a cibo hꝭs diebꝰ:ſʒ ꝙ aliqñ comedebat.Ut aūt nul-
lū tp̄s relinq̄t in q̄ calūnia locū hēat dī ꝙ ieiunauit.xl.diebꝰ
⁊.xl.noctibꝰ.i.ꝙ nec comedebat ꝑ diē nec ꝑ noctē.Nunq̃ʒ g̃
D comedebat cū ꝑter diē ⁊ noctē nulla alia ꝑs tp̄is ſit.¶ Cō
ſiderādū aūt circa ꝑmā cām huiꝰ ieiunꝭ.ſ.poſitā ꝙ nō ē ne-
ceſſaria ſimpl'r.Qꝛ ēt ſi xp̃s ieiunaſſet pl'ibꝰ q̃ʒ.xl.diebus nō
videref icredibil' carnis aſſumptio:qꝛ moyſes ⁊ helias.xl.di
ebus ieiunauerūt nihil comedēteſ.Manifeſtū ē tñ ꝙ erāt ve
ri hoies ⁊ puri illō tñ ieiuniū nō fuit viribꝰ nāe:ita ꝙ tot die
bus nāl'r aliqs purꝰ aut verꝰ hō poſſet ſine cibo manē:qꝛ vix
erit ꝙ aliqs hō ſanꝰ ſine cibo ꝑuenire poſſit ad decē dies.Et
tñ iſta.xl.diebꝰ ſani ⁊ fortes ⁊ nulla mutatiōe fc̄tā incorpibꝰ
māſerūt ſine cibo.Ergo nec̄e erat ꝙ per miraculū ħ fuerit fa
ctum.Et tūc ſi pōt aliqs per miraculū manē.xl.diebꝰ ſine ci-
bo poterit manere mille annis ſine cibo etiā ſi ſint puri ⁊ ve
ri hoies ⁊ ſint adhuc mortales teneret aūt ratio ſi forte vſq̃ʒ
ad.xl.dies poſſet hō nāliter manere ſine cibo ⁊ nō vltra.Qꝛ
tūc aliq nō cognoſcētes aliā ꝑſonā vltra nālē vel preter illaʒ
putarēt chriſtū nō eē verū hoieʒ:ſi pluſq̃ʒ.xl.diebꝰ ieiunaret.
Eſt ergo cā illa aliq̄liter apparēs maxime pro illis qui nō ad
uertūt ad m'lta nō tamē eſt nec̄ia.¶ Arguef aūt ex eodē fū
damēto cōtra q̄rtā cām quā diximꝰ in ꝑſenti fuiſſe ꝑcipuam:
qꝛ etiā ſi diabolus videret chriſtū ieiunātē vltra.xl.dies non
colligeret ex ħ eē filiū dei:qa ſciebat ꝙ ſicut Moyſes ⁊ He-
lias puri hoies per volūtatē dei māſerūt.xl.diebus ſine cibo
ita potuiſſent manere cētū annis:qa equale miraculuʒ erat
vtrobiq̃ʒ ex parte potētie operātis.Jta ergo licet chriſtū vi-
deret vltra q̄draginta dies ieiunātē:nihil noui ex hoc colli-
geret:cū ſciret hoc in q̄libet puro hoie per dei poteſtatē fieri
poſſe.¶ Dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ ħ nō arguebat chriſtū eē filiū E
dei etiā ſi decē annis ſine cibo manſiſſet.niſi ꝑſupponeretur
ꝙ per virtutē ſuā ſine cibo manere poterat.Et tūc preſuppo
neref ꝙ ꝓbandū erat: ⁊ ꝙ diabolus ignorabat.Nam etiā ſi
decē diebꝰ ſine cibo manere poſſet ꝓpria virtute diabolus de
chriſto putaret vel crederet eū eē filiū dei.Hoc tamen neſcie-
bat.¶ Dicēdū ergo ꝙ diabolus nō colligeret chriſtū ex hoc
filiū dei q̄ſi argumēto nec̄io ſʒ ex quadā cōiectura ifra ſi plu-
ribus diebꝰ q̃ʒ.xl.ieiunaret appareret iſtū eē maioris dignita
tis q̃ʒ Moyſes ⁊ Helias qꝛ pro eo chriſtꝰ plura faciebat: illi
tamē fuerūt de maximis ꝓphetꝭ iudeorū maxime ipſe Moy
ſes:iō argueret iſtū eē filiū dei ⁊ meſſiā quē deus illis maio-
rem fecerat ⁊ tūc timeret tētare eū ⁊ forte nō tentaret: chri-
ſtus ergo voluit auferre diabolo omnē occaſionē timendi vt
intrepide diabolus eū tētaret: iō noluit vltra.xl.dies ieiuna
re vt ſic dia.non crederet eū maiorē moyſe ⁊ helia.
¶ De dr̄ia ieiunꝭ xp̄i moyſi ⁊ helie. Qō.XII.

Queritur nūc circa dr̄iam ieiunꝭ moyſi ⁊ helie ⁊
chriſti.Oēs.eni ieiunauerūt eq̄liter ſcʒ
q̄draginta diebꝰ an ſimpl'r fuerit equale ieiuniū ⁊ in quo dif
ferrent.¶ Quidā dicūt ꝙ helias ⁊ moyſes ieiunauerūt.xl.
diebꝰ ⁊ tamē in hꝭs eſuriebāt:chriſtꝰ autē nunq̃ʒ eſuriuit vſ
q̃ʒ pꝰ diē q̄drageſimū.Sic dicit Chri.ſup Matt.ſ. Sʒ dicis
Moyſes ⁊ helias.xl.diebꝰ ieiunauerūt ⁊ hoies erāt ſʒ illi ie
iunātes eſuriebāt ⁊ ſuſtiebāt iſte.xl.diebꝰ nō eſurijt ſʒ poſtea
eſurire.i.nō māducare:pacie ē hūane nō eſurire aūt diuine
nāe.¶ Dōʒ tñ vr̄ ꝙ nō ſit v̄iſimile ꝙ moyſes ⁊ helias eſuri A
rēt his diebꝰ:qꝛ tūc eſurirēt ex ꝑᵃ die cū nāl'r ſeq̄ref fameſ in Rñſio ad q̄
ipa ꝑᵃ die ſi deꝰ nāl'r non ꝯſeruaret eos ſine fame.Eſt autem ſituʒ q̄ōnis
fames pena grauiſſima valde affligēs qd̄ g̃ per.xl.dies iſtam 1ᵃ rō
tollerarēt eēt eiſ deteriꝰ morte tp̄ali.ſ.ſicut pena iferni in qua
hoies ſp̄ hñt cruciatū ſufficiētē ad mortē ⁊ tñ nunq̃ʒ moriū-
tur.Jſtō āt nō ē v̄iſil'e ꝙ deꝰ facēt alicui hoi viuēti.Nā nō le
gimꝰ ꝙ tā accerrimā penā alicui viuēti ratā pauco tp̄e infli-
xerit q̃ʒta poterat eē famis.xl.dieꝝ in qbꝰ hō ſemp̄ ſanus vi
ueret ſine vllo cibo:maxīe qꝛ iſti erāt viri ꝑfecti maiores cete
ris ꝓphis vet̄is teſti.Nō g̃ deꝰ ifligēt illis talē penā.¶ Jteʒ 2ᵃ rō.
pʒ qꝛ deus paſcebat ſup̄ naturaliter heliā tp̄e famis mittēs
ei quottidie bis panem ⁊ carnes per coruū ne affligeref fa-
me.3.regum.17.Non erat ergo veriſimile ꝙ eū fame afflige-
ret.xl.diebꝰ quādo ipſe ei iubebat ambulare.¶ Jteʒ quia.3.
regū.19.dicif ꝙ angelus dixit helie comede ⁊ bibe grandis 3ᵃ rō.
eni tibi reſtat via: ⁊ tñ ſi fame cruciandus eēt illis diebꝰ non
diceret ei angelus comede ⁊ bibe ꝓpter viam grandem que
reſtat.¶ Jtē.eo.c.dicif ꝙ helias comedit: ⁊ bibit ⁊ ambula- 4ᵃ rō
uit in fortitudine cibi illiꝰ vſq̃ʒ ad montē dei q̄draginta die- 5ᵃ rō.
bus: ⁊ ſic videf ꝙ non fameſcebat quia fortis ambulabat ⁊
tamē ſi fameſceret neceſſe erat ꝙ debilitaref ⁊ ambulare nō
poſſet.¶ Jtē non erat veriſimile ꝙ moyſes manens cū dño
xl.diebꝰ fameſceret:qꝛ ſcriptura vult ꝙ ex ꝯſortio diuini ſer-
mōis multā excellētiā aſſequutꝰ fuerit.Nā exo.34.dī ꝙ cor
nuta erat facies moyſi ex cōſortio ſermonis dñi.i.radioſ mit
tebat ex ſe ita vt iudei nō poſſent aſpicere in eū nec accedere
auderēt niſi cū moyſes vellaret faciem ſuam.Non ergo erat
veriſimile ꝙ deus illum hoiem fame affligeret in ꝑſona ſua
cui ex ꝯſortio ſermonis ſui tātā ꝯtulerat excellētiā:q̄ etiā po
ſtea in abſētia durauit.Nō eſt g̃ ſatꝭ v̄iſil'e ꝙ moyſes ⁊ heliaſ
illis.xl.diebus eſurirent cuʒ non appareat aliqua cā ad hoc
maxime quia tunc oportebit multiplicare miracula.Nam
cum iſta fames nāl'r ſeq̄retur ⁊ tñ homo fameſcens non pōt.
tanto

UNIVERSITA DE GRANA

tāto tpe nāl'r ſine cibo manere optebat ꝙ diuinitus ꝯſeruarent̃ fameſcētes tm̄. Iſtud aūt eēt facere opus ipfectum. ſ. ꝙ ſupnāl'r ꝯſeruarent̃ ⁊ tm̄ ꝙ fameſcerēt: cū per idē miraculuꝫ vtrūq; fieri poſſet ⁊ ꝯueniēti⁹. ſ. ꝙ ꝯſeruarent̃ ⁊ ꝙ nō fameſcerēt cū per idē iſtud vr̃ ſatis veriſimil'r tenendū. ℂ Ad dictū Chriſo. dōm ꝙ poſſet itelligi ꝙ helias ⁊ Moyſes eſuriebant ⁊ xp̄s nō. i. ꝙ nec̄e erat moyſen ⁊ heliā ſibi ipſis derelictos eſurire q: puri hoies erāt: ⁊ tm̄ nō eſuriebāt a deo cōſeruati: xp̄s aūt nō eſuriebat. i. nō erat nec̄e eū eſurire: q: ipſe habebat in ſe ipſo ptātē ad nunq̄ꝫ eſuriendū cū eēt verus deus lr̃a tm̄ Chriſo. nō multū ꝯſentit huic ſenſui q: dicit illi ieiunātes eſuriebāt ⁊ ſuſtinebāt iſti. xl. dieb⁹ nō eſuriebāt. teneat ḡ q̄lꝫ qȯ placuerit p̄dicta ſine p̄iudicio. ℂ Dōm ḡ vr̃ ꝙ ieiunium iſtoꝝ equale fuit in tpe ēt nemo eoꝝ hoc tpe eſuriuit ſed diuinit⁹ ſuſtētabant̃. Chriſtus tm̄ hēbat hoc a ſe ipſo: aliȷ̄ vero ex ſpāli munere dei. Fuit tm̄ dr̃ia aliq̄ inter heliā ⁊ moyſeꝫ q: helias māſit. xl. dieb⁹ ſine cibo quodāmō nāl'r ſuſtētat⁹ eo ꝙ deus dederat tantā virtutē illi cibo vt per eū poſſet manere ſanus ⁊ fortis nullo alio cibo egēs. xl. dieb⁹. Et ſic dr̃. 3. regum. 19. q: ambulauit helias in fortitudine cibi illi⁹. xl. dieb⁹. Iſta tm̄ fortitudo data eēt cibo ſupnāl'r q: nullū alimentum ſemel ſumptū in tāta parua q̄ntitate credit̃ ex virib⁹ nāe poſſe tāto tpe vegetare corpus vt maneret ſanū ⁊ forte. De quo qd veꝝ ſit dcm̄ eſt. e. c. De moyſe ſecus fuit q: ipſe nō manſit in fortitudine cibi alicuius. xl. dieb⁹ incibat⁹ ſed ſolum ex conſortio diuini ſermonis. Exo. 34. Iō iſtud erat q̄ſi magis ſupnāle: ⁊ tm̄ neceſſe ē dici vtrūq; caſuꝫ fuiſſe miracl'oſe: moyſes tm̄ exceſſit heliā in hoc q: helias ſolū ſemel manſit ſine cibo. xl. dieb⁹: moyſes vero manſit. xl. dieb⁹ bis. ſ. vna vice pro primis tabulis ⁊ alia vice ꝓ ſecūdis. Deute. 9. xp̄s aūt māſit ſine cibo. xl. dieb⁹ non ex virtute alicuius cibi prius aſſumpti ſicut helias ſꝫ ſolū ex virtute dei. Differt tm̄ a moyſe quia moyſes cōſequut⁹ ē hoc ex conſortio diuini ſermonis. i. quia erat loquens cum deo hiȷ̄s diebus: chriſtus autem habuit h̄ a ſe ipſo quia verus deus erat.

Rñſio ꝯcluſiua ad queſtionem.

ℂ An iſtis. xl. dieb⁹ xp̄s aliqd comederit. Q̄ō. XIII.

Queritur an in iſtis. xl. dieb⁹ xp̄s aliqd comederit. ℂ Quidā dicūt ꝙ ſic: q: Marci. j. dicitur ꝙ xp̄s erat in deſerto. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹ ⁊ tētabat̃ a ſathana: eratq; cū beſtiȷ̄s ⁊ angeli miniſtrabāt ei. Ergo vr̃ ꝙ i iſtis. xl. dieb⁹ angeli ei miniſtrabāt. Iſta tm̄ miniſtratio erat i cibo ⁊ potu vt oēs exponūt: ergo comedebat in hiȷ̄s diebus.

Opio q̄runda ꝙ ſic. pª rō.

ℂ Itē xp̄s nō debuit vitā auſterā hēre ſicut ioā. bap. q: dr̃. j. xj. ex v̄bo xp̄i ꝙ venit ioā. nō māducās nec bibēs ⁊ dicūt qa demoniū hꝫ. ſ. cū tāta auſteritate. Uenit aūt filius hois manducās ⁊ bibēs: ⁊ dicūt ecce hō vorax ⁊ potator vini. Si tm̄ xp̄s nihil comediſſet in. xl. dieb⁹ eēt auſterior in imenſuꝫ q̄ꝫ ioā. ergo in hiȷ̄s dieb⁹ comedebat.

2ª rō.

ℂ Itē xp̄s ieiunauit vt nobis ieiunādi exēplū p̄beret: ⁊ tm̄ nos nō debemus talia ieiunia facere q: vituperant̃ biduana ⁊ triduana ieiunia ſed iuxta apoſtolū quottidie eſurire ⁊ q̄ttidie prādere: ḡ xp̄s q̄ttidie aliqd comedebat vel ſaltem nō maneret ſemp ſine cibo.

3ª rō.

ℂ Itē ſi xp̄s māſiſſet nūc. xl. dieb⁹ ſine cibo videretur poſtea increpabalis q: poſtea nō hūit vitā auſterā ſed mediocreꝫ. ſ. māducabat ⁊ bibebat ſic̄ hō tēperatus ita vt phariſei haberent occaſionē appellādi vel vocādi eū voracē ⁊ potatorē vini. j. xj. ⁊ Luc̄. 7. ⁊ diſcipulos eiuſ arguebāt q: nō ieiunabāt ſicut diſcipuli ioā. ⁊ phariſeoꝝ. j. 9. Q̄ȯ ḡ a prin⁹ hr̃et vitam auſterā ſup oēs hoies ⁊ poſtea reduceret ſe. j. oēm auſteritatem iuxta mediocritatē hoium illuderet̃ ⁊ diceret̃ id qȯ ipſe dixit. Luc̄. 14. ſ. Iſte hō cepit hedificare ⁊ nō potuit cōſumare: ḡ dieb⁹ iſtis comedebat aliqd.

4ª rō

A
Rñſio ad q̄ſitū q̄onis. pª rō. 2ª rō.

ℂ Dōm ꝙ xp̄s in hiȷ̄s. xl. dieb⁹ nihil comedit q: ſic ieiuniū ſuū fuiſſet minus q̄ꝫ moyſi ⁊ helie. Noluit tm̄ videri minor aliq̄ hoie: nihil ergo comedit hiȷ̄s dieb⁹. Et pꝫ q: lucas h̄ expſſe dixit. ſ. agebat̃ a ſpū in deſerto. xl. dieb⁹ ⁊ nihil māducauit in dieb⁹ illis. Et conſumatꝭ illis eſuriȷ̄t. ℂ Itē pꝫ q: dr̃. ſ. in lr̃a: q: cū ieiunaſſet. xl. diebuſ ⁊. xl. noctib⁹ poſtea eſuriȷ̄t. Et ſic ante illos nō eſurierat. Homo tm̄ tēperat⁹ nō comedit niſi qn̄ eſurit niſi forte ſanitatꝭ cā xp̄s ḡ nō comedit in dieb⁹ illis cū nō eſurierit. ℂ Itē Greg. in q̄dā homelia. dicit. Ip̄e auctor oium hoiuꝫ in q̄dragita diebus nullū oino cibū ſumpſit. Idē hylari⁹ ſup matt. ⁊ Chriſo. ſup matth. Et Aug. ⁊ ceteri doctores tenent. Si enim ſic non fuiſſet nihil admiratiōis ieiuniū iſtud xp̄i cōtineret: cuꝫ ⁊ nos ſic quottidie ieiunemus.

B

ℂ Ad p̄muꝫ dōm ꝙ angeli nō miniſtrauerūt xp̄o niſi poſt. xl. dies ⁊ finita tētatione. Q: cū finiti eēnt. xl. dies diabolus tētauit xp̄m: ⁊ cū ſeparat⁹ eēt a xp̄o receſſit ab eo ⁊ tc̄ acceſſerūt angeli ⁊ miniſtrabāt xp̄o vt patet. j. in lr̃a. Mar. aūt dixit miniſtrabāt ei. i. miniſtrauerunt. Iſte eni ē ſuus modus loq̄ndi vt pꝫ in ipſa lr̃a. ſ. Et ſtatim ſpūs expulit eū in deſertū. Et erat in deſerto. xl. diebus ⁊ xl. noctib⁹ ⁊ tētabat̃ a ſathana ⁊ angeli miniſtrabāt ei. Et dr̃ erat in deſerto. i. fuit. Et h̄ ſm modū lr̃e ſignificaret̃ ꝙ xp̄ſ in illis. xl. dieb⁹ tētabat̃ cuꝫ dicat̃ ⁊ tētabat̃ a ſathana: ⁊ tm̄ matthe. ⁊ lucas ponūt ꝙ iſta tētatio fuerit. xl. diebus finitꝭ. ſ. quādo cepit eſurire. Ita ḡ ēt miniſtratio fuit poſt q̄draginta dies q: prius nō erat nec̄ia cū nō eſuriret.

C

ℂ Ad 2m dōm ꝙ chriſtus nō habuit vitā auſterā ſic̄ ioā. ſed mediocrē. Et cū obiȷ̄cit̃ de. xl. dieb⁹ ieiuniȷ̄ dōm ꝙ non fuit iſta aliqua auſteritas q: auſteritas dicit afflictionē carnis ex abſtinētia imoderata vel excellenti: xp̄s aūt in hiȷ̄s q̄draginta diebuſ nō eſuriebat nec affligebat ac ſi nō abſtinuiſſet niſi p duas horas cuꝫ fuerit virtute dei ſuſtētatus: ⁊ ante h̄ poſt h̄ vſus eſt cibis communib⁹ ⁊ mediocris ſuſtētatiōis: iō nullā auſteritatē xp̄s habuit in iſto ieiunio ſed ſemp ioā. erat auſterior lꝫ ille nō faceret biduana aut triduana ieiunia. Et pꝫ h̄ q: al's diceremus ꝙ moyſes ⁊ helias fuerūt auſteriores q̄ꝫ ioā. cū vterq; illorū xl. dieb⁹ ſine cibo manſerit. Dicimus tm̄ ioā. fuiſſe auſterioreꝫ oibus hoibus vt declaratū eſt p̄cedē. c. ⁊ etiā ex hac pte xp̄s vocauit eū maioreꝫ inter natos mulieꝝ. j. xj. auſterioris vite q: iudei in illa auſteritate vite ſcitateꝫ conſtituebant.

D

ℂ Ad 3m dōm ꝙ xp̄s ieiunauit vt exēplū nobis ieiunandi traderet Et tm̄ in ſuo ieiunio non ſolū iſta fuit cā: ſed etiā alie. ſ. oſtēſio ptātis. Iō ieiuniū xp̄i ex aliq̄ pte fuit nobis traditū in exempluꝫ. ſ. ꝙ q: ipſe ieiunauit nos ieiunemus: ⁊ ex aliq̄ pte fuit ad probationē ptātis ſue. Et ex hac parte nō ꝓponit̃ ieiuniū ſuū nobis tanq̄ꝫ imitādū: ſed ſolū ad credēduꝫ. ſ. ꝙ ipſe erat tante ptātis ⁊ dignitatis q̄ꝫte eum iſtud ieiuniū oſtendebat. Et ita eſt in multꝭ geſtis xp̄i que nō ſunt nobis oino imitanda. Sic fuit de tētatōe q: nō ſolū tētatōes repullit ſed etiam tētatori ſe obtulit ⁊ ei occaſionē ad tentādū dedit. Nos autē xp̄m imitari debemus vt ſuſtineamuſ ⁊ ſuperem⁹ diaboli tētationes ſicut ille fecit: ⁊ tm̄ nō debemus nos offerre diabolo vt tētemur: nec ei occaſionē tētandi in tētatiōe tradere qa illud xp̄s egit certus de ſua ptāte: nos autē illud fugere d̄bemus certi de nr̃a infirmitate. ℂ Ad 4m dicēdū: ꝙ ſi vita xp̄i fuiſſet vita ſingularis hois q propter ſe ipꝫ ſolū vel in ſe ipo ſolo vitā ſuaꝫ ordinaret poſſet aliquo mō argui ſi incepiſſet vitā a magna auſteritate ⁊ pfectiōe ⁊ poſtea reduceret ſe. j. oēm auſteritatē ⁊ pfectionē vite ad mediocritatē hominum Nā hoc nō decebat q: recte eēt cōtra eū id qȯ ip̄e dixit Luc̄. 9. ſ. Nemo mittēs manū ad aratrū ⁊ reſpiciēs retro ē aptus regno dei. Fuit tm̄ vita xp̄i q̄ꝫtū ad ea que legūtur tota exēplaris. i. q: ita opat⁹ ē q: volebat nobis exēplū viuendi tradere. Chriſtus aūt iſtruere debebat totū mūdū venturuꝫ ſub lege ſua: in quo quidā futuri erāt viri magne pfectōiſ aliȷ̄ v̄o mediocres. Utroſq; aūt xp̄s inſtruere voluit. Iō in viuēdo non debuit xp̄s tenē ſemp eādē formā ſꝫ q: iterdū altiſſimos ⁊ interdū mediocres docebat: aliqn̄ vitā altā ⁊ aliqn̄ mediocrem tenē debuit. Et iſta mutabilitas nō erat in eo arguēda ſꝫ potius laudāda imo ſi ſp voluiſſet tenē vnicū modū viuēdi ſcꝫ auſteritatꝭ vel mediocritatꝭ nō cōueniēter nos docuiſſet quē p̄ter rōnē ſit q: ſic̄ in celo mot⁹ eius nobis ē tota ſalus: ⁊ ſi q̄eſceret perirēt oia ḡnabilia ⁊ corruptibilia. Cū ḡ ſit motus ille ordinat⁹ ē laudabilior q̄ꝫ q̄es: ita fuit de mutatiōe xp̄i in modo viuēdi q̄ nobis valde ꝓfuit. Et q: plures hoiuꝫ futuri erāt mediocres q̄ꝫ excellētis vite ⁊ ꝓpoſiti xp̄s pauco tpe ſequutus eſt vitā arduam ⁊ ab omnibus ſeparatā: reliq̄ aūt toto tempore vite ſue mediocritatem tenuit.

ℂ An xp̄s ſolū ſemel ieiunauit h̄ ieiuniū vl' pl'ries. Q̄ō. xiiȷ̄.

Queritur an xp̄s ſolū ſemel ieiunauit. xl. diebuſ vl' egerit h̄ plurieſ. ℂ Aliq dn̄t ꝙ pluries h̄ egit lꝫ xp̄s ieiunauit nūc iſtis. xl. dieb⁹ anteq̄ꝫ tentaret̃ q̄ſi diſponēs ſe ad tētationē ſuſtinēdā. Et tm̄ xp̄s nō ſolū nūc tētat⁹ fuit a diabolo ſꝫ ⁊ poſt q: Luc̄. 4. dr̃ ꝙ ꝯſumata oi tētatiōe dia. receſſit ab illo vſq; ad tpſ. Et ſic vr̃ ꝙ alio tpe poſt tētauit eū. Ad ip̄aꝫ ḡ tētationē iteꝝ xp̄s ieiunaret. xl. diebus Pluries ḡ h̄ fecit.

Opinio q̄rundā pª rō.

ℂ Itē pꝫ h̄ efficati⁹: q: xp̄s voluit oſtēdere ſe nō fuiſſe minorē aliquo homine de p̄cedētib⁹ ſꝫ maiorē omnibus: ⁊ tamen moyſes bis fecit iſtud ieiunium. xl. dierū

2ª rō.

ergo etiam xp̄s ſaltem bis hoc faceret. Hoc patet de Moyſe
Deutero. 9. ¶ Dōm q̄ chriſtus ſolum ſemel ieiunauit die-
bus. xl. quia non fuit neč pluries hoc facere. Nā xp̄s facie-
bat hoc ad oñſionē ptātis etiā tñ ſufficienter oñdebat eā ie
2ª rō iunādo ſemel q̈draginta diebus. ¶ Item fecit hoc ad inſtru
ctionē p̄dicatoꝝ ⁊ viroꝝ ꝯtēplatiuoꝝ qui ſe debent a turba
3ª rō ſequeſtrare: ſufficienter tñ oñſum fuit h̄ in illa vice. ¶ Item
xp̄s nō poterat ꝯueniēter facere poſtea tale ieiuniū q: poſtq̄
nunc ieiunauit īcepit hr̄e diſcipulos ⁊ p̄dicare: ⁊ fuit poſtea
ſemp̄ occupatꝰ circa p̄dicationē ⁊ ſanationē langoꝝ: ita vt
interdū xp̄s nō hr̄et tp̄s ad qetem ⁊ ad cibū ſumēdū: ſʒ irru
ebant in eū ⁊ cōpellebāt q̈ſi de mēſa ſurgere Mar. 3. Ita vt
iam nō poſſet in ciuitatibꝰ p̄dicare p̄ turba irruente in eū: ſʒ
p̄dicabat in cāpis ⁊ locis deſertis: ⁊ ꝯueniebāt ad eum vn-
diq̄ Mar. j. Et ſi aliqñ vellet ītrare in vrbē in aliquā domū
turbe ſe cōprimebāt vt irruerēt in eū. Jō qdam ferētes ad eū
paraliticū ⁊ nō potētes ītrare p̄ portā aſcenderūt per tectū
⁊ nudauerūt illud ⁊ ſubmiſerūt grabatū p̄ cordas ante xp̄ʒ.
j. 9. ⁊ Mar. 2. Non poſſet ergo hoc tp̄e xp̄s dimittere turbas
vt ſequeſtraret ſe ad ieiunādū. xl. diebꝰ: q: quocūq̄ iret tur-
be ſeq̄rent eū. Et tñ ieiuniū iſtud ſolitudinē reqrebat: q: ita
ipſe nūc in ſolitudine ieiunauit. Moyſes q̄q̄ cū ieiunauit.
xl. diebꝰ bis in monte fuit extra turbas Exo. 34. ⁊ Deute. 9.
Helias etiā ieiunans. xl. diebꝰ in deſerto fuit. ſ. ambulās p̄ de
ſertū vſq̄ ad mōtē dei. 3. reg. 19. xp̄s tñ iam nō poterat ꝯueni
enter ſe a turba ſegregare: iō non poterat ieiunare ſic. xl. die-
bus maxime q: nō decebat xp̄m tāto tp̄e ceſſare a p̄dicatio-
ne poſtq̄ ſemel cepiſſet q: ſcādalizarent iudei cur hoc fieret
⁊ ēt q: feruor deuotiōis plebis ſequētis xp̄m aliq̄liter tepe-
ſcēt: qđ erat inconueniēs. Jō poſtq̄ xp̄s ſemel cepit p̄dicare
ſemp̄ debuit ꝯtinuar̄ in hoc actu vel officio vſq̄ ad mortem.
Et ſic nō poſſet iam ieiunare. xl. diebꝰ manēdo in deſerto ſic
4ª rō nunc fecit. ¶ Itē nō eſt credēdū q̄ xp̄s ieiunauerit aliq̄ tp̄e:
poſt. xl. diebꝰ aut mult̄ diebꝰ ꝯtinue maneret ſine cibo: quid
iſtud nō eſt ſcriptū ⁊ tñ ſi accidiſſet ſcriptū fuiſſet. ¶ Obȷ̈ci-
etur q̄ multa xp̄s fecit q̄ euāgeliſte nō ſcripſerūt ſicut pʒ Jo
an. 20. ſ. Multa qdē ⁊ alia ſigna fecit ieſus q̄ in hoc lib. ſcri-
pta nō ſunt. Sed h̄ ſcripta ſunt vt credatis q: ieſus ē filiꝰ dei
ita ergo fieri poterat de iſto ieiunio: q̄ fuerit ⁊ nō ſcriptū fue
B rit. ¶ Dōm q̄ nō eſt veriſimile fuiſſe fcm̄: ⁊ nō fuiſſe ſcriptū
Rñdet cum vero obȷ̈cit̄ Joā. xx. dōm q̄ ibi loqtur de opatiōe mira-
obiectōi culoꝝ ipſe ioā. cum dixit multa qdē ⁊ alia ſigna. i. miracula.
Qđ aūt ieiunaret magis cōputat̄ inter mores q̄ inter ſigna
licʒ tñ ibi eſſet miraculū. Jō ex illo dicto ioan. non vr̄ q̄ tale
C ieiuniū obmitteretur cū ſolū loquat̄ ibi de miraculis. ¶ Itē
2ª rō q: eſt magna rō diuerſitat̄ inter opa miraculoꝝ ⁊ tale ieiu-
nium vel ſimiles morales opationes: q: miracula fiebant ad
oſtenſionē ptātis xp̄i. ſ. vt crederet̄ eē deus. Hoc aūt ita p̄ba
batur per triginta miracula ſicut p̄ mille. Uñ etiā ſi xp̄s cen-
tū vicibꝰ mortuos ſuſcitaſſet nō oportebat q̄ oīa illa referē
tur: lʒ ſatis erat referri tres vel q̈ttuor ſuſcitatiōes mortuoꝝ
q: per illas ſufficienter p̄babat̄ eum eē deū. Hoc inuit̄ in al-
legata auc̄tate ioan. 20. ſ. Multa quidē ⁊ alia ſigna fecit ie-
ſus que in hoc libro ſcripta nō ſunt: ſʒ hec ſcripta ſunt vt cre
datis q: ieſus ē filius dei. Quaſi dicat. Nō fuit intētio mea
nec alioꝝ euāgeliſtaꝝ ſcribere miracula xp̄i niſi vt credatur
q: eſt filius dei. i. niſi vt ꝯſtet q̄ eſt filius dei per iſta miracu-
la: ⁊ ſic vos credatis tanq̄ firmiter p̄batū. Et p̄p̄ h̄ iſta ſcri-
pta ſunt. ſ. q: ſufficiebāt ad p̄bandū xp̄m eē filiū dei etiam ſi
alia nō ſcribant̄. Secus aūt de ieiunio. xl. dieꝝ ⁊ de ſimilibꝰ
moralibꝰ inſtructiōibꝰ: q: talia ſunt ad inſtruendū nos ſpāli
ter de aliq̄ magna re. Si aūt nō ſcriberent̄ nihil p̄ficerent cū
ad finē īſtruēdi nos facta eēnt. Et ſic opera aliq̄ xp̄i videren-
tur facta inaniter: q: ad nihil p̄ficerēt. Et h̄ p̄p̄ inopiam ſcri
ptoꝝ. Iſtud aūt eſt valde rōnabile imo q̈ſi abſurdū intelligē
ti: q: ſicut xp̄s oīa ſpāli ꝯſilio ſpūs ſcti operatus eſt: ita ⁊ dei
opatiōe aſſumpti ſunt q̄ ſcriberēt geſta xp̄i: cum euāgeliſte a
deo ſpāl'r eligātur ⁊ ipſi nō ſe ingerāt ad h̄ opus ad Epheſi
os. 4. ⁊ p̄batū eſt. ſ. in p̄logo nr̄o in qbuſdā qōnibꝰ: ⁊ etiam
ipi in ſcribēdo dirigant̄ ſpāl'r a ſpū ſcō dictāte ei ſingula ſcri-
benda. 2. Pe. j. ⁊ ſupra in p̄logo declaratū eſt. Non poterat
eē q̄ xp̄s feciſſet aliqđ opus qđ ſpāliter eēt ad nr̄am īſtructi
onē: ⁊ euāgeliſte illud ſcribē omiſiſſent. Erat tñ tale ieiuniū
p̄p̄ aliquā cām ſpālē īſtructiōis nr̄e ſiue in moribꝰ ſiue in fi
de: cū tā ardua res non fieret ſine aliq̄ magno miſterio. Si ḡ
fuiſſet: ſcriptū fuiſſet: ⁊ tñ nō ſcriptū eſt ergo nō fuit. ¶ Sʒ
obȷ̈ciet̄ q̄ multa alia miracula que xp̄s fecit ad aliqd profici
ebant cū xp̄s nihil faceret inutiliter: ⁊ tñ non fuerūt ſcripta
ita ergo etiā ſi aliqd ieiuniū xp̄i. xl. dierū eēt ad aliquā vtilita
tem forte nō ſcriberet̄. ¶ Dōm q̄ non eſt ſimile: q: miracula
xp̄i q̄ non ſcripta ſunt poterāt p̄ficere ad duo etiā ſi non ſint D
ſcripta. Unoº ad p̄bandū potētiā. Judei eni erant valde du-
ri ad credendū: ⁊ nolebant credē niſi multa ſigna viderent.
De quo xp̄s arguit eos. j. 16. ſ. Gñatio mala ⁊ adultera ſignū
querit. Sic etiā dixit apl's q̄ iudei ſigna petūt ⁊ greci ſapiē-
tiā q̄runt. j. Cor. Et ob hoc vt oīno ſatiſfactū eēt eis q̄ ieſus
eēt filius dei oportebat plura miracula fieri q̄ al's reqreret̄
ad iſtam p̄bationē. Jō cū ioā. ſcriberet euāgeliū grecis ⁊ aſi-
anis ⁊ reliqs gētibꝰ que nō erant tā dure ad credendū ſcri-
pſit eis pauciora miracula q: illa apud ipās gētes ſufficiētē
p̄bationē facerēt: apud iudeos aūt qui ad credēdū erāt du-
riſſimi: xp̄s plura miracula fecit q̄ ſcripta ſunt q: quodāmō
oīa illa erāt nec̄ia ad ꝯuincendā eoꝝ duriciē. ¶ Alit̄ pōt di E
ci q̄ miracula xp̄i erant ad duos fines. ſ. ad p̄bandū ptātem
eius ⁊ ad ſucurrēdū miſerȷ̈s nr̄is. ſ. illoꝝ hoīū qui tūc erāt.
Ad p̄ᵐ iſtoꝝ ſufficiebāt pauca miracula iō euāgeliſte non
ſcripſerunt oīa. Ad 2ᵐ non ſufficiebāt pauca q: ſicut erāt plu F
rimi vexati langoribꝰ ita multe curatiōes erant nec̄ie: ⁊ hoc
q: xp̄s miſerabat̄ oībꝰ languētibꝰ qui fidem ꝯtinebāt ſic pʒ.
j. 9. ſ. Et circuibat ieſus ciuitates p̄dictas euangeliſtaꝝ ⁊ cu
rans oēm langorē ⁊ oēm infirmitatē. Et dr̄ ibi q̄ videns tur
bas miſertus eſt eis: q: erāt vexati ⁊ iacētes ſicut oues non
hñtes paſtorē: ⁊. j. 8. dr̄ q̄ xp̄s oēs male hñtes curauit vt im
pleret̄ quod dictū eſt per Iſaiā p̄phetā. ſ. Ipſe īfirmitates no
ſtras accepit ⁊ egrotatiōes portauit: ⁊ ſic miracula facta ad
iſtum finē erāt vtilia: etiā ſi nō ſcriberent̄: quia ſicut vtilitas
eorū fuit ad tēpus ſcilicet p̄ illis qui vexabātur ita nō opor-
tuit ea ſingilatim ſcribi vt maneret ſemp̄ eoꝝ memoria: dū
tamē tāta ſcriberent̄ quāta ad oſtēſionē ſue poteſtat̄ ſuffice-
rent. De ceteris autē ſatis erat fieri mentionē in generali ſic
oēs euangeliſte fecerūt. Et ſic lʒ oīa miracula xp̄i nō ſint ſcri
pta oīa tamē poſuerūt tātū quantū ipſe ea p̄ficere voluit. Se
cus aūt de ieiunio. xl. dierū ⁊ ſimilibꝰ inſtructiōibꝰ moralibꝰ
q: iſta non erāt niſi p̄pter aliqđ ſpāle miſteriū vel p̄pter īſtru
ctionē moralē iō ſi non ſcriberent̄ periret fructꝰ eoꝝ. Nō ta-
men pōt rōnabiliter credi q̄ aliqd xp̄s fecerit ad noſtrā īſtru
ctionē q̄ p̄ierit. Iſta tamē nō ſunt ſcripta. Jō dōm q̄ nunq̄
facta fuerunt. Et ſic ſolū ſemel xp̄s ieiunauit. xl. diebus cum
ſolū ſemel hoc ſcriptū ſit. De alȷ̈s ieiunȷ̈s dicēdū eſt q̄ xp̄s
poſtq̄ p̄dicare cepit ieiunauit oīa ieiunia q̄ iudei obſ̄uabāt.
Et tñ de illis nō ſcriptū eſt q̄ chriſtꝰ ieiunauerit illa q: non
ptinebant ad legē nouā. De quo magis dictū fuit ſupra in q̄
dam qōne. ¶ Alia quoq̄ parua ieiunia interdū xp̄s faceret
vltra ea que erāt in lege veteri lʒ hoc an fuerit non cōſtet. Et
tamē dato q̄ fuerit nō oportebat q̄ ſcriberet̄ q: non erat ne
ceſſe ſcribi oīa geſta xp̄i ſed ſolū ea que importabāt aliquod
ſpeciale miſteriū vel fiebāt ad aliquā ſpālem inſtructionē in
moribus ad quod nō facerēt aliq̄ parua ieiunia que chriſtus
interdū ex ſuperogatiōe legis veteris faceret. Sicut etiā in
ter nos quottidie hoīes mediocres ⁊ etiā īperfecti ieiunant
ex deuotiōe aliqd qđ eſt ſuperogatiōis. ¶ Ad p̄mum argᵐ G
dicēdū q̄ xp̄s poſtea tentatus eſt licʒ illa tentatio non fuerit
talis ſicut iſta vt dicet̄. j. in quadā q̄ſtione. Ideo etiā ſi ieiuni
um eēt cōueniēs fieri ante tētationē iſtā non oportet q̄ fie-
ret ante aliā: maxime q: iſtud ieiuniū nō fuit factū tanq̄ pre
paratio ad tētationē: q̈ſi xp̄s aliqua preparatione indigeret:
ſed fuit ad inſtructionē noſtrā ⁊ p̄pter alias cauſas de qbꝰ
ſupra in iſta q̄ſtione ⁊ in alȷ̈s: ⁊ ſuffecit ad hoc ſemel factū
fuiſſe illud ieiuniū. Ideo dato q̄ xp̄s poſtea tētaret̄ non fuit
neceſſe q̄ p̄mitteret ieiuniū. Et dato q̄ aliqđ p̄mitteret non
oportebat q̄ maneret. xl. diebus ſine cibo ſicut nunc de quo
ieiunio hic querimus. ¶ Ad ſcōm dicēdum q̄ non fuit ne- H
ceſſe chriſtū ieiunare. xl. diebus bis ſicut fecit moyſes: q: xp̄s
faciebat h̄ ſpecialiter ad oſtendēdū virtutē ſuā: ⁊ tamē ſuf-
ficiebat ſemel hoc facere ſicut ſi milleſies egiſſet: qa vt ſupra
dictum eſt in quadam qōne non poterat manere quis. xl. die
bus ſine cibo niſi miraculoſe: miraculum aūt fit ex pōa infi
nita ideo non habet terminum. j. quē claudat̄. Unde p̄ eādē
pōā per quā qs pōt manere ſine cibo. xl. diebꝰ pōt manere
mille annis. Et non eſt maius miraculū vnū q̄ alteꝝ: lʒ effe
ctus in ſe

ctus in ſe maioꝛ ſit. Et qḋlibet miraculū oſtendit potentiam
infinitam: iō ita oñdetur per vnū miraculum ſicut per mille.
Jſta fuit cauſa vt ſupꝛa dicebatur quare non fuerunt ſcripta
oīa miracula xp̄i per euāgeliſtas. ſ. qꝛ ad ꝓbandū potētiā ei⁹
infinitā ⁊ ꝙ ipſe eēt filius dei ita ſufficiebat ꝙ ſolū ſcriberē-
tur miracula q̄ ſcripta ſunt ſicut ſi ſcriberent̄ decē millia. Jta
ḡ nūc de ieiunio .xl. dierū: qꝛ nō fuit maius bis idē ieiunaſſe
q̄ȝ ſemel: ſed fuiſſet maius ieiunaſſe qnq̄ginta dieb⁹ ſemel q̄ȝ
ieiunaſſe .xl. dieb⁹ q̄ter. Nā lȝ nō eēt maius in ptāte eēt tam
maius in honoꝛe. ſ. qꝛ deus vellet iſtū ieiunātē qnq̄ginta di-
ebus magis honoꝛare q̄ȝ alios cū maioꝛi tp̄e ſine cibo eū ſu-
ſtentaret. Et pp̄ h̄ dictū fuit. ſ̄. in q̄dā. q. ꝙ xp̄s noluit exce-
dere .xl. dies in ieiunio ne p̄ h̄ dia. argueret eū eē filiū dei ⁊ tē
tare nollet. Et tñ moyſes ieiunauerat bis .xl. ⁊ ſic reputabat̄
maius ieiunare .xliiij. dieb⁹ q̄ȝ ieiunare .xl. dieb⁹ bis quia alio
quin dia. nō reputaret xp̄m maioꝛē moyſe q̄ ieiunauerat .xl.
dieb⁹ bis. Eadē rō eſt Chꝛiſo. ſup̄ matthe. dicētis ꝙ xp̄s non
ieiunauit vltra .xl. dies ne carnis aſſumptio icredibilis puta
retur. Et tamen ſi ieiunaret .xlv. diebus non reputaret̄ mai-
uſ q̄ȝ ieiunare .xl. diebus bis non putaretur in credibilis car
nis aſſumptio cum moyſes qui erat purus homo ieiunaue
rit .xl. dieb⁹ bis. Et ſic nō opoꝛtuit ꝙ xp̄s iſtud ieiuniū face-
ret bis etiam ſi moyſes illud decies feciſſet.

¶ Quid faciebat chꝛiſtus in deſerto his .xl. diebus cuȝ ibi
ſolus eſſet. Queſtio. XV.

Queritur qd faciebat xp̄s in hijs .xl. dieb⁹ in d̄ſer
to cū ſolus eēt. ¶ Aliq dicūt ꝙ de regi
onib⁹ circunſtātib⁹ veniebāt aliq ad eū vt audirēt v̄buȝ ipſi⁹
A vel vt ſanarētur a lāgoꝛib⁹: qꝛ vbicūqȝ ille eēt q̄rebant eum.
Impugnat̄ ꝑdicta opinio. ꝑͣ rō. ¶ Dōm ꝙ nō eſt veꝝ: nemo eniȝ loquut⁹ eſt xp̄o in iſtis .xl.
dieb⁹: ſed erat in ſolitudine. Et pȝ qꝛ mar. j. dr̄ ꝙ tētabat̄ a ſa-
thana eratqȝ cū beſtijs. i. in illo deſerto in q̄ xp̄s manebat. Et
ſic erat locus ille ſegregat⁹ ab hoīum cōicatiōe: qꝛ loca in q-
bus hoīes ſolēt ꝯuerſari nō ſunt plena beſtijs cū beſtie fugi-
ant illa loca pp̄ hoīem vel hō pp̄ beſtias lȝ magis beſtia fu-
giat pp̄ hoīeȝ: qꝛ deus poſuit terroꝛē hoīs ſup̄ oēs beſtias vt
viſo eo fugiāt. Sic dr̄ geñ. 9. ſ. terroꝛ veſter atqȝ tremoꝛ ſit ſu-
p̄ cūcta aīalia terre ⁊ ſup̄ oēs volucres celi. Jſtud dedit deuſ
hoī ēt poſt pctm̄ in remediū vt poſſet viuere in t̄ra: qꝛ al's be
ſtie deuoꝛaſſent eū ⁊ nō potuiſſet viuē pp̄ multitudinē beſti
arū. Jſtud ḡ deſertū in q̄ xp̄s erat ſegregatū erat oīno a ꝯuer
ſatiōe hoīum. Et ſic nulli ad eū ꝯfluerēt nec ſcirēt eū ibi ma-
nere. ¶ Jtē pȝ h̄ ex intētiōe xp̄i qꝛ xp̄s tp̄e hoc ieiunij nolu-
B 2ͣ rō. it manere ſequeſtrat⁹ a turbis qꝛ al's non fuiſſet neceͤ ꝙ iuiſ
ſet in deſertū ad ieiunandū qꝛ poſſet ieiunare in vꝛbe. Nulli
C 3ͣ rō. ḡ ꝯueniebāt ad eū illuc. ¶ Jtē qꝛ xp̄s voluit ire in deſertum
vt ibi ſolitariū diab. tētaret ad quē tētādū nō hr̄et occaſionē
in vrbib⁹. Si tñ ad eū multi ꝯuenirēt manēdo in d̄ſerto erat
q̄ſi in medio vꝛbiū: iō ibi dia. nō hr̄et opoꝛtunitatē tētādi eū.
D 4ͣ rō ¶ Jtē qꝛ cā ꝑcipua q̄re xp̄s iuit in deſertū fuit vt poſtq̄ȝ ieiu
naret ⁊ eſuriret nō hr̄et ibi cibos ⁊ dia. hr̄et occaſionē tentā
di eū dicēdo dic vt lapides iſti panes fiāt. Si tñ ad xp̄m mul
ti ꝯfluerēt in deſerto illiſ dieb⁹ ipſi afferrēt ſecū cibos ad vſuſ
ſuos ⁊ de illis comedē poſſet xp̄ſ qñ eſuriret ⁊ nō opoꝛtebat
ꝙ lapides ꝯuerteret in panē: nec ēt diabo. iſtō ſuaderet data
E 5ͣ rō opoꝛtunitate tā facili ad hn̄dū cibos. ¶ Jtē pȝ qꝛ ſi ꝯfluerēt
aliq ad xp̄m in deſ̄to a qb⁹ poſſet hr̄e cibos qñ eſuriuit: pete
ret ab eis vel ipſe eo nō petēte offerrēt. Et ſic qñ eſuriret nō
opoꝛteret ꝙ angeli miniſtrarēt ei: qꝛ diuinū auxiliū nō dȝ ex
pectari pꝛo reb⁹ nr̄is cōibus niſi qñ pōa humana defficit qꝛ
al's eēt tētare deū ſicut dixit demoni ſuadēti ei ꝙ mitteret ſe
de pinaculo tēpli deoꝛſum. j. in lr̄a. Angeli tñ miniſtrauerūt
hic xp̄o poſt tētationē: ḡ videt̄ ꝙ nō erat pꝛōptū aliūde pꝛo
F 6ͣ rō tunc hr̄e cibos. Et ſic nō cōfluebāt aliq ad xp̄m qꝛ al's ab il-
lis poſſet hr̄e cibos. Jtē motiuū iſtoꝝ nō erat ꝯueniēs. ſ. ꝙ cō
fluerēt aliq ad xp̄m vt audirēt verbū eius: qꝛ xp̄s nōdū ince
perat ꝑdicare ſȝ finita tētatiōe redijt de deſ̄to in nazareth: ⁊
inde iuit in capharnaū. Et dr̄ ꝙ ibi cepit ꝑdicare dicēs peni-
tētiā agite vt pȝ. j. in lr̄a. Ante h̄ ḡ nulli ad eū ꝯuenirēt vt au
dirent verbū ei⁹ qꝛ nōdū ꝑdicauerat ⁊ neſciebāt an aliqñ ꝑ-
dicaturus eēt imo potius putarent ꝙ nunq̄ȝ ꝑdicaret qꝛ illi
qui cognoſcebāt eū ſciebāt ꝙ lr̄as nunq̄ȝ didicerat iō nō ex-
pectabāt ſapiam de oꝛe eius. Vñ qñ viderūt eū ꝑdicare cōci-
ues ⁊ cognati admirati ſūt marci. 6. ſ. Et multi audientes ad
mirabant̄ in doctrina eius dicētes. Vñ huic hec oīa: ⁊ q̄ eſt
ſapia q̄ data eſt illi. ¶ Jtē nemo ad xp̄m veniret pp̄ curatio-
G 7ͣ rō nes moꝛboꝝ qꝛ nōdū fecerat aliq̄ miracula ſȝ initiū ſuoꝝ fu
it in chana galilee in cōuerſiōe aq̄ in vinū. Joā. 2. ſ. Hoc fecit
initiū ieſus ſignoꝝ ſuoꝝ. Jllud tñ fuit poſt h̄ qꝛ tūc habebat
xp̄s diſcipulos. e. c. ſ. Et crediderūt in eū diſcipuli eius. Et ite
rum. ſ. Vocatus eſt ieſus ⁊ diſcipuli eius ad nuptias. ſ. ad il-
las in qb⁹ ꝯuertit aquā in vinū. Et tñ nūc nō hēbat diſcipu-
H los qꝛ nōdum ceperat ꝑdicar̄ nec vocare eos ſȝ poſt hoc vo-
cauit vt pȝ. j. in lr̄a. Nullus ḡ ad xp̄m veniret pp̄ miracula
dum erat in deſerto: ⁊ ſic dōm ꝙ xp̄us ſolitarius fuit hijs .xl.
dieb⁹ ⁊ nemo ei loquut⁹ eſt. ¶ Alij dicūt ꝙ xp̄s h̄ tp̄e loque
Rn̄ſio ad opiones. ꝑͣ rō. bat̄ cum angelis ⁊ cōuerſabat̄ cū eis: ⁊ ita non erat ei locus
ocij. ¶ Dōm ꝙ nō ꝯuerſabat̄ cū angelis. Veꝝ eſt eniȝ ꝙ an
geli ſemp̄ fuerūt ad miniſteriū oīum electoꝝ. Ad hebꝛe. j. ſcȝ.
Oēs ſunt adminiſtratoꝛij ſp̄us in miniſteriū miſſi pp̄ eoſ qui
hereditatē capiūt ſalutis. Cū ḡ xp̄s eſſet caput ⁊ dñs oīum
lectoꝛū inq̄ȝtū hō angeli colloq̄rent̄ ei cū ip̄e hr̄et in ſe aliqd
maius per qȯ erat dñs angeloꝝ. ſ. qꝛ deus erat. Jō non ē dā-
dum xp̄o tāq̄ȝ in magnā cōſolationē ⁊ gaudiū qꝛ angeli co-
loq̄rent̄ ei. Hoc aūt veꝝ ē niſi aliqñ placeret deitati hōineȝ
xp̄m q̄ſi relinq̄re ſibi ipſi. i. vt affligeret̄ ſicut affligi poterat
vnus hō ex infirmitate humana. Et tūc xp̄s lȝ abſolute eſſet
maioꝛ oībus angelis tñ q̄ȝtū ad humanitatē a ſumptā conſi
derat̄ ſine vnione minoꝛ erat angelis qꝛ ſp̄es humana nō ē
eq̄lis ꝑfectiōis cū angelis: lȝ ex gr̄a aliqñ ſit hō maioꝛ vel eq̄
lis angelo. j. 22. Et nō q̄ȝtū ad id in quo xp̄s erat minoꝛ ange
lis ⁊ affligebat̄ ⁊ placebat deitati ꝙ nō redundaret aliquod
gaudiū in partē iferioꝛē xp̄i ex gaudio aīe vnite poterat tam̄
xp̄s affligi valde ⁊ idigē ꝯſolatiōe angeloꝝ ſic factū eſt tēpo
re paſſiōis. Luc. 22. ſ. apparuit illi angelus de celo ꝯfoꝛtāſ eū
⁊ fact⁹ in agonia ꝓlixius oꝛabat. Et fact⁹ eſt ſudoꝛ eius ſicut
gutte ſanguiniſ decurrētis in terrā. Nūc aūt nō erat xp̄ſ i ali
qua afflictiōe iō nō erat ſibi necīa cōſolatio aliq̄ vel cōuerſa
tio angeloꝝ. Jō nunq̄ȝ legimus ꝙ angeli ꝯſolati fuerint xp̄ȝ
niſi illa vice: qꝛ tūc fuit maxima afflictio ſua ſm̄ carnē. Et ſic
non ē ſatis ꝯueniēs dici nūc ꝙ angeli ꝯuerſarentur cum eo.
¶ Jtē pȝ magis. j. in lr̄a. Nam deſcribit matth. totā tētatio- I
nem xp̄i ⁊ in fine dicit. Tūc reliq̄t eū dia. ⁊ ecce angeli acceſ 2ͣ rō.
ſerūt ⁊ miniſtrabāt ei. Et ſic vr̄ ꝙ ante h̄ angeli nō erāt cuȝ
eo ſed tūc venerūt q̄ſi ex necītate quadā ad poꝛtādū ei cibos K
⁊ ſic nō vr̄ dōȝ ꝙ his .xl. dieb⁹ cū angelis ꝯuerſat⁹ ſit. ¶ Di L
cendū igit̄ ꝙ hijs dieb⁹ vacauit oꝛōni. Nā xp̄s qñcunqȝ ha
bebat locū ita vt nō occuparet̄ a turba ſecedebat in loca de-
ſerta ⁊ oꝛabat ſic dr̄. j. 14. ſ. Et dimiſſa turba aſcēdit in mōtē
ſolus oꝛare. Et mar. j. dr̄. Diluculo valde ꝯſurgens egreſſus
abijt in deſertū locū ibiqȝ oꝛabat. Nūc aūt qꝛ erat ſibi opoꝛtu
nitas ad h̄ vacaret ſemp̄ oꝛōni quam multum deſiderabat.
¶ Sed dicet̄ quō tāto tp̄e xp̄s oꝛaret. ſ. q̄draginta diebuſ qꝛ
iſtud erat. ſ. oēȝ i modū. ¶ Dōm ꝙ oꝛō ſm̄ ſe valde bona ē
cum ſit q̄dā eleuatio mētis in deū: ⁊ p̄ eā hō ꝯiūgit̄ deo. Vñ
ſi hō poſſet ſemp̄ dēret manē in oꝛōne: ſic dr̄ Luc. 14. ſ. opꝫtet
ſemp̄ oꝛare ⁊ nō deficē. Ceſſat tñ hō ab oꝛōne qꝛ humana in
firmitas nō pōt illā attētionē in deū tollerare niſi ad paucuȝ
tp̄s: xp̄s aūt erat dñs nāe ſue ⁊ poterat ſemp̄ manē ſine cibo
⁊ potu ⁊ ſemp̄ attēt⁹ circa eādē rē ⁊ ꝯſeruaret̄ in eo nā hūa
na in ſua itegritate: qꝛ in hijs nō laboꝛaret. Jō potuiſſet ma-
nere p̄ decē ānos aut q̄ȝtū voluiſſet ſemp̄ in oꝛōne ⁊ ꝙ non
minueret̄ i eo aliqd de ardoꝛe vel attētiōe. Jta ḡ nūc p̄ iſtos
.xl. dies xp̄s oꝛaret. Et nō erat aliqȯ mirabile ꝙ tanto tp̄e oꝛa
ret. Nā ēt qñ ꝯuerſabat̄ iter turbas qñcūqȝ poterat ad oꝛō-
neȝ ſe ꝯferebat: ⁊ interdū manebat totꝫ noctibus in oꝛōne ni
hil doꝛmiēs ſic pȝ Luc. 6. ſ. fcm̄ eſt in dieb⁹ illis exijt in mōtē
ſolus oꝛare ⁊ erat p̄noctās i oꝛōne dei. Et cuȝ dies fcūs eēt
vocauit diſcipulos ſuos. Pernoctare āt ē tota nocte in aliq̄
opere manē: ſicut dr̄ aliqs p̄noctaſſe i taberna qꝛ tota nocte
māſit in taberna bibēs ex̄ de accu. c. Si ꝯſtiterit. Sic ḡ dice-
bat̄ xp̄s p̄noctare i oꝛōne. i. p̄ totā noctē manē in oꝛōne. Et
nō ē icōueniēs nec mirandū aliqȯ ꝙ iſtud facēt ēt p̄ mille di
es ſi ſolus manēt. ¶ Jſta oꝛō xp̄i pꝛoficēt ad multa. ¶ Pri- M
mo qꝛ pꝛo ſe ipſo mereri poterat per eam. Nam vt ſupꝛa di-
ctum eſt in quadam queſtione chꝛiſtus meruit per actus ſu
os ⁊ maxime per paſſionē impaſſibilitatem anime ⁊ immoꝛ
talitatem ſuam ⁊ exaltationem nature humane ⁊ diuulgati
onem ſui nominis per totuȝ oꝛbem ⁊ ſimilia. Et quia oꝛatio
eſt vnū de opib⁹ valde meritoꝛijs p̄ eā xp̄s meret̄ aliqd de ꝑ
dictis

dictis. ¶ 2° oõ xp̄i pficiebat nobis: q2 ipe cõmendabat nos deo pr̄i ⁊ p h̄ iſtant orabat. Joã. 17. ſ. Ego p eis rogo nõ pro mũdo. Et pr̄ ſcifica eos in noie tuo q̄s dediſti mihi. Et iteruz. Non pro his rogo tm̄ ſ3 pro eis q crediturí ſunt p v̄bũ eorũ in me. Et in toto illo capl'o nihil fac̄ niſi rogare prẽ pro nobis. Oratio aũt xp̄i exaudita eſt pp ipſi⁹ reuerẽtiã: q2 ẽt apõ deũ prẽm fuit xp̄s hõ eſtimat⁹ reuerẽdus. ſ. ea q̄ in toto orbe ſunt ad hebre. 5. ſ. Preces ⁊ ſupplicatiões cum clamore valido ⁊ lachrymis offerẽs: exaudit⁹ eſt pro ſua reuerẽtia. Et ſic
O iſta oõ xp̄i erat multũ neccia nobis ſicut paſſio xp̄i ⁊ ceteri act⁹ eius qui ad vtilitatẽ nr̄az fuerũt. ¶ 3° fuit oõ xp̄i iſta pficiens ad exẽplũ. ſ. vt ſemp debeamus orare ⁊ nũq̄ deficere Luc. 18. Et l3 nos ex ifirmitate carnis nõ poſſimus in oõne per longũ tp̄s manere ſicut xp̄s: ſaltẽ oremus iux̄ nr̄am poſſibilitatẽ. Q2 xp̄s ẽ nobis exẽplar nõ eq̄litat̃ ſ3 excellentie in oĩb⁹ reb⁹. Jõ non debemus nos conari adeq̄re xp̄m in aliq̄ opere ſ3 ſolũ imitari eũ in illo. Sic p3 de ieiunio. xl. dierũ ſine cibo: q2 nos ieiunare debemus. xl. dieb⁹ ſicut xp̄s nõ tm̄ ſine cibo ſicut ipſe. Sic ẽt de tẽtatiõe q2 debem⁹ repellẽ tẽtatiões ſicut ipſe repulit: nõ tm̄ debemus nos offerre demoni vt nos
P tẽtet ⁊ oportunitatẽ ſibi preſtare ſicut xp̄s fecit. ¶ 4° pfuit iſta oõ xp̄i ſpãl'r pro p̄dicatiõib⁹ ⁊ viris ɔtẽplatiuis. Nã vt ſup dcm̄ eſt. xp̄s volebat hic dare formã p̄dicatorib⁹ q̄l'r ſe haberẽt anteq̃ p̄dicaret. Et ad h̄ voluit p̄us recedẽ in deſertũ vt ibi oõni ⁊ cõtẽplatiõi vacaret. Ut p h̄ diſcant p̄dicatores q antẽq̃ p̄dicẽt ⁊ ẽt poſtq̃ ſumpſerint offm̄ p̄dicãdi debent vacare ɔtẽplatiõi: ⁊ ſeq̄ſtrare ſe valde a popularib⁹ occupatiõib⁹ ⁊ negotijs. Q2 ſi nemo deo militãs iplicat ſe negotijs ſecularib⁹. i. iplicaf ſe d3. 2. ad Thim̄. 2. a fortiori ille q ſpũal'r deo militat. ſ. p̄dicator ⁊ vir ɔtẽplatiuus d3 ſe valde ab oĩb⁹ pp̄larib⁹ occupatiõib⁹ ſubtrahẽ ⁊ in oõne tp̄a ſua expẽdere.
Q ¶ Al'r põt dici q h̄ tp̄e. xl. dieꝝ xp̄s vacauit ſoli ɔtẽplatiõi felicitat̃: ita vt tot⁹ deitati intẽderet p cui⁹ clarã viſionez bõ btũs fit. ¶ Sed obijcif q xp̄s non poſſet nũc ſe circa h̄ occupare q2 nihil nouũ erat h̄ in xp̄o: nec oportebat q ab aliq̄bus exteriorib⁹ occupatiõibus xp̄s ceſſaret ad h̄ q occuparef circa viſionẽ dei clarã ſm̄ quã ipe erat be. Q̄ õ p3: q2 dicimus xp̄m ab inſtãti ɔceptiõis ſue fuiſſe veꝝ cõphenſorez ⁊ beatũ ⁊ ſemp fuiſſe in p̄ria l3 videref ẽe in via q̄tũ ad eos q ſola exteriora eius ɔſiderabãt. Et q2 nullũ tp̄s eſt q̄tũcunq̃ paruũ in q̄ bti nõ fruanf diuina eẽntia clare viſa q2 al's p illo tp̄e ceſſarẽt ẽe bti. nec ẽ erat dici q nullũ fuerit tp̄s in quo xp̄s nõ hr̄et iſtã clarã viſionẽ ſm̄ quaz erat btũs. Et ſic non
R optebat q xp̄s aliq̄ tp̄e ceſſaret ab alijs actib⁹ vt ſe ɔferret ad hãc btificã viſionẽ. ¶ Dõm veꝝ ẽe q xp̄s hũit oĩ tp̄e iſtã viſionẽ vl' ɔtẽplationẽ. Un̄ ⁊ in dormiẽdo: non min⁹ erat btũs q̃ vigilãdo. Q2 nõ ipediebaf illa viſio. Jn paſſione q̃q3 ſua i qua fuit acerrimus dolor nõ fuit vllomõ pturbata iſta viſio nec ſũma delectatio q̄ ex ea ſeqtur in aliq̄ diminuta eſt. Hoc aũt erat q2 felicitas xp̄i erat per vnionẽ aie ſue ad verbũ qõ ab ea ſemp clare videbaf. Et iõ nec ẽ erat aiam xp̄i ſemp eſſe felicẽ. Jſtõ aũt erat q̄tũ ad portionẽ ſupiorez aie ſm̄ quã hõ eſt capax dei: ⁊ q̄tũ ad illã non ẽ aia alligata organo. Et ſic ea q̄ ad corp⁹ ptinebãt: nõ ptinebãt ad iſtã ptẽ ſuperiorẽ aie vn̄ nõ ipediebaf felicitas illi⁹ partis pp cruciat⁹ corpis. Aia tm̄ q̄tũ ad portionẽ inferiorẽ ẽ alligata organis. Et q̄tuz ad illã ptẽ fit leticia ⁊ triſtitia dolor ⁊ gaudiũ ⁊ mot⁹ ſci in pte ſenſitiua ipediũt trãq̄litatẽ iſtius ptis aie. Et ſic poterat xp̄s ſm̄ vnã ptẽ aie ẽe felix p viſionẽ btificã nõ ipeditã: ⁊ ſm̄ aliam tollerare dolores. An vero dr̄ia iſta in hoie xp̄o proueniret ex nãli dr̄ia ipaꝝ portionũ aie vel ex ipaſſibilitate collata aie xp̄i: aut ex aliq̄ alio diuino munere dclarabif. q̄. 26. Jſta aũt felicitas aie xp̄i ſm̄ portionẽ ſupiorẽ vndecũq̃ ei pueniret nunq̃ ipediebaf p aliq̄s act⁹ exteriores nec p ſomniũ q2 in ſomnio nõ ligaf aia nr̄a niſi inq̄tũ ɔſideratio fit p fantaſmata q̄ in ſomnio turbanf. Felicitas aũt aie xp̄i nõ erat p cõtẽplationẽ alicui⁹ fantaſmat̃ ſed p viſionẽ in v̄bo. Jõ aia non erat magis ligata q̄tũ ad iſtã viſionẽ in ſomno q̃ in vigilia. Et ſic nõ optebat q xp̄s diuerteret a ceteris actib⁹ exteriorib⁹ vel occupatiõib⁹ ad h̄ vt ſe ɔuerteret ad viſionẽ btificã ſed dicim⁹ q nũc poterat ſpãl'r frui deo ita vt bonũ fruitiõis redundaret aliq̄ mõ in partẽ ſenſitiuã: ſicut dicim⁹ q in p̄ria ex beatitudine aie redũdabit aliqd in corp⁹. Ad h̄ aũt q hõ ſm̄ portionẽ iferiorẽ aie pcipiat aliqd de illa redũdãtia o3 q ceſſet a ceteris exteriorib⁹: ⁊ tũc nõ ſolũ erit gaudiũ beatiſicum in aia q̄ directe eſt ſ'bm eius ſ3 ẽt aliquo⁹ erit in corpore p redundãtiã. Jn xp̄o aũt nõ erat iſta redũdãtia qñ ipe inf hoies ɔuerſabaf q2 ſic nõ eſuriret nec ſitiret nec aliqd putaref. Potuit tm̄ qñcũq̃ vellet iſtã redũdãtiã hr̄e: ⁊ ad h̄ oportebat q a ceteris exteriorib⁹ vacaret vt portio inferior illi redundãti bono atẽta ẽe poſſet. Et iſtud tp̄s. xl. dieꝝ erat cõueniens ad h̄ q2 xp̄s tũc ab oĩb⁹ exteriorib⁹ ceſſabat. An tm̄ xp̄s aliqñ du3 vixit inter nos hũerit talẽ habitudinẽ p redũdantiã i portionẽ iferiorẽ aſſerere nõ audem⁹: q2 nec legim⁹ nec rõne ɔuincim⁹. Si tm̄ aliqñ hũit talẽ redundãtiã dõm q illa non fuerit ɔſumata felicitas corpis q2 tũc hũiſſet xp̄s dotes corpiſ. ſ. imortalitatẽ ipaſſibilitatẽ agilitatẽ. Et tm̄ ɔſtat q nõ fuerũt in eo pfecte cũ vere paſſus ⁊ mortu⁹ fuerit. Jõ magis dõs ẽ q. ſ. dicebaf. ſ. q xp̄s hijs. xl. dieb⁹ oõni vacabat.

¶ An fuit ɔueniẽs xp̄z ieiunare ita auſtere. Q̄. XVI.

Querit an fuit ɔueniẽs xp̄z ieiunare ita auſtẽ. ſ. q xl. dieb⁹ ſine cibo manẽt. ¶ Quidã dicunt q nõ fuit ɔueniẽs q2 xp̄s nõ debuit hr̄e vitã auſterã ſicut ioã. — Opinio quorundam pa rõ.
dixit. J. xj. q venit Joã. nõ mãducãs nec bibẽs: ⁊ venit filius hoĩs mãducãs ⁊ bibẽs. Et ita tenẽt doctores q xp̄s nõ debuit hr̄e vitã auſterã vt p3 p ſcm̄ tho. 3. p. ſũ. q. 4. ar. 2. ¶ Jtẽ nõ pficiebat ieiuniũ iſtud ad oñdẽdũ potẽtiã: q2 p miracula q̄ xp̄s fecit ſufficienf imo pluſq̃ ſufficiẽter oñdebaf ei⁹ potẽtia: maxie q2 iſtud ieiuniũ nõ ita clare oñdebat potẽtiã eius ſic miracula: cũ moyſes ⁊ helias ſil'r ieiunauerint. ¶ Jtẽ nõ erat ad exẽplũ: q2 nemo xp̄z ſeq d3 in tali ieiunio: ⁊ ſic ad nihil videbaf vtile iſtud ieiuniũ. ¶ Dõm q fuit valde ɔueniẽs xp̄z manẽ. xl. dieb⁹ ſine cibo pp cãs expreſſas. ſ. in q̄dã q̃õne de h̄: ⁊ maxie erat h̄ ad oñdẽdũ põaz vel dignitatẽ xp̄i q̄ nõ oñderef ſi xp̄s ieiunaſſet ſic nos ieiunam⁹. ¶ S3 obijcief q moyſes ⁊ helias ſic ieiunauerũt. ¶ Rñdit Chriſo. ſup mat. q illi ieiunãtes eſuriebãt ⁊ ſuſtinebãt: xp̄s aũt. xl. dieb⁹ non eſurijt ſ3 poſtea. ¶ Dõs tm̄ q h̄ poſitio nõ multũ placet ppt cãs expſſas. ſ. i q̄dã. q. Jte3 dato q ſic fuiſſet nõ ɔſtaret tm̄ an xp̄s nõ eſurierit: ⁊ illi eſurierit cũ ſcriptura h̄ nõ expmat nec poſſit ad h̄ hr̄i rõ ɔuicẽs. ſ. q illi eſurierint. ¶ Dõs eſt q iſtõ ptinebat ad põaz ⁊ dignitatẽ xp̄i. De dignitate p3 q2 p h̄ ſaltẽ apparebat q ipe nõ fuerat minor moyſe ⁊ helia: q2 illõ qõ in eis fuit excelẽtiſſimũ ⁊ admirãdũ fuit q̃q3 in xp̄o. Ptãs ãt eius ɔſiſtit in h̄ q2 illi pmanebãt ſolo munẽ dei: xp̄s aũt p ſe ipm̄ hebat v̄tutẽ ſm̄ quã manẽt quãdiu vellet nõ mãducãs nec bibẽs. Et i. h̄ maior erat illis. ¶ S3 obijcief q iſtõ nõ cõſtabat: q ita poterat putari de xp̄o q nõ v̄tute ſua ſed munẽ dei ſic moyſes ſine cibo mãſerit. ¶ Dõm q eo tp̄e q̄ xp̄s ieiunauit nõ ɔſtabat an h̄ facẽt v̄tute dei vel i ſe hr̄et v̄tutẽ ad h̄ cũ nulla adhuc miracula feciſſet p q̄ ei⁹ oñderef diuinitas: l3 in eo aliq̄ ſigna pceſſiſſent: ſic apparitio ſpũs ſci q̄ forte paucis nota erat. Nũc tñ cũ nobis ɔſtet eũ ẽe deũ ɔſtat q ieiunium illõ v̄tute ſua faciebat: ⁊ vt nob pficẽt ipe ieiuniũ illõ faciebat. Un̄ l3 tũc nõ ɔſtaret p illõ ieiuniũ aliqd de eius ptãte ſat̃ ẽ q aliqñ ɔſtare poſſet ſic nũc fit. ¶ Cauſa tm̄ p̄cipua q̄re xp̄s debuit tot dieb⁹ ſine cibo manẽ fuit vt daret occaſionez diabolo ad ſe tẽtãdũ. Tẽtatio aũt duplex diaboli. ſ. pa ⁊ 2a fuit ad cogñoſcẽdũ an xp̄s eẽt fili⁹ dei. Nã i vtraq̃ dixit ſi fili⁹ dei es ⁊c. Si aũt xp̄s ieiunaret pluſq̃. xl. dieb⁹ dia. vidẽs eũ oĩbus pcedẽtib⁹ maiorẽ putaret eũ ẽe filiũ dei ⁊ nõ audẽt ip̄m tẽtare iõ noluit. xl. dies excedẽ. Si aũt ieiunaſſet duob⁹ vl' tribus dieb⁹ q̃ vn⁹ hõ nãl'r poſſet a cibo abſtinẽ ⁊ eſuriret poſt illos: dia. nõ hr̄et aliquã cãz tẽtãdi vl' dubitãdi an eẽt fili⁹ dei cũ nihil mai⁹ i eo q̃ i qbuſcũq̃ hoĩb⁹ apperet. Jõ nõ tẽtaret eũ de h̄. Si ãt ieiunaret: qndeci vl' viginti dieb⁹: dia. putaret iſtũ ẽe hoiez alicui⁹ dignitat̃: cũ de⁹ illũ ſupnãl'r ɔſuaret. Q2 tm̄ moyſes ⁊ helias magl' fuiſſent ɔſuati. ſ. xl. dieb⁹ ⁊ neuter eoruz erat fili⁹ dei nõ hr̄et cãm dubitãdi an iſte eẽt fili⁹ dei. Jõ nõ tẽtaret eũ ſup h̄. Cũ aũt vidit eũ. xl. dieb⁹ ieiunaſſe ſic fecerãt moyſes ⁊ helias l3 ex h̄ apte nõ cogñuerit an eẽt fili⁹ dei hũerit tm̄ cãm dubitãdi. Et iſta fuit occaſio tẽtationis. Et ſic xp̄s cũ vellet dare diabolo occaſionẽ tẽtãdi ſe q2 in lr̄a dr̄ q duct⁹ ẽ i dẽſtũ vt tẽtaref a diabolo: dbuit abſtinẽ a cibo nõ minus q̃. xl. dieb⁹. ¶ Ad arm. dici poſſt q nõ ɔcludebat q2 nõ ſit i eis ſufficiẽs dio: q2 l3 nihil pp illoꝝ opiones xp̄s dbuiſſet ieiunare fuerit iã ɔueniẽs q ieiunaret vt dia. pſtaret occaſionẽ tẽtatiõis. Põt tm̄ rñderi alio⁹ ad ſingula. ¶ Ad primuz dõm q xp̄s nõ debuit gñal'r ſuare auſteritatẽ in vita, ſicut ioã. q2 tm̄ xp̄us docturus erat oẽs ſtatus hoĩuz qruz aliq̄ debebant

Right margin: G; H; Opinio quorundam pa rõ.; 2a rõ.; 3a rõ.; A; Rñſio ad q̄ſitũ q̃õnis.; B; C

debebāt eē valde pfecti ſicut cōtēplatiui ⁊ heremicole quoꝝ vita auſtera eſt: fuit ꝯueniēs ꝙ xp̄s aliq̄ tpe ſaltē paruꝫ oſtēderet exēplū auſteritatꝭ. ſ. manēdo i heremo iter beſtias ⁊ abſtinendo tāto tpe a cibo: lꝫ nullus eū ſeq poſſet in h. ℭ Alit
D pōt dici ꝙ xp̄s nullo tpe tenuit auſteritatē ioā. Et iſtud ieiunium .xl. dieꝝ nō fuit auſteꝝ: cū in eo xp̄s nō affligeret quia nunq̄ꝫ eſuriuit: niſi poſt .xl. dies ⁊ tūc comedit ⁊ nō fuerunt ei cibi auſteri ſicut ioā. ſ. locuſte ⁊ mel ſilueſtre ſed ad cibos mediocres redīt qbus ſemp vſus fuerat. Et ſic nō fuit iſtud ieiuniū tanq̄ꝫ ſignū vel pars alicuius auſteritatiſ. ℭ Ad 2m
E ꝙ pficiebat ad oñdēdū potētiā ⁊ dignitatē xp̄i ſicut. ſ̄. ꝯclaratū eſt. Et cū dı̄ ꝙ nō ſufficiēter: iam fuit hic rn̄ſum. Cū aūt dı̄ ꝙ iſta potētia ſatis oñdebať p miracula: dōm ꝙ xp̄s non ſolū voluit vno⁰ oñdere potētiā ſuā ſed plurib⁹. Jō non ſolū per miracula ſed ēt p ieiuniū eā oñdit. ℭ Ad 3m dōm ꝙ pro
F fuit iſtud ieiuniū ⁊ exēplū q̄ꝛ nos ſeq debemus xp̄m ieiunādo .xl. dieb⁹ q̄ꝛ ipſe totidē ieiunauit: lꝫ non debeamus manere tanto tpe ſine cibo ſicut ipſe manſit: q̄ꝛ nihil ē in quo nos poſſimus perfecte imitari chriſtum.

ℭ Quomō chriſtus tanto tempore ieiunauit: ⁊ quomō poſtea eſurīt. Queſtio. XVII.

Queritur quō xp̄s tāto tpe ieiunauit: ⁊ quō poſt eſurīt ⁊ vñ ei ꝓuenit h̄. ℭ Dōm ꝙ de cauſis q̄re xp̄s tāto tpe voluerit ieiunare ⁊ q̄re poſt voluerit eſurire ſupra dictū eſt nūc aūt ſolū q̄riť vñ ei perueniret hoc.
A Rñſio ad q̄ſitū q̄onis. ℭ Dōm ꝙ xp̄s hēbat in ſe ſm ꝙ eſuriret: ⁊ ſm ꝙ ſp ſine fame maneret. ſ. Q̄ꝛ deus erat ⁊ inde competebat ei ꝙ poſſet nunq̄ꝫ eſurire. Erat ēt hō ex q̊ cōpetebat ei ſepe eſurire vl̓ nō eſurire. Nō eſt aūt putandū ꝙ diuinitas i xp̄o eſuriret q̄ꝛ ridiculū eſt de ea dicere eſurire vel nō eſurire q̄ꝛ nō ſoluꝫ non eſurīt ſed nec eſurire pōt: q̄ꝛ fames eſt apetit⁹ cibi ex indigētia iſurgēs. Nō eſt ḡ fames niſi vbi cib⁹ recipi ſolet. Et q̄ꝛ ſolum aial cibať in ſolo aiali eſt fames. Deus aūt ſp̄ūs pur⁹ eſt iō in eo fames nulla eē pōt nec ſaturitas. Erat aūt ſaturitas ⁊ fames in xp̄o inq̄ꝫtuꝫ verus hō erat. Et ex hac parte necē erat ꝙ xp̄s ſepe eſuriret ſicut nos. Qȯ ḡ xp̄s .xl. dieb⁹ ſine cibo māſerit nō fuit ex ꝯditiōe humanitatꝭ: ſꝫ q̄ꝛ xp̄s cū eēt de⁹ erat dn̄s nāe ſue ⁊ poterat ſeruare eā incolumē ſine cibo ſicut cū cibo ꝟuauit. Ergo. ſ. q̄ꝫdiu voluit. ſ. .xl. dieb⁹: ⁊ ita potuiſſet ꝟuare in eternū: ⁊ tūc xp̄s nō eſuriebat. Finitꝭ aūt .xl. diebus placuit deitati relinq̄re hoieꝫ xp̄m nāe ſue: ⁊ tūc neceſſe erat ꝙ eſuriret ſicut al̓s eſurire ꝯſueuerat. Et ſic iſta fames nō fuit tāta a deitate ſicut fuerat ꝯſeruatio ſine cibo ſꝫ nāliť ſequuta eſt pp deꝟtū cibi. Sic ait hilari⁹ ſup matth. ſ. Igitur cum eſurīt dn̄s poſt .xl. dies nō inedie ſubrepſit opatio: ſꝫ nature ſue hoiem dereliq̄t. Nō eni erat a deo dia. ſed a carne vicendus. Sic ēt dicit Grego. nazāꝫenus. ſ. .xl. qdē dieb⁹ ieiunauit nihil mādu cās: erat eni deus. Nos aūt ieiuniū poſſibilitate ꝓportionamus. ℭ Cōſiderādū tn̄ circa famē q̄ ſequuta eſt in xp̄o poſt .xl. dies q̄lis fuit. ſ. an talis q̄lis poſſet ſequi in
A pª rō homine q tanto tpe abſtinuerat a cibo: vel ſicut ſi nunq̄ꝫ abſtinuiſſet. Et dōm ꝙ lꝫ xp̄s nāe ſue derelictus eſt nō fuit maioꝛ fames in eo q̄ꝫ eē poterat eo tpe q̄ icepit iſtud ieiuniuꝫ .xl. dieꝝ. ſ. tūc cū p̄mū deus cepit xp̄m ꝯſeruare ſupnāliť a fame. Et pꝫ h̄: q̄ꝛ ſi xp̄s ſibi derelict⁹ tantā famē patereť ſicut hō q .xl. dieb⁹ abſtinuerat imediate morereť cū famē tot dieruꝫ nemo tollerare poſſet. ℭ Itē dato ꝙ poſſet aliq̄mō tollerari eēt
B 2ª rō. cruciat⁹ iſte ineffabilis. Qȯ videmus in hoibuſ: ſi per duos vel tres dies nō comederēt. Et ſic forte cruciat⁹ quē xp̄s tollerauit in cruce nō eēt acerbioꝛ q̄ꝫ iſte. Iſtud aūt erat inꝯueniens q̄ꝛ nulla erat cā huius cruciat⁹ cū hora paſſiōis chriſti nondū veniſſet. Et ſi talē cruciatū xp̄s fuiſſet paſſus: cuꝫ ille pp nos eēt fieret de eo magna mētio ſicut fit de paſſione eius: ⁊ tn̄ nihil de eo referť. ℭ Itē ſi deberet eē fames taliſ ſicut poſt .xl. dies neceſſe erat ꝙ toto tpe medio corpuſ xp̄i diſponereť ad pueniendū ad talē ſtatū in q̄ ſeq̄reť nāl̓r illa fa-
C 3ª rō mes: q̄ꝛ nihil nāle iduciť ſubito ſꝫ p oēm ſuā ſucceſſionē i de ſpoſitiōib⁹. Nō fuit tn̄ corp⁹ xp̄i alteratuꝫ illo tpe qn̄ ieiunauit cū nunq̄ꝫ eſurierit ḡ non fuit illa fames ſicut ſeq deberet poſt .xl. dies. ſꝫ dōm ꝙ tāta fuit afflictio famis quā xp̄s tollerauit poſt .xl. dies q̄ꝫta fuit qn̄ intrauit in deꝟtū ſiue in tpe illo a quo cepit cōputari iſtud ieiuniū q̄ꝛ toto tpe medio ipedita fuit actio nāliū agētiū diſponētiū ad famē ⁊ fuit tp̄s illud q̄ſi nunq̄ꝫ fuiſſet. Sicut ſi ponať vnū lignū in igne ⁊ incipiat ignis agere i eo per q̄rtā ptē hore ⁊ tūc deus ſuſpēdat actionē ignis p .xl. annos qb⁹ ſemp maneat lignū in igne ⁊ illis finitis deus pmittat ignē rurſus nāl̓r agere nō erit ꝯbuſtum tunc de illo ligno pluſq̄ꝫ in q̄rta pte hore cōburi potat. Sic igiť de fame dōm ē: que a nāli agente cauſatur. ℭ Item patet h̄ q̄ꝛ poſtq̄ꝫ xp̄s cepit eſurire iā nāl̓r alterabať corp⁹ ei⁹
q̄ꝫtū poterat alterari corp⁹ alterius hois eiuſdē cōplexionis ⁊ diſpoſitiōis. Et tn̄ xp̄s tollerauit famē aliq̄ꝫto tpe poſt hoc 4ª rō D
. ſ. a tpe q̊ cepit eſurire vſq̄ꝫ ad tētatiōes finitas q̄ꝛ non comedit vſq̄ꝫ tunc vt pꝫ. j. in l̓ra. ſ. ꝙ receſſit dia. a xp̄o ⁊ tūc acceſſerunt angeli ⁊ miniſtrabāt ei. ſ. in cibo ⁊ potu. Si tn̄ fuiſſet illa fames q̄lis eē debebat vel poterat poſt .xl. dies nō potuiſſet xp̄s vllo modo ſuſtinere quin ſubito morereť. Nō ergo fuit fames niſi qualis futura erat ſi nullū tp̄s intercediſſet iter principium ieiunȳ ⁊ finem .xl. dierum.

ℭ Quare nos .xl. diebus ieiunamus. Qō. XVIII.

Queritur q̄re nos .xl. dieb⁹ ieiunam⁹. ℭ Dōꝫ ꝙ hoc nō ꝓuenit ex aliq̄ mādato xp̄i: ſꝫ ex ſolo eccl̓ie ſtatuto. Habuit tn̄ illō cās pēdenteſ ex h̄ facto.
ℭ Prima fuit pp ſimilitudinem xp̄i q̄ꝛ ip̄e ieiunauit vt nos ad ieiunādū inſtrueret vt ait Chriſo. in home. ſ. xp̄us ieiunauit nō ieiunio idigens ſꝫ nos iſtruēs. Ita ſicut ille .xl. diebus ieiunauit debuimus nos .xl. diebuſ ieiunare. Sic ait Chriſo. ſup matth. ſ. Ut q̄drageſimi ieiunȳ nr̄i poneret menſurā .xl. dieb⁹ .xl. noctibus ieiunauit. Non tn̄ eſt putandū ꝙ nos debeamus ieiunare ſicut ille. ſ. ſine cibo manēdo q̄ꝛ excedit iſirmitatē nr̄am: ſꝫ ieiunamus vt nobis ꝯuenit. ſ. q̄ttidie eſuriendo ⁊ q̄ttidie p̄ndēdo. Si aūt aliq ꝫelo deuotiōis maioꝛa ieiunia facē velint. ſ. biduana vel triduana nō laudanť. Sic eniꝫ dicit Grego. nazāꝫenus. ſ. q̄dragita qdē dieb⁹ ieiunauit nihil mādu cās: erat eni de⁹. Nos āt ieiuniū ad poſſibilitatē ꝓpoꝛtionamus lꝫ ꝫelus aliqbus ꝓgredi ſuadeat vltra poſſe. De h̄ ēt baſiliuſ ait. ſ. Non ſic vtēdū eſt carne nr̄a vt p egeſtateꝫ nālis alimēti vigoꝛ eius ſoluať: nec vt ad vltimatū toꝛpoꝛeꝫ intellect⁹ vꝛgeať per diſſolutiōis exceſſuꝫ. Si tn̄ aliqs conareť ieiunare ſicut xp̄s diſſolue reť corp⁹ eius. Jō nemo coneť ꝙ ſupra vires ē. Unū tn̄ ē in quo nos aliquo⁰ ſupplemus defectū ieiunȳ nr̄i. ſ. q̄ꝛ defectū auſteritatis q̄ntitate tpis cōpenſamus. Hoc aūt eſt. ſ. q̄ꝛ xp̄s ſolū ſemel h̄ ieiuniū fecit nos autem quolꝫ anno facimus. Et eni dicit Baſili⁹ vbi. ſ̄. ſ. Uñ dominus nr̄ ſemel h̄ pegit ieiuniū: ſꝫ p totū ꝯn̄s tp̄s oꝛdine debito gubernauit coꝛp⁹ ⁊ ſil̓r Moyſes ⁊ helias. ℭ 2ª cā fuit
pp ſil̓itudinē q̄ꝛ .xl. ꝯſtat ex̄ decē ſup q̄ttuoꝛ p q̊s ſignantur decē p̄cepta decalogi ⁊ q̄ttuoꝛ libri euāgelȳ: in qb⁹ ieiunādū eſt ab illicitis opib⁹. Iſtā cām ponit Grego. in q̄daꝫ homelia. 2ª cā. B
ℭ Tertia eſt q̄ſi in eodē fundamēto vt p decē ſignificentur p̄cepta decalogi: ⁊ p q̄ttuoꝛ ipſa elemēta de qb⁹ ſubſiſtimus pp que ip̄m decalogum preceptoꝝ trāſgredimur. ℭ Quarta eſt ꝓpter decimas dierum quia ſicut dēmus deo dare de 3ª cā
cimas reꝝ ita debemus dare decimas tpoꝝ. Sūt aūt decime 4ª cā C
anni dies trigintaſex q q̄ſi tp̄ſ ieiunādi q̄drageſimale explēt De hȳs tribus ꝓximis Grego. in q̄dā homel̓. dicit. ſ. Ip̄e auctoꝛ: oīum hoium in .xl. dieb⁹ nullū oīno cibū ſumpſit: nos q̄ q̄ꝫ inq̄ꝫtū poſſumuſ q̄drageſime tpe carnē nr̄aꝫ p abſtinētiā affligamus. Quadragenari⁹ aūt numer⁹ cuſtodiť q̄ꝛ vt⁹ ꝯcalogi p lib. 4. ſci euāgelȳ ipleať. Denari⁹ ⁊ eni q̄ttuoꝛ duct⁹ in q̄dragenariū ſurgit. Ut q̄ꝛ i h̄ moꝛtali coꝛpe ex q̄ttuoꝛ elemētis ſubſiſtim⁹ p cui⁹ volūtatē p̄ceptꝭ dn̄icis ꝯhim⁹ q̄ p decalogū ſūt accepta. Qui ḡ p carnis ꝯſideria decalogi mādata cōtēpſimus: dignū ē vt eādē carnē q̄ter decies affligam⁹ vt ſicut in lege offerre dēmus decimas reꝝ: ita ⁊ offerre ꝯtēdim⁹ decimaſ dieꝝ. A p̊ª. n. dn̄ica .xl. vſq̄ꝫ ad paſchaliſ ſolēnitatꝭ gaudia ſex hebdomade veniūt: q̄rū dies .xl. duo ſūt. Ex qb⁹ dum D
ſex dies dn̄ici ab abſtinētia ſubtrahūtur remanēt trigitaſex dū vō p trecētos ⁊ ſexagitaq̄nq̄ꝫ dies ānus duciť: ⁊ nos per tritaginta ſex dies affligim⁹ q̄ſi āni nr̄i decimas deo damus. ℭ Alia cās aſſignat Ambꝛo. ſup lucā p applicationē ad numeros q̄dragenarios iuctas i ſacra ſcriptura dicēs .xl. aureꝫ dieꝝ miſticū numeꝝ recogn̄ſcis. Tot. n. dieb⁹ aq̄s abiſſi eſfuſas eē meminiſti: ⁊ tot ieiunio dieꝝ ſcificato, refuſaꝫ celi ſereniotis oñdit clemētiā tot ieiunio dieꝝ moyſes pceptionē legl meruit: tot ānos i heremo ꝯſtituti p̄res panem angeloꝝ ꝯſequuti ſūt. ℭ Aliā cāꝫ aſſignat Aug. li. de ꝯcoꝛ. euā. ſ. ꝙ nūerus .xl. laboꝛē ſig̃t q cōpetit ieiunio i q̄ aiaꝫ hūiliam⁹ cuꝫ ait numer⁹ iſte laboꝛioſi hui⁹ tpis ſacr̄uꝫ ē q̄ ſub diſciplina regiſ xp̄i aduerſus diabolū dimittamus. Hic. n. nūer⁹ tpalē vitam
ſignat

Cāe q̄re dieb⁹ .xl. ieiunam⁹. pª cā (A, margin beside "Prima fuit")

ſolū (handwritten in margin)

ſignat tempoꝛe enim annoꝝum quadripartiꝭ vicibus currūt
quadraginta autem quater habent decē. Poꝛro ip̄a decē ab
vno vſqꝫ ad q̃ttuoꝛ ꝓgredientia numero ꝯſumant. Qō decla
rat: ꝙ .xl. dieꝝ ieiuniū humiliationē aīe ꝯſecrauit: ⁊ lex ⁊ ꝓ
phete ꝑ moyſeʒ ⁊ helyā ⁊ euangem. ꝑ ipſiꝰ donuʒ ieiunium.
¶ Aliā cām ponit hylariꝰ ſuꝑ Math. ſ. ꝙ .xl. diebꝰ xp̄s ieiu
nauit ⁊ poſtea eſuriit ad ſignificādū .xl. dies q poſt paſſionē
ſuā manebāt qbꝰ xp̄s in ſeculo moꝛaturus erat ⁊ tunc eſuri
ret .i. deſideraret expectationem ſalutis humane: depoꝛtādo
in celum humanitatem quam aſſumpſerat.
¶ Quō chꝛiſtus dicit ieiunaſſe .xl. diebus: cum in tali tēpo
re nullam afflictionem habuerit. Qō. XIX.
Querit quō xp̄s dcūs eſt ieiunaſſe .xl. diebꝰ: qꝛ ieiu
niū dicit afflictionē q̃ndā ⁊ tn̄ xp̄s nō affli
A ctus ē qꝛ nō eſuriuit in diebꝰ iſtis. ¶ Dōʒ ꝙ xp̄s vere ieiu
Rn̄det nauit imo ſuꝑhabūdāter. Qꝛ ieiuniū dicit abſtinentiā a cibo
q̃ſito q̃ xp̄s aūt ſimplr̄ abſtinuit qꝛ nihil mādúcauit in hiis diebus.
ſtionis Cū aūt dr̄ ꝙ nō eſuriuit i illiꝭ. Dōm ꝙ h̄ fuit neceſſ: qꝛ ſi eſu
pª rō riuiſſet iā diabo. iueniſſet eū minoꝛē moyſe ⁊ helie ⁊ nō ten
B taſſet eū. ¶ Itē qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ xp̄s debebat ieiunare hiis.
2ª rō .xl. diebꝰ ꝑꝑ cāſ ſupꝛa poſitas nec̄e fuit ꝙ nō eſuriret in eis:
qꝛ ſi eſuriret mō nāli vt affligi poſſet nō potuiſſet tāto tp̄e ſi
ne cibo manere: qꝛ nec̄e erat itra paucos dies moꝛi. Et ſic ꝙ
xp̄s nō eſuriret nō erat ſolū ad ſubleuādos laboꝛes xp̄i: ſed
qꝛ nullo mō eos poſſet tollerare humanitꝰ. Vn̄ nec Moyſes
nec helias h̄ tp̄e eſurierūt nec afflicti ſunt. ¶ Sʒ tn̄ dōm ꝙ
C in iſto ieiunio xp̄i fuit aliqd de afflictiōe. Pꝛimo qꝛ maneret
.xl. diebꝰ ſegregatꝰ ab oī humana ꝯuerſatiōe. Naʒ hō eſt aīal
ciuile: ⁊ manēte ex̄ cōicationē hoīum ē ſibi ꝯ nām: iō eſt nā
2ª liter triſte. ¶ 2° fuit afflictio ꝑꝑ locū i q̊ manebat qꝛ erat locꝰ
aſꝑrimꝰ ⁊ tr̄ibilis. ſ. plenus beſtiis ⁊ ad ſignificādū iſtā aſꝑi
tatē ⁊ afflictionē dr̄. Marci. j. ꝙ xp̄s tētabat a ſathana erat
3ª qꝫ cū beſtiis. ¶ 3° erat afflictio ꝑꝑ locū qꝛ nec̄e erat tollerare
ibi aeris itēperiē cū ibi non eēnt domicilia nec tugurria nec
aliqd in q̊ hō refrigerarent. ſʒ oꝑtebat manē ſuꝑ nudā terraʒ
die ⁊ nocte toto h̄ tp̄e ⁊ frigoꝛa ⁊ eſtū pati iux̄ tp̄is q̃litateʒ.
4 Et iſta ſūt valde afflictiua. ¶ 4° fuit ſibi afflictio q̃dā ex par
te famis qꝛ lʒ xp̄s nō eſurierit in illis .xl. diebꝰ finitiſ tn̄ eis īce
pit eſurire ⁊ tūc dia. cepit eū tētare: ⁊ tn̄ xp̄s nō comedit q̊uſ
qꝫ fuerūt ꝯſumate iſte tētatiōes: qꝛ tūc dia. receſſit ⁊ accedē
tes angeli miniſtrauerūt ei. j. in lr̄a. Toto ḡ tp̄e tētatōis xp̄
eſuriebat ⁊ affligebat. Quātū aūt id fuerit dicet. j. q̃dā. q. Et
ſic in iſto ieiunio fuerūt afflictiōes multe ſicut in aliis.
¶ Quare xp̄s fuit tētatꝰ poſt ieiuniū ⁊ nō ante. Qō. XX.
Queritur q̃re xp̄s poſt ieiuniū tētatꝰ eſt ⁊ nō p̄
us. ¶ Dōʒ ꝙ h̄ fcm̄ ē ꝑꝑ multa. ¶ p̊
ad inſtructionē nr̄aʒ. Qꝛ ſic ipſe voluit tētari vt nos habere
A mus foꝛmā reſiſtēdi tētatiōibꝰ demonis: ita voluit p̄ponē di
Rn̄det ſpoſitiōes illas qbꝰ hō dʒ ſe munire ꝯ diaboli tētationes. Et
ad q̃ſitū iſtud eſt ieiuniū qō apl's cōputat iter arma iuſtitie pª. coꝛ. 6.
qōnis Sic eni dicit Ambꝛo. ſuꝑ lucā. ſ. tria ſunt q̄ ad vſuʒ ꝓficiunt
pª rō ſalutiſ hūane. ſ. ſacr̄m deſ̄tū ieiuniū. Nemo eni niſi q legitti
me certauit coronat. Nemo aūt ad certamē v̄tutiſ admittit ni
ſi p̊us ab oībꝰ maculis delictoꝝ ablutꝰ gr̄e celeſtis munē cō
B ſecret. Sic ēt dicit Baſi. ꝙ ieiunauit xp̄s oñdēs ꝙ illi qui ſe
2ª rō vult ad pugnas tētationuʒ accingē ſobꝛietas eſt nec̄ia. ¶ 2°
fuit h̄ ad redēdū cautos hoīes ieiunātes vt nō putent ꝙ ex
eo ꝙ ieiunāt ⁊ bonis opibꝰ inſiſtūt ꝙ dia. nō tentet eos. Qꝛ
tūc eis maxime iſidiat cū bonis opibꝰ iuideat. Et ob h̄ etiaʒ
poſt baptm̄ xp̄s tētatꝰ eſt: vt oñdat ꝙ purificati de pc̄tis a de
mone tētātur. Sicut dixit. b. Hilari. ſuꝑ mat. ꝙ in ſcificatiſ ma
xime diaboli tētamēta craſant: qꝛ victoꝛia ei magis eſt exop
tāda de ſcis. Sic eni dic̄ Chꝛiſo. ſuꝑ Mat. ſ. nec eni dia. ſuꝑ
ueniret tibi ad tētādū niſi te in maioꝛi honoꝛe effectū videt.
Idē q̊qꝫ Chꝛiſo. dicit ieiuniū eē q̃ndā apparatū ꝯ diabolū in
homelia q̃dā. ſ. vt diſcas q̃ꝫ magnū bonū ē ieiuniū ⁊ q̃lr̄ ſcu
tum ē aduerſus diabolū: ⁊ qm̄ poſt baptm̄ nō laſciuie ſʒ ieiu
3ª rō. nio itēdē dʒ. Ipſe eni ieiunauit nō eo idigēs ſʒ nos inſtruēs.
¶ 3° ⁊ p̄cipue tētatꝰ eſt poſt ieiuniū vt ꝑ ieiuniū occaſioneʒ
ſe tētādi diabolo tradēt. Nā pª tētatio eiꝰ fuit vt lapides i pa
nē ꝯuertēt ꝑꝑ famē. Si tn̄ nō ieiunaſſet n̄ fuiſſet occaſio iſta
ad tētationē. Sic dicit Chꝛiſo. ſuꝑ matt. ꝙ qꝛ dia. vidēs xp̄m
ieiunātē ꝑ .xl. dies deſpauerat poſtq̃ꝫ eſurire ſenſit iteꝝ tēta
re cepit. Sic ēt dic̄ Hila. ꝙ cū xp̄s eſuriit nāe ſue deus homi
neʒ dereliqt. Nō eni erat dia. a deo ſʒ a carne vincendus.

¶ An diabolus fecerit chꝛiſto alias tētatiōes pꝛeter iſtas q̄
hic enumerantur. Queſtio. XXI.
Queritur an diabolus fecit xp̄o alias tētatiōes p̄
ter iſtas q̄ numerant h̄. ¶ Quidā dn̄t
ꝙ ſic. ſ. ꝙ ꝑ iſtos .xl. dies xp̄s q̃ſi ꝯtinue tētabat a demone vt Opinio quorundam ꝙ ſic.
īuenit mar. j. ſ. Et erat in deſ̄to .xl. diebꝰ ⁊ .xl. noctibꝰ ⁊ tētaba
tur a ſathana. ſ. in illis .xl. diebꝰ: maxime qꝛ h̄ ſign̄t ꝯſuetu di pª rō
nē q̃ndā quā xp̄s in ꝯſuetudinē hr̄et oībꝰ illis .xl. diebꝰ a de
mone tētari. ¶ Itē qꝛ Luc. x. dr̄ ꝙ ꝯſumata iſta tētatiōe dia. 2ª rō.
receſſit a xp̄o vſqꝫ ad tp̄s: ⁊ ſic vr̄ ꝙ nō oīno receſſit: ſʒ poſt
aliq̃ntū tp̄s rediit ad tētandū ip̄m. ¶ Item qꝛ ꝯueniēs erat 3ª rō.
xp̄m pluries tētari vt nob̄ exēplū dari pluries demoni reſiſtē
di. ſ. q̃ñcūqꝫ ab eo tētaremur: ne putaret aliqs ꝙ ſoluʒ ſemel
tētādus eēt a demone ſic̄ xp̄s. ¶ Itē pʒ qꝛ ad hebꝛe. 4. dicit. 4ª rō
Non hēmus pōtificē q nō poſſit cōpati īfirmitatibꝰ nr̄is ten
tatū aūt ꝑ oīa. Et tn̄ xp̄s in iſtis tētatiōibꝰ nō fuit tētatus ꝑ
oīa cū nō fuerit tētatꝰ de oībꝰ pc̄tis ḡ aliis tp̄ibꝰ fuit tētatꝰ.
¶ Itē qꝛ xp̄s tradidit nobis exēplū reſiſtēdi tētatiōibꝰ: ideo 5ª rō.
ip̄e debuit pati oēs modos tētationū q̊s nos patimur. Sed
nos tētamur a carne mūdo ⁊ demone: xp̄s aūt nō fuit hic tē
tatus niſi a demone ḡ dʒ ꝙ al's ſuſtinuerit tētatiōes a carne
⁊ a mūdo. Pʒ h̄ qꝛ ad Hebꝛe. 4. dr̄: Nō hēmus pōtificē q nō
poſſit cōpati īfirmitatibꝰ nr̄is: qꝛ ipſe tētatꝰ ē per oīa: ⁊ tamē
nos ſumus īfirmi i tētatiōe carnis ⁊ mūdi: xp̄s aūt pontifex
nr̄ cōpatit nobis in oībꝰ īfirmitatibꝰ nr̄is: qꝛ ip̄e tētatꝰ eſt ꝑ
oīa: iō dʒ ꝙ ēt aliq̃ñ a carne ⁊ a dmone tētatꝰ ſit qꝛ nūc nō fu
it niſi a demone tētatꝰ. ¶ Dōm ꝙ ꝓp̄e accipiēdo tētationeʒ
nunq̃ꝫ xp̄s fuit tētatꝰ niſi nūc. Pꝛo q̊ ſciēdū ꝙ tētatio p̄t hr̄e A
duplex initiū. ſ. ſuggeſtionē ⁊ delectationē. Fit aūt ꝑ ſugge
ſtionē q̃ñ fit ab extrinſeco ab aliq̊ ꝯſulēte nob̄ facē aliqō ma
lum qō bonū eē inuit ⁊ illō ꝯſiliū vocat ſuggeſtio. Talis āt
eſt tētatio demonis q̄ eſt totalr̄ ab ex̄ ꝑ ſuggeſtionē tentatio
per delectationē ē q̃ñ ſine aliq̊ ſuggerēte icipit aliq̃ reſ placē
ꝯ oꝛdinē rationis ⁊ īde oꝛit deſideriū illius. Iſta eſt delecta
tio q̄ fit ab intra ⁊ eſt tētatio q̄ fit hoī a ſe ip̄o. Et vocamꝰ eaʒ
tētationē a carne ⁊ a mūdo. ſ. qꝛ caro ⁊ ea q̄ ſunt in mūdo ſūt
p̄nm eius vt cū aliqō delectabile ſm̄ carnē hoī icipit placere:
nō qdē ꝑ deliberationē ſʒ qꝛ in hoīe nālr̄ ē cōplacētia illa in
q̃ntū talia vident bona ſm̄ carnē. Et inde iſurgit deſideriuʒ
illoꝝ nullo exterioꝛi ꝯſulēte nobis h̄ facē. Sic ēt eſt tentatio
a mūdo. ſ. q̃ñ nullo ſuggerēte ea q̄ in mūdo ſunt icipiūt nob̄
placē. ſ. honoꝛ diuitie ⁊ ptās. Et ſurgit ex h̄ deſideriū qōdaʒ
ad iſtas res. Iſta nāqꝫ tētatio eſt ab intra in xp̄o aūt nō potu
it eē tētatio aliq̃ ab intra: qꝛ iſta icipit ꝑ q̃ndā deoꝛdinatiōeʒ
viriū nr̄aꝝ in q̃ꝫtū vires affectiue icipiūt aliqd ꝯcupiſcē qō
eſt ꝯ deſideriū rōnis ⁊ nō ſubiiciunt imediate ille vires ipe
rio rōnis. Et iſta deoꝛdinatio vocat pc̄tm̄ q̊dā qꝛ ē q̃daʒ re
pugnātia ad legē cū vires ſuꝑioꝛes ſunt lex ⁊ mēſura viriuʒ
īferioꝝ. Nō ē tn̄ pc̄tm̄ ꝙ nos deo faciat reos cū nō ſit ꝯ cha
ritatē nec repugnet gr̄e ſʒ ē pc̄tm̄ ꝯ iuſtitiā oꝛiginalē ſʒ quā
vires iferioꝛes ſubdite eē debebāt ⁊ ēt fuerūt aliq̊ tp̄e in pꝛi
mis parētibꝰ ip̄is viribꝰ ſuꝑioꝛibꝰ ſine aliq̃ rebelione: xp̄s āt
nō aſſumpſit iſtū defectū rebelliōis: qꝛ lʒ paſſibilitates alias
nr̄as aſſumpſerit q̄ erāt ſolū ad paciendū iſtā tn̄ q̄ nō ſolum
ad patiēdū ſʒ ēt ad peccādū occaſionē p̄ſtabāt ſuſcipē nolu
it. Ob h̄ ḡ in eo nō poterat eē tētatio aliq̃ a carne nec a mun
do cū iſta ſit ab itriſeco ꝑ rebellionē viriū. Solū ḡ manebat
tētatio q̄ ē ab ex̄ ꝑ ſuggeſtionē. Iſta eni totalr̄ ē exterius. i. a
p̄n° extrinſeco ⁊ pōt h̄ mō aliqs hō tētari cuiꝰ oēs vires in
magna p̄te ⁊ trāq̃llitate ſint ⁊ nulla ſit rebellio iter iferioꝛeſ
⁊ ſuꝑioꝛes. Talis tētatio nō dicit iꝑfectionē in tētato: qa
nihil in eo mali ponit ſʒ totū malū eſt i tētāte. ſ. mala volūtaſ
nocēdi ⁊ iducēdi ad malū. Iſta ē tētatio a demone ⁊ iſta cō
ueniēter poterat eē i xp̄o ⁊ fuit vere. Tētatio aūt q̄ ē a carne
⁊ mūdo dicit q̃ndā iꝑfectioneʒ in tētato ēt ſi nō ꝯſumeret
cū ibi ſit q̄dā rebellio viriū iferioꝝ ad ſuꝑioꝛes: ⁊ iſtō maluʒ
qōdā ē: iō xp̄s nō hūit tētatiōes iſtas ſʒ ſolū a demone tēta
tus eſt. Nō ē tn̄ itelligēdū ꝙ tētatio a mūdo ſit penitꝰ ab itra
quia magis eſt ab extra vt. j. dicetur niſi q̃ñ incipit ei conſen
tiri. De iſta tentatione dicēdū ꝙ nunq̃ꝫ xp̄s ꝓpꝛie tentatus
eſt niſi nunc. ſ. ꝙ diabolus ſuggereret ei aliquod malum fa B
cere. Et patet hoc quia ante tp̄s iſtud nunq̃ꝫ chꝛiſtus tenta
tus eſt. Nā ſi tētaſſet xp̄m ſuperatꝰ fuiſſet ab eo ⁊ poſtea nō
auderet ip̄m aggredi. ¶ Itē qꝛ ex tētatiōe illa aliq̊ mō xp̄m
cognoſceret. ſ. qꝛ reſiſteret ſibi alio mō q̃ꝫ ceteri hoīes reſiſte
re ſoleant

re ſoleāt. Ex eadē etiā rōne demōˀnō tētaret xp̄m ˀpost h̄ eū
iam repuliſſet eū in oibꝰ tētatiōibꝰ: maxime q2 demones post
hoc aptius cognouerūt xp̄m vt. j. diceř. Jō non auderēt tētare
eum. ℭ Jtē ſi xp̄s ante h̄ vel poſt h̄ alias tētatus xp̄s ſcriptū
C 3ª rō. fuiſſet ⁊ tn̄ nō ſcriptū eſt. Nec obſtat ſi dicas multa facta xp̄i
nō fuiſſe ſcripta. Joā. 20. q2 illud tenet de miraculis q̄ nō fue
runt oia neceia ſcribi vt. ſ̄. declaratū ē ſecus aūt de tētatione
xp̄i q2 iſta nō fieret niſi pp aliquā ſpālē iſtructionē nr̄am iō
ſcribereř. Patet h̄ q2 in xp̄o nō erat difficultas aliq̄ ēt ex par
te humanitatꝭ reſiſtēte tētatiōi q2 nihil erat in xp̄o p qō poſ
ſet ſucūbere tētatiōi. Nā tētatio q̄ eſt ab itrinſeco. ſ. a carne ⁊
D mūdo in xp̄o eē nō poterat vt dcm̄ ē. Sola ğ tētatio demonis
per ſuggeſtionē manebat: ⁊ i h̄ nō ſuccūbit hō niſi pp duo
ſ. q2 caro ⁊ mūdus interdū adiuuāt. Sicut cū demon ſugge
rit nobis aliqd facere qō ē delectabile ſm carnē vel de ꝯcupi
ſcibilibus ſcli: q2 tūc lꝫ tētatio a demone icipiat: a carne tn̄ ⁊
mūdo ꝯſumař. ℭ 2° mō ſucūbit hō in ſuggeſtiōe diaboli per
ſolā igꝛantiā. ſ. qn̄ ſuggerit nobis aliqd ad qō ſm carnē vel i
ſeculi ꝯcupiſcētiā nō iclinaremur. Et tn̄ q2 inuit nobis illō eē
bonū decipimur: ⁊ facimus: xp̄s nō poterat iſtis modis ſucū
bere ſuggeſtiōi demonis. ℭ De p̊ pꝫ q2 caro ⁊ mūdus i xp̄o
nō poterant adiuuare demonē cū ibi nō poſſet eē aliq̄ deoꝛ
dinatio viriū vt. ſ̄. dcm̄ eſt. ℭ De 2° pꝫ q2 xp̄s decipi nō po
terat vt erraret iudicādo de aliq̄ re an eēt bona vel mala cuꝫ
aīa ſua eēt vnita v̊bo ⁊ ēt ſm humanitatē ſciebat in inmen
ſum pluſq̄ꝫ oēs. Et ſic ēt ſm humanitatem nullus laboꝛ erat
xp̄o ſuſtinē tentationes demonis. Jō nullus actꝰ eratq mi
nus xp̄o ꝯueniret q̄ꝫ tētari a demone cū in h̄ erat minoꝛ locꝰ
merendi ex ꝯditiōe actꝰ. Nā cū xp̄s alias ieiunabat iter age
bat iniurias ſuſtinebat ⁊ v̊bera ⁊ cetera hūana incōmoda ⁊
pauptatē ⁊ abiectionē: affligebař in hꝭs ſm humanitatē: ⁊
iō erat magnus locꝰ merēdi. Jn tētatiōe aūt demonis nō affli
gebař vt dcm̄ eſt. Jō iſtos actꝰ xp̄s pp ſe ipſos frequētaret ēt
nulla alia ſpāli cā exn̄te: ⁊ ēt ſi nō ptineret ad exēplū vite no
ſtre. Tētatio aūt nō erat laboꝛioſa iō erat xp̄o ſupuacuū illā
velle ſuſtinere niſi pp aliquā cām ſpālē vtpote pp inſtructio
neꝫ nr̄am: ⁊ tūc ſuſtineret: ꝙ illa ſcripta fuiſſet q2 al's periret
totus fructꝰ eius cū xp̄s pp ſolā inſtructioneꝫ ſuſtinuiſſet ⁊
nos inſtrui non poſſemus q2 nō eēt ſcripta. Jſtud aūt ē ma
gnū incōueniēs ⁊ nō eſt ꝯcedendū q2 ſicut oēs actꝰ xp̄i tota
deitate dirigēte facti ſūt: ita ⁊ oēs ſcriptoꝛes actuū iſtoꝝ ſcili
cet euāgeliſte in ſcribēdo a ſpū ſcō directi ſunt vt ſcriberent
qcqd ille vellet. Et ſic nihil obmittere poterant. Qō ğ xp̄us
ad ſolā nr̄am iſtructionē vel pp eā pꝛincipaľr feciſſet: ⁊ tamē
nō ſcripſerūt alias tētatiōes p̄ter iſtas q̄ hn̄r hic ğ nūq̄ꝫ xp̄s
al's tētatꝰ eſt tētatiōe ꝓpꝛie dicta q̄ fit p ſuggeſtionē demōis.
E ℭ Ad p^{m} ar^{m}. dōm ꝙ xp̄s ſolū tētatus eſt nūc. Marcꝰ tn̄ di
xit tētabař. i. tētatꝰ eſt q2 iſte eſt modus loq̄ndi ſuus. Et patet
q2 dī ibi ⁊ tētabař a ſathana eratq̄ꝫ cū beſtꝭs ⁊ angeli mini
ſtrabāt ei. Cōſtat tn̄ ꝙ in illis. xl. diebꝰ nūq̄ꝫ angeli miniſtra
uerūt xp̄o: q2 dī Luc̄. 4. ꝙ in illis. xl. diebꝰ nihil comedit ſed
ſolū poſt. xl. dies finita iā tētatiōe miniſtrauerūt ei. Sic dī h̄
ꝙ ieiunauit. xl. diebꝰ ⁊ poſtea eſurꝭt: ⁊ tūc acceſſit tētatoꝛ ⁊
tētauit eū tribꝰ tētatiōibꝰ. Et poſtea dī tūc diabolus dimiſit
eū ⁊ acceſſerūt angeli ⁊ miniſtrabāt ei. Et ſic dꝫ neceio expo
ni illō v̊bū marci. ſ. miniſtrabāt. i. miniſtrauerūt: q2 poſt. xl. di
es ſolū miniſtrauerūt. Et ita dꝫ exponi iſtō v̊bū. ſ. erat in deſ
to. xl. diebꝰ ⁊ tētabař a ſathana. i. tētatꝰ eſt. ſ. poſt iſtos. xl. dies
q2 ita dixit Matthe. ſ. ꝙ cū ieiunaſſet. xl. diebꝰ eſurꝭt poſtea
⁊ tūc acceſſit tētatoꝛ. Sic ēt dī. Luc̄. 4. ꝙ in. xl. diebꝰ nihil co
F medit. Et ꝯſumatꝭ illis eſurꝭt. Et tūc dī ꝙ dixit ei diabolus ſi
filiꝰ dei es ⁊c̄. ⁊ ſic nō fuit aliq̄ tētatio in. xl. diebꝰ. ℭ Aliqui
putāt ꝙ tētatus fuit xp̄s in iſtis diebꝰ: ⁊ tn̄ tētatiōes ille fue
runt ita ardue ꝙ euāgeliſte illas ſcribere noluerūt vel non
potuerūt. Sic dicit Oꝛigenes. ſ. Tentař aūt ieſus a diabolo.
xl. diebꝰ. Que aūt fuerūt tētamēta neſcimus. Que iō foꝛſitā
p̄termiſſa ſūt q2 maioꝛa erāt q̄ꝫ vt lr̄is crederenř. Sic ēt dic̄
Beda ꝙ dn̄s tētatꝰ eſt. xl. diebꝰ ⁊. xl. noctibꝰ. Sed h̄ non eſt i
telligēdū de illis tētatiōibꝰ viſibilibꝰ q̄s matthe. ⁊ lucas nar
rant q̄ manifeſte fcē ſunt poſt ieiuniū: ſed de qbuſdā alꝭs im
pugnatiōibꝰ q̄s foꝛte illo ieiunꝭ tpe xp̄s a diabolo paſſus ē.
G Sic eni refert ſcūs Tho. 3. pte. ſum. q. 41. ar. 3. in rn̄ſiōe ad 2^{m}
ar^{m}. ℭ Sed magis dōm ē ꝙ mille alie tētatōes fuerint p̄ter
illas tres q̄s matthe. hic ſcripſit. Et luc̄. 4. Hoc pꝫ q2 magis
ꝯuenit itētioni euāgeliſtaꝝ: cū mattheꝰ dicat tētatoꝛes acceſ
ſiſſe poſt diē. xl. qn̄ xp̄s cepit eſurire. ℭ Jtē q2 motiuū eoꝛuꝫ 2ª rō.
qui dicūt xp̄m alias tētatōes toleraſſe eſt pp lr̄aꝫ marci ⁊ tn̄
illa nihil ad hoc vrget cū ſit modus ſuus loq̄ndi vt. ſ̄. expo
ſitū eſt. ℭ Jtē q2 doctoꝛes coiter tenēt ꝙ xp̄s illas tētatiōes
nō ſuſtinuerūt in illis. xl. diebꝰ. Sic dicit Chꝛiſo. ſup matthe 3ª rō.
um. ſ. Q2 diabolus vidēs p. xl. dies xp̄m ieiunātē deſperaue
rat poſtq̄ꝫ eſurientē ſenſit iteꝝ ſperare cepit: ſic ēt dicit Baſi
lius. ſ. Dn̄s per q̄dragenā intētatꝰ māſit. Nouerat eni diab.
ꝙ ieiunauerat ⁊ nō fameſcebat: ⁊ iō nō audebat accedere.
ℭ Jtem ſi diabolus in hꝭs. xl. diebꝰ xp̄m tētaſſet: auderet eū
tētare anteq̄ꝫ eſuriret. Hoc aūt nō eſt veriſimile: q2 mattheus
dic̄ ꝙ poſtq̄ꝫ eſurꝭt acceſſit tētatoꝛ. ℭ Aliqs dicet ꝙ hoc nō 4ª rō
fuit q2 pꝛius nō auderet tētare ⁊ nō tētaſſet: ſꝫ q2 iſta tētatio
de qua h̄ dř nō poterat fieri niſi poſtq̄ꝫ eſuriret. ſ. q2 tentauit
eū vt lapides i paneꝫ ꝯuerteret vt ſaturareř. ℭ Dōm ꝙ nō Rn̄deř
ſtat: q2 ſi pp h̄ diabolus poſtq̄ꝫ eſurꝭt tētaſſet eū feciſſet p̊us inſtātie
alias duas tētatiōes que nō ptinēt ad famem. ſ. ꝙ pꝭceret ſe H
de pinaculo tēpli ⁊ ꝙ adoꝛaret eū. Et tn̄ iſtas duas nō auſus Pꝛimo
eſt facē anteq̄ꝫ xp̄s eſuriret: ğ ante diē. xl. nulla tētatio p̄ceſ
ſerat q2 al's diabo. ſolā tentatiōeꝫ de lapidibꝰ ꝯuertēdis i pa
nem ſeruaſſet vſq̄ꝫ ad diē. xl. ℭ Jtem non ſtat q2 lr̄a inuit ꝙ J
diabo. nō auſus eſt tētare xp̄m q̄ꝫdiu ieiunabat ⁊ non fame 2°
ſcebat. Nā intentio demonis erat ſcire an ieſus eēt filius dei ⁊
ob h̄ in duabꝰ p̊mis tentatiōibꝰ dicebat. Si filiꝰ dei es ⁊c̄. Et
tanq̄ꝫ diu xp̄s ieiunās nō eſuriebat fruſtra erat demoni tēta
re eū: q2 ip̄m ieiuniū poterat oñdē ſaltē per foꝛtē p̄ſumptiōeꝫ
ieſuꝫ eē filiū dei ſi foꝛſitam ieiunaſſet maioꝛi tpe q̄ꝫ helias ⁊
Moyſes. Jō vſq̄ꝫ q̄ videret terminū ieiunꝭ eiꝰ ſtultū erat dia K
bolo ip̄m tētare velle. Nō ğ tētauit. ℭ Jtē ſi tētaſſet eū ſcri 3°
pte fuiſſent tētatiōes ſicut fuerūt ſcripte iſte tres: cū ſolū ꝓfi
cerēt tentatiōes xp̄i ad nr̄am iſtructionē vt. ſ̄. dcm̄ ē. ℭ Jteꝫ 4°
motiuū Oꝛigenis nō tenet. ſ. ꝙ nō ſcripte fuerūt q2 foꝛte ma
ioꝛes erāt q̄ꝫ vt lr̄is comēdarenř. Nā pp h̄ potiꝰ debuiſſent
ſcribi. Jta videmus in oibꝰ geſtis xp̄i ⁊ in hiſtoꝛꝭs gētiū ſci
licet ꝙ ea q̄ ſunt cōioꝛa ⁊ q̄ſi q̄tidiana non ſcribunř: q̄ vero
maioꝛa ſunt ſcribūtur. Nā manifeſtuꝫ eſt ꝙ geſta q̄tidiana
nō ſcripſerūt euāgeliſte. ſ. qd xp̄s comederet ⁊ biberet ⁊ in q
bus locis ſingulis diebꝰ maneret ⁊ q̄ v̊ba familiarit̄ cū ſuis
diſcipulis loquereř: ſꝫ ſolū ſcripſerūt ea q̄ maioꝛa erāt ⁊ ele
cta ad inſtructionē totiꝰ mūdi. Quāto ğ aliq̄ maioꝛa eſſent i
geſtis xp̄i tāto magis ſcribi deberēt. Si igiř tētatiōes q̄s xp̄s
in. xl. diebꝰ patereř eēnt maioꝛes q̄ꝫ reliq̄ tanto magis ſcribi
debuiſſent. ℭ Jtē q2 q̄ꝫto fuiſſent maioꝛes tentatiōes xp̄i tā
to eēnt nobis magis neceie q2 p illas ad repellēdū maximas L
tētatiōes demonis iſtrueremur: q̄ iterdū ſunt ita altiſſime ꝙ 5
hoies itelligere neq̄unt: vn̄ dixit apl'us. An igꝛatꝭ altitudinē
ſathane. i. altitudinē aſtutiaꝝ ſuaꝝ ad tentādū. Quaſi dicat
nemo dꝫ h̄ ignoꝛare. Qō ğ tentatiōes ille p q̄s maxime po
teramus erudiri ſubticeanř ⁊ ille p q̄s minus erudimur ſcri
pte: fuerint inoꝛdinatio magna erat. Nō ğ paſſus eſt xp̄s ali
as tentatiōes maioꝛes hꝭs. ℭ Jtē iſtud erat oio ꝯ̄ oꝛdinem
quē diabolus in tentādo tenet. Q2 p̊mo p̄mittit tentationes M
leues: deinde paulo grauioꝛes q̊uſq̄ꝫ veniat ad grauiſſimas 6
q2 al's viſis peſſimis tentatiōibꝰ ſcādalizareř hō ⁊ nollet cō
ſentire apte vidēs a diabolo illud eē. Et ſic fruſtra diabo. ten
taret cū tentatio manifeſta eēt ſic̄ fruſtra rethe poniř an̄ ocu
los p̄enatoꝝ vt dixit ſalomon Pꝛouer. j. ſꝫ a pꝛinꝰ diab. pua
ſuggeret de qbꝰ hō dubitare poſſit an mala ſint: ⁊ ad q̄ faci
liter iclinari poſſit ⁊ poſt illa ad maioꝛa pꝛomouet. Sic dicit
Gꝛego. 31. moꝛaliū. Et apparet h̄ ex oꝛdine queꝫ tenuit h̄ dia
bolus intentādo. Q2 p̊ ſuaſit id qō paruū erat. ſ. deſideriū ci
bi: deinde qō erat aliq̄liř maius. ſ. inanē gl'iaꝫ. Ultimo illō ꝙ
oibꝰ malis deteriꝰ eſt. ſ. idolatriā. Et pp h̄ doctoꝛes dicunt ꝙ
diabolus tenuit hic ꝯueniētiſſimū oꝛdinē tentadi. Sic pꝫ p
ſcm̄ Tho. 3. pte. ſum. q. 41. ar. 4. i coꝛpe. Non ē ğ v̊iſimile di
ctum oꝛigenis. ſ. ꝙ tentatiōes. xl. dieꝝ fuerūt maioꝛes q̄ꝫ vt
lr̄is comendarenř: ⁊ ꝙ poſt illos dies minoꝛes tentationes
facēt diabo. Cū tn̄ ꝯſtet in illis fuiſſe oꝛdinē ğuitatꝭ. ℭ Dōm N
ğ ꝙ xp̄s nō tollerauit i hꝭs. xl. diebꝰ aliq̄s tētatiōes ſꝫ ſoluꝫ
poſt. xl. dies ſuſtinuit tres q̄ ponūtur in lr̄a. ℭ Ad 2^{m} dōꝫ ꝙ
diabolus receſſit a xp̄o ad tempus ⁊ poſtea redꝭt: non qui
dem ꝙ redierit ad eum tentandum per aliquas ſuggeſtiōes
in quibus eſt pꝛopꝛia ⁊ vera tentatio ſicut hic fecit: ſed ſoluꝫ
ꝙ ꝯcitauit poſtea iudeos vt xp̄m perſequerentur. Et eſt ſen
ſus ꝙ diabo. nūc ꝓſequutꝰ eſt q2 cū p ſe ip̄m tētabat. Et receſ
ſit nunc

ſit nūc māſitq3:aliq̄3to tpe quo nec ipſe xp̄m p ſe tētauit nec
mēbra ſua.i.hoies iniq̄s ꝯ eū ꝯcitauit. Et iſtud durauit qua-
ſi per duos annos p̄dicatiōis xp̄i. In qb⁹ iudei nihil mali ꝯ
xp̄m cogitabāt ſaltē apte ⁊ coīt. Poſtea vero in vltimo āno
p̄dicatiōis ſue ꝯcitauit diabolus phariſeos ⁊ ſcribas ⁊ p̄nci
pes ſacerdotū ꝯ xp̄m ita vt iā3 nō auderet in iudea ambula-
re ſed receſſit inde ad loca alia. Et ēt illi iudei qui credebant
in eū ⁊ diligebāt ip̄m nō audebāt loq̄ de eo pp metū iudeoꝝ
Ioā.7. Iſta nō fuit tētatio ſ3 magis fuit apta pugna:q2 tēta
tio fit p dolos:pugna aūt fit virib⁹. Maxime q2 tētatio ꝓp̄e
dicta a diabolo nō fit niſi per ſugeſtionē. Hic autē nulla erat
ſuggeſtio demonis. poſſet tñ large tētatio appellari q2 p iſta3
pſecutionē quā diabolus apte faciebat xp̄o videbaṫ eū tenta
re de triſtitia ⁊ de odio ꝓximoꝝ:ſicut in deſerto tentauerat
eum de gula ⁊ inani gl'ia:nō tñ op3 poni ꝙ xp̄s fuerit ꝓprie
tētatus niſi nūc. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ non oportuit ꝙ xp̄s ſepe
tētareṫ vt nobis exēplū traderet ſepe reſiſtēdi:q2 tūc oportu
O iſſet eū ſepe q̄dragesimā ieiunare. Q̄ō falſu3 eſt. Et ita de ali
is actib⁹ dōm eſt q2 exēplū eſt vt forma agēdi. Et ſicut ad tra
hendū mille exēplata ſufficit vnū exēplar:ita ad hoc ꝙ nos
inſtrueremur in aliq̄ gn̄e opationis ſufficit ꝙ xp̄s ſemel face
ret illā. Alioqn dareṫ ꝙ xp̄s totiens dēret facere eandē opa
tionē q̄tiēs nos oēs qui eū imitaturi facturi eramus:cū non
ſit tā q̄re potius bis vel ter ide3 facē dēret q̄3 decies millies.
P Non oportuit ḡ xp̄m pluries tētari pp exēplu3 nr̄m. ¶ Ad
q̄ntū dōm ꝙ xp̄s nō debuit tētari pp exēplū a carne ⁊ mun
do ſicut nos:q2 nō poterat. Nā ſicut.ſ̄.declaratū eſt nō pōt
eſſe iſta tētatio: niſi vbi eſt deordinatio virium. In xp̄o autē
nō fuit iō nunq̄3 poterat tētari a carne ⁊ mūdo. Et ſic tētat⁹
eſt xp̄s per oia.ſ.per oia in quibus pōt tētari: ⁊ tñ a carne ⁊
mūdo tētari nō poterat:iō nō fuit tētatus. ¶ Itē q2 dato ꝙ
xp̄s potuiſſet tētari a carne ⁊ mūdo tñ tētari nō debuit quia
iſta tētatio dicit quādā iperfectionē in tētato q̄3 nō ponit tē-
tatio demonis vt.ſ̄.declaratū eſt. ¶ Aliter pōt dici ⁊ adhuc
melius.ſ.ꝙ xp̄s dedit nobis ſufficiens exēplū in tētatiōe car
nis ⁊ mūdi. Q2 l3 ipſe nō fuit tētatus a carne ⁊ mundo fuit
tñ tētatus ad illa ad que tētāt caro ⁊ mundus.ſ.q2 diabolus
tētauit eū ad illa. Nam tētatus ē ad deſideriū cibi ⁊ ad iſtud
ſolet nos tētare caro:cū ad eā ſolā cibus ptineat:ſunt ēt tēta
tus ad deſideriū honoris ⁊ diuitiaꝝ ⁊ potētie:cū diabolus
oñdit xp̄o oia regna mūdi ⁊ gl'iā eoꝝ. Dixit. Oia hec tibi da
bo ſi cadēs adoraueris me ⁊ tñ iſta ptinēt ad ꝯcupiſcentiam
mundi ꝙ ḡ xp̄s a carne ⁊ mūdo tētareṫ vel nō tētareṫ nihil
differebat q̄3tum ad nr̄am doctrinā:cū ad eadē tētareṫ ad q̄
nos caro ⁊ mūdu3 tētare ſolēt. ¶ Ad.4ᵐ dō3 ꝙ nō oportu
Q it xp̄m ſingilati3 tētari de q̄l3 pctō mortali:q2 ſatis erat ꝙ tē
tareṫ de illis per quoꝝ doctrina3 ſciremus reſiſtere tētationi
bus alioꝝ. Ita aūt eſt de iſtis cū per iſta ꝓuideaṫ in aliȷ̄s. Cū
aūt dī nō hēmus pōtificē qui nō poſſit cōpati infirmitatibu3
nr̄is tētatū per oia nō eſt ſenſus ꝙ de oib⁹ pctis ſingilatim
tētatus ſit q2 ibi tētatio nō accipiṫ ꝓprie ꝓut fit a demone
per ſuggeſtionē vel a carne ⁊ mūdo ſed tētatio.i.ꝓbatio que
dam. Nam xp̄us oia genera laboꝝ ſuſtinuit vſq3 ad morte3
acerrimā que eſt vltima ⁊ maxima in terribilib⁹: ⁊ iō cōpati
pōt infirmitatibus nr̄is:q2 oēs penalitates ſuſtinuit q̄s nos
ſuſtinemus. ¶ Aliter pōt dici ꝙ xp̄s tētatus eſt de oib⁹ pec
catis mortalib⁹ l3 nō ſingilati3:ſ3 cū de hȷ̄s tētaṫ de oib⁹ ten
tatus eſt q2 in iſtis oia ſunt. Sic dicit Ambro. ſup luca3.ſup
illo v̄bo.ſ. Et conſumata omni tētatione diabolus receſſit ab
illo niſi in tribus premiſſis eſſet ois cauſa delictoꝝ:quia cau
ſe tentationum ſunt cauſe cupiditatis ſcilicet carnis delecta
tio:ſpes glorie: ⁊ auiditas potentie.

¶ Q̄uō diabolus auſus eſt tētare xp̄m. Q̄ō.XXII.

Vr̄ ꝙ dia. non deberet xp̄m tētare. P̄ª ratio
Querit q̄uō diabolus auſus ē tētare xp̄m nā vr̄ ꝙ
nō debuiſſet eū tētare nec auderet q2 ſcie-
bat ꝙ deus erat oipotēs. Cū ḡ oñdereṫ ab eo volēdo ipſum-
met tētare:augeret deus cruciat⁹ diaboli q̄ſi i imēſū vel ani
chilaret eū. ¶ Itē nō auderet tētare nec vellet q2 ſcire ſe i h̄
non ꝓficere. Ois nāq̄3 tētatio diaboli cū per ſuggeſtione3 fi
at nō h3 vim niſi decipiēdo. Sciebat tñ diabolus ꝙ deus de
2ª rō. cipi nō poterat:q2 nō eſt ꝯſiliū ꝯ dn̄m. Prouer.21. Iō fruſtra
3ª rō. eū tētaret. ¶ Itē vr̄ ꝙ nullo mō diabolus xp̄3 tētare vellet.
Quia aut ipſe putaret eū eē filium dei:aut putaret ꝙ nullo
modo erat dei filius:aut dubitaret. Si putaret eū eſſe filium
dei:nō auderet eū tētare pp duas rōnes p̄cedētes. Si aute3
putaret non eē filiū dei fruſtra erat ꝙ ab eo peteret bis de h̄
dicēs. Si filius dei es ⁊c̄. Si aūt dubitaret:debuiſſet potius
abſtinere a tētādo eum q2 poterat eē ꝙ ille eſſet filius dei. Et
tūc diabolus timere deberet ꝙ puniret ab eo. In hoc ḡ du-
bio cautius erat diabolo nō tētare vt nō incurreret penam:
q̄3 tētare exponēdo ſe magno periculo ſicut ipſe poterat veri
ſimiliṫ timere. ¶ Dōm ꝙ diabolus nō auderet xp̄m tentare A
ſi vere coḡuiſſet eū eē filiū dei. Q2 aūt tūc hoc neſciebat au
ſus eſt tētare. Q̄ō aūt neſciret:p3 q2 petebat a xp̄o experimē
tum de hoc dicens. Si filius dei es dic vt lapides iſti panes
fiant. ¶ Sed obȷ̄cieṫ ꝙ demones cognoſcebāt eū:q2.ȷ̄.8. ⁊
Marc̄.ȷ.dr̄ ꝙ exclamauit demoniatus q̄d tibi ⁊ nobis ieſu
nazarene venisti ante tp̄ torquere nos Scio q2 ſis ſcūs de
us ſcūs dei. Et iterū Mar.ȷ.dī ꝙ eȷ̄ciebat demonia ⁊ nō fa
ciebat loqui q̄m ſciebāt eū. Et Luc̄.4.dī ꝙ xp̄s non ſinebat
demonia loq̄:q2 ſciebāt eū eſſe xp̄m ⁊ filiū dei ⁊ vocabāt eū
cu3 dr̄ ibidē ꝙ exibant demonia a multis clamātia ⁊ dicētia
q2 tu es filius dei. ¶ Dici poſſet ad hoc ꝙ non ꝓcedit rō:q̄a
iſtud fuit multo poſtea q̄n xp̄s p̄dicabat ⁊ faciebat miracula
q2 tūc poterāt demones cognoſcere xp̄m eē deū ex opatione B
miraculoꝝ. Nunc aūt miracula nulla adhuc egerat: ⁊ ſic pō
terant demones eū ignorare ⁊ ideo tētarēt. ¶ Sed dicetur
ꝙ nō poterāt ignorare:q2 preceſſerant in xp̄o aliq̄ ſigna ſen
ſibilia que diabolus nō ignoraret: ⁊ illa oñdebant ieſum eē
filiū dei. Patet in ꝯceptione xp̄i q̄n loquutus eſt gabriel ma
rie ꝙ ꝯciperet de ſpū ſcō: ⁊ ꝙ ille eēt filius dei Luc.ȷ. Et illa
apparitio ⁊ verba fuerūt realiter que diabolus cognoſcere
poterat q2 res geſtas nouit et illaꝝ nō obliuiſcitur. Viderat
etia3 ꝙ fuerat xp̄s ꝯceptus ſine ſemine ⁊ de adoratiōe ma-
gorum: ⁊ ortu ſtelle:q̄ oñdebant xp̄m eē deum: ⁊ ꝙ maius
eſt q2 nunc recēter.ſ.q̄n xp̄s baptizatus eſt deſcendit ſpirit⁹
ſanct⁹ ſup eum in colūbe ſpecie ⁊ vox p̄ris audita eſt.ſ. hic ē
filius meus ⁊c̄. Iſtud manifeſte oñdebat xp̄m eē filiu3 dei ⁊
fuerat fcm̄ immediate ante hoc:q2 mox vt xp̄s baptizat⁹ ē iuit
in deſertū ⁊ incepit ieiunare vt p3 p̄ceden.c. ⁊ hic ⁊ Luc̄.4.
Non ergo poterat diabolus ignorare xp̄m eē filiū dei. ¶ Di
cendū ꝙ vere diabolus ignorabat ieſu3 eē filiū dei: ſed de h̄ C
aliquo mō dubitabat q2 hēbat aliqua motiua ad h̄ de quib⁹ p̄ma rō.
ȷ̄.diceṫ. Et cum obȷ̄ciṫ ꝙ per p̄dicta poterat diabolus cogno
ſcere clare xp̄m eē filiū dei dōm ꝙ non cognoſcebat:hoc au
tem poterat fieri dupliciṫ vno mō ꝙ deus facēt ꝙ demonib⁹
non ꝯſtaret de iſtis rebus factis l3 multis hoibus ꝯſtaret q̄a
facile erat deo facere ꝙ demones ignorarēt q̄cq̄d ipſe vellet.
Nam cū deus ſit cā vniuerſali3 nec̄e eſt ꝙ ꝯcurrat ad omne
actū cū in quol3 actu ſit virtus eius ⁊ efficacia maior q̄3 cu-
iuſl3 agentis particularis illius effect⁹. Si ḡ ſit aliq̄s act⁹ ad
quē de⁹ ꝯcurrere nolit vt cā:neceſſe ē ꝙ ille actus nunq̄3 fiat
nec fieri poſſet. Si ergo deus nollet ꝯcurrere cū demonibus
ad cognoſcendū iſta q̄ fiebāt circa xp̄m:ipoſſibile erat ꝙ ipſi
illa cognoſcerēt etiā ſi totus mūdus illa videret. ¶ Alio mo
do fieri poterat turbādo intellectū eoꝝ quodā mō obſcuran D
do.ſ.ꝙ q̄3q̄3 ꝯſtaret iſta fuiſſe non tñ pmitteret eis arguē q̄d Scđo
ſequereṫ ex illis:vel faciēdo ꝙ errarēt in arguēdo. Quia ēt
nec̄e erat ꝙ nō bene arguerēt ſi deus ad iſtā rectitudinē ac-
tus cū eis nō ꝯcurreret. Et h̄ mō cognoſcebant demones de
xp̄o ſolū quātū ipſe volebat ꝙ ipſi cognoſcerēt ⁊ in ceteris i
pediebat eos. Et ſic nō eſt admirandū ꝙ demone3 ig̃rauerit
multa que ceteris hoib⁹ de xp̄o nota erāt. Cauſa autē huius
erat:quia ſi demonibus permitteretur cognoſcere veritate3
de xp̄o ipi impediuiſſent paſſionem eius ⁊ totā viam redem
ptiōis nr̄e faciēdo ꝙ iudei non occiderent chriſtum. Nā iu-
dei diabolo iſtigāte xp̄m pſequebanṫ:ſicut iudas ſuadēte ſa
thana xp̄m vēdidit. Ioā.13.ſ. ſathanas miſerat iude in cor vt
traderet eū. Si aūt ſciuiſſet diabolus xp̄m eē filiū dei non ſo
lu3 nō icitaret iudeos ꝯ eū ſ3 ēt ſi ipſi ex ꝓp̄a iniq̄tate incita-
renṫ dia. diſtrahēt eos ne eū occiderēt. Debuerūt ḡ multa mi
niſteria de xp̄o demonib⁹ ſaltē ad tp̄s eē ignota. Et ſic deus
pmittebat:iō ſolū ſciebāt de xp̄o q̄3tū ipſe de ſe ſciri volebat.
Sic ait Aug.9.de ciui.dei.ſ. xp̄s tm̄ inotuit demonib⁹ q̄3tum
voluit. Nō per id qd̄ eſt vita eterna ſ3 per q̄dā tpalia ſue v̄tu
tis effecta h̄ ēt magis declarat ipe Aug.3.de trini.dei.ꝙ dia.
multa pōt per virtutē nature ſue a q̄bus tñ prohibetur vir-
tute diuina. Et hoc mō cognoſcere poterat de xp̄o multa q̄
non coḡuit. Et ſic aliq̄n cognoſcebat ⁊ aliq̄n ig̃rabat. Quid
tamen demones de xp̄o cognouerit ⁊ q̄uō illud cognoſce-
bant

bant:declarabiť magis.j̄.8.in quadā.q. Nunc aūt qꝛ demon
chriſtuꝫ non cognoſcebat eē filiū dei eum tēptare auſus eſt.
E ℭ Ad p̄ᵐ dōm ꝙ ſi cognouiſſet eum determinate eſſe filiuꝫ
demō nō auſuſ fuiſſet eū tēptare timens penaſ. Sꝫ qꝛ nō co
gnouit:nō timuit eum tēptare nullū putans in h̄ eē pericu-
F lum. ℭ Ad 2ᵐ dōm ꝙ diabolus ſciebat eum decipi nō poſ-
ſe ſi putaret xp̄m eē filiū dei non conaretur eum tēptare: ſed
G qꝛ dubitauit credidit ꝙ tēptationi ſucumbere poſſet. ℭ Ad
3ᵐ dōm ꝙ nō eſt dōm demonē crediđiſſe xp̄m eſſe filiuꝫ dei
vel credidiſſe determinate eū non eē filiū dei qꝛ in hijs duo-
bus caſibus nō erat ꝯueniens ꝙ tētaret eum. ℭ Cum autē
obijciť ꝙ etiā ſi diabolus dubitaret timere deberet an eēt fili
us dei ⁊ ꝙ cautius ſibi eēt eum nō tētare q̄ꝫ ſe exponere pe
riculo:dōm ꝙ diabolus ex propria iniqtate peruerſus eſt ⁊
non conſiderat qd bonū ſit ſibi:ſed iniquitas extrema eū ad
male agendū inducit. Sicut apparet in hoibus incontinen-
tibus quibus malum eſt fornicari ⁊ inebriari ⁊ crapulari: ⁊
tn̄ paſſi eos ad iſta deducit ipediendo rationē bene iudicare
7. Ethi. Ita aūt eſt malitia in demonibus. Que cū ſit in eis
iam q̈ſi nālis:facit ꝙ non cogitēt quid eis bonum ſit. Maxi
me qꝛ demones per mala que faciunt nō vident ſibi penas
augeri cum non ſint in via merendi ⁊ demerendi ſed in ſta-
tu. Iō qcqd iam faciant non correſpondet eis pena determi
nata pro illo actu ſicut nobis correſpondet.

ℭ Ad qd diabolus voluit tētare filiū dei. Qō. XXIII.

Queritur ad qd diabolus voluit tētare filiuꝫ dei.
ℭ Dicūt qdam ꝙ voluit euꝫ tētare ſic
ceteroſ hoies vt ad aliqd pctm̄ eum ded uceret:cum apparēt
A homo īfirmus ⁊ potens peccare. ℭ Dōm ꝙ non ſtat. Quia
Improbatio dicte opinionis. ſi hoc intendiſſet non expectaſſet ꝙ fameſceret poſt. xl. dies.
Quia quocūqꝫ tpe poterat eum tētare: ⁊ expectauit per hoſ
dies vſquequo xp̄s eſurijt:vt per hoc xp̄s ſciret an eſſet fili⁹
p̄ᵃ rō. dei vel purus homo hn̄s humanā infirmitatē ergo nō tenta
uit eum vt induceret ad pctm̄ ſicut ceteros hoies: ſed ſcire
voluit an filiuſ dei eēt. ℭ Itē pꝫ qꝛ ſi diabolus intenderet ſo
2ᵃ rō. lum tētare eum ſicut ceteros nō diceret ſi filius dei es ⁊c̄.
Et tn̄ in primis duabus tētationibus dixit ſi filius dei es er
go hoc intēdebat per tētationē habere ⁊ non principaliter i
3ᵃ rō ducere eū ad peccatū. ℭ Item pꝫ qꝛ in verbis tētationis pri
me ⁊ ſcđe ponunť ſemp aliq̄ per que inuitur ꝙ demon deſi-
deret ſcire an xp̄s ſit filius dei. Quia in p̄ma dī. Si filiuſ dei
es dic vt lapides iſti panes fiant. Et iſtud eſt dic̄ poteſtatis:
ꝙ ſolum erat ad ſciendū an erat filius dei. In 2ᵃ dixit. Si fili
us dei es mitte te deorſum.ſ.qꝛ non lederet lꝫ mitteret ſe de
pinaculo ſi erat filius dei. Intendebat ḡ diabolus per iſtas
tētatiōes ſcire an xp̄s eſſet deus. Et tunc ſtat dubiū ad quid
B tentabat xp̄m vt hoc ſciret. Dōm ꝙ diabolus habebat ad h̄
C̄ duplex. Prima duplicē cām ſcꝫ motiuā ⁊ finalem. Cauſa motiua erat qꝛ de-
mon habuit cām rōnabilem dubitandi de xp̄o an eſſet deus
quia multa ſigna ad hoc erāt. Nam impletū fuerat tp̄s aduē
tus xp̄i ꝙ diabolus cognoſcebat ex ſacra ſcriptura ⁊ ex ip̄a
ſciebat ꝙ meſſias futurus erat filiuſ dei apparuerant multa
ſigna meſſie in xp̄o que in nullo alio homine apparuerūt iō
voluit per tētationē iſtam veritatē inuenire. Sic ait Chriſo.
ſuper Mattheū.ſ. Audierat enim diabolus qꝛ xp̄s natus ē
in hoc mundo angelis p̄dicantibus paſtoribus referentib⁹:
magis q̄rentibus ⁊ ioanne oñdente:iō procedit ad eum ten
tandū. Sic etiā dicit Ambro. ſuper Luc̄.ſ. Qđ autē ſibi vult
talis ſermonis exorſus.ſ. filius dei es niſi qꝛ diaboluſ cogno
uerat dei filium eē ventuꝝ:ſed veniſſe per infirmitatē corpo
ris nō putabat. ℭ Cauſa finalis erat quia expediebat valde
C diabolo ſcire an xp̄s erat filius dei. Quia ſciebat ex ſacra ſcri
Cā 2ᵃ ptura ꝙ per mortē filij dei homines redimendi erant de po-
teſtate diaboli: ⁊ iperiū eius minuereť:id conareť impedire
mortem eius ne per eam ſpoliareť antiqua ptāte:ſicut aliq̄li
ter fecit inſtante paſſione xp̄i. Nam tētauit vxorem pilati vt
impediret mortē xp̄i. Iō ipſa dixit Pilato. Nihil tibi ⁊ iuſto
huic. Multa enim paſſa ſum hodie per viſum ꝓpter euꝫ. j̄.
27. Et ſicut dicit ap̄ls. j. cor. 2.ſ. Si enim cognouiſſent nūq̄ꝫ
glorie dn̄m crucifixiſſent. Et diciť ibi:ꝙ ſapiētiā iſtam.i. filiū
dei nemo p̄ncipū hui⁹ ſeculi cognouit.i. nullus de principi-
bus ſacerdotum ⁊ iudeoꝝ. Si ergo iudei non crucifixiſſent
xp̄m ſi eū cognouiſſent:a fortiori demones nō iduxiſſent ad
occidendū ip̄m ſi eum agnoſcerent. Et ob hoc nō ſolū diabo
lo:ſed etiā iudeis aliqualiter occultandū erat ieſuꝫ eē deū vt
locū hrēt redēptiōis nr̄e modus. De demonib⁹ apparet ꝙ ſe
xp̄s eis in multis occultauerit. De iudeis etiā pꝫ qꝛ qn̄ chri-
ſtus dixit diſcipulis quem dicunt homines eſſe filium ho-
minis: ⁊ Petrus dixit ꝙ erit filius dei chriſtus dixit omni-
bus diſcipulis ꝙ nemini hoc dicerent. Quia oportebat ad
huc filium hois multa pati ⁊ reprobari a ſeniorib⁹ ⁊ occidi
j̄.16. ⁊ mar. 7. ⁊ luc̄. 9. Quaſi diceret ꝙ ꝓpter iſta que paſſu
rus erat ne ipedirenť tacendū erat hoc. Sic etiā qn̄ in trāſfi-
guratiōe oñdit gl'iam corpis ſui iuſſit aſtantib⁹ vt nemini di
cerēt donec ipſe a mortuis reſurgeret.ſ. ne p̱ hoc paſſio ſua i-
pedireť. Et ſic de alijs multis xp̄s voluit occulta eſſe iudeis
vſqꝫ poſt mortē ſuā lꝫ multa alia oñdit p̱ que appareret eum
eē filiū dei. Quare tn̄ q̄dā volebat ſciri ⁊ alia occultari diceť
j̄.16. Et ſic demonib⁹ vtile erat ſcire an xp̄s eēt filius dei:vt p̱
hoc cauerēt mortē eius. Et ob h̄ demon tētauit eum nūc ad
ſciendū an eēt filius dei. ℭ Sed diceť quō demō volebat ſci-
re hoc ad ipediendū mortē xp̄i:qꝛ ſciebat per ſcripturā iſtaꝫ
eē voluntatē dei iō ꝙ nō poterat ipediri:qꝛ voluntas bn̄pla
citi dei ſemp̱ ipleť. ℭ Dōm ꝙ lꝫ diabolus hoc iudicare poſ-
ſet nāli rōne:tn̄ ipediebat eū deſiderium ſuū faciens appare D
re eē facile qđ erat ipoſſibile. Sicut accidit hoib⁹ qui ſunt af
fecti circa aliqd valde. Et dato ꝙ ſciant illud nō poſſe habe-
re:iterdū ex magnitudine deſiderij incitātur ad illud ꝓcurā
dum ⁊ ipſi ſe fallūt iudicātes ſibi eē poſſibile qđ eſt ipoſſibi-
le ⁊ ita in mult̄ alijs diabolus conať. Et ſic fuit magna cau-
ſa diabolus tētādi xp̄m ad ſciendū an eēt filius dei.

ℭ Quid inducerē itēdebat diabolus qn̄ chriſtū tentabat di
cens. Dic vt lapides iſti panes fiant. Qō. XXIIII.

Queritur q̈re diab. dixit xp̄o dic vt lapides iſti
panes fiāt ⁊ quō per hoc xp̄s tētabat
⁊ qd et h̄ inducē itendebat. Nam vř ꝙ iſta nō erat tēptatio
qꝛ tēptatio diaboli ſemp̱ eſt ad malū: ⁊ tn̄ etiā ſi xp̄m cōuer-
tiſſet lapides in panē nō peccaſſet:qꝛ hoc faceret vt ſubueni
ret fami:ſicut nō peccauit qn̄ multiplicauit paneſ vt inde pa
ſceret multitudinē. j̄.14. qꝛ nō fuit minus miraculuꝫ illud q̄ꝫ
lapides ꝯuertē in panē: ⁊ vtrobiqꝫ eadem cā erat.ſ. vt fami
ſubueniret. ℭ Dōm ꝙ diabolus h̄ dixit xp̄o vt p̱ hoc cogno A
ſceret qđ intēdebat.ſ. an eſſet filius dei. Nā ſi ꝯuerteret lapi-
des in panē appareret eū eē filiū dei. Et h̄ diabolus volebat
ſcire. Si aūt niteret ꝯuertē ⁊ nō poſſet appareret ꝙ nō erat
filius dei. Et p̱ hoc diabolus de dubio ſuo certificareť. Et di-
cēduꝫ ꝙ iſta erat tēptatio:qꝛ per h̄ diabolus iducēt illud qđ
volebat cū aūt dī ꝙ nō erat tēptatio qꝛ nō erat ad malū. dōꝫ
ꝙ diabolus hic duo itēdebat. ℭ Priᵐ eſt ſcire an xp̄s eſſet B
deus. 2ᵐ vt per deſideriū cibi eū deduceret ad peccatū. De p̄-
mo.ſ̄. dictū ē ⁊ apparet ꝙ iſtud eſt tēptatio. Qꝛ tēptatio eſt
qn̄cūqꝫ fit aliqd ad ſumēdū experimētū de aliq̄ re. Et qꝛ dia-
bolus neſciebat ieſuꝫ eē filiū dei ⁊ deſiderabat hoc ſcire. ſi ad
hoc ſciēdū faceret aliqd illđ vocareť tēptatio. Cū igiť per iſta
v̄ba diabolus itēderet ſcire de xp̄o an eēt deus dicebať per h̄
tēptare eū:ēt ſi nullū malū ibi eēt. Et ſic diciť deus tēptaſſe
abrahā Gen̄. 22. cui tn̄ malū nullū iferre intendebat:ſꝫ poti⁹ C
bonū ſꝫ volebat expimtū de eo oñdē totipplo. ℭ Aliť p̄t dici
ꝙ adhuc iſto mō erat tēptatio ⁊ erat ad malū:qꝛ lꝫ cognoſci
xp̄m eē filiū dei nō eēt malū abſolute:erat tn̄ malū in demo-
nibus qꝛ p̱ hoc ipſi conarētur ipedire viā redēptionis nr̄e vt
ſupra dcm̄ eſt. Et ad h̄ iſtud ſcire volebat. Iō tanq̄ꝫ malū xp̄ſ
cauit illđ: ⁊ nō potuit:per demonē induci ad oñdēduꝫ iſtud.
Quātū ad aliđ de deſiderio cibi dōm ꝙ erat tēptatio ⁊ erat
ad malū:qꝛ lꝫ vti neceſſarijs ad ſuſtētationē vite nō ſit pctm̄
gule:ꝙ tn̄ ex deſiderio huius tēptatiōis hō aliqd inordina-
tum faciat ad vitiū gule ꝑtinere pōt. Eſt aūt inordinatuꝫ ꝙ
vbi p̄t hri recurſuſ ad humana ſubſidia velit aliqs pro ſolo
corpe ſuſtētādo miraculoſe ſibi cibū q̄rere. Vn̄ deus iſraelit̄
in deſerto māna tribuit:qꝛ aliūde hūanitus cib⁹ hri nō pote
rat. Sic etiā xp̄s in deſerto turbas pauit miraculoſe: qꝛ aliť
ibi cibi hri nō poterant oportune pro illo tpe:xp̄s tn̄ ad ſub
ueniendū fami corporali poterat ſibi aliť ꝓuidere q̄ꝫ miracu
la faciēdo.ſ. comedēdo herbas agreſtes vel locuſtaſ ⁊ mel ſil
ueſtre ſicut Ioan. in deſto faciebat p̄ce. c. ⁊ Mar. j. Vel pote
rat ad loca proxima pro cibo tendere:iō diabolus reputabat
ꝙ xp̄s peccaret ſi ad ſubueniēdū fami miracula facere nite-
retur. Sic ait ſcūs Tho. 3. parte ſum. 44i. arti. 4. in ſolutio-
ne ad p̄mū arᵐ. Iō diabolus volebat xp̄m impellere ad hoc:
vt per iſtud peccaret. Precipue tn̄ volebat ſcire an ip̄e eēt fi-
lius dei

lius dei. Ad qḋ iſte modus tẽtatiõis valde ꝓficiebat. ¶ Sꝫ
2° obijciet qḋ nõ erat ↄueniẽs tẽtatio iſta. Quia aut xp̃s eẽt fi-
lius dei aut non. Si eſſet deus dato ꝙ cõuerteret lapides in
panẽ non peccaret: qꝛ deus peccare nõ põt. Si ãt nõ eẽt deꝰ
nõ niteretur ↄuertere in panẽ lapides: qꝛ nõ poſſet: ⁊ ſic dia
bolus nõ hñet intẽtũ ſue tẽtationis. ¶ Itẽ iſta tẽtatio eſt in
3° ordinata: vt ait Hiero. ſuper Mat. ſ. qꝛ diabolus ponit ↄtra-
ria in verbis ſuis. ſ. qꝛ tẽtat eũ qui ſupari nõ põt: vel filiũ dei
vocat eũ quẽ vincere poſſe credit cũ ait. Duobꝰ ↄrijs teneris
odiabile. Sꝫ ad iperiũ eius pñt lapides panes fieri ḡ fruſtra
tẽtas eũ qui tante potẽtie eſt. ſi aũt nõ põt facere: fruſtra dei
3° filiũ ſuſpicaris. ¶ Itẽ Chriſo. ſup Mat. dicit diabolũ in iſta
tẽtatione fuiſſe excecatũ: ⁊ ſic nõ tenuit ↄuenientẽ modũ cũ
ait. Sicut diabolus oẽs hoies excecabat ita nũc inuiſibil'r a
xp̃o eſt excecatꝰ poſt. xl. n. dies eſuriẽtẽ ſenſit: ⁊ p. xl. dies euꝫ
nõ eſurientẽ nõ intellexit cũ ſuſpicatus eſt eũ nõ eẽ filiũ dei
non cogitauit qm̃ fortis athleta ad ea que infirma ſunt de-
ſcendere põt: ifirmus aũt ad ea que fortiora ſunt aſcendere
non põt. Magis ḡ ex eo ꝙ per tot dies nõ eſurijt intellige-
re debuit: qꝛ deus eſt: q̃ꝫ ex eo ꝙ poſt tot dies eſurijt ꝙ hõ ẽ.
4° ¶ Itẽ non erat ↄueniẽs ar^m. ad inueniendũ an xp̃s erat fi-
lius dei. Quia dato ꝙ xp̃s ↄuerteret lapides in panẽ nõ ap
pareret eũ eſſe filiũ dei. Quia per alios viros ſctõs añ eũ fue
runt facta miracula: ⁊ nõ ↄuicebat ex hoc illos eẽ filios dei.
Ita nunc ꝑ xp̃m fieret iſtud miraculũ ⁊ nõ ſufficiẽter ꝓbare
5° tur inde an eẽt filiꝰ dei. ¶ Itẽ xp̃s fecit multa alia miracula
ſ. ſuſcitare mortuos ⁊ ſil'ia que nõ erãt miora q̃ꝫ ↄuertere la
pides in panẽ: ⁊ diabolus ex nullo illoꝝ ↄuincit xp̃m eſſe fi
liũ dei: qꝛ al's nõ induxiſſet iudeos ↄ ipſum. Ergo ẽt iſto mi
raculo nõ crederet xp̃m eſſe filiũ dei. ¶ Itẽ nõ erat ſufficiẽs
6° tẽtatio: qꝛ poterat al'r rñdere per qḋ diabolus neſciret eũ eẽ
filiũ dei: nec ẽt ad aliqḋ pctm̃ inclinaret ẽt ſi eſſet purus ho-
mo ſicut nunc fcm̃ eſt: iõ non ↄuenienter tẽtabat. ¶ Dõꝫ ꝙ
D tẽtatio diaboli ſatis ↄueniẽs erat ad id qḋ ipſe itẽdebat. Nõ
enim ſciebat an eſſet filius dei: ſed dubitabat: iõ dixit ſi filius
dei es ⁊c̃. Unde tẽtabat eũ tãq̃ꝫ hoiem: qꝛ ſi de deitate certꝰ
fuiſſet eũ nõ tẽtaſſet. ſic ait Athanaſius. ſ. Nõ ↄ diuinitatẽ
certamen diabolus inijt. Nec. n. audebat: ⁊ iõ dicebat ſi filiꝰ
dei es: ſed cũ hoie certamẽ inijt queꝫ quõdã ſeducere potuit
ad tẽtandũ aũt hoiem qui ſuccũbere poſſꝫ ſatis ↄueniẽs mo
E dus erat iſte. ¶ Ad primũ dõꝫ ꝙ qcquid xp̃s faceret diabo
lus putabat ſe hẽre intentũ ſiue ↄuerteret lapides ſiue non
qꝛ ſi ↄuerteret lapides putaret eũ eſſe deũ qḋ inquirere intẽ
debat: ſi ãt nõ poſſet ⁊ niteret̃ incideret in pctm̃ ⁊ ẽt appare
ret eũ nõ eſſe filiũ dei. Si aũt non niteret̃ cõuertere ſciens ſe
eſſe puꝝ hoiem ⁊ nõ oraret deũ ꝙ ↄuerteret illos eſſet pec-
catum: cũ peteret ſibi ꝓuideri ſupnãl'r vbi humana ſubſidia
non deerant. ¶ Cũ ãt dĩ ꝙ ſi xp̃s ↄuertiſſet lapides in pa-
nem cuꝫ eſſet filius dei non peccaret. Dõm ꝙ nõ fruſtrabat̃
ex hoc tẽtatio diaboli: qꝛ ipſe p̃cipue intẽdebat ſcire an xp̃s
eſſet deus. Et ſi hoc inueniret habebat intentũ ſue tẽtatio-
nis ẽt ſi eũ ad pctm̃ non induceret. Si aũt nõ ↄuerteret lapi
des in panẽ poterat tẽtatio hẽe effectum ex alio capite: ⁊ ſic
erat iſta tẽtatio q̃ſi ar^m cornutũ qḋ ex vtraq̃ꝫ parte cõcludit.
Sic dicit Hylarius ꝙ diabolus intẽtãdo eã ↄditionẽ operis
ꝓpoſuit: qꝛ quã in deo ex mutatione lapidũ in panes virtu-
tum ptãtis agnoſceret: ⁊ in hoie oblectamento cibi patiam
eſuriẽtis illuderet. Sic ẽt dicit Ambroſiꝰ ſup Lucã ꝙ aliud
hic explorantis: ⁊ aliud tẽtantis eſt: ⁊ deo ſe ꝓfitet̃ credẽ: ⁊
homini conatur illudere. ſ. Dicere ſi filiꝰ dei es erat exploran
tis. i. ſcire deſiderantis an Jeſus eſſet deus. Aliud erat tẽtã-
tis. ſ. dic vt lapides iſti panes fiant: qꝛ deſideriũ cibi ad aliqd
F inordinatũ eũ deducere intendebat. ¶ Ad 2^m dõm ꝙ diabo
lus nõ implicauit hic ↄrietatẽ aliquã in verbis ſuis. Nã du
bitauit an iſte eſſet filius dei: iõ poſuit talẽ modũ tẽtationis
per quẽ induceret eũ ad peccandũ ſicut hoiem: vel agnoſce-
ret eũ eſſe filiũ dei. Cũ ãt dicit Hiero. ꝙ diabolus tenet̃ duo-
bus ↄrijs: dõm ꝙ hoc eſt ſi ipſe crederet aliquã de iſtis parti
bus. ſ. ſi crederet eũ eſſe filiũ dei fruſtra ipſum tẽtaret quẽ tã-
te potẽtie eſſe putaret. Et veꝝ eſt ꝙ non tẽtaret eũ: qꝛ nõ au
deret. vt. s̃. dictũ eſt. Si aũt crederet eũ eſſe puꝝ hoiem fru-
ſtra ei diceret dic vt lapides iſti panes fiant. Nec vllo mo-
do tẽtaret: qꝛ ſolũ fit tẽtatio ad hñdũ experientiã de re. Qꝛ
tñ diabolus vtrũq̃ꝫ ignorabat ẽt de vtroq̃ꝫ erat dubiꝰ poſuit
talẽ modũ tẽtationis per quẽ vnũ de iſtis ſcire poſſet. Et ſic
non fuit in aliqua ↄrietate. ¶ Al'r dici poſſet ꝙ ẽt ſi diabo-
lus ſciret xp̃m eſſe puꝝ hoiem poſſet ↄuenienter eũ tentare G
dicendo ſi filius dei es ⁊c̃. Qꝛ in xp̃o per ieiuniũ. xl. dierum
apparuerat magnũ ſignũ ſanctitatis: ⁊ tales viri a demone
tẽtari ſolent de inani gl'ia vt per eã totius boni opis fructũ
perdant. Etiã qꝛ poſtq̃ꝫ vir ſanctus cetera vitia que q̃ſi car-
nalia ſunt ↄculcauerit: deſideriũ inanis glorie ſibi promptiꝰ
eſt: vt tunc ſibi aliquid eſſe videat̃ cũ iſta oia egerit. Et ſic po
terat diabolus putare ꝙ xp̃s lꝫ eſſet homo ſanctus ſi eẽt ho
mo purus poſſet dſiderare gloriã ⁊ honorẽ ⁊ aſſentire adu
latori. Et cũ ei diceret ſi filiꝰ dei es ꝙ vellet vſurpare ſibi iſtã
gloriã: ⁊ ↄcedere illud veꝝ eſſe: vel niti ad faciendũ aliqd ꝑ
quod opinionẽ de ſe daret ꝙ eſſet filius dei: cũ videret talem
ſe credi potuiſſe ex opibus ſuis. Et iſta erat grauis tentatio.
Uel ſi eſſet purus hõ dato ꝙ non vſurparet ſibi eſſe filium
dei nec conaret̃ facere aliq̃ miracula ad oſtenſionẽ huius po
terat petere a deo ꝙ ↄuerteret lapides in panẽ. Et in h̃ dia-
bolus haberet intentũ quẽdã tẽtationis ſue. ſ. qꝛ ꝑꝑ deſide-
rium cibi inducebat xp̃ꝫ ad aliqd inordinatũ: vt. ſ. peteret mi
raculoſe ſibi cibũ dari cuꝫ poſſet aliter ſibi prouideri. ¶ Ad
tertiuꝫ dõm ꝙ diabolus dĩ excecatus quãtũ ad hoc ꝙ tẽta- H
tio ſua effectũ non habuit: qꝛ illã xp̃s repullit: ſed non quin
illa in ſe ſatis cõueniens eſſet ad fallẽdũ aliquẽ qui falli poſ
ſet. Et tñ ad fallendũ xp̃m nihil poterat eſſe ſufficiens. Cum
aũt dĩ ꝙ potius debuiſſet diabolus intelligere xp̃m eſſe deũ
quia poſt. xl dies eſurijt. Dõm ꝙ ſi diabolus iudicaſſet xp̃m
non eſſe deuꝫ determinate: qꝛ eſurijt manifeſte erraret: ⁊ ex-
cecatus eſſet tñ non iudicauit. ſed ſolum dubitauit. Et patet
qꝛ ſi diabolus determinate putaſſet xp̃m non eſſe deũ: quia
eſurijt nõ tẽtaſſet eũ amplius ad ſciendũ an eſſet filius dei:
⁊ tñ tẽtauit ſcdã vice dicens. Si filius dei es mitte te deor-
ſum. Ergo non crediderat dterminate eum eẽ deũ: ſꝫ dubita
bat. ¶ In hoc ãt nõ errabat diabolus: qꝛ ſatis ↄueniẽs mo- I
tiuum hẽbat. Eſt. n. veꝝ ꝙ probatio neceſſaria fieri nõ pote
rat de xp̃o an eſſet verus deus vel nõ per eſurire vel nõ eſu
rire: qꝛ etiam erat verus homo ⁊ aſſumpſerat paſſibilitates
humanas. Et ſic in ṽitate xp̃s quottidie eſuriebat antequaꝫ
cibuꝫ ſumeret. Et dato ꝙ eſſet purus homo poterat manere
in eternuꝫ ſine cibo per miraculũ ſicut manebũt ſancti in vi
ta eterna. Ideo nihil poterat ↄcludi neceſſario de xp̃o ꝑ iſtã
viam: ſed erat ar^m per coniecturã ſatis rationabilẽ. Naꝫ dia-
bolus ſciebat ex ſacris ſcripturis ꝙ illud erat tp̃s aduentꝰ
meſſie qui futurus erat deus ⁊ hõ: ⁊ iſte eſſet ſanctior omni
bus: iõ voluit diabolus cognoſcere deitateꝫ illius per ſigna
ſanctitatis. ſ. ſi inueniret eũ ſanctiorẽ ceteris precedentibus
iudicaret eũ eſſe deuꝫ ⁊ meſſiã. Si autem non inueniret eũ
excellentiorẽ maneret ſibi adhuc dubiũ. Et qꝛ duo de anti-
quis patribus ieiunauerãt. xl. diebus ſine cibo ſi xp̃s ſolus
ieiunaret. xl. diebus nõ colligeretur eũ eſſe deũ nec tamẽ col
ligeretur determinate eũ non eſſe deũ: ſed maneret dubium
Si autẽ ieiunaſſet pluribus q̃ꝫ. xl. diebus diabolus putaret
eum eſſe deũ: non tanq̃ꝫ cõcluderetur nec̃io ex hoc ieiunio:
ſed iſta erat ſatis rationabilis cõiectura ceteris de tẽpore ad
uentus meſſie: ⁊ ceteris que apparuerant. Et diabolus non
eſt dicendus erraſſe: qꝛ nõ putauit chriſtuꝫ eẽ deuꝫ cum ieiu
nauerit. xl. diebus: qꝛ etiã ſi mille diebus vel annis ieiunaſſꝫ
nõ cõcluderetur hoc niſi forte diceret̃ ꝙ ꝓpria virtute pote-
rat manere ſine cibo illis. xl. diebus: qꝛ tunc bene ↄcluderet̃
⁊ tamen iſtud non cõſtabat diabolo: qꝛ oportebat ad hoc ꝙ
conſtaret ei xp̃m eſſe deum. Et tunc eſſet petitio principij: qꝛ
nõ ꝓbaretur deitas per ieiuniuꝫ: ſed ↄditio ieiunij per deita-
tem. Quia etiam ſi xp̃s nullo die ieiunaſſet ſi conſtaret eum
poſſe manere ſine cibo. xl. diebꝰ cõſtaret ꝙ erat deus ⁊ non
eſſet neceſſariuꝫ ieiuniuꝫ illud ad oſtẽdenduꝫ ipſum eẽ deuꝫ
diabolus ergo nõ errauit in tẽtatione iſta. ¶ Ad q̃rtũ dõm
ꝙ licet per alios patres ſanctos veteris teſtamẽti fuiſſent fa
cta miracula: diabolus non putauit aliquẽ eoꝝ eſſe deum: ⁊
putaret de xp̃o ſi faceret iſtud miraculũ. Hoc aũt eſt propter
duo. ¶ Primo ꝓpter cõiecturas que erãt in xp̃o: ⁊ non fue
runt in alijs. Nã vt dictuꝫ eſt diabolus nõ poterat colligere
nunc ex ieiunio. xl. dieꝝ nec ex ↄuerſione lapidũ in panes ẽt
ſi fieret xp̃m eſſe deuꝫ via nec̃ia: quia tunc bene militaret rõ
ſ. ꝙ ideꝫ putãdũ fuiſſet de ceteris patribus per q̊s miracula
facta fuerant: ſed diabolus arguit ex ↄiectura. ſ. qꝛ añq̃ꝫ xp̃s
faceret aliquid iſtorum diabolus habebat magnũ dubiũ de

Ad q̃rtum argumẽtũ.

K Diabolꝰ dubitauit an xp̃s eẽt deꝰ ⁊ nõ dubitauit de aliquo alio de hoc.

eo an eſſet meſſias. Et deus tñ ꝓpter tempus impletū tñ ꝓ
pter alia que circa ipſum apparuerant. Et iſtud dubiū nun
q̄ꝫ diabolus habuit circa aliquē de p̄oꝛibus patrib⁹: eo ꝙ nõ
occurrebant circa ipſos ꝯditiões meſſie que in xp̄o occurre
re videbantur. Jõ etiā ſi pp illos miracula multa fierent: ⁊ ſi
gna magna ſanctitatis oñderent non putaret diabolus ali
quē illoꝝ eſſe deū. De xp̄o autē dubiū magnū habebat pꝛo
pter pꝛedicta. Jõ ſi nunc aliq̄ excellentia ſuper ceteros pꝛece
dentes apparuiſſet in xp̄o: diabolus putaret eū eſſe deuꝫ: qꝛ
facile erat dubitantē determinari viſa rõabili ꝯiectura: quia
2° circa ceteros non fieret. ¶ Scõm erat pp inſolitum opus.
Quia lꝫ per alios patres veteris teſti miracula aliqua facta
fuiſſent per nullū tñ eoꝝ fuerunt conuerſi lapides in panē.
Si igitur xp̄s ꝯuerteret illos appareret in hoc excellentioꝛ.
Et ſic diabolus putaret eū eſſe deuꝫ. Sic patet de ieiunio .xl.
dieꝝ qđ ſine miraculo fieri non potuit: vt .ſ. oſtendim⁹. Qđ
tamē per Moyſen ⁊ Heliā ſic ieiunatū fuerat diabolus nõ
collegit ex hoc Jeſum eſſe deū. Si autē ieiunaſſet plurib⁹ q̄ꝫ
.xl. diebus diximus .ſ. ꝙ diabolus certiſſime collegiſſet eū eē
deum: non quidē tanq̄ꝫ maius miraculū eſſet ieiunare ſexa
ginta diebus q̄ꝫ .xl. cū vtrūq̄ꝫ miraculū ſit ⁊ ꝯuenienter equa
le: ſed qꝛ iſtud per nullū aliuꝫ factum fuiſſet. Et ſic colligere
tur xp̄s eſſe excellentioꝛ ⁊ diabolus argueret eū eſſe deuꝫ: ⁊
iſtud motiuū eſt valde rõnabile: qꝛ ſi xp̄s feciſſꝫ miracula ſo
lum ſicut p̄cedentes: non fuiſſꝫ cā ſufficiens ad putandū eū
eſſe meſſiā. Quia tñ fecit multa qualia nullus p̄cedentiū fe
cerat debuit credi meſſias ⁊ deus. Et ipſe dixit. Joā. 15. ſ. Si
opera non feciſſem in eis que nemo alius fecit: pctm̄ non hē
rent. Jta nūc nemo de pꝛioꝛibus lapides in panē cõuerterat
L ſi xp̄s ergo cõuerteret haberet diabolus irrationabilē conie
Ad qntum argumen. cturā ad credenduꝫ euꝫ eē deū. ¶ Ad quintū dõꝫ ꝙ chꝛiſt⁹
multa alia miracula fecit ⁊ foꝛte diaboli cognoſcebant eū eē
deū per illa. Jdeo qñ eijciebat demones de obſeſſis non ſine
bat eos loqui: qꝛ ſciebant eū. mar. j. Ante hoc miracula chꝛi
ſtus nulla fecerat. Jõ non habuerat diabolus aliqđ op⁹ eius
ex quo cognoſcere poſſit eū eē deū. Et ob hoc impellebat ip
ſum ad ꝯuertenduꝫ lapides in panem: vt per hoc cognoſcēt
an deus eſſet. De miraculis autē xp̄i que poſt hoc fecit an de
mones per ea cognoſcerent xp̄m eſſe deū: ⁊ qualr̄ cognoſce
rent dicetur. j. 8. Et ſic nõ negamus quin per q̄libet alia mi
racula cognoſcere demon poſſet xp̄m eſſe deuꝫ. Jta ergo per
iſtud qđ nunc ei facere ſuadebat. ¶ Aliter dici poſſet ſi vel
lemus tenere ꝙ per alia miracula que xp̄s poſt hoc fecit de
mones nõ cognoſcebant illū eſſe deū. ſ. ꝙ non curabant ad
uertere ad illa vel ꝙ deus nõ ꝑmittebat eos ex hijs recte ar
guere xp̄m eſſe deū ſicut dicit Augu. iij. de trini. ⁊. 9. de ciui.
dei. ſ. ꝙ diaboli non ſciebāt de xp̄o niſi ea que deus volebat
⁊ alia eis occultabant vel circa illa ipediebant recte cogno
ſcere. Nunc āt demon non impediebatur cū ꝑmitteret tēta
re xp̄m. Jõ ſi xp̄s nunc cõuertiſſet lapides in panē diabolus
M putaſſet eū eſſe deum. ¶ Ad ſextuꝫ dõm ꝙ tētatio demonis
Rñ° ad 6m argumen. fuit ꝯuenienter facta ad decipiendū. Non autem vocat tēta
tio conueniens: qꝛ neceſſario fallit vel per eā ſuperat tētat⁹:
qꝛ al's neceſſe eēt hoies ſupari a demõe. Quod falſum ē. Sꝫ
dr̄ tētatio ꝯuenienter facta qñ talis eſt in qua aliquis veriſi
militer decipi poteſt. Jta autē fuit iſta tētatio xp̄i que ꝓ vtra
q̄ꝫ parte ſui inducebat incõueniens. vt .ſ. declaratum ē. Xp̄s
tñ decipi non poterat. Jõ lꝫ ipſe taliter rñdēdo demoni tēta
tio redderet inutilis: non oſtēdebat tētationē fuiſſe inconue
nienter factā. Quia non ſolū in xp̄o: ſed in q̄libet puro homi
ne poſſibile eſt tētationes demonis quantūcūq̄ꝫ oꝛdinatiſſi
mas inutiles fieri: ⁊ ſuperari. Qꝛ al's nec̄e eſſet hominē ſuc
cumbere demoni quod falſum eſt. Fuit ergo tētatio iſta ſatis
ꝯuenienter facta: lꝫ effectu caruit.
¶ Queritur de quo filiationis modo querebat diabolus di
cens. Si filius dei es. ¶ Queſtio. XXV.
A Queritur quõ diabolus dixit h̄ chꝛiſto ſi fili⁹ dei
Rñ° ad qõnẽ qđ diabolus petebat de filiatiõe nāli. es: de quo modo filiationis q̄rebat. Nā
aliquis eſt filius dei naturalis. ſ. vnigenitus dei patris: ⁊ ali
quis eſt adoptiuus ſicut omnes nos per fidem ⁊ gratiam.
¶ Dõm autē ꝙ diabolus querebat an eēt filius naturalis
p̄ma rõ. dei. Et patet. j. qꝛ diabolus dubitabat an xp̄s eſſet meſſias: ⁊
ille futurus erat verus deus vt colligit ex ſacris ſcripturis:
B iõ querebat de naturali filiatione. ¶ Scdõ pꝫ: qꝛ nulla cau
2ª rõ. ſa erat quare diabolus quereret de filiatione adoptiua: quia
nõn dicit aliquā ſpālem perfectionē. Et tamen diabolus q̄
rebat nunc ꝓpter aliquā ſpālem cauſam: iõ querebat de filia
tiõe naturali que eſt aliquid ſpāle: qꝛ nihil maius illa eē p̄t.
¶ Tertio pꝫ: qꝛ omnes viri ſancti: ⁊ quicūq̄ꝫ exñtes in cha C 3ª rõ.
ritate ſunt filij dei adoptiui. Si ergo diabolus de iſta filiatio
ne quereret non magis quereret a xp̄o q̄ꝫ a q̄libet viro bono
ab alijs non querebat hoc. ¶ Quarto pꝫ: qꝛ diabolus vide
bat in xp̄o ſigna magne ſanctitatis. ſ. ꝙ .xl. diebus ieiunaſſet D 4ª rõ.
qđ ſine miraculo nõ fit: ⁊ ſic ex hoc putaret eū eſſe filium dei
adoptiuū. Jdeo de hoc nõ q̄reret. Jnquiſiuit tñ an eſſet fili⁹
dei ergo querebat de filiatione nāli. ¶ Quinto pꝫ: qꝛ diabo
lus non quereret a xp̄o de iſta filiatiõe nec ab aliquo alio vi E 5ª rõ.
ro: qꝛ nemo ſit per certitudinē an ſic in gratia dei ita ꝙ iſtud
audeat firmiter aſſerere niſi deus ei hoc reuellaret: ⁊ etiam
hoc pꝛofiteri eſſet quoddā genus p̄ſumptionis per qđ detra
heretur filiationi adoptiue. Jõ de hac nõ quereret: qꝛ ſciebat
diabolus ꝙ nullus vir ſanctus hoc modo ſciret an eēt filius
dei aut ſaltē ꝓfiteri non auderet. Queſiuit ergo de filiatione
naturali. ¶ Sexta pꝫ: ⁊ efficatius. Quia cū quereret an eēt
filius dei petiuit vt miracula faceret. ſ. ſi fili⁹ dei es dic: vt la F 6ª rõ.
pides ⁊c̄. Et ſic erat iſtud quaſi quoddā ſignū ad cognoſcē
dum eū eſſe filiū dei: ⁊ diabolus inuebat ꝙ hoc facere pote
rat ſi filius dei erat. Et tñ filij dei adoptiui non pn̄t facere mi
racula ex eo ſolo qđ filij ſunt: ergo querebat idubitāter de fi
liatione naturali.
¶ Quõ ꝯcoꝛdant Mattheus ⁊ Lucas q̄ꝝ pꝛioꝛ dixit dic
vt lapides iſti panes fiat: ⁊ poſterioꝛ dixit dic lapidi huic vt
panis fiat. ¶ Queſtio. XXVI.
Queritur quõ dixit h̄ Mattheus dic: vt lapides
iſti panes fiant: qꝛ luc̄. 4. dr̄ dic lapidi
huic vt panis fiat. ¶ Dõm qđ diabolus nõ potuit vtraq̄ꝫ v̄ A
ba ꝓferre cū ſemel tm̄ hoc xp̄o dixerit. Sed alteꝝ eoꝝ dixit.
Qđ aūt dixit non apparet. Nec in hoc aliq̄ difficultas: qꝛ in
tentio euāgeliſtaꝝ eſt veritatē ſnīe ſcribere. Jdeo vbi aliq̄lis
mutatio verboꝝ de veritate ſnīe nihil mutat: de verbis non
curatur. Et ſic in plurimis euangeliſte loquunt varie in ver
bis. Jmmo ſi per eadē v̄ba loquerent nõ fuiſſet multū neciū
plures eſſe euangeliſtas. Jta in pn̄ti intētio demonis erat di
cere qđ xp̄s faceret ſibi cibū de mā lapidū. Siue ḡ dicēt dic:
vt lapides iſti panes fiāt ſiue dic lapidi huic vt pāis fiat ea
dē ſnīa eſt. Jõ non refert quõ ꝓferentur verba: maxie autēꝫ: B
ſiue dicatur lapides ſiue lapis non ſolū ſm veritatē rei: ſꝫ ēt
ſm ꝓpꝛietatē loquutõis idē eſt. Qꝛ foꝛte diabolus dixit xp̄o
dic vt lapides iſti ⁊c̄. ⁊ per hoc oñdebat aliqđ magnū ſaxuꝫ
qđ in ſe plures lapides ꝯtinebat: ⁊ de illo erat veꝝ dicere ꝙ
erat lapis vn⁹: ⁊ qđ erāt multi lapides: iõ potuit vterq̄ꝫ euā
geliſta mõ ſuo loq de lapide illo: ⁊ vterq̄ꝫ ꝓpꝛie loqueretur.
Dicit aūt Nicolaus qđ idē ē dicere dic: vt lapides ⁊c̄. vl' dic
lapidi huic: qꝛ ſingulare icludit in plurali. Et iõ ſi demõſtra
uit plures lapides necio dmõſtrauit vnū. ¶ Dõꝫ tñ qđ licet
iſtud veꝝ ſit q̄ꝫtū ad rei veritatē: ⁊ ſniāꝫ: non tñ ꝯuenit q̄ꝫtū
ad ꝓpꝛietatē loquutiõis. Alr̄ ēt dicit Nicolaus. ſ. qđ Lucas
accepit ſingulare ꝓ plurali ſic̄ accipit exo. 8. ſ. Venit muſca
grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ: ⁊ ſic inuit qđ Mat. ꝓpꝛie
loquutus eſt referēs eadē v̄ba que diabolus dixit. ſ. dic: vt la
pides ⁊c̄. Lucas āt figurate loquutus eſt. ſ. ponens ſingu
lare pꝛo pl'ali. Et iſtđ eſt ſatis veriſile: qꝛ facilius ꝯcoꝛdant
ſi demon loquut⁹ fuerit in plurali q̄ꝫ in ſingulari vterq̄ꝫ mo
dus ſtare poſſet cū ſimilia repiamus in ſcriptura.
¶ Qñ diabolus xp̄m tentauit: quare non repulit eū xp̄us.
¶ Queſtio. XXVII.
Querit qñ tētauit xp̄m q̄re non repulit eū xp̄s in
iurioſe: qꝛ erat blaſſemia. ſ. qđ diabolus tē A
taret xp̄m qui erat de⁹ ſuus. Et lꝫ xp̄s tolleraret iniurias hu
manas: diuinas tñ nõ tollerabat: ſꝫ icrepabat dicētes. Sicut
pꝫ qñ diabolus dixit xp̄o qđ ꝓcidēs adoꝛaret eū. Nā xp̄s di
xit. Vade retro ſathana. Et dixit qđ ſol⁹ de⁹ adoꝛādus erat. j.
in lr̄a. Et tñ nõ ita erat blaſſemia qđ diabolus tētaret xp̄ꝫ q
erat dñs eius. ¶ Dõm qđ xp̄s nõ repulit iniurioſe diaboluꝫ Xp̄us ſi ꝑmiſit
tētātē: ſꝫ patienter tulit. Qꝛ vt ait Greg. nõ erat admirāduꝫ tētari ꝓ
qđ xp̄s a diabolo ꝑmitteret ſe tētari qui a mēbꝛis ei⁹ crucifi pter tia.
gi ſe ꝑmiſit. Et h̄ facit pp plura. ¶ Pꝛio pp exēplū: qꝛ ſicut p̄mo.
xp̄s tētari voluit vt nobis exēplū p̄beret qđ tētādi eramus.
Jta patiēter tollerare voluit: vt nos iſtrueret patiēter tollera
re tētatiões. Nā oēs aduerſantes q̄ nobis ſiue a demõe ſiue
ab hoibus

ab hoībus infligunt̄ tētationes q̄dā ſunt: ⁊ patiēter eos tol
lerare debemus: q: fructus nr̄ eſt in patiētia. Sic dr̄ luc̄.8.ſ.
Et referunt fructū in patīa. ⁊ luc.21.dr̄. In patia vr̄a poſſide
bitis aīas vr̄as.i.per patiā poſſidebitis aīas.i.eritis dn̄i ea
rum ad h̄ ꝙ nō pereāt. ¶ Scd̄o fecit h̄: q: xp̄s nō ſolū tēta
B 2° ri voluit: ſed ēt ip̄e occaſiōes p̄ſtitit tētatori: vt.ſ̄.dcm̄ eſt. Si
aūt iniurioſe repellere vellet tētatorē ipſe ſibi ꝯrius eſſet: q:
per h̄ diabolus ab eo fugeret: ⁊ nō tētaret eū ampli⁹. Expe
diebat tn̄ nobis ꝙ xp̄s de mľtis a demone tentaret̄: vt nobis
circa plures tētatiōes reſiſtēdi formā daret. Nō igit̄ debuit
iniurioſe repellere tētatorē: ſed patiēter tollerare: vt ſic ip̄e tē
C 3° tare totiēs q̄tiens vellet. ¶ Tertio fecit h̄: q: intētio diaboli
erat ſcire per tētationē iſtā an xp̄s eēt deus. Si āt ipſe iniu
rioſe: ⁊ per modū ptātis demonē repelleret agnoſceret ipſe
xp̄m eſſe deū. Et h̄ eſt qȯ ipſe intēdebat. Xp̄s tn̄ volebat iſtȯ
occultar̄: q: ſic expediebat: iō nō d̄buit eū iniurioſe repeller̄.
¶ Quarto q: ſi iniurioſe repelleret eēt minor honor xp̄i: q:
D 4° videret̄ ꝙ h̄ faciebat ex impatīa tētationis.ſ.q: illā tollerare
nō poterat. Qȯ āt tolleraret patiēter ⁊ pmitteret demoni tē
tare q̊uſq̄ ipſe vellet erat victoria pleniſſima.ſ.qn̄ demon vi
dens ſe oīno nō poſſe ꝓficere a tētatiōe ceſſaret. Et iſtud in
nuit origenes dicens. Seq̄bat̄ plane q̄ſi athleta ad tētatio
nū ſponte ꝓficiſcens: ⁊ q̄dā mō loq̄bat̄ dicens. Duc quo vis
⁊ inuenies me in oībus fortiorē. Ergo ſi diabolus nō pmit
teretur a xp̄o tētari ipſum q̄ľrcūq̄ ⁊ q̄tūcūq̄ velit nō appe
E 5° ret ipſum eē fortiorē. ¶ 5° fecit h̄: q: ſi xp̄s impioſe demonē
repuliſſet: videret̄ iſta tētatio a deitate ⁊ nō ab hūanitate ſu
perata. Q: deitas impioſe agit. Demon tn̄ nō erat ſupādus
a deitate: ſed ab hūanitate: vt ait Hylari⁹.ſ. Nō.n. erat a deo
diabolus: ſed a carne vincendus: q: ēt ipſe diabolus nō tēta
bat xp̄m tāq̄ deū: ſed tāq̄ hoīem: vt athanaſius ait.ſ.nō aūt
ꝯ diuinitatē certamē diabolus inīt: ſed ꝯ hoīem quē quōdā
ſeducere potuit. Et ſic xp̄s tāq̄ hō debuit tētationi reſiſtere
patienter tollerādo ⁊ prudēter rn̄dēdo: ⁊ nō tāq̄ deus ipio
F ſe ⁊ iniurioſe repellēdo. Cū āt obijcit̄ ꝙ blaſſemia erat tēta
ri xp̄m a demone: q: deus erat. dōm ꝙ blaſſemia aut pecca
tū nō reputat̄ niſi qn̄ cognoſcit̄: aut cognoſci pōt ꝙ ſit blaſ
femia: ⁊ pctm̄ ſic̄ xp̄s dixit. Jo.9. Si ceci eētis nō hr̄etis pec
catū. Nunc v̊o: q: dicitis videm⁹ pctm̄ vr̄m manet. Ita nunc
diabolus neſciebat xp̄m eſſe deū: iō ꝙ eū tētaret nō erat blaſ
femia. Secus ſi cognoſceret ⁊ tētare niteret̄. Talia g̊ xp̄us
tollerare debuit patiēter ⁊ tollerauit. Et tn̄ illo mō mors xp̄i
diceret̄ eſſe blaſſemia iudeorū: q: deū ſuū occidebant. Ubi āt
manifeſte blaſſemia xp̄s increpat illā. Et ſic qn̄ diabolus di
xit xp̄o ꝙ adoraret eū xp̄s increpauit illū dicēs. Uade retro
ſathana: q: ēt ſi xp̄s eēt purus hō manifeſtū eſt ꝙ blaſſemia
erat ꝙ adoraret aliquē aliū p̄ter deū. Illā g̊ tētationē tāq̄ in
manifeſtā blaſſemiā repellere d̄buit: iſtā v̊o: q: nō erat mani
feſta blaſſemia debuit patienter tollerare.

¶ Quare chriſtus in omnibus iſtis tētationibus defendit
ſe auctoritate ſacre ſcripture. ¶ Queſtio. XXVIII.

Queritur q̄re xp̄s in oībus iſtis tētationib⁹ d̄fen
dit ſe auc̄titate ſacre ſcripture. Nā i ſin
Rñdet q̄ſito qȯ nis ꝙ h̄ fecit gulis allegauit aliqd ꝯ demonē: vt p3 in lr̄a. ¶ Dōm ꝙ fecit
A 1° hoc pp hūilitatē.ſ.q: nō volebat xp̄s ſupare demonē p ptā
tē: ſed per rōnē. Nā defendere ſe per teſtimonia ſcripture ē
defendere ſe per rōnē. Eſt aūt magna humilitas ꝙ cū qs cō
uenienter per ptātē ſe defendere pōt: per ſolā rōnē ſe defen
B 2° dere velit. ¶ 2° fuit h̄ pp honorē hominū. Q: ſi diabolus a
xp̄o fuiſſet victus per ptātē vinceret̄ ab eo tanq̄ a deo: ⁊ ſic
nullus honor eēt hūanitati que nihil ibi facere videret̄. Cū
aūt per rōnē vinceret̄: appareret eū ab hoīe vinci cū ꝓprium
ſit hoīs eē rōnale: ⁊ maximū qȯ eſt in eo eſt eſſe rōnale. De
C 3° buit g̊ per rōnē vinci. Et hoc ē ſupari p teſtimonia ſcriptur̄.
¶ 3° fuit h̄: vt magis diabolus ꝯuinceret̄: q: ſi per ptātē dia
bolus ſuparet̄ cū ip̄e per viā rōis fallere vellet nō reputaret
ſe ꝯuictū: ſi aūt rōnib⁹ ꝯuinceret̄ appareret manifeſte eū eſſe
ſupatū: cum per iſtȯ falleret̄ per qȯ fallere itēdebat. Debuit
g̊ teſtimonijs ſcripture vti que per rōnē ꝯuincūt. Iſtas tres
cās inuit Hiero. ſup Mat. dicēs. Propoſitū xp̄i erat hūilita
te vincere. Unde ⁊ teſtimonijs legis aduerſariū vicit ⁊ non
ptāte virtutis: vt h̄ ipſo hoīem plus honoraret ⁊ aduerſariū
plus puniret: cū hoſtis generis hūani nō q̄ſi a deo: ſed qua
D 4° ſi ab hoīe vinceret̄. ¶ 4° fuit hoc pp exēplū: vt inuat̄ ꝙ i ſa
cra ſcriptura eſt remediū ꝯ oēs tētatiōes: ⁊ aduerſitates: ⁊
nulla pōt eē q̄tūcūq̄ grauis aduerſitas ꝯ quā remediū ⁊
ꝯſolationē nō inueniat̄ ex ſacra ſcriptura ſi qs ſolicite ⁊ de
uote legere velit: imo pp h̄ p̄ncipaľr tota ſacra ſcriptura ē.ſ.
vt per illā hēam⁹ cōſolationē in aduerſitatibus: ⁊ non defi
ciat ſpes nr̄a. Sic.n.dr̄ ad Ro.15.ſ. Quecūq̄ ſcripta ſunt ad
nr̄am doctrinā ſcripta ſunt: vt per patiā ⁊ ꝯſolationē ſcriptu
rarū ſpem hēamus. ¶ 5° fuit h̄ pp exēplū patie.ſ. vt qn̄ ho E 5°
mo aduerſa patit̄: ⁊ tētat̄ vindictā nō querat: ſ3 potius ad bo
na opa: ⁊ ſacre ſcripture ꝯſiderationē ſe offerat. Sic dic̄ Gre
go. in q̄dā omelia.ſ. Tētat⁹ a diabolo dn̄s ſacri eloquij prece
pta rn̄dit. Et qui tētatorē ſuū mergere in abyſſum poterat vir
tutem ſue potētie nō oñdit. Quaten⁹ nobis p̄beret exēplū:
vt quotiēs a prauis hoībus aliqd patimur ad doctrinā exci F 6°
temur potiuſq̄ ad vindictā. ¶ 6° fuit: q: xp̄s volebat rn̄de
re valde efficaciter diabolo: vt ſe ꝯcluſum ⁊ ꝯfuſum videret.
Et q: nulla eſt maior auc̄titas ſub deo q̄ ſacre ſcripture: q p
eā ꝯuincit̄ firmiſſime ꝯuincit̄. Per eā igit̄ potiuſq̄ p alium G 7°
modū xp̄s diabolū vicere voluit. ¶ 7°. q: xp̄s voluit in ſuis
rn̄ſiōibus auferre diabolo occaſionē ſuſpicādi de ipſo qȯ eēt
deus quātū per rōnē humanā fieri poterat. Si āt xp̄us alio
mō rn̄deret: diabolus forte putaret ꝙ xp̄s hoc faciebat ani
mo ſe occultādi: vt diabolus neſciret an eēt deus vel qs ipſe
eēt. Cū aūt rn̄deret per auctoritates ſcripture nec̄io ad h̄ cō
uincentes: diabolus putaret rōnabiľr ꝙ iſte hō xp̄s nō aſſē
tiebat tētationibus ei⁹: q: volēs ſe occultare qs eēt: ſed quia
putaret ſe per ſacrā ſcripturā teneri ad h̄ faciēdū: q: teſtimo
nia per eū inducta h̄ ſignificabāt. Et h̄ mō diabolus nō ha
beret ſuſpitionē ꝙ ipſe vellet ſe occultare.

¶ An chriſtus conuenientis reſponderit tentationi demo
nis. ¶ Queſtio. XXIX.

Queritur an xp̄s ꝯuenienter rn̄dit tentationi de
monis. Dōm ꝙ ſic. Et iſtud patere pōt
per ea que demon intēdebat deducere ꝯ xp̄m per iſtā tenta A
tionē. Que oīa excluſa fuerūt ex verbis xp̄i. Nā volebat de
mon principaľr ſcire an xp̄s eēt deus ⁊ ad hoc hortabat̄ eū
lapides ꝯuertere in panē. Ad h̄ xp̄s ꝯuenicter rn̄dit dicens.
Non in ſolo pane viuit hō. Quaſi.d. Suades ꝙ ꝯuertā la
pides in panē: ⁊ dico tibi ꝙ nō expedit: q: iſta ꝯuerſio nō d3
fieri niſi ex nec̄itate qn̄ aľr ꝓuideri nō p̄t de cibo vľ nō p̄t hō
ſuſtētari. Et tn̄ poſſum ſine h̄ viuere: q: nō in ſolo pane viuit
hō: ſ3 in oī v̊bo qȯ ꝓcedit de ore dei.i. de oīb⁹ reb⁹ q̄ deus iuſ
ſerit comedi. Iō nō ē nec̄e lapides ꝯuerti in panē: h̄ aūt ma
gis declaratū ē.ſ̄.i expōne lr̄e. ¶ Intēdebat ēt diabolus qȯ B
ēt ſi xp̄s nō eēt de⁹ ꝙ iduceret eū ad deſideriū inanis glorie.
Uſurpādo ſub iſtud nomē.ſ.fili⁹ dei: ita vt crederet ꝙ taľ ip̄e
erat de q̊ credi poſſet ꝙ eēt fili⁹ dei. Et ad h̄ oñdēdū niteret̄
facere aliq̄ miracula vel ſaltem diceret ſe factur̄ ſi vellet. Hoc
āt xp̄s excluſit cū dixit nō eē nec̄e ꝙ iſta ꝯuerſio lapidū i pa
nes fieret cū aľr viuere poſſet. Et in hoc prudētiſſime rn̄dit
ad intētionē ſuā.ſ.q: nec ſe filiū dei aſſeruit nec negauit: nec
fecit aliqd per qȯ aſſeri aut negari vľ credi poſſet. Nā nō di
xit ego faciā vel nō poſſum facere: ſed nō expedit fieri: ⁊ vt
mendatiū euitaret ſi diceret ſe facere nō poſſe: ⁊ vt deū con
uertere ſe poſſe diceret: ⁊ ſic p hoc relinqueret diabolum to
taliter dubiū qui tn̄ itēdebat certificari de vna pte vľ d̄ alia. C
¶ Itē diabol⁹ intēdebat mouere xp̄m ſi eēt pur⁹ hō ad petē
dū a deo vt ꝯuertat lapides in panē. Et hoc erat aliqd inor
dinatū: cū p ſolo cibo corpali peteret̄ a deo miraculū cū aľr
ꝓuideri poſſ3 hūanit⁹: vt.ſ̄.dcm̄ fuit. Et h̄ ēt xp̄s excluſit di
cēs ꝙ nō expediebat lapides i panē ꝯuerti: ⁊ ſic p vnicū rn̄
ſum totā d̄mōis itētionē excluſit. Et iſta fuit cā q̄re xp̄s poſt
q̄ rn̄dit diabolus nō extitit in eadē tētationē: ſ3 aliā nouā in
ſtruxit.ſ.q: totaľr vidit ſe in iſta ſupatū. Q: aľs ſi diabolus
putaſſet iſufficiēter rn̄ſum eē iſtitiſſet ſemp in eadē q̊uſq̄ xp̄s
ſuccūberet vľ plene reſpondendo tentationem excluderet.

¶ Tunc aſſumpſit eū diabol⁹ in ſanctā ciuitatē: ⁊
ſtatuit eū ſuper pinnaculū tēpli: ⁊ dixit ei. Si fili⁹
dei es: mitte te deorſum. Scriptū eſt enim q: ange
lis ſuis mādauit de te ⁊ in manibus tollent te: ne
forte offendas ad lapidē pedē tuū. Ait illi Jeſus
rurſum. Scriptum eſt. Non tentabis dominum
deum tuum.

[¶ Tūc aſſumpſit eū diabolus.] Hic ponit̄.ij.tētatio q̄ eſt D
de ſupbia ſiue inani glia.ſ.vt xp̄s ꝓijciēs ſe de pinaculo i ter

ram gloriaret̄ ꝙ illeſus euaderet. Et dr̄. Tūc aſſūpſit eū. ſ.finita p̄ma tētatõe cuȝ in illa. diabolus. videret ſe victū voluit ḡ alr̄ eū tētare. In ſcām ciuitatē. i.portauit illuȝ in hieruſalē que vocat̄ ſcā ciuitas.vt.j.dicet̄: eo ꝙ qñ xp̄s nūc tētabat̄ erat in deſerto vbi ieiunauerat:vt pȝ in lr̄a: ꝛ ad hoc ꝙ ꝯſtitueret̄ ſup pinaculū oportuit ꝙ portaret̄ in hieruſaleȝ vel veniret. ꝛ ſtatuit euȝ ſup pinaculuȝ tēpli. i.poſuit euȝ in pinnaculo. Eſt pinaculū loc⁹ qdā altus in tēplo de q̊ poterat qſq̄ ſe p̄cipitare. Et ſic ſuadebat demō xp̄o. Quid aūt illud ſit.j.dicet̄. Et dixit ei. Si fili⁹ dei es mitte te deorſuȝ. ſ.Si es fili⁹ dei ēt ſi mittas te de hinc in terrā nō lederis. Jō ſi filius dei es mitte te: ꝛ videbimus ꝙ es fili⁹ dei. Lucas autem expreſſius hoc dixit.ſ.Si filius dei es:mitte te d̄orſuȝ.ſ. Non deſcendas:ſed p̄cipita te de ſūmo. Scriptū ē eniȝ qd̄ angelis ſuis mādauit de te. Jſtud ſcriptū eſt ps.90. Et diabolus inducit ad p̄bandū ꝙ ēt ſi ſe mitteret deorſum non lederetur:qꝛ ita ſcriptuȝ erat de eo.i.de filio dei ꝙ de⁹ mandauit angelis ſuis de eo.i.mādauit ꝙ cuſtodirent eū. ꝛ in manibus tollent te. Angeli nō hn̄t manus:qꝛ ſunt puri ſp̄ūs: ſed eſt loquutio more humano:qꝛ per manū ſignificat̄ tota virtus op̄atiua:eo ꝙ manus eſt in nobis organū oīuȝ op̄ationū. Et ita ēt dicimus ꝙ in manu dn̄i ſunt oēs fines terre.i.in ptāte ei⁹. Et ſic dr̄ in manibus tollent te.i. Angeli per v̄tutē ſuā ſuſtentabunt corpus tuū tanq̄ portantes illud in manibus: ꝛ ita ēt ſi cadas in q̄cūq̄ loca vel te p̄cipites non poteris ledi:qꝛ ipſi te ſuſtinebūt. Et ſilr̄ is modus loquēdi ē. ps.36.ſ.cū ceciderit nō collidet̄:qꝛ dn̄s ſupponit manū ſuaȝ ſ.vt ſup eā ſbſtētat̄. ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. i.hoc faciūt vt ſaltē pes tuus nō poſſit offendi.i. ledi in lapide qñ ambulas:q̄to magis ergo angeli ꝯſeruabunt te ne caput tuū aut ptes alie corpis nobiliores q̄ȝ pedes nō ledant̄. Lucas āt alr̄ dixit.ſ.angelis ſuis mādauit de te:vt ꝯſeruent te. Et iſtud tacuit Matthe⁹:qꝛ credendū eſt ꝙ diabol⁹ iſtud allegaret:cū ſcriptura quā ipſe allegabat ita hēat.ſ. Angelis ſuis mādauit de te:vt cuſtodiāt te in oīb⁹ vijs tuis. Ait illi Jeſus ſcriptū ē. Rn̄dit h̄ Jh̄s per ſcripturā ſic.ſ.maxie:qꝛ diabolus hic arguebat vel ꝯfirmabat intētionē ſuā p ſacram ſcripturā. Et iſtd̄ ſcriptū eſt d̄utero.6. Nō tētabis dn̄m deū tuū. Aliq ſimplices putāt qd̄ iſta v̄ba direxēit xp̄s ad d̄monē dicēs nō tētabis me dn̄m deuȝ tuū. Sed nō ſtat. Primo tunc xp̄s ex hoc expreſſe diceret ſe eſſe deū:cuȝ p̄hiberet demoni tētare deū ſuū. Hoc aūt nō ſtat:qꝛ xp̄s intendebat ſe occultare ne agnoſceret̄ eē deus cū h̄ eēt qd̄ diabolus p̄ncipalr̄ deſiderabat. Nō ḡ diceret h̄ xp̄s. 2° pȝ:qꝛ tūc demon cognoſcēs xp̄ȝ eē deuȝ nō tētaret eū amplius: qꝛ nō auderet vt ait athanaſi⁹: ꝛ tñ poſt h̄ tētauit eū de peſſima tētatiõe.ſ. qd̄ eū adoraret. Jō nō cognouit eū: ꝛ ꝯñr xp̄s nō direxit iſta v̄ba ad demonē. 3° pȝ:qꝛ dr̄ ſcriptuȝ eſt nō tētabiſ dn̄ȝ deū tuuȝ: ꝛ tñ ſi xp̄s dirigeret ad demonē nō diceret ſcriptū ē tā q̄ȝ inducat̄ h̄ in teſtimoniū:ſȝ diceret p modū ip̄atis:nō tentes dn̄m deū tuuȝ. Dōȝ ḡ qd̄ xp̄s nō direxit v̄ba ad ſathanā: ſed ſolū voluit p iſta ſe excuſare de eo qd̄ demon ſuadebat.ſ. qd̄ mitteret ſe d̄orſuȝ. Xp̄ſ āt dixit qd̄ nō bñ ſuadebat:qꝛ iſtd̄ erat tētare deū cuȝ poſſet de illo pinaculo deſcēdere p ḡdus mō humano. Et tñ deus nō eſt tētādus cuȝ ſcriptura hoc p̄hibeat:ideo non bene demon ſuadebat.

Quare finita tentatione priori diabolus non ceſſauit eū tentare. Queſtio. XXX.

Queritur q̄re finita tētatiõe p̄ori diabolus non ceſſauit tētare xp̄m:ſȝ rurſus tētauit. Dōm p̄ qd̄ h̄ fuit:qꝛ nō erat ſatiſfactuȝ itētiõi demõis:nā ipſe deſiderabat ſcire an xp̄ſ eēt de⁹ vel nō. Et qꝛ neutꝝ eoꝝ ſcire potuit p certitudinē:ex p̄ori tētatiõe voluit rurſus tētare. Sic ait Chriſ.ſup Mat.ſ.Cuȝ ex p̄miſſo xp̄i rn̄ſo nihil certum diſcere diabolus potuiſſet vtꝝ xp̄s de⁹ eēt an hõ:aſſumpſit eū ad aliā tētationē. 2°.qꝛ diabolus eſt ptinax ꝛ ſemp pugnat q̊uſq̄ vincat:vl̄ oīno ſe victuȝ videat. Ex p̄ori āt tētatione diabolus ſe victū vidit: ꝛ tñ putabat ſibi aliq̄s vires ad tētāduȝ remanere. Jō rurſus tētare voluit. 3° qꝛ diabolus nō vidit aliqd pp qd̄ a tētatiõe ceſſare deberet. Qꝛ ſi ip̄e cognouiſſet xp̄m eē deuȝ:vl̄ ab ipſo iniurioſe fuiſſet repl̄ſus ceſſaſſet. Jpȝ tñ deuȝ eē nō agnouit:iō putauit adhuc nō eē inutile euȝ tētare. 4°.qꝛ diabolus viderat ſe ſup̄atū a xp̄o i tētatiõe gule in q̄ ſoli ip̄fecti ſuccūbūt:nūc āt voluit euȝ tētare de alia magis ſp̄ūali tētatiõe in q̄ ēt viri magni iterdū ſuccumbunt. Sic dic̄ Chri.ſup Mat.ſ.Diabolus aſſumpſit xp̄ȝ ad aliā tētatiõeȝ dicēs apud ſe. Jſte qui fame non vincit̄: ꝛ ſi nō eſt fili⁹ dei tñ ſcūs eſt. Valēt.n.hoīes ſancti fame non vinci:ſȝ poſtq̄ȝ oēm nec̄itatē carnis vincerunt per vanā gl̄iā cadunt:iō cepit euȝ tētare in vana gl̄ia. 5° diabolus tētauit euȝ iterꝝ:qꝛ xp̄s ſe ad h̄ diſpoſitū reddidit:cū ipſe demoni occaſionē ſe tētādi p̄beret:qꝛ ita expediebat:vt xp̄s in mlt̄ꝭ tentatus ad reſiſtēdū.n.gñi tētatiõis nobis exēplū traderet. E

An iſta tētatio fuerit imediate poſt p̄cedētē. Qõ. XXXI.

Querit̄ de iſta tētatiõe an fuerit imediate poſt p̄cedentē. Dōȝ qd̄ iſte tres tētatões non ordinantur eodē mō a Luca ꝛ Mattheo. Ambo .n. ponūt tā q̄ȝ p̄mā tētationē de ꝯuerſione lapiduȝ in panes:ſed in alijs variāt:qꝛ Mattheus ponit h̄ ſc̄daȝ de pinaculo tēpli Lucaſ āt ponit illā tāq̄ȝ tertiā.luc̄.4. Jn h̄ autē dōm qd̄ nō eſt ꝯ̄rietas. Qꝛ lȝ nec̄e ſit qd̄ alter eoꝝ vel forte ambo mutauerūt ordinē nālē reꝝ geſtaꝝ:tñ neuter errat. Qꝛ ordo nālis reꝝ ſepe mutat̄ in ſacra ſcriptura: ꝛ in alijs ſcripturis per anticipationeȝ recapitulationē: ꝛ alios mōs. Cuȝ ordo artificialis in narratiõe reꝝ ſepe ſit vtilior ad itelligēdū q̄ȝ ordo nālis. Si ḡt aliqs euāgeliſtaꝝ aſſereret vnā tētationeȝ iſtaꝝ fuiſſe tertio loco: ꝛ alius eā aſſereret fuiſſe ſc̄dam:nec̄e erat alteꝝ vl̄ vtrūq̄ mētiri qd̄ tñ vn⁹ referat vnā tētationeȝ in ſc̄do loco ꝛ alius referat eā in tertio loco nō eſt ꝯ̄rietas nec qſq̄ eoꝝ mētitur:qꝛ nō eſt nec̄e res ſemp fuiſſe eodē ordie quo ꝯtigerūt. Rn̄det qõni. A

Que āt iſtaꝝ tētationū p̄or fuerit.ſ.an d̄ pinaculo vl̄ oſtēſione reꝝ nō p̄t appere māifeſte ex lr̄a. De h̄ dic̄ Aug.ij. lib. de ꝯcor.euāge.qd̄ totū h̄ ſilr̄ Matthe⁹ narrat ſic̄ Lucas:ſed nō eodeȝ ordine. Vñ incertū ē qd p̄us fcm̄ ſit vtꝝ regna terre p̄rius demoſtrata ſunt ei ꝛ poſtea in pinaculuȝ tēpli leuatus ſit an h̄ p̄us: ꝛ iſtud poſtea. Nihil tñ ad rē dū oīa fcā eē māifeſtū ſit. De h̄ ēt maximuſ dic̄ qd̄ euāgeliſte mutauerunt hic ordineȝ ex iduſtria:qꝛ vn⁹ p̄poſuit tētatiõeȝ inanis gl̄ie: ꝛ alius tētationeȝ auaritie:qꝛ iterdū vna ex alia: ꝛ iterdum alia ex alia naſci ſolet cū ait. Ob h̄ hic euāgeliſta hāc illā vero ille p̄mittit:qꝛ inanis gl̄ia ꝛ auaritia ad inuicē ſe gignūt. Dicit tñ glo.qd̄ tētatio de pinaculo tēpli fuerit vltia: ꝛ quod Matthe.refert tētationes xp̄i eo ordie q̊ fuerūt in Adā: Lucas nō refert ſm̄ iſtoriā.i.eo ordine q̊ ꝯtigerūt. Pōt tñ dici ſine p̄iudicio poti⁹ qd̄ Matthe⁹ tenuit ordinē nālr̄ in narrando: ꝛ ſic qd̄ tētatio de pinaculo fuerit p̄or q̄ȝ de oñſiõe regnoruȝ:qꝛ h̄ in lr̄a Mat.vr̄ inui ordo reꝝ geſtaꝝ ꝛ in lr̄a Luce nō inuit̄ ordo. Qꝛ poſtq̄ȝ dcm̄ eſt de tentatõe ꝯuerſiõis lapidum.dr̄ h̄. Tunc aſſumpſit eū diaboluſ:ḡ vr̄ qd̄ imediate vt fuit tētatio de ꝯuerſiõe lapiduȝ fuit tētatio de pinaculo. Et tñ Lucas nō inuit aliquē ordinē. Qꝛ luce.4.poſtq̄ȝ narrata eſt tētatio de ꝯuerſiõe lapiduȝ ſubdit̄.ſ. ꝛ duxit illuȝ diabol⁹. Et iſta finita dr̄: ꝛ duxit euȝ in hieruſaleȝ. Et ſic nō ponit̄ ibi aliq̄ dictio ſignās ordinē tp̄is vel ꝯtinuatiõem ꝛ Matthe⁹ ponit illā.ſ.tunc. Jō magis credēduȝ eſt qd̄ Matthe⁹ tenuerit ordinē nālē q̄ȝ lucas. Sc̄do pȝ: p Chriſ.ſup Matthe. dicentē diabolus ſc̄do rn̄ſo icert⁹ trāſit ad tertiā tētationem. Qꝛ.n.xp̄s retia ventris diruperat ꝛ retia vane gl̄ie trāſiuerat:ponit ei retia auaritie. Et p̄pea dr̄ iterꝝ aſſumpſit euȝ diabolus in mõtē excelſuȝ valde. Jſta ḡ tētatio d̄ pinaculo ſc̄da fuit ꝛ tertia de oſtēſiõe regnoꝝ. Tertio pȝ per ſcm̄ Tho. 3.p.ſūme.q.41.arti.4.i corpore cuȝ ait qd̄ diabolus tentauit p̄mo xp̄m de eo qd̄ appetunt q̄tūcūq̄ ſp̄ūales viri.ſ.de tētatione corporalis nāe per cibuȝ:ſc̄do p̄ceſſit ad id in quo ſpirituales viri quādoq̄ deficiunt.ſ.aliq̄ ad oſtentationeȝ op̄ent̄ qd̄ ptinet ad inaneȝ gloriā. Quarto p̄duxit tētationeȝ ad id qd̄ iā nō eſt ſpiritualiuȝ viroꝝ:ſed carnaliuȝ.ſ. vt diuitias ꝛ mundi gloriā ꝯcupiſcant. Jſta ḡ tētatio de pinaculo tēpli fuit ſc̄da:ſicut Matthe.retulit: ꝛ ipſe tenuit ordinē nāleȝ in narrādo Lucas v̄o mutauit ordinē ſic̄ ſepe fit:cā āt mutationis.ſ.dicta eſt. Cõſiderāduȝ qd̄ de iſtis tētatiõib⁹ xp̄i treſ euāgeliſte.ſ.Matthe⁹ Marcus ꝛ Lucas ſoluȝ retulerunt. Joā.āt nihil dixit. Et rõ eſt ſȝ qd̄ Origenes ait:qꝛ Joā. a deo exordiuȝ fecerat dicēs in p̄ncipio erat v̄buȝ: iō tētationeȝ domini nō deſcripſit:qꝛ de⁹ tētari nō p̄t d̄ quo erat ei ſermo. Qꝛ vero in Mattheo ꝛ luca gñatio hoīſ ſcribit̄: ꝛ i Marco:hõ āt ē q tētat̄:iō Mat.luc̄. ꝛ Mar.tētationē dn̄i ſcripſerunt.

Quare vocat̄ h̄ ciuitas ſctā ꝛ que ē iſta. Qõ. XXXII.

Queritur q̄re vocat̄ h̄ ciuitas ſctā ꝛ que ē iſta. Dōm qd̄ iſta eſt hieruſalem:qꝛ vbi

Mattheus aſſumpſit eū in ſanctā ciuitatē dı̄ luc̄. 4. ⁊ duxit
illum in hieruſalē. Et ipſa vocaꝛ aliqn̄ ciuitas ſancta in ſcri-
ptura. vt pꝫ. j. 27. ſ. Et mlt̄a corpa ſanctoꝝ qui dormierāt ſur
rexerunt ⁊ venerunt in ſanctā ciuitatē ⁊ apparuerunt mlt̄ꝭ.
Vocaꝛ ēt aliqn̄ ciuitas dei ſeq̄nti. c. Cā huiꝰ eſt: qꝛ hieruſalēꝫ
erat deo dicata: vt in ea coleretꝛ: ⁊ qn̄ aliqd deo dabaꝛ vl' of-
ferebat dicebaꝛ eē ſanctū vel ꝯſecratū. leui. 27. Hieruſalē aūt
erat ſpāl'r applicata deo: vt eēt nomē eiꝰ in ıpa. ij. pali. 5. ſ. Ele
B gi hierl'm: vt ſit nomē meū i ea: iō ſcā vocari poterat. ¶ Al'r
Alia rn̄ ſio. poterat dici ſcā: qꝛ ibi erāt oīa ſancta. ſ. altare holocauſtoꝝ ⁊
tēpluꝫ: ⁊ oīa miſteria ⁊ ſancta ſanctoꝝ: vt ait Rabanꝰ. ſ. Sā
cta āt hieruſalē dicebaꝛ: in q̈ tēplū dei erat: ⁊ erat ſancta ſcō
rum: ⁊ cultꝰ vniꝰ dei ſm̄ legē Moyſi. In hac ſancta ciuitate
xp̄s tētatus eſt: vt nemo putet ſe a diabolo liberꝝ eſſe pp ſan
ctitatē locoꝝ: tum in hieruſalē que erat ſcā ciuitas xp̄s tēta
retur: ⁊ in paradiſo qui erat locꝰ optimus adā a diabolo tēta
tus eſt. Sic ait Remigius in q̈dā omelia. ſ. In hoc oſtendiꝛ
C ꝙ diabolus fidelibus xp̄i ēt in ſanctis locis inſidiaꝛ. ¶ De
hieruſalē qdaꝫ dicunt ꝙ hēat octo noīa que cōprehendūtur
hıjs v̈ſibꝰ. ſ. ſolyma. luza. bethel. hieroſolyma iebꝰ. Helia: vrbſ
ſcā hieruſalē dı̄ atqꝫ ſalē. An tn̄ oīa iſta noīa ei ꝯueniāt vl' q̄
illoꝝ declaratū fuit gene. 28.

¶ Quid ſit pinaculū iſtō ⁊ quare diabolus xp̄m in eo con-
ſtituit. ¶ Queſtio. XXXIII.

Queritur qd ſit pinaculū iſtud de quo hic diciꝛ ⁊
q̈re diabolus xp̄m in pinaculo ꝯſtituit.
A ¶ Dōm ꝙ piaculū eſt ſumitas q̄dā vel altitudo. Et qdā vo
lunt ꝙ eſſet pinaculū pulpitū quoddā ſiue cathedra in qua
p̄dicabāt iudei. Sic. n. dic̄ remigiꝰ. ſ. Pinaculū ſedes erat lo
coꝝ. Et ad hoc ſubdit ꝙ tēpluꝫ nō habuit culmen erectū ſic̄
nr̄e domus hn̄t: ſed planū erat deſuper more paleſtinoꝝ: ⁊
in ipſo tēplo tria tabulata erāt. Et ſciēdū ꝙ in pauimēto pi-
naculū erat: ⁊ in vno q̄qꝫ tabulato pinaculū erat. Siue g̊ ſta
tuerit illū in illo pinaculo qō erat in pauimēto ſiue in illis q̄
erant in. ij. vel. iij. tabulato: itelligēdū ē ꝙ in illo ſtatuiſſet eū
B vn̄ aliqō p̄cipiciū eē potuit. H̄ Remigius. ¶ Aliq putant qō
fuerit iſtud pinaculū cathedra in q̈ ſederent p̄dicatores i tē
plo. Sed non eſt ſatis v̈iſil'e: qꝛ iſte erat in plano: qꝛ tales ca-
thedre nō ſolent eſſe in locis valde altis: qꝛ inde vox predi-
cantis nō audiꝛ cōueniēter: ſed ſolū ſunt ſedes aliquātuluꝫ
eleuate a terra: ita vt p̄dicantes videri poſſint ab oībꝰ exiſtē-
tibus ⁊ ſedentibus in pauimēto ſic̄ dı̄. j. pali. 6. de baſi Enea
in qua ſtetit ſalomon loquēs corā toto ppl'o in tēplo qn̄ iſtō
dedicatū eſt: qꝛ illa erat alta qnqꝫ cubitis. Diabolus autē vo
lebat xp̄m pōere in loco vbi eēt magnū p̄cipitiū: ita vt cadēs
ſine dubio moreretꝛ. Iō iſtud pinaculū eſſet aliqd valde altū.
Itē qꝛ volebat diabolus ꝙ xp̄s videretꝛ a toto ppl'o: ⁊ in illo
inſurgeret ei inanis gl'ia. Et tn̄ ſi eēt ſoluꝫ in cathedra docto
ruꝫ tēpli nō videretꝛ a ppl'o ciuitatis: ſed ſolū ab illis q eēnt ı̄
C illa parte. ¶ Dōm g̊ videtꝛ ꝙ pinaculū tēpli eſt altitudo ma
xima tēpli. ſ. paries aliqs vel menia erecta ſuper tectuꝫ tēpli
de quo loco videri poſſet xp̄s ab oībꝰ qui erant in vrbe. Vel
ſi dicaꝛ ꝙ tectū tēpli erat oīno planū ipſa planities erat parſ
altiſſima tēpli: ⁊ ipſa vocaretꝛ pinaculū tēpli. Ita tꝫ Nicolaꝰ
dicēs ꝙ pinaculū erat tectū tēpli qō erat deſup planū ſic̄ fie
bant tunc domꝰ paleſtinoꝝ. An v̊o ibi eēt aliqō pulpitū de q̄
D p̄dicari poſſet exiſtētibꝰ ſup tectuꝫ tēpli nihil dı̄ lꝫ v̈iſimilius
ſit ꝙ ipſa altitudo vel ſumitas vocaretꝛ ſolū pinaculū. ¶ Cū
āt q̄riꝛ q̈re diabolus poſuit xp̄m ſup pinaculū: dōm ꝙ H̄ fec̄
vt hēret locū de quo p̄cipitaret ſe. Erat autē ille locus altiſſı̄
mus: iō melius inde poterat precipitari. ¶ Itē qꝛ diabolꝰ vo
lebat xp̄m de inani gl'ia tētare. ſ. vt ipſe vidente toto ppl'o ſe
proijceret de pinaculo ⁊ māeret illeſus in quo ſanctitas ſua
appareret. Nō poterat āt H̄ fieri ſi poneretꝛ in loco plano: qꝛ
inde nō videretꝛ. Iō in loco altiſſimo totius vrbis. ſ. i tecto tē
pli poſitus eſt: qꝛ ibi manēs a tota vrbe ꝯſpici poterat: ⁊ iſta
fuit cā q̈re ad iſtā tētationeꝫ diabolus duxit xp̄m in hieruſa-
lem qui an̄ hoc manebat in deſerto. ſ. qꝛ itendebat euꝫ tētare
de inani gl'ia. Nō pōt tn̄ qs gloriari niſi i ꝯſpectu alioꝝ a q-
bus teneri cupit: vt excellēs in aliq̈ virtute vel ꝓbitate: ⁊ qꝛ
in deſerto nemo erat qui videre poſſet opa xp̄i: nō poſſet ibi
diabolus ꝯn̄r de inani gl'ia tētare: ſed duxit eū in hieruſalem
q̄ erat ciuitas famoſiſſima ⁊ valde ppl'oſa: vt ibi ab oībꝰ cō-
E ſpiceretur ⁊ habūdanter gloriari poſſet. ¶ Dic̄ glo. ꝙ iō du
xit diabolus. ſ. pinaculū tēpli cuꝫ vellet eum de vana gloria
tētare: qꝛ in cathedra doctoꝝ ml'tos deceperat inanis gl'ia:
⁊ iō putauit iſtuꝫ poſitū i ſede magiſtroꝝ inani gloria extol
li poſſe. Iſtud āt ꝓcedit ſuppoſito ꝙ pinaculū eſſet cathedra
doctoꝝ. Magis tn̄ dōm eſt qō erat ſumitas templi: niſi forte
dicaꝛ qō ēt in ipſo tecto tēpli erat aliq̈ cathedra ad docendū.
vt ſupra diximus.

¶ Quomodo chriſtus fuit ductus hic in ſanctā ciuitateꝫ a
demōe: an ipſe venerit vel dmō eū portauerit. Qō. XXXIIII

Queritur qūo xp̄s fuit ductuſ hic in ſcāꝫ ciuitatē
a demone. ſ. an ipſe p ſe iuerit: vel demō
eū aliq̈ mō portauerit. ¶ Dicunt qdā qō xp̄us per ſe iuit: qꝛ — Opio q̄run
ſic vı̄ dicere Origenes. ſ. ſeq̄baꝛ plane q̈ſi athleta ad tētatio- — daꝫ qō p ſe
nem ſponte ꝓficiſcens: ⁊ q̊dā mō loquebaꝛ: Duc quo vis: in — iuit.
uenies me in oībꝰ fortiorē. ¶ Itē qꝛ diabolus nō audēt xp̄m — rō pᵃ.
tāgere ad portanduꝫ eū: nec poſſet illū portare. ¶ Itē qꝛ vi- — rō 2ᵃ.
detur quodā mō abſurduꝫ ⁊ impiuꝫ dici ꝙ diabolus chri- — rō 3ᵃ.
A ſtum portauerit ad aliqueꝫ locum. ¶ Dicendum quod vere
demon nunc xp̄m portauit per moduꝫ qui dr̄ ſeq̄nti qōne: ⁊ — Rn̄o ad q̄ſi
non progrediebaꝛ xp̄s per ſeipſum. Et pꝫ primo: qꝛ dr̄ hic ⁊ — ſitū qōis ꝙ
aſſumpſit euꝫ diabolus in ſcāꝫ ciuitateꝫ. Aſſumere tn̄ ſignifi — diabolꝰ xp̄ꝫ
cat ꝙ ipſe eū portauerit: qꝛ ſi xp̄s per ſe iuiſſꝫ nō diceretꝛ dia — portauit.
bolus euꝫ aſſumpſiſſe. ¶ Scōo qꝛ dr̄ ⁊ ſtatuit euꝫ ſupra pi — pᵃ rō.
B naculuꝫ templi: ⁊ ſic pꝫ ꝙ xp̄s nō aſcēdit per ſe in pinaculū
ſed diabolus illū duxit illuc. Et ꝯfirmaꝛ hoc: qꝛ Lucas eodē — 2ᵃ rō.
C mō dicit. ſ. ⁊ duxit illuꝫ in hieruſalē: ⁊ ſtatuit euꝫ. ſ. pinacu-
lum tēpli. ¶ Tertio pꝫ: qꝛ ſi xp̄s per ſe aſcendiſſet in pinacu — 3ᵃ rō.
luꝫ per gradus nō habuiſſet diabolus occaſionē dicēdi ei ꝙ
mitteret ſe deorſum: qꝛ ipſe potius deſcēdere vellet per gra-
dus per q̊s aſcenderat. Qꝛ tn̄ diabolus xp̄m portauerat per
aerem ⁊ poſuerat euꝫ. ſ. pinaculuꝫ erat ſatis v̈iſil'e qō poſſet
D de pinaculo deſcēdere per aerē ſiue ſine gradibus. Et ita ali
qualiter hr̄et locuꝫ tētatio diaboli. ¶ Quarto pꝫ quia ſi dia — 4ᵃ rō.
bolus nō portaſſet xp̄m per aerē: ſed veniſſet pedeſter nec̄e
eſſet ꝙ p trāſirēt aliq dies inter principiū tētationis eius ⁊
finē in qbus xp̄s maneret ſine cibo ⁊ fameſcēs. Iſtō āt ē icō
ueniens. Pꝫ hoc: qꝛ deſertū illud in quo xp̄us erat qn̄ cepit
tētari: ⁊ an̄q̄ꝫ nunc duceretꝛ ad pinaculū diſtabat ſatis a hie
ruſalē: vt dictuꝫ fuit ſupra in expōne lr̄e: iō inueniēdo de de-
ſerto ⁊ redeundo moraretꝛ xp̄s aliquot diebꝰ ⁊ in iſtis mane
ret ſine cibo ⁊ fameſcens. Et pꝫ: qꝛ cuꝫ ieiunaſſet. xl. diebus
cepit eſurire ⁊ tunc diabolus cepit eū tentare: ⁊ qn̄ fuerunt
finite oēs tentationes angeli acceſſerunt ⁊ miniſtrauerunt
xp̄m. ſ. in cibo ⁊ potu vt pꝫ. j. in lr̄a. Nō eſt āt dōm ꝙ poſtq̄ꝫ
xp̄s iciperet fameſcere maneret duobꝰ vel tribꝰ diebꝰ aut plu
ribus ſine cibo: qꝛ iſtud erat incōueniēs. Iō nec̄e eſt qō dia-
bolus xp̄m portauerit p aerē: vt iſta q̈ſi ſubito fierēt vt i bre
ui oēs iſte tētatiōes finiretꝛ: ⁊ pauco tēpore xp̄s fame crucia
retur. Et ſic ēt fuit ad aliā tētationē: qꝛ xp̄s a diabolo ductꝰ
E eſt in montē excelſum vbi oſtendit ei oīa regna terre. Et ſic
real'r xp̄s a demone portatus eſt. ¶ Ad p̄mū dōm qō orige
nes dixit ꝙ xp̄s ſeq̄baꝛ plane q̈ſi athleta ad tētationē ſpōte
ꝓficiſcens nō qdē qō xp̄s pedibus ſequeretꝛ diaboluꝫ prece
dentē q̈ſi comitādo eū in itinere: ſed ſequebaꝛ eū. i. ſeq̄batur
F voluntateꝫ eiꝰ. ſ. qꝛ oēs tētationes q̈s diabolus faciebat. xp̄ſ
ſponte tollerabat. ¶ Ad ſm̄ dōm ꝙ ſi diabolus cognouiſſꝫ
Ieſum eē filiuꝫ dei non auderet ipſum tangere nec tentare.
Ignorabat tn̄ hoc: ⁊ iō tētabat eum vt hoc ſciret. Vn̄ nō for
midabat eū tāgere cū nōduꝫ ei cōſtaret quis ılle eēt. ¶ Cuꝫ
āt diciꝛ qō demon non poſſet portare xp̄m: verꝝ eſt ſi xp̄s re
ſiſteret: ⁊ tn̄ ſi ipſe permitteret ſe portari poſſet facil'r porta-
ri. Et ita nunc ꝑmittebat: qꝛ ſicut a iudeis ꝑmiſit ſe trahi ad
mortē ledendo eū: ita ⁊ a demōe ꝑmitteret ſe portari nulla p
G hoc ſibi facta leſiōe. ¶ Ad tertiū dōꝫ qō lꝫ quātū ad ſimpli
ces videaꝛ abſurdū qō xp̄s a demōe portatꝰ ſit nō ē tn̄ aliqō
incōueniēs cuꝫ demō eū portans nō poterat ei ad malū ifer
re: niſi qō ip̄e pati vellet ſic ait Greg. i q̈dā omelia. ſ. Ecce dū
dı̄ deus hō in ſcāꝫ ciuitatē a diabolo aſſumptꝰ hūane aures
audire expaueſcūt. Iniquoꝝ tn̄ diabolus caput ē. Quid er-
go mirꝝ ſi ſe ab illo ꝑmiſit in mōtē duci q̄ ſe permiſit a mem-
bris illius crucifigi. Quaſi dicat non eſt mirandum.

¶ Qūo xp̄s portauēit diabolū ad pinacᵐ tēpli. Qō. XXXV.

A **Queritur** qūo diabolus portauit xp̄m ad pinacu
luꝫ tēpli. ¶ Dōm qō eſt hic p̄ſupponē-
duꝫ qō xp̄s nō venerit p ſeip̄ꝫ mō hūano ⁊ nāli. ſ. pedibꝰ gra
diendo nec ēt diuina v̊tute. ſ. ſe ad q̄cūqꝫ loca vellet ſine me-

162 v

dio transferẽdo:ſed a diabolo portatus eſt ita qꝺ xp̄s in iſto aduentu ad pinaculū nihil egit:ſed ſolū portare ſe pmiſit:
C vt declaratū eſt p̄cedenti.q. ¶ Modus aūt portatõis poterat eſſe duplex. Unus eſt ꝙ diabolus qui eſt ſubſtãtia incorporea inuiſibilr̄ ⁊ icorporalr̄ p ſoli⁹ v̄tut applicationē ad corpus xp̄i portaret ipſū. Et ſic fieri ſolet iterdū ſm artes maleficas.ſ.ꝙ aliq manẽtes in vno loco videāt ſe ſubito apud aliū locū multū diſtãtē a p̄cedẽti: ⁊ nõ videāt qs portauit eos. Et iterdū ſentiunt ſe moueri:ſꝫ portatorē nõ vident. Interdū āt nec ſe moueri ſentiunt nec portatorē vllum vidēt. Ita ḡ xp̄s portari poterat a demone itaqꝫ portator iuiſibilis maneret vt icorpore⁹ ſm nãm ſuã eſt. Sic ēt angeli boni ɔtinue celos mouent applicãdo v̄tutē ſuã ad eos. Et tñ corpa nulla aſſumunt ad mouẽdū:q2 corpa nõ ſunt nec̄ia angel' vel demonibus ad hoc ꝙ aliq̄ agant p̄ncipalr̄ ꝙ ptineat ad aliq̄s vires:ſed ad h ꝙ in eis videanf cū illa corpa aſſũpta ſint de mã fragili.ſ.d aere: ⁊ nõ ſint vlle vires in eis. ¶ Alio mõ poterat h fieri mõ viſibili ⁊ corpali.ſ.qꝺ demõ i corpe aſſumpto xp̄m acciperet tenẽdo eū manibus vel quocunqꝫ eū ſi bi aptãdo vt ipſum potaret. Nõ oportebat ꝙ ipõeret eū hūeris vel ſup ſcapulas ad h ꝙ portare poſſet. Q2 ēt ſi nõ videretur eū tãgere niſi digito poſſet eū portare ɔuenicter. Q2 nõ eſt ſic de viribus demonū i corpib⁹ aſſumptis ſic de viribus hoiū i corpib⁹ ſuis. Q2 corpa hūana ſunt nãlia cū ſint pars ſpēi ⁊ vires aie ſunt diffuſe p ipſum corp⁹ ⁊ cõmenſurate corpi ita qꝺ ex corp⁹ ſuū aia nullas vires h3. Q0 apparet:q2 hõ nõ pt aliq̄ facere in ea:q2 nõ tãgit imediate vl' mediate:ſed nec̄e eſt qꝺ applicet ptes corpis ſui illi rei quã mouere vult eo qꝺ aia tota eſt intra corp⁹ tã ſm eēntiã qꝫ ſm v̄tutē:cū ſit ei nãlr̄ vnita tãqꝫ pti ſpēi. Jõ extra illõ nihil agere p̄'ndū manet in eo. Demones āt aſſumunt corpa voluntarie nõ tãqꝫ ptem ſpēi ſue iõ interdū applicãt totã v̄tutē ſuã illis corpib⁹ que aſſumũt. Et tunc ex illa corpa nihil facē pñt mouẽdo realr̄: ⁊ ſi aliq̄ mouere velint nec̄e eſt qꝺ applicēt
D ptes corpis illi⁹ aſſumpti ad id qꝺ mouere volunt. Sic hõ q aliq̄ mouere vult applicat ſe ad illõ: ⁊ alr̄ mouere illud nõ pt q̄ntucūqꝫ ſit res pua: ⁊ facilis ad mouẽdū. ¶ Interdū demones nõ applicãt totã v̄tutē corpib⁹ aſſumptis: ⁊ tunc pñt applicare illã aliq̄s reb⁹ ppinqs vſqꝫ ad q̄s poſſit diffundi v̄tus demonĩ. Et tunc demõ i corpe aſſumpto: poterit mouere multas res ppinq̄s loco vbi eſt q̄s tñ nõ tãgit per aliq̄s ptes corpis aſſumpti: ⁊ tunc q videret al's res moueri iudicaret eas a ſe ipſis moueri cū nemo eas videret tãgere nec impellere. Rõ oiū dictoꝝ eſt:q2 demon nõ vnif corpi aſſũpto tãqꝫ pti ſpēi:ſed ſic motor mobili. Jõ nõ oꝫ qꝺ v̄tus ſua tota limitetur ⁊ claudaf itra corpus illud aſſumptũ. Aia āt vnif corpori nõ ſolū tãqꝫ motor mobili:ſed magis tãqꝫ forã mãe ⁊ pfectio ſuo pfectibili. Jõ extra ipſum corp⁹ aia nullo mõ ē quãtū ad totū nec q̄ntũ ad aliq̄d ſui. Et apparet diuerſitas q2 vna aia hūana nõ pt eē niſi in vno corpe: ⁊ tñ idē hõ põt ſimul portare diuerſas res: ⁊ cuilibet illaꝝ applicaf virt⁹ aie hūane. Q2 tñ applicaf ſolũ:vt motor mobili nõ limitaf tota v̄tus eius ad vnã rem:ſed ita põt portare vnã qꝺ ēt mltas ſimul portare pt ⁊ cuilibet eaꝝ v̄t⁹ aie applicaf. Ita ḡ v̄t⁹ dmonis nõ claudif nec̄io intra corpus aſſumptũ cū vniaf illi ſolum vt motor mobili:ſed ēt pt ſe diffundere ad multas res ppinq̄s illi corpori ⁊ poterit mouere oẽs illas nõ applicando eas ptes illius corpis aſſumpti:ſed ptes v̄tutis ſue. Sic hõ qui portat ſimul diuerſa nõ portat illa per applicationē vni⁹ ad alteꝝ:ſed per applicationē corpis ſui: ⁊ viriū ſuaꝝ ad qꝺlibet illoꝝ. Et ſic poterat eē diabolus in corpe aſſũpto ⁊ portare xp̄m: ⁊ tñ qꝺ nõ tãgeret eū per aliquã ptē corporis aſſũpti:ſed qꝺ videret xp̄s per ſe moueri cū tñ a demone moueretur vel poterat demon tãgere eã ſolo digito vel leuiter ⁊ portare eū. Et nõ oportebat qꝺ ſup ſcapulas vel ſup hūeros poneret ipſum. Pꝫ ſimile de angelo portãte abacuch de iudea in caldeã. Nã dꝛ qꝺ portauit eū per capillū vnū capitis. Danielis.14.i.qꝺ angelus in corpe illo aſſumpto ſolū tangebat vnū capillū vel paucos. Mãifeſtū eſt tñ qꝺ nõ poterat teneri Abacuch p vnū capillū:q2 põdere ſuo rũpenf multi capilli ⁊ caderet de ſublimi ⁊ moreref. Et dato qꝺ poſſet teneri per capillū vel per oẽs capillos ſil' ſi angel⁹ nõ teneret eū per aliã ptē qꝫ p capillos pẽderet i aere: ⁊ cū grauiſſima pena
E portaref ſic appꝫ cū q̄s conatur alicui euellē capillos. ¶ Manifeſtū eſt tñ qꝺ Abacuch nõ affligebaf cū portaref:quia

a deo ad bonū op⁹ portabaf:iõ nec̄e erat qꝺ ēt per alias partes teneref lꝫ hoc nõ appareret. Iſtud āt eē nõ poterat niſi: q2 angelus ille portãs abacuch nõ ſolū applicabat v̄tutē ſuã corpori illi aſſumpto in quo videbaf ita vt per iſtud putaref opari:ſed ēt applicabat virtutē ſuã aliq̄s reb⁹ ɔiunctis ⁊ poterat illas ſimul mouere. Jõ lꝫ ãgelus de corpore ſuo aſſumpto nõ applicaret aliq̄d ad ipſum abacuch niſi digitos ſuos ad vnū de capillis ei⁹.tñ ex corp⁹ aſſumptũ extẽdebaf virtus angeli: ⁊ illã applicabat ceteris ptib⁹ corpis abacuch ⁊ p illam applicationē ipſe portabaf. Hoc tñ ipſe nõ videbat:q2 v̄tus illa erat icorpea:ſed ſolū videbat quõ digitos illius corporis aſſumpti applicabat ad vnū de capillis eius per queꝫ non portabaf:ſed portari videbaf. Ita nunc demõ poſſet facere.ſ.qꝺ ſolo digito ſuo tangeret corpus xp̄i: ⁊ ita eū portaret: ⁊ applicãdo v̄tutē q̄ erat ex iſtud corp⁹ aſſũptũ reliq̄s pti
bus corpis xp̄i iuiſibilr̄. ¶ Dõꝫ āt ꝙ xp̄s a dmone corporaliter ⁊ viſibilr̄ portat⁹ ē.i.dmon portãs xp̄ꝫ apparuit viſibilr̄ F
in cõpe. Q0 pꝫ:q2 loq̄baf xp̄o ⁊ xp̄s rñdebat ei vt pꝫ i lr̃a ⁊ luc.4. Et tñ ſi demon nõ aſſũpſiſſet corp⁹ nõ potuiſſet loqui nec xp̄s ei rñderet:ſꝫ cēnt iſte tẽtatiões facte imaginarie:ita dic.glo.ſ. Nota h oia corporeis ſenſib⁹ eē cõpleta | Q2.n.v̄ba adinuicē pferunf:i ſpē hoiſ diabolū appuiſſe viſibile ē. Et dõꝫ ꝙ itẽtio diaboli portãtis xp̄m ſic erat ꝙ ſup totã vrbē hieruſalē portaret eū q̄ſi volãtē quſqꝫ poneret eū ſup pinaculū:vt ex h xp̄s gl'iaref ꝙ videref a pp'lo volare ⁊ ſic eū d inani gloria reū faceret. Credẽdū tñ ē ꝙ xp̄s lꝫ v̄e portat⁹ fuit ſup totã vrbē q̄ſi volãs tñ a nemine viſus eſt:q2 ex h ſeq̄ref qꝺ ſcãdalū ſi iudei viderent xp̄m volãtē:q2 putarẽt eū maleficū cū talia ſoleãt fieri p maleficas artes. Hoc tñ in xp̄o appere nõ debuit q voluit a ſe tollere oēꝫ occaſionē ſuſpicãdi:vt ei indubitata fides preſtaref. Q0 āt xp̄s faceret ſe iuiſibilē facile ſibi erat. Sic.n.ſepe fec.ſ.qñ voluerũt nazareni pcipitare eum de mõte: ⁊ ipſe trãſiuit p mediũ illoꝝ ⁊ nemo ipꝫ vidit luc. 4. Iteꝝ ēt voluerũt eū lapidare qñ dixit iudeis ꝙ ipſe erat añ abrahã. ⁊ tūc dꝛ qꝺ abſcõdit ſe ⁊ exiuit de tẽplo.i.fecit ſe eis iuiſibilē. Jo.8. Iteꝝ ēt pp ſiſes cãs voluerũt eū lapidare ⁊ exiuit de manib⁹ eoꝝ.ſ.fact⁹ iuiſibil'. Jo.x. Ita ḡ nūc faceret ⁊ ſic decipet demonē:q2 demon putabat qꝺ ab oib⁹ videbaf volãs:ipſe āt a nemine videbaf: q2 dmon neſciebat quõ xp̄s faceret ſe iuiſibilē. Sic dicit Chriſ.ſup Mat.ſ. Sꝫ forte dicis quõ i corpe ɔſtitutū videntib⁹ oib⁹ ſtatuit.ſ.tẽplũ ſꝫ forſitan diabolus ſic eū aſſumebat vt ab oib⁹ videref:ipe āt neſciēte diabolo iuiſibilr̄ ſic agebat vt a nemine videref. ¶ Sꝫ obijcief qꝺ diabol⁹ nõ portaret ſic xp̄m:q2 p h ſi xp̄s eēt pur⁹ homo expaueſceret cū ſe videret portari p aerē ⁊ ɔſtitui in pinculo. Et mãifeſte videret iſtã eē opationē demonis vl' ſuſpi
caref. Et ſic poſtea nullo mõ aſſentiret monitis ei⁹: ⁊ ſic tentatio ad nihil pficeret. ¶ Dõm qꝺ diabolus nõ putauit ꝙ p G
h ipediref tentatio:q2 ipſe vidit xp̄m pmptū ad h qꝺ pmitteret ſe portari ⁊ demon volebat pſuadere xp̄o qꝺ ipſe erat angelus ⁊ portabat xp̄ꝫ tãqꝫ filiū dei:vt per hoc xp̄s extolleref ad inanē gl'iaꝫ ⁊ nõ expaueſceret ſe portari: ſꝫ poti⁹ cuperet ſe multũ portari:vt a multis videref ⁊ magis gl'iaref. Et ad iueniendū h demon dixit xp̄o qꝺ nõ timeret ſe pijcere de alto:q2 angeli tenerẽt eū. Et ad h allegauit illã auc̄itatē.ſ. Angelis ſuis mandauit de te ⁊ in manib⁹ tollerẽt te:vt putaret xp̄s ſe ab angelo portatū: ⁊ ēt qꝺ poſtea per aerē portaref: ⁊ iſta portatio per aerē erat valde nec̄ia ad tẽtationē ſequentē qua diabolus ſuadebat xp̄o pijcer ſe de pinaculo. Nã ſi xp̄s añ h nõ fuiſſet portatus:per aerē timeret ſe pijcere. Portauit ḡ eū:vt poſtea putaret qꝺ ſic per aerē portat⁹ fuerat: ⁊ nõ cadebat ita qñ ſe pijceret nõ caderet nec lederef: q2 ãgeli tollerent eū in manib⁹ ſic pri⁹ portauerãt. Et ſic nõ ſolū fuit ſcãdaloſa ſm intẽtionē demonĩ illa portatio aeris:ſed etiã fuit valde nec̄ia ad id qꝺ demon itẽdebat. ¶ Alij tollũt iſtõ icõueniēs vt ſi xp̄s fuiſſet pur⁹ hõ non fuiſſ ſcã
daliꝫatus de illa portatiõe:q2 poterat portari ita qꝺ nihil ſen H
tiret:ſed putaret ſe maner. ¶ Dõꝫ qꝺ nõ ſtat. Quia dato qꝺ hoc fuiſſet ſicut aliqñ fit per artes maleficas:tñ quãdo poſtea xp̄s videret ſe ſuper pinaculū tẽpli cū ante hoc eēt in deſerto magis expaueſceret: ⁊ nõ cõſentiret tentationi diaboli. ¶ Itē q2 hoc mõ non perſuaderetur ſibi ita manifeſte quomodo poſſꝫ ſe proijcere de pinaculo: ⁊ nõ lederetur:ſicut ſi prius vidiſſet ſe volare per aerem: ⁊ non cadere. Jõ tenẽdū eſt id qꝺ ſupra diximus.

Querif

¶ Quomodo christus se portari a demone pmisit: ⁊ an fuerit conueniens. ¶ Questio. XXXVI.

Opio q̄ rūdaʒ. pᵃ rō. 2ᵃ rō. **Queritur** quō xp̄s portari se a demone pmisit: ⁊ an fuerit ꝯueniens. ¶ Aliq̄ dicunt qḋ non: q: ponere se in manu dmōis est expōere se piculo. Nullus tn̄ sapiēs ex iduſtria ſe piculo exponit: ſed illa ex necitate ſuſcipit cū occurrernit. ¶ Jtē q: actiōes xp̄i ſunt inſtructio nr̄a eſt tn̄ nobis vetita cōicatio cū dmonib⁹. Nō debuit ḡ ipſe a demone pmittere ſe portari ne nos deſiderem⁹ portari a demonib⁹ ⁊ ambulare per aerē ⁊ diſcurrere p̄ diuerſa loca nocturnis tēporib⁹ ſic malefici faciunt: ⁊ maxie mulieres de quib⁹. ſ. dicet̄ in qdā qōne. ¶ Dōm q̄ ꝯueniēs fuit xp̄m pmittere ſe portari a demone: q: ipſe voluit tētari: vt nob̄ reſiſtendi tētationib⁹ exēplū pberet. Uoluit ēt de multis tentari: vt in oī gn̄e tētatōis nobis doctrinā reſiſtēdi traderet. Si tn̄ xp̄s nō permitteret ſe portari a demone nō ſuſtinuiſſet niſi primā tētationē. ſ. ꝯuerſionē lapidū: q: 2. ⁊ 3. fuerūt p portationē demonis de loco ad locū: vt p̄ʒ hic in lr̄a. Debuit ergo permittere ſe portari. ¶ Scdō q: xp̄s voluit perfecte vincere demonē vt demō ꝯfunderet̄ videns ſe totalr̄ ab vno homine ſuperatū. Non eſt tn̄ aliq̄s vict⁹ quādiu pugnare vult ⁊ pōt. Jō l5 demon ſuperat⁹ eēt a xp̄o in vna tētatione cū adhuc manerent ei vires ad faciendū alias: ⁊ ipſe vellet illas facere nō iudicaret ſe victū nec ꝯfunderet̄. Jdo debuit ḡ xp̄s pmittere eū tētare q̄lrcūq̄ vellet quſq̄ ipſe ceſſaret diffidēs viribus ſuis ⁊ deficiēs aio. Jſtud aūt non fieret niſi xp̄s permitteret ei facere q̄ſcūq̄ tētationes vellet: iō dbuit permittere ſe portari ab illo: ⁊ oīa alia facer̄ que ille vellet. Et ita fuit quſq̄ diabolus iam fatigatus: ⁊ oīno ſe victuʒ ꝯſpiciens pacta. 3. tentatiōe receſſit. ¶ Ad pmū dōm q̄ periculū ſemper

C Rn̄ᵒ ad pmuʒ. euitandū eſt quādiu ſine piudicio ſalutis eterne euitari pōt. Ubi āt ſalus eterna aliud ſuadeat nō ſolū picula ſuſtinenda ſed ēt inquirenda ſunt. Jn xp̄o āt erat neccīuʒ qḋ ſe expōeret hꝫs tētationib⁹ demōis: q: ipſe venerat propter redēptioneʒ ⁊ doctrinā noſtrā. Erat āt vna pars doctrine nr̄e q̄ doceret nos reſiſtere tētatoīb⁹ demonū per tētatiōes q̄s ipſe tolleraret: iō ſm diffinitionē deitatis nec̄e erat hoīem xp̄ʒ hꝫs tētationib⁹ ſe exponere: cū propter eas: ⁊ reliq̄ opera nr̄e ſalutis veniſſet. ⁊ ita in nobis eſt: qḋ ſi de⁹ iuberet alicui ſe exponere periculo nō ſolū tenebat̄ iſtud tollerare: ſed ēt tenebat̄

D Rn̄ᵒ ad ſcdm. iſtud ingrere. ¶ Alr̄ pt dici q̄ periculū a perdēdo dī. ſ. q: in illo pt hō perire: vbi āt ſecuritas eſt: periculū nullū ē: in xp̄o āt ſic erat: q: demon nō poterat ei facere aliqḋ maluʒ niſi qḋ ipſe pati eligeret: iō nō erat periculū in eo qḋ ſe in manib⁹ demonū poneret ſec⁹ āt in nobis qb⁹ demones pn̄t omne gen⁹ pene inferre niſi de⁹ eos phibuerit: ideo nos cauere debem⁹ ab eis: ⁊ periculū eēt nobis ponere nos in manibus ipſoꝝ. ¶ Ad ſm dōm q̄ actiōes xp̄i ſunt inſtructiones nr̄e nō tn̄ quātū ad oīa: ſed quātū ad aliqd: ita q̄ in q̄libet xp̄i actione iſtruimur in aliq̄. Chriſt⁹ tn̄ multa faciebat que nō ſoluʒ erāt ad moralē inſtructionē: ſed ēt ad oñſionē ptātis. Et inquātū illa ſunt ad inſtructionē debem⁹ ea ſeq: iquātū vō ſunt ad oñſionē ptātis nō debemus ea ſeq: ſed ſolū credere. Sic p̄ʒ ꝺ ieiunio ſuo. xl. dieꝝ. Nā ibi eſt aliqd morale: iō nos debem⁹ ieiunare. xl. dieb⁹: q: ipſe totidē ieiunauit: ⁊ eſt aliqd ptinens ad ptātis oñſionē. ſ. qḋ illis. xl. dieb⁹ ſine cibo māſerit. Et hoc nos nō debem⁹ imitari: q: nō poſſum⁹: l5 ſolū credere ⁊ venerari: ita nūc q̄ xp̄s a demone tētat⁹ ſit ad iſtructionē ē: vt iuuatur q̄ ēt nos tentari opʒ: ⁊ q̄ reſiſtam⁹ ſic ipē reſiſtit. Qō tn̄ ipſe permiſit ſe portari a demonibus q̄ ipſi voluerint ⁊ expoſuerit ſe tētationi dādo demoni occaſionē ad tētādū pertinet ad oñſionē ptātis: ⁊ l5 nos facere nō debemus. Q: xp̄s qui maior demonibus erat voluit oñdē qḋ nō timebat eos: ⁊ poſuit ſe in manibus eoꝝ. Nos āt q̄ fragiles ſum⁹ nō dbemus permittere ptāti eoꝝ nec dare eis occaſioneʒ tentandi: ſed fugere occaſiones q̄ſtū poterimus.

¶ Quare diabolus in pmis duabus tentatoibus dixit xp̄o ſi filius dei es: ⁊ in tertia non dixit. Queſtio. XXXVII.

A Rn̄ᵒ ad pᵐ q̄lm. **Queritur** q̄re diabolus in pmis duabus tētatiōibus dixit xp̄o ſi fili⁹ dei es ⁊c. ⁊ in. 3. nō dixit. ¶ Ad pmū dōm q̄ diabolus dubitabat de xp̄o an eēt de⁹ ⁊ deſiderabat l5 valde ſcire: iō a pn̄ᵒ tētauit eū vt hoc ſciret: ⁊ ſic dixit ſi filius dei es ⁊c. ⁊ q: per illā tētationē diabolus nō potuit certificari an xp̄s eēt deus vl̄ nō: ſubiūxit ſecūdā in q̄ ēt dixit ſi filius dei es: ſic ait Chriſ. ſuper Mat. ſ. Cū ex pmiſſō xp̄i rn̄ſo nihil certū dīcere diabolus potuiſſet vtrū xp̄s deus eēt an hō: aſſumpſit eū ad aliā tētationē. Jteʒ dicit Hiero. ſuper Mat. ſ. Jn oibus. n. tētatiōibus l5 agit diabol⁹: vt intelligat ſi filius dei ſit. ¶ Ad ſm dicūt qdā q̄ diabolus

B Jmprobat̄ rn̄ſio. pᵃ rō. 2ᵃ rō. iā cognouerat xp̄m eē deū per ſcdāʒ tētationē: iō in tertia nō q̄ſiuit ab eo ſi filius dei es. Hoc tn̄ nō pt ſtare: q: nihil apparet per qḋ diabolus potuiſſet cogſcere iſtud: cū xp̄s nulla ſigna ad hoc oñderit: ſed valde caute ſe occultauit ſic in pma tētatione. ¶ Jtē q: ſi diabolus cognouiſſet xp̄m eē deuʒ: per 3ᵃᵐ tētationē nō tētaſſet eū amplius: q: timeret. Sic. n. dicit Athanaſius qḋ diabolus certamen tētationis ꝯ hoīeʒ: ⁊ nō ꝯ deū iniʒt. Nec enim audebat deū tentare. Tentatio auteʒ tertia fuit grauior pcedētibus. ſ. de idolatria ⁊ auaritia: ideo diabolus nō cognoſcebat xp̄m eſſe deū. Et ſic nō obmiſit dicere ſi filius dei es quaſi iam hoc cognoſceret. ¶ Dicenduʒ

C Rn̄ᵒ auctoris. igitur qḋ diabolus potuit ceſſare propter duo. Primo q: putauit ſe oio victū i tētatōe illa: ⁊ qḋ iā nulla media hr̄et ad inueniēdū an ille eēt de⁹ cū tn̄ caute ſe occultaſſet in l5: q: diabolus ad l5 iueniendū oportebat qḋ peteret a xp̄o aliqḋ genus miraculi oñdentis eū eſſe dū ſaltē ex piectura. Forte āt iam diabolus neſciebat que miracl̄a ab illo peteret fieri q̄ rōnabilr̄ peti poſſent. i. vt videret̄ qḋ nec̄e eēt illa fieri ad aliqḋ bonū hn̄duʒ vel ad aliqḋ malū euitandū: q: al̄s xp̄s illa non faceret dicēs nō eſſe necīa. Sic̄ qn̄ diabolus petiuerit qḋ lapides ꝯuerteret in panē. xp̄s āt dixit qḋ nō erat necīū: q: nō in ſolo pane viuit hō ⁊c. Si ḡ xp̄s eſuriens excuſauit ſe de illo miraclō tāq̄ nō eēt nec̄e iſtō fieri: a fortiori ſe excuſaret de aliꝭs que eēnt minus necīa ⁊ oportuna. Uñ diabolus forte iam nō potuit inuenire aliqḋ gen⁹ miraculi qḋ rōnabilit̄ a xp̄o fieri peteret: iō ceſſauit querere a xp̄o an filius dei eſſet. ¶ Scdō pt dici qḋ l5 nō appuiſſent aliq̄ ſigna que oñderēt

D xp̄m eſſe deū vel nō eſſe deū: q: tn̄ in duab⁹ tētationibus xp̄s nihil in ſe deitatis oñdit: forte putauit diabolus qḋ nō eſſet deus: ⁊ ſic ceſſauit petere ab eo an de⁹ eēt: ⁊ ad l5 aliq̄lr̄ adiuuat: q: tētatio vltia diaboli fuit dterior. ſ. de idolatria ⁊ auaritia: ⁊ tn̄ nō eſt viſil̄e qḋ ipſe tētaret de crimine tā peſſimo: ⁊ tā apto: cū de l5 dubitaret an de⁹ eēt: ⁊ ſatis eſt l5 viſil̄e: tn̄ veriſimilior reſponſio precedens.

¶ Quare diabolus ſuaſit Chriſto ſe precipitare de pinnaculo. ¶ Queſtio. XXXVIII.

A **Queritur** q̄re diabolus ſuaſit xp̄o ſe pcipitare ꝺ pinaculo. ¶ Dōm qḋ itentabat per l5 hr̄e expiētiā de eo an eēt de⁹ vel iducē eū ad pctm̄. Nā ſi ſe pcipitaret ⁊ nihil lederet̄: putaret diabolus ipſuʒ eē deū: ⁊ hēbat intētū: q: l5 ipſe ſcire volebat: ⁊ ita inuebat. ſ. qḋ ſi filius dei erat ēt ſi ſe proiceret nō lederet̄: q: angeli portarēt eū in manib⁹. Si āt eēt hō pur⁹: diabolus volebat eū pire ſe pcipitādo: ⁊ itēdebat eū fallere. ſ. vt ipē crederet ſe eē filiū dei ⁊ putaret qḋ nō lederet̄ pꝯiciēdo ſe de pinaculo ſic nō fuerat leſus qn̄ p aerē portabat̄. Uel dato qḋ nollet ſe pꝯicere de pinaculo volebat in eo gignere opionē qḋ ipſe erat fili⁹ dei etiaʒ ſi diceret. nolo me pꝯicere de pinaculo: l5 deſcēdē p gradus l5 ſim fili⁹ dei. Q: iſtō erat grauiſſimū pctm̄ ſi l5 ipē credē vellet: ⁊ gl̄iari de l5 noīe: ſi nō eēt vē fili⁹ dei. ¶ Poterat tn̄ adhuc eē qḋ diabolus in pcipitatiōe de pinaculo vellet ſuſtētare eū ne lederet̄ dū tn̄ ipſe vellet ſe pꝯicere: q: p l5 cōmittebat̄

B duplex pctm̄. Primū erat diuina tētatio cū ſine vlla cā exponeret ſe piculo expectādo diuinū adiutoriū. Et iſtō inuit xp̄s i rn̄ſiōe ſua dicēs. Scriptū ē. Nō tētabis dn̄m deū tuū: l5 erat inanis gl̄ia: q: ſe pꝯiceret. Hoc erat vt videret̄ ab hoib⁹ volās ⁊ qḋ nō lederet̄. Et p l5 erat vt videret̄ ab hoib⁹ volās ⁊ qḋ nō lederet̄: ⁊ p l5 vellet de ſe opionē ſanctitatis ignē. ⁊ qḋ cūq̄ iſtoꝝ ſeqret̄ diabolus hēbat itētū ſuū. ſ. iducēdo xp̄ʒ ad qōcūq̄ pctm̄. ¶ Glo. dic̄ qḋ diabolus ſemp ad alta eleuādo ducit p iactātia: vt pcipitare poſſit. Ambro. ēt ſup Lucā dic̄. Seqr̄ iactātie telū q̄ i pcliue diliq̄t: q: dū hoies gloria vtutiſ ſue iacture deſiderāt: ꝺ loco meritoꝝ ſuoꝝ ⁊ ſtatiōe recedūt.

¶ Quare diabol⁹ in iſta ſcda tētatiōe vſus ē auctoritate ſacre ſcripture ⁊ non in pma vel tertia. Q. ō. XXXIX.

A Rn̄det̄ ad pmū q̄ſitū q̄ōnis. pᵃ rō. 2ᵃ ō. **Queritur** q̄re diabolus in iſta ſcda tētatiōe vſus eſt aucītate ſacre ſcripture: ⁊ nō in pma nec in tertia. ¶ Ad pmū dōm qḋ l5 fec̄ pp mlr̄a. ¶ Primo q: ipſe vidit qḋ xp̄s p aucītateſ ſcripture ſe defendebat: iō ipſe p eas voluit illū ipugnare. ¶ Scdō q: ex eo qḋ xp̄s allegabat aucītatē ſcripture diabolus vidit qḋ ipſe valde ca-

B

debat ſcripture:iō putauit qđ per eā poſſꝫ eū facili⁹ fallere q̄ꝫ
al'r. Ad fallēdū ḡ ipſum allegauit eam. Sic dic̄ Origenes .ſ.
Unde tibi diabole ſcire ꝙ iſta ſcripta ſunt. Nunqd legiſti pro-
phetiā vel diuina eloq̄a. Legiſti qdē nō vt ex ipſa lectiōe eo-
rū melior fieres:ſed vt de ſimplici lr̄a eos qui amici ſunt litte
re interficias. Scis q̄ꝛ ſi de alijs voluminib⁹ loq volueris nō
decipies. ¶ Ambroſi⁹ q̄ꝫ ſuꝑ Lucā dic̄ ꝙ Sathanas trāſfi
gurauit ſe in angelū lucis: ⁊ de ſcripturis ipſis diuinis laq̄-
um fidelib⁹ parat. Utit̄.n.teſtimonijs ſcripturaꝝ nō vt doce
at:ſed vt fallat. Et iteꝝ ait. Nō te capiat heretic⁹ q̄ꝛ p̄t de ſcri
pturis aliqua exēpla ꝓferre. Utit̄.n.diabolus teſtimōijs ſcri
pturaꝝ nō vt doceat:ſed vt fallat. Occaſio āt fallēdi maxia ē
in iſtis ſcripturis:q̄ꝛ ſunt maxie auctoritatis: ⁊ nō lꝫ illis cō
tradicere. Jō cū diabolus allegauerit eas quātū ad lr̄e corti
C 3.rō.
cē putat ſe per h̄ facil'r fallere poſſe. ¶ Tertio fec̄ h̄ diabol⁹
ad colorādū dcm̄ ſuū: ⁊ tollēdā ſuſpitionē:q̄ꝛ dixerat xp̄o qđ
ꝓijceret ſe de pinaculo. Jſtud āt erat malū: ⁊ ꝑiculoſuꝫ: ⁊ ꝙ
nullus facere vellet timēs inde maluꝫ. Jō diabolus dixit qđ
xp̄s non lederet̄ lꝫ ſe ꝓijceret. ⁊ ad h̄ ꝓbanduꝫ allegauit te-
ſtimoniū ſcripture.ſ. Angelis ſuis mādauit de te ⁊ in māib⁹
D 4.rō.
tollēt te. ¶ Quarto ꝑmiſit h̄ deus ad iſtructionē noſtrā.ſ.vt
videam⁹ ꝙ lꝫ ſacre ſcripture bōe ſint tn̄ in malū trahi poſſūt
cū malus hō eaꝝ ſenſum deprauādo eas ad cādū errorē ō
ducit. Nā diabolus qui nullū bonū deſiderat: ſcripturis vti
tur. De quo cōſtat ꝙ ad malū finē illis vtit̄. Sic dicit ambro
ſius ſuꝑ Lucā vt.ſ̄.dcm̄ ē.ſ. Nō te capiat heretic⁹:q̄ꝛ pōt de
ſcripturis aliq̄ exēpla ꝓferre. Utit̄ ēt diabolus teſtimōijs ſcri
E Ad ſz.q̄ſi^m qōnis. p̄ma rō.
pturaꝝ nō vt doceat:ſꝫ vt fallat. ¶ Ad ſm dōm qđ in p̄ma
⁊ tertia tētatione nō vſus fuit auctoritatib⁹. De p̄ma ē cā q̄ꝛ
ſcōa rō.
diabolus vſus fuit ſcripturis:q̄ꝛ xp̄s illis vtebat̄: ⁊ tn̄ an̄ pri
mam tētationē xp̄s nihil allegauerat de ſcriptur̄:iō in p̄ma
tētatione diabolus nihil allegauit. ¶ Scdo q̄ꝛ p̄ncipal'r dia
bolus itroduxit auc̄itatē illā ad colorandū illud malū qđ ꝑ-
ſuadebat.ſ.ꝙ xp̄s ꝓijceret ſe de pinaculo. Jn p̄ma āt tētatio
ne diabolus nō ꝑſuaſit aliqd qđ eēt manifeſte malū.ſ.ꝯuēte
tertia rō.
re lapides in panē ad ſedandū famen:iō nō oportuit ꝙ vte
ret̄ tunc ſcriptura. ¶ Tertio q̄ꝛ forte diabolus nō iuenit ali
quā auc̄itatē accomodā illi tētatiōi ſic̄ iſti ſcdē:iō in iſta ſcda
F
allegauit: ⁊ in p̄ma tētatiōe nihil allegauit. ¶ De tertia ten
tatione dōm ꝙ diabolus ibi nihil allegauit:q̄ꝛ auctoritatem
nullā inuenit ad ꝓpoſitū ſuū. Nā ibi ſatis fuiſſꝫ nec̄ia ad col
lorandū iniq̄ſſimā ſuaſionē de idolatria ⁊ auaritia: ⁊ tn̄ nul
lā iuenit ad h̄:ſed ſolū ſuadet̄ volebat idolatriā pollicēdo di
uitias ⁊ honorem.

¶ An iſta auctoritas a demōe allegata fuēit recte allegata.

¶ Queſtio. XL.

Queritur an iſta auctoritas allegata a demōe fue
rit recte allegata. ¶ Dicendū ꝙ q̄ꝛ pre
A Rn̄d t ad q̄ſitū qōis. p̄ma rō.
ter h̄ ꝙ diabol⁹ nō allegabat eā ad bonū finē adhuc ſenſus
eius non ꝯcordabat ꝓpoſito demonis:q̄ꝛ dmon loq̄batur de
filio dei. Jpſa āt auc̄itas nō itelligit̄ ſpāl'r de filio dei. Et pꝫ h̄
ex p̄n⁹ ipſi⁹. p̄s.91. vbi iſta auctoritas ponit̄.ſ.q hitat in adiu
torio altiſſimi: ⁊ ſequit̄ dicet dn̄o ſuſceptor meus es tu: ⁊ re-
B ſcōa rō.
fugiū meū. Loq̄t ḡ de viro iuſto ſperāte in dn̄o: ⁊ nō de filio
dei. ¶ Scdo pꝫ:q̄ꝛ diabolus ſuadebat ꝯ itētionē ſcriptur̄:nā
ipſa ſcriptura ſignificat ꝙ viri iuſti liberabunt̄ a deo ꝑiculis
qn̄ ad eū refugerit. Jō dr̄ ibi. Dicet dn̄o ſuſceptor meus es: ⁊
refugiū meū: ⁊ dr̄ ſcuto circūdabit te veritas ei⁹: ⁊ iteꝝ ipe li
berabit me de laqueo venātiū: ⁊ tota lr̄a p̄us:que ſignificat
liberationē de periculis qn̄ iciderint refugiēdo ad demoniū
⁊ clamādo ad ipſum. Un̄ dr̄ ibi. Clamabit ad me: ⁊ ego exau
diam eū. Diabolus āt ſuadebat xp̄o qđ ſe exponeret volūta-
rie ꝑiculo ſine vlla cā:iō faciebat ꝯ intentionē ſcripture:vn-
de intelligit̄ angelis ſuis deus mādauit de te.i.de q̄libet viro
iuſto clamante ad dn̄m vt cuſtodiant ipꝫ a periculis in oib⁹
vijs.i.in oib⁹ opatiōib⁹:q̄ꝛ in q̄libet gn̄e opatiōis aut vite vel
ſtatus ꝑicula multa icidere pn̄t a qb⁹ angeli cuſtodes nr̄i li-
berāt iuſtos ex mādato dei. Jn māib⁹ tollēt te ne forte offen-
das ad lapidē pedē tuū.i.ſi aliqn̄ vir iuſt⁹ cadat de loco alto
āgeli liberāt eū de periculo tenēdo eū ne offendat̄ ſaltē pes
ei⁹ in lapidib⁹.i.vt in nullo ſibi noceat̄. Sic dr̄ p̄s.36.ſ. Cū ce
ciderit nō collidet̄:q̄ꝛ dn̄s ſupponit manū ſuā.i.ſuſtētat eum
in manu ſua. Et loq̄t ibi ſcriptura de viro: q̄ꝛ imediate ſubdi
tur ibi iunior fui: ⁊.n.ſenui ⁊ nō vidi iuſtū derelictū. Et iſte
eſt modus loq̄ndi ad ſignificādū qđ de⁹ liberat viros iuſtos
a periculis qn̄ ad eū refugiūt ſi expediat eis liberari. Glo.au
tē exponit iſtā lr̄am q̄ſi moral'r dicens ꝙ p̄cepit de⁹ angelis
ſuis.i.admiſtratorijs ſpiritib⁹ ꝙ in manib⁹ ſuis.i.in auxilijs
ſuis tollerēt hoieꝫ ⁊ cuſtodirēt eū ne offendat pedē.i.affectū
mētis ad lapidē.i.ad veterē legē ſcriptā in lapideis tabulis.
Ul' ꝑ lapidē p̄t itelligi ois occaſio pc̄ti ⁊ ruine. ¶ Jſte tamē
ſenſus ē moralis:ſcriptura āt qn̄ allegat̄ ſemꝑ dꝫ allegari in
ſenſu lr̄ali:q̄ꝛ in ſenſib⁹ miſticis nō facit aliquā ꝓbationeꝫ: ⁊
ita diabolus in ſenſu lr̄ali allegauit lꝫ nō conueniret ſenſus
ſuus lr̄e. ¶ Tertio pꝫ:q̄ꝛ nullo mō ꝯuenit h̄ filio dei. Quia 3.rō. C
iſta ponunt̄ in refugiū ꝑiculoꝝ.ſ.qđ hoies ꝑ angelos de pe
riculis liberent̄ vbi ſe ipſum hō liberare nō pōt. Fili⁹ tamen
dei nō indiget ab aliq̄ liberari:q̄ꝛ ipſe maior eſt angelis nul-
lius auxilio indigens:ſed ipſe oib⁹ ſuſtētationē p̄bēs:iō non
p̄t de eo itelligi:ſed de viro iuſto. Sic dicit hiero.ſuꝑ Mat.
ſ. Hoc in nonageſimo.p̄s.legim⁹ veꝝ ibi nō de xp̄o: ſed de vi
ro ſcō ꝓphia eſt. Male ergo iterpretat̄ diabolus ſcripturas.
¶ Quarto diabolus male allegauit:q̄ꝛ ōtrūcauit partē ſcri D
pture ex qua poterat hēri ſenſus ei⁹. Q̄ꝛ ibi dr̄ ſuꝑ aſpideꝫ ⁊ 4.rō.
baſiliſcū ambulabis ⁊ ꝯculcabis leonē ⁊ draconē. Jſta aūt
de diabolo dicunt doctores itelligi. Jō iſtā partē ſubticuit vt
fallere poſſet. De hijs Chri.ſuꝑ Mat.dic̄. Uere.n.fili⁹ dei an
geloꝝ manib⁹ nō portat̄:ſed ipſe magis āgelos portat. Et ſi
portat̄ manib⁹ angeloꝝ nō vt offendat ad lapidē pedeꝫ ſuū
q̄ſi infirm⁹:ſed ꝑꝑ honorē q̄ſi de⁹. O diabile qm̄ fili⁹ dei ma
nibus portat̄ legiſti: ⁊ q̄ꝛ ſuꝑ aſpidē ⁊ baſiliſcū calcat nō le-
giſti. Sed iſtud qdē exēplū ꝓfert q̄ſi ſuꝑb⁹. Hoc aūt tacet q̄ſi
a ſtutus. Jpſe ēt Chriſo.dicit ꝙ teſtimonia a dn̄o allata ſunt
ꝯueniēter a diabolo āt indecenter. Non.n.qđ ſcriptū eſt āge
lis ſuis ⁊c̄.ſuadet ꝓijcere ſe ipſuꝫ ⁊ p̄cipitare. ¶ De h̄ quo- E
q̄ꝫ Origenes dicit. Uide quō in ipſis teſtimonijs v̄ſipellis ē.
Uult.n.minuer̄ gl'iā ſaluatoris q̄ſi angeloꝝ idigeat auxilio
offenſurus pedē niſi eoꝝ māib⁹ ſubleuet̄. Hoc.n.teſtimoniū
nō de xp̄o:ſed de ſanctis eſt gn̄al'r ſcriptū. Nec.n.idiget an-
geloꝝ auxilio qui maior eſt angelis:qn poti⁹ diſce o diabole
qđ niſi Jeſus adiuuaret angelos offenderēt pedē ſuū. Et tu
ꝑꝑea q̄ſi fulgor de celo cecidiſti:q̄ꝛ credere in Jeſum xp̄ꝫ dei
filiū noluiſti. Quare āt ſiles qđ ſeq̄t̄.ſ.ſuꝑ aſpidē ⁊ baſiliſcū
⁊c̄.niſi quia tu baſiliſcus tu draco tu leo?

¶ Cū diabolus ſcripturā male allegauerit cur chriſtus euꝫ
nō redarguit. ¶ Queſtio. XLI.

Querit̄ cuꝫ diabol⁹ male allegauerit ſcripturā q̄re
xp̄s n̄ redarguit eū. q̄ꝛ i ſacra ſcriptura n̄ ē
rō q̄ſiti.
ꝑmittēdus aliqs errare:q̄ꝛ error ei⁹ eſt valde ꝑiculoſus.ſ. q̄ꝛ
A
cauſat hereſim ⁊ ꝑuerſitatē in opōnib⁹ ⁊ vite eterne diſpen-
Rn̄det ad q̄ſi^m qōis.
diū ducit. ¶ Dōm ꝙ xp̄s noluit redarguere diabolū de fal-
ſo intellectu ſcripture. ¶ Primo q̄ꝛ nō faciebat ad ꝓpoſituꝫ
p̄ma rō.
ſuū. Nā itētio xp̄i ſolū erat excludere tētatiōes demonis: ⁊
q̄ꝛ poterat xp̄s iſtā tētationē excludere nō impugnādo dmo
nē d falſo itellectu ſcripture nō curauit eū ipugnare:imo cō
ueniētius excluderet tētationē nō ipugnādo allegatiōeꝫ q̄ꝫ
iſiſtendo ipugnationi. Nā diabolus itēdebat xp̄m deducere
ad h̄ qđ ſe p̄cipitaret de pinaculo: Xp̄s āt dixit qđ iſtud nō
cōueniebat:q̄ꝛ erat tētare deū. Auctoritas āt iducta a dmōe
erat ad cōfirmationē ⁊ ad tollēdū dubiū qđ oriri poterat ex
v̄bis demōis praua ſuadētis. Et ſic rn̄dere ad illā erat rn̄de-
re ad minus p̄ncipale. ⁊ tn̄ qn̄ aliqs rn̄dere vult alicui obie
ctioni ꝯ ſe facte iordinatū ē qđ rn̄deret ad id qđ min⁹ p̄ncipa
le eſt:niſi forte rn̄dere vellet ad oēs defect⁹ q accidūt in argu
mētatiōe. Xp̄s āt ſolū voluit facere id qđ nec̄iū erat.ſ.exclu
dere obiectōeꝫ. Q̄ꝫ āt ondere nt̄ oia in qb⁹ peccabat illō ar-
gumentū erat magis curioſitatis q̄ꝫ nec̄itatis. Xp̄s ḡ diſci-
pliate agēs voluit rn̄dē ad id qđ p̄ncipale erat:q̄ꝛ ꝑ h̄ exclu-
B
debat̄ totū ar^m. ¶ Jtē cautela rn̄dētis eſt qđ ſi ſunt plura ꝑ
ſcōa rō.
q̄ deſtrui p̄t aliq̄ argumētatio rn̄deat̄ ꝑ iſtō qđ hꝫ maiorē ap
parētiā: ⁊ qđ arguēs facilius ꝯcedet:q̄ꝛ ſi rn̄det ad id qđ nō
eſt tā apparēs poterit arguēs ꝓſternere: ⁊ nō apparebit ipꝫ
bn̄ rn̄dere: ⁊ nec̄e erit diu in v̄bis ꝯtēdē. Jta nūc erat: q̄ꝛ cuꝫ
xp̄s diceret qđ nō erat nec̄e p̄cipitare ſe de pinaculo: q̄ꝛ de⁹
tētabat̄ erat iſta rn̄ſio valde apparēs. Jta vt diabolus nō hē
ret qd poſſꝫ rn̄dē: ⁊ ſic tacuit. Si āt dixiſſꝫ qđ illa auc̄itas al
legata nō itelligebat̄ de filio dei:ſꝫ de q̄libꝫ iuſto nō erat iſtō
C
ita māifeſtū. Et ſic poterat diabolus ꝯtēdere in v̄bis cuꝫ xp̄o
3.rō.
aſſerēs itelligi de filio dei. Et ſic caute xp̄s fec̄ nō curādo il-
lā ipugnare. ¶ Jtē voluit xp̄s eā ipugnare vt tolleret occa-
ſionem

ſione diabolo ſuſpicādi ꝯ ipſum. Qꝛ ſi ſolū xp̄s ſe reduceret ad h̄ ꝙ diceret auctitatē illā nō itelligi de filio dei itelligē videretur q̄ſi inui ꝙ ipſe erat fili⁹ dei ⁊ qḋ nō itelligebat auctitas de eo ſed de viro iuſto. Nolebat ſe pcipitare xp̄s tñ cauit ſemp in verbis ſuis: vt diabolus nō iueiret aliqḋ ſignū p qḋ credere poſſet eū eē deū: iō noluit ipugnare allegationem.

D 4⁹ rō. ¶ Item ſi xp̄s ꝯtēderet cū diabolo qḋ nō recte allegabatur auctitas cū diabolus ſit pſpicatioꝛ īgēio oib⁹ hoib⁹: ⁊ pt itelligere ſcripturas meli⁹ q̄ ꝗcūq̄ hoies: diabolus poſſet putare xp̄m eſſe deū ſi ſuparet ip̄z itelligētia ſcripturaꝝ ꝯuincendo eū ſcīētifice ꝙ nō recte allegaret. Xp̄s ġ noluit ipugnare allegationē tāq̄ ſapiētiſſim⁹: ſ; ſolū rñdeṙ plane ſic vir bonus ēt ſi eēt ſimplex: qꝛ qlibet ēt nō multū pit⁹ poterat videre ꝙ iſtud erat prauū ꝙ qs ſine cā ſe pcipitaret: ⁊ ꝙ erat tētare deū. Nō ġ curauit ipugnare allegatōe;. ¶ Ad argᵐ. in ꝯriū dōm ꝙ erroꝛ in ſacra ſcriptura eſt piculoſiſſim⁹: ⁊ nō ē

E pmittēdus i eis in qb⁹ piculū gignit. Jn diabolo āt erroꝛ iſte nō eēt piculū: qꝛ iā perire n̄ pt cū ſemel perierit: ⁊ ſic eternaliter dānat⁹. Jō iutile eēt eū circa aliquē erroꝛē velle corrigē. Eſt ēt diabolus dānat⁹ in moꝛib⁹: ita vt iā fieri bonuſ nō poſſit: ⁊ ēt bonus effici nō deſideret: iō ſupfluū eſt emēdare eu; circa erroꝛē ſacre ſcripture. ¶ Aliṫ ēt dici pt ꝙ erroꝛ non eſt

F pmittēdus in illis in qb⁹ eſt ꝓꝑie erroꝛ. Jn diabolo āt nō eſt erroꝛ: ita vt non intelligat: qꝛ veritatē ſacre ſcripturꝰ perfecte itelligit. Vñ qñ falſe ⁊ incōueniēter allegat non hoc facꝰ: qꝛ ignoꝛet: ſed qꝛ fallere cupit. Sic diē Ambro. ſup Lucā. ⁊ etiam Origenes. vt. ſ. allegatū eſt in q̄ōne illa. ſ. Quare diabolus allegauit ſcripturā. Nō ergo opoꝛtebat diabolū corrigi: qꝛ nō errabat: ſed intellectū ſcripture ſciēteꝛ ꝺꝓrauabat. Tales āt corrigendi non ſunt: cū nō errent: ſed ſcriptura ꝯ eos defendenda eſt quā depuare: ⁊ lacerare volunt. Jſtud autē maxime eſt qñ quis in publico falſe exponit ſacrā ſcripturā: ex qua expoſitione pt ſeq erroꝛ in audientib⁹: tenenꝰ illi qui ſciunt reſiſtere tali expoſitioni. ¶ Diabolus āt nūc in ſecreto loq̄baꝰ xp̄o: ⁊ non poterat ſeq ide erroꝛ in aliq ex falſa expoſitione diaboli: iō non fuit opus ꝙ xp̄s illā allegationem ipugnaret. Secus āt ſi publice diabolus hoc diceret vel aliquis homo: quia chriſtus reſtitiſſ; ei.

¶ An tētatio iſta ſatis fuerit conueniens Q. XLII.

A Opio q̄ rūdaȝ. p⁹ rō. **Queritur** an iſta tētatio fuit ſatis ꝯueniēs ⁊ viſumilis. ſ. ſuadere xp̄o qḋ ſe pꝛecipitaret. ¶ Dñt qdā qḋ nō: qꝛ nullus ſuadet ꝯriū eius qḋ intēdit: ſ; diabolus ſtatuens xp̄m. ſ. pinaculū itēdebat eū de ſuperbia ſeu de inani glozia tentare: ġ incōueniēter ſuadebat ei mitte re ſe deoꝛſum. Qḋ ē ꝯriū ſupbie: ⁊ inani gl̄ie que ſemp deſiderat ad alta aſcendere. ¶ Jtē iſta ſuaſio erat manifeſte ma

2⁹ rō. la: qꝛ ſuadebaꝰ xp̄o ꝙ ſe pcipitaret. Qḋ aperte malū ē: ⁊ nullū bonū ibi apponebaꝰ ad iſtud malū excuſandū vel per qḋ ad iſtud malū xp̄s ſuadereꝰ. ¶ Jtē nō erat cōueniens tēta-

3⁹ rō. tio iſta ad itentionē diaboli: qꝛ ipſe volebat ſcire an xp̄s eſſet deus: ⁊ ad hoc ſuadebat ei volare. Poterat tñ volare vel pcipitare ſe incolumis de pinaculo per artes maleficas: ⁊ ſic nō

4⁹ rō. cognoſcereꝰ p h̄ an eēt de⁹. ¶ Jtē poterat volare per opōnē dei ſine vllo maleficio: ⁊ tñ qḋ nō eēt deus ſicut abacuch volauit de iudea in caldeā q̄ſi in momēto: qꝛ poꝛtabaꝰ ab angelo danielis. 14. Sed ille nō erat de⁹ nec per illū volatū creditū fuit illū eſſe deū: ergo ēt ſi xp̄s ſe pcipitaret incolumis nō

5⁹ rō. appareret ex hoc eū eſſe deū. ¶ Jtē iſta tētatio erat ſcādaloſa. ſ. qḋ xp̄s poneret ſup pinaculū templi: qꝛ iudei vidētes eū ibi ſiue ſe pcipitaret ſiue per gradus deſcēderet ſcandalizaretur de eo. ſ. dubitantes quis eū ibi poſuiſſet ⁊ q̄uo veniſſet.

¶ Dōm qḋ vocatur aliqua res ꝯueniens ſi coaptaꝰ illi fini ad quē eſt ſicut tibia eſt ad pſallendū. Si igiꝰ ipſa talis ſit vt per eā bene pſallaꝰ erit tibia bōa vel ꝯueniēs. Jta tētatio iſta fiebat: vt demon ꝯſeqreꝰ ad qḋ intendebat. Si ġ ꝯueniebat vere intentiōi ſue vel putabat demon ſcire an xp̄s eēt de⁹ ſic dicit Hiero. ſup Mat. ſ. Jn oib⁹ tētationibus hoc agit diabolus: vt intelligat ſi filius dei ſit: iſtud āt volebat ſcire p aliqḋ ſignū: ⁊ putabat hoc eē cōueniēs ſi xp̄s de pinaculo ſe pꝛecipitans illeſus maneret: ⁊ dato qḋ nō poſſet cognoſcere an filius dei erat vel ēt ſi filius dei nō eēt volebat tñ ſaltē inclinare eū ad aliqḋ pctm̄. ſ. vt pꝛecipitaret ſe ⁊ moꝛereꝰ vl̄ dato qḋ nō moꝛereꝰ qḋ peccaret tētando deū: ⁊ exponēdo ſe periculo ſine cā: ⁊ ēt qḋ deſideraret gl̄iaȝ inanē ab hoib⁹ per h̄ qḋ volare videreꝰ. Quicqd iſtoꝝ ſeqreꝰ ſufficiebat ad intentione;

diaboli cupiētis iducere ad aliqḋ malū. Erat tñ ſatis veriſimile qḋ aliqd iſtoꝝ ſeqreꝰ ex iſta tētatiōe niſi tētat⁹ valde ſibi caueret pꝛudenter reſiſtēdo. Jō tētatio cōueniēs erat ſ; finem ſuū l; nō ꝯſequuta fuerit effcm̄ pꝛudēter illā excludendo. Et notādū: vt ait Hiero. ſup Mat. qḋ diabolus dixit xp̄o mitte te deoꝛſum: qꝛ ſemp ipſe hoies cadere deoꝛſum deſiderat. Perſuadere āt pt pcipitare vo nō pt. Et iō dixit mitte te: ⁊ nō miſit ipſe eū de pinaculo. Sic ēt dicit Raban⁹ qḋ l; ſaluatoꝛ nr̄ pmiſiſſ; ſe a diabolo. ſ. pinaculū tēpli poni: tñ renuit ad ipiū ei⁹ deſcendere nobis donans exēpliū: vt qſq̄s ipaue rit viā veritatis tritā nos aſcendere tēpem⁹: ſiqs āt vult nos de altitudine veritatis: ⁊ vtutū ad ima erroꝛis ⁊ vitioꝝ pcipitare nō illū audiam⁹. ¶ Ad p̄mū dōm qḋ l; diabolus ten

B Rñ⁹ ad pꝛimu; argᵐ. taret xp̄m de inani gl̄ia ſuaſit ei deſcēdere: qꝛ l; inanis gl̄ia aſcendere cupiat: tñ aliqñ p exterioꝛē hūiliationē q̄reret qs ſibi gl̄iam qua exalteꝰ circa ſp̄ualia bona. Vñ diē Aug. i lib. de ſermone dñi in monte. Aduertēdū eſt nō i ſolo reꝝ coꝛpo reaꝝ nitoꝛe atq̄ pōpa: ſed ēt in ipſis ſoꝛdib⁹ lutoſis poſſe eē iactātiā. Et ad hoc ſignādū diabolus xp̄o ſuaſit: vt ad q̄rendum gl̄iā ſp̄ualē mitteret ſe coꝛpoꝛaliṫ deoꝛſum. ¶ Ad ſm

C Ad 2ᵐ argᵐ. dōm qḋ pcipitare ſe de pinaculo apparebat malū ſm ſe: ⁊ tñ diabolus ad hoc aliqliṫ ſuadebat. Pꝛio rōe finis. ſ. qꝛ ex hoc xp̄o ſeqreꝰ magna gl̄ia ſi hoies viderent eū per aerē volarꝰ. Multi tñ ſunt qui magnis periculis: ⁊ de qb⁹ putāt ſe non poſſe euadere ſe exponūt vt famā inde ꝯſequantur. Sic eni; dicit Oratius in ſua poetria de empedocle pho qui inſiliīt i ethnā montē Scicilie emittētē flamas ⁊ perijt. Et diē qḋ h̄ fecit: vt de ſe gigneret opionē qḋ erat deus imoꝛtalis cū ait deuſ imoꝛtaliṫ hri du cupit empedocles ardentē frigid⁹ ethnā inſiliīt: falſis liceat perire poetis. ¶ Scḋo ſuadebat ad hoc oñdēdo iſtud eſſe ſecuꝝ. ſ. qḋ poterat xp̄s ſine vllo nocumēto ſe pcipitare. Et ad hoc p̄mo faciebat qḋ xp̄s volādo pductus fuiſſet de deſerto in pinaculū: ⁊ nihil mali ide ſenſerat nec ceciderat: a foꝛtioꝛi ergo poſſet hic ſe pcipitare icolumis: qꝛ maius erat de deſerto vſq̄ ad pinaculū volaſſe: q̄ de pinaculo vſq̄ ad pauimentū. Scḋo pꝛobabat hac auctoꝛitate ſcripture. ſ. qꝛ deus mādauerat angelis ſuis vt tollerēt ipſu; in manib⁹ ne offenderet pedē ſuu; ad lapidē. Hijs ġ ſuppoſitis ſatis auſus aliquis fuiſſet pꝛecipitare ſe de pinnaculo: pꝛecipue vt ex hoc gloꝛiam popularem conſequeretur. Unde in homine qui inanis gloꝛie cupidus eſſet: tentatio iſta

D Ad 3ᵐ argᵐ. ui ſſet valde cōuēiēs. ¶ Ad tertiū dōm qḋ diabolus putabat ꝯuenientē eē tētationē iſtā ita qḋ ſi xp̄s volaret incolumis putaret eū eſſe deū. Et cū dr̄ qḋ poterat h̄ facere p artes maleficas. dōm qḋ nō poterat hoc demōi latere: qꝛ artes malefice p ſolos demones efficiunꝰ: ⁊ ipſi in hijs pꝛeſtāt auxilium: vt ait Augu. 18. de ciuita. dei: ⁊ hr̄ in decretis. 26. q̄. 5. c. Nec miꝝ ⁊ c. epi. vbi dr̄ iſtas artes a zabulo eē inuētas. Demones tñ iter ſe ſunt ꝯcoꝛdes: vt p;. ꝯ. 12. ſ. Si ſathan in ſe diuiſus eſt regnū ei⁹ nō ſtabit: Quaſi dicat. Nō ſunt demoneſ inter ſe diuiſi cū ptās eoꝝ tāto tpe duret. Cū ġ vn⁹ demō vellet p volatū ſcire de xp̄o an eēt de⁹ nō pſtaret ali⁹ demon xp̄o adiutoꝛiū ad h̄ qḋ ꝟitas hui⁹ rei occultareꝰ: ⁊ ipedireꝰ tentatio alterius demonis. Sic xp̄s increpauit illos q aſſerebant eū ejc̄e demōia de coꝛpib⁹ i ptāte belzabub tanq̄ irrōnabiliṫ loq̄ntes: qꝛ vn⁹ demon nō repugnat alteri: ſ; oēs in h̄ fine ⁊ deſiderio maxīe ꝯueniūt vt hoies fallāt ⁊ ad iferos pducāt. Si ġ xp̄s volaret incolumis nece erat qḋ ope dei volaret: qꝛ ſi ope magico faceꝛ diabolus h̄ ſciret: ⁊ ſic non opoꝛteret qḋ eū tētaret: qꝛ iā ſciret veritatē. ¶ Ad q̄rtū dōm qḋ ſ; ꝟitatē

E ad 4ᵐ argᵐ. nō erat ſufficiēs argumētū ad cognoſcēdū xp̄m eſſe deu; qḋ volaret ēt ſi ope dei h̄ fieret. Diabol⁹ tñ putabat eē ſufficiēs quātū ad ſe ergo ſufficiēs erat: qꝛ ita eſt in doctrina rñdendi ⁊ pꝛobādi qḋ aliqs ꝓbet ex eis que ſimpliṫ vera ſunt aut vera videnꝰ rñdenti. Et iſtud erat: qꝛ multe coniecture pꝛoceſſerant in xp̄o ad hoc qḋ eſſet deus: iō ſi nunc appareret aliq̄ etiā ſi per ſe non eſſet ſufficiens ad ꝓbādū ꝯiuncta tñ pꝛecedentibus videreꝰ facere ꝓbationē vel diabolus accipet illa; pꝛo pꝛobatione. Et ſic l; volatuſ Abacuch nō arguebat eu; eē deū: qꝛ mille ꝯiecture alie in eo pceſſerant: ꝓbaret tñ ſ; intentionē demonis xp̄m eſſe deū: quia pꝛeceſſerant in eo alie ꝯiecture. Sciendū autē qḋ actus volandi ſm ſe non pꝛobaret xp̄m eſſe deum in cōſpectu demonis nec in cōſpectu hominū: nō ſolū: qꝛ fieri poterat in homine puro. ⁊ etiā arte demonum: ſed ēt quia volare non eſt de miraculis ptinentib⁹

ad deū.Quia miracula dei ſunt vtilia:volare āt ad ſolā oſtē
tationē ꝑtinet.Sic dic̄ Chriſ.ſup Mat.ſ.Per hanc ꝓpoſitio
nem quō poterat cognoſcere ſi eſt fili⁹ dei aut nō. Uolare.n.
ꝑ aerē nō eſt ꝓprie opus dei:q2 nulli vtile eſt.Si ḡ aliqs vo
lauerit ꝓuocatus ꝑꝑ oſtentationē ſolā:h̄ facit:ꝛ eſt poti⁹ ex
diabolo q̄ȝ ex deo.Si ergo hoi ſapiēti ſufficit eē qđ eſt: ꝛ nō
eſt ei neceſſariū appere ꝙ nō eſt:quātomagis fili⁹ dei oñdere
ſe neciuȝ nō hȝ de quo nemo tñ cognoſcere p̄t quāt⁹ ipe apō
ſe eſt.❡Ad quītū dicunt aliq ꝙ xp̄s poſit⁹a demone.ſ.pi-
naculū viſus fuit a iudeis vel videri potuit ibi manēs vel ꝑ
gradus deſcēdens: ꝛ tñ nō erat ſcādalū:q2 poterat dicē xp̄s
ſe portatū fuiſſe.Et iudei h̄ veriſil'e crederēt cū ſcirent Aba
F cuch ab angelo de iudea in caldeā fuiſſe portatū. ❡Dōȝ ꝙ
Improbāt non ſtat ꝑmo:q2,ſi xp̄s ſup pinaculū appareret erat ſcādalū
rñſiones ſu ꝑꝑ perſonā ſuā:q2 laici ad illuȝ locum nō aſcendebāt:ſȝ ſolū
ꝑ poſite ad ad atria templi in qb⁹orabāt ꝛ audiebāt verbū dei. Ad inte
q̄ntū. riora āt ei⁹ vl' ad fortaliciū ſupi⁹laici nō intrabant:q2 h̄ ad ſo
ꝑma rō. los ſacerdotes ꝑtinebat vel ſaltē ad leuitas.❡Iteȝ q2 iudei
ſcd̄a rō. nunq̄ȝ tale viderāt nec hēbant ex ſacra ſcriptura. Nā hiſto-
ria Danielis a fine capituli duodecimi vſq3 ad finē libri nō
hētur in hebreo:ſed de theodotōis trāſlatione eſt:vt ſolet an
notari ex rubeo in oibus biblijs:imo iudei irridēt ſi qs dixit
eis ꝙ volauerit Abacuch de iudea in caldeā ſic̄ Hieron. re-
fert quēdā in deuȝ peritū obieciſſe cuidā xp̄iano vt pȝ in pro
logo Hieronymi ſup Danielē qui icipit Danielē ꝓphā. Iſtō
ḡ ꝙ nouum erat nō crederēt:ſed putarent per maleficia fa-
ctum eſſe.❡Itē dato ꝙ iudei illud crederent factū fuiſſe in
terti᷑ rō. abacuch non crederent fcm̄ eē in xp̄o.ſ.ꝙ ab angelo porta-
retur:q2 abacuch portat⁹ fuit de iudea in caldeā ex cā nec̄ia
ſ.vt cibuȝ miſtraret danieli.De xp̄s āt nō appareret nūc aliq̄
cā q̄re fuiſſet portatus.Iō nō crederet̄ qđ ab angelo fuiſſet
portatus:ſed ꝙ eēt ars malefica: ꝛ ſic maneret ſcandalum.
4.rō. ❡Itē cū xp̄s videret̄ a iudeis:ſup̄ pinaculū q̄rerēt ab eo qs
eū illuc tulliſſȝ.Et ſi taceret eēt ſuſpect⁹:ſi loq̄ret̄ diceret ſe a
demone portatū:q2 ille eū tullerat al's mētiret̄.Mētiri tamē
xp̄m fas nō erat.Qđ āt diceret ſe a demōe portatū erat ſcan
dalū:q2 oīa que poſtea faceret crederent̄ facta eē magice qđ
valde repug̃bat itētiōi xp̄i.Iō icōueniēs magnū erat ſi xp̄s
a iudeis.ſ.pinaculū videret̄:vel deſcēdēs de ipſo pinaculo.
B ❡Dōm ḡ ꝙ xp̄s nō viſus fuit ab aliq̄.ſ.pinaculū: q2 ſic̄ ne
mo vidit xp̄m volantē qñ portabat̄ a demone de deſerto i pi
naculū.vt.ſ.dcm̄ ē ita qñ in pinaculo fuit: ꝛ qñ deſcēdit a ne
mine viſus eſt:lȝ demō putaret xp̄ȝ a multis videri. Hoc aūt
erat:q2 ipſe ſe iuiſibilē ꝓ tunc rediderat.Sic dic̄ Chriſ.ſuper
Mat.ſ.ſed forte dices quō in corpore ꝯſtitutū videntibus oī
bus ſtatuit.ſ.tēplū.Rñdet dicēs forſitā diabolus ſic eū aſſu
mebat vt ab oib⁹ videret̄.Ipſe āt neſciēte diabolo inuiſibil'r
ſic agebat vt a nemīe videret̄: ꝛ ſic ñ potuit eē aliqđ ſcāda[m].
❡Qđ ſit tētare deū: ꝛ q̄re tētādus nō eſt. Q.ō. XLIII.

A **Querit̄** quid ſit tētare deū: ꝛ quare tētādus nō ē.
❡Dōm ꝙ tētare ꝓprie eſt expimētū đ ali
qua re velle accipere:vt qñ qs nō idigēs vſu rei vult vti illa
ſolū vt videat quō ſe hēat ꝛ illđ ē tētare rē.Sic̄ q cogit equū
ad curſum nō q̄ſi vtile ſit ſibi curret̄:ſȝ vt experimētū hēat đ
agilitate equi tētare equū dr̄.Si āt qs vtat̄ re tāq̄ȝ ſi vſus ſi
bi vtilis vel nec̄ius vl' iocūdus ſit:ſȝ ſi nō faciat ad capiēdū
expimētū de ipſa re nō dr̄ eā tētare:ſȝ vti illa:ēt ſi illi⁹moduȝ
nō nouerit:lȝ ꝓprie tētatio fiat in eis qui reꝝ q̄litates nō no
uerunt ꝛ volunt eis expiri.Illud.n.expimētū vocat̄ tētatio.
Et h̄ mō hō tētat amicū ſuū qñ neſcit an in eo cōfidendū ſit
ꝛ in aliq̄ vult cape expimētū illi⁹.Sic ēt de⁹ dr̄ tētare hoiem
vt de illo expimentū hēatur deutero.13.ſ.Tētat vos de⁹ vr̄ vt
palā ſciat vtꝝ diligatis eū an nō.Hoc ēt mō diabolus tētat
hoieȝ.Lȝ.n.itētio ei⁹ ſemꝑ ſit vt hoiem fallat ꝛ ꝑdat:q2 tñ ne
ſcit an hō aſſentiet ſuaſionib⁹ ei⁹ ſuggerēdo aliq̄d hoi tentet
eū.i.expimētū vult accipere an ꝯſentiat vel nō. Hoc mō dice
tur hō tētare deū.ſ.qñ expōit ſe ſoli ꝑtāti diuine ſine vlla cā
ſe ſubijciēdo ꝑicl'o a quo nō poſſit niſi per deū liberari: quia
iſtud eſt ſolū velle capere expimentū đ eo.ſ.an ſuccurrat hoi
vel nō.Sic.n.dic̄ Aug.ꝯ̄ fauſtū ꝙ ꝑtinet ad ſanā doctrinā
qñ hȝ hō aliq̄d qđ faciat:nō tētare dñm deū ſuū.Si āt aliqs
fuerit in nec̄itate in q̄ hūanit⁹ eripi nō p̄t qđ ponat ſe in ma-
nibus dñi:nō eſt tētare deū imo hr̄e firmā confidētiā de deo.
Et ſicut peccaret ille qui ſine vlla cauſa peteret diuinū op⁹.
ſ.liberari in periculis volūtarijs:q2 tentaret deum:ita pecca-
ret qui exiſtens in periculo de quo humanitus liberari non
poſſet ſi ad deū nō recurreret.Quia iſte diſparet de diuia po
tentia ſi crederet qđ manus dñi eſſet abreuiata:ita vt ſalua-
re non poſſet.Uel dei bonitate ſi crederet qđ deus non erat
tāte benignitatis qđ ad ſe recurrētes in extremis nec̄itatib⁹
exaudire nollet.Iō in talib⁹ad deū recurrendū eſt.ij. Para-
li.20.ſ.In nobis nō eſt tāta fortitudo vt poſſim⁹ huic multi-
tudini reſiſtere que irruit ſup nos.Sȝ cū ignorem⁹ q̄d age-
re debeamus:hoc ſolum hēmus reſidui vt oculos nr̄os diri
gam⁹ad te.i.petam⁹a te auxiliuȝ: ꝛ ponam⁹nos in manibus
tuis.Tētatio āt diuina maxie ꝑtinet ad curioſos q ſemꝑ vo
lunt noua videre: ꝛ deſiderāt videre magnifica opa dei: ſo-
lum vt delectent̄ vidēdo illa.Ul' ꝑꝑ al's cās nō hōeſtas.Sic
erat nunc cū diabolus ſuadebat xp̄o ſe p̄cipitare de pinacu-
lo:q2 p̄cipitando nō poſſet euadere ſine dei opere.Et tñ non
erat hic aliq̄ nec̄itas ſe p̄cipitādi iō erat ꝓprie tētare deū.i.q̄
rere experimētū de eo an in talibus oſtēderet opōnem ſuaȝ.
❡Cū āt querit̄ q̄re deus tētandus nō eſt: dōm ꝙ h̄ eſt ꝑꝑ B
duo.❡Prio q2 repugnat diue bonitati: ꝛ potētie diminuē- Rñ⁰ ad
do illā.Nā tētatio fit ad hñdū expimētū de re: ꝛ ꝓprie fit qñ 2[m] q̄ſitū
rei ꝯditio ignorat̄.Iō qui ꝓprie tētat deū fac̄ h̄ ex defectu fi- qōnis.
dei.ſ.q2 nō credit eū tāte potētie vt in oib⁹nec̄itatib⁹nr̄is ſuc De⁹ nō
currere poſſit:vl' q2 nō credit eū tante bonitatis vt ſemꝑ ſub ē tētan-
uenire velit.Iſtud āt valde p̄iudicat deo: ꝛ diminuit ei⁹ ſta- dus.
tum qui eſt in infinitū potēs: ꝛ imēſum bon⁹.❡Scđo vtat̄ ꝑmo.
tētatio dei ꝑꝑ eius magnā auc̄itatē.Q2 velle hr̄e expimētuȝ C
de re ſine vlla cā nec̄itatis ꝑtinet ad quādā leuitatē.ſ. q2 nō ſcđo.
putam⁹ rē tāte reuerētie qn vti illa nobis liceat ꝓ libito nr̄o.
Ad res āt magne veneratiōis non fit acceſſus nec recurſus
niſi ex magna cā:ad res āt ꝑuas: ꝛ quottidianas ex ꝑua vl'
nulla cā acceſſus fit.Deus āt eſt maxie venerationis.imo.ſ.
oēm venerationē.Iō ad ipȝ non dȝ hō recurrere nec accede
re ex aliq̄ facilitate:ſed cū magna nec̄itate. Et tunc non ē tē
tare deū:ſed ꝯſidere in eo:iō tentatio dei vetita eſt.

❡Iteꝝ aſſumpſit eū diabolus in mōtē excelſum
valde: ꝛ oſtēdit ei oīa regna mūdi ꝛ gloriā eoꝝ: ꝛ
dixit ei.Hec oīa tibi dabo:ſi cadēs adoraueris me.
Tunc dicit ei Jeſus.Uade ſathana. Scriptū ē.n.
Dñm deum tuū adorabis: ꝛ illi ſoli ſeruies.

⌊❡Iteꝝ aſſumpſit.⌋Hoc ponit̄.3.tētatio: ꝛ tētat̄ hic xp̄us
de cōcupia oculoꝝ.ſ.de deſiderio diuitiaꝝ ꝛ poſſeſſionū q̄s
demon ei obtulit: ꝛ dr̄.⌊Iteꝝ aſſumpſit eū diabolus⌋.ſ.ſe- D
mel iam eū aſſumpſerat qñ de deſerto ꝑduxit in pinaculum:
nūc āt iteꝝ eū aſſumpſit ducendo in mōtē vt oñdat ei regna
terre.⌊in montē excelſum valde⌋.ſ.vt inde multa vidē poſ-
ſet: cū vellet ei oñdere omnia regna mūdi.De iſto mōte.ī. di-
cetur.⌊ꝛ oñdit ei oīa regna mūdi⌋.ſ.oñdit in qb⁹ locis erāt
regna mundi:quō tñ potuerit dicere dicet̄.ī.⌊ꝛ gl'iā eoꝝ.⌋
i.diuitias ꝛ potentiā ipſoꝝ regnoꝝ.Q2 iſta vocant̄ gl'ia re- E
gnoꝝ cū faciāt ipſa regna eē glorioſa.i.famoſa ꝛ excellentia.
Sic dicit Remigius.ſ.Gloriā āt eoꝝ appellat auꝝ argētū ꝛ
lapides p̄cioſos: ꝛ tēporalia bona.⌊ꝛ dixit illi.⌋loquebatur
diabolus xp̄o.q2 apparebat in forma hūana:vt ait Chriſo. ꝛ
glo.Prōptū āt eſt demoni qñcūq3 voluerit tales formas fa-
bricare.⌊Hec oīa tibi dabo⌋.ſ.oīa regna que tibi oñdi ponā
in ꝑtāte tua:vt ſis rex illoꝝ.⌊ſi cadens adoraueris me⌋.i.ſo
lū peto ꝙ me adores: ꝛ dabo tibi oīa hec.Et dixit cadens ad
ſignificādū magnā humilitatē ꝛ ſubiectionē qñ ſibi fieri vo F
lebat.⌊Tūc dic̄ ei Jeſus.Uade ſathana.⌋Tētatio iſta erat
de re peſſima:iō xp̄s repulit dmonē nūc amari⁹ q̄ȝ in alijs tē
tationibus.⌊Scriptū eſt.n. Dñȝ deū tuū adorabis: ꝛ illi ſo
li ſeruies.⌋Iſtud ſcriptū eſt deutero.6.Conſiderādū ꝙ oēs G
auctoritates q̄s xp̄s ꝯ̄ demonē allegauit hñr in lib.deutero.
Unde dicit Hiero.ſuper Mat.Notādū ꝙ nec̄ia teſtimonia
deuterono.tm̄ ꝓtulit vt ſcđe legis ſacramenta monſtraret.i. H
vt oñderet ſacra legis noue que eſt lex ſcđa. Nā deuterono-
miū iterpretat̄ lex ſcđa:vel lex noua.Et dr̄ deū tuū adorabis
ſ.humiliādo te corā illo: ꝛ illi ſoli ſeruies.i.reddēdo ei ſerui-
tuteȝ que ſpāl'r vocat̄ latria:que ſoli deo debet̄.
❡Quare diabolus tertia vice chriſtū tētauit:cū añ bis fuiſ
ſet ab eo ſuperatus. Q.ō. XLIIII.

Queritur quare diabolus nūc tertia vice tētauit
chriſtum cum fuiſſet bis ſuperatus.
❡Quidā

¶ Quidā dicunt φ diabolus deſiderabat ſcire an xp̄s eſſet deus. Et q2 per duas tentationes p̄cedētes hoc ſcire non potuerat adiūxit tertiam. Sic vr̄ dicere Hierony. ſup Mat. .ſ. in oībus tentationibus hoc agit diabolus vt intelligat ſi

Improbat opi. pdicta. filius dei ſit. ¶ Dōm tñ φ hoc nō ſtat q2 diabolus voluit p

A iſtā tentationē ſcire an xp̄s eēt deus: q2 tunc dixiſſet ei ſicut

pª rō. in alijs duabus ſi filius dei es ꝛ tñ nō dixit: iō nō intēdebat

2ª rō. hoc inueſtigare. ¶ Itē ſi diabolus nūc dubitaret an xp̄s eēt filius dei ꝛ vellet per iſtā tentationē hoc ſcire: nō feciſſet tentationē de re tā peſſima .i. de idolatria. Nō ergo diabolus putauit nūc xp̄m eſſe deū. Ideo nō cogitabat de hoc nec intendebat iſtud inquirere q2 tunc feciſſet tentationē honeſtiorē.

3ª rō. ¶ Itē ſi diabolus vellet cognoſcere de xp̄o an eſſet filius dei

B hoc eēt p aliquod miraculū. Vñ peteret ab eo φ faceret aliqđ miraculū ſicut petiuit in alijs duabus tētationibus: ſed hic nullū petiuit ḡ nō tētabat nūc vt ſciret an eſſet filius dei. ¶ Sed dōm φ diabolus lȝ ſupatus eēt a xp̄o in duabus tē

C tationibus p̄cedētibus: manebat tñ ei aliqđ adhuc de quo tētare poſſet. Iō tentare voluit quouſqȝ xp̄m ſuparet vel nihil maneret de quo tētare poſſꝫ. Sic dicit Chriſo. in quadā omelia .ſ. Diabolus. 2° rñſo icertus trāſit ad tertiā tētationē. Q2 eni xp̄s retia ventris dirupat, ex retia vane glie trāſiuerat: ponit ei retia auaritie. Propter qđ dr̄ aſſumpſit eū diabolus. ¶ Itē hoc fuit q2 xp̄s ſe facilē p̄buit diabolo ad hoc φ eū

D tētaret adhuc poſt ſcđam tētationē. Et hoc ꝯueniēs erat vt circa oīa nobis xp̄s doctrinā reſiſtēdi traderet. Si tñ ac tertia vice diabolus xp̄m nō tentaſſet: adhuc magne tentatōes reſidue eēnt: de qbus xp̄s nobis doctriā reſiſtendi nō daret

E per exēplū ſuū. ¶ Ad dictū Hiero. dōm φ ipſe nō voluit φ diabolus in oībus tentationibus conaret ſcire an xp̄s eſſet deus: ſed ſolū intelligit de illis tentationibus in qbus dicebat ſi filius dei es. Et pȝ lȝ in verbis Hiero. dicētis .ſ. in oībus tentationibus hoc agit diabolus .i. loquit iſta verba .ſ. filius dei es .i. in omnibus p̄teritis quas ipſe expoſuerat: ꝛ de illis verum eſt φ diabolus conatur ſcire an xp̄s ſit filius dei. ¶ De quo loco nunc diabolus xp̄m aſſumpſit. Q.ō.XLV.

Queritur De quo loco diabolus nūc aſſumpſit xp̄m. ¶ Dōm φ dubiū eſt. Quidā pu

Opio q rūdā3. tant φ xp̄s deſcenderit de pinaculo tēpli. Cōſtituerat diabolus xp̄m. ſup̄a pinaculū ꝛ ſuadebat ei mittere ſe deorſum: ꝛ xp̄s dixit φ erat icōueniens q2 erat tētare deū. Dicūt ḡ φ tc xp̄s deſcendit de pinaculo tēpli p gradus vſqȝ ad pauimentū. Et hoc ꝓbāt q2 ſi nō deſcendiſſet p gradus oportebat φ volaret ſicut demō ſuadebat ei ꝛ ſic crederet eū eē deū. Maxime q2 tūc xp̄s faceret ꝯ verba ſua. Nā ipſe dixerat φ nō ſe p̄cipitaret q2 hoc erat tentare deū ḡ nō deſcēderet de pinaculo niſi p gradus mō hūano: ꝛ ſic diabolus nō putaret eū

A eſſe deū. ¶ Dōm φ iſtud verū eſt ꝛ aliqualr̄ ccōluderet ſi finita fuiſſet hic tentatio: q2 tūc diabolus recederet a xp̄o ꝛ ipſe deſcēderet de pinaculo: ꝛ deſcēderet per gradus pp cauſaȝ dictā. Nō fuit tñ hic finita tentatio lȝ diabolus iterū aſſumpſit xp̄m ꝛ duxit in montē excelſuȝ. Iō nō erat nece φ deſcē

B deret de pinaculo ſed poterat eū ō pinaculo accipere. ¶ Eſt ergo dōm φ dupl'r potuit hoc fieri. Vno mō φ xp̄s deſcenderet de pinaculo p gradus demone hoc vidente lȝ iudei lȝ nō viderent vt apperet φ nō tētabat deū. Et poſtqȝ deſcēdiſſet ad pauimētū diabolus tolleret eū inde ꝛ portaret ad mōtē excelſuȝ. Alio modo fieri poterat φ poſtqȝ xp̄s dixit diabolo φ nolebat ſe p̄cipitare ne tētaret deū. diabolus vidēs ſe in hac tentatione ſuccubuiſſe accipet eū ꝛ duceret ad montē vbi tentaret eū. Quid aūt iſtorū fuerit non apparet. Iō ſine p̄iudicio pōt quodcūqȝ ipſorum teneri. Veriſimilius tñ vr̄ dōȝ φ xp̄s nō deſcēderet de pinaculo p̄cipitando ſe nec etiā per gradus: ſed inde aſſumpſit eū diabolus in mōtē excelſuȝ .ſ. q2 xp̄s ſciebat φ diabolus volebat eū adhuc tentare. Ideo poſtqȝ ſuadēte ipſo xp̄s dixit φ nolebat ſe p̄cipitare ne tentaret deū māſit ſup pinaculū quietus nec deſcēdere volens nec ſe p̄cipitās. Et tūc diabolus vidēs ſe in hac tentatione victū inchoauit aliā ꝛ de pinaculo tullit eū in montē. Iſtud autem eſt veriſimilius qȝ ponere φ deſcenderit de pinaculo ad pauimentū ꝛ inde euȝ diabolus tulerit: q2 nō eſt ponēda plītas ſine neceſſitate: ꝛ tñ nō apparet aliqua neceſſitas ponendi φ xp̄s deſcenderit de pinaculo ꝛ lr̄a etiā nō exprimit

C illud. Ideo nō oȝ illud aſſerere. ¶ Itē nō eſt veriſile φ xp̄s diſcēdere voluerit de pinaculo: q2 hoc ad nihil ꝓficiebat: cū imediate diabolus aſſumpturus eſſet eū ad montē excelſuȝ. ¶ An diabolus xp̄m nunc vere portauerit ꝛc. Q.ō.XLVI.

Queritur An diabolus nūc vere xp̄m portauerit vel ipſe per ſe iuit: ꝛ ſi portatus eſt quō permiſit ſe portari: cū iterū aſſumēs eū ſuaſiſſet ei ſe p̄cipita

Rñdet ad quesitu3.q. re. ¶ Dōm φ vere portatus fuit nūc xp̄s a diabolo: ita φ p

A ſe nō mouebat: ſed a diabolo mouebat. Modus aūt portandi fuit ſicut ſup̄a declarauimus de alia portatione φ fuerit portatus: pȝ q2 dr̄ hic iterū aſſumpſit eū diabolus. Si tñ xp̄s

B p ſe iret nō diceret a diabolo aſſumptus. ¶ Itē q2 ſi xp̄s per ſe iuiſſet p̄dicādo oportebat in hīs tentationibus tranſire aliquos dies .ſ. eundo ꝛ redeundo. Et tñ xp̄s non comedit a p̄ncipio tētationis vſqȝ ad finē ꝛ ſemp eſuriebat cū tentatio iceperit poſtqȝ ipſe cepit eſurire. Nō eſt tñ veriſile φ xp̄s māſiſſet dieb' aliquot ſine cibo poſtqȝ cepit eſurire. Iō oportuit φ in eodē die fuerint facte iſte tres tētationes. Nō poterant tñ fieri ſi xp̄s pedib' mouer eūdo ꝛ redeūdo de mōtib': ḡ motus fuit a diabolo q ſubito poterat portare eū de loco ad locū. Et ſic dōm ē φ ſubito diabolus accipiēs xp̄ȝ de pinacu

C lo tēpli trāſtulit illū ad mōtē excelſuȝ ad quē voluit. ¶ Cuȝ āt q̄rit q̄re xp̄s p̄miſit ſe nūc portari: dōm φ fuit ꝯueniēs q2 debebat p̄mittē ſe tētari quſqȝ diabolus expēderet oēs ſuas tētationes ꝛ eēt oio victus. Si tñ nō p̄mitteret ſe portari nō

D poſſꝫ tētari: iō ōbuit ſe p̄mittē tētari. ¶ Cū vō obijcit φ diabolus ſuaſerat xp̄o ſe p̄cipitare qñ alia vice eū portauit: dōȝ φ oblȝ nō debuit cauē a demone qn ſe portari p̄mitteret: q2 ſi pp lȝ φ ſuaſerat ei ſe p̄cipitare nō ōbuiſſet p̄mittē ſe portari et nō ōbēt p̄mittē ſe tentari: q2 quelȝ tētatio demōis ad malū erat. debuit tñ xp̄s per ſe p̄mittere tētari cum nō eſſet ei vllum periculum hoc permittendo cū demon eum decipere non poſſet nec aliquod malū inferre niſi φ ille permitteret. ¶ An hoīes aliqñ portet a diabolo p diuerſa loca. qō.xlvij.

Queritur Occaſione p̄dictoꝝ circa demones an aliqñ hoīes portent ab eis p diuerſa lo

Opio pria φ non. ca. ¶ Quidā dñt φ nō: q2 eccl'ia in ꝯſilio angrenſi ꝓhibuit

pª rō. hoc credi vt pȝ i decretis .26. q. 5. c. Epi. cū dr̄ φ qdā mlieres ſcelerate demonuȝ illuſionibus fantaſmatibus ſeducte credūt ꝛ ꝓfitent ſe nocturnis horis cū diana dea paganoꝝ vel cū herodiade ꝛ inumera mltitudine mlieꝝ eqtare ſup qſdā beſtias ꝛ mlta terraꝝ ſpatia intēpeſte noctis ſilentio ptrāſire ei' iuſſioīb' obedire velut dn̄e: ꝛ cūctis noctibus ad ei' ſuitiū euocari. Ibi dr̄ φ iſte mlieres ſe ducūt illuſſioīb' demonū. ꝛ ſic nō ē veꝝ φ ꝓfitēt ſe p noctē ābulare. ¶ Itē dr̄ ibi vtinaȝ

2ª rō. hee ſole in ſua pfidia piſſent: ꝛ nō mltos ſecū ad ifidelitatis iteritū ptraxiſſent. Nā inūera mltitudo hac falſa opione decepta h' ea credūt: ꝛ credēdo a recta fide deuiāt. Et ſic nō ſolū ſūt iſta falſa lȝ ad ifidelitatꝫ vitiū ptinet iſta credē. ¶ Itē

3ª rō. ibi dr̄ φ iſte mlieres realr̄ nihil paciūt: lȝ ē deluſio demonis fātaſia eaꝝ .ſ. Si qdē ſathanas q ſe trāſfigurat in angelū lucis cū mētē cuiuſqȝ mlieris cepit ꝛ hāc p ifidelitatē ſibi ſubiugauerit: illico trāſfigurat ſe in diuerſarū pſonaꝝ ſpēs atqȝ ſilitudies: ꝛ mētē quā captiuā tenet in ſōnijs deludēs mō leta mō triſtia mō icognitas pſonas oſtēdēs p deuia qqȝ deducit. Et cū ſolus ſpēs lȝ patit ifidelis. lȝ nō in aio: lȝ in corpore euenire opinat. Et dr̄ ibi φ iſtud ē ſic ea q̄ in ſōnis ꝛ nocturnis viſionib' nō extra ſeipȝ educit ꝛ mlta vidit dormiēdo q̄ vigilādo nūqȝ viderat. qs vō nō ſtult' ꝛ hebes ſit q hec oia q̄ in ſolo ſpū fiūt et in corpe accidere arbitretur. ¶ Dōm tñ φ

A hījs nō obſtātibus demones pñt p diuerſa loca tā p diem qȝ p noctē hoīes ducere aliqñ volentes: ꝛ aliqñ iuitos: ꝛ etiā aliqñ hoc fit. ¶ Primū pȝ q2 nō eſt dubiū qn demon ſit tante potentie φ nō ſolū vnuȝ hoiem: ſed etiā multos poſſit ſimul per aerem portare ꝛ quaſi in momento ad diuerſa loca deducere: q2 demones nālia nō pdiderunt ꝛ tñ ipſi in naturalibus ſūt equales angelis bonis imo plures de demonibus ſunt excellentiores in naturalibus multis angelis bonis cū de quolibet ordine angeloꝝ dicant aliqui cecidiſſe. Angeli tñ boni ſunt tante poteſtatis φ poſſunt mouere celos: q2 tam phi qȝ ſacra ſcriptura profitent celos moueri per intelligentias quas nos vocamus angelos. Et iſta eſt ptās ad mirāda. Iō qui pōt mouere celos poterit mouere ſimul mltos

B hoīes ſub quanta celeritate voluerit. ¶ Iteȝ pȝ q2 hoc ſepe factū eſt tam per demones qȝ per angelos bonos. De demonibus patet quia demon portauit ſemel xp̄ȝ de deſerto in pinaculum templi ꝛ iterum de pinaculo in monteȝ excelſum.

vt patet

vt pꝫ hic in lr̃a. ⁊ Luc. 4. Qđ ergo potuerit demon xp̄m poꝛ
tare: poterit ⁊ quēcū́qꝫ aliū. Nā xp̄s nō erat leuioris coꝛpis
q̃ꝫ ceteri hoīes: ſꝫ hēbat grauitatē naturalē cōmēſuratā ſm̄
quātitatē ſui coꝛpis. Maxime qꝛ ſi demon ante hoc nullum
hoīeꝫ poꝛtaſſet de loco ad locū niterer̃ xp̄m poꝛtare. Sed ip̄e
poꝛtauerat alios ante hoc vel nouerat vires ꝓprias ⁊ ſcie-
bat ꝙ poꝛtare poterat. De angelis bonis pꝫ qꝛ angelus dn̄i
quaſi in momento trāſtulit abachuh de iudea in caldeā per
capillū capitis daniel. 14. Ipſa quoqꝫ quottidiana experien-
tia iſtud oñdit que vtinā nō taꝫ cognita eſſet. Multos eniꝫ
ſcimus qui quaſi in momento de locis diſtātibus ad alia ſe
loca trāſtulerūt de ſeruiētibus ſibi demonibus ad hoc q̄ p̄n
cipes maleficioꝝ ſunt. Et iſtud ita manifeſtū eſt ꝙ imprudē
tia ſit illud negare cū mille nobis teſtes occurrant: qui ſibi
C: hoꝝ cōſcij ſunt. ¶ Dōm igit̃ ꝙ hō ſponte pōt a demonibus
poꝛtari per diuerſa loca: vt ſi cōicet cū eis in opibus malefi-
cioꝝ. Aliqñ etiā aliqui hoīes inuiti rapiunt̃ a demonibus ⁊
transferunt̃ ad alia loca remota ſiue ꝑꝑ eoꝝ pc̄tā ſiue ex dei
diſpenſatione ꝑꝑ aliqđ miſteriū. Et de his etiā teſtes non de
ſunt. ſ. ꝙ aliqui per artē maleficioꝝ coegerint aliquos de lo-
cis remotiſſimis deo permittente quaſi in momento tēpoꝛis
ad ſe venire. Et niſi deus prohibeat multa hmōi ſepe fierent.
Sic pꝫ in vita bti Cypriani ⁊ iuſtine. Nā cyprianus: qui tūc
gētilis ⁊ maleficus erat virginē iuſtinā ad ſe adducere vole
bat miſſis ad eā demonibus. Sed illa ſe crucis ſigno ⁊ inuo
catione nois xp̄i muniebat. Sic ēt pꝫ in vita bti iacobi. Naꝫ
hermogenes mittebat demones ad domū bti iacobi vt ip̄ꝫ ⁊
philetū diſcipulū ſuū ad ſe vinctos perducerēt: ſed a xp̄o ar-
cebant̃. Sic etiā pꝫ in vita bti petri de ſymone mago qui ſub
leuantibus eū demonibus per aerē volabat. Iſta igit̃ vulga
ta ſunt nec quiſq̃ꝫ niſi imprudēter ea negare poterit. Qđ āt
dr̃ de mulieribus que per noctē diſcurrūt per diuerſa loca ēt
verū eſt. Nā ſepe hoc inuentū eſt ⁊ iudicialr̃ punitū. Et aliq
volentes imitari earū nephandas cerimonias magna incō-
moda incurrerūt. Nec pōt dici illud per ſomniū accidere cū
nō ſolū ipſi qui paſſi ſunt: ſed etiā plures alij huius rei teſtes
erāt. Nec eſt aliqua cā de hijs dubitādi. Verū eſt aūt ꝙ apđ
ſimplices aliqbus veris multa falſa circa hec admixta ſunt
qꝛ demones nō ſolū in moꝛibus ſꝫ etiā in fide nocere cupiūt
Et iſta credi vetat ſacra doctrina qꝛ plurima eoꝝ ꝯ fidē ſūt.
Rñdet̃ ad p̄m in ꝯriū. ¶ Ad primū in ꝯriū dōm ꝙ ibi nō negat̃ qn mulieres poſ-
D ſunt poꝛtari a demonibus ꝑ noctē ⁊ diuerſa ſpatia pertran-
ſire: ſed vetat̃ credi totū illud qđ ipſi aſſerunt. ſ. ꝙ ambulant
cū herodiade vel diana dea paganoꝝ: ⁊ credunt illā eē deaꝫ
ſicut apud paganos pluralitas deoꝝ tenebat̃. Dicere ḡ dia-
nā illā eſſe deā nō ſolū eſt erroꝛ ſed infidelitas. Et pꝫ ꝙ iſta
ſit intentio lr̃e: qꝛ qñ ibi accuſat̃ iſte erroꝛ dr̃ ꝙ multitudo in
numera hac falſa opione decepta hec vera eē credunt ⁊ cre-
dendo a recta fide deuiant: ⁊ erroꝛe paganoꝝ iuolunt̃ cū ali
quid diuinitatis aut numinis extra vnū deū arbitrant̃. Sūt
aūt demones iſta diana ⁊ herodias que ſe in foꝛmā dearum
venerari faciunt. Et lꝫ cū eis vere per noctē iſte mulieres am
bulent: tñ in hoc ſeducunt̃ qꝛ putant illas eſſe deas cū demo
nes ſint. ¶ Item dicebāt iſte mulieres ꝙ ſuper quaſdaꝫ be-
ſtias equitabant. Iſtud tñ nō eſt veꝝ: qꝛ nulle beſtie poterāt
per aerē volare: vt quaſi in momento tp̄is magna terrarum
ſpatia tranſirent: ſed erant demones q aliqñ ſe in foꝛmā pe-
coꝝ aliqñ in ceteras foꝛmas ſe trāſfigurāt ſicut eis placue-
rit vt ex pluribus hiſtoꝛijs pꝫ. ¶ Item errabāt iſte mulieres
qꝛ dicebant ſe vocari ſingulis noctibus ad obſequiuꝫ iſtius
diane dee gētiū ⁊ obedire illi tanq̃ꝫ dñe. Nā nō eſt in ptāte
demonū hoīes ad iſta trahere niſi ipſi ſponte velint ⁊ pacta
cū demonibus iniant. Qđ aūt hoīes inuiti trahant̃ per de-
mones rarū eſt ⁊ ꝑꝑ ſpāles caſus. Ideo ꝙ iſte mulieres ſin-
Rñſio ad ſcōm. gulis noctibus vocarent̃ a diana ⁊ cogerent̃ obedire ei ſicut
dñe falſuꝫ erat. ¶ Ad 2m cū dr̃ ꝙ ſit viciū infidelitatis h̄ cre
E dere ⁊ recedere a recta fide. Dōm ꝙ h̄ nō eſt in hoc ꝙ creda
tur hoīes poſſe poꝛtari a demonibus ꝑ diuerſa loca: ⁊ ꝙ ali
qñ realr̃ poꝛtent̃: ſed in hoc ꝙ credant̃ iſta. que ſup̄ dicta ſūt
⁊ maxime ꝙ illa diana eſſet dea. Quia iſtū erroꝛeꝫ ſpālr̃ lr̃a
cōdēnat ibi cū dicat erroꝛe paganoꝝ inuoluūt cū aliqđ di
uinitatis aut numinis extra vnū deū arbitrant̃. Et nō dr̃ ꝙ
Rñſio ad tertiū. ſit erroꝛ paganoꝝ credere ꝙ hoīes a demonibus poꝛtentur.
¶ Ad 3m cū dr̃ ꝙ iſta accidunt ꝑ ſomniū cū diabolus fanta
F ſiaꝫ illudit oñdēdo triſtia ⁊ leta. Dōm ꝙ verū eſt ꝙ talia pūt
ſepe ꝑ ſomniū accidere ⁊ putabit aliqs ꝙ vere exterius acci
dant qꝛ etiā ꝓphica reuelatio ſepe ſic fit per imaginariā vi-
ſionē nō tñ negat̃ qn iſta poſſint fieri realr̃ exterius ſicut po
nit̃ ibi exēplū de ſomnis in qbus hō nihil realr̃ patit̃ eoꝛum
que putat ſe pati: ⁊ tñ ꝑ hoc nō tollit̃ qn realr̃ talia fieri poſ
ſent extra ſomniū. Sed obijciet̃ qꝛ dr̃ ibi oībus itaqꝫ publice
annunciādū eſt ꝙ qui talia credit ⁊ hijs ſimilia fideꝫ perdit.
Et ſic credere iſta eſt ifidelitas ſꝫ oꝫ dici ea eē deluſionē fāta
ſie. ¶ Dōm ꝙ hoc refert̃ ad erroꝛes ſupra poſitos. ſ. qui cre G
diderit oīa illa que ille mulieres aſſerebant fidem perdit. Qꝛ
ille dicebant dianā eſſe deā cū qua ꝑ noctē ambulant. Iſtud
aūt aſſerere eſt fidē perdere qꝛ eſt ponere plr̃es deos. ⁊ pꝫ ꝙ
iſte ſit ſenſus lr̃e qa cū dr̃ qui talia credit fidē perdit ⁊ qui re
ctā fidē nō hēat nō eſt eius ſed illius in quē credit. i. diaboli.
Et ſic iſti dnr̃ hic fidē perdere: qꝛ credūt in diabolū. Hoc aūt
eſt qꝛ credunt dianā deā eſſe. Et tñ diana eſt diabolus. Cre-
dere tñ ꝙ hō poſſit poꝛtari a demōe ꝑ aerē nō eſt credere in
diabolū nec per hoc a fide recedit̃ cuꝫ ſacra ſcriptura ſimilia
aſſerat. ſ. xp̄m poꝛtatū fuiſſe a demone. iđ negādū nō eſt mu-
lieres maleficas ⁊ ēt viris factis quibuſdā nephandis ceri-
monijs ⁊ vnctionibus a demonibus aſſumi ⁊ ꝑ diuerſa loca
poꝛtari ⁊ multos hui9 gn̄is in vnū locū ꝯuenire. ⁊ demoni-
bus honoꝛē quēdā exibē ac libidini ⁊ oī turpitudini vacare.

¶ Quis ē iſte mōs excelſus ad quē xp̄s aſſūpt9 dr̃. q. xlviij.

Queritur Quis erat iſte mons excelſus ad quē
dr̃ hic xp̄s fuiſſe aſſūptus a diabolo ⁊ Rñſio ad q̄ſitū qōnis.
oñdiſſe ei regna terre. ¶ Dōꝫ ꝙ cōiter aſſerit̃ iſtū eē quēdā
montē excelſum nō lōge a hierico qui diſtat duobus millia-
rijs a quarantana. Eſt eni quarantana đſertū in quo xp̄s. xl. A
diebus ieiunauit ⁊ diſtat duobus milliaribus ab vrbe hieri
co. Et rurſus ab ipſo deſerto qđ q̄rantana dr̃ duobus millia
rijs ꝯ galileā eſt mons excelſus in quo diabolus xp̄m iteruꝫ
tētauit: ſic dr̃ in libro de diuiſione terre ſancte ⁊ in libro bro
cardi theotonici, ⁊ in libro marini veneti q oēs diligēter ſcri
pſerunt terrā ſcām. ¶ Dicit āt Chriſo. in quadā omel. ꝙ iſte
fuerit mōs excelſioꝛ qui erat in toto oꝛbe cū ait aſſumpſit eū B
diabolus in mōtē excelſuꝫ valde queꝫ. ſ. diabolus circuiens
oēm terrā excelſioꝛē cognoſcebat ceteris. ¶ Quanto eni ex
celſioꝛ fuerit mons tāto ex eo ſpacioſioꝛ terra vr̃. Et tūc dōm
eēt ꝙ nō fuerit ille mons qui erat apđ quarātanā qꝛ alij mō
tes excelſioꝛes valde ſunt in alijs partibus mundi q̃ꝫ in iu-
dea vbi erat ille mōs de quo diximus. Nā dicit nicolaus ꝙ
iſte mons nō noiat̃ qs fuerit nō tñ refert qs fuit. Pōt tñ ſa-
tis rationabilr̃ dici ꝙ fuit de quo diximus eo ꝙ iſta opinio
ab antiquo ſemper māſit apud habitatoꝛes terre ſancte qui
bus circa talia ſatis credendum eſt.

¶ Quō diabo. potuit oñdē xp̄o oīa regna mūdi. Qō. xlix.

Queritur Quō diabolus potuit oñdere xp̄o oīa Ip̄a rō. Qđ nō fuit poſſibile.
regna t̃re de illo mōte qꝛ nullus mōs
quātūcū́qꝫ altus eſt in toto oꝛbe de quo tota terra habitata
poſſit videri cū ſint multe iterpoſitiones alioꝝ montiū ſub-
qbus multe valles ocultant̃. ¶ Itē dato ꝙ nō eſſet niſi vn9 A
mons in toto oꝛbe ⁊ reliq̃ terra eēt plana nō poterāt de illo 2a rō.
mōte videri oīa regna mūdi: qꝛ ipſa terra cum ſit foꝛmata in ad ideꝫ.
modū ſpere ꝓpriū tumoꝛē hꝫ ⁊ cū quis ꝑtranſierit aliquātū
eius ſpatiū neceſſe eſt intercipi quēdā arcū circuli iter termi
nū a quo ⁊ terminū ad quē: ⁊ tumoꝛ illius arcus impedit vi
deri terminū a quo et terminus ad quē. Et ſic nō poſſet ali-
qs videre oīa regna terre ēt ſi nulli mōtes eēnt in ea. ¶ Itē 3a rō.
dato ꝙ terra nō eēt ſpica: ſꝫ plana ita vt nihil ipediret vide- ad ideꝫ.
ri aliqđ a loco q̄ntūcū́qꝫ remoto tñ nō poſſꝫ videri ab aliquo
hoīe totus mundus ſiue oīa regna terre ꝑꝑ duo. ¶ Primo
ꝑꝑ ꝑuitatem anguli rei viſibilis: qꝛ quelꝫ res vr̃ ſub angulo
pyramidis radioſe: ⁊ quāto ille angulus eſt minus acutus
tāto res efficatius vr̃ qꝛ ſpēs hꝫ maioꝛē efficatiaꝫ imutandi.
Tm̄ aūt poterit angulus eē acutus ꝙ res ſub illo viſa non
poſſit imutare viſum. Et ꝑꝑ hoc qñ a lōginquo videmus ali
quē montē vel turrim lꝫ ipſuꝫ totū montē videamus nō poſ
ſumus diſtincte videre ſingulas ptes eius lꝫ nihil interpo-
nat̃ quod impediat illas videri: ſed ſolū qꝛ ſub paruo angu-
lo vident̃: ideo non imutant. Totus aūt mons ꝓpter ſuaꝫ
magnitudinē capitur ſub magno angulo. ideo ipſe videt̃: ſed
non ſingule partes eius. Et ſic vrbes vel regna que eſſent
multū remota ab iſto mōte in quo diabolus xp̄m ꝯſtituit nō
poſſent videri ab eo quia propter longitudinē ⁊ diſtantiam
claudaretur

clauderet earū pyramis ſub paruo angulo. ¶Scōo accide-ret ex defectu oculi:q2 oculus nr̄ nō pōt imutari a ſpē viſibi li cuiuſcūq3 vigoris:ſed ab ea que eſt aliquāti vigoris. Sed cū ſpēs mltiplicat ab obo diſtāti et ſi ſub magno āgulo clau dent pp magnitudinē corpis a quo multiplicant:q2 tn̄ lōge ſunt a fonte ſuo.i.a fonte a quo multiplicant minuit vigor earū ad imutandū. Et ſic nō poſſet qs videre rem valde lon ginquā etiā ſi eſſet magna pp debilitatē ſpēi niſi forte res il-la hret mltū de luce ꝛ per hoc ſpēs viſibiles eēnt fortes. Si cut apparet in corporibus celeſtibus que licet multū a nobis diſtent vnr̄ tn̄ q2 multū de luce hn̄t. Et ſic xp̄s videre nō po terat oia regna terre de aliquo monte. ¶Aliq dicunt ꝙ dia
B bolus nō oñdit xp̄o oia regna terre nec aliqua eoꝝ:ſed ſolū per ſermonē retulit ei de oibus regnis mundi ꝛ de glīa ipo rū ſicut ſi quis iſta que in libro ſcripta legeret. Sic dicit Ti-tus ꝙ diabolus orbē deſcribit verbo ꝛ vellut quādā domu3 eius intentionē manifeſtat vt exiſtimabat. Sed nō ſtat. Pri mo q2 dr̄ hic ꝙ xp̄s ductus eſt a diabolo in montē excelſu3 vt oñderet ei regna terre. Si tamē ſolo verbo ei illa oñderet nō oporteret ꝙ duceret eū in mōtē excelſu3 nec in aliquē lo-cū:ſed expn̄ti in pinaculo iſta referre poterat. ¶Scōo p3 q2 ad hoc ꝙ diabolus enarraret xp̄o per ſermonē de oibus re-gnis terre ꝛ de glīa ipſoꝝ oportebat multū tpis in hoc con ſumi. Et tn̄ luc.4. dr̄ ꝙ diabolus oñdit xp̄o oia regna orbis terre in momēto tēporis:ḡ nō oñdit ei per ſolū ſermonē:lic3 rō ſupior eſt magis efficax. ¶Alij dicunt ꝙ diabolus oſtē-dit xp̄o regna terre ſolū mentalr̄.i.cauſando in mēte eius co gnitionē de oibus regnis terre. ꝛ gloria ipſoꝝ. Sic dicit theo
C philus.ſ. Sed qualr̄ oñdit ei oia regna orbis terre:quidā di
Improbat opi. ista. cūt ꝙ mente h oñdit. ¶Dōm ꝙ non ſtat. pmo q2 ipſe theo-philus reprobat iſtā poſitionē in eadē auctoritate. ¶Scōo
pª rō. q2 efficatius diabolus nō poterat talē oſtēſionem xp̄o face-
2ª rō. re q2 cauſare aliquā cognitionē nouā in itellectu que nō de pendeat ex fantaſmate ad ſolū deū pertinet qui pōt imedia-te agere in itellectu:eo ꝙ ipſe ſolus pōt illabi aie. Demones aūt ꝛ angeli boni hoc directe facere nō pn̄t. ¶Tertio quia
3ª rō. xp̄s hēbat cognitionē iſtā in mente ſua:cū ipſe cognoſceret oia que ſunt:nō ſolū pn̄tia:ſed et pterita ꝛ futura. Nō tamē pn̄t multiplicari accidētia eiuſdē ſpēi in eodē ſubo l3 bn̄ acci dētia diuerſarū ſpērū. Quia ſicut nō pn̄t eſſe due albedines particulares in eodē ſubiecto adequato l3 in eo ſint albedo frigiditas magnitudo ꝛ figura:ita in intellectu nō eſt poſſi-bile exiſtere duas intellectiones vel duos habitus itellecti-uos eiuſdē ſpēi. Dato ergo ꝙ diabolus poſſet cauſare talem intellectionē in mēte alicuius nō poterat tn̄ illam cauſare in mente xp̄i:q2 illa ibi preexiſtebat:ꝛ ſic eēnt in eodē itellectu due intellectiones vel habitus itellectiui ſolo numero diffe-
4ª rō. rentes qd̄ nō eſt poſſe. ¶Quarto p3 q2 dicit ꝙ diabolus du xit xp̄m in montē excelſu3 ad oñdendū ei iſta regna terre:ꝛ tn̄ ſi ſolū per intellectū hoc oñdi debebat nō oportebat ꝙ du
D ceret ad aliquē mōtē cū locus ad hoc nihil conferret. ¶Alij dicunt ꝙ diabolus oñdit xp̄o regna terre ſolū per fantaſiam ideſt per viſionē imaginariā. Sic tenet theophilus.vi.ſ3 qua liter oñdit ei oia regna terre. ¶Quidā dicunt ꝙ mente hec oſtēdit. Ego āt dico ꝙ ſenſibilr̄ ꝛ in fantaſia apparere fecit. ¶Sed dōm ꝙ nō cōuenit.tn̄ q2 ſuperfluū erat xp̄m duci in mōtē excelſu3 ad oſtendendū regna terre cū ſic exterius ni-hil videret:ſed totū eſſe in fantaſia ſua:ꝛ ſic in quocūq3 loco fieri poterat iſta viſio. Sed obijcit ꝙ oportebat xp̄m duci in monte3 vt putaret ſe de illo monte videre oia regna terre:l3 nihil videret realr̄:ꝛ ſi nō eſſet in mōte illo putaret iſta eſſe deluſionē. ¶Dōm ꝙ iſtud non eſt neceſſariū q2 ſi illa viſio imaginaria poterat eē tā efficax q2 ſm ea xp̄s putaret ſe vi-dere oia regna terre exterius cu3 tn̄ nihil videret:poſſet etiā ſm eā oñdi xp̄o ꝙ erat i loco altiſſimo terre imo ꝙ erat apō lunā ꝛ ꝙ inde videbat totā terrā ná ſi ſiat nos in ſomnijs pa timur. ¶Scōo p3 q2 nō eſt cōcedendū ꝙ diabolo tanta po teſtas data fuerit vt intra corpus xp̄i ꝛ caput eius veneran diſſimū diabolus aliqd realr̄ oparet.ſ.imutando fantaſma-ta ꝛ turbando ad hoc ꝙ poſſet talis viſio imaginaria fieri. Doctores quoq3 oēs dicūt ꝙ tota tentatio diaboli extra xp̄3 fuit. Sic dicit gregorius in omelia.ſ. Tētari ergo per ſugge ſtionē potuit:atq3 id ois diabolica illa tētatio foris ꝛ nō itus fuit. Si tn̄ diabolus imutaſſet fantaſiā xp̄i ad tentandū eu3 magna pars tentationis eſſet intra xp̄m. Jō nō eſt concedē-dū ꝙ fuerit talis oſtēſio imaginaria. ¶Tertio p3 q2 qn̄ ta-les viſiones imaginarie naturaliter accidunt vocant ſom-nia. Si aūt a deo fiunt vocat pphie:q2 vnus modus reuela tionis eſt per ppham imaginaria3.numeri.12.ſ.ſi quis fue-rit inter vos ppha dn̄i p viſionē apparebo ei aūt p ſomniu3 loquar ad illū. Si āt talis viſio fiat a demōe vocat illuſio q2 eſt ad fallendū hoiem cu3 hō ibi fallat putans aliqd eſſe qd̄ nō eſt. Et et ſit ad intentionē fallendi. Eſt tn̄ icōueniens di-ci ꝙ xp̄s fuerit a demone illuſus. Ergo nō eſt concedēdū ꝙ fuerit in eo talis viſio imaginaria. ¶4º p3 q2 talis viſio ni-hil operat niſi in eo qui ſm illā putat ſe aliqd vere videre eo tpe quo ipſa fit. Et 2m hoc per illa3 aliqd oñdit. Et p3 hoc in pphis ꝛ in oibus ꝙ a deo mittunt tales viſiones imagina-rie:q2 quādiu ille durant putant ꝙ realr̄ iſta fiant:l3 poſtq̄ ceſſauerint viſione] cognoſcunt ꝙ fuerit ſomniū a deo imiſ-ſum ad aliqd oñdendū. Sic p3 de ſalomone cui per ſomniu3 data eſt ſapia ꝛ putabat ſe vere loqui cū deo ꝛ qd̄ deus ſibi loqueret.3.regū.3. Dr̄ tn̄ ibi ꝙ euigilauit ſalomō ꝛ iuenit eē ſomniū.q.d. Anteq̄ vigilaret putabat re3 verā eſſe ꝛ nō fie-ri per ſomniū ſed poſtq̄ euigilauit cōperit ꝙ fuiſſet ſomniū. Et ſic neceſſe eſt in oibus talibus viſionibꝰ ꝙ vidēs putet ſe aliqd realr̄ videre:q2 alr̄s nō erit viſio imaginaria nec quicq̄ proficiet. Sicut in illo qui videt ludos apparitoꝝ ꝛ pſtigia toꝝ ꝛ cognoſcit oia illa falſa eſſe. Xp̄s tn̄ nō poterat falli ita ꝙ putaret ſe videre id qd̄ ſolū fieret p viſionē imaginaria3. Ergo xp̄o nihil oſtēdi potuit de regnis terre p viſionē ima-ginariā. ¶Alij dicunt ꝙ diabolus vere oñdit ꝛ ſenſibiliter oia regna terre xp̄o.ſ.ꝙ poterat ducere eū volādo ſup totam terra3 ꝛ oia regna:ꝛ ſic ſingula oñderet ei vt xp̄s illa videret ad oculū. Nā ſicut diabolus duxit xp̄m quaſi volando de de ſerto in pinaculū ꝛ iterū de pinaculo in montē excelſu3 vt p3 in lr̄a ita poterat eū ducere per totū orbem. ¶Dōm ꝙ non
E ſtat:q2 dr̄ in lr̄a ꝙ duxit eū in montē excelſu3 ꝛ oñdit ei oia
Imbrobat pdicta opi. regna terre in q̄ innuit ꝙ de illo mōte oñdebat ei oia regna ꝛ
pª rō. ſic nō ducebat eū volādo. ¶2º q2 ſi volādo oñdēt ei oia rgna
2ª rō. tre nō opōtebat ꝙ ducēt eū ad aliquē mōtē cū ſup ſingl'a re
3ª rō. gna diſcurreret:ꝛ tn̄ duxit eū ad mōtē excelſu3.ḡ nō duxit eū per oia regna terre. ¶Tertio p3 q2 luc.4. dr̄ ꝙ oſtēdit ei in momēto oia regna orbis terre:ꝛ tamē ſi duceret eū volando ſuper ſingula regna ꝛ illa ſibi determinate oſtēderet aliquā to tpe indigebat ꝛ nō poterat fieri in momento tpis ſiue in pauco tpe:nō ḡ factū fuit ſic. Alij dicūt ꝙ diabolus oſtēdit xp̄o ve oia regna tre de mōte illo excelſo faciēdo ꝙ oēs ſpēs regnoꝝ oiu3 ꝛ vrbiū venirēt ad oculos xp̄i ꝛ ſic realr̄ vidēt.
F ¶Dōs ꝙ nō ſtat q2 hoc fieri nō poterat xp̄o manēte in mō
Improbat pdicta opi. te niſi duplr̄. Unoº qd̄ diabolus facēt ſpēs ſingulaꝝ regionū ꝛ ciuitatū q̄ directe nō poterāt venire ad oclo's xp̄i pp ipe-dimētū timoris terre ꝛ iteriectoꝝ mōtiū venirēt fracte aūt ꝙ dia. facēt exterius ſpēs oiu3 iſtaꝝ ſpēꝝ q̄ directe puenirent ad oclo's xp̄i:ꝛ ſic ve vidēt illas res. Hoc tn̄ nō ſtat. De p p3 ꝙ res viſibilis emittit pyramidē ſuā viſualē p cōtinuū ꝛ di-rectū:ꝛ nō pōt ſpēs mitti oblique vel circūflexe.iō nō pote-rat diabolus ſpēs ſuas a natura puertē vt p lineā circūflexā venirēt ad oculū xp̄i.iſtud veꝝ ē niſi qn̄ ſpēs ſiue radius vi-ſualis frāgit in aliq corpe terſo ꝛ polito q2 inde reflectut ſpēs ſic ſit in ſpeculis. Et l3 tūc p rectas lineas fiat viſio:q2 linea reflexiōis recta ē.tn̄ vr̄ id qd̄ nō opponit oclo videt] p lineā rectam:ꝛ l3 mō p artē ſpeculoꝝ poſitoꝝ i certa bitudine pn̄t
G videri aliq oculta q alr̄s videri nō pn̄t. Et pn̄t videri aliqua a
Primo lōge ad q alr̄s ocl's nō ſufficeret. Hoc mō ſocrates p artē ſpe culoꝝ vidit draconē q erat in mōte ꝛ deuorabat hoies quē tn̄ nemo vidē poterat. Sed dōs ꝙ et iſto mō diabolus nō po terat oñdē xp̄o oia regna terre q2 ad vidēdū aliquā vnā rem poſitā diſtinctā o3 eſſe multa ſpecula ꝛ artifice facta ꝛ collo cata ad vidēdū aūt oia regna terre ꝛ partes ipſoꝝ determi-nate nō poterāt collocari ſpecula:q2 nec ē erat ſpēs in oi pte
H venire ꝛ tn̄ in latera quorūdā ſpeculoꝝ ꝛ poſteriora ipedirent
Scōo. ſpēs venientes ex partibus illis. Nec ptrāſirent ad oba ſpe-cula in quibꝰ reflecterent. ¶Scōo q2 ſpecula iſta oportebat poni in locis altiſſimis.ſ. vltra nubes q2 pp tumorē terre ſpe cies venientes per lineā rectā nō poterant peruenire niſi ad loca altiſſima ꝛ tunc radius reflexionis forte non poſſet per uenire ad oculum propter obiectas nubes ꝛ corpa groſſa.
Tertio. ¶Tertio q2 dato ꝙ aliqd artificiū ſpēs oium rerū vniuerſi vel ſaltē regnoꝝ terre ꝛ ciuitatū poſſent videri ab aliquo ita ꝙ poſſent

166 v

q̄ poſſent reflecti in talibus locis q̄ ꝑuenirent ſub angulo
acutiſſimo qui nō ſufficit ad imutādū oculū: vt ſupra poſui-
mus exēplū de vidente montē a longe qui tn̄ nō videt deter
minate ptes montis: quāto magis ſi ab extremis oibus re-
cte habitabilis ſpēs rerū viſibiliū in vnū locū cōfluere debe-
K rent: qꝛ oēs ille peruenirēt ſub angulo acutiſſimo ita vt ſen-
4ª rō. tire nō poſſent. ¶ Quarto pꝫ qꝛ dato q̄ res iſte terminarēt
pyramides ſuas ſub magno angulo ad illa ſpecula: nō tn̄ ſuf
L ficeret oculus imutari p tales ſpēs qꝛ ille ſunt parui vigoris
5ª rō. pp diſtātiā a fonte ſuo. i. a corpe ſuo a quo emittunt. ¶ 5º pꝫ
qꝛ iſtō maxie accidit in viſione reflexa. Niſi etiā i eis que vi
dent de ꝓpinquo ſi videant per reflexionē valde debilr̄ im-
mutant: ſicut appet in eis que videmus in ſpeculo. Et rō eſt
qꝛ rectitudo pyramidis cōfert valde ad vigorē imutādi qua
ablata p reflexionē tollit multū de viribus ſpēruꝫ imutantiū
apparet h ſenſibilr̄ in vmbris cauſatis per oba corpa ad ra-
dios ſolis. Quia ſi qs ſit apud aliquē qn̄ ſol nō eſt multū ele
uatus a terra corpus ſuū faciet duas vmbras. Una eſt p hoc
q̄ intercipit radios ſolis directe venientes a ſole ne ꝑueni-
ant ad terrā ⁊ iſta vmbra eſt valde fuſca ⁊ multuꝫ ſenſibilis.
Alia vmbra cauſabit a corpe eius pp hoc q̄ radij ſolis refle
xi in aqua que eſt corpus ſpeculare intercipiunt ne perue-
niāt ad corpa obiecta: ⁊ apparet in corpe obō quedā vmbra
parū fuſca ⁊ modicū ſenſibilis. Et iſte due vmbre ſūt aliqua
liter diſtantes ſm ꝯditionē loci in quo fit reflexio: ⁊ tūc quā
ta eſt dr̄ia inter vnā vmbrā ⁊ alterā quātū ad eē fuſcū tanta
eſt dr̄ia inter radios directos ⁊ reflexos emiſſos a ſole quia
cū vmbra ſit priuatio lucis in corpe obō quāto fuerit maior
lux tāto vmbra eſt maior. i. magis ſenſibilis ⁊ que magis fu
ſca vr̄. Sicut magis vitiū eſt qd̄ maiori vtuti opponit ⁊ quā
to maior eſt virtus tāto maius eſt vitium. Et tn̄ valde maior
vmbra cauſata pp defectū radiorꝝ directorꝝ q̄ vmbra cauſa
ta pp radios reflexos. Ergo valde maior eſt virtus imutan-
di oculū p radiū directū q̄ per reflexū: ⁊ tn̄ in magna diſtan
tia ſpēs ꝑueniēs directe ad oculū nō poſſet imutare pp par
M uū vigorē: afortiori: ergo ſi fieret viſio per radios reflexos in
6ª rō. ſpeculis. ¶ Sexto pꝫ qꝛ nō erat veriſimile q̄ diabolus poſ-
ſet hr̄e tot ſpecula aut corpa ſpeculariter diſpoſita vt ſpecies
oium regnorꝝ ⁊ partiū ſuaruꝫ determinate repn̄tari poſſent
qꝛ ad hoc faciendū longū tēpus neceſſariū erat. Dr̄ tn̄ Luc.
4. q̄ in momēto tpis oñdit diabolus oia regna terre. Jō nō
potuit fieri p reflexionē factā in ſpeculis. Dicet aliqs q̄ dia-
bolus iſta ſpecula ante hoc diſpoſita habebat ad iſtud faciē-
dū. Dicendū q̄ non eſt veriſile qꝛ imediate vt xp̄s noluit ſe
precipitare de pinaculo diabolus tullit eū in mōtē excelſuꝫ.
⁊ ibi in momento tēporis oñdit ei oia regna terre ⁊ ſic inter
vnā tentationē ⁊ aliā nō potuerūt iſta ſpecula fieri qꝛ diabo
lus eadē die fecit oēs iſtas tētatiōes. vt īfra dicet. Et poſtq̄
incepit tentare xp̄m nūq̄ receſſit ab eo quo vſq̄ fuerūt com
plete oēs tentationes. Quia dr̄ in lr̄a tunc diabolus reliqt
eū. ⁊ luc. 4. dr̄ q̄ cōſumata oi tētatione diabolus receſſit ab
eo: ⁊ ſic ꝑus ſemp manebat cū eo. ¶ Si aūt dicas q̄ anteq̄
inciperēt fieri tentationes facta erāt ſpecula: non eſt veriſile
qꝛ diabolus nō fecit iſtā tertiā tentationē niſi qꝛ non potuit
ſupare xp̄m in duabus pmis: ⁊ anteq̄ inciperet tentare nō
N ſciebat ipſe q̄ ſuperādus erat a xp̄o in duabus primis tēta-
7ª rō. tionibus: qꝛ tunc nō feciſſet illas qꝛ erāt inutiles. Ergo ipſe
nō diſpoſuerat ſpecula anteq̄ tētationes inchoaret. ¶ Se-
O ptimo pꝫ qꝛ nō erat veriſile q̄ diabolus vellet tantū labores
Improbatur ⁊ occupationē ſumē ad vnā tentationē faciendā quā pote-
modus aliꝰ rat facere ſine hijs difficultatibus: ſolū ſuadendo xp̄o q̄ ado
pª rō. raret eū ⁊ q̄ daret ei oia regna tre p artē ſpeculorꝝ. ¶ Alius
modus etiā nō pōt ſtare. ſ. q̄ diabolus formaret ſpēs exteriꝰ:
per quas xp̄s videret. Primo qꝛ dato q̄ diabolus tales ſpēs
poſſet formare nō diceret xp̄s per illas videre regna terre: qꝛ
nō videt aliqs vere aliquā rem niſi per ſpēm illius. Et tamē
iſte nō erant ſpēs regnorꝝ terre nec partiū ſuaruꝫ. iō etiā ſi p
2ª rō. illas xp̄s inuitaret nō diceret videre regna terre nec vere il
la videret. ¶ Scdō pꝫ qꝛ diabolus nō pōt tales ſpēs forma
re ſed multiplicat ſolū a corporibus. Et non eſt credendū q̄
diabolus poſſit aliqd̄ de nouo facere qd̄ nō fuerit in ſe nec in
mā ſua. Nā qui hoc crediderit infidelis erit vt diffiniuit etiā
in cōcilio anquireſſi. ⁊ pꝫ in decretis. 26. q. 5. c. epi. ſ. De dño
nr̄o ſcriptū eſt oia per ipſuꝫ facta ſunt. Quiſquis ergo poſſe
fieri credit aliquā creaturā aūt in meliuſ aut in deterius im-
mutari aut trāſformari in aliā ſimilitudinē niſi ab ipſo crea-
tore qui oia fecit ⁊ per quē oia facta ſunt proculdubio eſt ēt
pagano deterior. ¶ Dōm tn̄ q̄ diabolus poterat de aere for P
mare aliqua corpa cuiuſcūq̄ ſimilitudinis ipſe vellet ⁊ obij-
cere illa oculis xp̄i: ⁊ illa poſſent repn̄tare aliquas ptes mū
di. Tamē hoc mō nō diceret vere oñdiſſe xp̄o oia regna ter-
re qꝛ xp̄s vere nullū regnū videret: ſed ſolū illa corpa a dia-
bolo fabricata. ¶ Jtē qꝛ ad hoc non oportebat q̄ xp̄s pone
ret in aliquo monte excelſo: qꝛ de quocunq̄ loco poterat illa
videre. ¶ Alij dicūt q̄ diabolus nō oñdit xp̄o aliqua regna
terre: ſed ſolū oñdit ei regna diuerſa que ipſe in terra. i. in ho
minibus terrenis hēbat. Nā quoddā ē auaritie regnū quod
dā ſupbie quoddā luxurie ⁊ gn̄alr̄ quot ſunt vitia. tot ſunt
diaboli regna. Sic dr̄. iob. 4i. de diabolo. ſ. Jpſe eſt rex ſuper
oēs filios ſupbie. Sic exponit origenes. ſ. Non eſt arbitran-
dū q̄ regna ei mūdi oñdens pſarū. vbi gr̄a regnū iudeorū q̄
monſtrauerit: ſed oñdit ei regnū ſuū quo regnaret in mūdo.
ideſt quo alij regnētur a fornicatione: alij ab auaritia. Sic ēt
exponit Rabanus. ſ. Oñdit diabolus demonio regna mūdi
nō q̄ ipſe viſum eius amplificare potuerit aut aliqd ignotū
demonſtrare: ſed vanitatē pōpe mundane: q̄ ipſe diligebat
quaſi ſpecioſā ac deſiderabilē orbis oſtēdens in amorē xp̄o
ſuggerēs venire volebat. ¶ Dōm tn̄ q̄ iſte ſenſus eſt mora- Q
lis ⁊ tn̄ vere diabolus nō itellexit de tali regno ſꝫ de regnis Diabo-
terre. ¶ Primo pꝫ qꝛ tūc nō eſſet locus tentationi: cū diabo lus itel-
lus aperte oñderet xp̄o vicia in qbus ipſe regnabat. ¶ Se- lexit tē-
cūdo qꝛ ipſe ꝓmittebat dare xp̄o oia hec: ⁊ tn̄ nō oꝫ q̄ diabo tare xp̄s
lus promittat alicui dare pctā: qꝛ quilibꝫ per ſe ipſum pecca ō regniſ
re pōt quātuꝫ voluerit. ¶ Tertio qꝛ diabolus dixit hec oia terre nō
tibi dabo ſi cadens adoraueris me. Et ſic vr̄ q̄ aliqd magnū de vitijs.
promittebat ei vt alliceret eū ad illā adorationēꝫ. Et tn̄ dare pª rō.
peccata nihil erat dare cū nihil ſit facilius q̄ peccare ⁊ nihil 2ª rō.
difficilius q̄ abſtinere a peccato. Ergo nō intelligebat de ta 3ª rō.
li regno. ¶ Quarto pꝫ qꝛ hoc mō oia peccata ſūt regnū dia- 4ª rō.
boli: ⁊ ſic idolatria eſt vnū de regnis eius. imo eſt precipuū:
⁊ tn̄ diabolus diſtinxit h idolatriā a regnis terre ſicut meri
tū a premio: inquantuꝫ dixit hec oia tibi dabo ſi cadēs ado 5ª rō.
raueris me. Nō ergo intelligatur de tali regno: ſed de regniſ
terre. ¶ Quinto pꝫ qꝛ luc. 4. dr̄ tibi dabo ptātem hanc vni-
uerſaꝫ ⁊ glīaꝫ illorꝝ. Ergo neceſſe eſt itelligi de regnis terre
que dicunt ptātem quandā ⁊ non de peccatis. ¶ Dōm igit R
q̄ diabolus oñdit xp̄o oia regna terre nō oñdendo ei realr̄
nec diſtincte aliquod illorꝝ: ſed ſolū de illo monte faciebat eū
reſpicere ad diuerſas partes mundi ⁊ dicebat ei. Uerſus ta-
lē partē eſt regnū perſarū ⁊ ibi regna iudeorꝝ ⁊ illic regna
hiſpanorꝝ: ⁊ ſic de ceteris. Gloriā aūt eorꝝ oñdebat dicēdo in
tali regno habundāt tales diuitie. ⁊ tales diuitie: ⁊ tales po
teſtates: ⁊ in tali regno tales. Sic ait Chriſo. in quadā ome
lia. ſ. Oñdit ei oia regna mundi ⁊ glīam eorꝝ. Oñdit autē ita
vt nō vt ipſa regna vel ciuitates eorꝝ vl' populos vel argen-
tū vel aurū videre: ſed ptes terre in quibus vnū quodq̄ re-
gnū vel ciuitas poſita erat. Utputa ſi aſcendēs ſup excelſuꝫ
locū digito oñſo dicā tibi ecce ibi eſt roma aut alexādria: nō
ſic oñdēdo tibi vt ipſas videas ciuitates: ſꝫ ptes terre in qbꝰ
poſite ſunt. Sic ⁊ diabolus poterat xp̄o ſingula loca digito
demōſtrare vt vnius cuiuſq̄ regni hoies ⁊ ſtatū verbis ex-
ponere. Nā oſtenſuꝫ dr̄ q̄ exponit ad intelligendū. Hoc tn̄
Nicolaus ⁊ idē ſcūs Tho. 3. pte ſu. q. 4i. arti. 4. in rn̄ſione
ad ſeptimū argu. Et ſic dicit nicholaus q̄ iſta oñſio magꝭ fu
it ad auditū q̄ ad viſuꝫ. ¶ Sꝫ obijciet q̄ diabolus poterat
oñdē xp̄o oia hec ve ⁊ diſticte. Nā btō bn̄dicto oñſus ē ſemlr̄
totꝰ mūdus vt ait Grego. 2º dial'. Moyſes qꝫ vidit totā terrā
iſrael de mōte abariꝫ q erat extra terrā chanaā. ſ. in terra mo
ab. deutero. 34. ⁊ ibi declaratū eſt q̄ moyſes clare ⁊ diſticte
vidit terrā illā ſic g̃ potuit nunc xp̄s videre. ¶ Dōm q̄ xp̄s
quocūq̄ voluiſſet poterat ve ad oculū videre oia regna tre:
diabolus tn̄ nō poterat ei oñdē illa ve. vt ſup oñſuꝫ ē. Cū āt
obijcit de btō bn̄dicto dōm q̄ illa fuit viſio in ſpū ⁊ non ad
oculū. ¶ Jtē qꝛ illa viſio facta fuit a deo ⁊ potuiſſet ei deus
ve oñdere totū mūdū: lꝫ ſpūaliter ſoluꝫ oñderit: diabolus tn̄
hoc facē nō poterat: qꝛ poª ſua eſt multū finita. ¶ De moyſe
dōm q̄ non fuit oio ſimile qꝛ nō fuit ei oñſus totus mūdus
ſed pauca terra. ſ. illa quā iudei poſſeſſuri erāt ⁊ nō tota qui-
dem. ¶ Aliter etiā dici pōt q̄ moyſes lꝫ paucā terrā viderit
nā ſupernaturalr̄ illam vidit. Quis autem fuit modus quo
eam vidit

e am vidit.ſ.an p cōfoꝛtationē ſpērū an ꝯgregationē ipſarum
ꝛ pn̄tationē coꝛā oculis moyſi declaratū eſt deuterono.32.
¶ Quomodo poterat diabolus dare omnia regna xp̄o cui
ea promittebat. Queſtio.L.

Queritur Quō diabolus dixit hic oia h̄ tibi da-
bo ſi cadēs adoraueris me.ſ.oia regna
Rn̄det q̄ſtioni. A terre quō poterat diabolus illa dare ꝛ an poterat. ¶ Dōz' ꝙ
diabolus mētitus eſt q: nihil dare poterat.vt.j.dicet̄.Scien
dū tn̄ ꝙ manichei ꝛ q̄daȝ alij heretici vt ait nicolaus dixerūt
ꝙ diabolus eſt dn̄s rerū coꝛpaliū ꝛ inferioꝛuȝ ꝛ eſt factoꝛ ꝛ
creatoꝛ eoꝝ.Habuerūt āt occaſionē quādā errādi ex hoc lo-
co ꝛ ſilibus q: dixit hic diabolus.oia hec tibi dabo ꝛ tn̄ da-
re nō poterat niſi eſſent in ptāte ſua.Sic ēt dr̄.Jo.12.Nūc iu
diciū eſt mūdi ꝛ p̄nceps huius mundi eijciet̄ foꝛas.Et voca
tur pꝛinceps huius mūdi diabolus. Sic etiā.io.14.dr̄. Ue-
nit eni p̄nceps huius mūdi ꝛ in me nō hȝ quicq̄ȝ.i.diabolus
B venit.Si ergo pꝛinceps eſt mūdi ptātē hȝ ſup illuȝ. ¶ Dōm
ꝙ ſtulte mouent̄ manichei dicētes aliquid creatū eſſe a dia-
bolo:q: creare eſt potētie infinite ꝛ iſta eſt vnica nec pōt mul
tiplicari:iō diabolus creare nō pōt.Et pȝ q: ſi diabolus eſſet
potentie ifinite nō poſſet ab aliquo ſupari q: ifinito nihil eſt
maius ꝛ tn̄ diabolus ſupat̄ ꝛ pꝛiuat̄ ptāte ſua. Q: io.12.dr̄
pꝛinceps huius mundi eijciet̄ foꝛas.Et apoca.20.dr̄ ꝙ liga-
tus eſt nō ſoluendus p mille annos ḡ nō eſt potētie ifinite
ꝛ ſic nō pōt creare. ¶ Itē Jo.p̄.dr̄. Omnia per ipſum facta
ſunt: ꝛ ſine ipſo factū eſt nihil.i.nō potuit aliquid creari niſi
per deū. ¶ Itē diabolus nō innuit in v̇bis ſuis ēt ſi v̇a eſſent
ꝙ ipſe aliqd creauerit imo ꝙ nec etiā aliquā ptāteȝ a ſe ipſo
habeat ſup regna terre:ſȝ ſi aliquā hȝ ꝙ illā ab alio accepit.
Nā luc.4.dr̄ ꝙ oñdit diabolus xp̄o oia regna terre: ꝛ ait il-
li.Tibi dabo ptāteȝ hāc vniuerſaȝ ꝛ gl'iaȝ illoꝝ q: mihi tra-
dita ſunt: ꝛ cui volo do illa.Et ſic aſſerit iſta regna terre ſibi
tradita fuiſſe.Non ergo innuit ꝙ illa creauit. Sed manichei
valde inſaniunt q nō ſolū hoc aſſerūt:ſed ēt ꝙ vetus teſtm̄
datū eſt a diabolo ꝛ multa alia abſurda de qb⁹ nō eſt ad pn̄s
dr̄e. ¶ Cū āt q̄rit̄ an regna t̄re fuerit diabolo ſubdita ꝛ poſ-
ſit illa dare.Dōm ꝙ nō.Cū āt dixit ꝙ daret illa mētitus eſt:
q: iſta eſt ꝯditio ſua cū ipſe ſit mendax ꝛ mēdatij pr̄.Jo.8.Et
ibi dr̄.Cū de ppꝛijs loquit̄ mentit̄.Et pȝ hoc q: ita dixit Hie-
ro.ſup mat.ſ.arrogās ꝛ ſupbus ꝰ iactātia loquit̄.Nō eni pōt
oia regna dare:cū ſciamus pleroſq̄ȝ ſctōs viros a deo reges
factos.Idē dicit Titus.ſ.In vtroq̄ȝ mentiebat̄.Nec eni hē-
bat nec ꝯferre poterat quo carebat.Nullius eni optinet ptā
tē ſed ad pugnamē aduerſarius derelictus eſt. ¶ 2° pȝ q: ſi
diabolus eſſet dn̄s regnoꝝ terre ꝛ poſſet illa pꝛo libito dare
ſemp viris malis daret:vt oia malefierent ꝛ vitia creſcerent
in imēſuȝ.Sepe tn̄ repugnauerūt ꝛ ad magnas ptātes aſcē
derūt viri ſancti:iō nō dabāt̄ regna a demone ſȝ a deo. ¶ 3°
pȝ q: p h̄ tolleret̄ diuina ꝓuidētia.nā ſi diabolus ptātē hr̄et
C in regnis terre nō ſolū ſine oꝛdine iſta fierent:ſȝ ēt oia neceſ-
ſe erat fieri p iniqtatē: ꝛ mala q̄ hoies paterent̄ nō eēnt p di
uinū iudiciū:ſed per diaboli deoꝛdinationē ꝛ ptāteȝ cui oia
iſta ſubdita eſſent.Hoc tn̄ eſt falſum q: nō ſolū in rebus ma-
gnis:ſed etiā in minimis pꝛouidētia dei eſt.vt ifra.io.ſ.Non
ne duo paſſeres aſſe veneūt ꝛ vnus ex hijs non cadit in t̄ra
ſine p̄re v̄ro.i.ſine volūtate dei ꝛ oꝛdinatione eius.Et ſequi
tur.Ueſtri auteȝ capilli capitis oēs numerati ſunt.Nolite ḡ
timere ml'tis paſſeribus melioꝛes eſtis vos.q.d.vnus paſſer
nō moꝛit̄ nec cadit in terrā ꝛ tn̄ paſſer ꝙ nihil valet q: duo
paſſeres aſſe veneūt a foꝛtioꝛi vos nullū malū patiemini ſi-
ne dei volūtate ꝛ oꝛdinatione.Un̄ nō ſolū mēbꝛa coꝛpis n̄ri
a deo cuſtodiunt̄:ſed ēt capilli n̄ri q nihil valent oēs nume-
rati ſunt: ꝛ vnus de illis nō peribit ſine dei voluntate.Et ſic
malū quātuncūq̄ȝ paruū inferri nō poterit alicui niſi deus
hoc faciat.Sic pȝ amos.3.ſ.Si erit malū in ciuitate qđ deus
nō fecerit.q.d.Nō eſt aliqđ malū pene qđ de⁹ nō ifligat. Nō
tn̄ hȝ ptātē ſup regna qui in illis nihil facere pōt niſi ab alio
pmittat̄:iō diabolus nō hȝ ptāteȝ ſup regna terre. ¶ 4° pȝ
q: ad ro.13.dr̄.nō eſt eni ptās niſi a deo itaq̄ȝ qui reſiſtit ptāti
dei oꝛdinationi reſiſtit.Et iterū dr̄.dei eni miniſter eſt iudex
in irā ei qui malū agit.Si ergo nl'la ptās eſt que nō ſit a deo
nullū regnū erit qđ ſit a demone. ¶ 5° pȝ q: daniel.4.dicit̄.
Fenū q̄ſi bos comedes ꝛ ſeptē tp̄a mutabunt̄ ſup te donec
ſcias ꝙ dominet̄ excelſus in regno hoiuȝ ꝛ cuicūq̄ȝ voluerit
det illud.Et ſic deus ē q dn̄at̄ in regnis terre ꝛ ab ipſo ſolo
dat̄ regnū cui ipſe voluerit. ¶ 6° pȝ q: ꝓuerbio.21.dr̄.Coꝛ re
gis in manu dn̄i: ꝛ quocūq̄ȝ voluerit vertit iſtud.Et q: p coꝛ
regis gubernat̄ regnū nece ē regnū eē in ptāte dei:in c⁹ ma-
nu coꝛ regis eſt. ¶ 7° pȝ q: deus vocat̄ rex reguȝ ꝛ p̄nceps
oium regū terre apoc.1.Si tn̄ diabolus eēt p̄nceps mundi ꝛ
daret regna cui vellet nō eſſet deus pꝛinceps regū terre: qa
nihil ad volūtatem illius fieret:: ideo diabolus nō eſt pꝛin-
ceps regū terre:q: nihil ad volūtatē illius fieret:iō diabolus
nō eſt p̄nceps regnoꝝ ſed deus ſolus. ¶ Aliqui tn̄ dicūt ꝙ
verū eſt ꝙ regna que iuſte hn̄r a deo dant̄:q̄ aūt hn̄r iniuſte
hn̄r a demone. Sic v̄r dr̄e Criſo.ſup mat.ſ.nō pōt diabolus
oia regna dare ſed ea que p iniqtatē fiunt in mūdo: vt puta
furtū:aut periuriū acquiſitas illicitas diuicias diabolus q-
bus diuitias dare pōt:ſed illis q volūt ab illo recipe. ¶ Dōȝ Rn̄det ad
tn̄ ꝙ diabolus nō dat aliq̄ regna nec ptātes in mūdo. Ideo q̄ſitū qōis.
ſiue acquirant̄ iuſte ſiue iniuſte a deo dant̄. Pȝ hoc cū apo- D
ſtolus dixerit oēm ptāteȝ a deo eſſe.ſ.nō eſt ptās niſi a deo ḡ
tā bene q̄ȝ male acqſita deo. ¶ 2° pȝ q: ſi ptās male acqſita E
eēt a demone tollet̄ ꝓuidētia dei in illis regnis ꝛ dn̄ijs: ꝛ ibi
poſſent fieri pl'ima mala que nō caderent ſub diuina ꝓuidē
tia: ꝛ ſic maioꝛ ps ꝛ excellentioꝛ negocioꝝ humanoꝝ eſſent
extra diuinā ꝓuidentiā quos falſuȝ eſt:cū ēt vnū capillū no
ſtrū aut vnū paſſerē dicat xp̄s nō cadere in terraȝ ſine deo.i. F
ſine eius oꝛdinatione ifra.io. ¶ 3° pȝ q: daniel.4.dr̄. Donec
ſcias ꝙ altiſſim⁹ dn̄at̄ in regno hoiuȝ ꝛ ſic i regno Nabuco.
dn̄abit̄ ds.Et tn̄ iſtō regnū ꝛ cōit̄ alia ipō tp̄e p tyrānidē obti
nebāt̄ q: Nabuco.ꝯ oēs gētes bella mouebat ſolū vt eas ſub
deret.Et tn̄ deus dixit ꝙ traderet eas in manus Nabuco.ꝛ
nō excuterēt ceruicē ſuā de iugo eius vſq̄ȝ ad ānos.lxx.vt pȝ
Jere.25.Ergo ēt regna que p iniqtatē hn̄r a deo dant̄. ¶ 4° G
pȝ qa deus iterdū facit ipſos malos regnare ꝛ de voluntate
ſua regnant vt pȝ Job.34.ſ.Qui facit regnare hoiem hipo-
critū pp pctā ppl'i.Ergo tā boni q̄ȝ mali a dō regnū accipiūt.
¶ 5° pȝ q: deus dedit ptātem ſenacherib regi aſſirioꝝ ſup
iudeos.Nā per Iſay.10.dr̄.Ad gentē fallacē mittā eū ꝛ cōtra
ppl'm furoris mei mādabo illi:vt auferat ſpolia diripiat pꝛe-
dā ꝛ ponat illū i cōculcationē q̄ſi lutū platearū.Senacherib
tn̄ p iniquitatē pugnabat ꝯtra iudeos ꝛ dicebat nō ſolū cō-
tra eos:ſed etiā ꝯ deū ipſoꝝ pugnaturū ſe.4.regū.19.ꝛ Iſay.
10.Sic ēt fuit de Nabucodo.quē deus vocauit ꝯ iudeos ꝛ
dedit ei foꝛtitudinē vt ſubijceret eos ſibi Iſay.5.ſ.Et leuabit
ſignū in nationibus pꝛocul ꝛ ſibilabit ad eū de finibus t̄re.
Et abachuh.p̄.dr̄ ꝙ deus poſuerat eū foꝛtē ad coꝛripiendū
gentes ꝛ dedit eas ſubiugo eius.Jere.15.Et tn̄ abachuh.p̄.
ꝛ 2.dr̄ ꝙ erat iniquus ꝛ p iniqtatē pugnabat Ideo dicet̄ ibi
abachuh ꝙ deuoꝛat iniuſtus iuſtioꝛē ſe.Et ſic apparet ꝙ ēt
viris iniuſtis deus regna dat.Naȝ ſic viris iuſtis dat regna
q: boni ſunt ꝛ vt ppl's bene regat̄: ita dat iniuſtis regna vt
puniāt ſubditos pp pctā ipſoꝝ.iob.34.ſ.Qui facit regnare
hipocritā pp pctā ppl'i.Aliqn̄ ēt pp bonos hoc fit vt boni q
impfecti adhuc ſunt h̄ ꝓpurgent̄ ꝛ p diſciplinā tpalē ad maio
rē gradū virtutꝫ ꝓficiant.Ad dictū chriſo.dōȝ ꝙ cū regnū hr̄
per iniqtatē ſunt ibi duo.ſ.obtinere regnū ꝛ iniqtas per q̄ȝ
obtinet̄. Regnuȝ eni. ꝛ obtinere illud a deo ſolo eſt cuicūq̄ȝ
ꝓueniat iniqtas cā p quā obtinet̄ a deo nō eſt ſed a demone
vel ab hoie.Et ſic lȝ optinere regnuȝ ſemp a deo ſit optinere
tn̄ iſtō p iniqtatē nō eſt a deo ꝛ hoc Chriſo.vult. ¶ Sed ad
huc obijcit̄ q: oſſee.8.dr̄ regnauerūt ꝛ nō ex me p̄ncipes ex-
titerūt ꝛ nō cognoui.Et ſic aliqs p̄ncipatus eſt qui nō eſt a H
deo. ¶ Dōm ꝙ ois p̄ncipatus vel regnuȝ ſiue in bonis ſiue
in malis a deo eſt dicēte apl'o ꝙ nō eſt ptās que nō ſit a deo.
Bonoꝝ tn̄ p̄ncipatus a deo total'r eſt:q: ipſe tales pꝛincipes
inſtituit ꝛ ſibi de illis abſolute placet.Mali aūt a deo in p̄n
cipes inſtituunt̄:q: ei placet ꝙ illi p̄ncipent̄ cum cōtra vo-
luntatem ſuam nihil fieri poſſit.Non tn̄ abſolute deo placet
de eis quia mali ſunt:ſed inquantum regimē malū eoꝝ ali-
quo modo eſt cōueniēs in penam ꝓpter malos vel incoꝛru-
ptionē ꝓpter bonos.Et ſic dicit̄ regnauerunt ꝛ non ex me
ideſt.Mediū illud per qđ ad regandū venerūt nō fuit ex me
q: per iniqtatē.ſ.per tyranidē vl' fraudē ad p̄ncipatū venerīt
ꝛ iniqtas illa a deo nō eſt.Sȝ qđ ipſi poſſint ad p̄ncipatū ve
nire a deo ē.Et dr̄ p̄ncipes extiterūt ꝛ nō cognoui.i.nō appꝛo
baui.ſ.modū quo ad p̄ncipatū venerunt.Et iſta vocat̄ apud
ſanctos doctoꝛes cognitio appꝛobatiōis.Nā de abſoluta co
gnitione māifeſtū ē ꝙ deo oia cognoſcit ſiue bona ſiue ma
la: ꝛ ſic

167v

la: ⁊ſic oĩs ꝑncipatus a deo eſt. a demone ãt nullũ regnũ eſt
nec dari põt alicui ab eo. Sed mẽtitus ẽ dicẽdo ꝙ ipſe pote
rat dare q: nullã ptãtẽ hꝫ diabolus in pn̄ti niſi tẽtare hoies
quantũ deus pmiſerit. Sic dicit Titus. ſ. In vtroqꝫ mentie-
baẜ. Nec eni habebat nec conferre poterat quo carebat. nul
Rn̄deẜ ad lius eni obtinet ptãtẽ ſed ad pugnã aduerſarius derelict⁹ ẽ.
q̃ſitũ qõis. Quare diabolus tẽtauit xp̄m de auaritia ⁊idolatria. qõ. LI.
A

Queritur Quare diabolus tẽtauit xp̄m de auaritia ⁊ de idolatria. ¶ Dõm de p̄ ꝙ pp
multa tẽtauit eũ de auaritia. Primo diabolus victus in dua
bus p̄cedentibus tẽtationib⁹ nõ reputauit ſe totalr̄ victũ. q:
B adhuc ſuperat ei aliqd de quo xp̄m tẽtaret. ſ. auaritia. ¶ 2°
fuit q: diabolus putauit ꝙ forte in iſto vicio ſuperare poſſet
chriſtum: q: plĩmi q circa cetera bñ ſe hñt circa diuitiaſ, pec-
cãt in ſupfluo deſiderio eaꝝ dicẽte ſalomone ꝙ pp diuitias
multi perierũt. Poterat g̃ eẽ ꝙ ſi xp̄s fuiſſet purus hõ lꝫ in
alijs nõ fuiſſet ſupatus ꝙ in hoc ſupareẜ iõ tẽtauit eũ diabo
C lus. ¶ 3° fuit ex diſpõne xp̄i q: ipſe ſe aptum dedit ad hanc
tẽtationem. Quia cõueniens erat vt de auaritia tentareẜ vt
in ea nobis reſiſtendi tentationibus diaboli formam daret:
Quar̄ xp̄s cuꝫ de iſto vicio ſepe hoies tẽtenẜ. ¶ De idolatria diabolus
tẽtaȷ̃ voluit tentauit xp̄m q: erat viciũ peſſimũ vt ſi forte aliqñ euꝫ tãqꝫ
õ idolatria. purũ hoiẽꝫ ad h̄ iclinaret. ¶ 2° fuit q: xp̄s de hoc voluit ten
pᵃ rõ tari doctrinã nob̄ tradẽs ne mirenẜ viri boni ꝙ ſepe de vitiis
2° peſſimis tentenẜ cũ xp̄s a demone de idolatria que eſt peſſi-
mum omnium viciorum fuerit tentatus.

¶ An tẽtatio iſta fuerit cõueniens ⁊ veriſilr̄is. Qõ. LII.

Queritur An tentatio iſta fuerit cõueniẽs ⁊ veriſilr̄is. ¶ Dõm ꝙ tẽtatio diaboli cum
A in ſe mala ſit nõ põt abſolute vocari ꝯueniẽſ: ſed dr̄ ꝯueniẽſ
vel incõueniẽs reſpectu finis ad quẽ diabolus illã inſtituit.
Et q: oĩs tẽtatio eius ad malũ eſt: nõ ſolũ ad maluꝫ: ſꝫ ẽt ad
peſſimũ cõueniẽs erat ei. ¶ Cũ ãt q̃riẜ an erat veriſilr̄is: qdã
dicũt ꝙ nõ: q: malũ mãifeſtũ in ea ſuadebaẜ. ¶ Dõꝫ ꝙ lꝫ nõ
eẽt veriſilr̄is iſta tẽtatio ſimplr̄ erat tñ veriſilr̄is ex ſuppõne.
Uñ ſi ſolũ diabolus tentaſſet xp̄m vel aliquẽ aliunde idola-
tria dicẽs adora me nõ eẽt veriſilr̄is tẽtatio: ⁊ nemo ſic ad eã
mouereẜ. Diabolus tñ oñdit xp̄o oĩa regna terre ⁊ dixit. Oĩa
hec tibi dabo ſi cadẽs adoraueris me lꝫ: g̃ aliqs iudicaret ido
latriã abſolute malã ſuppoſito tñ ꝙ pro vno actu idolatrie
abſolute darenẜ oĩa regna terre iudicaret aliqs bonã eẽ ido
latriã iſtã: nõ quidẽ inquãtũ idolatria erat ſed inquantũ pro
ea dabanẜ oĩa regna terre. Et ſic forte iudicaret melius eſſe
idolatriã cõmittere ⁊ hr̄e oĩa regna terre: q̃ꝫ nõ cõmittere ⁊
nihil recipere: cum videamus plĩmos q nõ pro tãtis: ſꝫ pro
paucis tpalibus delectatiõibus vt vĩdicta inimicoꝝ nõ ſolũ
ſemel: ſed q̃ſi ꝯtinue p vindictã demones colunt multas ce-
rimonias venerationis iuxta eoꝝ mãdatũ exibentes. Et alij
miſeriores qui nullũ vnq̃ꝫ ſaltẽ parũ tpale bonũ ab eis reci-
piãt: ſꝫ ꝓ ſolo ꝺſiderio aliquoꝝ bonoꝝ tpaliũ que fruſtra ex
B pectãt demões veneranẜ. ¶ Dõm tñ ꝙ aliqñ erat iſta ten-
tatio nõ verilr̄is: inquãtuꝫ diabolus ꝓmittebat ea que nullo
mõ dare poterat q: vir prudẽs ſatis cognoſceret ⁊ ꝙ diabo-
lus nihil dare poſſet. Et ſic dicit Remigius. Mirãda etiam
ẽ diaboli demẽtia. Illi promittebat dare regna terrena: q ſuiſ
fidelibus dat regna celeſtia: ⁊ glr̄iaꝫ mundi ei qui eſt celeſtis
glr̄ie dñs. Et ſic cirilus q̃ſi admirãs de diabolo dicit. Quõ tu
cuius ſors eſt inextinguibilis flãma: qualiter oĩuꝫ dño que
ſua ſunt ſpõdẽs: putaſti cultorẽ hr̄e cuius metu tremũt vni-
uerſa. Diabolus tñ nõ erubeſcit mentiri in talibus ꝓmiſſio-
nibus: q: multi miſeri deſiderio cunctaꝝ reꝝ p quas ſe feli-
ces arbitrareñẜ ẽt ſi nõ ſint veriſilr̄ia q̃ dr̄nẜ mouenẜ ⁊falli ſe
pmitũt. imo ⁊ interdũ ipſi ſe ipſos fallunt nollentes perdere
ſpẽ tantarũ rerũ q: ſaltem in falſa ſpe ipſarum rerũ delectan
tur. Et iſtud eſt ꝙ ꝓmiſſiones diaboli reddit veriſilr̄es: ⁊ hoc
etiam amor ſeculi hominẽ valde decepit: quia homo propo-
nit: ſibi certã ſpẽ ⁊ lõgã fruitionẽ illaꝝ reꝝ q̃s nũq̃ꝫ hitur⁹ ẽ.

¶ Quare diabolus voluit adorari. Queſtio. LIII.

Rn̄deẜ ad Queritur Quare diabolus voluit adorari. ¶ Dicendũ ꝙ pp multa. ¶ Prio vt per hoc
q̃ſitũ qõis. xp̄m ad pctũꝫ iduceret collẽdo deũ alienũ. ¶ Scdo q: nõ ſo
A lũ iſtud erat pctũ. ſꝫ ẽt grauiſſimũ oĩuꝫ pctõꝝ ex gñe ſuo pp
pᵃ rõ duo. ¶ Primo q: in ceteris pctis aliquo mõ repugnaẜ deo
2ᵃ rõ ſed nõ totalr̄ nec directe: in hoc ãt penitus ⁊ directe ei repu
gnaẜ. Sicut ſi regi iubenti aliqd facere dicat aliqs. Nõ teneor illud facẽ, vl̄ nolo facere: malũ eſt. Si tñ dicat tu nõ es rex
iſtud eſt peſſimũ ⁊ maxime ꝯ honorẽ ei⁹: q: p h̄ tota reuerẽ-
tia ei adimiẜ ꝙ nec ſit i alijs. Ita eſt i deo ſi qſ p̄uaricaẜ vnũ
de preceptis eius agit ꝯ honorẽ ipſius. Si tñ idolatriaꝫ co-
mittit dicit de eo ꝙ nõ eſt deus: q: nõ eſt poſſe eẽ plr̄es deos.
Sed q idolatriã comittit facit illũ deum reſpectu cuius ido-
latriã comittit. g̃ illũ collẽdo. ẽ ac ſi dicat deo võ tu nõ eſ de⁹.
Nullũ g̃ p̄t eẽ ex gñe pctũꝫ mai⁹: lꝫ aliqñ p accñs aliquid de
alijs pctis ſit mai⁹ q̃ꝫ idolatria vt ſi ſit aliq̃ idolatria nõ gra-
uis: ſic in alio ſortilegio vl̄ augurio ⁊ſic aliqð homicidiũ gra
uiſſimũ vel vnũ bellũ iniuſtũ in quo ſunt multa homicidia
⁊ prede. ¶ Scdo eſt idolatria grauius ceteris: q: in trãſgre
B ſione p̄ceptoꝝ que ſũt ad ꝓximũ eſt duplex p̄uaricatio. vna
inquãtũ hõ ledit ꝓximũ agẽdo ꝯ illã legẽ q̃ ꝯcernit ius illi⁹.
Alia eſt inquantũ hõ ꝯtẽnit legẽ cui⁹ de⁹ legiſlator ẽ. Et ſic
in p̄ceptis q̃ ſũt ad ꝓxi^m malũ qð directe fit in ipa trãſgreſiõe
nõ eſt ꝯ deũ: ſꝫ ſolũ cõtẽpt⁹ legis. In idolatria ãt malũ qð fit
p p̄uaricatõeꝫ legis directe ẽ ꝯ deũ ⁊ nõ ꝯ ꝓximũ q: deo tol
liẜ honor debit⁹ p idolatriã tolliẜ ⁊ daẜ alteri cui nõ põt cõ-
C petere. ¶ Scda ẽt preuaricatio ẽ ꝯ deũ inquantũ agit hõ ꝯ
legẽ a deo inſtitutã de nõ collẽdo deos alienos. Et ſic in hoc
precepto vtraqꝫ trãſgreſſio precepti directe ꝯ deũ eſt. Iõ eſt
peccatũ iſtud grauius oĩbus pctis que ſunt ꝯ ꝓximũ ⁊ma-
xime pp cãm precedentẽ. Ob hoc ergo magis diabolu ſ cupe
ret ꝙ hõ peccaret in hoc q̃ꝫ in ceteris aut grauius delinque
ret. ¶ Tertio quãtũ ad p̄ncipale diabolu ſ voluit adorari q:
D ſupbus eſt nimiũ ⁊ deſiderat valde honorẽ. Et q: nullus eſt
3ᵃ rõ. maior honor q̃ꝫ in adoratione: cupit diabolus adorari. Sic
dicit glo. ſ. Ecce antiq̃ diaboli ſupbia. Sicut eni in principio
voluit ſe ſilr̄em deo facere. ita nũc volebat diuinũ cultum ſibi
E vſurpare dicens. Si cadens adoraueris me. ¶ Quarto dia
4ᵃ rõ. boluſ volebat adorari a xp̄o ⁊idem vellet a quolꝫ hoie pp in
uidiã. ſ. q: inuidus eſt nãe humane que fragilis eſt. Deus tñ
illã ad magnũ honorẽ ⁊ felicitatẽ eleuat dando ei eternũ bo
nũ qð diabolus perdidit. Iõ diabolus ex iuidia vellet vilifi-
care hoies ⁊ deprimẽ eos quantũ poſſet. Ut ſic minores eo
eẽnt. Iõ nõ ſolũ ab illis adorari vult: ſꝫ etiã ꝙ cadãt coraꝫ eo
ad hoc ꝙ magis reprimanẜ. Sic dicit diabolus ſi cadẽs ado
raueris me ⁊ nõ dixit ſolũ ſi adoraueris me. Uñ dicit glo. ꝙ
q diabolũ adoraturus eſt añ conuit quã adoret. Ambro. aũt
refert hoc a d cupiditatẽ reꝝ tpaliũ: q: prius humiliaẜ hõ q̃ꝫ
aſſequaẜ illas. Unde dixit diabolus oĩa h̄ tibi dabo ſi cadẽs
adoraueris me. Et ſic dicit Ambro. Habet ãt ambitio dome
ſticũ periculũ. Ut eni dominẽẜ alijs pri⁹ ſuit curuaẜ obſeqẜ:
vt honore doneẜ. Et dum vult eẽ ſublimior fit remiſſior.

¶ Quare dixit ieſus dia. vað retro: ⁊ qd ſignificat. q. LIIII.

Queritur Quare dixit nũc xp̄s diabolo vade retro ⁊ qd ſignificat in hoc. ¶ Quidaꝫ Rn̄deẜ q̃ſtioni.
A dñt ꝙ iſtud fuit q̃ſi mandatũ de ceſſando a tẽtatione. Nã in
alijs hoc nõ dixerat. Et ſatis ꝺiſilr̄e eſt: q: h̄ dicto dia. nõ tẽta
B uit ãpli⁹ xp̄ꝫ. Sic dic̄ Chriſo. ſup Mat. ſ. In h̄ finẽ tentandi
dia. ponit ne ꝓgrediaẜ vlteri⁹ tẽtãs. ¶ Alr̄ p̄t dici ꝙ fuit q̃ſi
ad impandũ diabolo q: male loquutus fuerat. Sic eſt ꝯſue-
tudo i hoĩb⁹ fidelib⁹ audiẽtib⁹ aliq̃ꝫ blaſſemiã ꝙ iperãt loq̃n
tib⁹ ne qd vltra dicãt: ⁊ ipi audire nihil volũt. Et q: dia. nũc
C dixit mãifeſtã blaſſemiã: xp̄s iproꝑauit ei p iſta v̄ba. ſ. Uade
retro. i. tace nũq̃ꝫ pl⁹ loq̃ris cũ talia dixeris. ¶ Alio° p̄t itelli
gi ꝙ fuerit cominatio vl̄ ipoſitio alic⁹ pene. ſ. ꝙ dixerit xp̄s
vade retro ſathana. i. vað i ignẽ et̃nũ. Ita accipit Hiero. ſup
mat. dicẽs. Nõ ãt vt pleriqꝫ putãt eadẽ ſathanas ⁊ petr⁹ cõ
D dẽnãẜ ſnia. Petro. n. dr̄ vade retro me ſathana. i. ſeq̃re me q
ꝯtrari⁹ es mee volũtati. h̄ võ audit ſubaudiaẜ vað i ignẽ eter
nũ q pat⁹ ẽ tibi ⁊ ãgel tuis. ¶ 4° p̄t itelligi ꝙ ſit q̃dã ĩ ꝓpe
ratio ſtulticie ⁊ miſie ſathane. ſ. ꝙ ad tãtã iſaniã ⁊ miſeriaꝫ
deueniret ꝙ de deo talia dicat. Sic dic̄ Remigi⁹. ſm aliqua
exẽplaria. Uade retro. i. Reminiſcere recordare in quãta glo
ria i ꝯditus fuiſti ⁊ in quãtã miſeriã deueniſti. Sꝫ 2⁹ modus
vr̄ magi ꝑtinẽ ad lr̄aꝫ: lꝫ ẽt oẽs alij bene cõcordent.

¶ Quare in iſta vltia tentatione chriſtus magis aſpere re-
ſponderit diabolo quã in alijs. Queſtio. LV.

Queritur Quare in iſta tentatione vltima xp̄s aſpere reſpõdit diabolo ⁊ in alijs dua Rn̄deẜ qõni.
bus nihil aſperũ dixerat. ¶ Dõꝫ ꝙ hoc fuit q: in iſta diabo A
lus loquutus eſt blaſſemiã que directe erat ꝯ deũ ⁊ hãc xp̄s
nõ ſuſtulit. Et in hoc inſtruit nos ꝙ lꝫ iniurias ꝓprias ſuſti

neamus

neamus:ſicut xp̄s ſuſtinuit primā & ſc̄dā tētationē:iniuriā tñ dei nunq̄ꝫ tollerare debemuſ. Sic dicit Chriſo.ſup Mat. .ſ.Uidendū aūt q: xp̄s cū paſſus fuiſſet tentationis iniuriā dicente ſibi diabolo ſi filius dei es mitte te deorſuꝫ nō eſt tur batus nec diabolū increpauit. Nūc aūt qñ dei ſibi vſurpauit honorē exaſpatus eſt & repullit eū dicens.Uade ſathana vt
B nos illius diſcamus exēplo nr̄as quidē iniuriaſ magnanimi ter ſuſtinē dei aūt iniurias nec vſq̄ꝫ ad auditū ſufferre. Q̄m in ꝓprijs iniurijs eē quēpiā pacientē laudabile eſt:iniurias aūt dei deſimulare nimis eſt impiū. Et ob hoc icrepauit xp̄s diabolū dicēs. Uade ſathana. Et dedit cām.ſ.q: ſolus deus erat adorandus. Et in hoc diabolus valde triſtabaꝛ:q: nihil erat q ipſe magis cuperet q̄ꝫ adorari. Et vſq̄ꝫ tunc ꝑ totum orbē in varijs ſimulachris colebaꝛ. Sic dicit cirilus.ſ. Hoc aūt mandatū eius tetigit intima. Ante aduentū eni eius ip ſe vbiq̄ꝫ colebaꝛ:lex aūt diuina ejciens ipſuꝫ de dn̄io vſurpa to adorare ſtatuit ſolū deū eū qui nāliter deus eſt. Et ſic xp̄s lꝫ nāliter mereret iſtū honorē q: deuſ erat:q: tñ in forma ſui apparebit nec ſe nūc adorandū dixit nec regna terre accipe voluit vt oñderet q ꝑ illa non dꝫ homo a recto dei cultu re cedere. Sꝫ dicit origenes ſup lucā.ſ. Vos inqt oēs ꝓpterea nolo mihi eſſe ſubos vt dn̄m deū adorent & ipſi ſoli ſeruiant: tu aūt a me vis incipere pctm̄ qd̄ ego diſſoluturus huc veni.
¶ Sed objcieꝛ ēt in duabus precedētibus tentationibus diabolus blaſſemiā comiſit:q: deū verū tentabat. ¶ Dōꝫ q
C xp̄s nō apparuit in forma dei:ſed in formā ſerui: & non cōſta bat diabolo an deuſ eēt. Jō neſciebat an blaſſemiā ꝯmitteret tētando eū. Jdeo xp̄s patienter tollerauit quaſi ꝯ̄ ſolū hoieꝫ hoc factuꝫ fuiſſet. Q̄ō aūt diabolus dixerit xp̄o q adoraret eū erat manifeſta blaſſemia:ēt ſi xp̄s eſſet purus hō cū ado ratio ſoli deo debeaꝛ. Jdeo diabolus debuit nunc increpare cū ſuaſerit ſe adorandū iō nūc ſolū eū xp̄s increpauit.
¶ Q̄uō chriſtus dixit hic ſoli deo eſſe ſeruiendū:quū etiam ſerui debent ſeruire dominis ſuis. Queſtio.LVI.

Queritur Q̄uō xp̄s dixit hic ſoli deo ſeruiendum eſſe:cū etiā ſerui teneanꝛ dn̄is tpalibuſ
Rñdeꝛ q̄ſtioni. ſeruire iubente apl̄o. ¶ Dōm q lꝫ hic ponaꝛ ſeruitus in lati no vbi nō eſt tanta copia verboꝝ quantū ad hoc in greco tñ
A pro ſeruitute poniꝛ interdū latria & interdū dulia. Eſt auteꝫ latria ſeruitus ſoli deo debita qua latine, pietatē vocare ſole mus. Dulia eſt ſeruitus que cuilꝫ hoi ſiue maiori ſiue equa li impendi pōt. Jdeo aliqñ apl̄s dicit q ſerui dn̄is ſeruiāt: & interdū q oēs hoies inuicē ſibi ſeruiant in charitate. Hic āt accipiꝛ ſeruitus ſpāl'r pro ſola latria. De hoc Aug.in li. ꝯtra ſermoneꝫ arrianoꝝ.ſ. Unus eſt dn̄s nr̄ ipſa trinitas:cui ſoli ſeruitutē pietatis iure debemus. De hoc etiā Aug.io. de ci. dei.ſ. Noīe ſeruitutis cultus deo debitus itelligiꝛ. Latriā qp pe nr̄i vbicunq̄ꝫ ſanctarū ſcripturarū poſitū eſt interpretati ſunt ſeruituteꝫ. Sed ea ſeruitus que debeꝛ hoibus ſm̄ quā precipit apl̄us ſeruos dn̄is ſuis ſubditos eſſe debere: grece nuncupari ſolet dulia. Latria vō aut ſemꝑ aut tñ frequēter aut pene ſuper ea ſeruitus dr̄ que ad colendū deū pertinet. Sic etiā dicit beda ſuper lucā.ſ. Aliquis querit quō coueni at q hic precipiꝛ ſoli deo ſeruiendū eē apoſtoli verbo:qui di cit per charitatē ſeruire inuicē:ſed in greco dulia itelligitur ſeruitus cōis hoc eſt ſiue deo ſiue hoi exhibita ſm̄ quā iube mur ſeruire inuicē. Latria aūt vocaꝛ ſeruituſ diuinitatis cul tui debita qua iubemur ſoli deo ſeruire. Et q: de hac ſeruitu te loquebaꝛ deus petens a chriſto adorari allegauit ipſe au ctoritatē que intelligereꝛ de ſola ſeruitute deitatis.
¶ An fuerit couueniens ordo & modus inter iſtas chriſti tē tationes. Queſtio. LVII.

Opio q̄ rundaꝫ. 1ª rō. **Queritur** An fuerit couueniēs ordo & modus in ter iſtas tentationes xp̄i. Quidam di cunt q nō q: aliqñ in vna tentatione tentabat de vno pec cato & aliqñ de duobus ſicut in vltima in qua de auaritia & de idolatria tentauit. Et tamen vna tentatio de vno peccato
2ª rō. eſſe debet. ¶ Jteꝫ vr̄ q tentationes xp̄i eſſe debuerunt plu res q: tentatio diaboli ordinaꝛ vt inducat hoiem ad pctm̄: ſunt tñ peccata mortalia vel capitalia ſeptē. diabolus aūt nō tentauit hic niſi de tribus gula vana gl̄ia & cupiditate:ergo
3ª rō. nō fuit tentatio ſufficiens. ¶ Jtē vr̄ q non fuit ordo coue niēs in tentationibus.ſ.q: ꝑus debebat tentari de auaritia q̄ꝫ de ſuperbia vel inani gloria:q: poſt victoriā oium vicioꝝ remanet adhuc homini tentatio ſupbie vel cuius vis inaniſ gl̄ie q: ſuperbia etiā bonis operibus inſidiaꝛ vt ꝑeant vt ait Augu. Et tñ vltima tētatio fuit hic de auaritia & media ſine
4ª rō. de inani gl̄ia:iō vr̄ q nō fuerit ꝯueniens ordo. ¶ Jtē vr̄ q xp̄s nō ſe habuit couueniēter in rñſione ad tentationes q: di cit Hiero.ſuper mattheū q ꝓpoſitū xp̄i fuit diabolū humili tate vincere nō ꝑtāte. Nō ergo debuit eū impioſe & obiurgā do repellere:qd̄ fecit in vltima tentatione. ¶ Dicendum q
A tentationes xp̄i facte fuerūt ordine ꝯuenieñti. Et eni tentatio ad inducēdū hoieꝫ in malū. Et q: tētatio a diabolo fit ꝑ mo dū ſuaſionis ille & ordo dꝫ eē itētionibus ſm̄ quē id de quo hō tētaꝛ magis ei ſuadē pōt. Et q: nō ſuadeꝛ oēs hoies eo dē mō cū nō ſunt oēs vno mō affecti tentatōes a diabolo va rie inſtituunꝛ q̄ꝫtū ad ordinē ſm̄ ꝯditionē ꝑſonaꝝ q̄s tētare
B vult. Nā ſi tentat hoiem ſpūalē nō tentat eum ſtatim de gra uibus peccatis:ſed paulatim a leuioribus incipit vt poſtmo dum ad grauiora perducat. Sic ait Grego. exponēſ.31.mora liū:iſtud qd̄ hr̄ iob.39.ſ. Procul odoraꝛ bellū exortatione du cuꝫ & vllulatū exercitus.ſ. Bene duces exortari dicti ſunt: & exercitus vlulare:q: prima vicia decepte menti quaſi ſub q̄ dā rōne ſe ingerunt:ſed in numera que ſequunꝛ dum hanc ad oēm inſaniā pertrahunt quaſi beſtiali clamore cōfundūt Et hoc idem ſeruauit diabolus in tentatione ꝓmi hoiſ. Naꝫ primo ſolicitauit mentē primi hois de ligni vetiti eſu dicens geñ.3. Cur precepit vobis deuſ vt non comederetis de omni ligno paradiſi.2.de inani gloria cum dixit aperientur oculi vr̄i.3.perduxit tēptationē ad extremā ſupbiaꝫ:cū dixit eritis ſicut dij ſcientes bonū & malū. Et hunc etiā ordinē tentandi ſeruauit diabolus in xp̄o. Nam ꝓmo tantauit eū de eo qd̄ ap petūt quantūcūq̄ꝫ ſpūales viri.ſ.de ſuſtentatione corporaliſ nāe per cibum. ¶ Scd̄o ꝓceſſit ad id in quo ſpūales viri qñ deficiunt.ſ.vt aliqua ad oſtentationē openꝛ qd̄ ꝑtinet ad ina nē gl̄iam.3.ꝑduxit tentationē ad id qd̄ nō eſt iā ſpūaliū viro rū ſed carnaliū.ſ.vt diuitias & gl̄iam mūdi cōcupiſcant vſq̄ꝫ ad contentū dei. Et ideo in primis duabus tentationibus di xit ſi filius dei es: & nō in tertia que nō pōt couuenire ſpūali bus viris qui ſunt per adoptionē filij dei ſicut pn̄t eis cōue nire duc prime tentationes de hijs patet per ſcūꝫ Tho.3.pte ſūme.q.41.ar.4.in corpe. ¶ Ad primū dōm q diabolus tē
C Rñſio ad ꝓ mum argm̄ tauit in vltima tentatione de duobus.ſ.auaritia & idolatria. Et ſic ei couueniebat vt ꝑſuadere poſſet. Nam ſi de ſola idola tria tentaſſet non fuiſſet tentatio ſatis apta ad ſuadendū q: idolatria cū ſola ꝓponiꝛ manifeſtū malū apparet: & nemo ad eā incitareꝛ niſi ſpe alicuius premij. Si aūt diuitiarū & ꝑtā tis ſolū deſideriū ꝓpoſuiſſet:nō videbaꝛ ſufficienter per hoc ad pcūꝫ inducere cū diuitie & honores aliqñ licite appetran
D tur. ꝓpoſuit ergo idolatriā cū honorib⁹ & diuitijs vt ſub ſpe iſtoꝝ xp̄m ad idolatriā inclinaret. ¶ Appetere eni diuitias & honores tunc pcm̄ eſt qñ inordinate appetunꝛ. Hoc auteꝫ precipue manifeſtatur ex hoc q pro hijs adipiſcēdis hō ali qd inhoneſtū facit. Et iō nō fuit cōtentus diabolus ꝑſuade re cupiditatē diuitiaꝝ & honoꝝ:ſed induxit ad hoc q ꝓpter iſta adipiſcēda xp̄s eū adoraret:qd̄ eſt maximū ſcelus ꝯ̄ deū. Nec fuit oio ſpūale i tertia tētatiōe q fuerit de duob⁹ vicijs q: ſic ēt fuit i precedētib⁹.ſ.q: ex appetitu vni⁹ pcti i alteruꝫ iducē conabaꝛ:ſic ex deſiderio cibi conat⁹ē iducē in vanita
E tē.ſ.faciēdo miracula ſine cā & ex cupiditate honoris conat⁹ eſt ducē ad tētādū deū ſe ꝑcipitādo. ¶ Ad 2m̄ dōm q xp̄s de dit nob̄ doctrinā r̄ſiſtēdi tētatōib⁹circa oia vitia r̄ſiſtēdi hijs tētatōib⁹trib⁹. Jō nō oportuit vt plies tētareꝛ cū i pcis ad q̄ oia.itēdebat deducē.ꝑ has tētatōes icludebaꝛ oia pctā vl' q̄ oriāꝛ ex eis aut hēant aliquā ſiītudinē ad ipa.ſic dic Ambr. ſup Luc.ſ.nō dixiſſet ſcriptura q ꝯſumata oi tētatōe diabo.
F receſſit a xp̄o:niſi i trib⁹ ꝓmiſſis eēt oiuꝫ mā delictoꝝ q: cāe tētationū cāe ſūt cupiditaſ.ſ.carnis ōlectatio ſpeſ gl̄ie & aui ditas potētie. ¶ Ad 3m̄ dōm q circa tētationē inanis gl̄ie & auaritie nō appet.iō icertū ē q̄ illaꝝ ꝓ⁹ fuerit:cū mat. ponat vltio loco tētatōēꝫ de auaritia & Luc.tētatōēꝫ ꝯ̄ ſupbia vel inani gl̄ia. Que āt ꝓor fuerit nō refert ſm̄ Aug.li.2.de ꝯcor. euāgeliſtaꝝ cū ꝯſtet vtrāq̄ꝫ factā fuiſſe lꝫ vt.ſ.dixim⁹ in q̄dā q̄ōne ordo quē ponit mat. eſt magis ad lrāꝫ q̄ꝫ ille quē ponit Luc. Habuerūt tñ euāgeliſte cām variandi in ordine iſtaruꝫ tentationum vt oſtendant ordinem originis viciorū.ſcilicet quia aliquādo inanis gloria oritur ex auaritia. Et hoc con cordat ordini beati luce. Aliquādo vero oriꝛ auaritia ex ſu perbia vel ex inani gloria. Et hoc ꝯcordat ordini Mathei.

Sic enim

UNIVERSITAT DE GRANADA

Sic enim dixit maximus.ſ.Ob hoc aũt euãgeliſtarũ hãc iſte illã vero ille premittit: qꝛ inanis gloria ꝛ auaritia adinuicez ſe gignunt. Modus aũt eſt qꝛ aliquãdo auari ex multitudine diuitiarũ quã poſſident in quandã ſuperbiã ꝛ inanẽ gloriã inſurgunt. Et tunc auaritia gignit ſuperbiã ꝛ inanẽ gloriam. Interdũ vero, qui in ſuperbia ꝛ inani gloria delectant quia ſtatum illũ tenere nõ pñt ꝛ diu cõſeruare ſine diuitijs ꝛ ptãte incidit eis deſideriũ iſtorũ qđ ad auaritiaz ptinet. Et tũc ſuperbia ꝛ inanis gloria auaritiã gignunt. ¶ Ad q̃rtũ dõz ꝙ intẽtio xp̃i erat ꝑ humilitatẽ diabolũ ſuꝑare ꝛ tenuit eam quãdiu decuit.ſ.in duabus primis tentationibus que erant ſolũ ad propriã iniuriã xp̃i inquantũ homo erat. Cum vero diabolus prorupit in manifeſtam blaſſemiã petens ſe adorari ꝙ ad ſolũ deũ ꝑtinebat xp̃s nõ tollerauit nec tollerare debuit ſʒ obiurgãdo repullit ſathanã dicẽs. vade ſathana.

A

¶ Tunc reliquit eum diabolus: ꝛ ecce angeli acceſſerunt ꝛ miniſtrabant ei.

B ⌊¶ Tunc reliquit.⌋ hic oſtendit xp̃i diuinitas ex miniſterio ſanctorũ angeloꝝ. Nã ſancti angeli nullũ maiorem hñt niſi deum. Si ergo alicui tanq̃ʒ maiori miniſtrẽt oʒ dici illũ eſſe deũ. Et ita fuit de xp̃o cui hic angeli tanq̃ʒ dño miniſtrauerunt: ꝛ dicitur. ⌊tunc reliquit eũ diabolus.⌋ ſ. cõſumatis iſtis tribus tentationibus receſſit diabolus: ſic dr̃ luc.4. ꝙ cõſumata oi tentatione diabolus receſſit ab eo. ⌊Et ecce angeli receſſerunt.⌋ ſ. angeli boni qui non erant preſentes dũ chriſtus tentaret finita aũt tentatione acceſſerunt ad euʒ ꝛ miniſtrabant ei ſeruiendo in aliquo. qđ ãt iſtud erat. j. dicet.

¶ Quãto tpe fuit diabolus cũ xp̃o. Queſtio.LVIII.

Queritur Quãto tpe fuit diabolus cuʒ chriſto. ¶ Dicendũ ꝙ diabolus fuit ſemꝑ cũ xp̃o ex quo cepit tentare eum vſquequo finita eſt tentatio. Nã a ꝑncipio tentationis dr̃ ꝙ tunc reliquit eum diabolus ꝛ ſic vr̃ ꝙ toto tẽpore medio manſerat cũ eo. ¶ Ex hoc aũt apparet ꝙ diabolus manſit pauco tpe cũ xp̃o: ꝛ nõ eſt veriſimile ꝙ manſerit vna die integra. ¶ Primo pʒ hoc qꝛ iſte tentationes fuerunt cõtinue. i. poſtq̃ʒ cepit diabolus tẽtare xp̃m nunq̃ʒ deſijt tentare vſqʒ ad finẽ oiuʒ tentationũ: cũ ſemper manſerit diabolus cũ xp̃o a principio tentationũ vſqʒ ad finẽ nunq̃ʒ ab eo recedens vt dictũ eſt: ꝛ tñ diabolus cuʒ xp̃o manẽs nõ erat ocioſus. Semꝑ ergo eũ tentauit quãdiu cuʒ xp̃o fuit. Tentationes tñ iſte continue faciendo eas, i. nõ interiecto aliquo tpe inter illas poterant fieri in breui. Nã prima tentatio ſolũ fuit ꝙ diabolus xp̃o dixerit ꝙ conuerteret lapides in panẽ: ꝛ ille ait nõ eſt neceſſe qꝛ nõ in ſolo pane viuit hõ ꝛc̃. Immediate aſſumpſit eũ diabolus ꝛ cõſtituit ſuꝑ pinaculũ tẽpli dicens ꝙ ſe precipitaret. Et xp̃s dixit ꝙ nõ faceret qꝛ erat tẽtare deũ. Et tñ de deſerto in pinaculũ quaſi in momẽto poterat diabolus xp̃ʒ portare cũ xp̃s nõ venerit pedibus ſuis: ſed a diabolo portatus fuerit vt probatũ fuit ſuꝑ in quadã q̃one. Et de pinaculo ſubito etiã tulit eũ in montẽ excelſum de quo oñdit ei oia regna terre ꝛ gloriã eoꝝ: ꝛ dixit hec oia tibi dabo ſi cadẽs adoraueris me. Xp̃s aũt repullit eum dicens. Uade ſathana. Iſtud aũt in breui factũ eſt qꝛ luc.4. dr̃ ꝙ diabolus oſtendit xp̃o in momento tẽporis oia regna orbis terre. Et in hoc fuit cõſumata tota tentatio. Jõ in pauco tpe.ſ. minus q̃ʒ in vna die factũ eſt. ¶ Scđo patet qꝛ toto hoc tpe quo diabolus tentabat xp̃m eſſuriebat xp̃s ꝛ non comedit vſqʒ ad finẽ tentationis. Si tñ duraſſet tentatio vna die aut plus eſſet incõueniẽs.ſ. qꝛ xp̃s tanto tẽpore cruciaret. Ideo pauco tpe durauit tentatio. Pʒ hoc qꝛ diabolus nunq̃ʒ tentauit niſi poſtq̃ʒ cepit eſurire vt pʒ in lr̃a.ſ. ꝙ cũ ieiunaſſet. xl. diebus eſurijt: ꝛ tunc accedens tẽtator dixit ei ſi filius dei es ꝛc̃. Qđ aũt nõ comederit durantibus tẽtationibus pʒ: qꝛ ille fuerunt cõtinue: vt ſupra dictũ eſt: ꝛ ſic nõ erat locus xp̃o ad comedendũ: maxime qꝛ finita tentatione dicit: qđ accedentes angeli miniſtrabant ei. Et ſolet itelligi de cibo ꝛ potu. Tunc ergo ꝑmo comedit. Si aũt duraſſet tentatio iſta aliquot diebus fuiſſet magnus cruciatus xp̃o. Nã in. xl. diebus quibus ieiunauit nõ affligebat: qꝛ non eſuriebat: ſed illis finitis cepit eſurire ꝛ tunc cruciabat fame. ſicͭ q̃libʒ pur⁹ hõ. Qđ tñ fames p⁹q̃ʒ cepit duret ꝑ diẽ integrã aut plus eſt magnus cruciatus. Nũc aũt nõ erat aliq̃ cã q̃re xp̃s taʒ amarũ cruciatũ ſubire deberet. Ideo dicendũ eſt ꝙ famẽ pauco tẽpore tollerauerit. Maxime qꝛ oia que xp̃s patiebat pro nobis erant. Si ergo magnã ꝛ diuturnã ſubtuliſſet famẽ que faceret cruciatũ notificata eſſet nobis per ſcripturas vt videremus quid nobis profuiſſet vel in quo per eã iſtrueremur: ꝛ tñ non ſcriptuʒ eſt de ea. Ideo credendũ eſt ꝙ non fuerit. Et ſic neceſſe erat ꝙ pauco tpe durauerit tentatio cũ toto illo tempore chriſtus famẽ ſuſtinuerit. Unde in ipſa die in qua tentatio cepit finita eſt in breui tempore.

Rñdet ad ad queſitũ q̃õnis. A

B

¶ Qñ diabolus receſſit a xp̃o i q̊ loco eũ demiſit. Qõ.LIX.

Queritur Qñ diabolus receſſit a xp̃o finita tentatione in quo loco eũ dimiſit. ¶ Pro hoc ſciendũ ꝙ tentatio vltima xp̃i facta eſt in monte excelſo: de quo diabolus oñdit ei regna terre ꝛ ſic eſt dubiũ an reliquit eũ ibi diabolus vel deduxit eũ ad aliũ. ¶ Quidã dicũt ꝙ deduxit eũ in regionẽ ſuã.ſ. in galileã de qua xp̃s venerat anteq̃ʒ inciperet tentatio. ¶ Sed dõm ꝙ nõ ſtat. Primo qꝛ hic dr̃ ꝙ tunc reliquit eũ diabolus ꝛ luc.4. dr̃ ꝙ cõſumata oi tentatione diabolus diſceſſit a xp̃o. Et ſic poſt tentationez nihil fecit diabolus cũ xp̃o. Et tñ tentatio finita eſt in hoc qꝛ xp̃s dixit ſathane. Uade ſathanas. Ergo diabolus nihil circa xp̃m egit. Et ſic nõ tulit euʒ de ipſo loco in quo illũ nunc tentauerat. ¶ Scđo pʒ qꝛ luc.4. finitis iſtis tentationibus dicitur ꝛ regreſſus eſt ieſus in virtute ſpũs in galileã. Et ſic non reduxit diabolus xp̃m de loco tentationis in galileã: ſed ipſe ꝑ ſe venit. ¶ Tertio pʒ qꝛ xp̃s diabolũ repullerat ignominioſe dicens vade ſathana. Nõ g̊ maneret amplius ſathanas cũ eo. Et ſic nõ portaret eũ amplius de loco ad locum. ¶ Quarto pʒ qꝛ diabolus non deſideraret facere aliqđ obſequiũ xp̃o finita tentatione ſed potius eũ hr̃et exoſum cum ab eo victus ꝛ cõfuſus fuiſſet: ideo nollet eũ portare ad aliũ locũ in quo melius eẽ poſſʒ niſi ad hoc cogeret. Et tñ adhoc nõ coactus eſt qꝛ xp̃s non indigebat miſterio eius nec vſus eſt eo niſi vt tentatore. ¶ Quinto pʒ qꝛ dr̃ ꝙ diſcedẽte diabolo acceſſerũt angeli ꝛ miniſtrabant xp̃o. Et ſic quecunqʒ miniſtratio eẽt xp̃o placens fieret ſibi per angelos ſuos. Potiſſime cũ ſcriptura ponat illico eos fuiſſe pñtes ad miniſtrãdũ: diabolus aũt deo nõ placet. Jõ nõ eſt ab eo ellectus miniſter niſi in malis. i. que ad malũ finẽ fieri poſſet: cũ diabolus nihil bono aio agat. ¶ Dõm g̊ ꝙ xp̃s manſit in mõte excelſo in quo diabolus eũ tẽtauerat ꝛ ibi miniſtrauerunt ei angeli. Quõ aũt poſtea redierit in regionẽ ſuã eſt dubiũ. Et h̃ pẽdet ꝑꝑ dubiũ de mõte in quo tẽtatus eſt. Nã ſi ille mons fuit extra terrã iudee diſtans ab illa. xp̃s rediret de illo mõte ſuꝑnaturalr̃: qꝛ nõ erat veriſimile ꝙ lõginquas regiones pedibus peregrinare vellet: cũ ex hoc nihil boni ſpãliter ſequeretur: ſi aũt mons ille erat intra terrã iudee.ſ. circa quarantanã nõ longe a hierico ſicut cõiter tenet ꝛ ſupra dictũ eſt. xp̃s rediret de illo mõte pedibus ſuis. Si ãt ꝑmũ ponat poterat xp̃s redire miraculoſe etiã de extremo orbis in momento nõ trãſeundo ꝑ mediũ. Nã põt eẽ nũc in vno loco ꝛ imediate in alio quãtũcũqʒ diſtãte nullũ mediũ tranſeũdo: ꝛ hoc ſolius diuinitatis ṽtute. Alr̃ poterat eẽ ꝙ trãſiret per totũ medium quaſi volando ꝛ h̃ in breuiſſimo tpe ſicut angelus tranſtulit abacuch de iudea in caldeã q̃ſi in momẽto.ſ. impetu ſpũs ſui daniel. vlti. ꝛ ſicut diabolus portabat eũ de deſerto in pinaculũ ꝛ de pinaculo in montẽ excelſuʒ. ¶ Alr̃ etiã poterat eſſe.ſ. ꝙ xp̃s vteret miniſterio angeloꝝ cũ illi acceſſiſſent vt miniſtrarent ei ꝛ ꝙ faceret ſe portari ab eis de illo monte in iudeã: nõ qdẽ tãq̃ʒ eoꝝ miſterio idigẽs ſʒ ꝑꝑ honorẽ vt ait Chriſo. ſuꝑ Mat. ¶ Magis tñ vr̃ dõm 2ᵐ.ſ. ꝙ ille mõs excelſus fuerit circa hierico ꝛ xp̃s ibi relictus a diabolo tẽtatiõe finita accepit miſteriũ ab ãgelis in aliq̊ de q̊. j. dicet: ꝛ poſtea pedib⁹ ſuis redierit in galileã õ q̃ erat ꝛ h̃ inuit Luc.4. vbi finitꝭ tẽtatiõib⁹ dr̃. ꝛ regreſſus ẽ ihs i ṽtute ſp̃s i galileã.

Improbat ꝑdicte opi. A

pᵃ rõ.

2ᵃ rõ.

3ᵃ rõ.

4ᵃ rõ.

5ᵃ rõ.

B

C

D

An finita tẽtatõe diab. a xp̃o r̃ceſſeirt ſpõte ł coacte. qõ.LX.

Querit Quare finita iſta tertia tẽtatiõe diabolus receſſit a xp̃o ꝛ an ipſe ſpõte receſſit vel a xp̃o recedẽ coactus eſt. ¶ Quidã dñt ꝙ receſſit coact⁹ xp̃o iubẽte. Nã dixit ei vade ſathana. Et ſic non licuit ei vltra ibi manere. ¶ Alij dñt ꝙ diabolus ſpõte receſſit qꝛ cõpleuerat iã totã tẽtationẽ ſuaʒ ꝛ nõ hẽbat vltra qđ facẽt: ꝛ iõ receſſit ſic inuit. luc.4.ſ. Et ꝯſumata oi tẽtatõe diſceſſit ab eo diabolus. ¶ Dõm ꝙ vtrũqʒ veꝝ ẽ.ſ. qꝛ iuſſus eſt recedere ꝛ etiaʒ ipſe recedere voluit. Uñ ꝑꝑ multa receſſit. ¶ Primo qꝛ recedere iuſſus eſt cũ xp̃s ipoſuerit terminũ tẽtationibus eius ꝑ imperiũ dicẽs vade ſathana. Sic dicit Chriſo. ſuꝑ Mat. ꝙ

Diabolus ꝑꝑ mlt̃a receſſit. pᵃ rõ. A

xp̃s dicens

xp̃s dicens diabolo vade ſathana fineꝫ tentandi ei impoſuit
ne progrediat̃ vlterius tẽtanſ. Sic etiã idẽ Chriſo. dicit. Dia
bolus ſicut rõnabilr̃ intelligi põt nõ quaſi obediens prece-
pto receſſit: ſed diuinitas ⁊ ſpũs ſcũs qui erat in eo excuſſit
inde diabolũ. Et ſic innuit ꝙ diabolus nõ receſſit pp̃ p̃ceptũ
xp̃i inquãtũ erat nudũ p̃ceptũ: ſed inquantũ in eo latebat q̃
dã vis deitatis: ita vt neceſſe eẽt diabolo facere id qd̃ ei iube
2ª rõ. B ret. ¶ Scdõ fuit receſſus diaboli a xp̃o ex impio pp̃ nr̃aꝫ in
ſtructionẽ ⁊ ſpẽ. Ut qñ tẽtamur nõ deficiamus aio putãtes
ꝙ relicti ſumus ptãti diaboli vt iuxta volũtatẽ ſuaꝫ ⁊ vires
nos tẽtet. Q2 nõ põt nos tẽtare amplius quã deus permittit
ſic dr̃ p̃.cor.10. Fidelis eſt deus qui nõ ꝑmittet vos tẽtari vl-
tra id qd̃ poteſtis: ſed faciet cũ tẽtatione ꝓuentũ vt ſuſtine-
re poſſitis. ¶ Nã ⁊ xp̃s nõ ſolũ inquantũ deus tollet a nob
diabolũ ne tẽtet iuxta voluntatẽ: ſed ẽt ip̃e iq̄ãtũ hõ orauit
pro nobis ne tẽtaremur a diabolo quantũ ipſe vellet. Sic di
xit xp̃s. Luc.22. Symon ecce ſathanas expectauit vos vt cri
braret ſicut tricticuꝫ. Ego aũt rogaui pro te vt nõ deficiat fi-
des tua. Sic dicit chriſoſto. ſup̃ Mat. ſ. ꝙ diabolus reliquit
xp̃m ꝙ ad nr̃am proficit cõſolationẽ. Q2 nã tãdiu hoies dei
diabolus tẽtat quãdiu xp̃s permittit. Et ſi eni permittat euꝫ
3ª rõ. C paulíſper tẽtare: reppellit pp̃ infirmã nãm nr̃am. ¶ Tertio
receſſit diabolus q2 iã deſperabat poſſe xp̃m vicere. Tẽtaue
rat eni eũ in multis ⁊ in oĩbus inueniebat eũ ſuperiorẽ. Jõ
putans ꝙ nũq̃ꝫ poſſet ꝯ eũ preualere q2 nulla ad hoc ſigna
videbat receſſit. Sic dicit athanaſius. ſ. acceſſerat quideꝫ ad
eũ hoſtis vt ad hoieꝫ. Non iueniẽs aũt in ip̃o antiqui ſui ſe-
4ª rõ. D minis ſigna diſceſſit. ¶ Quarto receſſit q2 iã nõ videbat̃ ſu
pereſſe aliq̃d de quo tẽtaret. Naꝫ tentauit diabolus xp̃m de
tota mã vicioꝝ cũ in iſtis tribus tentationibuſ includantur
oẽs radices peccandi. Et qui in iſtis nõ ſup̃at̃ nihil eſt de q̃
amplius tentari poſſit. Et ſic dato ꝙ xp̃s diabolo nõ iuſſiſſꝫ
recedere ipſe receſſiſſet: q2 iã nihil erat de quo tentare debe-
bat. Sic inuit̃. Luc.4. ſ. Et cõſumata oĩ tentatione diabolus
receſſit ab illo. q. d. ꝙ pp̃ hoc receſſit q2 oĩs tẽtatio cõſumata
erat. Et ſic nõ hẽbat quid vltra cũ xp̃o ageret. Sic dicit Am
broſius. ſup̃ lucã. ſ. nõ dixiſſet ſcriptura oẽm tentationẽ cõſu
matã niſi in tribus premiſſis eẽt oium mã delictoꝝ q2 cauſe
tentationũ cãe cupiditatũ ſunt. ſ. carnis oblectatio: ſpes gl'ie
auiditas potẽtie. Factũ eſt aũt ſpãli diſpẽſatione dei ꝙ tunc
xp̃s diabolo recedere iuberet qñ oĩs tẽtatio cõſumata erat:
q2 vtrũq3 neceſſariũ erat. ſ. tentationẽ ꝯſumari ⁊ diabolũ per
xp̃i imperiũ repelli. Nã ſi xp̃ſ anteq̃ꝫ finirent̃ oẽs tentatiões
diabolũ repelleret nõ putaret diabolus ſe eſſe victũ: cũ ſuper
eſſet ſibi aliq̃d de quo tẽtare poſſet. Et rurſus xp̃s nõ dediſ-
ſet nobis perfectã doctrinã de reſiſtendo tentationibuſ. Fuit
etiã neceſſariuꝫ ꝙ diabolus a xp̃o repelleret̃: vt nobis daret̃
ſpes ꝙ in tẽtationibus nõ quantũ diabolus vellit: ſed quã-
diu xp̃s ꝑmittat nos tentet. Fuit ẽt hoc q2 diabolus in blaſ-
femia ꝓrup̃at ⁊ decebat eũ repelli: vt inueret̃ nobis ꝙ blaſ-
femia dei nõ ſolũ nõ ſit tolleranda: ſed nec ẽt audiẽda vt ait
Criſo. ſup̃ Mat. Ad hoc ãt deo diſponẽte factũ eſt vt in fine
oium tẽtationũ quas diabolus facere vellet peſſima ponere
tur in qua xp̃s eũ tanq̃ꝫ blaſſemũ reppelleret. Si ãt iſta fuiſ-
ſet p̃ma vel media: oportuiſſet ꝙ xp̃s diabolũ reppelleret añ
quã accederet ad aliquas tentationeſ. Sic ergo optime ordi
5ª rõ. E natũ eſt. ¶ Quinto diabolus nũc receſſit vl' recedere iuſſuſ
eſt q2 nõ erat iuſtũ vt in eodẽ tp̃e poſtq̃ꝫ victus erat ter ꝑmit
teret̃ vltra tẽtare: lꝫ ei pro alio tp̃e tẽtandi maneret locus. ſic
inuit̃ Luc.4. ſ. Cõſumata oĩ tentatione diabolus receſſit ab
illo tp̃e vſq3 ad tp̃s. i. alio tp̃e poſt rediit. Sic dicit Grego. ni-
ſenus. ſ. legittime pugnãti agonũ reperit̃ terminus: vel quia
aduerſarius ſua ſpõte cedat vincenti: vel trino caſu deponit̃
6ª rõ. F ſm purgatorie artis decretũ. ¶ Sexto receſſit diabolus pp̃
verecundiã qua lꝫ diabolus inuidus ſit ⁊ ſemp̃ nocere deſi
deret ⁊ quãto aliq̃s fuerit melior tãto magis ⁊ acrius in eũ
nitit̃: ⁊ tñ ſup̃bus valde ⁊ erubeſcit ſuperari. Jdeo qñ pl'ies
ab eodẽ hoie ſuperatus fuerit erubeſcit eũ amplius tentari.
Sic ait ambro. ſup̃ Lucã. ſ. Uides ergo ipſum diabolũ nõ eẽ
in ſtudio pertinacẽ: cedere vero ſolere virtuti. Et ſi inuidere
nõ deſinat. tñ iſtare formidat: q2 frequẽti⁹ refugit triũphari.

¶ Quare angeli ⁊ q̃ angeli ad xp̃ꝫ acceſſerũt. Q̃ō.LXI.

Opio q̃ rundaꝫ. p̃ª rõ. **Queritur** Quare dr̃ ꝙ angeli acceſſerunt nũc
ad xp̃m finita tentatione: ⁊ qui erant
iſti angeli. ¶ Dicunt quidaꝫ ꝙ iſti erant angeli dati xp̃o ad
cuſtodiã: ⁊ aſtabãt videntes quõ de hoſte triũpharet. Dicũt
enim ꝙ xp̃s habuit angelũ deputatũ ſibi ad cuſtodiaꝫ ſicut
ceteri hoies per hoc ꝙ dixit Diony. lib. de celeſti Jerar. c.4.
ſ. ꝙ xp̃s ſubdebat̃ paternis diſpõibus mediantibus ange
lis. Sed cuſtodia angeloruꝫ eſt executio diuine diſpõnis de
hoibus ꝑ angelos: ergo vr̃ ꝙ xp̃s habuerit angelũ cuſtodẽ.
¶ Jtem quia Luc.22. dicit̃ ꝙ inſtante paſſione appuit: ergo 2ª rõ.
angelus dñi cõfortans eũ. Confortare tamẽ eſt vnus de acti
bus cuſtodie angelice. xp̃s ergo angelum habuit cuſtodem.
¶ Dõm ꝙ xp̃s non hũit aliquẽ angelũ cuſtodẽ q2 cuſtodia A
angelica eſt pp̃ neceſſitatẽ humanã: vt cũ nã angelica ſit ꝑfe
ctior ⁊ potentior natura humana: ꝙ in illis in quibus hoieſ
non ſufficiunt ad ſeipſos cuſtodiendũ cuſtodiant̃ per ange
los vt nihil deſit prouidẽtie diuine ⁊ bono regimini vniuer
ſi. Chriſtus aũt erat maior oibus angelis ideo cuſtodia an-
gelica non indigebat: ſed potiuſ angeli indigebant cuſtodia
eius. Sic enim dicit Chriſoſtomus ſuper Mattheuꝫ. Uere
enim filius dei angelorũ manibus nõ portat̃: ſed ipſe magis
angelos portat. Et ſi portatur manibus ãgelorũ nõ vt offen
dat ad lapidẽ pedem ſuum quaſi infirmus: ſed ꝓpter hono-
rem quaſi deus. Sic etiã dicit origenes ſuper Lucam. Uide
quomodo verſipellis in teſtimoniis ſcripture vult minuere
gloriã ſaluatoris quaſi angelorũ idigeat auxilio: offenſurus
pedem niſi eoꝝ manibus ſubleuetur. Nec eni indiget ange
lorũ auxilio qui maior eſt angelis quin potius diſce diabole
quia nec xp̃s adiuuaret angelos offenderent pedẽ ſuũ. Erat
eni aia xp̃i maior omnibus angelis ⁊ immediate a verbo ſi-
bi vnito illuminata. Erat etiã xp̃s ſemp̃ verus cõprehenſor.
Unde bonũ eius non poterat impediri nec iuuari. Et ſic nõ
ipſe indigebat angelo cuſtode: q2 per huiuſmõi cuſtodiam
adiuuat̃ homo ad ſequendũ bonũ ſuũ ⁊ tollunt̃ impedimẽ-
ta que poſſent eũ ab illo diſtrahere. ¶ Ad primã rõnẽ dicen B
dum ꝙ chriſtus erat ſubditus paternis iuſſionibus mediã-
tibus angelis non quidẽ directe quantũ ad ioſeph ⁊ matrẽ
eius qui per angeloſ inſtruebant̃ quid de puero facere debe
rent. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ illa confortatio angelica nõ
ꝑtinebat ad cuſtodiã angeloꝝ q2 nõ fuit imprimendũ aliq̃d
in eũ: ſed per modũ miniſterii iquãtũ gratulabant̃ fortitudi- C
ni eius. Sicut hõ nãliter in tribulatione ꝯfortat̃ ad p̃ñtiam
amicoꝝ: ⁊ ita eo mõ quo in xp̃o potuit eẽ v̉a triſticia. Fuit in
eo v̉a ꝯfortatio. De quo magis dicet̃ Luc.22. de hiis ſanctus
Tho.2. ſen. di. xi. ar.3. in rñſione ad.6m ⁊ 7m arm. Et ſic ap- D
paret ꝙ xp̃s nõ habuit angelũ deputatũ ad cuſtodiã. Unde
iſti angeli nõ aſtiterũt tanq̃ꝫ ad cuſtodiã deputati. ¶ Jteꝫ ſi E
fuiſſent angeli dati ad cuſtodiã tũc fuiſſent maxie p̃ñteſ xp̃o
qñ tẽtabat̃: q2 tũc hõ eſt in maximo ꝑiculo ſpũali. ſ. qñ a de-
mone tentat̃. Et tñ quãdiu xp̃s tentabat̃ erant iſti angeli ab
ſentes ⁊ finita tentatione acceſſerũt: g̊ nõ erãt dati ad cuſto
diã. ¶ Jtẽ dati angeli ad cuſtodiã ſunt maioreſ eis quos cu F
ſtodiunt ſaltẽ in hoc ꝙ illos cuſtodiunt. Et ſic angeli cuſto
des nõ dicuntur miniſtrare hominibus ꝙ dicit inferiorita-
tem: ſed dicuntur cuſtodire eos vel liberare ab incomodis.
Et tamen iſti angeli de quibus hic dicitur acceſſerunt ⁊ mi
niſtrauerunt chriſto ergo non erãt angeli cuſtodes. ¶ Sed
obiicietur ꝙ angeli cuſtodes miniſtrant quia dicitur ad he-
bre. primo. Sunt omnes adminiſtratorii ſpiritus in miniſte
rium miſſi ꝓpter eos qui hereditatẽ capiunt ſalutis. ¶ Di- G
cendũ ꝙ angeli cuſtodes domini miniſtrare non quidẽ cu-
ſtoditis: ſed ipſi deo ad cuius mandatum homines cuſtodi
unt. Et ſic vocantur miniſtri dei. p̃s.103. ⁊ ad hebre. p̊. ſ. Qui
facit angelos ſuos ſpiritus ⁊ miniſtros ſuos ignem vrenteꝫ.
Et ſic angelos vocauit dei miniſtros ⁊ non hois. ¶ Jtem
patet quia ſi fuiſſent plures ſed vnicus quia cuilibet homi-
ni aſſignatur vnus angelus in cuſtodiã: ⁊ tñ iſti erant mul-
ti ergo non erant angeli cuſtodes. Et ſic dicẽdũ eſt ꝙ iſti nõ
venerũt ad cuſtodiã xp̃i: ſed ſcriptura dicit ꝙ angeli venert̃
Et hoc pp̃ multa. ¶ Primo ꝓpter honorem xp̃i q2 in omni
bus precedentibus tentatus fuerat ſicut purus homo ⁊ nõ H
apparebat eius deitas. Jdeo ne quis putaret eũ eſſe purum Venert̃ an
hominem ſicut ceteros qui tentantur: ſcriptura dixit ꝙ an- geli ad xp̃ꝫ.
geli acceſſerunt ⁊ miniſtrauerunt ei. ¶ Secundo quia in- p̃ª rõ.
tentio Matthei eſt in omnibus precedentibus probare dei 2ª rõ.
chriſti deitatem. Et ſupra poſuerat ad hoc multa teſtimo- I
nia. ſ. magorum ⁊ ſtelle ⁊ dei patris in voce ⁊ ipſius Joan.
bap. addidit h̃ teſtimoniũ angelicũ. ꝑ qd̃ ẽt pꝫ eũ eſſe deuꝫ q2

nullus eſt

159v

nullus eſt maioꝛ angelis bonis niſi deus ſaltē ſm nām: xp̄s
tñ erat maioꝛ eis ꝙ ipſi oñderunt inquantū miniſtrauerunt
ei. Jō appebat eū eſſe deū: qꝛ nullus eſt maioꝛ angelis bonis
niſi deus ſaltē ſm nām. Xp̄s tñ erat maioꝛ eis qꝛ ipſi oſtēde
runt inquantū miniſtrauerūt ei. Jdeo apparebat eū eē deū.
Nā miniſtrare ad minores pertinet ſicut xp̄s dixit Mat. 20.
Quicūqꝫ voluerit iter vos maioꝛ fieri ſit vr̄ miniſter. Et luc.
2°. dr̄ qs maioꝛ eſt qui recūbit. an. qui miniſtrat. Nōne q recū
K bit? ¶ Tertio fuit hoc ad inſtructionē nr̄am ⁊ ſpē vt ſcia-
3ª mus ꝙ qñcūqꝫ tēptamur a diabolo angeli dei p̄ntes ſunt ⁊
deſiderāt nr̄am victoriā. Et poſtq̄ʒ vicerimus quaſi cōgratu
L lanť nobis: ⁊ appꝛopinquant ad nos. ¶ Quarto ſm aliqs
4ª angeli nūc acceſſerunt qꝛ ex cā receſſerāt a xp̄o ad tp̄s. Naʒ
dicunt ꝙ angeli ſemꝑ erāt p̄ntes xp̄o. Nunc vo ꝓpter tēpta-
tionē receſſerūt modicū ab eo. Finita aūt tentatione redierūt
M ad xp̄m ſicut ſoliti erāt: ſic dicit chriſo. ſuꝑ Mat. ¶ Cauſa āt
Quare angeli receſſerūt a xp̄o tēpore tentationis. quare receſſerūt ab eo. tpe tēptationis fuit. Primo vt diabo
lo dareť locus tēptandi xp̄m. Nā ſi videret diabolus p̄ntes
angelos ad temptādū accedere nō auderet. Sic dicit chriſo-
ſtomus ſuꝑ mat. ſ. Nō aūt dixit deſcēdentes angeli vt oñdat
qꝛ ſemꝑ ad miniſteriū eius erant in terris: ſed tūc precipiēte
dño receſſerunt ab eo vt locus diabolo aduerſus xp̄m dare-
tur: ne forte videns angelos tūc nō appꝛopinquaret ad euʒ.
N pª ¶ Scdo fuit vt diabolus nō cognoſceret xp̄m: qꝛ deſideriū
diaboli in iſtis tēptationibus erat ſcire an xp̄s eēt deus vt pʒ
ex duabus tēptationibus. Si aūt diabolus videret xp̄m cuʒ
angelis p̄ntibus q̄ſi venerātibus eū agnoſceret illū eſſe deū
cui angeli miniſtrabāt. xp̄s aūt h̄ voluit latere demonē ideo
O 3ª preſentes angelos non habuit pro tūc. ¶ Terio fuit hoc vt
ipſe xp̄s ꝓpꝛijs viribus vincere videreť: ⁊ nō adiutorio an-
geloꝵ. Nā vt ait hylarius ſuꝑ mat. diabolus erat nō a deita-
te ſed ab humanitate ſuperandus. Ut ergo non putareť ꝙ
xp̄s hō indigeret angeloꝵ auxilio fecit illos eſſe abn̄tes tpe
tēptationis ſue: vt ſic victoria xp̄i appareret glꝛioſioꝛ in quā-
tū ſolus vincebat: ⁊ eēt maioꝛ honoꝛ nāe humane. Sic etiā
P 4ª dicit Nico. ¶ Quarto fuit hoc ꝑꝑ inſtructionē vt ſciamus.
ꝙ qñ tēptamur a demone deus permittit nos aliqualr̄ afligi
ab eo vt locuʒ merendi hēamus. Et facit ꝙ angeli cuſtodes
nr̄i nō adiuuent tunc nos iuxta totas vires ſuas: qꝛ alr̄s dia
bolus nō poſſet nos tēptare cū illico angeli cuſtodes eū re-
pellerent. Et tñ permittūt eū ꝯ nos agere ſicut deū velle vi-
dent. Et iſta permiſſio ſignificať per aliqualē abn̄tiā angelo
rū a xp̄o tpe tēptationis. Nō eſt tñ iſta permiſſio totalis: ita
vt permittant demonē agere iuxta oēs vires ſuas. Et nos to
taliter deſtituant qꝛ tunc ſemꝑ vinceremur ꝑꝑ altitudinē ſa
thane. Sʒ ꝑmitteremur tētari q̄ꝫtū poſſumus tollerare ⁊ tūc
angeli cuſtodes nos adiuuant. p̊. coꝛ. 10. ſ. Fidelis eſt deus q
non ꝑmittet vos tēptari vltra id qd̄ poteſtis. Jſtud adiuto-
riū qd̄ angeli vobis faciunt qñ vos fecimus quātū potuimus
ſignať per h̄ ꝙ angeli nō erant multū elongati a xp̄o tpe tē-
tationis lʒ non eſſent oino p̄ntes. Et hoc colligiť in quantū
dr̄ in lr̄a. Reliquit eū diabolus: ⁊ ecce angeli acceſſerūt. ideſt
imediate acceſſerūt qd̄ ſignat illa dictio ecce. Satis ergo pꝛo
piqui erāt cū imediate accedere potuiſſent. Etiā qꝛ dr̄ acceſ-
ſerunt qꝛ accedere nō eſt niſi inter ea que ꝓpinqua ſunt. Jn
hijs aūt que longinqua ſūt dr̄ venire ⁊ nō accedere. Sic dic̄
Chriſo. ſuꝑ Mat. ¶ Quinto quantuʒ ad pꝛincipale angeli
acceſſerunt ad xp̄m poſt tentationē quaſi ad gratulandū ei
Q 5ª de victoria ⁊ ad honoꝛandū ipſum. Qꝛ ſuperauerat demo-
neʒ. Nā angeli boni letanť ⁊ laudāt deū qñ diabolus ſupe-
rať. Sic pʒ apoca. 12. Jbi cū michael ⁊ angeli eius pꝛeualuiſ-
ſent ꝯ draconē qui vocať ibi diabolus. Et dr̄. Et audiui vocē
magnā dicenteʒ. Nunc facta eſt ſalus ⁊ virtus ⁊ regnū dei
nr̄i ⁊ ptās xp̄i eius: qꝛ ꝓiectus eſt accuſatoꝛ fratrū vr̄oꝛum.
R 6ª ¶ Sexto angeli acceſſerūt vt inuať ꝙ illi qui hic demonuʒ
tentationes ſuperant angeloꝵ cōciues erunt poſt moꝛtē. Et
etiā hic habebunt eoꝵ auxilia. Sic dicit Hila. ſ. Victo autē a
nobis calcatoqꝫ diaboli capite: ⁊ angeloꝵ miniſteria ⁊ vir-
tutū in nos celeſtiū officia non defutura oſtenditur.

¶ Jn quo miniſtrauerunt chꝛiſto iſti angeli qui acceſſe-
runt. Queſtio. LXII.

Rñdeť q̄ſtioni. A **Queritur** Jn quo miniſtrauerūt nūc xp̄o iſti an
geli qui acceſſerūt. ¶ Dōm ꝙ dubiuʒ
eſt. Pōt tñ accipi multipliciter. ¶ Uno mō ꝙ angeli acceſſe
rūt nūc ad miſtrādū nō ꝙ ad aliqd̄ ſpāle miniſteriū xp̄o im-
penderent qd̄ ꝑus nō ipēdiſſent: ſed qꝛ ſemꝑ angeli erāt mi
niſtri xp̄i ⁊ p̄ntes erāt ad ſeruiendū ⁊ in quo vellet. Et quia
nūc ad tp̄s tentationis paululū ſe ab eo elongauerāt diciť ꝙ
acceſſerūt ⁊ miniſtrabant. i. erant p̄ntes vt miniſtrarēt in oi-
bus que eis xp̄s iuberet. ¶ Alio mō intelligiť ſm quoſdaʒ
ꝙ angeli miniſtrabant xp̄o quantū ad oia que ipſe faciebat B
ſiue in coꝛreptione aiarū ſiue in effugatōe demonū ⁊ in opa
tionibus mirabilibus. Sic dicit chꝛiſoſto. ſuꝑ Mat. ſ. in qui
bus āt rebus illi miniſtrabant ſciri nō p̄nt: vtrū ad ſanatio-
nes infirmitatū an ad correptionē aiarū: an ad effugationē
demonū: que oia per angelos facit. Unde eis facientibus ip
ſe facere vr̄. Tamē manifeſtū eſt ꝙ nō ꝑꝑ neceſſitatē impoſ
ſibile eius ei miniſtrabant: ſed ꝑꝑ honoꝛē ptātis ipſius. Nō
eni dr̄ ꝙ adiuuerit eū: ſed ꝙ miniſtrēt. ¶ Aliter pōt itelligi C
ꝙ angeli miniſtrauerūt xp̄o. ſ. in cibo ⁊ potu ꝓuidētes ei iu
xta neceſſitatē famis depoꝛtātes ei cibos de aliq̊ loco. Jſtud
eſt rationabile. Primo qꝛ miniſtrare in cōmunioꝛi ſignifica D
tione accipiť pꝛo ſeruitio qd̄ exhibeť ad menſaʒ ⁊ in ciboꝛuʒ
apparatu: ſic accipiť. act. 6. ſ. Nō eſt equū nos relinquere ver
bū dei ⁊ miniſtrare menſis: ſic ēt. Luc. 12. Martha cōqueriť
ꝙ ſoroꝛ ſua relinquat eā ſolū miniſtrare. Et ſic cōiter in ſcri-
ptura accipiť. Unde xp̄s dixit qs eſt maioꝛ q miniſtrat an q
recūbit. j. 20. ideſt. Quis eſt maioꝛ qui ſedet ad menſaʒ vel q
ſeruit ei de cibo. Cū ḡ ponať hic miniſtrare ſine aliquo adiū
cto vr̄ accipi pꝛo miniſtratiōe in cibo. ¶ Scdo pʒ ex adiun-
cto qꝛ ſupꝛa dicebať ꝙ xp̄s eſuriebat añq̄ʒ inciperet tenta- E
ri: ⁊ ſuſtinuit famē quādiu tentatio durauit. Cū ergo dicať
nunc ꝙ angeli miniſtrauerūt ei de cibo intelligendū videť.
¶ Tertio apparet hoc ex quadā neceſſitate qꝛ xp̄s cū iā in F
ceperat eſurire cū deitas relinqueret nām humanā cōditio-
ni ſue. Ergo neceſſe erat ꝙ xp̄s affligereť valde ⁊ moꝛereť
ſi nō ꝓuidereť ei de cibo. Et tamē in deſerto nō habebat ci-
bum: qꝛ ſi habuiſſet cibū nō tentaſſet diabolus eū a p̄ncipio
dicens. dic vt lapides iſti panes fiant. Nō poterat etiaʒ foꝛte
xp̄s ſatis cito recurrere ad loca habitata ad cibos hr̄e: qꝛ in
deſerto erat: ⁊ iam aliquantulū famē ſuſtinuerat. Nō ḡ erat
modus alius apertioꝛ q̄ʒ vt ſibi per āgelos miſtrareť addu-
cendo cibos de aliquo loco: ⁊ foꝛte de domo mr̄is ſue vt ali-
qui dicunt. Hoc ēt cōuenit angelis qꝛ ipſi ſubueniunt fame
licis qui aliunde ſibi pꝛouidere nequeunt. Sic pʒ de angelo
qui poſuit panē ſubcineritiū ⁊ vas aque ad caput helie doꝛ-
miens in ſolitudine. 4. regū. 19. Sic etiā danieli eſurienti in
lacu leonū angelus dedit cibum poꝛtando abacuch ⁊ cibos
eius: Danielꝭ. vlti. Et ſi dicas ꝙ xp̄s poterat cibos foꝛare: cō
cedendū ⁊ tñ foꝛte placuit ſibi magis iſte modus qꝛ ita po-
terat cibos creare in lacu leonū pꝛo daniele: ⁊ tñ noluit: ſed
miſit āgelū ⁊ abachuch cū cibis ⁊ iſte ē modꝰ ſatꝭ ꝯueniēs.

¶ Querūť q̄dā circa tētationē hūanā. Qō. LXIII.

Queritur Nūc circa tētationē humanaʒ qñ ſu-
pꝛa multa dicta ſunt de tētatione xp̄i
cū qua nr̄a tentatio cōcoꝛdat. Nūc ergo in generali erūt ali-
qua dubia de tētatione. Et pꝛimū eſt quid tentatio. ¶ Dōm A
ꝙ tentatio accipiť varie aliqñ large: aliqñ ꝓpꝛie: ⁊ tñ ad pꝛo
pꝛiā ⁊ ꝑfectā rōnē tentationis tria cōcurrūt. ¶ Primo vt ꝑ
tentationē alicuius dubij cognitio accipiať. ¶ Scdo vt hoc
ſit intentū ab eo qui tētationeʒ facit. ¶ Tertio vt ipſemet q
tētat cognitionē ipſius rei accipe velit. Et hoc mō dr̄ quis
tentare equum i curſu qñ per curſuʒ vult accipere experimē
tū de agilitate eius vel de tarditate ad motuʒ. Et h̄ mō ēt eſt
tētatio qua hō tētat hoiem. ¶ Cōſiderandū āt ꝙ q̄dā tēta- B
tiones ſunt in qbus repiunť iſte tres cōditiones in alijs vo
due. ⁊ in alijs vna. Et ſm hoc diceť vna magis ꝓpꝛie tenta-
tio q̄ʒ alia. Primo mō tētat vnus hō ſapiēs aliuʒ ſi diſputat
cū eo vt experimentū habeat de ſcia illius: qꝛ ibi oia illa tria
cōcurrūt. Et ſic accipiť infra. 16. ſ. Acceſſerunt phariſei ⁊ ſa
ducei ad xp̄m tentantes: ⁊ rogauerūt eum vt ſignuʒ de celo
acciperent. Et ſic per illā tentationē hr̄eť expimentū de ptā-
te xp̄i. Et ad hunc finē fiebat. ⁊ tentantes intendebant hr̄e C
iſtā cognitionē. ¶ Aliqñ ſaluanť due cōditiones ſolū in ten
tatione. ſ. ꝙ habeť experimentū vel cognitio de re. Et adhūc
fineʒ fit: ⁊ tñ faciēs tētationē nō intēdit inde hr̄e aliquā co-
gnitionē. Sicut deus dr̄ tētare hoieʒ geñ. 22. ſ. Tētauit deus
habꝛahā. Nā ꝓ imolationē filij ſui. i. ꝙ in obedientia huius
pꝛecepti manifeſtareť ſcitas abꝛahe. Et ēt deus ad hoc fecit
vt cognita eſſet ſanctitas abꝛahe. tertiū tñ deeſt. ſ. ꝙ deus nō
fecit tentationē

fecit tēptationem iſtā vt inde acciperet experimētum vel cognitionē aliquā de fide ꝛ obedientia abrahe. q: ipſe certiſſime ſciebat qd facturus eēt abraham. Sic.n. dr̄ Joā. 6. ꝙ qſiuit xp̄s a philippo vn̄ ememus panes. Et ſeqtur. h aūt dicebat tēptans eū. Ipſe.n. ſciebat qd eſſet factur⁹. Et etiā per tētationē illā non intēdebat xp̄s hr̄e cognitionē de eo ꝙ philippus dicturus eēt: q: ipſe ſciebat anteq̄ loquereť qd dicturus eſſet. Sed h fecit vt notificareť alijs qd philippus i hoc cōſuleret: ꝛ an eſſet bonū conſiliū. Sic etiā accipiť deutero. 13. ſ. tēptat vos deus vt palā ſciat vtrū diligatis eū an non. i. vt ab alijs ſciri faciat an diligatis eū: q: ipſe h bn̄ ſcit. ⸿ Aliq̄n vero in tēptatiōe ſaluať vnica tēptatio ſolū. ſ. ꝙ manifeſtatur tēptatus per eā lȝ tēptans non intēdat accipe iſtā cognitionē: nec ēt intendat ꝙ aliqd per h māifeſteť. ⸿ Et ſic caro ꝛ mūdus dr̄ tēptare: q: in hꝯ cognoſciť manifeſta virtus vel infirmitas mētis. Sicut in bello virtus boni militis cognoſciť: q̄uis hoſtes nō ipugnent eū vt cognoſcāt ſuā virtutem ſed vt ipſum vincāt. Un̄ ipſa ipugnatio virtutis tēptatio dr̄. Hoc aūt eſt vel a p̄ncipio intrinſeco. ꝛ ſic ē temptatio carnis vel ab extrinſeco: ꝛ ſic eſt mūdus tēptanſ. Hoc etiam mō q̄libet tribulatio vocať tēptatio inq̄ntū p eā cognoſciť hoīs virtus ſi paciēter reſiſtit. Et ſic Job. 7. dr̄ Militia ē vita hoīs. i. pugna. hȝ alia lr̄a tēptatio eſt vita hoīs. Hoc mō accipiť Ja. p. ſ. Omne gaudiū exiſtimate frēs cū in tēptatiōes varias incidetis. i. in varias tribulatiōes. Q̄ō pȝ ex ſequenti lr̄a. ſ. ſciētes ꝙ p̄bans fidei nr̄e paciētiā operať. Paciētia āt opus pfectū. ꝛ tn̄ paciētia nō eſt niſi i aduerſitatib⁹. ⸿ Hoc mō ſciri pōt de tēptatiōe diaboli in q̄ mō illoꝝ ſit. Nā i tēptatiōe demōis ē duplex finis. Unus ē vltimuſ. ſ. inducē ad peccatū. Et quātum ad h hȝ rōnē tēptatiōis: ſm ꝙ q̄libet ipugnatio dr̄ cōtēptatio q: per eā virt⁹ vel ifirmitas tēptati manifeſtať. lȝ tēptans manifeſtationē nullā intēdat. Et ſic pertinet ad tertiū modū. ſ. in q̄ ſaluať vnita conditio tēptationis. ⸿ Alius eſt finis p̄ximus. ſ. experiri ad qd viciū quiſq̄ maxime prōptus ē. diabolus nāq̄ nō cognoſcit deſideria hoīs nec habitus bonos aut malos nec iclinatiōes aut puitates ad h vel ad aliud niſi ex q̄dam gn̄ali coiectura: ſicut phyſici cognoſcūt vel magis p actus q manifeſtant habitus vel iclinatiōes: deſiderat āt diabolus valde ſcire ad qd vitiū quiſq̄ ſit maxime inclinatus vt de eo ipſuȝ triūphet. ꝛ ſic facilius vincat. Un̄ q̄n a p̄ncipio aliquē tēptat nō ſolum tēptat vt ad malū inducat ſed ēt vt de eo cognitōeȝ habeat. Et ſic ſaluatur ibi pfecta rō tēptationis: q: intēdit diabolus ꝙ habeať aliq̄ cognitio p hoc: ꝛ ꝙ ipſe hēat illaȝ ꝛ poſtea reaľr hēat p effectū de hꝯ pȝ per ſcm̄ Tho. 2. ſen. di. 21. arti. 1. in corpore.

⸿ An hoīes tēptenť p diaboloſ. Q̄ō. LXIII.

Queritur circa tēptationem diaboli an hoīes tēptanť p diabolos. ⸿ Q̄uidā dicūt ꝙ nō. q: nō eſt iuſtum. Nā angeli boni cuſtodiunt hoīes q: deputaľ ad deo ad humanā cuſtodiā. Demoneſ tn̄ nō mittunť a deo cū intentio eoꝝ nō ſit aīas ſaluare ſꝫ pdere. Ergo non deputanť a hoīem tēptandū. ⸿ Iteȝ tēptatio hoīs ſit ſolum a carne ꝫ nō ſit a demone. Patet Jacobi. 1. ſ. Nemo cū tēptať dicat ꝙ a deo tēptaľ. Un⁹ quiſq̄ vero tēptaľ a cōcupia ſua. Et ſic vr̄ ꝙ nō ſit aliud tēptans niſi ꝯcupia hoīs q: aliaſ nō bn̄ argueret Jac. dicēs ꝙ deus nō tēptat hoīem ſed ꝯcupia: ſi eſſet aliud tēptans p̄ter ꝯcupiam. ⸿ Itē nō ē iuſta pugna infirmi ꝯ fortē ꝛ inſipiētis ꝯ inſtructū: ſꝫ hoīes ſunt infirmi ꝛ ignari demōes aūt potentes ꝛ aſtuti: ꝫ nō eſt iuſtū ꝙ permittanť demōes pugnare ꝯ hoīes. ⸿ Itē ad exercitiū hoīs ſufficit tēptatio carnis ꝛ mūdi: ſꝫ deus pmittit electos ſuos ipugnari pp eoꝝ exercitiū. ꝫ cū carne ꝛ mūdo ſolum pugnabunt ꝛ nō ꝯ demones. ⸿ Dōm ꝙ demōes tēptant hoīeȝ: ꝛ pȝ q: demō temptauit xp̄m: a fortiori ꝫ alios hoīes: maxie q: tēptatio xp̄i nō fuit pp ſe: q: nō erat op⁹ ipm exerceri p tēptationes cū certum eēt eū ſuperari nō poſſe nec decipi: nec indirecte p tēptatiōes p̄ficere ad virtuteȝ vel cautio: fieri: ſꝫ fuit tēptatio ſua exēplaris vt per eā inſtrueremur ad reſiſtēdum tēptationib⁹ demōis. ⸿ Itē tēptauit diabolus p̄mos parentes ex q̄ tēptatiōe ceteris occaſio data eſt: in qbus nos pleruq̄ ſuccūbimuſ ſicut illi ſuccubuerūt. ⸿ Itē apl's ad ephe. 6. dicit. Nō eſt nobis coluctatio. i. pugna aduerſus carnem ꝛ ſanguinē ſed aduerſus p̄ncipes ꝛ ptātes aduerſus mūdi rectores tenebrarū harū: ꝯ ſpiritalia neqtie in celeſtibus. i. pugna eſt nobis ꝯ demōes q ſunt rectores tenebrarū ꝛ ſpiritales neqtie. i. ſp̄us mali. Et ſic apl's ſignauit iſtaȝ ſolam eē tēptationē vel iſtaȝ eſſe p̄cipuā inter ceteras. ⸿ Itē. 1. corin. 7. dr̄. Rurſus redeūtes in id ipſum ne tēptet vos ſathanas pp incontinentiā vr̄aȝ. ꝛ. 1. ad theſa. 3. dr̄. Ne forte tēptauerit vos is q tēptat. i. diabolus cuius offm̄ eſt temptare. Et. 1. petri. vlti. dr̄. Aduerſarius vr̄ diabolus circuit q̄rēs quē deuoret: cui reſiſtite: Et tn̄ non eēt reſiſtendū ei in aliq̄: niſi nos tēptaret. ꝛ act. 5. dr̄. Cur tēptauit ſathanas cor tuū mētiri ſpiritui ſcō. Et ſic tota ſcriptura anūciat nobis tēptatiōeȝ demonū ꝛ hortaľ illam cauere. ⸿ Ad p̄imū dōm ꝙ demōes ipugnant hoīem dupliciter. Uno mō ipugnādo vt ad peccatuȝ deducāt. Et h mō non mittunť a deo ad tēptandū cuȝ deus nō intendat directe culpā alicuius: q: culpa eſt p ſe malum. demōes aūt intendūt culpā inducere. Permittit tn̄ deus ſepe ꝙ hoīes tēptentur ꝛ incidāt inculpā iuſto iudicio ſuo q: poſſet illud p̄hibere arcendo demōes vel cōtinendo humanam volūtatem ꝛ nō vult. Aliq̄n demones ipugnāt hoīes ſolū puniendo: ꝛ ſic demones mittunť a deo p̄s. 77. ſ. Miſit in eos irā indignatiōis ſue: imiſſiones p angelos malos pena. n. bene referť in deum tāq̄ in p̄imū auctorē ꝛ directe culpa aūt non. Et h mō demones mittunť a deo ad puniendum lȝ ipſi alia intētione puniant q̄ꝫ mittanť q: deus mittit eos pp ſuam iuſticiā. ꝛ illi puniūt hoīes pp odiū ꝛ inuidiā. ⸿ Ad 2m dōm ꝙ nō tēptaľ homo ſolū a carne ſed etiā a mūdo ꝛ diabolo. Et cum ibi dr̄ ꝙ tēptatur vnus quiſq̄ a cōcupiſcentia ſua: nō accipiť ꝯcupia p̄ ſola ꝯcupia ſed p deſiderio aliquo vel motu inordinato q vocaľ large ꝯcupia. Et iſta fit in hoīe per quācūq̄ tēptationē ſiue demonis ſiue carnis ſiue mūdi. ⸿ Ad 3m dōm ꝙ lȝ nō ſit equalis cōditio pugne inter hoīem ad demones: deus recōpēſat ex pte hoīs id qd deeſt: p̄mo p diuine gr̄e auxiliū. ⸿ Scdō per cuſtodiā angeloꝝ: ꝛ ſic fit eq̄litas vel maioritas ex pte hoīs. Sic dicitur. 4. regū. 6. ſ. Cum heliſeus dixit diſcipulo ſuo noli timere. Plures. n. ſunt nobiſcū q̄ꝫ cum illis. i. pluref ſunt in adiutorium nr̄m q̄ꝫ ſint impugnatoreſ: ꝛ illi erāt angeli ſicut ibi dr̄. Iſtud adiutoriū ſemp homo hȝ ꝯ diabolū: ita vt nūquam diabolus poſſit eē ſuperior: niſi hō ſpōte repulerit adiutoriū ſuum volēdo demoni cōſentire. Sicut dixit ph̄ia ad boetiuȝ ſ. Talia tibi cōtuleramus arma q̄ niſi prior abieciſſes in vita te firmitate tuerenť. Et ſic q̄n hō ſuccūbit temptationi diaboli: nō excuſaľ: q: ipſe repulit adiutoriū ſuum: alias. n. non p̄ualuiſſet ꝯ eū ſathanas quātūcūq̄ fortis. ⸿ Ad 4m dōm ꝙ infirmitati humane ſufficeret exercitiū ipugnatiōis a carne ꝛ a mundo: ſed malitie demonū non ſufficit q̄ vtitur tam carne q̄ꝫ mūdo ad hoīum ipugnationē. Hoc tn̄ ex diuina ordinatione p̄uenit in gloriaȝ electoꝝ. ⸿ Aliter pōt dici ꝙ lȝ humane infirmitati ſufficiat tēptatio a carne ꝛ a mundo ad exercitiū: hoī tn̄ adiūcto per grām ꝛ cuſtodiaȝ angelicā non ſufficit tēptatio carnis ꝛ mundi q: etiā ſi maior ſupueniat. ſ. tēptatio que eſt a demōe adhuc erit hō ſufficiēs ad reſiſtendum illi. De hꝯ pȝ per. ſ. Tho. 1. par. ſu. qō. 11. arti. 1.

⸿ Quare demōes volūt tēptare hoīes ꝛ torq̄re. Q̄ō. LXV.

Queritur q̄re demōes volūt tēptare hoīes ꝛ torquere. ⸿ Dōm ꝙ demō vult h pp multa. ⸿ P̄imo vult pp inuidiā q: ipſe eſt iocūdus hoī ꝛ p̄ inuidiam deſiderat hō alteri nocere cū odium ptineat ad inuidiā. Iſta inuidia orta eſt ex caſu inuidie diaboli q pp iniquitatē ſuam pdidit eternā beatitudinē. In qua quodāmodo videt ſibi ſubrogatū hoīem quē ipſe cognoſcit creaturā fragilē ꝛ ſm nātotam inequalē ſibi. inuidet ꝫ p̄ſperitati eius. ſ. ꝙ ille q nō eſt ſibi eq̄liſ ſm nām fiat maior eo ex gr̄e adoptiōe. Et ob h diabolus conaľ nocē hoī q̄litercūq̄ pōt. Sed maxie in eiſ p que dirigiť ad vitā eternā: q: in affecutiōe illi⁹ hō efficitur maior demōe. Iſta aūt inuidia diaboli eſt cā directa oīum malorum q̄ nobis facit: ꝛ quecūq̄ a p̄ncipio humane nāe irrogata ſunt. ſicut dr̄ ſapie. 2. Inuidia diaboli mors itroiuit i orbeȝ terrarū. Iſta fuit cā q̄re diabolus tēptare voluit p̄mos parētes. ſ. inuidēdo eoꝝ felicitati q̄n incipe videbat: niſi ipſe illaȝ p ſuas fraudes cōturbaſſet. Sic dr̄ p magiſtrū. 2. ſen. di. 21. in principio. ſ. videns igiť diabolus hoīem p obediētie humilitatē poſſe aſcendere: vn̄ ipſe p ſuperbiā corruerat inuidit ei. Et q prius per ſupbiā fuerat diabolus. i. deorſum lapſus zelo inuidie factus ē ſathanas. i. aduerſarius. ⸿ Scdō accidit hoc ex ſupbia demonū. Sunt. n. nāliter ſuperbi. Cōſiſtit āt ſupbia in deſiderio excellētie ꝛ dn̄ȝ. Nam p ſuperbiā hoīes

Marginal notes (left): D; E; F; opio q̄ndam; p̄a rō; 2a rō; 3a rō; 4a rō; A rnſio ad q̄ſitum q̄onis ꝙ demones ten tant ho mines; B; C.

Marginal notes (right): D; E ad p̄m ar.; F rnſio ad 2m; G ad 3m; H ad 4m; I; A rndeť q̄ſito q̄onis ꝙ p multa; B; C.

volunt ꝑeſſe alijs quibus de iure non preſunt ⁊ exprimere
eos. Demon ĝ cum ſupbus ſit dominari deſiderat. Nihil tñ
hʒ in q̊ iuſte dñij iuſ exerceat. Ideo vult vſurpare ſibi dñium
ſuper hoies violẽter nocẽdo eis ⁊ irrogãdo mala pene ⁊ ꝑ-
ducendo ad mala culpe. Et in h̄ vult accipere ſīlitudinem di
uine ptãtis. Quia ſicut deus q eſt nãliter dñs totius creatu
re diſponit angelos tãq̃ miniſtros ſuos ad cuſtodiã hoium
ita: ⁊ demones cõſtituũt inter ſe miniſtros ad nocendũ hoi-
bus ⁊ ſubijciẽdum eos ſibi. Et quãtum ad h̄ demõ vocatur
princeps huius mũdi. Joã. 12. ⁊ 14. ſ. princeps mũdi hui⁹ eij
ciet foras. i. diabolus. Et iterũ venit princeps huius mũdi.
Sic etiã oẽs demones vocant̄ principes ⁊ rectores mundi.
⁊ tenebrarũ ad ephe. 6. inquãtuʒ inter ſe hñt officia diſtribu
ta ⁊ quãdã gubernationẽ ſm quã poſſint nocere hoibus te
nendo eos ſibi ſubiectos. ⁊ ad h̄ ſicut regnũ eſt vnũ corpus
politie ꝯſtans ex pluribus partib⁹ regẽtibus ⁊ regulatis cõ
ſtitutis ſub vno ſupmo rectore i cõcordia: ita cõgregatio de
monũ regnũ quoddam efficit: inquãtuʒ qdam ſicut ſuperio
res ⁊ alij inferiores: oẽs tñ inter ſe ſunt ordinati ad hoc ꝙ
hoies ſibi ſubiectos teneant. Sic dr̄. ĩ. 12. Si ſathanas eijciet
ſathanã aduerſus ſe diuiſio ẽ. Quõ ĝ ſtabit regnũ eius. q. d.
Nõ ſtabit. ẽt tñ xp̄s arguit h̄ per deductionẽ ad incõueniẽs
⁊ ſic innuit q: regnũ ſathane in cõcordia ẽ. ¶ Aliqui addũt
aliũ modum. ſ. ꝙ demonibus cõpetit tẽptare ex officio ſibi a
deo ipoſito: q: ſicut deus bonos angelos inſtituit ad cuſto-
diam hoium: ita angelos malos ad eoꝝ tẽptatiões ꝑpoſuit.
¶ Dõm ꝙ nõ q: officium bonoꝝ angeloꝝ bonum eſt. ſ. cu-
D ſtodire ⁊ adiuuare. etiã intentio eoꝝ bona eſt. q: nihil circa
nos faciunt niſi ea itentione vt nos ꝓficiamus. Talis ĝ iſti
tutio a deo eſt a quo oĩa bona emanant. Id v̊o qd̊ demones
faciunt malũ eſt. ſ. interdũ malum pene qd̊ irrogant. ſicut pʒ
in iob. ⁊ interdũ malum culpe qd̊ procurãt vt nos a deo ſe-
parent: q: iniquitates ſeparant hoiẽ a deo ſicut dr̄ yſai. 59.
. ſ. iniqtates vr̃e ſeparauerũt inter vos ⁊ deũ nr̃m. Intentio
etiã eoꝝ mala eſt: q: quicqd agant ſemꝑ malo aio agunt vt
noceãt: lʒ aliqñ deo diſponẽte bonũ ſequat̄. Iſtud tñ eſt ꝑ ac
cidens ⁊ ꝯ̃ intentionẽ eoꝝ. Etiam motiuũ demonũ malum
eſt. ſ. odiũ ⁊ inuidia. Et ſic nõ eſt eis a deo impoſituʒ q: nos
tẽptent. ſed ꝑmittit deus tẽptationes iſtas inquãtum ex gr̃a
eius ad augmẽtum glorie electoꝝ ꝑtinent. verũ eſt tñ ꝙ iter
dum deus iubet demonibuſ aliqd̊ malũ pene inferre. Sic pʒ
de egyptijs ꝯ̃ quos deus miſit angelos malos ad inferẽduʒ
eis plagaſ pſ̄. 77. Sic etiã fuit de ꝑcuſſiõe Job. lʒ ibi aliqua
liter eſt magis ꝑmiſſio q̃ʒ iuſſio. Job. 2. ad malũ aũt culpe de⁹
directe nũq̃ʒ confert q: illud eſt ꝓprie malũ. Et q: tẽptatio ꝓ
prie eſt ad pcm̃ qd̊ eſt malum culpe ⁊ nõ eſt ad penaʒ. q: qñ
demones nos puniunt nõ dicunt̄ nos tẽptare ſed torquere
erit tẽptatio ſemꝑ ad peccatũ. Et ſic dõʒ ꝙ tẽptatio demonũ
nõ eſt a deo inſtituta. ſed ſolũ permiſſa. Et ſic demones non
tẽptant hoies quaſi deus h̄ velit: ſed q: ipſi inuidi ſunt ⁊ ſu
perbi. Verũ eſt tñ ꝙ nõ poſſent tẽptare niſi deus eos ꝑmit-
teret. De hijs tangit ſanctus Tho. aliqd. i. parte ſũme. q. ii4.
articulo. i. in corpore.

¶ An tẽptare hoies ſit offm̃ demonis. Qõ. LXVI.

Queritur an tẽptare hoies ſit officiũ demonis.
¶ Aliq dñt ꝙ nõ q: ſi officiuʒ ſuum
opio q̃rũdã eſſet ſolus ipſe tẽptaret. Deus tñ etiã tẽptat hoiem. geñ. 22.
⁊ deute. 13. ĝ nõ ẽ officiũ demonis. ¶ Itẽ caro ⁊ mũdus tẽ-
ptant. de carne pʒ Jacobi. i. ſ. vnuſquiſq; tẽptat̄ a ꝯcupia ſua
p̄ª rõ de mũdo pʒ. i. ad thimo. 6. Qui volunt diuiteſ fieri incidunt
in tẽptationẽ. ſ. tẽptationẽ mundi. ſ. q: diuitie ſunt de hijs q̄
ad mũduʒ ꝑtinent. vel q̄ in mũdo ſunt. Erit ergo officium tẽ
2ª rõ ptãdi carnis ⁊ mũdi ſicut demonis. Et tñ non dicimus offi
ciũ carnis ⁊ mũdi eſſe tẽptare lʒ tẽptent: ita nõ dicemus ꝙ
officiũ demonis ſit tẽptare ẽt ſi tẽptet. ¶ Itẽ tẽptatio ꝑtinet
3ª rõ ad ignorãtem cũ tẽptare ſit velle experimentũ accipere d̊ re
demões tñ ſciũt quid circa hoiem agitur ĝ non opʒ ꝙ eum
4ª rõ tẽptent. ⁊ ꝯñr non erit officiũ eoꝝ tẽptare. ¶ Itẽ temptatio
directe eſt ad peccatũ ipſum aũt peccatũ in voluntate ẽ. de-
mones autẽ non pñt voluntatẽ hois imutare nec aliquid i
ea directe agere: ĝ nõ pertinebit tẽptare ad illos. ¶ Dõm ꝙ
A officiũ demonis eſt tẽptare nõ tãq̃ʒ ab aliquo ſit ſibi ipoſitũ
ſed ab eo eſt volũtate aſſumptuʒ: pp inuidiam ⁊ ſupbiaʒ vt
dictũ eſt ꝑcedenti. q. dr̄ tñ officium eius: nõ ꝙ demones ni-
hil aliud agant: ſʒ q: h̄ eſt qd̊ precipere agũt: ⁊ ꝙ cũ maiori
deſiderio ⁊ ſolicitudine exercẽt. Nã quãtum ad cetera con-
uenit eis penaſ tollerare ſicut aiabus dãnatoꝝ: q: ipſi q̊ʒ dã
nati ſunt ad ignẽ eternũ. ĩ. 25. ſ. Ite maledicti in igneʒ eternũ
qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Ipſi quoq; demões
cõfitent̄ ſe a deo torqueri. ĩ. 8. ⁊ Mar. i. ſ. Quid tibi ⁊ nobis
Jeſu nazarene? Cur veniſti ante tp̄s torquere nos. In h̄ aũt
demones nihil agũt ſed patiunt̄. Tẽptatio igit̄ eſt ꝑcipuum
opus ſuũ ab eis volũtarie aſſũptum per qd̊ aliquo mõ ſatiſ-
faciũt ſuperbie ſue. ſ. ſubijciendo ſibi hoies ⁊ tenẽdo h̄ ſubie
ctos. Satiſfaciunt ĝ inuidie inquãtũ per eã impediunt pro
fectũ hoium ⁊ deducunt eos ad penã eternã. Non eſt tñ ita
officiũ illoꝝ ꝙ nulli alij cõpetat lʒ nulli ita ſicut eis cõpetit
vt. ĩ. dicetur. ⁊ ſic ſcriptura oſtẽdit officium demonũ eſſe tẽ-
ptare q: ſupra in lr̃a dr̄ ꝙ accedens tẽptator. i. diabolus. tem
ptator tñ non ẽ nomẽ actus ſed habitus vel officij. ⁊ ſic offi
cium eius eſt tẽptare idem pʒ. i. theſa. 3. ſ. ne forte tẽptauerit
vos is qui tẽptat. i. ille cuius officiũ eſt tẽptare. ſ. diabolus. ⁊
ſic nõ expreſſit eũ quaſi notũ eſſet quis ẽ ille ad quẽ tẽptãdi
officiũ ꝑtineat. Idẽ pʒ ex glo. Nã cũ dr̄ is qui tẽptat dic̄ gl. i.
diabolus cuius officiũ eſt tẽptare. Et ſicut officiũ diaboli ẽ
tẽptare: ita etiã officiũ eſt eiuſ accuſare. ſicut dicit̄ apo. 12. ſ. ꝓ
iectus eſt accuſator fratrũ noſtrorũ qui accuſabat illos ante
cõſpectũ dei noſtri die ac nocte. Et loqtur ibi lr̃a de diabolo.
¶ Conſiderãdum tñ vt magis h̄ appareat ꝙ tẽptatio eſt ad B
hoc ꝙ habeat̄ aliq̃ cognitio de ipſo tẽptato. vt. ſ̄. diximus. ⁊
iſtud eſt de rõne tẽptationis ex ipſa tñ cognitiõe tẽptans in
tendit aliqñ bonũ finem. ⁊ aliqñ malũ. ⁊ aliqñ nulluʒ. ⁊ vbi
nullus finis intendit̄ niſi ipſa cognitio vel experimẽtum eſt
ſolum id qd̊ eſt de rõne tẽptationis. fieri autẽ illam ad bonũ
vel ad malũ finem vltra rõnem tẽptationis eſt. Si ĝ cõſide-
retur hoc ſolũ qd̊ eſt hẽri experimẽtum de re tẽptata: nõ tẽ-
ptat ſolus diabolus ſed ẽt deus tẽptat ⁊ caro ⁊ mundus tẽ-
ptant ⁊ hoies boni ⁊ mali tẽptant ſe ipſos vl̄ aliquas res ⁊
interdũ deum. Patet q: per tẽptationẽ qua deus dr̄ nos tẽ-
ptare notificat̄ aliquid in nobis. ſ. an ipſuʒ diligamus deute
ronomij. 13. Per tẽptationẽ carnis ⁊ mũdi notificat̄ in nobiſ
virtus vel infirmitaſ nr̃a conſentiẽdo vel diſentiẽdo. Per tẽ
ptationẽ etiã qua vnus hõ tẽptat aliũ notificat̄ id de quo tẽ
ptat̄ ſiue ſit ſcia: ſiue robur corporis: ſiue prudẽtia in agẽdis
per tẽptationem etiã qua hõ tẽptat equum apparet agilitas
ſua vel pigrities i motu. Sic etiã hoies tẽptant deum inter-
dum qñ deſiderant hr̃e experimẽtuʒ de aliq̃ operatiõe eius.
¶ Dõm autẽ ꝙ ſic accipiẽdo q̃ʒtũ ad id qd̊ eſt ſolum de ꝑfe C
cta rõne tẽptationis nullius eſt officiũ tẽptare cũ multis cõ-
petat: ⁊ etiã non cõpetit alicui ſub aliq̃ ſpãli rõne. Si autem
cõſideretur finis tẽptatiõis qui eſt ex rõnem ꝓpriam tẽpta-
tionis. dõm ꝙ qdã temptãt ad bonũ vt cum aliqs dñs tem-
ptat aliquẽ vt habeat cognitionẽ de aliq̃ probitate eius ⁊ ꝑ
h̄ eũ ꝓmoueat ad maioreʒ ſtatum. Et hoc mõ deus temptat
hoiem vt eũ exaltet vel ꝓbitatem ſuã alijs oſtẽdit. ⁊ ꝑ h̄ euʒ
laudabilem ⁊ honorabilẽ reddat. Sic tẽptauit deuſ abrahã
vt toti ſeculo oñderet altiſſimã virtutẽ obedientie ⁊ fidei ei⁹
que adhuc incognita mãſiſſet ſi deus eũ non tẽptaſſet. Ad
malũ autẽ deus nũq̃ʒ tẽptat Jacobi. i. Et iſta tẽptatio que ad
bonũ eſt nõ ſolet vocari cõiter tẽptatio. Si ãt per tẽptatiõeʒ D
intendat̄ malũ: ſic eſt ꝓprie tẽptatio. Quia iſtud nomẽ tẽpta
tio iam ex cõmuni vſu malũ quoddã importat. Ideo magis tẽptatio
cõpetit illi tẽptationi que ad malũ fit. Hoc mõ proprium eſt diaboli
diabolo tẽptare. Ipſe. n. ſolus eſt q ex inuidia ſua malũ hois ⁊ malo
intẽdit ad malũ ſemꝑ eum tẽptat. Et ſi aliqs homo alium tẽ rũ hoiuʒ
ptet ad malũ iſta tẽptatio a diabolo eſt. Nã homo nõ intẽde differt
ret alteri malũ iniuſte facere niſi ipſe prius a diabolo ad hoc
volendũ ſuperatus eſſet ⁊ inductus. Differt tñ tẽptatio dia p̄º
boli a temptatione hoium maloꝝ in duobus. ¶ Primo q: 2º
diabolus tẽptat ad maluʒ. homo aũt tẽptat ad bonum ⁊ ad
malũ. diabolus autẽ nũq̃ʒ ad bonum tẽptat. ¶ Scdõ q: dia
bolus a ſe ipõ hʒ ꝙ malũ intendat q: malitia ſua nõ reducit̄
in aliud principiũ ſuperius: hõ autẽ qñ ad maluʒ tẽptat aliũ
nõ habet iſtud malũ deſideriũ a ſe ipſo ſed a diabolo qui ca-
put ẽ oĩs mali. vñ oẽs peccatores vocãtur filij diaboli. ſicut
xp̄s dixit. Jo. 8. ſ. vos ex patre diabolo eſtis ⁊ deſideria eius E
vultis ꝑficere. Soli ergo demoni ꝓprie cõpetit tẽptatio. Et Rñdet
ſic ipſe ſolus dicit̄ hẽre officiũ tẽptandi. ſ. in hac tẽptatione ad p̄mũ
que ad malũ eſt. ¶ Ad primũ dõm ꝙ deus tẽptat hoiẽ nõ
vt inde aliqd̊ malum iducat ſed magis vt bonũ eius oñdat.
Unde

Unde ſi cõtingeret ꝙ deus inferat penas alicui per quas ef
ficiat̃ malus: ⁊ ſic appareat eius ĩfirmitas vel iniqtas: deus
nõ dicit̃ tẽptaſſe iſtu: q: nõ intendebat ad h vt iſte deterioꝛ
fieret nec eius infirmitas aut iniqtas alijs nota fieret ſed ſo-
lum ꝙ puniret̃ iſte ꝓ de meritis ſuis qd̃ bonu erat. Jdeo in
tali caſu nõ dicet ꝙ deus aliquẽ tẽptauit. Si tñ deus inferat
alicui penalitates vl' occaſiões aliquas cadẽdi ⁊ per hec ho
mo efficiatur melioꝛ vel bonitas ſua appareat dicet̃ deus il-
lum tẽptare. Sic dicit̃ ꝙ tẽptauit abraham vt virtutẽ ſuam
f ad 2m ar. notã faceret geñ.22. ⁊ ſic tẽptatio d̃ q̃ hic loquimur.ſ. ſʒ quã
malum intẽditur ad deum nõ pertinet. ¶ Ad 2m dicendum
ꝙ caro ⁊ mũdus hoiem tẽptant malu tamẽ nullum inten-
dunt nec etiam bonũ vt cadit ſub cognitiõe: q: caro ⁊ mun
dus nihil intelligũt. diabolus aũt pꝛopꝛie malũ intendit ⁊ ĩ
hoc tẽptatio ad ipſum ſolũ pertinet. de tẽptatione tamẽ car-
nis ⁊ mũdi. magis dicet̃ infra in q̃dam queſtiõe. ¶ Ad 3m
G Ad 3m dicendũ ꝙ demões ſciũt ea que exterius agũtur circa hoies
tam p̃ſentia q̃ʒ pꝛeterita: interioꝛe tñ hois conditionẽ ſolus
deus nouit qui ſcrutat̃ coꝛda ⁊ renes pſ̃.7. Jdeo demones
adhuc deſiderãt ſcire conditionẽ hoium vt ſciãt ad qd̃ vitiũ
eſt vnus hõ magis inclinatus q̃ʒ ad cetera vt illud ſemper
ſuggerat ⁊ facilius vincat ⁊ ad hoc neceſſe ẽ ipſis demoni-
bus interdũ hoies tẽptare ad habẽdu experientia de eis.
H ¶ Ad 4m dicendũ ꝙ licet hoies nõ poſſint voluntatẽ hois
ad 4m inmutare: poſſunt tamẽ aliq̃liter imutare vires inferioꝛes ex
quarũ imutatiõe licet volũtas non cogat̃ tamẽ aliqualiter ĩ
clinatur. ⁊ hoc ſufficit ad tẽptationem faciendã: q: non op
ꝙ per quãlibet tẽptationem homo ſuccũbat imo non eẽt ne
ceſſe ꝙ in aliqua ſuccũbat niſi velit. Si tamẽ temptatio de-
monũ perueniret ad hoc ꝙ directe vel idirecte ſufficeret vo
lũtatem imutare: neceſſe eſſet ꝙ in qualibet tẽptatiõe diabo
li hõ ſuccũberet. Qd̃ falſum ẽ. de hijs tãgit ſanctus Tho.i.
pte ſu.q.ii4.arti.2.⁊.2.ſen.di.21.arti.i.

¶ An oia peccata que homines faciunt ſint per inſtigatio-
nem diaboli. Queſtio. LXVII.

Queritur an oia peccata que hoies faciunt ſint
per tẽptatione diaboli vel inſtigante
opio q̃rundam diabolo. ¶ Quidã dicunt ꝙ ſic q: dicit Diony. lib. de di.no.
c.4. ꝙ multitudo demonũ eſt cã oium maloꝝ ſibi ⁊ alijs. ſʒ
peccatũ eſt pꝛopꝛie malũ: ideo demõ eſt cã ois peccati. Non
eſt tñ cauſa peccati noſtri niſi ꝑ tẽptationem demonis fiunt
pª rõ oia peccata quecũq ſint. ¶ Ite de quolibet peccatoꝛe põt
dici illud qd̃ xp̃s dixit iudeis. Joã.8.ſ. Uos ex patre diabolo
eſtis ⁊ deſideria eius vultis p̃ficere. Ubi inuit ꝙ deſideriu
faciendi malũ a diabolo eſt: g̃ in oibus peccatoꝛibus ſugge-
ſtio diaboli eſt cã peccatoꝝ: cũ ipſe non moueat nos niſi per
2ª rõ ſuggeſtionẽ. ¶ Itẽ ſicut boni angeli dei inſtitutiõe ſunt ad
cuſtodiam noſtrã ita demones ex ſua iniqtate ſunt ad nr̃am
ĩpugnationẽ: Jdeo tñ bona q̃ facimus ſunt ꝑ ſuggeſtionem
bonoꝝ angeloꝝ: q: diuina ad nos mediãtibus angelis p̃fe-
rũtur: vt ait Diony. ergo ſil'r oia mala que fecerimꝰ per ſug-
3ª rõ geſtionem demonu erant. ¶ Dõm ꝙ peccata nr̃a ſunt aliq̃
modo oia a demone ⁊ alio mõ ſunt q̃dam a demone ⁊ alia
nõ. Pꝛo quo ſciẽdum ꝙ cã alicuius poteſt dici dupl'r. Uno
A modo illud ꝙ directe agit ad rem. alio modo qd̃ agit indire-
cte. Sicut qñ aliqd̃ agens nõ pꝛoducit effectu nec intendit
illum ꝓducere ſed cauſat diſpoſitionẽ aliquã ad illum: dicit̃
eſſe tũc indirecte ⁊ occaſionaliter eſſe cã illius effectus. Si-
cut qui fecit gladiũ eſt cã occaſionalis occiſiõis hois: lʒ ipſe
nũq̃ intenderit hoc. Et qui ſecat ligna eſt cã vel potius occa
ſio cõbuſtionis eoꝝ: ⁊ tamẽ qñ ipſe ſecabat foꝛte non inten
debat eoꝝ cõbuſtione: ſed potius vt eſſent ad edificatione
ſi aute accipiatur diabolus vt cã occaſionalis vel indirecte
dicetur cã oium peccatoꝝ noſtroꝝ q: ipſe inſtigauit pꝛimu
hoiem ad peccandum ⁊ non peccaſſet niſi ille ſuaſiſſet. Nos
quoq nũquã peccaremus niſi pꝛimus hõ peccaſſet. Jõ dia-
bolus hoc modo dicit̃ cã oium peccatoꝝ. Patet hoc q: ſi pꝛi
mus homo tẽptationi reſtitiſſet: fuiſſet confirmatus vt ſacri
doctoꝛes dicunt: ⁊ iam nõ eſſet locus peccato nec tẽptatiõi
in eo nec in poſteris ſuis. ſicut ẽ nunc in vita eterna. Si aũt
accipiat̃ diabolus in cã directa peccatoꝝ: dõm ꝙ nõ eſt ipſe
cã oium peccatoꝝ. lʒ ſit cã plurimoꝛu non.n. comittunt̃ oia
B peccata inſtigãte diabolo. ſed quedã ex libertate arbitrij no-
ſtri defectibilis ex coꝛruptione carnis q̃ fierent etiã ſi diaboli
nulli eſſent vel ſi nos nõ tẽptarent. Sic.n. dicit oꝛigenes ꝙ
etiã ſi diabolus nõ eſſet hoies haberẽt appetitũ cibi ⁊ vene
reoꝝ ⁊ hmõi circa quem appetitũ multa inoꝛdinata contin
gerent niſi per rõnem frenaretur. Et hoc maxime ſuppſita
coꝛruptiõe nature. Refrenare autẽ ⁊ oꝛdinare appetitũ per
tinet ad liberũ arbitriu per cuius miſſionẽ vel negligentiã
poſſunt multa inoꝛdinata circa appetitũ ↄtingere. Et ſic nõ
eſt neceſſe ꝙ oia peccata veniant ex ſuggeſtiõe vel tẽptatio
ne demõis cu multa a nobis ipſis poſſint ꝓuenire. Sic ẽt
dicit̃ in libꝛo de eccleſiaſticis dogmatibus.ſ. Nõ oẽs cogita-
tiões male excitãtur a diabolo. ſed aliquotiẽs ex noſtri arbi-
trij motu emergunt. ¶ Ad pꝛimũ dõm ꝙ multitudo demo-
nũ eſt cã oium maloꝝ nõ q̃dẽ directa ſʒ occaſiõalis: iquãtu C
ꝑ ipſos ꝓcuratũ fuit pcm̃ p̃mi parẽtis ex q̃ venerũt ĩ nos oia
pcã.i. coꝛruptio nãe ⁊ incentiuũ ad oia pcã. ¶ Ad 2m dõ ꝙ D
diabolus dr̃ eſſe pater oium cauſalitate vel imitatiõe. Sicut
nos dicimur filij abꝛahe q: imittamur in fide illum. Jta cum
diabolus ⁊ iniqtate ſua ſolũ malum velit ⁊ ſemꝑ illud velit
dato ꝙ nos faciamus aliq̃ peccata ad que ipſe nõ icitet nos
dicimur filij eius quãtum ad illa peccata: q: imitamur eum
in peccato.ſ. q: ipſe totus peccatoꝛ eſt. ⁊ oẽ malum fieri deſi-
derat ex ſua iniqtate ⁊ inuidia: ſicut dr̃ ſapientie.2. Jnuidia
diaboli moꝛs introiuit in oꝛbe terraꝝ imitãt̃ autẽ illum qui E
ſunt ex parte illius. ¶ Alia ratio eſt q̃re oẽs peccatoꝛes di-
cãtur filij diaboli: q: pater eſt nomẽ pꝛincipij a quo res ince-
pit: ſicut ille dicit̃ pater alicuius artis vl' ſciẽtie qui p̃mus cir
ca illã aliquid inuenit: aut excogitauit ita tubal vocat̃ pater
muſicoꝝ ⁊ eoꝝ qui cãtant in vaſis muſicis geñ.4.ſ. Nomẽ
fratris eius Tubal. Jpſe fuit pater canẽtiu in cithara ⁊ oꝛ
gano. Jta ille qui pꝛimũ peccatũ faceret diceret̃ pr̃ peccatoꝝ.
Sic fuit de diabolo. q: añ eum nẽo peccauerat. Jõ ipſe oium
peccatoꝝ pater ẽ. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ homo ꝑ ſe ipſum ca-
dere põt ad bonum tñ ſurgere vel ꝓficere non põt niſi diui- F
no auxilio. Jo.15.ſ. Sine me nihil poteſtis facere.i. nullũ bo-
num meritoꝛiũ. Exhibet̃ autẽ hoi diuinum auxiliu imedia-
te miniſterio angeloꝝ: ideo ad oia bona nr̃a cooperãt̃ ange
li. Non tñ oia peccata noſtra neceſſe eſt pꝛocedere ex ſugge
ſtione demonũ cũ ad peccãdum exterioꝛi auxilio nõ indigea
mus q: ad hoc ex nobis ſufficiẽtes ſumus vel ſufficiẽter def
ficiẽtes cum peccatũ ex deffectu ſit. Dicunt tñ cõiter docto-
res ꝙ licet multa peccata fiãt non inſtigãte demone: nullu
tñ genus peccati eſt qd̃ demone inſtigãte nõ introductũ fue
rit. de iſtis tãgit.ſ. Tho.i. parte ſũme.q.ii4.arti.3.

¶ An tẽptatio demonis ſit peccatũ. Q̄o.LXVIII.

Queritur de tẽptatione demõis an ſit peccatu.
¶ Aliq dicũt ꝙ ſic q: minoꝛ potẽtia A
non põt excludere effectũ ⁊ intentione maioꝛis ptãtis: ſed opio q̃rũdã
poteſtas demõis eſt maioꝛ q̃ʒ hominis q: nõ eſt ptãs ſuper
terrã que ei poſſit cõparari. Job. 41. Demon tñ intẽdit per
tẽptationem inducere peccatu: ergo nõ põt impediri quin
inducat peccatũ: ⁊ ſic tẽptatio demonis erit peccatũ. ¶ Itẽ
violẽtia excuſat aliquo mõ peccatũ: q: vbi eſt maioꝛ violẽtia
eſt minus d̃ peccato. ⁊ tñ tẽptatio que eſt a carne ẽ maioꝛ q̃ʒ
illa que fit a diabolo vt pʒ per magiſtrũ.2.ſen.di.31. ⁊ tñ tem-
ptatio que ẽ a carne peccatũ eſt vt ibidẽ dicit̃. Ergo tẽptatio
que eſt a demõe erit peccatũ a foꝛtioꝛi. ¶ Itẽ non põt homo
vitare q̃ʒdiu viuit tẽptationẽ carnis: ⁊ tñ illa peccatu eſt lʒ
nõ ſit in ptãte nr̃a. Jta igit̃ licet nõ ſit in ptãte noſtra non tẽ
ptari a demone: erit ipſa tẽptatio peccatũ cum per illã diabo-
lus malũ intendat. ¶ Itẽ diabolus non põt hoiem tempta
re niſi ipꝛimẽdo aliquid in eũ: diabolus tñ nõ poteſt ipꝛime
re aliquid niſi malũ cum ſit pr̃ mẽdacij ⁊ ois mẽdacij ⁊ ois
peccati. Joan.8. ergo qñ tẽptauerit nos ſemꝑ impꝛimit aliqd̃
peccatũ. ¶ Itẽ motus partis cõcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis qñ
tẽdit in illicitũ vocatur tẽptatio ⁊ maxime motus partis cõ
cupiſcibilis: qui vocat̃ tẽptatio carnis. Et iſta tẽptatio pec-
catũ eſt vt dictum eſt. Uis tamen cõcupiſcibilis cũ ſit affixa
oꝛgano coꝛpoꝛali põt cogi ⁊ imutari per imutationẽ oꝛgani
ergo videt̃ ꝙ demõ tẽptando nos põt facere in nobis pecca
tum q: poterit imutare vim cõcupiſcibilẽ. Et ſic tẽptatio de
mõis erit peccatũ. ¶ Dicendũ ꝙ tẽptatio carnis ⁊ mũdi di
citur peccatũ vt declarabitur ĩfra in queſtione de hoc. tẽpta
tio tñ demonis nõ eſt peccatũ. Et pʒ quia xp̃s tẽptatus eſt a
demone in multis. vt pʒ.ſ̃. in lr̃a in eo tamẽ peccatũ nõ fuit
nec eſſe potuit.i. Petri.2.ſ. Qui pcm̃ nõ fecit. ⁊ Jo.14. venit
pꝛinceps huius mũdi ⁊ in me nõ habet quicq̃.i. non inue-

niet in me aliqḋ peccatū. Et magis p3 ad hebre. 4. Non. n. hēmus pontificē q non possit cōpati infirmitatibus nostris. tēptatum aūt per oia absq3 peccato. i. ꝙ in oībus tēptationibus fuit absq3 peccato. Ibi tñ fuit vera ⁊ magna tēptatio demonis ꝗ illa nō est peccatū nec est necesse ꝙ causet peccatū.
B ¶ Itē peccatū cōsistit i actu ꝓprio cuiuslibet. Et actus vniꝰ non pōt esse peccatū alterius. sicut dr̄. eze. 18. s. Anima q̄ peccauerit ipsa morieť ⁊ pater nō portabit iniquitatē filij. ⁊ filiꝰ nō portabit iniquitatē patris: tēptatio autē que a demone fit est actus ipsius demōis. s. suggestio que ab eo fit ⁊ de illa nihil est in nobis nisi ꝙ patimur illā. In tali ꝗ tēptatiōe peccatum esse nō potest nisi delectemur in illa ⁊ cōsentiamus. Et
C istud iam est in actu nostro vltra suggestiones demōis. ⁊ sic per illā nō peccatur. ¶ Item dicit Augu. ꝙ nullus peccat ꝑ id qḋ vitare non pōt: ⁊ tñ nō est in potestate hois ꝙ non tēptetur a demone: q2 ille tēptat qñcūq3 vult ⁊ demone ꝑmittitur. Ergo nō est peccatū in hac tēptatione. ¶ Itē peccatū
D cuiuscūq3 inter ipsum est. s. in aīa. qḋ autē ex̄ est pctm̄ nō est sicut xp̄s dixit. ꝟ. 15. s. Id qḋ per os intrat non coinquinat hominē: q2 qḋ per os intrat in vētrē vadit ⁊ per secessum emittitur. Que aūt de corde exeunt coinqnant hoiem. Et accipitur cor pro aīa more scripturarū. tēptatio aūt diaboli est totaliter extra hoies: iō illa peccatū non ē. Iste est modus quo ꝓbat Grego. in quadā omelia ꝙ tēptatio diaboli nō fuit peccatum in xp̄o dicens. Tēptari ꝗ per suggestionē potuit: s3 eius mentē peccati delectatio nō momordit atq3 ideo ois diabolica illa tēptatio foris ⁊ nō intus fuit. Non est ergo tēptatio diaboli peccatū aliqḋ nec est necesse sequi peccatū ex illa cu3 sit peccatū in delectatiōe ⁊ cōsensu illius. Delectať tñ ⁊ con
E sentire in illa: in ptāte nr̄a est. ¶ Ad primū dicēdum ꝙ non
ad pmū ar. est necesse ꝙ demō per tēptationem inducat peccatū in nos ⁊ cū dicit ꝙ est maioris potestatis q̄ hō dicēdum ꝙ est maioris potestatis. i. maiorū virīū ad aliqḋ faciendū vel intelligendū. Nō est tñ maior hoīe quātum ad actus liberi arbitrij q2 illi cogi nō possunt. Et sic demon per vires suas nisi a deo ꝓhibeať pōt cogere hoīes ne ad loca ad q̄ volunt ire vadāt ⁊ turbare oēs operatiōes suas exteriores. Nō tñ pōt aliqḋ sup actū voluntatis humane: q2 hoꝝ actuu3 homo dñs est. Peccatū tamē non ꝯsistit nisi in actibus liberi arbitrij. ideo quātūcūq3 demō sit potens nō potest cogere hoiem ad pec
F catum. ¶ Ad 2m dicēdum ꝙ tēptatio carnis dicit esse gra
ad scōm ar. uior inquātum est ꝓximior ipsi hoi tēptato q̄ tēptatio demonis que totaliter ab extra ē. Et q2 s̄m eā. homo quodammodo diuidiť in duo desideria. s. vnum qḋ est interioris hois ⁊ aliud exterioris qḋ non sit in tēptatiōe carnis manet aliqua ratio peccati de quo. ꝟ. diceť cū sit aliquo mō in potestate temptati ⁊ sit intra ipsu3. Temptatio aūt demōis non est intra temptatū nec est in ptāte eius: iō non est pctm̄. ¶ Ad tertiū
G dōm ꝙ l3 non sit in ptāte hois vitare omnē tēptationem car
Ad tertiu3 argu. nis: ita ꝙ nullā habeat potestatē: potest tñ vitare hāc tēptationē vel illam singulariter. Et sic de qlibet: ⁊ ita quodāmodo est in ptāte hominis vitare tēptationē carnis: qḋ non est de tēptatiōe diaboli. ¶ Ad quartū dōm ꝙ demon pōt aliqḋ
H repñtare in imaginatiōe nr̄a: ⁊ istud est imprimere aliquid
Ad qrtum argu. nobis. de quo magis. ꝟ. diceť. Et s̄m hoc tēptare nos dr̄. non tñ dicitur ꝓpter hoc imꝓmere aliqḋ pctm̄: q2 ista ipressio facta in imaginatione nō habet rōnem pcti cu3 sit in parte apprehensiua ⁊ nō in appetitu. Pctm̄ tamē in appetitu est: q2 non peccat hō per hoc qḋ malū intelligit: sed q2 aliqḋ malu3 vult. Si aūt diabolus posset pfecte in appetitu aliqḋ imprimere posset pctm̄ in nobis causare. quō tñ diabolus aliquid in nobis iprimat tēptando diceť. ꝟ. in quadā q̄one de tēptatione carnis ⁊ mūdi. ¶ Ad qntū dōm ꝙ diabolus pōt mouere in nobis partē cōcupiscibilē. Possunt tñ motus istius
I partis dupl̄r in nobis insurgere. s. ex qualitate organi vel ex
Ad qntum argu. apphensione alicuius delectabilis. De ꝑmo p3: q2 calefacto corpore insurgit i hoīe motus libidinis etiā sine aliqua imaginatiōe precedēti vel pñti. Et iste motus est purus naturalis nec h3 rationē peccati: q2 pure naturalia nec laudem nec vituperiu3 faciunt: q2 sunt oino necīa. 3. ethicoꝝ. Ad talem aūt imutationē pōt virtus demonis ex ptāte nāe sue s3 quā pōt in transmutationē rerum corpalium applicando actiua passiuis nisi a deo hoc facere prohibeať. ¶ Scōs motꝰ partis cōcupiscibil' insurgit ex apphēsione alicꝰ delectabilis: ⁊ ex ista pte appetitus concupiscibilis pticipat quādam libertatem in hoīe s̄m ꝙ pōt obedire iperio rōnis prohibētis. Et sic vocať rōnale per pticipationē. ꝑ. ethicoꝝ. in fine. hoc mō pctm̄ potest esse in cōcupiscibili. Et quātū ad h̄ diabolus nō pōt in nobis mutare partē ꝯcupiscibilē per apprehēsionem delectabilis. ad hoc qḋ feratur in illud. Et sic tēptatio sua nō pōt cāre peccatū. De hijs p3 per sanctū Tho. 2. sen. distin. 21. articulo vigesimoquarto. s. Tho.

¶ Si demones tēptantes superantur: an adhuc cessent a temptatione vel potius tēptent. Questio. LXIX.

Queritur circa demones tēptantes si supantur in tēptatiōe: an per hoc coguntř cessare postea a tēptatione: vel pñt adhuc tēptare. ¶ Aliq dicūt
Opinio quorundam ꝙ non. ꝙ per hoc demones nō coguntř cessare a tēptatione: q2 infligere penā alicui qui succūbit in pena est incitare ip3 ad acrius impugnandū. Hoc aūt non pertinet ad dei misericordiā ergo demones superati nō retroducuntř in inferno nec a tē
pª rō ptatione arcenť. ¶ Itē christus efficatius vicit suū temptatorem q̄ sancti vincant demōes se impugnātes. Lucifer ta
2ª rō men qui xp̄m temptasse diciť nō est omnino ꝑuatus officio tēptandi: q2 tēpore antichristi grauissime impugnabit sanctos. ergo supatus non arceť ab officio temptandi. ¶ Item non solū lucifer in fine seculi tēptabit homines. sed etiā ite
3ª rō rum tēptauit christum tēpore passionis. Sic dicit Theophilus. s. ꝙ nunc in deserto demon christū de voluptate tēptauerat: ⁊ tēpore passionis erat eum de tristicia tēptaturus. ergo nō arcebatur a tēptatione. ¶ Itē quāto pauciores sunt tēptatores tanto leuior est tēptatio. Cū ergo quottidie mul
4ª rō ti demones superētur in tēptatiōibus a viris sanctis si oēs qui superātur cessarent a tēptatione manerēt in fine seculi pauci demones ad officiū temptationis. ⁊ sic tēptatio esset leuissima. Tunc erit grauior dicēte xp̄o ꝙ erit tūc talis tribulatio q̄lis nūq3 fuit: ita ꝙ si non abreuiarenť dies illi non salua fieret ois caro: sed pp electos breuiabunť. ꝟ. 24. Ergo non erūt tunc pauciores demones tēptantes q̄ nūc: ⁊ pñr non arcenť a tēptatione illi demones qui supanť. ¶ Itē de
5ª rō mones sunt ordinati a deo ad nr̄m exercitiū. Si ergo a temptationis offō cessarent eēnt oino ad nihil ordinati: qḋ repugnat diuine sapie: q̄ nihil inordinatū ⁊ frustra relinqt in
A orbe. ¶ Dōm ꝙ circa hoc fuerūt opiones tres. Pria fuit ꝙ
pª opio demon supatus oino repellať a tēptatione: ita ꝙ non pōt tēptare postea eundē hoīe3 nec aliū de pctō illo in quo supatꝰ est nec de aliquo alio. Hoc vr̄ tenere Origenes dicēs. Puto
B inqt sane: q2 sancti repugnātes aduersus tēptatores ⁊ vincentes minuāt exercitiū demonū velut q̄ꝑlimos eoꝝ interimant. nec vltra fas sit illi spūi qui ab aliquo scō caste ⁊ pudice viuendo victus fit ipugnare iterū alium hoie3. ¶ Scōa
C opio est ꝙ demon supatus nō pōt tēptare ip̄m supantē nec
3ª opio aliqnē aliū de vicio in quo supatus est. Pōt tñ tēptare ip̄m ⁊ quoscūq3 alios de aliquo vicio in quo a nullo supatus fuerit. Istas duas opi. ponit magr̄ in lr̄a. ¶ Tertia opi. est ꝙ ex quo aliqs demonē perfecte de vno vicio temptantē vicit non pōt de eodē vicio ab eo tēptari: sed pōt de quolibet alio ipse tñ demon pōt quoslibet alios hoies tā de isto q̄ de alio temptare. ¶ De hac opinione dicit scūs Tho. ꝙ h3 causam magis manifestā: q2 ille dr̄ perfecte diabolū vincere de aliq vicio in quo oino vincuntur passiones ad viciū illud declinātes. Sic est in illis in qbus acqriť hitus ꝯsuetudinalis: ⁊ tunc nō remanet magna ꝓbitas. Et ideo a diabolo non tēptatur de hoc peccato: q2 vires eius circa h̄ cognoscit. Aliarum aūt opinionū ratio esse pōt: q2 cū charitas bona opa cōmunia faciat in tota ecclīa ex victoria vnius oēs reportant aliqḋ cōmodū. s. ꝙ hostes eoꝝ minuanť. Dicit tñ scūs Thomas ꝙ quis istoꝝ verius sit incertū est: q2 nec rōne nec auctoritate ꝯfirmari pōt. de hijs idē scūs Tho. 2. sen. di. vj. arti.
D v. ¶ Quarta autē opi. que circa hoc ꝓbabilior esse videtur
4ª opio ꝙ diabolus superatus ab aliquo possit tēptare alios homines: sed nō istum: ⁊ hoc nō semper: sed vsq3 ad aliqḋ tēpus. Et post istud tēpus iterū possit tēptare. Sic diciť Luc. 4. ꝙ diabolus cōsumata omni tēptatione recessit a xp̄o vsq3 ad tp̄s. i. non dimisit illum simpliciter: sed post aliqḋ tēpus redijt: q2 tēpore passionis redijt ad tēptandu3: vt ait Theophilus. s. Temptauera t diabolus christū de voluptate in deserto. ⁊ recessit ab eo vsq3 ad tēpus crucis in quo eū erat de tristicia tēptaturus. Est autē veru3 ꝙ illa nō fuit tēptatio proprie dicta, put est suggestio diaboli ad malū: s3 fuit apta persequutio

ſequtio.ſ.incitando iudeos ꝯ xp̄m. ſic dicit Ambro. ſup Lucam.ſ. Diabolus audito dei noīe receſſit vſq ad tp̄s. poſtea enī nō temptaturus: ſed apte pugnaturus aduenit. ¶Cā aūt quare diabolus non tēptat vſq ad tēpus cū a quo ſupatus eſt poteſt eſſe duplex. ¶Prima ex pte diuine clemētie: q2 non permittit tēptare diabolū quādiu vult. Sic ait Chriſoſto. ſuper mat.ſ. Non tādiu hominē dei diabolus temptat quādiu vult: ſed quādiu deus pmittit. Qui ꝛ ſi pmittit pauliſper tēptare tamē repellit pp infirmā nām. ¶Scđa rō eſt ex aſtutia diaboli: q2 ēt ſi permitteretꝛ tēptare eundē nō auderet vſq aliquātū tēpus: q2 erubeſcit ſepe vinci ab eodē homine. ſic dicit Ambro. ſup Lucā.ſ. Uides ḡ ipm diabolū non eſſe in ſtudio pertinacē: cedere ꝯ ſolere virtuti. Et ſi inuidere non deſinat tñ inſtare formidat: q2 frequētius refugit triūphari: qđ tñ diabolus redeat ad illū a quo ſuperatus eſt vel de cuius domo excluſus eſt colligitꝛ ex verbis eius. Ī. 12. ꝛ Luc. xi.ſ. reuertar in domū meam vnde exiui. De hꝯ.ſ.

F Opinio ſcđā p̄ rō: Tho. p̄. parte ſum. q. 114. articu. 5. ¶Aliq aūt dicebant ꝙ non deberet tēptari amplius hō a demone ſupato a ſe: quia a iudice iuſto dꝫ cōſtitui equalis cōditio pugnātiū. Sꝫ dmones vincentes nos minuūt aliquos de exercitu nr̄o. ergo ſi homo vincat demonē dꝫ minuere exercitū demonū.ſ. faciendo ꝙ ille amplius non tēptet.

2a rō: ¶Itē hoc ptinet ad iuſticiā humanā que pugilē victū ad pugnā vlterius nō admittit.

G ad pmū argu.: ¶Dōm ad pmū ꝙ equalis ꝯditio eſt. Nā eo modo quo demones minuūt exercitū nr̄m nos minuimus exercitū ſuū. Si.n. homo ſuperetꝛ a demōe non manet victus pro ſemp: ſꝫ ſolum pro tūc. Unde pōt iterū in ſilī vicio vincere demonē a quo victus fuerat vel quēcūq aliū cū per victoriā iſtā de demone nō redatꝛ homo cōfirmatus. ꝛ ſic videretꝛ aliqualr irrōnabile ꝙ demon ſemel victus arceatꝛ in perpetuū a temptatione ꝙ̄tum ad iſtū vel quātū ad alios hoīes.

H ¶Ad 2m dōm ꝙ licet per ꝯſuetudinē certaminis pugil ſupatus non pmittatꝛ iterū pugnare durante iſto certamine: in alio tamē certamine poſt tp̄s pugnare pōt. Et ſic demō ſupatꝯ lꝫ pro aliquo tēpore impediatꝛ tēptare eū a quo ſupatus eſt. tamen

I poſt tp̄s iterū temptare pōt. ¶Ad argumenta pbanda ꝙ demones ſupati nullo modo ipediantꝛ temptare. reſpōdēdū eſt ad primū: ꝛ dicendū ꝙ volūtas demonū cum ſit in malo obſtinata ſemp manet in eadē obſtinatione ad nocendū hominibus. Quia vt ait Ambroſi. ſuper Lucā demon inuidere nūꝙ deſinit: ꝛ ideo magis pdeſt ꝙ remoueātur a pugna q2 per h poteſtas impugnādi cōpeſcitur quoꝝ iniqua volū-

K ad 2m argu.: tas nec minuitur nec augetur. ¶Ad ſcđm dōm ꝙ iſtud argu. ſolū militat ꝯ primā ꝛ ſcđā poſitionē non tñ ꝯtra tertiā nec quartā que ſunt veriſimiliores: maxime ꝯtra quartā que tenenda vꝫ. Nā iſte ꝯcedunt demones ſemel victos poſt tp̄s redire ad tēptationē. Etiā prima ꝛ ſcđa poſitio ad h ꝙ vere ſint debent hēre iſtā modificationē. Et ita modificat eas ſanctus Tho. vbi.ſ. ꝛ tunc ꝯ nullam eaꝝ militat argumētum.

L Ad 3m argu.: ¶Ad tertiū eodē modo ꝯcedendū eſt: q2 pbat ꝙ victꝯ poſt tp̄s redire poſſit. Uerū eſt aūt ꝙ illa ipugnatio quam diabolus fecit xp̄o tēpore paſſionis nō fuit pprie tēptatio: ſed bellum manifeſtū. vt ait Ambro. ſuper luca. ꝛ ſic diabolus nūꝙ

M ad 4m argu.: rediit ad tēptandū iterum xp̄m. ¶Ad quartū dici pōt vno mō ꝙ ſi demones ſupati in ppetuū arcerentꝛ a tēptatione ſequeretꝛ arg.ſ. ꝙ eſſent pauci in fi. ſeculi. Et tñ ſolū arcētur ad tp̄s manebunt tot tēptatores in fine ſeculi ſicut nunc. Et ſic non minuetꝛ tēptatio. Alr pōt dici ꝙ ēt ſi quilibet ſupatus arceretꝛ in perpetuū ad tēptatione: ꝛ manerent pauci dmones in fine ſeculi. dū tñ aliq eēnt poſſent facere maiorē temptationē ꝙ̄ nunc. Nam nūc nō tēptat quātū pñt: ſed ſolum quātum pmittunꝛ. Si aūt iuxta vires ſuas tēptare permitterentur forte plus temptarent decem demones ꝙ̄ temptētur mille. Patet ſuppoſitum: q2 ſicut demon non permittitꝛ temptare quādiu vult. ſed ſolū quādiu deus vult: vt ait chriſoſto. ſup mat. ita non permittitꝛ tēptare quātū acriter vult. ſed quātum deus voluerit ſicut ipſe viderit nos poſſe ſuſtinere iuxta menſurā grē quā nobis largitur. p̄. corin. 10.ſ. fidelis eſt deus qui nō pmittet vos tēptari vltra id qđ poteſtis.

N ¶Itē pꝫ q2 in fine ſeculi. nemo ponit plꝰes demones tēptatores ꝙ̄ nunc: lꝫ multi ponant pauciores. Cōſtat tñ temptationem illā futurā maiorē ꝙ̄ iſtā: ergo demones nō temptāt

O Ad 5m argu.: nunc quātum pñt. q2 al's non eſſet maior tūc ꝙ̄ nūc. ¶Ad quintū dōm ꝙ lꝫ aliqui demones ceſſarent tēptare non pp hoc erant oīno ordinati ad nihil: q2 manent ſemp ordinati ad penā per pctm̄ ſuū. vt ipſi ſemp in inferno puniantur ꝛ dānatis penas infligant. Qđ aūt demones tēptent hoīem non eſt ex dei ordinatione: ſed ēt ex eoꝝ iniqtate ꝛ pmiſſiōe dei: ideo lꝫ oēs demones tēptare ceſſarent non tollebatꝛ aliquid de ordine diuine diſpoſitionis.

¶An homo debeat optare temptationē: aut ſit fugienda temptatio. Queſtio. LXX.

Queritur an optandū ſit hoī ꝙ tēptetur a diabolo vel ſꝫ aliā tēptationē: aut ſit fugienda tēptatio. Aliqui putāt ꝙ tēptatio optanda ſit: q2 dr̄ Jacobi p̄. Omne gaudiū exiſtimate fres mei cū in varias tēptationes incideritis. Sed illud de quo gaudendum eſt qñ habitū fuerit eſt appetendū qñ non hr̄: ergo tēptatio appetēda eſt. ¶Itē illud in quo manifeſtū ſit bonū vel excellentia alicuius appetendū eſt: ſed virtꝰ mētis oñditur in tēptationibus. ſicut dr̄ p̄o ethico. ꝙ in aduerſitatibus floret virtus ꝛ eſt bonus ꝛ vere v̄tus in oībus ſicut terra genus ſine vituperio. ergo tēptatio appetēda eſt. ¶Itē illud qđ eſt mā ꝛ organū v̄tutis eſt appetendū: ſed ſicut dicit Augu. tēptatio cui non ꝯſentitur eſt mā exercende v̄tutis. ergo eſt appetenda. ¶Itē laudabile eſt gaudere de eo in quo vir bonꝰ gaudet: q2 quid ſit bonū: ꝛ quid malū: ꝛ quid mediū in ſingulis rebus ex viri boni ſnīa pendet: quē Ariſto. 2. ethicoꝝ in diffinitione v̄tutis ſapientē vocat. Sed recte gaudere ꝛ recte triſtari eſt recta diſciplina. 2. ethicoꝝ. gaudendū ḡ eſt de illo de quo vir bonus gaudebat: q2 gaudet de maximis tēptationibus: q2 dr̄ act. 5. ꝙ ibant aplī gaudentes ad ꝯſpectū concilij qm̄ digni hīti ſunt pro noīe Jeſu ꝯtumeliā pati. Ergo tēptatio appetenda eſt. ¶Itē iſtud ſine quo non pōt puenire ad regnū eſt ſūmo ſtudio appetendū: ſed tēptatio eſt hmōi: q2 non coronabitꝛ niſi qui legitime certauerit. 2a ad thimo. 2. certamē aūt ſpūale ſine tēptatiōe. nō eſt ergo tēptatio appetenda. ¶Itē Pau. petiuit ſtimulū carnis a ſe remoueri p quē carnis tēptatio intelligitꝛ. 2a. cor. 12. ſꝫ ibi dicit glo. ꝙ ipſe hoc petens neſciuit qđ peteret: ḡ vꝫ ꝙ nō eſt deſiderandū eē ex tēptatione. A Rñdetꝛ q̄ſito qōnis. ¶Dōm ꝙ lꝫ tēptatio poſſit eſſe vtilis. eſt tñ periculoſa. Etiā q2 ſm ſe non iportat aliqđ boni: ſed ſolū ex adiūcto inquātum deus vult facere nobis ꝯductū cū tēptatione p̄. corin. 10. non eſt tēptatio deſideranda. ¶Confirmatꝛ hoc: q2 illud qđ debemus orare debemus ēt deſiderare: ſed xp̄s mat. 6. docēs nos orare dixit. ꝛ ne nos inducas in tēptationem. ḡ debemꝰ deſiderare eſſe ex tēptatione. ¶Itē q2 aplꝯ monuit cauēdā eē tēptationē: ꝛ ꝙ nō daretꝛ ei locus. p̄. cori. 7.ſ. Iterū reuertimini in ipm ne tēptet vos ſathanas pp icōtinentiā vr̄ā. Si tñ bona eſſet aplꝯ nō hortaretꝛ eā cauēdā. ¶Itē ſicut volūtas nr̄a dꝫ eſſe ꝯformis diuine volūtati. ita dꝫ eſſe diſcordans a volūtate diaboli: ſꝫ diabolus deſiderat nos tēptare. ſic xp̄s dixit Luc. 22.ſ. Ecce ſathanas expetiuit vos vt cribraret ſic triticū: ḡ tēptationē appetere non debemus. B Declaratio: ¶Cōſiderandū aūt ad huius euidētiā ꝙ cū bonū ſit obm volūtatis ꝛ deſiderij eo mō aliqđ appetendū eſt. Inter bona aūt eſt aliqđ qđ eſt bonū ſimplr ꝛ p ſe ſic honeſta que tāq fines appetunꝛ pp ſe ipſa ēt ſi in aliud nos ducāt vel ſi aliqđ aliud ſecū inducāt: q2 in oībꝰ honeſtis vtilitas eoꝝ coincidit cū honeſtate.ſ. q2 iquātū ad aliqđ vtilia ſunt: ꝛ tamē illa vtilitas nō eſt ex genꝰ honeſti: ſꝫ coicidit cū honeſtate ſicut vꝫ honeſtū eſt: q2 ipſa ad felicitatē ē vtilis. ꝛ tñ iſta vtilitas nō eſt in gnē bonoꝝ vtiliū: ſꝫ in gnē honeſti. Iſtđ eſt in oībꝰ honeſtis niſi in vltio qđ eſt finis oiūꝫ ſinū cū pp ſe ſolū ſit ꝯcupiſcēdū. Aliqđ aūt eſt qđ in ſe bonitatē nō hꝫ. Uñ non appeteretꝛ ſi in ſe ꝛ abſolute ꝯſideraretꝛ. ſꝫ ex ordie ad finē bonitatē quādā ſortitꝛ ꝙ bonitas vtilitas noiatꝛ. Et hec ſē ſolū pp aliud appetēda: vt ſectio mēbri pp ſanitatē ꝯſuādā ꝛ flebothomia pp ſanitatē acqrendā ꝛ ſilia. Sꝫ ſciēdū ꝙ ad finē aliquē ꝯſequēdū ꝯtingit aliqđ duplr ordinari.ſ. p ſe ꝛ p accñs. Per ſe aūt ordinatꝛ in finē illud ꝙ ꝙ̄tū in ſe eſt i finē debitū ductiuū eſt: p accñs tñ ordinatꝛ in finē qđ ꝙ̄tū in ſe i in aliud deducēt: ſꝫ ex ꝯcurſu alterꝰ cāe ducitꝛ ad ipm finē. Sic q comedit aliquē cibū vt moriatꝛ: ꝛ p illū ꝯtingit eū ſanari. Cū ḡ cā p accñs nō ſit ꝓportionata ad effectū: ſꝫ ſolū cā p ſe ex ordine ad finē q eſt p accñs: nō dicetꝛ aliqđ ſimplr bonū vel appetibile: ſꝫ ſolū ꝯcurrētibꝰ oibus ꝙ ad hūc effectū determinanꝛ. C Dōꝫ ḡ ꝙ tēptatio p ſe.i. iquātū ſit a tēptatore ordinata eſt ad hoīs pditionē. ad ſalutē aūt eius nō ordiatꝛ

Right margin (beside the arguments): p̄a rō; 2a rō; 3a rō; 4a rō

niſi per accñs.ſ. ex h̄ ꝙ temptator vincit per auxiliū diuine
grē. Et ideo tēptari ſimplr̄ nō eſt appetēdū: ſꝫ tēptari ⁊ vin-
cere ſil' acceptū appetendū eſt. Q: tñ per nr̄aꝫ fragilitatē vi
ctoria nimis dubia eſt. ideo tēptatio ſecurius fugit̄ q̄ꝫ appe
tatur. Q: in nobis nihil eſt niſi per qđ fugiamus.ſ. infirmi-
tas per quā ſupari timemus. Ab extrinſeco aūt eſt ꝑ qđ ap-
peti poſſit.ſ. ipſa diuina grā per quā poſſim⁹ tēptatorē ſupa
re. Nūq̄ꝫ tñ eſt bonū hoī tēptari: lꝫ hō neſciat: q: finē tēpta-
tionis ignorat. Et ob h̄ deus ꝑmittit ēt diabolū nos tēptare
Nā ſi corde bono hō maneat de⁹ nō ꝑmittet eū vltra id qđ
pōt tēptari: ⁊ ipſa tēptatio facit ei ꝓuentū. p̄. corin. io. Et ma
xime in hoibus alicuius ꝑfectionis vel boni ꝓpoſiti q̄s dia
bolus valde tēptat maxime in exordijs. Et ponit de h̄ q̄nq̄ꝫ
cās Chriſo. ſup mat. dicēs. Quiſq̄ꝫ ḡ poſt baptm̄ maiores ſu
ſtines tēptationes nō turberis. Et eniꝫ ꝑꝑ h̄ accepiſti arma
non vt vaces. ſed vt p̄lieris. Jō aūt tēptationē a te deus nō
ꝓhibet. ¶ Primo qdē vt diſcas: qm̄ mlto factus es fortior
deinde vt magnitudine donoꝝ nō extollaris. ¶ Tertio vt
diabolus expientia cognoſcat perfecte qđ ab eo abſceſiſti.
¶ Quarto vt per h̄ fortior reddaris. ¶ Quito vt crediti ti
bi theſauri ſignū accipias. Nec. n. tibi diabolus ad tēptādū
ſupueniret niſi te in maiori honore effectum videret. Unde
ait Hilarius. Jn ſcificatis. n. maxime diaboli tēptamenta cra
ſantur: q: victoria ei magis eſt exoptata de ſcis. ¶ Ad p̄mū
D dōm ꝙ Jaco. loquit̄ de temptatiōe que eſt ꝑ tribulationes:
⁊ non de illa que eſt ꝑ ſuggeſtionē q̄lis eſt temptatio diabo
li. Nec de illa que eſt ꝑ modū dilectiōis inſurgētis in nobis
qualis eſt tēptatio carnis: que ſunt magis ꝓprie tēptatiōes
⁊ ſunt magis ꝑiculoſe q̄ꝫ tēptationes que ſunt tribulatōes.
Unde Jacobus hortat̄ ad pacientiā tribulationū.ſ. vt inter
ipſas equanimitatē ⁊ gaudiū mentis ſeruemus. Nō. n. poſ-
ſumus eas vincere niſi per paciētiā. Unde ipm̄ gaudiū que
dam victoria eſt. Et ſic gaudere in tribulatiōibus que vocā
tur tēptationes nō eſt appetere illas ſed reſiſtere illis. Et ſic
Jacobus nō hortatur nos ad optandū tēptationes: ſꝫ ad ſu
ſtinendū eas qđ neciuꝫ eſt poſtq̄ꝫ euenerint. Sec⁹ eſt de tē-
ptationibus ꝓprie dictis.ſ. carnis mundi ⁊ diaboli: q: ſuſti-
nere illas nō eſt gaudere: ſꝫ magis ſollicitū ⁊ vigilantē eſſe.
⁊ fortiter repugnare. ſicut dī. p̄. Pet. 6.ſ. Sobrij eſtote ⁊ vi
gilate: q: aduerſarius veſter diabolus tāq̄ꝫ leo rugiēs circu
it querens quē deuoret: cui reſiſtite fortes in fide. Et de iſtis
etiā verū eſt ꝙ neceſſe eſt ſuſtinere eas qñ venerint: ſed non
ſunt appetende ſicut nec tribulatiōes. Et q: ſuſtinere illas
non eſt gaudere nō poſſumus de iſtis gaudere. ¶ Ad ſcđꝫ
E dōm ꝙ in tēptationibus nō relucet bonū alicuius niſi ſup-
poſito quodā alio.ſ. victoria. Q: al's poti⁹ perit bonū hois.
Jdeo tēptatio abſolute deſideranda nō eſt: ſꝫ tēptatio cuꝫ vi
ctoria. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ tēptationes non ſunt mā v̄tutis
F tanq̄ꝫ per ſe ad v̄tutem ordinate: ſed ꝑ accñs tñ: vt dictū eſt
ſ. inquātum accidit ꝙ deus ex mīa ſua faciat illas nobis in
G bonū ꝓuenire. ideo non opꝫ eas eſſe appetēdas. ¶ Ad q̄r-
tum dōm ꝙ apl'i gaudebant de tribulatiōibus: q: cōfirmati
erant ⁊ ꝯfidebant ſe nō poſſe ſuccūbere in illis. Et ex h̄ erat
illis quaſi certa victoria. Gaudebant ḡ ꝙ ꝑꝑ xp̄m affligerē-
tur ꝑꝑ honorem nois xp̄i quē valde appetebāt tum ꝓpter
augmentū meritoꝝ ſuoꝝ. Nos aūt non ſumus certi ꝙ pote
rimus equanimiter tollerare tribulationes: iō non debem⁹
eas deſiderare: imo interdū fugere eas bonū eſt. j. io. dicēte
xp̄o. Si ꝑſequti vos fuerint in vna ciuitate fugite ad aliaꝫ.
¶ Alr̄ pōt dici ꝙ nos debeamus ꝯformari apl'is in tollerā
H tia tribulationum. Jpſi nāq̄ꝫ non appetebant eas ſed poſtq̄ꝫ
eas ſuſtinuerāt vidētes datā ſibi equanimitatē ad tolleran-
dum gaudebāt. Jpſi tñ non ſe ingerebant ad h̄ ꝙ aliq̄ tribu
lationes eis fierēt pro noie xp̄i: ⁊ ſic non appetebant illas.
Jta ⁊ nos ſi tollerauerim⁹ tribulatiōes patienter deo nobis
donāte pacientiā debemus de h̄ valde gaudere ꝑꝑ honoreꝫ
dei ⁊ fructū opis nr̄i. Et tñ non debemus exoptare al's tri-
bulationes euenire: q: neſcimus an forte illas tollerabimus
vel mouebimur ad ipatientiā. ¶ Alr̄ etiā pōt dici ꝙ apoſto
I li gaudebant de ꝯtumelijs ſibi illatis pro xp̄o q̄s tenebant̄
ſuſtinere poſtq̄ꝫ inferebant̄. Et q: non poterant ſupare eas
niſi per pacientiā: oportebat equanimiter tollerare. Et iſtud
eſt gaudere in illis. Sic accipit̄ Jaco. p̄.ſ. Omne gaudiū exi-
ſtimate frēs mei: cū in varias tēptationes incideritis. vt. ſ̄.
poſitū eſt. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ tēptatiōes non ſunt neciē vt
K

perueniat̄ ad regnū niſi necītate ꝯditionata. Sic.ſ. vt tēpta
tiones aduenīāt: ⁊ nō perueniat̄ ad regnū niſi vincant̄: ſed
tēptatiōes aduenire nō eſt neciuꝫ abſolute: niſi ſm̄ ꝯditiōeꝫ
ſtatus p̄ntis ex q̄ ꝯditiōe ſeqtur pugna carnis aduerſus ſpi
ritum que dī tēptatio. ¶ Ad ſextū dōm ꝙ Pau. petēs a ſe 1
ſtimulū carnis remoueri recta petīt habita conſideratione
ipſius ſtimuli abſolute. Sꝫ q: ꝯſiderato euentu pugne in q̄
futurus erat victor remotio ſtimuli ſibi nō expediebat: q tñ
euētus ſibi certus nō erat. Et pro tāto dicebat ꝙ neſciebat
quid peteret.ſ. q: petebat ſibi tolli ꝑfectū v̄tutis. Uñ qñ cer
tificatus eſt de victoria ex v̄bis dñi dicentis ſufficit tibi gra-
tia mea patiēter ſuſtinuit ſtimulū: ⁊ nō retinuit illū vltra ſe ſ. Tho.
amoueri. De hijs ſcūs Tho. 2° ſen. di. 2i. articu. 3°.

¶ An deus tēptet hoīem. Queſtio. LXXI.

Queritur an deus tēptet hoīem. ¶ Aliq dicūt Opinio
ꝙ nō tēptat: queq̄ꝫ q: temptatio ē ad quorun
accipiendū experimentū alicuius qđ neſcit̄ de ipſa re. de⁹ tñ dam
nihil pōt ignorare. iō nō pōt ipſe expimētū accipe. ¶ Jtē tē- pª rō
ptare eſt officiū demonis. vt. ſ̄. dcm̄ eſt. Deo tñ nihil eſt cōe
cum demone in actu: q: demon oia facit ad malū. deus vero 2ª rō
oia ad bonū: ideo tēptare ad deū nō ꝑtinet. ¶ Jtē Jaco. prio
dī nemo cū tēptatur dicat: q: a deo tēptat̄. Jpſe. n. neminem 3ª rō
tēptat. ḡ nullus modus tēptatōis a deo eſt. ¶ Dōm ꝙ deus A
aliquo mō tēptat hoīes. Et pro hoc ꝯſiderādū ꝙ ad ꝑfectaꝫ
rōnem tēptationis tria ꝯcurrunt. vt decl'atū eſt. ſ̄. in qōne q̄
querebat̄ quid ſit tēptatio. Et diximus ꝙ aliqñ oia tria con
currunt in tēptationeꝫ: ⁊ eſt aliqua temptatio in q̄ duo ſola
eueniunt. aliq̄ aūt eſt in qua vnica ꝯditio ſaluat̄. ¶ Jn tem- B
ptatione aūt dei ſunt due ꝯditiones tēptationis.ſ. q: ꝑ illaꝫ
aliqd notificat̄: ⁊ ēt fit ad hanc intentionē ꝙ aliqd notifice
tur: lꝫ non ꝯcurrat ibi tertiū ꝙ deus nō intēdit illā cognitio
nem vel expimentuꝫ pro ſe accipere cū ipſe oia nouerit. Sic
pꝫ in tēptatione qua dī tēptaſſe abrahā geñ. 22. q: ibi intēde
batur ꝙ notificaret̄ v̄tus fidei ⁊ obedientie abrahe. Etiā ibi
fuit vere notificata: q: ꝑ hoc ꝙ ipſe non diſtulit obedire deo
iubenti occidere filiū quem diligebat totus orbis cognouit
quāta eſſet v̄tus fidei ⁊ obedientie abrahe. Jpſe tñ deus etiā
ſi iſtā tēptationē non feciſſet ſciebat virtuteꝫ abrahe. ⁊ non
oportebat ꝑꝑ ſe q̄rere aliquā tēptationeꝫ. Et interduꝫ deus
dī tēptare hoiem vt notificet eū ſibi ipſi: q: hō qñ nō tēptat̄
etiam ipſemet neſcit ad quanta ſit. Nā quātitas vel ꝑfectio
habitus oñditur per actū. Qñ ergo aliq̄s non opatus eſt ꝑ
habitū quē hꝫ a lōgo tp̄e vel per aliq̄s nāles vires neſcit ad
quātum ſit: ⁊ ſi operat̄ videbit ad quātuꝫ ſufficiat. Jta ſepe
aliqui hoīes putāt ſe eſſe maioris fidei ⁊ maioris firmitatis
in v̄tutibus q̄ꝫ ſint. Jſtis autem expedit ꝙ tēptent̄ ne ſeipſos
ſeducant de ſe maiora reputādo. ſicut dī ad gala. 6.ſ. Si quis
exiſtiat ſe aliqd eē cū nihil ſit. ipſe ſe ſeducit. Talib⁹ aūt vtile
eſt ꝙ tēptent̄ a deo. vt per h̄ cognoſcāt infirmitatē ſuā. ⁊ ſic
cautiores fiant. Uñ talis tēptatio ꝑficit ad hoīs inſtructiōeꝫ
ſic dī d̄uterono. 8.ſ. Deduxit te dñs. xl. ānis ꝑ deſertū vt affli
geret te atq̄ꝫ tēptaret: ⁊ nota fierent ea q̄ in tuo aīo v̄ſabant̄
vtrū cuſtodieris mādata illius an non. Et poſtea dī q: ſicut
dñs erudit filiū ſuū: ſic dñs de⁹ tuus erudiuit te vt ambules
in vijs ei⁹. Et ſic tēptatio eſt ad eruditionē. Et ſic tēptat̄ hō
aliqñ a deo vt cog̃ſcat ifirmitatē vel firmitatē in opatione ⁊
v̄tute. Jta iterdū tēptat̄ vt cog̃ſcat ipfectionē ſuā i itellectu.
Et vt videat̄ q̄ꝫtū diſtet ꝯſiliū dei a ꝯſi. nr̄o. Sic pꝫ Jo. 6. cuꝫ
dixit xp̄s ad philip. Uñ emem⁹ panes vt mādicēt hij. Et dī
ibi. Hoc āt dicebat tēptās eū: ipſe cū ſciebat qd eēt facturus.
Et appuit in h̄ defect⁹ ꝯſilij philippi ⁊ puitas fidei. Nā di-
xit ducētoꝝ denarioꝝ panes nō ſufficiūt eis vt vnuſquiſq̄ꝫ
modicū accipiat. ¶ Aliqñ aūt tēptat̄ hō a deo de talib⁹ re- C
bus de q̄lib⁹ diabolus ſolet tēptare. Differt tñ in h̄: q: dia. tē
ptat vt in illis hoieꝫ ſupet ⁊ in pctm̄ deducat: de⁹ aūt vt v̄tu
tes hois notas faciat vel vt ipm̄ cautiorē reddat: ſicut dī. de
utero. i3.ſ. Si ſurgeret aliqñ ꝓpha q dicēt ſe vidiſſe ſōniū: ⁊
p̄dixerit aliqđ: ⁊ illud euenerit ꝯſtat ꝑ h̄ illū eē veꝝ ꝓpham
⁊ a deo. Dī tñ ibi ꝙ ſi iſte ꝓpha dicēt poſtea eam⁹ ⁊ colam⁹
deos alienos: ꝙ nō erat ſibi credendū. Et dat̄ cā ibi.ſ. Tem-
ptat vos deus vt palā fiat vtrū diligat̄ eū an nō. Et ſic erat
hic tēptatio dei q̄ in ſeipſa erat ſatis apta ad fallēduꝫ: ⁊ vt ꝑ
eā hoies errarent.ſ. q: ille de q̄ ſemel conſtabat ꝙ erat ꝓpha
miſſus a dño ꝑmittebat̄ a deo flꝫ dicē: ⁊ ſic illi q modice fi-
dei eēnt decipent̄. Et ſic dī ꝙ eſt tēptatio: q: tñ ad bonuꝫ or

vocatur

dinatur a deo.ſ.vt appeat q illi diligat deū qbꝰ iſta tēptatio fit vocat tēptatio dei. Siliter aūt tēptationē fecit diabolus: qa ipſe iuit ad pphas regis acab: et reuelauit eis falſm dicēs q Acab pualeret in bello ꝯ ſyros. et tn̄ i ſitate moriturus erat in bello ſi illuc iret. Et pphe decepti p illū ſpm̄ anūciauerūt Acab victoriā hortātes ire ad bellū: et mortuus eſt in eo.3. reg.22.et 2.palipo.18. Vn̄ temptatio dei et diaboli bn̄ pn̄t eē ſiles māliter. Diſtinguunt tn̄ in duobus.ſ. intētione tēptātis et ex euentu tēptationis. De p° p3 q: deus ſemper tēptat ad bonū.ſ.vt virtus alicuius nota fiat: vel vt ipſe qui tēptat in ſtruat agnoſcēdo ſeipm. Et ſic de multis alijs motiuis que oia in bonū redūdant. Diabo.aūt ſemp ad malū intēdit.ſ.vt occidat inducendo in pctm̄ mortale. ¶ De ſcdo p3: q: ex tē ptatione dei ſemp ſequit bonus euentꝰ.ſ. q: tēptatus nūq̄ ſuccūbit. ſicut p3 in abrahā: ſed oñditur ſtus eius vel iſtrui tur: ita vt per ipam tēptationē in pctm̄ nequaq̄ cadat: ſ3 ali quod bonū ſemp inde ſequit. Et ſi aliqs hō eſt infirmus in ſtute qui forte tēptetur incidit in viciū. deus nūq̄ illū tem ptauit: ſed ſi tēptatus fuerit erit tēptatio a diabolo vel a car ne vel a mundo. ſicut dī Jaco.p°. Deus tēptator maloꝝ non eſt.i.non tēptat ad hoc q mala fiāt nec mala ſequūtur ex tē ptatione ſua. Jn tēptatione aūt diaboli ſecus eſt: q: ipſe ſem per tēptat ad malū. et ſic aſtucia ſua magna et fortitudo ſem per vinceret et inducēt pctm̄ in nobis ex tēptatiōe niſi deus adiuuaret nos ex gr̄a faciendo q poſſemꝰ tollerare.p°. cori. 10.ſ. Sed faciet cū tēptatione pūentū vt ſuſtinere poſſitis. Et loquit de tēptatione diaboli vel carnis aut mūdi. Q: illa ē ex permiſſiōe dei. et nō de tēptatiōe quā ipſe facit: q: illa non eſt ex pmiſſione: ſed ex ppria volūtate. Sicut fuit in tēpta tione facta abrahe qua ipſe dī tēptaſſe illū.ſ.per aliquem de angelis bonis q ſunt miniſtri dei. Et loquūtur noie eius in tēptatiōe. Ergo diabolo aliqñ ſuccūbimus ex nr̄a infirmita te et viribꝰ diaboli. aliqñ aūt ſupamꝰ ex dei adiutorio. Nūq̄ tn̄ in tēptatione que a deo eſt aliqs ſupat aut ſuccūbit: ſ3 ſp bonū pūenit ex illa. Et ob h̄ l3 ſcriptura vocet iſtā tēptatio nem: tn̄ nos pprie vocamꝰ tēptationē eā que ad malum eſt. Non q hoc ſignificet terminus cū eſſe ad bonū vel ad ma lum finē ſit ex rōnem tēptationis: ſed q: pſueuimus eam in malum accipere. Et ſic tēptatio diaboli eſt pprie temptatio.

E ad pmū argu. ¶ Ad pmū dōm q deus nō tēptat aliquē vt ipſe expimētū de illo capiat cū oia nouerit: ſed vt alij expimētū capiant. vel ipſe tēptatus de ipſo: vt dcm̄ eſt. et hoc ſuffic ad eē tēptatio

F ad 2m argu. nem. ¶ Ad ſcdm dōm q tēptatio nō eſt cōis deo et demoni quātū ad intēptationē tēptandi: et quātū ad euētū tēptatio nis: eſt tn̄ cōis quātū ad ipſā3 rē de qua fit tēptatio: q: inter dum pōt eſſe eadē.vt.ſ. declatū eſt. vt cū dī q offm̄ demōis eſt tēptare. Vez eſt accipiendo tēptationē put fit ad malu3 finē: q: hoc mō ppriū eſt demoni tēptare: et tn̄ accipiēdo tē ptationē quātū ad ea que iportant noie tēptationis.ſ. velle cape expimentū de aliqua re nō addēdo an ſit ad bonū vel ad malū finē vel an ſit ad aliquē finē nō eſt ppriū demoni tē ptare nec eſt offm̄ eius cū multis pueniat.ſ. deo et hoi: et de

G Ad 3m argu. moni. ¶ Ad tertiū dōm q deꝰ neminē tēptat.ſ.ad malum et tn̄ ad bonū aliqñ tēptat. Sic p3 in eadē auctate. Jac.p°.ſ. Ne mo cū tēptat dicat qm̄ a deo temptat. Deus.n. itēptator ma loꝝ eſt.i.nō eſt tēptator maloꝝ: q: ibi ponit in negatiue vel puatiue. Et p3 hoc q: tēptatione de q̄ ibi loqt refert Jac. ad malū dicens q a pcupiſcentia hō tēptat: et pcupiſcentia pit pctm̄. Hanc aūt tēptationē deus nō facit.

¶ An caro et mūdus tēptent hoie3. Queſtio. LXXII.

Opinio quorundā q non p° rō 2° rō

Querit an caro et mūdus tēptent hoie3. ¶ Qui dā dicūt q non: q: tēptatio fit ad hn̄dū ex perimentū de re: et expimētū nō pōt hr̄i niſi ab hn̄te cogni tionē. Caro aūt et ſanguis cognitionē nō hn̄t: iō tēptare nō pn̄t. ¶ Jtē tēptare eſt offm̄ dmōis: et ſic ē ſibi ppriū. nō g cō uenit carni. ¶ Dō3 q hō tēptat a carne: et ē quis tēptatio. P3 Jaco.p°.ſ. Vnus qſq3 vō tēptat a pcupia ſua abſtractꝰ et illectus. P3 ēt q: pcupia carnis vocat ſtimulus vel lex mē broꝝ ipugnās ſcōs: ita vt btūs Pau. pquereret de illa et pete ret a ſe amoueri.2.corin.12. et dicebat q iſte ſtimulus capti uabat eū in lege pcti. ad roma.7. Sic ēt dī ad gala.5. q ca ro pcupiſcit aduerſus ſpm̄. et ſpūs aduerſus carnē. Hec eni inuicē ſibi aduerſant. Jſta aūt aduerſitas ē tēptatio: iō a car ne tēptatio eſt. ¶ Cōſiderādū tn̄ in h̄ q caro pt accipi mul tipliciter. Vno mō pro ſba corpis q̄ eſt ps ſpēi hūane. Et h̄ mō non pōt caro temptare: q: nō debet ei aliq actio cū ſit ſo lū mā: maxꝰ q: tēptatio carnis eſt pcupia. Jaco.p°. et pſiſtit in pcupiſcēdo. ad gala.5. Cōcupiſcē tn̄ ptinet ad appetitū: ſed appetitꝰ eſt vtꝰ aie: iō pcupia nō eſt a carne iſto mō accipien do: ſ3 eſt ab aia: et ſic exponit.ſ. Tho. illud dcm̄ apl'i in qōni bus ſuis d aia.ſ. Caro pcupiſcit aduerſus ſpm̄: et ipſa anima put eſt in qdā pte carnis pcupiſcit ꝯ ſpm̄.i.ꝯ ſeipā3 vt non eſt in carne. ¶ Alio mō accipit caro pro toto illo qd eſt in hoie pter ipam aia3 q̄tū ad pte3 rōnalē. Et h̄ mō corpus cū oibus organis: et cū oibꝰ viribꝰ organicis ſenſitiuis et affe ctiuis: et nālibus vocat caro. Et ſic poª viſiua caro eſt. et vis pcupiſcibilis et vis iraſcibilis: et vtꝰ fantaſtica: et imagiatiua et oēs hmōi ſunt caro. Et tn̄ manifeſtū eſt q iſte nō ſunt cor pus nec pars corpis nec de ſba corpis: ſ3 magis pn̄t vocari ptes aie.ſ.ptes potētiales. Rō iſtiꝰ dcie eſt: q: in aia nr̄a pti nent pl'es gradꝰ potētiaꝝ.ſ. vegetatiue: ſenſitiue: affectiue. rōnales. Aia quātū ad oēs potētias vegetatiuas effectiuas et ſenſitiuas eſt alligata corpi. Et appet opatio ſua magis i qbuſdā partibꝰ corpis q̄ in alijs. Etiā q̄tū ad opationes il laꝝ potentiaꝝ aia ſeqt nec̄io pditiōe3 corpis: ēt in actibus iſtaꝝ pōaꝝ aia pōt cogi. Aia aūt q̄tū ad vires rōnales.ſ.in tellectū et volūtate3 nō eſt alligata corpi: q: actus intelligen di et volēdi nō eſt magis p vnā ptē corpis q̄ per aliā: imo p nullā eſt ac ſi aia nō eſſet realr in corpe et ei vnita. Etiā non ſequit pditionē corpis intelligēdo volendo ſic i actibꝰ aliaꝝ pōaꝝ: nec etiam pōt cogi rōe corpis ad intelligēdū et volū dū ſic cogit et ipedit q̄tū ad actus aliaꝝ pōaꝝ. ſic ꝯ ſingul' appet. Q: aliqñ videmus qñ nolumus et iterdum vellemus videre et nō poſſumꝰ. ita idigeſtiua et appetiua expulſiua et gñatiua imagiatiua et fantaſtica: et ſic de ceteris. Et ob hoc valde pueniēter ipſa aia q̄tū ad potētias rōnales ſ3 quas nō eſt alligata corpi vocat ſpūs: q: ſpūs dicit re3 ſimplice3 et immāle3: et ipſa ſba carnis cū oibus illis potētijs vel viribꝰ aie ſm q̄s aia eſt alligata corpi vocant caro: qa aia q̄tu3 ad illas pōas ſeqt pditione3 carnis. Et hoc mō eſt temptatio a carne.i.ab ipſa aia. put eſt affixa carni: et deſiderat ea q̄ ſūt puenientia ſm carnē. Sic dī ad gala.5. q caro pcupiſcit ad uerſus ſpm̄: et ſpūs aduerſus carnē.i.aia pcupiſcit ꝯ ſeipſa3: q: aia quātū ad vires ſ3 quas eſt affixa corpi. pcupiſcit ſolū illud qd eſt bonū et delectabile corpi: et nihil aliud pōt pcu piſcere. Jſtud aūt eſt ꝯ ſpm̄: q: eſt ꝯ determinatione3 rōnis. et ꝯ appetitū rōnabilē. Nā rō cū non ſit affixa organo non cogit q iudicare debemꝰ qd eſt bonū iſti vel illi: ſ3 ſicut ipſa eſt abſoluta ab oi alligatione: ita iudicat de eo qd eſt bonu3 ſimplr et ſm ſe. Jllud g ſeq debemus. Et quātū ad h̄ ipſe ſpi ritus pcupiſcit ꝯ carnē.i. iudicat et eligit de bono ꝯrio mō q̄ caro.i.aia vt eſt carni affixa. et ſic tēptatio iſta nihil pertinet ad carnē ppe dcām: ſ3 tota tēptatio et pdictio eſt iter aiam ad ſeipam.ſ.iter ipſa q̄tū ad ptes ſm q̄s eſt alligata: et q̄tū ad pſonas ſm q̄s nō eſt alligata. ¶ Alio mō et tertio accipi tur caro pro oi illo qd eſt ꝯ rectitudinē rōis. Et h̄ mō aliqñ actus ptis rōnalis vocant actus carnis: et ipſa rō et volun tas vocant caro inquātū nō ſequūtur rectitudinē ſibi debi tam. Et ſic oē pctm̄ vocat carnale vel fructꝰ carnis. Sic p3 ad gala.5.ſ. Manifeſta ſunt opa carnis q̄ ſūt fornicatio im mundicia luxuria. idoloꝝ ſeruitus veneficia inimicitie cōtē tiones emulationes. ſecte inuidie. et oia iſta vocant opa car nis. Et tn̄ ponunt hic qdā pctā q̄ nihil ad carnē ptinent: ſ3 pure ad ptē rōnale3 ſicut idoloꝝ ſuitus. Nā idolatria non puenit ex aliq inclinatiōe carnis cū nō ſit in ſe aliqd dlecta bile: ſ3 ſolū ptinet ad quedā errore3 intell'ꝰ et volūtatis attri buendo illi deitatē cui nō cōpetit. et exhibendo ei cultū dei tatis. etiā ponit ibi inuidia: et tn̄ ipſa ab oibus ponit pecca tū ſpūale. Jde3 p3 de veneficijs. Patet ēt h̄: q: ibi diſtinguit apl's fructꝰ ſpūs ꝯ opa carnis: et in fructibꝰ vel opibꝰ ſpūs ni hil ponit niſi ſtutes. et ſic oē viciu3 includit ſub noie opu3 carnis. Qñcūq3 ergo peccamꝰ intell'ꝰ nr̄ et volūtas caro ſūt et nō manet in nobis ſpūs vllus. Hoc mō accipiendo carnē erit ēt temptatio a carne: et tn̄ nō eſt iſta quā nos vocamus temptatiōe3 carnis: q: ſicut h̄ mō omne pctm̄ vocat carna le: ita ois temptatio vocabit a carne: et ſic nō diſtingueret tem ptatio in tēptatiōe3 carnis et mūdi et demonis. Accipiendo ergo tēptatione3 carnis vt ſolemꝰ accipe. dōm q illa erit tē ptatio a carne. ſcdo mō aſſūpta.ſ. put eſt ſba corpalis cū po tentijs et viribus aie ſibi affixis. ¶ Cōſiderandū circa hoc

D

C 2° mō

D

E 3° mō

quid ſit ipſa temptatio carnis: ⁊ dōm ꝙ temptaptio carnis
non ſit ꝑ modū ſuggeſtionis ſicut tēptatio diaboli: q: tēpta
tio nō eſt aliqd qȯ in nobis ſit aut ex nobis inſurgat: ſed eſt
ſolū quedā ſuggeſtio vel ſuaſio demonis qua conaꝛ ſuade-
re nobis facere aliqȯ malū. Et iſta ſuggeſtio in ipſo eſt realr̄
Sicut ſi aliqs hō ꝯſulat nobis facere aliqȯ malū: illud ꝯſu-
lere in ipſo eſt ⁊ nō in nobis. Q: tn̄ nos non videmus dia-
bolū ⁊ſentimus in nobis ꝙ mouemur ad malū: q̈ſi ꝑ modū
cuiuſdā rōnis ſuadētis putam⁹ illud eſſe in nobis ⁊ nō eſt.
Secus aūt eſt in tēptatione carnis: q: illa nō eſt ꝑ modum
ſuggeſtiōis cū non fiat ab aliquo extrinſeco: ſed ītra nos eſt
a quo moueꝛ. Et fit h̄ q̈ſi nāliter per motū quedā inſurgētē
in ꝑte ꝯcupiſcibili. prout ille mot⁹ eſt repugnās impio rōnis
Nā ſi ille motus eēt iuſte vel iniuſte ipantis: nō eſſet tēpta-
tio. Sicut ſi qs intēptatuſ iudicās bonū eſſe fornicari: q: de
lectabile eſt ſi eligat fornicari. ſi ad iſtud iudiciū ⁊ electionē
ꝯtingat fieri motū in vi ꝯcupiſcibili inclinante ad coitū non
vocatur ille motus tēptatio: q: temptatio inuoluntaria eſt.
iſte tn̄ motus eſt ꝑ iperiū rōnis vel ꝯcurrit cū iperio rōnis.
iō temptatio nō eſt. Iſtud tn̄ iperiū rōnis iniuſtū eſt. Sic ēt
ſi quis ꝯiugatus elegerit reddere debitū qn̄ petiꝛ: ⁊ ad iſtaꝫ
electionē aſſequaꝛ motus ad venerea in vi ꝯcupiſcibili: non
eſt temptatio qa eſt ipiū rōnis: ⁊ ſi iuſte vel iniuſte imperet
nō difert. Dōm igiꝛ eſſe iſte motus iuoluntarius. i. ꝯ̄ ipiū rō
nis. ſ. q: lꝫ volūtas iubeat nō inſurgere ꝯ̄ rōnē ꝙ inſurgat ⁊
tunc inſurgit ꝯ̄ rōeꝫ. Aliqn̄ aūt inſurgit preter rōneꝫ. ſ. rōne
non iubēte nec vetāte cū ad h̄ forte nō attēdat: ⁊ tn̄ adhuc
eſt motus iſte inordinat⁹ cū inſurgat ſine iperio. Nā cū ſit ī
B viribus inferiorib⁹: ⁊ ille nihil agere debeat ſine directione
⁊ iperio ſupioꝝ inordinat⁹ motus eſt. Et h̄ mō poſſet diffini
ri tēptatio carnis. ſ. ꝙ ſit motus qdā inordinat⁹ iſurgens in
vi ꝯcupiſcibili ꝓut in malū tendere pōt. Hoc ſatꝫ oñdit apl̄s
ad gala. ṽ. dicens. Caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄. ⁊ ſpūſ ad-
uerſus carnē. hec. n. inuicē ſibi aduerſanꝛ. Et ſic innuit ꝙ in
hoc ſit temptatio ꝙ vnū alteri aduerſaꝛ. Si āt caro moueaꝛ
ex iperio rōnis ēt ſi ad malū ſit nō eſt temptatio: q: tunc ap
petitus dirigiꝛ per illū a quo dirigi dꝫ nāliter. ¶ Cōſideran
dum ꝙ iſta tēptatio inſurgit ex ꝯditiōe carnis corrupte. nā
ſi non fuiſſet ꝑ pctm̄ ade corrupta nā nr̄a aīa ꝓut eſt alliga
ta carni nō ꝯcupiſceret ꝯ̄ rōnem: q: vires inferiores eſſent ſi
bi ſubdite ſupioribus virib⁹: ⁊ tn̄ vires alligate ſunt nāliter
inferiores viribus non alligatis ⁊ ſubiecte illis: ⁊ iſta ſubie
ctio ſiue repugnātia ꝑtinebat ad iuſticiā originalē: q̄ vocaꝛ
iuſticia inquātū iuſtū eſt inferiores ſupiorib⁹ eſſe ſubditos:
⁊ vocaꝛ originalis: q: data fuit hoi in ſua origine tā in origi
ne ꝑſone q̄ꝫ nāe. Perſone qdē: q: Adā ab inſtāti ſue plaſma
tionis illā habuit. nāe aūt q: non incepit prius nā hūana q̄ꝫ
inciperet iſta iuſticia. Per pctm̄ autē ade corrupta fuit caro
nr̄a: q: obedientia iſtaꝝ viriū affixaꝝ carni ad ſupiores nō
affixas ablata eſt. Et in hoc ſtat tota tēptatio carnis q̄ eſſe
non potuiſſet añ pctm̄ ꝑꝑ obedientiā ipſaꝝ viriū. ⁊ hoc mō
apparet qd ſit tēptatio carnis q̄ eſſe non potuiſſet: ⁊ q̄ūo ſe
D habeat ⁊ vñ origineꝫ trahat. ¶ Ad ꝑmū dōm ꝙ in tēptatio
ad ꝑᵐ arg. ne carnis nō ſunt oēs tres ꝯditiones q̄ requirunꝛ ad perfe
ctā rōneꝫ temptationis. ſ. ꝙ expimentū habeaꝛ de re. ⁊ ꝙ h̄
experimentū intendaꝛ per tēptationeꝫ: ⁊ ꝙ temptās inten-
dat illud accipere. Primū ſolū eſt in temptatiōe carnis. ſ. qa
per illā hr̄ expimentū de ṽtute vel iſirmitate nr̄a ſi reſiſtim⁹
vel ſuccūbimus. Et hoc ſufficit ad h̄ ꝙ poſſit vocari tempta
tio. Cū autēꝫ obiicit ꝙ caro nō cognoſcit. dōm eſt ꝙ hoc req
reretur ſi in tēptatione carnis debent eē oīa tria reqſita ad
ad perfectā rōnem temptatiōis. Nā illa non pn̄t eſſe niſi in
3 intelligente. ⁊ ſic caro non tēptaret. ¶ Ad ſcōꝫ dōꝫ ꝙ tem-
ad 3ᵐ argu. ptare eſt offm̄ demoniſ inquātū tēptare ſit ad malū finē. Et
tn̄ ꝓut ex tēptatiōe hr̄ expiētia q̄daꝫ nō ſolū fit temptatio a
demone: ſed etiam ab aliis. Et ſic temptare non eſt officium
demonis vel alicuius: q: ad multos pertinet.

¶ De tēptatiōe q̄ eſt ad irā q̄ūo ſe habeat. Q̄ō. LXXIII.

Queritur de temptatiōe que eſt ad iram q̄ūo ſe
habeat. Nā iſta non vī īcludi ſub ali-
qua de trib⁹ temptationib⁹ que diſtingunꝛ. Non eſt eni ſub
temptatiōe mundi: q: iſta ſolū eſt ad opes honores ⁊ poten
tiā: ⁊ ſilia que ex̄ nos ſunt: ⁊ vocanꝛ bona fortune. Non eſt
etiā ſub temptatiōe diaboli: qa diabolus nō habet aliqȯ ge-
nus ſpeciale rerū circa quas tēptet ſicut hn̄t mūdus ⁊ caro.

¶ Aliqui putant ꝑtinere temptationeꝫ ire ad temptationē
diaboli: q: nō inueniunt eā ſub aliis duab⁹ que hn̄t certum
genus reꝝ de qb⁹ fit temptatio. Ipſa aūt temptatio diaboli
eſt latior: q: non hꝫ aliqȯ ſpāle genus obi de quo fiat. iō ſub
hac putauerunt meli⁹ poſſe reponi. ¶ Dōꝫ ꝙ h̄ non ſtat: ſꝫ
q: ꝑtinet ad temptationē carnis. Primū pꝫ q: ſi ꝑtineret tē A
ptatio ire ad temptationeꝫ diaboli nūq̄ꝫ hō temptareꝛ de ira
niſi a diabolo. Iſtud tn̄ incōueniens eſt. Cū ira poſſit nāliter
inſurgere ſicut delectatio venereoꝝ: ſꝫ tēptatio ad venerea
pōt fieri ſine demonis inſtigatiōe: nec ꝺ̄ h̄ aliqs dubitat: ita
ḡ temptatio ad irā. Et appꝫ magis. Q: ſic nāliter hꝫ hō viꝫ
ꝯcupiſcibilē: ita hꝫ iraſcibilē: ſed ex eo qȯ hꝫ hō ꝯcupiſcibilē
nāliter pōt temptari de venereis demone nō iſtigāte: ita er-
go poterit nāliter moueri tēptatio ire demone nihil agente.
Iſta eſt cā q̈re Origenes dicit ꝙ dmoneſ non ſūt cā oīs pec
cati: q: ēt ſi demones nō eſſent hoies hērent appetitū cibi ⁊
venereoꝝ: ⁊ hmōi circa quē appetitū multa inordinata con
tingerent niſi per rōneꝫ refrenareꝛ. Et ſic eſt de ira: q: etiam
non exn̄tibus demonib⁹ hō hēret viꝫ iraſcibileꝫ. ¶ Item pꝫ
q: ex ꝯditione cōplexionis vel ex q̈litate tꝑis ⁊ aliis multiſ B
accidētibus ꝯtingit hoiem moueri ſepe ad iraꝫ etiā ſi nemo
eum ipellat. Iō tunc manifeſtū eſt ꝙ illa ira non ꝓuenit ex
temptatione demonis. Et tn̄ iſta temptatio q̄dā eſt. ⁊ nō eſt
ei aſſentiendū. ſ. ne per eā alicui ſimus moleſti. ¶ Itē pꝫ effi
catius: q: adhuc magis inſurgit nāliter ⁊ ꝯ̄ impium rōnis C
ira q̄ꝫ ꝯcupia venereoꝝ: q: ꝯcupia illa eſt aliqualr̄ pigra. ⁊
pauliſper ſubrepit quouſq̄ꝫ efficiaꝛ magna. Ira aūt ſubito in
ſurgit in magnū ſtatū. ⁊ non accipit pauliſꝑ icrementuꝫ. ſic
dicit Ariſto. 7. ethico. ꝙ ira modicū audit rōnis. ⁊ dicit ꝙ ē
ſicut caneſ ꝓuolātes q cuꝫ audierant ſonitū porte ſubito la
trant ⁊ currūt ad portā ⁊ iudicāt priuſ an ille q pulſat not⁹
ſit vel inotus. Nā poſtea cū viderint notos latrare ceſſant.
Minus ḡ diceꝛ temptatio ire a diabolo q̄ꝫ temptatio vene-
reoꝝ. ¶ Dōm ḡ eſt ꝙ iſta temptatio nāliter euenit lꝫ aliquā D
do per demonē poſſit ſuſcitari qui conaꝛ ſuſcitare iras ⁊ di-
ſcordias ſicut interdū ipſe ꝓuocat libidinē que tn̄ ſine ipſo
nāliter inſurgere poterat. Et dꝫ poni ſub temptatiōe carnis:
q: lꝫ cōius nos accipiamus temptatiōeꝫ carnis pro ea q̄ eſt
ad venerea: tn̄ opꝫ ſub hac temptatiōe poni multa alia. ſ. oīa
illa que nāliter inſurgere pn̄t ⁊ intra nos ſunt: q: ꝑ has du-
as ꝯditiones diſtinguiꝛ temptatio carnis a temptatiōe de-
monis ⁊ mūdi. Nā temptatio mūdi lꝫ ſit de hiis que nāliter
pōt hō ꝯcupiſcere: eſt tn̄ ab extra: q: oīa que ſic ꝯcupiſcunꝛ
extra nos ſunt. Tēptatio aūt diaboli eſt interduꝫ de hiis ad
que nāliter non eſt inclinatio ſicut de hereſi ⁊ de infidelita-
te: ⁊ de idolatria: ⁊ ſimilib⁹. Eſt etiā ſemꝑ temptatio diaboli
extra nos: q: eſt per ſuggeſtionē que ſuggeſtio eſt actus dia
boli. Et nō eſt in nobis realr̄: ſed in ipſo. Ideo ad hoc ꝙ iſti
tres modi tēptationis cōprehendunt ſufficiēter oēm tēpta-
tionem nece eſt ſub tēptatione carnis poni oīa illa de qbus
temptamur ab intrinſeco. i. inſurgunt ex nobis. Et ſic eſt tē-
ptatio ad venerea quaꝫ cōiter vocamus tēptationē carnis
Sic ēt eſt tēptatio ad gulā ſm ꝙ homo deſiderat cibos q̊s
non dꝫ vel qn̄ non dꝫ. ⁊ ſic de aliis circūſtantiis. Et iſta tem
ptatio nāliter inſurgit ⁊ adhuc magis nāliter q̄ꝫ tēptatio ad
venerea inquātuꝫ cibus eſt magis ad ꝯſeruationeꝫ hois q̄ꝫ
actus venere⁹. Et ſic necīo vocabitur tēptatio carnis ſicut
temptatio venereoꝝ: q: ambe ſunt in eadē vi aīe. ſ. in ꝯcupi
ſcibili: q: ꝯcupia ad ꝯſeruationem ſpēi eſt ad eū per gn̄atio-
nem que per coituꝫ gn̄etur ſpecies. deſideriū aūt ꝯſeruandi
indiuiduū cauſat ꝯcupiſcentiā cibi ꝑ quē ꝯſeruatur indiui-
duuꝫ. Etiā ambe ꝑtinent ad eandeꝫ ṽtutem. Nā ſm Ariſto.
3. ethicoꝝ. Tempantia eſt circa delectabilia tact⁹ ⁊ guſtus.
Delectabilia tactus ſunt in venereis ⁊ ſilibus: delectabilia
guſtus ſunt in cibo ⁊ potu. Neceſſe eſt etiā poni tēptatiōeꝫ
ire ſub temptatiōe carnis: q: temptatio carnis diciꝛ: q: a car
ne inſurgit. Caro aūt vt hic accipiꝛ eſt ſb̄a carnis cū viribuſ
aīe ſibi affixiſ: vt dictuꝫ eſt precedenti. q. Et tn̄ iraſcil̄ eſt vis
aīe affixa carni ſicut ꝯcupiſcibilis ꝙ iſte ponunꝛ due vires
affectiue. ideo tēptatio ad iraꝫ erit necīo ſuo tēptatione car-
nis: ⁊ pōt vocari ipſa tēptatio aliquo modo ꝯcupiſcentia cū
ira ſit appetitus vindicte. ꝑ. de aīa. Verū eſt tn̄ ꝙ deſideriuꝫ
cibi ⁊ potus vocaꝛ magis ꝓprie cōcupiſcētia eo ꝙ iſta ſunt
ad bonū. ſ. ad delectabile: ⁊ ſunt ad ꝓſequendū illud: ira aūt
magis eſt ad repellendū aliqd cū ipſa ſit ſm exiſtimationeꝫ.

⁊ non

ꝛ non ſit ira niſi vbi tēptamus aliqđ malum nobis eſſe ſcm̄
ſiue vere ſiue falſe putemus. Etiā qꝛ deſideriū cibi ꝛ potus
eſt in vi ↄcupiſcibili.ideo ꝓprie ipſuȝ deſideriū vocaꝛ concu
piſcentia. Deſideriū aūt vindicte qđ ad irā pertinet nō eſt i
concupiſcibili:ſed in iraſcibili. Jdeo nō vocaꝛ ita ꝓprie ↄcu
piſcentia niſi inquātum vindictā cōcupiſcimus vel magis
ꝓprie appetimus. Et qꝛ tēptatio carniſ in ſcriptura ſolet vo
cari ↄcupiſcentia nō cadit ita ꝓprie temptatio ire ſub concu
piſcentia ſicut deſideriū venereoꝝ ꝛ cibi. Dōm tñ ꝙ ꝓpe pri
net tēptatio ire ad tēptationē carnis ꝓpter cām.ſ.poſitam.

¶ An mundus tēptet hoiem. Queſtio. LXXIIII.

Queritur an mundus tēptet hominē. Aliq di-
cunt ꝙ non:qꝛ mundus nō eſt aliqd
intelligens.ideo non pōt. ¶ Jtē nullus tēptat eū quē abie
ctum reputat:cū tēptatio fiat de rebus dubijs. Mundus ta
men reputat viros ſanctos q̄ſi abiectos ſapie. 2°.ſ. Hij ſunt
quos aliqñ habuimus in deriſuȝ ꝛ in ſil'itudinē improperij
Ecce nunc quō cōputati ſunt inter filios dei ꝛ iter ſanctos
ſors illoꝝ eſt. Ergo mundus nō temptauit aliquē. Nam vi-
ros malos nō tēptat:qꝛ illi de mundo ſunt. ꝛ ideo diligit il-
los. Jo.15. Si mundus vos odit: ſcitote qꝛ me priorē vobis
odio habuit. Si de mundo eſſetis mundus qđ ſuuȝ erat di-
A ligeret. ¶ Dōȝ ꝙ homo tēptatur a mūdo:qꝛ.p̄. ad Thimo.
6.dicitur. Qui volunt diuites fieri incidūt in tēptationem.
Jſta aūt temptatio pertinet ad mundū:qꝛ diuitie ſunt de re-
B bus que ſunt in mūdo: ꝛ ſic mundus tēptat. ¶ Sciendum
Mūd° accipiꝛ multipl'r in hoc ꝙ mūdus accipiꝛ multipl'r. ¶ Primo pro vniuerſi-
tate rerū. Joā.pꝛio.ſ. Mūdus per ip̄m factus eſt.i.tota vni-
uerſitas.eo.c.ſ. Oīa per ipſuȝ facta ſūt.ſic.p̄.ad corin.8. ꝛ.io.
idoloꝝ nihil eſt in mundo.i.nō eſt idolū aliquid de vniuerſi
p̄mo modo tate reꝝ:qꝛ non eſt a deo ſcm̄:ſed ab humana malitia exco-
gitatū:ſicut dicit Augu. ꝛ magr̄.3.ſen.diſtin.37. ¶ Secun-
C do accipiꝛ mundus pro ſtatu pn̄ti quo inter hoies viuitur.
ſcđo mō Jo.p̊.ſ. Jn mundū venit.i.ad viuendū inter hoies. ꝛ Joā.13.
ſ. Sciens Jeſus qꝛ venit eius hora vt tranſeat de hoc mun
do ad patrē.i.de hoc ſtatu vite mortalis ꝛ Joā.17. Nō rogo
vt tollas eos de mundo:ſed vt ſunes eos ad malo.ideſt non
rogo vt auferas eis vitā per quam tollanꝛ de hoc mundo.
D ¶ Tertio accipiꝛ pro oībus hominibus ſiue bonis ſiue ma
t̄tio mō lis. Jo.14.ſ. Ut cognoſcat mundus: qꝛ diligo p̄rem.i.cogno
ſcant oēs homines. ¶ Quarto accipiꝛ pro hoibus munda
nialis quos vocam⁹ mūdanos: qꝛ ea ſola que in pn̄ti vidēt
E deſiderant.ſic. Jo.17. Pro hijs rogo ꝛ nō pro mundo.i.non
q̈rto mō pro hoibus mūdanis. Et iterū. Nō ſunt de mūdo ſicut ego
non ſum de mūdo.i.illi nō ſunt hoies mundani ſic nec ego.
F ¶ Quinto accipiꝛ mundus pro reb⁹ que in mundo ſunt ꝛ
q̄n.mō ſolum hn̄r hic ꝛ ↄcupiſcunꝛ ab hoibus mundanis.ſ.diuitie
honores potētie hūane ꝛ ſil'ia. Sic accipiꝛ .p̄. Jo.2.ſ. Omne
qđ eſt in mundo aut eſt ↄcupiſcentia carnis: aut ↄcupiſcen
tia oculoꝝ:aut ſuperbia vite.i.in rebus mundanis nihil eſt
niſi hoc. ¶ Accipiendo mūdum p̄mo modo nō conuenit ei
G temptare:qꝛ tota vniuerſitas reꝝ ſimul bona eſt ꝛ nihil ma
li facere pōt. ¶ Scđo modo ēt mundus nō tēptat lȝ in mū-
do tēptemur.i.in ſtatu pn̄ti. Joā.17. Jn mūdo preſurā habe-
bitis.i.in ſtatu preſenti hēbitis tribulatiōes. ¶ Tertio mō
etiā mundus nō temptat:qꝛ hoies boni qui ſunt hoc mō de
mundo neminē temptant. ¶ Accipiendo.4. mō mundus
H temptat hominē:qꝛ hoies mali perſequūtur bonos. Joā.15.
Si mundus vos odit:ſcitote qꝛ me prioreȝ vobis odio hūit
i.ſi hoies mali habuerint vos exoſos. Et iteꝝ ibi. Si de mū
do fuiſſetis mundus qđ ſuuȝ erat diligeret.i.ſi eſſetis hoies
mundani alij mundani diligerent vos. Et tñ hoc mō nō ac-
cipitur hic tēptatio que fit a mūdo. Naȝ tēptatio a malis ho
minibus perſequētibus bonos non diſtinguiꝛ a tēptatione
diaboli:ſed ꝑtinet ad eandē:cū illi dia.inſtigante hoc faciāt
ꝛ malū intēdant ſicut ille intēdit:imo ipſe dia.per eos exeq
tur.ſicut dixit xp̄s iudeis qui perſequebanꝛ euȝ ſine cā. Jo.
8.ſ. Uos ex patre diabolo eſtis ꝛ deſideria p̄ris veſtri vultis
perficere. Et qꝛ eadē eſt actio p̄ncipalis agentis: ꝛ inſtrumē
ti vel miniſtri erit eadē tēptatio demonis ꝛ maloꝝ hominū.
Temptatio tñ mūdi de qua hic dicim⁹ diſtinguiꝛ a tēptatio
J ne demonis:ideo nō accipitur mundus ſic. ¶ Accipiendo
mundū quinto mō fit tēptatio a mundo:qꝛ tēptamur cōcu-
piſcendo res mundanas.ſ.honorē:perſonā:diuitias: ꝛ ſimi
lia. Et proprie hoc modo vocaꝛ mūdus ipſa bona fortune ꝑ
quorum cōcupiſcentiaȝ temptamur. Et nō eſt intelligenduȝ
ꝙ iſta nos tēptent quaſi aliqd agāt: qꝛ ſunt aliquid ianima
tum ꝛ ſeꝑatum a nobis:ſed temptāt nos per modū obiecti
inquātum mouent nos ad ſe ↄcupiſcēdū per h̄ ꝙ illa bona
ꝛ pulchra quedā iudicamus. ¶ Conſiderandum autem ꝙ K
temptatio mundi differt a temptatione carnis in duobus. Temtatio
Primo qa temptatio carnis eſt nālis cū ſit de rebus aliquo mūdi ꝛ car
modo neceſſarijs ad ip̄am nature conſeruationē:temptatio niſ differūt
autem mundi non eſt de rebus neceſſarijs: ſed de rebus cu p̊.
rioſis ꝛ vanis. Pȝ hoc qꝛ temptatio carnis quātum ad viȝ
concupiſcibilem eſt de neceſſarijs:qꝛ cibus ꝛ potus ꝛ vene
rea que per cōcupiſcibilem deſiderantur ſunt neceſſaria ad
conſeruationē ſpeciei ꝛ indiuidui. Et ideo ipſa naturalis in
clinatio etiam nō exiſtente ratione illa exigit. Sic etiam ira
que pertinet ad vim iraſcibilē ꝛ cadit ſub temptatione car-
nis eſt neceſſaria nature.qꝛ ſicut vis cōcupiſcibilis proſeq-
tur concupiſcēdo ea que per naturā conſeruanꝛ:ita vis ira-
ſcibilis proſequitur deſtruendo ꝛ repellēdo ea que nature
cōtraria ſunt vel cōtraria iudicantur. Et vtrūq₃ neceſſariuȝ
eſt ad nature cōſeruationem. Bona autem fortune que vo-
cantur mundus non ſunt neceſſaria:ſed pertinēt ad curioſi
tatē:qꝛ ſine diuitijs potētia ꝛ honore vita duci pōt. imo iſta
magis ſunt ad ꝑturbandū vite tranq̄litatem:qꝛ ꝓpter iſtoꝝ
ſuperfluā ſollicitudinē in acquirendo ꝛ ↄſeruādo turbatur
pax humana ꝛ vita que quodā modo hic feliciter duci poſ-
ſet.ſi ad iſta bona fortune homo nūq₃ aduertiſſet que magl
ſunt bona per opinionē noſtram q̄₃ in rei veritate. Et ex hac
parte eſt aliqual'r ceteris paribus magis culpabile ſuccūbe
re in temptatione mundi q̄₃ carnis:qꝛ illa eſt de rebus non
neceſſarijs ꝛ minus naturalibus q̄₃ iſta. ¶ Secūdo difert 2° L
tēptatio mundi a tēptatiōe carnis:qꝛ tēptatio mundi nō eſt
aliquid in nobis:ſ₃ ab extra.ſ.a rebus fortune que nos mo-
uent per modū pulchri ꝛ boni. Tēptatio aūt carnis iſurgit
ab intra in ipſa vi ↄcupiſcibili ꝛ iraſcibili. ¶ Tertio differūt 3°
qꝛ tēptatio mundi fit ab ipſiſ rebus ſolū in rōne obiecti que
potentiā noſtram deſideratiuaȝ ad amandū mouent:tēpta-
tio autē carnis fit per moduȝ impulſus q̄ſi a cā efficienti. ꝛ
iſta eſt aliqs motus realis factus in cōcupiſcibili ꝛ iraſcibi
li.tēptatio autem mundi nō dicit aliquid reale: ſed ſoluȝ mo
tum in ratiōe:qꝛ cōcupiſcere bona fortune non pertinet ad
concupiſcibilē:ſed ad vim rationalē. ¶ Concordat aūt tem M
ptatio mundi cū temptatiōe diaboli in h̄: qꝛ vtraq₃ eſt ab ex
tra. Difert tñ primo qꝛ tēptatio mūdi ſolū fit per moduȝ ſug
gerentis:qꝛ diabo.vere aliqd ſuggerit ꝛ ↄſulit nobis facē:lȝ
nos ipſuȝ non videamus. ¶ Scđo diferunt:qꝛ tēptatio mū
di eſt i reb⁹ certi̇.ſ.ſolū⁹circa bona fortūe. Tēptatio aūt dia.
non hȝ aliquā ſp̄alem materiā:ſed aliqñ fit in eis que perti-
nent ad carnē. ꝛ aliqñ in eis que ad mundū de quo dicet.j.
in qōne de diuiſione ꝛ numero tēptationū. ¶ Ad p̄mū dōȝ N
ꝙ in tēptatione mundi nō reperiunꝛ oīa tria que ſunt ȯ per
fecta ratione tēptationis:ſed vnicū illoꝝ.ſ. ꝙ per illā habeꝛ
experimētū de virtute aut infirmitate mētis nr̄e ſi reſiſtim⁹
aut ſuccūbim⁹. Si aūt deberent in aliq̄ tēptatione ↄcurrere
illa tria nō poterat fieri taliſ tēptatio niſi ab hn̄te intellectū.
¶ Ad ſcđm dōm ꝙ accipiꝛ in iſto argu.mundus ꝓ hoibus O
mūdanis. Jſti.n.ſunt qui ↄtēnunt viros ſanctos.ſapie.2.hic
tñ non loqmur de iſtis:ſed de mūdo vt eſt in rebus fortune
que mouent nos ad ↄcupiſcendū eas. ꝛ ſic non tēptant. Et
iſte nō pn̄t ↄtēnere quēq₃:qꝛ h̄ ſolum fit ab intelligēte: Et tñ
dato ꝙ accipemus mundū ꝓ hoib⁹ mūdanis. dōm ꝙ lȝ illi
ↄtēnant ſcōs viros tñ ꝑſequunꝛ eos.ſic xp̄s dixit. Jo.15. Si
mundus vos odit ſcitote qm̄ me p̊orē vobis odio hūit. Jſta
ꝑſequtio eſt ꝑꝑ ↄ̄rietatē opum: ꝛ qꝛ mali putāt ꝙ tota vita
bonoꝝ eſt ad improperiū eoꝝ. Sapie.2°. Ubi dixert ipij circū
ueniamus iuſtū:qm̄ inutilis eſt nobis ꝛ ↄ̄rius ꝛ opib⁹ nr̄is:
ꝛ improperat nobis pctā legis: ꝛ diſſamat in nos pctā diſci
pline noſtre. Grauis eſt nobis ad videnduȝ quoniā diſſimi-
lis eſt alijs vita illius.

¶ An tēptatio carnis ꝛ mundi ſit peccatum. Qō. LXXV.

Queritꝛ de tēptatiōe carnis ꝛ mundi an ſit pctm̄.
¶ Quidā dicūt ꝙ nulla eaꝝ eſt peccatū. Opio q̊run
Nam illud qđ eſt nāle non eſt peccatū:ſed inſurgere tēpta- daȝ ꝙ non
tionem carnis tā in cōcupiſcibili q̄₃ in iraſcibili eſt naturale p̊ᵃ rō
ideo peccatū nullū eſt. ¶ Jtem vt dicit Auguſti. nemo pec
cat in eo qđ vitare non pōt. ꝛ tñ quādiu viuimus nō eſt in 2ᵃ rō

ꝑtāte nr̄a vitare omnē temptationē carnis: qꝛ ſi pōteſt ignis nō vrere pōt caro non cōcupiſcere. Ergo nō eſt pctm̄ aliqđ ipſa tēptatio.
A ¶ Dōm ꝙ temptatio diabo. nō eſt pctm̄. vt. ſ. oſtenſuꝫ eſt in quadā qōne. Temptatio etiā mundi non eſt pctm̄: qꝛ quodlibet peccatum nr̄m in nobis eſt. Temptatio autem mundi nō eſt in nobis: ſed eſt ab extra tāq̄ꝫ ab obiecto. In nobis aūt ſolum eſt ꝙ īmutemur ab illo. Et hoc nō poſſumus euitare: qꝛ nō eſt in ptāte noſtra. vt ait Aug. quibus viſis tangamur. Cuꝫ aūt nos viderimus bona fortune nō poſſumus vitare qn̄ illa per modū obiecti moueant nos cū non poſſumus mutare naturā reꝝ. Non erit ergo tēptatio mundi aliqđ pctm̄. ſic tenet ſcūs Tho. 2. ſen. di. 21. arti. 2°.
B ¶ De tēptatione carnis dōm ꝙ eſt pctm̄ vel non ſine pctō. Sic dicit Augu. ⁊ magr̄. 2. ſen. di. 21. ſ. Ideo tēptatio que eſt ex carne nō fit ſine pctō: que aūt eſt ab hoſte niſi ei cōſentiatur non hꝫ pctm̄. Ratio huius eſt. vt ait ſcūs Tho. vbi. ſ. qꝛ in alijs tēptationibus nō eſt actio nr̄a. In tēptatione aūt carnis eſt actio nr̄a: qꝛ eſt ibi ꝯcupiſcere. ⁊ illud non eſt actus partis: ſed cōpoſiti: qꝛ nullus actus eſt ptis: ſed cōpoſiti. vt patet. 2. de aīa. Et tn̄ illud cōcupiſcere eſt in ſe illicitū. Quia vt dicit Augu. ⁊ magr̄. vbi. ſ. ex carnis corruptione ſuborit̄ motus illicitus ⁊ titilatio praua. Et ſequit̄. Ideo tēptatio q̄ eſt ex carne nō fit ſine pctō.

Tēptaito carnis eſt peccatum
pͣ cā

2ͣ cā

¶ Scōa cauſa eſt qꝛ temptatio carnis in ſe eſt aliquid inordinatū. Et tn̄ ipſa realr̄ in nobis ideo pctm̄ eſt vel nō ſine pctō. Iſta nāq̄ꝫ eſt cā quare cōiter dicit̄ ꝙ temptatio diaboli nō eſt pctm̄. ſ. qꝛ extra nos eſt. ſic innuit Grego. in quadā omelia. ſ. deus vero qui in vtero virginis incarnatus in mundo ſine pctō venerat nihil ꝯditōis in ſe metipſo tollerabat. Tēptari ergo per ſuggeſtionē potuit: ſed eius mentē peccati delectio nō momordit. Atq̄ꝫ iō omnis diabolica illa tēptatio foris ⁊ non itus fuit. Iſta etiā eſt cā quare temptatio a mūdo dr̄ non eſſe pctm̄: qꝛ ab extra eſt. ſ. ab obō.
C Non eſt tn̄ credendū ꝙ iſta tēptatio ſit pctm̄. i. ꝙ ipſa in ſe ſola pctm̄ ſit: qꝛ iſta poteſt eſſe in viris qui pctm̄ non hn̄t nec hēre poſſunt. g̃ nō eſt pctm̄. Patet de Pau. qꝛ ipſe ſuſtinebat tēptationem grauiſſimā a carne. 2. corin. 12. ⁊ tn̄ ipſe nō habebat peccatū. imo nec peccare poterat cū eſſet confirmatus per ſpm̄ ſcm̄. ergo tēptatio iſta etiā ſi eſſet fortꝫ non erat peccatū aliqđ. ¶ Item ſi fuiſſet peccatū non fuiſſꝫ bonum ꝙ illa maneret: qa omne peccatū auertit aliquo modo a deo. Paulus tn̄ petiuit a chriſto ꝙ tolleret eā ab ipſo. Et licet ter rogaſſet noluit eā tollere: ſed dixit ꝙ melius erat ſibi habere illā: qꝛ virtus in infirmitate perficit̄. Ergo peccatum nō erat: ¶ Item ſi temptatio iſta eſſet peccatū neceſſe eſſet ꝙ homo ſemꝑ ſuccūberet in tēptatione carnis: ⁊ ex eo ꝙ illā haberet iam peccaret. Et tamē multi ſunt qui in hac tēptatione nullo modo ſuccūbunt. ſicut fuit de Paulo cui chriſtus dixit ſufficit tibi gratia mea: ergo tēptatio ipſa peccatum nō erat.

Tēptato carnis quā pau. hēbat nō erat peccatum
pͣ cā
2ͣ cā
3ͣ cā

D ¶ Dicit̄ tamē ꝙ tēptatio iſta ſit peccatū: qa eſt in ſe aliquod inordinatū ⁊ cōtra rectitudinē ratiōis cui ſi ratio imediate non reſiſtit ipſa temptatio peccatuꝫ eſt. vel cum ea peccatū eſt. Et hoc modo dicimus ꝙ delectio moroſa in tēptatione peccatū eſt. Non eſt ſic de tēptatione diaboli ⁊ mundi: quia etiaꝫ ſi diabolus per totū diē temptet. ⁊ homo eū repellat: dū tamē non ꝯſentiat non peccat. Secus in temptatiōe carnis: qꝛ ſi poſtq̄ꝫ incipit oriri homo nō reſiſtat illi imediate peccatū eſt etiā ſi non accedat nouus ꝯſenſus. Ratio differētie eſt: qꝛ tēptatio diaboli ⁊ mundi tota eſt ex̄ hominē. ⁊ per id qđ eſt extra nos nō peccamus. Ideo etiā ſi temptatio illa per annū maneat cōtinue peccatū non eſt: qa nihil de nr̄o ibi eſt: ſed ſi cōſenſus acceſſerit pctm̄ eſt. ¶ In tēptatione aūt carnis ſecus eſt: qꝛ illa eſt actus ꝯcupiſcendi in nobis. ⁊ eſt actus noſter. ſ. actus cōpoſiti. vt dicit. ſ. Tho. eſt tn̄ ꝑncipiū huius ꝯcupiſcere ipſa aīa quātuꝫ ad vires q̄s hꝫ affixas carni. ⁊ non quātū ad vires rōnales. Si ergo rō videns illā rebellionē viriū inferioꝝ mouētiū ad illicitū nō reſiſtat illis imediate quātū in ſe eſt cohibendo dr̄ cōſentire etiā ſi eliciat aliquē actū ꝯſentiendi ſpālem cū in ſeipſa videat actū illū ſiue motū illicitū. Et ſic in tēptatiōe carnis pctm̄
E duplr̄ cauſatur. Uno mō per ꝯſenſuꝫ rōnis ad ipm̄ motum illicitū. ¶ Alio mō ꝑ h̄ ꝙ rō nō cohibet illū motū inobediētie q̄ꝫtū in ſe eſt. Et dico q̄ꝫtū in ſe eſt. qꝛ ēt ſi rō vellit repellere totalr̄ illū motū illicitū non pōt: cū ille nālīter inſurgat ⁊ pars effectiua nō obediat parti rōnali ad motū: ſed ſolum ꝑ modū deprecationis ⁊ ꝑſuaſiōis. vt pꝫ ꝑ. ethi. in fi. Et appꝫ in Paulo: qꝛ ſi fuiſſet in poteſtate eius ꝙ ceſſaret motus ille qn̄ ipſe vellet nō rogaſſet ter dn̄m ꝙ tolleret ſtimulū illuꝫ ab eo. 2. corin. 12. Poſtq̄ꝫ ergo rō reſiſtit tēptationi. ſ. diſentiēdo ei ſiue tēptatio ceſſet ſiue non: iam non pōt eſſe peccatuꝫ qꝛ tēptatio per hoc ſupata eſt. ¶ Alr̄ poteſt intelligi ꝙ temptatio carnis ſit peccatū nō qdē peccatū ꝙ ſit ꝯtra iuſticiaꝫ gratificantē ⁊ charitatē ſed peccatū qđ ſit ꝯtra iuſticiā originalē. Omne quippe peccatū tollit quādam rectitudinē ⁊ iuſticiā: illud tamē qđ vocamus nos cōmuniter peccatum eſt qđ charitati repugnat: ⁊ per qđ homo non pōt manere in gratia. Tale aūt peccatū non eſt tēptatio carnis ſm̄ ſeipaꝫ. Unde pōt aliquis eſſe in gratia ꝑfectiſſimus ⁊ hēre tēptationem carnis grauiſſimā: ſicut erat in Paulo. Eſt tn̄ tēptatio carnis pctm̄ contra iuſticiā originalē: qꝛ ſm̄ illam dꝫ eſſe obedientia viriū inferiorū ad ſupiores: ⁊ quādocūq̄ꝫ rebellauerint tollit̄ illa rectitudo vel iuſticia. Et ſic eſt in tēptatiōe carnis: qꝛ ibi rebellat pars appetitiua parti rōnali: ⁊ ſic eſt peccatū.
¶ Ad primū dicendū ꝙ ea q̄ ſunt pure nālia non ſunt peccatū ꝙ dicat culpā ⁊ tollat charitateꝫ: licet poſſint eſſe peccatū qđ eſt ꝯtra iuſticiā originalem. ⁊ ſic eſt de tēptatione carnis que tamē non eſt pure nālis: ſed magis ex corruptione nature per peccatū: vt dictū eſt. Q2 tn̄ in omnibus iam ſic eſt vocat̄ naturalis vel pōt dici ꝙ iſta tēptatio: lꝫ ſit nālis eſt peccatū. ſ. qn̄ fuerit moroſa ſiue quādo rō non reſiſtit pctm̄ nullū eſt. vt dcm̄ fuit. F Rn̄det̄ ad ꝑmū argu.
¶ Ad ſcōꝫ dic̄. ſ. Tho. 2. ſen. di. 21. arti. 2. in rn̄ſione ad tertiū arg. ꝙ q̄ꝫuis homo nō poſſit vitare omnem tēptationem: ita ꝙ nullā hēat: pōt tn̄ vitare hanc vel illā ſingulariter. Et ita quodmāodo erit in ptāte homīs. ſecus de tēptatiōe carnis dia. qꝛ nullo mō eſt in nr̄a poteſtate nec pōt per aliquā cautellā nr̄aꝫ euitari quin fiat. Alr̄ poteſt etiā dici ꝙ lꝫ tēptatio carnis ſit aliqn̄ totalr̄ extra ptātem nr̄am ſicut erat in Paulo: tn̄ nō eſt pctm̄ quod nos a deo ſeparet tollendo charitatem: ſed vocatur peccatuꝫ per modos ibi expoſitos. ſ. Tho.

¶ Que ſit grauior inter omnes temptationes.

Queſtio LXXVI.

A **Queritur** que ſit grauior inter oēs tēptationes. ¶ Dōm ꝙ grauitas in tēptationibus pōt euenire per accn̄s vel ex ꝯditione ſpēi ipſaꝝ. De grauitate que eſt per accn̄s non pōt regula dari: qꝛ qđ per accn̄s eſt nō cadit in arte. Dr̄ aūt hoc qꝛ forte in ſpē leuiſſimaꝝ tēptationū poterit interdū alicui hoī incidere aliq̈ tēptatio ita grauis ꝑꝑ aliq̈s circūſtātias particulares ꝙ illa ſit grauior multis tēptationibꝰ aliaꝝ ſpecieꝝ que ſm̄ ſe ſunt grauiores ſicut eſt in pctis. Qꝛ reglr̄ maius pctm̄ eſt homicidiū q̄ꝫ flꝫ teſtioniū: poterit tn̄ accidere ꝙ flm̄ teſtioniū ſit grauius q̄ꝫ q̄dā homicidia. Et ita in ceteris ſpēbꝰ pctōꝝ. B
¶ Si aūt loq̈mur de grauitate tēptationū ſꝫ ſpēꝫ ſuā. Aut ꝯſiderabūtur iſte tēptatiōes ſimplices aut ꝯiuncte. h dr̄ qꝛ aliqn̄ circa eandem rē eſt vnica tēptatio: ⁊ vocat̄ ſimplex. Interdū vͦ de eadē. re ſunt due tēptatiōes. ſ. tēptatio carnis ⁊ dia. ſil̄. vel temptatio mūdi ſil̄ de q̄ declabit̄ ſeq. q. ⁊ tūc manifeſtū ē ꝙ temptatio iūcta maior eſt q̄ꝫ tēptatio ſimplex: qꝛ cōpat̄ totuꝫ ad ptē. Si vͦ loq̈mur de tēptatōibꝰ ſimplicibꝰ. i. de q̈lꝫ eaꝝ per ſe. dōm ꝙ tēptatio mūdi eſt minor iter oēs. Pꝫ qꝛ ipſa eſt minor q̄ꝫ tēptatio dia. Nā lꝫ tēptatio mundi ⁊ dia. ꝯueniant in hoc ꝙ ambe ſint ab ex̄. tn̄ diaboli tēptatio eſt ꝑ modum ſuggeſtionis ⁊ ꝑſuaſionis vel ꝯſilij. Tēptatio aūt mundi ſoluꝫ eſt a rebus fortune mouētibꝰ nos in rōne obi. Manifeſtuꝫ eſt ꝙ pōt eē maior grauitas in ſuggeſtione. Dato. n. caſu ꝙ aliqn̄ mūdus tēptet nos de cupiditate alicuius rei: ⁊ ibi nō ꝯcurrat dia. ⁊ iteꝝ dia. tēptet nos de cupiditate rei illius: ⁊ tunc res nō moueat nos in rōne obi erūt tēptatōes iſte ſimplices: illa tn̄ q̄ a dia. eſt māifeſtū eſt ꝙ poterit eē maior: qa res mouēs ꝑ modū obi nō repn̄tare ſeipam niſi ſic̄ eſt. Dia. aūt ꝑ aſtucia ſuā pōt ſuggerere meliora de re q̄ꝫ in vͥtate ſit. Et ita magis ſuadebit. Sic̄ appꝫ in ꝓpoſitiōe caꝝ ſiue i genere dmōſtratiuo ſiue deliberatiuo. Nam ſi aliq̈s nō orator ꝓponat eādē rē. ⁊ alius q eſt orator vel eloquēs ipaꝫ eādē ꝓponat efficatiꝰ mouebit orator q̄ꝫ alius: maxīe qꝛ dia. pōt in multis pulchre ⁊ colorate mētiri. Et ſic ꝑ flītatē iterdum q̄ſi extorq̈bit a nobis ꝯſenſuꝫ alicuius tēptatiōis quē nō daremus ſi verū ille referret. In tēptatiōibꝰ āt mūdi in q̈bꝰ res mouent ſolū ꝑ modū obi non poterit eſſe aliqua flītas: niſi q̈s ſeipm̄ fallere voluerit: magis g̃ mouebit tēptatio dmōis.

¶ Scōo

¶ Scḋo eſt hoc qꝛ tēptatio mūdi eſt in certo gnē reꝝ.ſ.i re
bus ſolius fortune. Tēptatio aūt demonis cū non hēat cer
tum genus rerū de qbus fiat poterit interdū fieri de rebus
illis que ſꝫ ſe magis mouēt q̄꜄ res fortune. Ut ſi tēptet dia.
de rebus de qbus caro ſolet tēptare. Nā tunc manifeſtū eſt
ꝙ tēptatio dmonis erit grauior q̄꜄ tēptatio mūdi. Eſt ēt tem
ptatio mundi minor q̄꜄ tēptatio carnis. ¶ Prio qꝛ tēptatio
C p̊ carnis fit de reb⁹ neccījs ad ꝯſeruationē īdiuidui vel ſpēi: vt
ſ̄.declaratū eſt. temptatio aūt mūdi fit de reb⁹ non neccījs ſꝫ cu
rioſis. Et tn̄ q̄꜄to deſideriū eſt de re magis nc̄ia vel magi na
turali tāto regl'r mai⁹ eſt. Erit ḡ maior temptatio carnis q̄꜄
2° mundi. ¶ Scḋo eſt h̄ qꝛ tēptatio mūdi eſt ab ex̄. tēptatio āt
carnis eſt aliqd intra nos. Jḋ difficilius eſt reſiſtere ei qḋ ē
intra nos q̄꜄ qḋ exterius eſt. Et pp̄ h̄ dr̄ ꝙ nulla eſt peior pe
ſtis q̄꜄ familiaris inimicus. Jta de carne eſt que pars nr̄i eſt
3° ⁊ temptat nos. ¶ Tertio eſt hoc: qa temptatio mūdi non
eſt tāto tp̄e in homie quāto temptatio carnis. iḋ violentius
aget caro q̄꜄ mundus. Patet hoc: qa non incipit homo cōcu
piſcere res fortune niſi poſtq̄꜄ p̄uenit ad aliquē ſtatū diſcre
tionis ⁊ cogitat modū viuendi hominū: ⁊ quid eſt illud qḋ
ceteri cupiant: ⁊ quid eſt ab oibus magis reputetur. Et tūc
homo incipit concupiſcere res fortune: qꝛ ceteros videt eas
concupiſcere ⁊ extimare btm̄ eum qui in illis habūdauerit.
Si eniꝫ neminē videret talia cupientē nec ea reputātē non
ꝯcupiſceret illa: cū ipſa non ſint nec̄ia ſicut nālia. Ea aūt de
qbus caro temptat inſunt nobis ab exordijs vite: ⁊ ſt̄ tāq̄꜄
nec̄ia ad ꝯſeruationē: ⁊ ꝯſueti ſumus ſemp̄ illa deſiderare.
Et ſic ſaltē pp̄ diuturnitatē efficati⁹ mouebit nos deſiderio
illaꝝ reꝝ de qbus caro tēptat q̄꜄ deſideriū reꝝ fortune. Jſtā
rōnē ponit Ariſ. 2. ethi. ad oñdendū ꝙ difficili⁹ eſt pugnare
ꝯ̄ ꝯcupiaꝫ q̄꜄ ꝯ̄ irā: qꝛ ꝯcupia eſt nobis cognata p̄ totā vitaꝫ
⁊ cōtp̄anea nobis: ⁊ nō eſt ſic de ira. Eſt igr̄ grauior tēpta
D tio carnis q̄꜄ mūdi. ¶ De tēptatōe carniſ ēt dōꝫ eſt ꝙ ḡuior
Carnis eſt q̄꜄ tēptatio dia. Et ſic erit ſimpl'r maior īter oēs tēptatio
tēptatio nes. Sic pꝫ per Aug. ⁊ p̄ magr̄m. 2. ſen. diſt. 21. ſ. Tēptatio q̄
ē ḡuior eſt ex carne nō fit ſine pctō: q̄ aūt eſt ab hoſte niſi ei ꝯſentia
q̄꜄ diab. tur pctm̄ nō hꝫ. Et ſequit̄. Tēptatio aūt carnis interior dif
tēptatio ficilius vincit̄: qꝛ interius opugnās de nr̄o ꝯ̄ nos roborat̄.
p̊ rō. ¶ Scḋo eſt h̄ qꝛ tēptatio dia. eſt oino ex̄ nos. tēptatio autē
carnis eſt itra nos. Qḋ aūt itra nos ē difficili⁹ caueri pōt q̄꜄
2ª rō. id qḋ exteri⁹ eſt. ¶ Tertio eſt h̄ qꝛ tēp° dia. fit p̄ modū ſugge
ſtionis ⁊ q̄ſi p̄ modū rōnis ſuadētis. tēptatio āt carnis fit p̄
3ª rō modū cuiuſdā mot⁹ in nob̄ iſurgent̄. Nā v̇e mot⁹ qdā eſt ⁊
nālis qdeꝫ. Et cū iclinatio nālis eſt efficatior q̄꜄ iclinatio ex
4ª rō p̄ſuaſione rōnis. iḋ erit grauior tēptatio carnis. ¶ Quarto
eſt h̄ qꝛ cū temptatio fcā a dia. ſit per modū ꝯſulentis ⁊ ſug
gerent̄. tāta erit officatia illius tēptatiōis q̄꜄ta fuerit effica
cia rōnis oñdentis bonū eſſe id qḋ ſuggerit̄: ⁊ vltra id nulla
E v̇tus mouendi eſt. ¶ Jn tēptatōe āt carnis nō ſolū eſt ptās
ſup̄andi nos ex eo ꝙ illa delectabilia ad q̄ caro mouet oñdū
tur nob̄ in imagiatiōe tāq̄꜄ valde bona ⁊ delectabilia: ſꝫ ma
xima efficacia tēptatiōis carnis eſt in h̄ ꝙ ſequet̄ q̄dā real'
āguſtia ⁊ afflictio duriſſima ſi nō ꝯſentiat̄ ei ad qḋ caro mo
uet. Et ob h̄ tēptatio carnis magis eſt violētia q̄dā q̄꜄ tēpta
tio: ⁊ ſic magis vrget valde q̄꜄ tēptatio dia. Uñ ꝯſiderandū
ꝙ in tēptatiōe dia. ⁊ mūdi ſolū eſt vn⁹ modus ſuccūbēdi. ſ. ſi
ille res de qb⁹ tēptamur app̄eāt nob̄ bone. ⁊ pp̄ deſiderium
bōitat̄ eaꝝ moueamur: in tēptatiōe āt carnis eſt duplex mo
dus ſuccūbēdi. vnus eſt ex eo ꝙ illa res ad quā caro mouet
pōt oñdi nob̄ vt valde dlectabil' ⁊ bona ad fruēdū: ⁊ pp̄ deſi
deriū fruitionis illi⁹ moueamur. Et iſte modus eſt in oibus
intēpat̄ qb⁹ nō eſt nec̄ia tēptatio ſm̄ carnē ad ꝓſeq̄ndū dle
F ctabilia ſꝫ carnē: ſꝫ ex rōne mouent̄: qꝛ iudicāt ſimpl'r bonū
eē: vel ſaltē ſibi meli⁹ eē frui dlectabilib⁹ ſꝫ carnē i tactu ⁊ gu
ſtu. ¶ Alio° tēptatio carnis mouet p̄ modū cuiuſdā afflue
tis: qꝛ ēt ſi id ad qḋ caro mouet nō iudicet̄ eē bonū nec ſim
plicit̄ delectabile tn̄ pp̄ nō ſuſtinē diuiti⁹ illā moleſtiā ⁊ āgu
ſtiā tēptatiōis multi ſuccūbūt. Utrūq̄꜄ modū tāgit Ariſt. 9.
ethi. Sūt aūt pl'es q ſuccūbūt pp̄ nō poſſe ſp̄ tollerare āgu
ſtias illas tēptationū q̄꜄ pp̄ deſideriū fruēdi ipſo dlectabili
qḋ ꝓponit̄: cū qdā illud iudicēt nō delectabile. ⁊ alij parum
delectabile. Tota ḡ efficacia tēptatiōis carnis eſt pp̄ mole
ſtiā quā infert niſi ei aſſentiat̄. Et iſtud nō eſt in tēptatione
carnis nec mūdi. Jḋ ex hac p̄te ipſa eſt valde maior q̄꜄ alie.
Et pōt cognoſci p̄ hoc vt ſi qs tēptaret̄ ad venerea a demōe
vel ab hoie ꝓponendo ei q̄꜄titateꝫ illius delectabilis ſꝫ oēs
circūſtantias ſuas. ⁊ ꝙ nō inſurgēt aliqs motus in vi ꝯcu
piſcibili: ſed ſolū iudicaret̄ p̄ imaginationē vel p̄ rōeꝫ de quā
titate illius delectabilis: eſt manifeſtū ꝙ erat facile talē tem
ptationē repellere: qꝛ nō eſſet aliq̄ anguſtia tollerare eā m'tiſ
diebus cū total'r eſſet exterius. Nunc aūt ſecus eſt: qꝛ cū in
ſurgat motus ille in vi ꝯcupiſcibili aut iraſcibili. ſi tempta
tionē non cōſentiat eſt magna anguſtia tollerare illaꝫ. Nec
ſolū quidem in imaginatiōe: ſed etiā redundat iſta moleſtia
ad corpus in quo ſiūt vere ⁊ magne imutationes afflictiue
Et apparet hoc qa etiā interdū nulla forma delectabili pre
cōcepta in imaginatiōe inſurgit nāliter motus quidā quaſi
violentus in parte cōcupiſcibili qui valde affligit: ⁊ eſt qua
ſi ratiōabilis. vel ſalteꝫ rationabilior ceteris tēptatiōibus cū
non ſit iſte motus ſuper re certa: nec habita aliqua precon
ceptiōe ꝙ in alijs tēptatiōib⁹ nūq̄꜄ accidit. Eſt ḡ tēp° carnis
valde maior alijs: qꝛ eſt multū iperioſa ⁊ inducit ſecū execu
tionem: qa habet viꝫ coactiuam ad puniendū nō conſentiē
tes: qḋ alie temptationes nō habent. ¶ Quinto eſt iſta ma G
ior q̄꜄ tēptatio diaboli: qa in temptatione diaboli totus ho
mo reſiſtit tēptationi vel reſiſtere pōt. ⁊ diabo. ſolus eſt qui
pugnat: ideo eſt quodāmodo facile reſiſtere. Jn tēptatione
autē carnis homo pugnat ꝯtra ſeipſuꝫ. Nā diuidit̄ homo in
duo: qꝛ caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄: ⁊ ſpūs aduerſus carnē
ad gala. 5. Et ſic homo minoris v̇tutis eſt ad reſiſtenduꝫ: qꝛ
pro medietate ſua ſolū pugnat: ⁊ ab illa medietate ipugna
tur. Et iſta eſt etiā cauſa de potiſſimis q̄ tēptatio iſta ſit diffi
cilis. ſ. qꝛ reſiſtens eſt parue v̇tutis. ſ. medietas hominis: ⁊ il
la quidē captiuata pp̄ cognationē cū p̄te pugnāte: maior ḡ
eſt iſta q̄꜄ alie. ¶ Sexto pꝫ qꝛ apl's magis ꝯquerit̄ de iſta tē
ptatione q̄꜄ de alijs. Nam ad romanos ſeptimo. dicit video H
aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis
mee: ⁊ captiuantem me in lege peccati. Et hoc eſt qḋ ſupra
dicebamus. ſcilicet ꝙ ipſa temptatio carnis non ſolū eſt tem
tatio: ſed etiam violentia cum dicat apoſtolus ꝙ captiuat
hominem. Etiam eo. c. exclamat pp̄ difficultatē reſiſtendi di
cens. Jnfelix ego hō qs me liberabit de corp̄e mort̄ huiuſ. i.
de hac mortifera tēptatione que eſt in corp̄e que eſt dura ſicͭ
mors. Dicit etiā eā eſſe ita fortē ꝙ homo nō poteſt libere fa
cere quecūq̄꜄ vult. e. c. ſ. Non. n. qḋ volo bonū hoc facio: ſed
qḋ volo malū hoc ago. ⁊ ad gala. 5. dicit̄ ꝙ caro ꝯcupiſcit ad
uerſus ſpm̄: ⁊ ſpūs aduerſus carneꝫ. hec eni inuicē ſibi ad
uerſant̄ vt nō q̄cūq̄꜄ vultis illa faciatis. Etiam in nulla alia
temptatiōe apl's rogauit ad xp̄ꝫ ꝙ eā a ſe tolleret niſi in tē
ptatione carnis. 2. cor. 12. ex quo inuit̄ ꝙ ceteras poterat tol
lerare ⁊ in tolleratiōe huius inueniebat maiorem difficulta
tem: ⁊ ſic eſt ſm̄ veritatem difficilior. ¶ Conſiderandū aūt I
ꝙ ſub temptatiōe carnis tria cōtinentur. ſ. deſiderium ad de Tria conti
lectabile qḋ eſt in tactu ⁊ ad delectabile qḋ ē in guſtu ⁊ mo nent̄ in tem
tus ire. vt. ſ̄. oñſum eſt ⁊ tēptationes in iſtis non ſunt equa ptatiōe car
les. Nā tēptatio circa guſtū lꝫ qbuſdā videat̄ graue ſe ꝯtine nis.
re: tn̄ non eſt ita grauis ſicut alie due. Rō huius eſt qꝛ deſi
deriuꝫ guſtus eſt ad cibū ⁊ potū. Et iſta ſunt maioris neceſ
ſitatis q̄꜄ cetera deſiderabilia. Et ob h̄ ſunt nobis magis li
cita oia que ad cibū ⁊ potū p̄tinēt. Et ſic nō eſt tāta occaſio
peccādi in hijs ſicut in alijs cū liceat cuilibet ſumere cibū ⁊
potū pro ſuſtētatione nāe vſq̄꜄ ad ſaturitatem. Modi ēt ci
borum raro ſunt ꝓhibiti. Jn alijs autem circa venerea: ⁊ cir
ca iram eſt maior occaſio peccandi: quia eſt maior prohibi
tio. Nam actus venereus eſt omnibus hominibus genera
liter ⁊ in perpetuuꝫ interdictus niſi eis q matrimonio vtū
tur. Et ſic magna occaſio peccādi eſt in hoc ꝓpter magnaꝫ
prohibitionem. Sic etiaꝫ eſt de ira: quia ira quaſi ſemper eſt
prohibita cum impediat hominem ad iuſte operandum. Ja
cobi primo: ſcilicet ira viri iuſticiaꝫ dei non operatur. Et ite
rum ibi. Sit omnis homo velox ad audiendum tardus ad
loquendum ⁊ tardus ad iraꝫ. Eſt ergo propter hoc occaſio
magna ad peccandum circa iraꝫ propter prohibitioneꝫ qua
ſi generalem. Circa cibos autem ſunt pauca prohibita. ideo K
parua vel minor occaſio peccandi eſt quidem in eis: ⁊ ſic
minor temptatio eſt: quia prohibitio rei auget concupiſcen
tiam ad illam. Sic dicitur prima corinthio. decimoquinto
Uirtus peccati lex ideſt fortitudo peccati eſt ex lege. ⁊ dicit
ibi gl. ꝙ: hoc eſt: qꝛ ꝓhibitio legis auget ꝯcupiſcētiaꝫ ad pec
candū: lꝫ ergo in qbuſdam hoibus ſit difficile reſiſtere gule

175v

tñ rõnabiliter difficilius eſt reſiſtere alijs teptationibus car
nis. Manent aũt alie due teptationes carnis. ſ. ad venerea
⁊ ad irã. Et harꝫ grauior eſt illa que ad venerea. Naʒ lʒ aliq̃
modo ſit difficilior teptatio ire inquãtum eſt ĩpetuoſior ⁊ p̃-
uenit iudiciũ rõnis qꝺ non facit teptatio ad venerea. vt pa-
tet. 7. ethico. tñ ſimpl'r difficilior eſt ipſa teptatio ad venerea
q̃ȝ ad irã. vt ait Ariſto. 2. ethico. dicit ꝙ difficilius eſt pugna
re ꝯ concupiſcentiã q̃ȝ ꝯtra iram: ⁊ ſubdit cãm. ſ. Difficile ẽ
nobis pugnare ꝯtra hanc paſſionẽ. ſ. ꝯtra ꝯcupiſcentiã tãq̃ȝ
cõnutritã nobis a puero. ⁊ ꝯtẽporaneaʒ vite. Et ſic dicit ꝙ
eſt difficile ꝯterere eã. i. total'r ſupare. De cõparatione auteʒ
earum. ſ. que ſit turpior. ⁊ que efficatior ad mouendũ ⁊ cui
difficilius reſiſtaſ. pʒ. 7. ethico. vbi ſpãliter queritur de hoc.
L ¶ Itẽ pʒ hoc ex. ſ. allegatis per apoſtolũ: q: omnia iſta que
ipſe induxit de grauitate teptationis carnis intelligunſ de
temptatione ad venerea. Naʒ ſtimulũ carnis ſue appellauit
2. corin. 12. Qꝺ non intelligiſ niſi de paſſione venereorꝫ. Sa
tis etiã patet ad roma. 7. vbi littera nõ poſſet ꝯuenienter ex
poni de deſiderio cibi nec de ira: ſed ſolũ de ꝯcupiſcentia ve-
nereorum. Iſta ergo eſt maior ſimpl'r inter teptationes: licʒ
per accñs poſſint interdũ multe alie maiores eſſe. vt dcm̃ fu
it. ſ. Sed de hijs que ſunt per accñs non põt dari certitudo
aliqua. De violentia aũt temptationis ad venerea. ⁊ de cete
ris cõditionibus huius amoris paſſionalis dictũ eſt ſatiſ. 2.
reg. 13. ⁊ magis in lib. nr̃o de amore ⁊ amicicia parte prima.

¶ Quot ſunt ſpecies temptationis: ⁊ quomodo diſtinguã
tur. Queſtio. LXXVII.

Queritur de ſpẽbus teptatõis quot ſunt ⁊ quo
M modo diſtiguũtur. ¶ Dõm ꝙ hic ſo-
lum cõſideramus de teptatiõibus illis que ad malũ ſunt vl'
ex qbus peccatũ ſolet aut põt iduci. Et iſte diuidunſ in treſ
ſpẽs. ſ. teptationẽ a carne ⁊ a mũdo ⁊ a dia. Teptatio nãq̃ȝ
que a deo fit inter iſtas nõ cõnumeraſ: q: ad bonũ ſemp eſt
vt. ſ. oñdimus in teptatione dei. Teptatio ẽt que fit a boniſ
hoibus nõ poniſ inter iſtas: q: ẽt illa fit ad bonũ vt cũ quis
temptat aliũ ad expiendũ an ſit in eo aliq̃ ꝓbitas de q̃ ipm
poſſit honorare. De teptatione aũt que fit a malis hoib⁹ dõʒ
ꝙ iſta ad bonũ ⁊ malũ eſt: ⁊ tñ non ꝯſtituit per ſe ſpẽm: ſed
pertinet ad ſpẽm teptationis dia. q: hõ malus eſt inſtrʒ vel
miniſter dia. ⁊ actio p̃ncipalis agentis ⁊ miniſtri eſt eadeʒ.
B ¶ Sciendũ tñ pro hoc ꝙ teptatio a malo hoie põt dupliciẽ
Duplex tẽ- fieri. Uno modo ſuggerẽdo alicui ꝙ malũ faciat: ⁊ tũc ꝓp̃e
ptatio a ma pertinet ad teptationẽ diaboli que eſt per modũ ſuggeſtiõiſ
lo homine ad faciendũ malũ. ¶ Alio mõ fit temptatio perſequẽdo. Et
pº iſta nõ eſt ita ꝓprie teptatio. ⁊ tñ vocaſ teptatio inquãtuʒ p
eam habeſ experimentũ de v̓tute vel infirmitate mentis nr̃e
2º ⁊ ẽt iſta teptatio reduciſ ad teptationẽ dia. inquãtum mali
hoies perſequũtur bonos ſuadẽte diabolo. Sicut aliqs dica
tur ſuadẽte dia. manus violẽtas in cl'icũ iniecisſe. ¶ Sũt g̃
ſolũ tres ſpẽs teptationis. ſ. noiate. ⁊ iſte diſtinguũtur tripli
citer. Nã teptatio põt hr̃e diſtinctionẽ ex pte teptatoris: vel
ex pte obi de quo homo temptatur: vel ex parte modi ipſius
C temptationis. ¶ Primo mõ ſunt tres teptationes prenomi
nate. ſ. a mundo a carne ⁊ a diabolo. ¶ Scdo mõ ſunt alie
tres temptatiões: q: ſunt tres de quibus teptamur. p̃. Io. 2.
ſ. omne qꝺ eſt in mundo eſt cõcupiſcentia carnis: ⁊ concupi
ſcentia oculorꝫ: ⁊ ſuperbia vite: q̃ſi dicat. In mundo nõ ſũt
aliqua alia. ¶ Tertio modo ſunt etiam tres teptationes. ſ.
ſuggeſtione delectatione ⁊ ꝯſenſu: vt ait Grego. in quadam
D omelia. ¶ De p̃ma diuiſione teptationũ. dõm ꝙ iſte tres tẽ-
ptationes differũt per tres teptatores. ⁊ de quolibet eorum
ſ. aliqd diximus. Caro eniʒ teptat quaſi aliqd intrinſecum
nobis inſurgẽte motu quodaʒ inordinato in vi ꝯcupiſcibili
aut iraſcibili. Et ille motus eſt ipſa teptatio. Mundus autẽ
i. bona fortune que vocanſ mundus mouent ſolũ p moduʒ
obi aliciendo nos ad ꝯcupiſcendũ tãq̃ȝ aliquid bonũ ⁊ pul-
chrum. diabo. aũt temptat per modũ ſuggerẽtis ⁊ ſuadẽtis
lʒ nos ſuggeſtionẽ eius nõ audiamus nec videamus: ſed ex
perimur fieri nobis quãdam ſuaſionẽ tãq̃ȝ ab aliquo ꝯſulẽ
te: ita vt interdũ videaſ hoi ꝙ quaſi aliqs ei loquiſ. Et iſtaʒ
ſuggeſtionẽ facit demon per aliquẽ motũ quẽ põt facere in
fantaſia illuſtrando fantaſmata cũ hẽat põm ad imutanduʒ
iſtam nãm corporalẽ: niſi per deũ vel bonos angelos arceaſ
Et ſic põt facere ipreſſionẽ in potẽtias affixas organis qua
rum opationes imutanſ ad imutationem organorꝫ ſicut eſt
ſenſus ⁊ imaginatio ⁊ hmõi. Et ſic ẽt per accñs eorꝫ opera
tio reſultat in intellectũ cuius obʒ eſt fantaſma. 3. de aia. Si
cut color eſt obm viſus. Si tñ iſta imutatio non põt pueni-
re vſq̃ȝ ad voluntatẽ: q: voluntas non dependet ab organo
corporali quãtum ad actũ volendi nec quãtum ad obiectuʒ
velibile: non quidẽ quãtum ad actuʒ: q: actus volũtatis nõ
eſt actus alicuius organi determinati ſicut videre eſt actus
oculi: ⁊ ideʒ eſt de intellectu: q: non intelligit per aliqd or-
ganum: q: al's non eẽt vis abſoluta a corpore. Etiam nõ de-
pendet voluntas ab organo quãtum ad obiectũ: q: nõ acci
pit obiectũ ſuũ ab organo: ſed accipit ab intellectu: q: illud
voluntas proſequiſ tanq̃ȝ bonum qꝺ intell's preiudicauerit
eſſe bonũ. Et ſic voluntas omnino eſt abſoluta ab organo.
¶ Intellectus auteʒ licet nõ dependeat ab organo quãtuʒ E
ad actũ: vt dictum eſt: aliquo tamẽ modo dependet ab orga
no quãtum ad obiectum: q: obiectum intellectus eẽ fanta-
ſma: vt dictum eſt: ⁊ illud nõ poteſt accipere intellectuſ niſi
ab organo fantaſtico: ⁊ ſic volũtas eſt magis abſoluta a cor
pore q̃ȝ intellectus. Hoc autem diciſ q: ſi voluntas depẽde-
ret ab organo ſaltem quãtum ad obiectum cũ diabolus poſ
ſit aliquid ſuper organũ ⁊ fantaſma que ſunt de conditione
corporis: poſſet aliquid ſaltem indirecte ſuper volũtatem ſi-
cut diximus ꝙ actus demõis aliquo modo perueniebat ad
intellectũ propter obiectum quod accipit ab organo: non ta
men peruenit ad voluntateʒ vllo modo: quia illa nullo mo-
do participat cum organo. Et ſic actio diaboli nõ poteſt per
tingere directe nec indirecte nec determinate voluntatẽ. po
tius ad hec q̃ȝ ad aliud. de hijs ſanctus Thomas. 24. ſentẽ.
diſtinctio. 8. articulo qnto in corpore. ¶ Poteſt etiã demon F
aliquid agere illuſtrãdo fantaſmata nr̃a. i. ſpecies reſeruataſ ſ. Tho.
in fantaſia faciẽdo per virtutẽ nature ſue aliquid circa illas
vt ſm diuerſas eoruʒ cõpoſitiones poſſint noue intentiões
ab eis accipi que p̃us non accipiebantur. Et ſic temptat im
mitendo homini cogitatiões. Non cogitur tamẽ intellectuſ
noſter accipere illas intentiones repreſentatas per ſpecies:
q: p̃ter obiectũ ⁊ potentiã cognoſcentẽ requiritur ad actua
lem cognitionẽ intentio cognoſcẽtis ſiue per ſenſuʒ ſiue per
intellectum. Et ex hac parte debilitatur teptatio demonis.
Q: licet opatio ſua poſſit pertingere ad itellectuʒ mediante
fantaſmate ꝙ demon põt illuſtrare: nõ cogitur tñ intell's re
cipere intẽtiões illas nouas repñtatas per fantaſmata a de
mone illuſtrata. Et ſic poterit libere reici teptatio demonis.
Secus aũt eſſet ſi intell's cogereſ illas intẽtiones recipe: q:
tũc grauior eſſet teptatio. Et nõ dĩ hic ꝙ nõ cogiſ recipe. i.
ꝙ non cogiſ iudicare p illas. ſ. ꝙ iudicet bonũ eſſe id qꝺ per
fantaſmata illuſtrata ſub rõne boni oñdiſ vel ꝯ̃rio. Etiã ſi
reciperet intellectus illas intẽtiones non cogereſ iudicare
ſm illas: q: tunc ſemp eſſet idẽ iudiciũ fantaſie ⁊ rõnis. Sʒ
eſt ſenſus ꝙ non cogiſ intell's recipere illas intẽtiones. i. ꝙ
non ſolum nõ cogitur iudicare bonũ vel maluũ eſſe aliquid
ſicut ille repreſentãt: ſed etiã nõ cogitur cogitare circa illas
vel ſpeculari. ⁊ ſic eſt nobis liberũ non ſolũ nõ ꝯſentire tem
ptationi demõis iudicãdo bonũ eſſe qꝺ ille ſuggerit: ſed etiã
liberũ eſt nobis nõ cogitare nec aduertere aliqd ad ea q̃ ipſe
ſuggerit. Sicut liberũ mihi eſt qñ aliqs mihi vult loq nõ au G
dire illũ. Secus eſt de angelis q: illi directe pñt aliquid im-
primere in intellectu nr̃o: q: ſm Augu. angeli boni opanſ
in itelligẽtias nr̃as miris qbuſdã modis. Hoc aũt eſt iquã
tum lumen intell's agentis nr̃i confortatur per itellectuale
lumen ipſorꝫ. Sed demonib⁹ non cõpetit: q: quãuis nãle lu
men eorꝫ ſit efficatius q̃ȝ lumẽ intell's noſtri: tñ lumine gr̃e
nõ ſunt pfecti: ſed tenebris culpe obũbrati. Et iõ non inten
dunt iudiciũ rõnis nr̃e rectificare per ꝯfortationẽ itell'ualis
luminis: ſʒ aliq̃ nobis oñdere ex qbus d̓cipiamur. Et h̓ faciũt
illuſtrãdo fantaſmata. Si aũt lumẽ itell'ſ nr̃i ꝯfortarẽt h̓ eẽt
magis ꝯ eos: q: ſic facilius itelligẽmus eorꝫ fraudes. Ideo H
intell'm nrʒ nũq̃ȝ illuminãt. ¶ Alio mõ demones poſſunt
nos teptare mouendo in nobis ſanguinẽ circa cor ad ſuſci-
tandum libidinem: ⁊ hoc facile eſt eis niſi a deo prohibean
tur. Et quãtum ad hoc demões dicũtur intẽtores peccatorꝫ
q: ſuccẽdunt corpa noſtra ad prouocãdũ paſſiões. In volũ-
tate aũt iprimẽ nihil pñt: q: ibi ſolus dꝰ pt aliqd iprimẽ. Et
h̓ ẽ pp volũtatis libtatẽ. Et h̓ non cogiſ ab obo ſic itell's co
giſ p demõſtrationẽ. Et ſic ſolus de⁹ põt i volũtateʒ directe
agẽ. Angeli boni pñt in intell'ʒ ⁊ i fantaſmata aliqd agẽ vel
imprimere

impſmere. Diabolus autez in ſolis fantaſmatibus pōt aliqd
agere. Et iſti ſūt modi qbus pōt dia. aliqd agere vel ipzime
re in nobis ad tēptandū nos. De hȳs ſanctus Thomas. 2°.
ſen. diſtinctio. 8. articulo. qnto. in ſol'one. 6. z. 7. argumenti.
¶ Conſiderandū aūt ꝙ lz tēptatio ſit ab iſtis tribus demō
I tamen ſolus dī hēre officium temptandi q̄ſi ad eū ſolū h̄ per
tineat vel magis ꝓpꝛie ad euz q̄z ad ceteros tēptatoꝛes. Et
verū eſt ꝙ hr̄e aliquid in officiū ſolū pertinet ad itelligētem
z volentē. ſ. vt intelligat quid eſt qd̄ facit z velit illud face-
re: qꝛ al's lz aliqd̄ agens agat aliqd non dicef hr̄e illud facē
in officiū ſicut ignis ſemꝑ calefacit. z tñ non dicim⁹ ꝙ offm̄
ignis eſt calefacere: qꝛ ignis nō intelligit qd facit nec illud
facere vult qd̄ facit. Et qꝛ caro z mūdus lz tēptent: nihil tñ
intelligunt non pōt dici ꝙ hēant officiū tēptandi. Dia. autē
ſolus eſt intelligens iter tēptatoꝛes: ideo ipſe ſolus pōt hēre
K offm̄ tēptandi. ¶ Al'r pōt dici: qꝛ dr̄ ſolus dia. hr̄e offm̄ tem
Alia ex poſitio ptandi. qꝛ ſpāli mō ei cōpetit tēptatio. ¶ Primo qꝛ ois tem
ptatio accepit ab eo oꝛiginē. Jpſe. n. tēptauit p̄mū hoiem: z
qꝛ ſuꝑauit eū data eſt via ad oēs tēptationes carnis z mun
Solus di. Si aūt i illa tēptatione non ſuccubuiſſet hō nūq̄z mūdus
demon aut caro nec ipſe dia. potuiſſet poſtea aliquē hoiem tēptare.
dī tēpta Et hoc mō dicit dio. ꝙ oia pctā ſunt a demone ꝑ ſuggeſtio-
re. nem. ſ. inquātū per illā pꝛimā ſuggeſtionem parauit viaz ad
p̊ oia peccata. ſic dicit ſcūs Tho. p̄. parte. ſu. q. ii4. articulo. 3.
¶ Dicif. 2. diabo. ꝓpꝛie tēptare vel ſolus tēptare: qꝛ tempta
2° tionibus alȳs ipſe aūt vtitur. Qꝛ interdū vtitur tēptatione
carnis: z interdū tēptatione mūdi. vt. ī. dicef. Caro autez z
mundus nō vtunf demone: z ſic ipſe eſt p̄ncipale temptās:
3° z caro: z mundus ſunt quaſi inſtr̄a. ¶ Tertio dī ſolus de-
mon tēptare inquātū ipſe ſolus ad malū inducēdū temptat.
Nā ſemper intēdit cāre pctm̄ per tēptationez. Caro autē qñ
tēptat non mouef ſub rōne mali: ſed ſub rōne boni: inquātū
vult frui illo delectabili qd̄ bonū vel neċiuz iudicaf. Mun-
dus ēt. i. bona foꝛtune nō temptat ſub rōne mali cū nihil in
telligat: ſed ſolū mouet vt obm̄ in rōne boni z pulchꝛi. So-
lus ḡ demon hz offm̄ tēptandi z ſolus ꝓpꝛie tēptat: lz tem-
ptatio carnis ſit maioꝛ q̄z tēptatio demonis: vt. s̄. dcm̄ eſt. de
L hȳs. ſ. Tho. 2. ſen. di. 21. arti. 2. in ſol'one ad qntū argu. ¶ Cō
ſiderandū vlterius ꝙ lz iſti ſint tres tēptatoꝛes: non hn̄t tñ
tria oba diſtincta de qbus tēptent. Caro. n. z mūdus bñ hn̄t
oba diſtincta: z tñ non hz illud diabo. qꝛ p̄ter illa d̄ qbus ca
ro z mūdus tēptat nō relinquif aliquid in reb⁹ de quo dia.
tēptat. Uerū eſt aūt ꝙ ſunt pctā ſpūalia que nō cadunt iter
ea de qbus caro z mundus tēptant: ſicut idolatria hereſis:
infidelitas z ſil'ia: z de iſtis poſſet tēptare dia. z tñ iſta non
hn̄t rōnē alicuius apparentis boni. z nō poſſet de eis ſolis
temptatio fieri: cū omnis tēptatio fiat ſub coloꝛe alic⁹ boni:
qd̄ ibi eſſe pꝛetēditur: aut qd̄ inde hn̄duz ſperaf. Patet h̄ qꝛ
qñ diabo. tēptauit xp̄m de idolatria nō tēptauit ꝓponēdo ei
ſolā idolatriā: ſed oñdit ſibi oia regna terre. dicendo hec oia
tibi dabo ſi cadens adoꝛaueris me. s̄. in lr̄a. z luc. 4. Jta de
alȳs pctis eſt que in ſe nulla mala hr̄e vn̄r. ideo dia. nō pōt
tēptare niſi de hȳs de qbus mundus z caro tēptant vel ſal
tem per eas que mūdus z caro tēptant. De p̄mo pz vt ſi dia
bolus tēptauit aliquē de cupiditate cibi. ſic tēptauit xp̄m. s̄.
in lr̄a: z tñ tēptare de cibo ad carnē pertinet: de. 2°. ſic tēpta
uit xp̄m de idolatria ꝑ diuitias. ſ. dicēdo ꝙ daret ei diuitias.
z lz idolatria de qua tēptauit nō ſit de rebus de qbus mun
dus tēptat. diuitie tñ per quas tēptat ſunt de rebus de qb⁹
temptat mundus. Sciendū vlterius ꝙ tēptationes iſte: licz
inter ſe ſint diſtincte pn̄t eſſe aliqñ ꝯiuncte. ſ. ꝙ de eadem re
ſil' tēptant dia. z mūdus vel diabo. z caro. nūq̄z tñ dia. caro
z mundus tēptāt ſil' de eadez re: qꝛ oba eoꝝ ſunt diſtincta.
M Dia. aūt non hz obm̄ diſtinctū. vt. s̄. dcm̄ eſt. ¶ Conſideran
Tēpta dum aūt ꝙ vna tēptatio pōt fieri tripliciter: vtpote inclina-
tio p̄t fie ri ad irā vel ad venerea vel ꝯcupiſcere honoꝛes. z ita de ſin-
ri tripl'r gulis. Nā pōt aliquis tēptari ad venerea vel a ſola carne. vt
p̊ ſi d̄mone nō inſtigāte inſurgat motus in vi ꝯcupiſcibili qui
eſt deſideriū ad venerea: z pōt ille motus ſine demone ſim-
N pliciter inſurgere. Uno mō ex ſola diſpoſitione coꝛpis ſicut
calefacto coꝛꝑe inſurgit appetitus libidinis: z ille motus eſt
pure nālis. Alio mō fit ad hoc per foꝛmā appᵱhenſaz. Qꝛ lz
qs non ſit nāl'r diſpoſitus ad venerea foꝛma appᵱhenſa pote
rit eū mouere ꝑ imaginationē ſub rōne pulchꝛi z delectabi-
lis. Et iſte eſt motus ad venerea. Nā ex iſta appᵱhēſiōe ſepe

ſuſcitaf motus in vi ꝯcupiſcibili: qꝛ fantaſia hz magnū domi
nium ſuꝑ coꝛpus. de hȳs ſcūs Tho. 2. ſen. di. 21. ar. 2°. in ſol'o S. Tho.
ne ad qntū ar. z iſtis duob⁹ modis fit tēptatio ad venerea a
ſola carne. ¶ Sd̄o mō fiet tēptatio ad venerea a ſolo demo 2°
ne ſi ipſe imutet fantaſiā. ſicut. s̄. dixim⁹: z ita mouet ad con
cupiſcendū venerea. ¶ Tertio mō fiet iſta tēptatio: qꝛ caro 3°
z demon ſil' ꝯcurrant. ſ. ꝙ poſtq̄z caro tēptare incepit ꝯcur-
rat demō cū illa. vel poſtq̄z demon incepit imutare fantaſiā
inſurgit motus in vi cōcupiſcibili: qꝛ vtroq̄z mō fieri poteſt.
Et iſta tēptatio tertia eſt grauioꝛ duobus p̄mis inquantum
duo tēptatoꝛes ſimul hic ſe adiuuāt. ¶ Scd̄s modus hui⁹
tēptationis eſt facilioꝛ p̄. z tertio: qꝛ ſolus demon agit. niſi
poſtq̄z ipſe tēptare cepit inſurgit motus in appetitu: qa tūc
erunt duo tēptatoꝛes: z pertinebit ad tertiū modum tēpta- O
tionis. ¶ Scd̄o modo diſtinguūtur temptatoꝛes ex ꝑte ob
iecti: z etiaz hoc modo ſunt tres ſpecies tēptatiōis f'z ꝙ to-
ta materia de qua pōt eſſe tēptatio diſtiguif in tres partes
p̄ma. Joan. 2. ſ. Omne qd̄ eſt in mundo aut eſt cōcupiſcētia
carnis. aut ꝯcupiſcentia oculoꝝ: aut ſuꝑbia vite. dicunf iſta
ſola eſſe in mūdo: qꝛ iſta ſola ſunt que homines mundani cu
piunt: z in quibus homies peccare poſſunt. Sed nō poteſt
homo tēptari niſi de eo in quo poteſt peccare: qa alias non
vocaretur tēptatio: pꝛout in p̄ſenti accipif. Ergo non poteſt
eſſe aliqua temptatio niſi de hȳs. Per ꝯcupiſcentiaz carnis
intelligūtur omnia que caro ꝯcupiſcit: z de qbus eſt tēpta-
tio carnis. ſ. deſideriū cibi z potus: z venereoꝝ: z motus ire
qa omnia iſta ſunt ex carne. vt. s̄. oſtenſuz eſt. Per concupi-
ſcentiam oculoꝝ intelligūtur bona foꝛtune que videri poſ-
ſunt: z cōcupiſci tāq̄z pulchꝛa. Sicut ſunt diuitie: z oia que
poſſidētur. Per ſuperbiā vite intelligūtur honoꝛ z fama: z
potentia: z fauoꝛ popularis. z illa bona foꝛtune que nō vi-
dentur: ſed ſolū ratiōe iudicanf. Et ſic ſunt iſta noiata z di-
cunf ſuperbia vite: qꝛ ex quadā ſuperbia z tumoꝛe animi hō
iſta deſiderat. Et iſte due ꝑtes. ſ. ꝯcupia oculoꝝ: z ſuꝑbia vi
te ꝑtinent ad tēptationē mundi: qꝛ de hȳs oibus mūdus tē
ptat. dia. aūt non relinquif aliqd ſpāliter de quo tēptet. Et
ſic dcm̄ fuit. s̄. ꝙ nō hēat aliquā mām ſpālē in qua tēptet ſicˉ
mundus z caro: ſz tēptat de illis de qbus mundus z caro.
Tempat tñ interdū dia. de qbuſdā vicȳs pure ſpālibus. ſ. d̄
idolatria. hereſi. infidelitate. ſciſmate. ſymonia: z ſil'ib⁹. Sz
iſta etiā poſſunt intelligi per ſuperbiā: qꝛ nō fit hereſis niſi
per ſuperbiaz. quādo quis nō vult ſe ſubdere cōmuni doctri
ne eccleſie pꝛeferēdo iudiciū ſuū omnib⁹. Eodē modo infide
litas ex ſuꝑbia pꝛouenire pōt. cum quis nō vult credere ea
que alȳ credūt. Poteſt ēt dici z adhuc melius ꝙ lz iſta pctā
ſpūalia nō ſint aliq̄ pars illius mãe de qua fit tēptatio: redu
cuntur tñ ad illam eo ꝙ de iſtis nō fit temptatio. niſi p̄mit-
tendo aliqua de bonis ꝯcupiſcibilibus carnis vel ſeculi per
que in talia vicia declinef. Sicut cū diabolus tēptauit chꝛi-
ſtum de idolatria pꝛemiſit dicēs ꝙ daret ei omnia regna ter
re ſi cadens ipſiuz adoꝛaret. Et iſta bona per que homo alli-
citur ad iſta peccata ponūtur in iſtis tribus ꝑtibus. Et ſic
ſufficienter tāgitur tota mā rerum de quib⁹ fit temptatio in
iſtis tribus. ¶ Jtē patet hoc: qꝛ pꝛopter iſtud chꝛiſtus ꝑmi- P
ſit ſe tēptare de omnib⁹ hȳs. Naz volebat chꝛiſtus dare no
bis ſufficientē doctrinaz ad reſiſtendū in omni genere tem-
ptatiōis: z ꝑmiſit ſe tēptare de iſtis trib⁹ quaſi in iſtis ſit to
ta materia tēptationis. Naz pꝛima temptatio ſua fuit de cō-
cupiſcentia carnis. ſ. de cibo. ¶ Et ſecūda fuit de ſuꝑbia vi-
te. ſ. de inani gl'ia vt ſe de pinaculo p̄cipitaret: vt per h̄ filius
dei putaref. ¶ Tertia fuit de ꝯcupiſcentia oculoꝝ. ſ. de diui
tȳs: qa dixit diabo. ꝙ daret ei omnia regna terre. z ſic Luc.
4. vbi dicif z cōſumata omni tēptatione diſceſſit ab eo dia-
bolus. Dicit Ambꝛo. ꝙ non diſceſſiſſet niſi in tribus p̄miſ-
ſis eēnt omniū delictoꝛū cauſe. Cauſe eniz temptationū cau
ſe cupiditatū ſunt. ſ. carnis oblectatio ſpes gloꝛie auiditas
potentie. ¶ Tertio diſtiguunf temptatiōes ex parte modi: Q
z ſunt tres. Quia quedā eſt temptatio per ſuggeſtionē alia
in delectatiōe. alia in ꝯſenſu. De hȳs Grego. in quadaz ome
lia dicit. Sciendūz nobis eſt ꝙ tribus modis tēptatio agif.
Suggeſtione delectatiōe ꝯſenſu. Et nos cū temptamur ple
rūq̄z in d̄lectatiōe z ꝯſenſu labimur. Qꝛ d̄ carnis pctō ꝓpa
gati in nob ipſis gerim⁹. vñ certamia tolleram⁹. De⁹ v̄o q in
vtero v̄gis icarnat⁹ i mūdo ſine pctō venerat nihil ꝯ̄ditōis i
ſemetip̄o tollerabit. Tēptari ḡ ꝑ ſugᵉᵐ potuit: ſz eius men-
tem pcti

tem peccati delectio nō momordit. Atq3 iō oīs diabolica il
la tēptatio foris ⁊ nō intus fuit. Iſti tres modi pn̄t aliqualr̄
poni vt modi ⁊ aliqualr̄ vt gradus. Erūt modi ſi nos attri
buamus ſuggeſtionē diabo. q2 ſolus dia. tēptat p̱ modū ſug
R gestionis. Delectationē aūt attribuimus carni. Q2 tēptatio
carnis eſt qdā motus p̱ modum deſiderij vel delectationis
inſurgēs in carne. ſ. in vi ꝯcupiſcibili aut iraſcibili. Melius
tn̄ ponet vt gdus tēptationis: ita ꝙ ſuggeſtio ſit p̄mus gra
dus tēptationis. delectatio ſit ſcd̄s: q2 poſtq̄3 aliquid nobis
ſuggerit tāq̄3 bonū incipimus in eo delectari: ꝯſenſus ſit ter
tius gradus: q2 poſtq̄3 hō delectat ꝯſentit: ⁊ tunc ꝯſumatur
pctm̄ ⁊ finit tēptatio: cū tēptatio nō ſit niſi ad pctm̄ cāndū.
S ¶ Et melius ſic ponunt q̄3 dicant eſſe modi tēptatōis. Nā
conſenſus nō eſt aliqs modus tēptatiōis: ſ3 eſt iam in ipſo
peccato cū ꝯſenſus ſit actus liber ipſius tēptati. Et h̄ vult
Grego. dicens ꝙ nos cū tēptamur plerūq3 labimur in dele
ctationē ⁊ in ꝯſenſum. Xp̄s aūt cū tēptatus eſt dicit ꝙ non
habuit delectationē nec ꝯſenſu3: ſed ſolu3 fuit ibi ſuggeſtio
que extra xp̄m fuit. ſ. in ipſo dia. ſuggerente. Et ſic in xp̄o de
tēptatione nihil fuit: l3 eā pateret: q2 de malo nihil imprimi
poterat. Et tn̄ aliqđ malū fuiſſet ei ipreſſu3 ex tēptatione: ſi
fuiſſet ibi delectatio aut ꝯſenſus: ſed ſolū fuit ibi p̄mus gra
dus tēptationis. ſ. ſuggeſtio que in ipſo nō erat realr̄: ſed in
T diabolo ſuggerente. ¶ Alij diſtinguūt tēptatione3 in duas
vt diſtinguit Augu. ⁊ magr̄. 2. ſen. di. 21. ſ. ꝙ qdā eſt tēptatio
viſibilis ⁊ alia inuiſibilis. Tēptatio iuiſibilis eſt qn̄ nob ex
trinſec9 malū viſibilr̄ ſuggerit v̄bo vel ſigno: vt ad ꝯſenſum
pcti declinem9. Et talis tēptatio ſolu3 fit ab hoīe malo vel a
dia. ſi apperet in aliq̄ effigie. Et talis fuit tēptatio Eue p̱ ſer
pētē. gen̄. 3. ¶ Interi9 aūt tēptatio eſt qn̄ iuiſibilr̄ malū nob
ītrinſecus ſuggerit. Et h̄ tēptatio aliqn̄ fit a demone aliqn̄ a
carne. Nā dia. inuiſibilr̄ mala ſuggerit: ⁊ ex corruptiōe car
nis ſuborit motus illicit9 ⁊ titilatio p̄ua. Iſta tn̄ diſtictio nō
V fit cōiter. max9 q2 in hac diſtinctiōe nō recte cōprehendit tē
Quō intel ptatio mūdi. ¶ Alij ēt diſtinguūt tēptatiōe3 in duas. ſ. i hu
ligaſ tēpta manā ⁊ diabolicā. Et h̄ colligit ex v̄bis aplī p̄. cori. io. ſ. Tē
tio hūana ptatio vos nō app̄hēdat niſi hūana. Et pōt itelligi ſic ꝙ tē
p̄ ptatio hūana ſit illa q̄ ex bona intētione fit l3 aliqn̄ in p̱uu3
exitū vergat. Tēptatio āt dia. eſt q̄ fit p̄ua intētione. ſ. vt ad
pctm̄ qs9 inducat: q2 intētio diaboli ſemp̱ eſt fallere. Et h̄ ꝓ
priū ſibi eſt ꝙ nūq̄3 tēptet niſi vt in pctm̄ inducat. Sic inuit
Aug. in quodā ſmone loquēs de illo q petit iuramentu3 ab
alio neſciēs an ille flm̄ iurabit: ⁊ ille poſtea fl3 iurat. Si eni
neſcit: ⁊ iō dic̄ iura mihi vt fides ei ſit: nō eſt pctm̄ tn̄ hūana
X tēptatio eſt. i. tēptauit eū non tn̄ malo aīo: q2 non intēdebat
ꝙ ille flm̄ iuraret. Et ſic fuit tēptatio hūana. Idē dicit magr̄
2° 3. ſen. di. 3. ¶ Alio mō pōt intelligi ꝙ tēptatio hūana dicat
illa q̄ hō tēptat: ⁊ non p̱uenit ad actu3 pcti. Tēptatio dia.
eſt qn̄ pctm̄ ꝯſumat. Et vocatur ſic: q2 ex hūana infirmitate
ꝓuenit ꝙ hō tēptari poſſit. Et tn̄ dicamus dia. iſtinct9 eſt ꝙ
malū ꝯſumet. Sic exponit Grego. in epl̄a ad aug. ep̄m āglo
rū. ⁊ hr̄ in decretis diſtin. 49. c. hinc ⁊. n. ſup̱na. cū dicat. Tē
ptatio vos nō apprehendat niſi hūana. Ac ſi apte dicēt. Hu
manū qdē eſt in corde tēptationē p̱peti. demoniacū v̄o eſt in
tēptatiōis certamine ⁊ op̱atione ſup̱ari. Et iſte ſenſus diſtin
guēdi tēptationē hūanā ⁊ diabolicā magl ꝯuenit ſnīe aplī.
Q2 cū ipſe dixiſſ3 tēptatio vos nō app̄hēdat niſi hūana. ſub
iungit. Fidelis eſt deus: q nō patiet vos tēptari ſupra id qđ
poteſtl. Quaſi dicat. Si aliq̄ tēptatio apprehēderit vos. i. ſi
in aliquā tēptationē incideritis: illa nō ſit niſi hūana. i. non
ſit diabolica. ſ. nō p̱ueniatis ad opus. ſ3 ſuſtinete tēptationē.
Et q2 aliqs diceret quō poterimus h̄ facere: q2 aliqn̄ erit tē
ptatio fortis: ſubiungit. Fidelis eſt deus qui non patiet vos
tēptari. s̄. id qđ poteſtis. Quaſi dicat. Nō credatꝫ ꝙ veniant
tales tēptatiōes q̄s non poſſitis ſuſtinere: q2 deus nō patie
tur. i. non p̱mittet ꝙ tēptemini. s̄. id qđ poteſtis. Et ſic tēpta
tio erit ſolū humana ſi vos volueritis tollerare. Si aūt effi
ciet diabolica. ſ. ꝙ ꝯſentiatꝫ in illud ad quod temptamini ex
culpa veſtra eſt.

**¶ Cū aūt audiſſet Ieſus ꝙ Ioā. traditus eēt: ſe
ceſſit in galileam: relicta ciuitate nazareth: venit ⁊
habitauit in ciuitate capharnaū maritima in fini
bus zabulon ⁊ neptalin: vt adimpleretur qđ dcm̄
eſt per Yſaia3 ꝓphetā. Terra zabulon ⁊ terra ne
ptalī: via maris trās iordanē galilee gētiū. Pp̄s
q āmbulabat in tenebris vidit lucē magnā: ⁊ ſedēti
bus in regione vmbre mortis lux orta eſt eis. Ex
inde cepit Ieſus p̄dicare ⁊ dicere. Pniam agite.
Appropinquabit eni3 regnum celorum.**

[¶ Cū aūt audiſſet]. declauit. s̄. Mat. p̱ſonā xp̄i mediato ſſ y
ris nr̄i oñdendo in ipſo veritatē diuine nāe ⁊ hūane. H̄ autē
incipit agere de op̱ibus ipſius xp̄i. ¶ Inter cetera aūt que
de xp̄o ꝓphe predixerūt tria fuerunt p̄cipua. ¶ Primū erat p̄mum
ꝙ eſſet lator legis noue. Jere. 31. ſ. Ecce dies veniūt dicit dn̄s
⁊ feriā domui iſrael ⁊ domui iuda fedus nouū ⁊c̄. ¶ Scd̄3 ſcōm
erat ꝙ xp̄s eſſet redēptor nr̄ per meritū ſue paſſiōis. yſa. 53.
ſ. Ipſe aūt vulneratus eſt p̱p iniqtates nr̄as. Et iterum dn̄s
poſuit in eo iniqtatē oīum nr̄m. ¶ Tertiū erat ꝙ xp̄s eſſet tertium
deſtructor mortis p̱ gl̄iam ſue reſurrectiōis. p̄s. 15. ſ. Nō de
relinques aīam meā in inferno nec dabis ſcm̄ tuū vidē cor
ruptionē. Qđ non pōt intelligi de Dauid q ſepultus fuit ⁊
incineratus: ſed de xp̄o vt oñdit btūs Pet. act. 3. Reſiduu3
ergo hui9 euāgelij matthei diuidit in tres p̱tes: q2 p̄mo tra
ctat mat. de xp̄i legiſlatiōe. ¶ Scđo de ipſi9 paſſiōe. ī. 26. ⁊
27. ¶ Tertio de ipſius reſurrectiōe. ī. 28. ¶ Circa p̄m conſi 3
derandū ꝙ lex non dat niſi multitudini. Et iō ad legiſlatio
nem precedit ppl̄i coadunatio. ⁊ ſic matthe. circa iſtud facit
duo. Q2 p̄mo ponit ppl̄i congregationē ad iſtū per eius pre
dicationē. ⁊ 2. deſcribit xp̄i legiſlationē ſequēti. c. Prima in
duas. Q2 prio in gn̄ali deſcribit predicatio xp̄i. ⁊ 2. ſubiūgi
tur ex hoc ſequēs cōgregatio ppl̄i ibi. [Ambulans autē Ie ⁊
ſus]. ¶ Circa primū dicit. [cu3 aūt audiſſet Ieſus ꝙ Ioan ſſ
nes traditus eſſet]. In hoc tangitur tēpus p̄dicationis xp̄i
ſ. q2 illud fuit poſtq̄3 Ioā. incarceratus eſt. Nō eſt autē cogi
tandū ꝙ iſta lr̄a ſit cōtinuata imediate cū illa que ponit. s̄.
de tēptationib9 xp̄i. ſed aliq̄ interciderūt de qbus dicet. ī. in
q̄dā qōne. Et dr̄ ꝙ xp̄s audiuit Ioānē eſſe traditū. i. incarce
ratū: ⁊ tūc venit in galileā ⁊ p̄dicauit. ⁊ dī traditus. i. incar
ceratus. Alij exponunt tradit9. ſ. q2 a deo traditus eſt in ma
nus pctōrū. Sic dicit Chriſo. ſup̱ mat. ſ. Tradit9 eſt ſine du
bio a deo: q2 in virū ſcm̄ nemo pōt aliqd niſi tradiderit eum ?
dn̄s. [ſeceſſit in galileā]. ſ. de iudea receſſit in galileā: q2 qn̄ ſſ
Ioan. incarcerat9 eſt xp̄s erat in iudea vt aliq volunt ⁊ re
ceſſit tunc de iudea in galileā. An tn̄ veꝝ ſit. ī. dicet. ¶ Et
relicta ciuitate nazareth venit ⁊ habitauit in capharnaū]. ſſ
nazareth eſt q̄dā ciuitas in galilea iux̄ monte3 tabor. vt ait
Hiero. ſup̱ mat. in q̄ xp̄s nutrit9 eſt i tota vita ſua vſq3 ad an
num triceſſimū: vt declatū eſt. s̄. 2. ⁊ ibi de nazareth dcm̄ ē.
¶ Fuit aūt xp̄s aliquāto tp̱e i nazareth: ⁊ poſtea receſſit in
ciuita. capharnaū: q̄ ēt in galilea eſt. Et non multū diſtat a
nazareth. Eſt. n. capharnaū ciuitas que fuit quōda3 gl̄ioſa.
nūc aūt eſt valde vilis vix hn̄s octo domos pauperū piſca
toꝝ. ¶ In hac xp̄s fecit multa miracula. ſic̄ dī luc. 4. ſ. quā
ta audiuim9 a te fcā in capharnaū fac nunc ⁊ in p̄ria tua. Et
q2 fuit iſta ciuitas ingrata xp̄s p̄dixit ei mala. ī. xj. ſ. Et tu ca
pharnaū nūqd vſq3 in celū exaltaberis? Vſq3 in infernū de
ſcēdes. i. efficieris vilis ⁊ nullius valoris. ¶ Circa iſtū locū
eſt mare galilee: ⁊ ibi ē loc9 vbi diſcipuli egreſſi de naui poſt
xp̄i reſurrectionē viderāt prunas ⁊ piſcē poſitū ſup̱ eas. De
hȳs p3 in libro fr̄is Brocardi theoto. ⁊ in lib. Marini veneti ſſ
de ſitu terre ſcē. [maritima]. i. ciuitatē poſitā iux̄ mare. Nā
eſt iux̄ mare galilee qđ al̄s vocat ſtagnū geneſareth. Et no
miauit eā mat. maritimā. vt app̱eat quō ꝯuenit ei ꝓphia yſa ſſ ꝑ
ie. que. ī. allat in q̄ vī via maris. [In finib9 zabulon ⁊ nepta
lin. i. Iſta ciuitas eſt in confinio iſtaꝝ duaꝝ tribuū. Nā tota
terra iſrl̄ fuit diuiſa in duodeci3 ſortes ſicut erāt duodeci3 tri
bus: ⁊ illa terra q̄ fuerat duoꝝ regū. ſ. ſeon ⁊. og. ad oriente3
iordanis data fuit duab9 tribubus ⁊ dimidie. ſ. rubē ⁊ gad
⁊ dimidie tribui manaſſe deuteronomij. 3. ⁊ Joſue. 13. Reliq̄
autē terra que erat ad occidentalē partē iordanis data fuit
reliquis nouē tribub9 ⁊ dimidie iter q̄s erāt iſte due. i. zabu
lon ⁊ neptalin de qbus hic dī. Et ſortes earū erant cōiūcte
⁊ tangebant ſe iuxta mare galilee. Et in ꝯfinis vbi ſe tange
bant erat iſta ciuitas capharnaū. ⁊ ſic nō app̱et ex littera an
erat de ſorte zabulon an de ſorte neptalin. ¶ Dicet aliquis
quare Mat. nō dixit de q̄ tribu erat iſta ciui. capharnau3:
q2 aut erat de zabulon. aut de neptalin. ⁊ nō potat eē āбarū AA
ſortiū: ⁊ ſic debuiſſet dicē ꝙ erat de zabulō vel de neptalin.

¶ Quidã dicũt ꝙ forte Mat. neſciebat de cuius tribu for-
te eſſet capharnaũ: iõ nõ certificauit: ſ; dixit ꝙ erat in finib⁹
Rñſio auctoris zabulõ ⁊ neptalin. ¶ Dõm ꝙ nõ eſt viſile ꝙ Mat. h̃ igno-
raſſet: imo nec aliqs iudeus illo tpe: q2 cũ diuiſiones ſortiu;
facte fuiſſent ab introitu iudeoꝝ in terrã illã ſub ioſue. vt p;
pro Joſue. 15. ⁊ vſq3 ad. 19. ⁊ eſſet quedã res tã nõbilis. ſ. diuide-
re totã terrã per ciuitates ⁊ loca: ⁊ duraſſet iſte ſtatus diui-
ſionis pluſq3 per mille ⁊ qngentos ãnos non erat viſile ꝙ
aliquis iudeus niſi valde ſimplex poſſet h̃ ignorare. Maxi-
me de mat. non erat veriſile ꝙ hoc ipſe ignoraret: cũ ſcribe-
ret de reb⁹ ad hoc ptinẽtibus: vt colligit̃ hic. Nõ debebat ğ
aliquid de hĳs ignorare. ¶ Jtẽ apparet ꝙ Mat. nõ ignora
BB ret: q2 dixit hic ꝙ capharnaũ erat in finib⁹ zabulon ⁊ nepta
2ro lin. Ad h̃ ergo ꝙ ipſe ſciret quõ veritatẽ dicebat: opoꝛtebat
ꝙ ipſe ſciret terminos ſortiũ vbi terminabat̃ ſors zabulon ⁊
ſors neptalin determinate: q2 al's neſciret ipſe dicere de aliq
ciuitate ꝙ erat in finibus zabulon ⁊ neptalin. Si. n. ipſe ne
ſciebat vbi ſe ptingebant ſortes zabulon ⁊ neptalin: ⁊ oñr
ſciret de ciuitate illa in qua ſorte eſſet. ſ. neptalin vel zabulõ
q2 al's neſciret an in territoꝛio illi⁹ vrbis vna ſors alteri cõ-
iungeret̃: ⁊ cuius ſortis eſſet illud territoꝛiũ: cu; neſciret de
CC qua ſorte erat illa ciuitas. ¶ Dõm ergo ꝙ Mat. ſciebat de-
terminate in qua ſorte eẽt capharnaũ: ⁊ tñ noluit dicere: ſed
dixit ꝙ erat in finib⁹ zabulon ⁊ neptalin. ¶ Primo q2 for-
p te iſta ciuitas nõ erat tota in zabulõ nec tota in nepta. ſ; ps
eius erat in zabulon: ⁊ ps eius erat in neptalin. Et ſic opoꝛ
tuit dici ꝙ eſſet in finibus zabulon ⁊ neptalin. Sĩle erat de
aliqbus alĳs vrbibus: q2 aliqñ linea diuiſionis ſortiu; diui
debat per mediũ alicuius vrbis: ⁊ ptinebat tũc illa ciuitas
ad duas ſortes. Sic p; Joſue. 17. vbi ponit̃ ſors dimidie tri-
bus manaſſe: ⁊ nominatur vrbes que pertinebãt ad illã. Et
dr̃ ꝙ ptinebat ẽt ad eã tertia pars vrbis nopheth. Et ſic ne
ceſſe erat ꝙ ciuitas nopheth ptineret ſalte ad duas ſortes.
2° ¶ Scdõ põt dici ꝙ capharnaũ erat tota in neptalin vel to
ta in zabulon: ⁊ Mat. hoc ſciebat: ⁊ tñ voluit dicere ꝙ erat
in finib⁹ zabulon ⁊ neptalin: vt cõcoꝛdaret modus ſuus lo-
quendi cũ ſcriptura y̆ſa. quã allegabat. Nã mat. voluit oſtẽ
dere ꝙ p̃dicatio xp̃i incepit in capharnaũ: ⁊ ad hoc inducit
y̆ſa. 9. ſ. Pꝛimo tpe alleuiata eſt terra zabulon ⁊ terra nepta
lin: ⁊ nouiſſime aggrauata eſt via maris. Debuit ğ appere
quõ capharnaũ ptinebat ad zabulõ ⁊ neptalin: ſiue quõ ha
beat locũ illa ſcriptura. ſ. alleuiata eſt terra zabulon ⁊ nepta
lin per hoc ꝙ xp̃s p̃dicabat in capharnau;. Et ad h̃ dixit ꝙ
erat capharnaũ in finibus zabulon ⁊ neptalin. Et tũc appa
ret quõ auc̃itas y̆ſaie cõcoꝛdet mattheo. Et iſta eſt cã quare
mat. ſic loquutus eſt volẽs ſe ꝯformare auc̃itati y̆ſaie. Et ob
hoc ẽt dixit ꝙ venit in capharnaũ ciuitatẽ maritimã: q2 in
auc̃itate y̆ſaie dr̃ aggrauata eſt via maris: ⁊ ſic oñdit̃ ꝙ illõ
cõpetat ciuitati capharnaũ: q2 dr̃ ꝙ illa erat maritima: ⁊ ſic
3° erat in via maris. ¶ Tertio põt dici ꝙ mat. vult ponere hic
loca galilee in qb⁹ incepit p̃dicatio xp̃i. Et q2 quedã illoꝛu;
pertinebant ad zabulon: ⁊ qdã ad neptalin q̃ erant loca vi-
cina dixit ꝙ cepit p̃dicatio xp̃i in capharnaũ in finib⁹ zabu
lon ⁊ neptalin. i. non ſolũ in capharnaũ: ſ; etiã in alĳs locis
vicinis. ſ. in bethſaida ⁊ coꝛozain ⁊ tyberiade ⁊ alĳs: quoꝝ
quedã erant in zabulon ⁊ qdã in neptalin: ⁊ oia erãt in fini
bus zabulon ⁊ neptalin. Jſta poſitio eſt ꝯueniẽtius: ⁊ tamẽ
ſcda poſitio eſt magis ꝯueniẽs intẽtioni matthei. ⌊ vt adim-
DD ff pleret̃ qõ dcm̃ eſt per y̆ſaiã ꝓpham ⌋. Hoc dr̃ y̆ſa. 9. ⁊ nõ eſt
intelligendũ ꝙ hoc fcm̃ ẽ: vt ꝓphia y̆ſaie impleret̃: ſ; poti⁹
ꝓphia y̆ſaie dcã fuit: q2 ſic facturũ erat ꝙ xp̃s p̃dicaret in fi-
nibus zabulõ ⁊ neptalin: q2 nõ eſt res ꝓphata pp̃ ꝓphiam
ſed potius ꝓphia pp̃ rẽ ꝓphata; ſicut voces pp̃ res ⁊ non
res pp̃ voces. ¶ Sed eſt ſenſus vt adimpleret̃ qõ dcm̃ eſt p
y̆ſaiam ꝓpham. i. tunc ipletũ eſt id qõ dcm̃ eſt p y̆ſaiã. Et ſic
iſta dictio vt tenet̃ h̃ ꝯſequtiue vel ꝯcomitatiue ⁊ nõ cãliter
i. non ſigat cauſa; finalẽ ſ; ꝯcomitãtiã quãdã. Sic declãtu;
EE ff eſt. s. p ⁊ ſcdõ. vbi ſũt ſilẽs loquutiones. ⌊ Terra zabulon ⁊
terra neptalin ⌋. Jſta eſt ꝓphia y̆ſaie: ⁊ ſciendũ ꝙ nõ ponit̃
hic tota lr̃a y̆ſaie: ſed valde decurtat eã mat. Nam y̆ſaie. 9. dr̃
p tpe alleuiata eſt terra zabulon ⁊ neptalin: ⁊ nouiſſime ag
grauata eſt via maris trans ioꝛdanẽ galilee gẽtiũ. Et mat. d̃
toto hoc nõ dicit niſi terra zabulõ ⁊ neptalin via marl trãs
ioꝛdanẽ galilee gentiũ. Quare aũt decurtauit ſniã; ſ. dicet̃ i
quadã. q. Et eſt ſenſus iſtius ꝓphie ſm̃ qõ vult eã inducere

Mat. ꝙ iſta terra que eſt in finibus zabulon ⁊ neptalin: ⁊
eſt de vtraq3 ſorte ptis audiuit p̃ p̃dicationẽ xp̃i: ⁊ p h̃ illu
minata eſt cũ pꝛius ſederet in tenebꝛis ignoꝛantie. Et vocat̃
terra zabulon ⁊ neptalin iſta ps galilee in q̃ xp̃s p̃dicare ce
pit. Q2 pars eius ptinebat ad zabulon ⁊ pars ad neptalin
ſ. q2 erat iſta terra finib⁹ zabulon ⁊ neptalin. ſicut mattheus
dicit de ciuitate capharnaũ ꝙ eẽt in finib⁹ zabulon ⁊ nepta
lin. ⌊ via maris ⌋. Jſta terra vocat̃ via maris. i. via apud ma- ff FF
re. Eſt eni; iſta via per quã venit̃ de ſyria ⁊ de meſopotamia
⁊ de alĳs ptibus oꝛientis ad mare mediterraneũ qð erat in
occidentali pte iudee. Et iſta via tranſit p litus maris gali-
lee: ⁊ ꝓtendit̃ verſus occidente; vſq3 ad mare mediterra-
neum p ciuitates terre iudeoꝝ. Et iſta via maris tranſit per
terram iſtã galilee apud ciuitatẽ capharnaũ non tñ per ea;:
ſed per ciuitatẽ cedar que erat ciuitas gl'ioſa ſita in mõte ſa
nir: ⁊ diſtat per tres leucas a capharnaũ: vt p; i libro fratris
Bꝛocardi theotonici. Et ſic tota iſta terra vocat̃ via maris:
q2 per eam trãſit via maris dupľr. ſ. q2 tendit ad mare vel q2
tranſit iuxta mare. Primo modo dicit̃ via maris. ſ. mediter-
ranei: q2 in eo terminatur. Na; omnes illi populi oꝛiẽtales
veniunt poꝛtãtes merces ad mare mediterraneũ: qð vocat̃
in ſcriptura mare magnũ: ⁊ nauigatur p illõ ad oẽs partes
occidẽtales. Jdeo omnib⁹ oꝛiẽtalibus qui ſunt ꝓpinqui ter
re iudee eſt curſus cõmunis poꝛtare merces ſuas ad mare
mediterraneũ. Et via illa per quã tranſeũt vocatur via marl
id eſt tẽdens ad mare mediterraneũ. Et iſta via trãſit per il-
lam partẽ galilee in qua xp̃s cepit p̃dicare. Et ob hoc terra
ipſa vocat̃ via maris. ¶ Scdõ mõ dicit̃ via maris: qa trãſit
iuxta mare. ſ. galilee qð nõ eſt ꝓpꝛie mare: ſed eſt quidã ma
gnus lacus p cuius mediũ tranſit ioꝛdanis. Et vocat̃ aliqñ
ſtagnũ geneſareth: ſed moꝛe ſcripture ois magna ꝯgregatio
aquaꝝ vocat̃ mare. geñ. p̃. ſ. ꝯgregatiões aquaꝝ appellauit
maria. Uñ illud vas magnũ in quo ponebat̃ aqua in tẽplo
Salo. q2 ꝯtinebat aquã multã vocabat̃ mare eneũ. 3. reg. 7.
Et vocat̃ iſtud ſtagnũ mare galilee: q2 eſt in terra galilee. ſic
vocat̃. Jo. 6. ⁊ aliqñ vocat̃ mare tyberiadis. Jo. 21. ſ. q2 e apõ
illud ciuitas qdã vocata tyberias. ⁊ apud iſtud mare tranſi
bat illa via magna p quã ibat̃ ad occidentẽ. Melius tñ vo-
cat̃ via maris mediterranei: q2 tendebat ad aliud q̃3 via ma
ris galilee: q2 trãſibat iux̃ illud. ⌊ trans ioꝛdanẽ ⌋. i. iſta terra
galilee erat trans ioꝛdanẽ. i. ad occidentalẽ ptem ioꝛdanis. ff GG
Nam ioꝛdanis trãſibat per terrã iſraelitaꝝ: ⁊ ad oꝛiẽtẽ eius
erat terra duaꝝ tribuũ ⁊ dimidie nume. 32. reliqua aũt terra
nouẽ tribuũ ⁊ dimidie erat ad occidẽtẽ ioꝛdanis. Uñ nume
ri. 34. ponit̃ ioꝛdanis terminus oꝛiẽtalis terre huius. ⌊ gali
lee gentiũ ppl's ⌋. i. iſta terra zabulon ⁊ neptalin. erat ppl's ff HH
galilee gentiũ. Erãt. n. due galilee. vna gẽtiũ: ⁊ alia iudeoꝝ.
Pro quo ſciendũ ꝙ galilea tota erat vna ꝓuincia: ⁊ tñ tpe
ſalomonis diuiſa eſt: q2 ipſe dedit viginti ciuitates galilee re
gi hyrã qui erat rex tyri pꝛo expẽſis q̃s dederat ei p hedifica
tionẽ tẽpli. Et iſte ciuitates vocate fuerunt ab ipſo hyrã ter-
ra tribul. 3. reg. 9. ⁊ a iudeis vocabant̃ galilea gẽtiũ. i. galilea
ptinẽs ad gẽtiles: q2 ſub dño gẽtiliũ fuerũt aliquãto tpe. Et
iſta galilea gẽtiũ eſt magis occidẽtalis q̃3 galilea iudeoꝝ: q2
eſt vſus terra; tyri ⁊ ſidonis quaꝝ erat rex ipſe hyrã. Et de
ipſa galilea gẽtiũ erat capharnaũ ⁊ alie ciuitates in qb⁹ xp̃s
cepit p̃dicare. De hoc hiero. dicit. Nõ. ꝙ ſũt due galilee. vna
que dr̃ iudeoꝝ altera q̃ dr̃ gẽtiũ. Diuiſa eſt. n. galilea tpe ſa-
lomo. q dedit. xx. ciuitates in galilea hyrã regi tyri q̃ ps dcã
eſt poſtea galilea gẽtiũ. reliq aũt iudeoꝝ. ⌊ q ãbulabat in te-
nebꝛis vidit lucẽ magnã ⌋. ſ. ppl's q ãbulabat. Jſte erat ppl's ff II
galilee gentiũ q in tenebꝛis ãbulabat neſciens qd ageret: ⁊
xp̃o incipiente pꝛedicare vidit lucẽ magna;: qa infoꝛmatus
eſt in fide ⁊ in operib⁹ per chꝛiſti doctrinã. Hic ponũtur mľti
nominatiui cũ v̄bo vno: ⁊ ſunt omnes q̃ſi exponens expoſi
tum. ſ. terra zabulon ⁊ terra neptalin. ſcil; que eſt via maris
⁊ eſt ppl's galilee gentiũ trans ioꝛdanẽ ambulabat in tene-
bꝛis: ⁊ vidit luce; magnam. Sic dicit hic glo. ꝯſtruendum.
⌊ ⁊ ſedentibus in regione vmbꝛe moꝛtis lux oꝛta eſt eis ⌋.
Eadem ſentẽtia eſt replicata: quia idem eſt ꝙ populus qui ff KK
ambulat in tenebꝛis videret lucẽ ꝙ ſedẽtes i vmbꝛa moꝛtis
reſpicerent lucẽ ſup ſe oꝛtã. Eſt tñ modus duplicãdi ſniam
ad oꝛnatu;: ⁊ fit maxime in ꝓphis ⁊ in ps. ſicut dr̃ ps. 143.
benedictus dñs deus meus qui docet manus meas ad pliũ
⁊ digitos meos ad bellũ. Et tñ idẽ eſt docere manus ad pꝛe
lium qð

UNIVERSITAS DE GRANADA

liū3 qđ docere digitos ad bellū. Dicunt̃ ſedere iſti in vmbra mortis:q2 erant iuxta mortē. Nam vmbra rei eſt ꝓpe rem. Unde qui eſt in vmbra domus nō eſt in domo: ꝛ tñ nō multum diſtans a domo. Jta iſti erāt ꝓpinqui morti eterne. Jđ erant in vmbra mortis: ꝛ lux p̄dicatōis xp̄i abſtulit eis iſtā
LL vmbrā: ꝛ liberauit eos de morte ꝓpinqua. ¶ Ad intelligētiam iſtius lr̃e cōſiderandū ꝙ iſta ꝓphia que hr̃ Yſay.9. exponit̃ aliter a iudeis ꝛ a qbuſdā alijs. Nā dicit̃ p̄mo tēpore alleuiata eſt terra zabulon ꝛ neptalin. ꝛ hoc exponūt de captiuitate decē tribuū. Fuerūt.n.captiuitates.p̄ tp̄e phacee filij Romelie regis iſrael per theglalphalaſar regē aſſyriorū3. Nam captiuauit duas tribus vltra iordanē.ſ.ad orientē eius. ꝛ tranſiens ad occidentē iordanis captiuauit de zabulon: ꝛ de neptalin: ꝛ de galilea multas.4.regū.15. Et exponūt iſtā p̄mā partē.ſ. Primo tēpore alleuiata eſt terra zabulon: ꝛ neptalin.ſ.q2 captiuatis malis hoibus alleuiata eſt terra illa a ponderibus pctōꝝ. Poſtea aūt reliqui qui remāſerant de illis decē tribubus captiuati fuerūt per ſalmanaſar regē aſſyrioꝝ tēpore Oſee filij Hela regis iſrl̃.4.reg.17. Et de hac captiuatione exponūt ſcđa3 partē.ſ. nouiſſime agrauata ē via maris.i.poſteriori tēpore captiuati fuerunt reliqui iſraelite.
MM ¶ Sed dōm ꝙ iſta expoſitio non ſtat:q2 neceſſe eſt intelligi de p̄dicatione xp̄i in ſenſu lr̃ali ſicut Matthe. allegat: qa ita Matthe.per ſp̄m ſanctū ſcribens intelligebat iſtā ꝓphetiam.ſicut Yſaias per eundē ſp̄m ſanctū illā primo ꝓferens ꝛ apud xp̄ianos nō poterat de hoc eſſe aliqđ dubium cum Mattheus ſic exponat etiā ſi nulla ratio ad hoc apperet. Et tñ q2 iudeus nō attendet ad mattheum poterit ꝯuinci ipſa
Cōuincūt iudei aucto ritate Yſa. auctoritate ꝙ non poſſet ſic exponi. ¶ Primo q2 iſti implicant ꝯtrarietatem quādam irrationabilē in modo loquēdi quia p̄mam captiuitatē vocant alleuiationē. ꝛ ſcđam vocāt agrauamen: ꝛ tñ vtraqȝ deberet dici agrauatio ꝓpter angu
p̄ ſtiam captiuatoꝝ.q2 aggrauare quōcuqȝ imponunt̃ multa onera ſup aliquos. Et q2 captiuati ſuſtinēt peſſimā cōditionem ſeruitutis dicunt̃ aggrauari. Si autē vellent primā captiuitatē alleuiationē:q2 tota terra alleuiata eſt a pōderib⁹ peccatoꝝ deberet etiā vocari captiuitas ſecunda alleuiatio: q2 etiā aliqui tūc qui captiuati ſunt erāt pctōres valde quos ſcriptura nimis accuſat.4.regū.17. non ergo eſt cōueniens
2° modus loquēdi. ¶ Secūdo q2 ſi loqueret̃ de captiuitate reliquoꝝ cum dicit̃ aggrauata eſt via maris nominaret̃ ibi tota terra in qua habitabāt iſte decē tribus vel ſaltē ad qđ eēt principium in ea.ſ.ſamaria que erat caput regni iſrael. Et tñ non fuit nominata niſi galilea cū dicat̃ via maris trans iordanem galilee gentiū. Ergo nō intelligit̃ de illa captiuitate. ¶ Tertio q2 non poſſunt intelligi due captiuitates ex illa littera etiā ſi exponenda eſſet de captiuitate:q2 idē populus eſt qui ſignificat̃ vtrobiqȝ. Nā cū dicitur p̄mo tēpore alleuiata eſt terra zabulon ꝛ neptalin.eſt idē terra zabulon qđ via maris. ꝛ populus galilee gentiū. Nam zabulon ꝛ neptalin cōtingunt ſe in galilea in extremitatibus ſuis:ſicut apparet hic dū dicit̃ ꝙ ſeceſſit in galileā: ꝛ habitauit in capharnau3 in finibus zabulon ꝛ neptalin. Et ſic fines zabulon ꝛ neptalin ſunt in galilea: ꝛ ipſa via maris etiā eſt in terra zabulon ꝛ neptalin. Nam illa trāſit per ciuitatē cedar que diſtat tribus leucis ab vrbe capharnaū.vt.ſ.dictū eſt. Et tñ capharnaum eſt in finibus zabulon ꝛ neptalin: vt hic dicit̃. Ergo etiā via maris eſt in finibus zabulon ꝛ neptalin. Et ſic non
NN Iſta ꝓphia itelligit̃ de chriſto. poteſt vllatenus lr̃a iſta exponi de illis duab⁹ captiuitatib⁹ nec de aliqua earū. ¶ Dōm igit̃ ꝙ intelligit̃ de xp̄o. ¶ Primo p3 q2 Matthe.qui eſt tante auctitatis: ſicut Yſaias:imo maioris expoſuit iſtā auctitatē de xp̄o. ¶ Scđo p3 ex ꝯtinuatione littere: q2 inquātum poſſumus debemus facere ꝙ in
p̄ rō lr̃a cōtinuata non ſit ſn̄ia diſcōtinua ſi ſcriptura hoc tollerare pōt. ꝛ tñ Yſai.9.vbi ponit̃ quaſi imediate paruulus nat⁹ eſt nobis ꝙ nece eſt intelligi de xp̄o: ꝛ etiā ipſi iudei de meſſia iſtud exponūt. ḡ ꝯuenientius eſt ꝙ ēt iſta auctitas.ſ.pri
2ª rō mo tēpore alleuiata eſt ꝛ ēt ītelligat̃ d̄ meſſia ſi nō ſit aliqđ qđ obſtat. ¶ Scđo p3 q2 tota illa lr̃a intelligit̃ valde ꝯuenienter de tp̄e predicationis xp̄i: ꝛ nō reperiet̃ aliqđ de quo ita ꝯuenienter intelligat̃. Jdeo d3 de xp̄o exponi. Erat aūt intētio Yſaie dicere ꝙ in p̄n° predicationis xp̄i iſti q habitabāt in terra zabulon ꝛ neptalin alleuiati ſunt a peccatis: ꝛ ignorantia per xp̄i predicationē.ſ.ciuitas capharnaū: ꝛ corozain ꝛ bethſaida: ꝛ alie ciuitates ꝓpinque terre galilee que vocātur zabulon ꝛ neptalin.i.in finibus zabulon ꝛ neptalin.i.in ꝯfinibus zabulon ꝛ neptalin. Jſti tñ ad vltimū cōtēpſerunt verbu3 xp̄i ꝛ non fecerunt pn̄iam l3 multa ſigna feciſſet ibi xp̄s. Nā tunc iſta terra aggrauata eſt.i. pctā ſua magis aggrauata fuerunt q̄ ſi nūq̄ audiſſent v̄bū xp̄i:vel fuerūt peccata eoꝝ magis aggrauata q̄ pctā aliaꝝ vrbiu3 in quibus xp̄s nō predicauit. Et hoc xp̄s iſtis ciuitatibus annūciauit ꝛ improperauit.ſ.xj.ſ. Tūc cepit exprobrare ciuitatib⁹ in quibus facte ſūt plīme v̄tutes eius:q2 nō egiſſent pn̄ia3.ſ. Ueh tibi corozain.veh tibi betſaida:q2 ſi in tyro ꝛ ſidone fcē fuiſſent v̄tutes que facte ſunt vobis olim in cilicio ꝛ cinere penitētiā egiſſent. Uerū tñ dico vobis:tyro ꝛ ſidoni remiſſius erit in die iudicij q̄ vobis. Et tu capharnaū nunqd vſqȝ in celum exaltaberis? Uſqȝ in infernū deſcendes. Quia ſi in ſodomis facte fuiſſent v̄tutes que facte ſunt in te forſitan māſiſſent vſqȝ in hāc die3. Uerū tamē dico vobis q terre ſodomorum remiſſius erit in die iudicij q̄ tibi. Jſtā aggrauationem magna3 peccatoꝝ iſtarum ciuitatum expreſſit Yſaias cum dixit nouiſſime aggrauata eſt via maris.i. ipſa terra galilee:que eſt terra zabulon ꝛ neptalin: ꝛ vocatur via maris ꝓpter cauſam dictam. Et potuiſſet planius dicere Yſaias.ſ. primo tēpore alleuiata eſt terra zabulon ꝛ neptalin:q2 eadē terra erat: ꝛ tamē propter pulchritudinē loqutionis appellauit eam alio nomine.ſ.via maris cu3 vtrūqȝ nomē ei competat. Et hoc multu3 vulgatū eſt apud yſaia3 qui ſepe eaſdē ſentētias per diuerſa v̄ba duplicat. Et ſic dicit̃.2.regu3.20.ꝛ 3.reg.12. Que nobis pars in Dauid aut que hereditas in filio yaſai. Et eſt vnica ſn̄ia:q2 pars ꝛ hereditas idem ſunt: ꝛ Dauid ꝛ filius yſai.idē ſunt:q2 dauid erat filius yſai.p̄.regū 16. Sic exponit Hiero.ſuper yſaiā dicens. Primo tēpore alleuiatam eſſe ab onere peccatoꝝ:q2 in regiōibus duaꝝ tribuū primū ſaluator euangeliū predicauit. nouiſſimo aūt tēpore agrauata eſt fides eoꝝ plurimis iudeoꝝ in errore permanentibus. Etiā exponens ibi recitat Hiero.opiniones q̄s non t3 dicēs. Uel ſm hebreos in xp̄m credētes. Hec due tribus zabulon ꝛ neptalin ab aſſyrijs capte ſunt in galilea deſerta q̄ ꝓpheta dicit eſſe alleuiatā:eo ꝙ pctā populi ſuſtineret ſed poſtea reliqua tribus que habitabāt trans iordane3 ducte ſunt in captiuitatē. Jſta eſt expoſitio quā.ſ. reprobauimus. Tangit ibi etiā aliam dicens vel ſm nazareos adueniente xp̄o.p̄ terra neptalin ꝛ zabulon eſt liberata errorib⁹ phariſeoꝝ. Poſtea aūt per predicationē apl̄i Pauli ingrauata eſt.i.multiplicata p̄dicatio in terminos gentiū. Jſta expoſitio ꝯcordat cū nr̃a quātum ad p̄mā partē: ſed quātū ad ſecūdam diſcordat. Q2 cum dr̄ nouiſſime aggrauata eſt via maris intelligūt de p̄dicatione pauli que extenſa eſt ad oēs gentes pergēdo ad eas per viā maris. S3 non pōt ſic intelligi:cū dicat̃ nouiſſime aggrauata eſt via maris trans iordanem galilee gentiū. Et ſic iſta via maris erat in galilea gentium. ꝛ ſic non pōt exponi ꝯuenienter lr̃a niſi ſicut.ſ.expoſuimus. [Exinde cepit Jeſus p̄dicare].i. in ipſa ciuitate capharnaū cepit xp̄s predicare. Uel dicit̃ exinde.i. poſtq̄ venit vel ex quo venit ad ipam cepit predicare. Magna ḡ fuit laus ciuitatis capharnaū ꝙ in ea p̄dicatio xp̄i exordiū ſum pſerit. [ꝛ dicere pn̄iam agite]. Jſtud fuit q2 xp̄s predicabat admonēdo hoies vt pn̄ia3 agerēt recedēdo a pctīs p̄teritis. Et ſic predicauit xp̄s id qđ predicauit Joānes. Nā inicium predicatiōis Joā.fuit in hijs v̄bis.ſ.pn̄iam agite ꝛ appropinquabit regnū celoꝝ.ſ.3. [Appropinqbit.n. regnū celoꝝ]. quedā littera h3 de futuro.ſ.appropinquabit. ꝛ eſt ſenſus penitentiam agite appropinqbit eni3 regnū celoꝝ.i. ſi pn̄iam egeritis regnū celoꝝ appropinquabit ad vos: q2 poteritiſ ingredi in illud ꝛ al̄s nō ingrediemini. Alia lr̃a h3 de preterito.ſ.appropinquauit regnū celoꝝ. Et eſt ſenſus. Tēpus eſt ꝙ agatis pn̄iam:q2 regnū celoꝝ.i. ſtatus noui teſti appropinquauit.i.iā eſt ꝓpe nos:q2 nec incipiet: ꝛ ad ſuſcipiendū illum digne op3 ꝙ pn̄iam agatis:q2 non pōt nouā vitam inchoare quē veteris nō penituit. Nam alqn̄ ſtatus noui teſti vocat̃ regnū celoꝝ.ſicut dicit Grego. in omelia virginum. ꝛ regnum celorum preſentis temporis eccleſia dicitur.

OO (right margin, beside "grauata fuerunt … vel fuerūt pec")
PP (right margin, beside "Dauid ꝛ filius yſai …")
QQ ſſ (right margin, beside "nem galilee gentiū …" and "tium. ꝛ ſic non pōt …")
ſſ (right margin, beside "laus ciuitatis capharnaū …")
RR ſſ (right margin, beside "predicatiōis Joā.fuit …" and "quabit regnū celoꝝ …")

¶ An iſta lr̃a ſit bene ꝯtinuata cū p̄cedēti. Q̃ō. LXXIII.

Oppio quorum dam Querit̃ an iſta lr̃a ſit ꝯtinuata ad p̄cedētē. ¶ Aliqui putāt ꝙ ſic ꝙ poſtq̄ chriſt⁹ ieiunauit venit imediate in galileā ꝛ p̄dicauit in caphar.ſic h dr̄:cum Mat.nihil interponat: ꝛ idem Marcus ꝛ Lucas faciunt.

¶ Dōm

A
Rñdet ad queſitū que ſtionis

¶ Dōm ꝙ non eſt iſta lr̃a continuata: ſed neceſſe eſt multa
fuiſſe obmiſſa que fuerũt inter xp̄i ieiuniũ. ⁊ ea que dicũtur
hic. Unde ↄuenienter dr̄ apud doctoꝛes. ⁊ habet in hiſto-
ria ſcholaſtica. ⁊ per Aug. ꝙ tres euãgeliſte p̄mi obmiſerũt
omnia geſta p̄mi ãni xp̄i poſtq̃ baptizatus eſt: ⁊ ſcripſerũt
ſolũ ea que fuerunt poſtq̃ Jo. poſitus eſt in carcere. Unde
Augu. dicit ꝙ .ſ. Joan. euangeliſta p̄uſq̃ iret Jeſus in gali-
leam dicit de Petro ⁊ Andrea. ⁊ Nathanaele. ⁊ de miracu
lo in chana galilee que oı̃a ceteri euãgeliſte preternuſerunt
id ↄtexẽtibus ſuis narrationibus ꝙ Joã. reuerſus ſit in ga
lileam. Unde intelligit fuiſſe interpoſitos aliquos dies qui
bus illa de diſcipulis geſta ſunt que interponunt a Joãne.

B
Continuatio geſtoꝝ xp̄i hiſtorialit

¶ Ad ſciendũ ergo ↄtinuationẽ geſtoꝝ xp̄i ↄſiderandũ eſt
ꝙ xp̄s anq̃ baptizaret ſemp manſit in nazareth. ⁊ erat ibi
ſubditus Joſeph. ⁊ Marie. Luc. 2. Manſit autẽ ibi vſq̃ ad
tempus quo Joã. cepit baptizare: vt colligit .s̃. 2. ⁊ ibi decl'a
tum eſt. Tunc xp̄s iuit de galilea .ſ. de nazareth ad Joãnem
vt baptizaret ab eo precedẽti. c. ⁊ erat xp̄s ipſa die annoꝛuʒ
29. cõplectoꝝ. ⁊ 13. dieꝝ inſuper. Unde dicebat incipiẽs q̃ſi
annoꝝ triginta qñ baptizatus eſt. Luc. 3. Et ipſa die qua ba
ptizatus eſt vel ſequẽti xp̄s iuit in deſertũ ⁊ incepit ieiuniũ
xl. dieꝝ vt colligit p̄cedenti. c. in fi. ⁊ in p̄ncipio hui⁹. ⁊ mar.
p̊. ⁊ decl'atũ fuit p̄cedenti. c.

C

¶ Poſtq̃ vero ieiunauit oꝫ di
ci ꝙ xp̄s reuerſus fuerit ad iudeã ad locũ vbi erat Joan. ba
ptizans. ⁊ nondũ hẽbat aliquos diſcipulos. Sed quadã die
dũ tranſiret xp̄s corã Joãne ⁊ duobus diſcipulis eius dixit
Joan. de xp̄o. Ecce agnus dei. Et audientes h' illi duo diſci-
puli Joan. ſequuti ſunt xp̄m. Et ille cõuerſus ⁊ videns eos
ſequẽtes ſe. dixit. Quid q̃ritis? Illi aũt dixerũt. Rabi vbi ha
bitas? Ille dixit venite ⁊ videte. Et venerũt ad locũ ⁊ mãſe
runt ibi die illo. Erat aũt vnus iſtoꝝ duoꝝ Andre. fr̄ petri
qui prius fuerat diſcipulus ⁊ auditoꝛ Joãnis. De hȳs Joã.
p̊. Neceſſe eſt ḡ dici ꝙ iſta fuerint poſtq̃ xp̄s ieiunauit. xl.
diebus: q2 ante ieiuniũ diſcipulos nullos hẽbat: q2 nullus
dubitat xp̄m nõ habuiſſe diſcipulos ante baptm̃: ⁊ tñ die q̃
baptizatus eſt iuit ad deſertũ ⁊ cepit ieiunare: vt dcm̃ eſt: er
go nõ habuit diſcipulos añ ieiuniũ: maxime q2 nõ erat ócẽs
ꝙ illos hẽret. Q2 cũ xp̄s. xl. diebus ieiunȳ mãſerit ſolus in
deſerto ſcandalizarent diſcipuli ſui neſciẽtes vbi ille eẽt vel
quid faceret: ⁊ maxime ſi h' ↄtingeret in p̄ncipio diſcipulat⁹.
Non ḡ hũit diſcipulos ante ieiuniũ. Et tñ in eis que haben
tur. Jo. p̊. appet ꝙ incipiebat iam hẽre diſcipulos. iõ poſt ie
iunium fuit illud. Et ſic dõm eſt ꝙ aliq̃ eoꝝ que hñr. Joã. p̊
fcã ſunt ante baptm̃ xp̄i ⁊ ieiuniũ. alia v̊o poſt. Q2 tamẽ alȳ
euãgeliſte dixerant de xp̄i baptõ ⁊ ieiunio. Joan. ſubticuit il
la; ⁊ ſcripſit ea que fcã ſunt poſt ieiuniũ: lʒ ipſe non exp̄mat
ꝙ fuerint añ ieiuniũ vel poſt. Et ſic totũ qd̃ hr̃ a medio capi
tuli p̄mi ioãnis vſq̃ ad finẽ quarti: q̃ſi fuit inter ieiuniũ xp̄i
⁊ eius reditũ in galileã: ⁊ oı̃a illa ſubticuerunt alȳ tres euã
geliſte Uñ qñ venit Andre. fr̄ pet. ad xp̄m: vt dcm̃ eſt manſit
cũ eo die ipſo. Deinde reuerſus inuenit frẽm ſuũ Simoneʒ
⁊ dixit ei. Inuenim⁹ meſſiã: ⁊ duxit ad ieſuʒ. Qui reſpiciẽs
petrũ dixit ei. Tu vocaberis cephas. Sequẽti aũt die voluit
xp̄s ire de iudea in galileã ⁊ inuenit philippũ ⁊ dixit ei ſeq̃-
re me. Erat aũt iſte Philip. de bethſaida de qua erat And.
⁊ ipſe Philipp. adduxit Nathanael ad xp̄m. Et ſic habuit
tũc xp̄s iſtos diſcipulos Petrũ ⁊ Andreã: Philippũ ⁊ Na
thanael qui cũ illo iuerũt in galileã. De hȳs oı̃bus. Joan. p̊.
Die aũt tertio poſtq̃ nathanael venit ad xp̄m facte ſunt nu
ptie in chana galilee. i. ꝙ chana erat quedã villa p̄ua in ga-
lilea ⁊ ad illas nuptias vocatus eſt Jeſus ⁊ diſcipuli eius
vbi ↄuertit aquã in vinũ. Et fuit iſtud p̄mũ miraculũ qd̃ fec
De hȳs Joã. 2. Poſt hec deſcẽdit xp̄s ⁊ mr̄ eius ⁊ diſcipuli
eius cũ eo de chana galilee in capharnaũ que ẽt erat in ga-
lilea: ⁊ manſit ibi paucis dieb⁹. Jo. 2. Hoc aũt fuit: q2 erat pa
ſcha p̄mũ: ⁊ opoꝛtebat aſcẽdere in iudeã in hierl'm. eo. c.
Iſtud fuit paſcha anni triceſimi xp̄i. ⁊ ſic oı̃a que enarrata
ſunt fcã fuerũt inter diẽ terdecimũ anni triceſimi xp̄i q erat
dies ſextus ianuarȳ .ſ. dies epiphanie ⁊ dies paſche iudeoꝛũ
qd̃ paſcha ſolet accidẽ circa finẽ marcȳ vel p̄n^m^ apꝛilis: ⁊ ſic
eſſent ad plus tres mẽſes ad cõplendũ oı̃a iſta. Nã xp̄s ba-
ptizatus eſt die epiphanie: vt tʒ tota eccl'ia: ⁊ pʒ in q̃dã anti
phona eiuſdẽ diei q̃ icıpit tribus miraculis: ⁊ in alia que in
cipit hodie celeſti ſp̄õſo. Et ſequẽti die xp̄s iuit ı̃ deſertũ ⁊ in
choauit ieiuniũ ſuũ: cõputãdo ḡ. xl. dies a die ep̄hie p̄ueniet
numerus ad. 18. vel. 15. diẽ febꝛuarȳ. Tp̄s ergo qd̃ manet .ſ.
15. die febꝛuarȳ vſq̃ ad p̄n^m^ apꝛilis vel q̃ſi quo tp̄e ſolet acci
dere paſcha iudeoꝝ fuit in quo acceſſerunt ad xp̄m diſcipu
li .s̃. poſiti: ⁊ redȳt de iudea in galileã: ⁊ fuit in chana galilee
in nuptȳs. deſcenditq̃ in capharnaũ: ⁊ mãſit ibi dieb⁹ pau-
cis p̄p p̄pinquuʒ paſcha. Iſtud eſt dõm neĉio fuiſſe paſcha
anni. xxxȷ. xp̄i. qd̃ hic nõ pꝛobabit p̄p longã deductionẽ qua
indiget: ſed p̄batum eſt plane in libꝛo nr̄o defenſoꝛio trium
ↄnũ in. q. tertia. In iſto paſcha xp̄s iuit in hierl'm. ⁊ ibi euer
tit cathedras vendentiũ colũbas: ⁊ effudit pecuniã nũmu-
larioꝝ in ipſo feſto paſche. Joã. 2. Et tũc fecit multa alia mi-
racula in feſtiuitate: ⁊ multi crediderũt in eũ p̄p illa miracu
la. e. c. Tunc credidit in xp̄m homo phariſeus noı̃e Nicode
mus pꝛinceps iudeoꝝ: ⁊ venit ad xp̄m occultus per nocteʒ
⁊ diſputauit cũ eo de baptiſmo quõ opoꝛtet hominem naſci
denuo Joã. 3. Hoc toto tẽpoꝛe Joãnes baptiſta adhuc pꝛedi
cabat ⁊ baptizabat: q2 nondũ fuerat miſſus in carcerem ⁊
baptizabat in ẽnon iuxta ſalim: q2 erant ibi aque multe. Jo.
3. Tũc autẽ chꝛiſtus manebat in iudea: ⁊ diſcipuli eius ba
ptizabant multos veniẽtes ad chꝛiſtũ inchoantes baptiſmũ
noui teſtamenti. Et tunc quidã de diſcipulis Joãnis dxerũt
ei ꝙ chꝛiſtus baptizaret. ẽt Joannes tunc dixit eis multa de
laude chꝛiſti. Joan. 3. vſq̃ ad finẽ capituli.

D

¶ Duʒ hec fierẽt
icipiebat creſcere quedã inuidia ex diſcipulis ioãnis ⁊ pha
riſeis: q2 maioꝛ turba ſequebat ieſum q̃ ioãneʒ: ⁊ ꝙ plures
baptizaret q̃ Joãnes. Chꝛiſtus autẽ vt nõ daret locuʒ inui
die receſſit tunc in iudea ⁊ venit ſecũda vice in galileã. Jo.
4. in p̄ncipio: Hec auteʒ fecit vt Joãnes ſolũ maneret bapti
zans in iudea ⁊ ipſe eſſet elõgatus ab eo in galilea: ⁊ ſic nõ
poſſet ſimultas ⁊ inuidia locũ habere. Tunc aũt cũ xp̄s re
cedebat de iudea in galileã opoꝛtebat ꝙ tranſiret p̄ quãdaʒ
ciuitatẽ ſamarie noı̃e ſirach. Et ibi cũ ſederet ad fõtẽ habuit
longũ colloquiũ cũ ſamaritana. mãſitq̃ in ciuitate ipſa die
bus duobus. Joã. 4. ⁊ dr̄ ꝙ imediate recedens inde iuit in
galileã ⁊ receperũt eũ galilei: q2 viderãt miracula que fece-
rat in hierl'm in die paſche. eo. c. Et hac vice qua xp̄s venit ı̃
galileã iuit in nazareth ⁊ in capharnaũ. ſicut hic dr̄.

E
Tres p̄mi euangeliſte omiſerunt oı̃a p̄dicta ı̃ ſuis euãgelȳs.

¶ Iſta
aũt oı̃a obmiſerunt tres euãgeliſte: ⁊ ſuppleuit ea Joan. ad
pꝛeces aſſyanoꝝ cũ illi omiſiſſent geſta vnius ãni xp̄i ⁊ am
plius. Nã illi ſolũ narrant ea que xp̄s fecit ex tp̄e quo Joã.
incarceratus eſt: ⁊ tñ ipſe incarceratus fuit in tp̄e azimoꝛuʒ
anni. xxxȷ. xp̄i. ⁊ paſcha anni. xxxȷ. eiuſdeʒ obmiſerunt tres
euangeliſte. ⁊ eſt pluſq̃ vnus annus. De hoc dr̄ in eccleſia-
ſtica hiſtoꝛia .ſ. Joãneʒ enim tradunt vſq̃ ad vltimũ pene vi
te ſue tẽpus abſq̃ vllius ſcripture indicȳs euangeliũ pꝛedi
caſſe. Sed cũ trium euangelioꝝ ad ipſuʒ noticia perueniſſʒ
pꝛobaſſe quidẽ dicitur veritatẽ dictoꝝ: deſſe tñ vidit aliqua
⁊ maxime que p̄mo pꝛedicationis ſue tẽpoꝛe dominus geſ-
ſerat. Certum eſt eniʒ ꝙ in alȳs tribus euãgelȳs hec viden
tur ſola ↄtineri que in eo geſta ſunt ãno quo Joãnes bapti-
ſta vel incluſus eſt in carcereʒ vel punitus Mattheus eniʒ
poſt tẽptationem chꝛiſti cõtinuo ſubȳecit audiens auteʒ ꝙ
Joãnes traditus eſſet ⁊c̃. ⁊ Marcus ſimiliter Lucas vero
pꝛiuſq̃ aliqd de actibus chꝛiſti referret: dicit ꝙ Herodes cõ
cluſit Joãnem in carcere. Rogatus eſt ergo Joãnes apoſto
lus vt ea que pꝛeterierãt pꝛioꝛes ante traditionẽ ioãnis ſal
uatoꝛis geſta ſcriberẽt: ⁊ ideo dicit in euãgelio ſuo. Hoc fec̃
iniciuʒ ſignoꝛũ Jeſus.

F
Quare tres euãg. omiſerunt geſta xp̄i p̄dicta.

¶ Dicetur quare tres euãgeliſte vni
foꝛmiter obmiſſerũt omnia hec. ¶ Dicendũ ꝙ illi voluerũt
ſcribere geſta pꝛecipua chꝛiſti: ⁊ doctrinã eius. Iſta aũt fue-
runt a p̄ncipio pꝛedicationis eius. Et q̃a chꝛiſtus poſt Joã
nis incarcerationẽ cepit pꝛedicare. vt infra dicet geſta pꝛio-
ris tempoꝛis obmiſſerunt.

¶ Quare chꝛiſtus audita traditione Joãnis ſeceſſit in ga
lileam. Queſtio. LXXVIIII.

A
Rñdet q̃ſito q̃ſtionis

Queritur quare dicitur hic cuʒ audiſſet Jeſus
ꝙ Joãnes traditus eſſet ſeceſſit in ga
lileaʒ. ¶ Dicendũ vno modo ꝙ Mattheus obmitebat hic
multa inter tẽptationem que .s̃. poſita erat: ⁊ iſta que ſequũ
tur: ⁊ voluit accipe p̄n^m^ dicendoꝝ a tp̄e incarceratiõis Joã
nis. Jõ dixit cũ audiſſet Jeſus q̃ſi ſit h' q̃dã articulus diſtin
guens inter p̄cedẽtẽ narrationẽ. Sic ẽt hr̃ mar. p̊. Q2 poſi-
to xp̄i ieiunio ſeqt: poſtq̃ aũt traditus eſt Joã. venit Jeſus
in galileã. 2°. fuit hoc vt volunt aliq ad inuendũ ꝙ xp̄s nõ
p̄dicauit vſq̃ ad icarceratione Jo. Poſtea v̊o q̃ ı̃ carcẽ dco
latus eſt

latus eſt Joã. xp̄s cepit predicare. Et ſic inuit Nicolaus.

¶ An xp̄s p̄dicauit Joan. predicante. Queſtio. LXXX.

Opio q̄run dã ꝙ ſic: Querit̄ an xp̄s predicauit Joãne p̄dicante vel ce
pit poſtq̃ꝫ ipſe incarceratus eſt. ¶ Quidã
dicunt ꝙ añq̃ꝫ incarceraret̄ Joã. Predicabat xp̄s: qꝛ predi-
p̊ catio erat quedã oñſio eius. Sꝫ Joãne predicãte xp̄s ſe oſtẽ
dere incipiebat: qꝛ iam baptizabat: ergo ẽt predicabat: cuꝫ ꝑ
vtrũq̃ꝫ ſe oñderet. Patet qꝛ Joãne baptizãte in ẽnon: anteq̃ꝫ
incarceraret̄ dixerunt ei diſcipuli ſui ꝙ xp̄s baptizaret. Jo.
3. ſ. Rabi ille qui erat tecũ trans iordanẽ cui teſtimoniũ ꝑhi
2° buiſti ecce baptizat. ¶ Scd̄o pꝫ qꝛ Joã. 4. dī ꝙ phariſei di
cebant ꝙ xp̄s faciebat pl'es diſcipulos q̃ꝫ Joã. ⁊ baptizabat
plures. ⁊ tñ diſcipulus nõ fuit niſi per doctrinã. ergo Joan.
docente ⁊ baptizãte xp̄s docebat ⁊ baptizabat. Et ſic bapti
zabat: qꝛ doctrina ſua non erat niſi verbum predicationis.
3° ¶ Tertio patet: qꝛ xp̄s in paſcha p̊ quo fuit in hieruſalem
cum eiceret emẽtes ⁊ vendẽtes de tẽplo docebat ꝙ domus
4° dei deberet eſſe domus oronis: ⁊ talia multa. Jo. 2. ¶ Quar
to pꝫ qꝛ ipſe multa p̄dicauit de baptõ ipſi Nicodemo. Jo. 3.
5° ¶ Quinto pꝫ qꝛ p̄dicauit mulieri ſamaritanee: cum ſederet
6° ad fontẽ. Jo. 4. ¶ Sexto pꝫ qꝛ intrauit tunc in ciuitateꝫ ſa-
maritanoꝝ noie ſirach: ⁊ predicauit ibi duobus diebus: ⁊
multi crediderunt ꝑꝑ ſermonẽ eius: ita vt dicerent. Jſte eſt
A vere ſaluator mũdi. Jo. 4. ¶ Dõm ꝙ xp̄s non p̄dicauit Joã
Rñſio ad q̄ſitũ qõnis. ne predicãte: ſed ſolũ poſtq̃ꝫ incarceratus eſt. ¶ Prio pꝫ qꝛ
dī hic cũ traditus eẽt Joã. ſeceſſit Jeſus in galileã: ⁊ iuit tũc
p̊a rõ ad predicandũ. ſicut dī. mar. p̊. ſ. Poſtq̃ꝫ traditus eſt Joã. ve
nit Jeſus in galileã predicãs euangeliũ. Et ſic videt̄ ꝙ ante
non predicabat: quaſi dicat ꝙ traditio ⁊ icarceratio ioãnis
B fuit ei cã ad incipiendũ predicare. ¶ Scd̄o patet expreſſius
2a rõ qꝛ Mattheus vult hic applicare auctoritatem illã yſaie ad
predicationẽ quã chriſtus fecit in capharnaũ: cũ dicatur ꝙ
fcm̄ eſt vt adimpleret̄ qd̄ dcm̄ eſt per yſaiã: ⁊ tñ in auc̄tate
illa dī primo tpe alleuiata eſt terra zabulon. i. ꝙ illa alleuia-
ta eſt p̊us ⁊ illuminata per p̄dicationẽ xp̄i: cũ dicat̄ ppl's q
ambulabat in tenebris vidit lucẽ magnã. Jſtud tñ fuit poſt
ioãnis incarcerationẽ. ergo nõ ceperat p̊us predicare ſed in
C capharnaũ inchoauit. ¶ Tertio pꝫ ⁊ clarius qꝛ dī in litte-
3a rõ ra. Exinde cepit Jeſus p̄dicare ⁊ dicere pniam agite. ſ. ex ci-
uitate capharnaũ. Ergo anteq̃ꝫ eſſet ibi nõ p̄dicauerat. Hoc
D tñ fuit poſt Joãnis incarcerationẽ. ¶ Jdẽ dicit Chriſo. ſuꝑ
Xp̄s cõue nięter non p̄dicauit io anne predi cane. mat. ſ. Exinde cepit predicare. i. ex quo traditus eſt Joã. fuit
autẽ ꝯueniens ꝙ nõ predicaret xp̄s predicãte Joã. ¶ Prio
qꝛ tunc p̄dicatio Joã. redderet̄ ꝯtẽptibilis: qꝛ tãta eſſet excel
lentia p̄dicationis xp̄i ꝙ ad Joan. nemo aduerteret. ¶ Se
cundo qꝛ tunc videret̄ p̄dicatio Joã. ſuperflua. Nã Joãnes
p̊a rõ non erat niſi p̄curſor xp̄i. J. xj. ⁊ Luc. p̊. Nõ debebat ꝯcurre-
E re p̄curſor: ⁊ ille cuius erat precurſor ſicut figura: ⁊ veritas:
2a rõ ⁊ prenoſticũ: ⁊ res p̄noſtica. Jõ oportebat ꝙ incipiẽte xp̄o
predicare Joan. ceſſaret a predicatõe: vel ꝙ xp̄s nõ incipet.
Et qꝛ non erat honeſtũ nec poterat fieri decẽter ꝙ Joãnes
qui erat tã venerandus ⁊ tãte reputatiõis apud iudeos ar
ceretur a p̄dicatiõe interdicẽdo ſibi h' officiũ: decuit ergo ꝙ
xp̄s ſuſtineret quouſq̃ꝫ Joannes moreret̄ vel oino ipediret̄
ab actu predicãdi. ſicut fcm̄ eſt cũ incarceratus eſt. Jdeo nõ
in cepit p̄dicare vſq̃ꝫ poſt incarcerationẽ Joã. Hec duo tãgit
Chriſo. ſuper mattheũ. dicens ꝙ ſi p̄dicãte Joã. cepiſſet Je-
ſus p̄dicare vilẽ rediđiſſet ioãnem ⁊ inueniretur predicatio
Joã. eẽ ſuꝑflua quãtũ ad iſtius doctrinã: ſicut ſi vno tpe ſol
F cũ lucifero oriat̄ gr̃am luciferi celat. ¶ Tertio fuit hoc ad
3a rõ tollendã inuidiã ⁊ ſimultates. Naꝫ ſi xp̄s p̄dicaſſet Joanne
predicante ſequerentur multi xp̄m ⁊ pauci ioãnem: ⁊ diſci-
puli ioãnis inuiderent valde ⁊ murmurarent. Quod patet
qꝛ baptizãtibus diſcipulis chriſti cũ multi ꝯuenirent ad eos
orta eſt emulatio. Naꝫ dicebant diſcipuli Joãnis ⁊ phariſei
ꝙ xp̄s plures diſcipulos facit q̃ꝫ Joã. Xp̄s autem audiens
hec vt nõ daret locũ inuidie cauſande receſſit de iudea. Jo.
4. Sed fieret hoc a fortiori ſi p̄dicaret. qa mag' ibi apperet
excellentia xp̄i ſuper Joãnẽ q̃ꝫ in baptizãdo. Jdeo nõ d̄buit
predicare Joãne predicãte. Sic etiã dicit Chriſoſto. in q̄daꝫ
homelia. ſ. Jdeo etiã non p̄dicauit donec in carcerẽ mittere-
tur: ne ex hoc multitudo ſcinderet̄. Propter qd̄ etiã Joãnes
nullũ ſignuꝫ fecit vt per miracula oẽs traherent̄ ad chriſtũ.
Non ergo predicauit xp̄s ante incarcerationẽ ioãnis ſaltẽ
publice vel quaſi habẽs officiũ p̄dicãdi: lꝫ aliqua pauca do-
ctrine v̊ba interdũ diceret ſed nõ ꝓprie in forma predicãdi.
¶ Ad p̊mum in cõtrariũ dicendũ ꝙ non tenet ꝓpter duo. G
¶ Primo qꝛ preſupponit̄ falſuꝫ. Nam ioãne predicãte xp̄s Rñdet̄
nunq̃ꝫ baptizauit. imo non inuenitur de xp̄o ꝙ aliquẽ vnq̃ꝫ ad p̊m
baptizauit. Et licet diſcipuli ioãnis dixerũt ꝙ baptizabat: ⁊ argu.
omnes veniebãt ad eum: nõ baptizabat ipſe: ſed ſolũ diſcipu
li eius. vt patꝫ. Jo. 8. Sed qꝛ illi baptizabãt: putabant aliqui
ꝙ chriſtus baptizaret. ¶ Secũdo tenet qa dato ꝙ chriſtus
baptizaret Joãne baptizante non predicaret eo predicante:
qꝛ non appareret excellẽtia aliqua chriſti ſuꝑ Joãneꝫ in ba
ptizando cũ vterq̃ꝫ baptiſm⁹ eſſet in aqua lꝫ in chriſti bapti-
ſmo chriſti daret̄ gratia. illa tamẽ erat inuiſibilis. Si tamen
chriſtus predicaret apperet manifeſte excellẽtia eius ſuper
ioãnem: ⁊ populus ſcinderet̄ in diuerſas opiniões ⁊ ſimul-
tates quibuſdaꝫ laudantibus chriſtũ ⁊ alijs ioãneꝫ. Quod
erat incõueniens. Uel ſi omnes laudarent chriſtũ redderet̄
Joãnes cõtemptibilis. ⁊ etiã eſſet inconueniens: ideo non
debuit predicare eo predicãte. ¶ Ad ſecunduꝫ dicenduꝫ ꝙ H
chriſtus faciebat multos diſcipulos nõ quidem per doctri- Ad 2m
nam predicatiõis: ſed per imitationẽ baptiſmi: qꝛ baptizabã argu.
tur iam plures a diſcipulis eius q̃ꝫ a ioãne: vel faciebat plu
res diſcipulos: qꝛ licet nõ p̄dicaret tamẽ faciebat aliqua mi-
racula. Et ꝓpter iſta plures ſequebãtur chriſtũ q̃ꝫ ꝓpter do
ctrinam. Etiã eo tẽpore quo predicabat. Joã. 6. ſ. ſequebatur
euꝫ multitudo magna: qꝛ videbãt ſigna que faciebat ſuper
hijs qui infirmabãtur. Et ſic nunc etiã ſi nõ predicaret mul
ti ad eum cõcurrerent ꝓpter miracula. ¶ Ad tertiuꝫ dicen J
dum ꝙ chriſtus licet eiecit emẽtes ⁊ vendentes de templo Ad 3m
non p̄dicauit: ſed ſolũ fecit miraculũ. Nam multa miracula argu.
fecit anteq̃ꝫ publice p̄dicare inciperet. Et cuꝫ obijcit̄ ꝙ dixit
ꝙ domus mea: dom⁹ oratiõis vocabitur non dixit hoc tãq̃ꝫ
predicãs: ſed fuerũt quedã miracula ſeu v̊ba necia ad mira-
culum cũ vellet eijcere de tẽplo ementes ⁊ vendẽtes in po-
teſtate quadã diuina necẽ erat ꝙ aliq̄d eis diceret vt ſcirẽt K
q̄ũo ⁊ quare eos eijceret. ¶ Ad q̄rtũ dõm ꝙ ſermo xp̄i cuꝫ Ad 4m
Nicodemo ſuꝑ baptõ nõ fuit p̄dicatio: ſed magis fuit quaſi
quedã rñſio ſuper baptõ ad dubia Nicode. ¶ Al'r põt dici Alia re
ꝙ etiã ſi iſta vocaretur predicatio: fuit tamẽ in ſecreto: quia ſponſio
per noctem venit Nicodemus ad chriſtũ. Joan. 3. Nunc au
tem loq̄mur de p̄dicatõe publica facta inter iudeos. Et hãc
chriſtus non fecit anteq̃ꝫ incarceraret̄ Joãnes. ¶ Ad quin L
tum dicendũ ꝙ ſermo chriſti cum ſamaritana nõ fuit predi
catio: ſed dialogus: qa chriſtus loquebat̄ ⁊ ſamaritana ſimi
liter. Joan. 4. Aliter etiã poſſet dici ꝙ etiã ſi non fuiſſet dia
logus: ſed chriſtus ſolus loquutus eſſet: fuit tamen priuate
fcm̄: qa chriſtus ſolus ſedebat ad fontẽ loquẽs cũ ea. Joã. 4.
Hic aũt loquimur de p̄dicatione publica que fiebat ad ple-
bem. ¶ Ad ſextũ dicendũ ꝙ hic magis ꝓprie chriſtus pre- M
dicauit: qꝛ loquut⁹ eſt omnib⁹ viris de ciuitate ſirach ⁊ mul
ti in eum crediderunt. Joan. 4. Dicendũ tamen ꝙ hic loqui
mur de predicatione chriſti publica facta inter iudeos. Jſta
aũt diuiſio nõ erãt iudei: ſed ſamaritani: qa ciuitas illa erat
ſamaritanoruꝫ. Joan. 4. ⁊ mulier illa que viros vocauit ad
chriſtũ erat ſamaritana. eodẽ capl'o. Samaritani auteꝫ non
erant iudei oino licet ml'ta haberẽt iudeis ſimilia. Unde iu
dei nolebant cõuerſari cum ſamaritanis. Joan. 4. Et ꝓpter
hoc dixit illa mulier ſamaritana. Tu cuꝫ iudeus ſis quomo
do petis a me bibere. q̄rto capl'o. Et ſic chriſtus ãteq̃ꝫ Joan
nes traderet̄ nũq̃ꝫ publice predicauit iter iudeos quaſi aſſu
mens ſibi officiũ predicãdi p̊uate tñ ſepe multa dixit que ad
predicationis doctrinaꝫ poterãt pertinere. Et hoc fiebat pro
pter Joãnem: quia dum ipſe predicaret noluit chriſtus pre-
dicandi officiũ aſſumere ꝓpter cauſas ſuprapoſitas.

¶ Quare xp̄s fecit miracl'a añq̃ꝫ p̄dicaret. Q̄ō. LXXXI.

Querit̄ quare xp̄s fecit miracula anteq̃ꝫ predica- Oppo nitur p̊.
ret. Nam videt̄ ꝙ facere nõ debebat: quia
xp̄s predicare noluit Joã. p̄dicãte ne eũ ꝯtẽptibilẽ reddẽt ⁊
ne per h' ꝙ ipſe ſe oñderet ppl's diuideret̄ in diuerſas opio-
nes: ⁊ ſil'tates. Et tñ xp̄s faciens miracula magis per hoc ſe
oñderet q̃ꝫ per predicationẽ: qꝛ predicare q̄libet poteſt etiaꝫ
ſi malus ſit: miracula aũt facere nõ põt quiſq̃ꝫ niſi deus ſpã
liter ei gr̃aꝫ ꝯtulerit. ſ. ꝙ vellit ꝑ eũ iſta facere: ſic dixit Nico
demus chriſto. Nemo põt iſta facere que tu facis niſi fuerit
deus cum eo. Joan. 3. Magis ergo ſe oſtendebat per mira-
cula q̃ꝫ per p̄dicationẽ. nõ ergo debuit tũc facere miracula.

¶ Jtẽ

¶ Itē magis excedebat xp̄s Joānē faciendo miracula: q̄ꝫ ſi
Oppōit ſcōo ꝯcurreret cū eo in p̄dicādo: ēt ſi multū famoſius q̄ꝫ ille p̄
dicaret. Et ſic nō debuit facē miracula tc̄ ne maiorē ſe ioā.
A oñdēt. ¶ Dōʒ ꝙ xp̄s fecit miracula aliq̄ an̄q̄ꝫ p̄dicare pu
Rn̄det ad queſitū queſtionis blice icipēret. Nā ꝯuertit aquā in vinū: qꝺ̄ fuit p̄mū miracu
lum. Jo. 2. eiecit ēt ementes ꝛ vendētes de tēplo in quadam
diuina ꝓtāte: ita vt illi plı̄mi exn̄tes fugerent ab eo q ſolus
ꝛ inermis erat: ꝛ nō auſi ſunt ei rn̄dere cū pecunias eorum
ꝑ terrā effūderet. e. c. Multa quoqꝫ alia ſigna fecit in die pa
ſche ꝛ feſto ipſo corā iudeis qn̄ eiecit vēdentes ꝛ emētes ꝺ̄
templo. eo. c. ſ. Cū aūt eſſet hieroſolymis in paſcha in die fe
ſto multi crediderūt in noīe eius vidētes ſigna eius q̄ facie
bat: ꝛ tūc dixit ei Nicodemꝰ. Nemo pōt facere que tu facis
niſi fuerit deus cū eo. Joā. 3. Dicit̄ ēt ꝙ galilei receperunt euʒ
cuʒ vidiſſent oīa que fecerat hieroſolymis in die feſto. Jo. 4.
Multa ergo fuerūt miracula q̄ xp̄s fecit ioāne nondū incar
cerato: lʒ illa Joā. ſubticuer it ſolū aſſerens ꝙ fuerūt multa.
Et hec xp̄ſ voluit facē an̄ p̄dicationē ſuā: vt ꝑ hec ſibi quā
dam oppōnem in plebe faceret vt ſibi crederet̄ qn̄ p̄dicaret.
Nam ſi incepiſſet p̄dicare nullis p̄cedentibꝰ miracu : s: for
te ſermo eius nullius hēret̄ auc̄tis ꝑꝑ excellentiaʒ ꝑ edica
tionis ioannis, q ante hoc p̄dicauerat. Et ſic lʒ non p̄dicaret
miracula tamē facere voluit. Fuit ēt hoc nec̄ium ꝑꝑ diſcipu
los vocādos: qꝛ nondū habebat diſcipulos: ꝛ nollēt ad euʒ
venire niſi aliquid in eo excellēs viderēt. Sed non erat hoc
in p̄dicatione: qa nondum p̄dicabat nec in exteriori vi
ta et habitu: qꝛ nō auſterus ſicut Joā. ſed mediocris vite: vn̄
Joan. in hoc valde eū excedebat. Debuit ergo hēre excellen
tiā in opatione miraculoꝝ. Et ſic ipſa vocatio apoſtoloꝝ fu
it miraculoſa: qa mox vt vocauit eoſ relictis omnibꝰ ſequuti
ſunt eū: vt pʒ de Petro ꝛ Andrea Jacobo ꝛ Joāne. ī. in lr̄a
ꝛ de Mattheo. ĵ. hoc tn̄ fieri nō potuiſſet niſi ꝑmo ille chri
ſti aliqd diuinū latens habuiſſet. de quo. ĵ. dicet̄ in quadam
B questiōe. ¶ Ad primū dicēdum ꝙ xp̄s non refugit ſe oſten
Ad p̄m argu. dere Joāne p̄dicāte: ſed nolebat p̄dicare eo p̄dicante. Et
ratio eſt qꝛ Joānes miraculū nullum fec̄. Joā. 10. ꝙ aūt xp̄s
miracula faceret nō erat cōcurrere cuʒ ioāne. ideo facere vo
luit. Secus autē ſi p̄dicaret: qꝛ tunc cōcurreret cum eo. ꝛ
eum cōtēptibilem redderet videreturqꝫ p̄dicatio ioānis ſuꝑ
flua ꝛ diuideret̄ plebs in cōtraria vota ꝙ non ſequebat̄ ex
operatiōe miraculoꝝ. Qꝛ cū Joānes miraculū nullum face
ret. oēs p̄ferrent xp̄m ioāni in miraculis: ꝛ qa chriſtꝰ nōdū
C p̄dicabat oēs ioānē in p̄dicatiōe p̄ferrēt: ꝛ in hoc euʒ ſe
Ad 2m argu. querent̄. ¶ Ad ſcōm dicēdū ꝙ xp̄s nō refugit videri maior
Joāne cum ipſe dixerit expreſſe ego habeo teſtimoniū ma
ius Joāne. Jo. 5. ꝛ ipſe Joānes teſtatus fuerat xp̄m eſſe ma
iorē ſe dicēs q poſt me vēturus eſt fortior me eſt cuius non
ſum dignus calciamēta portare vel corrigiā calciamēti ſol
uere. p̄cedēti. c. mar. p̄. ꝛ luc. 3. Joā. tn̄ oñdit poſtea ieſuʒ eſſe
iſtū meſſiā de quo loquutꝰ fuerat dicēs. Medius vr̄m ſtetit
quē vos neſcitis. Ipſe eſt q poſt me vēturus eſt ꝛc̄. Joā. p̄. ꝛ
iterū oñdit eū ppl̄o dicēs. Ecce agnus dei: ecce q tollit pctā
mūdi. hic eſt de q̄ dixi vobis. poſt me veniet ꝛc̄. Xp̄s ḡ non
refugit videri maior Joā. ꝛ ſic nō debuit ceſſare a miraculiſ
Joane p̄dicante: ſed ſatis eſt ꝙ non p̄dicauerit eo p̄di
cante propter cauſam dictam.

¶ Quare xp̄s non abſtinuit a p̄dicatione Joāne manen
te in carcere. Queſtio. LXXXII.

A
Rn̄det ad q̄ſitū qōnis Queritur cum xp̄s abſtinuerit a p̄dicatiōe Joā
ne p̄dicāte quare non abſtinuit eo
manēte in carcere: qꝛ ſequebat̄ idē incōueniens. ſ. ꝙ Joānē
contēptibilē redderet p̄dicādo ipſo viuēte. ¶ Dōm ꝙ xp̄ſ
B p̄dicauit Joā. viuēte ꝛ manēte in carcere longo tp̄e: ꝛ q̄ſi
Xp̄ſ nō debuit abſtinere a p̄dica. propt̄ Joā. icarcerationem. per annū. Nā aſſerit̄ ꝙ ioānes in feſto azimoꝝ incarceratꝰ
fuerit: ꝛ ſequēti anno in feſto azimoꝝ fuit decolatus: ꝛ toto
hoc tp̄e xp̄s p̄dicauit. Un̄ xp̄o p̄dicāte Joānes manens
in vinculis miſit ad euʒ diſcipulos ſuos dicens. Tu es qui
venturus es. ĵ. xi. Et dōm ꝙ non debuit xp̄s abſtinere a p̄e
dicatiōe ioāne incarcerato: ſicut ioā. viuente ꝛ p̄dicante ꝑꝑ
multa. ¶ Primo qꝛ nō erat eadē cā. Naʒ ſi ioāne p̄dicāte
xp̄s p̄dicare vellet videret̄ hoc velle facere vt ſe exaltaret
C p̄ ꝛ Joānem ꝯtēptibilē redderet. Nūc vero ioā. non p̄dicante
non erat eadē cā. ¶ Scōo qꝛ ſi p̄dicaret xp̄s viuente Joā.
2o videret̄ altera ipſaꝝ p̄dicationū ſuꝑflua eſſe cū ābo eadeʒ
vel quaſi eadē p̄dicaturi eſſent. Qꝛ ſicut Joan. p̄dicauit
dicens pn̄iaʒ agite p̄cedēti. c. ita xp̄s p̄dicauit. peni. agi. ſ.
in lr̄a. Joāne aūt incarcerato nō erat hoc: qꝛ non eēt aliqua
p̄dicatio ſuꝑflua cū Joānes nō p̄dicaret: ꝛ ſic videretur
p̄dicatio xp̄i incepiſſe magis ex nec̄itate. ſ. ne ppl̄s mane
ret ſine doctore q̄ꝫ ex intētione ſe p̄ferēdi ioāni. Et tūc eo
p̄dicāte incipere debuiſſet: qꝛ ſic poſitis iuxta ſe oppoſitꝭ
euidētiꝰ eoꝝ cōia ꝛ exceſſus apparent: ꝛ maxime qꝛ ſi xp̄s
hanc gl̄iam ppl̄arem vellet ioā. p̄dicāte. incipere debebat.
ꝛ non eo incarcerato vt nō videret̄ ſic timuiſſe ei cōparari
p̄dicanti. ¶ Tertio qꝛ non ſequeret̄ incōueniens de diui D
ſione ppl̄i in varia ſtudia ſiue vota. Quia iſtud fit qn̄ ſunt 3o
duo aut plures cōpetitores in eadem re. Joāne autē incar
cerato xp̄s ſolus manebat. Unde nō erat alius quē popu
lus ſequi poſſet. ¶ Quarto erat ꝯueniēs ꝑꝑ ioāneʒ qꝛ ipſe E
xp̄s p̄dicans in multis ladauit ioānem approbādo vitam 4o
ſuā ꝛ peedicationem. Qꝺ̄ facere non potuiſſet ſi nō cepiſſet
p̄dicare ioāne viuēte. Patet hoc de p̄dicatione: qꝛ id qꝺ̄
Joā. p̄dicauerat. ſ. penitentiā agite ꝛc̄. xp̄s p̄dicauit in p̄n
cipio ſermonuʒ ſuorū: vt patet in littera. Laudauit etiā Joā
nem in vita: qꝛ qn̄ diſcipuli Joānis venerunt ad chriſtū p̄e
dicantem. dixit Chriſtus ad turbas de Joāne. Quid exiſtis
videre in deſertū? ꝛc̄. ĵ. xj. Et ibi dixit Joānem eſſe prophe
tam ꝛ plus q̄ꝫ prophetā: ꝛ cōcluſit in maxima laude eius. ſ.
ꝙ inter natos mulieꝝ non ſurrexit maior Joanne baptiſta.
Expediebat ergo ioāni ꝙ chriſtus p̄dicaret eo viuēte ꝛ in
carcerato. ¶ Quinto qꝛ ſi xp̄s non p̄dicaſſet ioāne viuen F
te ꝛ incarcerato multū tēpus ei inutiliter abiret. Nā poſtq̄ꝫ 5o
xp̄s a populo agnitus eſt teſtimonio Joan. ꝙ eſſet meſſias
non ſupererat niſi vt opari inciperet. Joānes tamē māſit in
carcere per annū: vt aſſeritur. Qꝺ̄ aūt xp̄s per totum illum
annū nihil agens a p̄dicatiōe ſe abſtineret incōueniēs erat.
Unde debuit Joāne incarcerato p̄dicare: cū ex h̄ ioāni non
p̄iudicaret̄. ¶ Sed obijciet̄ ꝙ lʒ Joāne icarcerato popu Obijcitur
lus nō poſſet diuidi in varias opiniones: qꝛ xp̄s ſolus p̄di
caret tn̄ ſi Joānes ſolueret̄ poſtea de vinculis oportebat ꝙ
ceſſaret a p̄dicatione vel eēt ſermo ſuus ꝯtēptibilis ꝑꝑ excel G
lentiā p̄dicatiōis ꝛ opationis xp̄i. ¶ Dōm ꝙ xp̄s ſciebat Rn̄det obiectioni
Joā. nō ſoluendū eſſe de vinculis ſʒ ibi decolādū. Jō eo icar
cerato ita potuit ſine eius p̄iuditio ꝛ timore competitionis
incipere p̄dicare ſic̄ eo mortuo. Ante vero q̄ꝫ incarceraret̄ h̄
eſſe nō potuit: ideo p̄dicare nō debuit niſi Joā. incarcera
to: qꝛ tunc nō ſequebat̄ aliqꝺ̄ incōueniens. Ponit tn̄ cauſaʒ
myſticā in hoc hiero, ſuper mat. dicens. Myſtice aūt Joā.
tradito xp̄s incipit p̄dicare: qꝛ defluente lege ꝯn̄r orit̄ euan H
geliū. ¶ Sexto fuit h̄ qꝛ ſi xp̄s deberet abſtinē vſqꝫ ad mor 6o
tē Joā. a p̄dicatione ne eū ꝯtēptibilē reddēt: ita ēt debuiſſet
poſt mortē eius abſtinere. Qꝛ ēt tunc poterat reddi ꝯtēpti
bilis ſermo ioānis inquātū Joan. ꝛ fcā ꝛ dcā eius in memo
ria hoiuʒ manebāt. Et tn̄ iſtud eſt abſurdū: qꝛ tūc xp̄s nūq̄ꝫ I
p̄dicaſſet cū pauco tp̄e vixerit ſuꝑ Joā. iō nec debuit abſtinē
a p̄dicatiōe eo incarcerato cuʒ iam ille p̄dicare non poſſet
cum nūq̄ꝫ futurus eſſet ſuus competitor.

¶ Quō hic dicitur ꝙ chriſtus iuit in galileā poſt Joannis
incarcerationeʒ: cū prius iuerit. Queſtio. LXXXIII.

Queritur quō dr̄ h̄ ꝙ cū audiuiſſet xp̄s Joā. eē
traditū ſeceſſit in galileā: nā anteq̄ꝫ
Joā. traderet̄ xp̄s iuit in galileā. Pʒ h̄ qꝛ xp̄s iuit in galileā
poſtq̄ꝫ baptizatꝰ eſt a ioā. ꝛ ieiunauit: ꝛ incepit vocare diſci
pulos. De q̄ Joā. p̄. ſ. In craſtinū aūt voluit exire in galileaʒ
ꝛ tūc iuit illuc cū diſcipulis ſuis ꝛ in chana galilee ꝯuertit
aquā in vinū. Jo. 2. ꝛ poſt hec rediȷt in iudeā in hierl̄ʒ ad diē
feſtū. e. c. ꝛ māſit aliquāto tp̄e in iudea: ꝛ diſcipuli eiꝰ bapti
zabant. Jo. 3. Erat aūt tūc Joā. baptizās ꝛ nōdū traditꝰ fue
rat. e. c. Et ſic multo an̄q̄ꝫ audiret xp̄s ioā. traditū iuit in ga
lileā. Rn̄det ad h̄ Remi. ꝙ xp̄s iuit bis in galileā. ſ. p̄a vice ꝺ̄
q̄ dcm̄ eſt: ꝛ tūc dcit ꝙ nōdū erat ioā. traditus. Alia vice po A
ſteaq̄ꝫ traditꝰ fuit poſtea in galileā iuit. Et all'at. Jo. 4. ſ. Reli
quit iudeā. ꝛ abijt iteꝝ i galileā: ꝛ de hac vice dic̄ itelligi ꝙ
ſeceſſit in galileā audienſ Jo. traditū. ¶ Dōʒ veꝝ eē ꝙ xp̄s
bis iuit i galileā: qꝛ audiuit ioā. traditū: qꝛ an̄q̄ꝫ recedēt tūc B
de galilea nō erat Joā. traditus: ſed potius ipſe voluit ire in Rn̄det ad q̄ſitū qōniſ
galileā: qꝛ Joā. baptizabat ꝛ nōdū erat traditus. Nā dr̄ ioā.
4. ꝙ vt cognuit Jeſus ꝙ audierāt phariſei ꝙ ieſus pl'es di
ſcipulos facit ꝛ baptizat q̄ꝫ Joā. reliqt iudeā ꝛ abijt iterum
in galileā. Si tn̄ Joā. traditus eſſet non oportebat ꝙ Jeſus
recederet

recederet de iudea:ſed potius manē̄t: q᷑ nunc recedebat vt
non eſſet cōpetitoꝛ ioānis. ¶ Si aūt Joā. incarceratus eēt
non eſſet eius cōpetitoꝛ ſicut nūc eo incacerato p̄dicare ce-
pit. Jō xp̄s non iuit tūc in galileā: q᷑ Joā. incarceratus erat.
ſed potius quia incarceratus non erat. ¶ Item patet hoc
quia ſi Joānes incarceratus eſſet non dicerent phariſei ꝙ
chꝛiſtus baptizaret plures q̄̃ Joā. ⁊ ꝙ faceret plꝛes diſcipu-
los: q᷑ iſta erat quedā inuidia cōpetitiōis que nō eſt niſi in
ter viuentes eodē tempoꝛe: maxime q᷑ ſicut pꝫ Joan. 3. diſci
puli Joan. dixerunt ei rabi ille qui erat tecū trans ioꝛdaneꝫ
baptizat ⁊ omnes ſequūtur eū. Erat aūt tunc Joā. baptizās
⁊ nondū incarceratus. e. c. Iſta tñ ſunt v̄ba que audierunt
phariſei pp̄ q̄ xp̄s receſſit de iudea in galileā. ſ. ꝙ Jeſus plu
res diſcipulos faceret ⁊ baptizaret q̄̃ ioānes. Jo. 4. iō Joan
nes non erat tunc incarceratus: ⁊ ſic xp̄s non iuit in gali-
leam quaſi audiuiſſet Joā. traditum. ¶ Dōm ergo ꝙ Jeſuſ
iuit in galileā qñ audiuit Joā. traditūꝫ: non tñ hac vice ſcd̄a
receſſit de iudea vt iret in galileā pꝛopter Joānem traditūꝫ:
ſed qñ fuerit hoc dicetur ſequenti q̄ōne.

¶ Ubi erat xp̄s qñ receſſit in galileā. Queſtio. LXXXIIII.

Queritur vbi erat xp̄s qñ receſſit in galileā: ⁊ au
diuit Joā. traditum. ¶ Quidam dicūt
p̄ª opio quorundam — ꝙ erat in iudea ⁊ voluit id q̄ð Remigiuſ. ſ. ꝙ bis venerit in
galileā: ⁊ iſta ſcd̄a vice venerit pp̄ Joānē traditūꝫ. ¶ Dōm
A — ꝙ non ſtat. vt dictū eſt p̄cedenti. q. ſed pōt dici ꝙ xp̄s plꝛies
Impugnaẗ opio p̄dcā — ibat ⁊ redibat de iudea in galileam: ⁊ ſic fuit hoc tertia vel
quarta vice: q᷑ rediret ð iudea ī galileā cū ſcriptura nō refe-
rat oīa que xp̄s fecit. ſicut apparet de iſtis trib⁹ euāgeliſtis
qui obmiſerūt multa que Joan. ſuppleuit. ſ. oīa geſta xp̄i in
anno p̄mo ſuo poſt baptm̄. Etiam ipſe Joan. multa obmiſit
vt dī Joan. 20. ſ. Multa quidē ⁊ alia fecit Jeſus que in h̄ li
bꝛo ſcripta non ſunt. ¶ Scd̄o pōt dici ꝙ xp̄s nunc receſſit
Scd̄a opio — in galileā non de iudea: ſed de ſamaria vel de alia ꝓuincia.
Sic voluerunt quidā dicentes ꝙ xp̄s non venerat niſi bis
de iudea in galileā: q᷑ lr̄a Joan. ſoluꝫ hoc expꝛimit. Et tamē
dicunt ꝙ nūc vadens de iudea in galileā introiuit in terraꝫ
ſamarie: q᷑ per illā opoꝛtebat eum neccio tranſire. Jo. 4. ⁊ ibi
maneret pꝛedicando aliquāto tēpoꝛe: ⁊ interim incarcerare
tur Joan. Et hoc xp̄s audiens iret in galileā: ⁊ pꝫ q᷑ in hac
via xp̄s pꝛedicauit in vꝛbe ſirach que erat ciuitas ſamarita-
noꝛum. Joan. 4. Ita ergo in alijs foꝛte ciuitatibus ſamarita
B — noꝝ aliquāto tēpoꝛe pꝛedicauit.. ¶ Dōm ꝙ nō ſtat: q᷑ xp̄s
Impugnaẗ — pꝛedicauit in vꝛbe ſirach quaſi occaſionalr̄. Naꝫ non vide-
p̄dicta opi. — batur intentio eius pꝛedicādi: ſed cū petiuiſſet aquā a mu-
p̄ª rō — liere ſamaritana fuit ei occaſio loquēdi ex eis que mulier pe
tiuit ab eo. Illa vero vadēs in ciuitatem dixit ciuibus. ⁊ illi
exeūtes rogauerūt xp̄m intrare in vꝛbē. Et intrauit ⁊ pꝛedi
cauit: ⁊ tñ non pꝛedicauit ibi diuturne nec ēt in alijs ciuita
tibus ſamaritanoꝝ: q᷑ dī Joan. 4. ꝙ manſit ibi ⁊ poſt duos
2ª rō — dies exijt inde ⁊ abijt in galileā. ¶ Itē pꝫ q᷑ xp̄s nollet pꝛe
dicare per ciuitates ſamaritanoꝝ aliquāto tp̄e: q᷑ ip̄e doctu
rus erat in mandatis diſcipulis ſuis. ſ. in viā gentiū ne abie
ritis ⁊ in ciuitates ſamaritanoꝝ nō introieritis: ſed potius
ite ad oues que perierūt domus iſrael. j. 10. Non ḡ debebat
ipſe facere ɔ̄ id q̄ð alios docturus erat: q᷑ ipſe cepit pꝛius fa
3ª rō — cere q̄̃ docere. j. 10. ¶ Item ſi xp̄s pꝛedicaſſet ſamaritanis
fuiſſet ſuſpectus valde iudeis: q᷑ iudei non ɔuerſabanẗ cuꝫ
ſamaritanis. Jo. 4. ſ. ſed repellebant eos: tāq̄̃ hereticos aut
ſciſmaticos. Si igiẗ xp̄s illis pꝛedicaret, foꝛtaſſis iudei nol-
lent eū recipere pꝛedicantē: potiſſime ſi pꝛedicaret ſamarita
nis p̄us q̄̃ iudeis: q᷑ ad ſamaritanos eū miſſum fuiſſe puta
rent. Un̄ quidam obiecerūt xp̄o dicētes ſamaritan⁹ es ⁊ de
moniū habes. Jo. 9. A foꝛtioꝛi ergo ſi p̄dicaret eis obijcerēt
ſibi iſtud iudei. Xp̄s ergo nequaq̄̃ pꝛedicaret apud ſamari
tanos manens apud eos aliquāto tp̄e. Un̄ lꝫ xp̄s tranſiret
poſt hec ſepe p̄ ciuitates ſamaritanoꝝ nolebat pꝛedicare in
eis. Ideo quadā vice miſit diſcipulos ad quādam ciuitatem
ſamaritanoꝝ vt peterēt ciboſ. ſamaritani aūt dare noluerūt
ſed clauſerunt poꝛtas: q᷑ xp̄s nolebat intrare ad p̄dicanduꝫ
Luc. 9. nūc aūt fuit ſpāle ꝙ xp̄s p̄dicaret ſamaritanis in vꝛ-
be ſirach pp̄ cām. ſ̄. poſitam. non pōt ergo dici ꝙ cum mane
ret pꝛedicādo in vrbibus ſamaritanoꝝ audiuit Joāneꝫ tra-
ditum: ⁊ receſſit in galileā: ſed pōt dici ꝙ xp̄s in itinere illo
moꝛaturus eſt aliquātulū licet nō pꝛedicaret ſamaritanis ⁊
interim audiuit Joāneꝫ traditū: ⁊ tunc ꝓperauit ire in gali
leam: ⁊ tñ qñ receſſit de iudea nonduꝫ erat Joā. captus nec
pp̄ hoc receſſit. ¶ Tertio pōt dici ꝙ qñ nunc xp̄s ſcd̄a vice
iuit de iudea in galileā non erat Joan. traditus ēt qñ perue
nit in galileā: ſed māſit xp̄s aliquāto tp̄e in galilea. ⁊ poſtea — C 3ª opio
declinauit ad ciuitates aliq̄s de terra iſrl̄ que nō erāt de ter
ra galileoꝝ: nec ēt vocabanẗ iudea ⁊ in illis māſit quouſq̄
audiuit Joan. traditū eſſe. Et tunc reuerſus eſt in galileam.
Et hoc ſatis pōt ſtare: q᷑ Mat. ⁊ Mar. qui h̄ ſcribunt non
expꝛimunt ꝙ xp̄s receſſerit de iudea: ſed ſolū ꝙ iuerit in ga
lileam. vt pꝫ hic in lr̄a. ⁊ mar. p̄. dī poſtq̄̃ traditus eſt Joan.
venit Jeſus in galileaꝫ: ¶ Dōm tñ ꝙ veriſilr̄ius eſt ꝙ xp̄s — D
in hac ſcd̄a vice qua venit de iudea audiuit Joānē traditūꝫ — Opi. auctoꝛis
⁊ receſſit in galileā nō quidē ꝙ hoc audiret an̄q̄̃ recederet
de iudea: ſed poſtq̄̃ recedere incepit: ⁊ in itinere h̄ audiuit.
Et dī ꝙ receſſit tunc in galileā. i. ɔtinuauit receſſum quē in
choauerat. Sic pꝫ Joā. 4. vbi poniẗ iſte ſcd̄s receſſus xp̄i de
iudea in galileā qui fuit anteq̄̃ Joan. tradereẗ. Et dī. 4. ca.
ɔtinuata narratione iſtius receſſus ꝙ cū veniſſet in galileā
receperunt eū galilei cū vidiſſent oīa que fecerat hieroſoly-
mis in die feſto. Et ſic pꝫ ꝙ poſt illū diem feſtuꝫ nō venerat
xp̄s de iudea in galileā: q᷑ al̄s iā eū p̄us honoꝛaſſent pp̄ ea
que viderant eū facientem in hieruſalē in die feſto. Et ſic fu
it iſte p̄mus aduentus eius in galileā poſt diē feſtum: ⁊ iſte
fuit ſcd̄s receſſus quē xp̄s fecit de iudea in galileā. Joā. 4.
Neceſſe eſt tñ illum eſſe eundē receſſuꝫ in galileā quem hic
Matthe. narrat: q᷑ ibi dī q̄ūo xp̄s incepit facere ſigna in ca
pharnaū: ⁊ hic dī ētiā ꝙ cū venit in galileā relicta nazareth
hītauit in capharnaū. ideo vī eſſe ideꝫ aduētus in galileaꝫ q
habeẗ hic: ⁊ Joan. 4. Et ſic in illa vice qua receſſit de iudea
Joāne adhuc baptizante in itinere audiuit Joānē traditūꝫ.
⁊ tunc iuit in galileā. Si quis tñ velliſt tenere tertiam pōnē
dicet ꝙ ille aduētus in galileā de quo. Joan. 4. nō eſt iſte de
quo hic Mat. loquiẗ. Et lꝫ dicaẗ ꝙ ibi fecit ſigna in caphar
naum. neceſſe eſt dici ꝙ fuerit xp̄s plꝛies in capharnauꝫ. Et
ſic non appebit de qua vice illaꝝ intelligaẗ. Et ſic non eſt in
hoc ɔtrarietas magna vel difficultas.

¶ Quare xp̄s receſſit de iudea in galileā. Qō. LXXXV.

Queriẗ quare xp̄s receſſit de iudea in galileam. — A
¶ Dicunt quidam ꝙ h̄ fuit ꝓpter multa — Opinio q̄rūdam
¶ Pꝛimo vt nō daret locū volentibus ei nocere: ſꝫ paſſio-
nem ſuā conuenīēti tēpoꝛe reſeruaret. ¶ Scd̄o q᷑ tūc Joā.
traditus fuerat: q᷑ pꝛedicabat ⁊ nolebat ipſe tradi: ſꝫ fugere — p̄ª cā
cum locus eſſet. ¶ Tertio vt dareẗ nobis exēplum fugien
di pericula qñ nō eſt neceſſe illa ſuſtiere ſiue qñ ſiue iniuria — 2ª cā
diuini honoꝛis ⁊ debiti nr̄i fugere poſſumus. j. 10. ſ. Si per-
ſequuti fuerint vos in vna ciuitate fugite ad aliā. De hoc di — 3ª cā
cit ſcūs Tho. in opere ſuo ɔtinuo ſup̄ euāgelia. ſ. fugit de iu
dea in galileā vt paſſionē ſuam opoꝛtuno tēpoꝛi reſeruaret. — S. tho.
Deinde vt nobis fugiēdi periculū daret exēplū. De h̄ Chꝛi-
ſoſto. ſuper mat. dicit. Non. n. accuſabile eſt nō ꝓijcere ſeipꝫ
in periculū: ſed incidentē non ſtare virilr̄. Recedit ēt de iu-
dea vt iudaicā inuidiam mitigans ſil̄ quidē ꝓphiam cōplēs
⁊ magiſtros oꝛbis terraꝝ piſcari intēdens. Attēde etiā qua
liter ad gentes iturus a iudeis cepit cām. Et eniꝫ cū pꝛecur
ſoꝛem in vincula imiſiſſent: ieſum cōpellunt tranſire ad ga
lileā gentiū. ¶ Quarto dicunt aliq fcm̄ eſſe ad ſignificatio
nem futuroꝝ. ſ. q᷑ apl̄i qui poſt xp̄m in iudea fidē pꝛedicaue
runt inde receſſuri erant pp̄ obſtinationē iudeoꝝ: ⁊ q᷑ ɔſe-
quebantur p̄dicantes. act. 4. ⁊. 13. Hoc xp̄s nunc ſignifica-
uit cū pp̄ perſecutionē ioānis incarcerati ipſe receſſit de iu-
dea in galileā que vocaẗ galilea gentiū. Sic innitur verbis — B
chꝛiſoſtomi. ſ̄. poſitis. ¶ Dōm ꝙ oīa iſta p̄ſupponunt xp̄m — Rn̄º. ad
receſſiſſe nunc de iudea qñ iuit in galileā: ⁊ ꝙ receſſit audi- — q̄ſitum
to ꝙ Joā. eſſet incarceratus. Et tunc opꝫ dici ꝙ nō fuerit re — q̄ōnis.
ceſſus eius in galileā ille ſcd̄s de quo Joā. 4. ſed tertius vel
quartus aut aliqs alius de quo in ſcriptura non h̄ẗ cum in
illa ſcd̄a vice Joā. nondū eſſet traditus nec per h̄ xp̄s recede
bat: ſed ad tollēdum inuidiā quoꝛūdam ſi eſſet cōpetitoꝛ ioā
nis in baptizādo. ⁊ ſic tenebiẗ p̄ma poſitio p̄cedētis q̄ōnis
Sed adhuc dato hoc non vī multū militare vel eſſe ad pꝛo
poſitum ꝙ recederet xp̄ſ de iudea: vt tunc nō patereẗ q᷑ nō
videbaẗ aliq̄ð odiū tunc ſocitatū inter iudeos ɔ̄ xp̄m: nec fu
it vſq̄ ad vltimū annū pꝛedicationis xp̄i: vt inuiẗ Jo. 7. Nā
tunc iaꝫ xp̄s cepit timere: ⁊ nō audebat ire in iudeā: q᷑ q̄re
bant eū. eo. c. Nunc aūt nō. Nā poſtq̄̃ xp̄s nunc iuit in gali
leam

les redijt in iudeã ꝛ p̄dicauit ibi lõgo tp̃e ꝛ nõdũ pſequebãtur eũ. ¶ Itẽ nõ multũ mouet. ſ. q̃ xp̃s videns ioan. incarceratũ ex h̃ timeret ꝛ recederet in galileã: q2 ioan. p̄dicabat ꝛ pp̄ hoc icarceratus eſt: xp̃s aũt nõdũ p̄dicabat. ¶ 2° q2 dato q̃ p̄dicaret nõ erat ei cã timẽdi q2 ioan. incarceratus fuerat ab herode q2 increpabat eũ pp̄ herodiadẽ vxorẽ fris ſui q̃z ei viuẽti abſtulerat. j. 14. xp̃s aũt nihil p̄dicabat ꝯ herodẽ ideo nõ hẽbat eãdẽ cãm timoris. ¶ 3° q2 ſi xp̃s timeret pp̄ ioannẽ incarceratũ nõ erat ei cõueniẽs refugiũ in galileã q2 galilea ptinebat ad dominiũ iſti° herodis q incarcerauerat ioãnem. Naz ip̃e vocaẽ tetrarcha galilee Luc. 3. Iõ non receſſit xp̃s de iudea in galileã pp̄ hoc. ¶ Qḋ aũt dr̃ fugiſſe eum vt nobis daret exẽplũ fugiẽdi: ẽt nõ ſatis tenet: cũ nõ appareat xp̃m fugiſſe pp̄ timorẽ. ¶ Dõm ergo ſine p̄iudicio aliorũ q̃
C xp̃s nõ iuit nũc in galileã fugiẽs aut timẽs. Quia cũ magis
D teneatur ꝛ ſic veriſimili° xp̃m iuiſſe nũc in galileã illo aduẽtu de quo. Ioã. 4. q̃z alio aduẽtu ille receſſus nõ fuit pp̄ timorẽ. ſz vt nõ eẽt locus iuidie. Ioan. 4. Iõ nõ receſſit pp̄ timorem. Si aũt dicaẽ q̃ xp̃s multis vicib° ibat de iudea in galileã ꝛ e cõtra ꝛ q̃ iſte receſſus nõ fuerit ſerus ſz aliqs alius poſt. Dõm erit q̃ nõ fuit pp̄ timorẽ cũ nõ haberet xp̃s aliq̃z cãm timẽdi pp̄ incarceratiõnẽ ioã. aut al's vt ſupra oſtẽſum eſt. Ideo dicetur q̃ ſit: q2 xp̃s volebat predicare in galileam vel ꝑpter alias cãs de qbus dicetur ſequenti. q.

¶ Quare p̊ xp̃s predicauit in galileam q̃z in iudeã. Q. 86.

Queritur q̃re xp̃s iuit p̄mo ad p̄dicandũ in galileã q̃z in iudeã vel in alias ptes terre iſrael. ¶ Dõm q̃ xp̃s ante h̃ nõ p̄dicabat publice q2 Ioan.
A nõdum fuerat icarcerat° vt oñſuz eſt. s̃. in q̃dã. q. de h̃. Nũc vero icarcerato ioã. debuit icipere officiũ p̄dicationis xp̃i: ꝛ voluit p̄dicationẽ icipẽ in galileã pp̄ multa. ¶ Primo q2 illa erat t̃ra natalis ꝛ voluit xp̃s illis p̊us bñfacẽ q̃z alijs ſic dicit theophilus q̃ nos docemur p̊us ꝑp̊os bñficiare ꝛ docere ꝛ deinde ad reliq̊s amicitiã ſpargẽ: galilea aũt erat patria natalis xp̃i. i. nutritiõis: q2 lz nat° eſt in bethlẽ tota vita ſua fuerat nutrit° ꝛ ꝯuerſat° in nazareth vſq̃z ad annũ triceſimũ quo baptizat° eſt. Et ob h̃ vocabaẽ nazaren° ꝛ nõ bethleemi
B tes. s̃. c. 2. Erat aũt nazareth in galilea: iõ galileis p̄i° voluit p̄dicare. ¶ Sed obijcieẽ q̃ nõ d̃buit pp̄ h̃ p̄dicare p̊us galileis q̃z alijs: ſz poti° ɔ̃rio. Nã ſic fuit in opatiõe miraculorũ nã plura faciebat in capharnaũ ꝛ alijs vrbib° q̃z nazareth i qua erat nutritus. Et ip̃e xp̃s arguit nõie nazarenoꝝ ꝯ ſe dicens. Utiq̃z dicẽs mihi q̃zta audiuim° fcã i. capharnauz fac ꝛ h̃ in p̄ria tua luc. 4. Et dixit ibi xp̃s aliq̃s ſilitudines pp̄ q̃s plura miracula faciẽda erãt alibi q̃z ibi. Ita g̊ nũc in p̄dicatio
C ne p̊us alijs q̃z galileis p̄dicare d̃bebat. ¶ Dõz q̃ fuit equũ prius galileis q̃z alijs p̄dicare pp̄ cãm dictã. Cũ aũt obijcitur de p̄dictis dici põt vno° q̃ xp̃s plura miracula factur° erat i patria ſua. ſ. nazareth q̃z i alijs locis niſi pp̄ eoꝝ culpã: q2 nõ ſolũ nõ laudabãt deũ de miraculis q̃ p xp̃m fiebãt ſz ẽt ſcandalizabanẽ ex eis mat. 6. ſ. Et multi audiẽtes admirabanẽ in doctrina ei° dicentes. Uñ huic h̃ oĩa: ꝛ q̃ ẽ ſapia q̃ data ẽ illi ꝛ v̊tutes tales q̃ p man° eius efficiunẽ. Nõne iſte ẽ fabri filius ꝛ marie? Et ſeq̃. Et ſcãdalizabanẽ in eo. i. ex opib° eius. Et dr̃ ibi. Et nõ poterat ibi v̊tutẽ vllã facẽ niſi paucos infirmos ipoſitis manib° curauit. Et h̃ erat in nazareth vt pz. e. c. Et ſic xp̃s alibi faciebat plura miracula nõ q̃ſi h̃ volẽs ſz qa cõpatriote ſui demerebanẽ fieri miracula apud eos. Et tñ ſaltẽ iciperet aliqd apð eos facẽ. Et cũ ꝯſtaret illos eẽ indignos ceſſaret ꝛ plura i alijs vrbib° facẽt. Idẽ eẽt in p̄dicatõe q2 ibi p̄dicare forte iciperet: ſi tñ videret eos nõ ꝑficẽ ſed ſcãdalizari ex v̊bo ſuo ceſſaret ꝛ p̄dicaret habũdãti° in alijs vrbib° licz verũ ſit q̃ p̄dicatio publica xp̃i cepit in capharnaũ ꝛ nõ i na
D zareth. Erat aũt capharnaũ ſatis ꝓpinq̃ nazareth. ¶ Al'r poſſet dici: q̃ ſec° erat de p̄dicatiõe q̃z de miracul': q2 p̄dicatio ẽ magis neccia ſ̃m eẽntiã: miracula nõ ſunt niſi ad ꝯfirmandã p̄dicationẽ. In eo g̊ q̃ erat magis neccĩuz ꝓuideret poti° xp̃s cõpatriotis ſuis q̃z alijs. Miracula aũt eius q2 forte a cõpatriotis minus venerarenẽ q̃z ab alijs q2 acciperẽt illa ad curio
E ſitatẽ ꝛ nõ ad ꝯfirmationẽ v̊bi debuerunt magis apud alias
2ª cã vrbes q̃z in p̄ria. ¶ 2ª cã ꝛ magis efficax vr̃ q̃ xp̃s volebat hr̃e diſcipulos q eẽnt teſtes toti° p̄dicatiõis ſue. Et ad h̃ debuerũt aſſumi anteq̃z ip̃e icipẽt p̄dicare vel a p̄n° p̄dicatiõis ꝛ tñ apl'i fuerũt de galilea q̃ſi oẽs ſic dr̃ act. 2. ſ. Nonne oẽs hij qui loquunẽ galilei ſunt. Et accipiẽ ibi de apl'is ꝛ diſcipulis ſup q̊s deſcẽderat ſp̃s ſcũs ꝛ loq̃banẽ varijs liguis. Pz etiã hic de q̃ttuor apl'is Petro ꝛ Andrea Iacobo ꝛ Ioãne q̊s in galilea piſcãtes in mari xp̃s vocauit vt pz. j. in l'ra ideo
F xp̃s debuit p̄dicare p̊us in galilea q̃z alibi. ¶ 3ª cã q2 chriſt°
3ª cã forte voluit p̄dicare p̊us iter eos q rudes erãt ꝛ paupes vt inde fama ſua ꝑueniret ad viros doctos ꝛ potẽtes: ꝛ cũ apð eos iciperet p̄dicare iã hr̃eẽ in veneratiõe: q2 audiſſent prius de eo magnalia. Galilei aũt erãt viri indocti ꝛ magis paupe res iudei aũt ꝛ maxime qui habitabãt in hierl'm erãt viri docti ꝛ potẽtiores: iõ decuit q̃ p̊us p̄dicaret i galilea ꝛ inde ꝑueniret fama eius in iudeã ꝛ tũc iret ipſe ad p̄dicãdum illuc ꝛ ſic fcm̃ eſt qa xp̃s predicauit magno tp̃e in galilea ꝛ faciebat ibi miracula ꝛ cognati ei° dixerũt ei q̃ iret in iudeam vt ibi apparerẽt opera ſua. Ioã. 7. ſ. Trãſi hinc ꝛ vade in iudeã vt diſcipuli tui videãt opa que tu faciſ. Nemo qppe in occulto aliqd facit ꝛ q̃rit in palã eẽ. Si h̃ facis: manifeſta te ipſuz mũdo. Et ſic inuebãt q̃ p̄dicãdo ꝛ miracula faciẽdo in galilea erat q̃ſi ignot° ꝛ p̄dicãdo in iudea manifeſtabit ſe mũdo.
G ¶ 4ª cã eẽ poterat q2 xp̃s itẽdebat incipere p̄dicare poſt ioan. incarceratiõnẽ ꝛ q2 ipſe audiuit eũ incarceratuz q̃ñ erat
4ª cã forte apud galileã incepit p̄dicare in galilea. ¶ Quinta ꝛ ef
H ficatior cã erat vt iplereẽ ꝓphetia q2 Iſaias p̄nũciauerat pre
5ª cã dicationẽ xp̃i p̄mo faciẽdã in galilea: cũ dixit. Primo tp̃e alleuiata eſt terra zabulon ꝛ neptalim. i. alleuiata fuit ab ig̃rãtia. Et dr̃ q̃ ppl's qui habitabat in tenebris vidit lucem magnã. ſ. per illuminationẽ doctrine xp̃i. Oportuit g̊ q̃ in galilea gentiũ inciperet xp̃s p̄dicare. Et iſta eſt p̄cipua cã. Unde hãc iducit mat. in l'ra dicẽs: q̃ xp̃s p̄dicauit in vrbe capharnaũ que eſt in finibus zabulon ꝛ neptalim vt iplereẽ quod dictum eſt per Iſaiam vt ſupra expoſitum eſt.

¶ An xp̃s prius venit in nazareth q̃z i capharnaũ. Q. 87.

A Queriẽ an xp̃s p̊us venit in nazareth q̃z i capharnaũ vel ecõtrario. ¶ Dicũt qdã in h̃ nõ ẽ
Rñſio ad q̃ſitum. q. dubitãdũ ſed q̃ p̊us venerit in nazareth q2 dr̃ hic q̃ relicta nazareth iuit in capharnaũ. Idẽ pz Luc 4. vbi poſtq̃z dixit lucas de ieiunio xp̃i dixit q̃ regreſſus ẽ in galileã ꝛ venit in nazareth vbi erat nutrit°: ꝛ poſtea dr̃ q̃ inde iuit in capharnaũ. Idẽ tenet theophilus ſup h̃ dicẽs: q̃ in h̃ docet noſ xp̃ſ prius ꝓprios bñficiare ꝛ docere deinde ad reliq̊s amicitiam ſpargere. ¶ Dõm q̃ necẽ eſt dici xp̃m veniſſe in capharnaũ Nã cõuertit aquã in vinũ in chana galilea deſcẽdit inde i ca
B pharnaũ ꝛ mãſit ibi dieb° paucis. Ioan. 2. Et h̃ fuit p̄ma vice qua xp̃s redijt de iudea in galileã. Et fuit anteq̃z ioã. i carcerareẽ vt ſupra oñſuz eſt. Et colligiẽ. Ioã. 2. ꝛ. 3. Naz poſtq̃z xp̃s fuit in capharnũ iuit ad iudeaz in feſto paſche. Ioã. 2. ꝛ poſtea manẽte xp̃o in iudea baptizabãt ibi diſcipuli ei° ꝛ ioãnes etiã baptizabat q2 nõdũ tradit° fuerat. Ioã. 3. Iterũ autẽ venit xp̃s i capharnaũ. ſ. poſtq̃z incarcerat° eſt ioan. Et de h̃ loqtur hic matthe° q̃ cũ audiſſet xp̃s q̃ ioã. traditus erat ſeceſſit in galileã: ꝛ relicta nazareth venit in capharnũ de nazareth. Dõm q̃ nõ apparet an xp̃s illuc ſemel tm̃: aut pluries venerit. Si ſemel tãtũ: dõm erit q̃ prius iuit in capharnaum q̃z in nazareth. Si aũt pluries: poterit dici q̃ p̊us iuit in nazareth q̃z in capharnaũ. Põt aũt itelligi ſic q̃ xp̃s ſteterat in nazareth q̃ſi tota vita ſua vſq̃z ad p̄ncipiuz anni. xxx. ſui. Tũc aũt icipiente ioãne baptizare iuit xp̃s ad eũ vt baptizaretur. Et poſtq̃z baptizat° eſt nõ eſt reuerſus in galileã in nazareth: ſz cõfeſtiz iuit in deſertũ ad ieiunãdũ. xl. diebus mar. 2. vt oſtẽſuz eſt p̄cedẽti. c. in fine. Finito ieiunio redijt ad ioannez in iudeã ꝛ ibi aggregauit ſibi Petrũ ꝛ Andreã Philippum ꝛ nathanael ꝛ cũ eis iuit in galileã vt colligiẽ. Ioan. j. ꝛ declaratũ eſt ſupra in q̃ſtione de cõtinuatõe huius littere. Et tũc lz nõ dicaẽ. Ioã. j. ꝛ. 2. q̃ iuerit in nazareth ſed q̃ iuerit in chana gelilee ꝛ inde deſcẽderit in capharnaũ: credẽdũ eſt tñ q̃ iuerit in nazareth anteq̃ iret in capharnaũ. Et patz h̃ qa Ioã. 2. diciẽ q̃ de chana galilee deſcẽderũt in capharnaum ieſus ꝛ mater eius ꝛ diſcipuli ſui. Et tamẽ mater chriſti morabaẽ in nazareth ꝛ nõ iuerat cũ xp̃o in iudeam ad baptiſmũ nec ad ieiuniũ: ꝛ tñ quãdo redijt in galileam iuit p̄a cũ eo in capharnaũ. Ioã. 2. Ergo quãdo ipſe redijt in galileã venit prius in nazareth q̃z in capharnaum. Et inde mr̃ eius iuit cum eo in chana galilee ad nuptias ꝛ inde deſcẽdit cuz ipſo in capharnaũ. Scriptura tamẽ nõ curauit aliquid exp̄mere hac prima vice de nazareth: q2 veriſimile erat q̃ chriſt° rediens in galileã rediret prius in nazareth q̃z in aliũ locuz

ſaltē ꝓpter matrem ſuā viduā que ibi manebat. Et ꝯ modo prius xp̄s iuit in nazareth q̄ȝ in capharnaū. Si tñ intelligat̄ de hac vice qua venit in nazareth poſtq̄ȝ ioānes traditus eſt prius venit in capharnaū q̄ȝ in nazareth ſcilȝ qa iā iterū venerat in capharnaū. Sic patet Luc̄.4. vbi dicit̄ ꝙ venit xp̄s in nazareth ꝛ ex noīe nazarenoꝝ ip̄e dixit cōtra ſe q̄nta audiuimus a te fcā in capharnaū fac nūc ꝛ i p̄ria tua. Et ſic innuit̄ ꝙ p̄us ſteterat in capharnaū q̄ȝ in nazareth. Et tam̄ loquēdo ſolū de hoc ſcd̄o reditu in galileam, qui fuit poſt ioan. incarcerationē p̄uſ ſtetit in nazareth q̄ȝ in capharnaū. Et ſic dī in littera ꝙ relicta nazareth deſcendit in capharnaū.

Quare xp̄s nūc reliquit nazareth. Qō.LXXXVIII.

A Rñdet q̄ſtioni.

Queritur quare xp̄s nūc reliq̄t nazareth. Dōȝ ꝙ fecit ꝯ ꝓpt̄ pſecutionē qa xp̄s ſtetit i nazareth ꝛ cuȝ diceret̄ ei q̄re nō faciebat miracula ibi ſicut i capharnaū: dedit aliq̄s cauſas q̄re nō faciebat. Et tunc irati nazareni eiecerūt illū de vrbe ꝛ voluerūt p̄cipitare de monte xp̄s autē trāſiuit per mediū illoꝝ ꝛ deſcēdit in capharnauȝ Luc̄.4. Naȝ ſicut ip̄e dixerat diſcipulis ꝙ cū perſequerent̄ eos in vna ciuitate fugerēt ad reliquā ifra.x. ita ipſe fecit cuȝ nondū eēt tp̄s oportunū paſſionis ſue. Iſtā cām allegat glo. ꝛ patet ꝯ totū Luc̄.4. Aliȷ̄ dicūt ꝙ xp̄s fecit ꝯ qa nō itendebat manere ſemp in nazareth: ſed optebat p̄dicare per oia loca: ꝛ q2 p̄dicauerat aliq̄nto tp̄e in nazareth deſcēdit ad predicādū in capharnaū. Sic eni qbuſdā volentibꝰ tenē xp̄m vt apd̄ eos manēt dixit aliȷ̄s ciuitatibꝰ oȝ me euāgelizare regnū dei quia ad hoc miſſus ſum Luc̄.4.

B Dōm ꝙ nō ſtat cuȝ p̄ ſupponit̄ ꝯ ꝙ xp̄s p̄dicauerit priuſ in nazareth q̄ȝ in capharnaū. Principiū tñ p̄dicatiōis xp̄i fuit in capharnaū vt innuitur hic in lr̄a iō pª cā tenēda eſt maxime q2 Luc̄.4. vbi ponitur q̄uo ſteterit xp̄s in nazareth nō dī ꝙ ibi p̄dicauerit ſȝ ſolum ꝙ aperuit librū iſaye ꝛ legit: iō illa cā p̄ma vera eſt.

Quare preciſe matthe. nō allegauit hic illā auc̄tatē iſaie ſicut ipſe Iſa. eam ponit. Qō.LXXXIX.

Queritur quare mattheꝰ nō allegauit hic auc̄tatem Iſaie ſicut ponit ipſe Iſaias. Nā plura ponit iſaias. ſ. primo tp̄e alleuiata eſt terra zabulō ꝛ neptaliȝ et nouiſſime aggrauata eſt via maris trāſiordanē galilee gentium. Hic aūt dr̄ terra zabulō ꝛ terra neptaliȝ via maris trāſ iordanē galilee gētiū: ꝛ nō ponūtur aliq̄ v̄ba que faciūt clauſulas ꝛ cōplent ſn̄ias.

A Opinio q̄rundā.

Dicūt quidaȝ ꝙ matthe. allegauit more ſolito q2 ipſe ꝛ ceteri euāgeliſte allegāt auc̄tates ſcripture q̄ȝtū ad ſenſum non curātes de tenore lr̄e: ſic pȝ ſupra j. ꝛ.2. vbi allegat matthe. auc̄tates q̄ſdā Iere. ꝛ iſaie: ꝛ oſſee ad ſenſum ꝛ nō ad lr̄am vt ibi oñſum eſt.

B Dōm ꝙ nō ſtat ꝙ hic nō allegat̄ auc̄tas Iſaie ēt q̄ntū ad totū ſenſuȝ. Nam deficiūt verba que ſn̄ias faciūt. Iō dōm ꝙ ex induſtria mattheꝰ decurtauit auc̄tatē iſaie: q2 nō iduxit illā q̄ȝtum ad totum qd̄ intēdebat iſaias. Nā iſaias intēdebat duo ſignare in hac ꝓpħia. ſ. ꝙ viri galilei ꝛ maxime de vrbe capharnaū fuerūt illi qbus primo lux doctrine xp̄i apparitura erat. Scd̄m erat ꝙ ipſi poſtea obſtinarētur ꝛ excecarent̄ nō agētes penitētiā ad xp̄i doctrinā.

C Primū innuit̄ cū dr̄. p̄mo tp̄e alleuiata eſt terra zabulon ꝛ neptaliȝ. ſ. per lucē doctrine xp̄i alleuiata eſt a tenebris ignorātie. Scd̄m eſt cū dr̄ ꝛ nouiſſime aggrauata eſt via maris vt. ſ. fuit expoſitū fuit aggrauata nouiſſime ſcȝ per pctā ſua q2 redierūt ad malū nō agentes pn̄iam ex xp̄i p̄dicatiōe. Mattheus aūt itendebat hic ſolum ſignificare ꝙ iſta terra galilee fuerit p̄mo illuminata doctrina xp̄i. De aggrauatiōe aūt eius per obſtinatōeȝ hic nolebat dicere ſȝ dicit. j. vj. vbi xp̄s iproperauit ciuitatibꝰ illis i qbꝰ p̄dicauit ꝛ nō egerunt pn̄iam ad p̄dicationē eius. Ideo non introduxit matthe. hic totā auc̄tatē ſed ſolū illud qd̄ erat ad ꝓpoſitū ſuū. ſ. ꝙ ipſa terra galilee que erat ppl̄s habitās i tenebris, vidit lucē magnā. Subitelligendū tñ eſt hic p̄nm iſtius ꝓpħie. ſ. Primo tp̄e alleuiata eſt terra zabulon. Naȝ ex ꝯ ſignificat̄ ꝙ xp̄s p̄dicauerit hic p̄uſq̄ȝ i aliȷ̄s citatibꝰ iudeoꝝ.

Quare chriſtus predicauit id quod ioannes predicauerat ſcilȝ penitentiam agite. Queſtio.XC.

A Chriſtꝰ predicauit penitentiā. p.

Queritur quare xp̄s p̄dicauit hic id qd̄ ioan. predicauerat. ſ. pn̄iam agite. Nam iſtō fuit ꝙ ioānes p̄dicare cepit vt pȝ p̄cedenti. c. Iſtud etiā fuit initium p̄dicatiōis xp̄i vt patet hic. Dōm ꝙ fecit hoc xp̄s ꝓpter multa. Primo q2 ꝯueniebat itentioni eiꝰ annūciare regnū celoꝝ ꝛ p̄dicare pn̄iam: per quā ad illud venit̄ vt ifra dicet̄.

Scd̄o fuit hoc ad exēplū vt per hoc innuat ꝙ nemo debeat dedignari ſectari doctrinā minoꝝ: ꝛ aſſumere verba illoꝝ. Sic dicit rabanus: ſcilȝ. In ꝯ etiā docet ne qs ab iferiori pſona ſmonē cōtēnat. Nam ſi xp̄s dignatꝰ eſt ſequi doctrinā ioānis: nemo iuſte poterit dedignari doctrinā cuiuſq̄ȝ minoris duȝ tamē illa vera ſit. 2°.

Tertio fuit ꝯ ad cōfirmationē doctrine Ioā. Erat eni ioānes p̄curſor xp̄i. Luc. j. ꝛ infra. xi. Et ip̄e teſtimoniū phibuerat de xp̄o. Ioā. j. Et q2 teſtimoniū illud eēt efficatius q̄nto Ioā. eēt maioris veneratiōis intererat xp̄i ꝙ ioā. haberet̄ in magna veneratiōe. Ideo ip̄e laudauit eum valde. Et q2 ioānes in duobꝰ ſe oſtēderat apd̄ iudeos. ſ. in vita ꝛ in doctrina in vtroq̄ȝ eum xp̄us laudauit. 3°

B De vita pȝ. j. xj. ꝛ Luc̄.7. vbi vocauit eū ꝓphetā ꝛ plus q̄ȝ ꝓphetā: ꝛ dixit: ꝙ iter natos mulieꝝ nō ſurrexit maior ioāne baptiſta. Et iſta laus ꝓfuit valde ad honorē ioānis: q2 ꝯ audito totꝰ ppl̄s baptizatus eſt baptiſmo ioānis. Doctrina aūt ioānis erat in duobꝰ. ſ. in verbis que predicabat ꝛ in baptiſmo quē cōferebat. De baptiſmo ioā. pȝ laus xp̄i ifra. 21. ꝛ marci. xj. vbi xp̄s arguit cōtra p̄ncipes ſacerdotū ꝛ legis peritoſ quare nō ſuſceperūt baptiſmū ioānis. De doctrina eius i verbis: pȝ hic qa nō poterat eē maior approbatio doctrine q̄ȝ ꝙ xp̄s p̄dicaret ea que ioā. p̄dicauerat. Et maxime q2 ab iſtis iciperet p̄dicationē ſuā: ac ſi fuiſſet diſcipulus ioan. Decuit ḡ ꝙ xp̄s ſic p̄dicaret vt ioan. per oia approbaret.

Quarto fuit ꝓpter honorē ioā. ad excuſandum eū. Quia ioan. fuerat nūc ab herode icarceratus: ꝛ vulgares hoies ꝛ miſeri putāt ꝙ q̄n aliq̄d mali patit̄ meret̄ illō pati ꝛ ꝙ ſi qua crimina ei obȷ̄ciunt̄ illa vera ſint: ſicut dicit Boetiꝰ. j. de conſo. ꝓſa.4. ſ. vltimā eē aduerſe fortune ſarcinā ꝙ duȝ miſeris ad crimē af figit̄: que pferūt meruiſſe credunt̄. Et q2 ꝯ derogaret valde vite ioā. ꝛ pfectioni eius q erat vir valde bonus voluit xp̄s eū laudare doctrinā eius ſequēdo. Et eadē rōne vitā illiꝰ laudauit: vt ſic ppl̄m cōfirmaret in bona opinione de ioā. 4°

5° fuit ad tollēdū calūniā quā aliq poſſent xp̄o iponere dicētes ꝙ ip̄e nūc volebat p̄dicare q̄ſi in dedecus ioānis volēdo ſibi vſurpare famā ꝛ officiū ioā. Et ad tollēdū hoc voluit euȝ valde honorare, ſequēdo doctrinā illiꝰ: vt per ꝯ oſtēderet ꝙ nō ex inuidia ioānis p̄dicaret: cū magis in ꝯ q̄ſi eius diſcipulum ſe oſtēderet. Nā ſolēt periti viri qbꝰ virtꝰ nō ineſt ex inuidia in alterutrū doctrinas ſuas lacerare: xp̄us autē noluit cōfutare doctrinā ioā. ſȝ magis illā approbauit. Sic ait Chriſo. ſup mattheū. ſ. Sapiēter aūt inde p̄dicatiōis ſue ſumpſit initiū: nō vt cōculcet ioā. doctrinā ſȝ vt magis cōfirmet: ꝛ teſteȝ eū verū fuiſſe demōſtraret. 5°

Sexto fuit ad oñdēdum ꝙ ad eūdeȝ ptinebat. ſ. ꝙ ioā. erat ꝓpħa dei: ꝛ xp̄s erat filiuſ dei: ſic dicit hiero. ſup mattheū ſcȝ In quo etiā ſe oñdit eiuſdeȝ dei eē filiū cuius ille fuerat ꝓpħa. Et iō dicit. Pn̄iaȝ agite. 6°

Septimo fuit ad captādā auc̄tatē q2 xp̄i in p̄nº predicatiōis ſue nōduȝ hēbat auc̄tatē apud iudeos: ioan. aūt fuerat maxime auc̄tas. Iō voluit a principio p̄dicare dicta ioā. vt ſi nō ex ſe ſaltē ex verbis ioā. auc̄tatē ſequeret̄. Sic dicit Chriſo. in q̄dā homelia. ſ. Cōſiderādū etiā ꝙ in hac p̄dicatione nihil de ipſo manifeſte p̄dicabat ꝙ interiȝ cōueniēs erat: quia nondum de eo docente opinionē habebat. 7°

Quare chriſtus in principio predicationis penitētiaȝ annunciauit. Queſtio. XCI.

A Chriſtꝰ pn̄iam annūciauit ꝑ multas cauſas.

Queritur quare xp̄s in principio p̄dicatiōis annūciauit pn̄iaȝ. Dicēdū ꝙ ꝓpt̄ multa. Primo q2 xp̄ſ voluit ſeq doctrinā ioā. in p̄ncipio ſue p̄dicatiōis ꝓpt̄ cauſas poſitas p̄cedēti qōne. Ioā. tñ dixit penitentiā agite iō xp̄s pn̄iam annūciare debuit. pª cā

Scd̄o qa xp̄s venit vt reformator oiuȝ deformatoꝝ cū ip̄e miſſus eſſet vt redēptor ꝛ vt legis lator pleniſſimꝰ. Et q2 oia deformata reformant̄ ꝑ pn̄iam q̄ eſt ſc̄a tabula poſt naufragiū vt ait hierony. iō xp̄s ad pn̄iam iuitabat. 2ª cā

Tertio q2 iſtud erat officiū xp̄i. ſ. vocare hoieſ ad pn̄iam. j.9. ſ. Nō veni vocare iuſtoſ ſed pctōres ad pn̄iam. Et ob ꝯ xp̄s nō ꝯquerit̄ de locis illis in qbus p̄dicauit ꝛ miracula fecit niſi ꝙ nō egerint pn̄iam. Sic pȝ. j. xj. vbi exꝓbrat ciuitati capharnaum ꝛ corozaim ꝛ bethſaide ꝛ aliȷ̄s in qbus p̄dicauit multe v̄tutes facte fuerant ꝛ pn̄iam nō egerāt. 3ª cā

Quarto p̄dicauit xp̄s pn̄iam q2 oibus nec̄ia erat. Nemo eni erat q i aliquo nō peccaſſet oēs ergo indigebant penitētiā. 4ª cā

Quinto: q2 xp̄s veniebat ad nunciādū regnū celoꝝ: illud aūt nō dat̄ niſi bonis: iō oportuit homines diſponi ad illud. Et q2 ſemel malus nō pōt bonꝰ 5ª cā

effici

efficĩ niſi per pniam oportuit pniam annunciari. Sic dicit
Chriſo. ſup matt. ſ. qs ẽ auſus eſt dicẽ volo bonus eẽ ꝛ non
6ª cã poſſuʒ pnia eni correptio eſt voluntatis. ¶ Sexto p̃dicauit
xp̃s pniam qꝛ ipſe inchoabat ſtatũ noui teſti cũ eẽt nouus le
giſlator: et tñ ille eſt ſtat⁹ pfectus iõ oportebat diſponi hoies
iperfectos ad illũ. Hoc aũt erat per pniaʒ que oia p̃terita ma
la lauat: ꝛ ipa ꝑprie eſt ad inchoãdũ vitã nouã qꝛ nõ põt ali
quis vt ait Aug. nouã vitã inchoare quẽ veteris nõ penitu-
it. Fuit aũt ↄueniẽs ꝙ p̃dicareĩ a xp̃o pnia potius q̃ʒ iuſtitia.
B ¶ Primo qꝛ iuſtitia p̃dicanda ẽ pro illis qui in ea manent.
pª cã Sed q extra eã ſunt nõ poſſunt eã imediate apphendere: qꝛ
neĉe eſt per pniam trãſire cũ nõ ſit alia via ad delẽda pecca-
ta p̃terita. Et qꝛ fere oẽs hoies in aliquo peccauerũt: iõ oib⁹
2ª cã neĉia erat pnia anteq̃ʒ apphẽderẽt iuſtitiã. ¶ Scdo qꝛ xp̃s
venerat ad redimẽdũ nos p ſanguinẽ ſuũ ꝛ delicta tollẽduʒ
ꝛ nõ ex opib⁹ iuſtitie que nos feceramus vel facturi eram⁹
ſʒ ſm miſam ſuã ſaluatur⁹ erat nos ad Thitũ. 3. Et qꝛ ſi xp̃s
p̃dicaret iuſtitiã putarẽt hoies ꝙ qlʒ ſaluari dẽret ex ꝑpriis
opib⁹. Jõ xp̃s p̃dicauit pniaʒ vt ñ putareĩ ꝙ hõ p opa ſua ñ
ſaluareĩ ſʒ p dei miſaʒ ꝛ mortẽ redẽptoris dũ tñ ↄuerteĩ hõ ad
ipʒ redẽptoreʒ per pniam de p̃teritis malis. Et tũc ſine vllis
opibus iuſtitie que eẽt ex nobis potamus ſaluari. ¶ Tertio
ↄueniebat hʒ qꝛ xp̃s volebat introducẽ legẽ nouam que non
ↄſiſteret in opib⁹ ſʒ in fide. Lex aũt Moyſi cõſiſtebat tota in
operib⁹ que erãt q̃dã iuſtificatiões exteriores .i. cerimoniales
ꝛ qꝛ ſi xp̃s p̃dicaret iuſtitiã putarẽt iudei ꝙ adhuc manẽdũ
erat i illa lege que erat de iuſtificatõib⁹ operũ: p̃dicauit pniaʒ
vt appareret ꝙ iã nõ erat neĉia opatio legalis ſʒ ſolũ penitẽ-
tia de p̃teritis malis ꝛ fides de mediatore per quem ſaluãdi
eramus. Jſta duo p̃dicauit xp̃s ſicut dĩ mar. p̃. ſ. penitemini
ꝛ credite euãgelio. Credere aũt euãgelio erat hr̃e fidẽ de ipo
mediatore ꝛ de illis que ipe p̃dicabat. Hoc ẽt mõ p̃dicabant
apl'i ſui. Sic eni p̃dicauit petrus in ſua p̃ma p̃dicatiõe die pẽ
tecoſtes. ſ. pniam agite ꝛ baptizeĩ vnus qſq; vr̃ʒ in nomine
ieſu xp̃i. Act. 2. Et in ſc̃a p̃dicatiõe eius dĩ penitemini ꝛ ↄuer
timini vt deleanĩ vr̃a pctã. Act. 3. xp̃s igiĩ voluit ichoare iſtã
formã quã tenẽ debebãt diſcipuli poſtea p̃dicantes:

¶ Quare xp̃s dixit appropinq̃bit regnũ celo. Qõ. xcij.

Queritur q̃re xp̃s dixit appropinq̃bit regnũ celo
rum. ¶ Dõm ꝙ xp̃s voluit annũciare
regnũ celoꝝ de ꝑpinquo ꝑpĩ multa. ¶ Primo qꝛ ipe volu
it tenere v̊ba Joã. in p̃ncipio p̃dicatiõis. Et qꝛ ioã. dixerat ap
A propinq̃bit regnũ celoꝝ: ẽt dixit illud xp̃s. ¶ Scdo qꝛ iſtud
Rñdeo maxime ↄueniebat xp̃o qꝛ nullus erat per quẽ eẽt itroitus in
ad q̃ſitũ regnũ celoꝝ niſi per ipm. ſ. per ſanguinẽ ei⁹. Et qꝛ ipe nũc ve
q̃onis. nerat ad dandũ nobis iſtũ introitũ dicebat appropinquabit
pª rõ. regnũ celoꝝ. ¶ Tertio qꝛ xp̃s dixerat pniam agite ꝛ qꝛ pe
2ª rõ. nitentia in ſe dura eſt ꝛ nõ inclinaĩ hõ ad aſpera niſi ſub ſpe
3ª rõ. aliquoꝝ bonoꝝ ꝑmiſit xp̃s regnuʒ celoꝝ vt pp illud nemo
piger eẽt ad pniam faciẽdũ. Sic dicit Chriſo. ſup mat. ſcʒ. Et
ſi vos nõ terrẽt mala vt pniam agatis ſalteʒ bona delectent.
4ª rõ. ¶ Quarto qꝛ xp̃s voluit in hoc oñdere dĩaʒ legis ſue a le-
ge moyſi: qa in lege moyſi non ꝑmittebanĩ expſſe niſi bona
tpalia ꝛ qꝛ lex iſta futura erat pfectior: voluit xp̃s in ea pro-
5ª rõ mittere bona eterna. ſ. regnũ celoꝝ. ¶ Quinto fuit ↄueniẽs
ad oñdendã dĩam ſtat⁹ iſtius p̃ſentis a p̃terito q fuerat ſub
lege. Nam toto tpe p̃terito q̃tũcũq; aliqs iuſt⁹ eẽt qui more
reĩ non ibat ad vitã eternã ſed tenebanĩ aie iuſtoꝝ in q̊dam
receptaculo qd̃ vocabaĩ ſinus abrahe. Nũc aũt per mortem
xp̃i aperienda erat ianua vite eterne ita vt cuilibet diſpoſito
moriẽti pateret illico vita et̃na. Jõ nũc potuit ↄuenienter re-
gnũ celoꝝ annũciari ꝛ ꝑmitti ꝛ nõ ſub lege Moyſi: qꝛ lon
6ª rõ. ge tũc erat ꝛ nulli dabaĩ vſq; ad mortẽ redẽptoris. ¶ Sex-
to fuit hoc qꝛ regnũ celoꝝ accipiĩ etiam pro ſtatu noui teſta-
mẽti vt ait Grego. in home. v̊ginũ: qꝛ per xp̃m introducẽduʒ
erat nouũ teſtamẽtũ debuit ipe dicẽ ꝙ appropinq̃uit regnuʒ
celoꝝ .i. iã nũc icipit ſtat⁹ noui teſti iõ oẽs ſe diſponãt ad illũ
ꝛ iſta diſpoſitio erat per pniam. Magis tñ accipi põt pro vi-
ta eterna: ita ꝙ xp̃s in p̃ncipio p̃dicatiõis ſue ꝑmittat illa bo
na que habituri ſunt obſeruatores bonoꝝ ei⁹ ſic dicit remi-
gius. ſ. Notãdũ ꝙ nõ dicit appropinq̃uit regnũ cananeoruʒ
aut iebuſeoꝝ: ſed regnũ celoꝝ. Lex eni ꝑmittebat bona tpa
lia ſʒ dñs regna celeſtia. ¶ Sed diceĩ q̃uo regnũ celoꝝ apro
pinq̃bat nũc: qꝛ illud nunq̃ʒ appropiquat magis vno tpe q̃ʒ
alio: cũ ab hoie per mortẽ ꝛ nõ aliter hñduʒ ſit. Maxime qa
regnũ celoꝝ daĩ hoi per grãʒ iuſtificãtẽ: ſʒ oi tpe deus grãm
hoib⁹ ↄtulit qui ad eũ appropinq̃re voluerũt: ꝛ tã illi q mor
tui ſunt ante xp̃m q̃ʒ qui poſt ↄſeq potuerũt regnũ celorum.
¶ Dõm ꝙ regnũ celoꝝ per ſolã xp̃i mortẽ datur ꝛ per illaʒ B
appropinq̃t. ¶ Primũ pʒ qꝛ nõ põt quis ire ad vitã eternaʒ
niſi remiſſis delictis ſuis ex grã dei. Nam remiſſio nõ põt fi-
eri ex operib⁹ nr̃is: nec etiã ex ↄtritiõe q̃tacũq; illa ſit: ita ꝙ
per eã eẽt nobis debitũ regnũ celoꝝ quaſi per quãdã equa-
lentiã ꝛ iuſtitiã: ſʒ ſolũ eſt remiſſio ex grã: quia ſolus deus li-
bere vult remittere lʒ ipſe nõ remiteret niſi eis qui dolent de
pctis. Gratia aũt iſta remiſſionis non eſt niſi propter chriſti
mortẽ. Quia ſi chriſtus non fuiſſet pro nobis mortuus ad
placãduʒ nobis deũ nunq̃ʒ ille fuiſſet placatus nec voluiſſet
nobis recõciliari. Et qꝛ xp̃s mortuus eſt deus placat⁹ eſt no
bis ſed habũdanter grãm ↄfert eis q ↄuertũtur ad eũ. Et ſic
remiſſio tota pctõꝝ pendet imediate ex grã. Jpa autẽ gratia
eſt ꝑpter xp̃i mortẽ. Nam per ſolam mortẽ xp̃i diciĩ facta re
miſſio pctõꝝ. Quia nihil fuit ꝙ mereĩ deũ reconciliari nob
niſi xp̃i mors. Et ſic q̃uocũq; remitunĩ pctã homini fit illa re
miſſio per mortẽ xp̃i: cũ remiſſio illa fiat per hoc ꝙ de⁹ homi-
ni donat gratiã recõciliãdo eum ſibi qui erat prius in ira ei⁹.
Et hoc deus nõ faceret etiã ſi hõ ſemp plangeret ꝛ ſe affli-
geret pro pctis niſi xp̃s pro nobis mortuus eẽt: qꝛ actiones
nr̃e nõ ſufficiũt ad placãdũ deum. Jdeo quãdocunq; fuit re
miſſio peccatoꝝ ꝛ quorũcũq; pctõꝝ per chriſti mortem fuit
illa remiſſio: ꝛ ſicut eſt hoc q̃tum ad illos qui ſunt poſt mor
tem xp̃i ita etiã mors xp̃i profuit illis qui fuerũt a principio
ſeculi: qꝛ deus diſpoſuerat a ſeculis xp̃m pro nobis morituꝝ
ideo lʒ nõdum mortuus eẽt qꝛ tñ aliq̃n moriturus erat acce-
ptabat nos deus ad grãm ſuã ꝑpter illã mortẽ per quaʒ ſibi
ad integrũ ſatiſfieret. Et ſic regnũ celoꝝ nunq̃ʒ datum eſt ni
ſi per xp̃i mortẽ. Etiã appropinquauit regnũ celoꝝ per mor-
tem xp̃i qꝛ anteq̃ʒ chriſt⁹ mortuus eẽt licet acceptaret de⁹ ho
mines ad grãm ſuã: ꝛ recõciliationẽ: tamẽ eis moriẽtib⁹ non
dabat regnũ celoꝝ quouſq; xp̃s realiter moreĩ. Nũc autem
xp̃o mortuo cõfeſtim moriẽtib⁹ patere põt regnũ celoruʒ. Jõ
quãto fuerũt hoies magis ꝑpinqui p̃ncipio ſeculi tanto fue
runt magis elõgati a regno celoꝝ. Et ſic per ſucceſſiones tẽ
poꝝ. Cum autẽ xp̃s p̃dicare cepit erat ꝑpinqua paſſio ſua p
quã apperireĩ regnũ celoꝝ nunq̃ʒ claudẽdũ. Jõ ↄuenienĩ di-
xit ꝙ appropinquauit iaʒ regnuʒ celoꝝ .i. ꝑpe eſt in ianuis:
ꝛ ob hoc xp̃s p̃cepit hoc apl'is predicare. j. io. ſ. Euntes pre-
dicate dicentes ꝙ appropinquauit regnũ celoꝝ.

¶ Quomodo cõcordat dictum matthei ꝛ marci penitentiã
agite ꝛc̃. Queſtio. XCIII.

Queritur q̃uo diciĩ hic ꝙ xp̃s dicebat pniaʒ agi
te appropinquauit eniʒ regnũ celorũ:
qa mar. p̊. diciĩ ꝙ xp̃s p̃dicabat dicens penitemini ꝛ credite
euãgelio. ¶ Dõm ꝙ vtrũq; xp̃s dixit. Nam pniam ante oia A
annũciauit: ꝛ hʒ etiã marcus dicit. ſ. penitemini. Poſtea annũ Rñdeo ad
ciauit regnũ celoꝝ qd̃ penitentib⁹ danduʒ erat. Predicauit q̃ſitum.
etiã ꝙ credereĩ euãgelio .i. p̃dicatiõi ſue Mattheus aũt expſ
ſit duo iſtoꝝ. ſ. pniaʒ ꝛ regnũ celoꝝ ꝛ ſubticuit de fide euãge
lij: marcus aũt expreſſit duo. ſ. pniam ꝛ fidẽ euangelij ꝛ ſub
ticuit de regno celoꝝ: ſed poſuit illud ante hʒ dicens ꝙ ieſus
venit in galileã p̃dicãs ꝛ dicẽs q̃m ipletũ eſt tp̃s ꝛ appropi-
quauit regnũ dei penitemini ꝛ credite euãgelio. Et ſic mar-
cus poſuit oia tria lʒ nõ ſub eiſdẽ verbis matthe⁹ vero duo B
tñ. Et qꝛ marchus fuit poſterior forte ſupplere voluit quod
deerat mattheo. Et hoc modo ſaluantur multe diuerſitates
apparentes inter euangeliſtas per hoc ꝙ quidam expreſſe-
runt ea que alij tacuerunt.

¶ An chriſtus ſemper p̃dicauerit penitentiam agite an ali-
quo tempore. Queſtio. XCIIII.

Queritur an xp̃s ſemp p̃dicauit hoc. ſ. pniam agi Opinio q̃rũ
te vel ſolũ aliq̃ tpe. ¶ Quidam dicunt dam.
ꝙ xp̃s ſoluʒ dixit hʒ in p̃ncipio p̃dicationis ſue: vt p hoc do-
ctrinã ioã. ↄfirmaret velut ipſe auc̃itatẽ acciperet a ppl'o pro
pter verba ioan. Cum aũt ad hʒ ſufficeret p̃dicaſſe iſta in pri-
cipio dicũt ꝙ poſtea nõ p̃dicauit illa ſed de ꝑpriis loquebaĩ.
¶ Dõm ꝙ xp̃s ſemp hoc p̃dicauit: qꝛ iſtud ptinebat ad offi A
ciũ ſuũ cũ ipſe dixerit. j. ꝙ nõ veni vocare iuſtos ſed pctõres Rñdeĩ que
ad pniam. Et tñ officiũ ſuũ ſemp fuit idẽ vſq; ad mortẽ: ergo ſito q̃onis.
ſp pniam p̃dicauit. ¶ 2° pʒ qꝛ poſt multa tpa xp̃s exprobra- pª rõ.
uit ciuitatib⁹ in quibus egerat miracula ꝛ p̃dicauerat ꝛ nõ B

egerant pniam.ī.xj.ḡ videť ꝙ adhuc pniam p̄dicabat. Sic
etiā Luc̄.iȝ.xp̄s ſepe dixit niſi pniam egeritis oēs ſimul peri
bitis. Ergo xp̄s ſemꝑ illā p̄dicabat ⁊ laudabat dicēs ꝙ ma-
ius gaudiū eſt in celo corā angelis dei ſuꝑ vno pctōre pniaȝ
agente: q̄ȝ ſuꝑ nonaginta nouē iuſtis qui nō idigēt peniten
tia. Luc̄.iiȷ. ¶ Tertio pȝ q: nō ſolum xp̄s ſed etiā apl'i peni
tentiā p̄dicabāt: q: petrus in duab⁹ primis p̄dicatiōib⁹ ſuis
3ª rō. dixit penitemini ⁊ ꝯuertimini vt deleanť pctā vr̄a. Et iteruȝ
C pniam agite: ⁊ baptizeť vnuſqſq̄ȝ. Act.2.⁊.3. Si tn̄ xp̄s non
predicaſſet illā ſemꝑ: nō p̄dicaſſent eaȝ apl'i poſt ipſum. Ideo
ſemꝑ eam ip̄e p̄dicauit. ¶ Quarto pȝ q: hic dī de appropin
D quatiōe regni celeſtis. Et iſtud ꝓpriiſſime cōpetebat xp̄o qa
4ª rō per eum appropinquabat regnū celoꝝ vt ſupra expoſitū eſt
ergo iſtud ſaltē ſemꝑ p̄dicaret q: iſtud nunq̄ȝ fuerat comple
tum niſi in tp̄e ſuo: ſicut dī mar.j. ꝙ xp̄s p̄dicabat euāgeliū
regni dei dicēs ipletū eſt tp̄s: ⁊ appropinquit regnū dei pe-
nitemini ⁊ credite euāgelio. ¶ 5° q: cum xp̄s icepiſſet ſemel
E p̄dicare pniam nunq̄ȝ ceſſaret eā p̄dicare niſi ceſſaret tēpus
5ª rō. illi⁹ vel cōpletū eēt. Et tn̄ ſemꝑ eſt loc⁹ pnie ⁊ xp̄o p̄dicāte ſꝑ
erant aliq q vocari poſſent ad pniam: ergo xp̄s ſemꝑ illā pre
dicauit. Cū aūt obiicit ꝙ fuit hoc ad cōfirmandā doctrinam
ioan. ⁊ accipiendā auc̄itatē ex verbis eius iō ꝙ nō oportuit
ſemꝑ predicari hoc. Dōm ꝙ ſi iſte ſole fuiſſent cāe ſuffeciſſet
aliq̊ tp̄e hoc p̄dicari q: tunc fuerūt alie cāe ꝑpetue vt dictum
eſt nūc: ⁊ ſupra in q̄dā qōne de hoc iō xp̄s ſꝑ h̄ p̄dicauit.

¶ An chriſtus hoc ſolū p̄dicabat. Queſtio.XCV.

Querit an xp̄s h̄ hoc ſolū p̄dicabat. ¶ Aliqui pu
tant ꝙ ſic: cū hic nō dicať aliqd aliō quod
p̄dicaret. ¶ Dōm ꝙ xp̄s multa p̄dicauit preter hec ſicut ap
paret ex ꝓceſſu oium euāgeliſtaꝝ qui plurima aſſerūt eū di
A xiſſe. Et etiā.j.in lr̄a dī ꝙ p̄dicabat euāgeliū regni dei mul-
Rñdeť qſi- ta ergo p̄ter hec p̄dicabat. ¶ Itē q: ridiculū eēt ſi hec ſola di
to qōnis ceret: q: p̄dicatio ſua eēt in vnico verbo. Sed dī ꝙ predica-
B. bat h̄ q: iſtud erat p̄cipuū qō p̄dicabat. Sicut eſt in opatiōi-
bus: q: oēs ſunt ꝑꝑ finē. Et q: ſolus finis itendiť ꝑꝑ ſe. licet
plurima ꝑꝑ illū finē hō faciat: diceť facere hoc ſolū. ſ. ꝑtinge-
re ad illum finē cū oia ordineť ſolū ad ꝑtingendū finē: vel
q̄ncūq̄ȝ includunť plura in aliquo dicēdo illa ſolū videť dici
ꝑꝑ id in quo includunť. Sicut pȝ in themate p̄dicantiuȝ qō
in paucis verbis ꝯſiſtit. Quia tn̄ oia que ip̄i dicūt includunť
in illo: vel recludunť ad illud. ſ. q: ſunt ad expoſitionē ei⁹ di-
citur p̄dicator ſolū thema p̄dicare. Ita eſt de hiis q: hiis pau
cis verbis. ſ. pniam agite ⁊c̄. ꝯtinebať tota itentio xp̄i q: ip̄e
ſolum itēdebat deducē nos ad regnū celoꝝ. Et ad hoc erant
oia que ipſe faciebat ⁊ dicebat. Iō cū oia dicta ſua reducerē-
tur ad hūc finē ꝙ hō per pniam ꝑueniret vel diſponeret ſe
ad regnū celoꝝ dicebať iſtud ſolū p̄dicare: vel erat ei iſtud q̄
ſi thema ⁊ poſtea ꝓſeq̄bať oia alia: que volebat que pertine
bant aliquo° ad pniaȝ ad regnū celoꝝ: ſicut oñdendo penas
eorū q nō penitebāt. Sicut Luc̄.iȝ. ſ. Niſi pniam egeritis oēs
ſimul peribitis. Et iduxit ibi duo exēpla de ſublatis morte ſu
bitanea ⁊ acerrima q: pniam non agebant. Aliqñ exprobra
bat nō faciētib⁹ pniam vt.j.xj. ⁊ aliqñ laudabat pniaȝ dicen
C do eā placere angelis dei. Luc̄.15. ⁊ ſic de multis aliis q̄ po-
terant induci ſimil'r faciebat q̄ȝtū ad regnū celorum: de quo
multa dicere poterat ⁊ dicebat. Nemo tn̄ putet ꝙ xp̄s vſus
fuerit hoc mō p̄dicandi quo nos vtimur. ſ. ꝙ ſumpto thema-
te ad ꝓpoſitū eius oia ꝓſequamur. Nā etiā apō antiq̊s do-
ctores ſacre ſcripture non fuit iſte modus ſȝ vtebanť orone
ſoluta. ſ. Dicentes qcq̄d vellent ſiue ꝑ modū expoſitionis ſi-
cut in homeliis ſiue per modū orōnis ſicut pȝ in ſermonib⁹
ſcōꝝ. Si tn̄ xp̄s vſus fuiſſet mō p̄dicādi per thematis ſumptio
neȝ nemo fuiſſet de antiq̊s prib⁹ qui illū modū nō tenuiſſet
vt xp̄m inq̄ȝtū poterāt imitarenť. Sed nō tenuit xp̄s illū mo
dum imo nō ꝯueniebat ei q: oportebat eū plura dicē cuȝ eēt
legiſlator nouiter itroducēs q̄ inter ſe nō tātū ꝯuenirēt ꝙ poſ
ſent ad vnū ꝓximū thema reduci: iō magis p̄dicabat ꝑ mo-
dum exortationis ⁊ interdū per modū narratiōis annūcian
do diuerſa ⁊ p̄cepta ponēdo: ſic etiā apl'i p̄dicabant vt pluri-
mum enarrādo res geſtas xp̄i ⁊ p̄cepta ab eo tradita vel ali
qua que fuerāt in veteri teſtō: ſic pȝ de p̄dicatōe petri. act.2°.
⁊.3. ſic ēt de p̄dicatiōe pauli. act.iȝ. nō ergo putet qs ꝙ aſſu-
meret xp̄s iſta v̄ba tanq̄ȝ thema. ſ. pniam agite ⁊c̄. ⁊ proſeq̄-
reť illa ſicut nos facimus ſed dicimus ꝙ xp̄s ſemꝑ p̄dicauit
iſtud quia in omnibus locis vocat homines ad penitentiaȝ
licet per diuerſos modos loquendi:

¶ Ambulās autē ieſus iuxta mare galilee: vidit
duos fratres: ſimonē qui vocatur petrus: ⁊ andre
am fratrē eius: mittētes rhete in mare. Erāt enim
piſcatores. Et ait illis. Venite poſt me: ⁊ faciam
vos fieri piſcatores hominū. At illi cōtinuo reli-
lictis rhetib⁹ ſecuti ſunt eū. Et ꝓcedēs inde: vidit
alios duos frēs Iacobū zebedei: ⁊ Ioānē fratreȝ
ei⁹ in naui cū zebedeo patre eorū reficiētes rhetia
ſua. Et vocauit eos. Illi aūt ſtatim relictis rheti-
bus ⁊ patre: ſecuti ſunt eum.

⌊ ¶ Ambulās ieſus ⌋ deſcripta in gn̄ali xp̄i p̄dicatione. Hic D
poniť aggregatio ppl'i ad ip̄m. Et diuidiť in duo. Q: primo
poniť aggregatio quarūdā pſonaꝝ ſpiritualiū ad ip̄m ſciliȝ
apoſtoloꝝ. ¶ 2° aggregatio alioꝝ nō familiariū. ſ. turbaruȝ:
vel pplꝫoꝝ ibi ⌊ ⁊ circuibat ieſus. ⌋ Circa p̄m dr̄ ⌊ ambulās ie E
ſus iuxta mare galilee. ⌋ Ibi eniȝ xp̄s erat qñ primos apl'os
vocauit. Et dr̄ ꝙ ambulabat iuxta mare q̄ſi dicat. Soluſ am
bulabat eo ꝙ diſcipulos nō hēbat: ſȝ nūc eos aggregare ſibi
cepit. Et h̄ erat iuxta mare galilee q: in galilea ⁊ de ip̄a gali
lea q̄ſi oēſ diſcipuloſ vocauit. Iſta eni fuit vna de cāis quare
xp̄s p̄dicationē ſuā in galilea ichoauit. ſ. q: ibi diſcipulos ag
gregaturus ſibi erat. Et vocať iſtud mare galilee qdaȝ lacus
magnus qui erat in galilea hn̄s in lōgitudine cētū ſtadia ⁊
in latitudine.xl. ⁊ trāſit per mediū illi⁹ iordanis ⁊ ab ipſo il-
la multitudo aquaꝝ cauſať vt dicit hieronymus. Et vocatur
mare ſecūdū ꝯſuetudinē hebreoꝝ qui oēm ꝯgregationē ma-
gnā aquaꝝ mare vocāt vt ſupra diximꝰ. Et q: nō eſt verum
mare nō vocať abſolute mare ſȝ mare galilee. Et aliqñ dr̄ ſta-
gnū geneſareth ⁊ vocať mare cenereth. cōiter in veteri teſta
mēto ſicut Nume.34. ⌊ Vidit duos frēs ſimoneȝ qui vocať F
Petrus. ⌋ Iſti duo fuerūt primi q ad apl'atū vocati ſunt no-
men aūt petri erat prius ſimon: ſȝ xp̄s mutauit nomē eiuſ.j.
x. Et ita p̄dixit ei a p̄ncipio qñ eū p̄mo vidit ſcilicet. Tu es ſi
mon filius ioāna tu vocaberis cephas qō ē iterp̄tatū Petr⁹
Io.j. de cā aūt mutatiōis nois diceť.j.x. Et dī ſimonē qui vo
cať Petrus. i. nūc vocať Petrus: ⁊ tn̄ prius nō vocabať Pe
trus ſȝ ſimon ⌊ ⁊ andreā frēm eius. ⌋ Ambo erāt piſcātes ſi-
mul qa frēs erāt: tn̄ viri deuoti. Naȝ andreas diſcipulus ioā G
nis baptiſte erat. Ioā.18. Et ipſe andreas p̄m⁹ oium ſequut⁹
eſt ieſum ꝑꝑ ſermonē ioā. Et duxit petrū fratrē ſuū ad ieſum H
dicēs ei. Inuenimus meſſiā. Ioā.j. mittētes rethe in mare. ⌋
Erāt eni in actu piſcādi: q: piſcatores erāt vt dr̄ in lr̄a ⁊ i lo
co piſcādi xp̄s illos q̄rebat. Sic dicit glo. ſ. decēter aūt per pi
ſcatoria vadit loca piſcator piſcaturus. ⌊ Erāt enim piſcato-
res. ⌋ hic reddiť cā p̄cedēt⌋ dicti. ſ. q̄uo petrus ⁊ andreas mit
tebāt rethe in mare. Et dr̄ ꝙ hoc erat q: erāt piſcatores. Iſti
eniȝ habitabāt iuxta illud mare galilee. ſ. in vrbe bethſaida.
Nā andreas erat de bethſaida. Ioā.x. Et q: petrus erat frať
eius ēt eēt de bethſaida. Et q: locus ille erat apud mare erat
eis optunitas ad hoc ꝙ piſcatores eēnt maxime q: paupes I
erāt ⁊ i hac arte vitā ducebāt. ⌊ Et ait illis. Venite poſt me ⌋
i. relinq̄te piſcatōeȝ iſtā: ⁊ ſequimini me ad aliā piſcationem.
⌊ faciā vos fieri piſcatoreſ hoium. ⌋ ſicut nūc piſces capitis ita
de cetero hoies capietis ſic dr̄ Luc̄.5. ꝙ xp̄s dixit ad ſimonem
Noli timere ex h̄ iā hoies eris capiēs. Et ſic vocabat xp̄s il-
los ad officiū nobili⁹ vt merito relinq̄re poſſent officiū capiē
di piſces. ⌊ Et illi cōtinuo relictis retib⁹ ſequuti ſunt eum. ⌋
Hoc dr̄ in laudē petri ⁊ andree. Nā lȝ occupati eēnt circa pi
ſcatōeȝ nō curauerūt ampli⁹ de illa: ſȝ retia ⁊ puppiȝ ⁊ ſi qd K
aliqd hēbant reliq̄runt vt xp̄o iubenti obedirent. ⌊ Et prece
dens inde vidit alios duos frēs. ⌋ Ambulabat eni xp̄s in lit
tore: ⁊ cū iā vocaſſet iſtos duos ꝓceſſit per litt⁹ ⁊ inuenit ali
os duos frēs q̊s etiā vocauit ⁊ modicum diſtabāt iſti a loco
vbi vocauerat petrū ⁊ andreā vt pȝ mar.j. ſ. Et ꝓgreſſus pu
ſillum vidit iacobū zebedei. Naȝ erāt ſocii in piſcatōe petrus
⁊ andreas ⁊ iacob⁹ ⁊ Ioā. lȝ in duab⁹ nauibus piſcarentur
ideo cū iubēte xp̄o petrus cōcluſiſſet magnā multitudinem
piſciū ita vt nō poſſet ad terrā trahere vocauit ſocios de alia
naui. ſ. iacobū ⁊ ioānē vt innuiť Luc̄.6. ⌊ Iacobū zebedei: ⁊ L
ioannē fratrē eius in naui ⌋. i. vidit iſtos duos in naui vocať
Jacobus zebedei. i. iacobus filius zebedei. Nam pater ei⁹ vo
catur zebedeus vt patet hic. Ioan. frater eius eſt ioānes qui
fuit

fuit euangeliſta. Et iſte erat iunior ceteris apl'is ambo cogti
xpi q2 zebedeus acceperat in vxorē vnā ſororē vginis mrie
ſſ xpi. [cū zebedeo patre eo2.] Erāt enī filij cū patre q2 ad ei9
iperiū piſcabanſ τ cōſolabaſ pr̄ ex eo2 pn̄ia: ſic dicit Chri.
in quadā homelia. ſ. Nō parua hic demōſtratio vtutis inopi
am facile ferre ex iuſtis nutriri laborib9 colligari inuicē amo
ris virtute: patrē hr̄e ſecū τ curare. Sic etiā dicit idē Chriſo.
ſup mat. ſ. q ad maiorē pietatē eorū pertinet q in tāta paup
tate ſic patri ſuo ſuccurrebant vt ſecū eū baiularent in naui
nō vt ille iſtos adiuuaret in opere: ſed vt iſti illū cōſolarenſ:
ſua pn̄tia [reficiētes retia ſua.] i. reparantes illa: q2 forte
M ſſ vetera erāt τ rumpebanſ. Reficere enī ptinet ad vetera que
aliquomō deſtruūtur. Et ſic mar. p̄ dr̄ cōponētes retia ſua. ſ.
q2 vetera reducebāt in ſtatū bonum [et vocauit eos] . ſ. vt di
mitterēt oīa τ ſequerenſ ſicut dixerat petro τ andree. mar. p̄
Dicit q ſtatim vocauit eos. ſ. mox vt vidit eos in naui voca-
ſſ uit ipſos nihil moratus in quo oſtēdebat ſe ex imperio face-
N re. [illi aūt ſtatim] nō fuerūt pigri in reſpōdēdo chriſto: ſed
ſtatim ad vocationē eius oīa reliquerūt. [relictis retibus τ
patre ſequuti ſunt eū.] Magna laus eſt in h iacobi τ Joā.
quos nec rer2 poſſeſſa2 deſideriū nec paterna pietas tenuit
quin ſtatī vocantē dn̄m ſequerenſ. Mar. p̄. dicitur. Relicto
patre zebedeo in naui cū mercenarijs. Nam nauicula patris
ipſorum erat τ ad opus piſcandi conduxerat mercenarios:
qui manſerunt cum eo in naui recedentibus filijs.

Quō concordat iſta apoſtolo2 vocatio: τ illa que habe-
tur Joannis primo capi. Qō. XCVI.

Queritur circa narrationē iſtā apl'o2 petri τ An
dree quomō dicit hic q vocati fuerunt
apud mare galilee: q2 vr̄ q multo ante hoc τ in alio loco vo
cati fuerunt a xp̄o τ aggregati ſunt ei. Patet q2 iſtud quod
hic dr̄ fuit in galilea apud mare poſtq̄ ioānes traditus erat.
Et tn̄ ioāne baptizāte τ manēte in iudea cū ibi xp̄s eēt voca
uit andreā τ petrū τ ſequuti ſunt eū. Nam cū ſemel tranſe
unte xp̄o corā ioāne dixiſſet ioānes ecce agnus dei: duo diſci
puli q cū eo erāt. ſ. andre. τ ali9 cui9 nomē taceſ ſequuti ſunt
xp̄. Joā. j. Et tūc andre. duxit Pe. ad ieſū τ dixit ei tu voca
beri cephas. Et tūc ēt vocauit philip. τ cū iſti iuit de iudea i
galileā. e. c. τ cū eis etiā deſcēdit poſtea in capharnaū. Joā. 2.
A Ergo nō potuerūt nūc vocari q2 iſtud fuit multo tpe poſt il-
Rn̄ſio lud. Dōm q xp̄s vocauit ad ſe andreā τ petrū et quoſdā
ad qſitū alios in iudeā τ ſequuti ſunt eū ambulātes cū eo aliq̄to tē-
qōnis. pore: τ tūc iuerūt cū eo in galileā prima vice quā xp̄s redijt
de iudea in galileā τ iuerūt cū eo in chana galilee ad nupti
as ioānis. 2. ſ. vocat9 eſt ieſus τ diſcipuli eius ad nuptias: τ
ibi corā eis cōuertit aquā in vinū τ crediderūt in eū diſcipu
li eius. e. c. Poſtea ēt deſcēderūt cū eo de chana galilee in ca-
pharnaū. e. c. Jſti tn̄ nō māſerūt ſemp cū xp̄o ex hac vocatio
ne: ſed redierūt poſtea ad officiū ſuū piſcādi: τ ſic potuerunt
iterū a xp̄o vocari. Nūc aūt vocati ſunt ad manēdū ſemp cū
eo. Jta vt nunq̄ redirēt xp̄o viuēte ad alias occupatiōes ſe-
culares ſed ſemp cū xp̄o manerēt. Jſta aūt fuit vocatio preci
pua apl'o2: q2 per iſtā ad apoſtolatū vocati ſunt τ firmiter
cum xp̄o māſerūt: per priorē aūt vocationē ſolū fuerūt vocati
B ad quādā familiaritatē xp̄i. Patet hoc eē veriſimile quia
etiā ſi a xp̄o vocati eēnt ſemel adhuc redire poterant ad offi-
cia ſua lz eēnt diſcipuli eius. Sic enī pz de diſcipulis ioānis.
Nam andreas diſcipulus ioānis erat nā audiebat eum τ ſe
quebaſ ipm̄. Joā. j. Et tn̄ nō ſemp manebat cū ioāne ſed ali-
qn̄ redibat ad piſcandū ſicut nūc patet cū xp̄s inuenit eos pi
ſcantes. Jta ergo ſe habebāt q̄tū ad xp̄m q lz ſemel vocati
eēnt ab eo τ effecti diſcipuli eius tn̄ redierūt ad piſcandū. Et
q2 xp̄s volebat eos hr̄e ſemp ſecū q2 ita opus erat: voluit eos
nunc vocare ad ſemp cū ipo manēdū. Et q2 iſta vocatio erat
pcipua vt dictū eſt ſolū fit mentio hic: τ Mar. p̄ τ Luc. 5. de
hac vocatiōe q̄ſi nō fuiſſet alia. Joānes aūt qui ſupplere vo-
luit obmiſſa per alios dixit de illa vocatiōe. De hoc dicit Au
gu. lib. de ↄcordia euange. ſ. Sane mouere pōt quō ioannes
dicat nō in galilea ſz iuxta iordanē andreā ſequutū eē domi-
num cū alio cui9 nomē taceſ: deinde petrū ab illo nomē acce
piſſe: ceteri aūt tres euāgeliſte de piſcatōe eos eē vocatos di
cunt: reſpōdēdū ſm̄ q de ioāne dicamus diligēter ↄſideran-
dum eſt cū τ loco2 plurimū interſit τ tpis τ ipius vocatio
nis. Sed intelligendū eſt petrū τ andreā non ſic vidiſſe do-
minum iuxta iordanē, vt ei iam inſeparabiliſ inhererēt ſz tā
tum cognouiſſe quis eēt τ eū miratos ad pp̄a remeaſſe.

Quomodo intelligatur diuerſitas matthei τ luce de re-
tibus apoſtolo2 vocato2. Queſtio. XCVII.

Queritur quō pōt ſtare id qō dr̄ hic de vocatione Primo
petri τ andree q2 luc. 5. poniſ multum
diuerſa ſn̄ia. Nam hic poniſ q mittebāt retia in mare: τ Lu
ce. 5. dr̄ q piſcatores deſcēderāt τ lauabāt retia. Jtem q2 Scdo
Luc. 5. dr̄ q xp̄s dixerat petro q mitteret rete in mare τ cō
cluſit multitudinē magnā piſciū ita vt rūpereſ rete τ imple-
te ſunt nauicule piſcib9 ita vt mergerenſ. Tūc petrus proci
dens ad genua ieſu τ dixit. Exi a me quia hō pctōr ſum cui
xp̄s dixit. Noli timere ex hoc iā eris hoīes capiēs. Et tūc di-
ciſ q ipe Petrus τ iacobus τ ioā. relictis oībus ſequuti ſūt
eum. Dōm q in h ſunt due opiniones. Quidā dicūt fuiſ A
ſe duas vocatiōes. Unā quā ponit lucas τ aliā quā ponūt Rn̄deſ ad
mattheus τ marcus. Alij dicūt eādē eē vocationē quā mat- qſitū. q.
theus τ marcus ſcribūt cū illa quā ponit lucas. Prima ē p̄a poſitio
nicolai τ multo2. Dic̄ enī q andreas τ petr9 ter a xp̄o voca
ti ſunt. Prima vocatio fuit imediate poſt baptm̄ xp̄i. Joā. Prima
j. qn̄ duo diſcipuli ioānis audierūt ipm̄ dicentem de xp̄o ecce
agnus dei τ ſequuti ſunt ieſū. Et ibidē dr̄ q andreas frater
ſimonis erat vnus ex duob9 qui ſequuti fuerant xp̄m. Et ibi Scda
dr̄ quō vocauit frēm ſuū ſimeonē ad ieſum. 2a vocatio fu
it in captura piſciū Luc. 5. vbi xp̄s pp turbas irruētes aſcen
dit i nauē petri ad p̄dicandū. Et expleta p̄dicatōe iuſſit laxa
ri rete in capturā piſciū τ cōcluſa eſt multitudo piſcium. Ui
dens aūt petrus q h nō poterat fieri virtute humana pci-
dit ad genua ieſu et dixit: q iſte due vocationes prime non
fuerūt pprie ad apl'atū ſed ad q̄ndā familiaritatē. Tertia Tertia
vocatio fuit iſta quē deſcribit hic matthe9 qn̄ relictis oīb9 ſe-
quuti ſunt ieſū nō amplius reuerſuri ad p̄dicta negocia: ſz B
intēdētes doctrine xp̄i. Hec nicolaus. Alia poſitio erat q 4a poſitio.
fuerit eadē vocatio quā deſcribunt matthe9 marcus τ lucas
τ tn̄ ſubticent matthe9 τ marcus aliqd qō lucas expreſſit: τ
ecōtrario. Et tūc diceſ q veritas eſt q anteq̄ fieret iſta voca
tio erat xp̄s apud mare τ volēs p̄dicare ppſ turbas irruen-
tes introiuit in nauē petri τ capta eſt multitudo piſciū. Et
dixit ſoli petro ad hoc iā eris hoīes capiens. Et tūc xp̄s exi-
uit de naui τ ambulās iterū forte eodē die vel pauco tēpore
poſt per littus eiuſdē maris vocuit petrū τ andreā τ poſtea
iacobū τ ioānē. Et lz ad veritatē iſti ſint duo act9: tn̄ videtur
vna vocatio q2 totū includiſ in eo q lucas ſcribit cum ipe di
cat oīa hec facta eē τ: poſtea ſubdit q ſubductis nauib9 ad ter
ram relictis oībus ſequuti ſunt eū: τ tn̄ vocatio quā deſcribūt
matthe9 τ marcus finiſ in h q iſti vocati relictis naui τ re
tib9 ſequuti ſunt xp̄m. Jō eadē vocatio vr̄ deſcribi per iſtos
tres. Sed id qō ſubticuerūt matthe9 τ marcus exp̄ſſit lucas
τ qō mattheus τ marcus expreſſerūt lucas ſubticuit. Et h
facit videri eē duas vocatiōes. Jſtas duas opiniones tan
git Aug. in lib. de ↄcor. euan. Dicens matthe9 τ marcus bre
uiter h pſtrigūt queādmodū factū ſit qō lucas aperti9 expli-
cuit. Hoc tn̄ vr̄ diſtare q tm̄ petro a dn̄o dictū comemorat: ex
hoc eris iā hoīes capiēs q illi ambob9 fratrib9 dictum eſſe
narrauerūt: ſz potuit vtiq̄ poſt h petro dici cū de capta ingē
ti multitudine piſciū miraref: qō lucas iſinuauit τ ambob9
poſtea q illi duo cōmemorauerūt: vel itelligēdū eſt hoc pri-
mo factū fuiſſe qō lucas inſinuat nec eos tūc a dn̄o vocatos
ſed tātū fuiſſe p̄dictū petro q hoīes eēt capturus. Un̄ datur
itelligi eos ad capturā piſciū remeaſſe vt poſtea fieret quod
mattheus τ marcus narrāt tūc nō ſubductis ad terrā naui
bus tanq̄ cura redeūdi ſed ita eū ſequuti ſunt tanq̄ vocātē
aut iubentē. De hijs duab9 poſitiōib9 vr̄ Aug. magis te-
nere q vocatio ſcripta a luca nō ſit eadē cū illa quā matthe9 C
τ marcus ſcribūt: et tūc dicemus petrū τ andreā ter fuiſſe
vocatos a xp̄o ſicut nicolaus dicit. Hec poſitio ſatis ſtaret
ſed vr̄ obſtare q2 Auguſtin9 τ nicolaus dicūt q in illa voca D
tiōe quā lucas ſcribit adhuc redierūt illi poſtea ad piſcādū
τ poſt vocationē quā matthe9 τ marc9 ſcribunt q nō redie
rint. Et tn̄ lucas dicit eadē vba que matthe9. ſ. q relictis om
nib9 ſequuti ſunt eū. Jō nō videſ q poſtea redierint ad cap-
turā piſciū q2 eadē rōne dici poſſet q poſt vocationē illā quā
mattheus τ marcus ſcribūt redierit ad piſcationē cū ibi ni-
hil amplius dicaſ niſi q relictis retib9 ſequuti ſunt eum. Et
tn̄ nemo dicit q poſt iſtā vocationē redierint ad piſcationē
ergo nec dici pōt q poſt vocationē quā lucas ſcribit redierit

ad piſcandum imo facilius dici poſſet ꝙ redierint ad piſcandum poſt illã vocationẽ quã mattheus ⁊ marcus deſcribũt ꝙ̃ poſt illã quã deſcribit lucas: cũ mattheus ⁊ marcus dicãt ꝙ relictis retib⁹ ſequuti ſunt eũ: lucas vero dicit ꝙ relictꝭ oibus ſequuti ſunt eũ. Et ſic ex hꝯ poſſet teneri magis ꝙ eãdem vocationẽ ſcripſerũt iſti tres euangeliſte ꝫ lucas exprimat quedã que mattheus ⁊ marcus tacuerunt: ⁊ ecõtrario
E vt.s.dcm̃ eſt. ¶ Dici tñ põt ꝯuenietius ꝙ teneaꝛ alia media via iter iſtas duas poſitiões.ſ.ꝙ petrus ⁊ andreas vocati fuerunt ter a dño: ⁊ iacob⁹ ⁊ Joã.bis: ⁊ tñ vocatio quã deſcribit lucas nõ diſtinguiꝛ oio ab ea quã mattheus ⁊ marc⁹ deſcribunt niſi per modũ ſuperadditiõis.ſ.q: matthe⁹ ⁊ marc⁹ ſcribũt vnicã vocationẽ.ſ.tertiã: lucas vero deſcribit duas ꝫ implicite.ſ.ſcdã ⁊ tertiã. Et tũc diceꝛ ꝙ xp̃m vocauit ſemel petrum ⁊ andreã qñ cõprehẽderũt multitudinẽ piſciũ ⁊ tunc
F ſequuti ſunt eũ ſed nõ reliqrũt oia. ¶ Iterũ aũt vocauit eos cum iam rediſſent ad piſcationẽ: ⁊ tũc relictis retib⁹ ſequuti ſunt eũ. Et ſic de iſta vltima vocatiõe lucas nihil dixit niſi ꝙ relictis oib⁹ ſequuti ſunt eũ. Cetera vero obmiſit q: illa mattheus ⁊ marcus deſcripſerũt. Quod aũt Augu. obijciebat: ſcꝫ ꝙ per hoc qd̃ dr̃ ſubductis ad terrã nauib⁹ vr̃ ꝙ redierit ad piſcationẽ nõ multũ vrget: q: nõ ſubduxerunt naues ad terrã q̃ſi haberẽt curã ꝯſeruãdi illas ad pſtinũ officiũ: ſed q: erant in mari ⁊ nõ poterãt ꝯuenieter exire niſi appulſis nauib⁹ ad littus. Maxime q: ibi dr̃ ꝙ ſubductis nauib⁹ ad terram relictis oibus ſequuti ſunt eũ. Nihil tñ põt manifeſtius dici ad oñdẽdum ꝙ poſtea nõ redierint in priſtinũ officium. Iſte modus vr̃ veriſimilioꝛ ⁊ magis ꝯuenire lr̃e. Nã non eſt poſſibile ꝙ totalr̃ vocatio quã deſcribit lucas ſit diſticta ab illa quã deſcribũt matthe. ⁊ mar. ꝓpter cãs dictas.

¶ Quare chriſtus voluit vocare apoſtolos a principio ſue predicationis. Queſtio. XCVII.

A Rñdeꝛ q̃ſito.q. p̃a cã. **Queritur** q̃re xp̃s vocare voluit apl̃os a principio p̃dicatiõis ſue. ¶ Dõm ꝙ pp multa. ¶ Primo q: apl̃i futuri erãt teſtes oium que xp̃us geſſerat. Et tñ nõ poterãt eſſe teſtes niſi oia vidiſſent: iõ debuerũt a principio p̃dicatiõis ⁊ actuũ xp̃i eẽ cuꝫ eo pꝫ q: xp̃s eligebat eos in teſtes act.j.ſ. Eritis mihi teſtes in hierl̃m ⁊ in oi iudea ⁊ ſamaria ⁊ vſqꝫ ad vltimũ terre. Et ob hoc ipſi etiam apl̃i itellexerunt ꝙ optebat eos fuiſſe cũ xp̃o a principio. Pꝫ in electiõe matthie ex vbis petri act.j.ſ. Oportet ex hꝯ viris qui nobiſcũ cõgregati ſunt in oi tpe quo itrauit ⁊ exiuit iter nos dñs ieſus icipiens a baptiſmate ioan. vſqꝫ in diẽ qua aſſumptus eſt a nobis teſtẽ reſurrectiõis nobiſcũ fieri vnũ ex iſtis. Et ſic dixit petrus ꝙ erat neceſſe ꝙ ille qui in apoſtolatum ſubſtitueret vidiſſet oia geſta xp̃i a p̃ncipio incipiẽdo a baptõ ioan. vbi fuit p̃ncipiũ actuũ xp̃i. Sed obijcieꝛ ꝙ ꝭ mõ nullus erat ꝯuenieter apl̃us: cũ ab illo tpe nullus apoſtolorum fuerit cũ xp̃o. ¶ Dõm ꝙ nõ fuerũt oẽs apl̃i cuꝫ chriſto
B ab ipſo tpe fuerũt tñ aliq.ſ. petrus ⁊ andreas ⁊ philippus. Iſtos nãqꝫ xp̃s ad ſe recepit qñ ioã. oñdit xp̃m dicens. Ecce agnus dei: vt pꝫ Joã.j. Et tũc vocaꝛ baptiſm⁹ Joã. q: tũc baptizabat adhuc ioã. ppl̃m. ¶ Aliter põt accipi.ſ.a baptiſmo
C ioan.i.a tpe quo xp̃s baptizatus eſt a ioan. Et hoc mõ xp̃us nõ hẽbat tunc aliqs diſcipulos ⁊ tñ aliq de hꝯ quos poſtea habuit in diſcipulos poterãt eẽ teſtes iſtoꝝ ſicut andreas q fuerat diſcipulus ioã. ⁊ erat cũ eo qñ Joã oſtẽdit xp̃m digito dicẽs. Ecce agnus dei. Et ſic poterat andreas eẽ teſtis baptiſmi xp̃i ⁊ aliq alij q: forte petrus etiã erat ibi ⁊ etiã Philippus. Nam qñ xp̃s vocauit eos p̃ma vice erant cũ ioanne
D 2a cã. in iudea ⁊ xp̃s reduxit eos ſecũ in galileã vt colligiꝛ Joan.j. ¶ Scda cauſa fuit vt apl̃i ſcirẽt oia q̃ xp̃s p̃dicabat. Naꝫ ſi nõ fuiſſent cũ eo aliq a p̃ncipio p̃dicatiõis non ſolum nemo poſſet teſtari de hꝯ que xp̃s dicebat ⁊ faciebat: ſed etiaꝫ nemo illa ſciret. Jdeo necẽ erat ꝙ ſaltẽ aliq de apl̃is vocarẽtur a p̃ncipio actuũ xp̃i ꝫ alij poſtea vocarenꝛ. Et ſic factũ ẽ q petrus andreaſ ⁊ philippus vocati fuerũt a p̃ncipio Actuũ xp̃i.ſ.a tpe bapti. Joã.j. Jacob⁹ ⁊ ioã.ꝫ nõ fuerũt vocati ſimpliciꝛ a p̃ncipio actuũ xp̃i fuerũt tñ vocati a principio p̃dicatiõis eius.ſ.qñ xp̃s venit in galileã iam incarcerato ioanne. Alij vero fuerũt vocati ꝓcedẽte tpe ⁊ iam incohata p̃dicatione ſicut mattheus vt patet.j.9. Iſti tñ qui vocati fuerunt a
E 3a cã principio potuerũt teſtificari ⁊ docere alios de hꝯ que ipſi viderãt ⁊ audierãt a xp̃o. ¶ Tertia cã fuit ꝓpter doctrinaꝫ moralẽ in ipis apl̃is q: ad cõpoſitionẽ moꝝ nõ ſufficit ſola verbalis iſtructio ſed magis reqriꝛ aſſuefacio cũ eo qui ẽ magiſter moꝝ. Et q: apl̃i futuri erãt doctores orbis terraꝝ non ſolũ q̃ntũ ad doctrinã p̃dicatiõis ſed ẽt in cõpoſitiõe moꝝ ⁊ totius vite honeſtate: iõ debuerũt inſtrui per longã ꝯuerſationẽ cum xp̃o qui erat regula moꝝ. Et ipſe ſepe arguebat defect⁹ eoꝝ ⁊ ordinabat eos q̃ntũ ad aliquas deordinationes moꝝ que in ipſis interdũ apparebãt vt arguẽdo eos de ſupbia vel ꝯtẽtione vel de īfidelitate ⁊ ſimilib⁹ multꝭ vt pꝫ.j. 6. ⁊.17. ⁊.18. ⁊ in alijs locis. ¶ Quarta cã fuit ad oñdẽdam honeſtatẽ vite xp̃i ⁊ tollẽdã calũniã ⁊ ſuſpitionẽ quã aliqui ꝯ eũ hr̃e poterãt. Nam ipſe nunqꝫ fuerat erudit⁹ ⁊ p̃dicabat magnalia ⁊ faciebat mirabilia. Unde ſcãdalizabanꝛ in eo ml̃ti. mar. 6. Et alij putabant ꝙ in ptãte demonũ iſta faceret dicentes in belzebub principe demonioꝝ demonia eicit.j.12. ⁊ Luc. xj. Si aũt nũc ſolus ambularet vl̃ viueret putari poſſet ꝙ cũ demonib⁹ ꝯuerſareꝛ a qbus iſta acciperet. Nunc vero cum hr̃et tot ſocios ſiue diſcipl̃os honeſtos viros quia ſem per cũ eo manebãt nõ eẽt huic p̄ſumptiõi locus. Qui ſi aliqd ipſe cum demonibus faceret iſti ſcire poſſent. ¶ Si aũt dicaꝛ ꝙ forte tpe p̃cedẽti hũerat ꝯuerſationẽ iſtoꝝ cũ demonibus. Dõm ꝙ nõ hꝫ locũ p̄ſumptio iſta eo ꝙ ipſe ſemp vixit in nazareth ⁊ manualiꝛ laborabat ſicut Joſeph maritus virginis ⁊ cognoſcebãt eũ oẽs nazareni virũ occupatũ ſemper circa iſtos labores corporales: ⁊ nõ deditũ alijs ſpeculatiõibus vel occupatiõibus in qb⁹ cũ demonib⁹ poſſet cõuerſari ⁊ ſic etiã ꝓpter ipm̃ xp̃o fuit valde ꝯueniens ꝙ hr̃et apl̃os a principio actuũ ſuoꝝ. ¶ De primo dicit Chriſo. ſup matt. ſcꝫ anteqꝫ xp̃s aliqd dicat vel faciat vocat apl̃os vt nihil eos lateat nec verboꝝ xp̃i nec opeꝝ: vt poſtmodũ fiducialr̃ dicẽ poſſint. Nõ poſſumus q̃ vidim⁹ ⁊ audiuimus non loqui. 4a cã F

¶ Quomodo chriſtus facere volebat apoſtolos piſcatores hominum. Queſtio. XCVIII.

Queritur q̃uõ xp̃s faceret iſtos piſcatores hominum. ¶ Dõm ꝙ eſt methaphora q: ſicut piſces de mari capiunꝛ ⁊ extrahunꝛ hamo: ita predicatores verbi dei educũt hoies de amaritudinib⁹ iniqtatũ hui⁹ ſeculi qd̃ vocaꝛ mare ꝓpter multitudinẽ fluctuũ ⁊ picula multiplicia ex amaritudine aquaꝝ: q̃ oia ſunt in reb⁹ ſcl̃i. Un̄ xp̃s ſemp cõparauit hoies piſcib⁹ ſicut.j.13.ſ. ſimile eſt regnũ celorum.i. ſtatus p̃ntis eccl̃ie ſagene miſſe in mare ⁊ ex oi genere piſciũ ꝯgregãti.ſ.q: nunc in eccl̃ia ꝯgreganꝛ boni ⁊ mali ⁊ tñ in cõſumatiõe ſcl̃i boni colligenꝛ in vaſa eccl̃ie. mali autẽ foras mittenꝛ.ſ.in tenebras exteriores. Etiam ſicut piſcator capit piſcẽ fallẽs eũ ꝑtenſo cibo: ita p̃dicator hoiem mouet ꝓmittẽdo eternã btitudinẽ. Et multe alie cõparationes ſunt: ſic dicit Chriſo. ſup matt.ſ. faciã vos fieri piſcatores hominũ.i. doctores vt cũ rete vbo dei cõprehẽdãt hoies de mũdo tẽpeſtuoſo ⁊ piculoſo vbi hoieſ nõ ambulãt ꝫ feriũtur q: dia cũ delectatiõe cõpellit eos in malo vbi hoieſ alterutrum ſe comedũt ſic piſces fortiores deuorãt minores vt rraſlati viuant in ſra mẽbra corpis xp̃i ſci. Et ſic ſcriptura ſolet dicẽ ꝙ hoieſ piſcanꝛ. Sic dic̃ p hiere. vt ait remigi⁹.ſ. dñs dic̃ de hꝯ piſcatorib⁹ mittã in vos piſcatores meos ⁊ piſcabunꝛ vos. ¶ Hoc ẽt ꝯuenit valde p̃dicatorib⁹ pp ꝯditionẽ piſcãdi q: ſicut piſcãdo piſcatoꝛ neſcit quẽ piſcẽ capiet ſed ſolũ mittit rete ⁊ q adheſit teneꝛ: ita p̃dicatoꝛ dic̃ vbũ ⁊ neſcit cui ꝓficiet ꝫ illũ capit quẽ deuſ voluerit tenẽ. Sic dicit Chriſo. ſup matt. theũ.ſ. future dignitatꝭ gr̃aꝫ artificij ope ꝓphetabãt. Naꝫ ſic qui retia iactat in aq̃ neſcit qs piſces cõphenſurus eſt: ſic doctoꝛ qñ diuini ſermonis retia ſup ppl̃m iactat neſcit q ſint acceſſuri ad deũ: ꝫ q̃cunqꝫ deus excitauerit illi adhererẽt eius doctrine. Hoc mõ oẽſ p̃dicatores ⁊ doctores ſacre ſcripture ⁊ exortatores ad bonũ piſcatores hoiuꝫ ſunt in hoc deo miniſtrantes. Apl̃i tamẽ fuerunt precipui piſcatores qui fuerunt primordia fidei et columne eccleſie. A Rñſio ad q̃ſitũ q̃onis. B C

¶ Quomodo petrus ⁊ andreas crediderunt ꝙ deberẽt effici piſcatores hominum. Q.õ. XCIX.

Queriꝛ q̃uõ petrus ⁊ andreas crediderũt ꝙ xp̃us efficẽret eos piſcatores hoiuꝫ. ¶ Dõm ꝙ ipſi itellexerũt ꝙ facẽt eos p̃dicatores ad piſcandũ hoies p vbũ dei. ¶ Sed dicẽ q̃uõ ipſi potuerũt credẽ cũ ipſi eẽnt viri idiote ⁊ ſine lr̃is. Nã act. 4. dr̃ ꝙ petrus ⁊ ioãnes erãt homines idiote ⁊ ſine lr̃is: ⁊ tñ ad docẽdũ optebat oẽs eſſe peritos legis. ¶ Dõm ꝙ forte viderãt xp̃m feciſſe aliq miracula imo vere viderãt vt diceꝛ ſequenti.q. ⁊ ex hoc crediderũt ꝙ ſic etiã poſſet A Rñdeꝛ q̃ſito.q.

poſſet facere eos doctores legis ſine aliq̃ lõga exercitatione in lr̃is. ¶ Aliter põt dici ꝙ iſti ſenſerãt in ſe aliqd diuinum
C qñ xp̃s eos vocauit: ita vt neceſſe eẽt q̃ſi eos venire. Jta ergo crediderũt ꝙ ſicut ip̄e ceperat volũtates eoꝝ ita poterat eis dare virtutẽ capiẽdi voluntates alioꝝ. Et h̃ erat piſcari eos. Sic dicit Chriſo. in q̃dã homelia. ſ. Ergo tãte ꝓmiſſioni crediderũt: ⁊ per ſermones qbꝰ ſunt capti crediderunt ſe alios poſſe ſuſpicari. ¶ Tertio põt dici ꝙ iſti crediderũt ꝙ xp̃s po
D terat eis dare ſubito cognitionẽ ſufficiẽtem ad h̃ ꝙ p̄dicarẽt q: ex operibꝰ ſuis videbãt eũ eẽ ꝓphetã vel ꝓphis maiorem interdũ tñ vnus ꝓpha faciebat aliũ ꝓphã: ſicut helias vnxit heliſeũ in ꝓphã. 3. regũ. 19. ⁊ poſtea ipetrauit ꝙ ſpũs ſuus duplicaret in heliſeo. 4. regũ. 2. Jta poterat iſte credere de xp̃o ꝙ poterat eos ſubito facere ꝓphetas vel p̄dicatores vt poſſent homines piſcari.

¶ Quomodo ad vnicam vocem Petrus ⁊ andreas ⁊ alij ſecuti ſunt dominum. Queſtio. C.

A p̄ª opio p̄ª rõ **Queritur** quõ petrus ⁊ andreas iacobꝰ ⁊ ioãnes ad vnicã dñi vocẽ relictis oĩbus ſequuti ſunt eũ: q: hoc videbat valde difficile. ¶ Dicũt qdã ꝙ h̃ fecerũt incitati magnitudine ꝓmiſſoꝝ. ¶ Sed dõm ꝙ non ſtat q: xp̃s nõ ꝓmiſit eis qcq̃ vñ adhuc ip̄i erant dubij qd pro hoc eis daret. Nam. j. 19. dixit petrꝰ xp̄o. Ecce nos relinqmus oĩa ⁊ ſequuti ſumus te qd ergo erit nobis. Si tñ xp̃us iam ꝓmiſiſſet iſtis aliqd vt venirẽt ad eũ: nõ peteret nũc qd
2ª rõ. dandũ eis erat: q: reliqrant oĩa. ¶ Jtẽ p3 q: xp̃us rñdit eis qd pro hoc habituri eẽnt dicẽs. Uos q reliqſtis oĩa ⁊ ſequuti eſtis me ſedebitis ſup duodeci3 ſedes iudicãtes duodecim tribꝰ iſrael. Si tñ xp̃s iam aliquẽ eis de p̄mio fuiſſet loqutꝰ
3ª rõ. nõ rñderet nũc q̃ſi de nouo. ¶ Jtẽ q: in iſtis verbis xp̃i non hr̃ ꝓmiſſio alicuius p̄mij ſed magis hortatio q̃dã ad labore3 cũ dixit. Faciam vos fieri piſcatores hoim. Et tñ hoc erat labor ⁊ difficultas ⁊ nõ eſt aliqd qd det in p̄mium: cũ p̄mium ſit aliqd bonũ ſm ſe deſiderabile: nullũ in ſe laborẽ aut moleſtiã ꝯtinens. Et ſic nõ erat iſtud p̄miũ ſ3 potius aliqd pro quo p̄miũ ꝓmitti deberet. Q: ita nũc fit cum dicamus ꝙ doctoribꝰ ſacre ſcripture qui ſunt piſcatores hoium debeat in
4ª rõ p̄miũ aureola que virginibꝰ ⁊ martyribꝰ ꝯfert. ¶ Jtem patet q: grego. in q̃dã homelia dicit. Nulla aũt Petrꝰ ⁊ andreas xp̃m miracula facẽ viderãt: nihil ab eo de p̄mio eterne retributiõis audierãt: ⁊ tñ ad vnũ dñi p̄ceptũ hoc ꝙ poſſidere videbant oblati ſunt. Et ſic nõ ſequuti ſunt xp̃m pp premia
B que eis ꝓmiſſerit. Aliter ḡ dicẽdũ eſt. Et p̄mo põt dici ꝙ iſti ſequuti ſũt dñ3 nõ pp retributionẽ ſ3 pp deſideriũ bonoꝝ operum: q: videbãt valde bonũ eẽ ⁊ deo acceptũ id qd facere iubebant. ſ. piſcari aĩas. Et ſic obtulerũt ſe promptos. Sic dicit Chriſo. ſup mattheũ. ſ. nõ aũt p̄dicti diſcipuli ſequuti ſũt xp̃3 doctoris cupiẽtes honorẽ: ſ3 operis lucrũ. Sciebãt eni q̃ precioſa eſt aĩa hoĩs ⁊ q̃ grata ẽ apud deũ ſalus ip̄ius. ¶ Se-
C Scda cundo dicũt qdã ꝙ fecerũt ſolũ vt obedirent p̄cepto. Nã xp̃s iubebat iõ ſine mora obedire voluerũt h̃ inuit in v̄bis Greg. ſupra allegatis. ſ. Nulla miracula petrus ⁊ andreas xp̃m facere viderãt nihil de p̄mio eterne retributõis audierãt: ⁊ tñ ad vnũ dñi p̄ceptũ h̃ ꝙ poſſidere videbant oblati ſunt. Jſtud veꝝ eſt: ⁊ nulla cã hic tangit. Nam iſti ſequuti ſunt xp̃m p̄cipientẽ: ⁊ tñ cã q̃re tã prõpte obedierũt op3 aliũde q̃ri. Na3 nõ obedierũt ex eo ſolo ꝙ p̄ceptũ erat: q: tunc oi precepto ⁊ a quocũq3 dato equalr̃ obedirẽt. Qd falſum eſt. Nã non eẽt hoc laudabile nõ diſtinguẽ de p̄cipiente: ⁊ de cã p̄cepti: ⁊ de eo ꝙ p̄cipit: q: ſaltẽ op3 de p̄cipiente diſtinguẽ q: alias obediemus eq̃liter hñti ptãtẽ ⁊ nullã hñti. Oportet ergo aliquã
D ſpãlẽ fuiſſe cãm q̃re iſti tam prõpte obedierũt. ¶ Tertio dr̃
Tertia. ſm quoſdã ꝙ h̃ factũ eſt ſm magnã virtutẽ iſtoꝝ ⁊ ſic laudamus eos tanq̃ excellẽtes in v̄tute obediẽtie qui ex paucis verbis ad res altiſſimas pſuaſi ſũt. Sic dic Chri. ſ. Cõſidera aũt eoꝝ fidem ⁊ obediẽtiã: hñtes eni opus p̄ manibꝰ appetibilis piſcatiõis cũ audiſſent mãdantẽ nõ diſtulerũt: ſ3 relictis oĩbus ſequebant. Talẽ eni obediẽtiã requirit a nobis xp̃s: vt eã nõ p̄termittamus etiam ſi aliqd valde neceſſarium vrgeat. ¶ Jſtud etiã veꝝ eſt ꝙ magna obediẽtia fuit maxime cũ iſti eẽnt hoĩes rudes qui pauciora de ſpũalibus cognoſcunt: et magis reputãt felicitatẽ eẽ in rebꝰ poſſeſſis. Magnũ ḡ erat ꝙ vellẽt dimittere oĩa ad mãdatũ alicuius: ⁊ tñ hoc nõ fuit ex ſola v̄tute obediẽtie ipſoꝝ: ſed op3 ꝙ aliqd ſpũale eos ipullerit cum in ceteris mãdatis nõ ſe exiberẽt tã prõptos ſi: q3 alius mandaret maxime ſi res tã grauis mãdaret. ¶ Quar
E to dici põt ꝙ hoc fuit q: deꝰ mutauit volũtatẽ eoꝝ ad prompte obediẽdũ inclinãdã eã valde ad hoc ita vt q̃ſi nece eſſet Quarta
F eis ſic facere. Jſtud eni ſp̃aliter deꝰ põt. ſ. inclinare voluntatem nr̃am ad quãcunq3 rem vt prõpte feremꝰ ad illã. ſic ſi eẽt maximũ bonũ nr̃m ex eo ꝙ cor hoĩs eſt in p̄tãte dei. Prouer. 21. ſ. ſicut diuiſiones aquaꝝ ita cor regis in manu dñi: ⁊ quocũq3 voluerit iclinabit illud. i. quamcũq3 re3 vel ad quãcũq3 paſſionẽ. Uñ aliqñ deus mouet cor hoĩs ad timorẽ: aliqñ ad deſideriũ: aliqñ ad clementiã: aliqñ ad iram ⁊ odiu3 ⁊
G quaſcunq3 paſſiones. De timore p3 q: qñ occiſis ſichimitis cananei voluerũt ꝯgregari ⁊ irruere ſup iacob ⁊ familiã eiꝰ vt delerẽt eos quos facile poterãt delere: poſſuit deus timorem in cordibꝰ cananeoꝝ Geñ. 35. ſ. Cu3 p̄fecti eſſent terror dñi inuaſit oẽs per circuitũ ciuitates: ⁊ nõ ſunt auſi p̄ſeq fu
2ª auc̃tas gientes Sic etiã fuit de inimicis dauid qbꝰ deus timorẽ incuſſit ne auderẽt eũ inquietare. j. Parali. 14. ſ. Diuulgatum eſt nomẽ dauid in vniuerſis regionibꝰ: ⁊ dñs dedit pauore3
3ª auc̃tas eius ſupꝰ oẽs gẽtes. Jſtũ pauorem valde admirabilẽ incuciebat deus iudeis qñ peccabãt nimis cõtra ip̄m: ⁊ ducebãtur in regiones hoſtiũ: ⁊ ibi erant ita timidi ꝙ ip̄ſi ſe ip̄ſos affligebant. Leui. 26. ſ. Et qui de vobis remãſerint dabo pauore3 in cordibus eoꝝ in regionibꝰ hoſtium. Terrebit eos ſonitꝰ folij volantis ita fugiẽt q̃ſi gladiũ. Cadẽt nullo p̄ſequente ⁊
4ª auc̃tas corruent ſinguli ſup frẽs ſuos q̃ſi bella fugiẽtes. Nemo veſtrum inimicis audebit reſiſtere. De hoc etiã Deute. 28. ſ. Dabit tibi dñs cor pauidũ ⁊ deficiẽtes oculos ⁊ aĩa3 merore cõſumptã. Et erit vita tua q̃ſi pẽdẽs ante timebis die ac nocte ⁊ nõ credes vite tue. Mane dices quis det veſperum ⁊ ve-
5ª auc̃tas ſpere dices qs mihi det mane pp cordis tui formidinẽ. De timore etiã iſto p3. Joã. 2. vbi xp̃us flagellis de funiculis eiecit
H emẽtes ⁊ vẽdẽtes de tẽplo: ⁊ effudit pecuniã numulariorũ. Erãt tñ illi multi ⁊ xp̃s ſolus ⁊ inermis. Nemo tñ illorũ illi reſtitit: nec ſaltẽ loqui auſus eſt. ſ. q: magnu3 terrorẽ incuſſerat illis. De clemẽtia p3 q: deus interdũ hoĩes iratos ⁊ crudeles cõuertit in benignitatẽ. Sic p3 heſter. 15. qñ ĩtrauit ad regẽ nõ vocatꝰ ⁊ oportebat ꝙ occideret pp legẽ vetantẽ accedere nõ vocatũ. Nam dr̃ ꝙ erat rex terribilis aſpectu: conuertitq3 deus ſp̃m regis in manſuetudinẽ ⁊ feſtiuus ac metuens exiliuit de ſolio. Sic etiã deus cõuertit cor egyptioru3 ad quãdã benignitatẽ erga iudeos: vt darent eis qcqd petebant l3 poſſent iuſte ſuſpicari ⁊ poſſent p̄dere ea que dabant
I Exo. 3. ſ. Dabo grãm pp̃lo huic corã egyptijs. ¶ De odio vl̃ ira p3 q: deus dicit ſuſcitare interdũ aliquẽ in hoſtẽ alteri ⁊ tñ hoſtilitas ꝓprie fit ex odio: ſic dr̃. 3. Reg. xi. ꝙ deus ſuſcitauit aduerſariũ Salomoni ſic etiã põt eẽ de alijs paſſionibus: ⁊ ita in p̄nti deus moueret cor iſtorũ vocatoꝝ ad tantũ deſideriũ obediendi ꝙ nullo mõ poſſent ſubſiſtere qn illico obedirẽt: ⁊ faceret eis apparere meliꝰ eẽ illud obedire q̃ oĩa que hr̃e poterãt. Jõ nihil ſe facere putabãt ꝙ relinquerent nauẽ ⁊ retia ⁊ oĩa que hẽbant vt xp̃m vocantẽ ſeq̃rent. Et iſta eſt poſitio valde rõnabilis ⁊ veriſimilis ⁊ iſtã inuit chriſo. in q̃da3 homelia dicẽs. Tãte ḡ ꝓmiſſioni crediderũt: ⁊ p ſermones qbꝰ capti ſunt crediderũt ſe alios poſſe piſcari. Et ſic inuit ꝙ illi viderẽt latere vi3 aliquã in ſmonibꝰ illis: ⁊ ſe per illos capi. Hoc etiã tenet Nico. dicẽs ꝙ in xp̃o erat v̄tus diuinitatis. Et iõ ſic poterat exterius vocare per vocẽ ita poterat interius atrahere pro volũtate ſua per iſpirationem.
K ¶ Quito dici põt ꝙ iſti vocati moti ſunt ad obediẽdũ chriſto prõpte q: viderãt eũ miracula faciẽtẽ. Et ſic crediderũt ꝙ Quinta pctm̃ eẽt ei non rñdere ⁊ obedire ſubito. ¶ Sed obijcit ꝙ nõ viderãt miracula aliq: q: dicit greg. in homelia q̃dã. Nulla aũt petrus ⁊ andreas xp̃m facere miracula viderãt ⁊ tañ ad vnũ dñi p̄ceptum hoc ꝙ poſſidere videbant oblati ſunt.
L ¶ Dõm ꝙ nõ ſtat: q: neceſſe eſt poni ꝙ petrus ⁊ andreas
p̄ª rõ. viderãt xp̃m facientem aliqua miracula ante iſtã vocatione3 nam xp̃s accepit andreã ⁊ petrũ ⁊ philippũ i diſcipulos qñ erat in iudea cum ioãne ⁊ cum eis redijt in galileã. Joã. j. ⁊ tunc iuit in capharnaũ ⁊ in chana galilee poſt tres dies q̃ veniſſent in galileã. Nam vocatus fuerat ad nuptias ip̄e ⁊ diſcipuli eius ſui: ⁊ ibi corã eis cõuertit aquam in vinu3. Et dicit ꝙ hoc fecit initiũ ſignoꝝ ieſus coram diſcipulis ſuis: ⁊ crediderũt in eũ diſcipuli eius. Joã. 2. ⁊ tñ ſalte3 neceſſe erat
M petrum ⁊ andream ⁊ philippum ibi interfuiſſe quia iſtos ꝓ
2ª rõ. tunc legimus fuiſſe chriſti diſcipulos. ¶ Jte3 patet ante iſtã

vocationem fecit xp̃s magnũ miraculum corã petro iacobo
ꝛ ioãne ꝛ andrea qñ iuſſit laxare retia in capturaꝫ: ꝛ ↄcluſa
eſt multitudo piſciũ. Luc. 5. Et petrus tũc cognouit virtuteꝫ
xp̃i ꝛ ꝓcidens ad genua eius dixit. Exi a me dñe qꝛ hõ pec-
catoꝛ ſuꝫ. Et xp̃s dixit noli timere: ex hoc iã eris hoies capi-
ens. Et ibi dicit̃ ꝙ ſubductꝫ nauibus ad terrã: relictis omni-
bus ſequuti ſunt eum. Sic ḡ neceſſe eſt ꝙ miraculũ aliqḋ pe
trus ꝛ alij vocati viderint ante vocationẽ de qua hic dr̃: cuꝫ
illa vocatio que habet̃. Luc. 5. vbi iſtud miraculũ ponit̃ fue-
rit neceſſario ante iſtã vocationẽ quã hic mattheus deſcri-
bit vel ſaltẽ fuit eadẽ vt ſupꝛa oñſum eſt in quadã qõne de h̓
ꝛ ſic neceſſe eſt ꝙ añ iſtã vocationẽ viderint aliqua miracu
N 3ª rõ la. ¶ Itẽ pꝫ per Aug. lib. j. de ↄcoꝛ. euãge. vbi cũ velit cõcoꝛ-
dare iſtas vocatiões aplõꝝ dicit ꝙ vocatio ꝛ miraculuꝫ qḋ
lucas ſcribit fuerit ante vocationẽ quã hic ſcribit mattheus.
Et ꝙ poſt illã redierint ad piſcandũ ꝛ poſt iſtam non. Et ſic
Aug. vult ꝙ viderint iſti apl̃i illud miraculũ de captura pi-
O 4ª rõ. ſcium anteq̃ꝫ nũc vocarent̃. ¶ Itẽ pꝫ hoc qꝛ cum eẽt chriſt⁹
in galilea iuit in domũ petri. Et dr̃ ꝙ ſocrus eius magnis te
nebat̃ febꝛib⁹. Et rogauerunt illũ pꝛo illa. Et ip̃e iperauit fe
bꝛi ꝛ dimiſit illã. Luc. 4. Et ſic iſtud miraculuꝫ petrus vide-
ret vel ſaltẽ ſciret cum in domo eius fieret. Et iſtud fuit ante
q̃ꝫ vocaret̃ a xp̃o. Quia quaſi imediate poſt hoc. Luc. 5. i p̃n
cipio ponit̃ vocatio iſtoꝝ a xp̃o ꝛ miraculũ fcm̃ ibi. Ergo ml̃
ta miracula xp̃i viderãt petr⁹ ꝛ andreas anteq̃ꝫ nunc a chꝛi
ſto vocarent̃. Et ſic per iſta miracula mouerent̃ ad obedien-
dum ei pꝛõpte. Ad dictũ greg. dõm ꝙ nõ põt ſtare niſi intel
ligatur ꝙ nulla miracula eũ facere viderãt. i. nulla miracula
deſcribit matthe⁹ xp̃m feciſſe ante iſtã vocationẽ que poſſent
videre petrus ꝛ andreas. Deſcribũt tñ illa lucas ꝛ ioannes
ꝛ hoc ſufficit ad hoc ꝙ illi obedirẽt ꝓpter p̃cedentia miracu
la. ¶ Sexto foꝛte obedierũt qꝛ nõ erat nouũ nũc ꝙ vocarẽ-
P 5ª rõ tur iſti a xp̃o nec opoꝛtebat multis verbis vti apud eos: qꝛ iã
ipſi iterũ fuerãt a xp̃o vocati ꝛ venerãt. Nã de petro ꝛ An-
drea ponũtur tres vocatiões q̈rum iſta fuit vltima ꝛ i dua-
bus pꝛimis venerãt ad xp̃m ꝛ habitauerãt cũ eo in iudea in
galileã: ꝛ iuerũt in chana galilee ꝛ viderũt miraculũ eius de
ↄuerſione aque in vinũ. Et inde deſcẽderũt cum eo i caphar
naũ. Joã. j. ꝛ. 2. in ſa vice foꝛte hr̃ent etiaꝫ aliquã familiarita-
tem cũ eo. Et ſic nũc cũ tertio vocaret nõ erat mirũ ſi ad pꝛi-
mum verbũ eius relinq̃bãt oĩa qꝛ iã eũ nouerãt ex familiari-
tatibus p̃cedẽtib⁹. ¶ Septimo põt dici ꝙ venerũt ad vnicũ
Q 6ª rõ verbũ eius qꝛ cognoſcebãt qs ille eẽt. ſ. Quia ſciebãt eũ eſſe
meſſiã. Patet h̓ qꝛ qñ xp̃s fuit ſemel corã ioãne oñdit eũ io
ãnes digito dicẽs. Ecce agn⁹ dei. Joã. j. Et tũc duo diſcipuli
ioã. qui erãt cũ eo ſequuti ſunt ieſuꝫ. Et erat vnus eoꝛum an
dreas frater petri. e. c. Et ibi dr̃ ꝙ andreas tũc venit ad Pe-
trũ ꝛ dixit ei. Inuenimus meſſiã ꝛ duxit illũ ad ieſuꝫ. Et tũc
ambo iuerũt cũ eo in galileã. e. c. Et ſic petrus ꝛ andreas ag̃
ſcebant ieſuꝫ eẽ meſſiam. Cũ ḡ iſta vocatio quã ponit h̓ Ma
theus fuerit multo tẽpoꝛe poſt illud: nõ erat admiranduꝫ ꝙ
vnicã eius vocẽ ſequerentur ip̃m credẽtes eẽ meſſiam.

¶ An iſti vocati a chꝛiſto tenebantur ad eum venire pꝛom-
pte. Queſtio. CI.

Queritur an iſti vocati a xp̃o obligabant̃ venire
ad ipꝫ pꝛõpte ſicut ipſe iubebat. ¶ Di
A Rñdet q̃ſito. q. cendũ ꝙ hic non eſt ſpãle dubiũ an obligarent̃ venire pꝛom
pte relinq̃ndo oĩa vel poſt aliquãtũ iteruallũ tp̃is diſpoſitis
pꝛius reb⁹ ſuis. Nã ſi obligabant̃ aliquo⁰ ſeq xp̃m obligabã
tur pꝛõpte obedire ꝛ dimittere oĩa qñcũq̃ꝫ ille iuberet vel ſic
B iuberet: iõ ſolũ eſt dubiũ an ſequi tenebant̃ vocãtem. ¶ Eſt
autẽ dõm ꝙ aut credebãt eũ eẽ deũ ſicut vere erat aut non.
Si crederẽt nõ eſt dubiũ quin obligarẽt̃ ſimpl̃r ad oĩa q̃ mã
daret quãtũcũq̃ꝫ grauia illa eẽnt. Si aũt nõ aut credebãt eũ
eẽ meſſiã vel nõ. Si crederẽt eẽ meſſiaꝫ tenebant̃ ei totaliter
obedire qꝛ ille erat ſalus mũdi: ꝛ ita ab oĩb⁹ iudeis expecta-
bat̃. Si aũt nõ credebãt illũ eẽ meſſiã: aut putabant eẽ ꝓphe
tam aut nõ. Si putabãt tenebant̃ ſeq illũ qꝛ pꝛophe mittun-
tur a deo ꝛ loquut̃ que deus iubet. Nã ſtãdũ eſt mãdato eo
ruꝫ ac ſi a deo iubeat̃. Vñ dr̃ Deute. 18. ꝙ illi q nõ obedirent
mãdatis ꝓphe a deo punirẽtur. ſ. ꝙ ip̃e vltoꝛ exiſteret. Si ãt
nõ putarẽt eũ ꝓphaꝫ. ſ. hoiem p̃uatũ etiã ſi eẽt ſancte vite nõ
tenebant̃ ſeq eũ vocanteꝫ. ¶ Aliter dici põt ꝙ aut iſti moti
C ſũt ꝓpt̃ honeſtatẽ rei q̃ mãdabat̃. ſ. ꝙ fierẽt piſcatoꝛes hoium
vel ꝓpt̃ aliqḋ qḋ ꝓmitteret̃: aut qꝛ ip̃e inmutabat mẽtẽ eoꝛuꝫ
aut qꝛ miracula eũ facẽ viderãt vel qꝛ agnoſcebãt eũ eẽ meſ-
ſiaꝫ. Si pp̱ p̃mũ nõ tenerent̃: qꝛ q̃ꝫtũcũq̃ꝫ ſit bonuꝫ id qḋ iu-
betur nõ tenet̃ hõ ad faciendũ niſi iubẽs ſit talis q poſſit ob
ligare: ꝛ ꝙ res que nobis p̃cipit̃ vel annũciat̃ ſit valde bona
nõ facit nos obligare qꝛ tũc tenet̃ hõ ad maximã ꝑfectioneꝫ.
Et tñ poti⁹ eſt ecõtra: qꝛ q̈nto aliqd opus eſt maioꝛis perfe-
ctiõis tãto minus tenemur ad illud. Si 2m erat nõ obligabã
tur ſolũ ſed magis trahebant̃ ſentiẽtes in ſe v̓tutem dei que
trahebat eos. Et ſi conarent̃ reſiſtere huic motui qꝛ a deo fie
bat peccarẽt: qꝛ iſtud erat manifeſte deo repugñre. Si 2m erat
tenebant̃ qꝛ ꝙ miracula faceret ex iperio atteſtabat̃ in eo di-
uinã virtutẽ cui obediẽdũ eſt. Si erat q̈rtũ tenebant̃ obedi-
re qꝛ ſi quis nõ obediret meſſie peccaret. ¶ Dici ergo poteſt
ꝙ tenebant̃ obedire a xp̃o vocati: qꝛ agnoſcebãt xp̃m eẽ meſ D
ſiam. Joã. j. ꝛ qꝛ eum viderant facere miracula ſepe vt p̃cedẽ
ti. q. oſtẽſum eſt. Vñ apparebat in eo aliquã diuinã virtutem
ꝓpt̃ quã ſibi obediẽdũ eẽt. Et hoc petrus manifeſte cogno-
uerat qꝛ q̃ꝫtũ ad eius iperiũ laxatis retib⁹ cõcluſa eſt multi-
tudo piſciũ pꝛocidẽs petrus ad genua ei⁹ dixit. Exi a me dñe
qꝛ hõ peccatoꝛ ſum. Luc. 5. De iacobo ꝛ ioãne nõ erat tanta
cauſa vel taꝫ manifeſta ꝙ obedire deberẽt: qꝛ de petro ꝛ An E
drea cõſtat ꝙ agnoſcebant eum eẽ meſſiam. Joã. j. de iacobo
aut ioãne non cõſtat hoc qꝛ nõ fuerunt tũc ip̃i vocati. Vide-
rant tñ xp̃m miracula facientẽ: qꝛ qñ concluſa eſt multitudo
piſciũ ip̃i venerũt ad adiuuãdũ petrũ ad trahendũ rete ꝛ taꝫ
nauicula petri q̃ꝫ nauicula ip̃oꝝ iplete fuerũt piſcibus ita vt
mergerent̃. Luc. 5. Et ibi dr̃ ꝙ oẽs iſti ſequuti ſunt eũ. Et ſic
pp̱ miracula q̃ viderãt tenebant̃ parere vocanti.

¶ Quare chꝛiſtus vocauerit iſtos aplõs binos. Qõ. CII.

Queritur q̈re xp̃s vocauit iſtos aplõs binos nã
pꝛius vocauit petrũ ꝛ andreã ſil̃ dein
de iacobũ ꝛ ioãnẽ ſimul. ¶ Dõm ꝙ iſtud fuit q̈ſi ab accidẽ- A
ti. Nam nõ erat aliquid ſpãle ꝓpter qḋ xp̃s deberet eos po- Rñſio.
tius vocare binos q̃ꝫ ſingulos. i. ſingilanti manẽtes. Nã qñ Pꝛima
vocauit mattheũ ip̃m ſolũ vocauit. j. 9. Etiã qñ vocauit phi-
lippũ ſolus ipſe erat: qꝛ dr̃. Joã. j. ꝙ cũ xp̃s vellet Exire de iu
dea in galileã iuenit philippũ ꝛ dixit ei ſequere me. Sic etiã
paulus ad aplatũ vocatus eſt. Et tñ ſolus vocat⁹ eſt. Act. 9.
ſic quoq̃ꝫ apl̃i ſolũ matthiã in apl̃m elegerunt. Nõ erat ergo
aliqua cauſa ꝓpter quã xp̃s ſpãlit̃ attẽdere deberet ꝙ voca-
ti eẽnt potius bini q̃ꝫ ſinguli: ſꝫ fuit q̈ſi ab accidẽti qꝛ xp̃s p̃-
elegerat aplõs quos ip̃e voluerat ꝛ anteq̃ꝫ vocaret eos elle
cti erãt ab ip̃o Si ergo accidiſſet ꝙ inueniſſet eos ſingillatiꝫ
qñ vocare voluiſſet vocaſſet ſingulos per ſe. Qꝛ tñ inuenit
iſtos q̈ttuoꝛ eẽ binos quos iaꝫ elegerat vocauit eos binos ſi
cut inuenit. Et pꝫ ꝙ fuerit factũ ab accidẽti qꝛ al̓s ſemp̱ vo-
caſſet binos quoſcũq̃ꝫ vocaſſet ꝛ potuiſſet ↄueniẽter fieri cũ
duodeci fuerint iſti vocati ab eo. Et tñ pꝛeter iſtos q̈tuoꝛ nõ
legimus alios vocatos fuiſſe binos ſed magis ſingillatiꝫ vt
ſupꝛa dictũ eſt. ergo ꝙ bini vel ſinguli vocarent̃ nihil diffe-
rebat in re ſed erat q̈ſi ex accidẽti. ¶ Aliter põt dici ꝙ lꝫ xp̃s B
non vocauerit oẽs aplõs binos voluit tñ iſtos q̈ttuoꝛ binos
vocare ad ſignificandũ oꝛdinẽ ipſoꝝ. Nam ita mittebat eos
xp̃s ad p̃dicandũ Luc. x. ſ. Miſit illos binos ante faciẽ ſuaꝫ
in oẽm ciuitatẽ ꝛ locũ quo erat ip̃e venturus. Iſtã cauſaꝫ aſ
ſignat ſctũs Tho. in opere ↄtinuo ſup̱ euan. Dicens. ſ. No-
ta ꝙ vocat binos ꝛ binos ſicut alibi legit̃ qḋ miſit illos bi-
nos ꝛ binos ad p̃dicandũ. ¶ Tertio põt dici ꝙ cũ facta xp̃i
eſſent oĩa inſtructiões quedã nr̃e ex iſta vocatiõe nõ ſolum C
voluit vocatos ad ſe trahere vt p̃dicarẽt ſed etiã in vocatio-
ne ↄditionũ p̃dicatoꝛis oſtẽdere. Binos enim vocat qꝛ chari
tas nõ eſt ꝓpꝛie niſi inter duos ꝛ qui charitatẽ nõ hꝫ ad pꝛe
dicandũ mitti nõ debet Etiã quia p̃cepta charitatꝭ duo ſunt
ſcꝫ ad deum ꝛ pꝛoximũ. Qui aũt vtrunq̃ꝫ nõ ſeruat recte pꝛe
dicare nõ põt. Cum p̃dicatoꝛ pꝛius debeat facere q̃ꝫ docere
ſicut xp̃s qui cepit facere ꝛ docere. Act. j. Et hoc ne cũ alijs
pꝛedicauerit ipſe repꝛobus efficiatur vel appareat. j. coꝛin. 9.
Sic dicit grego. in quadam homelia ſcꝫ quatinus hic nobis
tacitus viuat ꝙ qui charitatem erga alterum nõ habet: p̃di-
catiõis officiũ ſuſcipere nullatenus debet. Duo enim ſũt p̃ce A
cepta charitatis: ꝛ minus q̃ꝫ iter duos charitas hr̃i nõ põt. Rñſio
¶ Quare xp̃s hos duos fratres elegit. Qõ. CIII. ad q̃ſitũ

Queritur quare xp̃s elegit iſtos vtroſq̃ꝫ fratres ꝛ vo qõnis.
cauit. ¶ Dõm ꝙ chꝛiſt⁹ vocauit iſtos fra-
tres quia elegerat eos ꝛ vocatio fuit q̈dã manifeſtatio ele-

ctionis

ctionis. Cur autē electi fuerint cā dari non pōt q2 ad h meri
ta nulla pcedunt: ſed ſola dei liberalitas ꝛ volūtas emiſſa eſt
ſcꝫ ideo deus elegit iſtū vel illū quia placet ei ꝛ nō eſt alia cā
nec aſſignari pōt. Sic oſtendit aplꝰs ad ro.9. Et q2 elegerat
iſtos ex eo ꝙ ſibi placuerat nō differebat ꝙ eēnt frēs vel nō
nam elegerat deus petrū ꝛ andreā iacobū ꝛ ioannē ad apo
ſtolatū. Siue ergo andreas eēt frater petri ſiue non: ꝛ idem
de iacobo ꝛ ioāne nihil differret ad iſtā electionē. Et pꝫ. Q2
alias feciſſet ꝙ oēs apli haberent inter ſe fraternitatē. ſ. bini
ꝛ bini vel terni: ꝛ terni: ꝛ tamē nō factū eſt quia aliq nō erāt
inter ſe frēs ſicut iſti quattuor: fuit igitur accidētale ad iſtam
electionē ꝛ vocationē ꝛ petrus ꝛ andre. ꝙ eēnt fratres: ꝛ ꝙ
B iacobus ꝛ ioānes eēnt fratres. ¶ Aliter pōt dici ꝙ lꝫ ad in
tentionē principalē electionis ꝛ vocationis ipſoꝝ eēt accidē
tale eſſe fratres: xps tñ voluit ꝙ eēnt fratres ad oñdēdū ma
gnitudinē charitatis que eē dꝫ in pdicatoribus. Quia ſicut
precedenti.q. dictuꝫ eſt ꝙ iſti vocati ſunt bini pp charitatē q̄
eſt inter duos ꝛ competit pdicatori ita ad oſtendendū maxi
mam charitatē que eſt a deo ipſa ppinquitas ſanguinis au
get quēdā graduꝫ amoris quod manifeſte apparet. Et q2 ca
ritas debet eē feruentior in doctoribus ſacre ſcripture q̄ in
alijs fuit couenies in vocatis ad apoſtolatū eē fraternitatem
ſm quādā ſignificationē nō fuit neceſſe ꝙ inter aplos eſſet
fraternitas ſed ſufficiebat ꝙ eēt iter aliquos q2 illud erat ſa
tis ad ſignificandū. Sic dicit Chriſo. ſup mattheū. ſ. Super
charitatē etiam fraternitatiſ eccleſie poſuit fundamēta vt ex
radicibus charitas exuberās quaſi humor aſcēdat in ramiſ.
Et h ſuper naturalem charitatē: vt nō ſolū per gratiā ſed eti
C am per naturā ipſa charitas firmior habeaē. ¶ Tertio poteſt
dici ꝙ hoc factū eſt ad imitationē veteriſ teſtamēti. Naꝫ iſtō
dominus fundauit in duob' fratrib'. ſ. Aaron ꝛ moyſe. Nā
aaron fuit ſūmus ſacerdos ꝛ ab eo deſcēderūt oēs ſacerdo
tes veteris teſtamēti. Et erat iſte ſtat' excellētior illius legis
moyſes aūt fuit princeps totius ppli tam in hijs que ad deū
pertinebant q̄ in ſeculari. Exo.18. ꝛ Deute.4. ꝛ.5. ꝛ Exodi
20. Nam pplꝰ timuit audire legē a deo ꝛ ipſa lex vocaē lex
moyſi. malac.4. Ita nunc xps volēſ fundare eccleſiā noui te
ſtamēti incepit in duob' fratribus. ſ. Petro ꝛ andrea. Et qa
ſtatus noui teſtamēti eſt lōge excellētior ſtatu veteris teſta
menti fundauit deus nouū teſtm̄ ſup duas fraternitates cō
tinētes q̄ttuor fratres. Uetus aūt teſtm̄ ſup vnā fraternita
tem duoꝝ fratrū fundatū eſt. Sic dicit Chriſo. ſup mattheū
vnde dicit fratres. Sic eni fecit deus in veteri teſtamēto ſup
moyſen ꝛ aaron fratres ponēs edificatiōis initiū. Quoniam
aūt habūdantior eſt grā noui teſti q̄ veteris: deus p'm pplm
hedificauit ſup vnā fraternitatem: hunc aūt ſuper duas.

¶ Quare chriſtus elegit ad apoſtolatum viros ſimplices ꝛ
idiotas. Queſtio. CIIII.

Queritur quare deus elegit viros ſimplices ad a
poſtolatū ꝛ diſcipulatū. Naꝫ iſti ſimpli
ces erāt ꝛ ſine lrīſ de petro ꝛ ioāne pꝫ act.4. Ubi dī ꝙ erāt
idiote ꝛ ſine lrīs. De andrea ꝛ iacobo idē putādū eſt q2 om
A Chriſt' elegit ſimplices ad apl'atuꝫ pª cā. nes erant pauperes ꝛ piſcatores nō potētes vacare ſtudijs
lrarum vt ex opere manuū inopē defenderēt vitā. ¶ Dicen
dum eſt ꝙ xps elegit ſimplices ad apoſtolatū ꝛ officiū pdi
catiōis. ¶ Primo ad tollēdū calūniā. Nam cū lex xpi que a
principio nulla fuerat per totū orbē nunc diuulgata ſit pote
rant aliq calūniari ꝙ per fauorē vel potētiā itroducta fuiſſet
vel q2 fuerūt viri peritiſſimi itroducētes eā qui poſſent cete
ris qō vellēt facile pſuadere vt ergo nō eēt locus huic calū
nie xps voluit eligere viros ſimpliciſſimos: vt cū illi totū mū
dum couerterēt ꝛ viros quoſq3 peritiſſimos ad ſe traherent
euidēs eēt ꝙ a ſolo deo iſta res fieret. Sic inuit aplꝰs.j.cor.
p.ſ. Placuit deo per ſtultitiā pdicatiōis ſaluos facē credētes
ideſt per pdicatores ſimplices qui ſtulti reputarenē placuit
B deo couertere mundū. Et dr̄ ibi videte vr̄am vocationē frēſ.
Quia nō multi ſapiētes ſm carnē: ſed q ſunt ſtulta mūdi ele
git deus vt cōfundat ſapiētes ꝛ iſta eadeꝫ fuit cā q̄re chriſt'
nō elegit viros potētes ad pdicationē iſtius legis. Nam hoc
facile ſibi fuerat q2 ſicut per pdicatores ſuos couertit poſtea
principes mundi ita potuiſſet ꝛ a fortiori per ſe ipm couerte
re aliquos pncipes qui hoc pdicarēt vel iſti legi fauerēt. Et
tñ nō curauit hoc facere nec voluit hr̄e aliqs fauores prin
cipū ſecularium nec hr̄e amicitiā romanoꝝ qui erant dñi mun
di. Qō faciliter ipſe habuiſſet: ſi voluiſſet inter eos facē aliq
miracula q̄lia faciebat iter iudeos. Nā illi coegiſſent totū or
bem ad tenēdū legē ipſius ꝛ collendū ipm vt deū. Hoc tamē
noluit vt ait Aug.j.lib. de cōcor. euāge. ne diceretur ꝙ lex chri
ſti per potētiā romanoꝝ fuerat itroducta ꝛ nō per dei virtu
tem. Jō non ſolū xps noluit hr̄e romanos in amicos ſꝫ poti'
voluit eos hr̄e q̄ſi hoſtes legis ſue ꝛ cultus ſui. Uñ in nul
lo loco vel natiōe tantā aduerſitatē ſenſit fides xpi ſicut i vr
be rome ꝛ per totū iperiū: iubentib' iperatorib' pſecutiones
fieri xpianis. Et tunc q̄nto plures occidebanē per romanos
tanto plures ad xpm couertebanē: cū etiā ipſi iperatores co
gerenē videre virtutē xpi quā oderant cū corā eis fierēt i nu
merabilia miracula. Et ita inuitis romanis ꝛ toto iperio cul
tus xpi ꝛ lex itroducti ſunt: ꝛ coacti ſūt romani cōfiteri xpm
eē deū ꝛ vera eſſe que de illo pdicabanē. Et tandē ipſa roma
caput mundi xpo caput ſuuꝫ humiliauit recipiēs eum in de
um ſuū. Et ſic fuit iſte modus valde cōueniēs ad introducē
dum legē xpi. Et nō fuiſſet ſine calūnia ſi aliq potētes i orbe
a xpo electi fuiſſent qui iſtā legē itroducerēt vel pdicarēt. Et
hoc etiā tangit aplꝰs cor.j.ſ. Uidete vocationē vr̄am frēs q2
non multi ſapiētes ſm carnē: nō multi potētes nō multi no
biles, ſed que ſunt ſtulta mundi elgit deus vt cōfundat for
tia: ꝛ ignobilia ꝛ cōtēptibilia mundi elegit deus ꝛ ea que nō
ſunt vt ea que ſunt deſtrueret: vt nō glorieē oīs caro in con
ſpectu eius. Et ſic pauperes ꝛ idocti ꝛ ignobiles electi ſunt
a xpo ad pdicandū. Sic dicit Aug. in quodā ſermōe de kalē
dis ianuarij. ſ. Non eni elegit reges: aut ſenatores aut phos
aut oratores: imo elegit plebeios pauperes indoctos piſca
tores. ¶ Scda cā fuit pter ipſos miniſtros pdicatōis. Q2 C
ſi elegiſſet ſapiētes aut potentes ꝛ per eos ſuſcipereē lex xpi 2ª cā.
poſſet aliqs eoꝝ ſupbire ꝙ pter ipſum introducta fuerat
lex quaſi ipſe aliqō bonū xpo feciſſet. xps autē vult oſtende
re homini ꝙ ipſe nihil eſt ꝛ tollere ſibi occaſionē gloriandi.
Ideo voluit ꝙ pdicatores eēnt ſimplices ꝛ pauperes: vt ſic
nō poſſent gloriari ꝙ per ipſos aliqd factum eſſet ſed totum
deo attribuereē. Sic dr̄.j.cor.in.ſ. Que ſtulta ſunt mūdi ele
git deus vt cōfundat ſapientes vt nō glorieē oīs caro in con
ſpectu eius.i. vt homo non poſſet coram deo gloriari q̄ſi ipſe
in aliquo deo perfeciſſet. Sic dicit Aug. ſuper ioānē. ſ. Si.n.
doctus eligereē fortaſſis: iō ſe diceret electū q2 doctrina eius
elegi meruit. Dñs aūt ieſuſ volens ſupborū frāgere ceruices
nō q̄ſiuit per oratorē piſcatorē: ſed de piſcatore lucrat' eſt im
peratorē. Magn'.i. cyprianus orator: ſꝫ pmus petrus piſca
tor. ¶ Conſiderandū tñ ꝙ xps non elegit ſolū ſimplices ſed D
etiā aliquos pitos. Nam nicodemus fuit de diſcipulis xpi:
lꝫ occultus pter metū iudeoꝝ. Joā.3. Ipſe tamē erat perit'
quia xps dixit tu es magiſter in iſrael ꝛ hec ignoras. Et fuit
nathanael vir peritus: ꝛ ita aliqs alios peritos elegit. Et fu
it conueniens: q2 ſi ſolos ſimplices elegiſſet putareē ꝙ ex ig
rantia fuerant decepti ſequēdo xpm: predicatores tamē pci
pui euangelij fuerant ſimplices pter cauſas. ſ. poſitas.

¶ Quare dicitur ꝙ iacobus ꝛ ioannes erant in naui refi
cientes retia. Queſtio. CV.

Queritur quare dr̄ ꝙ iacobus ꝛ ioannes erant
in naui reficiētes retia. ¶ Dicūt qdaꝫ
ꝙ hoc dī ad ſignificandū eoꝝ paupertatē. ſ. tā pauperes eni A
erant ꝙ retia noua emē nō poterant: iō vetera reficiebant. Prima opinio.
Sic dicit Chriſo. ſup mattheū ꝙ h eſt maxime pauptatis in
diciū. Uetera eni reficiebāt qui noua vñ emerēt nō hēbant.
Et ꝙ ad maiorē eoꝝ pietatem pertinet in tāta pauptate ſic
patri ſuo ſuccurrebant vt eum baiularent in naui. ¶ Aliter
pōt dici ꝙ nō fiebat hoc ex pauptate nimia quia tunc poti' 2ª B
diceretur hoc de petro ꝛ andrea. Nam zebedeus pater iaco
bi ꝛ Joannis oino enim pauper non erat cū mercenarios ſe
cum ad piſcandi opus in naui hr̄et vt patet mar.j. Petr' au
tem ꝛ andreas non leguntur habuiſſe mercenarios. Maxi
me quia non oportet ꝙ accipiaē hic reficere pro reparare qō
ad vetera pertinet: ſꝫ dicetur ꝙ reficiebant retia ſicut faciūt
piſcatores cū piſcari deſierint vel cū retia pparant ad mittē
dum in aquā. Sic accipitur mar.j. Nam dicit ꝙ iacob' ꝛ io
hannes erāt in naui cōponētes retia.i. diſponētes illa ꝛ iſtō
non eſt indiciū pauptatis q2 quilibet piſcator h facit. ¶ Ali
ter pōt dici ꝙ iſti reficiebant retia.i. aliqd ruptū cōſolidabāt 3ª C
aſſuendo reliquis partib' quia hoc etiā in nouis retibus ac
cidit que ſepe rumpi cōtingit ꝛ maxime ſicut in piſcatiōe il
la que fuerat facta q̄n vocauerat ante hoc xps petrū. Nā cō

184 v

cluſa multitudine piſciū rūpebatur rete Luc. 5. Et tūc oʒ il-
lud reficī: nec erat hoc ſignū paupertatis. Et tñ ꝯcedendū eſt:
ꝙ iſti pauperes fuerint q: oēs illos paupes ſolem⁹ vocare q
nō hñt vñ viuāt niſi de laboꝛe manuū ⁊ hmōi erant iſti.

Quare de petro ⁊ andrea dr̄ ꝙ mittebāt rete in mari alij
vero duo dicunt̄ reficere retia. Qō. CVI.

Querit̄ quare de pꝛimis. ſ. petro ⁊ andrea dicit̄ ꝙ mittebāt rete in mare: ⁊ de filis. ſ. iacob ⁊ io
anne dr̄ ꝙ reficiebāt retia. Dōm ꝙ h fuit pꝛimo q: ſcriptu
A Rñſio ad q̄ſitum. q. p⁹ cā ra voluit oñdere qd iſti faciebant qñ xp̄s vocauit eos vt oſtē
dat̄ ꝙ nō erāt ocioſi: q: ille qui eligit̄ ad diſpenſandū verbū
dei ad aliqd magnū negocū eligitur ⁊ nō eſt ſibi otio vacā
dum. Jō illi qui cōſueuerant in ocio delectari ad ꝑdicationis
officium aſumi nō debēt: q: eſſet eis poſtea difficile hui⁹ offi
cij laboꝛioſas occupatiōes tollerare. Et ſic xp̄s voluit oſtēde
re ꝙ iſti quos elegit occupati erāt qñ vocati ſunt ⁊ ſic de ne
gocio ad negociū tranſiret. Et ad hoc ſcriptura voluit iudi-
care actus in qbus erant occupati in iſtis actib⁹ diuerſis ſcʒ
quidā mittebāt rete in mare: ⁊ alij retia reficiebāt ſic ſcriptū
fuit. 2° fuit hoc q: ſcriptura voluit oñdē iſtos oēs fuiſſe pi
B 2ª cā. ſcatoꝛes: q: iſtud cōueniebat officio ad qd̄ ſumebant̄ ſcʒ qa
facti ſunt piſcatoꝛes hominū. Et q: iſti duo erant act⁹ piſca-
toꝛū. ſ. retia reficere ⁊ rete in aquā mittere: ſcriptū eſt ꝙ qdā
C 3ª cā retia reficiebant alij vero in mare mittebant. Alias duas
cās aſſignant quidā. Pꝛima eſt q: reficere retia anteq̄ȝ mittā
tur in aquā ad ſignandū ꝙ pꝛōptioꝛes fuerūt in obediendo
petrus ⁊ andreas. Jacobus aūt ⁊ Joannes pigrioꝛes. Dicit̄
ꝙ petrus ⁊ andreas mittebāt rete quaſi velocit̄ egiſſent Ja
cobus vero ⁊ ioānes reficiebant q̄ſi nō ita velociter ſe diſpo
ſuiſſent ad mittendū ea in mare. 2ᵐ eſt q: per refectiones
D 4ª cā. retiū ſignificat̄ cōpoſitio ſermonū per miſſionē retiū in ma-
re ꝙ eſt vſus ſermonis cōpoſiti. Et q: petr⁹ ⁊ andreas euā-
gelia nō ſcripſerunt ſʒ pꝛedicauerūt dicunt̄ miſiſſe retia i ma
re. Joānes aūt euāgeliū ſcripſit: iō retia reficere dicitur. Jſtaſ
duas cauſas ponit Chꝛiſo. ſup mattheū dicēs. Extimare aūt
poſſumus pꝛimos velocioꝛes ad ꝑdicandū ꝙ retia mittebāt
iſtos aūt q̄ſi pigrioꝛes q: retia adhuc cōponebāt ſed hoc au
ſi dicere non ſumus: q: eoꝝ dīam cognoſcere ſolius eſt xp̄i
foꝛte ergo illi ꝑpter petrū dicti ſunt mittentes retia: qui ꝑdi
cauit euāgeliū ⁊ nō cōpoſuit. Dōm tñ ꝙ iſte due cauſe ſunt
magis myſtice: pꝛime aūt due litterales.

Quare chꝛiſtus eodem tempoꝛe ⁊ ſub iſta vocatione vo
cauit hos quattuoꝛ. Queſtio. CVII.

Queritur quare xp̄s eodē tpe ⁊ q̄ſi ſub iſta vocatione vocauit iſtos q̄ttuoꝛ. Dicē-
A Rñſio ad q̄ſitū. q. p⁹ cā dum ꝙ ſicut electio dei de pſonis apoſtoloꝝ fuit pp ſolā vo
luntatē ſuam. ſ. q: ita voluit: ita etiā tpa vocationū. Nā non
oēs fuerūt vocati eodē tpe ſed iſti q̄ttuoꝛ ante ceteros pꝛeter
philippū qui ante hoc vocat⁹ fuerat. Joā. j. Et ſic ꝙ vocaret
iſtos imediate poſt illos vel interiecto aliq̄nto tpe ex eius vo-
luntate pēdebat pōt tñ dici ꝙ fuit rōnabiliter factū q: xp̄us
elegerat iſtos ⁊ vocare illos cōſtituerat: ⁊ q: q̄ſi ſimul erant
vocauit eos ſimul pʒ mar. j. q: cū dictū eſt de vocatiōe petri
⁊ andree ſubdit̄. Et ꝓgreſſus inde puſillum vidit iacobum
ʒebedei ⁊ ioāne. Et ſic parū loco diſtabāt. Jdem patet. Luc.
5. Nam cū iubente xp̄o cōcluſit petrus magnā multitudinē
piſciū ita vt rete trahere nō poſſent rogauerūt iacobū ⁊ ioā-
nem qui erant in alia nauicula ꝙ adiuuarēt eos: erāt eni ſo-
cij in piſcatione. Jdeo decuit ꝙ ſub eodē tpe vocarent̄: pʒ lu-
ce. 5. vbi ſocij vocantur. Sic dicit ſcūs Tho. in ope cōtinuo
ſcʒ Erant enīʒ habitatiōe dilectiōe cōcoꝛdes artificio pares
fraternitatis pietate cōiuncti: Jdeo ſimul vocauit ne tot bo-
nis cōiunctos diſſimilis vocatio ſepararet. Alie cāe poſ-
B 2ª cā. ſent poni myſtice. Pꝛima eſt quia iſti aſſumebantur ad offi-
cium ꝑdicandi. Et quia de omnib⁹ quattuoꝛ partib⁹ mundi
ꝑdicatoꝛes vocandi erāt fuerūt iſti quattuoꝛ vocati ſic dicit
glo. ſ. Jdeo ad q̄ttuoꝛ tantū vocatio ponit̄ per quos pꝛedica-
toꝛes mundi partibus vocandos eē ſignetur. 2ᵐ eſt ad ſi
C 3ª cā. gnificandum euangeliū qd̄ iſti pꝛedicaturi erant. Nam ꝑdi-
catoꝛes euangelium xp̄i ꝑdicare debent ⁊ nō fabulas cum a
poſtolus hoc increpat dicens: ꝙ erit tēpus quādo ſanaʒ do
ctrinaʒ non ſuſtinebunt: ⁊ auctoꝛitate quidā auditū auertēt
ad fabulas aūt cōuertentur. 2. thi. 4. Et q: euāgelia erant q̄t
tuoꝛ idest quattuoꝛ libri euāgelioꝝ: vel quattuoꝛ ſcribentes
euāgelia vocati fuerunt nunc ſolum quattuoꝛ. Sic dicit hy-
larius. Jn h eni futuroꝝ euāgeliſtaꝝ numerus deſignatur.
3ᵐ eſt ad deſignandū q̄ttuoꝛ ꝟtutes cardinales. ſ. pꝛuden
D 4ª rō. tiā foꝛtitudinē: iuſtitiā tēperātiā: qb⁹ qui caruerit ad ꝑdicati
onis offm̄ nō dʒ aſſumi. Naʒ per petrū deſignat̄ pꝛudētia: ⁊
ſingule alie ꝑ alios tres. Sic dicit remigius. ſ. per h etiā quat
tuoꝛ ꝟtutes ꝑncipales: pꝛudētia eni refert̄ ad petrū pp diui-
nam cognitionē: iuſtitia an andream ꝑpter operū vtilitateʒ
foꝛtitudo ad iacobum ꝑpter diaboli ſupplantationē: tēperā
tia ad ioannem ꝑpter diuine gratie effectum.

Quare xp̄s petro ⁊ andree aliquid ꝓmiſit: Jacobo vero
⁊ ioanni nihil. Queſtio. CVIII.

Queritur q̄re ꝓmiſit xp̄s aliqd pꝛimis duobus vocatꝭ. ſ. petro ⁊ andree ⁊ nihil ꝓmi-
ſit iacobo ⁊ ioāni. Aliq dicunt ꝑpter duo. p⁹ q: ſuffecit ali
A Pꝛima rñſio p⁹ cā qd ꝓmiſiſſe pꝛioꝛibus vt venirēt his aūt nihil erat nec̄e pꝛo
mittē q: obedictia p̄moꝝ ſufficēt ad mouēdū eos. ſ. cū ioan.
⁊ iacob⁹ viderēt ꝙ petrus ⁊ andreas ſocij eoꝝ a xp̄o vocati
ſeqrent̄ eū relictꝭ oīb⁹ nō dubitarēt ipſi oīa relinq̄re ⁊ xp̄m
ſeq. 2° dicūt hoc fuiſſe q: petro ⁊ andree fuit nec̄e aliquid
B 2ª cā. pꝛomitti vt venire vellēt: iacobo aūt ⁊ ioā. nō erat nec̄e ꝓmit
ti quicq̄ȝ q: iſti erāt cognati. ſ. filij ſoꝛoꝛis mr̄is xp̄i ⁊ ſic non
erat opus imitari per p̄miū q: pp cognitionē ⁊ affectū ſeq̄rē
tur eū iſtas duas cās ponit Chꝛiſo. in q̄dam homelia dicēs.
vocādo aūt nihil eis ꝓmiſit ſicut pꝛiorib⁹. Obia enim eoꝝ q
ꝑuenerant viā ꝑparauerat: ſed ⁊ multa de ipſo audierāt ſcʒ
tanq̄ȝ familiares ⁊ cōſanguinitate cōiuncti. Aliter dici pt
C 3ª rñſio ꝙ iſta qd̄ de nullo fuit imo falſum ꝑſupponit. ſ. ꝙ aliqd pꝛo-
miſſum fuerit hic petro ⁊ andree. Et falſum eſt q: ſi aliqd fu
iſſet ꝓmiſſum eis pp qd̄ oīa relinq̄re: ⁊ nō peteret poſtea pe
trus a xp̄o dicēs ecce nos relinqm⁹ oīa ⁊ ſequuti ſum⁹ te qd
ḡ erit nobis. ſ. 19. Jtē xp̄s rñdit eis dicēs. Vos q reliqui-
ſtis oīa ⁊ c. ſedebitis ſup duodeciʒ ſedes iudicātes duodeciʒ
trib⁹ iſrael. e. c. Si tñ iaʒ ꝓmiſiſſet eis aliqd̄ p̄miū pꝛo eis que
reliquerūt nō rñderet eis q̄ſi de nouo. Jtē q: xp̄s nihil di
xit petro ⁊ andree niſi venite poſt me ⁊ faciā vos fieri piſca-
D 4ª rñ°. toꝛes hoīuʒ h tñ nō ꝓmittit p̄mū ſed magis iniūgit offm̄ la-
boꝛioſum iō nō eſt veꝝ ꝙ eis nūc aliqd ꝓmiſerit. Aliter
pōt dici ꝙ ſi qs velit accipē iſtud ꝑ ꝓmiſſiōe. Dōm eſt ꝙ ēt
iacobo ⁊ ioāni iſtud ꝓmiſſū fuerit q: iſtd̄ nō erat niſi indica-
re eis offm̄ ad qd̄ ipos aſſumebat. Erat ḡ veriſimile ꝙ cū vo
caret iacobū ⁊ ioā. dicēt eis ad qd vocabat ipos. Et iſtd̄ erat
ꝙ facēt eos piſcatoꝛes hoīuʒ. Subticuit tñ iſtud ſcriptura:
q: viſile erat ꝙ dicēt eis id qd̄ dixerat pꝛiorib⁹. Et pʒ h q: etiā
foꝛma vocatiōis nō ponit̄ in ſcdis. Nā in p̄mis dr̄ ꝙ xp̄s di
xit venite poſt me i ſcdis āt ſolū dr̄ ⁊ vocauit eos ſic ꝑceden
tes ſupple venite poſt me ⁊ faciā vos fieri piſcatoꝛes hoīuʒ.

Quare dr̄ ꝙ iſti relictꝭ retib⁹ ſecuti ſunt eū. Qō. CIX.

Queritur q̄re dr̄ ꝙ iſti relictꝭ retib⁹ ſequuti ſunt eū. Dōm ꝙ iſtd̄ ponit̄ ad oñdēdū
A Rñdet̄ q̄ſito. q. p⁹ cā. obiaʒ quā hūerūt ad xp̄ʒ. Nā ipe dixit eis vēite p⁹ me ⁊ q: n̄
poterāt ire p⁹ ipʒ tenēdo nauē ⁊ retia reliqrūt illa vt ipʒ ſeq
B 2ª cā rent̄. 2° dr̄ h ad oñdēdū eoꝝ affectū laudabilē ad xp̄m qa
oīa ꝯtēpſerūt vt ipʒ ſolū ſeq̄rēt. Vñ putabant ſe feciſſe aliqd
ex h. Et ſic dixit Pe. xp̄o. Ecce nos reliqm⁹ oīa ⁊ ſequuti ſu-
m⁹ te qd ḡ erit nob. ſ. 19. 3° dr̄ h ad īſtructionē nr̄aʒ: vt ſci-
C 3ª cā am⁹ q: oīa relinq̄nda ſūt ſi xp̄s mādauerit. Et ēt ꝙ nō pt aliqs
pfecte xp̄m ſeq niſi hec oīa deſeruit ſic dicit Chꝛiſo. ſup mat.
ſcʒ Sequuti ſunt eū oibus relictꝭ in quo nos docuerūt quia
nemo pōt terrena poſſidē ⁊ pfecte ad celeſtia ꝑuenire ſic ēt
dicit glo. ſ. Jn hijs datū eſt exēplū illis q cēſum deſerūt ꝑ xp̄i
D 4ª cā amoꝛe. 4° factū eſt h ſpāliter ad oſtendendū que ſunt illa
que pꝛo xp̄o relinq̄nda ſunt. Et ſūt tria. ſ. diuitie delitie ⁊ pa
rentes que ſignificant̄ hic per nauē ⁊ retia ⁊ ʒebedeū patrē
iacobi ⁊ ioannis. Sic dicit Chꝛiſo. ſup mattheū. ſ. Tria ſunt
que relinq̄re dʒ qui venit ad xp̄m. ſ. actus carnales q: p retia
piſcatiōis ſignificant̄: ſba mūdalis per nauē: parētes p pꝛeʒ
relinq̄rēt ergo nauē vt fieret eccleſiaſtice nauis gubernato-
res: reliqrūt retia vt nō piſces afferrēt ad ciuitatē terrenā ſʒ
hoies ad celeſtē. Reliqrūt vnū p̄em: vt ſpūales p̄es oiuʒ fie
rēt ſic etiam dicit hylarius ſcʒ Eis igitur artem ⁊ patriā do-
mum relinq̄ntibus docemur chꝛiſtū ſequuturi ſecularis vi-
te ſolicitudine ⁊ paterne domus cōſuetudine nō teneri

Quare iacobus vocatur ʒebedei. Qō. CX.

Querit̄ q̄re Jac. vocat̄ ʒebedei ſic dr̄ h. Dici pōt
A Pꝛimo vno⁹ ꝙ Jaco. erat maioꝛ ioāne iō ipe hēdita
at hnomen

bat nomē paternū. Qꝛ ſicut qꝫ ꝑmogenit⁹ hēbāt dupluꝫ de
hēditate pr̄na q̄ꝫ qlibet alioꝝ filiorum Deute.21. ita ſuccede-
bat in noie vt nomē pr̄is eſſet ſibi ꝑnomen ⁊ diceret Jaco.
B zebedei. ¶ 2° pōt dici ꝙ lꝫ qlꝫ filioꝝ poſſet ſibi accipe nomē
pr̄is: aliq tn̄ accipiunt ⁊ alij accipe nolunt. Et ſic Jacob⁹ vo
luit iſtud accipe ⁊ vocatus eſt Jacobus zebedei. Joānes aūt
C nō accepit illud ⁊ iō vocatus eſt ioānes ſimpl'r. ¶ 3° pōt di-
ci ⁊ melius ꝙ iſtud ꝑnomē. ſ. zebedei nō fuit ipoſituꝫ iacobo
anteq̄ꝫ vocaret ad apl'atuꝫ: ſꝫ prius vocabat iacobus abſolu
te. Cū aūt factus eſt apl's fuit h̄ ſibi appoſitū pp̄ dr̄iaꝫ: quia
xp̄s hēbat duos apl'os qui vocabant iacob⁹ zebedei: qꝛ erat
filius zebedei: ⁊ alius vocatus eſt iacobus alphei. i. filius al-
phei. Et ita vocat vbicūq̄ꝫ noia exponūt eoꝝ: vt. j. x. ⁊ mar.
3. ⁊ Luc. 6. Inter apl'os xp̄i vnicus erat ioannes: qꝛ ille cum
nullo hēbat coincidentiam non fuit appoſitum ſibi aliquod
prenomen ad oſtendendam differentiam.

¶ An reliquerunt retia ⁊ nauem in littore ⁊ non reduxe-
runt in domum. Queſtio. CXI.

Queritur cuꝫ dicat hic ꝙ iſti relictis retibus ſe-
quuti ſunt xp̄m an reliquerunt naueꝫ
⁊ retia in littore ita vt nō redirent in domos ſuas: nec diſpo
nerent de reb⁹ ſuis: vel ſi redierūt ⁊ diſpoſuerūt de oibus q̄
D hēbant. ¶ Dn̄t aliq ꝙ de oibus diſpoſuerunt ordinātes do
Opinio aliq̊rum mos ſuas: qꝛ videbat valde irrōnabile ꝙ relinq̄rēt ea q̄ poſ-
ſidebant in littore vt ꝑirent. ¶ 2° qꝛ iſti poterāt obedire vo-
ꝑ ͣ rō in oppoᵐ cationi xp̄i ⁊ diſponē de reb⁹ ſuis. Et dicent tūc reliq̄ſſe oia
ſicut illi q ingrediunt religionē diſponūt de oibus q̄ hn̄t i ſe
2ͣ rō in oppoᵐ culo: ⁊ tn̄ dn̄r relinq̄re oia cū ingrediunt qꝛ ea q̄ poterāt ipſi
poſſidere ⁊ gaudere in eis relinquūt alijs poſſidēda abdicā
tes a ſe oē dn̄iuꝫ reꝝ ⁊ oēm fructū ⁊ iocūditatē q̄ in poſſidē
do eſſe pōt. Ita ḡ de iſtis ꝟiſil'ius eēt credē ꝙ ita fecerint: cuꝫ
3ͣ rō in oppoᵐ iſta faciēdo obedirent vocatiōi xp̄i. ¶ 3° pꝫ qꝛ qn̄ aliqs voca
tur ad ſtatū religionis vel ſe ad illū trāſferre cupit ꝓhibet in
eo diuturna reꝝ ſuaꝝ diſpō vt. ſ. ſi longo tp̄e manere vult i
ſeculo vt melius vēdat res ſuas ⁊ maiora ꝑcia inde hēantur
paupibus erogāda q̄ꝫ ſi ſubito vendēdo multū de reꝝ valo-
re minui oporteat. Diſpō tn̄ q̄ pauco tp̄e fieri pōt nō ꝓhibet
nec diſuadet: vt ait Hiero. in epl'a ad Paul. in fine. ſ. Feſtina
queſo te ⁊ herētis in ſalo nauicule funem magis ꝑſcinde q̄ꝫ
ſolue. Nemo renūciaturus ſeculo bn̄ pōt vendē q̄ ꝯtēpſit vt
vēderet ⁊. j. dr̄. Si hēs in ptāte rē tuā vēde: ſi nō hēs ꝓijce.
Et ſic iſti poterāt facē aliquā diſpōnē de reb⁹ ſuis in breui re
deūdo in domos ſuas: ⁊ illa non ipediebat vocationem xp̄i.
E ¶ Sꝫ dōm eſt aliter vꝫ ꝙ ꝟiſil'e eſt ꝙ iſti mox vt a xp̄o voca
ti ſunt ſequuti fuerūt xp̄m ⁊ nō redierunt in domos ſuas vt
loq̄rent vxoribus aut filijs aut ne de eis q̄ poſſidebāt diſpo-
nerent: ſꝫ de eis q̄ in domib⁹ erāt nō curauerūt: ea ꝟo q̄ ante
F oculos erant ꝓijecerunt relinq̄ntes. ¶ Primo pꝫ qꝛ obliga
bant ſic facē. Nā vt. ſ. oñſum eſt in q̄dā. q. apl'i iſti vocati ob-
ligabant obedire vocanti ⁊ obligabant obedire mō vocatio
nis. Qꝛ ſicut xp̄s potuit eos obligare vt venirēt ꝑ ſolū ꝑce-
ptum ita poterat eos obligare de tp̄e ⁊ mō. ſ. qō venirent ⁊
qūo venirēt. Et qꝛ xp̄s nō ſolū vocauit eos vt aliqn̄ ad ſe ve-
nirent: ſꝫ dixit venire poſt me obligabant ipſi imediate ire qꝛ
al's nō ibant poſt ip̄m: ⁊ ſic nō poterāt diſponē de reb⁹ ſuis
G nec redire in domos. ¶ 2° pꝫ qꝛ dr̄ in lr̄a: At illi cōtinuo reli
ctis retibus ſequuti ſunt eū. Et ſic nullā morā fecerunt: Qō
ſcm̄ eſſet ſi deberēt diſponē de naui ⁊ retibus ⁊ redire in do
mū. Sꝫ ⁊ Mar. i. dr̄. Et ꝓtin⁹ relictis retib⁹ ſequuti ſunt eū.
Hoc aūt de petro ⁊ andrea dr̄: de iacobo aūt ⁊ Joāne dr̄. ſ. i
lr̄a. Illi autē ſtatim relictis retibus ⁊ pr̄e ſequuti ſunt eum.
H ¶ 3° qꝛ in h̄ ē magna laus obedie ⁊ affectus apl'oꝝ ad xp̄m
Qꝛ ſi aliq̄ꝫto tp̄e māſiſſent diſpanēdo de reb⁹ ſuis non tm̄ fe
ciſſe viderent. Sꝫ qꝛ oibus ꝯtēptis ⁊ ꝓiectis ſequuti ſūt im
mediate xp̄m laudant. Sic dicit Grego. in q̄dā omel. Nulla
aūt petrus ⁊ andreas facē eū. ſ. xp̄ꝫ miracula viderunt: nihil
ab eo de ꝑmio eterne retributionis audierāt: ⁊ tn̄ ad vnum
dn̄i ꝑceptū h̄ ꝙ poſſidē videbant obliti ſunt. Obliuiſci aūt ē
oio relinq̄re ac ſi neſcirēt ſe hr̄e: q aūt ō reb⁹ ſuis diſponit nō
I obliuiſcit lꝫ relinq̄t. ¶ 4° pꝫ qꝛ aliq̄l'r erat culpabile: qꝛ xp̄o
vocāte iſtos ad apl'atū ipſe vellēt manē ad diſponēdū de re-
bus ſuis vel ſaltē vellēt redire in domuꝫ vt loq̄rent vxorib⁹
⁊ filijs ⁊ relinq̄rēt eos. Sic pꝫ. 3. re. 19. qn̄ Helias ex mādato
dei volēs vngere heliſeū in ꝓphaꝫ poſuit palliū ſuū ſup euꝫ.
Qō erat q̄ſi dicere ei ſeq̄re me. Et ille ſtatiꝫ relictis bob⁹ cu-
currit poſt heliā. Et ait. Oſculer oro te pr̄em meuꝫ: ⁊ ſic ſeq̄r
te. Et dixit helias: Uade ⁊ reuertē: qō meū. n. erat feci tibi. q.
d. Si vis reuerti reuertere: ⁊ iam nō erit culpa mea: qꝛ id qō
ego facere obligabar feci. Et ſic videbat ꝙ hēbat eū ſeq ime
diate: ⁊ tn̄ ex q̄dā ꝑmiſſione fuit ꝙ reuerteret iponendo ſibi
onus: ſi forte ex iſta reuerſione ipediret. Si tn̄ nō teneret ſe
qui eū imediate nō dixiſſet helias qō meū eſt tibi feci: maxie
qꝛ heliſeus nō auſus eſt ire ad oſculandū pr̄em ⁊ matrē niſi
ex licētia helie. Uocatio tn̄ iſta apl'oꝝ i nouo teſtō magis vr
gebat ad ꝓmpte obediēdū. Primo pp̄ vocantē qꝛ iſtos voca
bat xp̄s: heliſeuꝫ ꝟo vocabat helias: q in infiᵐ minor erat. 2° K
pp̄ offm̄ ſiue dignitatē ad quā vocabant. Qꝛ heliſeus voca-
bat ad ſtatū ꝓphaleꝫ cū vnctus fuerit in ꝓphaꝫ. e. c. iſti aūt
vocabant ad apl'atum q eſt ſtatus valde maior q̄ꝫ ꝓphalis.
Nā inter oēs ſtatus apl'icus ſtatus eſt maior. j. corin. 12. ſ. Et
quoſdam poſuit in eccl'aꝫ. i. apl'os. 2. ꝓphas. 3. doctores: ⁊ ad
ephe. 4. dr̄ ipſe dedit quoſdā apl'os: quoſdā aūt ꝓphas: alios
ꝟo euāgeliſtas. Prōptius ḡ obedire debebāt: qꝛ ꝓmpta obe
dictia ptinet ad ꝑfectioneꝫ: ⁊ tn̄ q̄ꝫto aliqs eſt in ſtatu altiori
eccl'aſtico tāto maior ꝑfectio ei incūbit. ¶ 3° pp̄ ſtatū vel tp̄s
in q̊ fiebat vocatio. Nā heliſeus vocatus eſt in ſtatu vel tp̄e
veteris teſti: apl'i aūt vocati fuerūt incipiente nouo teſtō. Et
tn̄ oia i nouo teſtō debēt eē ꝑfectiora q̄ꝫ in veteri: qꝛ lex moy
ſi fuit ſicut ſtatus ꝑuuloꝝ: iō vocat pedagogus qō ad pue-
ros ꝑtinet: lex aūt xp̄i eſt tp̄s ꝑfectiōis ⁊ plenitudis vbi iam
nō eſt hō ſub pedagogo: ad gal. 3. ⁊. 4. Iō debuerūt ꝓmpti⁹
obedire iſti vocati q̄ꝫ heliſeus: ita vt nō peterēt redire i domū
ad loq̄ndū vxorib⁹ nec filijs nec ad diſponēduꝫ de reb⁹ ſuis.
¶ 5° ꝑncipal'r pꝫ ꝙ xp̄s vocās q̊ſdā increpabat eos ſi illico
nō ſeq̄rent: Pꝫ Luc. 9. vbi xp̄s dixit cuidā: Seq̄re me. Et ille L
dixit: Dn̄e ꝑmitte me ꝑᵐ ire ⁊ ſepelire pr̄eꝫ meū. Dixit aūt ei
ieſus: ſine vt mortui ſepeliāt mortuos ſuos. Et ſic nō licebat
etiā pp̄ affectiōeꝫ pr̄nā aliq̄ꝫtulū morari: ſꝫ illico vocāti obe-
diendū erat ⁊ veniēdū. ¶ 6° pꝫ qꝛ ēt leuē diſpōnē reꝝ poſſeſ M
ſaꝝ xp̄s fieri ꝓhibuit a vocato. Nā qdaꝫ dixit xp̄o. Dn̄e ſeq̄r
te: ſꝫ ꝑᵐ ꝑmitte mihi renūciare hijs q̄ domi ſūt. xp̄s aūt dixit.
Nemo mittēs manū in aratro ⁊ aſpi. re. ap. 4. reg. de. Luc. 9.
Et ſic ēt redire in domū nō licebat vocato ſi vocaret in agro
qꝛ volēdo redire in domū reſpiciebat retro. Et h̄ dicebat xp̄s
eſſe illicituꝫ. ¶ Dōm ḡ ꝙ iſti vocati a xp̄o nō morati ſunt ad
diſponendū de rebus ſuis: ſꝫ illas reliquerunt. Et pꝫ magis: N
qꝛ de Jacobo ⁊ Joāne dicitur ꝙ relicto patre in naui cū mer Rn̄ſio ſummaria
cenarijs ſequuti ſunt chriſtū Mar. i. Et ſic apparet ꝙ nō re-
dierunt in domū nec diſpoſuerunt aliquid de rebus ſuis cuꝫ
ex ipſa naui ſequuti ſunt chriſtuꝫ. Cum dicatur relicto patre
in naui. Si tamē aliquāto tēpore manſiſſent ad diſponendū
de rebus non dicerētur reliquiſſe patrē quouſq̄ꝫ de rebus di
ſpoſuiſſent ⁊ tunc recederent. ¶ Dicēdum tamē ꝙ ob hoc
res iſtoꝝ nō perierunt: qꝛ erat aliquis cui cōmitterentur vel O
qui poſſet habere illas. De Jacobo ⁊ Joāne pꝫ quia ipſi erāt
piſcantes cum zebedeo patre ſuo. Et ſic manebāt omnia que
illi tunc habebant patri: qꝛ Mar. i. dicitur. Relicto patre in
naui cum mercenarijs. De retibus ⁊ naui Petri ⁊ Andree
non apparet taꝫ manifeſte. Et tamē credendū ꝙ ibi erat qui
poterat conſeruare illa ne ꝑirent ⁊ relinquere illis ad quos
ꝑtinebant. Nā petrus ⁊ andreas in piſcando erāt ſotij iaco
bi ⁊ ioānis ⁊ patris ſui zebedei Luc. 5. Et tn̄ manebat ad-
huc zebedeus piſcando. Iō ei poterant relinq ⁊ cōmendari
retia ⁊ nauis petri ⁊ andree ⁊ illi darēt eis ad quos perti-
nebant. ſ. vxoribus vel filijs eoꝝ. ¶ Ad primū in ꝯriuꝫ dōꝫ
ꝙ non erat irrationabile: qꝛ iſti relinquerunt oia non facien P
do diſpōneꝫ aliquā: qꝛ xp̄o ꝑſonal'r vocante ad nihil niſi ad
ipſuꝫ attendendū eſt: ſicut pꝫ de illo quē xp̄s ꝓhibuit redire
ad diſponēdū de hijs que domi hēbat. Et non qdē ad diſpo-
nendū: ſꝫ ad renūciandū illis ꝙ minus erat Luc. 9. Ita nūc
etiā ſi retia ⁊ nauis petri ꝑirent in littore ⁊ ad quoſcūq̄ꝫ ali-
os ꝑuenirent nō erat irrōnabil'r cū magis vrgeret xp̄i voca-
tio q̄ꝫ iſtaꝝ reꝝ ſolicitudo: maxime cū intentio eius eſſꝫ ꝙ il
lico ſibi vocanti obediret: qꝛ alias eſſꝫ mittere manū ad ara-
truꝫ ⁊ reſpicere retro Luc. 9. Nec tn̄ pp̄ hec res iſtoꝝ ꝑirent
qꝛ erant ad quos ꝑuenerint ⁊ illas hr̄e poſſent: vt. ſ̄. dictuꝫ
eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ēt ſi iſti reddiſſent in domū ad diſponē Q
dū de rebus ⁊ poſtea ſeq̄rent xp̄ꝫ dicerent relinquere oia qꝛ
ꝓprietates ⁊ vſuꝫ a ſe abdicabāt: ſic dr̄ ō intrātib⁹ religiōeꝫ.
Iſti tn̄ nō poſſent obedire xp̄o vocanti ſi aliq̄l'r morarentur
ad diſponendum

ad diſponendũ de rebus qꝛ xp̄s dixit ꝙ venirent poſt euꝫ: ⁊
tñ nõ irẽt imediate nõ obediebãt iuxta formã mãdati: qꝛ nõ
veniebãt poſt ipꝫ:maxie cũ iſta eẽt intẽtio ſua ꝙ illico illũ ſe-
querent ⁊ nõ diuerterẽt ad aliqd aliud Luc.9. De intrãtib⁹
religionẽ ſec⁹ ẽ q pñt de reb⁹ ſuis diſponẽ ad nutũ: qꝛ illi nõ
obligant itrare ſꝫ libe agũt. Iſti aũt vocati a xp̄o obligabãt
venire:vt.s̄ oñſuꝫ ẽ. ¶ Si aũt dicat ꝙ iſti igrediẽtes religio
neꝫ a deo ꝑ iterioreꝫ vocant vocationeꝫ: iõ ẽt dñt obedire.
R ¶ Dõm ꝙ de iſtis nõ ꝯſtat an vocãt a deo lꝫ realr̃ vocẽtur:
qꝛ nemo põt cognoſcere ꝑfecte motũ interiorẽ ꝑꝑ ſui ſpũali-
tatẽ. Uñ aliqñ putat qs ſe vocari a deo ⁊ nõ vocat ſꝫ leuitas
ſua eũ mouet:vel forte diabo.tẽtat vt ledat qꝛ mille vie ſunt
nocendi diabolo dicente apl̃o an ignoratis altitudinẽ ſatha
ne: Iõ ſicut q̊ſdã tẽtat ad malũ eos incitãdo ita ⁊ alios fallit
eos ad arduũ ꝓpoſitũ ſtrictioris vite incitãdo:in q̊ poſtea d̄-
ficiãt ⁊ deſꝑent. Et eſſet laque⁹ iſte magnus niſi xp̄i pietas
ꝯtereret laqueos ⁊ liberaret ꝯfidentes in ſe. Et tñ ꝑꝑ h̄ cau-
te reſpicere dꝫ qſqꝫ cũ putet ſe ad talia vocari vt ſeipm̄ ꝓbet
⁊ tẽtet ſpm̃. Uocationis illius vnde ſit ſic monet Io.i. Io.4.
ſ.nolite adhuc credere oi ſpũi ſꝫ ꝓbate ſpũs an ex deo ſint: ⁊
ꝑꝑ iſta dubia nõ tenet hõ rñdere vocationi interiori ſicut in
exteriori q̄ manifeſta eſt. ¶ Itẽ dato ꝙ ꝯſtaret alicui ſe voca
ri a deo ad ſtatũ religionis illa vocatio nõ eſt tã determinata
ſic̃ vocatio exterior:cuꝫ exteri⁹ ꝑ v̊ba determinate ſignificari
poſſit res ⁊ tp̄s ⁊ modus in vocatiõe: ⁊ ſic tenebit hõ ad il
la ſtrictiſſime ſuanda cũ de illis nõ poſſit dubitare. Uocatio
aũt interior eſt ſolũ qdã pulſus in aĩa ſꝫ quẽ ad aliquã rẽ in
citamur: ⁊ tñ nõ ita apte vt inuat nobis qbus tꝑib⁹ ⁊ qbus
modis illa res fieri debeat. Et ſic liberꝝ eſt ipſi vocato de re-
bus ſuis diſponere. Secus aũt de iſtis vocatis nũc a xp̄o ex
S teriori vocatiõe qꝛ ex forma vocãdi: ⁊ aliȷ̃s circũſtãtȷ̃s appe-
bat ꝙ xp̄s vellet ꝙ imediate ſeq̃rent eũ vt.s̄.oñſuꝫ eſt:iõ ſic
facere tenebant. ¶ Ad 3^m dõꝫ ꝙ introeũtes religioneꝫ pñt
de reb⁹ ſuis diſponere ⁊ nõ ſolũ diſpõne leui tꝑe fieri põt: ſꝫ
etiã diſpõne lõgiſſima:qꝛ cũ ipſi nõ obligent mutare illũ ſta
tuꝫ pñt q̃ꝫdiu voluerint manẽ in illo ſiue diſponendo ſe ſiue
nõ. Et q̃ꝫdiu voluerint potuerũt illũ mutare. Iſti ãt a xp̄o vo
cati nõ erãt iã iuris ſui vt.s̄.oñſum eſt. Iõ nõ hẽbant locũ in
T eis diſpõ reꝝ breuis vel lõga:ſꝫ illico tenebant ſeq iuxta for
maꝫ mãdati ⁊ intẽtiõeꝫ vocãtis ei cognitã. De diſpõne autẽ
rerũ ꝑmutantib⁹ ſtatũ ꝯſiderandũ ꝙ ſic̃ dc̃m eſt nõ obligan
tur breuiter vel ꝓlixe diſponẽ cũ nõ obligent ad ſtatũ mutã
duꝫ. Q̊ õ v̊o Hiero.dicit de lõga ⁊ breui diſpõne ꝯſiliũ ẽ.ſ. ꝙ
ſi qs aliqd ſemel diſpoſuit aut diſponit mutare ſtatuꝫ nõ ẽ ei
ſecuꝝ lõgo tꝑe manere in reꝝ diſpõne: qꝛ in lõgo tꝑe multa
īpedimẽta incidere pñt: ⁊ illa incidere veriſil'e eſt cũ diabol⁹
inuideat tẽdentib⁹ ad alta ⁊ ꝓcuret eis īpedimẽta. Et tũc hõ
erit ſibimet in culpa:cũ ꝑ longã diſpõneꝫ ſibi ꝓ̄ſtiterit iſta im
pedimẽta:cũ ſciret v̊iſil'e eſſe talia accidere:maxie qꝛ ille qui
vult relinq̃re ſecl'ꝫ ⁊ diu manere in diſpõne reꝝ hoc iõ facit
vt maiora p̄cia poſſint paupibus erogari d̄ reb⁹ ſuis. Hoc tñ
nõ ẽ tãte nec̃itatis nec tã deſiderabile:vt ꝑ iſtõ dẽat hõ retar
dari aliquãto tꝑe a ꝓpoſito ꝑfectiõis. Sic dicit Hiero.i eadeꝫ
epl'a ad paulinũ.ſ. Si hẽs in ꝑtãte rem tuã vende: ſi nõ hẽs
ꝓȷ̃ce. Tollenti tunicã ⁊ palliũ relinquendũ ẽ.ſ.niſi tu ſꝑ re-
craſtinans ⁊ deinde die trahẽs caute ⁊ pededẽtim tuas poſ
ſeſſiũculas vẽdideris non hꝫ xp̄s vñ paupes alat ſuos .q.d.
Etiã ſi tu nõ mãſeris lõgo tꝑe diſponẽdo vt caute vendẽdo
magna p̄cia paupibus eroges.hꝫ xp̄s multa alia vñ paupes
alat. Iõ nõ eſt curandũ ꝑꝑ h̄ diuturnã facere diſpõnẽ. Iõ di
cebat Hiero.ꝙ ſi aliq̃ res nõ pñt diſponi niſi cũ difficultate:
debem⁹ illas dimittere vt ꝑeant. Utpote ſi alicui volẽti intra
re religionẽ debent aliq̃ q̄ recuꝑari nõ pñt niſi litigando: cõ
ſultius ſibi eſt dimittẽ vt ꝑeat res ⁊ nõ litigare: q̃ꝫ diuturne
fortaſſis litigare ⁊ poſtea rẽ ꝑ indiciũ acqſitã paupibus ero
gare. Sic dicit Hiero.ibidẽ.ſ. Si hẽs in ꝑtãte rem tuã vende
ſi nõ hẽs ꝓice.i.ꝑmitte illã ꝑdi. Et ſubdit ibi cãm.ſ.tollẽti tu
nicã palliũ relinquẽdũ eſt.ſ.ſi qs hꝫ tale ꝓpoſitũ ꝑfectionis
nõ ſolũ nõ dꝫ litigare pro hȷ̃s q̄ iam debita ſibi ſunt:ſꝫ ẽt ſi d̄
nouo auferant dꝫ dimittere vt nõ litiget nec ob hoc eſſet mi-
noris meriti dãs pauca paupib⁹ qꝛ celeriter nõ dedit q̃ꝫ dans
magna p̄cia que ꝑ longã venditionẽ accepit. Qꝛ illa q̄ ꝑeũt
etiã deo damus cũ ꝑꝑ illuꝫ ꝑire illa ꝑmittamus. Q.ñocunqꝫ
ergo det qui religionẽ intrat ſe ⁊ oia deo dat:maxie qꝛ q cele
riter vendidit citius intrat ꝑfectionẽ vel ꝑfectionis viam q̃ꝫ
qui vendendo moratus eſt: ⁊ in hoc recõpenſantur p̄cia ma
iora que alius pauperibus erogauerat.

¶ An Iacobus ⁊ Ioannes malum faciebant dimittendo
patrem. Queſtio. CXII

Queritur an Iacobus ⁊ Ioãnes malũ faciebãt
dimittendo patrẽ ſolũ. ¶ Aliqs dicet Opi. aliquorũ
ꝙ ſic qꝛ iſti erant paupes:vt ait Chriſ.ſuꝑ Mat. Et dicit ꝙ ꝙ ſic
magna pietas erat iſtoꝝ filioꝝ ꝙ in tanta pauꝑtate pr̃i ſuc- p^a rõ
currere . tenebant ergo nõ dimittere eum: vt ei in pauꝑtate
ſua nec̃ia miniſtrarent. ¶ Itẽ hõ ex neceſſitate p̄cepti tenet 2^a rõ
honorare patrẽ exo.20. Iſte aũt honor non ꝯſiſtit in ſolo v̊bo
⁊ exterioribus cerimonȷ̃s reuerentie: ſꝫ maxime conſiſtit in
ꝓuiſione circa nec̃ia.ſ.in alimẽtis. Sic xp̄s aſſerit increpans
phariſeos ⁊ legis ꝑitos dicens ꝙ trãſgrediebant legẽ dei fa
cientes ꝙ filȷ̃ ſolũ honorarẽt parẽtes v̊bo: ⁊ nihil aliud eis
impẽderẽt. Unde ipſe voluit honorẽ paternuꝫ eẽ in h̄ ꝙ ſibi
ꝓuideat. Sic dicit Ariſto.x.ethi.ponẽs ꝙ circa alimẽta ma
gis dꝫ ꝓuidere filius patri q̃ꝫ ſibi ipſi: ⁊ tñ ab iſto p̄cepto dei
nemo abſolutus eſt:g̊ nõ poterant iſti dimittere pr̃eꝫ. ¶ Itẽ 3^a rõ
ſicut dicit Ariſt.8.ethi.in fine ꝙ filio nunq̃ꝫ lꝫ abnegare pa-
trem nec relinq̃re:qꝛ ſꝑ eſt debitor: ⁊ debitori nunq̃ꝫ lꝫ abne
gare creditorẽ:iõ dicit ꝙ filio nõ lꝫ reliquere pr̃eꝫ niſi efficia
tur incurabilis in malitia. Patri aũt lꝫ abnegare vel relique
re filiũ:iõ nõ licebat iſtis relinquere patrẽ in tꝑe ſenectutis. 4^a rõ
¶ Itẽ qꝛ dicit Chriſo.ſuꝑ Mat.ꝙ ad magnã pietatẽ Iaco-
bi ⁊ Ioãnis ꝑtinebat ꝙ ſicut patri in tãta pauꝑtate ſuccur-
rebant vt eũ ſecũ in naui baiularẽt nõ vt ille iſtos adiuuaret
in ope ſꝫ vt ipſi eum ꝯſolarent ſua pñtia. Et ſic cuꝫ iſte ſenex
hr̃et filios tanq̃ꝫ ſolatiũ ſenectutis ſue nõ liceret eis relinq̃-
re pr̃eꝫ qꝛ per h̄ affligeret pr̃. ¶ Itẽ iſti vel ſaltẽ aliq eoꝝ fi-
lios hẽbant ⁊ illos ẽt relinquere nõ liceret ſed puuli eſſent. 5^a rõ
¶ Itẽ aliq eoꝝ hẽbant vxores q̃s relinquere nõ poterant:
qꝛ vir non hꝫ ꝑtãteꝫ corꝑis ſui ſꝫ mulier: ⁊ mulier nõ hꝫ ꝑtã-
tem corꝑis ſui ſꝫ vir.i.corin.7. ¶ Dõm ꝙ iſtis licuit relinq̃- A
re patrẽ. Nã vt.s̄.dictuꝫ eſt iſti vocati obligabant ſequi xp̄m
vocantẽ ⁊ hoc nõ poterant niſi patrẽ relinquerẽt:iõ nõ ſolũ
licebat patrẽ relinquere:ſꝫ ẽt obligabant reliquere. Et ſic fe-
cerunt qꝛ dr̃. Illi aũt relictis retibus ⁊ pr̃e ſequuti ſunt eum
Hoc aũt xp̄s volebat ꝙ hõ ꝑꝑ ip̄m relinqueret pr̃eꝫ ⁊ matrẽ
⁊ oia que hr̃et: ⁊ qui nõ relinqueret nõ ꝑfecte diligebat euꝫ:
⁊ relinquẽtibus patrẽ ⁊ matrẽ ⁊ cognatos magna ꝓmitte-
bat.ſ.ꝙ qui reliquerit domũ fr̃es ſorores patreꝫ matrẽ vxorẽ
aut filios acciperet vitã eternã.ȷ̃.19. ⁊ Mar.x. ⁊ ad hoc xp̄s
dixit ſe veniſſe.ſ. Non veni mittere paceꝫ in terrã ſꝫ gladiuꝫ:
Ueni.n.ſeꝑare hoieꝫ aduerſus pr̃eꝫ ſuũ ⁊ mulierẽ aduerſus
matreꝫ ſuã.ȷ̃.x. Licitũ g̊ erat ſeꝑationes iſtas fieri cũ ad eas
xp̄s veniſſet faciendas. Chriſtus ẽt nõ ꝓmiſiſſet pro hȷ̃s cẽ
tuplũ ⁊ inſuꝑ vitã eternã:niſi iſta facere bonũ eſſꝫ. Uñ aliqñ
xp̄s exp̄ſſe iubebat qbuſdã pr̃es relinquere: ſicut pꝫ Luc.9.
de illo cui dixit ſequere me. Et ille ait. Dñe ꝑmitte me primũ
ire ⁊ ſepelire pr̃eꝫ meũ. Et xp̄s dixit: Sine vt mortui ſepeliãt
mortuos ſuos:tu autẽ vade ⁊ annũcia regnũ dei. ¶ Ad pri B
muꝫ dõm ꝙ filȷ̃ tenent patribus ꝓuidere in nec̃ȷ̃s inq̃ꝫtum Ad p^m
pñt honeſte facere:non tñ ob hoc obligantur ceſſare ab aliȷ̃s ar^m
actibus bonis vt ſolũ ſtudeant in ꝓuiſione patruꝫ. Unde lꝫ
eis dimittere pr̃es vt ad altiorẽ viuendi viã tendant. Q̊ õ ve
ruꝫ credo niſi patres eſſent quaſi in extrema neceſſitate nec
aliter eis prouideri poſſet niſi per filioꝝ miniſtrationẽ: quia
tunc contra oẽm charitatis viam eſſet illos deſerere. Sꝫ qñ
poſſunt aliqualiter ſuſtentari etiã ſi ſint in pauꝑtate ſatis
arta non tenentur filȷ̃ ceſſare a ꝓpoſito vite excellentioris ſi
illud ꝯceperunt vt patribus ad nutritionẽ ſemper aſſiſtant.
Iſtud autem verum eſt de illis qui ſponte ad religionem trã
ſeunt vel ad aliquã excellentem vitam ſecus de illis qui vo-
cantur a xp̄o exteriori vocatione. Naꝫ ibi nihil opꝫ diſtingui
ꝙ etiã ſi ſunt patres in extrema neceſſitate imo in ip̄o mortis
articulo ⁊ xp̄s vocaret: omnia dimittenda eſſent:qꝛ ipſe ſcit
neceſſitates quas nos patimur vel ſtatũ in quo ſumus: ⁊ ſi
velimus ẽt manere q̃ꝫ eũ vocanteꝫ ſeq nõ vocaret. ¶ Sꝫ ad C
huc dõꝫ de zebedeo pr̃e Iaco. ⁊ Io.ꝙ nõ ſolũ ab eis xp̄o vo
cante deſeri potuiſſꝫ: ſꝫ ẽt ſi ipſi ꝯcepiſſent ꝓpo^m alicui⁹ excel
tis vite:qꝛ ille non erat oio paup ita vt ſine filiorũ ope viue-
re non poſſꝫ. Nã hẽbat nauẽ ⁊ mercenarios qui cũ eo piſca
bant. Qꝛ Mar.i.dr̃ ⁊ relicto patre ſuo zebedeo in naui cuꝫ
mercenarȷ̃s ſequuti ſũt eũ. Et ſic poterat iſte viuere ſine fi-
lȷ̃s. Unde

lijs. Vn̄ illi libere poterant ire quo vellēt: ꝓꝑ deſideriū excel
lētioris vite. ¶ Ad 2m dōm ſicut. ſ. ꝙ teneꝛ hō honorare pa
D trem: non ſolū v̄bo ſʒ maxime ipendēdo nec̄ia: ⁊ tn̄ nō teneꝛ
ob hoc nō ꝓſequi ꝓpoſitū excellētius: ſi aliqd̄ cōceperit. Eo
aūt tp̄e quo māſerit apud patrē tenebiꝛ ei iuxta vires decen-
ter ꝓuidere. Et cū dr̄ ꝙ nō eſt qs abſolutus ab obſeruatione
iſtius mādati ꝯcedendū ꝙ ēt filius manēs in religione inq̄ʒ
tum nō repugnat voto ſuo nec puritati religionis teneꝛ pa-
tri ſubuenire in nec̄ijs. Jō ſi accedit ꝙ aliqd poſſit tenebitur
ad illud. Nō eſt tn̄ ſenſus ꝙ ꝓꝑ hoc filius debeat manē ſem
per eo mō quo melius poſſit patri ꝓuidere. Jſtud aūt milita
ret ꝯ̄ charitatē. ſ. ꝙ ipediret hō a maiori bono ex nec̄itate ꝓꝑ
minus bonū: maxime cū vtrūq̄ʒ ſit cōpatibile: q2 ēt ſi fili⁹ nō
ꝓuiderit patri nō ꝑibit pr̄ in caſu dato cū poſſit al'r ſuſtētari
lʒ in grauiori pauꝑtate ⁊ maiori difficultate. Et tn̄ adhuc ab
obligatione precepti iſtius poterat qs total'r abſolui in caſu
E iſto cū xp̄s exp̄ſſe iuberet dimitti oia ⁊ ſequi ip̄m. ¶ Ad 3m
dōm ꝙ filio nūq̄ʒ lʒ abnegare patrē ita vt dicat ſe ei nihil de
bere q2 ſemꝑ dʒ cū non ſit poſ'e ꝙ ei eq̄lia reddere poſſumus
8. ethi. Jō nec̄e eſt ꝙ ſemꝑ obligati maneamus. Pōt tn̄ filius
dimittere patrē. i. recedere ab eo vt alterius vite excellentio-
ris vſum teneat. Et tn̄ ibi non poterit adhuc patrē abnegare
dicendo nihil ſe illi teneri: q2 teneꝛ ſꝑ ⁊ ſi occurrerit ꝙ non
faciendo ꝯ̄ puritatē religionis ſue poſſit in aliquo pr̄i agen-
ti miniſtrare teneꝛ vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 4m dōʒ ꝙ lʒ ſit magna
F ꝯſolatio pr̄ibus in ſenectute filios hr̄e: parentes tn̄ ſi inopia
non vrgeat in qua filij ꝓuidere debeant pro cā ſatis leui pn̄t
filij patres deſerere. Si aūt inopia vrgeat dōm ē: ſicut ſupra.
¶ Ad 5m dōm ꝙ ſi filij erant iam aliq̄l'r adulti poterāt viue
G re ſine patꝝ ope ⁊ ſic licebat eos relinquere. Si aūt paruuli
apud matres allendi erant. Jō hoc nō obſtabat maxime: qa
etiā ſi eſſent ꝑuuli. j. triēniū ⁊ matres nō hr̄ent xp̄o tn̄ voca-
te nec̄e erat eos relinqui cū ēt mortē ſubire nec̄e ſit ſi xp̄s iu
beat. ¶ Ad 6m dōm ꝙ hic multe difficultates occurrunt. ſ.
H an per vocationē xp̄i ſoluebaꝛ matrimonium vel an poterāt
vxores reuocare viros a xp̄o vocatos: ⁊ an tenebanꝛ redde-
re debitū vxoribus ſi ille vellēt ſeq illos euntes cū xp̄o: ⁊ an
apl'i vxores ſecū duxerint ⁊ multa alia dubia circa hoc de q
bus ⁊ de toto apoſtolorum ſtatu dicetur. j. x.

¶ An Jacobus ⁊ Joānes tenerentur ſequi chriſtū ſi eorum pater hoc prohibuiſſet. Queſtio. CXII.

Queritur ſi zebede⁹ pr̄ Jacobi ⁊ Joānis dixiſſet
eis ꝙ nō ſequerenꝛ xp̄m qn̄ vocati ſūt
an deberēt ceſſare. ¶ Aliqs dicet ꝙ tenebāꝛ manere ⁊ obe
dire pr̄i iubenti. Pertinet aūt ad mandatū de honorādo pa-
Opinio ꝙ tenebāꝛ manere cū patre trē a quo nūq̄ʒ filius abſoluiꝛ: iō tenebanꝛ iſti ſemꝑ obedire.
¶ Jtē q2 ſm legē Moyſi erat poſita maior obligatio ⁊ adie
cta pena. ſ. ꝙ filij nō obedientes pr̄ibus lapidarenꝛ deutero.
21. ſ. Si genuerit hō filiū ꝯtumacē ⁊ ſuꝑbū ⁊ ꝓteruū qui nō
audiat pr̄is atq̄ʒ mr̄is impiuʒ ⁊ exercitus obedire ꝯtēpſerit:
p̄a rō apprehenderēt eū ⁊ ducent ad ſeniores ciuitates illius: Et ibi
2a rō ſeqꝛ ꝙ ppl's ciuitatis lapidibus obruet eū. Et ſic iſti tenebāꝛ
A ad obediendū patri. ¶ Dōm ꝙ ēt ſi zebedeus vetuiſſet Ja-
rn̄ſio ad q̄ſitū. q. cobo ⁊ Joāni ſequi xp̄m tenebanꝛ eum ſeq: q2 nullū p̄ceptū
pōt obligare ꝯ̄ deū cū ipſe ſit ſupremus. Jſti aūt cognoſcebāt
p̄a rō Jeſum eſſe deū: vel ſaltē meſſiā ⁊ in illo eē diuinā virtutē ꝓꝑ
B miracula q̄ euʒ facere viderāt iō tenebanꝛ ei obedire. ¶ Jtē
2a rō q2 nō ſolū in vocatione exteriori q̄ eſt exp̄ſſa ſʒ ēt in interiori
que nō eſt tā determinata: vel ēt ſi nulla vocatio eēt: dū tn̄ qs
ꝯcipiat ꝓpoſitū melioris vite pr̄ nō pōt euʒ ꝓhibere ⁊ ſi ꝓhi
buerit nō eſt obediendū. Et h̄ xp̄s ſatis apte voluit dicēs ꝙ
venerat ſeꝑare hoieʒ aduerſus pr̄eʒ ſuū ⁊ filiā aduerſus ma
trem ſuam ⁊c̄. Jſtud tn̄ nō eſt niſi qn̄ aliud vult pr̄: et aliud
vult filius. Ergo deus vult ꝙ interduʒ filius nō obediat pr̄i
nec filia matri: ⁊ ſic maxīe qn̄ deus exp̄ſſe aliqd iubet. Jn h̄
caſu tn̄ xp̄s vetuit iſtā ꝯ̄dictionē q2 cū ipſe vocauit Jacobuʒ
⁊ Joāneʒ zebedeus pr̄ eoꝝ nō repugnauit: ſʒ māſit i pace in
nāui cū mercenarijs ſuis Mar. i. ¶ Ad p̄m dōm ꝙ obligaꝛ
rn̄ſio ad primum hō obedire patri: ⁊ tn̄ ſi ꝯſtet mādatū ſuū eſſe ꝯ̄ dei mādatuʒ
E nō obligat: vel ſi aliq̄ mō militat ꝯ̄ charitatē tollendo viā ad
D maius bonū. ¶ Ad 2m dōm ꝙ iſtud nō tʒ ſi filius ſemel eēʒ
inobediēs patri: ſʒ ſi eēʒ aſſuetus ad obedientiaʒ ⁊ monitus
nō deſiſteret ⁊ inſuꝑ vacaret cōmeſſationibus ⁊ luxurie vt
ibidē. Jſtud aūt nō ꝯueniebat in ꝓpoſito maxime q2 nulla i-
obediētia erat hic: q2 inobediētia nō ē niſi qn̄ ꝯtēniꝛ p̄ceptuʒ
quod obligat. Et tn̄ hic nō poterat preceptum patris obliga
re iſtos ꝯ̄ p̄ceptū dei: ideo nō poterāt eſſe inobedientes.

¶ Et circuibat ieſus totā galileā docēs in ſyna-
gogis eoꝝ ⁊ p̄dicans euangelium regni: ⁊ ſanans
oēm langorē ⁊ oēm infirmitateʒ in ppl'o. Et abijt
opinio eius in totā ſyriā. Et obtulerūt ei oēs ma
le hn̄tes varijs lāgoribus ⁊ tormentis compre-
henſos: ⁊ qui demonia habebāt: ⁊ lunaticos ⁊ pa
raliticos: ⁊ curauit eos. Et ſecute ſunt euʒ turbe
multe de galilea ⁊ decapoli: ⁊ de hieroſolymis: ⁊
de iudea: ⁊ de trans iordane.

¶ Et circuibat Jeſus. Hic poniꝛ coadunatio ppl'i ad xp̄m E
q̄ʒtum ad multitudinē ppl'oꝝ ⁊ turbaruʒ. Et dr̄ ꝙ circuibat
ieſus totā galileā. i. diſcurrebat ꝑ ſingula loca galilee p̄dican
do in illis: h̄ dr̄ q2 p̄dicatio xp̄i incohata fuit in galilea in vr-
be capharnaū vt pʒ. ſ. in l'ra: ⁊ nō manebat xp̄s ſemꝑ in eo-
dem loco ſʒ diſcurrebat p̄dicando ꝑ oia loca. Docēs in ſyna
gogis eoꝝ. Synagoga eoꝝ erat locus ad quē iudei cōue- F
niebant ad orōneʒ: ⁊ ibi xp̄s p̄dicabat multitudini ꝯgrega-
te. Predicās euāgeliū regni. i. annūciabat regnū celorum
iſtis qbus p̄dicabat. Nā Mar. i. dr̄ venit ieſus in galileā p̄di
cans euāgeliū regni dei. Pōt aūt dupl'r accipi regnū dei hic
Vno mō ꝓ regno celoꝝ. Et tūc eſt ſenſus ꝙ p̄dicabat regm
dei. i. ꝙ annūciabat hoib⁹ ꝙ ꝑuenirēt ad regnū celoꝝ ⁊ im-
promptū erat illuc ꝑuenire. ¶ Alio mō accipiꝛ regnuʒ dei pro G
ſtatu noui teſti: ⁊ in vtroq̄ʒ mō euāgem dr̄ eē regni dei. Naʒ
regnū celoꝝ ſiue vitā eternā hʒ euāgem. i. denūciaꝛ in euāge
lio. Q2 nihil eſt ꝑ qd̄ hoies clare intellexerūt ſe poſſe ꝑueni-
re ad vitā eternā niſi ꝑ euāgeliū: q2 in lege veteri nō ꝓmitte
baꝛ exp̄ſſe vita eterna ſʒ bona tꝑalia: accipiēdo ēt ꝓ ſtatu no
ui teſti veꝝ eſt ꝙ ſtatus noui teſti euāgeliū hʒ cū euāgelium
xp̄i nō fuerit niſi in ſtatu noui teſti ⁊ ꝑ iſtud dirigiꝛ totus ſta
tus iſte. ¶ Pri⁹ tn̄ mō accipiꝛ h̄. ſ. ꝙ p̄dicaret euāge. regni. i.
euāgelizaret: vel annūciaret ꝙ regnū celoꝝ appropinq̄bat:
ſic̄ dr̄. ſ. ꝙ xp̄s p̄dicabat dicēs: Pniaʒ agite. appropin. re. ce
loꝝ. Et ſanās oēʒ lāgorē ⁊ oēʒ infirmitatē in ppl'o. i. nō ſo
lum p̄dicabat ſʒ ēt in oibus illis ppl'is in qb⁹ erat curabat in H
firmos. Vocaꝛ h̄ lāgor infirmitas grauiſſima ſic̄ ſunt maxīe
infirmitates incurabiles: ⁊ oēs illas xp̄s curabat: q2 in illis
magis v̄tus ſua oñdebaꝛ. ¶ Jnfirmitas vocaꝛ leuis egritu-
do vt febres ⁊ qdā dolores: vel paſſiōes cōes. Dicit tn̄ Chri.
ſuꝑ Mat. ꝙ infirmitas ē corpoꝝ ⁊ lāgor eſt aiarū. Vel dicit
ꝙ ꝑ langorē intelligim⁹ aliquā paſſionē aīe vt auaritiā libidi
nē ⁊ hmōi: ꝑ infirmitatē aūt infidelitatē ꝑ quaʒ qs infirmaꝛ
aūt in fide. Vel ꝑ lāgores intelliguntꝛ grauiores corꝑis paſ-
ſiones ꝑ infirmitateʒ aūt leuiores. Jſta expō vltia Chriſoſt.
eſt melior q2 h̄ loqꝛ Mat. de illis curatiōib⁹ q̄s xp̄s faciebat
ꝑ q̄s ꝑtāteʒ ſuā oñdebat ⁊ ſeq̄baꝛ eū ppl's. Curādo tn̄ aliq̄s
paſſiones aīe nihil oñdebat de v̄tute ſua q2 ille paſſiōes non
ſunt manifeſte: vel ſaltē curatiōes eaꝝ nō videbanꝛ. Jd tn̄ ꝑ
qd̄ aliqd ꝓbaꝛ dʒ eē manim. Jō Mat. ſolū loqꝛ de paſſionib⁹ I
q̄ erāt in corꝑe. Et abijt opīo ei⁹ in totā ſiriā. Faciebat xp̄s
curatiōes mirabiles q̄les nūq̄ʒ a ſeculis audite fuerāt: iō di-
uulgatū ē nomē ſuū nō ſolū in galilea ⁊ iudea: ſʒ ēt i alijs re
gnis vicinis vbi gētiles morabanꝛ: ⁊ ita ē de ſiria q̄ apud iu
deā eſt de q̄. j. diceꝛ. Et obtulerūt ei oēs male hn̄tes. i. offe K
rebant ei q2 nō potuerūt in aliq̄ tꝑe ſil' oēs īfirmos xp̄o offer
re nec h̄ aliqn̄ ꝯſumatū ē: q2 ſꝑ māſerūt aliq īfirmi q̊s xp̄s nō
curauerit q2 nō oblati ſunt ei. Sʒ dr̄ ꝙ xp̄s curauit oēs ma
le hn̄tes q̊s obtulerūt ei. i. ꝙ in q̊cūq̄ʒ loco predicabat offere
bant ei infirmos q erāt in loco ipſo ⁊ curabat eos. Aliq̄s ēt
infirmos portabāt de exteriorib⁹ regionib⁹ ſic̄ de ſiria ⁊ alijs
ꝑtibus de qb⁹ multi ꝯueniebāt ad xp̄m: ⁊ tunc qdā rex ſirie
noīe abagarus miſit ad xp̄m l'ras vt eū ſanaret de q̊ diceꝛ. j. i
quadā. q. Varijs lāgorib⁹ ⁊ tormētis cōprehenſos. Lan- L
gor eſt infirmitas non multū doloroſa. Tormētū eſt grauis
infirmitas dolorem inferens. Sic dicit Remigius ſcilʒ. Per
langores ⁊ tormēta varias vult ītelligi infirmitates ſʒ leuio
res cū dicit varijs langorib⁹: glo. dicit ꝙ lāgor eſt morb⁹ diu-
turnus: tormētū eſt morbus acutus vt dolor lateris ⁊ hmōi
Oia aūt gn̄a infirmitatū xp̄s curabat: vt videreꝛ ꝙ nō virtu
te nāe: ſʒ diuina oꝑareꝛ: q2 virtus nāe valet ad curādū quoſ- M
daʒ morbos ſʒ nō oēs. Et qui demonia hēbant. Multos

curauit

curauit xp̄s hn̄tes demonia ita vt iudei mirarent̄: z q̄daʒ di cebāt q̄ in ptāte demonū eiciebat demonia.ſ.in belʒebub pn̄ cipe demonioꝝ demonia eicit.j.12.z Luc.xi.inter iudeos q̄cꝫ erant aliq̄ qui demonia eiciebant:de q̄bus xp̄s dixit.j.12. Si ego in belʒebub eijcio demonia filij vr̄i in quo eiciūt.q.d.Ei ciunt demonia ſicut ego:ſʒ vos nō ↄſitemini q̄ ipſi eiciant il la in ptāte demonū:iō nec debetis dicere q̄ eiciaʒ illa in ptā te belʒebub⌊ Et lunaticos.⌋Iſti ſunt qui patiunt̄ egritudi nem q̄ſdā in capite ſʒ diuerſa tp̄a curſus lune de q̄bus dice tur.j.in quadā q̄one.⌊ Et paliticos ⌋Dicūt paralitici illi qui hn̄t aliquā partē corpis quā mouere nō pn̄t:ad arbitriū ſuū: ſʒ ſunt mēbra illa quaſi ſepata a reliq̄s mēbris que mouētur per arbitriū nr̄m.Unde paliticus idē eſt q̄ diſſolutus: ſic di cit rabanus palitici ſunt corpe diſſoluti.Paraliſis eni grece latine dr̄ diſſolutio.⌊ Et curauit eos.⌋Et curabat q: nō ſolū fecit xp̄s hoc ſemel ſʒ in ↄſuetudineʒ ei erat ſanare infirmos q̄ncūq̄ offerrent̄:niſi forte eoꝝ infidelitas hoc īpediret⌊ Et

N ſequute ſunt eū turbe multe⌋Uidētes miracula que xp̄s fa

O ciebat z doctrinā ſuā ↄfluebant ad eū z deſiderabant valde accedere ad ip̄m:q: v̄tus de illo exibat z ſanabat oēs Luc.6. ⌊De galilea⌋Duplex eſt galilea.ſ.quedā iudeoꝝ z quedam gentiū vt ait hiero.ſup Mat.de q̄.ſ̄.declaratū eſt z de vtra- q̄ galilea veniebant ad xp̄m: z poſuit hic Mat.ante ceteras ↄuincias de q̄bus veniebant ad xp̄m:q: galilea fuit p̄ma in qua xp̄s p̄dicauit.Ibi.n.īcepit p̄dicare vt pʒ.ſ̄. in lr̄a z mar.

P p̄.Et fuit hoc in ciuitate capharnaū.ſ̄. in lr̄a. Iō de hac con uenerunt ad xp̄m multi prius q̄ȝ de alijs ↄuincijs.⌊ Et d ca poli.⌋Eſt decapolis nomē ↄuincie z ſignificat decē ciuita- tes z eſt nomē ciuitatis grecū z dr̄ a decas q̄d eſt decē z po lis q̄ ciuitas q: decē ↄtinet ciuitates.Noīa aūt iſtaꝝ ſunt̄ q̄ j.dn̄r.ſ.thierias:ſaphet:cedis:neptaliʒ:aſſor:ceſarea:caphar- naum:iocapata:bethſaida:coroʒain:bethſan: z vocatur tota iſta regio akabul: z iturea z roob galilea gentiū: z extēdit ſe vſq̄ ad beritum q̄ eſt ciuitas in littore maris mediterranei z diſtat per.xx.leucas a ſidone que erat olim ciuitas famoſiſſi ma.⌊ Et de hieroſolymis⌋.i.de ciuitate hieruſalē: z de locis ↄpinq̄s:q: tam ipſa ciuitas q̄ȝ loca ei adiacētia hieroſolyma vocat̄.⌊ Et de iudea.⌋Prouincia eſt noiata a iudeis q̄ aliq̄n̄ varie accipit̄ vt dicet̄.j.in q̄dā.q.⌊ Et de trās iordanē.⌋Ior-

Q danis eſt fluuius in terra chanaā in q̄ iudei habitabāt z ad pteʒ orientalē illius fluuij habitabant due trib⁹ z dimidia.ſ. ruben.z gath: z medietas tribus manaſſe:ad occidentalem v̄o ptē iordanis habitabāt relique nouē trib⁹ z dimidia:vn- de aliq̄n̄ illi q̄ habitabāt ad orientalē partē iordanis diceban tur eē trans iordanē z aliq̄n̄ dicebat̄ h̄ de illis q̄ habitabant ad occidentalē ptē iordanis.Et tn̄ cōiter in ſcriptura dn̄r eſſe trās iordaneʒ illi qui ſunt ad orientalē ptē.Iſta aūt ↄuincia que ſignificat̄ per trans iordanē eſt oriētalis ad iordanē.ſ.il la in qua hitabāt due tribus z dimidia vt dictū eſt: q: etiam de illa multi nunc ↄueniebant ad chriſtuʒ.

⁋Quare dicitur hic q̄ xp̄s circuibat totam galileam predi cando. Queſtio. CXIIII.

Queritur quare h̄ dr̄ q̄ xp̄s circuibat totā gali leā predicando.⁋Dōm q̄ pp̄ multa. Primo q: vt q̄dā dn̄t voluit in hoc p̄dicatorib⁹ ex^{pl}are.ſ.ne

Rñſio ad q̄ ſitum.q. A p^a rō ſemp maneāt in eadē ciuitate vel loco:ſʒ diſcurrūt p̄ diuerſa vt oibus annūcient v̄bū dei.Sicut dixit Paul.q erat p̄cipu⁹ p̄dicator ad ro.i.Sapiētibus z inſipiētib⁹ debitor ſum: ita z q̄ntū in me eſt ↄmptū eſt hijs q̄ rome ſunt p̄dicare. Sicut ḡ Paul.dicebat ſe debitorē oib⁹ ad annūciādū illis euāgeliuʒ: ita z p̄dicator nō dʒ ſp̄ in eodē loco:p̄dicare.Sic dicit Remi gius:In h̄ doctoꝝ vita inſtruit̄.Ut.n.nō ſint pigri docentur

B 2^a rō p̄.h̄ q̄ dr̄ circuibat Jeſus.⁋2° q: xp̄s erat medicus aīarū: z q: ſic vadit medicus ad egruʒ q̄n̄ eger nō ↄpōt ire ad medicū: ita xp̄s nūc ibat ad p̄dicādū p̄ oīa loca. In quo ēt eccl'e paſto res inſtruit̄:ſic dicit Chriſo.ſup Matth.Q:.n.illi vt debiles ad medicū venire nō poterāt ipſe ſic ſtudioſus medic⁹ circui bat grauiter egrotātes.Et dn̄s q̄dē circuibat ſingulas regio nes.Qui aūt ſunt vni⁹ regiōis paſtores ↄſiderādo debēt cir

C 3^a rō cuire ſingulas ppl̄i paſſiones vt ad remediū paſſionis eoruʒ aliq̄d medicamētū in eccl'a ↄferat̄.⁋3°xp̄s circuibat vt nō ſe ondēret fauorabilē ſi ſolū forte p̄dicaret in terra ſua i qua incepat.Nā de galilea xp̄s oriundus erat.ſ.de ciuitate naʒa reth z in galilea p̄dicare cepit:vt pʒ.ſ̄.in lr̄a.Si aūt ſolū p̄di caret in terra ſua in naʒareth q̄ erat ciuitas ſua vel i locis ↄ pinq̄s videret̄ fauorabilior eē illis gētib⁹ q̄ȝ ceteris.Et tn̄ cir ca ea q̄ ad eū ↄtinēt fauor nullus aut acceptio pſonarū hēri dʒ:cū ipſe deus nō accipiat pſonā cuiuſq̄ ſʒ in oī gēte q̄ facit iuſtitiā acceptus eſt illi act.10.Non ḡ ſolū p̄dicauit xp̄s i na- ʒareth ſʒ in tota galilea: z nō ſolū in galilea ſʒ ēt p̄ alias ↄui- cias diſcurrebat.Sic dicit Remi.ſ.Ut aūt ſint acceptores p̄- ſonaꝝ docent̄ p̄dicatores p̄ hoc q̄ ſubiūgit̄ circuibat totam galileā:vt aūt vacui nō diſcurrant docent̄ p̄ hoc q̄ ſubditur docēs.⁋4° fuit hoc pp̄ nec̄itatē v̄bi dei: q: xp̄s venerat ad annūciandā veritatē v̄bi dei ſicut ipſe dixit pilato.Jo.18.ſ.In

hoc natus ſum: z ad h̄ veni in mūdū vt teſtimoniū phibeaʒ veritati.z tn̄ iſta veritas erat nec̄ia oibus.Iō xp̄s voluit oi- bus q̄b⁹ poterat p̄dicare.Et pp̄ hoc q̄n̄ in aliq̄ ciuitate roga gabat̄ lōgo tp̄e manere nolebat: ſʒ dicebat. Alijs ciuitatib⁹ opʒ me euāgeliʒare regnū dei:q: iō miſſus ſuʒ Luc.4.⁋5° faciebat xp̄s hoc q: al's nō poterat p̄dicatio ſua eſſe:q: a p̄n° p̄dicationis ſue ipſe erat q̄ſi incognitus.Et pp̄ hoc rari veni re vellent ad audiēdū eū.Poſtq̄ȝ v̄o miracula ſua cognoſce- rent̄ oēs vellēt ad eū ↄfluere. Et q: ſi in vno loco galilee ſolū p̄dicaret eſſʒ cognitus apud paucos ēt ſi faceret aliq̄ miracu la.Ut ḡ in breui tp̄e a toto pp̄lo cognoſci poſſʒ:nō ſolū i ter- ra iudeoꝝ ſʒ ēt in ↄpinq̄s regionib⁹ voluit diſcurrere per di uerſa loca: z ſic in breui ab oibus cognitus ē.Poſtq̄ȝ āt fuit cognitus nō erat nec̄e ip̄m diſcurrere p̄ diuerſa loca q: gen- tes de diuerſis locis z ↄuincijs ↄfluebant ad eū z ſeq̄bant̄ ip̄m vbicūq̄ eſſʒ.Iō ēt ſi aliq̄n̄ ſe occultare vellet q̄rebāt eū: Sic dr̄ Jo.7.q̄ cū xp̄s nō iuiſſʒ in hieruſalē ad paſcha iudei querebāt eū in die feſto z dicebāt vbi ē ille. ⁋Sic ēt iteruʒ inſtāte paſſiōe eius cū nō auderet publice ambulare i iudea fuit trans iordanē: z ibi manebat z illuc multi ↄfluebant ad eū.Et interdū tanta mł'titudo ↄueniebat q̄ nō ↄmittebat ip ſum cibū ſumere:de hijs pʒ Jo.10.z Mar.3.A p̄n° tn̄ p̄dica- tiōis xp̄s maxime diſcurrebat q: nōdū erat cognitus: z iſta fuit cā potiſſima quare diſcurreret per diuerſa loca.

⁋Quare chriſtus diſcurrebat per diuerſa loca p̄dicādo: cū tn̄ Joānes bb̄ā hoc non feciſſet. Queſtio.CXV.

Queritur q̄re xp̄s diſcurrebat p̄ diuerſa loca cū Joānes bb̄ā qui ēt p̄dicator erat nō di ſcurreret:ſʒ manebat ipſe apud iordanē p̄dicās: z illuc ↄflue bat pp̄l's ad eū de tota terra iudeoꝝ:vt pʒ p̄cedē.c. z mar.i. z

Luc.3.⁋Dōm q̄ Jo.bb̄ā nō debuit diſcurrere in predican- do q: nō erat ei ↄueniēs:xp̄o aūt fuit ↄueniēs diſcurrere:nō ↄueniebat.n.Joāni pp̄ multa diſcurrere.⁋Primo q: repu gnabat intētiōi Joā.q: ipſe miſſus fuit tāq̄ȝ pcurſor xp̄i Lu. p̄.z h̄ vʒ baptiʒādo vt dū.xp̄s ad ei⁹ baptm̄ veniſſʒ: baptiʒa- ret eū Jo. z cognoſceret eū z ondēret toti pp̄lo: z iſta fuit cā bapti Jo.vt pʒ Jo.i.ſ.Ego neſciebā eū ſʒ vt manifeſtet̄ in iſra el:ppea ego veni in aq̄ baptiʒās.i. Ad h̄ fuit babt̄ſ̄ me⁹ in aq̄ a deo inſtitut⁹ vt xp̄s manifeſtet̄ in iſrael.i. cognoſcat̄ ab oibus q̄ ſit meſſias: z ita fcm̄ eſt:q: cū q̄dā die xp̄s eſſʒ corā Joā.p̄nte pp̄lo iudeoꝝ Jo.oñdit xp̄ʒ digito dicēs: Ecce agn⁹ dei:ecce q̄ tollit pcā mū.Jo.i.z iſtud erat dicē q̄ ipe erat meſ ſias z de⁹ cū poſſet tollē pctā.Ad iſtā aūt oñſionē faciēduʒ de xp̄o oportebat q̄ tot⁹ pp̄l's iudeoꝝ vel magna ps ei⁹ p̄n̄s eſſʒ.Et q: ſi Joā.diſcurreret p̄ diuerſa loca nō ↄfluerēt ad eū tot pp̄l'i ſciētes q̄ Jo.ad loca.ipſoꝝ iturus eſſʒ: z ſic nō poſſʒ in aliq̄ loco fieri ↄueniēter oñſio de xp̄o. Nūc aūt cū ſcirēt iu dei q̄ Jo.nō diſcurreret p̄ diuerſa loca ↄcurrebāt oēs ad lo cuʒ in q̄ ipſe erat z ibi poterat xp̄s ↄueniēter oñdi: z ſic non ↄueniebat Joā.diſcurrere p̄ diuerſa loca.⁋2° erat h̄ q: Jo. hēbat p̄ncipal'r offm̄ baptiʒādi z confluebat totus pp̄l's ad baptm̄.Iō debebat Jo.manē in loco vbi eēnt aq̄ multe vt ibi ↄueniēter pp̄l's baptiʒari poſſʒ:Sic dr̄ Jo.3.q̄ Jo.erat i enō iuxta ſalim.q: ibi erāt aq̄ multe: z ob h̄ q: nō erat aliq̄s loc⁹ cōueniēs ad baptiʒādum ſic iordanis:q: in ipſo flumie erāt aq̄ multe p̄dicabat Joā.apud iordaneʒ z ibi baptiʒabat p̄ce- dē.c z mar.i.z Luc.3.Et q: nō eſſʒ in ſingul' locis copia ſuf ficiēs aq̄ꝝ ad baptm̄ toti⁹ pp̄l'i:erat ↄueniēs q̄ Jo.maneret apud iordanē ſp̄ baptiʒans q̄ȝ q̄ diſcurreret p̄ diuerſa loca. ⁋3° fuit h̄ q̄ ſi Jo.deberet diſcurrere h̄ maxie eſſʒ vt ipſe fa mā acq̄reret z poſtea oēs ad eū ↄfluerēt: z tn̄ Joā.ſufficiētē famā hēbat apud iudeos ēt ſi nō diſcurrerēt. Et hoc pp̄ illa que appuerāt in natiuitate z ↄceptione eius q̄ fuerunt ma- nifeſta toti iſrael.Et oēs q audiebāt admirabātur z dicebāt quis putas puer iſte erit corā dn̄o.Luc.i. Iō q̄n̄ p̄dicare inci peret iam

[Right margin: D 4^a rō; E 5^a rō; Rñſio ad q̄ſitū.q. A p^a rō; B 2^a rō; C 3^a rō.]

peret iam cognitus eſſet. ¶ Itẽ q̄ Joãnes erat maxime ſcti tatis pp vitã valde auſterã qualẽ nullus vnq̄ ante ipm hũe rat: & pp hoc erat apud iudeos notiſſimus: vñ diſcurrere nõ erat ei neceſ ad h̃ q̄ cognoſceref. Secus aũt fuit de xp̄o: q̄ ipſe nolebat facere aliquã oñſionẽ pp quã oĩs totũ ppl'm cõ iunctũ eẽ: ideo ꝯueniẽs ei erat diſcurrere per loca diuerſa: vt ſic facilius & magis in breui cognitus eſſ & ſermo ſuus ꝑue niret ad oẽs. ¶ 2m etiã q̄ erat in Joãne non ꝯueniebat xp̄o q̄ ipſe nõ hẽbat officiũ baptizandi ſicut Joãnes ſ; officiũ ꝑ dicandi. Et dato q̄ baptiſm inſtituerit: nõ baptizabat ipſe ali quos ſ; diſcipuli ſui illos baptizabant. Joã. 4. Jõ nõ opoꝛte bat q̄ xp̄s maneret in aliq̄ loco ſpãli ſic Joã. apud ioꝛdanẽ pp copiã aquaꝝ ſ; erat ei ꝯueniens diſcurrere. ¶ 3m qõ erat in Joã. non ꝯueniebat xp̄o: q̄ Joã. erat cognitus qñ ꝑdicare incepit ſicut dcm̃ eſt. Chꝛiſtus aũt nõ erat cognitus ſic Joã. bbã. Q: ſ; in natiuitate xp̄i appuerant aliq̄ miracula de qb' ẽ. 2. & Luc. 2. tñ illa non fuerunt manifeſtata oĩbus iudeis: & maxime q̄ ipſa pſona xp̄i fuit occultata: q̄ ſ; aliq videret mi racula que fiebant pp ip̄ ſicut in appitione ſtelle & in aduẽ tum magoꝝ: non tñ cognoſcebãt determinate iudei q̄s erat ille pp quẽ miracula iſta fierent: & hoc q̄ xp̄s voluit eſſe tũc incognitus pp Herodẽ qui eũ pſequebaf. ẽ. 2. ¶ Jtẽ nõ erat xp̄s ante h̃ cognitus pp ſanctitatẽ vite ſic Joãnes: q̄ ſ; xp̄s eſſet ſctiſſimus oĩu; hoĩu;: imo ipſe oẽs ſanctificat tñ nõ ha buit auſteritatẽ vite in quã iudei putabãt eſſe ſctitatẽ. Joan nes. n. in hoc fuit valde excellẽs: q̄ nulla ante eũ fuerat i ali quo hoĩe maioꝛ auſteritas. xp̄s aũt nõ habuit vitã auſteram ſ; mediocrẽ in cibo & potu ſicut ceteri hoĩes tẽpati: & inter dum iudei increpabãt eũ q̄ſi amantẽ cibũ & potu; dicentes. Hic eſt voꝛax & potatoꝛ vini & publicanoꝛu; amicus. J. xi. & Luc. 7. Non g̃ erat xp̄s cognitus apud iudeos ſicut Joã. in ꝑn° ꝑdicationis ſue: nõ opoꝛtebat q̄ ipſe diſcurreret ꝑdican do per diuerſa loca vt cognoſceref ſ; Joãnes nõ diſcurrerit.

¶ Quare dr̃ q̄ xp̄s ꝑdicabat in ſynagogis. Q. õ. CXVI.

Queritur quare dr̃ q̄ xp̄s ꝑdicabat in ſynago gis. ¶ Dõs q̄ faciebat hoc pp plura. ¶ Primo ad tollendũ ſuſpitionẽ que poterat eẽ ꝯ doctrinã

A Rñdef q̄ſito .q. p° rõ ſuã. Nã ille qui malũ agit luce; odit & vult q̄ nõ veniãt opa ſua in manifeſtũ. Et pp hoc de iure ſunt ꝓhibita ꝯuenticula ſecreta & maxie fieri ꝑdicationes in occulto extra de hereti. c. ex iniũcto. Et magis eſt h̃ in ꝑdicationib' q̄ in alijs actib' q̄ nullus erroꝛ põt eſſe piculoſioꝛ: q̄ ille qui eſt in fide: cũ fi des ſit fundamentũ totius edificij ſpũalis. Fides aũt maxie i ꝑdicationib' dꝫ dici: iõ ꝑdicatio dꝫ eẽ publica ne q̄s poſſit ſe minare falſam doctrinã. Nã ſi in publico errauerit ab oĩbus argueſ. Propter hec g̃ xp̄s publice ꝑdicauit. ſ. in ſynagogis vbi oẽs iudei ꝯueniunt: vt apperet q̄ nõ intẽdebat aliquẽ er roꝛem ſeminare: nec eſſ aliq̄ ſuſpitio ꝯ ipm: ſicut pꝫ Joã. 18. qñ cayphas queſiuit a xp̄o de doctrina ſua: & dixit: Ego palã loquutus ſum mũdo: ego ſemp docui in ſynagoga & in tem plo quo oẽs iudei ꝯueniũt. Jn occulto aũt loquutus ſum ni hil. q. d. Nõ potes ſuſpicari aliquẽ erroꝛẽ in doctrina mea: q̄

B nõ docui aliqd in occulto: ſ; ſp in publico vbi nõ poſſem mẽ tiri. Et ꝯueniebat hoc xp̄o maxime pp duo. ¶ Primo q̄ do ctrina ſua erat noua: Nã nõ ꝑdicabat id qõ erat in lege moy ſi ſ; alia multũ dr̃ia ſequẽti. c. Unde iudei mirabanf dicẽtes: Que nã doctrina hec noua eſt: Mar. i. Jn nouitatib' aũt eſt maioꝛ cã ſuſpicandi q̄ ꝯ vetera q̄ iam ꝓbata ſunt. ¶ 2° pp pſona; docentẽ. Nã xp̄s cognoſcebaf a iudeis maxime a na zarenis q̄ eſſ vir ſimplex q nũq̄ lr̃as didiciſſ. Jo. 7. ſ. Et mi rabanf iudei dicẽtes quõ hic lr̃as ſcit cũ nõ didicerit: & mar. 6. dr̃ q̄ viri nazareth ſcandalizabanf in doctrina xp̄i diceteſ. Unde huic hec oĩa. Et virtutes tales que ꝑ manus eius effi ciunf. Nõne iſte eſt filius fabri & marie. Et ſic iudei cũ ſcirẽt q̄ xp̄s nũq̄ didicerat & nũc ſubito dicebat iſta admirãda ſu ſpicabanf q̄ foꝛte hoc a demone ꝑueniret. Uñ ſicut dixerũt ei q̄ in belzebub principe demonioꝝ eiceret demonia. J. i2. & Luc. xi. Jta dicere poſſent q̄ doctrina eius eſſet a demonib'. Et q̄ demõ ſemp intẽdit fallere hoĩes & inducere aliqõ ma lum: eſſet magna ſuſpitio ꝯ xp̄m in doctrina ſua an aliq̄ fal ſa & erronea cõtineret. Si aũt in occulto aliqd ꝑdicaret eſſet

C ꝯfirmata ſuſpitio ꝯ eum. Jõ nihil debuit in occulto ꝑdicare: 2° rõ ita ipſe dixit Jo. i8. Ego palã loquutus ſum mundo: in occul to aũt loquutus ſum nihil. ¶ 2° q̄tu; ad ꝑncipale debuit ꝑ dicatio xp̄i eẽ in ſynagogis: q̄ erat locus public' vt videref

oĩbus velle annũciare veritatẽ & nõ per fauoꝛẽ q̄buſdã i oc culto. Sic dicit remigius. Docenf ꝑdicatoꝛes nõ eẽ accepto res pſonaꝝ pꝛo eo qõ vr̃ diſcurrebat vel circuibat totã gali leam. Ut aũt nõ paucis ſ; multis ꝓdeſſe ſtudeant mouẽtur

D per hoc q̄ dr̃ in ſynagogis. ¶ 3° fuit hoc vt xp̄s teneret con

3ª rõ ſuetudinẽ iudeoꝝ. Nã ipſi ꝯſueti erãt ꝯuenire in ſynagoga; ad oꝛandũ & audiendũ vbũ dei. Et hoc maxime dieb' feſtiuiſ vt ſabbatoꝝ. Nã tunc ꝯgregatis oĩbus legebanf ibi libri ꝓ phꝛarũ: & tunc ſi eſſet aliq̄s qui ꝑdicare ſciret ꝑdicabat ppl'o. Et ſic pꝫ de paulo. actu. i3. ſ. Et ingreſſi ſynagogã die ſabbato ru; ſederunt poſt lectionẽ aũt legis & ꝓphꝛarũ miſerunt ꝑn cipes ſynagoge ad eos dicentes: Uiri frẽs ſi q̄s eſt in vobis ſermo exoꝛtationis ad plebẽ dicite. Surgens aũt paulus & manu ſilentiũ indicẽs ꝑdicare cepit. Cõſumata aũt ꝑdicatio ne dr̃ q̄ pꝛincipes rogabãt paulũ q̄ ſequẽti ſabbato eadem vba eis diceret. Jſtã ꝯſuetudinẽ xp̄s tenebat. Nã quol; ſab bato intrabat in ſynagogã ad ꝑdicãdu; vel ad oꝛandũ Luc. 4. ſ. Et venit in nazareth vbi erat nutritus & intrauit ſ; cõ

E ſuetudinẽ ſuã die ſabbati i ſynagoga; & ſurrexit legẽ. ¶ 4°

4ª q̄ xp̄s volebat annũciare veritatẽ oĩbus: & tñ nullus locus erat in quo xp̄s poſſet plures inuenire qbus annũciaret q̄ in ſynagoga ad quã ꝯcurrebant oẽs iudei: iõ ibi ꝑdicabat ꝓ

F hoc Jo. i8. ſ. ego ſemp docui in ſynagoga & in tẽplo quo oẽs iudei ꝯueniũt. ¶ Cõſiderandũ aũt q̄ hoc xp̄s faciebat a ꝑn cipio ꝑdicatiõis ſue: ſicut dr̃ Luc. 4. ſ. erat ꝑdicãs in ſynago gis galilee: & tñ poſt q̄ xp̄s cognitus fuit a iudeis & alijs gẽ tibus iam nõ poterat ꝑdicare in ſynagogis ſed opoꝛtebat q̄ exiret i deſertũ vt ibi ꝑdicaret q̄ m'ltitudo illa iã i nullo loco capi poterat niſi in deſerto: & ibi ꝑdicabat vt inuif Luc. 4. & Mar. 3. Et ſi aliqñ xp̄s intrabat in aliquã domũ circũdabaf ab oĩbus ita vt nõ poſſ ipſe ſumẽ cibu;. Mar. 3. Et ẽt nemo poterat ad ipm accedere. Uñ aliq̄ poꝛtãtes infirmos ad ipm & potẽtes accedere ꝑ turba accedebãt ſup tectũ dom' & nu dantes domũ ſubijciebãt infirmũ in grabato ꝑ funeſ. Sic pꝫ Mar. 2. & Luc. 5. Jõ ꝑdicare in ſynagogis fuit xp̄o cõſuetu do a ꝑn°: poſtea tñ i deſerto ẽt ſepiſſime ꝑdicabat niſi cũ iret in hieruſalẽ q̄ tũc ꝑdicabat in tẽplo: vt pꝫ Jo. 8. & x. & i8.

¶ Quare dr̃ q̄ xp̄s pꝛedicabat euãge'm regni. Q. õ. CXVII.

Queritur quare dr̃ q̄ xp̄s ꝑdicabat euãgelium regni. ¶ Dõm q̄ h̃ faciebat q̄ ſolum ꝑdicanda ſunt ea q̄ neceſſ̃ia & vtilia ſunt. Sic aũt erat de euan gelio: q̄ ipm eſt de neceſſitate ſalutis cũ i eo ſit v̄tus dei ad ro.

A ꝑ. ſ. Nõ erubeſco euãgeliũ: v̄tus. n. dei eſt oĩ credẽti ad ſalutẽ Rñdef q̄ſi Et ex h̃ inſtruunf ꝑdicatoꝛeſ vt. ẽ. dcm̃ eſt q̄ nõ ꝑdicẽt fabu to q̄õnis las vel id qõ ẽ inutile ad ſalutẽ: ſ; ipm euãgeliũ qõ xp̄s ꝑdi cauit in q̄ eſt tota ſalus: & ſic ap'ls icrepat illoſ q nolũt audi re in ꝑdicationib': niſi fabulas & res curioſas. 2. ad thi. 4. ſ. Erit. n. tp̄s cũ ſanã doctrinã nõ ſuſtinebũt & ſeqf: & a verita tate q̄dẽ auditũ auertẽt ad fabulas aũt ꝯuertenf. ¶ Sꝫ q̄ri

B tur qõ euãgeliũ erat iſtud qõ xp̄s ꝑdicauit: nã nullũ euange liũ tũc erat ſcriptũ: ſ; oĩa q̄ttuoꝛ poſt moꝛtẽ ei' ſcripta ſũt vt oñdimuſ. ẽ. ſup ꝓlogũ illũ Mat. q incipit Matthe' cũ ꝑmũ. ¶ Dñt q̄dã q̄ xp̄s nõ ꝑdicauit euãgeliũ aliqõ ſcriptũ ab ali quo de euangeliſtis ſ; pꝛedicauit id quod ipſi poſtea ſcripſe runt: & ſic dicebatur euangelium pꝛedicaſſe.

¶ Uidef incõueuienter dictũ q̄ xp̄s ꝑdicauerit euangeliũ: quũ multa que ſunt in euãgelio nõ ꝑdicauit. Q. õ. CXVIII.

Sed dicef q̄ nõ ſtat: q̄ euãgeliſte ſcripſerũt geſta xp̄i & miracula & paſſionẽ: xp̄s tñ nõ ꝑdicauit aliqõ iſtoꝝ ſ; ſolũ faciebat illa. ¶ Dõs q̄ ñ ꝑdicauit xp̄s oĩa illa q̄ euãgeliſte ſcripſerũt ſ; dixerit oĩa q̄ ipſe eũ dixiſſe aſſeruerũt: ſ; dicebaf ꝑdicare euãgeliũ. i. annũciare v̄itatẽ: q̄ euãgeliu; nihil eſt niſi annũciatio: & q ꝑdicat dr̃ euãgelizare: ſicut dr̃. Dñs dabit vbũ euãgelizãtibus in v̄tute multa. i. dabit verbũ ꝑdicatoꝛib' ad ꝑdicandũ. pſal. 67. Et ſic annũciare & euãge lizare ſunt idẽ: q̄ ſicut dĩ h̃ de xp̄o q̄ ꝑdicabat euãgeliu; re gni: ita dr̃ Luc. 9. tu aũt annũcia regnũ dei. Quõ aũt dicatur euangeliũ regni dei vel regni celoꝝ ſupꝛa oñſu; eſt.

¶ Quare dr̃ q̄ xp̄s ꝑdicabat & docebat cum alterũ dixiſſe ſufficeret. Queſtio. CXIX.

Queritur q̄re dr̃ hic de xp̄o q̄ circuibat totã ga lileã ꝑdicans & docẽs cum ſufficeret

A alteꝝ eoꝝ. ¶ Quidã dñt q̄ docere ẽ q̄tu; ad ꝑñtia ꝑdicare ꝑ° rñſio vo q̄tũ ad futura: q̄ ꝑdicare eſt quaſi ꝑdicare. i. oñdere rem anteq̄ ſit. Utrũq̄ aũt faciebat xp̄s. Na; aliq̄ ꝑñtia dicebat. ſ.

de coꝛrectione

UNIVERSITAT DE GRANADA

de correctione moꝝ: ꝛ aliq̄ futura p̄nūciabat ſicut erat de vi
ta eterna. Sic dicit remigius: q2 diſtat inter docēs ꝛ p̄dicās.
Docens. n. de p̄ntibus mādatis: p̄dicabat aūt de futuris p̄
B 2ª reſpōſio miſſis. ¶ 2° pōt dici q docere ſit q̄ntum ad ea que ſunt nāl'r
iuſta: ſicut ſunt p̄cepta decalogi que ēt nullo docēte nāl'r ad
obſeruandū ipſa nos obligāt: p̄dicare aūt erat q̄ntū ad ea q̄
niſi dicanꝰ nō intelligenꝰ ſic̄ eſt de reſurrectione mortuoꝝ
ꝛ de felicitate eterna. Utraq3 aūt xp̄s oñdebat. Nā aliq̄n p̄e
dicabat p̄cepta legis nālis ſicut cū dixit cuidā: Si vis vitam
ingredi ſerua mādata. ꝛ. 19. Et intelligiꝰ de mādatis decalogi
vt appet ibi in lr̄a. De alijs p3: ſicut. ꝛ. 22. q̄n dixit d ſtatu reſur
gentiū. ſ. In regno celoꝝ nec nubēt nec nubenꝰ: ſ3 erunt ſic̄
angeli dei. De hijs dicit Chriſo. ſup Matth. ſ. Docebat iuſti
tias nāles q̄s. ſ. rō docet nāl' vt caſtitatē ꝛ hūilitatē ꝛ hmōi
quas per ſeipſos oēs boni eē intelligunt de qbus nec̄ia ē do
ctrina non tm̄ pp manifeſtationē q̄ntū pp exercitationē cor
dis. Preualentibus. n. delectationibꝰ carnalibus ſcia iuſtitie
nālis q̄ſi in obliuionē deducta obdormit. Cum ḡ ceperit do
cto2 rep̄hendere carnalia mala eius doctrina nō nouā ſciam
interducit ſ3 oblitos cōmouere facit. Predicabat aūt euāge
lium annūciādo bona q̄ antiq̄ manifeſte nō audierāt vt bti
C tudinē3 celeſtē ꝛ reſurrectionē3 mortuoꝝ ꝛ hmōi. ¶ 3° pōt
3ª reſpōſio dici q docere ſit q̄ntū ad expōnes aliq̄s ſcripture q̄s facie
bat. Predicare aūt q̄ntū ad bona futura que annūciari pote
rant. De p̄ p3: q2 ſepe xp̄s exponebat aliquā ſcripturā quam
iudei nō intelligebant. Dic̄ Luc. 4. q̄n aperuit libꝝ yſai. ꝛ le
git: Sp̄us dn̄i ſup me. Et poſtea dixit. Hodie impleta eſt ſcri
ptura hec in oculis veſtris: Per qd̄ innuebat q de ipſo intel
ligebaꝰ. Et ita q̄n ſepe allegabat auc̄tates aliq̄s per hoc oñ
debat in q̄ ſenſu intelligi deberēt. ¶ De 2°. ſ. dixim9: de h di
D cit Chriſo. ſup Matthe. ſ. Uel docebat interp̄tando p̄phias
de ipſo euangelio: aut p̄dicabat in ſe bona futura. ¶ 4° dici
pōt q hic docēs ꝛ p̄dicans nō ponunꝰ tanq̄ diuerſa: ſ3 tāq̄
genuſ ꝛ ſp̄es: q2 docere eſt quocūq3 notificare alteri id quod
ignorat: p̄dicare aūt ē docere per modū declaratōis ad ppl'3.
Et iō vnū poniꝰ tanq̄ determinatiuū alterius. ſ. q xp̄s doce
bat inq̄ntū veritatē aliquā ignotā notificabat eis qbus loq
batur. Dicebaꝰ aūt p̄dicare inq̄ntū illam p̄ponebat publice
ꝛ declamatorie ppl'o: q2 alr̄ modi non dicunꝰ predicatio.
¶ Quare xp̄s hic faciebat iſta miracula. Qō. CXX.

Queritur quare xp̄s faciebat hic iſta miracula.
¶ Aliqui dn̄t q xp̄s non debuit face
re miracula: q2 Joānes bbā p̄dicauit: ꝛ tn̄ miraculū nullū fe
A Rn̄deꝰ ad queſitu3. q. cit: vt p3 Jo. x. ſ. Joānes quidē ſignū nullū fecit. Et tn̄ crede
baꝰ Joāni ſufficiēter ḡ non oportebat q xp̄s miracula face
ret. ¶ Dōm q de miracul' xp̄i diceꝰ magis late. Jo. 8. ꝛ tn̄ p̄
nūc dōm q fuit ꝯueniēs imo neceſſariū q xp̄s miracula fa
1ª. rō ceret. ¶ Primo ad ꝯfirmatiōe doctrine ſue: q2 alr̄ nō pote
rat eſſe certa. Qr ad hoc q aliq̄ ppō ſit certa ita q de ea ne
mo dubitet vel dubitare poſſit eſt nec̄e q illa ppō ſit p ſe no
ta. Uocaꝰ aūt per ſe nota q̄n cognoſciꝰ a p̄n° cognoſcēdi. Eſt
aūt duplex p̄nm cognoſcendi. ſ. intellectus ꝛ ſenſus. Dicunꝰ
aliqua eſſe per ſe nota q̄ntū ad ſenſum q̄n imediate p ſenſu3
app̄hēdunꝰ: ſicut id qd̄ vr̄ vel audiꝰ. Diciꝰ aūt per ſe notu3
q̄ntum ad intellectū id qd̄ cū offeraꝰ intellectui imediate co
gnoſcit veritatē illius ſine aliquo diſcurſu: nec op3 q redu
cat veritatē illius rei in aliqd aliud. Et talia dn̄r per intem vi
deri. Et iſta ſunt prima principia que imediate cognoſcūtur
lumine intellectus ſpeculatiui vel practici nec reſoluunꝰ in
aliqd aliud. Si aūt aliqd ſit q iſtis modis nō cognoſcaꝰ nō
vocaꝰ per ſe notū: nec pōt hāi certitudo de illo niſi reducatur
vſq3 ad per ſe nota per quedā diſcurſum rōnis que3 vocam9
reſolutionē: ſicut in ſpeculatiuis reducimus ꝯcluſionē in p̄n
cipia reſoluendo: ꝛ ita ꝯcluſio q̄ prius nō erat nota efficitur
nota ꝛ certa per hoc q reduciꝰ in principia que ſunt p ſe no
ta ꝛ de qbus nullus dubitare poſſet. Lex aūt xp̄i ꝛ oīa que
ipſe aſſerebat nō erant aliq̄ per ſe nota ad ſenſum q2 non vi
debanꝰ ſicut reſurrectio mortuoꝝ ꝛ vita eterna ꝛ pene infer
ni. Iſta ēt non erant per ſe nota q̄ntū ad intellectū: q2 nō ſūt
talia de qbus intellectus imediate ſit certus: imo continet in
ſe magnū dubiū. Amplius aūt iſta non pn̄t reduci per reſolu
tione3 ad prima p̄ncipia intellectus ſpeculatiui: q2 non p̄ti
nent ad res nāles ſ3 excedunt lumen intellectus nr̄i cū ſint
de eis que ad fidē p̄tinent. Iō talia non pn̄t aliquo mō notifi
cari niſi per diuinā auctoritatē. ſ. q l3 per intellectu3 nr̄m nō
poſſit videri veritas ut falſitas iſtoꝝ credimus tn̄ deo aſſe
renti talia eſſe vera: q2 ſcimus q deus mentiri nō pōt. Cum
ergo ꝯſtiterit nobis q deus aliqd dixit: manifm eſt q veꝝ ſit
cum ipſe nūq̄ mentiaꝰ. Ad hoc ḡ q xp̄s daret plenā proba
tionē de veritate iſtoꝝ que aſſerebat: oportebat q p̄baret il
la a deo eſſe dicta: ꝛ q2 deus nō audiꝰ loquēs nō poterat p̄
bare xp̄s hoc niſi per miraculū. Na3 ſi aliqd aſſereret poſtea
faceret miraculū ad ꝯfirmationē illius manifm eſt q iſtō erat
verū: q2 miraculū non pōt fieri niſi per deū cum fiat per v̄tu
tem infinitā. Deus tn̄ non pōt eſſe teſtis falſitatis cū ipſe ſit
veritas. Jo. 14. ꝛ tn̄ ipſe non pōt negare ſeipm̄. Jō q̄n inuoca
mus ad teſtimoniū alicuius rei miraculū nec̄e eſt illā re3 eſſe
verā. ¶ Ad h ergo q xp̄s ꝯfirmaret veritatem doctrine ſue
oportebat q miracula faceret. Iſtū modū cognoſcendi veri
tatem rerū occultaꝝ deus poſuit in veteri teſtō. ſ. q q̄n aliq̄s
p̄pħa p̄diceret aliqd futurū. ſ. aliqō miraculū oñderet ad cō
firmationē illius q crederet: ſinaūt q non obligarenꝰ crede
re. P3 deuterono. 13. Chriſtus ḡ voluit modū p̄bandi tenere
quē ibi tenebant p̄pħe. Sic ēt xp̄s fecit diſcipulis ſuis quos
miſit ad p̄dicandū: q2 dedit p̄tāte3 faciendi miracula ad ꝯfir
mationē doctrine. ꝛ. x. ꝛ Luc. 9. ꝛ. i. Sic etiā d' Mar. 16. q p̄
fecti ſunt diſcipuli ꝛ p̄dicauerunt vbiq3 dn̄o coopante ꝛ ſer
mone ꝯfirmante ſequētibus ſignis. ¶ 2° fecit hoc xp̄s qua B 2ª rō.
ſi ex neceſſitate q2 cū iudei a p̄n° non cognoſcerēt de xp̄o qs
eſſet non tenebanꝰ credere ei nec faciebant illi iniuriā ſi pete
rent ab eo certitudinē quā deus p̄mittebat peti a p̄pħis niſi
miracula oñderent: deutero. 13. Ergo nec obligabanꝰ xp̄o cre
dere ſine miraculo. ¶ 3° fuit ꝯueniens xp̄m facere miracula C
q2 nunc incipiebat p̄dicare legē nouā. Et tn̄ deus in p̄n° cu
iuſq3 legis ponit aliqua miracula. Jō nunc fuit ꝯueniēs per
xp̄m miracula fieri. Sic dicit Chriſo. in quadā omelia. ſ. Con
ſiderandū aūt q vbicūq3 legis alicuius introductio ſit deuſ
miracula facere ꝯſueuit pignora ſue virtutis lege3 tribuens
ſuſcepturis. Hominē. n. facturus hoīe3 creauit ꝛ tunc illi le
ge3 in p̄adiſo p̄poſuit: ꝛ q̄n noe legē daturus erat magna ſi
gna oñdit. Et filr̄ iudeis lege3 laturus magna p̄digia oſten
dit: ꝛ tunc legē dedit. Ita ꝛ tunc legē illa3 ſublimē introdu
cturus miraculoꝝ demōſtratione certificat que dn̄r. Qm̄. n.
regnū qd̄ p̄dicabaꝰ non appebat appentibus ſignis ipm̄ ma
nifeſtauit. ¶ Ad arm aūt de Joāne dōm q non eſt ſimile: q2 D
non fuit ꝯueniens Jo. bbā miracula facere. ¶ Primo: q2 vi Nō fuit ꝯuenieꝰ
ta ſua erat tam excellēs q ſine miraculis ei credabaꝰ. Nam q Joā.
putabant iudei eū eſſe meſſiā Luc. 2. ꝛ actu. 13. De xp̄o aute3 miracu
nō erat ſic: q2 non appebat ita eius ſcitas exterio2 ſicut Joā la facet.
nis: vt. ſ. dcm̄ eſt. Jō indiguit miraculis ad ꝯfirmationē do 1°
ctrine. ¶ 2° q2 l3 Joāni aliquā auc̄te3 p̄ſtitiſſent miracula ſi 2°
illa feciſſet deus: tn̄ non ꝯceſſit ei aliqō miraculū facē ne xp̄o
equalis videreꝰ vt declaratū fuit p̄cedenti. c. in qdā. q. de hoc
Chriſtus aūt miracula facere debuit q2 p ipſo ꝑpie miracu
la ſuabanꝰ. ¶ 3° q2 Joānes non dixit res in qbus eſſet tātū 3°
piculū ſi negarenꝰ ſicut erat in rebus q̄s xp̄s dixit: q2 Joan
nes ſolū venit ad oñdendū xp̄m ꝛ diſponēdū aliqual'r ppl'm
ad ſuſcipiendū eū. Chriſtus aūt dedit legē ꝛ annūciauit fidē
in qua eſt tota ſalus. Jō debuit firmius xp̄s p̄bare ea q̄ dixit
q̄ Joānes Et ad hoc erāt nec̄ia miracula. Nā xp̄s voluit in
oībus facere maiorē certitudinē3 q̄ Joānes fecerat. Un̄ ipſe
dixit. Jo. 5. Ego hēo maius teſtimoniū Joāne. i. p̄batio qua3
ego facio de veritate dictoꝝ meoꝝ eſt firmior q̄ teſtimoniū:
vel p̄batio ex dicto Joānis. Iſta aūt p̄batio erat in miracul'.
Nā dr̄ ibidē opa que dedit mihi pr̄ vt p̄ficiā illa ꝛ opa q̄ ego
facio ipa teſtimoniū p̄hibent de me. Et iſta erant miracula q̄
xp̄s faciebat in virtute deitatis. Fuit ḡ ꝯueniēs valde q xp̄s
faceret miracula: l3 Joānes nulla fecerit: q2 alias leuiter po
terat negari quicquid ipſe diceret.
¶ Quare dicitur q chriſtus p̄dicabat ꝛ poſtea ſanabat in
firmitatem. Queſtio. CXXI.

Queritur quare dr̄ q h xp̄s p̄dicabat ꝛ poſtea ſanabat infirmitates ꝛ nō ecōtrario. rn̄ſio ad q̄ſitū. q.
¶ Dōm q iſtud erat ſ3 quoſdā ad denotandū ordinē maio A
ris vtilitatis: q2 p̄dicatio eſt magis vtilis eo q per ea3 erudi
mur de fide ꝛ opōne q̄ ſūt nec̄ia ad ſalutē. Miracula āt pn̄t rō p̄
p̄tinere aliq̄n magiſ ad curioſitatē ꝛ nō inſtruimur p ea niſi
referātur ad p̄dicationem. ¶ 2° ꝛ p̄ncipal'r q2 miracula non B
erant introducta niſi ad confirmationem co2um que dice 2ª rō
bantur: ideo prius debebat doctrina p̄dicari ꝛ poſtea mira
cula fieri

cula fieri vt videreť qd erat illud qȯ per miracula ꝯfirmaba tur. De hĳs duobus dicit Chriſo. ſup Matth. ꝙ pmo doceť ⁊ poſtea ſonat pp duo. ¶ Primo qꝛ pmittit qȯ magis neceſ ſariuʒ eſt. Uerba.n. pietatis edificant aiaʒ ⁊ nō miracula: de inde qꝛ verba miraculi cōmendanť ⁊ nō ecōtrio. ¶ 2° ⁊ preci pue dōm ꝙ erat neceſſe doctrinā pcedere ad miracula ⁊ nō ſubſeq: qꝛ vba miraculis comendanť. Et ſi pcederēt miracu la ⁊ ſeqreť doctrina poterat eē error mixta cōfirmatione. Si aūt pcedat doctrina nō poterit eſſe error. Rō huius eſt qꝛ qñ aliqs aliqd dixit ⁊ poſtea in teſtimoniū illius aliqȯ miracu lum fit manifm eſt ꝙ deus vult ꝯfirmare iſtud cū inuocatus in teſtē illius rei faciat miraculū. Si aūt miraculo facto ſeq tur doctrina: poterit ille dicere qcqd voluerit ⁊ nō appet an ad ꝯfirmatiōeʒ iſtoꝝ q̄ ſequunť deus voluerit facere miracu lum cū iam illud trāſierit. Et ſic pōt mentiri ēt ſi miracula iā pceſſerint. Pʒ ō vtraqʒ deutero.13. vbi dr̄ ꝙ ad hoc ꝙ alicui pphe credať dʒ oñdere aliqȯ ſignū i ꝯfirmationē eius qȯ di xit idem deutero.18. Si tñ non faceret hoc fidē plenariaʒ: nō daret deus iſtū modū cognoſcendi veritatē pphie alicuius. De 2° pʒ qꝛ deutero.13. dr̄ ꝙ ſi aliqs ppha ſurrexerit ⁊ pnū ciauerit aliqȯ ſignū ⁊ iſtud euenerit ⁊ poſtea dixerit eamus ⁊ colamus deos alienos non debebat credi illi prophie: ſed debebat occidi. Et ſic appet ꝙ facto miraculo poterat qs po ſtea falſum dicere: iō ſi pcederet miraculū ⁊ ſequereť doctri na non ꝯfirmabať per miraculū. Si aūt pcederet doctrina ⁊ miraculū ſequereť ꝙ confirmabať ſufficenter doctrina: ideo chriſtus primo predicabat q̄ʒ miracula faceret.

¶ Que regio ſit ſyria. Queſtio. CXXII.

Queritur vlterius ꝙ dr̄ hic de ſiria que regio ſit iſta. ¶ Dōm ꝙ pp ignorantiā ſignifi

A Rñſio ad queſitū qōnis — cati huius nois multi errant ſepe circa intellm ſcripture eo ꝙ ſepe mentio fit de ſiria in veteri ⁊ in nouo teſtō. Et qꝛ aliqñ accipiť generalr ⁊ aliqñ ſpāliter pro diuerſis partibus eius.

B Deſcriptio ſyrie — ¶ Pro quo ſciendū ꝙ terra pmiſſionis in qua iudei habita uerunt eſt in ſiria ⁊ ipſa vocať etiā nunc ſiria. Accipiť auteʒ ſiria aliqñ generalr ⁊ ſic cōprehendit totā terrā que eſt a flu mine tygri vſqʒ ad egyptuʒ ab oriente hñs tygrim a meridie ſinū arabicū ab occaſu mare mediterraneū ab aqlone arme niam ⁊ cappadociā. Et eſt iſta magna regio hñs ſub ſe mul tas puincias: hoc mō accipit rabanus dicens ꝙ ſiria eſt ois regio ab eufrate vſqʒ ad mare magnuʒ ⁊ a cappadocia vſqʒ ad egyptū in qua eſt puincia paleſtine in qua iudei habitāt. ¶ Hoc mō nō accipiť hic ſiria qꝛ tunc nō diſtingueret ꝯ ga lileā ⁊ iudeā: qꝛ galilea ⁊ iudea ⁊ tota terra i qua habitaue runt iſraelite eſt ps ſirie vt ait rabanus. ¶ Aliqñ aūt accipi tur ſiria ſpālr pro aliq̄ pte iſtius magne ſirie. Nā ipſa hʒ in ſe plures ptes: ⁊ diuidiť in decē ſirias quaꝝ quelʒ ſolet aliqñ i ſcriptura ſiria vocari. Et pp iſtā equocationē decipiunť plu rimi putantes ſemp eſſe eandē ſiriā de qua ſcriptura loquať ⁊ incipit diuiſio iſtaꝝ ſiriaꝝ ab aqlone ita ꝙ pma ſit magis aqlonaris q̄ʒ ſa in totū vel in ptē ⁊ ſic ꝯñter de alĳs quouſ

C pª ſyria — qʒ veniať ad vltimā que eſt maxime meridiana ⁊ ppinquat egypto. ¶ Prima ſiria eſt q̄ inter fluuiū tygrim ⁊ ſeptētrio nem ⁊ eufratē a meridie ptendiť in longū a ſeptētrione i me ridiem.i. a monte thauro vſqʒ ad ſinū arabicū ⁊ vocať meſo potamia i iſta ſiria eſt ciuitas ediſſa que vulgariter dr̄ roaſſe ⁊ in libro Thobie vocať rages ⁊ ē.14. leucis vltra eufrateʒ verſus aqlonē inter montē thaurū ⁊ caucaſum. Et huic pti aqlonari appropriať nomē totius. Et vocať ſtricte loquēdo meſopotamia ſirie. Iſta aūt ſiria prima diuidiť in tres puin cias. ſ. mediā caldeā ⁊ pſidē: vocať aūt i greco meſopotamia i. in medio aquaꝝ. ſ. duoꝝ fluuiū. ſ. inter tygrim ⁊ eufrateʒ: ⁊ in hebreo vocať aram nacharaym.i. ſiria fluuioꝝ. i. iter duos fluuios pnoiatos. In iſta aūt ſiria vt dixim⁹ eſt ciuitas ediſſa in qua fuit rex Abagarus q audita fama xpi de miraculis q̄ faciebat cū teneret quodaʒ morbo nālr icurabili p eplaʒ xpʒ rogauit vt ad eū veniret ⁊ ſanaret ipm: pmittens ei ꝙ ciui tas illa regni ſui ambob⁹ eſſʒ ad vſuʒ: qꝛ ſufficē poterat. Chri ſtus aūt miſit ei vnū de diſcipulis q vocať Thadeus ⁊ alio noie iudas frater Jacobi q lrām xpi manu ſcriptā detulit ei in qua ſignificabať ꝙ ipſe ire nō poſſet ⁊ ꝙ ad pñs eius cu ratio differreť: ſʒ nō poſt longū tps ipſe ei mitteret q eū cura

D — ret qȯ poſt xpi aſcenſionē factū eſt. De hĳs pʒ in hiſtoria ec

2ª ſyria — cleſiaſtica ⁊ p Hiero. in lib. de illu. vir. c. de iuda. ¶ 2ª ſiria dr̄ ſiria coles a fluuio eufrate incipiēs ab aqlone ⁊ thauro mō te ⁊ porrigiť ꝯ meridiē vſqʒ ad fluuiū abana q eſt vn⁹ de flu uĳs damaſci. ſ. abana ⁊ farfar quoꝝ aq̄s laudauit naamā ſi rus. 4. regū. 5. Et vocať nūc iſte fluuius abana cōi noie val lania ⁊ apud vrbem valanie ſub caſtro margith: intrat mare fluuius iſte. In iſta ſiria ſa eſt ciuitas pcipua ⁊ metropolis ipſa antiochia de qua actu. 15. Et iſta ſiria celes vocať cele ſi ria in lib. machabeoꝝ ⁊ ēt apud fluuiū valaniaʒ ⁊ diſtat per vnā leucaʒ a caſtro margath ⁊ eſt ſedes epālis ſub antiochia metropoli cū apamia ⁊ laodicea ⁊ alĳs ſuffraganeis. ¶ 3ª ſi E

3ª ſyria — ria eſt fenicis que extēdiť ⁊ incipit a flumine valanie ab aq lone vbi terminabať ſiria ſa: ⁊ tendit ꝯ auſtrū vſqʒ ad petrā inciſam quā diſtrictū vocant ſub monte carmeli. Et nūc vo cať caſtrū pegrinoꝝ vulgariter: qꝛ pegrini xpianoꝝ ibi for taliciū ꝯſtruxerunt poſt captā terrā ſctām: ⁊ extēdiť ꝯ orien tem vſqʒ ad introitū emath: ⁊ ſunt in ea vrbes capharnauʒ margath: antherradū tripolis: beritū: ſydon: tyrus achō: me tropolis eius eſt tyrus: qꝛ ipſa eſt ciuitas pcipua iſta vocať ſiria fenicis a fenice agenoris filio frē gathan: qui tyrū inſtau rauit: ⁊ metropolim huius terre inſtituit. ¶ 4ª ſiria eſt da F

4ª ſyria — maſci ſiue damaſcena: qꝛ in ea eſt metropolis ciuitas dama ſcus. Hec.n. ſiria q̄rta eſt magis orientalis q̄ʒ tertia ſiria ſup poſita ⁊ finis q̄rte ſirie ab occidēte eſt pnm orientale tertie ſi rie. Dr̄.n. iſta q̄rta ſiria libanica: qꝛ in ea eſt mons libāi q eſt mons valde famoſus ⁊ iſta ſolet vocari in ſacra ſcriptura ſi ria abſolute q̄ſi nō eſſet alia ſiria. Et de hac diciť Yſai. 7. ca put ſirie damaſcus: ⁊ tñ damaſcus nō eſt caput oīuʒ ſiriarū ſed ſolū iſtius q̄rte ſirie que vocať damaſcena. De hoc etiā dr̄ yſai. 9. ſ. Eleuabit dñs hoſtes raſim ſup eū ſiriā ab oriente ⁊ philiſtim ab occidente. Et ſic poniť ibi ſiria ad orienteʒ terre iſrael in qua regnabat raſim yſa. 7. ⁊. 4. reg. 15. ⁊ hoc ꝯuenit ſirie damaſcene que eſt ad orienteʒ tertie ſirie vt nūc dixim⁹. ⁊ iſta ſiria q̄rta damaſcena eſt illa q̄ vocať ſiria q̄ſi ſemp i. 3. ⁊. 4. reg. ⁊. 2. pali. ¶ Dicunť etiā eē alie tres ſirie quas alio noie vocamus tres paleſtinas. Nā paleſtina ps ſirie ē ⁊ ois paleſtina eſt ſiria ſʒ nō ecōtrio. ¶ 5ª ſiria que eſt pma paleſti G

5ª ſyria — na eſt illa cuius metropolis eſt hieruſalē cū oib⁹ terris ⁊ mō tanis vſqʒ ad mare mortuuʒ ab oriente qȯ alio noie vocatur mare ſalſiſſimū vel mare ſodomoꝝ: qꝛ ibi fuerunt ſodoma ⁊ gomorra ciuitates que ſubuerſe ſunt: ⁊ eſt hodie lacus ma gnus vel dr̄ mare ſalinaꝝ ⁊ extendiť ēt vſqʒ ad deſertum ca deſbarne. Iſta paleſtina ſiue ſiria ſtricte iudea appellať attri buendo pti nomē totius. ¶ 6ª ſiria q̄ eſt ſa paleſtina eſt illa H

6ª ſyria — terra q̄ pprie philiſtim noiať cuius metropolis eſt Ceſarea. Nō qdē ceſarea philippi: de qua. M̄. 16. qꝛ illa ptinet ad tertiaʒ vel quartā ſiriā: ſʒ vocať ceſarea paleſtine a qua noiať Euſe bius ceſariē. qui fecit canones euāgelioꝝ ⁊ ſepe loqť de illo Hiero. in plogis biblie: ⁊ ponit eū inter viros illuſtres in li bro illu. viroꝝ. Iſte fuit eps huius ceſaree paleſtine. Iſta pa leſtina ſiue ſiria incipit a pte aqlonis a caſtro pegrinoꝝ in q̄ finiebať tertia ſiria: ⁊ tendit verſus meridiē: ſup mare medi terraneū ꝯ auſtrū vſqʒ ad gazā ciuitatē. Et iſta ſexta ſiria eſt magis occidentalis q̄ʒ qnta: qꝛ vbi finiť q̄rta ab occidēte eſt I

7ª ſyria — oriens que tota eſt iuxta littus maris Mediterranei. ¶ 7ª ſiria eſt tertia paleſtina cuius metropolis eſt ciuitas bethſā ſita ſub monte gelu iuxta iordanē que ciuitas quondā ſcito polis dicebať ⁊ pus bethſā vocať galilea vel cāpus magn⁹ eſdielō de q̄ fit mētio in lib. Judith: dñr ēt eē in ſiria tres ara bie q̄ ſunt tres ſirie ⁊ iſti ſunt vltime ſirie. ¶ 8ª eiʒ ſiria ē pri K

8ª ſyria — ma arabia cui⁹ metropolis ē ciuitas beſtiō q̄ olim vſus dice bať: nūc vō dr̄ buſereth. Huic ſirie ꝯiūgiť regio trachōitidis ⁊ ithurea ab occidēte ⁊ ab aqlone q̄ſi tota terra damaſci. Et pp hāc in vicinitatē iſta pª arabia vocať ſiria damaſci: ſicͨ da maſcus vocať ſiria. Uñ aretha rex arabie dr̄ qui ſʒ veritatē erat rex damaſci. 2. corin. 12. ¶ Nona ſiria eſt ſa arabia cui⁹ L

9ª ſyria — metropolis ē ciuitas q̄ petra dr̄ ⁊ oliʒ vocabať rabath filioꝝ amō de q̄. 2. re. xi. ⁊. 1. pal. vocať ēt ciuitas ar. de q̄ deutero. 2. ſ. moabite q moranť in ar. ⁊ etiā vocať artopolis ⁊ eſt ſita ſup torrentē arnon: de q̄ numeri. 21. ⁊ deutero. 2. ⁊ in ꝯfinio terre amonitaꝝ ⁊ moabitaꝝ. Iſta arabia ſa erat terra filioꝝ amō lʒ ciuitas ar. fuerit quōdā de regno moabitaꝝ ⁊ erat tota ter ra regis Jeon q erat rex eſeboo: ⁊ icludebat regnū og. regis baſan: ⁊ mōtē galaath. ēt ꝯiūgiť iſta ara. pme arabie a latere M

10ª ſyria — auſtrali q̄ ē magis auſtralr iſta q̄ʒ pma. ¶ Decia ſiria ē tertia arabia cuius metropolis eſt ciuitas que dr̄ mons regalis: ⁊ alio noie dr̄ aathroli vocatur petra deſerti: lʒ aliqui putant

petram

petraȝ deſerti fuiſſe in alia arabia de quo.ſ.diximus: ⁊ eſt ſita iſta terra iuxta mare mortuū: ⁊ ꝯtinet ſub ſe terrā moab q̄ ꝓprie dr̄ ſiria ſabal de qua.2.reg.8.⁊.i.pali.igit̄ ⁊ ꝯtinet totā terrā iuxta mare mortuū vſqȝ ad cadeſbarne: ⁊ vſqȝ ad aq̄s ꝯdictionis ⁊ vſqȝ ad ſiongaber. Et iſta extendit̄ verſus mare rubrū per latiſſimas ſolitudines ⁊ vſqȝ ad eufrateȝ. Hec ē arabia magna: ⁊ prima dr̄ ⁊ vocat̄ ademona.i.ſacra ⁊ in iſta arabia ſepultus eſt ⁊ colit̄ a ſarracenis turpiſſimus machometus. ¶ Hoc mō tollunt̄ difficultates in mō accipiēdi arabiam ⁊ ſiriaȝ. Nam ſic pȝ quō ſiria eſt aliqñ ab oriente terra iudeoꝝ ⁊ ab aqlone ⁊ interdū a meridie. Et etiaȝ aliqñ ipſa terra iudeorū ſiria dr̄. Modus tñ cōmunis accipiendi ſiriaȝ in ſacra ſcriptura eſt pro quarta ſiria.ſ.damaſcena q2 de alijs non ita fit mentio ſub hoc nomine.

¶ Quō xp̄s ſanabat oēs ad ſe adductos. Qō. CXXIII.

Queritur quō xp̄s ſanauit nunc oēs qui adducti ſunt ad eū. Nā alijs tp̄ibus non ſanabat ſicut Jo.5.lȝ xp̄s ambulabat ibi inter multos ⁊ infirmos non ſanauit niſi vnū ⁊ in nazareth nō ſanauit niſi paucos infirmos. Mar.6. Unde lȝ nazareni dicerent xp̄o ꝙ faceret miracula ibi ſicut in capharnaū ⁊ nō fecit. Et pp qd̄ voluerunt eum ꝓcipitare Luc.6. ¶ Dicunt quidaȝ ꝙ xp̄s fecit nūc iſtud ſpālr̄ lȝ al's non faceret ⁊ hoc vt famā acqreret: q2 nunc incipiebat miracula facere ſicut dicit Chriſo. in quadā omelia. Sȝ cū in qbuſdaȝ locis dicat̄ ꝙ xp̄s multos curauit hic ſimplr̄ dr̄ ⁊ curauit eos ſignans ꝙ oēs curauit: ſic̄ ⁊ nouitius medicus intrans oēs ad ſe veniētes curat pp ſuā opinionē comendandā. ¶ Aliter pōt dici ꝙ xp̄s curabat oēs infirmos quotquot eſſent obſeruatis trib⁹ ꝯditionib⁹. ¶ Prima erat ꝙ nō eſſent de gētilibus vel de ſamaritanis: ſȝ de iudeis. Nā inter gētiles ⁊ ſamaritanos ꝑdicare nolebat nec ēt miracula facere dicēs. Non ſum miſſus niſi ad oues que pierunt domus iſrael.ȷ.15. Et ita mādauit aplīs ⁊ diſcipulis ꝙ nō ꝑdicarent gentilib⁹ nec ſamaritanis.ȷ.10.ſ.in viā gentiuȝ ne abieritis: ſed potius ite ad oues q̄ pierunt domus iſrael. Jō qñ mulier cananea petebat a xp̄o: ꝙ ſanaret filiā eius dixit. Non eſt bonū ſumere panē filioꝝ ⁊ dare canibus. Et iterum nō ſum miſſus niſi ad oues q̄ pierūt domus iſrael.ȷ.15. Jſtud veꝝ erat niſi forte pp magnas ꝓces aliquoꝝ iſraelitarū petentiū vel pp fidē magnā ipſoꝝ petentiū: ſicut pȝ de ꝓdicta muliere cananea. Nā lȝ xp̄s a p̄n°eaȝ repelleret ipſa tñ ex magna fide clamabat. Fili dauid miſerere mei. et tūc aplī rogauerūt xp̄m dicētes. Dimitte eā q2 clamat poſt nos.i. Da ei qd̄ petit ⁊ iube ꝙ recedat ne clamet poſt nos. Et tūc dixit ei xp̄s. Mulier magna ē fides tua. Et ſanata eſt filia eius.e.c. Sic ēt fuit de quodā gētili cēturione cuius ſuus infirmabat̄ ⁊ iudei ſeniores rogauerūt xp̄m pro illo vt ſanaret ſuuȝ eius dicētes dignus eſt vt hoc ei ꝓſtes. Diligit.n. gentē nr̄aȝ ⁊ ſynagogā ipſe nobis edificauit Luc.7. Et ad preces iſtoꝝ xp̄s ſanauit ſeruū illius: ⁊ maxime pp fidē magnā centurionis quā xp̄s laudauit dicēs: Amē dico vobis nō inueni tantaȝ fidē in iſrael. Ex aliqbus ēt ſpālib⁹ cauſis aliqñ rariſſime ꝑdicauit ⁊ aliq̄ miracula fecit inter ſamaritanos: ſicut qñ loquutus eſt cū ſamaritana ad fontē ⁊ ꝑdicauit duobus dieb⁹ in ciuitate ſicar: que erat ſamaritanoꝝ Jo.4. Et ēt in quodā caſtello ſamaritanoꝝ ſanauit ſemel decē leproſos ⁊ vn⁹ eoꝝ erat ſamaritanus Luc.17. Regulr̄ tñ nec ꝑdicabat nec faciebat miracula inter iſtos. ¶ 2ª ꝯditio erat ꝙ peteret̄ ab eo ſanitas per infirmū vel per alios noie eius: de infirmo pȝ vt de illo leproſo q rogauit xp̄m ꝙ mundaret eum a lepra.ȷ.8. de alijs pȝ vt de ſocru petri pro qua rogauerūt aliq̄ xp̄m vt eā ſanaret.ȷ.8.⁊ Luc.4. ⁊ de palitico ſubmiſſo ꝑ funes Mar.2. ⁊ Luc.5. ꝓ eis aūt pro qb⁹ nō rogabat̄ xp̄s non ſanabat eos q2 al's nō maneret aliqs infirmus in tota terra iſrael ſȝ ſanabat illos pro qbus rogabat̄. ¶ Rō erat q2 bñficiū hmōi non ꝯfert̄ niſi petēti q2 al's poſſet ꝯferri inuito ſibi ēt q2 nō peteret vel aliqs pro eo. Nā ꝙ aliqs infirmus tpe xp̄i nō peteret ab eo curari videbat̄ eſſe q̄ſi ex defectu fidei: q2 non crederet ꝙ xp̄s h̄ ſibi ꝓſtare poſſet. Eis tñ qui fidē nō h̄nt talia ꝓſtanda nō ſunt. Jō non ꝯferebat̄ ſanitas niſi petēti ⁊ cuȝ magno deſiderio. Hoc verū erat gnālr̄: ⁊ tñ interduȝ ex miſericordia xp̄s mouebat̄ ad ſanandū aliqs nō petētes ſicut pȝ de illo q 38. annis fuerat in egritudine. Et xp̄s dixit ei vis ſanus fieri ⁊ ſanauit eum Jo.5. Jlle aūt nihil petebat. Hoc tñ erat q2 nō cognoſcebat de xp̄o qs eēt.e.c.ſ. Js aūt qui ſanus fuerat effectus neſciebat qs eſſȝ xp̄s. Poſtea aūt inuenit euȝ ⁊ cognouit. Si aūt hō iſte xp̄m cognouiſſȝ ⁊ nollet ab eo petere ſanitatē nūq̄ȝ ille eum ſanaſſet: q2 defectus fidei ibi eſſȝ. Sic etiā interdū ex miſericordia xp̄s ꝓſtabat aliq̄ bñficia nō petētibus: ſicut fuit de turbis q̄s ſaciauit in deſerto.ȷ.15.ſ. Miſereor turbe: q2 iam triduo ꝑſeuerāt mecū ⁊ nō h̄nt qd mādu cent. Et tūc eis nō petentib⁹ xp̄s dedit cibos miraculoſe.e.c. Et ita alia vice cū ſaturauit qnq̄ millia viroꝝ de qnq̄ panibus nō petētibus illis factū eſt.ȷ.14.⁊.Jo.6. Et tñ fuit hic cā ſpālis q2 xp̄o quodā mō incūbebat ex quadam vrbanitate ⁊ eqtate ꝙ nō dimitteret eos ieiunos cū pp euȝ veniſſent ⁊ ꝑ aliquot dies ſequuti fuiſſent eū. Et hoc ipſe inuit qñ dixerūt diſcipuli xp̄o ꝙ dimitteret iſtas turbas ad loca ꝓxima vt cibos quererēt. Et ille ait. Non h̄nt neceſſe ire: Date illis vos māducare: ⁊ non eſt equū ꝙ mittatis eos ieiunos per loca. Alia ēt cā erat q2 ille turbe erubeſcebāt a xp̄o petere cibos ſi etiā eſſent in neceſſitate: ⁊ tñ nemo erubeſcebat petere ab eo ſanitatē. Jō ſanitas nulli erat danda niſi petēti: cibus auteȝ dandus erat etiā nō petētibus. Nā ſatis petere videbant̄ cum eſurirēt. Et tñ pre verecūdia nō peterent. Jō vtraq̄ vice turbis nō petētibus xp̄s cibos dedit. ¶ 3ª ꝯditio erat ꝙ fidē hērent petentes: q2 al's nihil daret̄ eis. Jaco.i. Poſtulet aūt in fide nihil heſitans. Qui aūt heſitat ſīlis eſt fluctui maris q a vento mouet̄. Nō ḡ extimet hō ille ꝙ accipiat aliquid. Et iſta eſt maxima cā q̄re multi petentes a xp̄o ſanitatē vel alia miracula nō obtinebant q2 nō hēbant fidē: ſicut pȝ de nazarenis Mar.6. Nā illi ſcandalizabant̄ i doctrinā xp̄i ⁊ mirabant̄ quō ille poſſet facere iſta miracula ⁊ doctrinā talē h̄ntes. Et iō dr̄ ibi ꝙ nō potuit ibi multas ꝟtutes facere ſȝ paucos infirmos īpoſitis manibus curauit. Erat.n. non ſolū ibi defectus fidei q̄tum ad opa xp̄i ſȝ ſolū ſuſpitio mala ⁊ ſcādaluȝ de illis. Jō dr̄ ꝙ nō potuit xp̄s ibi multas ꝟtutes facere.i.multa miracula: nō qd̄ ꝙ ipe non poſſet facere ſicut ibi ſicut ⁊ alibi: ſȝ q2 infidelitas illoꝝ demerebat̄ illa ibi fieri dr̄ ꝙ nō poterat ibi facere virtutes.i.eoꝝ infidelitas non poterat illas recipere iuſte lȝ xp̄i ptās illas facere poſſȝ. Sic etiā Mar.9. Quidā petunt a xp̄o ꝙ ſanaret filium eius dicēs ſi qd potes adiuua nos miſertus nr̄i. Et q2 iſta ꝟba non oſtendebant plenam fidē dixit illi xp̄s ſi potes credere oīa poſſibilia ſunt credēti. Et tūc ille cū lachrimis dixit. Credo dn̄e. Adiuua incredulitatē meaȝ. et ſic iſte nihil recepit de petito q̄diu dubitauit. Cū nō dixit ſe credere cū lachrimis impetrauit qd̄ voluit. et ſic ſtātibus iſtis tribus ꝯditionibus xp̄s oēs infirmos ſanabat. ¶ Ad ar^m de illis qui erāt in porticu ⁊ non ſanauit xp̄s niſi vnū dōm ꝙ multi erant: ⁊ tñ nemo eoꝝ petebat a xp̄o ſanari. Jō nullū debebat xp̄s ſanare. Unū tñ etiaȝ eoꝝ non petentē ſanauit pp cām.ſ.dictaȝ. ¶ Ad aliud ar^m de nazareth dōm ꝙ ibi xp̄s nō faciebat miracula ſicut in capharnaū pp incredulitatē nazarenoꝝ qui erāt ꝯpatriote ſui ⁊ nō reputabant euȝ alicuius honoris. Un̄ dixit eis non eſt ꝓpha ſine honore niſi in pr̄ia ſua ⁊ in domo ſua ⁊ in cognatione ſua. Luc.4. ⁊ Mar.6. et ſic fidē non hēbant cū eum in nullo honore tenerent. Jdeo ibi miracula non faciebat niſi pauca ſanando paucos infirmos.

¶ Quare ab iſtis quos ſanauit chriſtus non petijt fidem. Queſtio. CXXIIII.

Queritur quare xp̄s ab iſtis quos nunc ſanauit nō petijt fidē aliqua ſicut alīs petere ſolitus erat: ſic̄ pȝ Mar.9. de illo cui dixit ſi potes credere oīa poſſibilia ſunt credenti ⁊ Mar.2. de illo qui per funes ſubmiſſus eſt: xp̄s dixit ꝯfide fili remittunt̄ tibi pctā tua.i. Habe fideȝ ⁊ remittunt̄ pctā: ⁊.ȷ.15. dixit mulieri cananee mulier magna eſt fides tua fiat tibi ſicut petiſti. et Luc.5. dixit chriſtus Magdalene fides tua te ſaluam fecit: vade in pace: et ſic quaſi regulariter xp̄s petebat fidē vel laudabat i ipſis petentibus aliqd ab eo. ¶ Dōm ꝙ xp̄s ſemp volebat fidē eſſe in eis qui aliqd petebāt.ſ.ꝙ crederēt ꝙ xp̄s hoc poſſȝ facere ſic̄ dixit leproſus occurrēs xp̄o apud capharnaū. Dn̄e ſi vis potes me mūdare. et xp̄s dixit, volo mūdare. Non tñ ſemper petebat iſtam fidem exterius ita ꝙ diceret an credererent eum poſſe facere quod petebant. Sed hoc xp̄s petebat quādo videbat aliquos dubitantes ſicut Mar.9. de illo qui dixit xp̄o dn̄e: Si qd potes adiuua nos miſertus nr̄i. xp̄s aūt videns eum dubitare dixit ſi potes credere oīa poſſibilia ſunt crdēti. Qñ tamē apparebat fides petentiuȝ pro ſe vel pro alijs xp̄s non petebat

Marginal notes (left): Motiuum qōnis — A — B xp̄us curabat oēs infirmos exceptis trib⁹ cōditionibus pª conditio — C 2ª conditio

Marginal notes (right): D 3ª ꝯditio — E — F — A Rn̄det ad qōnē pª rō q̄re xp̄us volebat fidem.

nō petebat ab eis fidē ſꝫ ſanabat illos. Fiebat aūt hoc inter dū pp fidē eius q infirmus erat ꝛ ſanari petebat: ſicut pꝫ de lepꝛoſo. ĵ. 8. ꝛ interdū per fidē ipſoꝝ qui poꝛtabāt infirmū ſa nabat: ſicut mar. 2. ꝛ Luc. 5. pꝫ de palitico ſubmiſſo p funes. Nā dr̄ q̄ cū xp̄s vidit fidē illoꝝ q̄ ſbmiſerūt eū dixit palitico ꝯfide fili remittunt̄ tibi pctā tua. Circa iſtos aūt q̄s xp̄s nūc curauit pōt dici vno mō q̄ xp̄s nō petiuit ab eis fidē: q: nō dum ipſe oñderet ſe talia poſſe. ❡ Nā poſtq̄ xp̄s per multa opa miraculoꝝ oñderat ſe poſſe oīa iſta facere ſi q̄s dubitaret indign⁹ erat recipe q̄d petebat. Jō ab illis iuſtū erat fideꝫ peti: a p̄n° tñ q̄n nōdū ꝯſtabat de xp̄o per opa ſua ſaltē apud multos q̄d poſſet etiā ſi aliq peterēt ab eo ſanari nōdū h̄ntes plenā fidē erant excuſabiles nec opoꝛtebat ab eis fidem peti ita poterat eē in iſtis q̄ incipiēte xp̄o p̄dicare ad ipm venerūt cū nōdū oīno oñdiſſet potentiā ſuā ſaltē apud oēs: ꝛ iō non erat nece fidē ab eis peti. ❡ 2° dici pōt q̄ nō petiuit xp̄s fidē

B 2ᵘ rō q: de illa ꝯſtabat q̄ ex hoc q̄ venerāt ad eū de lōginq̄s ptibus vt ſanarent̄: appebat q̄ ſpem h̄rent poſſe ſanari p ipſuꝫ ꝛ nō opoꝛtebat aliā fidē peti: q: maioꝛ eſt fides q̄ in reb⁹ oñdit q̄ que in v̄bis: eo q̄ in reb⁹ non pōt eſſe falſitas: in v̄bis aūt ſepe eſt: ſic pꝫ Mar. 2. ꝛ Luc. 5. de palitico ſubmiſſo p funes eoꝝ poꝛtātes eū nudauerunt tectū ꝛ ſubmiſerūt euꝫ p tegulas: oportebat fides illoꝝ: q: h̄ nō facerēt niſi crederent ad aliqd ꝑficere: ꝛ tunc dr̄ q̄ xp̄s vidēs eoꝝ fidē ſanauit palīticū: ſic ēt fuit de cēturiōe gētili. ❡ Nā cū xp̄s vellet ire ad domū eius ad ſanandū ſuū illius dixit. Dn̄e nō ſum dignus vt intres ſub tectū meū: ſꝫ tm̄ dic v̄bo ꝛ ſanabit̄ puer meus: Luc. 7. ꝛ xp̄o ibi laudauit fidē iſtius dicēs. Amē dico vobis nō inueni tātā fidē in iſrael: ꝛ tñ xp̄s nō petiuerat ab eo fidē nec etiā ipſe dixerat ſe credere. Sꝫ ēt ex h̄ maxime oñdit fidē nō volens q̄ xp̄s iret in domū ſuā dicēs q̄ non erat nece q̄ etiā nō veniēs illuc poterat ſanare ſuū. De h̄ȷs duob⁹ mōis dicit Criſo. ſup Matth. ſ. A nullo eoꝝ fidē exq̄ſiuit: q: nōdū virtuti ſue demōſtrationē dederat: ꝛ aduenīēdo ꝛ ferēdo de

C 3ᵃ rō longe non⁹ puā oñderant fidē. ❡ 3° mō poſſet dici q̄ xp̄s ab iſtis fidē petiuit: ꝛ tñ nō ſcriptuꝫ eſt: q: nō ſcribūt̄ oīa a xp̄o facta. Jo. 20. ſ. Multa qdē ꝛ alia fecit ieſus q̄ in h̄ lib. ſcripta non ſunt. ſcdo tñ modus p̄cedens melioꝛ eſt.

❡ Quid patiebant̄ lunatici quos xp̄s ſanauit. Q. ō. XXV.

Queritur quid patiebant̄ iſti lunatici q̄s xp̄s dr̄ hic curaſſe. ❡ Dōm q̄ lunaticus a lu

A rñſio ad queſitū q̄onis na dr̄. Et eſt ille qui patit̄ aliquā egritudinē ex aliq̄ ſpāli opa tione vel influētia lune ſiue q̄ in aliq̄bus tpib⁹ curſus lune pati ꝯſueuit. Pꝛo q̄ ſciendū q̄ luna eſt mr̄ oīuꝫ humidoꝝ ſic oēs ſapiētes aſſerunt. ſ. q: per motū eius ꝛ opationē regunt̄ oīa humida: et pꝫ manifeſte in fluxu ꝛ refluxu maris. Nam quottidie fit bis fluxus ꝛ bis refluxus. Et h̄ eſt p̄ q̄ttuoꝛ q̄rtas circuli lune: q: luna quottidie ꝯplet totuꝫ circulū ſicut ſol motu raptus ſm̄ q̄ttuoꝛ pūcta celi a q̄bus incipiūt quattuoꝛ q̄rte incipiūt fluxus ꝛ influxus: ꝛ ſunt due q̄rte fluxus ꝛ due refluxus nec eſt aliq̄ res in qua manifeſtioꝛ appareat opō lune q̄ ibi cū quottidie fiat. Et ēt nō fit quolꝫ die eiſdeꝫ

B hoꝛis ſꝫ variat̄ ſꝫ q̄ diuerſis hoꝛis luna puenit ad p̄naiſtaꝝ q̄rtaꝝ celi. ❡ Appet ēt hoc i oīb⁹ alȷs reb⁹ humidis: q: quādiu luna creſcit in lumine illa creſcunt: ꝛ q̄n decreſcit minuit̄ humiditas eoꝝ: ſic pꝫ in triacha ad ſenſum: q: vaſa in q̄bus eſt ēt ſi nō hēant de hūoꝛe niſi vſq̄ ad mediū luna creſcente ipleſ: luna v̄o decreſcēte diminuit̄. Jta ēt eſt in capitib⁹ piſciū quos ſi q̄s cepit cū luna eſt in augmēto inueniet capita eoꝝ plena humiditatib⁹: ſi aūt luna decreſcēte capiant̄ appebūt capita interius humoꝛe ꝛ medullis vacua: vel paruꝫ de h̄ȷs hebunt. ſ. minus q̄ al's h̄re ſoleāt. Jn capitib⁹ aūt humanis ita ēt eſt: q: cerebꝝ hoīs eſt ſuba valde humida cū ſit medulla q̄dā: Jō cū luna eſt in augmēto magis ē de hūoꝛe in quolꝫ cerebꝛo: cū v̄o ipſa decreſcit minuit̄ humoꝛ: ꝛ tñ in hoīb⁹ qui h̄nt caput ſuū tēpatū nō ſentit̄ defectus aliq̄s cū luna decreſcit eo q̄ puus eſt reſpectu multitudīs humiditatis exn̄tis i cerebꝛo. Jn hoībus aūt q̄ aliqual'r h̄nt capita deſiccata vl' ex inanita ex aliq̄ infirmitate nāli vl' ex aliq̄ accn̄ti appet iſte defectus. Nā ſluna exn̄ti in augmēto bñ ſe h̄nt: cuꝫ v̄o decreſcit decreſcunt q̄q̄ humiditates in capitib⁹ ipſoꝝ ꝛ tunc incipiunt inſanire. Jſti aūt recte vocant̄ lunatici: q: tpa lune ſequunt̄ ad quietē ꝛ ad inſaniā. Sic. n. dicit remigius. Lunatici enim dicti ſunt a luna: q̄ du meſtruis tpib⁹ creſcit ꝛ decreſcit ipſi vexant̄. Hoc ēt mō ſi ſint alie infirmitates p̄ter inſaniā q̄

augeant̄ vel minuant̄ ſm̄ tpa lune dicent̄ illi q̄ patiunt̄ has egritudines lunatici. ❡ Cōſiderandū tñ q̄ hoc mō lunatic⁹ egritudinē patit̄ nāleꝫ. ſolent tñ vocari lunatici ipſi appepticꝫ qui a demonib⁹ obſident̄. Sicut pꝫ. ĵ. 17. de quodā q̄ acceſſit ad ieſum dicēs miſerere filio meo: q: lunaticus eſt ꝛ male patit̄. Nā ſepe cadit in ignē ꝛ crebꝛo i aquā. Et dr̄ ibi. Et increpauit illū ieſus: ꝛ exiuit ab eo demoniū ꝛ curatus ē puer. Et ſic iſte q̄ vocat̄ lunaticus erat demoniacus ita ēt de iſtis qui vocant̄ h̄ lunatici tꝫ hiero. ſup Mat. q̄ fuerint demōiaci. ❡ Dōm tñ q̄ vocant̄ iſti demōiaci interdū lunatici ꝑpter duo. Unū eſt q: interdū hoīes vexāt aliq̄s hoīes ſoluꝫ certis tpibus ſm̄ curſum lune. ſ. vel in augmēto vel in diminutiōe. Et q: illis certis tpibus lune fit vn̄r pati a luna: ꝛ vocant̄ lunatici: nō eſt tñ patiendū q̄ luna ꝯferat aliqd ad h̄ q̄ demones poſſint hoīes arripe ꝛ vexare nec ēt demones p̄nt creare aliqd in luna ſm̄ q̄ ipſa vexat hoīes tpib⁹ certis: q: luna creatura dei ei ſolū ad nutū ſeruiēs: demōes aūt nihil p̄nt in ea: ſꝫ demones pp inuidiā volētes deū infamare tpibus lune vexāt interdū hoīes vt videat̄ illud malū a luna venire. vt p hoc deus infamet̄ q̄ creaturā tā peſtiferā curauerit. Sic dic̄ hiero. ſup Mat. ſ. Demones. n. obſeruātes lunaria tpa creaturā infamare cupiebāt vt in creatoꝛē blaſphemie redundarent. ❡ 2ᵐ eſt q: demones interdū h̄ faciebāt ad fallendū vt hoīes miſeri putarēt q̄ luna poterat eis tales vexationes facere ꝛ alleuiare eos vt p hoc eā collerēt tanq̄ dn̄aꝫ potētem facere bonū ꝛ malū. Et in h̄ maximo deū offenderēt. Sic. n. erat de iudeis tpe hieremie q̄n faciebāt ſacrificiū lune vocātes eam reginā celi: ꝛ mulieres offerebāt ei placentas putātes q̄ p hoc euenirēt eis oīa ꝓſpera. ſ. reges opulēta de quo hiere. 44. Nā cū ipſe increparet iſraelitas de h̄ rn̄derūt mulieres dicentes. Sermonē queꝫ loquutus es ad nos in noīe dn̄i non audiemus ſꝫ faciemus oē v̄bū q̄d egredit̄ de oꝛe nr̄o vt ſacrificemus regine nr̄e celi ꝛ libemus ei libamina ſic fecimus nos ꝛ p̄res nr̄i ꝛ pꝛincipes nr̄i in vrbibus iuda ꝛ plateis hieruſalē ꝛ ſaturati ſumus panib⁹ ꝛ bn̄ nobis erat mala q̄ nō vidimus: Ex eo aūt tpe quo ceſſauim⁹ ſacrificare regine celi ꝛ libare ei libamina indigemus oībus: ꝛ gladio ꝛ fame cōſumpti ſumus. Hoc āt valde diabolus deſiderabat vt oēs putarēt lunā eſſe deā ꝛ reginā celi iō fallebat iſto modo. ❡ 3° fiebat h̄ q: demonib⁹ eſt interdū p accidēs maioꝛ aptitudo ad vexādū hoīes certis tpibus lune q̄ alȷs. Utpote ſi aliq̄s demō ex ꝯceſſione dei poſſet vexare aliquē hoīem non dat̄ ei q̄ vexet illū ad arbitriū ſuū: ſꝫ ꝯcedit ei certū modū in quo poſſit vexare vel determinataꝫ penā quā poſſet inferre. Demō tñ cupiens magis nocere infert illā interdū tpe q̄ hō eſt magis diſpoſit⁹ ad patiendū: ꝛ q: vt. ſ. dcm̄ eſt multi homines ſunt nāl'r diſpoſiti ad inſaniā luna decreſcēte ꝛ ēt ad alias paſſiones ꝛ non alȷs tpibus: iō diabolus poterit tunc magis nocē q̄ alio tpe etiā ſi nō maioꝛē penā inferat q̄ alio tpe inferret: ſicut aliq̄ tpe eſt hō magis diſpoſitus ad ebrietatem ex pauco vino q̄ alio tpe ex multo vel ſaltē ex eq̄li q̄titate. Et ſic demones ingredient̄ interdū certis tpibus lune: ꝛ vocabunt̄ hoīes lunatici qui tñ demoniaci ſunt. Duo autē p̄cedētes modi ſunt veriſimilioꝛes q̄ tertius. Magis tñ eſt credēdū de iſtis lunaticis q̄ ſint demoniaci q̄ncūq̄ euāgeliſte eos lunaticos vocāt q̄ q̄ patiāt̄ aliq̄s egritudies nāles.

C (right margin)

D Demōiaci vocant̄ lunatici p°

E 2°

F 3°

❡ Quare turba copioſa veniebat ad Jeſum. Q. ō. XXVI.

Queritur de iſta turba copioſa que veniebat ad xp̄m quare veniebat. ❡ Dōm q̄ non veniebant oēs eadē intētione. Quidā. n. veniebāt ad xp̄ꝫ ſolum deſiderio audiēdi doctrinā eius ꝛ ſic erāt aliq viri deuoti qui ꝯſolabant̄ in v̄bis xp̄i ꝛ audire volebāt: q: per illa putabant ſibi eſſe ſalutē. Et iſtud erat q̄tuꝫ ad plurimos: ſicut dr̄ Luc. 15. ſ. Erāt aūt appꝛopinq̄ātes ei publicani ꝛ pcōꝛes vt audirent illū. ❡ Alȷ veniebant ad audiendū xp̄m ſolum vt viderēt ſi poſſent eum in aliquo repꝛehendere. Sic erant phariſei ꝛ legis periti qui inuidebāt ei ꝛ deſiderabant eum pdere Mar. 6. Et tñ multi de h̄ȷs ſequebant̄ eum ꝛ audiebant ipm. e. c. Erant aūt obſeruātes ad os eius ſi aliq̄ v̄buꝫ erroneū diceret: Luc. 14. ſ. Jntrauit ieſus in domū cuiuſdam pꝛincipis phariſeoꝝ ſabbato manducare panē ꝛ ipſi obſeruabant eum. ſ. quid faceret aut diceret. Et non ſolū obſeruabant ſed etiam interdū conſilia faciebant quomodo poſſent eum capere in ſermone: ſicut quando petiuerunt an liceret dari cenſum Ceſari. ĵ. 22. ꝛ q̄ado p̄ſentauerunt ei mulierem

A Ueniebant ad xp̄ꝫ aliq pꝛo doctrīa

B

rem depꝛehenſam in adulterio.Jo.8.Nam dr̄ ibi: hoc aūt di
C cebant:tentantes euꝫ vt poſſent accuſare ipſum. ¶Aliꝗ ve
niebant ad xp̄m:qꝛ vocabātur:ſic fuit de apl'is ꝛ diſcipulis
quos xp̄s vocauit:vt pꝫ.s.ō Petro ꝛ Andrea Jacobo ꝛ Jo
anne.Nam iſti obligabanť venire:vt.s.oñſum eſt in q̄dā.q.
D ¶Aliꝗ veniebant vt a xp̄o panibus ſaturarētur. Nam xp̄s
bis ſaturauerat turbas miraculoſe.j.14.ꝛ.15.Et hoc viden
tes aliqui volebant ipſuꝫ ſequi vt ſemp̱ eos ſic ſaturaret.Et
ita xp̄s dixit turbis illis que ſequebanť eum:qꝛ de panibus
eius comederant.Jo.6.ſ.Amen dico vobis queritis me non
qꝛ vidiſtis ſigna:ſed qꝛ mādùcaſtis panē ꝛ ſaturati eſtis.Et
xp̄s increpat eos ꝙ non ſequanť eum pp̱ iſtū finem:qꝛ non
eſt honeſtū dicens.Opamini nō cibuꝫ qui periꝫt: ſed qui per
manet in vitā eternam.q.d.Non ſequamini me pp̱ iſtum ci
bum tēpoꝛalem quē vobis dedi:qꝛ iſte perit: ſed qui p̱manet
in vitam eternā.q.d.Non ſequamini me pp̱ iſtū cibū tempo
E ralem quē vobis dedi:qꝛ iſte perit:ſed ſequamini pp̱ verbuꝫ
dei quod eſt cibus manens in vitā eternā. ¶Aliꝗ ſequeban
tur xp̄m pp̱ curationes egritudinū qꝛ ſanabat oēs male hn̄
tes ꝛ offerebanť ad eum oēs infirmi:ſicut dr̄ Joā.6.ſ.ſeque
bať eum multitudo magna:qꝛ videbant ſigna que faciebat
ſup̱ hꝗs qui infirmabanť.Et qꝛ ipſe curabať eos gratis ve
niebant oēs ad ipſum.Luc.4.ſ.cum ſol occidiſſet oēs q ha
bebant infirmos varꝗs langoꝛibus ducebant illos ad euꝫ:at
F ille manus ſingulis iponēs curabat eos. ¶Aliꝗ aūt ſeque
banť xp̄m:tam vt audirent verbū eius q̄ꝫ vt ſanarenť a lan
goꝛibus.Luc.6.ſ. ſtetit multitudo copioſa plebis que vene
rant ꝛ audirent eū ꝛ ſanarenť a langoꝛibus ſuis.Et oīs tur
ba querebat eum tangere:qꝛ virtus de illo exibat ꝛ ſanabat
G oēs. ¶Aliꝗ veniebant ad audiendū verbū xp̄i vel deſidera
bant illū videre ſolū pp̱ curioſitateꝫ:qꝛ audiebant magna de
illo ꝛ cupiebant videre quō illa faceret. Sic herodes deſide
rabat xp̄ꝫ videre.Luc.23.ſ.Herodes aūt viſo Jeſu gauiſus ē
valde.Erat.n.ex multo tp̱e cupiens videre eum:eo ꝙ audie
rat multa de illo ꝛ ſperabat ſignū aliqđ videre.Et qꝛ xp̄s no
luit ei oñdere ſpꝛeuit eum Herodes ꝛ exercitus ſuus ꝛ illu
ſit eum indutuꝫ veſte alba ꝛ remiſit ad Pilatū.De hꝗs dicit
rabanus ponēs ſolum q̄ttuoꝛ modos iſtoꝝ.ſ. ſequute ſūt eū
multe turbe que quadriptite ſunt.Aliꝗ ꝓpter celeſte magiſte
rium vt diſcipuli.Aliꝗ ob curationē infirmitatū.Aliꝗ ſola fa
ma ꝛ curioſitate volentes expiri an verum eſſet quod dice
retur de eo. Aliꝗ pꝛopter inuidiam volentes eum capere in
aliquo ꝛ accuſare.

¶Explicit Capl'm quartum ꝛ incipit quintum.

¶Beatitudinis ꝛ cetera mandata: ꝛ de homicidio: de obla
tione:de adulterio:de oculo vel manu eruenda: vxoꝛem niſi
ob adulterium non dimittendaꝫ:de iuramentis: de oculo ꝛ
dente:inimicos diligendos:de elemoſynis. Cap.v.

Videns auteꝫ ieſus turbas: aſcendit in montem.Et cum ſediſſet: acceſſerunt ad eum diſcipuli eius. Et aperiēs os ſuum docebat eos dicens.

Videns aūt. Deſcripſit Mattheus in p̄cedētibus po
puli ꝯgregationē per xp̄i p̄dicatiōeꝫ.Hic ſubꝗ
A cit eius legiſlationē que non dꝫ dari niſi ppl'o — In q̄lꝫ lege tria cōſiderantur
aggregato.Jn lege aūt qualibꝫ tria ꝗ conſiderā
tur ad hoc ꝙ perfectū vigoꝛē habeat.ſ.ꝙ con
datur ab eo qui ptātem hēat: ꝛ ꝙ pꝛomulgeť
eis qui illā obſeruare debent: ꝛ ꝙ per illaꝫ poſtea iudiceť in
oībus occurentibus. ¶Jſta tria ponit Mattheus c̄c xp̄i le
geꝫ.Et pꝛimo poniť ipſa legiſlatio vel legis inſtitutio per os
xp̄i qui eſt legiſlatoꝛ nr̄. ¶Et ſcđo poniť huius legis ꝓmul
gatio facta per apl'os ꝛ diſcipulos miſſos ad pꝛedicandū.j.
x.Cōuocatiſ autē. ¶Tertio poniť iudicatio que fieri dꝫ ſ̄m
legem iſtā.ſ.qñ per eaꝫ in die iudicꝗ oēs iudicabunť.j.xxiiꝗ.
ibi⌊Et egreſſus ieſus.⌋Pꝛima in duas:qꝛ pꝛimo lex euāge
lica explicať.Scđo ad implendū eā ppl's incitatur infra.vꝗ.
circa finē.ſ.Oīs ergo qui audit. ¶Iteꝝ pꝛima in duas:quia
pꝛimo lex datur.2° oñdiť qual'r obſerueť infra.vꝗ. ibi.ſ.⌊Pe
tite ꝛ accipietis.⌋Pꝛima in duas:qꝛ pꝛio p̄mittiť quedā bꝛe
uis p̄fatio.2° ſubdiť ipſi⁹ legis explicatio:ibi⌊Bti paupes:⌋

¶An ea que hic hn̄r habeant ordineꝫ ꝯtinuū ad p̄cedētia:
ꝛ an ſint facta magno tp̱e vel pauco poſt illa. Qō.I.

Queritur circa pꝛimuꝫ an ea que hn̄r hic hēant
ordinē continuū ad p̄cedētia: ꝛ an fa A
cta ſint magno tempoꝛe vel pauco poſt illa. ¶Ad pꝛimum Rn̄deť
dicendum ꝙ iſta que habentur hic poſſunt cōparari ad oīa ad q̄ſitū
que hn̄r p̄cedenti.c.vel ad ea que ſolū ponunť in fine p̄cedē qōnis
tis ca.Si.n.cōparenť ad oīa que hn̄r p̄cedenti.c.erit dubiuꝫ
eo ꝙ ibi poniť de vocatione q̄ttuoꝛ apl'oꝝ ꝛ ſtatim ponitur
de ꝯgregatione turbaꝝ.Et tn̄ Luc.5.poſtq̄ꝫ ponitur vocatio
iſtoꝝ q̄ttuoꝛ apl'oꝝ ponunť multa alia que hn̄r infra.8.ꝛ.9
ca.ſ.de palitico ſanato ꝛ de ieiunio diſcipuloꝝ xp̄i: de qbus
dubiuꝫ eſt an fuerint facta hic cum Lucas ponat oīa illa.5.
ꝛ.6.c.ꝛ poſtea ponit iſtū ſermonē: magis tn̄ dōm ꝙ Matt. B
tenuerit hic ordinē rectū q̄ꝫ Lucas. Si aūt cōparenť ea que
hn̄r hic ad ea ſola que hn̄r in fine p̄cedentis.c. nō erit dubiū
quin ſit ordo ꝯtinuus cū ibi habeať de turbis cōgregatis: ꝫ
aūt ponatur qđ ipſis ꝯgregatis xp̄s p̄dicauerit.Et in hoc ēt
Mattheus ꝛ Lucas ꝯcoꝛdant:qꝛ Luc.vi. poniť cōgregatio
iſtaꝝ turbaꝝ ꝛ imediate ſubꝗciť iſte ſermo ſicut hic: ideo cō C
tinuatio eſt in tp̱e. ¶Ad 2ᵐ dōm ꝙ quaſi nullū tp̄s fuit in
ter ea que hn̄tur in fine p̄cedentis.c. ꝛ hic: qꝛ ibi poniť quo
modo turba congregata fuit: hic aūt dr̄ quō xp̄s videns tur
bas cōgregatas cepit eis loqui. Nihil ergo fuit mediū inter
iſta ꝛ illa.c. ¶Circa pꝛimū dr̄.⌊Vidēs aūt Jeſus turbas.⌋ D
Jſte erant turbe que cōgregate fuerant de galilea ꝛ de deca
poli ꝛ hieroſolymis ꝛ iudea ꝛ de trans ioꝛdane:vt pꝫ pꝛece
denti.c.Nam oēs ſequebanť xp̄m: ſaltem.n. pꝛo tunc cōue
nerant ad eum pp̱ aliquas de cauſis expꝛeſſis p̄cedenti.c.q. E
vlti⌊Aſcendit in montē.⌋Jn ipſo monte p̄dicauit vt hic in
nuitur:lꝫ videať ꝯriuꝫ dici Luc.6.de quo diceť.j. in.i.q.⌊Et
cum ſediſſet.⌋Chꝛiſtus p̄dicaturus oīa iſta ſedit. Nam lon
gum ſermonē traxit.ſ.vſqꝫ ad pꝛincipiū.8.c.⌊Acceſſerūt ad
eum diſcipuli eius.⌋lꝫ xp̄s doceret nunc oēs turbas:tn̄ diſci
puli ſui magis appꝛopinquauerunt ei q̄ꝫ ceteri⌊Et aperiēs
os ſuum.⌋Jn hoc innuitur quedā excellentia noue legis: qꝛ
nō per miniſtros data ſit:ſꝫ per ip̄m xp̄m aperientē os ſuuꝫ.
⌊Docebat eos⌋.ſ.oīa que ſequunť p̄dicans vſqꝫ ad pꝛinci
pium.8.ca.Et hic non diſtinguitur inter docere ꝛ pꝛedicare
ſicut dicebatur pꝛecedenti cap.

¶An iſte ſermo quē deſcribit hic Mattheus ſit idem cum
illo qui habetur Luce.6. Queſtio.II.

Queritur an iſte ſermo quē deſcribit hic Mat Opio q̄
theus ſit idem cum illo qui hr̄ Luc.6. rundaꝫ
¶Dōm ꝙ dubiū eſt in hoc.Quidā.n.aſſerunt ꝙ nō ſit idē ꝙ non
ſermo:qꝛ hic dr̄ ꝙ videns ieſus turbas aſcēdit in monteꝫ: ꝛ ſit idem
tn̄ Luc.6.dr̄ ꝙ ieſus deſcendēs de monte ſtetit in loco cāpe ſermo
ſtri. ¶Jtē qꝛ hic innuitur ꝙ in monte p̄dicauerit qꝛ ibi ſedit: p̄ᵃ rō.
ꝛ tn̄ Luc.6.innuitur ꝙ p̄dicauerit in loco cāpeſtri. ¶Jteꝫ qꝛ 2ᵃ rō.
hic dr̄ ꝙ xp̄s ſedit ꝛ tunc docere cepit: ꝛ tn̄ Luc.6. dr̄ ꝙ ſte 3ᵃ rō
tit in loco cāpeſtri: ꝛ ſic ſtando p̄dicabat. ¶Jtem pꝫ: qꝛ hic 4ᵃ rō
pꝛedicauit xp̄s eiſdē turbis que ponunť p̄cedenti.c. ꝛ tamē
Luc.6.videnť eſſe alie turbe:qꝛ ponunť ꝯueniſſe de alꝗs lo alia opi
cis q̄ꝫ dicať p̄cedēti.c. ¶Aliꝗ dicunt ꝙ ſermo iſte ē idem cū nio
illo queꝫ Luc.6.c.deſcribit: ꝛ pꝫ ex rebus que pꝛedicanť hic A
ꝛ ibi qꝛ ſunt eedem. ¶Jtē qꝛ pꝛincipiū p̄dicationis eſt idem p̄ᵃ rō.
vtrobiqꝫ.ſ.beati paupes ſpū. ¶Jtē finis p̄dicationis eſt idē 2ᵃ rō.
qꝛ.j.vꝗ.in fine dr̄ ꝙ ille qui audierit v̄ba xp̄i aſſimilabiť viro 3ᵃ rō.
ſapiēti qui edificauit domū ſuā ſupꝛa petrā eadeꝫ tn̄ ꝯcluſio B
poniť Luc.6.ideo vr̄ ꝙ ſit idē ſermo. ¶Dōm ꝙ illi qui vo
lunt dicere eundē ſermonē dicunt ꝙ xp̄s aſcendit ad cacu
men montis ad eligendū apl'os: ꝛ ibi docuit eos ſedendo de
aliqbus ſicut dicit hic Matth.ſꝫ poſtea deſcendit ad aliquā
partē planioꝛē montis quā vocat Lucas locū campeſtrē: vt
ibi doceret multitudinem que ꝯuenientius ibi ſtare poterat.
Hoc mō Nicolaus dicit fuiſſe eūdē ſermonē: ꝛ ſic eēnt abla
ta icōueniētia. ¶Dicūt tn̄ ꝙ ſi aliqs vult tenere ꝙ ſint duo
ſermones facti a xp̄o diuerſis tp̄ibus de eiſdeꝫ rebus eodem C
mō incipiētes ꝛ deſinētes:nō eſt icōueniēs. Sic.n.dicit ip Opinio
ſe Nicolaus.Luc 6. ¶Aug.quoqꝫ in lib.de ꝯcoꝛ.euangeli Auguſ.
ſtaꝝ dicit de hoc.ſ.Mouet aūt ꝙ Matth.in mōte dicit hūc
habitū eſſe ſermonē a dn̄o ſedente:Lucas aūt in loco campe
ſtri dn̄o ſtante.Hec itaqꝫ diuerſitas facit videri aliū fuiſſe illū
aliū iſtū.Quid ꝓhibet eniꝫ xp̄m alibi quedā repetere q̄ ante
iam dixerat:aut iterū:quedā facere que ante iaꝫ fecerat:q̄ꝫq̄ꝫ
etiā illud poſſit occurrere in aliqua excellentioꝛi p̱te montis
pꝛimo cū ſolis diſciplis dn̄m fuiſſe: qñ ex eis duodecim ele
git:deinde

git: deinde cū eis deſcēdiſſe nō de mōte ſed de ipſa mōtis cel
ſitudine in cāpeſtrē locū.i.in aliquā equalitatē que in latere
mōtis erat: ꝛ mltos capere poterat atq; ibi ſtetiſſe donec ad
eū turbe cōgregarent: ac poſtea cū ſediſſet acceſſiſſe ꝓpin-
quius diſcipulos eius: atq; ita illis ceteriſq; turbis pn̄tibus
vnū habuiſſe ſermonē quē mattheus ꝛ lucas narrāt diuer-
ſo narrādi mō ſed eadē veritate rerū. Ecce Augu. ponit iſtaſ
duas opiones ꝛ potꝰ vult ꝙ fuerit idē ſmo q̄ʒ ꝙ fuerit duo.
D Et dōm eſt ꝙ iſtud eſt veriſimilius: q: nō eſt ſatis bn̄ dictuʒ
Declaratio auctoris. 1a rō. ꝙ fuerit duo ſmoneſ cū reſ ꝑdicate ſint eedē. Maxime q: lʒ
nō erat incōueniēs xp̄m repetere id qd̄ aliqn̄ dixiſſet. Quod
tn̄ referant iſtud euāgeliſte tanq̄ʒ repetitū nō eſt ſatis cōue-
niens: cū ipſi ſemp vellint noua ſcribere talia que ſi nō ſcri-
bantur non itelligentur. Et tamen etiam ſi idem pluries di-
ctum ſit ſufficienter intelligeſ ſi ſolum ſemel ſcribatur. Jdeo
nō ſcriberēt euangeliſte illud tanq̄ʒ repetitū. ¶ Jtem etiam
E 2a rō. nō eſt ſatis veriſimile ꝙ xp̄s ſermonē iſtū bis dixerit. Naʒ lʒ
credi poſſet xp̄ʒ ſepe repetiuiſſe aliqd de eis que al's dixerat:
tn̄ ꝙ aliqn̄ repeteret vnū ſermonē totū quē al's dixiſſet non
erat ſatis veriſīle. Teneri tn̄ pōt qcqd voluerimus lʒ oio ve
riſilius ſit fuiſſe eundē ſermonē. ¶ Ad argumēta pʒ rn̄ſio
F ex dictis Aug. ¶ Pōt tn̄ dici ad p̄mū ꝙ xp̄s vidēs turbas
aſcendit in monteʒ.ſ.qn̄ vidit illas congregatas ꝛ fuit in mō
te aliquāto tp̄e manēs: ꝛ forte orabat ibi: q: qn̄ xp̄o aliquid
ocꝝ erat ſolebat fugere in mōtes ad orandum.j.xiiij.ſ. Et di
miſſa turba aſcendit in mōtē ſolꝰ orare. Jdem.io.6. ꝛ luc.6.
dr̄ ꝙ pernoctabat in orōne dei. Et poſtea deſcēderet de mon
te ad locū cāpeſtrē: ꝛ ibi ꝑdicaret tā diſcipulis q̄ʒ turbis. Qr
aūt xp̄s nunc in monte ap̄los elegerit nō apparet vel an po
ſtea factū fuerit: lʒ Aug. hoc velit dicere. De hoc tn̄ magis di
cet.j.io. ¶ Ad ſcd̄m dōm ꝙ xp̄s ꝑdicauit in mōte: q: locus
G cāpeſtris quē noiat lucas mons eſt: lʒ ſit ps quedaʒ planior
mōtis. vt ait Aug. vbi ſupra. Loca aūt cāpeſtria ſolēt vocari
in ſcriptura illa que nō ſunt oino excelſa ſicut mōteſ nec ſūt
plana oio. Sic inuit numeri.33. vbi ponit quedā māſio iſrae
litarū in cāpeſtribus moab: ꝛ alia ſequēs ponit in planiori-
bus locis terre moab. Ex quo inuit ꝙ loca cāpeſtria nō erāt
plana: ſed ſunt quaſi quidā deſcēſus montiū vel latera mon
tiū: ꝛ ibi xp̄s ꝑdicaret. Talia aūt cāpeſtria pn̄t vocari iter-
dū mons: q: ſunt partes planiores montiū. ¶ Alio mō poſ-
ſet intelligi ꝙ mattheus tacuerit hic aliqd: ꝛ dicet ꝙ nō ꝑe
dicauit xp̄s in monte: ſed in loco cāpeſtri: Mattheus tn̄ po-
ſuit quō xp̄s aſcēderit in montē ꝛ forte tacuit quō deſcēde-
rit ad locū cāpeſtri ad ꝑdicandum: ꝓcedens tn̄ modus eſt
veriſilior. ¶ An vero xp̄s docuerit diſcipulos in mōte ali-
qd ſpāle qd̄ nō dixerit turbis ꝛ poſtea in loco cāpeſtri ꝑdi
cauerit turbis ꝛ diſcipulis dicet infra in.v.q. Semꝑ tn̄ dicē-
dū eſt ꝙ xp̄s ꝑdicauit in monte: q: infra.7. in fi. cōplet iſte
ſermo ꝛ imediate in ꝓncipio.8.c.dr̄. Cūq; deſcendiſſet de mō
te ſecute ſunt eū turbe. ḡ vr̄ ꝙ in mōte ꝑdicauerat turbis:
H q: locus cāpeſtris Luc. vocat mōs a mattheo. ¶ Ad tertiū
dōm ꝙ xp̄s ꝑdicauit ſedēdo: ꝛ nō ſtando: q: fuit ſermo lō-
guſ: qd̄ tn̄ dr̄ luc.6. ꝙ ſtetit: nō obſtat: q: ad hoc rn̄detur infra
I q.8. ¶ Ad quartū cū dr̄ ꝙ nō erant eedē turbe iſte ꝛ ille. Di
cēdū ꝙ erant eedē: lʒ noient ibi alique regioneſ que non po
nūt h̄. Q: ꝯſuetudo eſt euāgeliſtarū ꝙ nūq̄ʒ vnus oino nar
ret ea que alius dixit: ſed poſteriores addunt aliqd ad ꝓrio-
reſ: vel ſubticēt aliqd ō hꝭ q̄ alꝭ dixerūt. Et ita fecit vbi Lu
cas tacendo aliqd de eis que dixerat Mattheus: ꝛ aliqd ad
dendo ad illa. ¶ Et hoc eſt ſignū ꝙ nullus euāgeliſtaꝝ cō-
plete dixit oia que ꝑtinebant ad xp̄m. Ex hoc etiā pōt rn̄de-
ri ad id qd̄ dicūt quidā.ſ.ꝙ nō fuerit idē ſermo iſte ꝛ ille quē
ponit lucas: q: multa hn̄r hic que nō ponunt ibi: ꝛ ecōuer-
ſo. Nā modus euangeliſtarū eſt ꝙ nunq̄ʒ vnus referat om-
nino renī ſicut alius: ſed aliquid addat vel minuat.
¶ Quare chriſtus ꝑdicauit iſta mox vt vidit turbas con-
gregatas. Queſtio. III.

Queritur Quare xp̄s ꝑdicauit iſta mox vt vi
dit turbas cōgregataſ. ¶ Dicendum
Rn̄ſio ad q̄ſitū q̄onis. A ꝙ xp̄s volebat hic dare legē: ꝛ lex nō dat paucis ſed multi-
tudi: iō cōgregata multitudine expoſuit illis mandata legis
ſue. Sic dicit Chri. ſup Mat.ſ. Ois artifex ſm ꝓfeſſionē ſuā
oportunitatē opis videns gaudet. Carpentarius eni ſi vide
rit arborē bona cōcupiſcit eam preſcindere ad opus artificꝭ
ſui. Et ſacerdos cuʒ viderit eccleſiā plenā gaudet aius eius
ꝛ delectatur vt doceat. Sic ꝛ dn̄s videns magnā congrega
tionem populi excitatus eſt ad docendum.
¶ Cum xp̄s an̄ hoc ꝑdicaſſet qrit qd ꝑdicauerit. Q̄ō.iiij.

Queritur Cū ante hoc xp̄s ꝑdicaſſet quid ꝑe
dicabat. Nam ipſe nō ꝑdicaret ꝑce- Rn̄ſio ad q̄ſitū q̄onis.
pta legis veteris: q: nō veniebat ad cōtinuanduʒ illā: ſed ad
A imponendū ei terminū. ¶ Si autē dicat ꝙ ꝑdicabat ꝑrece-
pta legis noue non ſtabit: ſed lex noua hic dari incepit: ꝛ ſic
nō videbit quid ꝑdicabat. ¶ Dicēdū ꝙ xp̄s ante hoc ꝑe-
dicabat pniam ꝛ nūciabat regnū celoꝝ ſicut dr̄ ꝓcedenti.c.
.ſ. Pniaʒ agite: ꝛ appꝛobinquabit regnum celoꝝ: ꝛ nō ꝑe-
dicabat aliqua ꝑcepta veteris teſtamēti: ſed totū qd̄ ꝑdi
cabat ꝑtinebat ad nouā legē. Nā annunciari regnū celoꝝ
nō pertinuit ad ſtatū veteris teſtamēti vbi ſola terrena expſ
ſe ꝓmittebanſ. pniaʒ agere ad oēm ſtatū ꝑtinet cū virtus pe
nitētie ſit moralis ꝛ pars qdā iuſtitie ꝛ ſit de iure nāe: vt de
claratū eſt ſupra.3.c.p.25.q. licet ſacrm̄ pnie ſit ſolū legis no-
ue: vt ibidē oñſuʒ eſt. Pniaʒ tn̄ ꝑdicari vt appꝛopinquet re
gnū celoꝝ ad ſolū ſtatū noui teſti ꝑtinet. Tn̄ dr̄ hic xp̄m in-
cepiſſe dare legē nouā: eo ꝙ an̄ hoc nō expꝛeſſerat aliq̄ man
data ſpālia ꝑtinētia ad nouū teſtm̄ ſicut hic multa poſuit: ſʒ
ſolū annūciabat regnū celoꝝ ꝛ inuitabat hoies ad pniam.
¶ An ea que hic habentur chꝛiſtus dixerit ſolum apoſtoliſ
vel etiam alꝭs turbis. Queſtio. V.

Queritur An ea que hn̄r hic dixit xp̄s ſolis diſci-
pulis ſuis: vel dixit etiā ea turbiſ. ¶ Ali
qui putant ꝙ diſcipulis ſolū iſta dicta ſunt: ꝛ alia dicta fue- Opio aliquorum.
runt poſtea populo. ꝛ hoc mō ſolunt diſcoꝛdiam que vr̄ hic
ꝛ luc.6. cū dicat hic ꝙ aſcendit in montē: ꝛ ibi ꝙ deſcēdit in
mōtē. ꝛ ibi ꝙ deſcēdit de mōte ꝛ ſtetit in loco cāpeſtri. ¶ Di
cūt eni ꝙ in mōte ꝑdicauit diſcipulis: ꝛ poſtea in loco cam 1a rō.
peſtri ꝑdicauit aliqua turbis. hoc vr̄ inuere Aug. li. de cō-
coꝛ. euāgeliſtarū: dicēs ꝙ pōt videri mltas turbas vitare vo
luiſſe: ꝛ ob h̄ aſcēderit in montē vt ſolis diſcipul' loqueretur. 2a rō.
¶ Jtē pʒ q: dr̄ hic: ꝛ acceſſerūt ad eū diſcipuli eius: ꝛ ape-
riēs os ſuū docebat eos: ḡ ſolis diſcipl'is iſta dicebat. ¶ Jtē 3a rō
luc.6. dr̄. Et eleuatis oculis in diſcipulos ſuos dicebat. Bea
ti paupes. ḡ ad eos ſolos loquebaſ. ¶ Jtē xp̄s ꝑdicauit h̄ 4a rō.
btitudines q dn̄t magnā pfectōem. vt.j. oñdeſ in expōne lr̄e
ſequētis. ꝛ.j.q.8. ꝛ.8i.q.2. ꝛ tn̄ talia nō ꝯueniebāt turbis: cum
maior ps ppl'i ſit de ipfectis: ḡ talia xp̄s nō ꝑdicaret eis ſʒ di
ſcipulis ſuis q tenebāt locū pſectōis talia diceret. ¶ Jteʒ q: 5a rō.
dr̄ hic. bti eritis cuʒ maledixerint vobis hoies ꝛ dixerint oē
malū mētientes ꝓꝑ me. Jſtud tn̄ cōueniebat diſcipulis q ꝑe
dicaturi erāt euāgeliū: ꝛ ꝓꝑ iſtud multa tollerarēt ꝓro noie
xp̄i: ſicut dr̄ actuū.5.ſ. Jbant gaudētes a cōſpectu cōcil'ij q̄m
digni hiti ſunt ꝓro noie ieſu ꝯtumeliā pati. ḡ dicebat iſtud di
ſcipulis: ꝛ nō turbis. Et magis pʒ luc.6. cū dr̄. Bti eritis cuʒ
oderit vos hoies: ꝛ eiecerint nomē vr̄m taq̄ʒ malū ꝓꝑ filiuʒ 6a rō.
hois. i. ꝓꝑ xp̄m. ¶ Jtē q: dr̄.j. Uos eſtis ſal terre. Et iterum.
Uos eſtis lux huius mūdi. Jſtud tn̄ nō ꝑtinebat ad plebē: ſʒ
ad ꝑdicatores ꝛ ad platos: ꝛ hmōi erāt ap̄li: iō nō loq̄bat po Rn̄det ad queſituʒ.q.
pulo ſed diſcipulis. ¶ Dō tn̄ ꝙ xp̄s dixit oia iſta corā ppl'o A
ꝛ nō corā ſolis diſcipulis ita vt poſtea ppl'o alia loqueret: ꝛ
pʒ q: dr̄ hic: ꝙ videns turbas aſcendit in montē: ꝛ ſic turbe
fuerūt ei cāe ꝑdicādi: iō turbis ēt dixit iſtud. ¶ Jtē pʒ luc.
6. q: dr̄ ꝙ deſcēdens de monte ſtetit in loco cāpeſtri ꝛ turba
diſcipuloꝝ eiꝰ ꝛ multitudo copioſa plebis: ḡ nō locutus eſt
ſolis diſcipulis iſta: ſʒ ēt toti turbe. Nā ꝯgregata turba ꝛ di-
ſcipulis i loco cāpeſtri dr̄ ibi ꝙ cepit ꝑdicare dicēs. bti pau
pes ſpū: ſic hr̄ h̄. ḡ nece ē ꝙ iſta ēt turbis ꝑdicata fuerunt.
¶ Jtē pʒ magl q:.j.7. in fi. vbi cōpleſ iſte ſmo dr̄. Et fcm̄ ē tn̄
cū ꝯſumaſſet ieſus vba h̄ admirabāſ turbe ſup doctria eiꝰ. ḡ
turba audiebat doctrinā iſtā q: al's n̄ admiraref ō ea. ¶ Jtē
q: dr̄ ibi admirabāſ turbe ſup doctrina eiꝰ. Erat eni docens
eos ſic ꝑtātē hn̄s. ḡ ipſos populares docebat. ¶ Jtē pʒ quia
luc.7. in ꝓnci. vbi finit iſte ſmo dr̄. Cū āt impleſſet oia vba ſua
i aures plebiſ. ḡ pplꝭ audiuit oia vba iſta. ¶ Cū āt dr̄ ꝙ xp̄ſ B
ꝑdicauerit diſcipulis in mōte ꝑus iſta ꝛ poſtea dixerit plebi
aliq̄ alia nō ſtat: q: luc.7. dr̄. ꝛ deſcēdēs cū diſcipulis de mō
te ſtetit in loco cāpeſtri ꝛ turba diſcipuloꝝ eiꝰ ꝛ mltitudo co
pioſa plebis. Et tc̄ ſeqꝭ ibi ꝙ xp̄s eleuatis oculis dixit. Bti
paupes ꝛc. Et ſic nō dixit ſolis iſta diſcipulis i mōte: ſʒ dixit
eis ꝛ turbis ſil' in loco cāpeſtri. ¶ Cū āt dic Aug. ꝙ aſcēdit
i mōtē vt ſol' diſcipul' loq̄ref: nō itelligit ꝙ locutꝰ fuerit eis

ea q̄ hñr h cū poſtea illa dixerit plebi ꝛ diſcipul'i loco cāpe-
ſtri luc.6.ſ3vl't ꝙ locutꝰfuēit eiſ ō electōe apl'oꝝ:q2 i mōte dr̄
elegiſſe apl'os.luc.6.℃Dōz ḡ eſt ꝙ iſta oia tā coꝛā plebe q̄3
coꝛā diſcipul' dcā ſt:ꝛ tñ xp̄ſ dixit h diuerſa q̄ ptinebāt ad di
uerſos ſtatꝰ.ſ.q̄dā ad p̄latos:ꝛ q̄dā ad ſubditos:ꝛ q̄dā ad vi
ros pfectos ꝯſilia.ꝛ alia ad mediocres ſiue ad oēs vt p̄cepta
ꝛ ſic q̄dā ptinebāt ad ſolos diſcipl'os:ꝛ q̄dā ad plebē:ſic eni
q̄l3 p̄dicatoꝛ fac:q2 p̄dicat tā ſapiētibꝰ q̄3 iſipiētibꝰ cū oibꝰ de
bitoꝛ ſit ad,ro.i.iō dic̄ q̄dā q̄ ptinēt ad ſapiētes:ꝛ aa ad ſimpli
ces vl' ad oēs:ſimplices tñ audiūt ea q̄ ptinēt ad ſapiētes ꝛ
eꝯrio:ꝛ tñ q̄l3 accipit qō ad ſe ptin3:ꝛ ita fc3 fuit h.Et qñ di
cit aug.ꝙ xp̄s voluit vitare turbas ꝛ iō aſcēdit i mōtē.Dōz
ꝙ itell'i p̄t ō aliqbꝰ q̄ voluit ſecrete loq cū diſcipl':nō tñ dixit
E eis ibi ea q̄ hñr h:ſ3 eis ꝛ toti ml'titudi ꝯgregate.℃Ad p̄m
cū dr̄ ꝛ apiēs os ſuū docebat eos.i.diſcipl'os.dōz ꝙ nō doce
bat eos ſolos:ſ3 ēt turbas:ipos tñ p̄ncipal'r:q2 ipi magl acce
debāt ad eū.℃Al'r p̄t dici ꝙ dr̄ docebat eos.ſ.ſolos ipos di
ſcipl'os:q2 iſta q̄ i p̄nꝰ dñr ad ipos ſolos ptinēt.℃Al'r ēt p̄t
dici ꝙ h dr̄ docebat eos.i.diſcipulos ꝛ turbas:tñ de oibꝰ fiat
mētio.ſ.ꝙ vidit xp̄s turbas ꝛ ꝙ acceſſer̄t ad eū diſcipl'i eiuſ.
F ℃Ad 2m dōz ꝙ xp̄s dr̄ eleuaſſe ocl'os i diſcipl'os:q2 ipi erāt
i circuitu eiꝰ cū dicaꝛ h ꝙ acceſſer̄t ad eū diſcipl'i eiꝰ.Jō l3 do
cēt ēt turbas ocl'os tñ nō leuabat niſi i diſcipl'oſ.℃Al'r pōt
dici ꝙ h dr̄ ad modū p̄dicatoꝝ,quia quādo ad p2edicationē
ꝯueniūt diuerſi ſtatus pſonaꝝ ꝛ p2edicatoꝛ vult ſpecialiter
inſtruere aliquos eoꝛu3 ꝯuertit oculos ſuos ad hoies illius
ſtatus vt videat de eis ꝙ loquatur ꝛ attendāt.℃Jta nunc
G xp̄s cū iſta q̄ i p̄nꝰ dixit ad ſolos diſcipl'os dicebat:vl' ad eos
p̄ncipal'r:ꝯuertit vl' eleuauit ocl'os ſuos i diſcipl'os.℃Ad
3m ꝯcedēdū ē ꝙ ille btitudies ꝛ q̄dā aa q̄ ponūt h ad ſolos
pfcōs ptinebāt ꝛ nō ad plebē:ꝛ tñ plebs audiebat h.Si āt
oia q̄ dñr h ad ſolos pfcōs viros ptinerēt arguer̄ bñ ꝙ nō p̄
dicaſſ3 xp̄s iſta coꝛā plebe:q2 tñ q̄dā ptinebāt ad pfcōs ꝛ aa
H ad oēs xp̄s p̄dicar̄ potuit ꝯuenier̄ oia h coꝛā plebe.tñ ēt eēnt
ibi viri pfcti vl' ad pfcōe3 anelāteſ ſic.ſ̄.diximꝰ ō p̄dicatoꝛe q
ſil' p̄dicat ſapiētibꝰ ꝛ iſipiētibꝰ.℃Ad 4m dōz ꝙ iſtō p̄cipue
ꝯueniebat diſcipl'is q p̄dicaturi erāt euāgeliū.Poterat tñ oi
bꝰ ꝯuenire:q2 oēs q ꝯuerſi ſūt ad xp̄3 i eccl'ia p̄mitiua pſecu-
tiōe3 paſſi ſūt cū ēt cognati eoꝝ pſeq̄rer̄ eos.ſ.filij p̄es ꝛ p̄es
I filios:ꝛ erāt odioſi oibꝰ hoibꝰ.j̄.x.ꝛ q2 xp̄s p̄dicabat ea itētio
ne vt oēs ꝯuertēnt ad ip3 bñ poterat h ꝯueire oibꝰ de turba.
℃Ad 5m dōz ꝙ illō ſol' diſcipul' ꝛ alijs q hituri erāt ſtatū p̄
latōis ꝯueniebat ꝛ nō turbis:ꝛ tñ dicebar̄ coꝛā turbis:q2 ibi
erāt aliq ad q̄s iſta ptinebant.Et hoc ſufficiebat vt cōueniē-
ter iſta dicerenr̄:licet non cōuenirent omnibus.

℃Quare nunc chꝛiſtus aſcendit in montē. Qō.VI.

Querit Quare xp̄s nūc aſcēdit i mōtē.℃Dici pōt
ꝙ h potuit eē pp ml'ta.℃Unū eſt ad oꝛan
Xp̄s aſcen dū:q2 qñcūq3 xp̄o erat locꝰ aſcēdebat i mōtē ad oꝛādū.j̄.14.
dit in mōtē Et ita fuit nūc:q2 luc.6.vbi ponit iſtō qō hr̄ h dr̄ ꝙ xp̄s aſcē
pp multa. dit i mōtē ꝛ māſit pnoctās i oꝛone dei.ꝛ dr̄ ꝙ cū eēt dies fa
A ctꝰ vocauit diſcipl'os ꝛ ſuos elegit.12.ex hijs.℃Scō3 fuit vt
Pria cā. aliq dñt ad euitādū turbas.Q2 xp̄s viderat turbas ꝛ volēs
Scda cā. ab eis ſaltē modicū ſeq̄ſtrare aſcēdit i mōtē.Sic dicit aug.li.
Teria cā. de ꝯcoꝛ.euāgeliſtaꝝ.ſ.Pōt videri ml'taſ turbaſ vitare voluiſ
ſe ꝛ ob hoc aſcēdere i mōtē:vt nō eēt cu3 turbis.Tertiū fuit
q2 mons erat locus ꝯueniēſ ad p̄dicādū ꝙ in tali loco multi
Quarta cā p̄nt ſil' audire.Et ſic t3 Nicolaus.℃Quartū fuit pp ſignifi
cationē ꝛ exēplū vt innuar̄ ꝙ qñ de rebꝰ magnis loq debemꝰ
hō d3 eē ſeq̄ſtratꝰ a locis publicis i qbꝰ pōt pturbari ab iten
ta ꝛ pfcā diſcuſſione reꝝ.Sic dic̄ Chri.ſ.Per h āt ꝙ nō i ci
uitate ꝛ foꝛo ſ3 i monte ꝛ ſolitudine ſedit:erudiuit nos nihil
ad oſtentatiōem facē:ꝛ a tumultibus recedē ꝛ maxie cū de
Quita cā. neceſſarijs diſputari opoꝛteat.℃5m eē poterat:q2 foꝛte xp̄s
voluit aſcēdē i mōtē ad aliqualē recreatiōe3.Qō iterdū tur-
be ita cōp2imebāt eū ꝛ occupabāt ꝙ nō erat ipſi locus ſaltē
ad ſumēdū cibū.Mat.3.Et tūc pp aliqualē recreationē coꝛ-
pis iterdū r̄cedebat ad mōtes vl' ad deſ̄ta loca ꝛ ibi erat ſibi
aliq̄le refugiū q̄uſq3 turba ſciret vbi erat:ꝛ tūc ibi ingrebāt
eū.Sic p3.Mat.6.ſ.Et ait diſcipulis venite ſeoꝛſu3 i deſ̄tu3
B locū ꝛ reqeſcite puſillū.Erāt.n.q veniebāt ꝛ redibāt ml'ti:ꝛ
nec māducādi ſpatiū hēbāt.Sic di ē Remigiꝰ ſciēdū ē ꝙ tria
Sexta cā. refugia legir̄ dñs hūiſſe.naui.mōtē.ꝛ deſertū.ad q̄ꝝ alteru3
q̄tiēſcūq3 a turbis cōp2imer̄ aſcēdebat.℃6m eſt vt aliq volūt
ad iplēdū ꝓpbiā q2 dr̄.Sup mōtē excelſu3 aſcēde tu q euan

gelizas ſyon.Jſay.40.Et h de xp̄o itelligūt.Jō dñt ꝙ debat 7ᵃ cā.
aſcēdē in mōtē:l3 iſtud nō ml'tū vigeat.℃7m fuit ad erudiē
dū p̄dicatoꝛes q̄les eē dēant.ſ.ꝙ dñt eē excelſi i ɫtutibꝰ ſicut
mōs.De hijs duobꝰ dicit Chꝛiſo.ſ.Aſcēdit āti mōtē.Aſcen-
de et tu q euāgelizas ſyon.Deide vt oñdat qm̄ i altitudie ſpi
ritualiū ɫtutū ꝯſiſtē d3 q docet dei iuſtitiā pir̄ ꝛ q audit.nēo
.n.p̄t i valle ſtare ꝛ ō mōte loq.ſi i t̄ra ſtas ō t̄ra loquē:ſi āt 8ᵃ cā.
de celo loq̄ris i celo ꝯſiſte.℃8m fuit ad oñdēdū excellētiam
iſtius legis ſup veterē.Sic.n.dicit Aug.ſ.Aſcēdit in mōte3
vt ſignificet q̄ ipoſita erāt p̄cepta iuſtitie q̄ data erāt p ꝓphe
tas ppl'o iudeoꝝ:maioꝛa āt ppl'o que charitate iam ꝯuene-
rat liberari.℃Sed obijcier̄ ꝙ nō ꝯueniat iſta applicatio q2
ēt lex vetus data ē i mōte ſynai.exo.19.ꝛ.20.ꝛ deuteronomij
4.ꝛ.5.℃Dōz ꝙ ōs dās legē videbar̄ eē i mōte eo ꝙ fumuſ C
ꝛ caligo ꝛ lāpades ꝛ voces erāt i mōte:ppl's tñ q legē audie
bat nō erat i mōte.imo ſub pena moꝛtis ꝓhibitꝰ erat aſcēſus
imo ēt ꝙ nemo accederet ad radicē mōtis.exo.19.Hic āt ta3
xp̄s p̄dicās q̄3 ppl'us audiēs erāt ſil' in mōte vt p3 hic.ꝛ luc.
6.Jō l3 ille q dabat legē veterē ſiue cuiꝰ noie dabar̄ nō eſſet
minoꝛ q̄3 iſte q dabat nouā cū eēt idē deꝰ ꝛ ob h vtraq3 eſt in
mōte:ꝛ vox foꝛmabar̄ in mōte:tñ ſignificabar̄ ꝙ pfectioꝛes
eē debebār̄ illi qbꝰ dabar̄ lex noua q̄3 illi qbꝰ data eſt vetꝰ:q2
iſti accipiebāt legē i mōte ꝛ alij ñ pmittebār̄ ſaltē accedēad ra
dices mōtis.Oēs iſte rōnes ſūt aliq̄les:ꝛ tñ magl lral' eſt:q2
iſte mōs erat locꝰ ꝯueniēs valde ad p̄dicandū magno ppl'o.

℃Quis fuit iſte mons in q̄ xp̄s p̄dicauit. Qō.VII. Opio q̄

Queritur Quis fuit iſte mons in quo nūc xp̄s rudā q̄3
p̄dicauit.℃Dicūt qda3 ꝙ fuit mons Hiero.i
oliueti ſic dicit Hiero.ſup mat.Et tñ increpat illos dicēs.nō probat.
nulli āt ſimplicioꝝ frm putāt dñ3 ea q̄ ſequūr̄ in oliueti mō pᵃ rō.
te docuiſſe.Qō neq̄q̄3 ita eſt.Et p3 h ꝙ mōs oliueti eſt iux-
ta hierl'3 ſolū diſtās p mille paſſus ſiue dimidiā leucā vt col-
ligir̄ actuū.p̄.cū di ꝙ hēbat iter ſabbati:ꝛ tñ iter ſabbati eſt
mille paſſus ſm iudeos:q2 nō l3 eis plus ꝓcedē.nūc āt erat
xp̄s i galilea q̄ multū diſtabat a hierl'3.Na3 in galilea cepat 2ᵃ rō.
p̄dicare ꝛ ibi turbe iſte ꝯuenerūt ad eū:ꝛ ibi aſcēdit in mon-
tē olitieti.℃Jtē p3 hoc q2 iſta p2edicatio fuit in aliquo mōte
iuxta capharnaū:ꝛ tñ capharnau3 eſt in galilea iuxta mare Mons
galilee.vt p3 p̄cedēti.c.ꝛ diſtat valde a hierl'3.ſ.Quaſi p.40. iſte erat
leucaſ vt ibidē dictū ē.Mōs āt iſte erat apud capharnaū vt igalilea.
p3 luce.7.q2 totus iſte ſmo que3 xp̄s hic fecit hr̄ luc.6.vſq3 A
ad ſi.c.ꝛ luc.7.in p̄nꝰ dr̄.Cū āt impleſſ3 oia ɫba ſua in aureſ pᵃ rō.
plebis intrauit capharnaū.i.imediate.vt finiuit iſtū ſmone3
intrare capharnaū.Et ſic inuir̄ ꝙ ille mons in quo p2edica
bat erat iuxta capharnanū q2 al's non poſſet imediate.poſt B
ſermonē itrare capharnaū.Hoc ēt oñdit Hie.ſup mat.d.Nō 2ᵃ rō.
nulli ſimplicioꝝ frm putant dñm ea que ſequūr̄ i oliueti mō
te docuiſſe.Qō neq̄q̄3 ita eſt.Ex p̄cedētibus ꝛ ſequētibꝰ in
galilea mōſtrar̄ eē locus quē putamꝰ eē vl' cardi vl' qōl3 aliū
mōtē excelſū.℃Dñt āt illi q deſcripſer̄t ſitū terre ſcē diſtare
mōtē iſtū a capharnao p duas leucas.ſic eni dr̄.ſ.ſo millia-
rio a capharnaū eſt deſcenſus mōtis illiꝰ in q̄ dñs ſmocina-
uit ad turbas ꝛ iſtruxit ppl'm docēs eos:i q̄ ꝛ lep2oſu3 cura
uit:de h in li.de ſitu t̄re ſcē.Dicit ēt fr̄ b2ocardus theotomi-
cus q ſitū terre ſcē cōpletiſſime deſcripſit ꝙ de caſtro ſaphet
ad duas leuchas in deſcēſu mōtis ꝯ oꝛiētē ad iactū lapidiſ a
mari galilee.ſ̄.viā q̄ ducit ad oꝛiētē eſt aſcēſus mōtis illiꝰ in
quē dñs totiēs aſcēdit vbi fecit ſmonē illū lōgū.Mat.5.ꝛ in
q̄ ſaturauit q̄nq3 millia hoiu3 de q̄nq3 panibꝰ ꝛ duobꝰ piſci
bus.Jlluc ēt dimiſſa turba aſcēdit ſolus oꝛare:ꝛ fugit i ipm
cū vellēt eū facē regē.Jbi docuit diſcipulos oꝛare:ibi erat p-
noctās i oꝛone.ibi xp̄o deſcēdēte oꝛauit cēturio p puero ſuo
egrotāte:ibi ad eū venit ml'titudo lāguētiū ꝛ q vexabanr̄ a
ſpiritibꝰ imūdis:vt p3 p̄ce.c.ꝛ de hijs luc.6.ꝛ io.6.ꝛ luc.xi.
ꝛ ifra.14.Jbi eni tetigit lep2oſu3 ꝛ ſanauit eū.ſ.i deſcēſu mō
tis.j̄.8.ꝛ luc.5.Jbi ſtetit i loco cāpeſtri cū diſcipulis ꝛ turbiſ.
luc.6.De iſto mōte vr̄ totū mare galilee ꝛ iturea ꝛ trachoni
tidis regio vſq3 ad libanū.Unr̄ ēt mōteſ ſeyr ſiue ſanir ꝛ her
mō:ꝛ t̄ra zabulō ꝛ neptali ē vſq3 cedar:ꝛ vniuerſa t̄ra ce-
nereth:ꝛ vſq3 ad dotaym ꝛ betuliā ꝛ alia loca multa.Eſt āt
mōs iſte lōgus q̄ſi p duos iactꝰ ſagitte ꝛ latꝰ q̄3tū erit iactuſ
vniꝰ lapidis vl' apliꝰ:ꝛ eſt herboſus ꝛ amenus ꝛ aptꝰ ad p̄-
dicādū.Et oñdir̄ adhuc ibi lapis in quo xp̄s ſedit p̄dicās:ꝛ
ſeſſiones apl'oꝝ:ꝛ vocar̄ mōs iſte a xp̄ianis tabula ſiue mē
ſa.Ad pedē aūt mōtis iſtiꝰ iuxta mare fere.ad.30.paſſus oꝛir̄
vnu3

fons viu⁹ muro circūdatus quē venā nili eē dicūt: q vnū pisce noīe coꝛ gignit q nō iuenif alibi nisi ibi ⁊ i nilo. Joseph⁹ āt appellat fōtē istū capharnaū: qꝛ tot⁹ cāp⁹ q ē ab isto fōte vsq₃ ad ioꝛdanē p tres leucas capharnaū appellaf. Distat aūt terra ista a terra hierusalē quasi per.40.leucas: ⁊ sic apparet quis sit mons iste in quo chꝛistus pꝛedicauit.

An xp̄s pꝛedicauerit stando vel sedendo. Q̃ō.VIII.

Queritur An xp̄s pdicauit stādo vl' sedēdo. Nā h vr̄ q sedēdo pdicauerit qꝛ dr̄ q cū sedisset accesserūt ad eū discipli ei⁹ ⁊ apiēs os suū docebat eos. ⁊ luc.6.vr̄ q stādo pdicauerit: qꝛ dr̄ q descēdit de mōte ⁊ stetit i loco cāpestri ipe ⁊ turba discipuloꝝ ei⁹ ⁊ ml'titudo copiosa plebis. Et ibi seqf quō pdicauit ista q hñr h. ⁊ sic vr̄ q nō

Xp̄s pdicauit sedēdo. A

sedebat s₃ stabat. Dō₃ q xp̄s pdicauit sedēdo sic h Matthe⁹ dic.imo ⁊ petra i q sedebat ondif i ipo monte vt dc₃ est pce.q. Cū aūt dr̄ luc.6.q stetit i loco cāpestri: pt accipi large stare p manē: sic nos vulgarif loq̄ntes dicim⁹. s. q tal' hō stetit i tali loco.i.fuit ibi siue staret siue sedēt siue iaceret. Et ita xp̄s poterat dici stetisse i loco cāpestri.i.māsisse ibi nō pcedē

B

do ad vlterioꝛa siue ibi fuerit stādo siue sedēdo. Alr' pt dici q accipiaf pp̄e stare: ⁊ dicem⁹ q xp̄s fuerat i cacumie mōtis cū discipul': ⁊ postea descēdit vsq₃ ad locū cāpestrē ⁊ ibi moꝛat⁹ ē modicū expectādo vt turbe ꝯgregarēt ad pdicādū eis: ⁊ dū veniebāt ipse stabat: postq₃ vō venerīt ipe sedit. ⁊ tc accesserūt ad eū discipli: ⁊ apiēs os suū docebat eos: ⁊ sic cōcoꝛdabūt sibi lucas ⁊ mat. Jta t₃ aug.li.de ꝯcoꝛ.euāgelistaꝝ dicēs. Q̄uāq₃ ēt illō possit occurrere i aliq excellētioꝛi parte mōtꝭ p cū sol' discipul' dn̄₃ fuisse qn̄ ex eis.xij.elegit deide cū eis descēdisse non de mōte: s₃ de ipa mōtis celsitudie i cāpestrē locū.i.i aliquā eq̄litatē q i latē mōtis erat ⁊ ml'tos capere poterat: atq₃ ibi stetisse donec ad eū turbe ꝯgregarenf: ac postea cū₃ sedisset accessisse ppinquꝰ discipl'os ei⁹ atq₃ ita illis ceterisq₃ turbis pn̄tibus vnū huisse fmonē: quē matthe⁹ ⁊ lucas narrāt diuerso narrādi modo: sed eadem veritate rerū.

Quare chꝛistus sedit ad pꝛedicandum. Q̃ō.IX.

Rn̄sio ad q̄sitū q̄ōnis. A

Querif Q̄uare dr̄ q xp̄s sedit ad pdicādū. Dō₃ q pp ml'ta. Pꝛio qꝛ fmo iste lōgus erat ⁊ ꝯueniēti⁹ poterat xp̄s manē sedēs q₃ stās. Et foꝛte ēt discipuli ⁊ cetere turbe sederīt. Nā sic ꝯsueuit fieri in fmonibus

p⁹ rō. B

apd nos. 2° factū ē h ad significādū xp̄i dignitatē i doctrina. Nā vt ipe dixit luc.22.maioꝛ ē q sedit q₃ q recūbit. Ad ondēdū g excellētiā doctrie sue debuit sedēs docē: l₃ ipe al's nō

2ª rō. C

venerat ad sedēdū: s₃ ad mistrādū.e.c. Sic dic aug.s.q sedēs docebat ptin₃ ad dignitatē magrī: accesserūtq₃ ad eū discipli

3ª rō.

ei⁹. 3° dr̄ h q̄si mystice qꝛ sedē ē q̄dā hūiliatio coꝛpis: qꝛ sua magnitudo tc mioꝛ vr̄. ⁊ ista sessio significat xp̄i icarnatiōe₃ in q se hūiliauit.imo se exinaniuit foꝛa₃ sui accipiēs. Ad philipē.2. Nā si nō se hūiliass₃: nos nō possem⁹ eū cape. Sic dic Die.sr mat.s.nō āt stās s₃ sedēs loqf: qꝛ nō poterat eū intelligē i sua maiestate fulgētē. Sic ēt dic Raban⁹.s. Mistice aūt

4ª rō. D

icarnatio dn̄i sessio ei⁹ dr̄: qꝛ nisi dn̄s icarnat⁹ fuiss₃ hūanū gen⁹ ad eū accedē nō poss₃. 4° xp̄s sedit ad significandū ꝯditōe₃ leg' noue q₃ dabat q erat i q̄dā qete ⁊ amoꝛe ad drīa veteris legis q fuit data cū magnis terroꝛib⁹ tonitruis ⁊ fulgurib⁹: ita vt ppl's tremēs ⁊ moꝛte timēs dicēt q nō loq̄ref eis ds s₃ moy.exo.20. ⁊ deutero.5. Jstā drīā istaꝝ legū tāgit apl's late ad hebꝛe.12. vn̄ dixit ad ro.8.nō.n.accepist' spm̄ seruitutꝭ: iteꝝ in timoꝛe: s₃ accepistis spm̄ adoptiōis filioꝝ.q.d. in pma lege accepistis spm̄ fuitutꝭ ⁊ timoꝛ'. nūc āt iteꝝ non accepist' spm̄ fuitutꝭ ⁊ timoꝛis.s.i lege noua. De drīa istarū duaꝝ legū ml'ta sūt d qb⁹ foꝛte dicef ad galatas.3.⁊.4.⁊

5ª rō. E

magis i li.nr̄o de.v.legib⁹. 5° sedit ad assignādū q̄ndā maturitatē ⁊ digōnē i lege ista data: qꝛ lex d₃ dari cū magna digōne sic inuif i pn°.6.li.dcretaliū.s.hūc codicē cū magna maturitate digestū. Signaf aūt maturitas p sessionē.s.q nō sit ibi aliqs ipet⁹ vl' leuitas. Et ista ē cā q̄re iudex sedēdo iubef snīa₃ dare.s.vt nō videaf icōsulte data. Jō fuit ꝯueniēs sedēdo hanc legem dari debuisse.

Quare h dr̄ q accesserīt ad eū discipuli eius. Q̃ō.X.

Rn̄sio ad q̄situ.q. A

Queritur Q̄uare dr̄ hic q accesserīt ad xp̄₃ discipuli ei⁹. Dō₃ q tā turbe q₃ discipuli accesserīt ad xp̄₃ vt audirēt: ⁊ ql₃ accedebat q̄tū poterat. Et tn̄ discipl'i fuerūt magis ppinq q₃ ceteri. Pꝛio qꝛ isti erāt ei magis noti ⁊ familiarī cū eo manētes: iō iustū erat istos ei ppingoꝛes eē. Et ēt nemo de turba auderet ppinquꝰ ad

xp̄m accedē q₃ discipl'i ei⁹. Et ob h xp̄s dr̄ eleuasse ocl'os in discipl'os qn̄ nūc pdicabat luc.6.s.qꝛ illi erāt ei loco ppinquores. 2° ēt ꝯpetebat h ex ꝯditōe dn̄oꝝ ⁊ mistroꝝ apd nos. B

Nā mistri dn̄t eē apd dn̄os si qd op⁹ fuerit vt mistrēt. Et maioꝛ ē honestas dn̄o q illi appꝛopinquēt q ei familiari⁹ adherere solēt. 3° fuit h qꝛ discipul' erāt magl' necīa vba xp̄i q₃ C

ceteri': eo q ipsi pdicari erāt illa. ceteri āt veniebāt solū vt audirēt. Et sic op⁹ erat q discipuli diligēti⁹ audirēt q₃ ceteri: ⁊ sic eēnt ppingoꝛes loco. Sic dic aug.s. Accesserīt ad eū discipuli ei⁹: vt audiēdis vbis illi⁹ hij eēnt ēt coꝛpe viciniores: q pceptis iplēdis ⁊ aio appꝛopinquabāt. 4° fuit h qꝛ plurima de vbis xp̄i dirigebāf ad discipulos. Nā erāt hic ml'ta D

que ad solos discipulos ptinebāt. s. ea q dn̄r de vita ꝯtēplatiuoꝝ ⁊ platoꝝ: sic btitudines q h ponūf ⁊ ꝯsilia q ad plebē nō ptinebāt. Ea vō q ad plebē ptinebāt ēt ptinebāt ad discipulos. Et sic valde magis ptinebat fmo iste ad discipulos q₃ ad turbas ⁊ ob h videbaf xp̄s eos solos docē vel saltē spāl'r ipsos. Et pp h dr̄ i lr̄a q apiēs os suū docebat eos. ⁊ luc.6. dr̄ q eleuat ocl'is in discipl'os dicebat. Bti paupes ⁊c. quasi nō attēderet ad alios nisi ad ipsos. 5° ⁊ q̄si pncipal'r fuit E

hoc pp turbā q xp̄₃ cōpmebat: vt discipuli nō pmitterēt turbis p libito accedē ad xp̄m ne eū sic cōpꝛimerēt ⁊ eēt q̄dam motus ioꝛdinatus. Jsta cā inuif luc.6.cū dr̄ q erat turba discipuloꝝ: ei⁹ ⁊ ml'titudo copiosa plebis. Et oīs turba querebat tāgere illū: qꝛ vtus exibat de illo ⁊ sanabat oēs. ⁊ sic discipuli fuerūt nūc apd iesū vt eēnt ei q̄si pꝛo muro ne accederet turba ad ip₃. Sic.n.sepe solebat turba cōpꝛimere xp̄m desiderātib⁹ oīb⁹ tāgē ip₃: qꝛ sic curabāf ab ifirmitatib⁹: sic fuit de ml'iere q passa fuerat fluxū sāguis p.12.ānos: ⁊ accessit iter turbas ad xp̄₃ ⁊ tāgēs vestes ei⁹ sanata est. Nā ipsa dixerat i coꝛde suo. Si tetigero saltē fimbꝛia vestimēti ei⁹ salua ero.s.9. Et dr̄ q tūc xp̄s cōpmebaf a turbis: ⁊ dixit. quis me tetigit. Petr⁹ āt dixit pceptoꝛ turbe te cōpmūt ⁊ affligūt: ⁊ dicis qs me tetigit.luc.8. Et ista vr̄ eē cā pcipua q̄re discipuli accesserīt nūc ad xp̄₃: potissime cū lucas dicat q nūc oīs turba querebat tangere eum.

Quomodo xp̄s aperuit os suum. Questio.XI.

Queritur Q̄uaf dr̄ h ⁊ apiēs os suū. Dō₃ q qn̄cūq₃ xp̄s docebat māifestū est q os apiret: ⁊ tn̄ pp spālē cām dictū est q apuerit os. Pꝛio qꝛ ad inuēdū istud eē pncipiū pdicationis sue: vel saltē legislatiōis. Nā l₃ xp̄s an̄ hoc pdicauerit nō legif dedisse aliq pcepta spālia: s₃ hic dr̄ icepisse dare legē vt dc̄ᵴ asserūt. Et sic ille q nōdū locutus est t₃ os clausū: ⁊ cū pmū loq cepit os aperit. Jta xp̄s cū an̄ hoc legē nō dedisset ⁊ nūc dare cepit dr̄ os apuisse. 2° dr̄ h ad signādū excellētiā istius legis. Nā lex vetus a deo data est: nō tn̄ p seips₃ s₃ p angelos sic dixit btūs Stepha.actu.7.s. Moyses fuit i solitudie cū angelo q loquebaf ei i mōte synai. ⁊ cū prib⁹ vr̄is q accepit vba vite date nobis. Et sic angelus erat ille q loqbaf moysi ⁊ iudeis i mōte synai dādo legē q vocaf ibi vba vite. ⁊ iteꝝ.eo.c.dixit stephanus. Accepistis legē i dispōne angeloꝝ ⁊ nō custodist'.i.accepistis legē p āgelos q disponebāt ⁊ faciebāt oīa illa exterioꝛa loquēdo ⁊ ondēdo fumū ignē ⁊ caliginē ⁊ tonitrua i mōte synai in datione legis. Que oīa vocāf dispōnes legis. Et apl's ad gala.3.dicit. Lex pp trāsgressiones posita est oꝛdinata p āgelos in manu mediatoꝛis.i. Angeli dederūt legē moysi q vocaf mediatoꝛ: qꝛ ipse dicit se fuisse mediū ⁊ sequestrū iter deū ⁊ ppl'm in datione legis.deutero.5. Postea ēt oīa q de⁹ illi pplo mādabat p pphas mādabat. Nūc vō legē nouā p seip₃ dedit ⁊ nō p āgelū nec p pphā: s₃ ipsemet xp̄s q ē v⁹ ds illā p se dedit. Et sic dr̄ apuisse os suū.i.p os suū locut⁹ ē: ⁊ nō p oꝛa pphaꝝ nec angeloꝝ. Sic dicit Grego.s. sublimia pcepta aūt dn̄s in mōte dicturus os suū apuit: q dudū apuerat oꝛa pphaꝝ. Jdē dicit aug. Et ista ē maxia dignitas noui testi sup legē veterē. Jō iter oēs drīas q₃ apposuit iter leges xp̄i ⁊ moysi fuit ista pma vt p₃ ad hebꝛe.p.s. Multifarie ml'tisq₃ modis olim deus loquēs prib⁹ i pphis: nouissime diebus istis locut⁹ est nob in filio: quē cōstituit hrdē vniuersoꝛū p quē fecit ⁊ scl'a. 3° fuit hoc ad significādū q̄ndā magnitudinē rerū dicēdaꝝ. Et sic p h qd dr̄ apiēs os suū reddit lectoꝛē attētū q̄si magna sint q legit. Sic dicit Remigius.s. Ubicūq₃ legif dn̄s apuisse os inspiciendū est qꝛ magna sūt q sequūf. 4° pōt dici q fuit ad ondēdū diuersos modos docēdi.q̄s xp̄s h₃. Q: aliqn̄ docet p vba: ⁊ aliqn̄ p facta: cū₃

Rn̄sio ad q̄situ q̄ōnis. A p⁹ rō.

2ª rō. B

ois actio xp̄i ſit īſtructio nr̄a dicente gregorio. Nūc aūt ṽbo
ſolo docebat iō dr̄ oſ aperuiſſe. Sic dicit Chriſo.i q̄dā omel.
.ſ. Hoc dicit vt diſcas:qm̄ nūc qdē docebat os ſapiens in lo-
quēdo nūc vocē que eſt ab operibus emittens.

Beati paupes ſpiritu:qm̄ ipoꝝ eſt regnū celorū. Beati mites:qm̄ ipſi poſſidebūt terrā. Beati q lugēt:qm̄ ipſi cōſolabuntur. Beati q eſuriunt ꝛ ſitiūt iuſtitiā:qm̄ ipſi ſaturabūtur. Btī miſicordeſ qm̄ ipi miam ꝯſequētur. Btī mūdo corde:qm̄ ipſi deū videbunt. Beati pacifici:qm̄ filij dei vocabūtur. Beati qui pſecutionē patiuntur pp iuſticiam: qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. Beati eſtis cū maledixerint vobis hoies:ꝛ pſecuti vos fuerint:ꝛ dixerint omne malum aduerſum vos:mentiētes propter me. Gaudete ꝛ exultate:quoniaꝫ merces veſtra copioſa eſt in celis.

Btī paupes. Hic ponit̃ iſti⁹ legis explicatio:ꝛ q: intē-
tio legiſlatoris eſt ciues bonos facē teſte Ari. ꝛ hoc p aſſue
factionē bonoꝝ opeꝝ:iō p̄ i hac lege dirigit̃ pfecte humana
opatio. 2° retificat̃ iterioꝛ itentio:ſe.c.ibi ꝛ cū oratis. 3°
ordinat̃ hūana affectio.ĩ.c.7.ibi.nolite iudicare. Cōſide-
rādū circa p̄ᵐ ꝙ lex dat̃ de opib⁹ ṽtutū. ṽtutes āt q̄dā ſūt hu
mane.i.hūano mō ꝛ mediocri ſe hn̄tes. Alie aūt ſunt excellē
tes valde q̈s heroicas vl' diuinas appellam⁹ ſic dr̄ li.7.ethi.
Et pōit̃ ibi exēplū.iuxta homeꝝ de hectore q pp excellētiaꝫ
ṽtutū videbat̃ quodāmō fili⁹ dei ꝛ nō hois mortal'. Lex aūt
euāgelica ē oiuꝫ legiſlationū excellētiſſima.iō ðſcribit ṽtu-
tes ſ₃ g̃dū excellētiſſimū:ꝛ quātū ad act⁹ pfectiſſimos.vt.ĩ.
oñdet̃. Et q: lꝫ ṽtutes oēs ḡtuite.i.ifuſe hēant iter ſe ꝯne
xionē:tn̄ q̄dā eaꝝ ſpāli⁹ ptinēt ad vnū ſtatū hoiuꝫ q̄ꝫ ad aliū.
q: dicim⁹ eē q̈ſdā ṽtuteſ cōtēplatioꝝ:al' actiuoꝝ al' ſbditoꝝ:
al's p̄latoꝝ. Jō p̄ deſcribūt̃ h̓ ṽtutes q̄ pficiūt hoieꝫ i vita cō
tēplatiua q̈s vocam⁹ btitudines. 2° ṽtutes q̄ pficiūt i vi-
ta p̄latiua.i.p̄latoꝝ.ibi vos eſtis ſal terre. 3° ṽtutes q̄ pfi-
ciūt in vita actiua:ꝛ ſūt potiſſime ṽtutes ſubditoꝝ ibi audi-
ſtis.q: dictū ē ātiqs. Pria in duas q: p̄ deſcribūt̃ ṽtutes
q̄ pficiūt hoieꝫ ad bn̄ agēdū. 2° ṽtutes q̄ pficiūt euꝫ ad bn̄
patiēdū.ibi bti q pſecutiōeꝫ. Pria i tres q: p̄ ponūt̃ illa q̄
pficiūt homineꝫ reſpectu ſui. Secundo illa que perficiūt
reſpectu ꝓximi:ibi. Bti q eſuriūt. Tertio illa q̄ pficiūt
reſpectu dei ibi. Btī mūdo corde. Pria i duas q: p̄ ordi-
nat̃ hō reſpectu extriſecoꝝ. 2° reſpectu motuū itriſicoꝝ.
ibi. Bti mites. Cōſiderādū circa h̓ ꝙ h̓ ð btitudib⁹ agit̃
ð qb⁹ qd ſint ꝛ qr̄ ſic vocēt̃ ꝛ de ml'tis alijs circa ipas.ĩ.dicet̃
i qōib⁹. Et tn̄ nūc ꝑ explanatōe lr̄e dōꝫ ꝙ btitudo dupl'r ac
cipit̃. Uno° ꝓut hr̄ in re.i.ṽe poſſidet̃ ꝛ ſic erit in p̄ria. Alio°
ſolū in ſpe ꝛ ſic hr̄ btitudo in via a viris excellētib⁹ i ṽtute q
pp excellētiā ṽtutꝫ vn̄r vitā hūanā trāſcendē:ꝛ qōdāmō ipſi
btitudini appropinq̄re. Et tales dn̄r qōdāmō bti:q: qō paꝝ
diſtat nihil diſtare reputat̃ vt dr̄.2.phi. Et h̓ mō dn̄r pueri fe
lices in ſpe:nō ꝙ exerceāt actus ṽtutū in qb⁹ ē felicitas:ſed
q: hn̄t ad hoc bonā diſpōneꝫ. Et q: virtutes q̈s xp̄s ponit
ſūt excellētes q̄ faciūt hoieꝫ.ſ̄ vitā hūanā ꝛ ꝓpinquū btitu
dini dn̄r btitudines. Et dr̄ bti paupereſ ſpū nō laudauit xp̄ſ
pauptatē abſolute ſ₃ pauptatē ſpūs. Un̄ ſciēdū ꝙ p̄ma iſtaꝝ
btitudinū dr̄ pauptas ſpūs:q̄ ē excellēs ṽtus vt q̄dā volunt
vl' act⁹ ṽtutꝫ vt.ĩ.dicet̃:ꝛ ē p q̄ꝫ bn̄ ſe hꝫ hō ad bona fortune
q̄ ꝯcupiſcunt̃.ſ.diuitiaſ honores.ptātē.famā ꝛ ſil'ia:circa iſta
bn̄ ſe hꝫ hō mō hūano ꝛ mediocri qn̄ nō q̄rit talia vltra ꝯdi-
tionē ſtat⁹ ſui ꝛ meritū ſuū:ſ₃ ſ̄m ꝯdecētiā ſtat⁹ ꝛ pſone. Et h̓
fac̄ ṽt⁹ politica ſiue hūana q̄ hijs moderate ꝛ mediocrit̃ vtit̃.
S₃ pauptas ſpūs q̄ btitudo dr̄ facit h̓ excellēti⁹ q: fac̄ hoieꝫ
oia bōa fortune ꝓrſus cōtēnē ēt a ſe abijcē q̄ꝫtū poſſe eſt:vt li
beri⁹ diue ꝯtēplationi ihērē poſſit. Q: ſic dr̄ i li.de eccle.dog
matib⁹ bonū ē facultates cū diſpēſatiōe paupib⁹ erogare:ſed
meli⁹ ē cū itētiōe ſequēdi xp̄ꝫ totū ſil' donare:ꝛ ablatū a ſoli-
citudie cū xp̄o egē. Jō pauptas ſpūs fac̄ cōtēnē oia bona for
tune ſiue bona exteriora nō tāq̄ꝫ mala ſimpl'r q: hijs pōt hō
bn̄ vti p ṽtutē politicā vt d c̄ꝫ ē:ſ₃ tāq̄ꝫ miora bōa maioris bo
ni ipeditiua:ſic ꝯtēnit̃ mr̄iᵐ tāq̄ꝫ min⁹ bonū pp ṽginitatē ſer
uādā. Dr̄ āt pauptaſ ſpūs:q: pauptas abſolute ſūpta nō dic̄
aliqd excellēs vt ē carētia ſolū diuitiaꝝ ꝛ exterioꝝ bonoruꝫ
q: iſta carētia nō ē aliqd bonū ṽtutꝫ cū ſit ſepe i maliſ hoibuſ
ſed dr̄ pauptas ſpūs.i.pauptas volūtarie ſūpta q̄ a ſpū ꝓue-
nit ꝛ nō a reb⁹:ꝛ.h̓ deſiderio ſequēdi xp̄ꝫ. Et iſta eſt magna
pfectio. Aliq putāt vocari pauptatē ſpūſ qn̄ qs diues eſt
in reb⁹:ꝛ tn̄ nō amat qd̓ poſſidet:ſ₃ magis erogat:ꝛ ſic i ſpū
paup ē. Dōꝫ ꝙ iſtd̓ excellētiā q̈ndā dic̄ ꝛ tn̄ nō vocat̃ hic
pauptas ſpūs niſi abdicatio reꝝ exterioꝝ volūtarie aſſūpta.
ꝛ ſic erat in chriſto ꝛ diſcipulis qui nihil poſſidebant: ſed
potius qui ſequi debebant chriſtum oportebat ꝙ venderent
omnia ꝛ darent pauperibus.infra.19.de paupertate chriſti ꝛ
diſcipuloꝝ q̈lis fuerit dicet̃.ĩ.10.aliqd. Qm̄ ipſoꝝ ē regnū
celoꝝ. Hic ponit̃ p̄miū pro iſta excellēti pauptate. Nā oēs
btitudines q̈s hic xp̄s ponit ſunt actus excellētes ꝛ laborio
ſi.q̄ſi ꝯ iclinationē nāe ſaltē nāe lapſe:ꝛ iō nō ſūt ſ̄m ſe appe
tibiles. Et ſic nemo vellet eas ſeq. Ut g̃ vellint hoieſ ſequi il
las poſuit in ſingulis p̄mia ipſaꝝ. Et pro p̄ria dat̃ regnū ce-
loꝝ.i.vita eterna. Et ꝯuenit ſibi iſtud premiū:q: eſt directe ꝯ
pauptatē. Nā p diuitias vult hō habūdātiaꝫ:ꝛ p honorē ꝛ
pōaꝫ vult quendā ſtatū gl'ioſuꝫ. Jn regno aūt celoꝝ oia iſta
pleniſſime hn̄r magis q̄ꝫ ab hoie cogitari poſſit. Et ſic dr̄ ꝙ
paupes ſpū.ſ.illi qui volūtarie diuicias cōtēpſerūt ꝓ xp̄o ha
bebūt regnū celoꝝ:in quo habūdātius ſūt oia bona q̄ꝫ h̓ hō
hr̄e poſſit.iō habūdātius q̄ꝫ ꝯſiderare poſſit. Et ob hoc dixit
xp̄s ꝙ q pp ip̄m aliqd hic dimitteret cētuplū accipet. Mar.
10. Beati mites. Jſta eſt ſcd̓a btitudo ꝛ pficit hoieꝫ reſpe-
ctu motuū itrinſecoꝝ. Et didit̃ i duo:q: p̄ pficit̃ hō circa mo
tus ptis irraſcibilis p iſtā ſcd̓am btitudinē:ſcd̓o circa mot⁹ p
tis cōcupiſcibilis.ibi. Beati qui lugēt. Circa p̄mū cō
ſiderandū ꝙ circa paſſiones ptis irraſcibilis bn̄ ſe hꝫ hō mō
humano ꝛ mediocri qn̄ eas frenat:ita vt nō minus impetuo
ſe ſint nec multū excedāt. Et hoc p ṽtutē politicā que eſt mā
ſuetudo. Sentit tn̄ hō adhuc quādā pturbationeꝫ ex eis:iō
excellētius ſe hꝫ hō ad illas p btitudinē q̄ vocat̃ hic mititas
q: reddit hoieꝫ totaliter trāquillū a paſſionibus ptis cōcupi
ſcibilis ſubijciendo eas totali regule rōnis ꝛ legi diuine. iō
dr̄. Beati mites. i.qui hn̄t iſtā excellentē repreſſionē mo-
tuū irraſcibilis. Et nō vocant̃ iſti māſueti ſed mites:q: man-
ſuetudo eſt virtus politica de qua Ari.4.ethi. ꝛ p illā nō ex
tingūt̃ vel frenāt̃ total'r motus ire:ſed mediocriter. Jſta
aūt btitudo total'r frenat illā. Jō mites vocāt̃ q illā hn̄t ꝛ nō
māſueti:niſi qs large accipiat māſuetū pro miti. Qm̄ ipſi
poſſidebūt terrā. Jſtud eſt premiū qd̓ ꝓmittit̃ pro iſta btitu
dine. Et nō itell'r de terra iſta:ſed de terra viuētiū que eſt vi-
ta eterna:q: xp̄s nō ꝓmiſit bona tpalia pro actu ṽtutis. S₃
de hoc.ĩ.dicet̃ in.82.ꝛ.83.q. Et ꝯuenit iſtud premiū huic bti
tudini. Q: ira ꝛ ferocitas in hoib⁹ ſ̄m q̈s mouēt̃ lites ꝛ bel
la vt cōiter eſt vt ipſi deuicant hoſtes:vt poſtea ſecuri ꝛ ſoli
terrā poſſideāt nullo ſibi reſiſtente. Jdeo illiſ qui pro xp̄o
voluerint oēs motuſ ire frāgē vt nō cōtendāt nec litigēt:ſed
potius pmittāt pire que poſſidēt deus dabit terrā viuentiū
.i.dabit ꝙ pacifice poſſideāt terrā viuētiū nullo ſibi reſiſtēte
Et ſic ibi plura poſſidebūt q̄ꝫ hic p motū ire ꝛ ferocitatē po-
terāt acquirere. Beati qui lugēt. Jſta eſt tertia beaitudo
ſ̄m quā hō pficitur reſpectu motuū ptis cōcupiſcibilis q̄ ſūt
circa cōcupiſcibilia oia:ſicut in delectatiōib⁹ ciboꝝ ꝛ potuū
ꝛ venereoꝝ ꝛ in guſtu ꝛ tactu ꝛ in delectationib⁹ alioꝝ ſen
ſuuꝫ.i.viſu auditu ꝛ odoratu vt ē circa melodiaſ ꝛ ſpectacu
la ꝛ odores. Jn hijs eni ꝛ maxie in illis que ptinēt ad guſtū
ꝛ tactuꝫ bene ſe hꝫ hō mō cōi ꝛ mediocri moderate talibus
vtendo ꝛ ſupflua reſecādo:ꝛ hoc p tēperantiā que eſt ṽtus
politica de qua Ari.3.ethi.vel per ꝯtinētiā que eſt diſpoſitio
ad tēpantiā ꝛ nōdū eſt habitus:de qua.7.ethi. Sed excellē
tius ſe hꝫ hō in iſtis p beatitudinē luctus oia hmōi a ſe peni
tus abdicando:ꝛ luctū quaſi ꝑpetuū in hac vita ſibi volūta
rie aſſumendo tā p peccatis cōmiſſis q̄ꝫ pro dilectione cele
ſtis p̄rie:q: quādiu hic ſumuſ peregrinamur a dn̄o.2.corin.
5. Jdeo dicit̃ ibi ꝙ ingemiſcimus cupientes ſuperindui ha-
tatione nr̄am que de celo eſt. ꝛ ob hoc viri perfecti cupiunt
ſolui de corpe. Ad philip.p̄.ſ. Deſideriū hn̄s diſſolui ꝛ eē cū
xp̄o. Et etiā vt hic magis mereamur configurari xp̄o in hoc
q: ipſe non vſus eſt hic delectabilibus ꝛ bonis ſeculi ſ₃ fuit
hic quaſi peregrinus. Jdeo dicitur bti qui lugēt.i.q ſibi vo-
luntarie aſſumūt ſtatuꝫ luctus:q: illi qui lugent abſtinēt ab
oibus delectabilibus. Qm̄ ipſi cōſolabunt̃. Jſtud eſt pre-
mium pro hac btitudine.ſ.ꝙ cōſolationē recipiēt ꝛ iſtaꝫ nō

in p̄nti

in pn̄ti ſed in futuro vbi eā debēt expectare: nā hic nō expe-
ctant cuꝫ ipſi pn̄tē ꝯſolationē voluntarie a ſe abdicēt q̄ꝛ iſta
cōſolatio cōpetit oībus mundanis. luc. 6. ſ. Ueh vobis diui-
tibus: qui hētis hic cōſolationē vr̄am. Ueh vobis qui ſatu
rati eſtis: q̄ꝛ eſurietis. Ueh vobis q̄ ridetis nūc: qm̄ lugebit̄
ꝛ flebitis. Et ꝓp̄e dr̄ ꝙ ꝯſolabunt̄. ſ. cū xp̄o ꝛ angelis q̄ꝛ ꝯſo
lari eſt ſiḿl ſolari. Jō q̄ ꝑ xp̄o ſe afflixerūt: cū xp̄o ꝯſolabunt̄:
q̄ꝛ ſic fuerūt ſocij paſſionū erāt ꝛ conſolationuꝫ. ij. ad corin.
p̊. ¶ Beati q̄ eſuriūt. Hic ponunt̄ v̄tutes q̄ pficiūt hoīeꝫ
reſpectu ꝓximi. Et cōſiſtit iſta pfectio in duob⁹. Prio in hij̄s
que habēt rationem debiti. Secūdo in illis que habēt rōneꝫ
doni. ibi. Beati miſericordes. ¶ Circa p̄mum ꝯſiderandū
ꝙ in hij̄s q̄ hn̄t rōnē debiti bn̄ ſe hꝫ hō reſpectu ꝓximi quā
do reddit vnicuiq̄ꝫ totū qd̄ ſibi debet̄: nō multū dilatādo vl̄
retardādo qd̄ debet̄: ēt ſi nō fiat cū itētōe ardēti ad hoc. Et h̄
fit p iuſticiā q̄ eſt v̄tuſ politica: ſiue ſit cōmutatiua ſiue diſtri
butiua. Nā legalis iuſticia nō eſt directe ad ꝓximū ſed ē re-
ſpectu legis: inquātū hō cōplet oīa que ſunt in lege: q̄ꝛ debi
tū ꝛ iuſtū eſt hoīeꝫ obedire legi cui ſubiectus ē: ſiue illa diri
gat hoīeꝫ in deū: ſiue in ꝓximuꝫ: ſiue ordinet eū in ſeipſum.
Hoc tn̄ fit excellētius p btitudinē iſtā q̄ vocat̄ eſuries ꝛ ſitiſ
iuſtitie. ſ. q̄ꝛ nō ſolū facit hō totū qd̄ facē tenet̄: ſꝫ ēt illud cuꝫ
magno ardore ꝛ deſiderio facit: ſic̄ eſuriēs ꝛ ſitiēs ardenter
ꝛ cū deſiderio comedit ꝛ bibit. Et ſic dr̄. Bti q̄ eſuriūt ꝛ ſi-
tiūt iuſticiā. i. ita feruēter deſiderāt illā ſic̄ eſuriēs cibuꝫ ꝛ
ſitiēs potū. ¶ Al'r ēt pōt itelligi eſuries ꝛ ſitis iuſticie. ſ. qn̄
aliq̄ dolēt de oīb⁹ q̄ male fiūt: ꝛ deſiderāt valde ꝙ in oībus
iuſtitia ſuaret̄: ēt ſi ꝯ illoſ eēt. Nā iſta pfectio q̄dā eſt. Qm̄
ipſi ſaturabūt̄. ſ. in vita eterna ſaturabunt̄ vbi oīa hēbunt
q̄ deſiderauerūt: ꝛ habūdāti⁹ q̄ꝫ deſiderauerūt. Recte āt ꝓ-
mittit̄ ſaturitas: q̄ꝛ oēs iſte btitudines dn̄t hic q̄ſdā afflictio-
nes vel anguſtias aīꝫ: iō in p̄miū debēt ꝓmitti bona oppoſi-
ta. Siti āt ꝛ eſuriei ſaturitas opponit̄: iō ip̄a ꝓmittit̄. Et iſta
dabit̄ i vita etn̄a. ſic̄ dr̄. p̄s. 16. ſ. Satiabor cū apparuerit gl'ia
tua. ¶ Al'r pōt itelligi ꝙ ſit iſta ſaturitas iuſtitie. Nā ip̄i de
ſiderauerūt h̄ iuſtitiā tāq̄ꝫ ſitiētes ꝛ eſuriētes: deus aūt da-
bit illis pfectā ſaturitatē iuſtitie. Jſtud aūt nō fiet niſi in vita
eterna: q̄ꝛ ibi nullū iniuſtū erit: eo ꝙ illi q̄ erūt in vita eterna
oēs boni erūt: ꝛ iuſtū erit eos ibi eē: q̄ v̊o erūt in iferno mali
erūt ꝛ merebunt̄ q̄cq̄d patiant̄: ꝛ iā nemo poterit alteri iniu
ſte nocē: ſꝫ oīa iuſte fient. Et ſic q̄ deſiderat iuſtitiā ibi ſatura
bit̄: q̄ꝛ q̄cq̄d videbit iuſtū erit: ꝛ nullū iniuſtū videre poterit.
Hic āt nō ꝯtigit h̄: q̄ꝛ pl'ima iniuſta fiūt ꝛ ml'ta mala impuni
ta euadūt. Jō q̄ iuſticiā deſiderat: q̄ꝫdiu viuit ſaturari nō po
teſt. Beati miſericordes. Jſta eſt q̄nta btitudo q̄ eſt pficiēs
hoīeꝫ reſpectu ꝓximi in hij̄s q̄ hn̄t rōnē doni. Jn talib⁹ autē
bn̄ ſe hꝫ hō mō cōi ꝛ mediocri p v̄tutē liberalitatis circa do-
na p̄ua vl̄ mediocria: ꝛ circa dona magna ꝛ excellētia p v̄tu
tē magnificētie: de q̄bus. 4. ethi. Pfecti⁹ tn̄ ſe hꝫ hō i iſtis p
btitudinē q̄ vocat̄ h̄ mīa: qn̄ hō nō ſolū alteri ſubuenit ſed ēt
defectū ei⁹ i ſe total'r accipit. Un̄ dr̄ hō miſicors. i. cor miſerū
hn̄s. ſ. q̄ꝛ miſeriā alteri⁹ i corde ſuo ſuccipit ꝛ ſic dr̄. Bti mi
ſericordes. ſ. q̄ nō ſolū in ope miſerent̄: ſꝫ ēt corde cōpatiunt̄
alienas miſerias i ſe trāſumētes. Qm̄ ipſi mīaꝫ cōſeq̄nt̄.
Jſtud eſt p̄miū hui⁹ btitudīs. ſ. ꝙ conſeq̄t̄ hō mīaꝫ: q̄ꝛ mīaꝫ
fecit. Et ſatis ꝯuenit h̄. ſ. ꝙ in eo premiuꝫ ſuſcipiat in quo me
ruit. Et iſta mīa pōt itelligi hic q̄ꝛ illi q̄ miſericordes ſunt re
periunt hic mīam: q̄ꝛ de⁹ facit ꝙ alij̄ miſereāt̄ eoꝝ: q̄ aūt cru
deles ſunt nō iueniūt mīaꝫ. Sic dr̄ Jac. 2. ſ. iudiciū ſine mīa:
fiet ei q̄ nō fecit mīaꝫ. Ul' pōt intelligi de vita eterna quā d̄s
dabit ex mīa hoī: q̄ꝛ lꝫ hō aliq̄d meruerit plura tn̄ de⁹ dat q̄ꝫ
hō mereat̄: ꝛ quātū ad illā ſuperogationē eſt mīa. Sic dicit
apl's ad Ro. 8. nō ſunt ꝯdigne paſſiones hui⁹ tp̄is ad futu-
rā gl'iaꝫ que reuelabit̄ in nob. ¶ Dōm tn̄ ꝙ dꝫ itelligi de mi
ſericordia tā h̄ q̄ꝫ in futuro. Q2 ēt xp̄s ꝓmiſit bona i hac vi-
ta. Mar. 10. ſ. nemo eſt q̄ reliq̄rit domū ſuaꝫ aut fr̄es: aut pa-
trē: aut mr̄eꝫ: aut filios: aut agros: pp̄ me q̄ nō accipiat cen-
ties tm̄ nūc i hoc tp̄e ꝛ in futuro ſcl'o vitā eternā. Credēduꝫ
tn̄ ꝙ xp̄s p̄ncipal'r: ꝓmiſit hic mīaꝫ in futuro: q̄ꝛ ibi ſūt ma-
iora bōa q̄ꝫ hic. Bti mūdo corde. Jſta eſt ſexta btitudo ꝛ or
dinat̄ h̄ hō reſpectu dei. Et p̊ q̄ꝫtū ad itellectū ip̄m ſpeculan
do. ſcd̄o q̄ꝫtū ad affectū ip̄m amādo. ibi. Bti pacifici. Cir-
ca p̄m dōm ꝙ in ſpeculatione dīna bn̄ ſe hꝫ hō p v̄tutes itel-
lectuales mō cōi ꝛ mediocri ſic̄ ſunt ſcīe ſpecl'atiue ꝛ potiſ-
ſime ip̄a metha. que docet ꝓp̄etates dīnas ꝯſiderare ex crea

tis vt pꝫ. 12. metha. Ubi oñdit̄ eē vnicū deū eternū ꝛ purum:
actū viuentē: vita nobiliſſima: ſempiterna: ꝛ optima: delecta
tione plenū: ꝛ vnica ſemp gaudētē delectatione. Jſta aūt hr̄i
pn̄t ex ꝯſideratione reꝝ nāliū inferioꝝ. Jſtud tn̄ excellētius
hēbit̄ p beatitudinē q̄ eſt mūdicia cordis: p quā mēs hūana
deo cōiungit̄. Et ſic de dīnis ꝛ occultis ſupra modū hūanū
illuſtrat̄. Sic fuit p̄us i ꝓph̄is: ꝛ ſic poſtea ꝛ habūdantius
in apl'is: q̄ abſq̄ꝫ hūano ſtudio fuert̄ a deo illuſtrati excellen
tiſſime. Et ſic dr̄. bti mūdo corde. Pōt itelligi iſta mundi
tia quātū ad puritatē ꝯſcie: ita ꝙ nō ſint aliqua vitia in cor
de hoīs nec aliq̄ d̄ſideria mala vl' ſupflua reꝝ tp̄aliū: ēt ſi ta
les res licite deſiderari pn̄t. Et ſic intell'r ſatis ꝯueniēter q̄ꝛ
hn̄tib⁹ ſic cor purū d̄s ſe oñdit: ꝛ fugit ab hn̄tib⁹ cor imūdū
Sic dr̄ ſapiē. p̊. ſ. puerſe cogitationes ſepant a deo: qm̄ in ma
liuolā aīaꝫ nō itroibit ſapīa: nec hitabit in corpe ſubdito pec
cat̄. Spūs. n. ſcūs diſcipline effugiet fictū: ꝛ auferet ſe a co-
gitatōibus q̄ ſūt ſine itell'u. Et tūc mūditia cordis eſt actus
excellens ꝛ meritorius: ꝛ cōpetit ſibi priuilegiū qd̄ hic poni
tur. ſ. Qm̄ ipſi deum videbunt. ¶ Alio mō accipit̄ mūditia
cordis ꝓ quadā puritate aīe abſtracte nō ſolū a paſſionibus
ſed etiā a fantaſmatibus: vt deſinat iā itelligē p fantaſmata
rerū corpaliū: ꝛ tūc icipit reuelatio dīna p quā hō aliq̄d co-
gnoſcit de deo mō ſupnāli. Et iſta eſt q̄ſi q̄dā felicitas ichoa
ta. Et tūc btitudo iſta nō eſt meritū aliqd̄ ſicut cetere. ſꝫ ma-
gis ptinet ad p̄miū: q̄ꝛ ex gr̄a cōfert̄ hoī a deo talis imūditia
cordis. Jō p̄or mōs ē cōueniētior. Qm̄ ipſi deū videbūt.
Jntell'r iſtud de clara viſione q̄ eſt in pr̄ia q̄ꝛ in pn̄ti obſcure
ꝛ ipfecte deū videm⁹ p ſolā fidē: in futuro āt clare videbim⁹.
ſic̄ dr̄. i. ad corin. 13. ſ. Uidem⁹ nūc p ſpeculū i enigmate: tc̄ āt
facie ad faciē. Et ꝯueniēter iſtd̄ p̄miū dat̄ eis q̄ cor ſuū i pn̄ti
mūdū habuerūt: q̄ꝛ mūditia tollit ipedimēta ad itelligenduꝫ
iō ille q̄ quātū i ſe fuit p mūditiā cordis diſpoſuit ſe ad deum
itelligēdū dignū eſt vt cū tp̄s aduenerit illū itelligat. Bea-
ti pacifici. Jſta eſt ſeptima beatitudo ordinās hoīeꝫ reſpe-
ctu dei q̄ꝫtū ad affectū. Hoc aūt mō mediocri ꝛ cōi fieri pōt p
amorē nālē: q̄uō hō diligit deū ſic̄ ſuū p̄mū p̄n^m ꝛ ꝯſeruati-
uū. Sic ēt hoc lꝫ qd̄dāmō excellēti⁹ p charitatē q̄ ē hit⁹ v̄tut̄
ſm quā hō diligit deū pp̄ ſe ꝛ ſup oīa: ꝛ tn̄ preter ip̄m diligit
alia multa. Fit aūt adhuc oīno excellēti⁹ hoc p btitudinē q̄
vocat̄ pax. Et eſt qn̄ hō total'r affectū ſuū in deū dirigit ꝛ ei
total'r ꝯiūgit̄ ꝛ nihil aliud extra ip̄m q̄rit: ſꝫ in ipſo q̄etat̄ ꝛ
pacificat̄: q̄ꝛ pax dicit quādā tranq̄litatē ꝛ ſecuritateꝫ. Et ſic
dr̄. Beati pacifici. i. q̄ animū ſuū pacificum hn̄t ita ꝙ i eo
nō eſt ml'titudo deſiderioꝝ repugnātiū vel in diuerſa tendē
tiū: ſꝫ oīa i pace ſūt iq̄ꝫtū vnicū ē qd̄ d̄ſiderat̄: ꝛ tot⁹ hō i iſtd̄
tendit. Et tūc hō eſt pacificus: q̄ꝛ in ſeipſo ſiue cū ſeip̄o pacē
hꝫ. Nā illi q̄ diuerſa deſiderāt ad ſeipſos pacē nō hn̄t. ꝛ ob h̄
dicit Ari. 9. ethi. ꝙ ſoli boni pn̄t ꝯuiuere ſibiip̄ſis ꝛ ſibiip̄ſis
ꝯcordare: de quo late dixim⁹ in li. nr̄o de amore ꝛ amititia p
ticula. 2. ¶ Aliomō pōt vocari aliq̄s pacificus ad alios. ſ. q̄
cū oībus pacē vult: ꝛ neminē ingetare cupit. Et hoc bonuꝫ
q̄dem eſt: ſed pfectior eſt pax quā hō hꝫ ad ſeipſum: ꝛ illa vo
cat̄ hic btitudo. Qm̄ filij̄ dei vocabunt̄. Jſtud eſt premiū
huius btitudinis. Filiatio eni importat quādā pfectā aſſimi
lationē: cū filiuſ ſit ſil'is pr̄i in ſpē. Filij̄ ḡ dei vocant̄ illi q̄ val
de deo aſſimilant̄. Jſtud cōuenit pacificis: q̄ꝛ illi valde adhe
rēt deo: p qd̄ nō ſolū aſſimilant̄ ei ſꝫ efficiunt̄ ēt ideꝫ cū eo. j.
ad corin. 6. ſ. qui adheret deo vnus ſpūs eſt cū eo. ¶ Al'r p̄t
intelligi q̄ꝛ pacifici tendūt in deū total'r p amorē. Amor aūt
eſt vis vnitiua vniens amantē ꝛ amatū: iō trāſformat amā-
tē in amatū ꝛ cātur maxia ſil'itudo: ꝛ ſic pacifici ſunt filij̄ dei
q̄ꝛ in ipſuꝫ iā tranſierūt. Beati qui perſecutionē. Aliq̄ di-
cunt iſtā eſſe octauā beatitudinē. ¶ Alij̄ aūt ponūt ꝙ nō ſit
beatitudo ſed cōfirmatio beatitudinum de quo. ifra dicet̄. q.
86. Et tn̄ ſaltē large pōt vocari beatitudo: ꝛ eſt iſta beatitu-
do perficiens hoīem ad bene paciendū. Sicut eni ad virtu-
tem pertinet bene agere: ita ꝛ bene pati. Jn hoc autē bene ſe
hꝫ hō mō cōi ꝛ mediocri: qn̄ tribulatione iminente nō rece-
dit a virtute lꝫ hoc ſuſtineat cū aliqua anguſtia ꝛ dolore. Et
hoc fit per fortitudinē que eſt virtus politica. Fit tamē excel
lentius p beatitudinē iſtā: que lꝫ hic ſit inominata pōt tn̄ vo
cari virtus fortitudinis heroice vel diuine. imo pluſq̄ꝫ v̄tus
eſt. ſ. ꝙ non ſolū mala patiēter ſuſtinet ſed etiā cū gaudio. ſic̄
martyreſ q̄ q̄ꝫto magis cruciabāt̄ in corpe tanto magis gau
debant cū dn̄o. actu. 5. Jbant apl'i gaudentes ꝛc̄. habundā-

tius ſibi per hoc placere putãtes. Et dr̄. beati q̄ pſecutiones
N paciunt̄ pp iuſticiã. ¶ Debet itelligi ꝙ iſta tribulatio ſit q̄-
dãmō voluntarie aſſumpta: ita ꝙ hō poſſet euitare illã ſi vel
let cõplacere ſeculo: vult tñ eã tollerare vt a rectitudine non
recedat. Et tũc ſiue ſit oino voluntaria ita ꝙ hō eligat tribu
lari pp xp̄m etiã ſi poſſet eē extra tribulationē: ſiue ſit partiꝫ
voluntaria ꝛ ptim inuoluntaria ſicͭ in eis q vellent tribula-
ri ꝛ euaderent ſi poſſent: q2 tñ nō pñt euadere niſi ꝯ rectitu
dinē agant: volunt tñ potius pati aduerſitatē q̄ꝫ iniuſtū age
re: iō iſti quodãmō voluntarie patiunt̄. ¶ 2m eſt ꝙ pp iuſti-
tiã patiant̄. i. vt ſuſtineãt illã vel nō recedãt ab illa: ꝛ hoc eſt
pati iniuſte ꝛ pati pro iuſtitia. Qui aũt iuſte patit̄ p delictiſ
ſuis etiã ſi volũtarie patiat̄ nō hꝫ iſtã btitudinē licet locũ ſa
tiſfaciendi ꝛ merēdi hꝫ patienter tollerãdo qō meret̄. Cũ aũt
qs oio iuolũtarie patit̄: ita ꝙ nō eſt in ptãte ſua euitare illaꝫ
paſſionē nō pprie ptinet ad iſtã btitudinē: lꝫ nō patiat̄ p de
lictis. Sicͭ q patit̄ egritudinē ꝛ ſil'ia que ſũt oino iuolũtaria
ꝛ necia: ꝛ tñ aliqñ ſuſtinet qs aliqd qō eſt total'r iuolunta-
riū: tñ pōt aliqual'r ptinere ad iſtã btitudinē: vt ſi qs mala ſu
ſtineat a malis nō qdē vt malū faciat ſꝫ q2 aliqō bonū fecͭ qō
illis diſplicuit ꝛ in vindictã ſibi malū inferũt. ⌊ Qm̄ ipſoruꝫ
regnū celoꝝ. ⌋ i. pro hac tollerantia dabit̄ eis vita eterna q̄
vocat̄ regnū celoꝝ: in qua conſolabunt̄ de oi malo qō paſſi
ſunt hic. Qm̄ abſterget deus oēm lachrimã ab oculis ſcōꝝ
ꝛ nō eſurient nec ſitient amplius nec cadet ſup illos ſol aut
vllus eſtus. apo. 7. Et iſtud premiū qō dabit̄ pro pria beati-
tudine. ſ. beati paupes. q̄re aũt hoc fiat dicet̄. ĩ. 82. ꝛ. 84. qō.
O ⌊ Bti eſtis cũ maledixerint vobis hoieſ. ⌋ Iſta nō eſt beatitu
do diſtincta a p̄cedēti: ſed eſt explicatio illius: q2 ibi dicebat̄
de patiētib9 pſecutionē ꝛ tñ q maledicũt̄ ab hoib9 pſecutio-
nē patiũt̄. Et dr̄. ⌊ bti eſtis. ⌋ i. eſtis diſpōſiti ad btitudinē: q2
qñ ſuſtinueritis maledici ab hoibus pp deū merebimini p lꝫ
ꝛ eritꝭ pping ad btitudinē. ⌊ Et pſecuti vos fuerit. ⌋ Hic ſi-
gnat̄ pſecutio real'. Nã maledictio erat pſecutio vocal'. Alie
aũt ſunt pſecutiones reales ſiue i dãnis rerū ſiue in iniurijs
pſonalibus. Nam in quocũqꝫ gñe harū pſecutionū ē magnū
meritū tollerãtis. ⌊ Et dixerint oē malū aduerſuꝫ vos. ⌋ i. di-
xerit qōcũqꝫ malū q2 ſunt multi modi iniuriandi vel nocēdi
in v̄bo ꝛ qcũqꝫ eoꝝ ptinet ad iſtã btitudinē. ⌊ Mētientes. ⌋
Iſtud dr̄ ad inuēdū ꝙ ſi qs iuſte maledicta tolleret ita ꝙ v̄a
de eo dicant̄ lꝫ mala ſint ꝛ iniurioſa tollerare illa etiã patien
ter nō ptinet ad btitudinē: ſꝫ oꝫ ꝙ mētiant̄ illi q maledicunt
ad hoc ꝙ ſuſtinēs habeat ipaꝫ btitudinē de qua hic. ⌊ Pro
pter me. ⌋ i. dꝫ tollerare pp me ille q tollerauerit. Non refert̄
hoc ad illud pticipiū mētiētes: q2 nemo pp deū mētit̄: ſed ad
v̄bū ſubitellectū. ſ. ꝛ paſſi fueritis pp me. vel ad v̄bū p̄cedēs
. ſ. ꝛ dixerint oē malū pp me. i. q2 diligitis me. ſ. pp hoc dicunt
mala de vobis. Nã tũc eſt pprie iſta btitudo cuꝫ pp xp̄m hō
patiat̄. Si tñ inferēs mala iſta alicui nō iferat ea illi pp deuꝫ
. i. q2 deū colit: ſꝫ pp aliã cãm: ſi tñ ille q patit̄ nō meret̄ mala
iſta ꝛ patiēter tollerat pp deū q tollerare iubet: hꝫ iſtã btitu
dinē: lꝫ magis pp̄e illã hēat ille cui pp xp̄m mala inferunt̄ ꝛ
ipſe pp eū illa tollerat. ⌊ Gaudete ꝛ exultate. ⌋ Iſtud eſt pre-
P miū p hac btitudine: ꝛ ponit̄ hic ꝯfortatio vt hō nō deficiat
aio tollerãdo iſtas pſecutiones cũ dr̄. Gaudete ꝛ exultate. i.
nō triſtemini lꝫ vobis mala infligant̄: ſed potius gaudete: cũ
p hoc multa bona vobis dãda ſint. Et dr̄ gaudere motus q
dã leticie in aio. Exultatio aũt eſt motus in corpe. ꝛ dr̄ exul-
tatio q̄ſi extra ſaltatio. ſ. qñ gaudiuꝫ ai manifeſtat̄ exteri9. ſic
monebat Jaco. c. i. ſ. Oē gaudiū exiſtimate fr̄es mei: cũ in va-
rias tentationes icideritis. i. hēte gaudiū iterius ꝛ exterius
qō eſt oē gaudiū. Et iō hic ad inuendū oē gaudiū ꝛ exulta-
tio. ⌊ Qm̄ merces v̄ra copioſa eſt in celis. ⌋ i. p hac tribula-
tiōe quã tpal'r ſuſtinetis magna merces dabit̄ vobis in celiſ
. ſ. maior q̄ꝫ ſit labor quē hic tolleratis. Sicut dr̄ ad ro. 8. ſ. nō
ſũt cōdigne paſſiones huius tēpor] ad futurã gl'iaꝫ q̄ reue-
labit̄ in nobis. Q2 malū qō hic patimur eſt breue ꝛ enarra-
bile: bonū v̄o qō in futuro p hoc malo ſperamus inennara-
bile eſt Iſay. 64. ſ. A ſeculo nō audierũt nec aurib9 pceperũt.
Oculus nō vidit deus abſqꝫ te que preparaſti diligētibus te
ꝛ. i. ad corin. ij. dr̄. Oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in
Q cor hois aſcēdit que prepauit deus diligētibus ſe. ⌊ Sic eni
pſecuti ſunt pphas q fuerũt ante vos. ⌋ Inuitat xp̄s nos ad
iſtã tollerantiã p bonoꝝ exēpla. Nã hō gaudet qñ in aliquo
videt ſe ſil'eꝫ viris excelētiſſimis: q2 p hoc iudicat ſe digniorē
iō xp̄s poſuit exēpla pphaꝝ: q2 illi inter iudeos hēbant̄ vt
viri ſanctiſſimi ꝛ qui eos imitaret̄ ex hoc ſe honorabilē puta
ret. Et ſi quis pateret̄ ab iniuſtis nō erubeſceret ſi pph̄e ſic
paſſi fuiſſent. Fuit. n. ſic de multis pphis. Nã Iſay. ſerra diui
ſus eſt. de quo dictū eſt. 4. re. 21. Jere. aũt a ppl'o lapidatus ē
q2 eos de idolatria arguebat. De quo dictuꝫ eſt. 4. re. 25. Ita
erat q̄ſi de oibus pphis. Nã amos vecte trãſfixus p tpa oc-
cubuit. vt ait Jero. in plogo ſup amos. Ita de ceteris. Sic di
xit btūs ſtephanus iudeis actu. 7. Quē pphaꝝ nō pſecuti
ſunt pr̄es v̄ri ꝛ occiderũt eos q prenunciabãt de aduētu iu
ſti huiuſ. Et ſic in hoc cōſolarent̄ diſcipuli xp̄i q2 ſi aliquãdo
paterent̄ nō paterent̄ vt latrones aut homicide aut in cete-
ris criminibus: ſed vt pph̄e vel viri religioſi. i. petri. 4. ſ. Ne-
mo v̄rꝫ patiat̄ q̄ſi hōicida aut fur aut malefic9 aut alieoꝝ ap
petitor. ſi ãt vt xp̄ian9 nō erubeſcat: gl'ificet ãt deū i iſto noie.

¶ Quid eſt btitudo ꝛ qd iportat̄ p lꝫ nomē. Q̄ō. XII.

Queritur hic de beaitudine cuꝫ dictum ſit hic
de beatitudinibus dubitandum erat
circa illas: ꝛ qm̄ iſte beatitudines vocant̄ ſic per cōparatio Q̄ō ſit btitudo A
nem ad illam quã vocamus vltimuꝫ finem humane vite. de
ipſa beatitudine p̄mo agendū eſt. ¶ Et dubitatur primo qd
ſit btitudo: vel quid importat̄ p hoc nomen. ¶ Dicendum
ꝙ Ari. p̄ ethi. dicit btitudinē vel felicitatē eē opationē ſꝫ op
timã v̄tutē in vita pfecta. Q2 tñ in diffōne iſta nō ſolū ponit̄
qd ſit btitudo in gñali: ſꝫ ēt in quo ꝯſiſtit cũ dicat̄ illã eē opa
tionē ſm optimã v̄tutē ꝛ ponant̄ cōditiones ei9 inquãtū dr̄
in vita pfecta. Nũc nō eſt curãdū de illa ſed poſtea ad eaꝫ re
uertemur cũ aget̄ in quo cōſiſtat btitudo. Nũc v̄o ſolū i gñā
li dōm eſt qd ſit btitudo nō tãgendo in quo ſit: nec q̄lis ſit:
nec de alijs cōditionibus eius. ¶ Aliq dicũt hoc mō btitu- Opinio aliq̄rum B
dinē eſſe ſummū bonū. ¶ Sed iſtud non ſufficienter dr̄: q2
ſummū bonū deus eſt abſolute ſūptus: btitudo tñ eſt alicui9
cũ dicimus aliquē btūꝫ: iō btitudo dꝫ denotari cuius ſit vel
ꝙ alicuius ſit: q2 btūs eſt btūs p aliqō bonū ſuū ſiue ꝙ in ip
ſo. Iō ē btitudo dꝫ iportari nō vt bonū abſolute q2 ſic nulli9
bonū ē ſꝫ vt bonū alic9 q2 nemo eſt btūs p id qō ab eo ſepatū
eſt. ¶ Deus aũt abſolute ſumptus nullius bonū eſt: iō nec
erit felicitas niſi ſm quãdã participationē ita vt efficiat̄ bo-
nū illiuſ qui felix dr̄. Et ob hoc ſi qs vellit dr̄e qd ſit btitudo
hūana dicet ꝙ eſt maximū bonū humane vite: q2 tñ btitudo
nō eſt ſolius hois: ſed etiaꝫ oium rerū rōne vtentiū pōt dici
ꝙ btitudo ſit maximū bonuꝫ nãe rōnalis. Sic dicit boetius
de conſol'. li. 2. pſa. iiij. ſ. Btitudo eſt ſūmū bonū nature rōne C
degētis. i. viuētis. ¶ Includit eni btido in rōne ſua maximū
bonū. Et q2 qō maximū eſt erit vltimū ꝛ pleniſſimū cũ vltra
maximū bonū nullū bonum ſit ꝛ nihil illo plenius inueniri
poſſit: vocabit̄ btitudo vltimū ꝛ pleniſſimū bonū. Et eadeꝫ
rōne vocabit̄ finis humane vite: q2 finis eſt pp quem cetera
ſunt. Et finis inquãtū finis nō eſt pp aliqd aliud. Et q2 qō
vltimū bonū eſt erit pp ꝙ cetera ſunt ꝛ ipſum nō erit pp ali
qd: dicet̄ btitudo finis hūane vite. ꝛ ſm diuerſas pprietates
cōpetētes btitudini iquãtū eſt maximū bonū pñt dari diuer
ſe notificationes de ipſa. ¶ Vñ Aug. 19. de ciui. dei. dicit bti-
tudinē eē finē hūanū ꝛ ſubdit. Nō dicimus eē finē eo ꝙ ꝯſu
mat̄ vt nō ſit: ſꝫ ꝙ pficiat̄ vt plenū ſit. Et ſic oꝫ ꝙ btitudo i-
pleat totū hoiſ appetitū. Sic ēt pōt notificari ex rōne vltimi.
Sic dicit boetius. 4. de ꝯſola. pſa. ij. ſ. Beatitudo eſt bonū q̄
qs adepto nihil vlterius deſiderari q̄at. Iſtud aũt eſt q2 poſt
vltimū nihil eſt. Si ãt btitudo nō eſſet vltimū bonū: adhuc
ea hita poſſet aliud vlterius deſiderari bonū. ¶ Pōt etiam
notificari beatitudo ex ratione maximi ꝛ ſummi. ſic dicit boe
tius. e. pſa. ſ. Btitudo eſt oium ſūmū bonoꝝ cunctaqꝫ inter
ſe bona cōtinens. ¶ Pōt ēt notificari ex rōne plenitudinis
vt dicit Boe. e. pſa. ſ. Liquet btitudinē eſſe ſtatū oiuꝫ bono-
rū aggregatione pfectū. Et ibi dr̄ ꝙ huic bono ſi qd abforet
ſummū eſſe nō poſſet: qm̄ relinqueret̄ extrinſecus qō poſſet
optari. ¶ Hijs modis ꝛ ſil'ib9 p̄t notificari ipſa btitudo q̄ꝫtū
ad ſuã rōnē gñalē nō oñdendo in q̄ illa ſpāl'r conſiſtat.

¶ An btitudo talis q̄lis dr̄ ab aliquo poſſit hr̄i. Q̄ō. XIII.

Queritur An btitudo talis qualis dr̄ ab aliquo
hr̄i poſſit ſaltē ab hoie. ¶ Aliq dicũt
ꝙ nō: q2 iſta btitudo eſt bonū vltimū ꝛ tñ nō eſt inuenire vl
timū in bonis: ſed eſt in eis pcedere in ifinitū: ḡ nō eſt poſ'is Opio q̄ i undā. p̄ro.
btitudo. Pꝫ hoc q2 bonuꝫ ſm rōnē ſuã eſt ſui ipſius diffuſiū
vt ait dio. lib. de di. no. c. 4. Sed qō pcedit ex bono eſt bonū
ꝛ ex illo

⁊ ex illo rurſus aliud bonū ꝓcedet: cū ſemꝑ manet ꝯditio bo
ni.ſ.qḋ ſit ſui ipſius diffuſiuū. Erit ḡ ꝓceſſus in īfinitū i bo
nis. Et ſic nūq̄ꝫ ꝑueniret ad felicitatē cū dēꝫ ſit ꝙ ſit ipſa bo
2ª rō. ni vltimū. ¶ Itē ea que ſunt ſm rōnē pn̄t multiplicari in in
finitū ſic in mathematicis quātitates augent in infinituꝫ ⁊
ſpēs numeroꝝ ſunt infinite: qꝛ quolꝫ nūero dato intell'ꝰ pōt
excogitare maiorē illo: ⁊ ſic ibit i infinitū. Appetitus āt ſeqt
apphenſionē rōnis iō poterit ꝓcedē in īfinitū ſic rō i īfinitū
3ª rō. ꝓ cedit i apprehendēdo. ¶ Itē bonū eſt obm voluntatis ⁊
finiſ eius: ſed voluntas pōt infinities reflectere ſe ſuper ſe ⁊
actū ſuū: qꝛ pōt aliqd velle: ⁊ rurſus pōt velle ſe illud velle:
⁊ ſic ibit in infinitū: ⁊ tn̄ ſemꝑ ꝓcedit ꝑ bonū extra qḋ volū
tas nō pōt moueri. ḡ erit ꝓceſſus in infinitū in bonis. Et ſic
Rn̄ſio nō erit dare vltimū finē. ¶ Dōm ꝙ btītudo eſt bonū vltimū
ad q̄ſitū vltra qḋ nullū bonū ſit: ēt vltra iſtud nihil deſiderari poſſit:
q̄ōnis. nec eſt ꝓcedere in infinitū qꝛ ꝓceſſus in infinitū nō ſolū re
D pugnat cāis finalibus ad q̄s bonū ptinet ſed etiā omni gn̄i
cāꝝ. ¶ De efficientibus pꝫ: qꝛ in oībus que ꝑ ſe hn̄t ordinē
adinuicē oꝫ ꝙ remoto pmo remoueāt oīa que ſunt ad pmū.
¶ Un̄ phs ꝓbat .8. phi. ꝙ non eſt poſſe in cāis mouentibus
ꝓcedere in infinitū: qꝛ iā nō eēt pmū mouēs quo ſubtracto
nō pn̄t alia mouere cū nō moueāt niſi ꝑ hoc ꝙ mouent a pͥ
mo. Et pꝫ qꝛ ſi eſt proceſſus in infinituꝫ in motoribus nō eſt
dare pmū motorē: qꝛ dato pmo iā eēt ibi ſtatus: ⁊ nō ꝓcede
ret vlterius: ſubtracto tn̄ pmo motore non pōt dari a quo ſit
virtus motus qḋ fit ponēdo ꝓceſſum in infinitū nā infinita
nō ſunt in actu ſed i potētia. Sicut pꝫ i magnitudinibꝰ ⁊ nu
meris. Uirtus tn̄ mouendi nō eſt ab ente in potētia ſꝫ ab en
te in actu qꝛ mouere eſt agere. Unū qḋq̄ꝫ tn̄ agit ſm qḋ ē in
actu. Si qs ḡ ponat ꝓceſſuꝫ in infinitū in motoribus tollet
oēm motū: qꝛ nō poterit dare aliqd vnde ṽtus motus deri
E uet. Et ſic ad ponēdū motū neċe ē poni pmū motorē: a quo
ſit tota virtus mouēdi. ¶ De cāis mālibus magis apparet:
qꝛ mā diſtinguit ꝑ ꝓpinquā ⁊ remotā. Propinq̄ mā eſt illa
que eſt diſpoſita ſm aliquas diſpōnes ꝑuias ad formā intro
ducendā vel que debēt manere cū forma introducta. Sic il
la mā que eſt diſpoſita per frigidū ⁊ humidū ⁊ rarū eſt pro
pinqua mā aque qꝛ iſte ſunt qualitates ꝑuie ad formā aq̄ ⁊
que manēt cū forma aque. Sic in ceteris materijs diſpoſitiſ
ad aliquā formā. ¶ Mā remota ē illa que nihil hꝫ de diſpō
nibus ꝑuijs ad formā introducēdā. Hanc ṽo vocamus mām
pmā que eſt ſubm oīs trāſmutationis nālis: ⁊ ſm hoc nō ē
determinata ꝑ aliq̄s diſpōnes. Qꝛ cū diſpōnes ſunt ad certā
formā ſi mā in ſua pmitate eēt determinata ſm aliq̄s diſpō
nes nō poſſet eſſe ſubm oīs trāſmutationis: ſed alicuius trā
ſmutationis corꝑalis ꝑticularis. ¶ Iſtā aūt mām que ē ſu
biectū trāſmutationis vocamus mām pmā qꝛ mā ſm ſe dicit
potētialitatē ⁊ tn̄ vltra purā pōaꝫ nō eſt aliq̄ pōalitas ſicut
vltra purū actū nullus actus eſt: ⁊ tn̄ mā q̄ eſt ſubm trāſmu
tationis gn̄al'r eſt pura pō cū nō hēat aliqd de foꝛa vl' actu
alicuius ſpēi: ſed ſit eq̄l'r in pō ad oēs actus vel formas. ḡ vl
tra mām que eſt ſubm oīs trāſmutatiōis nō eſt poſſe dari ali
F quā mām: imo nec poſſet itelligi qd illud eēt. Iō nō eſt poſſe
ꝓcedere in infinitū in cāis mālibus. ¶ De cāis formalibus
idē eſt: qꝛ aut accipit foꝛa ꝓpͤ ꝓut eſt forma itrinſeca aut ꝓ
forma exēplari aut pro ſubīs imālibus q̄les ſunt itelligētie
q̄s ſolemus vocare formas vt forma diſtinguit ꝯ mām: ⁊ vo
cat forma oē qḋ nihil hꝫ de mā. Et qꝛ ille nihil hn̄t māle cuꝫ
ſint puri itell's. imo itelligētie pn̄t vocari foꝛe. ¶ Hoc mō ac
cipiendo. ſ. pro itelligētijs formā nō eſt ꝓceſſuꝫ in infinitum
in formis: cū iſte forme ſint motrices iuxta doctrinā phoruꝫ
qui nō ponūt aliquā intelligentiā niſi mouētē de quo Ariſt.
12. metha. ⁊ tn̄ in motoribus nō eſt ꝓcedere in īfinitū vt ſuꝑ
ꝓbatū eſt ḡ in formis q̄ ſunt itelligētie nō ꝓcedet in infini
tū. ¶ De formis exēplaribus dōm ꝙ nō appet inter eas or
do eēntialis cū nō ſit aliud forma exēplaris niſi idea in men
te artificis. Et tn̄ in eiſ que nō hn̄t ordinē eēntialē bn̄ cōcedi
mus ꝓceſſuꝫ in īfinitū cū actual'r ſe hēant. iō cōtingere pote
rit infinitas gigni ⁊ corrūpi ⁊ multiplicari ſine nūero: ſicut
pn̄t multiplicari res q̄ꝝ erunt idee. ¶ Si accipiant forme ꝓ
intrinſecis pn̄t dupl'r accipi. ſ. vel pro formis cōpōnis cuiuſ
modi ſunt oēs q̄ vocant forme ꝑtis ⁊ que mām actuant: vel
pro formis predicationis cuiuſmodi ſunt ſuperiora reſpectu
inferiorū. Primo mō nō eſt ꝓceſſus in infinitū: ſed damꝰ pri
mā ⁊ vltimā formā. Prima eni forma cōpōnis eſt forma cō
poſiti imꝑfectiſſimi: ⁊ ſic oiuꝫ foꝛarū cōpōnis eſt pᷓor forma
elemēti qꝛ ante el'm nō damus aliquā ſbaꝫ cōpoſitaꝫ. vltima
forma cōpoſitiōis eſt forma cōpoſiti ⁊ mixti ꝑfectiſſimi. Iſta
eſt aīa hūana qꝛ hō eſt mixtū ꝑfectiſſimū ⁊ aīa eſt forma eiꝰ:
⁊ vltra hoīeꝫ nō dat aliqua ſpēs ſube cōpoſite. Et pꝫ hoc ex
cōditione ipſius aīe qꝛ īter ītelligētias que ſunt forme ſepa
te ⁊ aīam q̄ eſt foꝛa cōiuncta non eſt aliqs gradus forme: iō
nō eſt poſſe vltra hoīeꝫ eē aliquā ſpēm cōpoſiti. Nō eſt ḡ pro
ceſſus in infinitū in formis cōpōnis cū pma eaꝝ ſit foꝛa el'ti
⁊ vltima ſit aīa humana. ¶ De formis p̄dicatiōis ēt dōꝫ ꝙ
nō eſt in eis ꝓceſſus in infinitū ſiue ſint in gn̄e ſube ſiue in
gn̄ibus accn̄tiū: qꝛ iſte forme ponunt in coordinationibꝰ p̄
dicamētalibus ⁊ in oībus iſtis dat pma ⁊ vltīa forma. Pri
ma eſt gn̄aliſſimū illius predicamēti vt ſuba vl' q̄litas cū ſu
pra p̄dicamēta nihil ſit: qꝛ illa ſunt iter ſe pmo diuerſa: ⁊ enſ
nō p̄dicat de eis ſm rōnē vnā pᵒ ethi. ꝙ aūt vl'e vel ſi ponere
tur ens vniuoce p̄dicari ſaltē pma forma eēt ipſa forma en
titatis: vltima forma eſt ſpēs ſpāliſſima in quolibet predica
mento: qꝛ vltra ſpēm ſpāliſſimā nō eſt aliqd niſi indiuiduuꝫ
⁊ ī idiuiduis nō eſt ordo aliqs eēntialis: ſꝫ ꝑ accn̄s. Et ob h̄
bene cōcedit in eis ꝓceſſus in infinitū lꝫ nō in ſpēbus q̄ ſūt
eēntial'r ordinate. Et ob hoc dicit porphirius qꝛ deſcēdēteꝫ
a gn̄aliſſimis vſq̄ꝫ ad ſpāliſſima ibi iubet plato q̄eſcē. ſ. qꝛ nō
pōt vltra deſcēdi ꝑ ea q̄ hēant aliquē ordinē iter ſe. Naꝫ oīa
indiuidua hn̄t imediatā hītudinē ad rōnē ſpēi: ⁊ nō ordina
tur vnū ad ſpēꝫ ꝑ alterū: ſic ſpēs ſpāliſſima ordinat ad gn̄a
liſſimū p̄dicamēti ꝑ multa itermedia eēntial'r ordinata. ⁊ ſic
appet ꝙ in formis nō ſit ꝓceſſus in infinitū. De finibus eo G
dē mō dōm eſt ꝙ nō poſſet in illis in īfinitum ꝓcedi: qꝛ finis
hꝫ rōnē boni in bonis tn̄ nō eſt ꝓceſſus in infinitū. Nā dicit
Ari. 2. metha. ꝙ qui īfinitū faciunt auferūt nāꝫ boni. Qḋ pꝫ
qꝛ in finibus hꝫ ſe vltimus finis ſic in motoribus ſe hꝫ pmꝰ
motor: cuꝫ de ratione finis ſit eſſe poſterius ſicut de ratione
motoris eſt eſſe prius. Unde proprie vltimus finis eſt pmuſ
Quia ſicut in motoribus a pmo icipit tota virtuſ motus: ita
in finibus ab vltimo fine incipit tota virtus mouendi appe
titum. ⁊ oēs alij fines medij mouent ꝑꝑ ipſum. Et tn̄ ſi tol
latur pmus motor ꝓcedendo in infinitū in motoribus tolle
tur oīs motus vt ſupra ꝓbatū eſt. ita ſi tollat vltimus finis
vel vltimū bonū tollet oē deſideriū cū deſideriū ſit motꝰ ap
petitus moti ab ipſo bono qḋ eſt finis. Nō ḡ pōt dari ꝓceſ
ſus in infinitū in bonis vel finibus. ¶ Hoc aūt magis mani
feſtat. Nā duplex eſt ordo. ſ. ordo itētiōis ⁊ ordo executiōiſ.
¶ Uocat ordo intētionis habitudo quedā iter ipſa q̄ appe
titus nr̄ intēdit vel in que fert. Nā nō fert in oīa equal'r ſed
in quedā plus ⁊ in quedā alia minus: ⁊ ſm hoc eſt ordo in
tentionis. ¶ Ordo executioniſ eſt in opatione nr̄a. Nā mul
ta operant: ⁊ nō oīa ſil': ſꝫ rō exigit q̄dā pᵒus ⁊ alia poſterius
fieri: ⁊ ſic erit ordo exequēdi in illis. ¶ In vtroq̄ꝫ aūt ordie
iſtoꝝ oꝫ eſſe aliqd pmū illud eni qḋ eſt pmū in ordine inten
tionis eſt quaſi pncipiū mouēs appetitū. Subtracto āt pn
cipio a nullo mouebit appetitus: ⁊ ſic nullū erit deſideriuꝫ.
¶ Illud aūt ꝙ eſt pmū in ordine executōis eſt pncipiū corū
que ſunt ad finē. i. pmū eoꝝ qḋ fit iter oīa que fiūt ad aliquē
finē: ⁊ eſt pncipiū vn̄ incipit operatio quo ſubtracto ceſſabit
oīs opatio. Et ſic ex neutra pte eſt poſſe ꝓcedere in īfinitū: qꝛ
ſi nō eēt vltimus finis nihil appeteret nec aliq̄ actio termia
ret nec ēt q̄eſceret intentio agentis. ¶ Si āt nō eēt pmū in
hijs q̄ ſūt ad finē nullus incipet aliqd opari nec terminaret
cōſiliū cū ſit ꝯſiliū de hijs que ad finē. 3. ethi. Et ſi in illis ꝓ
cedat in infinitū: ꝯſiliū nunq̄ꝫ terminabit cū de infinitis cō
ſulendū eēt. Nō ḡ poterit ꝓcedi in bonis in infinitū: vel in fi
nibus ſubordinatis ꝑ ſe. ¶ In illis aūt q̄ ꝑ accn̄s cōiungunt
nihil ꝓhibet ꝓcedi poſſe in infinitū: qꝛ cāe ꝑ accn̄s indeter
minate ſunt Et hoc mō poſſet aliqs ꝑ accn̄s abire in infini
tū in finibus ⁊ in eis que ſunt ad finē: nō q̄dē ꝙ in finibus
ſit infinitas ꝑ ſe in ꝓceſſu: ſed qꝛ ꝑ accn̄s ex deordinatione
quadā pōt qs facere ꝓceſſuꝫ in infinitū in finibus. Naꝫ per
ſe fines ſunt ſic ordinati ꝙ minus bonuꝫ eſt ad maius: ⁊ ſic
ꝯn̄r: ⁊ ita vſq̄ꝫ ad maximū bonū. Illud aūt ita eſt finis ꝙ nō
pōt in aliquē aliū finē ordinari: iō eſt ille finis ſimpl'r vltimꝰ.
Si qs tn̄ vellit ꝑ errorē ſuū ponere minus bonū finē maio
ris boni vel vnū bonū eq̄le finē alterius boni eq̄lis cōtinget
iſto mō ab ire in infinitū ꝑ circulū ⁊ variationē de minori in
maius: ⁊ de eq̄li in equale. Sed iſte ordo eſt ꝑ errorē: iō nō

eſt proceſſus in finibus vel bonis in infinitū: ſed daꝛ aliqđ
maximū bonū vltra qđ nihil eſt qđ deſiderari poſſit: ⁊ illud
bonū vocamus vltimū finē cū nō poſſit ſuboꝛdinari alteri fi
ni excellētioꝛi: ⁊ iſtud vocamus btitudinē. ¶ Et ſic appꝫ
ꝙ btitudo poſſit hr̄i ab hoie: cū nō ſit ꝓceſſus in infinitū: q
I hoc impediat: ſicut aliqui putabāt. ¶ Ad pm̄ dōm ꝙ nō ꝓce
deꝛ in bonis in infinitū. Et ad rōnē dōꝫ ꝙ bonū eſt diffuſiuū
ſui ipſius ⁊ de rōne boni eſt ꝙ aliqđ ab ipſo effluat vel efflu
ere poſſit: nō tñ ꝙ ipſuꝫ ab alio ꝓcedat. Et iō cū bonū habe-
at rōnē finis ⁊ pmū bonū ſit vltimus finis: non ꝓbat rō iſta
ꝙ nō ſit aliqs vltimus finis: ſꝫ ꝙ ab vltio fine ſuppoſito qđ
eſt pmū bonū ꝓcedaꝛ vel ꝓcedi poſſit in infinitū verſus infe-
rius. ſ. ad ea que ſunt ad finē. Et ſic ꝓbat ꝙ a pmo bono pn̄t
effluere infinita bona: ſed nō ꝓbat ꝙ poſt iſtud bonū ſit aliđ
bonū ⁊ ſic in infinitū ⁊ ſic erit ſtatus in finibus ēt ſi ab illo
pmo bono infinita bona fluerent. Et poſſent qdem fluere ſi
cōſidereꝛ ſolū vtus ipſius pmi boni que eſt infinita: qꝛ tñ pꝛi
mū bonū eſt. agens ꝑ intellectū: agit oia ſm nām intellectꝰ.
Et qꝛ ad intellectū ptinet reducere oia ad certū ordinē ⁊ foꝛ
mā nō effluit vtus pmi boni ſm totū qđ pōt ſed ſm oꝛdinē
quendā determinatū ab intellectu. Sicut dr̄ ſap. xi. ꝙ deꝰ di-
ſpoſuit oia in nūero ⁊ pōdere ⁊ mēſura. Et ſic nō effluunt a
deo infinita bona verſus inferius lꝫ ptās ſua ad hoc ſuffice-
K ret. ¶ Ad ſcđꝫ dōm ꝙ in hijs q̄ ſunt ꝑ ſe oꝛdinata rō incipit
a pncipijs nāliter notis ⁊ ad aliquē terminū nālr̄ ꝓgreditur.
Vn̄ ꝓbat Ari ꝑ poſterioꝝ ꝙ in demōſtrationibus nō eſt ꝓ-
ceſſus in infinitū: qꝛ in demōſtrationibus attendiꝛ oꝛdo ali-
quoꝝ ꝑ ſe cōnexoꝝ ad inuicē ⁊ nō ꝑ accn̄s. Jō lꝫ proceſſus
demōſtrationū ſit ꝓceſſus rōnis: nō pōt rō ꝓcedere in infini
tū in eis. ¶ In illis aūt q̄ ꝑ accn̄s ꝯnectunꝛ nihil ꝓhibet rō
nē ꝓcedere in infinitū. Sic aūt eſt in mathematicis circa ma
gnitudines ⁊ nūeros. ¶ Nā accidit alicui quātitati inquā-
tū eſt palmaris vel bipalmaris aut hmōi ꝙ addatur ſibi alia
quātitas ꝑ q̄ꝫ fiat maioꝛ: ⁊ ita nūero denario accidit ꝙ adda
tur ſibi vnitas ⁊ fiat numerus vndenarius. ¶ Sed obijcieꝛ
ex hoc ꝯ regulā cōeꝫ quā nūc ſupꝛa poſuimꝰ. ſ. ꝙ in eēntialr̄
oꝛdinatis nō ſit ꝓceſſus in infinitū: qꝛ numeri ſunt eēntialr̄
oꝛdinati cū quilibet numerus ſit vna ſpēs ⁊ impoſſe eſt ter-
nariū eſſe ſine binario. ¶ Dōm ꝙ in numeris iā conſtitutis
oꝛdo qdā eſt per ſe cū poſterioꝛ nūerus nō poſſit eſſe ſine pꝛ:
⁊ tñ ꝯſtitutio nūeroꝝ eſt ꝑ accn̄s qꝛ illa fit ꝑ additionē vni
tatū. accidit aūt cuicūq; nūero ſm ſpēꝫ ſuā ꝙ addaꝛ ei aliqđ
ad cōſtitutionē alterius nūeri cū q̄libet ſpēs in ſe ſit aliqđ ꝑ
fectū: ⁊ ſic nō eſt oꝛdo eēntialis iter nūeros q̄ꝫtū ad ſuā ꝯſti-
tutionē: iō in cōſtituēdo nūeros eſt ꝓceſſus in infinitū. ¶ In
ter ſpēs āt nūeroꝝ cōſtitutas eſt oꝛdo ꝑ ſe iō in eis nō eſt in
finitas qꝛ nūq̄ꝫ danꝛ nūeri infiniti: lꝫ ꝓceſſus fieri poſſet i in
finitū. Ille tñ ꝓceſſus ptinet ad ꝯſtōnē nūeroꝝ q̄ ꝯſtō eſt ꝑ
accn̄s vt dictū eſt. ¶ Sed obijcieꝛ ꝙ ita eſt ꝑ accn̄s ad cām
ſupioꝛē ꝙ ab ea moueaꝛ aliqđ inferius: ⁊ tñ dicimus in mo-
toꝛibus eē oꝛdinē eēntialē. ¶ Dōm ꝙ lꝫ ſit accn̄tale cāe ſu-
pioꝛi aliqđ ab ea moueri. i. ꝙ nō eſt hoc de eēntia ſua: tñ non
eſt ei oino accn̄tale: cū cōpetat ſibi vtus ſm nām determina-
tā ad mouendū ēt de itētione ipſaꝝ cāꝝ ſupioꝝ eſt mouere.
iō nō eſt ibi ꝑ accn̄s ſed ſm nāe exigentiā ⁊ ſm intentionem
ipſoꝝ motoꝝ. ¶ In numeris aūt ſecus eſt qꝛ oino ꝑ accn̄s ē
vni ſpēi nūeri ꝙ addaꝛ ei aliq̄ vnitas vt cōſtituaꝛ alius nūe
rus. imo potius dici poſſet ꝙ eſt ꝯ itentionē nūeroꝝ fieri ad
ditiones illas ſi nūerus hr̄et intētionē. cū q̄libet res deſide-
ret ſe cōſeruare: ⁊ tñ ꝑ tales additiones coꝛrūpiꝛ ſpēs ꝑce-
dētis numeri ⁊ cōſtituiꝛ noua ſpēs nūeri. Et ſic oino eſt per
accn̄s nūeris exn̄tibus ꝙ fiat eis aliq̄ additio ad cōſtituēdū
L alios nūeros. ¶ Ad 3m dōm ꝙ multiplicatio in actibus vo
luntatis reflectētis ſe ſup ſe ꝑ accn̄s ſe hꝫ ad oꝛdinē finiū.
Qđ pꝫ qꝛ circa vnū ⁊ eundē finē pōt volūtas ſe idifferenter
reflectere bis vl ter vel millies vel ifinities: ⁊ nihil plus erit
vel hēbiꝛ ꝙ volūtas reflectat ſe ter circa eandē rē q̄ꝫ ꝙ ſe re
flectat milleſies. Et tñ ſi eſſet oꝛdo aliqs ꝑ ſe in iſtis reflexio
nibus neceſſe eēt plus hr̄i ꝑ viginti reflexiones q̄ꝫ ꝑ duas. ⁊
tñ idē hr̄. ſ. eadē res circa q̄ꝫ fit reflexio. ⁊ ſic bn̄ ꝯcediꝛ ꝙ i acti
bꝰ volūtatis poſſit eē ꝓceſſus in infinitū ꝑ reflexionē. Hoc tñ nō
ꝓbat ꝓceſſus in infinitū in finibꝰ: qꝛ tūc oꝫ ꝙ actꝰ ſequēs refle
xus eēt finis actꝰ ꝑcedētis: ⁊ ita ꝯn̄r de alijs. ¶ Hoc āt fl'm
eſt: qꝛ tunc neceſſe eēt ꝙ actus ſequens reflexus eēt ꝑfectioꝛ
q̄ꝫ ꝑcedens: cū ſemꝑ finis poſterioꝛ ſit melioꝛ q̄ꝫ ꝑcedēs vt pꝫ

in oibus finibus ſuboꝛdinatis dato ꝙ aliqs vellet cōſtitue-
re vnū actū reflexū finē alterius: iſtud eēt ꝑ accn̄s cū ꝑ ſe nō
ſit oꝛdo in talibus. Et tunc nihil ꝓhibet ēt in finibus eē pꝛo
ceſſum in infinitum ſi ſint per accidens oꝛdinati vt ſupꝛa di
ctum eſt. de hijs ſcūs Tho. pꝛi. ij. q. i. articulo. 4.

An hō poſſit ſil' hr̄e btitudinē ⁊ ml'tos fines vltios. q. xiiij.

Queritur An aliqs hō poſſit hr̄e ſimul multas btitudines vel multos fines vltimos.

¶ Aliq dicūt ꝙ ſic. Nā poſſe eſt ꝙ volūtas alicuius hois fe Opinio
raꝛ ſimul in plura ſic in vltimos fines. Sic dicit Aug. 19. de aliq̄rum
ciui. dei. ꝙ qdā vltimū finē hois poſuerint in quattuoꝛ. ſ. in ꝑa rō.
voluptate. ⁊ qete ⁊ i bonis nāe. ⁊ i vtute. Iſta tñ ſūt diſticta:
iō pōt aliqs hr̄e ml'tos fines vltimos cū quolibet appetereꝛ
tanquā finis hūane vite. ¶ Itē illa que nō opponunꝛ ſibi in 2a rō.
uicē nō ſe excludunt: ſed multa bona inueniunꝛ quoꝝ vnū
non opponiꝛ alteri. Si g̃ vnū illoꝝ accipiaꝛ ab aliquo tanq̄ꝫ
vltimus finis adhuc poterit accipe aliud tanq̄ꝫ finē vltimū 3. rō.
⁊ ſic erūt due btitudines. ¶ Itē volūtas ſm ꝙ cōſtituit ſibi
vltimū finē in aliq̄ re nō ꝑdit ſuā libertatē: ſꝫ anteq̄ꝫ cōſtitue
ret finē in illa poterat cōſtituere finē ſuū in aliqua alia. Sic
ille qui cōſtituit ſibi finē in diuitijs potuiſſet ſibi cōſtituē fi-
nē in honoꝛe vel voluptate. Cū g̃ nō ꝑierit libertas volunta
tis poſtq̄ꝫ iſte cōſtituit ſibi finē i diuitijs poterit ſibi cōſtitue
re finē in honoꝛe ⁊ in voluptate: ⁊ ſic habebit ſimul tres bti
tudines. Itē pꝫ qꝛ Ari. ponit ꝑ ethi. felicitatē in vita actiua. 4. rō.
⁊. 10. ethi. ponit felicitatē ſpeculatiuā q̄ cōpetūt ſm diuerſa q̄
in hoie ſunt: iō poterit hō ſimul hr̄e felicitatē ſpeculatiuā ⁊
actiuā. ¶ Dōm ꝙ nō pōt hō hr̄e ſimul duas beatitudines Rn̄deꝛ
nec pōt cōſtituere ſibi beatitudinē in diuerſis rebus: ſꝫ opoꝛ ad q̄ſitm
tet ꝙ in vnica tātū ſit btitudo cuiuſlibet. ¶ Patet hꝰ qꝛ illđ qōnis.
in quo qeſcit aliqs ſicut in vltio fine quē vocamus btitudi- A
nē ꝯnaꝛ affectui hois: qꝛ ex eo totius vite ſue regulā accipi- B
unt. Sic illi quē in gula btitudinē ſibi conſtituerunt ſeruos pma rō.
ſe effecerūt gule: ita ꝙ in oibus oꝫ ꝙ ei obediant. Sic dr̄ ad
philip. 3. de guloſ. ſ. quoꝝ deus venter eſt. ſ. qꝛ delitie ventris
ſunt ſibi tanq̄ꝫ deus ⁊ dn̄s. Et tñ nō pōt aliqs duobus dn̄is
ſeruire ſimul ſi nō ſint ſuboꝛdinati: ſꝫ oꝫ alterū cōtēnere ifra
6. Btitudo tñ eſt bonū vltimū nulli ſboꝛdinatū: iō nō poteſt
hō hr̄e ſimul diuerſas btitudines qꝛ q̄libet illaꝝ totū hoīeꝫ
ſibi vēdicat. Alias eni nō reputabiꝛ btitudo ſi nō ferraꝛ hō
in illā ſꝫ ſe totū. ¶ Itē patꝫ hoc ex rōne plenitudinis: qꝛ bti
tudo dicit quoddā bonū plenū qđ in ſe oē bonū continet qđ 2. rō.
deſiderari poſſit. Sic ēt dicit Aug. 19. de ciui. dei. ſ. finē boiuꝫ C
dicimus nō qđ cōſumeꝛ vt nō ſit ſed qđ ꝑficiaꝛ vt plenū ſit.
Oꝫ g̃ ꝙ vltimus finis ita impleat totū hois appetitū ꝙ nihil
extra ipſuꝫ appetendū relinq̄tur. Hoc tñ nō eēt ſi aliqđ extra
neū ad ipſius ꝑfectionē requirereꝛ. Jō nō pōt eē ꝙ due ſint
btitudines alicuius hois. Qꝛ tunc aut quelibet illaꝝ appe-
titū hois ſaciat ita vt extra illā nihil appetat: aut neutra ſa-
tiat ſed ambo ſimul. Si deꝛ pmū neceſſe eſt ꝙ altera illaruꝫ
ſit ſupflua vel ambo cū quelibet eaꝝ ſufficiat implere appe-
titū. Et nō ſolū eſt ſupflua imo nō pōt deſiderari cū vna illa-
rū appetitū ſaciauerit. ¶ Si aūt neutra ſaciat ſed ambe ſil':
neutra eaꝝ erit btitudo cū nō ſit bonū cōplectū. ſed extra il
lam aliqđ q̄riꝛ. Sic dicit Boe. de ꝯſol'. li. 3. ꝓſa. ij. ſ. Btitudo ē
bonū quo qs adepto nihil vlterius deſiderare q̄at: qđ qdem
eſt ſūmū oiuꝫ bonoꝝ cunctaq; itra ſe bona cōtinēs. cui ſi qđ
abfoꝛet ſūmū eē nō poſſꝫ qm̄ relinq̄reꝛ extrinſecus qđ poſſꝫ
optari. ¶ Itē qꝛ ſicut in ꝓceſſu rōnis illud eſt pnm qđ nālr̄
ꝑ cognoſciꝛ: ita ⁊ in ꝓceſſu rōnalis appetitus q̄ eſt volūtas
oꝫ eē pncipiū iſtud qđ nālr̄ deſideraꝛ. Iſtđ āt nece eſt eē vnū
qꝛ nā nō tendit in multa ſed determinata eſt ad vnū. Princi
piū āt in ꝓceſſu appetitus rōnalis eſt vltimus finis vt oſtē-
ſum eſt ꝑce. q. iō oꝫ iſtud in qđ tēdit volūtas tanq̄ꝫ in vltimū
finē ſit vnū. ¶ Itē actiones volūtarie ſpē accipiunt a fine vt
ꝓbat ſcūs Tho. ꝑ. 2. q. 1. arti. 3. Illud aūt qđ poniꝛ finis nece
eſt ꝙ det ſpēm oibus que ſunt ad finē. Jō ſicut nālia oia po- 3. rō. D
nūꝛ in gn̄e ſm vnā rōnē cōem nāe. ita oia appetibilia volun 4. rō
tatis inquātū appetibilia ſūt vnius gn̄is. Jō nece eſt finē vl
timū eē vnū a quo accipiāt vnitatē gn̄is: maxie qꝛ i quolibet
gn̄e eſt vnū pmū pncipiū vltimus aūt finis hꝫ rōnē pmi pn-
cipij vt dictū eſt ꝑcedē. q. Sicut aūt ſe hꝫ vltimus finis hois
ſimplr̄ ad totū hūanū genus ita ſe hꝫ vltimus finis huiꝰ ho
minis ad iſtū hoiem. Jō oꝫ ꝙ ſic oiuꝫ hoiuꝫ eſt nāliter vnus
finis: ita iſtius hois necio erit vnicus finis vltimus ⁊ non

poterit

poterit ſibi cōſtituere multas felicitates. ¶ Ad pᵐ dōm ꝙ
illi cōſtituerūt q̄ttuoꝛ in felicitate nō q̄dez ꝙ ponerēt illa q̄ſi
f q̄ttuoꝛ felicitates: ſed q̄ꝛ nullū eoꝝ erat in ſe pfectū bonū ex
hꝭs q̄ttuoꝛ faciebāt reſultare vnū bonū pfectuȝ qd̄ ponebāt
eē felicitatē. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ multa bona eē p̄nt que iter ſe
G nullā oppōnē hēant ex cōditione ſua: ⁊ tn̄ repugnat bono
ſimplr̄ pfecto ꝙ aliqd ſit de pfectiōe vel cōplemēto qd̄ extra
ipſum ſit: q̄ꝛ ex hoc appareret ipm̄ nō eſſe ſūmū nec pfectum
cū adhuc extra ipm̄ aliqd deſiderari poſſet. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ ꝙ
h nō pdit voluntas libertatē cōſtituēdo ſibi vltimuȝ finē ⁊ tn̄
nunq̄ȝ fuit ptās volūtatis ꝙ ipſa poſſet facere oppoſita ſimꝉ
eē. Et q̄ꝛ repugnat duo poſſe appeti ab aliquo tanq̄ȝ ſūma ⁊
vltima bona: ſi voluntas ſemel aliqd vt bonū ſūmū ſibi cōſti
tuerit nō pōt ſimul ferri in aliud tanq̄ȝ in ſūmū bonū q̄ꝛ iſtd̄
Due feli includit contradictioneȝ. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ due
citates ſunt felicitates. ſ. in vita actiua ⁊ cōtēplatiua vt ponunt aliq
ſunt. de cuius v̇itate. j̄. videbiꝛ. Et tn̄ dato ꝙ ambe eēnt vere feli-
citates: nō poterāt eſſe felicitates eiuſdē hois ſed diuerſoꝝ
I quoꝝ vnus ſūmū bonū cōſtituat in vita actiua aliꝰ āt in cōtē
Idē hō platiua. ¶ Qō tn̄ idē hō hr̄et iſtas duas tāq̄ȝ felicitates re-
nō pōt pugnat pp duo. ¶ Primo q̄ꝛ nō pōt aliq̄s ſilꝛ hr̄e duo ſūma
hr̄e du- bona vel cogitare illa vt ſūma bona pp cām ſupꝛadictā cū in
as felici cludāt ꝯdictiōeȝ. ¶ 2° ēt q̄ꝛ ſi nō accipianꝛ vt duo ſūma bo-
tates. na: ſȝ ſolū vt bona: ipſa tn̄ vita actiua ⁊ cōtēplatiua diſſonāt:
pᵃ rō ita vt nō poſſit aliq̄s ſilꝛ ⁊ pfecte hr̄e vtrāq̄ȝ: lȝ poſſit hr̄e ali-
2ᵃ rō. quos actus vtriuſq̄ȝ. de hꝭs ſcūs Tho. p̄. ij. q. i. articu. 5.
S. tho. ¶ An oia que hō deſiderat pp btitudinē ꝯſideret. Qō. XV.

Queritur An oia que hō deſiderat ꝯſideret pp
btitudinē. ¶ Aliq dn̄t ꝙ non: q̄ꝛ ea q̄
Opinio oꝛdinanꝛ in vltimū finē ſunt ex itentione ⁊ ſerioſe facta mul
q̄rundā ta tn̄ ſunt iocoſe facta ⁊ nō vtilia ad aliqd: iō non oꝛdinanꝛ
ꝙ non. ad btitudinē. ¶ Itē ſcie ſpeculatiue ſm̄ Ari. 2. metha. pp ſe
pᵃ rō. ipſas q̄runꝛ: nō tn̄ pōt dici ꝙ q̄libet eaꝝ ſit vltimus finis vꝉ
2ᵃ rō btitudo. ğ mlꝉta appetūꝛ q̄ nō ſunt pp btitudinē. ¶ Itē qcū-
3ᵃ rō. q̄ȝ oꝛdinat aliqd ad aliquē finē cogitat de illo fine: multa tn̄
facimus in qbꝰ nihil de btitudine cogitamus: ğ nō oia deſi-
Rn̄ſio deranꝛ pp btitudinē. ¶ Dōm ꝙ oia q̄ hō deſiderat pp btitu
ad q̄ſitū dinē deſiderat. Sola aūt btitudo p ſeipſaȝ deſideraꝛ q̄ꝛ finis
q̄onis. vltimus eſt ⁊ extra eā nihil eſt qd̄ optari poſſit. ſic dic̄ Aug.
A 19. de ciui. dei. ꝙ iſtud eſt finis boni nr̄i pp ꝙ amanꝛ cetera:
Oia que ⁊ iſtud pp ſeipſuȝ. Iſtud aūt pȝ mulplr̄. ¶ Prio q̄ꝛ qcqd ap
hō deſi- petit hō appetit ſub rōne boni: qd̄ idē ſi nō appetiꝛ vt bonū
derat p pfectū qd̄ eſt vltimus finis neceſſe eſt ꝙ appetaꝛ vt tendenſ
pter bea in bonū pfectū: q̄ꝛ ſemp inchoatio alicuiuſ rei oꝛdinaꝛ ad cō
titudinē ſumationē ipſius cū nā nō deſideret impfectū pp ſe: ſȝ vt de-
ꝯſiderat ducat ad pfectionē. Sic pȝ in oibꝰ q̄ ſūt a nā ⁊ ab arte: que lȝ
pᵃ rō. icipiant in impfectōe oꝛdināꝛ a nā vel artifice ad cōplemen-
B tū. Oē tn̄ bonū reſpectu btitudinis hȝ rōnē icōpleti: cū ipſa
ſola ſit bonū iſtud quo q̄s adepto nihil eſt qd̄ vlteriuſ deſide
rari q̄at vt Boe. ait de ꝯſolꝉ. li. 3. pſa. 2. In ceteris aūt bonis ē
icōpletio: q̄ꝛ ēt ſi q̄s illa hēat aliqd reſtat qd̄ deſiderare poſ
ſet ⁊ ſemp deſiderat quouſq̄ȝ btitudineȝ aſſeq̄ꝛ. ğ neceſſe eſt
2ᵃ rō. oia appeti pp btitudinē. ¶ 2° pȝ q̄ꝛ idē erit de vltio fine i ap
C petibilibus ſic̄ de p̄ motoꝛe in mouētibꝰ. vt ſupꝛa declꝉatū eſt
p̄ce. q. Et tn̄ in mouētibus tota v̇tus motuſ eſt a p̄ motoꝛe ⁊
inferioꝛes cāe nō mouent niſi in quātū mouenꝛ a p̄ motoꝛe.
Quo ſubtracto ceſſat ois motus vt pbatuȝ eſt ğ in appeti-
bilibus oē ꝙ mouet appetitū hȝ v̇tutē mouēdi ab ipſo vltio
fine q̄ eſt felicitas: ⁊ nō mouēte ipſa nō mouebūt iferioꝛa bo
3ᵃ rō. na appetitū. ¶ 3° pȝ q̄ꝛ ſi aliqd appeteret ⁊ nō pp felicitateȝ
D appeteret pp ſeipſuȝ: ⁊ tūc nec̄e erat ꝙ iſtud hr̄et in ſe cōple
taȝ rōnē boni cū moueret pp ſeipſū: ⁊ tn̄ icōpletū bonū non
pōt mouere cū nō hēat a ſe v̇tutē mouēdi ſȝ ab alio. Iō nō p̄t
pp ſe appeti ita ꝙ ibi ſiſtaꝛ: ſȝ nec̄e eſt appeti pp alterū. Nul-
lū tn̄ hȝ rōnē cōpletā boni niſi btitudo: iō nec̄e eſt ipſaȝ ſolā
pp ſe deſiderari: ⁊ alia pp ipſaȝ. Silꝛe pȝ de motoꝛibuſ q̄ꝛ ois
motoꝛ eſt ipfectus p̄ter pᵐ q̄ꝛ nullus eoꝝ hȝ a ſe v̇tutē mouē
di ſȝ a p̄: iō non p̄t aliq̄s eoꝝ mouē niſi pmus moueat: q̄ꝛ alꝭ
ſcd̄s motoꝛ iā hr̄et a ſeipſo v̇tutē ⁊ nō pēdēt a p̄. ğ bōa ipfe-
cta nō p̄nt mouē appetitū niſi iquātū ꝯcurrit cuȝ eis v̇tꝰ pfe-
cti boni. Iſtud aūt ē ꝙ pp btitudinē appetaꝛ tāq̄ȝ pducētia
ad illā: ⁊ h̄ ē ꝙ ſūmū bonū det v̇tutē bōis icōpletis ad mouē
dū appetitū. ſ. ꝙ icludaꝛ i eis rō ſūmi boni iquātū pp iſtd̄ de
4ᵃ rō. ſideraꝛ: iō nō p̄t aliqd̄ boᵐ ꝯſiderari niſi pp felicitatē. ¶ 4°
E pȝ ꝙ ſi aliqd̄ bonū p̄ter btitudinē poſſȝ pp ſeipſuȝ amari eēt

ibi pncipiū mouēdi appetitū cū iſtud pp ſeipſuȝ mouēt ⁊ nō
ſub rōne alterꝰ boni: ⁊ tūc daremꝰ diuerſa capita ⁊ pncipia
bonoꝝ: q̄ꝛ qd̄libȝ iſtoꝝ eēt pncipia cū nō pēderet ab aliq̄ al-
tero. Et tūc opoꝛtebat ꝙ nō eēt vnū genus bonoꝝ vel appe
tibiliū: cū i vnoq̄ȝ gn̄e ſit vnū pnᵐ qd̄ eſt mēſura alioꝝ. Et tn̄
vnū ē genꝰ bonoꝝ ⁊ appetibiliū cū vnica ſit pō appetitiua q̄
i oia appetibilia pōt. ğ nō poterit dari niſi vnū pᵐ in iſto gn̄e
Et tn̄ v̇tꝰ boni ē mouē appetitū. Solū ğ erit vnū bonū qd̄ pp
ſeipſū mouē poſſit appetitū. Cetera āt nō mouebunt niſi pp
iſtud q̄ꝛ alꝭ nō eēt iſtd̄ mēſura alioꝝ: ⁊ tn̄ qn̄cūq̄ȝ aliqd deſi
deraꝛ illud mouet appetitū: ğ nec̄e ē ꝙ nō poſſit aliqd deſi-
derari niſi ſub rōne btitudis. i. pp btitudinē. Et iſtud vr̄ mul f
tū efficax. ¶ Ad pᵐ dōm ꝙ oēs actōes oꝛdinanꝛ in felicita Rn̄deꝛ ad
tē ⁊ ēt actꝰ iocoſi nō tn̄ oꝛdināꝛ ad aliquē finē extriſecū ſȝ ſo pmū argᵐ.
lū ad bonū ipſiꝰ ludētis put ſūt ei delectabiles vel requiē pꝛe
ſtātes. Et ipa reges rurſus deſideraꝛ tāq̄ȝ felicitas vꝉ ad feli
citatē ptinēs. Cū āt dr̄ ꝙ actꝰ iocoſi nō ſūt ſerioſi nec vtiles
nec pficiūt: itelligēdū ē q̄ȝtū ad exterioꝛa bona: ſecus aūt eſt
de bono q̄dā iterioꝛi ludētis. ſ. reqe vel delectatōe. vt dēm ē.
¶ Ad 2ᵐ dōȝ ꝙ ſcie ſpeclꝉatiue deſiderāꝛ pp felicitatē cū dr̄
ꝙ pp ſeipas q̄runꝛ eſt ſenſuſ ꝙ nō q̄rūꝛ pp aliqd̄ bonū extri G
ſecū ſic̄ artes mecanice q̄ ſūt pp res opatas. Speclꝉatiue āt
nō ſūt pp rē opatā q̄ꝛ actꝰ eaꝝ ē ſpeculari ⁊ ſpeculari nō trā
ſit in māȝ exterioꝛē: cū ſit actꝰ imanēs: ⁊ rurſus ipm̄ ſpecula
ri q̄reꝛ pp felicitatē vel ꝯſtitueꝛ i eo felicitas. ¶ Ad 3ᵐ dōm h
ꝙ lȝ hō nō cogitet de btitudine qn̄ aliqd opaꝛ facit illud pp
btitudinē. Nec eſt nec̄e cogitare ſemp de btitudie vel de vlti
mo fine qn̄ aliqd deſideraꝛ: q̄ꝛ v̇tus pme itentionis q̄ fuit ad
ipſaȝ btitudinē manet in quolibet appetitu rerū ac ſi realiter
quālibet rē hō oꝛdinaret in vltimū finē cogitādo lȝ de illo ni
hil cogitemus. Sicut ille qui moueꝛ p viā tendit ad aliqueȝ
terminū ⁊ tn̄ nō oȝ ꝙ in q̄libet pte vie cogitet de ipſo termio
ad quē vadit: ſed ſatis eſt ꝙ qn̄ incepit moueri intēderet ire
in talē locū poſtea aūt in toto motu manet v̇tꝰ illiꝰ itētionis
. i. q̄ꝛ pp illā pmā intētionē quā habuit moueꝛ p totā viā licȝ
dū moueꝛ actualꝛ nihil de illo cogitet. Iſte modus ē in oibꝰ
rebus q̄ fiūt ad aliquē finē: q̄ꝛ nō oȝ ſemp manē actualē co-
gitatōeȝ de illo fine. ¶ Et hoc eſt ēt in oibus ſacris q̄ itētio
nē miſtri reqrūt. ſic̄ in eucharistia ⁊ in baptiſmo: q̄ꝛ nō reqri
tur ꝙ q̄ ꝯficit hēat actualē cogitationē de volēdo cōficere: ſȝ
ſufficit ꝙ aliqn̄ hoc voluerit. Ita in baptizādo. Iſtud aūt di-
co ſufficere quātū ad effectuȝ ſacri. ſecus aūt q̄ȝtū ad excuſa-
tionē miſtri: q̄ꝛ talis negligētia eē poterat. ſ. nō cogitādo vel
aduertēdo qd̄ eū reū ꝯſtitueret pcti. de quo nō eſt ad pn̄s. de
hꝭs ſcūs Tho. p̄. 2. q. i. arti. 6. ¶ Sȝ obꝭciūt adhuc q̄dā non .S. Tho.
oia appeti pp btitudinē: q̄ꝛ nullus delectationeȝ pp aliquid Obꝭcitur.
vult. 7. ethi. ⁊ ridiculuȝ eſt peti ab aliq̄ q̄re vult delectari. io. pᵃ rō.
ethi. delectatio tn̄ nō ē ipſa btitudo vt oñdeꝛ. j̄. q. 24. ⁊ 23. ğ
nō oia volumꝰ pp btitudinē. ¶ Itē illud qd̄ nō eſt ad btitu- 2ᵃ rō.
dinē oꝛdinabile: nō pōt pp btitudineȝ deſiderari: ſed multi
volunt aliqua que nō ſunt oꝛdinabilia in btitudinē: ſȝ magꝭ
ab ea diuertunt hoieȝ. ğ nō oia appetimus pp beatitudinē.
¶ Itē qd̄ nullā ſpēm boni in ſe hȝ nō pōt deſiderari pp bti- 3ᵃ rō
tudinē cū btitudo ſit maximū bonū: ⁊ ad illā nō pueniaꝛ niſi
p bonū qd̄ eſt ſui gn̄is: ſȝ qn̄q̄ȝ deſideraꝛ aliqd qd̄ nullā ſpēȝ
boni hȝ: vt ait Aug. ſcd̄o ꝯfeſ. Furatus ſuȝ id qd̄ mihi habū-
dabat ⁊ multo melius: nec ea re volebā frui q̄ȝ furto: appete
bā: ſed ipſo furto ⁊ pctō. Et ita q̄ro qd me in furto delectaue
rit: ⁊ tn̄ in furto ſȝ rōnē furti nō eſt aliqua ſpēſ boni. ğ aliqd
pōt appeti qd̄ nō ſit ad btitudinē. ¶ Itē moꝛs nō vr̄ poſſe 4ᵃ rō
oꝛdinari ad btitudinē niſi ſub ſpe vite future ꝯſequēde poſt
moꝛtē: cū btitudo nō poſſit eē niſi viuētis. Quidā tn̄ ſpōte a
ſeipſis vel ab alꝭs occidi voluerūt nō hn̄tes ſpē vite future:
ğ aliqd volebāt ⁊ nō pp beatitudinē. ¶ Itē volūtas iudicaꝛ 5ᵃ rō
recta ex h̄ ꝙ in rectū finē oꝛdinaꝛ. ſi ğ qcqd deſideraꝛ pp re-
ctū finē. i. btitudinē deſideraꝛ: ois volūtas bona ⁊ recta erit.
Qd̄ falſuȝ eſt. ¶ Dōȝ ꝙ oia q̄ appetimꝰ appetūꝛ pp btitudi I
neȝ pp rōnes ſupꝛa poſitas maxie q̄ꝛ Dio. lib. de di. no. c. xi. Rn̄ſio ad
dicit ꝙ oia pacē deſiderāt: ⁊ ꝙ pp eā agunt q̄cūq̄ȝ agunt: ſȝ obōneȝ.
pax oꝛdinaꝛ in btitudinē vt oñdeꝛ. j̄. q. 30. ğ oia appetunꝛ pp K
btitudinē. ¶ Ad pᵐ dōm ꝙ lȝ delectatio nō ſit ipa btitudo
eēntialꝛ ē tn̄ aliqd ꝯn̄s p ſe ad btitudinē tāq̄ȝ p ſe accn̄s eiꝰ
vt oñdeꝛ. j̄. q. 24. iō eodē appetitu a ppetiꝛ btitudo ⁊ dlectaꝰ i
rebꝰ q̄ btificari p̄nt. Et hoc eſt verū de delectatione ꝯn̄te bti
tudinē. In delectationibus aūt alꝭs ſi ſint delectationes in

ſenſu dōz ꝙ appetitꝰ ſenſitiuꝰ ꝑ ſe appetit delectationē ⁊ ip-
ſaȝ opationē appetit ꝑꝑ delectationē lȝ nā ordinauit delecta
tiones ſenſibiles ꝑꝑ opationes : ⁊ nō eꝯrio vt oñdet.j.q.33.
⁊.49.Et eſt ibi iſta diuerſitas q: ſenſus q nō pōt hr̄e btitu-
dinē nec bonū ſimpl'r ꝑtingē pōt ꝑuenit ad delectatōeȝ tāq̄ȝ
ad ſūmū bonū ſuū:iō ꝑꝑ illaȝ oīa appetit lȝ nō ſit ipſa magis
bona q̄ȝ opatio vt pȝ.e.q.Delectatiōes āt q̄ ſūt in opationibꝰ
ꝑtis rōnalis deſiderāt eodē deſiderio quo ipē opatiōes in q
bus ſūt.iō ſi ille ſūt btitudo appetit ꝑꝑ ſe delectatio illaꝝ vt
eſt aliqd nō ſepatū a btitudie. Si āt ordināt opōnes ille ad
finē:ordinabūt ſil' ⁊ delectationes ad finē.Uñ pōt ꝑs itelle
l ctiua appetē delectatiōeȝ ꝑꝑ alteꝝ.ſ.vt ſit maior facilitas in
opando:ſenſus āt nō pōt deſiderare delectatōeȝ ꝑꝑ alteꝝ q:
eſt delectatio vltimū bonū eiꝰ. ¶ Ad 2m dōz ꝙ ordinari ali
qd ad btitudinē ꝯtigit dupl'r. Unoº ſic id qō q̄rit ea itētiōe
vt ꝑ h̄ ad btitudinē ꝑueniat:vt ſic aliqs vult opari opa ṽtu
tis vt ꝑ h̄ btitudinē mereat hr̄e. ¶ Alioº appetit aliqd ꝑꝑ
alterū nō ꝙ ordinet ad aſſequēdū illō ſȝ vt ꝑ h̄ hēat aliquaȝ
ſil'itudinē eiꝰ ⁊ tē volūtas vl' deſideriū hꝰ rei ex h̄ hr̄ vt hēat
aliq̄ ſil'itudo illius rei q̄ ꝑ̄ncipal'r deſiderat:lȝ ꝑ h̄ hr̄i poſſit.
Sic ſi qs hñs deſideriū magnū regnādi : ⁊ ſciēs nō poſſe h̄
hr̄e vult vſurpare vl' exercē q̄ȝcūq̄ȝ ꝑtātē potuerit ſuꝑ aliq̄s
nō q̄ſi ex hac ꝑtāte putās ſe poſſe aſcēdē ad regnū qō deſꝑat
ſe poſſe hr̄e ex caſu ſȝ q: exercēdo iſtā ꝑtātē gerit aliq̄lē ſil'i-
tudinē pōe regnatiue.Et h̄ mō q pctā appetūt btitudinē vo
lūt nō ꝙ putēt ſe ꝑuēturos ad btitudinē ꝑ iſtos actꝰ iquātū
ſūt pctā:ſȝ iquātū ꝑ h̄ quādā ſil'itudineȝ btitudis hñt q: deū
q̄dāmō imitāt in excellētia vl' ꝑtāte:aut aliq̄ alio bono qō ſe
ꝑ pctā hr̄e putāt.Sic dic̄ Aug.2.ꝯfeſ.ſuꝑbia celſitudinē imi
tat:cū tñ ſit vnꝰ ſuꝑ oīa excelſus.Ambitio qdē nihil niſi ho
nores q̄rit ⁊ glīaȝ:cū tñ ſit ds̄ ꝑ̄ ceteris honorādus.Et ita in
ceteris pctis iducit. ¶ Ad 3m dōz ꝙ in pctō pōt hoī appere
m aliq̄ ſpēs vl' ſil'itudo boni:ſic̄ Aug.dicit de furto illo.e.li.ſ.de
ſideriuȝ libertatꝭ.oñſio cuiuſdā ſil'itudis btitudis ꝑ h̄ ꝙ ē eē
liberuȝ.Nam lex aſtrigit ad nō furāduȝ ⁊ vt nō eēt ſubdita
alicui ſi gaudēt pleniſſima lib̄tate ſic̄ ds̄ nulli ſubius ē vole-
bat furari:ne ꝑ h̄ legi ſubditū ſe facēt aut teneret vl' reputa-
ret.Uñ dicit.Quid ḡ i illo furto ego dilexi ⁊ in quo deū meū
ꝑuerſe atq̄ȝ viciose imitatꝰ ſuȝ.Et ſoluit dicēs.Aut libuit fa-
cere ꝯ̄ legē q: potētatū nō poteraȝ vt lib̄tate captiuꝰ imitarer
faciēdo ipune qō nō liceret tenebroſa oīpotentie ſil'itudine.
n ¶ Ad 4m dōz ꝙ ⁊ illi q ſine ſpe vite future mortē volūt bti
tudinē volūt.Pōt.n.qs dupl'r ſe exponē morti vl' appetē il-
lā ſine ſpe future vite. ¶ Unoº ꝑꝑ opōnē ṽtutꝭ.ſic illi q mor
tē elegerūt ſuſtinē vt ꝑ̄riā ſaluarēt vel vt ihoneſta vitarēt. ⁊
h̄ ſȝ eoꝝ exiſtimatōeȝ ꝑtinebat ad btitudinē nō qdē ꝯſequē
dā poſt mortē ſȝ i ipō actu ṽtutꝭ ſe btitudinē aſſeq putabant:
q: facē opus ꝑfectū ṽtutꝭ ſic̄ ſuſtinē mortē ꝓ ꝑ̄ria erat ab eis
o valde deſideratū i q̄ btitudinē eē putabāt. ¶ Alioº ꝑꝑ tedia
miſeriaꝝ q̄s ſuſtiet qs viuēdo: ⁊ h̄ moriēdo ſolū vitare poſſe
putat.Et q: miſia ⁊ btitudo ſūt ꝯ̄ria vitare miſeriā ē appetē
btitudinē: ⁊ ſic q mortē appetit btitudinē q̄rit. ¶ Ad 5m di
cēdū ꝙ nō eſt recta volūtas ex h̄ ſolo ꝙ vult aliqd ꝑꝑ btitu
dinē vl' finē.Duo eni ad volūtatꝭ rectitudinē regrūt. Unū ē
ꝙ ꝑ̄ſupponat finis debitꝰ.Aliud eſt ꝙ id qō ordinat ad finē
ſit ꝓportionatū ipſi fini.Quāuis āt oīa deſideria ad btitudi
nē referāt ſub rōne cōi btitudis:tñ pōt actꝰ eē ꝑuerſus vl' vo
lūtas vtroq̄ȝ mō.Prio mō ſi appetat btitudo ibi vbi nō eſt:
ſic̄ ſi qs eā in diuitijs:aut corꝑis voluptatibꝰ q̄rat.Scdo q:
dato ꝙ q̄rat btitudo vbi ē tñ appetamꝰ aliqd qō nō ē ꝓpor-
tionatū ad btitudinē ſic̄ ſi qs vult furari vt det elemoſinaȝ:
q: finis bonꝰ ē ⁊ tñ actꝰ nō ꝓportionat ad finē. ⁊ ſic nō ſeq̄t
ꝙ oīs actꝰ ſit rectꝰ ſi oīa ꝑꝑ btitudinē appetuntur.

An oīuȝ hoīuȝ ſit vna btitudo:vl' poſſit hr̄e diuerſas. q.xvj.

Queritur An oīuȝ hoīuȝ ſit vna btitudo:vl' poſ
ſint hr̄e diuerſas. ¶ Dñt aliq ꝙ nō eſt
Opio aliq̄ꝝ ꝙ non eadē:cū videamꝰ q̄ſdā i diuitijs:alios in voluptatibꝰ: ⁊ alios
pª rō. in alijs bonis btitudinē ſibi ꝯſtituē. ¶ Jtē ſi oīuȝ hoīuȝ eſſet
2ª rō. eadē felicitas maxie vidēt ꝙ iſta ꝯſiſtēt i bono icōmutabili:
3ª rō q: iſtō ē oībꝰ excellētiꝰ.Uidemꝰ tñ plīmos hoīum auerti ab
illo.ſ.oēs peccātes.ḡ nō ē eadē btitudo oīuȝ. ¶ Jtē ſ̄m btitu
dinē ad felicitatē regulat tota vita hoīs.ſi igit eēt eadē btitu
do oīuȝ eēt idē mōs viuēdi oīuȝ: ⁊ tñ videmꝰ diuerſitatē in-
4ª rō. ter hoīes.ḡ nō tēdūt i eādē btitudinē. ¶ Jtē btitudo ē t'mi-
nus oīuȝ actionū nr̄aꝝ.Actōes āt ſūt ſingulariū.hoīes igit
lȝ ꝯueniāt in nā ſpēi cū differāt in ml'tis ꝯditōibꝰ idiuiduali
bꝰ ⁊ actio ſit idiuidui ⁊ nō nāe:poterit in diuerſis hoībꝰ eſſe
diuerſus finis: ⁊ diuerſa btitudo. ¶ Jtē nō ſolū diuerſoꝝ ho 5ª rō.
minū potert eē diuerſe btitudies iq̄ȝtū pñt velle diuerſa bōa
ſȝ ēt vr̄ ꝙ ſit necīū eē diuerſas btitudies:q: btitudo ē bom hu
māe vite.Et tñ nō ē idē bonū oībꝰ hoībꝰ.ſic̄ nō ē idē bonū ſa
no ⁊ egro iuueni ⁊ ſeni ſanguineo ⁊ melācolico:ḡ ſȝ d'rias
hoīuȝ erūt diuerſe felicitates. ¶ Dōz ꝙ oīuȝ hoīuȝ ē eadē fe Rñdet
licites ſic̄ dicit Aug.13.d ci.dei.ſ.oēs hoīes ꝯueniūt appetē- ad q̄ſim
do vltimū finē q ē btitudo. ¶ Cōſiderādū tñ ꝙ d btitudine q̄ōnis.
poſſumꝰ dupl'r loq.Unoº q̄ȝtū ad rōnē eiꝰ alioº q̄ȝtū ad ſbam A
rei i q̄ repit rō btitudis.Eſt.n.rō btitudis eē bonū cōpletuȝ
⁊ vltimū ſūmū:q̄ oīa ad idē ꝑtinēt.imo iter ſe ꝯuertūt.Nā ſi
ſūmū ē:vltimū ē:cū vltra ſūmū bonū null'ȝ bonū ſit:nec opta
ri poſſit.ēt ſi ſūmū ē:cōplectū ē.Nā ſi cōplectū nō eēt:ſūmuȝ
nō eēt:cū excellētiꝰ bonū eēt iſtō qō cōpletū eēt.ſba rei in q̄ ē
felicitas ē ipȝ i q̄ iudicamꝰ iſtā eē cōpletā rōe boni ſiue ſit iſtō
ſiue illō:q: h̄ ꝑ accñs ē. ¶ Quātū ad pm dōz ꝙ oīuȝ hoīum B
ē eadē felicitas:q: oēs appetūt ſibi bonū ſūmū ⁊ ꝑfectū ⁊ nō
ſolū ē eadē btitudo:ſȝ ēt ē ipol'e ꝙ in h̄ hoīes variēt ꝙ tunc
poſſȝ aliqs deſiderare bonū iꝑfectū ſb rōe iꝑfecti ⁊ nolle bo
nū ꝑfectū ſub rōe ꝑfecti.iſtō āt ē ꝯ̄ nāȝ volūtatꝭ ⁊ icludit ꝯ̄di
ctiōeȝ. ¶ De 2º dōz ꝙ nō oēs hoīes ꝯſtituūt ſibi eādē felicita C
tē:ſȝ qdā i diuitijs alij in alijs rebꝰ.ſic̄ dic̄ Boe.de ꝯſol'.li.3.ꝓ
ſa.2.ſ.Oīs mortaliū cura quā ml'tiplicit ſtudioꝝ labor exer-
cet diuerſo qdā tale ꝓcedit:ſȝ ad vnū tñ btitudis fineȝ nitit
ꝑueīre. ⁊ tñ iſtas diuerſas res i qbꝰ btitudinē ſibi diuerſi ho
mies ꝯſtituūt ſb eadē rōe appetūt.ſ.ſb rōe cōpleti boni q̄ eſt
rō btitudis:ſȝ ꝑ errorē accit iſta varietas.Uñ dōz ꝙ nō ſolū
btitudo ē eadē q̄ȝtū ad rōeȝ ſuā reſpcū oīuȝ hoīuȝ:ſȝ ēt q̄ȝtuȝ
ad ſbaȝ rei i q̄ ē:lȝ nō oēs hoīes putēt eē felicitatē i re illa i q̄
eſt. ¶ Et pȝ h̄ q: felicitas ē ſūmū bonuȝ hūane vite.Nō pñt
tñ eē ml'ta ſūma bōa.vt.ſ̄.ꝓbatū ē.Jō vl' erit vnita btitudo
oīuȝ hoīuȝ vl' nulla.ꝙ āt diuerſi hoīes diuerſa appetāt ē ꝑꝑ
errorē ipoꝝ:q: qlibet putat ſūmū bonū eē i eo qō deſiderat.
Sic dic̄ Boe.2.de ꝯſol.ꝓſa.3.ſ.Ad veꝝ bonū nāle ducit iten
tio: ⁊ ab eodē ml'tiplex error abduc̄. ⁊ ꝑꝑ h̄ qdā honores re
putāt maximū bonū.alij famā.alij diuitias.alij pōam. vt ait
Boe.e.li.ꝓſa.2.ſ.Eſt.n.mētibꝰ hoīuȝ ṽi boni inſ'ta cupiditas D
nāl'r:ſȝ ad f'la variꝰ error abduc̄.Quoꝝ qdē alij ſūmū bonū
eē nihilo idigere credētes vt diuitijs affluāt elaborant. Alij
ṽo bonū ꝙ ſit digniſſimū veneratōe iudicātes adeptis hono
ribꝰ reuerēdi ciuibꝰ ſuis eē nitūt.Sūt q ſūmū bonū i ſumma
pō eē ꝯſtituāt.Hi vl' regnare ipſi volūt vl' regnātibꝰ adherē
conāt. ⁊ ita ē de alijs varijs ſnijs circa btitudinē.Jſti tñ licȝ
varie ſentiāt de btitudine:nō cōſtituūt ꝑꝑ h̄ diuerſe btitudi
nes:ſȝ vnica ē btitudo:q: opio nr̄a reꝝ ꝯditōeȝ variare non
pōt.Et tñ vnicū eſt ſūmū bonū:iō vnica eſt btitudo ⁊ q illaȝ
adipiſcūt vere bti ſūt:ceteros aūt error ꝯfundit. Sic eniȝ eſt
in hoībꝰ circa iudiciū de delectabilibus. Nā oī guſtui dele-
ctabile ē dulce:ſȝ quibuſdaȝ ē maxie delectabil' dulcedo vini
alijs āt dulcedo mellis alijs ṽo alie dulcedines.Et h̄ mō qdā
iudicāt eē dulce id qō vere dulcedinē nullā hȝ.Jllud tñ vo-
cat ſimpl'r dulce vl' melius iter oīa dulcia ⁊ magis delectabi
le in quo maxie delectant illi q optimū guſtū hñt.Et ſic iſtō
bonū nec̄e eſt vere cōpletiſſimuȝ qō appetit tanq̄ȝ vltimū fi-
nē ille q hȝ appetitū optīe diſpoſitū: ⁊ eſt ibi vere hūana feli
citas.Jn alijs aūt nihil eſt niſi qdā error ex quadā leui ſil'itu
dine. ¶ Ad pm dōm ꝙ illud nō ꝓbat ꝙ nō ſit eadē btitudo E
oīuȝ hoīuȝ:ſȝ ſolū ꝙ ñ ſit eadē res i q̄ oēs ꝯſtituāt btitudinē
nā ſiue diuitias ſiue honores:ſiue alia appetāt:i q̄libet eorū
putāt eē bonū cōpletiſſimū qō ē rō felicitatis.Res āt in qua
eſt felicitas eadē eſt:lȝ in illa nō conueniāt oēs ꝑꝑ errorem.
Nullus tñ tātus error eē pōt:ꝙ hoīes diſcordarēt in rōne fe
licitatis lȝ diſcordēt in re. ¶ Ad 2m dōz ꝙ illi q peccāt auer F
tēdo ſe a bono icōmutabili in quo ſolo iuenit ṽe rō btitudis
nō auertunt ab eo tāq̄ȝ a btitudine:ſȝ potius putāt btitudi-
nē eſſe in alijs rebus ⁊ in illis q̄runt eā. Differt tñ q: aliqui
iſtoꝝ diuertūt ab ipſo bono incōmutabili iudicātes nō eē in
eo beatitudinē ⁊ credentes eā eſſe in delectationibus corpo
ralibus vel in alijs rebus.Et iſti peccāt ex electōe ſic̄ itēꝑati
lȝ ṽe errēt.Et ille error eſt cā huiꝰ male electiōis.Alij diuer-
tūt a bono icōmutabili nō ex electōe:ſȝ ex paſſiōe:nā in ipō
iudicāt eē verā felicitatē ⁊ tñ ingruēte paſſiōe obſuſcat eoꝝ
iudicium ⁊ non agunt perfecte ex electione : ſed magis ex
quadam

quādā ꝑturbatiōe:q̄ ceſſante ſp manet eis iudiciū ꝙ i bono icōmutabili ſit vā btitudo. Et iſti ſīt q peccāt ꝑ icōtinētiā.
E Ad terciū arg. ¶ Ad 3ᵐ dōz ꝙ diuerſi modi viuēdi i hoib⁹ nō ꝓueniūt ex h ꝙ putēt diuerſā eē rōēz btitudis:ſz q: diuerſaz putāt eſſe ſbaz rei in q̄ eſt btitudo: ⁊ q: alr diuitie acgrūt. ⁊ alr delectatiōes: ⁊ alr fama: nece ē diuerſos mōs viuēdi eē in eis q diuerſas ſibi ꝯſtituerūt res in qb⁹ putāt eē ſūmū bonū.
D Ad q̄rtuz arg. ¶ Ad q̄rtū dōz ꝙ lz actōes ſunt ſingl'ariū: q: ſinglare ē ſuppo⁽ᵐ⁾: tn̄ ꝑn̄ᵐ agēdi nō ē ꝯditio idiuidui:ſz ip̄a nā. Et q: nā ē eadē in oib⁹ hoib⁹ erit appetit⁹ idē. Sicut diuerſi ſīt ignes pticlares oēs tn̄ calefaciūt:q: iſti⁹ actiōis ē in eis ꝑn̄ᵐ.nā.ſ.calo: q ꝯſequit foꝛā ignis. Jta appetit⁹ rōnal' ē idē in oib⁹ hoib⁹. ⁊ iſte eſt ꝑn̄ᵐ paſſiuū ad deſideriū felicitatis.ſ. q: mouet ab ip̄o bono cōpleto. Jō nece ē ꝙ i oib⁹ hoib⁹ ſit eadē felicitas.
J Ad qntum ar. ¶ Ad qntū dōz ꝙ diſpōnes diuerſe hoīuz accidūt magis circa coꝛpoꝛalia.nā i virib⁹ aīe nō ē i eis diuerſitas niſi iq̄ntū ex coꝛpoꝛe aīa ꝯſeqt quādā iclinationē vt talis ſit ſpēs q̄le ē coꝛp⁹. Si āt btitudo eēt de qbuſcūq̧ bonis nece erat diuerſas eſſe btitudies hoīuz:q: nō ſūt eadē bona in ſenſu iſti ⁊ illi. Btitudo tn̄ nō eſt ō q̄lz bono ſz de vltio:iō nō ē illō ſz ꝯditionē potētiaꝝ:vt ꝯhūt inclinatōes q̄ſdā ex coꝛpe.q: iſte nō ſunt reſpectu vltimi boni cū opatio pfectiſſima hoīs nō ſit ſm iſtas potētias.ſed ſm illā que excellētioꝛ eſt. Jſta aūt eſt voluntas nō qdē ꝓut ꝯſequit inclinationē alicuius coꝛpis: ſz ꝓut eſt appetitus nāe rōnalis. Et iſtō eſt cōe in oib⁹ hoibus. Jō neceſſe eſt felicitatē dari vnā oīum: maxīe q: bonū maximuz ⁊ vltimum ſolū eſt btitudo. Jſtud aūt eſt vnicū:iō lz iſti videat ſic ⁊ alteri alr nō variat btitudo ſz manet eadē: lz bona ſm ſenſuz ſint diuerſa in diuerſis hoib⁹. Bonū tn̄ ſenſus non eſt vltimū ⁊ cōpletū.iō felicitatē nō variat. De hγs.ſ. Tho.ꝑ.ij. queſtione ꝑma.articulo ſeptimo.

¶ An finis vltim⁹ q̄ ē btitudo ꝯueniat ceteris reb⁹. Qō. XVII.

Querit an finis vltimus q eſt btitudo nr̄a ꝯueniat ceteris reb⁹. ¶ Quidā dicūt ꝙ ſic:q: finis ⁊ ꝑn̄ᵐ in rebus ſunt idē.ſ.ꝑmū ꝑncipiū ⁊ vltimus finis:ſed
Op̄inio q̄rūdaz. ꝑ⁹rō primū ꝑn̄ᵐ hoīuz.ſ.deus eſt ꝑncipiū oīum aliaꝝ reꝝ.ḡ finis erit idē hoib⁹ ⁊ alγs reb⁹.
2ᵃrō ¶ Jtē Dio.dicit in lib.de di.no.ꝙ deus ꝯuertit ad ſe oīa tāq̄ ad vltimū finē: ſz de⁹ eſt btitudo hoīs:q: ip̄ſo ſolo fruēdū eſt:vt ait Aug.ſ. tres ſīt res qb⁹ frui mur.pⁱ.ſi.ſ.ſ.ḡ oīa alia ꝯcoꝛdabūt in btitudine hoīs.i.tēdēt i illā.
3ᵃrō ¶ Jtē finis vltim⁹ ſiue btitudo eſt obm̄ volūtatis. ⁊ obz volūtatis eſt bonū vl'r.cū volūtas ſit po⁹ nō alligata oꝛgano Et iō cū nō coꝛrñdeat ſibi bonū pticlare ſz ꝯditionē oꝛganici erit necīo ad bonū vl'e:qō ē bonū ſimpl'r. ſz bonū vl'e ē finis
Rñdet q̄ſito qōnis. oīuz.ḡ oīa tendūt ad btitudinē hoīs. ¶ Dōz ꝙ vltim⁹ finis hoīs ē btitudo: ⁊ ad btitudinē nullū aīal ꝑuenit niſi hō. Cū
A Duplex finis. btitudo ſit ſūmū bonū nāe rōe degētis.vt ait Boe.ō ꝯſo.li.ꝑ ꝓſa q̄rta. Ari.ſ.q̄z ꝑ ethi.dic̄ ꝙ nēo dicit boue eſſe felicē.ſic ēt
B Aug.dicit i li.lxxxiij.q.ꝙ nō cadit i aliq̄ aīalia rōnis expꝛtia vt btā ſint. Cōſiderādū tn̄ ꝙ btitudo ē finis hoīs vltius. Pōt aūt finis dupl'r accipi.ſ.ꝓ ſba ip̄ſi⁹ finis:vel ꝓ acqſitione aut poſſone ei⁹. Et ſic Ari.ij.phi. ⁊.ſ.meta. dic̄ eē duplicē finē.ſ. cui⁹. ⁊ quo.cui⁹ dr̄ q̄ntū ad ip̄az ſbaz finis.i.cui⁹ rei vel i q re ſit finis q dī q̄ntū ad vſuz vl' poſſonē.i. quō res ſe habeat ad ip̄az ſbaz finis. Sic dicim⁹ i nālib⁹ ꝙ finis mot⁹ i reb⁹ guib⁹ ē loc⁹ iſimus. Et pt itelligi ꝙ ip̄e loc⁹ iſimus q̄ntū ad ſbaz ſuā ſit finis iſti⁹ mot⁹ vl' ꝙ poſſo iſti⁹ loci.ſ.manē i eo vl' q̄eſcē ibi ſit finis mot⁹. Et iſte vocabit finis q:loc⁹ āt vocabit finis c⁹. Sic ēt dicim⁹ ꝙ pecūia ē finis auari: ⁊ res ōlectabil' ſz tactū ⁊ guſtū finis itēpati.ſ.qō pecunia i ſeip̄a q̄ ē q̄dā res ſit finis auari vl' poſſo ⁊ vſus ſit finis ei⁹.ita ꝙ res ōlectabil' ſit finis itēpati vel vſus rei ōlectabil'. Si loq̄mur ō fine hoīs q̄ntū ad ſbaz ei⁹.dōz ꝙ finis vltim⁹ hoīs ꝯueīt oib⁹ alγs reb⁹:q: de⁹ q eſt finis hoīuz eſt oīuz aliaꝝ reꝝ. Si loq̄mur ō fine ꝓ vſu vl' poſſone aut acqſitione ei⁹:nō ꝯuenit finis hoīs vltim⁹ alγs re bus:q: alie res n̄ ꝯſequūt illū ſic̄ hō. Cōſequūt qdē oēs res aīate vel iaīate deū cū ſit finis ſuus: ⁊ ſi nō ꝯſeqrent illū eēt h ex erroꝛe itelligētiaꝝ cū opus nāe ſit op⁹ itelligētie. Si ḡ oīa.ſ.hoīez deficerēt a fine ſuo itelligētie mouentes oēs res nāles errarēt ⁊ maxīo qdē erroꝛe:q: nō pt eē maioꝛ erroꝛ q̄z ꝙ res ōficiat a ſuo fine vltio q ē totū bonuz ei⁹. Nulla ḡ res pōt ōficē a ſuo fine niſi hō q ꝑ libtatē agit. ⁊ ēt āgelus: ⁊ tn̄
C cetere res hn̄t deū ꝓ fine.ḡ ꝯſequūt deū. ¶ Modus tn̄ cōſequēdi eaꝝ nō ē idē. Q: cū rō vltimi finis ſit rō cōpleti ⁊ ſum mi boni:in tn̄ aliq̄ res ꝯſeqt de fine ſuo vltio q̄ntū de pfectio ne pōt ſuſcipe. Et q: res hn̄t diuerſos gradus ſbales eſſendi non pn̄t omnes pticipare deū ſm eandē pfectionez: ſed quedam ſolū in eſſendo:q̄dā vō in eſſendo ⁊ in viuendo: ⁊ ſic ō alγs gradibus pticipationū. Hoc tn̄ cōe eſt ꝙ q̄libet res ꝯſequitur vltimū finē vl' pticipat illū ſz id qō in illa pfectiſſimū eſt:q: ꝑ hoc magis aſſimilat vltio fini q hz rōnez cōpleti bōi. Jn hoīe āt pfectiſſimū qō hz eſt intellect⁹ ⁊ volūtas:iō ꝯſeqt hō deū per actuz itelligendi ⁊ amādi. Nulla āt res inferioꝛ hoīe pt itelligere ⁊ amare:iō nulla pt ꝯſeq vel poſſidere deū ſic̄ hō. Et ſic nō eſt idē finis hoīs vel aliaꝝ reꝝ ꝓut finis dic̄ acqſitionē vel vſum vel poſſeſſionē finis. Eſt tn̄ idē finis hoī ⁊ alγs reb⁹ q̄ntū ad ſbaz finis:q: de⁹ eſt finis oīuz cū necīario oīa debeant tendere in ip̄z tāq̄ in ꝑmū bonuz qō eſt ꝑmū in gn̄e bonoꝝ: ⁊ ꝯnr ē meſura oīuz illius generis.i.oīuz bonoꝝ. Si āt daret aliud bonuz in qō aliq̄ res vltiate tēdēt eēnt multe mēſure in gn̄e bonoꝝ. Et iſtō eſt impoſe cū oīa bona ſint in vno gn̄e bonoꝝ: ⁊ in vno gn̄e eſt dari vnicū ꝑmuz ⁊ vnicā menſurā. Et lz res vltimate ꝯſequant alīqs pfectiōes que ſunt citra deū:non dnr ille pfectiōes ſimpl'r finis vltim⁹ ip̄ſaꝝ reꝝ:ſed modi pticipādi ip̄ſo vltio fine. ¶ Sicut in homine finis eſt ip̄ſe de⁹: ⁊ tn̄ pfectio vl' modus q hō deo pticipat eſt btā viſio. Non tn̄ vocat ſimpl'r illa viſio finis hoīs:ſz ip̄ſe deus quē pticipam⁹ ꝑ viſionē. Et ita cuz ſingule res taz aīate q̄z inaīate pticipāt deo: ſm diuerſas pfectiones eis poſſibiles ſm ſuas ſpēs:erit deus finis ſimpl'r ip̄ſaꝝ reꝝ: ⁊ nō pfectiones quas vltio ꝯſequunt ip̄ſe res. Q: ille nō ſunt finis:ſed modus pticipādi ip̄ſo fine. De btitudie āt dōz ꝙ nulla res inferioꝛ hoīe pticipat btitudinez:q: btitudo nō dic̄ finē q̄ntuz ad ſbaz ſuā:ſed modū pticipatōis in ip̄ſo fine. Et q: modus pticipādi in hoīe ip̄ſi deo eſt per intellectuz ⁊ voluntatē btitudo ꝯſiſtit in actu intellect⁹ ⁊ volūtatis. Jn hoc aūt nullū aīal cōicat ꝑter hoīez:nullū ḡ aīal ꝑter hoīez btm̄ eſt. Licet ḡ diſtingui poſſet de fine vltio an cetere res ꝯueniant cuz hoīe in vltimo fine:de btitudine tn̄ diſtingui nō pt:q: ſoli hoī inter aīalia cōpetit:cū dicat modū ſpālē pticipandi vltimo fine.
D Ad ꝑᵐar. ¶ Ad ꝑmuz dōm qō ꝑmuz ꝑncipiuz: ⁊ vltimus finis ſunt eadē in hoīe: ⁊ i ceteris reb⁹ q̄ntū ad ſbaz ꝑncipγ ⁊
E Ad ſm ar. finis:ſed nō q̄ntū ad modū ꝯſeqndi finē. ¶ Ad ſz dōz ꝙ de⁹ ꝯuertit ad ſe oīa tanq̄ ad vltimū finē: ⁊ tn̄ in illa ꝯuerſione
F Ad 3ᵐar. ꝑcedit eis diuerſas pticipatiōes ſui ſm gradus nāꝝ ſuaruz. ¶ Ad tertiū dōz ꝙ finis hoīs eſt bonū ſimpl'r ⁊ iſtud idem eſt finis oīuz reꝝ: ⁊ tn̄ nō eodē mō ꝯueniunt ad illuz finez: nec illo pticipāt eodez mō:ſz varie vt dcm̄ eſt. De hγs ſanct⁹ Tho.ꝑma ſcōe.q.i.arti.viij.

¶ An btitudo hoīs poſſit eſſe in rebus exterioꝛibus.

¶ Queſtio. XVIII.

Queritur an btitudo iſta hoīs poſſit eē in reb⁹ exterioꝛib⁹ ſicut in bonis foꝛtune vl' in rebus coꝛpalib⁹. Et qm̄.ſ.ageť de ſingulis ip̄ſoꝝ bonoꝝ an in
Opinio q̄rūdam. ꝑ⁹rō. eis felicitas eē poſſit:ſoluz tangeť hic ſm rōes gn̄ales cōpetētes oib⁹ bonis exterioꝛib⁹. ¶ Aliq dicūt ꝙ circa exterioꝛa bona ſit btitudo:q: id qō a plurib⁹ dī imple eē eſt ſz totalr: vt ait cōmētatoꝛ.iiij.de aīa.ariſt.quoq̧.vij.ethi. dicit qō opio n̄ ꝑdit quā m̄lti ppl'i firmāt.i.nō ē ſ'la opio:q: h ē pīr i illa.ſ. qō falſa ⁊ inutil' ſit. Maxīa tn̄ hoīuz m̄ltitudo ad bōa exterioꝛa iclinat: ⁊ illa tāq̄ finē vltimū q̄rit:ḡ i illis eſt btitudo.
2.rō. ¶ Jtē ſz ph̄s.iij.phi.felicitas ⁊ foꝛtuna vnr eē circa idē:bona tn̄ foꝛtune ſīt exterioꝛa bōa:ḡ in bōis exterioꝛib⁹ erit beatitudo.
Rñdet ad q̄ſitū qōis. ¶ Dōm qō non pt eē btitudo in bōis exterioꝛibus:q: btitudo eſt maximū bonū: ⁊ tn̄ exterioꝛa bōa nō ſunt maxima:ḡ nō eſt in eis btitudo.patet q: maioꝛa ſunt bōa anime:
A ꝑᵃrō. quia bona exterioꝛa pertinent ad conditionē coꝛpoꝛis: ⁊ ad vſus ei⁹:ſed anima eſt excellētioꝛ coꝛpe cum ſit foꝛma ⁊ act⁹ eius:ergo bōa anime necīo erunt maioꝛa bonis coꝛpis:non ergo erit beatitudo in bonis exterioꝛibus.
B 2ᵃrō. ¶ Jtez maius bonuz eſt quod auferri non pt q̄z qō auferatur:bona tamē exterioꝛa auferri pn̄t:ergo non eſt in eis beatitudo.
C 3ᵃrō. ¶ Jtē beatitudo eſt ꝓp̄iū hominis cū in hoc non cōicet cū eo aliqō animal nec aliq̄ inferioꝛ res.x.ethic.:bōa tn̄ exterioꝛa ſunt cōia
D 4ᵃrō. hoī ⁊ animatib⁹. Jō nō eſt in eis beatitudo. ¶ Jtē beatitudo eſt bonuz manens cum homine:bōa tamen exterioꝛa nō
E 5ᵃrō. manent ſemper cuz homine:quia ſaltez poſt moꝛtez nō manent. Et ſic neceſſe eſſet omnes homines poſt moꝛtem miſeros eſſe cum per moꝛtez beatitudine ꝑuentur. ¶ Jtē patet qō cū beatitudo ab omnibus hominibus nāl'r deſidereť erit
hūane

hūane vite finis. Finis āt cuiuſlibet rei eſt ſua ꝓpria opō vl̕
per opōnē ꝓpriā ad finē venit. Cū āt forma ꝓpria rei ſit in q̄-
libet re opōnis ꝓprie p̄n^m ^rforā āt ꝓprie hoīs inquātū hō ſit
aīa rōalis oꝫ ꝙ vel in ipſis actib⁹ aīe rōalis btitudo cōſiſtat:
vel in illis ad que hō per act⁹ aīe rōalis cōpaꝛ vel ptigit: hec
āt ſunt bona aīe. Jō neĉe eſt poni btitudineꝫ in bonis aīe: ⁊
nō in exteriorib⁹. ¶ Q̄ō āt aliq de phiſ btitudinē in exterio
rib⁹ bonis poſuerint: hoc erat q: ſeipſos qd eēnt ignorabāt.
Nā non cog̃ſcebāt ſe ſm iſtud qō in eis meli⁹ ē: ⁊ eē eoꝝ for
maliter cōplet: ſed aduerterunt id qō de eis exteri⁹ apparet.
F Et ſm hoc btitudinē ſuā in reb⁹ exteriorib⁹ poſuerūt. ¶ Ad
Ad p^m ar. p̄muꝫ dōm ꝙ opio multoꝝ hoīuꝫ lꝫ cōiter hēat aliqd de vi-
tate non tn̄ neĉe eſt illā eē ſp verā. Qui tn̄ ponebant btitudi
neꝫ in reb⁹ exteriorib⁹ lꝫ vere fallerētur: nō tn̄ oīno fallebanꝛ
q: ipſi nulla bona maiora eē putabant: iō iſta ſeq̄banꝛ: ſic di
cit ariſt. vij. ethi. c. xvi. de delectatōib⁹. ſ. ꝙ delectatiōes cōpo
G ris non ſunt per ſe bone: ⁊ ōſiderabiles: ſed pp has ſolas co
Ad 2^m ar. gnitas eē has ſolas exiſtimabant. ſ. eē delectatiōes: ⁊ has ſo
las deſiderāt. ¶ Ad ſm dōm ꝙ felicitatē ⁊ fortunā eē eorū
dē vel in eiſdē p̄t dupl'r intelligi. Uno mō ꝙ ſit eorūdē. ſ. ſbo
rū. Alio mō ꝙ ſint eorūdē. ſ. oboꝝ. ¶ Primo mō veꝝ eſt qō
fortuna ⁊ felicitas ſolū ſunt in reb⁹ rōnabilib⁹: q: pecora nō
dicunꝛ btā nec ēt hr̄e fortunā vel infortuniū. ¶ Sc̄o modo
falſum eſt: ⁊ ipoſ'e qō ſint eorūdē: q: fortūa eſt circa illas res
que pp alteꝝ agunꝛ ⁊ deſideranꝛ. Et eſt in illis que p̄ter in
tentionē accidūt. Btitudo āt eſt bonū maximū qō pp ſeipſuꝫ
deſideraꝛ: ⁊ oīa pp iſtud: ⁊ ab oībus intēdiꝛ nec ordinaꝛ ad
H aliqd aliud. Jō ſi iſta exteriora ſunt bona fortune nō poterit
in eis eſſe btitudo cū ex hoc ſit aliqd min⁹ q̄ꝫ btitu°. ¶ Uo-
canꝛ āt iſta exteriora bona fortune: q: circa illa maxīe ṽſatur
fortuna. i. mutabilitas p̄ter intētionē nr̄aꝫ: ⁊ ſine cā apparē-
ti. Q̄ō nō ſit circa bona aīe: vt ſunt ṽtutes ⁊ ſcīe: nec ēt circa
nālia bona corpis. Nō ḡ p̄t eē btitudo in bōis exterioribus.
De hijs ſcūs Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. i. arti. i.

¶ An btitudo ſit in diuitijs. Qō. XIX

Opio quo- **Queritur** nunc ſpāl'r de ipſis bonis exterioribus an ſit in eis btitudo: ⁊ p̄mo de diuitijs.
rundam. ¶ Dicūt qdā eē in eis btitudinē: nā cū btitudo ſit vltim⁹ fi-
Rō p̄ma. nis erit maxīe in illo qō hūano appetitui dn̄atur. Nā btitu-
do dn̄aꝛ affectui nr̄o: q: btitudinē nō deſideram⁹ ex electiōe:
ſed per modū nāe cū electio ſolū ſit de eis que ſunt ad finem.
Jſtud aūt eſt: q: btitudo eſt tm̄ bonū ꝙ replet total'r appeti-
tū. Jō reſpcū illi⁹ volūtas nr̄a nō hꝫ libtatē ad volēdū vl̕ nol
lendū: ſed ſubijcit ſe ei total'r tāq̄ꝫ bono ſuo ⁊ pfectioni. Sic
n. de guloſis qui btitudinē ſuā in delectatiōib⁹ vētris poſue-
runt dī quoꝝ de⁹ vēter eſt. ad Philip. iij. i. total'r dn̄aꝛ eis ſic
deus. Nihil tn̄ eſt qō ita dn̄eꝛ gn̄al'r appetitui hūano ſic diui
tie: q: eccle. x. dī ꝙ pecunie oīa obediūt. ḡ in diuitijs erit bea
titudo. ¶ Itē vt ait Boe⁹. de ꝯſo. li. iij. ꝓſa. ij. Btitudo eſt ſta-
rō ſecūda. tus oīuꝫ bonoꝝ aggregatōe pfect⁹. Sꝫ nullū bonuꝫ eſt in q̊
tot bōa aggregenꝛ ſic in diuitijs: q: qui poſſidet diuitias om
nia bona poſſidere vr̄: q: vt dī. v. ethi. pecunia vl̕ numm⁹ iuē
tus ē ſicut fideiuſſor hn̄di ꝓ eo qcqd homo voluerit: ḡ in di-
uitijs erit btitudo. ¶ Itē deſideriū btitudinis cū an̄q̄ꝫ defi-
rō tertia. ciat vī eſſe infinitū. Hoc āt diuitijs cōpetit magis q̄ꝫ alijs bo
nis. Nā dī eccle. v. auar⁹ nō ipleꝛ pecunia. ḡ btitudo erit i di
uitijs. ¶ Dōm qō nō p̄t eē btitudo in diuitijs. Pro quo ſciē
Rn̄ſio ad q̄ dū ꝙ duplices ſunt diuitie. ſ. nāles ⁊ artificiales. vt ait ariſt.
ſituꝫ qōis. p̊ poli. Nāles ſunt ille qb⁹ directe ⁊ imediate ſubueniꝛ hūa-
A nis defectib⁹ ſic cib⁹ ⁊ potus ⁊ veſtimenta ⁊ dom⁹ ⁊ vehicu
p̄ma rō. la ſic dī eccle. xxix. Initiuꝫ vite hoīs panis: ⁊ aq̄ ⁊ veſtimen
tuꝫ ⁊ dom⁹ ꝓtegens turpitudinē. Diuitie artificiales ſunt q
bus nō pōt directe ⁊ imediate ſuccurri hūanis defectibuſ ſi
cut ſunt denarij: q: nō aſſumit illos hō ad aliquē vſum ime
diatuꝫ corpis ſui: ſed ars inuenit eos pp facultatē cōmuta-
tiōis: vt ſint q̄ſi mēſura q̄dā reꝝ venaliū. Manifeſtū eſt aūt
ꝙ in diuitijs nālib⁹ nō p̄t eē btitudo hoīs: q: ille appetuntur
pp alteꝝ. ſ. ad ſuſtētandū nām hoīs: ideo nō pn̄t eē finis vlti
mus hoīs: ſed magis ordināꝛ ad hoīem ſic ad finē: ⁊ pp ipꝫ
facte ſunt. Un̄ in ordine nāe oīa hmōi ſunt. ſ. hoīeꝫ ⁊ pp ho-
minem facta. Sicut dicitur. pſal. viij. Omnia ſbieciſti ſub pe-
dib⁹ eius. Et intelligiꝛ de diuitijs nālib⁹: q: dī ibi: oues ⁊ bo-
ues ⁊ vniuerſa pecora cāpi. Iſte āt ſūt nāles diuitie: q: ſt ad
ſuccurrēdū multis defectib⁹ nr̄is: vt in cibo ⁊ veſtib⁹ ⁊ cal-
ciamētis ⁊ vehiculis: ⁊ terre laborib⁹ ⁊ hmōi. ¶ Diuitie āt
artificiales multo min⁹ ptinēt ad felicitatē: q: nō q̄runꝛ niſi
pp nāles. Nā pecunie nō ſunt niſi inquātū ꝓ eis danꝛ nobiſ
res venales: res āt q̄ vēdunꝛ ſt ipſe diuitie nāles q̄ ꝓficiūt i-
mediate ad ſuccurrēdū neĉitatib⁹ nr̄is. Jō in iſtis ipoſ'e erit
ꝯſiſtē btitudinē q̄ pp ſe appetiꝛ. Iſte āt q dict⁹ ē: eſt vſus pe-
cuniaꝝ lꝫ aliq traſferāt eas ad aliū vſum. ſ. q: gaudēt in eaꝝ
poſſiōe iquātū eis pulchre videnꝛ. Iſtō tn̄ vitiū ē: ⁊ ꝓp̊e pti
net ad auaros q nō poſſidēt pecuniā ad finē pp quē inuēta
eſt. ſ. vt ſit mediū cōmutationis. v. ethi. ſed poſſidēt ad cōſer-
uandū ⁊ q̊dāmō colendū ipāꝫ pecuniā: nā veneranꝛ eā aua
ri. Jō dic̄ apl's ad phe. v. ꝙ auaritia eſt idoloꝝ ſeruit⁹. Et ta-
mē ſꝫ vſuꝫ ſuuꝫ pecunia ad alteꝝ ordinaꝛ. Et ſic nō pōt eē i
ea felicitas. ¶ Itē iſtō i c⁹ ꝯſecutōe ē ſūmū bonū hoīs oꝫ eē — B
meli⁹ hoīe cū hō pficiaꝛ ꝑ iſtō: diuitie tn̄ nō ſt meliores hoīe: ſcōa rō.
ſꝫ eꝯ̄rio: ḡ nō ē in eis btitudo. ¶ Itē ſūmū bonū hoīs fortūe C
nō ſbiacet: q: tūc nō eēt ꝓpriū bonū hoīs cū ei eripi poſſꝫ: di 3^a rō.
uitie tn̄ maxīe ad fortunā ptinēt: q: in eis magnū locū hꝫ for D
tuna: ḡ nō ē i eis btitudo. ¶ Itē btitudo nō p̄t eē niſi i hoīe 4. rō.
bono: cū ipſa ſit ſūmū bonū: ditie tn̄ peſſimis ēt ad abūdātiā E
eueniūt: ḡ nō ē in eis btitudo. ¶ Itē diuitie ōſideraꝛ: vt cō- 5. rō.
ferant ſufficiētiā: ipſe tn̄ magis iopiā ꝯferūt: q: q multa poſſi
det magna familia idiget ad ꝯſeruādū ea q̄ poſſidet. ¶ Iteꝫ 6. rō.
btitudo btm̄ efficit hoīeꝫ ꝑ h̄ ꝙ i eo ē: diuitie tn̄ nō reddunt
hoīeꝫ bonū ꝑ h̄ qō poſſidenꝛ: ſꝫ iquātū diſtribuunꝛ: q: effun
dēdo meli⁹ lucēt q̄ꝫ coaceruādo cū largitas hoīes claros fa-
ciat: ⁊ auaritia odioſos. Nō ḡ erit in pecūijs btitudo. Mul-
tas āt ſil'es rōes induc̄ Boe. ō ꝯſo. li. ij. ꝓſa. v. ⁊ li. iij. ꝓſa. iij. oñ
dēs de oīb⁹ gn̄ib⁹ diuitiaꝝ. ſ. ō pecunijſ: ō veſtib⁹: de lapidib⁹
p̄cioſis: de magna familia: ⁊ de poſſiōe agroꝝ ꝙ in nullo eo
rū ſit felicitas. De hijs ēt ſcūs Tho. p̄ma ſcōe. q. ij. ar. i. ⁊ i ſū G
ma ꝯ̄ gētiles li. iij. c. xxxviij. ¶ Ad p̄mū dōꝫ ꝙ oīa corpalia. ſ. Ad p^m
venalia pecunie obediūt q̄ꝫtū ad opiōnē ml'titudis ſtultoruꝫ argu.
hoīuꝫ q ſola exteriora vl̕ corpa^a bōa eē exiſtimāt. Et iſta pn̄t
pecunie tēpari. Opio tn̄ iſtoꝝ nihil mutat ō ṽitate reꝝ: q: iu
diciū de reb⁹ hūanis nō dꝫ ſimi ſꝫ opiōnē ſtultoꝝ: ſꝫ a ſapiē
tib⁹: ſic iudiciū. De dulci nō ſūmiꝛ ꝑ guſtū lāguētiꝫ: q: dulcia
iudicabit eē amara. ¶ Ad ſꝫ dōꝫ ꝙ nullū de bōis corpalib⁹ H
vl̕ exteriorib⁹ cōtinet in ſe oīuꝫ bonoꝝ aggregatōeꝫ cū poti⁹ Ad ſm
ipā bōa nō ſint niſi ſꝫ relationē ad finē q bon⁹ ē: vt ad illū fi- argum.
nē pn̄t ꝓficē q̄ſi q̄dā iſtr̄a. ¶ Un̄ in pecūia nō poſſidenꝛ oīa I
bona: ſed ſolū bona venalia que abſolute bona nō ſunt. Bōa
āt ſpūalia que ſunt ṽa bona nō poſſidenꝛ in pecunia: q: ven
di nō poſſunt: ſic dī ꝓuerb. xvij. Quid ꝓdeſt ſtulto hr̄e diui- K
tias: cū ſapiaꝫ emere nō poſſit. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ appetit⁹
diuitiaꝝ nāliuꝫ nō eſt ifinitus: q: ſufficiunt hoī in certa mē-
ſura: ⁊ non p̄t hō comedere nec bibere infinitū ad qō diuitie
nāles ſunt: appetit⁹ autē diuitiaꝝ artificialiuꝫ pōt eſſe infini
tus: q: ille nō deſeruit directe ⁊ imediate neĉitati vl̕ ōfectui
nāli ad quē pauca ſufficiebant: ſed deſeruit cōcupiſcētie inor
dinate: q̄ pōt creſcere in infinitū: vt pꝫ per ariſto. p̊. politico.
¶ Sed obijcieꝛ ꝙ ēt in nālibus diuitijs ſit appetitus infini
tus: q: deſiderat hō panē vinū oleū: ⁊ pecora ad ifinitā quā
titatē. ¶ Dōꝫ qō iſta pn̄t deſiderari dupl'r. Uno mō iquātū
ſunt ad ſuccurrēdū defectib⁹ noſtris in cibo: ⁊ potu ⁊ veſte.
Alio mō inquātū valorē quēdā ꝯtinēt quo poſſumuſ vti ad
cōmutationē. Prio mō non poteſt eē appetit⁹ iſtaꝝ diuitiaꝝ
infinitus cuꝫ defect⁹ pro quibus deſideranꝛ. ſ. in cibo ⁊ potu
⁊ veſte non ſint infiniti. ¶ Accipiendo ſcōo mō poteſt cre-
ſcere ōſideriuꝫ iſtaꝝ reꝝ in ifinituꝫ: q: iā nō ſunt diuitie nā-
les: ſed artificiales iquātū nō ōſideranꝛ vt ſunt ad ſuccurrē-
dū ōfectib⁹ nr̄is: ſꝫ vt ꝯtinēt quēdā valorē ꝑ quē pn̄t cōmu-
tari ꝓ pecunia vl̕ ꝓ q̄libet alia re. Et tc̄ idē iudiciū ē de iſtis:
⁊ de denarijs: Et tn̄ quādiu iſte manēt i gn̄e diuitiarū nāliū
nō p̄t creſcē appetit⁹ earū in ifinituꝫ. ¶ Al'r ēt p̄t dici ꝙ lꝫ ō
ſideriū ſūmi bōi: ⁊ diuitiarū ſit ifinituꝫ non eſt eodē mō infi
finituꝫ: q: ſūmuꝫ bonuꝫ ōſideraꝛ in ifinitū eo ꝙ q̄ꝫto magis
aliqs iſtō poſſidet vl̕ ei adheret tāto ipꝫ magis amat: ſic dici
tur eccle. xxiiij. ſ. Qui edūt me adhuc eſuriēt: ⁊ itelligiꝛ ō eſu
fruitiōis ſūmi bōi q̊ q̄ꝫto mag̃ fruemur tāto ardēti⁹ deſidera
bim⁹. Ditie āt ⁊ q̄cūq̄ꝫ bōa corpalia eꝯ̄rio ſe hn̄t: q: q̄ꝫto ma
gis hn̄r tāto magis ꝯtēnunꝛ: ⁊ ꝯcupiſcunꝛ alia q̄ nō hn̄r: ſic
dī. Jo. iiij. Qui bibit ex hac aq̄ ſitiet. Et ſignificabaꝛ ꝑ aquaꝫ
illā rerum corporaliuꝫ vſus ⁊ poſſeſſio: q: q poſſidet illa ad-
huc ſitit. ſcꝫ alia concupiſcendo. Ratio differētie eſt: q: bonū
cognoſcitur vere cum habetur: ⁊ non antequā poſſideatur.

Cum ḡ

Cū ğ aliqs nōdū poſſederit corꝑalia bona putat illa eē ma-
gna bona:qꝛ nōdū expt⁹eſt defect⁹illoꝝ.Cū āt poſſederit in
ueniet icōmoda ꝛ anguſtias que ꝯſequunť ad poſſioně ip-
ſoꝝ:ꝛ ꝙ nō ꝯferť per ea bonū qȯ ꝓmittit videbať: ꝛ ſic ap-
petit⁹icipit illa faſtidire q̈ſi nō iueniať in eis rō boni. Et qꝛ
appetit⁹nō p̄t manere qn aliqd ꝯcupiſcat: qꝛ ꝑ id qȯ ꝯcupi-
ſcit ſꝑat ꝑfici tāq̄ȝ ꝑ bonū ſuū:iō icipit ꝯcupiſcē alia corꝑalia
vel exteriora bōa q̄ꝝ incōmoda nōdū expt⁹ eſt ꝑ vſuȝ ꝛ poſ
ſeſſorě ipaꝝ:ꝛ cū illa expt⁹fuerit iteꝝ faſtidit q̊uſqȝ oia bōa
exteriora faſtidiat: ꝛ velit mutare nām nihil iueniēs qȯ ap-
petitū repleat:ſic̄ pōit exēplū Boe⁹.i li.de ſcholaſtica diſcipli
na de ſi⁰incoſtātie q oia gn̄a vite hūane: ꝛ oēs delectatiōuȝ
modos expt⁹ē.Et cū in nullo reqēȝ iueniret: tādē oia faſtidi
ens ȯſiderauit nā mutata in aſinū ꝯuerti.In ſūmo bono eꝯ̄
rio eſt:qꝛ iſtud eſt veꝝ bonuȝ hn̄s in ſe toti⁹bōi plēitudineȝ:
ꝛ nō p̄t coḡſci niſi poſſideať:ſic̄ ēt erat de bōis exterioribuſ.
Iō fit vt illi q ſūmuȝ bonū nōdū poſſederint vł ei nō appro-
pinq̄t iſtȯ remiſſe ȯſiderēt.Cū v̇o qs iſtȯ icepit poſſidē coḡ-
ſcit bonitatē illi⁹: ꝛ q̄ȝto magis poſſederit tanto magis iſtud
cognoſcet.Iō nec̄e eſt vt tanto ardētius deſidereť q̄ȝto ma-
gis fuerit poſſeſſum.

¶ An in honore ꝯſiſtat beatitudo. Qō. XX.

Queritť an in honore poſſit ꝯſiſtere hūana btitu⁰.
Opinio ¶ Aliq dicunt ꝙ ſic:qꝛ btitudo eſt v̇tutis
q̊rūdaȝ. p̄miuȝ.vt dı̄.p̊ ethi. ꝛ tn̄ honor eſt q maxie vr̄ eē v̇tuꝫ p̄miū:
p̊ᵃ rō vt dı̄ in eodē.i.ethi.c.iiij.ğ i honore erit btitudo.¶ Itē iſtud
2ᵃ rō ꝙ ꝯuenit deo: ꝛ hoīb⁹excellētiſſimis vr̄ eē btitudo cū nemo
deū btm̄ eē neget: ꝛ viros excellētiſſimos beatiores eē iudi-
cam⁹q̄ȝ min⁹excellētes:iſtis tn̄ honor cōpetit: qꝛ vt dic̄ Ari.
deos ꝛ felices honoram⁹ ꝛ nō laudam⁹.Etiā apł's dic̄.p̊ᵃ ad
thi.i.Soli deo honor ꝛ głia:ğ erit in honore btitudo.¶ Itē
3ᵃ rō in illo vr̄ eē btitudo qȯ maxie ab hoīb⁹ȯſiderať:cū ipa beati
tudo ſit maxie ȯſiderabilis:qꝛ ē bonū cōpletū. Honor tn̄ ma
xime vr̄ deſiderari ab oīb⁹hoibus:qꝛ videm⁹ ꝙ hoies patiū
tur iacturā in diuitījs: ꝛ in oīb⁹alījs reb⁹: ꝛ ēt in bōis corpo
ris:vt nō icurrāt detrimentū honoris:ğ in honore erit bea-
Rn̄deť titudo.¶ Dōm ꝙ nō eſt poł'e btitudine in honore ꝯſiſtere:
q̄ſito qȯ qꝛ honor exhibeť alicui ꝑꝑ ei⁹excellētiā: ꝛ ita eſt ſignū vł te-
nis. ſtimoniū illi⁹excellētie q̄ eſt in honorato:excellētia āt homi-
A nis maxie attēdiť ſm̄ maximū bonū hois cuȝ nō dicať aliqs
p̊ᵃ rō excellēs ꝑꝑ ꝑua:ſed ꝑꝑ magna.Maximū tn̄ bonū eſt btitu-
do:iō ꝑꝑ btitudinē maxie dabiť hoi honor.Et ita nō ē poł'e
btitudinē eē honorē vel in honore cuȝ honor ſit in teſtimo-
B niuȝ btitudis vł ēt v̇tuꝫ q̄ ē min⁹bonū q̄ȝ btitudo.¶ Itē bti
2ᵃ rō tudo eſt ꝓpriuȝ bonuȝ hois cū nō dicať aliqs btūs ꝑ id qȯ i
alio ē:ſȝ ꝑ id qȯ eſt in ipſo:ſic̄ nō vocať aliqs alb⁹ꝑ albedinē
q̄ ē in alio:ſȝ ꝑꝑ eā que eſt in ipſo.Honor tn̄ nō eſt in honora
C to:ſȝ in honorāte:vt pȝ p̊ ethi.ğ nō eſt in honore beatitudo.
3ᵃ rō. ¶ Itē iſtȯ qȯ eſt deſiderabile ꝑꝑ alteꝝ nō p̄t eē btitudo:cuȝ
beatitudo ꝑꝑ ſeipſaȝ deſidereť: ꝛ oia ꝑꝑ ipſam.Honor tn̄ ē ꝓ
pter alteꝝ:qꝛ qcūqȝ honorať ꝑꝑ aliqȯ bonū qȯ in eo eē ꝑu-
tatur honorať:cū ſit honor exhibitio reuerētie in teſtimoīuȝ
v̇tuꝫ.p̊ ethi.Et ꝑꝑ h̄ hoies ȯſiderāt magis honorari a magnis
gnis ꝛ ſapiētib⁹q̄ȝ ab iſipiētib⁹ ꝛ vulgarib⁹inquātū teſtimo
niū qȯ exhibeť ꝑ honorē ab illis ipenſum firmi⁹ē:vt pȝ. viij.
D ethi.Nō ğ erit beatitudo in honore. ¶ Itē hoies ꝑueniunt
4ᵃ cā ad beatitudinē ꝑ v̇tutē:opōnes āt v̇tutū ſunt voluntarie: qꝛ
ał's nō eēnt laudabiles.iij.ethi.Oportet igiť btitudinem eſſe
aliqȯ bonū ad qȯ hō ꝑ act⁹voluntatis ꝑueniat aſſeq tamen
E honorē nō eſt in ꝑtāte hois:ſed in ꝑtāte honorātiū: ğ nō eſt
5ᵃ cā btitudo in honore.¶ Itē meli⁹eſt eē dignū honore q̄ȝ hono
rari:qꝛ nemo p̄t eē dign⁹honore niſi bon⁹:honorari tn̄ p̄t eti
am malus:ğ potius deberet eē btitudo in eē dignū honore
F q̄ȝ in honorari cū ipſa ſit bonū ſūmuȝ.¶ Itē in bōis ver] qn̄
6ᵃ rō. qs hȝ illa eſt dign⁹illis eo ꝙ illa hn̄t quādā nālē reuerentiaȝ
quā trāſfundūt in eos qb⁹aduenerint:ſic̄ nemo eſt ſapiēs q
ſapia dignus non ſit: ꝛ ſic ȯ alījs.Aliqs tn̄ eſt honoratus q
G honore dign⁹nō eſt:ğ nō eſt honor aliqȯ bonū: ꝛ cōſequen-
7ᵃ rō. ter nō eſt ibi beatitudo.¶ Itē maximū bonū in malo eē nō
H p̄t cū iſta oino opponātur:btitudo āt eſt ſūmū bonuȝ:ğ non
8.rō. poterit eē in malis:honor tn̄ ſepe eſt in malis:ğ nō eſt bonū
aliqȯ nec felicitas.¶ Itē iſtud qȯ pōt per errorē aduenire n̄
I eſt veꝝ bonuȝ: ꝛ tn̄ honor p̄t alicui ꝑ errorē exhiberi:qꝛ pu-
9.rō. tať eē bon⁹ ꝛ n̄ ē vł putať eē aliq̄ pᵃ: ꝛ n̄ ē illa:ğ n̄ ē honor bo
nuȝ hois.¶ Itē ſi honor eſſet veꝝ bonuȝ omni tꝑe eſſet bo
num ſicut albedo quādiu eſt ſꝑ eſt albedo:aliqd tamē eſt qȯ
nunc reputať ad honorē: ꝛ alio tꝑe reputať ad dedecus: er-
go nō eſt honor verum bonū: ſed ſolū in opinione conſiſtit.
¶ Itē iſtud qȯ nāliter: ꝛ vere bonū eſt:vbiqȝ bonū eſt ſicut
igni nāle eſt ardere:iō ardet hic: ꝛ in ꝑſis.v.ethic. ꝛ ſic diciť K
ibi de iuſto nāli qȯ iuſtū nāle ē vbiqȝ iuſtū eo ꝙ iſtȯ ē ſimpł'r x.rō.
iuſtū ipȝ v̇o legale iuſtū:qꝛ ſolū pēdet ex opione nō eſt vbiqȝ
iuſtū.Ita āt eſt in honore:qꝛ apud q̈ſdā gentes reputať ali-
qd ad honorē:qȯ apud alias dedec⁹crediť.Nō ğ ē honor ali
qȯ vere bonū:ſed ſolū ex opione.Btitudo āt nō eſt bonuȝ ex
opione ſed veꝝ:iō nō eſt in honore.Sił'es rōnes ał's ponit
Boe⁹.de ꝯſo.li.ij.ꝓſa.vi. ꝛ li.iij. ꝓſa.iiij.De hījs ēt ſcuſ Tho.
p̊ma.ij.q.ij.arti.ij. ꝛ in ſūma ꝯ̄ gentiles li.iij.c.xxvj.¶ Ad p̄- L
muȝ dōȝ ꝙ ſic̄ phs dic̄ p̊ ethi.honor nō eſt p̄miū v̇tutis ꝓpro- Ad p̊ᵐ ar.
pter qȯ v̇tuoſi opeŕ:ſed eſt p̄miū qȯ accipiunt ab hoīb⁹ vel
vt melius dicať accipiunt iſtȯ loco p̄mij nō qdē ipſi: ſed alij
hoies ipēdunt eis honorē tāq̄ȝ premiū.Nō qdē ꝙ putēt ho
noreȝ ſufficē in p̄miū v̇tutis:ſȝ qꝛ nihil meli⁹hn̄t qȯ dare poſ
ſint ſic̄ dr̄.v.ethi.de bonis rectorib⁹policiaꝝ qȯ datur eis ho
nor: ꝛ głia in p̄miuȝ:qꝛ nihil melius habent politie qȯ dare
poſſent.Ipſi tamē v̇tuoſi nō deſiderāt nec querunt honoreȝ
tāq̄ȝ p̄miū v̇tutis:ſed beatitudinē que eſt ꝓprie p̄miū ꝛ ſuffi
ciens ꝓ v̇tute.Si āt honorē per v̇tuteȝ q̈rerent nō eēnt iam
virtuoſi vere:ſed magis ambitioſi.¶ Ad ſm̄ dōȝ qȯ honor M
debetur excellentib⁹:nō qdē tāq̄ȝ p̄miuȝ bone opōnis ſue:ſȝ
in teſtimoniū excellētie ipſoꝝ.Et ſic honor nō facit hominē Ad ſm̄ ar.
excellēteȝ:ſed eſt teſtimoniū excellētie:ſic̄ teſtis qui deponit
de crimine alicui⁹vel de actu bono nō facit ipſuȝ hoieȝ ſcele-
ratuȝ vel laudabilē:ſed oñdit eū taleȝ eē.Magis ğ erit bea-
titudo in bonis ꝑ que aliqs eſt excellēs q̄ȝ in honore q ſolū
eſt teſtimoniū illi⁹excellētie: ꝛ eſt teſtimōiū ab ex̄.¶ Ad ter N
tiuȝ dōm ꝙ homines nō inclinantur cōiter ad deſiderādum Ad 3ᵐ ar.
honorē ꝑꝑ bonū qȯ ſit in ipſo honore:ſed ex quodā nāli deſi
derio btitudinis quā cōſequiť honor.Et ſic hoies deſiderāt
honorē:vt ꝑ h̄ reputare ſe poſſint feliceſ:nō qdē per honorē
exhibitū:ſed per btitudinē quā putent ſe hr̄e:vt oñdiť ex te-
ſtimonio honorātiū eos.Et ob hoc maxie ȯſiderāt hoies ho
norari a ſapiētib⁹:qꝛ ꝑ h̄ firmius pn̄t de ſe putare quod bea-
ti vel excellentes ſint.

¶ An btitudo hois cōſiſtat in fama vł głia hois.Qō.XXI.

Queritur an btitudo hois conſiſtit in głia ſiue fa Opinio q̊-
ma hois.¶ Dicunt qdā ꝙ ſic. Naȝ in rūdam.
illo conſiſtit vera btitudo qȯ ſctis reddiť pro laborib⁹q̊s pro p̊ᵃ rō.
xp̄o tollerauerunt.Iſtud āt eſt głia:vt pȝ ad Ro.viij.ſ. Non
ſunt cōdigne paſſiōes huius tꝑiſ ad futurā gloriā que reue
labitur in nob̄.ğ in głia cōſiſtit btitudo. ¶ Itē vt ait Dio⁹. 2ᵃ rō.
li.de di.no.c.iiij.bonū ē ſui ipſi⁹diffuſiuū.Illȯ ğ erit maximū
bonū cui maxie cōpetit ſe diffundere.Per głiā aūt maxie ſe
diffundit bonū alicui⁹cū ꝑueniat ad notitiaȝ alioꝝ:ğ btitudo 3ᵃ rō
ꝯſiſtit in głia.¶ Itē btitudo ē firmiſſimū oiuȝ bonoꝝ qm̄ id
qȯ auferri p̄t ad btitudinē n̄ ꝑtiet:głia āt ē bonū valde ſtabi
le:cū ꝑ głiā ꝛ famā hō q̊dāmȯ recipit quādā imortalitatē: ꝛ
eternitatē eēndi:vt ait Boe⁹.ȯ ꝯſol.li.ij.ꝓſa.vij.ſ.Uos v̇o im
mortalitatē ꝓpagare videmini cū futuri famā tꝑis cogitatis
in fama ğ ꝛ głia erit btitudo.¶ Dōm qȯ ipoł'e ē nr̄aȝ btitu [redacted]
neȝ ꝯſiſtē i fama vł głia hūana.Pro q̊ ſciēdū ꝙ fama ꝛ glo-
ria ad idē ꝑtinēt:qꝛ ambe ſignificāt quādā nois dilatationē. A
Addit tn̄ głia ad famā:qꝛ eſt głia tāq̄ȝ ſpēs fame. Nā fama p̊ᵃ rō.
ſolū dicit dilatationē nois alicui⁹ i bonū: ꝛ nihil vltra addit:
głia v̇o dicit p̄dictā dilatationē nois cū q̈dam celebritate vł
laude exhibita noi nr̄o ab eis ad q̊s nomen nr̄ȝ ꝑuenit.Ad
dit ēt quādā freq̄ntiā.ſ.qn̄ nomē alic⁹nō ſolū ꝑuenit ad mul
tos:ſed ēt per ora eoꝝ ſepe freq̄ntať:vt ſic maior claritas no
minis acq̄rať: ꝛ ſic gloria vocať interdū nois claritas vel ce
lebritas.Sic pȝ ꝑ tuliū dicētē ꝙ gloria ē freq̄ns ȯ aliq̊ fama B
cū laude.Ambroſi⁹aūt dicit ꝙ gloria eſt clara notitia de ali-
quo cū laude.Dōm āt qȯ in neutro iſtoꝝ eſt btitudo: qꝛ res C
cognite aliter cōꝑantur ad cognitionē hūanā: ꝛ aliť adco-
gnitionē diuinā.Cognitio.n.hūana cātur a reb⁹cognitis:di
uina āt cognitio nō cāť a reb⁹ cognitis:ſȝ eſt cā reꝝ vt ſint:
ſic̄ cognitio artificis de domo nō cātur ab ipſa domo iā exn̄-
te:ſȝ poti⁹ꝑ cognitionē ſuā dom⁹eē accepit.Nā iō dom⁹taliť
fcā ē:qꝛ ātifex talē cognitōeȝ hūit ȯ ea ꝑ formaȝ exēplarē vł ide
alē q̄ȝ mēte ꝑcōcepit cū ğ oēſ reſ a ȯo tāq̄ȝ ab auctoř ꝛ ātifice
ꝓdierūt cogtō dı̄ ȯ reb⁹n̄ erit tāta a reb⁹ ſȝ ꝑ illā reſ eē cepērt.

¶ Unde

¶Un̄ ꝑfectio hūani bōi q̄ btitu° dr̄ n̄ p̄t cāri a notitia hūa-
na: ſ3 magꝭ notitia hūana d̄ btitudīe alicuius ꝓcedit q̄dāmō
vel cāt̄ ab ipſa hūana btitudine icohata vel iā ꝑfcā. Jō in fa
ma vl' glīa q̄3 hō h3 ab hoib⁹ nō p̄t ꝯſiſtē btitu° cū poti⁹ glīa
D vel fama a btitudine nr̄a depēdeat. ¶Bonū āt hois depen-
ꝑma rō. det a dina cognitiōe tāq̄3 ex cā. Et ſic ex cognitōe dei: ⁊ glīa
ſ. clara cognitōe ipſi⁹. i. q̄ in ip̄o ē depēdet btitudo nr̄a ſic ex
ſua cā. ſ. ꝙ ſi de⁹ cog̃ſcit nos: vt bonos ⁊ btōs ꝑ illā cognitio
nē efficimur bti. Nā q2 tales nos cog̃ſcē voluit o3 ꝙ tales ef
ficiamur: ſi q2 de⁹ hūit ideā de re talr̄ vl' talr̄ neceē rē talē ꝓ
dire in eē q̄lis ē ſua foꝛa exēplaris q̄ in deo ē. Sic dr̄ in ꝑſal.
xc. ſ. Eripiā eū ⁊ glificabo eū longitudine dieꝝ replebo eū: ⁊
oñdā illi ſalutare meū. ¶Cōſiderādu3 āt aliō ꝙ hūana co-
gnitio ſepe fallit̄: ⁊ p̄cipue in ſingl'arib⁹ ꝯtigētib⁹ cuiuſmodi
ſt̄ act⁹ hūani: iō freq̄nt̄ glīa q̄ ab hoib⁹ dat̄ fallax ē: q2 n̄ refert
v̄a: glīa āt q̄ ē a deo ſꝑ v̄a ē: q2 dina cognitio falli nō p̄t. Jō q
a deo laudat̄ vl' glificat̄ v̄e glioſus ē ſic dr̄. ij. coꝛint. x. ſ. Qui
gliat̄ in dn̄o gliet̄. i. nō accipiat gliā ab hoib⁹ ſ3 a deo. Et ſeq
E tur. Nō. n. q ſeip̄3 cōmēdat ille ꝓbat⁹ ē: ſ3 quē de⁹ cōmēdat. i.
ſcōa rō. q laudat̄ a deo. ¶Itē hoies volūt ꝑ gliā ⁊ fama3 inoteſcere
aliis cū laude q̄dā: ⁊ claritate vt ab eis qb⁹ inoteſcunt hono
rent̄. Nā glia ꝑꝑ honoꝛē q̄rit̄: ſ3 honoꝛ n̄ ē ſūmū bonū: g̃ mlto
F to min⁹ glia vl' fama poterit eē btitudo. ¶Itē illa bōa dicū-
3a rō. tur eē laudabilia ꝑ q̄ hō oꝛdinat̄ ad btitudinē. Ipa āt beati-
G tudo nō ē laudabilis: ſ3 honoꝛabil': vt p3 ꝑ. ethi. Nō ē g̃ glia
4. rō. vl' fama btitudo cū p̄ncipal'r ꝯſiſtat in laude. ¶Itē meli⁹ eſt
H cog̃ſcē q̄3 cog̃ſci: q2 in reb⁹ nihil cog̃ſcit niſi iſtō: qō ē nobile:
5. rō. cog̃ſcunt̄ āt ēt ip̄a iſima: ⁊ tn̄ btitu° ē i maximis bōis: g̃ ma-
gis erit in cog̃ſcē q̄3 in cog̃ſci: ſ3 glia vl' fama ē in h ꝙ hō ab
aliis cog̃ſcat̄: g̃ nō ē in eis btitudo. ¶Itē nemo d̄ſiderat co
gnoſci niſi in reb⁹ bōis: i malis v̄o poti⁹ latē d̄ſiderat. Cogno
ſci g̃ ab aliis nō ē bonu3 ꝑꝑ ſe ſ3 ꝑꝑ bōa q̄ de hoie cog̃ſcunt̄
I illa g̃ ſt̄ melioꝛa q̄3 ip̄3 cognoſci: nō g̃ erit btitudo i cog̃ſci ab
6. rō. aliis qō ē glia. ¶Itē cū btitudo q̄etet appetitū o3 ꝙ ſit bo-
K nu3 ꝑfcm̄: q2 al's nō q̄etaret: ſ3 vltra ip̄a3 alia bōa q̄rerēt. Co
7. rō. gnitio āt fame in q̄ ꝯſiſtit glia ē ipfectū bonū: cū circa eā ꝯti-
gāt multe fallatie: g̃ nō ē glia btitudo. ¶Itē btitudo d3 eſſe
bonū maximū ſtabile in reb⁹ hūanis: q2 al's nō erit bonū ꝑfe
ctu3: cū hoies nāl'r d̄ſiderēt ꝑpetuitatē vl' diuturnitatē i bo-
no: glia āt vl' fama eſt valde iſtabilis: q2 facil'r mutat̄ ex opio
L ne hūana. ¶Itē glia ē ꝑuū bonū: q2 nō p̄t dilatari valde no
8. rō. men alicui⁹ hois cu3 ꝑua ſit terra in q̄ debeat dilatari: ⁊ i ip
ſa tota ꝑꝑ diuerſitates hoiu3 ⁊ moꝝ: ⁊ alias cās nō poterit
dilatari. Si g̃ in fama vel gloꝛia ſit hois btitudo ꝓ maioꝛi ꝑ-
M te terraꝝ erit hō miſer q̄3 btūs: cu3 plures gētes ſint apō q̄s
9. rō. hō ſit icognit⁹ q̄3 apud q̄s nois ei⁹ fama ꝑuenerit. ¶Itē qn̄
hoies famā d̄ſiderāt putāt q̄dāmō ꝑ illā ꝑpetuari in eēndo:
S3 poſt moꝛtē fama ceſſat cu3 geſta magnifica multoꝝ viro
ru3 non ſcribant̄: ſ3 q̄3 plurimos ſuis tꝑib⁹ viros clariſſimos
ſcriptoꝝ iops d̄leuit obliuio: g̃ nō ē btitudo imo ꝑuū bonu3
N eſt. ¶Itē nō ē veꝝ bonu3 iſtō qō ꝑ erroꝛē euenīr p̄t: ⁊ tn̄ fa
x. rō. ma: ⁊ gloꝛia ſepe ꝑ erroꝛē aliqb⁹ eueniūt q falſo laudāt̄. Un̄
Boe⁹. ait plures. n. magnu3 ſepe nomē falſis vulgi opionib⁹
abſtulerūt q̄ qd turpi⁹ excogitari p̄t: nā q falſo p̄dicātur ſuis
O ipſi neceē ē laudib⁹ erubeſcāt. ¶Itē gloꝛia nō ē veꝝ bonū cū
xi. rō. nō videat̄ ꝯferre niſi fauſtū quēdā ⁊ iflatōe3 dicēte tragico.
O gloꝛia glia in millib⁹ hoiu3 nihil aliō fcā niſi auriū iflatio
magna. Sil'es rōes alias pōit Boe⁹. de ꝯſol. li. ij. ꝓſa. vij. ⁊ li.
P iij. ꝓſa. vi. De hiis ēt ſcūs Tho. ꝑa ſcōe. q. ij. art. iij. Et in ſūma
Ad pm ar. ꝯ gēti. li. iij. c. xxvij. ¶Ad p̄mū dō3 ē ꝙ illa glia q̄ dat̄ ſctis ꝓ
laboꝛib⁹ nō eſt illa de q̄ loq̄mur q̄ ab hoib⁹ hētur: ſ3 glia q̄ da
tur a deo coꝛā angelis ei⁹: ⁊ eſt ꝑfcm̄ bonum. De iſta āt dr̄. j.
Q xvi. fili⁹ hois vētur⁹ eſt in gloꝛia p̄ris ſui cū angelis ſuis: ⁊ tc̄
Ad 2m ar. reddet vnicuiq3 ſm opa ei⁹. ¶Ad ſ3 dōm ꝙ bonū illi⁹ hoiſ
q ꝑ famā vel gloꝛiā ē i cognitōe mltoꝝ ſi cognitio q̄dē v̄a ſit
op3 ꝙ deriuet̄ a bono exn̄te i ip̄o hoie: ⁊ ſic p̄ſuppōit btitudi
nē ꝑfectā vel icohatā. ſ. ꝑ aliquā excellētiā v̄tutū: ⁊ tūc bonū
illi⁹ hois nō ē in eo ꝙ cognoſcit̄: ſ3 ex eo qō ſic ē ſic eē putat̄.
Si āt cognitio falſa ſit nō ꝯcoꝛdat rei: ⁊ ſic nullū bonu3 ē in
eo cui⁹ fama ē: ſ3 bonū qō nō ē nō p̄t ſe diffundē: g̃ ipſa fama
R ſ3 ſe btitudinē n̄ p̄ſtat. ¶Ad 3m dō3 ꝙ fama n̄ ē bonū ſtabi
Ad 3m ar. le imo valde caducū: ⁊ mutabile: q2 cū n̄ ꝯſiſtat i re ſ3 i opio-
ne facil'r ꝑire p̄t: ita vt q v̄e laudabat̄ ex facili cā falſo ifamet̄
putat̄ tn̄ ab ambitioſis ⁊ vanis bonu3 ſtabile inquātū poſt
moꝛtē manere pōt cu3 iā cetera perierint.

¶An btitudo poſſit eſſe in potētia. Qō. xxii.

Queritur an poſſit cōſiſtere btitudo in potentia.
¶Aliq dicunt ꝙ ſic. Oia. n. deſiderant Opio q̄
aſſimilari deo tāq̄3 vltio fini: ⁊ ꝑ p̄n° hoies tn̄ q ſt̄ in ꝑtātib⁹ rūdā qō
ꝑꝑ ſil'itudinē ꝑtātis vn̄r deo valde eē ꝯfoꝛmes. Un̄ vocātur btitudo
dii in ſcriptura. exo. xxii. ſ. diis nō detrahes. i. iudicib⁹ vel po- ꝯſiſtit in
tentib⁹: g̃ in ꝑtāte btitudo ē. ¶Itē btitudo ē bonū ꝑfcm̄: ſ3 pōa.
ꝑfectiſſimū eſt ꝙ hō nō ſolū ſeip̄3: ſ3 ēt alios regere poſſit: ⁊ pa rō.
iſtō ꝯuenit eis q i ꝑtātib⁹ ꝯſtituti ſt̄: ergo i ꝑtāte eſt btitudo. 2a rō.
¶Itē btitudo cu3 ſit maximū bonū: ⁊ maxie appetibile op
ponit̄ ei qō ē maxie fugiēdu3: hoieſ āt maxie fugiūt ſuitutē:
⁊ ſeruituti oppōit̄ ꝑtās: g̃ ē ꝑtās maxie appetēda: ⁊ ꝯn̄r i ip 3a rō.
ſa ꝯſiſtit btitu°. ¶Dō3 ꝙ i ꝑtāte tꝑali ſ3 quā aliqs p̄eſt aliiſ
nō p̄t ꝯſiſtere btitudo: q2 ꝑtās h3 rōnē p̄ncipii opatiui: vt p3
v. meta. btitudo āt nō h3 rōnē p̄ncipii: ſed vltimi finiſ: g̃ non Rn̄det
ē in ea btitudo. ¶Itē ꝑtās ſe h3 ad bonū ⁊ ad malū eq̄liter ad q̄ſtm
btitudo āt ē bonū maximū: ⁊ ꝑfectū ⁊ ē ꝓpꝛiu3 bonū hois: qōnis.
⁊ nullo mō p̄t ſe hr̄e ad malu3 cū ſit maximū bonu3: q2 faci- btitudo
lius qōlibet aliō bonu3 poterat ad malu3 ꝯuerti q̄3 btitudo nō p̄t eē
g̃ nō ꝯſiſtet i pōa. ¶Itē circa potētiā hūanā foꝛtuna pluri- in pōa.
mu3 h3 locū cu3 iſtabilis valde ſit: ⁊ malis ſepe ꝑueniat: ⁊ n̄ A
ſubiiciat̄ hois volūtati: q̄ oia btitudini repugnāt: g̃ nō ē bti- pa rō.
tudo in ꝑtāte. ¶Itē hō dr̄ maxie bon⁹ ſm ꝙ actual'r attigit B
ad ſūmū bonu3 iq̄ātū v̄o h3 pōa3 nō dr̄ bon⁹ nec malus: nō 2a rō.
eſt. n. bon⁹ ois ille q bōa p̄t nec malus eſt ois q mala p̄t facē. C
Nō g̃ ꝯſiſtit btitudo in ꝑtāte. ¶Ite3 ois pōa ē ad alteꝝ: q2 3. rō.
nō ē ꝑtās ſ3 quā ſit hō aliqd in ſeipſo: ſ3 ſm qua3 ē ad aliqd D
btitudo āt nō eſt aliqd ad alteꝝ: ſ3 eſt i ip̄o hn̄te: ita ꝙ ꝑ illa3 4. rō.
vere btūs ē: ēt ſi ad alteꝝ nō cōpet̄: g̃ btitudo nō ē in ꝑtāte. E
¶Itē iſtō q̄ qs p̄t bn̄ vel male vti nō p̄t eē ſūmum bonū: q2 5. rō.
meli⁹ eſt iſtō q̄ nō p̄t qs male vti ſic v̄t⁹ ē q̄ nemo male vtit̄ ſ3 F
Aug. Ptāte āt p̄t aliqs bn̄ vel male vti: q2 ꝑtātes rōales ſūt 6a rō.
ad oppoſita: g̃ nō eſt in ꝑtāte btitudo. ¶Itē ſi aliq̄ ꝑtās eēt G
ſūmu3 bonū optebat illā eſſe ꝑfectiſſimu3: ꝑtās āt hūana eſt 7a rō.
ipfectiſſima: q2 radicat̄ in hoiu3 volūtatib⁹ ⁊ opionib⁹ in qb⁹
eſt maxia incōſtātia: ⁊ q̄3to maioꝛ reputat̄ ꝑtās: tāto a pluri
bus depēdet: ⁊ h ad ei⁹ debilitatē ꝑtinet: q2 id qō a multis d̄
pendet multipl'r deſtrui poteſt qō aute3 ab vnico pendet nō
poteſt deſtrui niſi vno modo. ſc3 per defectum ipſius ſolius. H
Nō eſt g̃ btitudo in ꝑtāte. ¶Itē ꝑtās hūana reddit potius 8. rō.
hoie3 ipotentē: q2 potens timet illos q̄s terret: ⁊ ſtat⁹ ꝑiculo
ſiſſim⁹ ē regi⁹ ſtat⁹: vt Dio⁹. tyrā. ſiculus d̄ſiḡuit in gladio pē
dente. ſ. v̄ticē: ⁊ tn̄ ſtat⁹ regi⁹ maxie pōe reputat̄: ēt regnanti-
bus adherere ad ꝑtātē quādā ꝑtinet: ⁊ tn̄ hiis maioꝛa ꝑicu
la iſidiant̄. ¶Itē ois ꝑtās hūana ꝑua ē cū hō. ſ. coꝛp⁹ poſſit I
aie āt nullus ipare p̄t. Un̄ iſtoꝝ ꝑtās timenda nō ē: dicente 9. rō.
xp̄o. Nolite timere eos q occidūt coꝛp⁹: aia3 āt nō pn̄t occidē
j. x. Sil'es al's rōes induc̄ Boe⁹. d̄ ꝯſo. li. ij. ꝓſa. ij. ⁊ li. vij. pꝛo
ſa. v. ¶Iſta āt q̄ enūerata ſt̄ ꝓpē ſt̄ bōa foꝛtune: q2 ſt̄ ex̄ aia3
⁊ coꝛp⁹ nr̄m: ⁊ in eis ē maxia mutabilitas q̄ ad foꝛtunā ꝑti-
net cū p̄ter itētiōe3: ⁊ ſine cā apparēti ſepe fiat. ¶Et l3 date K
fuerint cāe gn̄ales. ſ. q̄3tū ad oia iſta qō nō ſit in eis btitudo Btitu°
⁊ poſtea cāe ſpāles de ſingul': tn̄ rurſus pn̄t hic dari gn̄ales eē nō p̄t
cāe alie de hiis bōis ſil' qō nō ſit in eis felicitas. ¶Pꝛia eſt in nulliſ
q2 cū btitu° ſit ſūmu3 hois bonū nō p̄t cōpati ſecū aliqō ma bōis fō
lu3: oia tn̄ p̄dcā bōa foꝛtune. ſ. opes pōa fama honoꝛ pn̄t eſſe tune.
cu3 maliſ. ſ. ꝑ iniq̄tatē acq̄ri ⁊ poſſideri: ⁊ tn̄ ꝑ iniq̄tatē nemo L
bon⁹ ē: g̃ nō ē in eis btitudo. ¶Scōa q2 d̄ rōe btitudis ē qō ꝑma rō.
ſit ꝑ ſe ſufficiēs. ꝑ ethi. adepta g̃ btitudine nullū bonu3 hoi M
deeſt qō optat̄ poſſit: vt p3 d̄ ꝯſol. li. iij. ꝓſa. ij. ⁊ tn̄ exn̄te q̄lib3 2. rō.
iſtoꝝ bonoꝝ foꝛtune vel oibus ſimul adhuc multa bōa ho- N
mini deſunt. ſ. ſapiētia ⁊ ſanitas coꝛpis ⁊ trāquilitas animi 3. rō.
⁊ ſimilia: g̃ nō eſt in eis beatitudo. ¶Tertia eſt: quia cū ſit
beatitudo ſūmu3 bonū nō poteſt ex ea poſſidenti aliqō ma-
lu3 euenire. Ex p̄miſſis tamē foꝛtune bonis ſepe poſſeſſoꝛi-
bus mala ꝑueniūt: ſicut de diuitiis dicit̄ eccleſiaſtes. v. qō di
uitie interdū cōſeruant̄ in malū domini ſui. Simile de pote-
ſtate ⁊ honoꝛe ⁊ fama ſepe euenit. ſ. ꝙ ꝓpter ip̄a poſſeſſoꝛeſ O
patiātur. ¶Quarta eſt: q2 ad beatitudinē oꝛdinatur homo 4. rō.
p̄cipue per bōa interioꝛa que ſunt ꝓpꝛia hominis. Bona ta-
men foꝛtune maxime habētur a cauſis exterioꝛib⁹. ſ. a foꝛtu-
na: vnde vocātur bōa foꝛtune: ideo nō eſt in eis beatitudo. P
De hiis ſanct⁹ Tho. pꝛima ſcōe. qōne. ij. articu. iiij. ⁊ in ſum- Ad pm
ma contra genti. lib. tertio capl'o. xxix. ¶Ad pꝛimū dicen- argum.
dum ꝙ non eſt de poteſtate humana ſicut de diuina: q2 di-

nina ptās ē ſua bonitas ⁊ eēn: iō de ptāte ſua ñ pt niſi bñ
vti hoc āt nō eſt in hoīs ptāte q̄ eq̄lr ad bonū ⁊ malū ſe hʒ.
Jō nō ſuffic̄ ꝙ aſſimilet hō deo i ptāte niſi ēt aſſimilet ei in
Q Ad ſm argu. bōitate. ¶ Ad ſʒ dōm ꝙ poſſe alios regere nō ē ſemꝑ bonū
qꝛ ſic̄ optimū eſt ꝙ aliqs alios regat ſi bñ vtit ptāte in regi-
mine eoꝝ: ita peſſimū ē ſi ptāte abutat. Jō ptās de ſe ad ma-
R Ad 3m argu. lū ⁊ ad bonū idr̄ns eſt. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ſeruit pſtat ipe
dimētuʒ ad bonū vſum ptātis: ⁊ iō nālr hoīes eā refugiunt.
Nō tñ ꝑꝑ h̄ ſeqt ꝙ in ptāte ſit determiate bonū: ſed ē idr̄ns
ad bonū: ⁊ ad malū: ſeruitus vō determiate a bono ipedit: iō
melior eſt ptās q̄ʒ ſeruit lʒ nō ſit ptās ſemꝑ bonū. Uñ nō pt
in ea conſiſtere beatitudo.

¶ An btitudo ſit in bonis corporis. Qō. XXII.

Querit an btitudo ſit in bōis corporis cū determi
natuʒ ſit qd̄ nō ē in bonis fortune. Et ſciē
duʒ ꝙ bona corporis nō vocant hic oīa que in corpe pñt re
putari bōa: ſed ſolū illa que dicūt q̄ſdā pfectiōes nāles ſic̄ ſa
nitas pulchritudo robur cōpis: viuacitas ſenſuū. Nā dlecta
Opinio aliq̄ꝝ ꝙ in bōis corporis ſit btitudo. tiones corpales in tactu: ⁊ guſtu ⁊ alie nō vocant hic bona
corpis. De illis g̊.ſ. ſanitate ⁊ ceteris nūc qd̄ eſt. ¶ Aliq di-
cunt ꝙ ſic: qꝛ eccle. xxx. dī nō eſt cēſus ſuꝑ cēſum ſalutis cor
poris: ſed in eo qd̄ eſt optimū ꝯſiſtit btitudo: g̊ eſt in cōpis ſa
lute. ¶ Jtē dic̄ Dio. li. de di. no. c. v. ꝙ eē meli eſt q̄ʒ viuer: ⁊
viuere melius q̄ʒ ea que ꝯſequūt: ſed ad eē ⁊ viuere hoīs re-
pa rō grit ſalus corpis: cū g̊ btitudo ſit ſūmū bonuʒ hoīs: vr̄ ꝙ ſa
lus ꝑ quā ꝯſeruat eſſe qd̄ eſt optimū ptineat valde ad btitu-
neʒ. ¶ Jtē quāto aliqd cōius eſt tāto ab altiori pn̊ depēdet
2a rō qꝛ q̄ʒto cā eſt ſupior tāto ei vtus ad plura ſe extēdit: ſed ſicut
cālitas cāe efficiētis cōſiderat ſm iſluētiā ita cālitas finis cō
ſiderat ſm appetitū: g̊ ſic̄ pma cā efficiēs eſt q̄ in oīa influit
ita vltim finis eſt q ab oīb deſiderat. Sʒ ipʒ eē eſt qd̄ deſide
ratur ab oīb: qꝛ cuʒ oīa pticipēt in eē oīa iſtd̄ deſiderāt g̊ in
hijs q̄ ptinēt ad eē hoīs ſic̄ eſt ſalus cōpis cōſiſtet maxie bti
tudo. ¶ Jtē quāto finis eſt magis vltim in ꝯſecutiōe tāto ē
3a rō. por in intētione ⁊ appetitu: hō tñ poti appetit cōpale bonū
q̄ʒ ſpūale cū ex amore reꝝ corpaliū in amorē iuiſibiliū manu
ducat: vt ait Grego. g̊ bonū corpale eſt vltim finis: ⁊ ꝯñr in
4a cā eo eſt btitudo. ¶ Jtē q̄ʒto aliqd̄ bonū eſt cōius tāto eſt diui-
nius: vt pʒ p̊. ethi. Bonū tñ corpale ē cōi q̄ʒ ſpūale cū corpa-
le ſe extēdat ad viuētia: ⁊ nō viuentia: ſpūale āt ad ſola rōa-
5a cā bilia: g̊ btitudo erit in bōis corpis. ¶ Jtē btitudo ponit ab
oīb eē finis vtutis: ſed vt hʒ finē ſuū nō ſolū in bonis ſpūali
bus: ſed ēt in corpalib cū ꝑ vtutē tēpātie: ⁊ alias vtutes cō-
6a rō. ſeruet ſalus corpis ⁊ cuſtodiat hō a multis nociuis ſm cor
pus: g̊ nō ſolū erit btitudo in ſpūalibus ſed ēt in corpalibus.
¶ Jtē hō ꝯſtat ex corpe: ⁊ aīa g̊ bonū hoīs dʒ eē cōe corpi ⁊
7a rō. aīe: ſʒ bonū ſpūale nō pt eē cōe corpi ⁊ aīe bonū aūt corpale
pt eſſe cōe aīe ⁊ corpi inquātū aīa in bonis corpis delectat:
g̊ btitudo que eſt bonū hoīs magꝭ erit in bōis corpis q̄ʒ aīe.
Rñdet q̄ſito qd̄ nis. ¶ Dōʒ ꝙ ipoſſe eſt ꝯſiſtere btitudinē in bōis corpis: qꝛ illi
rei q̄ ordinat ad alteꝝ tāq̄ʒ ad finē ipoſſe ē ꝙ ſit finis vltim
ei ꝯſuatio ipſi i eē. Uñ gubēnator nauis ñ itēdit ꝯſuatōeʒ
pa rō A nauis tāq̄ʒ vltim finē: qꝛ tc̄ nō nauigaret cū magis ſic nauis
ꝯſeruaret: ſed finis ſuus eſt in aliq̊ alio cuʒ nauis ordinetur
ad nauigandū ſic̄ ad finē. Sic̄ āt nauis cōmittit gubernato
ri ad dirigendū ita hō recōmiſſus eſt rōni ſue ⁊ volūtati iux̄
iſtud eccl. xv. ſ. Deus ab initio cōſtituit hoīem: ⁊ reliquit euʒ
in manu cōſilij ſui. Manifeſtū eſt āt ꝙ hō ordinat ad aliqd
B ſic̄ ad finē. Nō ē. n. ſūmū bonū ipſemet. Unde ipoſſe ē ꝙ finis
2a rō vltimus rōis ⁊ voluntatis hūane ſit ꝯſeruatio ſui eē. ¶ Jtē
dato ꝙ finis rōnis ⁊ voluntatis hūane ſit ꝯſeruatio eſſe hu
mani nō tñ poſſet dici qd̄ finis voluntatis eēt aliqd̄ corporis
bonuʒ: eē. n. hoīs cōſiſtit in aīa ⁊ corpe q̄ʒuis. n. eſſe corporis
dependeat ab aīa: ipſa tñ aīa nō dependet a corpore. Eſt igit
corpus ꝑꝑ aīaʒ ſicut mā ꝑꝑ formā: ⁊ inſtrā ꝑꝑ agens vl̄ mo
torē pncipalē: vt per ea ſuas actiōes exerceat. Uñ oīa bona
corporis ordinant ad bona aīe ſic̄ ad finē: ⁊ ſic ipoſſe ē qd̄ in
C bonis corpis btitudo cōſiſtat: cū ſit btitudo vltim finis ho-
3a rō minis. ¶ Jtē iſtud qd̄ ꝯuenit hoī ſm corp pōt eē ſibi cōe: ⁊
D alijs aīalib que pticipāt in corpe: g̊ non eſt btitudo in bonis
4a rō corpis. ¶ Jtē btitudo ē ſūmuʒ bonū hoīs g̊ in maximis bo-
E nis q̄renda eſt: ſed bona aīe ſunt maiora q̄ʒ bona corpis cuʒ
5a rō aīa ſit corpore nobilior: g̊ btitudo nō erit in bonis corporis.
¶ Jtē btitudo eſt per ſe bonū cū ſit maximū bonū: iō q̄rēda
eſt in per ſe bonis. Et tñ bona corpis nō ſunt per ſe bona: ſʒ
ſolum inquātū dirigunt ad aliquē actū vtutis g̊ in eis nō eſt F
btitudo. ¶ Jtē btitudinē ſolis bōis attribuim: bona tñ cor 6a rō
poris: vt pulchritudo: ⁊ robur: ⁊ ſanitas: ⁊ bōis ⁊ malis cō G
ueniunt: g̊ in eis nō eſt btitudo. ¶ Jtē btitudo ē maximum 7. rō.
bonū hoīs g̊ ꝯſiſtet in eo in q̊ hō excellit alia aīalia: ⁊ tñ i bo
nis cōpis mlta aīalia excellūt hoīeʒ ſicut dic̄ Boeti. Nū ele
phantes mole: tauros robore ſuꝑare poterit? Nū tigres velo
citate preibit? Et ita in ſingulis bonis corpis: nā excellit hō
ab aliqb aīalib. Et ſic eſſent aliq̄ aīalia hoīe feliciora: nullū
tñ aīal pter hoīeʒ felicitam. x. ethi. qꝛ nemo bouē felicē dixe-
rit. p̊ ethi. g̊ nō eſt btitudo in bōis corpis. ¶ Jtē btitudo eſt H
bonū ſtabile: bona tñ corpis ſunt valde caduca. Nā pulchri 8. rō.
tudo facilr pit. ſ. ꝑ triduanā febrē: robur corpis nō ptinet ad
oēm etatē: viuacitas ſexuū in ſolis iuuenib eſt: ⁊ ſic eēt bea
titudo bonū valde incōſtās qd̄ icōueniēs ē. Uñ p̊ ethi. ariſt.
dicit qd̄ nō debem dicere felicē eē debilr firmatū ſic̄ camelō-
ta qui facilr mutat colorē: nō g̊ erit btitudo in bōis iſtis val
de mutabilib. Siles rōnes ponit Boeti. de ꝯſol. li. iij. pſa.
viij. De hijs ſcūs Tho. pa ſcōe. q. ij. arti. v. ⁊ in ſūma ꝯ gēti. li.
iij. c. xxx. ⁊ iiij. ſen. di. xlix. q. i. ar. j. ¶ Ad pmū dōm qd̄ ſic̄ cor
pus ordinat ad aīaʒ ſic̄ ad finē: ita bona exteriora ordinātur I
ad ipʒ corp qd̄ meli eſt q̄ʒ bōa exteriora: iō rōabilr bonū cor Ad pm ar.
poris q̄ʒto eſt itra hoīeʒ ſiue in hoīe pfert bōis exteriorib q̄
ſignificāt per cēſuʒ. Et ſic veꝝ eſt qd̄ nullus cēſus. i. nulle di
uitie ſunt tāti valoris ſic̄ cēſus ſalutis corpis. i. ſic̄ ipa ſalus.
Et tñ nō inuit qd̄ ſalus ſit melior q̄ʒ bona aīe: qꝛ de ipſis ni-
hil loqt ibi ſcriptura. ¶ Ad ſm dōm qd̄ eē aliq̊ mō ē pfecti K
q̄ʒ viuere ⁊ itelligē ⁊ cetera: ⁊ aliq̊ mō ē ipfecti. Eſſe. n. acce Ad ſm ar.
ptuʒ ſimplr ſm qd̄ icludit in ſe oēm pfectionē eēndi excellit
ipſuʒ viuere: ⁊ oīa ſubſeq̄ntia: qꝛ dic̄ ples pfectōes q̄ʒ qd̄libʒ
eoꝝ. ⁊ h̄ mō Dio. loqt. ¶ Si āt ꝯſideret eē ſoluʒ ꝓut ptici-
pat in iſta re vl̄ in illa q̄ nō capiunt totā pfectionē eēndi: ſed
hñt eē ipſcm̄ ſic̄ ē eē cuiuſlibet creature: ſic māifeſtū ē qd̄ ipʒ
eē eſt min pſcm̄ q̄ʒ viuē: ⁊ itelligē ⁊c̄. Et h̄ mō dic̄ Dio. ibi-
dē qd̄ viuētia ſt meliora exñtib: ⁊ itelligētia meliora viuēti-
bus. Et iſtd̄ eſt gñale q̄ʒtuʒ ad hitudinē ſupioꝝ ⁊ iferioꝝ: vt
aīal ⁊ hoīs. Nā ſi aīal accipiat q̄ʒtū ad totā pfectōnē quā ſb
ſe icludit pfecti ē aīal q̄ʒ hō: qꝛ aīal dic̄ oēʒ pfectiōeʒ q̄ ē ſb h̄
gñe cui ē q̄dā pſ ipa hūana pfectio. Hō āt ſolū dicit vnā pfe
ctōeʒ vltra quā ē pfectio ceteraꝝ ſpēꝝ aīal quā aīal icludit:
⁊ hō nō. Et ſic q̄ʒto aliqd ē ſupi tāto dic̄ maiorē perfectōeʒ.
¶ Si āt aīal accipiat: vt ē q̄dā eēntia pticipata in hoīe ⁊ eq̊:
aīal dic̄ minorē pfectōeʒ q̄ʒ hō: ⁊ equ eo qd̄ aīal nō pt ptici-
pare i aliq̄ ſpē ſʒ oēʒ modū aīalitat: qꝛ tūc qdlʒ aīal hrēt oēʒ
modū eēndi oīuʒ aīaliū. Sʒ nō pt pticipari aīal in aliq̄ ſpē ni
ſi ſʒ vnū modū eēndi: ⁊ ob h̄ dr̄ie ſpecifice didūt gen: qꝛ nō
pt nā gñis ſʒ oēʒ pfectōeʒ quā icludit pticipari in aliq̄ ſpē: ⁊
ſic iferiora ſꝑ ſt pfectiora ſupiorib: qꝛ pter nāʒ illā cōeʒ quā
pticipāt ſuꝑaddūt pfectiones aliq̄s ſpecificas: q̄ cōpetūt eis
ex dr̄ijs: ⁊ ſic aliq̊ mō. ſ. p̊ ſupiora ſt pfectiora inferiorib: ⁊ ſe
cūdo mō iferiora ſt pfectiora ſupiōib. ¶ Ad 3m dōʒ qd̄ finis L
rñdet pn̊: ⁊ oīa ꝯſiderāt ipʒ eē qd̄ pfecta eſt i ipo p̊ pn̊. ſ. ſʒ Ad 3m ar.
oēm modū: ⁊ pfectiōeʒ eēndi cū nō ſit ibi aliqd ꝑ qd̄ limitet
eē ad aliquē modū eēndi. Jſtd̄ eē conant mutari oīa: ſʒ nihil
iſtd̄ pt pticipare itegre: ſʒ q̄lʒ res ſm ſuā capacitatē illd̄ ptici
pat: q̄dā ſoluʒ eēndo: alia viuēdo alia itelligēdo: ⁊ alia btitu
dinē accipiēdo. Et ſic eē ſʒ totā ſuā pfectionē eſt ſūmū bonū
ſʒ eēntiā. Ad illd̄ tñ nemo ꝑuenit: vt illd̄ hēat: ſʒ ſoluʒ ꝑ aliq̄
lē pticipatiōeʒ: vt dcm̄ ē. Et tñ ex h̄ nō inuit qd̄ in ſalute cor
poris ſit btitudo: qꝛ illa ptinet ad eē corpis: ⁊ tñ pfecti ē eē
aīe in quo magis btitudo eē poſſet. ¶ Ad 4m dōʒ qd̄ ꝯſide- M
rari bonuʒ corpale magꝭ q̄ʒ ſpūale ꝯtingit ꝑ accñs: nr̄a. n. co Ad 4. arg.
gnitio ab vlrorib ad ſpāliora ꝯſcēdit. p̊. phi. i pn̊. Jō de fine
hoīs a pn̊ nihil cog̊ſcim niſi iſtd̄ gñale. ſ. qd̄ ille finis ē qd̄-
dā ſūmuʒ ⁊ cōpletū bonū. Si āt res cog̊ſcim ita illas ꝯſide-
ram. Jō iter illa bōa q̄ p̊ occurrūt cognitōi exiſtimam illud
bonū eſſe qd̄ cōpletū eſt. Bona āt q̄ cognitōi nr̄e p̊ occurrūt
ſt ſſibilia: cū p̊ ſit res in ſenſu q̄ʒ i itellu. Jō i pn̊. exiſtiam ꝙ
in illis ſenſibilib bōis ſit iſtd̄ cōpletū bonū qd̄ optam: ſʒ i fi
ne qñ cognitio nr̄a pficit hēm diſtictā cognitōeʒ d̄ fine hoīs
diſcernēdo ipʒ ab alijs: ⁊ tūc appetim ſūmū bonū i illis reb N
in qb ē. ſ. i ſpūalib. ¶ Argm. āt pcedebat q̄ſi ex ordine nāe Ad 5. arg.
i. ipſoꝝ bonoꝝ ꝯſideriū bonoꝝ corpaliū precederet ad deſi-
deriuʒ bonorū ſpiritualiū: ⁊ tamē falſum eſt: qꝛ hoc fit ꝓpter
defectū noſtrū: qꝛ non pt incipe cognitio noſtra niſi a ſenſu.
Si tñ

197 v

Si tñ in pn⁹ cognitõis nr̃e cũ hõ cognoſcẽ icipit eẽnt ſibi eq̃
liter nota bõa aie ꝛ corpis vl' ſpũalia ꝛ corpalia.i.qõlibꝫ eo-
O rũ ſm ſuã pfectionẽ nõ erat poſ'e' qõ aliqs hõ ꝯſtitueret ſibi
Ad 5m ar. btitudinẽ in bõis corpalib⁹. ¶ Ad qntũ dõꝫ ꝙ dupl'r ꝯtin-
git aliud eẽ cõe: vno mõ p pdictiõeꝫ. Et hͦ mõ nõ ẽ aliqd cõe
idẽ nũe⁹ reptũ in diuerſis: ſꝫ idẽ ſpẽ vl' gñe: ꝛ hͦ mõ nõ hꝫ bo
nũ corpis cõitatẽ: qꝛ nõ repiꝛ aliqõ bonũ corpis idẽ nũero in
corpe ꝛ aia. ¶ Alio mõ ẽ aliqd cõe p pticipatiõeꝫ eiuſdẽ rei
nũero fcãꝫ diuerſis. Et hͦ mõ bonũ cõius.i.bonũ pticl'are qõ
pl'ib⁹ pt cõicari ẽ diui⁹. Et ſic cõitas hmõi magis erit in bõis
q̃ ptinẽt ad aiaꝫ q̃ꝫ in hꝫs q̃ ad corp⁹ ptinẽt: qꝛ p ipſaꝫ magl
attigiꝛ ad id qõ ẽ cõe oib⁹ reb⁹. Et ſic cũ dr̃ cõi⁹ ẽ diuini⁹ nõ in
telligiꝛ de cõitate iclusiõis vl' pdictõis ſic ſupiora ſunt cõio-
ra iferiorib⁹: qꝛ ibi nõ ẽ aliqõ vnũ nũero qõ ſit cõe: ꝛ repiaꝛ i
ml'tis: ꝛ tñ nos q̃rim⁹ de aliq̃ bono pticulari qõ dicaꝛ cõi⁹ al-
tero. ꝛ hͦ mõ q̃libet cã ſupior ẽ cõior iferiori: qꝛ i pl'a ifluit: ꝛ
tñ tã ſupior cã q̃ꝫ iferior ẽ vnũ ens pticl'aꝛ. Hoc mõ de⁹ ẽ ens
cõiſſimũ: qꝛ lꝫ de⁹ ſit aliqd vnũ nõ gñe nec ſpẽ: ſꝫ magis vni-
tate nũerali lꝫ ẽt hͦ nõ ppe dicaꝛ de deo tñ cõicat ſe oib⁹ reb⁹:
qꝛ nihil eſt qõ nõ recipiat aliquã iflũtiã a deo cũ nihil poſ-
ſit eẽ niſi a deo vocareꝛ: ꝛ ꝯſuareꝛ. ſap. xi. Et ob hͦ dicimus ꝙ
bõa cõia ſunt diniora.i.bonũ cõe qõ pl'ib⁹ pt pticipari ẽ diui
ni⁹ q̃ꝫ id qõ nõ pt tot pticipari.i.magis accedit ad dei ſil'itudi
nẽ. ¶ Hoc mõ oĩa bõa aie ſũt valde cõiora bõis corpalibuſ.
Nã idẽ cib⁹ nũero nõ pt pdeſſe niſi vni hoi: qꝛ nõ pt idẽ cib⁹
a diuerſis comedi: ita de potu ꝛ veſte: ꝛ ceteris reb⁹ vni.n. p
ſunt ſolũ: ꝛ tñ eadẽ ſapia nũero q̃ ẽ in vno hoie pdeſt ſibi: ꝛ
oib⁹ aliꝭs: qꝛ p eã pt oẽs iformaꝛ: ita de v̇tute ꝛ ceteris bonis
aie: qõlibꝫ.n. illoꝝ ẽ hͦ mõ bonũ cõe: ꝛ bõa corpis nõ ſꝛ cõia
ꝛ ſic magis dꝫ eẽ btitudo in bõis aie q̃ꝫ corpis. ¶ Alio mõ
pt accipi cõitas in bõis p ipſoꝝ cõicabilitate: ꝛ ml'tiplicatio
ne. Sic ſi in vno hoie ſint oẽs v̇tutes: ꝛ tota ſapia poterit ẽt
eẽ in aliꝭs hoib⁹ ſapia: ꝛ v̇tutes cõplete ꝛ ꝙ ab vno poſſideã
tur itegre nihil ipedit ad hͦ qõ ẽt a q̃libet alio poſſint integre
hꝛi: qꝛ ml'tiplicanꝛ p ſingulos. Nõ ẽ ãt ſic de exteriorib⁹ bõis
ꝛ corpalib⁹. Qꝛ ſi vn⁹ hꝫ oẽs diuitiaſ aliꝭ nihil hñt: ſed nec̃e
eſt eos eẽ paupes. Idem de honore ptãte ꝛ ceteris. Et hͦ mõ
Boeti⁹ dic̃ iſta eẽ bõa ipfcã: qꝛ ñ pñt cõicari pl'ib⁹ ſil'. ij. dͤ ꝯſol'.
pſa. v. ſ. Ac ſi apͦ vnũ q̃ꝫta ẽ vbiq̃ꝫ gentiũ pecunia ꝯgregaꝛ
ceteros ſui iopes fecerit. Vr̃e vͦ diuitie niſi cõminute i pl'es
trãſire nõ pñt. Qõ cũ fcm̃ ẽ paupes nec̃e faciãt q̃s reliquũt.
O igiꝛ anguſtas iopeſq̃ꝫ diuitias q̃s nec hꝛe totas pl'ib⁹ lꝫ ꝛ
ad quẽlibꝫ ſine ceteroꝝ pauptate nõ veniũt. Qũocũq̃ꝫ g̃ ac
cipiaꝛ cõitas in bõis bõa aie ſunt cõiora: ꝛ ſic magl eſt i eis
D felicitas q̃ꝫ in bõis corpis. ¶ Ad ſextũ dõꝫ ꝙ ſanitas corpo
Ad 6m ar. ris vel aliͦ bonũ corpale nũq̃ꝫ eſt finis alicui⁹ v̇tutis. Pro q̃
ſciẽdũ ꝙ duplex eſt finis. ſ. finis itẽtiõis: ꝛ finis opis. Finis i
tentiõis eſt quẽ opãs itẽdit ꝯſeq: finis opõnis ẽ quẽ iterduꝫ
ꝯtingit euenire ex opõne lꝫ agẽſ nõ itẽderit illũ vl' ſaltẽ non
pncipal'r. Põt g̃ ſanitas vl' aliqõ bonũ cõpis eẽ finis.i.termi
nus qdaꝫ opõnis v̇tuoſe: ita qõ ex ipſa opõne ſeq̃tur ſic̃ ex
actu tẽpãtie ꝯtigit ſeq ſanitatẽ: ꝛ ex actib⁹ aliaꝝ v̇tutũ vt for
titudis ꝛ mãſuetudis ꝯtingit interdũ ſeq vtilitates aliq̃s vl'
bõa corpis. Nũq̃ꝫ tñ pñt iſta eẽ finis itẽtiõis ipſi⁹ v̇tuoſi. Qꝛ
Q cuꝫ v̇t⁹ ſit nobilior corpe eo ꝙ ẽ pfectio aie nihil agẽt pp cor
Ad 7m ar. pus qõ ẽ vili⁹: qꝛ iſtõ ẽ ꝯ nãꝫ v̇tuꝭ. ¶ Ad 7m dõꝫ ꝙ lꝫ hõ cõ-
ſiſtat ex aia ꝛ corpe tñ eẽ ſpecificũ.i.ꝙ ſit in hac ſpẽ nõ hꝫ ex
corpe: ſꝫ ex aia: qꝛ foꝛa cuiuſlibet rei ẽ pn^m ſui eẽ ſpecifici. Bti
tudo g̃ hois nãl'r eẽ dꝫ magis in bõis aie q̃ꝫ corpis cũ corp⁹
ſit pp aiaꝫ ſic̃ res pp ſuũ finẽ vl' ſic̃ mã pp formã. Iõ ẽt bona
corpis ordiabunꝛ ad bona aie: ꝛ nõ poterit eẽ btitudo in bo
nis corporis: quia minora ſunt.

¶ An btitudo eſſe poſſit in delectationibus. Qõ. XXIIII.

Opio aliq̃- **Queritur** an btitudo poſſit eſſe in delectatõibus.
rũ ꝙ btitu- ¶ Aliq dicũt ꝙ ppe in corpis volupta
do ꝯſiſtit p tib⁹ ꝯſiſtit btitudo. Nã eſt btitudo vltim⁹ finis: ꝛ pp ſeipſaꝫ dͦ
prie i volu- ſideraꝛ: ꝛ alia pp ipaꝫ. Sic ẽ de dlectatõe. Qꝛ ridiculũ ẽ q̃reꝛ
ptatib⁹ cor- ab aliq̃ pp qd velit dlectari. vt dr̃. x. ethi. Quaſi. d. qõ pp ſeip
poris. ſam volum⁹: g̃ maxie ꝯſiſtet btitu⁹ i dlectatiõe ꝛ voluptate.
pma rõ. ¶ Itẽ cã pma vehemẽti⁹ iprimũt i quẽlibꝫ effcm̃ q̃ꝫ cã. ij. ꝛ
ſcõa rõ. oẽs poſteriores: vt dr̃ i li. de cãis. Finis ãt mouet appetitũ: ꝛ
ſic efficatia ſui mot⁹ attẽdiꝛ i hͦ ꝙ magl mouet ipꝫ appetituꝫ
efficati⁹ iprimẽdo i eũ. Iſtõ ãt ẽ maxie i voluptate: cui⁹ ſignũ
3a rõ. ẽ: qꝛ dlectatio i tm̃ abſorbꝫ hois volũtatẽ: ꝛ rõnẽ qꝛ alia bõa
ꝯtẽnẽ fac: g̃ btitu⁹ maxie erit i voluptate. ¶ Itẽ cuꝫ appetit⁹
ſit dͦ bono illõ videbiꝛ eſſe maximũ bonũ qõ oĩa appetũt. De
lectatõeꝫ tñ appetũt oĩa rõalia ꝛ irrõalia ſapiẽtes ꝛ iſipien-
tes: g̃ dlectatio eſt optimũ: ꝛ ſic i voluptate btitudo cõſiſtet. Rñdeꝛ ad q̃ſtm qõnis.
¶ Dõꝫ qõ dlectatões corpales ex eo qõ pl'ib⁹ note ſꝛ aſſum
pſerũt ſibi nomẽ voluptatũ vl' dlectationũ abſolute: q̃ſi nul-
le alie ſꝛ: vt dr̃. vij. ethi. pp has ſolas cognitas eſſe has ſolas A
exiſtimãt. ſ. eẽ dlectatões: cũ ſint tñ alie dlectatões potiores pa rõ.
ꝛ tñ in dlectatõe btitudo pncipal'r nõ ꝯſiſtit nõ ſolũ i dlecta
tiõe corpis de q̃ min⁹ vr̃: ſꝫ nec ẽt i dlectatiõib⁹ aie vl' qbuſcũ
q̃ꝫ. Qõ pꝫ qꝛ i vna q̃q̃ꝫ re aliͦ ẽ qõ ptiet ad eẽntiã ſuã: ꝛ aliͦ
ẽ qõ ẽ pprĩũ accñs ei⁹. Sic̃ i hoie aliͦ ẽ qõ ẽ aial rõale aliͦ ẽ
qõ eſt riſibile. Eſt g̃ ꝯſiderãdũ qõ oĩs dlectatio ẽ qõdã pprĩũ
accñs qõ ꝯſeq̃ꝛ btitudinẽ vl' btitudis aliquã ptẽ. Ex hͦ.n. ali
qs dlectaꝛ qõ hꝫ aliqõ bonũ ſibi ꝯueniẽs vl' i re vl' in ſpe vl'
ſalteꝫ i memoria. Bonũ ãt ꝯueniẽs alicui ſi ſit pfectũ eſt ipſa
btitudo. Sic̃ ipfectũ eſt q̃dã btitudis pticipatio.i. ps q̃dã vl'
ppinqua vl' remota vl' ſaltẽ apparẽs. Vñ manifeſtũ ẽ ꝙ nec
ipſa delectatio que ꝯſeq̃tur bonũ pfectũ eſt ipſa eſſentia bti-
tudis: ſꝫ aliͦ ꝯñs ad ipſuꝫ ſicut per ſe accidens eius. Volu-
ptas autẽ corpalis nõ ſolũ nõ eſt ipſuꝫ bonũ perfectũ: ſed ẽt
nõ põt eſſe per ſe accñs ei⁹: qꝛ voluptas corporalis cõſequi-
tur bonuꝫ apphenſum per ſenſum: qui ſenſus eſt aie virtus
vtẽs corpe ſiue corpi alligata. ¶ Bonũ autẽ qõ pertinet ad
corpus qõ apprehẽditur per ſenſuꝫ nõ põt eſſe perfectũ ho-
minis bonũ. Cũ eniꝫ aia ratiõalis excedat pportionẽ mate-
rie corpalis.i. qõ nõ põt tota alligari corpi. ſ. ſm oẽs potenti
as ſuas: qꝛ q̃daꝫ ſunt quoꝝ actus nõ poſſunt eſſe per orga-
na. Pars ergo aie que eſt ab organo corporeo abſoluta ha-
bet quãdã ifinitatẽ reſpectu ipſi⁹ corporis: ꝛ ptium aie con-
cretaꝝ.i. alligataꝝ corpori ſicut imãlia ſunt quodãmõ infi-
nita reſpcũ mãliuꝫ eo qõ foꝛa per materiã q̃dãmodo cõtrahi
tur ꝛ finitaꝛ. Unde foꝛa a materia abſoluta eſt q̃dãmodo ifĩ
nita.i. qꝛ nõ cõtrahiꝛ nec finitaꝛ per aliqd. Et iõ ſenſus qui ẽ
vis corporalis.i. corpi alligata cog̃ſcit ſolũ ſingulare qõ ẽ de
terminatũ per materiã: ſic̃ ipſe ſenſus eſt vis anĩe cõtracta p
materiã. Intellect⁹ aũt qui eſt vis aie abſoluta a materia cog̃
ſcit vniuerſale qõ eſt abſtractũ a mã.i. cog̃ſcit nãm rei nõ cõ-
tractã ad hͦ nec aliͦ per materiã: ꝛ cõtinet ſb ſe ifinita ſingu
laria. ¶ Vñ patet qõ bonũ cõueniẽs corpi qõ p apprehẽſio
neꝫ ſenſus delectatiõeꝫ corporalẽ cãt nõ eſt pfectũ bonũ ho-
minis: ſꝫ eſt minimũ qõdã in cõpatõe ad bonũ aie. Sic̃ diciꝛ
ſap. vij. omne auꝝ i cõpatione ſapiẽtie arena exigua eſt. Vo
luptas ergo corpalis nõ põt eſſe btitudo nec aliqõ accidenſ
per ſe cõſequens beatitudinẽ. ¶ Iteꝫ dlectatio que cõſequi B
tur opatiõeꝫ eſt ppter operatõeꝫ: ꝛ nõ operatio pp dlectatio 2a rõ.
neꝫ. Si g̃ operatio aliq̃ nõ eſt vltim⁹ finis. A fortiori dlecta-
tio ꝯſeq̃ns illã non erit finis vltim⁹. Opatiões tamẽ corpora
les quas ꝯſequunꝛ voluptates corpales nõ ſunt btitudo: er
go nec ipſe dlectatiões: ſed ordinanꝛ iſte opationes ad aliq̃s
fines manifeſtos ſic̃ comedere ad cõſeruationẽ corpis: ꝛ coi
tus ad ꝯſeruationẽ ſpẽi. Delectatões tñ ꝯſeq̃ntes cibũ: ꝛ po
tuꝫ ꝛ venerea ſunt a nã ingẽiate vt aialia moueanꝛ ad iſtas
operationes experiẽdo in eis iſtud irritamentũ delectatõis:
ideo non poteſt in iſtis delectationib⁹ eſſe btitudo. ¶ Item C
beatitudo eſt pprĩũ homis bonũ in quo bruta non cõmuni- 3a rõ.
cant: qꝛ nemo bouẽ feliceꝫ dixerit. pmo ethicoꝝ. Et tñ iſte de
lectationes corpales habũdãtius participanꝛ a brutis quaꝫ
ab hoibus: qꝛ tota eoꝝ intentio eſt ad iplẽdũ vẽtris lacunaꝫ D
vt ait Boeti⁹: g̃ in iſtis nõ eſt btitudo. ¶ Itẽ beatitudo ẽ bo 4a rõ.
nuꝫ valde iocundũ: qꝛ nullã moleſtiã gignit nec malũ aliqõ
ex ea ſequiꝛ: ꝛ tamẽ corpales voluptates plene ſunt anxie-
tatis: qꝛ deſideriũ eaꝝ moleſtiã habet ꝛ ſaturitas penitẽtiaꝫ
morbi inſuper intollerabiles ꝛ dolores ſepe inde ſequunꝛ: dͦ
quib⁹. Boeti⁹: de cõſol'. lib. iij. pſa. vij. ¶ Itẽ beatitudo eſt no E
biliſſimuꝫ oĩuꝫ cũ habeat rõnẽ optimi: ꝛ tamẽ delectationes 5a rõ.
corporis nõ cõpetũt hoi ſm iſtud qõ in eo eſt nobiliſſimuꝫ. ſ. F
ſm itellectũ: ſed ſm ſenſuꝫ g̃ nõ eſt in eis beatitudo. ¶ Iteꝫ 6a rõ.
iſtud qõ non eſt bonũ niſi ſm qõ ab aliquo eſt moderatũ nõ
eſt per ſe bonũ: ſed accipit bonitateꝫ a moderãte. Uſus aũt
delectationũ corporeaꝝ ẽt ipſi corpi: non eſt bon⁹ niſi ſꝫ qõ
eſt moderat⁹: qꝛ al's ipſe delectatões iniceꝫ ſe impedirent cũ
appetit⁹ cuiuſlibꝫ eaꝝ ſemp ſit vl' ſalteꝫ ſit tpe q̃ eſt appetit⁹
aliaꝝ: ꝛ ẽt oportẽt pire aial ſi ſeq̃reꝛ abſolute iſtas dlectatio
nes. Nõ g̃ ſunt ſꝫ ſe bõe. Illõ tñ qõ eſt ſũmũ bonũ opꝫ qõ ſit
per ſe bonũ: g̃ btitudo in dlectationib⁹ corpis eſſe nõ poteſt.

Iſtam

Istā rōnē ponit arist.in ūtute.vij.ethi.dicēs φ illa q̄ sunt
per se bona nō pn̄t hr̄e supabūdātiā:ſʒ quāto plus ō eis hēa
tur tāto meli⁹ ē:sic̄ quāto qs plus hʒ de ūtute vl' sapia tanto
meli⁹ ē: ⁊ nūq̄ʒ in istis ē excessus. In reb⁹ āt que nō sunt p se
bōe est excessus iterdūʒ sic̄ in amore filioꝝ ⁊ parentū q̄s ali
qui tm̄ amāt φ dessipiūt sic̄ dr̄ ibi de niobe amāte filios: ⁊ ō
satiro philopatore qui tm̄ dilexit p̄rem qd̄ dessipire videbat̄.
sic est de delectiōib⁹:iō nō sunt ipsa per se bōa nec ɔsumata.
Un̄ nō poterit in eis eē btitudo. Itē illa regl'a arist.ſi sim
G pliciter ad simpl'r: ⁊ magis ac maxie tʒ in eis que sunt per se
7ª rō. talia:sic̄ si calidū calefac̄ magis cal'm magis calefac̄: ⁊ maxi
me cal'm maxie calefac̄. Si ḡ delectationes corpis eēnt fʒ se
bone vel simpl'r bōe vti eis eēt bonuʒ: ⁊ magis vti eēt magl
bonū: ⁊ maxie vti eēt maxie bonū. Sʒ h̄ fl'ʒ:q: nimius vsus
ipaꝝ reputat̄ in viciū: ⁊ ēt corpi noxi⁹ est: ⁊ ipsaꝝ delectatio
nuʒ iuicē ipeditiuus:ḡ nō sunt p se bone: ⁊ ɔn̄r nō est in eis
btitudo. Itē act⁹ ūtutū sunt laudabiles inquātū ad btitu-
D dinē ordinant̄. Si ḡ in corpis ōlectatiōib⁹ btitudo ɔsisteret:
8ª rō. laudabili⁹ eēt accedē ad has ōlectatiōes q̄ʒ abstiere: ⁊ tm̄ lau
dabilius est abstinere cū ūt⁹ tēpātie faciat nos ab ipsis absti-
nere.ḡ nō est in delectatiōib⁹ istis btitudo. Itē ɔstat deuʒ
J esse maximū bonū:erit ḡ hūana btitudo in illo per qd̄ hō ma
9ª rō. xime accedit ad deū. Et tm̄ p delectatōes corpis hō valde di
strahit̄ a deo:q: ēt si nō eēt pctm̄ aliqd̄ in eis distrahūt maxi
me ab actu itelligēdi cū in qbusdā eaꝝ impol'e sit aliqd itel-
ligere.ſ.in venereis.vt dic̄ arist.vij.ethi. Et tm̄ per actū itell's
quē iste ipediūt hō appropinq̄t ad deū. Nā fm istā pticulam
ſ.intell's dr̄.x.ethi.qd̄ dʒ hō conari ad imortale ḡ nō esse bea
titudo in voluptatib⁹ corpis. Ex hijs excludit̄ error epicu
K reoꝝ qui ponebāt voluptatē maximū bonū. In q̄ multi ō po
tētibus errāt in hijs beatitudinē ɔstituētes sic̄ dr̄ p̄ ethico.ſ.
Multi eoꝝ qui in ptātib⁹ sunt sil'ia patiunt̄ Sardanapalo:
qui fuit tot⁹ voluptuosus ⁊ muliebris. In psona.n.istoꝝ di-
xit Salomon eccle.v.ſ. Hoc itaq̄ʒ visum est mihi bonū vt co-
medat qs: ⁊ bibat ⁊ fruat̄ leticia ex labore suo: ⁊ h̄ est ps il-
lius. Sic ēt dixerūt isipiētes sap.ij.ſ. Uenite ⁊ fruamur bōis
que sunt. Uino p̄cioso ⁊ vnguētis nos ipleam⁹: ⁊ nō p̄tere-
at nos flos tpis. Coronem⁹ nos rosis an̄q̄ʒ marcescāt. Nul-
L lū pratum sit qd̄ nō ptrāseat luxuria nr̄a. Ubiq̄ʒ reliq̄mus si
gna leticie:qm̄ hec est ps nr̄a: ⁊ h̄ est sors nr̄a. Ex h̄ ēt tol
litur error corinthianoꝝ qui fuerūt heretici q insurrexerūt
tpe bti Joānis euāgeliste qui dixerūt futuros eē mille ānos
in regno xp̄i post resurrectionē in qb⁹ hoies viuerēt fm car-
nales vētris voluptates: ⁊ h̄ reputauerūt eē felicitatē: ⁊ ob
h̄ vocāt̄ in greco chiliasti.i.millenarij pp istos mille ānos q̄s
M ponunt p delectatiōib⁹:de h̄ aug.in li.de nonaginta hr̄sib⁹.
Tollit̄ ēt ex h̄ error ipudicoꝝ sarracenoꝝ ⁊ plurimoꝝ iu-
deoꝝ:qui totā retributionē p bōis opib⁹ dixerunt futurā eē
N post mortē in corpis delectatiōibus. Cōsiderādū ēt φ sic̄
pma rō. nō p̄t eē beatitudo in voluptatib⁹ corpis:ita nec pōt eē in ali
2ª rō. quo bono ptis sensitiue:q: oia bōa ptis sensitiue sunt cōia
hoi: ⁊ pecorib⁹ in qbus nō p̄t eē btitudo. Itē intellect⁹ est
melior q̄ʒ sensus ḡ bōa itell's sunt meliora bōis sensus cū bo
3.rō. nuʒ alicuius sit pfectio ei⁹:ḡ magis eēt btitudo in bōis itelle
ctus. Itē iter delectatiōes sensuuʒ delectatiōes gustus ⁊
tactus sunt maxie.ſ.in cibo ⁊ potu ⁊ venereis lʒ alie sunt pu
riores ⁊ hōestiores sic̄ delectatio in visu: ⁊ tm̄ in p̄dictis nō
4.rō. est btitudo vt ōn̄sum est ḡ nō est in aliq̄ bono ptis sensitiue.
Itē sensus diligunt̄ solū pp duo.ſ.vtilitatē ⁊ cognitiōem.
Nā per eos cauem⁹ mala sic̄ p visum picula: ⁊ p auditum ⁊
ceteros aliq̄ nociua euitam⁹ tota āt vtilitas eoꝝ ē ad ɔserua
tionē corpis: ⁊ tm̄ corp⁹ ē min⁹ q̄ʒ aia ḡ ex hac pte nō est bea-
titudo in sensu:cognitio āt que p sensum hētur ordiat̄ ad co
gnitionē itellectiuā cū illa sit pfecta. Un̄ aialia carētia intel-
lectu nō delectant̄ in sciēdo aliqd nisi per cōpationē ad vtili
tatē puenietē corpori ex hac cognitiōe. Un̄ p cognitionē sen
suum ɔsequunt̄ cibos ⁊ venerea: ⁊ ad hunc finē ordinat̄ to
ta eoꝝ cognitio:sic dic̄ Aris.iij.li.ethi.c.de tēpan.ſ. φ bos vl'
leo nō delectat̄ i odore nisi q: comedet.i.q: p odorē ɔsequet̄
id qd̄ comedē desiderat. In hoie āt delectatio est ēt in cogni
tiōe sensitiua:vt pʒ ō sensu visus quē maxie diligim⁹:q: plu
rimas nobis reꝝ differentias ostēdit.p̄.met.hoc āt est q: or-
dinat̄ cognitio ista ad itellectū cuius finis est itelliger̄: ⁊ nō
aliqd̄ aliud op⁹. Et sic delectat̄ in itelligēdo cū sit ppria opō
⁊ finis:iō cognitio sensitiua nō poterit eē btitudo cū ordiet̄
ad itellectiuā cognitionē. Et sic nō p̄t eē btitudo i corpis vo
luptatib⁹ nec i aliq̄ bono sensus. De hijs scūs Tho. pª scde.
q.ij.arti.vj. ⁊ in sūma coñ.gēti.li.iij.c.xxv. ⁊.xxxi. Ad pm O
dōm φ appetere bonū ⁊ appetere delectatiōeʒ est eiusdē rō- Ad pm ar.
nis cū delectatio nihil aliud sit nisi q̄dā qetatio appetit⁹ i re
desiderata q̄ bona est. Sic̄.n.ex eadē ūtute nāe puēit φ ḡue
ferat̄ ad cētrū ⁊ φ postq̄ʒ puenerit qescat ibi:ita puēit ex ea
dē rōne φ appetit⁹ bonū desideret ⁊ postq̄ʒ istud fuerit ɔse-
cutus qescat in eo qd̄ fit per ōlectationē. Jō nō p̄t eē diuer-
sus appetit⁹ ad bonū: ⁊ ad delectationē q̄ ɔseq̄t bonū:sic̄ nō
est diuersus appetit⁹ rei grauis eūdi ad cētrū ⁊ qescēdi in cē
tro postq̄ʒ puenerit. Jō sic̄ bonū pp seip̄ʒ appetit̄ ita ⁊ dele-
ctatio pp seipsaʒ: ⁊ nō pp aliō appetit̄ si ly pp dicat cāʒ fina-
lē.ſ.qd̄ delectatio nō appetit̄ ad aliquē finē q sit ex eā. Si vō
ly pp dicat cām formalē vl' potius motiuā sic delectatio est p
pter aliō appetibilis.i.pp ipsum bonū qd̄ ē obm ei⁹: ⁊ qd̄ cō-
sequit̄.ſ.φ cā q̄ dʒ mouere appetitū ad op⁹ nō dʒ eē ōlectatio
ɔsequēs opus:ſʒ ipsum bonū qd̄ est in opōne. Et sic bonuʒ ē
pnm delectatiōis et dat ei cām:vt ipsa appetat̄. Nā ōlectatio
nō appetitur nisi iquātū ē ipsa qes i bono optato: nec p̄t al'r
appeti. ⁊ sic ip̄ʒ bonū est cā motiua ipsius appetitus: ⁊ non
delectatio. Ad fm dōm qd̄ vehemēs ipressio que fit in de Ad fm ar.
lectationibus corporis: ⁊ magn⁹ appetitus que ad eas ē nō
arguit eas eē sūmū bonū:q: ista vehemētia ipressiōis nō p-
uenit simpl'r ex magnitudie eaꝝ ita φ ipse sunt simpl'r ma-
iores oibus alijs delectatōibus:ſʒ fit ex eo φ iste maxie pci-
piunt̄. Nā opōnes sensuū que sunt p̄ncipia nr̄e cognitionis
valde pcipiunt̄ sic̄ pnª i oibus reb⁹ sūt magis cognita. Si āt
delectatiōes spūales eēnt ita pfecte cognite sic̄ corpales erat
ipol'e φ aliqs hō in delectatiōibus corpis btitudinē ɔstitue
ret:ſʒ pp solas ōlectatiōes corpis cognitas eē has solas pu-
tant eē delectatiōes:vt dr̄.vij.ethi. Ad 3m dōm qd̄ eodem Ad 3m ar.
mō oēs appetūt ōlectationē sic̄ ēt oēs bonū appetūt. p̄ ethi.
delectationē tm̄ appetūt rōe boni.ſ.q: est qes appetitus i bo
no:vt dcm̄ est: ⁊ ɔ̄rio.ſ.q: nō appetit̄ bonū pp delectationē
⁊ sic nō seq̄t̄ φ delectatio sit maximū bonū:ſʒ qd̄ vna queq̄ʒ
delectatio ɔsequat̄ ad aliqd̄ bonū. Et aliq̄ ōlectatio erit q̄ cō
sequet̄ ad maximū bonū: ⁊ tm̄ nec illa est sba maximi bōi:sed
per se accidens maximi boni.

An btitudo cōsistat in aliquo bono aie.   Qō.XXV.

Querit̄ an btitudo ɔsistat in aliq̄ bono aie. Di-
cunt aliq qd̄ sic:q: bonū hois dīdit̄ in tria
ſ.in bona exteriora ⁊ bona corpis: ⁊ bōa aie. ⁊ tm̄.s̄.ostēsum Opio aliq̄-
est qd̄ nō ɔsistat btitudo in bōis exterioribus que sunt bona rū:qd̄ btitu
fortune nec in bōis corpis:ḡ erit i bōis aie. Itē istō cui ō do cōsistit ī
siderām⁹ aliqd̄ bonū magis amam⁹ q̄ʒ bonū qd̄ ei ōsideram⁹. bono aie.
Sic̄ magis amo amicū p q̄ appeto pecuniā q̄ʒ pecuniā quaʒ pma rō.
ei appeto. Sʒ vnusq̄ʒ appetit qd̄cūq̄ʒ bonū sibiipsi: ḡ seip̄ʒ scda rō.
magis amat q̄ʒ oia alia bōa q̄ sibi desiderat. Btitudo tm̄ ē bo
nū qd̄ maxie amat̄ cū pp ipsam oia alia appetant̄:ḡ btitudo
ɔsistit in aliq̄ bono ipsius hois:q: al's amaret magis qd̄ ē ex
se q̄ʒ seip̄ʒ. Et tm̄ nō p̄t eē in bōis corporis: ḡ in bōis aie erit.
Itē pfectio ē aliqd ipsi⁹ rei q̄ pficit̄:ſʒ btitudo ē pfectio ho 3ª rō.
minis:ḡ btitudo est aliqd hois: ⁊ tm̄ nō ē aliqd ipsius corpo A
ris:ḡ ē aliqd aie: ⁊ sic ɔsistet in bōis aie. Dōm qd̄ vt s̄.q. Rn̄det̄ q̄si
xvij.ōn̄suʒ ē finis dr̄ dupl'r.ſ.ip̄a res quā cōseq optamus vel to q̄ōnis.
acqsitio aut possio vel vsus rei. Si loqmur de vltio fine
hois q̄ʒtū ad ip̄aʒ rē ōsideratā vt vltimū finē ipol'e est φ vlti
mus finis hois sit ip̄a aia eius vl' aliqd ipsius aie. Jp̄a.n.aia
in se ɔsiderata ē:vt i pōa exn̄s:fit.n.de pōa sciēte actu sciēs:
⁊ cū eēt in pōa ūtuosa efficit̄ actu virtuosa. Cū āt pōa sit pp
actū sic̄ mā pp formā ipol'e ē φ id qd̄ fʒ se ē i pōa existēs hē-
at rōnē vltimi finis. Un̄ ipol'e ē qd̄ ip̄a aia sit vltim⁹ finis vel
btitudo sui ipsi⁹. Sil'r ēt ñ p̄t dici qd̄ aliqd ipsi⁹ aie sit vl-
timus finis eius vl' btitudo siue istō sit pōa siue hītus siue
act⁹. Bonū.n.qd̄ ē vltim⁹ finis ē bonū cōpletū.i.ipfectū ⁊ ap
petitū cōplēs. Appetit⁹ āt hūanus q est appetitus volūtat̄ ē
de bono vl'i.i.de bono fm nāʒ bōi absolute: ⁊ nō de bono fʒ
aliquā rōnē spālē boni q̄ sit ps ipsius boni vel pticipatū ab
ipsa sba bōi. Tale āt bonū lʒ sit aliqd̄ singulare subsistēs
vocat̄ bonū vl'e.i.fm rōnē vl'em bōi.ſ.fʒ suā totā latitudinē:
⁊ nō fm aliquā ptē bōi:sic̄ vl'e qd̄ ē fm intellectū vocat̄ vl'e:
q: nō dic̄ nām ɔ̄ctā in aliq̄ vbi tota eē nō p̄t: ſʒ dic̄ nām non
ɔtractā. Et sic tale vniuersale dicit totā perfectionē nāe ipi⁹
q: extra istud vl'e non relinquitur aliqua pars vel perfectio
ipsius

ipſius nãe. Sic hō in vlī dicit totā ꝑfectionē ſpēi: ſed hō ſor
tes dicit ptē perfectiōis ſpēi cuʒ ſortes nō capiat totā ꝑfectio
nē hūanitatꝫ cū in multis aliȷ̄s hoib⁹ ſit hūanitas ꝑfectioneʒ
quādā dicēs q̄ realr̄ in ſorte nō eſt. Bonū ḡ vlē ſupiori mo
do capiendo ſolū eſt bonuʒ per eēntiā: vl̄ vt meli⁹ dicaṫ ē ipa
ſba boni. Et ſic ex̄ ipʒ nō relinqṫ aliq̄s modus bōitatis vl̄ ꝑ
fectiōis: ſic ex̄ hoieʒ in vlī nō reliqṫ aliq̄ ꝑfectio hūanitatꝫ cū
hō ſic icludat oēs hūanitates pticulares. Hoc ḡ mō volūtas
eſt de bono vlī .i. ō bono qȯ eſt tota nã boni ꝛ nō ps boni lʒ
nō ſit vlē ſic ſpēs ꝛ gen⁹: ſʒ ſit de aliqȯ ſingulare. ¶ Et pʒ h̄
qꝛ ſi volūtas eēt de aliq̄ pticulari bono: ꝛ nō de tota nã boni
h̄ eēt: qꝛ limitareṫ volūtas p aliq̄d ad ꝯſiderādū certū modū
boni ſic potētie alligate organis determinanṫ ad cognitiōeʒ
certi gn̄is ſic audit⁹ ad ſonos ꝛ viſus ad colores. Intell̄s āt
qui nō eſt alligat⁹ organo nō limitaṫ ad gen⁹ aliqȯ cognoſci
biliū: ſed extēdit ſe ad oē cognoſcibile. Ita ḡ cū volūtas ſit ō
bono: ꝛ nō ſit potētia ꝯcta p organū nec̄e ē qȯ ſe extēdat ad
totā nãm boni. Et h̄ ē ꝙ volūtas ſit bōi vlīs: ꝛ ſic nō p̄t ad i
plere volūtatē niſi vlē bonū .i. iſtud in q̊ ꝯtineṫ tota nã bōi vl̄
eſt ipſa ſba boni. Q̄ōlibet āt inherēs ipſi aie ē aliqȯ bonū ꝑ
ticipatū: ꝛ p ꝯn̄s pticl̄atū. Un̄ ipoſſe ē ꝙ aliqȯ eoꝝ ſit vltim⁹
finis hoīs. Si āt loq̄mur ō vltio fine hois quātū ad adeptio
nē vl̄ poſſiōnē ſiue quātū ad vſum ipſi⁹ rei q̄ appetiṫ vt finiſ
ſic ad finē hois vltimi ptinet aliq̄d ipſi⁹ hoiſ ex pte aie: qꝛ hō
p aiaʒ ꝯſeq̄ṫ btitudineʒ .ſ. p actū aie ꝯiungiṫ ipſi rei in q̄ cōſi
ſtit btitudo. Res ḡ ipa q̄ appetiṫ: vt finis ē id i q̊ btitudo cō
ſiſtit: ꝛ ꝙ btm̄ facͭ: ſed h⁹ rei adeptio vl̄ poſſio vocaṫ btitudo
ꝛ nō ipa res in q̄ ē btitudo. Un̄ dōm eſt ꝙ btitudo eſt aliq̄d
B Ad p^m ar. aie: ſʒ id in q̊ ꝯſiſtit btitudo ē aliq̄d ex̄ aiam. De hȷ̄s ſanctus
Tho. pma ſcḋe. q. ȷ̄. arti. vȷ̄. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ ꝯtinenṫ ſub
iſta diſiōe oīa bōa appetibilia ab hoie: ꝛ ſic p bōa aie nō ſo
lum itelligim⁹ potētias: ꝛ act⁹ ꝛ hit⁹ ſʒ ēt obʒ iſtaꝝ potētiaꝝ
cui p act⁹ potētiaꝝ ꝯiungimur. Et h̄ mō nihil ꝓhibet dicere
qȯ id in q̊ ꝯſiſtit btitudo ē qȯdā bonū aie lʒ realr̄ ex̄ eam ſit.
C Ad ſm. ar. ¶ Ad ſm dōm ꝙ quātū attinet ad ꝓpoſitū btitudo ē id qȯ
maxie amaṫ tāq̄ʒ bonū ꝯcupitū. Amic⁹ āt ē q maxie amaṫ tā
q̄ʒ id cui aliqȯ bonuʒ ꝯcupiſciṫ. ꝛ ſic ēt hō amat ſeipſuʒ non
tn̄ ē eadē rō amoris vtrobiq̄ʒ cuʒ vn⁹ ſit amor amicoꝝ ꝛ ali⁹
ꝯcupiſcētie. Et ſic btitudo poterit eē in aliq̊ exteriori: ꝛ iſtud
maxie amabiṫ .ſ. amor ꝯcupie. Et tn̄ nō ꝓbat h̄ ꝙ tūc amaret
hō aliq̄d qȯ ē ex̄ ſe magis q̄ʒ ſeipʒ: qꝛ ſeipuʒ amat amore ami
citie btitudinē āt nō amat amore amicitie: ſed ꝯcupie. An tn̄
hō amet vl̄ amare debeat amore amicitie aliq̄d ex̄ ſe magl q̄ʒ
ſeipʒ ſic in charitate: dicim⁹ qȯ hō dʒ magis amare deū q̄ʒ ſe
ipſum de h̄ tn̄ nō eſt nunc dicēdi loc⁹. ¶ Ad tertiū dōʒ ꝙ ip
D ad 3^m arg. ſa btitudo eſt aliq̄d aie cū ſit ꝑfectio ei⁹: ꝛ tn̄ id in q̊ btitudo
ꝯſiſtit ꝛ ꝙ hoiem btm̄ facͭ eſt aliq̄d ex̄ aiam vt dictū ē: ꝛ iſtȯ
non eſt perfectio aie ſed eſt perficiens ipſam.

¶ An btitudo ꝯſiſtat in aliq̊ bono creato. Q̄ō. XXVII.

Opi. aliq̄ꝝ qȯ bti⁹ ꝯſiſtit i aliquo bono crea. ꝑma rȯ. ſcḋa rȯ. **Queritur** an btitudo nr̄a cōſiſtat in aliquo bono
creato. ¶ Aliq̄ dicūt ꝙ ſic dic̄. n. Dio⁹.
li. de di. no. c. vȷ̄. qȯ dina ſapia ꝯiungit fines p̄moꝝ p̄ncipȷ̄s
ſcḋoꝝ. Ex quo pʒ qȯ ſūmuʒ iferiorl nãe ſit attingere infimū
nãe ſupioris. Sʒ ſūmū bonū hois eſt btitudo: cū ḡ angelus
ſit ſupra hoiem ſm ordinē nãe btitudo hois erit aliq̊ mō i h̄
qȯ ꝯtingat ad angelū. ¶ Itē vltim⁹ finis rei cuiuſlibʒ ē i ſuo
eē ꝑfecto vn̄ ps ē ꝑꝑ totū ſic ꝑꝑ finē: ſʒ tota vniuerſitas crea
turaꝝ que dı̄ maior mundus cōpaṫ ad hoiem q. viȷ̄. phiſic.
3ª rȯ. vocaṫ minor mūd⁹ ſic ꝑfectū ad ipfectū ḡ btitudo hois conſi
ſtit in tota vniuerſitate creaturaꝝ. ¶ Iteʒ p iſtud efficiṫ hō
btūs p qȯ ei⁹ nãe deſideriū q̄etaṫ: ſed nãle ꝯſideriuʒ hois nō
extēdiṫ ad bonū maius q̄ʒ qȯ ipſe cape p̄t cū ḡ hō non ſit ca
pax boni qȯ excedat limites toti⁹ nãe: vr̄ qȯ per aliqȯ bonuʒ
creatuʒ poſſit hō effici btūs: ꝛ ſic in aliq̄ bono creato erit bti
A tudo. ¶ Dōm qȯ nō ē btitudo in aliq̊ bono creato: ſed eſt in
deo q eſt bonū icreatuʒ. Dic̄. n. aug. xix. de ciui. dei. qȯ ſic vi
ta carnis ē aīa: ita btā vita hois de⁹ ē: ſic dı̄ in pſal. cxliȷ̄. Bea
tus ppl̄s cui⁹ dn̄s de⁹ eius. ¶ Et dōm qȯ eſt ipoſſe ꝯſiſtē bea
titudinē hois in aliq̊ bono creato. eſt. n. btitudo bonū perfe
ctuʒ qȯ totalr̄ q̄etat appetitū: alioq̄n nō eſſet vltim⁹ finis: qꝛ
adhuc reſtaret aliq̄d qȯ deſiderari poſſet. de ꝯſo. li. iȷ̄. ꝓſa. ȷ̄.
Obm̄ āt volūtatis q̄ ē appetit⁹ hūan⁹ ē bonū vlē ſic obm̄ itel
lectus eſt vlē veꝝ. Ex q̊ pʒ qȯ nihil p̄t q̄etare volūtatē hois
niſi vlē bonū .i. bonū qȯ ꝯtinet totā nãʒ boni: ꝛ nō aliquā ꝑ
tē ei⁹ ſolū. Hoc āt nō p̄t iueniri in aliq̄ creato: ſed ſolū ē i deo

qꝛ oīs creatura hʒ bōitatē pticipatā. Un̄ ſolus de⁹ volūtateʒ
hois iplere p̄t ſic dr̄ pſal. cȷ̄. Qui replet in bōis deſiderium
tuū. In ſolo deo btitudo hois ꝯſiſtere p̄t. Et iſta eſt cā q̄re lʒ
hō ꝯſeq̄tur oīa bōa q̄ h̄ ꝯſiderat adhuc nō ceſſat appetit⁹ ei⁹
qꝛ nullū illoꝝ nec ēt oīa ſimul pn̄t iplere appetitū. Si āt bti
tudo eēt in pecorib⁹ cuʒ appetus ſuus ſit ſolū ſenſitiu⁹ reple
retur ſufficiēter p q̄dā bona q̄ ſunt in ſenſu ita qȯ illis hitis B
nihil vltra deſiderāduʒ maneret. ¶ Ad p̄muʒ dōm qȯ ſup Ad p^m
premuʒ in rōe nr̄a ꝯtingit q̄dē ifinituʒ nãe angelice p quādā argu.
ſilr̄itudinē: nō tn̄ ſiſtit ibi ſic in vltio fine: ſʒ ꝓcedit vſq̄ʒ ad ip
ſum vlēm fontē boni q eſt vlē obm̄ btitudis oiuʒ bonoꝝ: tā
q̄ʒ infinitū ꝛ ꝑfcm̄ bonuʒ exn̄s. ¶ Pōt ēt alr̄ itelligi qȯ ſu C
premuʒ in rōne nr̄a attingat id qȯ eſt ifimuʒ nãe angelice .ſ. alia rn̄°.
quātuʒ ad nature graduʒ vel dignitatē. Secus āt eſt quātū
ad capacitatē paſſiuā: qꝛ excellēti⁹ bonuʒ capere pōt: ꝛ a ma
iori bono p̄t ꝑfici. ¶ Ad ſm dōm qȯ vniuerſitas reꝝ creata D
ruʒ nō eſt btitudo hois vel obm̄ btitudis lʒ ſit totū reſpectu Ad 2^m
hois: qꝛ ſi aliqȯ totū nō ē vltim⁹ finis: ſed ordineṫ ad vlterio argu.
rem ordinē vltim⁹ finis ptiſ nō erit ipſuʒ totū: ſed aliq̄d aliȯ.
Uniuerſitas āt reꝝ creataꝝ ad quā cōpaṫ hō: vt ps ad totū
nō eſt vltim⁹ finis: ſed ordinaṫ ad deuʒ tanq̄ʒ ad vltimū fineʒ
iō bonuʒ toti⁹ vniuerſi nō eſt vltimus finis hois: ſed ipe eſt
deus. ¶ Ad tertiū dōʒ qȯ bonuʒ creatū nō eſt min⁹ quā illȯ E
bonuʒ cui⁹ hō eſt capax tāq̄ʒ itrinſece inherētis. Et tn̄ minuſ Ad 3^m
q̄ʒ iſtud bonū cui⁹ hō eſt capax: vt obti qȯ eſt ifinitū. Bonuʒ argu.
āt pticipatuʒ ab āgelo: ꝛ a toto vniuerſo eſt bonū finitū ꝛ cō
tractū ad certū modū bōitatꝫ. Iō n̄ p̄t eē i q̊ ſit felicitas hois.

¶ An btitudo hois ſit aliq̄d ifinitū ꝛ creatū. Q̄ō. XXVIII. Opi. aliq̄ruʒ qȯ bonum beati⁹ ē aliq̄d infinitū ꝛ icreatū.

Queritur an beatitudo hois ſit ad ifinituʒ ꝛ icrea
tum. ¶ Dicūt q̄dā qȯ ſic: qꝛ dic̄ Boe. iȷ̄.
de ꝯſol. qȯ nec̄e eſt cōfiteri deuʒ eē ipaʒ btitudinē: deus tn̄ ē
aliq̄d increatuʒ ḡ beatitudo eſt aliq̄d icreatuʒ. ¶ Itē beati
tudo eſt ſūmuʒ bonū: ſed eē ſūmū bonū ꝯuenit deo: nō ſunt
āt plura ſūma bōa: ḡ ſolus de⁹ eſt beatitudo: ꝛ ſic eſt aliq̄d i
creatuʒ. ¶ Itē beatitudo eſt vltim⁹ finis in quē nãlr̄ tendit ꝑma rȯ.
humana volūtas: ſed in nulluʒ aliū volūtas tēdere dʒ tanq̄ʒ 2ª rȯ.
in finē niſi in deuʒ in quo ſolo fruenduʒ eſt: vt augu. dic̄. Ipe 3ª rȯ.
ḡ eſt beatitudo ꝛ ſic eſt increata. ¶ Dōm qȯ ſicut dictuʒ eſt A
p̄cedēti. q̄ō. ꝛ in. q̄ō. xvȷ̄. finis duplr̄ diciṫ .ſ. ipſa res quā cupi
mus adipiſci ſicut auar⁹ pecūiā. Alio mō diciṫ finis adeptio
ipſi⁹ rei deſiderate vel poſſio eius aut vſus vel fruitio ipſi⁹ q̄
deſideraṫ: ſicut ſi dicaṫ qȯ poſſio pecūie ē finis auari: ꝛ frui
re delectabili eſt finis hois intēpati. Primo mō finis homi
nis vltim⁹ eſt aliq̄d increatuʒ .ſ. deus qui ſolus per ſuā infini
taʒ bonitatē pōt hūanā volūtateʒ ꝑfecte implere. Scḋo mo
do finis hois vltim⁹ ē aliquid creatū in ipſo exiſtēs qȯ nihil
aliud eſt q̄ʒ adeptio vel fruitio finis vltimi: vltimus aūt finiſ
vocaṫ beatitudo. ¶ Si ergo cōſidereṫ beatitudo quātuʒ ad
cāʒ vel obiectū ſic eſt aliq̄d icreatū. Si autē cōſidereṫ quātū
ad ipſaʒ eſſentiā beatitudinis eſt aliq̄d creatū. ¶ Si tamen B
ab aliq̊ queraṫ abſolute de beatitudine an ſit aliq̄d creatū vl̄
icreatū. ¶ Dōm qȯ eſt aliq̄d creatuʒ: qꝛ res diciṫ eſſe taliſ vl̄
talis q̄ʒtū ad id qȯ ipſa eſt in ſe: ꝛ tn̄ beatitudo q̄ʒtuʒ ad eēn
tiaʒ ſuā eſt aliq̄d creatuʒ: vt dictū eſt: iō abſolute diceṫ qȯ bti
tudo ē aliq̄d creatū. Cū ḡ ꝓprie loqui voluerim⁹ dicem⁹ qȯ C
beatitudo eſt aliq̄d creatū: ꝛ tamē id in quo: ꝛ de quo ē bti Rn̄° ad
tudo eſt icreatū. ¶ Ad p̄mū dōm qȯ de⁹ eſt beatitudo: ꝛ ta argu.
men pōt itelligi duplr̄: qꝛ vel abſolute vl̄ quātū ad nos ſi ab
ſolute eſt de⁹ beatitudo eēntialr̄ .i. ipſe eſt eē beatitudis: qꝛ ip
ſe eſt beat⁹: ꝛ tamē nō per participationē vel adoptioneʒ: er
go eſt beat⁹ per eſſentiā .i. ipſa eſt eſſe btitudinis. Sʒ q̄ʒtū ad
nos diceṫ ipſe btitudo .i. faciēs beatitudinē in nobis: ꝛ tamē
nō erit ipſe btitudo nr̄a formalr̄: ſed aliq̄d ab eo fcm̄ vl̄ ptici
patū nobis. Hoies. n. nō ſunt bti per eſſentiā: ſʒ p pticipatio
neʒ: ꝛ illa pticipatio dei eſt btitudo. Nō qȯ nos aliq̄d de eſſe
eius recipiamus: qꝛ tūc efficeremur dȷ̄: ſʒ qȯ ab eo ꝑficimur D
ſic potētia: ab obo nihil tn̄ ſuſcipiendo de ſba obti. ¶ Ad ſʒ Ad ſm
dōm qȯ btitudo dı̄ eſſe ſūmū bonum hois: qꝛ eſt adeptio vel argu.
fruitio ſūmi bōi. ¶ Un̄ loq̄ndo ꝓprie nō diceṫ btitudo ſūmū
bonū abſolute: ſʒ ſūmū bonū hois: qꝛ nō vocaṫ aliq̄d hois ni
ſi ſit ps ei⁹ vl̄ i eo p iherētiā exn̄s. Maximuʒ āt bonū qȯ hoi
iherere p̄t ē ipa btitudo q̄ tn̄ eſt aliq̄d creatū. Nō diceṫ tn̄ ab
ſolute btitudo hois eē ſūmū bonū lʒ id ō q̊ eſt btitudo ſit ab
ſolute ſūmū bonū .ſ. de⁹: ꝛ tn̄ ipe n̄ vocaṫ ꝓpe btitu° hois: qꝛ
ipe n̄ ē aliq̄d hois nec i hoie p iherētiā: ſʒ ſolū ē p modū obi.

¶ Ad

E ad tertiū arg. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ btitudo dr̄ vltim⁹finis.i.ꝑticipatio vlti
mi finis vł poſſeſſio: aut fruitio ei⁹. Uel dr̄ vltim⁹finis itrinſe
ce.ſ.de bōis q̄ hñi pn̄t itriſece ab hoie: ita qȯ in eo ſint ⁊ ſint
aliqd ei⁹. Btitudo āt eſt vltimū: ⁊ ſic eſt vltim⁹finis. De hijs
ſcūs Tho.p̄ma ſcd̄e.q.iij.artic.p̄. ¶ Aliq adhuc obijciūt qȯ
p̄ma rō. btitudo ſit aliqd increatū: q: qȯ per ſupabūdātiaȝ dr̄ vni ſoli
ꝯuenit: ſed de⁹ eſt ſūmū bonū cū ſit oīs bōitatꝭ cā: btitudo āt
eſt ſūmū bonū cū ab oib⁹ tāq̄ȝ vltimū ⁊ cōpletū bonū ꝯſide
2ª rō. ret̄ g̊ btitudo eſt ipſe de⁹. ¶ Itē iſtȯ qȯ ꝑꝑ ſe ꝯſiderabile tm̄
eſt hȝ rōnē boni fruibilis: vt pȝ per Aug. ſȝ btitudo eſt per ſe
tm̄ appetibilis: vt pȝ p̊ ethi. g̊ btitudine fruēdū eſt: deo tm̄ ſo
lo fruēdū ē: vt ait Aug.lib.de doctrina xp̄iana g̊ btitudo eſt
ipſe de⁹. ¶ Itē de rōe btitudis ē ꝙ in ea ſit ſufficiētia: q: al's
3.rō. nō cōpleret appetitū: ſed p̄ter ip̄aȝ ad vltra ꝯſiderarēt: vt ait
Boe.de ꝯſol.li.iij.pſa.ij. ⁊ tm̄ in ſolo deo inenit ſufficiētiā hu
man⁹appetit⁹: vt ait Aug.i li.ȯ ꝯfeſ.ſ. Inqetū ē cor meū dn̄e
4.rō. donec veniat ad te: g̊ ſolus de⁹ eſt ip̄a btitudo. ¶ Itē oē ꝙ ē
in nobis vł eēntialr̄ eſt in nobis vł per accn̄s. ſȝ btitudo nō
eſt ȯ eēntia hoīs: q: oīs hō eēt neċe btūs: ⁊ ſemꝑ btūs: q: ea
que eēntialia ſunt ſemꝑ inſunt: g̊ opȝ ꝙ ſi ſit btitudo aliqd i
hoie ꝙ ſit accn̄s: ſed accn̄s nō p̄t eē finis cū ſb̄a ſit nobilior
accn̄te: g̊ ipoſ'e eſt btitudinē eē aliqd in nob: ⁊ ꝯn̄r erit aliqd
increatū qȯ ſit ex̄ nos. ¶ Diſtinguēdū eſt ſic.ſ.ȯ fine vł bti
A tudine. Sumēdo.n.btitudinē ꝓ eo qȯ nos btōs fac̄ eſt infi
nitū ⁊ increatū.ſ.de⁹. Sumēdo āt ꝓ adeptōe vł poſſiōe ipſi
us rei que nos btōs fac̄: ſic btitudo eſt aliqd creatum.ſ.viſio
dei. ¶ Alr̄ p̄t dici ꝙ de rōne btitudinis ē eē vltimū finē. Eſt
āt finis duplex.ſ.exterior ⁊ interior: finis exterior hoīs ē per
cuius appropinq̄tionē hō btūs efficit̄: finis iterior eſt ip̄a ap
propinquatio ad illū. Prio mō btitudo vł finis eſt aliqd in
Rn̄º ad p̄mā ob iectiōeȝ. creatū.ſ.deus. Scd̄o mō eſt btitudo aliqd creatū. ¶ Ad p̄m
dōm ꝙ Boe.accipit btitudinē ꝓ eo qȯ nos btōs fac̄: ⁊ ſic eſt
ip̄a deitas: ⁊ eſt bonū increatū. Et ſic dōm ꝙ ſic ipſe deus ē
bon⁹ per eēntiā ſuā: ⁊ oīa alia ſunt bona per ꝑticipationē ei⁹
vt dr̄ in lib.de ebdomadib⁹: ita ipſe ſolus de⁹ dr̄ btitudo per
eſſentiā ſuā alij v̊o ſunt bti per ꝑticipationē ei⁹. Un̄ btitudo
ip̄a eſt q̄dā ſilr̄itudo ⁊ ꝑticipatio btitudinis increate: nō eſt
tm̄ eēntialr̄ btitudo q̄ſi faciēs hoīes per eſſentiā btōs: ⁊ ſic i
telligit̄ auc̄itaꝭ Boetij. ¶ Ad ſm dōm ꝙ btitudo icreata.i.
Ad ſaȝ ꝯboneȝ. deus eſt ſūmū bonū ſimpl'r btitudo v̊o creata nō ē ſūmū bo
nū ſimpl'r: ſȝ ſūmū iter oīa bona hūana: iō dȝ vocari ſūmum
bonū hūanū: ⁊ h̄ ſufficit ad h̄ ꝙ hō ſit ꝑ eā formalr̄ btūs. Nā
ēt hō nō eſt capax btitudis que ſit bonū ſūmū ſimpl'r cū iſtȯ
Ad 3am ꝯboneȝ. ſit ifinitū. ¶ Ad tertiū dōȝ ꝙ ſolo deo fruimur tāq̄ȝ obiecto
fruibili: btitudine tm̄ creata fruimur tāq̄ȝ medio fruitōis per
quā formalr̄ aliq̊ fruimur. Sciēdū ꝓ h̄ ꝙ eſt duplex diligibi
le. Unū qȯ diligim⁹ per modū beniuolētie qn̄ volum⁹ bonuȝ
alicui⁹ ꝑꝑ ſeip̄ȝ: ſic̄ diligim⁹ amicos ēt ſi nobis ex eis nihil ac
cideret. Aliud eſt qȯ diligit̄ amore ꝯcupie: ⁊ h̄ eſt vł bonuȝ
qȯ in nobis eſt: vł q: ex eo in nobis aliqȯ bonū ſit. Sic̄ dili
gimus delectationē vł ēt vinū iquātū fac̄ ꝺlectationē. Quic
qd āt diligit̄ dilectiōe ꝯcupiſcētie nō p̄t eē vltimū dilectū cū
ad bonū alteri⁹ referat̄.ſ.illi⁹ cui cōcupiſcit̄ vł ꝓ q̊ cōcupiſcit̄:
ſed id qȯ diligit̄ amor amicitie p̄t eē vltimū dilectū. Btitudo
g̊ creata que eſt in nob nō diligit̄ niſi delectiōe ꝯcupiſcētie:
vn̄ ei⁹ delectionē referim⁹ ad nos: ⁊ ꝑ ꝯn̄s referim⁹ eā in deū
cū ēt nos ipſos in deū referre debeam⁹: ⁊ ita nō p̄t eē vltim
dilectū. Eſt tm̄ vltimū ꝯcupitū ex h̄ ipſo qȯ eſt maximū bonū
qȯ nobis ex ꝯiūctiōe ad deū ꝓuenit: ⁊ iō dr̄ ꝑꝑ ſe q̄ſitū vł de
ſideratū. Utrūq̄ȝ.n.iportat aliqȯ vltimū bonū i hijs q̄ diligū
tur. Amore ēt ꝯcupiſcētie de⁹ diligit̄: ⁊ tm̄ idē ē ꝯcupiſcē deū
⁊ ꝯcupiſcere maximū bonoꝝ qȯ nobis ex deo ꝓuenit: ſicut
ad q̄rtā ꝯboneȝ. idē eſt ꝯcupiſcē vinū ⁊ vini dulcedinē aut delectationē i eo.
¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ in ſolo deo ꝑ ſe ſufficiētia inuenit̄: ſic̄ in
p̄nº oīs boni qȯ q̄rit appetit⁹: ſȝ ex dino munere iuenit̄ ſuffi
ciētia q̄ȝtū ad bonū ꝯueniēs hoi in btitudine creata ꝑ q̄ȝ hō
hȝ ſufficiētiā oīuȝ bonoꝝ a deo ꝑticipatā. ¶ Un̄ in deo ē oē
bonū qȯ eſt ip̄a nā bōitatis. Btitudo āt creata nō ē oē bonū
nec in ea eſt ſūmū bonū: imo nec aliqȯ bonū cū non accipiat̄
tāq̄ȝ obm̄: ſȝ ē ꝑticipatio oīs boni.i.id q̊ formalr̄ ꝑcipim⁹ oē bo
ad q̄ntā ꝯboneȝ. nū: ſic̄ poſſidē pecuniā nō ē aliq̈ pecunia: ſȝ ē hr̄e pecuniaȝ.
¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ btitudo creata ē aliqȯ accn̄s: ⁊ quāuis
oē accn̄s inquātū hmōi eſt ignobili⁹ ſb̄a tm̄ aliqȯ accn̄s q̄ȝtū
ad aliqd p̄t eē dign⁹ ſb̄a. ¶ Pōt.n. accidēs dupl'r ꝯſiderari
vno mō ſm qȯ inheret ſb̄o ex q̊ hȝ rōnē accn̄tis. Et ſic oē ac
cidēs eſt minus nobile q̄ȝ ſb̄m cū accidēꝭ eē ſic ſit ſolū ineē.
vij.meta. ⁊ accn̄tia nō ſunt ēt niſi q: entis.i.qȯ ſunt aliquid
ipſius ſb̄e que eſt vere ens.vij.met. Alio mō p̄t ꝯſiderari ac
cidēs q̄ȝtū ad aliqd ex̄: ⁊ ſic aliqȯ accn̄s p̄t eē nobili⁹ q̄ȝ ſb̄a i
quātū per ip̄ȝ ſb̄a ꝯiungit̄ alicui nobilior ſe. Uł ſi cōparetur
ſb̄a ad accn̄s ſic̄ ꝑfectibile ad ſuā ꝑfectionē erit accn̄s nobi
lius: q: ꝑficit ſb̄am tāq̄ȝ q̄daȝ forma. Et h̄ mō btitudo ⁊ grā ⁊
oīs v̊t⁹: ⁊ ſilr̄ia ſunt nobiliora q̄ȝ aīa in qua ſunt: ⁊ cui inhe
rent: q: aīa ad illa cōꝑat̄ ſic̄ potētia ad actū. De hijs ſanctus
Tho.iiij.ſen.di.xlix.q.ij.arti.j. ⁊ p̄ma ſcd̄e.q.ij.arti.viij.

¶ An beatitudo ſit opō vel aliqd aliud. Qō. XXVIII.

Querit̄ an beatitudo ſit oꝑatio vel aliquid aliud.
¶ Aliq dicūt ꝙ nō ſit opō: ſed poti⁹ aliqd Opio q̄rūdā qȯ btitudo ē aliqd manens.
manēs: q: dr̄ ad Ro.vj. Hētis fructū vr̄m in ſanctificatiōe fi
nē v̊o vitā eternā: ⁊ ſic btitudo eſt vita. Ip̄a tm̄ vita nō ē oꝑa
tio: ſed eē viuentiū: q: viuere viuētibus eſt eē: g̊ btitudo non
eſt opō. ¶ Itē dicit Boe.de ꝯſol.li.iij.pſa.ij. Btitudo ē ſtat⁹ p̄ª rō.
oīuȝ bonoꝝ aggregatiōe ꝑfectus. Sed ſtatus nō dicit opō 2ª rō.
nē: ſed potius admanēs g̊ btitudo nō ē opō. ¶ Itē beatitu
do dic̄ aliqd qȯ eſt in ipſo btō cū ſit vltīa ꝑfectio hoīs oꝑatio
āt nō ſignificat̄ vt aliqd exn̄s in operāte: ſȝ magis vt ab ip̄o 3ª rō.
ꝓcedēs: g̊ beatitudo nō ē opō. ¶ Iteȝ beatitudo ꝑmanet in
beato opō āt non manet: ſȝ trāſit g̊ btitudo nō eſt operatio.
¶ Itē vnius hoīs nō ſunt plures btitudies: ſed vnica opō 4ª rō.
nes tm̄ eiuſdē hoīs ſunt multe g̊ beatitudo nō ē opō. ¶ Iteȝ 5ª rō.
beatitudo manet ſemꝑ in btō ſine aliq̈ interruptiōe: hūana 6ª rō.
tm̄ oꝑatio freq̄nter interrūpit̄ per ſoporē aut al's occupatio A
nes vel per qetē. g̊ nō eſt beatitudo ipſa opō. ¶ Dōm ꝙ pre
cedēti.q.de beatitudine iā diſtinctū eſt an accipiat̄ ꝓ ip̄o obō
beatitudinis aut ꝓ eē beatitudinis. Si p̊ mō beatitudo nō ē
opō: ſed eſt ipſa diuina eēntia. Si ſcd̄o mō.ſ. ꝓ illo creato qȯ
eſt ꝑticipatio vltimi finis vł vſus aut fruitio eius: dōȝ erit ꝙ
beatitudo ſit aliq̈ opō: ſic dic̄ Ariſt.p̊ ethi. qȯ felicitas ē oꝑa
tio ſm optimā v̊tutē in vita perfecta. ¶ Itē pȝ h̄ q: btitudo
eſt vltīa perfectio hoīs. Unūqȯq̄ȝ āt in tm̄ eſt perfcm̄ inquā
tū eſt actus. Nā potētia ſine actu imꝑfecta eſt. Opȝ g̊ btitu
dinē in vltīo actu hoīs ꝯſiſtē. Māifeſtū ē āt qȯ opō eſt vlti
mus actus oꝑātꝭ. Un̄ vocat̄ actus ſcd̄s ab ariſ.ij.de aīa. Hn̄s
nāq̄ȝ formā p̄t eē in potētia oꝑātꝭ: ⁊ nō in actu ſic̄ ſciēs ē ꝯſi
derās in potētia.i.qȯ p̄t ꝯſiderare lȝ nō ꝯſideret: ⁊ inde ē qȯ
in alijs q̄q̄ȝ rebus vnaq̄q̄ȝ res dr̄ ꝑꝑ ſuā opōnē.i. eē in actu:
vt dr̄.ij.de celo ⁊ mūdo. Neċe eſt igit̄ beatitudinē eē quādaȝ
operationē. An tm̄ ſit ſm optimā v̊tutē vel ſm aliquā v̊tuteȝ B
vt dixit ariſt.j. dicet̄ in alijs qōibus.q.xxxiiij. ⁊.xxxv. ¶ Ad Rn̄º ad p̄mū argu.
p̄mū dōm qȯ vita dr̄ dupl'r: vno mō ip̄m eē viuētis: ⁊ ſic bti
tudo nō eſt vita. Oſ̄ſuȝ eſt.n. qȯ eē hoīs q̄lecūq̄ȝ iſtud ſit nō
p̄t eē beatitudo ipſius hoīs.ſ.q.xxiij. qn̄ q̄rebat̄ an eēt beati
tudo in ſanitate vel in alijs bōis corporis. Hoc.n. ſoli deo cō
uenit qȯ ſuuȝ eē ſit ſua beatitudo cū ſit btūs per eēntiā.i.ip
ſe ſit eē beatitudis. Hoc āt nō eſt btūs per eſſentiā: ſȝ ꝑ parti
cipationē: iō nō eſt poſ'e qȯ eē eius vł aliq̈ ꝑs eius ſit btitu
do. Alio mō dr̄ vita ip̄a opō viuentis ſm quā reducit̄ i actū
ip̄ȝ p̄ncipiū vite.i.ip̄ȝ per qȯ viuimus. Et ſic dicimus vitam
actiuā vł ꝯtēplatiuā vł voluptuoſam.i.opōnē actiuā vel cō
tēplatiuā: ⁊ nō aliqȯ eē. Et h̄ mō dixit qȯ vita eterna ē finis
nr̄ ꝓut vita eſt q̄dā opō. Qȯ pȝ per id qȯ dr̄. Io.xvij.ſ. Hec ē
vita eterna: vt cognoſcant te: ⁊ tm̄ cog̃ſcere eſt oꝑari: ⁊ nō eē.
iō vita accipit̄ hic ꝓ operatione. ¶ Ad ſm dōm qȯ Boetius C
diffiniendo beatitudinē ꝯſiderauit cōem rōem beatitudis. ad ſȝ argu.
¶ Eſt.n. cōis rō beatitudinis qȯ ſit cōe bonū ⁊ perfectum:
⁊ hoc ſignificauit cū dixit qȯ eſt ſtatuſ oīuȝ bonoꝝ aggrega
tione perfectus. Et nō ꝯſiderauit ſpecificā rōnē beatitudis.
Iō non curauit dicere an ꝯſiſteret in operatiōe: ⁊ in q̈ ope
ratiōe. Nā per h̄ nihil aliȯ ſignificauit niſi qȯ btūſ ē in ſtatu
boni perfecti. Ariſt. āt cōſiderauit in ſp̄ali ip̄aȝ eſſentiā btitu
dinis oſ̄dens per qd hō ſit i iſto ſtatu pl̊ētudiſ oīuȝ bonoꝝ
ſ.qȯ h̄ ſit per quādā opōnē. ⁊ iō ēt ipſe p̊.ethi. oſ̄dit qȯ bea
titudo ſit qȯdā bonuȝ ꝑfectuȝ. ¶ Ad tertiuȝ dōm qȯ ſic̄ dici D
tur.ix.meta. duplex eſt actio. Una q̊ ꝓcedit ab oꝑante in ex ad tertium argu men.
teriorē māȝ ſic̄ ſecare ⁊ vrere. Et talis operatio nō p̄t eē bti
tudo: q: talis actio nō eſt perfectio agentis: ſed magis ipſi⁹
patientis in quo terminat̄: ⁊ recipit̄. Alia eſt actio manens
in ipſo agente: vt intelligere ſentire: ⁊ velle ⁊ huiuſmodi ta
lis actio eſt perfectio: ⁊ actus ipſius agentis: ⁊ in tali ope
ratiōe poteſt eē felicitas vel talis operatio pōt eſſe felicitas.

¶ Ad

E ❡Ad q̄rtū dōm ꝙ cū beatitudā dicat quādo vltimā perfe-
Ad 3m arm. ctionē ſm quā diuerſe res ſunt btitudinis capaces per hāc
ad diuerſos gradus pfectionis ptingere pn̄t. Et ſm h̄ neceſ
ſe eſt ꝙ btitudo diuerſimode repiat̄ in eis. Nā in deo eſt bti-
tudo per eſſentiā: q̄ ipſum eſſe ipſiꝰ eſt hec opō: q̄ non fruit̄
alio ſed ſeipſo: ⁊ ſic nō pticipat bonū ſuū accipiēdo iſtud ab
alio: ſed h̄ndo iſtud in ſe. Et q̄ bonū qȯ deꝰ hꝫ eſt nā vl' eēn-
tia ſua dr̄ eſſe btitudo ſua per eſſentiā .i. in actu qui eſt ſuum
F eē: ⁊ nō in actu quo pticipet aliqȯ extriſecum vel fruat̄ illo.
❡In angelis āt eſt btitudo vltia pfectio ſꝫ aliquā opōnem
qua ꝯiūgunt̄ bono icreato. Et hec opō eſt in eis vnita: ⁊ ſem
piterna: ⁊ ſic lꝫ nō ſint bti per eēntiā: ſꝫ p pticipationē fruē-
do bono extriſeco illa tn̄ btitudo eſt multū pfecta: q̄ eſt opō
G vnica ⁊ ſempit̄na ⁊ nūq̄ꝫ iterrupta. ❡In hoibꝰ āt btitudo
eē p̄t vl' ſꝫ ſtatū pn̄tis vite vel future: ſm ſtatū pn̄tis vite bti
tudo ipſoꝝ eſt vltia pfectio ſm opōnē qua hō ꝯiūgit̄ deo: ſꝫ
h̄ opō nō eſt ꝯtiua: ſed ſepe iterrupta: ⁊ ꝯn̄r nō eſt vnica: q̄
opōnes per itercisionē ⁊ iterruptionē multiplicant̄. Et pro
pter h̄ in ſtatu pn̄tis vite btitudo pfecte h̄ri nō p̄t: q̄ iſtȯ di-
minuit multū de rōne btitudis que dꝫ eē bonū perfectum.
❡Vn̄ Ari. p̊. ethi. Ponens btitudinē hois in hac vita dixit
eā eē ipfectā. Et poſt multa ꝯcludēs de ea dixit btōs dicimꝰ
vt hoies. Quaſi dicat. H̄ntes iſtā btitudinē vocamꝰ btōs nō
qdē ſimpl'r: q̄ nō repit̄ in eis tota rō btitudis: ſꝫ vt hoies .i.
inquātū poſſibile eſt hoi viuēti hīc de bono tm̄ iſti h̄nt: ⁊ ſic
vocant̄ bti. Si ꝯſideret̄ ſm ſtatū vite future ſic ꝓmittit̄ hoi
a deo pfecta btitudo qn̄ erimꝰ in celo ſic angeli dei. Ī. xxij. vel
eq̄les angelis dei: vt dr̄ luc. xx. Quātū ḡ ad btitudinē illaꝫ q̄
erit poſt vitā: q̄ illa pfecta erit: vt dcm̄ ē ceſſat tota obiectio:
q̄ erit illa btitudo actio vna ⁊ ꝯtinua ⁊ ſempiterna: ⁊ mens
hois tunc deo pfecte ꝯiunget̄. In pn̄ti aūt vita q̄ꝫtū deficimꝰ
ab vnitate ⁊ ꝯtinuitate talis opōnis tm̄ deficimꝰ a pfectione
btitudis: ⁊ ab ipſa btitudine angeloꝝ in pfectiōe. Eſt tamē
nūc aliq̄ pticipatio btitudinis: ⁊ quāto p̄t opatio eē ꝯtinua:
⁊ vna magis tanto eſt ibi de beatitudie. Et ideo in vita acti
ua q̄ circa multa occupat̄ eſt minꝰ de rōne ⁊ pfectiōe btitudi
nis q̄ꝫ in vita cōtēplatiua que verſat̄ circa vnū tm̄ .i. circa cō
tēplationē v̇itatis: ⁊ ſi aliqn̄ hō actu nō opet̄ hmōi opōnem:
q̄ tn̄ in ꝓmptu hꝫ ſup eā opari: ⁊ q̄ ēt ceſſat occaſiōe ſomnij
vel occupatiōis vl' alicuiꝰ alteriꝰ nālis qȯ ad ipſam opōnē or
dinat̄ .ſ. vt meliꝰ ⁊ pfectius poſtea eliciat̄ vr̄ opō ipſa q̄ſi cōti
nua ⁊ eadē: ſic motus reducit̄ ad ſpēm termini: q̄ pp ipꝫ ē.
D ❡Ad qntū dōm ꝙ vniꝰ hois nō eſt niſi vnica btitudo. Cuꝫ
Ad 5m arg. āt dr̄ ꝙ hꝫ opōnes multas: dōm ꝙ aut itelligit̄ de btitudie
q̄ꝫtū ad pn̄tē ſtatū aut q̄ꝫtū ad futuꝝ. Si q̄ꝫtū ad futuꝝ opō
hois erit vnica et ſimplex nō iterrupta que ꝯſiſtet in ipſa di-
uina viſiōe: ⁊ ſm illā erit hō pfecte btūs. ❡Si āt cōſideret̄
q̄ꝫtū ad pn̄tem ſtatū dōm ꝙ ſunt in nobis aliq̄ opōnes que
ad btitudinē ptinent: ⁊ alie que nō ptinēt ad illam directe .i.
non ſunt actꝰ ipſius btitudinis cū btitudo ꝯſiſtat in actu p-
fectiſſimo ſm id qȯ in hoie eſt excellētiſſimū. Et ſic eſt ȯ opō
nibꝰ ſenſitiuis: ⁊ de multis alijs que nō vocant̄ hūane lꝫ ab
hoie fiāt. Et tales bn̄ vocant̄ opōnes bti: ſꝫ nō btitudinis .ſ.
q̄ ab hoie btō fiūt: ſed nō per iſtud p̊nm ſm qȯ ipſe btūs eſt:
⁊ in talibꝰ ml'titudo ipſaꝝ opōnū nō arguit multas felicita-
tes cū ad btitudinē nō ptineāt. ❡Si v̇o loq̄mur de opōni-
bus felicitatis .ſ. q̄ ſunt per illud qȯ in hoie ē excellētiſſimuꝫ.
Dōm qȯ nō ſunt tot felicitates quot opōnes: ſꝫ oēs reddūt
vnicā felicitatē: ⁊ tn̄ multiplicatio iſta opōnū ꝓuenit ex iter-
ciſione ⁊ diſcōtinuitate eo ꝙ hō nō p̄t ſemp actu opari: ⁊ h̄
I diminuit aliqd de pfecta rōne btitudis: vt dcm̄ eſt in p̄cedē-
Ad 6m arg. ti ſol'one. ❡Ad ſextū dōm qȯ btitudo ineſt btō ſine iterru-
ptione qn̄ ipſa pfecta eſt. Et ſic erit in hoie i pr̄ia vbi erit eq̄l'
angelis dei. Hic āt ex ꝯditiōe vel ſtatu iperfecto nāe non pōt
hō eē ꝯtinuꝰ in opōne: iō btitudo eſt cū iterruptiōe: ⁊ iſta in
terruptio diminuit de pfecta rōne btitudinis vt dcm̄ ē. Pōt
tn̄ dici qȯ nō ſit opō iterrupta: q̄ lꝫ hō ceſſꝫ iterdū ab illa p̊n
cipali opōne in qua ꝯſiſtit btitudo: q̄ tn̄ facit pp aliq̄ q̄ ordi
nant̄ in ipſaꝫ opōnē btitudinis vt pfectiꝰ: ⁊ meliꝰ opō illa ꝓ
ducat̄ vr̄ ſp maēt̄ eadē opō cū iſta q̄ ordināt̄ ad aliqd redu-
Obijcit̄ cō- cāt̄ ad genꝰ rei ad quā ordinant̄. ❡Aliq tn̄ adhuc obijciunt
tra ideꝫ qȯ ꝙ nō ꝯſiſtat btitudo i opōne: q̄ nos ſumꝰ cā ⁊ p̊ncipiū opō
p̄us. numnr̄aꝝ: ſi ḡ eēt btitudo in opōne eēt hō ſibi cā ſue btitu
p̊ma rō. dinis: qȯ abſurdū eſt. ❡Itē q̄ ſi aliqd eēt in nobis qȯ eſſet
ſcōa rō. btitudo iſtud eſt p̄cipue iſtud qȯ nunq̄ꝫ pp aliȯ deſideratur

ſed ꝓpter ſeipſum. Sic āt eſt de delectatiōe: q̄ non q̄rit̄ pro-
pter aliud ſed pp ſeipſaꝫ cū ridiculū ſit q̄rere ab aliq̊ q̄re vult
delectari vt dr̄. x. ethi. ḡ in ȯlectatōe ꝯſiſtit btituᵒ. Delectatio
tn̄ nō eſt actus: ſed paſſio ḡ btitudo nō ē opō. ❡Itē ab vno
agēte: ⁊ ſm vnū hituꝫ pn̄t eē actus diuerſi: ſi ḡ btitudo eſſet 3a rō.
actꝰ eēnt eiuſdē bti multe btitudines qȯ eſt abſurdū. ❡Iteꝫ 4a rō.
btitudo nr̄a pn̄s eſt ſil'itudo qȯ btitudinis pr̄ie: ſed btitudo
vie nō p̄t dici actꝰ: q̄ tūc bti qn̄ dormirēt perderēt btitudinē
ḡ nō eſt btitudo in actu. ❡Dōm ꝙ btitudo nr̄a opō q̄daꝫ ē A
ſicut. ſ̄. dcm̄ fuit: ⁊ apparet magis: q̄ vltimꝰ finis rei eſt in ip
ſa re per h̄ ꝙ ꝯiungit̄ res ſuo fini exteriori qui ē p̊nm pfectio
nis eius. Et vocat̄ hic finis rei pticipatio q̄dā ſm quā res p
ticipat ſuo fine. Et iſta pticipatio eſt aliqd inherēs rei lꝫ ipſe
finis quo pticipat ſi aliqd ex̄ hoieꝫ per iſtā tn̄ pticipationem
hō ꝯiungi ei. ❡Pōt āt res ꝯiungi deo dupl'r. Vno mō per
aſſimilationē: vt ſic dicat̄ illa res deo eſt ꝯiūctiſſima que ē ei B
ſimillima. Et ſm h̄ iſtud opꝫ in vna q̄q̄ꝫ re eē vltimū finē eiꝰ
ſm qȯ maxie deo aſſimilat̄. Vnū qȯq̄ꝫ āt ſm h̄ ad dei ſimili-
tudinē accedit ſm qȯ actu eſt: recedit āt a dei ſil'itudine p h̄
qȯ eſt in potētia. Et iō illud per qȯ res eſt maxie in actu ē vl
timus finis eiꝰ. ❡Alio mō hō ꝯiungit̄ deo ptingēdo ad ipꝫ
deū que qdē ꝯiunctio ſoli creature rōali poſ'is eſt que p̄t cō-
iungi deo per cognitionē ⁊ amorē eo qȯ deꝰ eſt obm̄ opōnis
eiꝰ: ⁊ nō eſt obm̄ opōnis alicuius alterius creature. Quocū
q̄ꝫ āt mō ꝯſideret̄ vltia pfectio hois que eſt finis eiꝰ opꝫ eam
ponere in gn̄e actꝰ. Si .n. ꝯſideremꝰ modū ꝯiunctiōis ad deū
qui eſt cōis oibꝰ creaturis cū res magis ſit actu ſm qȯ ē ope
rans q̄ꝫ ſꝫ qȯ eſt potēs opari erit pfectio vniꝰ cuiuſq̄ꝫ rei ſua
opatio pfecta: vn̄ res dr̄ eē ꝓpter ſuā operationē. ij. de celo ⁊
mūdo. Sed ſi ꝯſideremꝰ ꝯiūctionē ad deū que eſt ꝓpria rōna
li creature vltia pfectio hois in opōne ꝯſiſtit: hitus nāq̄ꝫ nō
ꝯiungit̄ obto niſi mediāte actu: nec ꝯiūgit h̄ntē obo niſi me-
diante actu: ⁊ iō opꝫ qȯ btitudo in gn̄e actꝰ pōat̄. Iſta tamē
ſcōa ꝯſideratio ꝯiūctionis ꝓpiquiꝰ deducit in cognitionē bti
tudinis q̄ꝫ p̊ma: q̄ btitudo nō eſt rōnalis creature. ❡Ad p̊ E
mum iſtoꝝ dōm qȯ in actu ſunt duo ꝯſiderāda .ſ. ſb̄a actꝰ: ⁊ Ad p̊m
forma ipſiꝰ a q̄ pfectionē hꝫ actꝰ: igit̄ ſm ſuā ſb̄am p̊nm ē nāl' argu.
potētia .i. pōa nālis ē cā vel p̊nm q̄ꝫ ad ſb̄am actꝰ: ⁊ non indi
get pōa aliq̊ hitu ad h̄ qȯ eliciat hitum ſolū q̄ꝫtū ad ſb̄aꝫ eiꝰ.
Secꝰ āt q̄ꝫtū ad aliq̄s pfectiōes actꝰ. Hitꝰ āt eſt p̊nm actꝰ q̄ꝫtū
ad formā ſuā. Si igit̄ ille hitus per quē actus ꝓducit̄ ſit acq
ſitus nos erimꝰ total'r cā nr̄i actus. Si v̇o ſit hitus infuſus
erit pfectio actus a cā exteriori que habitū cāuit. Actꝰ āt nr̄
nō p̄t eē btitudo ex rōe ſb̄e ſue: ſꝫ rōe ſue pfectōis ex q̄ hꝫ qȯ
fini exteriori nobiliſſime ꝯiungat. Et iō nos non ſumꝰ cā nr̄e D
btitudinis: ſꝫ deꝰ q infundit nobis habitū in cuiꝰ actu beati- Ad ſm
tudo fit. ❡Ad ſm dōm qȯ duplex ē delectatio. Vna q̄ p̄ce- argu.
dit aſſecutionē finis. Et iſta ordinabilis ē in aliȯ. Pōt .n. or-
dinari ad pfectā operationē inquātuꝫ illa in qbꝰ delectamur
attētius agimus. Alia delectatio eſt q̄ ꝯſeq̄t̄ ꝯſecutionē finis
⁊ iſta efficit̄ per operationē qua hō fini ꝯiungit̄. Et iō h̄ dele E
ctatio nō eſt ipſa beatitudo: ſꝫ q̄dā beatitudis pfectio vl' q̄d- ad 3m ar
daꝫ p ſe accidēs eiꝰ: vt. ſ̄. dcm̄ fuit. q. xxiiij. ❡Ad tertiū dōm gumen.
qȯ ml'titudo actuū ab eodē habitu ⁊ reſpectu eiuſdē obi nu
mero nō p̄t cāri niſi ex interruptiōe tēpoꝝ: ⁊ iō in beatitudi
ne perfecta vbi nō erit alia interruptio: ſꝫ ꝯtinua opatio erit
ibi vna beatitudo ſimpl'r ſic erit in pr̄ia vbi actꝰ nr̄ nunquaꝫ
iterrūpet̄: ſed erimus in cōtinua dei viſiōe. Nūc v̇o actiones
nr̄e interrūpunt̄. Et iō lꝫ beatitudo nr̄a ſit vna tn̄ iſta inter- F
ruptio diminuit multū ȯ eiꝰ pfectōe: vt. ſ̄. dcm̄ eſt. q. p̄cedēti.
❡Ad q̄rtū dōm qȯ beatitudo pn̄tis ſtatus nō eſt perfcā bti Ad 4m
tudo ſed q̄dā pticipatio .i. pars beatitudis v̇e: ⁊ iō nō ē ſemp argu.
actu: ſed aliqn̄ in hitu. Vn̄ dormiēs nō p̄t vocari btūs q̄ꝫtuꝫ
ad id qȯ ipe v̇e tūc hꝫ cū nihil operet̄: ſꝫ iquātū opō eſt in eo
habitu al'r .i. ē in v̇tute habitꝰ cū poſſit ꝓduci per habitū quo
cūq̄ꝫ voluerit. Et hoc mō dicimus res aliquas in ſuis cāis:
de hijs ſcūs Tho. p̊ma ſcōe. qō. iij. articu. ij. ⁊ iiij. ſen. di. xlix.
qōne. ij. articu. ij.
❡An beatitudo hois ſit vita eterna. ❡Queſtio. XXIX. Opinio
Queritur an beatitudo hois ſit vita et̄na. ❡Ali aliqꝝ ꝙ
qui dicūt qȯ non: q̄ viuere viuentibus hituꝰ ho
eſſe. ij. de aia: beatitudo tn̄ vt pꝫ p̊mo ethic. nō eſt in eſſendo: minis n̄
ſed in operādo ḡ beatitudo nō ē vita et̄na nec aliq̄ alia vita. ſit vita
❡Itē ſm cōmētato. lib. de cauſis. rō vite ꝯſiſtit in motu bti eterna.
tudo tn̄ includit in rōne ſua imꝓmutabilitatē: q̄ non dꝫ eſſe p̊ma rō.
beatus ſcōa rō.

btūs debiliter firmatus sicut cameleō vt dr̄ p̄ ethi.ergo bea/
titudo non est in vita eterna nec in aliq̄ alia. ¶Jtē beatitu/
3ᵃ cā do est cōicabilis hoi:eternitas tñ non pōt ei cōicari: q2 qd in
tpe fcm̄ est nō pōt esse eternū:g̃ vita eterna non est ipsa bea/
4ᵃ cā titudo. ¶Jtē quicūq3 in ppetuū durat quodāmō eternitatē
pticipat s3 ꝙ eternū solet accipi large pro ppetuo: dānati tñ
durabunt in eternū cū xp̄s mittat eos in ignē eternu3.j.25.
Rn̄det ipsi tñ non hēbunt btitudinē s3 maximā miseriā: g̃ nō est bti
q̄stio.q. tudo in vita eterna. ¶Dō3 ꝙ beatitudo sit ipsa vita eterna:
ꝙ btitu q2 sic dr̄ ad ro.6.c. Hētis fructū vr̄m in satisfactiōe: finē vō vi
do bois tam eternā.i.finis vr̄ vltimus qui vocat btitudo est vita eter
est vita na. ¶Jtē vt appet ex p̄cedentib⁹ btitudo p̄sistit quadā ptici
eterna patione dei facta in hoie fm̄ ꝙ hō attingit deū per cognitio/
A nem. S3 ista cognitio vocatur vita eterna Jo.17.c. Hec est vi
p̄ rō ta eterna vt cognoscant:ergo btitudo est vita eterna. ¶Cō
2ᵃ rō siderandū ad hoc ꝙ sicut.s.dicebat vita dupl'r dr̄. Uno mo
B do ipsum esse viuētis qd nō est opatio alicui⁹ potentie: s3 ma
gis ipsius essentie vel forme: sic dr̄.2.de aia ꝙ viuere sit eē vi
uentiu3.i.esse cōicatū a forma rei viuētis est viuere. Sicut in
hoie nihil aliud est viuere q̄3 esse hoie3. Et tñ esse hoie3 non
est aliq̄ opatio cū non sit ab aliqua pō: s3 est ipsum esse totu3
cōicatu3 mãe a forma. Et ex hoc dr̄ aliqd viuens qd pōt seip
sum mouere s3 aliquā actionē: vnde plante dn̄r viuere ex h
ꝙ mouent se fm̄ augmētum. aialia aūt dn̄r viuere in quātu3
mouent se per augmētum ꝛ ad locū: ꝛ ad sentiēdū. Jn hoie
aūt vltimus finis est vita in q̄tu3 pōt se mouere ad volēdu3
ꝛ intelligendū. cuiuslibet aūt potentie pfectio est suus actus.
Et fm̄ hoc nomen vite qd ,p̄prie significabat esse viuentium
translatū est ad significandū opationes ad quā aliqs seipsu3
mouet: sicut sentire dr̄ vita aialis. Et fm̄ hunc modū quilib3
reputat illā opationem esse vitā sua3 cui maxime intendit: vt
colli'r.9.ethi.in fine. Et sic epicurei dixerūt voluptatē esse vi
tam suā: q2 voluptati, quasi totaliter intēdunt. Opatio aute3
nulla mensurat tpe nisi fm̄ ꝙ est cōiuncta motui. Jō opatio
nes ille que nō p̄iungunt motui s3 termino motus nō men/
surātur tpe s3 in instanti vt p3 de illuminatione. Et ob hoc si ali
qua opatio est oino trāscendens motū talis opatio non mē/
surabitur tpe: sed alia mēsura que est.s.tp̄s. ¶Uisio aūt dei
que ponit esse btitudo hois non pōt esse actio tpe mensura/
ta fm̄ seipsam cū non sit successiua ex se: nec ēt ex pte videu/
tis nec visi: cu3 vtrūq3 sit extra motū. Unde sicut nec tpe: ita
nec instanti ,p̄prie mensurari pōt: q2 instans est terminus tē
poris sicut punctus linee: ꝛ nō pōt etiā mēsurari ,p̄prie euo:
q2 euū fm̄ ꝙ ab eternitate distinguit ptinet ad creaturas i/
mobiles. ¶Hec aūt visio excedit nālem potentiam creature
cum ad ea3 nulla creatura ex suis nālibus puenire possit. Et
sic illius visionis beate tp̄s non erit mensura nec instās nec
euū: sed eternitas erit ,p̄pria mensura eius cū visio ista sit de
obtō qd est eternū: ꝛ cāt illā quodāmō fm̄ p̄ditionē suā: cu3
nāliter ad illā visionē nemo ptingere possit. Et sic ,p̄prie vi/
C sio dei que est ipsa beatitudo vocabit vita eterna q2 ita ē. Et
sic vocauit eam xp̄s ꝛ apl's. ¶Ad primū quasi p3 ex dictis
ꝙ viuere dupl'r accipitur. s. pro esse viuētis: ꝛ pro opatiōe vi
D uentis. Hic aūt accipit pro opatione viuētis: ꝛ sic vtrūq3 est
simul verum. s. ꝙ beatitudo sit opatio ꝛ ēt ꝙ sit vita eterna.
¶Ad 2ᵐ dōm ꝙ vita ,p̄prie non p̄sistit in motu. Na3 q̄uis
vita primo ex motu cognita fuit: q2 per motu3 viuentia a nō
viuentibus distingunt: tñ nomen vite etiā ad vlteriores opa
tiones extendit que s3 se nō p̄sistunt in motu: q2 nō sunt ab
aliquo exteriori mouēte. Sicut intelligere ꝛ velle ꝛ silia. Et
tñ ad hmōi opōnes nomen motus aliqñ trāsfert: vt cu3 dici
E mus ꝙ intelligere est motus intellectus: ꝛ velle est mot⁹ vo
luntatis. ¶Posset dici aliter ꝙ ipsa vita ,put est eē viuētiu3
nō est in motu cū ipm esse nō sit per motū: s3 per actuatiōem
mãe a forma. Uiuere aūt ,put ē actus viuētiū vt in pluribꝰ: est
in motu sicut augeri nutriri fm̄ locu3 moueri: gnare: sentire.
Aliqñ aūt est sine motu: sicut intelligere ꝛ velle. Nunc autē
F accipimus vitā eternā pro opōne intellectus vidētis deu3 q̄
vocatur viuere: ꝛ nō est motus nec fundat in motu. ¶Ad
3ᵐ dōm ꝙ eternitas nō est hoi cōicabilis ita ꝙ sit mensura
eius adequata vel alicuius qd in ipso est. Et hoc ,pbat arᵐ.
Nam mutaret nā rex si hō vel aliqua ps hois efficeret eter
na. Pōt tñ cōicari eternitas hoi fm̄ q̄da3 pticipationē vt si
cut hō pticeps est diuine opationis in vidēdo: ita sit pticeps
diuine eternitatis qua diuina opō mensurat. s. ꝙ non efficit
eternum aliqd qd sit in hoie: s3 deus pficit hoie3 per illustra
tione3 intellectus quā hō suscipit. Et illa opatio dei est eter/
na.i.mensurat eternitate. Jō btitudo hois que nihil aliud ē
q̄3 illa pfectio vel illuminatio quā a deo suscipit dicet eterna
ꝛ sic vocat eterna. ¶Ad 4ᵐ dōm ꝙ vita eterna quā habe/ G
būt scti vocat eterna p pticipationē eternitatis: nō qdē solū
q̄tum ad carentiā finis in duratione per quē modū in dāna
tis est pena eterna vel ignis eternus.i.nūq3 desituru3: s3 vo/
catur vlterius eterna q̄tu3 ad remotionē ois motus ꝛ mu/
tationis: nō solū in actu: q2 istā mutationē ēt excludit ipsu3
euum: sed ēt in pō. q2 scti ex hoc ꝙ adherebunt deo hēbunt
stabilitatē ex diuino munere ita vt iam trāsmutari non pos/
sint. Et sic excludet mutatio q̄tum ad actū ꝛ q̄tum ad pō3
qd facit eternitatē. Et hoc cōpetit deo ex nā: iō ipse per essen
tiā eternus est. Beatis aūt cōpetit per pticipationē ꝛ ex mu/
nere: iō dn̄r hr̄e vitā eternam. Et sic magis ,p̄prie dn̄r bti hr̄e
vitā eternā q̄3 dicant dānati hr̄e penā eternā vt p3 ex dictis:
De hijs.s. Tho.4.sen.di.49.q.2.arti.3.

¶An beatitudo hominis sit pax. Questio.XXX.

Queritur an beatitudo hois sit pax. ¶Aliq di
cunt ꝙ sic q2 dr̄ in .ps.c47.c. Qui po
suit fines tuos pacē: s3 fines ciuitatis illius de q̄ loqt ibi p Opio aliq̄rum ꝙ pax
pha sunt ipsa btitudo: g̃ btitudo est pax. ¶Jtē dicit Augu. sit btitudo
19.de ci.dei.c. Possumus dicere finē bonoꝝ nr̄oꝝ esse pace3: bois.
sicut ꝛ eternā vitā. S3 vita eterna ē btitudo vt dcm̄ est p̄ce/
denti.q.g̃ beatitudo est pax. ¶Jtē istud qd ab oibus nāl'r p̄ᵃ rō
desiderat ꝛ pp qd oia alia agunt est hois btitudo: oēs tñ pa 2ᵃ rō
cem desiderant: ꝛ pp eam oia agunt vt dicit Aug.19.de ciui. 3ᵃ rō
dei: ꝛ Dio.li.de di.no.c.xi.g̃ pax est ipsa btitudo. ¶Jte3 pax 4ᵃ rō
importat quāda3 quietē: s3 ois mutationis finis est q̄es: cu3
res mota querat terminū in quo q̄escat: vt p3 in oibus nāli/
bus: ꝛ sic totius vite nr̄e mutabilis finis est pax: ꝛ sic pax ē
idē qd btitudo. ¶Dōm ꝙ pax nō ē ipa btitudo l3 ad btitu/
dinem ptineat: q2 btitudo est opatio quedā.i.ethi. pax aute3 Rn̄det ad
non noiat actū: s3 q̄dam imutabilitatē: g̃ pax nō est ipsa bti/ questitu3.q.
tudo. ¶Jtē q2 pax nr̄a ad appetitū refert cum sit q̄dā ipsius Pax nō est
q̄etatio: btitudo tñ p̄cipue p̄sistit in intellectu: vt.j.dicet.q.33. btitudo ho
g̃ beatitudo nō est ipsa pax. ¶Considerandū pro h sicut di minis
cit Aug.19.de ciui.dei. Pax oiu3 reꝝ est trāq̄llitas ordis. Ex A
quo p3 ꝙ ro pacis assumit ex hoc ꝙ aliqd nō impedit a recto p̄ᵃ rō
ordine. Tranq̄llitas.n. pturbatione impetus excludit. Pax B
aūt p̄cipue respicit illū ordinē quo voluntas in aliqd ordina 2ᵃ rō
tur. Unde tunc dicimus hoie3 pacē hr̄e: qñ nihil est ꝙ impe C
diat ordine3 volūtatis ad aliqd. Sic ēt dicimus pacē eē in ci
uitate qñ nihil est qd pturbet rectū ordinē ciuitatis qui ē ex
volūtate gubernatoris ciuitatis: Et ēt fm̄ ꝙ inaiata appeti/
tum nāle3 hr̄e dicunt: ponimus vnāquāq3 rem inaiata pacē
hr̄e in q̄tu3 non impedit ab inclinatione quā h3 in suū fine3
quē nāliter appetit. Opatio aūt in qua beatitudo p̄sistit nece
est ꝙ sit opatio nō impedita: q2 ipedimentū tolleret aliqd de
eius pfectione. Unde delectatio que p̄seqt opationē pfecta3
causat in opatione nō ipedita ex eo ꝙ nō est impedita vt p3
7.ethi. Jō ad beatitudinē reqrit pax sine qua nō est btitudo.
Non qdem ꝙ pax sit ipsa suba beatitudinis s3 est q̄si quedā
remotio eoꝝ q̄ beatitudinē ipedirent. Et q2 ex hoc ꝙ aliqd
desideramus appetitus nr̄ refugit p̄riū eius qd desideram⁹:
ideo ex h ipso ꝙ oēs nāl'r appetunt beatitudine3 nece est ꝙ
nāliter refugiāt ipedimentū beatitudinis. Et q2 istud nō est
sine pace: cū pax sit ipsa remotio ipedimētoꝝ nece est ꝙ oēs
hoies desiderēt q̄da3 pacē: l3 iterdū bella spōte gerāt: q2 for
te putant illa bella esse q̄da3 viā ad pfecta3 pacē quā aliter
forte crederent se nō posse hr̄e. ¶Ad primū dōm ꝙ pax dr̄
esse fine3 ciuitatis dei.i.ꝙ est quedā dispō ,p̄pinquissima ad il D
lam ciuitatē que est beatitudo: non tñ est ipsa suba beatitudi
nis s3 p̄cedit ad eam quasi quedā dispō: ꝛ ēt manet semp cu3
ipsa: q2 est aliqd multu3 simile beatitudini: ꝛ ita aliqd est qd
necessario p̄sequit beatitudinē: ꝛ nō est ipsa beatitudo. s. de
lectatio: q2 est per se accñs eius cū p̄sequat eam inq̄tum q̄e
tatur appetitus in possessione boni illius qd appetebat: ꝛ tñ
nō est delectatio ipsa suba beatitudinis: vt.s.q.24.oñsu3 est:
cum ipsa non sit aliqd qd per se intendat: sed est p se p̄ns ad
id qd intenditur. ¶Ad 2ᵐ dōm ꝙ possumus dicere pacem E
esse finē omniū bonoꝝ nostroꝝ: nō qdem ꝙ pax sit ipsu3 bo
num qd est finis noster vltimus: s3 ꝙ est ei aliqd valde ,p̄pin
quum vt dictum est. Cum aūt dr̄ ꝙ pacem possumus dicere

finē bonoꝝ nr̄oꝝ ſicut vitā eternā. Dōꝫ ꝙ ſilitudo eſt aliq̄ ſed nō oīmoda: q2 vita eterna eſt finis oīum bonoꝝ nr̄oꝝ q2 eſt ipſa eēntia beatitudis: ⁊ tn̄ pax nō ē ipſa beatitudo: ſꝫ ali
F quid ei ꝓpinquuꝫ. ¶ Ad 3m dōm ꝙ oīa nāliter pacē deſiderant: non tn̄ tanq̄ finē vltimū ſed tanq̄ id ſine quo finis hr̄i
G non pōt vel tanq̄ id qḋ eſt fini valde ꝯiūctū. ¶ Ad 4m dōꝫ ꝙ vltimus finis rei nō eſt qes: ſꝫ opō rei: cuius pfectio eē nō pōt niſi re exn̄te pfecta. Motuſ aūt eſt actus impfecti .3. phi. Et ſic nō pōt eſſe niſi in re impfecta: ⁊ ſic qes ad quā terminatur motus eſt ꝓpinqoꝛ fini q̄ ipſe motus: ⁊ ita motus oꝛdinaꝛ in quietē non tanq̄ in finē vltimū: ſed tanq̄ in finem īmediatū: finis aūt vltimus ipſi9 mot9 eſt foꝛma vel pfectio q̄ acquiri dꝫ: ⁊ illa nō hr̄ niſi in qete. ſ. motu deſinēte in qeteꝫ. De hīs. s. Tho. 4. ſen. di. 49. q. 2. articulo. 4.

¶ An beatitudo ſit regnū dei vel regnū celoꝝ. Q̄ō. XXXI.

Opi. aliq̄rū ꝙ btitudo nō ſit regm̄ dei

Queritur an beatitudo ſit regnū dei: ſiue regnū celoꝝ q2 vtrūq̄ idem eſt. ¶ Dicūt aliqui ꝙ non: q2 regnum a regendo dr̄: ⁊ iō ad gubernationeꝫ ptinere vr̄: ꝓuidentia aūt ꝯſiſtit in oꝛdinatione ipſaꝝ reꝝ q̄

pᵃ rō. ſunt ad finē dirigendo eas in fineꝫ: beatitudo aūt non eſt de

2ᵃ rō. hīs que ptineut ad finē: ſꝫ eſt vltimus finis: ḡ beatitudo nō eſt regnū. ¶ Itē dicit Dio. li. de di. no. c. 12. ꝙ regnū eſt oīs finis ⁊ oꝛnatus: ⁊ legis ⁊ oꝛdinis diſtributio. Iſta tn̄ diſtributio nō ptinet ad ſolos hoīes ſꝫ gn̄al'r ad oēs creaturas qbuſ deuſ p̄dicta diſtribuit: btitudo tn̄ ad ſolā nāꝫ rōnaleꝫ ptinet:

3 rō. ergo beatitudo nō eſt regnū. ¶ Itē regnū non impoꝛtat pfectionē aliquā niſi in p̄ſidente: In alīs aūt magis dicit impfectionē q̄dāꝫ ⁊ ſubiectionē. Qui aūt p̄eſt in regno vnicus ē: ⁊ ideo vocaꝛ pꝛincipatus monarchi 8. ethi. ergo regnuꝫ dei nō dicet aliquā pfectionē niſi in ipſo deo. Beatitudo tn̄ dicit pfectionē: non ſolū in deo: ſed ēt in oībus btīs: ḡ btitudo nō

4 rō. eſt regnū dei. ¶ Itē beatitudo nō hꝫ ſecū aliquā pmixtioneꝫ mali cū ſit pfectum bonū. In regno tn̄ dei aliqua mala ſunt:

Rn̄ſio ad q̄ſitum. q. ꝙ btitudo eſt regm̄ dei ⁊ c̄

q2 .i. c. 13. dr̄ dei ꝙ mittet filius hoīs angeloſ ſuos ⁊ colligent de regno ei9 oīa ſcandala: ḡ btitudo nō eſt regnū dei. ¶ Dōꝫ

A ꝙ beatitudo vocaꝛ regnū dei vel regnū celoꝝ: q2 Aug. in enchi. dicit ꝙ illa petitio in oꝛ̄one dn̄ica. ſ. adueniat regnū tuuꝫ ad futurā beatitudinē ptinet: ḡ regnū dei eſt ipſa futura beatitudo. ¶ Itē iſtud qḋ ꝓmittiꝛ ſc̄tis in p̄miū eſt btitudo: ſed

B pᵃ rō. regnū dei illis ꝓmittiꝛ. s. in lr̄a. ſ. bti qui pſecutionē patiunꝛ

C 2ᵃ rō. ꝑꝑ iuſtitiā qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ: ḡ beatitudo eſt regnuꝫ celoꝝ. ¶ In hoc ꝯſiderādū ꝙ nomen regni a regendo ſumptum eſt: regere aūt eſt actus ꝓuidentie. Unde ſm̄ h̄ aliquiſ regnū hr̄e dr̄ vel regimen: q2 alios ſub ſua ꝓuidentia hꝫ. Et ſic ſm̄ hoc hoīes dn̄r eſſe in regno dei ꝙ eius ꝓuidentie pfecte ſubdunꝛ. Prouidentie aūt eſt oꝛdinare in finē. In finem aūt oꝛdinare ea que diſtant a fine inq̄tum ꝓducunꝛ ad illū finē ⁊ ea que iam aſſecuta ſunt finē ſꝫ ꝙ in fine ꝯſeruanꝛ: in ipſo fine oꝛdinata eſſe dn̄r. Et cū regula ꝓuidentie ſit finis illa que pfecte ſubīciunꝛ ipſi ꝓuidētie ſunt illa que iam in ipſo fine collocanꝛ. Et iō nihil pōt in eis eſſe alienuꝫ ab oꝛdine ꝓuidentie. In illis aūt que adhuc diſtant a fine ſm̄ hoc magis ⁊ minus diuine ꝓuidentie ſubdita eē dn̄r ſm̄ ꝙ magis ⁊ minus a fine elonganꝛ. Propinqſſimi aūt ipſi fini ſunt illi q in via ad finē ſunt. Uia aūt pueniēdi ad beatitudinē eſt fides ⁊ charitas: vel fides que per dilectiōeꝫ opaꝛ vt ait apl's.

D ¶ Unde ēt regnū dei dupl'r dī. ſ. qn̄q̄ ꝓ ꝯgregatione eoꝝ q per fidē ambulant: ⁊ ſic eccl'a militās dr̄ regnū dei: qn̄q̄ aūt accipiꝛ pꝛo collegio illoꝝ qui iam in ipſo fine ſtabiliti ſunt: ⁊ ſic eccl'a triūphans eſt regnū dei. Et ſic eſſe in regno dei ideꝫ eſt ꝙ eſſe in btitudine. Nec differt ſm̄ hoc regnū dei a btitudine niſi ſicut differt bonuꝫ cōe totius multitudinis a bono ſingulari vniuſcuiuſq̄ illius multitudinis q2 regnū dei dicit aggregationē oīuꝫ btōꝝ. Ipſa vō beatitudo dicit pfectioneꝫ vltimā ꝓut in quolꝫ eoꝝ ē cū btitudo cuiuſlibꝫ eoꝝ ſit diſtincta a btitudine alterius. ¶ Hoc ēt mō vocaꝛ regnū celoꝛum ꝓut iſta ꝯgregatio btōꝝ que regnū dr̄ eſt in celo. Nā lꝫ beatitudo nō determinet ſibi aliquē ſpālē locū: q2 ad illā nihil cōfert nā loci cū ſolū ſit beatitudo in ipſa diuina viſiōe q̄ vbiq̄ pōt eſſe cū deus vbiq̄ ſit: ⁊ pōt ſe māifeſtare vbicūq̄ voluerit: q2 tamen deus elegit locū celeſtē pꝛo iſta congregatione electoꝛum: vocatur beatitudo regnum celoꝛum: quia ſolum

E eſt beatitudo in illis qui in celo ſunt. ¶ Ad pꝛimum dicendum ꝙ beatitudo eſt regnum celoꝛuꝫ ⁊ non ſubeſt beatitudo ꝓuidentie diuine: quaſi ipſa beatitudo ad finē oꝛdineꝛ cū beatitudo obiectiue ſit ipſa ſuba dei que ad nihil oꝛdinaꝛ: ſꝫ oīa in ipſam. Dr̄ tn̄ beatitudo eſſe ſub ꝓuidentia inq̄tuꝫ illi qui ad beatitudinē oꝛdinanꝛ per actus diuine ꝓuidentie il-

F luc ꝓducunꝛ. ¶ Ad 2m dōm ꝙ Dio. ſufficienter tangit ea q̄ ad regnū exigunꝛ ꝓut regnū dicit multitudinē gubernataꝫ per ꝓuidentiā. ¶ Ad hmōi vō actum tria reqrunꝛ. ſ. finis ⁊ oꝛdo ad finē: ⁊ regula oꝛdiniſ. Iſta aūt eſt duplex: vna eſt in oꝛdināte: ⁊ hec eſt lex ex qua rectitudo oꝛdinis ꝓcedit. Alia eſt in ipſo oꝛdinato per quā fit vt rectitudo oꝛdinis non deſeraꝛ. Et hec regula eſt id qḋ cāt oꝛdinatiōeꝫ in finē: ſiue ſit foꝛma: ſiue vtus ſiue qcqd ad hmōi. Et hoc appellat Dio. oꝛnatum. Iſta aūt q̄ttuoꝛ lꝫ ad oēm creaturam ptinere poſſint: q2 oīa ſunt a deo oꝛdinata in finē ſꝫ oꝛdinē ⁊ legē eterne ſapientie: ⁊ rebus oībus date ſunt virtutes qbus in finē tendant: ſpāl'r tn̄ ad rōnales creaturas iſta ptinent: que ad ipm̄ vltimum finē mō nobiliſſimo nate ſunt: puenire: ⁊ nō ſolū oꝛdinantur a deo in finē: ſꝫ etiā cognoſcunt ipſam rōneꝫ oꝛdinis

G ⁊ finis. ¶ Ad 3m dōm ꝙ regnū impoꝛtat pfectionē in pꝛeſidente: ⁊ etiā in eo qui ſubeſt: ſꝫ in p̄ſidente ſicut in pn̄o perfectioniſ qui ſuā rectitudinē alīs imponit. In eo vō qui ſubeſt tanq̄ in accipiēte pfectionē ab alio. Sācti aūt qui ſunt in vita eterna hoc mō diuine ꝓuidentie ſubdunꝛ: ꝙ etiā ipſi ꝓuidentes vel ꝓuiſoꝛes efficiunꝛ: vel ſibiīpſis vel alīs ſꝫ ꝙ alia oīa erunt eis ſubiecta. Et ſic ad regnū dei puenīēt non ſoluꝫ vt ſub rege exn̄tes: ſꝫ ēt reges ipſi facti qui tn̄ erunt ſub vno ſummo rege. Unde dr̄ apoc. 5. Feciſti nos deo nr̄o regnuꝫ ⁊ ſacerdotes ⁊ regnabimus ſup terrā. ¶ Dato tn̄ ꝙ illi q ſub ſunt in regno ſolū ſint ſub rege ⁊ nō ſint ipſi reges ē perfectio quedā: ipſum regnū ⁊ ſubiectio illa nō dicit imperfectionem: q2 non dꝫ eſſe ex neceſſitate ſicut eſt in tyrānico pꝛincipatu: ſꝫ ex volūtate inq̄tum magis vtile eſt eiſ qui reguntur regi ſubeſſe q̄ nulluꝫ hr̄e regē. Et ita eſt in omni nāli pꝛincipatu qui eſt ꝑꝑ vtilitatē ſubditoꝝ: ⁊ non ꝑꝑ vtilitatē regentis. Et ſic ſeruitus nālis eſt bona vt pꝫ pᵃ politi. ſ. in hoībus illis qui robuſta ⁊ coꝛpoꝛa hn̄t ad opus: ⁊ tn̄ non hn̄t iudicium ad dirigenduꝫ. Iſtos nāq̄ vocat ibi Ari. nāl'r ſeruos ⁊ dicit eis melius eē ad vitam ꝙ alicui ſubſint q̄ ꝙ nulli ſeruiant: ⁊ peant neſcientes ſe dirigere. Sic etiā beſtīs melius eſt ſub humana ptāte manere q̄ liberaſ vagari: q2 hō eis in qbuſdā meli9 ꝓuidet q̄ ipſi ſibi ꝓuidere poſſint. Et iſto mō manere ſub p̄ncipatu regali qn̄ rex excellit ſubditos ſapia ⁊ virtute: non ſolū non eſt ſubiectio: imo eſt quedā ps beatitudiniſ: ſicut ēt dixit Plato ⁊ refert iſtud Boe. de ꝯſol. li. i. ꝓſa. iiī. ſ. Btās eſſe res publicas cū eas a ſapiētibuſ regi ꝯtigeret vel eaꝝ rectoꝛeſ ſapie ſtuderent. Et ſic dicit apl's ad Ro. 13. ſcꝫ: Iō ſubditi eſtote p̄ncipibus: non ſolū ꝑꝑ iraꝫ ſꝫ etiaꝫ ꝑꝑ ꝯſciam. i. non ſolū ꝑꝑ timoꝛem mali qḋ vobis per iraꝫ inferre poſſent ſꝫ etiā ꝑꝑ ꝯſciaꝫ. i. q2 bonū eſt illis ſubditos eē. Iſtud aūt erit a foꝛtioꝛi in regno btōꝝ: q2 illi non ſolū erunt ſub rege ſꝫ ēt erunt reges vt nūc. s. oſ̄ſuꝫ eſt. Iō pfectio eſt illis eē

H in regno dei. ¶ Ad 4m dōm ꝙ vt. s. dcm̄ eſt nunc regnū celoꝝ aliqn̄ accipiꝛ pꝛo eccl'a triūphanti: ⁊ aliqn̄ pꝛo militanti. Primo mō nulla mala pn̄t eſſe in eccl'a vel regno dei vbi eſt plenitudo oīum bonoꝝ. Accipiendo ſo mō in regno dei ſūt multa mala que vocanꝛ ſcandala: ſic dicit Grego. ꝙ regnuꝫ celoꝝ pn̄tis tp̄is eccl'a dr̄: q2 in illa beatitudine vbi pax ſumma eſt inueniri ſcandala non poterunt que colligantur. De hīs ſanctus Tho. 4. ſen. di. 49. q. 2. arti. 5.

¶ An beatitudo aliq̄ mō ꝯſiſtat in opatione ſenſus. Q̄ō. 32.

Opi. q̄rūdā ꝙ btitudo ꝯſiſtat i opatiōe ſenſus

Queritur an beatitudo aliq̄ mō ꝯſiſtat in operatione ſenſus. ¶ Aliq dn̄t ꝙ ſic. Nulla. n. opatio inueniꝛ in hoīe pfectioꝛ ſenſitiua p̄ter intellectiuam: ſed opatio intellectiua depēdet in nobis a ſenſitiua: q2 intelligere nō poſſumus ſine fantaſmate vt dr̄. 4. de aīa: cuꝫ ipſum fantaſma ſit obm̄ intellectus: ḡ beatitudo cōſiſtit aliq̄

pᵃ rō. modo in opatione ſenſitiua. ¶ Itē Boe. de ꝯſo. li. 2. ꝓſa. 2. di

2ᵃ rō. cit. Beatitudinem eſſe ſtatum oīum bonoꝛuꝫ aggregatione pfectum: ſed quedā bona ſunt ſenſibilia que p ſenſus attingemus. ſ. per eoꝝ opationes: ḡ vr̄ ꝙ opatio ſenſus reqratur

3ᵃ rō. ad beatitudinē. ¶ Itē beatitudo eſt bonū pfectū: vt ꝓbatur pꝛimo ethi. q2 ſi eſſet impfectuꝫ non pficereꝛ hō abſolute per eam: ḡ opꝫ pfici hoīem ſm̄ vires ſuas: ſed per opationes ſen

A ſitiuas quedā ptes anime pficiunꝛ: ergo opatio ſenſitiua re-

Rn̄detur ad q̄ſitū q̄ōnis.

quiriꝛ ad beatitudinē. ¶ Dōm ꝙ hic non dubitaꝛ nunc p̄ncipaliter an beatitudo ſit aliqua opatio ſenſitiua vel cōſiſtat in ea: q2

inˈea:qꝛ ꝓbatumˈeſt.ſ̃.q.23.τ 24.ꝙ non:ſed dubitať an opa
tio ſenſitiua ptineat ad beatitudinẽ ita ꝙ exigať ad eam vel
nec̃io p̃ſupponať. ⁋ Pro hoc ergo dõʒ ꝙ aliqd pôt ad bea-
titudinẽ ꝑuenire vel ptinere tripl'r. Uno mõ eſſential'r. Alio
mõ antecedẽter: tertio mõ ɔñr. ⁋ Primo mõ.ſ. eſſentialiter
B non pôt ptinere opatio ſenſus ad beatitudinẽ. Nã beatitu-
do hois cõſiſtit eſſential'r in ɔiunctiõe hois ad bonũ increa-
tum qð eſt vltim⁹ finis: vt.ſ̃.q.26.τ.27.oñſum eſt. Huic autẽ
fini non pôt ɔiũgi per opatiões ſenſitiuas: vnde.ſ̃.23.τ.24.
dictũ fuit ꝙ in corpalibus bonis non poterat ɔſiſtere beati-
tudo: per ſenſusˈtñ opatiões nõ poſſumus attingere niſi bo
na corpalia: g̃ in opationibus ſenſitiuis beatitudo ẜm ſubaʒ
eſſe non pôt. ⁋ Pñt ãt opationes ſenſitiue ptinere ad bea-
titudinẽʒ añter τ ɔñter. ⁋ Antecedenter qdẽ q̃ʒtum ad bea
titudinẽ impfectã qualis in hac vita hri pôt. Nam opatio in
tellectus p̃exigit opationeʒ ſenſus nec̃io: tñ beatitudo eſt in
opatiõe intellectus. Jõ opatio ſenſuſ ptinet ad beatitudineʒ
añter. Pôt etiã ptinere ɔñter opatio ſenſus ad beatitudineʒ
etiã q̃ʒtum ad illã beatitudinẽ perfectã que erit poſt morteʒ:
qꝛ poſt reſurrectionẽ ex ipſa beatitudine pfecta aie fiet q̃daʒ
refluentia in corpus τ in ſenſus corporeos vt in ſuis opatio
nibus pficiantur: vt ait Aug. in epl'a ad dioſcorũ. Et ſic opa
tio ſenſus ꝓficiet ad beatitudinẽ: nõ tñ in ea erit eſſentia bea
titudinis. ⁋ Ad primũ dõm ꝙ arᵐ iſtud ꝓbat ꝙ opatio ſen
C ſus reqriť añter ad opationẽ intellectuſ: τ hoc ſolũ q̃ʒtuʒ ad
ad iſtã beatitudinẽ impfectã vbi intellectus dependet a ſen
ſu preexigendo illum. Et tñ adhuc iſta impfecta beatitudo
nõ eſt in ſenſu eſſentialiter: ſʒ in opatione intellectus. Quã-
tum vͦo ad illã perfectã beatitudinẽ ſecus erit: qꝛ nec erit ibi
beatitudo in ſenſu eſſential'r nec ẽt añter: qꝛ non p̃exigeť ibi
opatio aliqua ſenſus ad cognitionem intellectus ẜm quã eſt
btũs: cũ ibi non ſit fantaſma aliqð per qð intellectus intelli-
gat: ſʒ ɔiungeť imediate ipſi deo: qð erit videre ipſuʒ ꝑ eſſen-
tiam: de quo.ĩ.q.40.diceť. Jõ nihil deeſſet de complemento
beatitudinis etiã ſi nulla opatio ſenſus ſibi eſſet: ſicut nunc
eſt in aiabus que ſunt in celo q̃s plene btãs dicim⁹: τ tñ nul
lis ſenſibus vtunť cũ ſint corpib⁹ ſolute: ptinebit tñ ibi opa-
tio ſenſitiua ɔñter ad beatitudinẽ per refluentiã poſt reſurre
D ctioneʒ: vt nunc.ſ̃.dictũ eſt. ⁋ Ad 2ᵐ dõm ꝙ beatitudo pfe
cta qualẽ hñt angeli hʒ ɔgregationẽ oium bonorũ per ɔiun
ctionẽ ad vl'eʒ fontẽ bonoꝝ.i. ad deũ q eſt tota nã boni vniti
ue τ cõplete. Et tñ non indigẽt bonis pticularibuſ: qꝛ in illo
vl'i bono pfectius oẽ bonũ hñt q̃ʒ cõgregatis oibus pticula
ribus bonis. Jn hac tñ beatitudine imperfecta que eſt i pñti
cũ non hẽatur illud bonũ vl'e: reqriť ɔgregatio tãta bonorũ
pticularium q̃ʒta ſufficiat ad pfectiſſimã opationẽ huius vi-
E te.i.pro iſto ſtatu. ⁋ Ad 3ᵐ dõm ꝙ in futura beatitudine ꝑfi
citur totuſ hõ: ſʒ in inferiori pte per refluentiã a pte ſupiori.
Jn beatitudine aũt impfecta pñtis vite cũ non hẽať hic pfe-
ctum bonũ ſic eɔ̃rio.ſ.ꝙ ex pfectione ptis inferioris ꝓcediť
ad pfectionẽ ptis ſupioris. Et qꝛ bonũ ptis inferioris eſt bo
num exterius τ pticulare: reqriť cõgregatio quedã bonorũ
pticulariũ ad beatitudinẽ h⁹ vite: cũ hic ps inferior nõ poſſit
a ſupiore pfici. De hijs.s. Tho. pª ẜe.q.3.arti.3.
⁋ An beatitudo conſiſtat in operatione intellectuſ vel vo-
s.Tho. luntatis. Queſtio. XXXIII.

Queritur cum non ɔſiſtat beatitudo in opatiõe
exteriori ſʒ in interiori: an conſiſtat in
Opi. q̃- opatione intellectus vel volũtatis. ⁋ Dicunt qdã ꝙ magiſ
rũdã ꝙ ɔſiſtit in opationibus volũtatis q̃ʒ intellectus: qꝛ beatitudo
btitudo eſt ſummũ bonũ: ſʒ bonũ inq̃ʒtuʒ hmõi: eſt obm volũtatis τ
ɔſiſtat i non intellectus: g̃ magis ɔſiſtet beatitudo in opatione volũ
opõe vo tatis q̃ʒ intellectus. ⁋ Jtẽ delectatio reqriť ad beatitudinẽ
lũtatis vt ait Ariſ.7.ethi. Uñ in greco nomẽ beatitudinis a gaudio
pª rõ accipiť: delectatio tñ in voluntate vel in appetitu eſt: g̃ in vo
2ª rõ lũtate eſt beatitudo. ⁋ Jtẽ beatitudo ɔſiſtit in opõe pfectiſſi
3ª rõ ma virtutis.p̃.ethi. ſʒ charitas eſt oiuʒ virtutũ excellẽtiſſima
4ª rõ vt pʒ pª corin.13.charitaſ aũt in volũtate eſt: g̃ beatitudo erit
in volũtate. ⁋ Jtẽ ſicut aia impat corpi: ita volũtaſ imperat
intellectui: τ per ɔñs eſt ſupior: beatitudo tñ eſt magis i bo-
5ª rõ nis aie q̃ʒ corpis: qꝛ aia eſt ſupior corpe: g̃ erit beatitudo ma
gis in volũtate q̃ʒ in intellectu: qꝛ volũtas ẽ ſupior. ⁋ Jtem
beatitudo hois ɔſiſtit in pfecta ɔiunctiõe ipſius ad deũ: ſed
pfecti⁹ hõ ɔiungiť deo per volũtatẽ q̃ʒ per intellectũ. Uñ di-
cit Hug. de ſanc. vi.7.c. li. de celeſti yerar. ſup illo vͦbo Diony.
ſcʒ mobile τ acutũ τc̃.ſ. Dilectio ſupeminet ſcie τ maior eſt
intelligẽtia: plus.n. deus diligiť q̃ʒ itelligať: τ intrat dilectio
vbi ſcia foris eſt: g̃ magiſ ɔſiſtit beatitudo in dilectione q̃ʒ in
cognitione τ ɔñr magis in volũtate q̃ʒ in intellectu. ⁋ Jteʒ 6ª rõ.
dicit Aug.19. de ciui. dei.ꝙ beatitudo hois ɔſiſtit in pace: vñ
pſ.cxlvij.dr̃. Qui poſuit fines tuos pacem: pax aũt ptinet ad
volũtatẽ τ nõ ad intellectũ: cũ ſit quedã trãqlitas: g̃ erit bti-
tudo in volũtate. ⁋ Jtẽ p̃ mouenti rñdet vltimus finis.ſ.ꝙ 7ª rõ
ſit idem pᵐ mouẽs τ vltim⁹ finis: ſicut vltimus finis exerci-
tus eſt victoria q̃ eſt finis ducis: τ ille eſt primũ mouẽs τ to
tale exercitus: ſed primum mouens ad operandum eſt vo-
luntas: qꝛ ipſa mouet omnes alias vires: ergo ad ipſam per- 8ª rõ
tinebit vltimus finis.ſ. beatitudo. ⁋ Jtẽ ſi beatitudo eſt opa
tio aliq̃ nec̃e eſt ꝙ illa ſit nobiliſſima opatio hoiſ: nobilior tñ
opatio eſt dilectio q̃ eſt actus volũtatis q̃ʒ cognitio q̃ eſt act⁹
intellectus: cũ pª corin.13.dicať ꝙ charitas eſt maior fide: τ
tñ charitas pertinet ad dilectionẽ fides vͦo ad cognitionem. 9ª rõ
⁋ Jtẽ Aug. dicit.13. de trin.ꝙ btũſ eſt qui hʒ oĩa q̃ vult τ ni
hil mali vult. Et poſt pauca dicit. Appropinq̃t btõ qui bene
vult quecũq; vult: bona.n. btũʒ faciunt quoꝝ bonoꝝ iaʒ hʒ
aliqd.ſ. ipſam bonã volũtatẽ hʒ: g̃ beatitudo ɔſiſtit in volun 10ª rõ
tate ⁋ Jtẽ vltima pfectio opõnis eſt dilecto q̃ pficit opatio-
neʒ ſicut pulchritudo iuuẽtutẽ vt.x.ethi.dr̃: ſi igiť opõ eſt vl
timus finis vr̃ ꝙ magis ſit in opõne volũtatis q̃ʒ intellect⁹: xiª rõ
qꝛ ibi magis erit delectatio q̃ʒ in actu intellectus. ⁋ Jtẽ de-
lectatio ita ꝑꝑ ſe deſiderať ꝙ nunq̃ʒ ꝑꝑ aliud queriť: qꝛ ſtul-
tum eſſet ab aliquo querere: q̃re vult delectari.x.ethi. Hec ãt
eſt ɔditio vltimi finis.ſ. vt ꝑꝑ ſe q̃rať. Erit g̃ beatitudo magiſ
in actu volũtatis q̃ʒ intellectus: qꝛ delectatio ad voluntateʒ 12ª rõ
ptinet. ⁋ Jtẽ in appetitu vltimi finis oẽs hoies maxie ɔcor
dãt cũ ſit nãliſ: vt ait Boe.li.3.de ɔſo.ꝓſa.3. Plures tñ q̃runt
delectationẽ q̃ʒ cognitionẽ: magis g̃ delectatio eſt beatitudo Rñdeť ad
q̃ʒ cognitio: τ ſic erit magis i volũtate q̃ʒ in itellectu. ⁋ Dõʒ queſitũ.q.
ꝙ beatitudo magis ɔſiſtit in itellectu q̃ʒ in volũtate: imo nõ A
ꝓprie ɔſiſtit in volũtate: naʒ Jo.17.dr̃. Hec eſt vita eterna vt Beatitudo
cognoſcãt te deuʒ veꝝ: τ tñ vita eterna eſt beatitudo vt.ſ̃.q. magis cõſi
29.oñſum eſt: g̃ beatitudo eſt in intellectu. ⁋ Jtẽ pª corin.15. ſtit in itel-
ſup illo vͦbo.ſ. cũ tradiderit regnũ deo pr̃i: dicit glo.i. Cũ ꝑdu lectu q̃ʒ in
xerit credentes ad ɔtemplationẽ dei pr̃is vbi eſt finis oium volũtate
reqes ſempiterna τ gaudiũ. Jſta aũt eſt beatitudo: g̃ ɔſiſtit i pª rõ
ɔtẽplatione q̃ eſt actus intellectus. ⁋ Jtẽ Ariſt.x.ethi. oſtẽ- 2ª rõ
dit ꝙ in ɔtemplatione vltimi boni ɔſiſtat felicitas: ſʒ iſta con 3ª rõ
tẽplatio ptinet ad intellectũ: g̃ ibi eſt beatitudo. ⁋ Jtẽ vt dr̃ 4ª rõ
p̃ ethi. beatitudo eſt bonuʒ ꝑ ſe ſufficiẽs: g̃ iſtud in quo repiť
magis per ſe ſufficiẽtia erit beatitudo: vel in eo erit beatitu-
do. Jſtud aũt eſt in cognitione qꝛ Jo.14.dr̃. Dñe oñde nobis B
pr̃em τ ſufficit nobis: g̃ in intellectu erit btitudo. ⁋ Jteʒ pʒ 5ª rõ
hoc qꝛ ipoſ'e eſt beatitudinẽ eſſe in volũtate: cũ.n. beatitudo
ſit bonũ intellectualis nãe: opʒ ꝙ ẜm iſtud cõueniat intelle-
ctuali nãe qð eſt ei ꝓpriũ: appetitus aũt nõ eſt aliqd ꝓpriuʒ
nãe intellectualis: ſʒ oibus rebus ineſt lʒ ſit diuerſimode i di
uerſis: que tñ diuerſitas ꝓcedit ex hoc ꝙ reſ diuerſimode ſe
hñt ad cognitionẽ. Que.n. oino cognitione carent hñt appe
titum nãleʒ tm̃. Que vͦo hñt cognitionẽ ſenſitiuã hñt ẽt ap-
petitũ ſenſitiuũ ſub quo cõprehenduť cõcupiſcibilis τ ira-
ſcibilis. Que vͦo hñt cognitionẽ intellectiuã hñt appetitũ ꝓ-
portionalẽ.ſ. voluntatẽ. Uoluntas igiť ẜm ꝙ eſt appetit⁹ nõ
eſt aliqd ꝓpriuʒ nãe intellectualis: ſʒ ſolũ ẜʒ ꝙ ab intellectu
dependet. Jntellectus aũt ẜm ſe eſt ꝓprius nãe intellectuali
Non pôt g̃ ɔſiſtere beatitudo in actu volũtatis cũ illa nõ ſit
aliqd ꝓpriũ nãe intellectualis: qꝛ tunc nõ eſſet beatitudo ꝓ
prium bonũ nature intellectualis: ſed ɔueniret oibus rebus
hñtibuſ appetitũ. Hoc tñ falſuʒ eſt: ergo in ſolo intellectu cõ
ſiſtit qui ſolus eſt ꝓprius ipſi nature rõnali. ⁋ Jtem in oib⁹ 6ª rõ
potentijs que mouentur a ſuis obis: oba ſunt nãliter priora C
actibus illaꝝ potentiaꝝ: ſicut motor nãliter prior eſt q̃ʒ mo-
ueri ipſius mobilis. Talis aũt potentia eſt voluntas. Appe
tibile.n. mouet appetitũ: obm ergo voluntatis eſt prius nãli
ter q̃ʒ actus eius. Primuʒ igiť obm ipſius p̃cedit oẽs actus
eius. Non pôt ergo actus volũtatis eſt prima res volita: ſed
beatitudo: qꝛ eſt vltimus finis eẽ prima res volita. Jmpoſſi-
bile eſt ergo ꝙ beatitudo ſit ipſe actus volũtatis. ⁋ Jteʒ in 7ª rõ
oibus potentijs que poſſunt reflecti ſuper ſuos actus priuſ D
opʒ ꝙ actus illius potentie feratur in obm potentie: τ poſt-
moduʒ feratur ſuper ſuum actuʒ. Et non eſt poſſibile ꝙ aliq̃

potentia feratur prius super suū actum q̄ super suum obm. Si.n.intellectus intelligit se intelligere: o3 dari q intelligat prius rem aliquā ⁊ postea intelligat se intelligere. Nā ipsu3 intelligere qd intellectus intelligit alicuius obi est: ideo op3 q vel ꝓcedat in infinitū: vel si est deuenire ad aliqd pmo in tellectū: q2 h nō erit ipm intelligē: q2 tūc aliqd itelligē erit añ oē intelligere: cū istud intelligē de q sit intelligere o3 q pexistat: q2 aliter nō pōt intelligi: q2 alias poneref intelligere ante rem intellectā: ideo nō poterit intelligere esse id qd primo intelligif: sed qd primo intelligitur est aliq̄ res intelligibilis. ¶ Silr op3 q primo volitū non sit ipsu3 velle sed aliqd bonum. Primū aūt volitū ipsius nature intellectualis est beatitudo. Nam pp illa3 volumus qcqd volumus. Impossibile est ergo beatitudinē esse in actu volūtatis. Ita q ipse actus volūtatis sit realiter beatitudo. ¶ Itē vnūqdq3 h3 virtutem
E 8a rō natur e sue fm illa que ꝯstituunt subam eius: differt.n.hō verus a picto per ea que suba3 hois ꝯstituunt. Uera aūt beatitudo nō differt a falsa fm actū voluntatis. Nam eodē mō se h3 voluntas in desiderando vel amando qcqd sibi ꝓponif: vt summū bonū siue proponaf vere siue false. Hoc aūt differt ex pte intellectus iudicantis an sit vera beatitudo vel non: beatitudo ergo magis ꝯsistet essentialiter in intellectu q̄ in
F 9a rō voluntate. ¶ Ite3 si aliqs actus ess3 subaliter ipsa felicitas: iste actus aut eēt amare: aut desiderare: aut delectari. ¶ Impossibile est aūt q desiderare sit realr ipse vltim finis: q2 desideriū est fm q voluntas tendit in id qd non h3. Hoc aūt repugnat rōni vltimi finis: q2 non est pp aliud sed oia pp ip3: ergo nō est desiderare ipsa beatitudo. Amare quoq3 nō pōt esse vltimus finis: q2 bonū amaf non solū qñ hr: sed etiā qñ non hr. Ex amore.n.ꝓuenit q res non habita per desideriū queratur. Et si amor rei habite pfectior sit q̄3 amor rei nō habite: hoc cātur ex eo q iam hab3 bonū amatū. Aliud est igif hre bonu3 qd est finis q̄3 amare: istud ergo amare nō est beatitudo: q2 al's non differret hre rem amatā vel non hre: si ipsum amare esset beatitudo: cū post beatitudinē nihil queraf: ⁊ tñ ante hre est res non pfecta: ⁊ post hre amatū est pfecta: ergo amare nō est ipsa beatitudo. ¶ Silr dōm q delectatio volūtatis non sit beatitudo: ipsum.n.hre bonū est cā delectationis: vel dum bonū nunc habitū sensitiuus vel dum ꝑus habitū memoramur: vel dū in futuro hñdum spamus. Non est ergo delectatio essentialr beatitudo cū ipsa ꝓueniat a bo
G 10a rō no: ⁊ bonū non prouen iat a delectatione: ⁊ sic nullus actus voluntatis pōt subaliter esse beatitudo. ¶ Ite3 si delectatio esset vltimus finis: ipsa fm seipsam esset appetenda. Hoc aūt falsum est: refert.n.q delectatio appetaf ex eo ad qd ꝯsequtur ipsa delectatio. Nam si delectatio que ꝯsequif bonas ⁊ appetendas opationes appetenda est ⁊ bona. Delectatio aūt que ꝯsequif malas ⁊ fugiendas opationes: mala ⁊ fugiēda est: delectatio non habet a seipsa q sit bona: sed ab alio.s.ex eo ad qd ꝯsequif: ergo non pōt ipsa esse beatitudo: cu3 beatitudo sit per se bona ⁊ oium bonoꝝ maximū. ¶ Item ordo re
H 11a rō ctus reꝝ ꝯuenit cū ordine nāe. Nam res nāles ordinanf in suu3 finē absq3 errore. In nālibus tñ est delectatio pp opationem ⁊ non opatio pp delectationē. Sic ergo erit in opibus rōnis. P3 hoc q2 videmus in nālibus q nā illis opationib aialiu3 delectationē apposuit que sunt manifeste ordiate ad fine3 necessariū sicut in vsu ciboꝝ qui ordinaf ad ꝯseruationem indiuidui: ⁊ in vsu venereoꝝ qui ordinaf ad ꝯseruationem spēi. Nisi.n.delectatio esset in hỹs opationib aialia ab istis vsibus necessarỹs abstineret. Sic ergo in actibus natu
I 12a rō re rōnalis ipossibile est q delectatio sit vltimus finis. ¶ Itē delectatio nihil aliud vr esse nisi qetatio volūtatis in aliquo bono ꝯuenienti: sicut desideriū est inclinatio volūtatis in aliquod bonū ꝯsēqndū. Sicut aūt hō per voluntatē inclinatur in fine3 ⁊ qetaf in illo: ita corpa nālia hñt inclinationē nāles in fines ꝓprios que qdem qetaf iam adeptis finibus. Est autē ridiculū dicere q finis motus corporis grauis nō sit ad esse in loco ꝓprio: s3 qetatio inclinationis sit finis: qua tendebat in locū ꝓprium. Si.n.nā principalr hoc intēderet.s.vt inclinatio quietaref nō daret eam: ⁊ sic non oporteret aliqd fieri vt quietaref: q2 istud ess3 querere supfluas occupatiōes. Sicut si medicus pcuteret aliquē vt hret que sanaret: q2 melius erat nō pcutere nec sanare: cū vtrūq3 sit supuacuū. Natura tñ dat corpibus inclinationē tendēdi in loca ꝓpria: ergo nō dat illā vt eam quietet s3 vt per eam corpa tendant in loca ꝓpria: qbus habitis quasi ꝯsecutis finibus suis seqtur inclinatiōis qetatio. Et sic illa quietatio nō est finis rei vel actus sed est concomitans fine3. ¶ Delectatio ergo nō poterit esse vltimus finis sed concomitans ipsum: ergo non poterit aliquis actus volūtatis esse ipsa beatitudo. Considerandū aūt in hoc q ad beatitudinē duo requirunf.s. vnu3 qd est beatitudinis essentia.i.realiter ipsa beatitudo: ⁊ aliud est q̄si per se accñs eius.s.delectatio ꝯiuncta ipsi essentie beatitudinis vel cōcomitans eam. Quātu3 etiā ad essentiā beatitudinis ipossibile est q ꝯsistat in actu voluntatis.i.q aliqs actus volūtatis sit beatitudo. Nam manifestū est ex dictis q beatitudo est ꝯsecutio finis vltimi. Consecutio autē finis non pōt consistere in actu volūtatis: qd p3 q2 voluntas fertur in ip3 finē etiā abñtes qñ eum desiderat: ⁊ in ipsu3 pñte3 vt qñ in eo qeſcens delectatur. Manifestū est aūt q desideriū finis nō est consecutio finis s3 est quidā motus ad finē. Delectatio aute3 aduenit voluntati ex hoc q finis est pñs: ⁊ non sit finis pñs ex hoc q hō delectef. Op3 igif actū voluntatis nō esse essentiam beatitudinis.s.q per illū actū finis non est pñs: ideo o3 aliqd aliud pter actum volūtatis esse ipsa3 beatitudinē: ⁊ h appet circa fines sensibiles. Si.n.ꝯsequi pecuniā ess3 p actū voluntatis statim cupidus ꝯsequeref vel ꝯsecutus esset eam a prin qñ vult eam hre ⁊ incipit desiderare. Pecunia tñ a prin est abñs ei: ꝯsequif aūt illā per hoc q manu ea3 apprehendit vel per aliqd hmōi: ⁊ tunc delectatur iam in pecunia habita. Sic ꝯtinget circa finē intelligibilē. Nam a pñ volumus ꝯsequi ipsum finē intelligibilē: ⁊ tñ non hēmus eum: s3 ꝯsequimur: postea per hoc q pñs est per actu3 intellectus: ⁊ tunc voluntas delectat a quiescit in ipso fine iam adepto. Sic ergo essentia beatitudinis cōsistet in actu intellectus: s3 ad voluntatē ptinet delectatio ꝯñs beatitudinē: sic dicit Augus.x.cōfes. q beatitudo est gaudiū de veritate: q2.s.ip3 gaudium est ꝯsumatio beatitudinis licet non sit ipsa beatitudo.
¶ Aliter pōt etiā hoc intelligi. Na3 q beatitudo sit in volūtate pōt duplr accipi. Uno mō q sit in volūtate.i.q sit obm eius: ⁊ sic beatitudo cū sit vltimus finis: ⁊ ex fine ē rō boni: qd est volūtatis obm: op3 beatitudinē esse in voluntate: sicut dicimus esse obm in potētia cuius est ob3. Alio mō q sit beatitudo in volūtate.i.q sit aliqs actus volūtatis: ⁊ sic beatitudo nō pōt esse in volūtate. Nā beatitudo iportat vltimū finē hois. Ultimus aūt finis hois pōt duplr accipi.s. vnus in ipso: ⁊ alius extra ipm. Finis i ipo ē sicut opatio rei dr finis ei cū res ois sit pp operationē suā. Finis aūt extra ipsum est id ad qd per suā opationē ptingit. Non pōt aūt dici finis intra quelib3 opatio: sed illa que p̄ ꝯiungit ipsa3 rem fini exteriori. Et hoc dr q res h3 finē extra se: ⁊ tunc.n.op3 q finis iterior ad exteriorē ordinef vt sic finis exterior sit quasi vltimus finis: ⁊ finis interior: q est opō sit ad illū ordinatus. Sic videmus q res nāles per opōnes quas hñt ptingunt fm assimilationē q̄dā ad diuinā bonitatē que est finis exterior ipsaꝝ.
¶ Non est aūt poīe q ipse actus voluntatis sit vltim finis alicuius pp actū reflexū de quo.s.nunc diximus: q2 oportebit q voluntas prius aliquid velit q̄ vellit suu3 velle. Et sic actus eius nō erit pmū obm suū: ⁊ tñ beatitudo est obm suū ergo beatitudo nō est aliqs actus voluntatis. Nō pōt etia3 dici q assecutio finis exterior sit per actū voluntatis imediate. Intelligif.n.actus voluntatis eē ante assecutiōe3 finis: vt motus quidā in finē. Post assecutionē aūt est actus volūtatis vt qetatio quedā in fine. Nō pōt aūt esse q volūtas nūc quieteſ in fine in quē ꝑus tēdebat: nisi q2 volens alio mō se h3 nunc ad finē q̄ ꝑus. Illud ergo qd facit volentē hoc mō se hre ad finē vt voluntas qeteſ in eo cū prius solū desiderasret illū est necio vltimus finis interior qui p̄ ꝯiungit volūtatem ipsi fini exteriori: sicut si finis exterior alicuius sit pecunia finis interior eius erit pessessio per quā hō se h3 ad pecuniam vt in ea volūtas qeteſ. ¶ Cū ergo vltimus finis q̄si exterior sit deus: non pōt esse q aliqs actus volūtatis sit interior finis: s3 ille actus erit vltimus finis interior per que3 hō primo se h3 hoc mō ad deū vt in ipso quieteſ. Hoc aūt est ipsa visio dei per intellectū cū res cognita sit in eo cognoscēte: ⁊ fit ibi quasi quidā ꝯtactus exñte re cognita in cognoscēte s3 q in corpibus: q2 p tactū corpis ad delectabile corporeū inducif qetatio appetitus. Cum ergo fit hic q̄si quidā ꝯtactus dei ad intellectu3 per hoc q ipse est in intellectu inq̄stu3 ab eo cognoscif: necesse est q vltim finis hois sit in actu intellectus: ⁊

lectus: ⁊ ita beatitudo que eſt vltimus finis hoïs neceſſario
erit in intellectu. Et tñ iſtud q̇d eſt ex pte voluntatis. ſ. quie-
tatio eius in fine: q̇d põt vocari delectatio eſt quaſi q̇dã for
male cõplens beatitudinẽ: nõ ſicut forma ſubalis cõplet rõ-
nem ſpẽi: ſʒ ſicut ornatus cõplet ipſam rem que ornat̃: ſicut
pulchritudo iuuentutẽ. Et ita delectatio iſta voluntatis ſup
ueniens viſioni dei in qua eſt ſuba beatitudinis cõplet beati
tudinem. i. ornat eam ⁊ pficit ⁊ eligibiliorẽ facit: ⁊ tñ ſine il-
la delectatione vel qetatione ſupueniente erat iaʒ tota ſuba
M beatitudinis cõpleta in viſione. ¶ Et ſic voluntati attribui
tur prima beatitudo ad finẽ inq̃tuʒ appetit ꝯſequi ipm finẽ:
⁊ etiã attribuit̃ vltima beatitudo inq̃tum in fine iaʒ habita
quietat̃: media tñ beatitudo que eſt ptingere ad ipſum fineʒ
vel facere eum pñteʒ amanti nõ eſt voluntatis ſʒ intellectus:
N ⁊ iſta ꝯſecutio eſt beatitudo: q: ipſa eſt per quã ꝯiungit̃ pmo
Ad pᵐ fini exteriori: ⁊ iõ ipſa eſt finis vltimus interior. ¶ Ad pmũ
arᵐ dõʒ q illa rõ oñdit q beatitudo eſt in volũtate ſicut obm in
potentia: non tñ q ſit actus eius ſicut primũ obm viſus non
eſt ipſa viſio ſed res viſibilis. Unde ex hoc ipſo q beatitudo
ptinet ad voluntatẽ tanq̃ primũ obm eius: ſeqt̃ q nõ perti-
neat ad ipſam tanq̃ actus ipſius: iõ non erit beatitudo ipſe
O actus voluntatis. ¶ Ad 2ᵐ dõm q delectatio reqrit̃ ad bea
titudinem quaſi quedaʒ forma cõpletiua beatitudinis: nõ tñ
ſubaliter vt dictũ eſt: ſʒ pficit beatitudo opatiõẽ vt quidam
P finis ſupueniẽs ſicut pulchritudo pficit iuuentutẽ que iuue
nibus aduenit ſic dr̃. x. ethi. ¶ Ad 3ᵐ dõm q charitas ꝓ tã
to dr̃ eſſe altior virtus ceteris q̃ ſunt in via: q: ipſa eſt q̃ ordi-
nat oẽs alias. Hoc tñ non dat ei q actus eius ſit ipſa beati-
tudo: ſʒ q inclinatio quedã in finẽ ſit ipſe actus charitatis ſi
cut eſt in ſtatu vie: vel q ſit quedã quetatio in ipſo fine ſicut
eſt in ſtatu patrie. Nam ibi lʒ nõ attingat̃ deus imediate per
actum charitatis tñ cum eũ attingimus per actũ intellectus
quietamur in ipſo poſtea per actũ charitatis. Unde charita-
Q tis actus nullo mõ põt eſſe ſuba beatitudinis. ¶ Ad 4ᵐ di
cendũ q non eſt eadẽ rõ cõparationis: q: actus corporis non
põt ptingere ad aſſequendũ bonũ aie: iõ cũ aia imperet corpo-
ri eſt corpus inferius. Intellectus tñ attingit ad aſſequẽduʒ
q̇d voluntas appetit. Jõ poterit eſſe aſſecutio boni per actuʒ
intellectus: lʒ deſideriũ eius ſit per voluntatẽ: aſſecutio tñ il
lius boni eſt beatitudo cũ illud bonuʒ ſit vltimus finis exte-
rior: ⁊ ſic in actu intellectus erit beatitudo. ¶ Conſideran-
dum tñ q intellectus nõ attingit finẽ voluntatis ſub ea rõe
qua voluntas fert̃ in illũ: q: iſtud erat impoſſibile. Nã volũ-
tas fertur in illum in rõne boni que eſt rõ finis: iõ illa res ſo
lum ptinet ad volũtatẽ vt finis. ¶ Intellectus aũt fertur in
rem illam vt veritatem hʒ vel vt eſt aliqd intelligibile. Et ſic
conſequit̃ illam non ſub rõne boni ⁊ finis: ſed ſub rõne veri
vel intelligibilis. Et tunc voluntas quietat̃ in illo iam acqſi
to tanq̃ in fine ſuo quẽ ipſa per actũ ſuũ ꝯſequi nõ poterat:
ſʒ ſolũ deſiderare iſtud añ ꝯſecutionẽ ⁊ frui ipſo poſt cõſecu-
tionem. Et q: in re illa repit̃ vtrũq; iſtoꝝ cõplete. ſ. rõ boni:
⁊ rõ veri. Rõ quidẽ boni tanq̃ vltimi boni: rõ aũt veri tanq̃
primi ⁊ altiſſimi veri. Jõ tam voluntas q̃ intellectus ſe he-
bunt ad eandẽ rem ⁊ cuiuſlibet eoꝝ erit obm ꝓprius. Et tñ
ſub iſtis rõnibus quas nos cõiter noïamus. ſ. beatitudo: ma
R ximũ bonũ: vltimus finis: non eſt illa res obm intellectus: ſʒ
ſolius voluntatis. ¶ Ad 5ᵐ dõm q per affectũ dr̃ hõ perfe
ctius ꝯiungi deo q̃ per intellectũ inq̃tum ꝯiunctio q̃ eſt per
affectũ ſupuenit pfecte ꝯiunctioni que eſt per intellectuʒ pfi
ciens ⁊ decorans eam: opʒ tñ q pma ꝯiunctio ad deuʒ ſemp
ſit per intellectũ anteq̃ per affectũ. ¶ Affectus tñ ſiue dile
ctio prius inclinat in iſtã ꝯiunctionẽ pfectã appetendã q̃ in
tellectus pfecte ꝯiungat̃ deo: q̃uis non inclinat ſimplr̃ affe
ctus in iſtã coniunctionẽ anteq̃ intellectus cognoſcat eam
inq̃tum eſt poſſibile illaʒ fieri: eo q appetitus non põt eẽ de
re oĩno incognita. Et ideo dicit Hugo. q ſcia foris manet vbi
dilectio intellectus eſt. ſ. q: ipſa dilectio per modũ qetationis
vltimo aduenit poſt ꝯiunctionẽ aie cũ deo p intellectũ. Et ſic
S dr̃ manere ſcia foris. i. iam pceſſiſſe qñ dilectio intus eſt. i. qñ
ipſa iam puenit ad hoc q qetaret̃ in fine iaʒ ꝯſecuto. ¶ Ad
ſextũ dõm q pax ptinet ad beatitudineʒ non q ſit ipſa ſuba
beatitudinis ſʒ q añter ⁊ pñter ſe hʒ ad ipſaʒ. Antecedenter
quidẽ inq̃tuʒ ante pfectã ꝯiunctionẽ aie cũ deo per intelle-
ctum ſunt remota ꝑturbantia ⁊ impedĩctia hoieʒ ab vlti
mo fine: ⁊ illa remotio vocat̃ pax: vt. ſ. q. xxx. oſteſum eſt. Et
ꝯñter etiã ptinet pax ad beatitudinẽ inq̃tuʒ habito vltio fi- T
ne manet totus hõ iam pacatus qetato deſiderio ſuo. ¶ Ad
ſeptimũ dõm q finẽ primo apphendit intellectus q̃ volun-
tas: tñ motus ad fineʒ incipit in volũtate: iõ voluntati debet̃
id q vltimo venit ad ꝯſecutionẽ ipſius finis. ſ. delectatio vel
fruitio que ꝯſequit̃ finẽ. Et ſic intellectus eſt qui ipm deum
primo attingit: ⁊ per intellectũ ei ꝯiungimur: iõ cõſecutio fi-
nis opatio eſt intellectus. Sʒ ad iſtã ꝯſecutionẽ ꝯſequit̃ ne-
ceſſario delectatio vel fruitio: ⁊ iſta debet̃ voluntati. Naʒ nõ
dicimus intellectuʒ frui ſed voluntatẽ. Et ſic ſicut voluntas
fuit pmus motor. i. qui pmus mouit ad finẽ inclinãdo ita ad
ipſam ptinet. i. q eſt vltimũ in fine. ſ. fruitio eius vel delecta-
tio aut qes in illo. Si tñ aliqs vellet dicere q voluntas pus
totalr̃ ſe hẽat ad beatitudinẽ q̃ intellectus falſum eſt: q: ne
ceſſe eſt q res ſit pcognita ad hoc q voluntas ferat̃ in illaʒ:
ſoluʒ ḡ pceſſit voluntas intellectũ per modũ inclinationis ⁊
tendẽtie: non tñ per modũ apphenſionis ⁊ cognitiõis finis:
¶ Ad octauũ dõm q dilectio peminet cognitioni in moue- V
do: ſʒ cognitio prior eſt dilectione in attingendo ⁊ in appre-
hendendo. Nõ. n. diligit̃ aliqd niſi cognitũ vt ait Augu. 19.
de trini. Et iõ intelligibilẽ finẽ p apphendimus per opatiõeʒ
intellectus q̃ volũtatis: ſicut ſenſibilẽ finẽ prius apphendi-
mus per actũ ſenſus. i. per cognitõeʒ eius q̃ per actũ appeti
tus. Et cũ dr̃ q ſit excellentior opatio voluntatis q̃ intelle-
ctus inquãtũ eſt ſupior vel prior negandũ eſt. Nã p ⁊ per ſe
intellectus mouet voluntatẽ. Uoluntas. n. inquãtum hmõi
mouet̃ a ſuo obo q̇d eſt bonũ apphenſũ: voluntas aũt non
mouet intellectũ niſi q̃ſi per accñs. ſ. inq̃tum ipſi intelligere
apphendit̃ vt q̇dã bonũ: ⁊ ſic volũtas deſiderat ipm intel-
ligere: ⁊ ſic intellectus voluntatẽ pcedit. Nunq̃. n. volũtas
deſideraret ipſum intelligere niſi prius intellectus appben-
deret intelligere eſſe bonũ iudicãdo iſtud eſſe bonũ. Et tunc
voluntas cupit ipſum intelligere: ⁊ mouet intellectũ ad itel-
ligendũ quaſi per modũ impꝗ. Et ſic intellectus eſt cã vt vo
luntas eum moueat. ſ. q: ipſe p mouit voluntatẽ: ⁊ ſi ipſe nõ
mouiſſet voluntatẽ nunq̃ voluntas ei aliqd impaſſet. Mo-
tus tñ pmus ſimplr̃ ſit ab intellectu in volũtatẽ. ¶ Eſt etiã
diã in motibus iſtis: q: voluntas mouet intellectũ ad intelli
gendũ actualr̃ per modũ quo efficiens dr̃ aliquid mouere.
¶ Intellectus aũt mouet volũtatẽ per modũ quo finis mo-
uet aliqd. Nã bonũ q̇d intelligit̃ eſt finis voluntatis: ⁊ iſtud
nõ mouet volũtatẽ niſi ſʒ q ei oñdit̃ vl̃ repñtat̃ ab itellectu.
Et ſic motus intellectus quẽ facit ſup voluntatẽ aliquo mõ
ptinet ad motũ obi ⁊ finis. Agẽs aũt eſt poſterior in moue-
do q̃ finis. Nam agens nõ mouet niſi pp finẽ. Et ſic appet
intellectũ eſſe ſimplr̃ altiorẽm ⁊ priorẽ voluntate. Ipſaʒ aũt
voluntatẽ eſſe priorẽ intellectu ſolũ p accñs: iõ opatio intel-
lectus erit excellẽtior. ¶ Cũ aũt dr̃ q actus charitatis ſit ex
cellentior q̃ fidei ⁊c. Põt dici vno mõ q charitas eſt perfe-
ctior fide inq̃tuʒ ipſa ſine gr̃a eſſe nõ põt: ⁊ facit hoiem deo
charũ. Fides aũt põt eſſe ſine gr̃a: iõ charitas ex hoc excellẽ-
tior eſt: ⁊ tñ ſimplr̃ nõ eſt actus charitatis ex gñe potẽtie ex
cellentior actu fidei: lʒ pp imperfectionẽ actus fidei. ſ. q: necio
eſt cũ quadã obſcuritate poterat eſſe actus charitatis excellẽ
tior: lʒ dr̃e an charitas ſit maior fide: ⁊ in quo ſit maior: non
eſt pro nunc: ſʒ dicetur pᵃ corin. 13. ¶ Ad nonum dõm q il- X
le qui hʒ oĩa que vult: ex hoc eſt btũs: q hʒ ea q̃ vult: q̇d qui
dem ptingit p aliqd aliud q̃ per actũ voluntatis: q: p volun
tatẽ poſſumus deſiderare ſʒ nõ attingere: q: al's a pñᵒ cũ in
cipimus deſiderare hẽremus rem deſideratã: q̇d falſum eſt vt
nunc dictũ fuit. ¶ Q̇d aũt dr̃ btũs nihil mali velle reqrit̃ ad
beatitudinẽ: non q̃ſi ſit ipſa eſſentia beatitudinis vel aliquid
eius: ſʒ quedã diſpõ ad beatitudinẽ: q: nullus põt btũs eſſe
qui adhuc aliqd male vult. Uolũtas aũt bona ptinet ad bea
titudinẽ vt inclinatio ad beatitudineʒ: non tamen ſicut bea-
titudinis ſuba: reducit̃ tñ ad beatitudinẽ ſicut motus redu-
cit̃ ad genus termini ſui vt alteratio ad q̃litatẽ: ⁊ augmenta Y
tio ad genus q̃titatis. ¶ Ad decimũ dicenduʒ q delectatio
pficit opationẽ vltimate: tanq̃ʒ aliqd q̇d ſit finis opationis. i.
q opatio ordinet̃ in ipſam: ſʒ pficit eam ſicut aliqd ſupueni-
ens ſicut pulchritudo pficit iuuentutẽ. x. ethi. ⁊ tñ pulchritu
do nõ eſt finis iuuentutis. i. ad quẽ ſit iuuentus: ſʒ magis a
ꝯrio: pficit tñ eam quaſi qdem ornatus ſupueniens. ¶ Pro
hoc aũt conſideranduʒ q nõ omne iſtud q r̃ m aliquã perfi Z
cit eſt finis eius. ¶ Perfectio. n. alicuius dr̃ dupl'r: vno mõ

vt rei hn̄tis ſpēm.i.iaꝫ exn̄tis in ſpē. Alio mō vt perfectio rei ad hn̄daꝫ ſpēm. ¶ Primo mō ꝑfectio domus hn̄tis ſpēm.i. iam exn̄tis eſt habitatio:q꞉ ad iſtā ordinat̄. Nō.n.fieret domus niſi ꝑꝑ hoc. Perfectōes aūt ad hn̄daꝫ ſpēꝫ in domo dnr eſſe illa que reqrunt̄ ad hoc ꝙ domus ꝯſtituat̄ ⁊ ꝯſtituta bene ſe hēat. Et iſta ſunt triplicia.ſ.principia ad eſſendū.ſ. ꝑtes mãles: ⁊ forma ſupinducta: ⁊ ea que ſunt ad ꝯſeruationeꝫ: ſicut apodiacula q̄ fiunt ad ſuſtētationeꝫ domus: ⁊ ea q̄ fiūt ad hoc ꝙ vſus domus ſit cōuenientior ſicut eſt pulchritudo domus. Iſta tria vocant̄ ꝑfectio rei ad hn̄daꝫ ſpēꝫ. Illud aūt qđ eſt ꝑfectio rei vt iam hn̄tis ſpēm eſt ſimplr̄ finis eius ſicut habitatio eſt finis domus: q꞉ eſt ꝑfectio eius vt iam ꝯſtitute Et ita in qualꝫ re ordinata ad aliquē vſum:ille vſus eſt finis ipſius vt hn̄tis ſpēm. Ille aūt ꝑfectiones rei que ſunt ad habendā ſpēm nō ſunt finis eius ſꝫ potius eꝯrio:ipſa res cōſtituta eſt finis iſtaꝝ ꝑfectionū. Sicut i domo lapides ⁊ ligna nō ſunt finis domus:ſꝫ domꝰ eſt finis illoꝝ: ita ēt de pulchritudine ⁊ apodiaculis dōm ꝙ ꝑꝑ domū ſunt: ⁊ tñ habitatio non eſt ꝑꝑ domuꝫ:ſꝫ domus ꝑꝑ habitationē:iō habitatio eſt ſimplr̄ finis: ⁊ ipſa eſt ꝑfectio domꝰ vt hn̄tis ſpēm. Ita in nãlibus mã ⁊ forma rei ſunt ꝑfectio eius ad hn̄dam ſpēm: ⁊ tñ non eſt res ꝑꝑ materiā ⁊ formā:ſꝫ mã ⁊ forma ꝑꝑ rem. Et ſi dicat̄ ꝙ forma eſt finis dōꝫ ꝙ eſt finis gn̄ōnis: non tñ eſt finis rei genite ⁊ hn̄tis ſpēꝫ:imo ꝑꝑ h̄ forma querit̄ vt ſpēs ſit cōpleta: ⁊ tñ iſta duo ſunt ꝑfectiones rei ad eſſendū. ¶ Sūt etiā ꝑfectiones aialis ad ꝯſeruandū in ſpē vt ſanitas ⁊ v̉tus nutritiua ⁊ gn̄atiua ⁊ vires ſenſitiue ⁊ motiue ⁊ ſilr̄ia: ⁊ tñ iſta nō ſunt finis aialis:ſed potius aial eſt finis iſtoꝝ; q꞉ iſta querunt̄ vt aia ꝯſeruet̄:illa aūt qbus res diſponit̄ ad ꝓꝑas opationes ſpēi ꝑficiendas ⁊ ad debitū finē ꝯgruentius ꝯn̄duꝫ ēt non ſunt finis rei ſicut pulchritudo ⁊ robur ⁊ ſenſuū viuacitas ⁊ ſilr̄ia:que q̄ſi organa quedā:deſeruiunt felicitati vt pꝫ ꝑmo ethi.ſꝫ magis ipſa res.ſ.hō ē finis iſtoꝝ:q꞉ oia iſta ſunt ꝑfectiones eius ad ꝯſtituendā ſpēm.ſ. ſubalia ꝯſeruatiua ⁊ ad vſum bonū diſpoſitiua. Perfectio aūt hois vt hn̄tis ſpēꝫ eſt ipſe deus:iō ille eſt ſimplr̄ finis hois: ſicut habitatio eſt finis domus. ¶ Delectatio aūt eſt ꝑfectio opationis non tanq̄ꝫ rei hn̄tis ſpēm.i.ꝙ ipſa opatio ſm ſpēm ſuā ſit ordinata ad delectationē:ſꝫ ordinat̄ opōnes ad alios fines:ſic comedere ordinat̄ ſꝫ ſuā ſpēꝫ ad ꝯſeruationē idiuidui ⁊ coire ad ꝯſeruatiōeꝫ ſpēi. Nō ē g̊ delectatio ꝑfectio opōnis vt hn̄tis ſpēꝫ: ſꝫ ē ſilr̄is ꝑfectiōibꝰ q̄ ordinant̄ ad hn̄daꝫ ſpēꝫ : ⁊ ē ſilr̄is illis q̄ faciūt ad meliorē vſū rei:ſic pulchritudo facit ad ꝯuenientiorē vſum domus:ita delectatio in opatione facit ꝙ attētius ⁊ firmius inſiſtimus operationi in qua ipā eſt. Iō dr̄.x. ethi.ꝙ delectatio ꝑficit opationē ſicut decor ꝑficit iuuētutē: ⁊ tñ decor nō eſt finis hois nec ipſius iuuētutis: ſꝫ potiꝰ ecōtrario: ⁊ tñ ꝑficit eam:q꞉ reddit ipſam magis gratā. Et h̄ mō delectatio ꝑficit beatitudinē ſicut decor iuuentutē. Et nō eſt incōueniēs ꝙ aliqd ꝑficiat beatitudinē: nō qdeꝫ ꝙ beatitudo ſit in ſe aliqd impfectū ⁊ debeat ꝑfici ꝑ aliqd alterū a quo ſuū bonū ⁊ ꝑfectionē ſuſcipiat: q꞉ iſtud eſſet ꝯ̄ nãm beatitudinis:ſꝫ dr̄ ꝑfici per aliqd ſupueniēs.ſ.ꝙ iſtud addit ei aliqd bonitatis ſm quā ſit magis eligibilis q̄ꝫ ꝑus: ita dicit Ariſt. ꝑmo ethi.ꝙ beatitudo cū minimo bonoꝝ ſupaddito eſt eligibilior q̄ꝫ prius. Et tñ dato ꝙ nō adderet̄ ſibi iſtud ꝑuum bonum.erat beatitudo bonū qđdaꝫ per ſe ſufficiēs. ¶ Iſtud ãt verū eſt de beatitudine impfecta q̄lis eſt huiꝰ vite ꝺ̄ q̄ Ariſt. loquit̄. Secus aūt de ꝑfecta q̄ eſt poſt mortē: q꞉ minima bona illi addita nō facerēt eā eligibiliorē.imo ēt ſi oia bona ꝑticularia que hic ſunt adderent̄ ipſi felicitati vite eterne nihil oio in ea augerēt nec eſſet aliq̄lr̄ eligibilior q̄ꝫ prius. ¶ Rō dr̄ie eſt q꞉ illa beatitudo eſt per pn̄tiaꝫ vl̄is boni:qđ eſt eſſentia boni: ⁊ ꝯtinet vnitiue oia bona:iō cetera bona cū ipſo nihil addunt ſupra ipm̄. Secus aūt de beatitudine iſta impfecta q̄ nō ſit per pn̄tiaꝫ illius boni ſꝫ per q̄dā minora bona. Iō illi bono in quo eſt felicitas pn̄s qđlꝫ bonū ꝑticulare additū etiā ſi eſſet minimū aliqd ſup adderet in bonitate cū bonum iſtud in quo ſit felicitas pn̄s nō ꝯtineat aliq̄ alia bona vnitiue ſꝫ ſeipm̄ ſolū. Et iō quodlꝫ bonū ei additū facit eaꝫ eligibilioreꝫ vt dixit Ariſt. ¶ Ad vndecimuꝫ dōm ꝙ delectatio nō querit̄ ꝑꝑ aliud ſed ꝑꝑ ſeipſam. Et hoc nō ꝓbat ſufficienter eam eſſe vltimū finē:q꞉ lꝫ nō ſit vltimus finis:eſt tñ qđdaꝫ ꝑ ſe accn̄s eius ꝯcomitans ipſum: ⁊ ſic non pōt ꝑꝑ alterū deſiderari:ſed eodē deſiderio deſiderat̄ vltimus finis ⁊ delectatio que eſt in ꝯſecutione eius:lꝫ aliquo mō pōt dici ꝙ deſideretur delectatio ꝑꝑ opationeꝫ in qua eſt vt oñſum eſt.s̄.in.q. 14.qua querebat̄ an in voluptate ſit beatitudo. ¶ Ad duodecimū dōm ꝙ hoies querunt delectationē ⁊ cognitioneꝫ:ſꝫ plures querunt delectationē:non qdem ꝙ aliqs querat magis delectationē que eſt in intelligere q̄ꝫ ipſum intelligere:ſꝫ potius eꝯrio:ſed querunt hoies delectationē.ſ.illā que eſt in ſenſu circa res corporeas potius q̄ꝫ cognitionē intellectiuaꝫ ⁊ delectationē ꝯn̄teꝫ ipſam cognitiōeꝫ. ¶ Hoc aūt nō eſt q̄ſi melior ſit delectatio corꝑalis q̄ꝫ cognitio intellectus:ſꝫ q꞉ exteriora bona ab oibus cognoſcunt̄ cum apprehendātur per ſenſum. Iō quidā ipſa ſola putant eſſe bona ⁊ ea ſola eligūt: pꝫ.7.ethi. Si aūt interiora bona eſſent ita ꝑfecte cognita:neceſſe erat ꝙ ipſa magis q̄ꝫ exteriora deſiderarent̄. Rō tñ nō ꝓcedit q꞉ oportebat ꝙ argueret̄ de opōne ⁊ de delectatione ꝯn̄te ipſaꝫ opationē. Et ſic videret̄ qđ eoꝝ magis deſideraretur: ⁊ qđ eſſet finis ſimplr̄. Hic tñ ꝓcedit arᵐ de cognitiōe intellectus cōꝑata ad delectationē que eſt in ſenſu. De hijs ſctūs Tho. ꝑma ſe.q.3.arti.4.⁊.4.ſen.di.49.q.i.arti.2.⁊ in ſumma contra gen̄.lib.3.c.24. S.Tho.

¶ An beatitudo ſit in actu intellectus practici vel ſpeculatiui. Queſtio. XXXIIII.

Queritur cum determinatū ſit beatitudineꝫ eſſe in actu intellectus an ſit in actu intellectus practici vel ſpeculatiui. ¶ Dicunt qdam ꝙ ꝯſiſtit in actu intellectus practici:q꞉ quāto aliqđ bonū eſt cōius tāto eſt diuinius.i.ethi. ſꝫ bonū intellectus ſpeculatiui eſt ſolū ipſius qui ſpeculat̄:bonū aūt intellectus practici pōt eſſe multoꝝ ſicut pꝫ in directione q̄ ſit ꝑ v̉tutes: ergo magis erit beatitudo in actu practici q̄ꝫ ſpeculatiui. (Opi. q̄rūdaꝫ ꝙ btitudo eſt in actu intellectus ꝓctici) ¶ Itē beatitudo eſt vltima ꝑfectio hois ſꝫ magis eſt ꝑfectio alicuiꝰ rei ſm ꝙ eſt cā alterius q̄ꝫ ſm ꝙ in ſe ꝑfecta exiſtit. (ꝑᵃ rō) Unde dicit Dio.li. de celeſ.yerar.c.3.ꝙ oium diuinius eſt:dei coopatorē fieri in directione alioꝝ. (2ᵃ rō) Per intellectū aūt ſpeculatiuū hō hꝫ ꝑfectiōeꝫ in ſeipſo:practicus aūt intellectus eſt cā alioꝝ.ergo beatitudo magis ꝯſiſtit in intellectu practico q̄ꝫ ſpeculatiuo. ¶ Itē beatitudo eſt eis ꝯformis q̄ ſunt ad beatitudinē:ipā aūt beatitudo eſt ꝑmiū v̉tutis:q꞉ eſt qđ per v̉tutē vltimate querit̄.i. ethi.virtutes tñ magis ꝯſiſtunt in opatione q̄ꝫ in cognitiōe: nam intelligere parū vel nihil ꝓdeſt ad virtutē:vt pꝫ.2.ethi. ſcꝫ. Non adiſcimus vt ſciamus ſꝫ vt boni efficiamur: g̊ beatitudo ad practictū intellectū ꝑtinebit. (3ᵃ rō) ¶ Iteꝫ beatitudo hois ꝯſiſtit in eo qđ in hoie nobiliꝰ eſt: ſꝫ intellectus practicus eſt nobilior ſpeculatiuo: q꞉ ipſe imponit ei legē cū per prudētiā legiſlatoris ſtatuat̄ ꝙ qlꝫ adiſcere debeat: ⁊ quāto tꝑe ⁊ q̄s diſciplinas oporteat eſſe in ciuitate.i.ethi.ergo beatitudo ad practicum intellectū ꝑtinebit. (4ᵃ rō) ¶ Item beatitudo eſt ꝑfectuꝫ bonum hois:ſꝫ intellectus practicus magis ordinat̄ ad bonum q̄ꝫ ſpeculatiuus cum ſpeculatiuus ſolū ordinet̄ ad veruꝫ. (5ᵃ rō) Et q꞉ ſm perfectionē intellectus practici dicimur boni: non aūt ſm ꝑfectioneꝫ intellectus ſpeculatiui ſed ſm eaꝫ dicimur ſcientes vel intelligentes:ergo beatitudo conſiſtet in practico intellectu. (6ᵃ rō) ¶ Iteꝫ beatitudo eſt quoddā bonū ipſiꝰ hois. Intellectus autē ſpeculatiuus occupat̄ magis circa ea que ſunt extra hoiem:practicus aūt occupat̄ circa ea que ſūt ipſius hois.ſ.circa opationes ⁊ paſſiones eius.ergo beatitudo erit potius in intellectu practico. ¶ Itē vltimus finis cuiuſlibet creature cōſiſtit in aſſimilatione ad deum: magis tñ aſſimilat̄ hō deo per practicū q̄ꝫ per ſpeculatiuum:q꞉ practicus intellectus eſt cā reruꝫ intellectaꝝ:ſicut pꝫ in artifice:q꞉ per hoc ꝙ domū ꝑintelligit:domū in eſſe ꝓducit. (7ᵃ rō) Sic etiā de moralibus opationibus:q꞉ per hoc ꝙ aliqd intelligimus faciendū iſtud facimus:ſpeculatiuus aūt intellectus nō eſt cā rerū:ſꝫ potius cognitio eius cātur a rebus que mouēt euꝫ ꝑ modū obi.ergo beatitudo erit in intellectu practico. ¶ Dōꝫ ꝙ beatitudo non pōt ꝯſiſtere in actu intellectus practici: ſꝫ in ſpeculatiuo. (Rn̄det̄ q̄ſito.q.) A Quia cū beatitudo ſit vltimus finis deſideratur ꝑꝑ ſeipſam ⁊ nō ꝑꝑ alterū:cognitio tñ practica ordinatur ad alterū tanq̄ꝫ in fineꝫ.ſ.in ipſuꝫ opus.2.metha. (ꝑᵃ rō) Speculatiua aūt cognitio ꝑꝑ ſeipſam eſt:ergo beatitudo magis cōſiſtit in intellectu ſpeculatiuo q̄ꝫ in practico. B ¶ Iteꝫ beatitudo nr̄a ꝯſiſtit in ꝯiunctione ad deum. (2ᵃ rō) Coniungi tñ deo non poſſumus per intellectū practicū ſed per ſpeculatiuū: cuꝫ in deo non ſit aliqd qđ nos poſſumus facere: eſt tñ ibi qđ poſſumꝰ ſpeculari:ergo ꝯſiſtit beatitudo in ſpeculatiuo. C ¶ Iteꝫ (3ᵃ rō)

ad rōnem

ad rõnem beatitudinis requirit diuturnitas in operatiõe ⁊
ſufficientia ⁊ delectatio.Jſta aũt ſil' magis ſunt intellectus
ſpeculatiui actu q̃ in aliquo alio.Pȝ q: in itellectu practico
indigemus multis auxilijs exterioribus ad opationes:quia
multa per amicos:⁊ multa per diuitias ⁊ potentiaȝ tpalem
opata p̄ ethi.Sufficientē aũt eſſe in iſtis auxilijs difficile eſt.
Ad actum v̄o ſpeculatiui intellectus nõ reqrunt exteriora p
ſe:ſed magis remotio ab exterioribus vt ſoli intellectioni va
cemus.Jõ pmptũ eſt hr̄e ſufficientia oia ad ſpeculationē:qđ
P non eſt in actione.¶ Etiã eſt diuturnitas in actu ſpeculati
4a rõ uo:q: nihil eſt in quo hõ poſſit ita diu pſiſtere ſicut in ꝯtem
platione ſpeculatiua pp remotiõeȝ a corporeis inſtr̄is quoꝝ
debilitas laſſitudinē cāt ⁊ ceſſationē ab opatione. Jn practi
co aũt cum reqrant opatiões exteriores multe difficultates
ſequunt.Jõ non eſt aliq̃ vna opatio in qua hõ poſſit diu ma
nere ſicut in ſpeculando.¶ Delectatio etiã maior eſt in ſpe
culatione q̃ in alijs rebus:eo ꝙ ipſa eſt purior cum nullũ ei
ꝯrium admiſceat nec põt hr̄e aliqđ ꝯrium.Alique aũt dele
ctationes pñt eſſe corporee que ſunt valde vehemẽtes: ⁊ tñ
etiã ſi licite eſſent nõ eẽnt ita pfecte ſicut ſpeculatõ:eo ꝙ pp
impuritatē hñt multũ de ꝯrio ⁊ neceſſe eſt debilitari ⁊ fati
gari ⁊ faſtidire ipſum qui delectat aliqñ tales delectationes
cum actio ꝯrioꝝ ibi ſit interdũ maior q̃ ſit ſenſus delectatio
nis.Jõ non pñt tales delectatiões eſſe diuturne.¶ Delecta
tiones aũt intellectus ſpeculatiui hñt hoc ſibi ꝓpriũ ꝙ diu
turne valde pñt eſſe:imo per ſe efficerent ppetue niſi p acci
dens ⁊ fatigatõe organi fantaſtici ⁊ alioꝝ que per accñs le
duntur in diuturna ſpeculatione:ſicut dr̄ p̄ de aia ꝙ ex mul
tum ſpeculari marceſſit aial corrupto quodã interius.i.fit re
ſolutio quedã ptium teneraꝝ in corpore per longã ſpecula
tionē.Sic etiã dr̄ ſap.ix.Corpus qđ corrũpit aggrauat aiaȝ:
E ⁊ terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitanteȝ.i. co
5a rõ git intellectũ ceſſare ab intellectione.¶ Amplius pȝ hoc:q:
cum vltimus finis hois ſit deus ⁊ beatitudo nr̄a ſit coniun
ctio ad illũ per intellectũ nõ poterit eſſe per intellectũ practi
cuȝ:q: ſi intellectus practicus ꝯiungeret nos vltimo fini:ne
ceſſe erat ꝙ res cognita per intellectũ practicũ eſſet vltimus
finis exterior nr̄.Falſuȝ eſt tñ ꝙ finis intellectus practici eſt
effectus exterior ſicut ipſum opus in arte:vel ipſa opatio cir
ca moralia.Effectus aũt quicũqȝ ſit nõ põt eſſe finis nr̄ exte
rior:q: pfectio aie non dependet ab effectu: ſȝ pfectio effect'
a cā.Jmpoſſe eſt ergo btitudinē eſſe in actu intellectus pctici
conſiſtet g̊ in ſpeculatiuo.Et inde eſt ꝙ ois cognitio practi
F ca eſt pp aliud appetibilis:cognitio aũt ſpeculatiua pp ſeip
6a rõ ſam.¶ Jtem pȝ ꝙ cũ beatitudo ſit opatio hois:oȝ ꝙ ſit opti
ma opatio eius.Eſt aũt optima operatio hois illa que eſt ab
optima potentia ⁊ reſpectu optimi obi. Optima aũt potẽtia
eſt intellectus: ⁊ optimũ obm eſt ipſum eſſe diuinũ vel bonũ
eius: ⁊ hoc qdem non eſt obm intellectus practici ſȝ ſpecu
latiui iõ in tali opatione.ſ.ꝯtemplatione diuinorũ erit maxie
beatitudo.Et q: vnuſquiſqȝ vr̄ eſſe id qđ optimũ eſt in eo:ſi
cut hõ eſt maxime itellectus:q: ille eſt optimus in eo.9. ⁊.x.
G ethi. ⁊ iſta opatio erit optima ⁊ maxime delectabilis hoi: qa
7a rõ eſt per iſtud qđ maxime eſt ipſe hõ.¶ Jtē pȝ ex ꝯditione bea
titudinis que pp ſeipſam querit.Actus eniȝ ſpeculatiui intel
lectus pp ſeipſum eſt.Actus v̄o practici intellectus nõ que
H ritur pp ſeipſuȝ:ſed pp actionē: ⁊ actiones ordinant ad ali
8a rõ quē finē:ideo nõ eſt poſſibile in actu practici intellectus ſuũ
in vita actiua beatitudinē exiſtere.¶ Jtem q: in vita ꝯtẽpla
tiua hõ cõicat ſupioribus.ſ.deo ⁊ angelis qbus per beatitu
dinem aſſimilat ⁊ in ea nõ aſſimilatur alicui aiali.Jn hijs tñ
que ptinent ad vitã actiuã alia aialia cõicant cum hoie lȝ im
perfecte: ſicut aliqua animalia prudentiam hẽre dñr primo
metha.ergo beatitudo nõ erit in vita actiua:ſȝ in ꝯtemplati
ua.Jſtud veꝝ eſt de pfecta beatitudine q̃lis eſt poſt morteȝ:
Jmpfecta aũt beatitudo q̃lis hic põt hr̄i ꝯſiſtit primo ⁊ p̄nci
paliter in cõtemplatione: ⁊ ſcđario in actu intellectus practici
J ordinantis actiones ⁊ paſſiones hũanas.4.ethi.¶ Ad pri
Ad pm mum dõm ꝙ bonũ cui intellectus ſpeculatiuus ꝯiungit per
arm cognitionē eſt cõius q̃ bonũ cui ꝯiungit intellectus practi
cus inq̃tum intellectus ſpeculatiuus magis ſeparat a par
ticulari q̃ practicus:cuius cognitio in opatione perficit que
in ſingularibus ꝯſiſtit.Sed hoc eſt veꝝ ꝙ aſſecutio finis ad
quē pueniť intellectus ſpeculatiuus inq̃tum hmõi eſt pro
pria aſſequẽti.i.per intellectũ ſpeculatiuũ ꝯſequit ſpeculans
cognitionē veritatis que eſt quoddã bonũ ⁊ pfectio ſpeculã
tis.Aſſecutio aũt finis quē intẽdit intellectus practicus põt
eſſe ꝓpria ⁊ cõis inq̃tuȝ per intellectũ practicũ aliqs dirigit
ſe ⁊ alios in finē.Sicut pȝ de rectore multitudinis:ſȝ ſpecu
lans ex hoc ꝙ ſpeculat ipſe ſingul'r dirigit in finē ſue ſpecu
lationis.Jpſe tñ finis intellectus ſpeculatiui tm̄ p̄eminet ⁊
excedit bonũ intellectus practici ꝙ aſſecutio finis ſpeculati
ui intellectus etiã pro vno ſingul'r excedit aſſecutioneȝ finis
intellectus practici:etiã ſi illa aſſecutio ſit pro multis.Jõ bea
titudo maxime ⁊ pfectiſſime ꝯſiſtet in actu intellectus ſpecu
latiui.¶ Ad 2m dõm ꝙ maius ⁊ pfectius eſt hr̄e pfectioneȝ K
aliquã ⁊ transfundere eam in alteꝝ q̃ hr̄e eam in ſolo ſeip
ſo.Non.n.põt alio mõ intelligi cõpatio dictaꝝ pfectionũ: q:
pfectio alicuius vt ē cã nõ põt eſſe niſi ſil' ſit pfectio ipa in re
que eſt cã: ⁊ etiã trãſfundat eam in alterũ p cãlitateȝ. Trãſ
fundere aũt ⁊ non hr̄e eam aliquo mõ eſt impoſſe.Contingit
aũt maiorem eſſe pfectionē alicuius put in ſe pfectuȝ eſt: q̃
ſm ꝙ eſt cã alterius qñ non eandē pfectionē cõicat:vel non
ita pfecte ſicut hȝ:ſicut maior pfectio eſt que ꝯſiderat in deo
ſm ꝙ in ſe ꝯſiſtit q̃ ſm ꝙ alia cãt.Quia pfectio ſm quã de'
ꝯſiſtit in ſe:eſt real'r infinita:pfectio tñ quã trãſfundit vel cõi
cat rebus creatis nõ eſt real'r infinita . Si tñ deus pfectiõeȝ
infinitã que in ipſo eſt in alia trãſfunderet maior eſſȝ illa pfe
ctio ſm quã deus in ſe cõſiſteret ⁊ quã in alijs cãret: q̃ ipſa
met pfectio infinita ſm quã ſolum deus in ſe ꝯſiſteret. Nunc
aũt q: non eſt eadē vel nõ tota illa in qua ꝯſiſtit: ⁊ illa quaȝ
trãſfundit.deus eſt pfectior inq̃tuȝ non eſt cã:ſȝ in ſe ꝯſiſtit:
q̃ inquãtũ eſt cã.Et ſic maior eſt pfectio ſpeculantis ſȝ quã
ſpeculans ſolũ in ſe ꝯſiſtit: q̃ pfectio fabri inquantũ facit cul
tellum. Eſſet tñ pfectior ille ſpeculans q ſpeculãdo ſil' alios
ſibi eq̃liter ſpeculatores ꝯſtitueret q̃ qui ſolũ in ſeipſo poſſȝ
ſpeculari.¶ Ad 3m dõm ꝙ lȝ p virtutes hẽat beatitudo:nõ L
opȝ ptinere beatitudinē ad practicũ intellectuȝ ſicut v̄tutes:
q: finis ⁊ ea que ſunt ad finē non opȝ ꝙ oio ſint ꝯformia q̃ſi
ſint vnius generis vel ſpẽi:ſȝ opȝ eſſe ibi ꝯformitatē cuiuſdã
ꝓportionis.ſ.vt ea que ſunt ad finē ſint ꝓportionata ad idu
cendum finē.ſ.ꝙ per illa finis ꝯueniẽter inducat.Sicut ſcia
eſt finis libroꝝ: ⁊ tñ non ptinent ad idem genus:imo nõ cõ
ueniunt in aliq̃ vniuoco:q: ſcia ptinet ad primã ſpēm quali
tatis:libri aũt ad nullũ genus p̄dicamenti ptinẽt: q: ſunt en
tia per aggregationē.ſ.que ꝯtinent res diuerſoꝝ p̄dicamen
toꝝ: ⁊ tñ libri ⁊ ſcia hñt ſe ꝓportional'r inquãtuȝ per libros
ſcia ꝯuenienter hr̄.¶ Hoc mõ virtutes ꝯformant beatitudi
ni:q: ad beatitudinē pducunt per modũ diſpõnis ⁊ meriti:
⁊ h̄ eſt de beatitudine pfecta que eſt in futuro. Beatitudo ãt
imperfecta qualis eſt in pñti nõ hȝ aliqd p̄cedens tanq̃ me
ritum:ſȝ bene aliqd p̄cedens tanq̃ diſpõneȝ. Et ita erũt mo
rales virtutes reſpectu felicitatis que ꝯſiſtit in actu intelle
ctus ſpeculatiui:q: vicioſus moral'r non põt eſſe btũs etiam
ſpeculatiue lȝ poſſit hr̄e cognitionē que mãl'r eẽt beatitudo. M
¶ Ad 4m dõm ꝙ intellectus ſpeculatiuus ſimpl'r eſt nobi
lior intellectu practico cũ ſit pp ſeipſum. Practicus aũt pro
pter opus.Etiã practicus intellectus nõ imponit legē ſpecu
latiuo.Non.n.dirigit intellectus ſpeculatiuus in iuditio ali
cuius veritatis per legē poſitã ab intellectu practico: cũ itel
lectus practicus neſciat ſpeculari q̃tomagis dare legem de
ſpeculãdo.Lex tñ eſt regula directiua opõnuȝ. Si g̊ aliq̃ lex
poneret intellectui ſpeculatiuo neceſſe erat ꝙ per illã in acti
bus ſuis dirigeret. Nullus tñ actus ſuus põt dirigi per pra
cticuȝ:ergo nõ põt practicus ei legē imponere:ſȝ intellectus
practicus legē ponit pp intellectũ ſpeculatiuũ.ſ. in illis reb'
que ordinant ad ſpeculatiuũ:vt dr̄.6.ethi.ſ.dum ordinat q̃li
ter vel p q̃ media pueniat aliqs ad pfectionē intellectus ſpe
culatiui.Jpſi tñ actus de qbus p̄dicte leges dant ſunt q̃daȝ
opationes exteriores q̃ magis ptinent ad practicũ q̃ ad ſpe
culatiuuȝ.ſ.q̃ diſcipline debẽt eſſe in q̃lȝ vrbe: ⁊ q̃to tpe legi
debeãt.i.ethi.opatio tñ ſpeculatiui intellectus non eſt aliqd
iſtoꝝ:ſȝ ſolũ eſt in intellectu: ⁊ ſic practicus dat legē de opi
bus practicis ⁊ nõ de ſpeculatiuis: lȝ iſte practice ordinẽtur
ad ſpeculatiuas.¶ Ad 5m dõm ꝙ intellectus practicus or N
dinat ad bonũ qđ eſt extra aiaȝ:ſpeculatiuus aũt hȝ bonum
ſuũ in ſeipõ.ſ.ꝯtemplationē veritatis.Et ſi iſtud bonũ ſit pfe
ctum qđ ſpeculamur pficitur totus hõ ex eo ⁊ fit bonus:qđ
quideȝ intellectus practicus non hȝ ſȝ ordinat ad iſtud. Cũ
vero dr̄ ꝙ per actũ intellectus ſpeculatiui dicimur ſolũ intel

ligentes ⁊ ſcientes. Dōm ꝙ verū eſt qñ ipſa ſpeculatio non
eſt bonū pfectū: q2 non pōt pficere hñteꝫ ſimplr: ſꝫ ſolū q̄tū
eſt quoddā bonū intelligibile ⁊ reddit eū intelligētē ⁊ ſapiē
tem qđ eſt qdam modus pfectionis. Si aūt ſpeculatio ſit bo
num pfectū, vtpote de maximo bono clare cognito nō ſoluꝫ
faciet intelligentē aut ſapientē ſꝫ faciet btm: q2 ſicut per pti-
cipationē boni efficit qs bonus: ita per pticipationē ſummi
boni efficiet hō btūs. Jlla aūt ſpeculatio eſt qua coiungit hō
immediate ipſi ſummo bono: iō pticipabit ipſuꝫ pfecte ⁊ erit
O btūs. ℂ Ad 6m dōm ꝙ rō illa pcederet ſi ipſemet hō eſſꝫ vl
timus finis ſuus: tunc.n. ɔſideratio actuū ⁊ paſſionū ſuaruꝫ
eſſet beatitudo eius: ſꝫ q2 finis vltimus hois eſt aliqđ bonuꝫ
ei extrinſecū: vt oñſum eſt.ſ.q.27.ſ. deus ad quē per opatio-
nē intellectus ſpeculatiui attingimus: magis erit beatitudo
hois in opōne itellectus ſpeculatiui q̄ pctici. ℂ Ad 7m dōꝫ
ꝙ maior ſilitudo eſt hoi ad deū per intellectuꝫ ſpeculatiuuꝫ
q̄ per practicū: q2 ſilitudo pdicta itellectus practici ad deuꝫ
eſt ſm quādā pportiōalitatē.ſ. ꝙ intellectus practicus ſe hꝫ
ad ſuū cognitū ſicut de9 ad ſuū cognitū.ſ. vterqꝫ eſt cā cogni
ti. Jntellectus aūt ſpeculatiuus aſſimilat deo per vnionē vel
informationē quādā que eſt multo maior aſſimilatio: ⁊ maxi
me: q2 ſꝫ deus reſpectu reꝝ hēat cognitionem practicā: reſpe
ctu tñ eſſentie ſue que pfectior eſt oibus rebus nō hꝫ cogni-
tionē practicā ſꝫ ſpeculatiuā. Magis ḡ aſſimilat deo intelle
s.Tho. ctus ſpeculatiuus q̄ practicus. De hiis ſctūs Thō.pª ſe.q.
P 3.arti.5.⁊.4.ſen.di.49.q.arti.3. ℂ Ex hiis aūt dici poteſt ꝙ
Felicitas nō pōt ɔſiſtere in actu prudentie. nō pōt ɔſiſtere felicitas in opatione prudentie: q2 prudentia
ſolū eſt circa ea que ſunt moraliū virtutū cū ſit habitus dire
ctiu9 circa oē agibile: nō eſt tñ beatitudo in actib9 moralium
pma rō. virtutū vt oñſum eſt ex nūc dictis: cū ille ptineant ad parteꝫ
practicā: ḡ non erit beatitudo in actu prudētie. ℂ Jtē beati-
Q 2.rō tudo hois eſt in optima opōne eius: optima aūt opō hois eſt
ſm illā potētiā que hoi eſt ppria: ⁊ reſpectu optimi obi: opō
aūt prudentie nō eſt erga oba pfectiſſima intellectus vel rō-
nis: q2 nō eſt erga necīa ſꝫ erga ɔtingentia opabilia: ḡ nō eſt
R in actu prudētie beatitudo. ℂ Jtē in eo qđ ordinat ad alteꝝ
3.rō ſicut ad finē nō eſt beatitudo cū illa ſit pp ſe. Opatio aūt pru
dentie cōparat ad alteꝝ ſicut ad finē ad quē ordinat: tuꝫ q2
ois cognitio practica cui9 eſt quedā ps ipſa prudētia ordinat
ad opationē: tum et q2 prudētia facit hoieꝫ ſe bene hre i hiis
que ſunt eligēda ad finē: vt pꝫ.6.ethi. nō ḡ erit opatio prudē
S tie beatitudo. ℂ Jtē aialia irrōnabilia nō pticipant aliqd fe-
4.rō licitatis vt pbat Ariſt.i.⁊.x.ethi. pticipant tñ qdā ipſoꝝ ali-
quid prudētie: vt pꝫ per eūdeꝫ.i.metha. ḡ nō eſt beatitudo in
actu prudentie. ℂ Eodē mō dōm eſt ꝙ nō poſſit eē btitudo
in opōne artis: q2 cognitio artis eſt practica: ⁊ ſic ordinatur
ad finē: iō tam cognitio q̄ opō artis non pōt eſſe beatitudo.
T ℂ Jtē in opationib9 artis fines ſunt extrinſeci.ſ. res artificia
5.rō te q̄ non pñt eē fines vite humane: ſꝫ potius hō eſt finis oiuꝫ
artificiatoꝝ: q2 ad vſus eius omnia ɔſtructa ſunt: ḡ non pōt
s.Tho. cōſiſtere beatitudo in opatione artis. De hiis ſctūs Thō. in
ſumma contra gen.lib.3.c.34.⁊.35.

ℂ An beatitudo conſiſtat in conſideratione per ſcientias ſpeculatiuas. Queſtio. XXXV.

Queritur an beatitudo poſſit cōſiſtere i ɔſidera
tione nr̄a p ſcias ſpeculatiuas. ℂ Di-
Opi. qrūdā pª rō cunt qdā ꝙ ſic: q2.i.ethi. dr̄ ꝙ felicitas ſit opō ſm pfectā vir
tuteꝫ. Jpſe tñ phs diſtinguēdo 𝔳tutes nō ponit niſi tres ſpe
culatiuas.ſ. ſciaꝫ: ſapiaꝫ: ⁊ intellectū.6.ethi. ⁊ iſte tres ptinēt
ad ɔſiderationē ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ cū nulla iſtaꝝ ſit practi-
2ª rō ca: ḡ erit btitudo in ɔſideratiōe p ſcias ſpeculatiuas. ℂ Jteꝫ
iſtud vr̄ eſſe humana beatitudo qđ vlr deſiderat ab oib9 pp
ſeipm: ſic aūt eſt de ɔſideratione ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: q2 vt dr̄
p metha. Oēs hoies nā ſcire deſiderant: ⁊ poſt pauca ſubdit
ꝙ ſpeculatiue ſcie pp ſeipſas querunt: ḡ in ipſis ɔſiſtit beati
3ª rō tudo. ℂ Jtē btitudo eſt vltima hois pfectio viui: qđqꝫ autē
pficit ſm ꝙ reducit de potētia in actū. Jntellectus aūt hūa-
nus eſt in potētia felix: ⁊ reducit in actus per ɔſideratioeꝫ
Rñdet ad queſituꝫ.q. ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ḡ in ɔſideratiōe ſm illas erit beatitudo.
A ℂ Dōm ꝙ beatitudo vt dicit bonū pfectū nō pōt eē in actu
ſcientiaꝝ ſpeculatiuaꝝ. ℂ Sciendū tñ ꝙ beatitudo eſt du-
plex vt ſepe.ſ. dcm̄ eſt.ſ. vna pfecta: ⁊ alia impfecta. Dr̄ autē
pfecta beatitudo illa q̄ attingit ad verā beatitudinis rōnem.
Beatitudo aūt impfecta eſt q̄ nō attingit ad pfectā beatitu-
dinis rōneꝫ: ſꝫ pticipat quādā pticularē beatitudinis ſilitu-
dinem: ſicut pfecta prudentia inuenit in ſolo hoie apud quē
eſt oiuꝫ agibiliū rō. Jn qbuſdaꝫ aūt brutis inuenit impfecta
prudentia: q2 ſunt in eis qđs pticulares inſtructus ad qdaꝫ
opa ſilia opibus prudentie. Perfecta aūt btitudo in ɔſidera
tione q̄ eſt per ſcias ſpeculatiuas nō pōt ɔſiſtere eſſentialr:
ita ꝙ ipſa ſpeculatio ſit realr btitudo. ℂ Ad cui9 euidentiaꝫ B
ɔſiderandū ꝙ ɔſideratio in ſcietiis ſpeculatiuis nō ſe exten
dit vltra virtutē principioꝝ illaꝝ ſciaꝝ: q2 in pncipiis alicu-
ius ſcie tota ipſa ſcia virtualr exiſtit. Principia aūt pma ſcia
ruꝫ ſpeculatiuaꝝ accepta ſunt per ſenſuꝫ vt pꝫ.i. metha.⁊.2.
poſterioꝝ. Unde tota ɔſideratio ſpeculatiuaꝝ ſciaꝝ nō pōt
vltra ſe extēdere q̄ ſenſibiliū cognitio poſſit deducere. Jn co
gnitione tñ ſenſibilium nō pōt ɔſiſtere hois btitudo q̄ eſt vl
tima pfectio eius: non.n. pōt aliqs pfici per aliqd inferius ſe
niſi ſm ꝙ in illo inferiori eſt aliq̄ pticipatio alicuius ſuperio
ris ſe. Manifm ē aūt ꝙ forma lapidis ⁊ cuiuſcūqꝫ rei ſenſibil
eſt inferior hoie in pfectione. Uñ per formā lapidis non pōt
pfici intellectus humanus inq̄tus talis forma eſt: ſꝫ q̄tum
in ea pticipat aliq̄ ſilitudo alicuius qđ eſt.ſ. intellectū hūa-
num.ſ. lumen intelligibile vel aliqd hmōi. Oē aūt qđ eſt per
aliud reducit ad p ſe: ſicut oē qđ eſt calidū per pticipationeꝫ
reducit ad id qđ eſt calidū q̄ſi per eſſentiā.ſ. ad ignē. Uñ opꝫ
ꝙ vltima pfectio hois ſit per cognitionē alicuius rei que ſit
ſup intellectū humanū: ⁊ ſic nō poterit eſſe in ɔſideratione
ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ſꝫ ſicut in formis ſenſibilib9 pticipat ali
qua ſilitudo ſupioꝝ ſubaꝝ. ℂ Jtē ɔſideratio ſciaꝝ ſpecula-
tiuaꝝ eſt quedā pticipatio vere ⁊ pfecte beatitudinis: ſꝫ non
eſt ipſa pfecta beatitudo. Talis aūt eſt btitudo pñs q̄ pfecta
eſſe nō pōt: ⁊ iſta ad plus hr̄ per ſcias ſpeculatiuas: vt collr C
lib.x.ethi. ℂ Ad pm dōm ꝙ nō ɔſiſtit pfecta felicitas in opa Ad pm arm
tione alicuius hitus virtutis. Cū aūt dr̄.i.ethi. ꝙ ſit opō ſm
perfectā virtutē: intellr de felicitate ipfecta q̄ in pñti hri pōt.
ℂ Sed obiicieṫ quō per virtutē pfectā poſſit eſſe felicitas i-
perfecta cū potius deberet eē pfecta: q2 a pfecto pfectum gi-
gnitur. ℂ Dōm ꝙ ſi eſſet necīa ɔditio beatitudinis ꝙ eſſet D
opō virtutis eſſet p opationē pfectā btitudo pfecta ⁊ ɔ̄rio.
Nō eſt tñ nālr ipſa btitudo opō virtutis ſꝫ valde excellit vir
tuteꝫ cū ſit opō excellentiſſime potentie actuate per obm al-
tiſſimū ſibi ſp̄pñs. Oō aūt beatitudo aliq̄ ſit opatio virtutis
ptinet ad quādaꝫ diminutionē beatitudinis: iō nō erit a pfe-
cta 𝔳tute pfecta btitudo: ſꝫ a pfecta 𝔳tute impfecta btitudo:
⁊ a 𝔳tute impfecta nulla erit btitudo nec pfecta nec ipfecta. E
ℂ Ad 2m dōm ꝙ nālr deſiderat quecūqꝫ btitudo nō ſolum
pfecta: ſꝫ et q̄liſcūqꝫ ſilitudo vel pticipatio ipſius. Et ſic ſpe-
culatio per ſcias ſpeculatiuas lꝫ nō ſit pfecta btitudo: q2 eſt F
tñ aliq̄lis pticipatio eius ab oibus nālr deſideratur. ℂ Ad
3m dōm ꝙ p ɔſideratiōeꝫ ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ reducit aliquo
mō intellectus nr̄ in actū: nō qdē in actū vltimū ⁊ cōpletuꝫ
ſꝫ in actū aliq̄leꝫ. De hiis ſctūs Thō.i.ſe.q.3.arti.6. s.Tho.

ℂ An i ɔſideratiōe ſubaꝝ ſepataꝝ ɔſiſtat btitudo. Q.36.

Queritur an in ɔſideratione ſubaꝝ ſepataꝝ cō
ſiſtat beatitudo. Uocamus.n. ſubas ſe Opinio aliqrum pª rō
paratas angelos qui ſunt ſpūs incorpei: ⁊ ita vocant ſepate
ſube.ſ.a mā: q2 nō ſunt ſpēs vnite corporibus ſicut aia nr̄a.
ℂ Aliqui dicunt ꝙ in iſtoꝝ ɔtemplatiōe ſit btitudo. Q2 di-
cit Grego. in qdā omelia. nihil pdeſt intereſſe feſtis hoiuꝫ ſi
nō ɔtingat intereſſe feſtis angeloꝝ: per q̄ feſta beatitudineꝫ
finalē deſignat: ſꝫ feſtis angeloꝝ intereſſe nō poſſumus niſi
per eoꝝ ɔtemplationē: ḡ vr̄ ꝙ in ɔtemplatione angeloꝝ cō-
ſiſtat hois beatitudo. ℂ Jtē pfectio vltima cuiuſcūqꝫ rei ɔſi 2ª rō
ſtit in hꝫ ꝙ ɔiungat ſuo pn°: vñ circulus dr̄ figura pfecta: q2
hꝫ idem pnm ⁊ finē. Sꝫ pnm cognitionis hūane eſt ab ipſis
angelis per qs hoies illuminant vt dicit Dio. de celeſ. yerar.
c.4. ḡ pfectio humani intellectus eſt in ɔtēplatione angelo-
ruꝫ. ℂ Jtē vnaqꝫqꝫ nā eſt pfecta qñ ɔiungit ſupiori nāe ſicut 3ª rō
vltima pfectio hois eſt vt ɔiūgat nāe ſpūali: ſꝫ ſup intellectū
humanū ordine nature ſunt angeli: ḡ vltima pfectio intelle-
ctus hūani erit vt ɔiungat angelis per ɔtēplationē: ⁊ ſic erit
btūs in hoc. ℂ Dōm ꝙ nō pōt beatitudo hois ɔſiſtere i ɔſi- Rñdet ad queſituꝫ.q.
deratione ſubaꝝ ſepataꝝ: q2 tunc oportebat ꝙ hō cognoſce
re poſſet ſubas ſepatas: ⁊ nō ſolū cognoſcere: ſꝫ et pfecte co- A
gnoſcere ⁊ clare. Hoc tñ non pōt q2 aia nr̄a nō pōt puenire B
ad cognoſcēdū ſubas ſepatas ſiue ſint corpi vnita ſiue poſt
morteꝫ ſepata: de quo longa qō eſt quā a pñti cōſideratione
abiicimus. De aia tñ coniuncta corpori ꝙ non poſſit intelli-
gere ſubas

gere ſub̃as ſepatas late ꝓbat ſctũs Tho. in ſum. ꝯ gen. lib.
3. c. 39. vſq̃ꝫ. 44. ⁊ prima pte ſum. q. 88. arti. i. ⁊ in q̃ōnibꝰ ſuiſ
de aĩa. q. 16. ¶ De aĩa ſepata ꝙ nõ poſſit itelligẽ ſub̃as ſepa-
s. Tho. tas, erat maius dubiũ: d̃ q̃ idem ſcũs Tho. pma pte. ſũme. q.
89. arti. 2. ⁊ in q̃ōibus ſuis de aĩa. q. 17. Non g̃ beatitudo põt
eſſe per ꝯtemplationẽ ſub̃aꝝ ſepataꝝ. ¶ Item dato ꝙ clare
poſſent cognoſci adhuc nõ eſſet beatitudo humana in earũ
cognitione: q̃ꝛ nõ põt eſſe pfecta beatitudo in eo ꝙ eſt perfe
ctio intellectuſ: ſm pticipationẽ alicuiꝰ: ſ3 in eo q̃ō eſt p eẽn-
tiam tale. ſ. in eo q̃ō eſt bonũ vel veꝝ per eſſentiã. Maniᵐ eſt
aũt ꝙ vnũq̃ōq̃ꝫ intrĩ eſt pfectio alicuius potentie inq̃ꝫtũ ad
ipſum ptinet rõ ꝓpꝛĩ obĩ illius potentie. Proprius aũt obm
intellectus eſt veꝝ. Quicq̃d g̃ h3 veritatẽ pticipatã ꝯtẽpla-
tum non facit intellectũ pfectũ vltima pfectiõe: cũ in illo nõ
repiat̃ p ſe rõ veri: ſ3 per deriuationẽ vel pticipationẽ. ¶ Cũ
aũt ſit eadẽ diſpõ reꝝ in eſſe ſicut in v̇tute ſicut dr̃. 3. metha-
quecũq̃ꝫ ſunt entia per pticipationẽ ſunt ẽt vera per pticipa
tionẽ. Angeli aũt hñt eſſe pticipatũ. i. ab alio acceperũt: q̃ꝛ ſo
lius dei eẽ ſuũ eſt ſua eſſentia: iõ relinquit̃ ꝙ ſolius dei ſit ve
ritas per eſſentiã: iõ eius ꝯtemplatio faciet hoiẽ pfecte bea-
C tum. ¶ Aliqualẽ aũt beatitudinẽ ⁊ impfectã hr̃i poſſe in cõ
templatione ſub̃aꝝ ſepataꝝ nõ eſt incõueniens cũ ẽt in ꝯtẽ-
platiõe q̃ ſit p ſcias ſpeculatiuas aliquo mõ ſit beatitudo: vt
p3. x. ethi. Et iſta eſt beatitudo q̃ in pñti hr̃i põt. Hec aũt ſola
eſt ꝓpꝛia opatio hois ⁊ in ea nullũ alioꝝ aĩaliũ cõicat. Hec
etiã ad nihil aliud ordinat̃ tanq̃ꝫ in finẽ: cũ contemplatio ve
ritatis pp ſe ſolã querat̃. Per hanc ẽt opationẽ hõ ſuis ſupe
rioribus ꝯiungit̃ per ſil'itudinẽ q̃ꝫdã: q̃ꝛ de oĩbus opationi-
bus hũanis nulla inuenit̃ in deo ⁊ angeliſ niſi iſta. Per iſtã
etiã opationẽ hõ attingit ſupiora ſe ⁊ quodãmõ illis ꝯiungi
tur. ſ. cognoſcendo ipſa. Etiã in hac opõne magis eſt hõ ſuf-
ficiens ſibiipſi q̃ꝫ in oĩbus aliĩs: q̃ꝛ nulla opatio humana idi-
get paucioribus auxiliĩs exteriorĩbꝰ q̃ꝫ iſta: ⁊ h̃ ptinet ad rõ-
nem beatitudinis. ſ. eſſe per ſe ſufficientẽ. Ad hanc ẽt opera
tionẽ oẽs alie humane opationes ordinant̃ ſicut in finem.
D ¶ Ad hanc aũt req̃runt̃ aliq̃ exteriora. ſ. incolumitas q̃ eſt
in corpe ſine qua nemo põt ſpeculari. Et ad iſtã incolumita-
tem ordinant̃ oĩa artificiata ab hoibus. Q̃ō p3 ex eoꝝ vſibꝰ
que oẽs ſunt ad ꝯſeruationẽ humane vite. Req̃rit̃ etiã q̃eſ a
pturbationibus paſſionũ que ſunt intra nos. Et iſta q̃es hr̃
per virtutes morales p que moderant̃ paſſiones: ⁊ per pru-
dentiã que eſt q̃ſi q̃dam ꝯſiliarius oĩu3 moraliũ virtutũ. Re
quirit̃ ẽt q̃es ab exterioribus pturbatiõibus q̃ꝛ iſte maxime
tollunt ſpeculatiuã occupationẽ. Et ad tollendas iſtas ptur
bationeſ ordinat̃ totũ regimẽ politicũ humanaꝝ legũ. Et ſic
ſi ꝯſiderent̃ recte oẽs res humane ⁊ diſpõ ipſaꝝ: oĩa vñr ſer
uire ad ꝯtemplationẽ veritatis. Et ſic iſta eſt opatio excellen
tiſſima humane vite cũ ad eam ordinent̃ oĩa alia q̃ ad hoies
ptinent. Et tñ hec oĩa adhuc ad beatitudinẽ impfectã perti-
nent: q̃lis eſt hic vt dcm̃ eſt cũ iſta non ſit cõpletũ bonũ. De
s. Tho. hĩs ſcũs Tho. pma ſe. q. 3. arti. 7. ⁊ in ſum. ꝯ gen. lib. 3. c. 35.
E ¶ Ad pᵐ dõm ꝙ in ꝯtemplatione hois de angelis nõ põt
Ad pᵐ arᵐ eſſe beatitudo. Cum aũt dr̃ de feſtis eoꝝ: dõm ꝙ itererimus
feſtis angeloꝝ nõ q̃dem ꝯtemplãtes ipſos angelos ſ3 ꝯtem-
plando deũ ſimul cũ angeliſ. Na3 ẽt beatitudo angeloꝝ erit
in ꝯtemplando deum. Et ſi nos pueniamus ad hoc ꝙ ſimul
F ſimus cũ eis: ⁊ ſil' ꝯtemplemur deu3: dicemur intereſſe feſtis
eoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ ſm opinionẽ illoꝝ qui dixerũt aĩas
creatas eſſe a ſubĩs ſepatis vt q̃dam phĩ voluerunt ſatis cõ
ueniens vr̃ ꝙ beatitudo hois eſſet in ꝯtemplatione ſub̃arũ
ſepataꝝ quaſi in ꝯiunctione rei ad ſuũ pnᵐ. S3 hoc falſu3 ẽ
q̃ꝛ nihil creatũ eſt niſi a deo: nec creari potuit: iõ vltima per-
fectio intellectus humani que eſt beatitudo nõ põt eſſe niſi
in ꝯinctione eius ad deũ q̃ eſt primũ pnᵐ eius creando: cu3
ſolus eum creauerit. Etiã illuminando: Nã l3 angeli illumi-
nent nos: hoc ſolum faciunt ſicut miniſtri qui ſuo miniſterio
adiuuãt nos vt pueniamus ad beatitudinẽ. Ipſi tñ nõ ſunt
G finis vltimus humane vite. ¶ Ad 3ᵐ dõ3 ꝙ nã ſupior attin
gi põt ab inferiori dupl'r. Uno mõ ſm gradũ potentie parti-
cipantis. i. ꝙ potentia rei inferioris pueniat ad pticipandu3
eq̃litatẽ aliquã cũ nã ſupiori. Et hoc mõ ſuppremũ nature i-
ferioris ptingit ad infimũ nature ſupioris: q̃ꝛ eq̃lia ſunt ſup-
premũ in inferiori ⁊ infimũ in ſupiori: q̃ꝛ inter ea nullum eſt
mediũ: eo ꝙ ſpẽs ſunt ordinate ſicut numeri. i. ꝙ ſicut inter
numeros non cadit aliqua vnitas media inter ſpẽs ſub̃ales.

Unde ſicut cuilibet numero ſi addat̃ vnitas reſultabit alia
ſpẽs numeri. Ita cuilibet ſpẽi ſi addat̃ alius gradus ſub̃alis
reſultabit alia ſpẽs. Cum g̃ nihil ſit mediũ inter ſpẽ3 ⁊ ſpẽm:
neceſſe eſt ꝙ infimũ nature ſupioris ſit ꝯiunctũ ſummo na-
ture inferioris: q̃ꝛ al's daret̃ mediũ. Et ſi cõiuncta ſunt eq̃lia
ſunt. ſ. ꝙ vnũ nõ excedit alteꝝ in gradu pfectiõis ſub̃aliſ. Et
hoc mõ ſuppremũ nature humane: ⁊ infimũ nature angeli-
ce ſunt idem vel equalia: q̃ꝛ inter hoiem ⁊ angelum non eſt
ſpẽs aliqua media: ⁊ ſic vltima ſiue maxima pfectio hois eſt
ptingere ad hoc ꝙ hõ poſſit ꝯtemplari ſicut angeli. ¶ Alio
mõ attingit nã ſupior ab inferiori ſicut obm a potẽtia: ⁊ hoc
mõ ſuppremũ in nã qual3 eſt vt ptingat ad iſtud in quo inue
nitur pfecta rõ obĩ ſui: ⁊ q̃ꝛ obm volũtatis humane eſt bonũ
vl'e. i. ipſa nã bonitatis: ⁊ obm intellectus humani eſt ipſum
primũ veꝝ ſiue veꝝ abſolute q̃ō eſt ip3 in quo repit̃ tota ve-
ritas erit ſuppremũ in volũtate puenire ad maximũ verum.
Utrũq̃ꝫ aũt eſt in deo: iõ ſuppremũ in hoie eſt puenire ad cõ
templandũ ſicut angelus ꝯtemplat̃: q̃ō ptinet ad primũ mo-
du3: nõ eſt tñ ſuppremũ in eo puenire ad ꝯtẽplandũ angelũ.

¶ An btitudo hois ꝯſiſtat in viſione dei. Q̃ō. XXXVII.

Queritur an beatitudo hois cõſiſtat in viſione
dei. ¶ Q̃ō3 ꝙ neceſſe eſt ꝙ hõ ſit ma
xime btũs per hoc q̃ꝫ poſſit ꝯiũgi deo per intellectũ. Nã bea
titudo hois eſt ꝓpꝛiu3 bonũ eius cũ non cõicet ſecũ in ea ali A
quod de aĩalibus. i. ⁊. x. ethi. Iõ neceſſe ẽ ꝙ iſta ſit in actu po Rñſio ad
tentie illius q̃ eſt hoi ꝓpꝛia. Iſta aũt nõ eſt niſi itellectus: q̃ꝛ queſitu3. q.
in oĩbus aliĩs ꝯcordat cu3 aĩalibus: g̃ erit in intellectu. Et q̃ꝛ
beatitudo eſt maximũ bonũ hois: non ſufficit ꝙ ſit ſm iſtud
ꝙ hoi eſt ꝓpꝛiũ: ſed etiã in illo q̃ō ſimpl'r eſt maximũ bonu3
potens pficere hoiẽ ſm id q̃ō eſt ſibi ꝓpꝛiu3: q̃ꝛ al's nõ pfice
ret hoiẽ ſimpl'r: iõ nõ poterit eẽ hois beatitudo niſi in deo:
⁊ hoc q̃dẽ ſolũ in intelligendo: cũ iſtud ſolũ ſit hoi ꝓpꝛium.
Dico aũt ſolũ. ſ. q̃ꝫtum ad iſtud in quo eſt ſub̃a beatitudinis.
Nam voluntas ad beatitudinẽ ptinet: cũ ipſa gaudeat de ſũ
mo bono acq̃ſito: ⁊ tñ iſtud gaudiũ vel delectatio nõ ẽ ſub̃a
beatitudinis. Et hoc mõ etiã opõ ſenſuſ ptinebit ad beatitu
dinem poſt reſurrectionẽ inq̃ꝫtum ex bono aĩe fiet quedã re
fluentia in corpus: vt ait Augu. in ep'la ad dioſcoꝝ. Et tñ in
illo non eſt ſub̃a beatitudinis ſ3 eſt in ipſo actu intellectus: B
q̃ꝛ per eũ deu3 attingimus. ¶ Conſiderandũ pro hoc ꝙ nõ
eſt aliq̃s btũs: q̃ꝫdiu reſiſtat aliq̃d ꝙ optare poſſit. Etiã bea-
titudo eſt in pfectione maxima hois: perfectio aũt attẽditur
ſm rõnẽ ſui obĩ: obm aũt intellectus eſt q̃ō q̃d eſt. i. eſſentia
rei. 3. de aĩa. Unde in tñ ꝓcedit pfectio intellectus inq̃ꝫtũ co
gnoſcit eſſentia3 alicuius rei. Si g̃ intellectus aliq̃s cogno-
ſcit eſſentiã alicuius effectus per quã nõ poſſit cognoſci eẽn
tia cãe. ſ. vt ſciat̃ de cã q̃d eſt: nõ dr̃ intellectus attingere ad
cãm ſimpl'r q̃ꝫuis per effectu3 cognoſcere poſſit de cã an ſit.
Et iõ manet adhuc hoi nãl'r deſideriũ ad cognoſcendum id
q̃ō reſtat. ſ. q̃ꝛ cognoſcit effectũ iſtũ. ⁊ ſcit eum hr̃e cãm. Deſi
derat ergo ſcire de cã illa quid ſit. Et iſtud deſideriũ eſt cuiuſ
dam admirationis ⁊ mouet hoiẽ ad inq̃ſitionẽ vt dr̃. i. me-
tha. in pnº. ſ. pp admirari inceperunt phĩari: Ut ſi aliquis vi-
dens eclypſim ſolis ꝯſiderat ꝙ ex aliqua cã ꝓcedit: d̃ qua q̃ꝛ
neſcit q̃d ſit admirat̃ ⁊ admirando inq̃rit: ⁊ inq̃ſitio nõ ceſ-
ſat quouſq̃ꝫ pueniat ad cognoſcendu3 eſſentiã cãe. i. quid ſit
cã illius effectus. Si g̃ intellectus hũanus cognoſcẽs eſſen
tiam alicuiꝰ effectus cãti a deo non cognoſcat de deo niſi an
eſt. i. ꝙ deus eſt: nõdum pfecte venit ad cãm ipſius effectuſ:
ſ3 remanet adhuc ei nãle deſideriũ inq̃rendi cãm: ⁊ ſic nõdũ
eſt pfecte btũs. Et ſic ad pfectam beatitudinẽ hois req̃ritur
ꝙ pueniat intellectus vſq̃ꝫ ad ipſa3 eſſentiã pme cãe. i. dei: ⁊
tunc pfectõẽ ſuã hẽbit p vnionẽ ad deũ. Si aũt pueniat ad
deũ ſub quadã gñali cognitione nõdũ eſt btũſ: q̃ꝛ adhuc ma
net ei deſideriũ cognoſcẽdi diſtincte. Si aũt aliquã aliã rem
hõ pfecte cognouerit: p illã nondũ eſt btũs: cu3 cognitio illiꝰ
nõ poſſit eſſe ſummũ bonũ hois: cũ p ipſa3 cognitionẽ nõ cõ
iungat̃ hõ ſũmo bono ſimpl'r. Nõ põt g̃ eẽ btitudo hois niſi
in pfecta cognitione dei. ¶ Cõſiderandũ g̃ pro h̃ ꝙ cũ nece C
ſit in ſolius dei cognitiõe ꝯſtitui hois btitudinẽ: ⁊ deꝰ diuer q̃druplex
ſimode cognoſcat̃: in q̃ mõ cognitionis dei erit btitudo. Co- cognitõ dei
gnoſcit̃ autẽ deus quadrupl'r. ſ. ꝯfuſe ⁊ vl'r q̃lis eſt cognitio pª
vulgariũ. ¶ Alia eſt cognitio per demõſtrationẽ: ſ3 quã ali 2ª
qua de deo phĩ tradiderũt. ¶ Alia eſt cognitio p fidẽ. ¶ 4ª 3ª
eſt cognitio p eſſentiã. ¶ De pma cognitione dõm ꝙ iſta eſt 4ª

queda̅ cognitio ꝯfuſa de deo in qua oēs cognoſcunt deū eſſe
ſiue q: deū eſſe eſt p ſe notū: ſiue q: per rōnē nālē hō imedia
te in q̄ʒdā dei cognitionē puenire pōt. Uidētes.n. hoīes res
nāles currere ſʒ ordinē certū: cū ordinatio nō poſſit eſſe niſi
ab aliq̄ ordinatore: pcipiunt q̄ſi cōiter oēs hoīes aliquē eſſe
ordinatorē iſtaꝝ reꝝ q̄s ſic ordinatas videm⁹. ¶ Quis aūt
ſit iſte ordinator nāe: vel q̄lis: ꝛ an vnus vel plures: ꝛ ſic de
alijs dubijs: nō hn̄t imediate hoīes certitudineʒ de hijs per
iſtā cognitionē gn̄aleʒ. Sicut cū videmus hoīeʒ moueri vel
aliqd aliud facere: pcipimus in eo eſſe q̄ʒdaʒ cām iſtaꝝ opa-
tionū que in alijs rebus nō ſit: cū videamus in eo opōes q̄s
nō videmus in alijs rebus. Et iſtā cām aīam noīamus: non
dum tn̄ per h̄ ſcimus an aīa ſit corpus vel virtus corpis vel
D quō pdictas opationes faciat. ¶ Dōm q̄ in iſta cognitione
ꝯfuſa de deo nō pōt eſſe beatitudo: q: beatitudo eſt pfectum
Errores di bonū: ꝛ ſic nō pōt ibi eē defectus. ¶ In hac tn̄ cognitiōe cō
uerſi de or- fuſa multi errores ſunt. Nā qdā credentes eſſe deū ordina-
dinatore re torē reꝝ putauerūt q̄ nō erat aliq̄s alius ordinator reꝝ mū
rum. danaꝝ niſi celeſtia corpa ꝛ illa vocabant deos. Et ſic p; ſap.
pma rō. 13.ſ. girū ſtellaꝝ: aut ſolē aut lunā rectores orbis terraꝝ deos
putauerunt. ¶ Alij aūt putauerunt q̄ ipſa el'ta erant dij vi
dentes opationes eoꝝ nāles ꝛ nō credentes q̄ erant ab ali
quo alio ordinatore: ſʒ ab ipſiſmet: ſic p; ſap. 13.ſ. Sʒ ignē aut
ſpm̄ aut citatū aerē: aut nimiā aquā deos putauerūt. ¶ Alij
aūt non credētes actus humanos ſubiectos eē alicui ſupio-
ri cāe ordinanti: ſʒ ſoli hūane volūtati dixerunt hoīes q̄ pre-
ſunt alijs deos eſſe: q: eoꝝ actibus pſunt tanq̄ʒ pma cā ſim-
pl'r ipſoꝝ actuū. Et ſic multi alij errores ſunt circa iſtā confu
ſam cognitionē: Un̄ nō eſt in ea beatitudo q̄ eſt perfectū bo
2a rō. num. ¶ Itē ſi in hac cognitione ꝯſiſteret btitudo: nemo eſſʒ
qui nō eſſet btūs: cū oēs hēant de deo aliquā opinionē ſaltē
ꝯfuſam: nemo tn̄ dicet oēs hoīes btōs eſſe: ğ in iſta cognitio
3. rō ne ꝯfuſa nō eſt btitudo. ¶ Itē beatitudo eſt finis actuū hūa
noꝝ ad quā ordinant̄ oēs opationes nr̄e. Et tn̄ ad iſtā cōfu-
ſam cognitionē non ordinat̄ aliq̄s actus nr̄ cuʒ a pn° hoī in
4. rō ſit: ğ in ea beatitudo non eſt. ¶ Itē non vitupat̄ aliq̄s hō l;
nondū ſit felix: ſʒ potius laudant̄ illi qui conant̄ puenire ad
beatitudinē. Si q̄s tn̄ careat cognitione iſta ꝯfuſa de deo vi-
tupabilis eſt. Nā per hoc appet hō valde inſipiens ꝛ ſtolli-
dus: ſi tā manifeſta dei ſigna nō pcipit. Sic ſtultus reputa-
ret̄ qui vidēs hoīeʒ nō cōprehenderet per h̄ eum hr̄e aīam:
ſic dr̄. pſ. 13. ꝛ. 52. ſ. Dixit īſipiēs in corde ſuo: nō eſt deus. i. q̄
inſipiēs fuit ille qui in corde ſuo reputare potuit nullū deuʒ
5. rō eſſe cū tam manifeſta ſigna dei in oībus reb⁹ cerneret. ¶ Itē
illa cognitio que hr̄ de re ſolū in cōi ꝛ non ſm aliqd ſibi pro
priū eſt impfectiſſima. Sicut ſi q̄s ſolū cognoſcat hoīeʒ p
hoc q̄ mouet̄: eſt autē impfectiſſima q: nullus pōt pauciora
cognoſcere de re q̄ʒ qui eā per ſola cōia cognoſcit. Eſt ēt talis
cognitio rei ſolū in potētia: q: res cognoſci dr̄ qn̄ cognoſcūt
ea p que res eſt. i. phi. Et illa ſunt ppria rei p q̄ res eſt i actu.
Propria aūt in cōibus nō ſunt in actu ſʒ in potentia: ſicē effe
ctus in cā: ꝛ ꝯcluſio in pncipijs. Per hoc ğ q̄ q̄s cognoſcit
cōia rei nō cognoſcit ipſaʒ rē in actu: ſʒ in potētia. i. ad q̄ʒtuʒ
ad illa ſm q̄ res ſolū eſt in potētia. Beatitudo aūt eſt opō pfe
cta ꝛ ſummū bonū hoīs: iō op; eſſe ſʒ id qō eſt in actu: ꝛ nō
ſm illud qō eſt in potētia. Nā potētia per actū pficit̄: q: in ſe
impfecta eſt. Per cognitionē ğ iſtā ꝯfuſaʒ nō pōt eē in hoīe
s. Tho. beatitudo. De hijs ſctūs Tho. prima ſecūde. q. 3. arti. 8. ꝛ in
ſumma contra gen. lib. 3. c. 36. ¶ An in cognitio
ne de deo per demōſtratiōeʒ ſit btitudo. Qō. XXXVIII.

Queritur de ſa cognitione de deo. ſ. per demon-
ſtrationē: an in ea ſit btitudo. ¶ Dōʒ
A q̄ de deo hr̄ q̄dā cognitio p demōſtrationeʒ q̄ eſt magis pfe-
Rñſio ad cta q̄ʒ pcedens q̄ erat oīo ꝯfuſa: cū p eaʒ magis accidamus
queſituʒ. q. ad ppriā cognitionē dei. Et p iſtā mouent̄ a deo multa q̄ ſūt
in alijs reb⁹: p quoꝝ remotionē oñdit̄ deus differēs ab alijs
reb⁹. Sic.n. demonſtrat̄ deū eſſe imobilē: ꝛ eternū: incorpo-
reuʒ: oīo ſimplicē vnū: ꝛ alia multa: de q̄bus. 12. metha. ꝛ iſta
hn̄r via demonſtrationis: q: rōnibus neceſſarijs ꝯuincunt̄.
Iſta aūt aliquo mō ptinēt ad ppriā cognitionē de deo: q: ad
cognitionē alicuius rei puenit̄ nō ſoluʒ per affirmationes: ſʒ
etiā p negationes. Sicut .n. ppriū eſt hoī eē aial: ꝛ rōnale:
ita ppriuʒ eſt ei nō eē inaiatuʒ ꝛ irrōnale. Sʒ h̄ differt inter
cognitionē p affirmatiōes ꝛ negatiōes: q: l; vtraq; ſit ppa:
p affirmatiōes tn̄ ſcit̄ quō res ab alijs ſepat̄ ꝛ qd ſit. Per ne
gatiōes vō ſcit̄ q̄ res diſtinguat̄ ab alijs: qd tn̄ ſit adhuc ma
net inotū. Qualis aūt eſt cognitio de deo p demōſtratiōes:
q: cū nos nō cognoſcamus deū niſi p iſta corpalia: ad ro. i. ꝛ
oīa iſta differunt a deo: cognitio nr̄a puenit ad h̄ vt oñdat q̄
deus nō eē aliqd iſtoꝝ: ꝛ q̄ nō ꝯueniūt deo ꝯditiones iſtaꝝ
rerū: ꝛ tn̄ nō puenimus ad cognoſcēdū qd ipſe ſit: cuʒ nō ſit
aliq̄ ſpēs pfecte repn̄tatiua eius: nec aliq̄s effectus adequās
tota vtutē ſuā per q̄ʒ cognoſcat̄. ¶ De iſta cognitiōe dōm q̄ B
nō ſufficit ad beatitudinē. ¶ Prio q: nō pn̄t oēs hoīes ve- Cogni-
nire ad talē beatitudinē: ēt ſi ad h̄ conent̄. Illa tn̄ q̄ ſunt ali- tio p de-
cuius ſpēi pueniunt vt in pluri^m ad finē illius ſpēi ꝛ raro de mōſtra-
ficiunt. Q: nā in paucis deficit a fine ſuo pp aliquā pticula- tiōeʒ nō
reʒ corruptionē. Btitudo aūt eſt finis ſpēi hūane cū oēs illaʒ ſufficit
deſiderēt: ğ erit quoddā bonū cōe ad qō poſſe ſit oīb⁹ hoībus ad beati
puenire: q: al's fruſtraret̄ intētio nāe: vt colli̇r. i. ethi. Ad iſtā tudinē.
tn̄ cognitionē p demōſtrationē pauci pueniunt nec pn̄t oēs pa. ō
puenire: iō nō eſt ipſa btitudo hoīs. ¶ Itē btitudo eſt aliqō C
bonū qō eſt total'r in actu: q: pfectio entis in potētia eſt pue 2. rō
nire ad actū: btitudo tn̄ pfecta eſt: iō nō pōt ꝯſiſtere in eo qō
eſt in potētia: q: adhuc deſideraret̄ actus. Cognitio tn̄ q̄ eſt
de deo p tales demōſtratiōes eſt vt in potētia: cū poſſe ſit plu
ra de eo cognoſci. Qō p;: q: poſteriores plura p has demon
ſtrationes ꝛ excellētiori mō cognouerunt de deo q̄ʒ antiq: ğ
in hac cognitione nō eſt btitudo. ¶ Iteʒ beatitudo excludit D
oēm miſeriā: cū nō poſſit ſil' q̄s eſſe btūs ꝛ miſer. Error tn̄ ē 3a rō.
magna ps miſerie: cū oēs hoīes illū nāl'r refugiant. In predi
cta tn̄ cognitione de deo multiplex error accidere ſolet ſicut
p; de multis qui circa iſtas demōſtratiōes ſequēdo pprias
extimatiōes inciderūt in errores grauiſſimos. Nō eſt ğ bti-
tudo in tali cognitiōe. ¶ Item ꝯſiſtit beatitudo opōne pfe E
cta. Ad pfectionē āt reqrit̄ certitudo. Nā al'r ſcire n̄ dicimur 4a rō
niſi cognoſcam⁹ de re q̄ ipoſſe eſt eā al'r ſe hr̄e p poſteriorū.
Cognitio tn̄ iſta multū h; de incertitudine: qō p; ex diuerſi-
tate opinantiū inter illos q̄ viā iſtā demōſtratiuā de deo tene
re voluerunt. Nā in rebus certis nō ſunt opiones inueſtigā
tiuʒ vitatē: ſicut p; im mathe. ğ nō eſt btitudo in hac cogni-
tione. ¶ Itē ſi voluntas ꝯſecuta fuerit finē ſuū vltimū ceſſat F
eius deſideriū cū iaʒ nihil relinquat̄ qō deſiderari poſſit. Ha 5a rō
bita tn̄ cognitiōe iſta p demōſtrationē adhuc manet hoī ma-
gnuʒ deſideriū ſciēdi alia q̄ p demōſtrationes iſtas nōdū co-
gnouimus. Nō ğ poterit eſſe btitudo pdicta cognitio: Sʒ ſi
in cognitōe ē btitudo: neceē eſt q̄ illa ſit talis q̄ ea hita nihil
vltra ſcire deſiderem⁹. ¶ Itē non ē btitudo vbi manet aliqō G
deſideriū: cū adhuc ſit ibi inopia: Et tn̄ hita tali cognitiōe ēt 6a o.
p certitudinē manēt adhuc hoī multa deſideria circa al's res
q̄s nō h; cū patiat̄ multos defect⁹ ex pte corpis q̄ nō tollūt
p iſtā cognitionē demōſtratiuā: ğ nō pōt in ea ꝯſiſtē btitudo H
¶ Iteʒ btitudo ē finis ꝛ finis rei exn̄tis in pō ē vt educat̄ in 7a rō
actū. Sʒ p iſtā cognitionē demōſtratiuā de deo nō pōt educi
intell's nr̄ total'r in actū: ğ nō ē btitudo in iſta cognitiōe. P;
h̄ q: aliqd exn̄s in pō pōt reduci ſil' in actuʒ total'r: ſicē graue
exn̄s ex mediū ē in pō ad ppriū vbi: ꝛ qn̄ deuenerit ad iſtud
total'r reducit̄ in actuʒ. Aliqd aūt eſt qō nō pōt ſil' reduci in
actū total'r ſicē eſt de mā pa: nā p ſuū motū appetit ſucceſſiue
exire in actū oīuʒ formaꝝ: ꝛ pp diuerſitatē illaꝝ nō pōt ipſa
ſil' hr̄e: iō vult reduci in actum per ſucceſſioneʒ. Sic eſt de in
tellectu qui eſt in potentia ad omnia intelligibilia. Et q: non
poteſt aliquis ſimul intelligere duo actualiter non poteſt re
duci intellectus in actū ſimul: ſed l; reducat̄ in actuʒ quorū
dam intelligibiliū adhuc eſt in potentia ad alia. Et ſic per ta
lem cognitionem non poterit eſſe beatus cum ſemper ſit in
potentia. Sed huiuſmodi eſt cognitio que habet̄ de deo per
demonſtrationem: quia illa habita adhuc multa de deo igno
ramus: ergo non eſt beatitudo in tali cognitione. Sed ne-
ceſſe eſt q̄ ſi in aliqua cognitiōe ſit beatitudo reducatur in-
tellectus totaliter in actum per vnum actū intelligendi qui-
cunq; ille ſit: ita q̄ non maneat ei deſiderium ad intelligen-
dum aliqd aliud: ꝛ tunc erit totaliter in actu. Hoc tamen nō
contingit per cognitionem demonſtratiuam de deo: ideo nō
poteſt in illa conſiſtere beatitudo. ¶ De hijs ſanctus Tho. s. Tho.
in ſumma contra gen. lib. 3. cap. 38.
¶ An poſſit in cognitione dei per fidem eſſe beatitudo.
Queſtio. XXXIX.

Querit̄ de tertio modo cognoſcendi deuʒ qui eſt p
fidem: an poſſit in eo conſiſtere beatitudo.
¶ Dicendum

A ¶Dicendum ꝙ iſte modus aliqualiter excedit precedẽ-
tem ⁊ aliqualiter ab eo exceditur. Nam quantum ad res co
gnitas iſte modus qui eſt per fidem eſt excellẽtior quia que-
dam per fidem cognoſcimus ad que propter ſui eminentiã
ratio noſtra demonſtrando peruenire nõ poteſt: licet ex par-
te modi ipſe precedens ſit excellentior: q꞉ demonſtratio ꝯui-
cit ſub rõne veri. Fides aũt nõ cõuincit: cum per eam nõ oñ-
datur manifeſte verum eſſe quod creditur. ¶Dicendũ au
B Opinio quãdam: pᵃ rõ. tem ꝙ in cognitione fidei de deo habita non poteſt beatitu-
do conſiſtere. Nã beatitudo eſt operatio perfectiſſima intel
lectus operatio tamen intellectus ſm fidem eſt imperfectiſſi
ma q̃ꝫtum ad id qđ eſt ex parte itellectus: lꝫ ex pte obiecti ſit
maxima: q꞉ itell's credendo nõ capit illud cui aſſentit: ḡ non
eſt ibi btitudo. ¶Item cognitio per fidẽ eſt obſcura cuꝫ apo
C ſtolus vocet eam per ſpeculũ ⁊ in enigmate: obſcuritas aũt
2.rõ. dicit iperfectionẽ: ḡ nõ eſt btitudo in tali cognitiõe. ¶Item
D ꝓbatum eſt. ſ. q. xxxiij. ꝙ btitudo hoĩs nõ cõſiſtit p̃ncipalit̃ i
3.rõ actu voluntatis ſed in actu intell's cognitio tñ fidei p̃ncipali
ter ſe tenet ex pte voluntatis q꞉ lꝫ credere ſit actus ſolius in
tellectus tñ ipe nõ aſſentit eis que ꝓponũtur ſibi credenda
ex ipſa euidẽtia veritatis tractus: ſed q꞉ voluntas iperat cre
dere: ergo nõ cõſiſtit btitudo in tali cognitiõe cũ nõ ſit prin-
E cipaliter actus itellectus. ¶Item ille qui credit aſſentit illis
4.rõ. que ꝓponunt̃ ſibi. Nã fides eſt magis per modũ auditus q̃ꝫ
per modũ viſus cũ fides ex auditu ſit ad Ro. x. Nõ crederet
tñ aliqs audiẽs niſi putaret ꝙ ille qui dixit hẽbat ꝑfectiorem
⁊ magis certã cognitionẽ q̃ꝫ ipſe qui audit. Et tũc aũt ita eſt
in veritate ꝙ hꝫ certiorẽ cognitionẽ ꝓponẽs q̃ꝫ audiens: aut
ambo equaliter incertã. Si ambo eq̃liter incertã erit ꝓceſſus
in infinitũ ⁊ decipiet̃ hõ in fide: cũ nõ inueniret̃ aliqua cer-
titudo: ⁊ tñ credens aſſenciebat rebus ꝓpoſitis tanq̃ꝫ a pro
ponẽte vel ab aliquo alio certius cognoſcerent̃. Fides tñ nõ
põt eẽ falſa nec inanis: ḡ neceſſe eſt ꝙ ꝓponẽs mediate vel i
mediate hẽat maiorẽ certitudinẽ q̃ꝫ audiens. Et ſic eſt ꝙ xp̃s
qui fidẽ a p̃n° nobis ꝓpoſuit clare videbat veritatẽ reruꝫ q̃s
nobis p̃dicabat. Et ſic hẽbat ꝑfectiſſimã cognitionẽ de illis.
Apl'i aũt qui poſtea p̃dicauerũt lꝫ nõ videbãt clare veritateꝫ
iſtaꝝ reꝝ quas p̃dicabãt acceperant tñ illas imediate: a xp̃o
qui clare oĩa cognoſcebat. Et ſic fides ſꝑ depẽdet ab aliquo
certiori. Hoc dato nõ põt eẽ btitudo in cognitione fidei cum
ſit iperfecta: eo ꝙ ꝑfectius hẽtur vel hẽri reputatur a ꝓponẽ
te q̃ꝫ ab audiẽte: ⁊ in cognitiõe imꝑfecta nõ põt eẽ btitudo:
F cum iperfectũ ſit in põa: ad ꝑfectũ ḡ nõ eſt btitudo in actu ſi
5.rõ. dei. ¶Itẽ cũ btitudo ſit vltimus finis neceẽ eſt ꝙ illa habi-
ta q̃etetur nãle deſideriũ cognitio tñ fidei nõ q̃etat deſideriũ
ſed magis ipm incitat: q꞉ vnuſq̃ſq꞉ deſiderat cognoſcere cla
re videndo ea que credit: ḡ nõ eſt btitudo in cognitiõe q̃ eſt
G per fidem. ¶Itẽ btitudo eſt vltimũ bonũ hoĩs in q̃ꝫtũ ꝑ eaꝫ
6.rõ. ꝯiungimur vltimo bono ſimpl'r. ſ. deo qui eſt finis oĩuꝫ rerũ.
Per cognitionẽ tñ fidei res credita nõ ſit itellectui p̃ñs ſed
magis abñs. Et ſic nõ cõiungit̃ hõ deo ꝑ fideꝫ: ſicut dr̃. ij. ad
cor. v. ſ. Quãdiu per fidẽ ambulamus peregrinamur a dño.
Fit tñ deus aliq̃liter p̃us voluntati nr̃e ꝑ fidẽ in q̃ꝫtũ volun-
tarie credens deo aſſentit: ſicut dicitur ad Ephe. iiij. ſ. habita
te xp̃m per fidem in cordibus veſtris. Non eſt ergo poſſibile
ꝙ conſiſtat beatitudo in cognitione fidei. ¶De hijs ſanct᷒
tho. in ſumma contra gen. li. iij. c. xxxviij.

¶An cognitio dei ꝑ eẽntiã ſit btitudo hoĩs. Q̃ō. xl.

Queritur de q̃rta cognitiõe dei q̃ eſt per eẽntiaꝫ
an in illa cõſiſtat btitudo. ¶Dõm ꝙ
nemo dubitat an in tali cognitiõe poſſit ꝯſiſtere btitudo: eo
ꝙ iſta eſt cognitio ꝑfectiſſima ex pte modi ⁊ ex pte obĩ quod
pᵃ rõ ſufficit ad faciendũ opationẽ ꝑfectiſſimã. ¶Eſt tñ dubium
q꞉ quidã putãt ꝙ nõ ſit poſſibilis hoĩ viſio dei per eẽntiã: q꞉
Joã. j. dr̃ deũ nemo vidit vnq̃ꝫ. Et exponit Chriſo. ſ. Etiã eẽn
tie celeſtes ipſa dico cherubin ⁊ ſeraphin ipm deũ vt eſt nũ-
q̃ꝫ videre potuerũt. Uidere tñ per eẽntiã eſt vidẽ rem ſicut ẽ
ergo etiã angeli nunq̃ꝫ potuerũt videre deũ per eẽntiã. Sed
hoĩes in vita eterna non cognoſcẽt plus de deo q̃ꝫ angeli: q꞉
non ꝓmittitur eis niſi ꝙ erunt ſicut angeli dei. j. xxij. vel ꝙ
2.rõ erunt eq̃les angelis luc. xx. ḡ ſci in p̃ria nõ poterũt vidẽ deũ
per eẽntiã. ¶Itẽ Diony. li. de di. no. c. iiij. argumẽtando dicit
ꝙ cognitio nõ eſt niſi exiſtẽtiũ. Oẽ aũt exñs finitũ eſt cuꝫ ſit
in aliquo gñe determinatũ. Et ſic de᷒ cũ ſit infinitus eſt ſuꝑ
oĩa entia: ḡ eius cognitio eſt ſupra oẽm cognitionẽ. Nemo ḡ
eum cognoſcere poterit. ¶Item Diony. li. de miſtica theolo
gia oñdit ꝙ ꝑfectiſſimus modus quo itell's deo ꝯiũgi põt ẽ 3.rõ
inq̃ꝫtum cõiungit̃ ei vt ignoto. Illud tñ qđ per eẽntiaꝫ videt̃
nõ eſt ignotũ ergo intell's nr̃ nõ põt ꝑtingere ad cognoſcen
dum deũ per eẽntiã. ¶Itẽ Diony. in epl'a ad gaium mona- 4.rõ
chum dicit ꝙ ſuppoſite dei tenebre quas habũdantiaꝫ lucis
appellat cooperiunt̃ oĩ lumine ⁊ abſcondunt̃ oĩ cognitioni.
Si qs ḡ vidẽs deũ itellexerit ꝙ aliqd vidit nõ ipm vidit: ſed
aliqd eoꝝ q̃ ſunt eius. Qui tñ deum per eẽntiã videt ipſum
deũ videt: ⁊ nõ ſolũ ea que ipſius ſunt ḡ nullus põt vidẽ de
um per eẽntiã. ¶Itẽ dicit Diony. in epl'a ad dorotheũ. In- 5.rõ
uiſibilis qdẽ deus eſt exñs ꝑꝑ excedẽtẽ claritatẽ. Sed clari-
tas dei ſicut excedit itellectũ nr̃m in via: ita ẽt excedit in pa-
tria cũ itellectus nr̃ ſemꝑ ſit finit᷒ hic ⁊ in p̃ria. Diuina autẽ
lux ſꝑ ſit iſinita: ḡ ſicut hic nõ põt deus videri per eẽntiã: ita
nec in p̃ria videri poterit. ¶Itẽ cũ ꝑfectio itellectus ſit ipm 6.rõ
itelligibile: oꝫ eẽ ꝓportionem inter itellectũ ⁊ intelligibile ſi
cut eſt inter viſuꝫ ⁊ viſibile. Nulla tñ ꝓportio eſt inter intel
lectũ nr̃m ⁊ deũ cũ diſtent in infinitũ: ḡ nõ põt ꝑuenire intel
lectus nr̃ ad hoc ꝙ per eẽntiã deũ itelligat. ¶Itẽ magis di
ſtat deus ab intell'u nr̃o q̃ꝫ itelligibile creatũ a ſenſu cũ inter 7.rõ
ea ſit diſtãtia ſolũ finita. Senſus tñ nunq̃ꝫ põt peruenire ad
cognoſcendũ itelligibile ſp̃uale: ḡ intell's nr̃ nõ põt ꝑtingere
ad cognoſcendũ deũ per eẽntiã. ¶Itẽ q̃ñcũq꞉ intell's nr̃ in- 8.rõ
telligit aliqd in actu neceẽ eſt ꝙ iformet̃ ꝑ ſimilitudinẽ rei in
tellecte que eſt p̃nᵐ itellectualis opõnis terminate ad illud
obm ſicut calor eſt p̃nᵐ calefactiõi. ¶Si ḡ itell's nr̃ deuꝫ in
telligat: oꝫ ꝙ hoc fiat per aliquã ſil'itudinẽ ipm informãtem.
Hoc aũt nõ põt eẽ: q꞉ forme ⁊ rei formate opꝫ eẽ vnũ eſſe. Di
uina aũt eẽntia differt ab itellectu nr̃o ſm eẽntiã: ḡ oꝫ ꝙ for-
ma per quã iformat̃ itell's nr̃ intelligẽdo deum ſit aliq̃ ſil'itu
do impreſſa itellectui nr̃o a deo. Talis aũt ſil'itudo cũ neceſſa
rio ſit aliqd creatũ nõ põt ducere in cognitiõeꝫ dei niſi ſic ef
fectus in cãm ḡ nõ põt intell's nr̃ deũ videre niſi per effectũ
eius. Sed viſio dei q̃ eſt per effectũ nõ ẽ per eẽntiã ḡ nõ põt
itell's nr̃ deũ per eẽntiã itelligẽ. ¶Item diuina eẽntia plus
diſtat ab itellectu nr̃o q̃ꝫ q̃cũq꞉ angelus vel ſb̃a ſeparata. Di 9.rõ.
cit tñ Auicẽ. in ſua metha. ꝙ intelligẽtiã eẽ in intellectu nr̃o
nõ eſt eã itelligere: q꞉ ſic ſcia quã de itelligẽtijs hẽmus eſſet
ſb̃a ⁊ nõ accidẽs: ⁊ h̃ eſt ipreſſionẽ itelligẽtie eẽ in itellectu
nr̃o ḡ deus nõ eſt in itell'u nr̃o vt intelligat̃ a nobis niſi inq̃ꝫ
tum ipreſſionẽ quãdã facit in itell'u per quã a nobis intelli-
gat̃. Impreſſio tñ illa nõ põt ducere in cognitionẽ diuine eſ-
ſentie: q꞉ cũ in infinitũ intell's nr̃ diſtet a diuina eẽntia dege
nerat in aliã ſpẽm multo magis q̃ꝫ ſi ſpẽs illa degeneraret i
ſpẽ nigri ergo ſic ille in cuius viſu ſpẽs albi degeneraret in
ſpẽm nigri ꝓpt̃ organi in diſpõnẽ nõ dr̃ videre albũ ſꝫ nigrũ
ita cũ de᷒ ꝑ iſtã ipreſſionẽ itelligat̃ a nobis nõ itelliget̃ ꝑ eẽn
tiam. ¶Itẽ ſic dr̃. iij. de aĩa in rebus ſeparatis a mã idẽ eſt in
tell's ⁊ qđ itelligit̃: ſed de᷒ eſt maxime ſeparatus a mã ḡ ſi in 10.rõ.
telligat̃ erit idẽ cũ intellectu. Nõ põt tñ itellectus nr̃ perue-
nire ad hoc ꝙ fiat eſſentia infinita ergo nõ poteſt videre de-
um per eſſentiam. ¶Item omne infinitum in quantũ infini 11.rõ
tum eſt ignotuꝫ. j. phi. deus tñ eſt oĩbus modis iſinitus ergo
deus eſt oĩno ignotus vñ a nobis per eẽntiã videri nõ pote
rit. ¶Itẽ dicit aug. in lib. de videndo deũ ꝙ deus eſt nã inui 12.rõ
ſibilis. Ea tñ que deo inſunt per naturaꝫ nõ poſſunt aliter ſe
hẽre ergo impoſſibile eſt ꝙ per eẽntiã videatur. ¶Item illđ qđ 13.rõ
alio mõ videtur ⁊ alio modo eſt non videt̃ ſm illud qđ ẽ. De
us tñ aliomõ ẽ ⁊ aliomõ videt̃ a ſanctis in p̃ria. Nã deus i pa
tria eſt per modũ ꝓpriũ ſibi a ſcis aũt videt̃ per modum ipo
rum q꞉ neceſſe eſt intellectionẽ fieri per modum intelligẽtis
cum omnis receptio fiat per modum rei recipiẽtis ⁊ nõ per
modum rei recepte. Et ſic non videbitur a ſanctis ſm id qđ
eſt ⁊ conſequenter non videbitur per eſſentiam maxime q̃a
deus in patria videbitur per lumen glorie ſic dicitur Pſal.
xxxv. ſcilicet in lumine tuo videbimus lumen ergo non vide
bitur per eſſentiam. ¶Item deus videbitur in patria facie
ad faciem prima ad corin. xiij. ⁊ tamẽ quod videtur facie ad 14.rõ.
faciem videtur per ſimilitudinem ſuam ⁊ non per ſubſtanti
am ergo deus non poteſt videri a nobis per eſſentiam ſuam.
¶Dicendum ꝙ beatitudo hominis conſiſtit in dei cogni- A
tione ⁊ nõ põt conſiſtere in alio modo cognitiõis: q꞉ alij tres Rõ. pᵃ
modi ſunt imperfecti vt ſupra oſtẽſum eſt in trib᷒ q̃õnib᷒ im
mediate p̃cedẽtibus. Jõ neceſſe eſt ꝯſiſtere btitudinẽ in vi-
viſionẽ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ſione dei per eēntiā. Et pꝫ h̄ q2.j.ioā.iij.dī. Cuꝫ apparuerit ſi-
miles ei erimus ⁊ videbimus eum ſicuti eſt ergo videbim⁹
2ª rō. per eſſentiam. ¶ Item p̄ma ad corin.xv. ſuper illo verbo cuꝫ
tradiderit regnū deo ⁊ pr̄i dicit glo. ꝙ in pr̄ia eēntia pr̄is ⁊
filij ⁊ ſpūs ſci videbit̄ qḋ ſolis mundis cordib⁹ dabitur que
3ª rō. eſt ſumma btitudo ergo bti deū videbunt per eēntiā. ¶ Iteꝫ
Ioā.14. dī. Siquis diligit me diligetur a pr̄e meo: ⁊ ego dili-
gam eum et manifeſtabo ei meipſum. Sed illud qḋ manife-
ſtat̄ eēntial'r vr̄: ergo deus in pr̄ia a ſcis videbit̄ per eēntiaꝫ.
4ª rō ¶ Itē exo.33. ſup illo verb. nō videbit me hō ⁊ viuet grego-
rius iprobat opinionē illoꝝ qui dicebāt ꝙ in illa regiōe bea
titudinis deus in ſua claritate cōſpici pōt: ſed in ſua nā vide
ri nō pōt: dicēs ꝙ nō eſt aliud dei claritas ⁊ dei nā ergo vi-
debit̄ dei nā. Nā tn̄ eſt ipſa eēntia ḡ deus ꝑ eēntiā videbitur.
¶ Itē deſideriū oiuꝫ ſcoꝝ nō pōt eē total'r fruſtra eſt tn̄ dſi
5ª rō. derium cōe ſcoꝝ videre deū per eēntiā Exo.34. ſ. Oñde mi-
hi gl'iaꝫ tuā: ⁊ in ps.lxxxiij. Oñde nobis faciē tuā ⁊ ſalui eri
mus. Et Ioā.xiiij. dñe oñde nobis pr̄em ⁊ ſufficit nobis. Oñ
B dē tn̄ pr̄eꝫ eſt deitatꝫ ſbaꝫ apte manifeſtare ḡ ſci videbūt deū
De mō vi- per eēntiā. ¶ Dōm ꝙ de hoc nō eſt dubiū coīr apud theolo
dēdi deum gos. ¶ De mō tn̄ vidēdi eſt difficultas ⁊ qm̄ phi poſuerunt
vltimā hoiſ felicitatē in itelligēdo ſbas ſeparatas a mā ſꝫ eſ
ſentiā iō eadē difficultas eſt apud illos qūo poſſint ſbe ſepa
rate cognoſci: ⁊ apud nos qūo poſſit de⁹ videri per eēntiaꝫ.
C Et q̄ꝫq̄ꝫ qōnē de cognitiōe ſbaꝝ ſeparataꝝ. ſ.q.xxxvj. omit-
tere ꝓpoſueramus hic tn̄ lꝫ nō ad plenū ſaltē tn̄ in q̄ꝫtū facit
ad pn̄s pro cognitōe dei per eēntiā dicet̄ aliqd de illa. ¶ Cō
ſiderandū aūt ꝙ de iſta cognitiōe ſbaꝝ ſeparataꝝ eſt difficl'
tas apud phos. ¶ Nam ariſto.iij. de aia promiſit ſe determi
naturuꝫ illā: nō reperit̄ tn̄ poſtea in libris ſuis determinatā.
Et h̄ p̄ſtitit cām vt ſequētes doctrinaꝫ eius varie ſentirēt in
hac qōne. ¶ Quidā eni phi poſuerūt ꝙ intell's nr̄ poſſibil'
nunq̄ꝫ pōt ꝑuenire ad hoc ꝙ itelligat ſbas ſepatas ſicut di-
xit alpharabius in fine ſue ethi. lꝫ ꝯtrariū dixerit in li. ſuo de
itellectu vt ait Cōmētator.iij. de aia. Eodē mō qdā theologi
dixerunt ꝙ deus nō poterat videri per eēntiā ab intell'u no-
ſtro. Vtriq̄ꝫ aūt inducti fuerūt ad hoc pp diſtātiā que erat in
ter deū ⁊ intell'm nr̄m ⁊ ſbas ſeparatas ⁊ intell'm nr̄m. Cuꝫ
eni intell's in actu ſit quodāmō vnū cū re itellecta in actu vr̄
valde difficile qūo intell's creat⁹ poſſit aliquo mō eē vnū cū
eēntia increata vel cū ſba ſepata. Et q2 qdā iſtoꝝ phoꝝ po-
ſuerūt itell'm poſſibilē eē gn̄abilē ⁊ corruptibilē ⁊ eē virtutē
depēdentē a corpe erit iſtis maior difficultas ꝙ tūc erit ma-
ior diſtātia inter itellectū ⁊ deū: ⁊ inter intell'm ⁊ ſbas ſepa-
ratas q̄ꝫ ſi eēt itell's purus ſpūs nō de nā māe nec depēdens
a corpore q2 ſic hr̄et magnā ſil'itudinē cū ſenſu qui eſt virt⁹
depēdens a corpe. Et tn̄ de ſenſu manifeſtū eſt ꝙ nō eſt poſ
ſibile ꝙ cognoſcat aliqd ſpūale. Et ſic eēt q̄ſi ſimilis difficul
tas de itell'u ſi eēt depēdens a corpe. Q2 tn̄ iſtud falſuꝫ ē om
mittēdū eſt lꝫ circa falſitatē eius nō ē nūc inſiſtēdū q2 alteri⁹
negocij eſt. Illud tn̄ qḋ dixerūt illi theologi. ſ. deū non poſſe
videri per eēntiā falſum eſt. Nā repugnat ſcripture canoni-
D ce vt ait augu. in lib. de vidēdo deū. ¶ Itē q2 cū intelligē ſit
ꝓpria opatio hois oꝫ ꝙ in ea detur btitudo hois qn̄ fuerit
iſta opatio pfecta. Eſt aūt pfectio itelligētis ex ipſo itelligibi-
li. Si ḡ intell's in ſua opatiōe pfectiſſima nō ꝑueniat ad itel
ligendū deū per eēntiā ſꝫ aliqd aliḋ optebit dici ꝙ aliqd aliḋ
q̄ꝫ deus ſit btificans hoieꝫ ⁊ tn̄ pfectio vltima cuiuſlibet rei
ſit in ꝯiūctiōe ad ſuū p̄n^m: ſeqtur ꝙ aliqd aliud ſit p̄mū prin
cipiū hois q̄ꝫ deus q2 al's nō poſſet aliqd aliḋ btificare hoieꝫ
niſi de⁹. Dicere tn̄ aliqd p̄ter deū eē p̄mū p̄ncipiū hois eſt ab
ſurdū cū creatio ab ipſo ſolo ſit ⁊ nihil p̄cedit eū: etiā ē abſur
dum ſm phoſ qui ponūt aias nr̄as a ſubſtātijs ſeparatꝫ ema
naſſe vt in fine poſſimus intelligere eas ⁊ ſit ibi btitudo. Et
ſic apud theologos eſt abſurdū dici deū nō poſſe videri ꝑ eſ-
ſentiā: q2 ſic tollr̄ btitudo: ⁊ apud phos ēt incōueniēs ē ne-
gari ꝙ hō itelligere poſſit ſbas ſepatas q2 ēt per hoc putant
btitudinē tolli. ¶ Dōm ḡ eſt ſm eos ꝙ poſſint cog̃ſci ſbe ſe-
parate ab itellectu: ⁊ tn̄ in modo eſt varietas. ¶ Quidā po
ſuerunt ſbas ſeparatas nō ſolū itelligi ab homie ſꝫ ēt ꝙ ipſe
E erāt obm ꝓp̄uꝫ intell's nr̄i. Sic poſuit plato itroducēs formas
De ideis imateriales ſubſiſtētes q̄s vocabat ideas: ⁊ illas dicebat itel
platonicis. ligi ab itellectu nr̄o: ⁊ eē ꝓp̄uꝫ obm eius ⁊ ꝙ hō ſolū intel-
ligeret illas niſi q2 itell's nr̄ miſcebat̄ cū fantaſia ad quā ꝑti
net indui de ſenſibilib⁹. ¶ Poſitio tn̄ platonica de ideis per

Ariſto. in metha. multū reprobata eſt. ⁊ in iſtis ideis. ſ. in ꝯſi
deratiōe eaꝝ pl'o ponebat felicitatē. Qḋ ēt deſtruit Ariſto.
p̄mo ethi. Nos aūt qn̄ vocamus ſbas ſepataſ nō intelligim⁹
de ideis platonicis: q2 ille magis ꝓp̄e vocarent̄ ſpēs ſepara-
te vel vniuerſalia ſepata vt vocat ariſto. q̄ꝫ ſbe ſepate: cuꝫ iſte
idee ponātur eē ſpēs reꝝ māliū: ⁊ ponunt̄ tā in ſba q̄ꝫ in ac-
cidētibus: ſbe aūt ſeparate quas nos vocamus ſunt quedaꝫ
forme imāles per ſe ſubſiſtētes ex̄ intellectū q̄s ēt vocamus
itelligētias q2 ſunt itell's puri nō vniti corpibus ⁊ ſunt cau
ſe ſcōe hoꝝ inferioꝝ. Iſtas eni theologi vocant angelos. Et
iſti nihil ꝑtinēt ad ſpēs reꝝ mālium. Et ſic oēs phi p̄ter Pla F
tonē accipiūt ſbas ſeparatas: de iſtis dn̄t ꝙ pn̄t itelligi ab ho
mine. ¶ Modus aūt ad hoc ponit̄ per alpharabiū ⁊ auēpē
te: q2 ex hoc ꝙ intell's nr̄ intelligit q̄cūq̄ꝫ itelligibilia ꝑtingit
ad intelligēdū ſbas ſeparatas: ⁊ hoc oñdūt duobus modis.
¶ Primus eſt ꝙ ſicut nā ſpēi eſt vna in oib⁹ hoib⁹ cum ſit H
vna ſpēs ⁊ nō diuerſificat̄ in diuerſis indiuiduis niſi per h̄
ꝙ ꝯhitur per p̄ncipia indiuiduātia q̄ non ſunt eadē in diuer
ſis hoib⁹: ſic erit in formis itellectus. ſ. ꝙ forma hois intelle
cta ab iſto hoie ⁊ ab illo nō diuerſificat̄ in eis niſi ſm ꝙ con
iungit̄ diuerſis formis imaginabilib⁹. Nam illud qḋ intelli-
git̄ idē eſt: ſed ſpēs imaginabilis. i. fantaſma per qḋ hō intel-
ligit nō pōt eē idē numero in duob⁹ hoibus ⁊ tunc qn̄ intel
lectus per actū ſuū ſeparat formā intellectiuā a formis ima-
ginabilib⁹ remanet qdditas intellecta ſoluꝫ ⁊ illa iā eſt vna
cū nō poſſit in ea iā accipi diuerſitas ex ꝑte formarum imagi
nabiliū: q2 ab eis ſeparata eſt. Talis aūt eſt qdditas ſbe ſepa
rate. Iō qn̄ itellectus nr̄ ꝑuenit ad ſummā abſtractionē qd-
ditatis itelligibilis cuiuſcunq̄ꝫ rei itellecte itelligit per h̄ qd
ditatē ſbe ſeparate que eſt ei ſil'is. ¶ Scḋs modus eſt q2 in
tellectus nr̄ natus eſt abſtrahere qdditatē ab oib⁹ hn̄tibus
quidditatē. Si ergo qdditas quā abſtrahit a ſingulari ſit ha
bens qdditatē abſtrahet iteꝝ quidditatē ab illa quouſq̄ꝫ ꝑ-
uenerit ad itelligēdum qdditatē que nō hꝫ quidditatē ⁊ eſt
oino ſimplex. Talis aūt eſt quidditas ſbe ſeparate. Et ſic itel
liget nr̄ intellectus quidditatē ſbe ſeparate q2 ſil'is eſt cū ille
quidditates ſint ſubſiſtētes nō hn̄tes aliā quidditatē. Si au
tem quidditas abſtracta a particulari ſit habēs quidditateꝫ
abſtrahet iteꝝ itellectus nr̄ ⁊ cū nō ſit ꝓcedere i infinitū ne
ceſſe eſt ꝑueniri ad quidditatē que nō hꝫ qdditatē ⁊ per iſtā
itellect⁹ nr̄ intelliget ſubſtātias ſeparatas. ¶ Dōm tn̄ ꝙ iſti
modi nō ſunt ſufficiētes. Q2 qdditas quā itell's abſtrahit a I
reb⁹ ſenſibilibus nō eſt eiuſdē rōnis cū qdditatibus ſubſtā- Impro-
tiaꝝ ſeparataꝝ. Et ſic intelligēdo quidditatē abſtractam a re bāt mo
māli nōduꝫ poſſumus itelligere quidditates ſbaꝝ ſeparata- di p̄dci
rum. Maxime aūt erit hoc circa diuinā eēntiā que totaliter p̄ª rō
eſt alterius rōnis ab oibus alijs qdditatibus. ¶ Item dato 2ª rō.
ꝙ eēt qdditas abſtracta a re māli eiuſdē rōnis cuꝫ qdditati
bus ſubſtātiaꝝ ſeparataꝝ cognita qdditate rei cōpoſite nō
cognoſceret̄ adhuc quidditas ſubſtātie ſeparate niſi ſꝫ gen⁹
remotiſſimū quod eſt ſubſtātia. Nec aūt cognitio eſt valde i
perfecta cū ſit per coia niſi deueniat̄ ad ea que ſunt ꝓp̄a rei.
Nam qui cognoſcit hoieꝫ ſolū in q̄ꝫtum eſt aial nō cognoſcit
eum ſm id qḋ eſt ꝓp̄e ſed ſm aliqd eius ⁊ in pōa: q2 hō ſm
ꝙ aial: nō eſt nec io hō: q2 ſuperioribus accidunt inferiora.
¶ Et pꝫ qḋ dictum eſt q2 qui abſtrahit qdditateꝫ rei mālis
vſq̄ꝫ ad qdditatē que nō hꝫ quidditatē nec̄e eſt ꝙ abſtrahat
vſq̄ꝫ ad vltimū genus qḋ nihil includit: ⁊ ſic qdditas rei mā K
lis ſic abſtracta nō pōt ꝯuenire cū quidditate ſubſtātie ſepa
rate niſi ad plus in rōne ſubſtātie ⁊ ſic cognoſcet̄ ſubſtantia
ſeparata hoc mō ſolū vt ſba ⁊ iſta eſt iperfectiſſima cognitio
q2 ſi eſt iperfecta cognitio qn̄ hō cognoſcit hoieꝫ ſolū in quā
tum aial erit a fortiori magis imperfecta ſi cognoſcat eū ſo-
lum in q̄ꝫtū eſt ſba. Hoc aūt mō intelligere ſbam ſeparatā nō
eſt itelligere eius qdditatē que eſt aliqd ꝓp̄uꝫ ipſius ſubſtā
tie ſeparate: ſed erit intelligere ſubſtātiā ſeparatā iperfecte ꝑ
aliqd qḋ eſt extra ipſam. Sicut intelligimus effectuꝫ ꝑ cām
talis aūt modus cognoſcēdi deū vel ſubſtātias ſeparataſ nō
ſufficit ad beatitudinem quia eſt cognitio multuꝫ confuſa ⁊
potentialis: quia qui ſic intelligit eſt adhuc in potentia ad in
telligendum magis determinate per id quod eſt propriū rei
et quia ſemper manet deſiderium ad cognitioneꝫ magis per
fectam. Et iſta repugnant beatitudini: quia illa eſt opera-
tio perfecta ⁊ poſt illā nihil deſiderat̄: ideo etiam ſi eſſet bea
titudo in cognoſcēdo ſbas ſeparatas nō poſſet hō eſſe bea-

tus per modū cognitiōis ꝓpoſitū. ¶ Alius modus cogno-
ſcēdi ſbas ſeparatas aſſignaṫ ab auicenna in ſua metha. ſ. ꝙ
ſbe ſeparate itelligunṫ a nobis per intentiones ſuaꝝ qddita
tum que ſunt quedā ſilitudines eaꝝ ⁊ nō habenṫ ab eiſ per
abſtractionē cū ipſe qdditates ſbaꝝ ſeparataruꝫ ſint ita ſim
plices ſicut iſte intētiōes. Et tñ in abſtractōe ſp id qd̄ abſtra
hitur eſt ſimplicius eo a quo abſtrahiṫ cuꝫ abſtrahere ſit qd̄
dam ſeparare: ſed iſte intētiōes vel ſilitudines ſbaꝝ ſepara-
tarū ſunt impreſſe in aīa nr̄a per operationeꝫ ipſaꝝ ſbaꝝ ſe-
parataꝝ. ¶ Sed iſte modus nō ſufficit ad hoc ꝙ hō videat
M De ſimilitudine deficiēte deū per eēntiā: ſed videt per aliquā ſilitudinē ipreſſam intel
lectui: q2 taliſ ſilitudo impfecte deum repñtat. Nam oē qd̄ in
alio recipiṫ opꝫ recipi ad modū recipiētis: ⁊ iō ſilitudo diui-
ne eēntie ipreſſa intellectui nr̄o erit per modū nr̄i intellectuſ
modus aūt nr̄i intellectus eſt deficiens a pfecta receptione
diuine ſilitudinis. ¶ Defectus aūt diuine ſilitudinis in itel
N lectu nr̄o pōt ꝯtingere tot modis quot modis aliq̄ ſilitudo i
uenit deficiēs a pfecta repñtatiōe. ¶ Primo mō eſt ſimilitu
do deficiens qñ forma ꝑticipaṫ ſm eandē cōem ſpēi: ⁊ tamē
non ſm eundē pfectiōis vel eēndi modū. Sicut ſunt duo al
bi ⁊ vnus hēat multū de albedine aliꝰ vero paucū: eſt defici
enſ ſilitudo quātū ad modū eſſendi vel pfectionē forme albe
dinis: manēt tñ in eadeꝫ ſpecie forme. ſ. in albedine. ¶ Alio
mō eſt deficiens ſimilitudo magis q̄ꝫ pcedens qñ in aſſimila
tione nō puenit ad eandē rōneꝫ ſpēi: ſed ſolum ad eandē ra
tionē gn̄is. Sicut ſi vnus hēat albedinē: ⁊ alius nigredineꝫ
eſt ſilitudo ſolū in gn̄e coloriſ ſed nō in ſpecie. ¶ Aliomodo
adhuc eſt magis deficiens ſimilitudo qñ puenitur ad idē ge
nus: ⁊ tñ ſm anologiā ſicut hō ⁊ albedo ſimilanṫ ſolū in en
te que eſt rō vltimi generis ⁊ tñ nō pdicaṫ eodē mō de vtro-
q3 ſed de ſba per ſe ⁊ pmo q2 ipſa eſt mere ens de accidenti-
bus aūt nō pdicaṫ niſi per anologiā ad ſbaꝫ. ſ. in quātū ſunt
aliqd entis. i. ipſius ſbe que eſt vere ens. ¶ Hoc mō oīs ſimi
litudo que eſt inter deū ⁊ creaturam eſt valde deficiens ſcꝫ
cadens in anologiā q2 de deo ⁊ creatura nō dr̄ ens vel eē ſꝫ
eandem rōnem nec eque pmo ſed de deo ꝓprie ⁊ de creatu-
ra inq̄ꝫtū hꝫ aliquā ſilitudinem ad deum qui eſt vere ens.
¶ Iſtud aūt nō ſufficit ad cognoſcendū diuinā eēntiā: q2 ſi-
militudines eius ipreſſe itellectui nr̄o eēnt valde degenerā-
tes. Ad hoc eni ꝙ viſus cognoſcat albedinē opꝫ ꝙ recipiaṫ
in eo ſilitudo albedinis ſm rōnem ſue ſpēi q̄ꝫuis non ſꝫ eū-
dem modū eſſendi. Nam ſpēs albedinis ſiue forma non pōt
eſſe ſic in ſenſu ſicut eſt in obiecto: q2 tūc oporteret eaꝫ eē ex-
tenſam ⁊ etiā ipſe oculus eſſet realiter albus etiaꝫ cōpeteret
ei actio albedinis. ſ. diſgregare. Nihil tñ iſtoꝝ eſt. Eſt tñ for-
ma albediniſ in oculo ſm eandē rōnem ſpēi ſm quā eſt in re
alba: q2 al's nō oſtenderet eā oīno talē qualis eſt nec dicere-
tur oculus videre albedinē ſed aliqd aliud cū oculus nō vi-
deat per formā albedis q̄ eſt in obō ſed p formā albedis q̄ ē
i ipſomet. ¶ Sic etiā ad hoc ꝙ itellectꝰ itelligat aliquā qd
ditatē opꝫ ꝙ fiat in eo ſimilitudo illius qdditatiſ eiuſdem rō
nis ſm ſpēm q̄ꝫuis non ſit idē modus eēndi vtrobiq3. Et rō
eſt q2 forma exn̄s in re materiali eſt pnm eſſendi eius in quo
eſt: ⁊ manet ibi vt pncipiū eēndi. ¶ Forma aūt exn̄s in ſen-
ſu vel in itellectu nō eſt ibi vt pnm eſſendi cū non conſtituat
aliqd cū ſenſu ⁊ itellectu: vel nō det eſſe ſm illā ſpeciem: ſed
ſolū eſt ibi vt pnm cognitiōis. Nam forma albedinis exiſtēs
in re mālī dat ei eſſe albū. Forma tñ albedinis exiſtēs in ocu-
lo vel in intellectu: nō facit eos eſſe albos ſed facit cognoſce
re album. Neceſſe eſt ergo ꝙ alius modus eſſendi cōpetat
forme albedinis vt eſt in mālī ⁊ alius vt eſt in ſenſu vel in in
tellectu: q2 al's idem faceret vtrobiq3 qd̄ falſum eſt. Neceſſe
eſt tñ ꝙ forma albedinis ſm eādem rōnem ſpēi ſit in re mā-
li ⁊ in ſenſu ⁊ in intellectu: q2 ſi eſſet ſm aliā rōnem ſpēi: nō
magis forma illa albedinis in ſenſu ⁊ in intellectu repſenta
ret rem albā q̄ꝫ rubeā vel ſbam aialis cū eq̄liter nō ſit in ſpē
albedinis ſicut nec in ſpē nigredinis nec aialis. Et hoc ſuf-
ficit ad hoc ꝙ forma que eſt pnm eſſendi ſit pncipiū cogniti-
onis lꝫ per aliū ⁊ aliū modū. ¶ Hiis datis apparet ꝙ p nul-
O lam ſilitudinē impreſſaꝫ intellectui nr̄o poſſimus cognoſce-
re eſſentiā diuinā: q2 opꝫ tunc ꝙ forma illa ſiue ſilitudo im-
preſſa nobis eēt eiuſdē rōnis ſm ſpēm cū eēntia diuina licet
non hēret eundē moduꝫ eēndi. Iſtud aūt eſt ipoſſibile: q2 ta-
lis ſilitudo eſt aliqd creatum ⁊ tñ res create non cōueniunt
cū deo in ſpē ſed nec etiā in aliquo gn̄e: cū adhuc ens non di
caṫ de eis niſi ſm analogiā vt ſupra dictū eſt: ⁊ ſic per tales
ſimilitudines ipoſſibile: eſt ꝙ hō cognoſcat ipſam eēntiā di-
uinam qd ſit: ſed ſolū cognoſcat ſicut cāuſam in effectu impfe-
cte repſentate. ¶ Unde quidā ponētes diuinā eēntiā ſolum
poſſe videri hoc mō dixerunt ꝙ ipſa eēntia nō videbiṫ ſꝫ qui
P dam fulgor eius q̄ſi quidā radius ipſius. ¶ Sed adhuc iſte
modus nō ſufficit q2 nō vr̄ tunc deus per ſe ſuper aliqd eiuſ
ſcꝫ per quendā effectū. Et q2 iſte effectus nō adequat totam
virtutē dei: nō pōt cognoſci ipſe deus per illū effectum ⁊ ful
Q gorem ſed aliqd dei. ¶ Alius ergo modus eſt quē etiā qdā
phi poſuerunt quātū ad modū cognoſcendi ſbas ſeparatas Opinio Alex. ⁊ cōmentatoris de cognitōe ſbarū ſeparatarū
⁊ eſt alexandri ⁊ cōmētatoris. iij. de aīa. ¶ Cum eni in qua-
libet cognitiōe ſit necīa aliqua forma qua res cognoſcaṫ vel
videaṫ: iſta forma qua itellectus pficitur ad cognoſcendū vl'
videndū ſbas ſeparatas oꝫ ꝙ ſit forma itellectus ⁊ nō ē qd
ditas quā itellectus abſtrahit a rebus compoſitis vt dicebat
poſitio alpharabij. Nec eſt aliq̄ impreſſio relicta a ſba ſepara
ta ſed eſt ipſa ſba ſeparata que ꝯiūgitur intellectui nr̄o licꝫ in
aſſignando modū ꝯiunctiōis errauerūt cōmētator ⁊ Alexā
der vt. j. oñdeṫ forte. Uniṫ aūt iſta ſba ſeparata itellectui nr̄o
⁊ facit eum itelligere: ⁊ licet de aliis ſubſtātiis ſeparatis hoc
pro nūc nō aſſeramus nec negemus: de deo tñ ſaltē neceſſe ē
hoc aſſerere: ⁊ cū ipſe deꝰ ſe vniuerit itellectui nr̄o faciet ꝙ
itellectus nr̄ illū intelligat: ⁊ iſta itellectio vel viſio vocabiṫ
per eēntiā eo ꝙ idē eſt hic res que intelligiṫ ⁊ mediū intelli-
gendi: ⁊ nō eſt impreſſio aliqua vel ſimilitudo in intellectu
nr̄o per quā intelligamus ſed ipſa ſola diuina ſba eſt que p
ſeipſam reducit itellectū ad itelligere eū in actu. In aliis aūt
rebus non diciṫ ꝙ aliqua eaꝝ itelligamus per eēntiā: cū q̄ꝫ-
libet ipſaꝝ per ſpēꝫ aliquā acceptam a ſenſibꝰ itelligamus.
¶ Ad intelligendū aūt modū iſtius vnionis dei ad intell'm
nr̄m ꝯſiderādū ꝙ itell's: ⁊ res itelligibilis in itelligēdo ſunt
q̄dāꝰ vnū. Nā ſicut mā ⁊ forma ſunt vnū in re cōpoſita: ita
R itell's: ⁊ itelligibile circa itellectionē. Nā lꝫ in q̄lꝫ re cōpoſita
ſit mā ⁊ forma eē tñ rei cōpoſite vnicū eſt q2 al's res cōpoſi-
ta nō eēt vna p ſe. Et ſic cū mā ⁊ forma ſint in cōpoſito neće
eſt illa eē vnū cū nō hēant aliud eē in eē cōpoſiti ⁊ illud ſit
vnū. Qd̄ ſi hr̄ent aliqd̄ eē pter eē cōpoſiti neće eēt eē in com
poſito diuerſa eē ⁊ ita cōpoſitū eēt diuerſa entia q2 tot ſunt
entia q̄t ſunt eē q2 ens ab eēndo dr̄. Ita aūt eſt in itelligere q2
itell's ⁊ ſpēs itelligibilis ſunt vnū in itelligēdo. Nā intelligē
eſt vnus actus ⁊ nō ſit p ſolū itell'm q2 intell's ſine ſpē intel
ligere nō pōt: ſpēs etiā nō itelligit ſed ambo ꝯcurrūt ad actū
itelligēdi. Nam per h̄ ꝙ ſpēs itelligibilis recipiṫ in itellectu
ipſe intell's itelligit actual'r: ⁊ ſic ſpēs ⁊ itell's faciūt reꝫ vnā
itelligētē: ⁊ illa vocaṫ a phis itell's in actu vel itell's adeptꝰ
⁊ itell's poſſibilis eſt ibi tanq̄ꝫ mā: ⁊ ſpēs itelligibilis tāquaꝫ
forma: ex qbus reſultat itell's in actu qui eſt q̄ſi ipm cōpoſi-
S tum. ¶ Dōm ēt ꝙ nō ſolū itell's poſſibilis ⁊ ſpēs ſunt vnuꝫ
in itelligēdo: ſꝫ ēt ſunt ſic mā ⁊ forma. Nā ſicut mā per ſe ſo
lum eſt in pōa ⁊ p formā reduciṫ ad actū vt hēat determina
te eē alicuius ſpēi. Ita itell's poſſibil' de ſe eſt in pōa ad oīa i
telligibilia: ⁊ tñ nō pōt itelligē aliqd̄ illoꝝ in actu q̄uſq3 ha-
buerit ſpēꝫ aliquā ⁊ p illā determinaṫ ad itelligēm res illius
gn̄is vel nāe cuiꝰ eſt illa ſpēs ēt q2 ſicut mā nō hꝫ aliqd̄ eſſe
ſꝫ forma dat ei eē in actu: ita ſpēs itelligibil' dat intellectui ꝙ
actual'r itelligat. Et ſic cōicat forma eē ipi māe: ita ſpēs intel
ligibilis cōicat real'r q̄ndā pfectionē ipi itellectui. ¶ Nō eſt
tñ itelligēdū ꝙ itell's: ⁊ ſpēs ſunt vere māa ⁊ forma: q2 itellꝰ
nō eſt mā cū ſit ſpūs ſꝫ potius ex h̄ hꝫ ꝯditionē forme ēt quia
mā ⁊ forma ꝯſtituūt vere aliqd̄ ens tertiū: ⁊ tñ itell's ⁊ ſpēs
itelligibilis nihil ꝯſtituūt nec faciūt de aliquā expoſitionē q2
ſpēs nō vniṫ itellectui ad dādū eē ſꝫ ſolū ad pficiendū vt itel
ligat: ⁊ iſta nō eſt cōpoſitio. ¶ Ex h̄ videri pōt q̄ ſunt res il-
le q̄ pn̄t pficē itell'ꝫ: p ſeipſas qd̄ ē cog̊ſci p eēntiā. Naꝫ ſi aliq̄
res p ſe ipaꝫ pōt itellectui vniri ⁊ pficē eū ad itelligēdū illa p
eēntiā cog̊ſcētur q2 p ſeipſaꝫ ſiue p id qd̄ eſt cog̊ſciṫ. ¶ Ex h̄
pꝫ ꝙ res mālis exterior nō pōt cog̊ſci p eēntiā ab itell'u nec
a ſenſu: q2 illa nō pōt real'r vniri ſenſui vel itellectui: cū non
poſſit eē i eis q2 nō capiṫ. Et dato ꝙ capeṫ nō imutaret ſicut
ptes māles ocl'i itra oculū ſūt: ⁊ tñ nō vn̄r q2 nō eſt aliq̄ ſpēs
q̄ repñtet eas: ⁊ ipſe per ſe nō pn̄t vniri pōe viſiue ad cauſan
duꝫ viſionē. Rō eſt quia ſunt partes māles. ¶ Idē de itell'u
eſt q2 ſpēs itelligibilis lꝫ non ſit vere forma que cōponat cū
intellectu vt ſupra dictū ē tñ hꝫ ꝯditionē forme ⁊ cōicat per

fectionē

ſectionē quandaꝫ intellectui ſicut forma ⁊ eſt vere forma ad
intelligendū lꝫ non ad eēndū. Jllud tñ quod eſt compoſituꝫ
hꝫ materiā tanq̄ꝫ partē ſui: mā tñ nullius rei pōt eē forma iō
res cōpoſita nō pōt eē forma ſiue in eēndo ſiue in intelligē-
do. Et pp hoc nulla res cōpoſita pōt intelligi per eēntiā aut
videri ſed intelligeť per aliquā ſpēm itelligibilem que nō eſt
cōpoſita: ſed eſt forma ⁊ pōt ꝑficeř itellectū. ¶ Et ſi dicaſ ꝙ
licet res cōpoſita nō poſſit ꝑficere itellectū inq̄ꝫtum hꝫ mate
riā ꝑtē ſui: pōt tñ ꝑficere in quātū hꝫ formā que pōt ꝑficere ⁊
cōicare eē. Dicendū ꝙ nō ſtat ꝓpter duo. ¶ Primo q: in re
T bus cōpoſitis ſb̄a rei nō ſolum accipiť a forma ſed a materia
⁊ forma ſimul ideo ſi debet cognoſci res vt eſt in ſpecie ſua
non ſolum debet cognoſci ſub ratione forme: ſed etiam quā
tum ad mām cū vtraq̄ꝫ ꝑtineat ad ſpēꝫ: mā tñ non pōt eē for
ma alicuius. ¶ Scđo q: dato ꝙ ſola forma rei cōpoſite d̄be
ret ꝑficere itellectū nō pōt: q: forma que eſt in mā eſt ꝯtracta
⁊ limitata per illā mām: iō nulli alteri rei pōt dare aliqđ eſſe.
Res ğ cōpoſite per eēntiā cognoſci nō pn̄t. ¶ Jn reb⁹ auteꝫ
ſimplicib⁹ que ſunt forme nō ex̄ntes in mā vř eē facile ꝙ ille
per ſeipſas poſſint ꝑficere itellectū tanq̄ꝫ forme dando ei qđ
V intelligat. ¶ Et hoc veꝝ eſt niſi ſint forme ꝯcte in ſeipſis ⁊
Angeli nō pn̄t videri ꝑ eēntiaꝫ ⁊ cur non. limitate: ⁊ ſic eſt de oībus angelis quos pħi itelligētias vel
ſb̄as ſeparatas vocāt. Naꝫ lꝫ nō hꝫ mām ꝑtem ſui quidditas
tñ ſua eſt in ſeipſa ꝯcta per terminos nāe ſue. Jō tales forme
nullā rem ꝑficere pn̄t ſicut forme ex̄ntes in mā q: ſunt limi-
tate per mām. Et ob hoc angeli nō pn̄t cognoſci ab itellectu
nr̄o per eēntiā q: nō pn̄t ei vniri vt forma ꝑficiēs ipſum in eē
X intelligibili. ¶ Manet aūt ſola diuina nā quā nihil perhibꝫ
cognoſci ab itellectu nr̄o per eēntiā eo ꝙ ipſa eſt forma ma-
xime ſeparata a mā: etiā non eſt forma in ſe limitata per ťmi
nos nāe ſue ſicut q̄dditas angeli cū ſit infinita ⁊ illimitata:
eo ꝙ nō hꝫ eē participatū ab alio: iō pōt vniri itellectui nr̄o
⁊ ꝑficere illū in eē itelligibili: ita vt ex ea ⁊ intellectu poſſibi
li fiat vnū i intelligēdo. ſ. intellectus in actu. Et hoc erit deuꝫ
itelligi per eēntiā cū idē ſit ibi qđ itelligiť per qđ intelligitur
⁊ iſtud nō eſt aliqđ incōueniēs: ¶ Nam manifeſtū eſt ꝙ ali
q̄d per ſe vniť itellectui nr̄o q̄dē per ſe mouet itellectū. ſ. ipſa
ſpēs itelligibilis que nō itelligiť per aliq̄d aliud ſed per ſeip
ſam. Deus aūt hꝫ ꝯditionē huius ſpēi itelligibilis. Nam illa
eſt forma puta nō hn̄s mām partē ſui ⁊ nō limitata ꝑ materi
am nec in ſeipa: ⁊ ſic pōt ꝑficere itellectū. Deus aūt hꝫ oīa h̄
vt ſupra dictū eſt: iō per ſe ipm̄ pōt ꝑficere itellectū. Etiā illa
ſpēs nō hꝫ aliud eē niſi intelligibile: q: nō hꝫ eē nāle q̄le hēt
in mā. Jō pōt ꝑficere itellectū deus aūt eſt hmōi q: p̄ter eē in
telligibile nō hꝫ aliqđ aliud ꝓpter ſuā oīmodā ſimplicitateꝫ
nulla aūt alia res hꝫ hoc q: p̄ter quidditatē ſuā hꝫ aliq̄d ali
ud. Jō non hꝫ ſolum eē intelligibile. Res tñ non pōt eē in in
tellectu niſi ſm̄ eē itelligibile ğ res que hꝫ aliud eē p̄ter intel
ligibile nō pōt eſſe in itellectu. Et ſic apparet ꝙ nulla res ſꝫ
ꝯditionē ſue nāe pōt itelligi per eēntiā niſi ſolus de⁹. ¶ De
Y hoc dicit ſcūs Tho. 4. ſen. di. xlix. q. iij. ar. j. ſ. in cognitiōe dei
per eēntiā opꝫ ꝙ ſit eadē forma que itelligiť ⁊ ꝑ quam intel
ligiť: q: nulla alia forma poſſet res ducere in cognitionē eēn
tie diuine nō dꝫ tñ intelligi ꝙ diuina eēntia ſit vera forma in
tellectuſ nr̄i: vel ꝙ ex ea ⁊ itellectu nr̄o efficiať vnuꝫ ſimpľr
ſicut in nālib⁹ ex mā ⁊ forma. Sed q: ꝓportio diuine eēntie
ad intellectū nr̄m eſt ſicut ꝓportio forme ad māꝫ. Q̄ñcunq̄ꝫ
eniꝫ aliq̄ duo ſunt quoꝝ vnū eſt ꝑfectius altero ⁊ recipiť in
eodē vt in receptibili ꝓportio vnius ad alterū eſt. ſ. magis ꝑ
fecti ad minus ꝑfectum ſicut forme ad mām ſicut lux ⁊ co-
lor recipiunť in diaphano quoꝝ lux ſe hꝫ ad colorē ſicut for-
ma ad materiā. ſ. ꝓportionaľr ⁊ nō reaľr Jta cū in aīa reci-
piatur vis intellectiua ⁊ ipa eēntia diuina ibi inhabitās licꝫ
nō per eundē modū diuina eēntia ſe hēbit ad intellectū ſicut
forma ad mām: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ itellect⁹ per eēntiā di
uinam poſſit videri ipſammet eſſentiam diuinam ⁊ poteſt ēt
hoc modo oſtendi ſicut eni ex forma naturali qua aliq̄s ha
bet eē ⁊ mā efficiť vnum ens ſimpľr ita ex forma qua intelle
ctus itelligit ⁊ ipſo itellecto fit vnū in intelligēdo. Jn rebus
aūt res per ſe ſubſiſtēs nō pōt eſſe forma alicuius māe ſi illa
res hēat mām partē ſui. q: nō pōt eē ꝙ materia ſit forma ali
cuius. Sed ſi illa res per ſe ſubſiſtēs ſit forma tñ nihil prohi
bet effici formā alicuius māe ⁊ fieri quo eſt ipſius cōpoſiti
ſicut pꝫ in aīa. Jn intellectu autē oꝫ accipere ipm̄ intellectuꝫ
in pō q̄ſi mām ⁊ ſpēm itelligibilē q̄ſi formā ⁊ itellectus in ac
tu itelligēs erit q̄ſi cōpoſitus ex vtroq̄ꝫ. Unde ſi ſit aliq̄ res
per ſe ſubſiſtens que non hēat aliq̄d in ſe pōt id qđ eſt intel
ligibile in ipſa talis res poterit eē forma qua intellectus itel
ligit. Res aūt q̄libet eſt itelligibiliſ ſm̄ id qđ hꝫ de actu ⁊ nō
ſm̄ id qđ hꝫ de potētia. Et huius ſignū eſt: q: oꝫ formā itelli
gibilē abſtrahi a materia ⁊ oīb⁹ materie ꝓpetatib⁹: ⁊ iō cuꝫ Q̄uo res ſit itelli gibiľ. ꝫ.
diuina eēntia ſit actus purus poterit eē forma qua intellect⁹
itelligit: ⁊ hoc eſt ꝙ videať deus per eēntiā. Hoc eniꝫ tangit
magř. ij. ſen. di. j. dicenſ ꝙ vnio aīe ad corpus eſt quoddā exē
plum illius btē vnionis q̄ vnitur aīa deo. De hijs etiaꝫ dicit
ſcūs Tho. in ſumma ꝯtra gen. li. iij. c. xlix. ſ. ꝙ ſb̄a que eſt per
ſe ſubſiſtens vel eſt forma tm̄ vel cōpoſitū ex materia ⁊ for-
ma. Jllud ergo qđ eſt cōpoſitū ex materia ⁊ forma nō pōt al
teri eē forma q: forma eſt in eo iaꝫ ꝯcta ad illā materiā: ita vt
alterius rei forma eē nō poſſit. Jllud aūt ꝙ ſic eſt ſubſiſtens
vt ſolū ſit forma pōt alteri eē forma duꝫ tñ eſſe ſuū ſit tale ꝙ
ab alio participari poſſit ſicut eſt de aīa humana. Si aūt eſſe
ſuum ab altero ꝑticipari nō poſſit nullius rei pōt eē forma.
Sic eni per ſuū eē determinatur in ſe ipſo: ſicut que ſunt ma
terialia determinanť per mām. Hoc aūt ſicut inueniť in eſſe
nāli ita ꝯſiderandū eſt in eſſe itelligibili. Cū eni ꝑfectio intel
lectus ſit veꝝ illud itelligibile erit vt forma tm̄ in ğn̄e intel
ligibiliū qđ eſt ipſa veritas ⁊ hoc ſoli deo ꝯuenit. Nam cum
veꝝ ſequať ad eē illud tm̄ ſua v̄itas erit qđ eſt ſuū eē: ⁊ h̄ ſo-
li deo eſt ꝓprium. Alia aūt itelligibilia ſubſiſtētia non ſūt vt
pura forma in ğn̄e intelligibiliū: ſꝫ vt hn̄tia formā aliquā in
ſubiecto. Eſt eni vnū qđq̄ꝫ eoꝝ verū et nō veritas ſicut ē enſ
⁊ non ipſuꝫ eē. ¶ Manifeſtū igiť ꝙ diuina eēntia pōt cōpa
rari ad intellectū creatū vt ſpēs intelligibilis qua intelligit.
Quod nō ꝯtingit de eſſentia alicuius alterius ſb̄e ſeparate:
non poteſt tñ eſſentia diuina eē forma alicuius rei q̄ꝫtum ad
eſſe nāle: q: ſeq̄retur ꝙ ipſa ſimul iuncta cū alia ꝯſtituerent
vnā nām: qđ eſſe non pōt: cū diuina natura in ſeipſa ſit per-
fecta ⁊ tñ cōpoſitio non ꝑtinet niſi ad rem impfectā. Speci-
es aūt intelligibilis vnitur itellectui nr̄o ⁊ non cōſtituit cuꝫ
eo aliquā nām ſed perficit ipſum ad itelligendū. Et hoc non
repugnat ꝑfectioni diuine nature. ſ. ꝙ ꝑficiat aliq̄d non con
ſtituendo cum eo. ¶ De ſpē aūt intelligibili dicendū ꝙ non
ſolum non ꝯſtituit cū intellectu aliquā naturā ſed nec conſti
tuere pōt q: nulla res pōt conſtituere niſi ſm̄ modū eſſendi
quem hꝫ. Species tñ itelligibilis nō hꝫ in intellectu eē natu
rale: ſed ſolū eſſe intelligibile: ideo non pōt ꝯſtituere nāꝫ cuꝫ
itellectu: ſed ſolū ꝑficit eū ad intelligendū. Et ipſa ⁊ itellect⁹
ſunt vnū in intelligēdo vt ſupra oñſum eſt nunc. ¶ De hijs
ſcūs Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. v. ar. j. Et p̄ma ſcđe. q. iij. ar. viij. ⁊
in ſumma ꝯtra gen. li. iij. c. xlix. ¶ Ad primū argumentū di-
cendū ꝙ illa auctoritas pōt tripliciť intelligi vt pꝫ per augu. Ad p̄m argu. ꝫ
in li. de videndo deuꝫ. ¶ Uno mō vt excludať per hoc viſio
corpalis q̄ nemo vidit vnq̄ꝫ deū nec aliq̄ñ viſurus eſt. ¶ Se
cundo mō vt excludať intellectualis viſio de deo per eēntiā
hijſ qui adhuc manēt in vita mortali ⁊ ſic dī Exo. xxxiij. Nō
videbit me hō ⁊ viuet. i. nulluſ hō dum viuit videbit me per
eēntiā: de hoc tñ diceť. j. in. xlvj. q. ¶ Tertio mō vt exclud
tur per hoc viſio cōprehēſionis ab itellectu creato. ſ. deuꝫ ne
mo vidit vnq̄ꝫ. ſ. cōphendēdo ipſum: q: hoc non eſt poſſibile
alicui intellectui creato ſiue in pn̄ti ſtatu ſiue in futuro. Sic
dicit Chriſo. ꝙ notitiā hmōi euāgeliſta dicit certiſſimā con-
ſiderationem ⁊ cōphēſionem tantā q̄ꝫtam hꝫ př de filio: ⁊
iſte eſt ſenſus euāgeliſte Joā. j. ſcꝫ. Deum nemo vidit vnquā
niſi vnigenitus filius qui eſt in ſinu pr̄is. ſ. nemo vidit deuꝫ
comprehēdendo ipm̄: ſed pſone inuicē ſe cōphendūt quia
ſunt eq̄les inter ſe. ¶ Ad. 2m dicēduꝫ ꝙ ſicut de⁹ excedit oīa
entia que hn̄t eē determinatū per eēntiā ſuā infinitam ita co Ad ſcđꝫ argu ꝫ
gnitio ſua qua ſe cognoſcit ⁊ cognitio qua debet cognoſci ē
ſupra omnē cognitionē: vñ qualis eſt ꝓportio cognitiōis no
ſtre ad eēntiā creatā talis eſt ꝓportio diuine cognitionis ad
eēntiā ſuam. Ad cognitionem aūt duo concurrunt. ſ. cogno-
ſcens: ⁊ qđ cognoſciť. Uiſio autem illa qua deuꝫ videbim⁹ ꝑ
eſſentiā eſt eadem cum viſione illa qua deuſ ſeipſuꝫ videt ex
parte eius: per qđ videť. Quia ſicut ipſe videt ſe per eēntiaꝫ
ſuam ita ⁊ nos videbimus eū per eēntiā ſuam. Sed ex par-
te cognoſcentis inuenitur diuerſitas que eſt inter intellectū
noſtrum ⁊ diuinum. Jn cognoſcendo autem id quod cogno
ſcitur ſequitur formam per quam cognoſcimus. ſ. q: tale eſt
cognitum qualis eſt forma per quam cognoſcitur: ideo vbi

eſt eadē forā per quā fit cognitio necē eſt ꝙ ſit eadem res cognita Nam per formā lapidis vbicunq; illa ſit nō pōt cognoſci niſi lapis: efficacia tamē in cognoſcendo non tenet ſe ex parte forme per quā fit cognitio: ſed ex parte cognoſcētis ſicut qui habet viſuʒ debileʒ licet habeat ſpēm albedinis in oculo nō videbit illam albedinē ita diſtincte ⁊ acute ſicut q habet viſum fortē. Et ſic nos videmus eēntiaʒ dei cū habeamus eandē formā in cognoſcēdo quā deus. ſ. ipſamet eēntia ⁊ tñ nō videbimus eā ita efficaciter ſicut ipſe deus. ſ. cōprehendēdo: qꝛ eſt dñia ex pte intelligētis q̃tū ad iſtā efficaciaʒ intelligendi. ſ. inter intellectū nr̄m ⁊ ſuū. ¶ Ad. 3m. dōm ꝙ dionyſiuſ loqtur ibi de cognitiōe illa qua deū in via cognoſcimus per aliquā formā creatā qua informatur itellectuſ nr̄ ſed ſicut dicit augu. deus oēm formā itellectus nr̄i ſubterfugit: qꝛ quācūq; formaʒ intellectus noſter recipiat illa forma non ptingit ad rōneʒ diuine eēntie. Et iō ipſe non poteſt eē peruius intellectui nr̄o ſed in hoc pfectiſſime cognoſcimus eum in ſtatu vie qñ ſcimus eum eſſe ſup̄ oē illud qd intellectus nr̄ cōcipere pōt: ⁊ ſic per altiſſimā cognitionē nr̄aʒ coniungimur ei q̃ſi ignoto. In patria aūt videbimus ipm per for
AA mam que eſt eēntia ſua: ⁊ ſic coiūgemur ei q̃ſi noto. ¶ Ad 4m dōm ꝙ deus eſt lux vt dr̄. i. Ioā. i. lumen autē eſt impreſſio lucis in aliquo illuminato. Et qꝛ eēntia diuina eſt alteri9 modi q̃ ois ſimilitudo impreſſa in intellectu iō dicit dionyſius: ꝙ tenebre dei operiunt oī lumine. ſ. eēntia dei quaʒ vocat tenebras ppter exceſſum claritatiſ. ſ. qꝛ ſicut tenebre vel res tenebroſe videri nō pñt ppt̄ defectū totalis luminis ita diuina eſſentia videri nō pōt ppter exceſſuʒ luminis ⁊ ſic vocat̄ tenebre: ⁊ iſta eēntia manet indemrata per impreſſionē factā in intellectu nr̄o. Et hoc etiā innuit̄ cū dr̄ ꝙ abſcondit̄ oī cognitioni. ſ. qꝛ nullus cognoſcens pōt eā pfecte cognoſcer̄. Et ita qcunq; videndo deū aliqd mēte cōcipit nō eſt ipſa diuina eſſentia que cōcipit̄: qꝛ ſic per ſe videret̄: ſed eſt aliq impreſſio facta a deo p quā itelligamus aliqd de ipſo. Et hoc ſignificat cum dicit ꝙ qui putat ſe vidiſſe deū nō vidit euʒ. i. non vidit eſſentiā ſed aliqd eoꝝ que ſunt eius. i. aliquē effectū diuinuʒ impreſſum itellectui nr̄o. vel aliqd de deo vidit. i. aliquam pfectioneʒ cognouit per id qd itellectui impreſſum eſt. Sed h̄ vera ſunt de cognitiōe vie vbi deus nō cognoſcitur per ſe ſed p
BB aliqd ſui: ſecus eſt in pñia vbi per ſeipm videbitur. ¶ Ad. 5. dōm ꝙ claritas dei lʒ excedat oēm formā que nunc format̄ i itellectu: nr̄o ad cognoſcendū ipm: nō tñ excedit ipſam diuinaʒ que erit q̃ſi forma itellectus nr̄i in pñia per quā deū videat. Claritas aūt diuina nō eſt maior q̃ eēntia qꝛ idē eſt: ſʒ ſolum importat claritas quandā excellentiā cognoſcibilitatis: ſicut eni in reb9 que videnī fit viſio per lumen qd etiā claritatem vocamus: ⁊ q̃to aliq res hʒ magis de claritate pōt ſeipſam ⁊ alias magi manifeſtare ⁊ oñdere quouſq; pueniatur ad tantā magnitudinē claritatis ꝙ iam viſus nō poſſit ſʒ illam. rem cognoſcere. Nō quidē ꝙ claritas impediat directe viſionē cū potius ipſa ſit neceſſaria ad hoc ꝙ aliqd videatur ſed ipedit̄ operatio per accñs ppt̄ defectū ſenſus. ſ. qꝛ potentia viſiua nō eſt tam pfecte cognitiua illius rei q̃tum illa ſe manifeſtare pōt ⁊ ꝙ nō ptingat ad eq̃litatē illius cognitionis eſt ipediri in ſua operatiōe per exceſſum claritatiſ. ¶ Ita eſt in deo. Naʒ q̃tum hʒ aliqua res de eē tm̄ hʒ de veritate ⁊ pñr tantū de cognoſcibilitate. Et qꝛ eē dei eſt infinitū eſt cogſcibilis deus in ifinitū: iſta aūt excellentia cognoſcibilitatis vocatur claritas eius ⁊ iſta eſt maior q̃ eēntia ſua: qꝛ ſic claritas eſt infinita ita ⁊ eēntia. Iō lʒ nūc deus ſit nobis inuiſibilis pp claritatē ſuam eo ꝙ eēntia ſua nō eſt nunc forma in
CC tellect9 nr̄i per quā eū videamus: qñ tñ ipſa fuerit vnita itellectui tanq; forma vt per eā videamus poterimus deū videre: ⁊ nō erit inuiſibilis. ¶ Ad. 6. dōm ꝙ lʒ finiti ad infinituʒ non poſſit eē pportio: qꝛ exceſſus infiniti ſupra finitū nō eſt aliqd determinatuʒ: pōt tñ inter finitū ⁊ infinitū eē proportionalitas quedā que eſt ſilitudo pportionū. Sicut eni finitum eq̃tur finito ita vt ab eo cognoſci poſſit: ita infinitū eqtur ifinito vt cognoſci poſſit ab illo totaliter. Quādoq; autē opʒ eē pportionē inter cognoſcentē ⁊ cognitū ꝙ opʒ virtutem cognitiuā rei adeq̃re cognoſcibilitati rei cognite ⁊ tunc eq̃litas pportio quedā eſt. Qñq; aūt virtus cognoſcētis excedit cognoſcibilitatē rei cognite ſicut cū de9 cognoſcit iſtas res. Alqñ āt cognoſcibilitas rei cognite excedit virtutem rei cognoſcentis ſicut qñ hō cognoſcit deum. In iſtis duobus modis nō opʒ eē pportionē cognoſcētis ⁊ cogniti: qꝛ ſi de9 cognoſcit res: cognoſcēs excedit cognitū in infinituʒ: ⁊ ſi hoc cognoſcit deū cognoſcēſ exceditur a cognito in infinitū: ⁊ in iſtis duob9 modis nō eſt pportio cognoſcētis ⁊ cogniti: ſed eſt quedā pportiōalitas: qꝛ ſicut ſe hʒ cognoſcens ad cognitum in pmo iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ ita ſe hʒ cognituʒ ad cognoſcens in ſcdo mō. Et iſta eſt pportiōalitas qꝛ ſimiles pportiōes ſunt. ſ. qꝛ in vtraq; eſt hitudo infiniti ad finitū. ¶ Alit̄ pōt dici ꝙ pportio ſcdʒ ſuā inſtitutionē ſignificat habitudinem q̃titatis ad q̃titatem ſm aliquē determinatū exceſſum vel adequationē. Et p hunc modū dicimus ꝙ mā nō hʒ proportionē ad formā: qꝛ non eſt ibi habitudo q̃titatis ad quantitatē. Iſtud tñ nomen iaʒ tranſlatū eſt ad ſignificandū q̃cunq; habitudinē duaꝝ reꝝ inter ſe ⁊ ſic verū eſt ꝙ inter materiā ⁊ formā ē pportio quedā qꝛ mā eſt pportionata ad formā Et hoc mō nihil phibet dici ꝙ itellectus nr̄ ſit pportiōatuſ ad videndū diuinā eēntiā lʒ excedat̄ in infinitū ab ea: cuʒ aliquo mō ipaʒ videre poſſit: lʒ nō cōprehēderet ppter ſuā imēſitatē. Et hoc ſufficit ad hoc ꝙ ſit proportio aliq inter intellectū nr̄m ⁊ deū. ¶ Ad. 7. dōm ꝙ ſimilitudo eſt duplex ⁊ etiā duplex diſtantia. ¶ Una eſt ſm couenientiaʒ in nā ſicut hō DD
eſt ſimilis hoī ⁊ diſtat a pecore. Et hoc mō magis diſtat itellectus nr̄ ab eēntia diuina q̃ itellectus ⁊ ſenſus iter ſe vel intelligibile ⁊ ſenſus eo ꝙ itellectus: ⁊ ſenſus lʒ valde diſtēt ſunt tñ ambo creata ⁊ coueniūt in quodā mō entitatis q̃tū ad hoc: eēntia aūt diuina eſt increata iō non couenit cū intellectu nr̄o in illo mō entitatis in quo couenit itellectus cum ſenſu. ¶ Alio mō accipit̄ ſilitudo vel diſtantia ſm pportionem ⁊ ſic maior eſt diſtātia iter ſenſum ⁊ rem intelligibilem q̃ inter itellectū: ⁊ eēntiā diuinā: cū itellectus nr̄ ſit aliq modo pportionatus ad cognoſcēdū eēntiā diuinā lʒ iperfecte. Senſus aūt nullo mō pōt ptingere ad aliqd itelligendū. Et ſic maior ſilitudo eſt inter itellectū nr̄m ⁊ deuʒ q̃ inter ſenſum ⁊ intelligibile. Et iſta ſimilitudo reqrit̄ inter cognoſcēs ⁊ cognoſcibile ⁊ nō pma. Qd verū eſt tam in intellectu: q̃ i ſenſu. De intellectu pʒ qꝛ intellectus itelligit lapidē: ⁊ nō aſſimilat̄ ei in nā ⁊ intellect9 eſt ſimilis in natura cuilʒ alteri itellectui humano. Et tñ difficilius eſt intellectui nr̄o iudicare de pditiōibus cuiuſlʒ intell's cum quo in nā puenit q̃ iudicare de lapide cū quo nō puenit in nā. Eſt tñ ibi maior ſilitudo pportionis: qꝛ magis proportionatus eſt ⁊ diſpoſitus intell's nr̄ ad intelligēdū de lapide p id qd accipit a ſenſu directe q̃ ad iudicādū de alio intellectu cuius foraʒ nō pōt accipere a ſenſu. ¶ Idē pʒ i ſenſu. Nā viſus nr̄ apphēdit mel rubeū ⁊ fel rubeum: ⁊ non pōt apphendere mel dulce ⁊ fel amaꝝ. Et tñ magis puenit in nā rubedo melliſ cū dulcedine eius cū ſint accñtia eiuſdē īdiui q̃ rubedo mellis cū rubedine fellis: cū mel ⁊ fel multū differāt in nā. Et tñ viſus eſt pportionatus ad rubeū ⁊ nō ad dulce. iō apphendet rubeū et in illis q̃ ſunt multū diſtātia per nām: ⁊ nō apphēdet dulce ⁊ rubeū in eis q̃ ſunt idē nāl'r. ¶ Ad octauū dōʒ ꝙ lʒ in EE
viſiōe q̃ deus videbit̄ p eēntiā ipſa dina eēntia eſt q̃ſi forma intell's qua intell's intelligat: ⁊ tñ nō opʒ ꝙ efficiant̄ vnuʒ ſm eē ſimpl'r: ſʒ ſolū ꝙ fiāt vnū quātū ad actū intelligēdi. Et ſic fit in oibus ſpēb9 intelligibilib9: qꝛ nō cōponūt cū intellectu: ita vt ex eis efficiat̄ vna nā: ſʒ ſolū ſpēs pficit intellectū: ⁊ h̄ eſt qꝛ nō eſt ibi ſʒ eē nāle: ſʒ ſolū ſm eē intelligibile. vt. s. oñdim9. ¶ Ad nonū dōʒ ꝙ dcm̄ Auice. nō ſuſtinet̄ in h̄: ſʒ FF
pdicit̄ ei ab alijs phis. Niſi forte vellim9 dicē ꝙ Aui. intellexit de cognitiōe ſbaꝝ ſepataꝝ ſm ꝙ cogſcunt̄ p habit9 ſciarū ſpeculatiuaꝝ: ⁊ ex ſilitudinib9 aliaꝝ reꝝ. vñ h̄ itroducit ad oñdēdū ꝙ ſcia in nobis nō eſt ſba ſʒ accñs. ⁊ tñ dina eēntia q̃uis plus diſtet ſʒ ppetatē nāe ſue ab intellectu nr̄o q̃ intellectus āgeli: tñ qꝛ plus hʒ de rōne itelligibili q̃ ſba angeli: eo ꝙ eſt act9 purus cui non admiſcet̄ aliqd de pō qd ſit in alijs ſbīs ſepatis. Et illa cognitio quā hēbim9 de deo p eēntiā: ex pte eius p qd cogſcet̄ nō erit in gñe accñtis: ſʒ ſolū ex actu ipſi9 cogſcētis q nō erit ipſa ſba cognoſcētis nec itell's eius. Cetere aūt ſcie nr̄e ſūt accñtia ex pte actus cognoſcentis qui nūq̃ eſt idē cum cognoſcēte: ⁊ ex parte mediȷ cognoſcendi: quia ſpecies intelligibilis eſt ibi mediuʒ que eſt quoddam accidēs: ⁊ interdū ex parte obiecti: vt quādo habemus ſciētiam de aliquo accidēte. Omnis aūt ſcia dei eſt ſba ex oi parte. ſ. ex pte actus cogſcēdi q nō eſt niſi ſba cogſcentis: ⁊ ex parte mediȷ q̃ eſt eēntia ipſa dina p quā cogſcit: ⁊ ex pte

obi

obiecti:q2 ipſamet diuina eēntia eſt cognita. Unde ſcia dei ē
SS Ad.10.ar. ipſa ſubſtātia ſua. ¶ Ad decimū dōʒ ꝙ ſubſtātia ſeparata a
mā intelligit ſe ꝛ itelligit alia: ꝛ vtroqʒ mō pōt verificari au-
ctoritas Ariſto. Si eni ſba ſeparata itelligit ſe:idē eſt ibi itel
ligens ꝛ quod itelligitur q2 ſeipſaʒ itelligit: ꝛ non intelligit
per aliqd ſeparatū ſed per ſeipſam que eſt intelligibilis in ac
tu:eo ꝙ eſt ſeparata a mā. Nō enim intelligit hō ſeipſuʒ nec
res nāles per ſeipſuʒ:q2 oʒ ibi eſſe aliquā intētionem abſtra-
ctaʒ a mā:cū res mālis ſm ſe nō ſit itelligibilis:q2 mā vel ha
bens mām nō pōt eē forma itellect⁹. Jō opʒ per actū itellect⁹
abſtrahi a re māli formā imālē ꝛ per illā itellect⁹ pōt itellige
re. Et pp̄ h̄ res nāles nō ſunt itelligibiles in actu.i.q̄ʒtuʒ ad
id qō actual'r ſūt nō ſunt itelligibiles:ſʒ opʒ ꝑus fieri abſtra
ctionē ab eis. ¶ Res aūt imāles dn̄r intelligibiles in actu:
nō qdē ꝙ itellecte iaʒ ſint:ſed ꝙ ita ſicut ſunt itelligi pn̄t cū
nō opteat fieri ab eis aliquā abſtractionē imo nec fieri poſſit
q2 ſimplices ſunt: ꝛ ſunt ſolū ipſe qdditates. Si aūt ſba ſepa
rata itelligat res ex̄ ſe vnū eſt itelligēs ꝛ qō itelligiť inq̄ʒtuʒ
forma rei itellecte per quā ſba ſeparata itelligit ſit forma ipi⁹
itellect⁹ in actu. Et ſic ſpēs itelligibilis ꝛ itellect⁹ nr̄ ſp̄ ſunt
vnū in intelligēdo lʒ nō ſint vna res vel vna nā ſimpliciter.
¶ Jta eſt ſba ſeparata:q2 forma rei itellecte nō fit cū intelle
ctu ſuo vnū in eēntia ſʒ vnū in actu intelligēdi. ¶ Sic dicit
auicēna in.6.nāliū ꝙ eēntia itellect⁹ manet vna ſub duabuſ
formis ſm ꝙ itelligit duas res ſucceſſiue ad modū quo ma-
teria ꝑma manet vna ꝛ eadē ſub diuerſis formiſ. Un̄ etiā cō
mētator.3.de aia cōparat itellectū poſſibilē māe ꝑme: ꝛ ſic n̄
ſequiť ꝙ itellect⁹ nr̄ vidēs deū efficiať ipa eēntia diuina cuʒ
HH Ad.11.ar. ipa nō cōponat cū itellectu:ſed ſolū ꝑficit itellectū nō inq̄ʒtū
forma natural'ſʒ inq̄ʒtū forma itelligibilis. ¶ Ad.11.dōm ꝙ
auc̄itates iſte ēt oēs ſil'es itelligēde ſunt de cognitiōe q̄ cog̃
ſcimus deū in via ꝛ ſm iſtā cognitionē hō nō pōt ꝑtingē ad
hoc ꝙ videat diuinā eēntiā: vel vt deū cog̃ſcat ſʒ manet de⁹
II Ad.12.ar. hoi incognit⁹ ꝛ neſcit de eo qd eſt ſʒ ſolū quid nō eſt. ¶ Ad
12.dōm ꝙ infinitū accipiť aliqn̄ ꝑuatiue: ꝛ aliqn̄ negatiue.
Primo mō dī infinitū per remotionē vel carētiā cōplemēti ꝛ
ſic ifinitū ꝑtinet ad materiā ꝑmā vt pʒ.3.phy.ſ.q2 illa in quā
tum ꝑma caret oi forma: ꝛ tūc verū eſt ꝙ ifinitū eſt incogni-
tum:q2 materia ꝑma ſm ſe eſt oio incognita. Nam vnūqōqʒ
cognoſciť ſm ꝙ eſt in actu q2 eē in actu eſt eē ſimpl'r:mate-
ria aūt ꝑma nihil hʒ de eē in actu:q2 tota eſt pō:ad eē: iō ſm
ſe eſt oino incognita ſed ſolū cognoſciť per reſpectū ad foraʒ
ad quā eſt in pō tanq̄ʒ ad ꝓꝑuʒ cōplemētum. Accipiēdo au
teʒ infinitū negatiue dī infinitū per remotionē māe limitanť
ꝛ terminātis formā nā eē forme per mām ꝯhiť:ita vt non ſe
extēdat eē eius ꝛ v̄tus ꝛ opatio niſi ad illaʒ mām: ꝛ hoc mō
oēs formas materiales ꝓꝑe finitas dicimus. ¶ Forme autē
imāles ſūt q̄dāmō ifinite:q2 n̄ ē ibi mā q̄ ꝯhat eē illaꝝ. Et ſic
accipiēdo ifinitū nō ſolū eſt cog̃ſcibile ſʒ ēt maxie cog̃ſcibile
q2 qō ſic eſt ifinitū hʒ magis de eſſe ꝛ de actualitate ꝛ tn̄ res
cognoſciť ſm ꝙ eſt in actu: ꝛ ſic nihil eſt magis cognoſcibi-
le q̄ʒ deus lʒ nihil eſt qō minus cog̃ſcať pp̄ defectū itellectuſ
nr̄i ſicut nihil eſt magis viſibile q̄ʒ ſol:q2 maxime ſe oñdit: ꝛ
tn̄ nihil eſt de quo minus videre poſſimus pp̄ defectū poten
KK Ad.13.ar. tie nr̄e ꝛ paſſibilitatē organi. ¶ Ad.13.dōm ꝙ loqtur augu.
de viſione corꝑali qua nunq̄ʒ deus viſus eſt nec poterit ali-
qn̄ videri:qō pʒ ex v̄bis que ꝑmittit.ſ.ſicut vidētur iſt a q̄ viſi
bilia noianť deū nemo vidit nec videre pōt ēt eſt nā inuiſibi
lis ſicut ꝛ incorruptibilis. Sicut aūt ſm nām ſuam eſt maxi
me ens ita eſt maxime itelligibilis:ꝙ aūt a nobis qn̄qʒ nō in
telligať:ex defectu nr̄o eſt:vn̄ ꝙ videať poſtq̄ʒ nō viſus eſt a
LL Ad.14.ar. nobis nō eſt ex mutatiōe ſua ſʒ ex nr̄a. ¶ Ad.14.dōm ꝙ de
us videbiť in pr̄ia a ſcis ſicut eſt ſi hoc referať ad modū ipſi
us viſe rei:videbiť eni de⁹ a ſcis hr̄e illū modū quē hʒ. Si ta
mē referať modus ad ipm cognoſcendū.i.ad cōditōnē cogni
tiōis nō videbiť ſicut eſt q2 nō erit tāta efficacia itellect⁹ crea
ti ad vidēdū eū q̄ʒta ē efficacia diuine eēntie ad h̄ ꝙ itelligať.
MM Ad.15.ar. Triplex medium. ¶ Ad.15.dōm ꝙ deus videbiť aliq̄liter ſine medio in pr̄ia:
ꝛ aliqual'r poterit dici ꝙ erit ibi mediū. ¶ Triplex eni me-
diū inueniť in viſione corꝑali ꝛ ſpūali. ¶ Primū mediū eſt
ſub quo res videtur ſiue per qō videť: ꝛ hoc ꝑficit viſum ad
videndū ſolū in gn̄ali.ſ.dans ei ꝙ poſſit videre:nō tn̄ dās ꝙ
videat determinate iſtud obm vel illud. Sic eſt lumē in viſi-
one corꝑali:q2 ſine lumine exn̄te in medio nihil videri poteſt
cum nō ſit mediū actu diaphanū: ꝛ hoc mō lumen intellect⁹
agentis ꝑficit hominē in cognitiōe itellectiua vt poſſit intel
ligere lʒ non det ei ꝙ intelligat hoc vel illud: ꝛ ſic vocať me
dium lumē itellectus agētis. ¶ Scōm mediū eſt per qō res
determinate cognoſciť ſicut in viſu ſpecies viſibilis determi
nat viſuʒ ad album vel nigruʒ: ꝛ in itellectu ſpecies lapidis
determinat itellectū ad intelligendū lapidē ꝛ non lignū. Et
iſtud nō poterat facere lumē intellectus agētis. ¶ Tertiuʒ
mediū eſt in quo res cognoſciť. Et iſtud eſt per cuius inſpe-
ctionē viſus deducitur ad aliā rem. Sicut i inſpiciendo ſpe
culum duciť in ea que in ſpeculo reꝑſentanť: ꝛ vidēdo ima-
ginem duciť homo in cognitionē eius cuius eſt imago: ꝛ ſic
ſpeculū ꝛ imago ſunt mediū videndi. Hoc mō effectus ē me
diuʒ itellectui ad cognoſcendū cauſaʒ q2 in effectu reꝑſenta
tur cā ꝛ ecōtrario. ¶ Jn viſione aūt dei in pr̄ia nō eſt tertiū
mediū:q2 deus non cognoſceť ibi per ſimilitudines aliquas
que ſunt effectus ſui ſed ꝑ ſeipſum cognoſceť. Et q2 nūc co-
gnoſcimus eū per effectus ſuos dr̄ ꝙ cognoſcimus eū ꝑ ſpe
culū.j.ad cor.13. Non erit etiā in patria 2m mediū ſcʒ ſpēs in-
telligibilis q2 diuina eēntia nō cognoſceť per ſpēm aliq̄ʒ que
ſit in itellectu nr̄o ſed per ſeipſaʒ videbiť. Manebit tamē ibi
primū mediū.ſ.q̄ddā lumen ꝓportionatū lumini itellect⁹ agē
tis.ſ.ꝙ ſicut lumē itellectus agētis facit nos nūc actu intel-
ligere cum ſit ſufficiens lumē reſpectu cuiuſcūqʒ materialis
cognoſcibiliſ:ita in pr̄ia erit q̄ddā lumen itellectui nr̄o a deo
datum:qō eſt lumē creatū: ꝛ vocať lumen glorie: ꝛ illud da-
bitur vt intellectus nr̄ ſit aliquo mō capax dei. Nam ſm lu-
men intellectus agētis nō ſufficēmus ad videnduʒ aliqd de
deo ꝑfecte nec iperfcē. Et iſtud lumen eleuabit nos vt poſſi-
mus videre diuinā eēntiā licet nō comprehendamus eam.
¶ Scōa duo media nō erunt in pr̄ia ſcʒ in quo ꝛ per qō:ſed
erit ibi ꝑmum. Et tn̄ ꝓpter iſtud nō diceť hō videre per me-
dium cū iſtud mediū non cadat inter cognoſcēs ꝛ reʒ cogni
tam. Alia aūt duo media cadūt inter cognoſcens ꝛ rem co-
gnitā:ideo talis viſio dr̄ mediata. Diciť cadere mediuʒ inter
intellectū: ꝛ reʒ cognitā qn̄ eſt aliqd qō prius itelligať: ſicut
ſpeculum per qō videť res prius vr̄ q̄ʒ res in eo repreſenta-
ta:vel ipſum eſt per qō res vr̄ ſicut ſpēs viſibilis:lumen aūt
reddens mediū diaphanū actu nō videť:nec per ipſuʒ res vi
deť ſed diſponit ad videndū iō non cadit inter viſuʒ ꝛ reʒ vi
ſam. Et ſic lumen itellectus agentis nō cadit iter itellectum
ꝛ reʒ itellectā:ſed ſpēs intelligibilis cadit iter illa. Sic ergo
ſi deus cognoſcereť per creaturas vel per ſimilitudinem ali-
quā eēt cognitio per mediū:cū tn̄ cognoſciť per lumen glorie
non eſt cognitio mediata:q2 lumē illud nō eſt id per qō cog̃-
ſcitur nec forma per quā fit cognitio ſed eſt adiuuans ad co-
gnoſcendū eleuādo itellectū nr̄m. Uiſio ergo pr̄ie vocabitur
imediata q2 nō erit ibi aliqō mediū qō cadat inter reʒ cogni
tam ꝛ cognoſcentē. ¶ Ad.16.dōʒ ꝙ creature corporales nō NN Ad.16. argu.
dicunť imediate videri niſi qn̄ id qō in eis eſt cōiungibile vi
ſui cōiungiť ei. Non ſunt aūt coniungibiles viſui per eēntiā
ꝓpter ſuā materialitatē ꝛ iō dn̄r tunc imediate:videri quan
do eaꝝ ſimilitudo viſui ꝯiūgitur. Deus aūt per eēntiā ſuā cō
iungibilis eſt viſui.vn̄ nō diceret videri imediate niſi cōiun-
gereť eēntia ſua itellectui vidēti. Et h̄ vocať viſio imediata ꝛ
viſio facie: ꝛ ꝑma ſil'itudo rei corꝑalis recipiť ſm eandeʒ rō-
nem in viſu ſm quā eſt in re lʒ nō ſm eundē modū eēndi: ꝛ
iō ſil'itudo illa ducit in illam rem directe. Non aūt pōt h̄ mo
do aliqua ſimilitudo que ſit in intellectu nr̄o ducere in deuʒ
vt ſupra oſtēſum eſt cum omnes tales ſimilitudines ſint in
infinitum deficiētes. Jdeo deus nō dicitur videri facie ad fa-
ciem quādo videť per ſimilitudinē. Res auteʒ corporales vi
denť facie ad faciem ſi per ſimilitudinē ſuam imediatam vi-
deantur:q2 iſta perfecte ꝛ multū vniuoce oſtēdit illas.

¶ An ſancti poſt reſurrectionem ſuam poterūt videre deuʒ
oculis corporalibus. Queſtio. XLI.

Queriť an ſancti poſt reſurrectionem poterunt vi Opinio q̄rūdam ꝙ ſācti videbūt deū ocu lis corporalib⁹
dere deum oculis corporalibus. ¶ Dicūt
quidā ꝙ ſic:q2 oculus glorificatus eſt maioris vigoris q̄ʒ nō
glorificatus: ꝛ tamē beatus Job vidit deū viuens oculis ſu
is Job.xlij.ſcʒ auditu auris audiui te nunc aūt oculus meuſ
videt te:ergo a fortiori oculus glorificatus deum videre po- pª rō
terit. ¶ Jtem Job.xix.dicitur. Jn carne mea videbo deū ſal- 2ª rō
uatorē meū. Uiſio tn̄ fit per oculos corꝑales ḡ poſt reſurre- 3ª rō
ctionē deus videri poterit oculo corꝑali. ¶ Jtē aug.22.de ci
uita.dei:dicit de viſu oculoꝝ gl'ificatoꝝ. Uis ꝑpolētior ocu-

loꝝ erit illoꝝ nõ vt acrius videant q̃ȝ quidẽ ꝓhibentur vide
re ſpentes vel aq̃le q̃ȝta lȝ eni acrimonia cernẽdi eadẽ aialia
vigeant nil aliud poſſunt videre q̃ȝ corpora ſȝ vt videat icor
poralia: q̃cunq̃ȝ tñ potẽtia eſt cognitiua incorꝑaliũ pot eleua
ri ad videndũ deũ: ergo oculi gl'ificati deum videre poterũt.
4.rõ. ¶ Itẽ que dr̃ia eſt corporaliũ ad incorporalia eadẽ dr̃ia eſt i
corporaliũ ad corporalia: oculus tñ icorporeus pot corpora
5.rõ. lia videre ergo oculus corporeus pot videre incorꝑalia naȝ
itell'ꝰ cog̃ſcit corꝑalia qd̃ eſt ipſa vidẽ. ¶ Itẽ gre. 5. morali-
um ſuꝑ illo verbo Job. 4. f. Stetit quidã cuius nõ cognoui
vultũ: ſic dicit. Homo qui ſi p̃ceptũ ſeruare voluiſſet carne ſpi
ritualis futurus erat factus eſt peccãdo ẽt carnalis mente.
Sed ex hoc ꝙ eſt fcũs carnalis mẽte vt ibi dr̃ ſolũ ea cogitat
que ad aiam per corꝑis imaginationẽ trahit: ergo qñ carne
ſpũalis erat qd̃ poſt reſurrectionẽ ſctis ꝓmittit etiã carne ſpi
6.rõ. ritualia videre poterit. ¶ Itẽ hõ in ſuo deo btificari pot ⁊ ta
men beatificat nõ ſolũ: quãtũ ad aiam ſed ẽt q̃ȝtũ ad corpus
7.rõ. ergo nõ ſolũ ꝑ itellectũ ſed ẽt oculis deũ videre potit. ¶ Itẽ
ſicut deus pñs eſt per eẽtiã ſuã intellectui ita ẽt pñs erit in
ſenſu q: erit tunc deus oia in oibus. j. ad cor. 15. Uidebit ta-
men deus ab itellectu: ꝑ hoc ꝙ cõiungit ei ſua eẽntia: vt oñ-
ſum eſt p̃cedẽti. q. ergo poterit ẽt videri a ſenſu. ¶ Dicendũ
A ꝙ deus nõ poteritꝰ videri corporeis oculis hic nec i vita eter
pᵃ rõ. na: q: per nullã potẽtiã poterit eleuari oculus ad hoc ꝙ deũ
videat. Dicit eni Ambro. ſuꝑ lucã nec corporalibꝰ oculis deꝰ
q̃rit nec circũſcribit viſu: nec tenet tactu: ergo nullo ſẽſu cor
2.rõ. poris ꝑcipi pot. ¶ Itẽ dicit Hie. non ſolũ deitatẽ pr̃is ſȝ nec
filij nec ſpũs ſci oculi carnis videre pñt nec aſpicere ſed oculi
3.rõ. mentis de qbus dr̃ beati mundo corde. ¶ Itẽ dicit Hie. ꝙ
res icorporales corporeis oculis nõ vident. Nihil tñ eſt ma
gis incoꝑale q̃ȝ deus cũ nihil ſit magis ſeparatũ a mã ⁊ con
ditiõibus mãe ꝓꝑ quã accidit corporeitas g̃ oculo videri nõ
pot. ¶ Itẽ dicit aug. in lib. de vidẽdo deũ. Deum nemo vidit
4.rõ. vnq̃ȝ vel in hac vita ſicuti eſt vel angeloꝝ vita ſicut viſibilia
iſta q̃ corporali viſiõe cernunt. Uita ãt angeloꝝ dr̃ vita btã
que erit poſt reſurrectionẽ: ergo etiã ibi deus nõ videbit ocu
5.rõ. lo. ¶ Itẽ ſm illud hõ dr̃ factꝰ ad imaginẽ dei ſm ꝙ ipm con
ſpicere pot vt dicit Aug. hõ tñ eſt ad imaginẽ dei nõ ſm car-
nem ſed in mẽte: ergo oculo corꝑali deus videri nõ poterit.
B ¶ Cõſiderandũ pro h̃ ꝙ aliqd videri viſu corꝑali vel ſentiri
Declara ſenſu dupl'r ſtat. vno mõ per ſe: alio mõ per accñs. Per ſe q-
ratio au dem ſentit illud qd̃ ꝑ ſe paſſionẽ ſenſui corꝑali ifert. Poteſt
ctoris. aũt aliqd iferre paſſionẽ ſenſui i q̃ȝtũ ſenſui: vel in q̃ȝtũ huic
ſenſui. Infert eni paſſio huic ſenſui q̃ȝtũ ad ꝓp̃a obiecta ſic
viſibile ifert paſſionẽ viſui: ⁊ vocant oia iſta ſenſibilia ꝓpria
ſicut color ad viſum ⁊ ſonus ad auditũ ⁊ ſic de alijs. Nã ha
bent ſinguli ſenſus ꝓp̃a obiecta. Et q: ſenſus in q̃ȝtũ eſt ſen
ſus vtit organo corporeo nõ pot aliqd in eo recipi niſi corꝑa
lit. i. ſm ꝯditionẽ corpoꝝ q: oẽ qd̃ recipit in altero recipit ſȝ
ꝯditionẽ rei recipiẽtis ⁊ nõ ſm cõditionẽ rei recepte: ⁊ ideo
oia ſenſibilia inferũt paſſionẽ ſenſui in q̃ȝtũ eſt ſenſus q: ac-
tio in corꝑibꝰ nõ pot eſſe ſine paſſione ⁊ q: ſenſui in q̃ȝtum
ſenſus cõpetit recipere mõ corporali cũ recipiat nẽcio per or
ganũ iõ ſenſui in q̃ȝtũ ſenſus eſt cõpetit recipe cũ paſſiõe fa-
cta a ſenſibilibꝰ. Inferũt aũt ſenſibilia paſſionẽ ſenſui in quã
tum hñt quãdã magnitudineȝ. Et ob hoc magnitudo ⁊ oia
cõſequẽtia. ſ. motus ⁊ qes ⁊ numerꝰ ⁊ hmõi dñr ſenſibilia
C cõia. ¶ Aliqd ãt ſentit per accñs. ſ. illud qd̃ nõ ifert paſſiõeȝ
ſenſui in q̃ȝtũ eſt ſenſus nec in q̃ȝtũ eſt iſte ſenſus: ſȝ cõiũgit
hijs que per ſe paſſionẽ inferũt ſicut eẽ petrũ vel ioãnẽ filiuȝ
huius vel illius: amicũ vel inimicũ ⁊ ſil'ia que ꝑ ſe quideȝ in
vl'i cognoſci poterũt per itellectũ: in ꝑticulari aũt per v̾tuteȝ
cognitiuã ſiue per extimatiuã ſic in aialibꝰ dicimꝰ. ¶ Hoc ãt
mõ ſenſus exterior dr̃ ſentire lȝ per accñs qñ cog̃ſcit illud qd̃
ꝑtinet ad v̾tutẽ cogitatiuã ſi illud ſine diſcurſu apprehẽdat.
Naȝ iſta eſt dr̃ia q: ſenſus exteriores nõ pñt ꝑ diſcurſuȝ ap̄p
hẽdẽ ſȝ ſil'r iformant ꝑ pñtiã forme in organo. Sẽſus aũt ite-
riores ꝑ diſcurſuȝ q̃ndã agũt ſic pȝ i extimatiua ⁊ memorati
ua: q: iã magis iſti recedũt a ꝯditione mãe q̃ȝ ſenſus exterio
res. Si g̃ id qd̃ ꝑtinet ad extimatiuã apprehẽdat ſine diſcur
ſu fit ap̄p̄hẽſio ꝑ ſenſus exteriores. Et ſic videmꝰ aliquẽ viue
re ex hoc ꝙ videmus eũ currere vel loq: qñ g̃ qs vidẽs aliuȝ
ſine vllo diſcurſu iudicat eũ viuere nõ ſolũ videt iſte albuȝ ſȝ
etiã videt viuẽ ⁊ tũc ꝑ accñs dr̃ videri viuẽs vel vita. ¶ De
deo aũt dõm ꝙ nullo mõ pot videri ꝑ ſe nec ꝑ accñs nec ſen

tiri aliq̃ ſenſu hic nec in pr̃ia niſi acciperet ſenſus equoce: ⁊
tũc iã nõ eſt ſenſus. Nã ſi tollat id qd̃ ꝯuenit ſenſui in q̃ȝtuȝ
ſenſus iã nõ manet ſenſus: ſicut ſi remoueat a viſu id qd̃ ad
eum ꝑtinet in q̃ȝtum eſt viſus nõ manebit viſus: ſȝ ꝑtinet ad
ſenſum inq̃ȝtũ eſt ſenſus ꝙ ꝑcipiat magnitudinẽ ⁊ ad viſuȝ
in quãtũ eſt viſus ꝑtinet recipere colorẽ. Impoſſibile ẽ g̃ ꝙ vi
ſus ꝑcipiat aliqd qd̃ nõ ſit color: ⁊ ſenſus ꝑcipiat aliqd qd̃ ñ
ſit magnitudo niſi equiuoce accipiat ſenſus ⁊ oculus. Oẽs
tñ ſenſus manebũt in corpore gl'ioſo eiuſdẽ rõnis cuiꝰ nunc
lȝ hẽant modũ eẽndi ꝑfectiorẽ. Nõ poterit g̃ diuina eſſentia
videri oculo corꝑali cũ ipa nõ ſit color nec aliqd coloratum.
¶ Pot tñ dici ꝙ videri poſſit eẽntia diuina valde per accñs
duȝ ex vna ꝑte viſus corꝑalis tãtã gl'iaȝ dei aſpiciat in oibus
corꝑibꝰ ⁊ p̃cipue in glorioſis ⁊ maxime in corpore xp̃i: ⁊ ex
alia ꝑte itellectus nr̃ tã clare videbit deũ ꝙ in rebꝰ corpora-
liter viſis deus ꝑcipiet ſicut in locutiõe ꝑcipit vita quãuis. n.
itellectꝰ nr̃ nõ videat tunc deuȝ ex creaturis ſic hic videbat
videbit tñ eũ in creaturis corꝑal'r viſis. ¶ Iſte modus vidẽ
di deũ per accñs eſt valde remotus ⁊ tñ ponit eũ Aug. xxij.
de ciui. dei vt pȝ itueñti v̾ba eius dicit eni ſic. Ualde credibile
eſt ſic nos viſuros tũc mũdana corꝑa celi noui ⁊ t̃re noue ⁊
deũ vbiq̃ȝ pñtẽ vt vniuerſa corꝑalia gubñãtẽ clariſſima ꝑſpi
cuitate videamus nõ ſicut nũc iuiſibilia dei per ea que facta
ſunt itellecta cõſpiciunt ſed ſicut hoies mox vt aſpicimꝰ nõ
credimus viuere ſed videmus. De hijs ſcũs tho. 4. ſen. diſti.
xlix. q. v. ar. ij. ¶ Ad p̃mũ argᵐ dõm ꝙ illud dictũ iob nõ in- S. Tho.
intelligit de viſione per oculos carnis ſed de itellectu: q vo- Ad p̃ᵐ ar.
catur qdã viſus vel oculus. 6. ethi. ¶ Ad. 2ᵐ dõm ꝙ iſta au E
ctoritas iob nõ itelligit de oculis carnis ſed eſt ſenſus ꝙ hõ Ad 2ᵐ ar.
poſt reſurrectionẽ in carne ſua. i. exñs in carne quã p̃us tra-
hebat videbit deũ ꝑ itellectũ. Uñ nõ dr̃ per carnẽ meã vide
bo deũ ita ꝙ caro ſiue oculus carnis eẽt id per qd̃ videt deꝰ.
ſed in carne ideſt exiſtẽs in carne: vñ nihil ibi ſignat niſi ꝙ
hoies reſurgẽt in corporibꝰ illis que prius habuerũt. ¶ Ad Ad 3ᵐ ar
iij. dõm ꝙ aug. loquit in verbis illis ingrẽdo ⁊ nõ diffinien
do: qd̃ pȝ ex eo qd̃ p̃mittit. ſ. lõge itaq̃ȝ alterius potẽtie erunt
ſi per eos videbit incorporea illa nã. Et poſtea ſubdit id qd̃
hic dr̃. ſ. vis p̃potẽtior: ⁊ poſtea determinat quomõ videbitur
ſicut ſupra dictũ eſt. ¶ Ad. 4ᵐ dõm ꝙ ois cognitio fit ꝑ ali F
quã abſtractionẽ a mã ideo q̃ȝto forma corꝑalis magꝭ abſtra Ad 4ᵐ ar.
hit a mã magis eſt cognoſcibilis. Et inde eſt ꝙ forma in mã
exñs nullo mõ eſt cognoſcibilis. i. nõ eſt cognitiõis p̃ncipiũ
nec etiã viſui Et magis apparet hoc in itellectu. Nã ad hoc
ꝙ forma ſit p̃ncipiũ cognitiõis in ſenſu abſtrahit a mã ſȝ eẽ
ſcȝ q: illa q̃ eſt in mã non mutat manet tñ in organo ſenſus
forma illa cũ ꝯditiõibꝰ materie. Ad h̃ aũt ꝙ cognoſcat ab in
tellectu nõ ſolũ abſtrahit a mã ſed etiaȝ a ꝯditiõibꝰ mãe ⁊ iõ
oculus ſpũalis a quo remouet ipedimentũ cognitõis poteſt
videre reȝ corporalẽ lȝ nõ videat eaȝ ſub ꝯditionibꝰ corꝑali-
bus. Non tñ ſeqtur ꝙ oculus corꝑalis poſſit attingẽ ad co-
gnoſcendũ cognoſcibilia ſpũalia q: ſenſui deficit virtꝰ cogni
tiua reſpectu immãlium cũ ſit limitata v̾tus ſua circa mãlia.
Obm aũt itellectꝰ eſt oẽ qd̃ eſt ſiue corporale ſiue ſpũale. Iõ
ad hoc ꝙ itellectꝰ cognoſcat corꝑalia nõ reqrit ꝙ aliq̃ virtꝰ
ei addat ſȝ ſolũ ꝙ tollant impedimẽta mãlitaꝭ qd̃ fit per ab-
ſtractionẽ. ¶ Ad. 5. dõm ꝙ q̃ȝuis mens facta carnalis non G
poſſit cogitare niſi accepta a ſenſibꝰ tamẽ cogitat ea immate Ad 6ᵐ ar.
rialiter. Et ſic opȝ ꝙ viſus illud qd̃ apprehẽdit ſemꝑ appre-
hendat corporaliter ſpũalia tamẽ non pñt corporaliter ap̄p-
hendi: iõ non pot ſenſus illa ꝑcipere. Eſt. n. iſta dr̃ia ꝙ licet
corporalia corporaliter ⁊ ſpũalia ſpiritual'r ꝑcipiant tamen
corporalia interdũ pñt ſpũaliter accipi q: pñt effici ſpũalia ꝑ
abſtractionẽ: ⁊ ſic accipiunt ab itellectu ſpũalia vero nunq̃ȝ
pñt effici corporalia iõ ſenſus nunq̃ȝ poteſt illa percipere.
¶ Ad ſextum dicendũ ꝙ beatitudo eſt ꝑfectio hois in quã H
tum eſt hõ ⁊ q: hõ non habet ꝙ ſit hõ ex corpore ſed magis Ad 6ᵐ ar.
ex aia corpus aũt de eſſentia hominis eſt in quãtũ per aiam
ꝑficitur. ideo beatitudo non ꝯſiſtit p̃ncipalit niſi in actu ani-
me ⁊ ex ea diriuat ad corpus per quãdam redundantiaȝ vt
ait augu. in epiſtola ad Dioſcoꝝ. Quedam tamẽ beatitudo
corporis erit in quantũ videbit gloriam dei in ſenſibilibꝰ cre I
aturis ⁊ maxime in corporibus glorificatis ⁊ potiſſime i cor
pore chriſti. ¶ Ad ſeptimum dicendũ ꝙ intellectus nr̃ pce- Ad 7ᵐ ar.
ptiuus eſt rerum ſpiritualium non autem viſus corporalis:
ideo intellectus poterit cognoſcere diuinam eſſentiã ſibi cõ-

nicatam

208 v

uinctaȝ oculus aũt eã pcipere nõ poterit ẽt ſi in eo eſſet.

An ſancti in patria videndo diuinam eſſentiam comprehendant illam. Queſtio. XLII.

Queritur an ſancti in pria vidẽdo diuinã eẽntiã cõphẽdãt illã. Aliq̃ dñt q ſic. q. j. ad cori. ix. dĩ ſic currite vt cõpzehendatis: curſus aũt nr̃ eſt ad pmiũ
Opinio q̃rũdã q ſcti in pria cõphẽdant diuinã eẽntiã ergo comprehenſio dei fiet per intellectũ nr̃m q2 videre deũ eſt pmiũ nr̃m. Itẽ dicit aug. in lib. de videndo deum tecuȝ cõphendit q ita vr̃ vt nihil eius lateat videntem. Si deus
pª rõ. tamen ab aliquo vr̃ nihil ipſius latere poteſt videntem: quia cum ſit ſimplex nõ põt eẽ q aliqd eius videat̃ ⁊ aliqd non ergo deus a q̃bꝫ videtr cõphendit̃. Itẽ deꝰa vidẽtibꝰ eum totꝰ
2. rõ. vr̃ ergo totalr̃ vr̃: q2 totꝰ deus nõ eſt niſi eius eẽntia: totalr̃ aũt
3. rõ. vidẽ eſt videre oẽs modos eius: q̃bꝫ aũt modus ipſius eſt eẽntia eius ergo q eẽntiã eius videt totũ eũ videt: ⁊ totalr̃ ⁊ ſic ab
4. rõ. oibꝰ vidẽtibꝰ cõphendet̃. Itẽ ſicut dĩ. 3. de aia. Intellectꝰ eodẽ mõ itelligit ſeipm ⁊ alia: ſed ſicut dicit Aug. in lib. lxxxiij. q. oẽ q ſeipſum itelligit cõphendit ſe ergo ois itelligẽs aliqd cõphẽdit illud: ſed qlibet vidẽs diuinã eẽntiã itelligit eam ergo
5. rõ. cõphendit ipãm. Itẽ q̃titas actiõis eſt ſm q̃titatẽ foze q eſt actiõis pñm: ſm eni caloris q̃titatẽ eſt q̃titas calefactionis: ſed forma q eſt cognitiõis pñm eſt illud per qd itellectus itelligit: ergo ſm modũ eius p qd cogſcit̃ eſt modus cognitiõis ſꝫ id p qd deus cogſcit̃ nõ eſt aliud niſi ſua eẽntia vt. s. dictuȝ eſt. q. xl. ipſa aũt eſt infinita ergo per eã fiet viſio infinita: ⁊ ſic com
6. rõ. phendet̃ diuina eẽntia: q2 illa nõ eſt plus q̃ infinita. Item ſi diuina eẽntia nõ põt cõphendi h nõ eſt niſi pp exceſſũ claritatis ipſiꝰ ſꝫ exceſſus cogſcibilis ipedit cognitionẽ in q̃tũ corrũpit põaȝ ſenſitiuaȝ que hꝫ organũ nõ aũt circa intellectiuã: naȝ dĩ. iij. de aia q itelligit maxima nõ minus põt itelligẽ minima ſꝫ magis cuiꝰ ꝯriũ in ſenſu accidit. Sed diuina eẽntia nõ vr̃ niſi p intelle-
7. rõ. ctũ ergo exceſſus diuine claritatꝭ nõ ipedit cõphẽdi diuinã eẽntiaȝ ab itellectu nr̃o. Itẽ diuina eẽntia cõphẽſibilis eſt ab aliq̃ itellectu: q2 deus ſeipm cõphendit: ſi ergo ab itellectu hũano nõ poſſit cõphẽdi h eſt pp defectũ itellectꝰ ⁊ tñ lumen glĩe aufert oẽm defectũ itellectꝰ: cũ etiã per glĩaȝ auferat̃ ois defectꝰ corꝑis ergo ſic vidẽtes deũ in glĩa cõphẽdẽt ipſũ. Di
A
pma rõ. cendũ q nullus põt deũ cõphendere niſi ipẽmet qui ẽ eq̃lis ſibi ipſi. Nã deus eſt cõphenſibilis in q̃tũ eẽntia itelligibilr̃ ⁊ eſt intelligens vt itellectꝰ. Et tñ ſicut eẽntia diuina eſt infinita ⁊ itellectꝰ diuinus eſt infinitꝰ ideo equant̃ ambo ⁊ inuicẽ ſe cõphendũt. Et pꝫ h per aug. in li. de vidẽdo deũ. ſ. Non ſolum corporeis oculis ſed nec ipa mẽte qſq̃ aliqñ deũ cõpze-
2. rõ. dit. Itẽ ſicut dicit aug. in. lib. lxxxiij. q. qd cõpzehendit ſe finitũ ſibi eſt ergo qui cõphẽdit deũ finitꝰ ſibi eſt: ſed deus nõ põt
3. rõ. eẽ finitꝰ alicui creato: ergo nullus itellectꝰ põt cõphẽdere deuȝ.
B Itẽ oẽ qd cõphendit aliqd maius eſt illo vel eq̃le ei ſꝫ itellectꝰ creatus nõ põt cõpzehẽdere ipm. Cõſiderandũ ꝓ hoc cõphendẽ dĩ q̃ſi ſil̃ phendẽ. i. capere ĩo illud ꝓpe comprehendit̃ qd ſimul capit̃. i. cũ oibꝰ q in eo ſunt. Vñ oꝫ q oẽ cõphenſum icludat̃ in cõphẽdẽte icludit̃ ãt ꝓpe ꝯtẽtũ in cõtinẽte. Ideo illud qd ab aliq̃ cõtineri põt cõphendi põt ab eo q2 cõphenſum ꝯtineri oꝫ in cõpzehẽdẽte. Dr̃ aũt corporalr̃ aliqd in alio ꝯtineri qñ vnũ corpꝰ icludit aliud in ſe ita q ꝯtẽtum nõ excedit ꝯtinẽs ex aliq̃ parte ſm q̃titatẽ dimẽſiuaȝ ſicut vinũ dĩ in dolio ꝯtineri. Ita dĩ aliqd ab alio ſpũalr̃ ꝯtineri qd ſubſtat ṽtuti eius ita q in nullo excedit ipm: ⁊ io tunc dr̃ aliqd per cognitionẽ cõpzehẽdi qñ cognitũ ſtat ſub actu virtutꝭ cogſcẽtis ⁊ nõ excedit ipaȝ. Exceſſus aũt q̃bꝫ eſt ſꝫ aliquam q̃titatẽ: ſm hãc aũt q̃titatẽ dr̃ cognoſcibile excedẽ potẽtiã cognitiuã ſm quã cogſcibile eſt ab ipſa: ſenſibile aũt etiam cognoſcit̃ ſm quandã q̃titatẽ dimẽſiuã pp h q ſenſus i cognoſcẽdo vtit̃ organo corꝑali: ⁊ ſm h rõne huius cogſcit oia ſenſibilia q reducunt̃ ad q̃titatẽ dimẽſiuã ⁊ ſm q̃titatẽ virtualẽ: vt pꝫ in ſenſibilibꝰ ꝓpꝛijs q q̃litates ſunt: ⁊ io comprẽſio ſenſus ipedit̃ pp exceſſuȝ q̃titatꝭ dimẽſiue: ſicut ipeditur oculus ne cõphẽdat totã terrã pp exceſſũ q̃titatꝭ ipſiꝰ. Impedit̃ ẽt ne cõphẽdat pp exceſſum q̃titatꝭ virtutiſ: vt q nõ poſſit videre claritatẽ ſolis q2 nõ eſt tanta ṽtꝰ oculi ad co
C gnoſcendũ claritatẽ ſolis quãta eſt claritas ſolis que eſt cogſcibilis. Intelligibile aũt nõ cogſcit̃ ab itellectu ſub rõne quãtitatꝭ dimẽſiue niſi per accñs in q̃tum. ſ. itellectꝰ accipit a ſenſu: ex quo ſequtr q itelligit cũ ꝯtinno ⁊ tpe: ⁊ ſm h intellectus ipedit̃ a cõphenſiõe itelligibilis pp exceſſuȝ ṽtualr̃ quãtitatꝭ ſicut ipedit̃ a cõphenſiõe linee vel numeri ifiniti. Sed per ſe loq̃ndo itelligibile cõparat̃ ad itellectũ: ſm rõnẽ quãtitatis ṽtutis eo q ꝓpꝛiũ obm intellectꝰ eſt qd. Et iõ in hĩs q ſunt ſeparata ſenſu nõ ipedit̃ cõphenſio itellectꝰ niſi p exceſſum q̃titatis virtualis. Et h eſt qñ intelligibile eſt plus cogſcibile q̃ itellectꝰ põt cognoſcẽ vel cogſcat: ſic ille q ſcit hãc ꝯcluſionẽ triãgulus hꝫ tres ⁊c. p ꝓbabilẽ rõnẽ. ſ. q2 ita coir dr̃ nõ cõphẽdit ipſam nõ q̃de q ptẽ eius videat ⁊ ptẽ nõ videat ſed q2 modus quo cogſcibile deficit a mõ quo eſt cogſcibilr̃ eſt eni cogſcibilis p demõſtrationẽ: ⁊ nõ cogſcit̃ niſi p ꝓbabilẽ rõnẽ. Ita ẽt eẽntia diuina eſt cogſcibilis p ṽitatẽ ſuaȝ intellectꝰ aũt cogſcit illã p lumẽ itellectuale qd eſt in ipo. Ve- D
ritas aũt diuine eẽntie excedit lumẽ cuiuſcũq̃ itellectꝰ creati ſiue lumẽ nãle ſiue lumẽ glĩe: q2 ẽt lumẽ glĩe eſt creatũ: io ipoſſibile eſt q itellectꝰ nr̃ videat deũ ita pfecte ſic ipſa diuina eẽntia eſt iuiſibilis: ⁊ ſic nõ põt eã cõphendẽ. Itẽ itel- E
lectus eleuat̃ p lumẽ glorie ad cogſcẽdũ diuinã eẽntiã: opꝫ ergo q modus diuine viſionis cõmẽſuret̃ ṽtuti iſtius luminis: lumen aũt iſtud multo deficit in ṽtute a claritate diuini itellectꝰ q eſt infinita. lumẽ ãt iſtud glĩe finitũ eſt q2 recipit̃ in ſba finita: ipoſſibile eſt ergo q itellectꝰ creatꝰ per lumen pdictũ itelligat pfecte diuinã ſbam ſic ipſa pfecte viſibilis eſt. De hĩs ſa ctus Tho. 4. ſen. di. xlix. q. 5. ar. 3. ⁊ in ſuma ꝯ gẽti. lib. iij. ca. liij. Ad pm argm dõm q aplꝰs loq̃t de cõpzehẽſiõe glĩe ⁊ F
hanc cõphendamus cũ aia nr̃a receperit in ſe oẽ qd ad glĩaȝ ꝑtinet: q2 iſtud eſt de rõne cõpzehẽſiõis etiã ſi diuinã eẽntiã nũq̃ cõphẽderit. Vel accipit̃ ibi cõpzehẽſio ꝓ ꝑuẽtiõe ad habendũ deũ ſm qd ſolet dici q ſpei ſuccedit cõpzehẽſio: ⁊ iſta magis vocat̃ apphẽſio. Ad 2m dõm q aug. poſuit duo in diffõne cõpzehenſionis: ⁊ p vnũ eoꝝ excludit̃ exceſſus cog- G
ſcibilis ſup ṽtutẽ cogſcẽtis q eſt ſm q̃titatẽ dimẽſiuã: Et q̃tũ ad hoc dicit q ita vr̃ q nihil eiꝰ lateat vidẽtẽ. Per aliud ãt excludit̃ exceſſus cogſcibilis ſm q̃titatẽ ṽtutis Et quãtũ ad hoc dicit. Aut cuius fines circũſpici pñt. Tunc eni fines rei pſpiciunt̃: qñ vidẽs puenit ad finẽ viſionis pfecte videndo. Primo mõ deus nõ eſt icõpzehẽſibilis: q2 nullã hꝫ quãtitatẽ dimẽſiuã. Scdo mõ eſt icõpzehẽſibilis: q2 ſm quãtitatẽ ṽtutis excedit intellectũ creatũ in infinitũ. Ad. 4. dõm q totaȝ eẽntiã diuinã ſci videbũt i patria ſed nõ totalr̃. Nõ ita q aliqs modus ſit in deo quẽ nõ videant ſci vel aliqs modus vidẽdi ſit in itellectu: ſcõꝝ qui nõ ꝯuertat̃ ad deũ: ſed q2 mo- H
dus quo cõuertũt̃ ad deũ cognoſcẽdũ non eq̃lis eſt modo quo deus eſt cogſcibilis. Et hec ieq̃litas oñdit̃ cũ dr̃ q eſſentia diuina nõ videbit̃ totalr̃. Iſtud eni aduerbiũ totalr̃ nõ dicit modum videntis abſolute nec modum rei viſe abſolute ſed modum videntis per comparationem ad rem viſaȝ. Hoc enim aduerbium determinat ipſam viſionem ſm q comparat̃ vidẽs ad reȝ viſam. Ad. 4. dicenduȝ q qñ aliqd intelligit ſe idẽ eſt modus cogſcentis ⁊ cogniti: ⁊ iõ ſi itelligit ſe cõphẽdit ſe. Nõ eſt aũt idẽ modus cogſcẽtis ⁊ cogniti qñ in- I
telligit̃ aliqd aliud a ſe. Iõ ẽt ſi itelligat nõ ſeqtur q cõphen
dat. Ad 5m dõm q eodẽ mõ aliqs cognoſcit qd eſt res q K
cognoſcit eẽntiã rei cũ ipſa eẽntia ſit qdditas rei: ⁊ io ille ſolus cõphendit qd eſt res q cõpzehẽdit eſſentiaȝ rei: vñ ſci ſic videbũt diuinã eſſentiã ſed nõ comprehendẽt ipſaȝ: ita videbunt qd eſt deus ſed nõ cõphendent qd eſt: ⁊ ita nõ videbitur deus ab eis ſicut vr̃ res per ſuã diffinitionẽ cuius eſſentia cõphendit̃ eo q termini poſiti in diffinitiõe claudũt eẽntiã diffiniti: ⁊ p hoc diſtinguit̃ finitũ ab oibꝰ aliĩs. Ad. 6m dõm q actõ nõ attribuit̃ forme ſoluȝ que eſt actiõis pncipiũ ſed etiã ſubiecto forme ſiue cõpoſito: ſic calefactio attribuit̃ nõ ſolũ calori ſꝫ etiã calido. Iõ actio non ſolũ debet menſurari ſm q̃titatẽ forme vel nãm eius que eſt pncipiũ actiõis ſed ſm ſubiectũ forme. Eſt aũt duplex forma que põt eẽ prin- L
cipiũ actionis in cõpoſito. ſ. forma ſubſiſtens ⁊ forma nõ ſubſiſtens. Forma nõ ſubſiſtens eſt forma mãlis rei. ſiue ſit ſubſtãtialis ſiue accidẽtalis. Naȝ etiã aia nõ eſt forma ſubſiſtẽs cũ non hẽat per ſe eẽ ſed eſſe ipſius eſt eẽ cõpoſiti. Forma ſubſiſtẽs eſt forma que nõ eſt cõpoſiti ſꝫ põt vniri ei vt pncipiũ actionis: ſicut diuina eẽntia vnit̃ intellectui noſtro tanq̃ forma itelligibilis vt ſupra oñſum eſt: ⁊ eſt id per qd itellectus intelligit. Forme nõ ſubſiſtentes recipiuntur in cõpoſito q2 ſunt ptes illius ⁊ cõtingit recipi illas magis ⁊ minus ſicut qñ ſunt accñtales: vt in vno corpe recipit̃ magꝭ de calore q̃ in alio. Forme aũt ſubſiſtẽtes nõ dicũtur recipi i cõpoſito q2 non ſunt

nō ſunt ptes eius nec accidētia. ſʒ dr̄ cōpoſitum ſubijci tali-
bus formis vt p illas opeť. ¶ Vñ forme non ſubſiſtētes nō
habent alium modum eſſendi i compoſito pter modū eſſen
di cōpoſiti. nā cū non habeant aliō eſſe niſi eē cōpoſiti non
poterunt hr̄e aliū modum eſſendi: q2 eſſe cōpoſiti vnitum eſt
⁊ illud eſt eē materie ⁊ forme. ⁊ forma nō hʒ eſſe i cōpoſito
niſi i quātū ē act9 illius cōpoſiti vel ſubiecti. Jō mēſura for-
me eſt menſura cōpoſiti. ¶ Forma aūt cōpoſiti hʒ duplicem
modum eſſendi. Vnū in quātū eſt res quedā ſubſiſtens: ⁊
alium inquātū eſt nūc actus vel forma talis cōpoſiti. Et iſte
modus accipiť ſʒ ꝙ illud pfectibile pertingit vt pficiať p il-
lam formam. Naʒ pfectibile qō magis ei ſubſtat vel coapta
tur ſibi magis pficiť. ⁊ ex h̄ menſuratur quātitas actionis:
⁊ non ex pmo modo ſm ꝙ illa res ē in ſe. ¶ Diuina aūt eēn
N tia eſt per ſe ſubſiſtēs. ideo viſio que fit in intellectu p eā nō
menſurať ſm modū eſſendi ſuum in quantū ē ſubſiſtens q2
ille eſt modus eſſendi infinitatis ⁊ oium perfectionū ſuaruʒ
ſed menſurať illa viſio quātū ad ſcōm modū ſm quē intelle
ct9 ſubſtat diuine eſſentie vel coaptatur ei vt p eā intelligat
hoc aūt cōuenit intellectui per lumen glorie qō ē aliqd crea
tum cōicatum intellectui beatorū. ⁊ ſi illud lumē ē magnū
coaptať intellectus multum diuine eſſentie ad intelligendū
O per eam. ¶ Et eſt hoc ſicut in naturalibus. Naʒ oēs forme
pexigunt diſpōnes aliquas in materia: ſiue ſint forme ſub-
ſtātiales: ſiue accñtales. ſi ſint accñtales quaꝝ eē cōſiſtit in
magis ⁊ minus pticipabunť ineq̄liter pp inequalem diſpo-
ſitionē ſicut ab eodē tale faciēte magis cauſabiť de calore in
re ſicca q̄ʒ in humida. Si ſint forme ſbales nō pñt recipi in-
equaliter cum eſſe illaꝝ ſit in indiuiſibili: ⁊ tñ quātū ad ope
rationes ſuas recipiūť inequaliter. Sicut apparet de aīa hu
mana q2 in diuerſis hoibus apparent operationes nāles q̄
ſunt ab aīa ineq̄les. nō quidem ppter inequalitatē aīe: ſʒ pp
P corpoꝝ diſpoſitionē. ¶ Ita aūt lumen glorie eſt in intelle-
ctibus beatoꝝ diſpō quedā ad hoc ꝙ eſſentia diuina vniať
eis tanq̄ʒ forma intelligibilis p quā intelligant. Nā ſine illo
lumine glorie nō poſſet fieri illa vnio. Jdeo in quo fuerit ma
gis de lumine glīe hēbit eēntiā diuinā magis ſibi coaptatā
vt per eā acuti9 ⁊ forte plura intelligere poſſit. Et q2 iſtō lu-
men nō participatur in oibus equalr̄ ſʒ ſʒ dīam meritoruʒ
neceſſe eſt ꝙ quidā clarius videāt deū q̄ʒ alij ⁊ ſit eoꝝ glīa
maior. ¶ Quātūcūqʒ tñ ſit lumen glīe nunq̄ʒ per illud pōt
homo peruenire vt intellectuſ. nr̄ vniatur diuine eſſentie q̄ʒ
tum ad modū eſſendi quem hʒ in quātū ē ſubſiſtens: q2 tūc
caperet intellectus eſſentiā diuinā ſm oēm perfectionē ſuaʒ
q̄ ē infinita. ⁊ nō ē poſſibile. Et ſic lʒ quilibʒ intellectus bea
tus p eſſentiam diuinam tanq̄ʒ p quandā formam intelligē
di intelligat: q2 tñ illa nō participať ei ſm oēm pfectionē ſu
Q am nō pōt eē actio infinita ita vt ſit cōprehenſio. ¶ Ad 7m
Ad pri- dicendū ꝙ claritas dei diciť veritas ſue eſſentie per quā co-
mū arm gnoſcibilis eſt ſicut ſol per ſuā claritatē. Et q̄ʒuis claritas di
uina nō impediat cōprehenſioneʒ p corruptionē intellect9:
impedit tñ ex ipſo exceſſu q2 non pōt ptingere intellect9. cre
atus ad cognoſcendū eēntiam diuinam ita pfecte ſicut ipſa
R cognoſcibilis eſt. ¶ Ad 8m dicēdū ꝙ glīa pficiet nām bea-
Ad 2m toꝝ nō tñ deſtruet. ideo ſi aliqua imperfectio eſt de rōne na-
arm ture nō tolleť p glīam: ſicut ꝙ hō ſit ex nihilo. Nam hoc nō
poteſt tolli: ⁊ ex hoc intellectus creatus deficit a pfecta cō-
prehenſione dei q̄ nō eſt ex nihilo: ſed ē p ſe ens. Jdeo quan
tūcūqʒ adiuueť hō p lumē glīe nūq̄ʒ poterit deū ꝯphēdere.

¶ An oēʒ q deū vidēt p eēntiā eū eq̄lr videāt. Q̄ō. XLIII.

Opio rūdā ꝙ oēs deū vidētes eq̄lr videant.

Querit An omneſ qui deū vident p eſſentiam eū
eq̄lr videāt. ¶ Dicūt aliqui ꝙ ſic q2 dicit
aug. i li. lxxxiij. q. eadē rē nō pōt vn9 alio magis itelligere ſʒ
pa rō diuina eſſentia nō vr̄ niſi p intellectuʒ ergo nō videbit eam
plenius vnus q̄ʒ alius. ¶ Itē tanto aliqd pfectius vr̄ quan
2a rō to expſſior ſimilitudo rei ſit in vidēte. ſed ſimilitudo dei qua
vr̄ a beatis non erit expreſſior in vno q̄ʒ in alio cū ab oib9 p
3a rō eſſentiam videať que ē eadē in oibus ergo nō videbit vnus
plenius q̄ʒ alius. ¶ Itē ille melius videt a quo ſunt magis
remota impedimēta videndi. ſʒ i nullo beato māebit aliqō i
pedimētū viſionis q2 oīa impedimēta. ⁊ impfectioneſ tollūť
4a rō p glīam. ergo nō magis vnus q̄ʒ alius videbit. ¶ Item oēs
ſancti videbunt deum ſicuti eſt prima Jo. 3. ſed non pōt aliq̄
5a rō res meli9 videri q̄ʒ vt videať ſicuti eſt: g̃ oēs eq̄lr videbunt.
¶ Itē optim9 modus cognoſcendi deū eſt vidē ipm p eēnti
am ſed optimo nō pōt dari melius: cū ergo oēs videant per A
eſſentiam nō videbit vnus magis q̄ʒ alius. ¶ Dicenduʒ ꝙ Rñdeť q̄ſi
ſancti ineq̄lr vident deum. Naʒ viſio dei pertinet eſſentialr̄ to qōis ſcti
ad pmiū beatoꝝ: ⁊ tñ beati ſm ineq̄litatem meritoꝝ debēt ieq̄lr vidēt
ineq̄liter premiari ergo dʒ eis corrñdere iſta ineq̄litas in pre deum.
mio ſbali. ſ. in viſione. Nā i pmio accñtali nō pōt hoc fieri cū pa rō
illud voceť aureola q̄ nō cōferť oib9 beatis ſed ſolis virgini-
bus ⁊ martyribus ⁊ doctoribus. ergo neceſſe eſt ꝙ beati in B
equaliter deum videant. ¶ Itē pʒ q2 hoies in glīa aſſumūť 2a rō
ad conſortium angeloꝝ: ⁊ tñ angeli nō cognoſcunt eum eq̄
liter: q2 ſupiores magis vident q̄ʒ inferiores vt ait Dio. li. de
celeſ. Jerar. ergo aliqui hoies magis cognoſcēt deuʒ q̄ʒ alij.
¶ Itē nos cōfitemur in glīa quoſdā eē beatiores alijs. Hoc C
tñ non pōt eē niſi per ineq̄litatē viſionis: qō nō pōt contin- 3a rō
gere ſemp per aureolam vt dictum eſt: ergo non vident oēs
eq̄lr. ¶ Itē deus vr̄ a beatis per lumen glīe. ps. xxxv. in lu- D
mine tuo videbim9 lumen. Quidaʒ tñ ſancti replebunť ma 4a rō
iori lumine q̄ʒ alij: q2 ſicut differt ſtella a ſtella i claritate: ita
erit in reſurrectione mortuoꝝ. j. ad corin. xv. Iſta aūt ē clari
tas intellectus potius q̄ʒ corporis. Vel ſi dicatur ꝙ ſit clari
tas corporis ēt ex illa arguetur claritas intellectus. cum ab
oib9 cōcedať ꝙ beatitudo corpoꝝ erit p quādā redūdantiaʒ
factā ab aia in corpus: vt ait auguſtin9 i epl̄a ad dioſcorū. er
go non videbūt omnes eq̄lr deum. ¶ Cōſiderandū p hoc E
ꝙ cū pncipiū actiōis ſit forma per quā agiť: oʒ ex pte ei9 aſſu Declaratio
mi menſuram actionis. Hoc aūt alr̄ eſt in formis ſubſiſtenti auctoris.
bus quā in nō ſubſiſtentibus vt diximus precedēti. q. ¶ Nā
in non ſubſiſtentibus eſt quātitas actionis. i. fortitudinis in
actione ſm quātitatem ei9 qō receptum eſt de forma i ſubie-
cto ſicut de calore in re calida. Nā illud ſubiectum magis ca
lefacere poterit in quo magis de calore receptum eſt. In for
mis aūt ſubſiſtentib9 quātitas actionis ē ſm ꝙ ipʒ ſubiectū
magis ſe ſubijcit vel coaptat ipi forme. ¶ Potentia aūt co-
gnitiua ſubijcit ſe forme p quā cognoſcit ſm hoc ꝙ hʒ vir-
tutem cognoſcendi magis vel minus. Illud eniʒ qō facit vi
ſum potētē ad videndū eſt qō facit eum receptiuum ſimilitu
dinis coloris. Iſtud aūt pōt eſſe virtus nālis ipſius oculi ſʒ
quā eſt diſpoſitus ad bene videndū: vel ipſum lumen exteri
us ſine quo non fit viſio: ita ꝙ ſit bene pportionatum potē
tie viſiue. ¶ Ita eſt in intellectu. nā intellectus poſſibilis ef
ficitur potens ad intelligendū p lumen nāle intellectus agē F
tis. nā per illud eſt cognitiuus omniū nālium intelligibiliū:
per iſtud autem lumen non eſt homo cognitiuus diuine eſ-
ſentie. quia eſt lumen deficiens: ideo non poſſumus p illud.
vniri diuine eēntie ita vt p eā tanquā p formā intelligibilem
poſſim9 itelligere: ſupaddiť g̃ aliō lumē qō vocať lumē glīe:
⁊ iſtō ē aliqd creatū collatū itellectib9 beatoꝝ. ¶ Et illō lu G
mē pōt vocari itellectus agēs: q2 idē officiū hʒ ⁊ pportionē Lumē glīe
ad obiectū. Nā ſicut ſe hʒ intellect9 agens ad poſſibilē reſpe qd eſt.
ctu oiuʒ itellībiliū nāliū: ita ſe hʒ lumē glīe ad itellectū poſ
ſibilē reſpectu diuine eēntie. Eſt tñ itellectus agēs lumē nā-
le lumē aūt glīe ē gratuitū. ¶ Et tñ ſicut nunquā pōt itelle
ctus poſſibilis reduci ad actualr̄ intelligēdū aliqō nāle niſi
reducať p itellectū. agētē. ita nūquā poſſʒ reduci ad itelligē
dū deū niſi p lumē glīe: cū intellect9 agens nō ſufficeret re-
ducere itellectuʒ poſſibilē ad itelligēdū. deū q2 ē puū lumē
⁊ quātūcūqʒ ſit magnū nō ſufficit ad hoc ꝙ p eū deū videa
m9 q2 ptinet q̄ſi ad alteꝝ genus quā glīe: ⁊ ſic ſp eſt neceſſa H
riū lumē glīe. ¶ Iſtō āt lumē glīe cū ſit gratuitū nō cōicať
eq̄le oib9 ſʒ p volūtate dei ſm merita. Et ſm quātitatē iſti9
lumis eſt quātitas vel mod9 quo itellect9. nr̄ ſe ſubijcit vl̄ cō
parat diuie eēntie. vt forme itelligibili nō qdē tāquā obo ſʒ
tāquā medio itelligēdi. q2 ſic ad itelligēdū aliqd nāle nō ſuf
ficit lumē itellectuſ agētis niſi ſit ibi ſpēs illi9 rei itellībil̄ q̄ ō
terminat itellectū reſpectu obiecti. ita lumē glīe nō ſufficit
ad itelligēdū deū nec aliquā aliā rē cū p illud nō ōtermineť
hō ad aliqō gen9 obiecti itelligēdū ſʒ ſit potēs actiue intelli-
gere qōcūqʒ itelligibile ſupuenit. g̃ eēntia diuia q̄ vēit itelle
ctui tāquā forma itelligibil̄: ⁊ p eā tāquā p mediū itellr̄ ipa-
met eēntia diuia tāquā obm. Cū g̃ iſtud lumē glīe ſit ineq̄le
ineq̄lr coaptabiť itellect9 nr̄ eēntie diuie vt p eā itelligat. Jō
lʒ eadē ſit prinm viſiōis i oib9 vidētib9 deū nō tñ erit viſio eq̄-
lis i pfectiōe. Et ſic quidam ſancti clarius quā alij deū vide I
bunt. De hijs ſanctus Thoma. iiij. ſenten. diſtinctio. xlix. q. S. Tho.
v. articulo quarto. ⁊ in ſumma contra genti. li. iij. capitu. lvj.

¶ Ad pmū

I ¶Ad p̄mū ar^{m} dicēdū ꝙ vnus hō pōt vnā rez magis alio
intelligere cū tñ dicit Augu. ꝙ nō pōt. illud aduerbiū magiſ
iportat modū qui eſt ex pte rei itellecte ⁊ tunc vez eſt: qꝛ nō
eſt poſſibile ꝙ aliqs intelligat rem niſi itelligēdo eā hr̄et mo
dum illū quē hꝫ: ſi. n. aliū modū ei attribuat errat ⁊ nō itelli
git. Et ſic q̄ꝫtū ad hoc nō eſt magis aut minus intelligere ſꝫ
rem opꝫ itelligere vel nihil intelligere. Si tā illud magis di-
cat modū qui eſt ex pte intelligētis pōt vnus hō melius itel
K ligere eandē rez: qꝛ cognitio vnius poterit eē limpidioꝛ de ea
dez re q̄ꝫ cognitio alterius. ¶Ad 3^{m} dōm ꝙ q̄ꝫuis in intel-
lectu: vniuſ ſcti nō fit exp̄ſſioꝛ ſil'itudo dei per q uā ip̄m intel
ligit q̄ꝫ in intellectu alteriꝰ: qꝛ oēs eū per eēntiā vidēt: quia
tñ intellectus vnius p̄fectius ſubſtat ⁊ coaptat̄ ip̄i eēntie di
uine in q̄ꝫtum eſt forma itelligibilis q̄ꝫ intellectus alterius
vnus magis itelligit q̄ꝫ alius. ¶Ad 3^{m} dōm ꝙ intētio ſcōꝫ
L quā aliqd dr̄ magis ⁊ minus nō ſolū cātur per receſſuꝫ a cō
trario ſed ēt per acceſſum ad terminū. Sicut pꝫ in viſione lu
cis corꝑalis: ſic ēt lumē ſpūale intēditur magis in vno bea-
toꝝ q̄ꝫ in alio. Lux eni nālis nō hꝫ aliqḋ ꝯ̄rium poſitiuuꝫ iō
nō pōt eſſe lux maioꝛ vel minoꝛ per receſſum a ꝯ̄rio: ſed per
acceſſum ad terminū. Ita etiā lumē intellectuale nō hꝫ cōtra
rium ſꝫ eſt maius ⁊ minus per acceſſuꝫ ad terminū p̄fectio-
nis ſue. i. per maioꝛē aſſimilationem ad deum qui eſt ſup̄ma
lux imo eſt ipſa lux per eēm. p̊a ioā. j. Deus lux eſt ⁊ tenebꝛe
M non ſunt in eo vlle. ¶Ad 4^{m} dōm ꝙ cū dr̄ oēs ſci videbūt
deum ſicuti eſt illud ſicuti pōt iportare modū qui eſt ex par
te rei viſe vel ex parte vidētis. Primo mō verū eſt qꝛ qlꝫ bea
tus videbit dñꝫ eſſe per illū modū per quē eſt ⁊ nō erit in eo
aliqs modꝰ quē qlꝫ btūs nō videat. Scōo mō nō eſt verū qꝛ
non videbit qlibet deū ſicuti eſt. ſ. ꝙ nō ſe hēbit hō in viden
do ſicut deus in eēndo: qꝛ deus eſt infinitus ⁊ infinite: ⁊ tñ
nullus cognoſcet eū infinite lꝫ quilibet cognoſcat eū eē ifini
tum: etiā deus eſt ſūme cognoſcibilis nemo tñ eū cognoſcet
ſūme. i. per altiſſimā viā cognitionis. Quilꝫ tñ ſcit eē eū ſum-
me cognoſcibilē. Et ſic nullus modus eēndi erit dei quez nō
cognoſcat qlꝫ btūs: cū illi modi vt ſe tenēt ex pte dei nō vocā
tur ꝓpꝛie modi ſꝫ magis obm̄ cognoſcibile. Nemo tñ habe-
bit illos modos in cognitiōe ſua quā deus hꝫ in eēndo ⁊ iō
vnus pōt magis accedere ad illos modos q̄ꝫ alius: vt ſe te-
nent ex parte cognitiōis. ſ. qꝛ lꝫ nemo deū cognoſcat infinite
vnus tñ magis accedet ad iſtā p̄fectionē infinitatꝭ q̄ꝫ alius ⁊
ſic qlibet cognoſcet deum ſicuti eſt: ⁊ tñ vnuſ magis alio.
N ¶Ad 2^{m} dōm ꝙ videre deū per eēm eſt p̄fectiſſimꝰ modus
cognoſcēdi ſm genus cognitiōis: ⁊ tñ intra iſtud genꝰ pōt
vna cognitio eē p̄fectioꝛ alia ſicut nullū aīal eſt p̄fectius ho-
mine. ſ. in ſpē: ⁊ tñ vnus hō ē p̄fectioꝛ alio itra eandē ſpēm.
¶An vidētes diuinā eēntiā ꝑ ip̄am videāt oia. Q. XLIIII

Queritur an vidēteſ diuinā eēntiā per ip̄aꝫ vide
ant oia. ¶Dicūt aliq ꝙ ſic: qꝛ vt dicit
Iſido. in lib. de ſūmo bono angeli in v̄bo oia ſciunt ſꝫ ſci erūt
Opio aliq-rū ꝙ videntes diuinaꝫ eēntiā oia vidēt ꝑ ip̄ā eq̄les angelis. Luc̄. 20. ergo ipſi videbūt oia in v̄bo. ¶Item
grego. 4. dialo. dicit ꝙ illic oēs cōi claritate deū cōſpiciūt qd
eſt qḋ ibi neſciāt vbi ſciētē oia ſciūt. Et dī de btis qui vident
deū per eēntiā: g̊ vidētes deū per eēntiā oia cog̊ſcūt. ¶Itez
dr̄. 4. de aia. Intellectus cū itelligit magis maxima pōt intel
Prima rō. ligere minima: deus aūt eſt maximū itelligibile g̊ maxime au
2a rō. get virtutē itellectꝰ: i itelligēdo ⁊ ſic intellectuſ eum videns
3a rō oia videbit. ¶Itē intellectus nō ipedit̄ ab itelligēdo aliud
4a rō niſi inq̄ꝫtū illud ſuperat ip̄m. Sed nulla creatura ſuperat in
tellectū vidētē deū: qꝛ vt dicit Grego. 2. dialo. Aie vidēti deū
anguſta fit ois creatura: g̊ videns deū omnia videre poterit.
5a rō ¶Itē ois potētia paſſiua que nō eſt reducta ad actū eſt im-
perfecta: ſed itellectꝰ paſſibilis eſt in potētia ad cog̊ſcēdū oia
vt dr̄. 3. de aia. ſ. itellectus paſſibilis eſt quo eſt oia fieri: ⁊ itel
lectus agēs quo eſt oia facere. Si g̊ vidētes deū nō viderēt
oia adhuc maneret eis potētia ad aliqd ⁊ deſideriū: ⁊ ita eſ-
6a rō ſent iperfecti: qḋ eſt abſurdū. ¶Itē qui videt ſpeculū videt
ea que in ſpeculo repꝛeſentant̄: qꝛ ip̄m ē rō ⁊ ſimilitudo om-
7. rō. niū. Scti g̊ qui vidēt deū per eēntiā que eſt ſpeculū oiuꝫ reꝝ
cū in ea ſint oia videbūt oia. ¶Itē dī ꝓuer. 12. deſideriū ſuū
iuſtis dabit̄ ſꝫ ſci deſiderant ſcire oia qꝛ oēs hoies nāl'r ſcire
deſiderāt: ⁊ iſtud deſideriuꝫ nō tollit̄ per gl'iam: ergo opꝫ ꝙ
ſancti cognoſcāt oia. ¶Itē ignoꝛātia eſt q̄dā penalitas: ſed
8. rō. oēs penalitates tollentur a ſcis per gl'iam: g̊ etiā ignoꝛantia
ſed ſi neſcierint oia adhuc manebit quedā igꝛātia: g̊ oia ſciēt

¶Itē btītudo ſcōꝝ per pꝛius eſt in aia q̄ꝫ in coꝛpe ſꝫ coꝛꝑa
ſcōꝝ cōfoꝛmabunt̄ coꝛpi xp̄i in gl'ia ad Philip. 3. g̊ aie btoꝝ 9. rō.
cōfoꝛmabunt̄ aie xp̄i. Sed aia xp̄i videt oia in v̄bo g̊ ſinguli
bti videbunt oia in v̄bo. ¶Itē tā ſenſus q̄ꝫ itellectꝰ cog̊ſcūt
oia illa quoꝝ ſimilitudinibꝰ infoꝛmat̄ ſed diuina eēntia ex-
pꝛeſſius indicat quālibet rem q̄ꝫ q̄cunq̄ꝫ alia ſil'itudo illius 10. rō
rei. Cū g̊ in gloꝛia ip̄a eēntia diuina efficiatur q̄ſi foꝛma itel-
ligibilis itellectꝰ nr̄i neceſſe eſt ꝙ ſci vidētes deū omnia vide
ant. ¶Itē dicit cōmētatoꝛ. 3. de aia ꝙ ſi itellectꝰ agēs eēt itel
lectus potētialis ꝙ itelligeremus oia: ſꝫ diuina eē clarius re 11. rō
p̄ſentat oia q̄ꝫ itellectus agēs g̊ per eēm diuinā vidētes deū
cognoſcēt oia. ¶Itē angeli iferioꝛes qꝛ nūc neſciūt oia illu- 12. rō.
minātur a ſup̄ioꝛibꝰ de rebꝰ ignotiſ poſt diem aūt Iudiciȷ̈ vnꝰ
angelus nō illuminabit aliū qꝛ ceſſabit ois p̄latio vt dī i glo.
j. ad coꝛ. 15. ergo poſt diem iudiciȷ̈ angeli minoꝛes ſcient oia ⁊
eadē rōne ſciēt illa oēs vidētes deū nā in btitudine eq̄les an
gelis erimus Luc̄. 20. ¶Dōm ꝙ vidētes deū nō ſciūt oia ex A
hoc ꝙ deū vidēt. Dicit eni Dio. lib. de cele. Ierar. c. 6. ꝙ ſupe
rioꝛes angeli purgāt iferioꝛes ab ignoꝛātia vel neſcia: ange
li tamen inferioꝛes vident diuinam eſſentiam ergo videns
diuinam eſſentiam pōt aliqd ignorare: aia tamen non videt
deum p̄fectius q̄ꝫ angelus: ergo ſci vidētes deū nō videbunt 2. rō. B
oia. ¶Itē ſolus xp̄s accepit ſpiritū nō ad mēſurā. Ioā. 3. ſed
xp̄o in q̄ꝫtū hꝫ ſp̄m non ad mēſurā cōpetit ꝙ oia in v̄bo cog̊-
ſcat. Naꝫ dr̄ ibidē ꝙ pr̄ oia dedit ei in manus nulli g̊ aliȷ̈ cō-
petit videre oia i v̄bo niſi xp̄o. ¶Itē q̄ꝫto aliq̄d p̄ncipiū per
fectiꝰ cognoſcit̄ tāto plures eius effectꝰ cognoſcunt̄ per ip̄m 3. rō. C
ſed qdā de videntibꝰ deū per eēntiā cognoſcūt eū p̄fectiuſ q̄ꝫ
aliȷ̈: ipſe aūt eſt p̄n^{m} oium reꝝ ergo quidā bti plura q̄ꝫ aliȷ̈ co
gnoſcēt: ⁊ ſic nō videbit quilꝫ oia. ¶Conſiderandū ꝓ hꝰ ꝙ D
deus cog̊ſcendo eēntiā ſuā cognoſcit oia q̄ ſunt ⁊ fuerunt ⁊
futura ſunt. Et iſta vocat̄ notitia viſionis qꝛ ē ad ſil'itudinez
viſionis coꝛꝑalis. Nā ſicut res nō vr̄ niſi pn̄s ita deus cog̊-
ſcit oia iſta tanq̄ꝫ pn̄tia ſibi. Nam lꝫ illa in naturis ꝓpꝛiȷ̈ſ nō
ſunt pn̄tia ſm cōditionē tp̄iſ deo tñ ſunt pn̄tia qꝛ nō ſunt ab
eo elōgata. Ip̄e nāq̄ꝫ per cōditionē eternitatis ſue oia cōple-
ctitur ita ꝙ nihil ſibi abn̄s eſt. Deus ēt vidēdo eēm ſuā cog̊-
ſcit oia que facere poteſt q̄ꝫq̄ꝫ nunq̄ꝫ illa fecerit nec facturuſ
ſit. Et hꝰ pꝫ qꝛ q̄cunq̄ꝫ cognoſcit p̄fecte aliquā potētiā cogno
ſcit q̄ꝫtū eſt qḋ illa pōt facere cū virtꝰ potētie ſit reſpcū effectꝰ
ꝓducibil'. Si g̊ manēnt aliqui effectꝰ poſſibiles adhuc inco
gniti non eēt cognita plene illa pō. ſ. q̄ꝫta ſit. Deus tñ cogno
ſcit ſe p̄fecte qꝛ al's nō eēt felix g̊ ſcit q̄ꝫtum eſt qḋ ipſe facere
pōt. Iſta aūt poſſibilia ſunt ifinita qꝛ cū pō dei op̄atiua ſit in
finita non finiet̄ per actus finitos ita ꝙ ſit tota exhauſta qꝛ
tunc finita eēt: ſed ſemꝑ poterit in plura ⁊ plura ⁊ ſic ibitur
in infinitū: erūt ergo ea q̄ deus pōt infinita ⁊ oia illa deꝰ cog̊
ſcit. ¶Sed obȷ̈ciet̄ ꝙ nō ſint illaꝫ poſſibilia cognita: qꝛ qḋ
cognoſcit̄ determinat̄ per intellectū: ⁊ ſic iaꝫ nō eſt infinituꝫ
cū ſit aliqd certū. ¶Dōm ꝙ id qḋ per intellectū determina E
te cognoſcit̄ neēe eſt eē finitū ſi itellectꝰ ſit finitus cū intelle
ctus nō poſſet aliqd maius ſe cōp̄hēdere. Si tñ intellectus
ſit infinitꝰ poterit determinate cog̊ſcere infinita. Et ꝓpt̄ hoc
res cognite nō recipiūt in ſe aliquā limitationē: ſꝫ ſolū in co
gnoſcēte in quo bene capiunt̄. Et nō ꝑꝑ hoc fiunt finita qꝛ
ille qui capit ifinitꝰ eſt. Et ſic nō eſt icōueniens deus actua-
liter cognoſcē infinita ꝑꝑ ifinitatē ſui intellectꝰ. Et ſic eſt de
oibꝰ poſſibilibꝰ a deo fieri que ſunt infinita: ⁊ iſta vocat̄ no-
titia ſimplicis itelligētie ⁊ nō viſionis. ¶Ratio dr̄ie eſt qꝛ F
id qḋ vr̄ eſt tanq̄ꝫ pn̄s: res aūt eſt pn̄s in q̄ꝫtū eſt: ⁊ qꝛ oia p̄-
ſentia p̄terita ⁊ futura a deo eē recipiunt ⁊ nihil ab eo elon-
gatū eſt: dicūtur p̄ſentia ⁊ per hoc dn̄r videri. Res aūt poſſi-
biles fieri a deo q̄ nunq̄ꝫ fient nō accipiēt eē aliqḋ a deo ideo
nō pōt hr̄e rōnē p̄ſentialitatis cū hoc fit per eē qḋ habꝫ res
qḋ aūt non pōt eē pn̄s nō pōt videri iō poſſibilia nō dicūtur
a deo videri ſed cognoſūt notitia ſimplicis itelligētie ideſt
ꝙ illa nō hꝫ aliq̄d eē niſi intelligibile cum deus nunq̄ꝫ dabit
eis eē reale: iō reſpcū illoꝝ ē ſimplex itelligētia. i. ſolū itelligē
et non v̄tus op̄atiua ſꝫ quā deus illis aliq̄n eē tribuat. Que
aūt pn̄tia, p̄terita ⁊ futura ſunt cognoſcunt̄ qdē a deo per in
telligentiā ſed nō per ſimplicē itelligētiā. i. ſolā cum reſpectu
illoꝝ deus nō hēat ſolū itelligere ſꝫ etiā efficere iō pꝛopꝛie dr̄
illa cognoſci notitia viſionis. ¶Impoſſibile eſt autē ꝙ ali- G
quis itellectus creatꝰ vidēdo diuinā eēntiā cognoſcat oia q̄
deus facere pōt. Qꝛ quāto aliq̄d p̄ncipiū p̄fectius cognoſci
tur tāto

tur tãto plura ſciũtur in ipſo. Sic.n.in vno demonſtratiõis
pñ°. ille q eſt pſpicacis ingenij plures concluſiões videt q̃z
alius q eſt tardioris ingenij. Cũ ḡ quãtitas diuine potentie
An bti videãt i deo oia pñtia p̃terita ꝛ futura attendat ẜz ea q̃ deus facere põt eadẽ eſſet quãtitas pfectio
nis in itelligendo q̃ eſt quãtitas potentie in pducendo effe
ctus: ꝛ ita cõprehenderet diuina eſſentia: qđ eſt ipoſſe itelle
ctui creato. Illa aũt q̃ deus cognoſcit noticia viſiõis aliqs i
tellectus creatus cognoſcit in v̾bo.ſ.aia xp̃i. ¶ De alijs aũt
vidẽtibus deũ eſt duplex opio. ¶ Quidaꝫ dicunt ꝙ oẽs vi
dẽtes deũ per eſſentiã vidẽt oia que deus videt noticia viſio
nis. Hoc tñ repugnat dictis ſanctoꝝ q aſſerũt angelos aliqd
P ignorare: cõſtat tñ ẜm fidẽ oẽs angelos videre deũ per eſſen
tiam. ỉ. xviij. c. angeli eoꝝ ſemꝑ vident faciẽ patris mei. ꝛ tñ
videre faciẽ dei eſt videre euꝫ clare qđ eſt videre ꝑ eſſentiam.
¶ Alij aũt dicũt ꝙ alij beati p̃ter xp̃m quãuis videãt deum.
per eſſentiã nõ vident oia q̃ deus videt: eo ꝙ eſſentiã diuinã
I non cõprehendũt. Nõ ẽ tñ neceſſe ꝙ cognoſcẽs cãm cogno
ſcat oẽs effectus ei⁹ ꝛ maxime effectus poſſibiles niſi totam
virtutẽ cauſe cõprehẽdat qđ non cõpetit intellectui creato.
Et ideo vnuſquiſqꝫ videntiũ deũ per eſſentiã tanto plura in
eius eſſentia cõſpicit quãto clarius diuinã eſſentiã intuetur
ꝛ inde eſt ꝙ vnus beatus põt inſtruere aliũ q2 qlibet põt in
ſtruere aliũ de notis ſibi ꝛ ignotis illi. Quilibet tñ beatus ſi
cut hꝫ magis de lumine glorie ita pfectius cognoſcit deum
põt ḡ inſtruẽ aliũ q tãta cognoſcere nõ p̃t ꝑꝑ minoritatẽ lu
K minis glorie. ¶ Et ſic dr̃ cõiter ꝙ in angelis ꝛ in beatis põt
augeri ſcia vſqꝫ ad diẽ iudicij ꝛ ẽt alia ptinẽtia ad premium
accidẽtale: ſed poſt diẽ iudicij nõ erit pficere q2 ibi erit ſtatus
rerũ. Et de illo ſtatu dicũt doctores ꝙ poſſe erit ꝙ oẽs beati
cognoſcãt oia tũc que deus cognoſcit noticia viſiõis. De hijs
L ſanctus Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. vij. arti. 5°. ¶ Aliter põt dici
circa cognitionẽ beatoꝝ ꝙ ipſi videntes deũ cognoſcunt ſi
mul oia. ſ. diuina nãlia vt gña ꝛ ſpẽs ꝛ cõditões ꝛ ordies ip
ſoꝝ ꝛ cetera q̃ ad h̾ ptinẽt non tñ cognoſcũt ſimpliciter oia
ſiue oia q̃ de⁹ cognoſcit. ¶ Primuꝫ pꝫ q2 qñ hõ pueñerit ad
Videntes deũ cognoſcunt ſimul oia nãlia finem vltimũ appetitus eius quieſcit. Ideo appetitus itel
lectiuus ſb̾e vidẽtis deũ neceſſario quieſcit cũ illa viſio ſit vl
timus finis. eſt tñ nãlis appetitus itellectus humani vt co
gnoſcat oium rerũ gña ꝛ ſpẽs ꝛ virtutes ꝛ totũ ordinẽ vni
uerſi qđ apparet ex ſtudio humano circa oia iſta. qlibet er
go deum videns oia iſta cognoſcet q2 alias nõ quietaretur.
¶ Itẽ ſenſus ꝛ itellectus differũt in h̾ q2 ſenſus qui cogno
uit magna ſenſibilia debilitat per h̾ vt poſtea minora cogno
p̃ma rõ ſcere nõ poſſit. ſ. q2 paſſio facta ab illis nõ imutat ſenſum aſ
ſuetũ imutari a magnis. Intellectus aũt non corrũpit ꝑ ma
gna intelligibilia: q2 ẽt ſi magna intellexerit põt poſtea ꝑua
M intelligere. In q̊ eſt ſignũ ꝙ non debilitat intellectus a ma
2ª ratio gnis intelligibilibus ẜz cõfortat. de hoc pꝫ. iij. de aia. ſũmum
aũt in gñe intelligibiliũ eſt diuina ſb̾a: intellectus ḡ q per lu
mẽ glorie eleuat ad vidẽdum diuinã ſb̾am multo magis eo
N dem lumine pficiet ad intelligendũ oia alia q̃ ſunt in rerum
3ª rõ nã. ¶ Itẽ eſſe intelligibile ẽ maioris ambitus q̃z eẽ nãle. In
tellectus.n.natus ẽ intelligere oia q̃ ſunt in rerũ nã. Intelli
git etiã quedã q̃ non hñt eſſe nãle ſicut negatiões p̃uatiões
ꝛ quecũqꝫ alia reqrunt ad pfectionẽ eſſe intelligibilis: que
cũqꝫ ḡ eſſe reqrunt ad eſſe nãle reqrunt ad pfectionẽ eſſe i
telligibilis ꝛ etiã multo plura. Perfectio aũt eſſe intelligibi
lis eſt in intelligibili vel in itellectu. cũ ḡ intellectus puene
O rit ad ſuũ vltimũ fineꝫ habebit pfectionẽ in eſſe intelligibili.
4ª rõ Ideo oia q̃ deus pduxit ad eſſe vniuerſi itelliget. ¶ Item in
vidẽtibus deum lꝫ vnus pfectius alio videat qlibet tñ videt
ita pfecte ꝙ tota eius capacitas ipletur. Nãlis ãt capacitas
eſt vt hõ intelligat oia nãlia. cũ ḡ quilibet vidẽs diuinã eſſen
tiam videat oia ad q̃ ſe extẽdit ſua capacitas ꝛ ipſa ſe exten
dit ad oia gña rerũ ꝛ ſpẽs ipſoꝝ ꝛ ordines qlibet vidẽs deũ
iſta videbit. ¶ Et de h̾ dicũt intelligi illud exo. xxxiij. cũ de⁹
dixit Moyſi. Ego oſtendã tibi oẽ bonum. ſ. bonũ nãle qđ eſt
bonũ creatum. De hoc etiã intelligũt dictũ Grego. ſ. Quid ẽ
qđ non videãt q videntẽ oia vident. ſ. oia q̃ pertinẽt ad pfe
P ctionẽ vniuerſi. q2 etiã iſta ptinẽt ad pfectionẽ eſſe intelligi
bilis. Vñ Aug. ſuꝑ geñ. ad lr̃am dicit. Quecũqꝫ facta ſunt ꝑ
dei verbũ vt in ipſa nã ſubſiſterẽt fiebãt in intelligẽtia ange
lica vt ab angelis intelligerent. De pfectõe autẽ eſſentie nã
lis ſunt nãe ſpecierũ ꝛ eaꝝ ꝓprietates ꝛ virtutes ad nãs. n.
ſpẽruꝫ intẽtio nãe fertur. Indiuidua aũt ſunt ꝑꝑ ſpẽm vt i il

lis conſeruet: q2 quiditas ſpeciei nõ põt in ſe ipſa exiſtere in
rebus cõpoſitis cũ nõ ſit forma ſimplex ſed dicit ẽt mãm. iõ
ꝑ ꝯctionem forme in mã efficit indiuiduũ. Pertinet ergo ad
pfectionẽ ſb̾e intellectualis vt oium eoruꝫ ſpẽs ꝛ virtutes ꝛ
ꝓpria accidẽtia cognoſcat. Hoc igit in finali beatitudine cõ
ſequet per diuine eſſentie viſioneꝫ: vt ꝛ ẽt hẽat cognitionem
ſpẽrũ ꝛ per ſpẽs cognoſcãt indiuidua ſub ſpeciebus exiſten Q
tia. Et hoc qlibet vidẽs deũ hẽbit. ¶ Hoc mõ ante diẽ iudi
cij nõ erit neceſſe ꝙ beati cognoſcãt oia q̃ deus cognoſcit ꝑ
noticiã viſiõis cum multa adhuc ſint futura q̃ nõdum perti
nẽt ad pfectionem vniuerſi ꝛ illa poterũt ignorari. poſt iudi
ciũ aũt iam oẽs res erũt pñtes aut p̃terite. futurũ autem ꝓ
prie nihil erit q2 oẽs res manebũt in eternũ in ſtatu illo qui
eis illa die datũ fuerit. Et tunc dõm erit ꝙ beati poſt iudiciũ
cognoſcent oia q̃ deus cognoſcit noticia viſiõis: q2 illa noti
cia eſt de p̃ſentibus p̃teritis ꝛ futuris. beati aũt p̃terita ꝛ p̃
ſentia ſciebãt futura aũt ſola ignorabãt ꝛ q2 iam nihil futu
rũ manet nihil eſt qđ eos latere poſſit. ¶ Et h̾ eſt qđ ſanctus
Tho. dixit. ſ. ꝙ oẽs beati poſt iudiciũ cognoſcent oia q̃ deus
cognoſcit noticia viſiõis lꝫ nõ ante iudiciũ. Hoc eſt ẽt qđ cõi
ter dr̃. ſ. vſqꝫ ad diẽ iudicij pficiet ſciẽtia angeloꝝ ꝛ beatorũ
poſtea vero nõ. ſ. q2 ante iudiciũ ſemꝑ eſt aliud futuꝝ ꝛ quã
tũ ad cognitionẽ illius pficiunt beati poſt iudiciũ aũt nihil
erit futuruꝫ: ideo nihil erit de q̊ eis noua cognitio accreſcere R
poſſit. ¶ Scdõm erat ꝙ beati nõ cognoſcũt ſimpliciter oia ſi bti non cognoſcũt oia
ue oia que deus cognoſcit. ¶ Et h̾ apparet p̃mo quãtuꝫ ad q̃ de⁹ cogno
poſſibilia q̃ de⁹ facẽ põt ꝛ nõ fecit nec vnq̃z facturus ẽ. Hec ſcit.
enim oia cognoſci non pñt niſi virtus cauſe cõprehenderet
q2 tanta ẽ potẽtie virtus quãta ẽ extẽſio effectuũ poſſibiliũ
pduci ab illa. Qui ḡ oẽs iſtos cognoſceret potentiã ipſaꝫ to
taliter cognoſceret: ꝛ ſic cõprehenderet qđ non eſt poſſibile prima ratio
alicui itelligibili creato cũ tãta ſit ei potentia quãta eſſentia
. ſ. vtraqꝫ infinita. Hoc eſt qđ dr̃ Iob. xj. forſitã veſtigia dei cõ
prehendes ꝛ oipotentẽ vſqꝫ ad pfectũ reperies. q. d. reperiri
põt ſed nõ vſqꝫ ad pfectũ. i. oino qđ eſt ꝑ modũ cõprehenſio
nis. Et ſubdit ibi cã excelſior celo ẽ ꝛ quid facies? Profun
dior inferno ꝛ nõ cognoſces. lõgior terra mẽſura eius ꝛ la
tior mari. Hec tñ non dñr de deo ad lr̃am q̃ſi in eo ſint iſte di
mẽſiones. ſed ꝑ hec negat limitatio eſſentie ꝛ virtutis ei⁹. ſ.
ꝙ quãto magis intelligit tãto magis intelligi põt q2 adhuc
manet ẜm qđ poſſet intelligi ꝛ quãto plura fecerit tãto plu
ra facere põt. ¶ Scdõ pꝫ h̾ in rebus factis quãtũ ad rõnes S
eaꝝ q2 lꝫ oẽs res factas a deo cõprehendere poſſit itellectus ſecũda rõ
eleuat⁹ ꝑ lumẽ glorie oẽs tñ rõnes ipſarũ cõprehendere nõ
põt: q2 iſte rõnes ſunt ẜm diuinã bonitatẽ ordinãtes res i fi
nes ſuos ꝛ vltimate in ſeipſaꝫ: ꝛ q2 oẽ bonum eſt appetibile
ꝛ põt hr̃e rõneꝫ finis nõ põt aliqs cognoſcere oẽs rõnes re
rum factarũ niſi cognoſcat totaliter diuinã bonitatẽ: cũ ipſa
diuina bonitas ſit finis rerũ diffundens ſe in eas. Nemo tñ
põt cognoſcere iſtã latitudinẽ q̃ vocat rõ finis: q2 tũc cogno
ſceret oia bona q̃ in rebus creatis ẜm ordinẽ ſapie diuine ꝓ
uenire poſſunt. Et h̾ eſt cognoſcere pfecte ipſam dei ſapiam
ordinantẽ ꝛ bonitatẽ dei ad quã ordinat: ꝛ bona poſſibilia
ꝓuenire ex reb⁹ creatis ẜm habitudines earũ ad ſuũ finem.
Iſtud ãt nõ põt intellectus creatus: q2 iſtud ẽ cõprehẽdere
deũ. Hoc eſt qđ dr̃ ecc. viij. intellexiſti ꝙ oium operũ dei non T
poſſit homo inuenire rõnem. ¶ Tertio pꝫ hoc quãtum ad tertia ratio
illas res que ex ſola dei voluntate dependent etiam ſi iã ſint
ſicut p̃deſtinatio ꝛ electio ꝛ iuſtificatio ꝛ huiuſmodi q̃ ad
ſanctificatiõeꝫ ptinẽt. Hoc ẽ qđ dr̃. p̊ª ad corin. ij. Que ſunt i V
hoie nemo nouit niſi ſpũs hois q ẽ i ipſo: ita ꝛ q̃ dei ſunt ne quarta rõ
mo nouit niſi ſpũs dei. ¶ Itẽ patẽt p̃dicta q2 nulla virt⁹ co
gnitiua cognoſcit rẽ aliquã niſi ẜz rõnem ꝓprij obiecti. Nõ
eni cognoſcim⁹ aliqd viſu niſi coloratũ ꝓpriũ ãt obiectuꝫ i
tellectus ẽ qđ qd ẽ. i. ſb̾a rei vt dr̃. iij. õ aia. ḡ qcqd itellectus
cognoſcit de aliq̃ re cognoſcit ꝑ cognitionẽ ſb̾e illi⁹ rei. vñ in
q̃libet demõſtratõe ꝑ quã pbat ꝓpe paſſiões pñm ẽ qđ qd ẽ
p̊° poſterioꝝ. Si ãt ſb̾aꝫ alicui⁹ rei itellect⁹ cognoſcat ꝑ acci
dẽtia ſicut dr̃ p̊° de aia. ꝙ accñia magnã ptẽ ꝯferũt ad cogno
ſcẽdũ qđ qd ẽ. h̾ eſt ꝑ accñs: inquãtũ cognitio itellectus orit
a ſenſu: ꝛ ſic ꝑ ſenſibiliũ accñtiũ cognitiõeꝫ oꝫ ad ſb̾e cogni
tionẽ puenire. iõ nõ hꝫ h̾ locum in math. ſed in nãlib⁹. qcqd
ḡ eſt in re qđ nõ põt cognoſci ꝑ cognitiõem ſb̾e ipſius necẽ
ẽ ꝙ ſic intellectui ignotũ qd aũt vellit aliqs volẽs nõ p̃t co
gnoſci ꝑ cognitiõeꝫ ſb̾e ipſi⁹. Nam volũtas nõ tendit in ſua

volita oĩno nãliter. Jõ non põt cognoſci p nãm volũtaſ ope
ratio. Nam pp hoc volũtaſ ꝛ nã ponunt duo pncipalia ope
ratiua. Et ſic nõ põt aliqs cognoſcere quid vellit volẽs niſi
forte p aliquos effectus: ſicut cuꝫ videmus aliquẽ volũtarie
operantẽ ſcimus qd voluerit. aut cognoſcit opatio volunta-
tis p cãm ſicut deus cognoſcit volũtates nr̃as ſicut quoſli-
bet alios effectus ſuos p h̃ ꝙ ipſe ẽ nobis cã volendi. aut p
hoc ꝙ aliqs voluntatẽ ſuã alteri expmit. Cũ g̃ multa ex dei
volũtate dependeãt ꝛ ſolũ ex volũtate intellectus creatus ẽt
ſi videat diuinã eſſentiã nõ cugnoſcet oia q̃ deus vult cũ ta-
lia volita nõ poſſint cognoſci p deũ niſi ſicut cognoſcit effe-
ctus p cãꝫ. ꝛ qꝛ nõ põt aliqs cognoſcere oẽs effectus alicuiꝰ
cauſe niſi totã virtutẽ illius cãe cõprehendat nõ poterit ali-
quis cognoſcere effectus dei ex h̃ ipſo ꝙ ſbam cognoſcit ni
ſi illã cõprehendat qõ eſt ipoſſibile. ¶ Sed obijciet ꝙ ſi qs
diuinã eſſentiã clare cognoſcit ꝙ cognoſcat oia q̃ deus vult
Nõ. bñ oia — ꝛ põt: qꝛ ſba dei eſt maioꝛ q̃ꝫ oia q̃ ipſe põt facere ꝛ velle ꝛ i
ſequentia — telligere nõ cõnumerãdo ipſuꝫ in hĳs. ſꝫ intellectus creatuſ
diuinam ſbam clare videre põt ſicut pꝫ i beatis: g̃ ipſi pñt co
gnoſcere oia q̃ deus pter ſe ipſuꝫ intelligit ꝛ vult ꝛ facẽ põt
pꝫ hoc qꝛ ſba dei ſine aliqbus rebꝰ eſt infinita. Oẽs aũt alie
res pter deũ quas ipſe põt velle aut intelligẽ aut facẽ nõ ſũt
X — aliqd infinitũ g̃ maius eſt cognoſcere deũ q̃ꝫ iſta. ¶ Dicẽdũ
rñdetur ad — ꝙ non eſt eiuſdẽ rõnis ꝙ aliq̃ res cognoſcat in ſeipſa vel in
obiectionẽ. — ſua cã. Nã multe res ſunt in ſeipſis faciles ad cognoſcendũ
pª rõ — ꝛ tñ put ſunt in cauſis ſuis ſunt difficilime ad cognoſcẽduꝫ
oia .n. nãlia anteq̃ꝫ fiãt ſunt in potẽtia materie ꝛ in virtute
agẽtis: ꝛ qñ illa ſunt pducta faciliter cognoſcũt. Et tñ anq̃ꝫ
pducant in eẽ etiã ſi cognoſcamuſ mãm ꝛ nãlia agentia nõ
poſſumꝰ ſcire q effectus particulares ſequant inde. ꝛ ſic nõ
poſſumus cognoſcere effectus put ſunt in cauſis ꝛ i ſeipſis
Y — faciliter cognoſcunt. ¶ Jta oia q̃ ſunt poſſibilia vł intelligi
2ª rõ — bilia pter ipſuꝫ deũ in ſeipſis nõ erat difficillimũ cognoſci: ꝛ
tñ cognoſci illa vt ſunt in deo ſicut effectus in cã eſt difficil-
limũ. Et adhuc difficilius ẽ cognoſci res in deo vt effectum
in cã q̃ꝫ cognoſci res nãles in ſuis cauſis. Q̃ꝛ quãto mediuꝫ
p qõ cognoſcit eſt ſiłiꝰ rei cognoſcẽde tãto ſit faciliꝰ cogni
tio. Jnter effectus aũt nãles ꝛ cãs eſt aliq̃lis ſiłitudo qꝛ vni
uocãt in aliquo gñe. Deus aũt ꝛ res creata in nullo gñe cõ
ueniũt. Et ſic eſt ſiłitudo ibi magis ſufficiẽs. Jõ facilius ẽct
cognoſcere p mãm oia ad q̃ eſt i potẽtia q̃ꝫ cognoſcere p deũ
ipſos effectus pducibiles. ¶ Jdeo dõm ꝙ maius eſt intelli
gere diuinã ſbam ẽt in ſeipſaꝫ ſolaꝫ q̃ꝫ intelligi qcqd aliud ẽ
aut eſſe põt intelligẽdo illud vt ẽ in ſeipſo ꝛ nõ in deo. maio
ris tñ cognitiõis eſt cognoſcere diuinã ſbam ꝛ in ea eiꝰ effe
ctus videre q̃ꝫ cognoſcere diuinã ſbam ſiue h̃ ꝙ cognoſcant
effectus in ipſa. ¶ Sed obijciet ꝙ tunc diuina ſba cum effe
ctibus vt in ipſa ſunt ſit maioꝛ q̃ꝫ diuina ſba abſolute. Et h̃
erit abſurdũ: qꝛ tunc nõ ẽct diuina ſba aliqd infinituꝫ. Nam
infinito nihil ẽ maius ꝛ ſi aliqd addamus iſinito nõ dr̃ ma-
ius q̃ꝫ prius. ¶ Dicendũ ꝙ nõ eſt maius cognoſcere diuinã
eſſentiã cũ effectibus q̃ꝫ ſine effectibus tãq̃ꝫ ipſa ſine effecti
Z — bus ſit minoꝛ q̃ꝫ cuꝫ effectibus: ſed qꝛ cognitio in ſe ẽ diffici-
pª rõ — lioꝛ. ¶ Rõ eſt qꝛ ſba diuina in ſeipſa clare videri põt ab itel
lectu creato eleuato p lumẽ glie ſine aliq̃ cõprehenſione: co
gnoſcere tñ diuinã eſſentiã cũ oibus effectibus poſſibilibus
ꝛ intelligibilibꝰ put ſunt ſolũ in ipſa vt effectus in cã nõ po
teſt fieri ſine cõprehenſiõe vt oſtenſuꝫ ẽ. ꝛ iſta ẽ cognitio iſi-
nita q̃ nõ eſt poſſibilis intellectui creato. ¶ Cõſiderandum
Q̃õ bti oia — aũt ꝙ ea q̃ ſupra diximus intelligit intellectus vidẽdo diui-
ſił itelligũt — nã eſſentiaꝫ ꝛ oia ſimul intelligit oia pñtia pterita ꝛ futura
ꝛ gña ꝛ ſpẽs vniuerſi ꝛ oia indiuidua ipſoꝝ ꝛ intelligit il-
la p ſucceſſiõeꝫ trãſferẽdo ſe de vno ad alterũ ſꝫ ſimul vnico
intuitu. ſ. vidẽdo diuinã eſſentiã. ¶ Q̃õ pꝫ qꝛ q̃cũq̃ꝫ vñr per
vnicã ſpẽm neceſſe ẽ illa ſił ꝛ vna viſiõe videri. pñᵐ autẽꝫ vi
ſiõis ſiue forma beato ẽ eſſentia diuina p quã itelligit qcqd
intelligit. Jdeo neceſſe ẽ oia ſił videri. ¶ Jtẽ beatitudo intel
ꝛ — lectus nr̃i cõſiſtit in dei viſiõe beatitudo aũt nõ eſt in habi-
2ª rõ — tu ſed in actu: qꝛ p ethicoꝝ dr̃ ꝙ eſt felicitas opatio ſm pfe-
ctã virtutẽ. Ea igit q̃ vñr per viſionẽ diuine eſſentie videbũ
tur actualiter ꝛ nõ habitualiter cũ illa viſio ſit beatitudo: ſꝫ
in eodẽ actu intellectus nõ eſt priꝰ ꝛ poſteriꝰ qõ dico õ actu
viſiõis: ſecus de actu inqſitiuo ꝛ diſcurſiuo q non erit i pa-
ꝛ — tria: g̃ oia ſimul vnico actu intelligemus. ¶ Jtem q̃libet res
3ª rõ — cũ venerit in vltimũ finẽ quieſcit qꝛ motus eſt ad acqrendũ

finẽ. vltimus autẽ finis intellectus nr̃i eſt viſio dei. g̃ videns
deũ nõ mouebit de vno intelligibili ad aliud: qꝛ tunc nõ ẽet
in fine ſed adhuc tẽderet in illũ: g̃ opꝫ ꝙ per illã viſionẽ que
eſt vnicus actus oia videat. ¶ Jtẽ in diuina eſſentia intelle
ctus beatoꝝ videt gña ꝛ ſpẽs oium rerũ: vt. ſ. dictũ eſt. ſunt
aũt aliq̃ gña quoꝝ ſpẽs ſunt infinite ſicut ſpẽs numeroꝛum
ꝛ figurarum ꝛ proportionũ g̃ intellectus btũs in diuina eſ-
ſentia infinita videt. Qui aũt videt infinita neceſſe eſt vt oia
ſimul videat qꝛ p ſucceſſionẽ nũq̃ꝫ poſſet illa videre. Nã re-
quireret tp̃s infinitũ ꝛ nũq̃ꝫ perueniret ad h̃ ꝙ oia eſſent vi-
ſa qꝛ infinita non cõtingit p trãſire. Neceſſe eſt g̃ ꝙ intelle-
ctus beatoꝝ oia q̃ intelligit vnico actu intelligat a q̃ nũquã
diuertunt nec menſurat ſucceſſiõe aut tp̃e ſꝫ ſortit quãdam
eternitatẽ nõ ſolũ ex parte obi viſi ſꝫ magis adhuc ex forma
intelligibili p quã ſit illa viſio. vt. ſ. oſtendimus. ¶ De hĳs — ſ. Tho.
ſ. Tho. iiĳ. ſen. di. xlix. q. v. arti. v. ꝛ in ſũma ꝯ gent. lib. iĳ. cap.
liiĳ. ꝛ. lvĳ. ꝛ. lviĳ. ¶ Ad pmuꝫ dõm ꝙ illud qõ dicit Jſido. — ad pmũ
ꝙ Angeli ſciunt oia in vbo anq̃ꝫ fiant non põt intelligi quã — arg.
tum ad ea q̃ deus ſcit ſcia ſimplicis itelligẽtie: ſed ad ea que
ſcit noticia viſiõis. Et pꝫ qꝛ aliqñ fieri ptinet ad res illas que
ſunt pterite pñtes aut future. ꝛ de iſtis eſt cognitio q̃ vocat
noticia viſiõis. vt. ſ. dictũ eſt. Et tñ itelligẽdũ ẽ ꝙ nõ cogno
ſcunt hec oẽs angeli ſed ſolũ qdam ſuperioꝛes q etiã non co
gnoſcũt pfecte oia. Jn vna .n. re pñt multe rõnes intelligibi-
les cõſiderari ſicut diuerſe eius pprietates ꝛ hitudines ad
res alias ꝛ poƚe eſt ꝙ eadẽ re ſcita cõiter a duobus vnꝰ eoꝝ
plures rõnes ex illa re pcipiat .i. habitudines vel pprietates — AA
ꝛ alius accipiat illas ab illo. ¶ Vñ dic̃ Dio. li. õ di. no. c. iiĳ. — ad 2ᵐ
ꝙ inferioꝛes angeli docent a ſupioꝛibꝰ rerũ ſcibiles rõnes. ꝛ — argu.
iõ etiã angeli q oẽs res cognoſcũt creatas nõ opꝫ ꝙ oia q̃ in
eis intelligi pñt percipiãt. Nam iſinite rõnes ꝛ habitudineſ
forte poſſẽt pcipi ex q̃libet creatura. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ illud
verbũ Grego. inuit ꝙ in illa viſiõe beata ẽ ſufficiẽtia ad oia
videndũ ex pte diuine eſſentie q̃ eſt mediũ per qõ vident ea
que a beatis vñr: non tñ vidẽt beati oia ex defectu itellectuſ
ipſoꝝ que diuinã eſſentiã cape non pñt. Et ſic dicet qd ẽ qõ
nõ videant .i. qd eſt qõ videre nõ poſſint lꝫ non videãt qꝛ ad
oia videnda mediũ hñt. Nos aũt nõ videmus nec vidẽ poſ-
ſumus oia cũ videamus ſolũ per ſpẽm ipſarũ rerũ. Et h̃ mõ
dictũ Grego. intelligit de oibus ſimplr̃ .i. de oibus q̃ deꝰ co-
gnoſcit tam noticia viſiõis q̃ꝫ ſcia ſimplicis itelligẽtie qꝛ ad
oia illa ſufficiẽs repñtatiuũ eſt eẽ diuina p quã beati vident
Nã per ipſaꝫ ſolã deus cognoſcit qcqd ſcit ſiue ſcia viſiõis
ſiue ſimplicis intelligẽtie. ¶ Scdõ mõ põt intelligi de oibꝰ
rebus q̃ ſunt ptes nãe ꝛ q̃ pertinẽt ad pfectionẽ eſſe intelli-
gibilis. Nã ſicut ſupra dictuꝫ ẽ intellectuſ nr̃ eſt in potentia
nãli ad intelligendũ oia gña ꝛ ſpẽs rerũ vniuerſi ꝛ pprieta
tes ꝛ virtutes ipſoꝝ. Jõ neceſſe ẽ ꝙ oia intelligat q beatus
eſt qꝛ alias maneret ei adhuc potẽtialitas q̃daꝫ ꝛ deſideriũ
ꝛ non eſſet beatus. Et de h̃ exponit auctoꝛitatẽ iſtã. ſ. Tho.
ſu. ꝯ genti. lib. iĳ. c. lvĳ. ¶ Tertio mõ põt intelligi de oibus
intelligibilibus q̃ reqrunt ad integritatẽ gloꝛie. Nam nihil — BB
deerit eis de iſta integritate viſiõis cũ videant illum q videt — ad 3ᵐ
oia .i. põt ei oñdere in ſeipſo quicqd voluerit cum ipſe oia vi — argu.
deat. ¶ Ad. iĳ. dõm ꝙ intellectus creatus nõ videt diuinaꝫ
eſſentiã ſm modũ ipſius eſſentie q eſt infinitã eſſe ſꝫ ſm mo
dũ propꝛiũ q eſt finitas. vñ nõ opꝫ ꝙ efficatia viſiõis intelle — CC
ctus nr̃i augeat in infinitũ ad cognoſcendũ lꝫ augeat ad co — ad 4ᵐ
gnoſcendũ multa q̃ alias non cognoſceret niſi diuinã eſſen — argu.
tiã videret. ¶ Ad. iiĳ. dõm ꝙ ſi intellectus creatus videret
deũ cõprehendẽdo ipſuꝫ nihil poſſet ſupare eũ ſed oia vide-
ret: ꝛ tñ nõ videt cõprehendẽdo. Vñ maius ẽ ꝙ cognoſcat — Q̃uõ oi
oẽs res i deo vt effectus i ſua cã q̃ꝫ ꝙ cognoſcat deũ ſolum — bus btiſ
vt eſt in ſeipſo lꝫ maius ſit cognoſcere deũ in ſeipſo q̃ꝫ cogno — vidẽtibꝰ
ſcere oẽs effectus dei etiã poſſibiles put illi ſunt i ſeipſis ꝛ — deũ cla
nõ vt in deo tãq̃ꝫ in cã vt ſupra dictũ eſt. ¶ Cũ autẽ dicit ꝙ — re pt ẽẽ
aie videnti deũ anguſta eſt ois creatura: intelligit de cogni- — i eis ine
tiõe creaturarũ in ſeipſis: ꝛ tũc valde minoꝛ ẽ cognitio oiuꝫ — q̃litaſ co
creaturarũ q̃ꝫ dei. ¶ Sed eſt dubiũ. q̃uõ illi q vident deuꝫ p — gnitiõis
eſſentiã non vident oia q̃ in eo ſunt ꝛ q̃uõ vnus põt videre — ꝛ vnde
plus q̃ꝫ alius cum oẽs clare videãt. ¶ Dicenduꝫ ꝙ oẽs bti — oꝛiatur
deum vidẽt ꝛ totũ qõ eſt deus ꝛ ẽt ſcḋm modum eſſendi eiꝰ — DD
qꝛ cũ ſit ſimplex totus vr̃ vel nihil vr̃: ꝛ qꝛ oẽs modi eſſendi — rñdetur
dei ſunt ipſa eſſentia diuina q illaꝫ clare videt neceſſe eſt ꝙ — ad dub.
oẽs illos modos videat ita ꝙ oẽs bti cognoſcãt ipſam ſbam

dei ꝛ videãt

dei ⁊ videāt ꝙ eſt ſūme bonus ⁊ infinitus ⁊ oīpotēs ⁊ oīa ſciēs: ⁊ ita de aliijs ꝑfectionibꝰ eius. ¶ Et tñ nullū iſtorum pñt beati ſcire ita ꝑfecte ſicut illud eſt.ſ.ſciunt deū eſſe infinitū: ⁊ tñ non cognoſcūt eū infinite: ita ꝙ infinitas ſit inde ex pte cognitionis: ⁊ tñ iſtud reqrebaꝛ ad cognitionē pleniſſimā de deo: q̄ ſicut ipſe eſt infinitus ita ē in infinitum cognoſcibilis. Quouſqꝫ ḡ intellectus adequet ſe rei intellecte ita vt tm̄ eā cognoſcat quātū ipſa ē cognoſcibilis nōdū pure cognouit ⁊ iſta ē cognitio cōꝓhenſiōis. ¶ Taliter aūt deꝰ cognoſcit ſe quia tātus eſt intellectus ſuus quāta eſt eſſentia. Jō ſicut eſſentia eiꝰ eſt infinita ita itellectus ſuus cognoſcit eā infinite: ⁊ ſic ipſemet deus cōꝓhēdit ſeipſū. ¶ Nos aūt deū cognoſcemus in pr̄ia clare: ⁊ tñ non cōꝓhendemꝰ cognoſcemus.n.clare id qḋ ipſe eſt ⁊ qcqd eſt: q̄ nihil eius nos latebit cū ipſe ſimplex ſit: ⁊ opꝫ totū cognoſci vel nihil. Et ſicut eſſentiā ipſā cognoſcemus ita ⁊ oēs modos eiꝰ q ſe tenēt ex pte eſſentie vt infinitū eſſe oīpotentē eſſe: ⁊ ſic de aliijs. Siqs.n.aliqd iſtoꝝ non videret deū clare non videret q̄ nō eſt in deo ſicut i nobis cū in deo modi eſſendi ſint realiter ipſa eſſentia iō vno cognito clare opꝫ reliquū cognoſci in nobis aūt differt id qḋ ſumus ⁊ modi eſſendi vel ꝑfectiones eſſentie. iō pōt vnū cognoſci altero nō cognito. ¶ Errāt ḡ qui putāt ꝙ aliqd de eſſentia diuina.i. aliq̄ ꝑfectio eiꝰ erit quā aliq beatoꝝ nō cognoſcāt. Nam totū eſſe dei opꝫ ꝙ co-

EE gnoſcant. ¶ Dicendū tñ ꝙ nō ſeqtur ex h̄ ꝙ bti ſciāt oīa q̄ deus ſcit etiā ſi totū qḋ eſt in deo ſciunt q̄ cognoſcēs deum cognoſcit qcqd eſt in eſſentia res tñ ſcite a deo nō ſunt ipſa eſſentia diuina nec aliqd eiꝰ realr̄: nec ſunt in eo ẜ eſſe nāle ſed ſolū ẜm eē itelligibile. Qui aūt cognoſcit eſſentiā cognoſcit oīa q̄ nālr̄ ſunt in ea q̄ illa ſunt ipſa eēntia ſiue aliquid eiꝰ. Res aūt ſcite nō ſunt aliqd ipſiꝰ dei. Scia nāqꝫ dei ē ipſa eēntia eiꝰ ⁊ actus itelligēdi eſt ēt eēntia ⁊ mediū ēt itelligēdi cū deus oīa cognoſcat ꝑ eēntiā ſuam res tñ cognita vtpote hō vel lapis nō eſt ipſa diuina eēntia lꝫ ipſe res nō cognoſcanꝛ a deo ꝓut ſunt ex̄ ipſū ſed ẜm ꝙ ſunt i eo vt effectus in cā. ¶ Qui ḡ deum cognoſcit nec̄e ē vt cognoſcat ſciam ſuā quā hꝫ de rebꝰ etiā mediū cognoſcēdi ⁊ actū intelligendi.i.ſcit oīa iſta inquātū iſta realr̄ ſunt ipſa eſſentia. ⁊ tñ non opꝫ ꝙ cognoſcat ſub iſtis rōnibus.ſ. vt eēntia ē ipſa ſcia dei vel actus intelligēdi: q̄ iſta ſunt q̄ſi ꝑ accñs ad dei eſſentiā inquātū eēntia eſt. Jō nō opꝫ cognoſci iſtas rōnes vel reſpectus. ſicut q ꝑfecte cognoſcit aliquē hoīem nō opꝫ ꝙ cognoſcat oēs relatiōes ⁊ hitudines q̄ pñt ei euenire ſicut fit in accidētis fallacia. Nā q cognoſcit coꝛiſcū lꝫ ille ſit veniēs nō opꝫ ꝙ cognoſcat venientē eſſe coꝛiſcū. ¶ De rebuſ ēt a deo cognitis eſt eadē cā. Nō.n. opꝫ ꝙ cognoſcēs deū cognoſcat oīa q̄ deus cognoſcit: q̄ cognita ab eo nō ſunt in eſſentia eiꝰ realr̄ ſed ſolū ſunt ibi vt effectuſ i cā. Si.n.ibi vere eēnt tāq̄ ipſū eſſe dei vel aliqs modus eēndi ſicut infinitū eē ⁊ oīpotentē nec̄e erat ꝙ q deū clare cognoſceret oīa q̄ ipſe cognoſcit ſciret lꝫ non cōꝓhendēdo. Nō eſt aūt neceſſe ꝙ cognita clare aliq̄ cā cognoſcanꝛ effectus eiꝰ. ſic ego me ipſū cognoſco: ⁊ tñ neſcio oīa q̄ feci ⁊ volui: ⁊ a fortiori oīa q̄ voliturus aut facturus ſum aut q̄ facē poſſū. oīa tñ iſta ſunt in me ſicut effectus i cā. ¶ Et pꝫ ēt in effectibꝰ nālibus ſicut q videt aliquā terrā ⁊ ꝑfecte cognoſcit eā tā ad ſenſū q̄ ad itellectū neſcit quot aut q̄les herbas illa terra genuit ⁊ genitura eſt. ⁊ tñ oēs iſte ſunt i ea ſicut res i ſuo pnᵒ. vl̄ ſicut effectus in cā. Et tñ facilius ē cognita terra cognoſci oīa poſſibilia ꝓduci de ea q̄ ō eo clare viſo cognoſci oēs effectus eiꝰ cū magl eēntia dei ſit diſſil̄is effectibꝰ ſuis q̄ terra ſuis. vt. ſ̄. dictū eſt. Et ſic nēo dꝫ admirari ꝙ clare deo cognito ⁊ oībꝰ

FF q̄ ad eſſentiā ptinēt non cognoſcanꝛ oīa que ipſe cognoſcit.

Quare videns deū clare nō cognoſcat oīa que deus cognoſcit. ¶ Multe qꝫ rōnes ſcibiles vel hitudines pñt de deo cōſiderari quas nō opꝫ ꝙ cognoſcat qlibet clare deū vidēs ſicut i creatura ſit q̄ ad reſpectus ſuos extrinſecos ⁊ poſſibiles ei aduenire. vt. ſ̄. dictū eſt. Cauſa aūt q̄drupliciter eē pōt q̄re videns deū clare nō cognoſcat oīa q̄ ille cognoſcit: ⁊ ꝙ vnus vid[en]s magis de deo cognoſcat q̄ aliꝰ.

pᵃ cā Rūdet ¶ Prima ē pp intellectū nr̄m finitū: q̄ lꝫ ex grā poſſit dari hoī ꝙ clare deum cognoſcat ꝑ lumē glorie: tñ nō pōt dari ei ꝙ deū cōꝓhendat q̄ h̄ eēt facere eū realr̄ infinitū ⁊ h̄ ē impolē.ſ. ꝙ res fcā ſit infinita: ⁊ tñ ifinitū nō pōt capi niſi ab ifinito. ¶ Et ſi obijciaꝛ ꝙ videt hō clare diuinā eēntiā q̄ ē infinita. ¶ Dōm ꝙ ē diuina eēntia itellectui beato mediū intelligēdi. Et quātū ad h̄ nō opꝫ ꝙ ꝑ diuinā eſſentiā hēat pp h̄ aliquā infinitatē inquātū tñ ipſa eſt q̄ vr̄ vt obm poterat tñ eē aliq̄ infinitas i hoīe ſi illā capet: ⁊ tñ nō capit q̄ nō cognoſcit eā eo mō q̄ ipſa eſt.i.tm̄ quātū ipſa ē cognoſcibilis: vñ ille actus intelligēdi eſt aliqd finitū. ¶ Dōm tñ ꝙ h̄ nō ſufficit ad aſſignandum oēs diuerſitates q̄ apparēt in viſiōe btoꝝ. Naꝫ ſi pp h̄ ſolū ꝙ non pōt cōꝓhendi nō itelligeret hō oīa q̄ deo intelligibilia ſunt: intelligeret tñ ſaltē oīa vſqꝫ ad q̄ poſſit ſufficere capacitas intellectus creati. Et tñ nullus beatus eſt q nō poſſit itelligē plura de deo q̄ intelligit ſi deus ei iſta reuelauerit. ¶ Jtē q̄ tunc nō eſſet vnus hō beatioꝛ alio q̄ intellectus vnius nāliter nō eſſet capacioꝛ intellectu alterius: ⁊ tñ vnus videt i deo plura q̄ alius: ⁊ ſic vr̄ ꝙ adhuc qlibet eēt capax maioꝝ q̄ capiat. nō ḡ nō intelligit btūs plura q̄ itelligit pp ꝯditionē intellectus: q̄ plura cape poſſit q̄ capit ⁊ intelligit: lꝫ nō poſſet ꝑuenire ad capiendū ifinitū. ¶ Scōa

cā eſt q̄ res q̄ cognoſcibiles ſunt ⁊ quas deꝰ ſcit nō ſunt in GG

eo ẜm ꝓprias ⁊ vniuocas ſil̄itudines q̄ vocanꝛ ſpēs ſenſibi 2ᵃ cā

les aut itelligibiles ſꝫ ſunt in eo ſolū ſic̄ effectus i cā. ¶ Si enim eēnt in deo oēs res exteriores ẜm ꝓprias ſil̄itudines ſicut ſunt i ſpeculo māli neceſſe erat ꝙ qlibet beatus cognoſceret oīa pñtia p̄terita ⁊ futura ⁊ ēt poſſibilia q̄ nūquā ſiēt ſi oīa iſta hērent ſpēs ibi repñtantes q̄ ſpēs iſte diſtincte ⁊ nāliter ducerēt hoīem i cognitionē ipſarum rerū quaꝝ ſunt ſicut de oībus hmōi apparet ſpēbus exiſtētibus in itellectu nr̄o vel ſenſu. Et dato ꝙ iſte ſpēs eſſent ifinite adhuc hō cognoſceret illas diſtincte i eſſentia diuina ⁊ vnico actu. Nam neceſſe ē cōcedi ꝙ bti intelligāt infinita q̄ alias nō ſatiareꝛ intellectus eoꝝ q nāliter appetit cognoſcere oīa gñā ⁊ ſpēs vniuerſi ⁊ ordines ⁊ ꝓprietates eoꝝ. Sunt tñ q̄dam gñā quoꝝ ſpēs ſunt infinite ſicut ſpēs numeroꝝ ⁊ figurarū ⁊ ꝓportionū. Oīa tñ iſta bti vnico actu itelligūt: vt dicit.ſ. Tho. ſu. ꝯ genti. lib. iij. cap. lviij. ¶ Talis ḡ infinitas nō repugnaret itellectui beato q creatus ē q̄ nō ſequereꝛ ex h̄ ꝙ actus ille intelligēdi eēt realr̄ infinitus nec reqreret i potētia intelligēte vigorē infinitū cū nulla res illarū de ſe excedat intellectū. Jdeo dū oīa repñtari ſil̄ poſſint qḋ fieret ex cōditione diuine eſſentie repñtantis illa nō eſſet aliqḋ incōueniēs ꝙ illa infinita ab itellectu creato itelligerenꝛ. Nunc aūt nulla res hꝫ in deo talē ſil̄itudinē ſꝫ ipſa eēntia diuina ē ſil̄itudo oīum equoce vel analogice ſic̄ cā eſt ſil̄itudo ſui effectus. Et ſi nō pōt vidēs diuinā eēntiā oīa videre q̄ ipſa videt: q̄ cū nō ſint ibi ꝑ ſil̄itudinē ſꝫ ſolū per rōnē cauſalitatꝭ opꝫ ꝙ q oīa a deo poſſia fieri cognoſceret ꝑ deū cognoſceret totā virtutē cāſalitatis ſue. Et iſtud erat cōꝓhēdere diuinā potentiā q̄ eſt realr̄ ifinita ⁊ nō pōt fieri niſi ab itellectu ifiniti vigoris. ¶ Dōm

ꝙ iſtud verū eſt ſꝫ adhuc nō ſufficit q̄ ſi pp iſtā diſſil̄itudinē HH

repñtandi hō nō cognoſceret oēs res quas deꝰ ſcit nō ſolū nō cognoſceret oēs: ſed ēt nullā cognoſceret q̄ ſicut oēs res ſil̄ nō hñt ſil̄itudines vniuocas i deo ita nulla res hꝫ q̄ taliſ ſil̄itudo nō eēt ipſa eēntia diuina ſꝫ aliq̄ ipꝛeſſio fcā i ea ſicut intellectus nr̄ vel oculus nulliꝰ rei viſibilis aut itelligibilis hꝫ ſil̄itudinē vniuocā nālr̄ ſꝫ ipꝛimunꝛ ei ſpēs viſibiliū ⁊ itelligibiliū q̄ ſunt vniuoca rebus quaꝝ ſunt. Deus tñ non pōt ſe hr̄e vniuoce cū aliq̄ re iō nō pt̄ eē i eo ſil̄itudo vniuoca alicuius rei ſꝫ ſolū ſil̄itudo pꝰ cām vt dictū ē. Et tunc bti nullā rē cuiꝰ deus cā ſit ꝑ eſſentiā diuinā intelligerēt cū non ſit ibi ſil̄itudo alicuiꝰ: ⁊ tñ intelligūt quaſdā ⁊ alias nō ḡ nō ꝓuenit ab iſta cā. ¶ Jtē q̄ tunc nihil magis vnus beatꝰ q̄ aliꝰ i deo itelligeret de effectibꝰ eius: q̄ cū in deo nō ſint tales ſil̄itudines nullus eas poterit ibi inuenire vt ꝑ eas aliqd itelli-

gat. ḡ nō eſt ibi tota cā. ¶ Tertia cā eſt pp lumē gl̄ie qḋ daꝛ II 3ᵃ cā

intellectui beatoꝝ. Nā nullus poterat diuinā eſſentiā videre ꝑ lumē nāle intellectꝰ ſꝫ ſupaddiꝛ ibi lumē gl̄ie vt diceꝛ ſequēti.q. Jſtud aūt lumē nō daꝛ oībus eq̄lr̄ ſed ẜm dr̄iam meritoꝝ. Jō neceſſe ē ꝙ q hūerit magiſ ō illo lumie plura i deo ⁊ ꝑ deū itelligat. pꝫ h̄ in lumie coꝛpoꝛali reſpectu viſus q̄ i magno lumie cōtēꝑato viſui multa viſibilia manifeſtanꝛ q̄ debilis lux occultat. vt dr̄ lib.i. ꝑſpectiue i rōnis ⁊ ad ſenſū pꝫ. Sic ēt eſt in itellectu cuiꝰ lumie ē intellectus agēs q̄ illud lumē efficatiꝰ hꝫ intelligit meliꝰ ⁊ clariꝰ ſingula. ¶ Dicendū ꝙ iſtud multū ꝯfert ad id de q̄ queriꝛ: ⁊ tñ nō eſt tota cā q̄ diuerſitas lumis gl̄ie non eſt directe ad h̄ ꝙ plura aut paucioꝛa videanꝛ ſꝫ ad h̄ ꝙ ea q̄ vnr̄ clariꝰ ⁊ efficatiꝰ videātur ¶ Patet h̄ q̄ iſtud lumē gl̄ie hꝫ ſe ꝓpoꝛtionalr̄ ad lu-

mē corporale ꝑ qḋ res vr̃ ⁊ ad lumē intellectus agentiſ. Vñ
ꝑꝑ hoc vocat̃ iſtud lumen gl'ie vt dicet̃ ſeq.q. lumē āt corpo
rale ⁊ intellectuale ē mediū cognoſcēdi.ſ. diſponēs vt reſ co
gnoſci poſſit ⁊ fortificās potentiā cognitiuā non tñ determi
nat illā ad aliqḋ genus rei cognoſcibilis. ¶ Sic pꝫ in lumi
ne corporali. Nā ſine illo nō fit aliq̃ viſio: ⁊ tñ per lumē non
determinat̃ potētia viſiua vt videat albū vel nigrum hoiem
vel lapidē ſed ħ fit ꝑ ſpēs viſibiles. qḋ pꝫ q: exiſtēte lumine
in medio ſi hō. vel lapis nō ſit pñs videri nō pōt.ſ. q: nō eſt
ſibi ſpēs viſibilis eiꝰ determinās potentiā viſiuā ad hoieꝫ po
KK De intellectu agente ⁊ poſſibili. tius q̃ꝫ ad arborē: ⁊ ita ḋ ceteris. Ita eſt i intellectu. Nā ſine
intellectu agente quē vocamus lumen non pōt intellectus
nr̃ poſſibilis aliqd actual'r itelligere. ſꝫ intellectus agēs facit
oia illa q̃ erāt in potētia ad itelligi eē actualiter intellecta: ⁊
tñ per intellectū agentē nō determinat̃ hō ad intelligenduꝫ
potius lapidē quā lignū ſed ad oia ſe hꝫ indifferēter itellectꝰ
agēs vt quodlibet itelligibile i potētia faciat intelligibile in
actu. ꝙ tñ determinet ſe ad itelligendū hoiem potiꝰ q̃ꝫ lignū
ħ fit per ſpēs itelligibiles q̃ determināt intellectū ad illā reꝫ
cuiꝰ ſunt. Et iſto mō fantaſmata ſūt neceſſaria ad intelligen-
dū dicēte ariſto. iij. de aia oꝫ intelligentē fantaſmata ſpecula-
ri. Si.n. intellectus agēs determinare poſſit intellectū poſſi
bilē ad iſtā rem vel illā intelligendam oino eſſent ſuꝑuacua
fantaſmata cū ponant̃ eſſe obm itellectus. iij. de aia lumen ḡ
corporale nō facit pauca aut multa videri ſꝫ ſolū clare vide-
ri ⁊ ſpēs faciunt pauca aut multa videri. Lumē quoqꝫ itelle
ctus agētis nō facit itelligi pauca aut multa iſta vel illa ſed
LL ħ faciunt ſpēs itelligibiles: ſed ipſe facit ꝙ iſta clare vel effi-
caciter videant̃. ¶ Ita ḡ lumē gl'ie lꝫ maius ſit i vno beato
q̃ꝫ in alio mō non ꝑꝑ ħ intelliget de deo aut in deo plura q̃ꝫ
alius ſꝫ illa ꝑfectius ⁊ efficatiꝰ intelliget: ⁊ tñ qdaꝫ plura q̃ꝫ
alij̃ intelligunt ⁊ nō eadē. ḡ ab illa cā ꝓuenit iſta diuerſitaſ.
¶ Itē ſi ꝑꝑ lumē gl'ie ħ fieret necc̃e eēt ꝙ ille q hēret iſtud
lumen ⁊ ꝑ iſtud aliq̃ itelligeret ꝙ intelligē poſſet oia alia q̃
ſunt eq̃lia illis vel eiuſdē generis ſicut pꝫ in lumie corpora-
li in q̊ manifeſtari pōt aliqḋ viſibile nā in illo pñt manifeſta-
ri oia eq̃lia illi. Si aūt ſit aliud viſibile qḋ egeat maiori lumi
ne ad ſui diſtinctā cognitionē ſicut ad videndū diſtincte res
minutas egemus maiori lumine q̃ꝫ ad videndū res magnaſ
poſtea tñ oia q̃ fuerint eq̃liter minuta poterūt in eodē lumie
cognoſci ⁊ nō indigēt alio ⁊ non egemus maiori lumine ad
cognoſcendū centū millia rerū ſimiliū q̃ꝫ ad cognoſcendum
vnicā illarū dum tñ ille poſſent eē in diſtātia cōuenienti. Ita
ēt eſt de lumine itellectus agētis: q: ſicut ꝑ ipſuꝫ vnū intelli
gibile māle qḋ eſt potētiale pōt effici intelligibile in actu. ita
efficiunt̃ oia mālia ⁊ eadē virtus ſufficit pro oibus. Res tñ
create ſaltē māles ſunt eq̃les ḡ qui ꝑ lumē gl'ie vnam earuꝫ
cognoſceret oēs cognoſcere poſſet ſine vlla difficultate: ⁊ tñ
bti intelligūt q̃dam futura alia ſil'ia eis nō intelligunt: ⁊ tñ
ſunt oia futura cōtingentia ex hac ꝑte eq̃liter facilia vl' diffi
cilia ad cognoſcendū ipſi tñ cognoſcūt q̃dam ⁊ nō alia ḡ nō
ꝓuenit ħ ex diuerſitate luminiſ gl'ie. ¶ Quarta cā ē ex ꝑte
MM eēntie diuine q̃ eſt ibi tāq̃ꝫ forma itelligibilis determinās in
tellectū ad ħ vel illud itelligendū. Vñ in btis lumē gl'ie erit
ſicˉ eſt ħ intellectus agēs ⁊ eēntia diuina erit ſicut ē ħ ſpēs i
telligibilis. Iḋ ab eēntia diuina ꝓuenit ꝙ pauca vel multa
intelligamꝰ. Nā ſi nūc itellectus nr̃ hēret multas ſpēs itelli
gibiles poſſemꝰ multa itelligē ſi hēret paucas nō poſſemus
niſi pauca. ¶ Ita ſi nūc itellectꝰ nr̃ hēret multas ſpēs itelli-
gibiles poſſemꝰ multa itelligē ſi hēret paucas nō poſſemus
niſi pauca. ¶ Ita ſi nūc eēntia diuina voluerit oñdē beatis
in ſe rōnes multas reꝝ poterūt multa itelligere. ſi āt paucaſ
rōnes eis oñderit ēt ſi hērent multū de lumine gl'ie non poſ
ſent itelligere niſi pauca ēt q: eēntia diuina nō hꝫ in ſe ſil'itu
dines rerū vniuocas: vt. ſ. oſtēdimus. Nullus vidēs deum
ēt clare per ħ videret in eo aliquē effectū ꝓducibilē niſi com
prehenderet deū cum nō ſit ibi illiꝰ effectus determinata ſil'i
NN Qḋ bti pñt effici beatores: ⁊ tñ nō deſiderant illud ⁊ q̃re non. tudo. Solū ḡ hō cognoſcet illas res in deo quarū rōnes deꝰ
oñdere voluerit: vñ eſſentia diuina nō eſt nāle ſpeculuꝫ rerū
quātum ad modū capiēdi nr̃m ſed voluntariū. oñdit ḡ ſoluꝫ
qḋ vult ⁊ qūo vult. ¶ Si aūt ſil'itudines rerum diſtincte ⁊
vniuoce in deo eēnt neceſſe erat ꝙ vidēs deū clare oēs res
cognoſceret quarū deus cā eſt q: eēt repreſentatiuū nāle re-
ſpectu illarū ſicut eſt ſpeculū māle: ſed inquātum eſt ſpeculū
voluntariū ꝓuenit tota diuerſitas.ſ. ꝙ qdam pauca videāt

⁊ alij̃ multa ⁊ qdam iſta alij̃ vero alia. ¶ Et ex ħ etiam pro
uenit ꝙ qlibet videns deū beatus ſit: ⁊ tñ plura poſſet vide
re ⁊ beatior fieri. non tñ ꝑꝑ hoc ē in eo inopia: nec appetitꝰ
⁊ tñ appetitus nō eſt niſi ad illa q̃ replere pñt indigentiam
nr̃am. In oibus aūt beatis erit ꝯpletū deſideriū ⁊ intellectꝰ
cū intellectus nō deſideret niſi ea q̃ cōplēt potentialitatem
eius: ⁊ tñ nāliter ħ nō eſt maior q̃ꝫ oēs res cōpoſite. iḋ appe
titus intelligēdi i nobis nō eſt nāliter: niſi vt intelligamꝰ oia
gñā ⁊ ſpēs vniuerſi ⁊ ordinē ⁊ hitudinē ipſoꝝ: quo habito
nō manet in nobis defectus aliqs. Quicqd aūt. ſ. addat̃ feli
citatē facit: ⁊ tñ eiꝰ abñtia nō cauſaret deſideriū. ¶ Poſtq̃ꝫ OO
ḡ aliqs beatus vidēdo diuinā eſſentiā oia iſta viderit etiā ſi
nihil ei vltra reuelet̃ nihil deſiderat ⁊ btūs ſemꝑ manet. pōt
tñ adhuc ei aliqd ſupra dari lꝫ tñ non ꝑueniat̃ ad infinitum
⁊ ita bti erūt ineq̃les ſinguli tñ bti erūt ⁊ cognoſcet qlibet
de alio an beatior ſit. Nō tñ ꝑꝑ hoc deſiderabit illiꝰ beatitu-
dinē q: appetitus ſuus ſaciatus ē cū iſtud ſit ꝓpriū glorie.ſ.
ſaciare appetitū ps. xvj. Saciabor cū apparuerit gloria tua.
Data aūt ſaturitate ipol'e eſt eſſe deſideriū cū deſiderium ſit
motus ad apprehendenduꝫ aliqd qḋ iudicat̃ eſſe ꝑfectiuum
deſiderātis. ⁊ ſic nullum icōueniēs erit ꝑꝑ beatoꝝ ineq̃li-
tatē. ¶ Si aūt obij̃ciat̃ ꝙ qlibet beatus pōt plura ſuſcipere
q̃ꝫ ſuſcepit ḡ nō eſt btūs: concedēdū ꝙ pōt plura recipe dū
tñ nō perueniat̃ in infinitū. Et tñ non ſeqtur ꝙ ꝑꝑ hoc appe
tat aut nō ſit beatus: q: deſideriū nō eſt niſi ad ea ad q̃ nāl'r PP Rñdet
aliqs inclinat̃ ⁊ q: tota nāe capacitas erit repleta non erit
maius deſideriū. Eſt aūt repleta capacitas nālis intellectus
nō ſolū qñ nihil pōt recipi in itellectu: ſꝫ qñ oia recepta ſunt
q̃ recipi pñt ſm cōditiōes ſpēi. Et q: hō nō ſolū hꝫ itellectuꝫ
poſſibilē q eſt totaliter in potētia ad itelligibilia: ſed ēt hꝫ ſꝫ
ſpēm intellectū agentē ſm quē reducit̃ ad intelligere i actu.
Qñ ḡ hō intellexerit oia illa q̃ intellectus agēs ſm ꝯditiōeꝫ
ſuā pōt facere intelligibilia in actu ad q̃ pōt reducere intelle
ctū poſſibilē ad actū intelligēdi erit cōpletū deſideriū intelli
gendi ſm humanā ſpēm. ¶ Iſta autē intelligibilia ſunt ea q̃
ꝑtinent ad vniuerſi ꝯſtōeꝫ.ſ. gñā ⁊ ſpēs ⁊ virtutes ⁊ ordies
ipſoꝝ ⁊ ħ per ſe. Indiuidua aūt iſtarū ſpērum ꝑ accñs cete-
ra aūt q̃ ſunt vltra hec ſunt vltra deſideriū nāle hoi ſm ſpēꝫ
iḋ iſtis habitis nō manet deſideriū. lꝫ ḡ plura ſuꝑueniāt aut
ſuꝑuenire poſſint erit qdē ad maiorem felicitatē: ⁊ tñ deſide
riū nullū manebit cū iam ſemel felicitas hita ſit. ¶ Sꝫ obij̃
ciet aliqs ꝙ ħ dato felicitas poſſet hoi ꝑuenire nāliter etiaꝫ
nō videndo eſſentiā diuinā cū oia ſint intelligibilia nālia ad
q̃ intellectus nāliter pōt: oēs tñ dicūt ꝙ hō non pōt eē btūs
ſine dei viſiōe. ¶ Dōm ꝙ lꝫ iſta nāliter deſiderent̃ ⁊ nulluꝫ QQ Rñdet obiectōi
eoꝝ ſit ſupra facultatē itellectus humani ex ꝯditiōe nāe ita
ꝙ intellectus natus ē ex viribus ſuis iſta itelligē.i. quodli-
bet eoꝝ nūq̃ꝫ tñ cōtingeret ꝙ oia iſta ꝑfecte intelligeret ꝑꝑ
multa ipedimēta ⁊ defectus q ſunt ex ꝑte hois tā ꝑꝑ orga-
na q̃ꝫ ꝑꝑ vite breuitatē ⁊ alia incōmoda. Iḋ q̃ꝫq̃ꝫ hō ſm nāꝫ
natus ſit oia hec itelligere: q: nō ſunt ſuꝑ cōditionē intelle-
ctus tñ ipol'e eſt ꝙ hō ex ſeipo illa itelligat. In dei āt eēntia
oia iſta vnica viſiōe vñr: vt. ſ. oſtēſuꝫ eſt. Iḋ ēt ſi ſolū i cogni
tiōe iſtoꝝ cōſiſteret btitudo: oportebat ꝙ hō per viſionē di-
uine eſſentie eēt btūs vt ibi iſta videret q̃ alibi videre nō po
terat. Et ſic nemo poterat eē btūs nāl'r ſed reqrit̃ viſio diuie
eſſentie q̃ ex gr̃a ē. ¶ Aliter pōt dici ad ꝑncipales.ſ. ꝙ tota
capacitas itellectus nr̃i nālis replet̃.ſ. ꝙ nō ſolū itelligemꝰ
oia illa ad q̃ intellectus agēs poterat nos reducē ad actum RR
itelligēdi: ſꝫ ēt oia illa ad q̃ itellectus pol'is ꝑtingere pōt re- Alia re
cipiēdo illa vt potētia paſſiua itelligent bti. Intellectus aūt ſponſio
pol'is nō ē in potētia nāli ad ſuſcipiendū eē intelligibile: ſed
ſolū illa q̃ intellectus agēs pōt facē eē actu itelligibilia. Vñ
nō eſt itellectus pol'is in pō nāli ad intelligēdū eſſentiā diui
nā.i. ad ħ ꝙ paſſiue ſuſcipiat eā tāq̃ꝫ formaꝫ itelligibilē ꝑ quā i
telligat. ¶ Qḋ pꝫ q: ad illa dr̃ eſſe mā i potētia nāli ad que
pōt hr̃e diſpōnes nāl'r. Vñ ille forme ad q̃s mā nō pōt diſpo
ni ꝑ aliqḋ agēs nāle nō dñr eē de illis ad q̃s mā ē in potētia
nāli lꝫ nō repugnet māe recipe tales formas. Vñ ad ħ ꝙ mā
dicat̃ eē in potētia nāli ad aliquā formā non ſolū reqritur ꝙ
nō repugnet illi ſuſcipe eā: ſꝫ ēt ꝙ ſit aliqḋ agēs nāle qḋ poſ
ſit diſpōere diſpōe vltimata mām ad illā formā: q: al's dicere
mus ꝙ reſurrectio mortuoꝝ ē nālis. qḋ falſum eſt ⁊ oēſ phi
negāt. Vñ phi atheniēſes vocauerūt paulū ſeminiuerbiū.i.
ſeminatorē verboꝝ ⁊ ānunciatorē nouoꝝ demonioꝝ q: ꝑ-
dicabat

dicabat reſurrectionē mortuoꝝ actuū.xvij. Qd aūt ſequaṫ
hijs datis reſurrectioēz mortuoꝝ eē nālem patet q: non re-
pugnat mãe recipe illā formā quā prius habuit ſi aliqd agēſ
fuerit qd poſſit eā iterum reunire materie. ¶ Intellectus tñ
poťis nō pōt per aliqd nāle agēs diſponi ad recipiendū eſſē-
tiā diuinā tāq̄ formā intelligibilē. Nā intellectus agēs non
ſufficit ad h̄ lz reducat eū in actū oīuz aliarū formaruz intel
ligibiliū. Et iō reqriṫ lumē gľie in btis ad videndū diuinam
eſſentiā ꝙ diſponat ipſuz intellectū poſſibilez ſicut diſponit
eū intellectus agens reſpectu alioꝝ intelligibiliū. Et oēs po
nunt iſtud lumē eſſe neceſſariuz vt magis oñdeṫ ſeq.q.ḡ itel
lectus poťis nō eſt nāľr in pō ad itelligēduz diuinā eēm quā
itelliget qlibet btūs ⁊ in h̄ oēs erunt eq̄les. Iō h̄ bito nō eſt
itellectus i pō ad plura intelligēduz. ¶ Licet ḡ deus poſſit
facē ꝙ qlibet beatus itelligat plura q̄ꝫ itelligit dādo ei ma-
gis de lumie gľie: tñ itellect⁹ ſuus nō eſt in pō ad maiora. ⁊
h̄ ſufficit ad eē totaľr btm̄. Hz tñ qlibet btūs h̄ ꝙ non repu-
gnat itellectui ſuo recipe plura lz nō ſit i pō nāli ad illa. Sic
nō repugnat corpori reſoluto recipe iterū aiam quā pri⁹ ha-
buit: ⁊ tñ nō eſt in pō nāli ad illā. Et iſte ē modus ꝑ quē qdā
bti pñt intelligē plura q̄ꝫ alij: ⁊ tñ oēs ſunt bti. Et lz aliqs vi
deat aliū beatiorē ſe nō deſiderat illū gradum beatitudis eo
SS ꝙ nō eſt in pō nāli ad illū lz non repugnat ei recipe ipſum ſi
ip̄robaṫ ſibi collatus fuerit. ¶ Aliq dixerūt ꝙ diuerſitas itelligendi
opinio in btis ꝓuenit ex h̄ ꝙ deus vult ea q̄ in ipſo ſunt qbuſdam
oñdere ⁊ alijs occultare. ¶ Dōm ꝙ nō ſtat: q: h̄ inuit ꝙ bti
vidētes diuinā eſſentiā poſſent videre oia q̄ in deo ſunt niſi
pª rō de⁹ vellet q̄dam illoꝝ occultare. Hoc āt falſuz ē: q: tunc quo
dāmodo ex inuidia cuz btis deus ſe hēret occultādo eis illa
q̄ ꝑ ſe videre poſſent niſi ipſe illa occultaret. ¶ Itē q: h̄ da-
2ª rō. to ſeqreṫ ꝙ hō nō indigeret lumie gľie ad cognoſcēdū diui-
nā eſſentiā ſz ꝑ ſe illā cognoſcere poſſet cū oporteret ꝙ deus
ſe occultaret ad h̄ ꝙ qlibet beatus nō videret oia q̄ i eo ſūt
3ª rō ⁊ tñ deus nō pōt videri ſine lumie gľie. ḡ nō opz ꝙ occultet
aliqd btis ſed poti⁹ ad h̄ ꝙ videant aliqd i eo neceſſe eſt ꝙ
eos adiuuet ſuꝑ nāľr ꝑ lumē gľie. ¶ Itē pz q: ſi qlibet btūs
poſſet videre ea q̄ in deo ſunt niſi deus illa occultaret. neccē
eēt ꝙ in deo eēnt ſiľitudines aliq̄ diſtincte rerū ꝑ quas bea-
ti itelligē poſſent: ⁊ tñ nulle tales ſunt vt.s̄.oñdimus ſz ſolū
dz cognoſci res i deo ſicut effect⁹ in cā. Et ad h̄ nemo pōt ꝑ
TT uenire etiā ſi diuinā eſſentiā clare videat. vt.s̄.oñſuz ē: ergo
nō opz ꝙ de⁹ occultet aliqd btis qd aľs viderēt niſi de⁹ illis
occultaret. ¶ Dōm ḡ ꝙ deus nihil occultat alicui beato q:
nihil occultari opz niſi id qd aľs videreṫ ſi nō occultareṫ. Et
tñ nullus videret aliqd de deo ēt ſi ipſe nō ſe occultet niſi ip
ſe hoi declarauerit. ḡ nulli ſe occultat. Sed poti⁹ dōm ꝙ qui
dā bti intelligūt plura q̄ꝫ alij de deo nō qdē ꝙ qbuſdā de⁹ ſe
occultet ⁊ alijs nō: ſed q: qbuſdā reuelat ſuꝑ nāliter aliqua
VV q̄ alijs nō releuat ꝑ modos.s̄.poſitos. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ qñ
pō paſſiua ē ꝑfectibilis ꝑfectionib⁹ ordinatiſ ſi ꝑfecta ſit ſua
vltima ꝑfectiōe nō dṙ iperfecta ēt ſi aliq̄ diſpōnes p̄cedētes
ei deſint. Ois āt cognitio q̄ intellectus creat⁹ ꝑficiṫ ordinaṫ
ad dei cognitiōez ſicut ad finē. Vñ vidēs deū ꝑ eſſentiā etiā
ſi nihil aliud cognoſceret itellectū ꝑfectū hēret. Nō eſt autē
ꝑfectior ex h̄ ꝙ aliqd aliud ex ipſo cognoſcat niſi inquātum
ꝑ illud forte deū clari⁹ videret. Vñ Aug.v.cōfeſſionū ait. in
felix hō q ſcit oia alia.ſ.creaturas te aūt neſcit. btūs autez q
XX te ſcit ēt ſi illa neſciat: qui vero te ⁊ illa nouit nō ꝑꝑ illa bea-
tior ſz ꝑꝑ te beatus. ¶ Ad 6^m dōm ꝙ ſpeculū qd eſt diuina
eē eſt voluntariū: ⁊ ſic ſe oñdit cui vult ita i ſe oñdet q̄ vult ⁊
nō eſt ſiľe de ſpeculo nāli i cui⁹ ꝑtāte non eſt oñdere hec vel
illa. ¶ Aliter pōt dici ꝙ i ſpeculo nāli tā res q̄ꝫ ſpeculuz vñr
ſub forma ꝓpria lz ſpeculū videaṫ ꝑ formā receptuz a re: illa
vero q̄ i ſpeculo ſunt nō vñr ꝑ formā receptā a re ſz ꝑ formā
reſultātem a ſpeculo. Iō ſicut cognoſciṫ ſpeculuz nāľr ita ea
q̄ in eo ſunt nāľr vñr. Et iſta ē formalis cā q̄re vidēs deū nō
videt oia q̄ in eo ſunt aut q̄ ille videt. Nā ſi i deo eēnt diſtin
cte ⁊ vniuoce ſiľitudines rerū ſicut ſunt i ſpeculo nāli neceſ
ſe erat ꝙ qlibet deū vidēs oia videret niſi ille vellet obfuſca
re itellectū hoīs. Nihil tñ eſt ſic i deo ſz ſolū ſicut effectus in
cā equoca. Iō nō oz ꝙ cognoſcēs deū cognoſcat oia q̄ in eo
YY ſunt niſi ipſuz cōprehēdat: q: tūc ex virtute cāe cognoſcenṫ
determinate oēs effectus ēt poſſibilis nemo tñ deū cōprehē
dit. ¶ Ad 7^m dōm ꝙ deſideriū ſanctoꝝ quo oia ſcire deſide
rāt iplebiṫ ꝑ h̄ ſolū ꝙ deū videbunt ēt ſi nihil aliud i eo niſi
ipſūmet videant ſicut deſideriū eoꝝ q oia bona hr̄e cupiunt
iplebiṫ ꝑ hoc ſolū ꝙ deū hēbunt. Nā ipſe eſt tota nā bonita
tis vnitiue ⁊ ē bonū vľe. cetera aūt bona ſunt ꝑ participatio
nē ⁊ vocanṫ bona ꝑticularia. iō q deū hz ēt ſi nullū iſtorum
hēat oē bonū hz ⁊ nihil deſiderare pōt q: ipē ſolus faciat ap
petitū ita ipſe ē tota nā entitatis. iō ipſe ſolus ſufficit intelle-
ctui ad ꝑficiendū eum ſicut dṙ Io.xiiij. Dñe oñde nobis p̄rez
⁊ ſufficit nobis.i.oñde nobiſ deitatē. ¶ Ad 8^m dōm ꝙ igno 33
rantia ꝓprie ſūpta priuationē dicit ⁊ ē pena q̄dā: ⁊ ſic igno
rantia eſt neſcire q̄dam q̄ ſcire debitū ē ⁊ neceſſariū vel vtile
⁊ ad talia ſciendū hō inclinatus ē vel eſſe dz. Hoc mō i nul-
lo beatoꝝ erit ignorātia q: qlibet ſciet id qd ſibi vtile ē. aliqñ
accipiṫ ignorātia ꝓ ſola negatiōe ſcie. Et ſic verū eſt ꝙ lapi-
des hñt ignorātiā q: nihil ſciūt. lz ꝓprie nō dicamus eos ali
qd ignorare. Et h̄ mō ſci ⁊ bti hērent ignorantiā quādaz: ⁊
tñ nō eſt pena aliq̄ cū non ſit hoi neceſſariū nec vtile oia ſci-
re nec ad illa inclinatus ē. ¶ Poſſet tñ vocari iſta ignorā-
tia defectus qdam nō tñ opz ꝙ oēs defectus tollanṫ in btis
q: eſſe ex nihilo defectus qdā eſt: ⁊ tñ ibi nō tolleṫ. imo nec
tolli poterit: q: tūc efficereṫ ꝙ creatura nō fuiſſet creata nec
eſſet a deo facta ſz a ſeipſa habuiſſet eē ſicut deus. ¶ Sz ali-
quis dicet ꝙ eē ex nihilo nō ē defectus i creaturis: ſz ē nālis
ꝯditio. ¶ Dōm ꝙ ēt tunc nō intelligē oia ꝯditio eſt itellect⁹ Rñdeṫ ob-
nr̄i q ſꝫ cōditionē ſp̄ei nō pōt intelligē oia ſed ſolū quedam iectioni
nec eſt nāliter iclinatus ad intelligendū oia.vt.s̄. oñſum eſt.
Et ſic nō tollenṫ oēs defectuſ ꝑ beatitudinē q: nō repugnat
illa oibus defectib⁹ ſed ſolum miſerie cui directe opponitur.
¶ Si autē aliqs dicere vellit ꝙ oēs defectus tollenṫ a btiſ.
¶ Dōm ꝙ erit neceſſe accipi defectum ꝓ priuatiōe.ſ. qñ hō
nō ꝯſequiṫ totā perfectionē ſibi debitā vel poſſibilē ſꝫm ꝯdi-
tionē nāe vel ſp̄ei ⁊ ad quā eſt inclinatus ſed deficit a conſe
quutiōe eius. Nullus.n.talis defectus manebit i electis: q:
qlibet talis cauſat miſeriā cū māeat adhuc hoi deſideriū ad
id qd nō hz qui āt deſiderat nōduz eſt i fine vltio ſed moueṫ
ad illū cuz deſideriū ſit motus qdā appetitus in locuz ſuum. zz
¶ Ad 9^m dōm ꝙ corpus nr̄m ꝯformabiṫ corpori xp̄i i gľia
ſꝫm ſiľitudinē ⁊ nō ſꝫm eq̄litatē ſic ⁊ aia nr̄a hēbit gľiam ad
ſiľitudinez aie xp̄i ſz nō ad eq̄litatē: ⁊ ita hēbit ſciam ſic aia
xp̄i nō tñ tantā.ſ.vt ſciat oia ſicut aia xp̄i. ¶ Ad.x^m dōm ꝙ
lz eſſentia diuina ſit rō totius cognitiōis in btis non tñ con
iungeṫ oibus intellectib⁹ eq̄ľr ſꝫm modoſ diuerſitatis.s̄.aſſi
gnatos: iō nō intelligeret oēs eq̄ľr ēt nemo itelliget oia ſim
pliciter. Q: lz eſſentia diuina ſit rō oium cognoſcibiliū non
tñ coniūgeṫ alicui itellectui creato vt rō oium cognoſcibiliū
ſed ſolū vt rō quorūdā. Nullus.n.itellectus cape poſſet diui
nā eſſentiā vt rōnem oium itelligibiliū: q: tunc oporteret vt
cōprehēderet eā.vt.s̄.dictū eſt. h̄ tñ eſt ipoľe. ¶ Ad.xj. dōm ??
ꝙ itellectus agēs eſt forma ꝓportionata itellectu poſſibili ſi
cut pō agētis eſt ꝓportionata potētie māe: ita ꝙ oē qd eſt in
pō paſſiua māe ſupplet agēs nāle deducēdo eā ad actū illiuſ
rei ad quā eſt i pō. Ita itellectus agēs deducit itellectuz poſ
ſibilē ad actū oīuz formarū intelligibiliū ad q̄s eſt in pō.ſ.fa-
ciēdo ſibi formas rerū eē actu itelligibiles.ſ.abſtrahēdo illaſ
ab oibus ꝯditionib⁹ māe. Nā formā nō abſtractā oino ipoľe
ē ꝙ itellectus poťis recipiat. Iō quādiu nō eſt abſtracta q:
ē in orgāo fantaſie vocaṫ itelligibiľ in pō.i. q: ē i pō vt diſpo
naṫ ad h̄ ꝙ itelligaṫ: ⁊ tñ dū ſic māſerit ipoľe ē illam itelligi
cū aūt fuerit abſtracta efficiṫ itelligibiľ i actu nō ꝙ ſit itelle-
cta actuaľr ſed ꝙ hz actuaľr oēs ꝯditiōes q̄ reqrunṫ ad hoc
ꝙ ſit intelligibiľ. ⁊ q: abſtractio fit ꝑ itellectū agentē ipſe dṙ
reducē itellectū poťez inquātū facit ei oēs formas māles in-
telligibiles i actu. ¶ Hoc mō dicim⁹ ſbas ſeꝑatas ⁊ maxime
ipſuz deū eſſe itelligibiles i actu: q: ad h̄ ꝙ itelliganṫ nō oz
fieri i eis aliquā abſtractionē. imo nō eſt poťis q: abſtractio
ſꝑ fit vt abſtrahaṫ ſimplex de māli vel cōpoſito: ⁊ tñ ſbe ſeꝑa
te ſint imāles ⁊ ſimplices. Nulla ḡ abſtractio ab eis fieri p̄t
Vñ cē illas nō ē neceſſari⁹ act⁹ itelľs agētis. iō dñr actu itel
ligibiles q: nľla cōditio eis deeſt ad h̄ vt itelligāṫ ēt ſi nūq̄ꝫ
itelligāṫ. ¶ Et h̄ mō intelľr dictū cōmentatoris.ſ.ſi itellect⁹
agēs fiat itellect⁹ poťis.i.fiat forma ei⁹: ita ꝙ vniaṫ ſibi itelle
ctus poťis itelliget oia ad q̄ ſe extēdit ſua capacitas: q: intel
lectus agēs reducit eū in actū oium iſtoꝝ itelligibiliū. eſſen
tia aūt diuina nō eſt forma nāľr ꝓportiōata itellectui nr̄o ſic
itellectus agēs. imo nō vniṫ itellectui nr̄o ad illud ad qd itel
lectus agens: q: intellectus agēs ꝑficit intellectū poťem nō

tãq̃ forma itelligibilis ꝛ determinãs ſed tãq̃ lumen diſpo-
nẽs ad intelligẽ ſicut lumẽ corporale ſe hꝫ reſpectu oculi. vt
ſupra declaratũ eſt. Eſſentia aũt diuina eſt intellectui noſtro
tãq̃ forma itelligibilis determinãs nos ad intelligenduꝫ ꝛ
nõ tãq̃ lumen itellectuſ agẽtis q: locũ illius ſupplet lumen
glĩe qḋ eſt quedã diſpõ ad intelligendũ eſſentiã diuinam. ğ
ſi etiã illa vnita intellectui nr̃o nõ opꝫ ꝙ oĩa intelligamus.
¶ Ad. xij. dõm ꝙ nihil ꝓhibet dicere ꝙ poſt dieꝫ iudicij qñ
glĩa hoium ꝛ angeloꝝ ꝛ penitus cõſumata ꝙ oẽs ſci ſciant
oĩa q̃ deus ſcit noticia viſiõis ꝛ nõ ſimplicis intelligẽtie. ita
tñ ꝙ nõ oẽs videãt oĩa in eſſentia diuina ſꝫ aĩa xp̃i ibi plene
videbit oĩa ſicut nũc videt. Alij ãt bti videbũt plura vl' pau-
ciora in eẽa diuina ſm differentiã gradus q̃ deũ cognoſcent
ꝛ ſic aĩa xp̃i de hijs q̃. ſ. alios videt in ṽbo oẽs btõs illumi-
nabit. ¶ Vñ dr̃ apoc. xxj. ꝙ claritas dei illuminat ciuitatem
beatoꝝ ꝛ lucerna eiꝰ ꝛ agnus. Et ſil'r angeli ſupiores illu-
minabũt iferiores nõ qdem noua illuminatiõe vt ſcia iferio
rũ per h̃ augeaẗ ſicut fit ante iudiciũ: ſed q̃dã cõtinuatione
illuminatiõis. Sicut ſi intelligaẗ ꝙ ſol quieſcens illuminet
aerẽ q: ibi nõ eſt noua illuminatio duꝫ quieſcit ſꝫ cõtinuatio
q̃dam illuminatiõis. Eſt aũt noua illuminatio ꝑ ortũ ꝛ occa
ſum ſolis cũ aliqñ illuminare deſinat ꝛ rurſus illuminet. Et
ſic dr̃ dañ. xij. ꝙ q ad iuſtitiã erudierint multos fulgebunt ſi
cut ſtelle i ꝑpetuas eternitates. Cũ aũt obijciẗ ꝙ p̃lato ceſſa
bit in angelis poſt diẽ iudicij. Intelligendũ eſt quãtuꝫ ad ea
q̃ nunc circa nos operanẗ cuſtodiẽdo ꝛ dirigẽdo: q: in hoc
ſunt nobis p̃poſiti. Et h̃ nõ erit poſt diẽ iudicij q: tũc nemo
erit q dirigi poſſit cum oẽs erunt in ſtatu. ſicut dicit glo. pri-
ma ad corinthi. xv.

¶ An intellectus creatus poſſit videre diuinam eſſentiam
ex puris naturalibus. Queſtio. XLV.

opio ꝙ itel lectus crea tus poſſit vidẽ diui. eẽntiã ꝛc̃.

Queritur an intellectus creatus poſſit videre di-
uinã eſſentiã ex puris nãlibus. ſ. nõ fcã
ad h̃ diſpõne aliq̃ ſupnãli. ¶ Aliq dicunt ꝙ ſic quia angeli
creati fuerũt in puris nãlibuſ ꝛ mox vt creati ſunt viderunt
res in ṽbo vt dicit Aug. ſup geñ. ad lr̃am. Et iſta vocaẗ co-
gnitio eoꝝ matutina. ğ aliqs intellectus creatus põt videre
eſſentiã diuinã ex puris nãlibus. ¶ Itẽ angeli boni ꝛ mali
prima ratio — nõ cõicant niſi in nãlibuſ: mali tñ vident deũ ꝑ eſſentiã quia
Job. i. ꝛ. ij. dr̃ ꝙ cũ aſſiſterẽt filij dei corã dño affuit iter illos
ẽt ſathan. Aſſiſtentes tñ ſm Grego. vocanẗ illi q intima con
secũda rõ — tẽplatõe ꝑfruunẗ. ğ angeli mali fruunẗ hac cõtẽplatõe. ꝛ ſic
angeli ex puris nãlibus videbũt diuinã eſſentiã. ¶ Itẽ qui
itelligẽ põt illud qḋ eſt minus itelligibile poterit intelligere
qḋ eſt magis itelligibile. vt dr̃. iij. de aĩa. ſ. q: facilius ẽ imuta
ri a magnis ſenſibilibꝰ ꝛ itelligibilibus q̃ꝫ a paruis. eſſentia
ãt diuina ẽ magis itelligibilis q̃ꝫ iſta mãlia q̃ nõ ſunt itelligi
bilia niſi inquãtũ nos facimꝰ intelligibilia actu abſtrahendo
deus ãt cũ ſit oĩno ſimplex ꝛ a mã ſepatus ẽ per ſe itelligibi
lis. nos tñ ex puris nãlibus itelligẽ poſſumus mãlia ğ pote-
tertia ratio — rimus a fortiori videre diuinã eſſentiaꝫ ex puris nãlibus. ꝛ
iſta rõ etiã militat i angelis q iſta mãlia intelligunt. ¶ Item
ſicut ſe hꝫ viſus ad viſibile. ita ſe hꝫ itellectus ad intelligibi-
le. iij. ḋ aĩa. Viſus tñ nũq̃ ipeditur a viſiõe niſi vno ḋ q̃ttuor
modis: ğ nec itellectus ipedieẗ ab itelligẽdo niſi illis q̃ttuor
modis. Primus eſt ꝑ corruptionẽ organi viſus: ſicut qñ eſt
aliq̃ macula in pupilla. Sil'r corruptio nõ põt accidẽ i intel
lectu angelico ẽt in puris nãlibus ꝯſtituto: q: intell's ſui ſũt
ſpecula mũda ꝛ clariſſima vt dicit Dio. lib. de di. no. capi. iiij.
¶ Scḋs modus ẽ ꝑ abñtiaꝫ rei viſibil' ſine q̃ non fit viſio. h̃
ãt nõ cõuenit in p̃ſenti: q: deꝰ ẽ pñs oĩ intellectui tã bonoꝝ
q̃ꝫ maloꝝ ꝛ ẽ intra ipſam ſbam aĩe. Nulli ğ deeſt vt intelligi
poſſit. ¶ Tertius modus ẽ ſi viſibile nõ ſit viſibile in actu
ſicut qñ colores ſunt i tenebris: nõ. n. ſiũt actu viſibiles niſi
ꝑ lucẽ ꝛ ẽ lux reſpectu coloꝝ ſicut itellectus agẽs reſpectu
itelligibiliũ mãlium q: mãlia ſunt itelligibilia in põ ꝛ nũquã
poterũt itelligi i actu quouſq̃ abſtrahantur. Ita colores qñ
ſunt i tenebris ſunt viſibiles in põ: ꝛ tñ nũq̃ poterũt videri
dũ ſic mãſerint q̊uſq̃ lumine ꝑfundanẗ. Hoc ãt nõ cõuenit
in ꝓpoſito: q: deus ꝑ ſeipſuꝫ itelligibil' eſt: q: forma ſimplex
ẽ nõ indigẽs abſtractiõe. ẽt q: ipſe lux ẽ p̃ma. Jo. i. ¶ Quar
tus modus ẽ ꝑꝑ excellẽtiã obi qḋ corrũpit ſenſum. iij. de aĩa.
Hoc tñ non cõuenit itellectui q: excellẽs itelligibile nõ cor-
rũpit intellectũ: ſicut excellẽs ſenſibile ſenſum. iij. ḋ aĩa. ergo
deus lꝫ ſit excellẽs intelligibile nõ ipediet intellectũ aliquẽ.

Et ſic ex puris nãlibus intelligi deꝰ poterit a q̃libet intelle-
ctu. ¶ Itẽ vnũquodq̃ cognoſciẗ ꝑ ſuã ſil'itudinẽ: ſed ange-
lus ſm nãm ꝓpriã eſt ſil'itudo expſſa dei: vt ait Dio. lib. ḋ di.
no. c. iiij. angelus ẽ imago dei mãifeſtatio occulti lumis. ideſt
diuini. ğ angelus ꝑ nãm ꝓpriã poterit videre eſſentiam diui
nã. ¶ Itẽ dr̃ in lib. de cauſis ꝙ oĩs intelligẽtia intelligit id
qḋ eſt. ſ. ſe inquãtũ ẽ cauſata ab eo. q̃libet tñ intellectꝰ crea-
tus ſm nãm ſuã ẽ creatus a deo ğ per ſua nãlia poterit vide
re deũ ꝑ eſſentiã. ¶ Itẽ ad imenſitatẽ diuine largitatis ꝑti-
net vt cõicet creature oẽ illud cuiꝰ ipſa ẽ capax creatura tñ ẽ
capax huius doni. ſ. ꝙ ꝑ eſſentiã deũ videre poſſit ex ꝓprijs
nãlibus q: põt ꝑuenire q̃libet itellectus ad videndũ deuꝫ ꝑ
eſſentiã ꝑ lumen glĩe qḋ qdẽ ẽ ſupadditũ itellectui ꝛ actua-
le ſibi. ğ poterat deꝰ facẽ ꝙ eſſet alicui intellectui iſtud lumẽ
nãle: ꝛ tunc ille intellectus ex ꝓprijs nãlibus videret deum
ꝑ eſſentiã. ¶ Itẽ dicit cõmentator in p̃nꝰ noue methaphyſi
ce ꝙ ſi aliqḋ eſſet itelligibile a nullo intellectu itellectũ illud
itelligibile eẽt fruſtra abſurdũ tñ eſt dici ꝙ eẽa diuina ſit fru
ſtra itelligibilis. ğ aliqs intellectus põt eã ex puris nãlibus
videre. ¶ Dõm ꝙ eſſentia diuina nõ põt intelligi ab aliquo — Rñdeẗ quesito q̃ſtionis
creato itellectu ex puris nãlibus ſꝫ a q̊cũq̃ intell'r neceſſe ẽ
ꝙ ex gr̃a fiat ſic dr̃ Ro. vj. ꝛ gr̃a dei vita eterna. ꝛ tamẽ vita
eterna ẽ videre deũ ꝑ eſſentiã. Jo. xvij. Hec eſt vita eterna vt
cognoſcãt te. ğ ad videndũ deũ per eſſentiã non põt aliqs ꝑ — A
uenire niſi ex gr̃a. ¶ Itẽ nõ põt ꝑuenire ꝑ nãlia ad illud qḋ
daẗ charitati in p̃miũ cũ etiã ipſa charitaſ ſup nãl'r beatur. ſ.
ꝑ ſolã infuſionẽ. Viſio tñ dei q̃ eſt ꝑ eſſentiã daẗ in p̃miũ cha
ritati. Jo. xiiij. ſi qs diligit me diligeẗ a p̃re meo ꝛ ego manife
ſtabo ei me ipſuꝫ. ğ ad videndũ deuꝫ ꝑ eſſentiã qḋ eſt videre — B
manifeſte nemo põt ꝑuenire nãl'r ſꝫ ex charitate. ¶ Item nã
cũ gr̃a fortior eſt q̃ꝫ ſola nã ſci tñ in libo exñtes q̃ꝫuis gr̃am
hẽrent nõ viderunt deũ ꝑ eſſentiã. Vñ i eoꝝ ꝑſona dr̃ illud
thobie. v. q̃le mihi erit gaudiũ q in tenebris ſedeo ꝛ lumen
celi nõ video. ğ a fortiori ex puris nãlibus nõ poterit hõ deũ — C
videre. ¶ Itẽ ſm ordinẽ effectuũ eſt ordo cãꝝ. nobilioris. n.
effectus ẽ nobilior cã: ꝛ tñ inter oĩa q̃ pñt cõcedi pure crea-
ture maximũ eſt videre deũ ꝑ eẽntiã. ğ nõ poterit p̃ſtari hoi
niſi a deo q eſt ſup̃ma cã. ¶ Item illud qḋ eſt ꝓpriũ nãe ſu-
perioris nõ põt cõſeq nã iferior niſi actiõe ſupioris cuiꝰ eſt — D
illud ꝓpriũ. Sicut aq̃ nõ p̃t effici calida niſi ꝑ actionẽ ignis
cuiꝰ eſt ꝓpriũ eẽ calidũ. Videre ãt deuꝫ ꝑ eſſentiã ẽ ꝓprium
ipſi nãe diuine. ğ nõ poterit aliq̃ nã intellectualis ex ꝓprijs
nãlibus deũ vidẽ ꝑ eſſentiã niſi ipſa nã diuina. q: opari ſm
ꝓpriã formã eſt ꝓpriũ cuiuſlibet opanꝭ. Et tñ eſſentia diui-
na nulliꝰ eſt foĩa ꝓpria niſi dei. Nulli ğ nãl'r cõpetit ꝑ eſſen
tiã diuinã vidẽ deũ vl' aliqd aliud niſi ipſi deo. ¶ Itẽ foĩa ꝓ
pria alicuiꝰ nõ põt effici forma alteriꝰ niſi cõicante eo. Nam
agens facit alterũ ſibi ſil'e. ſ. id in qḋ agit cõicãdo ei formam
ſuã videre ãt ꝑ diuinã eẽntiã ẽ ipoſ'e itellectui niſi ipſa eſſen
tia ſit forma itellectus. i. id q̃ itelligit. ipoſ'e eſt ğ ꝙ aliqs itel
lectus creatus ꝑueniat ad hãc viſionẽ niſi deꝰ cõicet ei vt eſ — E
ſentia ſua ſit illi forma ad itelligẽdũ. ꝛ ſic nõ erit nãl'r cum a
deo fiat. ¶ Itẽ ſi aliq̃ duo copulari debẽt ad inuicem quoꝝ
vnũ ſit q̃ſi formale ꝛ aliud mãle oꝫ ꝙ copulatio eoꝝ fiat per
actionẽ q̃ eſt ex ꝑte eiꝰ qḋ ẽ formale ꝛ nõ ꝑ actioneꝫ eiꝰ qḋ ẽ
mãle: q: foĩa ẽ p̃ncipiũ agẽdi mã ãt paciẽdi: ſꝫ ad h̃ ꝙ intelle
ctus creatꝰ copuleẗ diuine eẽntie vt ipſa ſit foĩa eiꝰ opꝫ fieri — F
copulatõeꝫ q̃ nõ p̃t fieri ex ꝑte intellectꝰ nr̃i q ẽ ibi tãq̃ mãle
ſꝫ ex ꝑte dei q eſt ibi tãq̃ formale: ꝛ ſic nõ fiet nãl'r. ¶ Itẽ il-
lud qḋ ẽ ꝑ ſe tale eſt cã eiꝰ qḋ ẽ ꝑ alterũ. Intellectus ãt diui-
nus ꝑ ſeipſuꝫ diuinaꝫ eſſentiã itelligit cũ intellectꝰ ſit ibi di- — G
uina eſſentia vel ſba ꝑ quã vr̃ ipſamet ſba. Intellectꝰ ãt crea
tus videt diuinã ſbam ꝑ aliqd qḋ eſt ab eo alienũ. ſ. ꝑ diuinã
eſſentiã q̃ eſt ab eo multũ differẽſ: ğ nõ põt intellectui nr̃o ꝑ
ſeipſuꝫ cõpetere ꝙ videat diuinã eſſentiã ſed a deo ſibi ꝓue- — H
niet. ¶ Itẽ qcquid excedit vires alicuiꝰ nãe nõ põt illi con-
uenire niſi ꝑ actionẽ alteriꝰ. ſicut lapis nõ tendit ſurſuꝫ niſi — I
aliq̊ moueaẗ. vidẽ ãt diuinã eſſentiã excedit limites cuiuſli-
bet nãe create: q: cuilibet nãe intelligibili create ꝓpriuꝫ ẽ in
telligẽ per modũ ſue ſbe. nã ãt diuina nõ põt intelligi ſꝫ mo
dum nãe create ſꝫ per alium excellentioreꝫ ğ ipoſ'e ẽ ꝙ aliqs
itellectus creatus ꝑ ſeipſuꝫ ꝑueniat ad iſtã viſioneꝫ niſi per
opationẽ dei. ſ. ꝑ aliquã influentiã diuine bonitatꝭ ſm quam
eleueẗ intellectus creatꝰ. ſ. ꝯditionẽ ſuã. ¶ Naꝫ nõ eſt poſ'e
ꝙ forma ꝓpria alicuiꝰ rei fiat forma alteriꝰ niſi res illa par-
ticipet

ticipet aliquā ſilitudinē illius cuius ē illa forma ꝓpria. Sicut lux corporalis nō fit actus alicui⁹ corporis niſi illud corpus participet aliqd de diaphano qd ptinet ad corpora q̄ p ſe ſunt lucida: eſſentia āt diuina ē ꝓprie forma itelligibil' intellectus diuini ꝓportionata ei. Nā hec tria i deo vnū ſūt. ſ. intellectus ⁊ q̄ intelligit ⁊ id qd intelligit ipoꝛe eſt. ğ ꝙ ipſa eſſentia diuina fiat forā itelligibilis alicui⁹ intellectus creati niſi p h ꝙ ille itellectus pticipet aliquā ſilitudinē diuini itellectus. Et hec pticipatio ē neceſſaria ad h ꝙ videat diuina eſſentia tāq̄ quedā diſpō pcedēs. ¶ Itē nihil eſt ſuſceptiuū forme ſublimioris niſi eleuet ad capacitatē illius p diſpōnē aliquā: qꝛ forma nō fit niſi in mā ꝓpria. i. q̄ eſt iā facta ei ſilis .ſ. p diſpōnes. Nā alias nō reqrit diſpō aliq̄ in mā ad formā ſed q̄libet mā poſſet recipe quācūq̄ formā. qd falſū eſt: quia alie diſpōnes reqrunt ad vnā formā: ⁊ alie ad aliā. Hoc autē nō eſt niſi vt inducat ſilitudo q̄dam ꝓxima inter mām ⁊ formā ſuſcipiendā ſine q̄ ſilitudine nulla forma itroducit i mā. Eſſentia aūt diuina eſt forma altior oi intellectu creato: ğ nō pōt puenire itellectus creat⁹ ad h ꝙ eſſentia diuina fiat forma ſiue ſpēs itelligibilis ei⁹ niſi eleuet itellectus creatus p aliqs diſpōnes aſſimilātes eū aliq̄lr diuine eſſentie. ¶ Item ſi aliq̄ duo fuerint pri⁹ nō vnita ⁊ poſtea vniat opꝫ ꝙ h fiat p mutationē vtriuſq̄ vel alterius eoꝝ: ſi ğ ponat ꝙ aliqs itellectus creatus icipiat de nouo videre diuinā eſſentiā ne ceſſe eſt ꝙ ipſa copulet ei vt ſpēs vel forma itelligibilis: ⁊ tñ diuina eſſentia nō mouet: ğ intellectus human⁹ ad iſtā vnionē mouet. Que q̄dē mutatio nō pōt eſſe niſi p h ꝙ itellect⁹ creatus acqrat dō nouo aliquā diſpōnē p quā appropinquet deo. Item aūt erit ſi dicit ꝙ aliqs intellect⁹ creatus a pn° ſue creatiōis tali viſiōe fruat. Nā cū illa viſio excedat cōditionē illius itellectus opꝫ aliqd ſupadditū eſſe illi nāe qd eſt ex ꝓpria nālia. Et ſic nō videbit ex puris nālibus. Nā ſi detur ꝙ illi nāe intellectuali nihil ſit ſupadditū ad iſtā viſionē habendā dabit ꝙ illa viſio nō excedat limites illius nāe ſꝫ conueniat ei p ſe qd falſum ē: qꝛ nulli niſi deo h p ſe competit vt oſtēſū ē. ¶ Itē nihil pōt eleuari ad operationē altiorē quā hꝫ niſi virtus ſua opatiua fortificet. ¶ Dupliciter āt virtus fortificari pōt vno mō p ſolā intenſionē ipſi⁹ ſicut virt⁹ actiua calidi. i. virtus ad calefaciendū auget p intēſionē caloris in calefaciēte: ita vt vehementius iā calefacē poſſit. ¶ Alio mō fortificat virtus p noue forme appoſitionē: ſicut virtus diaphani auget ad h ꝙ poſſit illuminare p receptionē lucis de nouo i ipſo diaphano. ¶ Primus modus augmēti cauſat operationē in eadē ſpē ſꝫ fortiorē ſicut res paruꝫ calida ⁊ multū calida calefaciūt ⁊ ambe calefactiōes ſunt i eadē ſpē. ¶ Scōs modus augmēti facit operationē i altera ſpē: quia diaphanū factū diaphanū in actu facit ad viſionē ad quam nūq̄ ſufficit diaphanū in pō. ſ. ſine luce. ¶ Idē pꝫ in ſpēbus rerū mālium exiſtentibus i fantaſia qꝛ p illas ſic vt ſunt fit actus fantaſticus ſicut in ſōnijs ⁊ nō ſufficiūt ad aliū actū excellentiorē. Si aūt p intellectū agentē abſtrahant a conditionib⁹ māe auget virtus earū: ⁊ tunc ſufficiūt ad cauſandū cognitionē intellectiuā q̄ eſt alteri⁹ ſpēi q̄ cognitio fantaſtica. Sic ğ in pñti virtus nālis itellectus creati nō ſufficit ad videndum diuinā eſſentiā opꝫ ğ ꝙ augeat ei virtus. Ad h āt ꝙ pueniat ad iſtā viſionē nō ſufficit augmentū pmi modi. ſ. p intēſionē virtutis nālis ipſi⁹ itellectus ſic ſi intēdat calor in calido qꝛ talis augmētatio nō facit actum in altera ſpecie. Et tñ viſio diuine eſſentie ⁊ p diuinā eēntiā nō eſt eiuſdem rōnis cū viſione nāli intellect⁹ nři. Qd pꝫ ex diſtantia medij videdi ⁊ ipſius obi qd vř: id non pōt ſufficē ad iſtā viſionē ꝙ lumē nāle intellect⁹ nři q̄ātūcūq̄ intēdat: ſed opꝫ ꝙ fiat augmētum virtutis itellectiue p lumē alterius ſpēi qd non ſit nāle. Jō oꝫ opponi lumē extrinſecū. Et iſtud vocat lumen glie. Nā in cognitionē itelligibiliū venit ex cognitiōe ſenſibiliū. ⁊ ob h noia cognitiōis ſenſibiliū trāſferimus ad cognitionē itellectiuā ⁊ pcipue illa noia q̄ ad viſionē ptinent: qꝛ viſus iter ceteros ſenſus ē nobilior ⁊ ſpūalior ⁊ p hoc itellectui ꝓpinqor. Et ide ē ꝙ itellectual' cognitio vocat viſio. vj. ethi. Et qꝛ viſio corporal' non cōplet ſine luce illa p q̄ viſio itellectual' pficit nomē lucis accipiūt vñ. iij. de aia ariſto. itellectū agentē luci cōparat ex eo ꝙ intellect⁹ agens intelligibilia facit in actu ea q̄ erāt itelligibilia in pō. ſicut lux corporalis facit res actu viſibiles. Illa igit diſpō p quā intellectus creatus eleuat ad viſionē intellectualē diuine ſbe ꝯgrue vocat lumē vel lux glie: nō pp hoc ꝙ faciat deū intelligibilem i actu ſicut facit itellectus agens ſpēs rerū mālium ſꝫ p h ꝙ facit itellectū poſſibilē actu itelligere deū. ¶ Eſt. n. ſilitudo iter h: qꝛ ſicut itellectus agens ē quedā lux ſine q̄ itellectus poſſibilis non itelligit: ita ſine lumine glie nemo deū videt. ¶ Eſt tñ dria iter hec qꝛ intellect⁹ agens nihil facit circa in tellectū poſ em. ſ. diſponendo eū aut eleuādo ipſū ad intelligendū cū intellect⁹ poſſis ⁊ agens nō ſint due res ſepate: ſꝫ vna ſba: ſꝫ intellectus agēs hꝫ opationē ſuā circa rē intelligibilē. i. circa fantaſmata abſtrahēdo ea p qd fiunt actu itelligibilia: ⁊ tunc itellectus poſis recipit illa tāq̄ ei nālia ⁊ coueniētia ⁊ p ipſa intelligit. Jō intellectus agēs diſponit itelligibilia ſed nō itellectū poſem ſic q parat alteri cibos nō dat ei potētiā guſtatiuā vel appetitū ſꝫ ſolū diſponit cibū quo nō exñte nemo comedere pōt. ¶ Lumē āt glie hꝫ ſe econtrario qꝛ nihil diſponit circa ipſū intelligibile: ſꝫ circa itellectū poſſibilē. Nā ipſū itelligibile ē ibi deus: vbi nō dꝫ fieri aliq̄ abſtractio ad h ꝙ deus ſit itelligibil' cū deus p ſe ſit intelligibilis ⁊ nihil ē magis itelligibile q̄ ipſe deus: ſꝫ lumē glie agit circa intellectū poſem eleuādo eū vltra cōditionē ſue ſpēi vt itelligat illa q̄ al's intelligē non poterat: ⁊ ſic non ſe hꝫ oino ſicut itellectus agēs ſꝫ ē magna ſilitudo vt dictū ē. ¶ Iſtud lumē glie ē de q̄ dř pſ. xxxv. In lumie tuo videbim⁹ lumē. i. p lumē tuū qd eſt lumē glie videbim⁹ lumen. ſ. diuine ſbe: qꝛ ipſa ē lumē qd illuminat oēm hoiem venientē in hunc mundū. Jo. i. De h lumie apoc. xxj. Ciuitas btōꝝ nō eget ſole nec luna: nā claritas dei illuminabit illā ⁊ yſa. lx. dř. Nō erit tibi ſol ampli⁹ ad lucendū p diem nec ſplēdor lune illuminabit te: ſed erit tibi dñs i lucē ſempiternā ⁊ de⁹ tuus in gliā tuā. ¶ Inde ēt eſt ꝙ de⁹ q eſt cā ois itellectiōis ⁊ cui idē eſt itelligere ⁊ eſſe vocat lux pma. Jo. i. de⁹ lux ē: ⁊ non ſunt tenebre vlle i eo vocat etiā lumē. Jo. i. ſ. Erat lux vera q̄ illumiat oēm hoiem. ⁊ iteꝝ ibi. Nō erat ille lux. ſ. Joā. bap. ſꝫ vt teſtimoniū phiberet de lumine. i. de deo. Et ob h ēt deus dř circūdatus lumine pſ. c. iij. ſ. Amictus lumie ſicut veſtimento. Et pp hoc tā deus q̄ angeli i ſacra ſcriptura i figuris igneis deſcribunt: qꝛ ignis inter oia ela de luce magis hꝫ. ¶ Ampli⁹ pdicta patent: qꝛ ad h ꝙ nos itelligam⁹ diuinā eſſentiā ⁊ p ipſam opꝫ ꝙ eſſentia diuina vniat intellectui nřo ſicut forā ipſa tñ forma nō vnit māe ſine diſpōnibus imediatis. vt. ſ. oñſum eſt pcedēti. q. opꝫ ğ diſpōnē eē per quā diuina eſſentia intellectui nřo vniat. Hec aūt diſpō nō pōt eſſe nālis alicui itellectu creato. Nā vltima diſpō ad formā ſm eandē rationē recipit in mā ſm quā forma: qꝛ ſunt ſiles forma ⁊ ipm pfectibile: qꝛ per vltimā diſpōnē cōtingit formā. Forma aūt q̄ eſt diuina eſſentia excedit oēm facultatē nālem. Jō opꝫ ꝙ diſpō imediate ad recipiendū eſſentiā diuinā tāq̄ formā in intellectu nō ſit nālis: qꝛ al's forma ⁊ diſpō imediata eſſent multū diſſiles: ⁊ ſic nō debet ptinere ad idē genus qꝛ pō. ⁊ pro prius actus ei⁹ ſp accipiunt in eodē gñe. Vñ pō. ⁊ actus diuidūt quodlibet gen⁹ entis. iij. phi. ⁊ ſic ad aliud ptinent. Et pp h facultas recipiēdi ſine pō. nō ſe extendit niſi ad formā ſui generis. Opꝫ igit ꝙ cū eſſentia diuina ſit ex oē genus ⁊ excedat facultatē rerū creatarū ipſa diſpō vltima ſm quā intellectus recipit eſſentiā diuinā excedat facultatē nālem. Et ſic nō erit diſpō nālis ſꝫ ſupernālis quā vocamus lumē glorie. ¶ Pōt tñ intellectus creatus ſm facultatē nālem peruenire ad cognitionē dei p formas creatas itellectui iditas vel acqſitas: ſꝫ iſta cognitio nō eſt viſio dei p eſſentiā. Vñ p eam nō cognoſcit dō deo qd ſit ſed qd nō ſit. ¶ Aliq dicūt ꝙ nullo mō poſſit hō venire ad videdū deū p eſſentiā ſiue p lumē nāle ſiue p lumē glie: qꝛ nullum ab ex adueniēs pōt eleuare viſum ad videdum ea q̄ nālem ei⁹ facultatē excedūt: ſicut p nullā potentiā pōt viſus videre voces vel odores aut aliqd qd non ē coloratū: ſed eſſentia diuina excedit capacitatē intellectus creati magis q̄ excedat intellect⁹ ipſū ſenſū. ğ ſic ſenſus nō pōt p aliqd ſupueniēs cognoſcere q̄ ptinēt ad intellectū aut vnus ſenſus q̄ pertinēt ad aliū ſenſū: nō poterit itellectus creatus eleuari p aliqd lumē vt diuinā eſſentiā videat. ¶ Itē illud lumē glie qd in intellectu creato recipit eſt aliqd creatū: ⁊ ſic diſtat in infinitū a deo q eſt increatus ğ per ipſū nō poterit diſponi itellectus creatus vltimata diſpoſitiōe ad videndū deū. ¶ Itē ſi lumē glie pp hoc ꝙ eſſet ſilitudo quedā diuine eſſentie pōt hoiem diſponere ad vidēdum deū cū ois ſba intellectualis ex eo ꝙ ē intellectualis ge

Marginal notes (left): K — L — M Dupliciter fortificatur virtus actiua. — N Nō.to^m ō lumie glorie.

Marginal notes (right): O Silitudo ⁊ drāiter itellectū agēte ⁊ lumē glie — P — Q — R — opīo qrūdā — pª rō — 2ª rō — 3ª rō

rat ſil'itudinem diuini itellectus vel ſbe q̄libet ſba itellectua
lis p nām ſuā ſufficiet ad videndū diuinā eſſentiā. ¶ Itē il-
quarta rō lud lumē gl'ie eſt creatū nihil ḡ ꝓhibet poſſe illud eſſe: condi
tionē nālem alicuius itellectus: ꝛ tūc ille p ſeipſum diuinam
eſſentiā videret. Et tñ iſta nō conceduntᷣ ḡ nec illud lumen
gl'ie ſufficiet intellectui nr̄o ad videndū diuinam eſſentiam.
quinta rō ¶ Itē infinitū inquātū infinitū eſt icognitū deus tñ ē infini
ſexta rō tus ḡ cognoſci nō pōt a nobis ēt per lumē gl'ie. ¶ Item opꝫ
eſſe ꝓportionē itellectus ad rē intellectā: ꝛ tñ nulla ꝓportio:
eſt itellectus nr̄i ad eſſentiā diuinā etiā addito lumine gl'ie
S qꝛ ſp̄ māet diſtātia infinita ḡ ēt p lumē gl'ie deus videri non
pōt. ¶ Dōm ꝙ eſſentia diuina cognoſci p̄t a q̄libet itellectu
creato nō qdeꝫ ex nālibus iuribus ſꝫ p lumē gl'ie vt dictuꝫ ē
Q̄ꝫ dato oppoſito tolleretᷣ btitudo ois ſbe intellectualis cuꝫ
illa eſſe nō poſſit niſi i vidēdo eſſentiā diuinaꝫ q̄ eſt maxima
Rñdetᷣ rō- pfectio itellectus repugnat ēt hoc ſacre ſcripture q̄ aſſerit di
nib⁹ p̄dcis uinā eſſentiā clare videndā a btis. iō pō iſta tāquaꝫ erronea
imediate abijciēda eſt. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ ſenſus nō pōt puenire ad
T intelligibilia nec ēt ad ſenſibilia ꝓpria alteri⁹ ſenſus qꝛ iſta
Ad p̄m ar. ſunt oio ex̄ nām ſuā: ideo ſenſus p nullā potentiaꝫ pōt ad h̄
ptingere. Eſſentia aūt diuina ad intellectū ptinet: qꝛ ē ď nu-
mero intelligibilium. imo nihil magis ē intelligibile q̄ꝫ ipſa.
Nō eſt ḡ ꝯ conditionē intellectus creati itelligē eſſentiā di-
uinā ſed ē ſupra facultatē ſuā. Iō indiget cōfortari p aliquaꝫ
diſpōnem vt ad h̄ perueniat. ¶ Et nō eſt ſil'is cōparatio fcā
de ſenſibilibus. Nā aliqd eſt qđ ſenſus non capit. ſ. qꝛ eſt ex̄
nām obi ſui ſicut viſus nō capit voces ꝛ auditus colores. ꝛ
gn̄aliter nullus ſenſus capit pure ſpūalia. ¶ Aliud ē ꝙ nō
capit ſenſus qđ ad nām obi ſui ptinet: ꝛ tñ excellens valde
eſt ꝛ pp ſuā magnitudinē nō capitᷣ ſicut oculus humanus
nō pōt clare ꝛ diu videre ſolis radios. Ad p̄mum qđ ſenſus
nō capit nūq̄ꝫ pōt puenire p aliquā confortationē eo ꝙ ē ex̄
ſuam nām. Ad ſcōm aūt puenire pōt ſi cōfortetᷣ. Quilibet. n.
oculus ſolē clare videre poſſet ſi cōfortaretᷣ ſicut q̄dā viſibi-
lia ſunt q̄ ſani delectabiliter vidēt ꝛ hn̄tes oculos infirmos
illa videre nō pn̄t pp excellentiā lucis. Deus aūt ad intelle-
ctū creatū comparatᷣ ſcđo mō. ſ. tāq̄ꝫ intelligibile excellēs: ꝛ
nō primo mō cū deus ſit aliqđ intelligibile. Cuꝫ autē dicit ꝙ
magis excedit eſſentia diuina intellectū q̄ꝫ itellectus ſenſuꝫ
verū eſt quātum ad eē ſed nō quātum ad cognoſci. Uñ faci-
lius erat puenire ſenſuꝫ ad h̄ ꝙ eſſet itellectus q̄ꝫ ꝙ intelle-
ctus pueniat ad h̄ ꝙ ſit eēntia diuina. Iō non fit per lumen
gl'ie nec p aliquā aliā diſpōneꝫ ꝙ itellectus creatus ſit eſſen
tia diuina ſꝫ puenit ad h̄ ꝙ intelligat eā. Et quātum ad hoc
magis excedit intellectus ſenſuꝫ q̄ꝫ eſſentia diuina excedat
itellectū eo ꝙ iter intellectū ꝛ eſſentiā diuinā pōt eē aliqua
ꝓportio cū deus ſit aliqd itelligibile. Inter ſenſuꝫ aūt ꝛ pu-
re itelligibilia ſicut ſunt icorporalia nulla ꝓportio eſſe pōt. ꝛ
inter ea q̄ ſunt vnius ſenſus ad alteruꝫ ſenſuꝫ qꝛ iſtud eſt ex̄
V nām ſenſus. ¶ Ad 2m dōm ꝙ lumē gl'ie eſt aliqd creatuꝫ: ꝛ
Ad 2m ar. tñ per illud pōt hō puenire ad videnduꝫ deum ꝛ nō exaltat
intellectū creatū ad dei viſionē tāq̄ꝫ ipſum ſit imediatuꝫ deo
ꝛ indiſtās: ſed qꝛ a deo accipit virtutē ad iſtū effectū. ¶ Ali
ter pōt dici ꝙ iſtud lumē gl'ie diſtat a deo in infinitū ꝺm eſſe
ideo p illud nō pōt intellectus creatus peruenire ad h̄ ꝙ ſit
deus: ꝛ tñ ꝺm intelligē eſt indiſtās a deo: qꝛ ꝺꝫ illud vnimur
deo imediate: ita vt eſſentiā diuinā p ſeipſam itelligam⁹. Ita
mā ꝛ forma ꝺm eē diſtant imenſum qꝛ mā nūq̄ꝫ pōt puenire
ad h̄ ꝙ ſit forma: ꝛ tñ ſunt imediata p ꝓportionē qꝛ vnuꝫ al
teri vnitᷣ ꝛ diſpōnes ille ꝺm quas mā vnitᷣ forme dn̄r facere
formā imediatā māe vel ꝺm illas mā contingit formā lꝫ diffe
rant in gradu eſſendi. ꝛ ſic lumē gl'ie ē deo imediatū ꝛ facit
nos ei imediatos i intelligēdo ꝛ nō i eēndo. ¶ Ad 3m dōm
ꝙ lꝫ q̄libet creatura intellectual' ſit ſil'itudo dei nō tñ eſt pfe
cta ſil'itudo ei⁹: ita vt p illā pueniat hō ad intelligendū deū.
X Peruenit aūt p iſtud lumē qꝛ iſtud nō eſt ſil'itudo dei niſi in
Ad. 3. ar. quātum facit nos aptos ad deū itelligenduꝫ. ¶ Diuerſitas
aūt eſt pp ſimplicitatē dei ꝛ cōpōneꝫ creaturarū. Eſt. n. pro-
priū dei vt ſbam ſuā perfecte cognoſcat lumē aūt p̄dictum ē
ſil'itudo dei quātuꝫ ad h̄ ꝙ ad dei ſbam videndā pducit'. Et
nō eſt ſil'itudo dei i eſſendo p quā exprimatᷣ id qđ in deo ē: ſi
cut imago exp̄mit rem cui⁹ ē imago qꝛ eſt pfecta ſil'itudo ei⁹
Nulla aūt intellectualis ſba pōt eſſe dei ſil'itudo ita vt p eaꝫ
deū intelligam⁹. Cū. n. nullius ſbe create ſimplicitas ſit eq̄lis
diuine ſimplicitati ipoſ'e eſt ꝙ totā ſuā pfectioneꝫ creata ſba

hēat in eodē. Hoc. n. eſt ꝓpriū dei q̄ pure ſimplex eſt ꝛ ꝺꝫ idē
eſt ens ꝛ itelligens ꝛ bonus ꝛ vnus ꝛ viuēs ꝛ omnia alia.
Quecūq̄ꝫ. n. de deo dicantᷣ lꝫ diuerſas rōnes dicant vnuꝫ tñ
in deo ſunt ſcilicet ipſa dei ſubſtantia. In creatura aūt diffe-
rūt hec quia homo ꝺm aliud eſt aial, ꝛ ꝺm aliud intelligens
ꝛ ꝺm aliud albus: ꝛ ſic ď ceteris. Et ſic nulla res ē oino ſim
pliciter niſi deus. Et ſic opꝫ ꝙ aliud ſit i ſba itellectuali crea
ta lumē quo beatificatᷣ in diuina viſiōe ꝛ aliud ipſuꝫ lumen
q̄ in ſpē ſue nāe cōpletᷣ ꝛ itelligit ꝓportionaliter ad cōditio-
nē ſue ſpēi. Iō creatura intellectualis ꝺm eē ſuū lꝫ ſit quedaꝫ
ſil'itudo dei remota nō tñ pōt eſſe ſil'itudo ꝓpinq̄ ad intelli-
gendū deū. ideo opꝫ lumē illud p qđ intellect⁹ fit ꝓpinquus
deo ad ipſuꝫ videndum eſſe aliud a lumine nāli ſuo. ¶ Ad
iiij. dōm ꝙ lumē gl'ie nō pōt eſſe cōnāle alicui itellectui crea Y Ad. 4.
to eo ꝙ viſio diuina excedit capacitateꝫ nālem ois creature
iō nō pōt eē nāle alicui creature p ſe deū videre poſſe. ¶ Et
ſi dicatᷣ ꝙ illud lumē eſt creatuꝫ ideo ꝙ nihil impedit alicui Rñdetᷣ i-
creature eſſe cōnāle ſicut ē accidēale. Dōm ꝙ multa pn̄t ali- ſtantie
cui accidentaliter aduenire q̄ ſi eſſent ei ſbalia mutarēt ſpēꝫ
ſuā. ſicut accidit aq̄ eſſe calidā. Si aūt eſſet ei nāle eſſe calidā
iā nō eſſet aq̄ ſed ignis qꝛ inter oia corpora illi p̄mo ꝛ ꝓprie
cōpetit calidū eſſe. Ita accidit hoi eſſe albuꝫ: ꝛ tñ ſi eēt ſbale
hoi eſſe albū nō eſſet hō: ſed ptineret ad q̄litatē: ꝛ ita i oibus
apparet. ¶ Sic igitᷣ lumē gl'ie per qđ de⁹ imediate vr̄ accidē
tale eſt hoi. Si aūt eēt hoi nāle videre diuinā eſſentiam ſine
vllo medio: iā nō eſſet hō ſed de⁹ cui nāle eſt diuinā eſſentiā
cognoſcē: ꝛ p ipſaꝫ ſe cognoſcē ꝛ oia alia tāq̄ꝫ p formā ſuam
Sicut ḡ nō pōt alicui corpori eſſe ꝓpriū eſſe calidum. ſ. ſine
pticipatiōe niſi hēat formā ignis: ita non pōt eſſe alicui nāle
diuinā eſſentiā vidē niſi eē diuina ſit forma ſua. pōt tñ p pti-
cipationē illi⁹ forme videre diuinā eſſentiā etiā ſi nō ſit deus
ſicut aliqđ corpus pōt calidū eſſe p participationē licet non Z Ad 5m
ſit ignis. Iſta āt pticipatio diuine eēntie dr̄ lumē gl'ie. iō ne- Quō in
mo pōt niſi accidētal'r deū vidē. ¶ Ad 5m dōm ꝙ infinituꝫ finituꝫ ē
p̄uatiue dictū eſt incognitū: ſic mā p priuationē forē ē infini incogni
ta qꝛ nō hꝫ formā q̄ determinet eā ꝛ finitet i eſſendo tale ifi tum
nitū ē incognitū qꝛ fora ē p̄nm cognitiōis. iō qđ fora caret eſt
icognitū. Et ſic. iij. phi. ari. infinitū ad mām reducit. Et h̄ mō
q̄ꝫtitas nō hn̄s termios dr̄ ifinita: ꝛ ēt iſta ē icognita qꝛ ter-
minus i quātitate ptinet ad figurā q̄ fora dr̄. Et ponitᷣ i q̄rta
ſpē q̄litatꝫ. ꝛ iſta fora ēt ē p̄nm cognoſcēdi. ¶ Aliqñ dr̄ ifini-
tū negatiue nō ꝙ careat vel p̄uetᷣ aliq̄ p qđ limitari dēat: ſed
qꝛ nihil hꝫ qđ ipm ꝯhat ꝛ finitet. Sic oēs fore imāles vocātᷣ
ifinite ꝛ ſunt q̄dāmō ifinite cū nō ſit eē eaꝝ ꝯ p mām. h̄ mō ꝛ
de⁹ infinitus ē qꝛ eſt oino imālis. Et ſic infinitum nō eſt ico Quō di
gnitū ſꝫ eſt maxie cognoſcibile cū mā ſit q̄ ipedit cognitionē catᷣ ſol⁹
itellectiuā ꝛ res māles nō ſunt cognoſcibiles i actu ſꝫ in pō de⁹ ifini
ſbe aūt ſepate ſunt itelligibiles i actu: ꝛ ſic de⁹ lꝫ ſit infinit⁹ t⁹ ꝛ fore
ē cognoſcibilis. imo quāto res ē magis ifinita eſt magis co- imāles
gnoſcibilis: qꝛ magis ē ſepata a cōditiōibus māe. Iſta infini alq̄ mō
tas cōpetit deo ꝛ oibus ſbijs ſepatis. ¶ Habet āt deus aliū ifinite ſꝫ
modū ifinitatis ꝺꝫ quē ipſe ſolus vocatᷣ vere ifinitus: qꝛ alie ñ oio ꝛ
ſbe ſepate lꝫ ſint forme nō ꝯcte ꝛ finite p māꝫ ſunt tñ in ſeip cur aliq̄
ſis limitate p terminos ſue nāe. Iō non vocamus eas cōiter dicatᷣ fi-
ifinitas. Deus aūt nō eſt limitatus terminis nāe ſue. Rō di- nita
uerſitatis eſt qꝛ in oibus reb⁹ creatis eſt eē receptū ꝛ ē aliud
eſſe: ꝛ aliud eſſentia cui participatᷣ. Uñ neceſſe ē eſſe partici
patū eſſe finitū ꝺm modū nāe recipiētis cui participatᷣ deus
aūt nō recipit eē ab alio ſed ipſemet ē ipſa nā entitatis iō nō
eſt aliqd per qđ i deo limitetᷣ eē cū limitatio vel ꝯctio nō fiat
niſi ex mō recipiēdi. Iō neceſſe ē dei eſſe ifinitū eſſe. Et ob h̄
dicimus deū infinitū eē ꝺm eſſentiā. Et iſtud ēt nō facit euꝫ
eſſe incognitū imo magis cognoſcibilē: qꝛ quāto res hꝫ ma-
gis de eſſe tāto eſt magis itelligibilis. ¶ Ad 6m dōm ꝙ iter ? Ad. 6.
itellectū nr̄m ꝛ deū eſt ꝓportio lꝫ nō in eēndo ſꝫ bñ i cogno
ſcēdo. Proportio. n. ꝺm cōem modū dicit cōmenſurationem
duarū quātitatū ꝺm equalitatē vel exceſſuꝫ determinatum.
Transfertᷣ tñ ad ſignādum habitudinē duarū rerū q̄uocūq̄ꝫ
ſe habētiuꝫ. Et ſic dicim⁹ mām ꝓportionatā eſſe forme ꝛ pa
ciens ꝓportionatum eſſe agēti: ꝛ tñ non accipitᷣ ibi ꝓportio rñdetᷣ p̄
p̄mo mō. hoc mō deus ꝛ itellectus creatus hn̄t ꝓportioneꝫ miſ rōni
inquātum intellectus nr̄ pōt puenire ad intelligendū deuꝫ. bus
¶ Ad primas aūt rōnes que ꝓbabant hoiem poſſe nāliter ad p̄mā
videre deū eſt reſpōdendū. Et ad primā dōm ꝙ angeli i ſua
p̄ma conditiōe non viderūt deum p eſſentiā: lꝫ aliq hoc cre-
diderunt

diderunt:ſed viderūt deū per ſilitudinē creatā.Et h̄ neceſſe
ē dici ſiue ponanꝛ angeli creati in grā ſiue i puris nālibus
Angeli mox cre ati non viderūt diuinaꝫ eſſentiā — cū nemo dicat angelis fuiſſe cōcreatā felicitatez:q2 tunc nec
illi potuiſſent cadere:nec iſti cōformari cum btitudo de ſe fir
mū bonū ſit:ğ non fuerūt angeli creati in beatitudine. ⁊ tñ
ſi in pncipio creatiōis ſue vidiſſent deū per eſſentiā fuiſſent
creati beati cū illa viſio ſit beatitudo.ğ nō habuerunt eam i
principio creatiōis.Et h̄ innuitur p Aug. ſuper geñ. ad lrām
vbi vocat viſionē matutinā cognitionē in v̄bo.i. p eſſentiaꝫ
diuinā ⁊ veſpertinā ea q̄ eſt in ſeipſis p ſpēs cōcreatas ange
lis.Et tñ cognitio veſpertina p̄ceſſit matutinā q2 dr factum
eſt veſpere ⁊ mane dies vnus. ¶ Ad 2m dōm ꝙ diabolus
nō eſt de aſſiſtentib9 deo:q2 h̄ ad ſolos angelos bonos pti
ad.2.ra. net ⁊ nō ad oēs ſed ſolū ad ſupiores ⁊ iſti per eſſentiā deuꝫ
vidēt.Dicit autē ſathan aſtitiſſe nō ꝙ deū p eſſentiā viderit
ſed ꝙ a deo viſus ē inquātuꝫ ad ipſuꝫ dei ꝓuidentia ſe extē
dit ſicut ad bonos angelos.Et ſic ſathan aſtitit deo: q2 p̄ſto
ei erat vt deus de ipſo faceret qđ vellet ſicut nos dicimus il
la nobis aſſiſtere vel preſto eſſe q̄ nr̄e diſpōni ſubiecta ſunt.
Pōt tñ dici ꝙ ſathan nō dr deo aſſiſtere ſꝫ aſtare. Nam oia
deo aſtāt ſiue corporea ſiue icorporea: q2 oia ei ſubiecta ſūt.
Aſſiſtere autē ſolū dn̄r illi ſpūs bti qui ab intima cōtēplatio
ne nūq̄ꝫ recedunt vt ait Grego.Dr tñ aſtitit: q2 eſt p̄teritum
equocum de aſto ⁊ de aſſiſto.Sathan aūt dr aſtitiſſe q2 aſta
AA bat: ⁊ nō q2 aſſiſtebat. ¶ Ad 3m dōm ꝙ aliqd pōt eſſe p ſe
ad.3.ra. magis itelligibile qđ tñ eſt minus itelligibile alicui.Qđ aūt
apparet i nr̄o intellectu q2 facultas itellectus nr̄i determi
naꝛ ad formas ſenſibiles q̄ per itellectuꝫ agentē fiunt intel
ligibiles i actu eo ꝙ fantaſmata ita ſe hn̄t ad intellectū nr̄m
ſicut ſenſibilia ad ſenſum.iij.de aīa. Jō opꝫ ꝙ ad oē illud qđ
itellectus nr̄ intelligit nālr manu ducaꝛ p formas ſenſibiles
vt ait Dio. Et q2 ſb̄e ſepate q̄ ſunt p ſe maxime itelligibiles
excedūt genus formarū ſenſibiliū: ō intellectus nr̄ ē valde
debilis ad cognitionē earuꝫ.ſ.q2 non pōt manu duci directe
⁊ imediate in cognitionē earuꝫ per formas ſenſibiles. vñ dr
ij.metaphy.ꝙ ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lumē ſolis: ita ſe
hꝫ intellect9 nr̄ ad ea q̄ ſunt manifeſtiſſima in nā. Nālis aūt
facultas itellectus angelici non eſt determinata ad formas
ſenſibiles ita vt p eas itelligē debeat.ſ. accipiēdo eas p ſen
ſum ⁊ poſtea abſtrahēdo p intellectū agentē ſicut nos faci
mus.Nā iſte modus nō cōpetit angelis eo ꝙ nō ſunt corpo
rei nec hr̄e pn̄t organa ſenſitiua.Eſt tñ facultas intellectus
ipſoꝝ determinata ad formas creatas p quas itelligūt quia
iſte nō excedunt genus ipſoꝝ:ſꝫ ſicut angeli ſunt creati. ita
iſte ſunt create.Jō ſicut itellectus nr̄ hꝫ ſe valde debiliter cir
ca cognitionē ſb̄aruꝫ ſepatarū q2 excedunt gen9 formarum
ſenſibiliū.ita ſb̄e ſepate circa cognitionē diuine eſſentie defi
ciūt:q2 illa excedit formas creatas p quas nāle eſt angelis i
telligere. Magis tñ deficit angelus ex ꝓpriis nālibus a co
gnitiōe diuine ſb̄e q̄ꝫ intellectus nr̄ deficiat a cognitōe ſb̄aꝝ
ſepatarum q2 magis excedunꝛ ipſi a deo q̄ꝫ nos ab angelis.
BB Dictū aūt cōmentatoris intellr de intelligibilib9 creatis in
a.l.4. ter q̄ eſt ꝓportio aliq̄:diuina aūt eſſentia excedit oēm intelle
ctū creatū in infinitū. ¶ Ad.4.dōm ꝙ intellectus creatus
nō ipediꝛ ab h̄ ꝙ deū videat p eſſentiā ex defectu diuie eēn
tie q̄ſi de ſe nō ſit itelligibil in actu cū ecōrio inter oia ipſa eſt
maxime itelligibil: ſꝫ eſt ipedimētū ex pte intellectus creati.
pm9 defectus ¶ Primo pp defectū virtutis itellectiue create cuius nālis
facultas ē determinata ad ens creatū. h̄ tñ defectus in hoīe
ē ⁊ in angelo cōſiderādo nālia eorum: ⁊ tamē non equaliter
in intellectu enim angelico non inuenitur aliquis defectus
quātum ad ea que ſunt ſui generis ſed quantum ad ea que
ſunt ſupra genus.Eſt.n.itellectus angelicus creatus: ⁊ ſic
oia creata ſunt in vno gn̄e.Et quātuꝫ ad iſta intellectus an
gelicus nō deficit:q2 oia creta pfecte itelligit: deficit tñ quā
tum ad id qđ eſt ex̄ genus itellectus ſui.ſ.quātuꝫ ad deuꝫ q
.ſ.oē gen9 ē. Intells aūt hūanus deficit an duplr.ſ.circa ea
q̄ ſunt ex̄ genus.i.circa deū quē nō intelligit: ⁊ circa ea que
ſunt in gn̄e ipſius itellectus.i.q̄ ſunt creata. Nā nō itelligit
pfecte oēs creaturas.Et h̄ eſt q2 lux itellectus nr̄i ē obūbra
ta ſicut dicit yſaac ꝙ rō oriꝛ in vmbra itelligētie.i. intellect9
nr̄ q vocaꝛ rō: q2 eſt diſcurſiuus oriꝛ in vmbra intelligētie.i.
2a hꝫ ortum ibi vbi itelligētia deficit a luce pfecta itellectuali ⁊
icipit obūbrari. ¶ Scđo accidit defectus ex pte intellectus
creati pp abn̄tiaꝫ intelligibil:q2 lꝫ eſſentia diuina ſit pn̄s cui
libet rei:nō tñ ē pn̄s cuilibet itellectui vt forā itelligibil: ⁊ tñ
nō ſufficit ꝙ ſit realiter in itellectu ad h̄ ꝙ intelligaꝛ: ſed ꝙ
vniaꝛ ei tāquā forma itelligibilis.Hoc aūt nō accidit niſi qñ
in intellectu ē diſpō ſufficiēs ad h̄ ꝙ poſſit vniri eſſentie di
uine vt forme itelligibili q̄ diſpō ex nālibus ꝓpriis ineſſe nō
pōt. ¶ Tertio differt itellectus creatus a viſiōe dei pp exceſ 3o
ſum claritatis diuine eſſentie ſupra formas illas p quas in
tellectus creatus nāliter itelligit.Et ſic itellectus creat9 defi
ciet nāliter a viſiōe dei p eſſentiam quāuis imenſitas diuine
eſſentie intellectū nō corrūpat ſed magis cōfortet ad itelligē CC
dum. ¶ Ad.5. dōm ꝙ intellectual nā eſt ſilitudo dei inquā ad.5.rōnē.
tum ēt deus eſt itelligēs ſꝫ nō eſt ſilitudo per quā deueniaꝛ
ad cognoſcendū deuꝫ p eſſentiā.vt.ſ̄.oſtenſuꝫ eſt.Quia tñ ē
aliq̄ ſilitudo dei pōt per aliquas ſpēs creatas q̄ ſint ſilitu DD
dines dei large puenire ad cognoſcēdum deum.Jſta tñ co ad.6.rōneꝫ
gnitio non ē per eſſentiā. ¶ Ad.vj. dōm ꝙ oēs intelligētie
deum itelligūt inquātū a deo create ſunt nō tñ per h̄ vident
eū per eſſentiā q2 hoc mō non pn̄t eū cognoſcere niſi inquā
tum retinēt in ſe quādam ſilitudinē illius ſicut cauſatū reti
net ſilitudinē cāe.Jſta tñ ſilitudo eſt multū diſtans q2 eſt in
maximo gradu analogie.Jō non pōt cognoſci deus h̄ mō ni
ſi valde iperfecte ⁊ q̄ſi argumētatiue. ¶ Ad.vij.dōm quod EE
ſupra reſpōſum eſt.ſ.ꝙ lumē glie pōt eſſe accidētale intelle ad.vj.rōnē.
ctui ſed nō cōnāle:q2 illud qđ ptinet ad nām ſupioreꝫ tāquā
ꝓprium eius nō pōt eſſe ꝓpriuꝫ nāe inferioris niſi traſferaꝛ
vt ſit de ſpē nāe ſuperioris ſicut diaphano pōt lux accidere
nō pōt tñ ſibi eſſe nāle ꝙ abn̄te corpore lucido luceat niſi ip
ſum diaphanū efficiaꝛ corpus lucidū determinari aūt ad in
telligendum p formā increatā eſt ꝓpriū intellectus increati
nō pōt ğ eſſe nāle intellectui creato. ¶ Et ſic illud lumen p
qđ vniꝛ intellectus creatus forme itelligibili icreate.i.diuine
eſſentie cōicari qdem pōt accidētaliter itellectui creato non
pōt effici ꝙ ipſe hēat illud nāliter niſi iā efficereꝛ intellectus FF
increatus.i.deus qđ eſt ipoſe. ¶ Ad.viij.dōm ꝙ ēt ſi nullus ad.8.rōneꝫ
itellectus creatus diuinā eēntiā itelligeret nālr aut p grām
adhuc nō eſſet diuina eſſentia fruſtra intelligibilis cū ipa ſe
ſufficiēter intelligat. Etiā dictū cōmentatoris locū hꝫ ſi eēt
aliq̄ ſb̄a in orbe q̄ ſolum eēt vt intelligereꝛ ⁊ ſi nō intellige
reꝛ eſſet fruſtra. ¶ Aliter ēt dici pōt ꝙ eſſe fruſtra dicit ha alia rn̄ſio
bitudinē ad finē.ſ.in illis q̄ ſunt pp alterū ⁊ non aſſequunꝛ
finē illū ad quē ſunt. Deus āt non ē ad aliqd ſed oia ſunt ad
ipſum tāq̄ꝫ ad finē.Jdeo ēt ſi a nullo intelligaꝛ fruſtra eē nō .ſ.Tho.
pōt.De hiis.ſ.Tho.iiij.ſen.di.xlix.q.v.arti.vj. Et in ſūma cō
tra genti.lib.iij.c.l. ⁊.lj. ⁊.lij.

¶ An homo in ſtatu vie poſſit videre deum per eſſentiam.

Queſtio. XLVI.

Queritur an hō in ſtatu vie poſſit videre deum p
eſſentiā. ¶ Aliq dicūt ꝙ ſic q2 yſai.vj. opio q̄rūdā ꝙ de9 i ſtatu vie poſſit videri p eſſētiam.
diciꝛ vidi dn̄m ſedētem ſuper ſoliū excelſuꝫ ⁊ eleuatuꝫ ⁊ ple
na erat oīs terra maieſtate eius.Et micheas ꝓpha dixit.Ui
di dn̄m ſedenteꝫ ſup ſolium ſuū ⁊ oīs exercitus celi ſtabat a
dextris ⁊ a ſiniſtris.iij.reſ.xxij. ⁊.ij.palipo.xviij. ⁊ tñ iſti duo
ꝓphe viuebāt.ğ viuens pōt p eſſentiam deū videre. ⁊ maxi pa rō
me apparet in yſaia: q2 ille cuius maieſtate tota terra plena
eſt: eſt deus eſſentialiter hunc tñ vidit yſaias. ¶ Item vide 2a rō
re deum facie ad faciē eſt videre ipſum p eſſentiā.i.ad corin.
xiij.Nūc videmus p ſpeculuꝫ tunc aūt facie ad faciē.ſ.i vita
eterna.ibi tñ planum eſt ꝙ deus p eſſentiā videbiꝛ.ſꝫ Jacob
in ſtatu vie exiſtēs vidit deū facie ad faciē geñ.xxxij.vidi dn̄ꝫ
facie ad faciē ⁊ ſalua facta eſt aīa mea. ğ in ſtatu vie deus p
eſſentiā videri pōt. ¶ Itē Job.xlij. diciꝛ auditu auris audi
ui te nunc autē oculus meus videꝛ te.Uiſus autē ē ō rebus 3a rō
p̄ſentibus ⁊ auditus de abn̄tib9. Et ſic inuiꝛ ꝙ poſtq̄ꝫ Job
cognouerat deū quaſi abn̄tem per audituꝫ poſtea cognouit
eum p̄ſentem ſibi qđ eſt videre. ⁊ ſic Job vidit deū per eſſen
tiā q2 alias ſemp deus cognoſcereꝛ ab eo tāquaꝫ aliquid elō
gatum:cū oēs cognitiones alie de deo fiāt per quaſdā ſimili
tudines in imenſum elongatas a deo. ⁊ ſic Job in ſtatu vie
deum vidit per eſſentiā. ¶ Itē numeri.xij.dicitur de Moyſe 4a rō
ꝙ palā ⁊ nō per enigmata deū vidit. Ille tñ qui videt deum
ſine enigmate videt ipſuꝫ per eſſentiā:q2 iſtas duas viſiones
diſtinguit apoſtolus q̄ſi oppoſitas prima ad corin.xiij.ſ.per
enigmata ⁊ facie ad faciē.ſ.per eſſentiā.vnde cognitio nulla
media eſſe pōt.ergo Moyſes p eſſentiā deum videbat dum 5a rō
viueret. ¶ Itē pma ad corin.xij. ſuper illo verbo raptū vſq

ad tertiū celū dicit glo. ꝙ deus oſtēdit apl'o vitā in qua vidē
dus eſt i eternū illa tñ eſt viſio beata. Etiā dr̄ ibi ꝙ ad h̄ ra-
ptus eſt apl's ꝙ ipſum deū in ſe ⁊ nō in aliqua figura vide-
ret. ⁊ ita dr̄ ꝙ i 3° ordine angeloꝝ ſunt throni cherubini ⁊
ſeraphini qui vicinius deū contēplant̄ ad quoꝝ ſil'itu dinez
deum vidiſſe apl's dicit̄. Jſtud autem eſt videre ꝑ eſſentiam.
Jdeo apte apparet ꝙ paulus deū per eſſentiā vidit dum ad
huc viueret. ¶ Jtem ſm Aug. xij. ſuper geñ. ad lr̄am viſiōe
6ª rō. intellectuali vident̄ ea q̄ ſunt in aīa per eſſentiā ſed viſio itel
lectualis eſt de rebus ipſis itelligibilibus nō per aliquas ſi
militudines ſed ꝑ ſuas eſſentias vt ipſe dicit: cū ergo deus ꝑ
7ª rō. eſſentiā ſuā ſit in aīa cuiuſlibet viatoris apparet ꝙ per eēn-
tiam ab eo videat̄. ¶ Jtem affectus magis ē corruptus i ho
mine ꝑ pcm̄ q̄ȝ intellectus q: pcm̄ eſt in volūtate vt dicit au-
gu. Poteſt tñ voluntas diligere deum imediate in ſtatu vie
qđ fit per charitatē. Nā non diligimus deū per alia ſed ei tā
quā vltimo fini inheremus ⁊ alia ꝑꝑ ipſuȝ diligimus. ğ etiā
8ª rō. intellectus viatoris deū imediate videre pōt vel cōiungi ei:
⁊ hoc ē videre ꝑ eſſentiā. ¶ Jtem oē illud imediate videtur
⁊ per eſſentiā ab intellectu nr̄o ad qđ intellectus nr̄ ſe con-
uertit nō ſe conuertēdo ad aliqd aliud. Sed itellectus viato
9. rō. ris pōt conuerti ad deuȝ ſine h̄ ꝙ conuertat̄ ad aliqd aliud
ğ intellectus viatoris pōt per eſſentiā deū videre. ¶ Jteȝ oē
illud per qđ iudicam⁹ de aliqbus opȝ ꝙ ſit nobis magis co
gnitū q̄ȝ illa: ⁊ tñ ſm Aug. lib. de vera religiōe ſm veritateȝ
increatā de oibus iudicamus ipſam de oibus cōſulentes ēt
in ſtatu vie. ğ ipſam veritatē increatā magis cognoſcemus i
10. rō. via q̄ȝ oia alia. Et tñ iſta veritas eſt diuina eſſentia. ğ pōt vi-
deri deus h̄ ab hoīe per eſſentiā. ¶ Jtem ꝑꝑ vnūquodqȝ ta-
le ⁊ illud magis: ſed oia q̄ cognoſcimus h̄ cognoſcimus ꝑ lu
men diuinū: qđ eſt ipſa diuina eſſentia: q: vt dr̄ in lib. đ ſpū
⁊ aīa. mens nr̄a in actū cognitiōis exire nō pōt niſi diuino
lumine ꝑfundat̄. ğ ipſum deū videmus ꝑ eſſentiaȝ magis q̄ȝ
aliquid aliud. ¶ Jtē ſm Aug. mens nr̄a a deo nulla iterpo
11ª. rō. ſita creatura format̄. in viſiōe aūt imediata nihil interponit̄.
Jn viſione vero mediata ſemꝑ aliqd interponit̄. ğ hic vide-
mus deū per eſſentiā cum mēs noſtra formetur a deo nulla
creatura iterpoſita. ¶ Jtem in q̄libet ſciētia ſpeculatiua co-
12. rō. gnoſcit̄ de ſubiecto quid ē deus tñ eſt ſubiectū vel ſaltē parſ
ſubiecti alicuius ſciētie ſpeculatiue. ſ. theologie vel metha-
13. rō. phyſice que de deo ſunt: vt pȝ ꝑmo methaphyſice. ğ per ali-
quā ſcientiā ſpeculatiuā ſcit̄ de deo qd eſt. ⁊ hoc ē ipſum vi-
dere per eſſentiā poſſumus tñ in via hēre oēs ſciētias ſpecu
latiuas. ğ poteſt hō viator videre deū per eſſentiā. ¶ Jtē ni
hil ipeditur niſi a ſuo cōtrario: corruptio tñ corporis non re
pugnat directe diſpōni intellectus cū nō ſint in eodem: ergo
diſpō intellectus non impedit̄ per corporis corruptionē vel
alterationē: Sed aīa in corpore icorruptibili exiſtēs videbit
deū per eſſentiā. ğ poterit etiā illum videre exiſtēs in corpo-
re corruptibili. ⁊ h̄ eſt in via. ¶ Dōm ꝙ nō pōt deus per eſ-
A ſentiā videri ꝓprie ab aliquo q eſt in ſtatu vie. q: exo. xxxiij.
Rñdet̄ ad dicit̄. Non videbit me hō ⁊ viuet glo. dicit ibi. Quādiu i cor
q̄ſitū qōniſ pore viuet videri ꝑ quaſdam imagines deus pōt ſed ꝑ ipſaȝ
ꝙ de⁹ nō p̄t nāe ſue ſpēm videri non pōt. ¶ Jtē Jo. ꝑmo dr̄. Deuȝ nemo
ꝓprie vide vidit vnq̄ȝ glo. dicit ibi. Nemo purus hō viuens in h̄ corpo-
ri ab aliq̄ in re vidit deum qd eſt. ¶ Jtem ſcđa ad corin. v. dicit̄. Quādiu
ſtatu vie ſumus in corpore peregrinamur a dño per fidē ambulantes
⁊ nō per ſpēm glo. dicit ibi hoī adhuc vitā corruptibilē agen
prima ratio ti non pōt ꝯtingere vt remoto atqȝ diſcuſſo nubilo oiuȝ fan
taſmatū corporalium ſereniſſima incōmutabilis veritatis lu
ce potiat̄. ¶ Jtem eſſe viatorē ⁊ cōprehenſorē ſimul nulliuſ
ſecūda rō eſt niſi xp̄i: ſed quūqȝ videt deum ꝑ eſſentiaȝ dr̄ cōprehenſor
ğ nullus viator per eſſentiā deuȝ videre pōt. ¶ Jtem poſita
cā ſeqtur effectus ſuus: ſed cā per quā aīa eſt beata eſt diui-
tertia ratio na viſio. vt. ſ. oſtenſum ē. q. xl. ğ ſi aliquis poſſet in ſtatu vie
deum videre per eſſentiā eſſet beatus in ſtatu vie: qđ abſur-
dum eſt. ğ nullus viator deum ꝑ eſſentiā videre pōt. ¶ Ad
quarta rō huius euidentiā conſiderandū ꝙ repugnat quodāmō ꝙ ſit
B aliqs in ſtatu vie ⁊ videat deū per eſſentiam ſicut repugnat
Declaratio ꝙ aliqs ſit in termino motus: ⁊ tñ adhuc moueat̄. Nam vi-
auctoris ſio diuine eſſentie eſt btitudo cuiuſlibet itellectuſ. ſȝ btitudo
eſt finis vlterius. ğ qui hȝ illum non mouet̄ ad aliqd. Via tñ
dicit motū: q: eſt mediū inter terminū a quo ⁊ terminum in
quē. ergo qñ aliquis in via eſt nō videt deum ꝑ eſſentiā vel
ſi videt iā non ē in via. ¶ Et patet h̄ magis q: btitudo q̄ cō

ſiſtit in oꝑatione ꝑfecta hȝ ipſam oꝑationē neceſſario valde
delectabilē. Non eſt tñ delectabilis oꝑatio niſi potētie diſpo
ſite ꝑfecte ad obiectū ſuū. Et q: beatitudo eſt de obo optimo
opȝ potentiā eē diſpoſitā maxime. Et ſic ad h̄ ꝙ intellectus
creatus ſit diſpoſitus ad dei viſionē opȝ ꝙ hēat aliquas di-
ſpoſitiōes ſibi inherētes. Et iſtud dicimus eſſe lumē glorie.
Jſtud aūt lumē non hȝ aliqua creatura i ſtatu vie: iō nullus
viator pōt videre deū per eſſentiā. ¶ Quia ꝑ diſpōneſ quaſ
hō hȝ in ſtatu vie nō pōt in aliqd maius q̄ȝ ꝙ intelligat oia
q̄ intellexerit ꝑ ſpēs acceptas a ſenſibuſ ⁊ poſtea abſtractaſ
ꝑ intellectuȝ agentē: ⁊ tūc ſunt iſta fantaſmata itellectui no
ſtro ſicut ſunt ſenſibilia ſenſui. ad iſta. n. ꝑtingit intellectus
hois viatoris. ¶ Angeli etiā hñt ꝙ ſint in ſtatu vie ⁊ hoc a
creatione ſua vſquequo qdam cōfirmati ſunt: ⁊ aliȷ corrue- C Angeli
runt erāt pure viatores ſicut nos nūc ſumus. Sunt etiam p⁹ crea-
nūc angeli bti ex aliq̄ ꝑte viatores. Nā ex ea ꝑte qua vident tionē ſu
res in verbo bti ſunt et cōprehenſores: ex ea aūt ꝑte qua co am erāt
gnoſcunt res in ſeipſis ꝑ ſpēs cōcreatas qđ eſt cognoſcere i pur̄ via
ꝓprio gñe viatores dr̄ lȝ nō ſint nūc ſimpliciter vel abſolu tores
te viatores. ¶ Utroqȝ aūt mō quo angeli dr̄ viatores cōpe
tit eis h̄ ꝙ ꝑ diſpōnes nāles quas hñt. i. ꝑ formas cōcreatas
vel ꝑ gratuitas. ideſt aliquas de nouo iꝑreſſas vel infuſas
non pñt in aliqd amplius niſi vt intelligāt res ſemꝑ per for
mas creatas ad quas facultas ſua nālis ſolum ſe extendit.
Deus autē in eſſentia ſua nō poteſt videri ꝑ aliquā formam
a ſenſu abſtractā: nec per aliquā formaȝ creatam: q: oēs iſte
ſunt valde deo diſſimiles. Nullus ğ intellectuſ creatus pōt
videre deū per eſſentiā per aliquā diſponē ſibi inherentem.
Contingit tñ ꝙ aliquis in ſtatu vie deū videat per eſſentiaȝ
miraculoſe: ⁊ ad modicū tēpus: ⁊ tunc lȝ ſit in via non ma- D
nēt ſibi cōditiones vie oino quātum ad illud tēpus in quo
ſic deum videt. Nam ꝯtingit aliqñ diuina virtute ꝙ aliqua
res miraculoſe ꝑducitur in aliqd in qđ nullo modo pōt per
aliquas diſpoſitiōes ſibi inherētes: ſicut ꝙ virgo pariat ꝙ
ignis in aqua cōburat: ⁊ ita miraculoſe fiet ꝙ itellectus via E
toris non hñs niſi diſpōnes vie eleuet̄ ad vidēdum deum ꝑ
eſſentiā. ¶ Ex iſta tñ viſione nō pōt vocari ſimpl'r būs: ſed
ſm quid. ſ. inquātum cōicat in actu beati: non tñ hȝ cōditio
nes beatoꝝ in ſeipſo: ſicut aliqđ corpus in ſtatu grauitatis
exiſtēs pōt miraculoſe hēre actū agilitatis: ſicut pȝ de aba-
cuch. qui q̄ſi in momēto tēporis duct⁹ eſt de iudea in caldeā
que inter ſe multū diſtant dani. vlti. c. ¶ Sic ēt fuit de trib⁹
pueris ꝓiectis i igne a nabuchodonoſor quoꝝ corpora non
fuerūt leſa nec ēt veſtes dani. iij. ⁊ habuerūt tunc actum do-
tis que vocat̄ impoſſibilitas: ⁊ tñ nondum erāt corpora eo-
rum glorioſa. Jlla aūt que miraculoſe fiunt non dicūtur poſ
ſibilia ſm conditionē nature rei in qua fiunt: ſed ſolum ſm
virtutem agētis. Unde ꝓprie loquendo non dicimus ꝙ ce-
cus poſſit fieri vidēs vel ꝙ mortuus reſurgere poſſit: ſed ꝙ
deus pōt cecum illuminare ⁊ mortuū ſuſcitare. ¶ Jdeo di- F
cēdum ꝙ nulla pura creatura in ſtatu vie exiſtens pōt vide
re deum per eſſentiā. i. non hȝ aliquā diſpōnem ſibi inheren
tem per quā poſſit deum videre per eſſentiam: ſed deus po-
teſt facere ꝙ homo manēs adhuc in ſtatu vie videat diuinā
eſſentiā vel videat per eſſentiā q: iſta idem ſunt. Non enim
poteſt aliqs videre diuinam eſſentiā niſi per ipſam eſſentiaȝ
cū deus non poſſit videri per aliquā ſimilitudinē creataȝ: q:
per talē non videt̄ de deo quid ſit ſed qd nō ſit. vt ſupra oſtē
ſum eſt. q. xl. Etiam ſi aliquis per eſſentiā diuinam videat ip
ſam eſſentiā diuinā videt: q: ipſa vnitur vt forma intelligibi
lis intellectui eius. ⁊ quātum ad hoc videt per eſſentiam. ⁊
qm̄ ipſa non eſt forma intelligibilis alterius rei ſed ſuiipſi⁹
qui videt per eſſentiaȝ videt ipſam eſſentiā tāquā obiectum
Hoc autē ſcilicet videre per eſſentiā vel videre ipſaȝ eſſentiā
diuinā nulli hoi in ſtatu vie: nec etiā angelo ꝯtingere pōt:
q: iſtud excedit oēs formas creatas per quas hō ⁊ angeluſ
ſm ſtatum vie cognoſcunt. Si aūt aliquādo. vt ſupra nūc di
ctū eſt eleuetur miraculoſe intellectus viatoris ad iſta ꝓ illo
tēpore non eſt proprie viator ſaltē abſolute viator cum par-
ticipet in actu beatorū. ¶ Ad primum dicēdum ꝙ yſaias ⁊ ad. i. ar.
micheas non viderūt eſſentiam diuinā ſed aliquas dei ſimi
litudines ſiue fuerit in viſione imaginaria ſiue in reali aut
intellectuali. Dicit enim Diony. lib. de celeſ. ierar. capitu. iiij.
ꝙ per h̄ ꝙ in ſcriptura dr̄ ꝙ aliqs ſcūs vidit deum ſicut qli
bet alius nō eſt intelligenduȝ ꝙ eſſentiā dei q̄ eſt oibus via

toribus

Not. ꝙ de⁹ nūq̄ꝫ loquut⁹ eſt neq̄ꝫ appuit: ſꝫ angelis vocē de⁹

toꝛibus occulta viderit:ſꝫ ꝙ oñſe,ſunt ei aliq̄ foꝛᵉ vel coꝛpales vel imaginarie ꝑ quas manu ducebaẜ in dei cognitionē. Et h̄ fiebat miſterio angeloꝝ quoꝝ illuminatiōe ꝯfoꝛtabaẜ intellc̄s ꝓphe ad ꝑueniendū in aliqualē cognitionē diuinorum ex appentibus foꝛmis. Et qꝛ angelus nō intēdebat ducere ꝓpham in cognitionē ſui:ſed in cognitionē dei p̄ncipaliter:iō in hmōi viſis nō dicebaẜ appere angelis ſꝫ de⁹ ex cuius ꝑſona appebat angelus: ꝛ ex cui⁹ v̇tute efficatiā hēbat ad illuminandū mentē. Et h̄ vocaẜ apud grecos theophania.i.dei appitio. Dio.ait. ¶ Aliqñ aūt angelus dicebaẜ apparere:qꝛ miſteriū illud qȯ foꝛis gerebaẜ angelo cōpetebat. Vñ Grego.dicit ſuꝑ exo. Angelus q moyſi appuit:aliqñ angelus ꝛ aliqñ dñs noiaẜ: qꝛ dū exterius loquēdo deſuit angelus eſt:dñs aūt qui interius p̄ſidens loquēdi efficaciā tribuit. Et in h̄ apparet ꝯ aliquos q putāt aliqñ ip̄m deū vere fuiſſe loquutū ꝛ appuiſſe hoib⁹ in aliq̄ effigie aſſūpta.nūq̄ꝫ n.hoc fcm̄ eſt niſi ꝑ angelos q deū ſe noiant ex cā dcā:vt expreſſe vult Dio.vbi.ſ̄. ꝛ Grego.exo.3. ꝛ Aug.3.de ciui. Idez vult.ſ.Tho.2.ſen.di.4.arti.vlti. ꝛ.4.ſen.di.xlix.q.7. arti.7. de quo ēt dcm̄ eſt.ſ̄.3.in.lxxxix.q. De viſione aūt michee ꝙ deū nō viderit:ſꝫ fuerit imaginaria viſio oñſuꝫ eſt.3 reg.22º. ꝛ.2.palipo.18.

G

¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ Jacob nō vidit deū ꝑ eſſentiā:ſꝫ fuit viſio coꝛpalis vel imagiaria: lꝫ v̇itas eſt ꝙ fuit coꝛpoꝛalis:qꝛ nō ſolū vidit:ſꝫ ēt cū ipſo quē vidit luctatuſ eſt.e.c.dī tñ vidiſſe deū facie ad faciē:qꝛ illa figura in q̄ appuit ei deus.i.angelus repñtans deū fuit viſa ab eo facie ad facieꝫ i.clare. Vñ dicit glo.ibidē nō ꝙ deus videri poſſit: ſꝫ foꝛam vidit Jacob in q̄ de⁹ ei loquutus eſt. In h̄ tñ qȯ dī facie ad faciē notaẜ quedā eminētia viſionis. Dicit.n.rabi moyſes diſtinguēs gradus ꝓphie ꝙ eminētioꝛ gradus ꝓphie eſt qñ apparet aliqd in viſiōe vigilādo q̄ꝫ ſi appeat in doꝛmiendo. Et ſi fiat vigilādo eminētioꝛ gradus eſt qñ ille q loqẜ oñdiẜ viſui in aliq̄ figura q̄ꝫ cū ſolū loquiẜ ꝛ nō vi loquēs. ꝛ qñ loquens appet:eminētioꝛ gradus eſt ſi appeat in figura āgeli q̄ꝫ in figura hois.i.figura repñtante angelū: qꝛ angeli nullā figurā hñt cū ſint incoꝛpei. Jacob hūit iſtā eminētiā viſioniſ nunc:qꝛ nō appuit ei deus doꝛmiēdo:ſꝫ vigilando. Et nō ſolum audiuit vocē loquētis:ſꝫ ēt vidit ip̄m loquēteꝫ. In figura qdē hois:qꝛ dī appuit ei vir: ꝛ tñ illū angelum intellexit.

H
Ad ſcōꝫ argu.

Rabi moyſes,

¶ Ad ſignādā aūt iſtā eminētiā viſiōis dī ꝙ vidit facie ad faciē.i.clare vel eminēter reſpectu alioꝝ vidētiū. Et qꝛ viſio q̄ eſt facie ad faciē ē magis clara in reb⁹ coꝛꝑalib⁹ facie ad faciē vidiſſe dī. ¶ Vel pōt dici vt ait Gre.ibidē ꝛ glo. ꝙ h̄ itelligiẜ de viſiōe ſpūali qua ſcōꝝ mentes purgate vitijs in via deū ꝯtēplanẜ adiute dino luie q̇ ꝑfunduntẜ ſm quā viſioneꝫ q̄ꝫuis dina nā nō videaẜ ſic ip̄a i ſe eſt:qꝛ illud lumē receptū nō eſt ſilitudo ſufficiēter repñtans dinā eēntiā:vt.ſ̄.q.xl. dictū eſt:tñ aliq̄ ꝑfectioꝛ cognitio de deo hr̄ cū illud lumen ſit exp̄ſſioꝛ ſilitudo dei q̄ꝫ lumē nāle itellc̄s.aut ſenſus ex qbus hō nāli cog̃ne duciẜ in deū.niſi.n.illā.ſ.v̇itatē increatā vtrū q̄ꝫ iſpiceret:nō eā nō ſe ꝯſpicere poſſe ſentiret vt ibi dicit gl.

Alia expoſitio

I
ad.3.ar.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ Job nō vidit deū ꝑ eēntiā:ſꝫ pōt intelligi dcm̄ ſuū de viſiōe imaginaria vel de viſiōe ꝑ fidē. Si intelligaẜ de imaginaria viſiōe deſignaẜ ꝑfectus Job in gradu ꝓphie. Cū.n.p̄us nō fuiſſet ei fcā reuelatio niſi ꝑ auditū loquētis nō vidēdo loquētē. Poſtea appuit ēt ei ipſe loquēs. Jō dixit nūc aūt oculus meus videt te. Si aūt intelligaẜ de viſione itellectuali que eſt ꝑ fidē oñditur ꝓfectus eius in fide,ſ.qꝛ de cognitiōe fidei deuenit in aliqualē cognitionē excellentē diuinoꝝ que vocaẜ donū intellc̄s. Et eſt aliqd excellentius fide. Habeẜ aūt iſtud hic a ſcis ꝑ ꝯtēplationē:que viſio dī:qꝛ ſicut vidēdo aliq̄ cognoſcimus accipiēdo ab ipſis rebus. Ita ſci in ꝯtēplatione accipiūt lumē ab ipſo deo ꝑ qȯ diuina ceteris altius contēplanẜ. Nos aūt nō viſa:ſꝫ audita cognoſcimus aſſentiēdo eis q ab ipſis reb⁹ ſpēs acceperūt. Et hoc qñ audire dicimur ꝛ non videre. Et ita cognitio per fidē eſt q̄ſi audire deū loquētē: ꝛ nō videre: qꝛ fides ex auditu eſt.ad ro.x.c.cū nos nihil viderimus ſꝫ audiuim⁹ ab illis qui ſe vidiſſe teſtati ſunt. ꝛ ſic adherem⁹ dcis apl̄oꝝ ꝛ ꝓpharuꝫ per fidē:qꝛ illi imediate deū viderūt.ſ.nō ab alio accipiētes q̄ꝫ credēdo:ſed a deo ipſi illuſtrati ſūt. ¶ Cognitio aūt q̄ eſt per ꝯtēplationē ſiue donū intellc̄s eſt q̄ſi videre deū q loquiẜ:qꝛ iſta cognitio iā eſt aptioꝛ ꝛ non accipit hō totalr̄ ab illo q̄ſi credēdo:ſꝫ ipſe aliqd videt cū ꝑficiaẜ vt clare cognoſcat ea que p̄us ſolū credebat,quocūq̄ꝫ aūt mō iſtoꝝ Job videre potuit deū:nō erat viſio per eēntiam. ¶ Ad.4.dōm ꝙ ſi quis vellit ꝯtētioſus eſſe nō poterit ſibi ſufficiēter oſtendi ꝙ Moyſes viderit deū per eſſentiā: ſꝫ ꝙ habuit quēdā modum excellētioꝛē vidēdi deū q̄ꝫ alij ꝓphete. Et tñ tota iſta viſio erat citra viſionē dine eēntie: qꝛ tñ teneẜ cōius ꝙ Moy. viderit deū per eſſentiā.dōm eſt ꝙ per eſſentiā deū aliqñ viderit.

K
Ad.4.arg.

¶ Pꝛo quo ſciēdū ꝙ Moyſes hūit duas p̄eminētiaſ in viſione ſuper alios ꝓphetas. ¶ Pꝛima eſt in illa viſione que eſt citra viſionē diuine eēntie.ſ. ꝙ altioꝛ gradus cognoſcendi erat Moyſi per illas ſilitudines dei creatas que oſtēdebantur ei ꝛ alijs ꝓphetis. Et ita inuitur exo.xxxiij. cum dicitur. Loquebaẜ dominus Moyſi facie ad facieꝫ ſicut loq ſolꝫ hō ad amicū ſuū. Ex quib⁹ verbis nō poteſt haberi ꝙ viderit Moyſes deū per eēntiā:qꝛ eo. capl̄o Moyſes petiuit a deo dicēs. Oſtende mihi gloꝛiā tuā. ꝛ deus non cōceſſit:ſꝫ dixit faciem meā videre nō poteris. ꝛ ideo dicit glo. ibidem ſm opinionē populi loquiẜ ſcriptura qui putabant moyſem oꝛe ad os loqui cū deo:cū tamē per ſubiectā creaturaꝫ.i. per angelum ꝛ nubem ei loquereẜ ꝛ appareret. Iſta viſio vl̄ apparitio erat coꝛpalis: lꝫ poſſet aliqñ eſſe imaginaria. Unde dicit Auguſti.2.de trinitate.loquutio illa que fiebat vocib⁹ modificatur tāq̄ꝫ ſi eſſet amici loquētis ad amicū. Poterat etiā eſſe iſta viſio intellectualis:qa itelligibilia diuina moyſes inſpiciebat per intellectuꝫ tanq̄ꝫ ſi illa audiret. ſicut dicitur in pſal.lxxxiiij. Audiaꝫ quid loquetur in me dominus i.in coꝛde meo:qa non dixit quid loquaẜ ad me: ſed in me. Siue ergo fuerit viſio ꝛ loquutio dei ad moyſeꝫ coꝛpoꝛalis ſiue imaginaria ſiue itellectualis erat excellētioꝛ q̄ꝫ in alijs ꝓphetis inquātum deus ei familiarius ſua ſecreta reuelabat quaſi amico:qa iſtud eſt ꝓpꝛium amicoꝝ familiariter ſecreta coꝛdis pādere:qa cōuiuere eſt actus amicoꝝ.8. ethic. ꝛ tñ cōuiuere eſt mente ꝛ verbo participare.i.reuelādo mētem per v̇bum.vt pꝫ.8. ꝛ.9.ethicoꝝ. ꝛ ſic chꝛiſtus dixit diſcipulis. Jo.15. Vos dixi amicos:qꝛ omnia que audiui a patre meo nota feci vobis. Iſtud autē competebat moyſi reſpectu alioꝛum ꝓphetarum:qꝛ deuteronomij.xxxiiij.diciẜ. Nō ſurrexit vltra ꝓpha in iſrael ſicut moyſes quē noſſet dñs facie ad faciē.

L
Moy. eſt maioꝛ alijs ꝓphis in duobus.

p̄ª p̄eminentia moyſi

¶ Secūda p̄eminentia moyſi ſuper alios ꝓphetas erat ꝙ ipſe vidit deū per eſſentiā qȯ alij ꝓphete nō viderūt ꝛ hoc inuitur nume.12.cū deus dixit. Non ſic Moyſes ſu⁹ meus oꝛe ad os loquoꝛ ei ꝛ palā ꝛ nō per enigmata ꝛ figuras deū videt. Et hic fuit ipleta petitio ſua que habeẜ exo. xxxiij.oſtēde mihi faciē tuā.ſ.qꝛ ante moꝛtem deū per eēntiā vidit.vt ait Augu.12.ſuper geñ.ad litterā. ꝛ lib. de videndo deū. Et ideo ſignanter oꝛe ad os loquitur ei qȯ in exodo dictum non fuerat.qa viſio dei per eſſentiaꝫ non ſit mediante aliquo ſpiritu ſuꝑioꝛi:ſed ip̄e deus imediate ſe oñdit. Et hoc eſt loqui oꝛe ad os. Nō.n.os coꝛpis:ſed os mentis intelligēdum eſt.vt Auguſti.dicit. Viſio aūt vie per cōtēplationē ſit mediāte illuminatione angeloꝛum :vt dicit Dionyſius libꝛo de celeſ.Jerar.capl̄o quarto. Et ideo non poteſt dici ſm iſtū modum viſionis loqui oꝛe ad os:ſed loqui per internunciū.

M
2ª p̄eminentia moyſi

N

¶ Hec tamen viſio qua Moyſes vidit deum per eſſentiam ante moꝛtem ſuā non fecit eum beatū ſimpliciter: quia non manſit in illa continue:ſicut eſt in beatis: ſed ſolū ad aliqȯ tempus quod in ſcriptura non determinatur. Et non fiebat iſta viſio per aliquam diſpoſitionem inherentem intellectui Moyſi:ſed ex ſola virtute dei quaſi miraculoſe. vt nunc.ſ̄. dictum eſt. Tunc tñ quādo Moyſes per eſſentiaꝫ deū videbat nō habebat oīno conditiones vie:ſed magis patrie quātum ad actū:lꝫ habitualr̄ manerēt in eo.ſ. cum videret deuꝫ per eſſentiaꝫ non poterat eſſe ſimul in actu viſionis vie qua aīa nāliter ſenſibilia ꝑcipit. ¶ Et iō opꝫ in illo ſtatu aīaꝫ videntis oīno ab actu ſenſuū abſtrahi: ꝛ iō dicit Augu.12.ſuꝑ geñ.ad lr̄am ꝙ deū per eſſentiā nemo videre pōt niſi ab hac vita quodāmō moꝛiatur ſiue oīno exiens de coꝛpe:ſiue auerſus ꝛ alienat⁹ a ſenſib⁹ carnalibus: ꝛ ſil̄e dic̄ in li. ȯ vidēdo deū. ¶ Sic ēt dic̄ gre.ſuꝑ exo. ꝛ hr̄ ibi i gl. ꝙ a qbuſdā i hac carne viuētib⁹: ſꝫ iextimabili v̇tute creſcētibus poteſt eterni dei claritas videri:non tñ videbit eū ꝛ viuet: qꝛ qui ſapiam que deus eſt videt huic mundo funditus moꝛitur. Jta eſt in actu cuiuſlꝫ alteri⁹ dotis:qꝛ ſi cōicatur alicui in vita nō pōt hr̄e actū ꝯꝛiū dū hꝫ actum doꝭ. Sicut qñ Petro datū eſt ꝙ ſuper aquas maris ambularet nō habebat ſimul actuꝫ grauitatis ſm quem deoꝛſuꝫ ferretur:lꝫ hr̄et ipſam grauitatem

hitualiter

habitualr̃ que erat quedã nãlis qualitas ſibi inata. Jō ceſ-
ſante actu dotis quē hēbat miraculoſe iciperet imediate ha-
bere actũ grauitatis per ipſaʒ grauitatē q̃ manebat ei habi-
tualiter. ¶ Jta Moyſes qñ videt deũ p eēntiã nō hr̃et actũ
cognitionis vie per figuras ſenſibiles vel intelligibiles: ſed
maneret ſibi potētia ad hoc hitualr̃. Jō ceſſante illa cogni-
tione dei p eſſentiã inciperet imediate cognoſcere ſcd̃m mo
O dum cognitiōis vie. ¶ Ad qntũ dōm ꝙ Paul. in raptu vi-
Ad. 5. arg. dit deũ per eēntiã ſic vidit Moyſes. vt dic̃ Aug. 12. ſup gen̄.
ad lr̃am. ꝛ in lib. de videndo deũ: vt idē eſſet puillm̃ qō hr̃t
Pau. vidit doctoꝛ gentiũ ꝛ magr̃ iudeoꝝ. ¶ Quidã tñ dicũt ꝙ Pau.
diuinã eēn non vidit deũ per eſſentiã: ſed quadã ꝯtēplatione eminētiſ-
tiã in raptu ſima vie que eſt media inter viſionē pr̃ie. ꝛ viſioneʒ vie. ver
ba tñ doctoꝝ ꝯ̃rium ſonãt. Unde cōiter tenet̃ ꝙ diuinã eēn
tiam viderit. ¶ Pōt tñ dici iſta viſio media inter cognitio-
nem pr̃ie ꝛ vie: qꝛ in hoc qō vidit deũ per eēntiã fuit ſup̃ co-
gnitionē vie: qꝛ tñ per iſtã viſionē nō factus eſt btũs nec fu
P it manens: ſed ad horã fuit. j. cognitionē pr̃ie. de h̃ tñ magis
Ad. 6. arg. dicet̃. 2. ad corin. 12. ¶ Ad ſextũ dōm ꝙ viſio intellectualis ē
de hĳs que ſunt in aĩa per eēntiã: nō quocũqȝ mō ſint ibi p
eēntiam: ſed de hĳs quoꝝ eēntia eſt in itellectu nr̃o vt foꝛa
intelligibilis eius. Pꝛio modo deus eſt in aĩa cuiuſlʒ viato
ris p eſſentiã: qꝛ ibi realr̃ eſſentia dĩna eſt. nō eſt tñ ſcd̃o mō
deus in intellectu viatoꝛis vt foꝛma intelligibilis eius: ſed
eſt ibi per quãdã ſilr̃itudinē creatã. Cum aũt dicit Aug. ꝙ vi
ſio intellectualis eſt de illis rebus quaꝝ ſilr̃itudines nō ſũt
aliud q̃ȝ ipſe: referendũ eſt ad obm̃ viſionis: ꝛ nō ad mediuʒ
quo res vĩ. Nã mediũ per qō lapis itelligit̃ eſt ſpẽs lapidis
que eſt in intellectu ſm̃ ſb̃am: ꝛ tñ ſb̃a lapidis non eſt in itel
Q lectu: ſed p ſpēm lapidis intellr̃s puenit ad cognoſcēdũ eſſen
tiã lapidis: qꝛ obm̃ intellr̃s eſt qd. ¶ Jſtud aũt non eſt circa
deũ in via: qꝛ lʒ ſit in intellectu eēntie dei nō eſt tãq̃ȝ foꝛma
intelligibilis: ſed eſt ibi quedã ſilr̃itudo dei creata. Unde qñ
deus per illã cognoſcit̃: nō dĩ cognoſci p eēntiã: qꝛ ſilr̃itudo
eius nō eſt ipſe. ſi aũt ipſa ſb̃a eius eſſet vt foꝛa intelligibilis
intellr̃s nr̃i: tunc videret̃ deus p eēntiã. ¶ Et ſic pōt pueni-
rē intellr̃s ad h̃ ꝙ cognoſcat aliqd p eēntiã. Jn viſiōe autem
coꝛpali vel imaginaria nũq̃ȝ pōt aliqd per eēntiaʒ videri: qꝛ
obm̃ ſenſuũ exterioꝛũ vel interioꝝ nō eſt ipſa eēntia rei: ſed
accñtia eius q̃ foꝛis ſunt. ſ. coloꝛ ꝛ figura: ꝛ hmõi. cũ g̃ viſio
intellectualis que eſt in via depēdeat ex viſione ſenſitiua ꝛ
imaginaria: qꝛ per ea q̃ in ſenſu p̃cedũt intellr̃s cog̃ſcit. non
opʒ ꝙ viſio intellectualis viatoꝛis de deo ſit p eēntiã: ſʒ per
quãdam ſilr̃itudinē creatã per quã non ſcit̃ de deo qd ſit: ſʒ
potius qd non ſit. ¶ Unde dōm ꝙ Augu. 12. ſup gen̄. ad lit
terã de quo loco ſumunt̃ v̇ba illa glo. 2ª ad coꝛin. v. q̃ allr̃ata
ſunt hic inducit hoc ad oñdendũ dr̃iam viſiōis intellectualr̃
ad alias viſiones. ¶ Jntellr̃s. n. vt dcm̃ eſt pōt aliqd per eēn
tiam videre. ſ. ea q̃ ſunt p eēntiã in ipſo: ſenſus aũt ꝛ imagia
tio nihil pñt cognoſcere p eēntiaʒ. Non tñ ſequit̃ ꝙ intellr̃s
cognoſcat per eēntiã oĩa quoꝝ eēntie ſunt in ipſo: qꝛ nō ſo-
R lum regritur ꝙ in intellectu ſit eēntia rei: ſʒ ēt ꝙ ſit ibi tãq̃ȝ
Ad. 7. arg. foꝛa intelligibilis p quã itellr̃s itelligat. ¶ Ad 7m dōʒ ꝙ pōt
affectus vniri imediate deo: lʒ itellr̃s nō cog̃ſcat deũ imedia
te. i. p eēntiã. Eſt. n. iſtud gñale in oĩb9 potētĳs ad inuicē oꝛ
oꝛdinatis ꝙ vbi terminat̃ actus p̃oꝛis po9. ibi icipiat actus
ſcd̃e. Uñ cũ volũtas p̃ſupponat intellʒ. opʒ ꝙ ferat̃ in id in
qō terminat̃ actus intellr̃s. Jpſe aũt itellr̃s lʒ deũ in ſtatu vie
non cognoſcat niſi p effect9: tñ opatio eius terminat̃ in deuʒ
ſm̃ q̃ȝtulãcunqȝ cognitionē quã de ipſo accipit. Et ideo affe
ctus nō indiget aliquo medio ad h̃ ꝙ ferat̃ in deũ: cũ iaʒ in
tellectus illuc puenerit. Et tñ intellr̃s nō puenit in deũ ſine
medio. affectus aũt nō indiget medio: eo ꝙ cognitio intellr̃s
fuit ipſi affectui q̃ſi mediũ vt in deũ tēdēt. Nã nō potuiſſet
affectus tēdere in deũ imediate niſi iã intellr̃s p media i deũ
perueniſſet. Q̃ꝝ g̃ intellr̃s p medium ꝛ affectus ſine medio deo
vniat̃ non puenit ex maioꝛi pfectiōe affectus vel q̃ſi minus
S coꝛruptus ſit q̃ȝ intellr̃s: ſʒ ſit h̃: qꝛ intellr̃s eſt pō p̃oꝛ: ideo nō
Ad. 8. arg. pōt vniri ſine medio. ¶ Ad 8m dōʒ ꝙ aliqñ vĩ res p ſilr̃itu-
dinē alterius rei. Et pōt ꝯtingẽ tc̃ ꝙ vidēs rē vel cog̃ſcēs p
mediũ cogitet ō ea ſine medio. Nã differũt hec: qꝛ cognoſce
re vel videre ſine medio eſt ꝙ ipſa res ſit obm̃ cognitiōis q̃
eſt mediũ cognoſcēdi. Cogitare ſine medio de aliq̃ re eſt: nō
ꝙ ad intelligendũ eã intellr̃s nō aſſumat aliq̃ media: ſʒ ꝙ ita
intellr̃s cogitet de ipſa ꝙ nō ꝯuertat̃ ad cogitãduʒ de aliqua
alia tanq̃ȝ de obō. Et tũc lʒ res cognoſcat̃ p mediũ qō eſt ſilr̃i
tudo vel ſpẽs obti. intellr̃s nō ꝯuertit ſe ad illud inquãtũ eſt
quedã res: ſʒ inquãtũ eſt ſilr̃itudo illius rei de quo cogitat: ꝛ
idē fit in videndo: ꝛ in oĩbus ſenſibus. ¶ Jdē ēt eſt in nob̃
intelligētibus deũ per ſilr̃itudines creatas vel per creaturas
q̃ ſunt ex̃ intellectũ nr̃m: qꝛ intellr̃s nō ꝯuertit̃ ad iſtas crea
turas vel imagines iquãtũ ſunt q̃dã res: ſʒ ſolũ iquãtũ ſunt
ſilr̃itudo dei. ꝛ ſic imediate de deo cogitamus lʒ nō imediate
eũ videamus vel cog̃ſcamus. ¶ Ad. ix. dōm ꝙ v̇itas icrea-
ta eſt p quã oĩa cognoſcimus effectiue: iō non opʒ ꝙ ipſa ſit ad. 9. argumē. T
maxime cognita ſiue p eēntiã. Dicit. n. glo. ſup illud. p̃s. xj.
Diminute ſũt v̇itates a filĳs hoĩum. ſ. ab vna veritate icrea-
ta reſultant multe v̇itates in aĩabus noſtris. Sicut ab vna
facie reſultãt multe ſilr̃itudines in ſpeculo fracto vel in mul
tis ſpeculis. Et hec v̇itas reſultans in intellectu nr̃o p̃mo ꝛ
pꝛincipalr̃ cōſiſtit in p̃mis pꝛincipĳs per ſe notis. Jō qñ per
ea de alĳs iudicamus iudiciũ nr̃m eſt p p̃mã veritatē: cuius
ipſa veritas p̃moꝝ pꝛincipioꝝ eſt ſilr̃itudo. Nō tñ opʒ ꝙ ob
hoc illa p̃ma veritas ſit a nobis multũ cognita: ſicut veritas
pꝛincipioꝝ que ab illa reſultat: qꝛ p̃ncipia ſunt in intellectu
nãliter illa autē veritas nō eſt aliq̃ mō in intellectu nr̃o niſi
per ſuã ſilr̃itudinē: ſicut cã eſt in effectu. ¶ Ad decimũ dōʒ V
ꝙ aliqd pōt cognoſci per alterũ duplr̃. Uno mō ꝙ ex cogni ad. x. ar.
tione vnius rei deueniat̃ ad cognoſcēdũ aliã. ꝛ ſic illud p qō
alterũ cognoſcitur eſt magis notũ q̃ȝ illud qō cognoſcit̃ ex Aliqd
ipſo ſicut p̃ncipia ſunt magis cognita q̃ȝ ꝯclr̃ones. vj. ethico. pōt cog̃
¶ Alio mō cognoſcit̃ vnũ per alterũ: ita ꝙ aliqd ſit pficiēs ſcip alte
intellm̃ ad cognoſcendũ alterũ: vel ſit foꝛa per quã illud co- rum du
gnoſcatur. ¶ De p̃mo ſicut lux coꝛpalis pficit oculũ ad vi- pliciter
ſionē coloꝝ ꝯfoꝛtando viſum ꝛ diſponendo mediũ faciēdo
illud dyaphanũ in actu: ſic ēt intellr̃s agens eſt lumē qō daʒ
perficiēs intellectũ poſſibilē abſtrahēdo fantaſmata: ꝛ faciē
do illa intelligibilia in actu cũ p̃us ſolum eſſent intelligibi-
lia in potētia. ¶ De ſcd̃o pʒ ſicut ſpecies viſibilis eſt p quaʒ
videt̃ res exterioꝛ ꝛ ſpecies intelligibilis eſt p quã obiectuʒ
intelligitur. Hĳs modis nō opoꝛtet ꝙ id per qō alterum co-
gnoſcitur ſit magis notũ. Nam aliqñ eſt oĩno ignotuʒ: ſicut
per viſuʒ res exterioꝛ videt̃: ſed non videt̃ ſpẽs viſibilis: ſed
per illã res videt̃: vnde manet oĩno incognita niſi p intellʒ:
vel in actione reflexa; ſic̃ eſt in ſpeculo in quo vñr imagines.
¶ Sic ēt eſt de ſpēbus intelligibilib9 per q̃s oĩa intelligunt̃
ꝛ tamē ipſe nō poſſunt intelligi directe: qꝛ nulluʒ medium
eſt per qō intelligant̃: ſed ſolũ intelligunt̃ p reflexionem. Et
tñ actus reflexus poſterioꝛ eſt actu directo. Sic ēt eſt de itel
lectu agēte q eſt efficiēs reſpectu intellectiōis: ꝛ tñ ipſe non
eſt magis cognitus q̃ȝ obta exterioꝛa q̃ p ipʒ cog̃ſcunt̃. imo
apud plr̃imos eſt cognitus: cũ ēt qdã de ſapiētib9 nō ponant
intellm̃ agentē: ꝛ alĳ diſcrepēt circa illum ponēdo quid ſit.
¶ Jta de deo eſt: qꝛ lʒ per lumen diuinuʒ oĩa cognoſcamus
illud eſt tãq̃ȝ efficiens ꝛ nō tanq̃ȝ p̃ncipiũ reſpectu ꝯclr̃onis
Jdeo poterit eē deus magis incognitus q̃ȝ alie res: lʒ p ipm̃ X
omnia cognoſcant̃. ¶ Ad vndecimũ dōm ꝙ mens nr̃a foꝛ ad. xj. argumē.
matur a deo nulla creatura interpoſita: ita ꝙ illa ſit cauſa
efficiens minus p̃ncipalis vel inſtrumētum: qꝛ deus creat
imediate animaʒ ēt in eſſe gratuito aĩa foꝛmat̃ a deo imedia
te dãdo ei gratiã vel gloꝛiã: ꝛ nullũ efficiēs mediuʒ eſt inter
deũ ꝛ aĩam ad cãndum iſta. ¶ Eſt tñ aliud mediũ inter deũ
ꝛ aĩam in gñe cauſe foꝛmalis: qꝛ anima nō perficitur a deo
foꝛmalr̃ per ſeip̃m ſicut p hitum: ſʒ perficit̃ per habitũ cha-
ritatis ꝛ aliaꝝ virtutũ que ſunt habitus creati. ¶ Jta etiaʒ
aĩa ad videndũ deum in via perficit̃ per quãdam ſpecieʒ vel
ſimilitudinē creataʒ: que foꝛmalr̃ in ipſa aĩa eſt per quã deũ
cognoſcit: lʒ illa ſimilitudo ſit a deo effectiue vel non: quia
in hoc nihil differt: ꝛ ſic non videbit deuʒ per eſſentiam: ſed Y
per foꝛmaʒ mediam. ¶ Ad duodecimũ dōm ꝙ nulla ſciētia ad. xĳ.
ſpeclr̃atiua ſufficit ad ſciēduʒ de deo qd ſit: licet in hoc ſit va argu.
rietas. Nã dixit Auēpēte ꝙ poterat homo intelligere ſub-
ſtantias ſepatas per ſciētias ſpeclr̃atiuas q̃s homo adiſcit in Cōmē.
vita. Sed hãc poſitionē impꝛobat Cōmentatoꝛ. 3°. ō anima
ex eo ꝙ nōdum ſunt inuēta aliqua p̃ncipia p que deueniat̃
ad hoc qō ēt concedebat auēpēte: ſed dicebat poſſibile eſſe
illa inueniri: licet non eſſent inuēta. ¶ Sed hoc nō eſt pba
bile: qa ſi poſſet perueniri ad hãc cognitionē ſubaꝝ ſepata-
rum p aliqua p̃ncipia ſciētiaꝝ ſpeculatiuaꝝ: qꝛ iã aliqs pue
niſſet ad hoc: cũ oĩs hũana cognitio oꝛdinet̃ ad rē tã excel-
lenteʒ

ſentē.nemo tñ ad talē cognitionem vnq̄ꝫ ꝑuenit. Non eſt tñ
probabile ꝙ ſpēs hūana deficeret totał̄r a cognitione nāli.
Jō dōꝫ ꝙ illa poſitio eſt impoſſi̇̄s. Cuius rō eſt q: ſcie hūane
accipiunt ex principijs ꝑ ſe notis que ꝑ ſenſuꝫ cognoſcunt
vel accipiunt ex hijs que ſunt in ſenſu.2°.poſterioꝝ. Jō non
poſſumus nāliter ꝑuenire in cognitionē illaꝝ reꝝ que tota
liter excedunt formas ſenſibiles:q: virtus principioꝝ acce-
ptorum a ſenſibus nō ſe extēdit ad illa q̄ cū rebus ſenſibili-
bus nullo mō cōicant. Et ſic nō poſſumus nāl'r cognoſcere
deū qd ſit nec quid ſint angeli:q: ſunt res oino imāles ꝛ in
Z ſenſibiles. ¶ Et ſi dicat ꝙ deus ꝛ angeli ſunt ps ſbi in aliq̄
Rñdet ſcia ſpeculatiua. Dōm ꝙ in illa cognoſcunt de eis qd ſint ſꝫ
tacite.q. potius qd nō ſint ꝑ q̄ſdā ſil'itudines multū remotas. Et ob
hoc dicit Ariſ.in ꝑ̄n°metaphi.ꝙ ſcia de deo nō eſt humana
poſſeſſio.i.hō non pōt poſſidere illaꝫ ſicut al's ſpeculatiuas
ꝛ que ſunt de rebus aliq̊ modo ſenſibilibus. ¶ ad iꝫ^m dōm ꝙ
Ad iꝫ^m corpus non pōt corruptibile eē niſi qñ aia nō dñat :ei plene
argu. Nā ſi dominaret ei plene ꝯferet ei ſuā incorruptibilitatē:ſic
faciet in vita eterna. Hic aūt cū aia non dominet corpi oino
neceſſe eſt ꝙ aliq̄ mō ſequat ꝯditiones ipſius. iō cognoſcet
ſm exigentiā corpis accipiēdo a ſenſibilibus. Tali aūt mō
cognitionis:deus non pōt videri per eſſentiaꝫ.iō corruptio
? corpis aliqd impedit ad dei viſionē. ¶ Dōm tñ ꝙ corrupti
bilitas nō eſt ꝑ̄cipuū impedimentū:q: ēt ſi corpus hominis
ſit incorruptibile nō videbit deū per eſſentiā niſi fuerit ei da
tum lumē gl'ie:q: demones nunc ſunt oino incorruptibiles
cū corpora nō hēant: ꝛ oēs angeli boni ante cōfirmationeꝫ
ꝛ tñ neutri eoꝝ videbant deū per eſſentiā. Corruptio auteꝫ
corporis ipedit intellectū nō ſolū a viſione dei:ſed ēt ab iſta
intellectione nāli q̄ fit ꝑ fantaſmata:q: ſapie. ix.dī. Corpus
ſ. Tho. qd corrūpit aggrauat aiam: ꝛ terrena habitatio deꝑ̄mit ſen
ſum multa cogitantem. De hijs ſanctus Thomas.4.ſentē.
Opi. q̄- diſtin.xlix.q.v.articulo ſeptimo.
rūdā ꝙ ¶ An poſſit ab hoie in hac vita hr̄i btitudo. Qõ.XLVII.
hō i hac **Queritur** an poſſit ab hoie in hac vita hr̄i beati
vita pōt tudo. ¶ Aliq dicūt ꝙ ſic: q2.s̄. in lr̄a
hr̄e bti- dī. Bti paupes ſpū qm̄ ipſoꝝ ē regnū celoꝝ.ḡ q paupes ſpi
tudineꝫ ritu ſunt iā bti ſunt:q: pauptas ſps nō erit in futuro ſeculo
p̄ª rō ſꝫ hic eſt. ¶ Jtē ſi btitudo nō poſſet eē in hac vita: nēo bea-
titudinē cognoſceret niſi q de alia vita noticiā hr̄et. Multi
2ª rō tñ phi tractauerunt de btitudine q futurā vitā penit⁹ igno-
rabant.ḡ btitudo pōt eſſe in hac vita. ¶ Jtē pñs vita hois
3ª rō excellentior eſt q̄ꝫ vita pñs pecorū. Sed vita pecoꝝ includit
in ſe vltimū finē ipſoꝝ.ḡ vita pñs hois includit in ſe vltimū
4ª rō finē ſuū. ꝛ illa eſt btitudo. ¶ Jtē vnaqueq̄ꝫ res nāl'r deſide-
rat finē ſuū. Ex deſiderio aūt finis naſcit deſideriū eoꝝ que
ſunt ad finē:ſine qbus ad ipm finē ꝑueniri non pōt. Si aūt
btitudo hois que eſt finis eius eēt poſt vitā eſſet mors me-
dium ad illā: ꝛ ſic deſideraret mors nāli deſiderio cū ſit ad fi
nem:potius tñ fugimus illam nāli inclinatione. Sic ēt dicit
apl's.2.corinthi.5. Nolumus expoliari ſed ſupueſtiri.ḡ bea-
5ª rō titudo hois non eſt poſt vitā. ¶ Jtē.ps.cxviij.dī. Beati ima
culati in via q ambulāt in lege dñi. ḡ q̄ꝫdiu hō eſt in via po
6ª rō teſt eſſe btūs: ꝛ ſic ante mortē erit btitudo. ¶ Jtem ꝑticipa
tio impfecta ſūmi boni nō tollit rōnē btitudinis:q: alias nō
eſſet vnus hō beatior alio cū vnus ſit iperfecte ꝑticipās ſū-
mum bonū reſpectu alterius. Poſſunt tñ hoies in hac vita
participare ſūmum bonū cognoſcēdo ꝛ amādo: lꝫ impfecte
7ª rō ergo in hac vita pōt eē beatitudo. ¶ Jtē id qd a pl'ibus dici
tur non pōt eſſe oino fl'm.7.ethico.q: vī eē nāle id qd i plu-
ribus eſt. Nā aūt non pōt total'r deficere vel errare:lꝫ inter-
dum per accñs accidat error in opib⁹ nāe. Plurimi tñ ponūt
btitudinē in hac vita.ps.cxliij. Beatū dixerūt ppl'm cui hec
A ſunt.i.q hꝫ illa bona q̄ narrant ibi: ꝛ tñ oia ipſa ſunt in vita
Rñdet ḡ btitudo pōt eſſe in vita. ¶ Dōm ꝙ btitudo hūana nō po
ad queſi teſt eē in vita:q: nullus pōt eē btūs q nō hꝫ qd bñ vult. Sꝫ
tum.q. qlꝫ btūs ordinate vult nō priuari btitudine.nulli aūt hoi ac
p̄ª rō cidit in pñti hr̄e aliqd bonū q̊ aliqñ nō ꝑ̄dat. ḡ in pñti non
B pōt eſſe btitudo. ¶ Jtē btitudo eſt in cognitiōe dei:vt.s̄.oñ
2ª rō ſum eſt: ꝛ nō eſt in cognitiōe illa que hī de deo ꝯfuſe:nec in
C illa que eſt ꝑ viā demōſtrationis:nec in illa que hr̄ per fideꝫ
3ª rō non pōt tñ in hac vita hō hr̄e de deo altiorē cognitiōis mo
dum.ḡ nō pōt eē hic btitudo. ¶ Jtē vltimus finis hois ter
minat eius nālē appetitū:ita ꝙ eo hito nihil aliud q̄ritur ſi
aūt adhuc mouet ad aliqd aliud nondū hꝫ finē in quo quie

ſcat.ipoſſi̇̄e eſt aūt hoi in hac vita oino qeſcere:q: quāto pluſ
aliqs intelligit:tanto magis in eo deſideriū intelligēdi auge
tur qd eſt oibus nāle:niſi aliqs forte eēt qui oia intelligeret
qd in hac vita nulli puro hoi accidit nec accidere poteſt cuꝫ
ſubas ſepatas in hac vita intelligere nō poſſumus. vt.s̄.q.
xxxvj. ꝛ.xl.oñſum eſt.ergo nō eſt hic beatitudo. ¶ Jtē om- D
ne qd mouet in finē deſiderat nāliter ſtabiliri in illo ꝛ quie- 4ª rō
ſcere:vnde a loco ad qd corpus natural'r mouet nō recedit
niſi per motū violentum inde expellat :qd repugnat beatitu
dini. Eſt aūt beatitudo vltimus finis quē homo nāliter deſi
derat.erit igit nāle deſiderium hois ad hoc qd in btitudine
ſtabiliatur.nō.n.pōt beatitudinē habere nō aſſecuta ſtabili
tate. Qui ergo nōdum quieſcit nōdum eſt beatus. oēs eniꝫ
hoc ꝯcipiunt ꝙ beatitudo ſtabilitatē quādam ꝛ firmitatem
importat. Unde dicit Ariſto.ꝑ̄mo ethicoꝝ ꝙ nō extimam⁹
felicē cameleontē quēdam.i.non putamus eū eſſe mutabilē
ſicut eſt cameleō. Jn vita tñ iſta nulla certa firmitas eſſe po-
teſt:q: cuilibet quātūcūq̄ꝫ felix dicat egritudines ꝛ infortu
nia accidere poſſunt per que ipediatur opatio illa que ē feli
citas:ergo nō poterit eſſe btitudo in vita. ¶ Jtē incōueniēſ E
eſt ꝛ valde irrōnabile ꝙ tp̄s gñationis alicuius rei ſit ma- 5ª rō
gnum: ꝛ tp̄s durationis ipſius ſit paruū: q: ſequeret ꝙ nā
in maiori tēpore ꝑ̄uaretur fine ſuo qd eſt incōueniens.ſicut
ſi fieret aliqd opus in quo eſſent maiores expēſe ꝛ labor in
faciendo q̄ꝫ vtilitas in vſu eius qd nā non permittit. Unde
videmus ꝙ aialia que pauco tēpore viuūt paucū tēpus ha
bent ad hoc ꝙ perueniāt ad perfectionē ſuā. Si aūt beatitu
do eſſet in hac vita eſſet in opatiōe perfecta intellectuali vel
morali quā ipoſſi̇̄e eſt hoi aduenire niſi poſt diuturnū tp̄s. Et
hoc max^e in ſpeculatiuis appet in qbus btitudo hois ponit
Nā vix in vltia etate ad pfectā ſpeculationē ſciaꝝ pōt hō ꝑ
uenire. ꝛ tūc modicū reſtat de vita. Nō pōt ḡ eē btitudo in F
hac vita. ¶ Jtē btitudo eſt bonū pfectuꝫ: q: al's nō qetaret 6ª rō
appetitū. Bonū aūt pfectū caret oino admixtiōe mali. ſicut
illud eſt pfecte albū qd eſt oio ipermixtū nigro. Nō pōt aūt
hō in hac vita eē oino imunis a malis nō ſolū a corpalib⁹ q̄
ſunt fames ſitis: ꝛ dolor: ꝛ frigus. ꝛ hmōi: ſꝫ ēt a malis aie.
Nemo.n.iuenit q nō aliqñ inordinatis paſſionib⁹ ingetet q
nō aliqñ ꝑ̄tereat mediū in q̊ ꝟtus ꝯſiſtit in plus vel min⁹: q
nō decipiat ēt in aliqb⁹ vel ſalē ignoret ea q̄ ſcire deſiderat:
aut ēt debili opione ꝯcipiat ea de qb⁹ certitudinē hr̄e vellet.
Nō eſt ḡ hic btitudo. ¶ Jtē hō nāl'r refugit mortē ꝛ triſtat G
de ipſa nō ſolū qñ ipſaꝫ ſentit:ſꝫ ēt cū illa recogitat. Hoc tñ.ſ. 7ª rō
ꝙ hō non moriat nemo aſſeq pōt in hac vita. ḡ nullus ē h̄
btūs. ¶ Jtē btitudo non ꝯſiſtit in hitu:ſꝫ in opatiōe ꝑ ethi. H
Nā hitus ꝑꝑ act⁹ ſūt.ipoſſi̇̄e eſt tñ hoi in hac vita ꝯtinue opa 8ª rō
ri ſm aliquā opationē.ḡ nō eſt h̄ btitudo. ¶ Jtē q̄ꝫto aliqd
magl amat :tāto ei⁹ amiſſio maiorē triſticiā ꝛ dolorē cauſat. J
Btitudo aūt max^e deſiderat ꝛ diligit.eius igit amiſſio maxi 9ª rō
maꝫ cāret triſtitiā. Si tñ in hac vita eēt btitudo certū eſt ꝙ
amitteret ſaltē ꝑ mortem: ꝛ nō eſt certū an maneret vſq̄ꝫ ad
mortē cuꝫ poſſi̇̄e ſit in hac vita accidē hoi morbos ꝑ q̊s tota-
liter ab opatione ꝟtutis ipediat ſic per freneſim ꝛ ſil'ia ipe-
ditur actus rōnis. Btitudo ergo q̄ eſſet in pñti ſemꝑ eēt cuꝫ
triſticia. ſalteꝫ ꝑꝑ timorē amiſſionis. Jō non eſt h̄ btitudo.
¶ Aliqui dicūt ꝙ cū btitudo ſit bonū quoddā intellectua- K
lis nāe erit pfecta btitudo in illis qbus nā itellectualis per- Opi. Ari. d̄
fecta inuenit .ſ.in ſbīs ſepatis. Jn hoibus aūt dicunt ꝙ iue felicitate.
nitur natura intellectualis impfecta ſolū per modū cuiuſdā
participatiōis:ad veritatem eniꝫ intelligendā plene non po
teſt homo pertingere niſi per quēdam motuꝫ inqſitionis: ꝛ
ad ea que ſunt ſm naturaꝫ maxime intelligibilia oino defi-
cit humanus intellectus. Jdeo dicūt ꝙ btitudo non poteſt
hoibus accidere ſm pfectā rōnē:ſed ſolū ſm quādā ꝑticipa
tiōeꝫ ꝑticule eius: ꝛ h̄ ꝑticipāt hoies i hac vita. ¶ Jſta vide
tur fuiſſe intētio Ariſto.de felicitate. Unde ꝑ̄mo ethico. vbi
inquirit vtrū infortunia tollāt homini felicitatem oſtenſo ꝙ
felicitas ſit in opationibus virtutis que maxime ꝑmanētes
in hac vita eſſe videtur. cōcludit illos quibus talis pfectio
in hac vita adeſt eſſe beatos vt homines:quaſi dicat nō ſim
pliciter nec totaliter ad beatitudinē ꝑtingētes ſꝫ mō hūano.
¶ Jſta videbant eſſe ſatis rationabiliter dicta pro eis q na L
turaliter ſolū de beatitudine loquūtur. Nobis aūt ꝯſtat bea
titudinē non eſſe in vita:ſed poſtea: ꝛ tñ adhuc via nāli iſta
non excludūt quin btitudo hominis debeat eſſe poſt vitaꝫ.

Quia hō

Quia hõ ſicut eſt inferioꝛ ſbĩs ſepatis:ita eſt ſupioꝛ pecoꝛibus.ꝑ pfectioꝛi mõ ꝯſequet̃ finẽ ſuũ vltimuꝫ ꝙ̃ pecoꝛa. Illa tñ ꝛ cuncte res irrõnales ꝯſequunt̃ finẽ ſuũ vltimũ pfecte: ita ꝙ nihil vltra qrunt. Graue.n.cũ fuerit in ſuo. vbi qeſcit: ꝛ pecoꝛa cũ fruunt̃ delectatiõib⁹ ſm ſenſuꝫ qetat̃ eoꝝ ꝺſideriũ nãle.opꝫ ꝑ multo foꝛti⁹ ꝙ cũ hõ puenerit in ſuũ finẽ vltimum qetet̃ eius ꝺſideriũ nãle. Niſi foꝛte dicat̃ ꝙ pecoꝛa pñt puenire ad vltimũ bonũ qȯ deſiderãt:hoies aũt nõ. ❡ Iſte n.eſſet erroꝛ grauiſſim⁹in nã.ſ.ꝙ meli⁹ ꝓuidiſſet circa res infimas ꝛ ignobiles ꝙ̃ circa nobiliſſimas:qȯ oino abſurdum eſt:qꝛ nã ſꝑ eſt magis ſollicita de ꝯſuatiõe ei⁹ qȯ melius eſt. Sic in coꝛpe hũano nãlr̃ oia mẽbꝛa ſe exponũt ꝓ capite ẽt ſine deliberatiõe nr̃a:qꝛ caput ceteris meli⁹ eſt. Hõ ꝑ opꝫ ꝙ ꝯſeq poſſet aliqñ totũ qȯ deſiderat qȯ eſt puenire ad vltimũ

M xª rõ

finẽ ſuũ:ſꝫ h̃ nõ ẽ poſ̃e in vita.ꝑ felicitas nõ eſt i vita. ❡ Itẽ impoſ̃e eſt ꝙ nãle deſideriũ ſit inane. Nã.n.nihil fruſtra fac̃ eſſet aũt inane deſideriũ ſi nũꝙ̃ ipleri poſſet. ꝑ deſideriũ humanũ iplebile eſt:ſꝫ nõ eſt poſ̃e in vita.ꝑ erit poſt moꝛteꝫ: ꝛ ibi erit btitudo.

N iiª rõ

❡ Itẽ ꝙ̃diu aliqd mouet̃ ad pfectõeꝫ nõdũ eſt in vltimo fine:ſꝫ oẽs hoies cognoſcẽdo ỽitatẽ ſꝑ ſe hñt: vt moti ꝛ tẽdentes ad pfectionẽ:qꝛ poſterioꝛes ſꝑ iueniunt aliq̃ que a pꝛoꝛib⁹ nõ fuerũt inuẽta:vt dr̃ p̊ ethic. ꝛ p̊ meta.ꝑ hoies in inqſitiõe ỽitatis nõdũ pueniũt ad vltimũ finẽ: cuꝫ adhuc ſint in motu inqrẽdi. In ſpeculatiõe tñ ỽitatis maxᵉ vr̃ eẽ btitudo hois.vt Ariſ.oñdit.x.ethi. ꝑ nõ eſt poſ̃e hoieꝫ in hac vita btitudinẽ hr̃e.

O 12ª rõ

❡ Itẽ illud qȯ eſt in põ intendit exire in actũ.ꝙ̃diu ꝑ nõ exiuit totalr̃ in actu nõdũ eſt i ſuo fine vltio. Intellc̃s aũt nr̃ eſt in põ ad oẽs foꝛas reꝝ coꝑſcendas.reducit̃ aũt in actũ qñ aliquã eaꝝ cognoſcit. ꝑ non erit totalr̃ in actu nec in vltio fine ſuo ꝺuſꝙ̃ oia cognoſcat ſaltẽ oia mãlia ꝛ nãlia. Iſtud tñ non põt hr̃e pfecte ꝑ ſcias ſpeculatiuas in hac vita:nec qſꝙ̃ ad h̃ puenit.ꝑ nõ eſt btitudo in vita.

Opi. alexã. ꝛ cõmẽ. de felicitate

❡ Propter iſtas rõnes ꝛ ſiſ̃es Alexã. ꝛ cõmen.poſuerunt btitudinẽ hois vltimã nõ eẽ in cognitione hũana q̃ eſt ꝑ ſcias ſpeculatiuas:ſꝫ in noticia q̃ eſt ꝑ ꝯuerſationẽ ꝛ cõtinuationẽ hois cũ ſba ſepata ꝙ̃ credebãt eẽ poſ̃em hoi i hac vita. Qꝛ ỽo Ariſ.vidit ꝙ nõ eſt alia cognitio hois in hac vita niſi ꝑ ſcias ſpeculatiuas:poſuit hoiem nõ ꝯſeq pfectã felicitatẽ:ſed ſuo mõ. ❡ In quo ſatis appet ꝙ̃tã anguſtiã patiebant̃ hic ꝛ inde iſtoꝝ viroꝝ clariſſima ingenia volẽtiuꝫ cõſtituere hois verã felicitatẽ:ſꝫ nõ potẽtiũ cũ eã in vita cõſtituere vellẽt.

P

❡ Nos tñ liberabimur ab iſtis anguſtĳs preſuppoſita imoꝛtalitate aie:quã ẽt pĥi ꝯcedunt:ita vt ꝯſtituamus hoi poſt moꝛtẽ ſuã btitudinẽ.

Q

❡ Cõſiderandũ ampli⁹ eſt ꝙ ſicut in reb⁹nãlibus ſe hꝫ motus ad terminũ:ita in rebus volũtarĳs ſe hꝫ appetit⁹ eoꝝ que ſũt ad finem ad ꝯſecutionẽ ipſi⁹ finis. Iõ ſic qñ res nãlis puenit ad terminũ ſuuꝫ ceſſat motus eius:ita volũtas cũ puẽit in finẽ ſuũ ceſſat appetitus ꝯuerſus in amoꝛẽ ꝛ ꝺlectationẽ eius qȯ querebat. Btitudo aũt cũ ſit finis ad quẽ referunt̃ oia deſideria oꝫ ꝙ ſit talis ꝙ illo hito nihil vltra deſideret̃. Quilibet aũt deſiderat nãlr̃ pmanere in bono illo qȯ hꝫ:iõ oẽs ꝯcedũt btitudinẽ eẽ bonũ qȯdã qȯ in ſe imobilitatẽ ꝛ ppetuitatẽ hẽat:ſꝫ ꝺ ppetuitate ꝛ imobilitate btitudinis varie ſentiũt. ❡ Quidam.n.putãt ꝙ reqrat̃ ad btitudinẽ ppetuitas:nõ qdẽ abſolute:ſꝫ reſpectu vite hois.ſ.ꝙ ꝑ totã vitã duret. Et cũ hac ppetuitate ponũt imobilitatẽ:nõ qdẽ illã q̃ p̊uat poꝫ ad motum:ſꝫ q̃ p̊uat actualẽ mutationẽ.ſ. ꝙ lꝫ btũs poſſit mutari de btitudine ad miſeriã:tñ ꝙ nũꝙ̃ mutabit̃.ita ꝙ ſi mutaretur nũꝙ̃ fuiſſet btũs. ❡ Iſta fuit poſitio platonis de btitudine:vt tãgit Ariſt.p̊ ethi. Ponit.n.illũ hoieꝫ eẽ btm̃ in hac vita cuius btitudo ꝯtinuat̃ vſꝙ̃ ad moꝛtẽ ipſius. Qꝛ tñ cõditio hois ꝙ̃tũcũꝙ̃ pfecti in hac vita mutari põt: ꝛ de ꝯtingenti futuro nõ poſſumus hr̃e certũ iudiciũ.iõ de nullo homine añ moꝛtẽ ſcire poſſumus an ꝯtinuet̃ ei ſua pfectio vſꝙ̃ ad moꝛtẽ:ſꝫ poſt moꝛtẽ ſciri poterit ſi ꝑ totã vitã ꝯtinuata ẽ: ꝛ ita nullus põt dici btũs niſi poſt moꝛtẽ.

R Opi.Solo. vel ſꝫ qſdã platonis de beatitudie.

❡ Hãc põnẽ Solonis quã qdã dicunt eſſe platonis iꝓbat Ariſ.p̊ ethicoꝝ dicens ꝙ incõueniens eſt poni ꝙ aliqs debeat dici beatus qñ non eſt: ꝛ ꝙ nõ poſſet dici btũs qñ eſt. ❡ Si ꝑ btitudo eſt in hac vita erit hõ beatus qñ viuit: ꝛ poſt moꝛtẽ non eſt beatus :qꝛ nõ eſt.magis ꝑ deberet dici btũs qñ eſt ꝙ̃ qñ nõ eſt. Vñ Ariſt.ponit ibi aliã ſniam de btitudine.ſ. ꝙ btitudo ſm pfectã rõnẽ ſuã dicit ppetuitatẽ ꝛ imobilitatẽ abſolutã. Sed non eſt poſ̃e accidere btitudinẽ boi ſm ſuã pfectã rõnem:ſed poſ̃e eſt hoiem hr̃e aliquã modicã pticipationẽ btitudinis: ꝛ ſm hanc dici btm̃. Et iõ non opꝫ hoiem btm̃ eſſe perpetuũ ꝛ imutabilẽ ſimplr̃:ſꝫ ſm ꝯditioneꝫ nãe humane. Unde ſubiungit beatos autẽ dicimus vt homines. Accidit aũt homini talis mutabilitas quãdo in ipſo ſunt firmati habitus virtutum:ita vt nõ de facili deflecti poſſit ab actu ỽtutum.

S Improbat opi. ꝑdicta.

❡ Sed iſta poſitio vt ſupꝛa nunc tetigim⁹ non eſt omnino ratiõabilis:qꝛ ab oibus cõcedit̃ ꝙ btitudo ſit bonũ intellectualis ꝛ rõnalis nãe. Ubi ergo inuenit̃ nã rõnalis per eſſentiã poterit eẽ btitudo per eẽntiã. In hoie aũt iuenit̃ nã intellectualis ꝑ eſſentiã.ſ.ipſa ſba intellc̃s: ꝛ nõ ꝑ pticipationem ſolã ſicut eſt in qbuſdã bꝛutis q̃ pticipant nobiſcũ i aliquibus actibus intellc̃s:lꝫ itellc̃m nõ hẽant. In illis ꝑ poſſet poni btitudo ꝑ pticipationẽ aliquã ꝛ nõ ꝑ eẽntiã:ſic eſt pticipatio itellectualis nãe in eis: ꝛ non ipſa ſba intellc̃s. ❡ In hoie ꝑ poterit eſſe btitudo ꝑ eẽntiã.i.ipſa eſſentia btitudinis ꝙ̃tũ ad oia illa que ſunt de perfecta rõne ſua: ꝛ nõ ſola pticipatio beatitudinis alioqn daret̃ ꝙ eſſet deſideriũ naturale inane: ꝛ potẽtia inanis ſi nũꝙ̃ perueniret homo ad veraꝫ beatitudinẽ quam ſm nãm deſiderat ꝛ recipe poteſt. Perfecta tñ ratio btitudis non eſt poſ̃is hoi in vita ꝑꝑ varias mutationes ꝛ mutabilitates qbus hõ ſubiacet. Iõ nec̃e ẽ beatitudinẽ hois eẽ poſt moꝛtẽ.

T

❡ Hoc autẽ conſonat omnib⁹ illis pĥis qui poſuerũt aiam que eſt foꝛa hominis eſſe intellectuꝫ per eẽntiam ꝛ eſſe imoꝛtaleꝫ. ❡ Illi ỽo qui poſuerũt aiaꝫ que eſt foꝛma hois nõ eſſe intellc̃ꝫ ꝑ eẽntiã:ſed in ea eſſe quãdam refulgentiã intellc̃s ſepati ab eo queꝫ dicebant eſſe vnũ cõem oibus hoibus: ꝛ vocabant eũ intellc̃ꝫ agẽtẽ:ſicut voluit Cõmentatoꝛ dixerunt animã que eſt foꝛma coꝛpoꝛis eſſe coꝛruptibilẽ: ꝛ ideo nõ poſſe puenire ad beatitudinem ſm perfectã ſuam rõnẽ:ſed ſolum ad quãdam pticipationẽ modicã beatitudinis:vt dictũ eſt. Ponere aũt animã hominis eſſe coꝛruptibilẽ ꝛ eſſe vnicum intellectuꝫ agentẽ ſepatum pꝛo oibus hominibus abſurda valde ſunt.licet in hĩs tũc inſiſtendũ non ſit: qꝛ per ſe magnũ diſcurſuꝫ exigũt. Cõcedi ergo opꝫ animã eſſe imoꝛtalem ꝛ manere poſt coꝛpus: ꝛ tunc manifeſtũ eſt ꝙ poterit eẽ beata vel miſera:qꝛ ibi poterit eſſe perpetuitas ꝛ imutabilitas ſimplr̃ que eſt de rõne beatitudinis.

V

Et pꝫ:qꝛ illi qui ſequũtur rectã philoſophiam dicentes animã manere poſt moꝛtẽ aut ꝯcedent reſurrectionem coꝛpoꝝ ſic̃ nos ex fide hẽmus aut negabũt. ❡ Veruꝫ eſt aũt ꝙ pĥi cõiter eã negãt cũ nulla põ nãlis ad hoc ſufficiat. Unde Paulũ irridebãt pĥi athenicẽſes: qꝛ pꝛedicabat reſurrectionẽ moꝛtuoꝝ dicentes eũ annũciatoꝛẽ nouoꝝ demonioꝛum actuũ.17. Si tñ cõcedant talem reſurrectionẽ dicent btitudinem hois eſſe poſt moꝛteꝫ: qꝛ ſic̃ reſurrectio fit per aliqȯ agens ſupius ipſa nã. Ita illud poterit diſponere coꝛpa hũana ſup̃ ꝯditionẽ nãe.ſ.vt iã ſint incoꝛruptibilia ꝛ nõ ſubĳciant̃ alicui mutabilitati. Et tũc manifeſtũ eſt ꝙ ibi eſſet beatitudo ſm perfectã rationẽ.ſ.hñs abſolute ppetuitatem ꝛ imutabilitatẽ. Nam ex hoc Ariſto.nõ audet ponẽ felicitatẽ hois perfectã in vita:qꝛ eſt hõ debilr̃ firmatus. Talem aũt beatitudinẽ nos ponimus aſſerentes futurã reſurrectionẽ moꝛtuoꝝ. ❡ Si aũt non ꝯceſſerint reſurrectioneꝫ adhuc poterit eẽ beatitudo ſm pfectã rõnem in aia ſepata a coꝛpe:qꝛ ibi eſt ppetuitas abſoluta cũ ponat̃ ipſa aia imoꝛtalis ẽt erit ibi nec̃io imutabilitas:qꝛ ois mutatio peruenit a mã ſm doctrinam pĥoꝛuꝫ.aia ꝑ ſepata a coꝛpe erit ſic̃ vna de ſbĩs ſepatis:ideo ſm pĥos impoſ̃e eſſet mutationẽ aliꝙ̃ fieri in anima cũ non habeat per qȯ moueatur.

X

❡ Rurſus autẽ aia poterit ibi hr̃e actuꝫ intelligendi ꝯtinuũ cũ nõ poſſit fatigari:qꝛ fatigatio nõ accidit niſi in potẽtĳs actiuis materialibus. Et tamẽ beatitudo eſt in actu intelligendi. Ideo eſſet ibi perfecta beatitudo: qa illam haberet anima ſemꝑ ſecundũ actum: ꝛ non in habitu ſolo. Hic auteꝫ non eſt poſſibile hoc qa non põt homo continue intelligere ꝓpter fatigationem ꝛ coꝛruptionẽ que fit in oꝛgano.vt dicit Ariſto. pꝛimo de anima ex multũ ſpeculari marceſcit animal coꝛrupto quodaꝫ interius: ꝛ ꝓpter iſtaꝫ coꝛruptionẽ impedit̃ anima ab actu itelligẽdi ſa.ix.coꝛpus qȯ coꝛrumpit̃ aggrauat animam ꝛ terrena habitatio dep̊mit ſenſum multa cogitanteꝫ. Poſt moꝛteꝫ autẽ ſepata anima a coꝛpoꝛe non poſſet eſſe h̃ vt dcm̃ eſt:ideo ibi poſſet eẽ pfecta btitudo. Talẽ ẽt btitudinẽ nos ponim⁹ i aiabus añ diẽ iudicĳ añꝙ̃ fiat reſurrectio. ❡ Sciendũ tñ ꝙ nulli pĥi poſuerũt talẽ btitudinẽ qualem

nos

Quare nlli phi poſuerꝫ felicitates poſt mortem ſic nos ponim⁹

nos ponimus. Nā quidam eorū dicebant aiaꝫ eſſe corrupti
Y bilem: ꝛ oportebat ꝙ iſti dicerent btitudinē eſſe in hac vita
vel nullā eſſe. Illi vero qui poſuerūt aiam imortalē negaue
runt reſurrectionē eo ꝙ nō ꝓbari pōt ex principijs nature:
ſicut imortalitas aie: ꝛ ſic non potuerūt ꝯcordare nobiſcuꝫ
oino circa btitudinē: cū nos ēt ponamus btitudinē ꝛ reſur
rectionē. Manebat tñ illis in quo poſſent nobiſcū ꝯcordare
ſ. ponēdo btitudinē in aia ſepata poſt mortē corporis i actu
ꝯtinuo intelligendi eius. Hoc tñ ēt non poſuerūt: qꝛ erat dif
ficultas de mō intelligendi aie poſt mortē: cū h nō intelliga
mus niſi per fantaſmata. Uñ fantaſma dixit Ariſt. iij. de aia
eſſe obm intell's: ꝛ qꝛ aia ſepata nō hꝫ organa ſenſitiua p q̄
accipiat ſpēs ſenſibiles: ꝛ in qbus illas ꝯſeruet: erat difficul
tas an aia humana ſepata intelligere poſſet: ꝛ qūo intellige
ret. Ideo volētes euitare iſtam difficultatē non ponebāt ex
preſſe btitudinē poſt mortē. ¶ Etiā qꝛ phi non videbāt aliū
ſtatum hois niſi iſtū. Ideo lꝫ pol'e eēt btitudinē eſſe in ani
ma ſepata tñ non audebant illā aſſerere: ſed pñtē ponebant
felicitatem. ¶ Tertia rō eſt qꝛ hō eſt q̄dā ſpēs perfecta que
eſt rōnalis ſm nām. ꝛ cū btitudo ſit bonū nāe rōnalis nece
eſt ꝙ hoi dareꝛ aliqua btitudo ſm ſuā ſpēm. Et tñ poſt mor
tem nō eſt hō ēt ſi aia maneat imortalis. Uñ ēt ſi illa ſit bea
ta nō eſt hō btūs: qꝛ aia nō eſt hō: ſꝫ pars ſpēi: ꝛ tñ hoi q ſꝫ
ſuā ſpēm eſt rōnalis: eſt nece ꝙ competat aliq̄ btitudo: ꝛ tñ
iſta non pōt eſſe niſi in hac vita: niſi forte ponaꝛ reſurrectio
mortuoꝝ quā phi negabant. ¶ Ideo nece fuit ꝙ phi pone
rent btitudinē hois in hac vita. Nā ponere aiaꝫ poſt mortē
Z eſſe btām non erat ponere hoiem beatū. ¶ Et iſta fuit cā p-
cipua: imo q̄ſi totalis q̄re Ariſt. ꝛ alij q rōnabil'r in phia lo
quuti ſunt poſuerūt btitudinē hois in hac vita etiā ſi illā vi
ꝛ derent eē impfectā. ¶ Alij aūt vidētes btitudinē eſſe bonū
pfectū dixerunt illā eſſe in ꝯtinuatiōe hois' cū intelligentia
ſepata quā dixerunt eſſe pol'eꝫ in hac vita: lꝫ hoc nūq̄ꝫ vide-
runt: imo nō appebat aliqd motiuū veriſil'e ad h. ¶ Nemo
tñ taꝫ rōnabil'r loquut⁹ eſt de btitudine ſicut Ariſt. lꝫ eā im
perfectaꝫ valde poſuerit. Hoc tñ fuit qꝛ p rōnes manifeſtas
nō potuit aliquā maiorem btitudinē oñdere. ¶ Si tñ credi
diſſent phi reſurrectionē mortuoꝝ futurā nēo fuiſſet taꝫ in
ſanus q nō poſuiſſet btitudinē poſt hāc vitā: cū ibi poſſet in
? ueniri pfecta rō btitudis quā h iuēire ipol'e ē. ¶ Nos āt qꝛ
futurā reſurrectōeꝫ credim⁹ p⁹ mortē ponim⁹ btitudinē: ꝛ n
ſolū talē q̄lē ponerēt phi ēt data reſurrectiōe: ſꝫ ponim⁹ viſio
nē dine eēntie in q̄ ē oē bonū ꝛ ſaturitas appetit⁹. ¶ Nā da
ta reſurrectiōe mortuoꝝ ꝛ icorruptibilitate corpoꝝ manife
ſtū eſt ꝙ ille ſtatus eēt excellētior valde iſto. Et tñ nōdū eēt
pfecta rō btitudinis ſi dinā eēntiā nō viderim⁹: tñ appetit⁹
nr̄ adhuc deſideraret ml'ta q̄ nō hrēt: ꝛ intell's moueret cō
tinue ad intelligēdū aliq̄ q̄ nō intelligit. ¶ Data aūt viſiōe
diuine eēntie ibi inuenit appetitus oē bonū qd q̄rit: ꝛ itell's
oē verū qd inueſtigat. Jō nece eſt ꝙ ſit totalis qes ꝛ pax: ꝛ
ꝑ delectatio: ꝛ iſta eſt pfecta rō btitudinis. ¶ Hanc aūt xps
nobis ꝓmiſit. ſ. in lr̄a dicēs. Bti mūdo corde qm̄ ipſi deū vi-
debunt. ſ. clare per eēntiā. Et oñdit locū vbi eēt dicēs. Beati
paupes ſpū qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. ſ. ꝙ in celis eſſet iſta
btitudo; ꝛ ad illos nō pueniꝫ hō niſi poſt mortē. Etiā oñdit
ſtatū in quo maxie eēt iſta btitudo. ſ. poſt reſurrectionē. j. 22.
ꝛ Luc. 20. ſ. filij reſurrectionis nō nubēt: ſꝫ erunt eq̄les āge
lis dei: ꝛ iſta eq̄litas erit in viſiōe dei quā angeli ſp vident. j.
xviij. Angeli eoꝝ ſp vidēt faciē pr̄is mei. ¶ Iſta pō totaliter
ꝯcordat rōni: qꝛ nihil eēt p' qd ſaciareꝛ deſideriū nāle homi
nis niſi ponēdo talē btitudinē: vt. s. oñſuꝫ eſt. q. xl. ꝛ poſtea
AA in alijs. ꝛ tñ deſideriū nāle nūq̄ꝫ eſt inane. ¶ Talē aūt bea
titudinē non poſuit Ariſto. poſt mortē nec aliquis phorum
qꝛ ratiōe neceſſaria illā eſſe ꝯuincere nō poterant. Illi tamē
cū loquerenꝛ vt ſapiētes qbus nō p̄ſtabaꝛ auc̄tas niſi iquā
tum ꝓbarent nō voluerūt ponere talē felicitatē: qꝛ illā ꝓba
re non poterant lꝫ forte illā eſſe credebāt vel ſaltem ſuſpica
bantur. nemo tñ illoꝝ fuit q eā negaret aut diceret nullam
btitudinē eſſe poſt mortē. In hac aūt vita nō pōt eſſe pfecta
beatitudo. Pōt tñ eſſe aliq' eius pua pticula ſm ꝙ hō pfici
pōt p̄ncipal'r p ſcias ſpeculatiuas: ꝛ ſcdario p virtutes mo-
BB rales. Et de tali btitudine loqtur Ariſto. p̄ ꝛ. iiij. ethico. De
ad p̄mū hijs ſanctus Tho. 4. ſentē. di. xlix. q. i. arti. 4. ꝛ p̄ma ſcde. q.
5. arti. 4. ꝛ in ſūma ꝯtra genti. lib. 3. c. xlvj. ¶ Ad p̄mū arg.
dōm ꝙ btitudines de qbus dī. s. in lr̄a nō ſunt pfecta beati
tudo: ſed q̄dā inchoatio eius per actus virtutuꝫ perfectarū
vel donoꝝ. vt. q. lxxx. ꝛ. lxxxj. j. magis declarabiꝛ. ¶ Ad 2ᵐ CC
dicendū ꝙ beatitudo ſm ſuā perfectā rationē eſt poſt hanc ad 2ᵐ argu.
vitam. Illi tñ philoſophi qui nō poſuerūt vitam futuram lo-
quuti ſunt de beatitudine nō ſm perfectā rationē ſuam: ſed
ſm quādaꝫ paruā participationē eius qualis in hac vita in
ueniri poteſt. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ pecora ꝛ omnia ani- DD
malia impfecta poſſunt hēre finem ſuuꝫ vltimū in hac vita: ad. 3. argu.
qa nullam aliā preter iſtā habēt nec habere poſſunt. Homo
autē poſt iſtam vitā habebit aliam perfectionē: ꝛ qꝛ beatitu
do eſt maximum bonū hominis neceſſe eſt ꝙ ſit in alia vita
ꝛ nō in iſta. ¶ Aliter pōt dici ꝙ finis vite humane plus ſu
perat finē vite aliorum animaliū q̄ꝫ vita hominis ſupat vitā
aliorum animaliū. ¶ Ratio hui⁹ eſt qꝛ vita animaliū cetero Ala rñſio
rum eſt ſm illud bonū qd' maximū in eis eſt. i. per opationeꝫ
ſenſus que in eis eſt excellētiſſima. Uita aūt preſens homis
non eſt ſm illud bonū qd maximū eſt in eo. eſt eniꝫ bonum
maximū ipſius hois intell's eius quātū ad partē ſpeculati-
uam ꝛ non pōt homo viuere in pñti ſm actū iſtius potētie
qꝛ ad hoc corruptibilitas corpis ꝛ multa alia impediunt: vt
s. oſtēſum eſt. Uiuit aūt homo h maxime ſm operationē ſen
ſuum: ꝛ per quādam rōnem practicā. Ideo nece eſt ꝙ beati
tudo hois ſit in alia vita in qua total'r homo viuat ſm actū
intell's ſpeculatiui: ꝛ illa vita eſt poſt iſtā: qꝛ illa ſolū cōſiſtit
in viſione diuine eēntie: que eſt maximū ſpeculabile ꝯtinēs
in ſe totaꝫ naturā veritatis. Et ſic non pōt finis vltimus ho
minis accidere ei in hac vita ſicut ceteris aialibus accidit.
¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ q̄ꝫuis hō nāliter deſideret finē nō ꝯſide EE
rat nālr ea que ſunt ad finē: ſꝫ per electionē. Nā volūtas vt ad. 4. arg.
eſt quedā nā vel mota per modū nāe eſt de ipſo fine. electio
aūt ꝛ cōſiliū eſt de hijs que ad finē. vt pꝫ. 3. ethico. Et ſic nō
eſt incōueniens ꝙ aliqd qd ſꝫ ſe eſt malū ꝛ odibile ſit appe
tibile: ꝛ eligaꝛ inquātum ad finē dirigit. Sicut ſectio mēbri
quā nā refugit eſt appetibilis ex electiōe pp conſeruationeꝫ
ſanitatis: ꝛ ſic dī ad philip. p̄. Deſiderū hñs diſſolui: ꝛ eſſe
cū xpo q̄ſi dicat ꝙ non deſiderabat abſolute diſſolui: ſed ſo-
lum ꝓpter finē. ſ. vt eēt cum xpo: quē videre finis eſt. Si tñ
potuiſſet ad hoc peruenire ſine diſſolutiōe non deſideraſſet
diſſolui cū abſolute magis deſideraret manere in corpore q̄ꝫ
diſſolui. ſicut diciꝛ ſcda ad corin. 5. Nolumus expoliari ſed
ſuperueſtiri. ¶ Aliter pōt dici ꝙ mors nāe eſt directe ordi- Alia rñſio
nata ad felicitatē: ſed in penā: qꝛ potuiſſet hō habere beati-
tudinem quā nunc ſepat non guſtando mortē ſicut certiſſi-
me omnes hoies habuiſſent ſi Adam nō peccaſſet. Ideo lꝫ
omnia que ordinanꝛ ad beatitudinē deſiderarenꝛ natural'r
non oportebat ꝙ mortē aliquis deſideraret cū ipſa nō ordi- FF
netur per ſe ad btitudinē: ſed per accñs. ¶ Ad qntū dōꝫ ꝙ ad. 5. argu.
aliqui dicunꝛ bti in hac vita ꝓpter ſpēm btitudinis adipiſcē
de in futura vita: iux̄ illud ad roma. 8. Spe ſalui facti ſum⁹
vel pp aliquā participationē puaꝫ btitudinis q̄lis hic eē po
teſt. Uera aūt beatitudo non pōt eſſe hic. ¶ Ad ſextū dōm GG
ꝙ pticipatio beatitudinis pōt eſſe impfecta dupl'r. Uno mō ad. 6. argu.
ex parte obti btitudinis. ſ. ꝙ nō eſſet ſufficiēs bonū ad bea-
tificandū nām rōnalem: ꝛ talis iperfectio tollit rōnem vere
beatitudinis. Sicut ſi qs poneret btitudinē in diuitijs aut
in aliquo bono corpali qd non ſufficit btificare hoieꝫ. Alio
modo btitudo eſt impfecta ex parte ipſius pticipātis. qcqd
eſt ad ipꝫ btitudinis obiectū. ſ. ad deū pertingit. Imperfecte
tñ per reſpectū ad modū quo deus intelligibilis eſt: vel quo
ſe ipſo fruiꝛ. Et iſta impfectio non tollit rōnem vere beatitu
dinis: qꝛ al's non eſſet vnus beatior altero. maxime qa bea-
titudo eſt opatio q̄dā: ꝛ ꝯterminaꝛ ſꝫ ſpēꝫ ab obto. pticipare
aūt magis vel min⁹ tꝫ ſe ex pte ſbi a q̄ nō recipit actio ſpēm.
¶ Ad 7ᵐ dōm ꝙ lꝫ multi hoies putēt i hac vita eē btitudi HH
nē nō eſt in ea btitudo ſꝫ ſuā rōeꝫ pfectā: ſꝫ ſꝫ q̄ꝫdā ſil'itudi ad. 7. argu.
nē vel aliq̄lē pticipationē: vt nūc. s. oñſuꝫ ē. Et ſic nō fallūꝛ
oino in ſua exiſtimatione. Et h ſufficit: qꝛ nō requiriꝛ ꝙ id
qd a multis aſſeriꝛ ſit omnino verum: ſed ꝙ nō ſit oino fl'm Opio q̄rundā ꝙ delectatio non reqritur ad btitudineꝫ.
ita ꝙ aliqd veritatis cōtineat. ꝛ ita eſt hic.

¶ An ad btitudinē requiraꝛ delectatio. Queſtio. XLVIII.

Queritur an ad beatitudinē reqraꝛ delectatio. ¶ Aliq dicūt ꝙ nō: qꝛ dicit Augu. p̄ de trinitate ꝙ viſio eſt tota merces fidei. Sꝫ illud qd ē merces vel premiū virtutis eſt btitudo. p̄ ethico. ergo nihil reqritur ad beatitudinē niſi viſio. ergo nō requiritur dlectatio. pªrō

¶ Item

UNIVERSITA[RIA] DE GRANADA

2ª rõ ¶ Itẽ btitudo eſt bonũ per ſe ſufficiens.ḡ btũs nullo indi-
get:ſed btitudo eſt in viſiõe dei. ergo non reqrit delectatio.
3ª rõ ¶ Itẽ opꝫ opationẽ btitudinis eẽ nõ ipeditã.x.ethi. nã al's
non eẽt opatio pfecta delectatio:tñ ipedit opationẽ intell's:
qꝛ corrũpit extimationẽ prudẽtis:vt dĩ.vj.ethi.c.de pruden
A tia.ḡ delectatio non reqrit ad btitudinẽ. ¶ Dõꝫ ꝙ btitudo
Rñſio ad q̃ nõ eſt ſine delectatiõe nec eẽ põt:qꝛ delectatio eſt q̃dã qeta-
ſituꝫ qõnis tio appetitus in bono pñti ſiue hito. Btitudo autẽ eſt maxi-
ꝙ btitudo mũ bonũ nãe rõnalis:iõ nec̃e eſt ꝙ illa hita ſequat maxima
nõ ẽ ſine ð delectatio appetitus qeſcentis iã in ea. An tñ debeat dici ꝙ
lectatione reqrat delectatio ad btitudinẽ. ¶ Cõſiderandũ ꝙ aliqd dĩ
reqri ad alterũ q̃ttuor modis. ¶ Uno mõ ſic pambuluꝫ vel
pparatoriũ ad ipm ſicut eruditio ad ſciaꝫ: ⁊ alteratio ad gña
tionẽ. ⁊ gñal'r diſpoſitio ad foꝛaꝫ. ¶ Scõo mõ ſic pficiens
rei.ſic aĩa reqrit ad vitã corpis:qꝛ ipſa eſt q̃ vitã corpi tribu
it.⁊ põ viſiua reqrit ad eẽ oculũ:qꝛ illa eſt q̃ facit eẽ oculuꝫ.
⁊ gñal'r ois foꝛa reſpectu mãe. ¶ Tertio mõ ſic adiuuans
ab intrinſeco ſicut amici vel ſocij reqrunt ad aliqd agẽduꝫ.
¶ Quarto mõ vt aliqd ꝯcomitãs ſicut calor ad ignẽ.nã nõ
pficit ipm:ſꝫ comitat ipm nec̃io ex ꝯditiõe ſue nãe. Et ſic oẽ
accñs ꝓpriũ vel cõe inſepabile dĩ reqri ad illud cuius eſt ac
B cidens. ¶ Delectatio aũt nõ reqrit p̄ mõ: qꝛ nõ eſt aliquid
p̄cedens btitudinẽ:ſed potius ꝯñs. ¶ Etiã ſcõo mõ nõ req
ritur:qꝛ non põt ipſa eẽ tãq̃ pficiẽs btitudinẽ:qꝛ tũc btitu-
do nõ hrẽt pfectionẽ a ſeipſa:ſꝫ expectaret eã ab aliq̃ extrin-
ſeco ſicut mã a foꝛa: ⁊ tũc nõ eẽt ſũmũ bonũ. ¶ Etiã qꝛ illõ
qõ pfecit alterũ melius eſt q̃ ipꝫ qõ pficit: ſic foꝛa ẽ melior
q̃ mã: ⁊ qꝛ btitudo eſt maximũ bonũ eẽt ipſa delectatio bea
titudo: ⁊ nõ aliqd aliud qõ indigẽt delectatione aliq̃ tanq̃
pficiente ipm. ¶ Nõ ẽt tertio mõ:qꝛ delectatio nõ eſt aliqd
extrĩſecũ ad opationẽ in q̃ ꝯſiſtit btitudo ſic amici ab ex̃ ad
iuuant:ſꝫ eſt aliqd in ipſa btitudine. ¶ Põt ḡ dici ꝙ reqra
tur ðlectatio q̃rto mõ vt aliqd ꝯcomitãs btitudineꝫ:qꝛ non
põt btitudo ſine illa eẽ:nõ qdẽ ꝙ btitudo idigeat ðlectatio
ne:ſꝫ ꝙ ipſa ꝯſequat btitudinẽ ex nã ſua:ſic ignis nõ idiget
calore:vel hõ non idiget riſibilitate: ⁊ tñ ꝯſeqt nec̃io riſibi-
litas hoieꝫ ſicut ꝓpriũ accñs ei⁹ vel calor ignẽ ſic accñs cõe
eius. Inſepabile tñ. Eo ḡ mõ quo poſſumus dicẽ riſibilitatẽ
C reqri ad eẽ hoieꝫ dicemus reqri delectationẽ ad btitudineꝫ
ad p̄m arg. cũ ſit qõdã p̄ ſe accñs eius.vt dicet ſeq.q. De hijs.ſ.Tho.p̄ª
2ᵉ.q.iiij.arti.i. ¶ Ad primũ dõm ꝙ viſio eſt tota merces:qꝛ
ipſa viſio eſt ſ̃ba btitudinis:iõ nõ reqrit aliqd aliud ex̃ ipaꝫ
ad cõplementũ btitudinis. Et tñ delectatio ptinet ad btitu-
dinẽ inquãtũ nec̃io ꝯſeqt ipaꝫ viſionẽ q̃ eſt btitudo. Et tñ in
quãtum dĩ ꝙ viſio eſt merces iportat ibi delectatio:qꝛ mer-
ces eſt qõ dat ꝓ aliquo ope in p̄miũ: ⁊ ad qõ mouemur: ⁊ tñ
D hito eo ad qõ mouet appetitus ſeqt nec̃io qes q̃ eſt delecta
ad 2ᵐ argu. tio. Uñ viſio inquãtũ eſt merces nõ ſolũ iportat cognitiõeꝫ
dei:ſꝫ ẽt delectationẽ ꝯſequẽtẽ ex ipſa cognitiõe. ¶ Ad ſcõꝫ
dõm ꝙ beatus nulla re idiget:qꝛ indigere eſt carere pfectio
ne que eſt extrinſeca: ⁊ ad quã qs mouet. Btũs aũt delecta
tiõe nõ indiget cũ illa nõ ſit extrinſecuꝫ qõ ſupuenire poſſit
btitudini:ſꝫ nec̃io ꝯſequit eã. Uñ põt dici ꝙ btitudo reqrit
delectationẽ:nõ tñ indiget delectatiõe:nã ipſaꝫ ex ſe hꝫ. Si
E cut nõ eſt verũ ꝙ hõ indigeat riſibilitate:lꝫ illa reqrat ad ho
ad 3ᵐ argu. minẽ:vt.ſ̃.dcm̃ ẽ nũc. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ delectatio ꝯcomitãs
opationẽ intell's nõ ipedit ipſaꝫ:ſꝫ potius ꝯfortat eã:vt dĩ.x.
ethi. Qꝛ illa q̃ ðlectabil'r facim⁹ attẽcius ⁊ pſeuerãtius opa
mur. Uñ nulla delectatio ꝯñs aliquã opationẽ cuiuſcũq̃ ge
neris ipedit ipam:ſꝫ magis ꝯfortat. Delectatio aũt ex̃nea im
pedit opationẽ vt delectatio in opatiõe ſenſitiua ipedit ope-
rationem intellectiuã:ex eo ꝙ delectatio facit operantẽ intẽ
dere operationi illi cuius eſt: ⁊ dũ operãs intẽdit vni rei di-
ſtrahit ab alia. Et h̃ eſt iudiciũ de delectatione operationis
alicuius ꝙ ſi qs delectatus in ea poteſt intẽdere alteri dele
ctationi vel opationi ſignuꝫ eſt ꝙ delectatio illa erat parua:
F ſicut dicit.x.ethicorũ.ꝙ non ſunt boni agoniſte q̃ñ reſpicien
tes ad eos poſſumus comedere legumina. ¶ Et ſic gñalit
delectatio ipedit delectationem vel operationem extraneaꝫ.
Et hoc dupl'r.ſ.vel inquãtum extranea eſt:vel inquatuꝫ eſt
cõtraria. ¶ Primo mõ delectatio in quacũq̃ operatiõe im-
pedit quãcũq̃ aliam ꝓpter defectuꝫ anime noſtre non potẽ
tis ſimul plurib⁹ rebus intẽdere. ¶ Secũdo modo ex parte
cõtrarietatis. Et iſtud eſt maius impedimentũ.hoc mõ dele
ctatio que eſt in ſenſu ipedit extimationẽ prudẽtie que ẽ in-
tellectus practici. ⁊ nõ impedit extimationẽ intellectus ſpe
culatiui.vt dicit.vj.ethicorũ.c.de prudẽtia.ſ.qꝛ ðlectatio que
eſt in ſenſu põt eſſe ꝯtraria prudentie: ⁊ tñ nõ poteſt eſſe cõ
traria iudicio intellect⁹ ſpeculatiui. ¶ Si ergo beatus hrẽt
delectationes alias preter illã que cõſequit beatitudinẽ poſ
ſet per illas ipediri ſiue eẽnt ꝯ̃rie ſiue diſperate. Nihil autẽ
tale habet beatus a quo ſunt remota omnia que impedire
poſſunt beatitudinem.

¶ An in beatitudine ſit principalior delectatio q̃ viſio vl'
econtrario. Queſtio. XLIX.

Queritur cũ in btitudine ſit viſio ⁊ delectatio Opinio
principalior q̃ viſio vel eꝯ̃rio. ¶ Di- q̃rũdam
cunt q̃dã ꝙ delectatio ſit p̄ncipalior:qꝛ ðlectatio eſt pfectio p̄ª rõ
operationis.vt dĩ.x.ethicorũ.pfectio tñ eſt p̄ncipalior q̃ ipꝫ
perfectibile:cũ ſit melior.ergo delectatio eſt p̄ncipalior ĩ bea
titudine q̃ viſio. ¶ Itẽ illud ꝓpter qõ aliqd deſiderat ẽ p̄n 2ª rõ
cipalius q̃ ipm ꝓpter qõ illud deſiderat. Et tñ pp ðlectatio
nem deſiderant opationes.vñ nã appoſuit delectatões opa
tionibus nec̃ijs ad ꝯſeruationẽ ſuã vt pp illas nõ ꝯtẽneren
tur opatiões.ḡ p̄ncipalius eſt delectatio q̃ viſio q̃ eſt opera
tio. ¶ Itẽ viſio corñdet fidei. Delectatio aũt ſiue fruitio cor 3ª rõ
reſpõdet charitati.eſt tñ charitas excellentior q̃ fides.p̄. ad
corin.xiij.ḡ magis ꝯſiſtit btitudo in delectatiõe q̃ in viſiõe. 4ª rõ
¶ Dõm ꝙ iſtã.q.tetigit Ari.x.ethicorũ: ⁊ aliquo mõ reliqt A
eam inſolutã. Si tñ diligenter ꝯſideret appet manifeſte bea Rñdet
titudinẽ magis eſſe in viſione q̃ in delectatõe:qꝛ delectatio q̃ſito.q.
pertinet ad volũtatem: qꝛ eſt quedã quietatio eius in bono p̄ª rõ
deſiderato poſtq̃ pacifice tenet.viſio autẽ ptinet ad intell'ꝫ:
⁊ tñ.ſ̃.oſtẽdimus in.xxxiij.q.btitudinem ptinere magis ad
actum intell's q̃ volũtatis. ¶ Item eẽntia beatitudinis eſt B
in viſione.ſ.ꝙ ipſa viſio dei eſt ſ̃baliter vel realiter ipſa bea 2ª rõ
titudo. Nihil aũt aliud eſt ſ̃ba betitudinis vel de ſ̃ba eius. ḡ
non eſt compatio inter viſionẽ ⁊ delectationẽ ⁊ btitudineꝫ
niſi ſicut ſi qs diceret qd eſt principalius ad eẽ hoiem hẽre
corpus ⁊ aiam vel hrẽ riſibilitatẽ. Nã corpus ⁊ aĩa cõplẽt
eſſentiã hois:riſibilitas aũt eſt accñs ꝓpriuꝫ eius quod ad
eſſentiã nullo mõ pertinet. ¶ Ita viſio dei eſt ipſa ſ̃ba beati
tudinis.delectatio aũt eſt quoddã per ſe accñs eius. Nã ne
ceſſario ſeqt ad illã. Qꝛ cũ delectatio ſit qetatio appetit⁹ in
bono quãto fuerit maius bonũ:tanto magis ex nec̃itate cõ
ſequet delectatio ad poſſeſſionẽ illius. Sed btitudo eſt ſum
mum bonũ:ideo ad ipſaꝫ maxime ptinet ꝙ cõſequatur eam
delectatio. In ipſa autẽ delectatione nõ poteſt poni btitudo
ſicut alq ad pauca aduertẽtes faciũt. Nam beatitudo eſt fi-
nis: ⁊ tñ delectatio non eſt finis:ſed potius ſequit ex fine cũ
ſequat ex aſſecutione alicuius boni qõ deſiderat: ⁊ ipſa ðle
ctatio nõ eſt per ſe aliqõ bonũ qõ deſiderari poſſit:ſed cõſe-
quitur ad bonũ iquãtũ hꝫ vel iquãtũ hñdum certiſſime pu C
tatur vel inquãtũ iam habitũ recordamur. ¶ Itẽ ſi delecta 3ª rõ
tio per ſe ptinet ad beatitudinẽ ipſã per ſe: ⁊ abſolute eẽt de
ſiderabile. Sed falſum eſt qꝛ delectatio nõ eſt bonũ niſi cõſe
quatur ad bonas opationes:que autẽ ad turpẽ opationem
ꝯſequitur mala eſt ⁊ fugiẽda.ḡ non põt in ea ꝯſiſtere btitu
do cũ nõ ſit bona niſi pp alterũ: ⁊ tñ btitudo eſt ſ̃ꝫ ſe bona. D
¶ Itẽ ordo rõnis eſt ſ̃m ordinẽ nãe. In nãlibus aũt ðlecta 4ª rõ
tio eſt pp opationẽ: ⁊ nõ opatio pp delectationẽ. ſic.ſ̃. dixi-
mus.q.xxxiij.de opatiõibus nec̃ijs ad ꝯſeruationẽ nãe qb⁹
delectationes ſunt inſerte ne negligant: ergo nã poſuit ibi
opationem tãq̃ maius bonũ q̃ delectationẽ: qꝛ al's non or
dinaſſet delectationẽ ad opationem cum nec̃e ſit finẽ ſp eẽ
meliorem eis q̃ ſunt ad finẽ niſi ſit error in ordinãte aliquid
ad finẽ. Nã aũt non errat niſi raro ⁊ circa quedã pticularia E
ergo iudicauit opationẽ eẽ finẽ ⁊ eẽ meliorem delectatione. 5ª rõ
¶ Itẽ delectatio vt dcm̃ eſt nunc nõ eſt niſi qetatio appeti-
tus in bono. Manifeſtum eſt tñ ꝙ appetit⁹ nõ mouet ĩ bo
num pp qeſcere in illo:ſꝫ mouet pp ipm bonũ: qꝛ ipm pficit
appetitũ. Eſſet eniꝫ ridiculũ dici ꝙ moueret pp qetem: ſed
mouetur ꝓpter bonũ ad qõ puenit: ſicut ſi aliqd mouet ad
formã: ⁊ habita illa qeſcit. Nemo ãt dic ꝙ nã igeniauit iſtũ
motũ vt mobile quieſceret.ſed vt haberet formã quã p mo-
tum acqrit. ¶ Et pꝫ hoc qꝛ nã ingeniauit motuꝫ ꝓpter per
fectioneꝫ mobilis cum motus ſit actus entis iperfecti.3.phi
ſico.mobile tamẽ non perficit per quietẽ quã habet acqſita
forma:ſed per ipam formã quam acquirit. Et iſta eſt cã q̃re
non ceſſat motus quouſq̃ acqratur foꝛa: ⁊ illa hita ceſſat.
¶ Patet

¶ Patet ēt hoc q: ſi qes que eſt in forma acqſita eſſet finis motus; ⁊ nō ipſa forma fruſtra eſſet ois motus. ¶ Melius eſſet q̄ nulli rei dareƭ deſideriū qeſcendi in foīa acqrēda: ⁊ ſic non eſſet neċius motus. Q: forma eſt finis quē nā intendit: ⁊ non pōt hr̄i ſine motu: nā ingeniauit motū. Non eſt ḡ finis appetitus qeſcere in bono: ſed ipm̄ bonū ꝭ ſe eſt finis eius: q: tñ bonū pficit appetitū: neċe eſt q̄ acqſito bono qetetur appetitus in eo: ⁊ illud eſt ðlectari. Sic ḡ eſt circa beatitudinē: q: bonū maximū qd̄ perficit appetitū nr̄z eſt deus ⁊ in illo eſt btitudo. Unde neċe eſt q̄ ſi btitudo eſt aliquis actus nr̄ vel aliqd nr̄m q̄ ſit illud per qd̄ imediatius deū attingimus. Iſtud aūt eſt in actu intellc̄s. ſ. in viſione: q: p eam vnimur deo. Per delectationē aūt nō vnimur: ſꝫ ipſa ꝯſeqƭ ex eo q̄ ſemel vnimur ei p viſionē: iō in actu intellc̄s cōſiſtit btitudo: ⁊ nō in actu volūtatis. Unde non ſolū viſio ptinet pncipalius ad btitudinē q̄ꝫ ðlectatio: ſed ēt nullo mō ptinet delectatio ad ſbam btitudinis cū tota eēntia btitudinis ꝯſiſtat in ſola viſiōe. Pertinet tñ delectatio ad btitudinē iquātum neċio ꝯſequiƭ ad illā tāq̄ꝫ p ſe accn̄s eius: ⁊ decorat illam ſicut pulchritudo iuuentutē. vt dr̄. x. ethi.

f Ad pm̄ argu. ¶ Ad pmum dōm q̄ delectatio pficit opationē nō tāq̄ꝫ aliqd extrinſecuꝫ ad qd̄ ordineƭ opatio: ſed ſicut qd̄dā ꝯdecorans eā ſicut pulchritudo iuuentutē: vt dcm̄ eſt: ⁊ tñ iuuētus nō eſt pp pulchritudinē: ſꝫ potius pulchritudo pp iuuētutē. Ita delectatio decorat felicitatē: ⁊ tñ delectatio ſeqƭ ad felicitatē tanq̄ꝫ effectus eius vel p ſe accn̄s eius.

g Ad 2m argu. ¶ Ad ſcd̄ꝫ dōm q̄ iſta rō magis ꝯuincit in oppoſitū: q: ſi nā appoſuit delectationem operationib⁹ vt nō contēnanƭ ⁊ dimittanƭ: ordinauit delectationē ad opationeꝫ tanq̄ꝫ ad finē: ⁊ ſic iudicauit opationem eē meliorē delectatione. ¶ Dōm tñ q̄ hic ſe hn̄t fines ex oppoſito: q: nā poſuit operationē tāq̄ꝫ finē delectationis: ⁊ aialia ordinant operationē in delectationē: Et q: ordinatio nāe ſine dubio eſt melior cū ipſa nō erret: putauerūt aliq q̄ aialia in ꝓſequēdo operatiōes pp delectationē deuiabāt ab ordine nāe per quēdā errorē ſicut hn̄s guſtū indiſpoſitū male iudicat de ſaporib⁹. ¶ Dōꝫ tñ q̄ nō errāt: q: in oibus aialibus iſtud eſt: ⁊ non cōtingeret error generaliter circa oia aialia ⁊ omni tpe: q: iſtud eſſet errare nām: q: qd̄ in oib⁹ eſt nāle eſt.

h Qualr̄ ſe hn̄t opatio ⁊ delectatio iter ſe ⁊ de duobus ordinibus hic. ¶ Itē q: nō videƭ hoc inſtituiſſe. ſ. apponēdo delectationes vt finē ipſis aialibus pp quas ꝓſequātur operatiōes. ¶ Eſt ḡ dōm q̄ hic ſunt duo ordines nāe inter ſe oppoſiti. Unus eſt quo delectatio ordinaƭ ad opationē vt illa non negligaƭ. Alius quo opatio accipiƭ pp delectationeꝫ. ſ. ſolū inquātū in opatiōe eſt delectatio q̄dā. Primus ordo eſt ipſius nāe abſolute. ſcd̄s eſt datus aialibus a nā. ¶ De prio dōm eſt q̄ ille eſt ordo ſimplr̄ rectus. ſ. q̄ delectatio ſit ꝓpt opationē cū nā abſolute iſtū obſeruet: ⁊ tñ nā eſt ipſa ſpūalr̄ ſba dirigens opus nāe. Q̄m nā ꝓut eſt virtus inſita rebus: ita vt ſit pn̄m motus ⁊ qetis eius in quo eſt nihil coḡſcit: iō nō pōt finē ꝯſtituere in opatiōe nec ordinare aliqd ad finē:

i ſꝫ dirigiƭ opatio iſti⁹ nāe ab itelligētijs ſepatis. Sic dicit cōmentator q̄ opus nāe eſt opus itelligētie. Finis ḡ ab intelligentia dirigēte nāꝫ ꝯſtitut⁹ erit recte poſitus: q: ipſa iudicat de bono abſolute. Finis aūt q ꝯſtituƭ ab aialibus lꝫ ſit a nā cōſtitutus nō eſt ita abſolute bonus: ſꝫ ſolū inſtitut⁹ eſt ꝭm capacitatē ipſoꝝ aialiū q̄ moueri debent ad opationē. Finis eni neċe eſt q̄ ſp ſit aliqd̄ bonū ⁊ intelligētia q̄ nām dirigit cognoſcēs bonū ſimplr̄. ponit ipꝫ vt finē. Et ſic finis ſimplr̄ eſt ipm̄ bonū qd̄ eſt caput oiuꝫ reꝝ in quo eſt tota nā boni: ⁊ ad illud ordinanƭ oēs partes vniuerſi inquātū pticipant illud ꝭm diuerſos gradus ⁊ diuerſimode ei aſſimilanƭ. Ipm̄ ergo bonū ſimplr̄ eſt finis extrinſecus oium reꝝ. Participatio aūt ipſius ꝭm vltimū gradū bonitatis ad quē q̄libet res ꝓuenire pōt ꝭꝫ capacitatē ſue ſpēi eſt finis itrinſecus. ſicut finis vltimus hois extrinſecus eſt ipſe deus. finis aūt vltim⁹ intrinſecus eſt ipſa viſio dei ꝭm quā hō pticipat deo ꝭꝫ ḡdū excellētiſſimū capacitatis ſue ſpēi.

k Nō. plr̄a ꝺ cōpatiōe ſpēꝝ ⁊ idiuiduoꝝ. ¶ Iſta aūt pticipatio boni repiƭ pncipalr̄ in ſpēb⁹ reꝝ cū q̄lꝫ ſpēs dicat diuerſuꝫ modū pticipationis ipſius ſūmi boni ab illa ſpē. ¶ Indiuidua aūt nō dicunt diuerſos modos pticipatiōis bonitatis vel pfectionis: q: eadē eſt pfectio oiuꝫ indiuiduoꝝ eiuſdē ſpēi niſi p accn̄s ⁊ i eo qd̄ ē accn̄tale vnū excedat alterū. Indiuidua ḡ nō ſunt directe de intētiōe nāe: ſꝫ ſolū p accn̄s. ſ. inquātuꝫ ſpēs nō pōt manē niſi in indiuiduo. Multiplicatio āt idiuiduoꝝ ſub eadē ſpē eſt magis p accn̄s. ſ. pp corruptibilitateꝫ ipſoꝝ. Nā vbi indiuiduū pōt ppetuari ſpēs ſolū ꝯſeruaƭ in vnico idiuiduo. Sicut pꝫ de ſbīs ſepatis q̄s ꝭm pipatheticos: ⁊ ꝟitatē neċe eſt ſingulas poni diſtinctas ſpē iter ſe. Et ſic dicūt eē ſpēs angeloꝝ: tot q̄t ſunt angeli cū ſit q̄lꝫ āgelus ppetuus.

l ¶ Pꝫ ēt in corpib⁹ vt in elr̄is: q: in q̄lꝫ ſpē eſt vnicū. Pꝫ ēt magis in corpib⁹ celeſtib⁹: q: vnicus ſol eſt ⁊ vnica luna: ⁊ ſic de ceteris aſtris. Et tñ iſta ꝯcedūt oēs diſticta eſſe in ſpē. Q: tñ quodlꝫ iſtoꝝ idiuiduoꝝ eſt incorruptibile, ſufficit eē vnicū in q̄lꝫ ſpē: vt in illo ꝯhaƭ qdditas ſpēi q̄ ſubſiſtere non pōt niſi indiuiduata. In ſpēb⁹ tñ in qbus idiuidua ſūt corruptibilia neċe eſt eſſe multa indiuidua ſilr̄ vt quibuſdā peuntibus ꝯſerueƭ i alijs nā ſpēi.

m Quis ſit finis indiuiduorum. ¶ Cū ḡ indiuiduū qd̄lꝫ ſit pp ſpēꝫ ꝯſeruādā: ⁊ ſpēs non pōt ꝯſeruari niſi exn̄te indiuiduo vltim⁹ finis cuiuſlꝫ idiuidui ē pticipare nāꝫ ſpēi ſue in ḡdu pfecto ⁊ manē ſp in illo eē pticipato. Et oia alia que idiuiduū facit ſt̄ ad ꝯſeruationē idiuidui: q: hr̄e nō pōt illā pfectionē niſi q̄ꝫdiu fuerit. Et q: aialia ſingula ſūt corruptibilia ⁊ deſiderāt ꝯſeruari: ⁊ nō pn̄t ſuari niſi p cibū ⁊ potum in ſeipſis: ⁊ p coitū in ſibi ſilr̄ibus ꝓducēdis deſiderāt cibū ⁊ potū ſumere ⁊ coire. ¶ Et nō ſunt iſti actus finis qdā ipſoꝝ aialiū: ſꝫ ad ꝯſeruationē ipſoꝝ ordinanƭ. Et q: aialia ꝯtēnerent iſtos act⁹: ⁊ pirēt niſi eēt aliqd qd̄ inducēt illa ad ipſos: neċe erat q̄ ipſa aialia coḡſcerēt iſtos actus eē neceſſarios ad ſui ꝯſeruationē: ⁊ q̄ ꝯſuatio erat eis bonū ſuū ⁊ illā deſiderarēt: ⁊ pp illā oia agerēt: ⁊ tūc nullo alio inducente ipſa aialia ex ꝯſideratiōe finis quē optimū iudicarent oia iſta facerent. Iſtud tñ nō fuit poſſe in aialibus alijs niſi i hoie: q: cognoſcē aliqd ſub rōne boni: ⁊ ordinare alia i illō tāq̄ꝫ in finē ſolius nāe rōnalis eſt.

n [illegible] ¶ Iō oportuit dari aialibus aliqd aliud qd̄ ipſa iducēt q̄ſi ex q̄dam neċitate ad ꝓſequēdū ipſas opatiōes p q̄s ꝯſeruanƭ. Iſtd̄ aūt fuit ipſa delectatio. ¶ Et iſta cōpetēter poſita ē: q: p ſenſuꝫ iudicatur: ⁊ oia aialia ſenſuꝫ hn̄t. Et q: non hn̄t oia aialia oēs qnq̄ꝫ ſenſus exteriores ⁊ iteriores: ſꝫ q̄dā plr̄es ⁊ alia pauciores vſq̄ quo veniaƭ ad iperfectiſſima aialia q̄ ſolū hn̄t ſenſuꝫ tactus oportuit q̄ in q̄lꝫ ſenſu poſſit iueniri delectatio: ⁊ ita fcm̄ eſt Unde nullū aial eſt q̄ꝫtūcūq̄ꝫ ipfectū q̄ delectatiōes aliq̄s expiri nō poſſit: ⁊ p illas ad opationē ſibi ꝯuenientē mouetur. Et tūc aialia nō moueƭ in delectationē q̄ſi ex iudicio: ita vt iudicēt delectationē eē bonū aliqd̄ vel q̄ ꝯſtituāt eā ſibi tāq̄ꝫ finē: q: iſtud nō pōt facere niſi nā rōalis: ſꝫ mouētur in delectationē: q: ipſa q̄ſi qdā laq̄us quodāmō ex neċitate mouet ipa aialia: q: nō ē aliud mai⁹ bonū ſenſui q̄ꝫ delectatio. trahit ḡ nālr̄ ipſa aialia: q: bonū maxiuū ipſoꝝ eſt de q̄ iudicare pn̄t. i. expiri illud ꝭꝫ ſenſuꝫ.

o ¶ Et q: ꝯſeruatio aialiū eſt p opationē tactus ⁊ guſtus. ſ. in cibo: ⁊ potu: ⁊ coitu poſuit nā maiores delectatiōes aialib⁹ in guſtu ⁊ tactu q̄ꝫ i alijs ſenſib⁹. imo in alijs ꝓpe nō delectanƭ niſi referēdo ad tactū ⁊ guſtū. vt pꝫ. 3. ethicoruꝫ. c. de tēperantia. ſ. q̄ leo non gaudet vidēdo vel audiendo aut odorādo bouem: niſi quia illum comederet. i. q: deſiderat delectari in comedēdo illuꝫ. ¶ Et ſic poſite ſunt delectatiōes in animalibus tanq̄ꝫ finis ipſarum operationū. Non quideꝫ q̄ melior ſit delectatio q̄ꝫ operatio: ſed q: ſenſus nō poteſt iudicare operationē eē meliorem q̄ꝫ delectationē. Ratio eſt q: bonū qd̄ eſt in delectatione experiƭ quilibet ſenſus cum q̄libet iudicet de triſtabili ⁊ delectabili. ⁊ tamē bonum qd̄ eſt in operatione abſtracta delectatione nō poteſt iudicare ſenſus. ¶ Nam ſumere cibum ⁊ potuꝫ ⁊ coire ſi auferatur ab eis omnis delectatio non habēt aliquod bonū niſi q̄ ꝓficiunt ad conſeruanduꝫ indiuiduū ⁊ ſpecieꝫ. Non pn̄t tamē aialia cognoſcere quid ſit cōſeruari indiuiduum ⁊ ſpēm. ⁊ q̄uō iſti actus ordinētur ad illū fineꝫ: q: hoc ſolius nature ratiōalis eſt. Ideo neceſſe eſt q̄ pro hijs opationibus comedendi bibendi ⁊ coeundi ponatur ipſis animalib⁹ alius finis ꝺ quo ipſa iudicare poſſint: ⁊ ille debet eſſe aliquid quod poſſit per ſenſum agnoſci cum animalia non habeant niſi iudiciuꝫ ſenſitiuuꝫ. Nihil autem aliud eſt q̄ꝫ delectatio que perficit ſenſum tanq̄ꝫ bonum quoddaꝫ: ⁊ poſſit maxime ſenſum alicere. Ideo neceſſe fuit delectationem poni omnibus beatis tanq̄ꝫ finem omnium operationum ſuarum. ⁊ tamen ſimpliciter delectatio non eſt finis illarum operationum: ſed magis operatio eſt finis delectationis. ¶ Natura tamen conſtituit animalibus delectationem vt finem: quia non poterant iudicare de alio maiori bono: qd̄ magis hērēt rōneꝫ finis: vt dcm̄ eſt.

¶ Hoc

Hoc pꝫ in puulis quos ad laborez lraꝝ alicimus vel ad
alia bona opa que ſūt eis laborioſa. Nā damus illis aliqua
delectabilia ſm guſtū vel pulchra ſm viſuꝫ: ⁊ ipſi illecti cu-
piditate haꝝ reꝝ adiſcunt: vel aliqd laudabile faciunt ꝓpt
illa bona ſenſibilia ponētes illa vt finē. Nos tñ ecōtrio facimꝰ
qꝛ damus eis delectabilia vt adiſcāt ꝯſtituētes ipaꝫ diſcipli-
P naꝫ finē iſtoꝝ delectabiliū. ¶ Rō huius diuerſitatis eſt: qꝛ
pueri non pñt iudicare de bono ſimpl'r: ⁊ pñt iudicare de de
lectabili qd̕ eſt in viſu ⁊ guſtu. Nā ſi ipſi ſcirēt q̄le bonū eſt
ſcia que acq̄rit p diſciplinā: ⁊ quō diſciplina ordinet ad ſciē
tiā appeterēt ipm adiſcere nō ordinando illud ad delectabi-
le qd̕ eſt i guſtu ⁊ viſu. Qꝛ tñ hoc nō pñt iudicare ⁊ ē ipoſſe
ꝓſequi aliquā opationē niſi vt aliqd̕ bonū, nec̄e eſt ꝙ pueri
ad adiſcendū moueant ex ſola violētia vel inducti per aliq̄
bona ſenſibilia q̄ illi pñt iudicare bona. ¶ Et tñ ſimpl'r q̄rē
do qd ſit melius: ⁊ qd hēat rōnē finis: an dlectabile guſtus
⁊ viſus vel ipm adiſcere. manifeſtū eſt ꝙ ipm adiſcere: ⁊ iu-
diciū pueroꝝ nō potuit mutare nām reꝝ. ¶ Ita eſt in oībꝰ
Queritur aialibus circa delectationē ⁊ opationes. Naꝫ operatio me-
Q. lior eſt ⁊ ipaꝫ ꝯſtituit nā vt finē: aialia aūt cōſtituūt delecta
[redacted] tionez vt finē: qꝛ al'r iudicare non pñt. ¶ Sed dicet ꝙ h̄ ſit
quidā error. ſ. ꝙ oīa animalia moueant tāq̄ꝫ in maius bonū
in illud qd̕ eſt minus bonū. ¶ Dōm ꝙ non eſt error: qꝛ er-
ror eſt in re qñ deficit vel deuiat ab eo qd̕ ſibi nāle eſt: ⁊ ob
hoc: qꝛ nāle eſt hoi eſſe rōnalez ⁊ operari ſm rōnē qñcunq̄ꝫ
agit ꝯ rōnem dī errare vel peccare. Oībus tñ brutis nāle ē
ſic iudicare: qꝛ non pñt de maiori bono iudicare q̄ꝫ ſit dlecta
tio. ğ non eſt error ꝙ pp illā oīa agant. Sicut non eſt error
in hoie ꝙ intelligat p fantaſmata accepta a ſenſu: ⁊ ꝙ intel
ligat cū diſcurſu. lꝫ melius ſit intelligē ſine fantaſmate: ⁊ ſi-
ne diſcurſu ſicut ſbe ſepate faciūt. Hoc tñ in hoie nō ē error
qꝛ ꝯditio nāe eſt ſic itelligere. ſic nō dicimus de brutis ꝙ ſit
error in eis vel pctm̄ vel defectus comedere q̄cūq̄ꝫ appetūt
In hoie tñ pctm̄ eſt hoc: qꝛ rō que eſt nā hominis h̄ vetat.
R ¶ Al'r pōt dici ꝙ aialia recte iudicant appetēdo delectatio
nem ſup oīa: qꝛ lꝫ ſit operatio maius bonū ſimpl'r q̄ꝫ delecta
tio: tñ ipſis aialibus maius bonū eſt delectatio q̄ꝫ opatio: qꝛ
magis perficit ſenſuꝫ ipſoꝝ. ¶ Sed dicet cū delectationes
appoſite fuerint in opationibꝰ: qꝛ aialia nō pñt iudicare de
fine ipſaꝝ opationū: vt dcm̄ eſt nūc q̄re nā poſuit eandē de-
lectationez in ipſis opatiōibꝰ hūanis. Nā hō de fine iudica-
re pōt ⁊ nō exñte delectatiōe poſſet oīa facere pp finē. Et tc̄
iudiciū hois eēt magis rectū ⁊ nō falleret p delectationez a
S rectitudine rōis. ¶ Dōm ꝙ h̄ fuit p̄ ex ꝯditiōe nāe: qꝛ lꝫ in
Cōueniēs hoie reperiat nā intellectualis ſm quā excedit cetera. eſt tñ
fuit dlectio veꝝ aial ⁊ perfectū hñs oēs ſenſus interiores ⁊ exteriores.
nē ineē opi Ideo nec̄e fuit inueniri in eo oīa que ſunt a nā ſenſuuꝫ. Eſt
bus homi- aūt ꝯditio ſenſuū nō iudicare niſi de bono pticulari: ⁊ ꝙ de
nis ſm ſen lectatio ſit maximū bonum ipſoꝝ. Iō neceſſe fuit ꝙ etiaꝫ in
ſum. hoie iſtud eſſet: ⁊ ſic ipſe iudicaret ſm ſenſuꝫ delectationem
p̄ eſſe maximū bonū. ⁊ per intell'm iudicaret opationē vel ali
quid aliud eē maximū bonū ⁊ nō delectationē: ⁊ illud ꝓſe
quereť tāq̄ꝫ bonū ꝓpriū: qꝛ vltima pfectio hois nō eſt inquā
2° tum eſt aial: ſꝫ inquātū eſt hō. ¶ Scd̕o eſt h̄: qꝛ al's piret nā
qꝛ lꝫ hō poſſet iudicare de fine cū ſit rōnalis: tñ non pōt hō
facere niſi ſm rōnē aliqual'r iā perfectā: qd̕ nō ꝯtingit in oī-
bus. Nā in paruulis hoc nō eſt in q̄bus eſt intell's ipfectus
cū perfectionē ſuā acq̄rat p doctrinā. ¶ Si ğ iſti nō hrent
delectationē que eā moueret nūq̄ꝫ oparent aliqd cū finem
nullū vite hūane cognoſcāt. ¶ Idem eſt de multis adultis
q pp indiſpōnē nāe vel alias cās nūq̄ꝫ pñt puenire: aut ſal-
tem nūq̄ꝫ perueniūt ad hanc pfectionē intell's vt cognoſcāt
finē humane vite: ⁊ ſciant ordinare ſingl'a in ipm. Cū ergo
iſti paruꝫ a pecoribꝰ diſtent: nec̄e fuit delectationes eē i ope
3° rationibus pp illos. ¶ Tertio fuit hoc ꝯueniens ad operā
dum ꝓmptius: qꝛ dato ꝙ oīs hō cognoſceret finē: ⁊ ea q̄ ad
finē ſunt tā pro ꝯſeruatiōe in eē nāli q̄ꝫ pro pfectione huma
na ſm ꝙ hō eſt: tñ non ꝓmpte moueret hō ad opationes il
las per quas nā ꝯſeruat. Expimur eni gñal'r ꝙ ꝓmptius ⁊
expeditius agit hō ea ad que nāl'r mouet: q̄ꝫ illa ad que mo
uetur ſolū ſm rōnē. Cōueniens ğ fuit delectationē eſſe hoi
in opatione ſm ſenſum ſicut ceteris aialibus: vt illa mouēt
eū: ⁊ eſſet finis ipſius ſenſus: lꝫ homo nō ſimpl'r conſtitue-
ret eā in finē cum in ipſo ſit aliud iudiciū excellētius q̄ꝫ ſen-
T ſitiuū. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ charitas eſt p̄ncipalior q̄ꝫ fides

⁊ tñ non correſpōdet ei delectatio tāq̄ꝫ finis: ſed magis ipſa An cha
viſio: qꝛ voluntas mouet in maximū bonum vt ei vniatur. ritas poſ
¶ Intellectus autē iudicauit deū eſſe maximū bonuꝫ tāq̄ꝫ ſit mag
obm: ⁊ vniri illi eſſe maximū bonū hominis: ⁊ ꝙ iſta vnio appeter
non poterat fieri niſi p viſionem: ideo volūtas ex neceſſita- viſionez
te voluit ipſaꝫ viſionē dei tanq̄ꝫ ſuū bonū. Unde neceſſe eſt q̄ꝫ dele-
dici ꝙ volūtatis finis nō ſit delectatio: ſed viſio niſi forte di ctatiōez
ceret ꝙ delectatio erat maximuꝫ bonū: qd̕ falſuꝫ eſt: vt oſtē ⁊ quō
ſum fuit. q. xxxiiij. Sed ſūmum bonū ſub ratione non poteſt vtraq̄ꝫ ē
eſſe niſi obiectū voluntatis. ergo ſi viſio eſt ſūmum bonum ei ꝓpria
neceſſe eſt ꝙ ipſa ſit obiectū voluntatis: ⁊ ſic ipſa correſpon
det ei. Dicit tñ delectatio correſpōdere voluntati inquātuꝫ
eſt quedā paſſio eius ⁊ nō intellectus. ⁊ viſio correſpōdet
intellectui ⁊ non voluntati: qꝛ eſt actus intellectus. Si er-
go viſio cōſideretur vt quidā actus ſolius intell's eſt. Si au
tem vt ſūmuꝫ bonum ſolius voluntatis eſt. Et qꝛ ꝓpriū vo
luntatis eſt fieri in aliqd tāq̄ꝫ in bonuꝫ magis ꝓpriū erit ſi-
bi ipſa viſio q̄ꝫ delectatio: qꝛ in viſione eſt ſūmum bonum ⁊
non in delectatōe: lꝫ delectatio ſit volūtatis nō viſio. ¶ Sꝫ
dicet ꝙ non pōt aliqd ferri magis in bonū alienū q̄ꝫ in ſuū
⁊ tñ delectatio eſt ꝓpa voluntatis ⁊ nō viſio. ğ magis ferre
tur in viſionē. ¶ Dici pōt vno mō ꝙ voluntas ſit pō aie. ⁊
aia eſt ps nāe hūane: iō oēs opationes voluntat̄ ſunt ab ea
nō inquātū ipſa in ſe eſt aliqd: ſꝫ inquātū eſt aliqd hois. Et
qꝛ maior pfectio hois eſt viſio dei q̄ꝫ delectatio ꝯñs lꝫ eēt ꝓ
priū bonū volūtatis delectatio ⁊ nō viſio ferret magꝭ in vi-
ſionē q̄ꝫ in delectationē. ¶ Sic eſt de ptibꝰ corpis nr̄i. Naꝫ U
maiꝰ bonū eſt cuilꝫ rei ꝯſeruatio ꝓpa q̄ꝫ ꝯſuatio alteriꝰ rei:
⁊ tñ quodlꝫ mēbrū nāli inclinatione ſine aliq̄ deliberatione
nr̄a exponit ſe p capite: qꝛ maius bonū hois ē in capite q̄ꝫ i X
q̄lꝫ alio mēbro. ¶ Al'r pōt dici ꝙ volūtas fert magis i viſio
nē q̄ꝫ in delectationē: nō ſolū iquātū eſt bonū hois: ſꝫ ēt in-
quātū ē bonū ꝓpriū voluntat̄. Nā lꝫ viſio nō ſit actꝰ volun
tatis inquātū viſio eſt ſūmū bonū ad ipaꝫ tñ ſolā ptinet mo
ueri in aliqd tāq̄ꝫ in bonū. ğ ꝓpriū eſt ſibi ferri in viſionem
magis q̄ꝫ in aliqd aliud inquātū eſt bonū ſūmū. ¶ Et cū dī
ꝙ viſio nō eſt actꝰ volūtatis nō obſtat: qꝛ actꝰ nō eſt ꝓpriuꝫ Perfe-
bonū potētie: ſꝫ obm eiꝰ ⁊ actus nō eſt nec̄ius pōe niſi iquā atio ⁊
tum p eū pō vnit obo vel ptingit ad illud. Qd̕ pꝫ qꝛ actus bonum
ſunt pfecti magis vel minus in eadē pō ſm ꝙ oba ſūt perfe poᵉ non
ctiora. Si tñ bonū pōe eēt p̄ncipal'r in actu oēs actꝰ eiꝰ eēnt eſt actꝰ
equal'r pfecti: qd̕ eſt fl'm. obꝫ aūt voluntat̄ eſt bonū ſub rōe eiꝰ ſꝫ obꝫ
boni. ideo magis perficit voluntas per illud q̄ꝫ per propriū ſuum
actuꝫ. ¶ Si ergo viſio eſt ſūmum bonū neceſſe eſt ꝙ illa ſit
magis ꝓprium bonū voluntatis q̄ꝫ delectatio que eſt actus
eius. Nā non eſt nec̄e ꝙ obm volūtatis ſit actꝰ eius. ⁊ iſtud
ſūmuꝫ bonū voluntas cōſeq̄t p actū intell's cuius eſt vidē:
qꝛ per hoc ꝙ intell's videt deū qui eſt ſūmū bonū voluntas Y
eſt vnita ei. ¶ Sꝫ dicet eſſe incōueniens ꝙ voluntas non Quare
aſſequat bonum ſuū per ſeipſaꝫ: ſed per actū itell's. ¶ Dōm volūtas
ꝙ non eſt incōueniens. Nā voluntas per actum ſuum mo- p actuꝫ
uetur in ſūmum bonū: ⁊ tñ non app̄hendit illud per actum ſuū non
ſuū: ſed per actum intell's. Et hoc qꝛ cōditio voluntatis eſt ꝯſeq̄tur
tendere in aliqd: ſed apprehēdere nō eſt actus eius: iō non bonū ꝓ
eſt imperfectio ꝙ ipſa p ſe non apprehēdat cū ad h̄ ſufficiat prium
alia potentia. Sicut intell's per ſe iudicat comedendū: ⁊ tñ
comedere non eſt actus intell's. Ita de volūtate eſt ꝙ actus
ſuus ſolū eſt tendere ⁊ nō apprehendere. Et tñ per hoc qd̕
bonū illud in qd̕ voluntas tendit apprehēſum ſit p qd̕cūq̄ꝫ
apprehendat gaudet voluntas in ipſo tāq̄ꝫ in ꝓprio bono:
⁊ ſic magis ferret voluntas in viſionē q̄ꝫ in delectationem
cum delectatio cōſequatur ex ipſa viſione. Et ſic viſio ptine
bit magis ad btitudinē q̄ꝫ delectatio. De hijs. ſ. Tho. p̄. 2. q.
iij. arti. ij. ⁊ in ſūma cōtra genti. lib. iij. c. xxiiij.

¶ An ad btitudinē req̄rat cōprehēſio. Qō. L.

Queritur an ad btitudinē req̄rat cōprehenſio. Opinio
¶ Dicūt quidā ꝙ non: qꝛ dicit Aug. q̄rundam
ad Paulinū de vidēdo deū attingē mēte deū magna eſt bea p̄ᵃ rō
titudo: cōprehēdere aūt ipoſſe eſt. ğ nō req̄rit cōprehenſio.
¶ Itē btitudo eſt pfectio hois ſꝫ ptē rōnalē in q̄ nō ſūt niſi 2ᵃ rō
intell's: ⁊ volūtas: ſꝫ itell's ſufficiēter pficit p dei viſionē. vo
lūtas aūt p delectationē. ğ nō req̄rit comprehēſio tanq̄ꝫ ad 3ᵃ rō
tertiū. ¶ Itē btitudo ꝯſiſtit i opatiōe. Determinant aūt opa
tiones p obta. Oba vero gñalia ſt duo. ſ. bonū ⁊ verū: rñdet
verū viſioni: ⁊ bonū delectatiōi. ğ vltra hec non requiritur
apprehenſio

A apprehenſio: qꝛ nō eſt aliquod obiectū ſpeciale de quo ſit.
¶ Dōm ꝙ reqrit̄ cōprehenſio ad btitudinē. Qꝛ pᵃ ad cori.
ix. dī. Sic currite vt cōprehēdatis. Sꝫ ſpūalis curſus termi
natur ad btitudinē: ſic dī. Bonū certamē certaui: curſuꝫ cō
ſumaui: fidē ſuaui: in reliq̄ repoſita ē mihi corona iuſticie. i.
btitudo. 2. ad thimo. 4. ḡ comprehenſio reqrit̄ ad btitudinē.
¶ Conſiderādū ꝑ hoc ꝙ cuꝫ btitudo ꝯſiſtat in ꝯſecutione
B vltimi finis ea q̄ reqrunt̄ ad btitudineꝫ debent ꝯſiderari ex
ipſo ordine hois ad finē. Ordinat̄ aūt hō ad finē intellectua
lē ꝑtim per intellꝫ: ⁊ ꝑtim per volūtatē. Per itellectū qdeꝫ
inquātū ꝑexiſtit in intellectu q̄dā cognitio impſecta de ipſo
fine. Per volūtatē aūt. ꝑ qdē per amorē q eſt ꝑmus motꝰ vo
luntatis in aliud. ſcdo aūt ꝑ realē hitudinē amātis ad ama
tum: ⁊ hec p̄t eē triplex. ¶ Nā qn̄qꝫ amatū eſt pn̄s amāti: ⁊
C triplex hitudo amātis ad amatum tunc iā non q̄rit̄. Qn̄qꝫ aūt non eſt pn̄s: ſꝫ eſt ipoſ̄e illud ha
beri. ⁊ ēt non q̄rit̄. Aliqn̄ aūt nō eſt pn̄s: ⁊ ē poſ̄e hr̄i: ſꝫ ē ele
uatū ſupra facultatē q̄rētis: ita vt ſtatiꝫ hr̄i nō poſſit. Et hec
eſt hitudo ſperātis ad rem ſpatā: ⁊ hec ſola facit inqri qd nō
hr̄. ¶ Iſtis aūt tribꝰ. ſ. intellectui aliqualr̄ cognoſcēti finem
D lꝫ imperfecte: ⁊ voluntati amanti: ⁊ habitudini amantis ad
amatū. rn̄dent alia tria in btitudine. Nā cognitio ꝑfecta ipſi
us finis rn̄det impſecte cognitioni: pn̄tia finis rn̄det hitudi
ni ſpēi. delectatio aūt in fine iā pn̄ti ꝑtinet ad ipſaꝫ volunta
tem ſiue ad amorem. Jō nec̄e eſt ꝙ ad btitudinē iſta tria cō
currant. ſ. viſio q̄ eſt cognitio ꝑfecta finis intellectualis. ⁊ cō
prehenſio q̄ iportat pn̄tiaꝫ finis: ⁊ delectatio vel fruitio que
dicit qetationē quādā in amato poſtq̄ꝫ volūtas illud apphē
.ſ. Tho. dit. ⁊ h̄ mō comp̄henſio eſt nec̄ia ad btitudinē. De hꝫs ſcūs
E Tho. i. 2. q. viij. arti. iij. ¶ Ad ꝑmū dōm ꝙ cōprehenſio du
pliciter dī. vno mō vt eſt incluſio cōprehēſi in cōprehenden
te: ⁊ ſic deus pōt attingi: ſed nō comp̄hendi. vt ait Aug. qꝛ
qd comp̄hēdit̄ ab aliq̄ finito nec̄e eſt eſſe finitū. Deꝰ aūt infi
nitus eſt: ⁊ ipſe ſolus ſe hoc mō comp̄hēdit. ¶ Alio modo
comp̄hēſio eſt tentio vel poſſeſſio rei q̄ ꝑncipalr̄ hr̄. ſic aliquis
ꝯn̄s aliquā rē dī eā comp̄hēdere poſtq̄ꝫ illā tꝫ. Et hoc modo
cōprehēſio eſt nec̄ia ad btitudinē: qꝛ ſūmuꝫ bonū non btifi
cat nos niſi poſtq̄ꝫ cōprehēſuꝫ eſt. Et ita itelligit̄ qd dicebat
aplſ: ſic currite vt comp̄hēdatis. i. vt pn̄tialr̄ teneatis illud
F qd q̄ritis. ¶ Ad ſcdꝫ dōm ꝙ beatitudo hois non pōt ꝑtine
re per ſe niſi ad intellꝫ ⁊ voluntatē. Et tn̄ ad iſtas duas po
tentias ꝑtinēt iſta tria: viſio: cōprehēſio: ⁊ delectatio. Quia
cōprehēſio ⁊ delectatio ꝑtinent ſil̄ ad voluntatē: qꝛ ſicut ad
voluntatē pertinet ſpes ⁊ amor cū eiuſdē ſit amare aliqd ⁊
intēdere in illud nōdū habitū: ita ⁊ ad volūtatē pertinet cō
prehēſio ⁊ delectatio: qꝛ eiuſdē eſt hr̄e aliqd ⁊ qeſcere in illo.
G Comp̄henſio tn̄ eſt ipm hr̄e: delectatio aūt eſt ipm qeſcere.
¶ Ad tertiū dōm ꝙ verū ⁊ bonū ſunt oba gn̄alia ad q̄ req
runt̄ diſtincte potētie. Et ſub rōne veri ⁊ boni non pōt hr̄i:
niſi viſio ⁊ dlectatio. ¶ In quolꝫ tn̄ iſtoꝝ pōt fundari ratio
preſentis vel abn̄tis. Nā veꝝ ſm ꝙ eſt abn̄s q̄rit̄: ⁊ ſm ꝙ ē
pn̄s tenet̄. Si ḡ veꝝ ꝯſideret̄ ſub rōne veri vī. ſi aūt ſub rōe
pn̄tis tenet̄. Et iſta eſt cōprehenſio. Et ſic ad intellectū perti
net viſio ⁊ comp̄hēſio. Sic ēt de bono. Nā bono inquātum
bonū eſt fruimur: ⁊ iſta eſt delectatio. Inquātum ꝟo pn̄s eſt
tenet̄: ⁊ eſt comp̄henſio. ¶ Viſio ḡ determinate ſe tꝫ ex ꝑte
intellꝭ: ⁊ delectatio ex parte volūtatis: comprehēſio aūt ex
parte vtriuſqꝫ licꝫ magis ꝓprie ꝑtinet ad voluntatē. cū com
prehenſio rn̄deat ſpei q̄ eſt in volūtate ⁊ non in intellectu:
Opio q̄rūdā ꝙ ad btitudinē nō reqrit̄ rectitudo volūtatis. vt eſt ſpes virtus theologica.
¶ An ad btitudinē reqrat̄ rectitudo volūtatis. Qō. LII.
Queritur an ad beatitudinem reqrat̄ rectitudo
voluntatis. ¶ Quidā dicūt ꝙ nō: qꝛ
beatitudo ꝯſiſtit eēntialr̄ in opatione intellꝭ: vt oſ̄ſuꝫ ē. ſ̄.
q. xxxiij. ⁊ tn̄ ad perfectā operationē intellꝭ non reqrit̄ aliq̄
rectitudo volūtatis ſm quā hoies boni ⁊ mundi ſūt: qꝛ mul
1ᵃ rō. ti mali ſunt ſapiētes. Vn̄ dicit Aug. in lib. retractationum.
Non approbo qd in orōne dixi. Deus q non niſi mūdos ſci
re verū voluiſti. Rn̄deri. n. pōt multos non mūdos multa ſci
2ᵃ rō. re vera. ḡ rectitudo voluntatis non reqrit̄ ad beatitudineꝫ.
¶ Itē ꝑus non dependet a poſteriori: ſed opatio intellꝭ eſt
prior opatione voluntatis. ḡ btitudo que eſt opatio intellꝭ
3ᵃ rō non dependet a rectitudine volūtatis. ¶ Itē illud qd ordi
natur ad aliō tāq̄ꝫ ad finē nō eſt nec̄iuꝫ acqſito fine: ſic na
uis non eſt nec̄ia cōpleta nauigatione. Rectitudo aūt volū
tatis q̄ eſt per virtutē ordinat̄ ad beatitudinē tanq̄ꝫ ad ad fi
nem. ḡ habita btitudine non eſt iā nec̄ia rectitudo volunta
A tis. ¶ Dōm ꝙ rectitudo volūtatis reqrit̄ ad beatitudinem
tāq̄ꝫ aliqd antecedens ad ipaꝫ: ⁊ ēt tāq̄ꝫ ꝯn̄s eā. ¶ De prio Rn̄. ad q̄ſitū. q. ꝙ voluntatis rectitudo eſt neceſſaria ad beatitudinem.
pꝫ qꝛ rectitudo volūtatis eſt per debitū ordinē hois ad finē
vltimū. finis aūt compat̄ ad id qd ordinat̄ ad finē ſicut forā
ad mām. Vn̄ ſicut mā non p̄t ꝯſeq forāꝫ niſi ſit debito mō di
ſpoſita ad ſuſcipiendū illā. Ita hō non ꝯſeqt̄ finē ſuū niſi de
bito mō ſit ordinatus ad ipm. Et ſic nullus pōt ad beatitudi
nem ꝑuenire niſi hēat rectitudinē voluntatis q̄ ordinat ad
btitudinē. ſic dī. ſ̄. i lr̄a. Beati mūdo corde qm̄ ipſi deū vide
bunt. i. ꝑ mundiciā cordis peruenīēt ad vidēdū deū: q̄ viſio
eſt btitudo. ¶ Sicut ētꝫ dī ad hebre. xiij. Pacē ſeqmini cum
oibus ⁊ ſcimoniam: ſine q̄ nemo videbit deū. i. ſi illā nō ha
buerit nō perueniet ad videndū deū: ⁊ tn̄ ſcimonia eſt mun
dicia voluntatis vel rectitudo eius. ¶ De ſcdo pꝫ. ſ. ꝙ requi
ratur rectitudo volūtatis vt ꝯn̄s vel ꝯcomitās beatitudinē:
qꝛ beatitudo ꝯſiſtit in dei viſiōe: vt ꝓbatū fuit. ſ̄. q. xl. Eſſen
tia aūt diuina eſt ipſa nā bonitatis. Et ita volūtas videntis
dei eēntiam ex nec̄itate amat in ordine ad deū qcqd amat ſi
cut voluntas non vidētis diuinā eſſentiā qcqd amat: amat
ex nec̄itate ſub rōne cōi boni quā nouit. Et h̄ eſt qd facit vo
luntatē rectaꝫ. ſ. qꝛ amat qcqd amat ſub rōne boni veri. Ita
erit in btitudine: qꝛ amabunt̄ oia que deꝰ amat inquātū ipe
illa amat q eſt tota nā bonitatis. ⁊ eſt regl̄a oiuꝫ diligēdoꝝ.
ideo nec̄e erit ꝙ cū beatitudine ſit rectitudo volūtatis non
tāq̄ꝫ aliqd ſuꝑadditū: ſꝫ tāq̄ꝫ aliquid ꝑ ſe ꝯn̄s eā ſicut dlecta
tio per ſe ꝯſeqt̄ btitudinē. De hꝫs. ſ. Tho. ꝑ. 2ᵉ. q. iiij. arti. iiij.
B ¶ Ad ꝑmū dōm ꝙ aliq̄ vera pn̄t cognoſci ſine rectitudine
voluntatis. Verū tn̄ qd in ſe hꝫ ſil̄ nām totius ꝟitatis ⁊ bo
nitatis non pōt cogſ̄ci clare ſine rectitudine volūtatis: quia
ſicut in eo veꝝ ⁊ bonū idē ſ̄t: ⁊ vtrūq̄ꝫ ſūmū ē. Ita vidēs illō
non ſolū efficit̄ intelligēs ꝑ illud: ſꝫ ēt efficit̄ bonꝰ. Iſtō aūt
eſt in btitudine q̄ eſt viſio dei in q̄ non pōt aliqs eſſe intelli
gens niſi ēt bonus ſit. Jō reqrit̄ ad viſionē illā rectitudo vo
luntatis. ¶ Et dato ꝙ eēt poſ̄e aliquē non hn̄tē rectā volū
tatē peruenire ad videndū deū: nec̄e erat ꝙ ſil̄ in ipſa viſiōe
ꝯſeqret̄ rectitudinē volūtatis cū vniret̄ ipſi nāe totius boni
⁊ amaret eā ⁊ dirigeret̄ ꝑ eā tāq̄ꝫ ꝑ regl̄aꝫ bonoꝝ ⁊ diligen
doꝝ. Et iſtud erat hr̄e rectā voluntatē cū rectitudo ſit per h̄
ꝙ regl̄atiuū ꝯformat̄ regl̄e. ¶ In alijs aūt rebꝰ pōt aliquis
intelligere veꝝ non hn̄s rectitudinē voluntatis: qꝛ illa licet
C ſint ſil̄ vera ⁊ bona: tn̄ nō ſunt regl̄a bonoꝝ: ita vt ꝑ eorum
adeptionē nec̄e ſit voluntatē eſſe rectā. ¶ Ad ſcdꝫ dōm ꝙ De duobus actibꝰ intellectꝰ circa felicitatē ⁊ alijs duobꝰ actibꝰ volūtatis circa eādē ⁊ de eoꝝ ordine
ois actus voluntatꝭ ꝓcedit̄ ab aliq̄ actu intellꝭ: ⁊ tn̄ aliquis
actꝰ voluntatꝭ eſt q ꝑcedit aliquē actū intellꝭ. ¶ Pro q̄ ſciē
dū ꝙ intellꝭ hꝫ duos actꝰ circa btitudinē. ſ. iudicare de obo
eiꝰ ⁊ qd eſt illud in q̄ ꝯſiſtit btitudo. Aliꝰ ē attingere ipſum
obꝫ btitudinis ꝑ cognitionē. ¶ Volūtas ēt hꝫ duos actus
circa btitudinē. ſ. tendē in illā ꝑ modū amoris ⁊ ſpei ⁊ dele
ctari in illa poſtq̄ꝫ hita eſt. ¶ Primꝰ actꝰ intellꝭ eſt ſimplr̄
ꝑmꝰ ēē btitudinē. ſ. qꝛ ipe an̄ oia iudicat ꝙ btitudo ſit ſūmū
bonū ⁊ in q̄ ꝯſiſtit. ¶ Poſt iſtū ſeqt̄ ꝑmꝰ actus volūtatꝭ: qꝛ
mox vt volūtas iudicāte intellectu aḡuit btitudinē eē ſūmū
bonū: amat illā ⁊ tēdit i eā: cū ſoliꝰ volūtatꝭ ſit tēdē i aliqd vt i
finē. ¶ Poſt iſtū ſeqt̄ ſcds actꝰ itellꝭ. ſ. attigē btitudineꝫ ꝑ
viſionē: qꝛ ſolus intellꝭ eſt q p̄t imediate vniri deo cogſ̄cen
do ipꝫ. Nulla āt pō nr̄a eſt cuiꝰ actꝰ poſſit ꝑtingē imediate
ad deū. ¶ Poſt hūc ſuccedit ſcds actꝰ volūtatꝭ q eſt dlectari
in ipſo ſūmo bono iā hito ꝑ actū intellꝭ ⁊ qeſcere in ipo. Et
ſic ꝑmus actꝰ intellꝭ eſt an̄ oēꝫ actū volūtatꝭ: ⁊ tn̄ ꝑmꝰ actus
voluntatis eſt an̄ ſcdꝫ actū intellꝭ. Et tn̄ in ipſo actu volun
tatis reqrit̄ rectitudo eiꝰ. ſ. recta inclinatio in finē per media
ꝯueniētia ad finē. Et iſte actus volūtatis ꝑcedit ſcdꝫ actum
intellꝭ: vt dcm̄ eſt: ⁊ in illo ꝯſiſtit btitudo: qꝛ ille eſt viſio: vt
dcm̄ eſt. ḡ reqrit̄ ad btitudineꝫ rectitudo volūtatꝭ tāq̄ꝫ aliqd
ꝑcedēs. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ oē qd ordinat̄ ad finē ceſſat adue
D niente fine: ſꝫ ſolū qd ſe hꝫ in rōne impſecti ⁊ motꝰ vel inſtr̄i
ſic habita forma ceſſat motus ⁊ omnia inſtrumēta per que
aliqd fit. Fcā re non ſūt nec̄ia ſic eſt in inſtr̄is hedificandi fa
cta domo. Rectitudo aūt voluntatis dicit ꝑfectionē. Jō etiā
hita rectitudine non ceſſat: ſꝫ ibi ꝑfectius hr̄. Sicut quādiu
res eſt in motu ad albedinē hꝫ albedinem imperfectā: qꝛ cū
illa forma acquirat̄ ſucceſſiue in q̄libet ꝑte motus illius que
eſt dealbatio eſt aliqd albedinis: ⁊ illō nō ceſſat adueniēte
ꝑfecta albedine: ſꝫ potius qd erat ꝑus ipſectū tunc ꝑficitur.
¶ Alr̄ etiā

¶ Alr ēt pōt dici ꝙ ſi aliqd ordinaꝛ ſolū ad acqrendū fineꝫ
habito fine ceſſat illud. Si tñ ſit nō ſolū ad acqrendū: ſed ēt
ad ꝯſeruādū acqſito fine adhuc illud manet. ¶ De p̄mo pꝫ
vt in medicinis curatis q̄ hita ſanitate iā nō miniſtranꝛ. De
ſcdo pꝫ vt in ſpeculari. Qꝛ per ſpecłari efficiꝛ aliqs ſapiens:
⁊ tñ hita ſapia non ceſſat ſpecłatio: ſꝫ tūc magꝭ ſpeculamur
qꝛ ſine ſpeculatiōe periret ſcia ꝑ lōgā diſſuetudinem actus.
Sic ēt pꝫ gñalr de oibꝰ v̄tutibus moralibꝰ q̄ gignūꝛ ex acti
bus ⁊ poſtea genite eoſdē actus hñt. vt pꝫ.2.ethi. Ita recti-
tudo volūtatis facit ad ꝯſeruationē btitudinis. ſic ad acqſi
tionē. Jō hita btitudine nondū ceſſat iſta rectitudo.

¶ An hēre corpus reqraꝛ ad btitudineꝫ: vel a ſola aīa ma-
nens poteſt eſſe beata. Queſtio. LII

Opio q̄rundā ꝙ corpꝰ reqritur ad btitudineꝫ. Queritur an hēre corpus reqraꝛ ad btitudineꝫ
vel ſi pōt aīa ſola manens eſſe beata.
¶ Aliq dicūt ꝙ reqriꝛ corpus: qꝛ ꝑfectio v̄tutis vel gr̃e aut
glie p̄ſupponit ꝑfectionē nāe: ſed btitudo eſt ꝑfectio v̄tutis
p̄ª rō ſicut in morali vel gr̃e aut glie ſicut in viſiōe dei. aīa tñ ſine
corpe nō hꝫ ꝑfectionē nāe: cum ſit nālr pars nāe hūanē. oīs
aūt pſ eſt iꝑfecta ſepata a ſuo toto. g̃ aīa ſine corpe nō pōt
2ª rō eſſe btā. ¶ Itē btitudo eſt opatio q̄dā ꝑfecta: qꝛ alꝭ nō eſſet
in ea oē bonū. opatio tñ ꝑfecta nō eſt niſi entis ꝑfecti: qꝛ ni-
hil opaꝛ niſi ſm ꝙ eſt ens in actu. Cū g̃ aīa nō hēat eē perfe
ctū qñ eſt a corpe ſepata ſicꝫ nec ps ſepata a toto ſeqꝛ ꝙ aīa
3ª rō nō poterit ſine corpe eē btā. ¶ Itē btitudo eſt ꝑfectio hoīs:
⁊ ꝓpriū bonum eius. Aīa tñ ſine corpe nō eſt hō. g̃ aīa ſine
4ª rō corpe nō pōt eſſe btā. ¶ Itē opatio in q̄ ꝯſiſtit btitudo dꝫ eē
non ipedita ſm Ariſto.x.ethico. Opatio tñ aīe ſepate a cor-
pore eſt ipedita: qꝛ vt dicit Aug.xij.ſup geñ.ad lr̃aꝫ. Ineſt ei
quidā nālis appetitus corpuſ adminiſtrādi quo appetitu re
tardaꝛ quodāmodo ne tota intētione ꝑgat ad illud ſūmū ce
5ª rō luꝫ.i.in viſionē diuine eēntie. g̃ ſine corpe nō erit btā. ¶ Itē
btitudo eſt bonū ſufficiēs ⁊ q̄etat appetitū aīe. aīe aūt ſepa-
6ª rō te nō cōpetit q̄es: qꝛ adhuc appetit adminiſtrare corpus: vt
dicit Aug. g̃ nō eſt btā ſine corpe. ¶ Itē in btitudine erunt
A hoīes equales angelis Luc.xx. ⁊ tñ aīa ſepata non pōt eſſe
Rñſio auctoris ad q̄ſitū q̄onis. eq̄lis angelis: g̃ nō pōt eē btā. Pꝫ p Aug. vbi.ſ. ¶ Dōm ꝙ
btitudo ē duplex. vna eſt iꝑfecta q̄lis in hac vita hr̃. alia eſt
ꝑfecta q̄ ꝯſiſtit in dei viſione. ¶ Ad btitudinē imꝑfectā hꝰ
Duplex eſt vite manifeſtū ē ꝙ corpus reqriꝛ: qꝛ nō p̄t hō eē in hac vita
niſi q̄ꝫdiu aīa in corpe fuerit. Etiā qꝛ btitudo hꝰ vite ꝯſiſtit ī
p̄ª btitudo opatione intellꝰ ſpecłatiui vel practici: ſꝫ btitudo ſpeculatīa
de q̄ Ariſt.x.ethi. ꝯſiſtit in opatione intellꝰ. ſpeculatiui ſpe-
culari aūt nō fit ſine fantaſmate in hac vita. 3. de aīa. ſ. opꝫ in
telligentē fantaſmata ſpeculari. fantaſma āt nō hr̃ niſi ꝑ or-
ganū corporeū. g̃ btitudo ſpeculatiua huius vite q̄dāmō de
ſcda btitu. pendet a corpe. ¶ Eſt alia btitudo iꝑfecta hꝰ vite q̄ ꝯſiſtit ī
actu intellꝫ p̄ctici. Et h̄ ē ꝑ v̄tutes morales. ſ. ꝑ actū optiaꝝ
v̄tutū de q̄ p̄. ethi. ſ. opatiōes morales ſ̄t c̄c̄ res exteriores. g̃
Opio q̄rundam. iſta btitudo adhuc magis depēdet a corpe q̄ꝫ btitudo ſpecu
latiua. ¶ Si aūt loq̄mur de btitudine ꝑfecta q̄ in dei viſiōe
ꝯſiſtit. qdā dixerunt ꝙ nō pōt eē btitudo in aīa ſepata a cor
pore. ⁊ dicūt ꝙ aīe ſanctoꝝ q̄ꝫdiu a corpibꝰ ſepate ſūt ad iſtā
B btitudinē nō ꝑtingūt. ſꝫ ꝑueniēt in die iudicij qñ corpa reſu
Improbaꝛ opi. p̄dicta p̄ auc̄tate ment. ¶ Iſtō pꝫ eē flꝫ auc̄tate ⁊ rōne. auc̄tate pꝫ qꝛ aplꝰ di
cit. 2. ad corin. 5. Quādiu ſumꝰ in corpe ꝑegrinamur a dño.
Et ſubdit ibi rōeꝫ hꝰ ꝑegrinatiōis dicēs. Per fidē.n. ambu-
lamus ⁊ nō per ſpēm. i. nondū videmus: ſꝫ ſolū credimꝰ. Ex
quo appꝫ ꝙ quādiu aliqs ābulat ꝑ fidē ⁊ nō per ſpēm ca-
rēs viſione diuine eſſentie. nondū eſt deo p̄ñs ꝑ qȯ hō btūs
efficiꝛ. Uñ ſubdiꝛ. e. c. Audemꝰ aūt ⁊ bona volūtatē hēmus
ꝑegrinari a corpe: ⁊ p̄ñtes eē ad deū. Et ſic innuit ꝙ imedia
te vt hō ꝑegrinaꝛ a corpe pōt eſſe p̄ñs deo. Sic manifeſtuꝫ
eſt ꝙ aīe ſcōꝝ ſepate a corpibus ambulant ꝑ ſpēꝫ. ſ. p̄ñtes ſ̄t
deo ⁊ eius eēntiā clare vident: qȯ eſt ambulare ꝑ ſpēꝫ ⁊ nō
C per fidē. g̃ btitudinē hñt cū in hac viſione ſit btitudo. ¶ Itē
2° iꝓbaꝛ pꝫ hoc rōne: qꝛ intellꝰ ad ſui opationē nō indiget corpe niſi
ꝓp fantaſmata ꝑ q̄ intelligit. Diuina tñ eēntia nō pōt videri
per fantaſmata: nec ꝑ aliquā ſil̄itudinē creatā intellectualē.
Qꝛ q̄libet talis diſtat a b ea in īfinitū: ſꝫ per ſeipāꝫ ſolū vide-
ri pōt: vt oñſum eſt. ſ. q. xl. ⁊ tñ in hac viſione eſt btitudo. g̃
aīa ſepata a corpe pōt eē btā. ¶ Cōſiderandū tñ ꝙ ad ꝑfe-
ctionē alicuiꝰ rei pōt aliqd duplr ꝑtinere. Uno mō ad cōſti
tuēdā eēntiā rei ſicut aīa reqriꝛ ad ꝑfectionē hoīs. ¶ Alio
mō dꝛ reqri ad ꝑfectionē rei illud qȯ ꝑtinet ad bene eſſe ſuū

⁊ ſic ad ꝑfectionē hoīs reqriꝛ pulchritudo ⁊ robur corpis:
⁊ viuacitas ſenſuū: ⁊ ſanitas ⁊ ſilꝛia. ¶ Accipiēdo p̊ mō nō
ꝑtinet corpus ad btitudinē ꝑfectā: qꝛ totū qȯ eſt de r̄ba bea-
titudinis aīa ſola hēre pōt. Accipiendo ſcdo mō corpus ꝑti
net ad ꝑfectionē btitudinis. Cū.n. opatio depēdeat ex nā rei
quāto aīa ꝑfectior erit in nā ſua tāto perfectiꝰ hēbit ſuā pro-
priā opationē in q̄ ꝯſiſtit btitudo. Corpꝰ tñ pertinet aliquo
mō ad ꝑfectionē aīe: qꝛ nāle eſt aīe eſſe in corpe cū ſit forā il
lius ⁊ ambo ſint partes ſpēi hūane. ideo perfectiꝰ hēbit aīa
btitudinē in corpe q̄ꝫ ex̄ corpus. ¶ Uñ Aug. xij. ſup geñ. ad
lr̃am cū queſiuiſſet vtꝝ ſpiritibꝰ defunctoꝝ ſine corporibus
poſſet ſūma illa btitudo p̄beri. rñdet ꝙ nō ſic p̄ñt videre in-
cōmutabilē r̄bam vt ſci angeli vident ſine alia latentiori cā.
Ideo qꝛ in eis nālis qdā appetitus ē corpus adminiſtrādi.
Et ob h̄ lꝫ aīe ſanctoꝝ btē ſint: ꝑfectior tñ erit eaꝝ btitu-
do poſt diē iudicij reſūptis corpibꝰ q̄ꝫ nūc. De hijs. ſ. Tho.
p̄. 2ᵉ. q. 4. arti. 5. ¶ Ad p̄ᵐ dōꝫ ꝙ btitudo eſt perfectio aīe ex ſ. Tho.
ꝑte intellꝰ ſm quā partē trāſcendit corporis organa: ⁊ non D
eſt btitudo ꝑfectio eius ſm ꝙ eſt forā corpiſ humani. Et ſic Ad p̄ᵐ
manet aīe ſua ꝑfectio ſm quā pōt eſſe btā. Si aūt cōpeteret argu.
ei btitudo inquātū eſt forā corpis non poſſet illā hr̃e niſi in
corpore: ⁊ eēt tūc btitudo ſolius cōpoſiti ⁊ nō aīe. Cōpetit
tñ ſibi ſm ꝑtē ſuꝑiorē ſm quā abſoluta eſt a corpe ⁊ qñ ī cor
pore eſt. iō non indiget corpore ad btitudineꝫ. ¶ Ad ſcōm E
dōm ꝙ opatio perfecta ſolius entis perfecti eſt. aīa aūt ſepa Ad 2ᵐ
ta a corpe eē perfectū hꝫ: qꝛ hꝫ totū eē cōpoſiti: lꝫ.n. aīa ſit ps argu.
hoīs non ſe hꝫ ad ſuū totū ſicꝫ partes in alijs cōpoſitis. Qꝛ Aīa ſo-
gñalr in q̄lꝫ cōpoſito eē totius nō eſt alicuius ꝑtis ſue. Nā la inter
mā non hꝫ eſſe: ſꝫ illud a forā ſuſcepit. forā aūt ēt non hꝫ eē: formas
ſed eſt quo cōpoſitū eſt. Qȯ pꝫ qꝛ poſt compoſitū nō manet hꝫ eſſe ⁊
⁊ tñ ſi forā hr̃et eſſe ēt diſſoluto cōpoſito maneret cū nō cor ꝙ hō ñ
rūpaꝛ forā: ſꝫ compoſitū. Et tñ non manet. g̃ eſſe nō fuit eius hꝫ aliud
ſed cōpoſiti. Jō corrupto compoſito gñalr partes oīno eſſe eſſe niſi
deſinunt ſicꝫ in partibꝰ aīalis q̄ poſtea eſſe non hñt tale q̄le anime
in compoſito. ideo nec aliqȯ eē: qꝛ aīa aīalis mōtui nihil oīo
eſt corpus ēt illiꝰ non hꝫ eſſe: qꝛ trāſit ad alterā ſpēꝫ: ⁊ ſic mā
⁊ forma illiꝰ nihil ſunt. ¶ Aliqñ aūt manēt partes: ⁊ nō ſꝫ
idē eſſe. Sicut diuiſa linea manēt partes linee: qꝛ q̄lꝫ illaꝝ
eſt linea: ⁊ tñ non hñt idē eſſe: qꝛ p̊us nulla eaꝝ erat linea:
ſꝫ pars. nūc aūt q̄lꝫ eaꝝ eſt linea. Aīa aūt humana hꝫ aliqd
ſpāle: qꝛ ipſa hꝫ totū eſſe compoſiti. Nā in hoīe eſt vnicū eē
cū homo ſit vnica res: ⁊ illud eſſe eſt forē: qꝛ aīa ꝑ ſe hꝫ eſſe:
⁊ illud cōicat corpori: ⁊ eē hoīs nō eſt aliȯ. niſi ꝑ hoc ꝙ aīa
dans eē corpori facit reſultare vnā tertiā nām q̄ eſt hō: ⁊ tñ
tertia nā iſta non ſubſiſtit per aliud eē q̄ꝫ ꝑ illud qȯ hꝫ aīa.
Qꝛ alꝭ dareꝛ ꝙ in hoīe eēnt duo eē. ſ. vnū hominis: ⁊ alteꝝ
aīe vel dareꝛ ꝙ eſſe eēt ipſius hoīs: ⁊ aīa non hr̃et eē. vtrūq̄ꝫ
eſt flꝫ. ¶ Primū pꝫ qꝛ tunc homo non eēt vna res: ſed due
qꝛ ens dꝛ ab eē. Si g̃ in hoīe eēnt duo eſſe eēt homo duo en
tia: qȯ flm eſt. ¶ Scōm pꝫ qꝛ tunc hoīe mortuo non poſſet Dñia in
manere aīa eius ſi non hr̃et eē: ⁊ tñ manet. g̃ ipſa dū erat in ter homi
corpore hēbat eſſe. Et iſta eſt dñia inter animā hoīs ⁊ pecoꝝ nū ⁊ pe
qꝛ ille non hñt eē in compoſito: ſꝫ eē eſt ipſoꝝ pecoꝝ. iō mor coꝝ ani
tuo pecore impoſſe eſt manere animā eius cū nullū eē hēat. mas.
Si aūt hr̃t eē nec̄e ē ꝙ oēs anime pecoꝝ manerēt poſt mor
tem ipſoꝝ ſicut aīe hūane. Anima aūt hominis: qꝛ duꝫ erat
in corpore hēbat totū eſſe cōpoſiti: nūc ēt ſepata a cōpore hꝫ
totū eē hominis. Et ſic in anima ſepata manet totū ⁊ perfe
ctū eē hominis: lꝫ non maneat tota nā ſpēi. Et ſic poteſt hr̃e
operationē perfectā cū operatio ꝯſequatur eē rei: ⁊ ſic hēbit
aīa ſeperata beatitudinē q̄ eſt operatio perfecta. ¶ Ad ter- F
tiū dōm ꝙ lꝫ aīa ſeparata non ſit hō. pōt tñ eē btā: qꝛ beati- Ad 3ᵐ
tudo lꝫ ꝯueniat homini non ꝯuenit ei niſi ſolū ſm intellm: argu.
ideo ſeparato intellectu ab homine poterit eē btitudo in intel
lectu. Sicꝫ ethiops nō ē albꝰ ſimplr ſꝫ ſꝫ dētes: iō dentes ſui
euulſi adhuc vocabunꝛ albi: ⁊ ipſe ſi manēt ſine dētibus iā G
nullo mō vocareꝛ albus nec ſimplr nec ſꝫ qd. ¶ Ad q̄rtuꝫ Ad 4ᵐ
dōm ꝙ anima ſepata hꝫ operationē aliqualr impeditā. ⁊ tñ argu.
illud impedimentū non ſufficit tollere beatitudinē. ¶ Pro Aliqd i
quo ſciendū ꝙ aliqd impediꝛ duplr. vno modo per moduꝫ peditur
ꝯrietatis ſicꝫ frigus impedit actionē caloris. Et tale impedi- duplicit
mentū in operatione tolleret beatitudinē. ¶ Alio modo eſt
impedimentū per modū cuiuſdā defectꝰ vel imperfectionis
in operatione. ſ. qꝛ res ipedita non hꝫ q̄cq̄d deſiderat ad ſui
perfectionē: ⁊ tale impedimētū non repugnat felicitati: ſed
repugnat

repugnat pfectioni totali felicitatis. Jta qõ non pt eē res to-
talr felix: ⁊ tñ felix erit. Jta ſeparatio aīe a corpore dicit retar
dare animā ne tota intentione tendat in viſionez diuine eēn
tie. Appetit. n. ipſa anima ſic frui deo ꝙ ēt ipa fruitio deriue
tur ad corp⁹ per redūdātiā quādā eo mō quo eſt poſſe q̄zdiu
ergo aīa fruitur deo ſine corpore appetitus eius ſic qeſcit in
deo ꝙ adhuc tñ vellet qõ corpus ſuū ꝑtingeret ad hāc ꝑtici
H Ad 5m argu. patione. ¶ Ad qntū dicēdū qõ beatitudo qetat appetitū: ⁊
appetitus aīe ſepate quietat: ⁊ tñ adhuc manet ei deſideriū
qõ corpus ꝑueniat ad illā beatitudinē. ¶ Et cū dicit qõ bti
tudo quietat deſideriuz. eſt ſenſus ꝙ btitudo eſt perfectū bo
nuz: iõ ipſa habita qeſcit appetit⁹. ſ. q: nõ q̄rit aliud bonuz ſi
bi ſatiſfactū eē videns. Et tñ adhuc poteſt deſiderare qõ ad
iſtud bonuz ꝑticipandū ꝑueniant alij: ſic ille qui hz totū qõ
vult btūs dr: ⁊ tñ adhuc deſiderat qõ amicus ſuus hēat ꝑtē
illoꝝ bonoꝝ que ipſe hz. Et iſte appetit⁹ non repugnat bti-
tudini. ¶ Uel pōt dici alijs verbis ꝙ beatitudo qetat appe
titū ex ꝑte obiecti appetibilis. ſ. q: appetitus hz bonū qõ ei
ſufficit: ⁊ tñ non opz qõ qeſcat totalr appetit⁹ adhuc ex ꝑte
appetentis. ſ. q: forte non poſſidet iſtud bonuz ſm oēm mo-
dum quo poſſidere poſſet ⁊ vellet: ⁊ ſic aīa ſeparata fruitur
deo ſolū per ſeipſaz. Poſſet āt frui ēt: ſm quandā redundan
tiam in corpus: iõ illā deſiderat. ⁊ ſic qñ corpus reſumpſerit
creſcit beatitudo ſua: nõ qdez intenſiue: ſed extēſiue. ſ. q: idē
gaudiū erit: ⁊ de eadē re: nec aducie t aliqõ bonū de quo ani
J Ad 6m argum. ma nouiter gaudere poſſit: ſed extēdet iſta beatitudo: q: erat
ꝑus in aīa poſtea āt redūdabit ēt in corpus. ¶ Ad ſextū di
cendū qõ aīe beatoꝝ ſiue ante reſurrectionē ſiue poſt erunt
eq̄les angelis: qõ tñ non ſint eq̄les eis vel nõ contēplent ſic
angeli añ corpoꝝ reſumptionē pōt intelligi ſm eq̄litatē q̄ti
tatis vel cuiuſdā ꝓportionis. ¶ Si ꝑmo mō ſlm eſt: q: mul
te aīe añ corpa reſumpta erant beatiores angelis: ſic aīa bea
te virginis añq̄ʒ reuniret corpori ſic pie credit reunita erat
beatior oīb⁹ āgelis: ⁊ excellētius videbat diuinā eſſentiā q̄ʒ
illi ſic eccl'ia cātat de illa: exaltata eſt ſancta dei genitrix ſuꝑ
choros angeloꝝ ad celeſtia regna. ¶ Si ſcdo mō veꝝ ē: q:
aīe ſepate nõ cōtēplant deū ſic angeli ex toto conatu ſuo cō
tēplantur deū: cū nihil hēant qõ eos retardet. Aīe āt ſepara
te retardant aliq̊ mō ꝑꝑ deſideriū corpoꝝ vt non toto cona-
tu deū contēplent. Et ſic intelligit aug. hoc tñ non fac aīas
ſepatas minores angelis in beatitudie: cū poſſint eē omnes
ſimplr maiores qbuſdam angelis.

¶ An ad beatitudinē perfectaz requiratur aliqua perfectio
corporis. Queſtio. LIII.

Opinio q̄rundā ꝑma rõ. ſcda rõ. **Queritur** an ad beatitudinē ꝑfectā requirat aliq̄
ꝑfectio corporis. ¶ Dicunt qdā qõ nõ:
q: ꝑfectio corporis eſt qõdā corpale bonū. Fuit tñ oñſum. ſ.
q. xxiij. ꝙ btitudo nõ cōſiſtat in bonis corpalib⁹: g̊ non req-
ritur ad beatitudinē aliq̄ diſpō corpis. ¶ Jtē beatitudo cōſi
ſtit in viſione diuine eſſentie. vt oñſum eſt. ſ. q. xl. ⁊ tñ ad iſtā
viſionē corpus nihil confert: q: per corp⁹ nõ miniſtrant niſi
fantaſmata intellectui. Sed iſta non erunt nec̄ia ad btitudi-
3a rõ. nez vt oñſum eſt p̄cedenti. q. g̊ nõ reqrit perfectio aliq̄ corpo
ris ad beatitudinē. ¶ Jtē q̄zto itellect⁹ eſt magis abſtract⁹ a
corpore tanto ꝑfectius intelligit. Btitudo tñ conſiſtit in opō
Rñſio ad q̄ſitū qōnis. ne ꝑfectiſſima intellect⁹: oz g̊ aīaz eſſe oībus modis abſtra-
ctā a corpore ad hñdā btitudinē. ¶ Dicendū ꝙ qñ q̄rit hic
an reqrat perfectio aliq̄ corpis ad ꝑfectā btitudinē non q̄ri-
A tur an in aliquo bono vel ꝑfectione corpis poſſit eē btitudo
tanq̄ʒ in obo. Qõ oñſum eſt ꝙ non pōt eſſe btitudo in bōis
corporalib⁹. ſ. q. xxiij. ſed q̄rit an aliqõ bonū corporale reqra
B tur tanq̄ʒ diſpō quedā ad ꝯſequēdū btitudinē vl ad ꝑfcē poſ
ſidendū eā. ¶ Jtē cū querit hic de bonis corpalib⁹ an perti-
neant ad beatitudinē: nõ debēt accipi large bōa corporis ꝓ
omni bono qõ eſt ex aīam: q: illa vocantur bona exteriora.
Et ſunt corpalia: q̄dā ipſoꝝ non tñ ſunt bona corporis. Hic
C autē querim⁹ ſoluz de bonis corporis: ⁊ iſta ſunt q̄dā perfe-
ctiones corporis vt eſt ſanitas pulchritudo robur corporis
viuacitas ſenſuū: agilitas mēbroꝝ ⁊ ſil'ia. ¶ Nunc dõz qõ
Duplex btitudo vt ſepe dictū eſt duplex eſt btitudo: quedā ꝑfecta ⁊ alia iper
fecta. Si loq̄mur de iꝑfecta q̄lis hētur in hac vita: dicēdū ꝙ
reqrunt aliqua bōa corpis: q: btitudo iſta eſt duplex. ſ. q̄daz
ſpeculatiua: ⁊ q̄daz ꝑtica. ¶ Speculatiua btitudo idiget ſa
nitate: q: egri nõ pñt ſpeculari: indiget ēt bona diſpōe orga
noꝝ ſaltē fantaſticoꝝ: q: ex diſpōne bona vel mala fantaſie
ꝑuenit ꝙ qdā hoīes ſint oīno rudes: alij vero acutiſſimi: qõ
reqrit ad ſpeculari. Q: lz qlibet q̄ʒtūcūq̄ʒ rudis agēte labo
re ⁊ diſciplina ꝑuenit ad aliqd intelligendū non tñ ſufficiet
ad beatitudinē ſpeculatiuā: q: nõ q̄libet opō cāt felicitatem:
ſed opō ſm perfectā virtutē ꝑmo. ethi. Jn hoīb⁹ āt qui ſūt nā
liter valde rudes eſt ſpeculatio cū difficultate: ⁊ ſic eſt opa-
tio ipedita: ⁊ nõ pōt ꝑuenire ad magnā excellētiā. Jõ nõ po
terit eē in talibus btitudo ſpeculatiua ēt ſz p̄ñtē vitā. ¶ Si
āt loq̄mur de btitudine pratica ēt reqritur ſanitas: q: cū illa
ꝯſiſtat in opōne virtutis: ⁊ multe egritudines ſunt q̄ oīo tol
lunt vſum rōnis ſic freneſis: ⁊ ſimiles: nec̄e ē ab his eē libe
rū hoīez. Gñaliter tñ oīs egritudo: ⁊ ſi nõ tollat oīno actum
virt⁹ tñ impedit valde. btitudo tñ eſt opatio nõ impedita. x.
ethi. ſanitas g̊ reqrit ad btitudinē. ¶ Alia āt corporis bona
ſ. robur pulchritudo ⁊ ſil'ia: ⁊ ſi non ſint oīno nec̄ia ad beati
tudinē practicā: ſunt tñ valde cōueniētia tāq̄ʒ adiuuātia vel
ꝯdecorātia. Et ſic ad btitudinē reqrunt aliq̄ bona decoran-
tia: ⁊ ſic eſt delectatio. x. ethi. ſ. delectatio ꝑficit opōnē ſic de-
cor iuuētutez: ⁊ agit ibi de operatione felicitatis. ¶ Etiā pz
hoc: q: lz btitudo hui⁹ vite ꝑncipalr ꝯſiſtat i opōe cū ſit ope-
ratio ſm virtutē ꝑfectā. ꝑ ethi. tñ ⁊ dicit quādā aggregatōez
bonoꝝ ſicut dicit Boe⁹. de ꝯſol. li. iij. ꝓſa. ij. Btitudo eſt ſtat⁹
oīuz bonoꝝ aggregatiōe ꝑfect⁹. Bona tñ corpis. ſ. robur pul
chritudo: ⁊ ſil'ia ſunt q̄dā bōa. Jõ ad btitudinē iſtā aliqd fa
ciunt: ſic dic Ariſt. ꝑ ethi. Non oīo felix eſt q turpis facie eſt
vel ſine ꝓle. ¶ Si aūt loq̄mur de btitudine ꝑfecta. Dicūt q-
dā ꝙ non reqritur ad eā aliq̄ corpis diſpō: ſz poti⁹ reqrit ꝙ
aīa ſit oīno ſepata a corpore. Uñ Aug. xxij. d ciui. dei. Jntro-
ducit vba porfirij dicētis ꝙ ad hoc ꝙ aīa ſit bona oē corpus
fugiendū eſt. ¶ Sed hꝫ eſt incōueniens: q: nāle eſt aīe vniri
corpori cū ſit forma ei⁹: ⁊ ꝑs ſpēi nõ eſt āt poſſe ꝙ iſtõ qõ eſt D
nāle aīe tollat ꝑfectionē ei⁹ maximū. ſ. btitudinē ad quā nāli
ter inclinat. ¶ Jõ dõm ꝙ ad btitudinē ꝑfectā que eſt in vi-
ſione dei nõ reqrit corp⁹ vt ꝓbatū eſt p̄cedenti. q. q: aīa ſepa
ta pōt deū vider: ⁊ iſta eſt ſba btitudinis. Jſta tñ nõ eſt oīno
ꝑfecta btitudo: q: vt ibi oñſum eſt: aīa ſeparata aliq̄lr retar-
dat ab hoc ꝙ tēdat in dei viſionē toto conatu: per hꝫ ꝙ appe
tit corpus admiſtrare. ¶ Dõm g̊ ꝙ hēre corp⁹: ⁊ hēre ꝑfectio- E
nes eius reqrit ad btitudinē oīo ꝑfectā tāq̄ʒ antecedēs: ⁊ tā
q̄ʒ ꝯñs. ¶ De ꝑ pz: q: vt dicit Aug. xij. ſuꝑ geñ. ad lraz: ſic ta
le ſit cōp⁹ cuius ſit difficilis ⁊ g̊uis admiſtratio ſic caro que
corrūpit ⁊ aggrauat aīaz auertit mēs ab illa viſiōe ſūmi ce-
li. i. a viſiōe dei. Uñ ꝯcludit qõ cū hꝫ corp⁹ iā nõ erit aīale: ſed
ſpūale: tūc angelis adeq̄bit: ⁊ erit ei ad gl'iā qõ hic fuit ei ad
ſarcinā. i. ꝓficiet corp⁹ iſtud ad gl'iā: ⁊ ſic erit q̄ſi qõdā ante-
cedēs ad perfectā btitudinē. ¶ De ſcdo pz: q: de beatitudie
aīe fiet quedā redūdantia in corpus vt ēt ipſum corp⁹ ſua ꝑ-
fectione potiat: ſic dic Aug. in epl'a ad dioſcoꝝ ꝙ tā poten
tis nāe deus fec aīaz vt ex eius pleniſſima beatitudine redū
det in inferiorē nām incorruptiōis vigor. Jſtõ aūt ē valde cō
ueniens: q: lz aīa per ſe poſſit eē btā tñ ipſa nõ eſt hõ. Ut er-
go nā hūana que btitudinis capax ē aliqñ beatificet oz cor-
pus eē vnitū aīe: ⁊ hēre ꝑfectiōes ſuas. Jõ de⁹ ad btitudinez
nõ ſolū ꝓmiſit bona aīe: ſed ēt bona corpis Jſa. vlt. ſ. videbi-
tis ⁊ gaudebit cor vrm ⁊ oſſa vra ſic herba germinabūt. er-
go in corpore erit ꝑfectio aliq̄ in beatitudine. ¶ Ad ꝑmum F
dõm ꝙ btitudo nõ conſiſtit in aliq̊ bono corpali q̄ſi in obto. Ad ꝑm ar.
Reqrit tñ q̄ſdā diſpōnes corpales ad hñdū pleni⁹ btitudinē G
vl ad eā magis poſſidendū. ¶ Ad ſm dõm qõ ad viſionem Ad 2m ar.
dei in qua ꝯſiſtit eēn̄a vere btitudis corp⁹ nihil fac directe: ⁊ H
tñ reqrit ad iſtā viſionē: q: ſi aīa nõ hēret corp⁹ retardaret ne Ad 3m ar.
totalr tēderet in deū. vt. ſ. dcm̄ eſt. ¶ Ad tertiū dõm qõ ad
opōnē ꝑfectā itellectus nõ reqrit abſtractio a corpe ſimplr:
ſed abſtractio a corpe corruptibili qõ intellectū ipedit. Nam
corp⁹ abſolute ñ ipedit itellectū: ſz corp⁹ vt ē cōruptibile. ſap.
ix. Corp⁹ qõ corrūpit aggrauat aīam. Corpus tñ poſt reſur-
rectionē erit icorruptibile ⁊ ſpūale. ꝑma ad corint. xv. g̊ tale
corpus nõ impedit: ſed potius iuuabit beatitudinē. De hijs
ſcūs Tho. ꝑma ſcdē. q. iiij. arti. vi.

Opi. aliq̄rū ꝙ r̄qrāt bona exteriora ad btitudinem. ¶ An ad beatitudinē ꝑfectā reqrantur bona exteriora.
Queſtio. LIIII.

ꝑa rõ. **Queritur** An ad beatitudinē perfectā requirā-
tur bona exteriora. ¶ Aliqui dicūt ꝙ
ſic: q: iſtud quod in premiū ſctis ꝓmittitur ad beatitudinez
pertinet. Sanctis tamen ꝓmittuntur bona exteriora. ſ. cib⁹:

ꝛ potus: ꝛ regnuꝫ.luc̄.xxij. Ego diſpono vobis ſic̄ diſpoſuit
mihi pr̄ meus regnū: vt edatis ꝛ bibatis ſuper mēſam meā
in regno meo. Et qꝛ dr̄ ꝙ ſcti hēbunt theſauros. ſequēti. ca.
Theſaurizate vobis theſauros in cel̄. ꝛ.j.xxv.dr̄. Venite be
2ª rō. nedicti pr̄is mei poſſidete regnū. ḡ ad btitudinē extioꝛa bōa
ptinent. ℂ Itē ſꝫ Boeciū.iij.de ꝯſo.pſa.ij.btitudo eſt ſtatus
oīuꝫ bonoꝝ aggregatōe pfect⁹: exterioꝛa tn̄ ſūt q̄dā hoīs bo
3ª rō. na lꝫ minima: vt ait Aug. ḡ requirunť ad btitudinē. ℂ Iteꝫ
ſ.in lr̄a dr̄ merces vr̄a copioſa eſt in celis: ſed eē in celis ē eē
in loco. ḡ ſaltē locus exterioꝛ reqrit ad btitudinē. ℂ Dōꝫ qd
A hic nō q̄rit an bona exterioꝛa que ſunt pprie bōa foꝛtune p
Rn̄det ad tineant ad btitudinē ita ꝙ in eis ſit btitu⁹ tāq̄ȝ in obo: qꝛ oñ
q̄ſitū qōis. ſum eſt.ſ.q.xix.ꝛ.xx.ꝛ.xxi.ꝛ.xxij.ꝙ hoc eē nō pōt. Sed q̄ri
B tur an ptineant ad btitudinē.i.aliq̄ mō ad illā faciant tanq̄ȝ
Que bona diſpō nec̄ia vel tanq̄ȝ aliqd adiuuans aut decoꝛans. ℂ Cō
requirūtur ſiderandū ꝙ btitudo eſt duplex: pfecta ꝛ ipfecta: vt dcm̄ ē.
ad felicita- Loq̄ndo de ipfecta que pōt hr̄i in hac vita: dōm ꝙ reqrūtur
tem. bona extioꝛa ad illā: ſiue ſit btitudo ſpeculatiua: ſiue pctica.
ℂ De ſpeculatiua pꝫ: qꝛ ad eā reqrit cibus: ꝛ potus qui cō-
putanť inter bona exterioꝛa: ꝛ tn̄ ſine illis nō eſt vita: reqrit
ēt veſtis ꝛ domus. iſta.n.q̄ttuoꝛ ponūť eē nec̄ia ad vitā hu-
manā eccle.xxix. Initiū vite hoīs panis ꝛ aqua: ꝛ veſtimen
tum ꝛ domus ptegens turpitudinē. Aliq̄ ēt alia neceſſaria
ſunt lꝫ pauca ad btitudinē ſpeculatiuā. ℂ Ad pꝛacticā aūt
btitudinē requirunť oīa pꝛedicta ꝛ multa alia. Nā cū illa cō
ſiſtat eēntial̄r in operatione virtutis: ꝛ ad iſtā opōnē multa
reqrunť tāq̄ȝ adiuuantia: ꝛ multa tāq̄ȝ decoꝛantia reqrūtur
bona multa exterioꝛa ad btitudinē. ℂ Et ſic diuitie ad bea-
titudinē ptinent: qꝛ vſus illaꝝ optimū eſt ſm virtutē libera
litatis: ꝛ magnificentie: quas virtutes felix excellēter habꝫ.
ℂ Reqrit ēt pōa tpalis que ad opōnē virtutū multū cōfert
ſic dicit ariſt.p̄ ethi. Multa per amicos ꝛ multa per poten-
tiā tpalē opata ſunt. Sic ēt dicit Boeti⁹ de ꝯſol̄.li.i.pſa.iiij.ſ.
C ꝙ tūc ſunt btē res publice qn̄ ſapiētes.i. virtuoſi eas regūt.
ℂ Et iſta eſt cā honeſta ad hoc ꝙ virtuoſus deſideret pōaꝫ
tpalē.ſ.vt per eā virtutis actū exerceat: ꝛ phibeat mala q̄ ſe-
querenť ſi flagitioſi in ptātib⁹ conſtituerenť. ℂ Hoc ēt mo-
do honoꝛ ꝛ fama ad btitudinē reqrunť inq̄ȝtū iſta mľta cō
ferūt ad virtutis actū ꝛ maxime in doctib⁹ qui ſi fuerit ma-
gne auc̄itatis pficient: ſi autē viri cōtēptibiles: ēt ſi bona di-
cunt nihil pderunt. ℂ Reqrunť ēt ad beatitudinē q̄dā exte
rioꝛa bona que nō adiuuant: ſꝫ ſolū decoꝛant: ſic̄ hr̄e filios ſi
cut dr̄ p̄mo.ethi. Nō oīo felix eſt qui turpis facie eſt vel ſine
ple: ſic ēt Boetius.ij.de cōſol̄.pſa.iiij.oſtēdēs qd beatitudo
tēpoꝛalis nunq̄ȝ pꝛouenit alicui tota vel non diu conſiſtit di
cit. Ille vitā celibē deflet: ꝛ ille nuptijs felix oꝛb⁹ liberis: alie
no cenſuꝫ nutrit heredi. In hac ḡ beatitudine pꝛatica requi
runť multa bona extioꝛa. In ſpeculatiua autē pauca. ℂ Ex
D quo apparet ꝙ pꝛactica btitudo hꝫ minus de rōne vere bti-
tudinis q̄ȝto pluribus idiget. Nā vera btitudo nullo idiget
ſed eſt per ſe ſufficiēs: que āt paucis indiget lꝫ nō ſit v̄a bea-
titudo aliq̄ tn̄ modo ad illā accedit. ℂ Si āt loq̄mur de bea-
titudine pfecta que eſt in dei viſione: dōm ꝙ nullis bōis ex-
terioꝛib⁹ indiget: eo ꝙ ipſa eſt per ſe ſufficiēs: imo nulla exte
rioꝛa bona hēbit. ℂ Nā in vita eterna vbi erit vera beatitu-
do nulle diuitie tēpoꝛales nulla ptās mūdana: aut huiuſmo
di aliqd erit: nec ēt filios q̄ſq̄ȝ vltra generabit tanq̄ȝ ad beati
tudinis decoꝛeꝫ ptinentes: ſic̄ gentiles poete poſuerunt qd
in celis erant nuptie inter deos ꝛ deas ꝛ nūeroſa deoꝝ p-
les quottidie creſcebat: vt ait Marcia⁹ capella li.de nuptijs
mercurij: ꝛ phiſiologie. ſic ēt rude vulgus putabat. ℂ Un-
de qn̄ xp̄s pꝛedicabat reſurrectionē moꝛtuoꝝ ſaducei q̄ſie-
runt ab eo de illa muliere que hūerat.vij.viros cuius illoꝝ
eſſet in reſurrectione. Xp̄s aūt hūc erroꝛē repulit dicēs. Er-
ratis neſcientes ſcripturas nec virtutē dei. In regno.n. celo
ruꝫ nō nubēt nec nubenť: ſꝫ ſunt ſic̄ angeli dei.j.xxij. ꝛ luc̄.
E xx. ℂ De alijs āt bonis exterioꝛib⁹ ꝙ nō ſint in illa btitudie
apparet: qꝛ talia bona aut ſunt nec̄ia ad coꝛpis ſuſtētatiōeꝫ
ſicut cibus ꝛ potus: ꝛ veſtis: ꝛ domus: aut ſunt adiuuātia
ad operationeꝫ virtutis ſic̄ pōa tēpoꝛalis honoꝛ ꝛ fama aut
cōdecoꝛantia ſic̄ hr̄e filios. ℂ Pꝛo iſtoꝝ non erūt ibi: qꝛ coꝛ
pus hūanuꝫ erit iā incoꝛruptibile ꝛ ſpūale. p̄ma ad coꝛinth.
xv. Non indigēs cibo ꝛ potu ad cōſeruationē ſuā. ℂ Scd̄a
ēt non erunt: qꝛ ibi non erit neceſſarius aliquis vſus virtut̄
imo non manebit ibi aliq̄ virtutis moꝛalis q̄ȝtū ad actū quē

nunc hꝫ nec ēt virt⁹ theologica aliq̄ niſi charitas. p̄ma ad co
rin.xiij. Iō nō erit nec̄ia pōa tpal̄: nec honoꝛ nec diuitie: nec
alia admicula ad actuꝫ v̄tutis. Tertia ēt bona exterioꝛa que
ſunt ad decoꝛē ibi nō erūt: qꝛ btitudo ipſa erit per ſe ſufficiēs
bonū: ꝛ nō indigebit aliquo extriſeco bono: qꝛ oīa iſta ſunt
minoꝛa bona: ꝛ ſunt in defectū veri boni. Nullū ergo iſtoꝝ
ibi erit: ſed ipſa viſio dei ſola hoīem beatificabit: ſic dixit Da
uid.pſal.lxxij. Quid mihi eſt in celo: ꝛ a te quid volui ſuper
terrā? Quaſi dicat. Dn̄e ex quo ego hēo bonū in celo qd tu
mihi paraſti: nihil volo a te ſup terraꝫ.i.de bonis tpalib⁹ ex-
terioꝛibus: ꝛ ſubdidit ibi cām dicens. Mihi auteꝫ adherere
deo bonū eſt.i.totū bonū meū volo ꝙ ſit in adherendo deo:
ꝛ iſtud adherere eſt per viſionē. Non ſunt ḡ aliq̄ bona exte
rioꝛa ꝯuenientia vere beatitudi.iij. De hijs ſcūs Tho.p̄ª ſe-
cūde.q.iiij.arti.vij. ℂ Ad p̄mū dicēdū ꝙ oēs ille auctoꝛita-
tes loquunť myſtice: qꝛ in ſcriptura ſolent ſpūalia intelligi p
tpalia: vt ex hijs que aīus nouit ſurgat ad incognita q̄ non Ad p̄m argu. F
nouit: vt ait Grego.in q̄dā omelia. Et ſic per cibū ꝛ potū in-
telligiť delectatio que erit in beatitudine. ℂ Machometiſ-
te tn̄ turpes: ꝛ inſipientiſſimi viri volunt poſt reſurrectiōeꝫ
btitudinē futurā in delectationibus ciboꝝ ꝛ potuū ꝛ vene
reoꝝ. Cōtra q̄s foꝛte diceť in libello noſtro ipugnatoꝛio con
tra errores alcoꝛani. Per diuitias āt vel theſauros celi itel-
ligiť ſufficiētia oīuꝫ bonoꝝ. Per regnū aūt qd eſt maxia di-
gnitas terrena itelligiť maxia exaltatio hominis que erit vſ
q̄ȝ ad cōiunctionē cū deo. ℂ Ad ſm dōm ꝙ bona iſta tēpo-
ralia non erunt in illa vera btitudine: qꝛ iſta non ſunt bona Ad ſm argu. G
ſimpl̄r: ſed ſolū in defectū veri boni: ꝛ qꝛ in pn̄ti veꝝ bonuꝫ
hr̄i nō pōt: iſta q̄runtur tāq̄ȝ quedā pua bona. In beatitudi-
ne āt erit veꝝ bonū.ſ.deus qui eſt ipſa eēntia boni: ꝛ eo pn̄-
te nullū aliud bonū poterit eē neceſſariū: ꝛ qui hꝫ ipſum ha
bet oīa bona ſimul: qꝛ in eo ſunt oīa vnitiue ſicut in ſuo fon
te. In ceteris āt non eſt bonū niſi per participationē. ℂ Ad
tertiū dōm ꝙ ſꝫ Aug.in li. de ſermone dn̄i in monte. Nō dr̄ Ad 3m argu. H
eē merces ſcōꝝ in celis coꝛpoꝛeis: ſed per illos intelligiť alti
tudo ſpūaliū bonoꝝ. Nichola⁹ tamen locus coꝛpoꝛeus eſt in
quo btitudo.ſ.celū empireū. Et tn̄ nō cōfert locus ille aliqd
ad btitudinē de neceſſitate tāq̄ȝ in loco illo ſit aliq̄ virtus fa-
ciens aliqd ad btitudinē que non ſit in alijs locis: qꝛ in quo
libet loco poterat eſſe btitudo ſic̄: ꝛ in ſinu abꝛahe dr̄ fuiſſe
beatitudo per triduū moꝛtis xp̄i: quo vſq̄ȝ xp̄s reſurgēs edu
xit ſecū inde aīas ſctōꝝ. Eſt tn̄ locus empireus aptioꝛ ad bti
tudinē: qꝛ eſt locus altiſſimus: ꝛ in parte optima reꝝ coꝛpa
lium omnino a motu ſequeſtratus.

ℂ An ad beatitudinē requirantur amici. Qō. LV.

Queriť an ad beatitudinē requiranť amici. Dicūt Opi. q̄rūdaꝫ.
aliq ꝙ ſic: qꝛ beatitudo futura in ſcriptur̄
gl̄ia ſolet appellari. Cōſiſtit āt gl̄ia in hoc ꝙ bonū alicui⁹ ad p̄ª rō
multoꝝ noticiā deduciť: ſed bonū noſtrū nulli meli⁹ q̄ȝ ami- 2ª rō
co manifeſtari pōt: ḡ amici reqrunť ad beatitudinē. ℂ Iteꝫ
dicit Boetius ꝙ nullius boni ſine cōſoꝛtio eſt iocunda poſ-
ſeſſio. Ad btitudinē tn̄ reqriť iocunditas vel delectatio: nul
lius tn̄ cōſoꝛtiū magis eſt delectabile q̄ȝ amicoꝝ: ḡ requirū-
tur amici ad btitudinē. ℂ Itē charitas nr̄a pficieť in btitu- 3ª rō.
dine: charitas auteꝫ extēdit ſe ad deū ꝛ pximū: ḡ pximi erūt
neceſſarij ad btitudinē: qd maxie cōueniet in amicis. ℂ Di-
cendū ſic̄.ſ. dupliceꝫ eſſe btitudineꝫ de impfecta dicendū ꝙ
amici reqrunť ad eā ſiue ſit ſpeculatiua ſiue pꝛactica. ℂ De
ſpeculatiua pꝫ: qꝛ duo ſimul exn̄tes magis aliqd poterūt in- Rn̄deť ad q̄ſim qōnis.
telligere q̄ȝ vnus: ēt qꝛ amici cōuerſabunť iter ſe in ipſo actu
ſpeculationis: ſic̄ dr̄.ix.ethi. Et indiget amicis ſpeculatiuus
etiaꝫ pꝛopter quādaꝫ delectationē que in conuiuere ſequiť. A
ℂ De beatitudine pꝛactica idē eſt: qꝛ illa ꝯſiſtit in actu vir-
tutuꝫ: ꝛ ad illū multū cōferūt amici. Nā que poſſum⁹ p ami-
cos per nos ipſos poſſe dicimur.iij.ethi. Multa tn̄ poteſt ho
mo efficere per amicos que al̄s ſolus facere non poſſet: vt di
citur p̄mo ethi.ſ. Multa per amicos: ꝛ multa per pōaꝫ tem
poꝛalē operata ſunt: tamē ad beatitudinē magis ſunt neceſ-
ſarij amici: vt benefaciamus eis: ꝛ vt bonitatis eis cauſaꝫ p̄-
ſtemus: q̄ȝ vt ab eis bonū recipiam⁹: vt dr̄.ix.ethi. ℂ De ami
cis tamen in quo ꝯferant beatis: ꝛ an ꝯueniāt eis amici vti-
les vel delectabiles aut honeſti: ꝛ an pauci vel multi: ꝛ q̄l̄r
felix ſe hꝫ ad amicos: ꝛ amici q̄liter inter ſe habere ſe debeāt
declaratum eſt late in lib. noſtro de amoꝛe ꝛ amicitia: parte
ij. per multa capitula. ℂ De beatitudine auteꝫ perfecta q̄ in B
viſione

viſione dei conſiſtit. Dõm ꝙ non requiratur ad illã aliqua ſocietas amicoꝝ de neceſſitate: cuȝ ipſa diuiſio ſit per ſe bonuȝ ſufficiens: ⁊ qui illã habet nullo alio bono indiget. Sunt tñ conuenientes amici illi beatitudini de quodã bñ eſſe. Nã gaudet hõ ꝙ amicus ſu⁹ pticipet bono illo quo ipe pticipat. Sic dicit Aug. vꝗ͂ ſuper geñ. ad lrãm ꝙ creatura ſpũalis ad hoc ꝙ btã ſit non niſi intrinſecus adiuuaꝛ eternitate veritate ⁊ charitate creatoꝛis. Extrinſecus võ ſi adiuuari foꝛtaſſe dicẽda eſt eo ſolo adiuuaꝛ qꝺ inuicẽ videt: ⁊ de ſua ſocietate gaudent in deo. De hꝭ ſcũs Tho. pma ſcđe. q. iiij. articulo. viij.

C Ad pm̃ argum. ¶ Ad pmũ dõm: ꝙ gloꝛia illa que ad beatitudinẽ ptinet nõ ꝯſiſtit in hoc ꝙ bonũ hois ab alijs cognoſcatur: ſed in hꝺ qꝺ a deo cognoſcitur: q: cognitio hoiuȝ nihil confert ad beatitudinẽ: eo ꝙ eſt cãta a bõitate nr̃a ſi illa fama vera ẽ. Cognitio aũt dei confert ad btitudinẽ: q: ab ei⁹ cognitione cãꝛ beatitudo nr̃a vt oñſuȝ ẽ. ſ. q. xxi. Jõ glĩa i ꝯſpectu hoiuȝ nihil confert ad beatitudinẽ: ſed glĩa nr̃a in ꝯſpectu dei ad beatitudineȝ eſt necĩa.

D Ad 2m argu. ¶ Ad ſcđm dõm ꝙ iſtud dictũ Boetij itelligitur de bõis ipfectis: quoꝝ nullũ per ſe ſufficiẽs eſt ad beatitudinẽ nr̃aȝ. Jdeo ad hoc ꝙ iſtud cauſet quãdã iocunditatem neceſſe eſt ſupaddi ei aliud bonũ: ⁊ iſtꝺ eſt ſocietas amicoꝝ: q: ipſa de ſe iocũda eſt: vt pȝ. ix. ethico. Uera ãt beatitudo que eſt in dei viſione per ſe ſufficiẽs eſt. Jõ non requiriꝛ aliq̃ iocunditas ſupaddita ei ex ꝯuerſatione amicoꝝ.

E Ad tertiũ arg. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ pfectio charitatis eſt eẽtialis beatitudini q̃tũ ad dilectionẽ dei nõ q̃tũ ad dilectionẽ pximi. Unđ ſi eſſet vna ſola aia videns deũ non hñs pꝛoximũ aliquẽ quẽ diligeret: eẽt beata: dato tñ aliquo pꝛio ſeqꝛ imediate dilectio eius ex pfecta dilectione aĩe ad deũ. Unđ quaſi ꝯcomitanter ſe habet amicitia ad btitudinẽ perfectã: ⁊ non eẽntialꝛ.

¶ An hõ poſſit peruenire ad beatitudinẽ. Qõ. LVI.

Queritur an hõ poſſit peruenire ad beatitudinẽ. ¶ Dicunt quidã ꝙ non: q: ſicut nã rõnalꝛ

Opinio qrundã pma rõ. eſt ſupꝛa ſenſibilẽ: ita nã intellectualis eſt ſupꝛa rõnalẽ. Ut pȝ per Dionyſiũ li. de diuinis noĩb⁹ in multis locis: ⁊ tñ natura ſenſibilis nõ põt puenire ad finẽ rõalis nãe. ſ. aĩalia nõ pueniunt ad finẽ hoĩs: ergo hõ cuius eſt nã rõnalis nõ poterit peruenire ad btitudinẽ: cũ btitudo ſit bonũ nãe intelle

ſcđa rõ. ctualis. ¶ Jtẽ beatitudo vera ꝯſiſtit in viſione dei qui ẽ pura veritas. Eſt tñ hoi nãle veritates non per ſeipſas: ſed per fantaſmata intelligere. iij. de aĩa. Non poterit ḡ homo videre deũ qui per fantaſmata non vꝛ: ⁊ ſic nõ poterit eſſe btũs.

3a rõ. ¶ Jtẽ btitudo ꝯſiſtit in adeptione ſũmi boni ad qꝺ nõ põt aliquis puenire niſi tranſcendat oĩa intermedia. Eſt autem inter deũ ⁊ hoĩem nã angelica: illã tamen hõ nõ põt trãſcẽdere: q: hõ eſt minoꝛ angelo: ḡ non poterit homo eſſe btũs.

Rñſio ad qſitũ qõnis. A ¶ Dõm qꝺ hõ põt puenire ad beatitudinẽ: q: btitudo ꝓpe dicta nihil eſt niſi adeptio ſũmi boni vel coniũctio ad iſtud. Jpſum. n. ſũmuȝ bonũ eſt in quo conſiſtit btitudo noſtra: ſȝ non eſt ipſum btitudo. Peruenire autẽ ad ipſum vel vniri ei per qꝺ pticipamus ipſo eſt beatitudo. Quicũq; ergo poteſt

Cur hõ põt ẽẽ beat⁹ ⁊ nõ puenire ad iſtud bonũ: vel põt eſſe capax eius põt eſſe btũs: hõ aũt capax eſt illius: iõ beatus eẽ põt. ¶ Nã ꝙ aliquiſ ſit capax ſũmi boni nihil aliud eſt niſi ꝙ poſſit iſtud velle ⁊ poſſit ei vniri. vtrũq; aũt hõ põt. Nã pecoꝛa velle nõ pñt ſũmuȝ bonũ hõ ãt poteſt. ¶ Eſt. n. ſũmũ bonũ vlꝛe bonũ. i. hñs totã nãm boni: ⁊ nõ ſpãlꝛ aliquã particulã eius: vt declaratũ eſt. ſ. q. xxiij. ⁊. xxiiij. appetit⁹ autẽ qlibet đ bono eſt: ⁊ tñ ſi appetitus eſt limitatus: ⁊ contract⁹ per nãm vt pote ſi ſit virtus coꝛpoꝛis non põt ferri in bonũ ſub rõne boni: ſed in bonũ ꝙ eſt bonũ illi coꝛpoꝛi cuius eſt appetitus iſtud ãt necĩo eſt bonum pticulare. Jdeo ipoĩe eſt ꝙ pecoꝛa vel hõ ſm appetituȝ ſenſitiuũ appetãt bonũ vlꝛe: ſed ſolũ bonũ pticulare: qꝺ ẽ bonũ ſm ſenſum: ⁊ tñ ſũmuȝ bonũ non eſt ſpãlꝛ bonũ ſm ſenſum: ſed eſt tota nã boni. Jõ pecoꝛa: ⁊ hõ ſȝ appetitũ ſenſitiuum non pñt deſiderare ſũmũ bonũ: ⁊ pñr nec beatitudinẽ. ¶ Uoluntas ãt nr̃a eſt appetitus. Jõ eſt de bono. Et q: nõ eſt põa limitata per oꝛganũ: ſed totatiler abſoluta a coꝛpoꝛe non hȝ aliqꝺ per quod limiteꝛ ſpãliter ad volẽduȝ poti⁹ hoc bonuȝ q̃ iſtud. Et tñ vult bonũ: ḡ neceẽ eſt ꝙ velit bonũ ſub rõne boni. Et iſtud eſt velle bonuȝ vlꝛe: qꝺ eſt tota nã boĩ: qꝺ q̃re voceꝛ bonũ vlꝛe dcm̃ eſt. q. e. Uoluntas ḡ vult directe ſũmũ bonuȝ: ⁊ pñr vult beatitudineȝ: quã pecoꝛa velle ñ pñt.

B ¶ Poteſt etiã hõ peruẽire ad beatitudinẽ quod eſt vniri ipſi ſũmo bono. Jſtud ãt non poteſt eẽ niſi per actũ intellectuſ q: ſũmũ bõnũ eſt bonuȝ maxĩe intellectuale: ⁊ ſic per viã intellectus ad iſtud pueniendũ eſt. ¶ Etiã q: beatitudo cũ ſit operatio dȝ neceſſario eſſe opatio perfectiſſima: eſt aũt perfectiſſima opatio que eſt a põa nobiliſſima ⁊ circa obm̃ optiᵐᵉ nobiliſſima tamẽ põa hoĩs eſt intellectus. Jdeo per intellectuȝ põt hõ vniri ſũmo bono. ¶ Et hoc couenicter fit: q: ſũmuȝ bonũ ẽ bonũ vlꝛe: ⁊ nõ põt cognoſci niſi a põa que poſſit appꝛehendere vlꝛe. ¶ Sic ãt eſt intellectus qui nõ poteſt iudicare niſi de vlĩ. ⁊ ob hoc fantaſmata que ſunt mãlia abſtrahuntur per intellectuȝ agẽtẽ vt poſſit repñtari rẽ vniuerſalꝛ. Põt ḡ intellect⁹ cognoſcere ſũmuȝ bonũ: ⁊ hoc eſt vniri ei ⁊ effici btm̃. Pecoꝛa aũt nõ pñt cognoſcere ſũmũ bonũ q: cuȝ iudiciũ ipſoꝝ ſit per ſolas ſpẽs ꝓut ſunt in ſenſu vlꝛ vt ſunt fantaſmata reſeruata in imaginatione. ⁊ vtroq; mõ repñtant rẽ pticulariter. Bonũ ãt ſũmuȝ eſt vlꝛe: ideo de illo iudicare nequn̄t: ⁊ pñr nõ pñt btã effici. ¶ Jſtꝺ dcm̃ eſt de vera beatitudine. Nã de impfecta beatitudine que eſt in hac vita nemo dubitat: q: ad beatitudinem ſpeculatiuam qlibȝ põt puenire qui hȝ ſciãs ſpeculatiuas: cũ ſpecl̃atio per illas. ſ. p altiſſimã eaꝝ ſit btitudo. x. ethi. ¶ Ad beatitudinẽ ẽt practicã quilibet põt peruenire cũ illa ꝯſiſtat in actu virtutis: qlibet tñ virtutẽ hĩe poteſt: hoc veꝝ ẽ niſi in illis quos nã oꝛbatos fecit. ſicut ſunt inſani: ⁊ ſimiles qui non pñt hĩe actũ virtutꝭ nec ſpeculationis. Unđ dicit Ariſt. pꝛimo ethi. ꝙ beatitudo ẽ poſſibilis omnibus nõ oꝛbatis ad virtutẽ.

C Ad pm̃ ar. ¶ Ad pmũ dõm qꝺ aliter excedit nã rõnalis ſenſitiuã: ⁊ ali⁹ intellectualis rõnalem. Natura. n. rõalis excedit ſenſitiuã q̃tũ ad obȝ cogſcibile. Eſt. n. obm̃ intellectus qditas vlĩs ſenſus ãt nõ pt cognoſcere vlꝛe: qꝺ ratio cognoſcit. ¶ Nã aũt intellectualis excedit rõnalẽ: nõ ex pte obti: q: vtrũq; intelligit vlꝛe: ſed excedit in modo intelligẽdi. Q: natura intellectualis cogſcit veritatem rei imediate ſine vllo diſcurſu. Nã autẽ ratõalis per quedaȝ motũ diſcurſiuũ veritatẽ cognoſcit. Et q: btitudo ptinet ad intellectũ: ⁊ qcqd intelligit nã itellectualis põt intelligere nã rationalis: ſeqtur ꝙ ſi nã intellectualis intelligẽdo poteſt aſſeq btitudinẽ ꝙ ẽt ratõalis poterit illã aſſequi. ¶ Q: tñ differunt ex modo cognoſcendi poterit nã intellectualꝛ q̃ ſine diſcurſu cognoſcit peruenire imediate ad beatitudineȝ. nã autẽ rõnalis. ſ. homo: q: cũ diſcurſu intelligit poſt multoſ actus pueniet. Et ſic angeli ſtatim poſt pncipiũ ſue creatõis aſſecuti ſunt beatitudinẽ: hoĩes autẽ per longũ tẽpus ad eã perueniunt. nã ãt ſenſitiua nũq̃ ad illã puenire põt: q: ipſuȝ bonũ in quo eſt beatitudo eſt pure intellectuale: ⁊ nõ pt eẽ obm̃ alicuius potẽtie ſenſitiue.

D Ad 2m ar. ¶ Ad ſcđm dõm ꝙ beatitudo erit in viſione dei per eẽntiã. Unde per fantaſmata de⁹ videri nõ poterit: q: talis viſio eſt quedã cognitio impfectiſſima que ad btitudinẽ ptinere non põt. Hoi autẽ eſt nũc naturale per fantaſmata intelligere: ⁊ tamen poſt hãc vitam dabiꝛ ei ex gratia ꝙ poſſit deũ videre per eẽntiaȝ. Et ẽt omnia alia que intelligit pꝛeter deum: intelliget per dei eſſentiam: ⁊ erit tunc ſibi modus ille nãlis intelligendi: ⁊ tamen q̃tũ ad hoc angelus non excedit hoĩeſ: q: angelus per nãlem cognitionem nõ poteſt eſſe btũs: q: non videt deũ per eẽntiam: ſed p q̃ſdam ſimilitudines intellectui ſuo inditas vel creatas que non faciunt videre quid deus ſit: ſȝ qd nõ ſit: vt diceꝛ. j. qõe. lxxij. cũ ageꝛ de btitudine angeloꝝ.

E Ad 3m ar. ¶ Ad tertiũ dõȝ qꝺ hõ debet tranſcẽdere angelos ad hoc ꝙ ſit btũs nõ q̃tuȝ ad gdum nãe. ſ. vt naturaliter ſit eis ſuperioꝛ: ſed q̃tũ ad graduȝ obti intelligibilis. i. ꝙ id obm̃ per cuius cognitionẽ hõ btificatur eſt ſuperius angelis: ⁊ ad illud hõ peruenit intelligẽdo ȝ non in ꝯfoꝛmitate eẽndi. Q: tunc opteret ꝙ hõ efficeretur excellentioꝛ ſm nãm angelis. ¶ Non tñ ẽt eſt putandũ ꝙ debeat hõ tranſcendere angelos intelligendo. i. qꝺ hõ excellentius intelligat q̃ angeli: ſed qꝺ obȝ qꝺ homo cognoſcit eſt excellentius angelis in eſſendo: ⁊ tamẽ illud ẽt angeli intelligunt ita perfecte ſicut hoĩes: imo perfectius ex cõditione nãe licet ex gratia quidam homines ſint ſuperioꝛes in cognoſcendo deuȝ omnibus angelis. De hꝭ ſanctuſ Tho. pma ſcđe. qõne. v. articulo pꝛimo.

¶ An homo per ſua naturalia poſſet aſſequi beatitudineȝ.

¶ Queſtio. LVII.

Opinio q̃rũdam. pa rõ. **Queritur** an homo per ſua naturalia poſſet aſſequi beatitudinem. ¶ Dicunt quidã qꝺ ſic: quia natura non deficit in neceſſarijs nihil tamen eſt homini magis neceſſarium q̃ habere iſtud per quod perue

niat ad beatitudinē que eſt finis totius nāe humāe: ḡ p ſua
2ᵃ rō. nālia,pōt peruenire ad beatitudinē. ¶ Itē hō cuȝ ſit nobili-
oꝛ creaturis irrationabilibus dȝ eſſe ſufficientioꝛ ſibi in bo-
no ſuo q̄ȝ ille ſibiipſis. Et tñ irrōnales creature per ſua nālia
3ᵃ rō poſſunt cōſequi fines ſuos: ḡ hō per ſua nālia poterit conſe-
qui btitudinē. ¶ Itē ſm Ariſto.j.ethi. btitudo eſt opō pfe-
cta eiuſdē tñ eſt incipe ⁊ pficere: cū pfectuȝ ⁊ iperfectuȝ pti-
neant ad eandē ſpēm: qꝛ non viciant rōnē ſpēi. Sed ex nāli
ptāte hō pōt facere opōnē imperfectā dirigentē ad beatitu-
dinem: cū ſit hō dñs ſuoꝝ actuuȝ: ergo poterit pertingerē ad
operationē perfectā que eſt ipſa btitudo. ¶ Dōm ꝙ aut loq
Rñdeť ad mur de btitudine imꝑfecta: aut de perfecta. Si de imꝑfecta
q̄ſitū qōis. que eſt in hac vita: ſiue ſit ſpeculatiua: ſiue practica: manife
A ſtum eſt qȯ hō peruenit ad illā ex puris nālibus. ¶ De ſpe-
culatiua pȝ. Nā iſta cōſiſtit in opōne per ſcias ſpeculatiuas
⁊ maxime per ſapiam que eſt altiſſima: de quo.x.ethi. Scien
tie tñ ſpeculatiue nāl'r hři pñt. Unde codē li. dic̄ Ari. ꝙ ȯbet
hō conari ad imoꝛtale per ꝑticulā itellect⁹ nři que eſt imoꝛta
lis: ⁊ in hoc conatu ponit btitudinē. Si tñ non putaret hoc
naturaľr poſſe hři: fruſtra diceret hoies ad hoc debere cona
B ri. ¶ Aliȷ̄ ēt poſuerunt beatitudinē ſpeculatiuā in cōtinua
tione intellectus nři ⁊ ꝯuerſatione cuȝ ſił'ia ſepata.ſ. cōmen
tatoꝛ ⁊ Alexander: ⁊ ēt hoc aſſeruerunt poſ'e eſſe hoi in vi-
ta. Iō ꝯcedunt btitudinē ſpeculatiuā hři ex puris nālibus.
¶ De beatitudine practica ēt ſatis apparet: qꝛ cū illa conſi-
ſtat in actu virtutis: ⁊ quilibet ſe poſſet exercitare ad virtu-
tes cuȝ ſit innatū oibus poſſe ſuſcipere illas: ⁊ perficiant in
nobis per exercitationē.vt dī.ij.ethi.in pˢn.poterit q̄libȝ eſſe
beatus practice. ¶ Ideo ariſto.pᵒ ethi.non ſoluȝ dixit beati-
C tudinē eſſe poſſibilē in vita: ſed ēt omnib⁹ cōem.ſ. ꝙ beatitu
do eſt poſſibilis oib⁹ non oꝛbať ad virtutē.i.non hñtib⁹ ipe-
dimenta ſic̄ eſt inſania incurabilis: ⁊ egritudines ſimiles.
¶ Si āt loq̄mur de pfecta beatitudine. Dōm ꝙ non pōt hō
peruenire ad illā per ſua nālia: qꝛ illa cōſiſtit in dei viſiōe vt
oñſum ē.ſ̄.q.xl. Nullus tñ homo nec ēt creatura aliq̄ pōt ex
nālibus pertingere ad dei cognitionē: qꝛ ois cognitio rei eſt
ſm conditionē ſbe ei⁹: ſic̄ dī in li. de cāis ꝙ intelligentia cog̊
ſcit ea que ſunt ſupꝛa ſe. ⁊ ea que ſunt infra ſe ſm moduȝ ſbe
ſue. Omnis autē cognitio que eſt ſm modū ſbe create defic̄
a viſione diuine eēntie: que in infinitū excedit oēm ſbaȝ crea
tam. Uñ nec hō nec alia creatura pōt ex ſuis naturalib⁹ deū
videre: vt ꝓbauimus.ſ̄.q.xlv. In iſta tñ viſione conſiſtit bea
D titudo cuiuſcūq̄ȝ nāe intelligentis. ¶ Ad pˢmū dōm ꝙ na-
Ad pᵐ ar. tura non deficit hoi in nec̄arijs: ⁊ tñ non ȯdit ſibi oia nec̄ia
in actu. Qꝛ non dedit ſibi arma: nec indumenta: nec domuȝ
ſicut dedit oibus beſtijs. Dedit tñ ſibi intellectū ⁊ manus q̄
ſunt ſibi ſufficientia inſtr̄a pꝛouiſiua ad oia hec ⁊ q̄cūq̄ȝ alia
nec̄ia. Ita circa btitudinē lȝ natura nō dederit hoi ipſaȝ bea
titudinē in actu ſic̄ ēt nulli pecoꝛi dedit ſuuȝ finē vltimuȝ in
actu. Dedit tñ hoi aliq̄d per qȯ poſſit hře btitudinē. Differt
tñ in hoc inter hoiem ⁊ pecoꝛa: qꝛ licet pecoꝛa nō hēant ſuū
finē vltimū i actu hñt tñ aliq̄s pōas naturales per q̄ꝝ actū
aſſequuntur directe ⁊ imediate fines ſuos. Nā finis cuiuſli
bet pecoꝛis conſiſtit in aliquo bono delectabili ſm guſtū ⁊
E tactuȝ: aut in altero ipſoꝝ: ⁊ per act⁹ guſtus ⁊ tactus conſe-
quunť pecoꝛa illa delectabilia. ¶ Alie autē res irrōales cō-
ſequunť fines ſuos per naturales opōnes: cuȝ finis cuiuſli-
bet rei irrationalis ſit q̄dā pfectio ei inherens que eſt maxia
ſm ſuā ſpēm: ⁊ ad quā peruenire pōt ex pˢncipijs ſpēi. ¶ In
hoie aūt natura non poſuit aliqȯ pˢncipiū per cuius actū di
recte ⁊ imediate aſſeq̄tur btitudinē: qꝛ hoc non erat poſſibi-
le nature. Nā oñſum eſt.ſ̄.q.xlv. ꝙ lumē gł'ie per qȯ vř dina
eſſentia nulli creature potuit eſſe cōnaturale. Dedit tñ ſibi li
beꝝ arbitriū per qȯ poſſet conuerti ad deuȝ a quo hřet bea-
titudinē. ¶ Et qꝛ illa que hō pōt per amicoſ dī poſſe p ſeipȝ
iij.ethi. diceť hō poſſe hře btitudinē per ſeipſum cuȝ deus ſit
hoi ꝓmptus ſp ad oia que petit magis q̄ȝ amicus amico: im
mo magis q̄ȝ př filio.j.vij. ⁊ luc̄.xi. vbi xp̄s dicit. Quis ex vo
bis petit a pře panē: nūq̄d lapidē dabit illi? Si ergo vos cuȝ
ſitis mali noſtis bona data dare filijs vřis: q̄ȝto magis pater
F vř de celo dabit ſpm̄ bonuȝ petentibus ſe. ¶ Ad ſm dōȝ qȯ
Ad ſm ar. nobilioꝛis cōditionis eſt natura que pōt ꝯſeq bonuȝ perfe-
ctum lȝ indigeat exterioꝛi auxilio ad hoc cōſeq̄ndū q̄ȝ natu-
ra que nō pōt ꝯſeq bonuȝ pfectū: ſed ꝯſequiť ſolū bonū iper
fectuȝ: lȝ ad eius conſecutionē nō indigeat exterioꝛi auxilio

ſicut dicit Ari.ij. de ce. ⁊ mū. Sic̄ magis diſpoſit⁹ eſt ad ſani-
tatē qui pōt conſeq pfectā ſanitatē: lȝ hoc ſit per auxiliū me
dicantis q̄ȝ qui ſolū pōt cōſequi iperfectā ſine auxilio alicu-
ius. Et iō creatura rōalis que pˢt ꝯſequi pfectā beatitudinē
indigens ad h̄ diuino auxilio nobilioꝛ eſt q̄ȝ creatura irrōna
lis que nullo mō eſt capax btitudinis: ſed ꝯſequitur qȯdam
iperfectū bonū virtute nature ſue. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ q fa
cit operationē imperfectā pōt facere perfectā qñ pfectū ⁊ im Ad 3ᵐ argu. G
perfectū ꝑtinent ad eādē ſpēm: ſed nō eſt hoc veꝝ qñ perti-
nent ad duas ſpēs. ¶ Sicut diſpoſitio ad foꝛmā eſt opō im
perfecta pꝛoductio āt foꝛme eſt opō perfecta. Iō aliq̄d pˢt fa-
cere aliquā diſpōnē ad foꝛmā qȯ nō pōt foꝛmā ꝓducere. Si-
cut agentia naturalia pñt diſponē coꝛp⁹ hūanum ad ſuſcipiē
dum aiam: ⁊ tñ non pñt aiam ꝓducere. Sic ēt eſt circa mate
rie diſpōnes: qꝛ q̄dā agentia pñt cāre diſpoſitiones remotas
ad foꝛmā: que non pñt cāre diſpōes pꝛopinq̄s: qꝛ vltima diſ-
poſitio eſt ſimilis foꝛme. ¶ Sic āt eſt in hoie reſpectu btitu H
dinis: qꝛ per hoc qȯ eſt ſba intelligens eſt diſpōitus ad bea-
titudinē dſpōne remota: ⁊ hoc hȝ a natura: diſpoſitio auteȝ
vltima eſt lumen gł'ie: qȯ naturaľr hō nō pˢt hře: ⁊ ſic opera
tionē impfectā que eſt ſolū itelligere res materiales vł' crea-
tas pōt hō hře naturaľr opationē auteȝ pfectā beatitudinis
que eſt deū per eēntiā vidē nō pˢt hō hře naturaľr: qꝛ iſte due
operationes dĩnt in ſpē ex parte obti: ⁊ ex ꝑte medij per qȯ
cognoſciť: ⁊ ex ꝑte modi. ¶ Cū āt dī ꝙ perfectū ⁊ imperfe- I
ctuȝ nō variant ſpēm veꝝ eſt qñ ſolum dĩnt: vt perfectū ⁊ i-
perfectuȝ: ſicut due cognitiones itellectiue de eiſdē reb⁹ crea
tis erunt ineq̄les in pfectione: qꝛ vna poterit eē clarioꝛ: ⁊ fir
mioꝛ ⁊ ꝑſpicatioꝛ. Et hoc nō fac̄ eas differre in ſpē: cognitio
tñ quā habet hō de reb⁹ creatꝭ per fantaſmata abſtracta per
intellectū agentē differt a cognitione dei que nō eſt per ſił'i-
tudinē: ſed per eſſentiā pluſq̄ȝ pfectū ⁊ imperfectū: ⁊ ſic dif-
ferunt in ſpē. De hijs ſcūs Tho. pˢma ſcōe.q.v.arti.v.

¶ An homo poſſit effici beat⁹ p actiōeȝ angeli. Qō.LVIII. Opinio aliq̄ruȝ. pᵃ rō

Queriť an poſſit hō effici btūs per actionē alicui⁹
creature ſuperioꝛis.ſ.angeli. ¶ Aliqui di-
cunt ꝙ ſic: qꝛ duplex oꝛdo repiť in rebus. Un⁹ qui eſt ipſarū
ꝑtiuȝ vniuerſi adinuicē: ⁊ alius qui eſt toti⁹ vniuerſi ad bo-
nuȝ qȯ eſt ex̄ vniuerſuȝ. Nā rectoꝛ vniuerſi nō eſt de vniuer
ſo: ſed ſup vniuerſuȝ vel ex̄ vniuerſuȝ: vt dī.xij.meta. pˢm⁹ oꝛ-
do oꝛdinať ad ſcōm tāq̄ȝ ad finē. vt dī.xi.meta. ſicut oꝛdo ꝑ-
tiuȝ exercitus ad ducē. Sed oꝛdo ꝑtiū vniuerſi adinuicē at-
tenditur ſm ꝙ ſuperioꝛes creature agunt in inferioꝛes. Bti
tudo aūt hois conſiſtit in oꝛdine eius ad bonū qȯ eſt ex̄ vni
uerſum qȯ eſt deus: ergo oꝛdo creaturaꝝ ſupioꝝ ad inferio
res ꝓficiet ad iſtā beatitudinē. Poterit ergo hō eē btūs per
actionē alicuius creature ſupioꝛis.ſ.angeli. ¶ Itē qȯ eſt in 2ᵃ rō
pōa tale poteſt reduci ad actū: per id qȯ eſt in actu tale ſicut
id qȯ eſt in pōa calidū per id qȯ eſt calidū in actu: ſed hō eſt
in pōa btūs: angelus āt eſt btūs in actu: ergo poterit hō effi 3ᵃ rō
ci btūs per actionē alicuius angeli. ¶ Itē beatitudo cōſiſtit
in operatione intellectus: vt ꝓbatum eſt.ſ̄.q.xxxiij. angelus
autē pōt illuminare intellectuȝ hois cū poſſit vnus angel⁹
purgare perficere: ⁊ illuminare aliū: vt dicit Dio⁹.lib. de cele
ſti Jerar. ḡ poterit angelus btm̄ facere hoiem. ¶ Dōȝ ꝙ nō A
pōt hō effici btūs per operationē angeli ſiue in beatitudie ꝑ Rñdeť
fecta: ſiue in impfecta. ¶ De pfecta manifeſtū eſt: qꝛ illa cōſi ad que
ſtit in viſione dei: iō angeli per hoc ꝙ ſe notificēt hoib⁹ non ſituȝ.q.
faciunt eos btōs: qꝛ angelus non eſt ſūmū bonū: iō in cogni B
tione eius nō pōt ꝯſiſtere btitudo. ¶ Et de hoc ēt non que pᵃ rō.
rebatur nunc: qꝛ.ſ̄. ꝓbatū eſt.q.xxxvj.ſ. an per actionē ange
li poſſet hō effici btūs. Et de hoc dōm ꝙ non: qꝛ cū btitudo
ꝯſiſtat in clara viſione diuine eēntie nemo pōt facere alium
btm̄ niſi qui pōt ei oñdere diuinā eēntiam. Hoc autē nō po-
teſt facere angelus: qꝛ diuina eēntia non pōt videri per ali-
quā ſimilitudinē creatā: ſed ſolū per ſeipſam.ſ. vt diuina eēn
tia vniať intellectui nřo tanq̄ȝ foꝛma intelligibilis: vt oñſuȝ
eſt.ſ̄.q.xl. Nemo tñ pōt diuinā eēntiam vnire itellectui nřo
niſi ipſe deus. Angelus āt nō poſſet intellectū perficere niſi C
cauſando in eo quaſdā rōnes intelligibiles que ad btitudi-
nē nō ſufficiunt. ¶ Itē angelus non ſolū nō poteſt btificař 3ᵃ rō
hoieȝ per opōnē ſuā: ſed ēt non pōt diſpōere cū imediate ad
btitudinē. Ipſa.n. diſpō fit per lumē gł'ie. Angelus tñ nō pˢt
creare lumē gł'e: ſȝ ſolus de⁹ cū p lumē gł'ie eſſentia dina effi
ciať ꝓpoꝛtionabilis itellectui nřo ad itelligendū: q̄ tñ aľs di

ſtat ab eo in infinitū. Iſtā ergo ꝯiūctionē reꝝ diſtantiū in in-
finitū non poterit facere niſi ens infinite virtutis. ſ. ſol⁹ de⁹
non ḡ angelus btificabit hoīez. ¶ Itē nō ſolū angelus non
D 3ª rō. pōt btificare hoīem: imo neſcit ipſe q̄ztū eſt bonū iſtud ī quo
ꝯſiſtit btitudo hoīs. Iſa. lxiiij. A ſeculo non audierūt nec au
ribus pceperunt oculos nō vidit deus abſq̄ꝫ te que pꝑara-
ſti expectantibus te. Solus ḡ ipſe ſcit q̄ztū eſt bonuꝫ iſtō qō
E 4ª rō. q̄libet futurus btūs habitur⁹ ſit. ¶ Itē cū oīs creatura ſit ſb
iecta nāe legib⁹ cū hēat ptātē ⁊ actionē limitatā: iſtud qō ex-
cedit nām creatā nō pōt fieri nāe alicuius creature. Iō ſi ali
quid fieri opteat qō ſit. ſ. nāꝫ hoc fit imediate a deo: ſic̄ ſuſci-
tatio mortui: ⁊ ſanatio cecoꝝ. Btitudo āt eſt bonū qōdā ex-
cedens nām creatā: iō impoīe eſt ꝙ cōferatur virtute alicu-
ius creature. Sꝫ hō fit btūs ſolo deo agēte. Sic dr̄. pſal. lxxx
iij. Gratiā ⁊ glīā dabit dn̄s. i. ſolus de⁹ eſt qui poteſt dare glo
riam ⁊ grāꝫ. ¶ Si āt loq̄mur de btitudine ipfecta: dōm qō
ēt illa non pōt ꝯferri per angelos q: ſiue ſit ſpeculatiua: ſiue
practica ꝯſiſtit in opōne. Angelus tn̄ nō eſt pn̄m opōnis hu
mane: ſed hō hꝫ in ſeipſo pn̄m opōnis ſue. vi. ethi. Unde dici
tur hō dn̄s actuū ſuoꝝ: iō ab angelis non ꝯfert hoī btitudo
ēt impfecta lꝫ ad illā poſſent hoīes diſponere illuminādo in
tellectū ad ſpeclatiuā btitudinē: ⁊ ad practicā ꝯferre pn̄t ad
iuuādo in multis ad operationē: ⁊ cōferendo bona ꝯueniē-
ter: ⁊ tollēda impedimēta. Iō Ariſto. pͦ ethi. q̄rit: an btitudo
F ſit hoī ab aliq̄ cā ſupiori. ſ. a deo: lꝫ ī ſolōne huius nō īſiſtat.
Ad pᵐ argum. ¶ Ad pmū dōm ꝙ ꝯtingit plerūq̄ꝫ in potētijs actiuis ordi-
dinatis ꝙ pducere ad vltimū finē ptinet ad pōaꝫ ſupp̄remā
inferiores vero potentie adiuuāt ad ꝯſecutionē vltimi finis
diſponendo. Sicut vſus nauis pertinet ad artē nauigatiuaꝫ
que preeſt nauifactiue cū ppter nauigatiuā ſit nauis. Ita in
ordine vniuerſi hō adiuuatur ab angelis ad ꝯſequēdā btitu
dinē ſm aliq̄ precedentia lꝫ nō poſſint ſibi btitudinē cōferre
nec diſponere hoīez ad btitudinē dando vltimatā diſpōnē. ſ.
lumen glīe: vt nunc dcm̄ eſt: faciunt tn̄ alias diſpōnes magl
remotas ſuggerendo nobis bona: ⁊ dirigēdo in operationi
bus ⁊ cuſtodiendo nos a nociuis. ¶ Nā ob hoc cuilibꝫ hoī
datur vnus angelus ad cuſtodiā: imo hoc eſt offim̄ ſuuꝫ. ſ. di
rigere hoīes ad btitudinē. Ad hebre. i. Oēs ſunt admiſtrato
G rij ſpūs in miſteriū miſſi pp eos qui hēditatē capiūt ſalutis.
Ad 2ᵐ argu. ¶ Ad ſm dōm ꝙ angeli lꝫ ſint bti non pn̄t btificare hoīes:
q: ēt tunc vnus hō qui iaꝫ eſt btūs poſſet btificare alios: q:
vterq̄ꝫ eſt btūs in actu: ſed neuter eoꝝ pōt hoc. ¶ Cā eſt: q:
Q̄uō fōma pōt agere. q̄n aliq̄ forma eſt in aliquo actualr̄ ſꝫ eē ſuū nāle: ⁊ pfectum
pt eē pncipiū operationis in alteꝝ: ſic̄ calidū per calorē cale
facit: ſed ſi foīa exiſtat in aliq̄ nō ſm eſſe nāle: vel ſi ſit ſꝫ eſſe
nāle: ⁊ tn̄ non ſm eſſe pfectū: nō pōt per actionē ſuā cauſare
ſe in alteꝝ: ſic̄ albedo eſt in oculo non ſm eē nāle: ſed ſm eē
intētionale. Et ita ſpēs ſenſibiles in oībus ſenſib⁹: ⁊ ſpēs in
telligibiles in intellectu cuꝫ ibi ſolū hēant eſſe cognoſcibile
vel intentionale: ⁊ nō eē nāle: iō albedo in oculo: ⁊ alie foīe
in ſenſu vel in intellectu nō hn̄t aliq̄s operatiōes de illis q̄s
hn̄t in ſbīs ſuis: eo ꝙ in ſbō ſunt iſte forme ſm eē nāle: ⁊ in
H ſenſu ſunt ſolū ſm eſſe intentiōale. ¶ De ſcdō pꝫ q: ſi aliqd
ſit calidū lꝫ ſit ibi calor ſm eſſe nāle: q: eſt vt forma in ſbō: ſi
tn̄ eſt calor iperfect⁹ non poterit eſſe pncipiū calefaciēdi. Q̄ō
pꝫ q: tunc vna re calida exn̄te oīa que ſunt in orbe eēnt cali-
da: q: illa calefaceret aliā ꝯiunctā ſibi ⁊ alia aliā. Et ſic nihil
maneret ꝙ nō efficeret calidū. Q̄ō falſum apparet. Hoc aūt
eſt: q: calor non eſt pnm calefaciendi niſi ſm ꝙ eſt pfect⁹ in
ſuo eſſe nāli. Et ita de actione cuiuſlibet forme. ¶ Sic eſt de
lumine glīe: q: illud lumen nulli eſt nāle niſi deo cui ppriuꝫ
eſt videre ſeipſum per eēntiā ſuā: que eſt ſibi nālr̄ foīa in eēn
do: ⁊ intelligendo in ceteris aūt lumen glīe eſt p pticipatio-
neꝫ: ⁊ ēt eſt in eis ſm eſſe impfectū ⁊ diminutū. Et ſic lumē
glīe qō eſt in q̄libet btō eſt ſufficiens ſibi ad h̄ ꝙ ipſe ſit bea
tus. Et tn̄ nō eſt ſufficiēs ad hoc ꝙ aliū btificar̄ poſſit: q: ad
hoc reqrebatur maior pfectio: ſicut calor exn̄s in q̄cunq̄ꝫ re:
vt in ſbō: ſufficit ad hoc vt ipſa res ſit formalr̄ calida ēt ſi il-
le calor ſit q̄liſcūq̄ꝫ. Et tn̄ nō ſufficiet ad calefaciendū aliā rē
niſi ſit ille calor pfectus. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ vnus angelus
I illuminat intellectū alteri⁹ angeli inferioris vel ēt hoīs q̄ztū
Ad tertiū arg. ad aliq̄s rōes diuinoꝝ operuꝫ. ſ. ꝙ faciet eū intelligere aliq̄ de
diuinis opib⁹ que pͥus nō itelligebat. nō poteſt tn̄ illumina-
re intellectū ei⁹ ita ꝙ deducat ad imediate itelligendū diuaꝫ
eēntiā videndo illā. De hijs ſctūs Tho. pma ſcdē. q. v. art. v.

¶ An requirantur aliqua opera hominis: ad hoc ꝙ perue
nire poſſit ad beatitudinē. Queſtio. LIX.

Queritur an requiranr̄ aliq̄ opera hoīs ad hoc ꝙ peruenire poſſit ad beatitudinē. ¶ Di- Opi. q̄rūdā ꝙ nō requiranr̄ opera hoīs ad cōſeq̄ndā beatitudinē.
cunt aliq ꝙ nō: q: deus eſt agens ifinite virtutis: ⁊ nō pexi
git in agendo mām tāq̄ꝫ ſbm: nec ēt diſpōnē aliquaꝫ māe: ſed
pōt totū ſtatim pducē. Opa autē hoīs nō pn̄t requiri ad bea
titudinē tāq̄ꝫ efficiens cā eius: q: deus ſolus eſt efficiens: vt
oñſum eſt pcedenti. q. Nō pn̄t ḡ reqri niſi ſicut diſpōes. De⁹ Rō pma.
tn̄ non pexigit diſpōnes aliquas in opādo: ḡ non requirunr̄
aliq̄ opa hoīs ad btitudinē eius. ¶ Itē ſic̄ deus eſt actor na rō ſecūda.
ture: ita eſt actor beatitudinis. Deus tn̄ nām imediate pdu-
xit nō pexigendo diſpōes aliquas: ēt ſingulas res pduxit in
ſuo eſſe perfecto ſm ſuā ſpēm. Cū ḡ beatitudo ſit pfectio ho
minis ꝯferret illā de⁹ hoī ſine aliqua operatiōe ſua: ſic̄ ſingu
lis rebus contulit pfectionē nālem ſine aliq̄ operatione ipa- rō tertia.
rum. ¶ Itē aplꝰs dicit ad Ro. iiij. btitudinē eſſe hoīs cui de⁹
ꝯfert iuſtitiā ſine operibus: ḡ non requirunr̄ aliq̄ opa ad cō Rn̄ſio ad
ſequenduꝫ beatitudinē. ¶ Dōm ꝙ ſi loq̄mur de beatitudie queſituꝫ. q.
impfecta que hētur hic: ſiue ſit practica: ſiue ſpeculatiua re- A
quirir̄ operatio hoīs. Nā ipſa beatitudo in opōne ꝯſiſtit. pri-
mo ethi. ⁊ illa opō eſt hoīs. ¶ Non ſolū tn̄ reqrir̄ ipa opera
tio hoīs que eſt btitudo: ſed ēt alie opationes hūane prece-
dentes ad beatitudinē: q: beatitudo eſt opō ſm virtuteꝫ pfe
ctam eodē li. Et tn̄ añq̄ꝫ ſit in hoīe virtus pfecta: opꝫ dari tē-
pus in quo virtutē non hēat: ſed ipſam ex opōnibus acqui-
rat: vt pꝫ ſcdō: ethi. ſ. v̄tutes ſunt inate nobis ſuſcipere illas:
perfectis: autē per aſſuefactionē: ⁊ poſtq̄ꝫ fuerit in nobis hi
tus v̄tutū nec̄e ē ꝙ prius ſint ille v̄tutes ipfecte q̄ꝫ perfecte.
Nā per operationes ſuſcipiunt virtutes augmētuꝫ ⁊ perfe-
ctionē. ij. ethi. Et iſte oēs operationes pcedent ad operatōeꝫ
btitudinis. ¶ Unde qui btūs eſt ſpeculatiue nec̄e eſt ꝙ pri
us hūerit multas ſpeculatōes ipfectas q̄ꝫ pueuerit ad ſpecu
lationē pfectā in qua ꝯſiſtit btitudo: qui ēt hꝫ operationē p-
fectā ſm virtutes morales in qua btitudo cōſiſtit: nec̄e ē vt
prius hūerit multas operatiōes ipfectas aliq̄s ſine hitibus
virtutū: ⁊ alias cū hitibus. ¶ Si autez loq̄mur de btitudie B
pfecta que ꝯſiſtit in dei viſione. Dōꝫ qō ad iſtā reqritur recti
tudo voluntatis: vt oñſuꝫ eſt. ſ. q. lj. Et iſta rectitudo pt eſſe
ꝯn̄s ad beatitudinē ex eo ꝙ ille qui videt diuinā eēntiā que
eſt ſūmū bonū nec̄e eſt ꝙ oīa que diligit diligat in ordine ad
illā: vt pbatū eſt ibidē: ⁊ iſta rectitudo nō dicit aliquā opera C
tioneꝫ pcedentē btitudinē. ¶ Aliq̄n accipir̄ rectitudo volū-
tatis vt qdā ordo debitus ipſius voluntatiſ ad btitudinē: in
q̄ztuꝫ eſt vltimus finis. Et iſta rectitudo exigir̄ ad beatitudi
nē ſic̄ ōbita diſpō māe ad ꝯſecutionē forme. Sed ex h̄ nō eſt
nec̄e ꝙ aliq̄ operatio nr̄a pcedere debeat btitudinē: ita qō ſi
ne illa hīi non poſſit btitudo. Poſſet. n. deus facere ſil volū-
tateꝫ recte tendēteꝫ in btitudinē ſic̄ ſimul de⁹ diſpōit aliquaꝫ
materiā ad formā: ⁊ pducit formā. Nō facit tn̄ ſic de⁹: ſed re-
gulariter aliq̄ opō ex pte hoīs pcedit per quā diſpōatur ad D
beatitudinē. ¶ Et hoc exigit ordo diuine ſapie. Dr̄. n. ſcdō ō Btitudo in qbuſdam ſine motu in alijs p vnicū motū in alijs p multos: ⁊ cur hoc.
celo ⁊ mūdo: qō eoꝝ que nata ſunt hēe bonū pfectuꝫ: aliqd
hꝫ ipꝫ ſine motu: aliqd āt vno motu: aliqd v̄o plurib⁹. Habe
re aūt bonū perfectum ſine motu ꝯuenit illi qō naturalr̄ ha
bet iſtud hēe āt btitudineꝫ nāliter ſolius dei eſt: q: nā ſua eſt
btitudo per eēntiā. Iō ſoli⁹ dei ppriū eſt ꝙ ad btitudinē non
moueār̄ per aliquā opōnē pcedētē. Cū āt beatitudo excedat
oēm nām creatā nulla pura creatura ꝯſequir̄ ꝯuenicter bea-
titudinē abſq̄ꝫ motu operatiōis per quā tendit in ipſam. An
gelus tn̄ qui eſt ſupior ordine nāe ꝯſecutus eſt btitudinē ſꝫ
ordinē diuine ſapie vnico actu opōnis meritorie: vt oñdunt
doctores. ij. ſentē. Hoīes āt ꝯſequunr̄ btitudinē multis moti
bus operationū que vocantur merita. Unde recte dixit ariſ. E
pmo ethi. ꝙ beatitudo eſt premiū virtuoſaꝝ operationum. Ad pᵐ ar.
¶ Ad pmuꝫ dōm ꝙ non requirir̄ aliqua operatio hoīs pre
cedens ad beatitudinē tāq̄ꝫ diſpoſitio quedā nec̄ia ſine qua
deuſ non poſſit homini dare btitudinē. ¶ Nā diſpoſitio ad
introducendū formā in actionibus nālibus nō reqrir̄ niſi p
pter inſufficientiā agentis. Q: ſi iſtud eēt oīno ſufficiens ſi-
mul materiā diſponeret ⁊ introduceret formā. Q: tamē nō
eſt tāte virtutis pexigit diſpōnes pcedētes in mā a ſe vel ab
alio agente factas: ⁊ tunc itroducit formā. ¶ Deus aūt q ē
agens oīno ſufficiens ſimul poterit conferre homini btitudi
nē ⁊ diſponere eū ad illā non pcedente operatiōe aliqua ex

parte hoīs. Ordo tñ diuine ſapie exigit ꝙ alique opōnes ex
pte hoīs p̄cedant: q2 lꝫ hō per nālia ſibi collata non poſſit aſ
ſequi btitudinē: vt oñſuꝫ eſt. ſ. q. xlv. ꝛ. lvij. pt tñ ſe ex illis iu
uare ad aſſequendā illā: iuſtū eſt ğ ꝙ ſe adiuuet. Et ē iſte re
ctus ordo vniuerſi: ꝛ nulla virtus in toto vniuerſo māet oc
cioſa. Maneret tñ ſi hō poſſet ſe adiuuare ex ſuis nālibꝰ ad
F ꝯſeq̄ndā btitudinē: ꝛ nō reqrereť ꝙ ſe adiuuaret faciēdo ali
Ad ẜm ar. quā operationē. ¶ Ad ẜm dōm ꝙ lꝫ deus ſit iſtitutor natu
Quare deꝰ re ꝛ collator btitudis fuit iuſtū imo nec̄iū ꝙ ad nāe inſtitu-
creauit res tionē nō p̄exigeret aliquā diſpōnē. ¶ Q2 cū deꝰ oīa ex nihi-
ſine diſpōe lo pduxerit nō erat ibi aliqs qui poſſꝫ p̄mittere aliquā diſpō
pª: ꝛ tñ ne- neꝫ: vt poſtea deꝰ opareť: nec ēt adhuc erat mā que reciperet
minē btifi- diſpōnes. Nā oēs diſpōnes ad formā recipiunť in mā: ꝛ tñ
cat ſine diſ mā non p̄exiſtebat: ſed deꝰ eā pduxit. Jō nec̄e erat ꝙ vł deus
poſitione. non pducēt aliqd: vel ꝙ nō p̄exigeret aliquā diſpōnē: ſed ſił
G formaꝫ ꝛ mām ꝛ diſpōnes in mā pduceret. ¶ De btitudine
aūt ſecus eſt: q2 hō qui btificabilis eſt. iā ſubſiſtēs eſt: ꝛ ha
bet v̓tutē nālē per quā poſſit ſe iuuare ad btitudinē: iō iuſtū
eſt ꝙ ſe adiuuet. ¶ Cū āt dī ꝙ deus inſtituēdo nām pduxit
oēs res pfectas ẜm ſpēs ſuas. Dōm ꝙ hoc fuit: q2 deꝰ voluit
ꝙ per iſta in diuidua ſingulaꝝ ſpēꝝ que ipſe nūc pduxerat
ꝯſeruareť nā ipſaꝝ ſpēꝝ per gñonē: ꝛ q2 ad hoc ꝙ aliq̄ res
generet vel agat nō ſufficit ꝙ ſit: ſed ēt reqriť ꝙ pfecta ſit: vt
pbatū eſt p̄cedēti. q. in ſolōne ſcđi arti. Debuit deꝰ in creatio
ne oēs res pfectas producere: q2 alꝛs p̃iret tota nā pducta in
rebus gñabilibus ꝛ corruptibilibus: cū non poſſet ꝯſeruari
ſine gñone: ꝛ tamē indiuidua impfecta gñare non poſſent.
H ¶ Secus āt eſt de btitudine: q2 ēt ſi deus voluiſſet dar̄ hoi
btitudinē que eſt pfectio ſua vltima tanq̄ꝫ aliqd ſibi natura
liter iherens fieri non potuiſſet: q2 lꝫ deus ex gr̄a poſſit hoi
dare btitudinē: non pōt tñ effici ꝙ btitudo ſit hoi naturalis
q2 lumē glīe per qđ eſt btitudo non pōt hoi eſſe cōnaturale
cū ſolius dei ſit ppriū: vt oſtenſum eſt. ſ. q. xlv. Fecit tñ deꝰ h̄
ꝙ dedit vnuꝫ hoiem creatū in vltīa ſua pfectione qui ab iſtā
ti ſue ꝯceptiōis habuit totā ſuā btitudinē: ꝛ ille fuit xp̄s. Et
hoc q2 ſic̄ per indiuidua nature creata in totali pfectōe erat
natura ppagāda. Jta a xp̄o in oēs hoies btitudo deriuanda
erat. Juxta iſtud ad hebre. ij. Qui mł̄tos filios in glīā dei ad
I duxerat. ¶ Hoc āt ſingulare fuit in ipſo: ſic̄ fuit ſinglāre in
eo ꝙ ipſe ſolus in toto orbe eſſet fił deus ꝛ hō. Et ſic ēt bea-
titudo ſua nobis pdeſt: q2 pueris baptizatis ſubuenit meri-
K tuꝫ xp̄i ad cōſequēdā beatitudinē qbus merita ppria ꝺſunt:
eo ꝙ per baptiſmū effecti ſunt mēbra xp̄i. ¶ Ad q̄rtū dōm
ꝙ aplꝰs nō loqť de beatitudine in re: ſed in ſpe. Et iſta hētur
per gratiā iuſtificātē. Gr̄a āt iſta nō eſt per merita p̄cedentia
cū ſine gr̄a hō mereri nō poſſit. Et iſta btitudo nō hꝫ rōnem
finis ſic̄ btitudo in re: ſed magis eſt qđdā p̄ncipiū motus ad
ꝯſequēdā illā btitudinē. ¶ Et pꝫ ꝙ itelligať de btitudie ſpei
q2 dī ꝙ btūs eſt hō cui data eſt iuſtitia ſine opibꝰ: ğ iſta bea-
titudo de qua loqť aplꝰs conſiſtit in iuſtitia. Btitudo tñ vera
que eſt btitudo in re nō dicit iuſtitiā nec aliquā virtutē: ſꝫ ſo
lam dei viſionē. Et ad iſtā reqrunť bñ aliq̄ opa p̄cedētia. De
hijs ſcūs Tho. p̄ma ſcđe. q. v. arti. vij.

¶ An oēs hoies appetant beatitudinē. Qō. LX.

Opio quo- **Querit** an omnes hoies appetant beatitudinem.
rundam. ¶ Dicunt qdā ꝙ nō: q2 nemo pōt appete
pª. rō. re qđ ignorat: vt ait Aug. in li. de trini. Et h̄ q2 bonū appre-
henſum eſt obm appetitus. iij. de aīa. Multi tñ neſciunt qd
2ª rō. ſit beatitudo. vt dic̄ Aug. xiij. de trini. cū qdā poſuerit eaꝫ in
voluptate corporis: alij in diuitijs: alij in virtute aī: ꝛ alij in
alijs rebus: ğ nō appetūt oēs beatitudinē. ¶ Jtē eēntia bea
titudinis eſt viſio diuine eēntie: vt oñſum eſt. ſ. q. xl. Aliqui
putant tñ impołe eſſe deū videri ab hoie per eſſentiaꝫ rōnes
q̊ꝝ poſite ſunt. ſ. q. xlv. ğ illi ſaltē nō deſiderabūt btitudinē.
3ª rō ¶ Jtē dicit Aug. xiij. de trini. ꝙ btūs eſt qui hꝫ oīa que vult
4ª rō. ꝛ nihil mali vult. Aliq tñ non volunt hoc: cū velint mala: ꝛ
Rñdeť ad volunt illa ſe velle: ğ nō volunt oēs beatitudinē. ¶ Jtē pec
q̄ſitū qōis. catuꝫ eſt ſpreto bono icōmutabili rebus mutabilibus adhe-
pª rō rere. Beatitudo āt eſt icōmutabile bonū: ğ qui peccāt ſpnūt
A btitudinē: ꝛ ſic nō volunt oēs btitudinē. ¶ Dōꝫ qđ omnes
creature rōales ſiue hoies ſiue angeli: ꝛ ēt demōes btitudi-
nem volūt. Dicit. n. Aug. xiij. de trini. qđ ſi mimꝰ dixiſſet oēs
2ª rō beati eē vultis miſeri eſſe nō vultis dixiſſet aliqd qđ nullus
B in ſua nō ag̃ſceret volūtate: ğ qlibꝫ in volūtate ſua ag̃ſcit qđ
vult eſſe btūs. ¶ Jtē Boeꝰ. de ꝯſoł. lib. iij. pſa. ij. dicit qđ om-
nium mortaliū cura ad btitudinis finē nitiť pueniī: et p
ſa. iij. dic̄ qđ ineſt mētibus hoiuꝫ veri boni inſerta cupiditas
ſed veꝝ bonū eſt ipſa btitudo: ğ oēs beatitudinē appetunt.
¶ Jtē vnicuiqꝫ appetibilis eſt ſua pfectio: ſꝫ btitudo ē maxi
ma pfectio hoīs: ğ oēs hoies appetunt beatitudinē. ¶ Con
ſiderandū p h̄ qđ in oībꝰ motibus: ꝛ motoribꝰ ordiatis oꝫ ſe
cundos motores ordinari in finē p̄mi motoris per diſpōneꝫ
eis ipreſſam ab ipſo p̊ motore. ¶ Sic pꝫ cum aīa nr̄a mouet
manū: ꝛ manus mouet gladiū: ꝛ gladiꝰ pcutit: que pcuſſio
eſt finis itētꝰ ab aīa. Et ſic aīa eſt h̄ p̄mꝰ motor: manꝰ ꝛ gladiꝰ
ſunt ſcđi motores: ꝛ intēdunt finē quē aīa intendit p ſolam
ipreſſionē quā aīa facit i eis mediate vel imediate. ¶ Jſta tñ
eſt dr̄ia inter motū naturalē ꝛ violētū: q2 in motibꝰ violētis
impreſſio relicta a p̄mo motore in ſcđis motoribꝰ eſt preter
naturā ipſoꝝ. Et iō opō ꝯſequēs ex tali ipreſſione eſt eis dif
ficilis ꝛ laborioſa. Sed in motibꝰ naturalibꝰ ipreſſio relicta a
p̊ motore: in ſcđis motoribꝰ ē eis cōnaturał. Jō opō ꝯñs iſtā
ipreſſionē eſt ſuauis: ꝛ q̄ſi đlectabilis. ¶ Jō dī ſapie. viij. qđ
ſapia dei diſponit oīa ſuauiter. ſ. q2 vnaq̄qꝫ res ex natura ſi
L bi diuinitus indicta intēdit in iſtud ad qđ per diuinā ſapiaꝫ
ꝛ prudentiā ordinať: ꝛ ẜm exigētiā ipreſſionis magne vł p-
ue recepte in ea a deo. Et q2 oīa pcedūt a deo inquātū bonꝰ
eſt: vt dicit Dioꝰ. ꝛ Aug. iō oīa creata ẜm ipreſſionē a deo in
eis recepta inclinanť in bonum appetendū ẜm ſuum modū.
¶ Et ſic in oībus rebꝰ iueniť q̄dā circulatio. ſ. que a bono p
cedunt: ꝛ in bonū tendūt. ſic dicit Boeꝰ. de cōſoł. li. iij. met. ij.
Repetūt pprios queqꝫ recurſus. Reditūqꝫ ſuo ſingula gau
dent. Nec manet vlli traditus ordo. Niſi qđ fini iūxerit ortū
ſtabileqꝫ ſui fecerit orbē. i. circulū. ¶ Jſta circulatio in qbuſ
daꝫ creaturꝭ iuenitur pfecta: in alijs āt eſt iperfecta. Jlle. n.
creature que nō ordinanť vt ptigāt ad iſtud p̄muꝫ bonū a q̊
pceſſerunt: ſed ſolū ad ꝯſeq̄ndā aliq̄lē eius ſimilitudinē q̄lē
cūqꝫ non hn̄t iſtā circulationē perfectā: ſed ſolū ille creature
que ad ipſum p̄mū principiū aliq̊ mō ptingere pn̄t. ſ. ad ipuꝫ
ẜm eēntiā ſuā: ꝛ non ad aliquā eius ſimilitudinē. ¶ Et hoc
ſolū eſt creaturaꝝ rōnaliū que deū ipſum ẜꝫ ſe aſſeq pn̄t per
cognitionē ꝛ amorē: in qua aſſecutōe ꝯſiſtit eaꝝ btitudo: vt
ex dictis pꝫ. Jō ſic̄ q̄libet alia res naturałr appetit bonū ſuū
ita q̄libet creatura rōalis naturałr appetit btitudinē q̄ ē bo-
nū ppriū eiꝰ. ¶ Sciendū tñ qđ btitudo duplꝛ p̄t cōſiderari.
¶ Uno mō ẜm cōeꝫ rōnē btitudinis. Et ſic nec̄e eſt qđ oīs M
hō velit btitudinē. Rō aūt cōis btitudinis eſt qđ ſit bonū p
fectū in ſe oīa bona ꝯtinens: ita vt ex iſtud nihil maneat qđ
deſiderari poſſit: vt ait Boeꝰ. de ꝯſoł. li. iij. pſa. ij. Cū āt bonū
ſit obm volūtatis: bonū pfectū eſt id qđ voluntati totałr ſa-
tiſfacit. Uñ appetere btitudinē ẜm rōneꝫ cōem btitudis ni-
hil aliud eſt q̄ꝫ appetere qđ volūtas ſacieť: ꝛ h̄ qlibꝫ appetit.
¶ Alio mō poſſumꝰ loq de btitudine ẜm ſpālē rōnē. ſ. q̄ꝫtuꝫ
ad id in quo btitudo ꝯſiſtit. Et ſic nō oēs appetūt btitudinē:
q2 non oēs cognoſcunt illā: cū multi neſciāt que res eſt illa
in qua ꝯſiſtit btitudo. De hijs Tho. p̄ma ſcđe. q. v. artic. viij.
ꝛ. iiij. ſen. di. xlix. q. iij. arti. p̊. ¶ Ad p̄mū dōm qđ ſicut viſibi E
le eſt duplex. ſ. viſibile per ſe vt color: ꝛ viſibile per accñs vt Ad pᵐ
hō vel lapis. Jta ēt eſt duplex appetibile: per ſe: ꝛ per acci- arᵐ
dens: per ſe eſt obm volūtatis bonū in rōe cōi boni: per acci
dens eſt obm eius iſtud bonū vel iſtđ. ¶ Et ſic̄ bonū cōiter
loq̄ndo eſt per ſe obiectū voluntatis. Jta ſummū bonū ē vlti
mus finis: accipiēdo ſūmuꝫ bonū ſub hac ratione cōmuni.
Sed hoc bonū vel iſtđ in quo poteſt poni vltimus finis ab
aliquo: eſt vltimus finis vel beatitudo per accidēs: ſic̄ ergo
dictuꝫ eſt beatitudo quātū ad rōnē ſuaꝫ eſt per ſe obiectū p̄n
cipale voluntatis ꝛ ab oībus eſt cognita: q2 omnes cogno-
ſcunt rationē cōem perfecti boni. ſ. illud qđ ita ſaciat volūta-
tem: q2 nihil vltra đſiderari poſſit: ꝛ oēs tale bonū deſiderāt
qñ dicunt ſe btitudinē appetere. Qđ autē iſtud perfectū bo
nū ponať eſſe in diuitijs: aut voluptate: aut honore: vł alijs:
eſt per accidēs ad ipſam rōneꝫ perfecti boni: ꝛ tale bonuꝫ a
multis eſt incognitū: ꝛ conſequenter non deſiderant iſtud.
¶ Ad ẜm dicendū qđ cū voluntas ſequatur apprehenſio- F
nem intellectus ſiue rōnis: ſicut cōtingit qđ aliqd ſit ideꝫ al Ad 2ᵐ
teri ẜm rem: ꝛ tamē ſit diuerſum ab eo ẜm rationē vel conſi argu.
derationē rationis: ita contingit qđ aliqd ſit idē ẜꝫ rem: ꝛ ta
men ẜm vnam cōſiderationē deſideretur: ꝛ ẜm aliā nō. Jta
beatitudo poteſt cōſiderari ſub ratiōe boni vltimi ꝛ perfecti
que eſt ratio cōmunis beatitudinis: ꝛ ſic naturaliter etiā ex
neceſſitate

neceſſitate voluntas tendit in beatitudinē. ¶ Poteſt āt cō
ſiderari beatitudo ſm alias cōſideratiões ꝑticulares ex pte
operationis que eſt ipſa beatitudo: vel ex pte pōe cuius eſt
operatio: vel ex pte obti ad qō eſt: ⁊ ſic nō fertur ex nečitate
volūtas in beatitudinē ſicut dulce eſt ipʒ mel: ⁊ aliqs appe
tit dulce: qui non appetit mel: ⁊ forte nō cognoſcit iſtud: q̄
G dulcedini ſm rōnē ſuā accidit eſſe i melle. ¶ Ad tertiū dōʒ
Ad ter- ꝙ iſta diffinito beatitudis quā qdā poſuerunt. ſ. ꝙ btūs ē q
tiū arg. hʒ oīa que vult: vel cui oīa optata ſuccedunt: quodā mō itel
lecta eſt bona ⁊ ſufficiēs: alio aūt mō eſt iperfecta. ¶ Si. n.
intelligatur ſimplr de oībꝰ que hō vult nāli appetitu: ſic ve-
ruʒ eſt ꝙ qui hʒ oīa que vult ē btūs. Nihil. n. ſatiat nālē ho-
minis appetituʒ niſi bonū pfectū qō eſt btitudo. Si vō itelli
gatur de hñs que hō vult modo qcūqʒ velit ēt ſi nō ſm app
henſionē rōnis: nō eſt veꝝ ꝙ hīe oīa illa pertineat ad btitu
dinem: ſed potiꝰ qdā ipſoꝝ faciunt hoiem miſeꝝ inquātū im
pediunt eū ne hēat ea que nālr vult: ſicut ēt itellectꝰ iterduʒ
accipit aliqua vt vera: que tñ impediunt eū a cognitione ve
ritatis. Et pp hoc Aug. addit huic diffinitioni ꝙ nihil mali
velit q̄ʒuis poſſit ſufficiēs diffinitio eſſe btitudinis. Btūs eſt
H qui hʒ oīa que vult ſi recte intelligeretur. ¶ Ad q̄rtuʒ dōm
Ad q̄r- qō illi qui peccant adherendo bonis mutabilibꝰ tanq̄ʒ fini:
tuʒ arg. accipiunt ipſas res mutabiles tāq̄ʒ ſūmuʒ bonū vel perfcm̄
bonuʒ. Et ſic eis inherendo beatitudinē appetunt: lʒ nō ap-
petant id in quo ꝯſiſtit vera beatitudo: ⁊ ſic ſpnunt iſtud bo
nuʒ in quo eſt beatitudo: ipſam tñ beatitudinē ſm rōneʒ nō
ſpernunt: imo propter eā bonū icōmutabile ſpernunt: q̄ bti
tudinē deſiderant: q̄ʒ in alia re eſſe putant.

¶ An aliquis poſſit appetere miſeriam. Qō. LXI.

Opinio **Queritur** an aliquis poſſet appetere miſeriam.
q̄rūdaʒ. ¶ Dicunt qdā ꝙ ſic: q̄ pōe rōnales ſt
pa rō ad oppoſita. ix. meta. Uoluntas aūt eſt pōa rationalis: iō pt
ſcđa rō. velle oppoſita. Sed voluntas vult btitudinē: ergo pōt vel-
le miſeriā que ei oppōit. ¶ Itē ſi non poſſet aliqs velle mi-
ſeriaʒ ipoſſibile eēt eā velle: ḡ neče eſſet ꝙ non vellet eā: ſed
3a rō. neceſſitas importat coactionē aut ꝓhibitionē: vt dič Anſel-
mus: ⁊ ſic voluntas poſſet cogi: hoc tñ repugnat eius liber
tati. ¶ Itē ſič btitudo eſt ab oibus appetibilis: ita eē eſt ap-
4a rō. petibile ab oibus: q̄ eſt pma perfectio: qdā tñ appetunt nō
eſſe: ſicut pʒ de illis qui ſe occidunt: ḡ pñt aliq velle miſeriā.
¶ Itē voluntas eſt de fine: vt dř. iñ. ethi. ḡ pōt deſiderař nō
Rñdet- ſolū bonū: ſed ēt apparens bonū: q̄ʒtūcūqʒ ḡ miſeria mala ſit
ad que- cum poſſit alicui bona apparere poterit eaʒ appetere. ¶ Di
ſituʒ. q. cenduʒ ꝙ nullus pōt miſeriā appetere. ſic. n. Aug. in lib. de
A libero arbitrio oñdit ꝙ nullus pōt velle eſſe miſer. ¶ Itē ſi
pa rō cut ſe hʒ intellectus ad pmū intelligibile: ita ſe hʒ voluntas
ad pmuʒ appetibile: ſed intellectus non pōt aſſentire cōtra-
rio pmi intelligibilis. ſ. affirmationē ⁊ negationē ſimul eē ve
B ra: vt oñditur. iiñ. meta. ergo non pt volūtas velle miſeriaʒ q̄
eſt cōtraria btitudini: ⁊ illa eſt pmū appetibile. ¶ Cōſiderā
dum āt ꝓ hoc ꝙ operatio cāe ſcđe ſp fundař ſuper opōnem
cāe pme: ⁊ pſupponit eā: nec pōt facere aliquid ꝯ illā. Ita er
go cū aia ſit vna de cauſis ſcđis neče eſt ꝙ operatio eius ꝓ-
cedat ex ſuppoſitiōe illius qō indictuʒ eſt ei ex impreſſione
pmi motoris vl agentis. ſ. dei. Et iō videmus ex pte itellectꝰ
ꝙ non pōt ꝓcedere aia ad aliquid intelligendū niſi ex ſup-
poſitione illoꝝ quoꝝ cognitio eſt ei inata: ⁊ ſic nō pōt aſſen
tire alicui qō ſit ꝯriū pncipñs que nālr itellectus cognoſcit:
q̄ illa ſunt ei indicta ex operatione pme cāe imprimentis ei
lumen itelligibile cū quo iſta ſunt imediate cognita. ¶ Sic
neče eſt ex pte volūtaſ. Uñ cū volūtati ſit idictū ex ipreſſiōe
dei qō bonuʒ appetat: ⁊ nihil niſi bonū velit: ⁊ pfectū bonū
tanq̄ʒ finē vltimū velit: ipoſſe eſt ꝙ ꝯriuʒ huiꝰ appetat. Et ſic
nemo pōt velle malū niſi per accidēs: nec miſeriā: niſi inter-
dum ipſum qō malū eſt vel in quo miſeria cōſiſtit tāq̄ʒ bonū
exiſtimans iſtud appetat. Et iſtud eſt per accñs malū velle.
Nā ſub rōne mali aut miſerie iſtud nō vult: ſed potiꝰ q̄ bo-
C nuʒ iſtud eſſe credit: ⁊ accidit malū eē id qō appetitus tāq̄ʒ
bonuʒ voluit. ¶ Itē pʒ hoc: q̄ ipoſſe eſt aliquā pōaʒ ferri in
aliqd qō non eſt obm ſuuʒ nec pſ obti. Diſtinguunř. n. potē
tie eēntialr propter diſtinctionē obtoꝝ. Nā ideo viſus ⁊ au
ditus ſunt due potentie: q̄ color ⁊ ſonus nō ſunt eadē res.
¶ Si autē poſſent oīa obiecta apphendi per eandē potētiā
vnica fuiſſet potētia: ſicut vnicus eſt intellectꝰ: q̄ omne itel
ligibile per ipſum itellectū pōt. Q̄ tamē obiecta non pote-
rant omnia apprehēdi per eandē potentiā fuit ex neceſſita-
te pluralitas potentiaꝝ: ⁊ ex hoc ꝯſequunř duo. ¶ Primū
eſt: q̄ vna potētia non poteſt hēre actuʒ alterius. Non eniʒ D
pōt oculus audire: vel auris videre: ⁊ volūtas non pōt itel-
ligere ⁊ intellectus non pōt velle. ¶ Scđm eſt ꝙ vna potē
tia non poteſt hēre actuʒ ſuū circa obiectuʒ alterius. non. n.
poteſt oculus videre voces: nec auris audire colores. Nam
ſi poſſet vna potētia circa obiectū alterius: poſſet eadē ratio
ne circa obiecta oiuʒ. Et tunc ſuperfluū eſſet dari multitudi
nem potētiaꝝ. ¶ Itē q̄ ſi vna potētia poſſet circa obiectuʒ E
alterius: poſſet habere actū illius: q̄ actus determinanř ex
obiectis. Nā actus qui eſt circa colorē. i. quo apprehēditur
color eſt videre: cū actus potētie nō eſt niſi id quo potētia p
tingit obiectū: ſi ergo auditus poſſʒ aliquid circa colorē poſ
ſet auditus videre: cū color non attingař niſi per viſionem.
¶ Apparet ergo eſſe ipoſſibile ꝙ vna potētia poſſet habe-
re actū aliquē niſi circa obiectū ſuū: obiectū autē voluntatis
eſt bonuʒ apprehēſum per intellectū. iñ. de anima impoſſibi-
le: eſt ergo ꝙ volūtas feratur in aliqd niſi in bonū apprehē-
ſum per intellectū ſicut nō eſt poſſibile ꝙ oculus videat vo-
ces. ¶ Qō ergo non eſt poſſibile ab intellectu apprehendi
tanq̄ʒ bonū: non eſt poſſibile a voluntate appeti. Malū au- F
tem ſub rōne mali repugnat formaliter rōni boni. Et ſic iclu
dit ꝯtradictionē ꝙ intellectus iudicet malū ſub ratiōe mali
eſſe bonū. Et ſic erit impoſſibile ꝙ malū ſub ratione mali ap
petatur. Miſeria aūt formalr importat rationē mali. Et nō
ſoluʒ mali: ſed maximi mali: ſicut beatitudo importat forma
liter rationē maximi boni: ergo impoſſibile eſt ꝙ volūtas mi
ſeriaʒ ſub ratiōe miſerie appetat: aut beatitudinē ſub ratiōe
beatitudinis oderit vel ſpernat. Et lʒ aliqs dicat ſe odiſſe bti
tudineʒ: vel eligere miſeriaʒ non poteſt iſtud facere. De hñs
ſcūs Tho. iiñ. ſentē. di. xlix. q. iñ. arti. ñ. ¶ Ad pmū dicenduʒ G
ꝙ potētia ratiōalis habet ſe ad oppoſita quātū ad illa q̄ na- Ad pm ar.
turaliter nō ſunt ei impreſſa. Et q̄ intellectui ſunt naturalr
impreſſa prinª non poteſt aliquis intelligere ꝙ ſimul ſit ve-
ruʒ ꝙ iſte homo currit: ⁊ qō nō currit. Ita naturaliter ipreſ-
ſum eſt voluntati bonū velle cū bonuʒ ſit obiectū ſuuʒ ꝑ qō
a ceteris potētñs diſtinguitur. Iō impoſſibile eſt qō malum
velit ſub hac ratiōe. In illis autē que nō ſunt ſibi naturalia
poteſt velle oppoſita: q̄ poteſt velle nunc cibū tanq̄ʒ bonuʒ
vel pōt illū ſpernere: cū cibus non dicat ipſam rōnē boni ab H
ſolute. ¶ Ad ſm dicendū qō coactio nō cadit in volūtatem Ad 2m ar.
nec ēt omnis neceſſitas dicit coactioneʒ: q̄ oia que ſunt in
deo ſunt neceſſe eſſe: ⁊ tamē nō eſt aliqua coactio. Ita neceſ
ſe eſt hominē eſſe animal ratiōale: ⁊ tamē nō cogitur homo
ad hoc qō ſit animal: ſed hoc ē ſibi naturale. Ita volūtati na
turale ē ferri in beatitudinē: ⁊ nō poſſe miſeriā appetere. Iō
neceſſe eſt eā ſic ſe hēre: q̄ omnia naturalia ſunt ex nečitate
⁊ non conſiſtunt in ꝯtingentia. Hoc tamē nō diminuit aliq̄
liter libertatē arbitrñ: q̄ libertas non opponiř directe inua-
riabilitati: ſed coactioni. Nā in deo liberꝝ arbitriū eſt: ⁊ ma- I
xime liberꝝ: ⁊ tñ ibi nulla variabilitas. ¶ Ad tertiū dōm qō Ad 3m ar.
nihil ꝓhibet aliquid qō ſm ſe eſt appetibile adiuncto ſibi ali
quo fieri non appetibile: ⁊ ſic eē qō ab omnibus per ſe deſi-
deratur: ⁊ eſt ſm ſe bonū: adiuncto aliquo pōt effici non ap
petibile: ſed magis odibile: vt ſi adiungař ei triſtitia vel mi-
ſeria. Et ſic non eē appetit per accidēs: non quidē inquātuʒ
pūat vel tollit eſſe: ſed inquātū tollit iſtud maluʒ qō erat cō-
iunctū ipſi eſſe ⁊ iſtud odioſum reddebat. Carere aūt malo
eſt qōdā bonuʒ: iō qui appetit nō eſſe appetit iſtud vt bonū
qōdā: putans ſe per hoc effugere iſtud qō maximuʒ malum
eſſe credebat: qō non poſſet eum affligere niſi haberet eſſe.
¶ Miſeria autē nunq̄ʒ poteſt appeti vt bona: q̄ ipſa forma K
liter importat rōnē mali. Unde ſicut ꝯiungebař aliquid ma
li ipſi eſſe qō iſtud odioſum redderet nō poteſt adiungi ali-
qō bonuʒ ipſi miſerie qō eā amabilē reddat: q̄ quādiu man
ſerit miſeria ſub ratione miſerie manet maluʒ ſub ratiōe ma
li. Iō nullo adiuncto pōt effici appetibile: niſi forte iſtud ad-
iunctuʒ redderet ipſam miſeriā bonā: ⁊ iam nō maneret mi
ſeria ſub rōne miſerie: ſed ſub rōne cuiuſdā boni particularī.
¶ Secus autē eſt de eſſe. Q̄ lʒ ipſum per ſe bonuʒ ſit non
tamē importat formalr rationē boni. Ideo adiuncto aliquo
malo poteſt eſſe odibile: ⁊ ita eſt de illis qui ſe occidunt: q̄
vitā ſuam laborioſam valde ſibi reputant propter memoriā
preteritoꝝ maloꝝ: ⁊ malā ſpem futuroꝝ: ⁊ pñtes triſtitias:

233 v

L Ad.4m ar. ⁊ vellent ſeipſos fugere ſi poſſent: ⁊ q̄ꝛ non pn̄t interimunt ſe vt dr̄.ix.ethi. ¶Ad q̄rtū dōm ꝙ non pōt exiſtimari ꝙ albedo ſit ingredo:q̄ꝛ iſte ſunt forme ↄ̄rie:ſed pt credi ꝙ id qd̄ eſt albū ſit nigꝝ. Ita pōt credi ꝙ aliqd qd̄ bonū eſt malū ſit vel ↄ̄rio: ⁊ tn̄ ꝙ bonitas ſit malitia nō eſt poſſe credi. Ita ꝙ miſeria ſit bona non poteſt putari cum ipſa importet in ſe rationem mali:ideo non poteſt appeti.

¶An appetendo beatitudinē poſſit hō mereri. Qō.LXII.

Opio quorundam. pª.rō. 2ª rō. **Querit** an appetendo btitudinē poſſit hō mereri. ¶Dicunt quidā ꝙ nō:q̄ꝛ nullus merer̄ ꝑ ea que ſunt pure nālia. Appetitus aūt beatitudinis eſt omnibus pure nālis:vt oñſum eſt.ſ.q.lx.ergo appetendo beatitudinē nemo meretur. ¶Itē cū meritū ⁊ demeritū ſint circa idē:nemo merer̄ in illo qd̄ nullo mō vitare pt: ſicut nec ēt peccat in eo:vt ait Aug. Sꝫ nemo pōt nō appetere beatitudinem cū nullus pōt appetere miſeriā:vt oñſum eſt p̄cedēti.

3ª rō q.ḡ appetendo beatitudinē nemo merer̄. ¶Itē nullus pōt ex purꝭ nālibus mereri vitā eternā:vt aſſerebat pelagius hereticus: ⁊ tn̄ ex puris nālib⁹ hō deſiderat beatitudinē:ḡ illā appetendo nō merer̄.

Rn̄der ad q̄ſitū qōis. A ¶Dōm ꝙ appetendo verā beatitudinē ſ.id in quo ↄſiſtit vera beatitudo meritū eſt: ꝫ appetere abſolute beatitudinē nō ſit meritū. Nā illi qui voluptates aut diuitias tanꝗ̄ ſūmū bonū appetunt non merenr̄: ſed potius peccant: ⁊ tn̄ beatitudinē appetunt quā in illis ↄ̄ſiſtere putant.

pª rō 2ª rō ¶Pꝫ ꝑmū q̄ꝛ deſiderare deū ⁊ beatitudinē idē ē:ſi ergo appetendo beatitudinē non merer̄ ēt non merer̄ appetēdo deū:qd̄ eſt abſurdū. ¶Itē charitas eſt p̄n̄m omnis meriti:charitas tn̄ p̄ncipalr̄ reſpicit finē:ḡ ex motu voluntatis

B in finē vltimū maxīe merebimur cū finis vltimus hēat magis rōnem finis ꝗ̄ quilibet alius. ¶Conſiderādū ꝑ hoc ꝙ bonū qd̄ eſt obm̄ voluntatis eſt in reb⁹:vt dicit ariſto.vj.meta. Iō nec̄e eſt ꝙ motus voluntatis terminer̄ ad rē ex̄ aīam exn̄tē. ¶Quāuis aūt res ꝑut eſt in aīa poſſit ↄſiderari ſm̄ rōnem cōem non ↄ̄ſiderando rōnē ꝑticularē eius. Res tamen que eſt ex̄ aīam non pōt ſubſiſtere in ratione cōi ⁊ vlī: ſed oꝫ hēre rōnē ꝑticularē. Et ſic nec̄e eſt ꝙ cuꝫ voluntas feratur in bonū qd̄ eſt ex̄ aīam:ferar̄ in bonū aliqd̄ ꝑticlare:ꝫ feratur in iſtud ſub rōne cōi boni. ¶Et ſic qn̄ volūtas fer̄ in ſūmuꝫ bonū:nec̄e eſt ꝙ ferar̄ in hoc vel in iſtud qd̄ ſūmuꝫ bonū putat:hꝫ ḡ voluntas ex nāli inclinatione ꝙ ferar̄ i bonum ſub rōne cōi: ⁊ ſic nāliter fer̄ in beatitudinē ꝑut eſt bonum perfectū ⁊ vltimū: ⁊ ad hoc non eſt nec̄ia aliq̄ determinatio rōnis. ¶Qd̄ tn̄ ferar̄ in beatitudineꝫ que eſt in viſiōe dei:vel in diuitijs aut voluptatib⁹ nō eſt ex inclinatione nāe: ſed ex determinatiōe rōnis que inuenit ſūmū bonuꝫ i hac re vel in illa ↄſiſtere. Et ſic quocūꝗ̄ aliquis appetit beatitudi-

C nem actualr̄ ↄiungitur ibi appetitus nālis ⁊ rōnalis. ¶Ex pte āt appetitus nālis ſꝑ eſt rectitudo cū ſit ad bonū ſub ratione cōi boni. Ex parte aūt appetitus rōnalis eſt aliqn̄ rectitudo vt ſi appetar̄ ibi btitudo vbi vere eſt. Qn̄ꝗ̄ aūt eſt peruerſitas ex pte eius:vt ſi appetar̄ beatitudo vbi vere nō eſt. Et ſic in appetitu beatitudinis pōt aliqs mereri vel demereri:nō qdē inquātū nāliter appetit bonū ſub rōe cōi:ſed iquātum appetit ſūmuꝫ bonū ibi vbi vere eſt. Et iſtud non eſt naturale ſed per rōnē determinatū: ⁊ volūtas ſeq̄r̄ tunc rōnem ⁊ eſt ibi laus merēdi vel demerēdi:inquātū per grām pt homo adiuuari ad recte iudicādū de eo in quo ē btitudo: ⁊ ad abſtrahendū voluntatē a bonis ſenſibilibus in quibus ſenſus iudicabat beatitudinē conſiſtere. De hijs ſcūs Tho.iiij.

s.Tho. D ſen.di.xlix.q.iij.arti.iij. ¶Ad ꝑmū dōm ꝙ appetitus beati-

Ad.pm arm tudinis non eſt pure nālis ſed oꝫ ibi ſemꝑ eē appetitū rōnis ↄiunctū nāli: ⁊ ex pte appetitus rōnis pōt eſſe aliqd volūtarium non nāle:q̄ꝛ volūtas non determinar̄ nālr̄ ad aliqd̄ genus rei:ſed ſolū ad bonū ſub rōne cōi: ⁊ ex pte appetitus rōnalis pōt eſſe meritū vel demeritū. ¶Et non vocar̄ hic appetitus rōnalis aliqd diſtinctū a voluntate:ſicut diſtiguitur ſenſitiuus appetitus ab intellectiuo:nec ēt diſtinguunr̄ iſta ſicut diſtinguimus volūtatē ⁊ electionē:q̄ꝛ voluntas eſt ō ſine: ⁊ electio de hijs que ad finē.iij.ethi. Nā tā appetitus nālr̄ ꝗ̄ rōnalis vterꝗ̄ eſt hic de fine:q̄ꝛ ambo ſunt de beatitudie que eſt finis. ¶Sed diſtinguunr̄ ſic:q̄ꝛ voluntas accipitur vel appetit⁹ nālis ꝑ ipſa iclinatiōe volūtatis:nō p̄cedēte aliq̄ actu itellect⁹. Nā iſtud qd̄ ē nāle vni pōe nō pt prouenire ei ab altera: ⁊ ſic ferri in bonū ſub hac cōi rōe eſt nāle volūtati ⁊ non p̄exigit ad ꝭ aliqs act⁹ itellectus:ſꝫ cōpetit voluntati inquātū volūtas eſt. Et ſic vocar̄ iſte ꝓꝑie appetitus nālis. ¶Vocar̄ appetitus rōalis ipſamet iclinatio volūtatiſ in aliqd bonū vt iā determinatū ab itellectu ꝙ in illo ↄſiſtat rō cōmunis boni. Et circa iſtū appetitū ſcdm̄ eſt meritū in appetēdo btitudinē. ¶Ad ſm̄ dōm ꝙ nemo pōt euitare qn̄ btitudinē ſub rōne cōi deſideret qd̄ ꝑtinet ad nālē appetituꝫ: ⁊ in

Ad 2m argu. E hoc nō eſt meritū. Pōt tn̄ quilibet btitudinē appetere vt cōſiſtentē in hoc vel in illo bono: ⁊ ſic pōt nō appetere eaꝫ vbi vere eſt:Iō appetere illā vbi vere eſt meritū eſt. ¶Ad tertiū dōm ꝙ ad appetendā btitudinē ſub rōe cōi ſufficiēs ē hō ex puris nālib⁹: ⁊ in illo appetitu nō eſt meritū. Ad appetēduꝫ tn̄ btitudinē in re illa in qua vē eſt:nō ſuffic̄ hō ex purꝭ nālibus:ſꝫ req̄rir̄ dei grā dirigēs itellectū:vt iudicet eā ibi eē vbi vere eſt ⁊ cōfortans appetitū vt tēdat in iſtud bonū qd̄ tranſcendit ſenſum: ⁊ vltra nālē facultatē ē. Sic.n. dicit gl.j.corin.v.ſup illo vbo:q efficit in nobis ꝭ ipſum de⁹ eſt.i.deus eſt qui facit nos verā glīam appetere.

¶An btitudo ſanctoꝝ ſit maioꝛ futura ꝗ̄ nūc. Qō.LXIII

Queritur an beatitudo ſcōꝝ ſit maioꝛ futura p⁹ reſurrectionē ꝗ̄ nunc. ¶Dicūt qdaꝫ ꝙ non:ſed ↄ̄rio ꝙ nunc ſit maioꝛ:q̄ꝛ q̄to aliqd magis accedit ad dei ſīlitudinē magis ꝑfectū eſt:aīa tn̄ ſepata a coꝛpore eſt deo ſimilioꝛ ꝗ̄ eſt in coꝛpe exn̄s:q̄ꝛ eſt purus ſp̄us ſic de⁹ Io.iiij.ḡ erit ꝑfectioꝛ: ⁊ ↄ̄ñr beatioꝛ ꝗ̄ poſt reſurrectionē qn̄ erit coꝛpoꝛi vnita. Opi. ꝗ̄ rūdaꝫ. pª rō.

2ª rō. ¶Itē vt⁹ vnita eſt foꝛtioꝛ ꝗ̄ diuiſa in multa:aīa tn̄ ſepata a coꝛpe eſt magis vnita:q̄ꝛ pōt ſm̄ totū ſuuꝫ conatū tēdere in aliqd qd̄ nō pt facere exn̄s in coꝛpoꝛe:q̄ꝛ extendit vires ſuas ad iſoꝛmandū ⁊ vegetandū coꝛp⁹: Intenſius ḡ poterit opari ſepata exn̄s: ⁊ ſic poterit magis ꝑticipare btitudieꝫ que in actu ↄſiſtit.

3ª rō. ¶Itē vt btitudo ↄſiſtit in actu itellectus ſpeculatiui:vt oñſuꝫ ē.ſ.q.xxxiiij.itellect⁹ tn̄ in ſuo actu nō indiget oꝛgano coꝛpali nec vtir̄ illo. Iō coꝛp⁹ reunituꝫ aīe poſt reſurrectionē n̄ ꝑficiet ſibi ad actū ſuuꝫ in quo ē btitudo:iō nō erit tunc beatioꝛ. ¶Itē iſinito nō pt aliqd eē

4ª rō mai⁹: ⁊ ita ſi adiungar̄ finitū iſinito nō ſunt ambo ſimul maioꝛa ꝗ̄ iſinitū. Aīa tn̄ ſepata an̄ reſurrectionē eſt btā: p ꝭ qd̄ gaudet de bono iſinito.ſ.ō deo. Poſt reſurrectionē āt nō hēbit glīā de aliq̄ alio niſi de qdā bono coꝛpoꝛis qd̄ eſt bonū finituꝫ:ḡ gaudiū qd̄ erit poſt reſurrectionē nō erit maius quā

Rn̄der ad q̄ſitū qōnis. qd̄ nūc. ¶Dōm ꝙ nec̄e eſt gaudiū aīaꝝ reſumpꝭ coꝛpibus poſt reſurrectionē mai⁹ fieri ꝗ̄ nūc. ¶Sic.n. Apoc.vj.ſup illo vbo:vidi ſub altar̄ dei aīas iterfectoꝝ dic̄ glo. Mō aīe ſcōruꝫ ſunt ſub altari.i.i mioꝛi dignitate ꝗ̄ ſunt future: ḡ maioꝛ

A pªrō. 2ª rō. 3ª rō. erit btitudo eaꝝ poſt reſurrectionē. ¶Itē ſic bōis reddir̄ ꝑ ꝑmio ipſa beatitudo ita malis ꝑ pena ipſa miſeria:tn̄ maloꝝ pena poſt reſurrectionē erit maioꝛ ꝗ̄ nunc:q̄ꝛ ſil' in coꝛpe: ⁊ aīa punirenr̄:ḡ ↄfoꝛmir̄ btitudo ſcōꝝ maioꝛ erit poſt reſurrectionē. ¶Cōſiderandū ꝑ ꝭ ꝙ aliqd pt augeri itēſiue vl' extēſiue. De btitudie āt ꝙ poſt reſurrectionē ſit futura maioꝛ

B extēſiue:nemo dubitat:q̄ꝛ nūc ſoluꝫ eſt in aīa:tūc āt erit i aīa ⁊ coꝛpe: ⁊ tunc btitudo aīe augebir̄ extēſiue:q̄ꝛ nō ſolū gaudebit de bono ſuo:ſed ēt de bono coꝛpis. ¶Qd̄ āt btitudo aīe augear̄ itenſiue:ita ꝙ gaudiū ipſi⁹ nō ſolū ſit de plib⁹ rebus:ſed ēt ſit mai⁹ dubitāt aliq̄: ⁊ tn̄ dici pt ꝙ aliq̄ mō ſit maius. ¶Et pꝫ q̄ꝛ pt ↄſiderari coꝛp⁹ hōis duplr̄:vno mō vt ē ꝑ-

C fectibile ab aīa ſol'uꝫ:alio mō ꝭ qd̄ ē in eo aliqd repugnans aīe in ſuis oꝑōnib⁹ vl' ipediēs nō ꝑficir̄ oino ꝑ aīaꝫ nec ei coꝛpoꝛalr̄ ſubijcir̄. ¶Quātuꝫ ad ꝑmuꝫ ↄiunctio cōꝑis ad aīaꝫ addit aliquā ꝑfectionē ipſi aīe iquātuꝫ aīa ē ps ſp̄ei humane ⁊ ps nō hꝫ cōplemētuꝫ ſuuꝫ niſi in ſuo toto cū ad iſtō ſit nāliter:vn̄ totuꝫ ad ptes ſuas ſe hꝫ vt foꝛa ad mām:q̄ꝛ ē cōplectius illaꝝ ſic foꝛma māe. Nā ſic deſideriuꝫ māe cōpler̄ per foꝛmā:ita iclinatio nālis ptiuꝫ que eſt ad eē in toto cōpler̄ ꝑ hoc ꝙ in toto ſunt vn̄ aīa ꝑfectioꝛ eſt in ſuo eē nāli qn̄ eſt in toto.ſ.in hoīe ↄiūcto ex coꝛpe: ⁊ aīa ꝗ̄ qn̄ ē ſepata. ¶Si āt ↄſiderer̄ coꝛp⁹ ſcdō mō iq̄tuꝫ ipedit aīaꝫ in ſuis oꝑōnib⁹ per vnionē ſuā eſt coꝛp⁹ coꝛruptibile:ſic dr̄ ſap.ix.coꝛp⁹ qd̄ coꝛrūpir̄ aggrauat aīaꝫ. Si ḡ remouear̄ a cōꝑe:oē iſtō ꝑ qd̄ ipedit oꝑōnes aīe erit aīa ſimplr̄ ꝑfectioꝛ exn̄s in coꝛpe ꝗ̄ ſi fuerit ſepata. Et tn̄ poſt reſurrectionē tollet ꝭ:iō erit tunc aīa ꝑfectioꝛ in ſuo eē. Et tn̄ q̄to aliqd ꝑfecti⁹ ē tāto pt ꝑfecti⁹ opari. Iō aīa vnita coꝛpi icoꝛruptibili ꝑfecti⁹ opabir̄ ꝗ̄ ſepata: tale āt erit coꝛp⁹ glīoſum qd̄ totalr̄ aīe ſbijcier̄. Iō cuꝫ btitudo cōſiſtat in oꝑōne erit ꝑfectioꝛ btitudo:aīe reſumpto coꝛpe quā an̄ reſumptionē. ¶Sic.n.aīa ſepata a coꝛpe coꝛruptibile pt ꝑfectius

perfectius opari q̄ꝫ ꝯiuncta ei. Ita poſtq̄ꝫ fuerit ꝯiuncta corpori gl'ioſo pfectioꝛ erit eius opō q̄ꝫ qñ erat ſepata. Oē autē ipfectū appetit ſuā pfectionē: ita aia ſepata nāl'r appetit corpori reuniri. ¶ Et pp hunc appetitū pcedentē ex ipfectiōe retardaꝛ aia in opōne ſua: q̄ in deū tendit: ꝛ eſt minus intēſa q̄ꝫ ſi corpori eēt vnita. Qꝛ tunc nihil eēt ꝙ eaꝫ retardaret qn toto conatu in deū tēderet. Et ſic ſaltē p accñs erit intenſiue maioꝛ beatitudo aie poſt reſurrectionē q̄ꝫ nunc: qꝛ tunc tota tendit in deū: qð nūc nō facit. Sic dicit Aug. xij. ſup gene. ad lr̄aꝫ. De hijs ſcūs Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. iiij. arti. pmo.

s. Tho. Ad primū arg. An illa q̄ ſūt ðo ſilioꝛa ſint magis perfecta.

¶ Ad pmū dōm ꝙ aia ꝯiuncta corpori gl'ioſo erit deo magis ſimilis q̄ꝫ ſepata exñs. In q̄ꝫtū ꝯiuncta hꝫ eſſe pfecti⁹ q̄ꝫ ſeparata: ꝛ ſic accedit magis ad ſil'itudinē dei qui ſimpl'r pfectus. Eſt. n. erroꝛ velle cōpare aliq̄ vel aſſimilare in pfectione niſi in re illa in qua eſt pfectio ipſaꝝ: ꝛ ſic aliqñ res magis aſſimilanꝛ per id qð appꝫ in eis equocū: q̄ꝫ per id qð videꝛ eſſe vniuocū. ¶ Sic qꝛ de⁹ eſt imobilis ſi cōpareꝛ ei aliq̄ res in imobilitate diceꝛ ꝙ centrū terre vel terra que eſt in cētro eſt deo ſil'ioꝛ q̄ꝫ hō: ꝛ ꝯñr perfectioꝛ: ſed falſuꝫ ē: qꝛ hō eſt pfectioꝛ: qꝛ accedit magis ad ſil'itudineꝫ dei: ad iſtð in q̊ ē v̇a pfectio dei. Nā lꝫ oia abſoluta que i deo ſt̄ ſint vnū: ꝛ ſic dicāt pfectionē: tñ aliq̄ eoꝝ ſt̄ q̄ ſi ſola ꝯſiderarenꝛ: ñ dicerēt pfectionē: vel dicerēt valde puā ſic̄ magn⁹ imēſus ifinit⁹: qꝛ iſta ad q̄ꝫtitatē ptinent: ſed pfectionē ſimpl'r dicunt eē viuentem ꝛ intelligentē: ꝛ ſine ðfectu. ¶ Lꝫ ğ elemēta ſint deo ſimilioꝛa in ſimplicitate q̄ꝫ hō nō ſunt ex hac pte pfectioꝛa: qꝛ ſimplicitas elemētoꝝ pueniit ex imperfectōe: cū corpa mixta ſint pfectioꝛa: ſimplicitas āt dei pueniit ex maxia pfectiōe. ſ. qꝛ eſt pur⁹ actus: ꝛ in eo oia ſunt idē. ¶ Cuꝫ ğ deus ſit ens ſimpl'r pfectuꝫ: q̄ꝫto aliqd perfecti⁹ fuerit: tāto erit ei ſil'ius: licet non videaꝛ ſimilari in aliq̊ pticulari: vel eē ſimpliceꝫ vel magnū: ꝛ in ſil'ib⁹: ꝛ ita aia vnita corpori glorioſo: lꝫ ſit magis deo diſſimilis in ſimplicitate q̄ꝫ qñ eſt ſepata: ē tñ ſimpliciter ei ſimilioꝛ eo ꝙ abſolute eſt perfectioꝛ.

Ad fm argum.

¶ Ad fꝫ dōꝫ qð virtus que de nā ſua hꝫ ꝙ ſit in mā potētioꝛ ē exñs in mā q̄ꝫ ſi eſt ſepata: q̄ꝫuis abſolute loq̄ndo v̇tus ſepata a mā fortioꝛ eſt: qꝛ in ſe magis vnita eſt: aie āt cōpetit nāl'r eē in mā: ideo potētioꝛ eſt vnita corpi niſi per accñs ipediret ab illo: ſic̄ fit ad corpore corruptibili.

Ad tertiuꝫ ar.

¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ lꝫ in actu itelligendi aia nō vtaꝛ corpore: tñ pfectioꝛ eſt act⁹ itelligēdi anime ꝯiuncte corpori glorioſo q̄ꝫ act⁹ itelligēdi ei⁹ qñ ſepata ē: qꝛ pfectio corpis q̊dāmō operaꝛ ad pfectionē opōnis itellectus inq̄ꝫtuꝫ ex ꝯiunctiōe corpis aia erit pfectioꝛ in ſua nā: ꝛ per ꝯñs itēſioꝛ in opōne: ꝛ ſic bonuꝫ corporis cooperabiꝛ inſtrumētal'r ad operationē illā in qua ꝯſiſtit beatitudo aie: ſicut dic̄ Ariſto. p̊ ethic. ꝙ bona exterioꝛa opanꝛ inſtrumentaliter ad felicitatē.

Ad 4m argum.

¶ Ad q̄rtuꝫ dōm ꝙ lꝫ finitū additū infinito non faciat iſtud maius: facit tñ iſtud plus. Qꝛ infinitū per ſe vnū eſt: finitū āt ꝛ ifinitū ſunt duo: ꝛ ſic extenſio gaudij non reſpicit maius: ſed plus. Vñ extēſiue augeꝛ gaudiū aie fm qð eſt deo: ꝛ de gl'ia corporis reſpectu gaudij qð erat ſoluꝫ de deo. Gl'ia ēt corporis opabitur ad intēſionē gaudij qð hꝫ anima de deo inquātū coopabitur ad operationē pfectioꝛē: qꝛ aia feretur tota in deum: vt dictum eſt: ꝛ erit operatio delectabilioꝛ.

¶ An ſancti erunt equaliter beati. Qō. LXIIII

Opinio q̊rundā. p̊a rō

Queritur an ſancti erunt equal'r beati: vel oib⁹ quibus beatitudo aduēit equal'r aduēiat. ¶ Dicunt qdā qð nō pōt vnus hō beatioꝛ eſſe altero: qꝛ btitudo eſt pmiū virtutis: vt dī p̊ ethi. Pro operatiōe tñ v̇tutū oibus redditur equalis merces: qꝛ. j̄. xx. dī ꝙ oēs laborātes in vinea acceperunt ſingulos denarios. Et dicit Greg. ꝙ h̄ eſt: qꝛ equalē vite retributionē ſortiti ſunt: ğ nō ē vnus beatioꝛ altero.

ſcða rō.

¶ Itē beatitudo eſt ſūmuꝫ bonū ꝛ vltimū: ſꝫ ſūmo bono nō pōt eſſe maius bonū: ꝛ q̄libet btūs poſſidet ſūmum bonū: ğ vnus nō eſt beatioꝛ alio.

3a rō.

¶ Itē btitudo cū ſit bonū pfectuꝫ: ꝛ p ſe ſufficiens q̄etat hois deſideriū. Nō q̄etatur tñ deſideriū q̄ꝫdiu aliqð bonū deeſt qð ſuppleri poſſit. Nō poterit ğ vnus eſſe beatioꝛ altero: vel al's ille qui eſt minus btūs nō erit btūs.

4a rō.

¶ Itē bonū cuiuſlibet eſt alteri appetibile ſi eſt bonū cōmutabile. Si ğ vnuſ eēt beatioꝛ altero poſſet minus beatus appetere btitudinē magis beati: ꝛ ſic non eſſet btūs ſi nō aſſequereꝛ eā. Qꝛ vt dicit Aug. xiij. ð trini. btūs eſt qui hꝫ oia que vult ꝛ nihil male vult.

Rñdeꝛ queſito qōnis. A

¶ Dōꝫ ꝙ btitudo pōt accipi p perfecta vel ipfecta. Si loq̄mur de imperfecta que hētur in hac vita manifeſtū eſt ꝙ pñt hoies eē ineq̄l'r bti: qꝛ iſta ꝯſiſtit in ſpeculatiōe: vel in opōne virtutuꝫ moraliū: raro tñ hoies ſunt oino eq̄les in cognitiōe ſciarum ſpeculatiuaꝝ: ğ vnus erit beatioꝛ altero ſpeculatiue. B

¶ De felicitate practica eodē mō dōm eſt: qꝛ illa ꝯſiſtit in operatione virtutū ꝯtingit tñ quoſdā hoies eſſe magis diſpoſitos ad virtutes q̄ꝫ alios: ꝛ quoſdā eē minus ipeditos in operatiōe pp carentiā exterioꝝ ipedimētoꝝ vel interioꝝ ſic̄ ſunt egritudines aut alij defectus nāles. Contingit ēt quoſdā habere plura admicula ad operationē virtutis que ſunt diuitie: amici: ptās tēporalis: honoꝛ ꝛ ſil'ia: qꝛ oia iſta conferunt ad vſum virtutis pmo. ethi. Alia quoq̄ꝫ ſunt ad ſolum decoreꝫ felicitatis practice: ſicut hīe filios ꝛ ſil'ia: de quib⁹ oibus. qō. liij. ꝛ. liiij. ſ̄. dcm̄ eſt. Iō manifeſtū eſt ꝙ vn⁹ p̄t eē felicioꝛ alio fm hanc felicitatē iperfectā. C

¶ Si autē loq̄mur de beatitudine perfecta que eſt in dei viſione. ¶ Dōm ꝙ in beatitudine duo icludunꝛ. ſ. ipſe finis exterioꝛ qui eſt obm beatitudis ꝛ ipſa adeptio vel fruitio ipſi⁹ boni: quā formal'r vocam⁹ beatitudinē. Quātū ğ ad ipſum bonū qð eſt beatitudinis obm: ꝛ cā non pōt vnus hō eſſe beatioꝛ alio: qꝛ idē eſt ſūmū bonū quo oēs fruuntur: ꝛ per cui⁹ fruitionē ſunt beati. ¶ Quātum v̇o ad adeptioneꝫ iſti⁹ boni pōt aliquis eſſe beatioꝛ alio: qꝛ q̄ꝫto quis fruitur hoc bono tāto magis beatus eſt. ¶ Cōtingit autē vnū hoieꝫ frui perfectius deo q̄ꝫ fruaꝛ ali⁹ ex eo ꝙ melius diſpoſitus eſt vl' ordinat⁹ ad eius fruitionē: ꝛ hoc mō vnus hō p̄t eſſe beatioꝛ altero. D

De ineq̄litate opōnū ꝛ btitudis.

¶ Aliter pōt dici ꝙ beatitudo operatio q̄dā eſt: p̊ ethi. Ideo q̄ꝫto operatio iſta eſt pfectioꝛ: tanto hñs eā erit beatioꝛ. Opatio aūt pōt eſſe perfectioꝛ vna altera ex parte pōe vel ex parte obi: vel ex parte hītuſ. Nō. n. vñr alia ꝯcurrere ad opationē. De p̊: vt perfectioꝛ eſt actus itelligendi q̄ꝫ vidēdi. De ſcðo perfectioꝛ eſt act⁹ itelligendi circa rem excellētē vt deū vel angeluꝫ: q̄ꝫ intelligere lapidē vel lignū. De tertio vt perfectioꝛ eſt circa quācūq̄ꝫ reꝫ actus itelligendi ex hitu perfecto pcedens q̄ꝫ act⁹ pcedens a potētia nuda: vl' ab hitu iperfecto. Quartū pōt addi ð medio operatiōis: vt cū intelligimus aliqd per ſpēm magis expreſſe repñtanteꝫ ꝛ magis vniuoce ipſam rē perfecti⁹ intelligimus cū poſſit res aliqñ ſignificari per ſil'itudines multuꝫ diſtantes ſic̄ appꝫ in ꝯceptionibus q̄s ſinguli hoies hñt de deo. Qꝛ qdā veri⁹ ꝛ perfectius de deo ſentiūt q̄ꝫ alij: qꝛ ſimilitudines per q̄s intelligunt expreſſius aliqd repñtāt. E

¶ In beatis aūt nō eſt dſia q̄ꝫtū ad pmuꝫ: qꝛ in oibus eſt beatitudo per actuꝫ itellectus. Nec ēt in ſcðo: qꝛ oibus erit idē obꝫ ſ. ſūmuꝫ bonū: qð eſt ipſe deus. ¶ Nec ēt in q̄rta: qꝛ mediuꝫ intelligendi ſiue forma itelligibilis per quā oēs bti deū itelligent erit ipſa eēntia diuina que vnieꝛ intellectui cuiuſcunq̄ꝫ: qꝛ per nihil aliud deus poterit videri: vt pbatū eſt. ſ̄. qō. xl. quātuꝫ ad hec beatitudo oiuꝫ erit equalis. ¶ Tertiū autēꝫ erit in eis ineq̄le. ſ. habitus. Et non eſt putandū ꝙ v̇e ſit ibi aliq̄s hitus: ſicut dicimus ſciaꝫ eē hituꝫ ꝯnis: ſed qðlibet manens pōt vocari hitus: cuꝫ actus ſit aliqd tranſiēs: ꝛ habitus dicat manſionē vel imobilitateꝫ. Et ſic lumen gl'ie qð erit quedā q̄litas creata in aia nr̄a fm quaꝫ eſſentia diuina reddeꝛ ei pportionalis ad hoc ꝙ poſſit deū itelligere vocabitur hitus gl'ie. Et qꝛ iſtud lumē ineq̄l'r poterit cōicari beatiſ poterunt eē ineq̄l'r bti: ſicut nō ſunt eq̄l'r ſapiētes in aliq̄ arte qui non hñt habitū eiuſdē artis eq̄lem. F

Ad pm ar.

¶ Ad pmū dōm qð beati hēbunt eq̄litatē btitudinis ex parte obti: ſed habebunt inequalitatē ex parte ipſi⁹ operatiōis pter inequalitateꝫ luminis. Primū ſignatur per vnitatē denarij: ſcðꝫ ſignaꝛ per multitudinē māſionū: qꝛ Ioā. xiiij. dī. In domo pr̄is mei māſiones multe ſunt. i. diuerſi gradus btitudinis. G

Ad 2m ar.

¶ Ad fꝫ dōꝫ ꝙ ſi beatitudo accipiaꝛ p obo ad qð hō perueniēdo beatus efficiꝛ: eſt ſūmuꝫ bonū: ꝛ nō pōt eſſe aliquid maius eo. Si aūt accipiaꝛ p adeptione vel fruitione aut poſſeſſiōe illi⁹ obti: nō eſt btitudo ſūmuꝫ bonū ſimpl'r: ſed ſūmi boni poſſeſſio: iō aliqd excellentius pōt eſſe ipſa btitudie. ſ. bonū ꝙ poſſideꝛ non tñ poteſt eē poſſeſſio alicui⁹ boni excellentioꝛ beatitudine. H

¶ Al'r pōt dici accipiendo beatitudinē p poſſeſſiōe ſūmi boni: qð nihil eſt excellentius illa: ꝛ tñ vna beatitudo poteſt eē excellentioꝛ alia: ſicut nulluꝫ aial eſt perfectius homine: ꝛ tñ vnus hō eſt perfectioꝛ alio. Et ſicut ignis eſt ſubtiliſſim⁹ oiuꝫ corpoꝝ in ſpē: vnus tñ ignis pōt eē ſbtilioꝛ alio intra eandē ſpēꝫ. Ita btitudo ꝯſiderata fm ſuā ſpē eſt vltim oiuꝫ deſiderabiliū: ꝛ tñ nihil phibꝫ beatitudinē vnius hois

eſſe excellētiorē btitudine alterius.Beatitudo tñ cuiuſcūq; ē
vltimū bonū ipſius:q: totalr̃ ſaciat appetitum eius:ita vt ni
J. hil vltra deſideret.¶ Ad tertiū dōm ꝙ nulli btō deeſt aliqḋ
Ad 3m ar. bonū deſiderabile:q: poſſidet ipz bonū īfinitū qḋ beatificat
oēs btōs:vt dicit Aug.ſed dr̃ vnus beatior alio ex diuerſa ꝑ
ticipatione illius boni.Additio aūt alioꝝ bonoꝝ cū ipſo bo
no infinito non auget beatitudinē ſic ait Aug.v.ↄfeſſionuz.
Qui te ⁊ alia nouit non ꝓpter illa beatior:ſed ꝓp te ſolū bea
tus ſic rn̄det ſcūs Tho.¶ Sed ad hoc manet arg. q: per h
ſ.Tho. ꝙ vnus ꝑticipat magis illo ſūmo bono que ꝑticipatio dicit ꝑ
fectionē magnā:erit vnus beatior altero:⁊ ꝑfectionē vnius
poterit alius deſiderare.Sicut ſi ſint duo hoīes qbus appōat
idē cibus delectabilis:⁊ q: vnus hz guſtū magis diſpoſituz
magis delectat in cibo illo q̄z alius lz equale bonuz eſt:de q̊
ambo delectant.Unde pōt ille qui minus delectat deſidera
re habere guſtū tā diſpoſituz ſicut hz alius vt equalr̃ poſſet de
lectari. Ita ī vita eterna lz idē bonū ſit fruibile oib⁹:q: tñ nō
pn̄t oēs illo eq̄lr̃ frui poterit deſiderare vnus fruitionē alte
rius:⁊ tūc nōduz erit btūs niſi illā aſſecutus fuerit.¶ Dōz
ꝙ nullus btōꝝ deſiderat pluſq̄z hz nec deſiderare pōt: licet
ſciat ꝙ alij ſunt beatiores eo:⁊ qḋ ipſe poſſet ſuſcipe illoruz
beatitudinē ſi ei daret.¶ Unde autē ꝓueniat h ſunt q̄ttuor
Ad 4m ar. que.ſ.q.xliij.declarauimus.¶ Ad q̄rtū dicit ſcūs Tho. ꝙ
in btīs erit ꝑfecta charitas.Unde q̄libet plus ibi diliget deū
q̄z ſeipſum.Et iō magis nollet iſtud qḋ deo erit ↄuenictius
q̄z id qḋ ſibi eēt melius:⁊ ſic magis nollet diuinā iuſtitiā ſer
uari in hoc ꝙ ipſe minus hēat:qḋ eſt deo ↄuenienti⁹ q̄z in h
ꝙ plus hēat:qḋ eſt ſibi melius.¶ Dōm tñ vi ꝙ iſtud magis
ꝑtinet ad iuſtitiā q̄z ad felicitatē.ſ.ꝙ iſte nollit plura:q: diui
ne iuſtitie nō cōpetit:qḋ fit per appetitū relatū:⁊ tñ iſte non
tollit quin iſte vidēs btitudinē illoꝝ q̄ ſimplr̃ eſt melior quā
ſua nō ↄcupiſcat eā nālr̃ lz nō appetitu coguit. ¶ Un̄ ſi ni
hil aliud eēt nō videret h ſufficere ad btitudinē in q̄ nō ſolū
appetitus regulat:ſed magis ſatiat:q: regulare eſt act⁹ v̄tutꝭ
ſatiare eſt cōditio btitudinis.¶ Iō dōm ꝙ nemo btōꝝ deſi
deraret pluſq̄z hz ēt ſi nō eſſet hoc ↄ̄ dei iuſtitiā.Sed nō de
ſiderat:q: deſiderare nō pōt.Un̄ aūt ꝓueniat ꝙ nō poſſit de
ſiderare.Vide illa q̄ttuor de qb⁹ dixi in ſolōne p̄cedētis arti
cu.De hijs ſcūs Tho.p̄ma ſcḋe.q.v.articu.ij.⁊.iiij.ſen.diſti.
xlix.qōne.iiij.articu.ij.

¶ An cōuenienter vocentur mās̄iones diuerſi gradus bea
titudinis. Queſtio. LXV.

Opio quorundam. Queritur circa gradus diuerſos gl'ie an conue
nienter vocent mās̄iones ſicut.ſ.p̄cedē
p̊a rō. ti.q.tactū eſt.¶ Dicunt qdā ꝙ nō:q: btitudo iportat rōnez
2a rō. premij:māſio aūt nihil dixit qḋ ad premiū ꝑtineat: g̊ diuerſi
gradus btitudinis māſiones dici non debent. ¶ Itē māſio
dicit locū:ſed loc⁹ q̊ btificant ſancti nō ē corꝑalis:ſed ſpūal'.ſ.
3a rō de⁹ q vn⁹ eſt:g̊ nō ē niſi vna māſio btōꝝ: iō diuēſi grad⁹ glo
rie manſiones nō dicent. ¶ Itē ſicut in vita eterna ſunt hoīes
diuerſoꝝ meritoꝝ:ita ſunt in purgatorio:⁊ fuerunt in ſinu
Rn̄det ad abrahe:⁊ tñ in neutro iſtoꝝ diſtinguunt māſiōes: g̊ nec in
q̄ſitū qōis. vita eterna debent diſtingui. ¶ Dōm ꝙ diuerſitas meritoꝝ
A vl' poti⁹ p̄mioꝝ dr̄ diuerſitas māſionū:ſicut.n.dr̄.Jo.xiiij.in do
mo pr̄is mei māſiones multe ſunt.i.in vita eterna que eſt do
mus dei ſt diuerſi gradus btitudis qui vocant māſiōes ſcḋm
diuerſitatē meritoꝝ:ſic expōit Aug..Ita in q̄libet ciuitate ē
māſionū diuerſitas ordiata:ſed patria celeſtis ciuitati cōpa
B ratur Apoc.xxi.g̊ ibi erit diſtinguere diuēſos gradus gl'ie q
māſiōes dicent. ¶ Cōſiderādū ꝓ h ꝙ mot⁹ local' ē p̄or oīuz
alioꝝ motuū:iō ſcḋm Ari.nomē mot⁹ ⁊ diſtātie:⁊ oia q̄ cōpe
tūt motui locali deriuata ſunt ab ipſo motu locali ad omnes
alios motus.Finis aūt motus localis eſt loc⁹ ad quē cuz qs
ꝑuenerit ibi manet qeſcens:⁊ cōſeruat in eo:⁊ iō in q̊lz alio
motu ipaz qetationē mobil' in fine mot⁹ māſionē vocam⁹ vel
locationē.Et iō cū nomē mot⁹ extēdat vſq; ad actū appetit⁹
⁊ volūtatꝭ ipſa aſſecutio finis ad quē mouet appetit⁹ dicetur
māſio vl' collocatio appetit⁹ ī fine.Et ſic diuēſi modi cōſeq̄n
di finē vltimū dicent diuerſe māſiōes: vt ſic ciuitas terrena
rn̄deat ciuitati celeſti.Et ſic ↄuenienter dr̄ in domo pr̄is mei
māſiōes multe ſt.ſ.ꝙ vna ſit dom⁹ ⁊ māſiōes multe ītra illā
domū.¶ Accipiet aūt vnitas dom⁹ ex ꝑte obti btitudis:q:
oēs eodē bono fruunt:⁊ accipiet diuerſitas māſionū ex ꝑte
graduū fruitiōis qui ieq̄les ſunt in diuerſis btīs.Sic ēt ē in
nālibus:q: vnus locus eſt oīuz leuium ad quez naturaliter

tendunt:⁊ tñ in illo loco eſt ſurſum ⁊ deorſum ſcḋm ꝙ leuia
ſunt inequalia:⁊ q̄dam plus aſcendunt:alia autem minus.
Unde poſſet dici ꝙ leuia habent diuerſas māſiones in loco
ſuo ſcḋm differentiā leuitatis.De hijs ſcūs Tho.iiij.ſentē.di.
xlix.qō.iiij.arti.iij.¶ Ad p̄muz dōm ꝙ māſio bene cōuenit
beatitudini:q: importat rationē finis cū ſit terminus mot⁹: Ad p̊m ar^m C
⁊ tamē ratio finis eſt ꝓpria beatitudini:q: eſt vltimus finis.
¶ Ad ſcḋm dōm ꝙ accipiēdo large locū idē eſt loc⁹ q̊ btifican
tur oēs ſcti.ſ.deus:⁊ iſte vocat domus:⁊ q: eſt vna dr̄ in do Ad 2m D
mo patris mei:q: tñ diuerſimode bti participant hoc bono: argu.
iſte diuēſitates appropinquationis vocant māſiōes vt dcm̄
eſt.¶ Ad tertiū dicēdū qḋ illi qui erant in ſinu abrahe:⁊ q Ad ter E
nunc ſunt in purgatorio nōduz peruenerūt ad finē ſuum vl tiū arg.
timū cuz tendant ad patriā.Manſio autē dixit terminū mo F
tus ⁊ qetē mobilis.Ideo in ſinu abrahe ⁊ purgatorio man
ſiones aſſignari non poſſunt:ſed aſſignant in paradiſo:⁊ in
inferno:q: vterq; eſt vltimus terminus motus.

¶ Manſiones iſte per quod diſtinguantur. Qō. LXVI.

Querit de māſionib⁹ iſtis per qḋ diſtinguant.So
let.n.dici ꝙ diſtingunt per diuerſos g̊dus
charitatis.¶ Aliq aūt dicūt qḋ nō:q:.J.xxv. dr̄ ō patrefami Opi. q̊
lias vel domino qui tradidit bona ſua ſeruis ſuis.Et dicitur rūdaz.
qḋ dedit vnicuiq; ſcḋm propriaz virtutē vniuſcuiuſq;.Sz iſta p̊a rō.
eſt virtus naturalis ſcḋm q̄z aliqs pōt plura aut pauca: ergo
dona gratie ⁊ gl'ie diſtribuunt ſcḋm diuerſos gradus virtutꝭ
nālis:⁊ nō ſcḋm charitatē.¶ Itē dicit in pſal.de deo.Tu red 2a rō.
des vnicuiq; iuxta opa ſua:ſed iſtud qḋ dat eſt beatitudo: g̊
non menſurat per gradus charitatis:ſed ſcḋm charitatē opa
tionū.¶ Itē charitas eſt habitus:nō debetur autez habitui 3a rō.
premiuz aliqḋ nec honor:ſed actui.Un̄ p̄mo ethico. dicit ꝙ
in olympiadibus non fortiſſimi coronant ſed agonizātes:⁊
ſcḋa ad thi.ij.dr̄:n̄ coronabit niſi q legitie certauerit:g̊ btitu
dinis gradus nō erūt ſcḋm diuerſitatē graduū charitatis:ſed
ſcḋm diuerſitatē operationū.Sic ēt dicit Ariſt.p̄mo ethico.ꝙ
btitudo eſt p̄miū v̄tuoſaꝝ operationū:g̊ non hituū:caritas
tñ habit⁹ eſt.¶ Dōm ꝙ ſcḋm diuerſos gradus caritatis fiet di Rn̄det
uerſitas in gradib⁹ gl'ie:q: q̄zto aliqs magis ↄiunct⁹ eſt deo ad q̄ſitū
beatior eſt:ſed ſcḋm gradū caritatis eſt modus appropinquā qōnis.
di ad deū:cū ipſa caritas vniat nos deo:g̊ diuerſitas gradus A
btitudinis ad caritatē ꝑtinet.¶ Itē q: ſcḋm regulā phi ſi ſim p̊a rō.
pliciter ſeqt ad ſimplr̃:⁊ magis ad magis.Sed ad hr̄e cari 2.rō.
tatē ſeqt hr̄e btitudinē:q: nemo illā aſſequi pōt niſi qui ī ca
ritate decedit:g̊ qui maiorē caritatē hz maiorē hēbit btitudi
nem.¶ In h tñ cōſiderandū ꝙ p̄ncipiū diſtinguendi diuer B
ſas māſiones vel diuerſos gradus gl'ie eſt duplex.ſ.ꝓpiquū
⁊ remotū.Propinquū eſt ipſa diſpō que erit in btīs qn̄ inci
piunt eſſe bti:ex qua ↄtingit in eis diuerſitas btitudinis.Et
iſta non erit lumē gl'ie:q: lz per iſtud diuerſimode beati deū
videant:iſtud tñ ꝑtinet ad p̄miū ⁊ nō ad meritū. Ipſa tñ diſ
poſitio ſcḋm quā btīs dabitur diuerſus gradus beatitudinis
erit aliquid ex ꝑte ipſoꝝ ꝙ pertinebit ad meritū:⁊ vocat ca
ritas pr̄ie.Principiū aūt remotū quo ↄſecuti ſunt talē beati C
tudinē erit meritū.¶ Principiū diſtictiuū vocat caritas pa
trie:q: q̄zto aliqs in patria maiorē hēbit caritatē: tāto erit in
maiori gradu gl'ie.Nō erit tñ illa caritas in qua hō deceſſit:
ſed valde maior:q: nec̄e eſt ꝙ quilibet btūs poſt mortē maio
rem habeat caritatē q̄z viuens habuit.¶ Etiam q: al's eſſet
magnū incōueniens:q: aliquis eſt qui decedit in magna ca
ritate:⁊ nunq̄z dū vixit forte habuit caritatē niſi tunc. Ali⁹
erit qui tota vita caritatē habēs multa opa ex caritate fecit:
⁊ tñ decedit in minori gradu caritatis q̄z p̄dictus.Nō eſt ta
men dubiū qn iſte hitur⁹ ſit maiorē beatitudinē q̄z ille: ⁊ ta
men non poſſet eā hr̄e ſi in pr̄ia hr̄et minorē caritatē q̄z ille:
ergo nec̄e eſt ꝙ iſte moriens in parua caritate hēat maiorē
caritatē in pr̄ia:q̄z ille qui morit in maiori caritate.¶ Fiet āt
cōmenſuratio per dei ſapiaz ſcḋm opa ⁊ gradus caritatis qui D
p̄ceſſerunt per totā vitā.Et iſtud pertinebit ad caritatē pr̄ie:
que erit diſtinctiuū ꝓpinquuz graduū gl'ie.¶ Principiū āt
diſtinguendi remotū erit ſcḋm caritatē vie.Nā actus nr̄ habz
vt ſit meritorius:non ex ſba actus:ſed ex hitu virtutis q̊ in
formatur.Tota aūt vis merendi eſt ex caritate:q: lz alie vir
tutes ſcḋm ſe non ſunt meritorie:ſz per caritatē. Iō caritas vo
catur mater ⁊ forma aliaꝝ virtutū: q: actus aliaꝝ virtutuz
formant per caritatē q̄ztū ad eſſe meritoriū.Et ſic ſcḋm diuer
ſitatem caritatis eſt diuerſitas meriti:⁊ conſequenter glorie.
Ideo

Ideo charitas eſt ꝑncipiũ diſtinguēdi:tã ꝓpinquũ ꝙ̃ remotũ diuerſos gradus glie. De hõs ſcđs tho.4.ſen.di.49.q.4. arti.4. ¶ Ad pmũ dõm ꝙ nõ accipit ibi ṽtus vniuſcuiuſqꝫ ſolũ p̄o nãli capacitate eius:ſed p̄o nãli capacitate ſit' cum conatu ad habēdã grãs. Et tũc virtus ſic accepta erit quaſi diſpoſitio mãlis ad menſurã gr̃e ⁊ glie ſuſcipiende. ⁊ ſicut mã que eſt pfectius diſpoſita eſt capax pfectioris forme. Ita qui hꝫ virtutẽ nãlem maiorẽ ſi habeat conatũ ad grãs iuxta magnitudinẽ ſue ṽtutis:eſt quaſi mãliter diſpoſitus ad ſuſcipiendã maiorẽ charitatẽ ⁊ maiorẽ gliam. ¶ Et tñ iſtud non ſufficit ad diſtinguendũ gradus glie:q: poterit eſſe ꝙ aliqs hñs minorẽ virtutẽ nãlẽ accipiat maiorẽ charitatẽ:q: magis ad illã conat':vel q: deus miſeret' cui vult.ad ro.19.ideo ṽtus nãlis nõ diſtinguit gradus glie:ſed diuerſitas charitatis patrie ⁊ vie. ¶ Ad 2m dõm ꝙ p̄o operibus nr̃is nõ daret' p̄miũ glorie niſi eẽnt charitate informata:cũ ſola charitas ſit ꝑncipiũ merendi:ideo ſm gradus charitatis:⁊ nõ ſm operationes erit diuerſitas glie. Nõ tñ eſt ſenſus ꝙ quicũqꝫ operatus eſt ex maiori charitate hic:hẽbit ibi maiorẽ gliã. Q: ſi quis fecit mille opationes in charitate exñs in decẽ gradibus charitatis ⁊ alius fecit ſolũ.20.opa bõa exñs in.30.gradibus charitatis:maiorẽ habebit q ex minori charitate opatus eſt:q: ſepius ex charitate opatus eſt:q: ml'titudo p̄eualet ibi intẽſioni. Nos tñ neſcimus mẽſurare iſtã dr̃ias:q: neſcimus de quolibet ope in quo gradu charitatis fiat. Et dato ꝙ adhuc ſciremus adhuc neſciremus quãtũ cuilibet operationi rñderet de pmio. Solus ḡ deus mẽſurator eſt. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ quãuis habitus charitatis aut alterius virtutis nõ ſit meritũ nec debeat' ei p̄emiũ ſm ſe:eſt tñ tota ratio merendi in actu ita ꝙ actus nõ eſt meritorius niſi propter charitatẽ a qua elicit' vel imperat'. Ideo ſm diuerſitatẽ charitatis erit diuerſitas glie. Aliquãdo tñ actus ex gñe ſuo non inquantũ informat' charitate:ſꝫ inquantũ ꝑtinet ad tale genus hꝫ ꝙ debeat ſibi p̄miũ:ſed hoc nõ eſt de eẽntiali p̄emio ſed de accidentali:ꝙ aureolã vocamus que p̄o virginitate conſeruata:⁊ martyrio ⁊ doctrina ſacre ſcripture debetur:ſꝫ verũ eſt ꝙ ẽt ſine charitate nũꝙ̃ cõſequet' qs iſta p̄emia. Et tamen directe ipſa non debentur p̄o charitate magna vel parua ſiue p̄o aliquo actu informato charitate:ſed p̄o actibus vt ſunt in tali genere.

¶ An beatitudo ſemel habita poſſit amitti. Q̃ō.LXVII.

Queritur de beatitudine ſemel habita:an amitti poſſit. ¶ Aliqui dicunt ꝙ ſic:q: btitudo eſt perfectio hois:ſed perfectio ineſt perfectibili ſm modũ ipſius pfectibilis. Cũ ergo hõ ſm nãm ſuã ſit mutabilis vr̃ ꝙ btitudo eius mutabilis ſit:⁊ ſic poſſit perdi. ¶ Itẽ btitudo hois cõſiſtit in actu voluntatis qui actus ſubiacet voluntati:ſed volũtas hꝫ ſe ad oppoſitũ.ḡ põt deſiſtere ab opatione illa per quã btificat' ⁊ ſic peribit beatitudo. ¶ Itẽ finis rñdet ꝑncipio ſed btitudo hois hũit ꝑncipiũ q: nõ fuit ſemp btũs.ḡ aliqñ habebit finẽ. ¶ Dõm ꝙ ſicut ſepe dictũ ẽ poſſumus loq de beatitudie pfecta vel imperfecta. ¶ Si de imperfecta qualis hr̃ in hac vita dixerunt qdã ꝙ non poterat pdi.ſic eni voluit ſolõ. Et q: quelibet opatio hois eẽt mutabilis nõ dicebat aliquẽ beatũ eſſe quãdiu viueret:ſed cũ moreret' ſi manſiſſet in actu virtutis vſqꝫ ad mortẽ:tunc incipiebat dici btũs. Et tunc btitudo nõ poterat amitti:q: iſtud ſꝫ ꝙ dicebat' iſte btũs iã trãſierat:⁊ ſic erat inuariabile. De h̃ p ethi.circa finẽ. Hanc tñ poſitionẽ ibi improbat Ari. vt diximus ſupra.q.47. ¶ Dõm ḡ eſt ſm Ari. ibidẽ ⁊ eſt rõ manifeſta ꝙ btitudo huius vite amitti põt:⁊ tñ nõ facil'r:q: beatus nõ vocatur qui hꝫ vnã opationẽ virtutis:q: ibi ꝙ ſicut vna hirũdo nõ facit ver. Ita nec vna opatio aut modicũ tps facit btm:ſed dꝫ btũs multũ aſſuetus eẽ operatiõibus virtutum. Et ſm hoc erit iã valde firmatus.ita vt nõ poſſit faciliter moueri a virtute. Vñ dr̃ ibi ꝙ nõ dicimus btm debiliter firmatũ:quaſi quẽdã cameleontẽ:ſꝫ dꝫ eũ valde firmatũ eſſe. ¶ Et tñ adhuc perire põt iſta beatitudo:q: volũtas humana peruerti poterat de generãdo a virtute in vitiũ:cũ tñ in actu virtutis conſiſtat beatitudo. ¶ Nõ eſt tñ putandũ ꝙ quelibet exterior mutatio in bonis fortuitis aut circa corpꝰ tollat felicitatẽ:q: tunc eſſet btũs debiliter firmatus ſicut cameleõ:qui ad quãlibet rẽ obiectã mutat colorẽ:ſed potius in ipſis aduerſitatibus fulget excellẽs virtus:⁊ ipſe btũs taꝙ̃ vere virtuoſus oĩa fortiter ⁊ p̄udẽter tollerans imobiliter ſe hꝫ ⁊ ẽſt ſicut tbetragonus ſine vituperio:vt dicit' ibidem. ¶ De felicitate ſpeculatiua eodẽ mõ dõm ꝙ nõ põt faciliter perire:q: pauciora hꝫ cõturbãtia ꝙ̃ felicitas p̄actica cũ paucis exterioribus indigeat vt oſtenſum eſt ſupra.q.53.⁊.54. ¶ Põt tñ perire q: ipſa cõſiſtit in actu cõſiderandi p ſcias ſpeculatiuas:⁊ ille perire põt per obliuionẽ:ſicut ſit in qbuſdã grauiſſimis egritudinibus in qbus leſo capite turbãtur vel pereunt fantaſmata que manebant in organo interiori:⁊ ipſum organũ diſponit' ad quecũqꝫ fantaſmata poſtea ſuſcipienda. Ideo lꝫ ad hoc maneret habitus ſcientificus in intellectu nõ ſufficeret ad cõſiderationẽ ſcientificã:cũ oporteat intelligentẽ fantaſmata ſpeculari vt dr̃.3.de aĩa. ¶ Põt etiã perire ſcia p diſtractionẽ longi tpis ab actu cõſiderandi pp occupationes incidentes. Et ſic quecunqꝫ btitudo huius vite perire põt. ¶ Si aũt loquamur de beatitudie perfecta que eſt in viſione dei poſt hanc vitã:putauerunt quidã ꝙ adhuc illa ſemel habita poterat perire. Hoc tenuit origenes ſecutus poſitionẽ erroneã quorũdã platonicoꝝ. ¶ Sed hoc falſum eſt. ⁊ apparet p ex rõne cõi btitudinis que eſt bonũ pfectũ ⁊ per ſe ſuff ciens. Ideo neceſſe eſt ꝙ ſatiet deſideriũ hois ⁊ quietet iſtud atqꝫ oẽ malũ excludat. nãliter tñ homo deſiderat retinere bonũ qđ hꝫ:⁊ cupit hr̃e ſecuritatẽ de retinẽdo iſtud ſi aũt nõ eſt ſecurus de retinẽdo:nece eſt ꝙ affligat' timore amittẽdi ſi amiſſio incerta eſt:vel dolore ſi amiſſio eſt certa. ¶ Requirit' ergo ad beatitudinẽ ꝙ hõ hẽat certã opionẽ ꝙ bonũ qđ hꝫ nunꝙ̃ amittet que opio ſi ſit vera pñs eſt ꝙ btitudinẽ nũꝙ̃ amittat:ſi aũt falſa eſt opio per h̃ ipm infelix eſt.vel ſaltẽ nõdũ felix q hanc hꝫ opionẽ. Q: ſicut verũ eſt bonũ itellectus.ita falſũ eſt malũ eius.6.metaphi. Nõ ergo erit iã btũs ſi aliqđ malũ eſt:p̄cipue in põ.illa in qua btitudo cõſiſtit. ¶ Scđo apparet hoc ex rõe particulari btitudinis:q: vt pbatũ eſt ſupra.q.40.btitudo conſiſtit in dei viſione. Eſt aũt impõle ꝙ hõ videns diuinã eſſentiam vellit eã nõ videre. Quia ꝙ aliquis vellit carere aliquo bono iã habito eſt vel q: bonũ iſtud eſt inſufficiens ⁊ queritur ad ſufficientius loco eius:aut q: hꝫ aliqđ icomodũ ãnexum pp qđ in faſtidiũ venit. Nullũ aũt iſtoꝝ eſt in viſione diuine eſſentie:q: ipſa replet aĩam oĩbus bonis cũ cõiungat eã fonti oĩum bonoꝝ:ſic dr̃.ps.16. Saciabor cũ apparuerit gloria tua. Et ſapie.7.dr̃. Venerunt mihi oĩa bona piter cũ illa.i.cũ cõtẽplatione ſapie in qua eſt btitudo. Et ſic viſio dei eſt bonũ per ſe ſufficiens. ¶ Etiã nõ hꝫ ſecũ aliqđ icõmodũ annexum q: ſapie.8.dr̃ de cõtemplatiõe ſapie. Nõ hꝫ amaritudinẽ puerſatio eiꝰ:nec tediũ puictus eius. Et ſic appet ꝙ nullus btũs ex ꝓpa volũtate vollet ceſſare a dei viſione. ¶ Et tñ etiã nõ põt illã pdere deo ſubtrahente viſionẽ ſuã:q: cum ſubtractio btitudinis ſit qđã pena nõ põt puenire a deo q eſt iuſtus iudex niſi p̄o aliq culpa. Sed in culpã cadẽ non põt ille q videt diuã eẽntiã:cũ ad hanc viſionẽ ſequat' neceo rectitudo volũtatis vt pbatũ eſt.ſ.q.51. Et ſic deus nũquã ſubtrahet hãc btitudinẽ. ¶ Nõ eſt tñ aliqđ aliud agẽs vel etiã deſiderabile ꝙ eã tollẽ poſſit:q: aĩa vnita deo p beatitudinẽ ſupra oĩa eleuat'. Nihil ḡ eſt qđ violẽter ei ſubtrahat hãc btitudinẽ. Nõ eſt ḡ cõuenienter dictũ ꝙ illa btitudo poſſit perdi. ¶ Niſi forte diceret' ꝙ p diuturnitatem tẽpoꝝ illa beatitudo p ſe eẽ deſineret ⁊ trãſiret hõ ad miſeriã:q: tales alternationes tpales nõ pñt eẽ niſi circa illa que ſubiacent tẽpori ⁊ motui. Btitudo aũt ex parte ipſius obi eternitatem quandã hꝫ. Vñ in ea nõ eſt aliq viciſſitudo. Et ſic nõ eſt poſſibile ꝙ btitudo vera ſemel habita perdat'. ¶ Amplius hoc oñditur:q: oẽ qđ aliqñ eſt ⁊ nõ ſemp eſt tpe menſuratur.4.phi. Viſio aũt que creaturas btãs facit nõ eſt in tẽpore:ſed in eternitate:vt oñſũ eſt.ſ.q.29. Impoſſibile ḡ eſt ꝙ ex' quo quis deũ viderit videẽ deſinat quãtũ eſt ex pte viſiõis. ¶ Itẽ creatura itellectualis nõ puenit ad ſuũ vltimũ finẽ niſi qñ eius deſideriũ nãle qetat'. Sꝫ ſic deſiderat nãl'r felicitatẽ.ita deſiderat ppetuitatẽ in ea. Cũ eni in ſubã ſua ſit ipſa creatura ppetua:id qđ pp ſe deſiderauerit nece eſt vt deſideret ad ſemp habendum. Nõ ergo erit felicitas vltimus finis niſi in eternũ maneret q: nõ haberet totũ qđ deſideratur. ¶ Item omne qđ cũ amore poſſidet' ſi ſciat' ꝙ aliqñ amittet' triſticiã infert. Viſio autem que btõs facit cũ ſit maxime delectabilis ⁊ maxime deſiderata:a poſſidentibus eam maxime amatur ergo impoſſibile eſſet eos non triſtari ſi ſcirent eã quãdoqꝫ ſe amiſſuros. Si aũt non eſſet ppetua ſperarent neceſſe ꝙ eam

Margin notes (left): s.Tho. — E — F — G — Opinio quadã. pª rõ. — 2ª rõ. — 3ª rõ — Rñdet ad queſitũ.q. A — B

Margin notes (right): E — D — E — F — G — Btitudo eſt eterna. pª rõ — h — 2ª rõ — I — 3ª rõ. — 4.rõ. — k

eā amitterent:qꝛ videndo diuinā ſubām vident ea que nālr
ſunt. Unde magis multo cogſceret de illa viſione an futura
eēt ꝑpetua vl' aliqñ deſitura. Nō g̊ eēt iſta viſio ſine triſticia
⁊ ſic nō eſſet beatitudo que ex̄ oē maluꝫ conſtituit hominē.
¶ Itē qd̄ mouet nālr ad aliqd tanq̄ꝫ in finē ſui motus:non
L remouet ab illo niſi ꝑ violentiā:ſicut graue cū ſurſuꝫ ꝓijcit.
rō.5. Cōſtat aūt ꝙ oīs ſbā itellectualis nāli deſiderio tendit in il-
lā viſionē:nō g̊ deficeret ab ea niſi ꝑ violentiā. Nihil aūt tol
lit per violentiā alicui niſi vtus auferentis ſit maioꝛ q̄ꝫ vtus
cātis rē in illo a q̊ auferṫ. Uiſionē aūt iſtā cāt deus ⁊ nihil
eſt maius deo:g̊ nihil pōt auferre hoī viſionē illā per violen-
tiā: ⁊ ſic videbit in ꝑpetuū. ¶ Itē ſi aliqd deſinat videre qd̄
rō.6. M p̄mo videbat:aut hoc erit qꝛ deficit ei facultas vidēdi ſic cuꝫ
quis moꝛiṫ vel excecaṫ:aut aliqualr impediṫ:aut erit qꝛ non
vult amplius videre:ſicut qs auertit viſum a re quā viſuſ vi
debat:vel qꝛ obꝫ ſubtrahiṫ ⁊ hoc eſt cōe tā in viſione ſenſus
q̄ꝫ itell's. Subē aūt itellectuali videnti deū nō pōt deeſſe fa-
cultas videndi deuꝫ ꝑ hoc ꝙ ipſa deſinat:qꝛ ꝑpetua eſt:nec
ꝑ defectū luminis quo deū videt:qꝛ iſtud lumen incoꝛrupti-
biliter recipiṫ ſꝫ cōditionē recipiētis ⁊ dantis. Nec pōt ei de
eſſe voluntas tali viſione fruendi cū ſciat in ea cōſiſtere bti-
tudinē. Sicut nō pōt velle nō eē btūs:nec etiā videre d̄ſinet
per ſubtractionē obi qꝛ obꝫ iſtud qd̄ eſt deus ſemꝑ eodē mō
ſe hꝫ:nec elongaṫ niſi inquātū nos elongamur ab ipſo. Im-
poſſibile eſt g̊ ꝙ viſio dei que nos btōs facit deſinat aliquā-
do. ¶ Itē vt ſupꝛa tangebaṫ impoſſe eſt ꝙ quis a bono quo
rō.7. N fruiṫ diſcedere vellit niſi ꝑꝑ aliqd̄ malū qd̄ in fruitione illiuſ
boni extimaṫ:ſaltē ꝑꝑ hoc ꝙ putaṫ eſſe impedimentū maio-
ris boni. Qꝛ ſicut nihil deſiderat appetitus niſi ſub rōne bo
ni:ita nihil fugit niſi ſub rōne mali. Sed in viſione dei non
p̄t eē aliqd̄ malū cū ſit optimū ad qd̄ creaṫa itellectual' ꝑuēīṫ
pōt nec etiā videns deū pōt putare malū aliqd̄ eſſe in hac vi
ſione:vel ꝙ aliqd ſit melius:cū iſta viſio excludat oēm erro
rē ⁊ fallaciā ab itellectu. g̊ neceſſe eſt ꝙ qui deū videt nunq̄ꝫ
vellit hac viſione carere. ¶ Itē faſtidiū alicuius rei q̄ qs pꝛi
rō.8. O us delectabilr fruebaṫ accidit ꝑꝑ hoc ꝙ res illa facit aliquā
mutationē in eo cui faſtidiū fit coꝛrūpendo vel debilitando
virtutē eius. Et ꝑꝑ hoc vires ſenſibiles qbus accidit fatiga
tio in ſuis actionibus ꝑꝑ imutationem oꝛganoꝝ coꝛꝑaliū a
ſenſibilibus a quibus ēt ſi fuerūt excellentia coꝛrūpunṫ faſti
diūt poſt aliquantū tp̄s frui eo quo p̄us fruebanṫ delectabi
liter. Et ꝑꝑ hoc itelligēdo faſtidiū patimur poſt longā medi
tationē:qꝛ fatigāṫ potētie vtentes coꝛꝑalibus oꝛganis ſine
qbus ꝯſideratio intell's nr̄i cōpleri nō pōt. Diuina aūt ſubā
nō coꝛrūpit:ſed maxīe ꝑficit intell'm nec ad eius viſionē cō-
currit aliqs actus q per oꝛgana coꝛꝑalia exerceaṫ. Impoſſi-
bile eſt g̊ ꝙ aliqs illā viſionē faſtidiat q p̄us illa delectabilr
fruebaṫ. ¶ Itē nihil qd̄ cū admiratione cōſideraṫ pōt eſſe fa
9.rō. P ſtidioſuꝫ:qꝛ quādiu ſub admiratione eſt adhuc deſideriū ma
net:diuina ſubā a quolibet intellectu creato ſemꝑ cū admira
tione vr̄ cū nullus itell's creatus illaꝫ cōpꝛehendat. Impoſſe
eſt igiṫ ꝙ itell's creatuſ illā viſionē faſtidiat. ⁊ ita nō ē poſſe
10.rō. Q ꝙ ab ea ſpōte deſiſtat. ¶ Itē ſi aliq̄ duo fuerūt pꝛius vnita
⁊ poſtea ſeparenṫ:oꝫ ꝙ hoc accidat ꝑmutationē alicuius eo
rū. Relatio eni ſicut nō incipit eē de nouo abſq̄ꝫ mutatione
alicuius eoꝝ de nouo eſſe deſiſtit. Intellectus āt creatuſ vi-
det deū ꝑ hoc ꝙ ei quodāmō vniṫ vt dictū eſt ſupꝛa.q.40.ſi
ergo viſio iſta deſinat deficiente hac vnione:nec̄e eſt ꝙ hoc
fiat mutatione diuine ſubē vel intellectuſ eā videntis quoꝝ
vtrūq̄ꝫ eſt impoſſe. Nā diuina ſubā eſt imutabilis:ſubā autē
itellectualis eleuaṫ ſupꝛa oēm mutationē:cū dei ſbām videt.
Impoſſe eſt ergo ꝙ qs deſinat videre diuinā ſbāꝫ quā ſemel
11.rō. R btūs exn̄s videt. ¶ Itē quāto aliqd eſt magis deo ꝓpiquū
qui eſt oīno imobilis eſt minus mutabile ⁊ magis ꝑſeuerāſ
ſed nulla creatura pōt deo vicinius appꝛopiquare q̄ꝫ q̄ eius
ſbām videt. Intellectus g̊ deū vidēs ſūmā imobilitatē cōſeq
tur: ⁊ ſic impoſſe eſt ꝙ aliqñ ab illa viſione deficiat. Et ſic dr̄
p̄s.83. Bti q habitant in domo tua dn̄e:in ſecl'a ſcl'oꝝ lauda-
bunt te. ⁊ p̄s.124. Nō cōmouebiṫ in eternū q habitāt in hie
ruſalē. ⁊ Iſay.33. Oculi tui videbunt hieruſalē ciuitatē opu-
lentā:tabernaculū qd̄ nequaq̄ꝫ trāſferri poterit: nec auferē
tur claui eiꝰ in ſempiternū: ⁊ oēs funiculi eius nō rūpentur
qꝛ ſolūmō ibi eſt magnificus deus nr̄. ¶ Apparet ex hijs in
ſanā eē poſitionē platonicoꝝ dicentiū aīas ſeparatas poſtq̄ꝫ
felicitatē vltimā adepte fuiſſent iterū ad coꝛꝑa incipere velle
reuerti: ⁊ finita felicitate illius vite iterū miſerijs huius vite
inuolui. Erat etiā oꝛigenes q dixit aīas ⁊ angelos poſt bti-
tudinē iterū poſſe ad miſeriā deuenire. ¶ Ad pꝛimū dōꝫ ꝙ
beatitudo eſt ꝑfectio cōſumata que oēm defectū excludit a S
btō. Ideo abſq̄ꝫ mutabilitate cōuenit hn̄ti eā. Et hoc non fit
ex parte hoīs ſed ex p̄te dei ſubleuātis hoīeꝫ ad quādā ꝑtici
pationē eternitatis trāſcēdētis oēm mutationē ⁊ mutabili-
tatē. Nā per btitudinē hō ꝑticipat diuinā bonitatē. Et qꝛ to
tū qd̄ in deo eſt eternū eſt:nec̄e eſt ꝙ etiā ſimul ꝑticipet eter
nitatē:nō ꝙ hō ſit realr eternus:ſed ꝙ ſequaṫ q̊daꝫ cōditio
eternitatis in ꝑticipatione illius boni. vt ſupꝛa.q.29.oſtendi
mus. ¶ Ad 2m dōm ꝙ volūtas ſe hꝫ ad oppoſita in illis que T
ad finē oꝛdinanṫ reſpectu quoꝝ voluntas hꝫ diuinū ⁊ liber
tatē. Et tñ ad vltimū finē voluntas nō mouet ꝑ modū liber-
tatis ſed nāe:iō ex nec̄itate mouet ⁊ ſic nō pōt hō velle non
eē btūs. ¶ Ad 3m dōm ꝙ btitudini hr̄e p̄nm ꝯuenit ex ꝯdi- V
tiōe ꝑticipātis:ſed caret fine ꝑꝑ ꝯditionē boni ꝑticipati: qd̄
in ſe finem nō hꝫ durationis: ⁊ eternitatē quandā cōfert ipi
in ſe participandū tribuit. Uera ergo btitudo nunq̄ꝫ finieṫ.
Et ſic xp̄s pꝛomiſit.ī.25.dicens iuſtis ꝙ ibūt in vitā eternā.
Et tamen qd̄ eternū eſt fine caret. De hijs ſcūs Tho.p̄.2.q. S. Tho.
5.articu.4. ⁊ in ſūma contra genti.lib.c.3.60.

¶ An deus ſit beatus. Queſtio. LXVIII.

Queritur Nūc circa dei btitudinē cū in p̄cedēti
bus dc̄ꝫ ſit de btitudine hoīs: ⁊ eſt du
biū an deus ſit btūs. ¶ Dn̄t qdā ꝙ btitudo nō pōt eē i deo Opinio
qꝛ btitudo eſt ſtatus oīuꝫ bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. vt q̊rūdaꝫ.
dicit Boe. de ꝯſol. li.3. ꝓ.2. aggregatio tñ dicit cōpōnē que in ꝙ btitu
deo nō eſt. g̊ nō eſt ibi btitudo. ¶ Itē btitudo eſt p̄miū vtuo do ñ pōt
ſarū opationū vt dr̄ p̊.ethi.in deo tñ nō eſt pꝛemiū nec meri- eē i deo.
tū. g̊ nō eſt ibi btitudo. ¶ Dōm ꝙ deꝰ ſit btūs. ſic eniꝫ teſtaṫ p̊.rō.
apl's.p̄.ad thi.6.dicēs. In aduentu dn̄i nr̄i ieſu xp̄i quē ſuis 2.rō.
tp̄ibꝰ oñdet btūs ⁊ ſolus deꝰ potēs rex regū ⁊ dn̄s dominā- Rn̄ſio
tiū. ¶ Et pꝫ hoc:qꝛ btitudo nihil aliud ipoꝛtat niſi bonū ꝑ- ad q̄ſitū
fectū nāe itellectualis cuius eſt ſufficiētiā ſuā cogſcere i bo- q.ꝙ deꝰ
no qd̄ hꝫ: ⁊ cui cōpetit ꝙ cōtingat ei aliqd bene vel male: ⁊ ē btūs.
ſit ſuaꝝ opationū dn̄s. ¶ Iſta āt excellētiſſime deo ꝯueniūt A
.ſ. hr̄e eē ꝑfectū ⁊ eē itelligentē. vn̄ btitudo maxīe deo cōpe- p̊a rō.
tit. Nō tñ cōparaṫ deus ad bonū ſuū ſicut id qd̄ tendit in ali
qd nōdū hitū:qꝛ hoc eſt ꝓpꝛiū mobilis qd̄ eſt ens in pō. ⁊ nō
dū exiuit in actū ſuū:ſꝫ deus ē ſic ille q hꝫ iā bonū ſuū ⁊ non
moueṫ ad iſtud ⁊ ſic deꝰ nō deſiderat btitudinē ſic nos qui
nōdū hēmꝰ eā ſꝫ fruimur ipſa: ⁊ ſic ē btūs. ¶ Itē iſtd̄ qd̄ eſt 2a rō.
maxīe deſideratū vl' volitū a nā itellectuali ē ꝑfectiſſimuꝫ in B
ipſa. Et h̄ ē btitudo eius. Perfectiſſimū āt in vnoq̊ꝫ eſt ſua ꝑ
fectiſſima opatio. Nā pōe ⁊ hitus nō reddūt rē ſimplr ꝑfe-
ctā:ſꝫ potiꝰ ipā ꝑficiūṫ ꝑ opōnē. Un̄ Ari.p̊.ethi.dicit felicita
tē eē opōnē ꝑfectā. ¶ Perfectio aūt opōnis depēdet ex q̄t- q̄dru-
tuoꝛ. Pꝛio ex ſuo gn̄e.ſ.ꝙ ſit opatio manēs in ipſo opante: plex ꝑfe
qꝛ iſta eſt opatio ꝑfecta. ¶ Eſt aūt opatio manēs illa ꝑ quaꝫ ctio opa
nō ſit aliqd aliud p̄ter ipſaꝫ opōnē:ſic vidē ⁊ audire. Tales tionis.
aūt opōnes ſūt ꝓpꝛie opōnes eoꝝ a qbus fiunt. Et iſte pn̄t C
hr̄e rōnē finis vltimi:qꝛ ſunt ꝑfectiōes ipſoꝝ opantiū: ⁊ nō
oꝛdinanṫ ad aliqd̄ aliud ꝑ ipſas factū tanq̄ꝫ terminus ꝙ ſit
finis ipoꝝ. Opatio aūt ſiue actio vocaṫ nō manēs que trāſit
in exterius:ex qua ſequitur aliquid factū tanq̄ꝫ terminus vl
tra ipſam operationem. Et talis operatio nō eſt perfectio fa-
cientis:ſed rei operate ⁊ cōparaṫ ad ipſaꝫ ſicut ad finē. Ideo
talis operatio ſi fiat a nā intellectuali nō pōt eſſe beatitudo
eiꝰ cū nō ſit ꝑfectio ipſiꝰ ſꝫ rei facte. ¶ Scd̄o accipiṫ ꝑfectio
opōnis ex p̄ncipio opatiuo.ſ. vt ſit altiſſime pōe. Un̄ in opa-
tione ſm̄ ſenſuꝫ nō pōt eē felicitas hoīs qꝛ nō eſt pō. altiſſi-
ma:ſed in opatione itellectus ꝑfecti per habituꝫ. ¶ Tertio
accipitur perfectio opationis ex obiecto eius: ⁊ ꝑꝑ hoc i no
bis felicitas eſt in itelligēdo altiſſimum itelligibile.ſ. deum.
¶ Quarto ex foꝛma opationis.ſ. vt perfecte ⁊ faciliter firmi
ter ⁊ delectabilr opeṫ. Oīa hec ſunt in opatione dei cū ipſe
ſit intelligens que eſt opatio imanēs ⁊ ſui intellectus ⁊ al-
tiſſime potētiarū ⁊ virtutū: ⁊ nō indiget aliquo habitu:quia
ipſe perfectus eſt in ſeipſo:etiā intelligit ſeipſuꝫ qui eſt altiſ-
ſimū oīum intelligibilium. Et intelligit perfecte ⁊ faciliter ⁊
abſq̄ꝫ oī difficultate ⁊ nimiū delectabiliter:ideo nec̄io btūs 3a rō
eſt. ¶ Item per beatitudinē q̄etatur totum deſideriuꝫ:qꝛ ea D
habita nō reſtat aliqd deſiderādū:cū ſit altiſſimꝰ finis:nec̄e ē
g̊ btm̄ eē eū q ꝑfectꝰ ē quātū ad oīa q̄ deſiderare pōt:cū ꝑꝑ h̄
dicat

dicat Boe.ꝙ beatitudo ſit ſtatus oium bonoꝝ aggregatio
ne ꝑfectus. Talis eſt aūt dina ꝑfectio que ſub q̄dā ſimplici
tate ꝛ vnitate ꝯtinet ꝑfectiões oium rerū:erit ḡ deus btūs.
4.rō. E ¶ Itē quādiu alicui deeſt aliq̄d quo indigeat:nōdū ē btūs
qꝛ ei⁹ deſideriū nō eſt q̄etatū. Quicūq̄ ḡ ſibi ſufficiens eſt ꝛ
nullo mō idigens btūs eſt. Deus aūt eſt hmōi qm̄ bonoꝝ ex
terioꝝ nō indigeat. ps.15. Dixi dño deus meus es tu qm̄ bo
noꝝ meoꝝ nō eges. Hoc aūt eſt qꝛ perfectio ſua nō depen
dēt ab aliquo exteriori: ꝛ cū vult oia que ſunt ex ſe pp̄ ſe tā
quā pp̄ finē nō vult ea tanquā illis indigeat:ſed qꝛ ſic boni
5.rō. F tati eius couenit ꝙ oia ordinēt in ipſuꝫ tanq̄ in finē. ¶ Itē
deus nō pōt velle aliq̄d ꝙ ſit ſibi impoſſe. Eſt aūt impoſſe deo
ꝙ aliq̄d ſibi adueniat qd̄ nondū hēat:cū ipſe nō ſit in pōt. ſꝫ
eſt purus actus:ḡ nō pōt velle hr̄e qd̄ nō habet. Quicq̄d ḡ
vult habet ꝛ tn̄ nihil mali vult: cū ipſe pura bonitas ſit:eſt
ergo deus btūs:qꝛ ſibi ꝯuenit diffinitio illa beati poſita cōit
.ſ. Btūs eſt q hꝫ oia bona q̄ vult ꝛ nihil mali vult. Et quāto
iſte ꝯditiones btitudinis magis couenīūt deo q̄ alicui alte
s.Tho. G ri erit deus beatior oibus. De hijs ſcūs tho. p̄.pte ſūme.q.26.
articu.p̄. ꝛ in ſūma ꝯ gēti.li.i.c.c. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ in deo
eſt btitudo.imo vt magis ꝓprie dicat̄ ipſe eſt beatitudo. Et
cū dr̄ ꝙ btitudo eſt aggregatio bonoꝝ:dōꝫ ꝙ nō eſt d rōne
btitudinis eſſe aggregationē bonoꝝ: ſed eē ſtatuꝫ ꝑfectū in
bono. ¶ Et pꝫ hoc qꝛ ita Boe.dixit in recto ꝙ btitudo erat
ſtatus ꝑfectus. ꝙ aūt iſta ꝑfectio ꝓueniat ex aggregatione
bonoꝝ:p accn̄s eſt. Qꝛ tn̄ in rebus creatis nō repit̄ aliquod
ꝑfectū bonū qd̄ in ſe ſufficiēter cōtineat totā nāꝫ boni ꝛ poſ
ſit ſaciare appetitū q̄rimus iſtā plenitudinē ex bonis multis
ſimul aggregatis:vt qd̄ vni deeſt ſuppleat̄ per alterū. ¶ Et
tn̄ adhuc in oibus iſtis bonis ſimul ſūptis nō cōplet̄ deſide
riū appetitus:qn ēt oia ſil' ſumpta nō equalēt ipſa vni bono
qd̄ ꝯtinet in ſe totā nām boni. Si āt iſtd̄ hēat̄ p ſe poterit cō
ferre beatitudinē iſtud aūt eſt deus. Ideo p eius adeptioneꝫ
bti efficimur etiā nihil aliud hn̄tes. vt ait Augu.5. cōfeſſio.
¶ Sed deus ſe pleniſſime poſſidet: ꝛ in ſimplicitate ſue eēn
tie ꝯtinet ꝑfectiones oiuꝫ rerū eminētius q̄ ſint in ipſis.iō
btiſſimus eſt. Diffinitio aūt boetij cōpetit btitudini q̄ in pn̄
D ti hr̄i pōt:q̄ ex aggregatōe bonoꝝ ꝯſiſtit. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ eē
premiū virtutꝫ accidit btitudini. Nā de ſuba ſua nō eſt niſi
eſſe ꝑfectū bonū: ꝛ tn̄ inquantū a nō hn̄tib⁹ acquirit̄ p opa
nes virtuoſas:dr̄ eē premiū v̄tutis. Sicut eſſe terminū gn̄a
tionis accidit enti vel forme.inquātū tn̄ p gn̄ationē res exit
de pō in actū vel de nō eſſe ad eē dr̄ ipſa forma vel ens termi
nus gn̄ationis: ꝛ tn̄ p̄t eē forma vel ens ſine gn̄atiōe. ¶ Cū
ergo deus hēat eſſe lꝫ nō generet̄ ita hēbit beatitudinē lꝫ eā
non mereatur aut acquirat.

¶ An deus ſit btūs p itellectū vl' p aliq̄d aliō. Qō.LXIX.

Queritur An deus ſit btūs p intell'm vel p ali
qd alterū. ¶ Quidā dicunt ꝙ nō ſit
Opinio btūs p itellectū ſed p eēntiā:qꝛ beatitudo eſt ſūmū bonū. Bo
q̄rūdaꝫ. nū aūt in deo dr̄ ſm eēntiā: ꝛ reſpicit eſſe.ſ.eēntiā.vt ait boe.
rō.p̄. lib.de ebdomadib⁹.ḡ btitudo in deo erit ſm eſſentiā. ¶ Itē
rō.2. beatitudo hꝫ rōnē finis. Eſt aūt finis obm voluntatis ſic bo
nū.ḡ btitudo in deo dr̄ ſm volūtatē ꝛ nō ſꝫ itellectū. ¶ Di
Rn̄det cendū ꝙ btitudo in deo dr̄ ſm itell'ꝫ. Nā dicit Grego.22.mo
ad que raliū. Ipſe glīoſus eſt q dū ſeipſo pfruit̄ accedētis laudis in
ſituꝫ.q. digens nō eſt.eē aūt glīoſuꝫ ſignificat eē beatū ſed nos frui
A mur deo ſm itell'm qꝛ viſio eſt tota merces.vt ait Aug.ergo
p̄ª rō vr̄ ꝙ beatitudo dei ſm itellectū dicat̄. Et pꝫ hoc qꝛ beatitu
B do ſignificat bonū itellectualis nāe. Et inde eſt ꝙ ſicut vna
queq̄ res appetit ſuā ꝑfectionē:ita nā itellectualis appetit
eſſe beata.illud aūt qd̄ eſt ꝑfectiſſimū in qualibet itellectuali
nā eſt opatio intellectualis. Et rō eſt qꝛ ſm eā itellectus ca
pit oia ꝛ eſt quodāmō oia. Nā btitudo ꝑfectionē dic̄. Quā
to aūt aliq̄d hūerit plures ꝑfectiões tāto magis accedet ad
nām btitudinis. Si qs ḡ nō ſolū ſuā ſed etiā oiuꝫ reruꝫ hr̄et
ꝑfectioneꝫ videret̄ ſimpl'r ꝑfectus. Cū ḡ aliqua res cōſidera
tur ſolū i ſuba nāe ſue hꝫ ſolū ꝑfectiões illius nāe qꝛ nō atti
git aliquā aliā. Inquantū v̄o eſt operans circa aliquod obm
cōſequit̄ ꝑfectionē illius obi ſi ſit operatio imanens. Sicut
videns cōſequit̄ ꝑfectionē viſibilis:cū opatio cōiungat po
tentiā ipſi obiecto. Qꝛ tn̄ oba iſtaꝝ potentiarū vt auditus ꝛ
viſus ꝛ ſil'ia ſunt quedā res determinate:nō pōt cōſequi hō
per opationē illaꝝ niſi perfectiones illoꝝ geneꝝ. ¶ Intel
lectus aūt hꝫ pro obo oē qd̄ hꝫ entitatē:qꝛ qd̄ eſt obm itell's
4.de aīa. Cū ḡ intell's vniat̄ itelligibili ꝛ cōſequat̄ ꝑfectiōeꝫ
eius: ꝛ etiā efficiat̄ vnū p itell'm conſequit̄ hō ꝑfectōes oiuꝫ
rerū ꝛ erit hō quodāmō oia.nulla ḡ opatio eſt p quā poſſit
hō vel q̄libet nā itellectualis btificari niſi opatio itellectus
cū p eā oiuꝫ rerū ꝑfectionē cōſequat̄. In deo aūt nō differt
eſſe ꝛ itelligere ſm rē ſed ſolū ſm rōnē.iō beatitudo in deo
lꝫ ſit ſm oia que in eo ſunt:qꝛ oia idē ſunt:tn̄ nō eſt ſm rōnē
oium ſed ſolū ſm rōnē itellectus:qꝛ iſta eſt perfectiſſima rō
in eo. ¶ Unde ſicut ceteris btis attribuimus btitudinē ſm
intell'ꝫ ꝛ illi ſūt bti p aſſimilationē quādā ad deū:ita ꝛ deo
btitudinē attribuemus ſm intellectū. De hijs ſcūs tho p̄.p.
ſū.q.26.arti.2. ¶ Ad p̄ᵐ dōm ꝙ ex illa rōne ꝓbat ꝙ de⁹ ſit S.Tho.
btūs ſm eēntiā ſuā nō tn̄ ꝙ coueniat ei btitudo ſm rōnem C
eēntie ſed ſolū ſm rōnē itell'ꝫ. Cōpetit deo beatitudo ſm eēn
tiam quia ipſe eſſentialiter eſt beatitudo vel beatus. Et non
eſt beatitudo ſua acquiſita ſibi ſicut nobis:ſed eſt ſibi natu
ralis: ꝛ nō eſt aliqua perfectio eius diſtincta ab ipſo: ſed eſt
ipſa ſuba eius ꝛ tn̄ lꝫ real'r eēntia dei ſit btitudo nō eſt deus
btūs inquātū ens:ſed inquantū hꝫ actū itelligendi ꝑfectiſſi
mū vt oñſum eſt. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ btitudo cum ſit bonū eſt D
obm voluntatis.obm aūt preintelligit̄ ipſi actui potentie.i.
rō iudicat obm eſſe ante pōeꝫ cuius obm eſt. Qꝛ al's pō non
moueret̄ in obm ſuū niſi iſtud preexiſteret.ḡ btitudo que eſt
obm voluntatis inquantū bonū p̄exiſtit ante actū volunta
tis: ꝛ tn̄ btitudo eſt actus p̄.ethi.ḡ neceſſe eſt ꝙ ſit actus ali
cuius pōe p̄oris voluntate. Nō eſt aūt niſi intell's. Iō neceſ
ſe eſt ꝙ btitudo dei nō ſit per actū volūtatis ſed intellectus.
¶ Itē qꝛ volūtas circa btitudinē hꝫ hoc ꝙ cōquieſcit ꝛ de
lectat̄ in ea inquātū eſt quoddā bonū habitū ꝙ p̄us amaba
tur: ꝛ tn̄ nec̄e eſt btitudinē p̄exiſtere qn̄ qs in ea delectatur.
ḡ btitudo nō eſt p actū voluntatis ſed intell's qui prior eſt.

¶ An btitudo dei cōphēdat i ſe oēs al's btitudies. Qō.lxx.

Queritur An btitudo dei cōprehēdat in ſe oēs
al's btitudines. ¶ Dn̄t qdā ꝙ nō:qa Opi. q̄rūdā
q̄dā ſūt falſe beatitudines p ſolū humanū erroreꝫ itroducte: p̄ª rō.
ꝛ tn̄ in deo nihil falſuꝫ ē:ḡ illas nō cōphēdit aut ꝯtinet dina
btitudo. ¶ Itē btitudo ſm q̄ſdā eſt in bonis corꝑis ꝛ in vo 2.rō.
luptatibus:aut in exterioribus bonis vt in diuitijs:pō: ꝛ ho
nore: ꝛ iſta ſunt corꝑea.deus aūt eſt incorporeus:iō btitudo
eius nō pōt alias btitudines cōtinere. ¶ Itē qꝛ multe ſūt ꝛ 3ª rō.
aduerſe quodāmō beatitudines poſite ab hoibus.in deo tn̄
nō eſt ml'tiplicitas nec aduerſitas aliq̄ iō btitudo ſua nō cōti
net in ſe oēs btitudines. ¶ Dōm ꝙ btitudo dina ꝯtinet i ſe Rn̄ſio ad q̄
oēs btitudines qꝛ quelibet illaꝝ dicit aliquā ꝑfectionē. Di ſitū q̄ōnis.
uina tn̄ ꝑfectio cōplectitur in ſe oēm ꝑfectionē.ideo dōm ꝙ A
q̄cq̄d bonū aut deſiderabile eſt in qualibet btitudine v̄a vel
falſa:totū cōſiſtit eminētius in dina btitudine.i.ꝑfectius ibi
repit̄ q̄ in ipſa btitudie cui⁹ ꝓpriū bonū eſt. ¶ Pꝫ h̄ de bti
tudie ſpeculatiua q̄ eſt maxia iter humanas btitudines.vn̄
in illa ſimpl'r poſuit Ari.io.ethi.cōſiſtere bonum hois. Iſta B
nāq̄ in deo ꝑfectius eſt q hꝫ ꝯtinuā ꝛ certiſſimā cōtēplatio
nē ſui ꝛ oiuꝫ alioꝝ cū ab actu itelligēdi nūq̄ ceſſet. De bti
tudine ēt practica q̄ iter hūanas poſt cōtēplatiuā dignior re
putat̄ apparet: qꝛ de⁹ hꝫ gubernationē totiu⁹ vniuerſi: ꝛ nul
la excellētior actio eē pōt. ¶ De terrena felicitate q̄ putat̄ in
diuitijs cōſiſtere:voluptatibus:ptāte:dignitate: ꝛ fama:ſm
Boe.de ꝯſol.li.3.pſa.2.hꝫ de⁹ oēs iſtas felicitates excellentiſ
ſime. Pro diuicijs q̄ vn̄r p̄ſtare btitudinē ꝛ nō p̄ſtant:deus
hꝫ oimodā ſufficientiā:quā diuitie nulli p̄ſtare potuerunt.
Pro ptāte hꝫ oipotētiā. Pro dignitate hꝫ totius vniuerſi gu
bernationē. Pro fama hꝫ ois nāe itellectualis admirationē.
Nulla ḡ btitudo eſt quā nō cōtineat dina btitudo in ſe. Nō
tn̄ cōtinet illā ſm ꝙ ipſa in ſe ē:ſꝫ ꝯtinet eminēter ſic aīa hu
mana vna exn̄s ꝯtinet ꝑfectionē aīe vegetatiue ꝛ ſenſitiue.
que in diuerſis rebus diuerſe aīe ſunt. Et iſtud vocat̄ cōtine
re p eminētiā ꝛ nō real'r:ſicut dicit Ari.2° de aīa. loquēs de
iſtis gradibus aīe ꝙ vegetatiuū cōtinet̄ in ſenſitiuo:ſic biā
gulus in triāgulo.naꝫ biangulus nō eſt real'r in triangulo:
ſed eminēter:vel ſm v̄tutē qꝛ triangulus cōtinet q̄cq̄d bian
gulus continet ꝛ inſup plus. Ita beatitudo diuina ꝯtinet p
fectiones btitudinū aīarū nr̄arū: ꝛ inſup infinitā ꝑfectionē.
¶ Ad primū dōm ꝙ btitudo aliq̄ dr̄ falſa:non ꝙ nihil bo
ni cōtineat:ſed qꝛ deficit a perfecto bono. Nā de ratione bti C
tudinis eſt eſſe perfectū bonū. Si ḡ bonuꝫ aliqd̄ continet ꝛ
nō ꝑfectū erit falſa beatitudo qꝛ nō eſt qd̄ eſſe putat̄. Inquā
tum

tū. ğ iſta eſt falſa beatitudo. i. deficiēs a pfecto bono nō ɔtine
tur in diuina beatitudine: qꝛ defectus nihil eſt. Inquātū tñ
D cōtineṫ ibi aliqð bonum q̄lecūqꝫ illud ſit: etiā ſi valde puuꝫ:
hꝫ ſil'itudinē aliquā cū btitudie dina ꝛ cōtineṫ ab ea. ¶ Ad
ſcōm, dōm ꝙ pfectio bonoꝝ corporaliū repiṫ in deo incorpa
liter: qꝛ vt dictū eſt perfectiones oiuꝫ rerū ɔtinenṫ in diuina
pfectione eminēter. i. nō ſm illū modū quo ſunt in rebus: ſꝫ
E ſm aliū excellentioreꝫ ſicut biangulus in triangulo. ¶ Ad
tertiū dōm ꝙ perfectiōes rerū que in eis ſunt multe in deo
cōtinentur vnitiue ꝛ que in rebus ſunt per moduꝫ cōpōnis
ſunt in deo per modū ſimplicitatis: ꝛ que in rebus ſūt aduer
ſa: in deo ſunt oino idē ꝛ cōſonās. Totū hoc ꝓuenit ex dr̄ia
modi eēndi dei ꝛ creaturarū. Qꝛ pfectio in qualibꝫ re eſt ne
ceſſario ſm modū eſſendi ipſius: qꝛ eſt vt menſuratū in men
ſura: deus aūt hꝫ modū eēndi ſub ſimplicitate ꝛ vnitate. Iō
q̄cq̄d in eo eſt erit ſimpl'r. ꝛ vnitiue. Et nō eſt incōueniens
aliqð ꝙ eadē pfectio ſit diuerſimode in diuerſis rebus: ſicut
perfectio biāguli eſt in triangulo: ꝛ tñ al'r eſt in biangulo: ꝛ
S. Tho. al'r in triangulo. De hijs ſcūs tho. p̄. p. ſū. q. 26. arti. 4.
¶ An dina btitudo ſit excellētioꝛ oi alia btitudie. Q̄ō. lxxj.
Queritur An diuina beatitudo ſit excellētioꝛ oi
alia btitudine. ¶ Dōm ſine dubio ꝙ
Rñſio ad q̄ ſitū q̄ōnis. ſic: qꝛ in ea reperienṫ multa ptinētia ad dignitatē que nō re
A periunṫ in alijs btitudinib⁹. Nā deus eſt ſua beatitudo. In
p̄ª rō. alijs aūt reb⁹: aliō ē btūs ꝛ aliō ſua btitudo q̄ eſt bonū qðdā
acquiſitū. De deo pꝫ ꝙ ſit ipſe ſua beatitudo. Qꝛ beatitudo
eſt actus itelligēdi vt probatū eſt ſupra. q. 33. In deo tñ itelli-
gere eſt ipſa ſuba dei: cū nō denṫ plura abſoluta real'r diſtin
cta. ğ btitudo eſt eēntia eius. ¶ Itē cū btitudo ſit vltimus
2ª rō. finis ē iſtō qð maxie vult q btūs eē pōt: vs āt pncipal'r vult
B eēntiā ſuā: qꝛ ðs vult ſe ꝛ ea q̄ ex ipꝫ ſūt. ꝛ magꝭ vult ſe q̄ꝫ q̄
3ª rō ex ipꝫ ſūt. ğ ipa ē ſua btitudo. ¶ Itē qlibꝫ ordiat oia q̄ vult
C i ſuā btitudinē: qꝛ ipa eſt pp quā oia deſideranṫ in reb⁹ q̄ vo
lunt vnū pp alterū. cū ğ deus vellit oia pp bonitatē ſuā que
eſt ſua eēntia neceſſe eſt ꝙ ſicut ipſe eſt ſua eēntia ꝛ ſua bo-
4ª rō. nitas: ita ſit ſua beatitudo. ¶ Itē impoſ'e eſt eē duo ſūma bo
D na: qꝛ ſi duo eēnt vnū deſſet alteri: vl' ābo eēnt vnū: ſi vtrūqꝫ
hr̄et id qð hꝫ alterū. Si vō deeſſet aliqd alicui eoꝝ: iā nō eēt
pfectū nec ſūmū bonū. deus aūt eſt ſūmū bonū: cū nihil ma-
ius eo nō ſolū eſſe: ſed etiā nec excogitari pōt: btitudo ēt eſt
ſūmū bonū: qꝛ eſt vltimus finis: ğ beatitudo ꝛ deus idē ſūt:
qꝛ al's eēnt duo ſūma bona: ꝛ ſic erit deus ſua btitudo. Aliā
excellētiā hꝫ dina btitudo qꝛ ðs eſt ꝓpinquioꝛ ſue btitudini
q̄ꝫ aliqs btūs btitudini ſue: ꝛ iſta ē magna pfectio. Nā tāto
aliqs beatioꝛ ē q̄ꝫto btitudini ſue magꝭ ɔiunctuſ ē. Nā ſi qs
hēat ſpē q̄ſi certā de btitudie vocaṫ btūs i ſpe: ſi āt ɔſecutus
eſt iā btitudinē vocaṫ btūs in re. ¶ Et differūt iſte due bti-
tudines q̄ſi in imēſuꝫ: qꝛ q btūs eſt in ſpe: adhuc nihil eſt q
aūt eſt btūs in re: totū bonū hꝫ: ꝛ tñ nō differūt iſte due bea
titudines niſi per magis ꝛ minus appropinquare. Qꝛ q eſt
btūs in re total'r appropinq̄t btitudini: q aūt eſt btūs in ſpe
adhuc multū diſtās eſt. Deus aūt eſt ꝓpinq̄ſſimus ſue btitu
ni cū ipſe ſit ſua btitudo vt nūc dictū eſt: ꝛ hoc nō conuenit
alicui alteri: ğ deus beatiſſimus eſt: ꝛ alij vocabunṫ ſolū bti.
¶ Itē in dei beatitudine eſt maioꝛ delectatio q̄ꝫ in alijs bea
5ª rō titudinibus delectatio eni cātur ex amore. Qð pꝫ qꝛ quāto
E res magis amaṫ anteq̄ꝫ poſſideaṫ tāto maioꝛ delectatio cau
ſaṫ in poſſeſſione eius. Quilibet tñ cōiter magis amat id qð
ipſe eſt quā aliqd aliō. In deo āt btitudo eſt ipſe ðs. In alijs
vō beatis aliud eſt btitudo q̄ꝫ btūs. Magis ğ deus amabit
ꝓpriā btitudinē q̄ꝫ aliqs btōꝝ ſuā. ¶ Quia ꝙ de⁹ amet ſuā
beatitudinē eſt amare ſeipſuꝫ qui eſt ſua btitudo ꝙ aūt ali⁹
btūs amet ſuā beatitudinē nō eſt amare ſeipꝫ ſed amare ali-
qd pro ſe. Magis ğ deus amabit neceſſario ſuā beatitudinē
q̄ꝫ quilibet alius btūs ꝛ ɔñr magis delectabiṫ in ea. Delecta
tio tñ facit ad quandā pfectionē btitudiniſ qꝛ delectatio per
ficit opationē ſicut pulchritudo iuuētutē. io. ethi. ¶ Itē iſtō
6ª rō. qð eſt p eēntiā maius eſt eo qð dr̄ eſſe tale p participationeꝫ
F ſicut nā ignis magis reperiṫ in igne qui eſt ignis p eſſentiaꝫ
q̄ꝫ in aliquo alio qð hēbit nām illā p participationē. i. quādā
pfectionē nāe illius p pticipationē. Deus āt eſt btūs per eēn
tiā: qð nulli alteri cōpetit: qꝛ nullus alius pōt eſſe ſūmū bo-
nū ſibi nec alteri niſi deus. ¶ Oportet ğ ꝙ quicūqꝫ ſit btūs
ſit per participationē btitudinis dine: ſicut quodcūqꝫ eſt ca-
lidū p participationē erit calidū per pticipationē eius qð eſt
per ſe calidū. Diuina ğ betitudo ceteris erit maioꝛ: qꝛ nō eſt
per pticipationē ſicut alie. ¶ Itē beatitudo cōſiſtit in opa-
tione pfecta itell's. Nulla aūt opatio itellectuſ pōt eſſe equa
lis itellectioni diuine: qꝛ diuina intellectio eſt ſubſiſtens: qa
in deo nihil eſt inhercēſ vel accñtale. Intellectio aūt nr̄a non
eſt ſubſiſtens: ſꝫ eſt ſubſiſtentis actus: ꝛ eſt inherens intel-
lectui. iō minus pfecta eſt q̄ꝫ diuina itellectio. ¶ Itē deus p 7ª rō.
intellectionē vnicā itelligit pfecte ſeipm ſicut eſt: ꝛ oia alia q̄ G
ſunt ꝛ q̄ nō ſūt bona ſiue mala. In alijs aūt itelligētibuſ nō
eſt ita pfectū intelligere: qꝛ nemo pōt perfecte deū itelligere
niſi ipſe deus: qꝛ nullius rei eē eſt ita pfectū ſicut diuinū eē:
ꝛ tñ pfectio opationis nō pōt eſſe maioꝛ q̄ꝫ pfectio ſube ope
rantis. ideo nemo poterit pfecte deū itelligere. ¶ Etiā nul-
lus itellectus preter diuinū pōt intelligere oia que deus fa-
cere pōt vt oñſum eſt ſupra. q. 44. qꝛ ſic cōprehenderet diui
nā eēntiā. ¶ Etiā illa que intell's nr̄ intelligit nō cognoſcit
per vnicā operationē ſed per multas. incōparabil'r ğ diuinū
itelligere eſt excellentius oi alio itelligere: ɔñr beatitudo ei⁹
excellētioꝛ erit oi alia beatitudine cū btitudo ſit ipſum intel
ligere. ¶ Itē quāto aliqd magis vnicū eſt tanto eius virtuſ
ꝛ bonitas pfectioꝛ eſt: opatio aūt ſucceſſiua ſꝫ diuerſas per 8ª rō.
tes tpis diuidiṫ. Nō ergo pōt cōparari pfectio opationiſ ſuc H
ceſſiue ad nō ſucceſſiuā: potiſſime ſi opatio nō ſucceſſiua nō
trāſeat in momēto: ſed tota ſimul maneat in eternū. Diuinū
aūt itelligere eſt abſqꝫ ſucceſſione totū ſimul eternaliter exi-
ſtens: nr̄m aūt intelligere ſucceſſionē hꝫ iquātū adiungiṫ ei
per accñs cōtinuū ꝛ tp̄s. ſ. qꝛ hō itelligens hꝫ eſſe p cōtinuū
ꝛ tp̄s. ¶ Diuina ğ btitudo excedit in infinitū quācūqꝫ aliā
beatitudineꝫ ꝛ maxime humanā: ſicut duratio eternitatiſ ex
cedit nūc tp̄s fluens in quo hō eſt. ¶ Itē fatigatio ꝛ occupa
tiones varie quibus nec̄e eſt cōtemplationē nr̄am in hac vi 9. rō.
ta interpollari: in qua cōtēplatione ɔſiſtit precipue humana I
felicitas pñtis tpis ſi aliqua eſt: ꝛ errores ꝛ dubitationes ꝛ
caſus varij q̄bus vita pñs ſubiacet oſtēdūt nō poſſe vllo mō
humanā felicitatē diuine cōparari: ꝛ maxime loquēdo de fe
licitate huius vite. ¶ Itē diuina beatitudo cōtinet in ſe oēs
beatitudines ꝛ a nulla ɔtineṫ. Nā cōtinet cōtēplatiuā ꝛ acti
uā ꝛ etiā terrenā felicitatē que in voluptate: diuitijs ꝛ ptāte
dignitate: ꝛ fama: ɔſiſtit. vt oñdimus pcedēti. q. Eſt ergo iſta
diuina ſingularis beatitudo ita vt ipſa ſola ꝓprie beatitudo
noiari mereaṫ ꝛ excedit in imēſuꝫ oēꝫ aliā btitudinē. De hijs s. Tho.
ſcūs Tho. contra gēti. li. ic. cj.. ꝛ. c. cij.
¶ In quo cōſiſtat beatitudo angeloꝝ. Q̄ō. LXXII.
Queritur Nūc circa beatitudinem angelorum.
¶ Dicendū eſt ꝙ nō pōt cōſiſtere bti
tudo angeloꝝ in aliquo bono ſm ſenſuꝫ vt in voluptatibus Rñdeṫ:
aut in alijs bonis corpis qꝛ angeli icorporei ſunt. ¶ Itē nō queſito
pōt cōſiſtere in diuitijs: honore: vel ptāte: ꝛ ſil'ib⁹ bonis for q̄ōnis.
tune: qꝛ iſta ſunt bona q̄dā hoiuꝫ viuentiū in corpe. Angeli A
aūt ſunt ſube ſeparate nullo iſtoꝝ idigētes: imo nihil iſtorū p̄. rō.
pōt eis ꝓficē. Nā dine ſūt ad ſuſtētationē corpis: angeli aūt 2. rō.
tali ſuſtētatiōe vti nō pñt qꝛ pure ſpūs ſūt: honoꝛ āt: ptās: fa B
ma: ꝛ ſil'ia nō ſūt bona niſi p reſpectū ad eos qb⁹ cōicamus
angeli. āt nō cōicāt nobiſcū politice. iō nō pñt eē bona eoruꝫ
q̄ ſūt ꝓp̄e bona politica. ¶ Itē nō pt btitudo āgelorū eē pra 3. rō.
tica qꝛ illa ɔſiſtit in opōne v̄tutū moraliū āgelis āt nō cōpe- C
tūt morales v̄tutes nec opōneſ eaꝝ: qꝛ illa ſūt circa q̄dā oba
circa q̄ āgeli nūq̄ꝫ opanṫ. ¶ Pꝫ qꝛ oēs v̄tutes morales ſunt
circa paſſiōes p̄ter iuſticiā q̄ ē circa actōes. in angel' aūt non
eſt moderari paſſiōes cū nullaſ hēant qꝛ ſunt incorpei. iuſti-
tia etiā in eis nō eſt ſm ꝙ eſt apud nos ꝓut eſt cōmutatiua
ꝛ diſtributiua: aut legalis. 5. ethi. qꝛ cōpetunt ꝓ hūanis cōi
cationib⁹ vl' ꝓ obſuātia legꝭ cui aliqs ſbus ſit. Angeli āt cū
hoib⁹ nō cōicāt: nec etiā ſubditi ſunt alicui legi cū ſint in ter
mino ꝛ lex ordinet ad terminū. iō angel' nō cōpetit vſus ali
cuius v̄tutis moral'. Nec̄e eſt igiṫ btitudinē angeloꝝ eē ɔtē
platiuā cū nō māeat aliqd aliō in q̄ poſſint eē felices dēptiſ
oib⁹ ſupiorib⁹. maxie āt qꝛ btitudo ē pfectio maxima bti. iſta
tñ nō pōt eē niſi in itell'u cū itell's ſit pō excellētioꝛ. ¶ Non
eſt tñ putandū ꝙ ɔſiſtat btitudo eoꝝ in ɔſideratione p ſcias
ſpeculatiuas ſic beatitudo nr̄a in pñti. nā angeli nō acq̄rūt
ſciaꝫ ſicut nos: ſꝫ pfectionē totā ſuā ſine acq̄ſitiōe ſucceſſiua
hñt. maxie qꝛ āgeli ſciaꝫ ꝓp̄e nullā hñt: cū ſcia ſit hitus ɔ̄nis
hite ex diſcurſu pncipioꝝ: ꝛ ſit act⁹ rōnis ꝛ nō itell's. ¶ In
angelis aūt nō eſt diſcurſus: ſed ſimul cognoſcunt principia

ꝛ ɔ̄nes

⁊ gn̄es.Jdeo nõ põt eſſe ſua beatitudo per ſcias ſpeculati-
4.rõ. nas ſicut nr̃a.¶Amplius nõ põt dici ꝙ beatitudo angelo
D rũ cõſiſtat in illa cog̃ne ſimultanea quã hñt de oibuſ rebus
que ſunt ifra ſe ⁊ etiã de ſeipſis: quia ad beatitudinẽ reqri-
tur operatio perfectiſſima:ad hoc autez ꝙ ſit perfectiſſima:
nõ ſolum debet eſſe a potentia nobiliſſima:ſ; etiã de obiecto
optimo:qñ tñ angelus itelligit res que ſunt infra ſe: ⁊ etiam
ſeipm̃ nõ intelligit obm̃ optimũ:qꝛ iſtud eſt excellentius itel
ligibile.ſ.deus.Jdeo in hac ↄſideratione nõ põt cõſiſtere bti
E tudo angeli.¶Dõm g̃ ꝙ btitudo angeli cõſiſtit in itelligẽ-
do deũ.¶Angelus tñ itelligit deũ duplr̃:vel ẜm modũ nãe
ſue:vel p ipſaz diuinã eẽntiã.¶Eſt aũt modus intelligendi
angeli ẜm nãm ſuã ꝙ intelligat deũ p ſiĺitudinẽ quandã ſic
itelligit cã p effectũ in quãtũ relucet in eo pfectio cãe.Jſtud
aũt nõ põt facere angelos beatos:qꝛ iſta cognitio adhuc nõ
eſt viſio dei p eſſentiã: ⁊ tñ in illa ſola viſione cõſiſtit beatitu
do cuiuſcũq; bti vt oñſum eſt.ſupra.q.40.¶Cu; aũt ange-
lus cognoſcit deũ ẜm nãm ſuam nõ videt ipſu; per eẽntiam
F ſuã:ſed ſicut cãm p effectũ.¶Põt aũt cognoſci cã p effectũ
Cá tri- multipliciter.Uno mõ iquãtũ effectus accipit tanq̃; mediũ
plr cog̃ ad cognoſcendũ cãm:ſic fit cõ ter in ſcijs nãlibuſ in quibus
ſcit per effectus ſunt magis noti q̃; cã: ⁊ ex eis arguimus cãs. Ue-
effectũ. lut ſi quis videns eẽ eclypſim lune argueret ꝙ ſol ⁊ luna ſũt
in capite ⁊ cauda draconis vel iuxta:qꝛ iſtud eſt cã ecclypſiſ
lune: ⁊ ſic etiã ſi qs viderit ꝙ aliquis generauerit alium:ar
guit eũ hr̃e virtutẽ generatiuã.¶Scd̃o mõ cognoſcit cã p
effectũ:ita ꝙ in ipſo effectu videat cã inquãtũ ſiĺitudo cau-
ſe reſultat in effectu:ſicut hõ vr̃ in ſpeculo pp ſiĺitudinẽ ei⁹
que ibi eſt.¶Et differt iſte moduſ a pmo:qꝛ in pmo ſũt due
cog̃nes:vna effectus: ⁊ alia cãe: ⁊ vna cognitio eſt cã alteri⁹.
Nã cognitio effectus eſt cã ꝙ cognoſcat cã eius. Jn ſecũdo
aũt mõ eſt vnica cognitio ſiue viſio:qꝛ du; videt effectus vr̃
cã.Jdẽ eni eſt videre hoiez in ſpeculo ⁊ ſiĺitudinẽ eius que
eſt effectus ipſius.Nam h; viſus duas cõuerſiones. vnam
ſup hoiez ⁊ aliã ſuper ſimilitudinẽ eius. ¶3° mõ cognoſcit
cã in effectu ita ꝙ ſiĺitudo cãe in effectu ſit forma p quã co-
gnoſcat effectus ſuam cãm:ſicut ſi archa hr̃et intellectuſ ⁊
per ſuã formã traditã ſibi ab arte a qua pceſſit illa forma tã
quã a cã cognoſceret artificẽ vel artez.¶Nullo aũt mõ iſto
rũ põt cognoſci effectuſ per cãm ita vt ſciat qd eſt:niſi ſit ef-
fectus adequatus cãe in quo exprimat tota vtus cãe.¶An
geli aũt cognoſcũt deũ p ſeipſos q ſunt qdã effectus dei:ſic
cognoſcit cã p effectũ.Nõ aũt pmo mõ:quia cognitio eoru;
eſſet diſcurſiua cũ ibi ſint due cog̃nes: ⁊ tñ cognitio angelo
rũ eſt tota ſimul:ſed eſt ibi ſecundus ⁊ tertius mod⁹.¶Na;
angeli vident deũ in ſeipſis:ſicut aliquo mõ videt hõ in ſpe-
culo:licet nõ ita pfecte:qꝛ ſiĺitudo hois in ſpeculo eſt magis
vniuoca ⁊ magis determinãs ad cognitionẽ hois q̃; ſiĺitu-
do dei reſultans in angelo vt in effectu ſuo. ¶Tertio mõ
proprie angelus cognoſcit deũ:qꝛ eſt effectus intelligẽs p-
ductus p artẽ diuinã: ⁊ per intellectũ qui eſt foia tradita ſibi
ab arte diuina itelligit ipſaz diuinã artẽ a qua pceſſit tanq̃;
effectus.Et tñ nulla iſtaꝝ cognitionũ adequat virtutez dei.
ideo per nullũ iſtorũ modoꝝ põt videri deus per eẽntiaz ab
angelo.¶Jtẽ ſiĺitudo intelligibilis per quã aliqd intelligit
5ª rõ. G o; ꝙ ſit eiuſdẽ ſpẽi cũ re que intelligit:vel potius ſit ſpecies
eius ſicut forma domus que eſt in mẽte artificis eſt eiuſdem
ſpẽi cũ forma domus que eſt fabricata vel potius eſt ſpeties
eius.Si aũt differant in ſpẽ id qd̃ intelligit ⁊ forma intelli-
gibilis:nõ itelliget vnũ per alteꝝ ſicut nõ põt itelligi homo
p ſpẽm itelligibilẽ de lapide.nã tñ ſub̃e ſepate nõ eſt eiuſdẽ
6ª rõ. H ſpẽi.imo nec eiuſdẽ gñis ẽt gñaliſſimi cũ nã dina.Jdeo nõ pt
ſba dina intelligi p nã; angeli tãq̃; p formã eius itelligibilẽ.
¶Jtẽ oẽ creatũ ptinet ad aliqd̃ genus ⁊ ſpẽm ſub qb⁹ clau
dit ⁊ terminat.Diuina aũt ſba eſt infinita cõprehendens in
7ª rõ I ſe oẽm pfectionẽ totius eẽ ſiue entitatis:g̃ nõ põt per aliqd
creatũ tanq̃; per formã diuina eẽntia videri.¶Jtẽ ois ſpẽs
itelligibilis p quã itelligit quidditas vel eẽntia alicuius rei
cõprehendit in ſignando totũ eſſe rei.Jdeo voces ſignanteſ
qd eſt res vocamus terminos qꝛ terminãt.i.claudunt ſub ſe
nãm rei.Jta vt nihil maneat de eſſe vel nã rei qd̃ illis termi-
nis nõ ſignificet.¶Jmpoſ́e eſt aũt ꝙ aliqua ſpẽs creata ta-
liter deũ repñtet:qꝛ ois ſpẽs creata eſt alicuius gñiſ determi
nati:vñ nõ põt repñtare niſi nã; illius gñis:ſicut ſimilitudo
hois in ſpeculo nihil niſi hoiem repñtat:deus aũt eſt ex̃ oẽ
genus ⁊ ↄtinet eminẽter eſſe ⁊ perfectionẽ oiu; generũ. Jõ
nulla ſpẽs creata eũ põt repñtare.Nã repñtare re; eſt pfecte
eã ẜm totũ eſſe ſuũ oſtẽdere.Nã ſi aliqd repñtaret manũ ho
minis aut pedes:nõ diceret iſtud repñtare hoiem. Jmpoſ́e
eſt aũt ꝙ aliqd deũ repñtet niſi iſtud ↄtineat eminẽter eſſe ⁊
pfectiones oium generũ ſicut deus cõtinet. Nulla aũt ſpẽs
creata põt hoc facere cũ habeat eſſe determinatu; in aliquo
gñe.Jdeo nulla forma vel ſpẽs creata põt deũ repreſentare.
¶Jtẽ diuina ſuba eſt ſuũ eſſe:ſed eẽntia ſub̃e ſepate differt 8ª rõ.
a ſuo eſſe.g̃ ſuba angeli nõ eſt cõueniẽs mediũ ad cognoſcẽ K
dũ diuinã eẽntia; vel qd deus eſt.Cognoſcit tñ angelus per
ſub̃am ſuã de deo qꝛ eſt: ⁊ ꝙ eſt cã oiu; eminẽs ſup oia: ⁊ ſe
paratus ab oibus nõ ſolũ que ſunt:ſed ẽt ab illis que mente
cõcipi pñt.¶Ad iſtã autẽ cog̃nẽ de deo hõ nãliter põt pue
nire:l; nõ ita pfecte ſicut angeli.Scimuſ eni per effectus qꝛ
deus eſt: ⁊ ꝙ oium reꝝ cã eſt ⁊ finis vltimus: ⁊ ꝙ nõ ẽ ali-
qd de hĳs que videmus aut itelligere poſſumus. Et iſta eſt
altiſſima cognitio quã hõ in via de deo hr̃e pt vt ait Dio.i li.
de myſtica theo.¶Dõ; aũt ꝙ in iſta cog̃ne de deo nõ pt cõ
ſiſtere btitudo angeli:qꝛ nondũ cog̃ſcit eũ p eẽntiã:nec etiã
qeſcit deſideriũ angeli in hac cog̃ne:qꝛ oẽ impfectu; in aliq̃
ſpẽ deſiderat ↄſequi pfectionẽ illius ſpẽt.Et ſic q h; opionẽ
de aliqua re que eſt noticia ipfecta illius rei:ex hoc ipſo ici-
tat ad habendã ſcia; de ipſa que eſt noticia pfecta.Cognitio
aũt quã angeli de deo hñt nõ videndo eũ per eẽntiã eſt mo-
dus imperfectus cognitionis:qꝛ nõ putamus nos aliqd in-
telligere niſi ſub̃a; rei cognoſcam⁹ ⁊ ſic pn^m in cog̃ne alicu-
ius rei eſt ſcire de ipſa qd eſt:iõ in hac cog̃ne impfecta qua;
hñt angeli de deo nõ poterit qeſcere deſideriũ eoꝝ:ſed magiſ
mutabit ad vidẽdũ qd deuſ eſt.¶Jtẽ ex cõditione effectuũ 9ª rõ.
incitat deſideriũ ad cog̃ſcendũ cãs: ⁊ hoc mõ hoies vidẽtes L
effectus admirabiles rerũ inceperũt phophari ingrẽdo cãs
ipoꝝ.p metha.g̃ cũ ſb̃e ſepate cog̃uerint ſub̃aſ oiu; effectuũ
nõ qeſcet adhuc deſideriũ ipſaꝝ dõec cog̃ſcãt ſub̃a; cãe: ⁊ h̃
eſt vidẽ deũ p eẽntiã.¶Jtẽ nullũ finitũ pt quietare dſideriũ 10ª rõ.
itell̃s.Q̃ õ appet:qꝛ dato q̊cũq; finito adhuc itell̃s deſiderat M
maiora cog̃ſcere vel aliqd vltra iſtud. Omne tñ qd̃ eſt citra
ſub̃a; dei eſt finitũ:g̃ nõ poterit quietari itellectus nõ ſolum
angeli:ſed etiã nec nr̃ niſi pueniat ad videndũ deũ. ¶Jte; 11ª rõ.
ſicut in oibus naturis itellectualibus eſt nãle deſideriũ ſciẽ N
di:ita etiã eſt deſideriũ pellẽdi ignorãtiã.Sed angeli cogno
ſcentes ſe ⁊ oia que ifra eos ſunt cognoſcunt diuinã nã; eẽ
ſibi cognitã: ⁊ ſic deſiderant pellere iſta; ignorantiã cupien
do videre deum.¶Jtẽ quãto aliqd eſt ppinquius ſuo fini 12ª rõ.
tãto maiori deſiderio mouet in illũ.Unde videmus ꝙ mot⁹ O
nãlis in fine eſt intenſior q̃; in pncipio. ⁊ tñ angeli ſunt ppin
quiores deo quã nos:g̃ magis deſiderabunt puenire ad ip;
p cog̃nẽ q̃; nos. Et tñ itell̃s nr̃ nõ quieſcit etiã ſi cognoſcat
alia quouſq; pueniat ad dei cog̃ne;.ergo angeli hoc magis
deſiderabunt.Apparet g̃ ꝙ angeli nõ pñt eſſe felices niſi vi
dendo deũ p eẽntiã cũ deſideriũ eoꝝ nũq̃; qeſcat quouſq; p
ueniat ad hoc.Btitudo tñ ſatiat appetitũ.g̃ nõ ſunt beati ni
ſi videndo deũ.Hanc ãt cog̃nẽ nũc hñt angeli boni.demões
aũt nũq̃; illã habuerunt:qꝛ al̃s eẽnt beati.Manẽt ergo nũc
angelis due cog̃nes de deo ⁊ alĳs rebus.Una eſt ẜm quam
cognoſcunt res per ſub̃am ſuã.i.per ſpẽs ſibi indictas vel cõ
creatas.Et iſta ſolet vocari cognitio rerũ in pprio gñe.Alia
eſt cognitio qua p eẽntiã diuinã ipſu; deũ cognoſcunt: ⁊ oia
que ſunt ẜm ꝙ in deo eiſ repñtant.Et iſta ſolet vocari cogni
tio in vbo:qꝛ ſicut p verbũ manifeſtat cõceptus mẽtis. Jta
per viſionẽ diuine eẽntie manifeſtat ipſa: ⁊ oia que ſunt. Et
iſta ſunt quaſi quedã ſecreta in mẽte dei. ⁊ ſic apl̃s ſcd̃a ad
corin.12.volẽs inuere ꝙ vidiſſet diuinã eẽntiã dixit ꝙ rapt⁹
fuit vſq; ad tertiũ celũ ⁊ audiuit archana vba q̃ nõ l; hoi lo
qui.¶Prima; iſtarũ vocat Augu.ſuper geñ.ad lr̃a; veſper
tinã cognitionẽ: ⁊ ſcd̃am cognitionẽ matutinam.¶Pri a
eſt veſpertina.ideſt obſcura ſicut veſpere.ſcd̃a eſt clara:ideo
vocatur matutina.pma eſt naturalis.ſcd̃a eſt gratuita. Na;
per ſecundã beatificant angeli.nullus tñ h; beatitudinẽ na
turaĺr niſi deus etiam qꝛ nulla creatura põt peruenire nãĺr
ad videndũ diuinam eſſentiã:vt probatum eſt ſupra.q.xlv. S.Tho.
De hĳs ſcũs Tho.in ſũma ↄ genti.li.iij.c.47.⁊.48.
¶An angeli fuerũt creati in iſta beatitudine.Q̃õ.LXXIII. Opinio q̃rũdam.

Queritur An angeli fuerũt creati in iſta btitu-
dine.¶Dicunt quida; ꝙ ſic:qꝛ dicit 1ª rõ.
Augu.

Augu. lib. de eccleſiaſticis dogmatibus. ꝙ angeli in illa qua
creati ſunt beatitudine pſeuerant: ſed angeli boni hn̄t nunc
2ª rō. pfectā beatitudinē gl'ie: ergo vr̄ ꝙ in illa creati ſunt. ¶ Itē
tota ſba beatitudinis conſiſtit in dei viſione: ſic dr̄ io. 17. Hec
eſt vita eterna vt cognoſcāt te. Angeli tn̄ in pn̄cipio ſue crea
tionis deū viderūt: q2 al's nō potuiſſent hr̄e cognitionē ma-
tutinā de creaturis que eſt in v̄bo: ⁊ tn̄ Aug. aſſerit eos ha-
3ª rō buiſſe iſtā cognitionē: ergo in beatitudine creati ſunt. ¶ Itē
angeli in pn̄cipio ſue creationis habuerūt de deo aliquā co-
gnitionē: illa tn̄ nō fuit in enigmate. ergo fuit in v̄bo: q2 non
daf mediū īter eas vt colligif pma. ad corin. 13. Patet hoc q2
dr̄ ibi. Uidemus nūc p ſpeculū ⁊ enigmata: tūc aūt facie ad
faciē: quod eſt videre diuinā eēntiā vel cognoſcere in verbo.
¶ Qō aūt nō cognouerūt angeli in enigmate p3 q2 obſcu-
ritas enigmatis eſt rōnis obumbrāte p cōtinuū ⁊ tēpus in-
quantū a ſenſibus ⁊ fantaſmatibus inquirendo cognitiōe3
aſſumit. In angelo aūt nō eſt ſenſus nec fantaſma cōſequē-
ter nec enigma. Iō deū clare viderūt a pn̄cipio creationis: ⁊
4ª rō. ſic fuerūt beati. ¶ Itē venire de poſterioribus in priora: ⁊ d
cātis in cauſas eſt ingrentis ⁊ cōferētis. Sed itellectus an
gelicus nō inquirit nec diſcurrit: ſed ſimul itelligit ſicut nos
pn̄cipia ſine diſcurſu cognoſcimus: ḡ nō cognouerūt deū p
creaturas: qō eſt diſcurrere: ſed per ſeipſu3: ⁊ ſic fuerunt btī.
Rn̄ſio ad q̄ ¶ Dōm ꝙ angeli nō fuerūt creati in beatitudine q2 de rōe
ſitū qōnis. pfecte beatitudinis eſt ſtabilitas ⁊ firmitas: ſicut dicit Boe.
A de cōſol. lib. p. met. 1. Quid me felicē totiens iactaſtis amici.
Qui cecidit ſtabili nō erat ille gradu. q. d. Nō erā felix: quia
nō erā ſtabilis: na3 ſi fuiſſe3 ſtabilis nō cecidiſſe3. Angeli tn̄
a pn̄º creationis non fuerūt cōfirmati cū quidā eoꝝ ceciderīt
ergo nō erāt beati. ¶ Si aūt dicas ꝙ aliqui eoꝝ creati ſunt
ꝯfirmati: nō ſtat: q2 cū nulla culpa preceſſiſſet in iſtis potius
q̄3 in illis nō cōfirmaſſet deus potius iſtos q̄3 illos. ita vt iſti
carerēt bn̄ficiis que cōferebanf illis. ¶ Itē ſimul angeli bo-
ni effecti ſunt btī: ⁊ angeli mali miſeri non fuerūt tn̄ angeli
B mali creati in miſeria: ḡ nec angeli boni creati ſunt in beati-
tudine. ¶ Cōſiderādū pro hoc ꝙ btitudo cuiuſcūq3 nāe in
tellectualis: ſiue dei ſiue angeli: ſiue hoīs: cōſiſtit in cōtēpla-
tione altiſſimi obī. ſ. dei: vt oñſum eſt ſupra. q. 40. Nō eſt aūt
poſ'e iſtā cōtēplationē repiri equal'r in vnaquaq3 nā itelle-
ctuali. Un̄ beatitudo cuiuſlibet cōſiſtit inquātū attingit iſtā
pfectionē opationis ſm modū nāe ſue. Ideo diuerſimode in
uenif in deo: ⁊ in angelo: ⁊ in hoīe ſm eoꝝ nālia ꝯſiderata.
¶ Deus eni nāl'r ſeipſum p eēntiā ſuā videt: ⁊ nō p aliquā
C ſui ſil'itudinē. Intellectus aūt angeli nāli cogn̄e videt deum
Quō āgel' p quādā ſil'itudinē illius que in ipſo eſt. Unde in lib. de cāis
nāl'r cogno dr̄ ꝙ itelligentia cognoſcit id qō eſt ſupra ſe. inquātū eſt cau
ſcit deū: ⁊ q̄ ſata ab ipſo. Un̄ ſil'itudinē dei h3 angelus ſm modū eē pro-
liter homo. priū: cū nō hēat ſil'itudinē eius niſi inquantū ab ipſo eſt. In-
tellectus aūt humanus nāl'r deū itelligit: nō qdē per eēntiā
nec ēt per ſil'itudinē dei que ſit in ipſo: ſed p ſil'itudinē rece-
ptā a creaturis. ad ro. 1. inuiſibilia dei p ea que facta ſunt ⁊c̄.
¶ Si aūt dicas quō itellectus nr̄ nō cognoſcit deū p ſil'itu-
dinē aliquā illius que in ipſo ſit. ¶ Dicūt aliq ꝙ hoc ſit: q2
nō eſt ſil'itudo aliqua dei in intellectu nr̄o: ſed falſu3 eſt. Nā
D magis propinquus eſt intellectus nr̄ deo q̄3 res mālēs: ⁊ tn̄
in rebus mālibus eſt quedā dei ſil'itudo per quā intellectus
nr̄ cognoſcit deū. ḡ a fortiori erit in intellectu nr̄o: maxīe q2
hō dr̄ creatus ad ſil'itudinē ⁊ imaginē dei. gen̄. p. quā imagi
nē ⁊ ſimilitudinē doctores ponunt in aīa ⁊ non in corpore.
¶ Dōm ergo ꝙ l3 in intellectu nr̄o ſit ſil'itudo queda3 dei
magis q̄3 in rebus mālibus: tn̄ intellectus nr̄ cognoſcit deū
p ſil'itudinē rerū mālium ⁊ nō p eā que eſt in ipſo: q2 nāle eſt
intellectui nr̄o nihil intelligere per ſeipſum: ſed per ſpēs ac-
ceptas a ſenſu. Unde ſeipſu3 nō cognoſcit niſi per exteriora:
E p reflexionē quandā inquātū illa cognoſcit. Iō ēt ſicut itell's
nō cognoſcit ſe p ſeip3 l3 ſibi pn̄s ſit: ſed p exteriora. Ita etiā
De triplici deū nō cognoſcit per imaginē illi' quā in ſe h3: ſed p quandā
viſione ⁊ tri ſil'itudinē eius acceptā a rebus mālibus. ¶ Differt aūt iſta
plici intelle triplex cognitio de deo ſupra poſita nunc ſm modu3 q eſt in
ctione. viſione. ſicut oculus videt lucē exn̄tē in pupilla: non per ali-
F quā ſimilitudinē eius ſed per ſeipſa3 ibi preſentē. Et huic vi
ſioni ſimilatur cognitio qua deus ſeipſu3 videt: q2 nō p ſpe-
ciē aliquā: ſed per eēntiā ſuā ſe videt. ¶ Eſt alia viſio: vt ſic
aliquis videt hominem reſpiciendo ipſum. nam videt tunc
non per ipſam ſubſtantiam rei: ſed per ſpeciem acceptam im

mediate ab ipſa re. Huic viſioni ſimilatur cognitio qua an-
gelus cognoſcit deū. Nā nō videt eū per eēntiā ſed per ſpēm
acceptā imediate ab ipſo. Alia viſio eſt qua vr̄ res per ſil'itu
dinē ſuā que eſt in ſpeculo: qn̄ quis nō reſpiciendo rē ſed ſpe
culū: per imaginē rei que ibi eſt videt ipſa3 rē: tunc nō vr̄ res
per eēntiā ſuā nec etiā per ſpēm acceptā imediate ab ipſa re
ſed p ſpēm acceptā a ſpeculo. Talis aūt eſt cognitio qua hō
nāliter deū cognoſcit: quia non eſt per eſſentiā: nec etiā per
ſpetie3 impreſſam immediate homini a deo ſed per ſpēm ac-
ceptā a rebus in quibus p quādā tenuem ſil'itudinē deū cō
ſpicimus. Ideo pprie cognitio quā habemus de deo nāliter
vocatur cognitio in ſpeculo. pri. ad corin. 13. ſ. q2 deū in crea- G
turis ſicut in ſpeculo conſpicimus. ¶ De angelis aūt dōm
eſt ꝙ fuerunt creati in illa perfectione viſionis diuine q̄ eis
nāliter cōpetit. ſ. per ſimilitudines que in eis ſunt: ⁊ iſta pōt
vocari quedā beatitudo large. Q2 tn̄ iſta nō ſatiat appetitu3
ipſoru3. vt oñſum eſt precedēti. q. nō eſt vera btitudo ſed cō-
ſiſtit ipſoꝝ btitudo in viſione dei per eēntiā: quā viſionē nul
la creatura ex puris nālib' hr̄e pōt: vt oñſu3 eſt ſupra. q. 45.
¶ Et iſta beatitudo ſicut nō cōpetit eis nāl'r. Ita nec etiā ha
buerunt eā in pn̄cipio ſue creationis: q2 tunc ſolū conſecuti
ſunt ea que eis nāl'r cōpetere poterāt: ⁊ in hoc fuerunt equa
les oēs angeli: ſiue qui poſtea boni ſiue qui mali facti ſunt. ſ.
ꝙ nemo eoꝝ creatus eſt in beatitudine: ſed poſtea cadenti-
bus eis qui ſponte mali facti ſunt: reliq ex dei gr̄a beatitudi
nē aſſecuti ſunt que eſt in viſione dei per eēntiā. De hiis ſan
ctus Tho. ſcdo ſen. di. 4. arti. 1. ¶ Ad pmū dōm ꝙ Aug. ac H
cipit beatitudinē large pro illa viſione dei que angelis cōpe
tebat nāl'r. ſ. vt deū in ſeipſis viderēt p ſil'itudinē dei in ſeip-
ſis exn̄tē. Per hoc tn̄ nō erāt btī ſimpl'r cū maioris pfectiōis
eēnt capaces: ſed ſm qd poterāt dici btī. ſ. inquātū angeli: q2
hēbant iſtud qō nāliter ab angelis tanq̄3 ſūmū hr̄i poterat.
Et ſic Ari. p ethi. dixit quoſdā btōs vt hoīes. i. nō ſimplici:
ſed ſm ꝯditionē hūanā. ¶ Ad 2m dō3 ꝙ angeli viderūt ver- I
bū ⁊ ita potuit eē cognitio matutina a pn̄cipio ſue creatiōis.
Et tn̄ nō viderūt verbū in ſeipſo qō eſt p eēntiā videre: ſ3 vi-
derūt iſtud in ſeipſis p ſil'itudinē dei q̄ in eis eſt. ¶ Ad 3m K
dōm ꝙ cognitio angeloꝝ de deo quā nāliter hn̄t nō dr̄ pprie
in ſpeculo: q2 nō videbant deū vt in altare: ſed per ſpēm eius
imediatā in ſeipſis exn̄tē: ſicut hō nō dr̄ videre iſtud in ſpe-
culo cuius ſil'itudo imediate eſt in oculo ſuo: ſed iſtud cuius
ſil'itudinē in ſpeculo videt: ⁊ tn̄ angeli in ſeipſis hn̄t ſil'itudi
nē dei ab eo impreſſa3 inquantū ipſi ſunt effectus eius ⁊ per
illā ipm imediate cognoſcunt: ſed cognitio illa quā hō nāl'r
h3 de deo dr̄ pprie in ſpeculo eē: vt p3 ex dictis. ¶ Et ſic p3
ꝙ cognito quā nāl'r āgeli hn̄t de deo nō eſt in ſpeculo ⁊ eni
gmate. ⁊ tn̄ nō ē viſio dei p eēntiā vl' q̄ vocef facie ad facie3.
Cū āt dr̄ ꝙ iter iſtas viſiōes nō ſit mediū. Dō3 ꝙ verū ē quā
tū ad hūanā cogn̄e quā cōiter de deo h3: ⁊ tn̄ ſimpl'r bn̄ daf
mediū. Nā viſio nāl' q̄3 hn̄t āgeli de deo ē media: ēt ſi dˀs ipri
meret itellectui nr̄o ſpē3 aliquā p quā eū ml'tū excellēter co-
gnoſcerem' nō accipiēdo aliqd a reb': eēt cognitio media in
ter illā q̄ eſt in ſpeculo ⁊ eā q̄ eſt facie ad faciē. cū iſta ſpēs nō
accipef a reb': ſ3 a deo imediate impmeref. ¶ Ad 4m dō3 ꝙ L
angeli nāli cognitione nō cogſcūt deū diſcurſiue ⁊ ingrēdo:
quia in hoc ſunt ml'te cognitiōes cū diſcurraf de vna re ad
alterā: ſic̄ in cogn̄e ꝯcl'onis ex pn̄cipiis: nā vna cogn̄e fertur
itell's in pma p ſe: ⁊ alia cogn̄e in ꝯcl'onē ex pn̄cipiis. ¶ In
reb' āt q̄ cogſcunf p ſpē3 imediate acceptā ab ipſis: eadē co
gnitiōe ferf pō. in obm ⁊ in ſpē3. Sic̄ cū qs videt hoīe3 pn̄tē
videt eū p ſpēm ipſius q̄ ad oculū venit. Et tn̄ oculus eade3
viſione ferf in ſpēm ⁊ in rē viſa3: iō nemo dr̄ vidē hoīe3 pn̄tē
ſibi p diſcurſu3. Angeli āt nāl'r cogſcūt deū p ſpēm imediate
ab eo acceptā. iō nō ē cognitio diſcurſiua: ſic̄ nos cū videm'
hoīe3 pn̄tē. ¶ Nūc aūt dicto de btitudine. dōm erit de doti-
bus que ad btitudinē ptinēt ⁊ aureolis. de iſtis tn̄. ſ. aureol'
dicef. ifra. 13. ⁊ de dotibus dicef. j. 17. Et qm̄ frui eſt actus q
ptinet ad btitudinē de fruitione dicendū eſt.

¶ Cuius potentie actus ſit fruitio. Queſtio. LXXIIII.

Queritur Prio de fruitione cuius pōe ſit act'. Ori. q̄
¶ Aliq dicunt ꝙ ſit intellectus quia rn̄s.
frui nihil aliud eſt q̄3 fructū cape: ſed fuctū humane vite qui pª rō
eſt beatitudo capit intellectus. cū beatitudo cōſiſtat in actu
itell's. vt oñſu3 eſt. ſ. q. 33. ḡ frui ē itell's. ¶ Itē frui eſt actus 2ª rō
nobiliſſime potētie cū frui ſit circa finem: ⁊ eſt pfectiſſimus
actus

actus hoīs ponēs eū in ſuo fine:ſ; itellectus eſt pō.nobiliſſi
3ª rō. ma in hoīe ergo ad intellectū ptinebit. ¶ Jte; Aug.dicit ꝙ
viſio eſt tota merces:ſed merces opationis nr̄e cōſiſtit i frui
tione diuine eſſentie.ḡ fruitio eſt ipſa viſio:illa aūt ē itellectꝰ
2ª opio aliqrū3. iō fruitio erit in itellectu. ¶ Alij̄ dicunt ꝙ fruitio ſit oiu3 po
pꝰ rō tentiarū:ita ꝙ quelibet poſſet frui obō ſuo:q2 quelibet potē
tia:h3 ꝑpriū finē qui eſt pfectio eius ſicut viſus cognoſcere
viſibile: ⁊ auditus diſtinguere ſonos:finis tñ rei eſt fructus
2ª rō eius:ḡ quelibet pō poterit frui. ¶ Jtē frui importat delecta-
tionē: ſed delectatio ſenſibilis ptinet ad ſenſum q delectaꝛ
in ſuo obō:ḡ fruitio ptinebit ad potētias ſenſitiuas que ſunt
3ª rō. appꝛehenſiue. ¶ Jtē p3 q2 pꝛemiū rn̄det merito: ⁊ tñ hō me
reꝛ opando per oēs potētias.ergo pꝛemiabiꝛ in oibus:ſ; pꝛe
4.rō. miū eſt fruitio.ḡ in oibus potētijs erit fruitio. ¶ Jtem dicit
Aug.ſup illud io.io.Jngredieꝛ ⁊ egredieꝛ ⁊ paſcua iueniet
.ſ.hō inueniet paſcua interius in deitate ſaluatoꝛis: ⁊ exte-
rius in hūanitate eius: ⁊ tñ videre hūanitatē xp̄i pertinet ad
oculū.ḡ etiā oculus frueꝛ. ¶ Alij̄ dicunt ꝙ nullius potētie
ſit frui q2 actus denoiatur ab illa pō cuius eſt.frui tñ nō de-
Rn̄deꝛ q̄ſito qō nis. A nominaꝛ ab aliqua ſicut itelligere ab itellc̄u velle a volūtate.
ergo nullius eſt. ¶ Dōm ꝙ frui pꝛopꝛie voluntatis eſt. Pꝛo
quo.ꝯſiderandū ꝙ fruitio ⁊ fructus ad idē ptinent ⁊ vnum
dꝛ deriuari ex altero. Et qm̄ ſenſibilia ſunt nobis nāliter ma
gis nota:accipitur nomen fructus ab eis que ſunt in ſenſu.
Fructus autē ſenſibilis eſt vltimu3 qd̄ de arboꝛe expectaꝛ: ⁊
cū quadā ſuauitate pcipitur: ⁊ ſic fruitio vꝛ ptinere ad amo
rē ⁊ delectationē quā aliqs h3 de vltimo expectato:finis aūt
eſt vltimū qd̄ expectaꝛ: ⁊ finis h3 rōnē boni:bonū aūt ad ap
B petitū ptinet.iō frui ꝑpꝛie ptinet ad pōa3 appetitiuā. ¶ Ali
ter pōt cōſiderari ꝙ fruitio ſm ꝙ nos accipimus cōſiſtit in
opatione pfectiſſima hoīs cū fruitio ſit vltima felicitas eius
ipſa aūt felicitas eſt in viſione dei: vt pbatū eſt ſupꝛa.q.40.
Ex viſione aūt efficiꝛ ipſum viſum quodāmō intra vidente3
cū nō fiat viſio per ſpēm aliquā:ſed per ipſa3 eētiā q̄ vꝛ: ⁊ p
hoc qd̄ viſu3 eſt intra vidētē eſt qdā cōpꝛehenſio eius:q2 qd̄
eſt intra aliqd cōpꝛehendu3 eſt ab illo: ⁊ ſic p viſionē pꝛie ſit
cōpꝛehenſio que ſuccedit ſpēi que hꝛ in via:ſicut in via ſpeſ
quedā mō gignit ex fide:cui in pr̄ia rn̄det viſio. ⁊ q2 p viſio-
nē ipſu3 qd̄ vꝛ receptū eſt intra videntē:ſit quaſi quedā pe-
netratio mutua vt vnū ſit in altero: ⁊ alterū in altero:ſic dꝛ.
p̄.Jo.4.Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo.
Et p iſtā penetrationē ſunt maxīe vnita.Et q2 ex vnione cō
uenietis ad id cui cōuenit in rebus pcipientibus cauſaꝛ de
lectatio:neceſſe eſt ad iſtā viſionē dīne eētie in qua eſt feli-
citas ſequi maximā delectationē que ad voluntatē pertinet
ex ſuo cōplemento.Nā delectatio dicit cōplacentiā quandā
ſequentē ad cōiunctionē cōuenientis cū eo cui cōuenit ſen-
tire autē aliqd eſſe cōueniens alteri ptinet ad potētias ap-
pꝛehenſiuas.cōplacentiā aūt hꝛe de illa coniunctione perti
net ad ſolā appetitiuā.Fruitio ergo in opatione pfectiſſima
cōſiſtit que eſt felicitas ⁊ eſt viſio dei.nō tñ eſt ipſa viſio foꝛ-
malꝛ fruitio:ſed iquātū eſt iſta operatio pfectiſſima quieſcit
voluntas in illa. ⁊ cōplacet ſibi de ea tanq̄3 de ꝑpꝛio bono:
C ⁊ illa cōplacētia vocaꝛ fruitio.Vn̄ foꝛmalꝛ fruitio actus vo
luntatis eſt: ⁊ tñ nō eſt pp aliqd bonū qd̄ in ipſo ſit:ſed pꝛo-
pter bonū qd̄ eſt in actu intellectus quo fruiꝛ volūtas tanq̄3
ꝑpꝛio bono p cōplacentiā q̄ eſt actus eiuſ.Et ſm hoc poſſet
dici ꝙ fruitio cōſiſtat in actu intellectus:q2 eo fruiꝛ volūtaſ
accepto ſub rōne ſūmi boni.Qꝛ tñ ille actus eſt videre ſ; ſe
⁊ nō delectari:l3 ad illū ſequaꝛ neceſſario delectatio tanquā
pſe accn̄s eius vt oſtenſu3 eſt ſupꝛa.q.24.dicimuſ fruitionē
eſſe voluntatis actum:q2 l3 ad intellectum ſolū pertineat vi
dere ipſum ſummum bonum ad voluntatem tamen ſolam
D pertinet quietari in illo vt in fine:cu3 rō boni ⁊ finis ad vo-
luntatem pertineat.Et ſic gn̄aliter loquentes dicimus frui-
tionem eē voluntatis.Sic enī dicit Aug.li.de doctrina xp̄ia
na ꝙ fruimur optatis. ⁊ in li.de trinitate dicit ꝙ frui ē amo
re inherere alicui rei pp ſeipſa3. ⁊ tñ amare ⁊ quieſcere in re
E bus cū delectamur ad voluntatē pertinet.Jdeo fruitio ad ip
ſam pertinet.De hijs ſcūs Tho.ī.2.q.xi.arti.i. ⁊ p̄ ſen. diſt.i.
arti.i. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ fruitio pōt pertinere ad intellectū
māliter ſed foꝛmalꝛ ad voluntatē pertinet. Voluntas nāq̄3
ſola ꝑpꝛie fruitur.Jd tñ quo fruitur ad itellectū ſolu3 perti-
net:ſed ipſa accipit iſtud tanq̄3 bonū ꝑpꝛiū.Nihil enī pꝛohi
bet vnū ⁊ idē ſm diuerſas rōnes ptinere ad diuerſas potē-
tias q; ⁊ ſic ipſa viſio de deo inquātū eſt viſio eſt actus intelle
ctus.inquātū vero eſt quoddā bonū eſt finis ⁊ obm volun-
tatis: ⁊ ſic fruitur illo.Vnde itellectus ꝯſequiꝛ finē vite hu-
mane tanq̄3 pō.agens ⁊ pueniēs.volūtas aūt cōſequiꝛ fine3
tanq̄3 pō mouēs ad finē ⁊ fruens ipſo iam adepto quieſcēdo
in illo. ¶ Ad 2m dōm ꝙ fruitio eſt nobiliſſime pōe.i.iſtō bo F
nū quo fruimur pertinet ad pōam nobiliſſimā: ⁊ ſic vere pti
net ad itellectū q ſolus videt deū: ⁊ tñ frui iſto bono nō op3
ꝙ ptineat ad pōa3 excellentiſſimā:ſed ad illā que ꝯſequitur
excellētiſſimā: ⁊ h3 iſtud bonū pꝛo obō ſub rōne boni: ⁊ iſta
eſt voluntas iō ipſa fruiꝛ:l3 nō ſit ipſa nobiliſſima pō:ſ; itel
lectus vt oñſum eſt.ſupꝛa.q.33.licet qdā velint ipſa3 excellē-
tioꝛem intellectu. ¶ Ad 3m dicendū ꝙ viſio eſt merces: ⁊ iō G
tota delectatio vel fruitio eſt in viſione dei: ⁊ tñ ipſa viſio nō
eſt fruitio ſed qetatio ⁊ cōplacentia volūtatis in illa viſione
eſt fruitio: ⁊ tunc fruitio foꝛmalꝛ ſumpta nō eſt merces: ſed
eſt gaudiū quoddā de mercede habita ¶ Ad 4m dōm ꝙ ad
potētias appꝛehenſiuas nō ptinet frui ꝑpꝛie ſed ad appeti-
tiuā:q2 frui eſt de fine vltimo.Finis tñ cuiuſl3 pōe apphen-
ſiue cōtineꝛ ſub obō appetitiue ſicut ꝑpꝛiū ſub cōi vel parti
culare ſub vl'i.Perfectio tñ cuiuſlibet pōe ⁊ finis eius iquā
tū eſt quoddā bonū ptinet ad appetitū: ⁊ ꝑpter hoc appetitꝰ
mouet oēs potentias ad fines ſuas:q2 ipſe conſequiꝛ bonū
qd̄ reperiꝛ in fine vel obō cuiuſlibet pōe: ⁊ ſic ad ipſu3 ptine
bit frui q2 ipſe ſolus cōſeqꝛ fines oiu3 pōaꝫ in rōne cuiuſdā
boni de q eſt delectatio. Nulla aūt alia pō appꝛehēdit oba in
rōe bōi ſ; ſb aliq alia rōne ꝑpā. ¶ Ad 5m dōm ꝙ in delecta H
tiōe duo ſunt.vt ſupꝛa diximꝰ.ſ.pcipe cōiunctionē ꝯuenienē
ad id cui cōuenit ⁊ delectari vel cōplacere ſibi de illa coniū
ctione.Pꝛimū eſt oiu3 potentiaꝫ appꝛehenſiuaꝫ.Scdō eſt
ſolius potētie appetitiue: ⁊ ſic denoiaꝛ fruitio a cōplemento
ſuo ⁊ ſic ſola voluntas fruiꝛ.Si aūt cōſideraretꝛ fruitio quā
tū ad ſuū pꝛimū ois potētie appꝛehenſiue fruerent ⁊ volun
tas nō frueret. ¶ Ad 6m dōm ꝙ potētie inferioꝛes appetiti
ue nō pn̄t frui q2 nō hn̄t opationes circa vltimū finē cū illu3 K
nō appꝛehendant:q2 ſunt v̄tutes mālēs.Et tñ ſicut nunc in
tellectus pficiꝛ accipiendo a ſenſibus.ita in pr̄ia erit eꝯrio:
q2 oēs potētie inferioꝛes accipient a ſuperioꝛibus.Nam bo-
nū intellectus ⁊ volūtatis redundabit in eas. Vnde Aug.
dicit in li.de ſpū ⁊ aīa.ꝙ ſenſus vteꝛ in rōnē.ſ.iquātū ſua re
muneratio a rōne emanabit. ¶ Ad 7m dōm ꝙ humanitas L
xp̄i nō erat finis vltimus btōꝫ:ſed viſio diuine eētie. Vn̄
in viſione humanitatis xp̄i nō erit ꝑpꝛie fruitio:ſed erit qdā
accidentale gaudiū ſicut in coꝛpe excellentiſſimo totius vni
uerſi. ¶ Ad 8m dicendū ꝙ qn̄ aliquis actus abſolute ptinet M
ad aliquā potentiā denoiaꝛ ab illa:ſicut videre a viſu:ſed qn̄
eſt actus vnius potētie nō abſolute ſed in comparatione ad
aliā a nulla denoiatur.Sicut ſcire eſt actus rōnis ſ; oꝛdinē
ad intellectū.ſ.inquantū deducit ex pꝛincipijs ꝯclōnes. Vn̄
nō denoiaꝛ ab aliq pō.Sic frui eſt actus volūtatis inquātū
ꝯſeqꝛ actū itell's.ſ.dei viſionē.Jō nō denoiaꝛ ab aliq pō:lic3
ſit volūtatis ſicut ſcire nō denoiaꝛ ab aliq l3 ſit rōnis.

¶ Cuius habitus eſt actus fruitio. Queſtio.LXXV.

Queritur Cuius habitus eſt actus ipſa fruitio. Rn̄ſio ad q̄ſitū qōnis.
¶ Dōm ꝙ charitatis:q2 ſicut frui eſt
actus optimus.ita d3 eſſe optimi habitus:Et tñ charitas eſt pꝰ rō.
excellentioꝛ iter oēs habitus.p̄.ad coꝛin.i3.ḡ charitas ē frui- A
tio. ¶ Jtē fruitio pꝛopꝛie erit in pr̄ia: ⁊ tñ ibi nō manebunt 2.rō.
alij̄ habitus theologici.ſ.fides ⁊ ſpes ⁊ multe alie perfectio B
nis vie.de charitate aūt ſola dꝛ ꝙ nō euacuabiꝛ: ſed mane- 3ª rō
bit in pr̄ia:eo.c.ergo ipſius eſt fruitio. ¶ Jtē frui eſt amoꝛe3 C
inherere alicui rei pp ſe.vt ait Aug.9. ⁊ io.de trinita.ſola tñ
charitas amat aliqd pp ſe.ḡ fruitio ipſius eſt. ¶ Aliqui dn̄t
ꝙ nō ptinet ad eam:q2 ad fruitionē tria requiriꝛ.ſ.perfecta
viſio: plena cōpꝛehenſio ⁊ inheſio amoꝛis conſumati. Jſta
tñ ptinent ad diuerſos habitus:ergo nō ad ſolā charitatē.
¶ Jtē per fruitionē hō deo cōiungiꝛ.oēs tñ v̄tutes ꝯiungūt
hoīem deo cum v̄tus ſit diſpoſitio pfecti ad optimu3.7.eth.
ḡ ad oēs v̄tutes ptinebit fruitio. ¶ Dōm ꝙ ſolius charitatiſ
eſt vt dictū fuit.Et ad rōnē p̄mā dōm ꝙ quāuis iſta tria cō- D
currant ad fruitionē vt oñſum eſt pcedēti.q.tñ cōſumaꝛ frui
tio in vltimo.ſ.in delectatiōe: ⁊ ab illa noiaꝛ. ¶ Ad 2m dō3 E
ꝙ oēs virtutes coniungunt nos deo per modum meriti cu
iuſdam diſpoſitionis.charitas aute3 coniungit nos ei p mo
dum perfecte vnionis:ad quod nulla alia virtus peruenit.
Quod patet

Qõ pꝫ qꝛ virtus quelibet coniungit obõ ſuo põaꝫ cuius eſt
qꝛ obm eſt vltimū illius. oium aūt virtutū ſunt oba quedaꝫ
res particulares citra deū vt in moꝛalibus virtutibus qua-
rū obiecta ſunt paſſiones ꝛ actiones. charitas aūt habet pꝛo
obiecto ipſuꝫ deū. Ideo ꝛ ꝓpꝛiū ei⁹ ē vnire hoieꝫ deo: ꝛ ſic ip-
S. Tho. ſa ſola fruitur. De hĳs ſcūs Tho. ꝑ. 2. diſtin. pꝛi. articu. i.

¶ An ſolo deo fruendū ſit: vel ēt alĳs rebus. Qõ. LXXVI.

Queritur An ſolo deo fruēdū ſit: vel poſſumus
Opio quorundam. alĳs rebus frui. ¶ Quidā dicūt ꝙ ēt
alĳs rebus fruamur: qꝛ fructus eſt quo qs fruitur ſed ad ga
ꝑ^a rõ. lat. 5. dr̃ ꝙ fructus ſpūs ſunt gaudiū: pax: charitas: ꝛc. ergo
2^a rõ. hĳs frui poſſumus q̄ nõ ſunt deus. nec vltimus finis. ¶ Itē
actus volūtatis pñt reflecti ſupꝛa ſeipſos: qꝛ volo me velle: ꝛ
amo me amare: ſed frui eſt actus voluntatis ꝑ quē fruimur:
vt dicit Aug. 10. de trini. ꝰ pōt qs frui ſua fruitione: ꝛ illa nõ
eſt deus. ꝰ nõ ſolū deo fruendū eſt. ¶ Iteꝫ hoibus fruimur.
3^a rõ Sic eni dicit paulus in epl'a ad philemonē. Fruar te frater.
4^a rõ. ergo nõ ſolo deo fruimur. ¶ Itē vt dicit Aug. in li. de doctri
na xpiana. Illis rebus fruimur que nos btõs faciunt beati-
tudo tñ creata que eſt ei viſio nos btõs efficit. ꝰ etiā illa frui
5^a rõ. mur. ¶ Itē opatione pfecta fruimur cū ipſa ſit vltimus finis
hois qꝛ eſt felicitas eius. ꝛ tñ vltimo fine fruendū eſt: ꝛ ita
eſt de opatione que eſt felicitas qꝛ nõ q̄rit pp aliud vt dr̃. ꝑ.
6^a rõ. ethi. ¶ Itē virtutibus ꝛ quolꝫ bono honeſto frui poſſum⁹
qꝛ fruitio eſt de eis que pp ſe querunt: vt ait Aug. Tale aūt
eſt honeſtū: qꝛ vt dicit tullius. honeſtū eſt qd ſua vi nos tra
Rñſio ad q̄ſituꝫ qõis. A hit: ꝛ ſua dignitate nos alicit. ꝰ. nõ ſolo deo fruimur. ¶ Di-
cendū ꝙ frui ꝓpꝛie ſumptū de deo ſolo eſt. nā fructus ſꝫ rõ-
nē ſuā duo dicit. ſ. ꝙ ſit aliqd vltimū: qꝛ fructus eſt vltimum
qd de arboꝛe expectatur: ꝛ etiā ꝙ appetitū q̄etet quadā dul
cedine vel ſuauitate: aut delectatione. ¶ Ultimū aūt pōt di-
ci aliqd dupl'r. ſ. ſimpl'r. aut ſm quid. Simpl'r vltimuꝫ eſt qd
ad nullū refert. vltimū ſm quod eſt vltimū aliquoꝝ ſed non
oium. Illud aūt qd eſt vltimū ſimpl'r: eſt in quo qs delectat
ſicut in vltimo fine. ꝛ iſtud vocat ꝓpꝛie fructus: ꝛ hac re di
cemur frui. Illud aūt qd in ſeipſo nõ eſt delectabile: ſed ſolū
appetit pp aliud ſicut potio amara pp ſanitatē nullo modo
pōt dici fructus. Illud aūt qd in ſe hꝫ quādā delectationē ad
quā aliqua referunt pōt vocari fructus aliquo mõ ſed nõ ſꝫ
pfectā rõnē. Un̄ ꝛ illo poſſumus dici frui: ſed large. Nā dic
Aug. 10 de trini. ꝙ fruimur cognitis quibus mens delectata
quieſcit: ꝛ tamen ipſa non quieſcit ſimpliciter niſi in vltimo
quia quamdiu aliquid expectat adhuc manet motus mētis
in ſuſpenſo: lꝫ ad aliquā pteꝫ eius qd optat iaꝫ puenerit. ſic
in motu locali totū mediū inter terminū a quo ꝛ in queꝫ eſt
aliquid ad qd optat pueniri. ideo quelibet pertranſita volū
tas aliquo mõ quietat: ꝛ tñ nõ ſimpl'r quouſq; puenerit ad
terminū quē ſibi vltimū cõſtituit. Et ſic ſolo deo ſiue vltimo
fine qd idē eſt frui poſſumus: qꝛ iſtud eſt ſimpl'r vltimū i qd
B appetitus mouet. ¶ Cõſiderandū etiā ꝙ poſſumus dici lar
ge loquēdo de fruitiõe frui aliquo tanq̄ꝫ obõ. Et ſic fruimur
deo tanq̄ꝫ vltimo fine ꝛ ꝓpꝛie. Large aūt loquēdo quibuſdā
alĳs bonis iferioꝛibus frui poſſumus. ¶ Alio mõ frui ur
aliquo tanq̄ꝫ medio fruendi ꝛ ſic fruimur fruitione que eſt
mediū fruendi obõ. Fruimur etiā habitu eliciente operatio-
nē illā ꝛ ſic fruimur charitate. ¶ Alio mõ fruimur aliquo tā
quā inſtrō fruitionis ꝛ ſic fruimur voluntate que eſt põ eli-
ciens fruitionē. i. ꝙ ꝑ ipſaꝫ fruimur: ꝛ nõ ꝙ ipſa tanq̄ꝫ bono
quodā fruamur. De hoc ſcūs Tho. ꝑ. 2. q. xi. arti. 3. ꝛ ꝑ ſen. di.
.i. q. 3. ar. i. ¶ Ad pmū dõm ꝙ fructibus ſpūs ſci nõ fruimur
C nec vocant fructus quaſi eis fruamur. ¶ Pꝛo quo ſciendū
ꝙ fructus al'r cõparant ad arboꝛē ꝓducentē: ꝛ al'r ad hoieꝫ
fruētē. Naꝫ reſpectu arboꝛis nõ dr̃ fructus quaſi arboꝛ frua
tur illo: ſed qꝛ eſt vltimū ꝙ arboꝛ ꝓducit. ꝛ cõpat ad eā fru-
ctus vt effectus ad cām. cõparat aūt ad hoieꝫ fruētē ſicut vl
timū expectatū ꝛ delectans: ꝛ ſic illa que numerat apl's ad
gala. 5. dñr fructus. ſ. ſci: qꝛ ſunt qdā effect⁹ ei⁹ in nob. ¶ Un̄
vocant fructus nõ ꝙ eis fruamur tanq̄ꝫ vltimo fine: ſed qꝛ
in nobis a pū ſcõ cāti ſunt. ¶ Uel pōt dici ſm ambꝛoſium
ꝙ vocant fructus qꝛ hñt in ſe aliqd pp qd appetant. ſ. quā-
dā ſuauitatē ſm quā nobis placere pñt: ꝛ tñ hoc non tollit
qn ad vltimū finē referant. ¶ Ad ſcdꝫ dõm ꝙ fruitiõe poſ-
D ſumus aliquo mõ frui. Nā finis dr̃ dupl'r. ſ. ipſa res que ꝓ-
pter ſe querit. ꝛ adeptio vel poſſeſſio ipſius rei. Et iſti nõ ſūt
duo fines: ſed vnus finis: ꝛ tñ vnus applicatur alteri: quia

res eſt finis per ſe: adeptio aūt eſt finis inquātū nos coniun
git ipſi rei. Deus ergo vltimus finis eſt ſicut res que pp ſe vl
tio q̄rit. Fruitio āt eſt finis: qꝛ ē adeptio h⁹ finis vltimi. Sic
ꝰ nõ ē ali⁹ finis ds: ꝛ fruitio dei. Ita nõ ē alia rõ q̄ deo frui-
mur: ꝛ q̄ fruimur dina fruitõe. Pōt tñ dici ꝙ fruimur deo tā
quā obõ fruitionis: ipſa aūt fruitione fruimur foꝛmal'r ꝛ nõ
obiectiue: qꝛ eſt id ꝑ qd fruimur tanq̄ꝫ per mediū: ꝛ nõ quo
fruimur tanq̄ꝫ obõ. ¶ Ad 3^m dõm ꝙ ſicut dicit Augu. 3. de
doctrina xpiana ſi apl's dixiſſet fruar te ꝛ non addidiſſet in E
dño: videret poſuiſſe finē dilectionis in hoie: ſed qꝛ addidit
in dño ſignauit ꝙ in deo finē poneret: ꝛ eo frui ſe itelligeret
ꝛ ſic dixit ſe frui hoie nõ tanq̄ꝫ termino: ſed tāq̄ꝫ medio. Hoc
aūt eſt quantū ad hoies iuſtos qui pñt repñtare deū qui eſt
obiectū fruitionis pp ſimilitudinē gr̃e ſm quaꝫ deus habi-
tat in ſanctis. Peccatoꝛibus aūt nõ poſſumus frui etiam in
dño: qꝛ non eſt in illis gr̃a que faciat deū habitare in eis ꝛ q̄
eſt exēplar illius ſūme bonitatis dei qua fruendum eſt. Et a
foꝛtioꝛi nõ poſſum⁹ frui creatura irrationabili. i. ꝙ fruamur
deo in ea qꝛ minus illa hꝫ de ſil'itudine dei q̄ꝫ hõ peccatoꝛ.
¶ Ad 4^m dõm ꝙ fruimur illis rebus q̄ nos btõs efficiunt
.ſ. effectiue: ꝛ eſt ſolus deus ſiue tres pſone diuine qd idem F
eſt. Ipſa autē beatitudo que eſt viſio dei ꝛ aliqd creatū non
efficit nos btõs effectiue ſed foꝛmal'r: ſicut albedo fac hoieꝫ
album foꝛmal'r ſed nõ effectiue. ¶ Al'r pōt dici ꝙ deo frui-
mur tanq̄ꝫ obiecto fruitionis btitudine aūt fruimur tanquā
medio fruendi. ¶ Ad 5^m dõm ꝙ fruitio ꝓpꝛie eſt finis opa G
tio aūt nūq̄ꝫ hꝫ rõnē finis vltimi ſimpl'r etiā ſi ſit imanēs: cū
ipſa ſit de aliquo obiecto: ꝛ iſtud perficit ꝛ terminat eā. Qꝛ
tñ obiectū non aſſequit niſi ꝑ opationē idē eſt appetitus ad
obiectū ꝛ ad opationē. Et ſic fruimur aliqual'r opatione in-
quātū ipſa ꝯiūgit nos deo quo ꝟe fruimur: ꝛ tunc eadē frui
tione fruimur deo ꝛ ipſa fruitione vel opatione. ¶ Ad 6^m di H
cendū ꝙ pp ſe appeti dr̃ dupl'r. Uno mõ ꝙ non appetit pp
aliud ꝛ hoc mõ ꝟtutes ꝛ oia bona honeſta nõ appetunt pp
ſe cū appetant pp alterū. Nā ꝟtus pp actū appetit cū ſit qdā
habitus. Alio mõ dr̃ appeti pp ſe aliqd. i. nõ per accñs: ꝛ ſic
virtus ꝛ honeſtū pp ſe appetunt: qꝛ hñt in ſe aliqd pp quod
appetant. ſ. dignitatē ſuā: etiā ſi nihil aliud eēt ad qd oꝛdina
rent. Et ſic poſſum⁹ aliq̄ mõ frui ꝟtutib⁹ ꝛ tñ qꝛ ipſe oꝛdināt
ad btitudinē nõ fruimur eis abſolute. ſ. tāq̄ꝫ obis fruibilib⁹:
ſꝫ ſolū vt medĳs vl' iſtrīs ad vltimū finē q eſt fruibilis.

An fruimur deo tribus fruitionib⁹ vel vnica. Qõ. LXXVII.

Queritur Cū fruitio ſit ꝓpꝛie de deo: ꝛ deus ſit
tres pſone eq̄liter bone ꝛ perfecte: an Opi. q̄rūdaꝫ.
fruamur deo tribus fruitionibus vel vnica. ¶ Quidā dicūt
ꝙ tribus: qꝛ actus diſtinguunt ꝑ oba: ꝛ tñ oba ſunt tres pſo ꝑ^a rõ
ne. Sic eni dicit Aug. ꝙ tres ſunt res qbus fruimur: pr̃: fili
us: ꝛ ſpūs ſcūs: ꝛ iſte nos btõs efficiunt. ꝰ tribus fruitiõib⁹
fruemur. ¶ Itē opatio aie que terminat ad aliqd cõe nõ eſt 2^a rõ
pfecta niſi deſcendat ad ꝓpꝛia illius cõis ſicut cognitio gñis
nõ pficit niſi per cognē ſpēie. ꝛ mlto minus poterit amoꝛ per
fici in cõi: ſꝫ i pticulari. Fruitio āt ē opatio pfecta. ꝰ nõ frue-
mur eēntia dina ſolū q̄ eſt cõis trib⁹ pſonis: ſꝫ ēt ipſis pſõis
ꝛ ꝓpetatib⁹ eaꝝ ꝛ ſic erūt tres fruitiões. ¶ Itē qcqd hꝫ fi- 3^a rõ.
li⁹ ad pr̃eꝫ referre ſolꝫ tāq̄ꝫ ad id a q̄ hꝫ: ſic dr̃. 10. 5. mea doctri
na nõ ē mea: ſꝫ ei⁹ q miſit me. Sic ꝰ bonitatē accipit filius a
pr̃e ꝛ eēntiā ꝛ oia alia naſcēdo: vt ait Hila. ꝰ fruitio bonita-
tis filĳ: refert in fruitionē pr̃is. vñ eq̄liter fruemur pr̃e ꝛ filio
ꝛ ꝯñr nõ erit vna fruitio: ſed multe. ¶ Dicendū ꝙ deo frui- Rñdet
mur ꝛ etiā trib⁹ pſonis fruimur vt Aug. dicit fruitio tñ ꝓpe ad q̄ſi^m
eſt de aliquo tanq̄ꝫ de vltimo bono in quo mēs delectata q̄e qõnis.
ſcit: lꝫ ergo tres pſone ſunt deus ꝛ ſunt eq̄les ꝛ quelibet eaꝝ A
ſit in infinitū bonū nõ tñ ſunt tria bona ſed vnū bonū: ſic eſt ꝑ^a rõ
vna eēntia triū ꝛ nõ diſtinguūt pſone niſi ꝑ ꝓpꝛietates rela
tiuas ꝛ ille nõ hñt rõneꝫ boni nec fruibilitatis: qꝛ ſunt rela-
tiones que pfectionē nõ dicunt. Id aūt qd dicit pfectionem
vnū eſt in tribus pſonis. ideo vnica fruitione illis fruimur.
¶ Itē ſicut dictū eſt fruitio ē de vltimo fine: ſed tres pſone 2^a rõ
diuine ſunt vnū bonū pmū oium rerū ꝛ vnus creatoꝛ: ita ꝰ
erunt vnus finis: ꝛ ſic nõ poterūt eſſe de illis multe fruitio-
nes. ¶ Itē fruitio ē de nobiliſſimo obõ cū ſit felicitas ꝛ feli- 3^a rõ.
citas eſt circa optimū vt dr̃. 10. ethi. nobiliſſimū aūt vnū tm̄ ē
qꝛ qd ꝑ excellētiā dr̃ vni ſoli ꝯuenit. Nõ ꝰ poterit eē fruitio
niſi de vno: ꝛ tñ fruimur trib⁹ pſõis. ꝰ vnica fruitiõe illis frue
mur inquātū ipſe tres ſūt vnicum ꝛ idem ſummum bonum

¶ Alĳ ēt

¶ Alij etiã dicunt q̄ neceſſe eſt vnicã fruitionẽ ex pte p̃priet atũ pſonaliũ que ſunt relatiue, q2 qui nouit vnuʒ relatiuoꝝ nouit ⁊ reliquũ: vt dicit Ariſt. in predicamẽtis. Cum ḡ fruitio oriat̃ ex viſione: qui.fruit̃ vno relatiuoꝝ inquãtũ huiuſmõi eſt fruit̃ reliquo. Et ſic eadẽ fruitione fruemur oĩbus cũ in fruitione vnius cõtineat̃ fruitio oĩuʒ. ¶ Rõnes tñ precedentes magis cõuincunt q̃ iſta. De hijs ſcũs Tho.p̃.ſen. di.i.arti.i. ¶ Ad p̄mũ dõm q̄ q̃ʒq̃ tribus pſonis fruamur
P nõ ſunt tria oba fruitionis: q2 obm fruitionis eſt bonũ: pſone aũt nõ diſtinguunt̃ p bonũ: q2 oẽs tres ſunt vnũ ⁊ idẽ bonũ: ſed diſtinguunt̃ p̄prietatibus relatiuis que ad fruitioneʒ
E nõ ptinẽt: ⁊ ſic eadẽ fruitione eis fruemur. ¶ Ad ſcõm dõʒ q̄ p̄prietate cuiuſlibet pſone fruemur inquãtũ ipſa eſt idem realr̃ cũ eẽntia vel bonitate diuina: ⁊ differẽs rõne: ⁊ tñ nõ erunt tres fruitiones: q2 tres p̄prietates ſunt idẽ realr̃ cum eẽntia vel bonitate diuina: q̃ p ſe fruimur. ¶ Ad tertiũ dicẽdum q̄ reductio eoꝝ que habet filius in p̃rem ponit gra-
F dum inequalitatis inter eos: ſed ſolũ ordinẽ nature vel originis: ⁊ ideo manet vna ⁊ equalis fruitio triũ pſonarum.

¶ An fruitio ſit de vltimo fine ſoluʒ habito vel etiam de nõ habito. Q.ueſtio.LXXVIII

Queritur An fruitio ſit de vltio fine habito ſolũ vel ẽt de nõ habito. ¶ Dicũt aliqui
Opinio q̃rũdã. q̄ ſolũ fine habito fruimur: q2 dicit Augu.io.de trinitate. qd
pª rõ frui eſt cũ gaudio vti non adhuc ſpei: ſed iã rei. Sed quãdiu nõ hr̃ vltim⁹ finis nõ eſt gaudiũ in re: ſʒ i ſpe. ḡ nõ erit fruitio niſi ð fine hĩto. ¶ Itẽ fruitio eſt ð fine vltio iquãtũ qetat appetitũ: ⁊ tñ ipẽ nõ qetat appetitũ niſi qñ iã hr̃. ḡ nõ ẽ fruitio
2ª rõ. de fine niſi qñ hr̃. ¶ Itẽ frui ẽ ð fructũ re cape: ⁊ tñ nõ capit̃
3ª rõ fruct⁹ de re niſi qñ hr̃. ḡ nemo p̄t frui fine niſi qñ hr̃. ¶ Dõʒ
Rñdet qſito qõnis. q̄ frui importat quãdã cõparationẽ voluntaȝ ad finẽ vltimũ ſm q̄ voluntas hʒ aliqd de illo. ¶ Põt aũt dupl'r haberi finis. ſ. pfecte ⁊ impfecte. hr̃ aũt pfecte qñ nõ ſolũ in intẽ
A tione hr̃ ſed etiã realr̃ poſſidet. impfecte aũt qñ hr̃ ſolũ in intentione: vel eſt facta aliqua diſpoſitio ad illũ: lʒ nõdũ poſſideat̃. Et vtroq̃ mõ eſt fruitio. Sed qñ finis pfecte hr̃ eſt pfecta fruitio: qñ ãt hr̃ ſolũ in itentione: eſt impfecta fruitio. Et tñ iſta adhuc vocat̃ fruitio a doctoribus, cũ hõ exñs in via dicatur frui deo. Et ſic apl's dixit philemoni. fruar te in dño .i. fruar dño in te. ⁊ tñ apl's adhuc erat i via. pʒ etiã q2 Aug.
B dicit q̄ frui eſt amore inherere alicui rei pp ſe: ⁊ tñ exñteſ in via deũ pp ſeipſuʒ diligimus: ḡ hic deo fruimur. ¶ Ad primũ dõm q̄ Aug. loq̃t ibi de fruitione pfecta que nõ eſt i ſpe ſed in re. ¶ Scdo dõm q̄ quies voluntatis dupl'r impedit̃. Uno mõ ex pte obi. ſ. q2 nõ eſt vltimus finis: ⁊ ſic voluntas nõ põt in eo qeſcere: ſed adhuc appetit aliud. Alio mõ ex parte appetẽtis q̄ nõ qeſcit ex eo q̄ nõdũ conſecutus eſt finem. Obm aũt dat ſpẽm actui: ſed modus ſiue ↄditio actus vt ſit pfectus vel impfectus puenit ab agente ſm modũ pfectionis. Primo mõ nõ põt eſſe qes nec fruitio aliq̃ cũ obm non ſit fruibile: q2 nõ eſt vltimus finis. Scdo modo fruitio eſt q2 obm eſt vltimus finis. ⁊ tamen eſt imperfecta fruitio p̄pter imperfectionem agentis. ſ. q2 nondũ poſſidet finẽ: ⁊ ſic hʒ ſe
C imperfecte ad illuʒ. ¶ Ad tertiũ dõm q̄ fructus nõ capitur niſi de re que hr̃: ⁊ ſic finis lʒ non habeat̃ realr̃ hr̃ in intentione qd eſt in parte hr̃e: ⁊ ſic fruitio eſt imperfecta: ⁊ tñ fruitio eſt. De hĩs ſanctus Tho.p̃.2.q.xi.articulo.4.

¶ Cui ↄueniat frui an ſoli hõi vl' ẽt aliqs reb⁹. Q.õ.LXXIX.

Queritur Cui cõueniat frui an ſoli hõi vel etiam aliqs rebus. ¶ Quidã dicunt q̄ etiam
Opinio q̃rũdã q̄ nõ ſolũ hõi ſʒ ẽt in aliqs. ad alia aĩalia ptineat fruitio: q2 fruitio dicit qetationẽ deſiderij in fine: ſed oĩs creatura deſiderat nãliter aliquẽ finẽ etiaʒ
pª rõ. inſenſibilis. Cũ ergo cõtingerit peruenire ad illũ fineʒ fruet̃
2ª rõ eo: ⁊ ſic etiã inſenſibilis creatura fruetur. ¶ Iteʒ bruta que runt aliqua in quibus delectent̃: ⁊ non referũt illa ad alios fines: q2 carent rõne ordinante. ḡ fruent̃ illiſ delectabilibuſ. ¶ Iteʒ vr̃ q̄ ex ſola nãli inclinatione poſſit aliqs frui: quia cõtingit aliquẽ nãli dilectione diligere deũ ſup oĩa cuʒ nãlit̃ cognoſcat̃ eſſe ſũmũ bonũ: ſed fruimur eo qd pp ſe amamuſ
3ª rõ. ergo hoiem exñtẽ in puris nãlibus cõtinget deo frui. ¶ Itẽ poterit aliqs exñs in pctõ mortali deo frui: q2 exñs in pecca
4ª rõ. to põt cõſtituere deũ vt finẽ ſuũ: nõ referendo eũ ad aliquid aliud hoc aũt eſt frui: iõ pctõr põt deo frui. ¶ Aliqui dicunt q̄ iuſti nõ pñt frui dõ dũ ſunt in via: q2 fruitio eſt in illis in quibus mens delectata quieſcit: vt ait Aug. ⁊ hoc non eſt i via. ideo frui nõ erit cuiuſcũq̃ hoĩs. ¶ Alij dicũt q̄ etiã iuſti in p̃ria nõ fruant̃ deo q2 oẽ qd fruitur alio idiget illo: ſed qcqd indiget aliquo caret illo: cũ ergo btĩ nõ careant deo: q2 ipſuʒ hñt vr̃ q̄ non fruant̃ eo. Et eadeʒ rõne dicunt q̄ deus non fruit̃ ſeipſo: q2 non indiget ſe. ¶ Alij dicunt q̄ fruitio ſit hominis: dicunt tñ q̄ nõ cõpetit brutis: q2 dicit Aug.p̄ de doctria xp̄iana. q̄ nos ſumus q fruimur ⁊ vtimur: ḡ pecora nõ fruunt̃. ¶ Itẽ frui eſt vltimi finis pecora tñ nõ cognoſcunt finẽ vltimũ nec pñt ad eũ puenire: vt probatũ eſt. ſ.56. ḡ pecora non fruuntur. ¶ Dõm q̄ frui eſt actus põe appetitiue Rñño ad q̃ſitũ qõnis.
Nã nõ eſt actus põe puenientis ad finẽ ſicut exequentiſ vl' agentis: ſed põe impantis executionẽ. appetitiua aũt eſt que A
impat aliJs potẽtijs. Iõ iſtius eſt frui. In rebus eniʒ carentibus cognitiõe iuenit̃ aliqua põ: ptingẽs ad finẽ p modũ exequentis: ſicut grauitas eſt qua graue deſcendit ⁊ leuitas q̃ leue aſcendit. Et tñ locus eſt finis nãliter deſideratus a corporibus leuibus ⁊ grau bus. Nõ tñ inuenit̃ in eis aliqua põ. que iubeat tẽdere in iſtũ finẽ: ſed hoc repent̃ in aliqua ſuperiori ſba q̃cũq̃ illa ſit que mouet totã nãm corpalẽ per imperiũ ſicut in hñtibus cognitionẽ appetitus mouet alias potẽtias ad ſuos actuſ. ideo manifeſtũ eſt q̄ in rebus carentibuſ cognitione lʒ ad fines ſuos puenire poſſint nõ inuenit̃ fruitio. ſʒ in hñtib⁹ cognẽ. Cognitio ãt ẽ duplex pfecta: ⁊ ipfecta. Perfecta eſt qua nõ ſolũ cognoſcit̃ id qd eſt finis ⁊ bõe. ſed etiã vl'is rõ finis ⁊ boni. Talis aũt cognitio ſolũ eſt in hñtibus rõeʒ. Impfecta aũt cognitio eſt qua cognoſcit̃ aliqs pticularis finis. aut bonũ. Et talis cognitio eſt in brutiſ. Unde B
 v̄tus eoꝝ appetitiua nõ impat libe: ſed ſolũ ſm nãle iſtinctũ ad ea que apprehendũt mouent̃. ¶ Et ſic fruitio ſm rõneʒ pfectã cõpetit ſoli nãe itellectuali. ſ. deo: angelis: ⁊ hoĩbus. C
Nã deus ſeipſo fruit̃ q̃ eſt ſua btitudo vt dictũ ẽ ſupra. q.7i. angelus aũt deo fruit̃: ⁊ etiã hõ deo: q2 vtriuſq̃ btitudo in deo eſt. Fruitio ãt ſm rõnẽ impfectaʒ eſt in brutis. In rebus aũt i ſenſibilibus nõ repit̃ fruitio pfecta nec impfecta. Et q2 hoĩes in pte ſenſitiua cõicant cũ brutiſ dñr etiã interdũ frui delectabilibus illis quibus pecora fruunt̃ quãdo in illis finẽ cõſtituũt. Sic dr̃ ſapie.2. Uenite ⁊ fruamur bonis q̃ ſunt .i. bonis que apparent in pñti. ⁊ eccle.2. dr̃. Non phibui cormeũ qn oĩ delectatione frueret̃. Et ſic delectationibus q̃ ſũt in ſenſu fruet̃. Sic etiã dr̃ gen.38. Quid mihi dabis vt fruaris cõcubitu meo. Perfecta tñ rõ fruitionis in iſtis non eſt. vt ſupra dictũ fuit. ¶ Ad primũ dõʒ q̄ quãuis oẽ deſideriũ D
cõſequat̃ aliquã cognitionẽ deſideriũ tñ reꝝ inſenſibiliũ nõ ſequit̃ cognitionẽ exñtẽ in eis: ſed cognitionẽ ipſi⁹ motoris toti⁹ nãe corpalis q̃cũq̃ ille ſit. ⁊ ille ordinat vnũqq̃ i ſuũ finẽ: iõ delectatõeʒ hr̃e nõ pñt: q2 dlectatio nõ eſt ſine cognitione ⁊ ſic fruitio nõ erit in eis. ¶ A 2ᵐ dõʒ q̄ quãuis pecora delectent̃ in ſuo fine tñ ille nõ ẽ vltimus: ſed eſt relat⁹ ad aliuʒ E
finẽ: nõ ab ipſis: ſʒ ab ordinatore toti⁹ creature. Nã oĩa pp ſe opatus ẽ dñs pner.16. Et ſic cũ nõ delectet̃ in vltio fine nõ cõpetet eis frui p̄pe ſʒ large. ¶ Ad 3ᵐ dõʒ q̄ delectatio cõ F
ſeq̃t opatõe pfectã. Eſt ãt pfecta opatio q̃ pcedit ab habitu habitus ãt nãles vl' acqſiti nõ pñt pfice opõnẽ imediate ⁊ p̄xie ad btitudinẽ p̃rie. iõ ſine hitu gratuito nõ põt eẽ talis delectatio q̃ ad fruitionẽ ſufficiat. Uel põt dici q̄ delectatio nãlis nõ ponit aliquã opõnẽ i actu ſʒ ſolũ quãdã nãlẽ iclinationẽ q̃ reducit̃ in actũ p hitũ charitaȝ. Qui ḡ ẽ i puris nãlibus nõ põt frui deo: nec in via nec in p̃ria: cũ ad vtrãq̃ fruitionẽ reqrat̃ charitas: ad vnã charitas vie: ⁊ ad aliã charitaſ p̃rie. Que ãt ſit charitas p̃rie. ſ. q.66. oñdim⁹. ¶ Ad 4ᵐ G
dõm q̄ exñs in pctõ mortali nõ põt frui deo q2 nõ inheret ei pp ſe p amorẽ: cũ hẽat aliqd qd hitualr̃ magl diligit q̃ deuʒ .ſ. ipaʒ rẽ cui iheret p pctũʒ mortale. ⁊ dr̃ illi inherere hitualiter: q2 poſtq̃ qs cõmiſit pctũʒ mortale q̃uſq̃ doleat de illo ſemp ihẽt illi rei ad q̃ p pctũʒ mortale mot⁹ ẽ: lʒ nũc actualr̃ illũ actũ nõ repetat: ſʒ hitualr̃ diligit q2 ab illo obo recedere nõ vult. Ideo iſte nõ põt frui deo: q2 nõ ſolũ nõ hʒ charitatẽ q̃ eſt neceĩa ad fruẽdũ: ſʒ poti⁹ hʒ aliqd oppoſitũ charitati: per qd fruit̃ creatura: cui p pctũʒ mortale adheſit q̃uſq̃ diſplice at ſibi de pctõ. Et ſic iteriʒ nõ ordinat oĩa in deũ tanq̃ in finẽ: ſʒ in creaturã illã q̃ fruit̃. ¶ Ad 5ᵐ dõm q̄ fruẽs deo in hac vita qeſcit. Eſt tñ duplex qes. ſ. qes deſiderij: ⁊ quies mot⁹. Quies deſiderij ẽ qñ deſideriũ alicui⁹ qeſcit in aliquo ſiſtẽdo ibi: ita q̄ nõ deſidẽt rẽ illã pp aliõ: ſʒ oĩa pp ipaʒ. hãc H
qetem hʒ aĩa iuſti in via: quia deſideriũ ſuũ quieſcit in deo ⁊ vltra

UNIVERSITARIA DE GRANADA

⁊ vltra ipſum nihil querit: ſed oia ad ipſum ordinat. Quies motus eſt qñ peruenit ad terminū q̄ſitū ⁊ ceſſat oio motus. Et iſta qes nō eſt hic cū voluntas nr̄a ſemp aliqd vellit: qa quādiu hic manemus multa nobis deficiunt que deſiderare poſſim⁹. In pr̄ia āt erit iſta qes. Nā cū volūtas habuerit deū ſibi pn̄te q eſt ſūmū bonū nihil ei deficiet: iō nihil deſiderabit. Prima qes facit fruitionē imperfectā: ſcd̄a facit fruitiōē pfectā. ℂ Ad ſextū dōm ꝙ aliqd dr̄ egere altero dupl'r. vno
I mō ſic t eo a quo depēdet eē ſuū ⁊ hoc mō ois creatura idiget deo oi tpe: qꝛ vt ait Grego. oia in nihilū tenderēt niſi ea manus ↄditoris teneret: cū deus nō ſolū ſit cā rerū in fieri ſʒ etiā in facto eē: ⁊ cōſeruari. Et hoc mō etiam beati indigent deo: qꝛ ſi nō cōſeruaret eos: nō ſolū btitudo: ſed et nā ipſoꝝ rediret in nihilū. ℂ Alio mō dr̄ qs egere eo qd nō hʒ ⁊ iſtō eſt ↄueniēs ſibi: ⁊ ſic beati nō idigent deo cū eū pn̄tē hēant ⁊ ad nutū poſſideāt. ℂ Qd aūt dicebaꝛ de deo ꝙ ſeipſo egeat. dōm ꝙ indigere nō eſt niſi in rebus diſtinctis ƒm eentiā. Deus ḡ ſeipſo indigere nō pōt: qꝛ a ſe diſtinctus nō eſt: ſe tñ fruit: imo tāto plenius fruiꝛ ſe quāto magis ſibi idē eſt. Sic dicit Grego. ſup Job. ꝙ deus glioſuſ dū ſeipſo pfruiꝛ accedētis laudis idigens nō eſt. ℂ Ad ſeptimū dōm ꝙ loqꝛ Aug.
K ibi de fruitione pfecta que nō pōt ↄuenire pecoꝛibus. fruitio tñ īpfecta eis ↄuenit. Sic dicit ipſemet Aug. li. 83. qō. Frui quidē cibo ⁊ potu ⁊ q̄libet coꝛpis voluptate nō abſurde exiſtimanꝛ ⁊ beſtie. ℂ Ad octauū dōm ꝙ ad hoc ꝙ ſit fruitio
L pfecta oʒ ꝙ ſit vltimi finis. pōt tñ fruitio eē aliq̄ de quocūq̄ fine qui ponaꝛ vltimus ab aliquo: et ſi nō ſit vere vltim⁹. cū ergo pecoꝛa hēant voluptateʒ coꝛpiſ ꝫ vltimo fine pn̄t dici frui illa: lʒ ſit fruitio impfecta. De hĳs ſcūs Tho. p̄. 2. q. xi. arti. 2. ⁊ pmo ſen. diſt. j. q. 3. arti. p̄. ℂ Dicto in pcedentibus de
S. Tho. beatitudie in gn̄ali: ⁊ de hĳs q ptinent ad eam. Nunc dicendū eſt de iſtis beatitudinibus que ponuntur in littera.

ℂ Quare btitudies q̄ ponūꝛ i lr̄a dn̄r btitudies. Qō. lxxx.

Queritur Quare btitudines q̄ ponunꝛ in littera vocanꝛ btitudines: ⁊ an ſunt btitudines. ℂ Aliq dicūt ꝙ nō ſunt btitudines: qꝛ multe ſūt. Nā
Opio quorundam. ꝙ nō ſunt btitudines. btitudo eſt ſūmū bonū ⁊ vltimus finis ⁊ tñ nō ſunt plura ſūma bona nec vltimi fines. ḡ nō ſunt iſte btitudines. Nā ſiue accipiaꝛ btitudo. pro ipſo fine exterioꝛi q eſt obm̄ ſiue pro in
pa rō. terioꝛi q eſt poſſeſſio vel fruitio illius boni ſemp eſt vnica btitudo. ℂ Itē de rōne btitudinis eſt eſſe vltimuʒ. ita ꝙ pp nihil q̄raꝛ: ſed oia pp ipſuʒ vt dr̄. p̄. ethi. ⁊ tñ iſte btitudineſ nō
2a rō. ſunt pp ſe cū cuilibet eaꝝ ponaꝛ p̄miū vt pʒ in lr̄a. btitudo tñ nō eſt ad p̄miū ſed potius ipſa eſt p̄miū virtuoſaꝝ opationū. p̄. ethi. ḡ nō ſunt btitudines. ℂ Itē aut eēnt vera britudo ⁊ pfecta aut impfecta: nō pfecta: qꝛ iſta eſt poſt moꝛtē: iſte aūt btitudines ſunt in vita: nō ēt impfecta: qꝛ tales bea
3a rō titudines aſſignate ſunt a phis q poſuerūt actiuā ⁊ cōtēplatiuā vt pʒ p̄. ⁊. io. ethi. vl' aſſignate ſunt a carnalibus hoibuſ q in voluptatibus diuitĳs: ⁊ ſilibus btitudinē ↄſtituerunt. ℂ Pri ū nō ↄuenit qꝛ iſte btitudines tradite ſunt a xp̄o q nouā doctrinā dabat ⁊ nō eā quā itroduxerāt phi. ℂ Scd̄ʒ etiā nō ↄuenit qꝛ xp̄s oia talia bona ſeculi fugienda vel cōtēnēda ſaltē eē docuit: ḡ nō ptinēt ad illas btitudines impfectas. ℂ Itē btitudo dicit oimodā ſufficiētiā qꝛ eſt ſtat⁹ oium
4a rō. bonoꝝ aggregatione pfectus: vt dicit Boe. de ↄſol. lib. 3. pſa 2. ⁊ tñ q̄dā btitudo poniꝛ hic que ē pauptas ⁊ ſignat iopiaʒ ḡ nō ſūt iſte btitudines. ℂ Itē btitudo dicit qetationē deſi
5a rō. derĳ: qꝛ btitudo eſt ſummuʒ bonum quo hito nihil eſt vltra qd deſiderari queat. vt ait Boe. vbi ſupꝛa. ⁊ tñ poniꝛ hic q̄dā btitudo in eſurire ⁊ ſitire qd ē deſiderare ḡ nō ſunt btitudines. ℂ Itē btitudo ipoꝛtat nec̄io ſupꝛemā delectationē que
6a rō. eā ↄſeqꝛ tanq̄ p ſe accñs eius: vt pbatū eſt ſup. q. 24. hic tñ poniꝛ quedā btitudo in triſticia qꝛ dr̄ bti q lugent. ḡ nō ſunt iſte beatitudines. ℂ Dōm ꝙ beatitudo eſt vltimus finis ⁊
Rñſio ad q̄ſituʒ qōis. A nō eſt niſi vnus cōſiſtens in dei viſione quā hō nāl'r aſſequi non pōt: ſed ſolū ex dei gr̄a: ⁊ nō hr̄ in hac vita: ſed poſt moꝛtē vt oñſuʒ eſt ſupꝛa. q. 47. ⁊ de hac btitudine xp̄s nō loquitur hic cōnumerādo eā cū aliqua iſtarū: licet illa ponatur vt p̄mium iſtarum btitudinum. dicitur autem homo beatus
Btitudo i re, ⁊ in ſpe. B ƒm ꝙ aſſequiꝛ illū vltimū finē qui eſt btitudo. ℂ Habet aūt illuʒ hō dupl'r. ſ. in re vel in ſpe. ⁊ ſic vocamus aliquos btōs real'r ſicut ſunt ſci poſt hanc vitaʒ. apoc. 14. Bti moꝛtui q in dn̄o moꝛiūꝛ. i. illi ſꝫ bti real'r. Et ↄdit ibi cū ponaꝛ imediate cōditio vna btitudinis que eſt qetare deſideriū ⁊ motū: ⁊ ſic dr̄ ibi. A modo dic̄ ſpūſ vt reqeſcāt a laboꝛibus ſuiſ. ℂ Aliq̄ dicunꝛ beati in ſpe pp aliquā ſpeʒ certā vel veriſilem q̄ hō hʒ de beatitudine habēda. Sic eniʒ p̄. ethi. Ari. dicit ꝙ pueri vocanꝛ bti pp ſpem. ſ. ꝙ qñ videmus aliquos pueros bōe idolis qꝛ veriſile eſt tales puenire poſſe ad btitudinē vocamus eos in pueritia btōs. ℂ Sic ēt dr̄ ad ro. 8. Spe ſalui facti ſumus. i. lʒ nōdū aſſecuti fuerimus ſaltē que eſt in liberatione ab oi malo que ſoluʒ hr̄ in vita eterna tñ dicimur ſalui facti qꝛ ſpem habemus de illa ſalute. Spes aūt de ↄſequēdo finē iſurgit in hoie ex eo ꝙ ↄueniēter moueꝛ ad illū ⁊ appꝛopinquat aliqual'r ei. Hoc aūt fit p opationē virtutis. Nā ipſa beatitudo dr̄ p̄miū v̄tuoſarū opationū p̄ ethi. ℂ Cū ḡ aliqs habuerit opationes virtutis. ad beatitudinē ↄuenienter moueꝛ. Et qm̄ btitudo eſt opatio pfectiſſima. io. ethi. ⁊ eſt ƒm pfectā v̄tutē. p̄. ethi. quāto aliqſ hūerit opatiōes magl pfectas tāto magis appꝛopinquabit ad beatitudinē ⁊ poterit vocari btūs. Sic xp̄s dixit Jo. 13. Beati eritis ſi feceritis ea. Pꝛopter hoc ḡ opationes ille que ſunt excellētiſſime vocari pn̄t
beatitudines. ℂ Ita xp̄s nūc in pncipio legiſlatiōis ſue poſuit ſeptē opationes pfectiſſimas que ēt pcedunt a pfectiſſimis habitib⁹. ſ. a donis vt ſequē. q. diceꝛ. ⁊ iſtas vocauit btitudines ſeptē qꝛ p eaſ appꝛopiquat hō valde btitudini ⁊ hʒ firmā ſpē. etiā appꝛopinquat ƒm rōnē meriti: qꝛ cū ſint actus excellentes mereꝛ hō p illos excellentius beatitudinē q̄ p aliqd aliud. ℂ Etiā appꝛopinquat hō ipſi vere beatitudini p iſtas ƒm quandā ppinquitatē nāe: qꝛ q hʒ iſtas incipit in hac vita hr̄e quādā deguſtationē lʒ impfectā beatitudinis q̄ eſt videre deū vt diceꝛ. j. q. 82. ⁊ iſtud etiā facit vocari illaſ ad buc magis imediate btitudines. ℂ Ad pm̄ dōm ꝙ btitudo vnica eſt. iſte aūt nō ſunt real'r illa btitudo: ſed beatitudies dn̄r qꝛ dirigunt: vel qꝛ appꝛopinquare faciunt ipſi vere beatitudini. Et tunc obſtat eſſe plures: qꝛ lʒ ſit vnicus finis media tñ pueniendi ad illū finē ſunt multa. i. actus multiplicati vnde ad eſſe beatuʒ nō ſufficit vnica opatio aut puū tp̄s ſed multe opationes ſic̄ dr̄ p ethi. ꝙ ſicut vna irundo non facit ver: ita nec puū tp̄s aut vnica opatio btm̄ efficit. Et ſic coueniens fuit btitudines iſtas multas eſſe. ℂ Ad ſcōm dicēdū ꝙ ipſa beatitudo vera que eſt vna eſt vltimus finis. Et non queriꝛ pp aliud. Iſte tñ nō dn̄r btitudines niſi qꝛ in illā dirigunt vel appꝛopinquare illi faciunt. Ideo pp aliud ſunt ⁊ cōueniēter eis pꝛemia aſſignanꝛ. ℂ Ad tertiū dicendū ꝙ non ſunt iſte pfecta beatitudo nec etiā impfecta eo mō quo phi ⁊ vulgares poſuerunt qꝛ illas beatitudines impfectas finem vltimū ſimpl'r ↄſtituūt eo ꝙ maioꝛa bona non inueniunt. Nos aūt nō ponimus iſtas beatitudines tāq̄ finē ſʒ vt oꝛdinant in illā beatitudinē que eſt ſimpl'r finis vltimuſ. Qd pʒ qꝛ cuilibet eaꝝ xp̄s aſſignat p̄miū qd hʒ magis rōnē finiſ. Poſſent tñ aliq mō ptinē iſte btitudies ad pctică btitudineʒ q̄ illi poſuerūt i opōne ƒʒ pfectā v̄tutē. p̄. ethi. Et ſic iſte beatitudines ſunt actus pfectiſſimaruʒ virtutū. ſ. donoꝝ. Et tñ nō oino ↄuenit cū intētione eoꝝ cū ipſi ponant ipſaʒ pꝛacticā beatitudinē finē ſimpl'r qd nō cōuenit iſtis beatitudinibus vt dictū eſt. ℂ Ad quartū dōm ꝙ vera beatitudo habʒ oimodā ſufficientiā. qd in viſione dei fit. Iſte tñ nō ſunt ipſa beatitudo ſed oꝛdinant ad illā. Ideo pn̄t hr̄e ↄprietateʒ māl'r . ſ. ꝙ per egeſtatē dirigamur in oimodā ſufficientiā. Et h̄. cōueniens eſt. Nā beatitudo illa eſt ſūmū deſiderabile. Si qs aūt magno deſiderio inhereret rebus huius ſeculi nō poſſʒ ardēter amare illā futurā beatitudinē cū ſit impoſſe appetitū nr̄m multa amare ſūme: ſed ſi vnū ſūme amat cetera amat remiſſe. Ad amādū ḡ ardenter illā beatitudinē verā neceſſe eſt remiſſe amari bona huius ſeculi q̄ nemo remiſſius amat quā qui penitus cōtemnit ſic auteʒ eſt pauper ſpiritu. Ideo pauptas ſpūs ponitur inter beatitudines. ℂ Cōſiderandūʒ etiā ꝙ oēs iſte beatitudines hn̄t quandā difficultatē ⁊ duritie in actu. Et hoc ↄueniēs eſt qꝛ ponūꝛ vt meritū reſpectu p̄mĳ. Si aūt p̄miū ſit arduū neceſſe eſt meritū hr̄e aliq̄ difficultatē. Nā per delectationes ⁊ iocunditatē etiā in ſeculo nemo mereꝛ honoꝛē aut excellentiā: ſed per aſpera ⁊ difficilia hō iſtud cōſequitur. Cōuenit etiā ex cōditione medicine nam oꝛdinaꝛ medicina ad ſanitatē que eſt res iocūda: medicina tñ eſt aliqd amaruʒ ⁊ triſte. Ita ergo beatitudines que ſunt merita ad illā beatitudinē oʒ ꝙ ſint hn̄tes durū aliqd. ℂ Ad quintuʒ dōm ꝙ in beatitudine vltima eſt quies ⁊ tñ iſte oꝛdinant ad illā. io habenti eas non cōuenit qeſcere ſed adhuc

adhuc moueri deſiderando illā btitudinē: ꝛ qꝛ etiā ad ꝯue-
niendū in illā multa requirunt in hac vita opꝫ illa deſidera
K re ꝛ illud eſt ſitire ꝛ eſurire iuſtitiā. ¶ Ad. 6. dōm ꝙ beatitu
do vera delectationē ſūmā dicit: iſte aūt que ordinat ad illaꝫ
nō dicūt delectationē: ſed potius aliqd difficile ꝛ triſte ꝓpt
cauſas dictas. Et ſic deus voluit ꝙ per huius ſcl'i triſtitias
acquirat eterna iocunditas. Et q voluerit in hoc ſcl'o gaude
re ꝙ eternā ſuſtineat triſtitiaꝫ ſicut dicit luce. vj. Ueh vobiſ
diuitibus qui hētis hic cōſolationē vrām. Ueh vobis qui ſa-
turati eſtis qꝛ eſurietis. Ueh vobis qui ridetis nunc: quia lu
gebitis ꝛ flebitis.

¶ An beatitudines differant a donis ꝛ virtutibus vel ſint aliquid ipſorum. Queſtio. LXXXI.

Queritur de iſtis btitudinibus an differāt a do-
nis ꝛ virtutib⁹: vel ſunt aliqd ipſoruꝫ
Opinio qrundā ¶ Dicūt quidā ꝙ ſunt dona vel vtutes nam glo. ſup illō v-
pʳ rō. bum purgatū ſeptuplū. ps. xj. dicit, in ſermone dn̄i ſeptē pre-
2ᵃ rō. mittunt virtutes que btitudines dicunt qꝛ pfectos ꝛ beatoſ
faciunt. ¶ Itē augu. in lib. de ſermone dn̄i in mōte: btitudi-
nes ſeptē quas mattheus enumerat attribuit ſeptem donis
ſpūs ſcī. Ambroſius vero ſup lucā. iiij. btitudines a luca poſi
tas qttuor virtutib⁹ cardinalibus attribuit: ergo nō differūt
3ᵃ rō. btitudines a donis ꝛ virtutibus. ¶ Itē humane volūtaſ ſo
lum ſunt due rl'e. ſ. rō ꝛ lex eterna. Quantū ad rōnē rl'at vo
luntas nr̄a per virtutes. In ordine aūt ad rl'am eternā regu
latur hō per dona que ſpāl'r a deo ſunt ꝛ nō ſunt plures rl'e
hoīs: cū nō poſſit hō regi niſi a ſeipo: qd̄ fit per rōnem: vel a
deo: qd̄ fit per rl'am eternā btitudines tn̄ regulant humanaꝫ
voluntatē: cū per eas bene ſe hēat hō in qbuſdā actib⁹: ḡ vel
erunt virtutes vel dona. ¶ Itē inter btitudines ponitur hic
4ᵃ rō iuſtitia: ꝛ mititas ſiue māſuetudo: ꝛ miſericordia q̄ ſunt virtu
A tes morales: ergo btitudines ſunt virtutes. ¶ Dōm ꝙ aliq
Rn̄det ad q̄ſitū q̄onis. putauerūt btitudines eē hitus pfectiores virtutib⁹ ꝛ donis
qꝛ ſicut ſunt dona pfectiora virtutib⁹: ita ꝙ eēnt btitudines
pfectiores donis. Un̄ dicūt ꝙ virtutes pficiūt hoīes ad actuſ
Improbat hec opinio. pmos: dona āt ad act⁹ ſcd̄os ꝛ btitudineſ: ad tertioſ. ¶ Sꝫ
nō eſt ꝯuenienter dictū qꝛ iſti nō aſſignant tātā dr̄iaꝫ iter ac
tus iſtos ꝙ ſufficiat ad dr̄iaꝫ hituū. Naꝫ virtutes ꝛ dona dif
ferunt ex pfectiōe actuū: ꝛ ex mō: qꝛ lꝫ virtutes ꝛ dona ſint
circa eadē oba tn̄ ſunt hitus diſtincti ſpē ex modo opationiſ
qꝛ virtutes dirigunt hoīem mō cōi ꝛ plano dona autem diri
gunt circa eadē oba mō excellētiori ꝛ q̄ſi diuino. Sicut ap-
paret in fide que eſt virt⁹. Nam per eam credit, homo ea que
credenda ſunt ſolum aſſentiendo illis: ꝛ non videndo veri-
tateꝫ eoꝝ. Et iſte eſt modus planus qꝛ oēs hoīes cognitio-
B nem iſtā hēe poterūt. ¶ Donū aūt intell'ꝰ correſpōdet virtuti ſi
dei ꝛ eſt circa idē obm̄: ꝛ tn̄ hꝫ ſe circa illud mō excellentiori
ꝛ diuino. Nā n̄ ſolū aſſentit eis que credēda ſunt ſꝫ ēt icipit
hēe quādā cognitionē illoꝝ clarā: lꝫ nō ita pfecte ꝛ claram ſi
cut erit in pr̄ia. Et iſte modus nō eſt cōis ꝛ humanuſ ſed ex
ſola cōceſſiōe dei alicui cōpetit. Et iō vocat donum qꝛ a deo
ſpāliter donatū eſt. ¶ Sic de fortitudine que eſt vtus. Naꝫ
per illā ſuſtinet hō terribilia: lꝫ cū difficultate quadā vt non
deſerat rectitudinē rōnis. Per fortitudinē aūt que eſt donū
nō ſolū hō ſuſtinet dura: ſed etiā gaudet qꝛ ſuſtinet ꝛ prom-
ptiſſime ſuſtinet: ſicut dr̄ actuū. ſ. ꝙ ibāt apl'i gaudētes a cō
ſpectu ꝯcilij: qꝛ digni hiti ſunt pro noīe ieſu ꝯtumeliam pati.
Et ita applicari pōt de oībus donis reſpectu virtutū. De hoc
ſcūs. tho. iij. ſen. di. xxxiiij. ar. j. ¶ Et ſic dona ſunt hitus diſti
cti ſpē a virtutib⁹: lꝫ ſint circa eadē oba: ꝛ actus iſti differūt
inter ſe ſicut magis excellēs ꝛ minus: ꝛ ſic diuinū ꝛ huma-
C nū. ¶ Quō tn̄ btitudines ſunt hitus diſtincti a donis ſi ſint
circa eadē oba ſic ē, neceſſe poni nō pōt apparere: qꝛ dato ꝙ
eēnt excellētiores opatiōes btitudinū q̄ donoꝝ non ſuffice
ret q̄cūq; excellētia ad faciendū dr̄iam in hitibus ſicut diuer
ſi hoīes hn̄tes virtutē tēperātie vel fortitudinis nō opant p
eas eq̄l'r: ſed vnus pōt valde excellentius alio opari: ꝛ tamē
ille virtutes ſp erūt in eadē ſpē. ¶ Sed excellētia actuū q̄ fa
cit dr̄iaꝫ in hitibus nō ſolū debet eē in gradu opatiōis: qꝛ ſic
perfectū ꝛ iperfectū nō diuerſificāt ſpēm: ſed debet eē excel-
lētia in mō: vt pote qꝛ alius ſit modus opandi per vnū hituꝫ
ꝛ alius per aliū ſic diximus de donis ꝛ virtutibus ꝛ p vtu-
tes opamur mō plano ꝛ humano: ꝛ per dona mō diuino.
¶ Et in illo mō humano pt eē dr̄ia in excellētia actuū: qꝛ q-
dam excellētius alijs opantur. Et hoc nō facit differre hitus
in ſpē: cuꝫ tn̄ ꝯuenerit aliqs ad operandū mō diuino. Nā ha
bitus per quē opat differt ſpē ab hitibus per quos pri⁹ opa
batur. Sic pꝫ. vij. ethi. vbi Ariſto. diſtinguit virtutē moraleſ
ab heroica. Et diſtingunt ſpē ꝛ tn̄ ſunt circa idē obm. Quia
tn̄ heroica virtus eſt diuina. i. operans mō diuino: ꝛ moraliſ
eſt humana differūt nō ſolū in gradu opatiōis ſed ēt in mō.
Ideo differūt hitus in ſpē. ¶ Nunc aūt ſupra dona nō pn̄t D
eſſe aliq hitus excellētiores: qꝛ per donū opat ho⁹ mō diui-
no vt declaratū eſt: ꝛ tn̄ ſupra modū diuinū nullus modus
excellentior eſt. Ideo ſic ſupra virtutes heroicas nō eſt poſ-
ſibile eē aliqd genus virtutū excellentioꝝ. Ita nec ſupra do
na poterūt eē aliq hitus excellētiores. Un̄ licet ab eodeꝫ do-
no in eodē hoīe vel in diuerſis fiant opatiōes ineq̄les in ex
cellētia nō differret hitus in ſpē qꝛ ſp manet idē modus ope
randi. ſ. diuinus: lꝫ nō maneat idē graduſ opatōiſ. Et ſic bea
titudines nō pn̄t eſſe hitus pfectiores donis: cū ſint circa ea
dem oba. ¶ Dōm ergo ꝙ btitudines differūt a donis ꝛ vir
tutibus: nō tanq̄ hitus diſtincti ab eis: ſed ſic opatio dr̄t ab E
hitu. ¶ Un̄ nece eſt dici btitudines eē opatiōes quaſdaꝫ ꝛ
nō hitus: ꝛ ſunt opatiōes virtutū pfectaꝝ vel ipoꝝ donoꝝ.
Uirtutes. n. morales lꝫ ſint pfecte in gn̄e ſuo tn̄ non dicunt
ſimpl'r pfecte qn̄ ſole manēt. Si aūt adiūgant eis dona erūt
magis pfecte. ſ. ſi idē hō hēat virtutes ꝛ dona. Qꝛ cū ſint do
na ꝛ virtutes circa eadē oba: ꝛ opatiōes donoꝝ ſint pfectio
res pficient virtutes morales ad iūctis donis. Ita vt hēant
iam opatiōes excellētiores: ꝛ taliū virtutū ſic pfectaꝝ volūt
quidā ipaſ btitudines eē opatiōes. ¶ Dōm tn̄ ſm ꝙ tenet F
cōit ꝙ btitudines nō ſunt opatiōes virtutū pfectaꝝ ſꝫ ipſo-
rum donoꝝ niſi qs forte equoce loquēs ipm donū appellet
virtutē pfectā. Et pꝫ hoc qꝛ btitudines ſunt actus pfectiſſi-
mi facti mō diuino ad quē nō ptingit hō ex mō cōi: q̄les ſūt
actus donoꝝ: ꝛ tn̄ virtus moralis q̄tūcūq; ſit pfecta nunq̄
pōt ꝯuenire ad pfectionē doni cū differat in ſpē vt nūc oſten
ſum eſt ſicut virtus ipſa moralis nūq̄ pōt ꝯuenire ad pfecti
oneꝫ virtutis heroice qꝛ dr̄it ſpē. ¶ Et ſic nunq̄ pōt virt⁹
aliqua moralis q̄tūcunq; pfecta hēe actū tam pfectuꝫ ſicut
donū: ꝛ tn̄ btitudines ſunt opatiōes pfectiſſime: ḡ non pn̄t
eē virtutū moraliū q̄tuncuq; pfectaꝝ per adiūctionē dono
rum: ſed neceſſe eſt eē opatiōes donoꝝ qꝛ alias optebit eſſe
aliquas opatiōes pfectiores btitudinib⁹. ſ. opatiōes donorū
qd̄ tn̄ nemo ꝯcedit. Et ſic dicemus btitudines eē opationes
donoꝝ vel virtutū pfectaꝝ accipiendo equoce virtutē perfe
ctā pro dono. ¶ Aliqn̄ tn̄ doctores ſcti vocant ipas btitudi-
nes virtutes: ſꝫ dꝫ intelligi ꝙ ſunt vtutes. i. actus virtutū: ſic
nos dicimus ꝙ dare elemoſinā eſt virtus. i. actus virtutis.
¶ Iſtud etiā ꝯuenit doctrine xp̄i: qꝛ inter btitudines ponit G
aliq que manifeſte ad donū ꝛ ad virtutes ptinēt. ¶ Hoc idē
vr̄ velle magiſter ex modo ſuo tractādi. Nam in. iij. ſen. fecit
tractatū ſpāleꝫ de virtutibus: ꝛ poſtea de donis: ſed de btitu
dinibus nihil locutus eſt inuenes per hoc btitudines ptine-
re ad dona vel ad vtutē: qꝛ al's de eis per ſe tractatū feciſſet ſi
cut de donis ꝛ virtutib⁹. Etiā ꝯſonat hoc doctrine pꝭoruꝫ q
ponūt btitudinē eē opationē ſm pfectā virtutē. j. ethi. Cūꝫ ḡ
nos vocemus iſtas btitudines ꝯuenictius eſt ꝙ ſint opatio
nes q̄ ꝙ ſint hitus. Nā btitudo in hitu poni nō pot: ꝛ ſicut
btitudo eſt opatio pfecta. Ita eſt a virtute pfecta: ꝛ hoc etiaꝫ
ꝯuenit in pn̄ti cū iſte btitudines ſint opatōes donoꝝ q̄ ſunt
hitus pfectiſſimi. Pro quo ſciendū ꝙ vtus pōt dici tripl'r p- H
fecta. ¶ Uno⁹ ſm ſpēm: ꝛ ſic prudētia que eſt in itell'u eſt p Prim⁹ modus.
fectior oīb⁹ moralibus vtutib⁹ que ſunt in appetitu. ſ. in par-
te iferiori ſicut etiā ſapia eſt pfectior oīb⁹ ſpeculatiuis: qꝛ eſt
per cās altiores. vj. ethi. iō in iſtis duab⁹ tanq̄ in hitib⁹ pfe-
ctiſſimis ponunt ſm pꝭos due btitudines. Nā btitudo ſpe-
culatiua ponit in actu ſapie vt colligit. x. ethi. btitudo autem
practica ponitur in opatiōe prudētie pncipal'r. ¶ Scd̄o vir I
tus aliqua dr̄ eē pfecta q̄tū ad ſtatuꝫ. Et hoc ꝯuenit vtuti in Scd̄o mo.
quantū eſt quidā hitus qui pōt magis firmari in ſbo ꝛ reci-
pere intēſionē pfectiōis per multiplicationē operationum ꝛ
hoc etiā ptinet ad btitudinē ꝙ ſit opatio ſꝫ virtutē perfectā
ideſt ſm virtutē que eſt pfecta ex ſpē ſua ſed etiā dꝫ eſſe pfe-
cta p diuturnitatē tēporis ꝛ multiplicationē opationuꝫ. Un
de dicit. j. Ethi. ꝙ vna opatio aut paucū tps non efficit btm̄:
ſicut vna irundo nō facit ver. ¶ Tertio dicit aliqua virtus K
perfecta q̄ātū ad modū. Nam lꝫ ſint due virtutes que habe Terti⁹ mo.
ant idē obiectū ſi vna illaꝝ hꝫ modum excellentiorē operan

di illa eſt ſimpliciter perfectior. Et ſic virtus heroica eſt perfe
ctior ꝙ̄ virtus moralis ex ſolo mō operandi q: vna mō diui-
no alia mō humano operaṫ. Ideo ſi poſſet hō quilibet conſe
qui virtutē heroicā nō ponereṫ aliqua btitudo hūana a phi-
loſophis niſi in actu virtutū heroicaꝝ: ⁊ tūc btitudo eēt ope
ratio ſm̄ virtutē perfectā que eēt perfecta oībus iſtis tribus
modis perfectionis. Q: tñ non eſt in ptāte hominis cuiuſli-
bet mō cōi ⁊ humano ꝯſequi virtutē heroicā ponunṫ btitu-
dines in operatiōe virtutis ꝑfecte per duos ꝑmos modos ꝑ
fecte. Sic aūt eſt circa dona ⁊ virtutes. Naꝫ dona ſunt habi
L tus excellētiſſimi ſicut virtutes heroice ſup̄ morales: ideo cō
uenīēti⁹ eſt poni btitudies eē operatiōes donoꝝ q̄ pñt voca
ri virtutes. iij. modū. ſ. ex parte modi. ¶ Uel poterat dici hoc
tertio mō virtus aliqua ꝑfecta ex adiūctiōe ad alias virtuteſ
ꝑfectas: q: ſi aliqs hñs virtutē vnā recipiat alias virtutes ꝑ
ficieṫ virtus ꝑcedēs ex adiūctiōe ſequentiū potius ꝙ̄ ſi ſola
eſſet. ¶ Uel melius ſi qs hēat ſimul multas virtutes ⁊ q̄dā
illaꝝ ſint minus ꝑfecte aliīs ex cōditōe ſpēi ꝯſequētur iſte ꝑ
fectionē in actibus ſuis ex adiūctione ad virtutes ꝑfectioreſ
⁊ ſic virtutes morales ꝑficiunṫ in hoīe ex adiunctiōe ad do-
na: ⁊ hoc mō poterat dici ꝙ btitudines iſte eēnt operatiōes
virtutū ꝑfectaꝝ. ſ. virtutū moraliū ꝑfectaꝝ ex adiunctiōe do
noꝝ. ¶ Dōm tñ eſt ꝙ ſunt btitudines potius operationes
M donoꝝ ꝙ̄ virtutū moraliū ꝙ̄tūcunq̄ꝫ ꝑfectaꝝ ex adiunctiōe
donoꝝ ꝓpter rōnes ſupra poſitas. ¶ Ad ꝑmū dōm ꝙ bea-
titudines vocanṫ virtutes nō ꝙ ſunt habitus virtutū ſed ꝙ
ſunt opatiōes virtutū ſicut dicimus ꝙ dare elemoſinā ē vir
N tus. i. virtutis actus. ¶ Ad. 2m dōm ꝙ ambro. ⁊ augu. attri
buunt btitudines donis ⁊ virtutibus ſicut actus attribuun
tur habitui lꝫ actus non ſit habitus ⁊ ſic ſunt actus donorū
vel virtutū. Sūt tñ actus donoꝝ in veritate ⁊ nō actus vir
tutū. ¶ Augu. tñ ⁊ ambro. attribuerūt diuerſimode. Nā au
gu. in ſermone dñi attribuit ſeptē btitudines q̄s ponit mat-
theus q̄s dicūt ꝑdicatas apl'is ſeptē donis: q: vere ſunt act⁹
ipſoꝝ donoꝝ ipſis ſeptē donis ꝯueniunt. Ambro. aūt attri-
buit eas q̄ttuor virtutib⁹ cardinalibus q: ambroſius expo-
ſuit lucā ⁊ lucas ſolū ponit q̄ttuor btitudines vt pꝫ Luc. 7.
⁊ q: ꝯueniunt q̄ttuor virtutibus moralibus ꝓpter numerū
non attribuit eas donis que ſunt ſeptē ſed virtutib⁹ cardina
libus que ſunt. iiij. Aliī dicunt ꝙ aug. accepit. vij. btitudines
q̄ ſunt ꝑfectiores ⁊ ꝑdicate fuerūt apl'is a xp̄o ſupra in litte
ra. Ambro. aūt accepit btitudines minus ꝑfectas. ſ. que ꝑdi
cate fuerūt turbis Luc. vj. Et q: dona ſunt excellētiora virtu
tibus vt ſupra dictū eſt attribuit augu. beatitudines doniſ ⁊
O ambro. attribuit virtutib⁹ cardinalibus. ¶ Ad. 3m dōm ꝙ il
la rō probat ꝙ nō ſint aliī habitus dirigentes voluntatē niſi
virtutes ⁊ dona. Et hoc ꝯcedendū eſt. Sunt tñ btitudines:
actus ⁊ ſic nō ſunt dona ⁊ virtutes ſed ſunt actus donorū.
¶ Ad. 4m dōm ꝙ lꝫ ponanṫ hic aliqua noīa virtutū non de
bent accipi pro hītibus: ſed pro actibus. Uñ mititas vel mā
ſue⁹ accipiṫ pro actu māſuetudinis: ⁊ iuſtitia ⁊ mīa ꝓut ſūt
actus iuſtitie ⁊ mīe nō prout ſunt virtutes morales: ſed ꝓut
qbuſdā donis cōpetunt iſti actus q ſunt ſil'es actib⁹ q̄rūdā
virtutū moraliū. De hīs ſcūs tho. iij. ſen. di. 34. ar. 4. ⁊. ꝑma
ſcōe. q. lxix. articulo primo.

¶ An prima beatitudo competat ad hanc vitam vel futu-
ram. Queſtio. LXXXII.

Queritur cum ſingulis btitudinibus aſſigneṫ ſingula premia vt pꝫ in lr̄a. An iſta ꝑ-
mia ꝑtineant ad hanc vitā vel ad futurā. ¶ Aliq dicūt ꝙ ſo
Opinio q̄rundam. lum ad futurā: q: hoīes dicunṫ hic bti in ſpe ⁊ nō in re obm
ꝑa rō. tñ ſpei eſt btitudo futura: g̊ ꝑmia iſta que ſpes reſpicit in vi-
ta futura erūt. ¶ Itē luc. 6. vbi ponunṫ iſte btitudines po-
2. rō. nunṫ quedā pene per oppoſitū ad btitudines cū dr̄ veh vob
qui ſaturati eſtis q: eſurietis veh vobis qui ridetis nūc quo-
niā lugebitis ⁊ flebitiſ. Iſte tñ pene nō intelligunṫ in hac vi
ta: q: ſepe hoīes mali in hac vita nō puniunṫ ſicut ꝯq̄riṫ pro
pheta ꝑs. lxxij. In labore hoīuꝫ nō ſunt ⁊ cū hoīb⁹ nō flage-
labunṫ: ⁊ Iob. xxj. dr̄. Ducūt in bonis dies ſuos g̊ ꝯñr ꝑmia
3. rō. iſta nō ꝑtinēt ad hanc vitā. ¶ Itē in ꝑma btitudine. ſ. paupꝫ
tatſ poniṫ ꝓ premio regnū celoꝝ: ⁊ illud eſt btitudo celeſtis
vt dicit augu. xxj. de ciui. dei. Aliud ꝑmium eſt qm̄ ipi ſatura
bunṫ: ⁊ tñ plena ſaturitas niſi in futura vita hr̄i nō pōt iux-
ta illud ꝑs. xvj. Saciabor cū apparuerit gl'ia tua. Et tñ ēt ſa-
cietas poniṫ hic pro ꝑmio. ¶ Etiā poniṫ hic vt ꝑmiū ꝙ filij
dei vocabunṫ: ⁊ tñ hō non erit filius dei niſi in vita eterna:
cum filius dicat aſſimilationē ad pr̄em qd̄ hēbimus in futu-
ro ſic dr̄ ꝑma. Io. j. ſ. Nondū apparuit qd̄ erimus ſcimus aūt
qm̄ cū apparuerit ſimiles ei erimus ⁊ videbimus eū ſicuti ē
⁊ ſic ꝑma iſta nō pñt ad hanc vitā ꝑtinere. ¶ Dōm ꝙ circa
iſta premia vr̄ aliq̄ diuerſitas inter doctores ſacre ſcripture. A
Quidā. n. referūt oīa iſta ꝑmia ad futurā btitudinē. Sic po-
nit ambro. ſuper lucā augu. aūt in lib. de ſermone dñi in mō-
te dicit ꝙ oīa ꝑtinent ad pñtem vitā. Chriſo. aūt in qbuſdaꝫ
omeliīs dicit q̄dā iſtoꝝ ꝑtinere ad pñteꝫ vitā ⁊ alia ad futu-
ram. ¶ Pro quo ꝯſiderādū ꝙ iſte btitudines vocanṫ ſic qa B
ſm̄ illas eſt hō in ſpe ad futurā btitudineꝫ vt dcm̄ eſt ſupra.
q. lxxx. Eſt aūt in hoīe ſpes future btitudinis ꝑꝑ duo. Uno⁰
ꝑꝑ aliquā diſpōnē vel ꝑparationē q̄ ſit in nobis ad futuram
btitudinē per modū meriti ſolū alio mō per quādā inchoatio
nem future btitudinis q̄lis hētur in hac vita in viri ſcis. cui
aūt ꝯceſſa eſt inchoatio alicui⁹ rei pōt ſpem hr̄e de comple
mento eius ꝯcedēdo. Sed nō eſt ſpes vtrobiq̄ꝫ eq̄lis ſicut ñ
eſt vtrobiq̄ꝫ eq̄lis appropinquatio. Nā ꝑmo mō ſolū eſt ſpes
de btitudine ꝑꝑ meritū ſcōo mō nō ſolū eſt meritū ſꝫ etiaꝫ q̄-
dam inchoatio btitudinis: ⁊ ſic eſt maior ſpes. ¶ Sicut aliṫ
homo hꝫ ſpem de fructu arboris qñ fructus naſci incipit ꝙ̄
qñ frondes pullulant. Primo mō btitudo eſt in oīb⁹ viriſ bo
nis cū mereanṫ illā ſcōo mō eſt in viris ſcis q hñt ꝑfectioneꝫ
magnā in hac vita. Nā hic ſepe incipiūt guſtare ꝙ̄ dulcis eſt
dñs. ¶ Cōſiderandū ēt ꝙ in iſtis btitudinib⁹ poniṫ aliqd ꝑ C
modū meriti ⁊ aliqd per modū ꝑmij. ¶ Primum eſt in ipis Q̄ō oēſ ſeptē btitudines ſūt i hac vita ſed de ꝑmio eſt dubium.
btitudinibus que ſunt diſpōnes ad futurā btitudinē. Et de
iſtis nō eſt dubiū qn oēs ſint in hac vita. Nam in futuro nul
la eaꝝ erit cū dicāt quaſdā opationes laborioſas vel afflicti-
uas de ꝑmiīs aūt que eis correſpōdent ꝯſtat ꝙ nō ſunt diſpoſi-
tiōes ad aliqd merendū cū dicāt quaſdā ꝑfectiōes delectabi
les ⁊ ſine aliquo labore vt hr̄e regnū celoꝝ ⁊ videre deuꝫ ⁊
ſaturari ⁊ ſic de ceteris. ¶ Et de iſtis eſt rōnabiliter dubiuꝫ
an ſint in hac vita vel in futura. Et dōm eſt ꝙ q̄dā illoꝝ di-
cunt ipſaꝫ eēntiā btitudinis future ſicut videre deū ⁊ habe-
re regnū celoꝝ: ⁊ iſta nō pñt hr̄i ꝑfecte in hac vita ſed ſci vi-
ri hñt aliqñ hic aliquā inchoationē iſtius btitudinis q: aliq̊
mō vident deū lꝫ nō per eēntiā q: nō legimus niſi de moyſe
⁊ paulo vt declaratū eſt ſupra. q. xlvj. ſed ꝑ quendā modū ex
cellētē qui nō eſt oīno per ſpeculū ⁊ in enigmate. Et talis vi
ſio reficit mēteꝫ eoꝝ oī gaudio. Hñt etiā aliqd de regno celo-
rum q: aliquā participationē habēt bonoꝝ celeſtiū. ¶ Alia
ſunt premia que nō dicunt ipſaꝫ eēntiā btitudinis lꝫ aliquo
mō pertineāt ad btitudinē vt ꝯſeq mīam ⁊ vocari filiū dei ⁊
ꝯſolari. Et iſta pñt adhuc perfectius hr̄i a viris ſcis in hac
vita. Uñ pōt dici ꝙ q̄dā iſtoꝝ pñt hic hr̄i perfecte alia auteꝫ
ſm̄ inchoationē. ¶ Et hoc mō ꝯcordabunṫ dicta doctoruꝫ. D
Nam augu. vult ꝙ habeanṫ oīa ꝑmia in hac vita. Q̄ō verū
eſt ſaltē ad q̄ndā inchoationē: q: nullū iſtoꝝ eſt ꝙ̄tūcūq̄ꝫ ꝑ-
fectū cuius ꝑtē aliquātulā nō guſtēt ſci in hac vita. Nā ma-
ximū eoꝝ eſt videre deū ⁊ tñ iſtud multis ꝯcediṫ imo oībus
ſcis ꝑfectis in hac vita vt doctores volūt cū ēt graduſ ille ſū
mus viſiōis. ſ. p eēntiā qbuſdā ſcis hic ad horā collat⁹ fuerit
ſcꝫ paulo ⁊ moyſi. ¶ Ambroſius aūt dicit oīa ꝑtinere ad fu
turā vitā. Q̄ō veꝝ eſt ꝙ̄tū ad ꝑfectionē ipoꝝ. Nā lꝫ in viris
ſcis ſint hic q̄dā deguſtatiōes iſtoꝝ ꝑmioꝝ in nullo tñ cōſu
manṫ cū in hac vita nō debeat eē ꝑfectū bonū hoīs. ¶ Chri
ſo. dicit q̄dā iſtoꝝ hr̄i hic ⁊ q̄dā i futuro q: q̄dā eoꝝ que nō
dicūt ipaꝫ eēntiaꝫ btitudinis hñr q̄ſi plene i pñti ſiē mīaꝫ cō
ſeq: ⁊ vocari filios dei alia aūt. ſ. q̄ dicūt ipſaꝫ eēntiā btitudi- E
nis dicunṫ nō hr̄i hic q: ꝓ minima ꝑte hñtur. ¶ Aliter pōt
dici ⁊ adhuc magis plane ꝙ tota iſta diſcordia ꝓuenit ex di Premia btitudinū i hac vita diuerſimode hr̄i poſſunt.
uerſo mō exponēdi ꝑmia btitudinū. Nā vno mō exponēdo
pñt hic hr̄i oīa ꝑmia ēt plene alio mō exponēdo nullū eoruꝫ
hēbiṫ in pñti. Exponēdo aūt medio modo. ſ. miſcēdo iſtas du
as expoſitiōes hēbunṫ hic q̄dā: ⁊ alia nō. ¶ De ꝑma expoſi
tione pꝫ. Nā primū ꝑmiū eſt hr̄e regnū celoꝝ: ⁊ iſtud ſm̄ q̄ſ-
dam ſignificat initiū ꝑfecte ſapie. Ita augu. exponit: ⁊ cōmu
niter doc. dicūt ꝙ aliqñ accipiṫ regnū celoꝝ pro intellectu ſa
cre ſcripture. Sic accipiṫ qñ xp̄s dixit iudeis. ī. xxj. c. Aufer-
retur a vobis regnū celoꝝ ⁊ dabiṫ genti faciēti iuſtitiā eius
ideſt auferreṫ a vobis itellectus ſacre ſcripture: q: non vultis
eam intelligere ⁊ dabitur genti facienti iuſtitiā eius. i. que i-
pleat illam iuſte ſicut intelligi debet. Hoc mō regnū celorū in
ꝑſenti

in p̄ñti hr̄i pōt: q2 multis viris bonis deus dat hic initiū ve-
re ſapie plene. i. plene hn̄t initium ſapie lʒ nō hēant plene ip
2ᵐ p̄mi. ſaʒ ſapiētiā. ¶ Scdm̄ p̄miū eſt ꝙ poſſidebunt terrā: ⁊ pōt i
telligi de poſſione terre ſm̄ lr̄am: ſicut dr̄ p̄s. xxxvi. Māſue
ti aūt poſſidebunt terrā ⁊ delectabunt in multitudine pacis
Et itelligit etiā de p̄ñti ſtatu. Uel pōt itelligi poſſidere terrā
3ᵐ p̄mi. i. eſt pacificū hr̄e deſideriū: ⁊ iſtud hoi in p̄ñti ꝯuenire pōt.
¶ Tertiū p̄miū eſt cōſolari: ⁊ pōt intelligi pro ꝯſolatione
quā hō accipit per ſp̄m ſcm̄ in oibus in quibus deū inuocat
cū ipſe dicat paraclitus. i. ꝯſolator. Joā. xiiij. ⁊ hoc ēt in p̄ſen-
4. p̄mi. ti hētur. ¶ Quartū premium eſt ſaturari: ⁊ pōt intelligi de
ſaturitate illius cibi de quo xp̄s loquebat qñ dixit: meus cibꝰ
eſt vt faciā voluntatē p̄ris mei. Et hanc ſaturitatē hō hʒ quā
do gaudet ꝙ voluntas dei impleat: q2 hoc petimus in orō-
5. p̄miū ne dn̄ica dicētes: fiat voluntas tua ſeqnti. c. ¶ Quintū pre-
mium eſt m̄iam ſuſcipere. Et hoc ſatis cōuenit in p̄ñti quia
6. p̄miū. ſemp nobis deus miseret. ¶ Sextū premium eſt videre deū
qd̄ etiā cōtingit hic in viris ſcis: qui purgato oculo mentis de
7. p̄miū. um vident: lʒ nō videāt ſicut in vita eterna videt. ¶ Septi-
mum p̄mium eſt vocari filiū dei. Qd̄ etiā hō h̄ hr̄e pōt: q2 fili
us hʒ ſimilitudinē p̄ris. Et q2 ad deum ꝑtinet pacē ponere i
oibus rebus vniuerſi. Juxta illud Job. xxv. Qui facit paceʒ
in ſublimibus ſuis. Qui ergo ad ſimilitudinē dei hic pacem
hʒ ⁊ alios ad pacē reducere conat: filius dei vocari poteſt.
¶ Per iſtū modū exponēdi ⁊ ſimiles p̄ñt oia iſta p̄mia hr̄i
in via. Et ſic exponit ea augu. in lib. de ſermone dn̄i. Et ſan-
F ctus Tho. poſt eū dicēs ꝙ regnū celoꝝ pōt intelligi perfe
cte ſapie initiuʒ ſm̄ ꝙ incipit in eis ſp̄ūs regnare. Poſſeſſio
etiā terre ſignat affectū bonū aie requieſcētis per deſideriuʒ
in ſtabilitate hereditatis perpetue per terrā ſignate. Conſo-
lantur ēt in hac vita per ſp̄m ſcm̄ qui paraclitus. i. cōſolator
dr̄. Saturantur etiā illo cibo de quo dn̄s dicit: cibꝰ meus eſt
vt faciā voluntatē p̄ris mei. M̄iam etiā in hac vita cōſequū
tur. Hic etiā purgato oculo per donū intellectꝰ deus quodā-
modo videri pōt. Et in hac vita qui motus ſuos ꝑficiunt ad
dei ſimilitudinē filij dei vocant. Hoc mō neceſſe eſt dici iſta p̄
mia in hac vita habita fuiſſe a multis viris ſcis. ¶ Sic dicit
aug. in lib. de ſermone dn̄i in monte. Jſta quidē premia i hac
vita cōpleri p̄ñt ſicut cōpleta fuiſſe in apl'is credunt. Nā il-
la oimoda in angelicā formā mutatio que poſt hanc vitā ꝓ-
G mittitur nullis v̄bis exponi pōt. ¶ Alio mō p̄ñt iſta premia
pᵐ p̄mi. exponi. Primū eſt regnum celoꝝ qd̄ ſignificat manſionē in
celo empyreo vbi ſcti regnāt cū xp̄o i eternū apoc. v. Et hoc
nō pōt eē in vita. ¶ Scdm̄ eſt poſſidere terrā nō intelligen-
2ᵐ. do de hac corruptibili in qua hoies moriunt: ſed de illa de q̄
dr̄. p̄s. cxiij. Portio mea dn̄e ſit in terra viuentiū. i. in terra i
qua ſemp viuitur que eſt vita eterna: ⁊ hic hr̄i non poteſt.
3 ¶ Tertium eſt ꝯſolari: qd̄ nō ſignificat iperfectā conſolatio
nem: ſed illam cui nō ſuccedit aliq̄ anguſtia vel luctꝰ de quo
hō indigeat iteꝝ cōſolari: ⁊ hoc cōtingit poſt hanc vitā apo
ca. vij. Ante thronū dei ſunt die ac nocte: ⁊ q ſedet ſup thro
no hitat ſuper illos nō eſuriēt nec ſitiēt amplius nec cadet
ſup illos ſol nec vllus eſtus: qm̄ agnus qui in medio throni
eſt reget illos: ⁊ deducet eos ad vite fontes aquaꝝ ⁊ abſter
get deus oēm lachrimā ab oculis eoꝝ. Hoc tn̄ manifeſtū eſt
ꝙ nō erit niſi poſt mortē cū dicat ꝙ iſti ſunt die ac nocte an
4 te thronū dei. ¶ Quartū eſt ſaturari. Et de hoc planū eſt ꝙ
plena ſaturitas in hac vita hr̄i nō pōt: ſed poſt mortē. p̄s. 16.
5 Saciabor cū apparuerit gl'ia tua. ¶ Quintū eſt cōſeq miſe
ricordiā. Eſt aūt ꝑfecta m̄ia cū miſer oino liberat a miſia qd̄
in hac vita nō cōtingit ſed poſt mortē qñ deꝰ abſterget om-
nem lachrimā ab oculis ſcōꝝ. Apoc. vij. miſericordia autem
que hic eſt: q2 adhuc cū miſeria mixta manet nomē miſericor
6 die plene nō ꝯſequit. ¶ Sextū eſt deū videre: qd̄ hic nō con
tingit q2 exodi. xxxiij. dr̄. Non videbit me hō ⁊ viuet. i. nō vi
debit me hō q̄ʒdiu viuit. Et ſic q̄ʒtūcunqʒ viri ſci per donuʒ
intellectꝰ elleuent hic ad cognoſcendū deū nō vidēt deū ſed
aliquā dei ſimilitudinē que eſt effectus eius. Sic dicit Dio-
ny. in epl'a ad gaiū monachū: ꝙ qui putauerit ſe hic deū vi-
diſſe nō vidit deum: ſed aliqd diuioꝝ. Nam altiſſima cogni
7 tio quā hō pōt hic hr̄e de deo eſt ꝙ cōiungat hō ei q̄ſi vt in
noto: vt ait Diony. lib. de myſtica theoª. ¶ Septimū eſt vo-
cari filiū dei. Habet aūt filius expreſſaʒ p̄ris ſimilitudinē. Nō
videbit tn̄ quomō hēat hō dei ſil'itudinē quouſqʒ ipſe deꝰ vi
deat: ⁊ tunc apparebit quomō filij dei ſumus nūc aūt nō ap

paret. ¶ Sic dicit. j. Joā. iij. Nondū apparuit qd̄ erimus ſci-
mus aūt qm̄ cū apparuerit ſil'es ei erimus videbimus euʒ ſi
cuti eſt. Ergo nemo eſt de quo hic apparere poſſit quomodo
ſit filius dei q2 nōdum apparuit qd̄ erimus: maxime q2 nūc
nō poſſumus eē ſimiles ei quouſqʒ appareat quod erimus.
¶ Hoc mō oia iſta p̄mia pertinent ad vitā futurā. Et ſic po- H
ſuit ambro. ⁊ valde ꝯſequēter. ¶ Tertio mō p̄ñt exponi iſta
p̄mia mixtim: partiʒ ſequēdo vnā expoſitionē: ⁊ partim aliā.
Et tūc oia que fuerint expoſita per primū modū pertinebūt
ad vitam p̄ñteʒ: ⁊ oia que per ſcdm̄ modū ꝑtinebūt ad futu-
ram. Et ſic expoſuit chriſo. in ſuis omelijs dicēs q̄daʒ p̄mia
pertinere ad p̄ñtem vitā ⁊ alia ad futurā. De hijs ſcūs Tho I
mas. j. ij. q. lxix. ar. ij. ¶ Ad p̄mum dd̄ᵐ ꝙ ſpes nō ſolū eſt de
btitudine ſed etiā de gr̄a per quā ꝑuenit ad btitudineʒ ⁊ de
oibus medijs ꝑueniendi. Uñ dr̄ hō ſperare a deo adiutoriuʒ
in auguſtijs p̄ñtibꝰ. p̄s. xv. Cōſerua me dn̄e qm̄ ſperaui in te
⁊. p̄s. xxj. Jn te ſperauerunt p̄res nr̄i ⁊ liberaſti eos. ¶ Uel
pōt dici ꝙ ſpes eſt de btitudine. Et dr̄ aliqs btūs in ſpe pro-
pter btitudinem illā que eſt in futuro. Jſta tn̄ p̄mia que ponū
tur in iſtis btitudinibus ſm̄ modum exponēdi aug. poſſunt
hr̄i in hac vita vt ſupra oñdimus. Et ſic per iſta p̄mia nō di-
cet aliqs btūs in ſpe ſed in re: q2 realiter illa hʒ: ⁊ tn̄ btitudo
oium ꝑfecta. Et ſic nō arguit ꝯuenienter ꝙ p̄mia iſta ſint in
futuro q2 ſumus nūc bti in ſpe cū btitudo in ſpe nō ſit q̄ ha-
betur per iſta p̄mia: ſed p viſionē dei. Jdeo poterunt eē p̄mia
iſta in p̄ñti volendo tenere modum exponēdi aug. ¶ Ad. ij. K
dd̄m ꝙ tā pene maloꝝ q̄ʒ p̄mia bonoꝝ ſunt in p̄ñti quantū
ad aliqd lʒ nō ꝑfecta pena maloꝝ. Nec cōſumatur gaudiuʒ
bonoꝝ: ⁊ maxie de penis ſp̄ualibus ⁊ gaudijs: q2 lʒ mali in
p̄ñti aliqñ careant penis corꝑalibus nunq̄ʒ tn̄ carent penis
ſp̄ualibus: q2 intra ſe affligunt p̄ iniquitate ꝯſcie. Sic dic̄ au
gu. pᵒ cōfeſ. Juſiſti dn̄e: ⁊ ſic eſt vt pena ſit ſibi ois inordina
tus aius ⁊ ariſto. ix. ethi. dicit de malis ꝙ cōtēdit ipoꝝ ani-
ma ⁊ hoc qdē trahit huc illud aūt illuc: ⁊ cōcludit. Si auteʒ
miſerū eſt ſic malū eē: fugiendū eſt eē malū itēſe. ¶ Sic etiā
de bonis: qui lʒ in hac vita nō hēant ſemp corꝑalia p̄mia ſpi
ritualia tn̄ eis nunq̄ʒ deſunt. Nā etiā corꝑalia hn̄t cū xp̄s di-
xit. Matt. x. ꝙ nemo eſt qui dimiſerit domū aut fr̄es aut ſoro
res aut p̄rem: aut matrē: aut filios: aut agros ꝓpter me ⁊ ꝓ
pter euāgeliū qui nō accipiat cēties tm̄ nunc in p̄ñti tēpore:
⁊ in ſeculo futuro vitā eternā. ¶ Dicendū tn̄ ꝙ ille pene q̄s
xp̄s poſuit Luc̄. vj. ſ. veh vobis qui rideť ⁊c̄. ſm̄ veritatē ma
gis intelligunt de futuro q̄ʒ de p̄ñti: q2 ibi mali lugebūt ⁊ fle
bunt: eo ꝙ ligatis manibus ⁊ pedibꝰ mittētur in tenebras
exteriores vbi erit fletus ⁊ ſtridor dētiū. j. xiij. ⁊. xxv. Et iſtū
modū exponendi tenuit Ambro. ſup lucā dicēs ꝙ tam pre-
mia q̄ʒ pene ꝑtinēt ad futurā vitā. ¶ Ad. 3ᵐ. dd̄ ꝙ oia iſta p̄
mia p̄ñt exponi in tali ſenſu ꝙ ſint omnia in p̄ſenti ſicut ex- L
poſuimus ſupra ſm̄ Augu. licet ſm̄ alium modum omnia ꝑ
tineant ad vitam futuram.
¶ An ꝯuenieñter ⁊ ſufficieñter h̄ enumeret btitudies. Q. 83.
Queritur an btitudines cōuenieñter ⁊ ſufficien
ter numerent hic. ¶ Dicunt qdaʒ ꝙ Opinio q̄-
nō: q2 ſunt plures alie btitudines in ſacra ſcriptura q̄ nō ꝑ- rundam
tinent ad iſtas ſicut Job. v. dr̄. Btūs hō qui corripit a deo: ⁊ pª rō.
p̄s. j. dr̄. Btūs vir qui nō abijt in ꝯſilio ipioꝝ: ⁊ Prouerb. iij.
dr̄. Btūs vir qui inuenit ſapiam. Et illud btūs vir qui inuen
tus eſt ſine macula: ⁊ illō iacobi. j. Btūs vir q ſuffert tentatio
nem: ⁊ ſimiles btitudines quaꝝ nulla ponit hic. ¶ Jtē hic 2. rō.
ponūtur octo btitudines vt vr̄: ⁊ Luc̄. vj. ponūtur ſolū q̄ttu
or: ergo hic vel ibi enumerant incōuenieñter. ¶ Jtē btitudi- 3. rō.
nes dn̄r attribui donis ſp̄ūs ſci. Dona aūt ſunt ſeptē ⁊ tamē
btitudines ponūtur octo. ¶ Dōm ꝙ btitudines enumeran A
tur hic ꝯuenieñter ⁊ p̄ſupponēdū eſt ꝙ iſte btitudines nō ſūt
ipſa vera btitudo q̄ vnica eſt ſed diſponūt hoiem ad btitudi-
nem vel dant ſpē eiꝰ aut q̄ndā deguſtationē imꝑfectā illius
vt oñſū ē ſupra. q. lxxx. Btitudo aūt eſt oꝑatio perfectiſſima
rei viuētis ſm̄ nām rōnalē vt dicit Boetius de conſola. lib. ij.
ꝓſa. v. btitudo eſt ſummū bonū nature rōne degentis: ⁊ q̄a
btitudo fundat in vita ſm̄ differētiā vite eſt differentia btitu
dinis. ¶ Tres aūt vite aſſignant vt ait ariſto. j. ethico. ſ. vo- B
luptuoſa ciuilis: ⁊ cōtēplatiua: ⁊ ab hijs denominant tres
btitudines eis rn̄dentes. ſ. voluptuoſa: practica: ⁊ ſpeculati-
ua. Jſte tres beatitudines ꝑtinent ad hanc vitam ⁊ q2 vera
beatitudo non poteſt haberi in vita iſta vt oſtenſuʒ eſt ſupra

q.xlvij. opꝫ ordinari iſtas ad illam. ¶ Prima autē eaꝝ .ſ. vo-
luptuoſa eſt falſa btitudo ideo nō pōt ordinari ad verā bea-
titudinē ſed potius preſtat ipedimentū ad illā. Et q2 per bti
tudines hic poſitas ordinamur ad verā beatitudinē. Et ad
hoc ꝙ quis tendat in aliquē finē non ſolū requiritur ꝙ ha-
beat ea que in illū dirigunt ſed ꝙ etiā prius caueat omnia q̄
tendentē ad illū finē impediunt. Jdeo per beatitudines hic
poſitas primo excludit̄ beatitudo voluptuoſa deinde ponū-
tur aliq̄ ptinētia ad beatitudinē practicā ⁊ ſpeclatiuā pſen
tis tēpoꝝ que dirigūt in futurā beatitudinem. ¶ Voluptuo
E ſa autē beatitudo in duobꝰ conſiſtit ſcꝫ in habūdantia reruꝫ
exterioꝝ ſicut ſunt diuitie ⁊ honores ⁊ potētie temporales.
¶ Scōm eſt in delectatione ipſa que eſt ſequēdo paſſiones
ꝓprias. ¶ Omnia aūt hec caueri pnt tā per virtutes mora-
les q̄ꝫ per dona q2 eadē oba habēt. Et tn̄ dona hn̄t actus per
fectiores q̄ꝫ virtutes morales ſicut heroice virtutes ſunt ex-
cellentiores moralibus vt oñſum eſt ſupra.q.lxxxj. Perfecti
us ergo ſe hēbit hō per actus donoꝝ circa h̄. q̄ꝫ per actꝰ vir-
D tutum. ¶ Circa primū .ſ. diuitias honores ⁊ potentiā. hꝫ ſe
Circa diuitias. hō couenienter per moralē virtutē. Nā diuitie ad liberalita-
tem ptinēt per quā decēter expendunt̄ in mediocribus expē
ſis. Ad magnificentiā aūt ptinent in q̄ꝫtū miniſtrant̄ decen-
ter in magnis expēſis ⁊ nō quottidianis: de qbus ariſto.iiij.
ethi.c. de liberalitate: ⁊.c. de magnificentia. ¶ Honore autē
decēter qs vtitur per virtutē philotimie: vel q̄ ſm alios inno
Circa honorem. minata eſt: ⁊ hec in paruiſ honoribꝰ. hꝫ aūt ſe decēter in ma
gnis per virtutē magnanimitatis de qbꝰ ariſto.iiij.ethi.c. de
Circa adminiſtrationē potentie magnanimitate. ¶ Circa adminiſtrationē potētie couenien
ter quis ſe hꝫ per virtutē iuſtitie vt dr̄.v.ethi. ¶ Circa oia tn̄
iſta excellētius qs ſe hꝫ per actū doni cōtēnēdo ⁊ abijciendo
oia hec pp deſideriū futuroꝝ bonoruꝫ. Et q2 btitudines iſte
E ſunt actus donoꝝ vt oñdimus ſupra.q.lxxxj. Prima btitu-
do eſt pauptas ſpūs per quā qs volūtarie contēnit ⁊ abijcit
diuitias honorē ptātē ⁊ cetera bona huius ſeculi: vt ſic ſoli
xp̄o expeditꝰ militet. Et eſt iſta pauptas ſpūs .i. voluntaria
q2 ſi ex neceſſitate aduenerit ſiue ex i potētia ptiebit ad quā
dam virtutē pacienter tollerare pauptatē tn̄, nō vocabit̄ bea
titudo que eſt pauptas ſpūs: nec etiā erit actus doni: ſed erit
actus virtutis moralis q2 per humanā virtutē pōt hō ſuſti-
F nere decēter pauptatē. ¶ Scōm in quo cōſiſtit voluptuoſa
btitudo eſt ſequi paſſiones ꝓprias que ſunt in parte iraſcibi
li: ⁊ concupiſcibili. ¶ Circa iraſcibilem mediocriter ſe habet
quis decenter refrenando iram per virtutem manſuetudi-
nis de qua ariſto.iiij.ethico.capi. de manſuetudine. Excelleu
tius tn̄ ſe habꝫ circa hoc per actum doni reddendo totaliter
hoieꝫ trāquillū a paſſione iracūdie. Jta vt iā nullus motꝰ eiꝰ
inſurgat: per virtutē aūt māſuetudinis frenat̄ ira inſurgens
⁊ tn̄ nō tollit̄ qn aliqn̄ inſurgat. ¶ Etiā per manſuetudineꝫ
aliqn̄ iniurias ſuſtinemus: ⁊ aliqn̄ vindicamus. iiij.ethi. qui
aūt per actū doni a paſſione ire trāquilluſ reddit̄ nihil hꝫ qō
vindicet. ¶ Jdeo circa hoc ponit̄ ſcōa btitudo .ſ. bti mites ⁊
G eē mitē eſt magis q̄ꝫ eē māſuetū. lꝫ aliq putāt eē idē. Ne tam̄
aliq errarēt cū hic nō ponant̄ virtutes morales nec actꝰ eaꝝ
ſed actus donoꝝ qui ſunt valde excellētiores nō dictū ē bea
ti māſueti ſꝫ bti mites: eo ꝙ māſuetudo nomē v̄tutis moraliſ
H eſt. ¶ Jn parte etiā cōcupiſcibili ſunt paſſiones quas ſequū
tur voluptuoſi .ſ. delectatiōes in guſtu: ⁊ tactu ⁊ ceteris ſen
ſibus. ¶ Circa iſtas aūt decēter ſe hꝫ quis per tēperātiā que
eſt virtus moralis vtēdo eis vel abſtinendo ſicut rō ſuadet.
De quo ari.iiij.ethi.c. de tēperātia: ſed excellētius ſe hēt circa
eas per actū doni oino eas reprimēdo: ⁊ abſtinendo ab illis
imo ⁊ luctū volūtariū in hac vita ſibi iponēdo: qō fit abſtinē
do ab oi delectatione: ſicut dr̄ .j. Pe.ij. Obſecro vos tanq̄ꝫ ad
uenas ⁊ peregrinos a carnalibꝰ deſiderijs abſtinere. Et tam̄
ois delectatio ſenſitiua eſt carnale deſideriū. ¶ Ob hoc eſt
tertia btitudo .ſ. bti qui lugēt: ⁊ hoc fit abſtinēdo a delectabi
li q2 qui in aliquo delectant̄ nō lugēt. ¶ Jſte tres btitudies
diſponūt hoieꝫ ad verā btitudinē tollēdo oia illa, q̄ ptinēt ad
btitudinē voluptuoſaꝫ q̄ a vera btitudine diſtrahit. ¶ Ma-
net aūt practica btitudo que couenieter ordinatur ad veraꝫ
beatitudinem ⁊ conſiſtit in operatiōe virtutis ⁊ maxime cir
ca illa in quibus quis cum proximo conuerſatur Ea vero in
qbus couerſamur ad ꝓximā pn̄t interdū habere rationem
debiti ⁊ interdū eē ſpōtanea. Jn eis v̄o q̄ debita ſunt habet
ſe quis decēter ad ꝓximū ꝙ ea illi reddat nō fraudādo in ali
quo ius ꝓximi qō fit per iuſtitiā cōmutatiuā ⁊ diſtributiuaꝫ
de qbus.v.ethi. ¶ Excellētius tn̄ ſe hꝫ quis circa hoc p actꝰ
doni .ſ. ꝙ nō ſolū ꝓximo ſua reddat: ſꝫ etiā cū ardenti deſide-
rio illa det ſicut eſuriēs ⁊ ſitiēs ardēti deſiderio cibū ⁊ potū K
capit. Jdeo .iiij. btitudo eſt beati qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſtitiaꝫ
ideſt ardēter illā amant. ¶ Circa illa aūt que ſunt ſpōtanea
bene ſe hꝫ qs per virtutē moralē donando amicis ⁊ cognatꝭ
⁊ alijs nobis cōiunctis per virtutē liberalitatis aut magnifi
centie. Donū tn̄ excellētius ſe hꝫ in hijs ita ꝙ nō ſolum ami
cis vel cōiūctis ex hoc intuitu aliqd demꝰ ſed etiā extneiſ pau
peribus pp ſolā xp̄i reuerentiā liberaliter tribuamus. Naꝫ ſi
ſolū dederimus amicis ⁊ cōiunctis nr̄is nihil ſpāle facimus
ſi aūt oibus pp xp̄m damus eſt excellētius: ⁊ in hoc deū imi
tamur .j. in lr̄a ſi diligitis eos qui vos diligunt quā mercedē
habebitis. Nōne ⁊ publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaueritiſ
frēs vr̄os tm̄ qd amplius facitiſ. Jdeo pfectionē ponebat ibi
xp̄s ꝙ diligeremus oēs etiā inimicos ⁊ oraremꝰ ꝓ eis. Hoc
etiā eſt: q2 qui dat amico vel cognato pōt expectare retributi
onem qui aūt pauperi extneo ꝓpter xp̄um dat nihil inde ſpe
rat. Et ſic eſt actus excellētior. Unde dr̄ Luc.xiiij. cum facis
prandiū aut cenā noli vocare amicoſ aut frēs tuos ſed voca
pauperes ⁊ debiles ⁊c. qui nō hn̄t retribuere tibi. ¶ Vel pt
intelligi ꝙ in ſpōtaneis hꝫ ſe quis decēter per virtutē erogā
do nō ſolum cōiūctis ſed etiā extneis. Et tn̄ excellētius ſe hꝫ
per donū nō ſolū dando ſed eoꝝ miſeriā in ſe trāſumēdo ſcili
cet cōdolendo eis ꝙ miſeriā patiant̄. Et ſm hoc ponit̄ beati
tudo .v. beati miſericordes .i. qui miſeris tribuūt vel miſeroꝝ
anguſtiā in ſe accipiūt. Naꝫ diuitibꝰ tribuere vel amicis non
dicit̄ miſericordia ſed liberalitas vel magnificētia. ¶ Contē
platiua aūt btitudo pōt accipi vt pfecta vel impfecta. ¶ Si L
perfecta ſic eſt eēntialiter ipa btitudo futura. Nam non dici
tur pfecta cōtēplatio vel ſpeculatio niſi quando eſt actus in
tellectus optime diſpoſiti ⁊ circa obiectum optimum. Jſtud
aūt nō cōtingit niſi qs viderit deū per eēntiā. Nam tunc erit
obiectū optimū .ſ. deus: ⁊ intellectꝰ optime diſpoſitus q2 cla
re videbit ⁊ perficiet̄ per ipſaꝫ diuinā eēntiā q̄ vnietur ei tan
q̄ꝫ forma itelligibilis vt per eam deū intelligat vt oſtēſum eſt
ſupra.q.xl. Et iſta eſt beatitudo eēntialiter .j. quā non eſt ali-
qua ſpeculatio pfecta hoc aūt non pōt haberi in hac vita vt
oſtēſum eſt ſupra.q.xlvij. ¶ Si aūt ſit cōtemplatio imperfe- M
cta eſt quedā incohatio beatitudinis iō inter iſtas beatitudi
nes non pōt aliq̄ correſpondere ſpeculatiue beatitudini. Et
pꝫ hoc q2 iſte beatitudines dicunt quedā merita cū ſint q̄dā
actiones difficiles vt eē pauperē ſpū: ⁊ lugere: ⁊ hr̄e cor mū
duꝫ: ⁊ ſic de ceteriſ: beatitudo aūt cōtēplatiua ſi eſt perfecta
eſt totū premium. Si autē eſt iperfecta eſt quedā pars p̄mij.
Jdeo p beatitudine contēplatiua non pōt hic reſpōdere ali-
qua beatitudo. Sed reſpōdēt p̄mia beatitudinuꝫ ⁊ poſſunt
reſpōdere oia premia que ponunt̄ hic cū oia habeant̄ perfe
te in beatitudine eterna que eſt dei viſio ſpālius tn̄ reſpōdēt
premia duaꝝ beatitudinū ſequentiū ſcilicet ſexte ⁊ ſeptime.
¶ Premium ſexte eſt qm̄ ipſi deū videbūt: ⁊ iſte eſt propriꝰ N
actus beatitudinis cōtemplatiue. ¶ Reſpondet etiā p̄miuꝫ
ſeptime .ſ. filij dei vocabunt̄. Nam filius dicit̄ per ſimilitudi-
nem patris. Et nos tunc ꝓprie erimus filij dei q2 ei ſimiles
erimus. Et iſtud ſolum erit quādo eū videbimus .j. Joan.iij.
Nondū apparuit qd erimus. Scimus qm̄ cum apparuit ſi-
miles ei erimus: qm̄ videbimus eū ſicuti eſt. Et ſic lꝫ non re-
ſpondeant btitudines iſte beatitudini cōtēplatiue reſpondēt
ei premia eaꝝ. ¶ Jſte aūt due btitudines rn̄dēt beatitudini O
practice que ad ipſam cōtemplatiuā diſponit. Et q2 ad vidē
dum deum qō eſt premiū requirit̄ mundicia itellectus: ſicut
ad videndū colores requirit̄ mundicia oculi ponit̄ ſexta bea
titudo beati mūdo corde ⁊ iſta mūditia cauſat̄ in homine p
actus virtutum moraliū que retificant appetitū noſtrū ⁊ tūc
dicitur eſſe cor mundum. ¶ Poteſt etiā applicari iſta beati-
tudo ſequens ſicut expoſuimus eam ſupra in expoſitiōe lit-
tere. ¶ Septima etiā beatitudo ptinet ad beatitudinē pra-
cticam que dirigit hominē ad ꝓximū in hoc ꝙ caueat ei ma
la inferre vel cōturbare ipſum. Et hoc eſt per pacē quam ha
bet ad ipſum. Et ſic ſeptima beatitudo ponitur beati pacifici.
De hijs ſanctus Tho .j.ij.q.lxix.ar.iij. ¶ Ad p̄mum dicēdū
ꝙ beatitudines ſufficiēter enumerātur hic: quia neceſſe eſt P
omnes beatitudines que narrantur in ſacra ſcriptura eē ali
quas de iſtis vel reduci ad iſtas quātū ad ipas beatitudineſ
que

que ſunt merita quedā vel quātū ad earum p̄mia: quia ne ceſſe eſt ꝙ omnes beatitudines quecunqʒ ſint pertineāt ad vitam actiuam vel ad contēplatiuā. Nam ad voluptuoſam nulla beatitudo ꝑtinet de iſtis quia ipſa eſt falſa beatitudo. Et ponuntur hic tres beatitudines ad excludendum eaʒ ſci licet tres p̄ime vt dictum eſt: quattuoꝛ ſequentes pertinent ad vitam actiuam: cum ad contemplatiuam pertinere nulla poſſit pp cauſam ſupꝛa dictam: ⁊ competūt ille quattuoꝛ ſic q: aut cōſiderat̄ actus beatitudinis actiue in quantū dirigit ad cōtēplatiuā vel in quantū dirigit hominē vt bene ſe habe at ad ꝓximū. ¶ Si pꝛimo modo cōpetit vna beatitudo ſcili cet mūdicia coꝛdis vt dictū eſt. ¶ Si ſcōo mō aut homo be

Q ne ſe habet ad ꝓximū in nō nocēdo ei: aut benefaciendo ei: quātū ad p̄m̄ cōpetit beatitudo ſeptima. ſ. beati pacifici: q: per pacē nō cōturbamus ꝓximos. ¶ Quantū ad ſcōm aut ſe habet bene hō in eis que habēt rōneʒ debiti: ⁊ ſic eſt bea titudo quarta. ſ. beati qui eſuriunt ⁊ ſitiūt iuſtitiā. Aut in eiſ que ſunt ſpōtanea: ⁊ ſic eſt beatitudo quinta ſcʒ beati miſe ricoꝛdes. Et hoc mō in iſtis ſeptē habet̄ ſufficientia beatitu

R dinū. ¶ Et oēs alie ad iſtas reduci poſſunt. Et qn̄ dicit̄. bea tus vir qui coꝛripit̄ a deo: pertinet ad beatitudinē luctus qa qui coꝛripit̄ a deo ammonet̄ ab eo penitentiā facere de pecca tis. Nam ꝓpter peccata coꝛripit̄ ⁊ tamē penitētia eſt ꝓterita mala plāgere vt ait Yſidoꝛus. ¶ Cum aūt dr̄. Btūs vir q nō abijt in cōſilio impioꝝ pertinet ad beatitudinē ſextā que eſt coꝛdis mūditia: q: qui nunqʒ abijt in cōſilio impioꝝ coꝛ mū dum hʒ. ¶ Cum aūt dr̄. btūs qui inuenit ſapiētiā a deo non reducit̄ ad beatitudinē aliquā: ſed ad p̄miū ſeptime beatitu dinis. Nā qui ſapiētia a deo inuenit filius eius vocat̄. Nam ex eo ꝙ dat ſibi ſapiētiā cognoſcit eū vt filium: ⁊ ex eo ꝙ iſte ſapiētiaʒ accipit a deo aſſimilat̄ ei q: per iſtā ſapiētiam agno ſcit deū: ⁊ per hoc ꝙ deū agnoſcimus eius filij ſumus cuʒ ei tunc aſſimilemur. j. ioā. iij. cum apparuerit qō erimus tunc ſi miles ei erimus: q: videbimus eū ſicuti eſt. ¶ Cum aūt dici tur. Btūs vir qui iuentus eſt ſine macula ad ſextā btitudinē ꝑtinet. ſ. coꝛdis mūditia: q: qui maculā nō habet mūdus coꝛ de eſt. ¶ Cum vero dr̄. Btūs vir qui ſuffert tētationē poteſt pertinere ad btitudinē luctus: q: q̄diu tētamur in luctu eē debemus ſolliciti ne aduerſarius ꝑualeat cōtra nos: vel pōt ꝑtinere ad mūdiciā coꝛdis: q: qui ſuffert tētationē non ſuccū bit alicui peccato ⁊ ille eſt mūdus coꝛde. Jdeo huic ꝓmittit̄ p̄miū ſicut in iſtis btitudinibus q: dr̄ ꝙ cū ꝓbatus fuerit ac cipiet coꝛonā vite. Jaco. j. Et hoc mō poſſunt reduci q̄cunqʒ

S alie ad iſtas btitudines. ¶ Ad 2ᵐ dicenduʒ ꝙ lucas poſuit q̄ttuoꝛ btitudines: ⁊ mattheus poſuit hic ſeptē. Et dicūt ali qui ꝙ hoc fit q: iſte ſeptē que habent̄ hic p̄dicate fuerunt di ſcipulis qui debebāt eē perfecti. Jdeo cōtinētur hic oēs per fectiōes. Jlle aūt quattuoꝛ quas ponit lucas p̄dicate fuerūt turbis in quibus nō requirit̄ tanta ꝑfectio ideo p̄dicate fue runt ille quattuoꝛ que inter oēs iſtas ſunt minus perfecte. ⁊ ſp̄aliter eſt cauſa ad hoc q: populus vt cōmuniter ſeqtur vi tam voluptuoſaʒ: eo ꝙ delectatiōes coꝛpoꝛis ſunt ab eis ſo lum cognite. vij. ethi. Jdeo p̄dicate fuerūt eis iſte q̄ttuoꝛ bea titudines que excludūt oīa illa que pertinere videtur ad bea titudinē voluptuoſam et terrenam: ⁊ ſunt quattuoꝛ bona.

T Quattuoꝛ bona btitudinis voluptuo. ¶ P̄rimū eſt habūdantia bonoꝝ exterioꝝ. ſ. diuitiaꝝ hono rum: ⁊ potētie. Et iſtud excludit̄ inquātū dr̄: beati pauperes p̄mum. bonum ſp̄ū. ¶ Scōm eſt ꝙ homini ſit bene ⁊ delectabiliter quantū ad bona coꝛpoꝛis que cōſiſtūt pꝛincipaliter in cibo ⁊ potu ⁊ ſimilib⁹. Et iſtud excludit̄ per ſcōaʒ btitudinē ibi poſitā ſcili 2. bonū. cet bti qui eſuritis. ¶ Tertiū eſt ꝙ homini bonum eueniat quātū ad coꝛdis iocūditatē q: ſine iocunditate oīa bona coꝛ poꝛis nihil valēt. Et hoc excludit̄ per tertiā beatitudineʒ ibi 3. bonū. poſitā. ſ. bti qui fletis. ¶ Quartū eſt ꝙ hō hēat fauoꝛē tēpo ralē ⁊ conſiſtit in hoc ꝙ diligat̄ a multis. Hoc excludit̄ ꝑ q̄r tam btitudinem ibi poſitā. ſ. bti eritis cū vos oderit homines. Jſta ergo lucas ſolū poſuit q: ꝑtinebāt ad turbas. ¶ Et ob hoc ambꝛo. ſup lucā attribuit iſtas q̄ttuoꝛ btitudines q̄ttu oꝛ virtutib⁹ cardinalibus que ſunt minoꝛes donis. Dicit eni ꝙ pauptas ꝑtinet ad tēperantiā: que illecebras nō q̄rit. Eſu ries ad iuſtitiā: q: qui eſurit cōpatit̄: ⁊ cōpatiēdo largit̄: flet⁹ ad pꝛudentiā cuius eſt flere caſus nr̄os: pati odiū hoīum ad

V foꝛtitudinē: que oīa aduerſa tolleret. Sic rn̄det ſcūs Thom. ¶ Dicēdū tn̄ ꝙ iſta rn̄ſio ꝓſupponit fuiſſe aliū ſermonē dn̄i eum qui hētur hic ⁊ aliū qui ponit̄ Luc. vj. ⁊ tn̄ a multis aſ

ſerit̄ ꝑriū cum veriſimilius ſit fuiſſe eūdē ſermonē de quo di ximus. ſ. q. ij. ¶ Jdeo pōt dici ꝙ eedem btitudines p̄dicate ſunt turbis ⁊ diſcipulis: ⁊ tn̄ mattheus explicit eas hic ple ne lucas aūt nō ſicut in multis alijs cōſuetum eſt: ꝙ vnus euangeliſta rem vnā plene narret: ⁊ alius eā decurtet: ⁊ ſic cōueniunt iſte btitudines ⁊ ille q: nihil cōtrariū ponit lucaſ mattheo: ⁊ hoc ſufficit ad eoꝝ cōcoꝛdiā. ¶ Nam ad hoc ꝙ duo auctoꝛes cōcoꝛdent: nō requirit̄ ꝙ eadē penitus dicant ſed ꝙ vnus alteri in nullo aduerſet̄: ⁊ ita eſt hic. ¶ Si autē obijcias ꝙ lucas nō plene enarrauit btitudines. Conceden dum eſt: ⁊ nō ſeqtur ex hoc ꝙ incōueniēter narret cū non te neat̄ vnus euāgeliſta dicere qcqd alius dixit imo nō eēt hoc cōueniēs q: tūc vnus euāgeliſta ſufficere videret̄. Et tn̄ an cōueniēs fuerit ꝙ qlibet eoꝝ oīa integre referret: vel fuit cō ueniēs eē aliquā differētiā inter eos declaratū eſt ſupꝛa in ꝓ logo nr̄o. q. xvj. ⁊. xvij. ⁊. xxij. ¶ Si tn̄ aliqs dicere vellit ꝙ X nō fuit idem ſermo iſte qui hētur hic: ⁊ qui hētur Luc. vj. ad huc nō pōt dicere ꝙ iſte fuerit factus ſolis diſcipulis: ⁊ ille ſolis turbis q: de illo cōſtat ꝙ ēt diſcipulis aſtātibus p̄edi catus eſt luč. vj. De hoc aūt eodē mō dicendū vr̄: vt oſtenſuʒ eſt ſupꝛa. q. v. ¶ Sed diceret̄ ꝙ fuerunt duo ſermones facti diuerſis tꝑibus ⁊ vterqʒ fact⁹ eſt p̄ſītibus turbis ⁊ diſcipu lis ⁊ tn̄ in vno p̄dicauit xp̄s multas btitudines. Jn alio pau cas. Et ſic mattheus ponēt vnū ſermonē: ⁊ lucas alium: ⁊ vterqʒ plene referret. Magis tn̄ tenendū eſt ꝙ fuerit idē ſer mo a mattheo plene ⁊ luca nō plene relat⁹. ¶ Ad tertiuʒ di cendū ꝙ btitudines attribuunt̄ donis ⁊ ſicut ſunt ſeptē do Y na. Jta ſunt ſeptē btitudines. Jlla aūt que ponit̄ octaua non eſt per ſe btitudo ſed potius eſt ꝯfirmatio q̄dam p̄cedentiuʒ btitudinū. Qō apparet q: ꝓmittit̄ in q̄libet eaꝝ p̄miū diſtin ctuʒ a p̄mio alterius. Et tn̄ in iſta octaua ponitur p̄mium qō fuerat poſitū in pꝛima. ſ. regnū celoꝝ vt per hoc innuatur ꝙ iſta cōfirmat ceteras ideo reddit ad p̄ma ⁊ dr̄ confirmatio ea rum q: per hoc ꝙ quis in oibus illis bene ſe hēt ⁊ firmiter ē ſufficiēs ad tollerandū ꝑſecutioneʒ ꝓpter iuſtitiā. Veruʒ eſt tamē ꝙ vna ponit̄ apud lucā. ſ. quarta que ſi cōputet̄ vt bea titudo neceſſe eſt ꝙ mattheus cōtineat nouē btitudines ſci licet bti eritis cū vos oderint homines: ⁊ tn̄ iſta ponit̄ quar Z ta apud lucā ⁊ eſt hic nona. ¶ Dicēdū tamē ꝙ btitudines ſolum ſunt ſeptē ⁊ cōmunit̄ aſſerit̄. Et iſte due vltime nō ſūt btitudines ſed ex p̄cedentibus reſultant. An vero dicende ſunt quattuoꝛ beatitudines eſſe apud lucam vel tres tantuʒ dicetur infra queſtione lxxxvj.

¶ An ꝯueniēter aſſignent̄ p̄mia btitudinibus. Qō. 84.

Queritur de iſtis p̄mijs btitudinū an cōuenien ter aſſignētur ipſis btitudinibus naʒ cuilibet btitudini aſſignat̄ hic p̄emiū. ¶ Dicūt aliq ꝙ nō aſ ſignant̄ cōuenient̄: q: p̄me beatitudinis p̄mium ponitur re gnū celoꝝ qō eſt vita eterna in qua cōtinent̄ oīa bona g̃ po ſito regno celoꝝ nō opoꝛtuit pōi alia p̄mia. ¶ Jtē regnuʒ ce loꝝ ponit̄ vt p̄emiū in pꝛima btitudine ⁊ in octaua ergo ea dem rōne potuit poni in oibus: ⁊ ſic inconueniēter aſſignā tur. ¶ Jtē in btitudinib⁹ ꝓceditur aſcēdendo vt dicit augu. in lib. de ſermone dn̄i in mōte: ⁊ tn̄ in p̄mijs ꝓcedit̄ deſcēdē do ergo eſt oꝛdo incōueniēs. Pʒ hoc q: beatitudo pꝛima eſt minoꝛ inter oēs ⁊ ſcōa eſt maioꝛ ꝑfectiōe: ⁊ ſic ꝯſequēter ſic dicit aug. p̄mū tn̄ p̄miuʒ eſt maius q̄ ſcōm q: p̄mū eſt regnū celoꝝ ſcōm eſt poſſidere terrā. ¶ Dicendū ꝙ p̄mia cōueniē A ter rn̄dent hic btitudinib⁹ cōſiderata conditiōe eaꝝ. Nā pꝛi me tres beatitudines que erāt cōtra vitā voluptuoſaʒ retra hunt ab hijs in qbus conſiſtit btitudo vite voluptuoſe in q̄ homo errat: q: id qō homo nāliter deſiderare debet ſcilʒ bea titudineʒ q̄rit in rebus in qbus nō poteſt inueniri cum vere non ſit niſi in deo. ¶ P̄remia ergo iſtaꝝ trium beatitudinū B accipienda ſunt ſꝫm illa que aliqs q̄rit in voluptuoſa beatitu dine. Qui eni volūt diuitias ſufficiētiā appetunt, qui vo ho noꝛem ⁊ potētiā volūt quandā excellētiā. Ambo aūt impoꝛ tant̄ per regnū celoꝝ. Nam ibi oīum reꝝ ſufficientia eſt ⁊ ex cellētia maxima q: ibi homo adhereret deo. ¶ Feroces autē in terrena btitudine q̄runt ſecuritatē. Nam per hoc bella a gunt vt finitis bellis ⁊ deſtructis aduerſarijs ſecuritatē ha beant: ⁊ ipſi pacifice ea que deſiderant poſſideant. Jſtud aūt ipoꝛtatur per poſſidere terrā idelt pacifice habere terrā viuē tium vbi plura bona homo habebit q̄ hic deſiderare ſciat. Vel etiā intelligit̄ poſſeſſio terre iſtius quā deus tribuit mā

Opio de cōueniētia aſſignationiſ btitudinuʒ ꝙ nō bn̄ aſſignentur. p̄ª rō. 2. rō. 3ª. rō.

ſuetis deſtructis iracũdis ⁊ ſupbis. Et ſic cõueniẽter in hĳs
duobus btitudinibus p̃mia aſſignant. Nam pauperib⁹ in p̃
mium ꝓmittit regnũ celoꝝ vbi eſt oĩs habũdantia: ⁊ mitib⁹
poſſidere terram: qđ ſignat ſecuritatem in bono deſiderato.
C ¶ Querũt aũt hoĩes voluptates corporis vt in eis habeãt
quandã cõſolationẽ cõtra p̃ſentis vite triſtitias ⁊ moleſtias
ideo in tertia beatitudine: ꝓmittit lugẽtibus cõſolatio q: ipi
ſpreuerũt pro xp̃o pñt vite cõſolatiões de quo xp̃s increpat
oẽs terrenos. Luc. vj. dicens. Ueh vobis diuitib⁹ qui habetꝭ
hic cõſolationẽ vr̃am. ¶ Alie q̃ttuor beatitudines pertinẽt
ad vitã actiuã que cõſiſtit in opere virtutis ⁊ maxime in eis
que ſunt ad ꝓximũ. Diſtrahit aũt hõ a bñfaciẽdo ꝓximis ꝓ
pter duo. Primo ꝓpter amorẽ inordinatũ quẽ hõ hꝫ cupien
do oĩa pro ſe: ⁊ nihil volẽdo dare ꝓximo. Et cõtra hoc deus
dat p̃miũ q̃rte btitudini dicẽs qm̃ ipſi ſaturabunt: ⁊ illi q ab
ſtinent a bonis que cõcupiſcũt ⁊ dant illa ꝓximis: q: eſuri-
unt ⁊ ſitiunt iuſtitiã ſaturabunt. i. hẽbunt plura bona q̃ꝫ hic
D deſiderauerũt. ¶ Diſtrahũt etiã ſua hoĩes pro bonis operi-
bus ipẽdendis ꝓximo vt eſt miſereri ne per hoc ſe imiſceant
miſerĳs alienis. Et hĳs ꝓmittitur ꝙ ipſi miſericordiã conſe
quẽtur. i. ab oĩ miſeria liberabunt: ⁊ eſt p̃miũ. v. btitudinis.
¶ Alie vltime due btitudines q̃ꝫtũ ad p̃mia ꝑtinẽt ad btitu
dinẽ ſpeculatiuã ⁊ q̃ꝫtũ ad merita ꝑtinẽt ad actiuã. Naꝫ mũ
dicia cordis que eſt ſexta btitudo cãtur per virtutes moraleſ
que ꝑtinẽt ad actiuã btitudinẽ: ⁊ huic ꝓprie datur in p̃miũ
videre deũ. Q: ſicut mũdicia oculi diſponit ad clare viden-
dum: ita mũditia cordis ꝑtinet ad dei viſionẽ diſponẽdo ad
illã per modũ meriti. ¶ Septima btitudo ꝑtinet etiã ad acti
uam vitã. ſ. pacificũ eſſe. i. in ſe pacẽ hr̃e: ⁊ inter alios pacem
cõſtituere. Cui p̃miũ cõuenient aſſignat vocari filiũ dei: cum
per hoc ſit dei imitator qui eſt actor pacis: ⁊ inter oĩa entia
pacẽ cõſtituit: q: al's non poſſet vniuerſum durare in ſuo or-
dine ⁊ ſtatu. Et iſta aſſimilatio iperfecta ſatis cõuenit in pñ-
ti: vt eſt p̃miũ btitudinis: actiue. Et tñ ſimilitudo ꝑfecta erit i
pr̃ia: ſicut dr̃. j. ioã. iĳ. Cuꝫ apparuerit ſimiles ei erimus. q. d.
prius non poterimus ei aſſimilari: ⁊ tunc ſil'itudo illa ꝑtine
bit ad btitudinẽ ſpeculatiuã q: per viſionẽ dei reddemur ei
ſimiles. Et ſic oĩa p̃mia ſunt cõueniẽter aſſignata btitudini-
E bus. ¶ Ad p̃mũ dõm ꝙ p̃mia ipſaꝝ btitudinũ poſſunt ex-
poni vno mõ vt ꝑtineant ad iſtã vitã. Et tunc p̃mia iſtarum
btitudinũ ſunt diſtincta: ⁊ per regnũ celorũ non intelligunt
oĩa alia p̃mia nec etiã habito illo hñtur oĩa. Q: tunc regnuꝫ
celoꝝ ſignificat initiũ ꝑfecte ſapiẽtie vt ait augu. in lib. de ſer
mone dñi: ⁊ hoc dr̃t a ceteris. Alio mõ põt itelligi ꝙ oĩa iſta
p̃mia ꝑtineant ad futurã vitã vt declarauimus. s̃. q. lxxxĳ. ⁊
tunc regnum celoꝝ ſignat totã ipſaꝫ beatitudinẽ. Nam iter
dum ſolet ipſa beatitudo futura vocari regnũ celoꝝ vt oſten
dimus ſupra. q. xxxj. Et tunc dõm ꝙ regnũ celoꝝ eſt p̃miuꝫ
oĩum btitudinũ ⁊ oĩa alia que ꝓmittunt hic ſunt ipſum re-
gnum celoꝝ q: in beatitudine oĩa hec habentur. Q: tñ nos
non ſufficimus intelligere oĩa per vnũ nomen ponunt mul-
ta noĩa vt ſub diuerſis rõnibus intelligamus diuerſas ratio
nes boni que ſimul erũt in illo bono quod eſt vita eterna.
¶ Sic etiã in deo oĩa abſoluta dicũt vnã rem: q: tñ nos nõ
poſſemus itelligere oẽs ꝑfectiones ſub vno nomine dicimuſ
deũ eſſe: viuere: ⁊ intelligere infinitũ oĩpotentẽ imenſum bo
num: ⁊ ſic de ceteris. Et tñ oĩa iſta eadẽ res ſunt in deo. Sic
dicit chriſo. in q̃dã omelia. ſ. per hec vniuerſa nihil aliđ q̃ꝫ re
gnũ celoꝝ inſinuat vt nihil ſenſibile expectes: q: nõ eſt bea-
tus qui in hĳs coronat que cũ pñti vita diſcedunt. ¶ Ad. ĳ.
dõm ꝙ pro octaua btitudine nõ ponit ſpãle p̃miũ ſed premi
um p̃me beatitudinis: q: iſte nõ eſt per ſe btitudo ſed eſt cõ-
firmatio quedã oĩuꝫ btitudinũ. Jdeo redditur ad p̃miũ p̃me
Si aũt eẽt diſtincta btitudo ab alĳs diſtingueret ei p̃miuꝫ di
ſtinctũ ſicut alie ſeptẽ in p̃mĳs ſuis nõ coincidũt. ¶ Alit di-
cit ambroſius ſuꝑ lucã ꝙ regnũ celoꝝ nõ ꝓmittitur eadẽ rõ
ne pro p̃ma btitudine ⁊ octaua: ſed pro p̃ma. ſ. pauperib⁹ ſpi
ritu datur regnũ celoꝝ quãtũ ad gloriã aĩe ſicut btitudo iſta
in ſpũ eſt: octaue autẽ datur regnũ celoꝝ quãtum ad gloriaꝫ
corporis: q: ꝑſecutio que fit ꝓpter iuſtitiã vt plurimũ tollera
tur in corpore ⁊ in bonis exterioribus que ad corpus redu-
cunt: ideo in vtroqꝫ gl'ia ꝓmittit. ¶ Ad. iĳ. dõm ꝙ p̃mia ha
bent ſe aſcẽdendo ſicut beatitudines q: ſcõm ſemꝑ eſt mai⁹
q̃ꝫ primũ. Et hoc fit per incluſionẽ cuꝫ qđlibet eoꝝ includat
oĩa p̃cedentia. Et tunc maius eſt poſſidere terram q̃ꝫ habere

regnũ celoꝝ: q: hr̃e regnũ celoꝝ dicit ſolum hr̃e ipſam beati
tudinẽ que in celis eſt poſſidere aũt terraꝫ ſignificat habere
regnũ celoꝝ cum quadã firmitate ⁊ ſtabilitate ſignificata ꝑ
poſſidere. Et ita quelibet alia addit ſuꝑ p̃cedentẽ q: quelibꝫ
includit omnes: vel ſaltem quelibet includit primam vt de-
clarabitur infra. lxxxix. queſtione.

¶ An btitudines reducant ad dona. Qõ. LXXXV.

Queritur

de btitudinibus an reducant ad do-
na. Nam dĩ cõmuniter ꝙ attribuunt
btitudines donis. ¶ Dicunt quidã ꝙ nõ attribuunt nec cõ
ueniunt eis: q: in via nõ põt eſſe btitudo in re ſed ſolũ i ſpe:
quilibet tñ actus meritorius facit ſperare btitudinẽ cuꝫ ſpeſ Opinio q̃rundã ꝙ nõ at tribuantur dõis
ꝓueniat ex meritiſ vt dicit magr̃. iĳ. ſen. di. xxvj. ergo quelibꝫ
virtus ꝑtinebit hoc modo ad btitudinẽ. Et ſic non oportebit
ꝙ reducunt btitudines ad dona: q: illa ſunt excellentiora
virtutib⁹: ⁊ ꝑficiunt hoĩeꝫ modo diuino vt. s̃. q. lxxxj. oñſum pª rõ.
eſt. ¶ Jtẽ btitudines ponunt geminate cũ in qualibet pona 2. rõ.
tur meritũ ⁊ p̃miũ vt pꝫ ſupra in lr̃a. Dona aũt ponunt ſim-
plicia. i. qđlibet per ſe. ſ. donum timoris ſapiẽtie fortitudinis i
tellectus cõſilĳ pietatis ſcientie vt pꝫ Jſaie. xj. ergo nõ reſpõ-
dent btitudines donis. ¶ Jtem inter dona p̃mo cõputat ſa 3. rõ.
pientia yſaie. xj. Sed ſapiẽtie nõ reſpõdet btitudo p̃ma pau
ꝑtatis: ſed alia. ſ. pax que eſt ſeptima ergo nõ rñdẽt ſaltẽ con
uenienter btitudines donis. ¶ Jtẽ dona ſunt ſeptẽ. yſaie. xj. 4. rõ.
btitudines aũt ſunt octo vel nouem vt pꝫ hic in lr̃a ergo nõ
reſpondẽt dona btitudinibus. ¶ Jteꝫ iter dona ponunt q̃t-
tuor ꝑtinentia ad cognitionẽ. ſ. ſcia ſapia itellectus conſiliuꝫ 5. rõ.
in btitudinibus aũt nulla ꝑtinet ad cognitionẽ niſi forte di-
ſpoſitiue ipa. vj. btitudo. ſ. cordiſ mũditia ꝑ quã nihil cog̃ſcit
ſed ad cognoſcendũ hõ diſponit ergo nõ rñdent btitudineſ
donis. ¶ Jtẽ btitudines ſunt virtutes vt dicit glo. ꝙ ſunt ſe
ptem virtutes que btitudines dicunt: ⁊ tñ ſingule virtutes 6. rõ.
nõ rñdent ſingulis donis cũ ſint plures virtutes q̃ꝫ dona g̃
nec rñdebũt btitudines donis. ¶ Jtẽ ad btitudinẽ actiuam 7. rõ.
non ſolũ ꝑtinent dona exequẽtia ſed etiã dona dirigentia ſic
ſunt ſcia ⁊ cõſilium: ⁊ tñ inter btitudines nihil rñdet ſciẽtie
⁊ cõſilio ergo nõ rñdẽt btitudines donis. ¶ Jtem inter do- 8. rõ.
na exequẽtia in vita actiua ponit ad pauꝑtatẽ ꝑtinere timor
pietas aũt vr̃ ꝑtinere ad miſericordiã vel ad eẽ mitẽ. nulla ãt
btitudo ꝑtinet ad fortitudinẽ ergo nõ rñdent dona btitudi- A
bus. ¶ Dicendũ ꝙ dona ⁊ btitudines inter ſe cõueniunt ⁊
iõ doctores ſacre ſcripture attribuũt btitudines donis. Et p̃
ma attributio eſt q: ſicut ſunt ſeptẽ dona ita ſunt ſeptẽ btitu
dines ⁊ reducunt iſta ad illa. Secũdo conueniunt ex parte
obiecti quia ſicut virtus ⁊ dona conueniunt ex parte obi q:
q: circa idẽ ſunt lꝫ dona hẽant actus excellentiores vt oſten
ſum eſt ſupra. q. lxxxj. Jta btitudines ſunt circa eadẽ oba. Et
ſm̃ hoc doctores attribuunt ſingulas btitudines ſingulis
donis ſm̃ ꝙ cõueniunt in obõ vt. j̃. dicetur. Tertia attribu-
tio eſt ex ꝑte motiuoꝝ: q: idẽ mouet ad btitudines qđ ad do
na. Et iſto mõ aug. in lib. de ſermone dñi in monte: reducit
btitudines ſingulas ad illa dona cũ qbus cõueniunt in mo
tiuis vt. j̃. dicet. Quarta attributio ⁊ magis cõueniẽs eſt qa
ſicut reducit actus ad hituꝫ tanq̃ꝫ ad id a quo eſt ita btitudi B
nes reducunt ad dona q: ſunt actus donoꝝ. ¶ Aliq eni vo
luerunt btitudines eẽ habitus ⁊ tñ. s̃. q. lxxxj. Oñſum eſt ꝙ
erant actus donoꝝ iõ neceſſe eſt reduci ad dona. ¶ Eſt tam
varietas in reducẽdo q: qdã reducũt iſtas btitudines ad do
na ſm̃ ꝙ cõcordãt in ſil'itudine obi. Et tunc dupl'r: q: poſſũt
reduci ad dona dirigẽtia vel ad exequentia. Dirigentia ſunt
duo ſcia ⁊ ꝯſiliũ que ꝑtinẽt ad vitã actiuã. Et ad iſta reducẽ
tur qñqꝫ p̃me btitudines que ꝑtinẽt ad iſta dona inquantũ
dirigunt. Due btitudines vltime reducunt ad alia duo do-
na que ꝑtinent ad intellectũ ſm̃ partẽ ſpeculatiuã. ſ. ſexta q̃ ẽ
munditia cordis reducit ad donũ intellectus: ⁊ ſeptima ſcilꝫ
eẽ pacificũ ad donũ ſapie reducet quoꝝ cauſe. j̃. ponentur.
Et quãtũ ad iſtas duas vltimas btitudines nõ eſt diuerſitaſ
in reducendo q: oẽs reducũt eas ad dona ſupra dicta. Quin
qꝫ tñ prime beatitudines poſſunt adhuc cõparari ad dona
exequentia que ſunt tria ſcꝫ timor pietas ⁊ fortitudo. Et tũc
eſuries ⁊ ſitis iuſtitie quẽ eſt beatitudo quarta: ⁊ miſericor-
dia que eſt. v. beatitudo reducuntur ad donũ pietatis q: cõ-
cordant in obiecto: cum pietas ſit ſm̃ quam ſe habet qs be-
ne ad alterum ⁊ tñ eſuries ⁊ ſitis iuſtitie eſt per quam qs be
ne ſe habet ad proximum in eis que cadunt ſub debito: per

miſericordiam

miſericordiam autẽ bene ſe habet quis ad proximum in eis
que ſunt ſpontanea. Scða beatitudo ſcꝫ beati mites ꝑtinet
ad donũ fortitudinis qꝛ in hijs que hõ debet tollerare vincẽ
do irã ſuam bene ſe hꝫ fortitudo: vt dicit ambroſi⁹ ſuꝑ lucaꝫ
ꝙ fortitudinis eſt iram vincere indignatiõem cohibere: ⁊ ẽ
ipſa fortitudo circa paſſiones iraſcibiles ſicut eẽ mitem. Pri
ma beatitudo: ⁊ tertia ſcꝫ paupertas ⁊ luctus reducunẗ ad
timoris donũ: qꝛ per timorẽ retrahit ſe homo a cõcupiſcẽtijs
delectabiliũ quas cauet luctus: ⁊ a cupiditate diuitiaruꝫ q̃s
fugit paupertas ſpũs. Et hoc mõ reducũtur qnqꝫ beatitudi
nes ad tria dona. Et vterqꝫ modus iſtorũ ſiue attribuẽdo bti
tudines qnqꝫ donis dirigẽtibus ſiue donis exequẽtibus fit
C reductio per cõuenientiã obiecti. ¶ Alio modo poſſunt re-
p̃ma bti duci beatitudines ad dona per ſimilitudinẽ motiuoꝝ. Et ſic
tudo. pertinet ſcða beatitudo que eſt mitẽ eẽ ad pietatẽ: qꝛ ad vtrũ
2. beati- qꝫ inclinat reuerẽtia dei. ¶ Scða beatitudo reduceẗ ad ti-
tudo. morẽ qꝛ ꝓpter timorẽ dei quo hõ ſubijciẗ ei: cauet magnifica
3. bea. ri in alijs reb⁹ q̃ꝫ in deo ⁊ ſic fugit bona ſeculi. ¶ Tertia bti
tudo ſcꝫ luctus reducitur ad ſciẽtiam: qꝛ ad lugendũ moue-
tur homo per hoc ꝙ cognoſcit defectũ in rebus creatis qb⁹
per amorem inherebat. Cognoſcit etiã defectus ſuos de qui
bus lugendũ eſt: ⁊ ſic ſcia dat luctuꝫ eccleſiaſtes p̃mo. Qui
addit ſciẽtiã addit laborẽ: ⁊ illõ cognouit ꝙ in multa ſciẽtia
4. bea. ſit multa indignatio. ¶ Quarta beatitudo. ſ. eſurire ⁊ ſitire
iuſtitiã ꝑtinet ad fortitudineꝫ: qꝛ fortitudo animi mouet ad
5. bea. deſiderandũ opera iuſtitie. ¶ Quinta beatitudo. ſ. miſericor
dia ꝑtinet ad cõſilium: qa ad miſerendũ moueẗ hõ precipue
per cõſiliũ dei. Daniel. iiij. Conſiliũ meũ regi placeat: pecca-
ta tua elemoſinis redime etiaꝫ iniq̃tates tuas miſericordijs
6. bea. paupeꝝ. ¶ Sexta beatitudo. ſ. munditia cordis pertinet ad
donũ intellectus: qꝛ per mũdiciã diſponiẗ hõ ad itelligẽdũ
⁊ videndũ deũ. ¶ De ſeptima beatitudine eadẽ cauſa eſt q̃
7. bea. ſupra poſita fuit ꝙ requiraẗ ad donũ ſapiẽtie. Iſtũ modũ re
ducẽdi tenet auguſtin⁹ in libro de ſermone domini in mon-
te. Et ſic etiã dat modũ reducẽdi ſanctus Tho. p̃ma ſcðe. q.
lxix. articu. iij. Singula aũt dona ⁊ beatitudines cõcordat
inter ſe in ſcða ſcðe: ⁊ arguit de ſingulis an cõueniant de p̃-
ma beatitudine ſcꝫ paupertate patet ſcða ſcðe. q. xix. arti. xij.
De ſcða beati mites quomõ reducaẗ ad pietatẽ pꝫ ſcða ſcðe
q. Cxxj. arti. ij. De tertia beatitudine ſcꝫ luctu ꝙ reducaẗ ad
ſcientiã ſcða ſcðe. q. ix. articu. iiij. De quarta beatitudine ſcili-
cet eſurire ꝙ ꝑtineat ad fortitudinẽ ſcða ſcðe. q. Cxxxix. arti
cu. xxj. De quinta beatitudine ꝙ ad ꝯſiliũ pertineat pꝫ ſcða
ſcðe. q. lij. arti. iiij. De ſexta beatitudine ideſt cordis mundicia
ꝙ pertineat ad intellectũ ſcða ſcðe. q. viij. arti. vij. De ſeptima
D beatitudine. ſ. pace ꝙ attribuaẗ ſapiẽtia ſcða ſcðe. q. xlv. arti.
vj. ¶ Amplius aũt cõſiderandũ ꝙ beatitudines vt diximus
ſunt actus donorũ dona autẽ manẽt hic ⁊ in patria ideo ha
bent quoſdã actus hic ⁊ alios in patria vt oſtendit magiſter
ſen. diſtin. xxxiiij. ⁊ ſic habebũt dona duos actus. ¶ Et quia
beatitudines ſunt actus donoꝝ in qualibet beatitudine po
nunẗ duo ⁊ vnũ pertinet ad p̃ſentẽ vitam: ⁊ aliud ad futurã
⁊ iſta duo ſolemus vocare meritũ ⁊ p̃miũ. Nam in qualibet
beatitudine ip̃m qð vocaẗ beatitudo eſt meritũ: qꝛ eſt quidã
actus laborioſus vt eẽ pauperẽ ſpiritu: ⁊ lugere: ⁊ iſti ſunt
actus donoꝝ qui cõpetunt eis pro hac vita. ¶ Illud auteꝫ
qð vocatur p̃miũ in ſingulis beatitudinib⁹ eſt actus qui cõ-
uenit donis in p̃ria. Et recte vocatur p̃miũ: qꝛ in p̃ria nõ erit
aliq̃s actus laborioſus: ⁊ nõ erit ibi iam locus merendi ſed
E gaudendi de eo qð hic meruimus. Unde totũ qð ibi eſt per-
tinet ad premiũ: ⁊ actus donorũ erunt ibi premia. ¶ Iſta fu
it cauſa quare beatitudines ſunt geminate ſcꝫ qꝛ in qualibet
earũ ponunẗ duo actus competentes cuilibet dono vn⁹ vie
⁊ alius p̃rie. ¶ Hoc modo poſſumus reducere beatitudines
ad dona attribuẽdo cuilibet dono duos actus beatitudinis.
Et vt ſupra dictũ eſt tres beatitudines prime erãt ad exclu-
dendũ vitam voluptuoſam: ⁊ alie q̃ttuor pertinebãt ad bea-
titudinẽ vel vitã practicã lꝫ due illaꝝ ſcꝫ. vj. ⁊. vij. poſſunt ꝑ-
tinere aliquo mõ ad vitã cõtẽplatiuã. Finis autẽ vite actiue
non eſt cognitio ſed operatio. ij. ethico. Ideo actus conſilij ⁊
ſciẽtie que ſunt dona ⁊ dirigunt in hac vita nõ computanẗ i
ter beatitudines p̃ncipaliter ſed cõputanẗ actus donorum
F exequẽtiũ vt pꝫ hic in glo. ¶ Prima aũt beatitudo pertinet
ad donũ timoris. Nam ad timorẽ pertinet omnia bona tẽpo
ralia ex reuerentia diuine maieſtatis deſpicere quorũ quedã

ſunt extrinſeca ſicut diuitie honor ⁊ potentia. Et contẽptus
iſtorũ pertinet ad primaꝫ beatitudinem que eſt paupertas.
¶ Habet autẽ iſta pauꝑtas ſpũs duas partes vt dicit glo. ſ.
rerũ abdicationẽ: ⁊ ſpiritus ſuꝑbie contritionem. In patria
autẽ non erit actus timoris circa cõtemptũ bonorũ tẽporali
um qꝛ ibi nulla erunt: ſed erit actus eius circa illud qð erat
motiuũ cõtẽnendi iſta tẽporalia ſcꝫ deſideriũ eterne abundã
tie. Ideo in hac beatitudine ponitur actus ſenſus qui perti-
net ad ſtatũ p̃rie. i. dñiuꝫ regni celoꝝ in quo diuitie ⁊ hono-
res: ⁊ potẽtia celeſtis cõprehendunẗ ex quoꝝ conſideratiõe
iſta tẽporalia cõtẽnebanẗ. Et p̃mus actus ꝑtinet ad hãc vi- 2. bea. G
tam ⁊ eſt eẽ pauperẽ ſpiritu. ¶ Scða beatitudo. ſ. eẽ mitem
pertinet ad donũ pietatis qꝛ ad ipaꝫ ꝑtinet perficere hoiem
in hijs que ſunt ad alterũ. Aliquis autẽ bene ſe hꝫ ad alterũ
dupliciter. Uno mõ in tollerando ⁊ faciendo ꝙ non inferat
moleſtias etiã ſi alius prius intulerit ei ⁊ hoc pertinet ad ſe
cũdaꝫ beatitudinẽ ſcꝫ beati mites. ¶ Et iſte eſt p̃mus actus
doni pietatis in hac beatitudine vt dicit glo. ſ. qui cedunt im
probis ⁊ vincunt in bono malũ. ¶ Eſt autẽ ſcðus actus in
hac beatitudine pertinẽs ad patriã. ſ. poſſidere terrã per quã
ſignificaẗ terra viuẽtiũ que eſt vita eṫna in qua pacifice poſ-
ſidebunt oẽ bonũ illi qui hic mites fuerunt tollerando iniu-
rias illatas ⁊ cõprimendo iram inſurgẽtem vt proximis nõ
nocerent. ¶ Tertia beatitudo ꝑtinet ad donũ ſciẽtie. Et iſta 3. bea. H
eſt i cõtẽptu bonoꝝ tẽporalium intrinſecorũ. ſ. delectationuꝫ
corporis. Cuius eſt p̃mus actus lugere abſtinẽdo ab oi dele
ctabili huius vite. Scðo actus eſt qui pertinet ad ſtatũ futu
rum. ſ. cõſolari. Quia illi q hic lugebant abſtinendo ab oi de
lectatiõe in futuro replebunẗ omni delectatione ⁊ per hꝫ con
ſolabuntur. ¶ Quarta beatitudo. ſ. eſuries ⁊ ſitis iuſtitie ꝑ
tinet ad donũ fortitudinis cuius eſt oia difficilia cuꝫ gaudio 4. bea. I
ſuſtinere. ¶ Eſt autem duplex difficultas vna in labore
operationũ alia in tollerando moleſtias. Prima pertineẗ ad
iſtã quartã beatitudinẽ. ſ. Beati qui eſuriũt. Cuius primus
actus in via eſt ſuſtinere difficultates operationũ deſideran
do iuſtitiã ſenſus actus finis in patria eſt ſaturari. Et cõpe-
tit ibi directe cũ ſaturitas opponaẗ fami: ⁊ per ſaturitatẽ itel
ligiẗ oẽ illud qð laborãtes põt recreare: naꝫ in patria ois re-
creatio erit. ¶ Alia difficultas eſt i tollerãdis moleſtijs ⁊ ꝑ
ſecutiõib⁹ que ab ex̃ inferunẗ ⁊ ad iſtã ꝑtinet. viij. beatitudo
que nõ ſolet vocari btitudo ſed cõfirmatio oiuꝫ beatitudinũ.
Et tñ vocãdo eã btitudinẽ poſſimus ea reducere ad dona ſi
cut ceteras btitudines ⁊ ꝑtinebit ad donũ fortitudinis cui⁹
eſt oia aduerſa fortiter ⁊ iocũde tollerare. ¶ Et ſunt duo ac
tus eius vnus in via. ſ. tollerare aduerſa ꝓpter iuſtitiã: ⁊ ali
us in p̃ria. ſ. hr̃e regnũ celoꝝ qð ſignificat abundantiã oium
bonorum. Unde premium prime beatitudinis ei attribuitur
hic. Nam cum ipſa ſit magiſtratiua omnium aliarum beati-
tudinum. competit ei premium oium btitudinũ. Et iſtud eſt
p̃mium p̃me qð in oib⁹ intelligiẗ. i. oia p̃mia iſtud preſuppo-
nunt. ¶ Quinta btitudo. ſ. mĩa ꝑtinet ad donũ conſilij qð ẽ 5. bea. K
de donis dirigẽtib⁹. ¶ Huius ſunt duo actus. Primus h. ſ.
miſereri ipẽdendo ꝓximo id qð nõ eſt ei debitũ. Scðm eſt ac
tus p̃rie ⁊ eſt cõſeq mĩam per qð intell'r ꝙ ex dei mĩa recipi
at hoc in vita eterna abundãtiam bonoꝝ magis q̃ꝫ mereaẗ
⁊ qꝛ bene facere eſt difficilius q̃ꝫ cauere a nocendo qð perti
net ad ſcðaꝫ btitudinẽ. Donuꝫ dirigens cõpetit. v. btitudini
ſcꝫ cõſiliuꝫ: ⁊ donũ exequẽs ſcðe btitudini. ſ. pietas. Naꝫ do
na dirigẽtia ſunt excellẽtiora donis exequẽtibus. ¶ Sexta 6. bea. L
btitudo. i. mũditia cordis ꝑtinet ad donũ intellectus cuius ẽ
ſpiritualia apprehẽdere ⁊ actus eius in p̃ria eſt ꝑtingere ad
eẽntiã diuinã vidẽdo: ſicut hic ad intellectũ ꝑtinet cognitio
p̃ncipioꝝ que videnẗ ⁊ nõ ſciunẗ per aliquẽ diſcurſũ. Et iſte
actus poniẗ hic in p̃mio. ſ. qm̃ ipſi deũ videbunt. ¶ Ali⁹ ac-
tus eſt eius in via: ⁊ qꝛ in via deũ magis cognoſcimus intel
ligẽdo qd nõ ſit q̃ꝫ qd ſit. Ideo hic nõ eſt videre actus doni i
tellectus ſed poniẗ actus ꝑtinens aliquo mõ ad vitã actiuaꝫ
in qua per actus virtutũ diſponiẗ hõ meritorie vt poſſit per
uenire ad videndũ deũ. Et hoc vocatur mũdicia cordis. i. pu
ritas ab oi ſorde peccati ⁊ opationũ illecebris. Alia eſt mun
dicia que ꝑtinet ad itellectũ ſꝫm ꝙ intellectus mũdaẗ ab er-
roribus ⁊ a fantaſmatib⁹ que ſunt ſp̃es mãles per quas hic
intelligit ⁊ etiã a formis creatis ſpũalibus qꝛ oia iſta opꝫ tol
li ad hoc ꝙ hõ ꝑueniat in dei viſionẽ qui non põt videri niſi
per eẽntiã vt oñſum eſt ſupra. q. xl. Et iõ dionẏ. in lib. de my-

stica theo. docet purgari intellectus ab oibus hijs per illos q volunt ad diuinā cōtēplationē accedere. ¶ Septima beatitudo rñdet dono sapie: ⁊ h3 duos actus. Nā ad sapie donū ptinet spiritualia que intellectus apphendit iudicare siue ordinare ⁊ approbare ifallibiliter. ... ⁊ recte iudicabit de oib⁹ q ei subducunt siue sint apphensiones siue desideria siue operatiōes. ¶ Et fm hoc apparet similitudo dei in homine q: deus a iudicando ⁊ puidēdo nō accepit. Et sic competit isti dono fm actū suū3 pfectū assimilari valde deo recte ⁊ infallibiliter de oibus iudicādo. Et q: similitudo maxima est int pa trem ⁊ filiū pueniet hoi per actū huius doni vocari filiū dei iō pmiū septime beatitudinis est qm filij dei vocabuntur. In via aūt actus doni sapie magis est in disponēdo ad illū actū perfectū qui erit in pria q̄ȝ in agēdo aliquid: dispō aūt ad sapiētiā fit maxime per quandā trāquillitatē q: iuxta ari. aia i quiescēdo fit prudens ⁊ sapiēs. Ideo pmus actus i hac beatitudine est pacificū eē. Et istud ptinet ad sapiētiā fm q ipsa est dispositiua ad actū future speculatiōis. ¶ Potest tamē ista btitudo ptinere aliquo mō ad vitā actiuā fm q dirigit: hō ad pximū pacifice cōuersando cū eo vel pximos ad pacē reducendo. Na3 hō in hoc quādā similitudinē dei gerit qui totū vniuersū ex reb⁹ dissimilibus cōstans in pace custodit federe ppetuo. ¶ Ad pmū argu. dōm q hic est btitudo qdā non solū in spe sed in re sed est iperfecta ⁊ hētur i pmijs istarum btitudinum qd nō cōtingit in virtutibus q: btitudines sunt actus donoꝝ que sunt hitus pfectissimi: iō actus sui sic valde pfecti quib⁹ in pñti cōpetit qdā beatitudo ichoata: virtutes aūt sunt hitus minus perfecti ideo actus eaꝝ non faciunt in pñti aliquam btitudinē inchoatā. ¶ Aliter pōt dici loquēdo solū de btitudine in spe. s. q virtus perfecta. i. donū facit sperare btitudinē futurā nō solū merendo ipa3 s3 etiā assimilando hoies ipsi btitudini. s. q: in actu doni pcedit aliqd qd inuenit postea magis pfectū in btitudine. Unde act⁹ donoꝝ sunt quedā btitudo inchoata: virtutes aūt morales aut qlibet alie faciunt sperare btitudinē solū merendo sed nō assimilando nos ipsi. Ideo in actib⁹ virtutū non reperit aliqua btitudo pfecta nec in cōsumata. ¶ Ad. ij. dōm vno mō q btitudines simplices sunt sicut dona: dnr tñ btitudines gemina te q: cū qualibet eaꝝ ponitur pmium eius ⁊ illud vocatur btitudo. ¶ Aliter pōt dici q btitudines sunt actus donoꝝ dona aūt q: sunt hitus eadē sunt hic ⁊ in patria: actus vero donoꝝ nō sunt idē hic ⁊ in patria sed cuilibet dono cōpetūt duo actus vnus in via ⁊ alius in pria. Iō qlibet btitudo est geminata ⁊ pmus actus eius est actus vie ⁊ sensus est pñe vt supra ondimus. ¶ Ad. iij. dōm q l3 btitudines cōpetunt donis tñ nō eodē ordine cōputant btitudines ⁊ dona s3 dona cōputant incipiēdo a pfectiorib⁹ q: ipsa psiderant fm q hent in nobis per donationē dei: btitudines aūt cōputant incipiēdo a minus pfectis eo q btitudines considerant aliqmō vt sunt a nobis inquātū sunt actus nri vt ait augu. in li. de sermone dñi i mōte. ¶ Ad. iiij. dōs q btitudies sunt septē sicut dona. Illa aūt duo que vnr hic eē btitudines non sunt vt ondet q. se. ¶ Ad. v. dōs q in donis sunt aliq ptinētia ad itellectū btitudines aūt nō ponunt ptinētes ad intellectum. ¶ Rō est q: ipsa btitudo si est psumata est que hētur in patria ⁊ sic actus donoꝝ speculatiuoꝝ. s. intellect⁹ ⁊ sapie si est cōsumatus est ipsa btitudo prie. Et q: ad illā dirigit pns btitudo oēs btitudines ptinēt ad vitā practicā ⁊ in speculatiua nō ponit aliq sed solū ipm pmiū sexte btitudinis. s. qm ipsi deū videbūt. ¶ Ad. vi. dōs q btitudies nō sunt virtutes ita q sint hitus sed dnr virtutes eo mō quo actus vtutis vocat virtus ⁊ tñ vere sunt actus donoꝝ. ¶ Ad. vij. dō3 q in hijs que ptinēt ad vitā actiuā cognitio nō qrit ppt seipsa3 sed pter opationē sicut dr. ij. ethi. Iō q̄ȝ possent btitudines iste reduci ad act⁹ donoꝝ dirigētiū. s. scie ⁊ psilij vt. s. reduximus tñ pncipalr ponunt hic act⁹ donoꝝ exequētiū. Ideo psilio ⁊ scie attribuunt hic btitudines qdā nō pncipalr q̄tu3 ad actum dirigēdi. i. quantū ad actum qui est scire ⁊ consiliari sed quantum ad actum consiliatum ⁊ per donum scie directu3. Et sic dono scie cōpetit tertia btitudo. s. luct⁹ q: per scia3 mouemur ad lugēdū defect⁹ nros. Quīta btitudo ptinet ad donū psilij nō q sit actus psiliādi s3 q: per psiliū mouemur ad misendū qd ē ipsa. v. btitudo. ¶ Ad. 8. dō3 q ad donū fortitudinis ptinet aliq btitudo. s. qrta que est esurire iustitiam tñ attributio in donis pōt fieri dupl' sicut. s. diximus. s. p cōuenientiā obi vel pp rōnē motiui. Si accipiat p modū obi n est aliq btitudo que directe ptineat ad donū fortitudinis nisi forte poneret octaua btitudo q: illa directe ptinet ad fortitudinē. Si aūt fiat attributio pp puenientiā motiui ptinebit qrta btitudo ad donū fortitudinis vt supra ondim⁹. Uel pñt dici q btitudines attribuunt donis ita q non sit aliq btitudo q nō attribuat alicui dono s3 nō est nece q cuilibet dono cōpetat vna btitudo. Et tñ pcedēs rñsio ē melior. De hijs sanctus Tho. j. ij. q. lxix. arti. iij. ⁊. iij. sen. distin. xxxiiij. articu. iiij.

¶ An sint septem vel plures btitudines. Qo. LXXXVI.

Queritur de btitudinibus an sint septē vel plures. ¶ Quidā dnt q sint solū qttuor. Alij dicūt q sint plures q hic ponunt noue3 btitudines: vt apparet ex lra q: supra septē quas narrauimus ponūtur, due sc3 bti qui psecutionē patiunt pp iustitiā ⁊ alia. s. bti eritis cu3 maledixerint vobis hoies. ¶ Itē cōfirmat q sunt iste btitudines q: als l uc. vj. nō ponerent qttuor btitudines cu3 ponat ibi qrta ea que ponit hic. ix. ¶ Itē p3 q: augu. noiat octauam btitudinē dicēs octaua btitudo tanq̄ȝ ad caput redit q: cōsumatū pfectuq ondit. Et ita i p⁹ ⁊ in. 8. noiatū ē regnū celoꝝ. ¶ Dōm q btitudines solū sunt septē vt cōit asserit. Ita asserit hic glo. dicēs eē septē virtutes: qs btitudines vocamus q: btōs hoies faciūt. Etiā augu. in lib. de sermone domini in mōte dicit eē septē btitudines ⁊ ponit eas eē septem gradus cōueniētes septē donis spūs sci. ¶ Istud aūt cōmuniter tenet nec aliq rō sufficiēter mouet ad hoc q dicam⁹ eē plures btitudines s3 oēs quotqt sunt in sacra scriptura aut sunt iste septē aut reducunt ad istas septē sic de multis alijs ondimus. s. q. lxxxiij. reducēdo eas ad istas. ¶ Ad pmū dō3 q l3 lucas solas qttuor noiauit nō negauit eas eē septē sicut mattheus scripsit quia locus ab aucte non tenet negatiue. ¶ Ad. ij. dō q nō sunt noue btitudines s3 solū septē de. 8. dicet. s. in solone ad. 4. sed de noua dō q nō pōt poni e btitudo. Nā dato q eēt btitudo nō distingueret ab alijs s3 eēt eadem cū. 8. q: 8. est bti qui psecutionē patiūtur ⁊. ix. est de eode3. s. Bti eritis cum male dixerint vobis hoies ⁊ psecuti vos fuerint etiā ad idē donū reduceret. s. ad fortitudinē iō nō posset poni tanq̄ȝ btitudo distincta. ¶ Itē q: oēs btitudines ponunt sub clausul' gñalib⁹ nō loqndo de aliq. s. bti pauperes ⁊ bti mites. In nona aūt dirigit ia3 xps sermonē ad eos q pñtes erāt ⁊ maxime ad aplos dicēs. Bti eritis cū maledixerint vobis ⁊c. Iō nō ponit tanq̄ȝ aliq btitudo sed tanq̄ȝ qdā applicatio ppposite btitudis ad ppositū suum. Nam dixerat xps ante hoc q bti erāt q paterētur psecutionē pp iustitia3 ⁊ q: apli corā qbus ista dicebant maxime passuri erāt pp iustitiā. i. p xpi lege pdicanda q erat iustissima ⁊ necia puertit xps sermonē ad eos dicēs bti eritis cū maledixerint vob homines ⁊c. i. ista btitudo vobis pueniet q pp iustitiā patiamini. ¶ Sic dicit Raba. sup vbo isto. s. Superiores snias gñaliter dirigebat iam incipit loq pñtes cōpellans pdicens ei p secutiōes qs pro noie eius passuri erāt. Et sic non differt ista a pcedēti btitudine nisi q: illa gñalr ponit hic autē applicat ad pñtes. Hoc aūt nō facit distīctā btitudinē cū nō sit distincta snia s3 distinct⁹ modus loqndi. Un si dēret esse ista btitudo nō eēt distincta a pcedēti sed eēt eadē q: idē vtrobiq ponit ⁊ reducunt ad idē donū vt dictū est etiā q: idē pmiū ponit q: in pcedēti. s. 8. dr qm ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Et h idem dicitur. s. Gaudete ⁊ exultate qm merces vra copiosa ē in celis. Idē āt ē celū ⁊ regnū celoꝝ: ⁊ tñ in duabus btitudinib⁹ cōiuncti nunq̄ȝ ponit idē pmiū vt p3 in oibus pcedētib⁹. Si aūt obijcias q idē pmiū ponit in pma ⁊. 8. dō q nō sunt bti tudines cōiuncte sicut octaua ⁊ nona maxime q: nō ponit ibi premiū qsi octaua sit per se btitudo sed q: est cōfirmatio oium btitudinū. ¶ Un dicēdū q ista nona est beatitudo distincta a pcedētib⁹ nec dubitauit vnq̄ȝ aliquis de illa. Nam quidā sunt qui voluerunt ponere octo beatitudines. Nemo tamē vult ponere nouem quia non apparet aliq causa dubitandi de nona sicut de octaua. Nam potuissent hoc mō esse sexdeci3 btitudines q: qlibet pcedentiū octo ponit in tertia psona nō dirigendo sermonē ad aliquē. Octaua aūt replicatur q: postq̄ȝ fuit posita in tertia persona generaliter ponit i scda dirigendo sermonem ad psentes. Ita potuisset quelibet aliaꝝ replicari dirigēdo ad illos cu3 pstet q apostoli qui pñtes erant habuerunt omnes istas octo beatitudines vt ait augustinus in libro de sermone domini. Replicatio ergo ista

iſta nõ cauſat nouã btitudinẽ. Voluit tñ xp̃s potius replica
re iſtã q̃ȝ aliquã aliaꝝ: q2 iſta erat difficilioꝛ. ſ. tollerando moꝛ
tem ⁊ pericula. Jõ xp̃s voluit confoꝛtare diſcipulos ſuos ad
iſtã tollerantiã dicẽs eos futuros btõs in hoc: ⁊ annũcians
futura p̃mia. ſ. ꝙ merces eoꝝ copioſa eẽt in celis. Non eſt g̃
iſta nona btitudo per ſe ſȝ eſt eadẽ cũ octaua. ¶ Ad ꝯfirma-
F tionẽ dõm ꝙ aliq volũt nõ fuiſſe eundẽ ſermonẽ iſtũ ⁊ illuȝ
qui hẽtur Luc. vj. ⁊ dicũt ꝙ iſte ſunt btitudines ⁊ q̃ttuoꝛ q̃
vocant ibi nõ ſunt btitudines ſed ſunt quedaȝ virtutes. Jta
vult Ambꝛo. ſup lucã qui attribuit ipſas q̃ttuoꝛ btitudines
q̃ttuoꝛ v̾tutibus cardinalib⁹: ⁊ tunc nõ eẽt aliq̃ obo nõ po-
nendo illas q̃ttuoꝛ eẽ btitudines. Si aũt dicat fuiſſe idẽ ſer-
mo dõm ꝙ ibi nõ ponunt oẽs btitudines: q̃ hñtur hic ſȝ ſo-
lum tres. Nam q̃rta eaꝝ nõ eſt btitudo: ꝑꝑ cãs ſupꝛa poſi-
tas. ¶ Et hoc vult Nicolaus ſup lucã: aſſerens ꝙ tres ſint
ibi btitudines: q̃rta aũt nõ eſt ibi btitudo ſȝ ꝯfirmatio trium
btitudinũ: ſicut octaua eſt hic ꝯfirmatio ſeptẽ p̃cedẽtium. Et
vult Nicolaus ꝙ illa que ponit Luc. vj. ſit hic octaua. Et tñ
cõſtat ꝙ eſt nona q2 eadẽ v̾ba ⁊ eodẽ mõ. ſ. in ſcõa ꝑſona po
H nunt in ipſa quarta ⁊ in iſta. ix. ¶ Et tñ recte dicit Nicola⁹
q2 iſta. ix. eadẽ eſt cũ octaua cũ nõ ſit niſi replicatio eiuſdem
ſentẽtie ꝑ diuerſos modos loq̃ndi: vt dictũ ẽ: ⁊ ſic illa quar-
ta que eſt eadẽ cũ iſta nona in v̾bis ⁊ in mõ loq̃ndi eſt eadeȝ
cũ octaua iſta p̃cedẽti in ſñia: ⁊ hoc tenẽdũ eſt. Nã nõ eſt in
cõueniens dici illas q̃ttuoꝛ nõ eẽ btitudines. ¶ Ad. 3ᵐ di-
I cendũ ꝙ octaua poterat vocari aliquo mõ btitudo q2 eſt ſen
tentia poſita gñaliter ſic ſeptẽ p̃cedẽtes: vñ aliqñ vocat bea-
titudo. ¶ Dõm tñ ꝙ nõ eſt btitudo diſtincta a p̃cedẽtib⁹ ſed
magis eſt quedã ꝯfirmatio p̃cedẽtiũ. Sic dicit aug. in lib. de
ſermone dñi: octaua btitudo ꝯſumatũ ꝑfectũq3 oñdit ⁊ pꝛo-
bat. Et apparet hoc q2 in ceteris btitudinib⁹ ponunt diſtin-
cta p̃mia in octaua aũt ponit p̃ma. ſ. regnũ celoꝝ. ¶ Jſtã ra
K tionẽ inducit augu. in li. de ſermone dñi vbi aſſerẽs ſeptẽ bti
tudines dicit octauã eẽ ꝯfirmationẽ p̃cedẽtiũ: ⁊ ꝙ ꝑꝑ hoc in
ea reddit ad caput. i. ad p̃miũ p̃me. Etiã iſta põt reduci ad ali
quã de ſeptẽ. ſ. ad q̃rtã. ſ. q2 q eſurit ⁊ ſitit iuſtitiã eſt paratus
pꝛo ea ꝑſecutionẽ pati ne illã deſerat quã tã ardẽter deſide-
rat. ¶ Et ꝑtinet etiã ad idẽ donum ad qð q̃rta. ſ. ad foꝛtitudi
nem q2 ſicut ꝑꝑ foꝛtitudinẽ tollerat hõ q̃cũq3 aduerſa ne vir
tus pereat: ⁊ ſic ſolũ manẽt btitudines ſeptem.

¶ Quare chꝛiſtus in pꝛincipio ſue beatitudinis poſuit iſtas
beatitudines. Queſtio. LXXXVII.

Queritur q̃re xp̃s in p̃n° p̃dicationis ſue poſuit
iſtas btitudines. ¶ Nã vr̃ ꝙ nõ debu
Opponitur. iſſet ponere: q2 iſte btitudines ſunt opatões multũ ꝑfecte cũ
ſint actus donoꝝ ⁊ dona ſint hitus ꝑfectiſſimi. Vñ btitudi
nes iſte ſunt actus excellẽtiſſimi iter oẽs opatiões vt oñſum
eſt ſupꝛa. q. lxxxj. ¶ Et tñ in p̃n° doctrine nõ debẽt tradi p̃-
cepta foꝛtiſſima ſȝ minoꝛa ſic ſunt rudimẽta in doctrina par
uuloꝝ. Sic. n. dĩ p̃ᵃ ad coꝛ. iij. tãq̃ȝ ꝑuulis in xp̃o lac dedi vo
bis potũ ⁊ nõ eſcaȝ. Nondũ eni poterat. ſ. capere eſcã. Et vo
cat ibi lac p̃cepta rudiũ: vñ paulo añ hoc p̃ᵃ ad coꝛin. ij. dixit
Sapiaȝ aũt loq̃mur inter ꝑfectos. ſ. p̃cepta magna legis que
vocant ſapia iter ꝑfectos dicẽda ſunt ⁊ nõ paruulis ⁊ rudi
bus. Sic ẽt p̃ᵃ petri. ij. Sicut mõ geniti iſãtes rõnabiles lac
ꝯcupiſcite: vt in eo creſcatis. q. d. q paruuli ſunt in xp̃o. i. no-
uiter ꝯuerſi vel veniẽtes ad eius doctrinã nõ deberẽt erudi-
ri in p̃ceptis altiſſimis ſȝ in paruis. Et tñ nũc xp̃s incipiebat
p̃dicare turbis ⁊ diſcipulis. Jõ vĩ ꝙ nõ ꝯueniebat ꝙ incipe
ret a btitudinibus. ¶ Dicũt qdã ꝙ xp̃s p̃dicauit in monte
Opinio q̃rundã pᵃ rõ. iſtas btitudines diſcipulis ⁊ nõ turbis diſcipuli aũt erãt per
fectioꝛes turbis qb⁹ talia audire ꝯueniebat. ¶ Dõm ꝙ non
ſtat. Nã p̃ſupponũt falſuȝ q2 totũ h̃ fuit dictũ taȝ coꝛaȝ diſci-
pulis q̃ȝ turbis q2. j. vij. in fine vbi iſte ſermo finit dĩ. Cũ con
ſumaſſet ieſus v̾ba hec admirabãtur turbe ſup doctrina ei⁹:
g̊ turbe audierant oia iſta ⁊ admirabant q2 erat doctrina ex
2ᵃ rõ. cellẽs. ¶ Jtẽ dato ꝙ iſte ſmo factus eẽt ſolis diſcipulis ad-
huc manet incõueniẽs q2 luc. vj. vbi xp̃s p̃dicauit turbis vt
hẽtur ibi ⁊ oẽs hec aſſerunt incepit a btitudinibus ſic hic g̊
3ᵃ rõ. oȝ dici ꝙ ẽt in ſermone ad turbas iceperit a btitudinibus.
¶ Jtem dato ꝙ ſolis diſcipulis pꝛedicaſſet ea que hñr hic ta
mẽ ipi erãt noui in doctrina xp̃i cũ nũc legẽ dare ceperit. Jõ
licet ipi eẽnt ꝑfectioꝛes turbis vel eẽ deberẽt tñ adhuc cõpe-
tebant eis p̃us rudimẽta ipſoꝝ q̃ȝ ꝑfectiões. Nã lȝ vnus ſta
tus ſit ꝑfectioꝛ alio: nullus tñ eſt in quo non ſunt aliqua ru
dimẽta: ⁊ tñ btitudines erãt ꝑfectio magna ẽt in ſtatu apo
ſtoloꝝ: iõ vr̃ ꝙ nõ debebat icipere a btitudinib⁹. ¶ Eſt g̊ di
cendũ ꝙ iſta que hñtur hic fuerũt p̃dicata p̃ñtib⁹ diſcipulis A
⁊ turbis ſil̾ vt oñſuȝ eſt. ſ̃. q. v. ⁊ tñ xp̃s voluit incipẽ a btitu-
dinibus q2 in oĩ opatiõe humana p̃ſupponit finis ꝑꝑ quem
opemur: ⁊ ille eſt p̃nᵐ in actiõib⁹ ſic p̃nᵐ in ſpeculatiuis. vij.
ethi. ⁊ maxime cõpetit hoc btitudini que eſt vltimus finis.
Vñ nihil eſt qð hõ deſideret niſi ꝑꝑ btitudinẽ ⁊ oia q̃ appe-
timus q̃litercũq3 appetamus ſunt ꝑꝑ btitudinẽ vt oñdim⁹
ſupꝛa. q. xv. ¶ Et q2 xp̃s incipiebat nũc dare legẽ in q̃ multa
p̃cepta cõtinebant que in ſe hñt difficultatẽ vt hõ inclinare
tur ad ſeruãda illa voluit xp̃s ponere finẽ vltimũ ad quem
oꝛdinabant: ⁊ ad quẽ ꝑducebat iſta mãdata: ⁊ iſta eſt btitu-
do. Jõ poſuit btitudines in p̃n° ſic dĩ. j. xix. Si vis igredi ad
vitã ſerua mãdata: ⁊ dr̃ ibi de vita eterna que eſt beatitudo.
¶ Et iſtã cãm aſſignat augu. in lib. de ſermone dñi dicens.
Nulla aũt eſt cã philoſophãdi niſi finis boni: ⁊ iõ a btitudi-
ne incipit dicẽs bti pauperes. ¶ Jſte modus tradẽdi doctri
nam moꝛalẽ eſt ꝯueniẽs. Sic eni deus datur⁹ legẽ iudeis p̃- B
us ꝓmiſit eis bonũ qð hituri erãt obſeruando legeȝ: ⁊ erat
illud finis obſeruatiõis exo. xix. ſ. Si audieritis vocẽ meaȝ ⁊
cuſtodieritis pactũ meũ eritis mihi in peculiũ de cunctis po
pulis: mea eſt eni oĩs terra: ⁊ vos eritis mihi regnũ ſacerdo
tale ⁊ gens ſcã. ¶ Sic etiã phi tradẽtes doctrinã moꝛaleȝ a
btitudine inceperũt: ſic fecit ariſto. j. ethi. vbi ante oẽȝ virtu- C
tem dixit de btitudine: ⁊ poſtea ſcõo ethi. cepit agere de vir-
tutibus. ¶ Quia tñ finis ſicut eſt p̃oꝛ in intẽtiõe ita eſt po-
ſterioꝛ in executiõe: ponit btitudo in p̃n° ⁊ in fine nã. j. ethi.
⁊. x. tractat de btitudine ⁊ inter iſtos tractat de v̾tutibus. ſ. a
ij. vſq3 ad. ix. Hoc aũt eſt q2 p̃mũ ꝙ operãs deſiderat eſt beati
tudo: ⁊ ipſa eſt vltimũ qð aſſeq̃tur. Et q2 ad eã venit per vir
tutes ponit ipſa ante v̾tutes ⁊ poſt virtutes. Btitudo tamẽ
vt eſt in intẽtiõe hȝ eẽ iperfectũ: vt aũt eſt in re hȝ eẽ ꝑfectuȝ
iõ ariſto. j. ethi. tractauit de btitudie iperfecte magis. ſ. de bti
tudine pꝛactica q̃ȝ de ſpeculatiua: ⁊ tñ. x. ethi. tractauit de ea
ſm rõnẽ ꝑfectã ponẽs eã in ꝯtẽplatiõe rerum altiſſimarum.
¶ Jſta duo xp̃s tenuit in doctrina ſua nã tractauit de btitu D
dine in p̃n° ⁊ in fine doctrine. Hic eni poſuit eã tanq̃ȝ p̃nci-
pium iclinãs nos ad operandũ cũ ſit p̃mũ qð deſideram⁹: ⁊
j. xxv. poſuit eã iterũ ꝓut ad eã vltimo ꝑuenit: vñ ibi agit de
die iudicij ⁊ de glĩa bonoꝝ in regno celoꝝ qð eis paratũ eſt
⁊ ibi eſt finis doctrĩe xp̃i. Nã ſeq̃nti. c. ſ. xxvj. nõ ponit doctri
na xp̃i: ſed paſſio eius. Vñ cetera q̃ ſequũtur vſq3 ad finẽ nõ
ꝑtinẽt ad doctrinã ſȝ ſunt q̃dã relatio geſtoꝝ xp̃i. ¶ Scõm
etiã xp̃s tenuit q2 ſicut finis in re eſt ꝑfectioꝛ q̃ȝ in itentione E
vel in ſpe: ita poſuit btitudineȝ hic a p̃n° minus ꝑfecte q̃ȝ. j.
xxv. q2 iſte ſeptẽ btitudines ⁊ p̃mia ſua ſunt q̃dã inchoatio-
nes future btitudinis in hac vita q̃ in ſcĩs viris hñr vt dicit
aug. in lib. de ſermone dñi: ⁊ oñdimus. ſ̃. q. lxxxij. Et ſic ſunt
minus ꝑfecte q̃ȝ illa btitudo de q̃. j. xxv. q2 illa eſt btitudo cõ
ſumata. ſ. qñ ſci ꝑcipiẽt regnũ qð eis paratũ eſt vbi dr̃.

¶ Quare deus dando legem moyſi non poſuit in pꝛincipio
beatitudines ſicut ponit hic chꝛiſtus. Q̃o. LXXXVIII.

Queritur q̃re cũ deus dederit legẽ moyſi in p̃n°
eius nõ poſuit btitudinẽ ſicut ponit h̃
xp̃s: ⁊ ponũt phi in doctrinis ſuis moꝛalib⁹. ¶ Dicũt quidã
ꝙ hoc fuit q2 obſeruatoꝛes legis moyſi nõ ꝑueniebãt ꝑ eam
ad btitudinẽ. ¶ Sed iſtud falſuȝ ẽ q2 lȝ ſacra illius graȝ nõ Opinio q̃rundam
ꝯferrẽt gñal̾r ſicut ſacra noui teſti nec ꝑfectũ reddebãt ho-
minẽ ſic dr̃ ad hebꝛe. vij. neminẽ ad ꝑfectũ deduxit lex tñ ob
ſeruãtes eã ex deuotiõe: q2 lex dei erat aſſeq̃bant btitudineȝ
vite eterne ſic nos. ¶ Et dato ꝙ ꝑ eã nõ eẽt aliq̃ virt⁹ perue
niẽdi ad vitã eternã tñ ſaltẽ poſſȝ poni aliq̃ btitudo ſicut phi
nõ putauerũt eẽ btitudinẽ vite et̃ne ſic nos ponimus poſue
runt tñ q̃ȝdã btitudinẽ q̃ eẽt finis opationũ humanaꝝ. Ta-
lẽ ſaltẽ potuiſſet de⁹ ponẽ in lege moyſi ẽt ſi ipſa ſm ſe nõ ꝑ-
duceret hoĩes ad vitã eternã. ¶ Dõȝ ꝙ deus nõ debuit po
nere i lege aliquã btitudinẽ niſi btitudinẽ vite eterne: q2 bti
tudo ẽ maximũ bonũ nãe rõnalis. Si ergo aliqs ſciẽs eẽ vi- A
tam eternã poſſibilẽ hoĩ aduenire cõſtitueret btitudinẽ i ali
quo minoꝛi bono erraret ponẽdo btitudinẽ q2 vellet loq cõ-
tra ꝯditionẽ ei⁹ cũ ſit de rõne btitudinis eẽ ſummũ bonum.
¶ Phi aũt q2 nõ cognouerũt diſtincte bonũ aliqð hominis
poſt moꝛtẽ poſuerũt btitudinẽ eius in aliquo bono qð eſſet B
in vita ſiue in ſpeculatione ſiue in operatione virtutũ. Deus

aūt ſciebat maius bonū eſſe hoīs poſt mortē: iō ſi btītudinē ponere vellet: nullā deberet ponere niſi vitam eternam: ⁊ tñ in lege Moyſi nō debuit poni in prinº btītudo vite eterne: nec in fine: qꝛ dabaẜ lex illa hoībus multū imperfectis ⁊ rudibus qui talia bona nunꝗ̃ audiebant: nec eſſe putabant: ⁊ dato ꝙ eis annūciarenẜ nō inclinarenẜ ad illa qꝛ erant oīno
D carnales. ¶ Debuit ergo deus ponere quedā alia bona per que eos alliceret ad obſeruantiā legis: ⁊ nō beatitudinē: niſi forte illa bona que ꝯſtituebat eis vt incitatiua vocaret btītudinem. Et hoc nō decebat: qꝛ tunc deus eſſet actor erroris ⁊ cā inuens hoībus ꝙ in talibus bonis ꝯſiſteret beatitudo: lꝫ ergo mouerenẜ iudei per ſe ad iſta bōa que deus ꝓmittebat eis ⁊ non ordinarent ea ad alterū: nō dicebanẜ per hoc hr̄e beatitudinē. ¶ Nam pecora faciunt oīa ꝑꝑ quoddaꝫ bonuꝫ qđ eſt delectatio: ⁊ tñ non dñr eſſe btā cum beatitudo nō ſit niſi in ſummo bono ſimplr̄. Illud aūt non pn̄t beſtie cognoſcere: nec deſiderare: nec ꝯſequi vt oñſum eſt. ſ̄. 39. Deus er-
E go potuit ꝯuenienter aliq̄ bona tpalia promittere iudeis pro obſeruatione legis: non tñ debuit illa vocare beatitudinem. Et ſic factū eſt. In noua aūt lege non ponebantur aliq̄ bona tpalia incitatiua ad legis cuſtodiā. ſ. vita eterna que eſt vere ipſa beatitudo. Ideo potuit hic conuenienter incipi legiſlatio a beatitudine: ſicut factum eſt.

¶ De ordine beatitudinum inter ſe. Qō. LXXXIX.

Queritur de ordine beatitudinū inter ſe. ¶ Cōſiderandū pro hoc: qꝛ tria ſe ꝯſequun-
A tur hic. ſ. dona beatitudines ⁊ premia: ex eo ꝙ dona ſunt habitus: ⁊ beatitudines ſunt actus eoꝝ: ⁊ cuilibet btītudinuꝫ corrñdet premiū: vel potius ipſuꝫ p̄miū ſit actus ſecūdus doni: qui cōpetit ei in ſtatu patrie: vt oñdimus. ſ̄. q. 85. Iō neceſſe eſt iſta ſe ꝯſequi ⁊ hr̄e ſimilitudinē q̄ꝫdaꝫ ordinis: ſicut hn̄t ſimilitudinē numeri. Nam ſeptē ſunt dona: ⁊ ſeptē beatitudines: ⁊ ſeptē p̄mia: de donis tñ dicit Aug. in lib. de ſermone dñi: ꝙ incipinnt a magis ꝑfecto vſq; ad minus perfectum deſcendēdo: de beatitudinibus ⁊ p̄mijs dicit ꝙ aſcendunt ſemꝑ a minus ꝑfecto vſq; ad ꝑfectiſſimū. ¶ De donis pꝫ qꝛ ſunt ſeptē: ⁊ quatuor eoꝝ. ſ. ſapiētia: ⁊ intellectus ſcia: ⁊ ꝯſiliuꝫ: ꝑtinent ad cognitionē: ⁊ tria reliqua. ſ. fortitudo timor: ⁊ pietas: ad operationē. ¶ Et inter illa: oīa que ꝑtinēt ad cognitionē ſunt ꝑfectiora eis que ꝑtinent ad opationem: ſicut intellectus eſt excellētior in nobis viribus executiuis: ⁊ ideo ponunẜ prius iſta q̈ttuor: ſ. ſapia intellectus ⁊c̄. yſai. xi. Et inter iſta que ꝑtinent ad cognitionē quedaꝫ ſunt pure ꝯtemplatiua qꝛ nullo mō ꝑtinēt ad actiones. ſ. ſapia: ⁊ intellectus. Nam intellectus apprehēdit ſpūalia: ſapia autē ordinat illa ⁊ iudicat de oībus eis recte ⁊ infallibilr̄. Alia duo. ſ. ſcia: ⁊ ꝯſiliuꝫ: ꝑtinent ad dirigendū actiones: ſicut facit prudentia in moralibus. Et iſta duo ponunẜ poſt p̄ma duo. Illa enim ponunẜ p̄ª: qꝛ ſunt ꝑfectiora: ⁊ qꝛ de illis duobꝰ ſapia ē ꝑfectior intellectu: qꝛ ꝑfectius eſt iudicare q̄ꝫ appℏēdere ꝑponitur ſapia prior oībus: vt pꝫ yſai. xi. Iſte eſt ordo donorum. ¶ Et rō huius eſt: qꝛ dona ꝯſideranẜ in nobis ſolū inq̄ꝫtuꝫ a deo donata ſunt. Naꝫ ex hoc dona vocanẜ. Ex pte aūt nr̄a nihil hn̄t: qꝛ nos nihil facimus in collatione ipoꝝ. Iō debēt ordinari a ꝑfectiſſimo vſq; ad impfectuꝫ: qꝛ a ꝑfectiſſimo. i. a deo donāẜ nob̄: ⁊ deſcēdunt in nos q ſumus imꝑfecti: qꝛ ſic
C dr̄ Iaco. i. oē donū ꝑfectū de ſurſum. eſt deſcēdēs a p̄re luminum. ¶ De btītudinibus dōm ꝙ eſt ordo ꝯrius: qꝛ incipiūt a minus ꝑfecta: ex eo ꝙ btītudines aliq̄ mō ſe tenēt ex parte nr̄a: qꝛ ſunt actus nr̄i p̄ncipati ꝑ dona q̄ in nobis ſunt. Iſtā
Ordo beatidinū p̄mus rōneꝫ diie tangit Aug. in li. de ſmone dñi in mōte. ¶ Ordo aūt btītudinū ꝯſideraẜ a minus ꝑfecto ad magis ꝑfectum: ⁊ ab exterioribus ⁊ interiora. Sic dicit ſctūs Tho. 3. ſen. di. 34. arti. 4. ſ. ordo btītudinū accipiẜ ſꝫ ꝙ ab exterioribus hō ad interiora ꝓgrediẜ: qꝛ maxie extrinſeca ſunt bona tpalia: poſt hoc aūt ꝓximus: poſt hꝫ paſſiones inate: poſtea opōnes ꝓprie exteriores: poſtea cōpoſitio interior: deinde appℏēſio: poſtea ordinatio. Paſſio v̄o illata poniẜ vltia oīuꝫ: q̄ſi aliorū manifeſtatiua. ¶ Et ſic vult bona tpalia eē maxie exteriora: ⁊ circa hoc eſt p̄ª btītudo. ſ. pauꝑtas ſpūs per quā ꝯtēnunẜ
D p̄ª btītudo diuitie: honor: ⁊ potētia ſecularis. ¶ 2º loco eſt ꝓximus: ⁊ ihn̄do ſe ad eum bñ nō nocēdo ſibi ꝑ paſſionē ire in nobis inſurgentes vel tolerādo offenſaꝫ ab eo illatā ꝯſiſtit btītudo. ſ.
E bti mites. ¶ Tertio loco ſunt paſſiones inate. ſ. deſideria delectationū que ſunt in ſenſu. Et circa iſtas in ꝯtēnēdo eas ⁊ abdicando ꝯſiſtit tertia btītudo. ſ. bti qui lugēt: qꝛ q luget in nullo delectaẜ q̄ꝫdiu luget. ¶ 4º loco ponunẜ opatiōes nr̄e exteriores ſm quas opaẜ quis bonū ad ꝓximū: vel abſolute inq̄ꝫtuꝫ eſt iuſtū: ⁊ in hoc ꝯſiſtit q̄ta btītudo. ſ. bti q eſuriūt ⁊ ſitiunt iuſtitiā. ¶ 5º loco ponunẜ cōpaſſio interior ſm qñ qs miſereẜ alteri. Naꝫ lꝫ mj̄a ꝓdeat in actū exteriorē bñfaciēdo ei cui miſeremur: tñ mj̄a ſm ſe dr̄ vt eſt qdā motus interior cōpaſſionis ad ꝓximū ⁊ in hꝫ cōſiſtit btītudo q̄nta. ſ. bti miſericordes. ¶ Sexto loco poniẜ appℏenſio que ꝑtinet ad inteᵐ: ⁊ ad alias potētias iudicatiuas. Et i hoc ſtat ſexta btitodo cuius. ſcđs actus eſt videre deū. ſ. qm̄ ipſi deū videbūt: ⁊ eſt actus intellectus: qꝛ deus ꝑ inteᵐ vr̄: ipſa aūt btītudo i. p̄mus actus eius ꝯſiſtit in quadā diſpōne ad hoc. ſ. in purificatione cordis: qđ facit videre deum: iō dr̄ bti mūdo corde. ¶ 7º loco poª ordo qui eſt q̄dā hītudo hoīs ad ꝓximū vel ꝓximoꝝ inter ſe: ⁊ iſta eſt pax ſm quā oīa bñ cōponunẜ ⁊ i ea ꝯſiſtit. 7. btītudo. ſ. bti pacifici. ¶ 8º loco poniẜ iniuria illata ab altero: ⁊ circa hoc ꝯſiſtit. 8. btītudo q̄ nō ꝓprie vocaẜ btītudo: ſꝫ quedā ꝯfirmatio beatitudinuꝫ vt oñſum eſt. ſ̄. q. 86. ¶ Pōt ēt ꝯſiderari iſte ordo ſm ꝙ vna btītudo exigit aliaꝫ ſicut eſt in via doctrine: qꝛ poſtq̄ꝫ qs cognouerit vnā ꝯcluſionem: ordo eſt vt cognoſcat aliā que ſeqẜ ex ea tanq̄ꝫ ex p̄nº. Ipſum aūt primū p̄nᵐ nō p̄ſupponit aliud p̄us. ¶ In btītudinibus p̄ma eſt ꝯtēnere tpalia bona. Nā qñ qs incipit viaꝫ ꝑfectionis p̄mū qđ occurrit ei eſt ꝯtēnere ⁊ abrenūciare tpalibus bonis. Unde cū xp̄s oñdiſſet cuidā viā planā eūdi in vitā eternā que erat per cuſtodiā mandatoꝝ: ⁊ ille dixiſſꝫ: hꝫ oīa cuſtodiui a iuuentute mea: xp̄s dixit. Si vis eſſe ꝑfectus vade ⁊ vende vniuerſa q̄ hēs ⁊ da pauꝑibus: ⁊ veni ⁊ ſeq̄re me. Et ſic inuit ꝙ ad incipiendū ſequi xp̄ꝫ per viā ꝑfectionis primū eſt ꝯtēnere res tpales ⁊ abrenūciare eis. Iſta ḡ eſt prima beatitudo. ſ. pauꝑtatis. Sic. n. dicit Chriſo. ꝙ in pauꝑtate poniẜ quoddā ſtabile fundamētum: qꝛ ſubiecta alia ſuꝑ hedificētur. Et Ambroſius dicit ſuꝑ Luc. ꝙ inde incipit btītudo diuino iuditio vbi erūna exiſtimaẜ humana. ſ. hoīes ſolent putare maximā infelicitatē eſſe paupertatē. Iō xp̄s poſuit eam beatitudinē primā. ¶ Eſt aūt ſc̄a btītudo bti mites: que ꝯuenienter ſeqtur poſt primā: qꝛ per illā exteriorib⁹ abrenunciamus. per iſtā v̄o nos circa nr̄a deſideria ⁊ paſſiōes dirigimus. Unde Ambro. ſuꝑ Luc. dicit. Cuꝫ ſimplicitate cōtentus fuero inops: ſupeſt mores vt meos tēperē. Quid enim mihi ꝓdeſt carere tpalibus niſi fuero mitis. ¶ Tertia beatitudo ꝯuenīeter ſeqtur. ſ. luctus: qꝛ cū quis inceperit interiores paſſiones ſuas dirigere: tunc pctā que per eas ꝑpetrauit agnoſcens luget. Sic dicit Ambro. ſuper Luc. Cuꝫ hec feceris. ſ. vt ſis pauꝑ ⁊ mitis: qꝛ pctōres lugeto pctā tua. ¶ 4ª beatitudo ꝯuenīeter ſeqtur. ſ. Iuſtitiā eſurire: qꝛ qui pctā defleuit incipit virtutū opa deſiderare que non deſiderat q adhuc in pctis manet. Sic dicit Ambro. ſuꝑ Luc. Poſtq̄ꝫ delicta defleui eſurire incipio ⁊ ſitire iuſtitiā. Eger. n. qñ in graui morbo eſt nō eſurit. ¶ Quinta beatitudo poſt hanc ſeqẜ ſcꝫ miſericordē eſſe: qꝛ qui virtutū opa deſiderat ꝓximis miſereri vult. Maxime qꝛ iuſtitia ⁊ miſericordia ꝯiuncte ſunt. Unde dicit glo. Iuſtitia ⁊ miſericordia ita ꝯiūcte ſunt: vt altera debeat tēperari. Iuſtitia. n. ſine miſercordia crudelitas ē miſericordia aūt ſine iuſtitia eſt diſſolutio. ¶ Sexta beatitudo ſeqẜ. ſ. cordis munditia. ſ. qꝛ iuſtitia ⁊ miſericordia ex corde mūdo fieri debent. Unde Ambro. dicit. Qui mj̄aꝫ defert: amittit: niſi mūdo corde miſereaẜ. Nam ſi iactantiā q̄rit nullus fructus eſt. Uel dr̄ ꝙ mūditia cordis que in hoīe ablata erat ꝑ culpā: ꝑ opa iuſtitie ⁊ mj̄e reformaẜ vt iteꝝ hō mūdꝰ corde eſſe incipiat: ⁊ ſic ad videndū deū diſponaẜ. ¶ 7ª beatitudo ſeqtur. ſ. pax: qꝛ poſt oīa predicta ſupeſt vt hō pacē in ſeipſo ⁊ ad ꝓximos ſeruet. Uñ Ambro. ſuꝑ Luc. dicit: cū interiora tua vacua feceris ab oī labe pcti: ne diſſenſiones ꝯtētioneſq; ex affectu tuo ꝓdeant a te: pacē incipis vt alijs pacem feras. ¶ Conſiderandū aūt ꝙ p̄ma btītudo. ſ. pauꝑtas ſpūs pōt intelligi duplr̄. Uno mō pro hūilitate. Nā ſpūs ſm p̄mā ſui originē ſignificat ventū vt. pſ. 4. ſpūs ꝓcellaꝝ ps calicis eoꝝ. i. vētus ipetuoſus erit pena vel tormētū ſuū: ⁊. pſ. 148. ſpūs ꝓcellaꝝ q̄ faciunt verbū eius. i. venti ipetuoſi obediunt deo. Et ſm hoc hoīes ſuperbos ſolemus dicere hn̄tes multū de ſpū: qꝛ multū inflati ſunt ꝑꝑ ſuꝑbiam ⁊ irā. Sic accipiẜ yſai. 2. Quieſcite ab hoīe cuius ſpūs i naribus eius: qꝛ excelſus reputatus eſt ipſe. Iſti ſunt ſuꝑbi q ſe excelſos reputant

Marginalia (right column): ordo btitudinuꝫ ſecūdus — F p̄ª beatitudo — G Quō intelligaẜ pauꝑtas ſpūs p̄ modo

putant ꝛ ſpẽ.i.inflatio ſupbie ꝛ ire eſt in naribus eoꝝ: quia
ꝓ́ptuꝫ eſt eis iraſci ꝛ ſupbire. Et ſic hoies humiles dicent̃
hr̃e modicũ de ſpiritu.i.de inflatiõe: ꝛ q꞉ paup parũ hꝫ voca
bunt̃ pauperes ſpũ: qui modicũ vel nihil hñt de inflatiõe cor
dis. ¶ Sic eni accipit augu. dicẽs p̃ſumptio qdẽ ſpũs auda
ciã ꝛ ſupbiam ſignat. Uulgo eni magnũ ſpm̃ ſupbi hr̃e dicũ
tur ꝛ recte. Nam ſpũs ventus eſt. Quiſ vero neſciat ſupboſ
inflatos tanq̃ꝫ vento diſtentos: quapp recte intelligunt̃ hic
pauperes ſpũ humiles ꝛ timẽtes deũ nõ hñtes ſpm̃ inflatũ.
H ¶ Alio mõ põt accipi ſpũs pro volũtate vel electiõe. Et di-
cuntur pauperes ſpũ qui voluntarie tpalia ꝯtẽpſerũt. Et hĳ
bti ſunt nã qui ex neceſſitate pauperes ſunt ad hãc btitudi-
nem nõ ptinent. ¶ Sic eni dicit Chriſo. ſup mattheũ ꝙ ſũt
pauperes ſpũ qui mẽdici dicunt̃ vel qui volũtarie humiles
I ſunt ꝛ nõ ex neceſſitate. ¶ Btitudo ſcõa eſt bti mites. Et di
cuntur mites qui in ſe irã cohibẽt ne inſurgat: vel ſi inſurre
xerit frenãt. ¶ Uñ augu. dicit. Mites ſunt qui cedũt impro
bitatibus: ꝛ nõ reſiſtunt in malo ſꝫ vincunt in bono maluꝫ.
¶ De hoc etiã ambro. dicit. Mitiga affectũ tuũ ꝛ nõ iraſca
ris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclaꝝ eſt eni motũ tẽ-
perare cõſi°. Nec minoris virtutis dĩ cohibere iracundiam
q̃ꝫ oino nõ iraſci cũ plurimũ iſtud leuius ꝛ iſtud fortius ex-
K timet̃. ¶ Btitudo.iĳ. eſt luctus qui ꝯſiſtit in abdicatiõe dele
ctationũ carnis ita vt voluntariũ luctũ aſſumamus. Põt eti
am accipi pro luctu pctoꝝ quo pctã deflemus. ¶ Sic dicit
hylarius lugẽtes hic dicunt̃ nõ orbitates aũt contumelias
aut dãna merẽtes: ſꝫ pctã vetera flẽtes. Et nõ ſolũ ptinet ad
hanc btitudinẽ pctã ꝓpria flere: ſed ẽt cũ nr̃a fleuerimus ali
ena lugere: qđ ad perfectiores ptinet. ¶ Sic dicit Chriſoſto
mus ſup mattheũ. Qui ſua qdẽ pctã lugẽt bti ſed mediocri-
ter: beatiores aũt ſunt qui aliena pctã lugẽt ꝛ tales eẽ oẽſ do
ctores. Sic eni ſamuel fleuit pctã ſaulis pro qbus deus illũ
abĳcerat. j. Reg. xv. ꝛ. xvj. ꝛ paulus fleuit eos qui poſt imun
diciã pniaꝫ nõ fecerũt vt dicit hie. ſup matth. Et iſte luctus
non ſolũ dat lugẽti veniã pctoꝝ: ſed etiã magnũ gradũ meri
ti tribuit: ꝛ cõſolatiões multas in hoc ſcl'o affert. Uñ chriſo.
in q̃dã omelia dicit: lꝫ talibus ſufficiat venia frui non termi-
nat retributionẽ in remiſſione pctoꝝ ſꝫ etiã multaꝝ facit pti
cipes cõſolationũ: ꝛ hic ꝛ in futuro. Semp. n. maiores labo
L ribus deus dat retributiões. ¶ Btitudo.iiĳ. eſt eſurire iuſti
tiaꝫ: qđ intelligit̃ ꝙ nõ ſolũ iuſtitiã deſideremus: ſed etiã ꝙ
ex magno affectu. ¶ Intelligit̃ ẽt per hoc ꝙ nemo putet ſe
ſufficiẽter iuſtũ eẽ ſed ſemp iuſtitiã deſideret: q̈ſi adhuc nul-
lam hẽat. Sic dicit hie. ſup matt. Nõ nobis ſufficit velle iu-
ſtitiã niſi iuſtitie paciamur famẽ: vt ſub hoc ex° nũq̃ꝫ noſ ſa-
tis iuſtos ſꝫ ſp eſurire iuſtitie opa itelligamus. Et accipit̃ iu-
ſtitia hic ꝓ iuſtitia legali que eſt ois virtus vt dr̃ v. ethi. Nã
qui illã hꝫ ſimpliciter iuſtus eſt cũ oẽm virtuteꝫ hẽat: q꞉ lex
actũ oium virtutũ inbet. Et iſto mõ ſolet accipi cois iuſtitia i
ſacra ſcriptura. ¶ Uel põt accipi pro iuſtitia particulari di-
ſtributiua vel cõmutatiua: ꝛ tũc opponit̃ ſpeciali vitio. Naꝫ
cõmutatiua opponit̃ auaritie: diſtributiua aũt plurib⁹ vitĳs
opponitur: ꝛ maxime acceptiõi pſonaꝝ. ¶ Sic dicit chriſo.
ſuper matth. ꝙ iuſtitiã hic vocat vniuerſalẽ virtutẽ vel parti
cularẽ auaritie ꝯ̃riam. Q꞉ eni õ mĩa dictur⁹ erat oñdit q̈liter
M miſereri oporteat. ſ. nõ ex rapina nec ex auaritia. ¶ Btitudo
v. de mĩa que conſiſtit in hoc ꝙ ꝓximis ſine debito aliquid
elargimur: ꝛ maxime qñ miſerias eoꝝ in nos trãſferimus cõ
paciẽtes eis. ¶ Sic eni dicit remigius ꝙ miſericors dĩ hñs
miſeꝝ cor: q꞉ alterius miſeriã q̈ſi ſuã reputat ꝛ de malo alte
rius q̈ſi de malo ſuo dolet ꝛ nõ ſolũ aliqs miſeret̃ alteri quã
do ei circa tpalia ſubuenit ſed etiã ſi eius defect⁹ tollerat pa-
cienter. Sic dicit hie. ſuper matth. mĩa hic non ſolũ in hele-
moſiniſ intelligitur ſed in oi peccato fratris ſi alter alterius
N onera portemus. ¶ Btitudo.vj. eſt cordis mundicia. Et iſta
eſt qñ qs ab oi vitio cauet. Ita vt in corde eius nulla pecca-
ti ſordes ſit. Uel dr̃ mundicia circa tẽperantiã q꞉ p intẽperã
tiã maxime cor polluitur: ꝛ ipſa ad videndũ deum valde im
pedit. Sic dicit chriſo. in quadã omelia ꝙ mũdos corde hic
dicit eos qui vniuerſalẽ virtutẽ habẽt ꝛ nullius ſibi mali cõ
ſcĳ ſunt. Uel eos qui circa tẽperantiã conſiſtunt que maxi-
me neceſſaria eſt ad videndũ deũ: ſicut dixit paulus. Pacem
O ſequimini cũ omnib⁹ ꝛ ſanctimoniam ſine qua nemo vide-
bit deuꝫ ad hebre. xĳ. ¶ Beatitudo.vĳ. eſt pax que dicit quã
dam tranquilitatem ordinis vt ait augu. xix. de ciuita. dei. Et

iſta tranquilitas poteſt eſſe in hoie ad ſeipſum in eo ꝙ pars
inferior. ſ. ſenſitiua rõni obediat. Et iſta eſt maxima pax ſm
quã aliquis vere bonus eſt. Nam nihil prodeſt ꝙ quis inter
alios pacẽ conſtituat ſi in ſe pacem nõ habet: ꝛ poſtq̃ꝫ i ſe ha
buerit inter alios eam cõſtituet. Nam vtrunq̃ꝫ ad iſtã btitu-
dinem pertinet. Sic dicit hie. ſuper matth. ꝙ pacifici dicũtur
qui primũ in corde ſuo deinde inter fratres diſidẽtes pacem
faciũt. Quid eni ꝓdeſt alios paccari tua pace cũ in tua aia
ſint bella vitioꝝ. Ob hoc igitur p̃cipua pax eſt quã homo in
ſeipſo conſtituit. Sic dicit augu. in lib. de ſermone dñi in mõ
te pacifici in ſeipſis ſunt qui oẽs ai ſui motus cõponentes:
ꝛ ſubĳcientes rõni carnales concupiſcentias habẽtes edo-
mitas fiunt regnũ dei in quo ita ſunt ordinata oia vt quod
eſt in homine precipuum ꝛ excellens iperet ceteriſ reluctan
tibus que ſunt nobis ꝛ beſtĳs cõia. ¶ Eſt auteꝫ verũ ꝙ ad
iſtam pacem q̃ꝫ diu viuimus ꝑuenire ſufficienter non poſſu
mus: q꞉ ſemp aliqua repugnantia manẽt vt merẽdi locuſ ſit
Sic eni dicit aug. in lib. retractationũ nõ tñ cuiq̃ꝫ prouenire
poteſt vt lex repugnãs legi mentis oino non ſit in membriſ.
Sed hoc nunc pacifici agũt domãdo ꝯcupiſcentias carnis: P
vt ad pacẽ pleniſſimã qñq̃ꝫ veniat̃. ¶ Iſtas beatitudines ſꝫ Coparatio
iſtum ordinẽ aſſignat augu. in lib. de ſermone dñi: ꝛ attribu ſeu aſſigna
it eas ſingulis donis dicens. Attendẽdus eſt diligenter nu- tio btitudi-
merus haꝝ ſeptẽ ſententiaꝝ. Hĳs eni quaſi ſeptẽ gradib⁹ cõ nũ ad dona
uenit ſeptiformis operatio ſpſ ſcti quã Iſayas deſcribit. Sꝫ ſpũs ſcti.
ille a ſummo hic ab imo: q꞉ ibi daret̃ filius dei ad ima deſcen
ſurus. hic hõ de imis ad dei ſimilitudinẽ aſcenſurus. ¶ In
hĳs primo eſt timor qui cõgruit humilib⁹ de qbus dr̃ beati Prima.
pauperes ſpũ. i. non alta ſapientes ſed timẽtes. ¶ Secũda 2ª.
eſt pietas que cõuenit mitib⁹: qui eni pie viuere q̃rit hono-
rat ꝛ tñ rephendit ꝛ nõ reſiſtit qđ eſt imitem fieri. ¶ Ter-
tia eſt ſcia lugẽtiſ q̃ ꝯuenit lugentibus qui didicerũt quibuſ 3ª.
malis nũc iuncti q̃ quaſi bona appetierunt. ¶ Quarta ẽ for
titudo que ꝯuenit eſurientibus ꝛ ſitientibus q꞉ deſiderãtes 4
gaudiũ de veris bonis laborant a terrenis cupientes auer-
ti. ¶ Quinta eſt cõſiliũ que ꝯuenit miſicordibus: q꞉ vnum
remediũ eſt de tãtis malis erui dimittẽ alĳs ꝛ dare. ¶ Sex- 5
ta eſt i ellect⁹. ꝛ cõuenit mũdis corde qui purgato ocl'o pñt 6
videre qđ oculus non vidit. ¶ Septima. ſ. ſapientia cõuenit
pacificis in quib⁹ nullus motus eſt rebellis ſed obtẽperant
ſpũi. ¶ Nunc autẽ de premĳs beatitudinum dõm ꝙ ꝯueni
enter aſſignantur: ꝛ ſm ordinẽ aſcendendo ſemp ſicut ꝛ ipe Q
btitudines qbus reſpõdẽt ſemp aſcendunt. ¶ Et q꞉ p̃mum
videt̃ eſſe maius alĳs dicendũ eſt vno modo ꝙ primũ intelli
gitur in omnibuſ. i. ꝙ preſupponitur in quolibet p̃mio ꝛ tũc
neceſſe eſt qđlibet eſſe maius primo cũ addat aliqd ſup illđ.
¶ Sic eni innuit chriſo. in quadã omelia. ſ. ꝙ per hec oia re
gnum celoꝝ intelligitur ꝛ nihil terrenũ expectandũ eſt. Eſt
ergo primũ p̃miũ regnum celoruꝫ per quod vita eterna abſo
lute ſignificatur: ꝛ qđlibꝫ aliud p̃miũ ſpecialiter exprimit ali
quam perfectionem que nõ intelligit̃ per regnũ celoꝝ gene-
raliter dictum. ¶ Alĳ dicunt ꝙ qđlibet p̃mium non ſolum
p̃ſupponit p̃mum ſed etiã oia precedentia cõmuniter autem
regnũ celoꝝ pauperibus ꝓmittit̃ q꞉ vt dicit aug. ſuperbi ap
petunt regna terraꝝ q꞉ humiliũ eſt regnũ celoꝝ. Et cõuenit
etiã q꞉ qui patit̃ pauptatẽ pro xp̃o ab eo diuitias ſuccipẽ de-
bet. Uñ glo. dicit pauperibus in preſenti ꝯuenienter ꝓmittũ
tur diuitie celi. Cõuenit etiã q꞉ pauptas ſpũs eſt humilitas.
Et q꞉ ſuperbia deducit ad inferos humilitas deducit ad celũ
vt ait chriſo. ſup matth. ſ. Cetera vitia deponunt ad inferos
maxime tamẽ ſuperbia: ſic ꝛ oẽs virtutes inducũt in regnũ
celoꝝ: ſed maxime humilitas: q꞉ ꝓprium eſt vt qui ſe humili
at exaltet̃. ¶ Scõm p̃miũ eſt poſſidere terrã. i. regnũ celorũ.
Et iſtud eſt maius q̃ꝫ p̃cedens q꞉ illud ſolum dicit hr̃e celuꝫ
iſtud aũt firmitatẽ addit per hoc qđ dicit poſſidebũt. Sic di- R
cit glo. mites qui ſeipſos poſſident hereditatẽ patris in futu
ro poſſidebunt. Plus eni eſt poſſidere terram q̃ꝫ habere re-
gnum celorum. Multa enim hẽmus que ſtatim amittimus.
¶ Tertium premium eſt cõſolari. Et iſtud maius eſt q̃ꝫ poſ S
ſidere q꞉ poteſt eſſe aliqua poſſeſſio ſine iocunditate. Sic n.
dicit glo. Maior eſt retributio lugentis q̃ꝫ pauperis ꝛ mitis
Plus eſt enim gaudere in regno: q̃ꝫ habere ꝛ poſſidere il-
lud multa enim cum dolore poſſidemus. ¶ Et eſt conueni-
ens premium vt qui in hoc mundo lugebunt in futuro con-
ſolentur. Et non ſolum quando lugent peccata ſua: ſed etiã
quãdo

qñ pctá alioꝝ: ꝛ ↄtingit ꝙ illi peant: dolent nimiuꝫ qui pro eis lugendo laborauerunt. Poſtq̄ vo deum viderunt agnoſcent ꝙ non ſine cā illi pierunt: ꝛ tunc ↄſolabunt de preterito dolore. Sic dicit Chriſo. ſup Mat. Qui aliena peccata lugent ↄſolabunt: qui cū in ſeculo illo ꝓuidentiā dei agnouerint: ꝛ intellexerint ꝙ qui pierunt non fuerunt dei: de cuius manu nemo rape pōt: de eis luctu derelicto i ſua beatitu-
T dine letabunt. ℂ Quartū premiū ē ſaturari: ꝛ maius eſt q̄
4m pmium pcedens: q̄ aliq gaudēt vel ↄſolant quibus gaudiū ad abūdantiā non ꝑuenit. Et ꝓprie erit iſta ſaturitas: q̄ ſcti plura hēbunt q̄ deſiderauerunt. Sic dicit Chriſo. ſup Mat. Sa-
V turabunt largitate remunerantis dei: qm̄ maiora erunt pre-
5m pmium mia dei q̄ deſideria ſctoꝝ. ℂ Quintū premiū eſt miſericordiam ↄſequi: ꝛ iſtud eſt maius q̄ pcedenſ: q̄ pōt aliqs ſaturari recipiendo qd̄ meret: miſericordiā tñ ↄſequi eſt vltra meritū recipe de ipſis bonis vite eterne. ℂ Unde glo. dicit miſericordibus merito miſericordia impendit vt plus recipiāt q̄ meruiſſent: ꝛ ſicut plus recipit ille qui vltra ſaturitatē hꝫ q̄ qui ſolū hꝫ ad ſaturitatē. Ita maior eſt retributio miſerentis q̄ oium pcedentiū. Et iuſte hoc pmiū datur: vt pro miſericordia reddat miſericordia. Etiā fit hoc q̄ deus valde delectatur in miſericordia. Unde ſolis miſericordibꝰ pmittit miſericordiā: qui vo miſericordiā non hūerit illā nūq̄ recipiet: Jacobi. 2. iudiciū ſine miſericordia fiet illi qui non facit miſericordiā. Sic etiā hylarius dicit ꝙ intm̄ deus beniuolētie nr̄e in oēs delectat affectu vt ſuā miſericordiā ſit ſolis miſe-
X ricordibus ↄſtaturus. ℂ Sextū pmium eſt videre deum: ꝛ
6m pmium maius eſt q̄ pcedētia: q̄ nihil maius eſſe pōt q̄ videre deū. ℂ Sic dicit glo. Maiorē remunerationē hñt mundo corde q̄ oēs primi. Sicut qui in curia regis vident faciē eius maiores ſunt q̄ qui ſolum in curia plaudent. Naꝫ videre facieꝫ regis. i. poſſe videre eam qñcūq̄ voluerit qs: magnā excellētiam oñdit. Et ſic Heſter. 2. ad oñdendam excellentiā ſeptem ducū medoꝝ: ꝛ perſaꝝ: dr̄ ꝙ iſti videbant faciē regis: ꝛ primi poſt eū reſidere ſoliti erant. Iſtud aūt maius eſt q̄ miſericordiā ↄſequi. Quia pōt qs miſericordiā ↄſequi recipiendo vltra id qd̄ meret: qui tñ ad hanc excellentiaꝫ que eſt videre
Y deū non eleueṫ. ℂ Septimū premiū eſt vocari filium dei. Et
7m pmium iſta eſt maxima dignitas: q̄ filius pr̄i acceptiſſimus eſt. Qui ergo filius dei eſt: non ſolū eum videt: ſꝫ etiā excellēter ei adheret. ℂ Unde glo. dicit maximā dignitatē hñt pacifici. Sicut qui filius regis dr̄: in domo regis ſummus eſt: hec aūt btitudo ſeptimo loco ponit: q̄ in ſabbato vere requiei dabit vera pax ſex etatibus tranſactis.

ℂ Dicto aūt de beatitudinibꝰ: de fructibus: ꝛ de donis: dōꝫ erat: q̄ iſta ſe ↄſequunt per q̄dā ſilītudinē ꝛ ꝓpinqtateꝫ: ſꝫ de fructibus dicet. J. 13. ꝛ ad gala. 5. de alijs fructibus q ſunt virtutes: de donis autem yſaie. xi.

luc. 19. g ℂ **Uos eſtis ſal terre. Qꝺ ſi ſal euanuerit: i quo**
mar. 4. g **ſalietur: Ad nihilum valet vltra: niſi vt mittatur**
Z **foras ꝛ conculcetur ab hominibus.**

ℂ Uos eſtis. ⌋ Sup̄ poſite fuerunt btitudines que pficiūt hoieꝫ in vita ↄtēplatiua: lꝫ plurime eaꝝ pſupponant ex vita actiua que pcedit ad ↄtēplatiuā: hic agit de virtutibꝰ platoꝝ qui excellere debent tā in vita actiua q̄ in ↄtēplatiua. ℂ Et q̄ plati ſunt ſucceſſores aploꝝ: lꝫ iſta dicerent imediate apoſtolis: ptinēt tñ ad platos qui aploꝝ vitā imitari tenent: vñ virtutes pcēdētes. i. btitudines qs vocamus interdū vtutes pſupponi debēt ad iſtas vtutes de qbus ħ dr̄: q̄ ille ſunt generalr̄ pro quolꝫ viro pfecto: iſte aūt ſpālr̄ pro platis q pfecti viri eſſe debēt. Et ponunt ħ aliq que ſpālr̄ ad eos ptinet. Et p q̄tuꝫ ad eoꝝ vitā. ſo q̄tuꝫ ad ipſoꝝ doctrinā. ibi⌊ Nolite putare. ⌋ Dꝫ aūt vita platoꝝ eſſe excellēs in multis: ꝛ principalr̄ in q̄ttuor. Primo vt ſint diſcreti in agēdis: ſo vt ſint ſufficientes in ſcripturis intelligēdis. 3º vt ſint ↄſtantes in oppreſſoribꝰ ouiū ſuaꝝ reprimēdis. 4º vt ſint idonei in bone vite exēplis pſtandis: ꝛ iſta q̄ttuor tanguntur ħ. 2m ibi⌊ Uos eſtis lux. ⌋ 3m ibi⌊ Nō pōt ciuitas ⌋ 4m ibi⌊ Nec accēdūt lucernā ⌋ ℂ Circa pm dr̄. ⌊ Uos eſtis ſal tre. ⌋ Ad ſolos aplos ſiue xpi diſcipulos iſta vba dirigebant: lꝫ pñtibus turbis oia hec xps pdicaret. Sꝫ faciebat ſicut nūc pdicatores faciunt q pñtibus viris doctis ꝛ plebe pdicant: ꝛ qñ ſubtilia dicūt ad doctos ſe ↄuertunt: cuꝫ vo minora oibus cōiter loquunt. Et dr̄. ⌊ Uos eſtis ſal terre ⌋ i. eſtis ↄdimentū ꝛ diſcretio. Nam

ſicut ſal oibus cibis ſaporem dat: ita ꝛ prudentia oēs actus nr̄os modificat: ꝛ ſapidos reddit. Unde ſapiam vulgarit ſal appellare ſolemus: ꝛ ſic dixit apl̄s. Ois ſermo vr̄ ſale ↄditꝰ ſit. i. oia verba vr̄a cū diſcretione pferant. Sic etiā dr̄ Mat. ix. hēte in vobis ſal. i. hēte diſcretionē in opibus vr̄is. ℂ Et cū multe virtutes ad platos ptineant: diſcretio maxime neceſſaria eſt: q̄ actus platoꝝ ē regere ꝛ ordinare alios. Et tñ iuxta Ariſt. ſapientis eſt ordinare: ideo ſapia. i. prudentia eſt prima ꝛ ꝓpria virtus prelati. Jō ante ceteras virtutes xps dixit hic ꝙ apl̄i ꝛ prelati debebāt eſſe ſal. i. prudētiaꝫ hñtes. ℂ Et non ſolū ad platos: ſꝫ etiā ad quēcūq̄ hoieꝫ nā prudētia eſt prima virtus: eo ꝙ ad ipſaꝫ ſolā ptinet dirigere actus oium virtutū moralium: ꝛ ſine ea virtutes non ꝑficient. Jmmo interdū deterius erit hr̄e virtutes nāles. i. inclinationem ad virtutes q̄ nō hr̄e: q̄ exn̄tibus iſtis inclinatiōibus ſi nō adſit prudētia moderatrix: errabit grauiter circa iſtaꝝ inclinationū actus: ꝛ quātū fuerit vehemētior inclinatio erit maior occō errādi: q̄ tanto magis ibitur ad extremū: cuꝫ nō ſit ibi prudentia cuius eſt mediuꝫ ↄſtituere. 2. ethi. ℂ Et ponit exēplum Ariſt. de hoc. 6. ethi. in fine dicēs: ꝙ hn̄tibus nāles virtutes ſine prudentia ↄtingit id qd̄ accidit in corpore forti ter moto ſine lumine: q̄ quāto fuerit motus fortior tāto erit grauius periculū impingendo in aliquid vel cadēdo. Jn prelatis tñ iſtud potius eſt: q̄ nō ſeipſos ſoluꝫ: ſed plurimos regere debent. Et ſi ſeipſos neſcirent regere: a fortiori alios nō regerent. Jdeo aplus qñ oñdit virtutes epoꝝ dixit ꝙ hr̄ent ſcire regere bene domos ſuas: vt ex hoc argueretur ꝙ eſſent apti ad regendū eccleſiā. Sic dr̄ prima. ad Thimo. 3. Oportet epm domui ſue eſſe bene ꝓpoſitum. Si quis enim domui ſue pe̅ſſe neſcit quō eccleſie dei diligentiā habebit. q. d. Non poteſt eſſe. Et ꝓpter hoc xps nō ſolum dixit hic⌊ Uos eſtis ſal. ⌋ Sed⌊ Uos eſtis ſal terre ⌋ i. non ſolū pro vobis debetis hr̄e ſal. i. diſcretionē ſed pro tota terra: q̄ totus mundus prelatis diuerſis ſubditus eſt: ideo ipſi pro tota terra diſcretionem hr̄e debent. ⌊ Qꝺ ſi ſal euanuerit. ⌋ Euaneſcere eſt virtuteꝫ amittere: ꝛ tunc ſal euaneſcit qñ virtuteꝫ non hꝫ ad ſaliendū. i. ad condiēdum res quibus fuerit aſperſuꝫ. Sic dr̄ M. ix. Bonuꝫ eſt ſal: qd̄ ſi ſal inſulſum fuerit. i. non habuerit virtutē ſal. ⌊ Jn quo ſalietur? ⌋ Poteſt teneri iſtud verbū ſalietur impſonalr̄: ꝛ eſt ſenſus. ⌊ Si ſal euanuerit ⌋ i. virtutem amiſerit⌊ Jn quo ſalietur ⌋ i. cū quo condietur res: q̄ nihil eſt aliud quod poſſit dare illū ſaporem cōdimenti niſi ſal. ℂ Uel pōt teneri paſſiue: ꝛ tunc ſuppoſitū ſuuꝫ eſt ſal: ꝛ eſt ſenſus: ſi ſal amiſerit virtutem⌊ Jn quo ſaliet ⌋ i. cum qua re ipſum ſal poterit recuperare virtutē ſalis: qd̄ eſt ſaliri. Naꝫ ſi alie res pdant virtutē ſaporis: appoſito ſibi ſale condientur. Si tñ ſal pdiderit virtutē condimenti: non ſupeſt aliqd quo appoſito recuperet virtutē ſaliendi. ℂ Et ſm hoc pōt intelligi dupl̄r de prelatis. Uno mō ꝙ ſi diſcretio defuerit in eis nihil eſt p qd̄ ceteri dirigant in opationibus ſuis: cum directio eſſe deberet per prudentiā ꝛ legē poſitā a platis. ℂ Secundo mō ꝙ ſi diſcretio defuerit in platis ꝛ peccauerint per indiſcretionē: nemo ſupeſt a quo corrigat: q̄ ſup̄ platos nullus eſt. ℂ Uterq̄ ſenſus ↄueniens eſt: ꝛ tñ lr̄a potius vult ſm. ſ. ꝙ ſal ſi euanuerit non pōt recupare virtutē ↄdiēdi per aliqd aliud: ꝛ ita expſſe poſuit Mar. dicens bonū eſt ſal qd̄ ſi ſal inſulſuꝫ fuerit in quo ↄdietis iſtud. i. per qd recipiet virtuteꝫ ↄdimenti ipſuꝫ ſal. q. d. per nihil. ℂ Et ſic in iſto ſo ſenſu dꝫ applicari platis. ſ. ſi aliqs de ſubditis diſcretione caruerit poterit per plati prudentiā regulari: ſicut cū aliqua res caret ſapore recipit illū a ſale: ſi tñ ipſum ſal ſapore careat a nullo pōt illū recipe: ꝛ ſic qñ platus indiſcretus fuerit per nullum pōt dirigi. Et in hoc oñdit magnū piculum qd̄ eſt ſi plati indiſcreti fuerint. ℂ Et iſtū ſenſum tꝫ Hiero. dicens: ſi doctor euanuerit quo alio doctore emēdabit. q. d. Nullo: q̄ doctori in q̄tuꝫ eſt doctor nō hꝫ aliū doctorē: ſꝫ in q̄tuꝫ eſt diſcipulus hꝫ. Sic dicit Aug. Si vos p quos ppl̄i ↄdiendi ſunt metu pſecutionū tpalium amiſeritis regna celoꝝ: qui erunt hoies per quos vobis error auferat? q. d. Nulli: q̄ platū peccantem nemo corrigit per modū iuriſdictionis: ſꝫ potius exēpluꝫ eius ſubditi ſequunt. Unde cū ipſe peccat ſubditos delinquere faciet: Sic dr̄ leui. 4. Si peccauerit ſummus ſacerdos delinquere faciens ppl̄m. q. d. Qñ ipſe peccat ppl̄s deliquit: q̄ ſeqtur eum delinquentē. ⌊ Ad nihilū valet vltra ⌋ .ſ. ſal poſtq̄ euanuerit. i. virtutē amiſerit ad nihil vltra valꝫ: q̄

totus vſus ſuus erat ad ↄdiendũ cibos. Si ergo virtutẽ con
diendi amiſerit: ad nihil iam ꝓdeſt. Ita cum p̄latus ad nihil
ſit niſi vt per eũ ſubditi dirigantur: cuꝫ indiſcretus fuerit: ita
vt per eum nemo poſſit dirigi ad nihil valet. Niſi vt mittatᷣ
E ſoras ⁊ conculcetᷣ ab hoïbus. i. ſ. ſal q̄ꝫdiu prodeſt ad ↄdien-
dum ſeruatᷣ in domo qꝛ vſus eius vtilis eſt. Cuꝫ aũt ad nihil
prodeſt ſupfluũ eſt iſtud ↄſeruari. Iõ iaꝫ nõ ſeruatᷣ ſed ꝓÿcitᷣ
extra domũ: ⁊ tunc ↄculcatᷣ ab hoïbus. In quo ſignatur ſua
inutilitas: qꝛ id qᷦ inutile eſt ⁊ vile conculcatᷣ: ſicut lutum
platearuꝫ qᷦ ad nihil ꝓdeſt ↄculcatᷣ: ⁊ ſtercus qᷦ inutile eſt
conculcatᷣ. Sic. n. dr̄ de muliere fornicaria: Quaſi ſtercus in
F via ↄculcabitᷣ. Eccl. ix. ¶ Ita eſt de p̄latis q ſi carẽt diſcretio
ne: cũ non ſint vtiles ad aliqd debent ꝓÿci foris. i. deponi de
dignitate: ⁊ coculcari ab hoïbus. i. ꝙ efficiatᷣ iam ſubditus ⁊
contẽptibilis q neſciuit eſſe p̄latus. Et tunc tales nõ ſolum
a p̄latis qui vocantᷣ hoïes. i. rõneꝫ hñtes ↄculcabuntᷣ. i. ſubÿ
cientur: ſed etiã ab alÿs quos prius ſubditos hẽbant cõcul-
cabuntᷣ: qꝛ ab eis contẽnẽtur. Et ſic deus iubꝫ ꝙ p̄lati qui di
ſcretionẽ ⁊ ſapiam abiecerit de dignitate repellantᷣ. Oſee. 4.
Quia tu ſciam repuliſti repellã te ne ſacerdotio fungaris mi
hi. Sic. n. glo. dicit hic ꝙ poſtq̄ꝫ illi qui capita ſũt alioꝝ abie
cerunt diſcretioneꝫ ⁊ defecerunt: nulli vſui apti ſunt: niſi ad
hoc ꝙ mittantᷣ foris ab officio docendi. Et idem dicit Hylari
us. ¶ Sed Luc. 14. Videtᷣ aliqualr̄ lr̄a ↄ̃ria. ſ. ſi ſal euanue-
rit in quo ↄdietᷣ: nec in terra nec ſterquilinũ vtile eſt ſꝫ foras
mittetᷣ. Et ſic innuit ꝙ etiã non eſt bonuꝫ ad hoc ꝙ ꝓÿciatᷣ in
G terram. ¶ Dõm ꝙ ſal nullum vſum hꝫ directe niſi condire:
hꝫ tñ virtutẽ deſiccandi ⁊ conſeruandi: que ↄſequuntᷣ ad cõ
dire. Et q̄ꝫdiu manſerint iſte virtutes manet vis condiendi.
Cum aũt illa ꝑierit oẽs ꝑierunt: ⁊ ꝓpter illas virtutes inter
dum ponimus ſal ad alios vſus: vt ad aliqd deſiccandum ⁊
conſeruandũ: ⁊ ſic ſal põt prodeſſe interdũ ad terrã. i. ad de-
H ſiccandũ virtutem germinatiuã terre. ¶ Unde qñ aliqui vi
ctores irati vrbibꝰ volunt eas in eternum inhabitabiles red
dere aſꝑgunt eas ſale: ſic fecit abimelech qñ accepit vrbeꝫ ſi-
chem. Iudith. ix. ſic etiam de alÿs locis factum eſt legimus.
¶ Sic dicit Hiero. legimus in ſcripturis vrbes quaſdaꝫ ira
victoꝝ ſale ſeminatas: vt germẽ nulluꝫ in ipſis oriretᷣ. Et ſic
ſal põt eſſe vtile ad terrã. i. ad deſiccandũ terrã ⁊ ſterileꝫ eaꝫ
reddendũ. Poſtq̄ꝫ vͦo euanuerit: nec ꝓdeſt ad condimẽtuꝫ:
nec etiã eſt vtile in terrã. i. ad aliquẽ vſum in terra faciẽdum.
Et ſilr̄ põt eſſe vtile ad aliquẽ vſum faciendũ in ſterqui linio
⁊ quãdiu virtutẽ hꝫ ad hoc conſeruatᷣ in domo: cuꝫ vͦo ad ni
hil hoꝝ ꝓdeſt: tunc foras mittitᷣ ⁊ conculcatur.

¶ Quare prelati vocantur ſal. Queſtio. XC.

Queritur quare p̄lati vocantᷣ hic ſal. ¶ Dõm ꝙ
iſtud eſt: qꝛ eis ↄueniunt ꝓprietates ſa
Proꝑe- lis: non ſolũ q̄ꝫtuꝫ ad condimentũ per qᷦ ſignatᷣ diſcretio: vt
tates ſal' ſ. dictũ eſt: ſed etiã q̄ꝫtũ ad alia. ¶ Nam ſal hꝫ vim mordica
ↄueniũt tiuam ⁊ mordet res molles. Voluit autẽ xp̄s per hoc dicere
p̄latis. apl̄is ne curarent ſi alios maledicentes ſibi audirent: ſꝫ iſta
pᵃ ↄdire negligerent. ¶ Sic dicit Chriſo. ſup Mat. Si alios mordẽ
A tes mala audiatis gaudete. Hoc. n. eſt opus ſalis mollia mor
2ᵃ mor- dicare: q̄ſi alioꝝ maledictio nihil vobis noceat: ſꝫ teſtimoᵐ
dere eſt veſtre virtutis. ¶ Conuenit ẽt q̄ꝫtum ad hoc ꝙ ſal hꝫ cõ
B ſeruare res ne putrefiant per longũ tp̄s. Ita ⁊ apl̄i veniebãt
3ᵃ cõſer- predicaturi doctrinã per quaꝫ hõ nõ putrefieret in ſordibus
uare pctõꝝ. Sicut dr̄ Ioel. 2. Cõputruerunt iumenta in ſtercore
ſuo. ¶ Sic dicit Hylarius ꝙ hec eſt ꝓprietas ⁊ offm̄ apl̄oꝝ
qᷦ ex ſale querendum eſt. Hoc. n. in oẽm vſuꝫ humani gene
ris incorruptionẽ corporibus qbus fuerit aſꝑſum tribuit: ⁊
ad oẽm ſenſum conditi ſaporis aptiſſimuꝫ eſt. Apl̄i aũt ſunt
reꝝ celeſtiũ p̄dicatores: ⁊ velut eternitatis ſeminatores: me
C rito ergo ſal terre nũcupati ſunt: qᷦ per virtuteꝫ doctrine q̄ſi
4ᵃ ꝙ ex ſalientes eternitati corꝑa ſeruant. ¶ Conuenit ẽt hoc q̄ꝫtuꝫ
aq̈. ⁊ ſo- ad modũ generationis ſalis ⁊ virtutẽ eius que apl̄is conue
le ⁊ ven niunt. Unde Remigius dicit: Sal per aquã ⁊ per ardorẽ ſo
to gñatᷣ lis ⁊ per flatuꝫ venti in nãm alterã cõmutatᷣ: ſic ⁊ apl̄ici viri
per aquã baptiſmi ⁊ ardorẽ dilectionis ⁊ flatum ſpũs ſcti in
ſpũalem regenerationẽ mutati ſunt. Sapia ẽt celeſtis ꝑ apo
ſtolos p̄dicata exſiccat humores carnaliũ opeꝝ: aufert feto-
rem ⁊ putredinẽ male ↄuerſationis: ⁊ vermẽ libidinoſe cogi
tationis: ⁊ alia multa ſal facit que apl̄is conueniunt.

¶ Vos eſtis lux mundi. Non poteſt ciuitas ab
ſcondi ſupra montẽ poſita: neqꝫ accendunt lucer-
nam: ⁊ ponunt eam ſub modio: ſed ſuper cande-
labrũ: vt luceat oïbus q in domo ſunt. Sic luceat
lux veſtra corã hoïbus: vt videãt opera veſtra bo
na: ⁊ glorificent patrẽ veſtrũ qui in celis eſt. Noli
te putare: quoniã veni ſoluere legem aut prophe
tas. Non veni ſoluere: ſꝫ adimplere. Amen quip Luc. 16. d.
pe dico vobis: donec trãſeat celũ ⁊ terra: iota vnũ C
aut apex vnus nõ p̄teribit a lege: donec oïa fiant.
¶ Vos eſtis lux mundi ⁊c̄. Hic ponitur ſcd̄ꝫ qᷦ ꝑtinet ad D
prelatos. ſ. ꝙ excellant alios in ſcripturis ſctis intelligẽdis.
Nam ſicut tenẽtur eſſe diſcreti vt ſe ⁊ alios regant. Ita ⁊ in
telligentes in ſacris ſcripturis eſſe debent: qꝛ tenentᷣ docere
alios nihil occultando aut ſubtrahẽdo de eo qᷦ pertinet ad
inſtructionẽ vite. Sic̄ dicebat apl̄s epheſÿs. Vos ſcitis q̄uo
nihil ſubtraxerim vobis vtiliũ quominus annũciarẽ vobis:
⁊ docerẽ vos publice. ¶ Et hᷦ eſt ita neceſſariũ: ꝙ ſi p̄lato nõ
docente aliqui ꝑꝑ defectũ doctrine ꝑeunt: ipſe reus ẽ ſangui
nis illoꝝ: ⁊ nõ poterit excuſari qn ſit reus niſi annũciauerit
oïa que ſunt nec̄ia ad ſaluteꝫ ſubditoꝝ: ſicut ibidẽ dixit pau
lus. Conteſtor vos hodierna die: qꝛ mũdus ſum a ſanguine
oïum veſtrũ. Non. n. ſubterfugi quominus annũciarẽ oẽ cõ-
ſiliuꝫ dei vobis. act. xx. ¶ Pendet tñ doctrina nec̄ia ſalutis
in ſacra ſcriptura quã predicare non põt qui ignorat: iõ opꝫ
ꝙ prelati illã intelligant: ⁊ non ſolũ mediocriter ſicut ceteri:
ſꝫ eminenter: qꝛ tenentᷣ eam defendere per rõnem: ſicut dr̄ pᵃ
Petri. 3. ſctificate xp̄ꝫ in cordibus vr̄is: parati ſemꝑ ad ſatiſ
factionẽ oï poſcenti vos rõni de ea q̄ in vobis eſt fide ⁊ ſpe.
¶ Et q̄ꝫtum ad hoc vocantᷣ cõiter lux: qꝛ ipſa eſt ꝑ quaꝫ oïa E
manifeſtantur: Ad epheſ. 4. Oïa que arguuntᷣ a lumie ma-
nifeſtantᷣ. Omne. n. qᷦ manifeſtatᷣ lumẽ eſt. Et qꝛ per ſapiam
prelatoꝝ ceteri debentᷣ liberari ab ignorantia ſicut per luceꝫ
liberamur a tenebris: ↄuenienter p̄lati lux appellati ſunt. Et
ob hoc ipſi in ſua ꝓmotione. i. in conſecratione ꝓfitentur ſe
hr̄e ſciam ſacrarũ ſcripturaꝝ vtriuſqꝫ teſtï: in quo ↄtinetᷣ oẽ
qᷦ ad vitã humanã dirigendã a deo traditũ eſt. ¶ De hoc
Chriſoſto. ſuper Mat. dicit ꝙ ſicut doctores ꝑꝑ bonam con
uerſationem ſunt ſal quo ppl̄s conditᷣ. Ita ꝑꝑ verbũ doctri-
ne ſunt lux qua ignorantes illuminantᷣ. Prius eſt. n. bñ viue
re q̄ꝫ bñ docere. Et iõ poſtq̄ꝫ apl̄os dixerat ſal: ↄñter eos vo-
cat lucem. Aliã etiã cãm allr̄at dicens. Sal in eo ſtatu tꝫ rem
ne ad deterius mutetur: lux ẽt ad melius ꝑducit illuminan-
do. Non põt abſcondi ciuitas ſupra montẽ poſita. Hic po F
nitur tertiũ in quo vita p̄latoꝝ excellere dꝫ. ſ. in reꝑmendis
lupis oppreſſoribus ouium. Debet. n. eſſe p̄latus cõſtans ne
timore ꝑdendi lucrũ aut fauorẽ tp̄alẽ ſubtrahat aliqd de offi
cio paſtorali ꝑmittens oues ſuas opprimi a potẽtibus aliq-
bus: iuſtitiã denegando ꝑꝑ fauorẽ tp̄aliuꝫ dñoꝝ: aut doctri-
nam neceſſariã tacendo per qᷦ ſubditi leduntᷣ. Nã iſte mer-
cenarius eſt ⁊ nõ paſtor: qꝛ videns lupũ venientẽ ad occidẽ
dum gregẽ fugit. Similes aũt xp̄s valde increpat. Ioã. x. di-
cens: Nihil ꝑtinere ad eos de ouibus: cum ſola tp̄alia lucra
querant. ¶ Qᷦ Grego. exponens ait. Lupus. n. ſuper oues G
venit cũ qlꝫ iniuſtus fideles quoſqꝫ atqꝫ humiles opprimit.
Sꝫ his qui paſtor videbatᷣ eſſe ⁊ nõ erat relinqt oues ⁊ fu-
git: qꝛ dũ ſibi ab eo ꝑiculũ metuit: reſiſtere iniuſtitie non p̄ſu
mit Fugit aũt non mutando locũ: ſꝫ ſubtrahendo ſolatiũ. Et
ob hoc paſtor bonus qui tenetᷣ aïaꝫ ſuã ponere ꝓ ouibꝰ Io.
4. ſimilatᷣ turri fortiſſime ↄſtitute in alto: quã hoïes a lõgin H
quo vident: ⁊ ad eaꝫ tanq̄ꝫ ad locũ ſecurũ refugiunt. ¶ Iſta
duo p̄latus bonus hꝫ. ſ. qꝛ fortis eſt ſicut turris reſiſtẽdo oï-
bus iniqs vſqꝫ ad mortẽ: ⁊ eſt in alto loco poſita: qꝛ officiuꝫ
prelati dꝫ eſſe oïbus patens vt qlibet opp̄ſſus poſſit p̄latum
adire remediũ petẽs anguſtie ſue. Et ille oibꝰ cõicari dꝫ ne ſit
p̄ſonaꝝ acceptor: qꝛ oibꝰ debitor eſt: magnis ⁊ ꝑuis ſapiẽti-
bus ⁊ inſipiẽtibꝰ: ſic̄ ſe apl̄s dicebat debitorẽ: ad ro. i. Et tũc
oẽs ſubditi tanq̄ꝫ ad turrẽ ⁊ ciuitatẽ in alto poſitã q̄ abſcon
di non põt ⁊ firmũ preſidiũ p̄ſtat ad eaꝫ ↄfugiẽtibus veniẽt.
¶ Signatᷣ ẽt ꝑ hᷦ offm̄ p̄latoꝝ ꝙ nõ dꝫ eẽ in abſcõdito ſꝫ oï I
bus publicari. ¶ Per hᷦ ẽt ſignari põt ↄſtantia quaꝫ hituri
erãt apl̄i p̄dicãdo nomẽ xp̄i: qꝛ lꝫ dñi tp̄ales iuberẽt eis p̄di-
carẽt i noïe iſto cõminãdo penas: nõ debãt terreri ſꝫ ↄſtãter
p̄dicare. Sic. n. fuit qñ p̄ncipes iudeoꝝ ⁊ ſacer. iuſſerũt petꝰ

⁊ Ioãni

⁊ Joãni ne docerent publice in noīe xp̄i. Et illi dixerunt. Si
iuſtum eſt vos potius audire q̄ deum. Non. n. poſſum⁹ que
vidimus: ⁊ audiuimus nō loqui. act. 4. ¶ Iteꝝ etiā cū ꝑn
cipes iudeoꝝ iuberēt Petro ⁊ apl'is tacere nomen xp̄i: illi di
xerunt: obedire opꝫ magis deo q̄ hoībus. Et admirabanť in
dei conſtantiā Petri ⁊ Joānis ſciētes ꝙ viri idiote eſſent ⁊
ſine lr̄is. act. 4. ⁊. 5. Hoc idem in oībus p̄latis eſſe dꝫ. Nam
doctrinā neceſſariā ad ſalutē ſubditoꝝ nullius ꝑtātis timo-
re ſubticere debent: ne officiū prelati in aliquo minuant vel
ſubtrahant aliqđ eoꝝ ad que teneň. Neq accēdunt lucer
K nam. Iſtud eſt quartū qđ ꝑtinet ad p̄latos: ⁊ eſt ſctitas vi-
te in exēplis dandis. Nam p̄latus nō eſt vnicus hō: ſꝫ mul-
ti: q: ipſe eſt oēs ſubditi ſui. Ut ergo p̄latus bonus ſit: nō ſuf
ficit eum in ſe bonū eſſe ſed etiā oēs ſubditos bonos eē. Hoc
aūt p̄latus realiter efficere non pōt: cū quilibet ſit ſue mētis
arbiter. Sꝫ tunc prelatus oēs ſubditos bonos facit: qñ ſuffi
cientem cām ex ſe p̄ſtat vt oēs boni ſint. Iſtud aūt eſt ſi p̄la-
tus totum qđ eſt officij ſui impleat. ¶ Et q: non pōt bonus
eſſe ad alios qui in ſe bonus nō fuerit. opꝫ ꝑmo p̄latū bonū
eſſe q̄tū ad virtutes que viū ſingularē bonū faciūt: dein-
de dꝫ eſſe bonus ad alios hn̄do ꝓprias virtutes p̄lati. Naꝫ
prelatus vt p̄latus nō eſt ad ſe ſꝫ ad alios: iō virtutes q̄ p̄la-
tum bonū efficiunt nō ſunt per quas bene ſe hēat in ſe: quia
iſte iam p̄ſupponunť ad eſſe bonū hoīem: ſꝫ ille per q̄s bene
L ſe hēat ad alios. ¶ Et hmōi ſunt iſte q̄ttuor: que ponuntur
hic. Et eſt vna de p̄cipuis exm dare: q: prelati debēt eē quaſi
quoddā ſpeculū mundum in quo ſubditi poſſint cōtemplari
oēs actus ſuos per conformitatē ad actus p̄lati: ſicut aſpiciē
do in ſpeculū agnoſcit hō maculas vultus ſui. ¶ Et ꝓpter
hoc figuraľr deus iuſſit ꝙ ſacerdotes veteris teſtamēti laua
rent ſe in labro eneo facto de ſpeculis: exodi. 38. vt inueretur
ꝙ ſacerdotes debebant lauare vitā ſuā: vt illa eſſet nitida ⁊
M poſſet eſſe ſpeculū plebis. ¶ Ad hoc aūt reqritur ꝙ non in
ueniatur aliqđ vitium appens in p̄lato qđ ppl's poſſet imita
ri ⁊ ſic fiet irreprehenſibilis. Un̄ apl's pª ad thimo. 3. cum de
ſcriberet oēs virtutes ep̄i poſuit primā dicens. Opꝫ ep̄m irre
prehenſibilē eſſe. Et tn̄ q̄diu aliqđ pctm̄ apparere pōt in eo
N eſt adhuc reprehēſibilis. Iō neceſſe eſt ꝙ p̄latus nō hēat ali
qđ manifeſtū pctm̄. ¶ Ad hoc aūt reqriť honeſtas: ꝑ quam
q̄tum ad exteriora bene ſe hꝫ ſe. Unde lꝫ ex fragilitate hu-
mana ꝯtingat p̄latum peccare: cauere ſumme dꝫ ne pctā ſua
veniant ad aures aut ꝯſpectū plebis. ¶ Quia gn̄aliter in oī
bus p̄latis tam eccleſiaſticis q̄ ſecularib⁹ grauiora ſunt pec
cata inq̄tum alijs p̄ſtant exm ⁊ ſcandalū. Et auferť prelatis
auctoritas ⁊ rigor corrigendi pctā aliena: q̄ ſint pctā ipſa in
O ſe. Nam peccantibus p̄latis ppl'i ſequunť pctā eoꝝ: ⁊ dicun
De pctīs manifeſtis prelatoꝝ tur ipſi facere ꝙ ppl's delinqt. Leui. 4. Si peccauerit ſūmus
ſacerdos delinquere faciens ppl'm. Etiā iſtis peccantib⁹ qui
alios docere debent doctrina dei ⁊ nomē eius blaſphemať.
Sic. n. apl's dicit ad Ro. 2. ſ. Per voſ. n. nomē dei blaſphema
tur inter gentes. Et loqtur ꝯ doctores dicens. Qui aliū do-
ces: teipſū nō doces. Qui p̄dicas non furandū ⁊ furaris.
¶ Et appet hoc in dauid qui ſecularis ꝑnceps erat: ⁊ cum
peccaſſet fornicando cū berſabee ⁊ occidēdo virū eius vriā:
remittebat ei deus pctm̄ q̄tum ad ſe: ⁊ tn̄ inq̄tum fuit ſecu
tum inde malū exm ⁊ blaſphemia dei remittere noluit. Nam
cū dicente nathā ꝓpħa penas quas dauid paſſurus eſſꝫ ille
dixiſſet: peccaui dn̄o: dixit nathā. Dn̄s quoq trāſtulit pctm̄
tuū: Non morieris: Uerūtn̄ qm̄ blaſphemare feciſti inimicoſ
nomen dn̄i pp verbū hoc: filius qui natus eſt tibi morietur
2. R. 12. Et ſic grauior fuit viſa deo blaſphemia ſecuta ex pec
cato ⁊ ſcandalū ⁊ exm q̄ ipſū pctm̄ in ſe. Grauiſſima g̊ ſunt
pctā prelatoꝝ: qñ taliter fiunt vt poſſent venire in aures ple
P bis. ¶ Hoc ergo eſt ꝙ deus cōmendauit hic apl'is ⁊ p̄latis
oībus dare rectū exm per bonitatē operū ſuoꝝ que oībus no
ta eſſe debent: ⁊ q̄tum ad hoc p̄lati vocanť lucerna: q: ſicut
illa poſita eſt vt illuminet oēs qui in domo ſunt. Ita ⁊ prela
Q tus per vite ſue excellentiā oībus bene viuendi lucens exm
tribuere dꝫ. Et dr̄. Non accendunt lucernā ⁊ ponunt eam
ſub modio. i. lucerna non accēditur vt ponať ſub modio. i.
ſub aliquo vaſe claudente lumē eius. Sꝫ ſup candelabrū
vt luceat oībus qui in domo ſunt. i. poniť lucerna ad lucē-
dum. Iō dꝫ poni in loco alto ⁊ patenti. ſ. ſup candelabrū vt
oēs qui in domo ſunt videre poſſint per lumē eius. ¶ Ita p̄
latus lucerna quedā eſt: ⁊ non dꝫ poni in abſcondito. i. non

dꝫ opatio ſua eſſe abſcondita: ſꝫ patens oībus: vt oēs poſſint
inde exm capere. Unde p̄lati nō debent occultare bona ope- R
ra ſua: ſꝫ magis illa publice facere: vt ſubditi ad ſimilia mo-
ueanť: ⁊ intēdere hoc eſt eis valde virtuoſū. ¶ Aliter pōt Alia ex
intelligi iſta lr̄a de predicatione prelatoꝝ ⁊ eoꝝ doctrina: ꝙ poſitio
non debeat eſſe occulta. Si. n. p̄latus qui ſapiēs eſſe dꝫ ⁊ do
cere teneť occultauerit doctrinā: erit ſic̄ lucerna poſita ſub
modio: cuius lucē nemo videt: ⁊ tn̄ ꝯ nāꝫ eſt ꝙ lumē ponať
in abſcondito: cū iſtud ſit ſolū ad illuminandū. ¶ Sꝫ Mar.
4. dr̄. Nunqđ venit lucerna vt ſub modio ponať aut ſub le-
cto. Et idē eſt: q: per hoc inuiť ꝙ lucerna non dꝫ poni in lo-
co vbi lumen eius nō videať: ⁊ tn̄ poni ſub modio vel ſub le
cto eſt poni in loco clauſo: q: lectus ſꝫ ꝯſuetudinē terre cha
naam ex oībus q̄ttuor lateribus vſq ad pauimentū clauſuſ
erat: ſicut ⁊ apud nos ſepe fit: ⁊ ibi lucerna poſita videri nō
poterat. Ita ēt ſub modio videri nō pōt lumē. Eſt. n. modius
menſura lignea ex oībus ꝑtibus preterq̄ a ſuꝑiori clauſa: ſi
ergo ꝯuertať ſupremū ad infra: erit vndiq clauſus modiuſ:
⁊ ita lucerna ibi poſita videri nō poterit. ¶ Aliq putant ex S
induſtria fuiſſe hic poſitum modiū ad ſignandum deſideriū
rerū tēporaliū: qñ prelatus ꝓpter tēporalia cōmoda officiū
ſuum exercet: q: tunc corpus p̄ponitur ſpūi: ſicut ps inferior
modij ſupra eleuatur ad claudendū lumē lucerne. Uel quā
do ꝓpter tꝑalia bona que ſunt pauco tēpore durantia: ⁊ ve
lut ſub quadā menſura coartata prelatus p̄dicat ⁊ offim̄ ſuū
exercet. ¶ Sic dicit Aug. ꝙ modius ſignificat vt hoc ſit lu
cernam ſub modio ponere: ſuꝑiora facere corporis cōmoda:
quaſi p̄dicationem veritatis. Sub modio ergo lucernam po
nit quiſquis lucē doctrine bone cōmodis tꝑalibus obſcurat
⁊ regit. Et bene modius dr̄ res corpalis: ſiue pp retributio-
nem menſure: q: ea qſq recipiet que geſſit in corꝑe: ſiue qa
tꝑalia bona que in corꝑe ꝑaguntur certa dierū menſura in-
cohanť ⁊ tranſeūt: quā modius ſignat. Eterna vō ⁊ ſpūalia
nullo tali fine cohercenť. Sup candelabrū vō lucernam po-
nit: qui corpus ſuū verbi miniſterio ſubijcit: vt ſuꝑior ſit p̄di
catio veritatis ⁊ iferior ſeruitus corporis. ¶ Utroq modo
pōt intelligi lr̄a iſta: ſꝫ magis intelligiť de bonis opibus p̄la
toꝝ per que exm preſtant: q̄ de doctrina ipſoꝝ: cum dicatur
imediate. Sic luceat lux vr̄a coram hoībus: vt videant opa T
vr̄a bona. Et ſic magis cōuenit operibus que videntur. q̄
doctrine que vna eſt. Sic luceat lux veſtra coram homini-
bus. Poſuerat ſupra chriſtus ꝙ opera p̄latoꝝ debeant eē
manifeſta: ⁊ q: ex hoc viderenť querere gl'iam ab hoībus: ⁊
incidere in ꝑiculum inaniſ gl'e que mala ſunt vel ſaltē tollūt
virtutem merendi: xp̄s oſtendit quō debeāt iſta opera mani-
feſtari. ſ. nō ea intentione vt per hoc apud hoīes gl'ientur de
opibus ſuis: cū ab eis nihil boni ſit qn a deo ꝓuenerit: ſꝫ ꝙ
pro hoc ſolus deus gl'iā hēat qui hoī ꝯfert bene velle ⁊ ꝑfi
cere. Et glorificent p̄rē vr̄m qui in celis eſt. i. cū hac intē V
tione debetis opa vr̄a in publico ponere: vt hoīes illa viden
tes gl'ificent patrē vr̄m. i. deū qui eſt pr̄ oīū ꝑ creationē. deu
terono. 32. Nōne ipſe eſt pr̄ tuus q poſſedit te: fecit ⁊ creauit
te. ¶ Et dr̄ eſſe in celis h̄ ⁊ ſequē. c. nō ꝙ ibi ſolū ſit: q: vbiq X
eſt: ⁊ oīa implet. Jere. 23. Et celū ⁊ celi celoꝝ: eū cape nō p̄nt
3. R. 8. ⁊. 2. palipo. 2. ⁊. 6. ¶ Sꝫ ſm opinionē humanā ⁊ ma
xime ſimpliciū putať deus in celo hītare: tanq̄ ibi ſolū habi
tet. Et ſic etiā ſcriptura loqtur pſ. cxiij. Celū celi dn̄o: terram
aūt dedit filijs hoīum. i. deus accepit celū pro ſe ad habitan-
dum ⁊ terrā dedit hoībus ad manendū. Et tn̄ non eſt ſic: ſꝫ
cum deus vbiq ſit ⁊ ps excellentior orbis ſit celū dr̄ deus
eſſe ꝑncipaľr in celo: ideo vocatur celum firmiſſimū habita
culum dei. 3. R. 8. ⁊. 2. paralipo. 6. Ad veritatem tamen deus
non eſt ꝓprie in aliquo. ſ. nec in celo nec in terra: q: eſſe in lo
co ſolis corꝑibus cōpetit. De deo quō dicať eē in celo vel in
aliq̈ re: ⁊ de ipſis celis q̄re tales ſint dcm̄ eſt. 2. palipo. 2. ⁊. 6.
in qbuſdam qōnibus. ¶ Dixit ergo xp̄s vt gl'ificent patrē Y
veſtrū: quaſi ſequatur ꝙ hoīes glorificabunt deum qñ vide-
rint alios bene agentes. Et hoc verū eſt: q: hoībus vtētibus
rōne inſitū eſt oīa bona nr̄a a deo eſſe: ſicut dr̄ Jacobi. i. Oē
datum optimū ⁊ omne bonū perfectū deſurſum eſt deſcen-
dens. Cū ergo viderit quiſ aliū bene facientē credet ꝙ iſtud
a deo ſibi ꝓuenit. Nā ſic xp̄s dixit Jo. 20. Sine me nihil po
teſtis facē. i. nullū bonū. Et tūc hō vidēs retribuet grās ipſi
actori bonoꝝ. ſ. deo ⁊ nō hoī opanti. Et iſtud ē gl'ificari deū
per opa nr̄a. ¶ Hic dōm erat de p̄latorū ſtatu: ⁊ ſcia: ⁊ pru- Z
dentia

dentia eoꝝ ⁊ pfectione: ⁊ exēplis ⁊ de hꝭs que facere tenē tur pro ſubditis. De iſtis tñ ⁊ alijs multis pertinentibus ad eoꝝ ſtatū dicet̄ Jo. x. ⁊ pti. i. ad thimo. 3. vbi apl's ꝯditiões epoꝝ ponit. An vero liceret platiſ ⁊ alijs qbuſcūqꝫ bōa opa ſua publice facere: ⁊ an teneant̄ ad hoc: ⁊ ſi non tenent̄: an ſit melius in publico vel in ſecreto dicet̄ ſequē. c. circa pnᵐ in quibuſdā qōnibus de hoc. ⌊Nolite putare.⌋ Hic oñdit̄ emi nentia platoꝝ in doctrina. Et primo ponit̄ q̄tuꝫ ad moduꝫ docendi ipſi xp̄o ꝓpriū. Ꝯo q̄tuꝫ ad modū quo dꝫ xp̄o confir mari doctrina platoꝝ. ibi ⌊Qui ergo ſoluerit.⌋ Circa primū dōm ꝙ xp̄s ponit hic quandā excuſationē ꝯtra aliq̄ que poſ ſent ei dici: aut putari de eo. Nam vna lex nō ponit̄ de nouo niſi tollendo p̄cedenteꝫ legiſlationē: ⁊ ceſſat lex p̄cedenſ per adueniētē. Cum ḡ nunc iudei viderent xp̄m incipiēteꝫ pre dicare legē nouā putarent ꝙ ipſe diceret legē veterē eſſe ma lam: vel nō eſſe ſeruandā ⁊ ꝙ vellet eam deſtruere. Ipſe aūt tollit hanc cogitationē dicens. ⌊Nolite putare ꝙm veni ſol uere legem⌋ i. legē Moyſi quā vocauit legē abſolute: q: iſta erat lex dei ⁊ nulla alia pro tunc erat. Chriſtus aūt nō venit ſoluē eā. i. deſtruere. Nā ꝙ legiſlator velit dſtruere aliquā le gem pōt cōiter fieri pp duo. ℭ Unū eſt ſi illa lex ab alio legiſ latore poſita ſit: quē ipſe oderit: ⁊ velit eiuſ memoriā ⁊ facta tollere: vel potius vult honorē ſuū potius q̄ꝫ alterius exalta re tollit legē illius ⁊ introducit ſuaꝫ de nouo. ℭ Aliud eſt ſi forte lex male poſita eſt: ⁊ eſt nociua ſtatui politico: vtile eſt illam tollere introducēdo aliaꝫ. ℭ Nullū aūt iſtoꝝ erat nūc in lege Moyſi pp qd xp̄s eam tollere vellet: ⁊ ideo nolebat illā ſoluere. ℭ De primo pꝫ q: lex moyſi fuerat introducta ab eodem deo a quo lex noua. Sꝫ differebat q: lex Moyſi data fuit a deo per angelos. act. 7. ⁊ ad gala. 3. lex aūt noua fuit a deo data per ſeipm. i. per filiū dei q deus eſt. Iſtā dr̄iam oñdit apl's ad hebre. i. dicens. Mult. farie multiſqꝫ modis deus lo quens olim pr̄ibus in ꝓphis nouiſſime diebus iſtis locutuſ eſt nobis in filio. ſ. dando legem nouā per filiū. Et ſic quātuꝫ ad hoc xp̄s legē a ſe datā reuocaret ſi reuocaret legeꝫ moyſi. ℭ Scōm etiā non erat: q: lex moyſi bona erat cum a deo q bonus eſt data eſſet. Jō etiā ob hoc nō erat nunc reuocanda ⁊ ſic nō veniebat xp̄ſ illā ſoluere. ℭ An ꝯo alie cāe eſſent ad reuocādū legē aliquā: ⁊ an xp̄s reuocauerit legē moyſi: dice tur. ꝭ. in qbus qōnibus ⌊Aut ꝓphas⌋ i. non veni ſoluere ꝓ phetas. Nam ſicut lex iubebat aliqua: ita ⁊ prophete iube bant. Si ḡ lex reuocaret̄ etiā ꝓphe reuocarent̄ q̄tum ad ea que iuberent. Quia q̄ aliqua ſe hn̄t ꝯ̄ter vno ceſſante vel ſublato: cetera tollunt̄. Sic arguit apl'ſ ad hebr. 7. ſ. trāſlato ſacerdotio neceſſe eſt vt legis trāſlatio fiat. Et iſte etiā modꝰ eſt arguendi in iure humano extra de ꝯſtōnibus. c. trāſlato. Et tñ lex ⁊ ꝓphe ſe hn̄t ꝯ̄ter: q: eiuſdē iubentis p̄cepta cōti nent. Si ḡ lex tollit̄: ⁊ ꝓphe tollunt̄ q̄tuꝫ ad illa que iubēt: ſecus aūt q̄tuꝫ ad ea que p̄nunciant: q: illa non ꝯſiſtunt in obſeruari vel non obſeruari: ſed in eſſe vera vel non: Jō xp̄s

A expꝛiſſit de lege ⁊ ꝓphis: vt non putaret̄ ꝙ vtrūqꝫ vel alterū eoꝝ tollere volebat. ⌊Non veni legē ſoluere: ſꝫ adimplere.⌋ Confirmat ḡ ſniam ſuā auferens dubiū. ſ. ꝙ nō venit ſolue re legem. Dicit. n. Chriſo. ſup Mat. ꝙ pp duas cāſ xp̄s dixit ꝙ nō venit ſoluere legē. Primū vt diſcipulos ſuos hꝭs v̄bis ad ſuū prouocaret exᵐ vt ſicut ipſe oēm legē implebat: ſic ⁊ illi ſtuderent implere. Deinde q: futurū erat vt calūniaren

B tur eum iudei quaſi legē ſoluentē: ⁊ prius q̄ꝫ incurrat calū niam ſatiſfacit calūnie. ℭ Et dixit ⌊Sꝫ adimplere⌋ i. ꝙ ipſe legē moyſi impleuerit: qd intelligi pōt multis modis de qbꝰ j. dicet̄. q. 96. ℭ Et tñ ſenſus ꝓprius eſt ꝙ xp̄s venerat adi plere oia que erant in lege. i. ꝙ q̄diu viueret obſeruaret p̄ce pta legis ⁊ quicqd in lege ⁊ ꝓphis p̄nunciatū eſſet aliqñ de bere cōpleri cōpleret̄ in eo: ⁊ nō poſſet per aliū niſi p euꝫ im pleri: cum de eo lex ⁊ ꝓphe locuti eſſent. Et tñ qñ oia eſſent impleta: neceſſe erat ꝙ ceſſaret lex ⁊ ꝓphe: q: poſt cōplemē tum rei nihil de illa ſupeſt. ℭ Et iſtum ſenſum probat lr̄a ſe

C quens: Jn qua xp̄s aperit magis intentionē ſuā dicēs. ⌊Do nec trāſeat celū ⁊ terra iota vnū aut apex vnꝰ nō preteribit a lege donec oia fiant⌋ i. Non ē poſſe ꝙ aliqd a lege maneat qd non cōpleat̄. ℭ Et manifeſte loquit̄ de hꝭs que p̄nuncia ta erant: q: leges p̄ceptoꝝ quottidie implebant̄ a toto pplo. Et tñ xp̄s innuit hic multa manere que nondū erant comple ta. Jō loquit̄ ipſe de eis que p̄nunciata erant. Et iſta non po terant cōpleri niſi per eū: q: de ipſo ſcripta erāt. ℭ Et ſic qñ

Quō intelligat̄ ꝙ xp̄s le gē aut ꝓphas i pleuerit

dicit ꝙ venit legē implere: intell'r ꝓprie de cōplemento eoꝝ que p̄nunciata erant: q: iſtud ſoli xp̄o ꝯueniebat. Obſeruare aūt legem q̄tuꝫ ad p̄cepta: non ſoli xp̄o: ſed oībus iudeis cō ueniebat. Jō lꝫ ipſe legē obſeruauerit non intelligebat̄ ꝙ im pleuerit obſeruādo: ſꝫ ꝙ impleuerit in ſe cōplendo ⁊ recipiē do oia que in lege ⁊ ꝓphis p̄nunciata erant. ℭ Et iſte ſen ſus innuitur Luc. 16. Lex ⁊ ꝓphe vſqꝫ ad Joānem ⁊ ex tunc regnuꝫ dei euangelizatur. i. lex ⁊ ꝓphe non durauerunt niſi vſqꝫ ad Joānem baptiſtā. Et ex tunc euāgelizat̄. i. annūciat̄

D regnū dei. i. nouū teſtm̄ qd vocatur regnū dei vel regnū celo ruꝫ: ḡ neceſſe eſt legē ⁊ ꝓphas recepiſſe cōplementū tpe Jo annis bap. q: al's non diceret̄ fuiſſe vſqꝫ ad Joāneꝫ ⁊ poſtea non: cū xp̄s dicat hic ꝙ non pōt tranſire aliqd de lege: ſꝫ ne ceſſe eſt oia impleri. ℭ Et ſic erit ſenſus ꝙ xp̄s qui fuit tēpo re Joānis bap. impleuit legē. ſ. in ſeipſo oñdendo ⁊ recipien do oia que lex ⁊ ꝓphe p̄dixerant. Et ex hoc innuitur ꝙ poſt hoc lex nō erat duratura: q: poſt cōplementū rei nihil de ip ſa manet. ℭ Qd̄ tñ dr̄ ꝙ lex ⁊ ꝓphete fuerunt vſqꝫ ad Joā nem: nō eſt ſenſus ꝙ ibi oīo ceſſauerint: q: vſqꝫ ad paſſioneꝫ xp̄i totū vigorem ſuū tenuit lex moyſi ꝓficiendo ⁊ obligan do: ſꝫ dr̄ fuiſſe vſqꝫ ad Joāneꝫ: q: tpe Joānis apparuit ille in quo lex impleta eſt. ſ. xp̄s. Nam Joānes oñdit eum pplo in baptiſmo. Jo. i. q: ad oñdendū eum p̄ncipal'r Joānes miſſus fuit. e. c. ℭ Uel intelliget̄ ꝙ ante Joāneꝫ lex moyſi ſola cur rebat nec apparebat aliqua alia lex: tpe aūt ioānis cepit p̄dica

E ri lex xp̄i lꝫ nōdum obligaret. Et adhuc iſte ſenſus magis cō uenit illi lr̄e: cum dicat̄ lex ⁊ ꝓphe vſqꝫ ad ioānē: ⁊ ex tunc regnū dei euangelizat̄. i. predicari incepit ⌊Amen q̄ppe dico

F vobis.⌋ Modus cōfirmationis eſt: ⁊ aliqual'r equiualet iu ramēto q̄tum ad firmitatē: lꝫ non ſit iuramētū. ⌊Donec trā ſeat celum ⁊ terra iota vnū aut apex vnus nō preteribit a le ge donec oia fiant.⌋ Hic declarat xp̄ſ intentionē ſuam. ſ. quō implet legem: ⁊ quō non eſſet ſoluenda. ſ. ꝙ ea que promiſſa erant in lege implerent̄: ⁊ non caderet aut deficeret aliquid de illis qñ impleret̄. ℭ Nam lex poterat impleri q̄tuꝫ ad cu ſtodiam mandatoꝝ vel q̄tum ad impletionem ꝓmiſſorum. Quātum ad primuꝫ quottidie lex implebat̄: q: omnes iudei illā obſeruabant. Et ſic etiā ſi amplius non obſeruaret̄: iam impleta erat. ℭ Quātum ad ſecūduꝫ non erat impleta: q: in lege ⁊ ꝓphetis multa bona promiſſa erant quoꝝ nullū ap paruerat. Et iſtud erat p̄cipuum in lege: cū lex ordinaret̄ ad iſtas ꝓmiſſiōes: ⁊ pp iſtas ſeruaretur a iudeis. De iſta ergo impletione ſolū xp̄ſ loq voluit dicens ꝙ oia que ꝓmiſſa erāt in lege ⁊ ꝓphetis implerent̄. Et tñ ſi xp̄s vel aliqs alius in tendiſſet ſoluere illam legē debebat eam ſoluere in eo qd p̄n cipale erat. ſ. oñdendo ꝙ ea que lex ꝓmiſerat: ⁊ finis ad quē ducebat nunq̄ꝫ hr̄i poſſent. Jn q̄tum tñ dixit ꝙ omnia iſta implerentur: nec poſſet aliquid deficere de eis. oſtēdit ſe eſſe maximū obſeruatorem legis qui oia que lex promiſerat reali ter preſtiturus eſſet: ⁊ in hoc cōſiſtebat tota virtus legis: ſi cut totum bonum rei cōſiſtit in fine ad quem ordinat̄. ℭ Et dicitur celum ⁊ terra tranſeat. ſ. deſinendo eſſe: q̄ꝫ ꝙ aliquid

G de lege maneat non cōpletuꝫ. ℭ Aliqui exponūt affirmati ue. ſ. ꝙ debeat tranſire celū ⁊ terra: non qdem ꝙ real'r tran ſeat: ſed ꝙ q̄tum ad aliqd immutentur. Sic dr̄ pᵃ ad corin. 7. Preterijt figura huius mūdi. i. tranſit mūdus q̄tuꝫ ad figu ram vel ꝯditioneꝫ ſꝫ nō q̄tum ad ſubaꝫ. ℭ Jſtud verū eſt: ſꝫ nō eſt ad ꝓpoſitū q: tunc eſſet ſenſus ꝙ nō trāſiret aliqd de lege donec celū ⁊ terra tranſirent: ⁊ tñ poſtea forte trāſiret. ℭ Eſt verū ꝙ poſſet exponi in ſano ſenſu ꝙ nihil tranſibit de lege donec trāſeat celū ⁊ terra: ⁊ hoc erit in die iudicij qñ oia imutabunt̄. Si ḡ vſqꝫ ad tpꝰ iſtud nihil de lege trāſibit: maniᵐ eſt ꝙ poſtea tranſire nō poterit: q: nulla lex pōt dura re niſi q̄diu mūdus durat in iſta ꝯditiōe mortalitatis: q: po ſtea nulla lex erit: ſꝫ finis oiuꝫ legū. ſ. btitudo. ℭ Aliter ḡ ex

H ponitur ⁊ melius. ſ. donec trāſeat celuꝫ ⁊ terra ⁊ c̄. i. celum ⁊ terra non pn̄t tranſire deſinēdo eſſe: ⁊ tñ facilius eſſet ꝙ iſta deſineret eſſe q̄ꝫ nō impleret̄ id quod in lege ſcriptum eſt. Et iſte ſenſus ponit̄ plane Luc. 16. ſ. Facilius eſt terrā preter ire q̄ꝫ de lege vnū apicē cadere. ℭ Et iſtum modū loquendi ſepe tenet xp̄s: ſicut dixit: celum ⁊ terra tranſibunt: Uerba autem mea non preteribunt: infra. 24. ⁊ Luc. 21. ideſt magis poſſet tranſire celuꝫ ⁊ terra eſſe deſineret adhuc verba mea non tranſirent ſine effectu. ℭ Et dicitur ⌊Jota vnum aut

I apex vnus non preteribit.⌋ Jn quo innuit ꝙ nihil de le ge ⁊

Alia expō

Alia expō ad idem

UNIVERSITA GRAN

ge ⁊ ꝓphis manebit incōpletum: nec etiā minima ps. Q̄ꝺ
oñditur per iota ⁊ apicē: q̄ꝛ inter lr̄as hebꝛeas nulla minoꝛ
eſt q̄ȝ iota: quā ipſi vocant ioth. Nos tñ modo latino voca-
mus eam iota. Apex aūt non eſt lr̄a: ſȝ eſt pūctus poſitus ſu
pꝛa lr̄am qui dat aliqd ſignificare lr̄is: ⁊ in modo ſcribendi
latino vtimur iſtis pūctis ſiue apicibus ꝑꝑ abbꝛeuiationem
ſcripture: ⁊ fiunt diuerſimode ex diuerſis conſuetudinibus:
nec eſt aliqs certus modus in illis. ¶ Inter hebꝛeos autem
ſunt qnq̄ȝ apices ſiue pūcta que hn̄t locū qnq̄ȝ vocalium: q̄ꝛ
nulla lr̄a apud hebꝛeos hȝ determinatū ſonū ⁊ vim vocaliſ:
ſicut apud latinos vocales lr̄e in ſono ⁊ ꝑtāte ⁊ figura a ce
teris diſtincta ſunt. ¶ Illa ergo puncta ſiue apices ponun-
tur ſupꝛa litteras ⁊ per hoc hr̄ ſonus vocalium: ⁊ ſine illis
poſitis vel ſubintellectis eſſet impoſ̄e aliqd ſonare apud he-
bꝛeos: ſicut apud nos oēs lr̄e ſimul ꝑter vocales nihil ſona-
bunt. Illi apices ſunt minus q̄ȝ lr̄a cū iudei interdū ſine illiſ
legant: q̄ꝛ ſubintelligunt eos. Unde minus nihil eſſe pōt in
ſcriptura hebꝛeoꝝ q̄ȝ apex. ¶ Dicēdo ergo ꝙ nec apex nec
K iota tranſibit inuit ꝙ nō poterit trāſire de lege q̄ȝtūcū q̄ȝ par
uum ſit: ſed oīa indubitate implebunt. Nam etiā ſi lr̄e tran-
ſirent non trāſiret lex: q̄ꝛ iſtud qꝺ tranſire pōt eſt aliq̄ ſentē-
tia ꝑfecta affirmatiua vel negatiua: lr̄e aūt per ſe aut ſyllabe
aut ſole dictioneſ nihil perfectū ſignificant: iō trāſire nō pn̄t.
Sed chriſtus loquutus eſt de eis: quia iſte ſunt partes mini
me vt per hoc oſtendatur etiam ꝙ nec partes minime tranſi
L re pn̄t de lege qn impleant. ¶ Et dr̄ donec oīa fiant. Nō eſt
ſenſus ꝙ non tranſibūt donec fiant: ⁊ poſtea ꝙ tranſibunt.
Nam poſtq̄ȝ factū fuerit id qꝺ in lege ꝓmittit non pōt tran
ſire: q̄ꝛ dr̄ tranſire aliqua ꝓmiſſio qn̄ non cōpletur. Nā pꝛo
eodem accipit tranſire ⁊ cadere. Poſtq̄ȝ tñ cōpletū eſt pꝛo-
miſſum non pōt nō eſſe cōpletū. Iō iam non pōt tranſire. Et
ſic dr̄: non tranſibūt donec oīa fiant. i. nūq̄ȝ poterunt tranſi-
re: q̄ꝛ poſtq̄ȝ facta fuerint iam non pn̄t tranſire. Unde magiſ
aperte dictum eſt Luc. 16. facilius eſt celum ⁊ terram tranſi-
re q̄ȝ vnum apicem de lege cadere.

¶ Q̄ūo accipiunt lex ⁊ pꝛophete. Q̄ō. XCI.

Queritur q̄ūo accipiunt hic lex ⁊ ꝓphe de qbus
Rn̄ſio ad dr̄ ꝙ nō ſoluit illa xp̄s. ¶ Dōm ꝙ lex
queſitū. q. pōt accipi tripl'r. Uno mō pꝛo toto cōtextu libꝛoꝝ ſacre ſcri-
A pture veteris teſti. Et tunc includebant ibi tam libꝛi legaleſ
Lex ⁊ pꝛo- pꝛophales q̄ȝ ſapientiales: q̄ȝ hiſtoꝛici. Et hoc mō non diſtin
phe accipi- guit lex a ꝓphis: ſȝ includunt ꝓphe in lege. Et iſto mō ſole
unt tribus mus nos dicere legem iudeoꝝ vel legē veterem oēs libꝛos
modis qui ſunt in ſacra ſcriptura pꝛeter libꝛos noui teſti. Et ſic ipſe
ꝑ⁹ modus xp̄s accepit Io. 15. qn̄ dixit vt impleat ſermo qui in lege eoꝝ
ſcriptus eſt: q̄m odio hūerunt me gratis. Et tñ iſtud non eſt
B ſcriptū in lege ſȝ in pſalmis: ⁊ hr̄ pſ. cviij. ⁊ ſic pſalmi vocan
ſcōs mod⁹ tur ibi lex. ¶ Scōo mō accipit lex ſolū pꝛo lege Moyſi que
ꝯtinet in qnq̄ȝ libꝛis veteris teſti: quos nos vocamus pen-
thateucū moꝛe greco. i. qnq̄ȝ libꝛos legis: ⁊ hebꝛei vocant il
los thoꝛath. i. legē: vel humas. i. qnariū. ſ. qnq̄ȝ libꝛoſ. Ita ac
cipitur cōiter apud iudeos lex: ⁊ ponūt iſtos quinq̄ȝ libꝛos
per ſe in ꝑmo oꝛdine canonis: ⁊ vocant eos legales: vt dicit
hiero. in ꝓlogo galeato ſuꝑ libꝛū regum: ⁊ incipit Uiginti
duas lr̄as. Sic accipit malach. 4. ſ. Mementote legis moy-
ſi ſerui mei. Et iſto mō etiā xp̄s accipit Luc. 24. dicēs. Opoꝛ-
tebat impleri oīa que ſcripta erāt de me in lege ⁊ ꝓphetis ⁊
pſalmis. Hoc modo lex ⁊ ꝓphe diſtinguunt ſicut xp̄s diſtin
C cte noīauit legē ⁊ ꝓphas. ¶ Tertio mō accipit lex ſpāliter
3⁹ modus pꝛo lib. deutero. qui vocat lex ſcōa: ⁊ ꝓpꝛie dr̄ lex Moyſi: q̄ꝛ
iſta fuit quedā explanatio legis facta a moyſe. Sic dr̄ deute-
ro. i. c. ꝙ cepit moyſes explanare legē. Et ꝯtinetur i bꝛeui q̄ſi
tota virtus legis que in alijs libꝛis ꝓcedentibuſ hr̄. ¶ Et dr̄
iſte liber eſſe lex diſtincta a lege que fuit data in mōte ſynay:
q̄m iſta data eſt in cāpeſtribus moab. Sic dicit deutero. 29.
Hec ſunt verba federis qꝺ ꝓcepit dn̄s moyſi vt feriret cū fi-
lijs iſrael in terra moab: ꝑter iſtud fedus qꝺ cum eis pepigit
in oꝛeb. i. in mōte ſynay. Et hoc mō raro accipit lex. Et tñ ali
quando ſic accipit. Ita pȝ. 4. R. 22. ⁊ 2. ꝓalipo. 17. Nam vtro
biq̄ȝ vocat liber legis deutero. vt ibi declaratū eſt. Duo ꝑmi
modi ſunt magis vulgati. ¶ Chriſtus aūt accepit hic legem
D duobus pꝛimis modis. Nam qn̄ dixit ⌊ Nollite putare ꝙ ve
ni ſoluere legē aut ꝓphas ⌋ Accipit lex ſo modo. ſ. pꝛo qnq̄ȝ
ſſ libꝛis moyſi. Q̄ꝺ pȝ q̄ꝛ lex diſtinguit ibi a ꝓphis: ⁊ tñ pꝛimo
modo accipiendo lex ⁊ pꝛophe non diſtinguunt. Cū autē di

xit ⌊ Iota vnū aut apex non ꝑteribit a lege donec oīa fiant. ⌋
Accepit legē pꝛimo mō ꝓut includit pꝛophas: q̄ꝛ alias dixiſ
ſet non ꝑteribit iota vnū a lege aut ꝓphis donec oīa fiant. ſſ
Quia ea que trāſire poterant magis erant in ꝓphis q̄ȝ in le
ge. Cū ergo nō expꝛſſit ꝓphas opȝ ꝙ ꝯpꝛehēderit illos noīe
legis: ſicut Io. 15. vbi pſalmos vocauit legē: vt. ſ. dictū eſt.

¶ Q̄ūo accipiunt hic ꝓphete. Q̄ō. XCII.

Queritur q̄ūo accipiunt hic ꝓphete. ¶ Dōȝ ꝙ
pꝛophe accipiuntur aliqn̄ ſtricte: ⁊ ſic Rn̄det
vocant ꝓphete illi libꝛi in qbus ꝯtinent alique ꝓnunciatio- q̄ſito. q.
nes futuroꝝ: ⁊ ſunt ꝑncipal'r ſcripti de eis. Et iſto mō dici- A
mus q̄ttuoꝛ ꝓphas maioꝛes: ⁊ duodecim minoꝛes eſſe pꝛo- ꝑ° mō
phas: ⁊ libꝛos eē libꝛos ſuos ꝓphales. ¶ Alio mō vocam⁹ B
ꝓphas illos qui nō ꝓnunciant futura: ſȝ ſolū canūt diuinas 2° mō
laudes facientes pſalmos ⁊ cantica. Ita dr̄ de leuitis cātoꝛi-
bus: eman: ⁊ ethan: ⁊ aſaph. ꝙ ꝓphabant coꝛā dn̄o in citha
ris ⁊ alijs vaſis muſicis. ꝑ ꝓalipo. 25. Et illud ꝓphetare nō
erat niſi cantare diuinas laudes: q̄ꝛ eodem ca. dr̄: q̄ꝛ oēs iſti
erant doctoꝛes ⁊ ſapientes ad melodiā in cantu dn̄i. Et hn̄r
aliqui pſalmi quos ipſi fecerint in lib. pſalmoꝝ: ⁊ i. ꝓalipo.
16. c. ponunt duo pſalmi quos cantauerant in poꝛtatione ar
che. ¶ De iſtis ꝓphetis erat dauid. Nam nō erat ipſe ꝓphe C
ta qui ꝓnunciaret futura ſicut Ieremias: yſaias: helias: ⁊ he
liſeus. Sed potius qn̄ aliqua occulta ipē volebat ſcire a dn̄o
ꝯſulebat eum per ſacerdotes: ſicut bis ꝯſuluit eum per abia-
thar ſacerdotē magnū ꝑmo. R. 23. ⁊ 30. Etiam qn̄ deus vole
bat ei aliqd notificare: non notificabat ei per ſeipſū ſicut no
tificabat ꝓphetis: ſȝ per aliquē ꝓphetā ei notificabat: ſic bis
factum eſt per nathan. Ipē. n. notificauit ei ꝙ non edificaret
templū dn̄o. 2. R. 7. ⁊ i. ꝓalipo. 17. Iterū etiā peccante dauid
nathan notificauit ei penas infligendas. 2. R. 12. ¶ Sic etiā
ꝑꝑ pꝛophetā gad denūciauit ei peſtē futurā ſuꝑ ppl'm: ⁊ po
ſtea ceſſaturam. 2. R. 24. ⁊ i. ꝓalipo. 21. Et tñ dauid ſolet vo-
cari a nobis ꝓpheta per excellentiā. Et intelligendū eſt ꝙ ip
ſe erat excellentioꝛ oībus pꝛophetis qui cantabant pſalmos
q̄ꝛ plures pſalmos ipē fecit q̄ȝ oēs alij ꝓphete ſimul: vt pȝ ex
lib. pſalmoꝝ ex titulis ipſoꝝ: ⁊ tñ non eſt ꝓpha de illis q̄ ꝓ-
nunciabant futura. Sic inuit. 2. R. 23. ſ. Hec ſunt v̄ba nouiſſi
ma que dixit dauid egregius pſaltes in iſrael. i. excellentiſſi-
mus oīum cantoꝝ in pſalterio ⁊ in faciēdo pſalmos: de hijs
magis dictū eſt. i. R. x. ⁊ 19. ⁊ i. ꝓalipo. 21. ⁊ 25. Iſti tñ ꝓphe
aliqn̄ pꝛedicebant futura aliq̄ canendo: ⁊ loquebat tūc deuſ
per illos. Unde in pſalmis alique ꝓnūciationes futuroꝝ po
nunt: ſicut xp̄s dixit. Opȝ impleri oīa que ſcripta ſunt i pſal-
mis de me Luc. 24. ¶ Et iſto mō ꝓcipue loquebat deus per
dauid inſpirando ei aliq̄ futura que ꝓdiceret in pſ. ⁊ maxīe
de eis que ꝑtinebant ad meſſiā: ſicut dr̄. 2. R. 23. Hec ſunt ver
ba que dixit dauid egregi⁹ pſaltes in iſrael. Spūs dn̄i locu-
tus eſt per me: ⁊ ſmo eius per linguā meā. Etiā ibi dr̄. Dixit
vir cui ꝯſtitutū eſt de xp̄o dei Iacob. i. vir cui reuelatū eſt de
xp̄o. i. de meſſia dei iacob. i. qui mittendus eſt a deo iacob. Et
loqtur dauid de ſeipō. Et ſic inuit ꝙ ſibi reuellata fuerāt ali D
qua de meſſia. ¶ Tertio mō vocamus ꝓphas vel ꝓphe ta- 3° modo
les libꝛos illos de qbus ꝯſtat ꝙ ſcripti fuerūt a ꝓphis: etiā
ſi in eis non ꝯtineant alique ꝓnūciationes futuroꝝ nec can
tica diuine laudis: ſȝ ſole hiſtoꝛie geſtaꝝ reꝝ: ⁊ hoc mō liber
Ioſue: ⁊ iudicū: ⁊ ruth: ⁊ q̄ttuoꝛ libꝛi regū vocant ꝓphaleſ
vel ꝓphe. Sic pȝ per hiero. in ꝓlogo galeato: vbi dicit ꝙ in
canone libꝛoꝝ veteris teſti. Scōs oꝛdo eſt ꝓphaꝝ ꝯtinēs li
bꝛos octo: ꝑmus eſt Ioſue: ſcōs iudicū ⁊ ruth: tertius duoꝝ
libꝛoꝝ ꝑmoꝝ regū: q̄s iudei vocant libꝝ ſamuel. q̄rtuſ eſt li
ber regū. i. duo libꝛi vltimi regū. ſ. 3. ⁊ 4. De qbus ēt dcm̄ eſt E
ſ. in ꝓlogo nr̄o. q. 4. ¶ Quarto mō pn̄t diſtingui aliter pꝛo 4° mō
phe vel libꝛi ꝓphales vt dicamus ꝙ ſint qdā ꝓphe gentiliū
alij ꝓphe iudeoꝝ: alij ꝓphe xp̄i: vt pȝ in lib. Augu. ꝯ fauſtū tria gn̄a
manicheū. Et introducit iſtā diſtinctionē fauſtus q̄ vera eſt. ꝓpharū
Pꝛophe iudeoꝝ ſunt oēs de qbus locuti ſumus in trib⁹ mo ꝑm̄ gen⁹
dis ꝓcedentibus. Pꝛophe gentiliū ſunt illi q inter gētiles fu ꝓpharū
tura ꝓdixerunt. Nā ēt inter eos fuerūt aliq veri ꝓphe: vt pȝ F
de balaā q nō fuit de gēte iudeoꝝ ſȝ de amonitis ſiue ꝺ ſyria 3m̄ gen⁹
⁊ venit ꝯ iudeos vt malediceret eis nūeri. 22. ⁊ 23. ⁊ deuter. ꝓpharū
23. ⁊ tñ fuit iſte ver⁹ ꝓpha ꝓphiā cui⁹ ſcripſit moyſes nūeri
24. Fuerūt etiā ſibylle inter gētiles q̄ multa futura ⁊ certa ꝓ
dixerunt: vt ait Aug. 18. de ci. dei: ⁊ ſic apꝺ multas gētes fue
rūt ꝓphe. Ita apꝺ cretēſes ꝓphe fuerūt gētiles: ⁊ ꝺ q̄dā coꝝ
allegat

allegat̃ apl's ad titū p̃ dicens. Dixit quidā ex illis ꝓprius ipſoꝝ ꝓpha: Cretenſes ſemp mendaces: male beſtie ventris pigri. Et ſeqt̃ ibi teſtimoniū hoc veꝝ eſt. Et hoc ẽt p̃ſ fauſtū allegatur ꝯtra Aug. ℭ Alij fuerunt ꝓphe xp̄i de qbus ipſe dixit. Ecce ego mitto vos ꝓphas ⁊ ſapientes. ꝗ.23. Et iſti ſunt
G 3ᵐ gen⁹ ꝓpharū quoꝝ multi erant in eccleſia act.xi. Et iſti erant ptes eccleſie ſicut apl'i, ⁊ euangeliſte: qꝛ deus poſuerat illos in eccl'a.2.ad corin.12.⁊ ad philip.4. Et de iſtis dat doctrinā apl's quō ꝓꝓbare debent in eccl'a: ⁊ qñ loqui ⁊ qñ tacere.i.ad corin.14. ℭ Nunc dōm eſt de qbus iſtoꝝ intelligat̃ ꝙ xp̄s non venit hic ſoluere ꝓphas. ℭ Dōm ꝙ ſaltē non põt intelligi de ꝓphis vltimis qui fuerunt in nouo teſtõ: qꝛ iſti ꝓphe de qbus xp̄s hic loquit̃ fuerunt illi qui aliq̃ p̄dixerunt futura eſſe iudeis que deus illis ꝓmittebat: ⁊ maxime loquendo de meſſia: qꝛ in eo erat totū bonū qd̄ iudei ſꝑabāt. Prophe tñ q̄ fuerunt in nouo teſtõ nihil dixerunt de meſſia: qꝛ iam ille venerat ⁊ impleuerat oīa que de eo ſcripta erant Luc.14. g̃ nõ intelligit̃ de iſtis. Etiā non intell'r de ꝓphetis gentilium: qꝛ illi prophetauerunt gētilibus ⁊ nõ iudeis. ℭ Sʒ obijciet̃ ꝙ ꝓphete gentiliū multa dixerunt de xp̄o vt pʒ maxime de ſibylla erithrea cuius.27.verſus ponit Aug.18.õ ciui.dei: qui oēs ad xp̄m ꝑtinent vt ipſe ibi oñdit. Et ob hoc legunt̃ in die natalis dñi in quodā ſmone bti Aug. qui incipit. Inter varias ſollicitudines: ⁊ verſus incipiunt. Iudicij ſignū tellus ſudore madeſcet. ℭ Sic etiā balaā aliq̃ de xp̄o dixit: vt iſtõ. Orietur ſtella ex Jac. nūeri.24.õ quo magis dcm̄ eſt.s.2.c. cū querētur de magis adorantibus xp̄m qui erant ⁊ quo: ⁊ vñ venerunt. Et oīa iſta que de xp̄o predicta fuerant vere impleta ſunt. Jõ opʒ intelligi ẽt de ꝓphis gentiliū. ℭ Dōm veꝝ eſſe
H Rñdet obiectõi ꝙ oīa que ꝓphe quicūqꝫ veri de xp̄o p̄dixerunt in ipo cōpleta ſunt: ⁊ non differt an iudeoꝝ vel gentiliū illi ꝓphe fuerit: cum ſpūs ſctūs per oēs loqui poſſit: qꝛ non eſt alligata ptās eius ſolis iudeis: cū deus non ſit ſolū deus iudeoꝝ ſʒ etiā gētilium. ad Ro.3. ⁊ qñcūqꝫ ſpūs ſctūs loquat̃: ⁊ per quēcūqꝫ loquat̃ veꝝ eſt ⁊ infallibile qd̄ loquit̃. Jõ neceſſe eſt cõpleri. hic tñ xp̄s non loquit̃ niſi de ꝓphis iudeoꝝ: qꝛ loquit̃ de impletione eoꝝ que ſcripta erant: iudei tñ neſciebant alia ſcripta de meſſia: vel de eis que ꝑtinerent ad ipſos niſi p ꝓphas ſuos: ideo de eis ſolis loqtur. ℭ Jtē qꝛ impletio eſt de ꝓmiſſo: ⁊ tñ non fuerat facta ꝓmiſſio aliq̃ iudeis a deo niſi p legē ⁊ ꝓphas ſuos. Jõ non poterat ipſi ſꝑare cõplendū eſſe aliqd qd̄ dcm̄ eſſet per ꝓphas gentiliū. ℭ Sʒ obijciet̃ ꝙ iudei ſꝑabant cõplenda eē ea q̄ per balaā ꝓphaʒ p̄nūciata fuerāt ꝑtinentia ad meſſiā: qꝛ in lege ſcripta erant. ℭ Dõʒ ꝙ expectarent illa non qdem tanqꝫ ꝓnūciata per balaā qui erat gen
I Rñdet obiectõi tilis: ſed tanqꝫ ſcripta per Moyſē qui erat maximus ꝓphaꝝ ſuoꝝ. Et non ſcripſiſſet Moyſes illa in lege niſi illa vera eē ſciret ⁊ tanqꝫ vera aſſereret. Et ſic iudei illa ſꝑabant non vt dicta a balaam: ſʒ vt ſcripta a Moyſe. ℭ Sic ⁊ nos obſeruamus aliquas de legibus iudicialibus q̃s deus dedit iudeis. Nam alique eaꝝ hñt extra: de iniuria ⁊ dāno dato: ⁊ de furtis: ⁊ de adulterijs: que leges ponunt̃ exodi.21.⁊.22. ⁊ tñ nõ obſeruamus illas tanqꝫ datas iudeis in veteri teſtõ: cuʒ iam oīa illa ceſſauerint: ſʒ tanqꝫ de nouo inſtitutas ab eccl'ia q̃ſi vtiles nr̄e politie. ℭ Dʒ ergo intelligi ꝙ xp̄s loqtur hic de ꝓphetis iudeoꝝ qui ꝑtinent ad tres modos ꝑimos: ⁊ tñ nul
K lus illoꝝ per ſe ſufficit. Q.ꝛ ſi accipiamus ꝓphas primo mō: nõ cõpꝛehendunt̃ pſalmi noīe ꝓphaꝝ: ⁊ tñ aliq̃ erant i pſalmis de xp̄o que opoꝛtebat impleri: ſicut ipſe dixit ꝙ opoꝛtuit impleri oīa que ſcripta erant de ipo in pſalmis ⁊ ꝓphis ⁊ lege Luc.24. ℭ Si aūt accipiant̃ ꝓphe ſo mō ſolus liber pſalmoꝝ intelliget̃ vt oñſum eſt: cuʒ in hoc mō non ſint ꝓphe q ꝓnunciant futura: ⁊ tñ illi plura dixerunt de xp̄o qꝫ ſint in pſalmis ſcripta: iõ nõ ſufficit iſte modus. ℭ Si accipiant̃ ꝓphete tertio mō etiā nõ ſufficiunt: qꝛ non ponit̃ inter eos liber pſalmoꝝ: ſed in tertio oꝛdine canonis libꝛoꝝ inter agiographa ſcõs ponit̃ vt pʒ in ꝓlogo galeato Hierony. ſup libꝛꝫ regum qui incipit. Uiginti duas lr̄as: ⁊ tñ in pſalmis multa ſunt de xp̄o ſcripta que impleri opoꝛtebat. Luc.24. Etiam h̄ modo liber Danielis nõ ponit̃ inter ꝓphas ſʒ in tertio oꝛdine canonis inter agiographa ponit̃ vt pʒ in dicto ꝓlogo galeato. Et tñ daniel valde multa de xp̄o dixit: vt de lapide pciſo ſine manibus: ⁊ de vnctione ſcti ſctoꝝ: ⁊ de ſeptuaginta
L ebdomadibus: ⁊ alia multa. ℭ Dõʒ ergo ꝙ neceſſe eſt accipi hic ꝓphas quodā modo magis gnāli copulando pꝛimuʒ

⁊ ſcōm modū vt.ſ. tam illi qui futura p̄dixerunt ſolū: qꝫ illi q pſalmos cantabant pꝛophe vocent̃: ⁊ apud vtroſqꝫ aliq̃ ſcripta erant que per xp̄m impleri opoꝛtebat.

ℭ Quō ſit verū ꝙ facilius ſit celū ⁊ terram tranſire qꝫ perire vnum iota de lege. Queſtio.XCIII.

Queritur qꝛ dr̄ hic donec tranſeat celuʒ ⁊ terra iota vnū non ꝑteribit a lege: ⁊ intelligatur ꝙ facilius ſit celū ꝑtranſire qꝫ iota vnū de lege perire vt dr̄ Luc.16. quō ſit veꝝ ꝙ facilius ſit celuʒ perire qꝫ iota vnū de lege. ℭ Aliqui intelligūt ꝙ celū ⁊ terra non peribunt ſubſtantial'r: ſed ſolū qꝫtum ad quādā imutationē: vt dicit Hylarius: celum quidē ⁊ terrā maxima elementa nõ arbitramur abſoluenda. ℭ Et Remigius dicit ꝙ manebūt celuʒ ⁊ terra eſſential'r: ſed trāſibunt per renouationē: ⁊ tunc dicūt iſti ꝙ celum ⁊ terra tranſire pñt.ſ. per renouationeʒ: ⁊ tñ non põt aliqd de lege perire. ergo facilius eſt celū ⁊ terra tranſire qꝫ iota vnū de lege cadere. ℭ Dōm ꝙ non ſtat qꝛ nõ eſt hic cōparatio ꝯueniens. Nā qñ dicimus facilius eſt hoc fieri qꝫ iſtud neceſſe eſt ꝙ vtrūqꝫ hēat aliquā difficultateʒ: alias nõ eſt cõparatio ꝓpꝛia: cū non ſit in vniuoco: ſicut ſi diceret̃ ꝙ nix ſit albioꝛ coꝛuo. Hic tñ non ſolū nõ eſt difficile celum ⁊ terram tranſire: ſʒ eſt oīo neĉiuʒ: cum p̄nunciatū ſit ꝙ iſta imutatio fieri debeat. Jõ non recte cõparent̃ ſic. ℭ Dōm ergo ꝙ intelligit̃ hoc qꝫtum ad ſubam celi ⁊ terre: ꝙ facilius ſit perire ſubſtantiā celi ⁊ terre qꝫ cadere vnū apicē de lege. ℭ Sed tunc dicet̃ quō ſtat hoc: qꝛ neceſſariū eſt celum ⁊ terrā manere: ⁊ poſtqꝫ aliqd eſt ſimpl'r neceſſariū non põt aliqd aliud eē magis neceſſariū qꝫ iſtud. Eſt ergo dõʒ ꝙ põt fieri cõparatio inter iſta tripl'r. Uno mõ qꝫtū ad eſſe qd̄ in ſeipſis hñt: vel quātum ad eſſe qd̄ hñt in volūtate dei determinātē illa ad eſſendum: vel ꝙ vnū accipiat̃ qꝫtum ad eſſe nāle: ⁊ aliud qꝫtū ad eſſe qd̄ hʒ in voluntate dei. ℭ Pꝛimo mõ facilius eſt cadere vnū apicem de lege: imo totā legē perire: qꝫ perire celū ⁊ terrā qꝛ celum ⁊ terra in eſſe nāli: qd̄ hñt ꝑpetua ſunt: cuʒ nihil ſit per qd̄ poſſint coꝛrūpi: lex aūt tota qꝫtū ad ꝓmiſſiones ſuas eſt de rebus pure ꝯtingentibus que non hñt aliquā cām determinatā ad eſſendū. Jõ pñt equaliter eſſe vel non eſſe quātum eſt ex ſeipſis. ℭ Scōo mõ accipiēdo equal'r difficile eſt celum ⁊ terra trāſire ſicut apicē vel iota de lege cadere. Nā vtrūqꝫ determinatuʒ eſt in voluntate diuina qꝫtū ad eſſe perpetuum. Nam deus vult ꝙ terra maneat in eternū. ecc.pmo Generatio tranſit: terra aūt in eternuʒ manet: ⁊. pſ.ciij. Qui fundauit terrā ſuper ſtabilitatē ſuā: non inclinabit̃ in ſeculū ſeculi. ℭ De celo aūt magis manifeſtū eſt: cuʒ vita eterna ⁊ regnū celoꝝ ſint idem. Jta etiā deus vult infallibiliter ꝙ oīa ꝓnūciata in lege ⁊ ꝓphis cõpleantur. Unde vtrūqꝫ neceſſariuʒ eſt: ⁊ equal'r difficile ꝙ peat. ℭ Si aūt tertio mõ cõparent̃.ſ. ꝙ celum ⁊ terra conſiderentur qꝫtum ad eſſe nāle qd̄ hñt: ⁊ lex ꝯſideretur qꝫtuʒ ad eſſe qd̄ hʒ in voluntate dei determinante eā ad hoc vt ꝯpleat̃: eſt vera lr̄a.ſ. ꝙ difficilius eſt iota vnū cadere a lege qꝫ celū ⁊ terrā tranſire. Cum celuʒ quātum ad eſſe nāle lʒ ſit ꝑpetuū: tñ aliquo mõ poterat deſinere eſſe.ſ. deſinēte deo ꝯſeruare: ⁊ tñ res ꝑut eſt a deo volita ꝙ ſit nõ põt deſinere eſſe: qꝛ in deo nihil mutabile eſt. Et ſic lr̄a intelligenda eſt. Et poſuit xp̄s de iota ⁊ apice: qꝛ iſte ſunt partes minime ſcripture: vt innuatur ꝙ nec etiaʒ minimum aliquid de ſcriptura perire poteſt.

Opinio q̃rūdam.

Rñdet opinionib⁹ pcedentibus

A Rñdet queſito qõnis

B ꝑª cõpatio

C 2ª cõpatio

D 3ª cõpatio

ℭ Quō ponat̃ hic iota que eſt lr̄a greca. Q.õ.XCIIII.

Queritur quō põitur hic iota que eſt lr̄a greca. ℭ Dicit Rabanus ꝙ ponit̃ iota grecum: ⁊ non ioth hebꝛeū: qꝛ iota in numero decē ſignat: ⁊ decalogum legis oñdit cuius perfectio ⁊ apex eſt euangeliuʒ. ℭ Dicendum tñ ꝙ hic non poſuit xp̄s iota grecum: ſʒ yoth hebꝛeum: qꝛ xp̄s hebꝛeus erat ⁊ hebꝛeo idiomate vtebatur. Non ergo poneret litteram grecam ſed hebꝛeam. ℭ Jtem ⁊ efficacius: qꝛ xp̄s lʒ eſſet hebꝛeus potuiſſet greco idiomate vti vel quocūqꝫ: quia nouerat omnia: ⁊ tñ loquebat̃ hebꝛeis qui non nouerant niſi idioma hebꝛeum: potiſſime cuʒ loqueretur turbis, in quibus ſunt hoīes tam imperiti ꝙ frequenter ꝓpꝛium idioma plene neſciunt: non loqueret̃ ergo xp̄s niſi in hebꝛeo ⁊ poneret lr̄am hebꝛeam. ℭ Jtem pʒ maxime: qꝛ dixit iota vnum aut apex non ꝑteribit de lege: ergo neceſſe erat ꝙ lex eſſet ſcripta per iota ⁊ apices: ⁊ tamen cõſtat ꝙ in lege iudeoꝝ non erat aliqua lr̄a greca: ſed omnes hebꝛee: ergo non erat ibi iota grecum: ſed yoth hebꝛeum: Hiero.

Rñdet ad queſituʒ.q. A ꝑª rõ. 2ª rõ

B 3ª rõ.

Hiero. tñ ⁊ tranſlatores poſuerunt iota. ſ. illi qui tráſtulerũt in diuerſas linguas. Naꝫ ſicut xp̄s dixit ioth ⁊ non iota: ita Matthe. ſcripſit ioth: cum ipſe in hebreo ſcripſerit: vt pꝫ per Hiero. in ꝓlogo qui incipit btiſſimo pape Damaſo: ⁊ hr̃. s. ⁊ per Aug. li. i. de ꝯcor. euãge. Qñ tñ poſtea verſum eſt euãgelium Matthei de hebreo in latinũ. Hiero. non poſuit ioth: ſꝫ iota: qꝛ ꝓprietas lr̃aꝝ latinaruꝫ nõ patiẽ vt poſſimus dicere ioth: ſꝫ neceſſe eſt dici iotha: lꝫ nos volẽtes ꝯſonare mõ loq̃ndi vulgari introduxerimus lr̃am quãdaꝫ per quã poſſim⁹ dicere ioth. Quia tñ latina ꝓprietas non tolerat: voluit dicere Hierony. iota ⁊ qꝛ non eſt talis modus terminandi dicẽs apud latinos addidit ſibi lr̃am. a. que eſt lr̃a terminalis ⁊ dixit iota. ¶ Sic etiã pꝫ de multis alijs lr̃is hebraicis quaruꝫ vigorem nõ poſſumus ſupplere in latino: nec eas per aliq̃s lr̃as nr̃as ſcribere: aut voce reſonare. Jõ ſi aliqñ ſcribenda ſunt: improprie ſcribunẽ q̃ꝫtum ad ꝓprietatem hebraicaꝫ: ⁊ tñ proprie inq̃ꝫtum latina ꝓprietas tollerare põt. Sicut apparet in alphabetis ſcriptis in lib. trenoꝝ Jer. vbi per ſingulos verſus ſingule lr̃e hebraice apponũẽ a qbus in hebreo

C

verſus illi incipiunt. ¶ Sic etiã fit cõiter in oibus dictionibus hebreis: qꝛ vix aliq̃ eaꝝ apud nos ſcribiẽ ſicut apõ eos: ſicut. ĩ. 27. dr̃ ꝙ vocatus ẽ ager alchedemach: ⁊ tñ in hebreo dr̃ accedema. i. ager. ſanguinis: ⁊ tñ vt corrñdeant lr̃e noſtre aliqualr̃ in vigore lr̃is hebreis huius nois: melius eſt ⁊ congruentius apud latinos ſcribi alchedemach q̃ꝫ ſcribi accedema. ¶ Sic ẽt. ĩ. 27. dr̃ heli heli lamazabatani: ⁊ tñ in hebreo ſcribiẽ lamazaaſtani: ⁊ tñ ſi quis nouerit ꝓprietatem lr̃aruꝫ hebreaꝝ que ſunt in hac dictione: ⁊ ꝓprietatem lr̃aꝝ latinalium que eis corrñdere poſſunt ſciet ꝙ nõ dꝫ ſcribi in latino amazaaſtani: lꝫ in voce magis conſonet cum prolatione hebraica ſi quis dicat lamazaaſtani. ¶ Et ob hoc appet quoſdam eſſe valde impitos qui cũ credant ſe aliqd noſſe de hebreo idiomate: cum viderint apud euãgeliſtas ⁊ in alijs locis ſcripta eẽ noĩa hebraica nõ eo modo quo apud hebreos calũnianẽ aut irrident quaſi hoc ex ignorantia ꝓuenerit: ⁊ conãtur alio modo ſcribere qui magis videatur ꝯuenire hebrayce prolationi. ¶ Sed iſti ſeipſos neſciunt ignorãtes adhuc viꝫ lr̃aꝝ latini ydiomatis. ſ. quid per eaſ ſcribi poſſit. Falluntur etiã: qꝛ aliud eſt aliqd nos poſſe ꝓferre: ⁊ aliud poſſe ſcribere. Nam manifeſtũ eſt in noſtro ydiomate hyſpanico multa eſſe q̃ lr̃is latinis ſcribi nequeunt: ⁊ ideo aliter ſcribimus: ⁊ aliter ꝓferimus qõ adhuc magis accidit apud germanos ⁊ barbaros quoſcũqꝫ. ¶ Cuꝫ ergo iſti videãt dictionem aliquã hebraycam in ꝓlatione conſonare lr̃is quibuſdam noſtris ſcribunt eã per illas: ⁊ errant: qꝛ non ꝯſiderant quas lr̃as habeat dictio illa apud hebreos: ⁊ que lr̃e latine poſſint illis magis conſonare in vigore. Hoc tñ conſiderauerunt qui apud nos prius aliquas dictiones hebreas latinis lr̃is ſcripſerunt. Unde ipſi ꝓprijſſime ſcripſerunt ſꝫm ꝙ latino ydiomati ꝯueniebat. ¶ De hoc tñ nemo iudicare põt niſi qui vtriuſqꝫ lingue ꝓprietatẽ nouit: ⁊ maxime ipſius latine cuius lr̃is dictiones hebree ſcribunẽ. Et ſic lꝫ xp̄s dixerit ioth: ⁊ Mattheus ſic ſcripſerit in hebreo: qñ primũ euangelium iſtud in latinũ verſuꝫ eſt ſcriptũ eſt iota: ⁊ ſic etiam in greco factũ eſt: ⁊ pp̄ cãm ſupra ſcriptã. ¶ Cum aũt dicit rabanus ꝙ ſcribiẽ iota grecum: ⁊ non ioth: nõ attendit ad modum loquẽdi xp̄i. Et fuit facile ipſum decipi cũ apud grecos ſit lr̃a que dr̃ iota: ⁊ apud hebreoſ lr̃a que dr̃ ioth. Jn latino tñ non ſcripta fuit ioth: ſed iota: lꝫ per iota qõ ſcribimuſ ⁊ legimus: non iota grecũ ſꝫ yoth hebreum intelligamus.

D Notabile cõ volentibus emẽdare libros euangeliorũ vbi ſunt nomia hebrayca quõ decipiuntur.

E Rñdeẽ ad dcm̃ Raba.

¶ Quare xp̄s dixit. Non veni ſoluere legẽ. Qõ. XCV.

Queritur quare xp̄s dixit hic nõ veni ſoluere legem. ¶ Dõm ꝙ iſtud fuit conueniẽs ipſum dicere quaſi in prin° huius ſermonis propter multa. ¶ Primo quaſi ad ꝯtinuanduꝫ dicenda p̄cedentibus: ⁊ reſpondẽduꝫ qõni tacite que ſuboriri poterat ex p̄cedentibuſ. Et ſic Aug. exponit in lib. de ſermone dñi in monte dicens. Poſtq̃ꝫ hortatus eſt audientes vt ſe p̄parent ad oĩa ſuſtinẽdum pro iuſtitia: ⁊ vt non abſconderent que accepturi erãt: ſed ea beniuolentia dicerent vt ceteros docerent: incipit eoſ informare quid doceant: tanq̃ꝫ ſi quererent quid eſt hoc qõ non vis abſcondi: ⁊ pro quo vis oĩa tollerari. Nunqd aliqd dicturus es ꝯtra ea que in lege ⁊ prophetis ſcripta ſunt. Et xp̄s tunc rñdet eoꝝ dictis dicens. Nollite putare ꝙ veni ſoluere legem aut ꝓphetas. q. d. Ea que p̄dicare vobis iubeo non ſunt contra legẽ ⁊ prophetas: ſꝫ potius ſunt ad implẽduꝫ ea que in lege ⁊ ꝓphetis ſcripta ſunt. ¶ Scdo fuit hoc vt doceret diſcipulos ſuos non eſſe ꝯtẽplatores legis ſed ſeruarent eam: cũ ipſe qui erat magiſter illoꝝ ſeruaret illaꝫ. Nã ipſe volebat vt qualia ipſe faceret talia ⁊ ipſi facerẽt. Jo. iꝫ. Exẽplum dedi vobis quẽadmodum ego feci: ita ⁊ vos faciatis. ¶ Tertio fuit hoc ad tollenduꝫ calũniam: qꝛ aliqui poſſent calũniari ꝙ ipſe ſoluebat legẽ: ſicut ſepe iudei calũniati ſunt dicentes ꝙ non obſeruaret ſabbatũ nec legem: qꝛ ſanabat egros in ſabbato Jo. 5. ⁊. ix. Sic etiã Luc. iꝫ. ⁊. 14. Et qꝛ iſta calũnia magna futura erat cõtra eum voluit anteq̃ꝫ inſurgeret rñdere ei vel excuſare ſe dicens nõ veni ſoluere legem. ¶ Jſtas duas cãs proximas tangit Chriſo. ſup Mat. dicens ꝙ ꝓpter duas cãs voluit xp̄s hoc dicere. Primuꝫ vt diſcipulos ſuos hijs verbis ad ſuũ prouocaret exẽpluꝫ: vt ſicut ipſe oẽm legẽ implebat: ſic ⁊ illi ſtuderent implere: deinde qꝛ futurũ erat vt calũniarenẽ eum iudei tanq̃ꝫ legẽ ſoluẽtem. Prius q̃ꝫ ergo incurrat calũniam: calumnie ſatiſfacit. ¶ Quarto fuit ad tollẽdum falſam ſuſpitionẽ de mentibus aliquoꝝ. Quia quãdo aliqua lex noua introduciẽ ſolẽt abrogari vetera. Et qm̃ xp̄s inceperat hic nouam doctrinã predicando ea que nunq̃ꝫ audita fuerant. ſ. de beatitudinibus ⁊ alijs ſupra poſitis: quã turbe vocabant nouã doctrinã. M. i. ſ. Que naꝫ doctrina hec noua. Crederent ergo veriſimiliter multi de turba ꝙ voluntas xp̄i eſſet legeꝫ Moyſi tollere: ⁊ ea que per prophetas dicta erant: ⁊ introducere nouitates. Jſtud aũt erat contra intentionẽ xp̄i: cum ipſe veniſſet ſoluꝫ ad implendũ ea que in lege ⁊ prophetis ſcripta erant: ⁊ per nullũ alium impleri poterant. Jdeo dixit: non veni ſoluere legem. i. Nemo putet ꝙ propter hoc ꝙ introduco noua velim tollere vetera. ¶ Quinto fecit hoc xp̄s ad tollendũ ſcandalum: ⁊ vt animaret ſibi iudeos ad audiendũ verbum ſuum. Nam iudei erant nimis firmati in lege Moyſi in qua nõ licebat nec declinare ſaltem ad dexterã modicum neqꝫ ad ſiniſtram: nec addere vnuꝫ verbũ: aut diminuere deuterono. 4. ⁊. 12. Et ſi quis vellet introducere eis aliam legẽ tollẽdo iſtã reputarent eam tanq̃ꝫ hoſtem dei: ⁊ quaſi induceret hoies ad collendũ deos alienos. Unde nullo modo audireẽ: vt pꝫ deuterono. 2. ¶ Si autem xp̄s predicãſ noua mandata vellet reuocare legem moyſi: iudei ſcandalizarenẽ ꝯtra ipſuꝫ ⁊ non audirent eum. Jdeo fuit neceſſariũ in principio predicationis ſue cũ noua mandata dare inciperet: ꝙ diceret ſe nolle tollere legem: vt per hoc cõciliaret ſibi aios iudeoꝝ.

A Rñdeẽ queſito qõnis 0ª cã.

2ª cã B

3ª cã. C

4ª cã D

E

¶ Quid intẽdebat xp̄s ſuadere iudeis per hoc qõ dixit nõ veni ſoluere legem. Queſtio. XCVI.

Queritur quare dixit ꝙ veniebat legẽ implere: ⁊ quid intẽdebat per hoc ſuadere iudeiſ. ¶ Dicendũ ꝙ hoc fuit xp̄o ꝯueniens. Pro quo ſcienduꝫ ꝙ lex duplr̃ impletur. ¶ Uno modo faciendo ea que in ea ſcripta ſunt. ¶ Alio modo implendo ea que per eam ſunt ꝓmiſſa: vt dicit Auguſt. in lib. ꝯtra fauſtum. ſ. Jmpleẽ ergo lex: vel cum fiunt ea que ibi p̄cepta ſunt: vel cum exhibenẽ que prophetata ſunt. Chriſtus aũt dicebat ſe venire ad iplenduꝫ ea que in lege promiſſa erant. ſ. in ſeip̄o illa oſtendendo. Et hoc apparet: qꝛ dixit ꝙ venit implere legem. Nam ſi intelligereẽ de obſeruatione eoꝝ que precepta ſunt: nemo põt venire ad implendũ legem: qꝛ nullus naſcitur ad hoc ꝙ obediat preceptis legis: vel ſꝫm eam viuat: qꝛ hoc non hꝫ rationẽ finiſ: ſꝫ omnis lex ordinaẽ ad aliquẽ finẽ. ſ. ad bonum quoddã qõ intendunt homines conſequi per obſeruationem illius legis. ¶ Jtem qꝛ ſi aliquis poſſet ad hoc naſci vt viueret ſꝫm legẽ: cõpeteret hoc omnibus hominibuſ qui ſubditi ſunt legi. Et ſic non eſſet aliqd ſpeciale in xp̄o ꝙ ipſe veniret ad implendum legẽ. i. ad obſeruandũ eam. Et tamẽ ipſe nihil loquebatur ſine cã. Opꝫ ergo ꝙ intelligaẽ de aliqua impletione que alijs nõ cõpeteret. Et iſta erat ꝙ implerenẽ in eo omnia que in lege promiſſa erant. Et ad hoc conuenienter poterat aliquis mitti vel naſci: qꝛ iſta habebant rationem cuiuſdam boni magni ⁊ finis ad quod omnes iudei tendebant. Jdeo ad hoc exhibendum conueniens erat aliquem magnum naſci vel mitti. ¶ Hoc ſuppoſito fuit conueniens chriſto ꝙ diceret ſe veniſſe ad implendum legem. ¶ Primo quia per hoc oſtendebat ſe eſſe meſſiã. Nam nullus erat per queꝫ poſſent cõpleri omnia promiſſa in lege ⁊ prophetis niſi meſſias: qꝛ iſte erat totum bonum iudeorũ: cum nihil aliud adhuc ho-

Rñdeẽ ad queſituꝫ q. A

B

C

Conueniẽter xp̄s dixit ꝙ veneat ad iplendũ legem pª rõ

die licet

die lȝ per ignorantiā deſiderent: ⁊ erat etiā totum bonū gentilium: gene. 49. ſ. Donec veniat qui mittēdus eſt ⁊ ipſe erit expectatio gentium. Dicendo ergo ꝙ ipſe impleret legem dicebat ſe eſſe meſſiam: quia ad hoc veniebat vt ſe deū ⁊ meſſiam oſtenderet. Nam Joannis. 4. qn̄ mulier ſamaritana dixit ꝙ veniebat meſſias dixit ei xp̄s. Ego ſum qui loquor tecum. ¶ Scd̄o ꝓficiebat hoc vt iudei ſequerent̄ xp̄m. Naȝ ſi ſcirent eū eſſe meſſiā: cū nullū aliud bonū expectarent ſequerent̄ eum. ¶ Tertio erat hoc: q꞉ cū diceret ſe impleturuȝ ea que in lege ⁊ ꝓphis ꝓmiſſa erant iudei ſequerent̄ eum deſiderio iſtoꝝ ꝓmiſſoꝝ ⁊ non ſcandalizarent̄ qcqd ille facere vellet: etiā ſi mutare vellet obſeruātiā legis Moyſi: q꞉ iudei non obſeruabant legē iſtā pp̄ ſeipſam tanq̄ȝ in obſeruatione eius ſm̄ ſe aliqd̄ bonū eſſet: ſȝ obſeruabant eaȝ q꞉ data erat a deo cū ꝓmiſſionibus multoꝝ bonoꝝ: magis ḡ deſiderabāt illa bona q̄ȝ legis obſeruationē. Si ḡ xp̄s illis daret bona ꝓmiſſa in lege ⁊ ꝓphis etiā ſi vellet mutare obſeruationē legalem nō curarent. Vn̄ nihil erat per qd̄ magis xp̄s iudeos poſſet ſibi applicare ꝙ per hoc ſi incipet iſta oñdere realiter. ¶ Quarto erat hoc vt manifeſte iudei viderent ꝙ ēt ſi xp̄s mutaret obſeruatōes legis Moyſi: non eſſet incōueniēs: q꞉ deus p̄dixerat legē aliā nouā eſſe dandā Jere. 31. Iſta aūt dari deberent cōpleta lege Moyſi: illa aūt ⁊ ꝓph̄e cōplebant̄ aduenīete meſſia: q꞉ nihil aliud ꝓmittebat̄ in lege ⁊ ꝓphis: ergo non erat aliud tp̄s in quo potius mutari deberet obſeruatio legis moyſi in aliā q̄ȝ qn̄ impleta eſſent que in illa promittebant̄. Cum ḡ xp̄s diceret ſe veniſſe ad implendā legeȝ: manifeſte oñdebat ꝙ licebat ei mutare obſeruationē legalē: nec deberent iudei ex hoc ſcandalizari.

¶ An lex Moyſi ſoluta fuerit. Qō. XCVII.

A Rn̄det̄ queſito qōnis. Querit̄ an lex moyſi ſoluta fuerit. ¶ Dōm ꝙ ſolui aliqd ſignificat iſtud deſtrui: res autem deſtruit̄ qn̄ tollit̄ vigor eius. ¶ Eſt autē duplex vigor legis. Unus eſt in obligādo ſubditos ad ſui obſeruationē. Et iſte eſt inq̄ȝtuȝ cōparat̄ lex ad ſubditos. Alius eſt in deducendo ad ipſum finē ad quē ordinat̄: q꞉ nulla lex eſt pp̄ ſeipſaȝ: ſed pp̄ finē aliquē vt dcm̄ eſt p̄ceden. q. Et iſte eſt precipuus vigor: q꞉ primus ordinat̄ ad iſtū. Nā non hȝ pp̄ aliud lex vtuteȝ obligandi: niſi vt determinate ⁊ directe deducat hoīes in finē. Qd̄ facere non poſſet ſi nō h̄ret vim obligatiuā q꞉ pauci eam ſeruarent: ⁊ ſic nō ꝑuenirent hoīes ordinate ad fineȝ ipſuȝ quem lex intendit.

B ¶ Si loquamur de vigore ſc̄o legis moyſi qui eſt ꝑducere in finē: nō fuit ſoluta ſȝ īpleta: q꞉ finis ſuus erant illa bona q̄ in ea ꝓmittebant̄. Oīa tn̄ illa cōpleta ſunt: q꞉ xp̄s oīa illa exhibuit real'r. Et de hoc intelligit̄ qd̄ ipſe dixit ꝙ venit legē implere. ſ. exhibendo ꝓmiſſa: ⁊ non ſolū cōpleta eſt: ſed etiā vſq̄ȝ ad vnguē fuit impleta: q꞉ nō defecit de ea nec vnū iota aut apex: ſicut xp̄s dixit hic: donec tranſeat celū ⁊ terra iota vnū non p̄teribit a lege donec oīa fiant idest ꝙ facilius eſt celū ⁊ terrā tranſire. i. deſinere eſſe q̄ȝ iota vnum aut apiceȝ de lege cadere. Luc. 16.

C Dep̄ vigore legis. Si loquamur q̄ȝtū ad obſeruationē mandatoꝝ iam ſoluta eſt lex moyſi: q꞉ ceſſauit: cum iam nō ſolū non obſeruet̄: imo non liceat obſeruari ſȝ pctm̄ eſt obſeruare illā. ¶ Primuȝ pȝ q꞉ act. 15. c. apl'i diffinierunt in ꝯſilio gn̄ali non obligari ꝯuerſos de gentilitate ad obſeruationē legis. ſ. Nunc ḡ qd tentatis deū: imponere iugū ſuꝑ ceruicē diſcipuloꝝ: qd̄ nec nos nec p̄res nr̄i ferre potuimus: ſȝ per gr̄am dn̄i nr̄i ieſu xp̄i credimus ſaluari. Et ibidē Jacobus ep̄s hieruſalē q̄ſi p̄ſidens ꝯcilij noīe totius eccleſie diffiniuit dicens. Propter qd̄ ego iudico nō inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deuȝ. Et iterū ibi ex noīe totius eccleſie. Uiſum eſt ſpūi ſctō ⁊ nobis cōgregatis in vnuȝ nihil vltra oneris iponere vobis niſi vt abſtineatis vos ab imolatis ſimulacroꝝ ⁊c̄. Et ſic eccl'ia ſil' cuȝ ſpū ſctō iudicauit nō obligari ꝯuerſos a gentilitate ad obſeruadū legem moyſi: ⁊ ꝙ ſolū erat ſalus per xp̄i fideȝ.

D De 2º vigore. ¶ Scd̄m pȝ: q꞉ ad gala. 5. dixit apl's ſi circūcidimini xp̄s vobis nihil ꝓdeſt. Et iteꝝ dicit ꝙ qui in lege putat ſe iuſtificari a xp̄o excidit. i. non hȝ ꝑteȝ aliquā cū xp̄o. Et tn̄ non pōt aliqs ꝑdere vtilitatem mortis xp̄i niſi per pctm̄ mortale: maxime poſtq̄ȝ ceperit fieri ꝑticeps eius: ḡ obſeruare legē pctm̄ mortale erat. Iteȝ ad gala. 4. dr̄. Dies obſeruatis ⁊ mēſes ⁊ tp̄a ⁊ annos. Timeo ne forte ſine cā laborauerīȝ in vobis. i. q꞉ obſeruatis iſta labor meus quo laboraui p̄dicando vobis fidē xp̄i ⁊ ꝯuertēdo vos ad eum erit in vobis inutilis. ¶ Et hoc erat pp̄ obſeruationē feſtiuitatū legis. ſ. q꞉ obſeruabant dies. i. dies ſabbatoꝝ: ⁊ menſes. i. feſtū kalendaꝝ.

E Feſta iudeorum. Nam p̄ma dieſ cuiuſlibȝ menſis erat feſtū apud hebreos: ⁊ vocat̄ dies kalendaꝝ. numeri. 29. ⁊. i. R. 20. ⁊. 4. R. 4. vel dies neomenie. pſ. 80. ⁊ yſa. p̄. Et tp̄a. ſ. alias feſtiuitates que ſunt per diuerſa tp̄a anni. ſ. feſtū azimoꝝ ⁊ pēthecoſtes: ⁊ clangoris: ⁊ ꝓpitiatiōis ⁊ tabernaculorū ſiue cenophegie: de qbus Leui. 23. ⁊ numeri 28. ⁊. 29. Et annos. ſ. annū ſeptimū remiſſionis exo. 21. ⁊ deutero. 15. ⁊ annum. 50. iubelei. leui. 25. ¶ Et ſic obſeruare iſta pctm̄ erat cū per ea ꝑiret fructus fidei: ⁊ tn̄ non pōt ꝑire fructus fidei niſi per pctm̄ mortale: ergo pctm̄ mortale erat obſeruare legem moyſi.

F Peccatum mortale eſt ſ̄uare feſta iudeorum. ¶ Etiā q꞉ apl's dicit ad gala. 6. ꝙ circūciſio in xp̄o nihil ꝓdeſt ſicut nec p̄puciū: ſȝ noua creatura. i. ꝙ innouet̄ hō in mente per fidē ⁊ charitatē. Et tn̄ de preputio manim̄ eſt ꝙ nihil ꝓdeſt: ergo nec proderit circūciſio. Et eodem mō oīa alia legalia. Nam maioris excellentie erat circunciſio in veteri teſtō q̄ȝ oīa legalia. Nam legalia nihil ꝓficiebant ad ꝯferendū gr̄am: circūciſio aūt auferebat circunciſis pctm̄ ⁊ gr̄am ꝯferebat: vt ait Aug. ⁊ Beda. ⁊ oēs gn̄al'r: ⁊ pȝ. 4. ſen. di. i. ergo ſi ceſſauit circūciſio: oīa alia ceſſauerūt.

G ¶ Et ſic dōm ꝙ lex moyſi nō fuit ſoluta q̄ȝtum ad ꝓmiſſa: ſed fuit ſoluta q̄ȝtum ad obſeruationeȝ: ita ꝙ nec obligat ad obſeruandū nec obſeruari dȝ.

H ¶ Aliqui tn̄ dicunt ꝙ adhuc lex moyſi obligat: q꞉ ea que eccleſia inſtituit obligāt: ⁊ tn̄ eccleſia inſtituit obſeruari quaſdā cerimoniaſ legales actu. 15. viſum eſt ſpūi ſctō ⁊ nobis nihil vltra iponere vobis oneris q̄ȝ hec neceſſaria: vt abſtineatis ab imolatis ſimulacroruȝ ⁊ ſanguine: ⁊ ſuffocato: ⁊ fornicatione. Et tn̄ duo iſtoꝝ erant pure legalia. ſ. abſtinere a ſanguine: q꞉ iuſſum erat ne qs ſanguinem comederet. leui. 17. etiā iuſſum erat non comedi ſuffocatum: q꞉ oīa ſuffocata ſunt morticina: ⁊ tn̄ morticina vetita erant leuitici. 11.

I ¶ Dōȝ ꝙ lex moyſi non durat q̄ȝtum ad aliqd. Naȝ nec tota ipſa manet: nec aliquid ſui ꝙ obſeruare obligemur: cū obſeruare pctm̄ ſit vt dcm̄ eſt.

K Improbatio inſtan. p̄ª rō. ¶ Dicūt ḡ quidam ꝙ non obligamur abſtinere ab illis que ponunt̄ actuū 15. Nam dicunt ꝙ nō fuit p̄ceptuȝ ſȝ ꝑmiſſio quedā. ¶ Dōȝ tn̄ ꝙ non ſtat: q꞉ neceſſe eſt dici ꝙ erat p̄ceptum cum dicat̄. Nihil vltra iponere vobis oneris q̄ȝ hec neceſſaria: ergo neceſſe erat iſta obſeruari. Et tn̄ ꝙ obligat ad obſeruationē preceptum eſt. Etiā glo. ibidē dicit ꝙ iſta neceſſaria erant: ḡ erāt precepta: cū neceſſariuȝ ſit iſtud ſine quo nō pōt h̄ri ſalus: ⁊ talis nō eſt ꝑmiſſio ſed p̄ceptū.

2ª rō. ¶ Itē dato ꝙ eſſȝ ꝑmiſſio adhuc eſſet incōueniēſ: q꞉ ſequeret̄ ꝙ lȝ nō obligaret lex moyſi: tn̄ liceret eam onſeruari ſi erat ꝑmiſſa. Et tn̄ apl's hoc negat dicens. Euacuari a xp̄o eos qui per legē putant ſe iuſtificari. ad gala. 5. ergo etiā nō eſt ꝑmiſſio.

L ¶ Alij dicūt ꝙ iſtud fuit p̄ceptum ab apl'is poſituȝ: ⁊ tunc obligauit: ⁊ tn̄ poſtea reuocatū eſt per paulū p̄ma: ad thimo. 4. Nihil reijciendum eſſe qd̄ cū gr̄aꝝ actione accipit̄. In quo oñdit nō eſſe faciendaȝ aliquā dr̄iam in cibis: ſȝ oīs creatura dei bona eſt: ⁊ oīa lȝ in cibū ſumi.

M ¶ Dōȝ ꝙ hoc nō ſtat: q꞉ paulus nō poterat reuocare iſtud p̄ceptuȝ qd̄ per totā eccleſiā datuȝ fuerat in q̄ ꝯuenerant apl'i ⁊ ſeniores. Auctores aūt eccleſie eſt ſuꝑ auctoritateȝ oīum hoīuȝ ⁊ congregationuȝ vt oñdimus latiſſime in lib. nr̄o defenſorio triū ꝯcluſionū: ergo nō poterat paulus reuocare diffinitū per eccleſiā: maxīe q꞉ paulus erat ſubditus eccleſie ⁊ ipſe obediuit ei. Nam eccleſia miſit eum cuȝ iſto decreto in antiochiam dicens. Miſimus Barnabam ⁊ paulum cariſſimos nobis. Et innuitur ibi ꝙ eccleſia poſſet imperare paulo: ergo non poterat ipſe decretuȝ eius reuocare.

N Improbatur opinio. p̄ª rō. ¶ Alij dicunt ꝙ iſtud preceptū poſitum ab apoſtolis obligauit ad obſeruationem ⁊ etiā nunc obligat cum ſit preceptum eccleſie. Et ita voluerit ꝙ teneamur adhuc obſeruare illa duo legalia. ſ. abſtinere a ſanguine: ⁊ ab animali morticino ſiue ſuffocato. ¶ Sed hoc non ſtat q꞉ apl'ſ oſtendit non eſſe neceſſe fieri aliquā diſtinctioneȝ in cibis dicens ꝙ nihil reijcienduȝ eſt ſed omnis creatura bona eſt: ⁊ pōt eum gratiarum actione ſumi in cibū prima thimo. 4. Et dr̄ etiā ibi ꝙ hoīes recedentes a fide ⁊ intendentes doctrine demoniorū prohibent nubere ⁊ abſtinere a cibis iubebant: ergo iniquū eſt talem docrinā dare.

O ¶ Item ad Ro. 14. dicit̄ nihil eſſe cōmune aut immūdum per chriſtum ei qui nihil putat eſſe immundum: ergo nullo modo cibus immundus eſt. Lex tamē non iubet abſtinere ab aliquo cibo niſi inquantum eſt immūdus: ergo credenti in chriſtum non eſſe neceſſe ab aliquo

cibo

249.v

O 3ᵃ rō cibo abſtinere. ¶ Item cetera legalia ablata ſunt vt circūci
ſio ⁊ obſeruationes feſtoꝝ: ad gala. 4. Dies obſeruatis ⁊ tē
pora ⁊c. ad gala. 5. Si circūcidimini xp̄s nihil vobis ꝓdeſt:
ergo iſta duo. ſ. abſtinere a ſanguine ⁊ ſuffocato non magis
manerent q̄ꝫ illa. Nam legalia oīa ſunt eq̄lis auctoritatis cū
ſolum hēant auctoritatē a deo inſtituente: ⁊ non hēant nāli
ter aliquā obligationē. Si ergo aliq̄ꝺ illorū ceſſauit oīa ceſſa
uerunt: cum nullū eoꝝ ceſſare poſſet niſi ceſſante auc̄tate ⁊
vi obligatiua tradita eis a legiſlatore. Niſi forte dicat̄ ꝙ iſta
P 4ᵃ rō duo precepta hēant aliquā vim obligandi nāliter. Q̄ꝺ falſuꝫ
eſt. Ceſſantibus ergo alijs ceſſare debuerunt iſta. i. non hūe-
runt aliquā vim obligandi. ¶ Itē ſi aliq̄ legalia manere de-
buiſſent: illa potius manerēt que eſſent alicuius efficacie. Et
tn̄ inter oīa ſacra veteris teſti ⁊ cerimonias nihil erat q̄ꝺ pec
catuꝫ poſſet auferre ⁊ ꝯferre gr̄am niſi circūciſio: vt. s. dcm̄
Alia opio eſt: ergo iſta potiſſime deberet manere. Et tn̄ ablata ē: ad ga-
la. 5. ⁊ 6. ergo nulluꝫ cerimoniale de alijs manet. ¶ Alij di-
cunt ꝙ iſtud p̄ceptum eccl'e fuit obligatoriū: ⁊ tn̄ intellectus
in ſenſu morali. ſ. p ſanguinē intell'r homicidiuꝫ: a quo hoies
cauere debent. Nā homicide ſolent vocari viri ſanguinuꝫ. i.
ꝙ ſanguinē fuderunt: ⁊ iſtud p̄ceptum nāliter eſt obligato-
rium. ¶ Per ſuffocationē intelligunt oppreſſioneꝫ factā in
pauperibus a potentibus: ⁊ ēt iſta eſt vetita de iure nature:
⁊ in hoc ſenſu dicunt iſtud p̄ceptū eccl'e ſemꝑ manere ⁊ ob-
Q ligare. ¶ Dōm ꝙ non ſtat: q2 neceſſe eſt intelligi preceptuꝫ
Improbatio h9 opionis iſtud q̄ꝫtuꝫ ad l'ram ſicut ipſa l'ra ſonat. Unde Hiero. ſuꝑ Eze
chielē. 18. c. ponit quaſdā expōnes morales: ⁊ poſt illas pōit
l'raleꝫ: dicens ꝙ ap'li intellexerūt iſtud p̄ceptū l'raliter: ita ꝙ
R a ſanguine ⁊ a ſuffocato abſtinendū eſſet. ¶ Alij dicunt ꝙ
Alia opio intelligenda erat l'ra iſta ſicut iacet: ⁊ tn̄ dicūt ꝙ non fuit p̄-
ceptum: ſed ſolū fuit quedaꝫ ꝓuiſio ad obſeruandā pacem ⁊
cōem vitā inter iudeos ⁊ gentiles. Q̄ꝺ fieri non poterat niſi
iudei ⁊ gentiles ꝯuenirent in hoc ⁊ ſil' abſtinerent a ſangui
s. Tho. ne: ⁊ a ſuffocato. ¶ Iſtā pōneꝫ vr̄ ſequi ſctus Tho. Et q̄ꝫtū
ad hoc q̄ꝺ dicūt fuiſſe factā ꝓuiſionē vt teneret̄ vita cōis in-
ter gentiles ⁊ iudeos ⁊ eſſet pax inter eos veꝝ eſt. Et tn̄ in-
quātuꝫ dicunt ꝙ fuit quedā ꝓuiſio noluit ꝯcedere ꝙ fuerit
preceptū: ſꝫ quaſi q̄dā modus ꝯcordandi gentiles ⁊ iudeos:
⁊ tunc nō obligaret. Et eſſet incōueniens q2 multi nollēt ob
ſeruare ſi ſcirent ſe nō eſſe obligatos: ⁊ tūc nō maneret pax
gentiliū ⁊ iudeoꝝ. Ideo oportebat ꝙ obligaret iſta ꝓmiſſio:
⁊ tunc eſſet vere p̄ceptum: q2 ꝑꝑ nihil aliud vocat̄ p̄ceptum
niſi q2 eſt quedā diffinitio de actibus humanis obligans ad
ſic vel ad ſic agendū vel nō agendum. Et maxime pꝫ hoc: q2
act. 15. dr̄ ꝙ iſta erant neceſſaria. ſ. Placuit nobis nihil vobis
imponere oneris q̄ꝫ hec neceſſaria vt abſtineatis ⁊c. Opꝫ g̊
ꝙ eſſet p̄ceptū: ēt q2 ibi vocatū onus: cū eſſet liberuꝫ ſeruare
vel nō obſeruare. ¶ Dōꝫ ergo ꝙ iſtud fuit p̄ceptū obligans
S tunc oēs de eccl'a ⁊ cā fuit ꝑꝑ pacē cōem ꝯuerſoꝝ ad xp̄ꝫ de
Rn̄ſio auctoris gentilitate ⁊ iudaiſmo: q2 nihil magis nec̄ium erat inter eos
q̄ꝫ obſeruari pacē cōem vt nō diuiderent̄ in ſciſmata ⁊ here-
ſes: ⁊ ne impediret̄ ꝓfectus ꝯuerſionis gentiuꝫ ad legē xp̄i.
Et ſic ap'li nō iuſſerunt cauere ab hijs duobus tanq̄ꝫ bonuꝫ
aut vtile eſſet obſeruari legē Moyſi: vel haberet adhuc ali-
quā obligatiōeꝫ: cuꝫ ipſi oñderint ꝙ per ſolā fidē xp̄i poterāt
hoies ſaluari: act. 15. ſꝫ q2 ceſſante tota obſeruatione legaliuꝫ
non poterat manere pax inter vtroſq3 iuſſuꝫ eſt abſtinere ab
hijs: nō ꝙ per hoc inueret̄ ꝯuerſis de iudaiſmo iſta cerimo-
nialia hr̄e aliquā virtutē vel obligationē: ſꝫ ſoluꝫ q2 ipſi ma-
gis abhoiabant̄ hoies vtentes hijs q̄ꝫ facientes cōtra alias
cerimonias legis. ¶ Et ſunt h̄ tria cerimonialia. ſ. abſtinere
T ab imolatis ſimulacrorū: ⁊ ſuffocato ⁊ ſanguine. De p̄ma
ratio vetandi fuit: q2 iudei valde abhoiabantur idola ⁊ q̄c-
quid tangebat illa. Unde aurū ⁊ argentū q̄ꝺ erat ſuper ipſa
idola accipere non poterāt: ſꝫ fugere debebāt iſtud tāq̄ꝫ ſor-
des ⁊ imundiciā deutero. 7. Et ob hoc valde fugiebāt come
dere de ꝯſecratis ſimulacroꝝ exo. 34. ⁊ deutero. 7. Et ſic ab-
hominarent̄ gentiles ꝯuerſos ad xp̄ꝫ ſi viderent eos mādu-
care de ꝯſecratis ſimulacrorū. Etiā per hoc hr̄ent q̄ꝫdā ſuſpi
tioneꝫ ꝙ adhuc gentiles illi deſiderarēt ydola q̄ prius colle-
bant. De ſanguine ⁊ ſuffocato cā fuit ꝑꝑ erroreꝫ. Nam iu
dei ꝑꝑ longā ꝯſuetudinē horrebāt manducare ſanguinē vel
res morticinas ⁊ ſuffocatas. Et ad hoc ꝙ viuerent amicabi
li vita cū gentilibus neceſſe erat ꝙ vtriq3 cauerent a talibus
cibis. Sicut etiā quottidie fit ꝙ ille qui vult viuere amicabi
liter ⁊ iocūde cū alio opꝫ ꝙ abſtineat ab oībus que ille dete-
ſtatur. ¶ Conſiderandū aūt ꝙ lꝫ iſtud p̄ceptuꝫ obligaret cū
pro tunc eſſet neceſſariū: tn̄ non fuit datū ab ap'lis cū intētio
ne ſemꝑ obligādi ⁊ manendi: ſꝫ ſolū ꝙ maneret vſq3 ad ali- V
quantū tp̄s in quo per aſſiduā ꝯuerſationē mores gentiliuꝫ
⁊ iudeoꝝ ꝯcordarent. Et tunc ꝯuerſi de iudeis comederent
quicq̄d comedebant gentiles. Et non eſſet neceſſe abſtinere
ab aliquo cibo. Iō cū aliquāto tꝑe durauiſſet iſtud decretum
in eccleſia ꝯcordatis iam gentilibus ⁊ iudeis ceſſauit obſer-
uatio eius: ſicut ⁊ nunc nō obſeruat̄ nec ligat. Et ſi aliquis
putaret ſe ligari illo decreto peccaret errando in fide. ¶ Eſt
aūt credendū ꝙ tp̄s iſtud quo decretum iſtud ceſſare debuit X
determinatū eſt per ap'los ⁊ ſeniores eccleſie ſiue per eccl'aꝫ
congregatā. Nā ſicut ꝑ ap'los ⁊ eccleſiā factū eſt decretum
iſtud propter pacē: ita plene reformata pace: per eos ceſſare
iuberet̄: ne poſteri hr̄ent occōneꝫ errandi putantes aliq̄ ceri
monialia legis moyſi adhuc obligare. Iſtud aūt lꝫ ſcriptū
nō inueniat̄ eſt ſatis veriſimile. Q2 ſicut iſtud decretum fue
rat poſitū per eccleſiā: ita nō poterat tolli niſi per eccleſiā: cū
iuriſdictio ſua ſit ſupra oēs hoies ⁊ ſupra oēs ꝯgregatiōes:
⁊ nullus p̄latus poſſet reuocare vel interpretari leges ab ea
conditas: cū de iure eq̄lis ꝑtātis ſit iura ꝯdere ⁊ interpreta-
ri: ⁊ ad eundē ꝑtineat. ¶ Cū ergo in decreto iſto nō ponere Y
tur aliq̄ꝺ tp̄s i quo deberet ceſſare: vt ipſo iure ceſſaret: opor
tebat ꝙ ad hoc ꝙ ceſſaret: eccleſia iſtud diffiniret. Et ſic cre-
dendū eſt fuiſſe factū lꝫ non ſcribat̄: q2 non oīa geſta ap'loꝝ:
⁊ eccleſie illius tp̄is ſcripta ſunt. Et credenduꝫ eſt ꝙ pauco
tꝑe manſerit decretū iſtud: q2 neceſſe eſt dici ꝙ viuente pau
lo fuerit reuocatū: cū ipſe pᵃ ad thimo. 4. dixerit ꝙ oīs crea-
tura bona eſt: ⁊ nihil eſt reijciendū de cibo q̄ꝺ cū gr̄aꝝ actio
ne ꝑciperet̄. Ergo iam nec ſanguis: nec ſuffocatū: nec imola
ta ſimulacroꝝ cauenda erant. Nā ſi obligaſſet decretū iſtud
eccleſie paulus nullo mō auſus fuiſſꝫ dicere nihil eſſe reijciē
dum: cū per decretū iſtud tria illa reijcienda eſſent: maxie q2
non ſolū dicit nihil reijciendū eſſe: ſꝫ increpat tanq̄ꝫ receden
tes a fide eos qui aſſerebant abſtinendū eſſe ab aliq̄bus ci-
bis. Et ſic pꝫ ꝙ ceſſauerit lex: ita ꝙ nō maneat obligatio ei9
q̄ꝫtum ad aliq̄d. ¶ Sꝫ obijciet̄ ꝙ adhuc aliq̄d maneat de le
ge: q2 multe leges iudiciales de hijs que hn̄r exo. 21. ⁊ 22. ob-
ſeruātur ab eccleſia nūc: ⁊ ponunt̄ inter leges eccleſie: vt pꝫ
extra de fur. ⁊ adult̄. ⁊ de iniur. ⁊ dāno dato. ¶ Dōm ꝙ iſte Z
leges manēt nunc non tanq̄ꝫ ꝑtes legis moyſi: nec vt a deo
date: ſꝫ vt inſtitute de nouo ab eccleſia q̄ vidit illas eē vtiles
politie ſue. Et ſicut poſſet accipe leges barbarorū ſi ei vtiles
viderent̄ ⁊ daret eis nouā auctoritatē tanq̄ꝫ legibus a ſe cō
ditis: ita accipe potuit leges aliquas de datis a deo in veteri
teſtō. Iſtud tn̄ fuit in legibus iudicialibus. In cerimonialib9
aūt nullā accepit: ideo nulla manet. Iſtud aūt decretū q̄ꝺ ec-
cleſia fecerat de abſtinendo a ſanguine ⁊ ſuffocato ⁊ imola
tis ſimulacroꝝ erat pure cerimoniale: ideo iam non manet:
nec ex auctoritate veteris teſti: nec eccleſie de nouo inſtituē-
tis. ¶ Et ſic dōm eſt ꝙ eccl'a pōt ꝯuenienter aliq̄s de legib9
iudicialib9 veteris teſti nūc obſeruare: nō tāq̄ꝫ a deo datas
ſed tāq̄ꝫ ꝑ eā nouiter iſtitutas. Leges aūt cerimoniales nul
lo mō obſeruare lꝫ nec tanq̄ꝫ ab eo inſtitutas aut nūc de no-
uo inſtituēdo. Rō dn̄e poneret̄. j. q. xcix. De hijs ſctūs Tho. s. Tho.
4. ſen. di. i. in ſubdiuiſione diſtinctionis. q. 5. arti. 4.

¶ Per quē lex Moyſi ſoluta eſt. i. ceſſauit. Q̄ō. XCVIII.

Queritur per quē lex moyſi ſoluta eſt. i. ceſſauit.
¶ Aliqui dicūt ꝙ per ap'los ⁊ eccle-
ſiam. Nam ꝯgregati diffinierunt legalia nō eſſe nec̄ia ad ſa- Opinio q̄rundā p̄ma Opio 1ᵃ
lutem: ſꝫ poſſe hoieꝫ per ſolā xp̄i fidē ſaluari. act. 15. Iō ibi de
nunciauerunt abſolutos ꝯuerſos ad xp̄m ab obſeruatiōe le-
galium. ¶ Alij dicunt ꝙ lex ſoluta eſt per paulū: q2 ipſe ex-
preſſe de iſtis loquutus eſt oñdens nihil ꝓficere obſeruatio-
nes illoꝝ in lege xp̄i. Naꝫ dixit ad gala. 6. ꝙ in xp̄o. i. in lege
xp̄i vel in eccleſia que eſt corpus xp̄i: nec circūciſio aliq̄d vꝫ
nec p̄puciū: ſꝫ noua creatura. Et oñdit obſuatiōeꝫ legaliū re
pugnare nouo teſtō: ad gala. 4. ⁊ 5. ⁊ vt oñſum eſt p̄cedē. q. A
¶ Dōm ꝙ lex moyſi ꝓprie nō fuit ſoluta per ap'los nec per Rn̄ſio auctoris ad q̄ſtiōnis.
eccleſiā: ſed per deū ſiue per xp̄m q̄ꝺ idem eſt. Et putant aliq̄
ꝙ hoc eſt: q2 ap'li ⁊ eccleſia nō hēbant iuriſdictionē ad hoc:
⁊ recte putant. Nam lex non pōt tolli niſi per eum a quo cō
dita eſt: aut per ſuperiorē: aut per equalē ſibi ſuccedentē in ea-
dem iuriſdictione. Ap'li aūt ⁊ eccleſia non ꝯdiderunt legem
Moyſi

moyſi: q͛ deus illã ꝯdidit: nec hñt equalẽ ptãtẽ nec ẽt ſucce-
dunt deo in iuriſditiõe: q͛ deus ſꝑ manet: iõ non poterat ec
Obĳcit clesia tollere legẽ moyſi. ¶ Sed obĳciet ꝙ poſſet: q͛ a xp̄o
accepit ptãtẽ tantã quãtã ille hẽbat: vt hõ. Jo. 20. Sicut mi
ſit me pr̄: ita ego mitto vos. ſ. in ptãte illa quã mihi pr̄ dedit
ego mitto vos ꝯcedendo eandẽ. ſ. vt poſſitis ad vtilitatẽ ꝛ
ſtatũ fidei facere qcqd ego facere poſſem ꝑ cõmiſſionẽ dei-
tatis: ſicut ḡ xp̄s poterat reuocare legẽ moyſi: ita poſſet ec-
B Apl'i ñ poterãt tollẽ legẽ a dõ. clesia ꝛ apl'i. ¶ Dõm ꝙ ptãs eccl'ie ꝛ apl'oꝝ tradita a xp̄o:
lȝ dicatur equalis ptãti xp̄i in hĳs que ptinẽt ad regulãduȝ
ſtatum fidei: tñ tradita eſt in certa foꝛa. ſ. ad ꝯſtruendum: ꝛ
non ad deſtruendũ. Sicut dr̄. 2. ad coꝛin. x. ꝛ. xiĳ. Tollere tñ
legẽ aliquã a deo poſitã erat õſtruere q̃ ille ꝯſtruxerat: ideo
ex hac cõmiſſione gñali non hẽbat ptãtem eccl'ia ad tollen
dum legẽ moyſi: ꝛ ſil'i mõ oſtẽdit̃. s. in ꝓlogo nr̃o. q. xxix. ꝙ
eccl'ia non poterat diſpẽſare circa euãgeliũ: lȝ hẽat equalem
ptãtem cũ xp̄o ſiue eandẽ. Jõ per hanc gñalẽ ptãtem nõ po
terat tollere legẽ moyſi niſi deus ſpãliter hoc eccl'ie ꝯferret
C vel inſpiraret. ¶ Dõm ꝙ lex moyſi ꝓpꝛie ſoluta eſt per deũ
ſiue per ſeipſam. Dico aũt ꝑ deũ: q͛ ipſe pꝛenũciauerat ꝑ pꝛo
phetas ſuos ꝙ iſta lex ceſſatura eẽt. Jere. xxxj. Ecce dies ve
niunt dicit dñs: ꝛ feriam domui iſael ꝛ domui iuda fedus
nouũ: nõ ẜm pactũ qd̕ pepigi cũ pr̄ibus veſtris in die q̃ com
pꝛehendi manũ eoꝝ: vt educerẽ eos de terra egypti pactum
qd̕ irritũ fecerunt: ſȝ hoc erit pactũ qd̕ feriã cuȝ domo iſrael.
Poſt dies illos dabo legẽ meã in viſceribus eoꝝ ꝛ in coꝛde
eoꝝ ſcribã eam. ꝛ ero eis in deũ: ꝛ ipſi erunt mihi in ppl'm.
D ¶ Jſtud manifeſte itelligit̃ de lege xp̄i que vocat̃ lex noua
ſicut hic dr̄ feriã fedus nouũ. Et iſtud initũ fuit cum domo
iuda ꝛ iſrael. i. cũ iudeis qui vocant̃ domus iuda ꝛ iſrael in
quãtum erant de diuerſis tribubus. Et hoc fuit in lege chꝛi
ſti. Nã ipſe eam pꝛedicare cepit iudeis: ꝛ nõ ibat ad gẽtiles
nec volebat facere miracula inter eos: vt pȝ de muliere cha
nanea. ȷ̃. xv. ꝛ etiã iubebat diſcipulis nõ ire in viaȝ gentium
E nec ad ciuitates ſamaritanoꝝ. ȷ̃. x. ¶ Dr̄ etiã ꝙ lex iſta dare
tur in viſceribus iudeoꝝ: ꝛ ſcriberet̃ in coꝛde eoꝝ. Et cõue-
nit legi xp̄i. Nã non fuit tradita in ſcriptis ſic̃ lex moyſi que
in tabulis lapideis a deo tradita eſt exo. xxxĳ. ꝛ. xxxiiĳ. Lex
aũt xp̄i tradita eſt in ſola voce. Nã aperiẽs os ſuũ docebat
aſtãtes de regno dei ſuꝑ in lr̃a. Et ſic iſta lex nõ ſcribebatur
niſi in coꝛde: q͛ nõ in lapidibꝰ nec in mẽbꝛanis. ¶ Vñ nũq̃ȝ
fuit ſcriptũ euãgeliũ nec aliqd õ lege xp̄i eo viuẽte: ſȝ aliquã
to tẽpoꝛe poſt moꝛtẽ ſuã: vt oſtẽſuȝ fuit. s. in ꝓlogo ꝑ Hiero.
q. ĳ. Et ſcripſit illud Mat. cũ vellet trãſire ad gentes ethio-
pum nubianoꝝ. vt pȝ eodẽ ꝓlogo in lr̃a. ꝛ. q. iĳ. eiuſdẽ. Dici
tur aũt ꝯuenienter lex iſta ſcripta in coꝛde: q͛ hoĩes qñ eã a
ꝑncipio acceperũt cũ magno feruoꝛe deuotõis acceperũt: ꝛ
F ſic ipꝛimebat̃ coꝛdibus eoꝝ. ¶ Et per h̃ ꝙ deus vocauit le-
lex moyſi erat ceſſatura. gem iſtã nouaȝ innuit ꝙ lex moyſi aliqñ ceſſatura erat. Nam
id qd̕ inueteraſcit ꝓpe interitũ eſt. ꝛ ſic aliqñ finẽ hȝ. ¶ Jſtã
auc̃itatẽ Jere. xxxj. introducit apl's ad hebꝛe. viĳ ꝛ exponit
eã aliquo mõ. ꝛ ex illo v̾bo. ſ. Teſtm̃ nouũ vel pactũ nouum
pª rõ oñdit ꝙ lex moyſi ceſſatura erat cũ ait. Dicendo aũt nouum
veterauit ꝑus. Qd̕ aũt antiquat̃ ꝛ ſe neſcit ꝓpe interitũ eſt.
Deus aũt q̄ dixit teſtm̃ aliud nouũ eẽ dandũ ꝑ qd̕ iſtud iue
teraſceret: ꝓnunciauit ꝙ iſtud ceſſaturũ eẽt. Et cũ iſtõ teſta
mentum nouũ dãdũ eſſet per deũ: ſicut ipſe dixit Jere. xxxj.
G apparet ꝙ per ipſuȝ auferenda eſſet vel ſoluẽda lex moyſi.
2ª rõ ¶ Jtẽ pȝ hoc q͛ apl'i qñ denunciauerũt cõuerſos ad xp̄ȝ nõ
obligari ad legalia ꝓbauerunt hoc ex quadã auc̃itate quaȝ
introducit Jaco. actuũ. xv. ꝛ ex illa ꝯcluſit diffiniẽdo ꝙ non
H inquietarent̃ cõuerſi ad xp̄ȝ ſuꝑ obſeruatiõe legaliũ. ¶ Jtẽ
3ª rõ lex moyſi per ſeipãm ceſſauit: q͛ qñ ꝑuenitur ad finẽ alicuiꝰ
rei nãliter ipſa res ceſſat: cũ habito termino ceſſet motꝰ. Lex
autẽ moyſi oꝛdinabat ſolũ ad meſſiã tãq̃ȝ ad finẽ: q͛ ipſe ex-
hibiturꝰ erat bona illa que iudei ſperabãt. Cũ ergo meſſias
veniret ꝛ cõpleret oĩa que in lege ꝛ ꝓphis ꝓmiſſa erant ad
que lex ipſa oꝛdinabat iã erat ꝯtra rõneȝ manere ipãm legẽ
cum haberet̃ totalis finis ſuus. Xp̄s aũt exhibuit oĩa que i
lege ꝛ ꝓphetis pꝛomiſſa erant. Jdeo poſt eũ non debuit du
rare lex moyſi. ¶ Et hoc ipſe innuit dicens ꝙ venerat legem
I implere: ꝛ ꝙ non tranſiret iota vnuȝ nec apex a lege donec
4ª rõ omnia fierent. ergo factis omnibus illis lex manere nõ d̾be
bat. Et ſic quãtũ ad hoc lex per ſeipſam ceſſabat tãq̃ȝ habito
fine ſuo. ¶ Jtẽ lex per ſeipãȝ ceſſabat: q͛ obſeruatio ſua ſibi
met repugnaret. Nam per cerimonias legales ſignificabat̃
chꝛiſtus venturus ꝛ paſſurus: ꝛ facturus alia pꝛo redẽptio
ne noſtra. ſi ergo factis oĩbus hĳs adhuc obſuaret̃ lex moy
ſi: nihil aliud erat dicere q̃ȝ ꝙ iſta nondum facta erant: ꝛ ſic
eſſent ſigna fallacia ꝛ repugnãtia ſibi ipſis. ¶ Sic patet ꝑ
Augu. in lib. ꝯtra fauſtũ. ſ. ſi xp̄s legem ꝛ ꝓphetas non ſol-
uiſſet adhuc pꝛomitteret̃ naſciturus: paſſurus: reſurrecturꝰ
cũ iõ magis h̃ nõ ſoluerit: ſȝ adipleuerit: q͛ iã nõ ꝓmittit̃ na
ſciturus: paſſurus: reſurrecturꝰ: qd̕ illa ſacr̃a quodãmõ ꝑſo
nabant: ſed annũciat̃ ꝙ natus ſit: paſſus ſit: ꝛ reſurrexerit:
qd̕ hec ſacr̃a que iã a xp̄ianis peragunt̃ perſonãt. Et ſic ipſa
lex moyſi per ſeipſaȝ ſoluta eſt. i. ceſſationẽ inducebat vt nõ
eſſet iam ſignũ fallax. ¶ Amplius dõm eſt ꝙ etiaȝ per xp̄m K
lex moyſi ſoluta eſt. Nam ipſe impleuit legẽ moyſi exhiben- 5ª rõ
do oĩa in ſeipſo que in ea ꝛ in ꝓphetis ꝓmiſſa erant: vt ipſe
dixit. s. in lr̃a. Et tñ impletis oĩbus ad que lex oꝛdinabatur
non poterat ipſa amplius manere. Ergo xp̄s qui ipleuit eaȝ
fecit eam ceſſare: quã ſi nõ impleſſet neceſſe erat ꝙ vſq̃ȝ ho-
die duraret vel in ꝑpetuũ quouſq̃ȝ exhiberent̃ que in ea pꝛo
miſſa erant: q͛ verbũ dei nõ poterat eſſe irritũ. ¶ Jtem xp̄s L
ſoluit eã aufferendo aliqd de pꝛeceptis vel ꝓmiſſionibꝰ eius. 6ª rõ
Nam ẜm legẽ moyſi licebat dare libellũ repudĳ. Xp̄s auteȝ
vetuit. ȷ̃. in littera: ꝛ. ȷ̃. xix. Licebat etiã ẜm legeȝ moyſi dari
ad vſurã extraneis. Xp̄s aũt iuſſit mutuari ſine vlla ſpe vſu
re Luc. vj. Mutuũ date nihil inde ſperãtes. Etiã licebat pꝛo
ſequi inimicitias ẜȝ legẽ moyſi ex deſiderio vindicte nume.
xxxv. Chꝛiſtus autem vetuit etiã iraſci alicui. ȷ̃. in lr̃a. Et ita
multas ꝓmiſſiones abſtulit de lege moyſi. Et tñ omnes ille
habebant vim a legiſlatoꝛe. ergo xp̄s diſſoluit vim leg̃ moy
ſi. ¶ Jtem pȝ q͛ apl's ad gala. 5. dicit ꝙ xp̄s nihil ꝓdeſt eis M
qui circũciduntur: ꝛ qd̕ euacuatur a xp̄o qui per legem pu 7ª rõ
tant ſe iuſtificari: ergo xp̄s eſt qui facit ceſſare iſtas cerimo-
nias tanq̃ȝ iam ſibi repugnãtes. ¶ Jtem pȝ hoc circa diſtin N
ctionem ciboꝝ que erat cerimonia legis moyſi ẜm quã iudi 8ª rõ
cabantur aliqua animalia mũda ad cibuȝ: ꝛ alia imunda. le
ui. xj. ꝛ deuteronomĳ. 14. Chꝛiſtus aũt oſtẽdit Petro nullũ
cibum eẽ imundũ mittens de celo in viſiõe vas magnũ di-
uerſis quadrupedibus plenũ: quoꝝũ quedã ẜm legeȝ erant
imunda: vel potius: vt innuitur oĩa erant imũda. Et vox ad
petrum dixit: ſurge Petre occide ꝛ mãduca. Et petrus di-
dixit. Abſit a me domine q͛ nunq̃ȝ munducauiꝰ cõe ꝛ imun
dum. Et vox iterũ ad eum. Qd̕ deus purificauit tu ne cõe
dixeris. actuũ. x. Et ſic xp̄s ſoluebat hic legẽ moyſi faciendo
nullũ cibum eſſe imundũ: ſed cõcedendo gñaliter vti omni
bus cibis tãq̃ȝ mundis. Jpſe ergo legẽ ſoluit. ¶ Apl'i etiaȝ
ꝛ tota eccleſia in cõcilio cõgregata ſoluit legẽ moyſi. Quia O
cum ante hoc dubiũ eſſet an legalia adhuc obligarẽt cõuer Apl'i ꝛ to-
ſos ad xp̄m diffinitũ eſt non eſſe eos obligatos: ſed per ſolaȝ ta eccl'ia in
xp̄i fidem poſſe ſaluari. ¶ Paulus autẽ per ſe legem moyſi ꝯcilio ꝯgre
non ſoluit ꝑncipaliter: nec etiã determinando cõuerſos ad gata ſoluit
xp̄m eſſe ab ea abſolutos: ſed ipſe ſicut ceteri xp̄iani expecta legẽ moyſi
uit determinationẽ gñaleȝ eccleſie: quã oẽs apoſtoli ſequuti
ſunt. Jpſe tñ Paulus de hac qõne plura dixit q̃ȝ aliqs alio
rum: cũ alĳ nõ ſcripſerint multa ſic̃ Paulus: ꝛ ipſe in oĩbus
que dixit de ceſſatiõe legalium: ꝛ qũo obſeruatio eoꝝ repu
gnabat legi xp̄i: ſequutus eſt intẽtionẽ eccl'ie quã ipſe vidit
cum interfuerit illi ꝯcilio generali actuũ. xv. ¶ Lex ḡ moyſi
ablata eſt per deũ diffinientẽ tp̄s ꝛ durationẽ eius: ꝛ dãteȝ P
aliaȝ legẽ per quã ipſa tolleret̃. ¶ Fuit etiã ſoluta per ſeipãȝ Epylogus
q͛ ꝑuenerat ad finẽ ſuum. Et ſic nãliter ceſſabat. ¶ Soluta de ſol'one le
fuit etiã per chꝛiſtũ tanq̃ȝ per cõplentẽ omnia que in ea pꝛo leg̃ moyſi
miſſa erãt: ꝛ deducentẽ eam ad ſuũ finẽ: ꝛ dantem aliam le
gem nouã. ¶ Fuit aũt ſoluta per eccl'iam inquãtum oſtẽdit
ꝙ nõ eſſet volũtas dei illã obſeruari. ¶ Et hoc pȝ ad id qd̕
dicebatur in ꝑncipio. ſ. ꝙ eccl'ia ſoluit legẽ moyſi. Conceden Q
duȝ ꝙ ſoluit. nõ quidẽ per modũ pure ptãtis tanq̃ȝ videret̃
ſibi melius eſſe nõ obſeruari legẽ moyſi q̃ȝ obſeruari: ꝛ ob
hoc ꝙ ex ptãte ſua iuberet illã non obſeruari: ſed ſolũ ſoluit
eam oſtẽdendo ex ſacra ſcriptura ꝙ iam nõ erat obſeruãda
q͛ deus volebat illã ceſſare. ¶ Et pȝ hoc q͛ in illo concilio
duo ſoli legũtur õterminaſſe. ſ. Petrus ꝛ Jacobus: ꝛ ambo
vſi ſunt auc̃itatibus ſacre ſcripture vel exẽplis oſtẽdẽtibus
dei voluntatẽ circa hoc. actuũ. xv. ¶ Si tñ ex pura poteſta
te agerẽt nõ allegaſſent aliqd ſed dicerent. Placuit ſpiritui
ſancto ꝛ nobis nõ inquietari ꝯuerſos ad xp̄m ſuꝑ obſerua

tione legaliū. Cum autē dicit̃ de Paulo dōm ꝙ nec ipſe ex
poteſtate legalia abſtulit: qḋ deus fecit nec determinauit tā
q̃ʒ iudex qd deus ſup hoc vellet: qꝛ iſtud fecit eccl'ia: ſʒ ſoluʒ
oſtendit quid obſeruandū eſſet per eccl'ie determinationem
circa legalia. Nā cum ipſe interfuiſſet illi concilio ⁊ vidiſſet
plene intētionē eccl'ie potuit in oībus dubijs ocurrentibus
⁊ quādocūqʒ acciderent oſtēdere quid eccl'ia ſuper hoc de-
terminaſſet: non tāq̃ʒ ipſe determinās: ſed tāq̃ʒ eccl'ie deter-
minationē oſtēdens. Licet ipſe latius q̃ʒ eccl'ia loquut⁹ fue-
R rit: qꝛ ſciebat que fuerat intētio eccl'ie diniēdo. ¶ Et ſic in
concl'o ſum ſol'one legis moyſi deus fuit tāq̃ʒ legiſlatoꝛ: eccleſia tāq̃ʒ iu-
maria. dex: Paul. tāq̃ʒ oſtendēs ſentētiaʒ iudicis. Primus hʒ au-
ctoritatem abſolutā non dependētem ab aliquo: ſed ſolū qꝛ
vult. Scd̄s habet poteſtatē limitatā. ſ. iudicandi ſoluʒ per
legem: que tñ poteſtas quedā eſt: qꝛ non lʒ cuilibet in alteꝝ
ius dicere per leges: ſed ſolū ei qui iuriſditiōi p̄eeſt. Terti⁹
non hʒ iuriſditionē aliquā quātū ad iſtū actū: ſed ſolū hʒ vi-
cem doctoris cui credit̃ quātum ad ea que ꝓbat: ⁊ ita Pau
lus quātum ad ea que per eccleſiam diffinita erant nullam
iuriſditionē habebat niſi ſolū ꝙ inducebat ea ad intētioneʒ
ſuam probandā. Et ſic varie dici pōt ꝙ lex moyſi ſoluta eſt
a deo vel a chriſto vt erat meſſias vel ab eccl'ia.

¶ Quare lex moyſi ſoluta eſt. Queſtio. XCIX.

Queritur quare lex Moyſi ſoluta eſt. Nā vide
tur ꝙ non debuiſſet ceſſare cuʒ bona
Mãicheo- eſſet ⁊ data a deo qui bonus erat. ¶ Manichei aūt putāt
rum opinio legem veterē a deo male traditā eſſe: ⁊ ſic nō eſſe obſeruan
dam. Uñ nec ipſi obſeruabant illā. Contra quos late diſpu-
tat Augu. in lib. ꝯtra fauſtū manicheuʒ. Iſta tñ eſt inſania.
cum conſtet vnicū ⁊ eundē deum eſſe a quo lex moyſi tradi
ta eſt: ⁊ a quo lex noua: qꝛ deus qui loquebat̃ olim pr̄ib⁹ in
ꝓphetis dando. ſ. legē moyſi. loquut⁹ fuit poſtea in filio ſuo
dando. ſ. legē nouam. ad hebꝛe. p. Bonus ergo deus illaʒ de
A dit. ¶ Dōm ꝙ lex moyſi bona erat: qꝛ a bono auctoꝛe tradi
Rñdet̃ ad ta erat: ⁊ ad bonū finē dirigebat. ſ. ad meſſiā ꝑ quē remiſſio
q̄ſitū qōis. peccatoꝝ ⁊ omnia bona nobis tradenda erant. Fuit tñ ꝯue
p̄ª cā niens eā ceſſare ꝓpter multa. ¶ Primo ꝑꝑ imperfectioneʒ
ſuā: qꝛ lʒ eſſet bona nō erat tamē bona abſolute: ſed bona ꝑ
hoībus imꝑfectis. Sicut aliqd eſt bonū ꝑuulis qḋ nō eſt bo
num viris. Et ita ad gala. 3. ⁊ 4. lex moyſi cōparat̃ pedago
go regenti pueros per timoꝛē: lex aūt xp̄i viris plene etatis
qui iā viuūt in libertate. Et qꝛ non cōuenit hoī ſemꝑ mane-
re in pueritia: ſʒ ꝑuenire ad virilē ⁊ robuſtā etatē ad quā oꝛ
dinatur: nō cōueniebat homini manere ſemꝑ ſub lege moy
ſi: que cōtinebat quaſi quedā rudimenta puerilia ꝑ obſerua
tionem cerimoniaꝝ que in ſe inutiles erāt: ſed aliqñ iuſtum
B erat peruenire ad legē perfectioꝛis vite in qua nō eſſent iſta
2ª cā rudimenta cerimonialia. ¶ Scd̄o fuit hoc qꝛ lex moyſi ma
la quedā cōtinebat. Nam lʒ oīa que in lege erāt licita erant
qꝛ deus illa iuſſerat vel permiſerat: quedā tñ illoꝝ nō erant
ſimpl'r bona: qꝛ melius erat ſuū oppoſitū. Sicut dare ad vſu
ram nō erat bonū in ſe: ſed ſolū erat licitū ex ꝑmiſſione. Nā
non dare ad vſurā erat bonū ſimpl'r. ¶ Sic ēt libellum re-
pudij dare: ⁊ ꝑſeqni inimicos deſiderio vindicte nō erat bo
num ſimpl'r: ſed oppoſitū ſuū. ſ. mr̄imoniū eſſe indiſſolubile
⁊ non hr̄e vllas inimicitias nec rancoꝛē ꝯtra pꝛoximum.
¶ Iſte aūt omnes iperfectiōes tolli debebāt ad hoc ꝙ eſſet
lex perfecta. ¶ Et qꝛ nā ſemꝑ intēdit perfectū niſi ꝑ accñs
facit aliquid iperfectū. Ita agens ꝑ rōnem perfectū intēdit.
Deus ergo q legiſlatoꝛ erat ⁊ qlʒ alius legiſlatoꝛ itendit ſꝑ
legem perfectā iponere: niſi inquātum perfectio legis repu
gnare pōt ſtatui politie: vel qꝛ nō pn̄t extiſtētes in politia il-
la ꝓpter ſuā imꝑfectionē tolerare legē tā ꝑfectā. ¶ Ita er-
go deus a p̄ncipio dediſſet iudeis legē ſimpl'r bonā ⁊ perfe
ctam: qꝛ tñ erant viri imꝑfecti valde: ⁊ nō poſſent illā ſuſti-
nere nō dedit eis legē perfectā: ſed ꝯtinentē imꝑfectiōes ali
quas. ¶ Aliqñ tñ homines futuri erant diſpoſiti ad tollerā
dum legē perfectā: ideo ꝯueniens erat ꝙ eis tūc daret̃: ⁊ ceſ
ſaret illa que ꝯtinebat imꝑfectiones: ⁊ ita ceſſare debuit lex
C moyſi ¶ Tertio fuit hꝰ qꝛ ipſa lex ex ſeipſa iportabat ꝙ ali-
3ª cā quādo ceſſatura eēt. Qꝛ oīs res q̄ hʒ aliquē terminuʒ adue-
niente illo ceſſat. Lex tñ moyſi fuit oꝛdinata ad quēdā fineʒ
certū. ſ. vt per eā perueniret̃ ad ꝓmiſſiōes illas que in ea ⁊ i
ꝓphis habebant̃. ſ. de aduētu meſſie ⁊ de bonis ꝯferēndis
per illum. Meſſias tñ venit ⁊ exhibuit oīa que ꝓmiſſa erāt
in lege ⁊ ꝓphis. ergo lex ceſſare debuit. ¶ Nām al's dicere
mus ꝙ lex xp̄i quā nunc hēmus debeat obſeruari a nobis
qñ fuerim⁹ in ꝑadiſo: qꝛ finiſ legis iſtius ē vita eterna. ĩ. xxv.
Si ergo adueniēte fine legis nō ceſſaret lex: ſequeret̃ ꝙ i vi
ta eterna legē iſtā obſeruarem⁹: qḋ fatuū eſt. Ut ſi quis dice
ret ꝙ mouebat̃ nō intendens aliquē terminū. ¶ Etiam qa
ſequeretur ꝙ in vita eterna eēt nobis quidā laboꝛ. Nā obſ
uatio legis laboꝛioſa eſt cū vocet̃ iugū. ĩ. xi. Tollite iugū me
um ſuꝑ vos. i. obſeruate legē meaʒ. vt. ĩ. 7. dꝛ ꝙ arta eſt via
que ducit ad vitam. Et iſta eſt via legis ſiue mandatoꝝ per
que qs ingredit̃ ad vitā. ĩ. xix. Si vis ingredi ad vitaʒ ſerua
mandata. Et tñ in vita eterna nullus laboꝛ erit nec luctus
nec clamoꝛ apoca. 7. qꝛ al's non eēt ibi btitudo q̄ dicit pn̄tiā
omnis boni ⁊ abñtiā oīum maloꝝ. g̃ lex non obſeruabit̃ ibi.
Iſtud aūt eſt: qꝛ ꝑuenit̃ ad finē ſuū. g̃ ēt lex moyſi ſeruari nō
debuit poſtq̃ʒ xp̄s cōpleuit omnia que in ea ⁊ in ꝓphis ꝓ-
miſſa erant. Unde lex moyſi nō poterat durare in eternum. Lex xp̄i
Lex autē xp̄i ꝓpꝛie hʒ ꝙ duret in eternū. i. vſqʒ ad finē ſecu durat in
li: qꝛ finis ſuus nō eſt aliqḋ bonū qḋ poſſit hēri in hac vita: eternuʒ
ſed vita eterna. ĩ. xxv. ſed quādiu nō peruenit̃ ad terminum
ſemꝑ manet motus: ergo lex xp̄i ex ſe hʒ ꝙ duret vſqʒ ad fi-
nem ſeculi. ⁊ ſic nō ſuccedet ei alia lex. ¶ Quarto fuit hoc: D
qꝛ ſi lex moyſi ſemꝑ ſeruaret̃ implicaret in ſe quādam repu- 4ª cā
gnantiā. Nā cerimonialia eius erant introducta ꝓpt̃ ſigni-
ficationē. Omnia eniʒ ſignificabāt meſſiaʒ ⁊ ea que meſſias
facturus erat. Sicut dicit̃ ad hebꝛe. x. Umbrā futuroꝝ bo-
noꝛum lex hʒ. Et p̄ma coꝛin. x. dicit̃ ꝙ oīa in figura cōtinge
bant illis. Si ergo nūc obſeruarent̃ cerimonialia illa oſten-
deret̃ ꝙ adhuc expectabam⁹ illa omnia vt futura: qꝛ cerimo
nialia erāt ſigna p̄noſtica. Et ſic eſſent falſa ſigna: cū iaʒ oīa
que ſignificant̃ per illa p̄terita ſint: ⁊ ſic repugnat ſtatui no
ui teſti poſtq̃ʒ xp̄s moꝛtuus eſt ꝙ cerimonialia illa ſeruētur
qꝛ ſignificarent xp̄m nō eſſe natū nec moꝛtuū ⁊ nondū im-
pleuiſſe ea que in lege ⁊ ꝓphis ſcripta erant: ſed adhuc ſꝑa
rentur tāq̃ʒ futura: qḋ erat valde incōueniens. Sicut qñ vi
num vēditur in domo ſignū pēdet. Si vͦ cū vinuʒ non ven
ditur vel iam illo vēdito ſignum pēdeat fallax ſignū eſt ⁊ er
rare facit hoīes. ¶ Deus aūt qui vitas eſt erroꝛē auferre dʒ
ideo non debuit ꝑmittere ꝙ ipletis omnibus que in lege ⁊
ꝓphis pꝛomittebant̃ maneret obſeruatio ipſoꝝ cerimonia-
lium. ¶ Sic inuit apl's ad coloſſen̄. 3. Nemo vos iudicet i
cibo aut in potu aut in ꝑte diei feſti aut neomenie q̄ ſūt vm
bꝛa fuiuroꝝ. Et ſic apl's nō vult ꝙ iſta obſeruētur ex eo qḋ
eſſent ſigna falſa. ſ. qꝛ erant ſigna futuroꝝ. i. eoꝝ que quon-
dam fuerunt futura. nunc autē pꝛeterita ſunt. ¶ Eandē ra
tionem tāgit Augu. in lib. cōtra fauſtū dicēs. Si xp̄s legem
⁊ ꝓphas non ſoluiſſet adhuc ꝓmitteret̃ naſciturus: paſſu-
rus: reſurrecturus. Cū ideo magis hoc nō ſoluerit ſʒ adiple
uerit: qꝛ iam nō pꝛomittit̃ naſciturus: paſſurus: reſurrectu-
rus: qḋ illa ſacra quodāmodo ꝑſonabāt. Sed annunciatur
ꝙ natus ſit: paſſus ſit: reſurrexit: qḋ hec ſacramēta que nūc
a chꝛiſtianiſ agūtur iam perſonāt. ¶ Quinto fuit hoc quia E
nunq̃ʒ debet aliqs ſe implicare rebus inutilibus: cuʒ vix va 5ª cā
cet homini ſe implicare in reb⁹ vtilibus. Cerimonialia tamē
veteris teſtamēti in ſeipſis erāt inutilia: niſi ergo aliqua cau
ſa eēt ſm quam eſſent vtilia fieri nō deberēt. ¶ Tēpoꝛe au
tem legis moyſi fuit cōueniens illa obſeruari. tū ꝓpter ſigni
ficationem ⁊ pꝛincipal'r: qꝛ per iſta ſignificabātur bona illa
que iudei expectabāt. ad hebꝛe. x. ⁊ ad coloſſen. 3. tū qꝛ iudei
implicare ſe debebāt aliquibus ritibus cultuſ diuini. Erāt
tamē ipſi carnales: ⁊ nō poſſent deum colere ſpiritual'r: ſic
ipſe colendus erat. Ideo fuit eis cōueniens tradi occupatio
nes cerimoniales quibus ſe implicarēt. Nobis autē nō con
uenit aliquid iſtoꝛū. Nam iam non ſunt aliqua bona expe-
ctanda que ſignificari poſſint per tales cerimonias: qꝛ oīa
tranſierunt. ¶ Etiā modus colendi deum cōuenientioꝛ eſt
noſter q̃ʒ ille. Quia ſicut xp̄s dixit Ioā. 4. deus ſp̄s eſt: ⁊
qui eum adoꝛant opʒ in ſpū ambulare. i. non colere p̄ncipa-
liter per cerimonias coꝛpoꝛales per quas cū deo nihil cōue
nimus: ſed in ſpiritu. i. per opera ſpūalia: qꝛ in hoc deo ſimi-
lamur. Unde recte deuʒ colimus per fidē ſpeciem ⁊ charita
tem: vt dicit Aug. in enchiridion. nō ergo ſunt iaʒ vtiles ce-
rimonie legales: ideo ceſſare debuerunt. ¶ Si obijceret̃ ꝙ
adhuc lex moyſi obſeruet̃ cū quedam leges eius iudiciales
obſeruentur ab eccleſia. ¶ Dōʒ ꝙ lex moyſi oīno ſoluta eſt

⁊ ſic

⁊ ſic nō manet nec quātū ad totū nec quātū ad partē aliq̄.
F Iſte leges manēt nunc nō quidē tāq̄ partes legis moyſi vł
tāq̄ a deo date: ſʒ tāq̄ ab eccłia nouiter inſtitute. ¶ De ce-
rimonialibus aūt nulla manet: nec vt pars legis moyſi nec
vt ab eccłia inſtituta: imo oēs tales ꝓhibite ſunt obſeruari.
¶ Pro quo ſciendū ꝙ in lege moyſi erāt precepta triplicia
G ſ. moralia: iudicialia: cerimonialia. Prima ſunt ea que nāłr
habēt aliquā rōnē debiti: ⁊ ſunt ad mores regulandos. Si
cut decalogus: ⁊ multa ſimilia p̄cepta que erāt in lege ⁊ ꝓ-
phetis. De iſtis dōm eſt ꝙ nullū ceſſauit per legē xp̄i: q: illa
non pertinebāt ad legē moyſi ſpāliter: ſed ad legem nālem:
cum inſint rationi noſtre: ⁊ ideo manēt oīa. ¶ Alia ſunt iu
dicialia. Et iſta ſunt que pertinēt ad dirigendū actiones fo-
rales ſicut leges pro ꝯtractibus ⁊ delictis: furtis: adulterijs: ho
micidijs: ⁊ ſimilibus de q̄bus exo.21. ⁊.22. ⁊ in multis alijs
locis. Iſte leges nō ſunt nāles: q: non inſunt intellectui no
ſtro nec reſultant directe tāq̄ cōcluſiones ex principijs itel
lectus practici: ſed magis pendet ex voluntate legiſlatoris:
⁊ vigor obligandi in iſtis eſt ipſa poteſtas legiſlatoris. Iſta
non dabantur in veteri teſtamēto ad aliquid ſignificanduʒ
ſed ſolū ad regulandū humanas operatiōes: lʒ interdū poſ-
ſent aliquid ſignificare. Iſta ablata ſunt adueniēte nouo te-
ſtamēto: que cū ceſſauerit ſtatus veteris teſtamēti: totuʒ qđ
illius erat ceſſauit. ¶ Alia erant cerimonialia: ⁊ iſta pertine
bant ad ritū colendi deū: ſicut ſunt ſacrificia ⁊ libamina: ⁊
omnes cerimonie ſacerdotū ⁊ leuitaꝝ quātum ad ea q̄ per
tinebant ad ſanctuariuʒ. Sic etiā varie purificationes quā
tum ad imundicias: ⁊ abſtinētie a cibis ad ritū colendi deū
pertinebant inquātum per iſta homo videbať reddi mūdior
ad deū colendū. Et per hunc modū omnia cerimonialia ve-
teris teſtamēti pertinebant ad ritū diuini cultus: q: ad illuʒ
diſponebāt homines. Et de iſtis dicendū ꝙ etiā omnino ceſ
ſauerunt cū proprie pertinerēt ad ſtatū veteris legis. ¶ Eſt
tamē differentia inter iſta ⁊ iudicialia: q: lʒ neutra obligent
tamē iudicialia poſſunt obſeruari: cū eccleſia multas leges
de iſtis inter ſuas ānumerauerit: vt pʒ extra de furtis: ⁊ adul
teř. ⁊ homicidio ⁊ iniuř. ⁊ dāno dato. ¶ Sic etiā pōt quili
bet p̄nceps ſecularis quācūq̄ legem illaꝝ vel omnes facere
obſeruari in terris ſuis: non tāq̄ obligātes ab antiquo: ſed
tanq̄ ab eo nouiter vim accipiētes. In cerimonialibus aūt
non licet hoc: q: nulli dño vel prelato licet reducere cerimo-
nialiā legis veteris ad obſeruationē vt obſeruare diē ſabba
torum: ⁊ alioꝝ feſtorum: ⁊ circūcidi: ⁊ abſtinere a cibis. Q:
H faciens iſta euacuaretur omnino a chriſto ad gala.4. ⁊.5.i.
Dña inter iudicialia ⁊ cerimonialia p̄cepta
chriſtus nō prodeſſet ei aliquid: ſed efficereť tāq̄ infidelis.
¶ Ratio differentie eſt q: iudicialia p̄cepta nō erant ad ali-
quam ſignificationē futuroꝝ per quā repugnarēt ſtatui no
ui teſtamēti. Cerimonialia autē erant ad ſignificanduʒ xp̄m
futuruʒ: ⁊ ea que facturus erat. ad colo.3. ⁊ ad hebre.4. Et
ꝓpter hoc ſeruare iſta directe eſſet ꝯtra ſtatuʒ noui teſtamē
ti: q: per hoc q̄ſi aſſereremus xp̄m nondū veniſſe: ſed ꝙ illū
expectabamus. Qđ eſſet errare in fide. Ideo tanq̄ peſtifera
cauenda ſunt cerimonialia. Iudicialia aūt nihil preiudicant
nouo teſtamēto in hoc q: nihil ſignāt. ¶ Iteʒ cerimonialia
nunc nullam vtilitatē nobis afferre poſſunt: ſed potius ipe
dire a ſpūalibus occupatiōibus: cū ipſe ſint quedā occupa-
tiones corporales. Apł's tamē dicit ꝙ nos exerceamus cir-
ca pietatē: q: exercitatio corporalis ad nihil vtilis eſt vel ad
modicū. Iudicialia autē poſſunt eē nobis vtilia. q: aliq̄bus
politijs poſſunt ꝓficere ⁊ cōuenire ſicut cōueniebāt genti
iudeoꝝ. Ideo obſeruare cerimonialia nullo modo licet. Iu-
dicialia autē ſeruari licitum eſt: ſi de nouo inſtituātur obſer
uari. Et ſic patet quomodo lex moyſi q̄ſq̄ bona fuit nūc ob
ſeruari non debeat.

oppōiť p̄mo.
¶ Qūo dī ꝙ xp̄s ipleuerit legē ⁊ ꝓphetas. Queſtio.C.
Queritur qūo dī ꝙ xp̄s impleuerit legeʒ moyſi
⁊ ꝓphetas: q: vī ꝙ potiꝰ ſoluerit. Nā
oppo.2° ipſe ſoluebat cuſtodiā ſabbati curās egros in ſabbato: ⁊ iu-
bens curatis portare grabatū die illa. Ioā.5. ¶ Itē iudicia-
lia videť non impleuiſſe: q: mulierē deprehenſam in adulte
oppo.3° rio que per legē lapidari iubebatur ipunitā ire permiſit. Io.
8. ¶ Itē cerimonialia de abſtinētia ciboruʒ prohibitoruʒ in
lege videť non ſeruaſſe: q: dixit.j.15. Qđ intrat per os non
coinquinat hominē. Et tamē que ipſe dicebat alijs facienda
ipſe faciebat. ergo non abſtinebat a cibis imundis. ¶ Dōm
ꝙ Nicolaus in hoc ponit longā diſtinctionē oſtendendo ꝙ Rñ. Nicol. de lyra ad q̄ſitū. q.
xp̄s impleuit legē ⁊ ꝓphetas. Dicit eniʒ ꝙ in lege ⁊ ꝓp̄his
erant quedā per modū precepti: ⁊ alia per modū ꝓmiſſi ipis
obſeruātibus legem. Et vtraq̄ xp̄s adipleuit. ¶ Circa pre B
cepta diſtinguit dicēs: quedā eſſe moralia alia cerimonialia Triplicia precepta
alia iudicialia. ¶ Moralia ipleuit xp̄s ea obſeruando: ⁊ ad
obſeruationē eoꝝ alios incitando.j.19. Si vis ingredi ad vi
tam ſerua mandata. ¶ Secūdo ea impleuit ſanū intellectū Prima
eoꝝ declarādo ⁊ errorē iudeoꝝ circa hoc auferendo: vt pʒ
j. in lr̄a. ¶ Tertio adipleuit ea cōſilia apponēdo que faciūt
ad perfectionē mandatoꝝ obſeruantiū. Nam ꝑfectius obſ-
uat mandatū de non occidendo qui cauet ab ira inordinata
q̄ qui ſolū cauet ab interfectiōe. ¶ Secūda precepta erant
cerimonialia: ⁊ iſta diuidebanť in tria: q: quedā pertinebāt C
ad ſacra ſicut circūciſio quātum ad omnes homines vnctio 2ᵃ precepta.
quātum ad reges ⁊ pōtifices. ¶ Xp̄s auteʒ non aſſumpſit
ſtatum ſacerdotis legalis: q: nō fuit de tribu ſacerdotali. ad
hebre.7. nec habuit ſtatum regis terreni. imo dixit corā pila
to ꝙ regnū ſuum nō erat de hoc mūdo. Ioā.18. Sed fuit vn
ctio ſua ſpiritualis. Nam vnctus eſt a deo patre plenitudie
gratiarum. pſal. xliiij. Unxit te deus tuus oleo leticie precon
ſortibus tuis. ¶ Circunciſionem autem que erat ſacramen
tum cōmune chriſtus adipleuit. Primo illā in ſe ſuſcipiēdo.
Secūdo melius ⁊ efficatius ⁊ gn̄alius ſacramētuʒ inſtituē
do loco ipſius. ſ. baptiſmū in quo magis confertur q̄ in cir-
cunciſione: ⁊ cōfert tam viris q̄ feminis. ¶ Alia erāt ceri- Sacrificia.
monialia pertinētia ad ſacrificia ſicut imolatio agni paſcha
lis: ⁊ iuge ſacrificiuʒ: ⁊ ſimilia. Iſta autē erāt ſigna alterius
ſacrificij perfectioris. ſ. chriſti imolandi pro nobis in cruce.
Ideo chriſtus impleuit iſta. Uno mō cōporałr patiēdo. alio
modo ſacramentum efficatius vel ſacrificiuʒ. ſ. euchariſtiaʒ
inſtituendo. ¶ Cerimonialia etiā quedā pertinebant ad ſa-
cramenta: vel potius ſacra. Et de talibus erāt precepta pro-
hibitiua aliquoꝝ ciborum: ⁊ circa aliquas purificationes.
Iſta chriſtus obſeruauit: ⁊ ſic impleuit: ⁊ etiā obſeruationē
aliam meliorē oſtēdit. ſ. abſtinere ab imūdicijs ſpiritualibus
que ſignabātur per imundicias corpales: ⁊ etiā ea que imū
da iudicabanť purificauit vt iaʒ munda ſint. Ideo cū Pet.
diceret cōmunē ⁊ imundum nūq̄ intrauit os meū. dixit ad
eum vox de celo. Qđ deus purificauit ne cōmune dixeris:
ſed reddidit oēs cibos mundos: q: iam nihil eſt imundū qđ
cum gratiaꝝ actiōe ſumať. p̄ma ad thimo.4. ¶ Alia erant
precepta iudicialia. Et iſta xp̄s ipleuit rigorē eoꝝ per m̄iam D
tempando: in q̄buſdā per ſeip̄m: ⁊ in alijs dimiſit poteſtatē 3ᵃ precepta
prelatis eccłie ⁊ principibus ſecularibus: vt de hijs ordinēt
ſicut eis videbiť pro veritate tēpoꝝ locorum ⁊ perſonaꝝ ex
pedire. Et iſtud nō fuit legē ſoluere ſed iplere: q: ſic ordina-
uit ad meliorē modū obſeruatōis iuſticie. Sicut nō deſtruiť
puer qn̄ efficitur vir: q: lʒ tranſeat pueritia: manet melior ⁊
robuſtior etas. Ipſa eniʒ lex vetus habuit moduʒ pueri. Iđ
dicebatur pedagogus. ad gala.3. Lex aūt noua hʒ locū viri
perfecti. Pueri autē per timorē in bonū ducunť. viri autem
per amorē. Iđ in lege veteri pene debuerūt eſſe duriores q̄
in noua. ¶ Impleuit aūt xp̄s ea que erāt in lege ⁊ ꝓp̄his ꝑ E
modū promiſſi. Et p̄mo ea que erāt in lege. ¶ Promittebat
enim lex bona tp̄alia ⁊ excellentiā in honore. deutero. xxvj.
Cuſtodias oīa precepta eius: ⁊ faciet te excellētiorē cūctis
gentibus. Xp̄s aūt ꝓmiſit obſeruatoribus legis noue bona
ſpūalia ⁊ eterna. ¶ Sic ēt adimpleuit ꝓp̄has. Nam ꝓp̄he
principałr loquuti ſunt de xp̄o ⁊ de oībus pertinētibus ad
eū. Iſta autē ipſe ipleuit: naſcēdo: moriendo: ⁊ cetera facien
do que de ipſo prenūciata erāt. ¶ Sic ipſe dixit Luc. xxiiij.
Oportet ipleri oīa que ſcripta ſunt de me in lege ⁊ ꝓp̄his ⁊
pſalmis. Et ſic oīa xp̄s impleuit que in lege ⁊ ꝓp̄his ſcripta
erant. Et ſic vult Nicola. chriſtū impleuiſſe legē. ¶ Ad p̄ᵐ F
dōm ꝙ chriſto licuit curare die ſabbati: q: nō erat hoc ꝯtra Ad p̄ᵐ arg.
obſeruantiā ſabbati: vt ipſe probauit Luc.13. ⁊.14. ⁊ etiā ꝙ
portaret curatus grabatū ſuum: lʒ ał's eſſet ꝯtra obſeruatio
nem ſabbati: licuit fieri ꝓpter diuinū honorē. vt per hoc ap
pareret qūo ille curatꝰ fuerat miraculoſe die illa. Et hoc fie-
ri licebat: q: xp̄s poterat diſpenſare vt fieret hoc die illa: q̄a
ipſe erat dn̄s ſabbati.j.12. ſ. Dominus eſt filius hoīs ſabbati.
¶ Ad ſcd̄m dōm ꝙ non arguitur ex h̄ chriſtū feciſſe cōtra G
iudicialia nō puniendo mulereʒ deprehenſaʒ in adulterio:
imo ſic melius fecit q̄ ałr. Q: ad h̄ ꝙ aliq̄s aliuʒ condēnet Ad 2ᵐ arg.

non ſolū requirit̄ ꝙ ille deliquerit: ſed etiā ꝙ iſte habeat iu-
riſditionē. Xp̄s autem licet omnia poſſet: qꝛ deus erat: tamē
non habebat iuriſditionē temporalem eo modo quo hoīes
habent. Unde nō appꝛebat ꝙ liceret ei exercere tales condē
nationes iudiciales. Sic. n. ipſe dixit Luc. 12. cū quidaꝫ pete
ret ab eo: domine dic fratri meo vt diuidat mecū hereditatē.
Dixit chriſtus. O homo quis me cōſtituit iudicē aut diuiſo
rem inter vos. Quaſi dicat. Nō habeo talē iuriſditionē: qa
nemo illam mihi dedit. Et ſic ſuꝑ iſtaꝫ adulteram nō videba
tur habere iuriſditionē ad condēnandū eam. ¶ Item quia
ad hoc vt aliqs condēnetur de crimine nō ſufficit ꝙ iudici
conſtet de delicto. ſed ꝙ cōſtet iudicialiter. ſ. per accuſationē
⁊ teſtificationē vel iquiſitionē: aut alios modos iuris. Nūc
autem mulier iſta nō conuincebat̄ per teſtes. ideo nō accu-
ſabatur ab aliquo. Ideo etiā ſi chriſtus fuiſſet iudex tēpora
lis nō poterat eam legittime cōdēnare. Et pt̄et ꝙ ad h̄ ipſe
aduerterit. Nā poſtq̄ꝫ receſſerūt iudei qui dixerūt eā ad xp̄ꝫ
dixit ipſe. Mulier quis te accuſat: ⁊ illa ait. Nemo domine.
Chriſtus v̄o dixit. Nec ego te cōdemno. In quo inuitur ꝙ
chriſtus non cōdēnabat eaꝫ: eo ꝙ illa nō accuſabat̄ de crīe.
nec cōuincebatur deſiſtētibus accuſatoꝛib⁹. Ideo recte fecit
qꝛ etiā ſi eſſet iudex per huamanam poteſtatē idem faceret.
h Ad 3m arg. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ xp̄s nō violauit legem de diſcretio
ne ciboꝝ. Nam quādo dixit ꝙ illud qd̄ intrat in os nō coin
quinat hominē non loquut⁹ eſt cōtra abſtinētes a cibis ve-
Opi. Nico. eſt inconueniens lr̄e. titis in lege: ſed ꝯtra illos qui accuſabāt diſciſpulos xp̄i mā-
ducantes manib⁹ lotis: tāq̄ꝫ eſſet neceiuꝫ iſtud obſuari. xp̄s
autē oſtēdit ꝙ nō erat neceſſariū. ¶ Dicēdū ꝙ modi iſti q-
bus ſm Nicola. chriſtus dicit̄ impleuiſſe legē ⁊ ꝓphas ſatiſ
i cōuenictes ſunt: qꝛ iplere poſſet accipi diuerſis modis: ⁊ tn̄
intētio xp̄i ⁊ lr̄a iſta non cōuenit illis. ¶ Sed iplere legem
poteſt accipi dupl'r. Uno modo faciēdo qd̄ in ea iubet̄. Alio
modo exhibēdo qd̄ in ea pꝛomittit̄. Sic dicit Aug. in lib. cō
tra fauſtū. ſ. Implet̄ lex cum fiūt que ibi p̄cepta ſunt. vel cuꝫ
exhibentur que ꝓphetata ſunt. ¶ Scd̄m hoc poſſum⁹ acci
pere ſoluere legē: quia ſoluere eſt deſtruere: ⁊ tūc res deſtrui
tur quādo vigoꝛ eius aufert̄. Habet eni lex vigorē in duob⁹
ſ. quia aliqd fieri iubet. ⁊ aliqd ad exhibendū ꝓmittit. Pro-
miſſum eſt pꝛincipale in lege: cū ꝓpter illud lex obſeruetur.
¶ Dicit̄ autem res manere qn̄ manet ſm illud qd̄ in ea p̄n
cipale eſt: ⁊ deſtrui ſimpl'r quādo diſtruitur ſm id qd̄ eſt p̄n
cipale eius. Si ergo lex ānihilaret̄ quātum ad pꝛomiſſa: ita
qd̄ ea que pꝛomiſſa erāt nunq̄ꝫ exhiberent̄. diceret̄ lex ſolui.
Si autem ꝓmiſſa in lege omnino exhiberētur diceretur lex
ſimpliciter ipleri. ¶ Hoc modo chriſtus loquut⁹ eſt dicens:
k non veni ſoluere legeꝫ. i. euacuare ꝓmiſſa eius: ita ꝙ nō ex
hibeātur: ſed implere. i. illa exhibere realiter. Et hoc veꝝ eſt
qꝛ pꝛeter ipſuꝫ nemo impleuit legem cū ipſe fuerit totuꝫ bo
num qd̄ pꝛomittebatur in lege. Et per hoc qd̄ venit ⁊ predi-
cauit: ⁊ paſſus eſt: impleuit legē: qꝛ nihil aliud in lege pro-
mittebatur. ¶ Accipiendo legem quātuꝫ ad id qd̄ iubet lex
impletur quādo ei obeditur faciēdo qd̄ in ea iuſſuꝫ eſt. ⁊ lex
l ſoluitur quādo cōtra eam aliquid fit. ¶ Hoc modo nō dixit
chriſtus veniſſe ad implēdum legeꝫ: qꝛ nemo ad hoc poteſt
venire. i. naſci: vt ſub lege viuat: qꝛ viuere ſub lege non eſt fi
nis: ſed ad finē. Et tamē venire ad implendū legē eſt venire
ad aliquid tāq̄ꝫ ad fineꝫ. ¶ Etiā qꝛ hoc modo chriſt⁹ nihil
ſpeciale egiſſet: qꝛ nō impleuit ipſe ſolus legem: ſed omnes
iudei. Et ideo nō dixiſſet ꝙ venerat legeꝫ implere. Et tamē
recte diceretur ꝙ veniebat implere legeꝫ. i. exhibere que in
ea pꝛomiſſa ſunt. Quia iſtud erat maxime dignitatis cū om
m nes iudei hoc ſperarēt: ⁊ nemo illud poſſet efficere niſi meſ-
ſias. ¶ Legē auteꝫ quātuꝫ ad obſeruationem aliqual'r xp̄s
impleuit: qꝛ per eam cōuerſatus eſt quādiu vixit. Et tn̄ non
omnino impleuit eaꝫ ad litterā ſicut iudei: qa aliquid ſolue-
bat de litterali obſeruatiōe. Sicut quādo iuſſit ꝙ curat⁹ de
egritudine in ſabbato poꝛtaret grabatū ſuuꝫ. Joā. 5. Hoc tn̄
men fieri nō licebat ſabbato. ¶ Etiā incepit ſoluere legē tol
lendo permiſſiōes eius: qa dixit nō eſſe dandum libelluꝫ re
pudij: que tamē lex ꝓmittebat. j. in littera. ⁊. j. 19. Ideo h̄ mo
n do potius chriſtus ſoluit legē quā impleuit. ¶ Ideo dicēdū
ꝙ chriſtus ipleuit legem cōplendo omnia que in ea ꝓmiſſa
erant: nō tamē impleuit quātum ad ea que iuſſa erāt: ſed po
tius quātū ad hoc ſoluit. ¶ Qui autē voluit dicere ꝙ xp̄s
impleuit legē dādo aliā melioꝛē obſeruationē: ⁊ tēperādo ri
goꝛem eius per alias leges melioꝛes. ⁊ ꝙ h̄ ſit ꝑficere leges.
ſicut puer nō deſtruit̄ qn̄ de pueritia trāſit in iuuentutē: ſed
potius perficit̄: vt dicit Nicola. nō pn̄t oīno applicare ad lit
teram: nā iſto mō lex ſoluitur. ¶ Uerū eſt eniꝫ ꝙ ppl's qui
habebat legē melius ſe hꝫ qn̄ melioꝛes leges ei dātur: ⁊ ſta-
tus eius perficit̄. ⁊ tn̄ ipſa lex total'r perit introducēdo aliā
melioꝛem per quā ipſa tollat̄. ¶ Et qd̄ dicūt de puero idem
eſt. Nā qn̄ puer tranſit de pueritia in iuuentutē: ipſe quideꝫ
nō perit: ſꝫ perficit̄: etas tn̄ puerilis oīno perit. ¶ Ita iudei
quibus data eſt lex xp̄i que erat melioꝛ acceperūt ꝑfectioꝛeꝫ
ſtatum: ⁊ tn̄ ipſa lex moyſi quā p̄us hēbant total'r ſoluta eſt
per legē xp̄i. Et ſic nō poteſt ꝓpꝛie dici ꝙ xp̄s nō ſoluerit le
gem iſto mō. ¶ Etiā qn̄ dr̄ ꝙ fecerit aditamēta ad legē: non
eſt intelligendū de lege moyſi: ſed de qbuſdā pꝛeceptis deca
logi que hn̄r hic: vt pꝫ ex lr̄a. Lex aūt moyſi que ꝯſiſtebat in
cerimonialibus ⁊ iudicialibus total'r perijt: ⁊ ſic ſoluta eſt
quātuꝫ ad obſeruationē. ¶ Xp̄s ḡ nihil aliud intellexit niſi
ꝙ ipſe nō veniebat ad euacuandū ꝓmiſſa legis ſicut ſi vel- o
let nouā legē dare ⁊ nouas ꝓmiſſiones: qꝛ iſtud eſſet oīno concl'o
ſoluere legē: ſed venit ad implendū: qꝛ ꝑfecit oīa que pꝛomiſ ſūmaria
ſa erant in lege ⁊ ꝓphis. ¶ Et hoc ꝯſonat littere inquātuꝫ
dicit̄. Non veni ſoluere legē ⁊ ꝓphetas: qꝛ ſi intellexiſſet ď
ſol'one que eſt nō obſeruare: ſolū dixiſſet: nō veni ſoluere le-
gem: qꝛ ibi ſunt p̄cepta que obſeruari vel ſolui pn̄t. ¶ Pro-
phete aūt pꝛomiſſiones cōtinent ⁊ nō mandata. Ideo non p
poſſunt hoc mō ſolui: ſed ſoluūtur ſi dicatur ꝙ ꝓmiſſa per
pꝛophas nūq̄ꝫ euenient. Implent̄ ſi exhibeat̄ qd̄ in eis pro-
miſſum eſt. ḡ de iſta ipletione xp̄s intellexit. ¶ Itē ꝯſonat h̄
verbis ſuis: qꝛ qn̄ dixit non veni ſoluere legē ⁊c̄. ſubiunxit.
⌊ Donec trāſeat celū ⁊ terra iota vnum aut apex non p̄teri-
bit a lege donec oīa fiant ⌋. Hoc aūt nec̄e eſt intelligi de iple
tione ꝓmiſſoꝝ: qꝛ intelligēdo impletionē de obſeruātia mā-
datoꝛum. quottidie iplebat̄ lex a iudeis qui eā obſeruabant
ad vnguē. ¶ Itē hoc conſonat v̄bis xp̄i Luc. 24. neceſſe eſt
impleri oīa que ſcripta ſunt in lege moyſi ⁊ ꝓphis ⁊ pſal. de
me. Et ſic impletionē poſuit pꝛo cōpletione ꝓmiſſoꝝ: ⁊ nō
pꝛo obſuatione legis. Quō aūt per hoc ſatiſfaciebat iudeis
auferendo ſcandalū qd̄ poſſet oꝛiri ꝯ eū: ⁊ qd intēderet per
hoc ſuadere oſ̄ſuꝫ eſt. ſ. q. xcvj. Sic ḡ lr̄a ſm intentionē xp̄i
exponēda eſt: ⁊ nulla erit tunc calūnia: nec oportebit inquiri
ſuppletiones diuerſas ⁊ ſubterfugia. ¶ Uerū eſt tn̄ ꝙ do-
ctoꝛes varie exponunt. ¶ Un̄ Chriſo. ſuꝑ mat. dicit. Hic du
plex eſt ſenſus. Nā adiplere legē: aut eſt addendo aliqd qd̄ q
minus hꝫ: aut faciēdo qd̄ hꝫ. Uterq̄ꝫ modus poſſet aliqual'r Expoſitio Chriſoſtomi.
applicari xp̄o: ēt tn̄ non ꝯuenit lr̄e: qꝛ non pōt intelligi iple-
re. i. facere qd̄ lex iubet: qꝛ non eſt tūc ad ꝓpoſitū qd̄ xp̄s ſub
iunxit. ⌊ donec trāſeat celū ⁊ terra iota vnū nō preteribit de
lege ⌋. ¶ Non pōt ēt accipi pꝛo addimēto: ſcd̄o: qꝛ ēt nō ꝯue-
nit hoc v̄bis xp̄i pꝛedictis. Maxime qꝛ ꝑ hoc xp̄s nō placa-
ret iudeos: ſed potius exacerbaret eos: qꝛ ſicut erat ꝯ legeꝫ
non facere qd̄ iuſſuꝫ erat. Ita erat ꝯ eā. imo grauius addere
aliquid. Nā deus h̄ vetuerat deutero. 4. Nō addetis qcq̄ꝫ
ad verbū qd̄ loquoꝛ vobis nec minuetis ex eo. ¶ Alio mō
dicit ipſe Chriſo. in omel. quadaꝫ ꝙ chriſtus ipleuit ꝓphas
cōplendo que ꝑ ipſos dicta fuerant. Legeꝫ autē cōpleuit ni
hil de ea trāſgrediēdo. ſcd̄o iuſtificādo per fidē qd̄ lex ꝑ lr̄aꝫ
facere non pōt. ¶ De ꝓphetis recte dictum eſt ꝙ chriſtus
impleuerit in eis ꝓmiſſa. De lege tn̄ ꝙ impleuerit eā iuſtifi
cando per fidē: non eſt ſatis ad pꝛopoſitū xp̄i. Qꝛ ſi lex mā-
ſiſſet cū fide chriſti ⁊ iuſtificaret̄ poſtea homo per ipaꝫ legeꝫ
per quā pꝛius iuſtificari non poterat eſſet vere ſibi datū ali-
quod cōplementum ſiue ꝑfectio: ⁊ tamē adueniēte iuſtifica
tione que eſt per fidē ceſſauit lex: vt apoſtoli oſtēderūt act.
15. ergo nō fuit tunc cōpleta lex: ſed magis ſoluta. Et redit r
hoc ad qd̄. ſ̄. dicebat̄ de puero qui efficit̄ vir. ¶ Auguſti. ex Expoſitio Auguſtini.
ponit alio modo dicēs ꝙ xp̄s effectus ſacerdos ipetrat no-
bis indulgentiā de peccatis cōtra legeꝫ: quaꝫ difficile erat
obſeruare etiā exiſtētibus in gratia. ¶ Alio mō exponit im
plere. ſ. addēdo aliquas declaratiōes cū ait. Puto etiam ſic
eſſe accipiendū qd̄ dicit̄. Non veni ſoluere legē ſed implere.
Hijs. ſ. additamētis que ad expoſitionē pertinent antiquaꝝ
ſentētiarum ad cōuerſationē in eis. ¶ Ponit tamē aliā ex-
poſitionē in lib. cōtra fauſtum. ſ. Impletur lex cū fiunt q̄ ibi
pꝛecepta ſunt. vel cū exhibētur que pꝛophetata ſunt. Et iſta
ſola eſt que oīno conuenit littere ⁊ intētioni chriſti. ſ. ꝙ lex

Instat. — Rñdet iſtantie. — Obijcit rñſioni. — Rñº. ad obiectionem.

impleta ſit exhibendo que in ea ꝓmiſſa ſunt. ¶ Sed dicet ꝙ ꝓphe hoc modo pñt ipleri: ſꝫ non lex. ¶ Dōm ꝙ lex ꝓphe continet ꝑcepta. z tñ inter ꝑcepta ponunt illa ꝓmiſſa ad q̄ ordinabat lex: z ꝓꝑ que obſeruabat: z iſta poterāt impleri. ¶ Sed adhuc obijciet ꝙ lex a xp̄o nō ſit impleta ſic: q: cōpletio legis eſt per charitatē. ad gala. 5. Omnis. n. lex i vno ſermone iplet diliges proximū tuū ſicut te ipſuꝫ. ¶ Dōꝫ ꝙ perfectio accipit ibi pro fine quodā: nō quidē pro fine vltimo operātis: ſꝫ pro quodā fine intēto a legiſlatore. Nam lex cum non ſit ꝓꝑ ſeipſam ordinatur ad quādam felicitatē obſeruantium. Et ꝓpter hoc obſeruat. Et tñ legiſlator intendit ꝑ legem introducere quādaꝫ bonā habitudinē inter ſubditos. ſ. vt obſeruando legē non ſe offendāt. Quō neceſſe eēt ſi nulli legi ſubiecti viuerēt. ¶ Et per hoc legiſlator intendit quādam pacem vel amicitiā ꝓcurare inter ciues que per legem introducet: inquātū ipſi cōuerſando recte ſm legē non ſe offendent mutuo. Et iſta pax vel amicitia eſt quidā finis intentus a legiſlatore. Sic dicit. 8. ethicoꝝ ꝙ legiſlator magis intēdit facere ciues amicos q̄ꝫ iuſtos: ſi poſſet inter eos perpetuā amicitiā introducere. ¶ Et tñ adhuc iſta amicitia vel pax nō eſt vltimū donū ꝙ hoies expectant per obſeruationē legis: ſꝫ iſta pax imediate ordinat ad illud bonū z poterat eſſe quedaꝫ pars eius. ¶ Sic intelligit qō apl's dixit legem ipleri in vno ſermone. i. Totū qō lex intēdit ꝑ diuerſa precepta: nō eſt niſi ꝙ hoies inter ſe charitatē hēant: vt magis inducit ad ro. 13. Et tñ nō eſt iſte finis vltimus legis: ſic pax aut amicitia nō eſt finis in politia vltimus. Jō cōpletio legis ſimpl'r non eſt per iſtā pacē vel amicitiā ciuiū: ſed per hoc qō aduenerit illa felicitas politica ad quaꝫ ordinat lex. Iſtud aūt eſt qō in lege ꝓmittitur: q: ibi vltimū bonuꝫ ponitur ad qō mouet operans obſeruādo legē. Et iſtud xp̄s impleuit: qñ exhibuit in ſe oīa que in lege ꝓmiſſa erāt. Et ſic ē iſta magis ꝓpria cōpletio legis q̄ꝫ introducere charitatē: q: charitas adhuc eſt qdā finis intra legē. i. qui hr̄ in ipſa obſeruatione legis. Promiſſa aūt per legē ſunt aliqd ex legē. i. q̄ non hñr in actu obſeruationis legis: ſꝫ dabunt obſeruantibus: z ſic apl's loquutus eſt de cōpletiōe legis q̄ nō eſt totaliter terminus: ſꝫ manet hō adhuc in aliq̄ obſuatiōe legis. Xp̄s aūt loquit de ipletiōe que eſt total'r terminus: iō v̊buꝫ apl'i non pōt total'r applicari ad pñs. ¶ Hic dōm erat de tēpore quo legalia ceſſauerūt: z de alijs dubijs circa h̄. de quibus dicet ad gal. 4. z. 5. q: ibi eſt locus eoꝝ.

¶ **Qui ergo ſoluerit vnū de mandatis iſtis minimis: z docuerit ſic homines: minimus vocabitur in regno celorum. Qui aūt fecerit z docuerit: hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. Dico aūt vobis: q: niſi abūdauerit iuſticia vr̄a pluſq̄ꝫ ſcribarū z phariſeorū: nō intrabitis in regnum celoruꝫ.**

Triplex modus doctoꝝ circa moralia.

⌊ ¶ Qui ğ ſoluerit. Hic ponit qualis debeat eſſe doctrina prelatoꝝ ſm quā xp̄o ſe ꝯforment. ¶ Et cōſiderandū ꝙ triplex eſt modus doctoꝝ circa moralia quidā eniꝫ male viuūt z male docent circa legem: cuiuſmodi ſunt heretici vel ifideles. ¶ Alij ſunt q bene docēt z bene viuūt: vt boni doctores catholici. ¶ Alij ſunt q bene docēt: z tñ praue ꝯuerſant ſic catholici doctores iniq tñ. ¶ Iſtos tres modos doctoꝝ ponit hic xp̄s. de ſcđo ibi. ⌊ q aūt fecerit ⌋. de. 3º. ibi. ⌊ dico autem vobis. ¶ Circa ꝓmū dī. ⌊ Qui ğ ſoluerit vnū d̄ mādatꝭ iſtis minimis ⌋. Inſtruebat hic xp̄s apl'os qui futuri erāt doctores totius orbis; iō oſtendebat eis ꝯditionē doctoꝝ. Bonus aūt doctor dꝫ recta docere z ſm illa ꝯuerſari. ſic de xp̄o dicit act. ꝓ̊ ꝙ cepit Jeſus facere z docere. ¶ Pōt aūt deprauari aliqs circa hoc total'r. ſ. falſa docēdo: z male oꝑando. Et qa qui falſa docet in moralib⁹. ꝓ̊us ipſe illa agit: z in excuſationem ſue vite ſic docet q: vellet alios ſibi ſil'es facere. dicitur ꝑ. ⌊ Qui ſoluerit vnū de mādatis iſtis ⌋. ſoluere mandatum eſt facere ꝯ̄ illud. Q: cū mādatū nihil aliud hēat niſi viꝫ obligandi: cū quis nō obſeruauerit illud deſtruit totū vigorem eius: z ſic ſoluit illud. ¶ Et dī ⌊ de mandatis iſtis mimis ⌋ i. de mādatis iſtis que ego ꝑdico. Et dixit minimis. Quaſi dicat. Nō ſolū incurret penā quā ego ꝓnūcio illi qui violauerit aliqō mandatū de magnis: ſꝫ etiā q minimū oium ſoluat puniet. ⌊ z docuerit ſic hoies ⌋. Ad h̄ qō hō puniat ſatꝭ eſt ꝙ ſoluat mandatū aliqō legis. z non reqrit ꝙ ēt doceat hoies ſic facere. Q: tñ xp̄s loquebat hic de doctorib⁹ quoꝝ opus eſt docere: dixit z docuerit ſic hoies. ¶ Ponit ēt hoc propter penā que ſubiungit. ſ. minimus vocabit in regno celorum: q: iſta pena ſolū eſt eoꝝ qui male viuūt ꝯ̄ legē agēdo z ꝑdicant ſic agendū eſſe. Qui aūt legē ſoluerint z tñ non docuerint hoies illam ſoluere punient. ſꝫ non erūt minimi i regno celoꝝ. z dī. ⌊ minimus vocabit in regno celoꝝ ⌋. i. in eccl'ia erit minimus. Q: nō pōt eſſe deterior q̄ꝫ qui praue viuit z ꝑuerſe docet. Xp̄s aūt intēdit per h̄ inducere hoies ad obſeruandū oia que ipſe hic ꝑdicauit. ſ. vt ꝑcepta obſeruent. z cōtra illa nō doceant. ⌊ Qui aūt fecerit z docuerit ⌋. i. qui impleuerit mandatū qōdaꝫ z docuerit hoies illud obſuare predicando eē obſeruandū vel hortādo ad obſuationem: z iſti ſunt recti doctores q duplici honore digni ſunt: q: recte viuunt z recte docēt. ꝓma corin. 5. ⌊ Hic magnus vocabitur in regno celoꝝ ⌋. i. vocabit magnus in eccl'ia militāti: q̄ eſt regnū celoꝝ. Et hoc q: hꝫ duplicē magnitudinē: vnaꝫ bone vite: z aliā ſane doctrine. Uel in regno celoꝝ. i. in vita eterna: q: qui bene docet z recte viuit: non ſolū vitam eternam hēbit: ſed ēt magnā excellētiā hēbit in illa. ſic dī Daniel'. xij. Qui docti fuerint fulgebūt quaſi ſplēdor firmamenti: z qui ad iuſticiā erudiūt multos q̄ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates. ¶ Et ſic vocabunt magni in regno celoꝝ: q: nō ſolum habebunt premiū eſſentiale cōmune cū ceteris: qō eſt vidē deū ſed etiā premiū quoddā accñtale vltra ceteros: qō vocat aureola: z cōpetit doctoribus ſacre ſcripture. De aureolis aūt dicet. ȷ. 13. ⌊ Dico. n. vobis: q: niſi habundauerit iuſticia vr̄a plus q̄ꝫ ſcribaꝝ z phariſeoꝝ ⌋. Iſtud eſt tertiū q̄ꝫtū ad illos qui bene docēt: z male viuūt. Nā non ſufficit eis ad eūdum in vitā eternā illud docere. Huiuſmodi aūt erant phariſei z ſcribe. Nā iſti ꝑdicabant inter iudeos. ſic dī. ȷ. 7. ꝙ mirabantur turbe in doctrina xp̄i: q: erat docēs: ſic ꝑtātē hñs: z nō ſicut ſcribe eoꝝ z phariſei. ¶ Iſti aūt vt iuſti viderent ꝑdicabant ea q̄ iuſta ſunt: imo z vltra nec̄ia addebant aliqd vt ſtrictioris vite z maioris ſcitatis viderent: z tñ nō obſeruabant ea q̄ ꝑdicabāt. vt pꝫ. ȷ. 23. ſ. Super cathedrā moyſi ſederunt ſcribe z phariſei. Oia q̄cūq̄ꝫ vobis dixerint ſuate z facite. ſm v̊o opa eoꝝ nolite facē. Dicūt. n. z nō faciūt. Alligāt eni onera ğuia z iportabilia z iponūt ea humeri hoiuꝫ: digito aūt ſuo volunt ea mouere. De iſta iuſticia dicit xp̄s ꝙ nō ſufficit hoi ad intrandū in regnū celoꝝ. ¶ Scribe vocatur ſapiētes: q: in ſcripturis eruditi ſunt. Quid aūt ſint phariſei: z de ritibus eoꝝ: z de q̄ttuor ſectis iudeoꝝ. ſ. phariſeoꝝ ſaduceoꝝ: eſenoꝝ: z de quarta phia. late dcm̄ eſt. s̄. 3. c. q. 45. ¶ Dicit hic niſi habūdauerit iuſticia vr̄a. i. niſi fuerit maior. Quaſi dicat. Phariſei z ſcribe iuſticiā quādā habēt: ſꝫ non ſufficientē. ¶ Eſt eniꝫ iuſticia duplex. ſ. recta facere z recta docere. Nā iuſticia dicit quādam rectitudinē: z vtrobiq̄ꝫ eſt rectitudo. Recte viuere etiā ſi nihil doceamus ſufficit homini: recte tñ docere: niſi recte viuamus nō ſufficit. Scribe aūt z phariſei hēbant vnā iuſticiā iſtaꝝ. ſ. recte docere. ſed nō viuere: ideo nō ſufficiebat eis ad vitam eternam. Chriſtus igitur dixit. Niſi habūdauerit iuſticia veſtra zc̄. i. niſi fuerit maior. Ita ꝙ non ſolū recta doceatis ſicut phariſei z ſcribe: ſed etiā recte viuatis nō habebitis vitā eternam. Totū hoc dirigebatur ad doctores noui teſtamēti. quibus opus erat tā in vita q̄ꝫ in doctrina hēre rectitudinē. ⌊ nō intrabitꝭ in regnū celorum ⌋. i. in vitā eternam. Nā hic non pōt accipi ꝓ eccleſia militāti: q: in ea erant iſti ſcribe z phariſei qui recta docebant z male viuebant: ſed beatitudinem nūq̄ꝫ aſſequerētur ſic faciendo.

Iuſticia duplex recta facē z recta docere.

¶ Que ſunt mandata iſta minima de quibus chriſtus hic loquitur. Queſtio. CI.

Opi. quorūdam.

Queritur que ſunt mādata iſta minima de quibus hic xp̄s loquit. ¶ Putāt quidaꝫ ꝙ ſunt mādata veteris teſtamēti: q: illa ſunt minima: eo ꝙ ſunt minora mādatis noui teſtamēti: q: minus cōferunt. Et ſic inuit Auguſti. dicens. Uel ecōtrario illa que ꝑcepta ſūt in lege dicātur minima: que autē chriſtus dicturus erat ſūt maxima mandata. Et tūc oportet cōtinuari iſtam litterā precedēti. Q: chriſtus dixerat. s̄. ꝙ dōec trāſeat celū z terra nō preteribit iota vnū aut apex de lege. Ideo ſubdit quaſi inferendo. ⌊ Qui ergo ſoluerit vnū de mādatis iſtis minimis ⌊. Quaſi dicat q: de lege non pōt aliquid cadere: nec ēt vnuꝫ iota aut apex que ſunt partes minime legis. Ille qui voluerit ſoluere aliqd de lege etiā ſi ſit mandatū minimū peccabit

B Nõ approbat iſta opi. 1a rõ. grauiter: ⁊ vocabit̄ minimus ĩ regno celoꝝ. ¶ Iſte ſenſus ſatis cõuenienter videbat̄ adaptari: ⁊ tñ non videt̄ ꝯſonare intentioni xp̄i. Q: per hoc videret̄ inui ꝙ xp̄s hortaret̄ doctores predicare mãdata legis veteris: ⁊ obſeruare illa promittendo premiũ. ſ. [Qui aũt fecerit ⁊ docuerit ſic magnus vocabit̄ in regno celoꝝ]. Xp̄s tñ non predicauit mandata legis veteris: nec ēt ap̄li: ſed mandata legis noue. Et chriſtus non hortatus eſt hoīes obſeruare legẽ moyſi: cum potius diſſuaderet quedã que erant in lege ſicut dare libellũ repudij. dicens iam eſſe illicitũ. vt ps. j. in lr̃a. Et ipſe incepit ſoluere legẽ quãtum ad obſeruationẽ: ſ; cõpleuerit quãtum ad promiſſiones: vt oſtenſũ eſt in precedẽti. q. ergo non intẽdebat de ꝓceptis veteris legis: q: videret̄ ſibi repugnare. ¶ Item 2a rõ. quicqd chriſtus mandauit: ſemp manſit. Si igit̄ ipſe dixiſſ; ꝙ predicatores deberẽt predicare iſta mandata veteris legi ⁊ viuere per illa vt intraret̄ in regnũ celorum: ſemp hoc obligaſſet. ergo nõ loquebat̄ de mãdatis legis moyſi. S; dõm ꝙ loquebat̄ de mandatis legis noue quã ipſe introducẽ incipiebat: q: iſta nece erat obſeruari. ¶ Sed tũc dicet̄ quõ dĩ de preceptis iſtis minimis. ¶ Dici põt vno modo ꝙ omnia precepta noui teſtamenti vocant̄ minima. ſ. in pctõ: ſi hõ illa tranſgrediat̄. ¶ Precepta legis moyſi ſunt minima in actu i. minimus labor eſt in obſeruãdo illa: ⁊ ſũt minima in retributione: q: ſunt parua in labore. ſunt tñ magna in pctõ: q: qui peccauerit in eis: cũ poſſit facil'r cauere: eo ꝙ nõ ſit difficile obſeruare talia mãdata peccabit grauiter: q: ceteris paribus: tanto pctm̃ eſt maius quãto peccandi occaſio eſt minor: q: tũc ẽ tota cã ab intrinſeco. ſ. ab iniqtate hoīs. ¶ Mãdata aũt xp̄i ſunt magna in actu: q: laborioſu; eſt cauere cõcupiſcentiã: ⁊ cauere irã: magis ꝗ̃ cauere ipſu; homicidiu; reale: ⁊ adulteriũ ſunt. Etiã magna in retributiõe: q: eſt magna difficultas in obſeruãdo illa. Sunt võ minima in peccato: q: facere ꝯtra illa minus pctm̃ eſt ꝗ̃ ꝯtra mandata legis moyſi. Minus. n. eſt iraſci ꝗ̃ occidere: ⁊ minus cõcupiſcere ꝗ̃ fornicari. ¶ Sic dicit Chriſo. ſuper mat. Et ita erit

C Rñſio auctoris ad q̃ ſitum. q.

D Alia expõ ſenſus ꝙ qui ſoluerit aliqd̃ de mandatis minimis. i. de mandatis noui teſtamẽti erit minimus in regno celoꝝ. ¶ Alit̄ poteſt intelligi ⁊ melius ꝙ mandatũ minimũ non dicat̄ hic ſpecialr ꝓ mãdatis noui aut veteris teſtamẽti: q: i vtroq; teſtamẽto ſunt mãdata quedã magna: ⁊ quedã minima. S; dicuntur hic minima cõparãdo ipſa mandata noui teſtamẽti inter ſe. Quaſi dicat. Non ſolũ qui ſoluerit aliqd̃ mandatum magnũ de hijs que predico, erit minimus in regno celorum: ſed etiã qui ſoluerit minimũ. Q: qñ quis docet ſciẽter contra aliqd̃ mandatũ noui teſtamẽti eſt hr̃eticus vel infidelis. Et ad hoc ꝙ ſit hereticus ita: ſufficit ꝙ p̄dicet ꝯtra mandatum mimũ ſicut ꝯ maximũ: ⁊ qd̃ predicet ꝯtra vnu; ſicut ſi p̄dicet ꝯtra multa. Et iſto mõ d; littera intelligi ꝯuenienter. ¶ Sed tunc dicet̄ quõ lr̃a iſta dependet a ꝓcedenti cu; dicatur hic. qui ergo ſoluerit: qd̃ eſt ꝯtinuatiuũ vel illatiuũ.

E Rñdet̄ iſtã tie. ¶ Dõm ꝙ intelligit̄ ſic: q: xp̄s dixerat ꝙ venerat ad implendum legẽ ⁊ ꝓphetaſ. i. ad implendum omnia ꝓmiſſa in eis: ita ꝙ non trãſiret aliquid de lege: ſed ꝙ oĩa fierent. i. cõplerent̄ in eo per qd̃ oſtẽdebat ſe eſſe meſſia;: q: nemo alius poterat implere promiſſa in lege. Et tñ meſſie obediendũ erat in omnibus que iuberet: cũ ad eũ ꝑtineret dare mandata quecũq; vellet: cũ finẽ daret legi ꝓcedẽti. ⁊ per hoc ꝑtinebat ad eum introducere aliã: vt oñſum eſt. s. q. xcviij. ⁊ ſic nece erat obediri oĩbus preceptis eius. Qui ergo ſoluerit aliqd̃ de mãdatis q̃ ipſe introducebat vocaret̄ minimus in regno celoꝝ.

¶ Quõ poſſit vocari mimus in regno celoꝝ q minima mãdata tranſgredit̄: ⁊ ita docet cũ talis nõ poſſit eſſe in regno celorum. Queſtio. CII.

Queritur quõ poterat vocari minimus ĩ regno celoꝝ qui ſolueret mandatũ ⁊ predicaret ꝯtra illud: q: iſte nõ poſſet eſſe in regno celoꝝ. ⁊ ſic nõ eſſet ibi minimus nec maximus. ¶ Dõm ꝙ poterat intelli-

A Rñdet̄ ad q̃ſitum. q. gi ꝙ vocaret̄ minimus in regno celoꝝ. ſ. ꝑ reputatione;: qa quadiu hõ hic manet bonu; vel malũ opans a deo reputat̄ ſm opera ſua. Ideo qui recte operat̄ reputat̄ a deo dignus vita eterna. ⁊ ẽt dĩ eſſe in lib. vite ſm ꝑnte iuſticiã. Qui aũt male operat̄ reputat̄ a deo dignus morte eterna: ⁊ ita a tota curia celeſti. Et ita qui ſoluit mandatũ: l; nõ ſit in regno celoꝝ reputat̄ minimus in regno celoꝝ. ¶ Et hoc ſatis cõuenit lr̃e: q: nõ dicit̄ hic minimus erit in regno celoꝝ: ſ; minimus vocabitur in regno celoꝝ. i. apud illos qui ſunt in regno celoꝝ vocabitur minimus: l; ipſe nõ ſit ibi. ¶ Alr̄ põt dici ꝙ regnũ celoꝝ multiplr̄ accipit̄. Aliqñ eni pro illa vita beata q̃ erit poſt hãc vitã: q: ibi ſancti regnabũt in celo cu; deo. Et ita xp̄s dixit. Ego diſpoſui vobis ſicut diſpoſuit mihi pr̄ meus regnũ vt edatis ⁊ bibatis ſup menſa; meã in regno meo. Luc. 22. ¶ Aliqñ accipit̄ pro iſta ecc'lia militanti ſic dicit Grego. in quadã omelia. ¶ Aliqñ accipit̄ pro tẽpore reſurrectionis gñalis in quo ſinguli ꝑcipient q̃ fecerũt in anima ⁊ corpe. ¶ Primo mõ neceſſe eſt accipi qñ dĩ nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Nã in ecc'lia militãti nemo eẽ ꝓhibetur ⁊ intrare in eã. Etiã ad reſurrectionẽ oẽs peruenient boni ⁊ mali: ſed ad btitudinẽ non oẽs peruenięt. Ideo ipſa vocatur hic regnũ celoꝝ. ¶ Et tñ qñ dicit̄ qui ſoluerit ⁊c. ⁊ ſequitur minimus vocabit̄: põt intelligi in tribus modis. ¶ De pmo exponendo ſicut. s. ſ. ꝙ nõ erit in regno celoꝝ: ſed apud eos qui ibi erunt reputabitur minimus. ſ. minimus omnium hominũ in valore: ⁊ hoc erit vocari minimũ. ¶ 3o modo intelligitur in regno celoꝝ. i. tempore reſurrectionis erit minimus: q: minimus gradus boni dabit̄ ſibi. i. maxius gradus pene vel mali. ¶ Et ſic exponit Chriſoſto. in q̃dam omelia dicens: cũ audieris minimu; in regno celoru;: nihil aliud ſuſpicare ꝗ̃ ſuppliciũ ⁊ gehẽnam. Regnum enim nõ dicit vtilitatẽ regni: ſed etiã dñe conſueuit tẽpus reſurrectionis ⁊ aduentũ chriſti terribilem. ¶ Secũdo modo exponẽdo intelligitur ꝙ in regno celoꝝ: idest in eccleſia militanti minimus vocabitur. i. minimus erit ille qui ſoluerit mandatum ⁊ docuerit ſic homines: q: reputabit̄ hereticus ⁊ ꝓſcidetur ab eccleſia. Et hoc eſt minimu; in eccleſia fieri: qd̃ eſt tale fieri vt iam ps eius eẽ aut in illa eſſe nõ debeat. ¶ Sic accipit Grego. in omelia quada;. ſ. per regnum celorum preſens eccleſia accipienda eſt in qua doctor qui ſoluerit mandatũ mimus vocatur: qa cuius vita deſpicitur: reſtat vt eius predicatio contẽnatur. ¶ Et iſtud eſt inquãtum ſoluit preceptum: q: tunc cõtẽnitur: ſi tamẽ doctor non ſolum preceptum ſoluit: ſed etiã alijs ſic faciendum eſſe dicit. Jam non ſolum contẽnitur: ſed etiam hereticus reputatur. ¶ Sic ẽt dicit Chriſoſtomus ſuper mattheũ ꝙ regnum celoru; eccleſia preſens eſt: ⁊ ita cauendu; eſt: q: non accipitur ſemp eodem modo regnum celoru; etia; in eodem contextu. ¶ De predicatoribus quãtum ad eoru; officium: ⁊ poteſtatem: ⁊ an peccent predicãdo ſi mali ſunt dicetur forte Joan. x. c.

B Alia reſponſio

C

Audiſtis q: dictum eſt antiquis. Non occides. Qui autem occiderit: reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: q: omnis qui iraſcitur fratri ſuo: reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri ſuo racha: reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis.

D [¶ Audiſtis quia dictũ eſt]. Deſcripſit. s. Mattheus virtutes contẽplatiuorum ⁊ prelatorũ in quibus cõſiſtit iuſticia habũdans ſuper cõmunem iuſticia;. ſ. iuſticiam vite ⁊ doctrine. hic deſcribit cõſequẽter virtutes actiuoꝝ in quibus conſiſtit iuſticia ſufficiens ad ſalute; que eſt iuſticia recte vite. ¶ Pro quo cõſiderandum ꝙ ad habẽdũ vitam eterna; ſufficit homini obſeruare mãdata. ſic dicit̄. j. 19. Si vis ingredi ad vitam ſerua mãdata. ſ. moralia que ſunt in decalogo: ⁊ ſimilia. Et ob hoc xp̄s volens dare hoī viam quãda; planã ad ſalutem: nõ dedit alia precepta moralia: ſ; replicauit ipa precepta decalogi: q̃ſi inuens ꝙ nunc etiã in lege ſua obſeruanda erant. ¶ Induxit g̃ hoīes ad obſeruandũ illa veru; intellectũ ipſorum declãdo: ⁊ errores iudeoꝝ circa hoc ꝯtos excludendo. Et diuidit̄ in tria: q: ꝓmo dat xp̄s intell'm aliquoꝝ preceptoꝝ moraliũ. ſcdõ aliquoꝝ preceptoꝝ iudicialiũ ibi. [Audiſtis q: dcm̃ eſt antiqs oculu; pro oculo]. Tertio ponit intellectũ cuiuſdam ꝓcepti de dilectiõe ꝓximi in quo fundat̄ tota lex ibi. [Audiſtis q: dcm̃ eſt antiqs diliges proximũ tuũ]. Prima in duas: q: ꝓ ponit intell; quorundã preceptoꝝ ſcdẽ tabule que ordinant hoīe; ad proximum. Scdõ ponit intellectũ cuiuſdã ꝓcepti pme tabule ordinantis hoīem in deũ ibi. [Iterũ audiſtis q: dcm̃ eſt atiqs non periurabis]. Prima iter; in duas: q: ꝓ declat vnũ preceptum. ſcdõ declat duplex correlarium ibi. [ſi offers munus tuu;. ¶ Circa pmũ cõſiderandũ eſt: vt. j. declabit̄ ꝙ quidã iudeoꝝ

iudeoꝝ putabant in p̄ceptis negatiuis legis ſolum ꝓhiberi
e opera exterioꝛa: ⁊ nō affectioneꝫ animi. Sicut ꝙ ꝓhiberet̃
adulteriū: ⁊ tñ non deſideriū adulterandi: ⁊ homicidiū pꝛo
hiberetur:ſed nō ira que incitat hoiem ad homicidiū:cuꝫ ſit
appetitus vindicte: ⁊ ſic vetaret̃ furtum ⁊ non deſiderium
furandi: ⁊ ita de ſil'ibus. Xp̄s aūt voluit oñdere ꝙ nō ſoluꝫ
f opera exterioꝛa:ſed ēt affectus animi caueri dꝫ circa p̄ceptū
Lex xp̄i negatiuū: ⁊ ponit hic aliqua iſtoꝝ. Et p̄ ponit de homicidio
actuꝫ ⁊ in quo iudei quidā ſolū putabant eſſe pctm̄ ſi quis real'r oc
volūta- cideret aliū. Xp̄s aūt oñdre vult ꝙ deſideriū ēt occidēdi ſit
tē peccā pctm̄. Et nō ſolū hoc qȯ pertinet ad irā deoꝛdinatam ⁊ ma
di inter gnam:ſed etiam oñdit ꝙ leuis ira: ſiue ſit in ſolo aio:ſiue in
dicit. aio cū qbuſdā v̉bis cōtumelioſis pctm̄ ſit. Et ſic dī. ⌊ Au
g diſtis q2 dcm̄ eſt antiqs ⌋. Iſti ſunt iudei qui fuerūt in deſer
to qbus data eſt lex. Nam eis dcm̄ eſt:nō occides. ⁊ vocan
tur antiqui:q2 iſti fuerunt p̄moꝛdia ppl'i iudaici:cū ipſi ȯ no
uo aſſumpti fuerunt a deo in populū per modū cuiuſdaꝫ pa
cti exo.19. ⁊ ipſis lex tunc de nouo data eſt exo.20. ⁊ deute.
ſſ 5. ⌊ Nō occides ⌋. Iſtud erat mandatū ſcōm ſcōe tabule in
h mandatis pertinētibus ad ꝓximū. Et quātū ad lr̃aꝫ vꝫ itel
ligi de ſola occiſione reali. Et tñ manifeſtū eſt ꝙ q vetat ho
micidiū:nō ꝑmittit mēbꝛoꝝ mutilationē:aut ꝑcuſſionē que
homicidio ꝓxima ſunt:nec ēt ꝯtumelias aut irā:cū iſta ſint
occaſio homicidij: ⁊ ex hijs ſoleat induci. Pꝛohibito g̊ homi
cidio:oia iſta pꝛohibita erant. Sic qui pꝛohibet ꝯcupiſcen
tiam omne malū pꝛohibet:eo ꝙ oia mala ſequūtur ex cōcu
piſcentia.ex̃ de cōſtitutionibus.c. Nā ⁊ ꝯcupiſcentiā. Et tñ
ꝓpter rudes xp̄s voluit explicare quō ira ⁊ ꝯtumelia ⁊ oia
i pertinentia aliqual'r ad homicidiū ſint pꝛohibita. Ideo dixit
ſſ ⌊ Ego aūt dico vobis ⌋ ⁊c̃. ⌊ Qui aūt occiderit reus erit iu
cio ⌋.i.qui occiderit hoiem ſpōte non habēs legitimā cauſā
occidendi:erit reus iudicio.i.de eo iudicabit̃ ꝙ occidatur: ⁊
erit reus moꝛtis pꝛo ſanguine effuſo. ¶ Iſtud aūt fuerat di
ctum antiquis:nō quidem inter pꝛecepta moꝛalia in decalo
go:q2 ibi nulla pena apponit̃:ſed inter p̄cepta iudicialia in
quibus taxant̃ pene exo.21.ſ. Qui ꝑcuſſerit hoieꝫ volēs oc
cidere moꝛte moꝛiat̃. Et iterū dicit̃. Si quis de iduſtria occi
derit pꝛoximū ſuū: ⁊ per inſidias:ab altari meo euellas euꝫ
vt moꝛiat̃.ſ.non ſolū moꝛiet̃:ſed ēt nulla locoꝝ imunitas ei
pꝛoderit. Nā etiā ſi ad altare cōfugerit ⁊ appꝛehenderit coꝛ
nu altaris. Inde euellet̃ vt trahatur ad moꝛtē. ⌊ Ego autem
dico vobis ⌋. Hic ponunt̃ ea que xp̄s videt̃ addere ad iſtud
mandatū.ſ.cauere ab ira ⁊ cōtumelia:que nō ſunt vere addi
ta.vt.s̃.dcm̄ eſt:cū in ipſo mādato intelligerent̃:ſed ponunt̃
per modū decl'ationis ꝓpter ſimplices qui putabant ſe tene
ri ſolum ad ea que littera expꝛimebat. Chꝛiſtus aūt dic̃. Ego
dico vobis:q̄ſi diceret non putetis ꝙ ſolū ſit peccatū in occi
k dendo ſic̃ putare ſoletis:q2 ego dico vobis ꝙ etiā iraſci pec
ſſ catum eſt. ⌊ Q2 ois qui iraſcitur fratri ſuo ⌋. Chꝛiſtus dixit
iram eſſe peccatū que eſt aliqd p̄cedens ad homicidium. Et
ponit hic tres gradus ire:quoꝝ qlibet pctm̄ eſt. ¶ Pꝛimus
eſt per irā in ſolo coꝛde. ¶ Scōs per irā expꝛeſſaꝫ per vocē
qȯ ad contumeliā pertinet. Eſt tamē vox ꝯfuſa que nō ſigni
ficat aliquid determinate vel eſt aliqd valde leue. ¶ Tertiꝰ
gradus eſt in ira expꝛeſſa per vocē qñ determinate cōtume
lia ſignificatur. ¶ De p̄mo dicit̃. ⌊ qui iraſcit̃ fratri ſuo ⌋.i.
qui iraſcitur per ſolū motum animi appetēdo ei aliqȯ maluꝫ
vel deſiderando aliquā vindictam nihil expꝛimendo. ¶ Et
intelligendū eſt in oibus iſtis tribus gradibus ire ꝙ nō ſe
quatur aliqs effectus exterioꝛ vltra vocē cōtumelioſaꝫ. Q2
ſi ſequeretur mutilatio mēbꝛi:aut ꝑcuſſio:aut dānum quod
cūqꝫ illatū rebus:iam pctm̄ exiret ſp̄ēm ire: ⁊ non diceret̃ ſo
lum peccare per irā:ſed hēret nomen ⁊ ſp̄ēm. Ut ſi qs p̱ iraꝫ
violenter auferret alteri bona: vocaret̃ pꝛeda vel rapina. ſi
clam vocaret̃ furtuꝫ. Uel ſi per irā vt infamaret eum cogno
ſceret vxoꝛē vel filiā:non pertineret ad irā:ſed ad adulteriū
vel raptuꝫ aut violentiā. Et ſic in oibus alijs dānis vel offē
ſis que ex ira ꝓuenire pn̄t. Nā ꝓpꝛia nomina ⁊ ſpecies ac
cipiunt ſm̄ varietates ſuas. Cū auteꝫ ira ſiſtit in aio: vel in
ſola voce hꝫ nomē ire. Ideo xp̄s poſuit hic gradus in ira pꝛo
ut eſt in aio:vel in voce terminat̃. Non aūt ꝓut ex ea ſequit̃
ſſ aliquid in rebus extra. ⌊ reus erit iudicio ⌋. Sicut ponūtur
tres gradus peccati ire. Ita ponunt̃ tres gradus per habitu
dinem hois qui condēnatur ad penā. ¶ Naꝫ p̄mus ſtatus
eius qui condēnari dꝫ:eſt diſcuſſio cauſe: ⁊ ꝙ ei det̃ locus
defenſionis ⁊ excuſationis. ¶ Secūdus eſt poſtq̄ꝫ per diſ
cuſſionem aliqs cōuincitur de crimine manet ei ꝙ condem
netur:lꝫ nondū ſit condēnatus. ¶ Tertiꝰ ſtatus eſt ꝙ poſt
q̄ꝫ quis per ſentētiam fuerit condēnatus: tradatur ſentētia
executioni. ¶ Iſti gradus habēt ſe per additionē mali. Q2
pꝛimus eſt minimus in malo. Nā lꝫ maluꝫ quoddā ſit ꝙ hō
de crimine accuſetur ⁊ diſcutiatur cā eius: ⁊ neceſſe ſit ei ſe
defendere:tñ eſt adhuc paruū malum: q2 manet homini lo
cus defenſionis. Et hoc pōt eſſe ꝙ non cōdēnetur. ¶ Se
cundus gradus eſt cōdēnatio poſtq̄ꝫ ꝯſtito de crimine: ⁊ nō
exiſtente aliqua defenſiōe legittima ex parte rei:fertur cōdē
nationis ſnia in ipſum. Et iſte eſt deterioꝛ gradus:q2 iā ho
mo de iure determinatus eſt ad penā. ¶ Tertius gradus ē
executio. Et iſte eſt peſſimus omniū. Nam in pꝛecedenti ad
huc poterat manere aliqȯ remediuꝫ de iure.ſ.per appellatio
nem ſuſpendentē effectū ſentētie: ⁊ poterat ꝯtraria ſentētia
foꝛtaſſis poſtea haberi per aliqua legitima documenta que
apparent. Et dato ꝙ nō eſſet aliqȯ remediuꝫ de iure: ſaltem
poterat aliqȯ eē de facto.ſ.euadere ne traderet̃ ſentētia exe
cutioni. Cū tñ ſnia iam executioni tradit̃: nullū remediū de
iure nec ȯ facto manet: ⁊ eſt peſſimus gradus mali. ¶ Pꝛi m
mus gradus vocat̃ hic eē reū iudicio.i. teneri ad rñdenduꝫ
in iudicio de crimine de quo accuſat̃:cū adhuc locus eſt li
bere defenſioni. Et non pōt eſſe minoꝛ gradus in via ad cō
dēnationē pꝛo delicto. Et coꝛrñdet hic ire que eſt in ſolo aio.
¶ Et eſt intelligendū ꝙ ſit leuis ira. Nā poterat eſſe ꝙ ira
que in ſolo aio eſt ſit multo grauioꝛ ea que in voce expꝛimit̃
vt cū quis ex odio deliberauit alteꝝ occidere:lꝫ hoc occultū
maneat in aio grauius eſt q̄ꝫ cū quis ex leui ira v̉bum aliqȯ
ꝯtumelioſum alteri dicit:nihil vltra mali intēdens. Et q2 re
gulariter ira que in ſolo aio eſt.minoꝛ eſt ea que per vocē ex
pꝛimitur:minimus gradus pene attribuit̃ ei. ⌊ ¶ Qui aūt ſſ
dixerit fratri ſuo racha ⌋. Iſte eſt ſcōs gradus ire qñ quis ex
tra verbū aliqȯ cōtumelioſuꝫ pꝛofert. Qȯ tñ ſit leue:aut nō Cōciliū qd
ſignificans determinate ꝯtumeliā aliquam:ſed ꝯfuſe. Tale ſit.
aūt eſt racha. ¶ Eſt eniꝫ racha dictio hebꝛaica nihil ſignifi
cans per modū cōceptus:ſed ſolū per modū affectus. Sicut
ſunt interiectiōes apud nos:lꝫ poteſt ſignificare hominem n
vanum vel ſine cerebꝛo de quo magis dicet̃ .j. ¶ Et pōt per
hoc ſignificari quelibet irriſio vel ꝯtumelia apud nos facta
per ſigna aliqua ſine voce:que ſigna eqpolent vocibus non
ſignificatiuis:vt eſt in motu capitis vel alioꝝ membꝛoꝛum
ſm̄ diuerſam hominū ꝯſuetudinē. Uel irriſio fcā per voces
non ſignificatiuas que etiā apud diuerſos hoies diuerſe ſt.
⌊ reus erit cōcilio ⌋. Iſta eſt pena vel aliqd per qȯ ſignificat̃ ſſ
pꝛopoꝛtio pene debite iſti gradui ire. Eſt aūt ꝯciliū qñ diſcuſ
ſione fcā que coꝛā iudicibus fit: ⁊ cōpto crimine ꝯgregātur
tam iudices q̄ꝫ ppl's ad ferendū ſentētiā ꝯdēnationis. Et ſic
erat inter iudeos q2 oēs qui aſtabāt cōdēnabant reū. Et ſic
dī de xp̄o ꝙ ſacerdotes ⁊ ꝯciliū totū ꝯdēnabant eum. Et tñ
diſcuſſio cāe eius non fiebat per oēs: ſed per ſolos iudices.
⌊ qui āt dixerit fatue ⌋. Iſte eſt tertius gradus ire qñ qs ira ſſ o
ſcitur alteri ⁊ dicit v̉bū cōtumelioſuꝫ determinate ſignificās
obpꝛobꝛiū aliqȯ. ⁊ ſic eſt qui dicit alteri fatue. Et idem intel
ligendum eſt de ſil'ibus offenſis. ¶ Aliqui intelligūt ꝙ fa
tue ſit aduerbiū: ⁊ eſt ſenſus ꝙ aliqs dicat alteri fatue.i.lo
quatur ei ſtulte vel inſipiēter dicēs aliqd ꝯtumelioſuꝫ:quod
non diceret ſi pꝛudēter ſe hr̃et. Q2 tñ fatue loquit̃ dicit ea q̄
ſtulta ſunt:ponēs ꝯtumelias. Nā ad ſtultos ꝑtinet dicē cō
tumelia.dicente Salo. ꝙ inter ſtultos ſp̱ ſunt iurgia.i. ꝯten
tiones vocales:que ad cōtumelias pertinent. Uir autem ſa
piens ab illis abſtinet. Pꝛimus tñ ſenſus eſt melioꝛ: q2 al's
non eſſet diſtinctio iſtoꝛū graduum ſicut ſolet aſſignari per
doctoꝛes.ſ.de cōtumelia in voce ſignificatiua: ⁊ in nō ſigni
ficatiua. Q2 etiā quādo quis dicit alteri racha que eſt vox ſi
gnificatiua:fatue loquit̃:cū ꝯtumeliaꝫ dicat. Ponet̃ g̊ fatue
ꝙ ſit vocatiuus: ⁊ erit ꝯtumelia determinata. ⌊ reus erit ge ſſ
hēne ignis ⌋. Iſta eſt pena coꝛreſpōdens iſti gradui ire: ⁊ ſi
gnificatur per hoc executio ſnie:quādo real'r ipſa pena ifer
tur:qa gehēna ignis eſt infernus vel locus vbi aliqui cōbu
runtur. Unde autem oꝛtum aſſumpſerit.j.dicetur: q2 nō eſt
aliquis gradus deterioꝛ in ira vocali ponitur ei ſtatus peſ
ſimus hominis condemnati:ſcilicet ꝙ ſententia executioni
tradatur.

¶ Qȯ ſit homicidium. Queſtio. CIII.

Queritur nunc circa ea q̄ dicta ſunt hic ō homicidio ⁊ ira. Et p̄ circa homicidium
A qd ſit. ¶ Dōm ꝙ homicidiū dicit morte hois. i. occiſionem
Rñdet q̄ſito q̄onis. eius. Eſt aūt occiſio auferre vitā rei viuēti. Et q: vbicūqꝫ eſt aīa eſt vita. q: ipſa aīa eſt vita corporis aīati in oib⁹ rebus animatis pōt eē occiſio. Uñ arbor q: viuit ſi preſcidat aut a radicibus euellat q̄m vere morit pōt dici ꝙ occidit Lꝫ iſte modus apud pl'imos nō ſit ꝯſuetus in loquutiōe. Quidā tñ i tm̄ aſſueuerūt huic loquutioni: q: non ſolū pſciſionem aut euulſionē aut qualibet deſtructionē plante occiſionē eē dicunt: ſed ēt peccatū eſſe aſſerūt. vt dicet ſe. q. ⁊ ita manichei
B tenuerunt. ¶ In beſtijs aūt vbi nō ſolū eſt vita: ſꝫ ēt multe opationes vitales ⁊ motus apparentes ſiles nr̄is motib⁹: dicimus pecora occidi. Et tñ an licitū ſit ea occidi dicet ſeq. q. ¶ Iſta tñ occiſio adhuc nō ſufficit ad rōnē homicidij: ſed opꝫ hoieꝫ eē qui occidit. ¶ Aliqñ tñ deſtruit aliqs ne ſit hō non tñ eſt homicidiū. ſic ſi aliq mulier cogat pati aborſū qñ non eſt puerperiū formatū. Nā per h̄ ipedit ne ſit hō ille cōceptus qui formabat ad humanā ſpēꝫ. Si tñ nōdū erat aīa infuſa: homicidiū nō eſt: q: nō auferf vita: ſꝫ ipedit ne ad vitam pueniat. Sic Hiero. ⁊ hr̄ in decre. di. lvj. c. naſci. ¶ An vero mutilatio mēbrorum: aut percuſſio: vel volūtas occidēdi aut ꝓpinatio veneni: ⁊ ſimilia vltra ipſaꝫ realē occiſionem dicantur aliquādo homicidiū. ī. dicetur.

¶ An occidere pecora vel plantas abſcindere peccatum ſit. Queſtio. CIIII.

Queritur an occidere pecora vel plātaſ peccatū ſit. ¶ Quidā dicūt ꝙ ſic: q: reſiſtere di
Opi. q̄rūdā ꝙ ſit. uine ordinationi pctm̄ ſit: cū pro iſta reſiſtētia debeat cōdē
p⁹ rō natio ad ro. 13. Qui dine ordinatiōi reſiſtit ipſe ſibi dānationem acqrit. Oīa tñ viuētia ꝯſeruant p diuinā ordinationem vt viuāt: ⁊ ab ea ꝓducunt vt ſint. Ipſa nāqꝫ de hijs oib⁹ curam hꝫ. Nā. ī. ſeq. c. dī ꝙ lilia agri deus ſic veſtit ⁊ ēt fenuꝫ. Et dī de paſſeribus ꝙ nō cadunt in terrā ſine deo. i. ſine ꝓuidentia eius. ⁊ ps. c. xlvij. dī. Qui ꝓducit in mōtib⁹ fenum ⁊ dat iumētis eſcā ipſoꝝ. ğ occidere nō ſolū pecora: ſꝫ etiam
2ª rō plātas qō min⁹ eſt pctm̄ erit. ¶ Itē homicidiū eſt pctm̄ q: p illud hō priuat vita. eſt tñ vita cōis hoibus beſtijs ⁊ plan
3ª rō tis. ğ eadē rōe auferre vitā illis erit pctm̄. ¶ Itē nō dat pena aliq̄ ſpālis in lege dei niſi pro pctō: ⁊ tñ occidēti bouem aut ouē vel aīal qōcūqꝫ alterius dat pena exo. 23. ğ occiſio
A pecoꝝ pctm̄ ēt erit. ¶ Dōm ꝙ circa h̄ fuit error multoꝝ.
Rñ. ad q̄ſitum q̄ois p⁹ opi. ⁊ ꝓ circa plātas. Nā aliq in tatā inſaniā venerūt ꝙ et plātas euellere pctm̄ eē putabāt: q: p hoc vita eis tollebat. Ita manichei tenebāt: vt Aug. de ciui. dei aſſerit dicēs: qō audimus nō occides: virgultū euellere ſm manicheū errorē nephas ducimus. Hoc aūt ſolū faciebāt: q: nullū viuēs ꝺ̄ſtruere licere putabant. ēt ſi viuat vita iperfectiſſima ſicut plante
2ª opi. ¶ Alij errabant in h̄ aſſerentes nō gnālr: ſꝫ circa quaſdaꝫ plātas illicitū eſſe illas pſcidere: aut ramos tollere vel gcqꝫ mali inferre. Et hoc q: putabant arbores ꝯſecratas dijs gentilium. Quaſdā. n. Iunoni: alias Ioui: ⁊ ſic ō ceteris dijs cōſecratas eē dicebāt. Et ſic laurus eſt ꝯſecrata phebo. Iſta fuit poſitio gentiliū quorūdā. ⁊ maxie poetaꝝ. Nā dijs ſuis reuerentiā debebāt: iō hijs arboribus ſpālr ꝯſecratis illis ve
3ª opi. nerationē q̄ſdā exhibebāt: ſicut nos locis ſacris ad cultum dei dedicatis. ¶ Alij putabant illicitū eſſe arbores q̄ſdā cedere. ſ. ſi ſub illis cultus deoꝝ fieri ſolebat: vel ēt cultus veri dei. Nā gētiles ꝯſueuerant in mōtibus vbi erat arboꝝ dēſitas ⁊ vmbra aras ad cultū idoloꝝ ꝯſtituere: ⁊ maxie fiebat hoc ꝓpter cultū ꝑapi. Ubi expletis ſacrificijs idoli vertebātur hoies ad vacandū libidini rupto oī federe m̄rimonij aut ꝯſanguinitatis: ſed ſicut cuilꝫ occurriſſet feminaꝫ aliquā de ꝯuenietibus ad ſacrificiū accipere: ⁊ pp huius rei verecundiā ſcelus iſtud in tenebris agebat vel in vmbra. Et ad hoc erat ꝯueniēs dēſitas arboꝝ vel ſi nō eēt locus arboꝝ fiebat ſpecus ſubterranea in q̄ in tenebris nephandū iſtud opus patrabat. Aliqñ aūt tā arbores q̄ ſpecus ſil' erant. Sic dī. 3. re. 15. de rege Aſſa ꝙ deſtruxit ſpecū ſubterraneā ꝑapi ⁊ lucum eius. Et m̄reꝫ ſuā Maacha q̄ ꝑerat cultoribuſ ꝑapi depoſuit de regali honore. pꝫ. 2. pali. 15. Propter h̄ aūt de⁹ iubebat nō plātare arbores aliqs nec lucos apud altare ſuū deuterono. 16. ſꝫ iubebat ꝙ iſrl'ite deſtruerent lucos gētilium ⁊ ſtatuas idoloꝝ deutero. 7. Et vbicūqꝫ iubet ſtatuas deſtrui p̄cipit ſuccidi lucos. ſ. ne eſſet iſrl'itis occaſio colēdi idola in locis illis in q̄bus gētiles coluerant ea. ¶ In oibus hijs eſt error. Nā abſtinere a plātis ne deſtruamus vitā ipſoꝝ B Cōfutatio ē erroꝝ pdictoꝝ. p⁹ error
eſt oino irrōnabile: q: bonū cuiuſcūqꝫ rei eſt ſinis ſuus. plāte tñ facte ſunt vt eēnt aīantibus in cibū. ğ bonū ipſaꝝ ē ꝙ ſumant in cibū ab hoie ⁊ a pecoribus cū nālr ad h̄ ordinentur. ¶ Deus ēt ſic expreſſe ſtatuit. Gen. p. dicens ad pmos parētes. Ecce dedi vobis oēs herbā ⁊ vniuerſa ligna vt ſint vobis in eſcā ⁊ cūctis aīantibus. ¶ Itē ſi nō liceret deſtrui plātā: q: viuēs eſt nō liceret occidi pecus: q: pl'es pfectiōes viuētis hꝫ: ⁊ ſic nullū viuēs liceret occidi: ⁊ tūc nō poſſꝫ hō viuere: q: aīal nō poteſt manere niſi ꝑ ꝯtinuā nutritionem pp quottidianā reſolōnē. Cibus tñ nō eſt niſi de reb⁹ viuentibus. ſ. de plātis ⁊ pecoribus. Nā res que nūqꝫ vitā hūerūt nō nutriūt: ſaltē non ſunt ꝯuenētis nutrimēti ſic terra ⁊ lapides ⁊ alia mixta ipfecta q̄ ad vitā nō ptingunt. Et tñ hō ⁊ pecora creata ſunt vt viuerēt. ğ opꝫ nutriri de viuētibus. Sꝫ ad nutritionē neceē eſt viuēs occidi: cū alimētū ꝯuerti debeat in ſbam aliti. Iō licitū eſt hoi occidere plātas viuētes. imo ⁊ neciūꝫ eſt. Naꝫ in ſtatu pfecte iuſticie deus iuſſit hoi comedere de oibus lignis que erant in padiſo geñ. 2. Non ğ fuit pietas q̄dā iſta manicheoꝝ: ſꝫ potius fatuitas neſcietiū vti re ad finē ſuū. ¶ Scdi ēt errauerunt ⁊ grauius: q: mo C Cōfutatur ſcdʒ error
tiuū ſuū erat ex iniqua cā. ſ. q: deos pl'es ꝯſtituebāt: ⁊ tales illos faciebant q̄bus arbores ꝯuenirent ⁊ dicerent ipſi diligere eas: ſicut phebus dicebat diligere laurū: vt ait Ouidi⁹ ꝑ metha. ⁊ Minerua ſiue Pallas oliuā diligere dicebat: q: iſta ad eā ptinebat: vt oñdit Aug. 18. de ciuitate dei. Sicut ğ malū erat tales deos colere: aut illos eſſe deos putare. Ita erat iniquū obſeruare reuerētiā aliquā circa plātas pp eos. ¶ Deus aūt q̄ vere deus eſt: talis eſt q̄ cuꝫ corpe nullā affinitatē hꝫ: ⁊ ideo corpa pp ſe nō diligit vel pncipalr: ſꝫ ꝓpter ſpūs. ⁊ ipſe nō vult corpalr ſolū coli: ſed potius ſpūālr. Ioā. 4. Deus ſpūs eſt: ⁊ qui adorant eū opꝫ in ſpū ambulare vel adorare. Et ſic nō eēt pctm̄ tales arbores pſcidere: ſꝫ potiuſ ſicut idolatriā deſtruē ꝑ ſe bonū erat. Ita tales arbores preſcidere que ad idolatriā ptinēt meritorium erat. ¶ Tertij eo D
dem mō errabāt: ⁊ magis determinate: q: arbores illas ad Cōfutatur terti⁹ error
cultū idoloꝝ: ⁊ ad turpes ꝯcubitus occultādos ſeruabant: vt dcm̄ eſt. Et iō erat valde meritorium ꝙ q̄s illas arbores preſcideret: ⁊ deus ſepe iubebat lucos pſcidi. deute. 7. ⁊ nume. 33. ¶ Gentiles tñ iſtos lucos in magnū honorē ſuabāt ſicut rē valde ſacrā. Et ſi q̄s vellet tangere lucos oēs inſur
gebant in eum tāqꝫ in hoſtē deoꝝ: ⁊ euerſorē boni publici. E
¶ Sic pꝫ iudic. 6. de gedeone q̄ ex mādato angeli ſubſciſſurus erat lucū baal q̄ erat in ciuitate efra. Et dī ꝙ nō auſus eſt ꝑ die facere times hoies loci ipſius. Uñ ꝑ nocteꝫ ſurgēs ſubſcidit lucū ⁊ euertit arā baal. Mane aūt fcō hoies vrbis venerūt ad Ioas prēꝫ gedeonis pncipē vrbis dicētes ꝓduc filiū tuū huc ⁊ moriat: q: deſtruxit arā baal. ⁊ ſubſcidit nemus. Dixit aūt Ioas. Nunqd vltores eſtis baal vt pugnetꝭ pro eo. Qui aduerſari⁹ eſt ei⁹ moriat anqꝫ lux craſtina veiat. Gedeon aūt valde fuit laudat⁹ ꝑ iſto ope. Uñ deus tradidit madiāitas ⁊ oēs pplos orietales in manus eius. Iudic. 7.
¶ Alij ēt fuerūt q̄ errauerūt circa plātas q̄ſdā dicētes non F
eē pſcidendas: q: ibi viuebāt aliq hoies. Nā dicebant fuiſſe mutatos aliqs hoies in arbores: vt ꝑ metha. de illa feia quā ſequebat phebꝰ: mutata dī in laurū. Et ſorores Fetōtis apō eridanū fluuiū dr̄ mutare in vlmos. 2. metha. Et ob h̄ dī ꝙ electra q̄ fluūt de vlmis ⁊ indurant ſint lacrime ſoroꝝ fetōtis q̄ adhuc flent fr̄is interitū. Multa ſilia aſſerit Ouidi⁹ ⁊ alij poete: q̄ lꝫ ab aliq̄b⁹ eoꝝ vt fabule narrent: a m̄ltis tñ gē
tiliū hec tāqꝫ va credita ſt: ⁊ ſub q̄dā religiōe obſuabāt illis G
arborib⁹ q̄ſdā reuerētiā ⁊ pietatē exhibē. ¶ Hec q̄ꝫ ex puro errore ꝓcedūt. Iō cauere a pſciſiōe arboꝝ pp h̄ illicitū valde erat. Nullū nāqꝫ corpus humanū in arboreꝫ vnqꝫ vſum eſt. Et ſi vteret nō maneret viuēs: ſꝫ eēt iā arbor ⁊ nō hō. ſic vxor Loth q̄ vſa eſt in ſtatuā ſalis. i. in lapidē hn̄tē ſaporem ſalis gen. 19. cui⁹ veſtigia adhuc manēt: vt dī in li. de ſitu terre ſcē. Sic ğ frangere illū lapidē iā nō erat vulnerare cōpus vxoris Loth: ita ſi q̄s pſcideret arborē in quā aliqō corpus hūanū vſuꝫ eēt nō lederet corpus nec oportēt aliquā reuerētiā circa hmōi arborē fieri. Sic ſcim⁹ corpa dfunctoꝝ vſa eē in terrā q̄ eſt in locis ſepulcroꝝ: ⁊ tñ illā terrā ſic reliquā cō
culcamus. Nō eſt ğ abſtinēdū ab occiſiōe plantaꝝ: q: ſup H
ſticioſuꝫ ⁊ erroneū h̄ eēt. ¶ Circa occiſionē brutoꝝ adhuc
erat maior

erat maior cã dubitãndi.q: in hũs apparent opationes vite manifeſte: ꝛ in multis nobis ſilanť:ita vt interdũ q̃das nãli miſeratione eis cõpatiamur. ¶Aliq igiť putauerũt ꝙ illicitũ erat pecoꝛa occidi pp magnã ſilitudinẽ vite. Et fuit iſta poſitio manicheoꝝ pp cãm ſupꝛa poſitã.ſ.q: iſta erãt viuentia: ꝛ erat cã magis appens:q: poterat hõ ſine aĩalium occiſione de ſolis plãtis viuere. ¶Alij aũt putauerũt illicitũ eẽ
I pecoꝛa occidi: ꝛ magis eſſe illicitũ illa in cibũ ſumi. Et h̄ pitagoꝛas pħus tenuit qui ſuadebat hoĩbus pſimoniã ſuare ꝛ frugalitatẽ abſtinẽdo a carnib⁹. Et allegabat mlta oſtẽdens ꝙ iniquũ eẽt pecoꝛa occidere: ꝛ maxie illa,q vitam ſimplicẽ hñt. ꝛ nos viuẽdo iuuãt ſicut boues ꝛ oues. ¶Pꝛecipua tñ cã ſua erat:q: aſſerebat aĩas defunctoꝝ hoĩum trãſire in coꝛpa beſtiaꝝ vel in aliqd aliud coꝛpus qdcũq aptius inuenirent exeũtes de coꝛpibus ſuis: ꝛ ſic ptingebat aliqñ tranſire aĩam hoĩs in coꝛpus alterius hoĩs qd nunc foꝛabatur: ꝛ aliqñ in coꝛpus pecoꝛis ſicut magis diſpoſitũ inueniret. Uñ aſſerit aĩam ſuã fuiſſe pus in euſoꝛbo milite occiſo in bello troiano. de hũs late Ouidius.iꝛ.metha. ¶Idẽ etiã multi alij poete tenuerũt. Uñ Ennius poeta dixit aĩaʒ ſuam fuiſſe aĩam pithagoꝛe. ꝛ eandẽ fuiſſe aĩaʒ Omeri p ſucceſſionem tẽpoꝝ. ꝛ ẽt fuiſſe illã in quodã pauone. vt ait Perſius in ſatyra que incipit. Reʒ ppli tractas. dicẽs. Coꝛ iubet hoc enni poſtq̃ deſtertuit eſſe meonides qntus: pauone ex pitagoꝛeo.i. Enni⁹ dixit ſe eſſe qntũ meonidẽ.i.qntũ Omeruʒ.ſ. ꝙ hũerat aĩam eius qnto loco: ꝛ fuit illa aĩa in pauone pitagoꝛeo.i.fuit in pitagoꝛa: ꝛ ẽt fuit in quodã pauone. ¶Pꝛopter hoc ĝ videbať eſſe incõueniens pitagoꝛe ꝛ qbuſdã phiioſophis pecoꝛa occidere.q: poterat ptingere ꝙ ibi eẽnt aĩe patrũ vel cognatoꝝ ſuoꝝ. Et occidendo pecoꝛa pĩudicabãt aĩalibus q̃s de ſuis domicilijs excludebãt. ꝛ videbanť occidere pẽs ſuos.q: occidere pẽm nihil aliud eſt q̃ aĩaʒ eius de coꝛpe excludere. Et hoc iſti faciebant:ẽt videbanť comedere carnes pẽum ſuoꝝ:q: comedebãt coꝛpa in qbuſ fuerãt
K aĩe pẽum ſuoꝝ. Et iſta videbať eis ſatis necĩa tã ad abſtinẽdum ab occaſione quoꝛũcũq aĩaliũ: ꝛ a ſumẽdo carnes eorum in cibũ. ¶Dõm tñ ꝙ abſtinere a carnib⁹ aĩaliuʒ: ꝛ ab eoꝝ occiſione nõ eſt aliqd laudabile pp cãs pꝛedictas:q: ſʒ ſeipm licitũ eſt carnes comedere ꝛ aĩalia occidere:q: nullus peccat ex h̄ ꝙ vtiť aliq̃ re ad illũ ſinẽ ad quẽ eſt. Et tñ in oꝛdine nãli reꝝ iperfecta ſunt pp pfectioꝛa: ꝛ minus pfecta ſp oꝛdinanť ad magis pfecta. Et ſunt pp illa. Sicut in via gñatiõis nã ab iperfectis ad pfecta pcedit. Et inde ẽ qd in gñatione hoĩs pus eſt viuũ q̃ aĩal: ꝛ aĩal q̃ hõ. Ita illa q ſoluʒ viuũt vt plante ſunt cõiter pp oĩa aĩalia: ꝛ aĩalia ſunt pꝑter hoĩeʒ. Jõ ſi vtať hõ plantis ad vtilitatẽ ppꝛiã: ꝛ vtať homo aĩalibus ad vtilitatẽ ſui ipſius:nõ eſt aliqd illicitũ. Ut patet ẽt per pħm p̃ politicoꝝ. Sʒ inter vſus hũanos nõ eſt aliqs magis necĩus q̃ ſumere cibũ: ꝛ ita in aĩalib⁹. Jõ ↄueniens erit aĩalia vti plãtis in cibũ ꝛ hoĩeʒ vti aĩalibus ſiť ꝛ plãtis. Et q: nõ põt eſſe aliqd cibus niſi moꝛtificeť:cũ debeat trãſ-
L mutari quouſq trãſeat in ſbaʒ rei nutrite:licitũ eſt hoĩ occidere plantas ꝛ pecoꝛa. ¶Iſta pdcã ſunt ẽt ex dei expſſa oꝛdinatione que hoĩ ꝛ pecoꝛib⁹ ſiť dedit plãtas in cibũ geñ.p.
M Ecce dedi vobis oẽm herbã ꝛ vniuerſa ligna: vt ſint vobis in eſcã ꝛ cũctis aĩantibus. ¶Uſuʒ ẽt carniũ deus hoĩ conceſſit. Et tñ non ita cito carnes ↄceſſe fuerũt. Nã a pn⁹ non legiť deus expꝛeſſe ↄceſſiſſe hoĩ in cibũ ipſas carnes: ſʒ ſolũ herbas ↄceſſit:vt dcm̃ eſt. ¶Et ẽt in padiſo de vniuerſis lignis padiſi mãducare iuſſit geñ.2.de aĩalibus autẽ nihil locutus eſt. Et tñ hõ veſcebať tunc herbis vſq ad diluuiuʒ. Et poſt illud a dño accepit ſpãlẽ ptãtem comedendi carnes geñ.9. ¶Nã Noe ꝛ filijs eius egreſſis d̃ archa deus dixit. Oẽs piſces maris manui vr̃e tradite ſunt: ꝛ oẽ qd moueť ꝛ viuit erit vobis in cibũ.i.licebit vobis cumedere de illo:ſi volueritis. Et ſeqť. Quaſi olera virẽtia tradidi vobis cuncta excepto ꝙ carnẽ cũ ſanguine non comedatis.i. ſicut licebat vobis añ hoc comedere q̃cũq virentia: ꝛ reputabãt eſſe cibos mundos:ita de cetero oĩa aĩalia erunt vobis in cibũ ita mundũ ſicut olera. Et tunc ceperuit hoĩes comedẽ gñalit de aĩalibus. Pꝛius tñ ptãtẽ habebãt comedẽdi de eis:cũ nãliter pp ipſos eẽnt. Sʒ nõ vtebanť hac ptãte:foꝛte q: de⁹ nõ expꝛeſſerat eis hoc: ꝛ nõ videbãt aliquã necẽitatẽ mãducandi carnes. ¶Sʒ ait Ambꝛo.in ſermone de ieiunio: ꝛ hr̃ in decret.di.36.c.Sexto die.ſ.Sexto die beſtie create ſũt: ꝛ cuʒ

beſtijs eſt oꝛta edendi ptãs: ꝛ vſus eſcaꝝ vbi cibus eẽ cepit.
¶Dõm tñ ꝙ lʒ hoĩes in pma etate nõ manducarẽt carneſ, tñ aĩalia occidebant pp vſum pelliũ ad veſtimẽta: vel pꝑter alios vſus. Uñ Lamech venatoꝛ fuit: ꝛ ſagitãdo aĩalia occidit Chaym vt inuiť geñ.4. Et ſic vſum aĩaliũ in occidendo ſp hoĩes crediderunt ſibi eſſe licitũ. Appet planius in Abel qui paſtoꝛ fuit ꝛ offerebat dño de aĩalibus ſuis.ſ.de pgenij pecoꝝ in holocauſtũ geñ.4. Licet ĝ hoĩ occidere animalia. N
¶Manichei aũt multũ in h̄ errabãt dicẽtes nõ debere aliquã rẽ viuentẽ occidi. Quos Augu.increpat p̃ de ciuit.dei. dicens. Cũ audimus nõ occidas:nõ accipimus h̄ dcm̃ eẽ d̃ fructetis: q: nullus eſt eis ſenſus:nec de irrõnalib⁹ animalibus:q: nulla nobis rõne ſocianť: ſed de hoĩb⁹ reſtat vt h̄ intelligamus qd dcm̃ nõ occides. Ipſe tñ Aug. aliqñ tenuit erroꝛẽ iſtuʒ manicheoꝝ aſſerens pctm̃ eſſe fructeta euellere ꝛ ꝙ ficus ploꝛabat qñ euellebanť ei folia: vt pʒ in lib. cõfeſſionuʒ:ſed iſtũ erroꝛẽ poſtea abiecit. J rõnabilr̃ ĝ valde ma- O
nichei moueně. ¶Alij do q nõ occidebãt pecoꝛa nec comedebant carnes eoꝝ pp tranſitũ aĩaꝝ irrõnabilius mouẽtur. Nã ipoſſe eſt aĩaʒ hoĩs tranſire p varia coꝛpa: ita vt illa animet. Maxie qdẽ per coꝛpa beſtiaꝝ. Q: ſi aliqd coꝛpus aĩareť aĩa humana neĉe erat coꝛpoꝛeũ reſultãs eẽ hoĩeʒ:q: foꝛma determinat ſpẽm ꝛ nõ mã:que eſt pura põ: ꝛ actus eius eſt foꝛa:iõ ſp rõ diie a foꝛa accipiť. ¶Etiã q: nõ poterãt cõuenire coꝛpa beſtiaꝝ in diſpõnib⁹ ſuis aĩe humane ad hoc ꝙ poſſit illis vniri ꝛ ibi manere. ¶Et nõ ſoluʒ poterat trãſire per coꝛpa beſtiaꝝ: ſed ẽt aĩa vnius hominis nunq̃ poterit eſſe in coꝛpe alterius hoĩs dãdo illi eẽ:q: cũ accepit indiuiduationẽ p vnionẽ ad mãam:nõ poterit eẽ niſi in coꝛpoꝛe illo in quo accepit eẽ ꝛ idiuiduationẽ. De h̄ magis dictũ eſt in quodam libello nr̃o de ſtatu aĩaꝝ coꝛpe ſolutaꝝ. Erroꝛ ĝ iſte erat hoĩuʒ pauca ſcĩetiuʒ de nã aĩe. ꝛ vtr de nã reꝝ. Nõ ergo eſt pp h̄ cauendũ ab occiſione aĩaliũ.lʒ ĝ cuilʒ hoĩ occidere pecoꝛa ad quoſlibet vſus ſuos tãq̃ aliqd qd ꝛoio ſui iuris eſt: ꝛ ſibi ad nutũ ↄceſſ. De hũs.ſ.Tho ſcda ſcde.q. 64. articu.p. ¶Ad pmũ dõʒ ꝙ vita aĩaliũ pſeruať ex oꝛdinatoẽ diuina: ꝛ ẽt eẽ oĩuʒ reꝝ:q: nõ poterat aliqd eẽ niſi a deo voca reť ꝛ pſeruareť. Sapie.xj. Et depẽdet eẽ oĩuʒ reꝝ a dõ nõ ſolũ tãq̃ a cã efficiẽte. ſʒ ẽt vt a cã actualr̃ pſeruante: vt ait Grego.ꝙ niſi manus dñi oĩa q̃ creauit manu teneret i nihilum oĩa reducerenť. Nõ tñ pſeruat deus oĩa ad eũdẽ finem vel eodẽ mõ:ſʒ ſicut pp ſe creauit oĩa. pꝛuerb.16. Eo ꝙ ipſe ẽ ſũmuʒ bonũ. Ita ſm diiaʒ bonitatis in reb⁹ creauit vnã rem pp alterã.ſ.ad vſus eiuſ. ¶Ita ĝ vita plãtaꝝ pſeruať pꝑter vitã aĩaliuʒ. ꝛ vita brutoꝝ pp vitã hoĩuʒ. Jõ hoĩ licet vti eis que pp ſe deus creau t:imo ſi iudicaret eſſe illicituʒ vti illis negaret diuinũ oꝛdinẽ in rebus. Sicut ſi qs dicẽt illicitum eſſe bibere de aq̃ fluminũ:q: nõ eſt nr̃a:qd eſſet fatuuʒ. ꝛ tñ ſic aq̃ ad vſus nr̃os eſt:ita ꝛ oĩa q̃ ſunt.ĵ.humanã ſpẽm ſunt ad vſum hoĩs:q: nãlr̃ ſunt minus pfecta q̃ ipſe. Oẽs auteʒ hoĩes ſunt in eadẽ ſpẽ: ꝛ nõ excedit vnus alterũ nãlr̃. Ideo non eſt vnus ad vſuʒ alterius niſi p accñs ex culpa vel al's vt dicetur ſeq.q. Uñ Aug.p̃ de ciuitate dei diĉ ꝙ iuſtiſſima oꝛdinatõe creatoꝛis vita ꝛ moꝛs pecoꝝ nr̃is vſibus ſubdiť. ¶Ad 2m dõʒ ꝙ aĩalia bꝛuta ꝛ plãte nõ hñt vitã rõnalẽ p quã a ſeipſis moueanť:ſʒ mouenť quodã nãli iſtinctu qd iudicat illa nõ eſſe naturaliter propter ſe ſʒ ad alterũ eſſe oꝛdinata. Juſte tñ res in vſum accipitur: qñ illi vſui accomodať ad quẽ ea nã inſtituit. ¶Et cũ diciť ꝙ auferre vitã erit peccatum:eadẽ rõne in pecoꝛibus ꝛ hoĩbus. ¶Dõm ꝙ nõ eſt eadẽ rõ. Nã in eis que pp ſe viuũt pctm̃ eſt vitã auferre. In illis tñ que pp alterũ viuũt non eſt pctm̃ ꝙ vita eis auferať p illũ pp quẽ viuunt. max͛ ſi ad h̄ pncipalr̃ viuũt vt occidãtur: ꝛ ita de pl'mis pecoꝛibus eſt: q: vſus pcipuus nr̃ i illis eſt ſumere ea in cibũ. ¶Ad tertiũ dõʒ ꝙ occidere bouẽ vel ouẽ alicuius nõ eſt pctm̃ inquãtũ eſt bos vel ouis: ſʒ inquãtũ ad aliquẽ ptinent cui dãnũ irrogať vel iniuria ꝙ aĩal ſuũ occidať:iõ non cõtinetur iſte actus ſub peccato occiſionis: ſed ad rapinam vel furtum vel ad aliam ſpeciem delicti pertinebit ſm ꝙ varie poteſt occidi.

P

f.Thomas
Q
Ad pm ar.

R
Ad 2m arg.

Ad 3m arg.

¶An ſit licitũ occidere hoĩes pctoꝛes. Queſtio.CV.

Queritur an ſit licitum ocidere hoĩes pctoꝛes. ¶Dicunt quidã ꝙ nõ:q: .ĵ.13.in parabola quã xp̃s poſuit de tritico ꝛ ziʒanijs. dixit nõ extirpãda eſſe ziʒania. Et tñ ziʒania ſunt hoĩes mali: vt dicit ibi gl'o.

Opi.q̃rũdã ꝙ non. pa rõ

⁊ etiam chriſtus oſtendit:ſed quod a deo prohibitũ eſt:pec
catum eſt fieri. Occidere autez malos eſſet extirpare eos de
2ᵃ rõ terra.ergo nõ licet illos occidi. ¶ Itẽ iuſticia humana ↄfor
matur diuine iuſticie:q̇ illa eſt regula ſimpl'r rectitudinis.
Et tñ ſm diuinã iuſticiã peccatores nõ occiduntᷣ:ſed reſuã
tur ad pniam Ezechiel'.18. Nolo mortẽ peccatoris:ſ3 magis
3ᵃ rõ vt couertatᷣ ⁊ viuat.ergo etiã nos nõ debemus eos occide
re:ſed permittere vt viuãt ⁊ poſſint cõuerti. ¶ Itẽ illud qȯ
ſm ſe eſt malum:nullo fine vel intẽtione fieri põt bonuz: vt
2.ethicoꝝ.de quibuſdã actibus de qbus dicit Ariſto. ꝙ nul
lo modo boni eſſe poſſunt:q̇ mox noiati malitia ſunt inuo
luti: ⁊ ponitur ibi adulterium:homicidium: ⁊ ſimilia. Idem
patet per Auguſtinuz in libro contra mendacium.occidere
autem homines eſt de ſe malum:q̇ ad omnes debemus ſer
uare charitatẽ:qȯ eſt illos fieri nobis amicos:amicos tamẽ
volumus eſſe ⁊ viuere nono ethicorũ.ergo omni homini h̄
velle debemus.peccatum ergo erit velle occidere aliquem.
¶ Item ſicut non licet alicui vti niſi requie iuris ſui eſt: ita
4ᵃ rõ a fortiori non licebit occidere aliquez:niſi pertineat ius ipſi
us. Et tamen nullus homo pertinet ad ius alterius:ſic̃ apo
ſtolus increpabat eos qui iudicabant alios propter diſcer
nere vel nõ diſcernere cibos.ad romãos.14.ſcilicet. Tu qs
es qui iudicas alienum ſuũ dño ſuo ſtat aut cadit. Et dicit
ibi deum eſſe ſolum dominum omniũ ⁊ vnum hominez non
A poſſe per alterum iudicari:ergo a fortiori non poterit vnus
Rñº ad q̃ſi per alterum licite occidi quãtumcũqꝫ eſſet malus. ¶ Dicen
tuz. q. dum ꝙ licituz eſt occidi homines malos: imo laudabile val
de eſt quãdo fit ſicut fieri debet. Homo autem malus ſm ꝙ
malus eſt ordinatur ad mortez. ¶ Nam ſicut homo inquã
tum eſt naura quedam rationalis capax ſũmi boni ordina
tur naturaliter ad beatitudinez:ita inquãtum malus eſt or
dinatur ad penam. Quia malitia ſiue culpa cum in ſe dicat
defectum vel deuiationem a bono:non poteſt ordinari redu
cendo ad bonum niſi per penam. Inquãtuz homini per cul
pam excedenti limites rationis: competit ſm rationem pe
na pro illo exceſſu. Et ſic qȯ erat extra rationem reducitur
ad rationem per penam que eſt quoddã bonum inquãtum
B ſm rationez limitata eſt. ¶ Et non eſt aliquod bonũ quod
poſſit malum culpe corrigere niſi pena: quia omnes actꝰ ra
tionis fugiunt culpam ⁊ malitiam. ſola autem pena eſt ꝙ
directe ad culpam eſt: Et ſic ipſa eſt quoddaz bonum quod
eſt ad ſolum malum. ¶ Et ſic recte dicitur ꝙ culpa que eſt
malum pure:reducitur in bonum per penam que eſt in ge
nere boni inquãtum eſt determinata a recta ratione: ⁊ ha
bet eſſe propter ſolam culpã. Nam ſi nulla fuiſſet culpa:nul
la vnq̃ꝫ fuiſſet pena. Et ſic quoddaz bonum factum eſt pro
pter malum ſolum:ideſt vt ſuppleat defectum boni quez in
troducebat malum in vniuerſitate rerum. ¶ Et quia malũ
ſicut dicit diuerſos modos deficiendi a bono: ita varie ȯbet
reduci ad bonuz. Propter quod neceſſe eſt penas diuerſas
eſſe tam ſm ſpeciem q̃ꝫ ſm quãtitatem pro varijs peccatis.
¶ Et q̇ aliquando actus noſter totaliter deficit a bono qȯ
eſt ſm rationem eligibile. Iuſtum eſt vt pro tali defectu au
feratur nobis bonuz qȯ a nobis eſt maxime deſiderabile: ⁊
iſtud eſt vita:q̇ nihil eſt qȯ magis homines ⁊ res ſingule
deſiderent q̃ꝫ eſſe ⁊ viuere. Aliquãdo ergo pro peccatis no
ſtris quãdo talia ſunt eſt ſm rectam rationem nobis debita
mors. Omnia tñ iuſta ſunt que recta rõ ordinat:q̇ ipſius eſt
C ponere mediũ in omni actione.2.ethicoꝝ.ergo licituz eſt ho
mines malos interduz occidi. ¶ Amplius ad h̄ ꝙ aliquid
iuſte fiat opz ꝙ agens hẽat ptãtem ad rem illã: ⁊ res illa in
ſe bona ſit: ⁊ bona intẽtione fiat. Qȯ maxᵉ ↄuenit in actibꝰ
iudicialibus. Et tñ occidendo hoiez malũ iſta tria pñt ↄcur
rere.ḡ erit iuſta occiſio. Pz hoc q̃ꝫtũ ad ptãtez:q̇ cõitas q̄lꝫ
hꝫ ptãtem nãliter ſuꝑ eos q ſunt ꝑtes illius cõitatis: q̇ ſic̃
imperfectũ nãl'r eſt ꝑꝑ ꝑfectuz:ita pars ꝑꝑ totuz:q̇ pars nõ
hꝫ ꝑfectionez aliquam niſi in toto. ¶ Sicut ḡ in corꝑe nãli
q̄lꝫ pars eſt ꝑꝑ totũ corpus:ita in corꝑe myſtico vel figurali
qȯ eſt cõitas:vniuerſitas.vel collegium:q̄libet hõ eſt ꝓpter
totam cõitatem. Sic ergo in corꝑe nãli qñ aliqȯ mẽbruz eſt
morbidũ iuſte preſcidiᷣ vt ipm ſoluz pereat: ne eius infectio
tranſeat ad cetera: ⁊ ſic totũ corpus pereat. Ita in corꝑe my
ſtico hõ qui malus eſt poterit ꝑ ſuã nequitiã corrũpe totam
cõitatẽ ⁊ totã deſtruere in breui ſi libere ꝑmittatᷣ agẽ ſꝫ ſuã
inigtatẽ.ḡ licebit cõitati hoiez illũ a ſe abſcidere occidendo
ne totũ corpus cõitatis pereat. Et ſic cõitas iuriſditiõnẽ hꝫ
ad occidendũ iſtũ qui ordinatᷣ ad illam tãq̃ꝫ pars ad totum.
¶ Etiã cã iuſta eſt q̇ iſte hõ eſt mẽbrũ morbidũ. Et ſic̃ iu
ſtum eſt ſanari morbida:qȯ interdũ fieri non põt ſine reſeca D
tione eoꝝ ⁊ amputatiõe a ſolido:ita iuſtũ eſt iſtũ hoiez ma
lum abſcindi a corꝑe ſano cõitatis. ¶ Etiã intẽtio bona eſt
ſ.ne inficiat cetera mẽbra ſana cõitatis:q̇ lꝫ ſolus ſit.cõitatẽ
tñ totam ꝑuertere põt:cũ modicum fermentũ totã maſſam E
corrũpat pᵃ ad corin.5.erit ergo iſta occiſio ſimpliciter iuſta.
¶ Etiã bonuz eſt hoi malo ꝙ occidatᷣ:vt oñdit Boetius de
ↄſol'.lib.4.q̇ culpa vel pctm̃ eſt deterius q̃ꝫ pena: cũ pctm̃
ex eo ꝙ tale ſit total'r malũ.pena aũt bona eſt. quãto autez
aliqs hꝫ plus de malo:tãto deterior eſt: ⁊ quãto plus de bo F
no tãto melior. ¶ Uñ dicit Boe.ibidẽ ꝙ melius eſt malis ꝓ
pctis puniri q̃ꝫ ipunitos euadere. Et maxᵉ aũt fit h̄ ſi malus
occidatᷣ:q̇ tũc non ſolũ malũ corrigitᷣ ꝑ bonũ:ſꝫ etiaz malo
tollitᷣ ptãs vlterius male faciẽdi. Et eſt ↄſtituere eũ ipeccabi
lem:qȯ bonum eſt. Miſeretᷣ ḡ malis q eos occidit ne deterio
res efficiantᷣ:ſic̃ miſeretᷣ egris q eoꝝ curat langores ne cor
rupti egritudine pereãt. Iuſtũ igitᷣ eſt malos occidere dũ tñ
ꝑ eos occidantᷣ ad quos de iure hoc facere ꝑtinet. ¶ Et nõ
ſolũ nõ eſt malũ:ſed laudabile eſt. Nã finees a deo laudatꝰ
eſt: ⁊ accepit ꝓmiſſionẽ ſacerdotij in eternũ:q̇ zelo dei occi G
dit virũ iudeum coeuntẽ cũ ſcorto madianitide nume.25. ⁊
ꝑmo machabeoꝝ.2. ¶ Deus etiã ſic fieri iubet: ⁊ ipſe iudi
ces inſtituit:vt malos per mortez de terra exterminent. Un
de dixit ad Moyſem ⁊ ad omnes iudices. Maleficos non
patieris viuere exo. vigeſimoſecũdo. ¶ Et oẽs iudices ad
hoc a deo inſtituti ſunt ad roma.13. Non eniz ſine cauſa gla
dium portat. Dei enim miniſter eſt vindex in iraz ei qui ma
luz agit. Et ꝑma Petri ſcḋo dicitᷣ. Subiecti eſtote omni crea
ture ⁊c̃.ſiue ducibus tanq̃ꝫ a deo miſſis ad vindictam male
factorum:laudem vero bonoruz. ¶ Et deus ſepe mãdabat
occidi aliquos malos:ſicut omnes gẽtes chananeorum: ita
ꝙ nulli miſerentur deuteronomij.20. Et increpãtur aliquã
do valde qui nolebãt occidere iniquos. Unde Saul ꝓpter
hoc ꝑuatus eſt regno in poteſtate ſua: ⁊ abiectus eſt a deo
q̇ non occidit Agag regem amalechitaruz: ⁊ reſeruauit pe
cora ꝑmo regum.15. Bonum ergo eſt malos occidere ⁊ me H
ritorium valde. ¶ Ad primuz dicendum ꝙ dominus iuſſit Ad pᵐ
abſtinere ab eradicatiõe zizaniorum: non propter ſe:ſꝫ pro argu.
pter triticum quod adhuc tenerum erat ⁊ euelleretur ſi
mul cum zizanijs:ſed iuſſit expectari vſq̃ꝫ ad meſſem quan
do vtrũq̃ꝫ euelli debebat. Et tũc cremari mandauit zizania.
triticum vero in horreo reſeruari. Ita ergo malis aliquãdo
parcendum eſt ne occidantur. Non quidem propter ſe: ſed
propter bonos:vt ipſi occidi non poſſunt quin aliqui boni
ſimul occidantur. Et hoc quia latent mali inter bonos: ita
vt non ſit facile diſcerni:vel quia multos ſequaces habent:
ita ꝙ ſine periculo bonorum mali occidi non poſſent. Non
erat tamẽ recte factum ꝙ boni ſe exponerent periculo pere
undi:ita vt neceſſe ſit aliquos eorum perire vt malos exter
minent. Qȯ verꝝ eſſet niſi mali conarentᷣ bonos extermiare
q̇ tũc iã nõ eẽt voluntas occidendi:ſꝫ nec̃itas:q̇ oportebat
aut idefenſuz occidi:aut ſe defendẽdo dubie ſe forti exponẽ.
Cũ tñ mali q̇eſcũt cautius eſt bonis ꝑmittẽ eos viuẽ ſi ſine
ſuo ꝑiculo eos occidẽ nõ pñt. De h̄ dic̃ Augu. ↄ̃ ꝑmenianũ.
Dñs docet magꝭ eẽ ſinẽdũ malos viuere ⁊ vltiõi reſuãduz
vſq̃ꝫ ad extremũ iudiciũ:q̃ꝫ ꝙ boni ſil' occidantᷣ. ¶ Qñ võ
ex occiſiõe maloꝝ bonis ꝑicl'ꝫ nõ iminet:ſꝫ magis ſecuritas
q̄dã ⁊ ſalus:mali tc̃ occidẽdi ſt':ſic̃ zizania iuſſa ſt' erradicari I
⁊ cõburi tꝑe meſſis:qñ ex eoꝝ erradicatõe ꝑicl'ꝫ nullũ triti Ad 2ᵐ
co ꝑabãt. ¶ Ad 2ᵐ dḋꝫ ꝙ nõ ẽ idẽ ordo deo ſꝑ agẽdi q̃ꝫtum argu.
ad ea q̄ nos ↄſiderare poſſumꝰ ȯ actõibꝰ eius. Nã nec ſꝑ ma
los ad pniaz expectat:nec ſꝑ eos occidit cũ peccãt: ſꝫ iterdũ
ſꝫ ordinẽ ſapie ſue malos diuturne expectat vt ↄuertãtᷣ ⁊ vi
uãt: ⁊ cũ ↄuerſi fuerit hẽat cãz iuſtã miſẽdi eis. yſa.30. Iȯ ex
pectat nos deꝰ vt miſeatᷣ nrĩ. ¶ Aliqñ ãt occidit eos mox vt K
peccãt.q̇ forte bõis ad ꝑicl'ꝫ eẽt ſi diutiꝰ viuẽ ſinerẽt. ¶ Ita
ẽt q̄dãmõ iuſtiᵃ nrã diuã i h̄ iuſticiã imitatᷣ: q̇ q̄ſdã pctõres
lex hũana ad pniaz reſuat.ſ.eos q ita peccãt vt corrigibiles
videãtᷣ.vl' vt eoꝝ vita i ꝑicl'ꝫ eoꝝ intᷣ q̄s viuũt ñ cedat alios
vero q̄s plene malos ⁊ rei puᶜᵉ ꝑicl'oſos videt ſtati mõti dã
nat. ¶ Sꝫ obijcietᷣ ꝙ nll's ȯbẽt ocidi qñ cõrigibil' ẽ cũ mors
nõ dẽat dari niſi ꝓ extrẽo ⁊ maxio pctõ: ⁊ iſtȯ ẽ icorrigibili
tas vel

tas vel obſtinatio i malo: ꝛ tñ q̄diu hō viuit adhuc corrigi bil' eſt q: nūquaʒ de aliq̄ viuente quātūcūq̄ ſit malus deſpe randū eſt. ergo ſemp expectandū eſt quouſq̄ ipſe moriat̄: q: adhuc emēdatiõi locus ſupeſt: ꝛ ſic nō licebit occidē quēq̄ ſed ſolū inferre alias penas. ¶ Dici pōt vno mō ꝙ mors iſti
L m.obie. gitur malis q icorrigibiles ſunt. Qō inuitur q: regulariter ꝓ primis peccatis non infligit̄ pena hoi ſed ꝓ frequentatis que frequētatio oñdit eū incorrigibilē. ¶ Et cum dr̄ ꝙ non eſt deſperādum vſq̄ ad mortē. ¶ Dicendū ꝙ corrigibilitas hois ꝓuenit ex aliquo ꝑncipio mouente eū ad bonū poſtq̄ ſemel malus eſt. ¶ Iſtud autē eſt duplex. ſ. ab intra: ꝛ ab' ex.
M Ab intra eſt ipſa ratio. Nā aliqñ hō peccat pp vehementiaʒ paſſiõis obfuſcātis rõnem: vel pp ignorātiam aut alias. Et ceſſante paſſiõe ratio increpat ſeipſam: ꝛ dolet ꝙ cõſenſerit prauo deſiderio. ſicut fit in incõtinētibuſ. vij. ethi. ¶ Princi pium ab ex̄ eſt duplex quoddā ex parte hoium aliud ex pte dei. Ex parte hoium eſt verecūdia ꝛ timor. Nā aliqui quoꝝ rō eſt deprauata in deſiderio delictoꝝ: aliqñ ꝛ bonuʒ redeūt per increpationes maioꝝ: vel per verecūdiam aut per depre cationes minoꝝ vel per timorē potentum. ¶ Ita dicit̄ ꝑmo ethi. i. fine ꝙ appetitus ire ſenſitiuus participat rõne aliqua liter ſm ꝙ eſt exaudibile vel audibile: ꝛ demõſtrat hoc incre
N patio ꝛ deprecatio. ¶ Aliud ē principiuʒ a deo ꝛ iſtud ē du plex. ſ. per ſe ꝛ ꝑ miniſtros ſuos. Deus. n. mouet cor noſtruʒ quocūq̄ vult ꝓuerb. xxi. Cor regis in manu dñi ꝛ quocūq̄ voluerit vertet illud. Poterit ergo iclinare cor hois qñcūq̄ voluerit. ¶ Miniſtri autē dei ſunt angeli deputati nobiſ in cuſtodiam. Nā ſunt oēs iſti in miniſterium miſſi ꝓpter eos qui here. capiunt ſalutis ad hebre. i. Iſti autē proficiunt no bis principaliter bona ſuggerēdo. Et qm̄ in virtute dei agūt vt miniſtri eis: ſunt multū efficaces i opere ſuo. Et ſic iſti cō
O uertunt nos ſepe de prauo deſiderio in bonum ſuggerēdo a malo decliare. ¶ Scd̄s iſta oia pōt hō dici icorrigibilis. ſ. pri mo modo erit incorrigibilis ille q a rõne ſua non vincit̄: ſed ex electiõe declinat in vitia. ¶ Iſto modo ſoli incõtinentes inter peccatores ſunt corrigibiles. Quia lʒ tēpore paſſionis magne agrediātur a recta opinione ꝛ peccēt: tñ poſtea rō ſo luta paſſiõe reducit eos ad medium ꝛ bona volunt ꝛ bona agunt. vij. ethi. Ideo ariſt. ibidē dicit. Incõtinentes non eſſe malos: q: malus noiat habituʒ. Iſti autē nō ſunt mali ex ha bitu: ſed ſolum ex violentia paſſionis. Ideo ariſto. vij. ethi. in ꝑncipio ponit tres diſpões in malo: vel in fugiēdo: dicens tres ſunt ſpēs fugiendoꝝ circa mores: incõtinentia: malitia
P beſtialitas. ¶ Intēperati autē dicunt̄ iſto modo incorrigibi les: q: iſti mouent̄ ad delectabilia tactus ꝛ guſtus pp ſe nō quidē vrgente paſſiõe: ſed ex electiõe ꝛ habitu. Ideo ipſi ꝓ curant ſibi paſſionē cuʒ non ē. Sicut qui nō deſiderātes bi bere eo ꝙ vino pleni ſunt: delectant̄ tñ in dulcedine vini: co medunt res ſalſas vt ſibi bibēdi deſideriū generent: vt ariſt. dicit. Iſti ꝓprie intēperati ſunt. ¶ Iſtos autē ipoſſibile eſt ꝑ ſeipſos corrigi: q: iam ratio eoꝝ deprauata eſt: cuʒ pp ſe iudi cent bonū eſſe ꝓſequi delectabile. ¶ Sunt tñ adhuc iſti cor rigibiles a ꝑncipio extrinſeco. ſ. ꝑ timorē ꝛ verecundiā: qm̄ aliq per vehementē timorē perdūt oia deſideria que ſunt cō
Q traria. Iſtud. n. nāle eſt: ꝙ illa paſſio q̄ vehemētior fuerit mo ueat hoiem. Iō ſi fuerit in hoie maior timor mortis vel pden di bona tꝑalia q̄ deſideriuʒ delectationū pp timorē abſtine bit a delectationib⁹. ¶ Idē de verecundia. Si qs. n. iudicat verecundiā ꝛ publicā confuſionē eſſe ſibi maiorem penā q̄ ſit delectatio vl' gaudiū in ꝓſequutiõe delectabiliuʒ abſtine bit a delectabilibus pp verecundiā. ¶ Efficitur tñ hō incor rigibilis interdū quātuʒ ad iſtud ꝑnm̄ exterius: vt qñ ſpreta verecundia ꝛ contēpto timore currit̄ in facinus. ¶ Manet tñ adhuc hō iſte corrigibilis quātuʒ ad diuinū principiū mo uere potens: q: non pōt eſſe tāta inclinatio ꝛ deſiderium in hoie ad aliquā rem: qn deus facilime ꝛ in pūcto poſſit muta re voluntatē hois ad totuʒ oppoſituʒ. ¶ Sed lʒ principiuʒ nūquam hō poſſet effici incorrigibiliſ ſimpliciter: eo ꝙ illud
R ſemp eſt potētius q̄ malitia humana. ¶ Et tñ efficit̄ hō ali qñ incorrigibilis etiā quātum ad iſtud ꝑnm̄. Et lʒ fit ꝑ mor tē in hoibus malis. Quia mox vt hō morit̄ conſtituit̄ in ſuo termino. Ideo ſi in malo finiuit dies i malo manebit in eter num. vt inuitur ecc. xi. Si ceciderit lignū ad auſtrum aut ad aqlonem: in quocūq̄ loco ceciderit ibi erit. Caſus autēʒ iſte eſt mors hois. vt glo. dicit. Ideo in quocūq̄ ſtatu hō morit̄ i

eo ſemp manet. Ideo ſi in malo morit̄: i malo manet in eter nū. Et hoc eſt eſſe incorrigilem. nō quidē ꝙ nullo modo iſte poſſet corrigi: q: adhuc volūtas ex ſeipſa mutabilis ē. ꝛ de⁹ ſemp eſt potens mutare eā: q: ſicut deus mutabat volunta tem viuētis: ita ꝛ voluntatē mortui mutare poſſet: cū ipſa ꝑ mortē non acqſierit in ſe aliquā difficultatem ad motū. Sed eſt incorrigibilis q: deus nūquam volet mutare voluntateʒ mortui: eo ꝙ tā nā q̄ ratio mouet rē vſq̄ ad terminuʒ q̄ ha bito mouere ceſſat. Sed ꝑ morteʒ hō conſtituit̄ in termino. q: alias nūquā eſſet dare finem in ꝓgreſſu hois. Ideo cum deus ſit mouens ſm rõnem non mouet voluntateʒ mortui: ſed finit eā in eo in quo erat cū mortuus ē. Si igit̄ ad maluʒ conuerſa erat: neceſſe ē iā manere in eternum conuerſam ad malū cum fine deo nō poſſit ad bonū redire: ſicut xp̄s dixit. Sine me nihil poteſtis facere. Io. xv. Ille tñ nūquam cõcur ret cū ea: ideo i eternuʒ manebit in malo. Et ſic eſt incorrigi bilis ſimpliciter: q: iam nō manet aliqd per qđ corrigatur.
¶ Et iſta eſt cā quare dr̄ ꝙ ante mortē de nullo deſperāduʒ eſt. ſ. q: adhuc deus pōt mutare voluntatē eius q conſueuit cum hoie concurrere vſq̄ ad mortē. Poſt morteʒ vero ſpari nō debet de malo: q: iam ad bonū verti non pōt pp cām dic tam. ¶ Nunc ſm lʒ apparet qñ hō ſit corrigibilis. Et dicet̄ ꝙ lʒ hō vſq̄ ad mortē ſit corrigibilis quātum ad ꝑncipium corrigibilitatis qđ eſt a deo vel ab angelo inquātum operat̄ virtute diuina: q: idem de vtroq̄ iudicat̄ quātuʒ ad pns: tñ nō eſt hō corrigibilis quātum ad principiū intrinſecum vel quātum ad extrinſecū qđ eſt ab aliȷs hoibus. ¶ Iſtud autē lex rationabiliter iudicat ex eo ꝙ aliqs ſpreto timore penarū cōminatarū per legeʒ ꝛ abiecta verecūdia poſt increpatiões ꝛ aliquas penas: adhuc in vitium currere nō deſinit. Et ſic nō dʒ expectare mortē ad iudicādum aliquē eſſe incorrigibi lem: ſed ꝑ paucos actus videre pōt. Nam cõſuetudo cau ſat fortiſſimā impreſſionē. Et lʒ quantum ad deū poſſibile ſit iuſtū reuocare ad bonū: tñ quātuʒ ad hoies nō eſt ſatis poſe vel ſaltē non eſt facile. ¶ Quia ſicut ea que nāliter cogunt nō pñt priuari illa inclinatiõe ꝛ opatione: vt ignis in calefa ciēdo ꝛ lapis i deſcendēdo q̄tūcūq̄ ipediant̄: ita ꝯſue⁹ cau ſat fortiſſimā ipreſſionē ꝛ mouet determinate ſic nā: cū ipſa ſit altera nā. vij. ethi. ꝛ ſic nō vr̄ q̄ſi poſe mō humão ſic aſſue toſ ad bonū ſe vertē. ¶ Sic dr̄ iere. xiij. Si pt ethiops muta re pellē ſuā ꝛ pardus varietates ſuas: ꝛ vos poteſtis facere bonū cū didiceritis malū. In ethiope aūt mutar̄ pellē. i. pel lis nigredinē ipoſe ē ꝛ in pardo varietates i aſſueto autē ad malū ſile eſſe dicit: lʒ nō ſit tāta ipoſſibilitas: q: illa ē ipoſſibi litaſ ſimplr̄: iſta aūt eſt difficultas q̄dam. ¶ Poſtq̄ ğ lex vi det eſſe aliquē incorrigibilē mō humano occidit eū tāq̄ icor rigibilē. Expectare aūt mortē hois eſſet expectare corrigibili tatē q̄ ē reſpectu dei. ꝛ nō q̄ eſt reſpectu ſui ꝛ reſpectu hoiuʒ qđ nō cõuenit: q: lex humana nō dʒ attendē ꝯditiões opatio nis diuine ꝑ oia. Or tunc etiā pro quolibet peccato occide ret ſicut deus ꝓ quolibet peccato punit eternaliter: iuſtiſſi mū ergo ē ꝙ lex humana tunc aliquē iudicet ſimpliciter in corrigibilē: qñ ſm modū humanuʒ incorrigibilis eſt. ꝛ tunc eum puniet vt incorrigibilē occidendo. ¶ Sed obȷicietur ꝙ nō obſeruet hoc lex humana: q: ſepiſſime ꝓ grauibus pecca tis ſine aliqua iteratiõe occidit hoiem: ꝛ ſic nō eſt ibi aliqua incorrigibilitas que iudicari poſſit ꝓ aſſuetudinē que nulla eſt: q: vnicus actus cõſuetudinē non cauſat. ¶ Dici poteſt ꝙ lex iudicat incorrigibilē eum qui valde grauia facinora ēt ſemel fecerit. Nam dicit̄ aliqs incorrigibilis: per hoc ꝙ a de ſiderio mali ꝓhiberi nō poteſt. Iſtud autē eſt quādo ſe tota liter aut valde intenſe cõuertit ad malū. ¶ Iſta autē cõuer ſio perfecta ſiue in bono ſiue in malo fit regulariter ꝑ multi tudinem actuum: eo ꝙ quilibet actus addit aliquid de perfe ctiõe ſuper alterū cuʒ preceſſerit alter vt diſpoſitio quedā re ſpectu eius. Poteſt tñ interdū vnus actus eſſe tā vehemenſ ꝙ ipſe cauſet conuerſionem perfectā. Sicut dicimus cōmu niter de generatiõe habituuʒ ſcilicet ꝙ habitus gignitur ex actibus multiplicat̄ vel ex vno perfecto. ſ. q: ille pōt tantam perfectionem cauſare ſicut multi. ¶ Et ꝓpter hoc etiā dici mus ꝙ in ſciētȷs demonſtratiuis habitus cõcluſionis cau ſat̄ ex vnico actu demōſtratiõis: Et ꝙ vnica demōſtratio ita clare ꝛ ſufficiēter ꝓbat veritatē ꝯnis ꝙ ifinite demōſtratõeſ ſiue infinicies facta demōſtratio eadem non magis proba ret q̄ demonſtratio ſemel facta. Licet in audiēte demonſtra tionem

S añ mortē ð nullo eſt de ſperādū
T
V
rn.obiectõi

tionem magis radicaret demonſtratio vt firmius teneretur
q̃ ſi ſemel facta eſſet. Iſtud tñ iam ẽ extra cõtionẽ ſciẽtie de-
monſtratiue cuius ſolũ eſt oſtẽdere veritatẽ ſiue mente reti-
neat ſiue non. ℂ Ita ğ aliquis põt per vnicũ actũ totaliter
cõuerti in malũ ſicut fieret per multos. Et ita fuit in ange-
lis: qꝛ per primũ peccatũ fuerunt totaliter ad malũ conuerſi.
ℂ Et ſic lex humana iudicat aliquẽ eſſe incorrigibilẽ ſi ali-
quod grauiſſimũ facinus cõmiſerit ẽt ſi ſemel tñ faciens qꝛ
incorrigibilitas eſt pfecta cõuerſio ad malũ. Iſte autẽ cõuer
ſus fuit ad magnũ malũ: iõ iudicat voluñtas ſua totalr̃ ꝯuer
ſa ad malum pp magnitudinẽ malitie. ꝛ ẽ valde rationabile
x iudiciũ. Ideo ĩ grauiſſimis delictis nõ opꝫ expectare frequẽ
tationẽ ad pbãdã icorrigibilitatẽ. ℂ Alr̃ poterat dici ad p̃n
cipale ꝙ lex humana cũ non ſit vnius hoĩs ſed politie: reſpi
cit bonũ publicũ ꝛ nõ vnius principaliter. Cũ ergo quiſ cõ
miſſit graue facinus lꝫ lex iudicaret eũ poſſe emẽdari: tñ nõ
eſt de hoc certa. Poſſet ğ iſte iterum cõmittere ſil'ia. Ipſi ãt
cõmunitati melius ẽ iſtũ ſemel peccãtem grauiter de medio
tollere: q̃ manere ĩ timore ꝙ poſtea ſil'ia cõmittat ꝛ ſuſtine-
re malũ ſi poſtea talia realiter cõmiſerit. ℂ Et dato ꝙ poſſet
eſſe certa lex ꝙ iſte nũquã poſtea ſil'ia cõmitteret: vtpote ſi
eum ppetuo carceri mãciparet vbi nõ eſſet delinquẽdi facul
tas: nõ deberet eum tollerare viuentẽ. Quia hoc dato ſeque
retur ĩpunitas in oĩ ſcelere: qꝛ quilibet ſil'ia faceret ſciens ꝙ
pp primũ delictum quãtũcũq̃ grauiſſimum non dãnaretur
morti. Et ita oporteret pire in breui totam cõmunitatẽ aut
quãcũq̃ cõgregationem. Ideo legi humane fuit valde cõue
niens ꝙ deliquentes in grauiſſimis facinoribus aut valde
y alia r̃ñſio ſcandaloſis ꝓ primo actu occideret. ℂ Aliter etiã dici põt
ꝙ lex humana non hꝫ ſil'e cum deo quãtũ ad expectationẽ
delinquentiũ: nec eſt iuſtũ ꝙ expectet illos diuturne ſic de⁹
peccatores diutius expectat: qꝛ nõ eſt ſil'is cõparatio pecca-
toris ad deũ ꝛ delinquẽtis ad politiã. Nã homo quãtũcũq̃
peccet nihil põt nocere deo: qꝛ ſicut bona nr̃a nõ poſſunt ſi-
bi ꝓdeſſe quia illis nõ eget pſ̃.xv. ita ꝛ mala nr̃a illi nõ poſ-
ſunt obeſſe pp excellentiam nature ſue q̃ a nullo pati põt: ſi
cut dr̃ Iob.xxxv. ſi peccaueris quid ei nocebit. Et ſi multipli
cate fuerint iniq̃tates tue: quid facies ꝯ eũ. q.d. nihil. Ideo
põt deus ſecure expectare peccatores: nullũ malũ ſibi ꝓuẽ
turum timens per iniq̃tates illorũ. Cõmunitas aũt ſiue poli
tia humana cõſtituit ex particularibus hoĩbus: ideo ſicut q
libet põt prodeſſe politie bene operãs: ita põt nocere delin-
quens. Et magis põt nocere q̃ ꝓdeſſe: qꝛ iſta eſt cõditio no
ſtra ꝛ cuiuſcũq̃ creature ꝙ facilius ſit ſibi malũ magnũ age
re q̃ paruum bonũ efficere. Ideo politia hꝫ iuſtam cãm timẽ
di hoĩem delinquẽtem ꝛ põt deſtruere totũ bonũ illius: ꝛ
ſic rectiſſime eũ occidet. Et ĩprudenter ageret eũ tollerãs ex
pectãdo emendationẽ eius: qꝛ iam nõ occidit eũ principali-
ter malũ ipſius punire ĩtendẽs: ſed ſeipſã ab illo ne deſtrua
z ad.3.ar. tur defendere volẽs. Iõ non dꝫ expectare longo tẽpore con-
uerſionẽ illius: ſicut deus expectat peccatorẽ. ℂ Ad.iij. di-
cendũ ꝙ hõ peccando ab ordine totius boni ꝛ rõnis receſ-
ſit. Ideo de ſua dignitate cecidit ꝛ incidit in quãdã ſeruitutẽ
ita vt iam de illo poſſit iudicari ſicut de beſtijs: ꝛ fieri qd̃ cõ-
uenit ipſi politie. Nã ſicut beſtie occidi pñt iuſte ꝓ vtilitate
hoĩs qꝛ ſubdite ſunt ei. Ita hõ per pcm̃ cum amiſerit dignita
tem aliorũ hoĩum poteſt occidi vt beſtia ad vtilitatẽ politie. ſ.
vt nõ noceat ei: ꝛ vt nõ inficiãtur cetere partes ei⁹ ab eo. Cũ
autẽ dr̃ ꝙ occidere hoĩem eſt ſm ſe malũ dicẽdum ꝙ hõ di-
cit quãdam nãm pfectam que pp ſe eſt. ꝛ quãtũ ad hoc occi
di ipſum eſt irratiõabile: qꝛ nã non ordinauit eũ ad alterum
cui vita ſua vel mors ꝓdeſſe deberet ſicut vitam ꝛ mortẽ pec
catorũ humãis vſibus ſubiecit: vt ait Aug. p̃mo de ciuitate
dei. In quãtũ tñ homo peccator efficit̃ perdit hanc dignita-
tem velut ſi trãſiret in alteram ſpẽz que eſſet nãliter homini
ſubdita. ℂ Sicut.n. corpus ſanũ percutere: aut mẽbra ſana
de corpore abſcindere humano ꝑ ſe malũ eſt: ꝛ tñ mẽbra cor
poris humani morbida p̃ſcindere ne inficiãt reliquũ corpus
bonum ẽ. Nã per hoc ꝙ effecta ſunt morbida: pdiderunt di
gnitatẽ quam habebãt in h̃ ꝙ erant mẽbra humana. Ma-
gis tñ deprimit malitia hoĩem ĩfra humanã dignitatẽ quam
morbus mẽbra corporis ĩfra dignitatẽ humanorũ mẽbrorũ.
Ideo iuſtum eſt malos occidi. ℂ Cũ autẽ dr̃ ꝙ oẽs hoĩes di
ligẽdi ſunt ex charitate. Dicẽdũ ꝙ charitas ꝑ ſe ducit nos
in deũ qui ẽ bonũ maximũ qd̃ eſt finis. In cetera aũt moue

mur ꝑ charitatẽ ſm ꝙ participare pñt iſto fine: ſicut ꝛ nos
participamus. Et qꝛ oĩs hõ ex eo ꝙ eſt ſb̃a intelligẽs eſt ca-
pax dei: quãdiu nõ peruenit ad terminũ ſuum cũ ſit in potẽ
tia ad agendum diuinam participationẽ dꝫ diligi ex charita
te ad illam participationẽ: qui autẽ in malo finierũt iam non
poſſunt ꝑuenire ad hanc participationem: iõ dicimus dãna
tos ꝛ demones nõ debere diligi ex charitate: ceteri aũt quã-
diu in via ſunt ſiue boni ſiue mali ſint: qꝛ ad deum ꝑuenire
poſſunt ex charitate diligẽdi ſunt. ℂ Quicq̃d ğ eſt oĩno cõ
tra charitatẽ h̃ nulli poſſumus velle etiã nec malis. iõ quãtũ
cũq̃ aliquis ſit malus nõ lꝫ nobis appetere ꝙ pereat eter-
naliter pp mala illa que facit. occidi tñ ſm corpus non repu
gnat fini charitatis: cũ potius per mortẽ ꝑueniat homo ad
beatitudinẽ ad quã ex charitate ꝓximos diligimus. ℂ Po-
teſt ergo hõ deſiderare alicui mortẽ corporalẽ ꝛ diligere eũ
ex charitate. Licet iſtã mortẽ non liceat nobis deſiderare in
quãtum per eã proximus noſter pdit eſſe nãle: ſed inquãtũ
ꝑ eam deſinit eſſe malus ꝛ ceſſat ledere ꝛ turbare ꝑtes poli
tie: qꝛ ita homo ſibimet vult mortẽ nõ vt per eã eſſe deſinat
ſed vt per eã ad xp̃m ꝑueniat. Sicut dixit apl's deſiderium ad.4. ꝛ
habẽs diſſolui ꝛ eſſe cũ xp̃o. ad Philip.i. ℂ Ad.iiij. dicẽdũ nõ ꝯ ſui
ꝙ homo nãliter liber eſt: qꝛ nã ad nihil ordinauit hoĩem ni- tute in
ſi ad beatitudinẽ. Et qꝛ beatitudo eſt ipſe deus: oĩa ſunt pp hoĩe.
deum: ꝛ etiã ipſe homo ꝓuerb.xvj. oĩa ꝓpter ſeipſum opera
tus eſt dñs. ℂ Homo tñ poſtea ꝑ peccatum perijt: ita vt hãc
beatitudinem nõ ſolum hẽre nõ poſſet: ſed etiam morti eter
ne obligatus eſſet a qua per xp̃m liberatus ẽ. Ideo homo fa
ctus eſt ſeruus xp̃i: nõ ſolũ inquãtum deus: ſed inquãtum
hõ eſt: qꝛ ſicut ille qui emitur ab alio ꝓprie ſeruus eius eſt.
Ita cũ xp̃s nos emerit per ſanguinẽ ſuum oẽs ſui eius effe-
cti ſumus actu.xx.c. attẽdite vobis ꝛ vniuerſo gregi: in q̊ ſpi
ritus ſanctus poſuit vos ep̃os regere eccleſiã dei: quã acqui
ſiuit ſanguine ſuo. ℂ Iſta ğ eſt ſeruitus gñalis ad oẽs hoĩes
ſed iſta nõ eſt ſeruitus ſubiectiõis ſed libertatis. Nulla autẽ
alia ſeruitus hoĩ manet: niſi quã per accidẽs incurrere poſ-
ſit. Et ſic q̃dam hoĩes efficiunt̃ nãliter ſui aliorũ hoĩum. quia
nãliter ea q̃ minus pfecta ſunt ordinantur ad magis pfecta.
Et qm̃ quidã hoĩes ſunt in vſu rõnis valde ĩperfecti: ita vt
in eis q̃ pertinẽt ad vitam ſibiipſis ꝓuidere neſciãt: lꝫ hẽant
vires corporis ſatis efficaces ad exequẽdum q̃cquid eis cõ-
ueniens eſſet. Iſti nãliter ſunt ſerui aliorũ hoĩum. qui eis ꝓ-
uidere poſſint dirigẽdo eos in eis q̃ ſibi ad vitam neceſſaria
ſunt. Et iſta ſeruitus ẽt ad vtilitatẽ ipſorũ eſt: qꝛ ſi per ſe ꝛ li
beri relinquant̃ ꝑibunt neſciẽtes ſibiipſis ꝓuidere. cum aũt
ſeruierint alijs q eos dirigere ſciãt habebũt qd̃ eis ad vitam
neceſſariũ eſt. ℂ Hanc nãlem ſeruitutẽ ponit ariſt.i.poli. di-
cẽs ꝙ hoĩes hñtes corpora robuſta ꝛ deficiẽtes in ĩtellectu
ſunt nãlr̃ ſui eorũ q hñt corpa gracilia ꝛ ad laborẽ ĩpõ: vigẽt
tñ intellectu ad diſponendũ ſingula. Alie ãt ſunt ſuitutes q̃
nõ nãlr̃ ſed ꝑ culpã effecte ſũt. ſicut de iuregẽtiũ illi q capiũt̃
ĩ bello ſunt ſerui. ſ. qꝛ faciẽdo bellũ iniuſtũ peccauerũt: ꝛ ſi ca
piant̃ pp iſtud pcm̃ ſerui efficiunt̃. In politia ãt q̃libet hõ pſ
illius ẽ inquãtũ tẽdit ad bonũ qd̃ intẽdit illa politia ad qd̃
bonũ ꝑuenit̃ ꝑ vſũ rõnis ſꝫ leges rectas. Siq̃s ğ ꝯ rectitu
dinẽ rõnis ꝛ leges iuſtiſſimas cõturbauerit aut ꝑtes eiuſ le
ſerit: cũ eſſet pſ politie pp iſtud pcm̃ efficit̃ ſeruus politie: ita
vt politia poſſit ꝺ eo iã ordinare ſic de ſuo. ℂ Et qꝛ ſeruituſ
illa que nãliter accidat hoĩ ꝓpter defectũ ĩtellectus euenit
ſine culpa: lꝫ efficiatur homo ſubditus alteri manebit tamẽ
ſemꝑ in humane ſpeciei dignitate inquãtum illius capax ẽ.
Ideo nõ licebit eum occidi nec inferri ſibi aliqd̃ malũ: ſed po
tius miſereri ſicut paruulo pacienti defectũ etatis: in hoc tñ
ſeruitutẽ patiet̃ ꝙ non ꝑmittet̃ agere ex arbitrio ſuo ꝛ ĩpo-
nent̃ ei labores corporales ꝑ quos tã ſibi q̃ dño ꝓuideatur.
ℂ Seruit⁹ ãt quã ĩcurrit mal⁹ hõ ẽ ꝑ culpã q̃ ꝯſtituit eũ.ĩ.
dignitatẽ humanã ꝛ facit beſtijſ eq̃lẽ. de beſtijs autẽ homo
põt diſponẽ ſic ſibi vtile ẽ: ita ğ politia poterit ꝺ hoĩe malo.
Et qꝛ illũ occidi vtili⁹ ẽ politie q̃ viuẽ inquãtũ vita ſua tur
bat politiam: lꝫ ei occidere illũ ſicut lꝫ hoĩ occidere beſtias.
ℂ Cum autẽ reprehendit̃ hõ iudicãs alios qui nõ ſunt ſer-
ui ſui. dicẽdum ꝙ apl's ibi loquebat̃ de ſeruitute que oẽs te-
nent̃ xp̃o inquãtũ redemit nos. Tali aũt ſeruitute nullus
hõ tenet̃ alteri. iõ quãtũ ad opera q̃ pertinent ad hãc ſerui-
tutẽ nullus homo põt iudicare alterum. Ita ibi apl's loque
batur agens de obſeruatiõe legis xp̃i. ſ. an liceret diſcernere
cibos

cibos vel nō. Et quātum ad hoc nullus hō poterat iudicare
aliū cum nullus eſſet ſeruus alterius. Poteſt tñ effici vnus
homo ſeruus alterius vel ſeruus politie quātuʒ ad hͦ ꝙ de-
beat ei vitam ſuā vel laboꝛes ſuos. iō quātuʒ ad hͦ pōt quili-
bet iudicare de ſeruo ſuo vt dñs de ſeruo emptitō q dʒ ei oēs
operas ſuas ⁊ politia de delinquēte q dʒ ei vitam ſuā. iuſte
ergo poteſt iudicare illuʒ occidēdo. de hijs ſanctus Tho. ſe-
cūda ſcđe. q. lxiiij. arti. ij.

ℭ An liceat cuilibet perſone priuate occidere peccatorem. Queſtio. CVI.

opio. q̊ꝛi- nidā ꝙ ſic. Queritur an liceat cuilibet pſone priuate occi-
dere peccatorē. ℭ Dicunt qdaʒ ꝙ ſic
qꝛ nihil illicitum iubeť in lege diuina. Et tñ qñ peccauerunt
iſraelite faciēdo vitulum Moyſes dixit leuitis ponat vir gla
dium ſup femur ſuū ⁊ occidat vnuſquiſqʒ fratrē ⁊ amicum
p̊. rō. ⁊ ꝓximū. exo. xxxij. Iſti aūt erant pſone priuate ⁊ fecerunt
hoc: ⁊ laudanť qꝛ ydolatras occiderunt: g̃ priuatiſ pſonis li
cet occidere peccatoreſ. ℭ Itē hō peccatoꝛ cōparať beſtie vt
2ª rō pcedenti. q. dictū eſt. lʒ tñ cuilibet pſone priuate occidere be-
ſtias: maxime ſilueſtres. g̃ licebit occidere peccatoreſ. ℭ Itē
laudabile eſt ꝙ quecūqʒ pſona priuata opereť id qō ē bonū
3ª rō publicū: ⁊ tñ occidere peccatorē eſt vtile politie. g̃ licebit cui
libet p̊uato illud facere. ℭ Itē moyſes erat pſona priuata: ip
4. rō. ſe tñ occidit egyptiū peccatorē qui pcutiebat quēdā hebꝛeuʒ
exo. ij. erat tñ Moyſes pſona priuata. Nā ibi cū alio die icre
paret quēdā iudeū percutientē aliuŭ dixit ille. Quis te con
ſtituit principē ⁊ iudicē inter nos. Et moyſes nō vituperať
de hoc: ſed potius laudať actuū. vij. g̃ perſone priuate lʒ occi
5. rō. dere peccatorē. ℭ Item pʒ de ſamuele q occidit agag regem
amalech: erat tñ perſona p̊uata. i. re. xv. ℭ Itē finees occidit
iudeum virū coeuntē cuʒ ſcoꝛto madianitide numeri. xxv. ⁊
6. rō. ibi laudať. Erat tñ perſona p̊uata. ℭ Sic etiā fuit ꝺ matha-
thia patre machabeoꝝ q occidit iudeū imolantē ſuper aram
ydolis. i. machabeo. i. Et erat pſona priuata: ibi tñ laudatur.
A ℭ Dicēdum ꝙ nō lʒ alicui occidere peccatorē quātūcūqʒ ſit
rñ. ad q̄ peccatoꝛ: niſi hēat ptātem aliquam publicā ad illud faciēdū
ſitū qō. Nam nō lʒ hoiem occidi niſi inquātuʒ vita ſua eſt cōtra le-
gem vel in dānum rei publice. Nō pōt ergo occidi niſi p illū
qui hʒ auctoritatē a lege vel ab ipſa re publica. Si auteʒ ali
quis ſit oino priuata pſona: nō competit ei aliq̄ adminiſtra-
tio p legem nec auctoritate rei publice: ideo ad eū non perti
net occidere quēq̄ʒ. ℭ Hoc. n. eſt actus iuriſditiōis vel actuſ
illius cui a lege aliqua ptās tradiť: lʒ non per modū iuriſdi-
tionis: ſed p modū defenſionis. Sicut q occidit alterū ſe de-
fendēdo: lʒ ſit perſona priuata: qꝛ tñ lex tribuit ei auctorita-
B tē ſe defendēdi non iputať ei ſi alterū occiderit: ſed lex iudi-
cat bene factū eſſe. ℭ Qui autē eſt oino pſona priuata nul-
lo mō hʒ auctoritatē occidendi cū etiā in rebus foꝛalibus ci
uilibus q̄ minores ſunt auctoritatē nō habeat. ideo peccabit
ſi occiderit quēq̄ʒ pp hoc ꝙ malus ē: qꝛ ad eum non ptinet.
ℭ Sic dicit Aug. i. de ciui. dei. Qui ſine aliq̄ publica admi-
niſtratiōe maleficū interfecerit: velut homicida iudicabitur.
Et tāto amplius quāto ptātem a deo ſibi non cōceſſam vſur
pare nō timuit. ℭ Iudices āt ⁊ p̊ncipes ſunt illi qui habēt
C publicaʒ adminiſtrationē ⁊ alij quibus illi cōmiſſerint ideo
ad iſtos ptinebit occidere malefactorē. ℭ Aliqñ aūt ſpāliter
cōpetit alicui a deo vel a lege ptās occidēdi aliquos q alias
pſona priuata erat: ⁊ tūc iſti licebit occidere. Et quāuis iſte
ſimpliciter ſit pſona p̊uata eo ꝙ nulli iuriſditioni p̄eſt: qꝛ tñ
in iſto caſu ſpāliter ſibi cōpetit ptās a deo vł a lege licebit ei
occidere peccatorē. ℭ Sic ē de oibus militibus ⁊ de oibus
eūtibus ad bellū iuſtuʒ. Quia lʒ iſti ſint pſone p̊uate cū aūt
fungant auctoritate p̊ncipis vel cōitatis alicuius potentis
indicere bellū: poterunt occidere quoſlibet hoſtes q pecca-
tores reputanť eo ꝙ ꝯ eos bellū iuſtum gerūt. ℭ Ita eſt de
ſe defendētibus vel de illis qbus deus inſpirauit ꝙ ſeipſos
vel alios occidāt: vel qbus ex parte dei mandatū eſt. Naʒ te
nenť occidē quoſcūqʒ eis deſignatos ⁊ ſi nō faciāt peccant.
ℭ Sicut pʒ de michea ꝓpħa qui dixit cuidaʒ viro ex parte
D dei ꝙ percuteret ipſuʒ gladio ⁊ noluit: dixitqʒ ei micheas ꝙ
leo pcuteret ipſuʒ. ⁊ ſic factū eſt. Dixit aūt alteri pcute me ⁊
pcuſſit eū. iij. re. xx. ℭ In hijs g̃ licet hoi occidere aliuʒ ⁊ in
ſilibus: qꝛ iam nō eſt p̊uata perſona quādiu tñ eſt pure p̊ua
ta pſona non licet ei occidere quēq̄ʒ. Sicut cū pilatus dixit
iudeis ꝙ iudicarēt xp̄m ſm legē ſuā: ipſi aūt dixerunt nō lʒ
nobis interficere quēq̄ʒ Io. xviij. Et ſic lʒ xp̄m aſſererent male
factorē ⁊ legem haberēt ſm quā dicebant eum morte dignū
tñ dixerunt nō licere ſibi illū occidere ob defectū iuriſditōis.
De hijs. ſ. Tho. ſa ſe. q. lxiiij. arti. iij. ℭ Ad p̊muʒ dōm ꝙ iſti E
iudei q occiderūt ydolatras nō erant priuate perſone. Nam Ad p̊m ar.
miniſter iudicis q eſt merus executoꝛ occidit delinquentes
⁊ nō peccat qꝛ auctoritate legiſ facit: cū faciat auctoritate iu
dicis. Ita nunc Moyſes erat iudex in pplo iſrael ⁊ manda
uit leuitis ꝙ occiderēt oēs ydolatras. Ideo iā non agebant
vt priuate pſone. qꝛ ille aliquid facit cuius auctoritate illud
fit vt ait Diony. li. de celeſ. ierar. c. xiij. ⁊ Aug. ꝺ ciui. dei lib. i.
dicit. Siue ipſe qui occidit miniſteriū dʒ iubenti ſicut amini
culū gladius vtenti vt habeť in decretis. xxiij. q. v. c. ſi non li
cet. Cū ergo iſti leuite fecerit auctoritate Moyſi qui erat iu F
dex videť ipſe Moyſes feciſſe. ℭ Ad. ij. dicēdum ꝙ hō ma- Ad 2m ar.
lus ē ſicut beſtia: imo deterioꝛ mileſies q̄ʒ beſtia vt dicit ariſ.
vij. ethi. ⁊ p̊mo politicoꝝ. Eſt tñ homo ſm nām ideo non pe
nitus eſt idem iudiciū de eo ꝙ de beſtia quia beſtia eſt. ī. hu
manam ſpeciē: ⁊ eſt pp honoreʒ. Ideo ad hoc ꝙ qs licite oc
cidat beſtiā non requiriť iudiciuʒ alicuius niſi forte illa pti-
neat ad ius alicuius: qꝛ tunc nō licebit eam occidi non qdeʒ
quia beſtia ē: ſed qꝛ alicuius eſt cui dānum aut iniuria fieret
occidēdo illam eo inuito. Occidēdo aūt feram oino ſilueſtrē
vel aues celi qꝛ ille nullius ſunt illicitū non eſt. Nec ad hoc
requiriť poteſtas vel iudiciū alicuius ad diffiniendūʒ an ta-
les beſtie ſint occidēde. Homo aūt qui malus eſt quādiu eſt
adhuc pars politie eſt: iō ad occidēdum euʒ requiritur iudi-
cium eius q habet adminiſtrationeʒ publicā vt diffiniat an
expediat politie illū occidi. ℭ Ad. iij. dicēdum ꝙ facere vtili G
tatem politie pōt contingere nulli nocēdo vel nocendo ali- ad. 3. ar.
cui. Primo mō licet cuilibet ꝓficere politie: ⁊ nō requiritur
ad hoc iudiciū alteriuſ. Scđo modo nō licet cuilibet: ſʒ opoꝛ
tet iudicari an illud qō putať eſſe vtile politie: ſit vtile. Et hͦ
fieri debet per eū qui hʒ adminiſtrationē publicaʒ. Alias. n.
tota pax politica tollereť ſi cuilibet liceret occidere peccato-
rē: ſed oia eſſent confuſa ⁊ turbata. ℭ Etiā qꝛ interdum cō-
tingeret falli hoiem credēdo ꝙ quis mortē merētur: ⁊ fortaſ
ſis nō merētur. Nō licet ergo priuate pſone hͦ facere. ℭ Ad H
iiij. dicēdum ꝙ Moyſes occidit egyptiū iuſte qꝛ ipſe erat iu ad. 4. ar.
dex. Sciebat. n. ſe accepiſſe a deo quādam poteſtatē ad libe-
rādum iſraelitas de oppreſſionibus egyptioꝛū quia deus ei
inſpirauerat hoc lʒ iſraelitis nō conſtaret. ℭ Ipſe tñ non ſo-
lum ſciebat ſe hēre talem ptātem ſed etiā credebat ꝙ iſraeli-
te hoc intelligebāt. Ut diciť act. vij. ſ. Cum vidiſſet quēdam
iniuriā patientē fecit vltionē ei qui iniuriam ſuſtinebat per-
cuſſo egyptio. ⁊ ſequiť. exiſtimabat auteʒ intelligere fratres
qm̄ deus per manū ipſius daret ſalutē illis: ⁊ illi nō intelle-
xerunt. Non g̃ fuit Moyſes pſona priuata ſed iudex: nō q-
dē ab hoibus ꝯſtitutus ſʒ a deo. ℭ Ad. v. dōm ꝙ ſamuel lʒ I
alſ eſſet pſona p̊uata qꝛ nulli iuriſditiōi p̄erat: tñ i caſu iſto ad. 5. ar.
a deo accepit ptāteʒ per ſpāleʒ inſpirationē. erat. n. ꝓpħa dñi
⁊ icrepabat ſaulē qꝛ nō occiderat agag regē amalechitaruʒ
. i. re. xv. ⁊ tūc ſamuel ſcđō i ſe ſpū dñi iuſſit adduci agag coraʒ
ſe ⁊ occidit illū. ⁊ inuiť ꝙ occiderit ex iſpiratōe dei: qꝛ dř ibi
⁊ i fruſta ꝯcidiť eū ſamuel corā dño in galgal. i. deo iubente:
vel ad placandū deū. ℭ Etiaʒ oñdiť ibi ꝙ ſamuel fecerit q̄ſi
iudex retribuens ipſi agag penā ꝓ pcīs. Nā dixit ei ſic fecit
abſqʒ liberis mulieres gladi⁹ tuus: ſic abſqʒ liberis erit iter
mulereſ mř tua. ℭ Etiā appet māifeſte ꝙ liceret ſamueli oc
cidē agag: qꝛ de⁹ iuſſerat oēs amalechitas occidi: ⁊ ſic cuili-
bet iſrłite licebat iā occidē regē agag ⁊ quoſcūqʒ alios ama-
lechitas. Peccauerūt āt iſrłite qꝛ nō occiderāt agag regē oc
ciſis ceteris amalechitis. Iō licebat nūc ꝯpleri mādatū illud K
qō nōdum erat cōpletuʒ. ⁊ ita ſamueli licuit occidere agag.
ℭ Ad. vj. dicēdum ꝙ finees nō fuit perſona priuata: quia li ad. 6. ar.
cet ipſe nō eſſet iudex fecit tamē auctoritate iudicis. ſ. Moy
ſi. Nam numeri. xxv. diciť. Dixit Moyſes ad iudices iſrł oc-
cidat vnuſquiſqʒ proximos ſuos q iniciati ſunt belphegor.
Iſte tñ iudeus ʒambri qui coibat cū madianitide ſcorto imo
lauerat belphegoꝛ: ⁊ in contēptum Moyſi ⁊ totius populi
introiuit ad ſcortum: vt diciť eo. capi. ideo finees occidit il-
lum nō vt priuata perſona. ℭ Aliter poteſt dici qꝛ etiam ſi L
Moyſes qui erat iudex non iuſſiſſet hoc licuit hoc facere fi-
nees quia fecit quadam inſpiratione diuine que tribuit ho-
mini auctoritatem. Sic dixit deus eodem capitulo finees
filius

filius eleazari auertit iram meã a filijs iſrael:q2 zelo meo cõ-
motus eſt ꝯ eos: vt non ipſe delerem filios iſrael. ¶ Aliter
M alia rñſio ẽt põt dici ꝙ ẽt ſi iudex nihil iuberet videbaẗ finees feciſſe
hoc de voluntate iudicis:q2 moyſes ꝓhibebat iſraelitas cõ-
miſceri mulierib⁹ alienigenis ⁊ colere deos illarũ:q2 tñ erat
multitudo peccãtiũ nõ audebat Moyſes inſurgere ꝯ illos:
ſed ipſi peccãtes potius in cõſpectu Moyſi in contẽptũ ei⁹
peccabant ſicut dr̃ eo.c. Ecce vnus de filijs iſraelis intrauit
corã fratribus ſuis ad ſcortũ madianitidẽ vidente Moyſe ⁊
oi turba filioꝝ iſrael q flebãt ante fores tabernaculi. Iſte fle-
tus erat:q2 non poterãt vel non audebant punire peccãtes.
Et tunc finees corã oibus ingreſſus ẽ poſt virũ illum iudeũ
⁊ occidit eũ coeuntẽ cum madianitide. Videẗ ğ feciſſe ex cõ-
ſenſu Moyſi ⁊ totius ppl'i.ſ. exponẽdo ſe periculo occiden-
do illũ iudeum:quẽ nemo alius audebat aggredi. Et ſic nõ
videbatur agere vt ꝓuata pſona: ſed ex auctoritate publica.
ad.7'ar. ¶ Cum aũt dr̃ de mathathia:dõm ꝙ ille nõ erat pſona ꝓua-
ta ſed potius ꝓnces ppl'i. Nã oẽs iudei qui tunc erãt fideles
erãt ſub ptãte mathathie:q2 cum hẽret zelum legis recurre-
runt ad eũ oẽs: ⁊ ipſe pugnabat ꝓ eis ꝯ infideles: ⁊ conſti-
tuit filios ſuos in ꝓncipes poſt mortem ſuã.i. machab.i. ⁊.ij.
¶ Etiã iſte erat ſũmus ſacerdos vel ptinebat ad genus ſũ-
moꝝ ſacerdotum. Nam filij ſui fuerunt ſũmi ſacerdotes oẽs
tres machabei ⁊ poſteri eoꝝ: ⁊ tñ inter iudeos ſũmi ſacerdo-
tes erant ꝓncipes quaſi cõmuniter poſt captiuitatẽ babilo-
nis vſq3 ad xp̃i aduẽtu3 vt oſtenſu3 eſt ſupra.ij.c.q.vlti. ⁊ ſic
nõ erat pſona priuata mathathias ſed iuriſditionẽ hẽbat ad
hoc. Licuit ğ ſibi trucidare iudeũ illu3 colẽtem ydola.

¶ An diſpẽſari poſſit per papam ꝙ aliquis occidatur: ⁊ oc-
opio qrũdã ꝙ non cidens nõ incurrat culpam. Queſtio.CVII.

Queritur an diſpẽſari poſſit p papam ꝙ aliquis
occidaẗ: ⁊ occidẽs nõ incurrat culpã.
pª rõ. homicidij. ¶ Dicunt qda3 ꝙ nõ:q2 exo.xx. dr̃. Non occides
qd̃ eſt ꝓceptũ negatiuu3. ipſa autẽ negatiua obligãt ſemp ⁊
2ª.rõ. ad ſemp.ğ non cadit diſpẽſatio i eis. ¶ Ite3 ſicut dictum eſt
nõ occides:ita dictum ẽ:nõ furtu3 facies:nec mechaberis: ⁊
3ª rõ tñ non põt per papã diſpẽſari ꝙ aliquis fureẗ licite:ğ nec po-
terit diſpenſari ꝙ aliqs occidat alium ſine culpa. ¶ Item tri-
plex reperiẗ vnio in nobis.ſ.aie cum corpore vxoris cu3 viro
aie cum deo. Non põt tñ diſpenſari per hoiem ꝙ ſepareẗ aia
a deo:q2 iſtud ſemp eſt pcm̃. Nec etia3 ꝙ ſepareẗ vxor a viro
q2 xp̃s dixit.ĵ.xix. quos deus cõiunxit hõ nõ ſeparet. Ergo
in tertia vnione.ſ.aie cum corpore non põt diſpẽſari ꝙ ſepa-
4ª rõ reẗ. Iſtud aũt fit p homicidiũ.iõ non ẽ diſpẽſabile. ¶ Itẽ di-
ſpenſatio non eſt de p ſe malis ſed ſolũ de eis q̃ ſunt mala ex
eo ꝙ a iure vetita ſunt:in qbus princeps legis põt relaxare
obligationẽ legis ꝓ aliquo caſu vel pſona pticulari vt ibi lici-
te nõ obſeruetur illa lex:ſicut licite fieret ꝯ illam qñ nõdum
erat inſtituta. Qñ tñ eſt aliquid determinate malu3 ſicut nõ
l3 legem facere ꝙ illud malũ fiat. Ita non põt ꝯ legem ꝓhibẽ-
tem illud malũ diſpenſari. Nã ſicut non l3 cõſtitui legẽ ꝙ li-
ceat hoi adulterari:q2 iſtud eſt p ſe malum:ita in lege vetãte
adulteriũ diſpenſari non põt vt licite aliqs adultereẗ. Homi-
cidium tñ eſt de per ſe malis:q2.ij.ethi.diciẗ ꝙ q̃dã mox noia-
ta cum malitia ſunt inuoluta vt furtũ adulteriu3 homicidiũ
gaudiũ de malo in qbus nõ ſolu3 exceſſus:ſed etiã ꝭm ſe ma-
A la ſunt:ita ꝙ ꝭm nullã circũſtantiam fieri pñt bona. Non er-
Rñdetur go licebit diſpenſari ꝯ homicidiũ. ¶ Dõm ꝙ diſpenſari per
ad q̃ſitum papã in homicidio põt intelligi dupliciter:vno mõ in homi-
qõnis. cidio facto. Alio mõ in faciendo. ¶ In facto etiã põt dupli-
citer itelligi.vno mõ diſpenſare.i.abſoluere a pcõ homicidij.
Et iſto modo nõ eſt dubiu3:q2 oẽ peccatu3 eſt remiſſibile i fo-
ro pnie. Et quia papa eſt maximus eoꝝ qui preſunt foro cõ-
ſcientie:nõ eſt dubiũ quin per eũ poſſit homicida abſolui ab
homicidio quãtũcũq3 grauiſſimo. Nam nõ ſolu3 per eũ ſed
B etiã p minores interdũ homicide abſoluunẗ. ¶ Alio modo
põt accipi diſpenſari in homicidio.i.diſpenſari in irregulari-
tate cõtracta p homicidiu3.ita ꝙ non obſtãte illa poſſit acẽ-
dere ad ordines ſacros vel miniſtrare in ſuſceptis. Et iſtud ẽ
ꝓprie diſpenſari in homicidio. De hoc dõm ꝙ papa cũ diffi-
cultate diſpenſat in homicidio:q2 hoc iuri ꝯm eſt: vt patet in
decretis di.l.c. Miror. ⁊ tñ manifeſtu3 eſt ꝙ diſpẽſare põt: ⁊
ſepe diſpenſat. Quia cũ irregularitas nõ ſit aliqd ꝓueniẽs
de iure nãli nec de lege euangelica ſed magis a iure poſitiuo
vel a mandato apl'i. Et tñ in hijs poteſt papa diſpenſare po-
terit in irregularitate. Nam ea que apl'i ordinauerunt ſi nõ
ſunt de iure nãli vel nõ pertinineat ad doctrinam xp̃i diſpẽſa-
bilia ſunt per papã:ſicut cerimonialia aliqua q̃ inſtituerent
apl'i circa cõſuetudines eccleſiarũ.ď quo diceẗ.i.ad corin.xi.
¶ Si autem queratur an diſpẽſari poſſit in homicidio fien-
do. ¶ Dõm ꝙ diſpẽſatio eſt relaxatio iuris ⁊ fit per quãda3 C
iuriſditionẽ. Ideo põt quilibet diſpenſare in lege quam ipſe
condidit vel in cõdita ab inferioribus ſuis. In lege autẽ ſu-
perioris nemo diſpẽſare põt. Papa autem eſt ſuperior omni
hoie:ideo in oi iure poſitiuo diſpẽſare põt:quia poſitiuũ ius
ab hoibus cõditum eſt. non põt aute3 diſpenſare in lege dei
quia ille eſt ſuperior. ¶ Eſt autẽ lex dei duplex. ¶ Queda3 D
nãlis: ⁊ alia ſcripta. Nam legẽ nãlem deus impreſſit cordi- Lex dei
bus hoium nãliter.ſ.faciendo eos hoies. Ideo in lege hac di- duplex
ſpenſari nullo modo põt:maxime q2 iſta lex continet puram
rectitudinẽ. Ideo ꝭm ſe eſt indiſpenſabilis: q2 eſſet diſpenſa-
re ꝙ peccatu3 fieret:vel ꝙ iniuſtu3 eſſet iuſtum. ¶ Alia eſt
lex ſcripta. Et iſta fuit quedam lex Moyſi que a deo tradita
erat. Et tunc quãdiu manebat per nullũ hoiem diſpẽſari po-
terat in ea. Etiã ſi papa tunc fuiſſet cum deus multu3 ſtricte
⁊ ſub magna obligatione iuberet eam ſeruari dicens ꝙ nõ
adderent verbum ad eam nec minuerent deuteronomij.iiij.
¶ Nunc vero non oportet in ea diſpenſari: q2 iam totaliter
ablata eſt. Diſpenſatio tamen eſt relaxatio iuris obligantis.
Et ſicut nõ poterat diſpenſari cõtra eam quãdiu erat ꝙ i ali-
quo non obſeruaretur. ita nec nũc nõ põt diſpenſari poſtq̃3
ceſſauit ꝙ in aliquo obſerueẗ. ⁊ hoc in cerimonialibus. hoc
enim fuit prohibitũ per apoſtolũ ⁊ oſtenſu3 ad gala.iiij. ⁊.v.
ſcilicet ꝙ circũcidenti ſe xp̃s non poterat prodeſſe. Idem ſi
obſeruaret dies feſtos iudeoꝝ aut alia cerimonia. Rationes
hoꝝ poſuimus ſupra.q.xcix. ¶ In hoc autẽ non poteſt di-
ſpẽſari cum oſtendaẗ hoc eſſe cõtra intentione3 xp̃i. ¶ Alia E
lex poſitiua vel ſcripta dei eſt.ſ.euãgelica. ⁊ iſta non eſt diſpẽ-
ſabilis:q2 eſt lex ſuperioris. Eſt.n. xp̃s ſuperior omni hoie. ⁊
l3 dicatur ꝙ habuerũt apoſtoli eandẽ poteſtatem q̃3 xp̃s: q2
ipſe dixit ſicut me miſit pater:ita ego mitto vos.ſ. in eadẽ po-
teſtate. Et ſic ſicut xp̃s poterat diſpẽſare in lege ſua cum ipſe
cõdidiſſet eã:ita poſſent in ea apoſtoli diſpẽſare: ⁊ conſequẽ-
ter Papa qui nõ eſt minor apoſtolis poſſet diſpẽſare. ¶ Di- F
cendum ꝙ poteſtas data apoſtolis fuit limitata.ſ. ꝙ non ha- de ptãte
berent poteſtatẽ ad deſtruẽdum ſed ſolum ad cõſtruendum quã xp̃s
ij.corin.xiij. Diſpenſare tamẽ cõtra legẽ chriſti eſſet deſtrue- ď dit ap.
re:quia tolleretur aliquo modo vigor ei⁹. ideo in illa nullus
poteſt diſpẽſare. ¶ Etiã ꝓma corin.iij.diciẗ. Fundamentum
aliquod nemo ponere põt preter id qd̃ poſitum eſt quod eſt
xp̃s Ieſus. Ergo nemo põt tollere aliqua ď hijs que chriſtus
poſuit diſpẽſando in eis:quia iã poneret aliquod fundamen-
tum preter id:imo cõtra id qd̃ poſitum eſt. Et ſic oſtenſu3 ẽ
ſupra in prologo noſtro.q.xxix. ꝙ in euãgelio non põt per ec-
cleſiam diſpẽſari. Quicquid autẽ eſt extra iſtas duas leges
ſcilicet extra naturã ⁊ diuinã diſpenſabile eſt per papã. Fieri
ri autem homicidiũ vel non fieri ptinet ad legem naturalem
cuius ꝓceptũ eſt non occides. Ideo in hac nõ poteſt diſpẽſa-
ri gñaliter per papã nec per aliquẽ ꝙ poſſit fieri homicidiu3
abſolute. ¶ Et ſicut cõtra illud ꝓceptum negatiuum nõ oc-
cides nõ poteſt introduci preceptũ affirmatiuum ꝙ debeat
occidere homo ꝓximos ſuos:q2 eſſet directe tollere lege3 na-
turalẽ:ita nec poteſt diſpẽſari abſolute ꝙ aliquis occidat ho- G
mines: quia iſtud eſſet facere homicidium ꝭm ſe eſſe licitu3
¶ Quia tamẽ aliqui caſus ſunt de iure nãli in qbus homi-
cidium licitũ eſt.i.non eſt malũ ꝙ homo occidat alterum: ſi
illi caſus reſtringãtur de iure poſitiuo poterit fieri diſpenſa-
tio in eis. Sicut nãliter iuſtum eſt ꝙ delinquẽtes occidãtur
per eũ qui habet adminiſtrationẽ publicam. Quia tamẽ ali-
quis qui alias nõ habebit adminiſtrationẽ publicam poſſit
occidere malefactorẽ erit diſpenſabile:q2 ille qui ꝓeſt iuri cõ-
cedendo alicui ꝙ poſſit occidere malefactorẽ tribuit ei quã-
dam adminiſtrationẽ publicã quãtu3 ad hoc dando ſibi au-
ctoritatem a lege quã alias ipſe nõ habebat. Et ſi occideret
malefactorẽ ſine hac auctoritate peccaret q2 occideret vt pri-
uata pſona vt oſtenſum ẽ ꝓcedenti.q. ¶ Et ſic hoc modo di-
ſpẽſatio ꝑt fieri p papã circa homicidiũ in oibus illis caſib⁹ H
in qbus homicidiũ ꝭ3 ſe nõ ẽ malũ. ¶ Ponit ãt aug.lib.i.de
ciui.dei q̃ttuor caſus in qbus homicidiũ licitũ eſt. ⁊ hr̃ in de- p⁹ caſus
cretis.xxiij.q.v.c.ſi non licet. ¶ Primus eſt quãdo aliquis

deo auctoꝛe iuſta bella gerit hoſtes occidēdo non tranſgre-
ditur diuinū mandatū. ¶ Et ēt h̄ gñale eſt ꝙ in bello iuſto
nō ſolum geſto dei mādato: ſed ēt iure humano indicto li-
tum eſt occidere hoſtes quādiu bellū iſtud iuſtū eſt. ¶ Poſ-
ſunt aūt pꝛincipes bella indicere ⁊ cōmunitates ⁊ gñaliter
illi q adminiſtratiōe tēpoꝛali nō ſunt alijs ſubiectiſ. Et tunc in
bello iuſto tam p̄das agere q̄ȝ occiſiōes licet ⁊ nō vocabun
tur ꝓpꝛie homicidia cū licite fiant: qꝛ homicidium nomē de-
I licti eſt. ¶ Scōs caſus eſt in iudicibus q publica poteſtate
2ˢ caſus funguntur. Nā occidendo malefactoꝛes pcm̄ homicidij nō in
currunt ſed potius ſunt miniſtri dei. ad ro. xiij. Et nō ſolum
licet eis occidere malefactoꝛes: imo obligātur: qꝛ deus illos
obligauit exo. xxij Maleficos nō patieris viuere. i. nō pmit-
tes viuere ſed occides. ¶ Si aūt nō volunt occidere eos de
negant officiū ſuum qō per legē humanam ⁊ ēt per dei volū
tatem iudicibus cōpetit. ad ro. xiij. Dei enim miniſter eſt i bo
num. Si autē malefeceris time. Non. n. ſine cā gladium poꝛ
tat. Dei. n. miniſter eſt vindex in irā ei qui malū agit. ¶ Etiā
leges humane ⁊ p̄ncipes ad h̄ conſtituūt iudices vt malefa
ctoꝛes puniāt p̄ma petri. ij. Subiecti eſtote oi creature huma
ne pp deum: ſiue regi q̄ſi pꝛe excellēti: ſiue ducibus tāquam
K ab eo miſſis ad vindictā malefactoꝝ laudē vero bonoꝛum.
3ˢ caſus ¶ Tertius caſus ē ex iuſſu expꝛeſſo dei. ſicut abꝛaham vo-
luit occidere filiū ſuū yſac ⁊ multi reges ⁊ p̄ncipes iudeoꝝ
ex mādato dei occidebāt aliq̄s. Et in h̄ nō ē dubiū: qꝛ deo eſt
ſubiecta moꝛs ⁊ vita oiuȝ viuentiū ⁊ ſic ꝗtis vitā ꝯceſſit: ita
pōt illā repeteť qñcūqꝫ voluerit ⁊ per qōcūqꝫ voluerit ⁊ cui
cūqꝫ ab eo īperetur occidere aliū vel percutere obediendum
manet. Sic pȝ de illo cui micheaſ dixit ex parte dei ꝙ percu
L teret ipſum ⁊ noluit. Nā leo percuſſit eū: qꝛ inobediens fuit
4. caſuſ mādato dei p ꝓpham. iij. re. xx. ¶ Quartus caſus ē in illis
qui ſpāli cōſilio ſpūs ſancti ſeipſos vel alios occiderūt. Sic
dicit de ſanſone q ſe occidit ꝙ nō peccauit qꝛ ſpū ſancto mo-
uente egit pp vindictā hoſtium. iudi. xvj. Sic etiam dicit de
iepte galadite q occidit filiam ſuam volēs eam dño imolare
vult etiā eum ſpiritu dñi motū egiſſe. De ſanſone oēs conſen
tiunt ꝙ nō peccauerit. De iepte autē multi repugnāt ſciēteſ
M ꝙ peccauit: ⁊ ita vult hierony. dicēs ꝙ indiſcrete ꝓmiſit ⁊
5. caſus impie ſoluit. De quo qd tenēduȝ ſit diximus iudi. xj. ¶ Alij
caſus eē pñt ſiles p̄cedētibus ⁊ q ad eos aliquo mō reduci
pñt. Sicut mileſ bella gerēs ex mādato p̄ncipis ſui iuſte ho
micidiū facit: imo teneť illud facere: qꝛ alias crimine imperij
deſerti punieť: vt pȝ in decretis. xxiij. q. v. c. miles. ¶ Debent
tñ facē hoc militeſ nō deſiderio occidēdi vel crudelitate qua
dam ſȝ ſolū pp obediētiam: qꝛ alias peccabunt. Sic diciť de
abꝛaham ꝙ volēdo occidere yſac ex obediētia ſit laudabilis
⁊ ſi h̄ deſideraſſet vel alias de h̄ ſibi placeret eēt execrabilis
ſic dicit Aug. in q̄ſtionibus exo. ⁊ hr̄. xxiij. q. v. c. lex eterna.
Idē etiā Aug. in q̄ſtionibus ſup mat. ⁊ hr̄. xxiij. q. v. c. officia
.i. officia vindicte pñt impleri boni bono aīo quō iudex quō
N lex. ¶ Alius caſus ē in miniſtris iudicū qui ex mādato iu-
6. caſus dicū occidunt delinquētes aut quoſcūqꝫ dānatos p iudices
vt ait Aug. in queſtionib⁹ exo. ⁊ hr̄ in decretis. xxiij. q. v. c.
cū miniſter. debet ēt iſte facere nō deſiderio occidēdi aut cru
delitate quadā: ſed ſolum pp obediētiaȝ debitā iudici qꝛ al's
homicida vocabitur. e. c. ⁊ c. lex eterna. ⁊ c. officia. ¶ Siľes
caſus eſſe pñt: in qbus p iura aliq accipiunt ptātem occiden
di alios iuſte: ſicut ēt eſt de ſe defendēte: ⁊ de illo q depꝛehē
dit vxoꝛē in adulterio. Nam ſaltē ꝑm iura humana iſtud lici
tū eſt. An vero ſimpliciter ſit licitū dicetur. j. q. cxiij. Hoc er-
go mō homicidiuȝ diſpenſabile eſt: qꝛ licite fieri pōt. In caſu
aūt in quo homicidiū malū eſt ꝑm ſe diſpēſabile nūquam eſt
¶ Ad pꝛimū dōm ꝙ nō pꝛohibeť lege nāli vel lege dei ſim-
O pliciter homicidium: ſȝ iniuſtū: qꝛ alias lex ipſa ſibi repugna
ad. i. ar. ret q̄ iubet malos occidi exo. xxij. Maleficos nō patieris vi-
uere. Occiſio ꝰ iſtoꝝ pōt quidē vocari occiſio ſed nō homici
diū ꝓpꝛie qꝛ homicidiū ē nomen delicti. ¶ Aliter ēt pōt di-
ci ꝙ non lȝ hoiem occidi: ⁊ tñ maleficum lȝ occidi. Nā quā-
diu hō manet i dignitate ſpēi humane: ita ꝙ nō deuiet a ra-
tiōe in q̄ eſt tota dignitas humana: nō eſt licitū occidi ipſuȝ
ſi tñ efficiť maleficuſ iā. j. hoiem eſt: qꝛ decidit ab illa dignita
P te: iō tāq̄ȝ maleficū lȝ eum occidē ⁊ nō eſt homicidiū. ¶ Ad
2m dōm ꝙ furtum nō eſt diſpēſabile per hoiem eo ꝙ icludit
ad. 2. ar. in ſe maliciā quādam cū dicat quādā fraudē. Non poteſt er
go diſpēſari in eo p hoiem lȝ fieri pōt ꝙ id qō alias ē furtuȝ
ꝑmittēte lege vel iudice nō ſit furtū. Sic cuȝ lex alicui iubet
auferri bona vel p̄nceps: q̄ alias nō pñt tolli niſi clam pp po
tentiā illius qꝛ reſiſteret pñt miniſtri iudicis eo iubēte clam
bona illius tollere qō al's vocareť furtuȝ ſi iudice iubēte nō
fieret: qꝛ tñ ex iuſta cā ⁊ iubēte lege vel iudice fieri poteſt nō
erit furtū. ¶ Ita illud furtū qō fecerūt iſraelite nō fuit pecca
tum: q: deus q poterat iubere mandauit eis h̄ facere exo. iij. Q
¶ Ad. iij. dōȝ nō poſſe diſpēſari ꝙ aīa ſepareť a deo: qꝛ iſtud ad. 3. ar.
non pōt fieri niſi p pcm̄. al's. n. ſemp deus nobis cōiunctus
eſt ſȝ per iniquitatē ſolam a nobis elōgatur yſaie. lix. iniqta-
tes vr̄e diuiſerunt iter vos ⁊ deum vr̄m. ⁊ pſ̄. cxviij. longe
a peccatoꝛibus ſalus. i. deus q eſt ſalus nr̄a longe ē a pecca-
toꝛibus. Iuſtis aūt ſemp eſt ꝓpinquus pſ̄. cxliiij. ꝓpe ē dñs
oibus inuocātibus eū in veritate. Diſpēſari ꝰ ꝙ aīa poſſit ſe
parari a deo eēt diſpēſari ꝙ pcm̄ in qñtum pcm̄ fieret licite
⁊ nihil pōt magis hēre rōnem iniuſti q̄ȝ hoc. ¶ Separi aūt
vxoꝛem a viro eſt ꝯ mandatum dei. iō nullo mō lȝ. occidi tñ
hoiem in aliquo caſu bonū eſt: ⁊ a deo iperatū. Iō iſta ſepa-
tio aie a coꝛpoꝛe eſt diſpēſabilis. maxime qꝛ nō pōt fieri ſepa
tio aie a deo vel vxoꝛis a viro niſi per pcm̄. De p̄mo dictū ē.
de ſcōo pȝ: qꝛ non pōt ſepari vxoꝛ a viro etiā quātum ad tho
rum vel cohabitationē niſi pp foꝛnicationē eius p̄cedentem
j. xix. Aīa autē a coꝛpoꝛe auferri pōt ſine pcō. i. non pp pcm̄
p̄cedens ſicut in paruulis q moꝛiunť in inocentia. Et ſic po
terit in h̄ diſpēſari cum aliq̄ñ poſſit fieri ſine pcō: ſecus vero ad. 4. ar.
in alijs duabus ſepationibus. ¶ Ad. iiij. dōm ꝙ homicidiuȝ
ꝓpꝛie ſumptū eſt nomē delicti ⁊ iportat iniuſtaȝ occiſionem
que iniuſta eſt pp defectuȝ cauſe ſufficiētis vel iuriſditionis
vel intētionis bone mouētis. ⁊ ſic verū eſt ꝙ homicidiuȝ eſt
ſemp malū. ⁊ ita accepit Ariſt. Et ſic nō eſt diſpēſabile. Ali-
quādo tñ accipiť homicidiuȝ māliter ſolū pꝛo occiſiōe hoīs
facta ab hoie. Nā ſi fiat a bꝛuto non eſt homicidiū ſed ſolum
occiſio. Et iſto mō homicidium pōt eē iuſtuȝ ⁊ iniuſtū: ⁊ ſic
erit diſpēſabile in caſu in quo potuerit eſſe iuſtum.

¶ An per aliquem minoꝛem papa poſſit fieri diſpenſatio in
homicidio. Queſtio. CVIII.

Queritur an p aliquē minoꝛē papa poſſit diſpē-
ſari in homicidio. ¶ Dicunt qdam ꝙ
nō. Qꝛ ſi poſſet per aliquē diſpēſari iſte eſſet eps: ⁊ tñ epis Opinio ali
vetita eſt diſpēſatio in homicidio. Nā occidēs clericuȝ: vel ſa q̄ruȝ ꝙ nō.
cerdos occidēs alium quēcūqꝫ non pōt recipe diſpēſationeȝ
p epm: vt eſt vulgatū per totuȝ titulū de homicidio. ⁊ de cle
ricis pugnātibus in duelo. ¶ Itē per homicidiū ſepatur hō p̄ª. rō.
a tota eccleſia militāte. ꝰ non pōt diſpēſari cum eo niſi p illū
qui p̄eſt toti eccleſie militāti. Iſte ē ſolus papa. ꝰ per epm nō
pōt diſpēſari in homicidio. ¶ Itē in decretis. l. di. c. Miroꝛ 2ª rō.
⁊. c. de hijs clericis ꝓhibeť fieri diſpēſatio cū homicidis: ergo
eps non pōt cum eis diſpenſare. Nā ibi diciť ꝙ poſt quātā-
cūqꝫ pniam non poteſt diſpenſari cum eis qꝛ eſt eccleſiaſtice 3ª rō.
diſcipline ꝯm. ¶ Dicēdum ꝙ iudiciuȝ iuris ⁊ iudicis differt
qꝛ iudicium iuris. i. legis ē inuariabile. Quia lȝ ſit de rebus R
particularibus ē tñ de eis vniuerſaliter cōſideratis nō appli Rñ. ad que
cando ad iſtā materiā vel ad illam. Uniuerſalia autē ſunt in ſitū qōnis
uariabilia ideo iudiciū legis ſemp ſe hȝ vno modo. ¶ Iudi-
cium autē iudicis eſt circa res particulares ⁊ particulariter
cōſideratas. Nā iudex nūquam ꝓfert ſniam vel ventilatur
coꝛam eo cā de furto vel homicidio abſolute: ſed de iſto fur-
to vel illo. ⁊ de iſto homicidio vel illo. ⁊ qꝛ ipſa particula ēt
infra eādem ſpēm variātur ꝑm multas circūſtantias nō po-
terit eſſe iudiciū iudicis inuariabile ſed neceſſe eſt variari ſȝ
cōditionem circūſtantiarum occurrētium. ¶ Sicut autem
dictū eſt de iudicio: ita dicēduȝ eſt de diſpēſatione qꝛ ſuper il
lis que in iure cōcedunť vel ꝓhibentur nō cadit diſpenſatio
ſed manēt imobilia: niſi per illuȝ qui eſt cōditoꝛ iuris q alias
poterat tollē ius. Iſte autē eſt papa reſpectu iuris ecc. iō qñ
de iure canonico inueniť ꝓhibita diſpēſatio in aliq̄ homici-
dio nō poterit fieri diſpen° in eo p epm: ſed p ſolū papam: qꝛ
qui aliqd in lege vetuit voluit illud nulli licē. ¶ Nulli ꝰ iſe
rioꝛi ad ipſum cōdentē lȝ illud facere: ipſi aūt condenti lȝ qꝛ
per ſuā legē ꝓhibitiuam nō ligauit ſeipſuȝ: qꝛ obligatio per
legem nō fit niſi ſup ſubiectuȝ. Maioꝛ autē vel equalis obli
gari non pōt conditoꝛ tñ legis maioꝛ eſt lege: ideo non pōt p
eam obligari: ⁊ ſic manet ſibi ꝙ poſſit diſpenſare non obſtā
te lege a ſe condita. ¶ In caſibus autem qui de iure non re
periuntur ꝓhibiti diſpēſatio ꝑtinet ad epiſcopos qui in illis
que nō ſunt

que nō ſunt ꝓhibita de iure poſſent ipſi ſtatuere ⁊ a fortio
C ri poſſent diſpēſare. Et qm̄ in multis homicidijs nō inuenit
diſpenſatio ꝓhibita epis in iure dōm eſt ꝙ lʒ eis diſpenſare.
¶ Poſſet tn̄ diſtingui ſicut diſtinguebat p̄cedenti.q.ſ.diſpē
ſari in homicidio pōt eſſe vel in facto vel in faciēdo. Si in fa
ciēdo dicēdum ꝙ nō lʒ epo diſpēſare: q2 non pōt tradere ali
cui ptātem expreſſam ad occidēdum. Nā ſicut epo nō licet
occidere queꝗ̄ q2 eſſet irregularis: ita nec lʒ iubere aut ex
preſſe cōmittere poteſtatem ad hoc lʒ in gn̄ali pōt cōmittere
hanc poteſtatē. Sicut epi qui ſunt dn̄i terrarū hn̄tes iuriſdi
tionē ſecularē cōmittunt iudicibus ſuis cōem ptātem in ci
uilibus ⁊ criminalibus cauſis in q̄ cōmiſſione datur ptās
D ꝓcedendi ꝯ malefactores ⁊ occidēdi eos. hoc tn̄ non expri
mitur nec dʒ exprimi. iō eps non pōt in homicidio iuſto nec
iniuſto diſpēſare vt fiat. ¶ Si autē accipiat diſpenſatio i ho
micidio facto pōt hoc itelligi in foro pn̄iali.ſ.abſoluere a pec
cato vel quātum ad aliquā notā irregularitatis q̄ ex homi
cidio ſeqtur. ¶ Et dōm de vtroqꝫ ꝙ eps diſpenſare pōt i ho
micidijs quātuʒ ad vtrūqꝫ.ſ.abſoluēdo ⁊ faciēdo ne per hoc
īpediatur quis ad ſacros ordines vel miniſtrare in illis ſi iā
eos ſuſcepit. Et hoc in homicidijs illis quoꝝ diſpēſatio ō iu
re non ē prohibita. ¶ In ꝓhibitis autē ad ſolū papam perti
net diſpēſatio. Q2 tn̄ eps eſt iudex ordinariuſ ⁊ iudicat ō ca
ſibus particulariter ſm circūſtantias occurrētes etiā i ipſis
homicidijs quoꝝ diſpēſatio ſibi de iure nō eſt interdicta di
ſpēſare non vult. Unde interdū cōſueuerunt epi diſpenſare
cum homicidijs. interdū etiā conſuetū eſt homicidas ꝓ ſolu
tione vel diſpenſatiōe ad ſedeʒ apoſtolicam remitti etiam in
caſibus qui de iure ꝓhibiti non inueniunt. Et fit hoc ꝓpter
enormitatē delicti aut ad terroreʒ alioꝝ ne ſilia fiant vel pp
maiorem penā ipſoꝝ homicidarū vt ipſa remiſſio ſit eis que
E dam pars ſatiſfactiōis pro crimine. ¶ Ad primū dōm ꝙ ho
ad p̄m ar. micidij diſpēſatio non ē ꝓhibita ſimpliciter epo ſed ſolū in q
buſdā homicidijs grauibus ſicut cū quis occidit clericū vel
enormiter ꝑcutit. Nam ad ſedē apoſtolicā remittitur. Etiam
qn̄ quis cōſtitutus in ſacriſ occidit aliquē ſiue clericum ſiue
laicum nā hoc ad ſolum papā pertinet. ¶ Qui autē ſunt ca
F ſus homicidij in qbus epi poſſint diſpēſare ⁊ in qbus nō: di
ad.2.ar. cetur p̄ma corin.iij. vbi de irregularitate aget. ¶ Ad.ij.dōm
ꝙ lʒ per quodlibet homicidiū ſeparet hō a tota eccleſia mili
tāte. Poteſt tn̄ hr̄e iſtud homicidiū aliqn̄ cām valde aggra
uantē: ⁊ aliqn̄ cām aleuiantē ⁊ ſm hoc pōt interduʒ diſpen
ſatio ꝑtinere ad epm ⁊ interdū eſſe ſibi ꝓhibita. Nam valde
grauia homicidia pape reſeruata ſunt vt i eis diſpenſare ſo
lus poſſit. ¶ Ad.iij.dōm ꝙ illa iura ⁊ ſilia loquunt ō homi
G cidio facto a cōſtituto in ſacris. ⁊ diſpenſatio in hijs regula
ad.3.ar. riter ꝑtinet ad papā ſolum. imo ⁊ ipſe cuʒ magna difficulta
te in hijs cōſueuit diſpenſare ſicut dr̄ in eo.c. Miror nimis
doctam ſciam tuā ſacerdotē putare poſt ꝑpetratum homici
diū poſſe in ſacerdotio miniſtrare. Et loqtur ibi papa cuidaʒ
epo. Et ſequit imo qō ineptius eſt nobis ſuadere velle vt ta
li p̄ſumptiōi preberemus aſſenſuʒ. Quis.n.tā demens tāqꝫ
peruerſi ſenſus tale qd extimaret vel poſt quātūcūqꝫ pn̄iam
concedēdum cum.n.ſit diſcipline canonice ꝯrium epi ḡ i ta
libus nihil poſſunt.

¶ An licitum ſit ſe volenteʒ occidere ne occidat interficere ſe defendendo. Queſtio.CIX.

Queritur an licitū ſit alicui occidere alterum ne
opio q̄rūdā occidat ab eo.ſ. ſe defendendo ita ꝙ
ꝙ non nō ſit reus ſaltē in foro conſcie. ¶ Dicūt qdam ꝙ non licet
hoc mō quēquā occidere. Q2 dicit Aug. in epiſtola ad publi
p̄a rō. colam. ⁊ hr̄ in decretis.xxiij.q.v.c.de occidēdis.ſ.de occiden
dis hoibus ne ab eis quiſqꝫ occidat nō mihi placet conſiliū
niſi forte ſit miles aut publica functiōe teneat: aut non ꝓ ſe
hoc faciat ſed ꝓ alijs accepta legitima ptāte ſi eius cōgruat
ꝑſone: qui tn̄ ſe defendendo alium occidit: iō eum occidit ne
ab eo occidat. ergo erit illicitū. ¶ Itē Aug. lib.i. de libero ar
bitrio dicit quō apud diuinā prouidētiam a pcō liberi ſunt q
2a rō. ꝓ hijs rebus quas contēni opʒ humana cede polluti ſūt. di
cit aūt illas res eē contēnendas quas hoies inuiti āmittere
poſſunt vt ibidē apparet. Inter iſtas aūt cōputatur vita cor
poralis q2 eam inuiti āmittimus. ḡ non lʒ alicui occidere al
terū ſe defendendo. ¶ Itē dicit Nico. papa ⁊ habet i decre
tis di.l.c. de hijs clericis ꝓ quibus cōſuluiſti.ſ. qui ſe defendē
3a rō. do paganū occiderunt ſi poſtea per pn̄iam emendati pn̄t ad
priſtinū gradum redire aut altiorē aſcendē ſcito nos nullam
occaſionē dare nec vllam tribuere lniam eis quēlibet hoiuʒ
quolibet mō occidēdi: ſed ad p̄cepta moralia ſeruāda tenent
taʒ clerici q̄ʒ laici. ḡ ſicut clericiſ nō lʒ occidere queꝗ̄ ſe defē
dendo: ita nec licebit laicis: ideo nulli hoi licebit. ¶ Iteʒ ho
micidiū eſt grauius pcm̄ q̄ʒ ſimplex fornicatio vel adulteriū 4a rō
ſed nulli lʒ cōmittere ſimplicē fornicationem vel adulteriū.
aut quodcūqꝫ pcm̄ mortale pro cōſeruāda vita ꝓpria q2 ſpi
ritualis vita p̄ferenda eſt corporali. ḡ nulli lʒ defendēdo ſeip
ſum occidere aliū ne ab eo occidatur vel vt vitam cōſeruet.
¶ Itē qn̄cūqꝫ arbor mala eſt: fructū bonum ꝓducere nō po
teſt.i.vij. ſed defenſio ꝓpria videt eſſe aliqd malū: q2 ꝓhibet 5a rō
ad ro.xij. Nō vos defendētes ſed dātes locum ire. ḡ occiſio
hois inde ꝓcedens erit illicita. ¶ Dicēduʒ videtur ꝙ liceat
hoi ſeipſum defendēdo alium occidere: ita ꝙ nō habeat aliā Rn̄ſio
intentionē niſi ſe defendere: q2 ius nāle non poteſt eſſe ini ad q̄ſitū
quum. Sed de iure nāli eſt vim vi repellere lʒ: vt ait Iſido. qōnis.
vt habetur in decretis di.j.c.ius nāle. ergo ſi repellēdo vim
quis occiderit volenteʒ vim inferre ⁊ realiter inferentē non
erit illicitum. ¶ Itē quicqd homo pōt facere pro vita ſeruā A
da iuſte poteſt ⁊ iuſte facit ſi illud fecerit. Dicit tn̄ Aug. li.i. p̄.rō.
de libero arbitrio. ꝙ iuſta ē lex que dat poteſtatem viatori vt
latronē occidat ne ab eo occidatur. Si ergo in tali caſu latro
occidat non videt eſſe illicitū. ¶ Itē quilibet tenet prius ſe B
diligere ex charitate q̄ʒ diligere proximū. Suppoſito ergo ꝙ 2a rō
nō poſſit quis ſimul ſaluare vitā ſuam et ꝓximi ſed opʒ alte
rum perire: potius dʒ ſuā ſaluare vitam q̄ʒ alienā. ⁊ tamē in
caſu dato cū quis me inuaſerit volēs occidere videt neceſſa C
rium ꝙ aut ipſe me occidat: aut ego occidā eum. Videt ergo 3a rō
ꝙ potius debeā eum occidere q̄ʒ permittere me ab ipſo occi
di: q2 alias diligerē magis vitam alienā q̄ʒ meam. ¶ Eſt di
cendum ꝙ circa hoc nō eſt concors ſn̄ia inter doctores. Vo D
lunt.n. quidam ꝙ liceat hoi ſe defendēdo occidere alterum
quādo nō poteſt ſe aliter defendē. ⁊ iſta eſt ſn̄ia ſancti Tho.
ſa ſcōe.q.lxiiij. articulo.vij. Ubi dicit ꝙ nihil ꝓhibet vnius
actus eē duos effectus quorū alter ſit in intētione alicuius
vero preter intentionē. Morales vero actuſ recipiunt ſpēm
ſm id qō intēditur non autē ab eo qō eſt preter intentionē.
cum illud ſit per accidēs. Accidētalia autē nūquaʒ poſſunt
cōferre ad ſpeciē illius rei cui accidētalia ſunt: quia hoc ē cō
tra naturā accidētis cuiuſ eſt aduenire poteſt eſſe rei. ¶ Ex E
actu igitur alicuius defendētis ſeipſum duplex effectus ſeq
poteſt vnus quidē conſeruatio ꝓprie vite alius vero occiſio
inuadētis. Actus igit per quē intenditur cōſeruatio ſolum
ꝓprie vite nō habet rationē illiciti cum ſit cuilibet nāle ꝙ ſe
cōſeruet in eſſe quantū poteſt. ¶ Itē quia cū aliquis actus
ex bona intētione proueniēs dʒ reddi illicitus hoc eſſe non
poteſt niſi q2 non ē ꝓportionatus illi fini ad quē intenditur
ideo ſi aliquis ad defendēdum ꝓpriam vitam vtatur maio
ri violentia q̄ʒ oporteat erit illicitum. Si vero moderate vio
lētiam repellat erit licita defenſio. Naʒ ſm iura vim vi repel
lere licet cū moderamine inculpate tutele. ¶ Nec eſt neceſ
ſariuʒ ad ſalutē vt homo actū moderate tutele pretermittat
ad euitādum occiſionē alterius: q2 plus tenetur homo vite
ſue ꝓuidere q̄ʒ aliene. Sed q2 occidere hoiem non licet niſi
habēti publicam auctoritatē qui occidit hoiem vt eſt bonuʒ
rei publice ⁊ iſti nō peccant ſicut milites qui pugnāt cōtra
hoſtes nō licet ergo ſe defendētibus habere intētioneʒ occi F
dēdi ſed ſolum defendēdi. ¶ Alij autē tenent ꝙ etiam hoc
modo nō licet ſic tenet Augu. de anchona li. ſuo de poteſta
te eccleſie.q.liij. articu.iij. dicēs ꝙ occiſio poteſt fieri aliquā
do nocēdi vel vlciſcēdi cupiditate ⁊ eſt gn̄aliter prohibita.
exo.xx. Nō occides. Aliquādo iuſticie equitatis. Et iſta vni
uerſaliter p̄cipitur exo.xxij. Maleficos nō patieris viuere.
Aliquādo ineuitabili neceſſitate. ⁊ iſta permittitur exo.xxij.
Ubi lex permittit nocturnuʒ lotronē occidi ⁊ non diurnuʒ.
Cum ergo permiſſio fiat de minori malo ad euitandum ma
ius. vt ait Auguſtinuſ libro p̄mo de libero arbi. dicit ꝙ pu
tat ꝙ nō poſſit eſſe ſine culpa ꝙ quis occidat aliuʒ ne ab eo
occidatur quātacūqꝫ neceſſitate ineuitabili fiat: q2 aiam pro
ximi plus debeo diligere q̄ʒ corpus meum qō inuitus perde
re poſſum. ¶ Et dicit planū eſt autē ꝙ aia ꝓximi pditur ex
quo i actu iniuſte occidētis ꝑ me occidit.ſ. q2 erat actualiter
in pcō mortali volendo me occidere iniuſte qn̄ ego occdi cū.
¶ Et ad h̄ dicit ꝙ eſt auctoritas Augu. p̄mo lib. de libero
arbi.

arbi.l. Lege inculpata illi hoies qui alios occidūt ne ipſi occidantur quomō inculpati eē queant nō video. Et aſſignat rōnem dicens quicqd erepturus erat ille qui occidit totum in nr̄a ptāte non erat quia vita aīe nullo pacto auferꝭ duꝫ hꝫ corpus interimiꝭ quapp legē qdeꝫ non rephendo. qꝛ tales ꝑmittit iterfici: ſed quo pacto illos defendā q̄ interficiunt nō inuenio. ❡ Idem ēt Auguſti. ad publicolā. ꝛ habeꝭ. xxiij. q. v. c. de occidēdis. ſ. de occidēdis hoibus ne ab eis quiſquā occidat nō mihi placet cōſilium. ❡ Dicit ēt ꝙ non vꝫ dictum quorūdā dicentiū ꝙ Aug. loqtur in caſu quo qs occidit volentē eum occidere ex neceſſitate euitabili. ꝛ ex vite pſentis amore iordinato occiſurus eū quē occidit etiā ſi nō crederet licere qꝛ Aug. dicit ꝙ qliter inculpati eē queant occidentes alios ne illi occidātur non video ꝛ qliter excuſari poſſint a culpa nō inuenio. ❡ Et ſm hoc idē Aug. de anchona reſpō
G det ad tres rōnes quas induximus. ſ. ad ꝓbandū ꝙ liceat occidere volentē nos occidere. ❡ Dicit. n. ad primā ſoluendo ꝑ id qō hr̄ ad Ro. xij. in glo. vbi glo. exponit illud verbuꝫ
H dic: s ꝙ vim lꝫ repellere qꝛ infereda eſt vis motui aīꝫ nr̄i cuꝫ
rn̄. aug. moueatur ad illatas iniurias repellēdas. Hoc eſt. n. de iure
de anc. nāli talē vim inferre aīo noſtro vt nō moueaꝭ ꝯ ordinē cha
ad tres ritatis iniurias illatas repellere. Nam ſm nām ſenſitiuā in
rōes ſu qua cōmunicamus cū beſtijs verū eſt ꝙ inclinamur repelle
pra poſi re vim ꝑ vim ſed ſm nām intellectiuā diuina iuſticia ꝛ cha
tas ritate informatā plus mouemur diligere aiam ꝓximi q̄ꝫ cor
ad pmā pus noſtruꝫ qō inuiti ꝑdere poſſumus. ❡ Ad. ij. dicit ꝙ qc quid homo pōt iuſticia ꝑcedēte ꝛ ſuadente dꝫ facere ꝑ vita
I ſua ſeruāda: ſed nō quicqd pōt iuſticia ꝑmittēte. Latronem
ad ſcdaꝫ autē occidi a viatore lex ꝑmittit ꝛ nō iubet. Vn̄ Augu. dicit in dicto lib. Legē qdem ſatis video eē inimicā ꝯ hmōi accuſationē que in eo ppl'o quē regit i morib' malefactis ne maiora cōmitterēꝭ dedit lniam. Multo. n. minus malū eſt occi
K di eum q̄ aliene inſidiaꝭ vite q̄ꝫ eum q̄ ſuam tueꝭ. ❡ Ad. iij.
ad 3um dicit ꝙ lꝫ hō prius teneꝭ diligere aiam ſuā q̄ꝫ proximi prius tn̄ teneꝭ diligere aiam proximi q̄ꝫ corpus ſuū. Dicit autēꝫ ꝙ planū eſt ꝙ occiſio volētis me occidē non ē ſine periculo dā
an liceat natiōis aīe proximi. Iō cōcludit ꝙ nō ſolum pfectis viris:
ſe defen ſed ēt cuilibet pſone priuate magis lꝫ ſeipſuꝫ ꝑmittere occi
dēdo al di q̄ꝫ occidere aliū ne ab eo occidaꝭ. ❡ Utraqꝫ iſtarū poſitio
terū oc num vr̄ aliqliter rōnabilis maxime cū iſta ſa aliqualiter vi
cidere deatur eē de itentiōe Aug. Cōmunior tn̄ poſitio eſt ꝙ liceat occidi hoiem in ꝓpriam defenſionē ꝛ videꝭ eſſe rōnabilior.
❡ Pro quo ſciēdum ꝙ cū homicidiū ſit delictum in opera
L tione qō maxime turbat paceꝫ politicam' de eo ꝑtinebit iudi
tiplex care in triplici foro. ſ. in ſeculari ad quē ꝓprie ꝑtinet vindica
forus in re talia crimina vt deꝭ pax rei publice q̄ maxime ꝑ talia deli
q̄ puniꝭ cta turbareꝭ. Sic. n. dr̄ ad Ro. xiij. ꝙ iudices ꝛ principes q̄
homici occidunt malefactores miniſtri dei ſunt i irā. i. ad inferedum
dium penā que vr̄ ꝓcedere ex irā lꝫ ex mīa procedat vt ait Hiero. ſup yſaiam ꝛ habeꝭ. xxiij. q. v. c. nō eſt crudelis. ❡ Eſt auteꝫ ꝓprium regū ꝛ iudicū tēporalium punire corporaliter iſtos
primus malefactores: vt ait cipriānus. ꝛ habeꝭ ibidē. c. Rex dꝫ. ꝛ. c. Sunt quedā enormia. ꝛ ꝑ hoc miniſtri dei ſunt. vt pꝫ ibideꝫ . c. qui malos. ❡ Et ſm iſtā legē humanam. i. quātū ad oēm conditionē legiſlatiōis humane licitū eſt ſe defendēdo quē
2^s^ forus cūqꝫ inuaſorē occidere nulla quippe lex humana punit ta
3^s^ forus les occiſores. ❡ Scōs forus in quo de illo homicidio agi pt eſt iudiciū eccleſiaſticū quātuꝫ ad forū contētioſum. ❡ Tertiꝰ forus ē forus ꝯſcie qui etiā vocatur forus eccleſiaſticus: qꝛ eccleſie miniſtri ſunt iudices in eo. ſ. ſacerdotes. Uocatur ēt forus diuinus: qꝛ ibi rō reddiꝭ ꝺ oibus illis de qbus deo
M rō reddēda eſt. ❡ In ſcdo foro iſtoꝝ. ſ. eccleſiaſtico cōtentio ſo pōt dupliciter ꝺ homicidio cā agi. ❡ Uno mō directe quā tum ad hꝫ ꝙ inferaꝭ pena occiſori. ❡ Alio mō indirecte in quātum pp̄ homicidium impediꝭ occiſor ab aliquo bono vel honore quē alias poterat aſſeq vt ꝙ impediaꝭ ad ſacros ordines. vel ꝙ deiciaꝭ ab honore habito: vtpote ꝙ priueꝭ bn̄ficio ſi qō hꝫ ꝛ impediaꝭ miniſtrare in ſacro ordine quē iā ſu
N ſceperat. Quātuꝫ ad primū occidēs aliū defendēdo ſe adhibēdo diligētiam quā dꝫ de iure etiā ſm ius canonicū nō punitur ꝓ homicidio directe. ſ. ſi illi ad quos ꝑtineret agere pro occiſo accuſarent occiſorē. Nam nō teneret ad aliquid quia lex eccleſiaſtica ꝓmittit tale homicidiuꝫ. ❡ Simile pꝫ extra ꝺ homicidio. c. ſi pfodiēs ꝛ ē dictū Auguſtini ſup exo. ſ. ꝙ latronē nocturnū lꝫ occidi diurnū vero non lꝫ occidere niſi cū

telo venerit ꝙ vero liceat occidere nocturnū cā ibi exprimiꝭ . ſ. qꝛ neſcitur an ad occidēdum vel furādum veniebat. a fortiori ergo apparet ꝙ ſi certuꝫ eēt eum veniſſe ad occidēdum ꝙ poterat occidi ipune. Et iſta ē lex eccleſiaſtica. ḡ hmōi occiſor nō poteſt ad aliqd condēnari directe ꝓ hoc crimine ēt ſi de hꝫ ab aduerſarijs accuſeꝭ in foro eccleſiaſtico. ❡ Si aūt accuſeꝭ quātuꝫ ad penā indirectā q̄ eſt in ꝑuari honore hito vel ipediri ad hn̄duꝫ ꝑ notaꝫ quādaꝫ irregularitatꝭ. ❡ Dōm ꝙ cōſtitutus in ſacro ordine habēs voluntatē occidēdi aliquem etiā ſi ſe defendēdo illū occidat irregularitatē incurrit ꝛ ipeditur miniſtrare in ſuſcepto ordie ꝛ ad ſuperiores aſcēdere. vt pꝫ. l. di. c. de hūs clericis. Illi tn̄ paganum quēdaꝫ ſe defendendo occiderunt ꝛ nō arguiꝭ ex hoc ꝙ aliquo modo peccauerint occidēdo lꝫ irregularitatē incurrāt qꝛ irregularitas ſine culpa cauſatur. imo ꝛ aliqn̄ pro bona opera. Nam iudices ſeculares nō peccant occidendo malefactores vt ait Aug. lib. de libe. arbi. ꝛ hr̄. xxiij. q. v. c. ſi homicidiū. imo ſi no luerint hoc facere peccant maxime ſi nolunt occidere impugnatores ecc. qꝛ āmoniti tertio ſi nō ſatiſfecerint q̄relis ecc. ꝓcedendo ꝯ ipugnatores eius ſunt priuati cōmunione ecclēſie. vt pꝫ ibidē. c. adminiſtratores. ꝛ tn̄ occidēdo illos aut dando ſniam in cā ſanguinis irregulares efficiuntur ꝛ non pn̄t ad ſacros ordines ꝓmoueri. ❡ Ideꝫ pꝫ de bigamia que facit irregularē: ꝛ tn̄ ſine peccato cōtrahiꝭ. licet ergo iſti nō peccēt occidēdo aliquos in ſuā defenſionē adhuc poterunt
cōtrahere irregularitatē. ❡ Dicēdum tn̄ ꝙ ſi vere ſe aliquiſ O
defendat nō habēs aium occidēdi ꝛ credit ſe aliter nō poſſe euadere mortē niſi occidēdo iuuaſorem ſicut iſte non peccat occidēdo ita neqꝫ incurrit irregularitatē: vt pꝫ in clemen. ſi furioſus de homicidio. ſ. ſi furioſus aut infans aut dormiēs hoiem mutilet vel occidat nullā ex hoc irregularitatē incurrit. Idē cenſemus de illo qui mortē aliter vitare non valens ſuū occidit vel mutilat inuaſorē. In tertio foro. ſ. cōſciētie vel diuino ꝛ totum dubiū vel diuerſitas doctoꝝ an. ſ. erga deuꝫ reus homicidij ſit qui aliū ſe defendendo occiderit. ❡ Et vr̄
dōꝫ ꝙ nihil peccet. ad hꝫ tamē opꝫ eſſe aliquas conditiones. P
❡ Primo ꝙ ille q̄ occidit aliū ſit ꝓprie defendēs ſe. Nam ſi an i foro di
aggrediaꝭ ꝛ occidat aliū etiā ſi ſit mutuo pugna. nō eſt du uino peccat
bium quin teneaꝭ qꝛ etiā ſm legē humanam teneret. Etiam ille q̄ ſuū in
ſi aggreſſus ē ꝛ alius cepit pugnare ꝛ aggreſſor vellet iam uaſorē occi
ceſſare ꝛ alius non vult ſed pugnat vt occidat aggreſſorem dit
vlciſci cupiēs aut nocere: ꝛ tunc aggreſſor vt nō occidatur defendit ſe etiā ſi cum moderamine inculpate tutele ſe defen 1^a^ cōditio
dat. ꝛ non potens aliter ſe defendere aduerſariū occidat ad huc tenebiꝭ tāquam reus homicidij ꝛ ſm leges humanas qm̄ aggreſſor fuit ꝛ dedit cām imediatā ad homicidiū voluntarium qō poſtea ipſe patrauit. lꝫ qn̄ patrauit iam nō intēderet occidere. ❡ In iudicio etiā dei reus erit homicidij: lꝫ nō
ita grauiter ſicut ſi ſemp habuiſſet volūtatē occidēdi vt ha Q
buit a principio. qn̄ fuit aggreſſor. ❡ Scōa cōditio ē ꝙ ho 2^a^ cōditio
micidiū cōmittaꝭ tunc qn̄ actualiter ſe defendit nō autē po ſtea. Utpote ſi aggreſſor vidēs ſe deficere viribus fugiat ꝛ i
ſequaꝭ eum aduerſarius ꝛ occidat nō diciꝭ eum occidiſſe ſe R
defendēdo qꝛ repellere vim ad hoc ꝙ licitū ſit dꝫ fieri ſtatim 3^a^ cōditio
ꝛ ſine interuallo: vt pꝫ extra de ſen. exco. c. ſi vero. ꝛ ꝺ homicidio. c. ſignificaſti. ❡ Tertia cōditio ꝙ ſiat defenſio moderate. ſ. ꝙ tn̄ hō ſe defendat quātum neceſſariuꝫ ſibi eſſe putat ad euaſionē oe piculo. Nam ſi inuaſor ſit debilis vl' male armatus ꝛ inuaſus credat ſe ſuperiorē viribus vel armis ꝛ
poſſet eū faciliter occidere: ſi occidat potēs ſe defendere non S
occidēdo eum reus eſt etiā ſm humanā legē: qꝛ iura humana dicunt defenſionē fieri dēre cuꝫ moderamine iculpate tutele extra de homicidio. c. ſignificaſti. ꝛ de reſti. ſpolia. olim. ❡ Dicitur autē tutela inculpata qn̄ in defendēdo nō excedit modū defenſionis vt in caſu poſito. vel ſi aggreſſor forte laſſus vel nollēs pcutere iam ceſſaret ꝛ defendēs ſe pcutiat eū non ē inculpata tutela ſed ad iniuriā pertinet. ❡ Uocaꝭ autē inculpata tutela qn̄ quis ſolū illud facit quo omiſſo nō poſſet repellere violentiā. vt dicit glo. in. d. c. ſignificaſti. qui autē modū excedit in defendēdo nō ſolum in foro conſciētie ſed etiā ſm leges humanas teneꝭ cum hoc ad iniuriā pertineat. vt diciꝭ in eadē gl. ❡ Et iuſtū ē teneri hūc ꝺ homicidio qꝛ lꝫ velle vitā ꝯſeruare ſit finis hōeſt' iſte tn̄ act' q̄ ē defēdē ſe imoderate nō ē ꝓportiōat' illi fini. iō error] ē. ❡ Nā i moralibus nō ſolū eſt pcm̄ ꝑ hꝫ ꝙ aliqs conſtituit ſibi malū finē in actionibus

In actionibus:ſed etiā ſi conſtituto bono fine vtatur medĳs
inconueniētibus ad pertingēduȝ ad illū finē. Sicut q con-
ſtituit ſibi finem dare elemoſinā ⁊ ad ꝙ poſſet illā dare vult
furari. Uel qui vult eſſe ſapiens vt poſſit pꝛedicare ⁊ vt poſ
ſit eſſe ſapiens habet pacta vel colloquia cum demonibus.
T ¶ Quarta cōditio eſt ꝙ ſe defendens nullo modo inten-
4ª cōditio dat occidere inuaſoꝛeȝ. Nā etiā ſi nō ſit ſibi poſſibile euadē
niſi occidat inuaſoꝛē nūq̄ȝ tñ dȝ hēre intentionem occidēdi
ſed ſolū ſe defendēdi. ¶ Nam ēt data neceſſitate ineuitabili
ita vt qȝ ſciat nō eē poſſe euadē niſi occidat iuaſoꝛē lȝ intēdē
nūq̄ȝ dȝ ſȝ ſoluȝ itēdē ſe defendē q̄uocūq̄ȝ ſit ſibi neceſſarium
ſe defendere. ⁊ hoc mō non erit aliqua culpa. ¶ Si autē oc
cidere intendat etiā ſi nō poſſit euadere niſi occidēdo homi
cidĳ reus eſt ſaltē in foꝛo cōſcientie. ¶ Sed dicet qd differt
iter hec. Nā cum qui ſcit ſe nō poſſe euadere niſi alteruȝ oc-
cidat ⁊ vult ſe defendē neceſſe ē ꝙ velit alterū occidere. Quō
V ḡ differt ꝙ velit ſe defendere ⁊ occidat vel ꝙ velit occidere
rñde. iſtātie ſtante eodē caſu ⁊ occidat. ¶ Dicēdum ꝙ multū differt. nā
in moꝛalibus cū actiōes pꝛincipient ab intellectu ⁊ voluta-
te ⁊ quātum ad hec pncipia dicātur humane operatiōes: vt
pȝ. vj. ethi. accipient ſpēm ab eo qō intenditur ⁊ nō ab eo qō
eſt oino pter intentionē. Si ergo aliqs in actu ſuo ſolū hēat
intentioneȝ ſe defendēdi lȝ ibi accidat homicidium adhibita
moderata ⁊ iculpata tutela nō reputabit homicidiū moꝛali
ter: cum ſit oino pꝛeter intentionē ⁊ nō pōt actus accipe ſpe
ciē ab eo qō eſt oino per accñs. ¶ Si aūt intendat occidere
vt ſe defendat actus iſte accipiet ſpēm ab eo qō intendit: ⁊
ſic erit ꝓpꝛie homicidiū lȝ non ſit ita graue ſicut alia homici
dia. ¶ Item ſiquis intēdit ſolum defendē ſe etiā ſi inde ſeq-
X tur homicidiū actus iſtius nūq̄ȝ poteſt eē malus. Qꝛ ſi eſſet
malus hoc accideret qꝛ vel malū intendebat: vel qꝛ p incon-
uenientia media ad illud puenire volebat. Nō ſtat pꝛimum
cum dē ꝙ iſte ſolum intēdat ſe defendē qō non ſolum ē ho-
neſtum ſed etiā neceſſariū ⁊ nāle: ita vt ſi quis cōmitteret de
fenſionē permittēs ſe indefenſuȝ moꝛi nō diligeret ſe ex cha
ritate: ⁊ tñ tenet homo tā coꝛpus ſuū q̄ȝ aiam ex charitate di
ligere. Non etiā datur ſȝ cū pꝛeſupponat ꝙ iſte ſe defendat
cū moderamine inculpate tutele. ḡ nō eſt poſſe iſtum actum
eē maluȝ cū nihil ſit per qō poſſit eē malus. ¶ Si tñ ponat
Y ꝙ iſte intēderet occidē iā malū intēdebat qꝛ occidere hoiem
ſm ſe malū eſt niſi cum occidit in vtilitatē reipublice ⁊ p eū
qui hȝ adminiſtrationē publicaȝ: qꝛ iſti lȝ velle occidere dire
cte. Nūc autē non intēditur bonū publicū ſed pꝛiuatuȝ: ideo
nō lȝ velle occidē qꝛ malum eſt: ſed lȝ velle defendē me quia
hoc bonū eſt. Ideo ſi iſte voluerit occidē hoſtē qꝛ putat non
poſſe ſe defendē iam malū vult: ⁊ reſpectu mali finis nulluȝ
modū perueniēdi ē bonū. ſicut ſi quis intēdit foꝛnicari qcqd
pmittat ad illud nō pōt eē bonum: qꝛ ea q̄ ſunt ad fineȝ non
habēt bonitatē nec malitiā niſi ſm habitudinem ad finem.
Z ¶ Itē pōt multum ꝓdeſſe iſta intētio qꝛ dato ꝙ aliqs cōſti
tutus in neceſſitate putet nō eſſe poſſe euadē niſi occidat ho
ſtem eſt tñ poſſe hoc qꝛ foꝛte hoſtis cadet vel timere incipiet:
aut deus ipediet eū. Et ſic poterit iſte euadere nō occidendo
hoſtē. Si tñ intēderit occidere vl ſe defenderet: etiā ſi poſtea
iſta accidant ⁊ nō occiſo hoſte euadat iam manet ei pcm̄ ꝙ
occidē aliqñ intendit. ¶ Melius ḡ fuiſſet nūquā intendiſſe
occidē: ⁊ ſic non eēt aliqd de quo poſſit iſte culpari ſm con-
ſciētiam. ¶ Itē qñ dicit ꝙ iſta nō differūt. ſ. ꝙ iſte velit ſe de
fendē ſufficiēter vel ꝙ velit occidē in caſu in quo non poteſt
⁊ ſe defendere niſi occidēdo aduerſariū. ¶ Dōm ꝙ non ē ideȝ
eo ꝙ caſus iſte nō eſt ſimpliciter ꝯcedendus: qꝛ lȝ iſte putet
ꝙ nō eſt poſſe ſibi defendē ſe niſi occidēdo hoſtē tñ poſſibile
eſt qꝛ poteſt hoſtis ſponte ceſſare aut fugē vel cadē vel a deo
ipediri: ⁊ ſic pſupponit falſum in caſu. ¶ Aliter pōt dici ꝙ
ēt ſi verum eēt ꝙ iſte nō poſſit euadē niſi occidendo hoſtem
nō erat idē velle ſe defendē ⁊ velle occidere hoſtē: quia h̄ eſt
fallacia accidētis. Ut ſi dicat cognoſcis coꝛiſcū ⁊ coꝛiſcus
eſt veniēs ḡ cognoſcis venientē. Nā accidit coꝛiſco venire.
¶ Ita nunc ſi dicat tu vis te defendē ab iſto hoie: ⁊ non po
Declaratio tes niſi occidas illū: ḡ vis occidē illū. Non tȝ. n. qꝛ non poſſe
dubĳ ꝙ lȝ i me defendē ſine occiſiōe iſtius accñs ē ad me defendē cuȝ eſ
uaſoꝛē iter- ſet poſſe ſimplr loquēdo ꝙ me defendā ab iſto nō occidendo
ficere eū. Et ſic ille q ſe defendit nō dȝ hre intentionē occidendi ad
uerſariū in quātacūq̄ȝ neceſſitate. ¶ Hĳs ſuppoſitis vr dōm
ꝙ nō peccet ille q ſe ſic defendēdo occidit aliū qꝛ als neceſſe

eēt ꝙ hō dēret pmittere ſe occidi qñcūq̄ȝ alius inuaderet eū
nā manifeſtum ē ꝙ me defendēdo ſp pōt accidē occiſio ho-
ſtis ſi me grauiter ipugnat: qꝛ tunc nō potero me defendere
niſi acriter reſiſtā ⁊ reſiſtēdo acriter ē manifeſtū periculuȝ ō
occiſiōe. opȝ ḡ ꝙ me indefenſuȝ occidi pmittam vel liceat mi
hi occidere me defendēdo inuaſoꝛem meum. ꝙ aūt me relin Z
quā indefenſum vr eſſe incōueniēs. ¶ Pꝛimo qꝛ vr ꝙ non
diligo me ex charitate ſi nō defendo vitā meā cū honeſte de
fendere poſſim. ¶ Scdō qꝛ ſic periret tota res publica. Nā pª rō.
ſi nō liceret alicui occidē alium ſe defendēdo viri mali aſſum
pta occaſiōe in bꝛeui oēs bonos occiderēt: ⁊ ſic piret oīs res
publica ⁊ cultus xpi q in ſolis bonis cōſeruat. Naȝ mali nō 2. rō.
tollerant in eccleſia niſi qꝛ iter bonos ſunt: vt pȝ. j. xiĳ. in pa
rabola de tritico ⁊ ziȝanĳs. ¶ Sicut fuit de iudeis tempoꝛe
machabeoꝝ. Nā venerūt hoſtes ⁊ pugnabāt ꝯ eos diebus
ſabbatoꝝ. Ipſi aūt vt nō violarent ſabbatū nolluerunt ſe de
fendere dicētes moꝛiamur in ſimplicitate nr̄a. Et occiſi ſunt
de illis vſq̄ȝ ad mille aias. i. macha. ĳ. Et tūc dixit mathatias
⁊ oēs iudei. Si oēs fecerimus ſicut frēs nr̄i fecerunt ⁊ non
pugnauerimus aduerſus gētes pꝛo aiabus nr̄is cito diſper
dēt nos de terra. Ideo dr̄ ibi ꝙ diffinierūt bella facē defendē
do ſe ab hoſtibus ēt diebus ſabbatoꝝ. Iſtud aūt eſſet maxi-
mū inconueniēs. ḡ licituȝ eſt hoi ſe defendē occidēdo aduer
ſariū ſi aliter ſe nō pōt defendere. ¶ Tertio pȝ qꝛ iſtud eſſet AA
dare maximā occaſionē viris peſſimis ad peccādum. Nam 3ª rō.
ſi ſcirēt non licere hoi occidē aduerſariū ſe defendendo ſecu
ri de ſua ipunitate oēs bonos trucidarēt. ¶ Et tunc dato ꝙ
nō aduerteret ad dānuȝ qō inferebāt rei publice occidendo
oēs viros bonos ⁊ legi xpi occidendo oēs obſeruatoꝛes ei⁹
ſaltē deberet haberi reſpectus ad periculū aiarum iſtoꝝ ho
micidaruȝ: quia ꝓpter iſtam ipunitateȝ peccarēt ⁊ eēt locus
eis ad pereūdum eternaliter. qō non fieret ſi liceret hoi occi
dere hoſtē ſe defendēdo: quia tūc illi timētes periculum ſuū
non auderēt effrenate bonos viros trucidare. Tenemur tñ
cauere quātum in nobis ē ne pximis locuȝ peccandi tribua
mus. ḡ non ē conueniēs vel ſaltē non ē neceſſariuȝ ꝙ homo
ſe indefenſum occidi pmittat ne occidat inuaſoꝛē. ¶ Quar
to pȝ qꝛ quādo res publica vel habēs adminiſtrarionē eius BB
occidit aliquem p leges ſuas iuſte agit. Et tñ quando quis 4ª rō
occidit aliuȝ ſe defendēdo modo pdicto ſunt ibi oia que fa-
ciunt licitā eſſe occiſioneȝ que fit a re publica. ḡ licitum erit
iſtud occidere. ¶ Patet qꝛ in occiſiōe que fit per auctoꝛita-
tē publicam ē iuriſditio. Qꝛ quilibet hō eſt pars reſpectu rei
publice. Et ob hoc illa hȝ auctoꝛitatē ſuper eum. Iſte autem
qui occidit hoſtem defendēdo ſe licet nō hēret directe iuriſdi
tionē ſuper hoſtē ſuſcipit tamē poteſtatē a lege cum lex tam
humana q̄ȝ eccleſiaſtica iſtā occiſionē appꝛobet. Et hoc ſuffi
cit ad hoc ꝙ ſit legitime facta. Qꝛ miniſter iudicis cui ſoluȝ
mādatur aliquē occidere nullam hȝ iuriſditionē: ⁊ tamen li
cite agit vt ait Augu. in queſtiōibus exo. ⁊ habet. xxiĳ. q. v.
. c. cum miniſter. Et hoc ē quia accipit auctoꝛitatem a iudice.
¶ Ita ergo occidēs aliuȝ ſe defendēdo cū habeat a lege au
ctoꝛitatē ad hoc non peccabit pꝛopter defectum poteſtatis.
¶ Rurſus aūt res publica occidit malefactoꝛeȝ qꝛ ipſe tur-
bat bonum publicū: ⁊ tamē ſi nō liceret alicui ſe defenden-
do occidere hoſtē magis lederetur res publica q̄ȝ alias ledi CC
poſſet. Ergo vt non ſequat ſalteȝ hoc maluȝ in re publica li- 5ª rō
cebit cuilibet ſe defēdere modo dicto ne p eius moꝛtē pereat
vna pars rei publice. Et ita in ſingulis fiet ne oēs partes rei
publice pereant. ¶ Quinto pȝ hoc qꝛ lex diuina hoc pmit-
tit. Naȝ furē nocturnū occidi pmittit. exo. xxĳ. eo ꝙ neſcitur
an ad furandū vel occidendū venerit. Et ſic occidere permit
tit volentē occidere. ¶ Aliquis foꝛte dicet ꝙ hoc nō tenet:
quia iſta erat lex iudicialis veteris teſtamēti ⁊ in illis legi-
bus multa permittebant que nō erāt ſimpliciter bona ſicut
libellus repudĳ ⁊ vſura ⁊ deſideriuȝ vindicte: ⁊ multa alia
que in nouo teſtamēto mutata ſunt. Ita ḡ poteſt eſſe ō iſto. DD
¶ Dicēdum ꝙ nō ſtat qꝛ iſta non ſolū fuit lex veteris teſta- rñ. iſtā.
mēti ſed etiā eccleſia appꝛobauit illā ⁊ poſuit eā inter leges
ſuas: vt patet extra de homicidio. c. ſi pfodiens. ḡ iudicauit
eſſe licitū ꝙ occideret quis hoſtē ſuuȝ ſe defendēdo. ¶ Hĳs
ſuppoſitis reſpōderi pōt ad poſitionē aug. de anchona dicē
tis ꝙ potius homo dēret pmittere ſe occidi q̄ȝ occidere aliū.
¶ Ad auctoꝛitateȝ Auguſti. in qua dicit lege inculpata illi
homines qui alios occidunt ne ipſi occidantur quomodo
inculpati

ii inculpati eſſe queat nō video. ¶ Dicendum ꝙ intelligit qñ quis non pōt aliter ſe defendere vult occidere aliū. Nā tunc non pōt eſſe inculpat⁹ q: malū vult: q tñ occidere nullo mō vult: ſed ſolum ſe defendere ⁊ accidit ꝙ occidat nullū malū intendit. Jdeo de iſtiſ ſatis pōt appare qūo inculpati ſint. q: nihil mali volunt ⁊ nihil mali directe efficiunt. ¶ Et iſta ē intentio. ſ. Tho. Lex tñ humana ꝑmittit in tali caſu in quo quis alio mō non pōt ſe defendere nō ſolū occidere ſʒ etiam velle occidere nec iudicat illud eē malū cuʒ putet eſſe neceſſariū. Et vocaẜ lex illa inculpata .i. ſine culpa. ſ. iuſta. Q: lʒ lex humana in maleficijs cōſideret intentionē: tamē nō cōſiderat intentionē niſi ꝑꝑ factuʒ. Nā vbi ſola eſt intentio faciendi malū ⁊ nullo modo ꝓdit ab extra ẜm legē humanaʒ non hʒ culpam q: vt diciẜ. ff. de penis. l. cogitationis. ⁊ ꝺ pe. di. i. c. cogitatiōis. ſ. cogitatiōis nemo penā mereẜ. ¶ Lex āt diuina conſiderat magis itentionē q̄ʒ opus. Jdeo lex humana qñ putat neceſſariū eſſe ꝙ quis occidat aliū ad ſe defendendū: ita ꝙ aliter ſe defendere non poſſit etiā adhibito oī moderamine iculpate tutele nō curat an vellit occidere hoſtem ſe defendēdo vel an ſolū vellit ſe defendere ⁊ defendēdo ſe ex neceſſitate occidat hoſtem: q: cū opus ſit neceſſariū nō curat de intentione: ⁊ ſic pōt eſſe aliquis iculpatus ẜʒ legem humanā de quo nō poterit videri qūo ſit inculpatus ẜʒ legem dei. ſ. q: intentionē habuit occidēdi. ¶ Ad aliud dictum Augu. ad publicolā. ſ. de occidendis hoībus ne alij ab eis occidanẜ nō mihi placet cōſilium. ¶ Dicēdum ꝙ debet intelligi ſicut. ſ̄. qñ occidēs hʒ voluntateʒ occidēdi non ſimpliciter ſed vt ſe defendat q: videẜ inui ex verbis ſuis cuʒ dicat cōſilium de occidēdis hoībus Et tunc verū eſt ꝙ etiam vt ſe defenderit in neceſſitate in euitabili nō dʒ hēre voluntatem occidendi aliū: q: ſi hoc vult iam peccat in quātacūqʒ neceſſitate ſit: ſed ſolum dʒ hēre intentionem defendendi ſe moderate. Et tunc ſi ſequaẜ inde mors eſt ꝑ̄ter intentionem eius: ⁊ non ē in vlla culpa. Et tñ Aug. dicit hic cōſilium ꝺ occidentis hoībus. i. nō eſt ſanum cōſiliuʒ ꝙ quis velit occidere alterū ne ab eo occidaẜ. ¶ Ad dictū ꝙ Aug. de anchona dicētis ꝙ nō valet dictum quorūdā dicētium ꝙ Aug. loquatur in caſu qñ quis occidit volentē eum occidere ex neceſſitate euitabili: ⁊ ex vite preſentis amore inordinato occiſurus hoſtem etiā ſi nō crederet licere. ¶ Dicendum ꝙ hoc nolumus ſed ponimus ꝙ neceſſitas ſit ineuitabilis. i. ꝙ putetur ineuitabilis ab eo q ſe defendit: q: alias ſi putaret poſſe ſe defendere nō occidēdo hoſtem: ſed percutiēdo ſolū vel ſuſtinēdo ⁊ occideret nō eſſet inculpata tutela: nec cuʒ moderamine q: maiorem violentiā appoſuit in ſe defendendo q̄ʒ neceſſariā eſſe credebat. Opʒ ḡ ꝙ ſit neceſſitas ineuitabilis. i. ꝙ ſic credaẜ ab eo qui alterū occidit ad hoc ꝙ excuſeẜ a culpa. ¶ Nec etiā ponimus ꝙ fiat hoc ex amore inordinato vite: ſed ex dilectiōe neceſſaria charitatis cū teneaẜ quilibet ſe diligere ex charitate ⁊ corpus ſuum. q: nemo vnquā carnē ſuam odio habuit ſed nutrit et fouet ad Philip. v. ſed magis eſt neceſſaria defenſio q̄ʒ nutrire ⁊ fouere. ḡ licite ⁊ ex amore ordinato defendere ſe qs poterit. ¶ Dicereẜ amor inordinatus viuēdi ſiquis vitā corporis tñ deſideraret ꝙ ꝑ̄ferret eam vite aīe: ⁊ nō dubitaret ꝓ ea conſeruāda qōcūqʒ illicitū facere. Vel ſi quis tā delectabiliter vellet viuere: ꝙ ꝑ̄eligeret ꝓximos pati quācūqʒ calamitatē aut mortē q̄ʒ ipſuʒ ſuſtinere paruā moleſtiam. Jſte autem non ſic vult: q: amat corpus ſolum quātum dʒ cum ipſum moderate defendat.

¶ Nō etiā concedimus ꝙ iſte occiſurus etiā hoſtē ēt crederet nō licere. Q: iſtud ponit duo. ſ. velle occidere ⁊ velle etiā in caſu in quo non lʒ. Et tñ nos vtrūqʒ negamus q: non ſolum in caſu illicito: ſed etiam in caſu maxime neceſſitatis nō cōcedimus ꝙ liceat iſti velle occidere alteꝝ q: ſi qūocūqʒ occidere intēdat ēt vt ſe cōſeruet iam peccat: ſed ſolum dʒ intēdere ſe cōſeruare ſiue ſequaẜ inde mors ſiue nō q: ad ea que ſequunẜ nihil attēdit ſe defendēs niſi ſolū ꝙ moderate ſe defendat. ¶ Ad aliud dictū Aug. ſ. q̄liter inculpati eſſe queāt occidentes alios ne ipſi ab eis occidanẜ nō video: ⁊ q̄l'r excuſari poſſint a culpa nō inuenio. ¶ Dōm ꝙ itelligit. vt. ſ̄. ſ. in volētibus occidē alios defendēdo ſe ne ipſi occidantur ab eis: q: iſto mō non pñt eē inculpati. Secus aūt ſi non intēdant. ¶ Sed forte diceẜ ꝙ hoc nō ſatiſfacit dicto Augu. cum dicat qūo inculpati eē queant nō video. Si tñ non intēdēdo occidē ⁊ defendēdo ſe poſſent eſſe inculpati inueniret Aug. aliquē modum qūo poſſent eſſe iculpati. ḡ videẜ ꝙ adhuc in iſto caſu nō putabat eos eē liberos a culpa. ¶ Dicēdum ꝙ Aug. nō loquutus ē de iſto caſu q: ipſe ſolū reſpondebat in caſu ſibi ꝓpoſito. ſ. in eo q intēdit occidere aliuʒ qñ putat aliter nō poſſe mortē euadere. Et hoc ſuppoſito verū eſt ꝙ non pōt inueniri qūo iſte poſſit eē inculpatus. ¶ Ad reſponſionē primā quā dabat Aug. de anchona ꝯ fundamētum ꝓbatiōis nr̄e ẜm glo. ad Ro. xij. ſ. ꝙ lʒ repellere vim. i. ꝙ lʒ inferre vim motui aī noſtri vt nō moueaẜ ad iniurias illatas repellēdas. Dicēdum ꝙ nō ſtat q: expoſitio eſt totaliter aliena ab intellectiōe lr̄e: nec lʒ glo. aut cuicūqʒ facere talem expoſitionē in hoc dicto: q: in dictis ſacre ſcripture lʒ nobis facere allegorias ⁊ tropologias ꝑꝑ conſuetū modum exponendi doctoꝝ dūtamē non recedaẜ a ſenſu litterali. ¶ Jn dictis tñ alioꝝ non lʒ dare ſenſus myſticos. Sic ſi quis vellet auctoritatē ariſto. vel alicuius phī intelligē in ſenſu myſtico ⁊ ſic totaliter recederet ab intentiōe illius. ¶ Jdeʒ eſt circa verba legis humane: q: nō ſunt intelligēda in alio ſenſu niſi in quo lex intelligit. Hoc tñ. ſ. vim vi repellere lʒ nō eſt dictuʒ ſacre ſcripture ſed legis humane q: hr̄ in decretis di. i. c. ius nāle ⁊ ex̄ de ſen. excō. c. ſi vero. ⁊. ff. ꝺ vi ⁊ vi arma. l. i. §. vim vi. ⁊. ff. ad. l. acquil. l. ſciam. §. qui al'r. ḡ non pñt intelligi iſta verba niſi eo mō q̊ intelligunẜ in iurib⁹ iſtis a qbus hñr originaliter ⁊ maxime in iuribuſ ciuilibus: q: ibi prius fuerūt. ¶ Manifeſtū eſt tñ ꝙ ibi nō agitur de vi quā inferre dʒ hō motui appetitus ſenſitiui ꝑ rōneʒ. q: lex de h̄ non curat ſʒ ſolum de reſiſtētia q̄ ſit hoſti. Jō non ē cōueniēs illa expō pro iſta auctoritate. Vñ ſemꝑ manet ꝙ ſit de iure nāli repellere vim vi. ⁊ ſic nō erit ꝯ ius. ¶ Cū aūt dr̄ ꝙ iſta repulſio ſit de iure nāli ꝓut eſt inclinatio q̄dam ꝑtis ſenſitiue nō aūt ꝓut eſt inclinatio ꝑtis intellectiue iformate charitate ⁊ diuina iuſticia. ¶ Dōm ꝙ ēt itellectiua nā inclinet ad h̄. Nā inclinatio ꝑtis ſenſitiue ē in bonū particulare nō habito aliq̊ moderamine vel diſcretōe ſʒ indiſtincte. dūtamē ſolū perueniatur ad id ad qō iclinamur. Moueri aūt ad illud moderate non eſt opus nāe ſenſitiue ſed intellectiue: iō etiam ſi inclinatio regl'r ſolum etiam partis ſenſitiue: q: tñ rōne regulaẜ nō poterat eſſe illicita. ¶ Etiā non ē verū ꝙ ſolum pars ſenſitiua inclinet ad repellēdam vim: q: tunc ſequereẜ ꝙ pars intellectiua nō inclinaret hoiem ad ſe cōſeruādum cū conſeruatio fieri nō poſſet interdū ſine repulſione obſtātium. ⁊ ſic hō ẜʒ ꝙ hō non inclinareẜ ad ſe ꝯſeruandū: qō ē incōuenienter dictū. Q: quāto aliq̄ nā ꝑfectior ē tanto magis deſiderat ſe cōſeruare: q: hʒ bonū qō magis cōſeruandū ē. ⁊ tñ nā hoīs eſt ipſa rō: q: ẜm hāc diſtinguiẜ ꝑ ſpēm a pecoribus. Neceſſe ē igiẜ ꝙ ēt ẜm partē intellectiuā inſit hoī deſiderium ſe cōſeruādi ⁊ repellēdi vim vi. Jd tñ qō eſt pure nāle nō eſt ꝯ charitatem nec ꝯ iuſtitiā diuinaʒ. q: alias charitas nām deſtrueret: qō falſum eſt q: gr̄a ⁊ virtus nām ꝑficiunt ⁊ nō deſtruunt ideo nō erit hoc ꝯ charitatē ⁊ diuinā iuſticiam: ⁊ ſic licitum erit. ¶ Cum autē diciẜ ꝙ ẜm charitatem hō magis diligit aīam ꝓximi q̄ʒ corpus ꝓprium: ⁊ tñ periculū manifeſtum ē ſiquis occidat volētem ſe occidere: ḡ debet potius ꝑmittere ſe occidi. ¶ Dicēdum ꝙ aīam proximi magiſ diligere debeo q̄ʒ corpus meuʒ: ⁊ ideo ſi neceſſe eſſet perire aīam proximi per iſtam defenſionē meam ⁊ ego preſtarem directe cām ad hoc ⁊ permittēdo me occidi nō periret mihi niſi corpus meū deberē potius ꝑmittere me occidi q̄ʒ occidē proximū. ſed oīa hec dubia ſunt. ¶ Nā cum dr̄ planuʒ eſſe ꝙ aīa proximi ſit in periculo q: occidiẜ in pcō mortali. Dicēdum ꝙ nō eſt neceſſe mori in pcō mortali eum qui ſic occidiẜ: q: lʒ inferendo vim peccet: tñ poſtq̄ʒ percuſſus eſt ad mortē poteſt ſaluari ⁊ ꝯteri: q: contritio longū tēpus non exigit ſed ſubito fieri poteſt cū ſolum ſit q̄dam motus deteſtatiōis ẜm quē voluntaſ moueẜ ad deteſtādum mala que prius voluit. Et iſtā deteſtationē legimus fuiſſe in aliqbus q̄ſi i ipſo pūto mortis: ita ꝙ occidebanẜ in pcō mortali: ⁊ tñ in ipſo puncto ſaluabantur: ⁊ nō moriebantur in ipſo peccato eo ꝙ aliqd diſtabat inter percuti ⁊ mori in quo quātulūcūqʒ ſit cōtritio haberi poteſt. ¶ Sicut ponit bernardus lib. ij. ſpeculi virginuʒ de quodā clerico qui intrauit occulte clauſtrū monialiū dum diceretur matutine laudes expectans aduentū monialis cuiuſdaʒ cuius lecto illa neſciēte icubuerat. Qui dū ibi iacēt i h̄ nephādo ꝓpoſito a demōe ſuffocat⁹ eſt. Et dr̄ ꝙ poſtea appuit monialib⁹ aſſerēſ ſe ſaluū eē q: i ipō ſuffocatiōiſ pūcto ꝺ pcīs ſuis

quomodo

Marginal notes (left): Corroboratiōes. ſ. Tho. ꝯ aug. de anchōa — ff — gg — hh
Marginal notes (right): kk — LL rñſio ad idē — MM rñſio ad idē — NN

259 ✓

q̄uo potuit doluit. ⁋ Sic etiā pꝫ per hieronymū ſup ꝓphā
nau. ⁊ hꝫ.iiij.ſen.di.xv.ꝙ egyptij ⁊ ſodomite ad horā a dn̄o
puniti ſunt ne in eternū punireñ. Et ſic innuit illos ſaluos
eſſe vel ſaluari potuiſſe. ⁊ tn̄ conſtat ꝙ ipſi in ipſo actu pc̄i
mortui ſunt maxime de egyptijs ꝗ dum actualiter ꝑſeque-
renť iſraelitas ꝑ mare rubrū ſtantibus aquis vtriqꝫ ꝓ mu-
ro cōuerſe ſunt ſup eos aq̄ ⁊ ſubito mortui ſunt. Et tn̄ dum
ipſi ꝑſequebanť iſraelitas in pc̄ō mortali erant cū ꝓ illa ꝑſe-
cutiōe deus occiderit eos. Et tn̄ in actu ꝓſequēdi erant qn̄
cōuerſe fuerūt aque ſup eos. Ideo in breui pūcto cōuerſiōis
aquarū de pc̄is ſuis dolere potuerūt ⁊ ſaluari. A fortiori ḡ
iſte q occidiť. Ideo nō eſt neceſſe ꝙ ſi quis occidiť volēdo oc
cidere aliū iniuſte ꝙ moriať in pc̄ō mortali.lꝫ periculū ſatis
magnū ſit: ⁊ p̄ſumptio ſit poti⁹ ꝯ̄ eū q̄ꝫ pro illo. Iſtud tn̄ nō
ſufficit cū non ſit neceſſe ſimpliciter ſic morientē mori i pc̄ō
mortali. ⁋ Itē qd̄ dr̄.ſ. ꝙ debeat hō potius pati ſe occidi q̄ꝫ
ꝙ occidat aliū ꝗ non pōt ille tollere nobis niſi vitā corpora
lē vt dicit Aug.lib.i.de libe.arbi.quicq̄d erepturus erat ille
q occidiť totū in nr̄a ptāte non erat: ꝗ vite aie nullo pacto
OO auferť dum h̄ corpus interimiť. ⁋ Dōm ꝙ verū eſt ꝙ peū-
rñſio ad idē te corpore nō eſt neceſſe perire vitā ſpūalem. Et tn̄ forte hō
eſt in pc̄ō mortali ⁊ ꝑꝑ inſtātia pericula turbatus nō cōuer-
titur ad deū lꝫ conuerti poſſet. Et ſic nō erit ſecurus. Iō ma-
gnū periculū etiā eſt ei q ſe occidi ꝑmitteret. Nemo tn̄ ſe dꝫ
exponere tāto periculo. iō tutius eſſe videreť in caſu in quo
vrget mors repentina occidē alterū nō intendēdo occidere
q̄ꝫ ꝑmitti ſe occidi ab alio. ⁋ Secus aūt eſt in mōtibus deli
beratis: ꝗ ibi turbatio nō aufert ꝑfectā deliberationē ⁊ cō-
uerſionē quā homo pōt hēre ad deum cū ibi nihil ſit repen-
tinū. Ideo nō eſt h̄ periculum aie. ſicut cū quis ſubito p̄ueni
tur ab hoſte: ita vt oporteat illum occidere vel ab eo occidi.
⁋ Ad ſc̄dam reſpōſionē dicti Aug.ſ. ꝙ id qd̄ fit per legem
iuſtam fit iuſte ꝙ intelligať iuſticia p̄cipiente ⁊ ſuadente: ſe
cus autē qn̄ iuſticia ꝑmittente fiť: ꝗ pōt tunc eſſe illicitum.
⁋ Dicendū ꝙ hec eſt ꝑmiſſio eo ꝙ circa talia leges nūquā
p̄cipiunt: lꝫ iſta q̄ fiunt ſint licita. ⁋ Primo ꝗ qn̄cūqꝫ aliq̄d
in fauorē alicuius introduciť poniť per modū ꝑmiſſionis: ⁊
nūq̄ꝫ per modū precepti: ſicut in oibus q̄ pertinēt ad priuile
giū: ꝗ licite quis vtiť priuilegio ſibi iuſte cōceſſo ꝑ eum qui
poterat: ⁊ tn̄ priuilegia nūq̄ꝫ ſunt ꝑ modum p̄cepti: ſed ꝑmiſ
ſiōis q̄dā ſunt eo ꝙ ſunt in fauorē eoꝝ q̄bus ꝯcedūť. Et ſic
PP nō opꝫ poni p̄ceptum ſꝫ permiſſionē in eis q̄ fauorē concer-
rñſio ad .2. nunt. Et ſic eſt in p̄ſenti ꝙ liceat alicui occidē volentē ſe oc
rñ.augu.de cidere. iō non opꝫ ꝙ iubeať ꝙ occidat volentē ſe occidere ſꝫ
an chona ꝙ permittať. ⁋ Sc̄dō pꝫ ꝗ nō ſolū in eis q̄ conceduntť: ſed
etiā in eis q̄ interdū ſunt neceſſaria lex p̄ceptiua non poniť:
QQ ſi ad illa hō inclinatus nāl'r ſit. Sicut hō obligať diligere ſe
Quare nō ipſum etiā plus q̄ꝫ ꝓximū: ⁊ tn̄ ponitur p̄ceptū de diligēdo
ſit poſitū p̄ ꝓximū: ⁊ non de diligēdo ſeipſū eo ꝙ hō nāl'r eſt inclina-
ceptū ꝙ hō tus ad ſe diligēdum. Et ſi de h̄ ponereť p̄ceptum incitarenť
diligat ſeip hoies ad diligendū ſeipſos plus q̄ꝫ iuſtum ſit. Sūmus autē
ſum amor ad ſeipſum pc̄m eſt. ſicut dr̄.ij.ad thimo.iij. Erūt hoies
amātes ſeipſos cupidi elati ſupbi. ⁋ Ita eſt in ꝓpoſito quia
hoies ſunt multū inclinati ad ſeipſos defendendū. Si ḡ po-
nereť p̄ceptum de ſe defendendo incitarenť ꝑ hoc ad magis
ſe defendēdū q̄ꝫ oporteret: ita vt nō ſeruareť moderamē nec
tutela inculpata: ⁊ tunc eēt hō reus homicidij. Ideo lꝫ ſit li-
citū occidere hoſtē ſe defendendo in caſu poſito: non debuit
RR h̄ precipi ſed ꝑmitti. ⁋ Ad tertiā rñſionem ſuā patet ꝑ pre-
ad.3.rñ. dicta: nā aſſerit ꝙ dꝫ hō potius ꝑmittere ſe occidi q̄ꝫ occide-
re vt diligat magis aiam ꝓximi q̄ꝫ corpus ſuum: tn̄ cōtra h̄
iam dictū eſt.s̄.in p̊ma reſpōſione. ⁋ Ideo dōm videť ꝙ oio
liceat hoi ſe defendere cū cōditionibꝫ.s̄.poſitis: ita vt nūq̄ꝫ
intendat occidere: ⁊ tunc lꝫ ſeq̄tur inde occiſio nulla erit cul
pa. ſm̄ h̄ pōt rñderi ad argumenta p̊ma facta in oppoſitum.
SS' ⁋ Et ad p̊mū iam rñſum eſt. ſ. ad auctoritatem Aug.lib. de
ad.i.arg.in libe.arbi. ⁊ ad publicolā. ꝙ intelliguntť in caſu q̄ quis ꝑꝑ de
oppo. fenſionē ſuā intendit aliū occidere putās ꝙ aliter nō poſſet
euadere. Et iſtud manifeſte ſignificāt v̊ba Aug. vt aſſerit.ſ.
TT Tho. ſi quis illa cōſideret. Et tn̄ velle occidere nō lꝫ etiā ꝓ
ad.2.ar. defenſiōe neceſſaria. ⁋ Ad 2^m dōm ſicut ad primū ꝙ eſt ve
rum de illis q ꝓ rebus contēnendis ſiue ꝓ vita ſeruanda oc
cidere volunt aliquē: ⁊ tn̄ volendo ſe ſolū defendē etiam ſi
UU mors inde ſequať culpā nullā hꝫ. ⁋ Ad 3^m dōm ſicut fuit
ad.3.ra. s̄. dictū ꝙ lꝫ iſti clerici defendēdo ſe de paganis ⁊ occiden-
do eos ſi al'r defendē ſe nō poterāt nō peccarēt: tn̄ vt aliq pu
tant irregularitatem incurrebāt: que ſepe incurriť vbi nul-
lum pc̄m eſt. ſicut eſt in iudice q iuſte ⁊ meritorie maleficos
iterficit: ⁊ tn̄ irregularis efficiť: ⁊ mlte alie irregl'aritates ſi-
ne pc̄ō cōtrahunť ſicut pꝫ in bigamia. ſed.s̄. oſtendimus ꝙ
nec iſti irregularitatē incurrunt. ⁋ Ad.4. dōm ꝙ ꝓ cōſer-
uanda vita non dꝫ quis fornicari aut facere aliq̄d pc̄m mor
tale: eo ꝙ fornicatio vel adulteriū non ordinātur neceſſario XX
ad vite conſeruationē ſicut defenſio ꝓpria. iō defenſio licita ad.4.
ē fornicatio āt nō. ⁋ Et tn̄ dato ꝙ ſciret qs ſe v̊e occidendū:
vl' al's moriturū niſi ꝯmitēt adul^m n̄ dēreť cōmittē: ꝗ tūc eēt YY
facere malū vt habeať bonū qd̄ nūquam faciendū eſt. Qꝛ ēt Ad.5.
ſic eſt de homicidio. vt ſi diceret alicui ꝙ occideret aliquem
alias ꝙ ipſe occidereť potius debebat ꝑmittere ſe occidi q̄ꝫ
occidere aliū vel ꝑcutere ſaltem. Secus aūt eſt in defenſiōe
ꝗ defendens ſe nihil agit ſed ſolum patitur ⁊ repellit ꝯ̄riam
actionē. Iſtud autē de ſe bonū eſt: iō non fit illicitū quicquid
inde ſequať dūtamē teneať moderamen. ⁋ Ad.5. dicēdum
ꝙ apl's ꝓhibet defenſionē: nō quidē ſimpliciter ſed ſolum il
lam defenſionē q̄ fit zelo vindicte. Et maxime qn̄ fit in ꝯten-
tionibus verboꝝ: ⁊ tn̄ ſiue ſit in rebus ſiue in verbis q̄cq̄d
zelo vindicte fit malū eſt. Et apparet ꝙ ſic intelligať: ꝗ dr̄
nō vos defendētes chariſſimi ſꝫ date locū ire: ſcriptū eſt.n.
mihi vindictā ⁊ ego retribuā. ⁊ ſic videť q̄uo mouebanť iſti
ex ira cū dicať: ſed date locū ire: ⁊ tn̄ ex ira agere nūq̄ꝫ licet
ꝗ illud eſt magis velle nocere ⁊ vlciſci q̄ꝫ ſe defendere: etiā
ꝗ dr̄ mihi vindictā ⁊ ego retribuā. Ex quo innuitur ꝙ ſolū
deſiderium vindicte ibi ꝓhibeť: ⁊ non defenſio vite. ⁋ Etiā
glo. dicit h̄ ibidem.ſ. nō vos defendentes.i. nō ſicut referien
tes aduerſarios. Nā repcutere ē reddere malū pro malo: qd̄
nō eſt ſe defendere ſed vindicare. Et hoc iā ad iniuriā perti-
net. Nā ſi inuaſor iam nollebat amplius ꝑcutere: ⁊ defen-
dens ſe repercuſſit nō eſt defenſio: ꝗ nō ſeruať moderamē
cū vltra neceſſitatē defenſionis aliq̄d fiat: vt dicit glo. extra
de homicidio.c. ſignificaſti.

⁋ An liceat alicui pro defenſione rerū ſuarum aliquem oc
cidere cum moderamine ⁊c̄. Queſtio.CX.

Queritur an liceat alicui ꝓ defenſione rerū ſua-
rū occidere alterū ſeruato moderamie
⁊ oibus que p̄cedenti.q. dicta ſunt. ⁋ Dicēdum ꝙ latro in- A
terdū vult auferre ſolas res nihil mali inferēdo perſone. ali rñde.ad
qn̄ autē vult poſſidētem occidere vt ſecurius res auferat: ⁊ queſitū
nō ſit qui eas repetere poſſit vel latronē accuſare. ⁋ Si ſe- qōnis.
cūdo mō iam nō eſt defenſio rerū ſed defenſio ꝑſone cum la
tro intendat poſſeſſorē occidere lꝫ nō principal'r ſed ꝑꝑ res.
Et tunc eſt idē dōm qd̄ precedēti.q.ſ. ꝙ ſeruato moderamie
⁊ oibus cōditionib⁹ occidi pōt latro ſine culpa tā ſm̄ legē
humanā q̄ꝫ diuinā. ⁋ Si aūt latro intendat res auferre ni-
hil amplius nocēdo: ⁊ tn̄ ſi poſſeſſor vellit defendere res la-
tro pugnabit cōtra eum ⁊ occidet poſſeſſorem eſt dubium B
an defendere liceat occidendo latronē. ⁋ Et dicēdum ꝙ li-
cet poſſeſſori tētare defenſionē rerum ſuarum repellendo la
tronis violentiā ſi defendere pōt non occidēdo illum. Si ta
mē acriter inſtat ita vt defendi nō poſſint res ſine occiſione
latronis: dicēdum ꝙ ſm̄ legem humanā manifeſtum eſt ꝙ
lꝫ occidere eum: ⁊ etiā habēdo voluntatē occidendi. Diſtin
guit.n. lex in latrone nocturno: ⁊ diurno. nocturnum abſo-
lute cōcedit poſſe occidi: ꝗ neſcitur an veniat ad furādum
vel occidēdum. Diurnū vero latronē occidi nō permittit ni-
ſi cum telo ſe defenderit: ꝗ iam plus eſt q̄ꝫ latro: vt patet ex
de homicidio.c. ſi perfodiēs. Et ſic non ſolum ſi latro inſtat
agēdo vt poſſeſſor dimittat ei res: ⁊ ad hoc ipugnat eum ar
mis: ſed etiā ſi latro nō aggrediať cum armis: ſed ipſo poſſeſ
ſore icipiēte eū percutere ne auferat res ſuas latro defendat
ſe ab eo cum telo lꝫ ipſi poſſeſſori occidere eū ſm̄ humanam
legem. Et ſic poſſeſſor nō ſolū ſe defendit: ſed ēt directe agit
ad occidendū latronē quē aliter repellere nō poteſt niſi occi
dendo. Et hoc innuitur in dicto.c. Si ꝑfodiens.ſ. in antiquis
legibus ſecularibus inueniť ipune occidi nocturnū furem
quoq̊modo diurnū ſi ſe telo defenderit. Iſtud ḡ ſm̄ legē hu
manā lꝫ: de foro aūt cōſciētie ſiue lege diuina dōm ꝙ non lꝫ
alicui occidere furē defendēdo res ꝓprias ſi cōſtet ei ꝙ fur
nō intendit niſi auferre res: ꝗ nō licet idē facere hoi pro de
fenſione rerum qd̄ lꝫ facere ꝓ defenſione vite. Nā corpus
noſtrū tenemur diligere ex charitate, vt ait Augu.lib. de do-
ctrina

ctrina chriſtiana.⁊ magiſter.3.ſnīaꝝ di.28.res aūt poſſeſſaſ:
nō ſolū tenemur diligere ex charitate.imo ſi qs ſic diligeret
mortal'r peccaret.Jō pro illarū cōſeruatione nūꝗꝫ lʒ occide-
re ꝓximū iſtud clare dicit Aug.li.i.de libero arbi. Q̄uō apō
diuinā ꝓuidētiā a peccato liberi ſunt:qui pro hijs rebus ꝗs
E cōtēni oʒ humana cede polluti ſunt.¶Et adhuc magiſ inu
it hoc in eodē lib.dicēs.Legē quidē ſatis video eē inimicam
ꝯtra huius accuſationē que in eo populo quē regit in mori-
bus malefactis ne maiora cōmitterenť dedit licentiā. Jbi ēt
de latrone loquiť.Nā lex permittit occidi latronē ne auferat
res:⁊ tñ dicit legē illā inculpatā eſſe:ſed illos qui occidūt la
tronē ex illa ꝑmiſſione legis dicit nō poſſe excuſari a culpa.
.ſ.iuſta eſt lex q̄ dat ptātē viatori vt latronē occidat ne ab eo
occidať.¶Xp̄s quoqꝫ aperte nobis iſtud oñdit.j.in lr̄a.nō
ſolū dimittere res poſſeſſas ſi oporteat ꝑꝑ illas occidere ali-
quādo:ſed etiā ſi oporteat ſolū contendere in iudicio.ſ. Q̄ui
vult tecū in iudicio cōtēdere ⁊ tunicā tuā tollere:dimitte ei
⁊ paliū.Licet iſtud in iudicio nō ſit neceſſariū quātū ad oēs
hoies.vt ifra diceť loco ſuo.ſaltē tñ xp̄s iudicauit nobis q̄d
D eſſet expediens.¶Q̄ui ḡ occiderit furē defendendo res ſu-
as:etiā ſi aliter euʒ repellere nō poſſet:in foro cōſcie homici
dij reus eſt.etiā in foro eccleſiaſtico reus quidē erit non quā
tum ad hoc ꝙ poſſit ab eo aliquid peti:ſed quātū ad irregu-
laritatē quā incurret:ex quo percutere voluit ⁊ ex iſta ꝑcuſ-
ſione ſecuta eſt mors.¶Nā etiā ſi qs percuſſus fuit a latro
ne:⁊ ipſe percuſſit eū ⁊ mortuus eſt:irregularitatē incurrit.
extra de homicidio.c.Significaſti.cū ſm iura antiqua etiam
pro defenſione ꝑſone occidēdo quēquā adhibito oi mode-
ramine adhuc icurrať irregularitas:vt hr̄.50.di.c.de hijſ cle
ricis.Nunc ṽo irregulariſ non eſt qui ſe defendendo occidit
alterum vt in clemē.ſi furioſus.de homicidio.

¶An iuſta ſit lex que permittit viatorē interficere fureʒ ſe
inuadentem. Q̄ueſtio.CXI.

Queritur incidentaliter circa iſtā legem de qua
Auguſti.loquitur que permittit latro
nē occidi a viatore:⁊ occidi inuaſorē ab eo qui inuadit eū:⁊
dicat nō iueniri modū per quē excuſenť iſti q tales occidūt
An ſit iuſta talis lex.¶Aliqui dicūt ꝙ eſt iniuſta q2 ſi iuſta
eēt operando ꝑ illā ea intentione qua ipſa vult pctm̄ nulluʒ
eſſet.¶Dicendum ꝙ lex iſta permittens iuſta eſt. Sic eni
dicit Augu.lib.i.de libero arbi.lege inculpata illi hoies qui
alios occidunt ne ab alijs occidanť:q̄uo iculpati eſſe queant
nō video:⁊ ſic dicit eſſe legē inculpatā.i.nō culpabilē:lʒ per
mittat hoc in quo hō culpā incurrit.¶Jtē ipſe dicit ibidem
qua ꝑꝑ legē quidē nō reprehendo quia tales permittit iter-
fici:ſed quo pacto illos defendā q interficiunt non inuenio.
Si tñ lex eēt iſta iniuſta reprehēdi deberet. ḡ lex bona eſt lʒ
ꝑmittat iſta que mala eſſe videreť.¶Jntelligēdū aūt eſt ꝙ
lex ꝑmittat nō ſolū ſe defendēdo occidere hoſtē vel latroneʒ
ſed etiā velle occidere qñ putať ꝙ al'r hō ſe ōfendere nō pōt
Nā tūc malū eſt ꝙ qs aliū occidat:⁊ tñ lex ꝑmittēs hoc iu-
ſta eſt.¶Ratio eſt q2 iſta eſt iuſta in foro ſuo:⁊ actus eſt in
iuſtus non ſoluʒ in foro in quo lex eſt iuſta quia ibi tā actuſ
ꝗꝫ lex iuſti ſunt.ſed in foro conſcientie ad quem lex iſta non
ꝑtinet.¶Si aūt dicať:cur hoies xp̄iani qui tenentur ad fo
B rum cōſcie nō tollunt iſtas leges repugnātes cōſcie. Dōʒ ꝙ
non ſunt tollēde.imo pctm̄ eſſet ⁊ ꝯ͂ forū cōſcie tollere eas ⁊
facere ipſas ſil'eſ legibus fori ꝯſcie.Q2 lex eſt ad finē:cū ſem
per lex deť in aliqua politia vt per ipſam legē cōuerſando ꝑ
ueniat hō in finē vl' bonū politicū.¶Ea aūt que ad finē ſūt
nō ſunt bona niſi inquantū ꝯſonāt illi fini ad quē ſunt. Po
licie aūt humane ⁊ quelibet cōmunitates pluriū cōmorātiū
in vno loco vel vrbe:nō ſunt ad cultū dei ꝓcurandū p̄ncipa
liter.⁊ imediate:ſed finis ꝓprius eaꝝ eſt poſſe hr̄e ſufficien
tiā eoꝝ q̄ ad vitā ſūt quā ſufficiētiā nullus hō ſol' aut pauci
ſimul manētes hr̄e pñt.Jdeo oportuit fieri magnas ꝯgrega
tiones in q̄bus eēnt tot hoies quot ad inuicē ſufficē poſſent
ſibi in oibus.Talis aūt cōitas eſt ſola politica:que ſola per
ſe hʒ ſufficiētiā:vt pʒ p̄ politi.c.i.Et hoc eſt ꝑꝑ multitudineʒ
partiū differentiū tā numero ꝗꝫ officio vel rōne.⁊ ita cū ſin-
guli hēant particulam quandam boni omnium aliorum ha
bebunt omnes ſimul ſufficientiā.Nā qui coriarius eſt:non
pro ſe ſed pro oibus coriarius eſt.Jdeʒ de fabro:⁊ piſtore ⁊
macellario:⁊ ſinguliſ alijs qui cū in vnū cōuenerint facient
vnū corpus ꝑ ſe ſufficiens.Jſta eſt cā cōgregationū politica

Opinio aliq̄ruʒ. ꝙ non.
R̄ndeť ad q̄ſitū q̄onis. ꝙ eſt iuſta.
p̄.rō.
A
2ª cā
De lege xp̄i ⁊ politicia

rum vt inuit Ari.3.politi.¶Cū ergo finis politicus ſit ꝑ ſe C
ſufficientia ⁊ illa hr̄i nō pōt niſi oibus iſtis ꝑtibus ſimul ma
nentibus:⁊ ipſe manere nō pñt ſimul ſine pace:neceſſe fuit
ꝙ oēs leges politice tales eēnt que cōuenirēt paci politice.
Si tñ ponerenť leges in policia tales ſicut in foro cōſciētie
nulla pax poſſet inter hoies cōſeruari niſi eſſent valde perfe
cti.Nā ſi nō liceret occidere volentē rapere mali viri oia ra-
perēt quecūꝗꝫ a bonis poſſideť:cum ſcirent ſe per hoc ab eiſ
nō ledendos:⁊ ſic nō poſſet durare aliq̄ cōitas:nec per dieʒ.
¶Jdē eſſet ſi volentē me occidere nō liceret velle occidere 3ª rō
q2 difficile eſſet ſolū volendo me defendere poſſe euadere ꝑ- D
cuſſorē.Prōptius eni euadiť qñ licet alicui laxare habenas
furori:q2 tunc ex impetu hoſtiſ repelliť ⁊ nō audet impugna
re.Si aūt ſolū ei reſiſtať tepide ad euadendū ⁊ nō ad occide
dū:dabiť ſibi audatia ad acrius inſiſtendū:q2 timiditas vni
us de pugnātibus vires alterius apponit ad grauius agen-
dū.Jō lex humana in tali caſu debuit ꝑmittere velle occide-
re.Jta eſt de multis alijs legibus politicis que ſi reducerenť
ad formā legū fori ꝯſcie oporteret policiā perire. Et ſic male
eēnt tunc:q2 nō cōuenirēt fini politico ad quē perducendū E
inſtitute erant.Et nō ſolū eēnt male:ſed etiā eēnt ꝯ͂ forū cō-
ſcie velle reducere iſtas leges ad ſil'itudinē fori cōſcie:q2 de
foro cōſcie eſt cōſeruare debere policias:q2 illis nō manenti
bus periret totus mūdus quantū ad ſtatū quē hʒ:⁊ periret
totus cultus xp̄i.Politia tñ conſeruari non eſt poſ'e niſi da
tis talibus legibus.iō auferre policie tales leges eſt ꝯ͂ foruʒ
ꝯſcie.¶Jtē pʒ hoc q2 eēt ſtultus legiſlator qui poneret ali- F
quā legeʒ ad quā ſeruādū ſciret nullo mō ſufficere ſubditos
ſuos qui ſunt ꝑtes policie.Si tñ ponerenť leges ſimpl'r bo-
ne vetātes oē malū a legiſlatore:q̄les ſunt in foro ꝯſcie:nul
la policia eas poſſet tollerare:q2 nunquā eſt aliqua cōitas q̄
tota ⁊ ſemꝑ cōſtet ex viris ꝑfectiſ.Lex tñ politica cōis eſt ad
oēs:⁊ etiā pro oi tp̄e.ḡ nō debent dari leges ꝑfecte vetantes
oē malū in policia.Sed diceť ꝙ tūc lex xp̄i fuit valde icōue-
niens:q2 ipſa vetat oē malū nō ꝑmittēs etiā minima.¶Di- Lex xp̄i eſt
cendū ꝙ lex xp̄i eſt bōa ⁊ ꝗtiſſima lʒ oē malū vetet.¶Prio bona ⁊ ꝗ-
q2 iuſte lex xp̄i vetat oē malū:qḋ nō pōt vetari ꝑ legē huma tiſſima ⁊ ve
nā:q2 ad euitandū oē malū hō nō ſufficit ex puris nālibus: tat oē malū
q2 tunc ſufficeret hō ad reſiſtendū omni tentationi ſine cha G
ritate vlla:qḋ falſuʒ eſt:q2 etiā ꝑua charitaſ nō ſufficit ad re p̄ª rō.
ſiſtendū oi tentationi:ſed requiriť magna charitas vt tenēt
doctores:⁊ eſt ſnīa ſci tho.3.ſen.31.q.3.arti.i.ḡ nō pōt hō eui
tare oia pctā ſine gr̄a.Si tñ lex ꝑfecta detur debēt vitari oia
pctā.ergo nō dʒ dari lex vetans oia pctā niſi ab illo qui dare
pōt gr̄am:vel modū ꝑueniendi ad illā.Xp̄s aūt ſolus ē iſte.
Nā nullus legiſlator humanus pōt gr̄am dare.ḡ nullus de
buit dare legē ꝑfectā niſi xp̄s.¶Scḋo ſit hoc q2 cū lex poli 2ª rō.
tica ſit via deducens hoieʒ in bonū iſtud qḋ eſt finis politi- H
cus ſi diuerſi fines itendanť in diuerſis policijs:neceſſe eēt
diuerſas eſſe leges in illis.ſicut alie legeſ ſunt in policia que
cōſtat tota ex mercatoribus vel p̄ncipal'r:quā in policia que
tota ꝯſtat ex agricolis.Oēs aūt policie ordināť ad qḋdā bo-
nū ſenſibile qḋ hr̄i pōt hic.Jdeo leges politice nō opʒ ꝙ ſint
excellentiores:ꝗꝫ vt pñt ſufficiēter deducere in illū finē:quia
totū qḋ vltra eēt:ſuperuacuū eſſet:⁊ forte impediret.Sicut
ſi qs hñs arma ferrea cōuenientis roboris ad ſuſtinendum
ictus vt fortiora ea efficeret:multū groſſa illa facēt.illa forti-
tudo eſſet iā ſupuacua:⁊ eſſet ꝑ accñs impeditiua inquantū
neceſſe eſſet illa eſſe grauia valde ⁊ difficilia ad motuʒ. Jta
ſi leges politice darenť que vetarent oē malū:iā eēnt maio-
ris perfectionis ꝗꝫ requireret ad perueniendū in finē.⁊ iſtḋ
eſſet valde iordinatū:q2 apponereť labor magnus in vacuū
⁊ res magis ꝑfecta ſubordinareť rei minus ꝑfecte. Policia
autem eccleſiaſtica que eſt cōgregatio oium hoium cōican-
tiū in lege xp̄i ordinať ad quoddā bonū excellentiſſimuʒ qḋ
eſt vera btitudo ⁊ cōſiſtit in hoc ꝙ hō vere vnitur deo vidē
do eū per eēntiā.Sed iſtud eſt bonū ſimpl'r ⁊ imaculatū.Jō
oʒ venire ad iſtud ꝑ oimodā puritatē vite. Talis ḡ vita de-
buit dirigi ꝑ leges que oē malū vetarēt:q2 al's nō eſſet tota-
lis puritas:ergo lex xp̄i debuit eſſe vetans oē malū. Secus
autē eſſet ſi lex xp̄i deberet nos dirigere in bonū politicū:q2
tunc fuiſſet valde irrationabile ꝙ oia mala vetaret.¶Ter
tio pʒ q2 etiā exñtibus oibus iſtis ſi lex xp̄i prohiberet leges
politicas damnando illas.ita vt ꝑ cā deberemus gubernari
quantū ad actiones politicas eſſet incōuenienter poſita:q2

260v

tunc cogeret oēs hoies viuentes politice ad perfecte viuendū: quod politia nō tolleret cū conſtet ſemp ex bonis ⁊ malis. Non ergo dānauit leges politicas iubens illas tolli: ſed permiſit eas quaſi ptinentes ad alterū forꝝ: ⁊ tñ ſingulis hominibus inquantū in ipſaꝫ tendūt impoſuit ab oi malo abſtinere: qd nō erat impoſſe cū ipſe cuilibet petenti graꝫ det: ⁊ ad pueniēdū in eū talē puritatē nos obſeruare oportet. ℭ Et ſic manet cōuenienter lex xp̄i cū politica. Nō tñ dānando illā: ita vt tollat: nec etiā approbando eā: tanqȝ p leges ipſius politie peruenire poſſit ad bonū qd xp̄s promittit: ſed relinquit eā tanquā a ſe diuerſaꝫ. ℭ Si aut lex politica eēt ad ordinandū hoiem in vltimā felicitatē ad quā lex xp̄i ordinat: dānaſſet xp̄s leges politicas tanqȝ incōuenienter poſitas ⁊ improportionalr ſe hn̄tes ad finē quē intendūt: qꝛ tñ ad aliū finē tendūt in quē ſufficiēter dirigūt: xp̄s eas intactas reliqt. ℭ De iſta differentia legū humanarū ⁊ chriſti dicet in libro noſtro de quinqȝ legibus: ⁊ dictū eſt aliqualiter quantuꝫ ad iſtud dubiū in libro noſtro defenſorio triū cōcluſionū.

ℭ An liceat alicui ſeipſuꝫ quacūqȝ ex cā occidē. Q̄ō.CXII.

Queritur An liceat alicui ſeipſuꝫ pro aliqua cā: vel ſine cā occidere. ℭ Aliqui dicūt ꝙ ſic: qꝛ homicidiū eſt pctm̄ inquantū eſt ꝯtrium iuſticie: ſꝫ nullus pōt ſibi ipſi iniuſtū facere cū ſit volēs vt oñdit.5.ethi.c. vltio. g̅ nō facit iniuſtū qui ſe occidit: ⁊ ſic nō peccat. ℭ Itē occidere malefactores licet hn̄ti publicā ptātē: ſed qñqȝ ille qui eſt iudex vel hꝫ publicā ptātē eſt malefactor ⁊ meretur mortē ſm leges humanas. g̅ licet ei occidere ſeipſuꝫ. ℭ Iteꝫ licitū eſt homini ſubire minus periculū ſpontanee vt maius periculū euitet: ſicut licitū eſt alicui amputare ſibiipſi aliqd mēbrū putridū ne totū corpus pereat: ſed qñqȝ quis occidēdo ſeipſuꝫ vitat maius malū. ſ. miſerā vitā vel turpitudinem alicuius pcti qd cōmitteref in eo. g̅ licet hoi occidere ſeipm̄. ℭ Itē pctōres nō cōputanf inter ſcōs. ſanſon tñ occidit ſeipſum. Judi.16. ⁊ cōputanf inter ſctōs. ad hebre.xi. vbi pōit eū aplūs in cathalogo ſcōꝝ ergo licitū eſt homini ſeipſuꝫ occidere. ℭ Itē aliqui laudanf qꝛ ſe interfecerūt inter gentiles. ſicut Cato ⁊ lucretia nobilis romana: vt ait titus liuius. immo quidā ph̄i dixerunt ꝙ mors optima eſt illa: quā quis ſibi infert: ⁊ ꝓxima huic eſt illa quā ab alio fortiter tollerat. g̅ licet hoi ſe occidere. ℭ Itē actiones que ſunt ad finē ſortiunf bonitatē a fine: ⁊ tñ aliqui ſe occidunt pp bonū finē: ſicut qdā pp deſideriū felicitatis ſe occiderunt cognita imortalitate aie. g̅ ſe occidere ſic bonū erat. ℭ Itē nō ſoluꝫ in hiſtoriis gentiū ſed etiā in ſacra ſcriptura aliqui laudanf qꝛ voluerūt potius nobiliter mori ſe occidēdo qȝ viuere. ſicut laudaf raȝias.2.macha.14. eligens notabiliter potius mori qȝ ſubditus fieri pctōribus: ⁊ ꝯ natales ſuos indignis iniuriis agi: ſed qd fortiter ⁊ notabilr fit illicitū nō eſt. g̅ aliqñ licet homini ſeipſuꝫ occidere. ℭ Dōm ꝙ illicitū eſt ſeipſuꝫ occidere cū ſit ꝯ preceptū dei. ſ. nō occides. exo.20. ⁊ deute.5. Et hoc itelligit de hoie: qꝛ nō eſt vetita occiſio plantarū ⁊ pecoꝝ. vt ꝓbatū eſt. ſ.q. ciii. ⁊ dicit Aug. p̄. de ciui. dei. Reſtat vt de homine hoc itelligaf. Nā de fructetis accipi nō pōt qꝛ nullus in eis ſenſus eſt. Nec etiā de irrōnabilibus aialibus qꝛ nulla nobis rōne ſocianf. Et tñ qꝛ ſeipſuꝫ occidit: nihil aliō quā hoieꝫ occidit: vt ibi dr̄. g̅ illicitū eſt. Et tanto grauius erit homicidiū iſtud homicidio qd in alios perpetraf: quāto magis hō ſe diligere teneſ qȝ alios. Nā homicidiū iō malū eſt qꝛ ꝯ charitatē eſt. ⁊ tñ magis homo ſeipſum diligere teneſ quam alios. g̅ magis peccabit ſeipſuꝫ occidēdo qȝ ceteros. Si quis eni fratrē ſuū: aut p̄rem: aut m̄rem occideret: multo grauius iſtud eſſet qȝ ſi aliquē oino extraneū occideret: qꝛ magis qȝ quoſlibet extraneos diligere tenetur. Magis tamen quilibet ſeipſum diligere tenetur qȝ m̄rem ⁊ patrem: ergo grauius peccabit ſi ſe qȝ ſi p̄rem aut m̄reꝫ occiderit. ℭ Eſt ergo illicitū valde ſeipſuꝫ occidere: ⁊ hoc triplici rōne. ℭ Prima qꝛ naturalr quelibet res ſeipſam amat. Qd oſtenditur quia quelibet ſeipſaꝫ cōſeruat in eſſe: ⁊ corrumpentibus reſiſtit inquantū pōt. Ideo ꝙ ſe quis occidat: ꝯ nālē inclinationē eſt. Qd vero cōtra nām penitus eſt. maluꝫ eſt: qꝛ nature ordo a deo inſtitutus eſt: ⁊ non pendet ab electione: nec ab opere noſtro. Quecunqȝ aūt a deo facta ſunt: bona ſunt. geneſ.p̄. ℭ Etiā eſt ꝯ charitatē cū ſe quilibet diligere teneaf: ⁊ ideo non inferre malū: ſed nullū malū maius poteſt eſſe quā occiſio. ergo peccatū mortale erit ſe occidere tanqȝ cōtra nālem legē ⁊ charitatē exiſtens. ℭ Secunda qꝛ magnā iniuſticiaꝫ homo facit ſe occidendo illi politie cuius pars eſt. Nam totum qd pars eſt ipſius totius eſt: qꝛ pars nō hꝫ perfectioneꝫ ſuā niſi in toto. Homo aūt cōitatis alicuius pars eſt: ideo id qd eſt: cōitatis eſt. Quia vero ſe occidat ſubtrahit cōitati aliquid quod hꝫ. ſ. id qd eſt. ergo cōitati facit iniuriā ſe interficiens. Sicut dño damnuꝫ faceret ſeruus qui ſeipſum occideret: qꝛ priuat ꝓpria poſſeſſione dñm: qꝛ ſeruus eſt organū animatū exiſtēs alterius. ꝑ poli. ⁊.8. ethi. Et eſt pecunia dñi ſui. exo.21. Hoc innuit Ari.5. ethico. c. vltimo dicens ꝓpter qd ⁊ ciuitas damnificaf. ℭ Probat etiaꝫ hoc qꝛ occidentes ſe ipſos quaſdā penas inhonorantiuꝫ a ciuitate recipiunt. ſ. ꝙ corpe relinquaf inſepulta: vel tradanf beſtiis: aut aliud huiuſmodi. Sic dr̄ ibidē. ſ. ꝙ quedā inhonoratio adeſt ſeipſum corrumpenti. i. occidenti: vt ciuitati iniuſticiā facienti. ℭ Tertia eſt qꝛ vita eſt quoddā donū homini diuinitus attributuꝫ ⁊ eius poteſtati ſoli ſubiectū qui viuificare ⁊ mortificare poteſt. Homo aūt occidere pōt: ſed nō viuificare: ideo qui ſe occidit peccat faciendo deo iniuriā. ℭ Sicut qui alienū ſeruū interficit peccat in dñm eius: qꝛ ſubtrahit ei ſeruū. Ita quilibet hō dei ſeruus eſt qꝛ poſſeſſio eius eſt. ꝑs.103. Oīa ſapientia feciſti impleta eſt terra poſſeſſione tua. Peccat ergo ſe occidendo: qꝛ quantū in ſe eſt per hoc ſe deo ſubtrahit ne iā in eum dominiū habeat. Peccat ergo ſicut qui vſurpat ſibi poteſtatē ſuper rem que non eſt ſui iuris. Nam cuꝫ ſolus deus ſit qui vitā donare pōt: ad eū ſolū pertinet iudiciū de morte ⁊ vita. Deuterono.32. Ego occidā ⁊ ego viuere faciam. Qui aūt ſe occidit vſurpat ſibi poteſtatē ſuper vitā ſuā. ergo iniuſte agit ꝯ deuꝫ: ⁊ peccat. De hiis ſcūs Tho. ſcōa ſcōe. q.64. arti.5. ℭ Ad primū dicendū ꝙ homicidiū eſt illicitū non ſolum qꝛ iniuſtū eſt. ſed qꝛ cōtra charitatē eſt. Omne tñ qd eſt cōtra charitateꝫ pctm̄ eſt. ℭ Aliter pōt dici ꝙ iuſticia pōt accipi pro particulari. ſ. cōmutatiua vel diſtributiua. ⁊ ēt ita occidere ſe: qꝛ nō eſt ad alterū non eſt iniuſtū. Uel pōt accipi pro iuſticia legali. ⁊ ſic eſt ois virtus.5. ethi. Et tunc qd qd fit cōtra legem. nō licet cōtra diſtributiuā vel cōmutatiuam. ℭ Aliter pōt dici ꝙ occidens ſe nō facit ſibi iniuſticiā ſimplr: quia ciuitati iniuſtū facit.5. ethi. Et eſt iſta iniuſticia particularis que opponif iuſticie particulari cōmutatiue: cū ſit quidā cōtractus inuoluntarius ſm modū loquēdi Ariſt.5. ethi. Si autē ad ſeipſum cōparef non dicef iniuſtū agens: ſed cōtra charitatē faciens quā ad ſeipſum habere tenetur. Sed dicetur ſi aliquis homo ſit qui ad nullā cōitatē pertineat vtpote qꝛ parentibus ſuis peregrinantibus in deſertis natus eſt: ⁊ poſtea nunqȝ manſerit in aliqua vrbe: ſed etiaꝫ in deſertis ſe occiderit non videbif feciſſe iniuſtū alicui ſe occidendo. ℭ Dicendū ꝙ lꝫ non fecit iniuriā ſpecialiter alicui politie: quia nullius ſpecialr ps erat: fecit tñ iniuriā toti ſpeciei humane: qꝛ oēs hoies habent inter ſe quandā ſocietateꝫ nālem ⁊ ſe mutuo diligunt: vt dicit Ari.8. ethi. Huius auteꝫ cōmunitatis ſpecifice iſte pars eſt. ideo toti nature humane iniuriā facit cū ſe occiderit. Nam ſicut partes cōitatis cuiuſlibet particularis ſunt bonū ipſius cōitatis quibus pereuntibus cōitas perit. Ita ⁊ quilibet hō hꝫ in ſe bonū quoddaꝫ nālis cōitatis: qm̄ in ipſo cōſeruatur nā ſicut in quolibet indiuiduo ⁊ p ipſuꝫ etiā ꝓpagari pt ꝙ g̅ ſe occidat ſubtrahit toti nature humane bonū iſtō qd in ipſo habebat: ⁊ ſic toti iſti cōitati humane iniuriā facit. ℭ Ad ſecundū dōꝫ ꝙ ille qui habet publicā ptātem occidere pōt malefactorem tanquā iudex: ſꝫ ipſum non occidat tanqȝ iudex. ergo peccat. Patet lꝫ qꝛ iudex etiā ſi cognouerit aliquē peccaſſe: non pōt ei penā inferre: niſi de illo delicto ei per viā iuris cōſtet: alias homicida eſt. Et tñ de delicto ſuo non conſtat ei per viam iuris: qꝛ nec per accuſationes: nec per inquiſitionē: nec etiā ſententia vlla profertur. Ideo tanqȝ a priuato fit occiſio. ideo illicita ē. ℭ Sed dicef nūqd iudex pōt pctm̄ ſuū iudicialr punire cōtra ſeipſum ſententiando ſm legem. Dicendū ꝙ non: qꝛ etiaꝫ ſi publice confiteref peccatū ſuum in loco iudicii ⁊ ſententiaꝫ ꝓferret cōtra ſe: quā miniſtris iuberet exequi eſſet illicita occiſio: ⁊ ex parte eius qȝ miniſtroꝝ. De ipſo pꝫ quia non habet iuriſdictionē ad ſeipſum cōdēnandum. Nam ſi par in parem non habet imperium: a fortiori nec idem in ſeipſo. Jō cōtra ſe diffiniendo peccaret: ⁊ etiam tradendo ſe miniſtris vt exequerentur ſententiā peccaret: qꝛ illi non habebāt aliquam iuriſdictioneꝫ ad hoc faciendū: quia ipſe non poterat eam

Marginal notes (left): Opinio q̄rūdam. — pª rō. — 2ª rō — 3ª rō — 4ª rō — 5ª rō — 6ª rō — 7ª rō — R̄ndef ad queſituꝫ.q. A — B

Marginal letters (right): C — D — E — F — G — H

eam dare illis tanq̃ iudex: ideo ꝑſonis priuatis ſe traderet
occidendā. ¶ De miniſtris pꝫ ꝙ ſi vellint exequi ſniaꝫ pec-
carent q: erat lata a ꝑſona priuata: que quantū ad hoc non
preerat iuriſdictioni: ⁊ etiā notorie erat cōtra formam iuris.
Jdeo ipſi quoq; eſſent homicide. ¶ Sicut ſi quis diceret al
teri occide me: ⁊ ille occideret eū: manifeſtū eſt ꝙ eſſet homi
cida. Sicut pꝫ. 2. regū. p̊. de illo iuuene amalechita qui cōfeſ-
ſus eſt ſe occidiſſe ſaulē eo iubente. Nā dauid iuſſit illū occi-
di tanq̃ reū homicidij dicēs: ſanguis tuus ſuper caput tuū.
Os enim tuū locutum eſt aduerſum te: dicens ego interfeci
xp̄m dn̄i. ¶ Sed obijcietur ꝙ liceat alicui ſe de peccato ſuo
iudicialiter cōdemnare ſniam proferendo. Sic pꝫ in decret.
diſt. 21. c. Nunc aūt diuina. Ubi cū marcellinus papa obtuliſ
ſet idolis ſacrificiū: cōgregato cōcilio epoꝝ multoꝝ inquiſi-
tione facta de delicto: ipſe cōfeſſus eſt: ⁊ nullus epoꝝ auſus
eſt proferre ſententiaꝫ ſed dixerunt ei. Tuo ore iudica cām
tuā. Et iterū noli audiri in iudicio noſtro: ſed collige in ſinu
tuo cauſaꝫ tuā. Et iterū. ex te iuſtificaberis: aut ex ore tuo cō
I demnaberis. ¶ Dicendū ꝙ ſeipſum nemo pōt iudicialr̄ cō-
demnare. Hij autem epi dixerunt marcellino ꝙ ipſe ſe iudica
ret: non quidē iudicando per modū auctoritatis: ſed denun-
ciando ſententiaꝫ in quā ipſo iure incurrerat. Nam per hoc
ꝙ coluerat idola ſi in hoc manſiſſet ipſo iure erat priuatus
papatu: etiā ſi nemo cōtra eū iudicialiter procederet. Hāc āt
ſpēm pene quā ipſo iure incurrerat: epi ꝓpter honorem ſe-
dis aplice nollebant proferre: ſed dicebāt ei ꝙ ipſe proferret.
Ad hoc etiā faciebat ꝙ papa non hꝫ aliquē ſuperiorē q poſ-
ſit de delicto eius aliquo quantūcūq; grauiſſimo iudicare ni
ſi cōcilium gn̄ale cōgregatū legittime: qd eccleſiā vl'eꝫ repre
ſentat: cuius papa filius eſt. ⁊ pōt de illo iudicare. Jſti tn̄ epi
licet multi eſſent nō faciebant cōciliū generale. Jdeo etiaꝫ ſi
eſſent oēs epi totius eccleſie ſi cōciliariter non conuenirent
non poſſent de papa iudicare: q: non repreſentarent eccl'iaꝫ
vl'em que ſola ſupra papam eſt. Secus autem in iudicibus
alijs: q: oēs alij poſſunt hr̄e ſuperiorē in tēporalibus vel ſpi
ritualibus ſaltē. Jdeo nō iudicabūt ipi de cauſa ſua. Et ſic pꝫ
ꝙ cōtra ſe nemo poſſet ꝓferre ſniaꝫ ſanguis: etiā ſi ſm̄ leges
mereret̃ illam. Sed ſi iudex vellet pro peccato ſuo pati ſꝫ le-
gem: pōt depoſita dignitate vel non depoſita ſubijcere ſe po-
K teſtati alioꝝ iudicū qui de eo legittime iudicarēt. ¶ Ad ter-
tiū dicendū ꝙ hō cōſtituit̃ dn̄s ſuiipſius per liberū arbitriuꝫ
⁊ ideo licite pōt hō de ſeipſo diſponere quantū ad ea que ꝑti
nent ad hanc vitā que hoīs arbitrio regit̃. Et tn̄ quantuꝫ ad
corpus ſuū vel vitā arbitriū nō hꝫ. Quia nemo eſt dn̄s mem
broꝝ ſuoꝝ. Jdeo ꝓpter aliqua mala que timent̃: vl' ꝓpt̄ bo-
na que ſperari pn̄t: nō eſt hō iudex vite ſue. Nam dn̄iū nr̄m
eſt ꝑ operationē liberi arbitrij. Jdeo nō pōt per iſtud qs niſi
in ea que ſūt poſteriora ⁊ ſunt minora eo. Nā tn̄ eſt p̊or ope-
ratione. ideo nō eſt hō dn̄s corpis ſui nec aīe ſue: nec alicuꝰ
potentie ſue q̄ naturalr̄ ſibi īſit: q: oia iſta ſunt priora libero
arbitrio. Jdeo nō licet per arbitrij libertatē diſponere de eſſe
vel vita que eſt naturalis nec de aliquo membro: adhoc ꝙ li
bere poſſit preſcidi: niſi forte ſubeſſet cauſa. ſcilicet ne totuꝫ
corpuſ periret: quia tunc non ex libertate: ſed ex neceſſitate
fit. Oportet ergo anguſtiā vel quecūq; alia mala tollerare: ⁊
nō vſurpare nobis dn̄iuꝫ vite nr̄e occidendo nos cum illius
L nunq̃ poſſimus eſſe domini. ¶ Ad quartū dōm ꝙ ſicut di
cit Aug. p̊. de ciui. dei. Non aliter excuſat̃ ſanſon ꝙ ſeipſum
occidit cū hoſtes ruina domus oppreſſit: niſi q: latent̄ ſpūs
hoc iuſſerat qui per illū miracula faciebat. Satis eſt hoc rō-
nabile: q: deus inſtituerat ſanſon in iudicē vt perſequeretur
philiſtinos. Sicut dr̄ iudi. 14. ꝙ querebat dn̄s occaſionē cō
tra philiſtin. ⁊ ideo fecit ꝙ ſanſon acciperet vxoreꝫ de phili-
ſtinis vt ſic haberet intentiuū inferendi eiſ mala. Nunc aūt
ſanſon moriens occidit plures q̃ viuens occiderat. Judi. 16.
ergo videtur ꝙ deus ſpecialiter voluit ꝙ iſtud ſanſon face-
ret vt perirent philiſtini. Et ſic non peccant. Et maxime pa-
tet q: quando hoc facere voluit orauit ad dn̄ꝫ. e. c. Et ſic deo
M inſtigante faciebat. ¶ Ad quintū dōm ꝙ iter gentiles licet
virtus aliquo mō cognoſceret̃: nō tn̄ erat cognita vera v̊tus
eo ꝙ vera felicitas ad quā virtuſ dirigebat nō erat cognita.
Et q: beatitudo finis eſt in quē oēs actiones nr̄e tendunt:
ſicut varie hoies pn̄t extimare de felicitate: ita varie mouen-
tur in illā: ⁊ per diuerſas opationes. Sic dicit Boeti. de cō-
ſol. lib. 3. ꝓſa. 2. Et q: quidā de gentilibus felicitatē cōſtitue-
bāt in ſolo honore vel fama: neceſſe erat ꝙ oē iſtud quod ad
honorē dirigeret virtutē eſſe putarent. ¶ Alij aūt perfectaꝫ
libertatē pro bono ſūmo habebāt: ideo qcqd ad hoc deduce N
ret tanq̃ virtutis actū laudabant. Et qm̄ quibuſdā vita iter
dū non poterat eſſe niſi cū aliquali īfamia: vt hanc euaderēt
ſe occidebant. Sic fuit de lucretia que ne putaret̃ cōſenſiſſe
adulterio qd ſextus targnius cū ea ꝯmiſerat: prius pr̄e ⁊ ma
rito ⁊ cognatis pn̄tibus ꝓteſtata inocētia ſua fleuit: ordine
geſtoꝝ plene narrato. Deinde ne aliqua ſuſpitio delicti vel
cōſenſus manere poſſet: ſeipſaꝫ gladio quē occultū tenebat
potēter tranſfodit. Nō ergo fuit in lucretia deſiderium vere
virtutis ſed deſideriū fame. Nam cū a principio ſextus targ-
nus ei nudo gladio minaret̃ niſi ei cōmiſceri conſentiret in-
terita manſit. Cū ergo dixit ꝙ occideret eā nō cōſentientē: ⁊
poneret ſeruū quendā occiſum iuxta eaꝫ in lecto: ⁊ aſſereret
ꝙ eos coeuntes occidiſſet: ingemuit tunc lucretia videnſ ꝙ
per hoc vita ⁊ fama ei periclitabant̃. Cōſenſit ergo facinori
⁊ ei cōmixta eſt. Poſtea vero notificato rei ordine cuꝫ nihil
falſum ei apponi poſſet: vt nulla ſceleris opinio remaneret:
ſeipſam occidit. Si tn̄ lucretia verā caſtitatis virtutē amaſſꝫ
potius occidi elegiſſet ⁊ cū ea poni ſeruū occiſūꝫ in lecto: q:
per hoc nihil ſibi niſi honeſtatis opio deperibat. Uera auteꝫ
virtus incōcuſſa manebat. Ne tn̄ per hoc verū facinus cō-
miſiſſe putaret̃ potiuſ cōmittere voluit q̃ credi iſtud cōmi-
ſiſſe. Quo facto cū iā irremediabile opus eēt nec morte poſ-
ſet expiari: vt ſolā famā incōcuſſaꝫ teneret ſe eligit occidere.
Errauit ergo nimis lucretia: q: nō virtutē: ſed v̊tutis opio-
nē vel famā proſecuta eſt. Jdeo increpabiliſ nimis fuit actuſ
ille. Rōani tn̄ qui etiā tūc de virtutibus nō bn̄ ſentiebāt: fa-
ctum iſtud ſūmis laudibus extollerunt: lucretiā caſtitatiſ ro
mane mr̄em appellātes. Et lꝫ iſta nō eſſet virtus vera. tn̄ ad
virtutē preſtabat occaſionē alijs matronis cōſeruandi pu-
doris deſideriū augens: cū lucretia eū coacta perdens ſe ipu
nitā nō permiſit. ¶ Alij aūt gentiles libertatē pro ſūmo bo-
no hn̄tes: quelibet mala vt libertate nō carerēt tollerabant.
Sic eni fuit de oibus tenentibus quartā ſectā vel phiaꝫ iu-
deoꝝ. de quo ioſephus. 18. antiquitatū. ⁊ diximus de illa ſu-
pra. 3. c. q. 63. Talis aūt cato fuit q nollens Julio ceſari ſub-
eſſe ſeipſuꝫ occidit: prius q̃ in eius ptātē veniret. ¶ De Lu
cretia pꝫ. p̊. de ciui. dei. c. 19. ⁊ de catone. c. 18. Neuter tn̄ eorū
verā virtutē ſecutus eſt: lꝫ vtrūq; plurimi laudant maxime
catonē: qui pro euadēdo ſuitutē quandā ne cogeret̃ corā ce
ſare humiliari ſeipſuꝫ occidit. ¶ Ad 6m dicendū ꝙ licet feli
citas ſit ſūmū bonū ⁊ deſideriuꝫ illius nō pōt eſſe malū. pōt O
tn̄ hō peccare in mō perueniendi ad illā. Nā ſicut pōt quis
errare cōſtituendo felicitatē in eo in quo nō eſt vel vt ſi in di
uicijs: aut corporeis voluptatibus eā eſſe putet: ita ⁊ cōſtitu
ta vera felicitate pōt conari ꝑuenire ad illā ꝑ media incōue-
niētia. Uelut ſi quis cōſtituens ſibi pro bono facere elemo-
ſinā vellet furari vt inde abundanter elemoſinā facere poſ-
ſit. Jta de beatitudine vera eſt que lꝫ poſt iſtā vitā ſit: tn̄ non
eſt mediū cōueniēs perueniendi ad eā per hoc ꝙ qs ſe occi-
dat. Nā nō eſt in ptāte nr̄a aſſequi beatitudinē: nec ideo qs
beatitudinē ſtatim aſſequit̃ q: de vita iſta exit: q: tunc aſſe-
queremur eā nāliter. Si aūt hoc eſſet: ſatis eſſet conueniens
ꝙ homo ſe occideret vt ei pateret aditus ad iſtud bonuꝫ ad
quod per huius corporiſ clauſtra pertingere impediebatur.
¶ Sed falſum eſt q: beatitudinē ſolus deus ex munere cō
cedit. Jdeo nō eſt aliter conandū ad eā peruenire: q̃ ſicut ip
ſe determinauerit. Jſtud autē nō eſt per hoc ꝙ aliquis ſe oc-
cidat. ergo nō licet ei ſe occidere. Qui autē deſiderio immor
talitatis ſe occidebant: falſam habebant opinionē de felicita
te. Nam putantes per hoc felicitatē acquirere: eternā miſe-
riam incurrebant. ¶ Nec etiā licet alicui ſe occidere ad eui-
tandas miſerias huius ſeculi. Nam vltimū malorū huiuſ vi
te eſt ⁊ maxime terribile mors vt pꝫ. 3. ethi. Et ita inferens ſi
bi mortē ad vitandas miſerias huius vite īferret ſibi maius
malum ad minoris mali euitationē. Etiā ſi de futuris malis
nihil cogitetur: ⁊ iſtud eſt valde irrationabile. ¶ Ad ſepti-
mū dicendū ꝙ ſicut fuit inter gentiles ita etiaꝫ inter iudeos P
aliqui falſam habuerunt opionem de felicitate ⁊ miſeria hu
ius vite: ⁊ etiā de veritate virtutis. Et qm̄ fortitudo eſt que
dam virtus laudabilis: errauerunt aliqui tranſſerentes eaꝫ
ad actum in quo non eſt. Et ſic actus illos laudantes.
¶ Nam fortitudinis eſt ꝙ quis mortem pati non refugiat

ab alio:qñ virtus hoc ſuadet.ſ.ꝓpter honeſtatez cauſe:⁊ vt
vitetur peccatũ:ſi aliter vitari non pōt. Quod autez aliquis
moꝛtem ſibi inferat vt vitet mala penalia huius vite: habet
quandam ſimilitudinē foꝛtitudinis inquantũ ſibiipſi moꝛtē
infert. Non eſt tamen vera foꝛtitudo:ſed potius molicies ⁊
quedā remiſſio coꝛdis.ſ.ꝙ homo habens coꝛ molle ⁊ impo
tens ad tollerandũ exterioꝛa mala tanq̄ſ ſuccumbēs illis oc
cidit ſe:vt ſe ab illis ſubtrahat. Sicut qui viſo hoſte:putans
ſe non poſſe reſiſtere ei:fugit. Talis fuit iſte razias:q2 impo-
tens ad tollerandũ mala que putabat ſibi inferenda ab ho-
ſtibus voluit ſe occidere ne aliquid vile patereť qȯ nō dece-
ret ſm dignitatē ſui generis. Scriptura autē non appꝛobat
factũ ſimpliciter:q2 non fuit bonũ:ſed loquiť de motiuo ra-
zie ſicut faciũt hiſtoꝛiographi.iō nō eſt tale exēplũ imitādũ.

¶ An liceat alicui occidere filiam vel vxoꝛem inuentam in
adulterio. Queſtio. CXIII.

Queritur An liceat alicui occidere filiam ſuam
vel vxoꝛez inuentā in adulterio:cũ lex
hoc permittat ita ꝙ ſm ꝯſcientiā liber ſit a culpa homicidij.
¶ Dicunt quidā ꝙ ſic:q2 id quod per iuſtā legē fieri poteſt:
Opinio quūdaz. ſine culpa fit. Lex tamē cōcedens pr̄i occidere filiā depꝛehen
ſam in adulterio eſt iuſta:q2 alias non eſſet lex:vt ait Augu.
p̄a rō. p̊ lib. de libe. arbi. ergo licet illam occidere. ¶ Itez lex ſancta
2a rō eſt ⁊ mandatũ ſcũm qȯ deus dedit.vt pz ad ro. 7. Et tamen
permittebatur iudeis occidere filios qñ erant pꝛoterui ⁊ lu-
xurioſi non obedientes monitis parentũ. deuterono. 21. ergo
a foꝛtioꝛi licebit filiā depꝛehenſaz in adulterio occidi. ¶ Itez
3a rō dicit iuriſconſultus ꝙ ideo patri ⁊ nō marito permiſſuz eſt
occidere filiam vel virũ adulterũ:q2 plerunq̄ pietas paterni
nois cōſiliuz pꝛo liberis capit. Mariti vero caloꝛ ⁊ impetus
facile decernentis refrenandus fuit. indultuz eſt ergo pr̄i ⁊
nō marito mulierē depꝛehenſaz in adulterio occidere. ¶ Di
Rūdeť ad queſituz. q. A cendũ eſt ꝙ lex ꝑmiſit patri occidere filiā depꝛehēſaz in adul
terio:⁊ etiā viro aliquādo occidere vxoꝛez dep̄hēſaz in adul
terio:⁊ tñ hoc nō ſufficit ad hoc ꝙ nō peccēt in hac occiſio
ne:ſed ſolũ vt ſm legez humanā puniri nō pñt. ¶ Dicit eni
Augu. p̊ de libe. arbi. ꝙ lex malefactis minoꝛibus ne maio-
ra cōmitterenť licentiā dedit. Et q2 adulteriũ erat crimen qȯ
maxime turbaret rē publicā ſi aliqualť relinquereť impuni-
nitum:conceſſit lex ꝙ qñ inuenireť filia a patre in adulterio
poſſet occidi cũ adultero. Et cauſa fuit q2 ſi inuēto ſic adul-
terio non liceret patri aut marito occidere filiā vel vxoꝛem a
dulteriũ quodāmodo cōmitteretur impune. Nam foꝛte po-
ſtea pꝛobari non poſſet:⁊ ſic opoꝛteret manere impunituz ſi
iudicialiter agendũ eſſet. ¶ Secundo q2 nihil eſt qȯ amari
us ⁊ durius viro videatur q̄ſ ſi actualiter inueniat vxoꝛem
ſuā cũ alio in adulterio. vel pr̄ iueniat filiā. Unde in talibus
non pñt irā temperare. Permiſit ergo lex ꝙ occiderent ipu-
ne:q2 etiā ſi nō permitteret plurimi occiderent ſicut inuētos
in adulterio:⁊ tūc opoꝛteret occidi pr̄es ⁊ maritos. Et iſtud
erat maius incōueniēs q̄ſ occidi depꝛehenſos in adulterio.
¶ Tertio q2 ſi quis inueniret aliũ cũ vxoꝛe ſua adulterātē:
vel cũ filia:⁊ occidere non liceret:⁊ poſtea non poſſet iudi-
cialiter adulteriuz ꝓbare:maneret ei iracundia perpetua ⁊
deſideriũ ad occidendũ adulterũ:ex quo ſuſcitarenť multa
bella ⁊ quotidiane ſeditiōes:ideo lex permiſit occidi ſic de-
pꝛehēſos tanq̄ſ minus malũ ipſi rei publice exñs: q̄ſ ea que
inde ſequerenť non data hac ꝑmiſſione. Et q2 permiſſio iſta
fit p̄ncipalť ꝓpter iracundiā magnam quā q̄ſ pater ⁊ mari-
ritus vir tēperare poſſent. occiſio iuſta nō eſt ita vt a culpa
hō liber ſit i foꝛo ꝯſcie:ſed tenebiť reus homicidij. Nā non li
cet alicui occidere aliũ hñs animũ occidēdi regulariter: niſi
qñ hz adminiſtrationē publicā:⁊ facit ſolũ pꝛo bono publi-
co. Uñ ōfendēs ſe ſi hz volūtatē occidēdi ēt ſi ſit neceſſitas i
euitabilis peccat. vt ꝓbatũ ē. ſ. q. 109. Iſti āt q filias vel vxo-
res occidũt in adulterio dep̄hēſas nō hñt admiſtrationē pu
blicā directe:ſed ſolũ in hoc caſu permiſſuz eſt ſibi iſtud age
re:ꝓpter iracundiā quā tollerare non pñt. Et ſic non agunt
iſti pꝛo bono publico. ſed pꝛo vindicta:cũ iracundia nihil ſit
niſi vindicte deſideriũ. Ideo in foꝛo cōſcientie rei ſunt homi
B cidij qui talia cōmittunt. ¶ Quȯ autē ꝓpter ſolā iracundiaz
permittanť occidere filiā ipſi patri depꝛehenſaz in adulterio
pz:q2 lex iulia. de adulterijs permittit pr̄i occidere filiā ſic de
pꝛehenſaz cũ quattuoꝛ cōditionibus. ¶ Pꝛima eſt ꝙ pater
ſit tunc pꝛeſes quādo adulteriũ cōmittitur. i. ꝙ inueniat eos
in adulterio. Nam ſi poſt adulteriũ ꝑpetratũ inuenerit adul
terũ vel adulterā:⁊ occiderit:non eſt inumis a culpa homi-
cidij etiā ſm legē ciuilē. ¶ Secunda cōditio ꝙ adulterũ ⁊
adulterā ſimul occidat. Nā occidens ſolũ adulterũ nō libe-
ratur a pena homicidij. ¶ Tertia ꝙ non vbiq̄ſ ſed ſolũ ſi pr̄
in domo ſua:vel in domo mariti filie ſue inuenerit adulteruz
cũ ea:q2 tunc lex non ſolũ adulteriũ:ſed etiā iniuriā maioꝛez
cōputat. Ideo ibi ⁊ non alibi iuentos occidere lz. ¶ Quar-
ta ꝙ incontinenti inconſulto doloꝛe: dum eſt pater in actu
accerbi doloꝛis filiam ⁊ adulterũ occidat. Nam poſtea non
licet:vtpote ſi pater inueniens filiā cũ adultero in ipſo actu
adulterij teneret ⁊ eos poſt aliquantũ tēpus vtpote vnā vel
duas hoꝛas excogitata pena aliqua occideret illos: nō lice-
ret ſm legem:ſed tunc ſolũ quādo doloꝛ incōſultus eſt. ideſt
quādo magnitudo doloꝛis ſubito inſurgentis cōpeſci nō po
C teſt. ſ. in ipſa pꝛeſentia crimis. ¶ Appet igitur ex oibus hijs
ꝙ lex non permittit iſtā occiſionē tanq̄ſ iuſtā:ſed ſolũ ꝓpter
irā que frenari non pōt. Et iſta cā expꝛimiť. C. de adulterijs.
l. gracchus. Diciť eni ꝙ tā iuſtũ doloꝛē cōpeſcere non potuit
.ſ. inuenit adulterũ cũ vxoꝛe ſua ⁊ occidit illuz:⁊ lex excuſat
factũ eius ꝑꝑ iuſtũ doloꝛez. Manifeſtũ eſt tñ ꝙ quicqd fiat
ex vindicte deſiderio ſm legē dei pctũm eſt. Ideo non licz pa
tri occidere filiam ſic depꝛehenſaz:nec marito vxoꝛez. ¶ In
legibus aũt cōibus permittebatur hoc pr̄i generalť: ⁊ non
marito:eo ꝙ maritus erat magis inclinatus ad puniendu3
adulteriũ q̄ſ pater qui pꝛo liberis ſepe ꝯſiliũ capit ⁊ tollerat
eoꝝ crimina ꝓpter nālem pietatem. Conceſſit tñ lex marito
occidere adulterũ ⁊ adulterā quādo adulter eſt vilis condi
tionis:vt ſi ſit ſeruus. Et videť eſſe motiuũ ꝓpter magnitu-
dinē iniurie inſurgētis ex magno cōtēptu. Et tamē nunc ſz
leges particulares multarũ gentiũ:gñaliter licet viro occi-
dere vxoꝛē adulterā ⁊ adulterũ ſimul depꝛehenſos cuiuſcũ-
que condictionis ſint. Et nō ſolũ ſm legē diuinā ſed etiā ſz
canonicā puniuntur tales homicide. Nā irregularitatē in-
currunt:q2 ſunt homicide volūtarij:⁊ inſuper non effugiũt
penā iuris:lz non ſit tanta pena in iſtis ſicut in illis qui al's
occiderunt lege nulla permitente. Et idem eſt in foꝛo cōſcie
nam nō eſt eis tanta pnia imponenda ſicut alijs homicidis.
¶ Ad pꝛimũ dōm ꝙ lex humana iſta permittens iuſta eſt:
q2 attendit vtilitatē reipublice que periret niſi in talibus fie
ret permiſſio vt ſupꝛa dictum eſt. Et tñ non operať iuſte qui
cunq̄ſ per legē iuſtā operatur. Quia poteſt iniqua intentio-
ne agere. Et tunc manifeſtũ eſt ꝙ actus malus eſt. Et ita iſti
ex ſola iracundia occidunt. ideo peccant licet per legez agāt.
¶ Ad ſcōm dicendũ ꝙ licet filij delinquant nō hñt patres E
omnimodā poteſtatē ſuper eos ad puniēdũ eoꝝ delicta gra
ui pena:q2 hoc ad ſolā legē publicā pertinet. Ideo ſi patres
voluerint ꝙ puniantur filij pꝛo delictis ſuis:poſſunt eos ac
cuſare iudicialiter ⁊ punientur. Et ita cũ obijcitur deutero.
21. Non occidebant ibi patres filios:ſed accuſabant coꝛā iu-
dicibus ciuitatis ad poꝛtā vrbis dicentes. Filius iſte noſter
pꝛoterius eſt ⁊ cōtumax:monita noſtra audire contemnit:
comeſſationibus vacat ⁊ luxurie. Et tunc dicitur ibi ꝙ lapi
dibus obꝛuet eũ populus ciuitatis. Et ſic patres non occi-
debant ibi filios pꝛopꝛia auctoꝛitate:ſed per decretũ iudicuz
⁊ executio pertinebat ad totum populũ:cũ a totopopulo la F
pidarentur iſti. ¶ Ad tertium dicendũ ꝙ lex permiſit patri
occidere ⁊ non viro ſm legem romanoꝛuz: que eſt lex iulia
de adulterijs. Et tñ ſm leges plurimaꝝ gentiũ:tā marito q̄ſ
patri licet. imo magis marito q̄ſ patri. Et ſic vbi eſt maioꝛ ira
cundia ſit maioꝛ permiſſio. Unde nō ſit zelo iuſticie:ſed vin-
dicte:talis occiſio. Dato tamē ꝙ ſtareť legi iul. de adulteris
adhuc non fiebat conceſſio iſta ſiue permiſſio niſi ꝓpter do
loꝛem patris:q2 quarta conditio ſupꝛa poſita ad hoc ꝙ lice-
ret patri occidere filiam erat ꝙ occideret eā ⁊ adulterũ incō
ſulto doloꝛe. i. quādo haberet doloꝛē accerbũ non permitten
tem deliberationē. Quod aũt dicitur ꝙ affectus vel pietas
paterni nomininis capit interdũ cōſiliũ pꝛo liberis:verũ eſt
ceſſante illo acerbo doloꝛe:⁊ tñ illo durante difficile eſt con
ſilium capi. Eſt tamē verum ꝙ naturalis pietas non per-
mittit regulariter inſurgere tam grauem iracundiā in patre
cōtra filios:ſicut in marito cōtra vxoꝛē. Nam pater diligit fi
lios ꝓpter ſeipſos:quia ſunt aliquid eius: maritus aũt vxo
rem diligit ꝓpter ſeipſum:⁊ non ꝓpter illā. Ideo ſolum cō-
ſiderat iniuriam ſibi factā:⁊ non amoꝛē quē habet ad eam.

Et ſic in eo inſurgit dolor grauior ⁊ irrefrenatus. ¶ Et ob
hoc ſatis videbatur iuſta lex iulia permittēs pr̄i occidere filiā:
⁊ non viro vxorē: q̄r hoc mō pauciora homicidia fierent: q̄ ra
rius pater occideret filiā pro qua interdū conſiliū caperet
vt illā nō occideret. Maritus autem conſilium non caperet
pro vxore. Et ſic illam occideret. Paucitas autē huiuſmodi
homicidiorū erat bonum quoddā rei publice. quod attendit
lex iulia. ¶ Leges tamē particulares multarū gentium que
potius marito quā patri hoc permittunt conſiderauerūt pa
cem politicā. Quia cum maior ſit dolor viri pro vxore adul-
terata q̄ȝ dolor patris pro filia adultera: ſequerentur plures cō
tentiones ⁊ bella in re publica non facta hac permiſſiōe ma
ritis q̄ȝ ſi patribus non fieret: ideo maritis generaliter con-
ceſſerunt. Quod etiā iuſtum politice eſſe videtur. licet ſm le
gem dei vtrūq̄ȝ ſit iniuſtū ⁊ iniuſte fiat. ¶ Et tñ legiſlatores
hoc permittendo. ideſt condendo tales leges: ⁊ iudices per
illas ſententiando non peccant. imo peccarent ſi leges iſtas
tanquā diſſimiles legibus fori conſcientie tollere vellent. vt
ſupra oſtenſum eſt. q. cxi.

¶ An liceat mulieri virgini ſeipſam interficere ne corrum-
patur. Queſtio. CXIIII.

Queritur An liceat mulieri virgini ſeipſam oc-
cidere ne corrumpatur: ſi videtur ꝙ aliter
Opio q̄rundaȝ ꝙ ſic. ſeipſam defendere non pōt. ¶ Dicunt quidā ꝙ ſic: quia pri.
ad corin. 9. dicitur. Melius eſt mihi mori q̄ȝ gloriam meam
p^a rō. quis euacuet. Et tamen gloria virginitatis eſt valde magna
ideo melius videtur ꝙ homo ſe occidat q̄ȝ vt gloriā virginita-
2^a rō. tis perdat. ¶ Itē btūs Jeronimus videtur hoc dicere ſup Jo
na ꝓphetā. ⁊ habetur. 23. q. v. c. non eſt noſtrū. ſ. Non eſt nr̄m
mortē accipere: ſed ab aliīs illatā libenter accipere. Unde ⁊
in perſecutionibus non licet propria perire manu abſq̄ȝ eo
vbi caſtitas periclitatur: ſed percutienti colla ſubmittere. Ergo
3^a rō virgini ne virginitatē perdat: ſe occidere licebit. ¶ Item ho
mini licet liberare ſe de hac vita: q̄r apoſtolus dicit ad ro. 7.
infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius
ergo licebit homini procurare ſe liberare. Et tamē occidēdo
ſe liberat ſe homo ab hac vita vel corpore: ergo licita eſt ta-
Rn̄detur lis occiſio. ¶ Dicendū ꝙ nō licet virgini ſe occidere ne cor-
ad q̄ſitū rumpatur: quia nō licet homini facere malū vt bonū inde ſe
q̄ōnis. quatur. Ad ro. 3. Occidere autē ſe ne ſequatur violatio virgi
A nitatis eſt malū facere ꝓpter bonū. ergo non licet. ¶ Item
B q̄r non lȝ alicui habē voluntatē occidendi alterū ſine legis
auctoritate: ⁊ a fortiori non licebit ſeipſum occidere: ⁊ tamē
lex nō permittit alicui occidere ſeipſum ꝓpter quācūq̄ȝ cau
ſam quantūcunq̄ȝ grauem: licet aliquādo permittat homini
occidere alterū. ergo non licebit virgini ſe occidere vt ſeruet
C virginitatem. ¶ Item quilibet tenetur diligere corpus ſuū
D ex charitate. ꝗ cōtra charitatē eſt ſi velit ſe occidere. ¶ Itē
occiſio innocentis prohibetur. exo. 22. ⁊ tamē homo eſt inocēs
ſibiipſi: q̄r lȝ cōtra deū peccauerit ⁊ cōtra ꝓximos: tñ ſibiipſi
innocens eſt: ⁊ ad nullā penā ſibi tenetur. ideo nō licebit ſibi
E occidere ſe. ¶ Item non habet virgo aliquā cām ſe occiden
di vt euadat manus corruptoris: q̄r ſi inuita incidat in ma-
nus corruptoris vͥginitas ei nō auffertur: q̄r nō pōt corrūpi ca-
ro niſi de ꝯſenſu mētis. Et q̄cq̄d fiat ꝯ vͥginē ēt ſi ꝓſtituatur in
lupanari virginitas nō tollitur. Sicut dixit lucia: ⁊ īfra. habe
tur. Si in vitā me feceris violari: chaſtitas mihi duplicabitur
ad coronā. Non eni inquinatur corpus niſi de conſenſu men-
tis. Nam ⁊ ſi in manu māthura ponas ⁊ per manū meā ſa-
crificium facias: deus hec attendit ⁊ ridet. de cōſenſibus eni
⁊ voluntatibus iudicat deus. ⁊ habetur. 32. q. 5. §. ꝙ autem.
F ¶ Item dicit ambroſius in li. de virginitate. ⁊ habetur. 32. q. 5.
c. Tollerabilius. ſ. Tollerabilius eſt mentē virginē hr̄e quā
carnē. Utrūq̄ȝ bonū eſt ſi liceat: ſi non liceat ſaltē nō homini
caſti ſed deo ſimus. Uirgo ꝓſtitui pōt: adulterari nō poteſt.
Nec lupanaria infamant caſtitatē: ſed caſtitas etiā loci abo-
G let infamiā. Ideo nō pōt caro ante corrūpi niſi mens fuerit
ante corrupta. ¶ Item Iſidorus lib. 2. ſynonymorū. Non
pōt caro corrūpi niſi ꝑus corruptus animus fuerit. Mūda
enim a contagione anima: non peccat caro. ⁊ habetur ibidem.
H c. non poteſt. ¶ Item Augu. primo de ciui. dei dicit. Ita ne
aliquā polluat aliena libido metuitur. Nō polluet ſi aliena erit
ſi autē polluet: non aliena erit. Sed cū pudicicia virtus ani
mi ſit cōmitemq̄ȝ habeat fortitudinē: potius quelibet mala
tollerare quā malo conſentire decernat. Nullus aūt magna

nimus ⁊ pudicus in poteſtate habet quid de carne ſua fiat
ſed tantū ꝙ annuat mente vel renuat. Quis tandē ſana mē
te putauerit ſe perdere pudicitiā: ſi forte in oppreſſa vel ap-
prehenſa carne ſua exerceatur vel expleatur libido. ea. ca. ⁊
q. c. Ita ne. ¶ Item Auguſt. ad honoratum dicit magis ti- I
meamus ne ſenſu interiore corrupto ꝑeat caſtitas fidei: q̄ȝ ne
femie ꝯſtuprentur violēter in carne. Q̄r violētia nō violatur pu
dicicia ſi mente ſeruatur. Quoniā nec in carne violatur q̄ñ volū
tas pacientis turpiter carne non vtitur. Sed ſine cōſenſio-
ne tollerat quod alius operatur. Et habetur. e. c. ⁊. q. c. magis ti-
meamus. ¶ Item Augu. primo de ciui. dei. ⁊ habetur. 23. q. K
5. c. Si non licet. dicit ꝙ non licet alicui ſe occidere ipſū. In
quiens hoc dicimus hoc aſſerimus: hoc omnibus modis ap
probamus: neminem ſpontaneā ſibi mortem inferre debere:
velut fugiendo moleſtias tēporales: ne incidat in eternas.
Neminem etiā ꝓpter peccata aliena ne per hoc ipſum inci-
piat habere ꝓpriū grauiſſimū. Neminē ꝓpter ſua peccata q̄
magis in hac vita opus eſt vt poſſit penitendo ſanari. Ne-
minē velut deſiderio melioris vite que poſt mortē ſperatur:
q̄r reū ſue mortis melior poſt mortē vita nō ſuſcipit. Et ſic
nullū caſum reliquit in quo homini liceat ſeipſum occidere
Idem ergo in virginitate conſeruanda dicendū eſt: q̄r iſtum
caſum tetigit Augu. cū dixit: neminē ꝓpter peccata aliena
ne per hoc incipiat habere propriū grauiſſimum. Nam vir-
go volens fugere corruptorē vult fugere peccatū alienū: q̄r
non eſt peccatum ſuū: cum ipſa non conſentiat: ſed eius qui
illam violare deſiderat. Si ergo ne violetur ſeipſam occidat
incipit hr̄e propriū peccatū. ſ. homicidiū ſponte irrogatum.
Quod eſt grauius q̄ȝ ſtuprū: quod euitare volebat. Et facit
hoc vt peccatum alienū euitet. ſ. violationē inuoluntariam:
que eſt in corruptore peccatū eſt: q̄r voluntaria eſt. Etiā non
decet ꝙ virgo timens non conſentiat in violatione ſeipſam.
occidat. Quia etiam ſi ſit difficile experienti venereū actum
non conſentire: tñ confidere debet in domino ꝙ cū ipſa hoc
a principio deteſtetur ꝙ preſeruabit eam ne cōſentiat. Et nō
eſt certū virgini an conſentiet in violatione. Certū eſt tamē
ſibi ꝙ ſi ſe occidit malū facit. Ideo potius debet vitare malū
certum q̄ȝ incertū. Maxime q̄r etiam ſi conſentiret in viola-
tione manebat ſibi locus penitendi: quāuis peccatū nullum
cōmittendū ſit interdū intēdēdo ꝙ poſtea penitebit. Si aūt
ſe occidat non manet locus penitendi. Ideo iſtud eſt pecca-
tum grauiſſimū. ¶ Non erret aūt aliquis circa cōſenſum q̄ L
eſt in violatione quia aliud eſt virginē violatam delectari in
actu venereo. aliud eſt conſentire ipſi delectationi. Nam ea
que pure naturalia ſunt nec ſub poteſtate noſtra cadunt: ad
peccatū non pertinent. Sicut applicito igne ꝙ q̄s calefiat
non eſt in libertate eius. Ita ꝙ experiens actum venereum
non delectetur non eſt in poteſtate eius: ideo ex hoc peccatū
non eſt. q̄r iſtud non eſt delectationē appetere: ſed delectatio
nem pati. Sed ſi ante deflorationē ſemꝑ virgo fuit inuolun
taria ⁊ deteſtans actum: ⁊ patrato illo nunquā conſentiret:
ſed magis de hoc triſtaretur: ita ꝙ non gauderet ſe fuiſſe exꝑ-
tam hanc delectationē non eſt cōſenſus in defloratione. Iō
licet integritas carnis que ad virginitatem materialr̄ perti-
net ſublata ſit: virginitatis meritū manet. ¶ Et ideo aureo
la que ſolis virginibus datur: ſic deflorate ⁊ non conſentiē-
ti dabitur. imo erit maius premium eius. ſcilicet quia virgi- M
nitatis propoſitum per tantam aduerſitatem inconcuſſum
ſeruauit: ⁊ inſuper iniuriā magnā pacienter ſuſtulit. Sic di
cit lucia ꝙ non inquinatur corpus niſi de conſenſu mentis.
Et ſi me vitam violari feceris: caſtitas mihi duplicabitur ad
coronam. Quāto magis ꝙ virgo que firmā intentionē ſer
uandi virginitatem habet confidere debet in dn̄o ꝙ libera-
bit eam ne tradatur in manus corruptoris. etiā ſi videatur eē in
poteſtate illius. Sicut patet de lucia quā hoīes ⁊ iuga boū
multa ſimul mouere de loco non potuerunt vt ad lupanar
portaretur. ¶ Sic etiā de beata agnete que in lupanari po-
ſita fuit: ⁊ tamē angelus dn̄i cuſtodiuit eā: ⁊ qui primus ad N
illam auſus eſt ingredi occiſus ab angelo expirauit. ¶ Sic
etiam de aliīs virginibus chriſtianis actū eſt quas legimus
opinatiſſimis corruptoribus per integras noctes traditas
vt ludificarentur: ⁊ ipſi qui corrumpere intendebant: ab an
gelo excecati grauiſſimū timorē ⁊ penas duras ſuſtinuerūt
ita vt nec aſpicere virgines eis locus eēt. ¶ Ita igitur deus
cuilibet virgini confidenti facere pōt: eā a corruptoribus li-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

berando q2 non eſt abreuiata manus dñi. Jſay. 59. Si tamē
deus iudicio ſuo occulto permiſerit virginē tradi in poteſta-
te corruptoris ad ſolā penā hoc pertinebit. Sicut cū oliz ſan
ctos viros ſepe carnificū manibus laniari permiſit. Ad cul-
pam autē non pertinebit: q2 deus dabit fortitudinē ne dele
ctationi veneree cōſentiat: q2 potens eſt ab oī tētatione nos
liberare. ¶ Sic dicit Augu. ad victorianū. ⁊ habet. 32. q. 5. c.
ad deū. ſ. ad deū igemiſcentib9 oīo ſuis aderit q ſuiſ adeſſe cō
ſueuit. Et aut nihil earū caſtiſſimis membris libidini hoſtili
ꝑpetrari permittit: aut ſi permittit cū earū nulla ꝯſenſionis
turpitudine maculatur: ⁊ carnē ſuā defendūt a crimine: qc-
qd in ea carne nō cōmiſit libido pacientis: ſed ſoliuſ erit cul
pe facientis. Omniſq3 illa violentia nō pro corruptioniſ tur
pitudine: ſed pro paſſionis vulnere deputabitur. Tantū eni
v3 in mente integritas: vt illa inuiolata nec in corpore poſſit
pudicicia violari: cuius mēbra ſeparari potuerunt. ¶ Sed
obijcietur ꝙ quedā virgines ſe occiderunt ne a corruptori-
buſ deflorarenť tpe perſecutionū: quaꝝ memoria in eccleſia
celebratur: vt ait Augu. ꝓmo de ciui. dei. ¶ Dicendū ꝙ iſtō
o factū crediť ſpeciali inſtinctu ſpiritus ſancti: ſicut ſanſon ex
cuſať ꝙ ſe occiderit cōſilio dei occulto. Et ita ibidē dicit Au-
gu. Alias aūt femine que ꝓpter virginitatē ſeruandā ſe occi
derunt habenť tanquā peccatrices ⁊ iuditio eccleſiaſtico pu
nienť. Nam non tradunť ſepulture eccleſiaſtice: ſic patet ex
de ſepulturis. c. ex parte parentuz. De quadā muliere que vi
dens ſibi in quodā ponte inſidias poſitas vt eam caperent
cū ſepe de ſtupro ſolicitata fuiſſet volens efugere manus in
ſidiarum: caſu in flumē cecidit ⁊ ſuffocata eſt. Et dicitur ibi
ꝙ non ſe precipitauit ſponte: ſed cum putaret ſe poſſe effu-
gere accidit ꝙ caderet in fluuiū ſepelienda eſt. Ex quo inuiť
ꝙ etiam ſi pro euaſione de manibus iſidiarū quas aliter pu
tabat ſe non poſſe effugere elegiſſet ſe precipitare in aquam
non deberet ſepeliri. Et ſic nec pro euitāda defloratione: nec
pro aliqua alia cauſa cuiq3 ſe occidere licet. ¶ Et eſt genera
p le hoc ꝓpter radicē charitatis. Tenetur enim quilibet in ſe
diligere duo ex charitate. ſ. ſalutē aīe: ⁊ corporis: vt ait Aug.
in libro de doctrina xpiana. Ex ordine tñ charitatis ſalutem
aīe pluſq3 ſalutē corpiſ diligere d3 tā affectu q3 effectu. Affe
ctu quidē: q2 cū aīa melior ſit: amor ad ipſaz maior habēdus
eſt. Effectu aūt q2 pl'a facere debemuſ pro cōſeruanda ſalute
aīe q3 corporis. Ex hoc aūt prouenit ꝙ ſi hō pōt teneť ſerua
re ſalutē vtriuſq3. Si āt nō pōt: teneť ſalutē corpis ꝓ ſalute
aīe exponere. Salutē vō aīe ſemp ſeruare pōt. ſ. ne auferatur
a ſe ⁊ etiā ne auferať ab alio. Nemo eni pōt alteri ſalutē aīe
tollere: cū ſalus aīe nunq3 tollať niſi per peccatū: ⁊ iſtud nō
pōt cōmitti niſi voluntarie. Nemo tñ voluntatē alterius co-
gere pōt. g nemo pōt alteri auferre ſalutē aīe. Salutē autem
corporis cōſeruare pōt hō ne auferať a ſe: ſed nō pōt conſer
uare qn ab altero auferať. Jō nēo teneť ne ab altero occida-
q tur: q2 hoc nō eſt in ptāte ſua. ¶ Ex hoc ſequiť ꝙ nunquaz
licet hoī ſeipſuz occidere pro cōſeruanda ſalute aīe. Nā ſi in
terdū ſalus aīe ſeruari nō poſſet niſi quis ſe occiderit: teneť
ſe occidere: cū ſalutē aīe pluſq3 ſalutē corpiſ diligere teneret
⁊ cōſeruare. Pōt tñ ſeruare vtrāq3 cū nemo ſibi poſſet aufer
re ſalutē aīe. Nā ſi aliquis poſſ3 nobis illā auferre: ad hoc ꝙ
nō auferret teneret hō preuenire occidēdo ſe: ne ille aliquid
cōtra nos cōmittere poſſet per qō ſalutez aīe nobiſ auferret.
Jlla tñ nō pōt auferri ab aliquo niſi a nobis vt nunc proba-
tū eſt. ergo peccabit homo ſi ſe occiderit: cū ſine cā ſe occidat
q2 ſimul ſalutē aīe ⁊ corporis ſeruare pōt. ¶ Et ita nullus
caſuſ eſt in quo hoī ſe occidere liceat: vt dicit Aug. p. de ciui.
dei. ⁊ ſupra tactū eſt: niſi deus hoc iubeat expreſſe: vl' quodā
familiari cōſilio: ſicut fuiſſe de ſanſon credimus. ¶ Et tamē
in hoc ſolicite attendendū eſt ne qs faciliter talibus cogita-
r tionibus aſſentiat: ſed probet diligenter an a deo ſint. Sicut
diciť pri. Jo. 4. Nolite adhuc credere oī ſpūi: ſed ꝓbate ſpūs
an a deo ſint. Et h q2 etiā ſathanas ſepe trāſfigurat ſe in an-
gelū lucis. 2. corin. xi. ¶ Et maxime vbi ſuadenť hoī res taz
periculoſe ſicut eſt ſe occidē. Nullū eni peccatū grauius eſt:
nec eſſe pōt: ſaltē quātū ad dānū: q2 in ceteris manet homi-
ni pnie locus: cū vita ſuperſit. Jn hoc aūt iam penitendi lo-
s cus nō eſt. ¶ Et ideo prima facie qcūq3 talē cogitationem
hñs debet credere eā a demone eſſe: q2 deus non vult mortē
peccatoris ſed magis vt cōuertať: ⁊ poſt cōuerſionez viuat.
Ezechiel. 18. Mortē etiā iuſtoꝝ nō vult: q2 vita illoꝝ ſibi ac-
ceptiſſima eſt: ⁊ toti mundo vtilis: q2 iuſtis ſublatis de me-
dio: nihil niſi feces rerū manent. Et ſi deus vellit aliquando
mortē iuſtoꝝ vt eis pro laboribus retribuat: non vult illaz a
ſeipſis inferri: ſed ab alijs fortiter ⁊ pacienter illatā tollerare
vel ipſemet nāe legibus illos de corpore abſoluet. ¶ Etiam
attendenda erit cā pro qua ſuadeť homini ſeipſuz occidere:
q2 nō poterat eſſe niſi magna: q2 effectus magnus eſt: ⁊ illā
non debet qſquā plus approbare: ſed cōſilijs ſtare plurimo-
rū. ¶ Credendū eſt aūt ꝙ ſi deus alicui iuberet ſeipſuz occi-
dere: qō rariſſimū eſt: ꝙ ita manifeſte oñderet ei intentionez
ſuā ꝙ nō poſſ3 dubitare ſe a deo moueri: ſicut nemo dubitat
ſe eſſe hoīem. Si aūt cogitatio ambigua ſit: a demone intro-
ductam eſſe credendū eſt: ideo ſūme eaz deteſtari debemus.
¶ Ad primū dōm ꝙ melius eſt hoī mori quā vt gl'iam ſuaz
quis euacuet. ideſt gloriā innocētie vel virginitatiſ. Et tamē t
nō pp h ſe d3 occidere: ſed pati ab alio occidi pro innocentia
vel virginitate ſeruāda. Nam nō diciť melius eſt hoī ſe occi
dere q3 vt gl'iam eius quis euacuet: ſed meliuſ eſt hoī mori.
ideſt mortē pati. ¶ Ad ſcōm dōm etiā ꝙ pro virginitate ſer v
uāda non licet alicui ſe occidere. ¶ Ad dictū aūt Jeronimi
dicebant quidā ꝙ verū erat abſolute. ſ. ꝙ vbi caſtitas alicu-
ius impugnatur pōt ſe ꝓpria manu occidere: ⁊ tñ Augu. in
epl'a ad donatū: ⁊ habeť. 23. q. 4. c. Diſplicet. dicit ꝙ in nullo
caſu licet hoī ſe occidere: ingenſ. Quāquā in iſta morte quā
tu ipe tibi voluiſti inferre: nō ſolū ad tpˢ: ſed etiā in eternū x
morareris: q2 ⁊ ſi nō ad ſalutē: nō ad eccleſie pacē: nō ad cor
poris xpi vnitatem: ſed ad mala aliqua cogereris nec ſic tibi
mortē inferrere debuiſti. ¶ Et ſic p3 ꝙ etiā ſi qs vellet coge
re alterū ad aliqō peccatū qō ipſe putaret ſe nō poſſe reſiſte-
re ꝓpter penas que ei infligerenť: nō licet ſeipſum occidere
vt nō cōſentiat illi peccato ad qō eū deducere volunt: quia
tunc quādo infideles perſequebanť xpianos volentes coge
re ad colendū idola: licuiſſet xpianis ſeipſos occidere vt nō
cogerenť ad idolatriā ſi putarent ſe inducēdos ad idolatriā
timore penarū. Et tñ hoc nunq3 licuit. ſic dicit Aug. ibidem.
. ſ. Cōſidera ſcripturas diuinas ⁊ diſcute quātū potes: ⁊ vi-
de vtrū hoc fecerit aliquādo aliqs iuſtoꝝ cū ab eis tāta ma-
la perpeſſi ſunt qui eos ad interitū cogebant. i. ad idolatriaz
que eſt mors eterna. ¶ Dicendū ergo ꝙ in auctoritate Jero y
nimi. illa dictio abſq3: non excludit: ſed includit. Jta vt nō in
telligať iſte caſus eē except9: ſ3 eē i lege icluſus. Et ē ſenſus
Jn pſecutiōib9 nō l3 ꝓpˢa pire manu abſq3 eo vbi caſtitas pi
clitať. i. etiā qñ caſtitas piclitať nō l3 ꝓpˢa pire manu: l3 i iſto
caſu maxime videreť ꝙ liceret alicui ſe occidere. ¶ Sic dici
tur canti. 4. Pulchre ſunt gene tue abſq3 eo qō intrinſecus
latet. i. etiā iſtud qō intrinſecus latet pulchruz eſt. imo vole-
bat dicere qō iſtud pulchrius erat. Sic exponit glo. 23. q. 5.
c. Nō nrm. ⁊ ſcūs Tho. in quodā quolibeto. ¶ Ad tertiuz z
dicēdū ꝙ licet hoī liberare ſe ab iſto corpore: nō tñ modo in-
debito. Et tñ per mortē ſe liberare eſt modus incōueniens.
Quia cū hō vellit effugere anguſtias corporis que ſunt tē-
porales: incidit in ꝑpetuas anguſtias que deteriores ſūt. vt
ait Aug. p de ciui. dei. ⁊ hr. 23. q. 5. c. Si nō licet. ¶ Sed mo
dus cōueniens liberandi ſe a paſſionibus corpis eſt per re-
gulā prudentie: q2 multas moleſtias huius vite pōt hō eui-
tare ſi viuat prudenter ⁊ tēperate: l3 oēs euitare impoſſ'e ſit:
q2 hoc ad beatitudinē pertinet. Eſt autē valde irrōnabile ꝙ
aliquis vellit totaliter abſolui a ꝯditione nature cū natura-
le ſit homini paſſibilem eſſe.

¶ An occidere aliquē a caſu ſit peccatū. Qō. CXV.

Queritur An occidere aliquē a caſu peccatum
ſit. ¶ Dicunt quidā ꝙ ſic: q2 geñ. 4. Opinio qrundā
dicitur de lamech ꝙ cū eſſet ſagittator putāſ occidere beſtiā
occidit hoīem. ſ. chayn. ⁊ reputatū eſt ei in culpā. Quia dici pª rō.
tur. Septuplū vltio dabitur de chayn: de lamech aūt ſeptua
gies ſepcies. Et tñ non dareť pena niſi iudicareť peccaſſe. 2ª rō
¶ Jtem dr exo. 21. qñ viri rixanť inter ſe: ſi percuſſerit qs mu
lierē pregnantē ⁊ aborſuz fecerit: ſi mors eius ſubſecuta eſt
reddet aīam pro aīa. hoc tamē ſine intentione fieri poterat. 3ª rō
ergo caſuale homicidiū eſt peccatū. ¶ Jtez in iuribus ⁊ ma
xime in decreť. 50. di. per totū. inducunť multa homicidia ca Rñdeť
ſualia ⁊ iudicanť ibi eſſe peccata. ¶ Dicendū ꝙ homicidiū ad qſitū
caſuale qō oīno caſuale eſt non imputať ad penā nec eſt ali- qōnis.
quod peccatū. ¶ Pro quo ſciendū ꝙ cauſalia a caſu noīanť A.
ita ꝙ caſus eſt ibi agens. Eſt aūt ſm Ariſt. 2. phi. ipſe caſus

cauſa agens preter intentionē. Et ideo ea que caſualia ſunt
ꝓprie loquendo nō ſunt intenta nec volūtaria. Et q2 omne
peccatū eſt voluntariū ſm Augu. ꝯſequens eſt ꝙ mala caſualia
inquantū hmōi non ſunt peccata. ¶ Contingit tñ ꝙ
id qḋ nō eſt per ſe nec actualiter volitū ⁊ intentū ſit volitū
per accidens. Sicut ille cui non remouet diſpōnes ad aliqd
dicit velle facere ea que ſequunt ex illo. Unde ſi quis nō remouet
ea ex quibus ſequit homicidiū dato ꝙ nollit homici-
B diū actualr: ſi tamē ſequat dicet voluiſſe homicidiū. ¶ Ad
hoc ꝙ aliquis ſit oīno imunis ab homicidio qḋ ipſe facit vł
qḋ ſequit ex actu ſuo ſine intentione eius requiruntur duo.
¶ Primū eſt ꝙ det operā rei licite. ¶ Secundū eſt ꝙ adhibeat
oēm diligentiā couenientē. ¶ Dicit autē aliquis dare
operā rei illicite quādo id qḋ facit malū eſt. vel ſi bonū eſt facit
quādo non debet: vel vbi non dꝫ. Et ſic de alijs circūſtantijs:
q2 tunc ſi ſequat homidiū: etiā ſi nō ſit de intentione facientis:
tenet pro homicidio. ¶ De primo pꝫ vt ſi aliquis furabat
⁊ eijciebat extra domū aliquas res quas furabat: ⁊ cōtingit
aliquid de illis rebus qḋ graue eſſet cadendo interficere
aliquē: tenebit de homicidio lꝫ non intenderit occidere
aliquē. ¶ Sic etiā eſt ſi rei licite operā dabat in loco illicito.
Ut ꝙ quis erudiat ad artē ſagittariā: vel ad alias exercitationes
corpis per actus earū licitū eſt. Si tamē in loco publico
per quē multi tranſire ſolent ſagittas iaciat lꝫ ꝓter eius
intentionē ſit ꝙ aliqs occidat tenebit de homicidio. ¶ Sic
etiā qñ ſit aliquid tēpore nō cōuenienti. ita ꝙ aliquid factū
in vno loco vno tpe: licite fieri poterat: eo ꝙ tali tpe damnū
nullū inferre poterat: tñ alio tēpore poterit fieri in quo damnū
ſequat ex cōditione tpis. Et tunc tenebit. Ut ſi quis volens
cremare malas herbas in agro ſuo incendit illuꝫ in die
aliqua ventoſa: quia veriſil'e erat ꝙ ignis poterat trāſire ad
agros vicinos ⁊ cōcremare illos: tenebit de dānis ſequentibus
ex igne. Et nō teneret ſi adhibuiſſet oēm diligentiā: vtpote
nō faciendo ignē in die ventoſa. De hijs ⁊ ſimilibus habes
exēpla extra de homicidio. c. dilectus. ⁊ c. ex lr̄is. ⁊ c. ſignificaſti.
¶ Secundū erat ꝙ adhibeat operans oēm dili-
C gentiā quā debet: vt ſi ille actus quē facimus ſit talis de quo
poſſit ſequi mors alicuius: tenemur cauere quātū ſufficimus
diligenter inſpiciendo ne ſequatur inde homicidiū. Sic qui
deponebat fenū de curru in loco per quē nō ſolebant hoies
trāſire: ⁊ reſpexit diligenter an aliquis ibi eſſet: ⁊ neminē videns
fenū depoſuit: ⁊ quēdā puerū interfecit proijciendo lignū
qḋ ſuper currū erat: quē puerū prius videre nō potuerat:
lꝫ diligenter inſpexiſſet. Iſte eni de homicidio non tenet.
nec irregularitatē incurrit. extra de homicidio. c. ex litteris.
D ¶ Hijs duobus obſeruatis: lꝫ ex actu nr̄o ſequat homicidiū
non peccabimus. Q2 iſtud erit oīno inuoluntariū. ꝙ autem
in rebus bonis quas aliquis facit ⁊ recta intentione: ⁊ cuꝫ
oium moderatione neceſſaria: aliqd inde ſequens imputet homini
oīno eſt irrationabile ⁊ cōtra dei legē. Sic dr̄ exo. 21. de
illo qui interfecit aliquē non intendens occidere: q2 non occidit
hō illū: ſed deus. ſ. Qui aūt nō eſt inſidiatus ſed deus tradidit
illū in manus eius: cōſtituā ſibi locū quo fugere debeat.
Quaſi dicat nollo ꝙ iſte moriatur: ſed dabo locū ad queꝫ
fugiat: ⁊ ibi ſaluabitur. Nec licebit alicui ibi eū occidere: ⁊
dat ibi cāſ. Ego tradidi eū in manus eius. i. Ego volui ꝙ occideret:
⁊ poſui illū tanꝙ miniſtrū huius occiſionis eo non
intendente. ¶ Et ſic eſt: ſi quis ſcindebat ligna: ⁊ euadens
ferrū de manibrio percuſſit aliquē ⁊ occidit. Nam nō tenebitur:
q2 oīno eſt iſtud caſuale: ⁊ nō poterat preuideri. Sic dr̄
deuteronomij. 19. ¶ Sic etiā dicit ꝙ ſi quis lapidē iecerit fortuitu
⁊ abſq3 odio: vel lignū ꝓiecerit: ⁊ inde ſequat homicidiū:
nō erit reus qui fecerit. numeri. 35. Quodqḋ oīno eſt caſuale
nullo mō ꝑtinet ad nos. niſi ſicut ad cām oīno per accidens:
iō imputari non debet. ¶ Sic dicit Aug. ad publicolam.
Abſit vt ea que ꝓpter bonū ⁊ licitū facimus ſi ꝓpter hoc
preter nr̄aꝫ voluntatē qcq3 mali acciderit nobis imputetur.
ſ. Tho. De hijs ſcūs tho. ſcḋa ſe. q. 64. ar. 8. ¶ Ad pᵐ dꝫ ꝙ lamech
E fuit reus homicidij q2 nō adhibuit ſufficientē diligentiaꝫ ad
vitandū homicidiū: q2 forte potuerat hr̄e ex cōditiōe loci vel
tpis ſuſpicioneꝫ de chayn vel de aliquo alio ne lateret inter
illa fructeta inter que ipſe perſequebatur feras. maxime q2
cognitū erat ꝙ chayn erat vagus ⁊ profugus ex dei maledictione:
q2 deus dixerat ei. Uagus ⁊ profugus eris ſuper terrā.
gen̄. 4. Et ita vagabat: ⁊ oēs hoc videbant. Ideo cum lamech
ſagittauit eū etiā ſi putaſſet eſſe ferā: peccauit q2 nō cōſiderauit
an eſſet chayn: cū veriſimiliter poſſet hoc credere.
Uel forte fuit aliqua alia negligentia. Nā neſcimus moduꝫ
determinate quo lamech occidit chayn. ſed ſolum ſcimus ꝙ
occidit eū: ⁊ qḋ peccauit occidendo. gen̄. 4. Unde forte eſſet
maior negligentia: aut dolus: ita ꝙ itēdiſſet occidere chayn.
Unde non conſtat nobis an fuerit iſtud homicidiū pure caſuale.
¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ tenet de homicidio in hͦ caſu
vel de percuſſione eo ꝙ fuit in culpa: et cū rixarēt viri inter F
ſe aliquis eoꝝ indiſcrete ſe hn̄s percuſſit mulierē pregnantem.
Poterat aūt occidi mulier pregnans dando operā licite
rei ⁊ adhibita oi diligentiia: ⁊ tunc nō teneret occidēs: ⁊
non teneret occidendo virū aut mulierē non pregnantem.
¶ Sꝫ dr̄ia in mlier̄e pregnāte eſt ꝑꝑ puerpiū: ſiue ſit formatū
ſiue nō: q2 etiā ſi mulier nō moriat pōt percutiens teneri de
homicidio. vt dicetur. ĩ. in q̄ōne. 1019. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ
licet homicidia de quibus ibi dicit ſint caſualia: q2 tamē non G
dabatur opera rei licite: vel q2 non adhibebatur omnis diligentia
neceſſaria: tenentur de homicidio facientes.

¶ An occidere aliquē ꝑtineat ad ſacerdotes in caſu in quo
iuſtum eſt aliquem occidere. Queſtio. CXVI.

Queritur An occidere aliquē ex intentione pertineat
ad ſacerdotes. ſ. in caſu in quo
iuſtū eſt aliquem occidi. ¶ Dicūt quidā ꝙ ſic: q2 malefacto- Opi. qrūdā ꝙ ſic.
res poterūt occidere ſacerdotes: q2 apl'us dicit. Imitatores pª rō
dei eſtote ſicut ⁊ ego xp̄i. Et hoc maxime ꝑtinet ad ſacerdotes
⁊ pontifices qui ſunt medij inter deū ⁊ populū. Ad hebre.
5. deus tamen quē imitari debemus occidit peccatores:
vt patet in egyptijs: ⁊ in iſraelitis: quos ſepe occidebat in deſerto:
quando tentabant eū. Et etiā viri ſci hoc faciebant q2
moyſes ⁊ leuite occiderunt viginti tria millia de idolatris q2
coluerunt vitulū: exo. 32. ¶ Samuel quoq3 vir ſcūs occidit
agag regē amalechitarū. pͦ. regū. 15. ¶ Finees etiā ſūmus ſacerdos
occidit hebreū coeuntē cū ſcorto madianitide: ⁊ non
fuit ꝓhibitus a ſacerdotio: ſed potius per hoc fuit ſibi ꝓmiſſum
ſacerdotiū in ſempiternū. numeri. 25. Et helyas occidit
ſacerdotes baal. 3. regū. 18. Et mathatias ſacerdos occidit iudeū
colentē idola. pͦ. macha. 2. ¶ In nouo etiā teſtamēto petrus
occidit ananiā ⁊ ſaphirā. act. 5. ⁊. 23. q. 9. c. occidit finees.
¶ Itē ꝑtās ſpūalis maior eſt tpali. ⁊ magis deo appropinquans. 2ª rō
⁊ tñ ꝑtās tpalis ſm quā iudices occidunt malefactores
eſt a deo ⁊ vocant ꝑ illā miniſtri d ei. ad ro. 13. ⁊. 23.
q. 5. c. qui malos. ergo magis cōueniet ſacerdotibus ⁊ alijs
clericis hr̄e poteſtatē ad occidendū malos. ¶ Itē qcūq3 licite 3ª rō
aſſumit aliqḋ officiū: licite exequi pōt oia que ꝑtinent ad
illud: ſed officiū principis terre eſt malos punire ⁊ occidere
per ſe ⁊ per iudices ab eo miſſos. pͥma. petri. 2. ſubditi eſtote
omni creature ꝑꝑ deū: ſiue regi tanꝙ preexcellenti: ſiue ducibus
tanꝙ ab eo miſſis ad vindictā maloꝝ. Sacerdotibus
tñ cōpetit principatus terrarū q2 ſepe hn̄t iuriſdictionē temporalē:
vt pꝫ in ep̄is: ⁊ in oibus locis ſubiectis eccle. ergo prelatis
iſtis cōueniet occidere malefactores. ¶ Dicēdū ꝙ nō Rūdet ad queſituꝫ. q
conuenit ſacerdotibus: ⁊ gn̄aliter oibus cōſtitutis in ſacro A
ordine quēq3 occidere per iuſtitie adminiſtrationeꝫ: in caſu
in quo malefactor occidi poterat per eū qui gerit publicā adminiſtrationē.
Nā in alijs caſibus nō licet alicui hr̄e intentionē
occidendi cum ſit perſona priuata. Ideo de illis nō eſt
dubiū. Sed in caſu in quo licet alijs hominibus occidere quēquā
nō licet cōſtitutis in ſacro ordine: ⁊ etiā eis qui ad ſacrū
ordinē aſcendere volunt. Naꝫ ſi laicus ſponte aliquē occiderit
quātūcūq3 ſit cauſa legittima non licebit ei aſcendere
ad ſacros ordines: q2 irregularitatē cōtraxit cum voluerit
aliquē occidere ⁊ occiderit. ⁊ ideo in exiſtētibus in ſacro ordine
eſt prohibitū quēq3 occidere aut mutilare. ⁊ iſtḋ eſt de
iure diuino. q2 apoſtolus prima ad thimo. 3. deſcribens conditiones
ep̄i ⁊ oium ſacerdotū dixit ꝙ oportebat eū eſſe non
percuſſorē. Per qḋ nō ſolū homicidiū ſed etiā membroꝝ detruncatio
itelligitur: Poſtea etiā oia iura eccleſiaſtica vetuerunt
ſacerdotes occidere quēquā: generaliter inhibētia iſtḋ
ei s ⁊ oibus in ſacro ordine cōſtitutis. ⁊ qui homicidiū com- B
miſerit non permittitur ad ſuperiorem aſcendere ordinē. nec
in ſuſcepto miniſtrare. qui vero nullū adhuc ſuſcepit: ad nullum
aſcendere pōt. Cauſa huius duplex aſſignat. ¶ Prima
q2 oēs qui in ſacro ordie ſunt cōſtituti: ad miniſteriū altaris
electi ſunt in quo paſſio xp̄i repreſentatur. prima chorin. xi.

Quotienſcūq; feceritis mortē dn̄i annunciabitis. Chriſtus
aūt cū percuteret nō percutiebat: ⁊ cū pateret nō cōminaba
tur. ꝑma pe. 2. Ideo non cōuenit miniſtris ſuis ꝙ percutiant
aut occidant: ſed debēt eſſe valde manſueti: ⁊ nō ſolū ab oc-
ciſione: ſed etiā a contentione abſtinentes: ſicut de xp̄o fuit.
Iſay. 42. ⁊ allegatur. īfra. 12. ſ. Ecce puer meus quē elegi di-
lectus meus in quo bene cōplacuit aīe mee. Et ſequit. Non
cōtendet: nec clamabit: nec audiet qſꝗ; in plateis vocē eius.
Ipſum aūt xp̄m imitari debent miniſtri altaris: qꝛ eccleſiaſti
ci. 10. dicit: ſm iudicē populi: ſic ⁊ miniſtri eius. ¶ Secunda
cā aſſignat qꝛ clericis cōmittit adminiſtratio noue legis in q̄
nō ponit aliqua pena corꝑalis occiſionis vel mutilatiōis ſic
ponunt in legibus humanis ⁊ lege veteri. Ideo clerici in ſa
cris ab occiſione ⁊ mutilatione abſtinere debent vt poſſint
eſſe cōuenientes miniſtri altaris. Alias cauſat in eis irregu
Q̄d ē irre-gularitas. laritas q̄ ē q̄dā nota vel macula: ſm quā reddūt inepti ad mi
niſtrādū in ſacro ordine. Et vocat illa macula irregularitas
inquantū cauſat ꝑ hꝰ ꝙ agit ꝯ regulā eccleſiaſtice diſciplie.
S. Tho. De q̄ irreglaritate dicet. ꝑ. thimo. 3. De hyis ſcūs. 2ª 2ᵉ. q. 64.
D ar. 4. ¶ Ad ꝑmū dōz ꝙ lʒ deus occidat malos: ſacerdos nō
Ad pᵐ arᵐ debet occidere illos: etiā ſi ſit miniſter dei. Oēs nāq; bona fa
cientes miniſtri dei ſunt: cū nullū bonū eſſe poſſit qd̄ in ho-
mines a deo non deſcendat. Iacobi. ꝑ. Et ſic ſunt oēs inquā
tū bonū faciunt quidā miniſtri vel inſtrā dei. Agens aūt ꝑn
cipale operari pōt per diuerſa inſtrā: ⁊ nō ſunt oia ad vnū:
ſed ad diuerſa opera. Sicut apparet in fabro: ⁊ carpentario
⁊ gn̄alr in quolibet artifice. Sacerdos ergo lʒ miniſter dei
ſit: nō tn̄ ad oia opa dei. Ideo multa alia erunt que ei nō cō-
uenient. ¶ Et ita eſt de occiſione maloꝝ in quo laici mini-
ſtrant deo cōueniēter ⁊ nō ſacerdotes. Sicut ſacerdotes cō
uenienter miniſtrant deo in altari: in quo laici cōuenienter
nō miniſtrarent. Etiā ſi viri iuſti eēnt ⁊ magne dignitatis: ſʒ
repelli debent ſi hoc facere vellent. Sicut qn̄ rex ozias aſſū-
pto thuribulo miniſtrare voluit ſup altare: azarias ſacerdos
magnus ⁊ octuaginta ſacerdotes ingreſſi poſt eū reſtiterūt
ſibi dicentes. Nō eſt tui officiȷ ozia vt adoleas incēſuʒ dn̄o: ſʒ
ſacerdotū filioꝝ aaron. Egredere de ſanctuario ne cōtēpſc-
ris: qꝛ nō reputabit tibi in glīaʒ. 2. paralipo. 26. Sacerdotibꝰ
ergo ſolum cōpetit miniſteriū inter deū ⁊ populū ⁊ nō occi
dere nec percutere. Cum dr̄ de moyſe ⁊ leuitis ꝙ occiderūt
idolatras. Dōm ꝙ fecerunt ex mandato dn̄i: qꝛ moyſes erat
ꝓpha per quē deus loquebat: ⁊ ipſe quaſi ex parte dei iuſſit
leuitis occidere malefactores. exo. 32. ſ. Si quis dn̄i ē iungat
mihi. Et tunc dixit ꝙ vnuſquiſq; occideret idolatras illos.
¶ Aliter pōt dici ⁊ melius ꝙ etiaʒ ſi deus nihil mandaſſet
Alia rn̄ſio. E ſpāliter nec gn̄aliter iſtud fuiſſet licituʒ. Moyſes nāq; erat
ꝑnceps totius ppl̄i iſrael ⁊ ipe iudicabat de oibus cauſis eo
rum. exo. 18. ⁊ deuteronomȷ̄ ꝑ. ideo ad eū pertinebat punire
oēs delinquētes q̄les nunc erant iſti idolatre. Et quia moy-
ſes per ſe non poterat exequi ſniaʒ ſuā poterat cōſtituere mi
niſtros quos vellet: ⁊ miniſter iudicis licite occidit quem iu
dex precipit. vt ait Aug. in qōnibus. exo. ⁊ habet. 23. q. 5. ca.
Cū miniſter. ¶ Potuit ergo mādare iſtis leuitis illud face-
Quare nō erat irregu laritas ī ve teri teſtō ſʒ in nouo. F re qui nō erāt prohibiti. Nam irregularitas inducit per legē
⁊ tamē apud illos nō erat aliqua lex de cōtrahendo irregu-
laritatē. Et erat hoc rationabile qꝛ miſteriū noui teſtamēti ē
multo excellentius miniſtratione veteris teſtamēti. Ideo de
buerunt quedā pertinentia ad perfectionē eſſe in miniſtris
noui teſti que non eſſent in ſacerdotibus veteris legis. Etiā
qꝛ potiſſima cauſa irregularitatis accipit in nouo teſtamēto
per hoc ꝙ ſacerdotes ⁊ alȷ̄ miniſtri altaris debēt eſſe ſil̄es
xp̄o q nō ꝑcutiebat lʒ ꝑcuteret. Sacerdotes tn̄ veteris teſti
nō hn̄t aliquē quē imitarēt ꝑꝑ quē debeāt abſtinere ab occi-
ſione malefactoꝝ. Iō nō fuit inter eos irregularitas. ¶ Alia
etiā eſt cā potiſſima. ſ. qꝛ ſacerdotes veteris legis erāt mini-
ſtri ipſius legis: ⁊ in illa ponebant pene corꝑales: iō licebat
eis occidere ⁊ mutilare. ¶ In nouo aūt teſtō nulla pena cor
poralis ponit: ideo ſacerdotibus nr̄is irregularitas eſt occi-
dere vel mutilare. Et per hoc pʒ ad id qd̄ dr̄ de finees qui fu
it ſacerdos magnus. ⁊ etiā de mathatia. Non eni erat vetita
eis occiſio malefactoꝝ inquantū ſacerdotibus. ¶ Cū auteʒ
obȷ̄citur de ſamuele dicendū ꝙ ipſe nō erat ſacerdos ſed le-
uita ſolū: vt oſtendit. ꝑ. paralipo. 6. Ideo etiā ſi ſacerdotibus
veteris teſti poſſet cōpetere irregularitas: nō ideo cōpeteret
ſamueli q erat leuita. ⁊ tn̄ vt oſſum eſt nec ſacerdotibus nec

leuitis accidebat irregularitas in lege. ¶ Cū aūt dicit de he
lia: dōʒ ꝙ de illo nō appet an eēt ſacerdos vel leuita. imo ma
gis credit ꝙ eſſet laicus. Et ſic nulla irregularitas in eo eſſe
poterat. Naʒ dato ꝙ ſacerdotes ⁊ leuite veteris teſti poſſint
eſſe irregulares: laici tn̄ non poterant irregularitatē ꝯtrahe-
re ſicut nunc. ¶ Ratio eſt qꝛ nunc laici poſſunt effici ſacer-
dotes aſcendendo ad ordines ſacros. Si vero homicidiū cō
miſerint anteq̄; promouant inhabilitant per hoc ad ordines
ſumendos. Et iſta inhabilitas vocat irregularitas. In vete-
ri autē teſtō laici non poterāt effici ſacerdotes nec leuite: cū
ſacerdotes ⁊ leuite eſſent ibi de certa progenie. Et ſi quis de
alia conarent miniſtrare inter ſacerdotes ⁊ leuitas occidi de
bebat. Numeri. 3. ⁊. 16. ⁊. 18. ⁊ ira magna dei erat ſuper popu
lū ſi hoc permitterret. numeri. 10. Ideo helias nō erat prohi-
bitus occidere ſacerdotes baal. Si quis aūt dicat ꝙ helyas
erat ſacerdos: qꝛ fecit ſacrificiū holocauſti dn̄o. 3. regū. 18. Di
cendū ꝙ non ꝓbat ex hoc: qꝛ iſtud licuit ſibi vt ꝓphe a deo
inſpirato ad faciendū iſtud. Nam ſi ſacerdos fuiſſet ⁊ obtu-
liſſet ſm legē ſacerdotū: ſolū obtuliſſet holocauſtuʒ in tēplo
ad hoſtiū tabernaculi: alias eſſet reus mortis. leui. 17. Et ta-
men obtulit ſacrificiū in monte carmeli: ⁊ ſeruauit ibi alias
cerimonias. ſ. fundere aquā ſup altare: ⁊ ſup carnes ſacrifi-
ciȷ. 3. regū. 18. qd̄ ſacerdotibus nullo mō facere liceret: qꝛ oēs
cerimonie holocauſti erant determinate. leui. ꝑ. ⁊ ad illas ni
hil licebat addere. deuteronomȷ̄. 12. Ergo nō apparet ex hoc
helyā fuiſſe ſacerdotē: qꝛ nō obtulit ſacrificiū ſicut ſacerdos:
ſed ſicut habēs ſpālē ptātem a deo. ¶ Et tunc etiā nō ſacer-
dotibus licebat hoc facere: ſicut apparet de moyſe qui non
erat ſacerdos cū nō eſſet de progenie aaron: ⁊ etiā filȷ̄ ſui nō
fuerunt cōputati inter ſacerdotes. Sed inter leuitas. ꝑ. para
lip. 23. Ipſe tamē ſacrificia faciebat qn̄ cōſecrauit aaron ⁊ fi-
lios eius. exo. 29. ⁊ leui. 8. ¶ Cū aūt obȷ̄cit de petro. dōm ꝙ H
ipſe neminē occidit. Nā aniniā ⁊ ſaphirā nō occidit ipſe: ſed
deus. Ipſe vero prenunciauit mortē illoꝝ per ſpūm ſanctuʒ
act. 5. ¶ Tale aūt opus homicidiū non vocat: qꝛ homicidiū
ꝙ impedit promotionē vel executionē ordinis factū reqrit.
Et tn̄ petrus nec per ſe homicidiū fecit: nec cōſiliū de facien
do dedit aut imperauit. Ita ꝙ ex eius imperio vel conſilio ſe
queret homicidiū: ideo opus iſtud ad irregularitatē nō ꝑti-
nebat. ¶ Sic dicit Chriſoſto. ſup Matth. omel. 19. ⁊ hr̄. 23.
q. 8. c. occidit finees. ſ. Petrus geminū homicidiū fecit. Fuit
tn̄ opus ſpūale qd̄ factū eſt. ergo non potuit eē irregularitas
per iſtū actū petri etiā ſi fuiſſet ſubiectus legibus nr̄is eccle Ad 2ᵐ
ſiaſticis que nunc ſunt. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ ſicut maior eſt ⁊ argum̄.
melior ptās clericorū q̄; laicoꝝ ita cōpetunt ei meliores ad- I
miniſtrationes q̄; occidere ⁊ percutere. ſ. ſpūales miniſtratio
nes. Ipſe aūt corporales ad laicos potius pertinent tanquā
minores q̄; vt ad ſacerdotes pertinere debeant. ¶ Cum aūt
dicitur ꝙ clerici ſunt aliquādo dn̄i terrarū. Dicendū ꝙ cōpe
tit eis iuriſdictio puniēdi malefactores. Et tn̄ per ſeipſos nō
puniunt nec ſententiant cōdemnādo. Nā cauſa ſanguis oio
ꝓhibita eſt clericis. ſ. ꝙ non pn̄t eā pronunciare: nec dictare
nec eſſe notarȷ̄ eius. nec intereſſe debent ei: nec aduocare in
illa. extra ne clerici. vel mo. c. ſnia ſanguinis. Cōmittere pn̄t
aūt iuriſdictionis executionē laicis: qbus cōueniet in cauſis
criminialibus procedere: ⁊ tunc nulla irregularitas eſt ipſo-
rum cōmittentiū: qꝛ ipſi neminē iubent occidi: nec etiā con-
ſulunt de aliquo ꝙ occidatur: ſed qn̄ tribuunt vel cōmittūt
ptātem iuriſdictionis cōmittunt oia que pertinent ad crimi
nales cās: ſiue aliqs ſit aliquādo occidendus ſiue nunq̄;. in
nullius ergo mortē cōſentit qui in gn̄ali iuriſdictione dele- K
gat. ¶ Sicut etiā legiſlator dando legē ꝙ homicide vel alȷ̄
criminoſi occidant: nō cōmittit irregularitatē: etiā ſi poſtea
per legeʒ multi occidant: qꝛ nō eſt intentio ſua ꝙ aliqs occi
datur: ſed magis ꝙ timore legis oēs caueāt a delictis. Et po
terat eē ꝙ nullus occideret per talē legē: ⁊ tn̄ irregularitas
factum requirit. Ideo etiā ſi aliquis expreſſe mandaret ali-
quē occidi vel mutilari: ⁊ non fieret: irreglaritas nulla erat
ideo per legis cōditionē legiſlator irregularitateʒ incurrere
non poteſt: qꝛ nullius mortē precipit ſpāliter: nec etiā inten
dit in generali mortē alicuius: ſed magis ꝙ timore legis ab-
ſtineant a delictis. Si aūt aliquis criminoſus poſtea poſt il-
lā legem occidat non fuit directe intentio legiſlatoris de oc-
ciſione iſtius quā non potuit precogitare. Nec etiam de occi
ſione alicuius i generali: qꝛ potius ipſe vellet ꝙ timore legis
nemo

nemo peccaret: ⁊ nemo occiderẽt q̃ꝫ ꝙ peccaret ⁊ occiderẽt. Sic tenent iuriſte. ⁊ nota aliqualiter glo. in decre. di. 3. c. vl.
¶ An liceat iudici vl' alteri aliqñ occidẽ inocẽtẽ. Qõ. cxvij.

Opinio qrundã. pᵃ rõ

Queritur An liceat iudici vel alteri hoi aliquã do occidere innocentẽ. ¶ Dicunt quidam ꝙ aliqñ licet. Nam nõ põt laudari aliquis in ſcriptura niſi de bono ope: ⁊ tamẽ abꝛahã laudaẽ geñ. 22. ⁊ ad hebꝛe. xi. ꝙ voluit occidere filiũ ſuũ Yſaac innocenteꝫ ex mandato dei. ergo occidere innocentẽ licet aliquãdo. ¶ Itẽ qõ fit ſm

2. rõ.

oꝛdinẽ iuſticie peccatũ nõ eſt: ſed iudex qñqꝫ cogiẽ ſm oꝛdinẽ iuſticie occidere inocentẽ: vtpote qñ per falſos teſtes cõuincitur de crimine: ⁊ iudex ſm legẽ cogiẽ eũ condemnare. Miniſter quoqꝫ iudicis inocentẽ ex mandato iudicis occidit: ⁊ iuſte agit obediendo. g̃ innocens iuſte occidiẽ. ¶ Dicẽdũ ꝙ occidere hoiem realiter malũ eſt: q: homo eſt aliqd ꝓpter ſe cuius vita nõ eſt ad aliquẽ vſum alterius rei: ſicut peccoꝛa ⁊ plante ſubĳciunẽ nobis: ⁊ vita ⁊ moꝛs eoꝝ eſt in arbitrio nr̃o. Nõ eſt aũt ſic de hoie: iõ nũquã eſt iuſtũ hoieꝫ occidi: niſi ſm ꝙ aliqua vtilitas põt ꝓuenire rei publice ex occiſione alicuius hois qui pars eſt eius. ¶ Eſt ãt hõ aliqs peccatoꝛ ⁊ aliquis inocẽs. Occiſio aũt peccatoꝛis etiã ſm ſe bona non eſt. q: homo eſt: ⁊ nãm bonã in illo diligere tenemur. Sꝫ inquãtũ vtile eſt rei publice iſtũ occidi ne coꝛꝛũpat vel ledat ſtatũ eius: iuſtũ eſt iſtũ occidi per eũ qui hꝫ auctoritatẽ publicã: ⁊ ſolũ hac intentione vt nõ ledat rẽ publicaꝫ. ¶ Homo aũt innocẽs eſt vtilis politie: q: vita iuſtoꝝ auget ⁊ cõſeruat rem publicã. Ideo abſolute innocẽtis occiſio nũquã licita eſt: q: nõ põt cõuenire rei publice. Alias aũt ꝑuatis occidere neminẽ licet niſi ſe defendendo. Et tñ tũc qui iuſte ſe defendendo aliquẽ occidit: nõ innocentẽ ſed nocenteꝫ occidit: q: nõ eẽt iuſta defenſio iſtius ſi ille iſtũ iuſte ꝑſequerẽt. De hĳs ſcũs Tho. ſcd'a ſcd'e. q. 64. arti. 6. ¶ Ad pꝛimuꝫ dõꝫ ꝙ abꝛahã laudaẽ: nõ q: voluit occidere Yſaac: ſed q: ex dei mandato hoc voluit. Nam alias volens fuiſſet execrabilis: vt ait Aug. in qõnibus exo. ⁊ habeẽ. 23. q. 5. c. lex eterna. Deo aũt teneẽ obedire ois homo. Ideo cũ de mandato eius ꝯſtiterit non eſt diſtinguẽdũ qd iubeat: q: qcqd ipſe iuſſerit iuſtum eſt. ¶ Etiã occidere iſaac nõ erat occidere ſimpl'r innocentẽ: q: lꝫ hoibus eſſet yſaac innocens: deo tñ nõ erat innocens: q: apud deũ nullus per ſe innocens eſt. exo. 34. Iõ pꝛo aliquo tenebaẽ yſaac deo ad moꝛtẽ: ⁊ poterat illã petere deus qñ vellet ⁊ ꝑ quẽcũqꝫ vellet. ¶ Aliter etiã põt dici ꝙ deus occidit nõ ſolũ peccatoꝛes: ſed etiã iuſtos. Et hoc ſibi licitũ eſt. Nã etiã ſi nunq̃ꝫ peccaſſet quiſq̃ꝫ oꝛiginal'r nec adã actualiter: poterat deus nos iuſte occidere: q: poterat vti ſic re ſua ad arbitriũ ſuũ: q: hõ eſt poſſeſſio eius: ⁊ non põt dicere ei: cur me feciſti ſic: ſic nec vas figulus. ad ro. 9. ¶ Maxime q: per moꝛtẽ poterat nos oꝛdinare ad melioꝛẽ ſtatũ ſicut nunc facit: q: per moꝛtẽ tranſit hõ ad vitã eternã. Miniſter aũt teneẽ obedire iudici: etiã ſi iniuſtũ mandaret: dumtñ nõ eſſet erroꝛ intollerabilis: quantomagis qñ iuſtum mandat. Deus tñ nihil iniuſtũ agere põt: q: ex eo ꝙ ipſe iubet iuſtuꝫ eſt ideo a foꝛcioꝛi tenebiẽ quilibet obedire ei: cũ oẽs ſint miniſtri eius ⁊ ſerui. ¶ Ad ſecundũ dicendũ de iudice ꝙ cũ inocens falſis teſtibus cõuinciẽ. aut hoc ꝯſtat iudici. ſ. ꝙ teſtes iſti ſint falſi: q: ſcit hoc tanq̃ꝫ ꝑſona ꝑuata: aut nullo modo. Si nullo mõ cõſtat: iudex non diceẽ occidere inocentẽ: quia hoc neſcit: imo potiuſ cõſtat ei vt iudici eũ eẽ reũ criminis. ⁊ tunc nullũ dubiũ eſt. Et etiã ſi ſñia tradita executioni cõſtet iudici tanquã ꝑſone pꝛiuate: vel etiã tanq̃ꝫ iudici ꝙ ille erat innocẽs: nullũ ſcrupulũ hr̃e dꝫ de occiſione illius: q: oio euꝫ iuſte occidit. ſ. hñs auctoꝛitatẽ per iuſtã legẽ: ⁊ ſñſa iuſta cã: ⁊ iuſta intentione. Cũ ergo ipſe diligẽter ſe habuerit in pꝛocedendo ſm viã iuris: nihil ſibi timendũ eſt: q: nõ poterat ipſe de occultis diuinare. ¶ Si aũt anteq̃ꝫ ſñia feraẽ: iudici conſtat tanq̃ꝫ pꝛiuate perſone illũ eſſe innocentẽ: ⁊ falſos eſſe teſtes: dicit ſcũs Tho. ꝙ debet diligentius examinare teſtes vt iueniat aliquã cãm liberãdi inocentẽ. Sicut fecit daniel. Nam iã cõdẽnata ſuſana ex depoſitione ſeniorũ: daniel ſubtiliter inquirendo a teſtibus ſigillatim: fecit eos variare. daniel. 13. Ita iudex ſi diſcretus eſt poteſt diuerſa petere in examinatiõe ipſoꝝ: ſm que cogat eos variare: q: falſitas nõ eſt faciliter defenſabilis. Ideo cum conſtet iudici eos falſa dicere: tãdiu inquiret ſigillatim ab eis quouſqꝫ faciat eos in dictis ſuis eſſe varios vel ſingulares. Et ſic habebit occaſionẽ liberandi innocentẽ. ¶ Si aũt hoc nõ põt remittet eũ ad ſuperioꝛẽ: potiuſ eligens ꝙ per alterũ libereẽ vel cõdemnetur. Si aũt hoc nõ põt: vtpote q: nõ hꝫ ſuperioꝛẽ poterit ſubdelegare cãm ⁊ erit idẽ. ¶ Si aũt ſuperioꝛẽ hꝫ: ⁊ ille nõ recipit deuolutionẽ cãe: ſed cogit eũ iudicare: tenebiẽ ſm allegata ⁊ ꝓbata cõdemnare eũ. Et tunc nõ cõdemnat innocentẽ ſꝫ nocentem: q: talẽ eũ iudici conſtat per teſtes. Et ſi conſtet vt ꝑſone pꝛiuate eſſe inocentẽ: nõ põt eũ abſoluere: q: ꝑſona pꝛiuata iuriſdictionẽ non hꝫ. Et tunc iudex nõ interficit innocentem ſed teſtes qui eũ nocentẽ teſtati ſunt. ¶ De hoc aũt . ſ. an iudex teneaẽ ſequi allegata ⁊ pꝛobata ex neceſſitate: ẽt vbi cõtrariũ ſibi cõſtat: diceẽ magis luc. 12. vbi de iudice agetur: ⁊ tamẽ iſtud qõ dictũ eſt ſatis rationabile videẽ: licꝫ alĳ ꝯtriuꝫ ſentiant. de quibus ibi dicetur. ¶ De miniſtro aũt dicendũ ꝙ aut conſtat ei de innocentia condẽnati. vel nõ. Si non conſtat: nullus ſcrupulus eſt: ſicut in iudice. Si aũt cõſtet tenetur iudici obedire. niſi ſñia impoꝛtet intollerabilẽ erroꝛẽ. Quia tunc non eſt obediendũ: vt ſi iudex mandaret aliquẽ occidi q: vir bonus eſt: vel q: eſt de tali aut tali loco. ita ꝙ ipſa cauſa expꝛeſſa in ſñia nullo modo faciat ad cõdemnationẽ: q: alias illi qui occidebant martyres ex mandato iudicum non peccaſſent: quod falſum eſt. Sed dicendũ ꝙ peccabant: q: ſentẽtie late cõtra martyres cõtinebant erroꝛẽ itollerabilem. Ideo eni condẽnabanẽ q: xp̃m adoꝛabant q erat verus deus: apertiſſima miracula faciens. Et ob hoc ſepe ipſi miniſtri iudicũ recuſabant martyres punire: ſed potius ipſi cũ eis pati volebant: qñ aũt ſñia non cõtinet erroꝛẽ intollerabilem: miniſter exequi teneẽ: q: nõ pertinet ad eũ iudicare de ſñia iudicis cũ nudũ miniſteriũ ei competat.

¶ Quod ſit maiuſ pctm̃ occidẽ iuſtũ aut pctõꝛẽ. Qõ. cxviĳ.

Opinio qrũdaꝫ.

Queritur Qõ ſit maius peccatũ occidere viruꝫ iuſtuꝫ aut peccatoꝛẽ. ¶ Aliqui volũt ꝙ ſit grauius occidere peccatoꝛem. Quia peccatũ tunc videtur eſſe maius quãdo per iſtud maius nocumentũ infereẽ ei in quẽ infereẽ. Et tamẽ occiſio magis nocet peccatoꝛi qui perit in coꝛpoꝛe ⁊ aia. q̃ꝫ viro iuſto quẽ de miſeria huiuſ vite liberat ⁊ tranſire facit ad eternũ bonũ. ¶ Dicenduꝫ ꝙ aut

Rñdeẽ ad queſituꝫ. q. A

cõſideraẽ hic grauitas peccati ſm ſe. aut cõſideraẽ damnum qõ per peccatũ infereẽ. Si grauitas: dicenduꝫ ꝙ grauius eſt occidere virũ bonũ q̃ꝫ peccatoꝛem: ⁊ xp̃ianũ magiſ q̃ꝫ paganum. Nam occiſio peccatum eſt inquatuꝫ eſt contra charitatem. Et ſic quanto fuerit magis cõtra charitatẽ: erit tãto deterioꝛ. Teneẽ tñ quilibet ceteris paribus magis diligere iuſtum q̃ꝫ peccatoꝛem: q: plus hꝫ de eo ꝓpter qõ diligibilis ẽ. Chꝛiſtianus etiã magis q̃ꝫ paganus diligendus eſt: ſicut dixit apoſtolus: ꝙ operemur bonũ ad oẽs: maxime aũt ad domeſticos fidei. i. ad fideles. Erit ergo magis cõtra charitateꝫ occidere iuſtũ q̃ꝫ peccatoꝛẽ: ⁊ xp̃ianũ q̃ꝫ paganum: ⁊ ſic erit peccatũ maius: aſſignat aũt quattuoꝛ cauſaſ ad hoc ſanctuſ Tho. ſcd'a ſcd'e. q. 64. arti. 6. ¶ Pꝛima eſt quã nunc diximꝰ

B

q: plus nocet ei quẽ plus diligere debet. ¶ Secunda q: infert iniuriã ei qui minus dignus eſt iniuria. Naꝫ vir bonus non eſt dignus iniuria aliqua. ⁊ ſic magis ꝯtra iuſticiã agit. ¶ Tertia q: pꝛiuat cõitatẽ maioꝛi bono. Et tñ nocere cõitati eſt peccatũ graue. Quia ſicut bonũ cõe eſt diuiniuſ ⁊ amabilius q̃ꝫ bonũ particulare. ꝓ. ethi. ita nocere cõitati peius ẽ q̃ꝫ nocere pꝛiuatis. ¶ Quarta q: deũ magis cõtemnit: luc. 6. Qui vos ſpernit: me ſpernit. Et loquiẽ de apl'is qui erant viri boni. ¶ Si aũt loquamur de dãno qõ per peccatũ infereẽ. Dicendũ ꝙ maius dãnũ eſt occidere peccatoꝛẽ q̃ꝫ iuſtũ: cuꝫ peccatoꝛ pereat: iuſtus aũt ſaluetur. Sic inuit Augu. ⁊ hr̃. 24. q. 3. c. ſi habes. Ubi dicit ꝙ grauius dãnũ eſt ſi vna anima per peccatũ ifidelitatis pereat: quã ſi mille coꝛpoꝛa martyrũ de eccl'ia extrahanẽ ⁊ interficianẽ. Et ob hoc ad cautellam maioꝛ pñia imponiẽ occidẽti paganũ iniuſte q̃ꝫ xp̃ianũ. ¶ Sed in hoc diſtinguendũ eſt: q: aut erat paruulus paganus: aut adultus. ſi paruulus: maioꝛ pñia imponiẽ occidẽti eum q̃ꝫ xp̃ianum paruulũ vel adultuꝫ. eo ꝙ de conuerſione paruuli iſtius poterat ſperari: nunc aũt cõſtat ꝙ oino perit. Si aũt ſit adultus: videẽ eẽ maius damnũ occidere xp̃ianũ adultum q̃ꝫ paganũ adultũ: eo ꝙ de pagano adulto iaꝫ foꝛte erat pauca ſpes ꝯuerſionis: maxie ſi erat in etate ꝓuecta: ⁊ tamdiu cõuerti noluerat. Etiã q: ille adhuc poterat ſaluari q: cũ eſſet adultus poterat in moꝛte dolere de peccatis: ⁊ maxime q: ſtetiſſet ſemꝑ in ſtatu illo damnato ⁊ ſic poterat

Margin notes (left column): Opinio qrundã. — pᵃ rõ — 2. rõ. — Rñr ad queſitũ qõnis. A — ſ. Tho. B — C — D
Margin notes (right column): E — Opinio qrũdaꝫ. — Rñdeẽ ad queſituꝫ. q. A — B — pᵃ rõ — 2ᵃ rõ — 3ᵃ rõ — 4. rõ. — C — D

ſaluari. ¶ Et ob hoc grauius damnū eſt occidere paruulos
paganoꝝ q̄ȝ adultos. Tum qꝛ paruuli adhuc conuerti pn̄t:
tum qꝛ in morte penitere non pn̄t: ad hoc ꝙ ſaluent̄. Iſtud
aūt eſt quantū ad damnū: peccatū tn̄ maius eſt bonū virum
E occidendo. ¶ Ad argumentū dōm ꝙ in oꝑationibus ꝛ qui
buſlibet rebus ſemꝑ dꝫ cōſiderari id qd̄ eſt per ſe ꝛ nō quod
eſt per accn̄s. Quia ſicut iſtud nō conſtituit ſpēm actus. ita
nec dat directe maiorē aut minorē bonitateȝ actui bono: nec
grauitatē actui malo. ¶ Eſſe igit̄ iuſtū ꝛ bonū eſt cōditio ꝑ
ſone que aggrauat delictum per ſe: ꝙ aūt pereat aliqs eter-
nal'r vl' ſaluet̄ nō pertinet directe ad occiſionē. Nā ꝙ iuſtus
ſaluet̄ nō eſt ex eo ꝙ occidit̄: ſed ex eo ꝙ deus vult eū ꝓpter
bona oꝑa ſaluare. Quia etiā peccator pereat eternal'r nō ꝑti
net hoc ad occiſionem: ſed ad dei iudiciuȝ: ideo illa non ſunt
conſiderāda quātū ad aggrauationē delicti. Et ſic abſolute
erit maius delictū occidere virum bonū q̄ȝ peccatorem.

An illi q ꝓcurāt aborſuȝ ml'ieris ſint cēſendi hōicide. q. cxix.

Queritur Circa illos qui puerperiū deſtruūt. ſ.
cogentes feminā ad aborſum ꝑcutiē-
do vel venena tribuendo: ꝛ de illis qui venena tribuunt vt
cōceptus nō fiat an iſti iudicent̄ homicide. ¶ Dicēdū ꝙ ho
Rn̄ſio ad micidiū nunq̄ȝ eſt niſi cū homo occidit̄ ab hoie: ꝛ qm̄ in ab-
queſituȝ. q. orſu nō cōtingit ſemꝑ occidi hoiem: aliquādo erit ſine ho-
A micidio: ¶ Pro hoc ſciendū ꝙ ille qui per vulnera: vel vene
na aut alia deſtruxit' conceptū: ſiue fecerit permittente mu-
liere que cōceperat: aut ea inuita: nō differt quantū ad hoc
ꝙ eſt eſſe homicidiū: vel nō: ſed ſolū quātū ad eē maius pec-
catū vel minus. Nā nō cōſentiente muliere manifeſtū eſt eē
B maius peccatū: cū nō ſoli fetui ſed etiā matri iniuria irroget̄.
Si aūt ipſa cōſentit: iniuria ei nō fit qꝛ nolēs nō pōt iniuſtū
pati. 5. ethi. Sed tunc fit iniuria pr̄i fetus: ꝛ ipſi legi ꝛ fetui
ſi aiatus eſt. ¶ Dicendū igit̄ ꝙ aut manifeſtū eſt fetū eē ani
C matū: aut māifeſtū eſt ꝙ nō eſt aiatus: aut eſt dubiū. ¶ Pri
mo modo homicidiū eſt: qꝛ hō occidit. vt dicit Hiero. ꝛ Aug.
ꝛ habet̄. 4. ſen. di. 31. Et ideo qui ſic occidit irregularis eſt tā
quā homicida. Et etiā ſm̄ legē humanā tenet̄ occidēs puer-
periū ſicut homicida per legē acquil'. lꝫ illa diſtinguat crimi
na in multa capita. Iſtud autē non vocat homicidiū: ſed ru
ptū. Unde ſic occidens tenet̄ de rupto ꝛ non de occiſo. Et tn̄
quantū ad nos nō eſt dr̄ia aliqua qꝛ homicidiū iſtud voca-
mus: ꝛ pn̄ia imponit̄ ſm̄ leges eccleſiaſticas ſicut pro homi
D cidio. ¶ Si aūt cōceptus nondū erat aiatus: homicidiū nō
eſt: vt ait Hiero. ꝛ habet̄. 56. di. c. naſci. Nec etiā eſt irregula
ris hoc faciens. Et tn̄ quantū ad pn̄iam que ſm̄ canones in
iungit̄. habet̄ iſte tanq̄ȝ homicida: vt hr̄. 25. diſti. c. criminis.
¶ Si autē dubiū erat an eēt ꝯceptus formatus. ſi ꝓbabil'r
E credit̄ ꝙ erat formatus debet abſtinere tanq̄ȝ irregularis ab
adminiſtratione in ſacro ordine: nec dꝫ aſcendere ad ſuperio
res: quādiu manſerit in iſta credulitate. Si aūt illā depoſue-
rit poterit miniſtrare: ꝛ tn̄ ipſe iudicari nō pōt tanq̄ȝ homi-
cida: cū nō conſtet puerperiū fuiſſe aiatuȝ. ¶ Si aūt mulier
ſibiipſi venena tribuit vel procurat aborſum diſtinguendū
eſt ſicut ſupra. ¶ Nā ſi erat formatus fetus: ſm̄ leges huma
nas occidit̄. ff. de penis. l. ſi qs aliqua. Si aūt nō erat forma
tus cōceptus: vel erat dubiū: nō occidit̄: ſed in exiliū mittit̄.
ff. ad. l. cornel'. de ſiccar. l. ſi mulier. ¶ De hijs aūt qui dant
venena ne cōceptus fieri poſſet: ſiue mulier ſibi tribuat: ſiue
aliquis alius mulieri: homicidiū nō eſt. Cū nōdū ſit forma-
tus fetus. imo nullus fetus eſt: ſed impeditur vt non ſit. Et
q̄ȝq̄ȝ iſtud crimen ſit magnū: tn̄ homicidiū maius eſt. Et etiā
ꝓcurare aborſuȝ mai⁹ ē: etiā nōdū formato fetu. Si tn̄ iā formari
ceꝑat: qꝛ qn̄ qs tribuit venena ne ſeq̄t̄ ꝯcept⁹ p̄t eē ꝙ illa ve
nena nihil proficiant: quia forte mulier illa cui tribuuntur
alias nō erat cōceptura. Cū vero fetus etiā nōdū aiatus oc-
cidit̄ maius eſt: qꝛ iā aliquid factū erat: ꝛ certū eſt ꝙ ibi ho-
mo naſceret̄: niſi per venena impediret̄: graue ergo pctūȝ eſt
vtrūq̄ȝ: ſed maius qn̄ deſtruit̄ puerperium. ¶ De iſtis dicit
Aug. ꝙ ſi ambo cōiuges ꝓcurant non naſci proleȝ: non ſunt
cōiuges: ſed fornicarij: ſi iſta intentione a p̄ncipio ꝯuenerūt.
Si aūt vir ſolus hoc vult iā non maritus: ſed adulter eſt. Si
v̇o ſola vxor ipſa nō vxor ſꝫ meretrix eſt: ꝛ patet. 4. ſen. di. 31.
¶ Unde dicit ſcūs Tho. ibidē. iſtud eſſe peccatū pluſq̄ȝ be
S. Tho. ſtiale: qꝛ beſtie ex coitu prolē expectāt. ꝙ ḡ vellit qs ꝓleȝ nō
hr̄e cū coire vellit ꝛ ꝓcuret nō hr̄e illā: peior q̄ȝ beſtia efficit̄
Et tn̄ nōdū eſt homicidiū: qꝛ nō erat fetus formatus. De pena

homicidiorum: quoniam vt in plurimū irregularitas eſt pe
na: de qua dicetur. primo thimo. 3. ibi quoq̄ȝ dicetur.

¶ De ſpeciebus homicidij. Queſtio. CXX.

Queritur De ſpetiebus homicidij. ¶ Dicendum
ꝙ cū homidiū ſit hois occiſio: ſolū erit Rn̄r ad
homicidiū quādo homo realiter occiditur: ꝛ ſic eſſet homici queſitū
dium reale. Scriptura tamē ſacra: ꝛ etiā iura accipiunt ali- qōnis.
quādo homicidiū interpretatiue ꝛ per quandā ſil'itudineȝ. A
¶ Et ſm̄ hoc diſtiguit̄ homicidiū in ſpūale: ꝛ corꝑale. Spi
rituale homicidiū vocat̄ qn̄ qs ſpūal'r ꝛ quadā iuriſfictione
occidit̄. Et hoc fit qnq̄ȝ modis. ſ. odiendo: detrahendo: male
conſulendo: nocendo: victuȝ ſubtrahendo. ¶ De p̊ dr̄ ꝓma
Io. 3. qui odit frēm ſuū homicida eſt. Et de iſto ꝛ alijs tribus
modis ſequentibus hr̄ de peni. di. i. c. homicidiū: ꝛ. c. Ois ini
quitas. ꝛ. c. Nollite putare. ¶ In p̄mo iſtoꝝ pōt intelligi qd̄
dicit̄ Io. 8. de diabolo ꝙ a p̄ncipio homicida erat. i. deſideriū B
habens occidendi hominē ꝓpter odiū ꝛ inuidiā. ¶ De. 5.
ſ. de ſubtractiōe victus habet̄. 86. di. c. Paſce fame. ſ. Paſce
fame morientē: ꝙ ſi nō paueris occidiſti. Quilibet modus
iſtorū eſt peccatū mortale: licet nō ſit ita graue ſicut homici-
diū corporale. ¶ Leges aūt humane de talibus homicidijs
non loquunt̄: nec pro eis ponūt penas ſimiles penis homi
cidarum. Nam iſta ſunt peccata mentis: lex aūt humana de
actu iteriori nō curat niſi prodeat in actū exteriorē. ¶ Etiā
ſm̄ legē eccleſiaſticā nō imponit̄ pena pro iſtis ſicut pro ho
micidio. Etiā irregularitas que cōſequit̄ ad homicidiū volū
tariū: nunq̄ȝ cauſat̄ ex iſtis: ſed ſolū in corporali homicidio.
¶ Corꝑale aūt homicidiū cōmittit̄ duobus modis. ſ. facto. ꝛ
lingua. Per linguā eni tribus modis cōmittit̄. ſ. precepto: cō C
ſilio. defenſione. vt pꝫ di. 50. c. Si quis viduā. ꝛ de pe. di. i. c.
Periculoſe. Quodlibet v̇o iſtoꝝ peccatū mortale eſt: ꝛ ſeq-
tur irregularitas aliqn̄ ex eis: qn̄ poſt iſta ſequit̄ homicidiū
reale. ¶ Facto cōmittit̄ homicidiū q̄ttuor modis. ſ. iuſticia.
neċitate. caſu. voluntate. Iuſticia vt cū ille q p̄eſt iuriſdictio D
ni ſeculari reū cōdēnat: ꝛ miniſter illuȝ occidit. Tūc eni iu-
ſte fit niſi iudex i iudicādo ex liuore moueat̄ vl' forte ꝺlectet̄
in occiſione hois ex q̈dā crudelitate. Et idē in miſtro ſi gau
deat ꝙ ſibi cōmittit̄ aliquē occidere: ſiue qꝛ eū exoſum hꝫ: ſi-
ue que in ſanguinis effuſione delectat̄ vt colligit̄. 23. q. 5. c.
cū miniſter. ꝛ. c. lex eterna. Hoc autē verū eſt qn̄ iudex ſerua
to ordine total'r iuris ordine proceſſit: qꝛ al's etiā ſi cōdēnet
eū qui reus mortis ē: peccat: cū ipſe nō hēat iuriſdictionem
niſi a iure. Cū aūt omittit formā iuris quodā mō efficit̄ pſo-
na priuata: ꝛ ſic peccat: al's aūt iuſte agit: qꝛ miniſter dei eſt
occidendo malos. ad ro. 13. ꝛ p̊. petri. 2. ꝛ. 23. q. 5. Qui malos.
¶ Scdo mō facto cōmittit̄ homicidiū neceſſitate. Et h̄ di-
E ſtinguit̄: qꝛ aut eſt euitabilis. aut ineuitabilis. Si primo mō
ſ. qꝛ poterat euadere nō occidendo: vtpote fugiendo: vl' mo
derate ſe defendendo: peccat ſi occidit. ꝛ tenet̄ tā ſm̄ legem
dei quā canonicā ꝛ humanā de homicidio. Si aūt ſcdo mō
ſ. quia occidit hoiem ſine odio ꝛ deſiderio. imo cum dolore
quia nolluiſſet occidere ſi potuiſſet ſe liberare nō occidendo
illum: differt quia aut occidit pro defenſione ſua: aut reruȝ
ſuarum. ſi pro ſua ſm̄ nullam legē tenet̄: ſi adhibuit mode-
ramen in ſe defendendo: ꝛ oēs illas conditiones de quibus
dictum eſt ſupra. q. 109. Si autem pro defenſione reruȝ: dōm
ꝙ ſm̄ legem dei tenet̄ de homicidio. ꝛ in foro pn̄iali iponet̄
ſibi pn̄ia. licet non ita grauis ſicut pro homicidio oio volū-
tario. qd āt ſit ſꝫ legē canonicā ꝛ hūanā i h̄ cāu. dc̄ꝫ ē. s̄. q. cx.
¶ Caſu cōmittit̄ homicidiū cū qs nō itendens quēq̄ȝ occi- F
dere: faciēdo aliqd occidit hoiem. Et iſtud reputabit̄ homi-
cidiū: niſi qui hoc fecit daret operā rei licite: adhibens oēm
diligentiā ne ſequeret̄ malū aliquod ex actu ſuo. Hijs obſer-
uatis nō erit homicidiū. de quo dictū eſt ſupra. q. 105. ¶ Uo
luntate cōmittit̄ homicidiū qn̄ qs ſponte vult aliquē occide G
re: ſiue offenderit eū: ſiue nō. Et tunc ſemꝑ eſt peccatū mor-
tale ꝛ graue: vt. 50. di. c. ſi quis voluntarie.

¶ An ſi occiſor ſuperueniat cadaueri occiſi cadauer ipſum
emanet ſanguinem propter quid. Queſtio. CXXI.

Querit̄ An mortuo aliquo ſi perueniat occiſor ad
pn̄tiaȝ eius: an plage emanēt ſanguinē: ꝛ Rn̄det̄
ſi fiat ꝓpter quid fit. ¶ Aliqui dicunt ꝙ nō effluat ſanguis: ad q̄ſitū
qꝛ mortuo nulla manet actio: qꝛ nō manet ibi aia que eſt p̄n qōnis.
cipium oium actionū hois. ¶ In cōtrariū aſſertio phoꝝ eſt A
ſe hoc vidiſſe teſtantium: ſed nobis expertum nunquā fuit.

¶ Cōſiderādū

Aliquis dr mortuus du plicit. pmo. ¶ Conſiderandū ad hoc intelligēdū ꝙ aliquis pōt dici du pliciter mortuus. Uno mō per ſolā apparentiā. ſ. q2 non ſentitur in eo pulſus vel motus ꝑpter nimiā debilitatē vel aliā cauſam: ꝛ tamē eſt aīa in corpe. ¶ Alio modo ꝙ ſit ꝟe mortuus anima ſeparata a corpe. ¶ Si pmo modo dicatur qs mortuus: facile eſt qḋ plage eius fluant ſanguine ad preſentiam occiſoris. Poteſt. n. accidere ꝙ propter vulnera ꝛ multitudinem ſanguinis effuſi ſit quis ita debilitatus ꝛ infrigidatus ꝙ non appareat in eo eſſe ſenſus aliquis nec motus non tamē eſt adhuc mortuus. Unde pōt eſſe ꝙ ſic ſe habēs aliquā turbulentā ꝛ fuſcā notitiam hēat de venientibus ad eum: ƺ non poſſet vocē emittere: nec ſe mouere. Unde ſi tūc cōtingat percuſſorē venire ad ipſum poterat vulnerat⁹ aliquam turbulentā notitiā habere de ipſo: ex qua notitia ſequitur timor: ꝛ ex timore tremor in mēbris: ꝛ ſic poterit fluxus ſanguinis excitari. Jn homine autem vere mortuo: hoc fieri eēt admirabile. ¶ Sed credi poteſt ꝙ ex mortuo ƺ ap-

B 2° mō. parentiam qui tamē poſt pauca vere moreretur facto ħ fluxu ſanguinis. Aliquādo ꝓuenit iſta fama: que apud multos quaſi pro generali ponitur. Si autē ſit vere mortuus: ꝛ hoc fiat: ƺ non cōſtet nobis an aliquādo factū fuerit tamē cauſa querēda eſt vnde fieri poſſet. ¶ Aliqui dicūt ꝙ ex ſanguine

Opinio q̄rundā. C remanente in veſtibus: aut cultello occiſoris fiat attractio q̄dam ſanguinis de corpore occiſi ꝛ hoc fiat propter ſimilitudinem. Sed hoc non ſtat: q2 quando fit attractio a ſimili ħ ē q2 imperfectū trahitur a perfecto ad ipſum: ſicut trahiẜ ferꝝ a magnete: hoc eſt q2 aliqua virtus eſt in magnete perfecte: que in ferro imperfecte eſt: ꝛ hunc tractū vocant aliqui a tota ſpecie. ¶ Unde Auicē. diſtinguit triplicem tractum: vnū

triplex attractio. a calido: ꝛ iſte fit a natura elementali. Scḋm a vacuo: q videtur fieri a natura celeſti. Tertiū a tota ſpē que videẜ reduci ad naturā mixti. Formal'r. n. calida ſunt ſola elemēta ꝛ elementata vt participāt naturā elemētoꝝ. Et q2 mixta poſſunt hēre aliquas virtutes vltra qualitates quas videm⁹ in elementis: quoniā illā virtutē nominare neſcimus: dicimus eā eſſe a tota ſpē. Sed an ſemper tractat a calido ſit per naturā elementabilē: ꝛ a vacuo per nām celeſtē: ꝛ a tota ſpē per virtutem aliquā ꝯſequentē formā mixti: non oportet nunc diſcutere: q2 longū eſſet: nec oīo nobis pro iſto dubio neceſſariuƺ. ¶ Sed ſupponendū eſt ꝙ actio ꝛ paſſio nūquā fit in eis q̄ ſunt oīno ſimilia. Nā quādo ſunt oīo ſimilia: tunc ceſſat motus: vt Ari. pmo de generatione habitibus preſentib⁹ in materia ceſſat motus. Et eodē li. dī ꝙ agens ꝛ patiens in pnc. actionis ſunt diſſimilia: ꝛ in fine autē ſunt ſilia. Jdeo ſi ſimile agit in ſimile: vel attrahit iſtud nō ſunt oīo ſimilia: ƺ vnū erit vt actus: aliud vt potētia vel vnū vt perfectū: ꝛ alteruƺ vt ipfectū. ¶ Et q2 perfecta ratio ſanguinis ꝛ etiā virt⁹ actiua magis ſaluabiẜ in ſanguine manēte in corpe: q̄ȝ in eo qui eſt in veſtibus aut cultello: potius ſanguis qui eſt in veſtib⁹ vel cultello ibit ad ſanguinē qui eſt in corpe: q̄ȝ ecōtrario. Et hoc ponendo vnū ſanguinē pfectiorē alio. Si āt dicas ꝙ ſūt omnino equalis perfectiōis: neuter ab altero attrahet: iō dictuƺ iſtud vnū eſt. ¶ Jtē pƺ q2 ſi fluxerit alicui ſanguis ḋ na-

D ribus: aut alia parte corporis: ꝛ manſerit ſemper in loco ſanguinis fuſi: non attrahetur ſanguis fuſus a ſanguine corporis: nec ecōtrario: ꝛ tamē maior virtuſ eſt in ſanguine hominis viuentis q̄ȝ mortui. ¶ Jtē ſiquis percutiat aliquē qui viuat: ꝛ percuſſor aſperſus ſanguine percuſſi veniat ad pñtiā eius: nulla fit attractio a ſanguine corporis: nec a ſanguine veſtiū: ƺ iſtud quottidie videaẜ: ꝛ tamen maior motus eſt in viuētibus q̄ȝ in mortuis. ¶ Jtē in pecorib⁹ occiſis ſanguis ē ſimilis ſanguini noſtro: ꝛ tñ preſente carnifice perfuſo aut aſperſo ſanguine pecoris recenter occiſi nulla fit attractio. ¶ Jtē ſicut fit in ſanguine: ita fieret in partibus corporis: ſi preſcidereẜ aliq̄ a corpore ꝛ poſtea ponatur circa corp⁹: nulla fit hinc aut inde attractio aut mutatio. Jdē in ramis arbo-

E rum preciſis patet: ergo ridiculū eſt iſtud dcm̄. ¶ Aliq̄ dicūt ꝙ fit hoc a ſpiritibus manētibus. Nā cū aliqs ab altero occiditur cū quodā rancore ꝛ toruis oculis occiſor reſpicit eū que occidit: ꝛ ille occiſorē dum occiditur ꝑpter qḋ aliqui vapores vel ſpūs exeunt ab occiſo in occiſorē dū viuebat: ꝛ ecō rio. Et q2 naturale eſt ꝙ pars redeat ad ſuum totuƺ: aliq vapores ꝛ ſpiritus a corpore occiſoris ad occiſum redeunt qui prius fuerant in occiſo: ꝛ ecōtrario. Et q2 ex reditu vaporuƺ fit quedā cōmotio in corpore occiſi: cōſequēs eſt ꝙ inde ma

net ſanguis. ¶ Sed iſtud nō ſtat: q2 iſti conantur dare cau-

F ſam naturalē: ꝛ nos videmus ꝯrium in naturalibus. Semper nāq̄ȝ fit aliq̄ reſolutio a corporibus nālibus: ꝛ maxime a corporibus viuentiū. Unde idigēt viuētia alimēto ꝛ reſtauratione. Jd tñ qḋ reſoluiẜ nō redit ad corpus de quo eſt reſolutum: ſed aliunde oƺ ꝓcurare reſtaurationeƺ. ſ. p alimentū. Jō ſpūs ꝛ vapores nō redeunt. ¶ Jtē nō attrahit nā niſi id qḋ ſibi bonū eſt: vel bono adiūctū. ꝛ tñ vapores aut ſpūs reſoluti de corpore non ſunt aliquaten⁹ vtiles corpori. Jō nō attrahit illos. ¶ Jtē ſi attraheret corp⁹ ea que ſunt de natura ſua: potius attraheret ſanguinē qui aliqñ fluxit de vulneribus: vel ſine vulnere: maxie quādo recēter fluxit: ꝛ tamen nihil tale fit: ergo iſtud eſt irrōnabile. ¶ Dōm ꝙ ſi a corpori-

G bus vere mortuis ſanguis pñte occiſore fluat: aut interdum fluxerit: pōt eſſe ex triplici cauſa. ſ. Ex dei ꝓuidētia: ex demonum fallatia: ꝛ ex caſuali ꝯtingentia. ¶ De pmo pƺ q2 de⁹ ſepe volens nō manere ſcelera ipunita: ꝛ incognita: oſtēdit mirabil'r eoꝝ patratores qui al'ſ cognoſci nō poterāt. Et ita aliquādo deus volens punire iniuſtā mortē alicuius oſtendit occiſorē per iſtū modū vt puniret. ¶ De ſcḋo pƺ q2 demōes ꝓcurāt fallere nos: ꝛ volunt inducere aliq̄s ad credendum ꝙ aīe mortuoꝝ maneāt circa corpora quo̾ꝗ de occiſorib⁹ fiat vindicta: vt aliqui poete putauerunt. Jdeo interdū ꝓcurant fieri motū aliquē in corpe occiſi pñte occiſore: ita vt ſanguis fluat. ¶ De tertio pƺ q2 defluxio ſanguinis fit de corporibꝰ vulneratoꝝ occiſoꝝ nāl'r: ꝛ interdū poſt q̄ȝ videbaẜ ceſſare fluere: iteruƺ fluit: ꝛ iſtud fit ſiue aliquis pñs ſit: ſiue nemo. ¶ Et q2 qñ fit iſte fluxus ſanguinis nāl'r interdū cōtingit ꝑcuſſorē eē pñtem: vel tunc venire: putatur a ſimplicibus fieri ex aduentu illius: cū tñ fiat pure per accidēs: ſicut ſi forte intrante domū corruit aliqua pars domus: nō fuit forte cā ruine: ſed accidens fuit eū venire qñ domus naturaliter ruitura erat. ¶ Non eſt tamē putandū ꝙ ſit aliq̄ cā nālis determinata ad hoc faciendūƺ: q2 tunc ſꝑ adueniente occiſore ad pñtiam occiſi fieret talis effluxio: ꝛ falſum eſt. Nā cū iugulaẜ quis decreto iudicis ꝛ executor recedat a iugulato: ꝛ poſtea appropinquet non fit effuxio aliq̄ ſanguinis: ƺ ex euentu aliquo particulari ꝑpter aliquā ḋ tribus cauſis prepoſitis hoc accidit: ꝛ putatū eſt ſemper ꝛ nāliter accidere. De hīs Egi. romanus in quadā. q. de quolibet tangit.

H I

K

Rñ⁹ auctoris ad principal'r queſitū q̄ōnis. De mortuo q fluit ſanguine.

¶ An ira ſit aliqua paſſio ſpecialis diſtincta ab aliīs paſſionibus. ¶ Queſtio. CXXII.

Queritur nūc circa iraȝ cū xp̄s dixerit hic ꝙ nō ſolū pctm̄ erat occidere hoīeƺ: ſed etiā iraſci. Et qm̄ ira nō eſt habitus nec potentia aīe: ſed quedaȝ paſſio: querit an ſit aliqua paſſio ſpālis diſtincta ab aliīs paſſionibus. ¶ Dicunt aliq̄ ꝙ nō: q2 pōa iraſcibilis denoīaẜ ab ira: ꝛ tñ in iraſcibili nō eſt paſſio vnica: ſed multe paſſiones vel motus ſunt: ḡ nō eſt ira paſſio ſpālis. ¶ Jtē cuilibet paſſioni ſpāli eſt aliqḋ ꝯrium: ſicut audacie opponitur timor: ꝛ ita in ceteris paſſionibus ire: tamen nō eſt aliqua paſſio ſpecialis ꝯtraria: ergo ira nō eſt ſpecialis paſſio. ¶ Jtē vna paſſio ſpecialis nō includit alias: q2 tunc nō diſtingueret contra eas: ſicut genus non diſtinguiẜ cōtra ſpēm. Jra tamē includit triſtitiā: ꝛ ſpem ꝛ alia: ergo nō eſt ſpecialis. ¶ Dicendum ꝙ ſi ira nō eēt paſſio ſpecialis: cum cōſtet eam eē paſſionē: eo ꝙ nō eſt habitus. q2 nō habetur per acquiſitioneƺ. nec eſt potētia naturalis. q2 nō ſemper ineſt. ſed motus quidam factus in nobis. qḋ ad paſſionē pertinet. neceſſe eēt ipſam eſſe paſſionē generalē. ¶ Eſſe autē generale dupliciter dicitur. Uno mō per pdicationē ſicut gen⁹ ad ſpēs. ¶ Alio modo ſm cām. Et ſic ſol dicitur eſſe aliqḋ generale. ad omnia que generanẜ ꝛ corrumpunẜ in iferioribus. i. in tota natura elementali. Ut dixit Ariſto. ꝑ de generatione ꝙ per acceſſum ꝛ receſſuƺ ſolis in circulo obliquo fit generatio ꝛ corruptio in terrā. ꝛ Dio⁹. Jdē dicit lib. de diuinis nominib⁹. c. iiij. Sicut eniƺ genus continet multas differentias poteſtate ſm ſimilitudinē materie. ita agens continet multos effectus ſm virtutē actiuam. ꝛ ideo vtrūq̄ȝ generale vocari poteſt. ¶ Cōtingit auteƺ aliquē effectū produci ex cōcurſu diuerſarum cauſarum. Et quia omnis cauſa aliquo modo manet in effectu cauſe. erunt multe cauſe per cōcurſum in eodem effectu. Et ſic poterit tertio modo effectus eſſe generalis qui continet multas cauſas quodā modo. ¶ Accipiēdo ḡnale pmo modo ira non eſt paſſio generalis. q2 non ꝯtinet ſub ſe

Opinio q̄rūdam. pma rō. ſcḋa rō. tertia rō. A Rñdeẜ ad queſituƺ. q. B Accipiẜ generale dupliciter.

ſub ſe aliquas paſſiones de quibus pꝛedicetur: ſicut genus:
ſed diuiditur contra aliquas paſſiones ſicut vna de ipſis.
¶ Secundo modo etiam ira non eſt paſſio gn̄alis: qꝛ nō ē
cā aliaꝝ paſſionū: ſed magis poſſet hoc mō dici amoꝛ eē paſ
Ira nō cauſat ſine tribus paſſionibus. ſio gn̄alis qui eſt cā oiuȝ: vt dicit Augu. xiiij. de ciuitate dei.
Amoꝛ. n. eſt pꝛima radix oiuȝ paſſionū. ¶ Sed tertio mō pt
dici ira eſſe paſſio gn̄alis iquātū eſt effectus multaꝝ paſſio-
num. ¶ Nā multis ꝯcurrētibus in vnū inſurgit ipſa. Oȝ. n.
tres ſaltē paſſiones eſſe ad hoc ꝙ ira ſit. ſ. triſtitiā: ſpeȝ: ⁊ de-
ſiderium. Nā nunq̄ȝ inſurgit motus ire niſi ꝓpter aliquā tri
ſtitiā illatā: ⁊ ſit ibi deſideriū vindicte: ⁊ hcatur ſpes de vin-
dicando: qꝛ vt dicit phs. ij. rheto. iratus hȝ ſpem puniēdi. Hȝ
n. appetitū vindicte vt ſibi poſſibilis. Un̄ ſi pſona inferēs no
cumentū fuerit multū excellens de qua nō poſſit ſpari vlla
vindicta ſuſcipiens iniuriā non iraſcit̄ ſed triſtitiā hȝ: vt dic̄
Auicē. li. de aīa. Erit g̃ iſto modo paſſio generalis. i. ex cōcur
ſu multaꝝ inſurgens. Et tn̄ ipſa ꝓpꝛie vna paſſio eſt diſtin-
cta ꝯ alias: qꝛ ipſa non eſt triſtitia: nec ſpes: nec deſiderium.
C ¶ Ad pmū dōm ꝙ potētia iraſcibilis noiat̄ ab ira: non qui
Ad pm ar. dē ꝙ ad ipſam potentiā ipſa ſola paſſio ptineat: qꝛ alie mlt̄e
ſunt in ea: iſta tamē manifeſtioꝛ eſt oibus. Et ꝓpter h̄ ab ea
ſola nomen aſſumptū eſt: ſicut multe ſunt delectationes pꝛe
ter coꝛpales: ⁊ tn̄ qꝛ iſte magis mãifeſte ſunt ꝓpter ipſas co
gnitas eſſe: ipſas ſolas d̄lectationes vocāt appꝛopꝛiato ſibi
hoc noīe: vt ait ariſt. vij. ethi. Ira aūt nō ſolū manifeſtioꝛ eſt
alijs paſſiōibus que ſunt in pte iraſcibili: ſȝ ēt gn̄aliter ē ma
nifeſtioꝛ oi paſſione. Qō magis manifeſta eſt q̄ȝ cōcupiſcen
tia que eſt de paſſiōibus notiſſimis. Et ꝓpter h̄ dicit Ariſt.
vij. ethi. eē cōcupiſcētiā vitupabilioꝛē q̄ȝ irā. ſ. adhuc iniuſtio
res: magis inſidiantes: iracūdus qdē non inſidiatoꝛ nec ira
D ſed manifeſtus: cōcupiſcentia autē doloſa. ¶ Ad 2m dōm ꝙ
ad. 2. ar. ira habet aliquā cōtrarietatē. Non qdē ꝙ aliq̄ paſſio ſit ſibi
ꝯꝛia: ſed ꝙ ipſa cātur ex ꝯꝛijs paſſionibus. Nā ibi eſt ſpes: ⁊
iſta eſt de bona: ⁊ eſt triſtitia que eſt de malo. Etiā ibi eſt de-
ſideriū: qō de bono eſt: iō ꝯꝛietatē habet in cauſis ſuis: lȝ nō
in ſeipſa reſpectu alterius. Et h̄ ſufficit. Sic. n. eſt in medijs
E coloꝛibꝰ in qbus non eſt ꝯꝛietas ſm ſe: ſed eſt ꝯꝛietas ſimpli
Ad 3. ar. cium coloꝝ ex quibus cāntur. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ vna paſ
ſio ſpālis nō includit alias tanq̄ȝ genus ipſaruȝ: ⁊ tn̄ poteſt
includere ſicut cā effectū: vel effectus cām. Ira aūt continet
paſſiones aliquas vt effectus cās ſuas: vt. ſ̄. dictū eſt. Et iō
pōt ſic vocari paſſio gn̄alis. Ipſa tn̄ in ſe vnica eſt. Sic. n. po
nunt eā phi tanq̄ȝ ſpecialē paſſionē. ⁊ ita ponit Tulius. iiij.
lib. tuſculanaꝝ qōnū: ⁊ ēt Damaſcenus. De hijs ſcūs Tho.
pma ſcōe. qōne. xlvj. articu. pꝛimo.

¶ Quid ſit obiectum ire. Qō. CXXII.

Opi. qrn̄dā pa rō. **Queritur** circa obiectū ire qd ſit. ¶ Aliqui dixe-
rūt ꝙ malū ſit obiectū eiꝰ. Dicit. n. Gre-
niſſenus ꝙ ira eſt armigera ꝯcupiſcētie iquātū. ſ. impugnat
id qō impedit cōcupiſcentiā. Nā ſicut per amoꝛē mouet̄ ho
mo in bonū qō cōcupiſcit: ita per irā reſiſtit oi volenti impe-
dire in bono illo. Omne tn̄ impedimentū habet rōnē mali: g̃
ſecūda rō. ira reſpicit malū tanq̄ȝ obiectū. ¶ Itē ira ⁊ odiū q̄ʒtū ad ef-
3rō. fectū ꝯueniunt: quia vtrūq̄ȝ infert nocumentū: ⁊ tn̄ odiū re-
ſpicit malū vt obiectū: g̃ ēt ira. ¶ Itē vt dicit Ari. vij. ethico.
Ira cātur ex triſtitia. Nā ipa ira opat̄ cū triſtitia. Triſtitia āt
A de malo eſt: qꝛ de eo ſolo triſtamur qō nobis malū vī: ergo p
Rn̄det ad queſituȝ. q. tinet ira ad malū. ¶ Dōm ꝙ ira eſt qdā motus factus in po
tentia appetitiua: ⁊ qꝛ appetitiua nō cognoſcit: neceſſe eſt ꝙ
ois motus factus in pōa appetitiua ſeq̄tur aliquē actū ṽtu-
De mō paſſionis. tis appꝛehenſiue que eſt cognitiua. Uis āt appꝛehēſiua du-
pliciter appꝛehendit. Uno mō per moduȝ incōplexi: vt cum
intelligimus qd ſit hō. Alio mō per modū cōplexi. vt cuȝ in
telligimus hoiem eē albū. Utroq̄ȝ mō ipſa vis appetitiua pt
tendere in bonuȝ ⁊ in malū. Per modū. n. ſimplicis ⁊ incō-
plexi vt cū appetitus ſimpl'r inheret bono: vel refugit malū.
Et tales motus ſunt circa bonū deſideriū ⁊ ſpes ⁊ delecta-
tio: circa malum aūt triſtitia ⁊ doloꝛ ⁊ ſimilia. Per modū āt
complexi mouetur aliq̄n appetitus: ſicut cū appetitus fertur
in hoc ꝙ aliquid boni vel mali fiat alicui: vel inſit ei: ⁊ h̄ ten
dendo in iſtud vel fugiendo ab eo: ſicut mãifeſte apparet in
amoꝛe ⁊ odio. Amamus. n. aliquid inquātum volumus bo-
num ineſſe illi: intelligendo de amoꝛe ad extraneum qui vo
catur amoꝛ amicitie. Sic etiam odimus aliquid ſiue aliqueȝ
inquantū volumus ei malū ineſſe. Iſtud autē eſt in ira: qꝛ q
cunq̄ȝ iraſcit̄ alicui querit vindictā de eo. Et ſic motꝰ ire duo
querit: vel in duo tendit. ſ. in ipſam vindictaȝ quā appetit ⁊
ſperat ſicut: quoddā bonuȝ. Et quātū ad hoc ira habet quā-
dam delectationem: qꝛ bonum delectationē cauſat. ⁊ ſic quā
do iratus conſequitur vindictaȝ quaſi adeptus bonū quod
intendebat delectatur de eo. ¶ Fert̄ ira etiā in id de quo q̄-
rit vindictam tanquā in qōdam malum ⁊ nociuum. Et hoc
pertinet ad rationē mali. Et ſic ira ſemꝑ fertur in duo. Et iō
motus ire eſt motus appetitus: pꝛout cōſequitur vim appꝛe
henſiuam appꝛehendentē aliquid cōplexe. Et ſic eſt de om-
nibus paſſionibus que ſunt in iraſcibili: qꝛ ſemper ſequunt̄
appꝛehenſionē cōplexam. Nam ſic etiā de ſpe que pōit̄ i ira
ſcibili. ¶ Eſt autem ad hoc duplex differentia ire ad odiū: ⁊ B
ad amoꝛem: ⁊ alias paſſiones ad quas comparatur. ¶ Pꝛi
ma eſt qꝛ ira ſemper reſpicit duo obiecta. ſ. bonū: ⁊ maluȝ vt
oſtēſum eſt. Amoꝛ autē ⁊ odiū aliquando reſpiciunt vnum Dr̄ia ire
obiectuȝ: aliquando duo. Nā amoꝛ diſtinguit̄ in amoꝛeȝ cō- odij ⁊ a-
cupiſcētie ⁊ amicitie. Amoꝛ ꝯcupiſcētie ad vnicā rē eſt. ſ. qn̄ moꝛis.
aliquā rem ſub ratione boni volumus: quā pꝛo nobis volu-
mus. ⁊ tamē amoꝛ ad ipſaȝ rē terminatur. ⁊ ſic dicit̄ aliquis
amare equū vel vinū: qꝛ pꝛo ſe illa vult. ⁊ tunc accipit̄ ama-
re pꝛo cōcupiſcere. viij. ethic. ¶ Alio modo accipit̄ amoꝛ pꝛo
amoꝛe amicitie: ⁊ tūc eſt ſimul ad duo bona. ſ. ad iſtud qō vo
lumus: ⁊ cui volumꝰ. Et ſic dicimur amare amicū: qꝛ bonuȝ
qōdam ei volumus: ⁊ hoc modo ponit̄ amoꝛ in diffinitione
amicitie. viij. ethic. ſ. amicitia eſt amoꝛ non latēs in ꝯ paſſis.
¶ Scōa differētia eſt: qꝛ accipit̄ vtrūq̄ȝ obiectū ex pte amo-
ris vt bonū: ⁊ ex pte odij vtrūq̄ȝ vt maluȝ: ex parte autē ire:
vnuȝ vt malum: alterū vt bonū. De amoꝛe patet: qꝛ vult ali-
quis bonum alicui per amoꝛem: ⁊ ipſum cui vult vt bonuȝ
reputat: qꝛ amicus eſt bonū amici cū ſit qōdā conueniens ſi
bi. Sic dicit̄. viij. ethi. qō amicus factus bonū eſt ei cuius eſt
amicus. Sic ēt in odio. Nam malū hō vult alicui tāq̄ȝ malo
qꝛ cū qs oderit alteꝝ reputat eum tanq̄ȝ malū ſibi. i. aliqd ſi-
bi inconueniēs: ⁊ ēt illi malū vult. Ira autem mouet̄ in vnū
ſm rōnem boni: qꝛ vindictam appetit vt qōdā bonū: q̄ non
ſolum iudicat bonū inquātū iratus quietatur in ea tanquā
in quodā bono: ſed ēt eſt bonū. i. iuſtum qōdam: quia lȝ vidi
cta ſit ſepiſſime iniuſta tam ex parte deſiderij: q̄ȝ ex parte rei
deſiderate. ſ. qꝛ deſideratur alicui de malo pluſq̄ȝ opȝ: tamen
ille qui mouetur per iram reputat ſibi iniuriam factaȝ ⁊ ap-
petit vindictam tanq̄ȝ qōdam iuſtum ſibi apparens iuſtum.
Reſpicit auteȝ ira aliud vt malum ⁊ nociuuȝ. ſ. iſtud de quo
vindictā querit: qꝛ iſtud qō nociuū eſt: licet ſimpliciter malū
non ſit: tamen ei cui nociuū eſt malū eſt: ⁊ reputauit iſtō vt
malū. Et ſic ira eſt paſſio quaſi cōpoſita ex duobus ꝯtrarijs:
non in ſe: ſed ex pte obiecti: qꝛ lȝ ira in ſe ſit vnicus motꝰ qui D
ſimul ſit: tamē ad duo eſt. ¶ Ad pmū dōȝ ꝙ ira de malo eſt ad p. ar.
tanquā de eo quod deſiderat. Unde inquātū ipſa reſiſtit im
pedienti delectationē mouetur impediens tanq̄ȝ in maluȝ ⁊
nociuuȝ: ⁊ fertur in ipſam vindictā de illo tanq̄ȝ in qōdā bo
num quod putat mereri ipſum impediens: qꝛ tamen bonuȝ
eſt pꝛincipalīꝰ q̄ȝ malū: licet ira reſpiciat ſimul bonum ⁊ ma
lum: denominatur a bono: ideo dicit̄ ꝙ ira eſt appetitus vin
dicte: vt dicit̄ pmo de anima. Et Aug. ij. confeſſionum dic̄ ꝙ
ira vindictā appetit. Poteſt tamē in diffinitione iſta vtrūq̄ȝ
intelligi: qꝛ ſi vindicta appetit̄: de aliquo appetit̄ iſtud auteȝ E
de quo appetitur malū eſt. i. vt maluȝ reputatur. ¶ Ad ſecū Ad ſecū
dum dōm ꝙ ira ⁊ odium ꝯueniunt in effectu: qꝛ vtraq̄ȝ paſ dū arg.
ſio nocumentū infert: ⁊ tamē nō ſm eandē rōnem: qꝛ odiuȝ
reſpicit vtrūq̄ȝ ſub ratōe mali. ſ. ipſum quod deſiderat: ⁊ iſtō
cui deſiderat. Et dato ꝙ iſtud malum quod quis cupit alte- Cōpatō
ri ex odio ſit ei debitum: qꝛ ipſe meretur iſtud ⁊ quātū ad h̄ ⁊ differē
iſtud eſſet bonum. i. iuſtum: tamen ex paſſione odij non vo- tia ire ⁊
lumus iſtud vt debitum ⁊ iuſtum: ſed ſolum inquantum eſt odij.
malū quoddam nociuum. Et pꝛopter hoc odiuȝ ſemper ē de
teſtabile cum non poſſit eſſe ſub ratione boni. Et tamē odiū
eſt ad hominem: qui ſaltem ſm naturam bonus eſt. Et ideo
nulli homini licet aliquid velle pꝛo altero niſi vt iſtud eſt bo
num vel iuſtum. ideſt ſiue ſit bonum illi homini: ſiue ſimpli-
citer. Sicut puniri vicia eſt ſimpliciter bonum: quia malum
culpe reducitur ad oꝛdinem boni per penam regulantē ipȝ.
Licet ergo puniri ſit afflictiuum eius qui punitur: tamē pōt
quis deſiderare ꝙ aliꝰ puniat̄: iquātū punitio ſua eſt ſimpl'r
bona: qꝛ ille malus eſt: vl' iquātū vtilis eſt rei publice: vt alij
foꝛmident:

formident: ſiue vt mali abſcindantur de re publica ne noceant ei. Et iſte due conſiderationes deberent haberi principaliter in qualibet punitione peccatorum. Sic dicitur deutero no. xxj. de filio cõtumace ⁊ luxurioſo. ſcꝫ. Lapidibus obruet eum populus ciuitatis vt auferatis malum de medio veſtri: ⁊ vniuerſus iſrael audiens pertimeſcat. Ira autem infert materialiter eũdem effectum quem odium. ſ. nocumentum ei cui infert: ⁊ tñ nõ ſub eadẽ rõne: ſed potius ſub rõe bõi. Immo nõ pt ira iferre nocumentũ ſub rõne mali: qꝛ ira eſt appetitus vindicte: ipſa aũt vindicta eſt retributio q̃dã: ⁊ iõ ex nã ſua dicit qõdã iuſtũ. Nã ſic iudex adeq̃t. ſ. illi qui gauiſus eſt mala inferendo ꝓxio iudex infert malũ: vt tñ iam hẽat iſte de malo q̃tũ ille. Et ſic indebite accepit bonũ. ſ. gaudens in malo: qõ alteri itulit: ita debite accipiat malũ in quo triſtet pluſq̃ volebat ⁊ pluſq̃ al's triſtari debuiſſet ſi non ituliſſet malum. Iſta. n. eſt adequatio iudicis. v. ethi. Cum ĝ ira moueat in vindictã: ſub rõne boni mouet. Põt tñ iſtud eſſe malum. i. nõ ꝓportionatũ vel regulatũ: qꝛ retributio dꝫ fieri ſꝫ quãdã cõmẽſurationẽ iniurie. Irat⁹ ãt vt cõiter plus vult retribuere q̃ paſſus eſt. Iõ ira nõ eſt malum ex ꝑte eius qõ cupit: nec iratus peccat ex hoc: ſed peccat iratus ꝓncipal'r in duob⁹ ſcꝫ general'r. ¶ Primũ qꝛ nõ cõmẽſurat retributionẽ: ſꝫ cõiter plus infert q̃ paſſus fuerit. ¶ Scdo peccat in mõ: qꝛ iuſtitia retribuit peccãti malũ: ⁊ tñ ſine aliq̃ cõcitatione ai: ſꝫ cum quadã tranquilitate iudicij: ira aũt ſemꝑ facit cũ quadã perturbatione: vt dicit. vij. ethi. Nã licet ira incipiat audire rõnem q̃tũ ad hoc ꝙ cognoſcatur iniuria eſſe facta: tñ poſtea non audit: ſed ꝓuolat ꝓpter ſuã velocitatẽ ad retributionem. Et ex hoc põt ſequi error circa oẽs circũſtantias. ſ. qꝛ iterdum iraſcet hõ de eo de quo non debet iraſci: vel vbi nõ debet: vl' qñ non debet: aut quãtũ nõ debet. ¶ Et de hoc ponit exemplum Ari. vij. ethi. dicens ꝙ ira eſt ſicut miſtri veloces: q anteq̃ audiant totũ qõ eis dñs iubet currunt ad actionẽ: ⁊ poſtea peccãt in actiõe: neſciẽtes q̃l'r facere debeant: qꝛ nõ audierunt totũ mãdatũ dñi per qõ dirigi debebant in agendo. Dicit ẽt ꝙ ſunt irati vel ipſa ira ſicut canes. Eſt. n. canis valde velox ad motũ: qꝛ cõcitat ſpũs eius: iõ cũ audierit portam pulſari latrat: non diſtinguẽs qs pulſet: ⁊ poſtea ſi viderit eẽ dñm vel hoiem notũ tacet. Prius tñ debuiſſꝫ vt recte ageret videre qs ſonitũ fecerat: ⁊ tunc latrare. Ita irati audiũt rõnem aliq̃l'r. ſ. ſolũ vt oñdat iniuriã eſſe factã: ⁊ poſtea nõ audiunt: an illa debeat vindicari: vel non: vel q̃l'r debeat vindicari: aut vbi: ⁊ q̃ũo. ⁊ ſic hõ irat⁹ peccabit per oia hec vl' peccare poterit: qꝛ rationẽ non audit. Et ſic iterdũ hõ iraſcitur cõtra amicũ ſuũ: vel pro re illa de qua erubeſcit poſtea fuiſſe iratũ. Et hoc eſt qꝛ ira nõ audiuit plãe determinationẽ rõis. ⁊ dicit Ari. ꝙ hoc eſt ꝓpter caliditatẽ ⁊ velocitatẽ nãe. ſ. qꝛ eſt ira per colerã que eſt calida ⁊ velox. Ex hĳs pꝫ ꝙ ira aliqñ põt eẽ bona. Nã ira ſm ſe ꝓpter bonũ mouet. ſ. ꝓpter retributionẽ eius qõ debet alicui tanq̃ penale ꝓꝓ malũ qõ intulit. Si ĝ ira audierit rõnẽ: ita vt appetamus retributionem cui debita eſt: ⁊ q̃tũ eſt dbita: ⁊ vbi: ⁊ q̃ũo: ⁊ ſic de alĳs: erit ira total'r bona. ⁊ ſic non ſolũ eſt aliqñ bona: ſed ẽt interdum eſt necia: ſicut eſt de illa quã vocamus irã per zelũ: que maxime ꝯuenit ꝓlatis: de qua. ĭ. dicet. ¶ Odiũ ãt nũq̃ põt eẽ bonum: qꝛ eſt de malo: ⁊ inquãtũ malũ eſt. Iõ ſi odiũ fuerit ad hoiem vel ad aliquã nãm que aliq̊ mõ bona eſt: ſꝑ erit malũ qꝛ cũ in qualibet nã ſꝑ repiatur aliqd boni: nũq̃ licet ei velle malũ ſub ratione mali. Si aũt poſſet hẽri odiũ ad aliquid qõ ita eẽt malũ ꝙ nihil de bono hꝫet: eẽt iuſtũ odiũ. ⁊ ſic poſſumus imo debemus odiſſe pctã: qꝛ pctm̃ malũ ẽ: ⁊ totaliter malũ: ita qõ nihil boni dicit: ſed ſolã boni ꝓuationẽ: hoiem ãt aut aliquã creaturã odiſſe nõ licet. ⁊ tñ licet iraſci ꝯ̃ hoiem. Et ſic põt ira eſſe bona odiũ autẽ non põt eẽ bonũ ſm ꝙ ad ꝓximum eſt. Iõ non eſt ſimile de ira ⁊ odio. De hĳs ſanctus Tho. ꝑma ſcde. q. xlvi. articu. ij.

B Jn quo peccat ira: ⁊ in q̃ recte vult.

D

J

Odium nũq̃ eſt bonũ ſꝫ ira aliqñ eſt bõa.

¶ In qua potentia ſit ira. Qõ. CXXIIII.

Querit circa ſubm ire: nã ipſa eſt paſſio quedam: ⁊ oẽs paſſiones ſunt in potẽtĳs: iõ eſt dubiũ in qua põa ſit. ¶ Dicunt quidã ꝙ in cõcupiſcibili: qꝛ vt ait tulius. iiij. li. tuſculanaꝝ qõnũ. Ira eſt libido quedã. Libido tñ ponit in ꝯcupiſcibili: ergo ẽt ira. Nã libido ꝯcupia q̃dã ẽ. ¶ Itẽ dicit Aug. in regula ꝙ ira creſcit in odiũ: ⁊ Tuli⁹ li. eo. dicit ꝙ odiũ eſt ira inueterata. Et ſic nõ dĩt ira ab odio niſi per augmentũ. ſ. inq̃tũ creſcit ira in odiũ: vel per tp̃s inq̃tũ odiũ eſt ira inueterata: ⁊ tñ dñia tꝑis vel augmẽti ⁊ diminutionis nõ variat ſpẽm. ĝ pertinebũt ad eandẽ ſpẽm ira ⁊ odiũ. Sed hoc nõ eſt poſſe ſi ſint in diuerſis potẽtĳs: qꝛ paſſiones ⁊ hitus diuerſaꝝ põaꝝ inter ſe ad min⁹ dñt ſpẽ: vt pꝫ in hitibus intellectus ⁊ volũtatis: odiũ tñ eſt in põa concupiſcibili: ergo ẽt ira. ¶ Itẽ Damaſcenus ⁊ Grego. niſſen⁹ dicunt ꝙ ira cõponitur ex triſtitia ⁊ ꝯſiderio. Iſta tñ duo ponunt in cõcupiſcibili cũ deſideriũ ſit de bono qõ delectat. ⁊ triſtitia ſit de malo oppoſito: iõ nece eſt ꝑtinere ad eandẽ potẽtiã. ſ. ad cõcupiſcibilẽ: ĝ erit ira in ꝯcupiſcibile. ¶ Dicendũ ꝙ ira põitur in põa vel vi iraſcibili. Nã ab ipſa noiat viſ iraſcibilis: iõ nõ põt ꝑtinere ad cõcupiſcibilẽ. ¶ Pro q̊ ſciẽdum ꝙ in iraſcibili ponunt multe paſſiões lꝫ ipſa noiet a ſola ira qꝛ ipſa eſt magis cognita. ⁊ dñt oẽs iſte paſſiones potentie iraſcibilis a paſſionibus potẽtie ꝯcupiſcibilis: qꝛ obiecta paſſionum cõcupiſcibilis ſunt bonũ ⁊ malũ abſolute: paſſiones aũt vis ꝯcupiſcibilis ſunt ad bonũ ⁊ malũ ſub q̃dã eleuatione ⁊ arduitate. ⁊ ſunt paſſiones ille ad iſta obiecta ſub rõne magni vel ardui ⁊ eleuati. Dcm̃ eſt ãt ꝙ ira reſpicit duo obiecta. ſ. vindictã quã appetit: ⁊ in hanc fertur vt in bonum: ⁊ iſtud de quo vindictã appetit: ⁊ in hoc fert vt in malũ ⁊ nociuum. Utrũq̃ ãt hꝫ quãdã arduitatẽ. Nã ira nõ iſurgit niſi circa aliquã magnitudinẽ. i. ꝓpter aliqd qõ putat multum nociuũ vel multũ iniurioſum. Quecũq̃ ãt ſunt valde parua nõ exiſtimamus eẽ digna ira. ⁊ de illis nõ iraſcimur: vt phs dicit in rheto. ¶ Cũ ĝ ira requirat magnitudinẽ tã in bono quã in malo. ſ. in illis rebus ad que eſt: manifeſtũ erit qõ ira ſit in põa iraſcibili: cuius paſſiões in arduũ tendũt. Paſſiones aũt ꝯcupiſcibilis nõ tendunt in aliqd arduũ: vel ſub ratione ardui. Qꝛ lꝫ interdum accidat difficile eſſe id qõ per cõcupiſcibilẽ queritur. i. ꝙ ſine magna difficultate non poſſet haberi. Iſtõ tñ eſt per accidẽs. Nã delectatio tactus ⁊ guſt⁹ circa quã eſt ꝯcupiſcibilis nõ eſt aliqd magnũ. Nõ põt ergo ira pertinere ad cõcupiſcibilẽ. De hĳs ſcũs Tho. ꝑma ſcde. q. xlvj. arti. iij. ¶ Ad ꝑmũ dõꝫ ꝙ ira libido quedã eſt vt Tullius dicit. Et tñ accipit ibi tunc large libido. ſ. ꝓ appetitu cuiuſcũq̃ boni nõ hiti ſed futuri: nõ hita ꝯſideratiõe an ſit arduũ vel nõ arduũ. Et ſic libido eſt nomẽ gñale ad ml'taſ paſſiones tã in ꝯcupiſcibili q̃ in iraſcibili. Nã ira appetit⁹ qdam boni eſt. ſ. vindicte. ¶ Ad. ij. dicendum ꝙ ira creſcit in odium: nõ ꝙ eadẽ paſſio nũero que eſt ira ſit odiũ: ſed per hoc ꝙ ira creſcit creatur odiũ. Nã ex parua ira non gignit odium. ⁊ ſic nõ differunt ira ⁊ odiũ ſicut paruus lapis ⁊ magnus lapis ſed ſic aliq̃ que habẽt diſtinctas magnitudines que nõ pñt cõpetere eidẽ ſpẽi. Nã nõ poteſt reperiri forma hois ſub tam magna quãtitate ſic vna turris: ⁊ ita de differẽtia oium ſpẽꝝ inter ſe: qꝛ q̃libet forma ſpecifica que eſt corꝑis organici determinat ſibi certã magnitudinẽ: ⁊ non põt eſſe in q̃cunq̃: ita odiũ habet quẽdã ſtatum incrementi ſuꝑ irã: ad quẽ ira ꝑuenire non põt. ⁊ ſic ira magis ſe habet ad odiũ per cãm quã material'r. ¶ Sic etiã cũ dicit ꝙ eſt odiũ ira inueterata: nõ eſt intelligendũ qõ ipſamet ira ſit odiũ: ſed ꝙ per diuturnitatẽ quãdã ira cãt odium: ⁊ non efficitur ipſa odiũ: ſicut deſiderium triſtitia: ⁊ ſpes ſimul irã cauſant: ⁊ tñ nulla iſtaꝝ eſt ipſa ira. ¶ Ad tertiũ dõm qõ ira dicitur cõponi ex triſtitia ⁊ deſiderio: non tanq̃ ex ꝑtibus ꝯſtituẽtibus: qꝛ q̃libet paſſio eſt qdam motus ſimplex vel forma ſimplex ꝑtinens ad qualitatẽ: iõ non põt eſſe cõpoſita ex duab⁹ formis: maxie qꝛ nõ erat poſſibile ꝯiungi duas q̃litates vt aliqd vnũ cõſtitueret ⁊ qñcũq̃ aliquid cõponit vel ꝯſtituitur ex duob⁹ aut pluribus: nece eſt alteꝝ eſſe vt potentiã ⁊ alteꝝ vt actum: ⁊ tamẽ due q̃litates ſunt: ⁊ duo actus: ideo nõ eſt poſſe ex eis ſolis aliquid componi vel ꝯſtitui. ¶ Sed dicitur componi ira ex iſtis. i. qõ ex concurſu iſtarum tanquã cauſarum reſultat ipſa ira tanquam quidam effectus. Et tunc dicemus quod ira ex tribus compõitur. ſcilicet ex triſtitia: deſiderio: ⁊ ſpe. Triſtitia enim prior eſt: quia eſt de malo inflicto nobis: ⁊ propter iſtud homo mouetur ad retributiõem: ⁊ iſtud moueri eſt deſiderare. Etiam eſt ibi ſpes. quia ſi non ſperaremus poſſe retribuere nocumentũ iniurianti: non moueremur ad iram. ſed ſolum triſtaremur tanquã malum patientes quod repellere non poteramus.

Opinio q̃rundã ꝑª rõ. 2ª rõ.

tertia rõ.

Rñſio ad queſitum. q. A

Dñia paſſionũ ꝑtis cõcupiſcibilis ⁊ iraſcibil.

B

C ad ꝑ. argu.

D Ad 2m arm

Quõ creſcit ira i odium.

E ad 3m arm

An ira ſit cõpoſita ex tribus paſſionibus.

¶ An ira ſit cum ratione. ¶ Queſtio. CXXV.

Queritur an ira ſit cũ rõne. ¶ Aliq dicũt qõ nõ. Nã ira ẽ paſſio q̃dã i appetitu ſẽſitiuo.

Opinio q̃rũdam. ꝑma rõ.

appetitus tamen ſenſitiuus non ſequit̄ apprehēſionē ratio-
nis. ſed partis ſenſitiue. ergo ira non eſt cū rōne. nec eā ſeq̄t.
ſcd̄a rō. ¶ Itē aīalia bruta non hn̄t rōnē: in eis tamen ira eſt: ſapie.
.3 rō. vij. ſ. q̄ ſapia nouit iras beſtiarꝝ: ḡ ira non eſt cū rōe. ¶ Itē
4. rō. ebrietas ligat rōnē: ⁊ tn̄ adiuuat irā: ḡ nō ē ira cū rōe: q: tūc
in ſolis hn̄tibus rōnē ſolutā: eēt ira. ¶ Itē p3 q: ſi ira eēt cū
rōne: vbi eſſet magis rō eēt magis ira: ⁊ tn̄ rō ſiue itelligen-
5. rō. tia pfectius eſt in deo: ⁊ in angelis q̄ hoīe: ḡ eēt ibi magis
ira. S3 falſum eſt: q: in deo: ⁊ in angelis nulla ira eſt. ¶ Itē
in ipſo hoīe in quo eſt rō ⁊ ira: q̄to eēt rō magis vigens: eēt
tāto ira maior: ſed falſu3 eſt: q: q̄to aliqs magis viget i actu
rōnis: tāto minus de ira ⁊ alijs paſſioib⁹ in eo eſt: cū p rōnē
oīa moderent̄. In illis aūt in qbus eſt paucus vſus rōis eſt
multa ira: iō dixit Salomō: q̄ iter ſtultos ſp ſunt iurgia: ſa-
A piens āt cauet illa. ſ. q: illi q ſtulti ſunt neſciūt moderari irā:
Rn̄det ad ⁊ iō ſp ſunt in ɔtētiōib⁹. Nō eſt ḡ cū rōe. ¶ Dōm q̄ ira aliq̄
queſitu3. q. mō eſt cū rōne. Nā ira audit rōnē: vt manifeſtet eſſe iniuria
fcā3: q: al's nullus eēt motus. Et in b̄ dicit Ari. vij. ethic. dif
ferre irā ɔcupia3: q: ira aliq̄ mō audit rōnē l3 nō pfecte audi
Dñia ire ⁊ at: cōcupia aūt nullo mō. ſ. ira q̄dē ɔſeq̄t rōnē aliq̄l'r: ɔcupia
ɔcupie. āt nō: iō ɔcludit q̄ eſt ɔcupia turpior. ¶ Hoc āt app3 mag̃l:
q: ira eſt appetitus vindicte de aliq̄ q̄d extimat̄ intuliſſe da-
num vel iniuriā. Iſta aūt apprehenſio eſt cōplexa: q: appre-
henditur hic ip3 aliq̄d iniuriā intulit: ⁊ ipſa iniuria illata: ⁊
ēt vindicta debita p illa iniuria. Et iſtud colligitur q̄ſi per
modū ſilogizantis ⁊ diſcurrētis. ¶ Nā rō arguit ſic. Iſte in
iuria3 intulit: ⁊ tunc inſurgit motus ire q̄ſi ſilogizans: ḡ ipu
gnanda eſt: ⁊ non expectat vltra mandatū rōnis ⁊ ſilogiza-
re: tn̄ eſt opus rōnis: ḡ ira cū rōne eſt aliq̄l'r. Sic dī ethi. vij.
ſ. rō quidē vel fantaſia qm̄ iniuria vel ɔtēptus manifeſtauit:
hoc aūt queadmodū ſilogizās: qm̄ op3 talē oppugnare: ⁊ po
ſtea dicit q̄re quidē ira ɔſequit̄ rōnē aliqual'r. Iſtud āt poīt
ad oſtendendā dñiā inter iram ⁊ ɔcupia3. Nā ira nō iſurgit
ſine rōne iudicāte: concupia āt non expectat ad rōnē iudicā
te3: nec eſt ab ea p̄ncipiū ſui motus: iō ira eſt paſſio nobilior
B quā ɔcupia: q: ad rōnē magis ptinet: q̄mō āt ira ſilogizet di
Ad p̄m ar. cetur. ſ. q. cxlv. ¶ Ad p̄mū dicendū q̄ motus virtutis appe
titiue pōt eſſe dupl'r cū rōe. Uno mō vt a rōne pcipiēte: ⁊ ſic
voluntas eſt cū rōne: q: ipſa ſeq̄t itellectū determinātē: ⁊ ob
hoc vocatur appetit⁹ rōalis. ⁊ eſt rōalis per eēntiā: vt p3 pri
mo. ethi. in fine. Alio mō dī appetitus cū rōne. i. cū rōe dnū
ciante aliq̄d fcm̄ eſſe: l3 nō plene determināte. Et ſic ira ē cu3
rōne. Nā ſi eſſet cū ratione diffiniēte: ⁊ ſeq̄ret eā per oīa: eēt
ira aliqs motus factus in voluntate: ⁊ ptineret ad ptē rōna
lē fm̄ eſſentiā. Dicit aūt Ariſt. li. de problematibus: q̄d ira ē
cū rōne: ſed vt manifeſtat iniuriā. Appetitus. n. ſenſitiu⁹
C imediate rōni nō obedit: ſed mediate voluntate: ⁊ iō rōnem
ad. 2. ar. non aſcultat perfecte. ¶ Ad fm̄ dōm q̄ in aīalib⁹ brutis eſt
ira: q: l3 nō hn̄t intellectū: hn̄t tn̄ nālē inſtinctū ex dīna rōne
eis indictū per quē hn̄t motus interiores ⁊ exteriores ſimi-
les motibus nr̄is. Etiā l3 nō ſit in eis itellectus eſt fantaſia
⁊ imaginatiua que colligit intentiones pticulares: ⁊ exiſti-
matiua que rōes inſenſatas accipit a ſpēb⁹ ſenſatis. i. rōnem
amicitie vel inimicitie nocumenti vel dlectatiōis. Et hoc ſuf
ficit ad hoc q̄ ſit ira. Qm̄ illa non ſolū eſt cū rōne: ſed ēt cu3
fantaſia: vt p3. vij. ethi. ſ. rō quidē vel fantaſia: qm̄ iniuria vel
D ɔtēptus manifeſtauit. Eſt aūt fantaſia in beſtijs: que erit lo
ad. iij. ar. co rōnis: iō ibi poterit eſſe ira. ¶ Ad. iij. dōm q̄ ira audit ra
tionem aliqual'r. ſ. vt denunciante3 iniuriā vel ɔtēptū factū
fuiſſe. vij. ethi. l3 nō audiat vſq3 ad finē rōnem determinātē
ſ. an retributio ſumi debeat: ⁊ q̄liter: ⁊ q̄tū. Et ſic nō obſer-
uat regulā rationis oīno: ſed peccat. Un̄ ad irā regrit̄ actus
Ebri⁹ quan aliquis rationis p̄cedens. Et ēt eſt ibi impedimētū rōnis ſe-
do iraſcitur quens ppter iram. Un̄ dicit Ariſto. li. de problematib⁹ q̄ illi
⁊ qn̄ non. qui ſunt multū ebrij: ita q̄ nihil hēatur de iuditio ratiōis nō
iraſcuntur: q: eſt in eis total'r ligata rō: ſic etiam dormiēs nō
iraſcitur: ſed qn̄ non ſunt ita pfecte ebrij ſunt magis p̄pti
ad iram: ex eo q̄ in eis impedit̄ magis ratio ſequi rationbi-
le: quā in alijs hoibus: cū ſit aliqual'r ligata. Et tn̄ nō eſt ita
ligata quin poſſit nūciare factā eſſe iniuriā: q: ad hoc q̄tū-
cūq3 parua apprehenſio rōnis ſufficit. Et tn̄ eſt ligata aliq̄li
ter: ⁊ non ſufficit iudicare q̄uō vindicandū ſit. Et ſic ira non
pōt audire rōnē tunc ad obediendū: iō ſeq̄tur hō magis irā:
q̄ſi non ſit aliq̄d q̄d eā frenare poſſit. ¶ Si aūt ratio ſit oīo
ligata: non ſolū non poterit iudicare qual'r vindicandu3 eſt:

aut qn̄: ⁊ vbi: ⁊ q̄tū: ſed ēt non apphendet an iniura vel cō
tēptū factū ſit: ⁊ q: ira non fit ſine apprehenſione rōnis de-
nunciantis hoc: non poterit hō qui ebrius ē omnino iraſci.
¶ Ad 4m dōm q̄ ira l3 ſit cū ratione: eſt tamē quidā motus D
factus in parte iraſcibili. Iſta āt non eſt niſi in aīalibus que ad 4. ar.
hn̄t ptem rōnalē: ⁊ partē ſenſitiuā. De⁹ aūt ⁊ angeli ſunt in
tellectus puri nō hn̄tes ptē ſenſitiuā: iō non eſt in eis ira: l3
ſit multū de rōne vel intellectu. ¶ Ad q̄ntū dōs q̄d ſi ira eēt E
cū rōne tanq̄ pcipiēte. ſ. obediendo ſibi in oīb⁹ que pcipiet: ſi Ad 5m
cut voluntas nāliter ſeq̄t itellectū iudicantē: eēt verꝝ q̄ ho- argu.
mines hn̄tes plus de vſu rōnis hērent plus de ira. Ira tamē
rationē non audit pfecte: ſed audit vt denunciātē iniuriā eē
factā: poſtea autē non audit: ſed perturbat eam ita vt nō be-
ne iudicet: ſic dicit catho. Ira impedit aiu3 ne poſſit cernere
verꝝ. Ideo non eſt plus de ira in hoib⁹ hn̄tibus plus de vſu
rationis: imo q̄to plus hn̄t de vſu rationis: tāto minus dē ira
habent: q: vbi rationis vſus eſt pturbatus non pt̄ eſſe ma-
gnus: ḡ vbi fuerit multū de ratiōe: erit paucū vel nihil dē ira:
⁊ de alijs paſſionibus: q: totū hoie3 ſibi vendicabit ratio: ita
q̄ nullus motus in eo ſit: niſi per rationē: ⁊ in tali hoie vo-
cabunt̄ omnia ratiōalia. i. non erit aliquid factū in hoie per
aliq̄d principiū q̄ per rationē. ¶ Sic dīc Ari. li. de bona for
tuna: q̄d vbi eſt multus intellectus eſt pauca fortuna: ⁊ vbi F
eſt multa fortuna eſt pauc⁹ itellectus. ſ. vbi eſt intellect⁹ mul-
tus. i. hō oīa dirigit per itellectū nō poterit ei q̄ſi accidere ve
riſimil'r aliq̄d q̄d nō ſit p̄cogitatū. Ideo quicquid euenerit ſi
ue bonū: ſiue malū nō vocatur fortuna: q: p̄cogitatū ē. For-
tuna autē eſt de hijs que cogitata non ſunt ſic caſus. Et ita
ɔ̄trio: hoī tunc eſt multa fortuna: qn̄ oīa q̄ſi fortuito ſibi eue
niunt. Et iſtud eſt ſi nihil ab eo p̄cogitatū eſt: q: tunc q̄cq̄d
acciderit: fortuitū erit. Et ita beſtijs oīa ſūt fortuita. Ita circa
paſſiōes eſt: q: vbi eſt magnus vſus rōnis rarus vel nullus
actus paſſionis eſt: ſed oīa per rōnem moderata. De hijs ſan
ctus Tho. p̄ma ſcd̄e. q. xlvj. arti. iiij. s. Tho.
¶ An ſit naturalior ira hoī q̄ concupia. Q̄ō. CXXVI.

Queritur

circa irā: an ſit nālio hoī ira q̄ ɔcupia.
¶ Dicunt q̄dā q̄ cōcupia ſit nālior: q: Opinio
pprium hoīs eſt q̄ dicat̄ aīal māſuetū: ſed ira opponit̄ man q̄rundā.
ſuetudini: vt p3. iiij. ethi. ⁊. ij. rhetho. ḡ ira non eſt nālior quā3 p⁹ rō
concupia: ſed potius videbit̄ total'r ɔ̄ nām. ¶ Itē rō di 2. rō.
ſtinguit̄ ɔtra nām: q: dicimus q̄da3 agere fm̄ rōnem: ⁊ alia
agere fm̄ nām. Sed ira eſt cū ratione ⁊ ɔcupia nō: vt patet
vij. ethi. ⁊ dictū eſt p̄cedenti. q. ḡ cōcupia eſt nālior q̄ ira: ⁊
ipſa ira non vocabit̄ pprie naturalis. ¶ Itē ira eſt appetit⁹
vindicte: concupia aūt eſt appetitus delectabiliū fm̄ tactum 3ᵃ rō
⁊ guſtū. ſ. venereorꝝ ⁊ ciborꝝ ⁊ potuum. Hec aūt ſunt magis
nālia hoī q̄ ira: q: faciūt magis ad ɔſeruationē eius. ḡ con-
cupia erit nālior q̄ ira. ¶ Dōm q̄ ira naturalior eſt q̄ con- rn̄de. ad
cupia. Naturale tn̄ dicitur q̄d cātur a principijs nāe. vt dicit̄ queſitū
ij. phiſi. ideo illa paſſio que magis cauſat̄ a p̄ncipijs nāe erit q̄onis.
naturalior. ¶ Sunt aūt duo p̄n⁹. cuiuſlibet paſſionis. ſ. obꝫ A
⁊ ſbm. Obiectū eſt id ad q̄d paſſio mouet. q: omnis paſſio ē An ſit
quidā motus factus ad aliquid fugiēdū vel pſeq̄ndū vl' hu ira natu
iuſmodi. ſubm autē paſſionis eſt potētia aliq̄. Na3 fundātur raliō q̄
omnes paſſiones in potētijs duabus. ſ. concupiſcibili ⁊ ira- ɔcupia.
ſcibili. ¶ Si āt conſiderent̄ concupia. ⁊ ira ex pte obti. erit B
nālior concupia q̄ ira. q: cōcupia eſt circa dlectabilia guſt⁹
⁊ tactus. ſ. cibos ⁊ pot⁹. ⁊ venerea. Et iſta ſunt maxie neceſ
ſaria. cū cibus ⁊ potus ſit iſtud per q̄d indiuiduū conſerua-
tur. Uenerea autē ſunt ſolus ipſe modus quo conſeruatur
ſpēs. Et q: ſeruari ſpēm ⁊ indiuidua eſt maxie neceſſariu3
erit maxie naturale. Ira aūt eſt circa vindictā vt obiectu3. ⁊
circa eū de quo vindicta appetitur. Nullu3 autē iſtorꝝ eſt ita C
naturale. ſicut ea que in cibo ⁊ potu ſunt. ¶ Si autē conſi-
deretur ira ⁊ ɔcupiſcētia ex parte ſubiecti. ira eſt naturalior
quā cōcupiſcentia. Poteſt eni3 conſiderari natura alicuius
ex parte generis. ſc3 inquātū animal eſt. vel fm̄ natura3 ſpe
ciei. ſc3 inquātū eſt homō. vl' quātu3 ad cōplexione3 p̄pria D
indiuidui que aliquo mō vocat̄ natura indiuidui. ¶ Si cō-
ſiderent̄ natura generis que eſt eſſe animal. erit naturalior cō
cupiſcētia quā ira. q: ex ipſa natura cōmūi animalitatis ha-
bet homo quādā inclinationē ad conſeruandū ⁊ appetēdu3
ea que ſunt ɔſeruatiua vite. huiuſmodi ſunt cib⁹ ⁊ pot⁹ ⁊ ve
nerea. Ideo tunc non ſolum ex pte obti. ſcilicet cibi ⁊ potus.
⁊ venereorꝝ: que ſunt fm̄ ſe magis nālia: dicet̄ ɔcupia natu
ralior: ſ3

raliox:ſed,ēt,ex pte appetentiſ.ſ.qꝫ magis inclinatur hō incꝫ
tuȝ aial ad cibū ꝛ potū q̄ȝ ad vindictā: ꝛ tñ appetens eſt ſƀȝ
ipſius paſſiōis. ¶ Si āt ꝯſidereť nā hois ꝼm ſpēm vł ꝼȝ cō-
E pleriōnē idiuidui,ppꝛiā:erit ira magl nālis q̄ȝ ꝯcupia: qꝫ nā
hois eſt eſſe rōnale:ira tñ ſeqť magis rōnē q̄ȝ cōcupia:qꝫ ali
quo mō,eſt ira cū rōne:ꝯcupia autē nullo mō erit ĝ ira natu
ralioꝛ.Etiā act⁹ire eſt magis nālis hoi ꝼm ꝙ hō eſt quā act⁹
concupie.Uñ dī.iiij.ethi.ꝙ humani⁹eſt magis punire quod
ad irā pertinet q̄ȝ manſuetū eſſe:qꝫ vnuȝ quodqꝫ nāl'r inſur
git ꝯ ꝯꝛia,ꝛ nociua. ¶ Si autē ꝯſidereť nā indiuidui ꝼm ,p
F pꝛiam cōplexionē ēt erit ira nālioꝛ q̄ȝ cōcupia.ſ.qꝫ habitudo
naturalis ad reſiſtendū facit magis ,pmpte in q̄libet hoie ſe
qui irā:quā hitudo ad ꝯcupiſcendū faciat ſequi ꝯcupiam.ſ.
Si aliqs hō eſt multū diſpoſitus ad irā: ꝛ aliqſ multū diſpo
ſitus ad cōcupiſcentiā:facilius mouebiť ad irā qui ad eā diſ
poſitus eſt:q̄ȝ moueať ad concupiam qui ad illā eſt diſpoſi-
tus:ēt extñte diſpōne eq̄li. ¶ Rō eſt:qꝫ hō diſpōitur ad iraȝ
ꝼm ꝙ hȝ colericaȝ cōplexionē.Colera āt inter ceteros hūo-
res facilius moueť:qꝫ magis aſſimilať igni:iō qui diſpoſit⁹ē
ꝼm cōplexionē nālem ad irā facilius iraſciť:quā qui diſpoſi-
tus nāl'r eſt ad concupiam cōcupiſcat. ¶ Uñ lȝ hō ad vtrū-
G q̄ȝ ſit diſpoſit⁹:qꝫ vtrūqꝫ nāe ſue cōpetit:erit tñ nālioꝛ ſibi ira Quo mō ira ō riueť a: parentib⁹ i filios.
inquātuȝ ceteris paribus ad eaȝ facilius mouetur. ¶ Et ſic
Ariſt.vij.ethi.dicit irā eſſe nāliorē quā cōcupia.Et pp hoc fa
cilius dari veniā ire quā ꝯcupie.ſ.adhuc nālibus magis ve
niam ſequi appetentibus:ira autē nāl'. ¶ Oſtendit ēt ibi qō
ppter hoc ira magis deriuať a parentib⁹in filios q̄ȝ cōcupi-
ſcentia.Et tñ ea que p generatiōeȝ deriuanť nālia ſunt.Naȝ
percutiens pīeȝ ſuū ex ira:q̄ſitus q̄re euȝ percuteret:dixit ꝛ
n.iſte euȝ qui fuit ipſius: ꝛ ille eū qui fuit ipſius: ꝛ puerum
oñdens dixit: ꝛ iſte me cū vir fiat pcutiet.Cōnatuȝ.n.nob ē.
Et tractus a filio q̄eſcere iuſſit apud hoſtia. ꝛ.n.ipſe trahere
pīem vſqꝫ huc.Et ſic deriuabať ira a parentib⁹in filioſ: ꝛ ſic
vnus filius pcutiebat pīem:ita ipſe cuȝ pī fieret pcutiebať a
filio ſuo: ꝛ ille ab alio.Et ſic cū q̄rereť q̄re hoc faceret qui p-
cutiebat dixit:ꝯnatū eſt nobis.i.nāle eſt oīb⁹de iſta ,pgenie p
cutere pīes ſuos: ꝛ iō putauit ꝙ ēt oēs poſteri hoc facerent.
Unde cū pcuteret pīeȝ oſtendit filiū paruulū ſuum: dicens
iſte percutiet me qñ fuerit factus vir.Et ēt iſti qui hoc patie-
banť putabant ƀ eſſe quodāmō iuſtū inq̄ȝtū nāle erat. iō cū
pī pcuteretur a filio ꝛ trahereť per terrā:vt de domo educe-
H retur cū pduceret ad hoſtia:pī dixit filio volenti euȝ educe-
re de domo.Jam ceſſa:qꝫ ego qñ pīeȝ meū pcutiebā ſolit⁹erā
percutere ꝛ trahere eū vſqꝫ ad hoſtia. ¶ Concupia autē nō
ꝯſueuit deriuari a parentibus in filios per tātā ſimilitudinē
iō ira nālioꝛ eſt.Maxie.n.qꝫ cōcupia non ſolū ſequiť diſpo-
ſitionē nāleȝ ad ꝯcupiſcēdū:ſȝ ſepe ſeqť foꝛmā appꝛehenſaȝ.
Uñ ꝯtingit eos interdū qui nō ſunt diſpoſiti multū ad cōcu
piſcendū intenſius aliq̄d cōcupiſcere q̄ȝ eos q diſpoſiti ſunt
ad cōcupiſcendū.Et hoc qꝫ cōcupia iſtoꝝ nō ſeq̄tur diſpoſi-
tionē nāe:ſed aliquā certā foꝛmā appꝛehenſaȝ ad quā mouē
tur intenſiſſime: ꝛ non moucrenť ad alias foꝛmas:qꝫ ,ppꝛie
ſit in quibuſdā amantibus.Et talis concupia eſt periculoſa
qꝫ pñt incidere hoies in maniā vel amētiā: ꝛ vocať cōcupia
illa vel paſſio apō medicos amicos amoꝛ heroos. Jra auteȝ
in hoie maxie ſequitur cōplexionē.Nā ceteris paribus ma-
I gis iraſcunť multū colerici q̄ȝ flegmatici.iō nālioꝛ eſt ira cō-
ad p.ar. cupiſcentia. ¶ Ad pmū dōm ꝙ hoi eſt aliq̄l'r nāle eſſe man-
ſuetū: ꝛ aliqual'r nāle vindictā petere. ¶ Pꝛo quo ſciendu ȝ
ꝙ in hoie cōſiderari pōt nālis cōplexio ex pte coꝛpoꝛis: ꝛ pt
Quo mō ſe hēat hō ad paſſiōeſ. ꝛ quomodo bruta. conſiderari ipſa rō:cōplexio aūt nālis hois eſt maxie tēpata
iō nāliter hoi ꝯuenit ꝼm ſpēm ex parte ſue cōplexiōis ꝙ nō
hēat excellentiā aliquā in aliq̄ paſſione.ſ.nec ire:nec auda-
tie:nec timoꝛis: ꝛ ſic de ceteris. Qꝫ iſte paſſiones cōpetunt
aialibus pfectis: ꝛ varianť in eis ꝼm modū cōplexiōis ipo-
rū:iō aialia illa que ad mediū tēpamenti deueniūt:opȝ ꝙ ha
beant oēs paſſiones magis eq̄les:ita ꝙ in nulla eaꝝ nōbi-
liter excedant. ¶ Aialia vo que multū recedunt a medio tē
peramenti nece eſt ꝙ ꝯſequanť paſſiones aliq̄s multū in ex
tremo.Et qꝫ nō pōt aliqō aial deuiando a medio tēpamenti
declinare niſi ad vnaȝ extreminitatē:non poterit hēre excellē
tiam niſi in vna paſſione que cōpetit illi mō ōterminato cō
plexionis.Sic.n.leo excellit in audatia: ꝛ lepus in timidita
te:canis in ira: ꝛ ita de ceteris.Hō aūt cū ſit nāl'r tēperatiſſi
mus: qꝫ eſt in medio tēpamēti totius cōplexiōis nāe aialiū:

non hēbit exceſſum ſpālē in aliq̄ paſſione:ſed oēs erūt in eo
q̄ſi moderate ſe hñtes.Et ſiqs ad vnā paſſionē ſit determia-
tus nāl'r multuȝ excellenter ſup oēs alias paſſiones:iſte re-
cedit multū a medio tēpamenti cōplexionis. ¶ Ex hac par
te,igitur cōpetit hoi māſuetū eſſe:qꝫ q̄buſdā beſtijs pꝛopter K
extremitatē complexionis cōpetit magna ferocitas quaſ vo Quid ſit
cat ſapia iraſ beſtiaꝝ ſapie.vij.Hō aūt cuȝ non hēat extremi magis nāle
tatem in cōplexione:ſed ſit nāl'r in medio tēpamenti nō ha- hoi māſue-
bebit magnitudinē ire.Et hoc eſt ei manſuetū eſſe nāl'r. Ex tu⁹ an ira.
parte autē rōnis cōpetit hoiem iraſci ꝛ māſuetū eſſe: ꝼm qō
rō quodāmō cauſet irā inquātū nūciat cām ire: ꝛ quodāmō
ſedat irā:inquātū iratus nō total'r audit imperiū rōnis. Qꝫ
tñ pncipiū ire eſt per hoc ꝙ putať iniuria vel ꝯtēptus fact⁹
vij.ethi. ꝛ.ij.rheto.hoc aūt ipſa rō idicat vel appꝛehēdit. vij.
ethi.ergo ipſa facit hoiem iraſci:qꝫ ſine ea ira nō eēt.Jpa ta-
men facit irā eē puā:qꝫ ſi non eſſet ratio in hoie:eēt ira ei⁹in
domabilis.Eſſe aūt hoiem māſuetuȝ:non eſt non hēre iram:
ſed hēre iram paruā. ꝛ hoc ſit ptim ex cōplexione: ꝛ partiȝ ex
ratione.Jdeo hoi tā iraſci quā manſuetū eſſe nāle eſt.Abſo-
lute tñ loquēdo magis naturale eſt hoi iraſci:quā manſuetū
eſſe:vt diciť.iiij.ethi.ſ.humanius eſt magis punire qō perti
net ad irā quā manſuetū eſſe:qꝫ vnūq̄ōqꝫ nāliter inſurgit in L
ſua ꝯꝛia ꝛ nociua. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ agere ꝼm nām: ꝛ ꝼȝ ra ad .ij. argu.
tioneȝ diſtinguunť in eis in q̄bus ſunt tanquā pncipia diſti
cta.ſ.qꝫ in q̄buſdā eſt natura in q̄bus non eſt rō.Jlla tñ qui-
bus rō eſt nā ſua:agere ꝼm rōnem eſt agere ꝼm nām.Jta de
homine eſt ꝙ rō eſt ſibi nā:iō cū ira aliquo mō ſeq̄tur rōneȝ:
dicetur ira nālis hoi.Et hoc mō non diceret nālis eē ira ali- M
cui alteri aiali:qꝫ nulli alteri rōnem hēre nāle eſt. ¶ Al'r po
teſt dici ꝙ diſtinguitur agere ꝼȝ rationē: ꝛ ꝼm naturaȝ:qꝫ q̄
agunt naturaliter hñt ſe determinate ad vnū:que vero ꝼȝ ra
tionem:agunt per libtatē:ideo nō ſunt determinata ad vnū
ſed pñt in oppoſita.Sic dicit Ari.ix.meta.ꝙ potētie natura
les ſunt determinate ad vnū:ratiōales vo poſſunt ad oppo-
ſita.Et hoc mō ēt ira poſſet dici natural': qꝫ lȝ ipſa ſequatur
rationē tanquā denunciantē iniuriā eſſe factā:non tamē au
dit poſtea q̄d ratio pcipiat:ſed ꝼm ſe determinata eſt ad vin
dictā: ꝛ non poteſt moueri in oppoſitū.Jō nālis eſt: ꝛ tñ ma
gis dī nālis pmo modo.Et ſcdo mō dicetur ira nālis inquā-
tum non ſeq̄tur determinationē rōnis:qꝫ tunc ſicut p rōnē
poteſt hō oppoſita iudicare:ita per irā poſſet hō moueri ali-
quādo ad vindictā: ꝛ aliqñ non:qō falſum eſt. ¶ Et non di-
cetur eſſe ira per rationē.i.ſequēs rōnis determinationē vel
pceptū ſicut ſeq̄tur iſtud voluntas que ēt eſt ad oppoſita ſi-
cut intellectus.Jra tñ non eſt ad oppoſita nec aliq̄ paſſio: ꝛ
ſic pōt dici naturalis. ꝛ tñ hoc modo quelibet paſſio eſt nāl':
qꝫ nulla eſt ad oppoſita:nec ſeq̄tur determinate rōnem. Sȝ N
dicetur naturalis pmo mō:qꝫ ſeqť aliqual'r rōnē que eſt na ad .ij. augu.
tura ,ppꝛia hois. ¶ Ad.iij.dōȝ ꝙ cib⁹ ꝛ potus ꝛ venerea ſūt
magis naturalia hoi quā vīdicta. ꝛ iſta ſunt obm: ꝛ ſic ꝯceſ-
ſum eſt ꝯcupiam eſſe nāliorē ira ex pte obti:ſed non ex parte
ſubiecti.De hijs ſcūs Tho.pma ſcōe.q.xlvj.arti.v.

¶ An ira ſit grauioꝛ quā odium. Qō.CXXVII.

Queriť an ira ſit grauioꝛ quā odiū. ¶ Aliq dicūt
ꝙ ira ſit grauioꝛ:qꝫ dī,puerb.xxvij.Jra nō Opinio q̄rūdam.
hȝ miſericoꝛdiā nec erūpens furoꝛ.Odiū aūt aliqñ hȝ miſeri-
coꝛdiā:ĝ ira grauioꝛ eſt quā odiū. ¶ Jtē grauius eſt malum pma rō.
pati: ꝛ de malo dolere:quā ſolū malū pati.Qui āt oderūt ali ſecūda rō.
q̊s ſatis ꝯtētanť ꝙ illi malū patianť:ēt ſi non ſentiant.Jrato
aūt non ſufficit hoc:ſed maxie cupit qō mala patiēs ſentiat
illa: ꝛ putet ſibi venire in retributionē:vt diē Ariſt.ij.rheto.
ponēs dīiā iſtā inter iraȝ ꝛ odiū:ĝ ira grauioꝛ eſt quā odiū.
¶ Jtē quāto plura ꝯcurrunt ad ꝯſtōnē alicuiuſ tāto illō ſta tertia rō.
bilius eē vř:ſic hitus eſt permanētioꝛ qui ex pluribꝰ actibuſ
cāt⁹eſt.Sed ira cātur ex trib⁹paſſionibus.ſ.triſtitia.ōſiderio
ꝛ ſpe:vt oñſum eſt.ſ.q.cxxij.odiū autē eſt vnica paſſio ſim-
plex que non cātur ex alijs:ĝ ira erit ſtabilioꝛ ꝛ ĝuioꝛ quaȝ
odiū. ¶ Dōm ꝙ lȝ eē paſſionū ſit a duob⁹.ſ.a ſubto: ꝛ obto. Rñſio ad
vt dcm̄ ē pce.q.tñ ,ppe ſpēs paſſiōiſ: ꝛ rō ipſi⁹accipiť ab obo. queſituȝ.q.
Nā pōa ē ad mł'tū ĝnale:cū i eadē pōa ſunt mł'te paſſiōes: ꝛ A
tñ reſpcū eiuſdē obti vnico mō ſūpti ē vnica paſſio.Jō nō pt Odiū ē ōte
accipi ſpēs paſſiōis a ſƀo:ſȝ ab obo. ꝛ ꝼȝ ƀ ꝯſiderari poterit ri⁹ ira:ſȝ ira
deide magnitudo vł ĝuitas paſſiōis. ¶ Eſt āt obȝ ire ꝛ odij eſt ipetuo-
idē materialiter.ſ. nocumētū qō inferendū eſt. Nam ſic qui ſioꝛ.
odit aliquem appetit ei malum:ita iratus malum appetit ei
cui iraſciť:

cui iraſcit̃:ſed dĩt obm iſtud ꝯm rōnē:q2 odiens appetit ma
lum ei quē odit inquātū iſtud malū eſt:iratus aūt nō appe-
tit malū inimici qn̄ ei iraſcit̃ inq̄tū malū eſt:ſed inquātū ha-
bet quādā rōnē boni ⁊ iuſti.ſ.iquātū extimat̃ ab irato eē iu-
ſtuꝫ ad retribuendū ei ꝓ malo qȯ fecit. Nā vindicta retribu-
tionē dicit. Jō ipoſ'e eſt illā deſiderari niſi ꝯm quādā rōnē in
ſti. Et ſic odiū eſt per applicationē mali ad malū:q2 odiēs re
ſpicit tanq̄ꝫ malū vel diſconueniens ſibi eū queꝫ odit:q2 al's
non odiſſet eū. Et ſic applicat malū malo.i.malū qȯ vult illi
malo cū malū vult. Jratus aūt applicat bonū malo: q2 illum
de quo vindictā q̄rit reſpicit vt malū ⁊ nocentē:ipſam auteꝫ
vindictā applicare vult ei ſub rōne boni ⁊ iuſti. Et ſic mani-
feſtum eſt ꝙ ira minus hꝫ de rōne mali q̄ꝫ odiū:q2 odiū vult
maluꝫ ſimpl'r:ira āt bonū vult:lꝫ ꝯtingat iſtud eſſe malū. Et
tñ poterit eē bonū:q2 poſſumus alicui ꝯꝫ iuſtitiā velle nocu
mētuꝫ inquātū ipſe iſtud meruit: ⁊ ita irat⁹ vult:iō ira bonuꝫ
B qȯdā dicit. Sed peccat iratus inquātū nō plene audit rōnē:
⁊ ob hoc excedit modū illius. ¶ Apparet ḡ ꝙ odiuꝫ ſit ma
lum grauius q̄ꝫ ira:q2 odiū ſemꝑ eſt malū. Jra aūt aliqn̄ ē bo
nuꝫ. Jſtud autē eſt q̄ꝫtū ad grauitatē mali. Secus aūt ȯ gra
uitate impetus:q2 ira eſt impetuoſio2 odio ⁊ aliꝭ paſſiōib⁹
ptis cōcupiſcibilis:q2 mouet ad retributionē: ⁊ ꝑꝑ malū ſu-
ſceptum. Odiū āt mouet ſine deſiderio retributiōis:cū cauſe
tur odiū ēt in illo qui nunq̄ꝫ malū paſſus eſt. Sicut aliquis
odit oēs ſarracenos lꝫ nūq̄ꝫ eos viderit: ⁊ ita qs odit oēs la
C trones:lꝫ ab eis nullū malū vnq̄ꝫ paſſus ſit. ¶ Ad p̄mū dōꝫ
Ad p^m ar. ꝙ in ira ⁊ odio duo pn̄t ꝯſiderari.ſ.ipſum qȯ deſideratur: ⁊
intenſio deſideriꝭ. Quātū ad ipſum qȯ deſiderat̃.ſ.nocumen
tum:ira magis hꝫ miſericordiā q̄ꝫ odiuꝫ. Nā qui odit deſide
rat malū alicui ꝯm ſe.i.nō ꝑꝑ aliqȯ malū qȯ fecit: q̄ſi volēdo
ei retribuere:ſed vult ei malū:q2 talis eſt.ſ.inquātū putat̃ ſi-
bi eſſe diſconueniens. Et iō nullus terminus eſt in volendo
malū:ſi vult malū in infinitū:q2 ea que ꝑꝑ ſeipſa aliqs vult:
ſine mēſura vult:ſic dĩ.p̊ politi. Et ſic diuitias auari ſine mē
ſura volunt:q2 nō eas ad vſum:ſed ꝑꝑ ſeipſas volunt: vt ibi
dē dĩ. Et ſic dĩ de odiēte ſiue inimico eccle.xij. inimicus ſi in
uenerit tp̄s nō ſatiabit̃ ſanguine.i.faciet malū q̄ꝫtū potuerit
iratus aūt vult malū ei in quē iraſcit̃:nō ꝑꝑ ſeipſum: ſed in-
D quātū iuſtū ad retribuendū ꝓ malo qȯ ille fecerit. Jō ſi irat⁹
Quis ma- retribuerit tm̄ q̄ꝫtū ipē putat iuſtum eſſe inferri pro malo qȯ
gis miſeret̃ paſſus eſt placat̃ ⁊ miſeret̃. Un̄ dicit Ari.ij.rheto.ꝙ iratus ſi
odiens vel fiāt multa miſerebit̃.i.ſi fiant tāta q̄ꝫta ei videant̃ ſufficē ad
iratus. vindictā. Et ſeq̃t ibi. Odiens aūt ꝓ nullo miſerebit̃.i. etiaꝫ ſi
multa mala inferantur ei quē odit:adhuc nō miſerebitur: ſꝫ
ſemꝑ plura vellet. Si autē ꝯſiderent̃ ira ⁊ odiū q̄ꝫtū ad intē
ſioneꝫ deſideriꝭ:ira magis excludit miſicordiā q̄ꝫ odiū exclu
dat eā.ſ.q2 motus ire eſt feruentio2: ⁊ iō q̄uſq̄ꝫ putauerit ira
tus ſatiſfactū eē pro iniuria illata nō ceſſabit: ⁊ erit impetus
fortis magis q̄ꝫ odiꝭ. Hoc āt ē: vt.s̄.diximus q2 ira mouetur
ad retributionē:odiū aūt nō eſt ad retribuēdū:cū ſit odiū in
illis qui ēt nūq̄ꝫ paſſi ſunt iniuriam nec ſe paſſos extimant.
Alia cā eſt:q2 motus ire eſt per motū ⁊ inflāmationē colere.
Eſt autē ipſa velocio2 in motu ſuo: ⁊ ipetuoſio2 q̄ꝫ aliꝭ hūo-
res. Jō odiū qȯ magis ꝑtinet ad melancolicū hūorē non ita
eſt velox nec ipetuoſum in motu:ſic melancolic⁹ hūo2 ad mo
tum eſt pigrio2. Et hꝫ ſignificat̃ in eadē auc̄itate.ſ. Jra nō ha
bet miſericordiā:nec erūpens furo2. Et ſeq̃t impetū āt cōcita
ti ſpūs ferre qs poterit. Quaſi⁹ dicat. Difficile ē. Jō qn̄ durat
E illeimpetus ira nō recipit miſicordiā:ſed illo ceſſante miſe-
ad.2.ra. ret̃. ¶ Ad ꝯm dōm qȯ ira nō appetit malū alicuius iquātuꝫ
maluꝫ eſt:ſed inquātū hꝫ rōnē iuſti retributiui. Uindicta au
teꝫ fit vel retributio per inflictionē pene. ¶ Pena āt de rōe
De cōditio ſua habet ꝙ ſit ꝯ̄ria voluntati:q2 ſi eēt oino volita:nō eēt pe
nib⁹ pene. na:ſed potius iocūditas:habet ēt de rōne ſua ꝙ ſit ꝓ aliqua
culpa:q2 malū qȯ infert̃ ſine cā pōt vocari malū vel nocumē
tum ſed nō pena. Eſt ēt de rōne eius ꝙ ſit afflictiua: q2 ſi nō
affligit pena nō eſt. Jſta tria ſunt de rōne pene: iō opꝫ ꝙ ille
qui punitur ſentiat:q2 al's nō eēt pena afflictiua: cū afflictio
ſit ſenſus nocumēti. Etiā nō eſſet inuolūtaria cū nō pōt vo-
luntas alicui repugnare niſi recognoſcat̃: vt nō cōueniēs.
Et q2 pena ēt debet eē pro culpa vult iratus ꝙ punitus ſen
tiat ſe puniri pro malo qȯ fecit:q2 al's q̄ꝫtū ad eū nō haberet
rōneꝫ pene. ⁊ ſic iratus vult ꝙ punitus ab eo ꝓ retributiōe
ſentiat ſe puniri inquātū pena eſt iuoluntaria: ⁊ doleat ȯ pu
nitione:iquātū pena eſt afflictiua: ⁊ cognoſcat ſe hoc recipe

pro iniuria quā intulit inquātū pena eſt pro culpa. ⁊ ſic ira-
tus non ſoluꝫ vult ꝙ ille ꝯ̄ quē iraſcit̃ malū patiatur ſed etiā
qȯ iſtud ſentiat. Odiens autē vult ꝙ ille quē odit maluꝫ pa-
tiatur. Et nō curat an ſentiat iſtud vel nō ex eo ꝙ non vult
malū alicui in rōne pene vel vindicte:ſed ſolū vt malū. Qȯ
āt deterius ſit iſtud qȯ hō patit̃: ⁊ de quo dolet:q̄ꝫ id qȯ ſolū
patit̃ ⁊ nō dolet:falſum eſt:q2 maius malū eſt inſipia: ⁊ fa-
tuitas: ⁊ iniuſtitia:q̄ꝫ malū qȯ ſentit̃ in corpore: ⁊ tñ nemo
triſtat̃ de ſua fatuitate:aut iniuſtitia. Q2 qui fatuus eſt:non
ſentit ſe eſſe fatuū:qui aūt iniuſtus ē:lꝫ ſe cognoſcat iniuſtuꝫ
q2 tñ nō eſt hoc ſibi inuoluntariū non triſtat̃ de eo. ⁊ ſic aliq̄
ſunt maiora mala:que ſuſtinētes nō triſtamur q̄ꝫ alia de q-
bus triſtamur:ſic dicit Ari.ij.rheto. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ ſi ali F
qd cauſat̃ ex pluribus cāis erit ſtabili⁹ ſi oēs ille cāe accipiā Ad ter-
tur vt vnius rōnis. Sicut hitus cātus ex pluribus actibus tiuꝫ ar.
ceteris paribus eſt firmio2 q̄ꝫ ille q ex paucis cātus ē:q2 oēs
actus ad eādū hitū ſe hn̄t ſub eadē rōne: cuꝫ quilibet eo2ū Nō.
ſit natural'r cauſatiuus habit⁹. Secus quādo ꝯueniunt plu
res cauſe ſub diuerſis rōnibus. ⁊ tunc poterit eſſe ſtabilius
id qȯ ex paucioribus eſt. Jmmo ita eſt in naturalib⁹: q2 iſtȯ
qȯ hꝫ plures ꝑtes diuerſaꝝ rōnuꝫ cōſtituētes ipſum facili⁹
deſtrui pōt:cuꝫ per deſtructionē cuiuſlibet eaꝝ poſſit ȯſtrui
que autē ſimpliciora ſunt: magis diuturna ſunt. Pꝫ dĩa vt
in hoie ⁊ in lapidibus. Jdē eſt in artificiatis: q2 artificiata q̄
cōſiſtunt ex multis ꝑtibus varie ſe hn̄tibus facilius pereūt
⁊ deordinant̃. Jta de ira eſt:q2 ipſa hꝫ tres cās diuerſaꝝ ra- G
tionuꝫ.ſ.triſtitiaꝫ:deſideriuꝫ: ⁊ ſpem:vt oñſum eſt.s̄.q.Cxxij.
odiuꝫ āt hꝫ vnicā cām.ſ.diſſimilitudinē,vel diſconuenientiaꝫ
ad id de quo eſt.odiuꝫ: ⁊ ſic pōt eſſe ꝑmanentius. Qȯ odiuꝫ
ꝓuenit ex cā ꝑmanentiori q̄ꝫ ira. Q2 ira ꝓuenit ex quadam
mutatione ai ꝓpter iniuriā factā vel extimatā:odium auteꝫ
prouenit ex aliq̄ diſpōne que in hoie eſt ꝯm quā reputat ſibi
nociuuꝫ ⁊ diſcōueniens eē id qȯ odit. Et iō ſic paſſio que eſt
qdā motus cicius trāſit q̄ꝫ hitus vel diſpō: q2 habit⁹ hꝫ ma-
gnā firmitatē in ſbo:diſpoſitio hꝫ aliq̄lē:paſſio autē nullam
habet:cū ſit qdā mot⁹:iō ira non pōt eſſe ꝑmanens ſic odiū
maxie q2 diſpoſitio accipit̃ hic non ꝓ habitu imꝑfecto: ſed ꝓ
q̄cūq̄ꝫ qualitate hitualiter manēte:ſiue ſit nāl's:ſiue acquiſi
ta:ſiue ſit hitus ſiue diſpoſitio. Et ob hoc dicit Ariſ.ij.rheto.
ꝙ ira ſanari pōt:odiū autē eſt magis inſanabile. ¶ Si autē H
dicat̃ ꝙ odium ēt eſt paſſio:iō facil'r trāſibit ſic ira. Dicēduꝫ
ꝙ tā ira q̄ꝫ odiū inquātū ſunt paſſiōes q̄dā tranſire pn̄t. Q2
tñ effectus manet quādiu cōſeruatur a ſua cā cōſeruāte:erit
ꝑmanentius odiū q̄ꝫ ira:q2 cā odiꝭ eſt ꝑmanētio2: vt dictū ē.
De hiꝭ ſcūs Tho.p̊ma ſcōe.q.xlvj.ar.vi.

¶ An ira ſit ſemꝑ circa illos ad quos poteſt eſſe iuſtitia.

¶ Queſtio. CXXVIII.

Queritur de ira:an ſit ſemꝑ circa illos ad q̊s pōt
eſſe iuſtitia. ¶ Dicūt qdā ꝙ nō:q2 iter Opinio
duꝫ eſt ad ea cū qbus iuſtitia nobis eſſe nō pōt. Q2 nō ē iu- q̊rundā
ſtuꝫ aliqd hois ad rē irrōnalē:ſic dĩ.v.ethi.ꝙ nō eſt iuſtum p⁹ rō
hois ad poſſeſſioneꝫ ſuā: ⁊ tñ hō iraſcitur interdū rebus ir-
rōnabilibus: ⁊ ēt non ſentiētibus:ſic qs iraſcitur gladio ſuo
q2 nō bn̄ ſcidit:vel calamo:q nō bn̄ ſcribit: ⁊ deſtruit euꝫ:ir-
rōnabilia ēt inter ſe iraſcunt̃ ⁊ ſe ꝑcutiunt:vt taurus tauꝝ:
⁊ tñ inter ea iuſtuꝫ nullum eſſe pōt:q2 hꝫ ſoluꝫ eſt iter hoies
qui pn̄t ſub lege aliq̄ viuere:ḡ nō ē ira ſoluꝫ ad illa ad q̄ pōt
eſſe iuſtitia. ¶ Jtē pꝫ q2 nō p̄t eē iuſtitia hois ad ſeipſuꝫ:nec 2.rō.
ad illa que ipſi⁹ ſunt:vt dĩ.v.ethi. ⁊ tñ aliqn̄ hō iraſcitur ſibi-
ipſi ⁊ ꝑcutit ſe. ⁊ ſic illi qui penitent ſibiꝭpſis iraſcuntur: q2
peccauerunt.etiā hō iraſcitur manibus ſuis interduꝫ vel pe
dibus:q2 non poteſt agere que vult per ea: ⁊ ꝑcutit ipſa: er-
go nō eſt ira ſoluꝫ inter ea ad que iuſtitia eſt. ¶ Jtē pōt eſſe 3⁹ rō
alicui iuſtitia vel iniuſtitia ad aliqȯ genus totuꝫ aliquorum
hominuꝫ vel ad vnā cōitateꝫ totā:vtpote cuꝫ ciuitas aliquē
iniuſte leſit. Jra tñ non eſt ad aliqȯ totū genus:ſed ad aliqȯ B
ſingulaꝝ:vt dicitur.ij.rheto.ira nō ē ſolum ad illos ad quos rn̄de.ad
iuſtitia ⁊ iniuſtitia eſt. ¶ Dicendū ꝙ ira non poteſt eſſe ꝓ- queſitū
prie niſi inter illos iter quos iuſtitia ⁊ iniuſtitia eſſe poteſt. qōnis.
Et inquātum inter eos magis proprie vel minus inueniat̃
iuſtitia vel iniuſtitia tanto magis proprie vel minus proprie
erit ibi. Nam ſicut dictuꝫ eſt:queſtiōe ꝓcedēti ira nō appe
tit malum alicui ſub ratione mali:ſed ſub rōne iuſti vindica
tiui vel retributiui. Jdeo neceſſe eſt quod ſit inter illos inter
quos poteſt eſſe retributio:que eſt quedā cōmēſuratio pene
pro culpa

p culpa. Nam ledere aliquē iniuſtum eſt: retribuere autem p illa leſione iuſtum eſt ſ͡m legeȝ retribuat̃. Jō tā ex parte motiui ipſius ire que eſt leſio fcā: vel ɔtēpt⁹: aut iniuria facta: q̄ʒ ex pte vindicte que appetit iratus: ptinet ira ad illos iter q̄s eē pōt iuſtitia: ⁊ maxie ex rōne vindicte que dicit retributionē. ¶ Secus āt eſt de odio: q2 qui odit nō vult malum alicui tanq̄ʒ retributiuo in malo qḋ ille fec: q̄ retributio ad iuſtitiā ptinet: ſed ſolū inquātū malū ē: ⁊ nocet illi cui malum volumus. Et iō pt eē odiū ad illos inter q̄s non pōt eē iuſtitia ⁊ iīuſtitia. ¶ Et ſic aliq̄s pt odiſſe mortuos: ⁊ tamē inter mortuū ⁊ viuentē iuſtū nullū eē pt: cū mortui nō ſint. Et ēt q̄ſtū ad id qḋ de eis ē nō iuſtitia inter mortuū ⁊ viuū: q2 ꝓprie iuſtitia eſt iter illos q̄ pnt ſub eadē lege viuere tāq̄ʒ due ptes ſepate eq̄lr participātes legē. Et iſtud vocat̃ iuſtuȝ politicū. v. ethi. Cetera āt iuſta nō ſūt ſimplr iuſta: ſȝ q̄ſi ꝑ ſq̄ʒ dā metaphorā: vt iuſtū paternū: ⁊ iuſtū dn̄atiuū: ⁊ homis ad ſeipſum: vt pȝ ibidē. Ira igit̃ ꝓprie ſumpta: ad illos eſt cū

B ad p̄. ar. qbus iuſtitia eſſe pōt. ¶ Ad pmū dōm q̄ ira q̄ʒuis ſit cū rōne: pōt tn̄ eſſe in aīalib⁹ brutis: non quidē q̄ bruta rōnē habeant: ſed inquātū nāli inſtinctu per imaginationē mouent̃ ad q̄dā opa ſimilia opibus rōnis. Et ſic inquātū motus ille inſurgit in eis per apprehenſionē imaginatiōis: dī ira ſequi rōeȝ. ¶ Alr pōt dici q̄ motus ire duplr pt inſurgere in ho

C mine. Uno mō ex apprehēſiōe iniurie vel ꝑuipenſiōis. Alio mō ex ſola apprehenſione leſionis vel nocumenti. Ira autē ꝓprie eſt motus ille inſurgens ex apphenſione iniurie vl̃ ꝑuipenſionis: indebite inflicte. Et iſte mot⁹ nō pōt iſurgē niſi rōne iudicāte: q2 ipſa ſola iudicat aliqd eē iuſtū vel iniuſtū ⁊ eſſe honorē vel deſpectū. Sic accipit irā ariſt. ij. rhet. dicēs q̄ ira eſt appetitus ſub triſtitia punitionis per apparentē ꝑ

D uipenſionē non ɔuenienter factā. ¶ Accipiēdo ſcdo mō ira inſurgit ex apprehenſione imaginatiōis q̄n ipſa pt apphendere rōnē nocumenti: lȝ nō apprehendat rōnē debiti vl̃ indebiti: qḋ ad ſolā rōnē ptinet. Et ēt nō apprehendit ꝑuipēſiones vel cōtumeliā. Iſtos duos modos ponit ariſto. vij. ethic. dicens. Rō q̄deȝ vel fantaſia q̄n iniuria vel cōtēpt⁹ manifeſtauit: quēadmodū ſilogizans: q̄n oȝ talē oppugnare: iraſcit̃ aūt ɔfeſtim. Et ſic ponit irā inſurgere per apprehēſioneȝ rōnis vl̃ fantaſie. Poterit ḡ eē in beſtijs ad inuicē ira: q̄n per fantaſiā pnt apphēdere rōneȝ nocumēti. Etiā pōt hoi ad be

E ſtias eſſe ira inquātū ſe apprehendit ab eis leſum: ⁊ tn̄ non eſt iſta ira ꝓprie ſumpta: ſic illa q̄ eſt hoīs ad hoieȝ: inquantū nō eſt iuſtitia pecori ad pecus: nec hoi ad pec⁹: q2 eſt poſ

F ſeſſio ſua: niſi accipiat̃ iuſtitia large per metaphorā. Hoīs āt ad res inſenſibiles oīno non pt eē ira: nec ēt ad mortuos: vt ait Ari. ij. rheto. q2 inter hec nō ſolū nō pōt eē iuſtitia: ſȝ etiā iſta nihil ſentiūt de malo qḋ nos iferre poſſumus. Et tn̄ pcipuū qḋ q̄rit iratus inferendo vindictā eſt q̄ ille cui ifert̃ ſentiat penā: ⁊ putet illā ſibi inflictā eē ex hac cā. Cū ḡ dī q̄ hō iraſcitur gladio vel calamo: nō ꝓprie eſt ira: cū ſciam⁹ q̄ iſta non pnt nobis iniuria facere: nec infere nocumentū quocūq̄ʒ. Sed dicimur iraſci illis. i. deteſtari ea inquātū nō ſunt nobis ɔuenientia ad opationes nr̄am. Et ſic magis ea abicim⁹

G ad. ij. ar. q̄ʒ puniamus. ¶ Ad ſm dōm q̄ hō non ita ꝓprie iraſcitur ſibipſi ſic alicui alteri: eo q̄ non eſt ita iuſtitia aut iniuſtitia hoi ad ſeipſum ſic ad alteꝝ. Et tn̄ hoi ad ſeipſum eſt q̄dā iuſtitia per metaphorā. v. ethi. Nā iuſtitia ꝓprie eſt iter duos q̄ eadē lege pnt pticipare eq̄lr. Et viuendo ſub illa lege vn⁹ pōt bene vel male ſe hr̄e ad alterū. Hō āt vn⁹ eſt in ſeipſo: iō eiuſdē ad ſeipſum iuſtitia ꝓprie eſſe nō pōt. Hō tamen quilibet eſt quodāmō duo hoies. Nā hȝ pte rōnalē ſ͡m quā pt iudicare ⁊ velle: hō ēt ſenſitiuā ſ͡m quā pōt apprehēdere ⁊ appete. Q2 ḡ hō pp deſideriū pt̃ ſenſitiue q̄ rōali ſbdita eē debebat peccauit ei rebellando: poſtea p̄s rōnalis vindictā de ea ſumit affligendo illā: ita vt tn̄ hēat de triſtitia debite: q̄ʒtum

H ad. iij. ar. indebite de gaudio ſumpſit. Et ſic penitēs dī ſibi iraſci aliq̄liter: ꝓprie tn̄ nō. ¶ Ad tertiū dōȝ q̄ ariſt. ij. ethi. aſſigt vnā dīa inter iram ⁊ odiū. ſ. q̄ odiū pt eē ad aliqō vnū gen⁹ totū ſic hō odit totū genus latronū. Ira aūt nō pōt eſſe ad aliqō vnū genus: ſed ad ſingularia aliq̄ de aliq̄ genere. ¶ Cui⁹ rō eſt: q2 odiū cātur pp diſconuenientiā apprehenſam. ſ. q̄ homo iudicat iſtud qḋ odit hr̄e aliquā q̄litatē diſcōuenientem ſibi. Pōt autēȝ iſta qualitas eſſe in gn̄ali vel particulari. ſic pōt aliq̄s odiſſe omnes latrones: q2 oēs iniuſti ſunt: vel oēs ſarracenos: q2 oēs infideles ſunt. Ira aūt cātur ex hoc q̄ q̄s

reputat ſe eſſe leſuȝ indebite per alterius actū. Oēs aūt act⁹ ſunt circa ſingularia: iō non pōt eſſe ira niſi circa aliqō ſingulare. Cum aūt dī q̄ ad totā cōitatē pōt eſſe alicui iuſtitia vel iniuſtitia. Dōm q̄ ēt pōt eſſe ira ad illā. Et tn̄ non eſt ira ad eā vt eſt cōitas: ſed inquātū oīa ſingularia de cōitate conuenerūt in faciendo iniuriā alicui: q2 tunc ſic poterat q̄s iraſci vni qui iniuriā itulit: ita poterat iraſci oibus d̄ cōitate: q2 oēs ſimul iniuriā intulerunt tāq̄ʒ vnū ſingulare. De hijs ſanctus Tho. pma ſcde. q. xlvi. ar. vij.

¶ An ira ſemper inſurgat homini propter aliquod qḋ ſcm̄ ſit contra ipſum. Queſtio. CXXIX.

Queritur an ira ſemp inſurgat hoi pp aliqd qḋ ɔ ipſum factuȝ eſt. ¶ Aliqui dicunt q̄ n̄ q2 deus iraſcitur ɔ nos: iuxta iſtud iratus eſt dn̄s furore in ppl̃m ſuuȝ. Et iſtud cū iratus fueris mime recordaberis: hō tn̄ non pōt facere aliqd ɔ deū: q2 ſi aliqd ɔ eum faceret iſtō eſſet peccando: ⁊ tn̄ ēt ſic nihil facit ɔ deū. Job. xxxv. Si mlte fuerint iniqtates tue qd facies ɔ illū? Q. d. dicat. Nihil facere poteris. ¶ Itē ira eſt appetitus vindicte. Interdū tamē appetit hō vindictā facere de hijs q̄ facta ſunt ɔ alios: etiam ſi illi nihil ptineant ad eū: ḡ non eſt ſemp ira pp aliqō qḋ eſt ɔ nos factū. ¶ Itē dicit Ari. ij. rheto. qḋ hoies pcipue iraſcūtur q̄n alij cōtēnūt ea circa que ipſi ſtudent. Sic qui ſtudent in phia iraſcuntur eis qui deſpiciunt phiā: ⁊ ſic d̄ alijs. Qui tn̄ deſpicit ſciaȝ nō nocet ſtudēti in ea: ḡ non ſemp iraſcimur pp aliqd ɔ nos factū. ¶ Itē dic̃ Criſo. qḋ ille qui tacet alio dicente ſibi contumelias magis illū ꝓuocat ad irā. Sȝ tacēs nihil facit ɔ ɔtumeliātē: ergo nō iraſcimur ſemp pp aliqd ɔ nos factū. ¶ Dōm qḋ ira ſemp eſt pp aliqd ɔ nos factum. ariſt. n. ij. rheto. ponens dīiam inter irā ⁊ odiū qḋ ipſe vocat inimicitiā dicit qḋ ira ſemp fit ex hijs que ad ſeipſum: inimicitia aūt ēt ſine hijs que ad ſeipſum. Si. n. putemus eē talem odimus. Eſt ſenſus: qḋ ſi ſit aliqua q̄litas in aliqbus quā putamus nobis eſſe diſconuenienteȝ: ēt ſi illi nobis nihil nocuerint hēmus eos vt inimicos: ⁊ in q̄cūq̄ʒ putauerim⁹ talē q̄litatē eē odimus eū. Sic q̄s dicitur odiſſe oē gen⁹ latronū. Jō de q̄cūq̄ʒ putauerit qḋ eſt latro odit eū. ⁊ ſic irā vult eſſe pp iſtud qḋ ɔ nos fcm̄ eſt: lȝ odium ſit nullo facto ɔtra nos.

B ¶ Itē pȝ hoc q2 ira dicit appetitū vindicte. Uindictā appetere eſt appetere penā ꝓ aliquo inquātū illa ē retributiua ꝓ malo qḋ ille fecit. Nā al's non vocaret̃ vindicta: ſȝ nocumentū ſi ille qui patit̃ malū non fecit: ⁊ non inferret̃ ſibi ꝓ malo qḋ feciſſe putat̃. Oȝ ḡ eē iniuriā ſaltē extimatā ad hoc qḋ ſit ira. Iniuria tn̄ oīs nō ꝓuenit ad irā: ſed ſoluȝ illa que ptinet ad illuȝ qui vindictā appetit. Nā ſicut nālr vnuſquiſq̄ʒ appetit ꝓpriū bonū: ita nālr repellit malū ꝓprium. Iniuria autem facta ab aliquo non pertinet ad aliū niſi ille fecerit aliquid qḋ ſit aliquo mō cōtra ipſum. Ideo motiuū ire ſemp eſt per hoc qḋ aliq̄s reputat cōtra ſe aliqd factum: al's autē nō mouebit̃. Sicut videm⁹ qḋ nō mouet̃ hō ad irā ꝓ iniurijs illis que inferunt̃ aliqbus gētibus ad quas nullā hȝ conuerſationē. ¶ Ad pmū dōm qḋ deus dicitur iraſci peccātibus large: non ſ͡m paſſionē animi: q2 non pōt eſſe in eo cū nō ſit animal. Et ēt q2 iſta paſſio eſt afflictiua eius in quo eſt q̄ſq̄ʒ retribuerit. iiij. ethi. In deo aūt afflictio nulla eſſe pōt: ſed dī eſſe ira in eo ſ͡m effectū. ſ. q2 punit nos: ſic iudex vr̃ crudelis eſſe latroni quē ſuſpendit: ⁊ tn̄ non eſt crudel: vt ait Hie ro. ſup Iſa. ⁊ habetur. xxiij. q. v. c. Non eſt crudelis. Dicitur ergo deus hoc mō nobis iraſci. ⁊ hoc ꝓ aliquo facto cōtra ſe de quo ipſe vindictā vult facere. Peccator. n. peccando nihil pōt nocere deo effectiue: tn̄ ex pte ſua dupliciter agere videt̃ cōtra deū. ¶ Primo q2 cōtēnit euȝ: mandata eius tranſgrediēdo. ¶ Scdo iquātū infert nocumentū alicui exiſtenti ſb diuina ꝓuidentia ⁊ tutela: ſiue ſibipſi ſiue alteri. Sicut dicitur aliq̄s offendere aliū: ſi offendat aliquē de eis que ad familiam ſuā pertinet. ¶ Ad ſm dōm qḋ iraſcimur cōtra illos qui nocent alijs ⁊ vindictaȝ appetimus: inquātū illi quibus nocetur ſunt aliquid noſtruȝ. i. ad nos pertinentes conſanguinitate: vel affinitate: amicitia: vel familiaritate: vel alijs modis: aut ſaltē per ſolā nature cōmunicationē. Nam etiaȝ ſ͡m hanc quilibet homo eſt aliquid alterius: q2 vnicuiq̄ʒ mādauit deus de proximo ſuo. Et per hanc cōmunicationē homines inuicem ſunt amici ⁊ benefaciunt ſibi. Ut patet in erroꝛib⁹ viaꝝ: vt dī. viij. ethic. Et ſic iniuria cuiuſcunq̄ʒ aliquo modo pertinet ad quemcūq̄ʒ alium: ideo poteſt de illa iraſci.

¶ Ad

Opinio q̄rūdam. pma rō.
ſecūda rō.
tertia rō.
4. rō.
Rn̄ſio ad queſituȝ. q. A
pa rō
B ſcōa rō.
C
D ad. ij. argu.

E ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ iſtud in quo ſtudemus: maxie putamꝰ
Ad 3m ar. eſſe bonũ noſtrũ. Jõ amici q iter ſe ꝯueniunt in maximis bo
nis ſuis ꝯuiuũt in eis que maxie ſtudẽt: vt poete in cõpoeti
zando: ⁊ venatores inſimul venãdo. vt dĩ. ix. ethi. in fine. Et
F ſic qñ deſpicit maximũ bonũ nr̃m: putamus nos deſpici: ⁊ ex
ad. 4. arg. h arbitramur nos leſos: ⁊ ſic iraſcimurꝙſi ꝑ iiuria. ¶ Ad
4m dõz ꝙ cũ qs alteri ꝯtumelias dicit ex magna ira ſi ille ta
ceat vr̃ cõtẽnere irã eius cũ nõ reſpiciat ad dicta illius: qua-
ſi nihil eẽnt: ⁊ ex h putãt ſe ꝑuipẽdi. Et iſta ꝑuipẽſio ẽ aliqd
ſcm̃ ꝯ ipz ꝑꝑ qõ iraſcit. De hĳs ſcũs tho. pᵃ ſcõe. q. xlvĳ. ar. i.
S. Tho. ¶ An ſola paruipẽſio vl' deſpectus alicuius moueat ipſum
ad iram. Queſtio. CXXX.

Opi. qrũdã Queritur an ſola ꝑuipẽſio vel deſpectus alicuiꝰ mo-
pᵃ rõ. ueat ipz ad irã. ¶ Dicunt qdã ꝙ nõ: quia
aliqñ ira fit cũ hõ nõ exiſtimatſſe ꝑuipẽdi. Dicit. n. Damaſce-
nus ꝙ iniuriã paſſi vel extimãtes pati iraſcunt: interduz tñ
hõ iniuriã patit: ⁊ nulla ꝑuipẽſio eſt: ſic ſi ꝑ vim magne ptã
2. rõ. tis infert ſibi nocumẽtũ: nõ dicet cõtẽni: ſed iniuriaz recipe.
¶ Jtẽ dolere de ꝯtẽptu vel ꝑuipẽſione ptinet ad illũ cuiꝰ eſt
honorẽ appetere: bruta tñ honorẽ nõ appetunt: q: nec intel
ligunt: nec apprehendunt qd ſit honor: iõ nõ triſtabunt de
ꝑuipẽſione: ⁊ tñ bruta mouent ad irã cũ ꝑcutiunt: vt dĩ. iĳ.
3ᵃ rõ ethi. g nõ inſurgit ira ex ſola ꝑuipẽſiõe. ¶ Jtẽ Ariſ. ĳ. rheto.
Ponit ẽt alias cãs ire. ſ. obliuionẽ: ⁊ exultatõez in aduerſis
⁊ denuntiationẽ maloꝝ ⁊ eufortunĳs: ⁊ impedimẽtũ conſe
Rñſio ad q quendi ꝓpriã volũtatẽ: g nõ eſt ſolũ motiuũ ire paruipẽſio.
ſitũ qõnis. ¶ Dõz ꝙ ſic. ſ. dcm̃ eſt. q. C. xxviĳ. ira põt accipi dupl'r vno
A mõ ꝑ appetitu vindicte: iniurie vel ꝯtẽptꝰ idebite facti. Alio
mõ vt eſt appetitus retribuẽdi ꝑ leſione vl' nocumẽto iflicto
aut extimato. ¶ Accipiẽdo ſcõo mõ irã: ẽ magis large ira: ⁊
tunc nõ reducit oĩs ira ad ꝑuipenſionẽ ꝓprie ſumptã tanꝙ
ad motiuũ: q: hõ iraſcit beſtĳs a qbꝰ non ꝯtẽnit: nec putat ſe
ꝯtẽni niſi ſit oĩno inſanus. Etiã iraſcit brutũ alteri bruto: ſed
neutrũ ab altero ꝯtẽnit nec cõtẽni ſe putat. ¶ Accipiẽdo ãt
irã primo mõ: eſt ꝓprie ſumpta: ⁊ tũc oĩs ira pertinet ad ꝑui
uipenſionez tanꝙ ad motiuũ. Et ſic accipit ariſto. ĳ. rheto. di
cens ꝙ ira eſt appetitus ſub triſtitia punitionis ꝑꝑ apparen
tem ꝑuipẽſionẽ non cõuenienter factã. Et lz ml'te cãe ponãt
alie magꝭ ſpãles ire: tñ nõ reducunt ad ꝑuipenſionẽ. ſ. ꝙ ꝓ-
B pter hoc hõ ſm eas iraſcit: q: in eis repit ꝑuipenſio aliqua.
¶ Ponunt ãt ſm Ari. ĳ. rheto. tres ſpẽs ꝑuipẽſionis. ſ. De-
ſpectus: vt cũ qs alteꝝ ꝑ nullo reputat. ⁊ epireaſmus. i. ipe-
dimentũ ꝯſequẽdi ꝓpriã voluntatẽ: ⁊ cõtumeliatio. i. v̀ba cõ
tũelioſa dicere. Et poſtea ad iſta tria pñt magis reduci in ſpã
li oĩa motiua ire: ⁊ iſta tria ad ꝑuipẽſionẽ imediate reducũt.
¶ Hoc põt dupl'r intelligi. Vñ mõ q: ira appetit nocumen-
C tum alteriꝰ inquãtũ hz rõnẽ iuſti vindicatiui. Jõ in tm̃ que-
rit vindictã: inꙗtuz putat eẽ iuſta ab eo qui leſus ẽ. Vindi-
cta aũt nõ fit iuſte niſi de eo qõ iniuſte factũ eſt. Q: al's non
eſt vindicta. Et iõ ꝓuocatiuũ ad irã ſꝑ eſt aliqd inflictũ ſb rõ
ne iuſti. ¶ Vñ dicit Ari. ĳ. rheto. ꝙ ſi putauerint hoies eos
qui leſerunt eſſe iuſte paſſos: nõ iraſcunt. Nõ. n. fit ira ad iu
ſtuz. i. ſi ille qui leſus eſt putauerit eos qui leſerunt eũ eſſe iu
ſte paſſos. i. ꝙ tm̃ malũ receperunt ꙗtuz itulerunt: qõ eſt iu
ſte pati. ſ. ꝑ cõmẽſurationẽ quã iuſtitia facit. v. ethi. nõ iraſcũ
tur eis. i. ampliꝰ nõ deſiderãt de illis vindictã ſumere. Et ſub
dit cãm. ſ. Nõ. n. fit ira ad iuſtũ. i. nõ iraſcit aliqs alicui quan
do iuſtũ putant. Et tñ poſtꙗ ledens tm̃ paſſus eſt ꙗtũ intu
D lit: iã iuſtus eſt: q: nihil debet legi nec hoi: nec põt ei quicꙗ
mali iuſte infligi. ¶ Cõtingit aũt tripl'r nocumẽtũ alicui in-
ferri. ſ. ex paſſione: ex ignorantia: ⁊ ex electiõe vel induſtria:
ſiue ex certa malitia. Tunc. n. aliqs maxie iniuſtũ facit quã
do ex induſtria nocumẽtũ infert alteri: vt dĩ. v. ethi. iõ maxie
iraſcimur ꝯ illos qs putamꝰ ex iduſtria nobis nocuiſſe. Si
eniz putemus aliqs ex paſſione: vel ex ignorãtiatia nobis in
tuliſſet nocumentũ: vl' non iraſcimur ꝯ eos: aut valde minꝰ
ꙗ ſi ex electiõe egiſſe putaremꝰ. Agere. n. ex paſſiõe vl' igno
rantia diminuit rõnẽ iniurie: ⁊ eſt quodãmõ ꝓuocatiuũ mi
ſericordie ⁊ venie. Qui ãt ex induſtria nocumentũ itulerũt
ex ꝯtẽptu peccare vident: iõ ꝯ eos maxime iraſcimur. Unde
dicit ariſt. ĳ. rheto. De hĳs qui ꝑꝑ irã aliqd ꝯ nos fecerunt:
aut nõ iraſcimur: aut minꝰ iraſcimur. Nõ. n. vñr ꝑꝑ ꝑuipẽſio
nez egiſſe. ¶ Scõa rõ eſt: q: ꝑuipẽſio excellẽtie hoĩs oppõi
tur. Jlla. n. que hoies putãt nullo bono eſſe digna: ꝑuipen-
dunt: vt dĩ. ĳ. rheto. in oĩbus aũt bonis nr̃is: ⁊ ex illis excel-
lentiã quãdã ꙗrimus. Et iõ qõcũꙗ nocumẽtũ nobis inferat
inquãtũ excellẽtie ꝺrogat: vr̃ ad ꝑuipẽſionẽ pertinere. Jdeo
oĩa nocumenta nobis ab aliqbus volũtarie inflicta ſufficiẽ-
ter ad iraz mouẽt inquãtũ in eis inuenit quedã rõ paruipen
ſionis. Et ſic ꝑuipẽſio eſt ꝓpriũ motiuũ ire. ¶ Ad pmũ dõz F
ꝙ ex ꙗcunꙗ cã alia pter cõtẽptuz nocumentũ inferat alicui Ad pri-
iniuria minuitur: ſolus aũt ꝯtẽptus vel ꝑuipẽſio irã auget: mũ arg.
q: ipſe ſolus eſt cã ire ꝓprie dicte. Cũ autẽ dĩ ꝙ põt qs reci-
pere iniuriã a magna ptãte: ⁊ non dicetur cõtẽni. Dõm qõ
non iudicabit iſte cõtẽptibilis ꝑꝑ hoc ꝙ paſſus eſt: ẽt ſi non
vindicet iſtõ: q: a magna ptãte paſſus eſt: ⁊ tñ ptãs que ſibi
nocumentũ indebite intulit: nõ intuliſſet niſi aliqual'r eũ cõ
tẽneret: non reputãdo euz potentẽ ad ſe defendendũ: aut ad
inferendũ ſimilia. Et ſic neceſſe eſt ꝙ in oĩ nocumento volũ G
tarie ⁊ indebite alicui iflicto cõtẽptus qdã ſit. ¶ Ad ſm di Ad ſm
cenduz ꝙ lz animalia bruta non apprehendant ꝓprie hono argum.
rem ⁊ contumeliã aut paruipenſionẽ: tñ in eis eſt appetitus
nãliter ad quãdã excellentiã mãl'r. i. quã non cognoſcũt ſub
rõne excellentie: ⁊ oĩbus volentibus tollere illam excellen-
tiam iraſcuntur. ¶ Aliter poteſt dici ſicut. ſ. dictuz eſt ꝙ in
beſtĳs nõ eſt ira ita ꝓprie dicta ſicut in homine. Jõ in eis ſuf
ficit apprehendi nocumentũ eſſe inflictũ ad hoc ꝙ mouean
tur ad irã: lz non ſit ibi ꝑuipenſio: nec illam apprehendant. H
¶ Ad tertiũ dicenduz ꝙ oẽs ille cãe particl'ares que ponũ Ad ter-
tur. ĳ. rheto. vt motiue ad irã reducuntur ad paruipẽſionez. tiuz ar.
Ad ipſam. n. obliuio ptinet: q: ſiquis ſuſceperit a nobis bõa
⁊ obliuiſcat nr̃i: vr̃ nos cõtẽnere: q: ea que magna putamꝰ:
memorie ifigimus. Sic ẽt exultatio in aduerſis. Nã ille qui
exultat nobis pñtibus: cum nos triſtamur: non vr̃ curare ꝺ
malo nr̃o: ſed cõtẽnere iſtud: iõ putamus nos ꝑuipẽdi. Sic
ẽt annũciatio maloꝝ in euſortunĳs: q: paꝝ de nobis curat
⁊ cõtẽnit bonũ nr̃m ille qui nob exñtibus in delectatiõe an
nunciat aduerſa de qbus triſtemur: ⁊ ſic ꝑuipẽdit nos. Jm-
pedimentũ ẽt ꝓprie voluntatis nobis pſtans nõ ꝑꝑ aliquã
vtilitatem ſuã: ſed ſolum q: vult nobis nocere: cõtẽnit nos:
cũ tollat bonũ nr̃m ſine cã. Et ſic omnia iſta ꝓuocant iraz in
quãtũ in omnibus eis inuenit ꙗdã ꝑuipenſio. De hĳs ſcũs
Tho. pma ſcõe. xlvĳ. q. ar. ĳ. s. Tho.
¶ An excellentia alicuius ſit cauſa vt facilius iraſcatur.
Queſtio. CXXXI.

Queritur de cauſa motiua ire. ſ. an excellẽtia alicꝰ Opinio
ſit cauſa vt faciliꝰ iraſcatur. ¶ Aliq di- qrundã
cunt ꝙ non: q: potius paruitas eſt cã ad hoc. Dicit. n. Ariſ. pᵃ rõ
ĳ. rheto. ꝙ maxie aliq iraſcuntur cũ triſtant: ⁊ infirmi: ⁊ ege
ni: ⁊ qui nõ hñt que cõcupiſcunt. Oĩa tamen hec ad defectũ
ptinent: g defectꝰ in hoĩe facit ipſum magis ꝓmptũ ad irã: ꙗ
excellentia ꝓpria. ¶ Jtẽ Ari. eo. li. dicit ꝙ aliq tunc maxime 2. rõ.
iraſcunt qñ in eis cõtẽnit iſtud de quo põt eẽ ſuſpitio qõ eis
nõ inſit: vel inſit eis debil'r: ſed cũ putant ſe multuz excellere
in illis in quibus deſpiciunt non curant. Predicta tñ ſuſpi-
tio ex defectu ꝓuenit: g defectus eſt magis cã alicui ꝙ iraſci
tur ꙗ excellentia. ¶ Jtẽ ea que ptinẽt ad excellentiã faciũt 3ᵃ rõ
hoiem gaudere ⁊ nõ iraſci: ſic dicit Ariſto. ĳ. rheto. ꝙ in lu-
do: ⁊ in riſu: in feſto: ⁊ ꝓſperitate: in ꝯſumatiõe opeꝝ: in dele
ctatõe non turpi: ⁊ in ſpe optima: hoies nõ iraſcunt. Omnia
aũt hec ptinent ad excellentiaz quãdã: g excellentia non ſo A
lum non facit iraſci: ſed potius irã ꝓhibet. ¶ Dicendũ ꝙ vt rñde. ad
ſ. habitũ eſt: ira fit ꝑꝑ ꝑuipẽſionẽ apparentẽ: pcedẽti. q. Tã queſitũ
to ergo aliqs ad iraſcendũ eſt facilior ꙗto in eo ꝑuipẽſio ma qõnis.
gis apparere põt. Et hoc eſt qñ ꝑuipẽſio indebite fit. Et q: il
li qui ſunt in aliq̃ excellẽtia magis indebite ꝑuipendunt ꙗ
alĳ ſi ꝑuipendant in eo in quo excellunt. Jõ ꙗto fuerint ali
qui excellentiores: tãto ad irã ꝓniores ſunt. Qui aũt nõ hñt
tãtam excellentiã non pñt tã iniuſte ꝯtẽni: q: bonũ qõ in eis
cõtẽnit non eſt tã excellens. Jõ nõ hñt cãz vt tã gͥuiter: ⁊ tã
ꝓmpte iraſcant: ſic pñ: ⁊ bñfactor: ⁊ amicꝰ hñt cãm vt magis
iraſcant ſi non ament: vel ſi contriſtemus eos inquãtuz de-
bitũ nr̃m ad iſtos maius eſt ꙗ ad alios: ⁊ ſic excellentia eſt
cã ire. Jta dicit Ari. ĳ. rheto. qõ qui excellẽtiã hñt facilius ⁊ B
magis iraſcunt. ¶ Ad pmũ dõm qõ tã excellẽtia ꙗ ꝺfectus Ad pm
reddũt hoiem ꝓmptũ ad iraſcẽdũ. Et h inquãtũ iſta duo ex- argum.
trema faciliꝰ ſe hñt ad ꝑuipẽſionez ꙗ medius ſtatꝰ. ſ. nec ml'-
tũ deficiens: nec multũ excellens. ¶ Põt. n. accipi cauſa ire C
i eo qui iraſcit dupl'r. Vno modo ſm habitudinẽ ad motiuũ
ire. Et ſic excellentia alicuius eſt cauſa: vt de facili iraſcatur.
Motiuũ

Motiuū.n.ire eſt indebita puipēſio: vt dcm̄ eſt. Et tn̄ quāto
aliqs excellētioꝛ eſt: tāto iniuſti⁹ ꝯtēnit in eo in quo excellit.
Jō qui i aliq̄ excellētia cōſtituti ſūt: maxie iraſcunt ſi cōtēnā
tur in eo in quo excellunt. Sic̄ ſi diues in pecunia cōtēnitur
vt innuat pecuniā ſuā nihil eē: aut nihil valere. Aut ſi robu
ſtus circa robur contēnat innuēdo ꝙ ſit debilis: ⁊ ſic de alijs.
D ¶ Alio mō p̄t cōſiderari cā ire in eo qui iraſcit ex ꝑte diſpō
nis que in eo relinqt ex tali motiuo. Eſt autē motiuū ad iraꝫ
nocumētū qȯ cōtriſtat lꝫ iſtud nocumentū accipiat ſpāl'r ſb
rōne puipēſiōis. Ea aūt que ad defectū ꝑtinēt maxie ſunt cō
triſtātia. Jō hoies ſubiacētes defectib⁹ facili⁹ iraſcunt: q: plu
ra ſunt in qbus ꝯtriſtari poſſint q̄ȝ alij: ⁊ q: defectus illi ſūt
grauioꝛes: ⁊ tāto maioꝛē triſtitiā cauſantes inquātū grauio
res ſunt: ſed ira opatur cū triſtitia: q: eſt appetitus pūitiōis
cū triſtitia: vt dī.ij.rheto. g̊ deficientes circa aliqd magis tri
ſtabunt ⁊ iraſcent. Et ſic tam excellētia q̄ȝ ꝺfectus lꝫ ſint in
E Ad 2^m argum. ter ſe oppoſita: ſunt cāe mouētes ad irā: ⁊ non ſtat⁹ medius.
¶ Ad ſm dōm ꝙ ille qui deſpicit in eo in quo manifeſte ex
cellit: nō reputat ſe pati aliqȯ malū: iō nō hꝫ vnde iraſcatur:
q: ira ſemꝑ p̄ſupponit triſtitiā: ⁊ triſtitia eſt de malo: q g̊ pu
tat ſe nō hr̄e malū: nō pōt iraſci. Et ſic qui multū excellūt nō
iraſcunt ſi ꝯtēnant in eo in quo manifeſte excellunt. Hoc ve
rū eſt niſi fiat cōtēptus ille ex inuidia vel malo aīo: ex inten
tione deſpiciēdi bonū qȯ ille hꝫ: q: tūc tāto graui⁹ qs iraſcet
q̄ȝto in maioꝛi excellētia exñs cōtēnit. Et ob hoc cū qs ē māi
feſte robuſtus: ſi dicat de eo ꝙ eſt debilis: ⁊ fiat irriſio: nō cu
rat: q: ſcit manifeſtū eē ſe eſſe robuſtuꝫ. Si tn̄ crederet ꝙ ro
bur ſuum cognitū inquātū eſt talis excellētia ꝯtēneret qua
ſi nihil valeret: vel nullo bono dignū eēt haberet maximam
cām iraſcendi: q: non poterat eſſe maioꝛ paruipēſio q̄ȝ cū to
tum bonū eius cōtēnebatur. Et ita eſt de ſingulis excellen
tijs. ſ. q: excellētes ñ putāt ſe irrideri v̇e: lꝫ irrideāt: q: irriden
tur quaſi non hn̄tes excellentiā. Et cū ipſi videant ꝙ illa oī
bus nota eſt: non putant ſe vere: ſed iocoſe irrideri: ⁊ ſic non
iraſcuntur. Si tn̄ putent ſe vere irrideri ita ꝙ crederet eos
non hr̄e bonū qȯ hn̄t. Uel ſi cognitū contēneret tanq̄ȝ nihil
valeret: nulli grauius iraſcunt q̄ȝ excellentes in eo in q̊ ex
cellunt. Si qs aūt ſit de quo ſuſpitio haberi poſſit ꝙ nō ha
beat bonū iſtud de quo irridetur: vel hēat iſtȯ debil'r: aut qȯ
hēat malū de quo irridet: ēt ſi non v̇e ꝯtēnatur iraſcit: quia
ſemꝑ ſe putat vere ꝯtēni. Et iſta eſt dr̄ia quā vulgariter dici
mus inter veꝝ ludū ⁊ iocoſum. Nā ludus iocoſus ē ad gau
diū: ludus autē verus irā ſuſcitat. ¶ Ad tertiuꝫ dōm ꝙ oīa
illa impediunt hoiem iraſci inquātū impediunt triſtitiaꝫ: q:
oīa hec impoꝛtant quādā leticiā. Et cū qs letat non hꝫ de q̊
triſtet. Jra tn̄ ſit ſine triſtitia: iō iſti nō iraſcunt. Si tn̄ iſti pu
tent ſe ꝯtēni vere q̄ȝtū ad bōa illa in quibus gaudēt. ſ. ludus
ſuus: aut riſuſ: feſtū: ⁊ ꝓſꝑitas: ⁊ opeꝝ ꝯſumatio: grauiſſime
iraſcent: q: putabunt ſibi iuideri ⁊ ſubſanari in bono qȯ ha
bent: ⁊ ex odio cōtēni in bono qȯ hn̄t. Et tunc tanq̄ȝ excellē
tes cōtēnantur de excellentia ſua grauius iraſcunt. De hijs
s. Tho. ſcūs Tho. p̄ma ſcōe. q. xlvij. arti. iij.
¶ An paruitas alicuius vel defectus ſit cauſa vt cōtra ali
quem iraſcamur. Queſtio. CXXXII.
Opinio q̊rūdaꝫ. p̊a rō Queritur de cā ire ex ꝑte eiuſ ꝯ quē iraſcimur. ſ.
an puitas alicuius vel defect⁹ ſit cā vt
ꝯ eū iraſcamur. ¶ Aliq dicunt ꝙ non: q: potius defect⁹ ꝓ
uocat ad miſericoꝛdiā q̄ȝ ad irā. dicit. n. Ariſ. ij. rheto. Qȯ in
hijs qui ꝯfitent ⁊ penitent ⁊ humiliant non iraſcimur: ſed
magis ad eos miteſcimus ſic̄ canes non moꝛdent eos q reſi
dent. i. eos qui nō reſiſtūt ſibi ſꝫ ceſſant q̈ſi victi ſint. Hec ta
men ꝑtinēt ad paruitatē ꝙ confiteatur qs ſe peccaſſe ⁊ pe
ſcđa rō. niteat ⁊ humiliet: g̊ puitas ⁊ defectus nō eſt cā ire ſꝫ miſeri
coꝛdie. ¶ Jtē nullus eſt maioꝛ defectus q̄ȝ moꝛi: q: moꝛtuuſ
nullo mō manet in ſeipſo: moꝛtuis āt nō iraſcimur: ſꝫ deficit
3ª rō. ira ſi aliquā ꝯ eos hēbamus: g̊ ꝺfect⁹ irā nō ꝓuocat: ſꝫ potiuſ
aufert. ¶ Jtē nemo putat aliquē eē puū vel defectuoſum ex
h̄ ꝙ amic⁹ ei⁹ ē. Et tn̄ ſi amic⁹ offenderit vel nō adiuuerit ira
ſcimur ꝯ eū magis q̄ȝ ꝯ alios pſal. liiij. Si inimicus me⁹ ma
ledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem vtiq̄ȝ. Tu v̇o hō vnanimis dux
A meus ⁊ notus meus. i. Q: hō qui erat mihi vnanimis ma
Rn̄ſio ad q̄ſitū qȯ. ledixit mihi ſuſtinendū nō eſt: g̊ nō cātur ira pp defectuꝫ vel
puitatē alicuius. ¶ Dōm ꝙ defect⁹ alicuius p̄t eē cā vt con
tra eū grauius iraſcamur. Nō qdē ꝙ alicui iraſcamur ex eo
ꝙ defectuoſus eſt: q: ex h̄ magis miſeremur: ſꝫ ꝙ ſi aliqs de
fectuoſus nos leſerit vel ꝯtēpſerit grauius iraſcemur. Nā ꝓ
uocatiuū ire eſt puipēſio iniuſte facta. Et q: puitaſ ei⁹ cui ira
ſcimur auget magnitudinē cōtēptus iraſcemur tāto graui⁹
illi q̄ȝto fuerit defectuoſioꝛ. ¶ Sic̄. n. q̄ȝto aliqs excellētioꝛ ē
tāto iniuſti⁹ contēnit: ita q̄ȝto qs ꝺfectuoſioꝛ eſt: tāto iniuſti⁹
⁊ idigni⁹ deſpicit alteꝝ. Et ob h̄ valde iraſcit ſapiēs ſi ꝯtēna
tur ab inſipiēte: ⁊ nobil' ſi cōtēnat a ruſtico: ⁊ diues ſi ꝺſpi
ciat a paupe. Sic dicit Ariſt. ij. rheto. ꝙ diues iraſcit ꝯ pau
perē ſi eū deſpiciat: ⁊ p̄ncipans ꝯ ſuū ſubiectū. ¶ Ad p̄mū Ad p^m ar.
dōm ꝙ aliqn̄ puitas ⁊ defectus miſicoꝛdiā ꝓuocat: ⁊ aliqn̄ B
maioꝛē ſuſcitat irā. Jſtud aūt eſt ſm ꝙ ſe hꝫ diuerſimode ꝑ
uitas defect⁹ ad ipſam puipēſionē. Nā vt dcm̄ eſt puipenſio
indebite facta ē cā ire. Quāto g̊ fuerit maioꝛ puipēſio ⁊ ma
gis iniuſte facta: erit ira maioꝛ: q̄ȝto v̇o puipēſio mioꝛ fuerit:
erit ira mioꝛ. Paruitas aūt ⁊ defectus aliqn̄ facit ad augmē
tum puipēſionis. Et tūc eſt ꝓuocatiuū ire. Nā q̄ȝto minoꝛ ē
qui deſpicit aliū: tāto deſpect⁹ maioꝛ eſt. Sic̄ tāto aliqs habꝫ
minoꝛes vires: q̄ȝto a minoꝛe ſupat. Etiaꝫ q̄ȝto minoꝛ ē q de
ſpicit: tāto eſt iniuſtioꝛ deſpectus. Q: q eſt in aliq̄ excellētia
hꝫ vn̄ gloꝛiet ⁊ vn̄ alios deſpiciat: qui aūt defectuoſus oīno
ē: nihil hꝫ vn̄ gl'iet. Et vn̄ alios ꝺſpiciat: ſed poti⁹ vn̄ deſpicia
tur. Si g̊ alios iſte puipēdēit: erit iniuſtiſſima puipēſio: ⁊ ſic
defectus ei⁹ cui iraſcimur eſt cā ire. ſ. maioꝛis ire. ¶ Aliqn̄ āt C
puitas ⁊ defect⁹: deſpectū minuit. Nam nō eſt puipēſio niſi
fiat aīo puipēdendi: ſic̄ non reputat iniuria que nō ſit aīo in
iuriandi. Et q: viri ſimplices ⁊ ignoꝛātes ſi interdū cōtēnāt
aliquē excellentē: faciunt foꝛte hoc: q: neſciunt an cōtēnunt
cū ignoꝛent in quo ꝯſiſtit cōtēptus: q: ad h̄ oꝑtebat ꝙ ſcirēt
in quo ꝯſiſtit honoꝛ debitus illis quos cōtēnūt: non curabit
de ꝯtēptu iſtoꝝ: q: paruitas eoꝝ diminuit rōnē cōtēptuſ: q:
neſciunt qd faciūt. Et ſic ſi pueri praue loquant ⁊ irrideant
aliquos nō aduertit ad hoc: q: puitaſ illoꝝ minuit rōnē pui
pēſiōis: nec ꝓpꝛie faciūt aīo paruipēdēdi: ſed q: gaudent in
hijs leuitatib⁹. ¶ Et ita interdū cū aliq ſunt qui nihil boni D
aut mali inferre poſſint: ēt ſi aliquē cōtēpſerint nō aduertit
ad eos: q: tales ipſi ſūt ꝙ per eoꝝ actū nemo ſe iudicaret cō
tēni: ſed potius eēt dedec⁹ ad tales reſpicere. Hoc mō ad eos
qui ꝯfitentur ſe peccaſſe: ⁊ penitēt: ⁊ humiliant miteſcimus
q: iſta puitas eoꝝ minuit rōnē cōtēptus. Q: ſic̄ per retribu
tionē ⁊ ſatiſſactionē tollit tota iniuria ⁊ dānū: ita cuꝫ ex ꝑte
fuerit ſatiſſactum alleuiat iniuria. Paruipēſio āt eſt ex eo ꝙ
aliqs aliū ꝓ puo vel nullo reputat. Directe ergo ſatiſſactio ē
ꝙ iſte qui in nullo reputauit aliū: vt ſe in aliq̊ reputaret: ſeip
ſum in nullo vel in puo reputet: vt aliuꝫ in magno reputet.
Jta cū qs alteꝝ cōtēpſerit vel ei iniuriā intullerit: ſi confitet
ſe malū feciſſe: ⁊ dolet: ⁊ veniā petit: ſeipꝫ in puo reputat: q:
ſe coꝛā illo quē ꝯtēpſerat humiliat: ⁊ illū reputat in magno:
q: al's coꝛā eo non humiliaret nec veniā peteret ꝺ iniuria il
lata. Et ſic iſta puitas vel poti⁹ puificatio alleuiat iniuriaꝫ ⁊
reddit nos mites vt iā minus iraſcamur. ꝓuerb. xv. Sermo
mollis frāgit irā. i. mitigat illā. ⁊ ſic puitas aliqn̄ ꝓuocat irā:
⁊ aliqn̄ mitigat eā. ¶ Ad ſm dōm ꝙ moꝛtuos p̄t aliqs odiſ E
ſe: nemo tn̄ illis iraſcit. De ira cā eſt duplex. ¶ Pꝛia q: moꝛ ad. 2. ar.
tui nō pn̄t dolere: cū nō ſentiant mala que nos eis iferre vo Cā duplex
lumus. ⁊ tn̄ iratus infert malū: ⁊ vult ꝙ ſentiāt iſtȯ ille qui q̈re nō iraſcimur moꝛtuis.
patitur: ⁊ ſciat hoc ſibi inferri pꝛo malo qȯ fecit. ¶ Scđa cā p̊ma.
eſt: q: iratus non infert malū niſi inq̄ȝtū eſt retributiuum ꝓ ſecūda cā.
malo qȯ factū eſt. Qȯ ꝑtinet ad rōnē iuſtitie. Jō rō vindicte
non eſt ꝙ reddat alicui malū ſine mēſura: ſed ꝙ reddat tan
tū quātū putatur ſufficere in recōpēſatione mali qȯ intulit.
Un̄ qn̄ irati putant iniuriātes ſufficiēter punitos nō iraſcū
tur ampli⁹: vt dī. ij. rheto. Defuncti aūt hn̄t maximū maloꝛuꝫ
ſ. q: totū eſſe ꝑdiderunt. Jō ꝓ q̈libet iniuria ſufficiēs vindcā
eſt q̄ȝtū ad ipſum inferētē ꝙ moꝛiat. Non quidē ꝓ quātitate
afflictiōis quā ſuſcipit in hoc qȯ moꝛit: ſed ꝓ malo qȯ incur
rit per moꝛtē: q: ꝑuenit ad terminū maloꝝ: ita qȯ iā mai⁹ ma
luꝫ ei eē nō pōt: iō ꝯ defectū ira ceſſat. ¶ Jſta aūt itelligunt
de defuncto quātū ad ſeipſuꝫ: q: ſic oīno eſſe ceſſat: lꝫ partes F
ſuas maneāt ſepate: ⁊ iteꝝ redibit ad eē. Jpſe tn̄ q̄ȝdiu moꝛ
tuus eſt nihil eſt. Etiā iſta itelligunt quātū ad noſtrā cogni
tionē ſ̄ſitiuā ⁊ cōeꝫ exiſtiatōeꝫ. Nā ſꝫ fidei v̇itatē ſcim⁹ moꝛ
tuos ñ oīo ꝑire: ſꝫ mutat ſtatū: cū ad melioꝛa poſtea ꝑuēturi
ſint: niſi eoꝝ idignitas h̄ excludat: ⁊ tn̄ ad ſenſū iſta nō cog
ſcunt: q: ſic̄ moꝛtuos ampli⁹ nō videm⁹: nec aliqd eoꝝ apud
nos manet: ita reputamus eos tanq̄ȝ nullo modo exiſtētes.
¶ Jra

B ⁋ Ira autem eſt motus paſſionalis pertinens ad partẽ in-
feriorẽ hoīs.ſ.ſenſitiuam: ſm quā ſola ſenſibilia hõ cogſcit:
⁊ ea ſola deſiderat vel refugit. Ideo ſicut nõ põt eẽ amoꝛ paſ
ſiõalis vel delectatio aut deſideriū de illo bono qd̕ nullo mo
do eſt ſenſibile: Ita nec poteſt eſſe ira niſi ꝯ iſtud malū qd̕ hꝫ
aliqd̕ eſſe in ſenſu. Defuncti aūt nullū eſſe hñt ſm ſenſuꝫ: qꝛ
inter nos nec videnť nec ꝯuerſanť: iõ ad eos ira eſſe nõ põt.
Hñt tñ defuncti aliqd̕ eſſe in ſenſu nr̃o.ſ.in imaginatiõe: nõ
ſm ſe: ſed ſm ꝙ manent in nobis per cogitationẽ ⁊ imagia-
tionẽ: quā de eis hẽmus. Et quātū ad hoc põt qs amare de-
functos vel deſiderare illos: aut odiſſe eos. Nā ⁊ hoc mõ di
cimus eis poſſe accidere bona vel mala ex eufortunijs vľ in
fortunijs ꝓnepotū ⁊ amicoꝝ: vt dicit Ariſto.p̊ ethic.c.ꝓne-
potū aūt fortunas. ⁋ Ad ipſos tñ ẽt ſic manentes ira eẽ nõ
b põt: qꝛ iratus deſiderat ꝙ punitus penā ſentiat: ⁊ putet pro
hoc ſibi inferri: vt dictū eſt. Mortui tñ ꝓut ſunt in opinione
nr̃a malū non ſentiunt: lꝫ malū eis accidere poſſit: iõ ira non
I eſt ad eos. ⁋ Ad tertiū dõm ꝙ amici ſi nocuerint prouocāt
Ad 3m ar. magnā irā: qꝛ tanto iuſtius aliqs iraſciť: q̃ꝫto ab eo offendiť
qui eū magis amare tenebať. Et ſic de amico eſt. Uñ nõ opꝫ
ꝙ ſolus defectus vel ꝑuitas ex ꝑte alicuiꝰ ſit cā vt magꝭ ira-
ſcamur: ſed multe alie ſunt.ſ.oẽs ille que pñt facere augmen
tum in ꝑuipenſione ꝑꝑ quā eſt directe ira. Et qꝛ amicū eẽ au
get ꝑuipẽſionẽ ſi ab eo amicus ꝯtẽnať. Iõ ẽt ſi amicū eẽ: nõ
dicat ꝑuitateꝫ: cauſat irā maiorẽ ſi ꝯtẽnit vľ nõ adiuuat. De
hijs ſcūs Tho.p̊ma ſcd̕e.q.xlvij.arti.iiij.

⁋ An ira cauſet delectationeꝫ. Qõ. CXXXIII.

S.Tho. Queritur de ira quātū ad effectū ſuū.ſ.an ira cau
Opi. q̊rūdā ſet delectationẽ. ⁋ Dicunt aliq ꝙ nõ:
p̊a rõ. qꝛ delectatio excludit triſtitiā cuꝫ ſunt oppoſita. Ira tñ ſꝑ eſt
cuꝫ triſtitia.ij.rheto.ſ.ira ẽ appetitus cū triſtitia: ⁊.vij. ethic.
dı̇ ꝙ quicūqꝫ aliquid per irā facit: triſtatus facit: g̊ ira dele-
ctationẽ nõ cāt. ⁋ Itẽ dicit Ariſto.iiij.ethic.c.de manſuetu-
2.rõ. dine: qd̕ irati punitio qetat impetū ire: delectationẽ pro triſti
tia faciens. Ex quo pꝫ ꝙ delectatio ꝓuenit iratis ex punitio
ne ſiue retributione. Punitio autẽ tollit iraꝫ: qꝛ ceſſat ira cū
retribuerit iratus.iiij.ethic.g̊ adueniente delectatõe tollitur
ira. Et ſic non eſt delectatio effectus ire: qꝛ tunc maxie mane
ret cū ira tanqꝫ cū ſua cā ꝯſeruatiua. ⁋ Itẽ nullus effectꝰ im
tertia rõ. pedit ſuam cām cū ſit ſue cāe conformis. Sed delectationes
impediunt irā: vt dı̇.ij.reto. qꝛ magne delectatiões ſunt me-
dicina triſtitie: g̊ delectatio non eſt effectus ire. ⁋ Dicendū
Rñſio ad q ꝙ ira quādā delectationẽ cāt: ⁊ tamẽ diuerſimode. ⁋ Pro
ſitū qõnis. quo ſciendū ꝙ delectationes ſenſibiles: qñ maxie ſunt medi
A cine: ſunt ꝯ triſtitiā. Et ſic q̃ꝫto per delectationẽ ꝯ maiorem
triſtitiā preſtať remediū: tanto d̕lectatio magis ꝑcipiť ⁊ dul
cius ſentiť: quā ſi nulla ſibi triſtitia aduerſareť. Sicut potus
dulcis eſt hoī: qꝛ eſt aliqd ſibi cõueniens ad nāe cõſeruatio-
nem: ⁊ tñ ſi nõ ſitit: paucā dulcedinẽ hꝫ. Si vero fuerit ſitis
grauiſſima: erit potus maxie delectabilis. ⁋ Ex hac g̊ cā in
ira cātur magna delectatio inquātū apponiť aliq̃ delectatio
vt remediū triſtitie ex qua ira cāta eſt. Nā ira non põt cauſa
ri niſi per illationẽ nocumẽti qd̕ ꝯtriſtat. Remediū aūt huiꝰ
triſtitie eſt vindicta inquātū eſt retributiua pro malo iflicto.
Et quāto fuerit maioꝛ triſtitia inflicta: maioꝛ delectatio cau
ſabiť per vindictā. ⁋ Si ergo fuerit vindicta pñs: realr̕ ſeq
B tur delectatio: ⁊ illa perfecta eſt cū nihil vltra deſidereť: ſed
ſolū vindicta que iā hẽtur. Cū ergo ira eẽt motꝰ ad vindictā
neċe eſt ꝙ pñte vindicta ceſſet totalr̕ ira: qꝛ hĩto termino ceſ
ſat motus. Et ſic dı̇.iiij.ethi. ꝙ irati ceſſant cū retribuerit: vľ
qeſcunt.ſ.ceſſant ab ira. Si aūt vindicta nõ ſit pñs p̃t adhuc
delectare ip̃uꝫ iratū: inquātū p̃t ſibi duplr̕ eſſe pñs. Uno mõ
per ſpem. Nā res illa quā aliquis ſꝑat.i.ꝯfidit ſe hĩtuꝝ: aliq̊
mõ ſibi pñs eſt: ⁊ in cogitatione illiꝰ ſm ꝙ eſt in ſpe: vel ſolū
in ſꝑando d̕lectatio q̊dā eſt. Ita.n.in ira. Nullus.n.iraſcitur
niſi qui vindictaꝫ ſperat.i.cõfidit ſe poſſe hr̃e: qꝛ qui putat ſe
non poſſe hr̃e illā non iraſciť: ſed triſtať: vt dicit Auicẽ.in li.
de aīa. Si ergo ſperat gaudet. Et qꝛ neċe eſt oẽm iratū vindi
ctā ſꝑare neċe eſt iratū per irā gaudeť. ⁋ Alio mõ vindicta
ſit pñs ipſi irato per cogitationẽ. Nā ea que aliqs cõcupiſcit
vult ſemꝑ cogitare: ⁊ gaudet immorari in cogitatõe illoruꝫ.
Sicut cū qs ꝯcupiſcit valde aliqd: dū tñ non putet ſibi eſſe
ipoſ̕e iſtud hr̃e: gaudet cogitādo in illo: ⁊ in hoc vellet ſemꝑ
manere. Sic dicit Ariſto.ij.reto. ꝙ ꝑꝑ hoc imaginatões ſom
nioꝝ ſunt hoī delectabiles: ⁊ vellet hõ manere in eis. Et qd̕
ſomniū longo tꝑe duraret: ⁊ cū intercipiť per euigilationem
vel al̕s eſſe ceſſat quodāmõ cõtriſtať hõ. Hoc aūt eſt: qꝛ con
tingit hoī in ſomnijs euenire delectabilia in cogitatione: d̕ q
bus hõ valde gauderet hñdo. Iõ gaudet in cogitādo: ſič dič
Quintilianus in cā vel declamatione de ſepulchro incātato
introducens matrẽ cuius filius mortuus erat: ⁊ veniebat i
ſomniū ei per noctẽ tanqꝫ ſi viuẽs eẽt. Unde ip̃a loqť ad ma
ritum dicens. Gaude inquit marite gaude: fortaſſe filiuꝫ no
cte ꝓxima videbis: illū quẽ crudelibus flāmis exuſiſti: ex q̊
cineres ⁊ oſſa ſuperſunt: iuuenẽ videbis. Ego certe totis no
ctibus mater ſum: video fruoꝛ. Ecce dicebat ſe matrẽ totꝭ no
ctibus.i.per integras noctes: qꝛ durabat ei ſomniū de pñtia
filij per totā noctẽ. Et dicebat video ⁊ fruoꝛ.i.maxie d̕lectoꝛ:
qꝛ frui eſt delectari in aliqua re quā ꝑꝑ ſeipſam amamus: vt
Aug.dicit. Et ſic ſunt delectatiões magne in cogitatiõibus
quorūdā ſomnioꝝ. Et hoc ſolū eſt: qꝛ accidit hoī ibi cogita-
re delectabilia que poſſidere deſiderat. Ita ergo cū iratꝰ ma-
xime deſideret vindictā: tāto magis delectabiť quāto magis
in ea cogitauerit: ⁊ q̃ꝫto fuerit ira maioꝛ: qꝛ maioꝛ vidicta de
ſiderať maioꝛ erit delectatio in cogitatione illius. Ira g̊ dele
ctationẽ cāt: nõ qdẽ ꝙ ipſe motus ire in ſe d̕lectabilis ſit: cū
potius ſit amarus: vt diceť ſequẽti.q. ſed eſt delectatio ꝑ ha-
bitudinẽ ad vindictā quā per iraꝫ deſiderat triſtatus. Sič ſi
tis in ſe nõ eſt delectabilis: ſed potiꝰ afflictiua: Et tñ ei q vult
delectari in bibẽdo ſitis iocunda ẽ inquātū ꝑ eā potus dulcꝭ
efficiť. Uñ ꝑꝑ hoc hoīes interdū ſibi ſitim ꝓcurant: ⁊ tñ nõ
ꝓcurarent ſi ipſa in ſe delectabilis nõ eẽt: aut delectionẽ nõ
cāret aliquo mõ. ⁋ Qd̕ āt dictū eſt irā eſſe cuꝫ delectatione:
veꝝ eſt de illis qui laxāt habenas ire ꝓponẽtes vindictā ſu-
mere. Nā eis delectationẽ cāt ira ꝑ cogitationẽ vidicte. Sic
n.dixit Ari.p̊ ⁊.ij.reto. inducens qdā ꝓuerbiū.ſ. Ira multū
dulcioꝛ melle diſtillante in pectoribus viroꝝ creſcit. Ira aūt
eſt in pectore per cogitationẽ: qꝛ que in aīa noſtra ſunt dici-
mus eẽ in pectore. Sič papa dı̇ hr̃e oīa iura in ſcrinio pecto-
ris ſui.i.in intellectu ſuo: ⁊ nõ in mẽbranis. Et ſic ira ꝓut eſt
in cogitatione eſt dulcioꝛ melle diſtillāte. Si qs tñ ꝓpõat nõ
exigere vindictā: ira eſt ſibi mlťū amara ⁊ affligiť valde q̊uſ
qꝫ in ſe motū illuꝫ digerat. In quo indiget tꝑe. Et dū digeriť
hoīes ſunt moleſtiſſimi ſibiip̃ſis ⁊ amicis: ſič dicit Ariſt.iiij.
ethi. de amaris qui ſunt difficiliter ſolubiles ab ira. Siqs au
teꝫ ꝑꝑ virtutẽ voluerit irā in ſeipſo occultare ne ſit alijs mo-
leſtus: tanto erit ſibi moleſtioꝛ. Nam ira per hoc ꝙ oſtendiť
euaporat: ſič ignis qui clauſus erat per euaporationẽ facili
us extinguiť ſi apiať: ſi autẽ clauſus manſerit longo tempo
re durabit. Et iõ in iſtis iratis delectatio nulla eſt: eo ꝙ ip̃ſi
nituntť reſiſtere ire. In illis vero qui eā adiuuāt delectatio ẽ Ad pri-
ſicut.ſ̃.diximus. ⁋ Ad p̊mū dõm ꝙ d̕lectatio que perfecta mū arg.
eſt excludit irā cum excludat oẽm triſtitiā. Iratus tñ qui ſiľ
habet triſtitiā ⁊ delectationẽ nõ triſtať ⁊ gaudet de eodẽ: ſꝫ
triſtať de iniuria illata: gaudet autẽ de vindicta cogitata vel
ſꝑata. Uel qñ realr̕ hẽbiť gaudebit de illa: ſič de effectu ꝓdu
cto per irā. Nā non gauderet qs de vindicta niſi triſtitiā ha Ad ſm
buiſſet: ⁊ per hoc fuiſſet iratꝰ. Uñ triſtitia ſe hꝫ ad irā ſič p̊n argum.
cipium delectatio aūt ſicut finis vel terminus. ⁋ Ad ſꝫ di-
cendū ꝙ delectatio adueniens facit ceſſare triſtitiā qñ dele-
ctatio eſt pñs: ⁊ eſt ꝑfecta. Nā tunc ira non manet. Secus
aūt de delectatione que eſt in ira per ſpem vindicte: ⁊ ꝑ cogi
tationẽ de illa: qꝛ iſta delectatio manet ſimul cū ira: ⁊ cātur
⁊ ꝯſeruatur ab ea. Delectatio autẽ perfecta que habeť ꝑ rea
lem vindictam: ẽt eſt effectus ire. Et cū dı̇ qd̕ deberet mane-
re cū ira: dicendum qd̕ nõ ſequiť: qꝛ hoc eẽt ſi ira eſſet cā effi
ciens ⁊ ꝯſeruans illius delectationis. Poteſt aūt eſſe ſoluꝫ
efficiens: ⁊ tunc non eſt incõueniens ꝙ ceſſet ira aduenien
te delectatione: ſicut motus eſt aliquo mõ cā termini in d̕du Ad ter-
cendo ad ipſum: ⁊ tamen hĩto termino ceſſat omnis motus. tiuꝫ ar.
⁋ Ad tertiū dõm ꝙ delectatio impedit triſtitiā.ſ. illa d̕lecta
tio que eſt ante triſtitiā: ⁊ ꝯñr impedit irā ne cāri poſſit quā
diu manet delectatio. Ipſa tñ delectatio que eſt de ſpe vindi
cte: eſt poſt iram. Et iſta non impediť per irā: imo per hoc ꝙ
eſt ira eſt delectatio ſꝑata ⁊ cogitata.i.in ſperando vindictā
⁊ cogitando de ea. De hijs ſanctus Tho.p̊ma ſecunde que- s.Tho.
ſtio.xlviij.articulo primo.

⁋ An feruoꝛ ſit effectꝰ ire: ⁊ ei ꝯueniat ꝓp̃e. Qõ.CXXXIIII. Opinio
q̊rundā
Queritur an feruoꝛ ſit effectus ire: ⁊ conueniat p̊a rõ
ei proprie. ⁋ Aliqui dicunt ꝙ non: qꝛ

feruoꝛ

feruoꝛ ꝑtinet ad amoꝛē qui eſt p̄nm ⁊ cā oīuꝫ paſſionū. Sed
cā eſt potentioꝛ q̄ꝫ effectus ſuus: ḡ cū amoꝛ faciat feruoꝛem:
ira non faciet maxie feruoꝛē. ¶ Itē illa q̄ de ſe excitāt feruo
2a rō. rem per tp̄is diuturnitatē magis creſcunt: ſic̄ amoꝛ diuturni
tate ꝯualeſcit. Ira tn̄ tp̄is lōgitudine minuit̄ ⁊ debilitat̄. Dr̄
eiꝫ. 2. rheto. ꝙ tp̄s qetat irā. ḡ ira nō ꝓprie cāt feruoꝛē. ¶ Itē
ſi feruoꝛ addat̄ feruoꝛi augmētat eū: ſic̄ q̄ꝫtitas addita q̄ꝫtita
3a rō ti. Ira tn̄ magna ſupueniēs facit irā p̄cedentē mitioꝛē eē: vt
dr̄. 2. rheto. ḡ ira feruoꝛē nō cāt: ſꝫ potiꝰ minuit. ¶ Dōꝫ ꝙ ira
A Rñſio cāt magnū feruoꝛē qui vocat̄ inflāmatio: vel accēſio. Un̄ dic̄
ad queſi Damaſce. ꝙ ira eſt feruoꝛ q circa coꝛ ē ſanguis factꝰ ex eua-
tum. q. poꝛatiōe fellis. ¶ Pro q̄ ſciendū ꝙ in oībꝰ paſſionibꝰ aīe fit
De gnō aliq̄ trāſmutatio in coꝛpe: lꝫ in qbuſdā fit multū ſenſibil̄. In
ne ire ⁊ alijs aūt paꝝ vel nihil. Et illa mutatio exterioꝛ coꝛpal̄ ꝓpoꝛ
hitudie tionat̄ nec̄io motui appetitus cū ex illo fiat. Nā in oī paſſiōe
eius ad modus gnōnis eſt: ꝙ p̄us v̄tus apphēſiua. ſ. fantaſia vl̄ ima
amoꝛem ginatiua apphendit aliqd ſub rōne boni vel mali. Et tūc ap
petitus ſenſitiuus mouet̄ ad ꝓſequendū ſi bonū eſt: vl̄ ad re
pellendū aut fugiēdū ſi malū ē. Ex iſto aūt motu appetitꝰ ſeq
tur q̄dā trāſmutatio in coꝛpe cū vis appetitiua ſit v̄tus q̄daꝫ
affixa coꝛpi q̄ p̄ncipal̄r ⁊ determinate ꝯſiſtit i qbuſdā ptibꝰ
coꝛpis. Iō ad motū ipſiꝰ appetitus q ē motꝰ ſpūalis ſeq̄t mo
tus realis ſiue nālis in coꝛpe maxie in ptibꝰ illis in qbꝰ eſt il
la vis appetitiua. Et tūc nec̄e ē ꝙ ſꝫ d̄ñaꝫ motus i appetitu
in magno ⁊ puo ſit dr̄ia trāſmutatiōis coꝛpalis. ſ. ꝙ qn̄ motꝰ
apppetitꝰ fuerit valde intēſus erit trāſmutatio q̄ fit circa coꝛ
pus valde magna: ⁊ eꝯ̄rio. ¶ Manim eſt aūt ꝙ qlibet appe
B titus nō ſolū aīalis q̄lis eſt in ſentiētibꝰ: ſꝫ ēt nālis q eſt i re-
bus inſenſibilibus foꝛtius tēdit in ꝯ̄riū ſibi qn̄ pn̄s eſt q̄ꝫ ten
dit in actū ſuū ſꝫ ꝙ mouet̄ in bonū ſuū ſiue opus ſuū. Et ſic
aq̄ calida foꝛtius cōgelat̄ q̄ꝫ aq̄ frigida: eo ꝙ caloꝛ repugnat
frigoꝛi. Et lꝫ videat̄ facilius rē frigidā ꝯgelari q̄ꝫ rē calidā: eo
ꝙ eſt ꝓpinqoꝛ huic diſpōi: tn̄ calida aq̄ magis congelat̄. i. fit
Aq̄ cali durioꝛ q̄ꝫ q̄ frigida erat. Qd̄ nō eſt niſi q: frigus intēſius egit
da citius in eaꝫ q̄ꝫ in aquā frigidā: cū a magnitudine virtutis agentis
coagula ſequat̄ magnitudo in effectu: ⁊ nō egit intēſius pp aliō: niſi
tur. q: moueret̄ ex deſiderio repellende ꝯ̄rietatis. Et ſic appet ꝙ
quelꝫ res intēſius mouet̄. i. cū maioꝛi intētione ad repellēdū
ꝯ̄riū ſuū q̄ꝫ ad ꝓſequendū bonū ꝓpꝛiū: lꝫ bonū ꝓpꝛiū perfi-
ciat: ⁊ ꝯ̄riū nō pficiat ſꝫ ōſtruat: ⁊ repulſio ꝯ̄rij nō fit niſi pp
poſſe frui bono: p qd̄ pficimur. Ita ḡ eſt in ira ⁊ amoꝛe. Naꝫ
per amoꝛē mouemur ad fruendū bono in q̄ pficimur: per irā
v̄o mouemur ad repellendū nocumētū ꝯ̄rietatis: iō ipſe mo-
C tus ire dꝫ eē violētioꝛ q̄ꝫ alij motus. ¶ Cū igit̄ ira cāetur ex
iniuria illata: q̄ſi ex quodā ꝯ̄rio nobis obſiſtēte: appetitꝰ ve-
hementiſſima intētione tendit ad repellēdū iniuriā p deſide
rium vindicte. Et ex h̄ ſeq̄t magna vehemētia ⁊ ipetuoſitas
in motu ire. ¶ Et q: ira nō eſt per modū fuge vel retrahen
tis cui ꝓpoꝛtionat̄ frigus qd̄ ꝯſtringit: ſꝫ eſt magis p moduꝫ
inſecutionis cui ꝓpoꝛtionat̄ caloꝛ: qui nō reſtringit: ſꝫ exten
dit ⁊ in alterū mouet: erit ꝯ̄ñter motus ire cātiuus cuiuſdaꝫ
feruoꝛis ſanguis ⁊ ſpūuꝫ circa coꝛ: q: coꝛ eſt inſtrm̄ paſſiōis
Effectꝰ ire aīe. Un̄ coꝛ eſt qd̄ maxie turbat̄ in ira. Et pp h̄ ex turbatione
coꝛdis appent in hoībꝰ iratis multa ſigna exterius in pl̄ibus
mēbꝛis: ſic̄ dicit Greg. 5. moꝛaliū. ſ. Ire ſue ſtimulis accēſum:
coꝛ palpitat: coꝛpꝰ tremit: lingua ſe ipedit: facies igneſcit: ex
aſpant̄ oculi: ⁊ neq̄q̄ꝫ cognoſcunt̄ noti. Oꝛe qdē clamoꝛē foꝛ
mat: ſꝫ ſenſus qd loq̄t ignoꝛat. Et ſic ira inflāmationē q̄ꝫdaꝫ
D cāt: ⁊ feruoꝛē maximū: q: oīa ſigna q̄ exterius appent: ex fer
uoꝛe qui circa coꝛ accidit excitant̄. ¶ Ex quo appet ꝙ nō ſit
aliq̄ paſſio ita ipetuoſa ſicut ira: q: ipſa cāt feruoꝛē maximuꝫ
⁊ plura ſigna appent exterius in hoīe irato q̄ꝫ in hn̄te q̄ꝫlibꝫ
aliā paſſionē. Exterioꝛa tn̄ ſunt ab interioꝛibus cāta: iō cum
E fuerint exterius vehemētioꝛa ſigna: nec̄e eſt interius eē ipe-
Ad p̄m arm tuoſioꝛē trāſmutationē. An tn̄ ex h̄ ſit maioꝛ ira ⁊ efficatioꝛ
oībus alijs paſſionibus nō oñdit̄: ſꝫ dicet̄ de hoc. j. cōpando
qn̄ appꝫ irā ⁊ amoꝛē. ¶ Ad p̄m dōꝫ ꝙ feruoꝛ ad amoꝛē ꝑtinet: ⁊ etiā
feruoꝛ a ad iraꝫ: ⁊ tn̄ in amoꝛe regul̄r nō ſentit̄: etiā ſi magnus ſit. In
moꝛis ⁊ ira aūt ſentit̄. Et veꝝ eſt de amoꝛe ꝙ ſiue magnus: ſiue puꝰ
qn̄ nō: ⁊ ſit nō ſentit̄ feruoꝛ eius niſi pp indigētiā. ſ. qn̄ indigētia illuꝫ
de cōpa demōſtrauerit: vt dicit Aug. x. de trini. Hoc aūt eſt qn̄ qs pri
tione eiꝰ uat̄ re amata: vel alius conat̄ ipedire eū in illa: q: tunc inſur
ad iram git violētiſſima vis amoꝛis: ⁊ ſentit̄ feruoꝛ eius: ⁊ ardentius
mutat̄ coꝛ ad remouēdū impedimentū in re amata. Et tn̄ tūc
feruoꝛ amoꝛis adiuuat̄ per irā ſm̄ quā mouet̄ ꝯ ipediens: ⁊
etiā ipſe amoꝛ in ſe maioꝛ appet. Sic appet in amātibus qui
hn̄t cōpetitoꝛes in amato. Nā violentius amāt. Etiā pꝫ in il
lis qui p̄uati ſunt re amata: q: lꝫ poſſidētes eā viderent̄ non
amare aut valde remiſſe: poſt q̄ꝫ carere ceperunt efficit̄ amoꝛ
foꝛtis: ita vt qeſcere nō poſſint q̄uſq̄ꝫ denuo poſſideāt quod
amabāt. De hijs late diximus in li. de amoꝛe ⁊ amicitia p p̄.
¶ Differt tn̄ feruoꝛ in amoꝛe ⁊ i ira: q: feruoꝛ amoꝛis: lꝫ ma Quare fer
gnus ſit nō ſentit̄: cū in ſe ſit dulcis: eo ꝙ ille eſt ad fruēduꝫ: uoꝛ amoꝛis
⁊ q̄ꝫto amoꝛ maioꝛ ſi res amata pacifice hr̄ tanto eſt tranq- non ſentit̄
lioꝛ ⁊ magis dulcis ipſe amoꝛis feruoꝛ. Un̄ aſſimilat̄ feruoꝛ
amoꝛis caloꝛi aeris ⁊ ſanguis q eſt caloꝛ tēpatus ⁊ cū q̄daꝫ
dulcedine ⁊ lenitate: iō ſanguinei magis amatiui ſunt: quia F
amoꝛ ꝯpetit caloꝛi ſanguinis. Etiā dr̄ ꝙ cogit amare iecur. i.
iecur mouet nos ad amandū. Hoc aūt eſt: q: in iecoꝛe fit gnō G
quedā ſanguinis: ⁊ ille aſſimilat̄ amoꝛi: ⁊ eſt ꝯueniēs inſtrm̄
eius. Feruoꝛ aūt ire nō eſt tēpatus ⁊ dulcis: ſꝫ cū q̄dā amari
tudine ⁊ exuſtione ad ꝯſumendū. Et hoc eſt q: ira tendit ad
malū. ſ. in nociuū: vt illud repellamus. Ad nociuū aūt moue
tur hō ſub intētione deſtruendi. Iō motus ire dꝫ eē amarus
⁊ aſper. Et aſſimilat̄ caloꝛi ignis q eſt ꝯſumptiuꝰ oīuꝫ. iō ira
ad colerā ꝑtinet: q: ira aſſimilat̄ caloꝛi in cōpl̄one: q: illa eſt
calida exceſſiue: ⁊ ad motū facilis ⁊ ad exurenduꝫ. Iō dicit
Damaſce. ꝙ ira ꝓcedit ex euapoꝛatione fellis a quo inflāma
tur ſanguis. Et iō ira fellea nuncupat̄: quaſi a felle oꝛtū tra-
hens. ¶ Et ſic dōꝫ ꝙ lꝫ feruoꝛ amoꝛis poſſit eē maioꝛ q̄ꝫ ire:
nō pōt eē cā appens: q: diuerſo mō mouet̄: cū amoꝛ moueat̄
ad fruendū: ⁊ q̄ꝫto fuerit res magis amabil̄: ⁊ magis ꝑtinēs
ad fruitionē: tanto erit amoꝛ ſuauioꝛ ⁊ tranqlioꝛ: q: res ipſa
totū amantē abſoꝛbebit: ⁊ eū ad ſe trahet: cū totū eius deſide
rium cōpleat. Et ſic ceſſantibus oībus motibꝰ ad alias res i
amante: erit feruoꝛ amoꝛis illius vniti maximus. Et tunc mi
nime appebit cū potius ipſa res q̄ ſic amat abſoꝛta ⁊ carens
oī opatione videat̄. Qd̄ aūt exn̄te cōpetitoꝛe in re amata vel
ablata illa appeat feruoꝛ amoꝛis q p̄us nō appebat p accn̄s
eſt. Nā non incipit amoꝛ tūc eē maioꝛ: ſꝫ per adiūctionē ire
maioꝛ appet. Nā nec̄e eſt maioꝛē eē amoꝛē eius q̄ fruitur re
optima pacifice ſi illā cognoſcit: q̄ꝫ eius qui reꝫ puā amat: in
qua cōpetitoꝛē hꝫ. Et tn̄ in hn̄te ꝯpetitoꝛē magis appet amo
ris feruoꝛ. Et iō ſepe dicimus ꝙ hn̄tes cōpetitoꝛē in amato:
vel pꝛiuati illo magis amant. i. magis amoꝛē ſuuꝫ oñdunt: lꝫ
nō opoꝛteat ſemp eē maioꝛē in illis q̄ꝫ in oībus alijs in qbus H
non tm̄ manifeſtat̄. ¶ Ad 2m dōm ꝙ omne iſtud qd̄ depen- Ad 2m arm
det ab aliq̄ cā que p tp̄s diminuit̄: neceſſe ē per tp̄s diminui
⁊ debilitari. Ita eſt in ira: q: ipſa pendet ex memoꝛia iniu-
rie: cū moueat̄ quis ad vindictā pp iniuriā inflictā. Quādiu De ira ⁊ a-
ergo māſerit memoꝛia iniurie poterit eē deſideriū vindicte. moꝛe an p
Ceſſante aūt memoꝛia: non eſt pol̄e vindictā appetere: cum tp̄s creſcāt
nihil ſit ꝙ ad appetendū moueat: Memoꝛia tn̄ tp̄e minuit̄. vel minuāt
Qd̄ oēs expimur: q: ea que vetera ſunt facilius de memoꝛia
excidunt. ¶ Cuius cā eſt: q: ſpēs reſeruate in oꝛganis acce
perunt eē ab obis exterioꝛibꝰ. Quāto ḡ fuerint magis elō
gate ab illis: tanto magis debilitabit̄ virtus eaꝝ. Iſtā aūt di
ſtantiā facit tp̄s. Iō neceſſe eſt memoꝛiā reꝝ que aliqn̄ nobis
fuerunt pn̄tes per tp̄is diuturnitatē debilitari. Et ſic cuꝫ me
moꝛia iniurie debilitet: ipſum q̄q̄ꝫ deſideriū vindicte debilita
bit̄: quouſq̄ꝫ aliqn̄ tollat̄ total̄r. Et ſic iniuria a p̄no ſentitur
grauius: ⁊ tunc eſt maximus appetitus vindicte: paulatim
aūt decreſcit exiſtimatio iniurie ſꝫ ꝙ magis receditur a pn̄ti
ipſius iniurie ſuſcepte. Et ita aliqn̄ finiet̄ exiſtimatio. Inter-
duꝫ tn̄ exiſtimatio iniurie que pierat redit: q: reducit̄ ad pn̄s
ipſe iniuriās vel alique de circūſtantijs iniurie: ⁊ tunc q̄ſi de
nouo mouet̄ qs ad vindictā: q: foꝛmat̄ noua extimatio anti
que iniurie. ¶ Idē de amoꝛe eſt: ꝙ p tp̄s minuit̄ ſi obm ama
tum recedat in pn̄tia ſenſus ⁊ ſolū maneat in memoꝛia. Un- I
de dicit Ariſto. 8. ethi. ꝙ ſi diuturna fiat amici abn̄tia: videt̄
amicitie obliuionē facere: ⁊ ſic paulatim minuit̄ q̄uſq̄ꝫ oīno
pereat. Et tn̄ reducto amico ad pn̄tiaꝫ redibit amoꝛis memo
ria ⁊ exiſtimatio: lꝫ foꝛte nō ita vehemēs ſicut a p̄no. Et h̄ eſt
niſi fuerit magna mutatio in amicis ex pte ſtatꝰ: vl̄ per alios
modos. Utpote accipiendo alios amicos de nouo qui mul-
tum diſſonent cōuerſationi pꝛioꝛis amici: q: ēt in amicis pꝛe
ſentibus talis mutatio amicitiā tolleret. Si aūt amatū ſemp
maneat in p̄ſentia: nō facta mutatione ex pte alterius: nece
ſe eſt ꝙ p tp̄is diuturnitatē nō minuat̄: ſꝫ potius creſcat. Q:
ſicut cā amicitie vr̄ eē maioꝛ p hoc ꝙ maioꝛi tp̄e durat. Ita

270 v

ꝛ ipſe amoꝛ maioꝛ erit. ¶ Idem eſt in ira: qꝛ ſi cā ire maneat
ſemp̱ in p̄ñtia: ira ſemp̱ magis creſcit. Sicut qñ quis ſepe vi-
det inimicum a quo iniuſta paſſus eſt: creſcit valde ira eius:
ita vt tollerare nequeat. Iō q̄ꝫtuꝫ ad debilitari vel augeri vi-
reſ eq̄le eſt in ira ꝛ amoꝛe. Quia tñ ira cito ꝯſumaꝛ pertinet
ſpāliter ad magnitudinē feruoꝛis eius: qꝛ ex eo ꝙ feruēs eſt
non pōt diu durare in illo feruoꝛe: ſic̄ magnus ignis nō pōt
diu durare in illa magnitudine: qꝛ māꝫ totā cito exurit: ꝛ ſic
ipſe ſimul perit. Ita ꝛ ira eſt per quādā inflāmationē ſangui
nis factā per euapoꝛationē fellis. Si autē foꝛtis euapoꝛatio
eſt: neceſſe eſt cito totā māā euapoꝛare. Si aūt p̱ua eſt ꝛ len
ta poterit diu durare. ¶ Ita dr̄. 4. ethi. c. de māſuetudine ꝙ
acrocoli. i. acuti qui ſunt in p̄ͣ ſpē iratoꝝ cito qeſcunt: ex eo
ꝙ ira eoꝝ valde acuta eſt appens ꝛ ſic cito ſoluiꝛ. Amari āt
cū irā retineant in ſe: longo tp̱e iraſcunꝛ: qꝛ non eſt ira eoꝛuꝫ
Nulla paſſio foꝛtiſ diu durat. ita acuta ꝛ ita intenſa. ¶ Etiā ḡnale eſt ad oēm paſſionē ꝙ
ſi valde magna eſt in illa intēſione diu durare non pōt: qꝛ vl'
L deſtrueret ſubm̄: vel ipſa deſtrueretur. Sic eſt de luctu ꝛ do
loꝛe. ¶ Ob hoc igiꝛ ira q̄ꝫtūcūqꝫ ſit de aliq̄ magna iniuria:
non pōt ſemp̱ eq̄lis manere: qꝛ a p̄n° valde magna ē: ꝛ ſi diu
durare deberet: nullus eā poſſet tollerare. Iō dixit Ariſt. 4.
ethi. ſpāl'r in. c. de manſuetudine: dicēs de iracundia: ꝙ non
peccat aliqs in ea per oēm modū. i. plus q̄ꝫ dꝫ iraſci: ꝛ cui nō
dꝫ: ꝛ maioꝛi tp̱e q̄ꝫ dꝫ: ꝛ qñ non dꝫ: ꝛ pꝛo quo nō dꝫ: ꝛ ſic de
alijs. Subdit aūt cām: qꝛ malū ſeipſum deſtruit: ꝛ ſi p̱fectuꝫ
ſit: intollerabile eſt. i. ira ſi ex oī p̱te fuerit excedēs: nēo eā po
M Ad 3m arm terit tollerare. ¶ Ad 3m dōm ꝙ ira adueniente alia maioꝛi
ira: minuiꝛ. Qō quidē fit ex ꝯditione potentie nr̄e: qꝛ oīs vir
tus finita q̄ꝫto in plura diuidiꝛ minoꝛ ſit ad ſingula: cum nō
creſcant vires ꝛ creſcant occupatiōes. Si ḡ hō alicui iraſci-
tur: ꝛ poſtea ſup̱uenit alia ira: cū pꝛius total'r intēderet alte
ri ire: erat extimatio illius magna: cū vō nūc intēdat in duas
N iniurias: non pōt q̄ꝫlibet eaꝝ ſumme intēdere: ſicut ſi vnica
eſſet. Iō nec̄e eſt minui extimationē cuiuſlibet earū. ¶ Alia
cā eſt ex cōp̱atione ipſaꝝ iniuriaꝝ. Nā ſi qs ſuſceperat vnaꝫ
iniuriam pꝛo qua mouebaꝛ ad iraꝫ: ꝛ ſup̱uenerit alia maioꝛ:
ex cōp̱atione ſc̄e: pꝛima vr̄ eſſe p̱ua: qꝛ cōp̱atio oppoſitoꝝ fa-
cit videri ſingula an p̱ua vel magna ſint. Et ſic illa iniuria q̄
ſola exñs reputabaꝛ magna: collata ad alterā p̱ua videbitur
Iō neceſſe erit ꝙ iam minoꝛ ira ſit ꝓ illa q̄ꝫ pꝛius. ¶ Si aūt
iniuria ſc̄a non ſit tam grauis ſicut p̄ma: adhuc p̄ma non vi-
debiꝛ nunc tam grauis ſicut p̄us: lꝫ videaꝛ grauioꝛ q̄ꝫ ſcōa.
¶ Rō eſt qꝛ p̄us tota menſ tendebat in vnicā iniuriā: nunc
vō cū in duas tendat: ad q̄ꝫlibet minus intēdet q̄ꝫ ſi ſola eſſꝫ.
Sicut dicit Grego. i. dialog. Mirū eſt ꝙ mentē p̄lati curarū
denſitas deuaſtat: que cū ī plura diſtrahiꝛ minoꝛ ſit in ſingu
S. Tho. lis. De hijs ſctūs Tho. p̄ͣ ſc̄e. q. 48. arti. 2.

¶ An ira rōnem impediat. Qō. CXXXV.

Opi. q̄rūdā ꝙ non **Queritur** an ira rōneꝫ impediat. ¶ Dicūt aliq ꝙ
p̄ͣ rō. nō ipedit: qꝛ qō cū rōne eſt: rōnē nō im
2. rō. pedit. Ira aūt rōneꝫ ſequiꝛ vt pꝫ. 7. ethi. ḡ rōneꝫ nō impedit.
¶ Iteꝫ q̄ꝫto magis impediꝛ rō: tanto magis minuiꝛ manife-
ſtatio reꝝ q̄ ad rōnē p̱tinet. Sꝫ. 7. ethi. dr̄ ꝙ iracūdus nō eſt
inſidiatoꝛ: ſꝫ manifeſtus: ḡ ira nō impedit vſum rōnis: qꝛ al's
3a rō iracūdus nō eſſet manifeſtus: ſꝫ potius ꝯcupia q̄ inſidiatrix
eſt videbiꝛ impedire: vt. dr̄ ibideꝫ. ¶ Itē iudiciū rōnis ſit ma
nifeſtius ex cōp̱atione ꝯrioꝝ: qꝛ ꝯria poſita iuxta ſe: que ma
gna: ꝛ que p̱ua ſunt magis eluceſcūt: vt pꝫ. 2. elēcho. Sꝫ ī ira
etiā ſit hoc: qꝛ ſic̄ dr̄. 2. rheto. hoīes magis iraſcunꝛ ſi ꝯria p̄-
exiſtunt: ſic̄ ſi honoꝛati dehonoꝛarenꝛ. Et ſic de ſil'ibuſ: ḡ ira
ꝛ iudiciū rōnis ex eiſdē creſcūt ꝛ adiuuanꝛ. ſ. ex iuxta pōne
ꝯrioꝝ. ḡ ira rōneꝫ nō impediet: ſꝫ videbiꝛ ei ſil'is: qꝛ ex eiſdeꝫ
A ꝯfoꝛtaꝛ. ¶ Dōm ꝙ ira impedit aīuꝫ. i. rōneꝫ. Sic dicit Greg.
Rñſio ad q̄ſtū qōnis. 5. moꝛaliū: ꝙ ira intelligentie lucē ſubtrahit cū mentē p̱mo-
nendo ꝯfundit. Conſiderandū pꝛo h̄ ꝙ aīa q̄ꝫtuꝫ ad p̱teꝫ rō
nalem nō vtiꝛ aliquo oꝛgano coꝛp̱ali in actu ſuo: ita ꝙ p̱ ali-
qō oꝛganū intelligamus aut velimus: ſic̄ p̱ aliqō oꝛganū vi-
demus ꝛ audimuſ. Pꝛeſupponit tñ actus oꝛganoꝝ ad actū
ſuū cū ſpēs itelligibiles accipianꝛ a fantaſmatibus. 3. de aīa.
Opꝫ intelligentē fantaſmata ſpeculari. Actus vō iſtoꝝ oꝛga
noꝝ impediunꝛ coꝛp̱e p̱turbato. Iō neceſſe eſt ꝙ coꝛp̱e p̱tur
bato per accñs aliq̄ mō rōis iudiciū ipediaꝛ. Sic pꝫ in ebꝛie-
tate ꝛ in ſomno: in q̄bus ceſſant aliq actus ſenſitiui vel per-
turbanꝛ: ꝛ maxime in ſōno vbi ceſſant oēs. Et ſic nullus po
teſt intelligere q̄cquā in ſomno. Qō non fieret ſi intellectus
eſſet potentia pure ſep̱ata a mā: vel non pꝛeexigeret aliquos
actus oꝛganicos ad op̱ationeꝫ ſuam. Hoc ſuppoſito neceſſe
eſt dici ꝙ per oēs paſſiones impediꝛ rō in actu ſuo: qꝛ queli-
bet paſſio: facit aliquā tranſmutationē coꝛp̱alē: vt oñſum eſt
pꝛecedenti. q. ¶ Ex qualibet aūt coꝛp̱ali tranſmutatiōe tur-
batis aliqual'r oꝛganis turbaꝛ vel impediꝛ rōnis iudiciū. Iō B
neceſſe eſt per qualibet paſſionē rōnē aliqual'r impedire. Qꝛ
tñ ipſa ira eſt impetuoſioꝛ alijs: magis vr̄ turbare. Iō de ipſa
ſpāliter dr̄ ꝙ rōnē turbat vel impedit. Sic dixit Cato: ira im
pedit aīum ne poſſit cernere verū: ſicut etiā dr̄ in pſal. 30. con
turbatus eſt in ira oculus meus. i. ira turbauit intellectū qui
vocaꝛ oculus. 6. ethi. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ ira impedit rōneꝫ. C
Nam a p̄n° rō denunciat iniuriā eſſe factā: ante qō ira non Ad p̄m argum̄.
ſurrexerat: ꝛ qꝛ expectat ꝙ rō ſibi denūciet iniuriā: dr̄ rōneꝫ
aliq̄ modo ſeq vel audire: nō tñ total'r audit: qꝛ nō expectata
determinatione rōnis an vindicandū ſit: ꝛ qūo mouet ime-
diate ad vindictā p̱p̱ velocitatē caloꝛis impellentis: ꝛ ſic tur
bat tunc rōneꝫ: qꝛ non p̱mittit eam finire iudiciū ſuū in tran
quilitate. Facta aūt iſta turbatiōe: rō non pōt recte iudicare.
Et ſic impediꝛ per iram. Et ſic a p̄n° ira eſt cum rōne: ꝛ in fi- D
ne impedit eam. ¶ Ad 2m dōm ꝙ iracūdus pōt dici manife Ad 2m
ſtus: qꝛ ſigna exterioꝛa app̱ent in ira magis q̄ꝫ in cōcupia ꝛ argum̄.
in alijs paſſionibus. Et ſic ira nō eſt inſidiatrix ſicut ꝯcupia:
qꝛ manifeſta ſigna ſui oñdit: per que hō ſeip̄m iratū cogno-
ſcere pōt: ꝛ alij etiā eum cognoſcent. Et iſtud p̱tinet ad quā
dam alleuiationē mali. Quia ſi qs ex inſidijs aliū p̱cutiat vi Quare ira ē ma
tuperabilis eſt. Si vō palā faciat hoc ei oñdens: vitup̱abilis niſeſta ꝛ
minus eſt. Concupia aūt nō ita palā agit: qꝛ paulatim inſur cōcupia
git. Ita vt plerūqꝫ hō illam hñs putet ſe moueri ſc̄m rōneꝫ ꝛ lateat.
mouet a concupia: ideo vocaꝛ inſidiatrix. 7. ethi. ꝛ furaꝛ in-
tellectum ſpiſſe ſapientiſ. i. decipit hoīeꝫ multū intelligenteꝫ. E
¶ Aliter pōt intelligi ꝙ iracūdus eſt manifeſtus: nō ꝙ ma alia rñ°
nifeſtum ſit ſibi qd facere debeat: ſꝫ qꝛ palā op̱atur: nō que-
rens aliquā occultationē. Et iſtud ꝓuenit ex duob⁹. ¶ Pꝛi
mo qꝛ rō eſt impedita que nō pōt diſcernere qd ſit occultan-
dum: ꝛ quid manifeſtandū nec etiā pōt cogitare occultandi
vias. Iō irati ſepe denudant aliq̄ ſecreta que poſtea dolēt re-
uelaſſe: ſꝫ per iram modū tenere neſcierunt. ¶ Scōo ſit hoc
ex ampliatione coꝛdis facta per dilationē ſpūum ꝛ inflāma-
tioneꝫ qō ad magnanimitatē p̱tinet. Et h̄ ira facit. ¶ Unde
de magnanimo dicit Ari. 4. ethi. ꝙ eſt manifeſtus oditoꝛ: ꝛ
amatoꝛ: ꝛ manifeſte dicit ꝛ op̱aꝛ. ſ. qꝛ p̱p̱ ampliationē coꝛdiſ
nemunē timet. Concupia aūt q̄ꝫtum ad hec duo nō eſt mani-
feſta: qꝛ cōcupiſcens querit occultari: ſicut dr̄ Iob. 24. Ocu-
lus adulteri obſeruat caliginē dicēs. Nō me videbit oculus
ꝛ operiet vultū ſuū. Etiaꝫ qꝛ concupiſcens ſaltē a p̄n° nō hꝫ
rōneꝫ tam turbatā ſicut iratus: ideo pōt q̄rere modos occul-
tationis: ¶ Quantū ad ſcōꝫ etiā nō eſt manifeſta: qꝛ ea que
ꝯcupiſcimus ſc̄m ſenſum vt in plurimū ſunt delectabilia ha-
bentia quandā turpitudinē ꝛ mollicie: in q̄bus hō vult late
re: qꝛ nō p̱tinet ad virilitatē iſta ꝓſeq: ſicut deſtruere aduer-
ſantem. Iō in ira q̄ virilitatē q̄ꝫdaꝫ oñdit vult hō eſſe manife
ſtus. Concupia aūt inſidiatrix eſt ꝛ total'r occulta latere, vo- F
lens: q̄ſi de ſua turpitudine erubeſcēs. ¶ Ad 3m dōm ꝙ mo Ad 3m argum̄.
tus ire incipit a rōne. Et qꝛ in hoc ꝯcoꝛdat cū rōne pōt idem
eſſe qō adiuuet rōneꝫ ꝛ iraꝫ. ſ. iuxta poſitio ꝯrioꝝ. Unde qñ
aliqs hꝫ honoꝛē vel diuitias: ꝛ poſtea incurrit detrimentum
alicuius iſtoꝝ: iſtad detrimentuꝫ app̱et maius ex vicinitate
iſtoꝝ. ſ. qꝛ imediate ante h̄ fuerat diues: ꝛ nūc ſubito factus
eſt paup̱. Uel p̱p̱ inopinatū eſſe: qꝛ bona vl' mala ex inopina
to venientia augēt triſtitiā vel letitiā. Et ſic eſt maioꝛ triſtitia
per hoc ꝙ fuit ante h̄ magna leticia: de quo non ſp̱abaꝛ cito
tranſeundū eſſe ad triſtitiā. Et ſic oppoſitoꝝ iuxta pō auget
iram. De hijs ſctūs Tho. p̄ͣ ſc̄e. q. 48. arti. 3. s. Tho.

¶ An ira in hoīe cauſet taciturnitatē. Qō. CXXXVI.

Queritur an ira cauſet in hoīe taciturnitatem.
¶ Dicunt quidaꝫ ꝙ nō: qꝛ locutioni Opinio q̄rundā ꝙ non.
opponiꝛ taciturnitas: ſꝫ ira per crementū p̱uenit ad locutio-
nem. ḡ ira nō cāt taciturnitateꝫ. Pꝫ hoc qꝛ s. in lr̄a ponūtur
tres gradus ire. Primus in ſola aīa. Scōs oñſus in voce cō p̄ͣ rō.
fuſa: vt qui dicit fratri ſuo racha. Tertiuſ in voce determina 2a rō
te ſignificatiua: vt qui dicit fratri ſuo fatue. ¶ Item hō ꝓrū
pit in verba inoꝛdinata per hoc ꝙ rō non obſeruat qd dōm
ſit. pſ. 38. Poſui cuſtodiā oꝛi meo dum ꝯſiſteret pctōꝛ aduer-
ſum me. Sic etiā dr̄ ꝓuerbi. 15. Sicut vrbs patēs abſqꝫ mu-
roꝛum

roꝝ ambitu ita vir qui non põt cohibere in loquendo ſpũm ſuũ. Sꝫ ita maxie impedit iudiciũ rõnis vt in pcedẽ.q.dictuꝫ eſt.ğ ira faciet maxime hoieꝫ in vba ꝓrũpe: ꝛ ſic nõ cãbit ta citurnitatẽ. ℂ Jtẽ.j.12.dr.Ex abundantia cordis os loquit: ſꝫ in ira maxime pturbat cor vt dcm̃ eſt.s.q.134. ğ non cãbit taciturnitatẽ. ℂ Dõm ꝙ ira non ſe hꝫ vniformiter:q2 cõtin/ git illã eſſe magnã: ꝛ pũã. Jõ ſm diuerſos ſtatuſ cõpetunt ei diuerſi effect⁹. Aliqñ.n.ira reddit hoieꝫ pauca loquẽtẽ. Ali/ qñ vo multa effrenate. Aliqñ aũt turbat aliqlr ſenſus: ita vt hõ non poſſit oĩa ꝓferre q̃ vult: interdũ vero hoieſ q̃ſi mutũ ꝛ elinguẽ reddit. ℂ Jra.n.a p̃n⁹ qñ adhuc pua eſt: vel ſi nõ fuerit valde magna pmittit ſecũ quedã rõnis vſum. Et tunc ira facit ꝙ hõ abſtineat a quibuſdã vbis inordinatis oñden/ tibus deſideriũ vindicte: vt per hoc maneat locus cõuenien tioꝛ ad vindictã. Nam qñ iratus in vocẽ emittit totum ſpũm ſuũ: non manet ei poſtea vigoꝛ ad puniendũ: nec etiã deſide rium vindicte niſi remiſſum. Nam ira per voces minuit: qa euapoꝛat. Sicut etiã per lachꝛymas. Nã illi q vindictã appe tunt ſi nõ p̃nt ꝓfeſtim reddere ploꝛant: ꝛ euaneſcit ſibi ira in lachꝛymas. Et ſic fit in pueris ꝛ mulieribus. ℂ Jn vocib⁹ et aliquãr fit ſic: q2 clamare iniurioſe quedaꝫ ps vindicte ẽ. Et ſic ira minuit quaſi hita quadã retributione: ꝛ digerit: ꝛ nõ manet poſtea hoi impetus deſiderij vindicte. Qui ğ in retri buendo gaudet ꝛ deſiderat retribuere ꝛ nollet ꝙ ira ſibi ceſ ſaret quouſqꝫ ſe vindicaret: ſicut videmus quoſdã hoies qui nollent ꝙ ira piret in eis: ſꝫ ꝙ maneret vt per h̃ gauderẽt ſu mendo vindictã. Et q2 ſciũt ꝙ ſi clamauerint: ira euaneſcet quaſi ex quodã iudicio rõnis tacent: vt maneat eis ira ſua in tegra: ꝛ ſic poſſint retribuere. Uel vt p vocẽ nõ inſtruãt ad/ uerſarium: ꝛ ſic impediat vindicta quã ipſi intẽdũt. ℂ De h̃ Grego.5.moraliũ dicit. Aliqñ ira pturbato aio q̃ſi ex iudicio ſilentiũ indicat. ℂ Alius ſtatuſ ire eſt in quo qs vehemẽter clamat: ꝛ in cõminationes ꝛ iniurioſa vba ꝓrũpens. Et hoc eſt: q2 iam ira magis ligauit vſuꝫ rõnis: ꝛ neſcit iratus a qui bus verbis abſtinere debeat ex turbatione rõnis: vel magni tudinem ire cohibere non põt: ſꝫ p hoc ira ſibiipſi repugnet. Et de iſto ſtatu intellr ꝓuerbi.25. ſicut vrbs patẽs abſqꝫ mu roꝝ ambitu: ita vir qui nõ põt cohibere in loquẽdo ſpm ſuũ: i. q nõ põt ſe frenare a vbis iniurioſiſ pp irã. Sic ẽt dr ꝓuer. 27. Jmpetũ ꝯcitati ſpũs qs poterit ſuſtinẽ.i. qs poterit ſuſti/ nẽ ipetũ ire: vt nõ loquat qñ inſurgit ſpũs ire. Et iſte eſt ſtat⁹ cõioꝛ in iratis. Sunt.n.cõiter clamoſi. ℂ Tertius ſtatus eſt qñ ira magis creſcente: ꝛ q̃ſi non manẽte iudicio rõnis ꝓrũ pere vult hõ in quecũqꝫ vba: ꝛ tñ ira eſt tam vehemẽs ꝙ nõ ſolũ rõnẽ impedit: ſed ẽt ſenſuũ officia turbat: ꝛ non põt ho/ mo loqui quecũqꝫ voluerit: ſꝫ turbate nimiũ ꝛ q̃ſi nõ intelli gibilr: ꝛ per ſnias interciſas ꝛ impfectas loquit. De hoc di cit Grego.5.moraliũ ꝙ ire ſue ſtimulis coꝛ accenſum palpi/ tat: coꝛpus tremit: lingua ſe impedit: facieſ igneſcit: exaſpant oculi: ꝛ nequaqꝫ recognoſcunt voce. Oꝛe qdem clamoꝛe foꝛ mat: ſꝫ ſenſuſ qd loquat ignoꝛat. Et ſic in iſto tertio ſtatu nõ põt hõ iratus loq oĩa que vult: q2 lingua ſe impedit: ꝛ ipſa q̃ loquit adhuc ab eo plene non intelligunt. ℂ Quartus ſta/ tus ire eſt: qñ vehementia ire in tãtũ ꝓceſſit ꝙ non ſolũ rõ/ nis vſus ſꝫ officia mẽbꝛoꝝ inq̃tũ a rõne regunt oĩo ceſſant Et q2 nõ eſt aliqd oꝛganũ magis expreſſiuũ rõnis q̃ lingua q2 ipſa ſola indicat qd rõ velit turbata oĩo rõne: ceſſabit oĩs actus lingue. Et iõ qui maximã irã patiuntur loq nihil p̃nt. ℂ Sic.n. interdũ fit in doloꝛe: q2 aliq hñtes doloꝛẽ ꝓ malis que patiunt lugent. Jnterduꝫ aũt doloꝛ tantus eſt ꝙ hoiem totũ ſibi abſoꝛbet ꝛ reddit eum q̃ſi ſtupidũ: ita vt lugere aut doloꝛis ſigna exterius oñdere nõ poſſit. Quia ad hoc ꝙ iſta poſſint oñdi: opꝫ rõnem manere ſolutã vt dirigat oꝛgana ad repñtationeꝫ doloꝛis. Cuꝫ vo doloꝛ valde magnus fuerit ab ſoꝛbebit rõ ꝛ nõ poterit dirigere oꝛganoꝝ actus ad tales re pꝛeſentationes. Et ſic ille q inteſius doluerit: doloꝛẽ ſuũ oſtẽ dere nõ poterit. Hoc ergo mõ ira hoieꝫ taciturnũ reddit pꝛe magnitudine. Jta vt loq nihil poſſit. ℂ Ad pꝛimũ dõꝫ ꝙ au gmentuꝫ ire varie ſe hꝫ ſicut nunc dcm̃ eſt. Nã aliqñ impedi tur officiũ lingue per irã: ꝛ aliqñ cohibet totalr: aliqñ vo dat locus ad magis loquendũ. ſ. rõne nõ cõpeſcente linguã: ꝛ p cedit rõ iſta de ſo ſtatu ire: in quo rõ nõ regit irã ꝛ ꝓrumpit iratus in vba. ℂ Ad.2m dõm eodem mõ ꝙ rõne nõ abſoꝛta nec impeditis oĩo oꝛganis: ſꝫ ſolũ impedita aliqualr rõne ꝓ fluit hõ in vba inoꝛdinata: ſicut ciuitas patens ſine muroꝝ

ambitu: ꝛ ptinet ad ſcõm ſtatũ ire. ℂ Ad 3m dõm ꝙ pturba tio coꝛdis aliqñ poteſt ad hoc venire ꝙ ſolũ ceſſet a recte di/ rigendo oꝛgana exterioꝛa: Et tunc illa nõ ceſſabunt ab acti/ bus ſuis: ſed inoꝛdinate agent. Et tunc iratus ꝓrũpit in vba inoꝛdinata ſꝫ ꝙ dictat ei appetitus ire non cohibente rõne. Aliqñ aũt in abundãtia coꝛdis in ira in tñ ꝓcedit ꝙ oꝛga noꝝ officia a rõne directoꝝ oĩo ceſſant. Et ſic eſt officiuꝫ lin gue. Unde reddunt hoies taciturni. Et ſic dõm ꝙ nõ eſt ꝓ pꝛius effectus ire reddere hoiem loquentẽ: aut taciturnũ: ſꝫ ſm diuerſos ſtatus eius cõpetunt ſibi diuerſi effectus. ſ. ali/ quando hoiem loquacem facere: ꝛ aliquando taciturnũ. De hijs ſctũs Tho. pꝛima ſecunde.q.48.arti.4.

ℂ An tres ſpẽs ire quas ſignant Damaſcenus ꝛ Grego. ni ſenus ſit ſpẽs ire. Queſtio. CXXXVII.

Queritur

circa ſpẽs ire: ꝛ qm̃ aliqñ accipitur vt paſſio: ꝛ aliqñ vt pctm̃: dicet nunc de ſpẽbus ire vt paſſio eſt: ꝛ poſtea de ſpẽbus eius vt eſt pctm̃: j.q.145. Et eſt dubiũ an ille tres ſpẽs ire quas aſſignat Da/ maſcenus ꝛ Grego. niſenus. ſ. fel. maniã: ꝛ furoꝛẽ: ſint cõue nientes ſpẽs ire. ℂ Aliqui dicunt ꝙ nõ: q2 ſpẽs generis ali cuiuſ nunq̃ diuerſificant p iſtud qd eſt totalr accñtale. Jſta tñ tria in ira diſtinguunt per aliqd accñs ire: ergo nõ ſũt ſpẽſ eius. Pꝫ hoc q2 p̃n⁹ motus ire vocat fel: ira aũt maneſ dr ma nia. furoꝛ aũt eſt ira obſeruans tps ad vindictã. Jſta aũt ſunt accñtia ire. ℂ Jtẽ Tullius in.4.lib. tuſculanaꝝ qõnum di cit ꝙ ira q̃ latini vocant excandeſcentiã: apud grecoſ dr ſciſ mos: ꝛ eſt ira modo naſcẽs mõ deſiſtens: ꝛ tñ ſm Damaſce. ſciſmõ: ideꝫ eſt ꝙ furoꝛ. Non ğ eſt veꝝ ꝙ furoꝛ querit tps ad vindictã ſicut dicit Dama. ſꝫ tpe deficit. ğ non ꝯueniẽter aſſi gnãtur ſpẽs ille. ℂ Jtẽ Grego.21.lib. moraliũ ponit tres gra dus ire. diceſ eẽ q̃daꝫ irã ſine voce: ꝛ aliaꝫ cũ voce nõ expſſe ſignificante: ꝛ aliã cum voce determinate ſignte: ſicut diſtin guit hic xp̃s in lrã. ſ. Qui iraſcit: Et qui dicit racha: ꝛ qui di cit fatue. ğ non ſufficienter diſtinxit Dama. ſpẽs ire: cum ni hil in ea aſſignauerit ꝓut ipſa in voce eſt. ℂ Dõꝫ ꝙ ſpẽs ire quas Dama. ꝛ Grego. niſenus aſſignauit: ſumunt ex illis q̃ dant aliqd incrementũ in ira. Nam ira vnica paſſio eſt: iõ nõ eſt in ea pfecta diſtinctio ſpẽꝝ. Et tñ põt ſumi ſm ꝙ ſe hꝫ ira diuerſimode recipiendo augmentũ quoddã. Hoc aũt contin git tripl r. ℂ Uno mõ ex facilitate motus ire: ꝛ iſtã vocat da maſcenus fel. ſ. q2 cito accendit: ſicut fel cito mouet. ℂ Alio modo ꝯſiderat ira ex pte triſticie cauſantis eã que diu durat in memoꝛia ꝛ manet: ꝛ pp h̃ longo tpe manet: iſta vocat ma nia: que dr a manẽdo que q̃ſi infixa ẽ ex ea ꝙ triſticia manet per quã ira cãta eſt. ℂ Tertio mõ põt ꝯſiderari ira ex parte eius qd iratuſ appetit. ſ. ex pte vindicte. Et hoc ptinet ad ter tiam ſpẽm. ſ. furoꝛẽ: qui nũq̃ quieſcit quſqꝫ puniat. ℂ Jſtas tres ſpẽs quaſi ſub eiſdem motiuis diſtinguit Ariſt.4. ethi. c. de manſuetudine dicens. Quoſdã eſſe acutoſ in ira: q2 cito iraſcunt. Alios vo eſſe amaros: q2 diu retinent iram. Alios aũt difficileſ vocat: q2 nunq̃ qeſcunt niſi punierint retribuẽ do. De iſtis tribus ſpẽbus magis declarabit. j.q.145. cuꝫ di cetur de ſpẽbus ire inq̃tuꝫ pctm̃ eſt. ℂ Ad pꝛimuꝫ dõm ꝙ iſte tres ſpẽs ire nõ diſtinguunt per aliqd accñs: q2 illa q̃ pti nẽt ad aliquã pfectionẽ rei nõ ſe hñt oĩo per accñs ad ipſaꝫ. Jra aũt ſuſcipit quãdã pfectionẽ per iſta tria. Jõ non ſunt ac cidentalia ei. Et ſic poterunt ſpẽs eius aſſignari per hec tria. ℂ Ad ſcõm dõm ꝙ excandeſcentia quã ponit Tullius vr magis ptinere ad pmã ſpẽm ire q2 eſt in illis qui facilr iraſcũ tur magis q̃ ad furoꝛẽ qui appetit retributionẽ. Nihil tñ ꝓ hibet ꝙ ſciſmõ in greco qd latine dr furoꝛ vtrũqꝫ impoꝛtet. ſ. velocitatẽ ad iraſcendũ: ꝛ firmitatẽ ꝓpoſiti ad puniendum. Pꝛimo mõ accipit Tullius ſo mõ Damaſce. ℂ Ad tertiuꝫ dõm ꝙ iſti tres gradus ire deſignati a xp̃o in lrã diſtinguũ tur ſm diuerſos effectus ire: ꝛ non ſm diuerſas pfectiones eius: q2 ab ira eodẽ modo ſe hñte p̃nt iſti tres effectus pꝛodi re. Damaſcenus aũt diſtinxit iram magis per ea que tãgunt rõnem ſpecificã: q2 illa ptinent ad pfectionẽ ire ſm diuerſam habitudinẽ ſuã: ꝛ non ad aliqs effectus eius. ℂ De iſtis tri bus gradibus aſſignatis hic a xp̃o dicetur infra. j.q.142. De hijs ſctũs Tho. pꝛima ſe.q.46.arti.8. ℂ Hic dici poterat de cõparatione ire ad incõtinentiã: ꝛ de ꝓꝓꝛietatibus ire. Qm̃ tamen multa iſtoꝝ: non ſolum conueniunt ire vt paſſio eſt: ſed etiam vt peccatum eſt: dicetur nũc de ipſa vt eſt peccatũ. poſtea vero ſubiungentur iſta dubia.

Margin notes (left column): 3a rõ. A. Reſpõſio ad queſitũ qõnis. Qñ ira/ ti ſũt cla moſi ꝛ qñ tacẽt. B. Jra eua neſcit ꝓ lachꝛiaſ ꝛ voces. C. D. E. F. Ad pm argm. G. Ad ſecũ dũ arg.

Margin notes (right column): D. Ad 3m argm. S. Tho. Opi. q̃rũdã ꝙ non. pa rõ. 2a rõ. 3a rõ. A. Rñdet ad queſituꝫ.q. de ſpẽb⁹ ire. B. Ad pm argm. C. Ad 2m argm. D. ad 3m argm.

¶ An aliqñ ſit licitũ iraſci vel ſꝑ ſit pcm̃. Qõ. CXXXVIII.

Queritur an aliqñ ſit licitũ iraſci: vel ſemꝑ ſit peccatum. ¶ Dicunt qdã ꝙ ſemꝑ ſit pcm̃:
Opinio qrũdaʒ. ꝙ ira ſemꝑ ſit pctm̃. — q: Hiero. ſuꝑ Mat. exponẽs ſupra illã lraʒ: qui iraſcit fratri
ſuo ꝛc. dicit. In qbuſdã codicibus addit ſine cã. Ceteruʒ in
veris deſinita ſnĩa eſt: ꝛ ira penitus tollit. g̃ nullo mõ lʒ ira-
pᵃ rõ. — ſci ſi penituſ ira tollit. i. ꝓhibet. ¶ Itẽ malum aie nõ eſt niſi
2ᵃ rõ — eſſe ſine rõe vt dicit Diony. lib. de diui. no. c. 4. Et tñ ira ſine
rõne eſt: q: nõ ꝑfecte audit rõnem: vt dr. 7. ethi. ꝛ Grego. 5.
moralium: dicit ꝙ cum tranqlitateʒ mentis ira diuerberat:
dilaniatã quodãmodo ſciſamqʒ ꝑturbat. Et Caſian⁹ dicit in
lib. de inſtitu. cenobioꝝ. Qualʒ ex cã motus efferuens iracũ
die excecat oculũ cordis. g̃ ſemꝑ erit iraſci illicitũ: q: ſemꝑ ſi-
3ᵃ rõ — ne rõne eſt ꝛ eaʒ turbat. ¶ Itẽ ira eſt appetitus vindicte vt
dicit glo. ſuꝑ leui. ix. ꝛ ideʒ inuitur. 2. rheto. Appetere tñ vin
dictam nõ eſt licitũ: ſʒ deo dimittendũ eſt: cum ſibi ꝓpriuʒ ſit
retribuere pro pcõ quolʒ tpe debito. deutero. 32. Mihi vindi
4. rõ. — ctam ꝛ ego retribuã. ergo iraſci ſemꝑ erit malũ. ¶ Itẽ iſtud
qõ nos retrahit ꝛ remouet a dei ſimilitudine eſt malum. Sʒ
iraſci ſemꝑ nos retrahit a ſimilitudine dei: q: deus oia cum
tranqlitate iudicat: ſapie. 12. Iratus aũt cuʒ ꝑturbatione oia
A — facit: ergo iraſci illicitũ eſt. ¶ Dõm ꝙ ira non eſt ſemꝑ illici-
Rñſio ad qſitũ qõnis. — ta. Eſt. n. ira paſſio quedã ꝛ nãlr inſurgens. Si g̃ ipſa ſm ſe
pctm̃ eſſet: vel ſemꝑ eſſet illicitũ iraſci: cogeret hõ interdum
peccare. ſ. qñ ira in eo nãlr inſurgeret. Et hoc eſt incõueniẽſ:
An ira ſit ſemꝑ mala. — ꝛ non ſolũ ſi eſſet pctm̃ inſurgendo: ſʒ ẽt in ꝑmanẽdo. Et iõ
dõm ꝙ ira accipit aliqñ vt motus qdam inſurgẽs in nobis:
cuius ꝓnᵐ non eſt oio in ptãte nr̃a. Et tunc maniᵐ eſt ꝙ ira
non eſt pctm̃: q: nihil eſt pctm̃ niſi ſit voluntarium. ¶ Alio
mõ accipit ira ꝓut manet ex ꝯſenſu rõnis iudicãtis iſtud fa
ciendum ad qõ ira mouet. Et dõʒ ꝙ etiã iſto mõ non eſt ſem
per illicitum iraſci. Quia iſtud eſſet ſi ira ſm ſe mala eſſet: ꝛ
nunquã rationi conſentire illi cum numquam debeat con-
ſentire alicui malo. Et tamen ira non eſt ſemꝑ mala. ¶ Pro
B — quo ſciendum ꝙ in paſſionibus poteſt inueniri malum du
Duplex malum — plr. ¶ Uno modo ſm ſpẽm paſſiõis que accipit ex obo ſuo.
tunc dr paſſio mala qñ obm ſm ſuã rõnem dicit aliqd malũ.
Et hoc mõ inuidia ſm ſuã ſpẽm importat aliqd mali: cuʒ ſit
inuidia dolor qdam de bono alioꝝ. Et hoc ſm ſe repugnat
rõni: q: de bono nõ eſt triſticia nec dolor: ſʒ de malo. Iõ inui
dia iſto mõ ſemꝑ mala eſt. Ita dicit Ariſto. 2. ethi. ꝙ quedam
mox noiata: cum malitia ſunt inuoluta: ꝛ noiat ibi inuidiaʒ.
Hoc etiã mõ odiũ ſm ſe dicit malũ: q: per odium appetimus
alicui malũ ſm ꝙ malũ eſt: ꝛ tñ malũ ſm ſe non eſt appetibi
le. Hoc mõ non inuenit malitia in ira: q: ira lʒ de malo q̊daʒ
ſit: q: intẽdit inferre nocumentũ vel punitionẽ: tñ ſemper eſt
ſub rõne boni ꝛ iuſti: q: ira eſt appetitus vindicte. Dicit aũt
vindicta retributionẽ inq̃ʒtuʒ reddit malũ aliqõ punitiuum
C — alicui pro malo qõ fecit: ꝛ iſtud iuſtũ eſt. ¶ Alio mõ accipit
malũ in paſſionibus ex quãtitate ipſius paſſionis. i. ex abũ-
dantia ꝛ defectu: ſicut triſticie: ꝛ delectationes tactus ꝛ gu
ſtus paſſiones ſunt: ꝛ ex ſe non dicũt malũ: ſʒ exceſſus in de
lectationibus tactus ꝛ guſtus malus eſt. Etiaʒ exceſſus in
triſticijs malus eſt. Ut ſi qs oio abſtinet a delectatiõibus ta-
ctus ꝛ guſtus: q: tunc nã non poterit ꝯſeruari: cũ reqrat q̃ſ-
dam iſtaꝝ delectationũ ad ſui ꝯſeruationẽ. Non eſt ergo ma
lum ſm ſpẽm in delectatiõibus ꝛ triſticijs tactus ꝛ guſtus:
q: tunc ois talis delectatio eſſet mala: qõ falſum eſt: Sed eſt
malũ eaꝝ in q̃ʒtitate. i. in ſuꝑabũdantia ꝛ defectu. Sic eſt in
timore ꝛ audacia: ꝛ fere oibus paſſionibus. De ira idem eſt.
Nã exceſſus in iraſcendo: malũ quoddã eſt: defect⁹ ẽt in ira
ſcendo: malus eſt. Ut ſi qs nulli ꝛ pro nulla cã iraſcat. Naʒ
tunc ꝑibit doctrina ꝛ correctio: q: criminoſi nõ pñt ꝯuenien
ter increpari in ḃbo: niſi ſit ibi aliq̃ ira: q: alſ oia fient remiſ-
ſe. Uñ aliq̃ ira eſt que non ſolũ eſt licita: ſʒ ẽt eſt necĩa. ſ. ira ꝑ
zelũ vt dicet ſequẽ. q. Et ita Ariſt. 4. ethi. increpat illos q nũ
quã iraſcunt: dicẽs. Iniuriantẽ aũt ſuſtinere: ꝛ familiareſ de
ſpicere: ſeruile eſt. i. eſt ꝯditio ſeruilis ꝛ miſera. Et iterũ dicit.
Non iraſci in qbus opʒ: inſipientis eſſe vr̃. Et nõ ſentire oio
nec triſtari. Cũ g̃ ira fuerit moderata licita erit. ¶ Et neceſſe
eſt ꝙ in aliq̊ caſu ſit bona: q: cũ ipſa ſm ſpẽm ſuã nõ ſit ma-
la: vtendo ea debite: bona erit: q: oia que veniũt in vſum rõ-
nis: ẽt ſi alſ eſſent in dĩa nõ hñtia aliquã rõnem boni de ſe:
D — per hʒ ꝙ a rõne regulant: efficiunt bona ꝛ laudabilia. Et ita
Ad pᵐ arᵐ — in ira eſt. ¶ Ad pᵐ dõm ꝙ circa paſſiones locuti fuerũt alr
ſtoyci q̃ʒ ꝑipatetici. Nam ſtoyci voluerũt auferre oẽs paſſio-
nes: dicentes oẽs paſſiones eſſe quoſdã effectus exñtes pre
ter ordinẽ rõnis. Et iõ dicebant irã: timorẽ: audaciaʒ: ꝛ cete-
ras paſſiones malas eſſe. Quia nec̃e erat ꝙ ꝯfiterent aliqñ — Opinio ſtoicoꝝ ꝛ pipateticoꝝ circa paſſiones.
hoieʒ bñ ſe hr̃e in timore cauendo a qbuſdaʒ q̃ nullo mõ hõ
ſuſtinere põt: vel ſuſtinere nõ dʒ: dicebãt tũc nõ eſſe timorẽ:
ſʒ eſſe cautelã: ꝛ eſſe actũ rõnis. Ita ẽt in alijs paſſionib⁹ aſſi
gnabant. Peripatetici aũt dixerunt paſſiones nõ eẽ malas:
ſʒ exceſſus vel defectus in illis. Et ſic qõdã mõ ꝯcordant in
ſnĩa: lʒ nolint admittere ſtoici modũ loquendi ꝑipateticoꝝ
Nã ipſas paſſiones vt ſunt a rõe regulate nolũt vocare paſ-
ſiones. Ut ḃo excedunt rõnis regulã deuiãtes ab ea in plus
vel in minus vocãt eas paſſiones: ꝛ tunc veꝝ eſt ꝙ ſemper
ſunt male. Rõnabilior tñ eſt põ ꝑipateticoꝝ. Naʒ nec̃e eſt ꝙ
idem motus ſm ſubãm ſit ire vel timoris qñ eſt maior timor
q̃ʒ dʒ: ꝛ minor q̃ʒ dʒ: ꝛ qñ eſt q̃ʒtuʒ dʒ: cũ iſte ſint circũſtantie
accñtales: que nõ variant ſubãʒ rei. Si g̃ ira vt eſt in exceſſu
vel defectu eſt paſſio: ẽt ipſa vt erit in medio erit paſſio. Et tñ
differret q: vt eſt in medio eſt regulata: vt ḃo ſuꝑabundans
vel deficiẽs nõ eſt regulata. Et tñ regulari vl nõ regulari: eſt
ſibi poſterius ꝛ accñtale. Iõ põneʒ ꝑipateticoꝝ tanq̃ʒ rõna
biliorẽ magis approbauit Aug. ix. de ciui. dei. ¶ Et q: ira: ti
mor: audacia: ꝛ ſimilia: ſunt noia paſſionũ: nõ imponũt iſta — E
noia a ſtoicis nec ꝯcedunt: niſi qñ ipſe paſſiões ſunt in extre
mo. Unde ſi timor ſit regulatuſ nõ ꝯcedent ꝙ ille debeat vo
cari timor: ſʒ vocant eũ cautelã. Ita ſi fuerit ira regulata ſm
rõnem nõ ꝑmittent vocari irã: ſʒ qñ eſt in extremo. Iõ ſʒ eoſ
ſi dicat ꝙ aliqs habuit iraʒ vel iratus eſt: nõ opʒ ꝙ dicat bñ
vel male: aut iuſte vel iniuſte: q: ex eo qõ dr fuiſſe iratus: itel
ligit ꝙ iniuſte iratus eſt. ¶ Et ſic Hiero. vʒ loq cũ xp̃s dicat
hic: qui iraſcit fratri ſuo: ꝛ ira ſignificet exceſſum: ꝛ iõ ꝙ nũ
quã poſſit eẽ niſi mala: ꝛ tũc verũ eſt ꝙ nõ opʒ dici: q iraſcit
fratri ſuo iniuſte: q: ex eo ꝙ dicebat iraſcit: intelligebatur ꝙ
iniuſte. Iõ dixit ꝙ erat ſnĩa diffinita. i. certa ꝛ terminata nõ
indigens aliq̊ ſuppleméto. ¶ Dõm tñ ꝙ qcqd ſit de differẽ- — F
tijs qbus inter ſe vtunt ſtoici: ꝛ ꝑipatetici: ꝯſtat ꝙ xp̃s non
tʒ viã loquendi ſtoicoꝝ: ſʒ magis viã vulgarem. Ulguſ aũt
vocat: iram: timorẽ: audaciã: ꝛ ceteras paſſiones ſiue ſint in
exceſſu: ſiue in defectu: ſiue in medio. Et ita xp̃s accipit ꝛ ſa-
cra ſcriptura. Nã xp̃s aliquẽ timorẽ laudat: ꝛ aliquẽ vitupe
rat. ſ. x. ſ. timere deũ ꝛ nõ timere hoies. Etiã ira laudat aliqñ
ꝛ aliqñ increpat. g̃ non accipit ſemꝑ pro extremo: q: tũc nũ- — G
quã laudaret. ¶ Iõ dõm ꝙ xp̃s accepit hic iraſci: ꝓut ẽ paſ-
ſio gñalr ſumpta: ꝛ põt eẽ regulata vel ſine regula. Q: tñ to
tum iraſci qõ xp̃s increpuit malũ eſt: opʒ dici ꝙ in iſtis trib⁹
modis: ira dicat exceſſum: ꝛ tñ poterat aliqs iraſci q̃ʒtum de
bebat ꝛ nõ eſſe licitũ. ¶ Ad ſcõm dõm ꝙ ira lʒ nõ ſit totalr — H
cũ rõne: eſt tñ aliqualr cũ rõne: vt dr. 7. ethi. Iõ non opʒ ſem — Ad 2ᵐ argum.
per eã eſſe malã. ¶ Aliter põt dici ꝙ ira põt ꝯſiderari vt mo
tus inſurgẽs in nobis non ex imꝑio rõnis: ſʒ nãlr. Et tũc nõ
eſt laudabilis nec vituꝑabilis: ſic̃ nec alie paſſioneſ. ¶ Alio — h
mõ põt accipi: vt ira per voluntatẽ acceptat vel repellit. Pri — alia rñ°
mo mõ ira nõ eſt bona nec mala: q: bonũ ꝛ malũ in actibus
cãt per rõneʒ regulãtẽ. Et tñ tũc adhuc ira eſt cũ q̃dã rõne:
q: nõ põt inſurgere niſi rõ ꝓus iudicauerit iniuriã eẽ factaʒ
7. ethi. ¶ Scõo mõ ira põt eẽ bona vel mala ſʒ ꝙ a rõne re
gulat vel nõ regulat. Nã ſi regulet: bona ẽ: ꝛ tũc nõ dr eẽ ſi
ne rõne. Si nõ regulet mala eſt: q: excedet in q̃ʒtitate vel cir — I
ca aliã circũſtantiaʒ: ꝛ tũc mala eſt. ¶ Alr põt dici ira põt ſe — alia rñ°
hr̃e ad rõneʒ duplr. ſ. añter: ꝛ ꝯñter. Si. n. ira rõnẽ añcedat:
ita ꝙ moueat rõ ad agendũ id qõ ira ſuadet: trahet rõnem a
ſua rectitudie. Et tũc ira erit ſemꝑ mala: q: nõ vr poſſe ꝙ ira
ſibiipſi relicta actionẽ aliquã bñ regat. Cuʒ ſemꝑ inclinet ad
plus vindicandũ q̃ʒ opʒ: vel nõ q̃liter opʒ. ¶ Alio mõ põt ſe — Q; ira ꝑ zeluʒ eſt bona lʒ aliq̊ mõ turbet rõnẽ.
ira hr̃e ꝯñter ad rõneʒ. ſ. ꝙ ſit inſtrm̃ rõnis. Nã ſicut rõ vult
vicia increpare: Ita ꝑ appetitũ ſenſitiuũ fieri poterit ſi regu-
let ipſe a rõne: ꝛ vtat rõ ipſa ira tanq̃ʒ inſtr̃o. ¶ Naʒ rõ per
ſeipſaʒ nõ icreparet ſatis efficaciter: nec puniret aliqõ viciũ.
Et ſic ira nõ impedit rõneʒ: ſʒ ſeqtur eã. Et iſta vocat ira per
zelum: qua mouet ꝑlatus ad puniendũ interdũ aſpere: ꝛ ob — K
iurgandũ vitia ſubditoꝝ. ¶ Et lʒ iſta ira per zelũ q̃ʒdiu ma-
net nõ ꝑmittit rõneʒ libere iudicare: ſicut ſi nulla ira eſſʒ: nõ
eſt ꝑꝑ hoc vituꝑabilis: q: nõ opʒ ꝙ oi tpe hõ per rõneʒ deli-
beret de actibus ſuis: ſʒ ꝙ aliq̊ tpe exequat id qõ ſemel deli
beratum eſt: q: alias ipſa rõ ſeipſam magis impediret ſi ſem

per

per deliberare vellet. Nam nunq̄ ſequeret̄ aliqs effectus ſi
ſemꝑ deliberaret. Sicut ēt ars impediret̄ in ſuo actu ſi dum
dʒ opari deliberaret de agendis. Cum ĝ ſemel per rōnē diffi
nituʒ eſt ꝙ aliqd faciendū eſt ꝯ aliquē: etiā ſi ira inſurgat iā
nō ipedit: ſʒ poſtea nō poſſit hr̄i deliberatio obſtante ira: qa
iam nō eſt tp̄s deliberandi: ſʒ exequēdi. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ ap
L Ad 3^m argum̄. petere vindictā ꝑꝑ malū eius qui punit̄ pctm̄ eſt. Sʒ appe
tere illā ad correctionē pcōꝝ ꝯſeruandū bonū iuſtitie lauda
bile eſt. ¶ In hoc aūt pōt moueri appetitus ſenſitiuus q̄ʒtū
a rōne mouet̄. Et ſic vindicta fiet recte per irā que impata ē
iuſte per rōnē. Nā ſicut qn̄ iudex aliquē licite ꝯdēnat: mini
ſter licite illū occidit: ita cū rōnis miniſter ad punitionem ſit
ipſa ira: licite per irā aget aliqs puniēdo aliū: ſi rō ꝑus deter
M minauit illū eſſe puniendū. ¶ Pro quo ſciendū ꝙ vindicta
ab aliqbus accipit̄ valde ſtricte: ita vt ſemꝑ mala ſit. Dōm tn̄
Qn̄ ē li citū deſi derar̄ vi ctā: ⁊ qn̄ non. ꝙ ꝓprie vindicta ſignificat retributionē in penis: vt ſi quis
maluʒ intulit ꝙ det̄ ei pena debita pro pctō illo: eſt vindicta.
Hoc mō qn̄cūq̄ʒ aliqs punit̄ pro delictis ēt nemine accuſan
te eū nec deſiderāte mortē illius dr̄ fieri vindicta de eo. Et ſic
qn̄ quis deſiderauerit ꝙ mali puniant̄ ſm leges vt ꝑꝑ ipuni
tatem nō turbet̄ tota res publica dr̄ vindictaʒ deſiderare: qa
deſiderat penā debitā infligi pctis maloꝝ. Sic accipiēdo ma
nifeſtū eſt ꝙ deſiderare vindictā nō eſt pctm̄: ſʒ potiꝰ lauda
bile. Nam oīs iudex vindictā deſiderat: ⁊ vindictaʒ infligit:
qn̄ pro pctis delinquenti ſufficiētes penas reddit. Sic dr̄ ad
ro. 13. Non. n. ſine cā gladiuʒ portat. Dei. n. miniſter eſt videx
in irā ei qui malū agit. i. iudex eſt vindicator dei in oibus ma
lis. i. vindicat deū de malis infligēdo illis penas. Et iſta vin
dicta per irā eſt: ſaltē q̄ʒtū ad executiouē. Un̄ dr̄ iſti. Uindex
in irā. i. per irā vindicat: ſʒ per irā nō iudicet ſʒ rō ⁊ legis ne
ceſſitas eū impellūt. Hoc ēt mō viri iuſti vindictā deſiderant
⁊ gaudēt de illa. pſ. 57. Letabit̄ iuſtus cū viderit vindictaʒ. i.
N cū viderit puniri malos iuſte pro ſcelerībꝰ ſuis. ¶ Alio mo
do accipit̄ vindicta pro gaudio quodaʒ qḋ hō hʒ in inflictio
ne penaꝝ in illo qui leſit eū: vel aliquē alterū. Et tunc vindi
cta eſt ſemꝑ mala: qꝛ deſideraret̄ ibi pena alterius ſolū vt eſt
qḋdaʒ malū ipſius. Sʒ deſiderare malū alicui ſub rōne mali
ſemꝑ pctm̄ eſt. Et qꝛ tale gaudiū nō ordinat̄ ad bonuʒ iſtius
puniri nec alicuius alterius: ſʒ ſolum fruit̄ hō illo: ⁊ ad iſtud
gaudiū hn̄dū deſiderat penas alterius: erit ſemꝑ deſideriuʒ
O vindicte pctm̄. Et ita ꝯſueuit accipi cōiter: iō recte ꝓhibet̄ de
Ad 4^m ar^m ſideriū vindicte ſic accipiendo. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ poſſumꝰ
aſſimilari deo ⁊ debemuſ in appetitu boni: ita ꝙ ſemꝑ bonū
appetamus: qꝛ ſemꝑ bonū ille appetit. In modo tn̄ appetēdi
deo nō poſſumus aſſimilari: qꝛ in eo nō eſt appetitus ſenſiti
uus ſicˀ in nob: qui dʒ regulari ꝑ rōnē: iō opʒ ꝙ nos faciamꝰ
aliqd per appetitū ſenſitiuū tāq̄ʒ ꝑ miniſtrū ad hoc ꝙ rō fir
miter opet̄. Sic dicit Greg. 5. moraliū: ꝙ tūc rō ꝯ vitia robu
ſtius erigit̄: cū ira ſubdita rōni famulat̄. Et iō in hoīe agere
per irā interdū eſt laudabile: in deo aūt eſt poſ'e. Iō lʒ ira di
ſtrahat nos a ſilr̄itudine dei: nō ꝑꝑ hoc eſt mala cū iſta diſſil'i
tudo cōpetat nobis ex nā ⁊ nō ex voluntate. Et dato ꝙ oīa
poſſet hō agere per ſolū impiū rōnis: nullo motu ire inſurgē
te: nō eſſet bonū: qꝛ tales actiones nō poſſent eē vehemēteſ:
ſʒ remiſſe eēnt: cū nō apponeret eis hō totū vigorē ſuū. Per
fectius ĝ eſt in hoīe agere cū ira in qbuſdaʒ ⁊ per h̄ deo aſſi
milari in nā: q̄ʒ velle oīa ſine ira agere: qꝛ nō eſt idē eē pfectū
in deo ⁊ in hoīe. Et qḋ in deo dicit pfectionē: in hoīe dic̄ imꝑ
fectionē. Nā deo eſſe purū ſpm̄ pfectio eſt: in hoīe aūt ꝙ ma
s. Tho. neret purus ſpūs. ſ. ꝙ maneret ſola aīa: nō eſſʒ pfectio: qꝛ tol
leret̄ integritas nāe. De hĳs ſctūs Tho. ſa ſe. q. 158. arti. 1.

¶ An ira ſit peccatum. Queſtio. CXXXIX.

Querit̄ an ira ſit pctm̄. ¶ Dicūt qdaʒ ꝙ non: qꝛ ꝑ
pctm̄ hō demeret̄: per irā aūt nō pōt deme
Opio q̄ rundaʒ ꝙ nō. reri: qꝛ ira eſt paſſio: ⁊ ꝑꝑ paſſioneſ nō laudamur nec vitupe
ramur. 2. ethi. ĝ ira nō eſt pctm̄. ¶ Itē in oī pctō eſt ꝯuerſio
ad aliqḋ bonū cōmutabile: cū in pctō ꝯmiſſioniſ ſemꝑ ponā
1^a rō. tur auerſio ⁊ ꝯuerſio. In ira āt nō fit ꝯuerſio ad aliqḋ bonuʒ
2^a rō. cōmutabile: ſʒ ad malū alicuius. i. penā eiꝰ quā iratus appe
3^a rō tit: ĝ ira nō eſt pctm̄. ¶ Iteʒ nemo peccat in eo qḋ vitare nō
pōt: Ira tn̄ nō pōt vitari ſicˀ dicit glo. ſuꝑ. pſ. 4. Iraſcimini no
lite peccare. Motus ire nō eſt in ptāte hoīs. Et h̄ inuit Ari.
4^a rō 7. ethi. dicēs ꝙ iratus cū triſticia opat̄: ⁊ tn̄ triſticia ꝯ volun
tatē eſt. ¶ Itē oē pctm̄ eſt ꝯ nāʒ: vt ait Dama. lib. 2. Iraſci tn̄
nāle eſt cū ſit actus potentie iraſcibilis q̄ eſt nālis. Hiero. q̄ʒ

dicit ꝙ iraſci hoīs eſt. i. eſt ꝯditio hoīs. ¶ Dōm ꝙ ira ꝓprie A
noīat quādam paſſionē. Eſt aūt paſſio in appetitu ſenſitiuo. Rn̄ſio ad q̄ſitū q̄ōnis.
Que autē ſunt in appetitu ſenſitiuo nō ſunt bona nec mala
niſi ſm ꝙ a rōne regulant̄: qꝛ bonū ⁊ malū in hoīe accipiun
tur ſm ea q̄ ſunt ꝓpria hoī. Hoc aūt eſt ipſa rō: iō motus ap
petitus ſenſitiui qn̄cūq̄ʒ fuerit regulatus a rōne bonus erit.
Si aūt regulā rōnis excludat: malus erit. ¶ Pōt aūt ira or
dinari a rōne duplr̄. Uel q̄ʒtuʒ ad ip̄m appetibile ꝑ iraʒ. Uel B
q̄ʒtuʒ ad modū appetēdi. ¶ Appetibile aūt in ira eſt ip̄a vin
dicta. Que ſi accipiat̄ ſolū pro retributiōe penaꝝ debita ali
cui: pōt eſſe licita in aliq̄ caſu: vt dcm̄ eſt p̄ceden. q. Un̄ ſi ali
quis appetat ꝙ fiat vindicta de aliq̄ relinquēte ſm ordinem
rōnis: eſt laudabilis appetitus ire. Et vocat̄ iſta ira per zelū.
Si aūt aliqs appetat ꝙ fiat vindicta q̄litercūq̄ʒ. ſ. inferendo
alicui penas: ſiue ſm ordinē rōnis: ſiue ꝯ ip̄m: puta ſi appe
tat puniri illū q nihil meruit: vel plus q̄ʒ meruit: vel ꝙ punia
tur nō ſm legitimū ordinē iuriſ: nec ꝑꝑ finē debitū. ſ. ꝑꝑ ꝯſer
uationem iuſtitie: ſeu ꝑꝑ aliqd aliud: erit pctm̄ in hoc deſide
rio vindicte. Et vocat̄ iſta ira per vitiū. ¶ Alio mō cōꝑatur
ira ad ordinē rōnis q̄ʒtum ad modū iraſcendi. ſ. vt motus ire
nō imoderate ferueſcat: nec interius nec exteriꝰ in ſignis ap
parentibus. Et iſtud ēt eſt nec̄iuʒ: qꝛ ſi ōmittat̄ pcm̄ erit: etiā
ſi hō iuſtā vindictā appetat: qꝛ modus iſte iraſcēdi aliq̄l'r re
pugnat charitati: cū vehemētius qs mouet̄ in penā alteriuſ.
¶ Conſiderandū circa irā ꝑ zelū ꝙ eſt laudabilis: ⁊ ē nec̄ia C
oī hoī: ſiue inq̄ʒtuʒ eſt pſona ꝑuata: ſiue inq̄ʒtuʒ eſt p̄ſidens. quid ſit ira
De pſona ꝑuata pʒ: qꝛ ira per zeluʒ nihil aliud eſt q̄ʒ appetitꝰ ꝑ zelū: ⁊ qd
punitionis in aliqbus qꝛ mali ſunt: ſiue faciēdo ꝯ honorem ſit zelus: ⁊
dei: ſiue ꝯ ſtatū publicū vel ꝑuatoꝝ. Qui aūt nō deſiderant ꝙ eſt nec̄ia
talia puniri inq̄ʒtuʒ iniuſta ſunt ⁊ deſtructiua boni malus ē
aut remiſſuſ valde. Pertinet aūt ad q̄ʒdaʒ pfectionē hoīs de D
ſiderare iuſtitiā: ſicut dr̄. ſ. in lr̄a. Bti qui eſuriūt ⁊ faciunt iu
ſtitiā. Qui tn̄ non deſiderāt malos puniri: nō deſiderāt iuſti
tiam: qꝛ nihil iuſtius eſt q̄ʒ puniri maloſ q deſtruunt ſtatum
publicū ⁊ ſunt hoſtes legū. Qui ĝ dolet de legibus violatis
⁊ de honore dei diminuto: ⁊ de ſtatu publico collabente ze
lat pro ipſo vt nō ꝑeat. Et h̄ eſt deſiderare vt puniant̄ q talia
faciunt. Nō curare de iſta violatiōe legū: aut diminutiōe cul
tus diuini: eſt nō diligere deum nec bonū publicū: qḋ pcm̄ ē: Qḋ ira per
ideo zelare pro oibus iſtis oī hoī incūbit: ⁊ ꝯn̄r dolere de di zelū ꝑtinet
minutione aut dāno inflicto in hĳs oibus nec̄ium eſt. Et ſic ad ꝑuatos.
appetēt puniri illos q iſta violant. Iſte aūt appetitus dr̄ ira
per zelū: ⁊ deus valde laudat ⁊ diligit talē appetitū: qꝛ eſt ſi
gnuʒ magne dilectionis: ꝙ qs zelet pro deo: ſicut amicus ze
lat ꝓ amico. ¶ Et ſic laudat̄ helias zelās ꝓ dn̄o. 3. R. 19. Ze E
lo zelatus ſum pro deo iſrael. Altaria tua ſuffoderūt: ⁊ ſacer
dotes tuos occiderunt. Erat tn̄ pſona ꝑuata helias: ⁊ lauda
tur valde pro iſto zelo ꝑ Machabe. 2. ſ. Helias duʒ zelaret ze
lum dei: receptus eſt in celū. Et ſic inuit̄ ꝙ ꝑꝑ meritū zeli re
ceptus eſt viuēs in celuʒ. i. in padiſum terreſtrē. ¶ Sic etiā
finees ꝑuata pſona erat: ⁊ tn̄ zelans pro cultu dei occidit iu
deuʒ coeuntē cū ſcorto madianitide. Et hoc fecit ꝑ motū ire
que erat zelus: ⁊ deus laudauit ip̄m numeri. 25. ſ. Finees fi
lius eleazari auertit irā meā a filĳs iſrael: qꝛ zelo meo cōmo
tus eſt ꝯ eos: vt nō ipſe delerē eoſ in zelo meo. Et laudat̄ val
de. i. machabe. 2. ¶ Iſtū zelū debent hr̄e oēs pſone ꝑuate ꝓ F
lege: qꝛ tenent̄ diligere dei legē: ⁊ ꝯn̄r tenent̄ iraſci oibuſ pre
uaricantibus eā. Quia nāl'r ita eſt ꝙ eode deſiderio res mo
uet̄ ad aliqd ꝓſequendū tanq̄ʒ bonū ſuū: ⁊ ad repellendum
oē impediēs ⁊ aduerſans in illo. Iō mathatiaſ zelans pro le
ge dei clamauit ad omnes iudeos habentes zelum legis dei
dicens. Omnis qui zelum habet legis exeat poſt me. primo
machabe. 2. Et dr̄ ibi tunc deſcenderunt multi q̄rentes iudi G
cium ⁊ iuſtitiā in deſertū. et ſic innuitur ꝙ illi qui q̄runt iudi
cium ⁊ iuſtitiā ſunt qui zeluʒ legis hn̄t. ¶ Alĳ aūt nec iuſti
tiaʒ q̄runt nec iuditiū. Non q̄rere tn̄ iſta dānabile eſt. Iō te
nentur oēs zelare ꝓ lege dei ⁊ iuſtitia. Et ita dicebat Dauid
pſal. 68. Zelus domꝰ tue comedit me: ⁊ opprobria exprobrā
tium tibi: ceciderunt ſuꝑ me. i. qꝛ ego zelabā pro lege tua ⁊ ꝑ
tēplo tuo vrebar intra me: qn̄ videbā ꝙ aliq facerent ꝯ legeʒ
tuā: ⁊ qn̄ aliq exprobrabant tibi: opprobria eoꝝ ceciderunt
ſuꝑ me. i. ita dure ferebā ſicut ſi ꝯ me dicerent̄. Et ob hoc illi
ſoli dn̄r eſſe aliqd dei. i. ꝑtinere ad ipſum qui hn̄t zelū eius ⁊
dolent de ꝯtemptu ipſius. Sic dr̄ exo. 32. cum dixit Moyſes
leuitis. Si qs eſt dn̄i iungatur mihi. i. ſi aliqs eſt qui ꝑtineat

ad deum ⁊ doleat de iniuria eius iungat̃ mihi.ſ. ad punien-
dum aduerſarios dei. Iſtud aũt ꝑtinet ad irã que eſt ꝑ zelũ:
qꝛ ex eo ꝙ iſti iraſcebant̃ violatoꝛibus legis puniebant eoſ.
H ¶ In p̄latis aũt adhuc magis neceſſaria eſt ira per zeluꝫ: qꝛ
De ira ꝑ zelum q̄lis dꝫ eſſe i p̄latis ipſi nõ ſolũ tenent̃ bonũ deſiderare: ⁊ dolere de p̄uaricatiõe
legis dei: ſꝫ ẽt punire eos qui p̄uaricant̃ eã. Quia nõ ſufficit
p̄lato ꝙ ipſe nõ faciat ꝯ legẽ: ſꝫ ꝙ puniat violatoꝛes ei⁹. Sic
pꝫ extra de ſimo.c. Lꝫ hely. Dr̃.n. ꝙ lꝫ hely ſummuſ ſacerdoſ
in ſe bonus exiſteret: qꝛ tñ non puniuit pctã filioꝝ ſuoꝝ coꝛ
ruit de ſella ⁊ fractis ceruicibuſ expirauit. Ita eſt in quolibꝫ
p̄lato qꝛ ſi nõ coꝛrexerit vitia ſubditoꝝ efficaciter: ipſe pꝛo il
lis ꝑibit. Unde dr̃ ibi. Ad coꝛrigẽdos igit̃ ſubditoꝝ exceſſuſ
tanto dꝫ diligentius p̄latus aſſurgere: q̃to dãnabilius eoꝝ
I offenſas deſereret incoꝛrectas. ¶ Ad iſtã aũt coꝛrectionem
dꝫ hr̃e p̄latus quendã motũ animi ſm quẽ vehementer fert̃
ꝯtra peccantes. Et iſte vocat̃ ira per zelũ: Et ſi non obſeruet̃
aliqual'r iſte rigoꝛ ire in coꝛrectionibus ⁊ obiurgationibus
quas p̄lati faciunt oĩa remiſſe fierẽt: ⁊ coꝛrectio eſſꝫ modicũ
efficax. De hoc Grego.li.19.⁊.20. moꝛaliũ: ⁊ hr̃.45.di.ca. Di
ſciplina: ⁊.c. Sunt nãqꝫ.⁊.c. Uera iuſtitia.⁊.c. Sꝫ iſtud nõ
ocioſe. Ibi dr̃ ꝙ p̄lati ex zelo indignant̃ peccãtibus: ⁊ tñ in-
dignari actus ire eſt. Si aũt ꝑeat iſta ira per zelũ: ꝑibunt oĩa
bona que p̄lati facere pñt. Sic dicit Chꝛiſo. ſuꝑ Matt. Qui
ſine cã iraſcit̃ reus erit: qui vͦo cũ cã nõ eſt reus. Nã ſi ira nõ
fuerit: nec doctrina ꝓficit: nec iuditia ſtant: nec crimina cõpe
ſcunt̃. Dꝫ tñ iſta ira ſubſeq ad rõnẽ ad hoc ꝙ ꝓp̃e dicat̃ ira
per zelũ. Qꝛ ſi rõ non p̄cedit: ira nihil deſiderabit niſi vindi
ctaꝫ: ⁊ excedet modũ. Si aũt ira ſubſequat̃ rõnẽ tanq̃ꝫ mini-
ſtrans: oĩa bene fient. Sic dicit Greg. in.5. moꝛaliũ. Curãdũ
ſũmoꝑe eſt: ne ira que vt inſtrm̃ virtutis aſſumit̃ mẽti dñet̃:
ne vt dña pꝛeeat: ſꝫ velut ancilla ad obſequiũ ꝑata a rõis ter
K go nũq̃ꝫ recedat. ¶ Ira ḡ que ꝑ zelũ eſt valde laudabiliſ eſt.
Et lꝫ hñs illã ſentiat ſe aliqual'r turbatũ in rõne: non dꝫ ex-
timare illã iram eſſe malã: cũ aſſumat̃ vt inſtrm̃ rõnis ad exe
cutioneꝫ pꝛo illo tꝑe quo iam deliberatio rõnis non reqrit̃.
Nam ſi anteq̃ꝫ iudicet̃ q̃d agendũ ſit ira intẽderit ⁊ ſeqmur
eam: oĩa ꝯfuſe fient. qꝛ rõ impediet̃ iudicare. ¶ Et ſic appet
ꝙ ira aliq̃n eſt bona.ſ. q̃n eſt ira ꝑ zelũ. Põt aũt eſſe zelus re-
ſpectu cuiuſcũqꝫ boni vt ꝯſeruet̃. Et ſic ira poterit eẽ ꝑ zeluꝫ
ꝯtra oẽs qui p̄uaricant̃ ꝯ aliqͦd bonũ ſiue iſtud ſit cultuſ dei
ſiue bonũ publicũ: ſiue bonuꝫ ꝓximi: qͦd ex charitate diligit̃.
L Iõ in oĩbus hĩs iraſci ⁊ vindictaꝫ appetere ſub hac rõne: ⁊
Ad p̄m arm nõ vt nos delectemur in penis alieniſ: erit laudabile. ¶ Ad
pꝛimũ dõm ꝙ paſſio põt eſſe regulata a rõne: vel nõ regula-
ta. Iõ ſm ꝙ paſſio abſolute accipit̃ nõ eſt laudabilis nec vi-
tuꝑabiliſ: nec impoꝛtat̃ ibi rõ meriti vel demeriti: ſꝫ ſm ꝙ eſt
regulata a rõe eſt laudabilis. Et põt ibi eẽ meritũ. Scdͦꝫ aũt
ꝙ recedit a regula rõnis erit vituꝑabilis: cũ teneat̃ hõ oĩa q̃
in ſe ſunt ſm rõneꝫ regulare que eſt bonũ ꝓpꝛiũ eius. Iõ di-
cit ibi Ariſt. ꝙ lꝫ iraſci abſolute non ſit vituꝑabile: Uituꝑat̃
tñ qui aliq̃l'r iraſcit̃.i. aliqs modus eſſe põt ſm quẽ iraſci ſit
M vituꝑabile: vt ſi qs iraſcat̃ ꝯ rõneꝫ. ¶ Ad 2m dõm ꝙ qui ira
ad.2. argu. ſcit̃ alteri: vindictã appetit: q̃ lꝫ ſit malũ qͦdã.i. pena eiuſ cui
infert̃: tñ non deſiderat̃ ſub rõne mali: ſꝫ inq̃ꝫtũ eſt bonũ qͦ-
dam.ſ. iuſtũ retributiuũ. Et rurſus iſta retributio põt deſide
rari vt bonũ qͦdã nr̃m.ſ. ꝙ noſ delectemur in penis illius q
leſit nos. Et tũc ꝯuertimur in bonũ cõmutabile indebite. Iõ
põt ira aliq̃n eſſe pctm̃.ſ. inq̃ꝫtuꝫ vindicta q̃ appetit̃ vt qͦdã
N bonũ põt appeti indebite multis modis. ¶ Ad 3m dꝫ ꝙ ea
que nullo mõ ſunt i ꝑtãte nr̃a nõ pñt nobis iputari in pctm̃.
Eſt tñ hõ dñs actuũ ſuoꝝ per liberꝫ arbitriuꝫ. Iõ motus illi
qui p̄ueniunt iudiciũ rõnis non ſunt in ꝑtãte nr̃a. Et ſic mo
tus paſſionales in gñali ꝓut inſurgunt ſine rõne.i. rõne nõ
pꝛeueniẽte nõ ſunt pctm̃. Et tñ poſtq̃ꝫ inſurrexerũt pñt rõni
ſubĩci. Que ſi nõ ſubĩciat eos ꝯſentit eis: cũ ad eaꝫ ꝑtineat
O illoſ regulare: ⁊ tunc pctm̃ eſt. ¶ Aliter põt dici ꝙ nõ eſt in
Alia rño ad ꝑtãte nr̃a ꝙ nullus motus paſſionalis inſurgat in nobiſ: eſt
idem. tñ in ꝑtãte nr̃a quẽlibꝫ eoꝝ ſpãl'r impꝛimere ne inſurgat. Et
ſm hoc dr̃ ꝙ motus ire nõ eſt in ꝑtãte nr̃a.ſ. ꝙ nullus inſur
gat. Quia tñ in ꝑtãte hoĩs eſt aliq̃l'r cõpꝛimere quẽlibꝫ eoꝝ
ne inſurgat: vel poſtq̃ꝫ inſurrexerit: illũ regulare aut cõpeſce
re: non eſt ſine pctõ iraſci q̃n indebite ſit. Cũ aũt dr̃.7. ethi. ꝙ
iratus agit cũ triſticia: nõ eſt intelligendũ ꝙ triſtet̃ de illo qͦd
agit: imo cũ delectatione opat̃ q̃n retribuit: ⁊ etiaꝫ q̃n iraꝫ hꝫ
delectationẽ quãdã hꝫ pꝛo ſpe vindicte: ⁊ cogitando de illa:

vt oñſum eſt.ſ̃.q.132. ſꝫ dr̃ triſtatus de malo qͦd ſibi inflictum
eſt: ⁊ ꝑꝑ iſtud inſurrexit ira per quã appetit̃ vindicta. ¶ Ad
quartũ dõm ꝙ ira eſt in potẽtia iraſcibili: ⁊ ipſa iraſcibilis in P
hoĩe nãl'r ſubĩcit̃ rõni. Et iõ actus eius intm̃ erit hoĩ nãlis: Ad 4m argum.
inq̃ꝫtum erit ſm rõnem. Inq̃ꝫtuꝫ vͦo ꝯ rõneꝫ erit ꝯ nãm hoĩſ:
⁊ ſic pctm̃ in quacũqꝫ mã ſit ⁊ cuiuſcũqꝫ potẽtie: ꝯ nãm eſt:
qꝛ ꝯ rõneꝫ eſt q̃ eſt nã hoĩs: ⁊ actus oiuꝫ viriũ intm̃ erũt hoĩ
nãles inq̃ꝫtuꝫ regulant̃ a rõne: cum ſint regulabiles. Secus
aũt de virtute vegetatiua que ꝑtinet ad nutrire ⁊ gñare. Qꝛ
lꝫ iſte vires ſint in hoĩe non vocant̃ humane: eo ꝙ nullo mõ
ſunt rõnales: nec per eſſentiã: nec per ꝑticipationẽ. Oĩa aũt
que ad appetitũ ſenſitiuũ pertinent rõnalia ſunt per partici
pationem: qꝛ rõnẽ audiunt: pꝛimo ethi. in fine. De hĩs ſctus s. Tho.
Tho. ſecunda ſecunde.q.158. arti.2.

¶ An in ira que põt eſſe pctm̃ ſit pctm̃ moꝛtale. Qͦ. CXL.

Queritur an ira que põt eſſe pctm̃: ſit pctm̃ moꝛ- Opi. q̃rundam ꝙ non.
tale. ¶ Dicunt q̃dam oẽm irã eſſe pcm̃
moꝛtale. Nã dr̃ Job.5. virũ ſtultuꝫ interficit ira. Et intelligit̃ p̄a rõ.
de interfectiõe ſpũali: a qua noĩat̃ pctm̃ moꝛtale. Nã dr̃ moꝛ 2a rõ
tale: qꝛ ad moꝛtẽ eternã ſpũal'r obligat. ¶ Itẽ nihil eſt ꝓpter
qͦd hõ mereat̃ moꝛtẽ eternã niſi pcm̃ moꝛtale. Ira aũt meret̃
eternã dãnationẽ: qꝛ dr̃.ſ̃. in lr̃a: qui iraſcit̃ fratri ſuo re⁹ erit
iuditio. Ubi dicit glo. ꝙ per iſta tria q̃ tangunt̃ hic.ſ. iudiciũ:
cõſiliũ: ⁊ gehẽnã: tangunt̃ tria q̃ ꝑtinẽt ad mãſiones diuer-
ſas dãnationis. ḡ ira pctm̃ moꝛtale eſt. ¶ Iteꝫ q̃cq̃d ꝯriatur 3a rõ
charitati eſt pctm̃ moꝛtale: ira aũt ꝯ charitatẽ eſt vt dicit Hie
rony. ſuꝑ Mat. ſuꝑ vͦbo qui iraſcit̃ fratri ſuo reus eſt: dicit ꝙ A
hoc eſt: qꝛ ira eſt ꝯ dilectionẽ ꝓximi. ¶ Dõm ꝙ ſicut.ſ̃. habi rñſio ad queſitũ q̃õnis
tum eſt: ira aliq̃n licita eſt: imo laudabiliſ.ſ. ira ꝑ zelũ: ⁊ tñ q̃n
non eſt illicita: nõ eſt ſemꝑ pctm̃ moꝛtale: ſꝫ aliq̃n veniale: ſic
glo. pſ.4. ſuꝑ vͦbo: Iraſcimini ⁊ nolite peccare. Uenialis eſt
ira q̃n nõ ꝑducitur ad effectũ. ¶ Pꝛo quo ꝯſiderãdũ ꝙ mo- B
tus ire eſt pctm̃ q̃n eſt inoꝛdinatus. Contingit aũt dupl'r eſſe
oꝛdinatũ vel inoꝛdinatuꝫ vt dcm̃ eſt p̄cedẽ.q. ¶ Uno mõ ex
parte appetibilis ſicut cũ quis appetit iniuſtã vindictam. Et
ſic ira pctm̃ eſt ex genere ſuo.i. oĩs ira in qua qs appetit vin
dictã iniuſtã eſt pctm̃. Dr̃ aũt iniuſta vindicta: ſi qs velit vin
dictam acciꝑe de eo q nihil meret̃. vel maioꝛẽ vindictã q̃ꝫ me
reatur: aut vult eam ad finẽ indebitũ.ſ. nõ ꝑꝑ bonũ publicuꝫ
vel coꝛrectionẽ eius q peccauit: ſꝫ vt delectet̃ in pena illius:
⁊ ſic de ſil'ibus. Hoc mõ ira pctm̃ eſt: ⁊ eſt moꝛtale: qꝛ repu-
gnat charitati ⁊ iuſtitie. ¶ Põt tñ eſſe iſte appetit⁹: ꝙ aliq̃n
nõ ſit pctm̃ moꝛtale ſꝫ veniale. Et hoc ꝑꝑ imꝑfectionẽ actuſ.
Iſta aũt imꝑfectio põt attendi ex ꝑte appetentis.ſ. cũ motus
ire p̄uenit iudiciuꝫ rõnis: qꝛ tũc actus ille hꝫ minus de rõne
voluntarĩ. Iõ minus de rõne pcti. Uel põt attendi ex ꝑte ap
petibilis: vt cũ quis appetit vindictaꝫ in aliq̃ re valde ꝑua: q̃
quaſi pꝛo nihilo reputãda eſt: ſicut in leui vͦbo nõ cãnte iniu
riam: vel in leuiſſimo dãno. Et ponit exm ſctũs Tho. vt ſi qs
modicũ trahat puerũ per capillos: ⁊ ſia. ¶ Alio mõ põt mo C
tus ire eſſe inoꝛdinatus q̃ꝫtũ ad modũ iraſcendi: vt ſi qs ni-
mis feruẽter interius iraſcat̃ vel ſi exterius magna ſigna ire
oñdat: qꝛ hoc nõ erit ſine pctõ. Et tñ non hꝫ iſtud rõneꝫ pcti
moꝛtalis. Põt tñ interdũ eſſe pctm̃ moꝛtale: vt ſi ꝑ vehemen
tiã ire hõ decidat a dilectione dei vel pꝛoximi.ſ. qꝛ intẽſo aĩo D
penã ꝓximi deſiderat. ¶ Ad pꝛimuꝫ dõm ꝙ ex illa auc̃tate
non hr̃ iraꝫ eſſe ſꝑ pctm̃ moꝛtale: ſꝫ ꝙ ſtulti per irã ſe interfi-
ciunt.ſ. qꝛ nõ refrenantes motũ ire incidũt in aliq̃ pctã moꝛ-
talia.ſ. in blaſphemiã dei: vel iniurias ꝓximi. ¶ Ad 2m dõm E
ꝙ vͦbum xp̃i hic nõ intell'r de quacũqꝫ ira: ſꝫ ſolũ de illa qua
quis appetit vindictã de ꝓximo: inferendo ei iniuriã aliquã.
Et vr̃ hoc eſſe conueniens: qꝛ xp̃s poſuit hic de ira faciendo
q̃ꝫdaꝫ additionẽ ad iſtud p̄ceptũ non occideſ. Et innuit ꝙ nõ
ſolũ occidere: ſꝫ etiã velle occidere pcm̃ eſt: hoc aũt ꝑtinet ad
iram per quã qs vult moꝛteꝫ alterius: vel inferre ei dãna: ſic
vult ſctũs Tho. Et tñ an aliter poſſit hoc intelligi dicet̃.j.q. F
156. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ in nullo caſu ire eſt pctm̃ moꝛ-
tale niſi in quo repugnat charitati. Sepe tñ hõ iraſcitur ſer-
uata charitate. Nam in ira per zelũ iraſcitur hõ ei quẽ diligit
vt ait Grego. x. moꝛalium. Et hr̃.45. di.ca. Diſciplina. Et illa
ira eſt meritoꝛia. Et non ſolum in iſta: ſed etiaꝫ in ea que non
eſt per zelũ poterit homo agere ꝯtra rõnẽ in ira: qꝛ in aliquo
paruo excedit. Et tñ nõdum excludit iſtud totaꝫ charitateꝫ:
⁊ ſic non erit pctm̃ moꝛtale ſꝫ veniale: ſicut in excẽplis.ſ̃. poſi
tis. De hĩs ſctũs Tho. ſa ſe.q.158. arti.3.

¶ Anq̃n

¶ An qn̄ ira eſt pctm̄ moꝛtale ſit grauiſſimū pec. Qō. cxli.
Queritur qn̄ ira eſt pctm̄ moꝛtale: an ſit grauiſſi mum oīuꝫ pctōꝝ. ¶ Dicunt qdam ꝙ
Opio q̄ rundā p̄ rō. ſic: qꝛ dicit Chꝛiſo. Nihil eſt turpius viſu furentis: ꝛ nihil di
foꝛmius ſeuero viſu. Et hoc in ira eſt. ḡ maioꝛ difoꝛmitas erit
2. rō. in ira q̄ in ceteris pctis: ¶ Itē q̄to aliqͦ pcm̄ eſt magis no
ciuum: tanto vr̄ eſſe grauius: qꝛ dicit Aug. in encheridiō: ꝙ
aliqd vocaṫ malū qꝛ nocet. Ira autē maxime nocet: qꝛ aufert
Ira ē de mon. hoī rōneꝫ per quā eſt dn̄s ſuiipſius. ḡ ira eſt maxime nociua.
Unde dicit Chꝛiſo. ꝙ ire ꝛ inſanie nihil eſt mediū: ꝛ ꝙ ira ē
quidā demō tpalis imo eſt aliqd difficilius hn̄te demonē. Et
3. rō ſic vr̄ ꝙ ira ſit grauiſſimū pctm̄. ¶ Iteꝫ motus interioꝛes di
ſtinguunṫ ſm̄ exterioꝛes effectus: qꝛ per illos cognoſcūtur.
Effectus aūt ire eſt homicidiū: qd̄ vr̄ pctm̄ grauiſſimū. ḡ ira
erit grauiſſimū pctm̄. ¶ Dōm ꝙ ira pōt eſſe magna vel pua
A per accn̄s ex circūſtantijs ſicut homicidiū pp circūſtātias po
Rn̄deṫ ad queſitū. q. teſt eſſe pue vel magne culpe: ꝛ de hijs non pōt dari regula.
¶ Conſiderando tn̄ irā ex gn̄e ſuo: dōm ꝙ ipſa nō eſt pctm̄
grauiſſimū: qꝛ alia ſunt deterioꝛa. ſ. odiū ꝛ inuidia. Un̄ cōpa
tur ira ad odiū ſicut feſtuca ad trabē. ſic dicit Aug. in regula
De com paratōe ire ad odiū ꝛ inuidiā ꝛ ceteravitia: ꝛ ꝙ ira ē minimum. Ne ira creſcat in odiū: ꝛ trabē faciat de feſtuca. ¶ Pꝛo hoc
ſciendū ꝙ ira eſt pcm̄ inq̄tuꝫ eſt motus inoꝛdinatus: poteſt
aūt eſſe ire inoꝛdinatio dupl̄r. ſ. q̄tū ad appetibile: qd̄ eſt vin
dicta: vel q̄tum ad modū appetendi. ¶ Quātū ad pꝛimum
ira vr̄ eſſe minimū oīuꝫ pctōꝝ. Nam pctā que ſunt p paſſio
nes: vel ſunt ad aliqͦ malū: vel ad aliqͦ bonū. Ad malū ſunt
vt odiū ꝛ inuidia: ad bonuꝫ vt ꝯcupia in tactu que ptinet ad
luxuriā: vel in guſtu que ptinet ad gulaꝫ. Oibus aūt hijs ira
minoꝛ eſt in grauitate. Nam ꝯuenit cū hijs: qꝛ vult bonuꝫ ꝛ
B malū. ſ. malū inq̄tum eſt penale ei cui infligit: ꝛ bonū inquā
tum ſub rōne iuſti ꝛ retributiui appetiṫ. ¶ Cōpando ḡ iraꝫ
ad pctā que malū appetunt. ſ. odiū ꝛ inuidiā minoꝛ illis eſt:
qꝛ odiū appetit malū ſub rōne mali. Nā qui odit non vult al
teri penā inq̄tuꝫ illa eſt retributiua cū ſepe qs oderit alterū
a quo nulla vnq̄ mala ſuſcepit. Et ſic impoſſe eſt vindictā ap
petere vbi nunq̄ putaṫ pceſſiſſe iniuria. Sed odium appetit
malū alteri inq̄tuꝫ malū eſt illi. Appetere aūt malū ſub rōe
mali: vr̄ eſſe iniuſtū. Ira aūt appetit malū ſub rōne boni. ſ. in
inq̄tum eſt vindicatiuū vel intuitiuum maloꝝ que qs fecit.
C ¶ Etiā ira eſt minus grauis q̄ inuidia: qꝛ iuidus deſiderat
malū alicui ſub rōne mali. ſ. pp deſideriū ꝓpꝛie glīe. Un̄ inui
di volunt malū eis qbus inuidēt vt non poſſent eq̄ri eis: vel
vt deſinant eſſe ſupioꝛes: ꝛ per hoc ipſi magis gloꝛienṫ. De
terius tn̄ eſt appetere malū alterius pp ꝓpꝛiaꝫ glīam: q̄ ſub
D rōne iuſte vindicte. ¶ Ex hoc aūt appeṫ ꝙ odium eſt maius
q̄ inuidia: ꝛ inuidia q̄ ira: qꝛ odiū pp ſoluꝫ malū mouetur:
inuidia aūt pp bonū quoddā. Et tn̄ eſt bonū ꝓpꝛium iniuſte
deſideratū. Et pꝫ hoc ſi qs occiderit hoiem ſolū vt illi noceat
vel ſi occiderit vt ſpoliaret eum: grauius eſt p̄mum. Inuidia
E aūt peioꝛ eſt q̄ ira: qꝛ inuidia appetit malū pp bonū ꝓpꝛiuꝫ.
Ira aūt ſub rōne boni ſimpl̄r. i. iuſti. ¶ Etiam eſt ira minus
grauis q̄ illa pctā que ſunt ad bonum ſicut luxuria: ꝛ gula.
Quia lꝫ ſit malū mal̄r inq̄tuꝫ eſt penale ei cui inferṫ: tamen
qꝛ appetit iſtud ſub rōne iuſti: bonū quoddā eſt. Et ſic cōparaṫ
ad pctā que pp ſolū bonū mouenṫ. ¶ Concupia tn̄ ad quaꝫ
ptinet luxuria ꝛ gula moueṫ ad aliqͦ bonū pticulare: qd̄ nō
eſt bonū honeſtū: ſꝫ eſt delectabile: ſicut i luxuria ꝛ gula: vel
vtile ſicut in auaritia. Ira aūt moueṫ ſub rōe boni honeſti. ſ.
iuſti: lꝫ nō opꝫ ꝙ iratus ſp ſit iuſtus: motiuū ſuū tn̄ ad iuſtuꝫ
eſt: ꝛ ex hac pte actus eſt minus vitupabilis. Sic dr̄. 7. ethi.
F ca. 8. ꝙ incōtinens ꝯcupie eſt turpioꝛ q̄ incōtinēs ire. ¶ Si
aūt ꝯſideret inoꝛdinatio ire q̄tum ad modū: ira hꝫ q̄daꝫ ex
cellentiā ſup oia pctā pp vehementiā ꝛ velocitatē ſui motus
iuxta iſtud ꝓuerb. 27. Ira non hꝫ miſericoꝛdiā nec erūpēs fu
roꝛ. Et ſubdiṫ impetū ꝯcitati ſpūs ferre quis poterit? q. d. diffi
cile eſt. Iō Grego. 5. moraliū: poſuit pturbationē maximā in
ira tam interius q̄ exterius. Et oſ̄dit ipſa magnitudo mot⁹
interioꝛis per ſigna exterioꝛa. Et iſta ſunt maioꝛa in ira q̄ in
aliqua alia paſſione. Naꝫ coꝛ palpitat: coꝛpus tremit: lingua
ſe pcipitat: ꝛ impedit: facies inflamaṫ: oculi reddūṫ atroces:
ꝛ clamoſitas ſeqtur: in verbis ſine vlla rōne pꝛolatis. ¶ Et
quantū ad hoc ira maioꝛ eſt alijs paſſionibus: ꝯñter pctm̄ in
ira erit grauius alijs pctis q̄tuꝫ ad modum. ſ. vehementie ꝛ
impetus. Hoc tn̄ non arguit maioꝛitateꝫ ſimpl̄r in ira ad alia
pctā: qꝛ talis maioꝛitas magis ꝯſideraṫ ex pte obi ꝛ alijs cir
cunſtantijs q̄ ex mō. Iō multa alia pctā ſunt maioꝛa q̄ ira:
niſi p accn̄s ſequaṫ aliqs effectus multū inoꝛdinatus ꝛ gra
uis ex ira: ſicut homicidiū ꝛ ſilia. ¶ Ad p̄muꝫ dōm ꝙ nihil G
eſt turpius viſu furentis. i. ira q̄tum ad geſtus exterioꝛes ꝛ Ad pᵐ arᵐ
ſigna appentia. Et tn̄ q̄tū ad grauitatē pcti multa alia ſunt
grauioꝛa: lꝫ exterius nō appeant aliqua ſigna tante grauita
tis ꝛ defoꝛmitatis. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ira nocet maxīe rōni: nō H
quidē ex ipſa re opata. i. ex obo deſiderato: ſꝫ ex modo ſui mo Ad 2ᵐ arᵐ
tus. Pōt aūt omne nocumentū eſſe maius. i. magis impediti
uum vel maius. i. magis directe opponiṫ rōni. Pꝛimo mō eſt
in ira magis nocumentū cōiter q̄ in alijs paſſionibus ꝛ pec
catis: qꝛ eo tpe quo hō poſſideṫ ab ira: magis rō ipediṫ q̄ per
aliqd̄ aliud pctm̄. Et hoc fit pp vehementiā ire cāntis turba
tionem in coꝛde ꝛ in alijs ptibus coꝛpoꝛis. Scōo modo non
eſt maius nocumentū per irā q̄ per alia pctā: qꝛ p alia fit ali
quid qd̄ magis repugnet rōni: q̄ qd̄ fit per irā: lꝫ in actu iu
dicandi minus impediaṫ per alia: ſicut per odiū ſine magna
mutatiōe coꝛdis ꝛ oꝛganoꝝ aliqs cupit occidē alterū ꝛ ꝓſe
quiṫ iſtud. Per iram aūt ꝙ ſolū qs dicat alteri verbū iniurio
ſum: erit maioꝛ turbatio in coꝛde q̄ per odiū volendo alterū
occidere. Iō nocumētū ſcōo modo ſumptū vocaṫ ſimpl̄r ma
ius. Et ſic alia pctā inferrent rōni maius nocumentū q̄ ira.
¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ homicidiū ſequiṫ aliqn̄ ex ira: non tn̄ ſem I
per. Quia aliqn̄ ſeqṫ ex odio: ꝛ aliqn̄ ex inuidia. Et qn̄ ſit ex Ad 3ᵐ arᵐ
iſtis eſt deterius q̄ ex ira: qꝛ iratus qui occidit alterū moueṫ
ad hoc ſub rōne iuſti. ſ. inq̄tum eſt debita iſti quedā retribu
tio pꝛo malo qd̄ fecit: lꝫ de hoc iratus nō bene iudicet. Odiuꝫ
aūt ꝛ inuidia non moueṫ ſub rōne talis boni vt. ſ. dictum
eſt: iō etiā in eodē effectu. ſ. homicidij vel mutilatiōis aut cu
iuſcūq̄ iniurie minus peccat q agit ex ira: q̄ qui ex odio vel
inuidia. Et ſic ipſa non eſt grauiſſimū pctm̄ oium pctōꝝ. De
hijs ſctūs Tho. ſecunda ſecunde. q. 158. arti. 4. S. Tho.

¶ An ira ſit vitium capitale. Qō. CXLII.
Queriṫ an ira ſit vitium capitale. ¶ Aliqui dicūt ꝙ nō debeat aſſignari vt capitale: quia ira Opi. q̄rūdā ꝙ nō. pᵃ rō.
iraſciṫ ex triſticia. 2. rhetoꝝ. ſ. ira eſt appetitus cuꝫ triſticia: ꝛ
7. ethi. Qui ex ira agit: triſtatus agit. Triſticia tn̄ ponitur in
ter capitalia. Nam ipſam vocamus accidiā. ḡ non debent po
ni ira ꝛ accidia taq̄ duo capitalia. ¶ Itē odium eſt grauius 2. rō.
q̄ ira: vt oſ̄ſum eſt pceden. q. Et tn̄ odiū non poniṫ inter vi
tia capitalia. ḡ nec ira dꝫ poni. ¶ Item non poniṫ inter capi 3. rō.
talia iſtud vitium qd̄ eſt cā oium vitioꝝ: qꝛ non pōt cōnume
rari ꝯ illa. Ira aūt eſt cā oium. ꝓuerbi. 19. ſup verbo illo. Uir
iracūdus ꝓuocat rixas: dicit glo. Janua eſt oium vitioꝛū ira
cundia: qua clauſa: virtutibus intrinſecus dabiṫ quies. Illa
autē apta: ad omne vitiū armabiṫ animus. ḡ non dꝫ poni ira A
inter capitalia. ¶ Dōm ꝙ ira eſt vnū de ſeptē capitalibus vi Rn̄deṫ ad
tijs vt cōiter aſſignaṫ. Et ſic Grego. 30. moꝛalium: ponit eam queſituꝫ. q.
vnum de capitalibus. ¶ Pꝛo quo ſciendū ꝙ capitalia vitia
vocanṫ illa ſeptē que vulgariter loquētes vocant ſeptē pctā
moꝛtalia. Et nō debēt dici ſeptē moꝛtalia q̄ſi nulla alia moꝛ
talia ſint. Nā valde multa ſunt ſi ſigillati diſtinguanṫ ꝛ cōiṫ.
Sed debent dici ſeptē capitalia: qꝛ ſunt quaſi ſeptem capita
pctōꝝ moꝛtalium que ſub ſe cōtinent multa alia pcā. ¶ Ad B
hoc aūt ꝙ aliquod ſit pcm̄ capitale dꝫ eſſe gn̄ale. i. ꝙ ſit p̄nᵐ Quid ſit vi
alijs ꝛ cōe ad illa. Nam ſicut genus ſub ſe ſpēs multas cōti tiū capitale
net: ita ꝛ capitale vitiū ꝯtinet ſub ſe multa pticularia. ¶ Uo
catur aūt magis ꝓpꝛie capitale q̄ generale: qꝛ genus p̄dica
tur de ꝯtentis ſub eo ſm̄ rōneꝫ vnā: vitiū aūt capitale nō pꝛe
dicatur ſemp de vitijs ſub eo ꝯtentis. Sicut homicidium qd̄
pōt poni ſub ira: vel odio: aut inuidia. Nullus tn̄ iſtoꝝ de eo
pꝛedicaṫ. Qꝛ non eſt verū ꝙ homicidiuꝫ eſt ira: vel inuidia:
vel odiū: ſꝫ eſt cātuꝫ ex aliquo iſtoꝝ. Et ſic vitia pticularia re
ducunṫ magis ad vitiū capitale tanq̄ ad cām vel oꝛiginem:
q̄ ad genus. Et ſic cōpetit ſibi nomē capitis: qꝛ a capite oia
membꝛa deriuanṫ ꝛ recipiunt influentiā ſenſus. De nullo tn̄
mēbꝛo caput p̄dicaṫ: ſed eſt cā ꝛ oꝛigo illoꝛū. Ita eſt de pctis
iſtis capitalibus. Nam ira eſt cā homicidij: mutilatiōis: cla
moꝛis: ꝛ iniuriaꝝ: ꝛ de nullo iſtoꝝ p̄dicatur: ſꝫ pſtat cām ad
oia hec. Ideo reſpectu taliū dꝫ dici capitale magis q̄ genera
le: lꝫ poſſint vocari vitia iſta generalia: vel cōia: ſꝫ melius ca C
pitalia dicta ſunt. ¶ Ex hoc ſequiṫ vna ꝯditio vitij capitalis Tres cōdi
ſcꝫ ꝙ debeat eſſe oꝛigo multoꝝ. Nam vitiū pticulare nō pōt tiones vitij
vocari capitale: cum caput dicaṫ rōnem pꝛincipij ꝛ oꝛigini: capitales.
vitium aūt total̄r particulare ſicut homicidiū: nullius cā eſt: pᵃ ꝯditio

2ª ꝯditio ſed ab alijs cātum eſt:iō capitale non dicet. ❡ Scōa ꝯditio
eſt ꝙ non dꝫ eſſe vitium ſimplr̄ gnāle ad oīa. Naꝫ lꝫ tale poſ
ſit dici capitale ex eo ꝙ caput eſt:tn̄ qꝛ oiuꝫ caput eſt:nō pōt
ꝯnumerari ꝯ̄ alia capita:ſicut primū pn^m eſt ſimplr̄ vnuꝫ:qꝛ
non eſt aliud eque p^m cui ꝯnumeret. Capitalia tn̄ ponuntur
multa. ḡ non poterit eſſe de vitijs capitalibus illud qd̄ eſt cā
oium. ❡ Et ſic amoꝛ inoꝛdinatus nō pōt poni inter vitia ca
pitalia:qꝛ oium maloꝝ caput eſt. Naꝫ amoꝛ ſimplr̄ ſumptuſ
eſt cā p̄ma oium paſſionū vt dicit Aug. 14. de ciui. dei. Et ſic
amoꝛ eſt oꝛigo oium paſſionū deoꝛdiataꝝ:qꝛ oia vitia ſequū
tur ex aliqbus paſſionibus:erit amoꝛ inoꝛdinatus oiuꝫ pec
catoꝝ cā. Jō dicit ibidem Aug. ꝙ duo amoꝛes fecerunt ſibi
duas ciuitates.ſ.amoꝛ dei ciuitateꝫ dei ꝯſtituit: ⁊ amoꝛ ſuiip
ſius ꝯſtituit ciuitatem diaboli. Et tn̄ in ciuitate diaboli ſunt
oia pctā:qꝛ extra illaꝫ nullū pctm̄ eſt. ḡ inoꝛdinatuſ amoꝛ eſt
oꝛigo oium pctōꝝ. Jō non pōt poni tanq̄ꝫ vnū de capitalib⁹
vitijs. ❡ Et ex hac cā cupiditas non pōt poni inter capita
lia:qꝛ ipſa etiā eſt radix oium pctōꝝ. pª ad Thimo. 6. Radix
3ª ꝯditio eſt oium maloꝝ cupiditas. ❡ Tertia ꝯditio eſt ꝙ vitiū capi
tale hēat cām multū appetibilē.ſ.finem multū deſiderabileꝫ.
❡ Rō eſt qꝛ vitiuꝫ capitale eſt oꝛigo multoꝝ pctōꝝ:vt. s̄. pꝫ
tanq̄ꝫ cā illoꝝ. Deſideriū aūt moueṫ pp aliqd qd̄ eſt appetibi
le: ⁊ q̄ꝫto magis fuerit appetibile:tāto in iſtud magis moueṫ
⁊ plura pp iſtud mouebūtur. Si ḡ alicuius peccati finis ſit
multū appetibilis fient multe p̄uaricationes pp deſideriū il
lius finis. Et ſic vitiū qd̄ habuerit talē finē erit ꝓpꝛie capita
le:qꝛ poterit eſſe oꝛigo multoꝝ vitioꝛū que cōmitteṫ ꝓpter
D finē ipſius. ❡ Jſte tres ꝯditiones cōpetunt ire. Naꝫ ipſa nō
eſt pctm̄ pticulare:ſed hꝫ q̄ꝫdaꝫ cōitatem cālitatis:qꝛ multis
pticularibus vitijs pōt pꝛeſtare cām:vt homicidio:vulnera
tioni:ꝯtentioni verboꝝ: ⁊ ſic de ſilibus. ❡ Cōpetit etiā ſibi
ꝙ non ſit ſimplr̄ gnāle. Nam ira nō eſt gnālis ad omne deſi
derabile:qꝛ ea que ptinent ad delectationē tactus ⁊ guſtus
⁊ ſimilia nullo mō ptinent ad irā. Jō pōt ꝯnumerari ira ꝯ̄ il
la vt ſit vnū de capitalibus. ❡ Cōpetit etiā ire finis multum
deſiderabilis. Nam obm ſuū hꝫ quandā rōnem boni ⁊ iuſti
ſcꝫ vindictā:que eſt retributio penalis facta alicui pꝛo culpa
cōmiſſa. Dare aūt penā pꝛo culpa ad iuſtitiā ptinet:qꝛ iſte eſt
actus iudicis. 5. ethi. Et ſic hꝫ rōnem honeſti finis ipſiuſ ire.
Honeſtū aūt ſua vi nos trahit: ⁊ ſua dignitate nos allicit: vt
ait Tullius:ideo multi mouebunṫ pp iſtuꝫ finē. Jn quo mo
tu:qn̄ fuerit ioꝛdinatus multa vitia cauſabunṫ: ⁊ ita ira erit
caput illoꝝ. Alio mō etiā ira pōt pꝛeſtare cām multis vitijs
inq̄ꝫtuꝫ per ſuū impetū mentē p̄cipitat: ⁊ illa deoꝛdinata qd̄
E libꝫ malū ſequi pōt:cū nihil ſit in hoie qd̄ poſſit mala cohibe
Ad p^m ar^m re niſi rectitudo rōnis. Eſt ḡ ꝓpꝛie ira vitiū capitale. ❡ Ad
primū dōꝫ ꝙ ira ex triſticia gigniṫ. Sed iſta differt ab illa tri
ſticia quā vocamus accidiā:qꝛ triſticia cāns iraꝫ eſt paſſio q̄
ſeqtur in hoie pp malū ſibi illatū: ⁊ iſta non cōnumeraṫ con
tra irā inter capitalia. Triſticia aūt que ptinet ad accidiā nō
F cātur ex malo inflicto:ſꝫ aliūde ꝓuenit. Jō illa pōt poni capi
Ad 2^m ar^m tale diſtinctū ꝯ̄ iram. ❡ Ad 2^m dōm ꝙ lꝫ odium ſit grauius
ira:non tn̄ eſt vnū de capitalibus. Quia ad rōneꝫ vitij capi
talis non reqriṫ grauitas: ſed illa tria que ſupꝛa poſita ſunt.
Odio aūt non ꝯuenit:ſaltē tertiū illoꝝ.ſ.qꝛ non hꝫ finē mul
tum appetibilē. Nam odiū eſt de malo ſub rōne mali: cū per
iſtud velimus alicui malū:ſoluꝫ inq̄ꝫtum malū eſt: ⁊ non in
quantū retributiuū pꝛo pctō aliquo. Malū aūt ſub ſua rōne
non eſt appetibile. Jō non ꝯtingit ita generalr̄ appeti finem
odij ſicut finē ire qui hꝫ rōnem iuſti ⁊ boni vt dictū eſt. Jdeo
non pōt eſſe odiū cā multoꝝ pctōꝝ diſtinctoꝝ ſpē: ſicut ira:
⁊ ſic nō erit odiū vitiū capitale ſicut ira. Qd̄ aūt ſit grauiuſ
nihil facit ad eſſe capitale:qꝛ homicidiū grauius ē q̄ꝫ ira ſim
pliciter ſumpta: ⁊ tn̄ ira poniṫ vt capitale: ⁊ homicidiū non:
imo gnāliter eſt per ꝯ^m.ſ.ꝙ vitia pticularia ſunt grauioꝛa q̄ꝫ
capitalia:eo ꝙ ꝯtinent totā grauitatē capitaliū: ⁊ inſup ali
quā grauitateꝫ pticularem:que ptinet ad ſpēm ipſoꝝ. Sicut
quelibet ſpēs eſt pfectioꝛ ſuo gn̄e:qꝛ ꝯtinet pfectioneꝫ gene
ris: ⁊ inſup pfectionē dꝛie ꝯſtitutiue. Jdem de indiuiduiſ ad
G ſpēm:lꝫ non addant pfectionē aliquā ſubāleꝫ ad ſpēꝫ. ❡ Ad
Ad 3^m ar^m tertiū dōm ꝙ ira dꝫ eſſe ianua oiuꝫ pctōꝝ per accn̄s. Pōt.n.
H pctm̄ aliqd̄ eſſe ianua vel cā aliquoꝝ pctōꝝ per ſe.ſ.qn̄ oia il
Amoꝛ inoꝛ la cōicant in obo eius. Nam obm eſt qd̄ dat ſpēꝫ habitui bo
dinat⁹ ē cā no vel vitioſo. Jō diſtinctio vel eſſe acceptū ex obo eſt diſtin
oiuꝫ pctōꝝ ctio vel eſſe per ſe. ❡ Hoc mō amoꝛ inoꝛdinatus eſt oium cā
pctōꝝ:qꝛ obm amoꝛis inoꝛdinati eſt obm oiuꝫ pctōꝝ. Et ſic
etiā cupiditas erit radix vel ianua oium pctōꝛuꝫ:qꝛ nullum
pctm̄ eſt:qd̄ hꝫ obm niſi ipſum ꝙ amari vel cōcupiſci poteſt.
❡ Alio mō pctm̄ vnū eſt ianua alioꝝ non ex pte obi: ſed ex
pte modi.ſ.qꝛ modus ſuus p̄bet occōneꝫ ad alia pctā:lꝫ obm
ſuum nō ſit gnāle. ❡ Primo mō pctm̄ impediṫ eſſe capitale.
Scōo mō non. Jra aūt non eſt cā oium pctōꝝ per ſe:qꝛ obm
ſuū non eſt gnāle oibus pctis:ſicut obm amoꝛis vel cupidi
tatis. Scōo mō eſt cā oium.ſ. per accn̄s ex mō ſuo remouen
do ꝓhibens. Nam rectitudo rōnis impedit pctā fieri:per irā
aūt pp ſuā vehementiā turbaṫ nimiū rō: ⁊ tūc nullus actus
noſter regulari pōt ex defectu regentis. Jō locus eſt ad oē vi
tium. Hoc tn̄ per accn̄s eſt:qꝛ id qd̄ per ſe eſt in habitu accipi
tur ex obo: ⁊ nō ex mō. Jō non vocabiṫ ſimplr̄ ipſa ira cauſa
oium pctōꝝ ſꝫ pōt vocari ianua illoꝝ: ⁊ ita vocaṫ in glo. alle
gata. ❡ Rō eſt:qꝛ cā ꝯfert eſſe. Janua aūt ſolum impedit in
trare vel exire volentes:cū clauſa eſt. Aperiri ḡ ianuā nō eſt
dari alicui virtutē ingrediendi vel exeūdi:qꝛ trūcatus pedeſ
etiā non intrabit ianua apta:ſed ſolū tolliṫ ꝓhibens. Cā aūt
dat eſſe. Jō ire non cōpetit eſſe cām oium pctōꝝ: qꝛ nō dat il
lis obm a quo accipiṫ eſſe ⁊ ſpēs habitus:ſꝫ ſolū remouet ꝓ
hibenſ:qd̄ ptinet ad ianue aptiones. ❡ Amoꝛ aūt inoꝛdina J
tus vocabiṫ cā oium pctōꝝ: qꝛ obm illis dat ⁊ incentiuum.
Jdeo ꝯcediṫ ꝙ eſſe cām oiuꝫ pctōꝝ tollit pctō eſſe de capita
libus:qꝛ non pōt ꝯnumerari ꝯ̄ reliqua. Eſſe aūt ianuaꝫ: non
tollit eſſe capitale:cū poſſit ꝯ̄ reliqua ꝯnumerari:qꝛ obm ſuū
non eſt gnāle. Jra ḡ capitale eſt:qꝛ non eſt cā oiuꝫ pctōꝝ:ſed
quoꝛūdaꝫ ſpālium que filie ſue vocanṫ:de qbus diceṫ ſequē
ti. q. Naꝫ illis obm dat ⁊ etiā motiuū.ſ. qꝛ ira ſtimulante:illa
pctā fiunt. Alioꝛū aūt nō eſt cā vt luxurie:vel gule:qꝛ nō cōi
cat cum eis in obo. Etiā non pꝛeſtat eis incentiuū:qꝛ qui foꝛ
nicatur vel inebꝛiaṫ non moueṫ ex ira:ſicut q occidit alium:
vel ꝯtendit. De hijs ſcūs Tho. 2ª 2e. q. 158. arti. 6. s. Tho.
❡ Que ſint ⁊ quot ſint filie ire ⁊ an ſex eius filie hic bene
connumerentur. Queſtio. CXLIII.

Queritur de filiabuſ ire que ſunt: ⁊ quot: ⁊ an cō
uenienter aſſignētur ſex filie ire.ſ. rixa:
tumoꝛ mentis:contumelia: clamoꝛ. indignatio:blaſphemia. Opi. q̄rundam
❡ Aliqui dicunt ꝙ nō aſſigneṅṫ ꝯueniēter:qꝛ Jſidoꝛus di
cit blaſphemiā eſſe filiā ſupbie. ḡ non eſt filia ire:cū ſupbia ⁊ pª rō.
ira ſint diſtincta capitalia. ❡ Jtem vt dicit Aug. odiū naſciṫ 2ª rō
ex ira ḡ dꝫ poni inter filias ire. Sꝫ non poniṫ. ḡ non aſſignā
tur ꝯuenienter. ❡ Jteꝫ tumoꝛ mentis ad ſupbiā ptinet. Su 3ª rō.
perbia tn̄ diſtinctū capitale eſt:imo vr̄ eſſe mater oium capi
talium:vt dicit Grego. 31. moꝛaliū. ḡ non ptinet ad irā tumoꝛ
mentis. ❡ Dōm ꝙ filie ire vocanṫ oēs ſpēs pctōꝛū que pꝛo A
obo hn̄t vindictā que eſt obm ire: ⁊ actus eoꝝ fiunt ſtimulā rn̄ſio ad
te ira. Jſte aūt ſpēs ſi accipianṫ pticulariter erunt multe. Ac queſitū
cipiendo tn̄ aliq̄ꝫtuluꝫ gnāliter:ita etiā vt ſub eis alie ſpēſ in qōnis
ueniri poſſint erunt ſolū ſex. Et ita aſſignat Grego. 31. moꝛa
lium illas ſex filias ire quas. s̄. noiauimuſ. Et tn̄ ſub qualibꝫ
eaꝝ pn̄t alie ſpēs magis pticulares accipi. Ut ſub rixa intel
liguṅṫ oia bella: ⁊ ſeditiones: ⁊ quecūq̄ꝫ lites que non cōſi
ſtunt ſolo v̄bo: ⁊ ſub hijs eſt homicidiuꝫ: ⁊ vulneratio: ⁊ oia
dāna realiter inflicta q̄ ex ira ꝓueniant. Ut exuſtio agroꝛū:
domoꝝ deiectio ⁊ ſilia. Jta de alijs ſpēbus dici pōt. Et tn̄ vi
ſis iſtis ſex poterimus de qbuſlibet alijs videre ad q̄s iſta re
ducunṫ. Nam iſte ſex filie ſunt quaſi ſex ſpēs imediate con
ſtitute ſub ira:lꝫ non ſint vere ſpēs: ⁊ deinde ſub illis diſtin
guunṫ alie ſpēs:ſicut dicimus in p̄dicamento q̄litatis: qd̄ p
quattuoꝛ ſpēs diuidiṫ ⁊ rurſus quelibet illarū diuidiṫ nō ſo B
lum in ſpēs alias:ſꝫ etiā in genera. ❡ Tenēdo aūt iſtas ſex Suffici
filias imediatas ire ſufficientia eoꝝ pōt accipi ſic. Jra.n. ali entia fi
qn̄ ꝯſiſtit in ſolo aīo:aliqn̄ per v̄ba expꝛimiṫ ⁊ ibi ſiſtit:aliqn̄ liaꝝ ire.
vero vſq̄ꝫ ad factuꝫ ꝓgrediṫ. ❡ Primo mō pn̄t duo vitia cō
ſiderari in ira:quoꝝ vnum accipiṫ ex pte eiuſ cui iraſcimur.
Et iſtud vocaṫ indignatio inq̄ꝫtuꝫ ꝯ̄ illū cui iraſcimur moue
mur quodā motu fero intra coꝛ nr̄m:cum illū reputemus vt
quoddā malū ⁊ nociuū. Et vocaṫ indignatio qꝛ indignū iu
dicamus ꝙ ille nobis iniuriā intulerit: ſiue qꝛ non mereba
mur:ſiue qꝛ ille non erat talis q poſſꝫ iniuriā inferre: vtpote
ſi erat pue aut vilis ꝯditionis:vel qꝛ erat talis a quo nō iniu
riam ſꝫ bn̄ficium expectabamus:vt ſi erat amicus:vel nobis
ꝯiunctus ſanguine:aut a nobis bona paſſus ⁊ ſilia:pp q̄ in
dignū hō iudicat ſe recepiſſe iniuriā ab alio. Et iſtud eſt mo
tiuum

tiuū maioꝛis ire.Unde nō tam grauiter iraſceremur ſi alius
iniuriā intuliſſet.pſ.54.Si inimicus meus maledixiſſet mi-
hi ſuſtinuiſſem vtiq̄ꝫ.Tu vō hō vnanimis dux meus ⁊ no-
tus meus:q.d.Si inimicus feciſſꝫ iniuriā nō haberē cāꝫ ira
ſcendi:qꝛ ſuū erat nocere.Quia tn̄ amicus ⁊ vnaninus mi-
hi nocuit tollerandū nō eſt. Inq̄ꝫtuꝫ ḡ iſte motus iracundie
exacerbaꝛ pp aliquā indignitatē quā hō reputat: vocaꝛ indi
gnatio.℄Aliud vitiū in ira pōt accipi in coꝛde ex pte ipſius
C iraſcentis: ⁊ iſtud eſt ſm ꝙ cogitat diuerſas vias vindicte ꝯ
eum qui ſibi nocuit: ⁊ talibus cogitatōibus aīus ſuus ipleꝛ.
Et ſicut qn̄ aliqua res nō hn̄s ſpiraculū vento impleꝛ:tumi-
da reddiꝛ.Ita aīus cogitationibꝰ impletus: cuꝫ nōdū ille in
actū exierint:tumidus eſt:vl' dr̄ hr̄e tumoꝛē:ſicut dixit heli.
ad Job plenus ſum ſmonibus: ⁊ coartat me ſpūs vteri mei.
En venter meus q̄ſi muſtū abſq̄ꝫ ſpiraculo:qȯ lagūculas no
uas dirūpit.Loquar ⁊ reſpirabo paululū.Job.34.Et de iſto
tumoꝛe mentis dr̄.Nūqd ſapiens implebit ardoꝛe ſtomachū
ſuū.Job.15.Et vocaꝛ ibi ardoꝛ tumoꝛ mentis:qꝛ qn̄ hō varia
cogitat in vindictā ꝯ alium:ipſemet per irā ſuā ardet.℄Se
D. cundo mō cōſideraꝛ ira ꝓut oñditur in oꝛe.Et ſic eſt duplex
deoꝛdinatio.Una ſꝫ quā hō in locutione oñdit irā ſuā ꝑ ver
bum nō ſignificans aliqd determinate: ⁊ tn̄ ex mō loquendi
irati ſignat indignatiōeꝫ aliquā vel ꝯtēptuꝫ:aut q̄uocūq̄ꝫ ad
iniuriā dr̄.Sicut xp̄s dixit in lr̄a:qui dixerit fratri ſuo racha:
que apud hebꝛeos eſt dictio nihil ſignificans. Et quantum
ad hoc vna ſpecies ire ſumitur que dr̄ clamoꝛ inq̄ꝫtuꝫ ex ira
aliqs clamat emittens voces ꝯfuſas:ſꝫ ſolū expꝛimunt iram
E mentis ⁊ appetitū vindicte vel querelā. ℄Alio mō exp̄mit
quis irā per vocē ſignificatiuā.Et tunc ſi fuerit vox iſta ꝯtra
deū cum hō interdū iraſciꝛ vocabiꝛ blaſphemia. Si aūt fue-
rit ꝯ ꝓximū vocabiꝛ ꝯtumelia.Et ſic ſunt tres filie ire i voce.
℄Tertio mō cōſideraꝛ ira vt exterius ꝓrūpit in factum: ⁊
q̄ꝫtuꝫ ad hoc accipiꝛ vna filia ire que dr̄ rixa.Et per hāc intel
liguꝛ oīa nocumenta que realr̄ ꝓximo inferuꝛ ex ira: ⁊ iō
ꝯtinet ſub ſe iſta multas alias ſpēs ſm varios modos nocēdi.
F Ad p͂m ℄Ad pꝛimū dōm ꝙ blaſphemia:tam ad irā:q̄ꝫ ad ſupbiam
argum̄. ptinere pōt.Nam ira ꝓcedit aīo turbato.Et ideo ſi qs ꝯ deū
ex turbatione aī ꝓrūpat in v̄ba que inducant aliquā irreue-
rentiā:erit blaſphemia ptinens ad irā.Supbia aūt non ꝓce
dit ex aī turbatione:ſꝫ ex elatione. Iō ſi qs deliberato aīo ſi-
ne illa turbatione ꝓrūpat in v̄ba ꝯ deum:eſt blaſphemia pti
nens ad ſupbiā.Et eſt tunc grauiſſimū vitiū: qꝛ tunc ſe hō ꝯ
deum erigit directe.De hoc ecc.x.initiū ſupbie hoīs eſt apo-
ſtatare a deo.i.recedere a veneratione eius.Qȯ valde fit per
G blaſphemiā:ſm quā non ſolū recediꝛ ab eius veneratione ſꝫ
Ad ſecū etiā expꝛeſſe irrogaꝛ ei iniuria. ℄Ad 2^m dōm ꝙ odiū nō hꝫ
dū arg. determinataꝫ cām.Nam aliqn̄ naſciꝛ ex ira: ⁊ aliqn̄ non. Et
tn̄ qn̄ ex ira naſciꝛ non hꝫ ipſam irā tanq̄ꝫ cām pꝛimā: ſꝫ pꝛo-
pꝛie oꝛiꝛ a triſticia. Et qꝛ etiā a triſticia oꝛiꝛ pōt dici oꝛiri odiū
ab ira.Aliqn̄ tn̄ oꝛitur odiū a triſticia vbi ira nulla eſt:ſic̄ cuꝫ
quis triſtaꝛ de aliquo malo ex eo ꝙ eſt ſibi diſcōueniens po
terit odiſſe iſtud lꝫ non iraſcaꝛ.Sicut ille qui odit latrones a
qbus nihil vnq̄ꝫ paſſus eſt: qꝛ tn̄ reputat latrones aliqd ma
lum eſſe ⁊ diſcōueniens ſibi triſtaꝛ de illis qꝛ ſunt: ⁊ ſeqtur
odium ex hoc.ſ.inq̄ꝫtum vellet illos pire vel incidere in mul
ta mala: ⁊ tn̄ non pōt iraſci illis cū non putet ſibi aliqn̄ fuiſ-
ſe inflictum aliqȯ malū ab eis.Ob hoc ḡ poniꝛ triſticia tanq̄ꝫ
H ꝓpꝛia cā odij: ⁊ nō ipſa ira. Et qꝛ accidia eſt triſticia quedaꝫ
Ad 3^m fuit ꝯueniētiꝰ ꝙ poneretꝛ odiū ſub accidia: q̄ꝫ ſub ira. ℄Ad
argum̄. tertiū dōm ꝙ tumoꝛ mentis nō eſt ipſa ſupbia: nec aliq̄ filia
eius:ſꝫ eſt qdam conatus vel audacia hoīs tentantis aliqua
magna facere ad inferrendū vindictaꝫ. Et ptinet iſte tumoꝛ
mentis aliquo mō ad audaciā que eſt vitiū oppoſitū foꝛtitu-
s.Tho. dini.De hīs ſctūs Tho.ſa ſe.q.158.arti.7.

℄An ira habeat aliquod vitium quod ſibi opponatur per
modum defectus. Queſtio.CXLIIII.

Queritur an ira hēat aliqȯ vitiū qȯ ſibi oppona
tur per modū defectus.℄Dicūt aliq
Opio q̄rundaꝫ ꝙ non. ꝙ non:qꝛ nō vocaꝛ vitioſum iſtud per qȯ hō aſſimilaꝛ deo:ſꝫ
qui eſt oīo ſine ira deo ſimilaꝛ qui cuꝫ tranqlitate oīa agit ⁊
ſuauitate quadā.Sapie.7.Attingit a fine vſq̄ꝫ ad finē foꝛti-
p^a rō. ter: ⁊ diſponit oīa ſuauiter.℄Itē nō eſt vitioſus defectus il
2^a rō. lius rei q̄ ad nihil vtilis eſt: qꝛ ſolus defectus boni eſt vitio-
3^a rō ſus:ſꝫ motus ire ad nihil vtilis eſt:vt ꝓbat Seneca in lib.de
ira.ḡ defectus ire nō erit vitiū.℄Item malū hoīs: vt ait dio
niſius eſt eſſe ſine rōne:ſed ablato oī motu ire:adhuc manet
hoī integrū iudiciuꝫ rōnis.ergo defectus ire non eſt vitium. A
℄Dōm ꝙ effectus ire eſt aliqn̄ vitiū ſicut dicit Chriſo. ſup Rn̄deꝛ ad
Mat.ꝙ qui cū cā non iraſciꝛ peccat. Patiētia.n.irrōnabilis queſituꝫ.q.
vitia ſeminat:neglīaꝫ nutrit: ⁊ nō ſolū malos ſꝫ ēt bonos in-
uitat ad malum.℄Pꝛo hoc ꝯſiderandū ꝙ ira pōt accipi du B
plr̄.ſ.pꝛo paſſione:vel pꝛo pctō. Ira nāq̄ꝫ ſm pꝛimā ſignifica Ira duplr̄
tionē noīs paſſionē ſignat vt dr̄.4.ethi.c.de māſuetu.ſ. Paſ accipitur.
ſio qdem eſt iracūdia:facientia aūt multa.i. illa que faciūt ſi-
ue ꝓuocant irā multa ſunt.Si aūt accipiaꝛ ira pꝛo paſſione:
non hꝫ ipſa vitiū aliqȯ oppoſitū:ſꝫ in ipſa accipiꝛ magis ⁊ mi
nus: ⁊ vtrūq̄ꝫ eſt vitupabile. Nam defectus ⁊ ſupabūdātia
in moꝛalibus ſp dicunt aliqd vitupabile:paſſio tn̄ ſm ſe non
eſt laudabilis nec vitupabilis:vt dr̄.2.ethi. Iō ipſa non hꝫ vi
tium oppoſitū:ſꝫ in ipſa ira poterit accipi magis ⁊ minus ſi-
cut dr̄.2.ethi.de oībus paſſionibus ꝙ in eis inueniꝛ ſupabū
dantia ⁊ defectus.Si autē accipiaꝛ ira pꝛo pctō hēbit aliqȯ
ꝯ̄rium ꝙ ſit defectus:ſicut in qualꝫ paſſione aſſignamꝰ duo
extrema que hn̄t nomen vitij inq̄ꝫtum ſunt ſupabūdantia ⁊
defectus.Et tunc ira vel iracūdia ſimplr̄ non eſt nomē extre
mi vel peccati:cum ira ſolum dicat motuꝫ iraſcendi.Sed ira C
ſci quando non opoꝛtet:vel plus q̄ꝫ opoꝛtet:aut maioꝛi tēpo
re q̄ꝫ opꝫ:eſt nomē extremi.℄Alterū extremū eſt in defectu
⁊ iſtud eſt cōiter inoiatū:ex eo ꝙ pauci repiuꝛ hn̄tes iſtud
extremū:vocaꝛ tn̄ per q̄ꝫdaꝫ ſuppletionē iiraſcibilitas:vel in
ſenſibilitas:vt dr̄.4.ethi.Et daꝛ ibi cā.ſ.Non iraſci.n.in qui
bus opꝫ vr̄ eſſe inſipientis: ⁊ qui nō iraſciꝛ vt opꝫ:nec qn̄ oꝫ:
nec qbus opꝫ:vr̄ nō ſentire nec triſtari.Iſtud aūt vituperabi
le eſt ſicut aliqȯ extremuꝫ:qȯ eſt ſupabūdāter triſtari. Unde
dr̄ ibi:iniuriantē aūt ſuſtinere: ⁊ familiares deſpicere ſerui-
le.i.ꝯditio ſeruilis eſt ⁊ vitupabilis ſuſtinere oēm iniuriam.
Nam ſuſtinere aliquā pōt eſſe iuſtū.Quia tn̄ alique ſunt in-
iurie q̄s ſuſtinere iniuſtū eſt velle illas ſuſtinere non ptinet
ad manſuetudinē que eſt virtus circa iras:ſꝫ ad q̄ꝫdā remiſ-
ſionē nāleꝫ ⁊ timiditateꝫ:ſm quā nō audet qs inſurgere con
tra aliū.Naꝫ cū ira ſit appetitus vindicte ſurgit in aliqd tāq̄ꝫ
in arduū:qui aūt nullo mō iraſciꝛ: vr̄ hoc hr̄e ex magno de-
fectu coꝛdis:qȯ ptinet ad ſeruos qui ſunt ſubi dn̄is in omni
timoꝛe:q̊s oꝫ pati nihil retribuētes.Iō qui nūq̄ꝫ iraſcuꝛ:re- D
cte ſeruiles appellaꝛ. ℄Iſta duo extrema.ſ.ſupabūdanter
iraſci qȯ ſolemus vocare iracūdiā:lꝫ nō ſit nomen paſſionis:
⁊ iniraſcibilitas q̄ eſt defectus:opponuꝛ māſuetudini q̄ eſt
virtus circa iras.Et tn̄ dr̄.4.ethi.ꝙ māſuetudo magis oppo
nitur ſupabundātie q̄ꝫ defectui.Et daꝛ cā.ſ.qꝛ nālius ē ⁊ hu
manius magis ipm punire q̄ꝫ remittere iniuriaꝫ. Et in eo ad
qȯ qs nālr̄ inclinaꝛ magis peccabit q̄ꝫ in eo ad qȯ non incli-
nabiꝛ.Et pp hoc dꝫ dari virtus ad reſtringēdū iſtud nāle de
ſiderium:ne ſit nimis inoꝛdinatū per ſupabūdantiā. Sic pꝫ
circa delectationes tactus ⁊ guſtus:in qbus inclinaꝛ hō ma
gis ad ꝓſequendū eas q̄ꝫ ad fugiendū. Iō tēpantia q̄ eſt me
dium circa illas: opponiꝛ magis intēpantie q̄ ſupabūdat in
delectatiōibus:q̄ꝫ inſenſibilitati q̄ deficit: qꝛ illa nō eſt nālis. E
℄Alia cā etiā tangiꝛ.4.ethi.ſ.ꝙ irati ſunt difficiles ⁊ ad vi
tam deterioꝛes.i.Lꝫ vtrūq̄ꝫ extremū circa iraꝫ ſit vitupabile:
tn̄ deterius eſt ⁊ difficilius ⁊ magis ipediens humanā cōi-
cationē ſupabūdantia iraſcēdi q̄ꝫ defectus.Qꝛ per ſupabun
dantiā ire offenduꝛ oēs qbus cōicamꝰ:ꝑ defectū aūt nemo
directe offendiꝛ niſi ipſemet q nō iraſciꝛ: ⁊ aliqn̄ familiares
ſui: ⁊ ipſi q ptinent ad eū:cū iniurias eoꝝ nō vindicet qn̄ oꝫ
nec q̄uo opꝫ.Et in h̄ maxime eſt vitupabilis ipſe iniraſcibil'.
Nā remittere ꝓpꝛiā iniuriaꝫ:vel nō aduertere ad eam vr̄ ad
q̄ꝫdaꝫ coꝛdis magnitudinē ptinere.Remittere tn̄ iniuriā fa-
miliariū vel ptinentiū ad nos q̄ſi nō aduertēdo ad illā:eſt vi
tupabile.Sicut dr̄.4.ethi.ꝙ iniuriātes ſuſtinere ⁊ familia-
res deſpicere:ſuile eſt.Et ſic eſt vitupabile: ⁊ tn̄ modicū no- F
cet eis qbus cōicamus.Supabundāter aūt iraſci valde no-
cet: ⁊ pturbat pacē politicā. Iō deterioꝛ eſt ſupabūdantia q̄ꝫ
defectus.℄Amplius manifeſtaꝛ h̄:qꝛ circa defectū ire non
aſſignaꝛ alique ſpēs: ⁊ tn̄ circa ſupabūdantiā aſſignaꝛ ab
Ariſt.tres ſpēs.ſ.acuti:difficiles: ⁊ amari.In quo innuiꝛ ꝙ to
tum malū ire eſt circa ſupabūdantiā:qꝛ al's aſſignaret aliq̄s
dr̄ias vel ſpēs mali in defectu ire ſicut aſſignat tres ſpēs vel
dr̄ias circa ſupabundantiā. ℄Dicit aūt phs ibidē ꝙ lꝫ ſup-
abundans ⁊ deficiēs ſint vitupabiles circa irā: nō eſt tn̄ dif
ficile determinare:qbus ⁊ q̄lr̄: ⁊ in q̄ꝫto tpe iraſcenduꝫ ſit: ⁊

q̄tuȝ qui iraſcit̄ peccat: vel recte facit: ⁊ qn̄ dicet̄ deficere in
ira. Jō aliqn̄ ipſos ſupabūdantes qui modicū ſupabundant
laudamus vocantes eos viriles ⁊ potētes p̄ncipari.i.aptos
ad principatū: ⁊ vident̄ hr̄e animū. ¶ Deficiētes etiā modi
cum interdū laudamus tanq̄ȝ manſuetos: qui aūt multū defi-
G cit: vel multū excedit vitupabil' eſt: ⁊ manifeſtus ē. ¶ Jſtud
aūt eſt accipiēdo irā in ſeipſa ſm q̄ eſt paſſio quedā: q: in ea
dat̄ maius ⁊ minus: ſȝ ipſa nō hȝ ꝯriū: q: idē non ꝯriat̄ ſibi-
ipſi nec ptibus ſuis. Extrema tn̄ in illa ſm q̄ ꝯſtituunt habi
tus vitioſos ꝯrietatē hn̄t. Et tunc ira non dr̄ eſſe ꝯria alteri
paſſioni. Nā iniraſcibilitas nō eſt ꝯriū ire: q: aut iniraſcibili
tas dicit purā negatiōeȝ: vel priuationē oīmodā ire: aut defe
ctuȝ in ira. ¶ Si p̄mo mō nō eſt ꝯriuȝ ire: q: ꝯria ſemp ſunt
poſitiua. Maxime q: ſi aliq̄ paſſio ꝯrietatē hȝ: oȝ q̄ alia paſ-
ſio ſit ſibi ꝯria: q: ꝯria ſp ſūt ſub eodē genere. Et tn̄ negatio
⁊ affirmatio non ptinent ad aliqđ genus: ⁊ ſic nō erūt ꝯria.
Jdē de poſitiuo lȝ priuatiuū dicat aliquo mō genus rōne for
me cui⁹ eſt p̄uatio: ⁊ tn̄ nō ſufficit hoc ad nāȝ ꝯrietatis: q: ita
ꝯria ſunt ſub aliq̄ genere qđ p̄dicat̄ genus de illis: vel inue-
nitur in eis q̄ditas illius generis. ¶ Si aūt accipiat̄ iniraſci
H bilitas pro defectu in ira.ſ.q: nō eſt tanta q̄ta dȝ eſſe: vel nō
tanto tpe q̄to dȝ: erit iniraſcibilitas ira quedā pua. Magnū
aūt ⁊ puū nō variant ſpēm: iō ira magna ⁊ pua dicūt eandē
ſpēm paſſionis. Et nō eſt ꝯrietas in eis. Sicut nemo dicit al
bedineȝ triū graduū eſſe ꝯriā albedini centū graduū: lȝ ſint
vt magna ⁊ pua albedo. Jnq̄tuȝ ergo ira paſſio eſt ꝯrietatē
non hȝ: lȝ alique paſſiones ſolū inquātuȝ ſunt paſſiones hn̄t
ꝯrietatē: vt delectatio: triſticia: timor. ⁊ audacia: amor: ⁊ odi
um. Jn ira tn̄ q̄ eſt paſſio aſſignabit̄ ꝯrietas: nō q̄ ipſa ꝯriet̄
alteri paſſioni: ſȝ q̄ in ipſa.ſ.intra eius latitudinē inueniant̄
extrema q̄ ſibi ꝯrient̄: q: defectus ⁊ ſupabūdātia ſemp ꝯriā-
tur. ¶ Et tn̄ tūc nō accipiunt̄ iſte extremitates vt ſunt ptes
ire: ſȝ per cōpationē ad rōneȝ per quā aliqđ iudicat̄ excedere
vltra id qđ rectū eſt: ⁊ aliqđ deficit ab eo qđ rectū eſt. Et tūc
accipit̄ ira vt pcm̄ ⁊ nō vt paſſio: q: ira ſiue iracūdia dicit ira
ſci plus q̄ȝ opȝ: vel q̄uocūq̄ȝ excedere. Jniraſcibilitas dicit de
fectum quēdā in ira.ſ.iraſci minus q̄ȝ recta rō iudicet. Quic
q̄d aūt eſt ꝯ rōneȝ vt hmōi pcm̄ eſt: q: eſt ꝯ nām hois. ¶ Si
tn̄ iſtud qđ mālr eſt ſupabūdātia vel defectus in ira accipiat̄
ſine cōpatione ad rōneȝ: nō poterit vocari defectus nec ſup-
abundātia. Ut ſi dato aliq̄ caſu iraſci in illo vt viginti gradi-
bus ſit ſupabūdantia: ⁊ iraſci ſolū in duobus ſit defectus: h̄
eſt q: rō iudicat vltra duos gradus eſſe iraſcēdū: ⁊ ad vigin
ti gradus nō eſſe pueniendū. Si aūt tollat̄ rō: nulla erit cau
ſa q̄re iraſci in viginti gradibus ſit ſupabūdantia: nec iraſci
I ſolū in duobus ſit defectus. Naȝ extrema dn̄r p habitudinē
ad mediū: oēs aūt ptes eiuſdē paſſionis ſunt eiuſdē rōnis: iō
non pōt in illis mediū aſſignari niſi ſm rōneȝ. Jō nece eſt ēt
extrema accipi per cōpationē ad rōneȝ. Et ſic in ira erit ꝯrie-
tas: vt in ea inuenit̄ pctm̄: ſȝ nō inq̄tuȝ eſt paſſio. ¶ Nā ira
inq̄tuȝ paſſio pōt dici magna vel pua: ſȝ nō ſupabūdans vl'
deficiens: q: iſta ſunt a rōne ſm quā inuenit̄ recte agere: vel
peccare in paſſione. Et tunc dōm q̄ oīs exceſſus in ira ē pec
catuȝ: ⁊ oīs defectus ēt eſt pctm̄.ſ.nō iraſci q̄tū opȝ: vel non
tanto tpe: aut nō tā vehementer. Et h̄ verꝫ eſt tā ſm legē xp̄i
que circa h̄ vr̄ eſſe ſctiſſima: q̄ȝ ſȝ doctrinā phoꝝ: vel q̄cūq̄ȝ
traditionē humanā. ¶ Etiā ſi lex xp̄i dicat orandū eſſe p ini
mico: ⁊ bn̄faciendū ei.j. in lr̄a: tn̄ adhuc ſȝ eā aliqn̄ hō iraſci
dȝ per irā q̄ eſt paſſio: q: dȝ hr̄e irā per zelū ꝯ peccātes: q̄ ma
xime necia eſt p̄latis vt oñdim⁹.s̄.q.139. Nō hr̄e aūt irā in ta
li caſu: pctm̄ eſt: q: ſine ipſa pibit oē bonū: ſicut dicit Chriſo.
ſup Mat. Si ira nō fuerit: doctrina nō pficit nec iudicia ſtāt
nec crimina cōpeſcunt̄. Jpſe ēt dicit q̄ q nō iraſcit̄ cū cā pec
cat: q: patientia irrōnabilis vitia ſeminat: ⁊ neglīam nutrit.
K ¶ Dria tn̄ ſtat in aſſignando ſupabūdantiā ⁊ defectū: q: ali
quis ſm doctrinā phoꝝ q magis indulget ire iudicabit̄ defi-
ciens circa irā q̄ ſm legē xp̄i dicet̄ eſſe in medio ⁊ hr̄e māſue
tudinē. Et aliqs dicet̄ māſuetus ſm phos q ſm legē xp̄i vo-
cabit̄ ſupabundās in ira. ¶ Nulla tn̄ lex eſt: niſi oīo irrōna
bilis eſſet q̄ nō ꝯcedat ſupabūdantiā ⁊ defectū in ira: q: al's
ſi oīs ira eēt pctm̄: eſſȝ oīs ira ſupabūdans: ⁊ tūc eſſȝ nā ma
le ordinata: q: eēt aliq̄ paſſio nālis: cui⁹ actus nūq̄ȝ poſſȝ eſſe
bonus. Jſtud aūt eſt falſum ⁊ valde irrōnabile: q: inducēdo
per oēs paſſiones nāles q̄tūcūq̄ȝ accidat actus illaꝝ fieri ali
qn̄ turpes: tn̄ nulla eſt cuius actus in aliq̄ caſu licitus eſſe nō
poſſit. ¶ Dico aūt paſſionibus nālibus: q: alique ſunt non
nāles: vt inuidia: ⁊ odiū. Jō lȝ actus iſtaꝝ nūq̄ȝ ſunt boni: nō
eſt incōueniens maxime in inuidia: de qua dr̄.2.ethi. q̄ mox
noīata malitia eſt inuoluta: ⁊ loq̄t de inuidia q̄ eſt gaudium
de malo. Jra aūt ⁊ ꝯcupia ſunt paſſiones pure nāles. Jō dice
re q̄ ira in nullo caſu eſſȝ licita eſſet dicere q̄ deus creauit in
nobis aliqđ malū. Et hoc eſt blaſphemia. Etiā diceremus q̄
creauit aliqđ oīo ſupuacuū: cū in nullo caſu poſſemus licite
vti ira. ¶ Jō dōm eſt q̄ nece eſt cōem legē q̄tūcūq̄ȝ bonā p- L
mittere imo iubere irā in aliq̄ caſu. Qui autē in illo caſu non
iratus fuerit peccabit per defectū. Ergo nece eſt ſm oēȝ legē
accipi ſupabūdantiā ⁊ defectū in ira: ⁊ vtrūq̄ȝ ſit pctm̄. Oia
predicta intelligunt̄ de ira q̄ paſſio eſt: q: in ea inuenit̄ pctm̄
modo declarato.s̄. ¶ Aliter pōt dici q̄ ira dupl'r pōt accipi. M
Unō mō put eſt actus ſimplex voluntatis: quo aliqs nō ex Ira du-
paſſione: ſȝ ex iuditio rōnis penā infligit: ⁊ tunc defectus ire pl'r acci
nihil aliud eſt niſi nō hr̄e voluntatē de puniēdo aliquē q̄to pitur
rō iudicat: vel nō tanto tpe. Et ſic de alijs circūſtantijs. Et h̄ p̄ mō
modo mani^m eſt q̄ defectus ire ſp eſt pctm̄. Et ita aliqn̄ acci-
piunt doctores ſacri. Sic.n.dicit Chriſoſto. q̄ iracundia que
cum cā eſt: nō eſt iracūdia ſȝ iudiciū. ¶ Pōt tn̄ intelligi hoc
dupl'r. Uno mō q̄ ſit in aliq̄ voluntas puniēdi aliuȝ ſolū pp
rōnem: ⁊ non inſurgat in eo aliq̄ cōmotio aī paſſionalis que
p̄cedat rōneȝ nec ēt que ſequat̄: ⁊ tunc pprie dr̄ q̄ eſt iudi^m
⁊ non iracūdia.i.ſola rō que iudicat facit ibi penas appeti: ⁊
non iracūdia aliq̄. ¶ Alio mō pōt intelligi q̄ rō iudicet ali-
cui debere inferri penas pro malo cōmiſſo: ⁊ ad iudiciuȝ in-
ſurgat iracūdia tanq̄ȝ miniſter exequens determinatū a rōe.
Et tunc etiā dicet̄ eſſe nō iracūdia: ſȝ iudiciū: q: res noīatur
ab eo qđ in ea principale eſt. Et tn̄ in iſto actu rō fuit tanq̄ȝ di
rigens: paſſio aūt tanq̄ȝ miniſter. Et etiā iſto mō pprie dr̄ q̄
iracūdia que eſt cū cā nō eſt iracundia: ſȝ iudiciū.i.q: iudiciū
ſolū mouet ⁊ non iracundia. ¶ Alio mō accipit̄ ira p motu N
appetitus ſenſitiui: qui eſt cū paſſione ⁊ tranſmutatione cor 2ª mō
porali. Et iſte motus vr̄ ſeq ex necitate in hoīe ad motuȝ ſim
pliceȝ voluntatis.ſ.q̄ ex hoc q̄ aliqs eligit ſm rōnis iudiciū
alteri penas inferre pro malo qđ fecit: ſeq̄t neceſſario motus
appetitus ſenſitiui qui eſt inferior ſeq̄tur appetitū rōnaleȝ q
eſt ſupior: cum nālr ordinet̄ vt inſtrm̄ eius. ¶ Et ſic lȝ inter
dū hō qui pp ſolā rōneȝ diffinientē vult alterū punire putet
ſe nullā hr̄e iram. aliquā tn̄ hȝ ꝯn̄teȝ ad determinationeȝ rō-
nis. Sȝ illa poterit eſſe taȝ pua q̄ nō ſentiat̄. Et tunc dicim⁹
nullam oīo eſſe irā: q: nullo mō appet. Et ita intellige qđ.s̄. O
diximus de ſimplici motu voluntatis ad puniēdū. ¶ Aliqn̄
aūt ad rōneȝ determinantē penas inferēdas ſeq̄tur ira tanq̄ȝ
miniſter que eſt manifeſta: ⁊ aliqn̄ eſt ſatis magna ſm deter
minationē rōnis: ⁊ tunc dicimus eſſe motū voluntatis cum
paſſione. Et hoc mō ira necia eſt lȝ ſit paſſio: ⁊ defectus i ea
ſemp eſt pctm̄. Q: cū ipſa ꝯſequat̄ ad rōneȝ hoc mō non po
terit eſſe defectus niſi ſit defectus in rōne: ⁊ ſic erit tūc inira
ſcibilitas que eſt extremū deficiens vt.s̄.diximus. ¶ Aliqn̄
autē accipit̄ iracūdia ſiue ira pro quadā cōmotione aī appe-
tentis vindictā nō expectato iuditio rōnis: ⁊ tūc nece eſt q̄
in ira ſit pctm̄: q: cum nō expectauerit ille motus iudiciū rō
nis agit ꝯ rōneȝ volendo punire quē non dȝ: vel qn̄ non: vel
maiori tpe: ⁊ ſic de alijs. Agere tn̄ ꝯ rōneȝ ſp eſt pctm̄ in eis
que ptinent directe ad mores hūanos. ¶ Et iſto mō ſolem⁹
vocare cōiter irā.ſ.qn̄ ipſa per ſe nō expectata rōne hominē
mouet. et iō ſolemus in actione diſtinguere: q̄ aliq̄ agimus
ſm irā vel ex ira: ⁊ aliq̄ ſm rōneȝ. Hoc mō ira nō ſoluȝ ē paſ-
ſio: ſȝ ēt eſt extremum ſupabundās qđ ptinebit ad aliqua de
tribus ſpēbus iracundoꝝ de q̄bus.4.ethi.c.de manſuetu. ⁊
hoc modo appet quomō habeat contrarietatem in defectu. P
¶ Ad p̄^m dōm q̄ hō per hoc q̄ nō iraſcit̄ aliquo mō ſimilat̄
deo q nec hȝ actū ire nec paſſionē ipſaȝ: nec potētiā iraſcibilē
Et tn̄ nō imitat̄ eū q̄tū ad actū: q: deus infligit penas ex iu
ditio rōnis. Hō tn̄ qui nō iraſcit̄ ēt ſm rōneȝ penas nō infli-
git: q: ſi ſeq̄ret̄ rōnē: aliqn̄ iraſceret̄. Etiā iſta ſil'itudo ad deū
eſt magis diſſimilitudo: q: deus nō iraſcit̄: eo q̄ eſt ſibi ꝯ nāȝ
cū non hēat pōm iraſcibilē: ſicut eſt ſibi ꝯ nāȝ comedere ⁊ bi
bere: q: nō eſt aīal. Si tn̄ deus hr̄et potentiā iraſcibilē: aliqn̄
iraſceret̄: cū nihil in eo fruſtra ſit. Quod ḡ hō hēat viȝ iraſci
bilem ⁊ nūq̄ȝ iraſcatur: ꝯ nām agit: q̄ nihil ſibi fruſtra dedit. Q
¶ Ad ſecūduȝ dicendum q̄ motus ire ⁊ omnes alij motus
appetitus ſenſitiui ſunt vtiles homini: ad hoc q̄ promptius

exequaꝛ ea que rõ dictat. Sicut videmus in omnibus rebus
ꝙ facilius illa agimus ad que naturaliter inclinamur: q̃ȝ ea
ad que iclinamur ex ſola rõne. Et qꝛ motus appetitus ſenſi-
tiui ſunt aliqd nãle in nobis qñ qs vſus fuerit eis velut iſtru
mẽtis in opatiõe ſua: vehemẽtius inclinabiꝛ cuȝ nã adiuuet
rõnẽ. Nam ibi mouebiꝛ ſenſitiuus appetitus ad obm ſuum
tanq̃ȝ in quoddã bonũ: nõ vt eſt determinatuȝ a rõne: ſed vt
eſt obm ſuũ: qꝛ appetitus ſenſitiuus nõ põt ꝑcipere ſe moue
ri a rõne. Et qꝛ mouēꝛ ab obo ſuo ſub rõne boni ⁊ finis: ⁊ ñ
vt alteꝝ ordinaꝛ: mouebiꝛ delectabilr̃. Sic qñ alicui hoi iu-
beꝛ ꝙ faciat id in quo delectaꝛ: qꝛ tunc vehementer agit. Si
eni ageret aliqd ſolũ inquãtũ ſibi iubeꝛ: forte eẽt ſibi difficile
cũ nõ appareret ibi rõ aliqua ꝑfectiõis: ſed ſolũ ſubiectioniſ.
Cuȝ aũt agit aliqd in quo delectaꝛ: moueꝛ ſub rõne ꝑfectiõiſ
qꝛ ab obo ꝑficiꝛ. Ideo moueꝛ vehemẽter vel itẽſe. Iſta eſt g̊
cã q̃re ſi opeꝛ qs ex rõne ſimul cũ paſſiõe opaꝛ vehementer.
Si aũt ex ſola rõne: remiſſius: ⁊ difficilius opaꝛ. Iõ valde ꝓ
fuit ⁊ bene ordinatũ fuit ꝙ darenꝛ motus paſſionales tan-
q̃ȝ inſtrm rõni ad opandũ circa aliqd: ⁊ iõ nõ ſunt inutiles:
⁊ ſic defectus eoꝝ ſunt vitioſi. ¶ Sed diceꝛ ꝙ nõ eſt ꝯueni
ens rõnẽ opari per paſſionẽ: qꝛ cũ qs opaꝛ ad fineȝ illum ad
quẽ paſſio ordinat ſub ipa rõne: nõ recte agit. Et tñ paſſio ſꝑ
R moueꝛ in obm ſuũ ſub rõne finis: ⁊ nõ vt eſt impata a rõne
ergo erit icõueniens per illã opari. ¶ Dõm ꝙ ſi paſſio ẽ ꝓn
cipale mouẽs ⁊ nõ regulaꝛ rõne: pctm̃ eſt. Qñ tñ rõ eſt ꝓnci
pale mouẽs ꝙ paſſio ſit inſtrm ſuũ: nõ eſt irrõnabile. Naȝ lȝ
ipſa paſſio nõ moueaꝛ ſub rõne inſtri obediẽtis rõni ⁊ volũ
tati: hoc eſt qꝛ ipſa paſſio nõ põt ꝑcipere ſe moueri a rõne ꝑ
modũ inſtri nec alio mõ. Sufficit igiꝛ rõi ꝙ ipa moueat paſ-
ſionẽ per modũ iſtri: lȝ ipa ſe moueri neſciat velut artifex mo
uet inſtra: ⁊ deducit per ea effectũ: ⁊ ipa neſciuit ſe moueri:
S ⁊ tñ nicolaus effect⁹ deduciꝛ. ¶ Ad. iiĳ. dõm ꝙ eẽ ſine ratio
Ad 3^m ne eſt malũ hoĩs: ⁊ tñ qui oĩno eſt ſine ira: ẽt ſine rõne ẽ ali-
argu. qñ: cũ interdũ ſit neĉiuȝ iraſci. ¶ Nam in eo qui ordinate a-
git iudiciũ rõnis: nõ ſolũ eſt cã ſimplicis motus volũtatis: ſȝ
etiã appetit⁹ ſenſitiui. Nã ſicut ad iudiciũ rõnis ſeqtur nãlr̃
motus volũtatĩ. Ita ad motũ volũtatĩ ſeqꝛ nãlr̃ mot⁹ paſſiõiſ
ſi voluntas moueaꝛ circa aliqd qd ſit obm alicuius paſſiõis
⁊ ſic interdũ eẽ ſine ira eſt eẽ ſine rõne ſcȝ quando requiriꝛ
ꝙ hõ iraſcaꝛ ſicut interdũ requiriꝛ: vt ſupra dictuȝ eſt. Et ſic
ſicut remotio effectus eſt ſignũ remotiõis iudiciĳ ratiõis. De
hĳs ſcũs tho. ĳ. 2^e. qõne. clviĳ.

¶ An ſpecies ire poſite ab ariſtotele ſint bene poſite.

Queſtio. CXLV.

Queritur de ſpẽbus ire quas aſſignat ariſto. iiĳ. ethi. ponẽdo tres ſpẽs. ſ. acutos amaroſ
difficiles: an ſint bene aſſignate. ¶ Dicũt qdã ꝙ nõ: qꝛ dĩ ꝙ
Opinio amari ſunt quoꝝ ira difficilr̃ ſoluiꝛ: ⁊ multo tꝑe manet. Hoc
q̃rundã aũt ad circũſtãtiã tꝑis ꝑtinet. Poſſent g̊ ſȝ alias circũſtãtias
ꝙ non ire aſſignari alie ſpẽs eius. Et ſic erũt plures q̃ȝ tres. ¶ Iteȝ
p^a rõ. dĩ ibi ꝙ irati difficiles ſiue graues dicunꝛ: quoꝝ ira nõ com
2. rõ. mutaꝛ ſine cruciatu ⁊ punitiõe. Hoc aũt ꝑtinet ad indiſſolu-
bilitatẽ ire. Et tñ irã nõ ſolui facilr̃ ꝑtinet ad amaros. Ideȝ g̊
hñt amari ⁊ difficiles. Et ſic nõ bñ aſſignabunꝛ iſte ſpecies.
3. rõ. ¶ Itẽ ira hȝ ſupabũdãtiã ⁊ defectũ ⁊ vtrũq̃ȝ eſt vituꝑabile
iiĳ. ethi. g̊ in vtroq̃ȝ debẽt aſſignari aliq̃ ſpẽs ire. Et tamẽ iſte
tres ꝑtinẽt ad ſupabũdãtiã: ⁊ in defectu nõ aſſignãꝛ aliq̃ ſpe-
cies: g̊ nõ aſſignanꝛ ꝯueniẽter ſpẽſ ire. ¶ Itẽ xp̃s aſſignauit
4. rõ. ſuꝑ in lr̃a tres gradus ire. ſ. q iraſciꝛ frĩ ſuo. Et qui dixerit ra
A cha. ⁊ q dixerit fatue: ⁊ nõ cõueniũt iſti gradus cũ ſpẽb⁹ aſ-
Rñdeꝛ ſignatĩ ab ari. g̊ nõ ꝯueniẽter aſſignanꝛ. ¶ Dõm ꝙ iſte ſunt
ad q̃ſitũ tres ſpẽs iracũdoꝝ q̃s aſſignat ari. ⁊ ꝑtinẽt ad ſupabũdãtiã
qõnis. Nã lȝ iracũdia ſit paſſio: tñ qñ pro pctõ accipiꝛ ſꝑ dicit ſuper
B abũdãtiaȝ: ⁊ ipſe defect⁹ dĩ iniraſcibilitas: de q̃ nullas ponit
ſpẽs. ¶ Prima ſpẽs iracũdoꝝ eſt eoꝝ q vocanꝛ acuti: q ira-
ſcunꝛ qb⁹ nõ oȝ: ⁊ magis q̃ȝ oȝ: ⁊ veloci⁹ ⁊ maiori tꝑe: ⁊ qñ
p^a ſpẽs. nõ oȝ: ⁊ ſic de alĳs circũſtãtĳs: lȝ nõ eueniãt oĩa iſta ſimul ſȝ
per ꝑtes: qꝛ malũ nunq̃ȝ eſt itegrũ: nã eẽt itollerabile. Iſti ſic
iraſcunꝛ velociter: ita velociter irã dimittũt retribuẽdo eis q
bus iraſcunꝛ: vel oñdẽdo eis irã ſuã: ⁊ tũc qeſcũt. Iſti aũt li-
cet in multis peccẽt ꝓcipue peccãt qꝛ velociꝛ iraſcunꝛ. Et ob
hoc vocãtur acuti: in extremo. i. multũ prõpti ad irã. Sic cor
pora acuta facilr̃ penetrãt. Et ex h̃ ſeqtur alia propẽtas. ſ. ꝙ
iraſcanꝛ de oĩbus que pñt aliq̃ mõ ꝯtriſtare. Diciꝛ autẽ ꝙ iſti
qeſcũt velociter. Qꝛ cũ ira ſit appetit⁹ vindicte: hita illa nãli
ter ſeqtur qeſ. Acuti tamẽ retribuũt vt dictũ eſt: iõ qeſcũt. Et
dato ꝙ nõ poſſint retribuere: ſaltẽ oñdunt irã ſuaȝ exterius
ſcȝ per vocẽ clamãdo vel cõtumelias dicẽdo vel in geſtu. Et
per hoc ira aliquo mõ euaporat: ⁊ cito cõſumiꝛ. Nam ira q̃n
dam inflãmationẽ facit in ſanguine per euaporationẽ felliſ.
Et cuȝ illa inflãmatio ⁊ fumoſitas euaporet per voces: illi q
clamãt: vel qui cõtumelias dicũt irã ꝑdunt: qꝛ illã per hoc cõ
ſumũt. ¶ Diciꝛ etiã ꝙ iſti velociter iraſcunꝛ. Hoc eni fit pro-
pter nature velocitatẽ. Oĩs eni ira hȝ quãdã velocitatẽ: eo ꝙ
fit per motũ colere. Nõ eſt aũt aliqs humor ita faciliter mo-
bilis ſicut colera: iõ oꝑȝ irã velocẽ eſſe. Sic diciꝛ. vĳ. ethicoꝝ:
ꝙ ira ꝓpter caliditatẽ ⁊ velocitatẽ nature audiẽs non ple-
ne ꝓceptum ratiõis mouet cõfeſtiȝ ad punitioneȝ. ¶ Quia
tamẽ quidã ſunt magis colerici q̃ȝ alĳ adhuc eſt differẽtia in
velocitate motus ad iraȝ: qꝛ illi qui ſũt calidiores ⁊ ſicciores
velocius mouenꝛ ad irã. Et ꝓpter hoc. iiĳ. ethi. de acutis ſo-
lis dr̃ ꝙ habẽt velocitatẽ in ira. ſ. qꝛ excellentius illã hñt licȝ
ceteri irati velocitatẽ habeãt. ¶ Scõa ſpẽs eſt eoꝝ qui dicũ C
tur amari. De qbus dicit ariſto. ꝙ ſunt difficile ſolubiles ab 2. ſpẽs.
ira: ⁊ retinẽt illã in ſe. Multo eni tẽpore iraſcunꝛ ⁊ tunc qe
ſcũt ab ira quãdo retribuerint. Si aũt non potuerint retri-
buere habẽt in ſe quãdã grauitatẽ ⁊ afflictionẽ ⁊ ſunt mole
ſti ſibiipſis ⁊ amicis. Iſti dicunꝛ amari ab amaritudine. i. tri
ſtitia quã habẽt. Quia ita eſt triſtitia in aĩo ſicut amaritudo
in guſtu. Fit autẽ iſtis amaritudo: qꝛ triſtitia pro iniuria infli
cta grauat eos q̃ȝ diu nõ retribuũt. Et qa ſi contingit eos lõ
go tẽpore tenere iraȝ affligũtur valde per triſtitiã quam ſem
per habẽt. Ideo amari vocanꝛ. ¶ Iſti eniȝ ſunt difficile ſolu
biles: qꝛ nõ poſſunt ſolui ideſt ꝑdere irã niſi retribuãt vel di-
geraꝛ ira in eis. Si eni retribuerint: nõ ſolũ ira ceſſat: ſed con
ſequiꝛ delectatio. Sicut dicit ariſto. Punitio eni quietat im
petũ ire: delectationẽ pro triſtitia faciens. Si aũt nõ retribu
unt: nõ poſſunt ſolui ab ira niſi per hoc ꝙ in eis digeraꝛ: nã
diciꝛ ꝙ retinẽt eaȝ in ſe. Naȝ ſi oñderẽt eaȝ: etiã ſi nõ retribu
erent euaporaret cito ⁊ ceſſaret. Et tamen per hoc ꝙ manet
abſcõdita hȝ vires ad manendũ longo tẽpore: ſicut ignis q ẽ
abſconditus longiori tẽpore manere põt. Sic dicit Gregori⁹
v. moraliũ: ꝙ ira per ſilẽtiũ clauſa intra mentẽ vehementius
eſtuat. Et ꝓpter hoc dr̃. iiĳ. ethi. ꝙ acuti velociter ſoluuntur
ab ira ⁊ qeſcũt: qꝛ reddũt vel manifeſti ſunt ideſt qꝛ retribu-
unt puniendo vel manifeſtant irã in verbis: ⁊ vtrũq̃ȝ eaȝ mi
nuit: aut ceſſare facit. Amari aũt nõ oſtẽdunt eã: ideo nõ põt
tolli niſi per hoc ꝙ in eis digeraꝛ. Et tamẽ ad digeſtioneȝ in
tra aĩum idiget longo tẽpore. Sic dicit ibi ari. In ipſo autem
digeri iram tẽpore indiget ideſt lõgo tẽpore. Et diciꝛ etiaȝ ibi
ꝙ non ſuadebit ipis aliqs ideſt nemo poterit ſuadere eis ꝙ
ab ira recedant. Et hoc fit qꝛ non ſunt manifeſti ideſt nõ oñ
dunt irã ſuã exterius. Et cũ nemo illã cognoſcat nemo illis
ſuadebit eã dimittere. Etiam qꝛ ipſi habẽt triſtitiã continua-
tam ⁊ ꝓpter iſtã habẽt irã. Ideo q̃ȝdiu triſtitia manſerit nõ
poterit auferri ira. Et tamẽ triſtitia non põt auferri niſi ꝑ de
lectationẽ ꝯtrariã que fit per vindictã: ſicut ibi diciꝛ ꝙ puni-
tio quietat impetũ ire delectationẽ pro triſtitia faciens. Vel
ſi nõ eſt iſta delectatio: oꝑȝ irã ⁊ triſtitiã per ſe ipſaȝ deficere.
Et hoc eſt per digeſtionẽ eius. ¶ Iſtis eni duob⁹ modis ali-
qua res deficit ſcȝ a cõtrario ſuo vel ex defectu ꝓncipioꝝ ſuo
rum: ſicut calor extinguitur per frigus vel per defectũ mate-
rie in qua cõſeruaꝛ. ¶ Iſta autẽ digeſtio ire ⁊ triſtitie ꝓprie
diciꝛ: qꝛ aliqd corpale eſt qd digeritur ſcȝ quedaȝ inflãmatio
facta in ſanguine per euaporationẽ felliſ vt dictũ eſt. Iſtõ au
tem longo tẽpore fit: ⁊ etiã cũ difficultate magna. Ideo diciꝛ
ꝙ iſti ſunt moleſtiſſimi ſibi ⁊ amicis. Nam cum habeant in-
tra triſtitiam cõtinue non poſſunt gaudere in aliquo exterio
ri. Ideo vltra hoc ꝙ affliguntur a triſtitia: ipſi etiam ſe affli-
gunt inquantũ ex vna triſtitia q̃ȝ habẽt fit eis occaſio ad ha
bendũ multas alias. Etiam ſunt moleſti amicis quia actus
amicorum eſt delectabiliter conuiuere vt patet octauo ⁊ no
no ethicorum. Iſti autem cum ſint intra ſe triſtes: cum amĩ-
cis letari non poſſunt: ſed potius eis triſtitias inferunt: quia
amici triſtantur de triſtitĳs amicorum. ix. ethicoruȝ. ¶ Ter
tia ſpecies eſt eoꝝ qui dicuntur difficiles: ⁊ iſti habent mul- D
tas conditiones amarorum de quib⁹ diximus. Nam iraſcun
tur de qbus nõ oꝑȝ: ⁊ magis q̃ȝ oꝑȝ: ⁊ maiori tempore: ⁊ eti
am qñ nondum retribuerint triſtantur ſicut amari. Sed dif
ferunt ab eis: quia iſtis etiam ſi ira longo tempore manſerit
nunq̃ȝ

nunq̄ʒ ſoluiť niſi retribuerint. Jn amaris aūt aliqn̄ tolliť ira
E ſine retributiōe.ſ.qn̄ digeriť per longū tp̄s. ℂ Rō dr̄ie eſt q꞉
amari hn̄t irā pp̄ triſtitiā: ꝛ p̄nr reſpiciunt triſtitiā: ꝛ non ap
petunt vindictā p̄nr ſed ſolū vt qetēt triſtitiā inflictā.ſ.aufe
rendo eam: ſicut dictū eſt ꝙ punitio qetat ipetum ire delecta
tionē pꝛo triſtitia faciēs. Si ergo cōtingat tolli triſtitiaʒ ſine
vindicta: nō curāt de vindicta. Cōtingit tn̄ irā digeri tēpoꝛe
ꝛ hoc eſt tolli triſtitiā: ergo poſſunt qetari ab ira ſine retribu
tione. Difficiles aūt attendunt p̄nr vindictā: ꝛ nō ipſaʒ triſti
tiā. Jdeo etiā ſi cōtingeret tolli triſtitiā vel fieri digeſtioneʒ ꝑ
lōgum tp̄s nō tollereť ira: cū ipſi directe appetāt vindictam.
Jō motus eoꝝ nō pōt qetari niſi per vindictaʒ. Et tn̄ ꝓp̄e lo
quēdo in difficilib⁹ nō degeriť ira: ipſi eni hn̄t deſideriū vin
dicte p̄nr. Cum ḡ iſtud maneat: ira nō minuiť. Secus aūt in
eis qui retributionē nō deſiderāt p̄nr: q꞉ cū ad eā nō attēdāt
Primo. minuiť pauliſꝑ impetus ire. ℂ Diciť aūt ira digeri quātū ad
duo. Unū eſt ꝙ ipſa inflāmatio: ꝛ cōmotio interius facta: cū
fuerit qdā feruoꝛ coꝛꝑalis pauliſper ceſſat: ſicut olla feruēs
ſi auferať ignis totus pauliſꝑ reſidet quouſqꝫ tota ebulitio
ꝛ caloꝛ auferať. ℂ Scdm̄ eſt ipſaʒ triſtitiā que durat per me
Scdo. moꝛiaʒ iniurie: per ipſi⁹ obliuionē deleri. Nam cū taʒ triſtitia
quā ira ſint pp̄ iniuriā illatā vel extimataʒ: quādiu manſerit
apud aliquē memoꝛia iniurie: ꝛ reputauerit eſſe iniuriā: ma
nebit deſiderū vindicte. Si aūt memoꝛia iniurie totalr̄ aufe
ratur: nō poterit manere deſideriū vindicte. Si aūt nō tollať
pōt diminui q꞉ in p̄ſentia rei exiſtimať ipſa maioꝛ q̄ʒ in abſē
tia. Jdeo qn̄ qs actualiter ſuſcipit iniuriā: maioꝛem eē exiſti
mat eā: q̄ʒ poſtea ſuccedēte tp̄e: eo ꝙ minuiť exiſtimatio ꝑ ab
ſentiā ꝛ diuturnitatē tp̄is. Sicut amicitia minuiť pp̄ abſen
tiaʒ amicoꝝ diuturnā imo aliquando tota perit: ſicut dr̄.viij.
ethi. ꝙ abſentia ſi diuturna ſit obliuionē amicitie facere vide
tur. Etiā ira ꝛ exiſtimatio iniurie maioꝛ eſt in p̄ſentia iniuri
antis. Ut pꝫ in eo qui a lōgo tēpoꝛe ſuſcepta iniuria: nunc de
nouo videat iniuriātē. Nam turbať magis ꝛ reputat iniuri
am maioꝛē q̄ʒ paulo ante hoc reputabat. Nō quidē ꝙ aliqua
iniuria de nouo inferať: ſed q꞉ memoꝛia per p̄ſentiā rei foꝛtifi
catur: que per diuturnā abſentiā fuerat debilitata. Jſte ḡ ſūt
F tres ſpēs iracundoꝝ quas ariſto. aſſignat. ℂ Alij etiā ſimi
Alia poſitio ſpēꝝ ire liter aſſignāt.ſ.damaſcenus ꝛ Grego. niſenus: dicentes eſſe
p^a ſpēs. tres ſpēs ire.ſ.felleā: ꝛ maniā: ꝛ furoꝛē. ℂ Dicūt felleā eē p̄n
cipium ire: cū ira a felle⁴ p̄ncipiū hēat: cum ſit quedā inflāma
tio ſanguinis ex euapoꝛatiōe colere vt diť damaſcen⁹. Et iſta
attribuiť illis quos acutos vocat ariſto. q꞉ illi habēt p̄ncipiū
2. ſpēs. ire: per hoc ꝙ veloces ſunt ad iraſcendum. ℂ Mania ē quā
nos vocamus inſaniā: ꝛ dr̄ a manēdo: q꞉ longo tēpoꝛe ma
net ita vt trāſeat in vetuſtatē. Et iſta eſt iracūdia illoꝝ quos
ariſto. amaros vocat. Nam dicit⁹ ꝙ iſti ſunt difficile ſolubiles
ꝛ multo tēpoꝛe iraſcunť: q꞉ ad hoc ꝙ ira digerať in eis tēpo
re indigēt. ℂ Furoꝛē aūt dicūt eſſe irā que ſuppliciuʒ deſide
3. ſpēs. rat: ꝛ tēpus ad illud obſeruat. Et iſta ira cōuenit illis q̊s ari.
difficiles vocat: qui nunq̄ʒ ſoluunť ab ira niſi retribuerint.
ℂ Conſiderandū ꝙ ira vt ſupꝛa dictū eſt pōt conſiderari vt
G paſſio vel vt peccatū. Et vtroqꝫ mō cōpetunt eis iſte ſpēs: ꝛ
tn̄ differēter. Nā vt eſt paſſio cōſiderant ſpēs in ea ſolū vt ad
dunt quādā magnitudinē: in qua aſſumiť aliq̄ dr̄ia conſtitu
ens iſtas ſpēs. Et tunc ſi cōſidereť ira in oꝛdine ad p̄nm ſuū:
ſic eſt ſpēs amaroꝝ. Nā ira oꝛiť ex triſtitia. Ex hoc eni ꝙ qs
triſtatus eſt per iniuriā illatā deſiderat vindictā. Et iſta tri
ſtitia cōſiderāť in amaris: qui nō cruciant p̄nr pp̄ deſiderium
vindicte: ſed pp̄ afflictionē quā triſtitia eis infligit in manen
do ſibi. ℂ Si v̊o cōſidereť quātū ad id ad qd̊ ira moueť: ſic ē
H ſpēs difficiliū. Nam ira moueť ad vindictā q꞉ nihil irat⁹ deſi
derat inquātū hmōi niſi vindictā: hec aūt difficilib⁹ cōuenit
quia nūq̄ʒ cōmutanť ab ira: niſi retribuerint. De hijs dictuʒ
I eſt.ſ.q.cxxxvij. ℂ Si aūt cōſidereť ira vt eſt pctm̄: accipien
tur ſpēs in ira inquātū varie cōtingit per irā recedere a recti
tudine rōnis. Recediť aūt per ſuꝑabūdantiā ꝛ defectū. Jp̄e
tn̄ defect⁹ nō eſt ꝓp̄ie nominat⁹: licet large voceť inirāſcibi
litas: iō in eo nō inueniunť noia aliquaꝝ ſpēꝝ. ℂ Unde ēt
ſi alique ſpēs ire reperirenť in defectu: nō hr̄emus noia ꝑ il
lis. Jlla cā eſt: q꞉ defectus in ira eſt q̄ſi cōtra naturā retribue
re aūt ꝛ vindictā appetere eſt nāle vt dr̄.iiij.ethi.ſ.humaniuſ
eniʒ punire.ſ.q̄ʒ remittere. Pauci ergo ꝛ rariſſimi in hoc pec
cant. Jō ſpēs nō ſunt cōſtitute pꝛo illis. Naʒ ſpēs in iracun
dijs cōſtitute ſunt per aliq̄s dr̄ias manifeſtas. Et hoc q꞉ cir

ca iracūdiā multi peccant ꝛ ſepiſſime. Jn defectu auteʒ rari
peccant ꝛ rariſſime iō nō ſunt manifeſte differētie peccātiuʒ
vn̄ nō potuerūt cōſtitui ſpēs in defectu nec noia inueniri: ſʒ
ſolū ip̄e defectus vocať inirāſcibilitas: iſtaʒ rōnē tāgit ariſto.
iiij.ethi. ℂ Si aūt cōſideremus ſuꝑ abūdātiā i ira multi̇ mo
dis cōtingit aliquos peccare circa irā tn̄ p̄cipue peccatur per K
tres modos. ℂ Unus eſt ſi qs facilius aut velocius iraſcať p^9 mod^9
q̄ʒ debet: ſiue iraſcať quibus debet ſiue qbus non debet: ſiue
maioꝛi tēpoꝛe ſiue nō: ꝛ ſic de alijs circūſtātijs. Eſt iſta facili
tas in eis modus peccādi gn̄alis ſʒ oēs circūſtantias. Et ab
iſta facilitate vel leuitate iraſcēdi accipiť nomē p̄me ſpēi ſcilʒ
acutoꝝ: q꞉ ſicut coꝛꝑa acuta faciliter penetrant: ita iſti faciliť
ꝛ ex q̄cunqꝫ leui cā iraſcunť. ℂ Alius modus eſt peccandi
per durationē ire. Q꞉ per hoc vt aliqui ex triſtitia iraſcunť
maioꝛi tēpoꝛe q̄ʒ debēt retinēt iram: ſiue iraſcanť quibus de 2. mod^9.
bent: ſiue nō: ꝛ quātū debēt: vel pꝛo qua re debēt: ꝛ ſic de ali
is circunſtantijs. Eſt eni iſte modus qdaʒ peccandi: q꞉ vltra
oēs alias circūſtātias eſt iſte ſpālis modus cōſideratus circa
irā. Jō ſiue in illis qui iniuſte iraſcunť: ſiue in eis qui iraſcun
tur iuſte: retinere irā longo tēpoꝛe.ſ.maioꝛi q̄ʒ opꝫ pcm̄ eſt: ꝛ
ꝓuenit eis vt dictū fuit ex triſtitia que in eis eſt: ꝛ quouſqꝫ
illa ceſauerit: nō pn̄t ab ira ſolui. ℂ Tertius modus peccan
di in ira eſt per obſtinatuʒ aīum vindicte. Et iſte modus pōt
adiungi cū oibus circunſtantijs: ſiue qn̄ qs iuſte iraſciť: ſiue
qn̄ qs iniuſte. Nā vtroqꝫ mō illicitum eſt hr̄e aīuʒ obſtinatū
ad vindictā. Et maxime qn̄ qs iraſciť iniuſte. Et iſtud ꝑtinet
ad difficiles: qui nō cōmutanť ab ira niſi retribuerint. Et ſic
cōuenieēter diſtincte fuerūt iſte tres ſpēs in ira: ſiue vt eſt paſ
ſio: ſiue vt eſt pctm̄. ℂ Ad p̄m dōm ꝙ amari nō accipiūt p̄nr L
per circūſtantiā tēpoꝛis.ſ.per hoc: ꝙ lōgo tēpoꝛe iraſcunť: ſʒ Ad p̄m
per quandā firmitatē quaʒ habēt in ira ex cā ſua ꝑmanente argu.
ſcꝫ ex triſtitia. Et cū dr̄ ꝙ per oēs circūſtātias poſſint diſtin
gui ſpēs ire: dōm ꝙ nō cōſiderať aliqua ſpēs iſtaꝝ per aliq̄ʒ
de circūſtantijs gn̄alibus que poſſunt eē circa actuʒ.ſ.qn̄: ꝛ
vbi qualr̄: ꝛ pp̄ qd: ꝛ ſic de alijs: de qbus pꝫ.iij.ethi. Sed cō
ſiderantur ſpēs iſte per habitudinē ad aliquos modos ſpā
les ire.ſ.quātū ad p̄ncipiū ſuū: vel ad cām: vel ad obiectū: vt
ſupꝛa dictū eſt. Et hoc inquātū eſt illa paſſio: vel inquātū eſt
pctm̄ per alios tres modos ſpāles peccādi in ira: vt ſupꝛa di
ctū eſt. ℂ Ad.ij. dōm ꝙ amari ꝛ difficiles habent inter ſe ali M
qua cōia: dr̄nt tn̄ ex motiuo. Nam amari retinēt irā lōgo tē
poꝛe pp̄ triſtitiā que eſt cā ire: ꝛ manet in eis diu. Difficiles
aūt retinēt irā ex deſiderio vindicte que eſt obiectū ire. Jdeo
quouſqꝫ retribuerit nō ceſſat ira vt dictuʒ eſt. ℂ Ad.iij. dicē
dum in ira reperiť ſuꝑabundātia ꝛ defectus. Spēs tam̄ ire N
ſolum ponūtur in ſuperabundantia: q꞉ in defectu raro con
tingit hoiem peccare: ꝛ ſic pctā ſunt ibi innoiata: vt ſupꝛa di
ctum eſt. ℂ Ad.iiij. dōm ꝙ xp̄s aſſignauit in ira potius treſ O
gradus q̄ʒ tres ſpēs. Et cōſiderantur nō ex p̄te modi vel cō
ditionis alicuius ire: ſed ex p̄te effectus. Unde diſtinxit eam
quātū ad hoc ꝙ ira aliqd facit in aīo ꝛ aliquid in voce ali
quādo diſtincta ꝛ aliquādo idiſtincta: q̄re aūt in plures gra
dus nō diſtinxerit cū ex parte rei non poſuerit irā: diceť ifra
q.clv. Species aūt aſſignate per ariſto. aſſumunť ex cōditio
nibus qbuſdam ire: ideo cōuenienter aſſignate ſunt.

ℂ An vituperabilioꝛ ſit ira q̄ʒ cōcupiſcētia. Qō. CXLVI.

Queritur de cōparatiōe ire ad cōcupiſcentiā: an vituperabilioꝛ ſit ira q̄ʒ cōcupiſcentia
vel ecōtrario. ℂ Dicendū ꝙ tā ira q̄ʒ cōcupiſcētia ſunt paſ A
ſiones: ꝛ ſʒ ſe nō ſunt vituperabiles q꞉ al's qn̄cunqꝫ homo Rn̄deť
cōcupiſceret vel iraſcereť eēt vituperabilis. Qd̊ falſuʒ eſt vt ad q̄ſitū
pꝫ.ij.ethi. Uituperanť aūt deficientes ꝛ ſuꝑabundātes circa qōnis.
eas. Et tunc eſt dubiuʒ in qua eaꝝ eſt hō magis vituperabi
lis. ℂ Eſt dōm ꝙ poſſumus cōſiderare paſſiones iſtas ꝑ ac
cidens ideſt q꞉ accidit actus eaꝝ eē aliquādo multū vitupe
rabilis: ꝛ aliquādo paucū. Et hoc modo poterit eē turpioꝛ in
terduʒ ira cōcupiſcētia: ꝛ interduʒ ecōtrario: ſm̄ ꝙ varie cō
tingit pecccari per eas: q꞉ tn̄ hoc eſt per accidens nō eſt aliq̄
certitudo. Conſiderando autē iſtas paſſiones ex ſeipſis: ſiue B
ex cōditiōibus ꝓpꝛijs ipſaꝝ dicendū ꝙ cōcupiſcentia ē tur
pioꝛ q̄ʒ ira vt ꝓbat Ariſto. vij.ethi.c.viij. iducēs quattuoꝛ ra p^a ratio
tiones ad hoc. ℂ Pꝛima eſt quia ira audit aliqualiter ratio
nem: ꝛ conſequitur eam: concupiſcentia autem non audit.
Et tamen audire rationem aliqualiter eſt laudabile. Naʒ in
paſſiōibus nō eſt aliqd vituꝑabile in magis: aut min⁹: niſi i
quātū

quātū recedit a rōne. Illud ḡ qđ magis rōnē audit: erit mi-
nus vituperabile: q: minus recedit ab ea. Hoc aūt oñdit ꝙ
ira audit rōnē a p̄n°.ſ. q: ipſa manifeſtat iīuriā vel cōtēptuꝫ
fuiſſe factū. Et tūc ira ꝯcludit q̄ſi ſilogizādo: ꝙ oppugnāduſ
eſt ille qui iniuriā intulit: nō tñ audit ira totalr̄ rōnē ꝓpt̄ ve-
locitatē nāe: q: ante q̄ꝫ rō determinet an iraſcēdū ſit pro iniu
ria illata: vel quō: aut quātū: vel quāto tp̄e: ira mouet ad vin
dictā: ⁊ ſic peccat̄ in op̄e nō audita rōne. Nam ſi eā audiret
oīno: iā nō eēt paſſio. Et ponit exēplū ad hoc de miniſtris ve
locib⁹ qui anteq̄ꝫ audierint totū p̄ceptū dñi mouent̄ ad ope
randū: ⁊ peccāt in op̄atiōe.i. errāt: q: neſciūt modū operādi
cum nō audierint totū p̄ceptū dñi. Ad exēplū ponit de cani-
bus qui ꝑꝑ velocitatē nāe ad iraſcendū: mox vt ſonitū audie
rint latrāt: ⁊ poſtea errāt: q: inuenīētes eē dñm vel aliquem
notū qui ſonitū fecit latrare ceſſant. Cōcupiſcētia aūt nō au
dit rōnē aliq̄ mō: ſed mox vt audierit per rōnē vel per ſenſuꝫ
eē aliqđ delectabile mouet ad fruitionē. ❡ Sed dicet̄ ꝙ i h̄
nō magis audit ira rōnē q̄ꝫ cōcupia: q: mox vt rō vel fanta-
ſia dixerit ꝯtēptū eē factū: ira mouet ad oppugnādum. Et ſic
cōcupiſcētia cū fuerit dictū per rōnē vel ſenſuꝫ eē aliqđ dele
ctabile mouet ad illud. ❡ Dōm ꝙ ira audit rōnem: q: lꝫ ira
p̄ rō p̄n cipalis. mouea t̄ imediate: vt rō dixit eē factū cōtēptū nō mouet̄ niſi
vt adiuuās rōnem ⁊ q̄ſi cōplens ſylogiſmuꝫ eius. Iō dī. vij.
ethi. ꝙ rō vel fantaſia mouetur qm̄ iniuria vel cōtēptus ma
nifeſtauit. Hoc aūt queādmodū ſylogizās qm̄ oꝫ talē oppu-
gnare cōfeſtim iraſcit̄: q̄ſi dicat. Sylogiſmuſ ſic fieri debebat
qui iniuriā infert oppugnādus ē. Rō eni oñdit iſtā ꝓpoſitio
nem minorē.ſ. iſte iniuriā itulit. Maior aūt de ſe cōſtat: ꝯclu
ſionē aūt nō adiunxit: ſed ipſa ira cōpleuit eā: incipiens mo-
ueri ꝯ illū qui iniuriā itulit: q̄ſi per hoc dicēt: ḡ iſte oppugnā
dus eſt. Vñ ira nō per ſeipaꝫ mouet̄: ſed q̄ſi i ſubſidiū rōnis:
⁊ ꝯtinuādo ſylogiſmū eius. ❡ Concupiſcētia aūt non adiu-
uat rōneꝫ: nec cōſequit̄ eā q̄ſi ſylogizās: ſed mox vt audierit
eē aliqđ delectabile mouet ad fruitionē. Et ex hoc ꝙ mouet:
ad fruēdū: apparet ꝙ nō mouet vt obediēs rōni nec vt adiu
uans eā: ſed vt deſiderās finē ſibi ꝓpriū: eo ꝙ delectabile hꝫ
rōnē fruibilis: ⁊ cōcupiſcētia qñ mouet in illō mouet ſub rō
ne finis: ⁊ nō q̄ſi ſubſeruiēs rōni volēti ad illud adducere.
Secus aūt in ira: q: obm̄ ſuū nō eſt aliqđ fruibile ſed potius
nociuū. Ideo nō mouet̄ in illud ira q̄ſi ꝑꝑ ſeipſaꝫ: cū non ha
beat aliqđ fruibilitatis in ſe: ſed vr̄ ꝙ agat vt rōni obediens
que mouet ad repellendū nociuū. ❡ Et hoc magis oñdit̄ q:
ira ſemꝑ mouet ſub rōne iuſti. Et impoſſibile eſt alr̄ mouere.
Naꝫ ira appetit vindictā: ⁊ illa eſt q̄daꝫ retributio pro malis
factis. Retribuere aūt penā pro culpa ad iuſtitiam ꝑtinet. v.
ethi. Et ſic ſub rōne iuſti ira appetit vindictā: lꝫ aliqñ erret.ſ.
q: nō eſt iuſtū illā appetere: vel in tanta quātitate appetere.
❡ Et apparet hoc magis q: dicit̄. ij. rheto. c. ij. ꝙ ſi irati pu-
tent nocētes ſibi fuiſſe ſufficiēter paſſos pro malis que itule
runt: amplius nō iraſcunt̄. Et ſic apparet ꝙ irati mouentur
D ad inferēdū alicui penā: ſolū in quātū putāt eē debitā. ❡ Itē
pꝫ hoc q: irat⁹ nō deſiderat penā in imenſuꝫ: ſed aliqñ ſaciat
ij. rheto. c. ij. Et tñ ſi nō deſideraret eā ſub rōne iuſti: nō pone
ret in ea aliquā mēſurā: ſed q̄ꝫto eēt pena grauior: tāto magl
iratus gauderet in ea: ⁊ moueret̄ ad ipaꝫ. Q: qñ aliqđ pro-
pter ſeipm̄ appetit̄ ſine mēſura appetit̄ vt dī. j. politico. ❡ Et
ponit̄ exēplū in auaris qui pecunias ꝑꝑ ſeipſas appetunt in
quātū vr̄ eis bone ⁊ pulchre etiā nō hita relatiōe ad aliqueꝫ
vſuꝫ. Iō in imenſuꝫ diligūt pecuniā. Et q̄ꝫto fuerit copioſior
pecunia tāto eā plus appetūt: ⁊ vellēt īfinitam ſi habere poſ
ſent. Vñ Salomō dicit. Auar⁹ nō iplebit̄ pecunia eccleſi. v.
Iratus tñ nō appetit penā in q̄cūq̄ꝫ magnitudine q: ēt ſi po
tuerit multū nocē: qñ putauerit ſatiſfactū eē: ceſſat ira ⁊ iam
miſeret̄. ij. rheto. ḡ nō mouet̄ irat⁹ ad penā īferēdā ꝑꝑ ſe ſed
inquātū pena iuſta reputat̄. Et tñ eē aliqđ iuſtū vel iniuſtuꝫ
mēſurat̄ per rōnē: ḡ ira nō mouet̄ ad vindictā niſi vt obedi-
ens rōni: lꝫ ipa neſciat ſe obedire: cū nō ſit virt⁹ ꝑceptiua. Cō
cupiſcētia aūt nō mouet ad delectabile tanq̄ꝫ ſequēdo rōneꝫ
q: tunc moueret ad illud iquātū iuſtū eſt delectari: ⁊ nō mo-
ueret ſub rōne finis. Mouet tñ cōcupiſcentia in delectabile
ſub rōne boni ⁊ finiſ ꝓpriꝫ cū dicat̄. vij. ethi. ꝙ mouet ad frui
tionē. Q̄ō tñ ad fruendū mouet̄ nō ꝓpt̄ alteꝝ mouet̄: ſꝫ ꝑꝑ
ſeipꝫ.i. ꝑꝑ ipſaꝫ reꝫ q̄ fruit̄: cū frui ſit amore alicui inherē ꝓpt̄
ſeipm̄: vt ait augu. li. de doctrina xp̄iana: ⁊ libro de trinitate.
Cōcupiſcētia ḡ nō mouet̄ in delectabile ꝑꝑ rōneꝫ iubentem

vel oſtendētē bonū eſſe moueri in illud: ſed ꝑꝑ ſeipam moue
tur.i. ꝑꝑ ſuū delectabile qđ eſt perfectio eius. ❡ Itē pꝫ q: cō- E
cupiſcētia ſi moueretur ad delectabile vt obediēs rōni: mo-
ueret̄ ad illud ſub rōne boni ⁊ iuſti: cū ad rōnem ꝑtineat po
nere modū in oībus reb⁹. Et tūc moueret̄ cōcupiſcētia ad q̄ſ
dā delectatiōes mediocres inquātū tales poſſent rōni cōue
nire: ⁊ tñ nō mouet ſic: ſed potius in delectationē q̄ꝫto fuerit
maior: tāto magis mouet̄ cōcupia. Ex quo apparet ꝙ ꝑꝑ ſe-
ipſaꝫ mouet̄: q: qđ ſine mēſura appetit̄ ꝑꝑ ſe appetit̄. j. politi
co. ḡ nō mouet̄ cōcupia ad delectabile ꝑꝑ rōnē: lꝫ delectabi-
le poſſet eē cōueniēs rōni cū moueat̄ ad illud ſub q̄cūq̄ꝫ ma-
gnitudine. Delectabilia tñ q̄ ſunt in ſenſu nō cōueniūt ratio-
ni niſi inq̄ꝫtū ſunt moderata: q: al's rōnē ipediūt ⁊ hoieꝫ de-
ſtruūt. vij. ethi. c. de delectatiōe. Ira aūt nō mouet ad penam
īfinitā ſed ad determinatā: iō iſta mouet̄ obediēs rōni: velut
audiēs eā aliq̄liter. ❡ Iō recte dr̄ ꝙ ira mouet̄ q̄ſi ſylogizās
ideſt q̄ſi cōplens ſylogiſmū quē rō inchoauit: ſed nō finiuit
q: ira ꝑꝑ ſuā velocitatē nō ꝑmiſit ſylogiſmū cōpleri per rōnē F
ſed ipa euꝫ cōpleuit. Et iō ſub rōne boni ⁊ adiuuātis rōnem
mouetur cū cōpleat opus eius. Et tñ cū tāta promptitudine
vult exeq determinationē rōniſ ꝙ peccat in executiōe ſic mi
niſtri veloces vt dictū eſt. Cōcupia aūt nō cōplet ſylogiſmuꝫ
rōnis: q: nō mouet vt obediens rōni iubēti ꝓſeq delectabi-
le: ſed inclinat̄ in delectabile tanq̄ꝫ in finē ſuū ad fruendum.
Cum aūt dr̄ ꝙ mox vt rō vel fantaſia oñdit qm̄ iniuria vl' cō
tēpt⁹ factus eſt ira mouet̄: innuit̄ ꝙ ira audit rōnē vel fantaſi
am. Q̄ō pōt duplr̄ intelligi. ❡ Vnomō ꝙ ira īſurgat aliqñ
per fantaſiā iudicātē iniuriā ſiue nocumētū factū: ſicut in be
ſtijs inſurgit ira: ⁊ tñ nō eſt in cis rō: ſꝫ fantaſia iudicās no-
cumentū factū. In hoie etiā poſſet interdū per fantaſiā iudi-
care nocumētū factū: ſic q̄s rei īſenſibili iraſcit̄ que nec iniuri
am infert: nec inferre pōt aut vult. ❡ Alit̄ pōt intelligi ꝙ tā
rō q̄ꝫ fantaſia reſpectu hoīs accipiant̄.ſ. qñ aliq̄s iudicat fa-
ctaꝫ eē iniuriā. Et veꝝ eſt ꝙ ad rōnē ꝑtineat. Si aūt iudicat
eē factā: ⁊ nō eſt: ꝑtinet ad fantaſiā.ſ. q: eſt ibi quedā apparē
tia iniurie: ſed nō fuit vera iniuria. ❡ Scđa rō eſt q: appeti-
tus qui ſunt magis nāles: ſunt minus turpes: etiā ſi aliquā G
do ſint ꝯ rōnem. Ira tñ nālior eſt q̄ꝫ cōcupiſcētia. Iō eſt min⁹ 2. rō p̄nci.
turpis. Primū pꝫ q: appetitib⁹ nālib⁹ damus q̄ndā veniā.ſ.
Siq̄s peccauerit in eo ad qđ multū nā inclinat magis eū ha
bemus pro excuſato q̄ꝫ ſi peccaret in eo ad qđ nō inclinatur
nālr̄. Irā tñ dicit ariſto. eē nāliorē cōcupia. Q̄ō oſtendit quia
eſt magis hereditaria a parētib⁹ in filios: ponēs exēplū de il-
lo qui p̄reꝫ percuciebat. Nā cū increparet̄ de hoc dixit iſtum
ꝑcuſiſſe eū q ſui ipiuſ: ⁊ illū eū qui ſui ipſius.i. iſte ꝑcuſſit pa
trē ſuū ⁊ p̄r iſtius ꝑcuſſit p̄reꝫ ſuū. Et ſic erat iā iſte quartus
in ꝓgenie illoꝝ qui p̄reſ ꝑcutiebāt. Et oñdens filiū ſuū ꝑuu
lum dixit. Et iſte me cū vir fiat.i. iſte me ꝑcutiet vt fact⁹ fuerit
vir. Et ſubdit cām.ſ. Cōnatū. n. nobiſ.i. iſtud eſt cōnāle gene-
ri nr̄o: iō in oīb⁹ deſcendētibus de hac ꝓgenie erit. Et nō ſo
lum ille dixit hoc eē nāle: ſed etiā oñdit illud q̄ſi iuſtū ex eoꝙ
veniebat nālr̄. Vñ nō ſolū q̄libet ꝑcutiebat p̄reꝫ ſuū: ſꝫ tātuꝫ
vnuſq̄ſq̄ꝫ ꝑcutiebat̄ a filio ſuo q̄ꝫtū ipſe p̄rem ſuū ꝑcuſſerat.
Vñ dī ꝙ tractus a filio qeſcere iuſſit apud hoſtia. Et eni ip̄e
ſolitus erat trahere p̄rem vſq̄ꝫ huc.ſ. p̄r iſtius qui ꝑcutiebat̄
a filio cū filius eū traheret per terrā intra domū ⁊ vellet pro
ducere extra domū iuſſit p̄r filio qeſcere apud hoſtia.i. nō tra
here amplius. Addēs cām.ſ. q: ipſe conſuetus fuerat patreꝫ
ſuū percutiendo vſq̄ꝫ ad locū illum trahere. q. d. ꝙ vſq̄ꝫ ad lo
cum illum trahēdo iuſte ageret ⁊ q̄ſi naturaliter: eo ꝙ p̄rem
ſuum vſq̄ꝫ ad locū illum trahebat. Si vero vlterius trahere
vellet. peccare videbat̄ quia iaꝫ excedebat id quod naturale
erat. ❡ Q̄ō aūt ira ſit naturalior: quia magis hereditaria eſt
cōuenīēter dī: q: a parētibus ſolū habemus ea que natura- H
lia ſunt: ⁊ que ſunt magis determinata in natura. Quantoḡ
aliquid magis ſolet deriuari a parentibus in filios, tanto eſt
magis nāle. Sicut magis nāle eſt hoi hr̄e pedes q̄ꝫ eſſe fleg-
maticum vel ſanguineum. Ideo vt ſemper filius recipit a pa
tre hr̄e pedes: ⁊ tñ nō ſemꝑ filius habet a p̄re eſſe ſanguine-
um vel flegmaticū ſicut pater eſt. Si ergo ira magis deriua
tur a parentib⁹ in filios q̄ꝫ cōcupia: erit naturalior. Q̄ō autē
deriuet̄ ira potius q̄ꝫ concupiſcētia: cum vtraq̄ꝫ ſit paſſio nā
lis. cā ē: q: ira habet magis cauſaꝫ vniformē q̄ꝫ cōcupiſcētia.
Nam ira ſequit̄ motū collere. Nā dr̄. vij. ethi. ꝙ ſit ira velox
ꝓpter nāe velocitatē ⁊ caliditatē. Et vtrūq̄ꝫ ꝑtinet ad colle-

ram:ɀ ſic hoīes fieri multū colericos:aut paucū:aut ſm de-
terminatū modū cōplexiōis:eſt fieri eos multū aut parū ira-
cundos:filios aūt colericos naſci a parētib⁹ colericis:lʒ non
ſemꝑ accidat:eſt tñ multū nāle.Qꝺ tñ aliqs ſit cōcupiſcēs ñ
hʒ vnitatē cauſe:qꝛ aliq ſunt cupidi circa guſtū:quidā in po-
tu:alij in cibo.Et ſm diuerſa gña ſapoꝝ:ita ſunt diuerſe ꝯcu
piſcētie.Jn venereis etiā idē eſt:qꝛ qdā mouenṫ ex ſola app-
henſione forme ſine aliq̄ diſpōne nāli ad cōcupiſcēdū:qꝛ ta-
men efficatius mouenṫ q̄ʒ oēs alij ſunt multo magis diſpoſi
ti nāliter ad cōcupiſcēdū.Jlli etiā:qui ex nāli diſpōne mouē-
tur:nō vniformiter mouētur:nec ad idē delectabile venereū
ſed plīme drie ſunt.Et ſic circa cōcupiſcētiā nō ē vnitas cau
ſe mouentis ad cōcupiſcendū.Circa irā aūt eſt vniformitas.
Et qꝛ illa que ſunt magis determinata ad vnuʒ ſunt magis
nālia cuʒ nā determineṫ ad vnū.j.politicoꝝ nālius deriuabi
3 3.rõ. tur iracundia a pr̄ibus in filios q̄ʒ cōcupiſcētia.¶ Tertia ra
tio eſt qꝛ qñ aliqs nocet alteri tāto vituperabilioꝛ eſt:quan-
to magis ex inſidijs agit cōcupiſcētia tñ eſt magis iſidiatrix
q̄ʒ ira:ḡ turpioꝛ ɀ vituperabilioꝛ eſt.¶ Primū pʒ qꝛ homici
das ex inſidijs magis vituperamus ɀ grauius punimus q̄ʒ
nō inſidiātes.¶ Scōm pʒ qꝛ ira manifeſta eſt ſic dicit ariſt.
iracundus nō inſidiatoꝛ:ſed manifeſtus eſt:cōcupiſcētia aūt
doloſa.Jratus eniʒ eſt manifeſtus qꝛ apparēt in eo ſigna ex
terius que iram oñdunt.Non eſt enim aliq̄ paſſio:que tot ſi
gna exterius oñdat:etiā qꝛ irat⁹ ꝓpter rōnis pturbationem
neſcit ſe occultare ɀ pp animi dilationē nō timet:ɀ ſe occul
tare nō curat:vt oñſuʒ eſt ſupꝛa.q.cxxxv.¶ Concupiſcentia
aūt doloſa eſt qꝛ ex inſidijs agit.Jnſurgit enim pauliſper ita
vt vix pcipiaṫ quouſqʒ totū hoiem poſſederit.Jta dicit ariſt.
ſm homeꝝ ꝙ venus cipꝛigena.i.genita de inſula cipꝛo fura
ta eſt intellectū ſpiſſe ſapiētis.i.decepit hoies multū ſapiētes
¶ Qꝺ aūt id qꝺ eſt manifeſtius ɀ ſine inſidijs ſit min⁹ tur-
pe ɀ maxime inter paſſiones conuenit ex multis.¶ Primo
K pª rõ. qꝛ ea que turpioꝛa reputamus magis occultamus:pp hoc q̄
rentes delectationē in venereis ſe maxime occultant qꝛ repu
tant ibi eē magnā turpitudineʒ.Job.xxiiij.Oculus adulteri
obſeruat caliginem dicens.Nō me videbit oculus ɀ operiet
vultū ſuū.Cōcupiſcētia aūt gñaliter ſe occultat magis q̄ʒ ira
cūdia:iō ſe ex hoc turpioꝛē oñdit.¶ Scꝺo:qꝛ qñ aliqs agit
2.rõ. ex iſidijs ɀ in occulto reputat ſibi minus licere id qꝺ agit:ſi
cut qui alteri nocet in occulto hoc facit qꝛ erubeſceret in pu
blico illud faceṙ.Si aūt crederet ſibi licere nō erubeſcēt ī pu
blico facere.Qui ḡ in occultis agit:ex hoc ipſo minus iuſtū
iudicat.Cōcupia ḡ iniuſtioꝛ eſt q̄ʒ ira que publice ſe oſtendit
Uñ ari.vij.ethi.nō ſolū dixit cōcupiſcētiā eē turpioꝛē ira:ſed
3.rõ. etiā iniuſtioꝛē.¶ Tertio qꝛ q̄ʒto aliqd eſt magis manifeſtuʒ
pōt ei magis occurri ſi nociuū ſit.Jta ḡ ire que ſe manifeſtat
pōt magis ſubueniri q̄ʒ cōcupie que ſe occultat:iō minus vi
tuperabilis ē ira q̄ʒ cōcupia in hoc ꝙ ſe manifeſtat.¶ Quā
4.rõ. ta rō erat qꝛ ille qui facit aliqꝺ malū ſolū ex triſtitia vꝛgente
minus vituperabilis eſt q̄ʒ qui oino ſpōte agit ſic dicit ibi ari
ſto.ꝙ ille qui iratus alicui iniuriā facit:nō reputaṫ iniuriam
facere vel modicā reputaṫ facē.Sed ille qui cū delectatione
iniuriatur reputatur facere iniuriam.Jratus autem ſemper
operatur cum triſtitia quia ira eſt appetitus cum triſtitia:vt
dṙ.ij.rhetoꝛico.qui aūt cōcupiſcit ſponte cōcupiſcit:cum de-
lectatio eum moueat ɀ nō triſtitia aliqua.Jō concupiſcentia
turpioꝛ eſt q̄ʒ ira.De hijs ari.vij.ethi.c.viij.

¶ An ira ſit foꝛtioꝛ concupiſcētia ɀ alijs paſſiōib⁹.Q.147.

Queritur circa cōcupiam ɀ irā:an ira ſit foꝛtioꝛ
concupia:ɀ alijs paſſionib⁹.¶ Dicen
A Rñſio adq̄ ſitū qōnis. duʒ ꝙ ira eſt vnica paſſio.Cōcupia aūt nō eſt vna:qꝛ ſūt mlˀ
te cōcupie.Nam alia in cibo:alia in potu:alia in venereis:ɀ
alie in multis alijs reb⁹.Jō nō pōt cōparari cōcupia ire ſʒ ra
tionē vnā niſi foꝛte diceremus:an oēs cōcupie ſint foꝛtioꝛes
q̄ʒ ira.Et qm̄ poſſet eē ꝙ aliq̄ ſpēs cōcupie eēt debilioꝛ q̄ʒ ira
ɀ alia eēt foꝛtioꝛ:accipiaṫ cōcupia pꝛo maxia cōcupia.ſ.an il
la ſit foꝛtioꝛ q̄ʒ ira.¶ Dōm ꝙ lʒ ſint multe paſſiōes:iſte due
ſint foꝛtioꝛes reliqs:ɀ tñ ipe iter ſe pñt cōpari in foꝛtitudie
q̄ʒtū ad id qꝺ pñt facere vel q̄ʒtū ad modū faciēdi.¶ Prim⁹
modus eſt cōueniēs cōparādi aliq̄ duo in foꝛtitudine.Nam
foꝛtitudo per ſe nō apparet q̄ʒta ſit:ſʒ qꝛ ipſa eſt ad opus:ap-
paret magnitudo vel puitas eius ex re opata.Quātū adhoc
aūt dōm eſt cōcupioꝝ ſiue amoꝛē eē maioꝛē oib⁹ paſſionibus
gñaliter:qꝛ plura pōt:ɀ ſpālˀr eē maioꝛē ira.Et nunq̄ʒ ħ me-
lius apparere pōt q̄ʒ cū due paſſiones ſimul aliquē tenēt:q̄
aliq̄ mō ſibi repugnāt.Nam illa q̄ excluſerit aliā potētioꝛ eſt
amoꝛ tñ ſiue cōcupia captiuat paſſiones iō oibus maioꝛ eſt.
Sic dicit Ber.ſuꝑ cātica:ſermone.lxxxv.O amoꝛ p̄ceps ve-
B hemēs:flagrans īpetuoſe:qui p̄ṫ te aliqd cogitare non ſinis
faſtidis cetera cōtēnis oia p̄ter te:te cōtētū reddis:ꝯfundis
oꝛdinē diſſimulas vſuʒ:modū ignoꝛas totū qꝺ rōnis:quod
opoꝛtunitatis:qꝺ pudoꝛis:qꝺ iudicij:qꝺ cōſilij:vt vṙ trium-
phas de teip̄o:ɀ in captiuitatē redigis.Et idē bernardus ſu
per cātica:ſermone.lxxx.dicit.Amoꝛ reuerētiā neſcit.Ab a-
mādo qppe ɀ nō ab honoꝛando amoꝛ dṙ:honoꝛat ſane qui
hoꝛret q ſtupet:qui metuit:qui miraṫ.Uacant hec oia peneſ
amantē:amoꝛ ſibi habūdat:ſibi vernat.oēs traducit:ɀ capti
uat affectuſ.Ad irā quoqʒ idē facit amoꝛ:qꝛ eā ſpālˀr ſuperat
vñ cū qs fuerit iratus ſi ſuꝺuenerit amoꝛ q excludē debeat
iram vel ipediri ab ea:potius ipſe irā excludet.Sicut diċ Se
neca tragedia.iiij.carmine.iij.vendicat oēs nā ſibi.Nihil im
mune eſt.Odiūqʒ perit cū iuſſit amoꝛ.Ueterēſqʒ cedūt igni-
bus ire.Quid plura canā.Uincit ſeuas ira nouercaſ.¶ Itē
C qui Ariſto.facit ſpecialē mētionē de cōcupiſcētia quātuʒ ad
foꝛtitudinē ſuam ꝙ ſit difficile cōtra illā pugnare:qꝺ nō di-
cit de ira:nec de aliqua alia.ij.ethico.c.iij.ſ.Adhuc autem ex
puero oib⁹ nobis connutriṫ:ꝓpter qꝺ difficile eſt conterere
hāc paſſionē cōtēpoꝛaneā vite.Et tamē tanto difficilius eſt
cōteri hanc paſſionē:quāto foꝛtioꝛ eſt ergo ſignificaṫ ceteris
foꝛtioꝛ.¶ Jtem expꝛeſſe dicit Ariſto.eo.c.Difficilius homi-
ni pugnare ꝯtra cōcupiſcētiā:q̄ʒ cōtra iram cum ait.Adhuc
autem difficilius voluptati pugnare q̄ʒ ire ideſt difficilius ē
pugnare contra voluptatem ideſt concupiſcentiam volu-
ptatum q̄ʒ contra iram:quemadmodum ait heraclius ergo
ſimplˀr foꝛtioꝛ eſt amoꝛ vel ꝯcupiſcētia q̄ʒ ira.De ptāte:ɀ vio
lentia:ɀ cōditiōib⁹ amoꝛis ceteris ſiue cōcupiſcētie:quando
ſolus eſt:ſiue quādo cū alijs paſſiōibus:latiſſime dictū eſt li.
nr̄o de amoꝛe ɀ amicitia:pte p̄ma:per totū.Cōcupiſcētia āt
ſiue amoꝛis libidinoſi cōditiōes multe ponūtur.ij.Reg.xiij.
D circa fi.¶ Si aūt ꝯſidereṫ amoꝛ ɀ ira quātū ad modū:vṙ ipa
ira eē foꝛtioꝛ:qꝛ ipſa vehementioꝛ eſt alijs paſſionib⁹.Dicen-
dum tñ ꝙ ipſa ferocioꝛ eſt:eo ꝙ mouet ad malū.ſ.vt repellat
amoꝛ aūt mouet ad bonū ſub rōne fruitiōis.Jō non pōt eſſe
motus eius ita ferox:ɀ turbatus:ſicut motus ire:imo quan
to fuerit amoꝛ vehemētioꝛ:erit magis trāquillus:niſi aliqꝺ i
pedimētū in aſſecutiōe vel poſſeſſione rei amate.Et pp iſtaʒ
ferocitatē ɀ turbationē maioꝛē quā videmus in ira q̄ʒ in ali-
is paſſionib⁹ dicim⁹ eā vehemētioꝛē vel foꝛtioꝛē alijs ex par-
te modi.Et tñ ſi cōſidereṫ effectus huius ferocitatis:appare
bit vehemētioꝛē eē motū cōcupiſcētie:nō ſolū ex parte obiec
ti ſed ēt ex parte modi.Nā ira pp ſuā ferocitatē:ɀ vehemen
tiā in motu turbat rōnē:ita vt recte iudicare non poſſit circa
iraʒ nec circa alias res.Concupiſcētia tñ pp vehementiā ſui
motus nō ſolū turbat rōneʒ ipediendo ne bene iudicet:ſʒ ēt
interdū totalˀr tollit actū rōnis:ita vt nihil intelligē poſſit be
ne aut male:ſicut ē in venereis:ſic dī.vij.ethi.c.de delectatio
ne.ſ.Adhuc ipedimētū ei qꝺ eſt eē pꝛudētē delectatiōes faci
unt:ɀ quāto magis gaudet:puta eā que venereoꝝ nullum
eni vtiqʒ poſſe itelligere aliqd in ip̄a.Ex oi ḡ parte cōcupiſcē
E tia foꝛtioꝛ ē q̄ʒ ira:lʒ ira ſit ferocioꝛ ɀ magis ex̄ apparēs.Qꝺ
cōcupiſcētie repugnat ex nā ſua:cū ipſa moueat ad fruendū
ira aūt ad deſtruēdū.¶ Fundamētū hoꝝ eſt qꝛ ptās vel vio
lentia paſſiōis ſimplˀr accipiṫ ab obiecto ſuo:ɀ qꝛ nō eſt obi-
ectum aliqꝺ magis potēs mouere q̄ʒ obiectū cōcupiſcētie:eo
ꝙ illꝺ cōpꝛehēdiṫ ſub rōne boni fruibilis:necē eſt amoꝛeʒ ſi
ue ꝯcupiſcētiā eē foꝛtioꝛē ira ɀ ceteris paſſionibus.

¶ An ira ſit magis ꝑmāſiua q̄ʒ ꝯcupiſcētia. Q.CXLVIII.

Queritur an ira ſit magis permanſiua q̄ʒ concu- A
piſcentia:vel econtrario.¶ Dicendum
ꝙ cōcupiſcentia ſimpliciter permanētioꝛ eſt q̄ʒ ira.Nam ira Concupiſcētia eſt ꝑmāſiua q̄ʒ ira pª rō
habet modicā cauſaʒ ꝑmanēdi:qꝛ ira nō eſt niſi appetituſ vi
dicte:ɀ ſic iratus mouetur ad vindictam.Habito tam̄ termi
no neceſſario ceſſat omnis motus ideo habita vindicta cel-
ſat ira.¶ Jtem qui iratus eſt conatur vt non ſit iratus qꝛ co B
natur habere vindictam per quam ira ceſſabit:ſicut qui mo 2.rõ.
uetur ideo mouetur vt non moueatur ſcilicet vt perueniat
aliquando ad terminum in quo quieſcat.Et ſic cum ira non C
ſit pꝛopter ſe ſed ſit via ad alterum:non eſt multum manſi- 3.rõ.
ua.¶ Tertio patet quia interdum perit etiam ſine vin-
dicta

dicta:vt qn̄ quis oſtendit irā ſuā in verbis:etiā ſi nō cōſequa
tur vindictā:ceſſat ira per hoc. Sicut pꝫ de ꝑma ſpē iracun-
doꝝ qui vocanꝶ acuti:de qbus dꝛ.iiij.ethi.c.de māſuetudine
ꝙ velociter iraſcunꝶ:⁊ velociter qeſcunt:⁊ daꝶ cā ſcꝫ qꝛ red
dunt:vel manifeſti ſunt.i.retribuūt vindictā:vel oſtēdūt iraꝫ
⁊ vtrūqꝫ facit ipaꝫ quieſcere. Et ſic in iſtis modicum manet.
❡ Quāto qꝛ aliqn̄ ira ceſſat per hoc ꝙ digeriꝶ ſm tpis lon-
D gitudinē:ſicut fit in ſcōa ſpē iracundoꝛuꝫ qui vocanꝶ amari
4.rō. vt dicíꝶ.iiij.ethi. ❡ Quinto patet qa obiectū ire eſt malū qō-
E dā ſcꝫ nocumentū qō inferꝶ ꝓximo:lꝫ inferaꝶ ſub rōne iuſti:
5.rō. ⁊ ſic nō hꝫ radicē ad pſeuerandū:qꝛ nō eſt bonū aliqō in cu
ius fruitiōe manere velit. Naꝫ oīa facilíꝶ hō faſtidit niſi ſint
valde bona vel ſic reputenꝶ. ❡ Sexto patet qꝛ ire ꝓpꝛ ſuaꝫ
F vehemētiā repugnat diu manere:qꝛ quādo ē aliq̄ paſſio val-
6.rō. de impetuoſa:neceſſe eſt ex hoc ipſo cito deficē. Sicut ignis
G valde magnus cito cōſumiꝶ:eo ꝙ ꝓpter ſuā magnitudinem
7.rō. cōſumit totā materiā in qua eſt:⁊ cōſequēter ipē deficit. Ita
ira magna digerit cito totā euapoꝛationeꝫ:⁊ ſic cito deſinet
eē. ❡ Septimo pꝫ qꝛ ira cōtinue minuiꝶ per tp̄s:qꝛ ſicut mi
nuiꝶ per hoc ꝙ pauliſꝑ digeriꝶ. Ita etiaꝫ ſi nulla digeſtio fie
ret minuereꝶ per diminutionē memoꝛie. Nam ira eſt appeti-
tus vindicte ꝓpter iniuriā vel paruipēſionē extimatā. Quā
do aūt fit recēter:eſt extimatio iniurie magna:qꝛ ſpēs noua
eſt in fantaſia:⁊ vehemētius ſignat:cū vero tpa fluūt ſpeci-
es remiſſe repſentāt:qꝛ elōganꝶ a ſuis cauſis ſcꝫ ab oib⁹ im-
pꝛimētibus in ſenſum:⁊ tanto magis debilitanꝶ:quāto ma-
gis diſtant:⁊ hoc eſt quāto maius tēpus trāſiuit ab ipꝛeſſio
ne facta. ❡ Et iſta eſt cā quare ſi aliquāto tēpoꝛe reſidētib⁹
nobis ab ira poſt iniuriā illatā:ſi appareat coꝛā nobis iniuri
ans rurſus iniuria iudicaꝶ maioꝛ q̄ꝫ ante hoc ſcꝫ qꝛ fit noua
impꝛeſſio in veterib⁹ ac ſi nūc nouiter ſpēs iniurie impꝛime-
reꝶ fantaſie:iō vehemēter repſentat. ❡ Ita etiaꝫ eſt cū qs re
fert nobis iniurias quas paſſi fuimus:qꝛ impꝛimiꝶ q̄ſi de no-
uo ſpēs iniu ie ⁊ mouet vehemēter. Cum ergo cōtinue vete
reſcat in nobis:ſpēs ſuſcepte iniurie quottidie minuiꝶ. Et ſic
deueniet aliqn̄ ad hoc ꝙ oīno pereat:ergo nō pōt diu manſi
ua eē ira. ❡ De cōcupiſcētia aūt nō eſt ſic. Qꝛ lꝫ ipſa ex eo ꝙ
paſſio eſt ⁊ hētur cū quadam trāſmutatiōe coꝛꝑali nō poſſit
manere lōgo tēpoꝛe:ſaltē ſm eundē ſtatū:tn̄ valde permanē
tioꝛ eſt q̄ꝫ ira:qꝛ accidit ei ꝯm q̄ꝫ ire in oibus ſupꝛa poſitis.
❡ De ꝑmo patet:qꝛ cōcupiſcētia nō eſt tanq̄ꝫ via ad termi-
num:ſed magis eſt vt aliqd manēs cū termino. Per amoꝛeꝫ
tamē moueꝶ qs in ipm delectabile:⁊ hito illo nō ceſſat amoꝛ
ſed potius augeꝶ. Iō hēt ecōtrario cām ꝑmanēdi. Unde per
totā vitā manet alicui cōcupiſcētia circa aliqd.ſ.circa cibum
vel potū:⁊ circa alia. Iſta eni incipit cū hois vita:⁊ durat vſ
qꝫ ad moꝛtē:ſic dꝛ.ij.ethi.ꝙ difficile eſt cōterere hāc paſſionē
tanq̄ꝫ cōnutritā nobis a puero ⁊ cōtēpoꝛaneā vite. Ira autē
nulli pōt manere hoi tā lōgo tēpoꝛe:qꝛ ipſe periret:ſic dꝛ.iiij.
ethi.ꝙ ira nunq̄ꝫ pōt hr̄e erroꝛē ex omni parte.ſ.ꝙ iraſcatur
hō cui nō deberet:⁊ plus q̄ꝫ dꝫ:⁊ quādo nō dꝫ:⁊ maioꝛi tē-
poꝛe:⁊ ita de aliis circūſtātiis. Et ſubdiꝶ ibi cā:qꝛ malū ſeip-
ſum deſtruit. Et ſi integrū ſit itollerabile eſt:ergo ira eſt intol
lerabilis ſi cōcurrerēt defectus ex oi ꝑte in eā. ❡ Patet etiā
hoc in amarꝭ q retinēt irā lōgo tꝑe. Et dꝛ ibi ꝙ iſti ſunt ſibi
moleſtiſſimi:⁊ etiā amicis. Nemo ḡ poſſet irā lōgo tꝑe tolle-
rare:qꝛ cū triſtitia manet ſꝑ cū ira:hō ſeipm fugeret ꝑꝑ triſti
tiaꝫ quā ſꝑ hr̄et:⁊ nollet viuere ſi ſemꝑ vel diu manendū eēt
Sicut dꝛ.ix.ethi.de illis qui ꝑꝑ abūdātē malitiā triſtati de ſe
I ipſis ⁊ nō potētes ſe tollerare occidūt ſeipos. Non eſt ergo ꝑ
2m rōis. māſuua ſicut ꝯcupiſcētia. ❡ De.ij.pꝫ qꝛ ꝯcupiſcētia nō eſt ſo
lum vt motus:ſꝫ vt q̄ſi q̄dā foꝛma iperfecta. Et in motu non
perit foꝛma iperfecta hito termino:ſed ꝑficiꝶ. Sic amoꝛ ad rē
nō hitaꝫ mouet:⁊ cū hita fuerit magis amaꝶ ⁊ delectaꝶ in ea
amās. Iō ex hoc etiā māſuua eſt ꝯcupiſcētia. Un̄ ſi rō nō ob-
ſtaret ⁊ fatigatio oꝛganoꝝ indeſinēter imaneret aliqs dele-
ctatiōi ſenſitiue ad quā ſemel moue reꝶ. Rō tn̄ iudicat nō eē
bonū talib⁹ delectatiōib⁹ diu imanere:⁊ ſic ipedimur. Sicut
fit in incōtinentib⁹:qui lꝫ aliqn̄ vincanꝶ a paſſione:poſtea tn̄
per rōnē recedūt ab illa. Aliqn̄ aūt ipediꝶ qs in delectatione
ꝑꝑ fatigationē oꝛganoꝝ ſicꝫ in vidēdo:audiēdo:⁊ in ceteris
ſenſatiōib⁹. Nā lꝫ delectabilr̄ qs audiat:⁊ videat aliqd:faſti
dit poſtea ꝑꝑ fatigationē que fit in oꝛgano:vt dꝛ.vij.ethi.cir-
ca finē. Et eſt hoc gn̄ale ꝙ q̄ꝫto aliq̄ delectatio ſenſitiua ma-
gis eſt appetibilis:magis circa illā fatiganꝶ oꝛgana.i.mino-
ri tꝑe pōt qs manere in actu illaꝝ delectationū q̄ꝫ aliaꝝ. Si
cut inter ſenſitiuas delectationes que ſunt in tactu ⁊ guſtu
ſunt maioꝛes:⁊ tn̄ oꝛgana in iſtis citius fatiganꝶ q̄ꝫ in aliis:
⁊ laboꝛioſioꝛ fatigatio accidit q̄ꝫto delectationes iſte magis
mālr̄ percipiunꝶ. Ob hoc ergo nullus hō pōt velle ſemꝑ can
deꝫ delectationē ſenſibilē q̄ꝫtūcūqꝫ magna ſit:ſed cū aliquan
tulū ꝑceperit illā faſtidit. Et iſta eſt cā q̄re gaudemus in mu
tatiōibus reꝝ.ſ.qꝛ eadē res poſt modicū tēpus venit in faſti-
diuꝫ:Cuꝫ aūt fiat mutatio ꝯtinua nihil pōt in faſtidiū veni-
re:vt dꝛ.vij.ethi.in fi. Et ſic circa eandē delectationē ſenſibilē
ſit mutatio:qꝛ cū ſemel qs faſtidierit eā:derelinquit eā ad tē
pus quouſqꝫ oꝛgana iteꝝ foꝛtificenꝶ. Et tūc denuo incipim⁹
deſiderare delectationē illā:hoc mō cōcupiſcētia pōt hoi ma
nere per totā vitā:cōtinue aūt manere ſine mutatione nō eſt
poſſibile ſaltē per vnā diē. Ira aūt nec cōtinue manet:nec eti
am cōſumiꝶ ſicut cōcupiſcētia:iō minus māſuua eſt. ❡ De.3. K
pꝫ qꝛ ira pōt perire per ꝟba ſine effectu vindicte:amoꝛ autēꝫ 3m rōnis.
nō perit cū qs nō ꝑuenerit ad amatū:ſed ſemꝑ foꝛtius amat
quouſqꝫ ꝑuenerit. Rō eſt qꝛ amans moueꝶ ꝓpter obiectum
iō quouſqꝫ ꝑuenerit nō ceſſat motus. Iratus aūt moueꝶ iter
dum ꝑnr ad hn̄dū vindictā vt pꝫ de amaris ⁊ difficilibus.ſ.
q.cxlv. Et amari qꝛ nō q̄runt ꝑnr vindictā:ſed vt excludant
triſtitiā quā hn̄t:perdunt aliquādo irā ſine retributiōe.ſ.qa
triſtitia ceſſat. Difficiles aūt qꝛ vindicari ꝑnr petūt nō cōmu
tanꝶ ab ira quouſqꝫ retribuerint.iiij.ethi. Cōcupiſcēs autem
nihil attēdit ꝑnr aut minus ꝑnr niſi ipm delectabile:iō q̄uſqꝫ
aſſequiꝶ illud nō ceſſat. Cōcupiſcētia ḡ ex hac parte ꝑmanēs
eſt. ❡ De q̄rto pꝫ qꝛ amoꝛ non pōt digeri ſicut ira:qꝛ ira dicꝫ L
inflāmationē quādā ſanguinis factā:qua ceſſante ira requi- 4.rōnem.
eſcit. Et qꝛ illa inflāmatio eſt aliqd coꝛꝑale pōt digeri ⁊ ceſſa
re. Amoꝛ aūt lꝫ ſit cū quadā trāſmutatiōe coꝛꝑali nō cōſiſtit
ꝑcipue in trāſmutatiōe illa:ſed in hoc ꝙ tēdit in obm. Iō per
digeſtionē nō ceſſat. ❡ De.v.pꝫ qꝛ cōcupiſcentia manet ſub
rōne cuiuſdā boni fruibilis qō ꝑꝑ ſe appetibile eſt ſm ſenſuꝫ M
iō niſi oꝛganū fatigareꝶ:vel rō ꝓhiberet ſemꝑ duraret dele- 5.rōnem.
ctatio:eētqꝫ cōcupiſcētia māſuua in eternū:cū obm ſꝑ mane-
at fruibile vt ſupꝛa dictū eſt. Obiectum aūt ire cū nō ſit aliqō
bonū ſed poti⁹ nocumētū iferendū nō hꝫ in quo hoieꝫ oble-
ctare poſſit:vt ſꝑ in ira manere poſſit. Et ex hac ꝑte eſt maxi
ma dr̄ia iter cōcupiſcētiā ⁊ irā. Qꝛ cōcupiſcētia eſt de bono
delectabili mouēte ad fruitionē:qō q̄ꝫto fuerit maioꝛi tꝑe pꝛe
ſens:tāto ex ſeipſo maioꝛē cauſat delectationē:cū ſꝑ addatur
aliqd delectatiōi ꝑcedēti per ꝯtinuationē. Ideo ſꝑ maioꝛ eſſe
deberet:⁊ ſic vere eēt ex parte obi:niſi fatigareꝶ oꝛganū:vel
rō ꝓhiberet vt dictū eſt. Ira aūt cū ſemꝑ hēat triſtitiā ꝑſentē
que eſt malū qōdā q̄ꝫto magis durauerit:tāto maioꝛ eſſet ex
ſeipa niſi per accn̄s immoꝛaꝶ:⁊ q̄ꝫto eēt deterioꝛ tāto eēt in-
tollerabilioꝛ:vt dꝛ.iiij.ethi. Et ſic apparet in amaris:de qbus
dꝛ ibi ꝙ retinēt in ſe ipſis irā lōgo tꝑe. Et ob hoc ſunt mole-
ſtiſſimi ſibi ⁊ amicis. Et ſic ira nō hꝫ radicē ad manendū:cō N
cupiſcētia aūt hꝫ radicē magnā ex ꝑte obi. ❡ De.vj.pꝫ qꝛ ire 6.rōnem.
ꝑꝑ ſuā magnitudinē repugnat diu manere:nō aūt concupi-
ſcētie. ❡ Aliqs aūt dicet ꝙ etiā cōcupiſcētia magna eſt:quia
maioꝛ eſt q̄ꝫ ira:vt oñſuꝫ eſt.ſ.q.ꝑce.⁊.q.cxxxiiij. ❡ Dici po-
teſt vnomō ꝙ cōcupiſcētia foꝛtioꝛ eſt q̄ꝫ ira:eſt tn̄ trāquilioꝛ.
Ira aūt nō ꝯſumiꝶ cito:ex eo ſolo ꝙ magna eſt:ſed ex eo ꝙ ē
magna ad cōſumendū:ſicut pꝫ in exēplo de igne poſito. Nā
ignis eſt cōſumptiuus:⁊ q̄ꝫto fuerit maioꝛ:tāto magis con-
ſumptiuus. Iō qn̄ fuerit ignis valde magnus:cito cōſumet
materiā in qua eſt iō q̄ꝫto fuerit maioꝛ:tāto citius deſinet eē.
Ita in ira:qꝛ ipſa eſt quedā inflāmatio facta in ſanguine cir-
ca coꝛ vt dꝛ.j.de aia. Iō q̄ꝫto fuerit maioꝛ caloꝛ:tāto citi⁹ eua-
poꝛabit mā illa inflāmata. Et ſic ira q̄ꝫto fuerit maioꝛ tāto ci-
tius deſinet. ❡ De cōcupiſcētia ſecus eſt. Qꝛ lꝫ ſit foꝛtioꝛ q̄ꝫ
ira:eſt tn̄ dulcis ⁊ blanda:qꝛ nō mouet ad cōſumendū ſꝫ ad
fruendum:iō non oꝫ ꝙ q̄ꝫto fuerit maioꝛ:tāto citi⁹ deſinat.
Et hoc veꝝ ex ſeipſa:qꝛ imo q̄ꝫto eēt maioꝛ:tāto deberet ma
gis durare lꝫ per accn̄s ꝑꝑ fatigationē oꝛgani nō pōt ſemꝑ
manere:vel diu delectatio intēſa:ſꝫ oꝫ eā minui incipiēte oꝛ-
gano faſtidire vel perire ſi omnino oꝛganum fatigetur:⁊ ta
men ſemper erit magis permanens q̄ꝫ ira:cum ira non ſoluꝫ
ꝑ accn̄s:ſꝫ ēt ex ſeipa hēat ꝙ pereat:delectatio aūt lꝫ ꝑ accn̄s
ꝑeat vel minuaꝶ:ex ſeipa.i.ex ꝑte obi hēt ꝙ ſemꝑ maneret. O
❡ De.vij.dicendum ꝙ ira deficit interduꝫ per hoc ꝙ minui 7m.rōnem.
tur extimatio iniurie vel periit memoꝛia eius ꝓpter diuturni
tatem

tatem tp̄is ⁊ abſentiam iniuriantis. ¶ De amore aūt ſiue cō cupiſcētia nō eſt oio ſimile: qꝛ lꝫ ꝓpter abundantiā amicoꝝ interdū fiat obliuio q̄dā amicicie vt dı̄. viij. ethi. tn̄ facilius fit obliuio iniurie q̄ꝫ amicicie: qꝛ natura magis inclinat̄ ad retinendū memoriā boni qȯ eſt ſibi cōnaturale ⁊ cōſeruatiuuꝫ: q̄ꝫ eius qȯ nociuū eſt. Amicus aūt bonū qȯdā eſt ipſi cuius amicus eſt. viij. ethi. Ira aūt lꝫ ſit bonū ipſius cuius eſt. ſ. ad vindictā: hꝫ tn̄ ſecū malū qȯdā. ſ. triſtitiā que nāe inimica eſt. Jō hō: nāl'r facilius obliuiſcitur ire q̄ꝫ amicitie: niſi per accn̄s. aliud fiat. Et ſic ira eſt minus ꝑmanſiua q̄ꝫ ꝯcupiſcētia.

¶ Quid ſit ira ⁊ eius mľte ponunt̄ diffinitiões. Qõ. cxlix.

Queritur nūc circa gn̄ationē ⁊ corruptionē ire: ⁊ per h̄ q̄rit̄ p̄mo qd ſit ip̄a ira. ¶ Di-

A. Diffōnes ire diuerſorum. — cet̄ ꝙ de ira multe dant̄ diffinitiões. ¶ Quidā eni dicūt ꝙ

p̄a. diffō. — ira eſt appetitus ꝯrij doloris: ſic dı̄ p̄o de aia. ¶ Alij dicunt ꝙ ira eſt appetitus vindicte. ¶ Alij dicūt ꝙ ira eſt accenſio ſanguinis circa cor: vel ipſe ſanguis accēſus circa cor. Et ſic

2. diffinitio. — diffinit̄. j. de aia. ¶ Alij dicūt ꝙ ira ſit appetitus cuꝫ triſtitia

3. diffinitio. — punitiōis apparētis: ꝓpter apparētē paruipēſionē ipſius vľ

4. diffinitio — eoꝝ que circa ip̄m ſunt incōuenienter factā: ſic diffinit ariſt.

5. diffinitio — ij. rheto. c. ij. ¶ Alij dicūt ꝙ ira ſit q̄dā motus factus in ani-

B. — ma ad vindictā ꝓpter paruipēſionē apparētē. ¶ Conſiderādum circa hoc ꝙ ſicut dicit ariſto. j. de aia. In dādis diffinitionibus differt: qꝛ aliter diffinit ph̄icus: ⁊ aliter dialecticꝰ phiſicus. n. diffinit per mām: dialecticus aūt per rōnē vel ſpēm. ¶ Rō huius eſt qꝛ cōſideratio phiſici eſt circa mām ⁊ motum. i. circa corª mobilia. Jō cū debeat diffinire aliqd ꝭꝫ genꝰ artis ſue: oꝫ ꝙ mām cōſideret ⁊ per illā diffiniat. Dialecticꝰ aūt nō eſt artifex realis: ſed rōnalis: iō nō cōſiderat res: ſꝫ rōnes reꝝ a q̄bus accipit̄ ſpēs. Jō ſi debet diffinire ꝭm genus artis ſue nō pōt diffinire per mām nec per cauſas extrinſecas qꝛ ipſe nihil hoꝝ cognoſcit nec cōſiderat: ſꝫ diffiniet per rōnem. ſ. per illa que reddūt rōnē ſpēi. ſ. per genus ⁊ dr̄iaꝫ que ſunt rōnes q̄dā ſumpte a rebꝰ: ⁊ nō ſunt res. Et ponit ibi exēplū de domo: quā al'r nālis diffinit: ⁊ al'r dialecticus. De ira idē eſt: qꝛ pōt diffiniri mō nāli: ⁊ ſic ponet̄ materia in diffinitiōe: vel mō dialectico: vt ponat̄ rō vel ſpēs. Dicit tn̄ ph̄us ibi ꝙ iſte diffinitiões nō ſunt ꝑfecte: ſꝫ ꝑfectiores diffinitiones erūt circa res nāles ille que tāgūt vtrūqꝫ. Ita aūt in diffinitionibus iſtis ſunt q̄dā ſolū nāles: alie ſolū dialectice: ⁊ alie cō-

C. diffinitio. — plectunt̄ vtrūqꝫ. ¶ Naturalis diffinitio eſt hic vt dicit ph̄us j. de aia: illa. ſ. ira eſt accēſio ſanguinis circa cor: vel ſanguis accēſus circa cor. Nā iſta eſt mā ire: qꝛ in ira fit ꝓp̄e trāſmutatio in ſanguine q accēdit̄ circa cor ex euaporatiōe fellis. Et h̄ nō tangit̄ aliqd de rōne vel ſpē ipſius ire: qꝛ nō tangit̄ ꝓprie qd ſit ira: ſed in quo ſit: vel in quo gignat̄: ⁊ de hoc dicet̄ ma-

D. p̄a diffō. — gis ſeq̄n. q. ¶ Alie diffinitiões erāt dialectice: ⁊ eſt vna quā ponit ariſto. j. de aia. ſ. ira eſt appetitus ꝯrij doloris. Hic tangitur totū qȯ ꝑtinet ad rōnē ſiue ſpēm ire. Et nō tangit̄ cā materialis in qua ſit tranſmutatio ire. Naꝫ ad rōnē ſpēi ꝯſtituēdaꝫ req̄rit̄ genꝰ ⁊ dr̄ia ⁊ vtrūqꝫ ponit̄ h̄. Nā inq̄ꝫtū dr̄ appetitus tāgit̄ genus: qꝛ appetitꝰ eſt genus ad oēs paſſiões taꝫ partis iraſcibilis q̄ꝫ ꝯcupiſcibilis. Per h̄ qȯ dı̄ ꝯrij doloris: dr̄ia tangit̄ ꝭm quā ira ab oibꝰ paſſionibꝰ differt. ¶ Nam q̄daꝫ paſſiones mouent ad bonū vt amor ⁊ deſideriū: alie ad malum vt inuidia ⁊ odiū. Et ꝑ hoc qȯ dr̄ doloris: ſignat̄ ꝙ ira eſt de paſſionibꝰ q̄ ſunt ad malū: cū dolorē appetat q qȯdaꝫ malū eſt. Nā ira deſiderat nocere ei cui iraſcit̄. In quātū dr̄ ꝯrij diſtinguit̄ ira ab alijs paſſionibꝰ que ſunt de malo ſcꝫ odio inuidia triſtitia: ⁊ ſic de alijs. ¶ Nā q̄dā paſſiões ſunt de malo inq̄ꝫtū malū eſt ſic̄ odiū: qꝛ per odiū deſideramꝰ malum alicui vt ſolū ei malū ſit. Triſtitia etiā de malo eſt: inq̄ntuꝫ malū eſt. ſ. inq̄ꝫtū eſt nociuū nobis inflictū. Idē de dolore. Ira aūt eſt de malo in rōne boni. ſ. inq̄ꝫtū pena vel nocu-

E. Quid ē iuſtitia ꝭm legē ꝯpaſſi. — mentū illud dat̄ loco culpe cōmiſſe. Et hoc innuit̄ cū dr̄ ꝯrij doloris. ſ. ꝙ ſi aliqs dolorē intulit cogat̄ tollerare dolorē. Et hoc ꝑtinet ſpāl'r ad iuſtitiā ꝭm legē ꝯ paſſi. ſ. oculū ꝓ oculo: dētē ꝓ dēte: liuorē pro liuore: exodi. xxj. Que lex ponit̄ ibi tā q̄ꝫ iuſta: licet de ea diſputet ariſto. an ſit ſimp'r iuſta. v. ethico. c. viij. Et veꝝ eſt ꝙ in q̄buſdā eſt iuſta: nō tn̄ ſimp'r. Aliomō itelligit̄ ꝯrij doloris vt ꝑtineat hoc ad iuſtitiā ſimp'r. Nā reddere penā ꝓ culpa ad iuſtitiaꝫ ꝑtinet: ſiue ſit talis pena q̄lis fuit culpa: vt in ꝯ paſſ. ſiue nō: ſic̄ ille qui furatus eſt flagellet̄ vel occidat̄: qꝛ nō dat̄ pena per cōtra paſſū ibi. Utrobiqꝫ tn̄ eſt ꝯrius dolor. i. dolor quē pena iducit eſt ꝯrius culpe ꝭꝫ q̄ndā rōnē gn̄alē. ſ. qꝛ i cōmiſſiōe culpe vt in furādo gauiſus eſt plus q̄ꝫ debuit accipiēdo alienū: In pena dꝫ dolere magis q̄ꝫ voluit: ⁊ magis q̄ꝫ al's doleret. Et ſic eſt iſte dolor ꝯriꝰ: q̄a ſic̄ gauiſus eſt in ſupabūdātia: ita triſtat̄ in ſupabūdātia reſpectu triſtitie quā hiturus eēt ſi nō furatꝰ fuiſſet. ſ. qꝛ nō habuiſſet tūc iſtā triſtitiā: ſꝫ ſolū eas q̄ nāl'r accidūt. Nūc aūt hēt iſtā ſpōte iflictā ſup eas que al's accidūt. Et ſic eſt directe ꝯrietas. ſ. iter gaudiū in extremo ⁊ triſtitiā in extremo. Talē autē triſtitiā vel dolorē appetit inferre iratꝰ. Jō eſt appetitꝰ cōtrarij doloris ip̄a ira. Hic tn̄ nō tangit̄ mā ire: qꝛ nō dı̄ cuiꝰ eſt vel in q̄ eſt: vel qd trāſmutet̄ in gn̄atiōe ire: iō eſt iſta diffinitio pure dialeª. ¶ Alia diffō etiā erat dialeª. ſ. ira eſt appetitꝰ

F. 2. diffō — vindicte: ⁊ eſt eadē cū p̄ce. qꝛ ponit̄ h̄ appetitus ſic̄ in illa: ⁊ inquātū dr̄ vindicte: eſt dr̄ia ⁊ idē eſt ꝙ ꝯrij doloris: qꝛ vindicta eſt dare nocumētū pro nocumētō. Et ſic dat̄ in rōne cōpēſatiōis: qȯ ꝑtinet ad rōnē iuſtitie: ſiue accipiat̄ ſpāl'r ſicut i ꝯ paſſis: ſiue gn̄alr ꝓ oı̄ iflictiōe pene ꝭm legē. Et ēt hic non tangit̄ mā vel ſbm ire qȯ ꝑtinet ad phiſicū. Jō iſta diffinitio eſt dialectica. ¶ Alie due diffinitiões ſunt plene: qꝛ tangūt aliqd qȯ ꝑtinet ad dialecticū. ſ. rōnē vel ſpēm: ⁊ aliqd qȯ eſt ad phiſicū. ſ. materiā vel cās extrinſecas. Et p̄a eſt que poʳ. ij.

G. 3. diffō. — rheto. Et dr̄ ꝙ ira ē appetitꝰ. Et q̄ꝫtū ad h̄ ē diallectica: qꝛ tāgit genus. Dr̄ etiā cū triſtitia: ⁊ q̄ꝫtū ad h̄ eſt aliq̄l'r nālis q̄a tangunt̄ cāe gn̄atiōis. Ira nāqꝫ necio hꝫ tres paſſiões ꝯcurrētes ad ſuā gn̄atiōeꝫ. ſ. triſtitiā: deſideriū: ⁊ ſpeꝫ: vt oñdeʳ ſeq̄nti. q. triſtitia aūt p̄a eſt: qꝛ nō iraſcit̄ aliqs niſi qꝛ triſtatꝰ ē de malo qȯ ſibi iflictū ē. Un̄ ſi aliqn̄ alicui maluꝫ iſligat̄ ⁊ nō triſtet̄: vt pote qꝛ ſpōte tollerat vel vult ſibi iferri aut non iudicat iſtud eē malū: nō iraſcet̄ infligēti. Et triſtitia nō ſolū ē cā in gn̄atiōe ire: ſꝫ etiā ꝑmanet ſꝑ cū ea. Nā ſi aliqn̄ ceſſet eē triſtitia i iniuriā paſſo: ceſſabit ira. Sed iſta triſtitia ſꝑ manens mouet ad appetitū vindicte: q̄ poſtea tollet̄ per vindictā: ſic̄ dr̄. iiij. ethi. ꝙ punitio q̄etat ipetū ire delectationeꝫ pro triſtitia faciēs. Un̄ ari. potius poſuit hic triſtitiā ꝓut eſt cā cōſeruans irā q̄ꝫ ꝓut requirit̄ ad eiꝰ gn̄ationē: qꝛ dixit. Ira eſt appetitꝰ cū triſtitia. i. manēs cū triſtitia. Et nō dixit appetitꝰ ex triſtitia. i. natꝰ ex triſtitia. Dr̄ etiā punitiōis. i. ꝙ nō eſt appetitus ad punitionē. Et hoc ꝑtinet ad dr̄iaꝫ: per quā oñdit̄ ꝙ ira eſt de illis paſſionibꝰ que ſunt ad malū: qꝛ punitio qȯdaꝫ malū penale eſt. Dr̄ ēt apparētis: ⁊ h̄ ꝑtinet magis ad rōneꝫ ire: qꝛ per appetitū punitiōis ꝯuenit ira cuꝫ odio ⁊ inuidia. Odiū tn̄ nō querit ſpāl'r an ſit punitio apparens vľ occulta: qꝛ ſolū q̄rit malū alicui: ⁊ ideo q̄uocūqꝫ malū ſit nō curat: niſi per accidēs ex h̄ ꝙ eſt punitionē eē manifeſtā ſit maiꝰ maluꝫ: qꝛ tunc ꝑ odiū magis vellet qs punitionē manifeſtaꝫ q̄ꝫ occultā iferri ei quē odit. Iratus aūt ſpāl'r vult punitionē apparētē: nō inquātū maius malū eſt: ſꝫ qꝛ ꝑ hoc directe ſatiſfit ei. Nā ip̄e vult iferre penā ei cui iraſcitur. De rōne aūt pene ē ꝙ ſit ſenſibilis ⁊ inuolūtaria ⁊ afflictiua. Si aūt punitꝰ nō ſentiret malū qȯ ſibi infert̄: nō eēt pena. Jō iratꝰ vult ꝙ ille ſentiat. ⁊ nō ſolū ꝙ ſentiat: ſed etiā ꝙ credat iſtā penā ſibi infligi in retributiōe culpe. Et tūc ſufficit irato: vel ſatiſfit: de hoc dictū eſt. ſ̄. q. cxxvij. Hoc aūt eſt eē punitionē apparētem ideſt que appareat ipſi punito: ⁊ ꝙ appareat ſibi. i. cōſtet iſtā penā inferri pro culpa cōmiſſa. Et hoc eſt qȯ dicit̄ punitiōis apparentis. Nam ꝙ de iſta punitiōe alijs q̄ꝫ ipſi percuſſo cōſtet: nō curat iratus: ſed inquātū per hoc appetit quādā gloriā apud alios: forte ad tollēdū aliq̄ꝫ ignominiā quā ſuſceperat: vel vt appareat ip̄ꝫ eē potētē: al's aūt de apparētia punitionis ad alios nō curat. ¶ Dr̄ ꝓpter apparētē ꝑuipenſiōem. In hoc tāgit̄ motiuū ire qȯ ꝑtinet aliquo mō ad cām efficiētem. Naꝫ iratus nō iraſcit̄ ꝓpter qȯcunqꝫ malū: ſed ſoluꝫ ꝓpter paruipenſioneꝫ. Unde in ſolis illis in quibus reperitur aliqua paruipēſio: ira cauſari pōt. Et qꝛ ſunt multe ſpēs ꝑuipēſionis: ſunt multe cauſe iraſcēdi: de hoc dictū eſt. ſ̄. q. cxxx. Et dicit̄: ꝓpter apparentē ideſt exiſtimatā. Naꝫ interdū cauſatur ira vbi non eſt vera ꝑuipēſio: ſꝫ putauit ſe aliqs paruipēdi: ⁊ iterdū qs ꝑuipēdit̄: ⁊ qꝛ nō putat ſe ꝑuipēdi non iraſcit̄. ¶ Dicit̄ ēt ſui vel eoꝝ: que ſua ſunt: vel ad ip̄ꝫ ꝑtinent. Nā nō iraſcit̄ qs de q̄cūqꝫ ꝑuipēſione: ſꝫ ſoluꝫ de illa que ad ip̄m ꝑtinet aliquo modo. Quia de illis que ad nos nullo mō pertinent non curamus an bene vel male ſe hēant: ⁊ qꝛ ſiue qs in ꝑſona ſua ꝑuipendat̄: ſiue in eis q̄ ad ip̄m ꝑtinēt: ipſe vtroqꝫ mō ꝑuipēdit̄ ex vtroqꝫ ira orit̄: vt oñſum ē. ſ̄. q. cxxix. Dicit̄ etiā nō ꝯuenienter factam. i. ꝙ ꝑuipenſio nō fiat iuſte

ſcilicet

ſcȝ ꝙ puteť nõ fieri iuſte. Naȝ ſi ille qui paruipẽſus eſt puta
ret ſe iuſte paruipẽdi nõ iraſcereť: ſȝ q₂ credit idebite fieri ira
ſciť. Q̃ó pȝ q₂ iratus appetit vindictam qȏ eſt appetere retri
butionẽ in pena pro malo qȏ alius fecit. Et iſtud eſt appete
re penã inquãtũ iuſta eſt: q₂ al's iratus appeteret penã in in
finitũ: qȏ falſuȝ eſt. Qui tñ ſcit vel putat ſe iuſte paruipendi
ſcit ꝙ nõ põt iuſte appetere malũ paruipẽdẽti: ergo non põt
vindictaȝ appetere qȏ eſt appetere malum ſub rõne iuſti. Et
ſic nõ poteſt iraſci: qȏ eſt vindictã appetẽ. Iſta diffinitio Ari
ſto. eſt cõpletiſſima: q₂ tãgit pl'e cõditiões ire ſcȝ tam efficiẽ
tem q̃ȝ finalẽ: ⁊ generationeȝ eius: ⁊ etiam rationem dia[am].
¶ Alia aũt diffinitio eadẽ eſt cũ iſta: ⁊ nõ tangit tot ꝓpͤeta
tes ire: lȝ videať eẽ tradita formalius ſm modũ diffiniẽdi cõ
D 5. diffõ. munẽ. Et cũ diciť ꝙ ira eſt motus: tãgiť genus: q₂ oĩs paſſio
eſt quedã trãſmutatio: vel nõ ſine trãſmutatiõe. Etiã in h̾ tã
gitur modus diffiniẽdi phicus: q₂ phicus cõſiderat de motu
Vñ ſicut dicere ꝙ ira eſt accenſio ſanguinis eſt dicere ſub
iectũ ire ⁊ motũ ipm: ita dicẽdo ꝙ ira eſt motus: aliquo mo
do tangiť ſubiectũ: lȝ nõ in ſpãli. ¶ Diciť etiã aie. ſ. ſenſitiue:
q₂ in ea eſt iſte motus appetitus ⁊ per ipm fit q̃dã vera trãſ
mutatio corpalis: ⁊ illa fit in ſanguine: qui iflamať ſicut dice
bať in diffinitiõe data a phiſico. Dr̃ etiã ꝓpť vindictã: ⁊ tan
gitur obiectũ vel cauſa finalis: q₂ id ad qȏ irat⁹ moueť eſt vi
dicta. ¶ Diciť aũt ꝓpter appa ẽtẽ paruipẽſionẽ: ⁊ tangitur
cauſa motiua que ꝑtinet aliquomõ ad efficientem. Hoc mo
do poſſet qs dare diuerſas diffinitiones de ira nãles vel dia
lecticas: vel ex vtroq̃ȝ cõmixtas: ſed pleniſſima omnium eſt
illa Ariſto. ij. rhetoricorum.

¶ De gñatione ⁊ corruptione ire. Qõ. CL.

A De mõ gñatione ire. Queritur nũc de generatiõe ⁊ corruptione ire.
¶ Dicendũ ꝙ ſicut dcm̃ fuit. ſ. q. cxx
ij. ad irã cõueniũt tres paſſiones. ſ. triſtitia: deſideriũ: ſpeſ: mo
dus aũt eſt: q₂ ira cãtur ex paruipẽſione exiſtimata. Fit auteȝ
ꝑuipẽſio multipl'r ſicut dictũ eſt. ſ. q. cxxx. ⁊ diceť ſeq̃nti. qõ
ne. Q̃ñcunq̃ȝ aũt puteť fieri aliq̃ paruipẽſio: rõ iudicat ꝑui
penſionẽ eẽ factã: vel ipſa fantaſia: vt dĩ. vij. ethi. c. viij. Et q̃a
paruipẽſio exiſtimať malũ qȏdã: ⁊ eſt pñs cũ nobis illata ſit
ſeq̃tur triſtitia q₂ triſtitia nãliter ſeq̃tur ad oẽ malũ pñs. Et
tũc per triſtitiã moueť hõ ad vindictã inquãtũ vellet hõ abi
icẽ triſtitiã tãq̃ȝ inimicũ nature. Et directe nõ põt abijci niſi
per cõtrariã delectionẽ vellet triſtat⁹ delectari. Et iſta letitia
eſt in hoc ꝙ ipſe inferat penã illi qui ſibi intulit. Et hoc ẽ vi
dicta: ſic dĩ. iiij. ethico. ꝙ punitio q̃etat impetũ ire: delectatio
nem pro triſtitia faciens. Surgit ergo poſt triſtitiã deſideriũ
cũ iſto deſiderio debet eẽ ſimul ſpẽs: q₂ nõ deſideraret qs vi
dictã ſi deſperaret ſe poſſe hr̃e illã: ſic dr̃. ij. rheto. ſ. delectabi
le q̃dẽ exiſtimare adipiſci ea que appetunť. Nullus aũt ea q̃
apparẽt ſibi ĩpoſſibilia appetit. Iratus aũt appetit ſibi poſſi
bilia. Et ſic ſunt ſimul triſtitia: deſideriũ: ⁊ ſpes. Deſiderium
aũt ꝑtinet ꝓp̃e ad ipam irã ⁊ p̃dicať de ea cũ dicimus irã eẽ
appetitũ. Cauſať aũt iſtud deſideriũ in iraſcibili potentia ex
ſolo iuditio ratiõis vel fantaſie. Naȝ cũ iudicatũ eſt iniuriaȝ
factã eẽ: ſtatiȝ iſurgit appetitus ire q̃ſi ſilogiȝãs oppugnan
dum eẽ eũ qui iniuriã vel ꝑuipẽſionẽ fecit: vt pȝ. vij. ethic. ca.
viij. ⁊ declaratũ eſt. ſ. q. cxlj. Iſte aũt motus ire quãtũ ad hoc
eſt ſolũ q̃dã motus appetitus: ⁊ iõ nõ eſt niſi motus aialis.
Q₂ tñ vis iraſcibilis cuius eſt iſte appetitus eſt ſpãl'r alliga
ta alicui ꝑti corpis ad motũ aialẽ factũ in ipſa: ſeq̃tur q̃dam
trãſmutatio in ꝑtibus illis in q̃bus eſt. Et q̃m ꝑ̃ncipal'r ſunt
iſte virtutes in corde ipm cor valde turbatur ita vt in nulla
paſſione tãta turbatio ſit. Et q₂ iſti motui cõpetit calor tanq̃ȝ
inſtr̃m: eo ꝙ hõ non coartať itra ſeipſuȝ: qȏ ꝑtinet ad frigus
qȏ fit in timore: ſȝ dilatať ⁊ extẽdiť ad inſequẽdũ. Et q₂ mot⁹
ire eſt ad reſiſtẽdũ ⁊ deſtruendũ reȝ nociuã: nõ debet eſſe ca
lor leuis ⁊ blãdus ſicut eſt calor ſanguinis: q₂ talis pertinet
ad paſſionẽ amoris: ſed calor vehemẽs diſtẽperatus ⁊ cõſu
mens q̃lis eſt calor collere. Iõ in motu ire ꝑ̃mũ qȏ moueť eſt
collera. Et cõpetit hoc: q₂ collera eſt valde calida: ⁊ facilis ad
motũ ſuꝑ ceteros humores. Et ꝓpter hoc non eſt aliq̃ paſſio
tantã velocitatẽ hñs in motu ſuo: ſicut ira. Sic dr̃. vij. ethic.
c. viij. ꝙ ꝓpter calorẽ ⁊ velocitatẽ nature: irat⁹ nõ ꝑfecte au
dit rõnem: ſed mox vt rõ vel fantaſia manifeſtauerit ꝙ facta
eſt iniuria ira mouet ad oppugnandũ: nõ expectata determi
natiõe rõnis. ſ. an appetẽda ſit vindicta: ⁊ q̃liter ⁊ quãtũ: ⁊
quãto tꝑe iraſcendũ ſit. Sed dr̃ ꝙ eſt ira ſicut miniſtri velo
ces: ⁊ ſicut canes latrantes. Per motũ aũt collere mouetur
ſanguis. Naȝ collera ẽ calidior ſanguine: ⁊ cũ ipſa fuerit mo
ta ſanguis caleſit ⁊ inflamať. Nõ aũt q̃libet ſanguis: ſed ille
qui eſt circa cor. Q̃ȏ vt dictũ eſt ſubiectũ paſſionũ aie ꝑ̃n'r eſt
cor: ⁊ ſic in ſanguine qui eſt circa cor fit iſta inflãmatio. Et h̾
eſt qȏ dicit ꝑ̃° de aia Ariſto. Irã eẽ ſanguinẽ accenſum circa
cor: vel accẽſionẽ ſanguinis circa cor. Et q₂ ſanguis nõ infla
mať imediate: cũ ipe nõ ꝑtineat directe ad irã: ſȝ ad amorem
inflãmať ꝓpter colerã. Et hoc eſt qȏ dicit damaſcenus: ſan
guinẽ accendi in iratis ex euaporatiõe fellis. i. colere que eſt
amara. Et pp hoc ſm eũ ꝑ̃ma ira fellea appellať: q₂ a felle or
tum hẽt. Et iſte eſt mod⁹ gñatiõis ire: ꝓpter qȏ hoies magẽ
colerici: ⁊ hñtes ſanguinẽ magis iflamabilẽ: facili⁹ iraſcunť.
¶ Circa corruptionẽ vel ceſſatiõeȝ ire dõm ꝙ multis modiſ
ceſſat vel mitigať: vt magis diceť ſeq̃nti. q. Generaliť tñ dõm
ꝙ ira vno mõ ceſſat per retributionẽ. Iſte. n. eſt modus dire
ctus ceſſatiõis ire. Nã ira eſt quidã motus ad vindictã. Oĩs — O Prim⁹ modus ceſſationis ire.
aũt motus ceſſat hĩto termino: iõ retributõe hĩta: eſt neẽ irã
ceſſare: ſic dr̃. iiij. ethi. ꝙ punitio q̃etat ipetũ ire delectationeȝ
pro triſtitia faciens. Et nõ eſt alius modus ita nãlis ceſſan
di irã: ſic iſte: cũ ira ſm ſe nõ ordineť ad aliud niſi ad vidictã.
Alij aũt modi ceſſandi ſũt q̃ſi ꝑ accñs: ſic ꝯtingit in alijs mo
tib⁹: interdũ ceſſare motũ nõ hĩto termino: ſed iſtȏ per accñs
eſt. Nã per ſe mot⁹ nõ vult niſi terminũ: ſi ãt ex defectu mo
bilis: aut virtutis mouẽtis: aut ex ipedimẽto ab extriſeco ceſ
ſet motus nõdũ hĩto termino eſt ceſſatio ꝑ accñs. ¶ Alius — C
modus eſt ꝑ oñſionẽ. ſ. qñ qs nõ hñs in promptũ poſſe retribu
ere oñdit irã ſuã in v̾bis ⁊ motib⁹ exteriorib⁹: ira per h̾ ceſſat. — 2° modus.
Et iſte modus eſt in ꝑ̃a ſpẽ iracũdoꝝ qui dñr acuti. De quib⁹
dĩ. iiij. ethi. ꝙ velociť iraſcunť: ⁊ velociter q̃eſcũt q₂ reddunt
vel manifeſti ſunt. i. q₂ retribuũt puniendo vel manifeſti ſũt
oñdẽdo irã exterius. Et ſic poniť vterq̃ȝ modus in eis q̃ſi ꝑ
vtrũq̃ȝ ira ceſſet cito. Et rõ eſt q₂ iſta oñſio ire facit eã euapo
rare. Nã ira q̃ nõ oñdiť in v̾bis: nec ĩ aliq̃ geſtu exteriori diu
turnius manet: ſic ignis qui eſt optus tardius extinguiť: ſic
dicit Greg. v. moraliũ ꝙ ira ꝑ ſilentiũ clauſa intra mẽtẽ vehe
menti⁹ eſtuat. ¶ Tertius modus eſt ꝑ digeſtionẽ lõgi tpiſ. — D
Nã cũ ira faciat iflãmationẽ q̃ndã colere ⁊ ſanguinis: non
ceſſabit ira q̃uſq̃ȝ iſte mot⁹ iflãmatiõis reſideat ⁊ extiguatur — 3. modus.
⁊ ad h̾ fit digeſtio q̃dã. i. ꝙ pauliſꝑ ꝯſumiť iflãmatio ſic olla
buliens abſtracto igne pauliſꝑ ceſſat a buliõe q̃uſq̃ȝ penitus
reſideat. Et iſte modus eſt tardior q̃ȝ p̃cedẽs. Nã p̃cedẽs eſt
quidã modus vindicte. Nã ex eo ꝙ qs ex ira clamat ⁊ oſtẽ
ſiones exterius facit q̃dãmõ ſe vindicat: lȝ nõ ſit vindicta di
recta ſic in retribuẽdo. In iſto aũt mõ qui eſt ꝑ digeſtionem
tardius ira ceſſat. Conſueuit tamen digeri ⁊ euaporare faci
lius in eis qui propter iram plorant ſicut fit in paruulis ⁊
mulieribus. Nam fumoſitas iflammationis interioris reſol
uiť in lachrymas. Et illa eſt q̃dam digeſtio ire: ⁊ euaporatio.
Et ſignũ eſt q₂ illi qui ex ira plorãt lachrymas hñt magis ca
lidas q̃ȝ alij: qȏ fit ex inflãmatiõe ſanguinis ⁊ motu colere ĩ
interioribus. Videmus etiã ꝙ qui plorauerint ꝓpter ſuſce
ptam iniuriã ꝑdunt vim ire. Vñ poſtea nõ iraſcunť: etiam ſi
agendũ ſit ad punitionẽ iã non pñt habere ipetuȝ fortem: q₂
euaporauit per lachrymas. Unde mouẽtur remiſſe ad vindi
ctã: ſic illi qui nõ patiunť motũ ire. Quãdo aũt nihil iſtoruȝ
eſt: ira longo tẽpore indiget ad digeſtionẽ. Sic fit in amaris
qui ſunt in ſcȏa ſpẽ iracundoꝝ de quib⁹ diciť. iiij. ethi. ꝙ irã
retinẽt longo tẽpore: ⁊ nemo eis põt ſuadere: q₂ nõ ſunt ma
nifeſti: ⁊ diciť ꝙ ad digeri irã in eis tẽpore indiget. i. lõgo tẽ
pore: ⁊ tñ aliq̃ñ cõpleť iſta digeſtio ⁊ ceſſat oĩo ira. ¶ Quar
tus modus eſt per obliuionẽ. Si qs enĩ ex aliqua cã obliui — E
ſcať iniurie ſibi inflicte neceſſe eſt iraȝ ceſſare q̃m ira eſt deſi — 4. modus.
deriũ vindicte ꝓpter apparẽtẽ ꝑuipẽſionẽ ⁊ appetiť pena tã
q̃ȝ ſatiſfactiua pro culpa. Et tamen ſi obliuio fiat iniurie ni
hil eſt pro quo poſſit peti pena ſatiſfactoria: ideo facta obliui
one iniurie nõ eſt poſſibile manere iraȝ: q₂ nõ appetereť tũc
vindicta cũ nõ eẽt de quo appetereť. Iſti ergo ſunt quattuor
modi valde generales ceſſandi irã ſcȝ per retributionẽ ꝑ oñ
ſionẽ ſiue euaporationem per digeſtionẽ per obliuionẽ.

¶ De ꝓpͤtatibus ire magis apparẽtib⁹. Qõ. CLI.

Queritur de ꝓpͤtatib⁹ ire. Et lȝ ille mľte ſint: tã
geniť tñ aliq̃ eaꝝ q̃ magẽ appentes ſt. — A
¶ ꝑ̃a ẽ ꝙ ira gigniť ꝯcurrẽtib⁹ trib⁹ paſſiõib⁹. ſ. triſtitia deſide — ꝓpͤtas ire
rio: ⁊ ſpe: ſũt. n. paſſiões alie q̃dã ſimpliceſ q̃ ñ exigũt paſſiõȝ
aliquã

aliquã precedere adhoc ꝙ ipſe ſint ſicut eſt amor ⁊ ſimiles:
ira tñ ſine iſtis tribꝰ nõ fit. Nã opʒ prius triſtatuʒ eẽ per iniu
riã ſuſceptã eũ qui debet iraſci: deinde ſperare ꝙ poſſit vindi
ctaʒ hr̃e: ⁊ poſtea illã deſiderare: vt declaratũ eſt p̃cedenti. q.
Vñ cõtra illos de quibꝰ nõ ſperamus vindictã hr̃e poſſe nõ
iraſcimur: ſed timemus vel triſtamur: vt dicit̃. ij. rheto. Et ob
B 2. ppẽ. hoc ira vocat̃ paſſio generalis ſcʒ q: ad eius generationem
multe cõcurrũt vt oſtẽſuʒ eſt. s̃. q. cxxij. ¶ Scḋa ꝓprietas ẽ
ꝙ ira habet duplex obiectũ ſcʒ vnũ bonũ: ⁊ aliud malũ. Sũt
eni quedã paſſiones habẽtes vnicũ obiectũ ſicut amor dele
ctatio: fuga: ⁊ ſimiles. Alie aũt habẽt duo obiecta vt odium
⁊ inuidia. Nã odiũ malũ vult: ⁊ alicui illud vult. De inuidia
idẽ eſt: ſic etiã circa irã: q: iratus vult penã alicui inferre: et
ſic tã penam q̃ʒ ipm̃ cui infert reſpicit. Differt tñ ira ab alijs:
q: quedã ſunt que habẽt duo obiecta bona: ⁊ quedã duo ma
la. Ira aũt vnũ bonum ⁊ alteꝝ malũ. ¶ De p̃mo pʒ vt de a
more amicitie. Naʒ ſi ſit amor cõcupiſcẽtie vnicũ obiectũ ha
bet ſcʒ bonũ cõcupiſcibile. Si aũt ſit amor amicicie: duo hẽt
ſcʒ eũ quẽ amat: ⁊ illud qḋ pro eo amat: vel vult: q: amicus
bonũ vult amico. ſ. eẽ ⁊ viuere: ⁊ quecũqʒ alia bona: vt patet
viij. ethi. Hic aũt vtrũqʒ bonũ eſt. Nam amicus eſt bonũ qḋ
daʒ amico ſuo: vt dĩ. viij. ethi. Amicus factus bonũ eſt ei cui
amicus eſt circa qḋ amico volumus bonũ eſt. ¶ De ſcḋo pʒ
vt de odio. Nã per odiũ malũ volumus alicui: ⁊ ipſuʒ vt ma
lum reputamus. Naʒ ipm̃ ad quẽ odiũ eſt iudicamus diſcon
uenienteʒ eẽ: ⁊ hoc eſt malũ ei: etiã malũ volumus inquãtuʒ
malũ eſt. ¶ De tertio pʒ. Nam in ira ille cõtra quẽ iraſcimur
reputatur vt qḋdã malũ nociuũ nobis. Id aũt qḋ volumꝰ li
cet videat̃ malũ inquãtũ eſt pena: tñ volumus ſub rõne bo
ni ſcʒ inquãtũ iuſta eſt. Et iḋ vindicta vocatur que ſignificat
retributionẽ. Et in hoc ira ſpãl'r differt ab odio: q: tam ira q̃ʒ
odiũ idẽ volũt materialiter: ⁊ tamẽ odiũ vult malũ alicui ſo
luʒ vt malũ illi ſit. Ira aũt nõ vult malũ niſi inquãtum eſt iu
ſtum. Pertinet eni ad iuſtitiã penã pro culpis retribuere: de
C 3. ppẽ. hijs oſtẽſuʒ eſt. s̃. q. cxxij. ¶ Tertia ꝓprietas eſt ꝙ ira ſequi
tur aliq̃liter rõneʒ. Conſiderandũ aũt ꝙ nulla paſſio ẜm ſe ſe
quit̃ rõnẽ totaliter niſi a rõne cõprimat̃. Qḋ fit ꝓpter virtu
tem moralẽ: q: al's paſſiones eẽnt rõnales ẜm eẽntiã ſi eẽt
eis naturale totaliter cõſeq rõnẽ ſicut volũtas eſt appetitus
rõnalis per eẽntiã: q: ſeqt̃ur natural'r rõneʒ: ⁊ eſt ĩpoſſibile
repugnare ſibi. ſ. eligẽdo cõtrariũ eius qḋ rõ iudicauerit. Et
hoc facit voluntas: nõ qdẽ tanq̃ʒ a rõne cõpreſſa ſicut cõpri
munt̃ paſſiones ſʒ quia nãle eſt ſibi hoc facere. Ideo dĩ p̃mo
ethico. in fine ꝙ eſt appetitus quidã rõnalis: q: rõnem ſequi
tur: eſt aũt appetitus alius irrõnal': ⁊ tñ aliq̊ mõ rõni obedit
ſicut ſunt paſſiones: dicit tñ ꝙ appetitus qui eſt volũtas ha
bet rõneʒ p̃ncipaliter paſſiões aũt tanq̃ʒ audibile ⁊ exaudi
bile. i. q: audiũt ⁊ exaudiũt rõnem: cũ autẽ de ira dr̃ ꝙ ratio
nẽ ſequit̃ aliqual'r nõ intelligit̃ inq̃ʒtũ per virtutẽ regulatur
q: tunc generale eſt oĩ paſſioni ꝙ poſſit regulari per virtutẽ
⁊ rõnẽ ſequet̃. Etiã nõ diceret̃ tunc ꝙ ira aliqual'r ſeqt̃ rati
onẽ: ſʒ q: totalit̃ ſequit̃. Nã quãdo per virtutẽ regit̃: in oibus
rõnẽ ſequit̃: q: alias quãtũ ad illa in qbꝰ nõ ſeqtur rationeʒ
pctm̃ eẽt ⁊ inordinatio: ſʒ intell'r de ira q̃ʒtũ ad ſuã originem
ꝙ ſeqtur aliq̃liter rõnẽ. i. ꝙ eſt poſt rõnẽ: q: nõ põt ira inſur
gere niſi p̃us rõ annunciauerit paruipẽſionẽ eẽ factã. Et tũc
ira q̃ſi ſilogizans cõcludit eẽ oppugnandũ eũ qui iniuriã vel
paruipẽſionẽ ĩtullit: vt dr̃. vij. ethico. c. viij. Cõcupiſcẽtia aũt
⁊ cetere paſſiones nõ ſilogizant nec ſequũtur rõnẽ ſʒ mox vt
annũciatũ fuerit eis de ſuis obis: mouent̃ in ea: qḋ maxime
facit cõcupiſcẽtia mouẽs ad fruitionẽ: vt ibi dr̃. Iſtud fuit ſa
tis ſupra declaratũ. q. cxlvj. ¶ Quarta ꝓp̃etas eſt ꝙ ira nõ
D 4. pp̃. appetit penã infinitã: ſed determinatã. Qui eni iraſcit̃ deſi
derat vindictã ⁊ iſtud eſt ꝙ retribuat̃ pena pro culpa qḋ ꝑti
net ad quãdã cõmẽſurationẽ. Iḋ nõ appetit iratus magis de
pena q̃ʒ putat mereri ipm̃ iniuriãtẽ. Unde irati aliqñ flectun
tur ad m̃iam. ſ. qñ putauerint ꝙ iniuriãtes eis eq̃lia paſſi fu
erint vt dr̃. ij. rheto. ¶ Alie aũt paſſiones ſunt que volũt im
menſuʒ in obo ſuo ſicut cõcupiſcẽtia eſt ad delectationeʒ. Et
quãto fuerit maior aliq̃ delectatio tãto illã magis appetit vſ
queq̊ ꝑueniat̃ i ĩfinitũ. ¶ Ratio huius eſt q: qñ aliqd ꝓꝑ ſe
appetit̃: ſine mẽſura appetit̃ vt dr̃. j. politi. Iḋ auarus pecu
niã infinitã vult: q: eã ꝓꝑ ſeipſaʒ: ⁊ nõ ꝓꝑ vſum p̃ncipaliter.
amat. Et in hoc differt inter irã ⁊ odiũ: q: lʒ vtrũqʒ vellit pe
nam ſiue malũ: odiũ tñ vult malũ alicui: ſolũ vt ei malum ſit.
Ira aũt vult malũ alicui. i. penã inquantũ iuſte infligit̃. Ideo
nõ vellet ira penã in infinitũ: ſed ſolũ quouſqʒ putet̃ accede
re ad cõmẽſurationẽ. Odiũ aũt vult malũ alicui in infinituʒ
cũ nõ vellit ꝓꝑ aliquẽ aliũ finẽ. ¶ Sic dr̃ eccle. xij. inimicus
ſi inuenerit tp̃s nõ ſaciabit̃ ſanguine. Et vocat̃ inimicus q
ex odio malũ vult: ⁊ nõ qui ex ira. Vñ dr̃. ij. rheto. ꝙ iratꝰ ſi fi
ant multa miſerebit̃ odiens aũt pro nullo. i. Si multe pene i
ferant̃ ei cui aliqs iraſcit̃ ĩcipiet miſereri: odiens aũt ꝓ nullo
miſerebit̃. i. q̃ʒtecũqʒ pene infligant̃: ſed ſꝑ volet plus de ma
lo de hoc dictũ eſt. s̃. q. cxxvij. ¶ Quinta ꝓprietas eſt ꝙ ira
eſt magis nãlis q̃ʒ cõcupiſcẽtia. Nã magis ſeqtur in hoibus
per ſucceſſionẽ hereditariã vt dr̃. vij. ethi. c. viij. vt declaratuʒ 5. E
eſt. s̃. q. cxlvj. ¶ Sexta ꝓprietas ꝙ ira eſt magis apparẽs q̃ʒ ꝓp̃etas
cetere paſſiones. Nã ꝓꝑ velocitatẽ nãe ⁊ caliditatẽ nõ audit 6. F
ꝑfecte rõnẽ: iḋ neſcit ſe occultare ſicut alie paſſiones q̃ magi ꝓp̃etas
rõnẽ audiũt. ¶ Etiã ira hʒ ſigna exterius magis manifeſta
q̃ʒ q̃cunqʒ alia paſſio: q: oia mẽbra turbant̃ in ea: vt dicit gre
go. v. moraliũ ⁊ maxime ipm̃ cor. ⁊ per iſta exteriora iudica
mus manifeſte aliquẽ iratũ: qḋ in alijs paſſionibꝰ non fit. Iḋ
dicit Ariſto. vij. ethi. ꝙ iratus manifeſtꝰ eſt: ⁊ nõ eſt inſidia
tor: ſicut cõcupiſcẽtia que doloſa eſt ⁊ occulta. ¶ Septima
ꝓp̃etas ꝙ ira minus turpis eſt q̃ʒ cõcupiſcẽtia q: lʒ rationẽ 7. G
impediat tñ in multis eſt magis excuſabilis de quo ponit q̃t ꝓp̃etas
tuor rõnes ariſt. vij. ethi. c. viij. Et de hijs dictũ eſt. s̃. q. cxlvj.
¶ Octaua ꝓprietas q: ira non eſt tã mala ſicut odiũ. In paſ 8. H
ſionibus. n. nõ inuenit̃ bonũ ⁊ malũ niſi ẜm ꝙ ſe habẽt ad i ꝓp̃etas
tellectũ ſcʒ ꝙ paſſio que minus eſt ordinata per rõnẽ habet
magis de malo: ⁊ ecõtrario. Odiũ tamẽ magis repugnat rõ
ni q̃ʒ ira: q: odiũ vult malũ pro aliquo inquãtũ malũ eſt. Ira
vero nõ vult malũ inquãtũ malũ ſed inquãtũ iuſtũ. Et ſic cõ
ſonat cũ iuſtitia: q: etiam iuſtitia vult penaʒ alicuius que eſt
qḋdã malũ inquãtũ eſt iuſta. Et ſic odiũ erit oino iniuſtum.
Nã velle malũ vt malũ eſt: rõni repugnat. Etiã ira non exce
dit tm̃ in malo ſicut odiũ. q: odiũ vult malũ ſine menſura: iḋ
nunq̃ʒ ſaturat̃ pena vt ſupra dictũ eſt. Ira aũt penaʒ infligit
ſolũ vſquequo credat eſſe ſatiſfactũ per cõmẽſurationẽ retri
butionis. De hijs dictũ eſt. s̃. q. cxxvij. ¶ Sed dicet̃ quomo
do põt velle odiens malũ ſub noie mali: q: hoc includit con
tradictionẽ: q: malũ vt hmõi nõ eſt obm̃ volũtatꝭ aut alicuiꝰ
appetitꝰ. ¶ Dicendũ ꝙ odiẽs vult malũ inquãtũ malũ eſt. ſ.
illi quẽ odit: ⁊ illud nõ eſt malũ ſibiipi ſed potius reputat vt
bonũ q: cũ iudicet eũ quẽ odit eẽ ſibi qḋdã malũ ⁊ diſcõue
niens iudicat bonũ eẽ ſibimet velle malũ illi ſub rõne mali. ſ.
vt oino pereat. Et tñ ꝙ qs vellit ſimpl'r aliqd ſub rõne mali 9. I
vel ſibimet ſub rõne mali nõ eſt poſſibile. ¶ Nona ꝓprietas ꝓp̃etas
eſt ꝙ ira eſt vehemẽtior oĩ paſſione. Naʒ lʒ ex parte obi cõcu
piſcẽtia hẽat maiorẽ fortitudinẽ q̃ʒ ira: ⁊ aliqñ eã ſuꝑet tamẽ
in mõ eſt ipſa ira vehemẽtior. i. ferocior ⁊ feruẽtior. Et ob hꝰ ẽ
minus mãſiua: q: ꝓꝑ ſuã magnitudinẽ ad cõſumẽdũ nõ põt
diu manere: ſed dũ eſt nulla tãtã ferocitatẽ oſtẽdit vt pʒ ex ſi 10. K
gnis exterioribꝰ. De quo. s̃. q. cxxxiij. ⁊. cxlvij. ¶ Decima ꝓp̃ ꝓp̃etas
etas ꝙ ira nõ eſt ita fortis ſicut ꝯcupia qm̃ cõcupiſcẽtia vin
cit oẽm paſſionẽ ⁊ captiuat ⁊ etiã ipam irã: ⁊ eſt difficilius:
pugnare ꝯtra cõcupiſcẽtiã q̃ʒ ꝯ irã: q: nemo põt oino cõtem
nere ꝯcupiã: de hoc. s̃. q. cxlvij. ¶ Undecima ꝓp̃etas eſt ꝙ 11. L
ira eſt modicũ mãſiua: ⁊ minus q̃ʒ cõcupia: q: nõ hʒ aliquaʒ ꝓp̃etas
radicẽ ad manendũ. De quo. s̃. cxlviij. ¶ Duodecima ꝓprie 12. M
tas eſt ꝙ ira ſemꝑ eſt ꝓꝑ aliqd factum ꝯ nos vel ꝯ ea que ad ꝓp̃etas
nos ꝑtinẽt. Nã ira inſurgit ꝓꝑ ꝑuipẽſionẽ nõ tñ ꝓꝑ quãcun
qʒ: ſʒ inquãtũ illa ad nos ꝑtinet. Q: qḋ oino alienuʒ eſt non
grauat nos: ⁊ q: ea que ad nos ꝑtinẽt ſunt quodãmõ idem
nobiſcũ ꝑuipẽdẽdo illa videmur nos ꝑuipẽdi. Sic dr̃. ij. rhe
to. ꝙ ira fit ꝓꝑ apparẽtẽ ꝑuipẽſionẽ eoꝝ qui in ipm̃ aut in ip
ſius aliqua. i. quãdo paruipendunt̃ ea que ſunt in hoĩe qḋ ẽ
ipm̃ paruipẽdere aut paruipẽdẽdo aliq̃ ipſius. i. que hõ poſ
ſidet vel que ad ipſum ꝑtinẽt. Et iſtud ſemꝑ ẽ aliqd fcm̃ ꝯtra
nos: q: eis q̊s putamus nobꝭ bñfacere nunq̃ʒ iraſcimur. De 13. N
hoc. s̃. q. cxxix. ¶ Tredecima proprietas ꝙ ira nõ ſolũ eſt ꝓ ꝓp̃etas
pter ea que facta ſunt cõtra nos ſʒ oʒ ꝙ illa habeat rationeʒ
paruipẽſionis. Nã ſi aliqd ꝯ nos fiat qḋ nullo mõ putet̃ fa
ctũ ex paruipẽſione ira non curabit: cum iſta ſit rõ ꝓpria mo
tiua ire. Et in omnibus illis que iram mouent neceſſe ẽ quã
dam inueniri vel reputari ꝑuipẽſionẽ. ¶ Sunt autem tres O
ſpecies ꝑuipẽſionis vt dr̃. ij. rheto. ſcʒ deſpectus epireaſmus
ideſt impedimentum cõſequẽdi propriam voluntatem: ⁊ cõ
tumelia

tumelia. ¶ Eſt autem paruipenſio actus opinionis circa id quod nullo videtur eſſe dignum ideſt quod nō mereť vt aliqs aduertať ad illud nā ea q̄ vr̄r eē alicuius dignitatis vel magnitudinis: ſiue bona: ſiue mala ſint nō paruipēdimus: ſed ad ea aduertimus. Nā mala que magnitudinē hn̄t timemus: bona aūt hn̄tia magnitudinē optamus. Qḋ aūt nō videť eē alicuius magnitudinis: nec in bono nec in malo: non timeť: nec optať: nec aduertiť ad illud: ac ſi nō eēt. Et iſtud ē paruipēdi. ¶ Huius poſite ſunt tres ſpēs ⁊ pᵐa eſt deſpicere. ſ. qn̄ iudicamus aliquē nō eē dignū aliquo honore. Et ꝓpter hoc nō honoramus eū: nō iferētes ei aliqḋ aliḋ malum dicimur illū deſpicere. ¶ Scḋa ſpēs erat epireaſmus. i. impedimētū ꝓpe voluntatis. Et iſtud eſt cū qs ipedit aliū ne cōſequať id qḋ deſiderat. Et iſtud dꝫ eē ſine deſiderio alicuius vtilitatis. Nā ſi qs impediat aliū a cōſecutione alicuius rei q: ipſe vult illā cōſeq potius pro ſe: vel ipediēdo eū intendit hr̄e aliquā vtilitatē inde nō dr̄ paruipēdere. Cū vero ſine deſiderio alicuius vtilitatis impedit aliū: manifeſtū eſt ꝙ deſpicit eū. Nā ſi timeret illū: putaret ſibi ꝓuētuꝝ nocumentū ex hoc ⁊ nō ipediret: vel ſi putaret illū dignū eē aliquo honore ſaltē vellet eē amicus eius ⁊ nō offenderet ſine cā. Offendere ergo ſic ipediēdo ſine deſiderio alicuius vtilitatis ſignum eſt magne paruipēſionis vt dr̄. ij. rheto. ¶ Tertia ſpēs eſt cōtumelia. Et iſta eſt in voce: quādo voce apta loqtur qs cōtra alteꝝ v̄ba iniurioſa. Et nos ſolemus vocare cōtumeliā oēm vocē iniurioſaꝫ determinate ſignificātē aliqd q̄cūqꝫ aio proferať. Ariſto. tamē. ij. rheto. Dicit cōtumeliā eē ſolū qn̄ qs dicit alteri v̄ba iniurioſa vt cōtriſtet eum: vel vt ſibi noceat. Et ſunt talia que dicunť de qbꝰ erubeſcat valde ille cōtra quem dicunť: ⁊ ꝓferens nō dicit pp aliquā cām niſi q: delectať dicendo. Nā ſi qs dicat ex ira reddēdo vocē iniurioſaꝫ pro voce iniurioſa vel alias ſe vindicādo: vt qui nō pōt rebꝰ ſe vindicare verbis vindicet: dicit nō eē cōtumeliā: ſꝫ punitionem vel vindictā. Et recte dictū eſt. Naꝫ nos ponimus cōtumeliam: vnā de ſex filiabꝰ ire: vt dicit Grego. xxxj. moraliū: ⁊ oſtēſum eſt. ſ. q. Cxliij. Et q: cōtingit hoiem ex ira ꝓferre ꝯ ꝓximum verba iniurioſa: dr̄ cōtumelia prolatio taliū verboꝝ q̄cūqꝫ aio dicātur: ⁊ potiſſime cum aio vindicte. Ariſto. aūt. ij. rheto. ponit cōtumeliā ſpēm paruipēſiōis: ⁊ nō ire. Iō tūc ſolum eſt cōtumelia illo mō quādo qs iniurioſa v̄ba dicit alteri ſolū deſpiciēdo eū. Et ſic nō dicit vt iratus ſꝫ ſolū ꝓpter delectationē. Nā deſpicere ⁊ iraſci: multū repugnāt. Q: deſpicere eſt in eo qḋ nullo bono reputať dignū: ſiue ad bonuꝫ ſiue ad malū: irāſci aūt ſp eſt de rebꝰ magnis. Vn̄ obiectuꝫ ire habet rōnē ardui ⁊ eleuati ⁊ de rebꝰ quas reputamus paruas nō iraſcimur vt oſtēſuꝫ eſt ſupra. qōne. Cxxiij. qui ḡ contēnit: nō eſt iratꝰ: ſed delectať: iō cōtumelia: apḋ nos ex mō cōi ex oppoſito accipiť. ¶ Cauſa autē delectatiōis in eis qui deſpiciēdo cōtumelias inferūt ſm Ariſto. eſt: qa putāt ſe plꝰ eē excellētes. ſ. ꝙ licet eis agere malū ipune. ¶ Et ob hoc dicit ꝙ illi qui cōſueuerūt magis appetere excellētiā ſunt potius cōtumelizātes. Hij ſunt iuuenes: ⁊ diuites. Iuuenes qdē ꝓpť etatē excellētes videri volūt: diuites v̄o pp pecuniā cuꝫ qua credūt ſe oia poſſidere: ⁊ credūt iſti excellere illos quibꝰ cōtumeliā inferūt. Et pp deſideriū oſtēdēdi iſtā excellētiā cōtumelizātes ſunt. Illi aūt qui cotumeliā patiunť iraſcunť ex hoc: ⁊ putāt ſe paruipēdi inquātū per cōtumeliaꝫ auferť eis honor. Et iſtud eſt paruipēdi. Nā nō ſolū qui aufert: ſed etiā qui nō impēdit honoreꝫ videť deſpicere. ¶ Quartadecima ꝓprietas eſt qa ira ſemp eſt circa aliqḋ ſingulare: ⁊ nō circa cōitatē: vt eſt multitudo: nec etiā circa aliqḋ genus. Sic eni dicit Ariſto. ij. rheto. ſ. neceſſe eſt eū qui iraſciť ſemp ſingulariū alicui puta cleoni: ſꝫ nō hoi. i. nō iraſciť aliqs toti ſpēi humane qḋ eſt iraſci hoi ſm rōneꝫ hois: ſed iraſciť ſorti vel cleoni. Et in hoc dr̄t ira ab odio: q: odiū pōt eē: tam circa ſingularia: q̄ꝫ circa cōitatē. De ſingularibꝰ notū eſt: q: q vult malū alicui nō vt retribuat pro iniuria ſuſcepta: vel ꝓ malo qḋ ille fecit: dr̄ eū odiſſe. De cōitate pꝫ ſicut pōt qs odiſſe oē genꝰ latronū: ſicut odit etiā qs oēs ſerpentes: ⁊ oē venenū. Rō differētie eſt q: ira eſt appetitus vindicte ꝓpť malū qḋ factū putať. Nā ubi nō putať factū eē maluꝫ ipoſſibile eſt vindictam appeti. Actꝰ vero ſunt in ſingularibꝰ. ij. ethi. ⁊ q: cōe cum nō ſit aliqd vnū ſubſiſtēs: nō cōpetit ei opari: iō ſoluꝫ poterit eē ira cōtra illos in qbus pōt eſſe operatio: hec ſunt ſingularia. Odiū aūt eſt ad aliqd: nō pro malo qḋ fecit: ſed inquātū putatur eē nobis diſcōueniēs. Diſcōuenientia aūt eſt pp aliquaꝫ ꝯriā q̄litatē in nobis ad rē illaꝫ: q̄litas aūt nō ſolū particulari pōt ineē: ſꝫ etiā alicui ſpēi vel cōitati toti. Iō poteſt eē odiū ad cōitatē vel ſpēꝫ. ¶ Si aūt dicať ꝙ etiā ira interdū eſt ad cōitatē: vt cū qs toti vni ciuitati iraſciť. Dicendū ꝙ tunc ira nō eſt ꝯtra ciuitatē vt cōtra cōitatem ſed vt ꝯ ſingularia vt ſi oēs de ciuitate nocuerūt alicui: vel ex determinatiōe ciuitatꝭ nocumentū illatū eſt: cū iſte actus nō cōpetat ciuitati niſi vt ſingulari: q: per ſingularia que ſunt partes ſue ei cōpetit iraſciť qs ciuitati ſicut ſorti vel platoni. De hijs pꝫ. ſ. q. Cxxviij. ¶ Quintadecima ꝓpetas: ꝙ ira cauſat q̄ndā delectationē nec eſt ſine delectatiōe. Et pꝫ q: ira ordinať ad vindictā. Cū aūt vindicta realr̄ fuerit habita: erit vera delectatio cū āt nōdum hētur inquātū ſperať eſt delectatio q̄daꝫ: ⁊ maxime inquantū cogitať de ipſa q: cogitatio illiꝰ rei quā deſideramus eſt nobis delectabilis: ⁊ vult hō diu imanere illi cogitatiōi. Nihil tn̄ eſt de quo tātū gauderet iratus ſicut de vindicta iō cogitādo de illa delectať. ¶ Sic dr̄. ij. rheto. Ad oēm irā neceſſe eſt ſeq aliquā delectationē a ſpe puniēdi: delectabile qdeꝫ exiſtimare adipiſci ea que appetunť. pp qḋ bene dictum eſt de ira: q̄ multo dulcior melle diſtillāte in cordibꝰ viroruꝫ creſcit. Aſſeqtur eni delectatio q̄dā: ⁊ pp hoc demoranť i puniēdo mēte. Que igiť tūc ineſt fantaſia delectationē facit ſicut que ſomnioꝝ. i. in oi ira ſequi delectatio. Et dicit iſtaꝫ eē ꝓpť ſpeꝫ puniendi dicit etiā ꝙ eſt ꝓpť cogitationē delectabilem. Et ob hoc irati demoranť puniēdo mēte. i. hn̄t lōgas cogitatiōes circa penas q̄s putāt ſe inflicturos eis qbꝰ iraſcunť dicentes ꝙ ſic vel ſic puniēt. ¶ Et dr̄ ꝙ fantaſia que tūc ineſt eis cauſat delectationē. i. cogitatio vel oſtēſio que fit in imaginatiōe ſua de illis penis infligēdis cauſat illā delectatiōeꝫ nam ſicut ſi realr̄ iratus inferret penā delectareť. Ita cū per cogitationē illa inflictio pene fiat ſibi quodāmō p̄ſens delectať in ea. Sicut in ſomnijs eſt: vbi ꝑ ſolā fantaſiā de re delectabili cātur delectatio. De hoc. ſ. q. Cxxxiij. ¶ Decimaſexta ꝓpetas eſt ꝙ ira nūq̄ꝫ eſt in hoie ſine ſpe vindicte. Nam ſi qs crederet ſe nunq̄ꝫ poſſe cōſequi vindictā: nunq̄ꝫ illaꝫ appeteret: q: appetitus nō eſt de impoſſibilibus: iraſci tamē eſt appetere vindictā ergo ſemp eſt cū ſpe. Sic diciť. ij. rheto. Sequi delectationē ad oēm irā: a ſpe puniēdi. Et ſequitur. Nullus aūt ea que apparēt ſibi ipoſſibilia appetit. Vn̄ ſi interdū inflicta iniuria credat aliqs nunq̄ꝫ poſſe cōſeq vindictaꝫ pp magnitudinē iniuriātis nō iraſciť: ſed triſtať vt dicit Auicē. li. de aīa. Nā eis q̄s timemus nunq̄ꝫ iraſcimur: ipoſſibile ē. n. ſil̄ iraſci ⁊ timere reſpectu eiuſdē: vt dr̄. ij. rheto. ¶ Decimaſeptima ꝓpetas eſt ꝙ ira fit maxime qn̄ qs deſpiciť in eo in q̄ excellit: vt ſi deſpiciať ſapiēs in ſapia: ⁊ diues in pecunijs ⁊ nobilis in generoſitate. Qḋ iſtud nō eſt deſpicē leuiter: ſed maxie deſpicere qn̄ qs in eo qḋ ꝓpriuꝫ bonū reputat deſpiciť. Et tn̄ ille qui in aliquo excellit putat illud eē bonū ſuū: iō nō pōt grauiꝰ deſpici. Sic dr̄. ij. rheto. nō conuenire autē putāt magnipēdi a minoribꝰ ſm genus ſm pōam ſm virtutem ⁊ totalr̄ in ipo in quo excedūt multum: vt in pecunijs diues pauperē: ⁊ in loquēdo rhetoricus impotēteꝫ loqui: ⁊ principans ſubiectū: ⁊ arbitratꝰ dignus ad p̄ncipandū eum qui dignus eſt ſubijci. ¶ Decima octaua ꝓprietas ꝙ exiſtētes in excellētia aliqua facilius grauius iraſcūtur. Naꝫ ira eſt ꝓpť paruipēſionē nō cōuenienter factā. ij. rheto. ⁊ tamē nō eſt q minus cōuenienter deſpici poſſit q̄ꝫ qui excellēs eſt: q: magis cōtra rōnē eſt deſpici illū q̄ꝫ alios nō excellētes ergo grauius iraſci pōt ille, tanq̄ꝫ de maiori iniuria ſibi illata: ⁊ iō facilius eſt ſibi iraſci q̄ꝫ alijs inquātū q̄libet paruipēſio q̄litercunqꝫ ſit reſpectu eiꝰ eſt magna. Sic diciť. ij. rheto. Indignātur eni ꝓpť excellētiā. i. ipi qui hn̄t in ſe aliquā excellētiā idignātur ꝓpť ipam fortius ſi deſpicianť. De hoc ſupra. qōne. cxxx. ¶ Decimanona propetas eſt ꝙ ira potiſſime inſurgit quādo qs iniuriā recipit vnde ſperabat beneficiuꝫ recipere. Et iſta ira eſt valde grauis propter duo. ¶ Primo propter valde iniuſtā retributionē. Non enim pōt eſſe magis iniuſta retributio q̄ꝫ ꝙ reddatur malū pro bono que in nullo cōueniunt. ¶ Scḋo q: iſtud eſt valde inopinatum ſcilicet ꝙ vnde quis veriſimiliter: ⁊ ex debito beneficium expectabat malum eueniat omnino inopinatū eſt. De hoc. ij. rheto. dr̄. Adhuc autem indignatur a quibus aliqs putat debere bene pati. Iſti autem ſunt quibus benefecit: aut facit: aut ipſe: aut aliquis ſuorum aut per ipſum volitū eſt aut nolitum fuit.

Non

Marginalia (left column): P · pª ſpēs ſ. diſpetio. · Q · R · S · Qui ſūt q cōtūelias iferūt. · 14. ꝓpe.

Marginalia (right column): 15. ꝓpe. ire. V · Delectatio icognita rōne irati. · 16. ꝓpe. ire. X · 17. ꝓpe. ire. Y · 18. ꝓpe. ire. Z · 19. ꝓpe ire. ⁊

279 v

Non ſolū eni dr̃ aliqs bona debere expectare ab illis qb⁹ be
nefacit actualr̃:ſed etiā ſi aliqñ benefecit: ꝛ nō ſolū ipe ſed ēt
ſi aliqs de ptinētib⁹ ad eū:vt de cognatis:vel amicis bñfecit
illi:q2 oia que fiūt per eos qui ad nos ptinēt dñr per nos fie-
ri. Sicut dr̃ aliqs poſſe facē ſimplr̃ ea que p amicos facē pōt
iij.ethi. Jō per illa acqrēt nobis aliqd debitū retributiōis:ſi-
cut ſi p nos fcā eēnt:lʒ nō eq̄lr̄:ſʒ ſm maiorē vel minorē atti
nētiā ad eos q iſta fecerūt. Et dr̃ ꝙ nō ſolū aliqs pt ab altero
expectare bñficiū p bono qd alteri facit:aut fecit:ſʒ etiā p bo
no qd facē vult:aut aliqñ voluit:lʒ al's fuerit ipeditū ſcʒ pter
intētionē volētis:q2 ſi ille q ſemel voluit poſtea nō vult:non
ſecuto demerito aliq ex pte illius cui volebat:nō eſt aliqd de
bitū ad ei bñfaciēdū:nec hʒ ius iraſcēdi ſi nō retribuat ſibi.
¶ Uiceſima pprietas eſt ꝙ ira nō ſolū eſt ſi qs alteri malum
fecerit:ſed ēt ſi facē voluit:dato ꝙ nō fecerit:vt pʒ.ij.rheto.ſ.
P 20. pp. Iraſcit aliqs q2 aut in ipm:aut in aliquē eoꝝ q ipſi aliqd fe
cit:aut facturus erat. Et rō eſt q2 lʒ malū vt eſt nocumētū ſit
in reb⁹ ex tñ in qētū eſt alicui iputabile.a volūtate depēdent.
Nā ea q nullo mō ſunt volita:vt pure caſualia:ſiue bona ſi
ue mala ſint nō iputātur alicui ad penā nec ad laudem:q2 ꝛ
ſm leges humanas:volūtas ꝛ ppoſitū diſtingūt maleficia.
Et lʒ hoc ſit generale quātū ad oia maleficia ſeu mala que al
teri inferunt: pcipue tñ eſt qētū ad irā:q2 ira eſt ppē paruipē
ſionē. Et tñ paruipēſio eſt actus opionis:vt dr̃.ij.rheto.ḡ cō
ſiſtit paruipēſio maxime in volūtate alicuius.ſ.in hoc ꝙ vo-
luit aut noluit puipēdere. Nā qcqd aliqs faciat ſi nō inten
dit puipēdere:nō puipendit:ḡ per hoc ꝙ aliqs voluit alteri
malū facē:ēt ſi nō fecerit:iā puipēdebat eū:q2 al's hʒ nō intē-
diſſet. Jō ex hʒ etiā ira gignit. Pʒ etiā q2 ex hoc ꝙ aliqs volu
it alteri benefacē:etiā ſi nō fecerit:pōt iuſte ab eo expectare
bñficiū: ꝛ ſi nō reddat iuſte iraſcit:vt dr̃.ij.rheto. ꝛ ſupra di-
ctū eſt. Jta ḡ qui voluit malū facē:etiā ſi nō fecerit: ex hʒ erit
dignus ira. ¶ Uiceſima pª eſt ꝙ ira maxime accidit in hoib⁹
P 21. pp. paſſionatis ꝛ defectuoſis:vt in amātib⁹: ꝛ egris: ꝛ debilib⁹:
Qui ſunt q ꝛ in nō potentib⁹ ꝯſeq ſpes ſuā. Nā iſti maxime iraſcuntur
iraſcunt. ex eo ꝙ ſunt faciles ad paciēdū pp defectū quē hñt: ꝛ putāt
ꝙ oēs eis malū faciāt ſicē in egris appet quos ipſa egritudo
ad irā diſponit idē in nō ꝯſequētib⁹ ſpes ſuā. Nā ex hoc ſunt
defectuoſi: ꝛ ſi qs in modico obſtiterit eis:vel nō adiuuerit:
iraſcunt. Sic dr̃.ij.rheto.pp qd infirmi: ꝛ egētes:amātes ſi-
cientes:totalr̃ ꝯcupiſcētes:iracūdi ſunt ꝛ facile.i.oēs quicū-
qʒ ſunt in paſſione qcūqʒ:ſunt iracūdi.i.diſpoſiti ad irā: ꝛ fa
AA 22. cile.i.faciliter mouētur ad irā. ¶ Uiceſimaſecūda eſt ꝙ non
pprietas. ſolū paſſionati ꝛ defectuoſi ſunt ad irā faciles: ſed iraſcūtur
maxime cū aliqs ipedit eos circa paſſiones ſuas. Ut ſi quis
ſicietē ipediat circa potū: ꝛ egrotātē circa q ptinēt ad ſalutē
ꝯſequēdā: ꝛ amātē circa reʒ amatā. Jn iſtis eſt ſcda ſpēs per
uipēſionis que dr̃ epireaſmus.i.ipedimētū ꝯſequēdi pprīā
voluntatē. Et q2 oīs qui eſt circa aliqd paſſionat⁹ intēdit illd
ꝯſeq:q illū ipedit dr̃ puipēdere. ¶ De hoc dr̃.ij.rheto. Ma-
xime qdē ad pñtes puipēdentes.i.lʒ paſſionati ꝛ defectuoſi
ſint diſpoſiti ad irā ſcdʒ ſe:tñ maxime iraſcūtur qñ ſūt pñtes
paſſiones ꝛ in eis puipēdunt. Et ſubdit exēplum.ſ. Puta la
borans ei q ad egritudinē egētes aūt eis q ad egētē:bellans
aūt eis qui ad bellū:amās aūt eis q ad amorē.i.qlibʒ iſtoꝛuʒ
qñ ipedit in eo in quo ipſe eſt paſſionatus maxime triſtatur.
BB 23. p ¶ Uigeſimatertia ꝙ paſſionati ꝛ deficiētes circa qcūqʒ ira
pprietas ire. ſcunt in qb⁹ aliq mō pñt puipēdi. Paſſionati aūt ppē paſſio
nes ſuas diſponūtur vt facilr̃ iraſcant. Uñ nō ſolū circa paſ-
ſiones iraſcunt.ſ.ſi ipediant in illis q ptinēt ad eas:ſed ēt in
qbuſcūqʒ aliqs. Sic dr̃.ij.rheto. Silr̃ aūt ꝛ alij ſi aūt nō ꝛ qd
cunqʒ aliqd puipēdat qs. Preparat.n.vnuſqſqʒ ad vniuſcu
qʒ irā ab inexiſtēte paſſiōe.i.nō ſolū ſi ipediant aut puipēdā
tur in paſſionibus ſuis ſed etiam in quocunqʒ alio parui-
pēdant pparant ad irā.i.diſponūtur pp in exñtē paſſionē quā
hñt circa aliā reʒ. Sic videmus ꝙ ſi qs ſit irat⁹ alicui hoi p-
pter qcūqʒ cām: ꝛ qcūqʒ alius loquat ei iraſcit:nō tñ pp ali
quā cām noue ire:ſʒ q2 p pcedentem erat diſpoſit⁹ ad iram.
¶ Uigeſimaqrta eſt ꝙ hoies valde iraſcūtur qñ circa aliqd
in opinatū puipēdunt. Ut ſi qs nūc erat diues: ꝛ ſubito qs
efficiat eū pauperē:maxime iraſcit. Nā qui multū diues erat
CC 24. nō putabat ꝙ in breui poſſet ad paupratē venire: qētō ergo
pprietas ire eſt malū magis inopinatū:tāto deteri⁹ iudicat:iō de eo gra-
uius iraſcimur. E cōtrario autē ſit in bonis:ſi alicui eueniat
bonū in opinatū: ꝛ pt̄ ſpes ſuā:magis gaudet qʒ ſi prius con
cupiuiſſet bonū illud: ꝛ putauiſſet ſe illd hr̃e poſſe:q2 quāto
eſt magis inopinatū:erat tāto magis diſtās a nob: ꝛ ſic ma-
gis excedēs nos:iō magis deſiderabile. Bonū aūt qd aliquo
mō erat deſideratū ꝛ ſperatū p hʒ hō videbat hr̃e qdā cōmē
ſurationē cū eo: ꝛ nō lōge ab ipſo diſtare. Jō qñ euenerit nō
erit de eo tā excellēs gaudiū q2 iā nō iudicat bonū tam exce
dēs nos. Hoc aūt verꝫ ē niſi qñ qs lōgo tpe ꝛ ſolicite pro ali
qua re laborauit in aſſecutiōe illi⁹ valde gaudet:q2 illa:eſt p-
prie ſua pp labores multos qs expēdit ad eā. De hoc pʒ.ij.rhe
to. Adhuc aūt ſi ꝯria extiterit ſuſcipiēs ꝯtriſtat.n.magis qd
multū inopinatū ſic: ꝛ delectat qd multū inopinatū ſi fiat:qʒ
qd volitū eſt. De hoc pʒ q2 dr̃.iiij.ethi.c.de liberalitate ꝙ acci-
piētes pecunias p ſucceſſionē hr̃ditariā:vel al's ſine labore
ſunt liberaliores qʒ acquirētes pecunias p labores ſuos. Et
ponit cā q2 illi q acqſierūt magis diligūt:iō ꝯſeruāt:qui vo
ſine labore hūerūt parꝫ diligūt:iō expēdūt ꝛ effundūt. ¶ 25 DD 25
eſt ꝙ iraſcit maxie deriſorib⁹: ꝛ ſubſanatorib⁹ ꝛ ꝯuiciatorib⁹.ſ. ppe. ire
illis q hʒ hñt in offm:vel libenē iſtud faciūt. ¶ Deriſor eſt q p quid ſit
verbū vel geſtū aliquē deſpicit:nō tñ dicēdo aliq vba que ſpe deriſor
cialit ptineāt ad iniuriā:q2 tūc coincideret cū ꝯuiciatore: ſʒ conuicia
qñ ex mō loqndi vel ex geſtu apparet ꝙ paruipēdit. Subſa tor ꝛ ſub
nator eſt habūdās deriſor.ſ. qui torto naſo vl̃ rugato aut per ſanator.
aliquas magnas mutatiōes geſtus deridet. ¶ Conuiciator
eſt qui vitia alterius iproperat ei dicēdo ea de qb⁹ hō valde
cōfundit. Et incidit ꝯuiciator cū faciēte ꝯtumeliā:de quo.ſ.
dictū eſt ꝛ iraſcimur maxime qñ iſti faciūt hoc ex ſtudio:qa
magis vñr tunc deſpicere:qʒ ſi al's fieret. ¶ De hoc.ij.rheto.
ſcʒ iraſcunt aūt deridētib⁹: ꝛ ſubſanātib⁹: ꝛ ꝯuiciantib⁹ cō-
tumeliā eni iferūt.i.iſti vñr inferre ꝯtumeliā eſt tertia ſpecies
puipēſionis. Jntelligēdū aūt eſt ꝙ iſta fiant nō ad vindictas
nec ad aliquā vtilitatē:ſed oino ſine cā ſolū q2 placet contu-
meliʒāti.q2 ſi pp aliquā vtilitatē hʒ fieret nō ptineret ad cōtu
meliā:ſed ad irā vel alterꝫ genus: ꝛ nō eēt puipēſio vt dr̃ ibi
Nec ē eſt āt talia eē:que nec p aliq nec pficua faciētib⁹.i.nō
pficiant ei ad aliqd. ¶ Uigeſimaſexta eſt q2 iraſcimur maxi EE 26
me qñ puipēdimur circa illa de qb⁹ eſt nob pcipua cura. Ut ppe. ire
ſi qs deſpiciat de phia: ꝛ ꝯtenat ab aliq pho: vel ſi quis
de pulchritudie maxime curet ꝛ illa dſpiciat ſimpr̃. Ut ſiqs
dicat ꝙ turpe eſt viro velle videri pulchrū:vel ſaltē ſi cōiem
nat in eo:vt ſi dicat ꝙ ſua pulchritudo nihil valet. Sic dicit
ij.rheto.ſ. Et obloquētib⁹ ꝛ deſpicientib⁹ ea circa q ipſi ma-
xime ſtudēt.i.curāt puta qui in phia amāt honorari:ſi qs in
phiam.ſ.cōtepſerit eos:q aūt in ſpē.i.pulchritudine:ſi qs in
ſpēm.i.ſi quis deſpexerit pulchritudinē illi⁹. Pōt aūt dr̃ ac-
pi hʒ. Uno mō ꝙ qs deſpiciat ea in qb⁹ nos ſtudemus.i.labo
ramus ēt ſi nō aduerterit ad nos vt ſi qs deſpiciat phiam: ꝛ
nihil dicat ſpālr̃ ꝯ aliquē ſtudētē in phia. Nam tūc qlʒ phie
ſtudēs poterit iraſci tanqʒ deſpiciat:q2 illud in quo ſtudem⁹
eſt bonū nr̃m pcipuū:qʒ ḡ qs illud deſpiciat eſt deſpicē nos.
Jō iraſcimur tanqʒ puipēſi. Et redit ad illd qd.ſ.dictū eſt: ꝛ
hētur.ij.rheto.ſ. Qñ qs deſpicit in eo in q excellit:vt diues i
pecunia: ꝛ rheto.in eloqntia. Nā qlibet ſtudēs in aliq excel
lit ceteros nō ſtudētes in illo qētū ad ipaʒ reʒ in qua ſtudet.
Alio mō pōt intelligi ꝙ nō cōtenat ipm in quo ſtudem⁹ ſed
nos ipſi ꝯtēnamur in illo. Ut ſi aliqs ſtudēs circa phiam di-
cat nihil ſcire in phia vel ſi aliqs hñs curā de pulchritudine
deſpiciat in pulchritudine ita ꝙ dicatur turpis facie. Et iſtū
ſenſum magis facit lr̃a ari. q2 dicit puta qui in phia amāt ho
norari ſi qs in phiam.i.ſi qs circa phiaʒ eos deſpexerit. Utrū
qʒ tñ verꝫ eſt. Jſti tñ ſcdi iraſcuntur quia deſpiciunt in eo in
quo maxime honorē cupiūt. Nā qui in phia amat maxime
cupit honorē in philoſophia: ꝛ ita de pulchritudine ꝛ ceteris.
¶ Uigeſimaſeptima eſt:qñ deſpicimur in bonis illis in qui FF 27
bus cupimus honorari:vt dcm̄ eſt in pce.pprietate. ꝛ hoc qñ ppe ire.
talia bona putant nobis nō ineſſe:vel debiliter ineſſe. Jſtud
eni magnā irā cāt:q2 qui in aliq nō eſt firmat⁹ eſt infirmus ꝛ
defectuoſus: ꝛ maxime:ſi vult videri aliqd hr̃e qd nō hʒ. Et
tñ infirmi ꝛ defectuoſi ſunt maxime diſpoſiti ad irā vt.ſ.di-
ctum eſt. Aliud eſt q2 ſi qs irrideat in eo qd ſibi firmiter ieſt
putat nō eē irriſionē. Si tñ irrideat in eo in quo defectuoſus
eſt putat eē verā irriſionē: ꝛ dolet imo iterdū hoies qui circa
aliqd defectuoſi ſunt tā faciles ad ſuſpicādū ſunt:ꝙ etiā vbi
qs non cogitauerit de illis putāt ſe irrideri qētō magis ſi ſal
tem leuiter locutus qs fuerit eis de eo qd ad defectum ſuum
ptinet. Alio mō pōt hoc intelligi ꝙ iſti timēt per talē par-

uipenſionē

nipenſionē minorari i bono qd̓ hñt vel oīno illud ꝑdere. Ut
ſiquis velit honorari i phia q̄ſi magnus phs cū paruus ſit:
ſi multi eū deſpexerint ꝑdet aliqd de eo ꝙ hēbat non qdem
phiaꝫ quā hꝫ ſꝫ opionē q̄ hēbat ð eo ꝙ magn⁹ phs eēt. iter-
dū āt totū ꝑdit vt ſiqs ſibi falſe nomē alicui⁹ virtutꝫ vl' ſapie
aſcripſerit c⁹ nihil hēbat ⁊ pp̄ h̓ ab aliqb⁹ honoret. ſi multi
eū eē h̓ deſpiciāt ꝑibit totalr̓ opio de eo: ⁊ ſic nihil māet ſibi.
De hoc dr̄.ij.retho. Hoc aūt multo magis ſi ſuſpicati fuerint
nō exiſter ipſis: aut totaliter: aut nō fortiter: aut nō videri.i.
ꝙ totaliter non hñt illud de q̊ ſe iactant.ſ. nullo mō hñt: vel
SS nō fortiter.i.nō tm̄ hñt quātuꝫ ſe iactant vel nō videri.i. cuꝫ
28. ppe putant illā probitatē de q̄ ſe iactāt non videri.i.non manife-
tas ire ſtam eē alijs: ita vt de ea dubitare poſſint. ¶ xxviij. eſt ꝙ nō
iraſcimur ēt ſi paruipēdamur i illis q̄ in nobis totaliter ⁊ fir
miter ſunt: ⁊ de qbus nullus dubitat ꝙ in nobis ſint. Ut ſi
de aliq̄ conſtet ꝙ inter ceteros ē corpore robuſtiſſimus ⁊ ir-
rideat tāq̄ꝫ debilis corpore: nō iraſcit qꝛ credit ꝙ h̓ nō dicat
aīo deſpiciendi: ſed ludēdi: cū oibus de robore ſuo cōſtet. idē
in ſapia ⁊ ceteris eſt. De h̓.ij.retho.dr̄. Sed cū valde putent
exiſtere in hijs in qbus ſubſanant: non curāt. ¶ Sed obij-
ciet qꝛ.ſ̄.dicebat ꝙ viri excellentes maxime iraſcunt ſi deſpi
ciant ⁊ potiſſime qñ deſpiciunt in eo in q̊ excellūt. ¶ Dōm
ꝙ iſti q ſunt manifeſte excellētes non iraſcunt ſi irrideātur
circa ea in qbus excellunt: eo ꝙ nō putāt ſe irrideri: ſꝫ luduꝫ
eſſe. Si tm̄ putēt fieri h̓ ex odio ⁊ vere ſe deſpici: magis iraſcū
tur q̄ꝫ alij hoies in quātuꝫ ipſi iniuſtius q̄ꝫ ceteri ɔtēnuntur
⁊ potiſſime qꝛ in eo in q̊ excellunt deſpiciunt. ¶ xxix. eſt ꝙ
TT maxie iraſcimur amicis q̄ꝫ alijs hoibus ſi ab eis deſpiciamur
29. ppe. Rō eſt qꝛ ira fit pp̄ iniuſtā ꝑuipenſionem: ⁊ tm̄ iniuſtius ꝑui
pēdimur ab amicis q̄ꝫ a ceteris cum ipſi nos magis diligere
deberēt. Si ḡ deſpiciant grauius iraſcimur. Sic dr̄.ij.retho.
⁊ amicis magis q̄ꝫ nō amicis. arbitrant .n. cōuenire magis
ab ipſis bñ pati q̄ꝫ nō. Sic dr̄ ps̄.liiij. Si inimicus meus ma
ledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem vtiq̄ꝫ. tu v̊o hō vnanimis.i. quia
ille q eſt mihi vnanimis maledicit mihi nō eſt ſuſtinendum.
Alia rō pōt eſſe. qꝛ tāto aliqd putatur eē maius malū: quāto
eſt magis inopinatū. vt dr̄.ij.rheto.ſ. ɔtriſtat.n. magis quod
multū inopinatū. Et tm̄ inopinatū eſt ꝙ quis ab amicis ſuis
deſpiciat: cū potius debeat honorari. Jō grauius malū puta
bat deſpici ab eis q̄ꝫ ab alijs. ¶ xxx. eſt ꝙ iraſcimur illis qui
JJ cōſueuerūt honorare nos ⁊ curare de rebus nr̄is: ſi poſtea
30. ppe hoc nō faciāt. Nam ꝑ h̓ vñr nos deſpicere cū min⁹ de nobis
tas ire nunc curēt q̄ꝫ prius curabāt. Qui aūt nō cōſueuerāt hono-
rare nos: ēt ſi nūc non honorēt nō vñr deſpicere: qꝛ nihil cō
tra cōſuetudinē ſuā agūt. De h̓ dr̄.ij.retho.ſ. ⁊ hijs q conſue
uerūt honorare: aut curare ſi iterū nō ſe hēant: ⁊ ēt ab hijs
putāt deſpici. eadem.n. vtiq̄ꝫ facerent.i. ſi nō deſpicerēt nos
nūc de nouo exhiberent honorē quem ſoliti erant exhibere.
¶ xxxj. eſt ꝙ iraſcimur illis q non retribuūt nobis ꝓ ſuſce-
KK ptis. vel nō retribuūt eq̄liter. Jſti.n. vñr deſpicere nos. Nam
31. ppe ille q nihil retribuere vult deſpicit nos: qꝛ nō iudicat dignū
tas ire eſſe ꝙ teneat nobis ad ɔ̄paſſum ſiue viciſſitudinē: ſꝫ ꝙ tāq̄ꝫ
excellēti ſeruire debeam⁹ ei ex debito q āt retribuūt ſed non
eq̄liter etiā deſpiciūt nos iudicātes ſe digniores nobis: ita vt
indignū putēt nobiſcū ad eq̄lia cōpar ari. ¶ De hijs.ij.rhe.
ſ. ⁊ hijs q nō ɔ̄ bñfaciūt nec eq̄le retribuūt: ⁊ hijs q ɔ̄ria fa-
ciūt ipſis ſi minores fuerint deſpicē. n. oēs tales vñr.i. Jlli q
nihil retribuūt: ⁊ q nō eq̄liter retribuūt deſpiciūt. Hi qdeꝫ vt
minores. hij aūt vt cōparatiōe miores.i. illi q nihil retribuūt
iudicāt ſimpl'r minores eē eos qbus nihil retribuūt. q vero
aliqd ſed nō eq̄le retribuūt iudicāt miores in cōparatiōe ad
LL ſeipſos: iō non dēre eq̄ri cū eis in retribuēdo eq̄lia. ¶ xxxij.
32. ppe eſt ꝙ iraſcit qs valde ſi deſpiciat a minoribus: cui⁹ rō eſt qꝛ
tas ire iraſcimur pp̄ paruipēſionē incōuenienter factā. Et tm̄ quāto
aliqs minor ē: tāto magis iniuſte deſpicit aliū cuꝫ nihil hēat
ipſe de q̊ glorietur: iō valde iraſcet deſpectus. Rō ēt ē qꝛ maio
res volūt honorari ſp̄ a minorib⁹: vt a paupe diues ⁊ rheto-
ricus a neſciēte loq: ⁊ ꝑncipās a ſubiecto: vt dr̄.ij.retho. Si
ḡ ab iſtis cotēnant deſpicient in eo in q̊ honorari volunt. ⁊
h̓ maxie fit qñ deſpiciētes ſunt valde miores deſpectis: ita ꝙ
nō ſe hñt in aliq̄ ꝓportiōe ad eos. Nā tāto erit maior contē-
ptus quāto fuerit maior ineq̄litas. De hijs.ij.rheto.dr̄ ⁊ hijs
q in nulla ꝓportiōe ſunt ſiqdē ꝑuipendāt: magis ſupponit
.n. ira ꝑuipēſiōis ad nō cōuenientes. Cōuenit aūt minorib⁹
nō ꝑuipēdere.i. ſuppoſitū fuit.ſ̄. ꝙ ira ē pp̄ ꝑuipenſionē icō
uenientē: ⁊ tm̄ minorib⁹ non cōpetit aliquē ꝑuipēdē. iō ꝑui-
pēſio ſua ē valde iniuſta. ¶ xxxiij. eſt ꝙ iraſcimur amicis ſi MM
nō dicant bonū de nobis ⁊ laudēt nos i tꝑibus oportunis. 33. ppe. ire
Et differt iſtud ab alia ꝓprietate.ſ̄. poſita: qꝛ illa intell'r ð ira
q̄ eſt ɔ̄ amicos ſi deſpiciāt nos: iſta v̊o de ira q̄ eſt ɔ̄ eos non
ſolū ſi deſpiciāt: ſꝫ ēt ſi bonū nō dicāt vel ſi fauorēꝫ nō ꝑſtent
qꝛ interdū cū oportunitas ſe offert nō bñdicē ⁊ laudare eſt
cōtēnere: qꝛ nō curat de reb⁹ amici. De h̓ dr̄.ij.retho. amicis
aūt ſi non bñ dicāt vel faciāt: ⁊ adhuc magis ſi ɔ̄ria.i. iraſci-
mur ſi nō bñdicāt nec bñfaciant nobis: magis tm̄ iraſcimur
ſi malūdicūt vel malūfaciunt: ⁊ ſi nō intendūt idigētib⁹ ꝑui
pēſiōis.n. nō intendē ſignū. ea.n. q̄ curam⁹ nō latēt.i. ꝙ aliqs
nō attēdat ad aliū cōſiderās an bonū vel malū hēat ſignuꝫ
ꝑuipēſiōis ē: qꝛ ea de qbus curam⁹ nō latēt nos.ſ. qꝛ q̄ rim⁹ NN
q̄lia ſunt ⁊ ſcim⁹: q̄ āt ignoram⁹ cōtēnim⁹. ¶ xxxiiij. ē ꝙ ira 34. ppe. ire
ſcimur gaudētib⁹ i infortunijs nr̄is. Nā q gaudet i h̓ aut ini
micus ē.ſ. qꝛ odit: ⁊ iō gaudet i aduerſis nr̄is: vel ɔtēnit. nos
nō curās de bōis nr̄is vel malis. Utrūq̄ꝫ āt ē deſpicē: ſꝫ ma-
gis ꝓprie 2m. Primū tm̄ ē maioris iniq̄tatis.ſ. qñ ex odio fit.
De h̓.ij.rhe.dr̄. ⁊ exultātib⁹ i infortunijs ⁊ totalr̓ hijs q bōi
aī in ipſoꝝ infortunijs aut inimici.n. aut ꝑuipēdētis.i. exul-
tare i iſtis nō ꝑtinet niſi ad inimicū vel ad ꝑuipendētē nos. OO
¶ xxxv. ē ꝙ iraſcimur hijs q ānūciāt nobis mala aliqua qñ 35. ppe. ire
gaudem⁹. ſiue illa mala ꝑtineāt ad nos ſiue ad alios: ita vt ð
illis triſtari poſſim⁹. Jſtud.n. ē deſpicē nos. Nā paucum cu
rat de bono aut malo nr̄o q nō curat an cōturbet bona nr̄a.
Pōt h̓ ꝑtinere ad epireaſmū.i. ad ipedimētuꝫ ꝓpe volūtatis
.ſ. qꝛ qñ gaudem⁹ deſideramus frui bono q̄etādo appetituꝫ
nr̄m i illo. q v̊o ānunciat nobis triſtia ipedit nos a ɔſequu-
tiōe finis: qꝛ iterrūpit gaudiū nr̄m. inducēs merorē ꝓ leticia
Hoc āt eſt ſiqs nō aīo vidicte vel al's ꝓ alia vtilitate ſua ānū
ciat nobis iſtud: ſꝫ ſolū vt ipediat nos a cōſequutiōe ⁊ cōſu-
matiōe gaudij nr̄i. ⁊ tunc ꝑtinet ad epireaſmū: vel ſi ſolū fiat
ex eo ꝙ aliqs nō curat ð nobis ſiue gaudeam⁹ ſiue triſtemur
⁊ ānunciat nobis triſtitiaꝫ qñ gaudem⁹. ⁊ tūc eſt deſpicē qꝛ
nō reputat nos dignos aliq̄ bono. ⁊ ꝑtinet ad ꝑmā ſpēꝫ ꝑui
pēſiōis. De h̓.ij.rhe.dr̄. ⁊ hijs q nō curāt ſi cōtriſtauerint pp̄
ꝙ mala ānūciātib⁹ iraſcunt. Et pōt intelligi ſiue qñ ſum⁹ i le
ticia ſiue al's: qꝛ vtroq̄ꝫ mō ē ɔtētus qdē ānunciare alicui id
de q̊ triſtet ſi h̓ fiat ſine neceſſitate vel vtilitate ei⁹ cui ānun-
ciat. Maxie tm̄ fit h̓ cū ānunciāt mala gaudētib⁹. ¶ xxxvj.
ē ꝙ iraſcimur hijs q audiūt malū dici ð nobis ab alijs ſi ſpō PP
te audiūt vel ſi dicētib⁹ nō rñdeāt excuſando nos: aut ſi vi- 36. ppe. ire.
deāt tractari malū nr̄m: ⁊ nō rñdeāt vl' ipediāt. Nā qui libē
ter audit vel videt malū nr̄m inimicus ē. ſi v̊o nō libēter: ſed
nō rñdeat vel nō excuſet nos deſpicit qꝛ non aduertit ad bo
nū vel maluꝫ nr̄m. De h̓.ij.rhe.dr̄. Et hijs qui audiūt ð ipſis
aut iſpiciunt ea q̄ ipſoꝝ mala. ¶ xxxvij. eſt quātū ad illos q QQ
ꝑtinēt ad nos qꝛ ſi deſpiciāt illi: nos deſpici videmur. vt ſi de 37. ppe. ire
ſpiciant illi a quib⁹ cupim⁹ honorari. ſic dr̄.ij.rheto. ſil'es ꝑui
pendētib⁹ illis ad quos ſunt i amore honoris.i. a qb⁹ amant
honorari. Et h̓ ē qꝛ honor: tāto ē maior: quāto a maioribus
exhibet. Et pp̄ h̓ dr̄.viij.ethi. ꝙ cupim⁹ honorari a ſapiētib⁹
⁊ viris potētibus.ſ. qꝛ iſti magni ſunt. Et tm̄ ſiquis cōtēnit
ex h̓ minor efficit in honore. qui ḡ ɔtēnit eos a qbus nos cu
pimus honorari deſpicit nos: qꝛ quāto fuerit minor honor
illorum a quibus honorari cupimus tanto erit minor honor
quē nobis poterūt exhibē. Alio mō pōt itelligi ꝙ iſti a qui-
bus nos cupimus honorari ſunt q̄ſi res nr̄e cū bonū nobis
honoris ipendāt. Jraſcimur ḡ ſi ɔtēnant qꝛ nos videmur de RR
ſpici. ¶ xxxviij. ē ſiqs deſpicit illos a qbus ſum⁹ i admiratōe 38. ppe. ire.
illi.n. q volūt gl'iam ab hoibus nō ſolū volunt honorari qd̓
ē per reuerētie exhibitiōeꝫ: ſꝫ etiā volunt eē in admiratione
alioꝝ: ita vt reputēt eos viros excellētiſſimos circa aliqd lꝫ
nullā reuerētiā eis exhibeāt: qꝛ i iſta admiratiōe gaudent. ⁊
qꝛ quāto qs hꝫ maiores admiratores tāto admirabilior vr̄:
iō vt de ſe firmet opionem magnitudinis vult hēri in admi-
ratiōe apud viros magnos ⁊ graues. Et eſt eadem rō q̄ eſt
de cupiētibus honorari a viris ſapiētibus.viij.ethi.ſ. vt ꝑ h̓
firmēt opionem de ſeipſis.ſ. credētes ꝙ illi viri ſapiētes pñt
cognoſcere eos: ⁊ ꝙ nō honorarēt eos niſi viderent in ipſis
aliquā excellentiā. Siquis aūt ɔtēnit admiratores nr̄os mi
nuit admirationē q̄ de nobis hr̄. Qꝛ q ē in admiratōe apud
iperitos ⁊ ruſticos ⁊ nullius honoris viros admiratio ſua SS
parua ē. Jraſcimur ḡ ſiquis iſtos deſpiciat. ¶ xxxix. ē ſiquis 39. ppe. ire

UNIVERSITA

deſpicit eos apud quos volumus hēri in admiratione. ⁊ eſt
eadē cā q̄ in p̄cedēti. q꞉ lꝫ nōdū hēamur in admiratiōe apud
aliquos: ſi tñ hēri cupimus minuit bonū nr̄m. i. admiratiōeꝫ
quā intēdimus hīe. Et ſic iraſcimur. q꞉ per h̄ putamꝰ repu-
gnari in iudicio nr̄o. nemo. n. vult haberi in admiratiōe niſi
apud illos quos putat eē aliquid: q꞉ apud oīno ſimplices ⁊
nullius dignitatis eē in admiratiōe ridiculum eſt. Siquis ḡ
deſpiciat eos a q̄bus cupimꝰ hēri in admiratiōe repugnat iu
TT dicio nr̄o q꞉ iudicat illos nihil eē quos nos aliq̄d eē arbitra
40. p̄p̄e. ire mur. Et h̄ eſt quodam mō deſpicē nos. ¶ xl. eſt ſiqs deſpicit
eos quos nos timemꝰ aut veneramur. Nā timor nō eſt niſi
de aliq̄ malo qd̄ hꝫ rōnem magni ⁊ ardui: q꞉ rem quā p̄uam
putant nemo timet. Et ob h̄ circa timores ē fortitudo. Siqs
ḡ deſpiciat illos quos nos timemꝰ. Judicat nos eſſe p̄ui cor
dis ⁊ timere illud qd̄ timendū non eſt. Nā nihil diſpicit̄ niſi
res q̄ nullo digna reputat̄ i bono aut i malo. vt dr̄. ij. rhe. Et
iſtud ē multū cōtēnere nos. Jdē eſt ſiqs contēnat quos nos
veneramur: q꞉ veneratio exhibet̄ p̄ aliq̄ v̄tute vel dignitate
VV q ḡ cōtēnit eū quē nos veneramur iudicat eū nō eſſe dignū
41. p̄p̄e. ire illa veneratiōe. Et ſic oñdit nos errare venerādo. ¶ xlj. ē ꝙ
iraſcimur ſiqs deſpicit eos a q̄bus timemur. Qui. n. vult ti-
meri cupit reputari tāquā magnus potēs inferre malū ſi vo
luerit: qui āt cōtēnit eos a q̄bus timemur dicit illos nullius
eē dignitatis nec honoris. a talibꝰ aūt timeri nullus honor ē
velut ſiqs timeri velit a p̄uulis q꞉ ibi nullus honor eēt. Mi
nuit ḡ opionem nr̄am q ꝯtēnit eos a q̄bus timemur. ⁊ ſic ira
ſcimur tāq̄ꝫ deſpiciamur. De hijs quinqꝫ ꝓprietatibꝰ ſimul
dr̄. ij. rhe. Sil'es āt p̄uipendētibꝰ ad quinqꝫ ad quos ſunt in
amore honoris: ad quos ſunt i admiratiōe: a quibus volūt
i admiratiōe hēri: ad quos verecūdat̄: aut i cōfundētibus ip
ſos. Per h̄ āt pōt intelligi de timore vel reuerētia. Nā d̄ illis
verecūdamur q̄s timemꝰ vel q̄bus reueremur: ita ⁊ illi vere
cundant̄ de nobis ſiue ꝯfundunt̄ qd̄ idē ē qui timēt nos vl'
reuerent̄ nobis. ⁊ ſubdit̄. Jn hijs ſiqs p̄uipendat iraſcūtur
.i. cōſueuerūt hoīes iraſci: nō ſolū ſiquis p̄uipēdat eos: ſꝫ ēt
ſi paruipendat iſta quinqꝫ gn̄a hoīum q̄ vñr ad eos p̄tinere
XX ¶ xlij. eſt ſiquis cōtēnit eos q̄bus nō poſſumꝰ auxiliū nr̄m
42. p̄p̄e. ire denegare vel ſubtrahē ſine magna turpitudīe nr̄a. Ut ſiqs
deſpiciat p̄rē nr̄m: aut matrē: aut frēs: aut filios: ⁊ ſil'es qui
ſunt multū ꝯiūcti: q꞉ deſpiciēdo iſtos nos videmꝰ deſpici p̄p
magnā cōiunctionē ad eos. De h̄. ij. rhe. dr̄. ⁊ hijs qui in tali
YY bus p̄uipēdunt i quibꝰ turpe ē ipſis nō auxiliari: puta parē
43. p̄p̄e. ire tes pueros vxores. ¶ xliij. q꞉ iraſcimur non reddētibꝰ grām
p̄ bn̄ficio. Et differt iſtud ab alia ꝓprietate. s̄. poſita de illis
qui nihil retribuūt p̄ ſuſcepto: vel nō eq̄le retribuunt: q꞉ ibi
intell'r de retributiōe reali in ſil'i vel in alio beneficꝰ. hic autē
intell'r de hijs qui in v̄bo gratiarū actiōes nō exhibēt nec in
quodā famulatu ipendēdo reuerētiā. Nā recipiēs bn̄ficium
iuxta ariſt. tenet̄ retribuē ⁊ famulari. Nā pro ipſo bn̄ficꝰ quā
tum ad rē datā debet̄ retributio quātū v̄o ad voluntatē bn̄fa
ciēdi in eo qui p̄or icipit bn̄facē cum prius nō teneret̄ alteri
debet̄ famulatus vel grāꝝ actio. Jlli āt qui h̄ nō repēdit ira-
ſcimur: ſicut ſi nihil retribueret p̄ bn̄ficꝰ vel nō eq̄le. De h̄. ij.
rhe. dr̄. ⁊ grām nō reddētibꝰ p̄ter cōueniēs p̄uipēſio. i. p̄uipē
ſio fit p̄ter cōueniēs. i. nō cōueniēter a nō reddētibꝰ grām. i.
ZZ grārum actiōes vel famulatū. ¶ xliiij. eſt ꝙ iraſcimur illis q
44. p̄p̄e. nō bn̄faciūt nobis ſi bn̄faciunt oībus alijs. Nā p̄ h̄ videmur
deſpici cū ad nos ſolos nō reſpiciāt reſpiciēdo ceteros. De h̄
ij. rhe. dr̄. ⁊ hijs q ſunt alijs bn̄facturi ſi nō ⁊ ipſi. ⁊. n. deſpe
⁊⁊ ctiuū nō ſignificare ipm quibꝰ oēs. ¶ xlv. ē ꝙ iraſcimur p̄p
45. p̄rie. obliuionē alioꝝ d̄ nobis. Ut ſiquis obliuiſcat̄ nomē nr̄m: ⁊
noīando alios neſciat nos noīare in laudādo vel bn̄faciēdo
aut i eis q̄ ad fauorē p̄tinēt: q꞉ q nom̄ nr̄m obliuiſcit̄ vr̄ nos
deſpicē ⁊ parū ad nos aduertē cū rem tā p̄uam. ſ. nomē nr̄m
obliuiſcat̄. De h̄ dr̄. ij. rhe. factiuum āt ire ⁊ obliuio velut no
minū exn̄s circa modicū. i. obliuio noīs facit irā cū obliuiſcat̄
quis rē modicā. q̄ſi diceret. ſi obliuiſceret̄ quis lōgā orōnem
vel cōtextū putaret̄ ꝙ erat ex defectu mēorie: cū tñ qs obliui
ſcit̄ vnicū nom̄ p̄uū ſatꝭ appet ꝙ n̄ ſit obliuio ex defectu mēo
rie ſꝫ ex d̄ſpectu. q꞉ q n̄ aduertit ad rē obliuiſcit̄ illā. vñ dr̄ ibi
?? p̄uipēſiōis. n. vr̄ obliuio ſignuꝫ eē p̄p incuriā q̄dē obliuio fit
46. p̄p̄e. ire incuria āt p̄uipēſio. ¶ xlvj. eſt ꝙ nemo iraſcit̄ honorāti euꝫ
⁊ curāti de ipſo. Rō eſt q꞉ ira fit p̄p p̄uipēſionem q tñ hono-
rat ⁊ curat nō p̄uipēdit. De h̄. ij. rhe. dr̄ ⁊ ſtudioſis ad ſtudio
ſos. vr̄. n. hēre in p̄cio: ſed nō deſpici. i. ſtudioſi honorant ſtu-
dioſos ſiue illi q ſtudēt circa alios vñr eos hr̄e in p̄tio ⁊ ho-
norare: iō non ē ibi cā ire aliq̄. ¶ xlvij. eſt ꝙ nō iraſcit̄ qs nō
ſubſanatoribꝰ nō irriſoribꝰ nō cōuiciatoribꝰ. Rō ē q꞉ iſtis ma
ximē iraſcimur: q꞉ vñr maxīe p̄uipēdere. Qui ḡ ſubſanator ē ꝑꝑ
alicuiꝰ vel alioꝝ ſibi ſil'iuꝫ odio hr̄ a nobis vl' iraſcimur ꝯ eū 47. p̄p.
Siqs āt iſta facē nūq̄ꝫ aſſueuerit ēt ſi interdū vr̄ p̄uipēdere
nos nō iudicaremꝰ eē paruipēſionē. De h̄. ij. rhe. dr̄. ⁊ nō cō
tumeliatoribus. nec ſubſanatoribꝰ: nec cōtēptoribꝰ: aut i nul
lum: aut nō in bonos: aut nō in tales q̄les ipſi. ſ. iſtis nō ira-
ſcimur. Et dr̄ aut i nullū. i. ꝙ nullū cōſueuerit p̄uipēdere bo
nū nec malū ꝙ iſtis minꝰ iraſcemur. Dr̄ aut nō in bonos. i.
dato ꝙ cōſueuerit qs deſpicē maloꝫ ſi bonos nō deſpicit: nō
iraſcimur ei. vel ſaltē ſi nō ſolet contēnere ſil'es nobis: q꞉ ēt
tūc ſi nos deſpexerit putabimꝰ nō deſpici cū ſil'es nobis nū-
quā ille deſpicē ꝯſueuerit. ¶ xlviij. eſt q꞉ nemo iraſcit̄ alicui AAA
quē timet quādiu timet. Rō eſt q꞉ ira ſp̄ ē cū ſpe vindicte. vt 48. p̄p
ſupra dictū eſt. ⁊ hr̄. ij. rhe. q v̄o timet aliquem putat ſe valde
minorē illo ⁊ nō potentē ſibi reſiſtere: q꞉ ſi putaret ſibi reſi-
ſtere poſſe nō timeret. A fortiori ḡ non audebit eū ipugnare
⁊ tñ qui iraſcit̄ alteri in quātuꝫ iraſcit̄. i. tp̄e illo q̄ iraſcit̄ nō
pōt timere eū cui iraſcitur: lꝫ in diuerſis tp̄ibus h̄ accidē poſ
ſet. Siqs. n. aliū timuerit ēt ſi ab eo mala ſuſcipiat nō iraſcet̄
ſed triſtabit̄ ⁊ lugebit. De h̄. ij. rhe. dr̄. Et quos timēt aut ve-
recundant̄. donec. n. ſic hēant nō iraſcunt̄. i. quādiu timēt nō
pn̄t iraſci. Et ſubdit̄. Jmpoſſibile. n. eſt ſimul iraſci ⁊ timere.
¶ xlix. eſt ꝙ nō iraſcimur faciētibꝰ nobis malū ex ira. Nam BBB
ira eſt p̄p p̄uipēſionē q autē iraſcit̄ alteri nō p̄uipēdit eū: ſed 49. p̄p.
potius reputat eū magnū: q꞉ ira ſemp̄ eſt circa aliq̄d arduū.
Ad illa v̄o q̄ parua reputamꝰ nūq̄ꝫ iraſcimur: vt oñſum ē. s̄.
q. c. xxiij. ⁊. c. xxxij. ⁊ ſic dr̄. vij. ethi. ꝙ iratus nō facit iniuriā.
. ſ. lꝫ malū alicui iferat. ſꝫ iniuriā facit q ſpōte ⁊ cū delectatiōe
facit ꝯ aliquē. Jra tñ nō eſt niſi p̄p p̄uipenſionē vel iniuriaꝫ
in quātū p̄tinet ad p̄uipenſionē. ḡ faciēti malū ex ira nō ira-
ſcimur vel minꝰ iraſcimur q̄ꝫ faciētibꝰ ex odio ſiue ſpōte: q꞉
q agit ex ira cū triſtitia agit ⁊ ipſa triſtitia euꝫ mouet vt dicit̄
vij. ethi. iō minus culpabilis ſic dr̄. ij. rhe. ⁊ hijs q p̄p iraꝫ fe
cerūt aut nō iraſcunt̄ aut minꝰ iraſcunt̄. Non. n. p̄p p̄uipen
ſionē vñr egiſſe. Nullus. n. q iraſcit̄ p̄uipēdit. Paruipēſio q
dē ſine triſtitia ira autē cū triſtitia. i. q iraſcit̄ nō p̄uipendit ſꝫ
aliq̄d magnū reputat eē eū q cui iraſcit̄ ⁊ p̄p quid iraſcitur.
¶ l. eſt ꝙ nō iraſcimur i ludo. ⁊ in riſu. ⁊ i infeſto. ⁊ i ꝓſpe-
ritate. ⁊ directiōe. ⁊ cōſumatiōe operū. ⁊ i delectatiōe nō cō CCC
tumelioſa ⁊ i ſpe optima. i. hoīes exn̄tes i iſtis nō ſunt diſpo 50. p̄p̄e.
ſiti ad irā: q꞉ iſta diſponūt ad oppoſitū. Nā ira eſt p̄p triſtitiā
vij. ethi. ⁊ ēt eſt ſemp̄ cū triſtitia. ij. rhe. Qui aūt hꝫ iſta gau-
dēs eſt: q꞉ oīa iſta dicunt quādā p̄fectionē ⁊ letitiā de q̄bus
nō eſt triſtitia. Nam in ludo ⁊ riſu ⁊ feſto ⁊ ꝓſperitate gau
diū eſt. Jn directiōe etiā. i. qñ negocia alicuius dirigunt̄ i bo
nū vel eueniūt ſm̄ intentionē ſuā non triſtat̄. Jn cōſumatōe
ēt opeꝝ gaudet hō. cā āt q꞉ opꝰ fit vt p̄cipiat̄ fructꝰ d̄ eo tñ nō
p̄t p̄cipi fructꝰ niſi d̄ re ꝯſūata. Al'r p̄t dici ꝙ gaudiū ē d̄ bono
⁊ tñ rō boni ē rō cōſumati vel itegri. q꞉ bonū ſup̄ ens nō ad-
dit niſi integritatē vel cōſumationē. Jō bonū fit ex itegra cā
vt Dio. ait maluꝫ autē fit ex quodlibet defectu alicuius p̄tis
boni. Et ob hoc dr̄. ij. ethi. ꝙ peccare cōtingit ifinitis modis
facē autē bonū nō niſi vno mō. ſ. cōcurrētibꝰ oībus circūſtā-
tijs p̄ticularibꝰ. Jō de cōſumato ꝓprie ē gaudiū de re autem
iconſumata: q꞉ nōdum hꝫ ꝓprie rōnem boni nō eſt gaudiū.
Et dr̄ ꝙ totaliter in nō triſtitia. i. in q̄libet ope vel re excludē
te triſtitiā efficit̄ homo diſpoſitus ad nō iraſcēdū eo ꝙ triſti-
tia eſt cā ire. ¶ Dicit̄ etiā in delectatiōe nō contumelioſa: q꞉
alique delectatiōes ſunt turpes in q̄bus contingit hoīeꝫ tri
ſtari. q꞉ delectatus ē eo ꝙ egit ſtimulāte paſſiōe: ⁊ rō d̄ hoc
penitet ⁊ deteſtat̄ illud. ¶ Uel dr̄ h̄ q꞉ lꝫ qs fruat̄ interduꝫ
delectatiōe cōtumelioſa nollet h̄ ab alijs ſciri q꞉ reputaretur
ſibi ad turpitudinē: ⁊ poſſet ſibi illa delectatio obijci in vitu
periū: ⁊ de illa tūc triſtaret̄ ⁊ iraſceret̄. Qñ tñ eſt delectatio
p̄ ſe bona ſicut i ſpeculari vel i actu virtutis nō erubeſcit hō
de ea nec pōt inde cōtumeliā recip̄e ſꝫ potiꝰ glorfiabit̄. ideo i
tali delectatiōe non iraſcet̄. ¶ Dicit̄ etiā in ſpe optima. i. p̄ h̄
ꝙ quis ē i ſpe ad rē optimā: ⁊ ē in ſpe ꝓpinqua vel certa. nā
q ſperat rē turpē non hꝫ vñ gloriet̄ ſed pōt ſibi obijci in vitu
periū ſicut eſt de delectatiōe cōtumelioſa. Q꞉ ſicut quis tur
pis eſt eo ꝙ delectat̄ in turpibus: ita ēt p̄ h̄ ꝙ ſperat ⁊ cōcu
piſcit turpia. Jdeo circa talia pōt iraſci. Etiā dꝫ eſſe ſpes pro
pinqua

pinqua q: ſpes lõga triſticiã ꝓuocat dicente ſalomõe: ſpes q̃
differt affligit aiam. ¶ Sed obijciet ꝙ iſti iraſcant q: iſti
nĩ.qõni ſunt in leticia: ⁊ tñ ſiqs ãnũciauerit mala exiſtẽtib⁹ i gaudio
iraſcunt.vt.s̃.dictũ eſt. ¶ Dicendũ ꝙ iſti aliqñ iraſcunt vt i
caſu allegato vel ſi videat ꝙ aliquis cõtẽnit gaudiũ illorum
q: iraſcimur qñ quis deſpicit nos i excellẽtijs nr̃is: vt diuitẽ
circa pecuniã: ⁊ rhetoricũ circa eloquẽtiã: vel qñ deſpiciunt
ea in qbus nos ſtudemus vt ſi deſpiciat phia vel pulchritu-
do ei q circa phiam ⁊ pulchritudinez ſtudet.vt dr̃.ij.rhe. iſti
tñ q gaudẽt in hijs hñt iſta tãq̃ ꝓpria bona ꝓ illo tpe q̊ hñt
iõ iraſcent ſiqs deſpiciat illa: q: deſpicit ẽt illa circa q̃ ipſi ſtu
dent. Et ſil'r ſi exñtibus eiſ in gaudio aliqs mala ãnũciet nã
deſpicit eos ſicut.s̃.dictũ eſt. Dicunt tñ iſti nõ iraſci.i. ꝙ ſũt
diſpoſiti ad nõ iraſcendũ eo ꝙ nõ hñt triſtitiã: q: ea q̃ ꝓuo-
cãt triſtitiã ꝓuocãt irã. ⁊ pp̱ h̃ dr̃.ij.rhe. ꝙ defectuoſi ⁊ egri
⁊ paſſiõati ⁊ q non cõſequunt ſpẽ ſuam ſunt gñaliter iracũ
di eo ꝙ triſtant pp̱ defectus ſuos: iõ hñt prõptitudinem ad
irã: ⁊ hñt in q̊ quis faciliter poſſit eos offendẽ ⁊ ex hoc ira-
ſcent. ¶ Qui aũt ſunt i gaudio ⁊ bõis ꝑfectis nõ hñt aliqd
vñ eis ira inſurgat. Jdeo lʒ aliq̃ fiãt ꝯ eos ꝓ tunc nõ iraſce-
tur q̃ ſi alias fierẽt iraſcerent. niſi expꝛ̃ſſe appareant illa facta
ad ꝑuipenſionẽ eoꝝ: q: tunc iraſcent. Et tñ ſm ſe nõ ſunt di
ſpoſiti ad irã. ſicut dr̃.ij.rhe. Palã ꝙ mites ſunt hñtes ꝯriuʒ
DDD ei qd̃ eſt iraſci: puta i ludo. i riſu. in feſto. in ꝓſperitate. in dire
51. ꝓpꝛie ctiõe. in cõſumatõe operũ. i nõ triſtitia totaliter. ⁊ delectatio
tas ire ne non cõtumelioſa. ⁊ i ſpe optĩa. ⁊ i ſil'ibus. ¶ lj. ꝙ nõ ira-
ſcimur mortuis. Rõ eſt ꝙ mortui hñt tm̃ malũ qd̃ putat ſuf
ficere ꝓ malo qd̃ nobis intulerũt. Et q: ira vindictã inferre
EEE cupit: mortuis aũt a nobis malũ inferri nõ põt: vt pʒ.j. xvij.
52. ꝓpꝛie ꝓprietate ceſſatiõis ire. iõ non iraſcimur. ¶ lij. ꝙ ira non fit
tas ire ad nõ ſentiẽtes vt nõ iraſcant lapidib⁹. q: ira ſolũ eſt ad eos
ad quos põt eſſe iuſtitia ⁊ iniuſtitia vt oñſum ẽ.s̃.q.c.xxvij.
⁊ tñ iuſtitia nõ eſt niſi hois ad hoiez ad nõ ſentiẽs nõ eſt iu
ſtuʒ. ¶ Scd̃o ꝙ iratus vult retribuẽ penã quãtã ſentiat pu
nitus: q: alias nõ hʒ ꝑfectã rõnem pene: vt oñſum eſt.s̃.q.c.
xxvij. ad nõ ſentiẽs autẽ non ẽ pena. iõ nec ira. ¶ Tertio q:
ira fit pp̱ ꝑuipenſionẽ.ij.rhe.c.ij. nõ ſentiẽs aũt nõ põt ꝑuipẽ
dere. q̃uo aũt iraſcit interdũ hõ rei irrationali nõ ſentiẽti vt
ſcriptor calamo dictuʒ eſt.s̃.q.c.xxviij. Cã tñ potiſſima eſt q:
nõ põt dolere qd̃ appetit iratus: q: ad h̃ penã infert vt puni
tus doleat.ij.rhe.c. de mãſuetudine.ſ. q̈re nec alijs qcũq̃ nõ
ſentiũt iraſcunt: nec mortuis adhuc velut paſſis extremũ: ⁊
nõ dolituris nec ſentiẽtib⁹: qd̃ irati appetũt pp̱ qd̃ d̃ hectore
mortuo poeta qetare volens achilẽ ab ira ſurdã vtiq̃ terraʒ
cruciat irat⁹. ¶ liij. ꝙ irat⁹ vult p̃obiurgari. i. añq̃ puniat ſp
fff vult loq ⁊ dicere punito ꝙ punit eũ pp̱ talia q̃ fecit de qbuſ
53. ꝓpꝛie iſte iratus ẽ. Rõ eſt q: iratus vult penã ſentiri a punito ⁊ ꝙ
tas ire ſciat eſſe vindictã: q: ſub hac rõne appetit: non tñ ſciet h̃ pu
nitus niſi dicat ei: iõ iratus ſemp̱ vult p̃obiurgari: vt dr̃.ij.
rhe.c. de mãſuetudine. ¶ Multa alia accidũt circa iraſci ⁊
nõ iraſci. Et ex cognitiõe iſtoꝝ põt hõ ſcire q ſunt hoies ira-
cũdi: ⁊ qbus tꝑibus: ⁊ in qbus etatibus: ⁊ pp̱ quas res: cũ
.s̃. dictũ ſit q̃ ſunt illa de qb⁹ hõ iraſcit: ⁊ qui hoies ſunt ma-
gis diſpoſiti ad irã: ⁊ q non ſunt diſpoſiti. Et ſic ſciemus an
iuuenes vel ſenes ſint magis iracũdi. Nã appꝫ ex dictis ſe
nes eẽ iracũdiores ceteris parib⁹ q: defectuoſi ſunt. Etiam
egros iracũdiores eẽ ſanis. Etiã p̱ hoc ſciet que tꝑa ſunt in
qbus hõ ad irã magis prõptus ſit ſm ꝙ cognouerimus p̃di
cta ieſſe ſibi vno tꝑe vel alio. Sic dr̃.ij.rhe. pp̱ qd̃ ⁊ tꝑa ⁊ ho
re ⁊ diſpõnes ⁊ etates ex hijs mãifeſte ⁊ q facile mobiles ad
irã. ⁊ qñ. ⁊ vbi. ⁊ qd̃ qñ magis i hijs ſunt magis facile mobi
les. ¶ Nunc dd̃m eſt de aliqbus cõditiõibus ire quãtuʒ ad
555 h̃ ꝙ ceſſet.ſ. qñ vel pp̱ qd ceſſet. Et in h̃ p̃ma cõditio ẽ ꝙ ira
Cõditio ceſſat ad eos q vñr non ꝑuipẽdẽtes vel non volũtarie. Naʒ
nes ceſ- ira fit pp̱ ꝑuipenſionẽ. Siqs igit alicui fuerit iratus putanſ
ſationis ſe ab eo ꝑuipenſuʒ: ⁊ poſtea cõſtet ꝙ ille nõ intẽdit ꝑuipẽde
ire re: vel fecit h̃ oino iuolũtarie ceſſat ira: q: ẽt eis q nobis no-
cent ex ira nõ iraſcimur vel minus iraſcimur. vt.s̃. dictum ẽ.
p̃ª ꝯditõ de hoc.ij.rhe. ¶ Scd̃a eſt qñ quis vult ꝯriuʒ ei⁹ qd̃ pri⁹ vo-
hhh luit. Nã ſiqs ꝑuipẽdit nos: ⁊ poſtea nolet ꝑuipẽdiſſe: ſed do
2ª ꝯditõ let de h̃: ceſſat ira in nobis: cũ hoc cõſtiterit: q: velle ꝯria eſt
nobis q̃daʒ vindicta. Jõ neceſſe erit irã ceſſare vel minui ſal
tẽ qñ h̃ cõſtiterit. De h̃ dr̃.ij.rhe. Si igit paruipẽdẽtibus ira
ſcunt. ꝑuipẽſio eſt volũtariũ manifeſtũ ꝙ ⁊ hijs q nihil hoꝝ
faciũt aut voluntarie faciũt: aut apparẽtibus talibus mites

ſunt vñr nihil faciẽtes de qbus cõſtat ꝙ nõ paruipenderũt
lʒ putauerimus aliqñ ꝙ ꝑuipẽdiſſent: vñr tales apparẽteſ il
li ex quoꝝ diſpõne apparet ꝙ nõ ſunt ſubſanatores nec de-
riſores aut cõtumeliatores: q: etiã ſi interdũ aliqd ſil'e deri-
ſorib⁹ fecerint iudicabunt nõ feciſſe aio ꝑuipendẽdi. ⁊ ſic ceſ
ſat ira ad illos. ¶ Tertia eſt qñ aliq tales ad ſe ſunt: quales
ad alios quos vñr ꝑuipẽdere. Ut ſiqs fecerit aliqd ꝯ noſ: ex III 3ª cõditio.
q̊ iudicemus nos ꝑuipẽdi. Si ille faciẽs ꝯ ſeipſuʒ ſolet talia
facẽ nõ iudicabimur ꝑuipẽdi: q: nemo ſeipſuʒ itendit ꝑuipẽ
dere. Jõ qñ fecerit erga alios ea q̃ facit ad ſeipſuʒ nõ videbit
feciſſe aio ꝑuipendẽdi: ſʒ poti⁹ ex amore vel ſaltẽ ex ignoran
tia. Q: cũ quis alijs facit q̃ ſibiipſi facit amare illos dr̃: quia
amicabilia q̃ ad alterũ venerũt ex amicabilibus q̃ ad ſe ipm
ix. ethi. Sic dr̃.ij.rhe. ⁊ volẽtib⁹ ꝯria eoꝝ que fecerũt ⁊ hijs KKK
q ad ſeipſos tales. Nullus.n. ſeipſum vr̃ ꝑuipẽdẽ. ¶ Quar 4ª cõditio.
ta ẽ in eis q cõfitent pcm̃ ſuũ: q: ſi aliq malo aio nos ꝑuipen
derint ⁊ poſtea cõfiteant nobis ſe in h̃ malũ feciſſe ira ceſſat
vel ipunit: q: fit h̃ q̃dam curatio triſtitie ex oppoſito. Naʒ q
cõtriſtauit nos ⁊ cui iraſcimur ꝑuipẽdit nos ⁊ ſeipſuʒ excel
lentiorẽ ex h̃ oñdebat. Si v̊o pcm̃ ſuũ nobis cõfiteat ſeipſuʒ
deſpicit minorez reddẽdo ⁊ nos magnipẽdit qbus ſe humi-
liat pcm̃ cõfitendo: ⁊ tñ medicine in morbis dant ex oppoſi
to. vt dr̃.ij. ethi. iõ cõuenicẽs modus ẽ iſte tollẽdi irã. De h̃.ij.
rhe.ſ. ⁊ hijs q confitent ⁊ penitẽt. tãq̃.n. ſatiſfactoriũ id qd̃ ẽ
triſtari de factis. Et oñdit h̃ p̱ exemplũ de ſeruis qñ flagella
mus eos: q: ſi cõfiteant miſeremur. ſi v̊o negẽt id qd̃ nos ſci
mus eos cõmiſiſſe dure agim⁹. Uñ ait ſignũ autẽ i ſeruoruʒ
caſtigatiõe negãtes qdem ⁊ ꝯdicẽtes magis flagellam⁹: ad
cõfitẽtes aũt iuſte flagellari qetamur ab ira. Cã autẽ q: irre-
uerẽtia ẽ manifeſta negari irreuerẽtia aũt ꝑuipẽſio ⁊ deſpe- LLL
ctus. Quos.n. multũ deſpicim⁹ nõ reueremur. ¶ Quinta ẽ 5. cõditio.
in eis q deprecant ⁊ ſe excuſant q̈dam excuſatiõe nõ ꝑtina-
ci: ſed alleuiatiua. Nã cũ iniuriã faciens dep̃cat ſibi nõ retri
bui cõfitet pcm̃ ⁊ humiliat ſe: iõ ceſſat ira vel minuit: vt pʒ
ex duabus p̃cedẽtib⁹ ꝓprietatibus. ſic etiã eſt in ſe excuſan-
tibus. Eſt tñ q̃dam excuſatio q̃ eſt lenitiua ⁊ placatiua offen
ſi. Uelut ſiqs dicat ignorãs feci. vel ſiqs dicat nõ cõſideraui
vel nõ putaui nocẽ: aut nõ feci malo aio ⁊ ſil'ia: q: iſta placãt
aium iracũdi. ꝓuer. xv. Rñſio mollis frãgit iram. Alique tñ
ſunt excuſatiões q̃ magis pungũt ⁊ exacerbant ipſos iracũ
dos. Ut ſiquis dicat ego feci h̃. Tamẽ licuit mihi facere. vel
vos meruiſtis ꝙ ego facerẽ hoc. ⁊ ſil'ia q̃ per duritiã ſuaʒ nõ
ſolũ non placant: imo maiorem iram ſuſcitãt. ꝓuerb. xv. Ser MMM
mo durus ſuſcitat furorẽ. De hijs etiã.ij. rheto. ¶ Sexta eſt 6. cõditio.
in eis q humiliant ⁊ non ꝯdicunt. Siqs.n. offendit nos ⁊
poſtea humiliet ⁊ non neget ſe malũ feciſſe ceſſat ira: vel mi
nuit. Cã eſt q: qui humiliat ſeipſum deſpicit ⁊ nos honorat
q: nõ humiliaret niſi iudicaret nos honorabilioreſ. Et iſtud
eſt tolli iniuriã per ꝯriam cãm: ſicut ſupra dicebat. Jn nõ ne
gãtibus etiã pcm̃ patet cã ſicut diximus de caſtigatõe ſeruo
rum. q: quietamur ab ira qñ pcm̃ confitent. Si aũt negẽt id
qd̃ eſt nobis manifeſtũ: eſt irreuerẽtia ⁊ ꝑuipẽſio: ⁊ iõ ſemp̱
magis iraſcimur: q: addit ꝑuipenſio ſup̱ paruipenſionẽ. De
hijs.ij. rheto. dr̃. ⁊ humiliatis ad ipſum ⁊ non ꝯdicẽtibus. ⁊
ſubdit ibi cã.ſ. Q: per h̃ ſe minores nobis faciũt. ⁊ ſic timẽt
nos. Et ſic tunc appꝫ ꝙ nõ deſpiciunt ſic apparet in canib⁹
q: ſi ꝯ aliquẽ iraſcant ⁊ ille ſedeat vel cadat i terrã dimittũt
eũ canes. vñ dr̃. vñr.n. cõfiteri minores eẽ qui autẽ minores
timẽt: timens aũt nullus ꝑuipendit. Qd̃ aũt ad humiliatos NNN
ceſſat ira: ⁊ canes manifeſtãt non mordẽtes eos q reſident. 7. cõditio.
¶ Septima ẽ ꝙ facta retributõe ceſſat ira. Jſte moduſ ẽ ma
gis directus ad ceſſandũ iram q̃ oẽs alij. Q: ira nihil ẽ niſi
appetitus vindicte ⁊ motus qdam ad illã. Habita g̃ vindi-
cta neceſſe eſt ceſſare irã: ſicut habito termino ceſſat motus.
Sic dicit. iiij. ethi. Punitio quietat ipetum ire delectationez
ꝓ triſtitia faciens. Sic ẽt dicit.ij. rheto. ¶ Octaua eſt p̱ ma-
nifeſtationez ire. Nam ſiqs vindictã non cõſequat oſtendit OOO
tñ iram ſuã in verbis minuit ira ⁊ aliq̃liter ceſſat. Sic fit in 8. cõditio.
acutis q pertinẽt ad primã ſpẽm iracũdoruʒ. Nã dicit d̃ eis
iiij. ethi. ꝙ velociter iraſcunt ⁊ cito quieſcũt q: reddunt aut
manifeſti ſunt. i. retribuũt penã vel manifeſtãt iram. ¶ No- PPP
na eſt ꝙ ira ceſſat vel minuit per diuturnitatez tẽporis. Sic 9. cõditio.
dicit.ij. rhe. Adhuc autẽ qui a lõgo tꝑe. ⁊ non de nouo i ira
entes. quietat.n. irã tẽpus. Cã eſt q: ira fit pp̱ paruipẽſionẽ
ſiue iniuriã que poſtq̃ trãſit nõ manet niſi in memoria. Jõ ſi

memoria retineret ſemꝑ eq̄liter iniuriā eſſet eq̄liſ extimatio
eius ſemꝑ: ⁊ eq̄liter oī tp̄e hō iraſcereť quouſq; ꝑꝑ aliquam
cām, ceſſaret ira. Memoria tn̄ nō repn̄tat eq̄liter ea q̄ de no-
uo ipreſſa ſunt: ⁊ ea que ab antiquo: q: ſpēs vetereſ minuū
tur in viribus repſentādi quouſq; oīno deficiāt. ⁊ ſic nō po-
terit eſſe eq̄lis extimatio iniurie ſemꝑ: ⁊ ꝯſequēter nec appe
titus ſurgit eq̄liter ad deſideriū vindicte. ¶ Alia etiā cā eſt
.ſ. q: ira tēpore digeriť. Naȝ ira fit cū quadā inflāmatiōe ſan
guinis circa cor ⁊ ad h̄ ꝙ ceſſet ira opȝ mitigari illā inflāma
tionē quouſq; oīno reſideat. ⁊ h̄ eſt ꝑ digeſtionē quādam il
lius mãe inflāmate. ⁊ iſta digeſtio continuo fit: iō neceſſe eſt
pauliſꝑ ira digeri quouſq; oīno ꝑeat. ſic diciť .iiij. ethi. ō ama
OOO 10. cōditio. ris q ſunt in ſcd̄a ſpē iracūdoꝝ longo tp̄e retinentes irā. ſ. in
ipſo autē irā digeri tēpore indiget. ¶ Decima ē ꝙ ira ceſſat
per obliuionē. Cā eſt q: vt dictū fuit ira eſt ꝑꝑ iniuriam ſuſce
ptā. Si ergo hō non recordeť ſuſcepiſſe aliquā iniuriā non
erit poſſibile ꝙ iraſcať. ¶ Etiā q: ira ſemꝑ eſt cū triſticia. ij.
rheto. Et ꝑꝑ iſtam triſticiā moueť hō ad vindictaȝ: eo ꝙ vin
dicta dat delectationē oppoſitā illi triſtitie: vt inuiť .iiij. c. vij.
ethi. Si quiſ ğ nō recordeť ſe ſuſcepiſſe aliquā iniuriam non
pōt hēre triſtitiā: q: nihil eſt de quo illā hēat: cū triſtitia ſem
per ſit de malo p̄ſenti in re vel i intentiōe. Jō neceſſe eſt nul-
lam eſſe irā qn̄ obliuio iniurie acciderit. De hijs quattuor ꝓ
RRR 11. cōditio. prietatibus imediatiſ dictū eſt p̄cedenti. q. ¶ xj. eſt ꝙ ira tol
litur ꝑ maiorem irā ſuꝑuenientē: vel ſaltē minuiť. Ratio eſt
q: ſiqs iraſcebať ſolum vni intēdebat totus ad vindictam ō
illo. Si vero alia ira inciderit q̄ maior ſit intēdet hō ad iſtud
qd̄ maius eſt. ⁊ ſic ceſſabit intētio ad minorē. Unde neceſſe
erit ꝙ illa oīo pareat vel ſaltē minuať. Sic dr̄. ij. rheto. Quie
tat auteȝ ⁊ alterius ira maior. i. ira maior ſuꝑueniēs quietat
SSS 12. cōditio. iram p̄cedentē. ¶ xij. eſt ꝙ nō ſolū ira maior: ſed ēt quecūq;
ſuꝑueniens facit p̄cedentē iram minui vel ceſſare. Nā ſi ma
ior eſt poterit facē ceſſare minorē. Si autē fuerit minor ſaltē
diminuet maiorē precedenteȝ: q: cum ſit aīus noſter potētia
finita ſi ad plura ſimul intēdat. neceſſe eſt i quolibet eorum
minorē eſſe q̄ȝ ſi totaliter ad vnū intēderet. Unde iterduȝ ſu
perueniēte vna ira: tm̄ illi intēdimus ꝙ venit precedēs i ob-
liuionē. vtriq; autē ſi ſimul intēdamus ad vtrāq; erit parua
intētio. ⁊ maxime qn̄ ſubſequēs eſt maior: q: tunc p̄cedens
nō ſolū minuitur ꝑ hoc ꝙ aīus nr̄ ſimul i duo tēdit. ſed etiaȝ
q: minor ex cōparatione maioris ſemꝑ videť minor q̄ȝ alias
TTT 13. cōditio. videreť etiā ſi cōparetur alijs equalibus: q: cōtrarioꝝ iuxta
poſitio facit illa maiora aut minora videri. ¶ xiij. ē ꝙ ira ceſ
ſat interdū recepta punitōe ab aliquo alio. Utpote ſiqs erat
iratus multis: ſiue ꝓ eadē cā: ſiue pro diuerſis: ⁊ de vno illo
rū vindictā accipiat ira illius totaliter mitigať: ita ꝙ ꝑꝑ gau
dium illius vindicte nō recordať de alijs iniurijs: Uel exti-
matio illarū minuiť. Jō taliter irato antequā ſumat vindictā
de aliquo forte nō auderet loq quiſquā. Poſtq̄ȝ vero de vno
vindictā aſſumpſerit: etiā alij ꝯ quos iratus erat poterunt fa
cilius eū inuenire placatuȝ: ⁊ loq ei ſecurius. Sic dr̄. ij. rhe.
.ſ. Et ab alijs recepta punitio prius. ſ. quietat iram. Et ponit
ibi exēplum de philocrate. cui dixit quidā. Quare nō reſpon
des pp̄lo irato. ſ. cōtra eū. Et ille dixit nōdum eſt tēpus: ſed
dū videro alterū punitū. Et ſubdiť ibi cā. Mites. n. fiunt cū
in aliū iram expēderint. Hoc maxime tenet qn̄ cōtra plures
eſt ira ꝑꝑ eandē cām. Cum vero eſt ꝑꝑ cās diuerſas nō equa
liter ꝓdeſt. Et tn̄ multuȝ prodeſt. q: ira minuiť ꝑꝑ gaudium
ſuꝑueniens ⁊ aīus totaliter intētus gaudio nullam iniuriā
UUU 14. cōditio. pōt tunc multū extimare. ¶ xiiij. eſt ꝙ ira ceſſat qn̄ abſorbe-
tur. Jſtud aūt eſt qn̄ ſuꝑuenit aliqd̄ malum qd̄ nō pertineat
ad irā ſed ad quādaȝ triſtitiā. Ut ſuperueniēte magno diſpē
dio ſiquis ꝑdat maxima ō eis q̄ diligit: vel incidat in aliquā
calamitatē: ire leues ſi priꝰ erāt ꝑeunt quia abſorbenť ex ad-
uentu cuiuſdā magni mali qd̄ totuȝ hoīem tradit ad ſe. ſicut
paruus ignis abſorbeť a magno igne. Sic diciť. ij. rhe. Et ſi
nō abſorbeať. i. ira pſeuerat niſi abſorbeať. ſ. ꝑ magnum ma-
lum. ¶ xv. eſt ꝙ ira ceſſat qn̄ putať iniurians ſufficiēter pu
XXX 15. cōditio. nitus eē. ⁊ differt iſte modus ab alio. s̄. poſito. ſ. ꝑ retributio
nē q: illud eſt qn̄ quis ꝑ ſeipſuȝ vel aliū noīe eius vindictaȝ
ſumit de inflicta iniuria. Hic autē eſt qn̄ iniurians ab aliquo
alio paſſus ē. ſi putauerit paſſuſ iniuriā. ꝙ maiora mala nūc
ſuſtinuit q iniuriā intulerat q̄ȝ ea que egerat. Et veruȝ eſt ꝙ
ratus vult ꝙ ille cui iraſciť ſentiat ſibi mala inflicta: eſſe ꝓ
malo qd̄ fecit vt inuitur. ij. rhe. c. de amore ⁊ odio. Tamē in-
terduȝ irati ſaciātur penis aduerſarioꝝ ſuoꝝ ſi viderint eos
paſſos ab aliquo. Et tn̄ tunc maior pena requiritur q̄ȝ illa q̄
quietaret aīum irati ſi ꝑ eum infligereť. De h̄. ij. rhe. c. ō mā-
ſuetudine diciť: ⁊ ſi maius malū paſſi fuerint q̄ȝ iratis intul
liſſent. velut. n. accepiſſe punitionē exiſtimanť. q. d. Non eſt
punitio q̄ directe voceť vindicta cū non inferať ab iniuriam
paſſis: tn̄ reputāt eā vt vindictā: q: ꝑ alios inflicta ē. ¶ xvj.
eſt ꝙ ira ceſſat qn̄ iratus putat ꝙ iniuſtū eſt retribui. Ratio YYY 16. cōdi.
huiuſ eſt: q: ira nō appetit penā: niſi ſub rōne iuſti. vt. s̄. oſtē
ſum eſt. q. c. xxviij. Et. ij. rheto. diciť ꝙ ira eſt ꝑꝑ ꝑuipenſionē
non cōueniēter factā. cū ergo intellexerit iratuſ iniuſtum eē
retribui nō deſiderabit vindictā: q: iam deſideraret eam ſub
rōne iniuſti. ⁊ tunc nō eſſet vindicta q̄ dicit rōnem cōmēſu-
ratiōis: ⁊ tn̄ ira nō eſt niſi appetitus vindicte. ¶ Sed diceť
quō ergo iraſci potuit cū putaret iniuſtū eſſe retribui. ¶ Di- rn̄. iſtan
cendū ꝙ a principio iratus appetiuit vindictā ſub ratiōe iu tie
ſti. Jra tn̄ eſt preuolās ſicut veloces miniſtri: ⁊ caneſ vt diciť
vij. ethi. ideo ꝑꝑ velocitatē ſuā non audit iperiuȝ rōnis: ⁊ ſic
appetit tāq̄ȝ iuſtū qd̄ iniuſtū eſt. Poſtea vero quietato aliq̄-
liter illo motu agnoſcet forte iratus ſe iniuſte fuiſſe iratum:
⁊ nō vult retribuere. Et ſic ceſſat ibi ira formaliter. i. appeti-
tus vindicte qui eſt motus q̄dam ſpiritualis potētie iraſcibi
lis. Jpſa tn̄ trāſmutatio corporalis que ē inflāmatio ſangui-
nis adhuc nō ceſſat oīno ſed pauliſper digeriť: q: illud ē pu-
rum nãle ſicut calefieri ⁊ frigefieri. Jdeo lȝ inſurgat illa trāſ
mutatio corporalis ad motum appetitus nō pōt ei obedire
oīno vt ceſſet ceſſante appetitu. De h̄ diciť. ij. rheto. c. de mā-
ſuetudine. Et ſi iniuſtuȝ facere putauerint: ⁊ ipſi iuſte pati.
Nō facit. n. ira ad iuſtum. Nō. n. p̄ter adhuc cōueniēs putāt
pati. ira autē hec erat. i. nunc nō putāt iam ꝙ p̄ter cōueniēs
.i. incōueniēter paſſi fuerint ſed iuſte: ⁊ tn̄ ira nō erat niſi q:
putabant a p̄ncipio ſe iniuſte pati. ¶ xvij. eſt ꝙ ira ceſſat ad
mortuos. Dato. n. ꝙ quiſ grauiter iratus fuiſſet cōtra aliquē ZZZ 17. cōdi.
ceſſat oīs ira: lȝ odium poſſet manere ad mortuos. ¶ Ratio
huius eſt q: iratus appetit vindictā quā credit eſſe poſſibilē
q: alias nō ſperaret eā. ij. rheto. c. de ira. Et tn̄ mortuis nihil
mali inferre poſſumus. ⁊ ſic nō eſt vindicta poſſibilis ad eoſ
ideo nec manebit ira. ¶ Scd̄a rō eſt q: iratuſ vult ꝙ ille cui
iraſcitur ſentiat malū ſibi inferri: ⁊ tn̄ mortui nihil pn̄t ſenti
re eo ꝙ nō manēt ipſi: lȝ aīe eorum maneāt. ¶ Tertia cā eſt
q: iratꝰ q̄etať aliqn̄ qn̄ ſciuerit iniuriatorē maiora paſſuȝ eē
q̄ȝ intulerit: ⁊ tn̄ mortui habēt extremū maloꝝ ſm̄ cogitatio
nem vulgarē ⁊ ſenſibilē cum nihil deterius poſſit alicui ac-
cidere q̄ȝ ꝙ nihil oīno ſit: ideo etiā ſi poſſemus eos punire
ceſſaret ira ad illos cum venerint in tā miſerabilem ſtatum.
Multa ſilr̄a de ꝯditionibꝰ ire dici poterāt ſȝ hec ſuffecerint.
¶ Qd̄ ſint iſta tria que poſuit hic xp̄s. ſ. iraſci: dicere racha:
⁊ fatue. Queſtio. CLII.

Queritur circa iſta tria q̄ ponit hic xp̄s de ira. ſ.
iraſci: ⁊ dicere racha: ⁊ dicere fatue: A rn̄. ad q̄
quid ſint. ¶ Dicendū ꝙ Grego. xxxj. moraliū dicit eſſe tres ſitū que
gradus ire. ſ. Jra q̄ ſine voce inquātnȝ dr̄ q iraſciť fratri ſuo: ſtionis.
⁊ ira cū voce nō determinate ſignificāte: cum dr̄ q dixerit fra
tri ſuo racha: ⁊ ira cū voce determinate ſignificāte. cuȝ diciť
qui dixerit fatue. Hoc etiā Augu. dicit. ſ. Jn hoc p̄mo ē vnuȝ
.i. ira ſola. Jn ſcd̄o autē ſunt duo. ſ. ira ⁊ vox que iram ſignat
Jn tertio autē ſignātur tria ira ⁊ vox q̄ irā ſignat ⁊ in voce
vituperatiōis exp̄ſſio. ¶ Dicendū de p̄mo ꝙ per iraſci ſoluȝ
ſignificať motus aī appetētis vindictā. Et ſi non ꝓdierit iſte
motus foris ꝑ aliqd vocať ſolum ira. Jdeo xp̄s nō impoſuit
ei aliqd̄ nomen ſȝ ſolum dixit qui iraſciť: q: non hȝ aliqd̄ no-
men ſpāle per qd̄ limiteť. ¶ De ſcd̄o. ſ. racha dubitať. Nam quid ſit
quidā dicunt ꝙ racha ſit vox determinate ſignificatiua. Et racha.
dicūt ꝙ ſignificat hoīem pānoſum. i. vilē vel contēptibilem.
Sic refert Augu. dicēs. Nōnulli de greco voluerūt trahere B
interp̄tationē huius vocis racha: putātes pānoſum dici ra- opio p̄
cha: qm̄ grece dr̄ pānus rachos. Jſti tamē errant: vn̄ Aug.
iprobat eos. Etiā pȝ q: iſti putant racha: eſſe nomē grecum.
Et tn̄ conſtat eſſe dictionē hebreā. Nam xp̄s nihil loq̄batur
in greco ſed i hebreo. Jdeo etiā ſi iſta dictio inueniret in gre
co nō poneret hic ꝓ ſignificato qd̄ correſpōderet ei in greco
ſed ꝓ eo qd̄ ſignificat in hebreo. Sicut ſepe eadeȝ dictio ē in
diuerſis ydiomatibus ⁊ diuerſa ſignificat. Sicut leuaui i la
tino ſignificat eleuare. ⁊ in hebreo ſignificat cor meū. Jdeo
etiā ſi racha apud grecos ſignificaret pānoſum nō poneret
hic pro

hic pro pãnoſo: q2 nõ ſignificat hoc in hebreo. Maxime q2 racha nõ inuenit in greco. Sed aliq volebãt formare iſtud nomẽ ꝑ deriuationẽ ab iſto noie rachos.qḋ eſt grecum: ꝛ ſignificat pãnum. ¶ Alij dicũt ꝙ eſt dictio ſignificatiua ꝛ eſt ſcḋe pſone vt dicat racha.i.tu. ꝛ ẽ dictio ſyroꝝ.ſic dicit Chriſoſto.in quadã omelia. Racha eſt verbũ puipenſiõis.Sicut enim nos vel famulis vel minorib9 inſiſtentes dicimus vade tu.dic illi tu.ſic ꝛ qui ſyroꝝ vtunt lingua racha.dicunt ꝑ tu. ¶ Alij dicũt ꝙ racha eſt dictio ſignificatiua. ꝛ ſignificat hoiem vacuũ:vel ſine cerebro.ſic dic hiero.ſup Mat. racha verbũ hebreũ eſt: ꝛ dicit Inanis aut vacuus quẽ nos poſſumus vulgata iniuria abſq3 cerebro nũcupare. idẽ vult Chriſoſto.ſuper Mat.dicẽs indignũ eſſe dicere hoiem vacuũ qui h3 in ſe ſpũm ſanctũ. ¶ Alij dicũt ꝙ racha eſt dictio nihil ſignificãs expreſſe:ſed ſolũ ex affectu loquẽtis vel ex modo loquẽdi:ſicut ſunt interiectiões apud latinos.ſic.n.dicit Aug. ꝓbabilius autẽ eſt nõ eſſe vocẽ ſignantẽ aliqḋ ſed idignãtis ai motum exprimentẽ has autẽ voces grãmatici interiectiones vocãt velut cũ dicit a dolente heu. Oia hec vera ſunt. ꝛ ſatis cócordãt. Nã dixit Chriſoſto.ꝙ ſignificabat tu.i lingua ſyriaca. ꝛ ſic põt eſſe ꝙ i hebreo ſit dictio nõ ſignificatiua: ꝛ apud ſyros aliqḋ ſignificet.ſicut fit in multis ydiomatibus: q2 quedã prolata in qbuſdã linguis nihil ſignificãt: ſed ſunt interiectiões illarũ linguarũ. ꝛ in alijs linguis ſignificãt aliqḋ.Cũ autẽ dicit hiero. racha in hebreo ſignificet vacuũ:poterit eſſe vtrũq3.ſ. ꝙ dictio ex origine ſua ſit ſignificatiua: ꝛ ex mõ cõmuni loquẽdi accipiat vt interiectio. hic tñ dõm ꝙ accipitur ꝑ interiectiõe:q2 alias racha idẽ ſignificaret ꝙ fatue cũ3 ſignificet hoiem ſine cerebro. Et tñ xp̃s ponit iſta in duos gradus diſtinctos.Ideo cõiter tenet ſm Aug. ꝛ greg. ꝙ racha accipiat pro iteriectiõe. ꝛ ſic erũt tres gradus diſtincti a xp̃o in ira. ¶ De tertio dõm ꝙ fatue ponit hic pro ira expreſſa i ſignificatiõe vt dicat.o fatue vel inſipiens: ꝛ per h ſignificat oẽ genus cõtumelie qlecũq3 illud ſit cũ pertineat ad irã cum diximus.ſ.q.c.xliij.ō hilabus. ¶ Sed dicet quõ poterũt poni hic gradus diſtincti accipiẽdo racha ꝑ voce ſignificatiua.i. ſine cerebro ſicut dicebat hie. ꝛ etiã Chriſoſto. ¶ Dicendũ ꝙ ponunt diſtincti gradus: nõ ſicut nos ponimus:ſed ꝙ racha ſit qñ quis dicit alteri verbu3 iniurioſum: nõ ex aio turbato:ſed ex qdã leuitate cõtẽtioſa. ꝛ dicat fatue.qñ dicit iniurioſu3 cu3 aio iracũdo. ꝛ vtrũq3 eſt verbum ſignificatiuũ.Sic dicit Criſoſto. ſup Mat.ſ. Si racha idem eſt ꝙ vacuus quãtũ ad ſenſum verbi: vnũ eſt dicere fatue ꝛ racha:ſed differũt quãtum ad dicẽtis ꝓpoſitum. Racha.n. verbũ vulgare erat apḋ iudeos:qḋ nõ nec ex ira nec ex odio ſed aliquo motu vano dicebãt magis fiducie cã q̃3 iracũdie. Sed tũc arguit dicẽs.ſ3 ſi iracũdie cã non dr̃:quare peccatũ eſt.Reſpõdet q2 cõtentiõis cã dicit: ꝛ nõ edificatiõis. Si.n. nec verbũ bonum dicere debemus niſi ꝑ edificatiõe: quãto magis illud qḋ in ſe naliter malũ eſt. ¶ Dicendũ tñ ꝙ communior ꝛ rationabilior poſitio ẽ ꝙ racha accipiat pro dictione nõ ſignificatiua. ſed ſolũ ſignificet irã ex affectu loquẽtis ꝛ ſic erũt tres gradus diſtincti in ira in iſtis verbis xp̃i.

¶ Quõ xp̃s aſſignauit h tres ſpẽs ire. Qõ.CLIII.

Queritur quõ aſſignauit xp̃s hic iſtas tres ſpẽs ire. Nã diſcordat a phis i iſto mõ aſſignãdi Ariſt.n.iiij.ethi.tres ſpẽs poſuit iracundoꝝ.ſ.acutos amaros ꝛ difficiles. Grego.aũt niſenus. ꝛ Joã.damaſcenus ponunt alias tres ſpẽs ſil'es.ſ.irã felleã.maniã.ꝛ furorem.vt patet.ſ.q.c.xxxvij. ¶ Dicendũ ꝙ xp̃s nõ cócordauit cum illis:q2 illi voluerũt diſtinguere ſpẽs ire per cõditiones eius: xp̃s aũt voluit diſtinguere ꝑ effectus. Quõ autẽ ſpẽs ille cõueniãt ire ſiue inquãtũ eſt paſſio.ſiue vt ẽ pcm̃.ibidem dictũ eſt. Xp̃s autẽ voluit diſtinguere irã ex parte effectus.ſ.quid ſequit ex ira. Et,q2 aliqñ ipſa terminat ꝛ ſiſtit in actu interiori.aliqñ vero terminat ad vocẽ confuſam. ꝛ aliqñ ad vocem expreſſe ſignificatẽm.ꝑ iſtos tres effectus diſtinxit xp̃s tres modos in ira. ¶ Si autẽ quis modus aſſignãdi magis cõueniat ad cõſtituendũ ſpẽs in ira. Dicendũ ꝙ modus aſſignatus a phis. vñ l3 non ſint ꝓprie ſpẽs ire differentes eſſentialibus differẽtijs iſte tres:ſicut differũt ſpẽs ſub generibus ſbe:tñ magis accedũt ad nãm ſpeciei q̃3 tres aſſignati a xp̃o:eo ꝙ ſpẽs conſtituit ꝑ aliqua priora. hic autẽ ſpẽs aſſignate a phis i ira conſtituunt ꝑ aliquos modos ire. Modi autẽ aſſignati a xp̃o conſtituunt ꝑ effectus ire. Effectus aũt poſterior eſt q̃3 modus rei: q2 modus ꝯſequtur rem ꝛ nõ ſepatur ab ea.effectus autẽ eſt poſterior tẽpore ꝛ ſepatus a re iõ ꝑ modos iſtos cõſideratos ex pte effectuũ minus habet rõ ſpeciei q̃3 per ſpẽs aſſignatas a phis. Et maxime p3 q2 ſpẽs participant genus eqliter: iſti tñ modi aſſignati a xp̃o hñt ſe inequaliter. ꝛ ob hoc magis vocant gradus q̃3 ſpẽs. Sic.n. dicit Aug.ſ. Gradus itaq3 ſunt in iſtis peccatis. Et iteru3 dicit.i qbus quoſdã gradus factos admonet a leuioribus ad grauiora. Ideo nõ vocant ꝓprie tres ſpẽs ire iſte aſſignate a xp̃o ſed tres gradus vel tres modi diſtincti in ira.

¶ Quare xp̃s nõ diſtixit tres ſpẽs ire ſic phi. Qõ.CLIIII.

Queritur quare xp̃s nõ diſtinxit tres ſpẽs ire ſicut phi diſtinxerunt. ¶ Dicendum ꝙ diſtinctio fit ſm itentionẽ eius q diſtinguit. Nã ſicut res poteſt varie ordinari ad finẽ:ita varie põt diſtingui ḋ illa. ſicut de eode3 obo ſunt diuerſe cõſiderationes ſm ꝙ a diuerſis accipitur ꝛ ad variũ finẽ. Sicut de lapide aliter cõſiderat phyſicus:aliter alchimiſta: ꝛ aliter edificator vel politor: ꝛ de recto:aliter cõſiderat geometra: ꝛ aliter textor. Phi autẽ conſiderabant de ira ad dãdam ſciam de ea: eo modo quo i moralibus põt dari ſciẽtia ḋ aliq re. Ideo diſtinxerunt ſpẽs ire eo mõ quo magis cõuenit ad ſciẽtiam.ſ.per aliquos modos ipſius ire. Xp̃s autẽ non intẽdebat tradere cognitionẽ de ira per modũ artis q2 non erat artifex ingſitiuus ſed legiſlator. Ideo de ira tradere volebat cognitionẽ ſm ꝙ in ea peccatu3 eſt maius vel minus. Et tñ peccatũ in ira maius eſt ex parte effectus q̃3 ex parte circũſtantiarum vel alioꝝ modoꝝ:vt ꝙ ira ſit multum permãſiua vel modicũ. vel vt reſpicit triſtitiã aut vindictã.ꝑ que ariſto.ſpẽs diſtinguebat i ira. iõ chriſtus magis diſtinxit ſpẽs ire ꝑ effectus q̃3 per modos. ¶ Scḋa cã ẽ q2 xp̃s voluit diſtinguere gradus in ira:ita ꝙ eſſent modi ire diſtincti ꝑ magis ꝛ minus. Iſtud aũt fieri non poterat ſi acciperet diſtinctio penes modos: ꝛ circũſtantias. Nã per illas tres ſpẽs aſſignatas ab ariſtotele nõ apparet qñ ſit maius peccatũ: ꝛ qñ minus:q2 aliquãdo in vna ꝛ aliqñ in alia. põt eſſe peccatum maius. in iſtis tñ modis aſſignatis a xp̃o ſemp eſt maius peccatũ in ſcḋo q̃3 in pmo: ꝛ in tertio q̃3 i ſecũdo: vt p3 ex gradibus pene correſpõdentib9. Ideo fuit xp̃o cõuenientius aſſignare iſtos modos i ira q̃3 ſicut aſſignauit ariſto. ¶ Tertia cã eſt ꝛ pcipua q2 xp̃s loquebat hic de ira ad exponendum legẽ antiquã.ſ.nõ occides. ꝛ tollẽdum quẽdam errorẽ iudeoꝝ circa illam q aſſignabãt peccatum ſolu3 in opere exteriori. Ideo xp̃s debuit ibi loq de ira quãtum ad alios actus ſuos:an in eis reperiatur peccatum: ꝛ quõ. ꝛ ſic nõ potuit diſtinguẽ cõuenienter.i.nõ debuit ſpẽs ire per modos eius ſicut phi:ſed per actus.

¶ Quare potius xp̃s diſtinxit ira3 per actus in voce poti9 q̃3 per actus in re. Queſtio CLV.

Queritur cũ xp̃s diſtinxerit irã per actus exteriores ꝛ interiores. ꝛ exterius non ſolum correſpõdeant ire actus in voce:ſed etiã in re quare nõ diſtinxit gradus in ira,put eſt in re. Nam cũ intẽderet dare cognitionẽ de ira inquãtu3 eſt peccatũ grauius: cũ ꝛ etiam pluribus modis peccat per irã in re q̃3 in voce:vt in bellis ꝛ litibus occiſionibus ꝛ vulnerationibus debuit potius hic dare diſtinctionẽ de ira quãtu3 ad rem q̃3 in verbo: ꝛ tamẽ i verbo poſuit duos gradus ire.ſ.racha: ꝛ fatue. ergo debuit ponere aliquẽ in facto:vel in re. ¶ Dicendũ ꝙ non debuit xp̃s ponere alios gradus ire i re: ſed valde prudẽter h factũ eſt. Nã xp̃s non loquebat hic tãquam volens dare cognitionẽ principaliter de ira. Nã tunc diſtinxiſſet eam precipue ex pte rei vel facti:ſed loquutus ẽ de ira incidẽtaliter.inquãtu3 faciebat ad excluſionẽ erroris cuiuſdã iudeoꝝ qui dicebant homicidiu3 eſſe peccatũ: ꝛ alia nocumẽta que inferunt realiter vt percutere ꝛ mutilare:actus vero iteriores non eẽ peccatum:vt velle occidere ꝛ pcutere. Et qm̃ occidere vt cõmuniter puenit ex ira l3 etia3 poſſit puenire ex odio ꝛ inuidia: xp̃s oſtendit ꝙ nõ ſolũ occidere qḋ eſt actus exterior ire eſt peccatũ:ſed etiã quicũq3 alius actus ire. Ideo diſtinxit oẽs alios actus ire pter illum q eſt in re ſiue in facto de quo iudei nõ dubitabãt eſſe peccatũ. ¶ Et iſte actus pter eum qui eſt in re nõ põt ſe hẽre niſi dupliciter. Q2 vel eſt in corde vl' in voce. Si in corde:eſt vnus modus.ſ.q iraſcit. Si in voce duo modi.ſ.vnus cũ voce nõ ſignificatiua:vt racha: ꝛ alius cũ voce ſignificatiua:vt q dicit fatue. ꝛ ſic nõ debuit xp̃s po

Left margin notes: C 1ª opi. — D 2ª opi. — E 4ª opi. — F — G rñ.inſtãtie — A rñ.ad q qſitũ qõ. — rñſio

Right margin notes: A rñ.ad qſitũ qõnis — 1ª cã. — B 2ª cã — C 3ª cã. — A rñ.ad qſitũ qõnis. — B

nere aliquē aliū gradū ire: q2 nō erant plures de qbus ipſe
poſſet loq eo ꝙ de ira ꝓut eſt in opere loq non debebat: ſed
p̄ſupponere debebat cū de illa iudei nō dubitarēt pcm̄ eſſe.

¶ An ira quātum ad iſtos gradus ſit ſp pcm̄. Q̄ō.CLVI.

Queritur an ira quātuꝫ ad iſtos gradus qui po
nunt̄ hic ſit ſemp peccatū. ¶ Dicen-
A Rn̄de᷑ ad queſituꝫ.q. dum ꝙ ira nō pōt eſſe niſi iſtis modis aſſignatis in lr̄a: vel i
actu exteriori⁹. Ira tn̄ in actu exteriori ē deterior q̄ꝫ in corde
ꝛ in voce. Ideo ſi pcm̄ ſit i modis aſſignatis h̄. a fortiori erit
pcm̄ in ira q̄ procedit i factū. Unde ſi dicat̄ ꝙ ſemp eſt pecca
tum in iſtis tribus gradib⁹ h̄ aſſignatis, ſeqtur ꝙ nulla ira
poſſit eſſe q̄ nō ſit peccatū: q2 nulla pōt eſſe minor q̄ꝫ gradus
aſſignati hic. Si g̊ oēs iſti gradus ſunt pcm̄: ois ira erit pec
B Declaratio ꝙ non ois ira eſt pcm̄ catū. ¶ Eſt autē dōm ꝙ non ois ira eſt pcm̄: q2 in eo qd̊ ꝼm
rōnem eſſe pōt non eſt pcm̄: quādiu ꝼm rōnem fuerit: ira tn̄
pōt eſſe interdū tota ꝼm rōneꝫ: vtpote ꝙ inſurgat rōne iubē
te ad exequēduꝫ impata a rōne. Uel ſi inſurrexit ante rōneꝫ
ꝙ cōpeſcatur p rōnem: g̊ non erit ira ſemp peccatū. ¶ Item
ira eſt minus turpis q̄ꝫ ꝯcupiſcentia vt dr̄.vij.ethi.c.viij. ꝛ tn̄
p̄ª rō cōcupiſcentia aliqn̄ eſt licita. Ut cū hō ꝯcupiſcit aliquas vo
luptates nāles ſine alicuius p̄iudicio q̄ ad finē bonum ordi
2ª rō. nari pn̄t. g̊ ira poterit a fortiori eē licita. ¶ Itē quāto aliqua
paſſio eſt nālior: tāto ē magis venialis.i.minus culpabil̄.vij.
3ª rō ethi.c.viij.ſ. adhuc autē nālibus appetitibus veniā damus.
Ibi tn̄ dr̄ ꝙ ira eſt nālior cōcupiſcētia: q2 eſt magis heredita-
4ª rō ria: ꝛ trāſfundit̄ a parētibus i filios: g̊ eſt magis licita. ꝛ ta-
mē cōcupiſcētia ſepe ē licita. g̊ etiā ira. ¶ Itē pꝫ q2 ſi ira ſem-
per eſſet pcm̄ haberem⁹ aliq̄d nāliter qd̊ ſemp eſſet malum.
Nā ira paſſio nālis eſt. Et tn̄ nihil pure nāle eſt malū: q2 di-
ceremus tūc deū male ordinaſſe nām: q aliquid totaliter ma
C lū i ea poſuit. qd̊ abſurde dictū eſt. Maxime aūt q2 dr̄ ꝙ oia
Q̄n ira ſit pcm̄: ꝛ qn̄ non. que deus fecerat erant valde bona. gen̄.i. ¶ Dōm igit̄ ꝙ ira
nō eſt ſemp pcm̄. ſed tūc ſoluꝫ pcm̄ eſt qn̄ rōni non obedit: vt
oſtenſuꝫ eſt.ſ.q.c.xxxix. ꝛ.c.xl. Hic tn̄ fuit introducta iſta qō
D pp iſtos tres gradus ire a xp̄o poſitos. ¶ Dicēdum g̊ ꝙ ira
aliqn̄ non ſolū non eſt pcm̄: ſꝫ eſt bona ꝛ neceſſaria: ſicut ira
p zelum q̄ eſt in p̄latis aliqn̄ eſt bōa: lꝫ nō ſit oino neceſſaria
ſicut ira per zelū q̄ eſt in pſonis p̄uatis reſpectu aliquoꝝ pec
catoꝝ quoꝝ punitio ꝛ cōſideratio ptinet ad ſolos p̄latos. ꝛ
tn̄ priuati habēdo zelum illum bn̄ agunt ꝛ laudabiliter. Sic
fuit de finees ſacerdote q occidit iudeū coeuntē cū ſcorto ma
dianitide. numeri.xxv. Nā nō obligabat̄ ad hoc determina-
te finees. cū non eēt iudex plebis: nec etiā fuerat ſibi impatū
E a iudice. pmittēte tn̄ iudice ipſe fecit. ꝛ licuit ſibi facere. ideo
reſpectu eius fuit iſte actus ſuperogationis: ꝛ tn̄ pertinebat
ad irā: q2 ex zelo occidit finees iudeū illū.e.c. ¶ Aliqn̄ ira eſt
illicita: ꝛ tn̄ eſt venialis. Ut qn̄ quis iraſcit̄ aliq̄liter p̄ter ra-
tionē: ꝛ tn̄ modicū excedit rōneꝫ: ita ꝙ nō ſit ꝯ̄ charitatem ſi
ue ex pte magnitudinis vindicte: ſiue tpis quo durat ira: ſi-
ue modi: vt q2 eſt aliquātuluꝫ feruētior q̄ꝫ eſſe deberet: lꝫ ſit
ꝓ re iuſta. ꝛ ſic de alijs circūſtantijs. ꝛ ita nō eſt pcm̄ morta
le. ſicut dr̄. pſ̄. iiij. Iraſcimini ꝛ nolite peccare.i. lꝫ iraſcamur:
admonemur ne peccemus.ſ. mortaliter. g̊ nō ſemp eſt ira per
F mortale peccatū. ita dicit̄ ibi in glo. ¶ Aliqn̄ ira eſt mortalis
vt qn̄ quis agit ꝯ̄ charitatē: ſiue i ſola ira ai: vtpote q2 alicui
mortē deſiderat nō pp bonū cōe. ſed pp particularē vindictā
ſic etiā in voce eſt mortale pcm̄: vt cum malo aio aliquoꝝ cō
uitia proferimus: ſiue in voce ſignificatiua: ſiue nō. ꝛ ſic ira
G nō eſt ſemp pcm̄. ꝛ qn̄ eſt pcm̄ nō eſt ſemp mortale. ¶ Cōſi-
derandū tn̄ circa hoc pp aliquos modos loquēdi doctorum
circa irā: q2 quidā vn̄r dicere irā eſſe ſemp malam. ꝛ alij dicūt
eā interdū eſſe bonā. Prouenit autē h̄ ex duabus poſitioni
H bus ph̄oꝝ. Nā ſtoici dicūt oēs paſſiōes eſſe malas ꝛ ꝯ̄ rōnē
peripatetici aūt dicunt paſſiōes inquātū ſunt regulate a ra
tiōe bonas eſſe: ꝛ cū v̊o excedūt rōnem eſſe malas: ꝛ nō pti-
nere ad ſapientē. ſic dicit Aug. ix. ō ciui. dei. Due quidē ſunt
ſn̄ie ph̄oꝝ de ai paſſionib⁹. Stoicis.n. non placet hmōi paſ-
ſiones cadere i ſapientē: peripatetici v̊o has paſſiōes i ſapiē-
tē cadere dicūt ſed moderatas ratiōiqꝫ ſubiectas. ſicut cum
ita p̄betur mēa: vt iuſtitia cōſeruet̄. ¶ Quidā autē de catho
licis doctoribus ſequētes ſtoicos in mō loquēdi: paſſiones
I volunt eē malas. ꝛ ita Hiero. dixit irā ſemp eſſe malā. Unde
ſup Mat. dicit ꝙ in qbuſdā codicibus additur h̄: qui iraſcit̄
ſine cā. Ceterū in veris diffinita ſn̄ia eſt: ꝛ ira penitus tollit̄.
Cū iubemur.n. orare ꝓ perſequētibus ois ire occaſio tollit̄.
Radendā eſt g̊. ſine cā: q2 ira viri iuſtitiam dei nō operatur.
¶ Aug. autē ꝛ alij dicūt iram nō ſemp eſſe peccatū: ꝛ debe-
re h̄ intelligi ſine cā. Un̄ dicit. ix. ō ciui. dei. approbādo ſn̄iam
pipateticoꝝ. in doctrina.n. xp̄iana nō cā q̄rit̄ vtrū pius aius
iraſcat̄: aut triſtetur: ſed vnde.i. ex qua. ꝛ ſic ex cā pōt eē ira
bona. Sic etiā dicit Aug. in lib. de ſermōe dn̄i. in iſtis tribus
ſentētijs ſubauditio verboꝝ intuenda eſt. Habet.n. p̄ma oia
verba neceſſaria qui inquit iraſcit̄ fratri ſuo ſine cauſa. In
ſcda vero cum ait q dixerit fratri ſuo racha ſubaudit̄ ſine cā.
Nā in tertia vbi dicit̄ qui dixerit fatue: duo ſubaudit̄: ꝛ fra-
tri ſuo. ꝛ ſine cā. ꝛ probat p exemplū.ſ. ꝛ h̄ eſt vn̄ defenditur
ꝙ apl̄s galathas vocat ſtultos: quos etiā fratres noiat. non
enim id faciat ſine cā. Idē dicit Chriſoſto. ſup Mat.ſ. qui.n.
ſine cā iraſcit̄ reus erit: q vero cū cā non erit reus. Nā ſi ira
nō fuerit nec doctrina ꝓficit: nec ſtāt iudicia: nec crimina cō
peſcunt̄. Itaqꝫ qui cū cā non iraſcit̄ peccat. Pacīētia.n. irra
tionabilis vitia ſeminat ꝛ negligētiam nutrit. ¶ Dicēduꝫ K
tn̄ ꝙ in ſn̄ia non diſcordāt doctores iſti nec etiā ph̄i. Nā oēs cōcorda
volunt ꝙ aliqn̄ actus ire ſit bonus vt punire peccatorem. ꝛ tur ſn̄ie
ſic ō alijs paſſionibus: ꝛ tn̄ qn̄ fuerit paſſio rōni ſubiecta nō doctorū
vocāt paſſionē ſed rōnem: ſicut timorē iuſtuꝫ nō vocāt timo ꝛ ph̄oꝝ
rem ſed cautelā: ꝛ iraꝫ iuſtā iuſtitiam vocāt ꝛ nō iram. Peri
patetici autē ſiue iuſtā: ſiue iniuſtā vocant irā ꝛ timorē: reti
nētes ſemp nomē paſſiōis: q2 idem motus ſemp manet māl̄r
ſiue rōne regat̄ ſiue non. Et hoc mō nūquā vocabunt ſtoici
paſſionē niſi cū mala fuerit.i. non ſubdita rōi. ꝛ ſic nō dicent
iratū aut timētem niſi eū qui p̄ter rōneꝫ iraſcitur: aut timet.
Hoc mō recte dicit Hiero. ꝙ nō opꝫ addi: iraſci ſine cā. quia
xp̄s non intēdat loq de ira q̄ eſt irrationabilis manifeſtum.
eſt ꝙ ſemp eſt ſine cā ꝛ mala: ſicut qd̊ noia ſunt ſoluta vt de⁹
ꝛ rō q̄ non egēt adiectiōis ad determinationē ſuaꝫ. Nam ſi
rō eſt bona ē: iō ſuperuacuū eſt dici aliquā rōneꝫ eſſe bonā.
Ita de ira ꝛ de oi paſſione ſtoici dicūt ꝙ ſunt noia ſoluta ꝛ
ꝙ nō indigeāt adiectiōibus vel limitationibus loco adiecti-
uorum.ſ. cū cā: vel ſine cā. ¶ Alij autē qui ſequūtur viaꝫ pe
ripateticoꝝ cum videant ꝙ xp̄s loquat̄ hic de ira q̄ eſt pcm̄.
dicūt ꝙ dꝫ intelligi de ira ſine cā. Et ſic Aug. dicit ꝛ Chriſo.
Unde Chriſo. aliquo mō cōcordat cuꝫ Hierony. dicēs ꝙ ira
q̄ cum cā eſt nō eſt iracūdia ſed iudicium. Iracūdia.n. ꝓprie
intell̄r cōmotio paſſiōis. Qui aūt cum iraſcit̄ ira illius non
eſt cū paſſione iudicare dr̄: ꝛ nō iraſci. ꝛ ſic oēs iſti volūt ꝙ
hic ira accipiat̄ in malū. Et tn̄ Hiero. nō vult addere ſine cā:
q2 irā per ſe malā dicit eſſe. Aug. aūt ꝛ ceteri ſequētes viam
peripateticoꝝ cuꝫ aſſerāt iram nō eſſe malā ꝼm ſe addūt h̄.ſ.
ſine cā ad h̄ ꝙ intelligat̄ eſſe mala. ¶ Aliter poterāt cōcor- L
dari.ſ. ꝙ verū ſit ꝙ non oporteat h̄ addi ſine cā: eo ꝙ dicitur
hic q iraſcit̄ fratri ſuo. Nūquā autē lꝫ iraſci fratri. Quia ſi ali
qn̄ iuſte iraſcimur peccatis iraſcimur: ꝛ nō hoi quē ex chari
tate diligē debemus. Iō nō opꝫ addi: cum cā vel ſine cā. quia
iraſci fratri ꝓprie ſumptū ſemp malū ē. Et h̄ etiā Aug. ſemp
cōfitetur: vt pꝫ in lib. retractationū.ſ. Illū dicimus iracūduꝫ
qui fratri ſuo iraſcit̄: qm̄ non fratri iraſcit̄ q peccato fratris
iraſcit̄. Et ita ira qn̄ eſt pp pcā alicuius ira iuſta ē. Et nō ira-
ſcit̄ fratri ſicut ibi dr̄: q fratri iraſcit̄: ꝛ nō pcō: ſine cā iraſcit̄.
Et in. xiiij. ō ciui. dei. dr̄. fratri iraſcit̄ vt corrigat̄ nullus ſane
mētis rep̄hendit. Hmōi.n. motus de amore boni ꝛ de ſancta
charitate veniētes vitia dicēda nō ſunt cum rectā rōnem ſe
quātur. ¶ Aliter etiā cōcordari pn̄t: ꝙ ira ꝓut eſt ex delibe M
ratiōe ad malū pcm̄ eſt. Et tn̄ prout ē motus paſſionalis nō
eſt ſemp pcm̄. Ideo q ex deliberatiōe iraſcit̄ alicui appetēdo
ei malū peccat. ꝛ nō opꝫ ibi poni ſine cā: qui autē iraſcit̄ paſ-
ſionaliter: nō ex h̄ peccat: q2 nō ē i ptāte hois ſimpliciter nul
lam eē in eo irā. Sic dicit Chriſo. ſup Mat.ſ. Puto autē non
de iracundia carnis loqtur xp̄s: ſed de iracūdia aie. Caro.n.
nō pōt obedire vt non cōturbet̄. Q̄n g̊ homo iraſcit̄ ꝛ non
vult facere qd̊ ira cōpellit. caro eius irata ē: aius autem eius
nō eſt iratus. ¶ Iſta autē dicta ſunt ad ꝯcordiā modi loquē
di doctoꝝ. Ipſam autē iram conſtat nō ſemp eſſe peccatum: N
cum aliquādo ſit ſubiecta rōni. Et hoc tā ſtoici q̄ꝫ Hierony.
cōfitent̄. Tunc tn̄ eam irā vocare nollunt: ſed iuſticiā. Peri
patetici autē ꝛ ceteri doctores cōmuniter vtrobiqꝫ iram vo-
cant: ꝛ ſic aliquādo erit bona ꝛ aliquādo mala. Iſte modus
loquēdi magis conuenit ſcripture vbi ſepe ponit̄ ira: ꝛ non
eſt peccatum. ꝛ ita vulgariter loquimur tam iuſtam q̄ꝫ iniu-
ſtam iram vocantes.

¶ An iſti

¶ An iſti gradus quos poſuit xp̄s ſp̄ ſint pctī. CLVII.

Queritur nūc ſpālr circa iſtos gradus ire quos h̄ poſuit xp̄s an ſint ſemp pcm̄. ¶ Dicendū ꝙ accipiēdo irā quecūqꝫ ſub iſtis gradibuſ icludi pōt nō eſt ſemp pcm̄ vt inuebaꝛ in pnᵒ pcedētis.q. Nam xp̄s diſtinxit iram q̄ eſt in aīo: ⁊ que ī voce manifeſtaꝛ. Et tn̄ vltra iſtam nō eſt alius modus ire niſi ī facto. ⁊ ille eſt grauioꝛ q̄s ī ſolo aīo. Qꝛ ſicut grauioꝛ ē ira ī voce q̄s in aīo vt xp̄s inuit ita erit grauioꝛ in facto q̄s in v̄bo. Si ergo ira in animo ſemper peccatum ira in verbo ſemper erit peccatuꝫ. ⁊ etiam ira in facto. ⁊ pn̄r oīs ira erit pcm̄: qd̄ falſuꝫ eſt vt dictū eſt p̄cedenti.q. ¶ Dicendū tn̄ ꝙ lꝫ non ſit pcm̄ oīs ira que pōt icludi in iſtis gradibus a xp̄o aſſignatis: tn̄ xp̄s voluit irā eē peccatum in oībus iſtis gradibꝰ in q̄bus ipſe diſtinxit iram.ſ. ꝙ ira aī de q̄ ipſe loquutus eſt: pcm̄ moꝛtale ē. ⁊ a foꝛtioꝛi ira ī verbo. Et pꝫ h̄ qꝛ xp̄s aſſignauit hic gradus penaꝝ pꝛo iſtis gradibuſ ire. Et tn̄ tales gradus nō debenꝛ ꝓ peccato veniali. Qd̄ pꝫ qꝛ qn̄ pena debeꝛ eq̄lis ꝓ aliq̄bus duobꝰ peccatis illa ſunt eq̄lia: vel ptinebunt ad idē genus. Nā pcō veniali quātūcūqꝫ ſit nō eſt poſſibile r̄ndere eādem penā que r̄ndet ꝓ moꝛtali quātūcūqꝫ ſit paruum. nā ꝓ moꝛtali quātūcūqꝫ puo debeꝛ pena eterna: ꝓ nullo autē veniali quātūcūqꝫ magno debeꝛ eterna: ſed tēpoꝛalis. Et tn̄ ꝓ ira q̄ eſt in aīo ponit hic xp̄s talē penā ſicut ꝓ homicidio. Nā dꝛ qui occiderit reꝰ erit iudicio. Ego aūt dico vobis: qui iraſciꝛ fratri ſuo reꝰ erit iudicio. Et accipiꝛ ꝓ ira coꝛdis ſolū vt dictuꝫ eſt: ⁊ tn̄ homicidiū qd̄ facit hoīem reū iudicio eſt pcm̄ moꝛtale: ḡ iraſci ī coꝛde ꝓ quo datur eadē pēa erit pcm̄ moꝛtale. De aliȷs autē duobus magis pꝫ qꝛ grauius ē iraſci in v̄bo ſimul ⁊ aīo q̄s in ſolo aīo. Si ḡ in ſolo aīo pcm̄ eſt: a foꝛtioꝛi erit qn̄ in v̄bo. Patet etiā qꝛ pene grauioꝛes ponunꝛ.ſ. eſſe reuꝫ concilio. ⁊ eſſe reū gehēne ignis: q̄ ſunt maioꝛa q̄s eē reum iudicio: vt diceꝛ ſeq.q. ¶ Item qꝛ dꝛ: qui dixerit fatue reus erit gehēne. ⁊ tn̄ gehēnam nos ſemp vocamus penā eternā que ē cū diabolo ⁊ angelis eius.ſ. xxv. Et illa nūquā eſt niſi ꝓ pcō moꝛtali. ḡ xp̄s intellexit peccatuꝫ moꝛtale eſſe in oībus iſtis gradibus. ¶ Scd̄o pꝫ qꝛ xp̄s tollebat h̄ erroꝛē iudeoꝝ q̄ dicebant ſolū eſſe pcm̄ in actu exterioꝛi: vt in occiſiōe: xp̄s autē dicit ꝙ nō ſolum in ea: ſꝫ etiā in ira interioꝛi: ⁊ in verbo iracūdo. ḡ neceſſe eſt eſſe pcm̄ in ira aī ⁊ verbi: qꝛ alias falſe ⁊ fruſtra loquereꝛ xp̄s. ¶ Et nō ſufficit dici ꝙ ſit ira pcm̄ veniale: qꝛ nūqꝫ datur lex ꝓhibitiua circa id qd̄ veniale eſt. qꝛ alias dareꝛ ꝙ trāſgrediēdo pcepta legis peccaret hō aliqn̄ venialiter ſoluꝫ qd̄ falſum ē. Qꝛ oīs tranſgreſſio legis maxime ī legē xp̄i obligat ad moꝛtē eternā. Jō pcm̄ moꝛtale ē qꝛ alˢ p illō ſolū obligareꝛ ad penā tp̄alē. Etiā qꝛ tūc obſeruatio pceptoꝝ nō eēt de neceſſitate ſalutis. qꝛ iſtō ē.ō necītate ſaluꝫ q̄ obmiſſo non pōt eſſe ſalus. Et tn̄ peccādo venialiter non impeditur ſalus eterna. Jdeo ſi trāſgreſſio legis induceret aliqn̄ ſolū veniale nō eſſet ſimpliciter obſeruatio pceptoꝝ de neceſſitate ſalutiſ Qd̄ falſum eſt. Jō moꝛtale pcm̄ eſt in ira cuiuſcūqꝫ gradus hic ꝓhibiti a xp̄o ea intentiōe qua ipſe ꝓhibuit. ¶ Tertio pꝫ qꝛ xp̄s dixit iſta de ira ad excludendū erroꝛē iudeoꝝ volētium in ſolo actu exterioꝛi pcm̄ cōſiſtere. Xp̄s aūt oſtēdit ꝙ etiā in interioꝛi cōſiſtit.ſ. in volēdo actū exterioꝛem. Et etiam pcm̄ eſt inquātuꝫ volūtas aliquo mō ꝓꝛūpit exterius lꝫ non in factū. Ut cū quis iracūda verba dicit malo aīo. Manifeſtum eſt tn̄ ꝙ velle moꝛtē alicuius in caſu ī quo nō lꝫ illuꝫ occidi pcm̄ moꝛtale ē. Qꝛ vbi nō eſt licitus actus exterioꝛ: nec etiā interioꝛ. ſicut iſra dꝛ: ꝙ ſicut nō lꝫ mechari: ita nec lꝫ videre mulierē ad cōcupiſcendū eam. Et vtrūqꝫ ponit moꝛtale. iudeis tn̄ erat vetitū homicidium ī caſu in quo erat malū. ḡ appetere homicidiū ī illo caſu moꝛtale ē. Xp̄s autē loq̄tur de ira iſto mō.ſ. ꝓut per irā deſiderat quis moꝛtē alterius. qꝛ alias nō loq̄retur ad ꝓpoſitū ad excludēdum erroꝛē iudeoꝝ. Jō dicendū ꝙ intelligit q iraſciꝛ fratri ſuo.i. q ex ira deſiderat ei moꝛtē vel aliqd̄ nocumentū exterius. ⁊ q dicit racha vlˢ fatue.i. q ex ira p quā malū alteri appetit ꝓꝛūpit in verba ex amaro aīo dicta. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ vtrobiqꝫ peccatū moꝛtale eſt. ¶ Jn oībus ḡ iſtis gradibus quos xp̄s aſſignauit voluit eſſe pcm̄ moꝛtale. Nec etiā ꝓhibuit ipſe iram niſi ī caſu in quo eſt peccatū moꝛtale. Jn multis tn̄ caſibus incluſis ſub ḡnalitate iſtoꝝ graduū erit ira. ⁊ nō erit peccatū moꝛtale nec veniale ſed potiꝰ erit interdū laudabilis. Nā ſicut aliqn̄ lꝫ hoī occidere alterū ⁊ eſt laudabile. Jſtud tn̄ nō ſit ſine ira ſaltē, ſine illa q̄ eſt zelus. Jō non ē ſemp peccatū moꝛtale. Et ſi ira in facto non eſt pcm̄: a foꝛtioꝛi nec in v̄bo nec in aīo. Xp̄s tn̄ loquutus fuit in caſibus ſpālibus in q̄bus tā ira aī q̄s verbi q̄s facti peccatū moꝛtale ſit. ¶ Aliqui tn̄ dixerūt ꝙ ira vt diſtinguiꝛ hic a xp̄o non erat ſemp pcm̄ moꝛtale. ⁊ cū dꝛ eis ꝙ opponunꝛ h̄ pene debite peccatis moꝛtalibꝰ dicunt iſtud eſſe dictū parabolice. Et tn̄ Chriſo. in quadā omelia increpat eos inuens ꝙ ſit pcm̄ moꝛtale dicēs. Multis autē h̄ graue vꝛ ſi ꝓ ſolo verbo tantā paciemur penā. pp̄ qd̄ quidā dicunt h̄ parabolice eē dictū. Sed timeo ne v̄bis nos metipſos h̄ decipiētes illic ope vltimū ſupplicium paciamur. Aſſignat autē cām huius.ſ. qꝛ in ira in voce non eſt paruū peccatū cū ex ea maxima mala interdū ſequanꝛ cū ait. Nō extimeſ h̄ eſſe oneroſuꝫ. Plures.n. penarū ⁊ peccatoꝝ a verbis h̄nt pnᵐ. ⁊.n. parua v̄ba multotiēs homicidiū pepererūt ⁊ ciuitates integras ſubuerterūt. Nec.n. paruū extimes fratrē ſtultum dicere auferēs ei prudētiā ⁊ intellectū quo hoīes ſumꝰ ⁊ ab irrationabilibꝰ diſtamus. Uoluit ḡ Chriſo. in hȷs cōſiſtere pcm̄ moꝛtale. intelligendū eſt aūt non ḡnaliter: qꝛ aliqn̄ fratrē ſtultum poſſumus appellare ⁊ aliqd grauius: ſicut ille q increpat vt erudiat ⁊ a peccatis retrahat: ſꝫ intellexit in caſibus in q̄bus xp̄s loquebaꝛ: qꝛ ibi iraſci ⁊ dicere fatuum: ſemper eſt peccatū moꝛtale.

A rn. ad q̄ſitū qō.

B declaratio

C

D

Qō i. lege xp̄i n̄ vetanᵗ venialia ſed ſola mōtalia

E

F

B

¶ Quid intelligatur per iſtos gradus h̄ a xp̄o aſſignatos. Queſtio. CLVIII.

Queritur circa iſtos gradus pene aſſignatos h̄ a xp̄o: quid intelligaꝛ per eos. ¶ Dicendū ꝙ xp̄s voluit oñdere inequalitatem peccatoꝝ in ira. Et h̄ ex ipſa pena. Qꝛ quātitas culpe ī ſeipſa nō cognoſciꝛ plane niſi per rōnem. Et etiā rō ad hoc nō ſufficit vt agnoſcat d̄ quolibet peccato quātam h̄eat grauitatē ⁊ quātum ſit vnū grauiꝰ altero. Et h̄ eſt qꝛ reputatio grauitatis nō pēdet a iudicio nr̄o: ſed ab illo ꝯ quē pcm̄ cōmittiꝛ quātū ipſe graue illud exiſtimet. ſicut ē de pcīs q̄ cōmittunꝛ in v̄rbibꝰ. Nam extimatio grauitatis culpe ī illis nō ptinet ad quēlibet lꝫ ad legiſlatoꝛē q pꝛo ſingulis penaſ ſtatuit. xp̄s ḡ q erat legiſlatoꝛ nr̄ inquātuꝫ nos h̄emus bn̄ vel male ad deū debuit ſoluſ extimare grauitatē pcōꝝ inquātuꝫ ſunt ꝯ deū. Et qꝛ non poterat h̄ apparere pueniēter niſi p penā q̄ datur ꝓ culpa: diſtinxit gradus pcī in ira p dr̄iam penarū coꝛreſpōdentiuꝫ. ¶ Et qꝛ oēs gradus ire aſſignati h̄ ab eo cōtinēt pcm̄ moꝛtale: vt dictū eſt pce.q. ꝓ oībus coꝛreſpondet pena eterna. Et qꝛ illa nō pōt eſſe nobis nota quātuꝫ ad ſuā accerbitatē: cuꝫ nemo nr̄m illā experiaꝛ voluit xp̄s oñdere dr̄iam penarū in eē malum ⁊ deteriꝰ p tres ſtatus quos pōt hō h̄ere ꝯ quē de pcō agiꝛ. ¶ Primꝰ ē ꝙ de pcō accuſeꝛ: ⁊ tūc diſcutiꝛ cā ſua. Scd̄s eſt ꝙ ꝓ pcō cōdēneꝛ ſnialiter. Tertius ē ꝙ pena determinata in ſnīa tradaꝛ executiōi. ¶ Primꝰ ſignaꝛ inquātuꝫ dꝛ reꝰ erit iudicio. ſcd̄s p ꝯſiliuꝫ. tertiꝰ p gehēnā ignis. Nā in iudicio lꝫ ſit malus ſtatus hoīs: eo ꝙ de pcō accuſaꝛ: ⁊ oꝫ ſe ltie defendē alˢ ꝯdenabiꝛ. tn̄ iſte ē minimꝰ ſtatus ī malo: qꝛ cuiꝰ cā ī iudicio agiꝛ locū hꝫ ipſendēdi ⁊ excuſandi ſe. qd̄ ſi fecerit nihil paciet. ¶ Scd̄s ſtatus ē deterioꝛ.ſ. ꝯſiliuꝫ: q̄ iſte eſt qn̄ diſcuſſa cā alicuiꝰ cōpto ꝙ v̄e peccauit iudices iter ſe ꝯſilianꝛ q̄ pena eū afficient: vel cōgregāt ad h̄ cōciliū.i. multitudinē: vt oēs de pena iferenda deliberēt. ⁊ iſte ſtatus ē peioꝛ: qꝛ iā accuſatus nō hꝫ locū defenſiōis cū ꝯſtet de crimīe ⁊ ꝙ iniuſte patratū ē. ¶ Tertius ſtatus ē gehēna ignis: ⁊ ē deterioꝛ: qꝛ ē ipſa executio ſnīe. Nō pōt āt eſſe deteriꝰ alicui q̄s cū ſnīa executiōi tradiꝛ. Nā cum cā in ꝯcilio ē: lꝫ de crimine cōſtet: pn̄t iudices ex mīa vel alias liberare reū. ſic pp̄ cōſuetudinē feſtoꝝ vt apud iudeos erat ꝯſueᵒ ꝙ p feſtū paſce vnꝰ de reis ad moꝛtē dimitteret liber. Jo. xviȷ. vn̄ petierūt iudei barabā ſibi dimitti ⁊ xp̄m occidi. vel pōt reus effugē ipunitus: q tn̄ iā realiter patiꝛ ſnīe executionē nullū remedium hꝫ. ⁊ ſignificaꝛ executio ſnīe p gehēnā ignis: qꝛ gehēna ē locus ignē cōtinēs: vbi rei ꝓ delictis cremanꝛ. vn̄ dicit rabanus gehēnā h̄ ſaluatoꝛ iferni cruciatū noīat: quā nomen traxiſſe putāt a valle ydolˢ cōſecrata q̄ eſt iuxta hirlˢm repleta olim cadaueribus moꝛtuoꝝ: quā ⁊ Joſiā cōtaminaſſe in lib. regū legimus. De h̄ diximꝰ.ſ. in expōne lr̄e. Sic ēt exponit Aug. dicēs. Jn q̄bus quoſdā gradus factos admonet a leuioꝛibꝰ ad grauioꝛa. Nā in iudicio adhuc locus defenſionis daꝛ: ad cōciliuꝫ aūt ptinere vꝛ ſnie ꝓlatio: qn̄ inter ſe iudices conferūt quo ſupplitio dānari opoꝛteat: in gehēna v̄o ignis certa

A rn. ad q̄ſitū qōnis.

B tres ſtatus illoꝝ ꝯ q̄s peccamus

pᵘ ſtatus

2ᵘ ſtatus

3ᵘ ſtatus

C

eſt dãnatio. ¶ Alij exponũt aliter putãtes ꝙ gehẽna ſolum
ſit pena mortis eterne: qꝛ ita nos ſolemus dicere oẽs decedẽ
tes i mortali dãnari in gehẽna. Et qꝛ reũ eſſe in iudicio ⁊ cõ
ſilio eſt minus ꝙ̃ eẽ reũ gehẽne: dicunt ꝙ iſte ſunt q̃dam pe
ne tẽporales. ¶ Et iſtã poſitionẽ recitat Chriſoſto. in q̃dam
omel. dicens vel iudiciũ ⁊ cõciliuꝫ ſunt pene in pñti. Gehẽ-
na aũt pena futura ẽ. Jõ aũt ire iudiciũ appoſuit vt oſtẽdat
ꝙ nõ eſt poſ̉e hoiem totaliter eẽ ſine poſitionibꝰ: ſꝫ refrena-
D re eas poſ̉e ẽ: ⁊ ꝓpea determinatã penã ne videret totaliter
Nõ appro- ꝓhibere irã. Jſta ſnia nõ eſt Chriſoſtomi ſub certitudie: ſed
batiſta ſnia magis ſub dubio vel recitãdo alioꝝ dicta. Naꝫ cõſtat ꝙ iſte
due pene ꝑtinẽt ad futurũ: qꝛ ſunt ꝓ pcõ mortali: vt oſtẽſum
eſt ꝑce. q. ⁊ tñ pro pcõ mortali pena eterna directe debetur q̃
ꝑa rõ futura ẽ. Patet etiã qꝛ dr̃ qui occiderit reus erit iudicio: ⁊ tñ
pro homicidio ꝓhibito a lege: pena eterna debet. g̃ reum eẽ
iudicio ad eternã penã pertinet. ¶ Jtẽ qꝛ dr̃ iram nõ fuiſſe
2a rõ. hic a xp̃o totaliter ꝓhibitã. verum ẽ ꝙ ira in tota ſua latitu-
dine nõ eſt ꝓhibita: qꝛ ſepe iraſci iuſtum ẽ: imo neceſſarium
3a rõ vt dictũ eſt ꝑce. q. xp̃s tñ non loquutus fuit h̃ de ira niſi i ca-
ſu in quo erat pcm̃ mortale vt ibi oſtẽſum ẽ. Nã alias non ꝑ
tineret ad ꝓpoſitũ ſuum. ſꝫ magis eẽt ꝯ eũ. qꝛ iudei volebãt
ꝙ ira nõ eſſet pcm̃: niſi inquãtuꝫ ꝓcedebat ad opus. Si aũt
allegaret h̃ aliquos caſus in qbus ira eſſet bona vel ꝑmiſſa.
iſti nõ ſolũ eſſent ipertinẽtes ad intẽtioneꝫ eius: ſꝫ ẽt aliquo
mõ eſſent aduerſi ſibi. Jõ lꝫ in aliqbus caſibus ira eẽt licita
xp̃s nõ debuit nũc loq de illa: ſed ſolũ de caſibꝰ illis in qbus
eſſet ira illicita: qꝛ illi faciebãt ꝯ iudeos. ¶ Alij dicũt ꝙ dicit
alia opio aliqs reus cõcilio. i. reus ſicut illi q fuerũt i ꝯcilio eoꝝ q xp̃ꝫ
crucifixerũt. ſic dicit Chriſo. ſuꝑ Mat. ¶ Alij dicũt ꝙ dr̃ reꝰ
cõcilio: qꝛ qui iraſcit fratri vocãs eũ racha. i. vacuũ: cum tñ
ille ſit plenus ſpũ ſcõ reus erit cõcilio. ſ. ſpũs ſci ⁊ ſcõꝝ: quia
pena ſua taxabit ad ꝯſiliuꝫ ſcõꝝ: q erunt cõiudices. ſicut de
aplĩs dr̃ ꝙ ſedebunt ſuꝑ duodecim ſedes cũ xp̃o iudicantes
duodecim tribꝰ iſrl̃. j. xix. ſic exponit Hyla. ¶ Dõm ꝙ iſte ex
E poſitiões cõueniẽtes ſunt ꝑ applicatiões: tñ intẽtio xp̃i non
rñ. auctoris fuit iſta. Qð pꝫ qꝛ xp̃s loqbat iſta diſcipulis ſuis ⁊ toti ppl̃o
in ꝑnº predicatiõis ſue: vt pꝫ. ſ. ⁊ luce. vj. ⁊. ſ. q. v. oportebat
g̃ ꝙ ppl̃s poſſet intelligẽ iſta q̃ xp̃s dicebat saltẽ quãtum ad
ꝑa rõ ſenſum verboꝝ: qꝛ al̃s fruſtra loq̃ret eis. ⁊ tñ nõ poſſent ipi
intelligẽ ſi loq̃ret de cõcilio eoꝝ q occiſuri erant ipſum: quia
xp̃s nihil dixerat adhuc ð morte ſua: nec de pcõ eoꝝ q occi-
ſuri erãt eum. Jõ nõ poterat intelligẽ ppl̃s: ⁊ ſic nõ loquere
tur de h̃. ¶ Eadẽ rõ eſt de conſilio ſpũs ſci ⁊ ſcõꝝ: quia xp̃s
adhuc nũq̃ꝫ declarauerat quõ peccatores iudicãdi eſſent per
deũ ⁊ ꝑ ſcõs coniudices: ſꝫ poſtea declarauit. ifra. xix. g̃ non
2a rõ. loq̃batur de h̃. ¶ Jtẽ non cõpetebat h̃ xp̃o qꝛ ipſe intende-
bat h̃ aſſignare gradus culpe i ira ꝑ dr̃iam penarũ. Si tamẽ
acciperet reũ eſſe cõcilio ſicut dictũ ẽ: nõ aſſignaret gradus
in penis: qꝛ oẽs pcõres condẽnabunt eternal̃r ꝑ deuꝫ ⁊ per
ſcõs: ſibi aſſidẽtes in iudicio: g̃ nõ eſſet dr̃ia i iſtis pci gradi-
bus: qꝛ oẽs q peccarẽt ꝑ iram ⁊ in quocũqꝫ pcõ eẽnt h̃ mo-
3a rõ. do rei cõcilio. ¶ Jtẽ cum dr̃ ꝙ eẽnt rei ſicut illi q fuerũt i cõ
cilio eoꝝ q xp̃m cõdẽnauerũt: nõ cõuenit. Qꝛ iſtud fuit pec
catũ valde graue: qð dignũ eſt gehẽna. Jõ non diſtingueret
in gradu ꝑ hoc ab illis q ſunt rei gehẽna: imo eẽt deterius.
Qꝛ iſte ſcõs gradus videret eẽ deterior ꝙ̃ tertiꝰ: qꝛ qui xp̃m
cõdẽnauerunt nõ ſolũ ſunt digni morte eterna: ſꝫ ẽt ſpãlem
pene acerbitatẽ meret. Xp̃s tñ volebat h̃ aſſignare gradus
aſcẽdendo a leuioribꝰ ad grauiora. vt dicit Aug. in lib. ð ſer
mone dñi in mõte. g̃ nõ cõueniũt ille expõnes. ¶ Dõm g̃ ꝙ
F ille ṽe ſunt: ⁊ tñ xp̃s nõ intẽdebat id qð ille dicunt. Sicut ẽt
determiatõ verũ eſt ꝙ oẽs peccãtes ꝑ irã punirent eternal̃r: tñ xp̃s non
auctoris intẽdebat h̃ dicẽ: ſꝫ aſſignare gradus i ira tã in pcõ ꝙ̃ i pena
⁊ dato ꝙ apl̃i dicerẽt ꝙ q iraſcit fratri ſuo erit reus ſicut il-
le q xp̃m cõdẽnauit. aut fuit i cõcilio cõdẽnantiuꝫ: ſic aſſerit
Chriſo. eos i ſuis canonicis dicẽ: tñ nõ inuit ex h̃ ꝙ xp̃s qñ
dixit h̃ aliquẽ eſſe reũ cõcilio: ꝙ intelligeret ð illo cõcilio: ſed
dꝫ intelligi ſicut. ſ. expoſuimꝰ ꝫm Aug. ſ. ꝙ ſint gradus pec
cati ⁊ pene peccati.

¶ Quõ aſſignatio pene i iſtis g̃dibꝰ ſtar poſſit. Qõ. CLIX.

opponit ꝑº **Queritur** circa iſtã aſſignationẽ in iſtis gradi-
bus pene. quõ poſſit ſtare nã vr̃ hẽre i
cõueniẽtia. ¶ Primo pꝫ qꝛ dr̃ h̃ ꝙ q iraſcit reꝰ erit iudicio
⁊ ẽt dr̃ ꝙ q occiderit reus erit iudicio. ⁊ ſic cõſtituit equalis
gradus pene ꝓ homicidio: ⁊ ꝓ ira interiori. Et tñ manifeſtũ
eſt ꝙ homicidiũ ẽ multo grauius. ¶ Scõo pꝫ qꝛ dr̃ ꝙ q di-
xerit fatue reus erit gehẽne ignis. ⁊ eſſe reũ gehẽne ẽ maiꝰ
ꝙ̃ eſſe reũ iudicio: cũ ponant h̃ gradus i iſtis penis vt aug. oppo. 2º
dicit ⁊ ẽt colligit ex l̃ra: ⁊ ſic maior pena erit ꝓ ira q̃ cõſiſtit
in voce ꝙ̃ ꝓ homicidio. Qð manifeſte falſuꝫ ẽ. ¶ Tertio pꝫ
qꝛ oĩs ira poſita h̃ a xp̃o ꝓhibet. ⁊ ſic eſt pcm̃ mortale: ⁊ oẽ oppo. 3º
mortale punit in gehẽna: g̃ oibus iſtis gradibus cõpetit ge
hẽna: ⁊ non ſpãliter tertio gradui. ¶ Quarto pꝫ qꝛ homici
dium qð dr̃ hic vetitũ a lege mortale pcm̃ eſt: g̃ deberet ꝓ il- opp. 4º
lo gehẽna. Dr̃ tñ ꝙ q occiderit reus erit iudicio. g̃ nõ eſt cõ-
ueniẽs aſſignatio. ¶ Aliq dixerũt ꝙ iſta aſſignatio graduũ
nõ eſt ꝫm veritatẽ: ſꝫ dꝫ parabolice itelligi. ex ꝑabolis autẽ ⁊
metaphoris nõ lꝫ argui: vt ait Dio. i lib. de miſtica theologia
⁊ ariſto. ij. poſterioꝝ. ¶ Dõm ꝙ h̃ nõ ſtat. Nã h̃ ꝑabola nul
la ẽ. xp̃s naqꝫ loq̃bat h̃ ad excludendũ errorẽ iudeoꝝ vt oſtẽ
deret nõ in ſolo actu exteriori ꝯſiſtẽ pcm̃. Et ad h̃ aſſignauit
gradus pci in ira: ⁊ pene correſpõdentis. Si tñ intelligerent
iſta ꝑabolice nihil eẽt ad ꝓpoſitum: qꝛ xp̃s nõ inueret iſtos
gradus ire eẽ pcã diuerſa: ⁊ penas varias eis cõpetere. ⁊ ſic
nihil diceret ꝯ iudeos. Opꝫ g̃ intelligi l̃raliter: ꝙ in iſtis gra
dibus ire ſint pcã: ⁊ correſpõdeãt eis pene ineq̃les ſicut l̃ra
exprimit. ¶ Jtẽ Chriſo. iprobat poſitionẽ iſtoꝝ dicens mul-
tis h̃ graue vr̃ ſi ꝓ ſolo ṽbo tantã paciamur penã. ꝑꝑ qð di-
cunt h̃ ꝑabolice eẽ dictuꝫ: ſꝫ timeo ne ṽbis nos metipſos hic
decipiẽtes illic ꝫpe vltimũ ſuppliciũ paciamur. ¶ Alij dicũt
ꝙ iſti ſint gradus diuerſi pene: ⁊ tñ duo ꝑmi ꝑtineãt ad pe- iprobat
nam tẽporalẽ: ⁊ tertius ad eternã. q gradus vocat gehẽna rñ. data
ignis. Sed iſtud nõ ſtat vt oſtẽſum ẽ ꝑce. q. Nã iſti tres gra-
dus a xp̃o aſſignati ſunt pcm̃ mortale: ⁊ mortalia hñt penã
eternã. ¶ Jtẽ non ſatiſfacit h̃: qꝛ in l̃ra dr̃ ꝙ q occiderit reus ꝑa rõ
erit iudicio. ⁊ tñ homicidiũ pcm̃ mortale eſt. ⁊ punit i gehẽ-
na. Jõ iſte gradus pene ſignatꝰ ꝑ h̃ qð dr̃ reus iudicio ad fu
turã penã pertinet. ¶ Dõm ꝙ xp̃s aſſignauit h̃ tres gradus 2a rõ
ire: ⁊ in oibus eſt pcm̃ mortale: vt oſtẽſuꝫ ẽ. ſ. q. c. lvj. ⁊. c. lvij
iõ neceſſe ẽ ꝙ oibus rñdeat pena eterna. xp̃s aũt non ſolum
voluit oñdere penã eternã correſpondentẽ eis: ſꝫ ꝑncipaliter A
voluit oñdere dr̃iam grauitatis. Et qꝛ nõ poterat h̃ oñdi ꝑ ip rñ. auc.
ſa pena: qꝛ pena eterna nõ ſentit a nobis in pñti voluit xp̃s ad q̃ſitũ
h̃ oñdere ꝑ tres gradus eius q de pcõ condẽnandus eſt: ꝫm qõnis.
quos male ⁊ peius ⁊ peſſime ſe hꝫ: vt oſtẽſum eſt ꝑce. q. Jõ
nõ eſt credẽdũ ꝙ ꝓ aliquo iſtoꝝ pcõꝝ detur pena. i. gehẽna
⁊ ꝓ alijs nõ ſed ꝓ oibus ibi dat pena ſi hõ i illis decedat. ⁊
tñ gehẽna nõ accipit h̃ vt dicit infernũ vel penã eternam: vt
ſolemus cõiter accipe: ſꝫ ꝓut dicit executionẽ ſnie q̃ fiebat i
ter iudeos i gehẽna: ſiue gehẽnon q̃ erat vallis q̃dam iuxta
hierl̃m vbi corpora cremabant: vt rabanꝰ dicit. xp̃s autẽ ac-
cepit exẽplum cõueniẽs eis qbus ꝑdicabat qꝛ oẽs nouerãt
illũ locũ ⁊ qd ibi fieret veluti ſi diceret reꝰ erit patibuli: qꝛ ibi
eſt locus vbi latrões ſuſpendũt. ¶ Cõſiderandũ ẽt ꝙ i pec
catis nõ ſunt ſolũ tres gradus dr̃ie in culpa ⁊ i pena ſꝫ mul- B
tiplicant in ifinitũ. Qꝛ ſicut peccare fit ifinitis modis. vt dr̃ declara
ij. ethi. ita ⁊ ꝯtingit vnũ pcm̃ excedẽ alterũ i grauitate ifinitis tio
modis: ⁊ ita i pena correſpõdẽti pcis cũ iuſte iferat: ⁊ ab eo
q ſcit moderari penã ꝫ dr̃iaꝫ culpe poterit variari pena i ifi-
nitũ ꝓ pcis diuerſis. Jõ nõ eſt poſ̉e dari gradus tot quot ſũt
dr̃ie penarũ ⁊ pcõꝝ cũ nõ ſint modi determiati qbus pcã ⁊
pene ſe excedãt ad inuicẽ. ¶ Nec poſuit h̃ xp̃s tres gradus
pene: q̃ſi nõ eſſent plures. ſꝫ qꝛ poſuit tres gradus pcõꝝ ine
qualiũ poſuit tres gradus pene correſpõdentis. Et ſi voluiſ C
ſet ponẽ multa pcã poſuiſſet plures gradus diuerſitatis pe
ne. ¶ Cõſiderãdũ ẽt ꝙ nõ ponunt h̃ iſti tres gradus pene.
q̃ſi dicãt aliquã penã: qꝛ nullã penã dicũt correſpõdẽtẽ pcõ
nã eẽ reũ iudicio nulla pena ẽ: ⁊ eẽ reũ cõcilio: eẽ aũt reũ ge
hẽne ignis nõ ẽ pena: ſꝫ obligatio ad penã. Et tñ ſi accipiat
ꝓ ipſa pena adhuc nõ eſt pena correſpõdẽs alicui pcõ. qꝛ ge
hẽna vt xp̃s h̃ accipit dicit penã tꝑalẽ q̃ nõ dat a deo ꝓ pcõ
mortali: ſꝫ eterna. Sũt tñ tres modi mali ſtatus q̊s hꝫ hõ ꝯ D
quẽ ð crimie agit: ⁊ qꝛ iſti tres modi erãt manifeſti apud iu ad ꝑmũ
deos ⁊ ſciebãt quãtuꝫ mali addebat vnꝰ modus ſuꝑ alterũ: ar.
poſuit eos ad ſignãdũ tres gradus ineq̃les pene correſpõdẽ
tis tribꝰ gradibꝰ ire. ¶ Ad ꝑmũ dõm ꝙ eẽ reũ iudicio nõ ẽ
aliq̃ pena: ſꝫ voluit xp̃s deſignare per h̃ quẽdã graduꝫ pene
correſpõdentẽ ire q̃ in ſolo aio cõſiſtit. ¶ Et dõm ꝙ nõ ẽ eq
le pcm̃. ira ai ⁊ homicidiũ: ⁊ maior pena debet ꝓ homicidio.
Et tñ ponit h̃ de vtroqꝫ ꝙ erit reus iudicio: qꝛ nõ accipitur
eodẽ mõ

eodē mō eſſe reū iudicio. Nā cum dr̄ q occiderit erit reus iudicio intelligebaꝛ de iudicio tp̄ali. Nā eo ipſo ꝙ quis occidebat aliū ſiue iuſte ſiue iniuſte occideret reus erat iudicio. q: cū iſte actus ꝺ ſe eſſet malus tenebaꝛ rn̄dere homicida i iudicio: ſeipſum defendēdo ꝙ iuſte egiſſet alioqn occidebaꝛ. Teneri aūt ad ſe defendendū in iudicio erat eē reū iudicio ⁊ accipiebaꝛ ibi ꝓp̄ie: ⁊ ſine metaphora. Cū autē dr̄ ꝙ qui iraſciꝛ reus ē iudicio accipiꝛ per metaphorā: vt p̱ h̄ deſignetur q̄dam pena determinata ꝓ iſto pcō q̄ non ē eſſe reū iudicio: ſed iā tollerare executionē ſnīe. Hʒ ſe tn̄ ꝓportionaliter iſta pena ad penas correſpōdentes duob⁹ pcīs ſequētibus: ſicut ſe hʒ eſſe reū iudicio ad eſſe reū cōcilio: ⁊ eē reū gehēna. Nā ſicut eſſe reū iudicio ē minimū malū inter hec tria. Jta minimū pcōꝝ hoꝝ triū ē iraſci ſolū in aīo: ⁊ minima pena triū
E ad.2.ar. penarū eſt q̄ iſti pcō debeꝛ. ¶ Ad.ij. dōm ꝙ etiā accipiꝛ equoce eſſe reū iudicio ⁊ eē reū gehēna: cōparando irā q̄ eſt in verbo ad homicidiū. Si.n. cōpareꝛ ira in v̇bo ad irā i ſolo aīo ⁊ irā in v̇bo ſignificatiuo ad irā in v̇bo nō ſignificāte aliq̄d determinate eſt cōparatio vniuoca: q: in oibus iſtis trib⁹ accipiꝛ iudiciū conciliū. ⁊ gehēna p̱ metaphorā. Jō ſicut ſi litteraliter ⁊ ſine metaphora acciperenꝛ. h̄ eſſet maius eē reū cōcilio q̄ȝ iudicio ⁊ maius eē reū gehēna q̄ȝ cōcilio. Jta nūc cū accipianꝛ per metaphorā in oibus eis erit deteri⁹ eē reum cōcilio q̄ȝ iudicio: ⁊ eē reū gehēna eſt deteri⁹ q̄ȝ eſſe reū cōcilio. cū tn̄ eſſe reū iudicio i homicidio accipiaꝛ ſine metaphora vt oſtēſū ē. Et i iſtis tribus accipiunꝛ iudiciū conciliū: ⁊ gehēna p̱ metaphorā. Poterit eē grauius eē reū iudicio (vt cōpetit homicidio) q̄ȝ eſſe reū gehēna vt competit ire v̇bali.
F Qd aūt accipiaꝛ p̱ metaphorā iudiciū cōciliū ⁊ gehēna i hiꝭ tribus apparet: Q: qn̄ ꝓp̄ie aſſumunꝛ iſta nō pn̄t cōpetere diuerſis pcīs: ſed eidē pcō: q: iſta nō dicunt diuerſas penas vel diuerſos modos ꝓcedēdi i delictis ſʒ diuerſos ſtat⁹ eiuſdē cāe: q: pro eodē delicto p̄° fit diſcuſſio: qd̄ eſt iudiciū: deinde ſnīa ferꝛ qd̄ ad conciliū p̱tinet ad extremū executioni tradiꝛ: qd̄ gehēnam ignis ſignificat. Cuilibet g̃ delicto iſta tria cōpetunt: ⁊ tn̄ h̄ aſſignanꝛ tribus delictis: iō cōparatio eſt p̱ metaphorā. Homicidio aūt oia cōpetunt: q: q occidit a p̄n° reus ē iudicio an̄q̄ȝ cōſtet an iuſte vel iniuſte homicidiū patratū eſt. Poſtq̄ȝ v̇o cōſtiterit icipit eē reus cōcilio: q: iā ſup ſnīa cōcilium fit. ſ. q̄ pena punieꝛ hac v̇o ꝓlata nihil niſi executio manet. ⁊ ſic eſt homicida reus gehēna. Dr̄ tn̄ h̄ ꝙ q occidit reus ē iudicio q: ipſo iure re⁹ eſt iudicio. i. tenetur ad ſe defendēdū in iudicio ne cōdēneꝛ. Nō eſt tn̄ homicida ip̄o iure reus cōcilio nec gehēna. Q: ēt ſi homicidiū notorie commiſſū ē adhuc audiri dʒ homicida i iudicio: q: pōt eſſe ꝙ iuſte egerit. Et tn̄ quātūcūq̄ȝ iuſte egerit ſp̱ teneꝛ ſe defendere i iudicio cū occidē hoiē mālr ſit delictū quoddā. Jō recte dictū eſt ꝙ q occidit ē reus iudicio. ⁊ nō dictū fuit ꝙ eſt re⁹ cōcilio vel gehēna. Et tn̄ vtroq̄ȝ reus erit ſi de pcō cōſtiterit
G Accipiēdo aūt in eo caſu in q̄ homicida ē reus gehēna: ⁊ q dicit fratri ſuo fatue: eſt re⁹ gehēna. Dōm ꝙ adhuc nō accipitur gehēna eodē mō: q: in homicida accipiꝛ ꝓp̄ie ꝓ ipſa executiōe ſnīe. Jn eo aūt q dicit fatue: accipiꝛ per metaphoram: vt. s̄. dictū eſt. Et dato ꝙ in q̄libet iſtoꝝ triū graduū ire acciperemus iudiciū cōciliū ⁊ gehēnam: adhuc nō eſſent eq̄lia homicidio. ſ. q: quodlibet iſtoꝝ eſt delictū. vt iraſci fratri ſuo nō poſſet eē reus iudicio q iraſciꝛ ⁊ poſtea idē eſſet re⁹ cōcilio ⁊ deide gehēna: ⁊ tn̄ gehēna debita iſti nō eſſet eq̄lis gehēne debite homicide. Hoc inuit Aug. in lib. ꝺ ſermōe dn̄i i mōte. dicens qs aūt dixerit q̄ grauiori ſupplicio puniꝛ homicidiū: ſi gehēna ignis puniꝛ cōuitiū? Quaſi dicat cōuitiū ſiue iniuria v̇balis vt dicē alicui o fatue: puniꝛ gehēna ⁊ p̱ h̄ ſignaꝛ pena grauiſſima: qd g̃ erit graui⁹ ſuppliciū q̄ puniaꝛ homicidiū? Quaſi dicat nō faciliter app̱et. Jō rn̄det dicens: cogit itelligi eē dr̄iaꝫ gehēnaꝝ. i. ex h̄ cogimur ponē eē diuerſas gehēnas. i. diuerſas penas ⁊ ineq̄les ſignificatas p̱ gehēnā: q: al's nō poſſem⁹ dare qūo cōuitiū ⁊ homicidiū q̄ ſunt
H alia rn̄. ad idem pcā ineq̄lia punianꝛ ineq̄liter a deo. ¶ Aliter pōt dici ſicut s̄. dicebaꝛ ꝙ iſtud argm̄ ſublatū eſt: q: i homicidio vel in alio delicto qd̄ legib⁹ humanis puniꝛ: eē reū gehēna accipiꝛ ꝓp̄ie ꝓut ē executio ſnīe: in eo āt q dicit fatue: accipiꝛ p̱ metaphorā. Cū aūt dr̄ ꝙ in q̄libet iſtoꝝ triū pn̄t diſtingui iſta tria Dōm ꝙ ꝓp̄ie nō pn̄t. Nā iſta tria ſignificāt tres ſtat⁹ eiuſdē cāe iudicialis: vt dictū ē. Et h̄ non cōpetit niſi iudicio humano in q̄ fit diſcuſſio ⁊ ſnīa. Jn diuino aūt iudicio nō ſūt iſta: q: peccata ſunt ibi cognita ⁊ ſnīa iā lata eſt p̱ ipſam legē dei. Jō ex h̄ ꝙ hō moriꝛ ſnīam hʒ abſolutoriā vel cōdēnatoriam iō non reſtat niſi executio. Secus aūt in iudicio humāo: vbi crimina nō ſunt nota. Jō iſti tres ſtatus nō cōpetunt niſi illis criminib⁹ de q̄bus iudicaꝛ in iudicio humano. ¶ Et tn̄ ꝺ iſtis trib⁹. ſ. iraſci ⁊ dicē racha: ⁊ fatue: nō fit iudiciū humanū ſaltē de p̄mo: q: nō peccat ꝯ legē humanā quis p̱ h̄ ꝙ hʒ prauā cogitationē vel malū affectū: q: ſm̄ leges humanas p̱uerſe cogitatiōis nemo penā mereꝛ. vt pʒ. ff. ꝺ penis. l. cogitatiōis. Jn iudicio aūt dei puniunꝛ iſta tria pcā. Et tn̄ ibi nō eſt iudiciū cōciliū ⁊ gehēna: ſʒ ſolū executio. Jō non pn̄t adaptari alicui iſtoꝝ triū. ſ. iraſci ⁊ dicē racha: ⁊ fatue iſta tria ſil'. ſ. iudiciū cōciliū ⁊ gehēna: ſʒ cōpetunt homicidio eo ꝙ ē crimē de q̄ agiꝛ in iudicio humano. Jō nullū iſtoꝝ trium q̄ xp̄s poſuit pōt cōp̱ari homicidio quātū ad iudiciū cōciliū ⁊ gehēnam. ¶ Ad.iij. dōm ꝙ iſti tres gradus ire a xp̄o poſiti dicunt pcm̄ mortale ⁊ ꝓ eis eſt pena eterna ineq̄lis tn̄: q: ipſa ſunt pcā ineq̄lia. Jō dōm ꝙ accipiendo gehēnā pro inferno
oibus trib⁹ cōpetit. Et tn̄ xp̄s nō accepit ſic ſʒ eſt metaphora ad.3.ar. I
ſūpta a trib⁹ ſtatibus cāe criminal' quoꝝ peſſimus ē gehēna ignis q̄ iportat executionē ſnīe. Et illa gehēna ꝓp̄ie nō cōpetit alicui iſtoꝝ triū graduū ire: q: nō agiꝛ de eis in iudicio humano vt i ſolutiōe p̄cedēti articul' dictū eſt. xp̄s aūt p̄ſup poſuit h̄ ꝙ pcā in iſtis tribus gradib⁹ puniri debebāt eternaliter: ⁊ tn̄ nō voluit p̄ncipal'r oſ̄dere penā debitā eis ſʒ dr̄iā ſiue ineq̄litatē i pena. Et ad h̄ aſſūpta ē iſta metaphora ꝺ tribus ſtatib⁹ cāe criminal': vt dictū ē. s̄. ⁊ ēt p̄ce. q. ¶ Ad.iiij. K
dōm ꝙ ꝓ homicidio eſt qs re⁹ iudicio ⁊ ēt gehēna. Pōt tn̄ ad.4.ar.
gehēna accipi dupl'r. Uno mō ꝓ iferno aliomō ꝓ executiōe ſnīe in cā criminali. Et vtrūq̄ȝ cōpetit homicidio. Nā inquātū ē pcm̄ mortale punieꝛ homicida ꝓ eo i inferno. ⁊ iquātū de eo agiꝛ in iudicio humano poſtq̄ȝ cōſtiterit ꝺ delicto fereꝛ ſnīa ⁊ executiōi tradeꝛ. Qd eſt eē reū gehēna. Cū autē dr̄ ꝙ qui occiderit erit re⁹ iudicio: nō ſolum iudicio: ſʒ etiā ꝯcilio ⁊ gehēna reus erit. Et tn̄ dr̄ reus iudicio: q: ipſo iure occiſor ē reus iudicio: ⁊ nō eſt reus cōcilio nec gehēna: quouſq̄ȝ fiat diſcuſſio cauſe: vt. s̄. in iſta. q. oſtenſum eſt.

¶ Si ergo offers munus tuum ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris: q: frater tuus hʒ aliquid aduerſum te: relinque ibi munus tuū ante altare: ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo. Et tunc veniens offeres munus tuum.

⌊ ¶ Si g̃ offers mun⁹ tuū ⌋. s̄. fuit poſita declaratio xp̄i ad L
quoddā ꝺ iuinū p̄ceptū. ſ. de homicidio: h̄ autē inferꝛ duplex ſſ
correlariū. Primū reſpicit placationē diuine offenſe. Scōm reſpicit euaſionē pene infligēde. ibi eſto ꝯſentiens. ¶ Circa
p̄mū dr̄. ⌊ Si offers munus tuū. ⌋ Xp̄s oſ̄derat irā eē pcm̄ ſſ
qūocūq̄ȝ: ſiue in aīo: ſiue i v̇bis: ſiue i fcō. Et q: ꝯtingit hoiē ſepe peccare ꝯ ꝓximū p̱ irā ⁊ p̱ h̄ teneꝛ ad ſatiſfactionem. ⁊
q: op̱a facta ab hoie in pcō mortali nō ſunt ꝓmeritoria vite M
eterne: xp̄s dat nobis cōſiliū ꝙ faciam⁹ op̱a nr̄a bona ſemp̱ in charitate. Et q: ſiq̄s offendit ꝓximū p̱ irā teneꝛ ei recōciliari ⁊ ſatiſfacē: ⁊ quādiu nō vult ſi pōt manet in pcō: iō xp̄s iferēdo iſtud correlariū dat cōſiliū dicens: ꝙ ſi qs offendit ꝓximū ſuū in aliq̄ ⁊ vult offerre munera ſua deo ad altare: ad h̄ ꝙ illa offeranꝛ i charitate ⁊ ſint meritoria dʒ dimittē munera apud altare ſi recordeꝛ tūc de offenſa quā ꝓximo itulit ⁊ ire ad ꝓximū ⁊ recōciliari ei: ⁊ tūc veniet ad offerendum: eritq̄ȝ i charitate ⁊ ꝓficiet ei oblatio: qd̄ nō faceret ſi mane-
ret adhuc i odio fraterno. dr̄ g̃. ⌊ Si offers mun⁹ tuū ad alta N
re ⌋. i. mun⁹ volūtariū. Loq̄tur. n. xp̄s de oblatiōib⁹ ſʒ ꝯſuetu ſſ
dinē veteris teſti. ¶ Erāt aūt ibi q̄dā oblatiōes ex neceſſita ſacrificia
te. ſicut ꝓ pcīs fiebāt obl'ones ⁊ ſacrificia leuitici. iiij. ⁊. v. ēt oium q̄ of-
ꝓ cōſumatiōe votoꝝ ſicͭ i nazareis q i fine voti offerebāt ſa- ferebāꝛ i ve
crificia qn̄ erat votū tp̄ale numeri. vj. Etiā qn̄ nazare⁹ pollue teri teſtō.
reꝛ ⁊ dēret votū reincipe. e. c. Sic ēt qn̄ qs icurrebat imūdiciā lepre ſi ſanareꝛ offerebat poſtea ſacrificia leui. xiiij. Jō xp̄s leproſo a ſe mūdato dixit ꝙ oſ̄deret ſe ſacerdotib⁹ ⁊ offerret ꝓ ſua mūdatiōe mun⁹ qd̄ i lege p̄cipiebaꝛ. J. viij. Etiā ſi mundareꝛ vir fluēs ſemine: vel mulier fluēs ſanguie ex̄ tp̱a mēſtruoꝝ offerebāt ſacrificia leui. xv. Mulier ēt poſt p̱tū offerebat ſacrificia leui. xij. ſicut fecit dn̄a nr̄a luce. ij. ſacerdotes ēt qn̄ cōſecrabanꝛ ſacrificia offerebāt. exo. xxix. ⁊ leui. viij. ⁊ ſic de ſilibus. ¶ Jſte erāt oblatiōes p̱ſonales q fiebāt ex neceſ-

ſtitate legis p̄ter alias q̄ erāt cōes ⁊ fiebant in tēplo ꝓ toto
pplo.ſ.ſacrificia quottidiana ⁊ oblones ⁊ ſacrificia feſtiuita
tū numeri.xxviij.⁊.xxix.⁊ leui.xvj.⁊.xxiij. ¶ Erāt ēt alie ꝑ
ſonales de q̄bus.ſ.diximꝰ ſicut offerre decimas ⁊ p̄mitiaſ ⁊
redimere p̄mogenita hoium ⁊ pecoꝝ numeri.xviij. alie erāt
oblatiōes ſpōtanee qñ qs volebat ex voto et ſine voto offer
re aliq̄d dño. De voto pꝫ leui.xxvij.⁊ numeri.xxxiij. oblatio
nes aūt ſine voto erāt aliqñ de aialibus ⁊ vocabanᷓ ſacrifi-
cia q̄ erāt triplicia.ſ.holocauſtū:hoſtia pacifica: ⁊ hoſtia pro
pcō. De ritu holocauſtoꝝ pꝫ leui.i. De ritu hoſtie pacifice le-
ui.iij.de ritu hoſtie ꝓ pcō leui.iiij.⁊.v.⁊.vj. Si nō erāt aialia
ſed panis vel farina erāt multi modi oblatiōes.ſ. de clibano
de craticula.⁊ de ſartagine.de q̄bus leui.ij. Hec.n. offerebāt
iudei ſm legē. De oblatiōibꝰ aūt q̄buſcūq̄ ad quē ꝑtinerent
an ad ſacerdotes vl̓ ad ſanctuariū.⁊ q̄ ad ſacerdotes: ⁊ quō
diuidebanᷓ inter eos.⁊ an aliq̄d ꝑtineret ad leuitas declara
tū ē numeri.v.⁊ leui.vj. ¶ Dr̄ ⌊ ad altare ⌋ q꞉ oblationes iu-
deoꝝ ſemꝑ fiebāt ad altare niſi ipſe decime q̄ a leuitiſ collige
banᷓ: ⁊ ad ipſos ſolos ꝑtinebāt numeri.xviij. Et itelligēduꝫ
eſt h̄ de oibus illis oblatiōibꝰ q̄rum pars poterat i altari cre
mari. Nā qñ aialia offerebanᷓ ipſa vl̓ aliq̄d eoꝝ cremabanᷓ
i altari.aut ſaltē occidebanᷓ apud altarᷓ ⁊ fundebaᷓ ſanguis
eoꝝ ibi. Qδ dr̄ pp ſacrificiū ꝓ pcō oblatū ꝓ ſūmo ſacerdote
vel ꝓ pplo: ꝓ q̄bus offerebaᷓ vitulus ⁊ adeps cremabatur
i altari. Totū aūt corpus cremabaᷓ ex̄ caſtra. Que aūt ceri-
monie circa h̄ fierēt in ſingul̓ ſacrificijs: pꝫ leui.i.⁊.iij.⁊.iiij.
Si aūt offerreᷓ panis vel farina q̊cūq̄ mō aliq̄ ꝑticula illiuſ
cremabaᷓ i altari: ⁊ reliquū ꝑtinebat ad ſacerdotes leui.ij.⁊
vj. Si aūt offerreᷓ pecunia vel aliq̄d cuiꝰ nulla ps poſſet cre
mari i altari nō oportebat offerri ad altare: ⁊ tñ ꝯſueᵒ erat ꝙ
offerreᷓ ad altare. ¶ Pro h̄ cōſiderandū ꝙ iudei qñ offere-
bāt aut volebāt ꝙ eēt oblatio ꝓ miniſtris tēpli: vel ꝓ ipſo tē
plo ad vſus eiꝰ. Si āt pro tēplo: nō offerebant ad altare: nec
dabāt manibꝰ ſacerdotū: ſꝫ mittebāt munera i quādā archā
tēpli q̄ vocabaᷓ gazophilatiū.i.cōſeruatrix pecunie.iiij.re.
xij.⁊ de illa archa nihil accipiebant ſacerdotes aut leuite in
vſus ſuos: ſꝫ oia expendebanᷓ ad vſus tēpli i reſtaurādo ve
tera ⁊ reficiēdo q̄ corruerāt. In iſtud gazophilatiū mittebāt
iſrl̓ite munera qñ veniebāt in tēplum. Uñ dr̄ luc.xxj. ꝙ xp̄s
reſpiciēſ in tēplū vidit eos q mittebāt munera ſua i gazophi
latiū ⁊ approbauit munus vidue qδ ex meliori intētiōe erat
⁊ ex maiori pauꝑtate. ¶ Si aūt offerēs volebat ꝙ eſſet mu
nus ad vſus ſacerdotū offerebat illud māibus ſacerdotiſ ad
altare. ¶ Rō huius ē.q꞉ ea q̄ offerebanᷓ ad manꝰ ſacerdotiſ
ꝑtinebāt ad ſacerdotes numeri.v.ſ. oēs p̄mitie q̄s offerūt fi-
lij i ſrl̓ ad ſacerdotē ꝑtinent: ⁊ q̄cq̄d i ſanctuariū offerᷓ a ſin-
gulis ⁊ tradiᷓ manibꝰ ſacerdotis ipſiꝰ erit. Et dr̄ ad altare:
q꞉ cōiter offerebanᷓ munera ad altare q̄ in vſum ſacerdotis
cedē debebāt: vt dictū eſt. Et intell̓r de altari holocauſtoruꝫ:
nā ad altare thimiamatū nō fiebat aliq̄ oblatio. Erāt.n. iſta
duo altaria i ſanctuario.ſ.altare thimiamatū qδ erat paruuꝫ
.ſ.vniꝰ cubiti i lōgitudine ⁊ alteriꝰ in latitudie ⁊ duoꝝ cubi
toꝝ i altitudine ⁊ erat veſtitum laminis aureis.exo.iij.⁊ ſic
erat totū oꝑtū auro: iδ aliqñ vocaᷓ altare aureū. Iſtud erat i
tra ſanctuariū añ vallū ſcā ſcōꝝ ⁊ ibi ſacerdos cremabat thi
miama bis i die māe ⁊ veſpe. exo.xxx. Et ad iſtδ altare nūq̄
laici accedē poterāt: q꞉ erat itra ſanctuariū ad qδ laici nō in
grediebanᷓ: imo non licebat eis nec leuitis videē iſtud altare
nudū ⁊ alia vaſa: q꞉ morerenᷓ numeri.iiij. ¶ Aliud erat alta
re holocauſtoꝝ: qδ erat ad hoſtiū tabernaculi itra atrium. ⁊
iſtud erat maius factū de lignis ſethin: ⁊ oꝑtuꝫ lamis eneis
vſq̄ ad quādā ꝑteꝫ ſuā ⁊ vocabanᷓ ille lamie craticula enea.
In h̄ altari cremabanᷓ oia ſacrificia ⁊ oblatiōes iſrl̓itarū. ⁊
ad iſtud accedebāt ipſi. Nā qñ qs offerebat ſacrificiuꝫ aliqδ
iubebaᷓ accedē ad iſtud altare: ⁊ ibi ſacerdotes ſuſcipiebāt
munera de māu eiꝰ leui.i.iij.⁊.iiij.⁊ vocabaᷓ iſtud altare ho
locauſtoꝝ q꞉ in eo holocauſta ⁊ cetera ſacrificia cremabanᷓ
iter q̄ holocauſta erāt p̄cipua: ⁊ aliud vocabaᷓ altare thimia
matū q꞉ i eo bis in die cremabaᷓ thimiama.exo.xxx. ¶ Xp̄ſ
aūt vocauit h̄ altare ip̄m altare holocauſtoꝝ q̄ſi nullū aliud
eſſet. Et h̄ q꞉ δ alio nullū dubiū erat: cū ſuꝑ illud nūq̄ fierēt
ſacrificia nec accedē poſſent vnq̄ laici illuc ad offerēdū: nec
ad videndū illud. ⌊ ⁊ ibi recordatus fueris. ⌋ Si āt offerens
munus nō recordaᷓ ſe debitorē eſſe ꝓximi in aliq̄ ⁊ ob h̄ nō
petit recōciliari cū bona ꝯſcia munus offert. Si tñ recordeᷓ
ſe debitorē eſſe dꝫ recōciliari: q꞉ frater tuus hꝫ aliq̄d aduer-
ſum te.i.aliqs hō: Nā ois hō vocaᷓ frater q ꝓximus ē. Oēs
aūt ꝓximi ſunt. ⁊ ob h̄ oēs hoies iter ſe frēs ſūt. ſic dixit xp̄s
j.xxiij. oēs vos frēs eſtis. ⁊ p̄rem nollite vocare vobis ſuꝑ
terrā.q.d. Deus ē pr̄ oiuꝫ vr̄m. Et dr̄ hꝫ aliq̄d aduerſuꝫ te.i.
hꝫ obligationē ꝯ te: q꞉ tu ei aliq̄d debes.ſ. q꞉ iniuriā itulisti.
⁊ es debitor.ſ.obligatus ad ſatiſfaciendū. ⌊ relinque ibi mu
nus tuū añ altare. ⌋ ex h̄ app̄et ꝙ ipſa recordatio erat qñ hō
iam offerebat munus. Si aūt i domo ſua recordareᷓ anteq̄
ferret munus i ſanctuariū nō oportebat relinq̄ munꝰ ante al
tare ſed anq̄ portareᷓ i ſanctuariū recōciliari fratri: Nūc vo
q꞉ recordatio fit qñ qs iam offert munuſ dꝫ illud relinquere
ante altare nōdum oblatū: ſed poſtea illud offerret. ⌊ ⁊ vade
prius recōciliari fratri tuo ⌋.i. reduci cū eo in charitate ⁊ cō
cordia: cū prius eſſetis diſcordeſ. vel ſaltē iſte q recōciliari dꝫ
erat alterius debitor ⁊ ꝑ iſtud debitū manebat in pcō mor-
tali quouſq̄ ſolueret. vt.j.diceᷓ. ⌊ ⁊ tūc veniēs ⌋.ſ.poſtq̄ re-
cōciliatus fueris. ⌊ offeres munus tuū ⌋.ſ. qδ reliqueras añ
altare. ⁊ tunc tibi proficiet: quia reductus es in charitatem
cum proximo tuo.

¶ Qui tenenᷓ ad iſtā recōciliationē. Qō.CLX.

Queritur qui tenenᷓ ad iſtam reconciliationeꝫ.
¶ Aliqui dicūt ꝙ oēs illi q ſūt i aliq̄ opio ꝙ
diſcordia vel inimicitia tā offendēteſ q̄ offenſi: q꞉ mutuo ira rūdā
ſcunᷓ. ¶ Et pꝫ h̄ q꞉ iſtud dependet a p̄cedēti tāq̄ correlariū
xp̄s autē dixerat.ſ. ꝙ iraſci fratri faciebat hoiem reū iudicio
.i.erat pcm̄. iδ quādiu maneret hō in illo erat in malo ſtatu.
Et ad h̄ ꝙ ꝓficiant oꝑa bona tūc facta opꝫ relinq̄ pcm̄ mor
tale. ⁊ ad h̄ q iratus eſt dꝫ iraꝫ deponere ⁊ recōciliari fratri
⁊ tñ iraſciᷓ hō ꝯ illum q offendit ipſum cū ira ſit appetitus
vindicte vt in p̄cedētibus dictū eſt. g̃ ad illuꝫ q offenſus ē ēt pᵃ rō
ꝑtinebit iſta lex.ſ. vt reconciliari debeat anteq̄ munus offe-
rat: alioq̄n nō videreᷓ h̄ conſonare l̄re q̄ tractauit δ pcō ire.
¶ Itē pꝫ q꞉ dicit Aug. in lib. δ ſermone dñi. Si iraſci nō eſt
fas fratri: aut dicē racha: aut fatue. multo minus in aio tene
re aliq̄d vt in odiū indignatio cōuertaᷓ. Et ſic innuit ꝙ iſta re
cōciliatio ſit q̄dā depoſitio ire. ⁊ tñ iraſciᷓ q offenſus ē ⁊ nō
q iniuriā intullit: q꞉ potiꝰ pēa inflicta q̄etat impetū ire dele- 2ᵃ rō
ctationē ꝓ triſtitia faciēs.iiij.ethi. g̃ ad illū q offenſaꝫ recepit
ēt ꝑtinebit iſta recōciliatio. ¶ Itē Hiero. dicit. Nō dixit ſi tu
hēs aliq̄d aduerſuꝫ frēꝫ tuū. ſed ſi fr̄ tuus hꝫ aliq̄d aduerſuꝫ
te. vt durior tibi recōciliatiōis ponaᷓ neceſſitas. Ecce mani-
feſte vult ꝙ nō ſolū ille q iniuriā intullit dꝫ recōciliationem
petere ab eo cui intullit: ſed ēt paſſus iniuriā dꝫ recōciliatio-
nē petere ab eo q ſibi itullit illā. Et iſta vocaᷓ durior lex recō
ciliatiōis. Nā ꝙ ille q aliquē leſit recōcilieᷓ ei: nō eſt durum
q꞉ q iniuriā fecit humiliari dꝫ ⁊ remiſſionē petē. Qδ tñ q in
iuriā paſſus ē recōciliationeꝫ petat ab eo q ſibi illā intullit ē
duriꝰ. iδ vocaᷓ durior reconciliatiōis neceſſitas. ¶ Dōm ꝙ A
iſtud intelligitur de illo qui iniuriā intullit vel aliquo modo rñ. ad q̄
teneᷓ alteri: ita vt charitas inter eos nō ſerueᷓ ex parte vtri- ſituꝫ.q.
uſq̄ vel ex parte alterius eorū. Qui autē iniuriaꝫ paſſus eſt
vel cui aliquid debeᷓ non teneᷓ ad petendā reconciliationē:
q꞉ nemo obligaᷓ ꝓpter bonū opus ad aliquid ⁊ maxime qñ
eſt penale: q꞉ tunc grauaremur ꝓpter bonū. Etiā non obli-
gatur qui malū paſſus eſt: q꞉ tunc eſſet addere penam pene
qδ eſt inconueniēs. Sed ſolū tenetur ille q iniuriam intulit:
vel qui dꝫ. Et rō eſt quia iſta recōciliatio fieri iubeᷓ vt exeat
quis de peccato mortali: de quo exire non poſſet nō facien-
do eā. Si tamē quis paſſuſ eſt iniuriā non peccauit: ideo nō
tenetur petere recōciliationem. Et dato ꝙ pro iniuria ſuſce-
pta iratus fuerit vel oderit inferētem: non tenetur petere re-
conciliationeꝫ: q꞉ poteſt de peccato exire ſine recōciliatione
petita. Nā licet odiū ſuum vel ira eſſet peccatum mortale: vt
pote quia deſideraret penā proximi vt ipſe gauderet in ea: ⁊
placaretur cor eius: q꞉ tamē ipſe nihil mali intulit proximo:
ſed ſolū paſſus eſt poteſt per ſolā deteſtationeꝫ odij vel ire di
mittere peccatū mortale: ⁊ tunc erit i gratia. Et tamē lex re-
conciliationis iponitur vt tollatur peccatū mortale: ergo ſo-
lum intelligitur in illis qui iniuriā intullerūt: vel qui ad ali-
quid tenenᷓ: ⁊ nō in eis qui paſſi ſunt ſic dicit Aug. li. δ ſer-
mone dñi in mōte. Et hoc eſt qδ dicit littera. ⌊ ſi frater tuus
hꝫ aliq̄d aduerſuꝫ te ⌋.i.hꝫ aliq̄d qδ poſſit tibi iuſte obijcere
iſtud aūt non hꝫ niſi ille qui paſſus ē vel cui debeᷓ. iδ nō te-
netur ad recōciliationē niſi ille q dꝫ aliq̄d ſiue iniuriaꝫ fecit.

¶ Ad pᵐ.

Ad pm argu. ¶ Ad pm dōm q istud hic dcm depēdet ex pcedētibus de ira dictis. Et tñ nō intelligit de illo q ꝯ aliū irā hz.s. q offensus est ab eo: ſz de illo, q intulit iniuriā. Nā sic ille q offensus est iā irā hz: ita ille q iniuriā intulit: irā vel odiū hēbat ꝯ eū cui itulit: z pp h itulit: z sic ꝯueniēter ponit hic qsi correlariū ex dicꝭ de ira. q.d. Per irā quā hō cōcipit ꝯ frēz suū offēdit eū dicēdo racha: vel fatue aut realr nocēdo: z ex h illata est iniuria fri. Jō ille q intulit eā cōmotus ira dz recōciliatiōnē petē: z nō ali⁹.

B Ad 2m argu. ¶ Ad 2m dōz q nō lz hri odiū ꝯ frēz: ſz dimitti. Qō ēt pōt itelligi de eo q iniuriā itulit: q: ſepe tā inferens q̄ ei cui illata est ſe mutuo oderūt. Et tūc petēda est recōciliatio ab isto q iniuriā itulit: ne longo tpe ſic maneat: q: ira diuturna dz trāſire in odiū. Et h est qñ q iniuriam itulit credit ſe bñ egiſſe: vel ēt ſi nō credat: nō vult alteri hūiliari. ſz vult ei malū vt peat: z tūc tranſit ira in odiū. Et ne h fiat petēda est recōciliatio.

C Ad 3m argu. ¶ Ad 3m dōm q nō tenet petē recōciliatiōnē q aliqd paſſus est. Q: istō eēt oino irrōnabile obligare hoies ad talia. Sz loqt Hiero. de pfectione: q: magna pfectio ē q ille q iniuriā ſuſcepit: recōciliari petat ei q ſibi illā itulit de necitate tñ nō tenet: q: eēt iniuſtū. Et cū dz q fr nr hz aliqd aduerſuz nos: pōt duplr itelligi. Uno mō q hz aliqd. s. q iuſte poſſit obijcē ꝯ nos. ſic dic Aug. Tunc. n. ipſe hz aduerſuz nos: ſi nos eū in aliq leſim⁹. s. q: hz ius qrelle: z petēdi ſatiſfactiōnē ō malo qō itulim⁹. Et ita ppe accipit q fr nr hēat aliqd aduerſuz nos. ¶ Alio⁰ q ipſe fec aliquid ꝯ nos. s. iniuſte. z h hz ꝯ nos. i. h hūit: ſiue fecit. Et istū modū accipit Hiero. Et nō ē tā ꝯueniēs ſic modus quē accipit Augu.

F Et tñ vez ē q dicit Hie. nō tñ de necitate: ſz ō pfectiōe. Xps āt loqbat de eo qō tenebamur facē ad euitandū pctm̄ mōtale vel aliq magna icōueniētia: iō itellr ō iniuriā paſſo q hz aliqd ꝯ iniuriatorē.

G Sic dic aug. i li. ō fmo. do. i monte. Tūc. n. ipſe hz aduerſus nos ſi nos eū i aliq leſim⁹. Nā nos aduerſus illū hēm⁹ ſi nos i aliq leſerit vbi nō ē op⁹ pgere ad recōciliationē. Nō. n. veniā poſtulabis ab eo q tibi fec iniuriā: ſz tm̄ dimittas ſic dimitti a dño cupis qō ipſe cōmiſeris. Ecce manifeſte appet q iniuriā paſſus non tenet recōciliatiōnē petē.

D Si āt velit petē ē magna pfectio. ſic dic Chriſo. ſi āt ille te leſit z pus rogauer]: magnā hēbis mercedē. Hoc āt est nō pp ſeipſ: q: q iniuriā ſuſcepit recōciliari nō idiget: qa pprio nihil dz. Etiā in corde ſuo ſecur⁹ ē cū poſſit eē ſine peccato ēt nō petēdo recōciliationē: ſz h fac pp pximū: q: ille ē ex charitatē qñ recōciliationē nō petit: cū teneat eā petē. Et ſic q petit recōciliationē ab iniuriatore: lucrat animā illius. Q: facit eū reduci ad charitatez: qui alias ad eā non reduceretur: vt dicit Chriſoſto. in quadā omelia.

¶ Quare iubet fieri recōciliatio: z quō pertineat iſtud ad precedentia. Queſtio. CLXI.

Queritur

qre iubet fieri recōciliatio: z quō ptineat istō ad pcedētia.

A Rndet ad qsitū qōnis. ¶ Dōz q xps iuſſit fieri recōciliatōez: vt opa nrā bōa ne peat. nā qñ qs fac bōa opa i mōtali exñs: illa peūt: q: nō ſt meritoia vite etne: vt dicet. j. q. clxxj. xps āt volebat q oia opa nrā bona, pficerent nob ad augmetū meriti: iō poſuit ad h viā. s. q recōciliemur frib⁹. Et ē istō remediū ſpāle q̄tū ad vnū cauz. s. qñ qs peccauit ꝯ alterū: z ē in pctō q̄diu non ſatiſfacit. vel q̄diu manet charitas pdita p pctm̄ cōmiſſuz. z tūc reqrit reconciliatio: q: p illā redit charitas q pierat.

B In aliqs aūt pctis i qbus nō peccat ꝯ pximū: ſz ꝯ ſolū deū: nō ē recōciliatio faciēda de q hic dz: q: ista ſolū fit ad hoiez. Jō in aliqs pctis ſoluz reqrit q hō recedat ab eis abijciēdo ea a pposito ſuo. Et p h icipiūt opa ſequētia eē meritoria tāqz fcā in charitate. z ſic pncipalr p istā recōciliationē tollit diſcordia z inimicitia hominū.

C De⁹ āt exaudire eos nō vult q̄diu ſic manet. Jō hortat eos ad recōciliationē vt iuſte ipſos exaudire poſſit. Sic dicit Chriſo. ſup mat. Ecce a diſcordātib⁹ deus ſacrificiū accipere nō vult. Hinc q ppēdite q̄tū ſit malū diſcordie pp qō illud abijcit p qō culpa relaxat. i. abijcit ſacrificiū p qō de⁹ ſolet boi remittē pctm̄. Et ſeqt. Uide āt mīaz dei qñ vtilitates nrās ampli⁹ aſpicit q̄ ſuos honores. Plus. n. diligit cōcordiā fideliū q̄ munera. Q̄diu. n. fideles hoies aliquā diſſenſionē hūerint mun⁹ eoz nō ſuſcipit: oro nō exaudit. Nemo eni int duos inimicos pōt eē fidelis amicus amboz. Jō de⁹ nō vult eē amic⁹ fideliū q̄diu inter ſe fuerint inimici. Hoc āt lz ſit pcipue ad tollēdā inimicitiā: tñ interdū est recōciliatio vbi nō est inimicitia: ſz ſolū debitū qō tollit charitatē. vt dicetur. j. q. c. lxx. ¶ Cū autez dicit quō pertinet iſtud ad precedentia. Dicendū q infert ex illis quaſi correlariū. Naz precipue fit recōciliatio ad tollēdam inimicitiā cauſatā per iniurias illatas. Et hoc fit precipue per iraz: q: ex ira: z odio: z inuidia homo nocet alteri. Manifeſtiores autē iniurie fiunt per iraz. Jdeo cū dictum ſit ſupra de ira que est in corde z in voce: dicit hic de recōciliatiōe. s. qa ex ira iniurie ſequūtur de quib⁹ reconciliatio petenda est.

D

¶ An iſtud qō dicitur de reconciliatione ſit preceptuz vel conſilium. Queſtio. CLXII.

Queritur

an iſtud quod dicit de recōciliatiōe ſit preceptum vel conſiliū.

¶ Dicūt qdaz q est preceptū: q: exire de peccato mōtali pceptū est: z tamē qui tenet ad reconciliationē petendā: quādiu illam non petit: manet in peccato mortali. ergo preceptū est reconciliari. Opio qrundam, qz ſic. pa rō

¶ Item nihil est p quod deus nō exaudiat nos niſi peccatum mortale. Naz mōtale peccatum diuidit inter hominem z deuz Yſaie. lix. Nō est abbreuiata manus domini vt ſaluare nequeat nec aggrauata auris ei⁹ vt non exaudiat. Sed iniquitates veſtre diuiſerūt inter vos z veſtrū deum. Et tamen nō petens recōciliationē non exaudit z ſacrificiū eius non ſuſcipit. vt dicit Chriſoſto. ergo pceptum est de recōciliatiōe: q: peccatū est nō recōciliari.

¶ Dicēduz q recōciliari pximo ſimplr preceptum est: recōciliari tamē ei quādo offerimus munera ad altare cōſiliuz est. A Rndet ad queſituz. q. pa rō

¶ Primuz patet: qa illud qō est de neceſſitate ſalutꝭ pertinet ad pcepta. Exire autem de peccato mōtali est maxie neceſſariū: z tñ per reconciliationē exit de pctō mortali ille qui prius erat in odio frnō: vel qui in aliq erat ei debitor ꝯtra charitatez. Talis aūt recōciliatio necīa est: ideo aliqñ recōciliari est neceſſariuz: z ſub precepto cadit: ſic dimittere aliqñ peccatuz mortale. ¶ Secundū pz. s. q: recōciliari fratri quādo offerimus munus ad altare nō est de neceſſitate: ideo nō cadit ſub pcepto: ſed ſolum pficit ad hoc vt opa noſtra deo accepta ſint. Et iſto mō pōt vocari de necitate. s. ſub ꝯditōe ad h q opa nrā ſint accepta: q nullo⁰ acceptabunt niſi fcā recōciliatiōe. Et tñ alꝭ nō est necīuz: nec est pceptū: q: tūc ſi qs offerret mun⁹: z nō recōciliaret fri: p h peccaret mortalr: qō flm est. Nā ſolū pdit mercedē ſuā: ſz non peccat. Qō pz q: ſi peccaret iſte q nō recōciliaret fri: aut h eēt q: nō recōciliari ei ē pctm̄: vel q: nc recōciliari ei obligabat. ¶ Prim nō ſtat: q: tūc q̄cūq tpe peccaret hō qñ manēt in pctō mōtali: q: nō exibat ō illo. Et qa nllꝰ ps tpis ē in q hō de pctō exire nō poſſit. nulla ps tpis eēt poſtq̄ hō peccauit i q nō ſp peccaret: ſi nō exiret ō pctō. Jstō ē icōueniēs: q: eēnt ifiā pctā hoīs. z neſciret hō. qt pctā hret: z dormiēdo hō peccaret. i. qñ dormīret: q: ēt tpe illo poterat exire de pctō. ¶ Jſtud aūt flm est: q: poſtq̄ qs peccauit: ſiue per cōmiſſionē: ſiue p omiſſionē: vſqueq exeat ō peccato vel moriat in illo. pctm̄ vnuz est. manē tñ in illo maiori tpe vel minori aggrauat: q: est circūſtātia act⁹: z nō mltiplicat actū in nūo. s. q per h q qs manet i pctō maiori tpe: plā pctā agere dicat: ſed ſolū illud vnū est grauiꝰ q alꝭ. s. manēdo pauco tpe in illo. ¶ Scōm ēt nō ſtat: q: nō est tps ōterminatū in q hō debeat exire de pctō qñ offert mun⁹ ad altare: iō nō peccabit ēt ſi nō recōciliet tūc. B 2a rō

¶ Jtē pz q: ſi tc non offerret mun⁹: nō peccaret: ēt ſi p ipſo tpe nō recōciliaret. g ſi offerat mun⁹: nō peccabit: q: tūc bonū opus cāret in boie pctm̄: qō nō eēt ſi nō facēt illud bonū op⁹. Et iſtō ē irrōnabile: q: tc meli⁹ eēt nō offerre mun⁹ ad altare q̄ offerre: qō est abſurdū. Q: ſic ceſſaret hō ab oī ope bono q̄diu ē i mōtali. Et h ē incōueniēs. Nō g peccat q offert mun⁹ z nō recōciliat: ſz ſolū pdit vtilitatē muner]: ita q nō meret vitā etnā p illō: ſic xps dixit ſeq. c. ō illis q orabāt vel faciebant elemoſynas vt viderēt ab hoib⁹. Nā vetuit xps h fieri. Et poſtea dixit. Amē dico vob receperūt mercedē ſuā. i. p bono ope qō fecerūt nō manet eis merces i futuro: ſz pdiderūt op⁹ ſuū. C

Jta q offert mun⁹ ad altare z nō recōciliat fri pdit mun⁹: z tñ nō peccat offerē⁰: q: alꝭ meliō eēt ꝯditio ceſſātꝭ ab oī ope bono. ¶ Jō dōz q nō ē pceptū recōciliari fri qñ offerim⁹ mūera: ſz est ꝯſiliū: q: xps voluit q nō expēdemus labores nrōs i vacuū: qō tñ fieret ſi offerrem⁹ munera nolētes recōciliari. Si tñ eēt pceptū ō recōciliatiōe peccaret mōtalr offerēs mūera niſi p⁹ recōciliaret. g nō ē pceptū. recōciliari tñ aliqñ nō pfinito tpe pceptū est. ſic exire de pctō nō obligat hō p q̄cūq tpe determinato. exire tñ aliqñ ō pctō ē hō obligat⁹ ſimplr.

¶ An recōciliatio

¶ An recõciliatio fr̃is fieri debeat ſolũ qñ offerim⁹ munera vel ẽt in aliȷ̃s opibus. Queſtio. CLXIII.

Queritur an iſtud qd̃ dr̃ h̃ de recõciliatiõe d̃beat fieri ſolũ qñ offerim⁹ munera: vl' ẽt in aliȷ̃s opibus. ¶ Dõm q̃ an̄ q̃cũq3 bona opa d3 fieri recõciliatio in eo cui nec̃ia eſt.

A
Rñdeẽ ad q̃ſitum.q.

¶ Rõ ẽ q2 xp̃s dixit iſtd̃ h̃ vt noſ nõ pderem⁹ fructũ operũ nr̃oꝝ faciẽdo illa ſine recõciliatione: ꝛ tñ p̃ter oblationẽ q̃ eſt ad altare: ſunt m̃lta alia opa bona. iõ ad h̃ q̃ illa fructuoſe fiãt: op3 q̃ hõ an̄q̃3 opeẽ reconcilietur. Sic dicit Aug. li. de ſmo. do. in mõte. Jtaq3 ſpũaliter munus oẽ qd̃ offerim⁹ deo: ſiue doctrina: ſiue oĩo. vel qcqd aliud deo acceptũ eẽ nõ põt niſi fide fulciaẽ. i. niſi fiat cũ bona ꝯſcia ꝛ charitate. Et ſeqẽ. Si g̃ frẽ3 in aliq̃ leſim⁹ pgẽdũ eſt ad recõciliationẽ. Et ſic innuit q̃ ſiue orãdũ: ſiue p̃dicãdũ vel qd̃cũq3 alterũ bonũ opus facẽ velim⁹: pgere debem⁹ ad recõciliationẽ ſi frẽm offendim⁹. Poſuit tñ xp̃s exẽm in vno bono opere loco oĩu3: q2 nõ poterat de ſingulis dicẽ pticulatim: q̃ tñ poneret poti⁹ exẽm in h̃ q̃3 in aliq̃ alio bono ope fuit pp m̃lta.

B
Xp̃s ponit h̃ exẽmi recõciliatione fr̃is.

¶ P̃rio q2 iſtud opus videbaẽ eẽ excellẽtius: ꝛ magis p̃uill'atũ. Q2 illa q̃ ad cultũ diuĩũ ptinẽt: maiorẽ fauorẽ hr̃e debẽt q̃3 q̃cũq3 alia. Oĩa aũt opa bona pp deũ ſũt: q2 eius ĩtuitu p̃ncipaſr fiunt. Et tñ nõ ſẽ ſolũ pp deũ: cũ ẽt ppẽ ꝓximũ fiãt: vt p3 in elemoſyna. Offerre ãt ſacrificiũ ad altare eſt pp deũ: ꝛ ẽt eſt pp ip̃m ſolũ: q2 ſoli ſibi ſacrificiũ offerẽ. Et in h̃ ſibi ſpãlr diuinus honor ĩpẽdiẽ: q2 ſacrificiũ nulli niſi deo fit. Jõ eſt iſtud opus p̃uill'atũ. Si igiẽ pp recõciliationẽ ꝓximi iſtud opus ad tp̃s omittẽdu3 eſt: a fortiori q̃cũq3 alia opa q̃ pp ꝓximũ eẽ pñt: vel pp deũ: ꝛ nõ tã directe: omitti debent ad tp̃s pp ꝓximi recõciliationẽ.

C
2°.

¶ Scd̃o q2 iſtd̃ opus erat maxẽ laudatũ apud iudeos. Nã phariſei dicebãt q̃ melius erat hoĩ offerre q̃cũq3 velit ĩ tẽplo dñi q̃3 dare p̃ri ꝛ m̃ri Et tñ videbaẽ maxẽ nec̃itatis ꝛ d̃biti. iõ putabãt oblationes3 que fiebat deo eẽ maioriſ meriti q̃3 cetera bona. Hoc innuiẽ. j. 15. ꝛ mar. 7. Si dixerit hõ p̃ri aut m̃ri corbã qd̃ eſt donũ qd̃cũq3 ex me eſt tibi ꝓderit: ꝛ vltra non dimittis eũ qcq̃3 facẽ p̃ri ſuo: aut m̃ri. Corbã in hebreo ſignificat ſacrificiu3. Et eſt ſenſus q̃ p̃res exñtes in nec̃itate aut pauptate peterent a filiȷ̃s: ꝛ illi dicerẽt corbã. i. qd̃ tibi daturus erã magis volo dare in ſacrificiũ: ꝛ ꝓficiet tibi ꝛ mihi. Et ſic nõ pmittebãt phariſei hoĩb⁹ bñ facẽ p̃ri aut m̃ri. ſ. dicẽtes q̃ erat meli⁹ offerre ſacrificiũ q̃3 ſubuenire pẽtib⁹ diſtrahebãt hoĩes a ſubuẽtione parẽtũ.

F

Hoc aũt xp̃s ĩprobat ibi. Judei tñ h̃ opinabãtur. Cũ g̃ manẽt adhuc iſta opĩo inẽ eos: cũ xp̃s nõdũ illã ĩprobaſſet: voluit ponẽ exẽm in ope qd̃ reputabaẽ ſc̃iſſimũ. vt videaẽ q̃ ſi illd̃ omittendũ erat pp recõciliationẽ ꝓximi ad tp̃ſ a fortiori cetã opa q̃ mĩora iudicabanẽ omittẽda eẽnt.

D
3°

¶ 3° q2 iſtd̃ opus ꝯueniebat valde in p̃nti pp applicationẽ quam xp̃s facẽ volebat. Jp̃e. n. volebat innuere q̃ hõ volẽs facẽ bonu3 opus. ſ. an̄q̃3 facẽt qñcũq3 ẽt ſi eẽt ꝓxim⁹ opi recordareẽ ſe teneri: ad recõciliationẽ omittẽ d̃bebat opus: ꝛ ire ad petẽdã recõciliationẽ. Jſtd̃ autẽ poterat magꝭ in h̃ ope explicari plane q̃3 ĩ aliȷ̃s cũ dicaẽ q̃ ſi volẽs mun⁹ ſuũ. ꝛ iã exñs apud altare recordareẽ ibi d̃ recõciliatiõe dimittẽt ibi mun⁹ ꝛ iret ad illã: ꝛ tñ nõ poẽat eẽ qs magꝭ ꝓpinqu⁹ opi q̃3 volẽs offerre ꝛ iã exñs cũ munere apud altare. Jõ iſtud exẽm ſpãlr poſuit cũ potuiſſet ponẽ de quol3 alio bono opere.

¶ Quare dr̃ q̃ relinquaẽ mun⁹ apud altare: ꝛ iret ad recõciliationẽ fr̃is ꝛ poſtea munus offerraẽ. Qõ. CLXIIII.

Querit̃ q̃re. dr̃ h̃ q̃ dimittẽt mun⁹ ſuũ apd̃ altare ꝛ iret ad recõciliationẽ: ꝛ poſtea veniẽs offerret. ¶ Dõ3 q̃ h̃ dr̃ vt op⁹ meritoriũ ſit. Nã ſi fiẽt an̄ reconciliationẽ: ẽt ſi poſtea hõ recõciliareẽ: nõ ꝓdeſſet ei iſtd̃ opus ad vitã eternã: q2 ĩ mõtali fcm̃ ẽ: ꝛ talia opa nũq̃3 reuiuiſcũt vt diceẽ. j. q. c. lxxȷ̃. Si aũt recõciliat⁹ fuerit an̄q̃3 offerat ꝓficiet ad meritũ.

A
Rñ°. ad q̃ſitum. q.

¶ Aliq̃s dicet q̃ nõ ſtat q2 act⁹ accipit mereri vel d̃mereri ab ipſa intẽtiõe: ꝛ nõ ab exẽiori ope: q2 etiã in moralib⁹ act⁹ v̊tuꝭ magꝭ ẽ in volũtate q̃3 in ope exẽiori. iõ virtus dr̃ eẽ hĩt⁹ electiuus. 2. ethi. ꝛ nõ hĩt⁹ opatiu⁹ vl' executiuus. Et tñ iſte q ad offerẽdũ venit intẽtionẽ opis hũit an̄q̃3 veniret in tẽplũ: ꝛ an̄q̃3 recõcilieẽ. g̃ recõciliatio ſubſequẽs nõ ꝓderit: q2 nõ poẽit actũ p̃cedẽtẽ facẽ meritoriũ eẽ. Sic q dolet de pctõ mortali nõ reſtituiẽ p h̃ ſibi vt act⁹ boni q̃s fecit dũ erat in pctõ mõtali ꝓficiãt ſibi ad vitã eternã.

B
Rñdeẽ inſtantie.

¶ Dõ3 q̃ reconciliatio non poteſt reformare actus precedẽtes vt ſint meritoriȷ̃ ſi al's non erant meritoriȷ̃: ꝛ tamẽ ſi fiat reconciliatio: erit iſte actus offerendi meritorius: q2 totus integer manet. ſ. intentio ꝛ executio cum poſt reconciliationem ſit voluntas offerendi: ꝛ ip̃a realis oblatio. Cũ ãt dr̃ de voluntate p̃cedẽti. dd̃3 q̃ illa ſi fuiſſet ĩpctõ mõtali nõ poẽat reforãri vt eẽt meritoria p recõciliationẽ iſtã: ſ3 mãebat p⁹ recõciliationẽ act⁹ ĩteger. ſ. ĩtẽtio ꝛ executio. Jõ p h̃ iſta obl'o eẽt nũc meritoria p bonã intẽtionẽ tc̃ hĩtã qñ hõ erat ſine pctõ mortali. Jntẽtio ãt illa q̃ p̃ceſſit recõciliationẽ nõ eẽt meritoria: q2 tñ poſt recõciliationẽ erat iteꝝ intẽtio de offerẽdo manebat ipſa obl'o q̃ fieret meritorie.

C

Et tñ in caſu p̃nti ẽt illa volũtas de offerẽdo non p̃uaẽ merito: q2 illa fuit an̄q̃3 hõ recordareẽ q̃ fr̃ ſuus hẽbat aliqd ꝯ eũ. Et tc̃ erat ex bono aĩo ſine ꝯſciẽcris. iõ erat meritoria intẽtio: ac ſi nihil hr̃et de q̃ recõciliari teneret. Sic q obliuiſciẽ pctõꝝ ſuoꝝ: ꝛ ob h̃ nõ ꝯfiteẽ. Na3 ſi agẽs q̃3tũ põt nõ recordaẽ remiſſa ſẽ ei: ac ſi ꝯfeſſus eẽt illa. dũtñ ꝯfiteaẽ culpã ſuã. ſ. q̃ ex negligẽtia vel dilatiõe confeſſiõis ĩcidit in obliuionẽ. Si aũt poſtq̃3 recordareẽ de iniuria illata fr̃i. ꝛ an̄q̃3 ꝓponeret ire ad recõciliationẽ facẽt aliquid de ptinẽtib⁹ ad oblationẽ. ſ. accipe mun⁹ ꝛ ire ad tẽplũ ille tot⁹ labor p̃ibat: q2 nõ erat meritori⁹.

D

Si tñ illico vt recõdatus eſt ꝓpoſuit recõciliari: ẽt ſi fecerit aliq̃ diſpoſitiua ad obl'onẽ an̄q̃3 recõciliareẽ: oĩa illa ſunt meritoria. dũ tñ reconcilieẽ an̄ oblationẽ: q2 iã ex ꝓpoſito ꝯſtituiẽ iſte in bono ſtatu. Si tñ ꝓponẽs recõciliari nõ poſſit ĩmediate h̃ facẽ: ꝛ velit p̃us offerre q̃3 recõciliari: nõ ꝓdeſt ei oblatio. Nã debuerat dimittẽ mun⁹ ad ire ad recõciliationẽ. Al's ãt nõ dicereẽ h̃ q̃ dimittaẽ mun⁹ an̄ altare: ꝛ eaẽ ad recõciliationẽ ſ3 dicẽẽ q̃ ꝓponẽt recõciliari ꝛ offerret mun⁹: ꝛ poſtea recõciliareẽ.

¶ Qualr̃ agẽda ſit iſta recõciliatio. Queſtio. CLXV.

Queritur de iſta recõciliatione qualr̃ agẽda ſit. ¶ Aliq̃ dicũt q̃ ſuffic̃ facere illa3 in corde. ſ. q̃ q recordatus fuerit ꝓximũ aliqd hr̃e aduerſus ſe doleat de h̃: ꝛ ſic reconciliatus eſt: ꝛ poteſt offerre munus. Sic vr̃ dicẽ Aug. lib. de ſmo. do. in mõte. ſ. Jõ ꝓrſus ĩtra ad ſpũalia refugẽ cogimur. Jtaq3 ſpũalr̃ fidẽ accipe poſſumus. munus oẽ qd̃ offerim⁹ deo acceptũ eẽ nõ põt niſi fide fulciatur. Si g̃ frẽ3 in aliq̃ leſim⁹ pgendũ ẽ ad recõciliationẽ: non pedibus corpis: ſ3 motib⁹ aĩ. Et ſic ſpũalr̃ faciẽdũ eſt h̃: ꝛ nõ ibim⁹ realr̃ ad petẽdũ recõciliari ꝓxio.

Opi. q̃rundam

A
Rñdeẽ ad queſitũ. q.
p̃a rõ

¶ Dõ3 q̃ iſta recõciliatio realr̃ faciẽda eſt: ꝛ vocalr̃ petenda: niſi ĩpoſ'itas obſtet vt diceẽ ſeq. q. Nã xp̃s realr̃ illã fieri iuſſit: cũ dixit mun⁹ relinquẽdũ eẽ apud altare: ꝛ eundũ ad recõciliationẽ. ꝛ tc̃ recõciliatus veniẽs offerret mun⁹. Jſta aũt mãifeſte d̃bẽt ĩtelligi de exteriori recõciliatiõe: niſi qs ĩuerecũde ꝓteruire velit dicẽdo q̃ ĩtelligaẽ ſpũalr̃.

B
2a rõ

¶ Jtẽ in pctõ qd̃ cõmittiẽ ꝯtra deũ ſolũ ſuffic̃ recõciliari in ſolo aĩo eo q̃ ad deũ nõ ptingimus niſi p ſolã cognitionẽ ꝛ amorẽ: foris aũt eũ nõ videm⁹ vt eũ de recõciliatiõe alloq poſſim⁹. Jn pctõ aũt qd̃ ꝯ ꝓximũ cõmittiẽ: cũ nõ offendaẽ ſolus de⁹: op3 nõ ſolũ deo ĩ mẽte recõciliari: ſ3 ẽt ꝓxio. Et tñ ꝓxio nõ p̃t recõciliari qs per ſolum aĩu3: q2 nẽo ĩtelligit q̃ ſẽ in aĩo alic⁹ niſi ipſe ꝛ de⁹ p̃a corin. 2° Quis. n. ſcit q̃ ſẽ hoĩs niſi ſpũs hoĩs q ẽ in eo. g̃ reqriẽ exp̃ſſio in voce: vt p h̃ ꝯſtet de intẽtiõe.

C
3. rõ.

¶ Jtẽ p3 q2 recõciliatio d3 fieri corrñdẽs offenſe. S3 aliqñ ꝓximũ ledim⁹ v̊bo: ꝛ aliqñ ope: iõ nõ ſuffic̃ q̃ fiat recõciliatio p ſolũ aĩu3.

D
4a rõ

¶ Jtẽ p3 q2 p̃ncipale p qd̃ fit recõciliatio ẽ vt ꝓximi reducanẽ ad mutuã charitatẽ: ꝛ ceſſet iter eos diſcordia ꝛ inimicitia. Sic innuit Hila. dicẽs. Recõciliata aũt hũana pace reuerti in diuina iubet in charitatẽ dei de hoĩu3 charitate tranſituros. Sic ẽt dicit Chriſo. ſup mat. q̃ de⁹ diligit plus ꝯcordiam fideliũ q̃3 munera. Q̃diu. n. fideles diſſenſionẽ aliquã hñt: mun⁹ eoꝝ nõ ſuſcipiẽ: ꝛ oĩo nõ exaudiẽ. Et tñ nõ põt fieri reforãtio pacis aut charitatis pdite inẽ ꝓxios: niſi mutuo ſibi exponãt voluntatẽ. ſ. q̃ in alterũ amorẽ redire vellint. ergo verbo d3 recõciliatio fieri. Et ſic q leſit aliũ teneẽ ad eũ ire ꝛ recõciliationẽ petẽ.

E

¶ Dõ3 igiẽ q̃ recõciliatio nõ ſuffic̃ ſi fiat ſp ſolo aĩo. Cõſiderãdũ tñ q̃ recõciliatio cũ ꝓxio fieri d3 ſup ea re ĩ q̃ qs ꝓximũ offendit: aut offendẽ voluit: vel charitatẽ cũ eo mutuã perdidit.

F

Hoc aũt fit aliqñ in reb⁹ exterioribus aliqñ in ſolo aĩo: nõ ꝓcedẽte cogitatõe ad effectũ: nec ad v̊bu3: nec ad aliqd̃ ſignũ. Ut ſi qs ĩcepit odiſſe ꝓximum deſiderãdo ei malũ euenire: vel ꝓponẽdo ei nocere. Et ſi iſta cogitatio amplius nõ ꝓcedat: in ſolo aĩo manẽ dr̃. Et tñ charitas ad ꝓximũ iã pdita ẽ. Nec̃ia ẽ igr̃ recõciliatio: cũ recõciliatio fiat ad reforãndũ pacẽ ꝛ charitatẽ q̃ h̃ pierãt. q2 tñ h̃ oĩno occultus

eſt recõciliatio

eſt recōciliatio dꝫ eē in ſolo aīo: ꝑ quā hō directe recōciliat
deo:quē ita offendit manifeſte ſic ſi exterius ꝓdiſſet cogita
tio. Etiā per iſtā recōciliationē ēt ꝓxio dī recōciliari. Nā ſo
li deo fieret recōciliatio ſi ſolū deū offendiſſem⁹: ꝛ tn̄ ēt ꝓxi-
mū offendē ꝓbabam⁹: iō ēt ꝓxio recōciliatio faciēda eſt. Sed
qꝛ ꝓxim⁹ nō nouit nec noſcere potuit malū qḋ ei ꝓbabat ſoli
deo q illud nouit recōciliatio loco ſui ꝛ loco ꝓximi faciēda
eſt. Ipſe nāqꝫ realr̄ offenſus eſt: ꝓxim⁹ aūt ꝛ ſi nō offēſus
eſt: offendi tn̄ ꝓbabat. Si aūt offenſio vel debitū ſit exterius:
aut erit in voce: aut in reb⁹. Si in voce: neċe eſt ꝙ ꝑ vocem
fiat recōciliatio: petēdo recōciliationeꝫ. Si āt in reb⁹ dꝫ fieri
recōciliatio in voce petēdo illaꝫ: ꝓmittēdo realr̄ ſatiſfacē: vt
iuſtū fuerit vel ſaltē poſſe. Sic dic̄ Chriſo. ſup mat. Qual'āt
ꝓceſſit offenſio: talis dꝫ ſeq recōciliatio. Si cogitatu offendi
ſti: cogitatu recōciliare. Si v̇bis offendiſti: v̇bis recōciliare.
Si opib⁹ offendi opib⁹ recōciliare. Oē.n. pctm̄ q̊ mō cōmit
tit eodē mō. ꝛ de ipſo pnia agit. Hoc ꝯſonat regule iuris. ſ.
ois res ꝑ q̄ſcūqꝫ cās naſcit ꝑ eaſdē diſſoluit. ex̄ de reg. iur. c.
ois. Nō ḡ ſufficit in oī caſu fieri recōciliationē ꝑ ſolū aium.
p. ¶ Ad auc̄titatē Aug. dōꝫ ꝙ Aug. nō voluit ꝙ in oi cāu ſuf
ficeret recōciliationē fieri ai motib⁹: ſꝫ ſolū qn̄ non erat poſſe
vel erat difficile recurri ad ꝓximū offenſuꝫ. vt pꝫ in eadē au
ctoritate. Nā cū dī pedib⁹ corpis: ſꝫ motib⁹ ai ſeqt. Ita.n. ꝛ
ſi pn̄s ſit poterit eū nō ſil'ato aīo linire veniā poſtulādo: atqꝫ
inde veniens ad id qḋ agere cepat munus offerat.
¶ An interiꝫ ꝙ offerre volēs mun⁹ iret ad recōciliāduꝫ fra
trē ſacerdotes poſſent accipe illud ꝛ offerre. Qō. CLXVI.

Queritur qꝛ dī in lr̄a ꝙ iret. ꝛ recōciliaret frī q
memor erat offenſe relicto munē apō
altare. ꝛ poſtea veniret ꝛ offerret illud: an iteriꝫ ſacerdotes
poterāt accipe munus relictū apud altare. ꝛ vti eo iure ſuo.
Opi. q̊rūdā ꝙ ſic ¶ Aliqs dicet ꝙ ſic: qꝛ ea q̄ portant in tēplū ad h̄ portant
vt dn̄o offerant. Cū ḡ ibi relicta fuerit: vī ꝙ ſacerdotib⁹ lice
at applicare munera illa ad finē ad quē ſt. ¶ Dōꝫ ꝙ ex hoc
A ipſo ꝙ aliqḋ donū relinq̄bat circa altare. nō ꝯſtabat ꝑtinere
Rn̄det ad q̄ſitū q̄ōnis. ad ius ſacerdotū vel ad cultū dei: qꝛ mun⁹ ſolū trāſibat i dei
cultū ꝑꝫ ꝙ offerebat: qꝛ ꝑ iſtā traditionē offerens deſinebat
eē dn̄s. ꝛ trāſibat ius in tēplū vel ſacerdotes: aut diuū cul-
tum. Pri⁹ aūt q̄ꝫ offerret munus cū offerēs nōdū deſineret
eē dn̄s: qꝛ nōdū tradebat rē nō poterat res trāſire in ius ſa-
cerdotū vel cultus dn̄i. Et ſic lꝫ dimitteret munus circa alta
re nō licebat ſacerdotib⁹ accipe illud ad vſus ſuos vel cult⁹
B dei. ¶ Et pꝫ hoc qꝛ xp̄s dicit hic ꝙ dimitterent mun⁹ apud
altare. ꝛ poſtea redeūtes offerrēt. Si tn̄ licēt ſacerdotib⁹ ac-
cipere munera ſic relicta accipent ea imediate: qꝛ nihil ex ne
gligētia omitterēt de eo qḋ ad vtilitates ꝓuenire poterat cū
potius iterdū ſacerdotes violēter agūt ꝯ afferētes: accipien
tes plus q̄ꝫ eis cōpetat vel ꝑus q̄ꝫ cōpetat. Sic pꝫ de duob⁹
ſacerdotib⁹ filijs Heli q in tēplo dn̄i in ſilo mittebāt pueruꝫ
ad oēs offerētes hoſtiā pacificā dū coquerent carnes. habe
batqꝫ puer fuſcinulā tridētē in manu. ꝛ mittebat i caldariaꝫ
ꝛ qcqd leuaret fuſcinula tollebat ſibi ſacerdos ꝑ reg. 2°. Dī
ēt ꝙ an̄q̄ꝫ adolerēt adipē veniebat puer ſacerdoꝰ ꝛ dicebat
imolanti. Da mihi carnē vt coquā ſacerdoti. Nō.n. accipiaꝫ
a te carnē coctā: ſꝫ crudā. Dicebatqꝫ illi imolans. Incendat
ꝑᵐ hodie adeps iux̄ mortē. ꝛ tollet quātūcūqꝫ d̄ſiderat aia
tua. ꝛ dicebat puer ſacerdoꝰ: nūc.n. dabis aliogn tollam vi.
C Et ſic peccabāt iſti ſacerdotes in duob⁹. Prio qꝛ accipiebāt
plus q̄ꝫ eis cōpetebat: qꝛ de hoſtijs pacificis hēbat ſacerdos
ſolū petuſculū ꝛ armū dextrū. Leui. 7°. iſti aūt tollebant qc-
qd leuaret fuſcinula de caldaria. ¶ Scḋo qꝛ ꝯſuetudo erat
ꝙ ſacerdos recipet carnē poſtq̄ꝫ coq̄ret. ꝛ volebat eā prius
recipe. Et in h̄ rurſus erat duplex pctm̄. ꝑᵐ qꝛ cū deberēt ſu
ſcipere carnē coctā ab offerētib⁹ volebāt eā recipe crudā. vt
ipſi poſſint veſci ea delectabilius aſſando. vel faciēdo alios
modos cibi de ea. Vn̄ dicebat puer ſacerdotis nō accipiaꝫ a
te carnē coctā: ſꝫ crudā. ¶ Scḋo qꝛ ꝯſuetudo erat ꝙ prius
cremarent adipes q̄ꝫ ſacerdotes vel offerētes comederēt de
carnib⁹ ſacrificij. Vn̄ offerēs dicebat puero ſacerdotis. icen-
datur ꝑmū ho° iux̄ morē adeps. deinde tolle quātū d̄ſiderat
aia tua. ¶ Nūq̄ꝫ ḡ ſacerdotes ex negligētia omitterēt aliqd
de eo qḋ poterat eis ꝓuenire: ſꝫ potius ex ſuꝑabūdāti diligē
tia violēter raperēt ab offerentibus. Si igit munera relicta
apud altare eoipſo ad ſacerdotes vel ad ius tēpli ꝑtinerent
ilico ea rapent. ꝛ nō inuenirēt illa q offerre vellēt de recon
ciliatione redeūtes. Et tn̄ xp̄s innuit ꝙ illa inuenirēt: cum di-
cat ꝙ poſtea redeūtes offerēt munera ſua. ḡ nō ꝑtinebāt ad
ſacerdotes: eoipſo ꝙ relinquebant apud altare. ¶ Itē patꝫ
qꝛ ēt ſi ſacerdotes vellēt munera accipe: neſcirēt ad quē vſū D
illa ꝑtinere deberent. Nā aialia que cōiter offerebātur ad al
tare. poterant offerri in holocauſtū vel in hoſtiā pacificam:
aut pro peccato: ꝛ erāt diuerſe cerimonie iſtorū ſacrificioruꝫ
Leui ꝑ̊. ꝛ. 3°. ꝛ. 4ᵃ. ꝛ diuerſa iura pertinebāt de iſtis ſacrifi-
cijs ad ſacerdotes ꝛ ad deum. vt innuit Leui. 5° . ꝛ. 8°. ꝛ. 7°.
Hoc aūt pendebat ex mēte offerētis qḋ genus ſacrificij inde
fieri vellet. ideo ſacerdotes nō poterāt accipere munera reli
cta apud altare quouſqꝫ offerēs illa realr̄ traderet. ¶ Alia
etiā cā erat: qꝛ iſta abſentia offerentis non erat diuturna. vt
dicetur ſequēti. q. ita vt dubitari poſſet de munere offerēdo
vel ſacerdotes illud accipere vellēt anteq̄ꝫ ſibi traderetur.
¶ Nunc autē ſecus videt in obl'onib⁹ que ferunt in eccle- E
ſiam: qꝛ iſte cōiter ſunt magis determinate de qbus dubita- De oblatione in eccl'ia relicta qd fiet.
ri nō poſſit ad quē vſuꝫ ſint: qꝛ nunc nō ſunt diuerſa gn̄a ſa
crificiorꝫ ſicut in veteri teſtō: ſed oia que portant ad offeren
dū in eccl'iaꝫ portant pro miniſtris eccl'ie. iō ēt ſi nō offeran
tur: dūtn̄ relinquant accipient tāq̄ꝫ realr̄ oblata ſint. ¶ Et
hoc verꝫ eſt in abn̄tia offerētiū: qꝛ in pn̄tia offerētis accipe-
re nō lꝫ nec petere q̊uſqꝫ ille tradat tāq̄ꝫ iā debitā oblationē.
Qꝛ ēt ſi qs portauerit oblationē ad eccl'iaꝫ nō cogit relinq̄
re ibi: ſꝫ pōt reducē in domū: maxie qꝛ aliq̄ ſūt q̄ iterdū offer
ri ſolēt: ꝛ interdū in domū reduci ſic cādele. ¶ Etiā dꝫ obſer-
uari ꝙ res illa q̄ offerri pōt ꝛ relicta inuenit ſit talis q̄ cōit
ſolet ferri in eccl'iaꝫ ad offerendū. ꝛ raro ad aliqd aliud: ſic ē
panis ꝛ vinū ꝛ candele. Secus aūt ſi qs pecuniaꝫ in eccl'ia
dimiſerit ſiue multā: ſiue paucā: qꝛ pecunia nō ſolet ferri ſp
ad eccl'iaꝫ ad offerendū: ſꝫ ſepe ad aliū vſuꝫ. Iō ēt ſi miniſtri
eccl'ie inueniāt pecuniā paucā: aut multā relictā in eccleſia
nō lꝫ eis accipe illā ad vſus ſuos: ſꝫ forte ad h̄ portata fuiſſꝫ
vt offerret. cū h̄ eis nō ꝯſtet. Si aūt relinquant ea que cōit
offerri ſolēt vt panis ꝛ vinū. veriſilr̄ ꝓſumēdū eſt ꝙ aīo offe
rendi relicta ſunt. ideo accipi pn̄t de miſtris ad vſus ſuos.
¶ An iſta recōciliatio faciēda ſit oī tpe ꝛ in oi caſu. q. 167.

Queritur an recōciliatio iſta faciēda ſit oi tpe: ꝛ
in oi caſu. ¶ Aliqs dicet ꝙ ſic qꝛ xp̄s Opio q̄rundam ꝙ ſic.
gn̄alē regulā tradit: maxie qꝛ cā vī eſſe gn̄alis. ſ. vt hō faciat
bona ſua ſine pctō mōtali: ꝛ tn̄ ſi nō recōciliat vī eē in pctō.
¶ Dōm ꝙ intelligit h̄ qn̄ hri pōt ꝓximus cui offenſa fcā ē.
Nā ſi ſit diſtās in alia regiōe: nō opꝫ hoc fieri. imo nō ē poſſe A
qꝛ xp̄s dixit hic ꝙ relinquat munus apud altare ꝛ vadat ꝛ Rn̄det ad queſituꝫ. q.
reconciliet: ꝛ rediens offerat munus: ꝛ tn̄ ſi in alia regione
eſt hoc fieri nō poteſt. Etiā ſi ſit in eadē vrbe: ꝛ tn̄ oporteret
imorari circa petendā reconciliationē nō opꝫ relinq munus
ſed tūc ſolum ꝓponet hō reconciliari q̄ꝫ citi⁹ habuerit opor
tunitateꝫ. ꝛ hoc ſufficit ad h̄ ꝙ ſine pctō ꝛ acceptabilr̄ offe
rat deo munus ſuū. ¶ Sic.n. dicit Augu. lib. de ſmo. do. in
mon. Si aūt id qḋ hic dī accipiat ad lr̄aꝫ: fortaſſe aliqs cre-
dat ita fieri oportere ſi fr̄ ſit pn̄s. Nō.n. diutius differri pōt:
cū munus tuū relinq̄re an̄ altare iubearis. Et ſic vult aug.
intelligi h̄ qn̄ ꝓxim⁹ offenſus eſt. ꝛ offerēs pōt eū vidē. ſ. in
eodē tēplo vel eccl'ia: ita vt facile ſit veniā peti. Si aūt extra
eccl'iaꝫ ſit ēt in eadē vrbe: nō opꝫ ꝓ tūc illū q̄ri ꝓ recōciliatio
ne. Nā al's ſequeret magna abſurditas: ſꝫ in aīo recōciliatio
nis ꝓpoſitū erit. Sic dicit Augu. ibidē. Si v̇o qḋ fieri pt̄ de B
abn̄te ꝛ trās mare cōſtituto aliqd tale in mēte veniat abſur
dum eſt credē ante altare munus relinq̄ndū ꝙ poſt terras
ꝛ maria perrata deo offeras. Et iō ꝯrſus itra ad ſpūalia re-
fugē cogimur: vt qḋ dcm̄ eſt ſine abſurditate poſſit intelligi.
¶ Et expōit ibi ſpālr̄ dicēs. Altare itaqꝫ ſpūalr̄ fidē accipe
poſſum⁹. Munus.n. qḋ offerim⁹ deo ſiue doctrina: ſiue oro
vel qcqd aliud deo acceptū eē nō pōt niſi fide fulciat. Si ḡ
frēꝫ in aliq̄ leſim⁹ ꝑgēdū eſt ad recōciliationē nō pedib⁹ cor-
poris: ſꝫ motib⁹ ai: vt te humili affectu ꝓſternas frī in ꝯſpe-
ctu ei⁹ cui mun⁹ oblaturus es. Ita.n. ſi pn̄s ſit potis eū non
ſil'ato aio linire: veniā poſtulādo ꝛ ide veniēs. i. itentionē re
uocans ad id qḋ incepas offeres mun⁹ tuū. ¶ Sꝫ dicet qd
ſi aliqs ex negligētia vel iniqtate qn̄ potuit noluit frī recon Inſtatur.
ciliari: ꝛ poſtea volēs offerre nō hēat eū pn̄tē ad recōciliatio
nē: an ſufficiat ꝓpoſitū ō recōciliādo. Aliqs dicet ꝙ nō: qa
iſte fuit i culpa vl'i dolo: iō iputabit ſibi id qḋ ide ſeqt: ꝛ ſic
non fiet remiſſio nūc cū potuerit ꝑus recōciliari ꝛ noluerit.

C Rńdet iſtã tie. ¶Dõm ꝙ ſm iura humana noceret iſta negligẽtia vel dolus ad h̃ ꝙ hõ non ſatiſfaceret ꝓximo: ẽt ſi ſatiſfacẽ vellet: qꝛ facultatẽ ſatiſfaciẽdi .i. locũ ⁊ tp̃s ſua culpa ꝑdidit. Sec⁹ aũt eſt reſpectu dei: qꝛ nulla iniqtas vel culpa tã grauis eẽ põt que ꝑ volũtariã ꝯtritionẽ nõ tollat. Jõ ſicut ipm pctm̃ ꝓnci pale .ſ. offenſionẽ ꝓximi de⁹ remittit ꝑ ꝯtritionẽ: ita ẽt remittit negligẽtiã de recõciliãdo ei ſi aliqñ doleam⁹ ꝙ ei recõciliari neglexímus. Rõ diuerſitatis iter iudiciũ hũanũ ⁊ diuinum eſt: qꝛ ꝑ ius humanũ ſolũ attẽdit rigor: ita ꝙ ſꝑ tenet qs alteri ꝙuſqꝫ equal'r ſoluerit dãnũ vel iniuriã illatã. Jn iudicio aũt dei fit nũc remiſſio ꝑ dei benignitatẽ. Jõ nulla culpa vl' negligẽtia põt eẽ tã magna ꝙ ipediat hoiez ꝯſequi re-
D missionẽ a deo qñ petiuerit. Ueꝝ eſt tñ ꝙ ſi qs ex negligentia vel iniqtate omiſerit recõciliari frĩ: ẽt de h̃ punietur i iudicio dei ſufficiẽter: ⁊ tñ remiſſio pcti q̃ꝫtũ ad maculã nõ ipeditur ꝑ hoc. Sicut fit in pnia vbi oia pctã remittunt: ⁊ tñ manet hoi reatus ad penã purgatoriã vel tẽporalẽ.

¶An iſta recõciliatio obliget omnes homines ⁊ quãtum ad offenſaz factã omni homini. Queſtio. CLXIII.

Queritur an iſta recõciliatio obliget oẽs homines ⁊ quãtuz ad offenſam illatã cuicũqꝫ homini.

A Rńdet ad q̃ſitum .q. ¶Dõm ꝙ q offenſaz intulit obligat iſtã recõciliationẽ petere q̃ꝫtũ ad oẽs illos q vocant fr̃es: cũ dicat hic: ſi recordatus fueris ꝙ fr̃ tuus hꝫ aliqd aduerſum te. ⁊ tñ oẽs hoies vocant fr̃es. g̃ ad oẽs hoies debemus recõciliationẽ q̃rere.
An debeamus reconciliari omni homini. ꝓ rõ ¶Pꝫ h̃ qꝛ lꝫ fr̃ ⁊ ꝓximus ſint noia cognatiõis ſignantia ſanguinis ꝓpinqtatẽ: tñ ex mõ loquẽdi ſcripture extẽdunt ad oẽs hoies. Nã ꝓximi oẽs dicunt qcũqꝫ in nãli rõne nobiſcũ ꝑticipãt. Uñ nõ ſolũ hoies ſꝫ etiã ãgeli boni ꝓximi nr̃i dicunt. Demones aũt ⁊ hoies dãnati: lꝫ ꝓximi dici poſſint ſm nãm: tñ charitas q̃ ad ꝓximũ eſt eis nõ debet: qꝛ nõ pñt participare in illo bono ad qd̃ hõ ex charitate diligẽdus eſt. De h̃ Aug. lib. de doctri. xp̃ia. ⁊ magr̃. 3°. ſen. di. 28. Jta' õ fr̃e dõꝫ ẽ ꝙ oẽs hoies vocãt fr̃es. ſic dixit xp̃s. j. 23. oẽs vos fr̃es eſtis: ⁊ pr̃ez nolite vocare vob̃ ſuꝑ terrã: g̃ ad oẽs hoies recõciliatio extẽdit.
B ¶Jtẽ pꝫ qꝛ recõciliatio fit vt charitas ⁊ pax q̃ iter ꝓximos ꝑierãt ꝑ recõciliationẽ reformẽt: vt inuit hilarius: ⁊ Chriſo. ſuꝑ mat. g̃ ad oẽs illos cũ qb⁹ charitas hr̃i põt ⁊ ꝑdi: recõciliatio querẽda eſt. charitas tñ ad oẽs hoies hñda eſt q̃ꝫdiu viuũt: ſiue ſint mali ſiue boni: ſiue fideles: ſiue ifideles: qꝛ oẽs ſt̃ in põ ad ꝑticipãdũ diuino bono: ad qd̃ hõ ex charitate diligẽdus ẽ vt ait Aug. ⁊ magr̃. vbi. s̃. g̃ ad oẽm hoiez põt hr̃i charitas ⁊ ꝑdi. Et ſic quẽcũqꝫ offenderimus cũ ꝑ offenſaz ꝑeat charitas placare tenebimur recõciliationẽ petẽdo. Uñ ẽt ſi qs ifideles exoſos noi xp̃iano offẽderit eis tenebit recõciliare: qꝛ ad eos tenet ſuare charitatẽ q̃ ꝑ offenſaz ꝑijt. Et nõ ſolũ tenemur ſuare charitatẽ ex affectu ad infideles .ſ. deſiderãdo ꝙ ꝯuertant ad dñꝫ vt ſaluent ſꝫ ẽt in effectu .ſ. real'r ſubueniẽdo eis in nec̃itatib⁹: ſaltez in extremis: lꝫ magis in h̃ fidelib⁹ q̃ꝫ ifidelib⁹ ſuccurrẽdũ ſit: ſic dixit apl's. Dũ tp̃s hẽmus operemur bonuz ad oẽs: maxie ad domeſticos fidei .i. ad xp̃ianos q morant in fide. ad galat. 6.
C 3°. ¶Jtẽ pꝫ qꝛ recõciliatio fit ex quodã d̃bito .ſ. qꝛ qs aliũ iniuſte leſit: g̃ ad oẽꝫ illũ quẽ ledẽ poſſum⁹ iniuſte recõciliatio ẽ nec̃ia. Pꝫ qꝛ q leſerit aliũ: ſꝑ ei tenet ꝙuſqꝫ ſatiſfecerit. ⁊ tñ reconciliatio eſt q̃dã ꝑs ſatiſfactionis: iõ ſub d̃bito cadit: ⁊ ſic ſoluẽda eſt: qꝛ apl's ad ro. 13. admonet conãdũ eẽ ad ſoluẽdũ oẽ debitũ: ita ꝙ nullũ debitũ nobis maneat niſi charitatis: qd̃ nũq̃ꝫ tolli põt dicẽs. Nemini qcq̃ꝫ d̃beatis: niſi vt inuicẽ diligatis .i. oia alia d̃bita cito conamini ſoluẽ: vt nõ maneatis obligati: niſi in d̃bito diligẽdi: qꝛ iſtd̃ eſt ꝑpetuũ ⁊ ſoluẽdo nũq̃ꝫ tollit. ¶Poſſumus tñ tã fidelib⁹ q̃ꝫ ifidelib⁹ iniuriã facẽ ſiue agẽdo ꝯ legẽ nãlẽ q̃ oib⁹ cõis eſt in ꝓiudiciuz eoꝝ: ſiue agẽdo ꝯ legẽ politicã in q̃ nobiſcũ interdũ cõicãt: vt qꝛ ſunt ꝑtes eiuſdẽ politie. g̃ tenebimur illis recõciliari qñ eos leſerimus.
Obijcitur. ¶Sꝫ obijciet ꝙ recõciliatio: vt. s̃. dcm̃ eſt fit ad reintegrãdã charitatẽ q̃ ꝑierat ꝑ offenſaz: ⁊ tñ ifideles non pñt hr̃e nobiſcũ mutuã charitatẽ q̃ꝫtũcũqꝫ nob̃ benigni videantur: qꝛ charitas eadẽ eſt ꝑ quã de⁹ ⁊ ꝓxim⁹ diligunt: ⁊ q in
D Rńdet obiectioni. charitate eſt: eſt dignus vita eterna. Jnfidelis tñ ad eã nũq̃ꝫ poterit ꝑuenire. g̃ nõ põt ifidelis hr̃e charitatẽ. ¶Dõꝫ ꝙ lꝫ infidelis charitatẽ nõ hẽat ad aliquẽ: nec ad ſeipꝫ: cũ nos ad ipꝫ charitatẽ hr̃e debem⁹: qꝛ põt ꝑticipare nobiſcũ in btitudine. Si g̃ nos leſimus eũ: cũ ꝑ h̃ ꝑeat charitas quã ad euz hr̃e debem⁹: obligamur iſtã reintegrare. Qd̃ aũt ex ꝑte eius eẽ nõ poſſit: nihil ad nos: qꝛ ſatis nob̃ eſt vt nos ſoluam⁹ debita nr̃a: qꝛ ſic obligamur eũ diligẽ ex charitate: licꝫ ipſe ad nos charitatẽ nõ poſſit hr̃e: ita obligamur ſꝑ hr̃e charitatez ad eũ: ſꝫ nõ põt hr̃i poſtq̃ꝫ ſemel ꝑijt ꝑ offenſaz: niſi ꝑ recõciliationẽ. g̃ tenemur ifideli recõciliari quẽ leſim⁹. ¶Al'r põt dici ꝙ ſic reintegratio charitatis eſt q̃dã cã recõciliatõis: ita ẽt ꝯſeruatio iuſticie vel d̃bitũ iuſticie. Qꝛ ſic ex iuſticia obligat qs neminẽ ledere: ita ⁊ obligat ei quẽ leſerit ſatiſfacẽ in offenſis: tñ nõ fit ſatiſfactio ſine q̃dam recõciliatiõe: iõ tenemur ad recõciliationẽ .ſ. vt offendẽs dicat fideli vel ifideli offenſo ꝙ ipſe offẽdit eũ: ⁊ ꝙ veniã petit parat⁹ ꝓſto ſatiſfacẽ in eo in q̃ leſit. Ad iuſticiã aũt mutuã tenẽdaz obligant oẽs hoies: cũ oẽs ſaltẽ cõicẽt in lege nãli: iõ q. ſm illã offenderit alterũ: tenebit ad ſatiſfactionẽ: ⁊ iſta eſt recõciliatio: ſiue recõciliatio eſt ꝑs ei⁹. E Alia reſpõſio.
¶Sꝫ dicet nũqd dꝫ qs recõciliari hoſti
¶Dõm ꝙ nemini xp̃iano lꝫ ꝓp̃e hr̃e inimicũ. Nã inimicus ẽ cui malũ volum⁹. Nõ lꝫ tñ velle alicui malũ: cũ teneamur oẽs ex charitate diligẽ. vñ lꝫ aliqs malus ſit: ⁊ ꝑſequat nos: nõ lꝫ nobis odiſſe illũ: ſed pctã illius poſſum⁹ deteſtari: ⁊ illius correctionẽ amare tenemur: ⁊ ſalutẽ eternaꝫ ei optare. F Rńdet inſtãtie. Sicut dic̃ Leo papa ruſtico narbonẽſi ep̃o. ⁊ hr̃ in dec. diſ. lxxxvj. c. odio. ſ. Odio hẽant pctã non hoies. ¶Dicimur tñ large hr̃e inimicos .ſ. qꝛ illi nos vere oderũt: vel qꝛ nos iuſte illis mala q̃dã optare poſſum⁹: non qdẽ eterna: ſꝫ tꝑalia. Et iſta nõ qdẽ inquãtũ ſt̃ mala illis: ſꝫ inquãtũ ſt̃ iuſta ⁊ nobis nec̃ia. Sic ſi qs iniuſte velit nos ꝑſeq ad mortẽ: nec velit d̃ſiſtere ab h̃ deſiderio licite poſſumus ei velle maluꝫ: ne poſſit nobis malũ inferre qd̃ optat. ¶Et tũc dõꝫ de inimicis ꝙ ſi ſint inimici ꝯ q̃s iuſtã cãꝫ pugnãdi hẽmus: nõ tenemur eis recõciliari: ita vt deſiſtam⁹ a malo: qd̃ eis iferre volumus: qꝛ illud iuſte optam⁹. Recõciliatio tñ nõ eſt niſi qñ qs aliũ iniuſte leſit: q tñ iuſtã cãꝫ pugnãdi hꝫ: iuſte nocet. Jõ nõ tenetur recõciliari ei cui nocet: ita vt ꝑ h̃ a nocumẽto d̃ſiſtat. Si tñ loq̃mur de inimico quẽ iniuſte ledim⁹ tenemur ei ad recõciliationẽ. ſic tenemur ad ſatiſfactionẽ. lꝫ q̃ꝫto aliq iter ſe minus cõicãt: eſt recõciliatio minus nec̃ia. iõ gñale ẽ ꝙ quẽcũqꝫ poſſumus offendẽ tenemur ad ipꝫ recõciliationẽ habere.
¶Si q̃rat an qlꝫ teneat ad petẽdũ iſtam recõciliationem. G
¶Dõꝫ ꝙ ſic ad quẽlibet cui nocem⁹ iniuſte tenemur ad recõciliationẽ petendã: ita qcũqꝫ alteri põt iniuſte nocẽ tenet ſibi ad recõciliationẽ petẽdã. Et qꝛ nemo eſt q nocẽ nõ poſſit: nemo eſt q nõ poſſit teneri ad recõciliationẽ aliqñ. ⁊ iſtd̃ maxie eſt int̃ eq̃les: vel inter minores ad maiores. ¶Prelati aũt ⁊ dñi ad q̊s ꝑtinet ex offõ corrigere aliq̊s: lꝫ corrigendo eos offendant .ſ. qꝛ. s̃. iuſtũ eos puniũt: nõ tenent petere veniã ab eis: ſꝫ a ſolo deo veniã petẽt: ne ꝑ h̃ ꝙ a ſubditis veniã petũt apud eos ꝯtẽnant. ⁊ ſic diſcipline rigor pereat. Ut dicit Augu. de vita cl'icoꝝ. ⁊ habet. lxxxvj. di. c. Qñ neceſſitas .ſ. Qñ nec̃itas diſcipline morib⁹ coercẽdis dicẽ vos dura v̊ba cõpellit: ſi ẽt vos ipſi modũ exceſſiſſe ſentitis: nõ a vobis exigit vt a ſubditis veniã poſtuletis: ne apud eos quos opꝫ ſubiectos eẽ: dũ nimiũ ſuat humilitas regendi frangat auc̃itas. Et tñ petẽda eſt venia ab oiuꝫ dño: q nouit eos q̊s H plus iuſto forte corripitis q̃ꝫta beniuolẽtia diligatis. Et ſic intelligit iſtud de ꝓlatis vel qbuſcũqꝫ hñtib⁹ curã de dirigenda vita alioꝝ. Nã opꝫ regentẽ quãdã ſꝑ hr̃e auc̃itatẽ penes ſubditos: q̃ ſi defuerit: nihil fieri poterit. nec hitudo aliq̃ cõſtabit. Debet ẽt intelligi qñ fuit exceſſus in corrigẽdo: ita ꝙ bono aio mouebat ꝓſidẽs ad corrigendũ ſubditos. ira tamẽ coegit eũ modũ excedẽ. ⁊ illa ira tũc eſt pctm̃ veniale. ſic innuit. 33. q. 4. c. Qui peccat. Et iſtd̃ eſt ſic i alijs venialib⁹: vt q pauperẽ modicũ exaſpat. vel q aliqd modicũ remiſſi⁹ agit q̃ꝫ debeat: ⁊ ita de ſil'ib⁹. vt pꝫ. 25. di. §. cris. ⁊. §. al's aũt. ⁊ de hijs Greg. ⁊ hr̃. 4. diſ. c. q̃lis hinc. ¶Si ãt ꝓſidẽs moueret interdũ malo aio .ſ. vt nõ corripet: ſꝫ vt nocẽt teneret veniaꝫ petẽ. Qd̃ ẽt in h̃ caſu ꝯ eũ fieri poſſꝫ iniuriaꝝ actio: ⁊ tenet de iniurijs. Sic dic̃ glo. in allegato capl'o: quãdo neceſſitas. Et v̊a ſunt h̃. ſiue qs excedat i v̊bis corrigẽdo: ſiue i fcis: qꝛ vtroqꝫ° corripe dꝫ. dũ tñ itẽtio corripiẽdi teneat. Jn ceteris ãt caſibus ſemꝑ offendẽs tenet veniã petẽ ⁊ recõciliari ꝓximo.

¶An teneatur petere veniaꝫ per nos ipſos: vel ſufficiat ꝑ alium petere. Queſtio. CLXIX. A Rñ°. ad q̃ſitũ. q. ꝓ rõ

Queritur an teneat qs ꝑ ſeipm veniam petere: vel ſufficiat per alteruꝫ peti. ¶Dicendum ꝙ dũ ille q alterũ offendit vere hẽat aium ad recõciliationẽ dolẽs

tionē volēs de offensa illata:nō refert an per seipsuȝ an per alterū veniā petat. Nā recōciliatio solū tēdit ad h̄ vt charitas que pierat reintegref: ꝛ satisfiat ei q offensaȝ passus est. Et q: vtrūqȝ fieri pōt:ēt si per alterū petaf recōciliatio:sufficit p alterū peti. Jmmo iterdū cauti⁹ est p alteꝝ peti ꝙ per se ipm:q: forte offensus indignaref magƚ ipsi offendēti si adiret eū. Qō potissime fit i offensis recētib⁹. Et sic nō soluȝ reconciliatio nō h̄ref:ſȝ potius irritaref magis ipe offensus: q: cū his q displicet ad intercedēdū mittif:irati aius ad deterioꝛa ꝓuocaf:vt ait Grego. in pastorali. ꝛ. xlix. di. §. ecce a qbus. Uel si forte alius ē mediatoꝛ q magƚ possit placare offensuȝ:eo ꝙ ei magƚ gtus ē. Nā cauti⁹ est talē ꝓ petēda recōciliatione poni. ¶ Etiā iterdū vt nō ɔtēnanf auctitas offendentis. sic in casu pcedētis. q. s. psidēs aio coꝛrigēdi offēderet subditū:nō teneſ veniā petere:ne regēdi frāgaf auctitas. Si aūt ɔtingeret eū ex odio:aut al's nō aio coꝛrigēdi offēdere subditū ad recōciliationē petendā teneſ:q: tn̄ si p seipsuȝ recōciliationē petēt. magƚ vilesceret regēdi auctitas:cū p hāc offēsaȝ adhuc nō tollaf qn iste sit psidēs: ꝛ ille subdit⁹:meli⁹ erit p alterū veniaȝ peti. Ubi tn̄ nihil istoꝝ obstaret:magis mereref si qs p seipm veniā petēt:q: magis se humiliaret ꝛ magis satisfieret offēse:q: nālr ira cessat vel minuif ad illos q se nobis humiliāt pctm ɔfitētes. vt di. 2. ethi. c. ō māsuetudine. Et tn̄ ad h̄ ꝙ satisfaciamus intētiōi xp̄i ꝛ maneamus in charitate sufficit nobis recōciliationē:siue p nos:siue per alios petē:dūtn̄ vero animo petatur:ea intētione vt satisfaciamus lesis in eo in quo offendimus.

p'rō

2'rō

¶ An in omni offensa teneamur reconciliationem petere.

Questio. CLXX.

A Rūdef ad questum. q. p⁹

Queritur an in oi offensa teneamur reconciliationē petē. ¶ Dōȝ ꝙ offensa mltiplr fit. Aliqn̄ solo coꝛde:interdū in ope. Si solo coꝛde fiat offensa:ita ꝙ nec in voce:nec in fcō:nec in signo foꝛis ondaf: recōciliatio petēda nō ē. Ut cū qs ꝓposuit in aio suo alteri nocere. Nā p h̄ nō solū deū offendit q in qlȝ pctō nr̄o offendif sed ēt aliq mō ꝓximū:cū ad offensionē illius ista cogitatio oꝛdinaref. Q: tn̄ realr ꝓxim⁹ nō fuit offensus:nec ista cognitio ad eū puenit:nō ōr cōiter offendi:q: nō esse: ꝛ nō appere:ꝓ eodē reputanf. Nō ḡ tenebif tūc ad recōciliationē petendā a ꝓximo:ſȝ a solo deo. Et sic in solo coꝛde fuit offensa ita in solo coꝛde sufficit fieri recōciliationē:vt ait Chriso. super mat. Qualis aūt pcessit offensio:talis dȝ seq reconciliatio. Si cogitatu offendisti:cogitatu reconciliare. ¶ Et in h̄ casu nō solū nō est neciuȝ recōciliationē peti. ſȝ et maluȝ est. s. q: p hoc hō seipm ꝓdit:vitia sua manifestādo:qō malū est. Nā sic qs teneſ famā alioꝝ nō ledere:ita ꝛ a foꝛtioꝛi suā cōseruare teneſ:q: seipm magis dilig̃ dȝ. Jō cū nulla cā subsistit vtpote petēdi ɔsiliū:vel al's ꝙ qs pctā sua alteri ōnudet illicitū est. ¶ Scdō q: occasionē delinquēdi alijs tribuit de ipso male iudicādo:nō solū in h̄:ſȝ ēt in multis alijs. Qm̄ cū qs semel malus est:psumif postea malus nisi multū de ɔtrario ɔstet. Et in ista cogitatiōe sepe hō dlīnqt iudicando deterioꝛa de alio ꝙ liceat. Jō q ad talia occasionē ɔstat ēt peccat ꝛ iste est q pctā ꝓpa denudat. ¶ Tertio q: ille a q recōciliatio petif:p h̄ foꝛte ad iracūdiā ꝓuocabif: ꝛ efficief inimicus si viderit ꝯ se fuisse pua cogitata. Et tn̄ dare alicui talē occasionē sine necitate:pctm̄ est:cū sibi piculi:alijs vo occasionē pcti ministret. ¶ Si aūt offensa fit in fcō pōt eē in voce: vel in ipsa re:vel in aliq signo exterioꝛi:qō ēt ad fcm̄ ptinet. Si loqmur de signo vtpote q: aliqs se alteri ondit tāqȝ iratū vl' despicientē:aut filia. in qbus qs nō nocet nec intentionē nocendi hȝ:ſȝ ondif signū nocumēti:si in culpa est ondēs talia signa:teneſ veniā petere:q: in iniurijs paꝝ dīt videri alicui iniuriā illatā:aut vere eē illatā. imo interdū gauius fit ꝙtuȝ ad patientē videri iniuriā eē illatā:ꝙ vere eē illatā. Q: poterit eē illata iniuria: ꝛ ꝙ nō sentiaf. Et q: mala penalia nō sī penalia nisi inquātū sentiunf ꝛ sūt inuolūtaria. Jniuria qn̄ nō sentif nō hēbit locū iniurie. Si vo putaf illata eē: ꝛ si nō sit:tāta erit ꝙta esse putaf. Marie aūt q: qdā iniurie consistūt solū in appere:sic despici vel puipēdi. Nā si appet ꝙ aliquis puipendaf vere iudicabif puipensus. Si aūt nō appareat apō aliqs:ēt si qs alius puipēdat:nō dicef eē puipēsus: eo ꝙ puipensio ē actus opionis. vt dicit Arist. 2. rheto. c. de ira. Qui ḡ signa iniurie alteri ondit:lȝ realr non offenderit nec offendēdi aiuȝ hūerit. si in culpa fuit ondēdo talia signa tenebif veniā petē. Et istud erit excusare ondendo inocētiā suā. s. ꝙ nō intēderit offendē. Si tn̄ sine culpa talia signa onderit:p que ali⁹ putaret eū velle sibi iniuriā facere. aut realr facē. saltē teneref ex charitate ondere ꝙ nō hūerit aium nocendi:eo ꝙ nemo dȝ eē alteri cā scādali nec occasio. Si qs videns ꝙ alius scādalizatus est ex signis q ipse ondit:cum tn̄ ipse nō hūerit aiuȝ ad malū ne p h̄ charitas ꝓximi vulneref tenebif indicare itentionē suā qui signa iniurie ondit. Alioquin cōtēnit salutem ꝓximi pmittendo ꝙ ille charitatem perdat cū posset ipse ꝓuidere. Jdeo h̄ sine peccato non est.

B 2° C 3° D E

¶ Si autē sit offensa in facto. aut erit in voce:aut in rebus. Si in voce petēda ē recōciliatio i voce. Et ō ista pcipue christus loquutus fuit hic. q:. s. dixerat de pctō illius q irascebatur fratri suo aut dicebat ei racha:aut fatue. Hic autē dicit ꝙ si ꝓximus noster hȝ aliqd ꝯ nos. s. q: offendimus euȝ dicendo racha vel fatue. debem⁹ ei recōciliari. Et ꝓpe lrā itelligif de hoc:q: iste sunt iniurie leues. ꝛ ita dicit xp̄s inuenis ꝙ dimittat munus suū apud altare: ꝛ vadēs recōciliaretur fratri: ꝛ tūc veniēs offerat munus. Et sic ista recōciliatio fit leuiter. vel psupponif ꝙ leuiter fieri posset. Si tn̄ eēnt graues iniurie:sicut mutilatio. vel pcussio:aut similia:nō psupponeref ꝙ leuiter posset fieri recōciliatio. Uñ lȝ istud dictū saluatoꝛis extēdif ad omnē offensaȝ. pcipue tn̄ loquutus est de leuibus offensis q in verbo erāt. Jstud autē est qn̄ qs offendit alterū in faciēdo ei vba cōtumeliosa. ¶ Si autē dixit ista in absentia eius alijs audiētibus:aut poterunt ex talib⁹ sequi incōmoda aliq ei ɔtra quē dicūtur. Ut si ad infamiam eius pertineāt. vel nō sunt ad infamiā:sed ad ɔtumeliaȝ. Sicut ex ira qs iniuriosa vba cōtra alios loquif in qbus nō asserit eos aliqd mali egisse aut hēre:qō ad infamiaȝ ptineat. ¶ Si pmo mō videf necessarium vnuȝ de duobus. s. ꝙ aut iste dicens veniaȝ petat ab eo cōtra quē loquutus est. vl' coram illis quibus dixit vba infamantia testef postea se ex ira dixisse:vel al's ꝛ non esse veruȝ quod asseruit. ¶ Si secūdo modo nō videtur oino necessariū veniaȝ petere:nisi foꝛte in gnali. vt ꝙ dicaf ꝙ de verbis cōibus que hoies loq solēt ex ira sine infamia tn̄ aliq sibi venia cōcedaf. ¶ Si aūt sit offensus in reb⁹. Aut h̄ est q: realr qs dānū aut iniuriā itulit vel q: fecit aliqua pparatoꝛia. ¶ Si solum fecit pꝛepatoꝛia ad iniuriaȝ. aut fuerūt illa manifesta:aut occulta. Si occulta:non teneſ petere recōciliationē:ſȝ a solo deo veniā petet. Sicut quādo quis solum cogitauit alteri nocere: ꝛ nihil fecit. Nā lȝ hic cogitatio nō extiterit in terminis suis cū extra ꝓdierit:q: tn̄ nihil mali ꝓximo illatuȝ est realr nec in voce: nec ad eius puenit noticiā ita vt ex h̄ indignari posset. iudicādū est ac si oino cogitatio fuisset in solo aio:ad extra non ꝓcedendo. Uñ non tenebif veniā petere nisi a deo in coꝛde suo. Et nō solū nō est nece veniā petere:sed ēt nō est bonuȝ q: p hoc hō seipm ꝓderet vitia sua denudādo: ꝛ ꝓximum offenderet:quē pus nō offenderat. sic dixim⁹. s. de cogitatiōe. ¶ Si aūt ista pparatoꝛia fuerint manifesta ei ꝯ quē fiebant Jaȝ p h̄ iniuria qdā illata est. Jō sic si realr fieret venia petēda est:q: malum aggredi ꝛ pficere non dīnt in ratione mali sed solū in rōne magni ꝛ parui. Et tn̄ de quacūqȝ offensa facta:de qua ꝓximo cōstet: ꝛ reputet se offensuȝ. vel reputare possit. venia petēda est. ¶ Si autē realiter fiat offensa: iam dubiuȝ nullum est qn reconciliatio sit nunc necia. Qō semp intelligif qn̄ ista iniuste fiunt:q: qō quis iuste patitur nō vocaf offensa vel iniuria: nec etiā dānuȝ nisi large dcm̄. ¶ Considerandū etiā ꝙ sicut pro offensis est necia reconciliatio:ita etiā pro debitis teneſ interdū homo recōciliationem petere. Pro quo sciendū ꝙ quedā dbita causantur ex offensa. vt cuȝ quis alteri dānum intulit nocendo in rebus suis:vt rapien o vel furādo. vel alios ledendo vel succēdendo domum:vel ledendo agrum. pro quibus tenetur ad satisfactioneȝ. Alia causantur ex voluntarijs cōtractibus. De primis dicendū ꝙ aut sunt manifesta dāna. ꝛ cognoscitur persona faciens. ꝛ tūc tenetur recōciliationem petere si potest secure per se vel per alium petere offerēdo se ad satisfactionem. Si autem sunt damna occulta: aut saltem persona faciens ignoratur non tenetur petere reconciliationem. immo non dȝ:ne seipm ꝓdat denudādo vitia sua ꝛ ponat se in piculo. Sȝ teneſ tacite per aliquē satisfacē ō dānis illatꝭ. Et p h̄ fit sufficiēs recōciliatio cū ipe icipiat dilig̃ satisfaciēdo eū quē oderat nocendo. lesus autem q: nescit se ab isto lesum

F G H I K

nō hȝ

nō hꝫ cām ꝑdēdi charitatē ꝯ ipꝫ: iō nec iſte teneṫ ꝓſtare ope
rā: vt charitas illius erga ipm reformeṫ. In offenſis aūt ma
nifeſtis p̄ncipalr̄ fit recōciliatio ꝓpter h̄: vt per h̄ ꝙ nos ve
niam petimus: leſus q̄ erga nos charitatē ꝑdiderat: illaꝫ re-
cuperet: vt ſic ledēs cām ꝑdēde charitatem dedit: ita ⁊ reſti
tuende cāꝫ tribuat. ¶ Si āt debita cāṅṫ ex ꝯctibus volūta
rijs: vt ex mutuo: vel cōmodato: p̄cario: emptiōe: vēditōe: de
poſito: locato: ⁊ ſil'ib⁹. dōm ꝙ aut qs manet debitor ex volū
tate vl' ꝑmiſſiōe creditoris: aut ꝯ volūtatē: vtpote q: elapſuſ
eſt terminus in q̄ ſol'o fieri d̄bebat. debitor nō ſoluit: ſiue ex
iniq̄tate: ſiue ex ipoͣ. ¶ Primo⁰ debitū nō repugnat chari
tati: nec offendiṫ creditor: iō nō op3 peti recōciliationē aliq̄ꝫ
q: neminē offendit q̄ tal'r debitor ē. ¶ Scdo mō offēdit cre
ditorē ꝑ h̄ ꝙ eo inuito retinet rē illi d̄bitā. Et tūc recōciliatio
faciēda eſt. ſ. ſoluēdo d̄bitū: ⁊ ꝓ offenſa elapſi tpis: vel ꝓ dā
no veniā petēdo: aut dānū ſoluendo: ſi talis eſt res in q̄ ſm
M peteda eſt venia ⁊ lōgior expectatio q̄uſq̄ꝫ potēſ fiat. ¶ Iſte
ius extimatio dāni recipiaṫ. ¶ Si aūt ex ipotētia nō ſoluit
eſt modus gn̄alis recōciliatiōis. ¶ Cauēdū tñ eſt ꝙ caute
recōciliatio fiat: q: interdū ex recōciliatiōe petita maior offē
ſa cauſaṫ directe: vel ꝑ accn̄s. ſ. ꝑꝑ tp̄s. Ut q: nō petit qs re-
cōciliationē tpe ꝯuenīēti vt cū iniuria fuit magna: ⁊ eſt val
de recēs: ſi petaṫ imediate: recōciliatio: fortaſſe magis irrita
reṫ q̄ leſus eſt. Nā videreṫ magꝭ ꝯtēni ſi iflicta iniuria mox
recōciliationeꝫ petāt tāq̄ꝫ nihil egerint. Iō ſi ꝑ h̄ crediṫ exa-
ſperādus q̄ leſus eſt: dꝫ ſuſtinē q̄uſq̄ꝫ putet ledēs oportunū
eſſe ꝑ ſe vel ꝑ aliū veniā petē: ⁊ oia opa q̄ interi3 fecerit ꝓde
N rūt ei tāq̄ꝫ ſi fieret poſt petitā ⁊ obtētā recōciliationē. ¶ Et
nō op3 ꝙ ibi dimittaṫ munus apō altare vt petaṫ recōcilia-
tio: q: illud intell'r qn̄ putaṫ tp̄s eē oportunū ad ipetrādum
recōciliationē. ¶ Qd̄ appet q: xp̄s inuit recōciliationē d̄ q̄
loq̄ṫ fieri poſſe leuiṫ: cū dicat: munus dimittēdū eē apō alta-
re: ⁊ petēdā eē recōciliationē: ⁊ illa hita ꝙ offeraṫ munus.
Al's aūt obſuādū eēt ſi qs putaret lōgo tpe opus eē ad ve-
niā ipetrādā ⁊ ponēt munus apō altare: ⁊ poſtea veniens
offeret illō. Iſtō. n. abſurdū eēt. Et cū in p̄cepto xp̄i nulla dꝫ
eē abſurditas: vt diċ Aug. li. de ſmo. do. i mō. ⁊ tñ eēt maxia
abſurditas ꝙ p̄cepta xp̄i q̄ ꝓ charitate itroducta ſt: ꝯ chari
tatē militarēt. Nā tota lex eſt ꝑꝑ charitatē. ī. 22⁰. ſ. h̄ eſt lex ⁊
ꝓphe. i. lex ⁊ ꝓphe nihil ꝯtinēt niſi diligē deū ⁊ ꝓximū. Et
ſpāl'r p̄ceptū ſiue ꝯſiliū iſtō de recōciliatiōe ꝑꝑ charitatē re-
formandā itroductū eſt. Si qs ḡ credēt ꝙ petēdo recōcilia-
tionē: magꝭ ꝓxim⁹ iraſcereṫ q̄ leſus ē dꝫ ſupſederi q̄uſq̄ꝫ ꝯue
niēter petaṫ. ¶ Et ita d̄ reb⁹ illis q̄ nullo⁰ ſt note ipſi leſo: re
cōciliatio nulla petēda eſt. Q: tūc ille q̄ p̄us nō iraſcebatur
nec charitatē ꝑdiderat: nouiter iraſcereṫ ⁊ ꝑderet charitatē.
Et ſic recōciliatio eēt directe ꝯ finē illū ad quē iſtituta ē. nō
ḡ peteṫ: ſꝫ ſolū fiet ſatiſfactio occulte ꝑ aliū: q̄ꝫtū ad ea i qbus
O ꝓxim⁹ offēſuſē. ¶ Ali⁹ caſu3 ſimil' eſt ēt in iniurijs illis q̄
aliq̄ mō ſt manifeſte: ſi petēdo recōciliationē in illis ſeq̄ṫ ali
qd̄ icōueniēs nō vꝫ petēda eē. Ut ſi qs ꝯtēdens ꝯ aliquē ini
quū virū: iterdū excederet iferēdo ei mala: bono tñ aio: vl' ēt
interdū malo: ⁊ ꝑdita charitate. Si tñ petēdo veniā p̄iudica
retur fortaſſis alicui negocio honeſto: qd̄ vir bon⁹ ꝓſeq̄baṫ
ꝯ iniquū: nō op3 peti veniā ſi certiſſime de h̄ timeaṫ. potiſſi-
me qn̄ nō ſt ita mā̄ifeſte iniurie qn̄ ſub p̄textu ꝓſecutiōis iu
ſticie poſſint excuſari: q: tūc ſatiſfactio fiet occulte in eo in q̄
qs ſe teneri putabat: ſꝫ recōciliatio petēda nō erit: ne ex h̄ ꝑi
culū honeſti negocij ſeq̄ṫ. Ita ⁊ in ml'tis alijs ꝑticl'arib⁹ cir-
cūſtātijs occurentib⁹ iudicare poterit vir prudens. qual'r: ⁊
qn̄ reconciliatio petēda ſit: ⁊ an petēda ſit.

¶ An opera facta ab aliquo nō exiſtēte in charitate ꝓſint vel ad quid proſint. Queſtio. CLXXI.

A Querit occaſiōe p̄cedētiū. Nā xp̄s iuſſit fieri recō
ciliationē anq̄ꝫ offerremus munera deo vt
Rñſio ad eēnt opa nr̄a illi accepta: q̄ nō eēnt ſi nō manerem⁹ in chari
queſitū3. q. tate: iō nūc dubiū ē de opib⁹ fcis a nō exn̄te in charitate: an
ꝓſint: ⁊ ad qd ꝓſint. ¶ Dōꝫ ꝙ aut q̄rim⁹ an ꝓſint ad me-
rendū: vel ad ſatiſfaciēdū. Nā qd̄l3 opus iſta duo hꝫ. ſ. ꝙ per
Duplex ſa- illud mereri poſſumus: ⁊ ēt ꝙ ſatiſfacē poſſum⁹ de aliq̄ debi
tiſfactio. to. ¶ Si intelligaṫ de ſatiſfact[io]e: dōꝫ ꝙ opa bona fcā i pctō
mortali ſatiſfactoria ſt. Eſt aūt ſatiſfactio duplex. Quedaꝫ ꝓ
B aliq̄ onere qd̄ nob̄ ſpāl'r incūbit: alia eſt ꝓ obediētia gn̄ali: q̄
ꝑ.a tenemur. ¶ Pria eſt vt ſi alicui in pnia ipoſitu3 ē ieiunare:
aut aliqd facē, vel teneṫ ex offō illud facere: ſic bn̄ficiat⁹ vel
ordinatus in ſacris dicē horas: ⁊ ſic de oibus alijs q̄ ex offi
cio incūbunt: vel ex onere ſpāli. Et de iſtis dōm ꝙ in pecca-
to mortali pōt hō ſatiſfacere. Un̄ cui ipoſitu3 eſt a ſacerdote
ieiunare aut elemoſynā dare in pnia: ēt ſi in mortali ꝯſtitut⁹
iſta cōpleat ſatiſfacit ita ꝙ nō teneṫ iterū illa facere: nec etiā
ꝯfiteri q̄ſi pniaꝫ iniunctā nō ipleuerit. An v̇o dicēs in pctō
mortali orōnē ei ipoſitā ſatiſfaciat: nūc nihil curo: ſꝫ in ceterꝭ
gn̄ale eſt ꝙ ſatiſfacit. ¶ Rō h⁹ eſt: q: iſta opa nō iponunṫ pe
nitenti p̄ncipal'r: vt ꝑ ea mereaṫ: ſed ſolū vt ſatiſfaciat inquā C
tū ſūt laborioſa: vel inquātū ſunt debita ſic ꝙ aliqs reſtituat
ea q̄ abſtulit. Nā ſiue in charitate: ſiue in pctō reſtituat: non
eſt dubiū qn̄ ſatiſfaciat. Et q: ēt ille q̄ in pctō mortali ē ieiu-
nādo ⁊ ꝑegrinādo laborat: dādo elemoſynā minuiṫ in facul
tate ſicut ſi eēt in gr̄a: ſatiſfactio erit cōis exn̄ti in pctō: ⁊ in
gr̄a: dūtñ exn̄s in pctō agat iſta ea itētiōe q̄ ſibi ipoſita ſūt. ſ.
ad ſatiſfaciendū. Idē eſt de eo q̄ teneṫ ad horas: ⁊ diċ eas in D
pctō mortali. Nā ēt ſi nō merereṫ. de q̄. ī. diceṫ: tñ nō ē dubiū
qn̄ ſatiſfaciat: q: hore ſūt ipoſite in qdā onus ꝓ bn̄ficio: vl'
ꝓ ordine ſuſcepto: iō du3 ille cōplete dicanṫ ſatiſfit iuri ipo-
nenti illas. alioqn̄ erit hō in ꝑplexitate. ſ. q: tenebiṫ dicē ho-
ras: ⁊ dicēdo nō ſatiſfaceret: ⁊ ſi nō dicēt peccaret. nūq̄ꝫ tñ
ꝑplexitas dāda eſt: vt dicit Grego. in moralib⁹. ⁊ hr̄ in deċ.
diſt. 13. c. Uerū. in tex. ⁊ glo. iō ſatiſfaciet dicēdo: ita vt nō te-
neaṫ iterū illas dicere: nec ēt dꝫ ꝯfiteri tāq̄ꝫ horas omiſerit. Inſtaṫ
¶ Sꝫ diceṫ ꝙ nō eſt ꝑplexitas: q: iſte pōt exire d̄ pctō mor
tali ꝓ q̄cūq̄ꝫ hora: ⁊ ſic dicet offm̄ in charitate ⁊ ſatiſfaciet. E
¶ Dōm ꝙ h̄ nō ſufficit: q: poſtq̄ꝫ qs peccauit: nō peccat ex Rñdeṫ
h̄ ꝙ manet in pctō mortali. i. ex h̄ ꝙ nō ꝯteriṫ. ſ. ꝙ nō ē pec- iſtantie.
catū nouū nō exire de pctō: ⁊ ſic nō obligaṫ hō ꝓ quocūq̄ꝫ
tpe exire de pctō mortali ſub pena pcti mortalis. ḡ ſacerdos
q̄ nūc peccauit mortal'r ēt ſi imediate nō exeat de pctō: non
peccat ꝑ h̄: l3 agḡuaṫ pctm̄ qd̄ feċ q̄ꝫto fuerit diuturni⁹: cu3
tanto ſint ḡuiora pctā: q̄ꝫto diuti⁹ infelicē aīaꝫ detinent alli
gatā. Sꝫ iſte ſacerdos ſi in charitate eēt: nō eſt dubiū qn̄ ſa-
tiſfacēt dicēdo horas. ḡ ēt ſatiſfaciet cū fuerit in pctō morta-
li: cū per h̄ ꝙ ē in pctō mōtali nō peccat mortal'r: nec ēt idu
ciṫ aliq̄ obl'o de nouo. equal'r ḡ ſatiſfaciet dicēs horas i pctō
mortali: ⁊ in charitate: l3 in charitate manēs mereaṫ: ⁊ ali⁹
ꝑdat fructū laboris ſui. Et p3 h̄ q: nō obligaṫ aliqs ꝑ legeꝫ
niſi q̄ꝫtū ad ea q̄ lex dicit. Et tñ lex de dicēdo horas ſolu3 iu-
bet horas dicere: ⁊ nō iubet ꝙ dicanṫ in charitate. ḡ dicenſ
illas in pctō ſatiſfacit. ita ꝙ nō puniṫ h̄ nec in futuro tanq̄ꝫ F
tranſgreſſor illius legis de dicēdo horas. Eade3 rō eſt in eo
q̄ agit aliqd ex voto. ſ. ieiunare vl' ꝑegrinari: aut orare: q: ēt
ſi in pctō mortali iſta faciat: ſatiſfacit: ita vt non dicaṫ tranſ- G
greſſor voti nec puniaṫ ꝓ eo. Utilitas tñ ex h̄ labore quāta
erit. ī. diceṫ. Hoc verū eſt niſi qs expreſſe vouiſſet ſe facturū
talia in charitate: q: tūc non ſatiſfaceret: ſi in pctō mortali il
la ageret: eo ꝙ nō iplebat ꝯditionē voti. Sic ſi qs vouiſſet
ieiunare q̄ttuor dieb⁹: ⁊ ieiunaret ſolū duob⁹. faciēdo tamē
votū ſine aliq̄ expreſſiōe nō intelligiṫ obligari niſi ad iplen-
dum illa que vouet: ſiue in pctō: ſiue in charitate. ¶ Si āt
loquamur de onere gn̄ali. ſ. de obſeruātia legis tā chriſti q̄ꝫ H
nālis: q: ad vtrāq̄ꝫ omnes tenenṫ: dicēdū ꝙ nō tenemur ex
charitate: ſiue in charitate exiſtētes iplere que iubētur: ſꝫ ſa
tiſfacimus ſi impleuerimus quocūq̄ꝫ exiſtēdo in pctō morta
li. Sic eſt ſentētia cōmunis: ⁊ t3 hoc ſanctus Thomas. 3⁰.
ſentē. diſtin. 36⁰. articu. vlti. ⁊ p̄ma ſecūde. q. c. articul. nono.
¶ Et ſicut. ſ̄. dicebaṫ de hijs que ꝑtinent ad aliquē ex one-
re ſpeciali: ita dicēdū eſt de religioſis quātum ad obſuatio
nem votorū ſuorum: ⁊ quātu3 ad cerimonias ordinū ſuorū
q: omnia hec tenenṫ obſeruare: ⁊ tñ obſeruādo in pctō mor
tali ſatiſfaciūt. ¶ Si autē queraṫ an ꝓficiant ad merendu3. I
dicendū ꝙ meritū ꝓprie diciṫ reſpectu p̄mij. nos vocamus An bōa
autē premiū operationū noſtraꝝ vitam eternā: ideo opatio facta in
nes ille que nō ſūt meritorie huius p̄mij dicunṫ ſimpliciter mortali
non eē meritorie. Et ſic dicendū ꝙ opa bona facta in pecca ſint me-
to mortali nō ſunt meritoria. ¶ Patet h̄ q: vita eterna nō ritoria
poteſt hēri ex merito alicui⁹ opationis ſm ſeipſaꝫ: ſed habeṫ
ſolu3 ex acceptatiōe dei. Naꝫ alias oporteret eē opationem
aliquā tam bonā quātum eſt vita eterna q̄ pro illa dareṫ: qd̄
fl'm eſt: q: nulla opatio. imo oēs operatiōes noſtre ſil' ſum-
pte nō ſunt eq̄les in bono ad vitā eternaꝫ. Sic diciṫ ad ro-
manos. 8. Extimo ꝙ nō ſunt cōdigne paſſiōes hui⁹ tpis ad
futurā gloriā que reuelabitur in nobis. Et ſic ſi vitam eter-
nam

nā meremur nō dicimur mereri ex ↄdigno: ſʒ ex ↄgruo.ſ. q2 deus acceptat opationē nr̄aʒ: ⁊ reputat illā dignā vita eterna. Nō q2 vere digna ſit: ſʒ q2 placet ei tāq̄ dignā acceptare ¶ Jſtud aūt eſt q2 de⁹ acceptat opantē. Nā opa nō placēt deo pp̄ ſe ipſa pncipalr̄: ſʒ pp̄ opantem geñ.4. Reſpexit de⁹ ad Abel ⁊ ad munera ei⁹. Ecce pus dixit reſpexiſſe ad Abel q̄ ad munera. Hoc aūt placet deo inquātū eſt amicus ei⁹ q̄ ſit p charitatē p quā hō diligit deū pp̄ ſeipm̄: ⁊ ſup oīa. ¶ Jō non erunt opa nr̄a deo accepta nec meritoria q̄tūcūq̄ ſint
R laborioſa: ⁊ ēt ſi pp̄ deū fiant niſi hēamus charitatē p⁹ cori. iʒ. ſi tradidero cop⁹ meū ita vt ardeā charitatē āt nō habeā nihil ſuʒ. i. nihil valeo in ↄſpectu dei: ſʒ reputat me tāq̄ nihil eſſeʒ. Et tñ non pōt eē opus aliqđ difficili⁹ q̄ tradē corpus: vt ardeat. g̃ nullū opus ſine charitate meritoriū eſt. Jpa aūt eſt q̄ nos deo g̃tos efficit: ⁊ i vitā eternā pduc: ⁊ ibi nobiſcū manet cū ceter peuntib⁹. e.c. Jō apl's dixit iſtā eē ceter exccellētiorē.c.c.ſ. q2 cetere ſil' nō faciūt hoieʒ deo g̃tū: ⁊ iſta efficit. Et q̄tū ad h̄ dicit Augu. charitatē eē mr̄eʒ oīuʒ v̄tutuʒ ⁊ formā eaꝝ.ſ. q2 dat eis pulchritudinē: ⁊ dat pōam ad merendū. Cū tñ opa bona ex gn̄e: vt dare elemoſynā: ieiunare: ⁊ ſil'ia hēant quādā nālē bonitatē: lʒ nō ſufficiāt ad reddendum hoieʒ deo gratū: nec̄e ē vt p ea hō aliqđ mereaſ: qđ ſit minus vita etna: q2 al's aliqđ bonū manēt irremuneratum: qđ repugnat ordini dine ↄuidentie. ¶ Jō cōit dr̄ q̄ opa ſic
L fcā in mortali ſīt meritoria ad h̄ q̄ hēat hō minus ſupliciū i inferno. Sic dic̄ Aug. in lib. đ pnia. ⁊ hr̄ đ peni. diſti.3.c. Si qs aūt nō hn̄s charitatē i aliq̄ ſciſmate ↄſtitut⁹ ne xp̄ʒ neget patiſ tribulatiōes vel beſtias vel ipaʒ crucē timore gehēne nullo⁹ iſta culpāda ſī. Nō.n. dicē poterim⁹ melius ei fuiſſe vt xp̄ʒ negādo nihil eoꝝ patereſ q̄ paſſus ē: ſʒ exiſtimādū ē fortaſſe tollerabili⁹ ei futurū iudiciū q̄ ſi xp̄ʒ negando nihil
Poſitio aliquorum M. iſtoꝝ patereſ. ¶ Aliq aūt itelligūt h̄ q̄ ↄdeſt ad min⁹ ſupliciū feciſſe bona opa nō p ſe: ſʒ p accn̄s.ſ. q2 tpe illo q̄ bōa opa fecit nō faciebat mala p qb⁹ patereſ ſi illa feciſſʒ. ¶ Sʒ dōʒ q̄ h̄ nō ſtat: q2 tūc nō eēt melius facē bonū opus exn̄do in mortali q̄ nihil facē. Q2 ſi nihil facēt: nihil patereſ. Abſurdū tñ eſt dici aliqđ opus bonū nihil magis valē q̄ nullū: q2 tē manebit bonū irremuneratū. Et h̄ mō dabiſ hoi occaſio ad nūq̄ faciēdū bonū: cū ſepe ſit i mortali. ¶ Dōʒ g̃ q̄ di
N Rndeſ recte ↄdeſt ad minus ſuppliciū ſubeūdū: vt itelligaſ q̄ ſi qs cōmiſit decē mortalia: p qb⁹ merebaſ acerbitatē pene etne iferni i cētū g̃dib⁹ poterit facē tot bona exn̄s in mortali q̄ ſolū hēat nō agnita gradus acerbitatꝫ. ⁊ ſic plus: aut minus. Si aūt nullū bonū feciſſet duʒ erat in mortali: nihil minuereſ de centū g̃dibus acerbitatis. ¶ Sʒ obijcieſ q̄ h̄ mō tantuʒ poſſet alicui minui de pena đbita p bona opa q̄ facēt exn̄s i mortali q̄ tota pena iferni tollereſ: ⁊ ſic ſine charitate mo-
O Rndeſ obiectioni. riens poſſet libari a pena iferni. ¶ Dōʒ q̄ q̄tumcūq̄ bona opa qs faciat exn̄s in mortali nō poſit auferri tota pena inferni: q2 illa tā acerba ē q̄ ea. q̄ minuūſ p bona opa q̄ h̄ fiūt reſpcū ptiū manētiū ſī q̄ſi nihil. Jō nūq̄ pueniēſ ad h̄ q̄ tota auferaſ. Vn̄ lʒ aliqs ſolū cōmittēt vnuʒ pctm̄ mortale: ⁊ poſtea ſp opareſ bonū: ⁊ oīa opa q̄cūq̄ fieri pn̄t ab oīb⁹ hoibus nō exn̄tib⁹ i charitate eēnt opa iſti⁹: nō ſufficeēt ad tol-
Opinio aliquorum lendā totā penā ſi i pctō mortali ocedat. ¶ Aliq volūt q̄ h̄ ſit: q2 p mortali pctō debeſ pena eterna. Et tñ oīa opa ſine charitate fcā ab oīb⁹ hoib⁹ ſil'ī mereſ infinitū: iō p eis ñ tolle-
P Jmprobat opi. pdicta. reſ pena infinita. ¶ Dōʒ q̄ h̄ nō ↄcit: q2 pena dānatoꝝ nō eſt ifinita q̄tū ad acerbitatē: ſʒ ſolū q̄tū ad durationē. Nam ēt ſi oēs pene tā đmonū q̄ dānatoꝝ iungereſ vt efficerēt vnā penā: illa nō eēt ifinita i acerbitate. Accipiēdo g̃ totā latitudinē acerbitatꝫ pene alic⁹ dānati: illa ē finita. iō ſi p vnuʒ bonū opus tolliſ certa ps illi⁹: ⁊ p alio alia ps eq̄lis faciendo mlt'a opa bona poterit pueniri ad h̄ vt nihil maēat đ illa pena: ſic oē finitū p ↄtinuā diminutionē poterit totalr̄ auferri ⁊ ſic pucieſ ad h̄ q̄ aliqs manēs in iferno nullā penā ſen-
Q Rndeſ ſus hēat. ¶ Dōʒ q̄ h̄ nō eſt poſ'e: q2 oēs ibi exn̄tes penaſ ſatis acerbas hn̄t. Et arg^m nō tʒ: q2 acerbitas debita p mimo
R Ad qd pfuīt bōa fcā in pctō mortali p̄ pctō actuali eſt maior q̄ poſſit tolli p oīa bona q̄ fieri poſſēt ab oīb⁹ hoib⁹ manētibus ſine charitate. Jō lʒ p qđlʒ bonuʒ opus aliqđ minuaſ de illa pena q̄ al's đbereſ: nūq̄ pueniēſ ad h̄ q̄ ſit totalr̄ exhauſta. ¶ Dāt aūt docto. modū ſaꝫ ↄuenientē: ita q̄ p ↄtinuā diminutionē nō tollaſ tota pena: q2 dicunt q̄ nō ſit diminutio p ptes eq̄les pp̄ eq̄lia bona opa: ſʒ p ptes eiuſdē ↄportiōis. i. iſto mō in ifinituʒ ↄcedit diuiſio.

Sicut pʒ in quolibet ↄtinuo ſi diuidaſ in duas medietates: ⁊ qlibet illarū in al's duas: nūq̄ pueniēſ ad hoc q̄ ſit totalr̄ diuiſuʒ: ſic q̄ nihil maneat diuidēdū. Nā ſemp manet aliqd cū ſit in ifinitū diuiſibile vt pʒ.6.phi. Et ſic p qđlibet bonuʒ opus minuiſ aliqđ de pena debita: nō tñ pōt finiri vt aliqñ ſit tota ablata. ¶ Scōm eſt q̄ meremur tpalia p bona facta in pctō: ſic dicit Aug. ⁊ idē Grego. dicēs de obſtetricib⁹ egyptioꝝ q̄ per mēdatiū obtinuerīt ſibi fieri domos a deo: q2 diſ
S 2° q̄ edificauit deus illis tabernacula. exo.2. ⁊ hr̄.22.q.2.ca. Si qlibet culpa. Et ideʒ Grego. in ome. de diuite ⁊ lazaro. ⁊ hr̄ de peni. di.3.c. Cauendū nobis vt ſi forte aliqđ bonū egimuſ in pn̄ti ſeculo remunerationē accipiamus: ne forte dicaſ nobis: mercedē ſuā recepunt. Niſi.n. diues iſte aliqđ bonū egiſſet de quo in pn̄ti remunerationē aliquā accepiſſʒ: nequaq̄
T 3° diceret ei: recipiſti bona in vita tua. ¶ Tertiū eſt q̄ hō mereſ vel diſponit ſe vt p iſta opa in mortali facta deuſ illuſtret cor eius ⁊ citius exeat de pctō. Sic eni dicit Grego. ⁊ hr̄ de peni. di.ſ.c. falſas pnias. vbi loquēs de eo q̄ eſt in pctō mortali: de quo nōdū exit dicit: ne tñ deſperet: itēʒ qcqd fecerit boni vel facere potuerit hortamur vt faciat: vt oipotēs de⁹ cor illius illuſtret ad pniaʒ. Jſta tria bona ponunſ cōiter. vñ eſt ↄſus. Que cū pctō fiūt dant bona terre. cor faciunt humi-
V 4° le: ſed leuāt tormēta gehēne. ¶ Quartū eſt q̄ per illa bona aſſueſit hō ad bonū: ⁊ poterit ide gigni bonus habitus. Nā qlibet actus nālr̄ eſt aggeneratiuus hitus: vt colli'r.2. ethi. ideo etiā ſi in mortali ſit hō ⁊ exerceat opa bona: ide gigneſ bonus hitus moralis: ⁊ qñ redierit ad graʒ habebit magnū adiutoriū ad bene operandū. ⁊ multa interdū fiūt que lʒ in ſe nō pficiāt: fiunt vt diſponāt ad aliqđ bonū: ſicut baptiſm⁹ ioānis in q̄ pficiebat: ⁊ tñ hoies aſſumebāt illū: vt p euʒ aſſuefierent ad baptiſmū xp̄i: ſicut dr̄ de cōſecra. di.4.c. Nō regenerabanſ. ¶ Quintum eſt q̄ lʒ hō ſit in peccato mortali diabolus habebit minorē ptātem ſup ipſuʒ quāto plura bona fecerit: ſicut refert Grego. in dialogo de iudeo qui munūit ſe ſigno crucis. Et ideo demones nō potuerūt ei nocere: ſed diabolus q̄ eū iuenit dixit pncipi demonū: inueni vaſ
X vacuū: ſed ſignatū. ¶ Sʒ obijcieſ q̄ ad nihil poſſint pficere bona facta in pctō mortali. Quia pma. corin. iʒ. dr̄. Si tradidero corpus meum ita vt ardeā charitatem aūt nō hēaʒ: nihil mihi ↄdeſt. Jtē ezechiel.18. dr̄. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ⁊ fecerit iniquitatē nunquid viuet. Oēs iuſticias eius quas fecerat non recordabunſ in peccato ſuo morieſ: ⁊ non erunt in memoria iuſticie quas fecit. Jtē Grego. ſup ezechielem dicit. Cū mala cōmittimus ſine cauſa: ad memoriā tranſacta bona reuocamuſ: qm̄ in perpetratione maloꝝ nulla dʒ eſſe fiducia bonoꝝ preteritoꝝ. ¶ Dicēdū q̄ meritoria ſunt
Rndeſ obiectioni. bona facta in mortali ad ea que diximus. ¶ Ad pmuʒ dōm q̄ nihil ↄdeſt tradere corpus ita vt ardeat ſine charitate.ſ.
Y Ad p^m arg. ad hoc q̄ ↄſequamur vitā eternā: ⁊ tñ ↄdeſt ad minus ſuppliciū ſubeūdū ⁊ ad alia ſuppoſita. Sic ſoluit Aug. lib. de penitentia. Et habeſ de pe. di.3.c. ſi quis aūt. Dicēs illud qđ ait apl's. Si tradidero corpus meū ⁊c. nihil ↄdeſſe itelligatur ad regnū obtinendū. non tñ ad extremi iudicij tollerabilius ſuppliciū ſubeūdū. Recte tñ apl's dixit: nihil mihi ↄdeſt: vel nihil ſuʒ: q2 res dr̄ ſimplr̄ nihil prodeſſe quādo non prodeſt ad illū finem ad quē eſt. ⁊ q2 oīa opera noſtra debent eſſe ad vitam eternā habendā: q2 illa eſt finis: opera que ad hoc nō
Z Ad 2^m arg. pficiunt dicenſ ſimpliciter nihil prodeſſe: lʒ ad aliqd aliud pficiant. ¶ Ad ſcōm dicendū q̄ deuſ nō recordabiſ iuſticiarū eius qui in peccato mortali moritur aut viuit quantū ad hoc q̄ pro illiſ det ei vitā eternā: bene tamē recordaſ ad hoc q̄ alia bona det: vt nō maneat bonū aliquod oīno irremuneratum. ſic ſoluit magiſter.4. ſen. di.1ſ. circa finem: vbi tangit iſtam qōnē. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ nō debet homo habere fiduciam aliquā in bonis pteritis poſtq̄ eſt in peccato mor-
& Ad 3^m arg. tali ad hoc q̄ habeat vitam eterna per illā quādiu ſic manſerit: ſed per illa deus magis illuminabit eum: vel etiā dabit ei bona aliqua tēporalia. Dicendū tñ q̄ iſta duo argumēta poſtrema non ſunt directe ↄtra bona que fiunt in peccato mortali: ſed cōtra illa que facta ſunt in charitate: ⁊ poſtea mortificanſ p mortalia ſuperuenictia. Et tñ idē cōfitemur de boiſ factiſ in charitate: ⁊ poſtea ſuperueniat pctūm: ⁊ de bonis factiſ in peccato mortali: ſi vtroq̄ modo moriaſ hō i mortali. Nā pficient ſibi ad minus ſuppliciū ſubeundū: vt dcʒ eſt. ⁊ tñ de bonis que fiunt in pctō mortali eſt etiaʒ dōm q̄ nulla

cōfidentia

ꝯfidētia cū eis hn̄da eſt q̄ſi poſſimus vitā eternā ꝑ iſtaz hr̄e
ſ3 ſolū poſſumus hr̄e ꝯfidētiā de placando deū q ēt placaṫ ꝑ
elemoſynas fcās ab exn̄tib⁹ in pctō mortali vt citius eos cō
uertat ad ſe: vt inuit Aug. in enchiridion. ⁊ hr̄ de peni. diſt.
A 3. c. ſane cauendū. ¶ S3 circa h̄ qd̄ dcm̄ eſt ꝓdeſſe bona fcā
in mortali ad minus ſuppliciū ſoluēdū. i. ꝙ ꝑ illa mereamur
dimiutionē aliq̄ꝝ graduū pene in īferno q erāt ōbiti ꝓ pctō
mortali. Dō3 ꝙ ē iſta pō cōis: tn̄ nō ē v̄a: vt alibi oſtēdeṫ.
¶ An bona fcā in peccato mortali redeunte homie ad charitatem viuificentur. Queſtio. CLXXII.

Queritur circa opa fcā in pctō mortali ō qb⁹ dixīmus: an poſtea redeūte hoīe ad charitatē ſint meritoria vite eterne: ita vt ꝑ h̄ viuificenṫ. nā pri⁹
cū fiebāt in mortali ꝓficiebāt ad illa q̄uq̄ȝ q̄ dcā ſt̄ p̄ce. q. ad
uenīēte gr̄a vn̄r iā eē meliora: ⁊ ſic ꝙ ꝓficiāt ad meritū vite
Opinio aliquorū. p̄ª rō eterne. ¶ Aliq dicūt ꝙ ſupueniēte gr̄a reuiuiſcūt: q2 bona
opa magꝭ appropinquāt gr̄e ⁊ charitati q̄ȝ bonū nāle: q2 bo
na opa ex gn̄e ſūt act⁹ v̄tutū moraliū: ⁊ aſſiṁlanṫ valde opib⁹
charitatis: ſ3 qn̄ gr̄a aduenit ei q erat i pctō ꝓficiunṫ nālia. ğ
2ª rō opa bona ex gn̄e fcā in mortali a fortiori ꝓficienṫ. ¶ Itē cā
q̄re opa bona fcā i mortali nō ꝓficiebāt ad vitā eternā: erat
defectus charitatis. ğ cū fuerit caritas reſtituta: qd̄ fit ſalte3
in hoīb⁹ ꝑ pn̄iā: nō erit ōfect⁹ charitatis: ⁊ erūt iſta opa me
A ritoria vite eterne. ¶ Dōm ꝙ opa fcā in pctō mortali ſic̄ tc̄
Rn̄deṫ ad queſitū. q. nō ſunt meritoria vite eterne: ita nec ēt poſtea charitate aduenīēte: qd̄ fit ꝑ pn̄iā: q2 pn̄ia ꝑ3 ſe ordinaṫ ad remotionem
mali. Vn̄ ꝙ aliq̄ bona reſtituanṫ ꝑ pn̄iā nō eſt niſi ꝑ accn̄s
inquātū pn̄ia remouet ꝓhibēs. i. pctm̄ ꝑ qd̄ fit diſio iter hominē ⁊ deū Yſa. lix. Iniq̄tates vr̄e diſerūt iter vos ⁊ deū vr̄3
Cā aūt q̄ remouet ꝓhibēs nō inducit ꝑ ſe aliquē effectū: q2
ſolū ꝓhibet ipedimētū effect⁹. iō ſi effect⁹ d3 iduci: nec̄e ē ꝙ
deṫ alia cā ꝑ ſe reſpcū effect⁹ ſic̄ apiens ianuā remouet ꝓhi
bens ad igreſſu3 domus. Et tn̄ ſi nullꝰs fuerit ad porta3: vel
fuerit aliqs oīno paliticus nemo ītrabit. Hoc ē q2 p̄ter remo
uere ꝓhibēs reqriṫ cā ꝑ ſe reſpectu hui⁹ effect⁹ q eſt intrare
B domū. ſ. pō greſſiua. ¶ Viuificatiōis aūt opeꝝ fcōꝝ in pctō
mortali nō pōt poni aliq̄ cā ꝑ ſe: q2 vita operū depēdet ex vi
ta opantis. nā opa nō dicunṫ viuētia aut vitalia niſi q2 a vi
uente fiūt. Et q2 hō viuit i eē ſpūali ꝑ charitatē ⁊ gr̄a3: opa
hēbunt ꝙ ſint viuētia a charitate opanꝭ. Iō opa q̄ fcā ſt̄ in
pctō mortali nō poterūt viuē ꝑ charitatē ⁊ gr̄a3 poſtea ſupueniente: q2 hitus nō pōt ꝑficē vel forare actū nō ꝓcedēte3
ab eo: ſ3 illi actus nō ꝓceſſerūt ab iſta charitate q̄ nūc eſt: iō
C p'eā nō pn̄t viuificari. ¶ Ad p̄m dōm ꝙ poᶜ nāles ſūt magꝭ
Ad p̄m ar. ꝓpinq̄ charitati ⁊ gr̄e quātū ad rē q̄ȝ act⁹ v̄tutū moraliū eo
ꝙ poᶜ ſt̄ ſbm gr̄e ⁊ charitatis. Act⁹ tn̄ moraliū v̄tutū ſt̄ propinquores charitati ⁊ gr̄e q̄ȝtu3 ad ſiṁlitudinē ſpēi. Iō qn̄ charitas ⁊ gr̄a nūc ſupueniūt ꝑficiunt nāles pōas: q2 in eis fūdanṫ: eo ꝙ ille manēt. actus v̄o boni fci in pctō nō manent:
q2 trāſierūt: iō nō pn̄t ꝑfici ⁊ firmari ꝑ ſupueniētē charitatē
D ¶ Ad 2m dō3 ꝙ cā q̄re opa fcā in mortali nō ſt̄ meritoria ē
Ad 3m arm q2 nō fuerūt facta ex charitate. Nūc aūt l3 charitas ſupueniat nō pōt ꝯferri iſtis opib⁹ ꝙ ex charitate fcā ſint. Iō etiā
ſi nūc manere poſſent nō ꝑficerenṫ: nec redderenṫ meritoria
ꝑ ſupueniētē charitatē: q2 a charitate fcā nō fuerṫ. ō hꝭs. ſ.
Tho. 3. ſen. di. 14. q. de effectu pn̄ie articu. 3. ſub articu. p̄mo.
¶ An opera facta in charitate per ſupuenientē maculā peccati mortalis mortificēṫ. Queſtio. CLXXIII.

Queritur de opib⁹ fcis in charitate poſtea adueniente mortali pctō: an mortificenṫ ita
Opinio q̄rūdā. p̄ª rō ꝙ nō ꝓficiāt ad vitā eternā. ¶ Quidā dicūt ꝙ nō poſſunt
mortificari: q2 qd̄ nō eſt: nō pōt mortificari. Na3 nihil moriṫ
niſi qd̄ viuēs erat. ⁊ tn̄ opa fcā i charitate iā trāſierūt qn̄ ſupuenit pctm̄ mortale. ğ nō pn̄t ꝑ illō mortificari. ¶ Itē pena
2ª rō nūq̄ȝ d3 excedere culpā: ſ3 ſi aliqs mlꝰta bona fec̄ ex maxima
charitate cōmittēt vnū puu3 mortale: forte ex ſurreptiōe vel
pauca aduertentia ꝑdēt oīa bona p̄terita: excedēt pena ſua
ad culpā: q2 plꝰa fuerūt bona q̄ȝ mala q̄ fec̄. ğ nō mōtificātur
3ª rō opa fcā i charitate ꝑ pctm̄ ſupueniēs. ¶ Itē qd̄ mortuū eſt
nō p̄t hr̄e actū vite reſpectu alic⁹: ſ3 opa i ch2itate fcā ab aliquo ipō mortalꝰr peccāte viuūt i alijs ſcis: ſic̄ dī apocalyp. 2°
tene qd̄ tenes ne ali⁹ accipiat coronā tuā. i. ne opa tua q̄ tibi
ꝓmeruerūt coronā ꝓficiāt alti ad coronā: ⁊ tu ꝑdas illa: qd̄
fiet ſi nō tenuerꝭ qd̄ tenes. i. ſi ꝑdiderꝭ charitatē. ğ viuūt iſta
opa in aliq̄ alio. Et ſic illa q̄ ꝑ pctm̄ ſupueniunṫ nō vn̄r mortificari. ¶ Dō3 ꝙ ꝑ pctū ſupueniēs opa bona p̄terita morti
ficanṫ. ſic̄ dī ezechielꝰ. 18. Si auerterit ſe iuſt⁹ a iuſticia ſua ⁊ A
opat⁹ fuerit iniq̄tatē: oēs iuſticie ei⁹ nō recordabunṫ: in pcto Rn̄dci ad q̄ſitū
ſuo morieṫ: ⁊ nō erūt in mēoria iuſticie q̄s fec̄. S3 nō eſſe in qōnis. p̄ª rō.
memoria dei opa nr̄a bona eſt illa eē mortificata: iō ꝑ pctm̄
ſupueniēs mortificanṫ. ¶ Itē Grego. dic̄ ſup ezechie. cū ma B
la cōmittim⁹ ſine cā bona p̄terita ad mēoriā reuocam⁹: qm̄ i 2ª rō
ꝑpetratiōe maloꝝ nllꝰa d3 eē fiducia bonoꝝ p̄teritoꝝ. ¶ Itē
vita operū ē ex vita opanꝭ: ſ3 ꝑ pctm̄ mortale ille q p̄us fece C 3ª rō
rat opa bona mortificat⁹ eſt. ğ opa q̄ fecerat i charitate mor
tificanṫ. ¶ Pro h̄ aūt cōſiderādū ꝙ opa dici mortua vel vi
ua eſt loq equoce de vita ꝑ3 ꝙ i eis repiṫ vita ꝑ attributōe3. D
Illud. n. viuē dī ⁊ viuere appet ꝙ ex ſe aliquem motū h3: q2 Declaratio auctoris.
nomē vite ad oīa illa trahiṫ q̄ ex ſe hn̄t aliquā opationē ſine
p̄n⁹ aliq̄ extrīſeco: ſic̄ illa q̄ itelligūt ⁊ ſentiūt moueṫ: ⁊ appe
tunt: ⁊ nutriunṫ. Et ide ē ꝙ nomē vite tranſmittiṫ ad illa q̄
hn̄t debitā opationē ⁊ effectū ꝑ3 ꝯditionē ſuā. Illa aūt q̄ carent iſta opatiōe vlꝰ p̄uanṫ ea dn̄r mortua. ⁊ ſic dicim⁹ aquā
viuā: ⁊ aquā mortuā. Propri⁹ aūt effect⁹ hūanoꝝ actuū eſt E
ꝙ ꝑ illos ꝑueniat hō ad vltimū fine3 vite hūane: cu3 hō ſit
agēs ꝑ rōnē itēdēs finē. Illi ğ act⁹ vel opa dn̄r viuē ſiue viuentia q̄ hoīe3 ad vitā eternā ꝑducē pn̄t. Illa aūt dn̄r opera
mortua: q̄ faciēdi h̄ nō hn̄t ptātē. Illa v̄o dn̄r mōtificari que
iſtā ptātē p̄us hūerunt: ⁊ poſtea illā amiſerūt. ¶ Propṫ h̄ F
ğ opa bona fcā in charitate i illo q adhuc i charitate manet
viua ſt̄: q2 pn̄t eū ꝑducē ad vitā eternā ſi in h̄ ſtatu decedat.
Opa aūt fcā ſine charitate in eo q manet ſine charitate dn̄r
mortua: q2 ſic exiſtēs nūq̄ȝ ꝑueniet ad vitā eternā. Etiā ſi ſu
perueniat ei gr̄a: illa opa ſꝑ ſunt mortua: q2 ꝑ eā nūq̄ȝ mere
tur vitā eternā: vt oñſum eſt p̄cedēti. q. ¶ In illo aūt q fecit G
opa bona in charitate: ⁊ poſtea gr̄am ꝑdit dn̄r opa mortificata: q2 pctm̄ ſupueniēs ipedit hoīem ire ad vitā eternā ꝑ il
la opa: aut ꝑ quecūq̄ȝ alia: q2 ex̄ charitatē eſt. recte ğ mortifi
cata dicunṫ: q2 pro tūc p̄uata ſunt ptāte ꝑducendi hoīe3 ad
vitā eternā. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ opa bona p̄terita trāſeunt H
quātu3 ad actū manent quātum ad rationē merendi in dei Ad p̄m argum.
memoria: ſicut opa mala trāſeunt quātū ad actū: ⁊ manent
ꝑm reatū. i. ꝙ deus reputet illa obligatoria ad penā. Et quā
tum ad illud eſſe qd̄ opa bona meritoria hn̄t in dei reputatiōe dicunṫ mortificari: q2 p̄us deus reputabat illa digna vi
ta eterna: ⁊ ꝙ per illa hō poſſet introduci ad vitā eternam.
nūc autē reputat ea inepta ad hoc: iō mortificari dicuntur.
¶ Et hoc initur Ezechielꝰ. 18. ſ. Et nō erunt in memoria iuſticie quas fecit. Nō quidē ꝙ aliquid poſſet excidē a dei me
moria ſiue ītellectu: ſed cadūt a memoria ꝑ reputatione3: q2
prius reputabat illa viua ⁊ potētia introducere ad vitā eter I
nam. Et nunc reputat illa nō hr̄e ptāte3 ad hoc. ¶ Ad ſcō3 Ad ſecūdū arg.
dicendū ꝙ nūq̄ȝ eſt pena alicuius maior q̄ȝ culpa ſua: ⁊ tn̄ ꝑ
ingratitudine3 meretur ꝑdere omnia bona p̄terita. Et q2 ꝑ
peccatū mortale quātumcūq̄ȝ paruū ſit hō efficiṫ deo ingratus. perdit oīa bona que fecerat quātu3 ad fructu3 ipſorum
qui erat perducere in vitā eterna3 ⁊ p̄uari omnib⁹ hꝭs non
eſt maior pena q̄ȝ fuerit culpa ſua ingratitudinis. Sic̄ ſi qs
per opera bona ⁊ mlꝰta obtinuiſſet a p̄ncipe magnos hono
res: ⁊ poſtea cōmiſſo ꝯtra eū delicto digno morte ſi priuare K
tur omnib⁹ honoribus quos a principe ſuſceperat ⁊ nō oc
cideretur: nō eſt pena maior q̄ȝ culpa: ſed ecōtrario. ¶ Alꝰr
poteſt dici ꝙ iſte q fecerat multa bona ⁊ poſtea moritur in
vno peccato mortali ꝑuo: nō perdidit aliqd de bonis q̄ p̄us
fecerat: etiā per ingratitudinē: ſed ſolū perdidit diuinā amicitiam: que perdiṫ per quodlib3 peccatu3 mortale inquātu3 L
per illō charitas perit. ¶ Pro quo ſciēdū ꝙ qlibet opibus
bonis meritum cōpetit duplꝰr. ſ. vel ex dei acceptatiōe vel ex
quadā equiualētia nāli. ¶ Primu3 eſt per h̄ ꝙ homo eſt in
charitate ⁊ eſt amicus dei: reputat deus opa eius tāq̄ȝ facta
ab amico ſuo: iō acceptabat ea in plus q̄ȝ ipſa alꝰs valē poſſent. ¶ Scōm eſt ꝙ cuilibet opi bono ex gn̄e ſuo ⁊ ꝑ3 ſua3
magnitudinem ⁊ circūſtantias ⁊ labores in eo impenſos
competit quedā equiualētia p̄mij ex naturali dignitate: etiā
ſine aliqua acceptatiōe amicitie. ¶ Primū iſtorū ꝑditur qn̄
quis charitatē perdit: q2 deſinit eē amicus dei: iō de⁹ nō reputat opa eius tanq̄ȝ amici ſui. Et q2 reputare opera nr̄a digna vita eterna excedit nālem equiualentiā operū ipſorum.
ſicut diciṫ ad roma. 8. Nō ſunt cōdigne paſſiones hui⁹ temporis ad futuram gloriā que reuelabitur nobis ꝓuenit iſta

reputatio

reputatiõ meriti ex eo ꝙ hõ eſt amicus dei: ⁊ de⁹ vult ſic reputare opa eius. Poſtq̃ vo mortal'r peccauerit deſinit eſſe amicus dei. Jõ deus nõ reputabit opa iſta iã digna vita eterna: nec p hoc dĩ hõ pdere aliqd ð merito operũ ſuoꝝ: q2 opa ſua nõ erant ƀ3 ſe digna vita eterna: ſ3 ſolũ q2 de⁹ illa ſic reputabat p hoc ꝙ iſte erat amicus ei⁹. Nũc aũt reputare nõ placet: ⁊ ẽt nõ eſt iuſtũ cũ ſit inimicus illi⁹. ¶ Manet tamẽ opib⁹ iſtis meritũ ƀm qð eſt p nãlẽ equalentiã. Et iſtud nũq̃ perit ẽt ſi qs peccauerit ſepe mortal'r. Nã tñ minuit ſeu minuet ꝑportional'r de pena debita iſti in iferno q̃tu3 iſta opa valẽt ƀm nãlẽ equalẽtiã de pena quã al's biturus erat ſi iſta bona nõ feciſſet. Nihil ǵ pdit hõ de merito opu3 ſuoru3 per pctm̃ mortale: l3 nõ hẽat vitã eternã. ¶ Ad 3^m dõ3 ꝙ ſi aliquid ſit in ſe mortuũ vere nõ p̃t actũ vite exercẽ reſpectu ſui nec reſpectu alteri⁹. accipiẽdo tñ viuũ ⁊ mortuũ metaphorice: vt dcm̃ eſt nihil ꝓhibet illð qð eſt in ſe viuũ eẽ mortuum reſpectu vni⁹ ⁊ reſpectu alti⁹ eẽ viuũ: q2 reſpcũ vni⁹ h3 opationẽ ſuã: ⁊ reſpcũ alteri⁹ nõ h3 pp idiſpõnẽ ei⁹. Sic lux oculis egroꝝ nociua eſt: ⁊ ocul' ſanoꝝ g̃ta eſt. Et tñ ipſa i ſe nõ h3 iſtas duas q̃litates oppoſitas: ſ3 pp diſpõnes diuerſas eorũ in qb⁹ opaẗ cõpetit ei h. ¶ Et ita opa bona fcã ab aliq̊ in charitate q poſtea charitatẽ pdit non ꝓficiũt ei ſi moriaẗ in pctõ illo q̃tũ ad ingratitudinẽ gl'e quã biturus erat: ⁊ ꝓficiunt alijs ſcis: ⁊ ita dñr alij accipe coronã eius. de h. ſ. tho. 4. ſen. di. 14. q. de effectu pñie arti. 4. ſub articu. 2°.

Ad 2^m argu.

¶ An opa fcã in charitate mortificata p pctm̃ mortale poſtea ſupueniẽte gr̃a iterũ viuificenẗ. Qõ. CLXXIIII.

Queriẗ circa opa fcã in charitate q̊ p pctm̃ ſupueniẽs mortificata fuerũt. i. nõ ꝓficiẽtia ad vitam eterna3. ſi poſtea ſupueniat gr̃a: an viuificenẗ. i. cõpetat eis ille g̃dus meriti ⁊ p̃mij q correſpõdebat añq̃ p pctm̃ mortale mortificarenẗ. ¶ Dicũt qdã ꝙ nõ: q2 tũc fiẽt h p pñia3 p quã liberaẗ hõ ð pctõ. Et tñ pñia nõ põt h facẽ: q2 dic̃ hugo de ſcõ vic. ꝙ nẽo d3 i ſpe correctiõis peccare: q2 qð ſemel amittiẗ ip3 ampli⁹ nõ recupaẗ: ſ3 opa fcã in charitate: p peccatũ ſupueniẽs fuerũt ſemel amiſſa: q2 mortificata fuerũt. ǵ nũq̃ poſtea recupabunẗ ad h ꝙ viuãt. ¶ Jtẽ nihil viuificatur niſi qð natũ eſt hr̃e vita3. vita aũt nõ eſt opeꝝ: ſ3 ipſius opantis. ǵ opa nũq̃ viuificabunẗ. ¶ Jtẽ viuẽ ꝓſuppoit eẽ. iõ qð nõ eſt viuificari non p̃t. S3 opa q̊ p pctm̃ mortale fuerunt mortificata: iã nõ ſ̃t. ǵ nõ pñt viuificari. ¶ Jtẽ illud qð moriẗ nõ ſolũ pdit vitã: ſ3 ẽt potẽtiã viuẽdi: q2 p̃n^a vite corrũpunẗ in eo: ſine qbus nõ ẽ põ ad vitã: opa tñ p̃cedẽtia i charitate fcã fuerũt mortificata p pctm̃ ſequẽs. ǵ nõ manet i eis põ ad vitã: ⁊ ſic nõ pñt viuificari. ¶ Dõ3 ꝙ opa q̊ bona fuerunt ⁊ in charitate fcã: ſic p pctm̃ mortificata fuerũt: ita vt p illa hõ non poſſet hr̃e vitã eternã: ita ſupueniẽte gr̃a viuificanẗ vt iã ſint in ſtatu p̃ori i q̊ fcã ſ̃t. Nã tũc erant digna vita eterna. Sic. n. dicit glo. Joelis. 2. ſup illud reddã vob annos. ſ. Nõ patiar pire vbertatẽ quã cũ pturbatõib⁹ ai amiſiſtis. S3 vbertas illa fuit ml'titudo bonoꝝ opeꝝ fcõꝝ i charitate. ǵ p pctm̃ ſupueniens l3 fuerint turbata non peribunt. ¶ Jtẽ p3 hoc q2 ille q dolet de pctis ⁊ ſupuenit illi gr̃a reſtituitur i ſtatũ p̃orẽ. S3 ſi iſte maneret i p̃ori ſtatu qñ opa iſta fecit ex charitate eẽnt ſibi iſta opa meritoria ad vitã eternã. Poſtea aũt ſupueniẽte pctõ ipedita fuerũt: ita vt p illa non poſſet hõ puenire ad vitã eternã. Cũ ǵ p pñia3 tollaẗ totum malũ qð p pctm̃ introductum fuerat: nec̃e eſt ꝙ maneãt illa opa ita meritoria ſic p̃us erãt cũ ex ſeipſis meritoria eſſent. ¶ Jtẽ p3 q2 ſic dcm̃ eſt opa fcã in charitate: l3 trãſeant actu manẽt tñ q̃tũ ad rõnẽ meriti in dĩna reputatiõe vel mẽoria. Et q̃diu ſic manẽt hñt efficatiã quãtũ in ipſis eſt iducendi facientẽ ad vitã eternã: ⁊ ſic dñr viua remanẽ. ¶ Jſtu3 effectũ non hñt in pctõre: q2 p accñs ipediunẗ pp pctm̃ ſuperueniens: qð facit pctõrẽ indiſpoſitũ ad recipiẽdũ fructũ meritorũ p̃cedentiũ: non tñ tolliẗ aliqd de ſ̃ba vel q̃titate illoꝝ meritorũ: q2 opibus in ſua origiẽ. i. tc̃ qñ fcã ſunt: ⁊ ex p̃n° a q̊ fcã ſ̃t. i. a charitate cõpetebat illa q̃titas meriti. iõ ipoſ'e eſt ꝙ p aliqd ex̃neũ tollaẗ eis q̃titas illi⁹ meriti: ſ3 ſolũ hõ ipediẗ hr̃e aliqð bonũ p illa. Vñ poſſet hõ illa pdẽ q̃tũ ad totalez fructũ ipoꝝ p̃ncipalẽ. ſ. vite eterne. ipſis tñ opib⁹ ð q̃titate meriti ſibi correſpõdẽtis nihil tolliẗ. Manet tñ hõ ipeditus pticipare fructũ illoꝝ opeꝝ pp pctm̃. ablata igiẗ idiſpõne a pctõre p pñia3: opa illa p̃cedẽtia icipiũt hr̃e effectũ ſuũ totũ in ipõ: cũ nihil in eis diminutu3 fuerit: ⁊ ſic dñr viuificari. i.

Opio q̊ndam. p̃^a rõ

2^a rõ

3^a rõ

4^a rõ

A Rñdeẗ ad queſitu3. q. p̃^a rõ

2^a rõ.

C 4^a rõ

reduci in ſtatũ illũ in q̊ p̃us erant qñ fcã ſ̃t: tc̃ tñ viua erant. ¶ Sil'e p3 ſi qs hñs bona hẽbat ſil' admiſtrationẽ ⁊ fructũ ipſoꝝ: q2 ſua erãt. Si autẽ efficiaẗ furioſus daẗ ei curator: ⁊ iã nihil põt admiſtrare ð bonis. Et tñ pp h in bonis ſuis nihil minuiẗ: ſ3 itegra manẽt. Jpſe tñ pp furorẽ incidẽtẽ idiſpoſitus eſt ad admiſtrandũ. Jõ nihil de admiſtratiõe pticipat. Si tñ redierit ei mens ſana: ad plenũ reſtituenẗ ei bona ſua oia integre ⁊ illoꝝ adminiſtratio: q2 ablata fuit indiſpõ illa ſ. furor p quã ipediebaẗ admiſtrare. Jta ǵ erit in opatõibus bonis factꝭ in charitate: ⁊ mortificatꝭ p pctm̃ ꝙ p gr̃am rurſus ſupuenientẽ viuificabunẗ redeũdo in p̃orẽ ſtatũ. ¶ Aliqui dicũt ꝙ nõ viuificanẗ p pñia3 ſequẽtẽ ⁊ gr̃a3 ſupueniẽtem nõ ex defectu gr̃e vel pñie: ſ3 q2 illa nõ manent vt viuificari nõ poſſint. ¶ Dõm ꝙ nõ ſtat: q2 h mõ oia ꝯfunderẽtur q2 ẽt ſi qs maneat in charitate opa q̊ iã fecit iã trãſierũt. Si ǵ p h nõ manerẽt viua. nullũ meritũ hoi eẽt ex iſtis: qð fl'm eſt: q2 ſic nõ hr̃et hõ p̃miũ in vita eterna niſi ꝓ vltio ope bono in quo moriẗ. Sic ẽt eẽt de pctis: q2 oia illa trãſeũt. iõ hõ non puniref ꝓ illis: q2 iã nihil ſunt: ſ3 ſolũ ꝓ vltio pctõ in q̊ moriẗ. Jſta aũt falſa ſ̃t. ¶ Jõ dõm ꝙ l3 iſta trãſeãt actu: manent tñ inde reputatiõe q̃tũ ad rõe3 meriti vel demeriti ſic̃ ſi real'r ſp eẽnt. Jõ bona opa viuificabunẗ q̊ in charitate fcã fuerunt: ⁊ p pctm̃ mortale ſupueniẽs fuerant mortificata ſi poſtea ſupueniat gr̃a. ¶ Ad p̃^m dõm ꝙ Hugo nõ intelligit de bono fcõ qð p pctm̃ mortificaẗ: ſ3 de bono omiſſo. Nã tpe q̊ peccat nõ fac̃ bonũ: ⁊ iſtð tp̃s pdit. Jſtð aũt nũq̃ p̃t poſtea recupari: q2 ẽt ſi hõ poſtea ml'ta bona faciat: tñ bona q̊ facẽ poterat i illo tpe in q̊ peccauit ia3 nũq̃ fieri pñt: q2 ſi in alio tpe fiãt ea q̊ tc̃ fieri ðberẽt ipediẗ tp̃s iſtud: q2 in iſto poſſent fieri alia: etia3 ſi tp̃s p̃teritũ nõ fuiſſet ocioſu3. Jõ nõ ẽ poſ'e recupari iacturã tpis p̃teriti. Jõ ſeneca dic̃ ꝙ tpis iactura ẽ grauiſſima. Bona aũt p pctm̃ mortificata recupanẗ: q2 illa integra manebãt: ⁊ ð illis nõ loqẗ Hugo. ¶ Ad 2^m dõ3 ꝙ vita ꝓp̃e viuẽtis eſt ⁊ nõ operũ. S3 dñr opa viuẽtia p analogiã ad viuẽtẽ ꝓducentẽ. ſic̃ arma dñr militaria: ⁊ equus militar[is]: q2 ad militẽ iſta ptinẽt. Et iõ mõ q̊ dñr opa viuẽtia pp viuentẽ pñt dici viuificari. q2 hõ illa opans viuebat. ſ. p charitatẽ qñ illa fecit. ⁊ poſtea p pctm̃ mortuus ẽ. Rurſus vo p gr̃a3 ſupueniẽtẽ viuit. Jõ ipſa opa ẽt viuẽt pp ipm viuẽte3: q2 a viuẽte ꝓducta ſ̃t q nũc ẽt viuẽs eſt qð dĩ pp opa bona fcã ab hoie in pctõ mortali: q2 l3 ipſe poſtea p gr̃a3 viuificeẗ nõ viuificanẗ opa: eo ꝙ nõ fuerũt ab eo ꝓducta qñ viuens erat. ¶ Al'r p̃t dici ꝙ opans ꝓp̃e viuẽ dr̃. Opa aũt dñr viuẽ metaphorice iquãtũ cõpetit eis ꝓp̃us effect⁹ ſic̃ dixim⁹ p̃cedẽti. q. Et q2 effect⁹ ille q cõpetebat opib⁹ factꝭ i charitate. ſ. poſſe pducẽ hoie3 ad vitã et̃nã cõpetit eis nũc hoie reducto in gr̃am. iõ ẽt dñr viuificari metha. ſic̃ p̃us viuẽ metha. dicebanẗ. ¶ Ad 3^m dõ3 ꝙ q̃uis nõ maneãt in actu: manẽt i diuina reputatiõe. Sic̃ ẽt pctã q̊ actu trãſierũt manẽt i dei reputatiõe q p illa reputat hoies obligatos ad penã eterna3. ¶ Ad 4^m dõ3 ꝙ ſi opa in ſeipſis morerẽẗ. i. efficerenẗ ꝙ nõ cõpetẽt eis ille gradus meriti q cõpetebat qñ fcã ſunt: nũq̃ poſſent poſtea reſtitui in vitã: ⁊ tñ opa bona p pctm̃ nõ moriunẗ nec aliqd pdunt: vt oñſu3 eſt: ſ3 ſolũ ipediẗ opans pro illo ſtatu pticipare fructũ illoꝝ. iõ ablato iſto ipedimento dicenẗ iſta opa viuere: ſiue viuificari. ſ. q2 põt operãs per illa deduci ad vitã eterna3 ſicut prius qñ in charitate illa operatus eſt. De hijs ſanctus Tho. 4. ſen. diſtin. 34. arti. vltimo.

Rñdeẗ opi.

Ad p̃^m ar^m

Ad 2^m ar^m

Ad 3^m ar^m

Ad. 4. ar^m

ſ. Tho.

ESto ꝯſentiẽs aduerſario tuo cito du3 es cum eo in via: ne forte tradat te aduerſari⁹ iudici: ⁊ iudex tradat te miñſtro ⁊ i carcere3 mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouiſſimum quadrantem.

ESto ꝯſẽtiẽs. Hic ponitur ſcõm cõrelariũ ad euaſionẽ pene iñfligẽde Et iſta lr̃a multipl'r exponi poteſt. ¶ Uno° p̃t exponi ƀ3 q̊ſdã ꝙ xp̃s ãmoneat hoies h nõ litigare in iudicio: q2 quãuis liceat hoi litigare: ptinet tñ ad quãdã ipfectionẽ: qm̃ iudicia ex pctis oriunẗ. S. n. nemo

A Exponitur littera. p̃^a expõ lr̃e.

peccaret

peccaret iudiciũ nulluʒ forale eẽt. Sʒ qꝛ aliqs vult tenẽ qꝺ
ad ipm nõ ptinet. vel qꝛ aliqs vult petere qꝺ ad ipm nõ pti-
net. Judicia fiũt. Et ſic ex iniqtate rei vel actoris ꝓuenit ꝙ
iudicia ſint neccia. Sic dicit apl's pᵃ corin. 6. Jã qdẽ oino de-
lictũ eſt in vobis: qꝛ iudicia hẽtis inter vos. i. ex pctõ ꝓuenit
B ꝙ iudicia hẽatis. ¶ Ad pfectionẽ aũt nõ ſoluʒ cõpetit vita
re qꝺ malũ eſt: ſʒ ẽt illud qꝺ ex malo orit: vel ex q̃ malũ orit.
iõ vitare iudicia cuiuſdã pfectiõis eſt. Jſtud aũt nõ põt fieri
niſi per h̃ ꝙ hõ cõſentiat aduerſario ſuo: qꝛ ſi nõ ꝯſenſerit ei
C ille petet in iudicio: ⁊ ſic oportebit litigari. ¶ Ad h̃ g̃ dice-
ſſ bat h̃ xp̃s. ⌊ Eſto ꝯſentiens aduerſario tuo ⌋ .i. da ei qꝺ petit
vel qꝺ retinẽ vult: ⁊ ſic nũq̃ʒ litigabis. Sic dĩ. j. in lr̃a. Qui
vult tecũ in iudicio ꝯtẽdẽ ⁊ tunicã tuã tollere: dimitte ei. ⁊
paliũ. i. dimittas ei qꝺ vult: ⁊ ẽt pluſ' q̃ʒ vult: ⁊ nũq̃ʒ erit lis.
¶ Sic ẽt dicit apl's pᵃ corin. 6. Delictũ eſt in vobis: qꝛ iudi-
cia hẽtis iter vos. Qr̃ nõ magꝭ fraudẽ patimini. i. Potiꝰ õbe
retis ſpõte pmittere ꝑuari rebꝰ vr̃is qꝺ ẽ illiꝭ fraudari: q̃ʒ liti
D gare. Et ſʒ h̃ poſſet applicari lr̃a. ¶ Sʒ iſta expõ non tenet
Jmprobat pᵃ expõ coĩt: qꝛ ponit hic iſtꝺ q̃ſi qꝺdã correlariũ ꝺductũ ex illis que
pᵃ rõ. dicebant. ſ. de ira. Et tñ ſi ponat hic iſtꝺ tãq̃ʒ ãmonitio q̃dã
ad pfectionẽ: nõ eſt vt correlariũ ꝺpẽdẽs ex ira. ¶ 2° pʒ qꝛ tc̃
poneret hic ſupflue iſtꝺ dcm̃ vel illꝺ qꝺ hr̃. j. i lr̃a. ſ. ⁊ q vult
2ᵃ rõ. tecũ ꝯtendẽ in iudicio ⁊c̃. Nã exponẽdo iſtud mõ dcõ nihil
aliud iportat p h̃ q̃ʒ p illꝺ. Jõ opʒ al'r iſtꝺ itelligi. ¶ 3° pʒ qꝛ
3ᵃ rõ ſi xp̃s ãmoneret hic iudicia vitare ꝓpter perfectionẽ eſſet h̃
quãtum ad illos qui haberẽt iuſtã cãm litigãdi. Nã q ſcit ſe
iniquã fouere litẽ: peccat litigãdo xp̃s tñ loquit hic de illo q
ſſ hʒ iniquã cãʒ: cũ dicat. ⌊ Ne tradat te aduerſarius tuus iu-
dici: ⁊ iudex miſtro ⁊ in carcerẽ mittaris ⌋. ⁊ tñ nõ mittit in
carcerẽ niſi q iniquus eſt vel cõputat. ¶ Maxie qꝛ xp̃s di-
xit. ⌊ nõ exies inde donec reddas nouiſſimũ q̃drãtẽ ⌋. Et ſic
ipſe aſſerit ꝙ iſte erat debitor quẽ ipe ãmonet. Vitare aũt iu
diciũ in eo q ſe cog̃ſcit debitorẽ nõ eſt pfectiõis ſʒ necitatis:
qꝛ al's mortal'r peccat litigãdo vt nõ ſoluat illꝺ qꝺ ſcit ſe de-
bere. g̃ xp̃s nõ loqt hic de pfectiõe que eſt in vitãdo iudicia.
¶ 4° pʒ qꝛ dĩ hic nõ exies inde donec reddas nouiſſimum
E q̃drantẽ. Et ſic xp̃s aſſerit tãq̃ʒ certum ꝙ iſte quẽ admonet
4ᵃ rõ mittet in carcerẽ: ⁊ nõ exibit ide donec ſoluat. Ex q̃ apparet
ꝙ nõ loqt de iudicio pñtis ſecl'i: qꝛ i iſto nõ ſp iniuſte litigã-
tes mittunt i carcerẽ ⁊ ſoluũt: ſʒ ſepiſſime p iniqtatẽ iudicũ
⁊ talioꝝ miſtroꝝ iudicꝭ ꝯdẽnant Jnnoxꝭ ⁊ abſoluunt q rei
ſunt. g̃ nõ põt itelligi de vitãdo iudicio in pñti pp pfectionẽ
F vite. ¶ 2ᵃ expõ eſt ſʒ q̊ſdã ꝙ itelligat q̃ſi qꝺdã ꝯſiliũ p litiga
2ᵃ expõ lr̃e toribus. Jta ꝙ xp̃s ãmoneat eos q putãt ſe nõ hr̃e iuſtã litẽ
ſſ añ q̃ʒ litigent ꝯcordari cũ aduerſariꝭ. Vñ dĩ. ⌊ Eſto ꝯſentiẽs
aduerſario tuo ⌋. ſ. dãdo ei qꝺ petit' cũ ſcias ipm iuſte petere
ſſ ⌊ cito dũ es in via ⌋. i. añq̃ʒ incipiat lis. Et eſt p̃ſuppoſitio ꝙ
deberent ire actor ⁊ reus de vno loco ad alterũ ad iudiciuʒ
⁊ ꝙ anteq̃ʒ ꝑueniant ad illũ locuʒ dũ ſunt in via debeat ille
qui reꝰ eſt cõſentire aduerſario. Nã ſi ꝑuenerit ad locuʒ iu-
dicꝭ incidet in mlt'a alia incouenientia: qꝛ nõ ſolũ ſoluet qꝺ
G dʒ: ſʒ ẽt puniet ⁊ ſoluet expẽſas iniuſti ⁊ temerarꝭ litigato
ſſ ris. ⌊ Ne forte tradat te aduerſarius iudici ⌋. ſ. accuſando te
vel petendo: qꝛ p h̃ ſi reus fueris iudici traditꝰ es. ⌊ ⁊ iudex
tradat te miniſtro ⌋. ſ. cog̃ſcens te eẽ reũ obiecti criminis vel
rei petite: tradat te miſtro. i. executori. ⌊ ⁊ i carcerẽ mittarꝭ ⌋.
ſ. p executorẽ. ⁊ h̃ forte: qꝛ timebaʒ de fuga iſtiꝰ. Jõ vt manet
debitũ ſecurũ mittit in carcerẽ. ⌊ nõ exies ide donec reddas
nouiſſimũ quadrãtẽ ⌋. i. iuxta rigorẽ exiget a te debitũ: ita vt
non remittat tibi nec minima pars ſignata p q̃drãtẽ q erat
moneta minuta. Et nõ ſolũ h̃: ſʒ ẽt expẽſas ⁊ multa alia ſol-
ues. Jõ melius eſt cito ꝯſentire aduerſario ⁊ ꝯcordari cũ eo.
¶ Jſta expõ vĩ ꝯuenire lr̃e aliqual'r magis q̃ʒ p̃cedens. Qꝛ
ſic exponẽdo differt iſta lr̃a ab illa q̃ hr̃. j. ſ. Et qui vult tecũ
in iudicio ꝯtẽdẽ: qꝛ illa intelliget de vitatiõe litigꝭ pp perfe-
H ctionẽ: ⁊ iſta õ vitatiõe litigꝭ pp incõmoda q̃ ſeq pñt ex iniq̃
lite. ¶ Sed dõm ꝙ illa expõ ẽt nõ ꝯuenit total'r. qꝛ nõ põt
intelligi de iudicꝭs q̃ fiunt in pñti ſecl'o: cũ hic iterdũ p iniq
tatẽ liberent iniuſti ⁊ ꝯdẽnent inſontes. Vñ lʒ aliqs ſit reꝰ
criminiꝭ: nõ eſt hic certũ ꝙ ꝯdẽnabit in iudicio. Xp̃s tñ aſſe
rit tãq̃ʒ certũ ꝙ iſte mittet in carcerẽ ſi nõ ꝯſentiat aduerſa-
rio ſuo. g̃ intelligit de iudicꝭs futuri ſeculi in qbus eſt certi-
tudo oimoda ⁊ q reus ẽ ſp ꝯdẽnat. ¶ Ob h̃ g̃ oẽs ſacri ex-
poſitores exponunt de futuro iudicio ⁊ carcere futuro. ⁊ tñ
eſt dĩa in expõne pp aduerſarium. ſ. qs ſit iſte aduerſarius.

¶ Dicit. n. Augu. lib. de ſmo. dñi in monte. Sʒ videamꝰ qs
eſt aduerſarius cui iubemur eſſe beniuoli. Aut. n. diabol. eſt
aut hõ: aut caro: aut deus: aut p̃ceptũ. Et iõ de iſtis q̃ncꝫ vl'
de aliquo iſtoꝝ nece eſt intelligi. ¶ 3ᵃ g̃ expõ eſt ꝙ aduerſa
rius ſit diabolus cui iubemur ꝯſentire dũ ſumꝰ i via. ¶ Sʒ 3ᵃ expõ I
huic expoſitiõi repugnat Aug. 4. lib. dicẽs. Sed diabo. nõ
video qũo iubeamur eſſe beniuoli: aut ꝯcordes: aut ꝯſentiẽ-
tes. Vbi eni cõcordia ⁊ beniuolẽtia: ibi amicitia. Nec qſq̃ʒ
dixerit amicitiã cũ diabolo eſſe faciẽdaʒ: nec cõcordare cum
illo expedit: cui ſemel renũciando bellũ indiximꝰ. Nec con-
ſentire illi opʒ: cui ſi nunq̃ʒ ꝯſenſiſſemus nũq̃ʒ in iſtas inci-
diſſemus miſerias. ¶ Hieroꝝ. tñ ſup mattheũ. vult ꝙ poſſit K
exponi hoc de diabolo. ⁊ ponit quorũdaʒ intẽtionem dicẽs. Opinio
Quidã dicunt a ſaluatore p̃cipi vt ſimus beniuoli erga dia q̊rundã
bolum ne faciamus penã ſuſtinere pro nobis quẽ dicũt pro
nobis eẽ torquẽdum ſi vitia ei ſuggerẽti ꝯſenſerimꝰ. ¶ Sʒ
iſta expõ nõ ꝯuenit: qꝛ tũc videret xp̃s p̃ncipal'r intẽdẽ hic
bonũ diaboli ⁊ nõ nr̃m. ſ. vt ille nõ puniat pp pctã nr̃a. ⁊ tñ
falſuʒ eſt: qꝛ pp nos xp̃s iſta dicit vt euitemꝰ tradi iudici: ⁊
mitti in carcerẽ. ¶ Jtẽ nõ eſt hõ ꝯſentiẽs diabo. ſed potius
diſſentiens: ſi ſuggeſtiões eius nõ recipiat. Jtẽ Hieronꝝ. po-
ſitionẽ iſtã iprobat. ¶ Quarta g̃ expõ eſt ꝙ intelligatur de L
demone cui hõ dĩ cõſentire p hoc ꝙ obſuat pactũ factuʒ in 4. expõ
bap° de abrenũciando demõi. Sic dic̃ Hiero. ibidẽ. Quidaʒ
cautius diſputãt in baptiſmate. Singl'os pactũ inire cũ dia.
ei abrenũciãdo. Si g̃ ſuauerimus pactũ beniuoli ⁊ ꝯſentiẽ
tes ſumꝰ aduerſario: ⁊ nequaq̃ʒ in carcere recludẽdi. ¶ Sʒ
dõʒ ꝙ iſta expõ nõ tʒ: qꝛ hõ nõ inuit pactuʒ cũ demone. ſed
potius pactũ cum deo ꝯtra demonẽ de abrenũciando ſatha
ne ⁊ põpis eius: iõ non ꝯſentimus ei ſeruãdo pactũ. ¶ Jtẽ
diabolus nollet ꝙ iſtud pactuʒ ſeruaremus: ſed ideo nos tẽ
ptat vt nõ ſeruemus: ſi ergo cõſentientes ei eſſemus nõ ſer
uaremus illud. ¶ Jteʒ non conuenit: qꝛ diabolus eſt hic mi
niſter iudiciꝭ: cui peccatores ad puniẽdũ a deo tradẽdi ſunt M
Non eſt ergo ipe aduerſarius q tradit nos iudici. ¶ Quin 5ᵃ expõ
ta expoſitio eſt ꝙ intelligat de carne que recte eſt aduerſa-
rius noſter. Nã ad gala. 5. dicit ꝙ ſpũs ꝯcupiſcit aduerſus
carnẽ: ⁊ caro aduerſus ſpũm. Hec eni inuiceʒ ſibi aduerſan
tur. ¶ Sed qũo ꝯſentiendũ eſt ei: qꝛ potiꝰ p h̃ ꝙ hõ ꝯſentit
ei peccat. ſicut dĩ Jaco. p̊. Vnuſqſq̃ʒ tẽptat a ꝯcupiſcẽtia ſua
abſtractus ⁊ illectus. i. a cõcupiſcẽtia carnis. Jdeo dicit apo
ſtolus ꝙ q ambulant ſm carnẽ mortui ſunt. ſ. ꝙ nõ ꝯſequã
tur regnũ dei. ad gala. 5. Poſſet autẽ intelligi ꝙ cõſentiret
aliquis aduerſario ſuo. i. carni nõ quãtũ ad id qꝺ illa appe-
tit: ſed quãtum ad id qꝺ ipſi bonũ eſt. Eſt aũt bonũ carni nõ
peccare. qꝛ ſic hẽbit vitã eternã ſil' cuʒ aia. ¶ Sʒ iſta expoſi
tio multũ eſt extorta. ideo Augu. nõ ꝯſentit illi lib. de ſmõe
dñi dicens. Carni v̊o multo minus video qũo conſentiẽtes
eſſe iubeamur. Magis enʒ pctõres ei ꝯſentiunt. q v̊o eam
ſeruituti ſubꝭciũt non ei cõſentiunt: ſed eaʒ ſibi cõſentire co
gunt. ¶ Jteʒ non tenet iſtã expoſitionẽ Hieronꝝ. ſup mat.
dicẽs qũo ẽt caro mittẽda erit in carcereʒ ſi aie nõ ꝯſenſerit.
¶ Lʒ hoc poſſet ptinere ad aliam expoſitionẽ ſextã. ſ. ꝙ aia N
dicatur aduerſarius: qꝛ aduerſat carni. ad gal. 5. c. ⁊ accipia 6. expõ
tur hõ pro carne ⁊ deſiderꝭs eiꝰ ſicut apl's ſepe accipit. Et
tunc bonũ eſt ꝯſentire aduerſario nr̃o. ſ. anime. Et quantuʒ
ad hoc magꝭ cõuenit iſta expoſitio q̃ʒ quinta p̃cedẽs: tamen
obſtat: qꝛ tũc aduerſariꝰ dʒ tradere nos iudici. aia tñ nõ tra-
det carnẽ: ſʒ ipſa cũ carne tradet. ¶ Jtẽ hõ mittitur in carce
rem: ⁊ nõ aduerſarius eius qui ipſuʒ iudici tradit: ⁊ tamen
tam aia q̃ʒ caro pctõriꝭ ſimul mittẽtur in carcerẽ: ideo nõ vo
catur aia aduerſarius. ¶ Jtem non põt oino vocari aia ad
uerſarius carnis: qꝛ aduerſariꝰ agit aliqd pp qꝺ aliꝰ ſuus ad
uerſarius offenſus tradit illũ iudici. Caro tñ non põt aliqd
facẽ ſine aia: iõ non põt aia tãq̃ʒ aduerſariꝰ eius tradẽ ipam
corã iudice. ¶ Jſta oia tãgit Hie. ſup mat. dicẽs qũo ẽt caro
mittẽda erit in carcerẽ ſi aie nõ ꝯſenſerit: cũ aia ⁊ caro piter
recludẽde ſint. Nec quicq̃ʒ poſſit caro facere niſi qꝺ aia ipa
uerit: aut ſpũs ſanctꝰ hitans in nobis carnẽ vel animam re O
pugnantes iudici tradere cuʒ ipſe ſit iudex. ¶ Et etiã iſtud 7. expõ
vltimum pertinet ad ſeptimaʒ expoſitioneʒ: qꝛ dicunt aliqui
ſpiritũ ſanctũ eſſe aduerſariuʒ noſtrum. ¶ Et iſta expoſitio
etiã ꝯuenit plus q̃ʒ p̃cedẽtes. Nã aduerſat nobis ſpũs ſcũs
inquãtũ nos ꝯ̃ria ei volumus: qꝛ caro ⁊ aia vt eſt ifixa carni
inclinant cõtra deum vt non ſequamur ea que deus iubet.

Et ſi in via.i.quãdiu viuimus ɔcordamur deo:nõ mittemur in carcerẽ poſt mortẽ:alioqn erit pena eterna. ¶ Iſtã expõnem aliq̃lr ſequit Aug.li.de ſermo.do.in mõ.dicens. Fortaſſis.n.iubemur deo ɔſentire a quo peccãdo receſſimus:vt aduerſarius nr̃ dici poſſit dũ nobis reſiſtit. Deus.n.ſupbis reſiſtit. Et hoc mõ deus aduerſarius nr̃ eſt: ⁊ iudex eſt xp̃s hõ. Nã ei traditũ eſt omne iudiciũ Ioã.v. Pr̃ nõ iudicat quẽq̃: ſed oẽ iudiciũ dedit filio,vt oẽs honorificent filiũ. Et ſic quaſi deitas accuſat nos corã homine xp̃o de trãſgreſſione ſuorum p̃ceptorꝝ ⁊ a xp̃o tradimur miniſtro:q: ab ipſo ɔdẽnabuntur mali.vt eant in ignẽ cũ diabolo ⁊ angelis ei⁹.ĩ.xxv. Et hoc dicit Aug.eo.li.ſ. Quiſq̃s ergo in hac vita nõ fuerit recõciliatus deo per mortẽ:filio eius tradet iudici cui pr̃ dedit iudicium facere. ¶ Iſta expõ aliq̃lr põt ſtare: ſed nõ oĩo cõuenit. Unde Hiero.nõ ſuſcipit eã dicens. Aut quõ ſpirit⁹ ſanctus habitans in nobis carnẽ ⁊ aĩam repugnantes dicetur iudici tradere cũ ipſe ſit iudex. ¶ Dato tñ q̃ dicamus iudicium eſſe datũ xp̃o hoĩ:deus tñ nõ vocabit accuſator nec aduerſarius:q: ipſe neminẽ accuſat:lꝫ ſit ipſe iudex ⁊ teſtis Iere.xxxix. Ego ſum iudex ⁊ teſtis dicit dñs. Accuſatorẽ autem eſſe deo nõ cõpetit:q: dicit quẽdã ſtatũ imperfectũ ⁊ deſideriũ ad penã alterius quã per ſeipſum inferre non põt:ſꝫ per alterꝝ inferri petit.qd̃ deo nõ cõpetit. Si g̃ xp̃o ſm q̃ hõ non cõpetit accuſare hoĩes ſic ipſe dixit Ioã.v. Nolite putare:q: ego accuſaturus ſim vos apud patrem:eſt qui accuſat vos Moyſes in quo vos ſpatis:a fortiori nõ ɔueniet deo ſꝫ nãm diuinã accuſare hoĩes. Et ſic non intelliget de hoc. Unde nec Aug.manet totalr̃ in hac expõne. ¶ Octaua expoſitio eſt q̃ itelligat de precepto diuino qd̃ vocat aduerſari⁹ noſter qui aduerſat iniquitatib⁹ nr̃is ⁊ cõpeſcit illas. ⁊ praua deſideria nr̃a que aduerſant legi.ad ro.vĩĩ. Hinc aduerſario dꝫ hõ in via ɔſentire.i.opari iuxta oĩa que diſponunt in diuinis preceptis. ⁊ ſic ɔſentiemus ei in via.i.dum viuim⁹. Si aũt viuentes ei non ɔſentimus qd̃ eſt cito conſentire:p⁹ mortem non poterimus ei ɔſentire:q: iã non erit tp̃s operãdi ſꝫ legem:ſed iudicãdi hoĩes ex lege. Id̃ dr̃:ne forte tradat te iudici aduerſarius.i.p̃ceptuꝫ ipſum quod tranſgreſſi ſumus h̃ accuſabit nos apud deũ:q: nihil eſt vnde teneamur rei niſi ex lege nobis impoſita quã non ſeruauimus. Et hoc ɔſonat v̇bis xp̃i Ioã.v. Nolite putare q̃ ego accuſaturus ſum vos apud patrẽ:eſt qui accuſet vos Moyſes. Videt autẽ Moyſes accuſaturus Iudeos:q: de tranſgreſſione legis accuſabũtur:que lex per Moyſen data eſt. ⁊ tũc iudex tradet vos miniſtro:q: qui fuerit poſt mortẽ inuentus reus de trãſgreſſione legis tradetur diabolis a deo vt puniatur eternaliter. ¶ Iſtã expoſitionẽ poſt oẽs tenet Aug.li.de ſermo.do. ⁊ in hac manet dicens. Quõ aũt poteſt recte dici eẽ homo in via cũ deo:niſi q: deus vbiq̃ eſt. Aut ſi nõ placet dici impios eẽ cũ deo qui vbiq̃ preſto eſt:ſicut non dicimus cecos eſſe cuꝫ luce que eos circũfundit. Unũ reliquũ eſt:vt hic aduerſariũ p̃ceptum dei intelligamus:qd̃ aduerſatur peccare volẽtibus ⁊ datum eſt nobis ad hanc vitã vt ſit nobiſcũ in via:cui opꝫ nos cito ɔſentire legendo preaudiẽdo:deferẽdo ei culmẽ auctoritatis:vt qd̃ aliquis intelligit non oderit ꝓꝑ h̃ q̃ aduerſatur peccatis ſuis:ſed magis diligat ꝓꝑ correctionẽ. Quod v̇o obſcurũ eſt oret vt intelligat. ¶ Nona expõ eſt:que ẽ cõmunior ⁊ ɔcordat magis lr̃e.qd̃ intelligat de aduerſario.i.d̃ illo quẽ offendimus ⁊ a quo debemus recõciliationẽ peter. ¶ Huic.n.magis applicant oẽs partes lr̃e ⁊ etiã cõuenit p̃cedentibus. Q:.ſ̃.dicebat de ira:deinde dicebatur de reconciliatione quã hõ facere debet cum ꝓximo quẽ offendit per irã vel alias. ⁊ q: ſi aliq̃s vellet recõciliari ꝓximo ⁊ nollet ſatiſfacere ei non fieret recõciliatio:opꝫ q̃ ſatiſfaciat. ⁊ iſta ſatiſfactio eſſe debet ſm voluntatẽ aduerſarĳ leſi.i.ſm q̃ põt velle iuſte. ⁊ quãtũ ad hoc debemus ei cõſentire. Si ãt non cõſenſerimus dum viuimus dãnabimur:q: poſt mortẽ non eſt locus reconciliationis. ¶ Iſtũ ſenſum poſt omnes tꝫ Hieronẏ.ſuper Mat.dicẽs. Ex p̃cedentibus manifeſtus eſt ſenſus q̃ dñs nos ad ɔcordiã ꝓximi hortat. Nam ſupradictũ ẽ vade recõciliare fr̃i tuo. Et hic modo applicat lr̃a.ſ. ⌊Eſto conſentiens aduerſario tuo⌋.i.illi quẽ offendiſti. ⁊ põt intelligi vno modo q̃ loquat illis qui nollunt reconciliari eis quos offenderunt. Supra.n.iuſſerat q̃ reconciliaremur fratrib⁹. ⁊ q: aliq̃s forte hoc contẽneret:ponitur quedam iductio ad iſtud.ſ.q: ſi homo nolluerit hic reconciliari:in futuro ſeculo dãnabitur. Et iſte eſt ɔueniens ſenſus. ⁊ eſt iſtud dictũ q̃ſi quedã ꝑticula precedẽtis:q: ibi ponebat mandatũ ⁊ h̃ ponitur pena nõ facientis. ¶ Alr̃ põt intelligi q̃ loquat de ſatiſfactione.ſ. Aliq̃s iuit ad petẽdũ recõciliationẽ ⁊ leſus petit ſatiſfactionẽ offenſe. Forte iſte non vult p̃ſtare: ſed credit ſatis eſſe q̃ reconciliationẽ petat. Xp̃s autẽ dicit q̃ petẽs reconciliationẽ debet conſentire aduerſario ſatiſfactionẽ petẽti:q: al's in futuro cõdẽnabitur. ¶ Aliter põt intelligi.ſ.qd̃ xp̃s loquatur de offenſo.ſ.q̃ ꝓꝑ legẽ precedentẽ offendens petiuit recõciliationẽ ab eo quẽ leſerat.ille aũt forte nõ vult veniã dare. Tunc offendẽs non tenet amplius:ſed offenſus peccat⁹q: noluit ei recõciliari. Et cõtra iſtũ loquit xp̃s dicẽs. ⌊Eſto cõſentiens aduerſario tuo⌋.i. aduerſarius tuus qui te leſit,petit a te veniã eſto ɔſentiens illi.i.da veniã ſicut ille petit:q: al's cõdẽnaberis. Sic dicit Chriſo.ſuper Mat. Tradet te xp̃s conuincens te reũ ſi prius rogauerit:qui enĩꝫ prius rogat inimicũ reũ facit eum ante dñꝫ.ſ.ſi noluerit ei recõciliari. ⌊Cito dum es in via.⌋ Iſti tres ſenſus precedẽtes ſũt cõuenientes ⁊ per eundẽ modũ applicat lr̃a omnib⁹. Id̃ poſtea niſi replicantur: ⁊ dr̃ ⌊dum es in via⌋.i.dũ viuis:q: dũ manemus in corꝑe nunq̃ peruenimus ad terminũ ſiue ſtatum beatitudis aut miſerie:ſed quottidie variare poſſumus in bonũ ⁊ in malũ. Id̃ hic eſt locus lugendi pctã:qm̃ in futuro nõ erit locus ɔuerſionis:ſed punitionis ⁊ iudicĳ. Id̃ duꝫ hõ eſt in via non traditur iudici:ſed recõciliari põt:poſt viaꝫ auteꝫ non eſt locus reconciliationis:ſed tradet reus iudici. ¶ Et dr̃ cito:q: rei poſt mortẽ conuerti vellent ſi locus eẽt: ⁊ tamẽ iã locus non erit:ſed pnĩa eorꝫ infructuoſa erit. Sapiẽtie.v. Videntes impĳ turbabunt ⁊ dicent intra ſe pnĩam agentes. Hĳ ſunt q̊s aliqñ habuimus in deriſum. Cũ autem hõ viuit ⁊ in quacunq̃ ꝑte vite vſq̃ ad vltimũ vite momentum:ſꝑ cito eſt:q: ɔuerſionis locus ſꝑ ẽ. ¶ Qd̃ ſignificauit paterfami.ɔducens operarios in vineã ſuã.ĩ.xx. Nã oĩ hora diei operarios cõduxit vſq̃ in finẽ diei.ſ.horã vndecimam: ⁊ iam non reſtabat de die niſi hora vna. ⁊ forte iſta vndecima erat vltima hora ſm modũ cõputandi q̊rũdã qui computant horã vndecimã poſtq̃ pulſata eſt vndecima. Et ſatis apparet:q: eodẽ.c.dr̃ q̃ iſti nouiſſimi hora vna fecerũt.ſ. hora duodecima. ¶ Ita g̃ in vita eſt vſq̃ ad finẽ vite ſꝑ eſt cito. Unde abſolute noĩauit hic viã:nõ excludens aliquã ꝑteꝫ vie. In q̊ innuit q̃ oĩ tꝑe eſt locus cõuerſiõis niſi poſtq̃ q̃s eſt corã iudice:q: tunc aduerſarius tradit reũ iudici. Sic expõit Chri. ſuꝑ Mat.dicens:feſtinat dñs vt ad amicitiã feſtinemus inimicorꝫ nr̃orꝫ quãdiu viuimus in hac vita:ſciens q̃ pericl'oſum eſt ſi vnus de inimicis pace non facta mortuus fuerit. ¶ Alr̃ poteſt intelligi q̃ via ⁊ cito ſint due ɔditiones recõciliationis.ſ.q̃ in via facienda eſt:q: poſt vitam fieri nõ põt. Etiã cito facienda:q: non eſt diu expectandũ:ſed mox vt homo potuerit reconciliet fr̃i ſuo. ⁊ hoc ſatis innuit xp̃s. ſ̃. i lr̃a dicens min⁹ relinquẽdũ eſſe apud altare ⁊ eũdũ ad reconciliationẽ petendã. ¶ Hoc mõ expõit Hylarius dicens q̃ nullum tp̃s vacuũ affectu placibilitatis dñs eſſe ꝑmittit:cito in vite nr̃e via nos aduerſario nr̃o reconciliari p̃cipit. Rõ hui⁹ eſt:q: quãdiu q̃s nõ hꝫ affectũ recõciliatiõis manet in odio fr̃no ⁊ totũ iſtud tp̃s perit:q: hõ eſt in pctõ mortali. Id̃ cito recõciliatio petẽda eſt vel deſiderãda:ne ĩfructuoſe nob̃ tempora effluãt. ⌊Cũ eo⌋.i.dũ ambo aduerſarĳ viuitis reconciliatio faciẽda eſt:q: poſt mõtẽ alterius recõciliatio ab illo peti non põt. Nõ tñ eſt putandũ q̃ mortuo illo a quo petenda eſt venia nõ poſſit q̃s recõciliationẽ hr̃e:q: lꝫ non poſſit eaꝫ hẽre a ꝓximo:hẽbit eã a deo. Magis tñ puniet ſi ex negligẽtia vel iniq̃tate omiſit veniã petere ab aduerſario viuente. ſꝫ q: nullũ peccatũ eſt qd̃ remitti nõ poſſit:ẽt iſta negligẽtia vl' iniq̃tas per pnĩam purgat. ¶ Augu.aũt nollebat iſtã expõneꝫ tenere ꝓꝑ iſtã particulã. Un̄ dicit in li.de ſermo.do.i mõ. Non video quõ accipiã ab hoĩe nos iudici tradi vbi xp̃ꝫ iudicẽ intelligo. Et ẽt ſi occidẽdo q̃s nocuerit hoĩ nõ erit iam tp̃s quo ɔcordet cũ eo in via.i.in hac vita:nec tñ id̃ nõ ſanabit penitẽdo:q̃ſi dicat imo ſanabit. ¶ Dõm q̃ iſta expõ ẽ cõueniens ꝓꝑ cãs.ſ̃.dcãs: ⁊ a Hiero.iſta ſola tenet. Nicolaus ẽt iſtã ſolã ponit: ⁊ cõiter oẽs ſequunt eam. Qd̃ aũt dic̃ Augu.poſſe ſaluari eũ q nõ recõciliat fr̃i hic:verꝫ eſt: ⁊ tñ tenet recõciliari ei viuẽti ſi p̃t: ⁊ ſi nõ p̃t:ſuffic̃ deo recõciliari. Sic̃ in eo qui alterꝫ occidit ſic ipſe dicit. Nã non p̃t recõciliari ei: ſꝫ ẽt qñ potuit ⁊ noluit ei recõciliari p̃t poſtea ꝑ pnĩaꝫ ſanari

ff vt dictū eſt.⌊ Ne forte tradat te aduerſarius iudici. ⌋ Iudex
AA erit xp̄s cui pr̄ dedit oē iudiciū facē. Joā. v. Sic dic̄ Aug. vbi
s̄. iudicē itelligo xp̄m. Pr̄. n. oē iudiciū dedit filio. Aduerſa-
rius eſt ille quē leſim⁹. Qui dr̄ tradere nos iudici: q꞉ pp̄ pec
catū qđ in eū cōmiſimus de quo noluim⁹ recōciliari ſibi: tra
demur iudici. Sꝫ pp̄ h̄ ēt Aug. nō recipiebat iſtā expōnē di-
cens. Nō āt video quō accipiā ab hoie nos iudici tradi vbi
xp̄m iudicē itelligo: añ cui⁹ tribunal oēs exhiberi oꝫ. Quō ḡ
BB iudici traditus eſt q añ iudicē exhibeť ꝑiter? ⸿ Dōm aūt ꝙ
nō exhibebit vn⁹ hō aliū: tāq̄ꝫ ipſe accuſet eū: ſed diceť exhi-
bere vel accuſare: q꞉ pctā cuiuſcūqꝫ que cōmiſit in aduerſa-
riū ſuū eū accuſabūt. Sic accipiť Jo. v. Nolite putare ꝙ ego
accuſaturus ſuꝫ vos apud prēꝫ. Eſt q accuſet vos Moyſes.
Nō eſt ſenſus ꝙ moyſes potiuſq̄ꝫ ali⁹ debēt accuſare iudeos
ſed pctā que ipſi cōmiſerūt ꝯ legem moyſi accuſabunt eos.
⸿ Sic expōit hyla. ſup Mat. dicēs. Aduerſari⁹ tradit nos
iudici: q꞉ manēs in eū ſimultatis nr̄e ira nos arguit. i. Jra q̄ꝫ
hūimus ꝯ eū que adhuc manet accuſabit nos. Et eſt ſenſuſ.
Aduerſari⁹ tradat te iudici. i. accuſet te apud iudicē mō p̄di-
cto. Uel tradat te. i. pp̄ eū tradaris. ſ. pp̄ pctā in eum cōmiſſa.
⸿ Alr̄. n. vnus hō nō pōt tradē aliū deo: q꞉ nō hꝫ vn⁹ ꝑtātē
ſup aliū poſt hāc vitā: ſꝫ oēs ſunt imediate ſubiecti deo: ⁊ ita
veꝝ eſt v̓bū Aug. ſ. quō iudici traditur⁹ eſt q añ iudicē ꝑiter
exhibeť. Quaſi. d. Nō poterit vnus hō exhibē alteꝝ deo: ſꝫ
oēs ibi exhibebunť. ſ. per angelos qui ꝯgregabūt oēs hoies
ĩ. xiij. vbi dr̄ ꝙ meſſis eſt ꝯſumatio ſecl̓i ⁊ meſſores ſt̄ angeli
qui colligēt triticū in horreū. i. ponēt bonoſ corā deo i regno
celoꝝ p̄ntātes eos iudici: vt ab eo laudē accipiāt ⁊ nō ſniaꝫ.
Et dr̄ forte: ⁊ nō poniť per modū dubitādi: ſic̄ aliqñ in ſacra
ſcriptura forte poniť: ⁊ nullā dubitationē iducit. ſic̄ gen̄. iij.
ne forte moriamur. Et tñ nl̓li dubiū erat: qđ certiſſime more
retur hō ſi comederet de ligno vetito: ⁊ ita hic nō iportat du
bitationē: ⁊ meli⁹. ĩ. vij. nec mittatis margaritas v̄ras añ por
cos ne forte ꝯculcent eas pedib⁹ ſuis. Et tñ nulli dubiū erat
qn ꝯculcaturi eēnt illas pedibus. ⁊ ita forte nō dicit hic du-
CC ff bitationē aliquā: q꞉ certiſſime tradeť iudici qui nō fuerit ad-
uerſario recōciliatus. ⌊ ⁊ iudex tradat te miſtro. ⌋ Snia la-
ta ꝯ reū tradeť executioni: ⁊ ad h̄ tradeť re⁹ miſtro. i. executo
ri: vt puniat eū. Aug. dicit ꝙ iſte miſter eſt angelus: q꞉ ange
li miſtrabāt xp̄o p̄ce. c. Acceſſerunt angeli ⁊ miſtrabāt ei. Et
dicit hoc eē: q꞉ credim⁹ xp̄ꝫ vētuꝝ cū angelis ſuis ad iudicā
duꝫ. ⁊ h̄ veꝝ eſt: q꞉. ĩ. xvi. dr̄ filius hois vētur⁹ eſt in gl̓ia prīſ
ſui cū angelis ſuis: ⁊ tūc reddet vnicuiqꝫ ſꝫ opa ei⁹. Tp̄s tñ
iudicij erit ſm ꝙ vnicuiqꝫ reddeť ꝓ opib⁹ ſuis. Meli⁹ tñ itel-
DD ligi p̄t ꝙ miſter ſit diabolus: q꞉ mali traduntť puniēdi. Et tñ
nō puniunť per angelos bonos: ſed ꝑ malos: ⁊ cū eis mittū
tur. ĩ. xxv. Jte maledicti ⁊c̄. cū diabolo ⁊ angelis ei⁹. ⸿ Jſti
ſt̄ miſtri dei ad iferēdū malū: ſiue miſtri ad irā: ſic̄ dr̄ ad rom.
xiij. de iudice. Dei. n. miſter ē vindex in irā ei qui malū agit.
Jta ⁊ diaboli ſt̄ miſtri dei in irā: q꞉ ꝑ illoſ mittit de⁹ irā ſuā ſu
ꝑ pctōres. pſal. lxxvij. Miſit in eos irā idignatōiſ ſue imiſſio
nes ꝑ angelos malos. ⸿ Et ſic expōit Chri. ſup Mat. dicēs
Miſtro. i. angelo penaꝝ crudeli: ⁊ iſte eſt diabolus. Bōi eni
angeli nulli penā iferunt: maxie in inferno: q꞉ ibi pena nō ē
EE ff ad emēdationē: ſꝫ ad ſeueritatē. ⌊ Et in carcerē mittaris ⌋. ſ.
diabolus mittit ꝯdēnatos in carcerē. i. i gehenā: q꞉ ibunt in
ignē eternū cū diabolo ⁊ angelis ei⁹. ĩ. xxv. ⸿ Pōt ēt vt dic̄
Chri. accipi carcer ꝓ tribulatōib⁹ hui⁹ ſeculi i q̄s plerūqꝫ pec
cantes mittunť a deo. Hoc veꝝ eſt: q꞉ ēt ſepe hic ꝓ pctis pu-
nimur. ⁊ tñ nō accipiť ꝯueniēter ꝓ pena tpali: q꞉ hic ſꝑ eſt lo
cus recōciliatōis: ⁊ tñ qñ qs tradeť iudici: nō erit loc⁹ recon
ciliationis. Unde nec ipſe manet in hac ſnia: ſꝫ itelligi dꝫ vt
FF ff s̄. ⌊ Amē dico tibi nō exies inde donec reddas nouiſſimum
quadrātē. ⌋ Dixerat pctōrē mittēdū in carcerē. ⁊ q꞉ forte ali
quis iſtū carcerē ꝯtēneret putās aliqd leue eē: poſuit graui-
tatē ei⁹ dicēs ꝙ hō nō exiret inde. ſ. nūq̄ꝫ exiet: q꞉ i iferno re-
dēptio nulla eſt. Dr̄ āt: donec reddas q̈drātē nouiſſimū. i. do
nec ſoluas vltimū denariū quē debes. Eſt. n. q̈drās monete
gen⁹ valde minute. Sic dicit Hiero. ſup Mat. Quadrās ge
nus nūmi ē qđ hꝫ duo minuta. Hoc eſt ḡ: qđ dic̄ nō egredie-
ris de carcere donec ēt pctā minuta perſoluas.
⸿ Quō intelligať nō exies inde donec reddas nouiſſimuꝫ
quadrātē: cū de inferno nullus exeat. Q̄ō. CLXXV.

Opi. q̄rūdā **Queritur** quō dr̄ hic: nō exies inde donec ⁊c̄. cū
de inferno nulluſ vnq̄ꝫ exeat. ⸿ Qui
dā dicūt ꝙ nō itelligiť de pena ifernali: ſꝫ de pena p̄ntꝭ tpis.
Nā Chri. ſup Mat. dic̄ vl̓ anguſtie h⁹ mūdi appellāť carcer:
in q̄s plerūqꝫ peccātes mittimur a deo. Et ēt h̄ mō dici p̄t ꝙ
iudiciū qđ h̄ agiť eſt iudiciū p̄ntis tpis. ſ. qñ hoies corā iudi-
ce litigāt. Sic dic̄ Chriſ. ſup Mat. ſ. Uel loqť h̄ de iudicib⁹ q
ſt̄ in mūdo iſto: vt nō ſolū a futuris: ſꝫ a p̄ntib⁹ auditorē indu
cat q ſt̄ añ oculos ⁊ magis ꝯſueuerūt mouē: ſic̄ ⁊ Paul⁹ di-
cit. Si male feceris time ꝑtātē. Nō. n. ſine cā gladiuꝫ portat.
⸿ Dōm tñ ꝙ nō ꝯuenit iſta expō huic lr̄e: q꞉ tā iudiciū quā
pena nec̈e ē ꝙ itelligant ad futuꝝ ꝑtinē. Ad Chriſ. āt dōm
ꝙ ipē nō manet in hac poſitiōe: ſꝫ expōit ꝙ añ mortē dꝫ fieri
recōciliatio: ⁊ ꝙ miſter cui tradiť re⁹ eſt angelus crudel̓ pe-
naꝝ: vt pꝫ. s̄. Jſta āt poſuit ſub dubio recitādo itētionē alio-
rū. Jō in vtroqꝫ poſuit vl̓: qđ ſignificat eū nō manere in hoc.
⸿ Alij dicūt ꝙ itelligiť de futuro iudicio ⁊ de pena inferni.
⁊ tñ ponūt ꝙ in illa erit aliqñ remiſſio expletis penis ꝓ oī-
bus pctis. ſ. poſtq̄ꝫ ſoluerint vſqꝫ ad nouiſſimū q̈drātē vt hic
dr̄. Jſta fuit poſitio origenis. ⸿ Dōꝫ ꝙ iſtō h̓ticū ē: q꞉ pena
dānatoꝝ eterna eſt. ĩ. xxv. Jte maledicti i ignē eternū. De cā
h⁹ eternitatis pene: magis ibi diceť. ⸿ Alr̄ ḡ dōꝫ ꝙ iſtō non Rñ⁰ au
pōiť hic ad ſignificādū aliquē terminū q̊ trāſacto dānati exi ctoris.
turi ſint de iferno: ſꝫ ē modus loq̄ndi ad ſignificādū ꝙ nūq̄ꝫ A
ide exibūt. Ut ſi dicať: iſte bibit vſqꝫ ad feces vel donec veni-
ret ad feces: nō ē ſenſus ꝙ poſt feces aliqd bibēdū maneat:
ſed eſt ac ſi diceret: iſte bibit totū. Sic dic̄ Aug. li. ꝺ ſmo. do.
in mō. Uſqꝫ ad nouiſſimū q̈drātē ꝓ eo pōiť ꝙ nihil reliqt im
punitū. Sic̄ cū vellim⁹ exp̄mē aliqd ita exactū ab eo vt nihil
relinq̄reť: dicim⁹ vſqꝫ ad feces. i. fcm̄ ē vſqꝫ ad feces vel totuꝫ
fcm̄ ē. Et ſic ꝑ h̄ p̊ncipal̓r ſignificať ꝙ nihil manebit ipuni-
tū: ⁊ ſignificať ſcđario ꝙ iſta pēa nūq̄ꝫ finieť. Alio mō expo
nit Aug. miſtice qđ dcm̄ ē de q̈drāte: dicēſ ꝙ ſignificanť ꝑ h̄
pctā terrena: q꞉ terra q̈rta ē pars elemētoꝝ ⁊ eſt nouiſſimū
elemētū: ⁊ ſic ſignificanť vltia pctā. Quaſi. d. ꝙ vſqꝫ ad vlti
ma pctā punieť hō ꝓ ſingul̓. ⸿ Alr̄ poſſet dici ꝙ iſta dictio
dōec: nō ſꝑ ſignat aliquē terminū act⁹: ſꝫ aliqñ pōiť cū eo qđ B
nūq̄ꝫ hꝫ fineꝫ: ⁊ null⁹ actus poſtea ſuccedit. Sic̄ dr̄ pſal. Cix.
Sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos ſcabellū pe
dē tuoꝝ. Et tñ nō ē ſenſus ꝙ xp̄s ceſſaret ſedē a dextris dei
poſtq̄ꝫ ponerenť inimici ſui ſub pedib⁹ ei⁹: imo tūc meli⁹ ſede
ret q̄ſi peccatis oib⁹ ⁊ nullo exn̄te q turbet. Sic dic̄ Augu.
vbi. s̄. Jn h̄ ꝙ dr̄ dōec ſoluas: ſignať pena eterna: ſic̄ poſituꝫ
ē: ſede a dextris meis ⁊c̄. Nō. n. cū fuerit inimici ſub pedib⁹
ei⁹ poſiti regnare deſinit. Jta ⁊ h̄ accipi p̄t: nō exies ide dōec
ſoluas. i. nūq̄ꝫ exies. Eodē mō in alijs locis ſcripture: vt. s̄. p̊
ſ. Joſeph ñ cog̈uit Mariā dōec peperit ei filiū ſuū p̊genitū.
Et tñ nō ē ſenſus ꝙ poſtq̄ꝫ peperit p̊genitū cognita fuerit a
Joſeph. Nā nūq̄ꝫ fuit cognita. ⸿ Alr̄ p̄t dici ꝙ accipiať ꝓ- C
p̄rie dōec. ſ. ñ exies ide dōec ſoluas nouiſſimū q̈drātē. i. poſt-
q̄ꝫ ſolueris exibis inde ſi ſolueris. Et tñ nunq̄ꝫ ſolues nouiſ-
ſimū q̈drātē: q꞉ in eo qđ ē ifinitū nūq̄ꝫ ꝑueniť ad finē. Pena
āt iferni ifinita ē in duratōe. Jō nūq̄ꝫ veniť ad finē ei⁹. Jō li-
cet aliqs ſꝑ ſoluat: nūq̄ꝫ ꝑuenit ad vltimū q̈drātē: ſꝫ ſꝑ ſoluē
do ē ⁊ nūq̄ꝫ ꝑuenit ad finē ſolutionis. Sic accipiť. pſal. lxxi.
Orieť in dieb⁹ ei⁹ iuſtitia ⁊ habūdātia pacis dōec auferať lu-
na. i. Durabit pax iſta q̊ iduceť ꝑ meſſiā dōec auferať luna. i.
ꝺſinat eē in celo. ⁊ tñ nūq̄ꝫ ꝺſinet eē ibi: iō pax illa nūq̄ꝫ defi
ciet. Quocūqꝫ āt mō itelligať: ſꝑ iſta pena durat in ifinituꝫ.
⸿ Alr̄ p̄t dici qđ pōiť iſte modus loq̄ndi ad ſignificādā gra D
uitatē ꝯditiōis q̄ꝫ icurrim⁹ ꝑ h̄ ꝙ noluim⁹ hic aduerſarijs re
cōciliari. Q꞉ qui vellet hic recōciliari poſſꝫ leuiter hr̄e remiſ
ſionē pctōꝝ: qui v̊o diſtulerit ad futuꝝ ſeculū hēbit graueꝫ
ꝯditionē ſol̓onis: q꞉ nulla remiſſio ei fiet: ſꝫ cogeť ſoluē, vſqꝫ
ad vltimū q̈drātē. ⸿ Sic expōit Chriſ. ſup Mat. dicēs. Uel
ſi qdē in h̄ ſecl̓o pacē feciſſes ēt grauiſſimi opis poteras hr̄e
idulgētiā. Si āt ſemel ꝯdēnat⁹ fueris ⁊ miſſuſ in carcerē nō
ſolū de grauib⁹ pctis: ſꝫ ēt de v̊o occiſo: qđ p̄t ſignari ꝑ q̈drā-
tē exigenť a te ſupplicia. Et ſic pena iſta eterna erit. Pōiť tñ
h̄ ad ſignādos diuerſos modos: vt dcm̄ eſt. ⸿ Sꝫ nō obſtā- E
tib⁹ p̄cedētib⁹ dici poſſet ꝙ accipiať hic ꝓ iuditio qđ agiť co-
raꝫ iudice in vita hac. Et tūc iſta lr̄a hēbit ſil̓ duos ſenſus lit
terales. Un⁹ erit de p̄nti iudicio ⁊ ali⁹ de futuro. ⁊ nō eſt hoc
icōueniēs. q꞉ ſic multe ꝑtes ſt̄ in ſacra ſcriptura q̊ hn̄t duoſ
ſenſus lr̄ales ſil̓: ⁊ vn⁹ eſt p̊ncipalior: ali⁹ min⁹ p̊ncipalis: vt
latiſſime ꝓbatū fuit Joſue. xi. c. ⸿ Et ita hic erit ſenſus prin
cipalis ille quē lr̄a nō tā exp̄ſſe fac̄. ſ. de recōciliatōe cū ꝓxio

et q3 al's trademur pene infernali.Et iſte eſt quē.s.tenuim⁹:
et quē cōiter oēs expoſitores tenēt.Et ob hoc dicunt q non
pōt accipi de iudicio corā iudice in hac vita.f.q: nō ē iſte ſen
ſus pncipalis quē xps itendit:ſed ille quē poſuim⁹.Q: ma
gis ille curat de futuris q̄ de pñtib⁹.Nā q qs mittat hic in
carcerē:nō eſt apō xpm incōueniēs:q: per hoc nō pdit cha
ritas.Etiā nō eſt incōueniens q qs ſoluat aduerſario vl' cre
ditori vſq3 ad nouiſſimū quadrātē.Immo h ē qd deo pl3 qd
reddamus ſingulis ōbita ſua ſiue deo:ſiue ceſari.ī.xxij.c.Et
ad hoc apl's hortat ad Ro.xiij.c.Nihil cuiq3 ōbeatis:niſi vt
inuicē diligatis.et tñ poſuit hic xps pro incōuenienti vl' dāno
f.Non exies inde donec reddas nouiſſimū q̄drātē.Jō di
f cendū q ſenſus pncipalis eſt ille quē poſſumus de reconci
liatione.et tñ eſt alius ſenſus lr̃alis min⁹ pncipalis:et iſte eſt
de iudicio tpali.et vtrūq3 xps voluit ſignari p lr̃as:l3 nō eq̄li
ter.Et tunc applicabit lr̃a plane.f.Eſto pſentiēs aduerſario
tuo.i.creditori:q: aduerſari⁹ dici pt inquātū aduerſat nobis
petendo a nobis qd nos dare nollemus:vel aduerſabit ma
gis qñ nos iudici tradiderit.et dr̃ eſto cōſentiens aduerſario
tuo.i.debitori in aliq eo:et creditor petit a te debitū:eſto con
ſentiens.i.ſolue qd petit:in quo volūtati ſue pſenties.Cito.
g cito.f.āñq3 ptēdat tecū corā iudice:q: tūc ēt ſi pſentir ei vel
lis:tarde eſt.Nā nō ſufficiet tūc q reddas debitū:ſed et ſol
h ues expēſas et forte mitteris in carcerē et penas lues.Dr̃
dum es in via.f.dū ambo itis ad iudiciu3 anteq3 cōparcatis
corā iudice.Nā qñ aliqui hñt voluntatē litigādi:nō hñt ſta
tim iudicē pñtem.S3 op3 q vadant ad locū vbi ipſe ſolet ſe
dere p tribunali:et loqt ſm cōſuetudinē iudeoz qui de lo
co ad locū ibant ad iudiciū.ſicut ſamuel iudicabat totū iſrael
in tribus locis.p.ro.vij.c.Et ad illa loca ō tota terra iſrael cō
fluebant hoīes ad iudiciū.Addit.Ne forte tradat te ad
i uerſarius iudici.Quaſi.d.Si nō pſenſeris aduerſario dū es
in via:ille tradet te iudici.i.accuſabit te corā iudice petēs de
bitum.et per hoc eris traditus iudici:q: faciet iā ille de te qd
voluerit.Et ſtat tunc pprie nō forte:vt importat dubiū:q: ēt
ſi nō pſentit qs aduerſario in via nō eſt certū q tradet iudi
ci:q: poterit hoc impediri ex miſericordia creditoris qui nol
let q debitor tāta dāna patiat.Uel q: debitor fugiet et nō cō
parebit in iudicio.Uel forte iudex per iniquitatē agens nol
k let exercere ptātē ſup debitorē admittendu3 eū in carcerem.
Dr̃ et iudex tradat te miniſtro.f.executori.Intelligit hoc
q: forte ille erat in fuga:vt nō fugeret.Uel intelligit q cōſti
to de debito cū debitor nōdū ſolueret traditus eſt miſtro ad
h q eū cuſtodiret.Addit.et in carcerē mittaris.f.per mi
niſtrū.Hoc erat ſm pſuetudinē gentis illius.Nā qui ōbitor
erat mittebat in carcerē.Et nō ſolū h:ſed ēt vendebat hō p
debito et vendebant filij ſui:ſic xps dixit.ī.xviij.c.de illo qui
debebat dño ſuo decē milia talēta.Nā iuſſit dñs vendi eu3 et
vxorē et filios.et nō ſolu3 erat hoc in illa gēte ad quā extēde
batur pabola illa:ſed ēt iter iudeos p debitis patris vēdeba
tur filij vel efficiebant ſui.Sic p3.iiij.ro.iiij.c.vbi mulier que
dā de vxoribus pphaz pqueſta eſt heliſeo petens vt miſere
l ret ei:q: creditor veniebat vt tolleret duos filios ſuos ad fa
ciendū eos ſeruos pro debito pr̃is.Seqtur nō exies ide
dōec reddas nouiſſimū q̄drātē.i.poſtq3 miſſus fueris in car
cere3 pro debito iſto nō exibis inde donec ſoluas vſq3 ad no
uiſſimū q̄drātē.Q: q̄drās erat moneta minutiſſima.ē ſenſus
nihil tibi remittet:qd forte factū fuiſſet ſi cōcordaſſes cu3 ad
uerſario in via:q: ille aliqd forte remitteret ne cogeret litiga
re.Cū autē miſſus fueris in carcerē:nihil tibi remittet:ſ3 ſol
ues vſq3 ad nouiſſimū q̄drātē.i.vſq3 ad minimū denarium.
Sic dr̃.ī.xviij.c.vſq3 ad nouiſſimū quad rātē.Et tunc po
nitur pprie donec reddas:q: poſtq3 reddideris.i.ſolueris to
tum debitū et expenſas iudiciales exibis de carcere:cū nō te
nearis p delicto:ſed pro debito pecuniali non dependente ex
aliquo delicto.Et iſto mō accipiēdo erit lr̃a manifeſta et ſine
calūnia:et hēbit duos ſenſus lr̃ales ſic illa lr̃a.Os nō cōmi
m nuetis ex eo.Exo.xij.et Jo.xix.qd late pbauim⁹ Joſue.xi.c.
Alij dicunt q ſolū ſit vnus ſenſus lr̃alis hic:et iō hoc to
tu3 qd ſignatur in cortice lr̃e de iuditio tpali ſit metaphora.
et ſenſus hiſtoricus ſit de recōciliatiōe et pena gehene:ſic.s.
expoſuimus.et tunc aliq ptes huius lr̃e non totalr̃ applica
bunt.Et iſtud nō vr̃ puenire pp duo.Primo q: iux hūc
ſenſum nō applicant cōuenienter oēs ptes lr̃e ſic illa ps ne
forte et q̄da3 alie:vt dc̄m eſt.Scdō q: iſta lr̃a ſm ſe facit
hunc ſenſum:et non illū qui eſt de recōciliatione et euitatōe
penaz gehene.et cū poſſit recipere iſtū ſenſum quē ppl's in
telligeret et nō intelligebat aliū:pueniēti⁹ vr̃ dictū q vter
q3 ſenſus impōret a xpo:l3 non eq̄lr̃.Et nō ſtat q dicat
ſenſus metaphoricus iſte quē vr̃ facere lr̃a in ſupficie:q: qd
ad metaphorā ptinet nullo mō eſt ſenſus lr̃e neq3 itendit ab
eo qui dixit vel ſcripſit id qd ſcriptura ptiet.et tñ id qd habet
lr̃a iſta in cortice eſt tale qd a xpo intendit et ptinet ad dire
ctionē moz nr̃oz vt ſtatim dicet:g nō ptinet ad metaphorā
ſed aliq mō ad ſenſum lr̃alē:l3 nō ſit pncipalis ſenſus litter.
n Aliq dicūt q ſenſus lr̃alis huius lr̃e ſolū eſt ille quē litte
ra facit.f.q xps admoneat nos nō ptēdere iudicialr̃:ſed an
teq3 cōtendamus pcordemur cū aduerſario nr̃o dando ei q
petit vel aliqd eius:aut faciēdo aliquo mō qd ille vult ne op
teat iudicialr̃ litigare.et dicunt q iſte ſolus eſt ſenſus:q: nō
eſt nece poni aliquē aliū:cu3 iſte poſſit eē intent⁹ a xpo et ſatꝫ
ad ppoſitū ei⁹.Et erit iſtud nō quidē ad pfectionē dādaz
q: pſupponit hic q iſte ad quē fit ſermo ſit vere debitor:cu3
dicat:non exies inde donec ſoluas:et tñ ſoluere nō eſt perfe
ctionis:ſed neceitatis et debiti.Sed eſt ad pcurādū pace3
et pſeruandū charitatē ne pereat:q: per litigia turbat inter
dū pax et charitas aufert:cū ipſi litigātes incipiant ſe odiſſe
q: ētria volunt et pſequunt.Xps tñ vtrūq3 directe et princi
paliter intendit ponere inter fideles ſuos.De pace p3 q: di
xit.Pacē meā do vobis:pacē meā relinquo vobis.Joā.xiiij.
c.De charitate p3:q: dixit.Hoc eſt pceptū meū vt diligatꝫ in
uicē ſicut dilexi vos:qſi iſtō ſolū ſit pceptū ei⁹ vel pncipale p
ceptū.Joā.xv.c.Jō ea que faciūt ad pſeruationē pacis et cha
ritatis xps mādaret vl' pſuleret:q̄le erat iſtō de nō ptēdēdo
iudicialr̃:ſed pſentiēdo aduerſario.Jtē h ſatis puenit:q:
xps filia poſtea dixit de euitatione litiū et iudicioz.f.Si qs
vult tecū ptendere ſup tunica vl' auferre a te tunicā da ei:et
paliū.Etiā apl's arguit corin.q: iudicia et lites iter ſe hēbāt.
pma corin.vi.Et ita ſuadet iudicio nō ptēdē ſi comode vita
ri pt.Etiā in h ſenſu vr̃ lr̃a iſta depēdet ex pcedēti.egerat
n.xps.s.de recōciliatiōe cū pxio faciēda q pncipalr̃ fit de of
fenſis qñ aliqd in eū peccauim⁹:addit hic de recōciliatiōe q̄s
tū ad ōbita iquātū dicit:ego pſentiēs aduerſario tuo.i.cōcor
dare ei faciēdo qd ille vult:vl' ſoluēdo qd petit:et ita pcura
bit pax et pſeruabit charitas p talē pcordiā vl' pſenſionē ho
minis cū aduerſario:ſic p reconciliationē factā ſup offenſis.
Sed dōm q nō ſtat pueniēter q iſte ſit ſolus ſenſus lr̃a p
lis:q: xps nihil aliō itēdat in lr̃a iſta:q: iſta fuit pma expō q̄s
ſup poſuim⁹.et tñ vt cōiter nullus doctoz ſcōz neq3 alioꝛū
expoſitoz t3 eā.et poſuim⁹ q̄ttuor rōes ibi pp qs nō ſtet:itel
ligēdo vl' ſubaudiēdo ſi iſte ſolus pōat ſenſus lr̃al':et g con
ueniēter dōs qd ſupdixim⁹.f.q iſta lr̃a hēat duos ſenſus lr̃a q
les a xpo itētos.Un⁹ quē fac lr̃a in cortice:et ali⁹ ē euitatio
ne penaz gehene.et ſcōs eſt pncipal':et ali⁹ min⁹ pncipalis.
Uterq3 tñ fac ad itētionē xpi.et tūc nō militabūt rōnes poſi
te ſup ꝯ pmā expōnē.Q: illō eēt ſi dicerem⁹ ſolū ſenſum xpi
fuiſſe h eū quē fac lr̃a:et tñ nō aſſerimus nunc iſtud.

Audiſtis:q: dictu3 ē antiqs.Nō mechaberis.
Ego aūt dico vobis:q: oīs qui viderit mulierem
ad cōcupiſcēdū eam:iā mechat⁹ ē eā in corde ſuo.

[Audiſtis:q: dc̄m ē.] Xps poſuerat ſup itellectū vni⁹ p ſſ
cepti negatiui in q pñibet nocumētū in pſona ppria:p h qd A
dicebat:nō occides:h pōit itellect⁹ alteri⁹ pcepti negatiui p
hibētis nocumētū in pſona piūcta.i.i vxore.et c.Nō mecha
beris:et iſte itellect⁹ ē ad excludēdū errorē iudeoz circa iſtō.
et agit duo:q: p pōit h⁹ pcepti itellectū:ſcōo infert qdā corre
lariū.ibi.[Si g oculus tu⁹.] Circa p^m dr̃.[Audiſtis q: dc̄m ſſ
eſt antiqs.] f.Judeis illis q fuerūt in exitu de egypto qb⁹ da B
ta eſt lex in dſerto ſynai.Nā illi fuerūt antiq reſpcū tpis xpi.
et ēt ſimplr̃ reſpcū toti⁹ ſtat⁹ ppl'i iudaici:q: iſti fuerūt pmi iu
dei.qs de⁹ accepit i ppl'3 peculiarē:et fecerūt pactū cū eo.exo.
xix.[Nō mechaberis] .i.nō facies adulteriū.ppe.n.mechia. ſſ
adulteriū ē.et ſimplex fornicatio nō vocat mechari.Et tñ p C
vnā ſpēm fornicatiōis expſſam oēs itelligunt:eo q oēs ille
male ſt:et vna vetita:oēs vetant.Pricipar tñ de⁹ vetuit adul
teriū iudeis:nō q ſit mai⁹ oib⁹ ſpēb⁹ fornicatōis:q: mlr̃e alie
ſt deteriores:vt dicet.ī.qñ ager d illis ſpēb⁹.expſſit tñ iſtā:q:
poterat eē cōior iter iudeos.Nā tot⁹ ppl's erat piugatoz:et
id in q cōi⁹ poterat peccari:erat q qs cogſceret vxorē alteri⁹.

D ⸿ Ego aũt dico vobis ⸿.ſ. Nõ ſolũ nõ mechari: ſꝫ ẽt nõ cõcupiſcere: qꝛ concupiſcẽ ẽt ſine actu exteriori pctm̃ mortale eẽ pt.
⸿ Q2m̃ oĩs q viderit mulierẽ ad ꝯcupiſcẽdũ eã. ⸿ Intelligit n̄ ſolũ de ꝯiugata cũ q̃ cõmittit adulteriũ: ſꝫ ẽt de q̃cũqꝫ alia q̃ nõ ſit ꝓp̃a vxor: qꝛ cũ oĩbꝰ talibꝰ pctm̃ mortale eſt: ẽt ſi nõ ſit adulteriũ. ⸿ Etiã itelligit ꝙ n̄ ſolũ in cogñſcẽdo: ſꝫ in ꝯcupiſcẽdo ſit mechari. Dĩ q viderit mulierẽ ad ꝯcupiſcẽdũ eã.i. q viderit ⁊ ꝯcupiuerit. Nã vidẽ ſolũ nõ ẽ pctm̃: ſꝫ ꝯcupiſcẽ. Et itelligit de ꝯcupia q̃ ẽ deliberata ⁊ cui ꝯſentit. Naꝫ cõcupia q̃ eſt motꝰ paſſiõal: cui nõdũ ꝯſentit: ſꝫ potiꝰ reſiſtit ẽt ſi i nobis iſurgat: nõ eſt pctm̃: qꝛ nõ ẽ i ptãte nr̃a ꝙ nulla talis paſſio iſurgat. ⸿ Uel dĩ ad cõcupiſcẽdũ eã.i. q voluerit videre ſolũ vt ꝯcupiſcat: vl' ad hãc itẽtionẽ vt ꝯcupiſcat: ſic̃ in qbuſdã q iõ vidẽ volũt pulchritudinẽ feminaꝝ: vt in vidẽdo ꝺlectent: ⁊ ꝑ h̄ ad ꝯcupiſcẽtiã magis moueant. Nã iſti nõ ſolũ patiunt a ꝯcupia ſꝫ ipſi illã ꝓcurãt. ⁊ pctm̃ ipoꝝ g̃uiꝰ ẽ: vtroqꝫ tñ mõ.i. ſiue videat ⁊ ꝯcupiſcat. ſiue videat ad ꝯcupiſcen-
E dũ pctm̃ ẽ. ⸿ Iã mechatꝰ ẽ in corde ſuo ⸿.i. lꝫ in ope nõ cõmiſerit pctm̃: tñ i corde iã cõmiſit adulterium. Iõ tenet reꝰ adulterĳ: lꝫ nõ eſt ita g̃ue pctm̃ ſic̃ ſi ope ꝑpetraret: qꝛ opõ exterior addit quãdã g̃uitatẽ ſup̃ voluntatẽ malã ſolam.

⸿ An peccatum conſiſtat in ſolo actu exteriori vel etiam in actu interiori. Queſtio. CLXXVI.

F Queritur q̃re xp̃s dixit: q viderit mulierẽ ⁊c̃. an pctm̃ ꝯſiſtat in ſolo actu exteriori vel
Rñdet ad queſituꝫ.q. ẽt in iteriori. ⸿ Cõſiderãdũ ꝙ totũ h̄ qd̃ xp̃s h̄ dic̃ ẽ ad tollẽdũ falſuꝫ itell'm iudeoꝝ q putabãt pctm̃ ꝯſiſtẽ in ſolo actu exteriori. Uñ ſolũ coitũ dicebãt eẽ pctm̃ ꝓpoſituꝫ de coeũdo cũ vxore aliẽa vl' al's nõ putabãt eẽ pctm̃. Xp̃s aũt oñdit iſtõ eẽ fl'ꝫ dicẽs ꝙ ẽt ꝯcupiſcẽ ſit pctm̃. ⸿ Et qm̃ iſtõ depẽdet ex q̃dã fundamẽto cõi.ſ. ꝙ lex vetꝰ nõ ꝓhibẽt aĩuꝫ: ſꝫ ſolã manũ i. opõneꝫ exteriorẽ: eſt circa h̄ dubiũ: de q̊ ꝑnciꝰ dõm erit in li. nr̃o de qnqꝫ legibꝰ. Qꝛ iſtõ ꝑtinet ad dr̃iaꝫ legis noue ⁊ veteris: ⁊ ẽt tactũ fuit exo.xx. Qꝛ tñ dr̃ia oĩuꝫ iſtoꝝ p̃ceptoruꝫ ⁊ additionũ q̃s xp̃s fac̃ vĩ pẽdẽ ex h̄: erit dõm de illo. ⸿ Et
G dõm ꝙ iudei: aut ſaltẽ plurimi ipſoꝝ tpe xp̃i putabãt ꝙ peccatum cõſiſteret in ſolo actu exteriori: ⁊ ipſa p̃cepta dei ꝺ ſolo exteriori actu itelligebãt. Qd̃ appꝫ ex oĩbꝰ additionibꝰ q̃s xp̃s hic fac̃. Nã putabãt homicidiũ eẽ pctm̃ ſꝫ nõ irã: aut ꝺſideriũ occidẽdi. Ita adulteriũ pctm̃ eẽ dicebãt: ſed nõ ꝺſideriũ adulterãdi. al's ſupflue xp̃s facẽt hic additiões iſtas ſi ipſi itellexiſſent p̃cepta dei nõ ſolũ de actu exteriori ſꝫ ẽt de iteriori. ⸿ Itẽ pꝫ qꝛ nõ ſolũ ſic putabãt: ſꝫ etiã icrepabãt eos q
H al'r crederẽt. Sic.n. Joſephꝰ.xĳ.antiq. icrepat polibiũ hiſtoriographũ aſſerẽtẽ volũtatẽ peccãdi eẽ pctm̃: dicẽs. Uñ miror polibiũ megapolitã ꝙ vir bonꝰ exiſtẽs dic̃ ideo p̃ĳſſe antiochũ: qꝛ voluit tẽplũ diane in ꝑſide deuaſtare. ⁊ ſb̄dit cãm dicẽs. Nã q nullatenꝰ egit pctm̃ lꝫ tm̃ cogitauit nullo reatu tenet. Idẽ aſſerit Aug. ſup̃ exodũ fuiſſe ãtiquã poſitionẽ qd̃ lex Moyſi cohibebat manũ ⁊ nõ aĩuꝫ. ⸿ Circa h̄ oñdẽduꝫ
I Pctm̃ ẽ in actu iteriori ⁊ extiori. p̃ma rõ. eſt p̃mo ꝙ pctm̃ nõ ſolũ in actu exteriori: ſꝫ ẽt in interiori cõſiſtit. deĩde ꝙ lex Moyſi ẽt aĩuꝫ ꝓhibebat in ſeq̃nti.q. ⸿ De p̊ pꝫ qꝛ v̊tꝰ ⁊ viciũ diſtiguunt ex oppoſito. Iõ in q̊cũqꝫ p̃t eſſe actus v̊tutꝭ. p̃t eẽ actꝰ vicĳ. Et tñ actꝰ v̊tutis eſt actꝰ iterior ⁊ n̄ exterior: g̊ actꝰ vicĳ iterior ẽ. Pꝫ nã in diffinitiõe v̊tutꝭ.ĳ.ethi. dĩ ꝙ v̊tꝰ ſit hitus electiuꝰ: ⁊ tñ electio eſt actꝰ iterior: ⁊ nõ dĩ ꝙ v̊tus eſt hitꝰ exteriꝰ opatiuꝰ. Ita g̊ viciũ eſt hitꝰ electiuꝰ: er-
K ſcd̃a rõ. go actꝰ vicĳ ꝯſiſtit in electõe. ⸿ Itẽ Ari.ĳ.ethi. põit q̃dã que oĩno ſunt mala ⁊ nõ pñt fieri bõa ꝑ aliquã circũſtãtiã: ⁊ p̊m ipſoꝝ eſt gaudiũ de malo: ⁊ deĩde iuidia. ⁊ tñ iſta duo conſiſtũt in actu iteriori: g̊ pctm̃ in actu iteriori ꝯſiſtet. ⸿ Itẽ.iiĳ.
L tertia rõ. ethi.c. de mãſue. diſtiguit Ari. tres ſpẽs iracũdoꝝ: ⁊ dic̃ oẽs iſtos ſic iracũdos eẽ vitupabileſ. Nã eũ q modicũ excedit vl' deficit a medio nõ icrepat: excedẽtes ãt vl' ꝺficiẽtes mãifeſte vitupabiles dicit: ⁊ vitupari aſſerit ibi ⁊.ĳ.ethi. Uituperiuꝫ tñ nõ eſt niſi de pctõ: ſic̃ laus eſt ſolũ de actu v̊tutꝭ: g̊ in actu
M 4.õ iteriori ẽ pctm̃. ⸿ Itẽ actꝰ exterior ſine iteriori nullo mõ eſt pctm̃: ⁊ cũ illo ẽ pctm̃: g̊ rõnẽ pcti accipit ab iteriori: ⁊ ſic interior actus erit magis pctm̃. Pꝫ h̄ qꝛ ea q̃ dõmiẽtes facimꝰ nullus dixit eẽ pctm̃. Etiã illa q̃ ſt̃ oĩo caſualia: qꝛ nullo mõ
N 5.rõ. ſũt a nobis volita: peccata nõ dicunt: nec iputant nobis. Si ãt ſint volũtaria iputãt: iõ ꝑp iteriorẽ actũ pctm̃ ẽ ibi. ⸿ Itẽ pctm̃ ⁊ opꝰ laudabile ſt̃ ꝯditões opis hũani. Nã pecora non dicunt peccare nec bñ agere. Et tñ nos nõ differimꝰ a pecoribus niſi ꝑ actũ itellectꝰ ⁊ volũtatis ⁊ nõ ꝑ actũ exteriorẽ: qꝛ oẽs actꝰ hñt nobiſcũ cõẽs vt in cibo ⁊ potu ⁊ venereis ⁊ ceteris actibꝰ: g̊ nõ ẽ pctm̃ in actu exteriori niſi ꝑp iterioreꝫ: qꝛ al's pecora peccarẽt ſic̃ ⁊ hoĩes. ⸿ Itẽ cũ peccare ſolis hoĩbus cõueniat iter aĩalia: neceſſe eſt ꝙ h̄ ſibi cõpetat ſꝫ p̃nª ꝓp̃a. Sũt ãt tria p̃n. opõnũ nr̃aꝝ.ſ. itellectꝰ appetitꝰ: ⁊ ſenſus. vĳ. ethi. ⁊ dĩ ibi ꝙ ſenſus nulliꝰ opõnis hũane ẽ p̃nm: ⁊ dat cã.ſ. Manifeſtũ ẽ ꝙ beſtie ſenſuꝫ qdẽ hñt: actũ ãt nõ cõicant. Manẽt g̊ duo p̃nª q̃ faciũt ꝓp̃e opõnẽ hũanã.ſ. itell's ⁊ appetitꝰ: g̊ nõ poterit eẽ pctm̃ in ope niſi ſꝫ actũ itellectꝰ ⁊ appetitꝰ. ⁊ tñ iſti duo actꝰ ſt̃ iteriores: g̊ pctm̃ ꝯſiſtit in actu iteriori. ⸿ Itẽ pctm̃ dĩ eẽ in opõne ſꝫ ꝙ ẽ ꝯ̃ rectitudinẽ rõiſ. D 6ª rõ
Et tñ h̄ totũ ẽ in actu iteriori: qꝛ eligẽ qd̃ malũ eſt: aut cõcupiſcere malũ: ꝯ̃ rõnẽ ẽ: g̊ in iteriori pctm̃ ẽ. Opõ ãt exterior n̄ hꝫ aliquã rõnẽ bõi aut mali niſi ſm ꝙ ẽ ab interiori: ⁊ eſt q̃ſi aliqd additũ ⁊ aggrauãs: qꝛ vĩ eẽ magꝭ volitũ qñ ꝓcedit in exteriorẽ opõnẽ q̃ꝫ qñ ꝯſiſtit i ſolo actu iteriori. Sic̃ ſi aliqs i eodẽ gñe pcti maiꝰ nocumẽtũ iferat: aut maiori tpe illõ opet erit illa opõ ꝺterior. Ita qñ fuerit opꝰ exterior ſil' cũ interiori. P 7ª rõ.
Qui ãt putauerũt in ſolo exteriori ꝯſiſtẽ pctm̃: nõ cognouerunt hoĩeꝫ ſm ſeipꝫ: ſꝫ ſꝫ ꝙ ẽ extremũ cõicatõis alicꝰ. Nã qd̃ iterior opõ nõ ſit pctm̃ ꝑ ſe: ⁊ exterior ſit pctm̃: non poterat ex alio ꝓuenire niſi qꝛ exterior opõ p̃t eẽ alicui nociua vl' vtilis: iterior ãt ſola nulli nocet. Et qm̃ in cõicatiõibꝰ ſolũ attendit ꝙ qs nõ iferat alteri malũ: qd̃ nõ dꝫ: ⁊ vt p̃ſtet bonuꝫ ad qd̃ tenet: ⁊ iſtõ ſolũ eſt bonũ vl' malũ alteriꝰ iquãtũ ẽ exteriꝰ: putauer̃t nihil eẽ bonũ vl' malũ: niſi ſꝫ ꝙ ẽ exteriꝰ. Et ſic iſti ſolũ ꝯſtituũt hoĩeꝫ extremũ alicꝰ cõicatõis. Si tñ ꝯſiderarent hoĩeꝫ ſꝫ ſeipꝫ iuenirent ꝙ in actibꝰ iterioribꝰ ſit pctm̃: qꝛ peccatũ ẽ ꝑ qd̃ hõ malus ẽ. Hõ ãt nõ ẽ malus niſi ꝑ id qd̃ ſibi ꝓpriũ ẽ. Iſtud tñ totũ ẽ iteriꝰ.ſ. itellectꝰ ⁊ volũtas: g̊ pctm̃ p̃nr eſt in actu iteriori: ⁊ nullo mõ eẽt in exteriori niſi iquãtũ ille eſt ipatꝰ ꝑ iteriorẽ. Per iſtam g̊ extẽſionẽ cõicat ſibi rõ pcti.
Opꝫ g̊ ꝙ i aliq̊ repiat rõ pcti ꝑ ſe: qꝛ cũ in aliq̊ inuenit aliqd nõ ꝑ ſe: nece ẽ ꝙ referat ad aliqd qd̃ ẽ ꝑ ſe: qꝛ nõ eſt poſſe eẽ ſtatũ ꝑ accñs. Sic̃ ſi aliqd ẽ cal'ꝫ nõ ꝑ ſe: nece eſt ꝙ reducat ad aliqd qd̃ ẽ ꝑ ſe cal'ꝫ ⁊ ꝑ iſtõ ſibi cõpetat: ⁊ ſic cal'm in elemẽtis ⁊ elemẽtatꝭ ad ignẽ reducit. Sꝫ opõ exterior nõ ẽ ꝑ ſe pctm̃: qꝛ al's eẽt pctm̃ vbicũqꝫ talis iueniret: g̊ oꝫ ꝙ eẽ pctm̃ cõpetat alicui actõi ꝑ ſe. Et iſta erit actio iterior: cui cõpetet eẽ pctm̃: nõ ꝑ alteꝝ: ſꝫ inquãtũ imediate iuenit in ea eẽ ꝯ̃ rõnẽ: ⁊ eſt actꝰ q debẽt imediate dirigi a rõne: vl' cui ꝑ ſe cõpetit a rõe dirigi. ⸿ Joſephꝰ ãt ⁊ alĳ iudei nõ ſatꝭ cõſiderauer̃t hoĩeꝫ ſm ſuã ꝓprietatẽ vt p̃hi ꝯſiderãt: ſꝫ velut politicꝰ vl' legiſta q ꝯſiderãt ſolũ de hitudĩe ciuiũ iter ſe que eſt in actibꝰ exterioribꝰ: iõ nõ putauerũt actuꝫ interiorẽ pertinere ad peccatum: ⁊ ſic errauerunt. R

⸿ An lex vetus ꝓhibebat actũ iterioreꝫ. Qõ. CLXXVII.

Queritur ꝑ ſcd̃o an lex vetus ꝓhibeat animum. ⸿ Et dõm ꝙ ſic: qꝛ cõcupiſcẽ eſt actꝰ interior ⁊ tñ ꝓhibet a lege. Ut cũ dĩ nõ cõcupiſces vxorẽ ꝓximi: ⁊ iteꝝ nõ ꝯcupiſces aſinũ aut bouẽ. exo.xx. ⁊ deutero.v. A Rñdet ad queſituꝫ.q.
⸿ Itẽ leui.xix. ꝓhibent aliq actꝰ iteriores. Nã dĩ nõ oderis frẽꝫ tuũ in corde tuo: ſꝫ publice argue ne hẽaſ ſup illo pctm̃. p̊ª rõ
Ecce ibi vetat odiũ cordis. ⁊ ẽt dĩ ꝙ pctm̃ ẽ. ẽt dĩ. Nõ memoreris iniurie fratꝝ tuoꝝ: ⁊ tñ eẽ memorẽ ꝑtinet ad ſolũ actũ iteriorẽ: g̊ iſte vetat a lege. ⸿ Itẽ illa lex q̃ ordiat hoĩeꝫ ad v̊tutẽ aĩ p̃cipiẽdo dꝫ cohibẽ viciũ aĩ: qꝛ nõ p̃t eſſe v̊tꝰ aĩ niſi excludat viciũ aĩ. ⁊ tñ lex Moyſi ordiat aĩuꝫ ad v̊tutẽ. ꝺutero. vĳ. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. g̊ ⁊c̃. g̊ ẽt ꝓhibet vicia aĩ. ⸿ Itẽ pꝫ qꝛ lex Moyſi nõ eſt mioris ꝑfectõis q̃ꝫ lex hũana. ⁊ tñ lex hũana dirigit aĩuꝫ ad v̊tutẽ. Qꝛ vt dic̃ Ariſ. p̊ ethi. itẽtio legiſlatoris ẽ facẽ ciues bonos ⁊ obauditores legũ. Boni ãt nõ ſt̃ ſine v̊tute q̃ in aĩo ẽ: g̊ oꝫ ꝙ ẽt lex hũana ꝓhibeat actꝰ iteriores malos. A fortiori g̊ lex moyſi. ⸿ Dõꝫ ꝙ Aug. ſup exo. aſſeruit ãtiquã eẽ poſitõeꝫ ꝙ lex cohiberet manũ ⁊ nõ aĩuꝫ: euãgeliũ ãt cohibẽt manũ ⁊ aĩuꝫ. Ip̃e tñ dicit ꝙ ẽt in lege ꝓhibet aĩus: ⁊ põit exẽplũ in duobꝰ p̃ceptꝭ ꝺ nõ ꝯcupiſcẽdo exo.xx. Soluit g̊ ipſe tripl'r: dicẽs ꝙ itelligit vno mõ.ſ. ꝙ lex cohibebat manũ gñal'r ⁊ tñ aĩuꝫ nõ cohibebat: niſi in moralibꝰ: in cerimõialibꝰ ãt nõ. ⸿ Alio mõ dic̃ ꝙ itelligit de gñali ꝓhibitõe.ſ. qꝛ i euãgeº ꝓhibet gñal'r oĩs cõcupia cuiuſcũqꝫ rei illicite. In lege ãt Moyſi ſolũ ꝓhibet cõcupia vxoris aliene ⁊ rei poſſeſſe: aliaꝝ ãt reꝝ ꝯcupia nõ vetat. ⸿ Tertio dic̃ ꝙ p̃t itelligi h̄ q̃ꝫtũ ad p̃uũ itell'm iudeoꝝ.ſ. ꝙ lex moyſi cohibebat manũ ⁊ aĩuꝫ v̊e: ⁊ tñ iudei itelligebant ſolã 2ª rõ 3ª rõ 4ª rõ B An lex moyſi ꝓhiberet animũ. C pº D 2º E 3º

bant ſolā manū eſſe cohibitā: ⁊ ſm eoꝝ intellēm dicebat ſo-
luȝ lex ꝓhibere manū. ¶ De iſto tertio dōȝ eſt ꝙ verum ꝙ
iudei falſe itelligebāt ſolā manū eē ꝓhibitā. Nā nō ſolū i hijs
ſȝ ēt in qbuſdā alijs errabāt: qꝛ dr̄. j. in lr̄a. diliges alicū tuuȝ
⁊ odio hēbis inimicū tuū. Et dr̄ ibi ꝙ dc̄m eſt antiqs h̄. Et
tn̄ deꝰ nūq̄ ꝑcepit h̄ iudeis: ſȝ potiꝰ vetuit. Jō n̄ dicebat dc̄m
eē antiqs ſȝ v̄itatē: ſȝ ſȝ ſl̄aȝ extimationē iudeoꝝ q ſic expo
nebant ſcripturā: vt. j. dicet. Et ſic veꝝ eſt ꝙ ſȝ intellēȝ falſuȝ
iudeoꝝ erat ſola manus ꝓhibita. ¶ Alie due ſol̄ones aug.
q̄s ēt ponit magr̄. 3. ſen. di. xl. ſunt calūniabiles. ¶ De p̄ᵃ pȝ:

f
Prima ſol̄o calūniā patitur.

qꝛ ꝓhibere vel nō ꝓhibere ꝯcupiaȝ ſolum ꝑtinet ad ꝑcepta
moralia ⁊ iudicialia: qꝛ iſta ſt̄ ꝑcepta de actiōibꝰ hūanis. Jn
cerimonialibꝰ aūt nec poterat manus cohiberi: nec aīus: qa
ibi nulla ꝯcupia aut actus malus exterioꝛ diſſuadet: ſȝ ſoluȝ
ponunt cerimonie diui cultꝰ. Et ſi ponerent aliq̄ ꝓhibentia
manū aut aīuȝ nr̄ȝ iā nō eēnt ꝑcepta cerimōialia: ſȝ moralia
vel iudicialia: qꝛ iſta actiōes hūanas dirigūt. ¶ Pōt excuſa

Prima ſol̄o excuſatur.

ri iſta ſol̄o vt dicat ꝙ cerimōialia cohibebāt manū ⁊ nō ani-
mū. i. īponebat pena in eis ꝓ pctīs manus ⁊ nō aī: qꝛ iube-
bat deꝰ ꝓ pctīs qbuſdā ſacrificia offerri: ⁊ tn̄ nunq̄ iubebat
fieri ſacrificiū ꝓ pctō: qō eēt in ſolo aīo: ſȝ ꝓ eo qō eēt in re ⁊
ſic manus cohibebat. i. puniebat actꝰ exterioꝛ. Sȝ h̄ mō me
lius adhuc diceret ꝙ lex vetus q̄tum ad moralia ꝓhibebat
manū ⁊ aīuȝ: ⁊ tn̄ q̄tū ad iudicialia ſolā manum ꝓhibebat.

g
Secunda ſol̄o calūniā patitur.

¶ De ſc̄da ſol̄one pȝ: nā ꝑ iſta duo ꝑcepta ō nō ꝯcupiſcēdo
vetat oīs ꝯcupia. Nā oē qō ꝯcupiſcimꝰ aut ē vtile: aut ōlecta
bile: aut honeſtū: qꝛ iſta ſt̄ ſolū tria gn̄a bonoꝝ: vt pȝ. 3. ethi.
Cōcupia aūt bonoꝝ honeſtoꝝ nūq̄ eſt ꝓhibita: ſȝ q̄to ali-
qs illa magis ꝯcupiuerit: tāto ē laudabilioꝛ: qꝛ q̄to ō illꝰ plus
habuerit: tāto erit melioꝛ. iō in iſtis nll's ē exceſſus: vt dr̄. 7.
ethi. ¶ Circa delectabilia aūt ⁊ vtilia p̄t ꝯcupia eē mala. Et
iō iſta ꝓhibet iterdū. Delectabilia. n. ꝑꝑ ſeipa ꝯcupiſcūt: qꝛ
ſt̄ ad fruēdū eis: ⁊ iſta ꝓhibet̄ i illo ꝑcepto. ſ. non ꝯcupiſces
vxorē ꝓximi: qꝛ vxoꝛ nō ꝯcupiſcit ad poſſidēdū: ſȝ ad fruen-
dū. Utilia aūt ꝯcupiſcimur ꝑꝑ alteꝝ, qꝛ in ſeipſis nō ſunt bo
na: ſȝ ſolū inquātū ꝓficiūt ad quēdā vſuȝ. Et iſta ſt̄ oīa q̄ poſ
ſident vel q̄ſi poſſident. Et iſta ꝓhibent ꝯcupiſci in illo ꝑce
pto. nō cōcupiſces ſuū: nō ācillā: nō bouē: nō aſinū: nec oīa
q̄ illiꝰ ſt̄. Et inquātū dr̄ de ācilla pōt itelligi ancilla vt mulier
vl' vt res poſſeſſa. Si ꝯcupiſcat vt mlier erit ad fruēdū: ⁊ ꝑti
net ad illō mādatū: nō ꝯcupiſces vxorē ⁊c̄. qꝛ lȝ nō ſit vxoꝛ
ꝯcupiſcit ad id qō vxoꝛ: ⁊ ſic lȝ nō ſit eadem ſpēs pctī: eſt tn̄
idē genus. ſ. fornicatio. Si ꝯcupiſcat vt res poſſeſſa ꝑtiet ad
illud ꝑceptū. nō ꝯcupiſces ſuū. Et qꝛ ancilla ſȝ ꝙ ācilla di-
cit rem poſſeſſaȝ ⁊ nō ſexū ꝑtinet ꝓp̄e ad ꝑceptū de rebꝰ ꝓxi
mi nō ꝯcupiſcēdis: ⁊ nō ō vxore. Et ſic oīs ꝯcupia vetatur ꝑ
iſta duo ꝑcepta: cū nō ſit aliquid qō poſſit male ꝯcupiſci: niſi
res ōlectabilis aut vtilis. ¶ Poterat tn̄ excuſari iſta ſol̄o di-

Excuſatur ſol̄o ſc̄da.

cēdo ꝙ lȝ īplicite ꝑ iſta duo ꝑcepta ꝓhibeant oīa q̄ male cō-
cupiſcunt: tn̄ explicite ſic̄ ad rudes attinet nō ꝓhibent niſi
q̄dā gn̄a reꝝ. Jn euāgelio aūt. i. i toto nouo teſtō gnāl'r ꝓhi
bent oīa mala q̄ ad aīuȝ ꝑtinēt. qūocūq̄ qs male ꝯcupiſcat:
ſiue in ōlectabilibꝰ ⁊ vtilibꝰ ō qbꝰ dc̄m ē: ſiue ꝙ qs velit ma
lū ꝓxio: vt ꝑ odiū ⁊ iraȝ. oīa. n. hec vetita ſt̄. ¶ Al'r aūt dicit
ſc̄us Tho. 3º. ſen. diſt. xl. arti. 2º. ſ. ꝙ lex vetꝰ ꝓhibebat manū
⁊ aīuȝ gn̄al'r: ⁊ tn̄ ſolā manū cohibebat vel cōpꝛimebat: lex
aūt xp̄i manū ⁊ aīuȝ ꝓhibet ⁊ cohibet. ¶ Eſt. n. ꝓhibere ve
tare vel diſſuadere cū auc̄itate. ſ. q̄n pōt h̄ facere ille q iubet
⁊ obligare eū cui iubet ad obſuādū h̄. Cohibere ē penā ap-
ponere ꝓ trāſgreſſiōe mādati. ⁊ iſt ō ē cogere vl' cōpꝛimere.

h
Alia expoſitio ſ. tho. Prohibē ⁊ cohibē qd ſit.

¶ Primū facit lex moyſi q̄ ꝓhibet ꝯcupiaȝ ⁊ odiū: q̄ ſt̄ ma-
la aī: ⁊ tn̄ nō cohibet iſta: qꝛ nō pūit ea: ſȝ ſolū pūit pctā exte-
rioꝛa q̄ dn̄r pctā manus. ¶ Euāgeliū āt oīa ꝓhibet oñdēdo
pctm̄ eē: tā in actu interioꝛi q̄ exterioꝛi. Et ēt oīa cohibet qꝛ
penā eternā cōminat ꝓ oībꝰ pctīs tā cordis q̄ opis. Sic̄ dr̄
s. in lr̄a ꝙ q iraſcit frī ſuo reꝰ erit iudicio. ¶ Rō iſtoꝝ ē ſm
ſc̄tm̄ Tho. ibidē ꝙ coactio legis ſȝ phȝ. x. ethi. in fi. eſt nec̄ia
ad h̄ vt illi q ꝑſuaſionibꝰ ad bonū nō iclinant ꝑ penas cogā

i

tur. Uñ cohibitio legis tm̄ ſe extēdit q̄tū pena iflicta ꝑ legeȝ
ſe p̄t extēdere. ſic̄ aūt lex vetꝰ īfirmis animis nō niſi terrena
ꝓmittebat. Jta ēt ꝓ pctīs penā tpalē iſligebat. ſ. oculū ꝓ ocu
lo dētē ꝓ dēte ⁊c̄. Pene aūt tpales nō pn̄t infligi ꝓ pctīs aī
niſi inquātū in actū exterioꝛē exeūt. Al's āt ab hoīe de eis iu
dicari nō pōt. ⁊ iō lex vetꝰ manū ⁊ nō aīuȝ cohibē dicebat.
¶ Lex āt xp̄i bona eťna ꝓmittit: ⁊ cōminat pctōꝛibꝰ penaȝ
eternā: pena āt eterna iſligit ab illo iudice q ē ſcrutatoꝛ coꝛ-
dis: iō nō ſolū manū: ſȝ ēt aīuȝ cohibet: qꝛ deꝰ ita nouit aīum
ſic̄ manū: ⁊ iſtō veꝝ eſt. ¶ Al'r tn̄ dici p̄t: ⁊ vr̄ ꝙ ſit adhuc K
magis ſine calūnia. ſ. ꝙ lex vetꝰ ꝓp̄e ſumpta: nec ꝓhibebat:
nec cohibebat aīuȝ: ſed ſolā manū: lex āt xp̄i manū ⁊ aīuȝ ſil'
ꝓhibet ⁊ cohibet. Pȝ h̄ qꝛ nō vocat lex vetꝰ totū iſtō qō ſcri
ptū ē in libꝛis veteris teſti. Nā mlta ſunt ibi q̄ ad hiſtoꝛiā ꝑti
nēt: vt tota geneſis: ⁊ magne ꝑtes alioꝝ libꝛoꝝ: lex tn̄ ſoluȝ
ꝯtinet ꝑceptū ⁊ ꝓhibitionē ⁊ ꝑmiſſionē: vt ait Jſido. v. ethi-
mo. ⁊ idē legiſcōſultꝰ aſſerit. Sed adhuc oīa ꝑcepta ⁊ ꝓhibi
tiōes q̄ ſt̄ in libꝛis illis nō ſt̄ veteris teſti ſiue legis. Nā tota
lex vetꝰ abijt: ⁊ tn̄ mlta ꝑcepta de illis manēt: vt totꝰ ōcalogꝰ
⁊ multa alia ēt ꝑcepta veteris legis ſolū iceperūt obligare ꝑ
h̄ ꝙ iſtituta ſt̄ a legiſlatoꝛe ipſiꝰ legis. Jlle āt fuit deꝰ q eā de-
dit in mōte ſynai. exo. xix. ⁊ deutero. v. ¶ Mlta tn̄ ꝑcepta q̄
ſunt in libꝛis illis obligabāt a p̄nº ſeculi vt ōcalogꝰ ⁊ alia ml'
ta: ḡ illa nō pn̄t vocari ꝑcepta legis veteris ſiue legis Moy-
ſi: lȝ i libꝛis ipſis ſcripta ſint: ⁊ ēt lȝ tc̄ ꝑ deū data fuerit. Sic̄
ſiqs legiſlatoꝛ politicꝰ ſcribēt i legiſlatōe aliqō de ꝑceptꝭ euā-
gelicis: nō efficeret ꝑꝑ h̄ iſtō ꝑceptū legis politice: qꝛ ſꝑ ma-
neret ꝑceptū legis euāgelice. Uñ ēt ſi tota illa legiſlatio poli
tica ꝑiret manēt iſtō ꝑceptū iſertū illi legiſlatiōi: qꝛ erat euā-
gelicū. ¶ Hoc ḡ mō nō repirent aliq̄ ꝑcepta q̄ ſint ꝓp̄e de le
ge veteri: vl' de lege Moyſi niſi ꝑcepta cerimonialia ⁊ iudi-
cialia. Jſta. n. an̄q̄ darent ꝑ deū nō obligabāt quēq̄ ⁊ noui
ter data ſt̄ iudeis. Et ob h̄ q̄n ceſſauit lex moyſi: itroducta le
ge xp̄i oīa iſta ceſſauerūt: ⁊ nō ceſſauerūt moꝛalia: qꝛ lȝ eēnt L
ſcripta in lege veteri: nō erāt tn̄ de lege veteri. ¶ De iſtis di-
cendū ꝙ in eis nō ꝓhibebat aīus: ſȝ ſola manꝰ: ⁊ ꝯn̄r nec co
hibebat: qꝛ cohibitio nūq̄ ē niſi ꝑꝑ trāſgreſſionē. ⁊ appet h̄
qꝛ ſiqs q̄rat ſolicite oīa cerimonialia ⁊ iudicialia nō iueniet
aliqō qō aīuȝ ꝓhibeat: ſȝ ſolū actū exterioꝛē ꝓhibēt: vl' aīuȝ ſi
mul cū actu exterioꝛi: ⁊ tc̄ n̄ ꝓhibet aīus ꝑꝑ ſe ſȝ iquātū actꝰ
exterioꝛ ꝑncipat ab iterioꝛi. Lex āt xp̄i ꝓp̄e dc̄ā ꝓhibet ⁊ co
hibet aīuȝ ⁊ manū: qꝛ lex xp̄i oē malū ꝓhibet. Jō tā in manu
q̄ in aīo ēt oīa cohibet: qꝛ ꝓ oī pctō moꝛtali cōminat penam
eternā. ¶ Rō diuē p̄t eē ſic̄ aſſignabat. s. ꝑ ſanctū Tho. ſ. qꝛ
lex vetꝰ iſligit pēas tpales q̄ ꝑ iudicē iponunt: ⁊ ille nō coḡ
ſcit aīuȝ: ſȝ ſcm̄: lex āt xp̄i penā eternā cōminat q̄ iſligit ꝑ ſo- M
lū deū ⁊ ille nouit aīuȝ. ¶ Jſta cā v̄a ē: ⁊ tn̄ vr̄ eē ꝑcipua cā:
qꝛ ēt ſi iudex hūanꝰ coḡuerit aīuȝ nō puniet illū. Rō ē quia
iſtō excedit genꝰ ꝯſideratōis ſue. Nā leges politice ſt̄ ad finē
politicū q̄ ē trāq̄llus ⁊ abundās ſtatꝰ ciuiuȝ. Ad h̄ āt reqrit
ꝙ vnꝰ nō noceat alteri ⁊ ēt ꝙ in qbuſdā ſe adiuuēt: qꝛ ad h̄
ꝯuenerūt in vnū coꝛpꝰ politicū. ſ. qꝛ vnicuiq̄ adiacet ꝑticula
boni alteriꝰ. iij. poli. nocere āt hoīeȝ hoī: aut adiuuare ipſum
nō fit niſi ꝑ actū exterioꝛē: qꝛ ſolū velle i nob̄ nō hȝ efficatiā:
i deo āt hȝ: qꝛ ꝑ h̄ ꝙ ſolū vult rē fieri: ipſa fit. pſal. xxxij. ⁊. Cx
lviij. ſ. Jpſe dixit ⁊ facta ſt̄. i. ipſe voluit ꝙ fierēt ⁊ facta ſūt. iō
lex hūana nō ōbuit vetare opōnē iterioꝛē: qꝛ iſtō excedēt ge
nus artis ſue. Sic̄ ſi geometra ex eo ꝙ tractat de magnitu-
dine vellit tractare de q̄cūq̄ magnitudie ⁊ tractaret de ma-
gnitudine ſubiecta motui qō ꝑtinet ad aſtrologū. Nā exce-
deret genꝰ artis ſue. Jta de legiſlatoꝛe ē: nā ꝯſideratio ſua nō
dȝ excedē finē ſuū. Et ſi exceſſerit: iā trāſgredit genꝰ artꝭ ſue.
Uñ ēt ſi ꝯſtet iudici vl' legiſlatoꝛi rectiſſimo de mala volūta-
te alicꝰ nō puniet eū. ſic dr̄. ff. de penis. l. cogitatōis. ⁊ ō pen.
di. i. §. cogitatiōis. qō ꝑuerſe cogitatōis nemo penā meretur.
Ergo ſi nō meret nō ceſſat iſligi: qꝛ nō coḡſcit: ſȝ qꝛ nō ē iu- N
ſtū ꝓ illa iſligi penā. ¶ Lex āt xp̄i ꝓhibet actū iterioꝛē ma-
luȝ: nō ſolū: qꝛ deꝰ coḡſcit actū iterioꝛē: ſȝ qꝛ ꝑ legē euāgelicā
oꝛdinat hō in deū q eſt ſimpl'r bonꝰ. Ut poſſimus ꝑticipare
eo ⁊ hr̄e in illa ꝑticipatiōe felicitatē verā q̄ ē. s. facultatē nāe
⁊ qꝛ cōiungimur ibi v̄o bono ⁊ puro. oȝ nos eſſe puros. Jſtō
āt eſſe nō p̄t niſi ꝑ h̄ ꝙ oē malū ſimpl'r caueamus. ⁊ tn̄ malū
ꝯſiſtit. nō ſolū in actu exterioꝛi. ſed ēt in iterioꝛi ꝑncipaliꝰ. vt
dictū eſt ꝑce. q. iō lex xp̄i debuit vetare oē malū. Nulla autē
alia lex debuit manū ⁊ animū vl'r cohibere: qꝛ nulla eſt que
oꝛdinet hoīem ad aliqō bonum ſimpl'r niſi lex xp̄i. Et ſic lex
moyſi nō ſolū non ꝓhibuit oē malū iterius: ſed etiā nec ex- O
terius de quo dicet īfra. 19. q̄n aget de libello repudij. ¶ Am
plius cōſiderandū ꝙ lex moyſi ⁊ etiā leges humane nō ve-
tant animū: qꝛ lȝ actus animi poſſit eſſe peccatū ſimpliciter
tn̄ nō pōt eſſe peccatū quantū ad illas leges. Patet qꝛ pctm̄
dicit quādā deuiationem a rectitudine. Rectitudo aūt dicit

K
Opīo auctoris ō differētia ꝓhibitionū veteris ⁊ noue legis circa manū. i. opationē ⁊ animū. i. voluntatem.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

quedā ordinē vl' hitudinē: iō in illis opōibus cōſiſtit ſolum
rectitudo q̄ ordinat̄ ad aliqueʒ finē. Jpſe āt finis non dr̄ re-
ctus ſed bonꝰ: iō in opōne dicet̄ eſſe pctm̄ ſʒ ꝙ deuiat a fine
ſuo. Et q2 fines ſunt diuerſi: nō hn̄t oēs opōnes eandē recti
P tudinē. ¶ Finis aūt in legibꝰ politicis ⁊ tota cōicatiōe politi
ca eſt trāqllitas ⁊ abūdātia. Nihil g̃ dicet̄ deuiare vl' eē obli
quū in opationibus politicis: niſi inquātū repugnat trāqlli
tati aut abundātie: vel gn̄alr̄ bono ſtatui politico. ⁊ iō nihil
aliud eſt pctm̄ politicū niſi qđ ab hijs deuiat. Praua tamen
cogitatio (ſi non ꝓcedat in opus: nec aliq̊ mō foris oſtēdat̄)
nō repugnat trāquilitati nec bono ſtatui politico: iō ꝑua co-
gitatio non eſt pctm̄ politie: ⁊ ſic nō debet puniri per legem
politicā. ¶ Unde ſi nō eēt alia lex ſupior ⁊ obligaret lex po
litica: nō ſolū in foro ꝯtētioſo: ſed ēt in foro ꝯſcie: adhuc mala
cogitatio ⁊ voluntas nō eēt pctm̄. ⁊ ēt deus ſi puniret in no
bis oia pctā facta ꝯ̄ ſtatuʒ politicū ⁊ legē politicā que iudi-
ces non puniuiſſent: non puniret nos ꝓ mala voluntate: ſed
ſolum ꝓ malo opere exteriori. Nunc āt non ſolū faciendo cō
tra legē politicā iuſtā: ſed ēt deſiderando facere peccamꝰ mor
taliter. Non qdē inquātū per hoc agimus ꝯtra legē politicā
ſed q2 agimus ꝯ̄ legē diuinaʒ ⁊ ꝯ̄ legē nālēʒ que oē malū ve
tat. ⁊ ideo puniemur a deo. ſed nō a legiſlatore: ēt ſi de h̄ pec
cato cōſtaret. ¶ Ad arª. per que induximus ꝙ lex vetus ꝓ-
hibebat aiuʒ: dicendū eſt ꝙ accipitur ibi lex vetus generalr̄
pro oibus preceptis cōtētis in libris veteris teſtamēti. ⁊ ta-
men oia illa precepta que ibi ꝓhibebant aiuʒ erāt de iur̄ nā-
li: ⁊ nullū eoꝝ erat iudiciale aut cerimoniale. que ſunt ꝓp̄e
precepta legis veteris vt. ſ. oſtendimus. Huius autē ſignuʒ
eſt: q2 in preceptis legis nālis nulla pena ponit̄: vt pʒ in pre
S ceptis decalogi. ⁊ in oibus alijs moralibꝰ que ſunt in libris
Quare i ꝑ cepꝭ nāe nl' la pena pōi tur: ſic pōit in iudiciali bꝰ ⁊ cerimo nialibus. veteris teſtamēti. Jn iudicialibus autē apponunt̄ pene ⁊ ēt
in cerimonialibus ſi ommitterent̄. ¶ Rō dr̄ie eſt: q2 p̄cepta
de lege nāli non ſunt ſpālr̄ alicuius gentis vel politie: ſʒ ſunt
oiuʒ hoiuʒ. ⁊ q2 non cōuenit idē modus penaꝝ oibꝰ gētibꝰ:
nō debuit apponi pena aliqua in legibꝰ nālibus. Judicialia
āt ⁊ cerimonialia pertinebant ſpecialr̄ ad gēteʒ iudeoꝝ que
erat q̄dā gens per ſe ⁊ cōpetebat illis vnus modus viuēdi
pª cā ⁊ penaꝝ. Jō fuerunt pene appoſite p̄ceptis cerimonialibꝰ ⁊
T iudicialibus. ¶ Alia cā ⁊ precipua eſt: q2 pena legis dʒ ifli-
2ª. gi tranſgreſſori legis per iudicē vel executorē legis. Lex aūt
nālis eſt ad oēs hoies: ⁊ illi non hn̄t aliquē vnū iudicē vl' do
minū: nec vnq̄ꝫ habuerunt aut habituri ſunt. Jō nemo pōt
eſſe executor legis nālis. Unde fruſtra eſſet apponi penā in
ipſa. ¶ Alia cā eſt: q2 de lege nāli eſt nō ſolū regulare actꝰ ex
3ª. teriores: ſed ēt interiores. Qui lʒ aliqn̄ poſſint eſſe noti iudi-
V cibus ⁊ puniri: tn̄ regulr̄ nō ſunt noti. ⁊ ſic eſſet fruſtra legi
X nāli penā appōi: lʒ iſta rō minus vget q̄ꝫ p̄cedētes. ¶ Alia
4. eſt q2 ſpālius tangit radicē dr̄ie legis nālis ab alijs legibꝰ: q2
lex nālis nō eſt niſi quedā determinatio iuſti ⁊ debiti ſm rō
nem practicā ad agendū vel cauendū. Appoſitio auteʒ pene
nō p̄t cōpetere legi ſm ꝙ eſt directiua: ſʒ ſolū ſm ꝙ ē ab aliq̊
poſita. Nā eſſe hoc debitū aut rectū aut alteꝝ pōt eē ſm p̄n.
rōnis practice que eſt nobis nālis: penā tn̄ talē aut talē ꝓ ta-
li trāſgreſſione debere dari: non eſt nāle: nec eſt poſ'e eē nāle:
q2 non hʒ ita manifeſte rōnē debiti talē penā vel talē dari de
bere pro hoc crimine vel illo ſicut iſtud factū eſſe iuſtū vl' in
iuſtū. Nō eſt ergo pena determinata ſʒ rōnē nālē ſic lex: ſed
eſt pena aliquid appoſitū legi ex ptāte hn̄tis iuriſdictionem.
Jdeo non pōt cōpetere legi alicui hr̄e penā adiunctā niſi in-
quātū illa lex ab aliquo eſt data: ⁊ tn̄ legi nāli vt eſt nālis re-
pugnat eſſe datā vel poſitā: ſed eſt innata. Nā ab hoc nāl' dr̄
vt inuitur ad ro. ij. g̃ non hn̄t precepta legis nālis aliquā pe
nā adiunctā: ſed ſolū p̄cepta iuris poſitiui. ⁊ ſic cerimōialia
⁊ iudicialia que ſunt poſitiua hn̄t adiunctas penas ⁊ nō p̄-
cepta iuris nālis. ¶ Sed obijcietur ꝙ ꝓ tranſgreſſione pre-
Y ceptoꝝ legis nālis dat̄ pena eterna. ¶ Dicēdū ꝙ pena dat̄
Rñdet ob- pro oi pctō: q2 iuſtū eſt oē peccatū puniri: cū maluʒ culpe nō
iectioni. poſſit reduci in bonū niſi per penā que eſt qđdā bonū iquā-
tū eſt iuſte inflicta ⁊ ſolū eſt ad reducēdū malū in bonū. ſ. ad
ſupplendū defectū ordinis cātuʒ per malū culpe. ¶ Jō dōʒ
Z ꝙ ſicut eſt de lege nāli eſſe iuſtū hoc vel iſtud qđ ipſa rō dter
minat ex p̄ncipijs ſuis: ita eſt de lege nāli deberi aliquā penā
cuilibet peccato: q2 iſtud eſt inatū principijs rōnis practice:
⁊ nemo qui cōſiderat aliqd eē iuſtū vel iniuſtū pōt dubitare
an pena ſit debita pro pctō. ⁊ tn̄ an ſit talis vel talis pena de

bita: non eſt rōni inatū: nec deducit̄ manifeſte ex p̄ncipijs ra
tionis practice: iō ꝙ ꝓ tranſgreſſiōe p̄ceptoꝝ legis nālis ali
qua pena debeat̄: ad legē nālē ꝑtinet qđ tn̄ debeat̄ pena eter
na vel aliq̄ alia nō eſt ex ipſis p̄ncipijs rōnis practice ex qui
bus lex nālis hʒ rōnē debiti: ſed ex dei ordinatione. Jō nō d
bet apponi pena aliq̄ preceptis legis nālis inquātū talia ſūt
nec etiam poteſt.

¶ Quare xp̄s appoſuit penā eternam pro trāſgreſſiōe iſto-
rum p̄ceptoꝝ. Qō. CLXXVIII.

Queritur quare xp̄s appoſuit penā eternam pro
trāſgreſſione iſtoꝝ p̄ceptoꝝ: q2 vt cōit
oia p̄cepta que ſunt in lege xp̄i obligant de iure nāli: q2 non
ſunt ibi cerimonialia ⁊ iudicialia ſic in lege Moyſi. Et pro A
transgreſſione iſtoꝝ pōitur pena etn̄a. ¶ Dōʒ ꝙ ꝓ trāſgreſ- Rñdet
ſione p̄ceptoꝝ legis nāe iquātū talia ſt̄ nō cōpetit aliq̄ appo ad que-
ſitio pene: imo nec fieri p̄t. Si tn̄ illa efficiant̄ tāq̄ꝫ p̄cepta ali ſituʒ.q.
cuius legis poſitiue: p̄t ibi pena apponi ſic in lege poſitiua.
Lex āt xp̄i eſt q̄dā lex poſitiua: q2 ab eo data eſt: lʒ ſit gn̄alior
oi alia lege eo ꝙ obligat oēs hoies: ⁊ ibi ponunt̄ p̄cepta legi
nāe tāq̄ꝫ ꝓp̄a p̄cepta iſtiꝰ legis: q2 oē qđ rō recta dictat obſer-
uandū: xp̄s vult obſeruari. Xp̄s g̃ potuit ponere penā: q2 le
giſlator erat: ⁊ poſuit penā eternā. Et tn̄ adhuc nō ponit̄ ꝓ-
prie in lege xp̄i pena eterna tāq̄ꝫ pena trāſgreſſoꝝ: q2 pēa ap
poſita legi ifligit̄ trāſgreſſoribꝰ per miſtros legis: nullus ta-
men de miſtris legis xp̄i iſtā penā p̄t ifligere: ſed ipſe ſolus.
Jō pena eterna nō apponit̄ legi xp̄i tanq̄ꝫ trāſgreſſori ifligē- B
da quādiu lex durauerit ſiue quādiu hō durat ſub lege: ſʒ an
nunciat̄ tāq̄ꝫ infligēda poſt iſtā vitā poſtq̄ꝫ hō deſierit eē ſb
lege. Et apparet dr̄ia: q2 certe pene legū per ipſos executores
legū infligunt̄. Nō g̃ hʒ iſta rōnē pene legis: ſed ē q̄dā pena
q̄ſi ꝑtinēs ad aliū foꝝ. ¶ Jtē appʒ h̄: q2 ſi pena iſta appone C
ret̄ in lege: aut appōeret̄ ꝓ nobis. ſ. vt nos iferremꝰ eā peccā-
tibus: vel ꝓ deo. ſ. vt ipſe illā iferret. Nō ꝓ nob: q2 non poſſu-
mus illā iferre. Nō ēt ꝓ deo: q2 ꝓ ipſo nō eſt lex necīa: q2 ipſe
nō dirigit̄ lege poſita: ſʒ potiꝰ ipſe eſt lex oiuʒ reꝝ: g̃ pena et-
na nō fuit poſita in lege xp̄i ꝓp̄e tāq̄ꝫ pena: ſed ſolū vt denū
ciatio quedā: ne hoies temere peccarent: putātes ſe impune
euaſuros: ꝓnunciat̄ g̃ vt timeant ⁊ caueant.

¶ An iudei peccarent per actum interiorem tranſgredien-
do legem. Queſtio. CLXXIX.

Queritur cū iudei ſm legē Moyſi ſolū ꝓhiberē
tur q̄ꝫtū ad exteriora ⁊ nō in actu ite- Opinio
riori: an peccarēt ꝑ actū iteriorē. ¶ Et putabit aliqs ꝙ nō q̊rundā.
q2 ſolū tenebant̄ obſuare legē ſibi datā: ⁊ illa aiuʒ nō ꝓhibe
bat ſʒ manū. ¶ Dōʒ qđ lʒ lex vetꝰ ꝓp̄e ſūpta nō ꝓhibēt aiuʒ
tn̄ iudei peccabāt ēt mortalr̄ in aio: lʒ actꝰ nō egrederet̄ foris A
q2 iudeis nō ſolū erāt data p̄cepta iudicialia ⁊ cerimonialia: rn̄ſio ad
ſʒ ēt erāt data p̄cepta nālia: vt pʒ in dcalogo q añ oia eis da- queſitū
tus ē. imo iſtū ſolū deꝰ dedit ꝑ ſe. ſ. ꝑ āgelos. cetā āt ꝑ moyſen. qōnis
exo. xx. ⁊ dutero. v. Jō lʒ nō eēnt iſta p̄cepta nālia ꝓp̄e de le- pª rō
ge Moyſi nec de aliq̄ lege ꝑticulari obligabāt iudeos: q2 eis
data erāt. Jmmo ēt ſi nō fuiſſent data obligarēt: ⁊ añq̄ꝫ darē
tur obligabāt. Nā toto tp̄e p̄terito añ legē datā obligabātur
iudei ⁊ oēs gētes ad totū dcalogū: q2 al's ñ peccaſſet Chayn
occidēdo frēʒ ſuū Abel: cū nōdū eēt data lex d nō occidēdo.
Et tn̄ ipſe dixit ſe peccaſſe g̃uiſſime. ſ. Maior ē iniqtas mea
q̄ꝫ vt veniā merear. gen. iiij. iudei g̃ peccarēt faciēdo ꝯ̄ legem
nālē: ⁊ tn̄ rō nālis nō ſolū dic̄ eē pctm̄ in actu exteriori: ſed ēt B
in iteriori: g̃ peccarēt per actū iteriorē. ¶ Jtē peccarēt iudei 2ª rō
q̄ꝫtū ad p̄cepta cerimōialia ⁊ iudicialia eligēdo facē ꝯ̄ illa: q2
lʒ illa nō ꝓhiberēt aiuʒ: tn̄ ꝯ̄ ea volēdo peccarēt inquātū iſta
erāt ſpālr̄ data a deo q nō ſolū reſpicit extiora: ſʒ magis cor. C
p̊. re. xvi. ¶ Etiā q2 volēdo ꝯ̄ illa: lʒ nō facerēt ꝯ̄ p̄cepta poſi- 3ª rō
tiua: faciebāt ꝯ̄ p̄cepta legis nāl': q2 velle ꝯ̄ bonā legē ē malū
velle: ⁊ tn̄ de iure nāli: nō ſolū ē vetitū malū facē: ſʒ ēt maluʒ
velle: q2 vtrūq̄ꝫ ē ꝯ̄ rectā rōnē. Et h̄ idē dicimꝰ circa leges po
liticas: q2 lʒ legiſlator nō poſſit nos obligare ad pctm̄ morta
le ſʒ ſolū ad penā quādā: nos tn̄ faciētes ꝯ̄ leges rectas poli
ticas: nō ſolū obligamur ad penā legis: ſʒ ēt mortalr̄ pecca-
mus: ⁊ dato ꝙ pctm̄ ſit occultū ⁊ nō poſſit pūiri ꝑ legē mor
talr̄ peccamꝰ. Hoc tn̄ nō ꝓuenit ab ipſa lege poſitiua q̄ nō p̄t
iducē obligatōeʒ ad pctm̄ mortale: g̃ appʒ ꝙ agēs ꝯ̄ legē po D
ſitiuā ēt agit ꝯ̄ legē nālē vl' diuā. q2 iſta ſola iduc̄ obligatiōeʒ 4ª rō
ad mortale. ¶ Sic g̃ trāſgrediēdo legē poſitiuā mortalr̄ pec
camꝰ ad qđ nō potuit nos obligare lex poſitiua: ita volendo
aliqd

aliqd ꝯ ipſaz:lꝫ ꝯtigat iſtō nõ fieri:peccabimꝰ q̄ꝫuis ipſa non
obliget nos niſi ad actū exterioꝛē.Q: tñ agēdo ꝯ eã agimꝰ
ꝯ legē nãlē ⁊ diuã q̄ oē malū vetat: ⁊ q: iſta nõ ſolū ꝓhibet
actū exterioꝛē:ſꝫ ēt iterioꝛē:nõ ſolū peccabimꝰ agēdo ꝯ legeꝫ
poſitiuã:ſꝫ ēt volēdo agē ꝯ ipſaꝫ. ¶ Q̄ō āt dcm̄ ē.ſ.ꝙ ſit pec
E catū moꝛtale agē ꝯ legē poſitiuã:lꝫ de h̄ dōm ſit late i li. nr̄o
de gnqꝫ legibꝰ:tñ dōm ꝓ nūc ꝙ nõ ē h̄ gñale:ſꝫ ſoluꝫ qñ lex
poſitiua ꝯtinet aliqd qð ē nãlr̄ ꝺbitū ꝺtermiate vl̄ nõ deter-
minate:ita ꝙ ipſa lex poſitiua ipoꝛtat qðdã iuſtū:qð ēt ſi nõ
eēt poſitū a lege:rõ dictaret obſeruari:eſt pctm̄ moꝛtale trãſ
greſſio legis. ¶ Et h̄ maxīe ē qñ trãſgreſſio legis eſt directe
in pꝛeiudiciū alicuiꝰ:q: nulli nocē ē ꝺ iure nãli:nocē g̃ alicui
ꝯ ius nãle ē.Q̄uãq̄ꝫ g̃ modus nocumēti nõ determineꝛ de
iure nãli ſꝫ p legē poſitiuã:cū in illo cõſtet ꝓximū ledi: erit ꝯ
ius nãle iſtō facē: ⁊ ſic erit pctm̄ moꝛtale.Et dixi determiate
vl̄ idetermiate:q: aliqñ ea q̄ ſt de iur̄ poſitiuo ptinēt mãiſe-
ſte ad ius nãle.ſic leges poſitiue vetãt hōicidia, ⁊ furta q̄ ex
p̄ſſe ſt ꝯ ius nãle:iō in talibꝰ agēdo ꝯ ius poſitiuū determia-
te agiꝛ ꝯ ius nãle:iō nõ ē dubiū qn ſit pctm̄ moꝛtale. ¶ Dr̄
āt idetermiate:vt qñ aliqd nõ hꝫ imediate euidētiã ex hȷ̄s
p̄ncipȷ̄s rōis:ſꝫ p q̄ſdã lõgas ꝺductōes q̄ hñr ex expiētia vl̄
ex cõi exiſtiatiōe ſil̄ cū qbuſdã p̄ncipȷ̄s vl̄ ibꝰ iur̄ nãl̄ ꝺduci
tur iſtō eē ꝯ ius nãle. ¶ Sic ꝺ iure nãli ē nemini eē nocēdū
modi tñ nocumētoꝝ nõ hñr ex iure nãli:q: iſti ſunt magl̄ p-
F ticulares:ſꝫ ex expiētia vl̄ ex opione cõi:aut ml̄toꝝ hētur ꝙ
facē h̄ vl̄ iſtō ſit nocē ꝓxio. ¶ Et tūc vt iſti modi ſunt certi ꝺ
terminanꝛ p legē poſitiuã:vt pꝫ ꝺ modis iniuriaꝝ in v̄bis ⁊
in rebꝰ:q: ꝙ iſtō v̄bū vl̄ iſtō ſit iniurioſuꝫ:vel tale ſignū aut
tale:ſolū hētur ex cõi extiatōe oiuꝫ vl̄ ml̄toꝝ. Si g̃ qs fece-
rit ꝯ aliquē cãuꝫ iſtoꝝ ꝺtermiatoꝝ in lege de modis nocen-
di:peccabit moꝛtalr̄:niſi ſit valde leue fcm̄: ⁊ h̄ q: iſte agit ꝯ
G ius nãle.Et ꝺduciꝛ ſic.Oē nocumētū alicuiꝰ vitãdū ē ⁊ ma-
lū ē.Sꝫ facē h̄ vl̄ iſtō aſſignatū ē nocumētū iferre:g̃ faciēdū
nõ ē: ⁊ ſi fiat malū ē.Maioꝛ ē vl̄e documētū iur̄ nãl̄:mioꝛ ē
hita p expiētiã ⁊ opionē cõeꝫ: ⁊ ꝺtermiata p legē: ⁊ ſic idu-
ciꝛ iſtō eē malū ⁊ ꝯ ius nãle. ¶ Jn talibꝰ dī qs agē idetermi
nate ꝯ ius nãle:q: nõ p̄t iduci ex vtraq̄ꝫ p̄miſſa iuris nãl̄ iſtō
eē malū vl̄ ꝯ ius nãle.Sꝫ ex altera ipſaꝝ cū q̄dã pticulari co
gnitōe vl̄ opione ml̄toꝝ q̄ ē citra ius nãle. Et iō ēt in talibꝰ
agēdo ꝯ ius poſitiuū erit pctm̄ moꝛtale vl̄ eē poterit. Q̄ō di
H co q: aliqs caſus poterit eē tã leuis:vl̄ ſupueīre poterūt ml̄-
te circūſtãtie q̄ faciãt nõ eē pctm̄ moꝛtale. ¶ Alia āt ſt q̄ nõ
ꝺducunꝛ ex iur̄ nãli ꝺtermiate nec idetermiate niſi foꝛte re-
motiſſime.Et ſt talia q̄ ſolū ꝯſiſtūt in qbuſdã cerimōialibus
ſeu in qbuſdã cerimonȷ̄s:q̄ꝝ ommiſſio nulli fac̄ p̄iudiciū: ⁊
ommittēs hꝫ penã a lege.Sic ſt oꝛdiatoꝛia iudicioꝝ:vt ꝙ fō
meꝛ libellus aptꝰ vl̄ iептꝰ: ⁊ ita de ſil̄ibꝰ:nã in hȷ̄s nulli p̄iu
diciū gñaꝛ directe vl̄ imediate ⁊ delinq̄ns in hȷ̄s hꝫ penã a
lege.Jō facē ꝯ tales leges nõ ē pctm̄ moꝛtale: q: nõ ē facē ꝯ
ius nãle.Ueꝝ ē h̄ niſi fiat in ꝯtēptū legis:q: iſtō ē ꝯ ius nã-
le.Q: ſic eē ſubditū legi ē iuſtū nãlr̄:q: ſine lege poſitiua ñ
poſſent hoīes bñ viuē:ita ꝯtēnē legē vl̄ legiſlatoꝛē:ꝯ ius nã
le ē.App̄ꝫ g̃ ex dictis ꝙ iudei peccabãt p actū iterioꝛē:ſꝫ lex
Moyſi ꝓp̄e ſumpta nõ vetabat actuꝫ iterioꝛē.

¶ Q̄uõ iudei poterãt putare ꝙ lex nõ ꝓhibēt actū iterioꝛē:
cū eēnt duo p̄cepta q̄ ſolū ptinēt ad actū iterioꝛē.qō.CLXXX

Queritur quõ iudei poterãt putare ꝙ lex nõ ꝓ-
hibēt aiuꝫ:cū eēnt data iſta duo p̄ce-
Opio q̄rūdam. pta de nõ ꝯcupiſcēdo q̄ ſolū ptinēt ad actū iterioꝛē. ¶ Dicūt
qdã ꝙ h̄ erat:q: iſta nõ erãt p̄cepta legis Moyſi ſꝫ nãl̄.Lex
āt ꝓpꝛia ipſoꝝ erat lex Moyſi:ſiue lex vetꝰ q̄ aiuꝫ nõ ꝓhibe-
Jmpꝛo'bat opi. A bat:vt oñſū ē.ſ.q.Clxxvȷ̄. ¶ Dōꝫ ꝙ h̄ nõ ſtat. Q: aut iudei
ſcirēt diſtiguē q̄ erãt ꝓp̄e p̄cepta legis Moyſi: ⁊ q̄ p̄cepta le
gis nãl̄:aut neſcirēt.Si neſcirēt:crederēt oia ꝓp̄e ptineꝛ ad
legē ipſoꝝ.Et ſic crederēt aiuꝫ ꝓhiberi p legē ſuã q̄ ꝯtinebat
iſta duo p̄cepta de ñ ꝯcupiſcēdo.Jmmo putarēt ſe teneri ma
gis ad iſta q̄ꝫ ad cetᷓa:q: iſta ⁊ totꝰ ꝺcalogꝰ p deū datꝰ ē audiē
te ꝓpl̄o:cetᷓa āt p Moyſen.exo.xx. ⁊ ꝺutero.v.Si āt ſcirēt di
ſtinguere cog̃ſcerēt vires iſtoꝝ p̄ceptoꝝ nãliū. ⁊ ſic ſcirēt ſe
obligatos ad illa. ⁊ gñalr̄ q̄uocūq̄ꝫ dicaꝛ:nec̄e erat ꝙ iudei
Rñº auctoꝛis. B putarēt ſe obligatos ad iſta p̄cepta:cum ſcirēt illa ſibi data a
deo: ⁊ tñ ipſe nihil fruſtra dedit:iō h̄ nõ ſtat. ¶ Dōꝫ g̃ aliꝛ ꝙ
iudei ſciebãt ſe obligatos ad iſta p̄cepta: ⁊ tñ nõ putabãt qð
p iſta ꝓhibereꝛ aius:ſed ſolū manꝰ.Sic.n.dic̄ Aug.li.ꝯ fau-
ſtū:phariſei putabãt tm̄mō cõpalē cū femia illicitã cõmixtio

nēꝫ vocari mechiã.Demõſtrauit āt deꝰ totalē ꝯcupiaꝫ eē me
chiã:dicēs.Q̄ui viderit ml̄ierē ⁊c̄. ⁊ ſbdit.Q̄ō āt lex p̄cipit:
nõ ꝯcupiſceſ vxoꝛē ꝓximi tui videbaꝛ iudeis itelligē̄ ꝺ abla
tione ⁊ nõ ꝺ ꝯcubitu.Et ſic vocabãt ablationē cõcupiaꝫ: q:
illō auferre erat ex ꝯcupia: ⁊ ēt ſi nõ ſeq̄reꝛ coitꝰ:pctm̄ eē pu
tabãt iſtã ablationē. ¶ Alr̄ p̄t itelligi ꝙ iudei itelligebant p
ꝯcupiſcere ſigna exterioꝛa ꝯcupiſcētis vt oſculari ⁊ ample- C
cti ⁊ tãgere ipudice. Talia.n.ꝓhibita eē dicebãt.i. ſic expōe
bãt:nõ cõcupiſces.i.nõ facies ſigna ꝯcupiſcētȷ̄.Et ita Nico-
laus dic̄: ⁊ cõiter aſſeriꝛ.Erat tñ iſte erroꝛ.iō xp̄ſ eū abſtulit.
¶ Ad qd xp̄s poſuit h̄ ſpecialr̄ iſtud ſupplemētū qui vide-
rit mulierem ⁊c̄. Q̄ō.CLXXXI.

Queritur ad qd xp̄ſ poſuit h̄ ſpālr̄ iſtō ſupplem̄
tū.ſ.q viderit mulierē ⁊c̄. Nã in alȷ̄s
iuſtū erat appōi ſic.ſ.i p̄cepto de nõ occidendo:q: ibi exp̄ſſe
vetabaꝛ hōicidiū:ſꝫ exp̄ſſe nõ vetabaꝛ ira.Jō ꝯueniēter ibi
poniꝛ:q iraſciꝛ fr̄i ſuo ⁊c̄. ⁊ alia ſupplemēta.h̄ tñ in lege ex-
pꝛeſſuꝫ erat cõcupiſcere mulierē eē pctm̄.Jō vr̄ fruſtra eē ꝙ A
xp̄s h̄ dixerit:q viderit mulierē ⁊c̄. ¶ Dōm ꝙ xp̄s dixit hoc Rñr ad q̄ſitū.q.
pp erroꝛē iudeoꝝ.Q: lꝫ lex vetaret ꝯcupiaꝫ ai iudei tñ puta
bant nõ vetari illã:vt dcm̄ eſt p̄ce.q.Ut āt tollereꝛ erroꝛ: de-
buit hoc dici. ¶ Alr̄ p̄t dici ꝙ fuit h̄ ad addēdū aliqd qð ex
lege nõ appebat exp̄ſſe:ēt ſi bñ itelligereꝛ:q: ibi dī:nõ ꝯcupi B
ſces vxoꝛē ꝓximi. Per qð ſolū vetaꝛ ꝯcupiſcētia adulterȷ̄:q:
cū vxoꝛe ꝓximi:adulteriū ē: ⁊ nõ alia ſpēs Luxurie.Q: in i-
ter ſpēs luxurie nõ eſt ſolū adulteriū pctm̄:nõ ſolū erat illici
ta ꝯcupia adulterȷ̄:ſꝫ ēt cuiuſcūq̄ꝫ foꝛnicatiōis. ⁊ q: h̄ nõ ap
parebat exp̄ſſe ex illa lege:ēt ſi bñ itelligereꝛ:xp̄s voluit tol-
lere erroꝛē iudeoꝝ qui putarēt ſolū ꝺſideriū adulterȷ̄ eē pec
catū.Et ſic debuit pōere iſtō ſupplemētū.Uñ iſta duo moti-
ua erroꝛis tetigit xp̄s in iſto ſupplemēto. ¶ De p̄ pꝫ q: dixit
iã mechatꝰ ē in coꝛde ſuo.Et nõ dixit ſimpl̄r q viderit mulie-
rē ad cõcupiſcēdū iã mechatꝰ eſt:vt inuat ꝙ nõ ſolū in coitu
aut in ſignis exterioꝛibꝰ ꝯcupie ſit pctm̄:ſꝫ ēt in ſolo cōde cõ
cupiſcēdo:mechari ē. ¶ De.ȷ̄.pꝫ:q: dixit xp̄s h̄:q vidēit mu
lierē. ⁊ nõ dixit:q viderit vxoꝛē ꝓximi:nã vxoꝛ dic̄ ꝯiugiuꝫ. C
mulier dic̄ ſexū.Cū vxoꝛe āt ꝓximi ſolū adulteriū cõmittitur
cū muliere āt oēs ſpēs:foꝛnicatōis.ſ.iceſtū:ſtupꝛū:adulteriū
raptus:foꝛnicatio:ſimpl̄r: ⁊ ēt ꝯ nãlis. ſic dr̄ ad ro.j. ꝙ femie
eoꝝ mutauerūt vſum nãlē in eū q ꝯ nãm ē.Et ſic dicēdo mu
lierē inuit oēm ſpēꝫ foꝛnicatōis eē vetitã. Cõuenietiſſime er
go xp̄s fecit iſtō ſupplemētū:vt oēm foꝛnicationē ⁊ ꝺſideriū
eius oñderet eē pctm̄. ¶ Ueꝝ ē āt ꝙ alȷ̄ modi foꝛnicatiōis
ſunt q nõ ſt cū femia: ⁊ tñ vt xp̄s hōeſtiꝰ loq̄reꝛ:exp̄ſſit ſoluꝫ D
de femina.Q: ſatis ex h̄ iueniebaꝛ ꝙ ſi ꝯtactꝰ femie q̄ nãlioꝛ
eſt pctm̄ eſt:ois aliꝰ erit g̃uioꝛ:iō nõ fuit opꝰ amplꝰ dicere.
¶ Cõſiderãdū circa ea q̄ dñr h̄ de mechia: ⁊ cõcupia ꝙ mo E
tus ad libidinē aut delectationē venereaꝫ:aliqñ eſt ſolū paſ-
ſio. ⁊ aliqñ pctm̄ i actu.Q̄ñ ē pctm̄ ſolemꝰ illū vocaꝛ luxuriã
q: luxuria ē nomē pcti: ⁊ ſignificat pctm̄ ꝓut ē in ope. Q̄uã
do āt ꝯſideraꝛ vt paſſio ſolū.aut ē ſolū ad expiēdã ꝺlectatio-
nē illã ad quã nã mouet abſolute:nõ ꝺterminãdo modū nec
obm̄:vel determinãdo modū ⁊ obꝫ in gñali.vt ꝙ ſit ad femi
nã:aut ē oino modus ꝺtermiatꝰ:vt ad hãc feminã potiuſq̄ꝫ
ad aliã. ¶ Pꝛio mō ſolemꝰ vocare ꝯcupiaꝫ. ¶ Scdō mō vo
camus amoꝛē.Et iſte noiatōes ſt q̄ꝫtū ad modū aſſuetū a no
bis.ſecꝰ āt de diſtictiōe eoꝝ ſꝫ phos.de q̄ nūc nõ ē iſiſtēduꝫ.
¶ Et rõ huiꝰ diuerſitatis ē.q: q moueꝛ ad ꝺlectationē vene
reã in gñali.nõ ꝯſiderãdo modū iſtū vl̄ illū moueꝛ ex deſide
rio expiēdi ꝺlectationē illã.iō dr̄ ꝯcupiſcere. vel ꝯcupiſcētia.
¶ Si āt moueaꝛ ad obm̄ ꝺtermiatū potiuſq̄ꝫ ad aliō nõ vr̄
agere p̄cipue ex deſiderio expiēdi ꝺlectationē venereaꝫ.ſꝫ q:
obm̄ mouet ipꝫ ad ſe pp qðdã bonū qð i ipſo iudicaꝛ. Jō ſic
motꝰ amãs dī.q: pp amatū moueꝛ ad libidinē. de vtroq̄ꝫ iſto
rū ꝓut ē paſſio.nūc dōm nõ eſt.Dcm̄ fuit.n.aliqd.ȷ̄.reg. xiȷ̄.
⁊ magis late li.nr̄o de amoꝛe ⁊ amicitia.pte p̄ma. ⁊ foꝛte di-
ceꝛ aliqd ad ro.vȷ̄. ¶ De Luxuria ꝓut pctm̄ ē i actu ꝯſiſtēs
nūc dōm ē. ¶ Et eſt p̄ dubiū de Luxuria quãtuꝫ ad nomen
ſuum.Et ad materiam.

¶ An luxuria dicatur ſolū de ꝯcupiſcētȷ̄s venereis vel etiã
de alȷ̄s delectationibuſ. Q̄ō.CLXXXII.

Queritur an luxuria dicaꝛ ſolū de cõcupiſcentȷ̄s
⁊ delectatiōibus venereis. vel de aliq- Opinio q̄rūdaꝫ.
bus alȷ̄s delectatiōibꝰ aut paſſionibus. ¶ Aliqui dicūt ꝙ ꝺ
multis rebꝰ dicaꝛ,q: dicit Aug.lib.confeſſionum.qð luxuria p̄ma rõ.

abundantiā ⁊ ſacietateʒ ſe vocari cupit. Sacietas tñ ꝑtinet
ad cibos ⁊ potꝰ.qꝛ idē eſt ꝙ ſaturitas.abūdātia āt ad diuiti
as.qꝛ diues ſolus eſt qui tpal'r in oībꝰ abūdat:eo ꝙ ceťa bōa
colligunť in diuitias.qꝛ pecunie oīa obediūt.eccle.x. ğ luxu
ſcđa rō. ria nō eſt ſolum circa ꝯcupiſcētias ⁊ delectatiōes venereas.
¶ Itē vr̄ ꝙ dicať luxuria de ebrietate:qꝛ ꝓuer.xx.dī. Luxu
rioſa res ē vinū:⁊ tñ vinū ꝑtinet ad delectationē potꝰ ⁊ cibi
tertia rō. in q̊ peccať ꝑ ebrietatē:ğ maxīe diceť luxuria ꝺ cibo ⁊ potu.
¶ Itē luxuria dī eē libidinoſe voluptatis appetitꝰ. Sʒ volu
ptas libidinoſa:nō ſolū eſt in venereis:ſʒ ēt in mltis alijs: ğ
Rñdeť ad queſituʒ.q. nō eſt ſolū luxuria circa venereas delectatiōes ⁊ cōcupias.
¶ Dōm ꝙ luxuria a luxu dī. Eſt.n.luxꝰ ſupfluitas vel ſolo.
A Jō luxurioſus dī ſolutꝰ vľ ſupabūdās. Un̄ Jſid.li.ethimo.di
cit. Luxurioſus aliqs dī q̄ſi ſolutꝰ in voluptates. Nihil tñ eſt
qđ magis hoīeʒ ſoluat q̄ʒ ꝺlectationes veneree:qꝛ ille maxīe
ſubtrahūt hoīeʒ a q̄dā rōnis cōſiſtētia. Jō circa venerea lu
xuria ꝑcipua dr̄:lʒ ēt de multis alijs rebꝰ dici poſſit. ⁊ iterdū
dicať. Un̄ Aug.loq̄ns de luxurioſis li.ꝺ v̊a religiōe dic̄:qđ q
ſeminat in carne ſua:de carne metet corruptionē: ſʒ ſemina
tio carnis fit ꝑ voluptates venereas.ğ ad iſtas maxīe ꝑtinet
luxuria. Un̄ obtinuit vſus ꝙ abſolute ꝓlato iſto noīe ſole ve
B neree delectatiōes ⁊ ꝯcupiſcētie itelliganť:ex adiunctōe āt
Ad p̄m ar. poterit accipi ꝓ mltis alijs. ¶ Ad p̄mū dōm ꝙ ſic̄ tēꝑantia
ꝯſiſtit p̄nr. ⁊ ꝓp̄e circa delectatōes tactꝰ ⁊ guſtus. ⁊ maxime
adhuc circa ꝺlectatōes tactꝰ vt dī.iij.ethi.c.de tēpātia: ⁊ dei
de ꝑ quādā ſilr̄itudinē trahiť tēpātia ad q̄ſdā alr̄s mās:vt ad
ꝺlectationē q̄ ē in vidēdo ⁊ audiēdo ⁊ odorādo. vt ibi diciť.
Et tñ oñdiť ibi ꝙ nō ꝓp̄e itēpatꝰ dicať hō ſm̄ iſtas:qꝛ tēꝑan
tia eſt circa ꝺlectatiōes illas in qbꝰ cōicamꝰ cū beſtijs: ⁊ tñ be
ſtie in ſolo tactu ⁊ guſtu delectanť. Nā viſus ⁊ odoratꝰ ⁊ au
ditus nō cānt in eis delectationē ꝑ ſe.ſʒ iquātū ad ꝯſequen
dū ꝺlectabile guſtꝰ ⁊ tactꝰ ordinanť. ¶ Jta ğ luxuria de mul
tis dī:ſed p̄nr ꝯſiſtit i venereis voluptatibꝰ:eo ꝙ in hijs ma
xime hō reſoluiť ab ip̄a virili firmitate ⁊ ſtatu q̊dā in ratōe.
Scđario āt dī luxuria de qbuſcūq; alijs ad ſupabūdātiaʒ ꝑ
C tinētibꝰ. Un̄ ad Gala.v.cū enumeranť fructꝰ carnis pōiť lu
Ad 2m arm xuria ibi. ⁊ dic̄ glo. ꝙ luxuria eſt q̄libet ſupfluitas. ¶ Ad.ij.
dōm ꝙ vinū dī res luxurioſa.vno mō iq̄ʒtū ꝑtiet ad ſupabū
dantiā:qꝛ facile eſt hoīeʒ excedē in vino ⁊ capi ab eo ꝓp dul
cedinē ſuā. Jō āmonemur nō reſpicē ad iſtđ dicēte Salomo
ne. Ne intuearis vinū cū flaueſcit ⁊ reſplendet i vitro color
eiꝰ. Jngrediť blande:ſʒ in nouiſſimo mordebit vt coluber. ꝓ
uer.xxiij. ¶ Uel dī luxurioſum:qꝛ ad luxuriā cāʒ p̄ſtat. Qꝛ
lʒ multa ad luxuriā moueāt:vinū ē ꝺ potiſſimis. Et iſto mō
magis ꝓp̄e itelligiť ꝙ vinū ſit res luxurioſa. Jta.n. Hiero.ac
cipit dicēs. Uēter mero eſtuās facile deſpumat in libidinē: ⁊
hētur.xvj.di.c.vēter. ¶ Et ꝓſp dicit ꝙ luxuriā facit ⁊ nutrit
D vini ꝑceptio nimia ⁊ nō nā.e.di.c. Luxuriā. Hoc inuit aplꝰs
Ad 3m arm ad ephe.v.nolite inebriari vino in q̄ eſt luxuria.i. ex illo ſeq
tur luxuria. ¶ Ad.iij.dōm ꝙ lʒ voluptas libidinoſa iueniať
⁊ dicať in alijs materijs:ħ tñ nomē ꝑcipue veneree delecta
tiones accipiūt:qꝛ in eis ſpālr̄ dī eē libido:ſic̄ ꝺlectatōes ſt̄ i
oībꝰ ſenſibus ⁊ adhuc maiores in itellectu. Et tñ ꝓp cogni
tas eē a vulgaribꝰ ſolas ꝺlectatiōes corꝑeas ⁊ illas maxīe ꝑ
cipi.has ſolas ꝺlectatiōes eē putāt vt dī.vij.ethi. circa fineʒ.
s.Tho. ¶ Libido āt maxīe iueniť in venereis.vt dic̄.aug.xiiij.de ci
ui.dei. Jn eis igiť luxuria magna eſſe dī. De hijs ſcūs Tho.
q.Cliij.ar.i.in ſcđa ſcđe.

Opi. q̄rūdā p̄a rō ¶ An oīs actus luxurie ſit pctm̄. Qō.CLXXXIII.

Queritur circa luxuriaʒ an oīs actuſ luxurie ſit
pctm̄. ¶ Quidā dicūt ꝙ nō poſſit eē
aliqs actꝰ luxurie ſine pctō:qꝛ nihil vr̄ ipedire rōnē niſi pec
catū. Oīs tñ actꝰ venereuſ maxīe v̊tutē ipedit:ğ ip peccatū ē.
Sic dic̄ Aug.li.ſoliloq̄ꝝ:nihil eē ſentio qđ magiſ exacte di
ciat aīuʒ virilē q̄ʒ blandimenta femine corporūq; ille conta
ſecūda rō. ctus. Hoc tñ inueniť in q̄libet actu venereo q̄ʒtūcūq; illū ho
neſtař vellimꝰ:ğ nulluſ venereꝰ actꝰ ſine pctō erit. ¶ Itē vbi
cūq; iueniť aliqd ſupfluū ꝑ qđ recediť a bono rōnis:iſtđ vi
cioſum ē:qꝛ v̊tꝰ corrūpiť ꝑ ſupabūdātiā ⁊ defectū q̄ ſt̄ extre
mitates.ij.ethi. Et ħ qꝛ ipſa v̊tꝰ ꝯſiſtit in medio vt pʒ ibidem.
Rōni āt medij extremū oppōiť. Jn q̄libet tñ actu venereo ſt̄
ſupabūdātie ꝺlectatōis abſorbētis rōnē:vt dī.vij.ethi.c.ꝺ de
lectatiōe. Qđ impedimētū ei qđ ē eē prudētē ꝺlectatōes hr̄e
⁊ q̄ʒto magis gaudet.ſ.magis impediť a v̊tute. Et pōiť exē
plū ibi.ſ.puta ea q̄ venereoꝝ. Nullū.n.vtiq; poſſe itelligere
in ipſa. Iſtđ āt eſt maxīe diſtrahē a rōe:qꝛ in ceteris vicijs rō
nis actꝰ manet:⁊ ſi p̄uus:in venereis āt nullus. Un̄ Hiero.
dic̄ ꝙ in iſto actu:ſpūs ꝓphie nō tangebat corda ꝓphaꝝ. Jn
q̄ inuit ꝙ in cibo ⁊ in potu ⁊ ceťis actibꝰ ſolebat deꝰ tāgē cor
da ꝓphaꝝ:ita vt dū iſta facerēt illuſtrarenť a deo ⁊ ꝓpharēt
⁊ tñ in actu venereo nō tāgebat cōda illoꝝ. Per qđ inuiť ꝙ
delectatio venerea maxīe tollit vſum rōnis. Pctm̄ tñ ſolū eſt
ex ħ ꝙ ē ꝯ̄ rectā rōnē.ğ in q̄libet venereo actu erit peccatuʒ.
¶ Itē cā eſt maior q̄ʒ effectꝰ ſuus. Sʒ pctm̄ origiale in p̄uul 3ª rō
trahiť a ꝯcupia ⁊ tñ actꝰ venereꝰ ſine ꝯcupia nūq̄ʒ eſſe p̄t vt
ait Aug.li.de nuptijs ⁊ cōcupia.ğ a fortiori venereus actꝰ ñ A
erit ſine pctō. ¶ Dōʒ ꝙ nō ē veꝝ ꝙ oīs actꝰ venereꝰ ſit pec rñſio ad
catū. Nā circa venerea ē mā tēꝑātie:nā tēꝑātia potiſſima eſt queſitū
in delectatiōibꝰ tactꝰ q̄ ad venerea ꝑtinēt. Et tñ in q̄libet mā qōnis
virtutꝪ moralis eſt dare bene agere ⁊ male agē cū ſit ibi me p̄ª rō
diū ⁊ extrema.ğ nō ſp erit pctm̄ in venereis. ¶ Amplꝰ cōſi B
deradū ꝙ pctm̄ in actibꝰ hūanis ē id qđ ꝯ̄ rōnē ē. Hʒ āt ordo 2ª rō
rōis vt ordinet quālibet rē in ſuū finē ꝯueniētē ſibi. Jō nō ē
pctm̄ ſi hō vtať ꝑ rōnē rebus aliqbus ad finē ad quē ſūt mō
⁊ ordīe ꝯueniēti:dū tñ finis ille ſit aliqd v̊e bonū. ¶ Hoc āt
dī:qꝛ ēt circa malos fines p̄ſuppoſitos ꝯtingit iueniri media
q̄ directe deducanť in illos fines: ⁊ iſta deductio ⁊ ordiatio:
ꝑ actū rōis fit:qꝛ ſola rō ordiat. Et ſic ꝑtinet aliq̊ mō ad pru
dentiā. Un̄ tales vocat Ari.vj.ethi.i ſine aſtutoſ:lʒ nō ꝓprie
prudentes:qꝛ prudētia nō ē ſine v̊tute. Jn eadē tñ vi aīe ſūt
prudētia ⁊ aſtutia. Iſti ğ lʒ ordinēt res in finē ſuū ⁊ ꝯueniē
ti mō ſm̄ exigētiā illius finis.qꝛ tñ finis ille nō ē aliqd bonū
pctm̄ eſt in ope. Si tñ finis ſit aliqd vere bonū ordinādo in
ip̄ʒ id:qđ ad ipſum eſt mō ꝯueniēti:nō eſt pctm̄. ¶ Sic autē
eſt de actu venereo. Nā ſic̄ bonū eſt ꝙ ꝯſerueť nā vniꝰ idiui
dui:ita bonū imo meliꝰ cōſeruari nām ſpēi totiꝰ hūane.qꝛ q̄ʒ
to bonū eſt magis vľe:tāto eſt amabiliꝰ ⁊ diniꝰ.p̊ ethi. ¶ Jn
diuiduū āt ꝯſeruať ꝑ cibū ⁊ potū. Et ꝓp ħ ſumere cibū ⁊ po
tū iquātū cōpetit ſaluti corꝑis nō ē pctm̄. Jta ad ꝯſuationē
ſpēi eſt vſus venereoꝝ determinatꝰ:nec eſt alia via. Jō vſus
venereoꝝ inquātū ordinať ad ꝯſeruationē ſpēi obſeruato ꝺ C
bito mō ⁊ ordīe ⁊ ceťis circūſtātijs ſuiſ ſine pctō erit. ¶ Itē 3.rō.
ſi vſus venereoꝝ eē ſp malus:creaſſet deꝰ aliqd qđ eēt vere
malū. Qđ flʒ eſt:qꝛ oīa ab eo fcā erāt valde bōa.gen̄.p̊. Deuſ
tñ pōaʒ ⁊ organa ⁊ icliationē ⁊ mām ⁊ ſinglr̄a alia ad vene
rea dedit:ğ venerea ſm̄ ſe nō ſūt mala. Et ſic aliq̄n ē vſus ve
nereoꝝ ſine pctō. Alias dareť aliqd totalr̄ ocioſuʒ in nā:qđ D
nō ꝯuenit: ⁊ maxīe in hoīe q eſt ſpēs ꝑfecta. ¶ Itē deꝰ fōma 4ª rō
uit feminā vt daret eā in adiutoriū viro:dicēs ñ eē bonū ho
minē eſſe ſolū. Et tñ femia nō ordinabať p̄nr niſi ad gñoneʒ.
Nā ſi ad aliā ſocietatē vite vľ cohitationē fuiſſʒ formata: nō
formareť femia:ſʒ aliꝰ vir q magis ꝯueniret cū Adā ⁊ eēt ꝑ
fectior ſm̄ nāʒ. Et tñ formata eſt femia.ğ fuit ꝓp gñonē ꝑ cō
cubitū. Nā femia in eo ꝙ talis ad nihil aliđ ē:qꝛ qđlibet aliđ
poterat fieri ꝑ ſolos viros niſi iſtđ. Et tñ ſi nō fuiſſet nccītas
femie aliq̄ in vniuerſo potius deꝰ creaſſet oēs viros ⁊ nullā
feminā: ⁊ tñ creata fuit:iō ad ꝓcreationē ꝓlis fuit. ¶ Et ħ ſi
gnificať ex v̊bis dei gen̄.ij. Faciamꝰ ei adiutoriū ſimile ſibi.i.
adiutoriū ad ꝓcreādū:qđ vir ſolus nō poſſet. ¶ Et ob ħ dic̄
Ariſt.p̊ politi.c.i.ꝙ femia nō eſt ꝑs alicuius cōicationiſ niſi
nālis que eſt ꝓp ſilr̄e tertiū derelinq̄re.i.ad gignēdū. Un̄ im
probat poſitionē illoꝝ qui dixerūt feminā eē extremū cōica
tiōis deſpotice:ponētes feminā eē ſuū. Dic̄ āt Ari. ꝙ nō: qꝛ
nā facit vnū ad vnū ⁊ nō vnū ad plura:ſic̄ ars faciēs gladiū
delphicū ꝓ paupe q erat ad ſcidendū ⁊ ad ſerrāduʒ:ſʒ femia
eſt ad cōicatōeʒ nālē:ğ nō eſt nālr̄ ad cōicationē deſpoticā.ſ.
vt ſit ſuꝰ nālr̄. Deꝰ ğ feminā formauit ad ꝓcreationeʒ ꝓlis q̄
eſt per coitū. Et ſic non erit pctm̄ ſemꝑ in venereis cū deuſ ħ E
iſtituerit. ¶ Itē viro ⁊ femine a p̄nº ꝯditis deꝰ dixit: creſcite 5ª rō.
⁊ multiplicamini ⁊ implete terrā.gen̄.p̊. Hoc āt nō poterat
eſſe niſi per cōcubitū ꝓcreando ꝓlem:ğ nō ſolū cōcubitꝰ erat
hoī licitus:ſed ēt erat neceſſariꝰ ⁊ ſb ꝑcepto. ¶ Aliqs dicet
ꝙ hoc veꝝ fuit ꝓ tēpore illo quo hō māſit in inocētia:qꝛ tūc
fuiſſet coitus ſine cōcupiſcētia ⁊ nuptie honorabiles. vt au
gu.dicit:nunc vero totū ꝯ̄rio agiť ꝓp peccatū hominis. Nā
coitus ſine cōcupiſcētia magna nō fit: ⁊ iā non honorabilis
ſed nihil magis in rebus hūanis erubeſcēduʒ eſt. Et hoc eſt
qđ homines maxime occultāt:qꝛ de hoc maxime erubeſcūt F
tanq̄ʒ de re inhoneſta:ergo iā nō erit coitus ſine peccato:li
cet ante peccatū Ade eſſe potuiſſet. ¶ Dōm ꝙ ſic̄ an̄ pctm̄
fuiſſet

fuiſſet cõcubitus ſine pctõ: ꝛ ita ꝛ nunc eſt: qꝛ ꝯcubit⁹ nūq̃
fuit nec eſt bonus niſi pp necẽitatẽ ꝓlis ꝑcipue. ꝛ tñ poſt pec
catū Ade fuit tãta necẽitas ꝓcreãdi ꝓlẽ ſic añ pctm̄. g̃ ẽt poſt
pctm̄ erit coit⁹ licit⁹. Jp̄z g̃ pctm̄ ade nõ fecit coitū eẽ illicituʒ
qꝛ eodẽ mõ faceret ꝙ vſus ciboꝝ ꝛ potuū eẽt illicit⁹ cū ipſe
in cibo peccauerit: ꝛ hoc fl'ʒ ẽ. Solū g̃ fecit pctm̄ ade ꝙ coi
tus nõ eẽt ita hõeſtus ꝛ mūdus ſic ſi manſiſſet hõ in inocẽ
H 6ª rõ tia: nõ tñ fec ꝙ oĩs coit⁹ eẽt pctm̄. ℭ Jtẽ pꝫ qꝛ ſic añ peccatū
ade deus dixerat ei ꝛ femine: creſcite ꝛ multiplicamini. geñ.
p̊. Jta ꝛ poſt pctm̄ imo ꝛ poſt plurima pctã hoiuʒ pp q̃ de⁹
pene oẽ viuens deleuerat: de⁹ dixit hoib⁹: creſcite ꝛ mltipli
camini. geñ. ix. qȯ fuit poſt diluuiū: g̃ ꝯcubitus tūc non ſoluʒ
erat licitus: ſed ẽt ſub ꝑcepto. ℭ Jtẽ pꝫ qꝛ de⁹ iſtituit matri
H 7. rõ. moniū cui⁹ actus eſt carnalis copula dicẽs oñſa femia. Pro
pt̄ hãc reliq̃t hõ p̄rẽʒ ꝛ m̄rem ꝛ adherebit vxori ſue: ꝛ erunt
duo in carne vna. Geñ. ij. Jſtud tñ nõ itelligebaẗ añ peccatū
ade: qꝛ nullū matrimoniū ꝑ tunc futuꝝ erat cū hõ ipſa die q̃
creatus eſt: de inocẽtia cecidiſſe dicaẗ: g̃ poſt pctm̄ erat licit⁹
I coitus. ℭ Jtẽ pꝫ qꝛ xp̄s approbauit matrimoniū: ꝛ reproba
8. rõ. uit libellū repudij ꝛ adulteriū ꝛ fornicationẽ. ſ. iſr̄a. ꝛ. ſ. xix.
K Si tñ oĩs coitus malus eẽt ẽt ipſum matrimoniū eẽt maluʒ:
9. rõ. qꝛ ad hoc ordinaẗ. g̃ coitus nõ eſt malus. ℭ Jtẽ apl's. p̊ma.
corin. vij. dicit. Bonū eſſe virginẽ manere in virginitate: ꝛ ẽt
bonū eſt eã tradere nuptui. Etiã dr̄ ibi ꝙ vnuſquiſq; habeat
vxorẽ ſuã pp fornicationẽ. ſ. vitandã: ꝛ qȯ ꝯiuges nõ ſe frau
dent debito. ꝛ tñ ſi coitus eẽt de ſe malus ꝛ malū eẽt trade
L re virginẽ nuptui ꝛ vxorẽ hr̄e: ei debitū reddere. g̃ malus nõ
x. rõ. eſt coitus. ℭ Jtẽ pp hoc manichei iter cetã ꝯdẽnati ſunt: qꝛ
nuptias ꝯdẽnauerunt dicẽtes nullū poſſe ſaluari niſi in vir
ginitate manẽtẽ. Eccle. ãt diffiniuit virgines ꝛ viduas ꝛ cõ
iugatas ꝛ oẽs ſtatus cõiter poſſe hẽre vitã eternã. Ut pꝫ ex̄
de ſūma trini. c. firmiter. §. virgines q̊q;. g̃ coitus licitus eſt.
M ℭ Jtẽ ſi eſſet coitus illicitus: hoc eẽt qꝛ vl' eẽt ꝯ̃ nãm: vel ꝯ̃
x. rõ. rõnẽ: vl' ꝯ̃ ꝯſuetudinẽ: qꝛ nõ ſunt alij modi qb⁹ aliqd ſit illici
tū. Coitus tñ nõ eſt ꝯ̃ nãʒ: imo nã maxie iclinat ad ipſum pp
ſuã ꝯſeruationẽ. Nõ eſt ẽt ꝯ̃ rõnẽ: qꝛ rõ dictat debere ꝯſerua
ri nãm que tñ nõ p̄t ꝯſeruari ſine coitu. g̃ iudicat debẽ eẽ coi
tū. Nõ eſt ẽt ꝯ̃ ꝯſuetudinẽ: qꝛ nihil tã cõſuetū eſt q̃ʒ cib⁹ ꝛ po
tus ꝛ venerea: nõ ſolū apud hoies: ſed ẽt apud oĩa aĩantia ꝑ
fecta. Sic dicit Aug. i li. de bono ꝯiugali. Satis rn̄ſuʒ eſt hr̄
ticis: ſi tñ cupiunt nõ eẽ pctm̄ qȯ nec ꝯ̃ nãʒ cõmittiẗ: nec cõ
tra morẽ: nec ꝯ̃ preceptū. Et loquiẗ ibi de actu venereo: non
ſolū ſimpl'r ſed ẽt quãtū ad multas vxores q̃s ſcti p̄res ha
buerunt: ſic Abrahã ꝛ Jacob ꝛ Dauid. Et idẽ ẽſt dicer̄ eſſe
N ꝯ̃ ꝑceptū ꝛ ꝯ̃ rõnem: qꝛ oẽ qȯ ꝯ̃ ꝑceptū eſt: ꝯ̃ rõnẽ eſt: qꝛ ra
Ad p̊m arg. tio dictat debere obedire ꝑcepto. ℭ Ad p̊mū dõm ꝙ lʒ actus
venereus rõnis vſum aliq̊ mõ impediat: nõ eſt pp hoc illici
tus. Qꝛ ipedire virtutẽ ſiue actū rõnis ſtat dupl'r. Aut quã
tum ad ſtatū cõeʒ: aut quãtū ad ſtatū ꝑfectū. Jmpedire quã
tum ad ſtatū cõem eſt facere ꝙ virtus nullo mõ poſſit eẽ: im
pedire q̃ʒtū ad ſtatū ꝑfectū eſt facere ꝙ virtus nõ hẽat tota
leʒ ꝑfectionẽ: ꝛ tñ ꝙ maneat in aliq̊ eẽ: ſaltẽ in cõmuni ſtatu.
ℭ Prio mõ non põt impediri virtus niſi per pctm̄: qꝛ ẽ ſibi
p̊ mõ. oppoſitū. ꝛ hoc mõ actus venere⁹ nõ impedit virtutẽ: cū hõ
poſſit manere in charitate ꝛ in quacūq; alia virtute: vtendo
actu venereo cū vxore ſm̄ regulã rõis. ℭ Scdo mõ p̄t impe
2° mõ. diri ṽtus ꝑ aliqd qȯ nõ eſt pctm̄: ſʒ eſt min⁹ bonū q̃ʒ ipa vir
tus. Qꝛ ſepe ſunt aliq̃ bona diſpata que nõ p̄t hõ ſil' ꝓſeq: ſʒ
vnū ꝓſequẽdo opʒ alteꝝ dimitti. Et qꝛ vnū illoꝝ eſt min⁹ bo
num q̃ʒ alteꝝ ſi hõ vnū ꝓſequaẗ dimittit alteꝝ: vel impediẗ
in eo. Et ſic vnū bonū impedit alteꝝ. Hoc mõ actus venere⁹
impedit virtutẽ. ſ. nõ ꝙ illã tollat: ſʒ qꝛ nõ ꝑmittit eã eſſe in g̃
du excellẽtiſſimo. Sic. n. dixit Aug. Nihil eẽ ſentio qȯ magl
ex arce aĩuʒ deiciat. i. ex ꝑfectiõe ṽtutis vel cõtẽplatõis: ꝛ nõ
dixit ꝙ deiciat aĩuʒ a virtute: ſʒ ab arte: per q̃ʒ ſignificaẗ emi
nentia virtutis ꝛ altitudo. ꝛ ſic bonū virginitatis qȯ mai⁹ ẽ
ipediẗ per bonū matrimonij qȯ eſt min⁹: ꝛ bonū vite ꝯtẽpla
tiue ipediẗ per bonū vite actiue: qȯ min⁹ eſt. Sic dic̄ Augu. i
li. de bono ꝯiugali. Sic̄ bonū erat qȯ Martha faciebat occu
pata circa miſteriū viroꝝ ſctõꝝ: ſʒ melius qȯ Maria audiẽs
O ṽbū dei. Jta ẽt bonū Suſane in caſtitate ꝯiugali laudamus:
ad 2m ar ſed bonum vidue: ꝛ magis Marie virginis anteponimus.
sumẽ. ℭ Ad ſm̄ dõm ꝙ in venereis eſt magnitudo delectationis
ſenſibilis potiuſq̃ʒ in alijs actib⁹ ſenſitiuis. ꝛ tñ nõ pp hoc ẽ
maior ſuꝑabūdãtia hic q̃ʒ in alijs: qꝛ ſuꝑabūdãtia dicit viciū

cū dicat exceſſum a medio in quo eſt recta rõ. Et oĩs talis ex
ceſſus malus eſt. ℭ Pro q̊ ſciẽdū ꝙ ſuꝑabūdãtia ꝛ ðfectus
accipiuntẗ per hitudinẽ ad mediū: ipſuʒ ṽo mediū nõ accipiẗ P
ſm̄ eq̃litatẽ quãtitatis. Qꝛ ſic̄ mediū in calceis nõ eſt ſm̄ eq̃
litatẽ q̃ʒtitatis: qꝛ tūc ꝑ oĩbus hoibus eẽnt calcei eq̃les: ſʒ ſʒ
ꝓportionẽ ad pedẽ cuiuſlibet hoĩs: ita vt qcq̃d eſt vltra pe
dẽ ſit ſuꝑabūdãtia: ꝛ qcq̃d citra pedis magnitudinẽ: ſit ðfe
ctus. ℭ Jta ꝛ in oĩb⁹ paſſiõib⁹ ꝛ opabilib⁹ moralib⁹. Nã in
cibo nõ eſt idẽ mediū oĩb⁹ hoib⁹: ſed cuilibet ſm̄ ꝓportiõem
exigẽtie corporis ſui. Sic dĩ. ij. ethi. ꝙ nõ eſt idẽ mediū milo
ni ꝛ trierarche. i. mag̃ro nauiū: vel ẽt mag̃ro gymnaſioꝝ. qꝛ
milo habūdantiſſime comedebat: qꝛ corporis ſui q̃litas hoc
exigebat. Trierarche pp leuitatẽ corporis paucus cib⁹ ſuffi
cit. Et qꝛ iſta ꝓportio ꝯſideraẗ ſolū ſm̄ rõnẽ: qꝛ nulla alia po
tentia ſenſitiua hoc cog̃ſceret dr̄ mediū in moralib⁹ eẽ ſm̄ rõ
nẽ ꝛ nõ ſm̄ q̃ʒtitatẽ. i. ꝙ ſola rõ determinat qd eſt qȯ mediū
eſt ꝛ cõueniẽs in q̃libet mã ꝛ opõne. ℭ Et ita lʒ delectatio Q
venereoꝝ ſm̄ q̃ʒtitatẽ excedat oẽs delectatõẽs ſenſitiuas. ta
men ſm̄ hitudinẽ rõis: nõ ſꝑ excedit. ſ. qñ fuerit actus vene
reus regulatus a rõne. Nã tūc magnã aut ꝑuã delectationẽ
ſeq: ꝑ accn̄s eſt: ꝛ nõ repugnat rõi: qꝛ al's felicitas vite eter
ne in q̃ eſt maior delectatio q̃ʒ cogitari poſſit viciū eẽt pp ex
ceſſum. Et tñ falſum eſt cū ibi ſit ſūmū bonuʒ: ꝛ lʒ ſit delecta
tio maxia nõ eſt ꝯ̃ rõnẽ. Jta in venereis: nã nõ ꝑtinet ad rõ
nẽ q̃ʒtū ſenſus exterior in venereis delecteẗ: ſed q̃ʒtū appeti
tus interior ad hmõi delectatiõẽs afficiaẗ. Et hoc ẽt proue
nit: qꝛ nõ ẽ in ꝑtãte nr̄a q̃ʒtū ſenſus delecteẗ: ſʒ ꝓuenit ex diſ
poſitione corꝑis. Sic̄ ẽt eſt in cibo ꝛ potu: qꝛ aliq magis ꝛ
aliq minus delectanẗ ſm̄ ꝙ hn̄t guſtū magis vel min⁹ diſpo
ſitū: q̊d aūt nõ ſubijciẗ rõnis iperio ꝛ ꝑtãti: ad pctm̄ non per
tinet nec ad meritū. ℭ Eſt tñ ſpãle circa venerea: qꝛ lʒ propẗ
corporalẽ diſpõnẽ qdã magl ꝛ qdã min⁹ ðlectenẗ ſic̄ fit i gu R
ſtu: tñ in oĩb⁹ hoib⁹ ẽ ꝯcupia ꝛ ðlectatio venereoꝝ cū q̃dã re
bellione ad rõnẽ magis q̃ʒ guſtus aut aliqs ali⁹ ſenſus. Et h̄
ex pena ꝯſequẽte oẽs hoies pp pctm̄ ade ꝯuenit inquãtū rõ
rebellis deo meruit carnẽ ſibi hr̄e rebellẽ. vt dicit Augu. xiij.
ð ciui. dei. Et hoc ſpãl'r circa venerea factū eſt: nã guſtui nõ
fuit data talis rebellio. Uñ manet ſꝑ h̄ ꝙ ẽt ſiqs ꝑ ſolã rõnẽ S
ipellaẗ ad venerea: vt pote in viro q ſolū vult reddere debi
tū vxori qñ ipſa ꝯcupia inſurrexerit quã in actu venereo ne
ceſſe eſt ſꝑ eẽ: moueẗ cū q̊dã furore: ac ſi nulla rõ ꝑceſſiſſet. ꝛ
h̄ ẽ qꝛ ꝯcupia illa in actu ſuo nõ p̄t regi. ℭ Uñ põt cohiberi
ne iſurgat: vel ſi iſurrexerit poſſum⁹ ei nõ ꝯſentire. Et tñ ſi ꝑ
miſim⁹ ſemel ipſi ꝯcupie oꝑari ipoſſe eſt ꝙ eã moderemur q̃ʒ
tūcūq; fuerit qs vir excellẽtiſſim⁹ in ṽtute. Qꝛ iſtȯ eſt iã nãle
ꝯcupie venereoꝝ. Jõ nõ eſt poſſe h̄ auferri niſi per eū q iſtȯ i
penã nob̄ iflixit. ℭ Qȯ ãt in ðlectatione venerea tollaẗ oĩs T
act⁹ rõnis: (ita ꝙ nihil ibi qſq̃ʒ itelligat): nõ oñdit iſtã ðlecta
tionẽ eẽ ꝯ̃riã virtuti: qꝛ nõ eſt ꝯ̃riū ṽtuti ꝙ act⁹ rõis aliqñ in
termittaẗ. Alioqn nūq̃ʒ hõ dormiret: qꝛ ibi oĩno ceſſat actus
rõnis: ſʒ pctm̄ nõ ẽ: ita ꝛ in venereis ceſſat act⁹ rõis pp vehe
mẽtiã ꝯcupie q̃ cū furore q̊dã moueẗ: vt dcm̄ eſt. Et cuʒ hõ ſe
vni rei itẽſe tradiderit nõ p̄t alteri itẽdere. ſic̄ dĩ. x. ethi. ꝙ de
lectatiõẽs ſeipſas ipediūt. Jõ ſiqs vni itẽdat: nõ p̄t alteri itẽ
dere niſi valde remiſſe. Uñ dr̄ ꝙ nõ ſunt bõi agonizãtes qñ
aſpiciẽtes eos pn̄t comedere legumina. Quaſi. d. Si eẽt ma
gna delectatio aſpiciẽdo agonizãtes nõ poſſet aſpiciẽs intẽ
dẽ alteri ðlectatõi maxie tã ꝑue ſic̄ ẽ in comedẽdo legumia:
qꝛ tot⁹ abſorbereẗ a ðlectatiõe vidẽdi agonizãtes. Si g̃ p̄t de
lectabil'r legumia comedẽ: modicū delectaẗ in vidẽdo agoni
zãtes. ℭ Jta eſt de venereis: qꝛ ibi ẽ vehemẽs delectatio ſen
ſitiua: iõ nõ p̄t in pn̄tia ei⁹ itẽdẽ qs ad aliã. Et tñ ꝙ ita vehe
mens videaẗ nõ ꝓuenit ſibi oĩo ex ꝯditiõe obi: ſʒ poti⁹ ex pe V
nalitate q̃dã nobis iflicta: ita vt ꝯcupia iſta moueaẗ cū q̊daʒ ad 3m arm
furore ꝛ iobediẽtia ad rõnẽ. ℭ Ad. iij. dõʒ ꝙ lʒ ex ꝯcupia ꝓ
ueniat pctm̄ origiale: nõ ẽ ſꝑ pctm̄ in coitu: in q̊ ſꝑ ẽ ꝯcupia:
cū illa ſit p̄ter itẽtõeʒ nr̄aʒ: nec poſſum⁹ ei dñari: iõ nõ iputaẗ
nob̄: ſic dic̄ Aug. xiij. ð ciui. dei ꝙ ex ꝯcupia carnis q̃ regnat
ñ iputaẗ i pctm̄ tãq̃ʒ ex filia pcti ꝓles naſciẗ origi'. Obligata
pctõ. Uñ nõ ſeqẗ ꝙ i illo actu ſit ſꝑ pctm̄: ſʒ ꝙ i eo ſit ſpãliter
aliqd ðriuatū a pctõ p̊mi parẽt. De hijs ſcūs Tho. 2ª ſcde. q.
Cliij. articulo ſecundo.

ℭ An aliqñ actus venere⁹ poſſit eẽ pctm̄. Qõ. CLXXXIIII

Queritur an aliqñ act⁹ venere⁹ poſſit eſſe pctm̄. Opinio q̃rūdaʒ.
ℭ Dicūt qdã ꝙ nūq̃ʒ eſt pctm̄: qꝛ per p̊ma rõ.

ſcḋa rō. actū venereū mittit ſemē qḋ eſt ſupfluū alimēti: vt p3 p Ari.
li. de gñone aialiū. Jn emiſſiōe tñ aliaꝝ ſupfluitatū nullū eſt
pctm̄: ḡ nec in actu venereo erit. Jtē qlibet p̄t licite vti eo ꝙ
3ᵃ rō ſuū ē. Et tñ in actu venereo hō nō vtit niſi re ſua niſi forte in
adulterio vel raptu: ḡ nō erit pctm̄ in luxuria niſi in adulte
rio ꝛ raptu. ¶ Jtē oē pctm̄ h3 aliḋ pctm̄ oppoſitū: q2 vt dī.
ij. ethi. tres ſūt diſpōes. ſ. mediū ꝛ duo extrema ꝛ vtrūq3 ex
tremū ē viciū. Et opponunt extrema ipſa medio: ꝛ ēt iter ſe.
Et ſic cū oē pcm̄ oppōat alicui v̄tuti: ēt opponit alicui pctō.
Luxurie tñ nullū pctm̄ oppōit: q2 ḋfect⁹ circa luxuriā nō eſt
Rñdet ad pctm̄: imo poti⁹ eſt laudabile abſtinē ab ea oio. ḡ luxuria nō
queſitu3. q. ē pctm̄. ¶ Dḋ3 ꝙ l3 act⁹ venere⁹ iterdū ſit licit⁹ vt oñſum eſt
A p̄ce. q. tñ luxuria ſēp noiat pctm̄: eo ꝙ luxuria dīc exceſſum
ꝛ diſſolutionē quādā. ¶ Et ſciēm ꝙ q̄3to act⁹ venere⁹ ē circa
res magis nečitas: tāto p̄t in eo eē ḡui⁹ pctm̄ ſi ordo rōis nō
ſeruet. Rō hui⁹ ē: q2 q̄3to aliqḋ eſt magis nečariū maiori de
ſiderio ferimur in iſtud ꝛ magis de illo cupim⁹. ꝛ ſic magis
ꝯtinget ibi eſſe ſupabundātiā ſiue in q̄3titate ex pte obti: q2
accipimus plus de illo q̄3 debem⁹: ſiue ex pte deſiderij: q2 fe
rimur deſiderio feruētiori q̄3 ḋbem⁹: ſupabūdātia tñ pctm̄ ē.
¶ Jn reb⁹ āt nō nečarijs: aut nō tā nečarijs nō ferimur tan
B to deſiderio: iō nō ꝯtingit ibi fieri ſupabūdātia ſic in reb⁹ ml'
tū nečarijs. Jō in eis erit mai⁹ pctm̄ ſi nō attēdat ordo rōis.
Sic eſt in venereis q̄ ſunt maxie nečitatis pp ꝯſeruationē3
ſpēi. Jō d3 attēdi maxie ordo rōis circa vſum venereoꝝ ne ſi
at ibi aliqḋ qḋ ſit ꝯ̄ ordinē rōis: q2 iſtud erit vicioſum ptinet
igit ad rōnē ordinare modū in venereis circa q̄3titatē ꝛ al's
circūſtātias. ḡ ſi ommittat erit pctm̄. Et maxie app3 h̄: q2 ēt
ſi nō ſit reſpect⁹ aliqs ad legē dei ꝓhibētē iterdū venerea: ſ3
ad ſolā rōnē app3 manifeſte pctm̄ ſepe eē in venereis. Nam
C venerea ad nihil aliud ſunt nāl'r niſi ad ꝓcreationē ꝓlis: cū
ḡ venerea interdū tal'r exerceant ꝙ ſit īpoſ'e inde ꝓlē gñari
ſic p3 in mollitie ꝛ in qbuſdā alijs coitib⁹: ḡ ibi pctm̄ erit: q2
ꝯ̄ intentionē nāe ſit. Et tñ qñcūq3 errat ꝯ̄ nām in q̄cūq3 gñe
vicij ḡuiſſimū pctm̄ ē: eo ꝙ nā eſt regula magi certa ꝛ inua
riabilis q̄3 rō hūana. Etiā q2 ille q ꝯ̄ nā3 agit: non ſolū ꝯ̄nes
rōis deſtruit: ſ3 ēt p̄ncipia: q2 rō aſſumit p̄nᵐ ex eis q̄ h3 nām
ſt: q2 illa ſt p̄ſuppoſita ꝛ p̄exiſtētia ꝛ hñr ſine inq̄ſitiōe. ꝛ tñ
error circa p̄nᵐ in ſpecl'atiuis ē valde grauior q̄3 circa ꝯ̄nes.
D Jta ēt in moralib⁹. iō ꝯ̄ nā3 agē pctm̄ graue ē: ſiue i venereis
ſiue in alijs. ¶ Jtē in ip̄o coitu qui p̄t eē ad ꝓlis ꝓcreationē
ēt p̄t accidē error ꝯ̄ itētionē nāe. Nā nā iclinat ad h̄ ꝓ cōſer
uatione ſpēi: ꝛ tñ ſepe aliq pp deſideriū ḋlectatiōis veneree
ꝓcurāt nō gigni ꝓlē. Sic p3 de illis q cognoſcētes feminas
fundūt ex vas hūorē ſeminalē vt nō ſeq̄tur cōcept⁹. Sic dī
geñ. xxxviij. de Onā filio Jude q ſemen fūdebat in terrā. Alij
āt venena ſterilitatꝭ ꝓcurāt: vt ſp liceat frui delectabili vene
reo: ꝛ iſta ē libido crudel'. ¶ Alij ēt pp abūdātiā coit⁹ peūt.
Et ſic p id qḋ deberet ꝯſeruari ſpēs peunt idiuidua: ꝛ cōſe
q̄nter perit ſpēs q̄ in ſolis idiuiduis exiſtit. ꝛ ſic in iſtis ꝛ ſil'i
bus peccat in venereis ꝯ̄ nām. Jō ēt ſola rōe nāli exñte abſ
q3 dina lege ꝛ hūana ꝯtingēt ml'ta pctā eē in venereis. ꝛ ſic
in luxuria pctm̄ ē. Jmmo ꝓp̄e accipiēdo luxuria ſp pctm̄ eſt
q2 ex mō accipiēdi nr̄o ſp dicit Luxuria exceſſum quēdā ad
rectā rōnē. Jō l3 venerea nō vetent gñal'r i ſcriptura. Luxu
ria tñ ſp vetat. Vñ ad gala. v. luxuria ponit iter opa carnis.
ꝛ dī ibi ꝙ q talia agūt regnū dei nō ꝯſeq̄nter. ꝛ tñ nō ipedit
hō a ꝯſecutiōe regni dei niſi p pctm̄ mortale. ḡ luxuria inuit
ibi ſp eē pctm̄ mortale. ꝛ ob h̄ nō ſolū in ſacra ſcriptura ipſa
vetat: ſ3 ēt id qḋ ex cā ei⁹ eſt. Sic dī ad ephe. v. Nolite iebria
ri vino in q̊ eſt luxuria. i. ꝙ p̄ſtet cām luxurie. Et ſic ebrietas
E l3 mala ſit nō ꝓhibet ibi p̄nʳ pp ſe: ſ3 magis pp luxuriam cui
Ad p̄ᵐ ar. cām p̄ſtat. ¶ Ad p̄ᵐ dḋ3 ꝙ ſemē nō ē ſimpl'r ſupfluū: imo ē
ſūme nečiū cū ſine eo nō fiat ꝓcreatio ꝓlis. Vñ magis nečiū
eſt ſemē q̄3 cib⁹: q2 cib⁹ ꝯſeruat idiuiduū directe: l3 p accidēs
Semē ē p ꝯſeruet ſpēm. Semē āt directe ꝯſ'uat ſpē3. ꝛ tñ bonū cōe ma
fecti⁹ ſāgui ius eſt bono pticulari. p̊ ethi. ¶ App3 ēt ꝙ circa ea q̄ ſūt ſu
ne ꝛ q̄l'r nā perflua nā nullā cura3 fac̄ niſi vt illa expellat tāq̄3 ſibi ꝯ̄ria:
ḋ illo cūat. ꝛ nociua: ꝛ tñ circa ſemē fac̄ magnā curā in gñone illi⁹. Et
p3 q2 maior pfectio reqrit ad gñonē ſemis q̄3 ad gñonē ſan
guinis in q̊ eſt p̄cipue vita aialis. Nā ad gñonē ſanguis ſuf
F ficit q̄cūq3 pōa digeſtiua: ad gñonē āt ſemis ñ ſuffic̄ niſi pōa
digeſtiua adiuta calore pfecto. Vñ tpib⁹ illis qb⁹ i hoie icipit
calor pfici ꝛ ꝓcreant pilli q ſt ſigna abūdātꝭ calori icipit i ma
ſcl'o gño ſemis: ꝛ i femia gño meſtruoꝝ: q̄ ſt ei loco ſemis. ꝛ

ob h̄ ort⁹ pilloꝝ atteſtat pōa3 gñandi. ꝛ iō vocant pubēs in
qb⁹ iſta ſigna appēt. vt ait Jſid. xi. ethimo. ꝛ ex ḋ ſpō. i pub. c.
Pubēs: ꝛ ſic pfectior calor reqrit ad gñonē ſemis q̄3 ſāguis
maior ḡ cura ē nāe circa ſemē q̄3 circa ſāguinē. Et ex h̄ ſeqt
ꝙ ſemē erit pfecti⁹ q̄3 ſanguis: q2 qḋ reqrit cām pfectiorē ad
ſui ꝓductionē pfecti⁹ ē q̄3 id qḋ ſufficit ꝓduci a cā min⁹ pfcā.
Supfluū tñ nō ē aliqḋ pfcm̄ ſ3 ipfcm̄: ꝛ qḋ nā reſpuit: ḡ ſemē
nō ē aliqḋ ſupfluū. ¶ Jtē ſi eēt ſemē aliqḋ tōl'r ſupfluū ñ de
bilitaret nā i emiſſiōe illi⁹: ſ3 magi ꝯfortaret: q2 ñ ꝑdebat ali G
qḋ qḋ ad eū ptinēt: ſ3 qḋ ei nocebat. ſic i ḋpoſitōe vrine ꝛ ſtē
cori. ꝛ tñ ḋbilitat nā gñal'r i emiſſiōe ſemis. Nā pl⁹ ḋbilitat i
emiſſiōe ſemis q̄3 ſanguis pluſq̄3 q̄dragecies: vt ait Aui. Nō
ē ḡ ſemē aliqḋ ſupfluū. Eſt ḡ ſemen aliqḋ nečiū ſimpl'r: ꝛ tñ
vocat ſupfluū: nō ſimpl'r: ſ3 ſupfluū alimēti. Nā totū qḋ ſuſci
pit ad ſemis gñonē ē ſupfluū reſpcū alimēti. ſ. q2 ñ ꝯuertit in
ſb̄a3 aial' ſic alimētū: vl' ē ſupfluū reſpcū ꝯſ'uatōis idiuidui: l3 Semen
ñ ſit ſupfluū reſpcū ſpēi. Nā ita poſſ3 vocari ſanguis ſupflu⁹ quō ſe
reſpcū ſpēi ſic ſemē reſpcū idiuidui. Et tñ q2 ē i idiuiduo cui hēat ad
ē neči⁹ ꝛ ſemē nō ē nečiū idiuiduo iq̄3tū ē idiuiduū: dī ſemē al's ſup
ſupfluū: ꝛ ſanguis ñ. Et ſic dḋ3 ꝙ ñ ē idē ḋ emiſſiōe ſemis ꝛ fluita
aliaꝝ ſupfluitatū: q2 ſemē ē ſupfluū qḋdā q̊ idiget: q2 ē ſup tes.
fluū ex eo ꝙ ē reſiduū opōis v̄tutꝭ nutritie: ē tñ nečiū reſpcū
v̄tutꝭ gñatie: alie āt ſupfluitates nl'lo mō ſt nečie. iō nō dīt q̄
mōcūq3 emittāt: ſalua tñ hōeſtate ꝛ decētia ꝯuict⁹ hūani: q2 H
p̄t hō ſe turpit hīc i emiſſiōe illaꝝ: ꝛ tc̄ peccat potit p accñs
iq̄3tū p h̄ offēdit ꝓxios: qḋ euitar p̄t ſeu poſſ3. Jn emiſſiōe āt
ſemis: q2 ē valḋ nečiū p̄t pctm̄ ml'tipl'r ꝯmitti: vtpote ſi emit
tat ad aliū finē q̄3 ad eū ad que3 nā iſtḋ gignit: vt. ſ. dicebat.
Vl' ſi p h̄ ñ ꝯſ'uet ſpēs: ſ3 magi peat: vt i illo q imoderaᵃ vtit
emiſſiōe: ꝛ ſic ḋ ml'tꝭ alijs mōis: l3 potat eē q̄dā cā gñal' i h̄: q2
i emiſſiōe cetaꝝ ſupfluitaᵐ ñ ē pturbatio aliq̄ ordis rōis: i h̄
āt pp vehemētē ḋlectatōe3 q̄ i emiſſiōe cāt ꝓſequunt iterdu3
hoies vſū emiſſiōis h⁹ tāq̄3 felicitatē quādā. ꝛ i h̄ p̄ūtit tot⁹
ordo rōis: q2 adhēt hō iſti ḋlectatōi tāq̄3 ſūmo boᵒ ꝯtēpto ip̄o
ſūmo v̄o boᵒ: ꝛ tñ pctm̄ i h̄ ſolo ꝯſiſtit ꝙ turbet ordo rōis: vñ
aug. dic̄ ꝙ tō p̄ūſitas ē vti fruēdis: ꝛ frui vtēdis. ꝛ q2 pp ve
hemētē ḋlectatōe3 cōit hoies carnales q nō nouerūt maiora
bōa ꝯſtituūt ſuā fruitōe3 i hac emiſſiōe: nō ē aliqḋ i q̊ vt cōit
pctā ita ml'tiplicent ſic circᵃ venerea. Jn alijs āt ſupfluitatib⁹
emittēdis nō ē aliq̄ ḋlectatio: aut ē pua: iō nō ſequūt hoies
illas emiſſiōes tāq̄3 aliqḋ bonū. Vñ nō ē aliq̄ occaᵒ peccādi
i eis: niſi p accñs: vt dcm̄ ē: iq̄3tū idecēt ꝛ i p̄nᵒ ꝓxioꝝ emit
ti p̄nt. ¶ Ad. ij. dḋ3 ꝙ l3 i luxuᵃ vtat hō re ſua: tñ peccat q2 ꝯ̄
rōnē vtit illa. ſ. ꝯſtituēdo finē i eo qḋ nō ē veꝝ bonū ꝛ mutā J
do ordinē dilectōis. Q2 cū teneat hō diligē deū ſup oia: q ſe
quunt venerea pp ſe diligūt aut ꝯcupiſcūt delectationē ve
nereoꝝ ſup oia: ꝛ illa3 deo p̄ponūt: i q̊ ei magna iniuria fit: cū
aliq̄ res pui valoris ei p̄ferat ꝛ ſic ꝯtēnat ipſe. ¶ Al'r p̄t di
ci ꝙ null⁹ hō ē ſuiipſi⁹: nec ē dñs corpis ſui: ſ3 oēs ſt ſui xp̄i: K
q2 ab eo empti ſt. p̄ᵃ cori. vi. vbi apl's loq̄ns ꝯ̄ luxuriā dic̄: em
pti eſtis p̄cio magᵒ. ſ. ſanguie xp̄i: glorificate ꝛ portate deu3 in
corpe vr̄o. i. ſctificate corp⁹ veſtꝝ p caſtitatē ꝛ mūdiciā vt pō
tetis ibi deū. i. ſit corp⁹ veſtꝝ tāq̄3 qḋdā tēplū mūdū dei. Na3
de⁹ in imūdis nō hitat. Eſt ḡ corp⁹ noſtꝝ tēplū dei. p̄ᵃ cori. iij.
Neſcitꝭ q2 tēplū dei eſtis ꝛ ſpūs dei hitat i vob. ꝛ p̄ᵃ corit. vi.
An neſcitꝭ qm̄ mēbra vr̄a tēplū ſt ſpūs ſcti q i vob ē: quē hē
tis a deo ꝛ nō eſtis vr̄i. ¶ Ex hac ḡ pte hō peccat p luxuriā L
dupl'r: deo p̄iudicādo. ¶ Vno mō q2 vtit re nō ſua ꝯ̄ voluta
te3 illi⁹ cui⁹ ē. Et tñ nos nō ſum⁹ nr̄i ſ3 dei: vt apl's dixit. Nō
l3 ḡ nobis vti corpe nr̄o ad volūtate3 nr̄a3: ſ3 ad volūtatē ḋi.
De⁹ tñ deteſtat oēm imūditiā: iō p̄iudicat deo qui luxuriat:
q2 rem illi⁹ eo inuito ꝯ̄ctat. erit ḡ furtū vel rapina. Sic dicit
Augu. lib. de decē cordis. Domin⁹ qui gubernat ſuos ſuos
ad vtilitatē illoꝝ non ſua3: h̄ p̄cipit: ne per illicitas volupta
tes corruat tēplu3 ei⁹ qḋ eſſe cepiſti. ¶ Scḋo peccat qḋ ex
cludit habitatorē de hitacl'o. Na3 de⁹ hitat in corpe nr̄o: qḋ
elegit ſibi tāquā tēplū. p̄ᵃ corithi. iij. ꝛ. vi. Sic ḡ iraſcit ille q
expellit ḋ hitacl'o: ita de⁹ iaſcit nob ſi eū expellam⁹: nemo āt
deū p̄t virib⁹ a ſe expellē: ſ3 idirecte expellit: iquātū ſeip̄3 imū
dū reddit: cū de⁹ nō poſſit i imūdis hitar: q2 ip̄e mūd⁹ ē. ꝛ ſic
cōminat eis q tēplū ſuū polluūt: aut violāt. p̄ᵃ cor. iij. Neſcitꝭ
q2 tēplū ḋi eſtis ꝛ ſpūs ḋi hitat i vob: ſi qs āt tēplū ḋi violauit
diſpdet illū de⁹: tēplū. n. ḋi ſctm̄ ē: qḋ eſtis vos. ¶ Ad. iij. dōm M
ꝙ luxᵃ h3 viciū opᵐ ꝛ ē qdā ḋfect⁹ veneꝛoꝝ. ꝛ h̄ ñ ē i abſtineᵒ
ſimpʳ a venereis: q2 iſtḋ poti⁹ eſt laudab'e ꝛ ptinēs ad v̄ginitatē
ſ. nūq̄3

.ſ.nūqꝫ expiri delectationē venereā. ¶ Sꝫ defect⁹ ē in eo q
ex ꝯditiōe ſtat⁹ tenet aliqñ expiri ſic ꝯiugat⁹ q tenet reddē
debitū vxori.ſi qs ḡ ꝯiugat⁹ nō deſiderio placēdi deo: ſꝫ qa
deteſtat mulieres: vl' actū venereū: nll'o mō vellit ſaltē red-
dere debitū peccat ꝑ defectū. Et iſtud eſt viciū oppoſitū lu-
xurie. Eſt tñ rariſſimū: qꝛ vt cōit oēs peccāt ꝑ ſupabūdātiā
actus aut deſiderij. Et ſic eſt viciū iſtud inoiatū. Pōt tñ vo-
cari iſenſibilitas, qdā. Et ſic cōiter in moralibus qñ aliquod
viciū eſt rarū vel incognitū inoiatū eſt. ¶ Sic pꝫ de oppoſi
to iracundie.ſ. de defectu ire. Nō eni hꝫ nomē qꝛ rarū eſt vt
pꝫ.4.ethi.c. de māſuetudine. ſꝫ pōt vocari inirāſcibilitas. ſic
ēt oppoſitū intēꝑantie inoiatū ē: qꝛ rari peccāt ꝑ ꝺfectū ꝓſe-
cutōis delectationū tact⁹ ꝛ guſt⁹. Sꝫ pōt vocari iſenſibilitas
qꝛ vr nihil ſentire q proſeqt eas minus qꝫ opus eſt: vt pꝫ.3.
ethi.c. de temperantia. De hijs ſcūs Tho.2ª 2ᵉ.q.153.arti.3.

¶ An luxuria ſit vitium capitale. Qō. CLXXXV.

s. Tho. Queritur An luxuria ſit viciū capitale. ¶ Dñt
qdā ꝙ nō: qꝛ luxuria vr ee idē ꝙ imū
Opi. q̊uidā pª rō. dicia: vt dicit glo. ad ephe.5. Et tñ imundicia ē filia gule. vt
dicit Grego.31. moraliū. Et tñ vnū viciū capitale nō eſt pars
alterius vel filia eius ſed ſunt capitalia vicia iter ſe qſi qdā
capita diuerſa. ḡ luxuria nō erit viciū capitale. ¶ Itē vnum
2ª rō viciū capitale nō oriť ex alio cū ſint eq̄ pma: ꝛ tñ luxuria ori
tur de ſupbia: qꝛ vt dicit Iſido. de ſūmo bono ꝙ ſic ꝑ ſupbiā
mētis itur in ꝓſtitutionē libidinis: ita ꝑ humilitatē mentis
3ª rō ſalua ſit caſtitas carnis. ḡ nō ē luxuria viciū capitale. ¶ Itē
luxuria caꝰ ex deſpatione iuxta iſtō ad ephe.4. Qui deſpe-
rantes ſeipſos tradiderūt ipudicicie.i. Propť h̄ ꝙ deſperant
efficiunť ipudici.i. luxurioſi. Et tñ deſpatio nō eſt viciū capi
tale: ſꝫ ē filia accidie: vt Grego. dicit. ḡ multo minus luxuria
erit viciū capitale. ¶ Dōm ꝙ luxuria ſit capitale vitiū. Naꝫ
Rñdeť ad queſitū. q. A ponit eā Grego. iter capitalia.31. moraliū. ¶ Et pꝫ hoc qꝛ vt
dictū fuit.ſ.q.142. Ad hoc ꝙ vitiū ſit capitale tria regrūtur.
Primo ꝙ nō ſit vitiū pure ꝑticulare: ſꝫ ꝙ ſit origo multorū
ſic caput mlťoꝝ mēbroꝝ: ꝛ ob h̄ capitale dr. ¶ Scōꝫ eſt ꝙ
nō ſit origo oiuꝫ vicioꝝ: qꝛ tūc nō ꝯnumeraret iter capitalia
cū capitalia mlťa ponāť. ꝛ tñ qō ſimplr eſt caput oiuꝫ vicio-
rū nō pōt diſtigui ꝯ alia capita: ſꝫ nece eſt ipſuꝫ ſolū ee pmū.
¶ Tertiū ē ꝙ iſtō hēat finē valde appetibilē: qꝛ pp h̄ mlťa
pctā ſit h̄ vno vel cāť ex eo: qꝛ finis illi⁹ ē mlťū deſiderabi
lis: iō mlťi moueť pp eū ꝛ ſic peccāt in mlťis. Primū cōpe-
tit luxurie qꝛ mlťi modi ſūt ꝛ ſpēs luxurie ꝛ ēt mlťa alia pec
cata ex luxuria cāť q̄ nō ſunt ꝑtes luxurie nec cōicāt i obā
ei⁹ ſic cecitas: icōſtātia: odiū futuri ſclꝫ: ꝛ alia de qb⁹ diceť ſe.
q. ¶ Scōꝫ ēt ꝯuenit luxurie: qꝛ nō ē ſimpr caput oiuꝫ vicio-
rū. mlťa eni ſūt q̄ nec cōicāt i obō cū luxuria: nec ēt oriūť ex
ea: ſic illa q̄ ꝑtinēt ad inuidiā ꝛ irā ꝛ ſupbiā. Iō bñ diſtiguit
ꝯ alia capitalia vicia. ¶ Tertiū ēt cōpetit ei, ꝛ iſtō excellen-
B ti⁹ qꝫ cuilibꝫ alťi vicio. Nā obꝫ luxurie ē appetibili⁹ obis alio
rū vicioꝝ vt cōiter: eo ꝙ delectatio vehemētior ꝛ ꝑceptibi-
lior in eo eſt. Iō ex h̄ ē occaſio vt plēs hēat filias. ¶ Et qꝫtū
ad h̄ ſolet dici ꝙ luxuria eſt fomes ꝛ nutrix oium vicioꝝ pp
h̄ ēt cōius oēs hoies peccāt i hoc vicio qꝫ in alijs: qꝛ delecta
bile huius eſt cōmune oibus.i. ab oibus extimatur delecta-
bile. Delectatōes āt q̄ ſūt circa alia vicia nō reputāť ab oib⁹
delectatōes: ſꝫ varie opināť hoies de illis ſm varietatē diſpō
nis. Et ſic dic̄ Grego. ꝙ pauci hoies iueniūť ſine carnis luxu
ria. ꝛ hr̄ in decre. di.50.c. Tua ſcitas. Etiā luxuria maiori tē
pore poſſidet hoiēꝫ qꝫ alia vicia. Nā lꝫ aliqñ tepeſcat pp laſſi
tudinē organoꝝ aut pp al's cās: rurſus tñ forcior reſurgit.
Iō dicit Grego. ꝙ ē luxuria velut ſcabies iugis: qꝛ ſemꝑ dñā
tur: ꝛ hr̄ in decre. di.49.c. Hinc ꝛ eni. ¶ Sic etiā dic̄ Aug.
ꝙ ſi luxuria in factuꝫ ꝓceſſerit vr ſaciari ꝛ extingui cupidi-
C tas: ſꝫ poſtea cū ſuggeſtio repetiť: maior attēdiť delectatio q̄
adhoc minor eſt qꝫ illa q̄ i ꝯſuetudinē vertiť: quā vincē diffi
cile eſt. Et ob h̄ luxuria ꝑuertit plēs ſtat⁹ hoiuꝫ qꝫ aliqō iſtō
pctm̄. Nā ſapiētes infatuat ſic pꝫ i ſalomone q de ſūma ſapiē
tia ad tātā venit fatuitatē vt idolis ꝯcubinaꝝ ꝛ vxoꝝ tēpla
edificaret.3. regū.xi. ꝛ.4. regū.23. ſic hr̄.32.q.4.c. Salomon.
ꝛ.3.q.7.c. ſal iſatuatū. Viri ēt ſci ꝑ luxuriā decepti ſūt vt pꝫ i
D dauid q erat maxim⁹ cultor dei: de quo ds dixerat ſe iueniſſe
virū iuxť cor ſuū pª regū.13. Qō de alio nō legiť dēꝫ ſaltē i re-
gib⁹: ſꝫ fornicat⁹ eſt cū berſabe.2. regū.xi. Fortiſſimi ēt ꝑ illaꝫ
ꝑierūt ſic ſanſon quē dalila philiſtinis tradidit. iudic.16. Hec
āt oia ſiūt pp maxiaꝫ delectatōeꝫ q̄ extimať ab oib⁹ hoib⁹ in

h̄ vicio. Fit ēt pp magnā ꝯnālitatē: qꝛ ſic cuilibꝫ ē nāle ſumē
cibū ꝛ potū vt ſeipꝫ ꝯſuet. Ita ē ei iditū ſpēꝫ ꝯſuare. Qō per
venerea fit. Iō oib⁹ nāl' appetit⁹ ē ad venerea. ꝛ qꝛ illa q̄ ſūt
nālia nob̄ difficile ē a nob̄ ſepari: ē difficile rſiſtē luxurie: aut
excludē oio deſideriū ei⁹. Sic.n. dr̄.2. ethi. ꝙ difficili⁹ ē volu
ptati pugnare qꝫ ire.i. pugnare ꝯ delectatōeꝫ qꝫ ꝯ irā. ꝛ ite-
rū dicit. Malus āt peccās ē maxie circa delectationē. Cōis
eni hec aialibus ꝛ oib⁹ q in ſui electōe ſequūť.i. eſt cōis hoi
bus ꝛ brutis: ꝛ ꝓpter h̄ eſt magis naturalis. Et ſubditur ibi.
Adhuc auteꝫ ex puero oib⁹ nob̄ cōmittiť: pp qō difficile eſt
totalr excludē a nob̄ deſideriū iſtud: qꝛ ꝑ totā vitā nobiſcuꝫ
eſt. Eſt igiť luxuria capitale viciū: cui ꝓpriſſime cōpetit ee ca
pitale. ¶ Ad pᵐ dōꝫ ꝙ imūdicia q̄ ē eadē cū luxuria nō eſt Ad pᵐ arᵐ E
filia gule: qꝛ illa q̄ ē filia gule eſt qdā imūdicia corꝑalis. Ne
ceſſe eſt eni eos q ſupabūdāter repleť cibis ꝛ potib⁹ imūdi-
cias aliqs corꝑales icurrere q̄ ſequūť magis iſtud viciū quā
alia. Nā iſtud ꝛ luxuria ſūt vicia corꝑalia: cetera aūt ſūt ma
gis ſpūalia. Sed imūdicia q̄ eſt eadē cū luxuria: alia eſt. pōt
tñ dici aliq̄ mō luxuria eadē illi imūdicie q̄ ꝑtinet ad gulaꝫ:
inquantū māľr luxuria cāť ex gula: ſicut dixit apl's. Nollite
inebriari vino in quo eſt luxuria. ad ephe.5. ꝛ terētius dixit
ſine cerē ꝛ bacho algeſcit ven⁹.i. ſine cibo ꝛ potu ꝑit deſide-
riū venereū. Hoc tñ nō ꝑtinet ad rōeꝫ cāe finaľ ſꝫ qꝫ pcipue
dñr aliqua vicia oriri ex vicijs capitalib⁹: iō lꝫ luxª oriť māľr
ex gula cū ñ ſit idē finis nᶜ obꝫ vtriuſqꝫ. ñ dr̄ luxª ee filia gule
ſꝫ erit ꝑ ſe viciū capitale. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ ex ſr̄bia bñ pt aliq̄ Ad 2ᵐ arᵐ F
mō oriri luxª. ꝛ tñ nō oriť ſm rōeꝫ finis: qꝛ nō ē idē finis nec
obꝫ luxᵉ ꝛ ſupbie: ſꝫ ꝑ accñs qdāº ex ſupbia oriť luxª ꝛ ēt oia
vicia iqꝫtū ſupb⁹ eleuať i aio ſuo ꝛ ōdignať alicui ſubici. vñ
nᶜ vlť ſbici legi: ſꝫ agit qcqd ipe vlť. ꝛ ob h̄ ſr̄bia dr̄ origo oiuꝫ
vicioꝝ capitaliū. ꝛ tñ diſtiguiť ſupbia ab alijs vicijs qꝫtū ad
obꝫ ꝛ finē q̄ ē ꝓpa diſti° ipſoꝝ. ¶ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ deſpaº nō ē Ad 3ᵐ arᵐ G
ꝓpe mr̄ luxᵉ: qꝛ ad h̄ optebat ꝙ luxª tēdēt i finē deſpatiōis.
Obꝫ āt deſpatōis ē boᵐ arduū eleuatū.ſ. facľtatē deſiderāꝫ.
ita vt nll'o° credat ſe illuc poſſe ꝑuenire. Obꝫ āt luxᵉ ē dele-
ctatio venerea. Iō nō oriť luxª ex deſpatōe directe: ſꝫ ꝑ accñs
iquātū remouet ꝓhibēs. Nā cū obꝫ luxᵉ ſit aliqd ſm ſenſuꝫ
valde delectabile: oēs fortaſſis ſe qreť iſtō niſi aliqd obſtaret.
Oēs tñ q ab eo abſtinēt h̄ faciūt vt ꝯſequāť vitā eternā. Nā
ſciūt ꝙ eēt ipoľe ꝯſeq vitā etnā ſequēdo luxªᵐ ꝛ opa carnis
ſic dr̄ ad gala.5. ꝛ ob h̄ vt hēant regnū celoꝝ abſtinēt ſic di
xit xp̄s. ī.19. ꝙ aliq ſt eunuchi q ſe caſtrauert pp regᵐ celoꝝ
i. vt aſſequanť iſtō. Si ḡ aliqs deſpauit ſemľ ſe poſſe hr̄e iſtō
tradet ſe oi vicio volēs frui oib⁹ bōis ꝑñtib⁹: cū nō putet ſe
hituꝝ futura. ſic.n. dixert iſipientes vt pꝫ ſapie.5. Ex nihilo
nati ſum⁹: ꝛ p⁹ h̄ erim⁹ taqꝫ ſi nō fuerim⁹. ꝛ poſtea dr̄. Veni
te ḡ ꝛ fruamur bōis q̄ ſūt. Vino pcioſo ꝛ vnguēto nos iplea
mus ꝛ nō ꝑtrāſeat nos flos tp̄is nr̄i. Coronemus nos roſis
añqꝫ marceſcāt: ꝛ nllꝫ ſit pratū qō nō ꝑtrāſeat luxuria nr̄a. H
¶ Hoc mō nō ſolū luxuria: ſꝫ ēt ira ē cā ꝛ origo oiuꝫ vicioꝝ.
Sic dic̄ glo. ꝓū.29. Ianua ē oiuꝫ vicioꝝ iracūdia: q̄ clauſa v
tutib⁹ itrīſecus dabiť qes: ꝛ ea apta ad oē facin⁹ armabiť ani
mus. Hoc āt ē: qꝛ cū ꝑ iraꝫ ꝑturbeť valde rō ꝛ ſola rō ſit que
cohibꝫ oia praua deſideria: erit loc⁹ oi vicio apta ianua ire.
Et tñ nō eſt ipſa origo oium vicioꝝ: qꝛ nō tēdūt oia ad obm
ꝛ finē eius. De hijs ſcūs Tho. ſcdā ſcde. q.153. arti.4.

¶ An filie luxurie cōuenieter aſſignetur. Qō. CLXXXVI.

Queritur An filie luxᵉ ꝯueniet aſſigneť. Dñr.n.
ee iſte cecitas mētꝫ: icōſideraº pcipitaº. Opi. qrūdā prima rō
icōſtātia: amor ſui odiū dei: affect⁹ pñtꝫ ſclꝫ: horror ꝛ deſpaº
futi. ¶ Dñt aliq ꝙ ñ aſſigneť ꝯueiēť: qꝛ cecitas mētꝫ: ꝛ icōſi
deraº: ꝛ pcipitaº ꝑtinēt directe ad iprudēᵃᵐ q̄ ē cū oi vicio: qꝛ
vt dr̄.6. eth. i fi. ñ ē prudēª ſine vtute.ſ. moralī: nec vt⁹ ſine pru
dētia. Ita oē viciū erit cū iprudētia: qꝛ al's aliqō viciū eēt cū
prudēª. qō flꝫ ē: qꝛ prudēª nō ē ſiñ vtute vt ibi dr̄. ꝛ h̄ ēt inuiť
4. ethi. cū dr̄ ꝙ ois mal⁹ ē igrās. ḡ filie iprudēᵉ nō dñt ſpālr
poni taqꝫ ꝑtinētes ad aliqō viciū: cū ad oia ꝑtineāt. ¶ Iteꝫ 2ª rō
ꝯſtātia ē ꝑs fortitudīs: luxuria tñ nō opponiť fortitudini ſed
tēperātie. ḡ icōſtātia nō erit filia luxurie. ¶ Itē amor ſui po 3ª rō
niť taqꝫ filia luxurie qō nō ꝯuenit: qꝛ amor ſui nō ē aliqō ſpā
le vitiū. ſꝫ origo oiuꝫ vicioꝝ. Nā dic̄ Aug.14. de ci. dei ꝙ duo
amores fecert ſibi duas ciuitates. Amor ſui vſqꝫ ad ꝯtēptū
dei ꝑueniēs fec̄ ciuitatē diaboli. ꝛ tñ ī illa ē oē viciū. ḡ amō
ſui ē origo oiuꝫ vicioꝝ ꝛ nō erit filia luxurie. ¶ Itē Iſido. po 4. rō.
nit qttuor filias luxurie que nō ꝯcordāt cū iſtis.ſ. turpiloqa.

ſcurrilia

ſcurrilia.ludicra:ſtultiloqa.ḡ non ꝯuenit.iſta enumeratio fi
liarū luxurie:ſed erit aliqd ſupfluū.¶Dōz ꝙ ꝯuenieter nu
Rñr ad q̄ſitū.q. merant̄ p̄dicte octo filie luxurie.¶Pro quo ſciendū ꝙ qñ
vires iferiores afficiunt̄ vehemēter ad ſua oba nece eſt vireſ
A Qñoturbatur rō pp d̄lectationez vehemētē. ſupiores deordinari.Nā nō pōt aliqs ſimul itendere m̄ltis
delectationibus:niſi ſint multū remiſſe vt dr̄.io.ethi.Cū aūt
vires iferiores afficiunt̄ ad oba ſua eſt qñ cāt̄ delectatio ma
gna in eis:q2 al's nō afficerent̄.Et tūc pp vehemētiā delecta
tionis in obis iſtarū pōarū nō pōt hō ꝑm al's pōas delectari
vel attentū eſſe.Et iō ꝑm pōas ſupiores nō poterit qs attē-
dere.ſ.p rōnē ꝛ volūtatē:ꝛ tñ qñ rō nō attendit:vel ſufficiē-
ter non attendit turbant̄.ipſa ꝛ voluntas in actibus ſuis.iō
ſi circa aliq̄ oba potētiaꝝ valde afficiat̄ hō nece eſt turbari
ibi actū rōnis ꝛ volūtatꝭ.Ita eſt in cōcupiſcētia venereoꝝ:q2
afficit̄ nimis ibi potētia tactus ad obz venereoꝝ pp vehemē
tiā delectationis q̄ ibi ſentit̄.Et q2 hō eſt q afficit̄ p pōaz ta-
ctus ad iſtā delectationē nō poterit ipſemet p itell'm ꝛ volū-
tatē attentus eē ad regulādū opa iſtius obi nec alioꝝ:ꝛ ma
xime iſtius.Et q2 ad rōnē ꝛ volūtatē ptinet p̄cipe ꝛ dirigere
actus oiuz pōarū:qñ nō p̄cipiunt debite:turbant̄.Et h̄ facit
attētio magna quā qs hz ad delectabile venereū.Et ꝑm hoc
pturbationes que accidūt in rōne ꝛ volūtate diſtigunt̄ filie
luxurie.¶Sunt aūt q̄ttuor actus rōnis in rebuſ agibilibꝰ.
B ¶Primꝰ eſt ſimplex itelligētia q̄ apprehēdit aliquē finē vt
Quatuor actꝰ i agibilibus. bo^m.q2 oz p̄ꝰ ꝯſtitui finē q̄z hr̄e aliqs opōnes:cū finiſſit p̄^m i
moralibꝰ ꝛ finis ſimplici app̄hēſiōe app̄hēdit̄.Iſta itelligētia
q̄ finiſ bōi app̄hēdit̄ ꝑbat̄ ſi qs ōcipiat̄ i ꝯſtōne finis.vt ſi qs
cōſtituat ſibi tanq̄z finē id qō nō eſt bonū:vel eſt puū bonuz
putās eē magnū.Hoc aūt fit maxie in luxuria in q̄ hō decipi
tur ex obo:vt tanq̄z finē fruibilē ꝯſtituat ſibi id qō eſt puuz
bonū.imo id qō eſt ſepe malū.Sic dr̄ daniel.13.de iudicibus
ſenioribus:ſpēs decepit te.i.pulchritudo q̄ mouet in vene-
reis:ꝛ illa decepit iudicē faciēs vt ꝯſtitueret ſibi fornicatio-
nē illā tanq̄z bonū fruibile.Et quantū ad hoc ponit̄ cecitas
mētis p̄ma filia luxurie.ſ.q2 mēs hūana eſt tāq̄z ceca non vi-
dens bonū.Et ſic cōſtituit ſibi finē in eo qō nō eſt bonū per
quandā deceptionē.¶Scōs actus eſt cōſiliū de hꝭs q̄ ſūt
C ad finē.Nā ſuppoſito fine cū ille nō poſſit hr̄i imediate hr̄ p
aliq̄ q̄ ordināt in ipz.Et de illis eſt ꝯſiliū:put ꝯſiliū dic̄ quā-
dā inqſitionē ꝛ pgreſſionē ad iueniēdū media p que veniat̄
ad finē.Et ſi qs nō ꝯſilieт diligēter:errat in opatione.Unde
dr̄.6.ethi.ꝙ oz diu cōſiliari:q2 p diuturnū ꝯſiliū certius iue-
niunt̄ media conueniētia. Iſtud autem impeditur in libidi-
ne:q2 ardēs deſideriū delectationis nō patit̄ cōſiliū hr̄e. Sz
vt cito ꝛ quoquō puenіat̄ in delectationē.Libido ḡ cōſiliuz
nō hz.Sic dixit Terētius in eunucho loquēs de amore libi
dinoſo.Que res in ſe nec ꝯſiliū nec modū hz vllū eā cōſilio
regere nō potes.q.d.Ipſa repugnat cōſilio:q2 ꝯſiliū eſt cum
quadā attentione ꝛ eſt diuturnū.Utrūq3 repugnat libidini
Nā cū ibi pō afficiat̄ valde ad obm nō pmittit alteri rei intē
dere.Etiā pp vehemētiā deſiderꝭ nō patit̄ moras:ſed illico
vult puenire.Iō nō pōt eē ꝯſiliū diuturnū.Subitaneū tamē
cōſiliū nihil eſt:q2 eſt ꝯ̄ ꝯditionē cōſilꝭ.Iō naſcit̄ ex hoc alia
filia luxurie.ſ.p̄cipitatio q̄ eſt velocitas in ꝯſilio:qñ nō ſuffi-
D ciēter inqſitis medꝭs adheret̄ iſti vel illi rei tanq̄z cōueniēti
medio ad finē.Uñ velocitas vel ſubtractio cōſilꝭ ſunt idem.
Q2 q velociter cōſiliat̄ nō ꝯſiliat̄.¶Tertiꝰ actꝰ eſt iudiciū
de agendis.Et iſtō eſt de eis q̄ ptinēt ad finē.i.de medꝭs p-
E ueniēdi.Et differt iſtud a ꝯſilio:q2 ꝯſiliū cū dicat iueſtigatio
nē dicit quandā iuentionē medioꝝ ad finē.Poſt inuētionez
aūt:oz iudicari an illa media cōueniētia ſint.Et eſt iſte alius
actus vltra ꝯſiliū.Et pp h̄ diſtingunt̄ ptes prudētie.6.ethi.
Nā q̄dā eſt inuētio medꝭ:alia eſt iudiciū de illo.Nā iterduz
nō ſe offert aliqd hoi bonū vel malū p qō putet ſe poſſe pue
nire in finē optatū.ingrere ḡ quouſq3 inueniat̄ mediū p qō
putemus poſſe puenire cōſiliū eſt.Q2 tñ mediū inuentū pōt
eē icōueniēs reſpectu finis:oz iudicari circa iſtō an ꝯueniēs
vl' icōueniēs ſit.Et q2 libido pp ſuā vehemētiā nō attēdere p
mittit ad alia:nō ſinet fieri iudiciū ō medꝭs q̄lia ſint.Et ex h̄
naſcit̄ alia filia luxurie.ſ.incōſideratio.i.nō ꝯſiderare an me
dia ſint ꝯueniētia vel nō ꝯueniētia ad finez.De h̄ dr̄ daniel.
13.de ſenibus luxurioſis ꝙ auerterūt ſenſuz ſuū ꝛ nō vide-
runt celū nec terrā nec recordarent̄ iudicioꝝ iuſtoꝝ.i.nō ha
buerūt cōſiderationē aliquā circa hoc qō faciebāt.¶Quar
tus actus eſt p̄ceptū rōnis.i.determinatio eius de eo qō fa-
ciendū eſt.Nā iuento medio ꝛ iudicato ꝙ ſit ꝯueniēs diffini
tur ꝙ ſit eligēdū.Et iſtud diffinire vocat̄ p̄cipe ipſius rōniſ:
q2 al'ſ rō nō pōt p̄cipe:cū h̄ potiꝰ ad volūtatē ptineat.Et iſtō
p̄ceptū rōnis ipedit̄ p libidinē q̄ztū ad ſuā executionē.Quia
q̄zuis eēt aliqd bñ iudicatū pp icōſtātiā libidinis nō ſiſtitur
ibi vt iſtud fiat:ſz trāſit ad al's electioneſ.Et pp h̄ dic̄ Ariſt.
6.ethi.ꝙ diu ꝯſiderādū eſt:ꝛ poſtq̄z ꝯſiliatū fuerit cito agen
dum.ſ. vt nō ipediat̄ executio diffiniti a rōne p aliqd ſupue-
niēs.¶Et iſtō maxie ꝯtigit circa libidinē pp magnā icōſtā
tiā.ſ.ꝙ nō maneat̄ in eo qō determinatū eſt.Et quantū ad h̄
eſt alia filia luxurie.ſ.icōſtātia:ſic dicit terētius in eunucho.
de quodā q dicebat ſe receſſurū ab amica.Hec v̄ba vna falſa
lachrimula reſtringet.i.diffinitio amātis de recedēdo tolle-
ret̄ ſi amica vnā lachrimulā emittat.Hoc aūt eſt eē incōſtan
tē in eo ꝙ ſemel diffinit̄.¶Ex pte aūt volūtatis cōſeqt̄ du-
plex actus inordinatus p libidinē:quoꝝ vnꝰ eſt appetitus
finis.¶Et quantū ad hoc ponit̄ amor ſui.ſ.quātū ad dele- F
ctationē quā iordinate hō appetit ibi tanq̄z finē.Et hoc pro
uenit q2 hō inordinate ſeip̄m amat ꝛ vult ſibi cōplacere in
oibus deſiderꝭs:ꝛ ſic amor ſui eſt filia luxurie.¶Et ꝯñr na G
ſcit̄ alia huic oppoſita.ſ.odiū dei.Nā nō pōt aliqs ſe iordina
te amare niſi ſil' deū oderit.Q2 deꝰ reſiſtit prauis deſiderꝭs
nr̄is.ꝛ ipſe p̄hibet delectationes venereas inordinatas.Iō
nece eſt ꝙ ille q nimis afficit̄ ad venerea deū oderit.Quia
ois res nālis p pōaz q̄ tendit in id qō eſt bonū ſibi iſtud ꝑſe
quēdo tendit in oē ꝯ̄riū:ꝛ prohibēs illud odiēdo ꝛ repellen
do.Qui aūt afficit̄ ad venerea tendit in illa per inordinatuz
ꝛ ſupabundantē amorē q dr̄ amor ſui.Iō oz ꝙ tendat i deū
p̄hibentē delectationē venereā odiēdo illū vt p̄hibētē ꝛ re-
pellēdo eū a ſe.Nā mali:valde deū a ſe repellere cupiūt nol-
lētes audire monita eiꝰ Job.21.Qui dixerūt deo recede a nob H
ſciaz viaꝝ tuaꝝ nollumꝰ.¶Aliꝰ ē actꝰ volūtatꝭ circa ea q̄ ſt̄
ad finē.Et q̄z^m ad h̄ ōſiderat libidinoſus oia illa p q̄ iocūde
fruit̄ delectatiōe libidinis.ꝛ q2 iſtō ē p ſupabūdātiā tpaliuz
ꝛ iocūditatē ꝛ diuturnitatē:q2 nihil ē qō magꝭ ꝯtriſtet eū q
ōlectat̄ q̄z ꝑminꝰ ōlectatōis:ꝯſiderat ḡ ſupabūdāter libidino
ſuſ iſtō ſcl'z.i.pn̄tē vitā:q2 ſolū dū h̄ viuit̄ erit locꝰ libidini.De
ſiderat ēt iuuētutē abūdātiā ꝛ iocūditatē ꝛ cetera bōa huiꝰ
ſcl'i:q2 p h̄ ōlectabil'r fruit̄ ipa libidie.ꝛ ex h̄ iſurgit alia filia
luxurie.ſ.amor hꝰ ſcl'i. Et ex oppoſito naſcit̄ a^a filia luxurie.
.ſ.odiū aut horror ſiue deſpatio futuri ſcl'i.Nā q iocūde fruit̄
rebꝰ hꝰ ſcl'i valō hōret audire vitā futurā vl' mōtē p q̄z trāſit̄
ad illā.Q2 ois hō horret ſepari ab amato.ꝛ q2 amatū a libi- I
dinoſis poſſidet̄ i h̄ ſcl'o ꝛ pꝰ mōtē ſciūt ſe nō hituros iſtud
horrēt valō mortē ꝛ totū ſtatuz futuri ſcl'i.ſic dr̄ eccle.41. O
mors q̄z amara ē memoria tua hoi iiuſto ꝛ pacē hn̄ti i ſubꝭſ
ſuis:viro qeto ꝛ cuiꝰ vie directe ſt̄ i oibꝰ.¶Hoc ꝯuenit libi
dinoſis qñ poſſidēt amatū:q2 nullā aliā qetē putāt q̄z frui ſi
ne pturbatiōe eo qō amāt.Hn̄t ēt libidioſi deſpatōez de futu
ro ſcl'o.ſ.q2 ſciūt p h̄ q̄ faciūt ſe nō poſſe puenire ad iſtō.ꝛ q2
eſt aliqd eleuatū ſup̄ facultatē eoꝝ cū ad iſta terrēa ſolū affi
ciāt ꝛ ꝯñr faſtidiūt id qō ſibi nō ꝯuenit ꝛ ſe nō poſſe hr̄e pu
tāt.ꝛ ꝑz h̄ ꝯuenīēt aſſignāt̄.8.filie luxurie ſup̄poſite.¶Ad K
p̄^m dōz veꝝ eē ꝙ i oi vicio ē iprudētia.Q2 tñ ꝯditōes iprudē
tie nll'i vicio magꝭ ꝯueniūt q̄z libidini:approp̄ant̄ ſibi tāq̄z fi
lie ꝛ nō alꝭs vicꝭs.vñ lz in alꝭs hō ſit iprudēs nō peccat tñ
p tot modos iprudētie ſic̄ i libidie:q2 ibi tollit̄ v̄a extimatio
de fine p cecitatē mētꝭ.ſubtrahit̄ ꝯſiliū vl' nō finit̄ pp p̄cipita
tionē.iudiciū de rebꝰ iuētis p ꝯſiliū nō fit pp incōſideratōez L
ꝛ ſic i oibꝰ modis iprudētie peccat libidinoſus.¶Et nō eſt
h̄ ſibi p accñs ſic̄ i alꝭs vicꝭs i qbꝰ aliqñ peccat̄.Unoꝰ p ipru
dētiā:ꝛ iter dū alioꝰ.ſz p ſe ꝯueniūt oia iſta libidini pp ſuā ve
hemētiā ōſiderꝭ.ſ.q2 ñ pmittit alt̄i rei attēdē:ꝛ nō patit̄ mo-
ras:q̄ oia directe repugnāt prudētie vt dc̄m ē.ꝛ ob h̄ dr̄.6ᵒ.
ethi.ꝙ itēpātia maxie corrūpit prudētiā:Nā fl'a opio ō triā
gulo vt ibi dr̄ nō corrūpit prudētiā:ſz itēpantia q̄ ē circa ōle
ctabile.ꝛ maxie i venereis corrūpit prudētiā potiꝰ q̄z alia vi
cia pp maiorē vehemētiā deſiderꝭ ꝛ delectatiōis vt dictū ē.
¶In ceteris aūt fines nō ſūt ita deſiderabiles:q2 nō eſt tā-
ta delectatio in obiſ eoꝝ.Et ſic nō afficiet̄ pōe tā vehemēter
ad ea.Uñ nō poterit ſeq tāta cecitas mētis ꝛ p̄cipitatio:ꝛ in
cōſideratio ſic i libidine.Et tñ illa tria corrūpūt prudētiā:q2
ſunt ptes iprudentie.potiſſime duo eoꝝ.Et iſta eſt cā quare
nulli tā grauiter ꝛ tā irrōnabil'r errāt ſicut amāteſ.Nā lz vi
ciū amātiū ex gn̄e ſuo nō ſit maximū oium vicioꝝ:nullū tñ ē
in quo

in quo tã manifeſti errores ſequanť. Q̃ð etiã viri valde pru-
dẽtes ⁊ excellẽtiſſimi ſi ſemel ſe huic vicio dederint incidũt
in errores tã graues ⁊ ita aptos vt nec paruuli in illos inci-
derẽt. Et cũ ceteri videãt eos: ipſi ſoli illos nõ vident. Et hoc
eſt q: q̃to fuerit amor vehemẽtior: tãto minus de prudentia
ſecũ relinquet: q: ad nihil niſi ad ſeipſum attendere ꝑmittit
amor ⁊ ceteros vincit ⁊ captiuat affectus. ❡ Ideo dixit ſe-
neca ꝙ ſi qs in amore modũ tenere velit: idẽ eſt ac ſi cũ rõne
inſaniat. Et tñ inculdit ꝯdictionẽ: cũ rõne inſanire: q: rõ de
ſingulis recte iudicat: ⁊ inſaniens de rõne nihil hꝫ. Ideo nõ
eſt poſſe amantẽ tenere modũ ſi ſe amori ꝑmiſerit: ſꝫ ſi modũ
tenere cupit: neceſſe vt amorẽ cõprimat. ❡ Sed obÿcieť ꝙ ira
magis hẽat oĩa iſta vicia imprudẽtie q̃ꝫ luxuria: eo ꝙ ira ma
xime impedit rõnẽ. ❡ Dõm ꝙ ira ꝑꝑ velocitatẽ ſuã eſt impe
M tuoſior ⁊ ferocior q: moueť ad deſtruẽdũ: ⁊ iõ eſt magis ma
nifeſta vt dr̃. 7. ethi. c. 8. ⁊ tñ minus ipedit rõnẽ q̃ꝫ cõcupiſcẽ
tia: q: ibi dr̃ ꝙ ira audit rõnẽ a ꝓncipio lꝫ nõ itegre: q: non
aſcultat finẽ determinationis ſicut miniſtri veloces: ⁊ tñ ip-
ſa moueť q̃ſi impata a rõne: q̃ſi ſilogizãs: vt dr̃ ibi. Cõcupi-
ſcentia aũt nullo mõ audit rõnẽ: ſꝫ mox vt aliqd audierit eẽ
delectabile: moueť ad fruendũ. Ipſa ḡ magis repugnat rõni.
Potiſſime q: obm ire nõ eſt aliqd deſiderabile ꝑ ſe: q: eſt ma
lũ alterius: qð ſolũ appetiť inquãtũ iuſtũ eſt pro iniuria quã
intulit. Et iõ ſi aliq̃ mõ oñdať irato nõ eſſe iuſtũ id qð appe-
tit ceſſat appetitus vindicte: cũ nõ poſſit deſiderari niſi vt iu
ſtũ: ſic dr̃. 2. rheto. c. de mãſuetudine ꝙ hõ ceſſat ab ira qñ pu
tat nõ eẽ iuſtũ retribui. Cõcupiſcẽtia ãt moueť ſub rõne frui
bilis ⁊ nõ ſub rõne iuſti: iõ nõ eſt modus quo ei ꝑſuadeatur
ceſſare: ſicut ꝑſuadeť ire. ❡ Maxime q: lꝫ videať ira paſſio
intẽſior ꝑꝑ ſuã velocitatẽ: intẽſior tñ eſt cõcupiſcẽtia: vt oſtẽ
ſum eſt. ſ. q. 143. Iõ cõcupiſcẽtia venereoꝝ magis turbat rõ
nẽ q̃ꝫ ira. Et ſic ꝑtes imprudẽtie magis cõſequunť luxuriã
vt filie eius q̃ꝫ irã vel aliud viciũ. ❡ Ad 2m dõm ꝙ incõſtã-
N tia põt eſſe oppoſita fortitudini: ⁊ ꝑtinebit ad timorẽ. Pote
rit etiã ꝑtinere ad luxuriã. Sꝫ nõ eſt eadẽ icõſtãtia. ſicut nec
eadẽ cõſtãtia oppoſita. Nã cõſtãtia q̃ eſt in ſuſtinẽdo ardua
⁊ terribilia. i. ꝙ ꝑꝑ eoꝝ difficultatẽ nõ recedať a ꝓpoſito: ꝑ-
tinet ad fortitudinẽ: ꝯſtãtia aũt que eſt in nõ recedere ab ho
neſtate moꝝ: lꝫ ſuſtineamus triſticias oppoſitas delectatio-
nibus tactus ⁊ guſtus: ꝑtinet ad tẽꝑantiã: ⁊ icõſtãcia ei op
poſita ꝑtinet ad itẽꝑantiã ſm quã ſepe hõ mutat bonũ ꝓ-
poſitũ vt nõ ſuſtineat triſticias q̃ accidũt in abſtinẽdo a dele
ctationib⁹ tactus ⁊ guſtus. Iſta incõſtantia eſt filia luxurie:
cũ luxuria ſit ꝑs intẽꝑantie. ❡ Et tñ incõſtantia q̃ oppo-
niť fortitudini naſciť ex icõſtãtia ꝑtinẽte ad luxuriã. Nã lu-
xuria emollit cor hoĩs ⁊ feminat eũ: ita vt nulli ſint debilio-
ris animi ⁊ minus apti ad aggrediendũ ⁊ ſuſtinẽdũ terribi
O lia q̃ꝫ q venerea ſequunť. Nã ⁊ ſi circa corpus actus iſte ſit
Amantes ſunt timidiores alÿs hoĩbus. magis tñ animũ q̃ꝫ corpus emollit ⁊ debilitat: ita vt nihil vi
rilitatis maneat: ſed ꝓprie efeminari dr̃ q feminã ſeqť: q: iaꝫ
femina ⁊ nõ vir eſt. Et hoc verũ eſt niſi cũ qs impedit aman
tẽ in amato: q: tunc amãs armať ad oẽ facinus. Sꝫ nec iſtð
facit ex magnitudine animi ſed ex furore ſimulante. Et tunc
qdẽ q: ira adiuuat: nã al's ſolus amor nihil arduũ ⁊ durum
aggrederet. ❡ Et etiã alia cã q̃re amãtes ⁊ poſſidentes ama
tũ ſunt timidiores ceteris hoĩbus. ſ. q: vehementer amant. ⁊
ſeꝑari oderunt. Et q: ꝑ pericula ſeꝑari pñt timẽt pericula ⁊
fugiũt ea: qui aũt nõ amãt cũ nihil hẽant qð trahat eos non
formidãt aggredi ⁊ ſuſtinere terribilia: q: ꝑ hoc nullo bono
ſe ꝓuari putant. Et ſic dicit vegetius lib. de re militari ꝙ mi-
nus mortẽ metuit q minus deliciarum nouit in vita. Apud
amãtes ãt maxie delicie ſunt ſꝫ ſenſuꝫ: ⁊ illi putãt eas eẽ ma
ximas ſimplr̃. iõ ipſi maxime mortẽ timẽt. Si aũt dicať ꝙ in
cõſtantia q̃ ꝑtinet ad terribilia nõ põt eẽ filia luxurie: q: nõ
cõicat in eadẽ mã. Dõm ꝙ iterdũ filie vicioꝝ capitaliũ non
cõicãt cũ eis in mã: ſed in fine: vel alia cã: vt diceť. ifra. q. 188.
P ❡ Ad 3m dõm ꝙ amor ſui põt accipi gñalr̃ pro oĩ iordinato
Amor ſui. amore. Nã amor ſui: ſemꝑ i viciũ accipiť. Et ſi gñalr̃ accipiať
amor ſui ẽ oĩs amor inordinatus: ⁊ ab ipſo ꝓcedit oẽ viciũ.
Q: qcqd hõ vult: ſub rõne boni vult ⁊ nõ ſub alia rõne niſi
vt eſt bonũ ei. Q: iſtud ꝙ nullo mõ põt eſſe bonũ nobis etiã
ſi alÿs bonũ ſit: amare nõ poſſumus. Oẽ ḡ bonũ qð facimus
prouenit ex hoc ꝙ aliqð bonũ ſꝫ rõnẽ nobis amamus. Ma
lum aũt oẽ exinde ꝓuenit q: aliqd ꝯ rõnem vt bonũ nobis
amamus. Iſtud aũt eſt q: ſuꝑabundãter noſipſos diligim⁹.

Et iõ volumus nobiſmet bonũ pluſq̃ꝫ oꝫ. Neceſſe eſt igiť oẽ
pctũm ex amore ſuiipſius prouenire. i. ex amore inordinato.
❡ Et hoc mõ amor ſui nõ eſt filia luxurie: ſed eſt paſſio gñā
lis: ſiue viciũ gñale: qð eſt origo oĩuꝫ vicioꝝ. Et ita dicit Au
gu. ꝙ amor ſui ꝯſtituit ciuitatẽ diaboli in qua ẽ aggregatio
oĩum vicioꝝ. Et dicit amorẽ iſtũ icipe in hoc ꝙ eſt amor ſui
⁊ ꝑuenire vſq̃ꝫ ad cõptẽtũ dei. ❡ Eſt eni iſte graduſ in amo Q
re. Q: cũ fuerit iſte amor valde intẽſus: neceẽ eſt ꝙ hõ oĩa ꝑ-
ter ſe contẽnat. Nemo eni põt multa ſimul itenſe amare ſic
nõ põt in multis ſil' itẽſe delectari. 10. ethi. Nec etiã põt ſimľ
in vno delectari itenſiſſime ⁊ in alÿs remiſſe: ſed ſi in vno in
tẽſiſſime dlectať in nullo alio dlectabiť nec itẽſe nec remiſſe
ſed totus in delectatione illa abſorbebiť: vt dr̃. 7. ethi. de ve-
nerea delectatione in qua aiunt itelligere nihil poſſe. Idẽ eſt
in amare. ſi quis eni intenſiſſime vnũ amat non põt aliquid
aliud intenſe aut remiſſe amare: niſi inquantũ in illo amato
includiť. Et ſic q ita amat: oꝫ vt cetera cõtẽpnat. i. vt illa nõ
amet. ❡ Et ita q ardẽtiſſime deũ diligũt: oĩa cõtẽpnunt: ⁊ ni
hil preter deũ diligunt lꝫ ꝓximos diligant: quia nõ diligunt
eos niſi vt amor proximi in amore dei includitur: cum etiaꝫ
tales non ament ſeipſos niſi inquãtum ad deum ſunt ⁊ pro
pter deũ. ❡ Ex oppoſito ergo qui ſeipm itẽſiſſime amat ne- R
ceſſe eſt vt nihil niſi ſeipſuꝫ amet. ⁊ ſic oĩa alia cõtẽpnat: q:
oĩa ꝯtẽpnere dicimur q̃ nõ amamus ſi illa amore digna ſũt.
Et ſi talis aliqd aliud amet nihil niſi ſeipſuꝫ amat: q: illa nõ
amat niſi inquãtũ ſeruiunt ad amorẽ ſuiipſius. Sic qui ami
cã ad libidinẽ amat: nihil niſi ſeipꝫ amat: q: ꝑꝑ ſe ſolũ amat.
Et ſic amor iſtoꝝ nõ eſt diſtinctus ab amore ſuiipſius q: vbi
vnũ ꝑꝑ alterũ vtrobiq̃ꝫ tm̃ vnũ. Et ſic iſti oĩa ꝓter ſe ꝯtẽpnũt
⁊ ꝯñr deũ ꝯtẽpnũt: maxie q: deus nõ põt icludi in amore il-
lius q ſeipſuꝫ itẽſiſſime amat: ita vt deum amet ad ſeipſum:
ſic amat amicã ad ſeipſuꝫ: q: deus nõ põt ſeruire ad aliqueꝫ
talẽ amorẽ. ❡ Uñ in amãte ſeipſuꝫ nihil eſt qð magis con-
tẽpnať q̃ꝫ de⁹: q: nihil eſt qð minus poſſit ꝓdeſſe huic amo
ri q̃ꝫ deus. Naꝫ oĩa tꝑalia: ſiue vtilia: ſiue delectabilia pñt in
aliquo ſeruire ⁊ facere ad amorẽ ſuiipſius: deus aũt ad hoc
nõ ꝓdeſt: q: taliter ſe amãtibus nõ fauet ⁊ ipſi ſciũt ꝙ deus
eis ad hoc nõ ꝓdeſt: q: vel oĩno ſunt carnales ⁊ iprudẽtes:
⁊ tunc deũ nõ nouerũt an ſibi noceat vel ꝓſit: ideo qð nõ no
uerunt: amare nõ pñt. Si aũt ſunt viri itelligẽtes ⁊ ſeipſos
ordinatiſſime amẽt: ſciũt deũ ad h̃ nõ ꝓdeſſe: ſꝫ poti⁹ obſta-
re: iõ vt ſeipſos amẽt ꝯtẽpnũt illũ. ❡ Aliud ẽt motiuũ ẽ gra
ui⁹ q: nõ ſolũ ſciũt deũ nihil ꝓdeſſe ad hũc amorẽ: ſꝫ ẽt ſciunt
ꝙ valde repugnat iquãtũ ꝓhibꝫ talẽ amorẽ ⁊ ipſe etiã vult
ꝓ ſeipo hũc amorẽ: ſ. ꝙ ipe ſolus ſuꝑ oĩa ameť ⁊ ẽt punit in
ordinate amãtes ſeipſos. Et quãtũ ad h̃ talr̃ amãs nõ ſoluꝫ
ꝯtẽpnit: ſꝫ ẽt odit: q: odiũ ẽ ad ꝯriũ. ꝯtẽpt⁹ ẽ ad id qð nõ ꝓ-
deſt nec nocet iſte ḡ amor ſui ꝯſtituẽs ciuitatẽ diaboli ẽ ꝓn
oĩuꝫ vicioꝝ. ⁊ ſic nõ ẽ filia luxurie. ❡ Alio⁰ dr̃ amor ſuiip-
ſius q̃ qs iordiate cupit delectabilia carnis vt eis fruať. Nã
h̃ fac ſeipꝫ q: iordiate amat. ⁊ lꝫ i q̃lꝫ vicio h̃ ſit: q: tñ i libidi
ne eſt maior dordinatio q̃tũ ad vehemẽtiã amoris: ſpãlr̃ attri
buiť amor ſuiipſi⁹ luxurie vt ſit filia ei⁹: ſic ꝓcipitatio ⁊ icõſi
deratio ⁊ cecitaſ mẽtiſ q̃ ad iprudẽtiã ꝑtinẽt: lꝫ oĩb⁹ vicÿs cõ
ueniãt q: cũ oĩb⁹ ẽ iprudẽtia: attribuũť tñ luxurie tanq̃ꝫ filie
ei⁹ q: ei ſpãli⁹ ꝯueniũt. vt. ſ. dcꝫ ẽ. Et tñ amor ſuiipſi⁹ magiſ ſo
let poni vt viciũ gñale. ſic ponit apl's. 2. thi. 3. vbi ponẽs oĩa
vicia tẽpoꝝ ꝑiculoſoꝝ ꝓm poſuit ꝙ erũt hoĩes amãtes ſeip-
ſos. ⁊ h̃ fec q: oĩa oriũť ex h̃: q̃ ibi ⁊ vbicũq̃ꝫ alibi ſcribũť: lꝫ
poſſꝫ poni ibi amor ſui tãq̃ꝫ vnũ ſpãle viciũ: ⁊ tẽ ꝑtineret ad
luxuriã. Meli⁹ tñ ẽ ꝙ ſit viciũ gñale: q: poſtea ibi in ſpãli po
niť luxuria: cũ dr̃: voluptatũ amatores magiſ q̃ꝫ dei. ❡ Iſtud
ẽt adiuuat ſupraapoſita. ſ. ꝙ amor ſuiipſi⁹ ſpãli⁹ iueniať in lu
xuria q̃ꝫ i alÿs: q: i h̃ ſolo dixit apl's: magiſ q̃ꝫ dei: i q̃ ſignifica
uit vehemẽtiã amoris ad voluptates: ⁊ ꝑꝑ hoc ſpãli⁹ dr̃ ama
tor ſuiipſi⁹ cupiẽs venerea q̃ꝫ aliqd aliud iordinate. ❡ Ad
4m dõꝫ ꝙ illa q̃ttuor q̃ ponit Iſido. ſũt qdã iordinati actus S
ad luxuriã ꝑtinẽtes: ⁊ nõ ſũt ꝑ ſe filie luxurie diſticte ab alÿs
ſꝫ poti⁹ icludũť ſub ꝓdictis. Et ſũt iſta q̃ttuor ꝓcipue i locu-
tiõe hoĩs libidinoſi: in q̃ ordinať q̃drudlr̃. ❡ Uno⁰ ꝑꝑ mãꝫ
de q̃ logť q̃ tal' ẽ ꝙ de ea nihil hõeſtũ dici põt: ſꝫ qcqd ibi ẽ
turpe ẽ. Ideo oẽs collocutiões libidinoſoꝝ vocãť quãtũ ad
h̃ turpiloqa. i. de turpibus. Nã ex habũdãtia cordis os loq-
tur. ȷ̃. 12. ⁊ luc. 6. ⁊ cor libidinoſi ẽ plenũ turpib⁹ ꝯcupiſcẽtÿs.
Iõ qñcũq̃ꝫ loqtur de turpibuſ loquitur: ſiue q: tota materia
libidinis

T libidinis talis eſt: ſiue ea q̄ ipſi ꝯcupiſcunt talia ſunt. ¶ Se
cundo cōtingit hoc ex ꝑte cāe. Luxuria eni vt ſupra dictnm
eſt ꝓcipitationē ⁊ incōſiderationē cāt. Qui aūt nō ꝯſiderat
verbū ſuū nō pōt loq rē grauē: aut magni miſterij: ſed leues
⁊ nullius iportantie. Et quantū ad hoc luxurioſi dicūt ſcur
rilia: q2 ſcurra eſt q multiplicat v̓ba leuiter: ⁊ icōſiderate di
cta. Et hoc nece eſt ꝙ faciat luxurioſus: vel ꝙ nihil loquaꝛ
q2 itendere nihil pōt niſi in id qḋ amat ſi vere amat ⁊ amori
V laxauit habenas. ¶ Tertio ex ꝑte finis. Luxurioſus eni de
lectationē in oibus q̄rit: cū luxuria ꝑꝑ delectationē habeaꝛ.
Jō v̓ba ſua oia ad delectationē ordinat: ⁊ ſic ꝓrūpit in v̓ba
ludicra: q2 ludus ꝑꝑ ḋlectatōez ꝑetiꝛ vt p3.7.ethi. ¶ Quar
X to quātū ad ſniaʒ v̓boꝝ iordinaꝛ luxurioſus. Nā luxuria ꝑꝑ
cecitatē mētis quā cāt vt dictū eſt ꝑuertit ſniaʒ verboꝝ. Et
quantū ad hoc ꝓrumpit luxurioſus in ſtultiloquia fatua lo
quēs ⁊ ꝯ rōnez laudādo delectationes ſuas: ⁊ ꝑponēdo bo
nis alioꝝ: q2 iſta ꝑꝑ mētis cecitatē putat maiora bona: ⁊ etiā
interdū cū alijs res ſerias: ⁊ vtiles loquenꝛ: luxurioſus inter
ponit res venereas: tanq̄ʒ de hijs loqui melius ſit: ⁊ vtrūq̄ʒ
ſtultiloquiū eſt. Aliqua iſtorū ponit apl's ad ephe.5.ſ. ſtultilo
S. Tho. quiū ⁊ ſcurrilitas. De hijs ſcūs Tho. ſcḋa ſcḋe.q.153.arti.5.
¶ Que ſint ⁊ quot ſpēs luxurie. Qō.CLXXXVII.

Queritur Nūc de ꝑtibus vel ſpēbus luxurie vt
diceꝛ ſequēti.q. quot ſint. Nā dꝛ ꝙ ſūt
fornicatio ſimplex adulteriū. inceſtus. ſtuprū. raptus. ⁊ viciū
Opi. q̄rūdā ꝯ nām. ⁊ an ꝯuenieter aſſigneꝛ. ¶ Quidā dicūt ꝙ nō: quia
pª rō diuerſitas māe nō diuerſificat ſpēm. Aſſignatio tn̄ precedēs
ſumiꝛ ſm diuerſitatē māe.ſ. vt qs virgini vel cōiugate cōmi
ſceꝛ vel mulieri alterius cōditionis: ḡ nō diſtingueꝛ ꝑ hoc
2. rō. ſpēs luxurie. ¶ Jtē ſpēs vni' vicij nō diſtinguꝛ inter ſe per
ea que ꝑtinēt ad alterū viciū: q2 illa ſunt eis accn̄talia ⁊ per
accn̄talia nō cōſtituiꝛ ſpēs. Adulteriū tn̄ ⁊ ſimplex fornica
tio nō dr̄nt niſi ꝑ hoc ꝙ accedit qs ad eā q̄ alterius eſt: vel q̄
nulli' eſt. Et tn̄ accipe rē alienā vel vti ea: ad iniuſticiā perti
net. ḡ luxurie nō diceꝛ eē ꝑs adulteriū: ſed iniuſticie. ¶ Jtez
3. rō. ſicut ꝯtingit ꝙ qs cōmiſceaꝛ mulieri q̄ eſt alteri viro ꝑ mr̄im
ꝯiugata: ita etiā cōtingit ꝙ cōmiſceaꝛ mulieri obligate deo
ꝑ votū: ſic ḡ ponꝛ adulteriū ſpēs luxurie: ita dꝫ poni ſacrile
4. rō. giū qḋ cōmittiꝛ cū ea que vouit caſtitatē ſpēs luxurie. ¶ Jtē
ſicut ille q cōiugē hꝫ nō ſolū peccat ſi ad aliā accedat ſʒ etiā
ſi vxore ſua inordinate vtaꝛ: ⁊ hoc ad luxuriā ꝑtinet: ḡ debꝫ
5. rō. poni vt vna ſpēs luxurie. ¶ Jtē apl's dicit. 2. corin. 12. Ne ite
rū cū venereo humiliet me deus apud vos ⁊ lugeā multos
ex hijs q ante peccauerūt: ⁊ nō egerūt pniaʒ ſuꝑ imundicia
⁊ fornicatione ⁊ ipudicicia quā geſſerūt. ḡ debēt poni imun
dicia ⁊ impudicicia ſpecies luxurie ſicut ponitur fornicatio.
6. rō. ¶ Jtē diuiſuʒ nunq̄ʒ cōdiſtinguiꝛ diuidentibus.i. nunq̄ʒ cō
numeraꝛ illis ſicut genus nūquā cōnumeraꝛ dr̄ijs cōdiuidē
tibus iſtud: q2 cū q̄libet earū eſt: ⁊ tn̄ luxuria cuius dr̄r eſſe
iſte ꝑtes cōnumeraꝛ eis. Naʒ dꝛ ad gala. 5. Manifeſta ſunt
opera carnis que ſunt fornicatio. imundicia: impudicicia. lu
xuria. ergo non diſtinguitur conuenienter luxuria per iſtas
partes. q2 condiſtinguiꝛ eis. ¶ Dōm ꝙ luxuria ꝯuenieter di
Rn̄deꝛ ad queſituʒ. q. A ſtinguiꝛ ꝑ iſtas ſex ꝑtes. Et ſic p3.36.q.i. ꝑ totū. ⁊ maxie in.c.
lex illa. Lʒ alij ponāt plures ꝑtes: ⁊ tn̄ ille reducunꝛ ad iſtas
vt ifra diceꝛ. ¶ Pro hoc cōſiderandū ꝙ pctūʒ luxurie cōſi
ſtit in h̄ ꝙ aliqs fruiꝛ ḋlectatione venerea nō ſʒ rectā rōnē.
Qḋ dupl'r cōtingit. ¶ Uno mō ex ꝑte māe in qua delecta
tionē iſtā q̄rit. Alio mō ſm ꝙ mā debita exn̄te nō obſeruāꝛ
alie cōditiones vel circunſtātie req̄ſite ad hoc ꝙ actus ſit li
cit'. Et q2 circūſtantia iquātū hmōi nō dat ſpēʒ actui moralē
eo ꝙ circūſtantia dicit aliqḋ qḋ circūſtat.i. circū adiacet rei.i.
accn̄tale ei eſt: nā qḋ eēntiale eſt nō circūſtat: ſed intra rē eſt.
nō accipieꝛ ſpēs luxurie a circūſtantia ſed ab obō qḋ eſt mā
actus: iō oꝫ ſpēs luxurie aſſignari ex ꝑte māe vel obi inquā
B tū nō cōuenit recte rōni. ¶ Pōt āt mā venereoꝝ nō ꝯueni
re recte rōni dupl'r. Uno mō q2 hꝫ repugnantiā ad finē ve
nerei actus. Nā actus venereus nāl'r nō ordinaꝛ niſi ad ꝓ
lem: actus ḡ venereus ex quo nō pōt ſeq ꝓles viciū eſt ⁊ dꝛ
ꝯ nām q2 eſt ꝯ iclinationē eius. Et iſta eſt vna ſpēs luxurie.
¶ Ruſus aūt nā nō iclinat ad ḡnonē prolis niſi vt proles
genita cōſerueꝛ: ⁊ ꝑ eā ꝯtinueꝛ eē ſpēi. Hoc āt nō fit ſine edu
catione: q2 al's ꝓles ꝑiret. Uñ ſic nā ꝓuidit dando aialibus
pōm ḡnatiuā ⁊ deſideriū ḡnandi: ita dedit eis ſolicitudinez
nimiā ad educationē ꝓlis. Jlle ḡ coitus q repugnat educa
tioni prolis eſt ꝯ nām: ⁊ talis eſt coitus vagus: vt diceꝛ. j. q.
189. Et iſte coitus vocaꝛ fornicatio ſimpl'r. Jō etiā fornicatio
ſimplex eſt ꝑs luxurie: q2 ꝯ nālē iclinationē ē. ¶ Alio mō cō
ſideraꝛ mā in qua exerceꝛ libido ꝙ pōt eē nō cōueniēs rōni C
recte ꝑ cōparationē ad alios hoies. Et h̄ dupl'r. ¶ Prio ex
parte ipſius femine cui qs cōmiſceꝛ.ſ. q2 ei honor debitus nō
ſeruaꝛ. Et ſic eſt alia ſpēs luxurie.ſ. iceſtus q cōſiſtit in abuſu
mulierū cōſanguinitate vel affinitate cōiunctarū. Nā ꝑ hoc
debebaꝛ eis qdā honor: q tolliꝛ cognoſcendo eas carnal'r: q2
reuelaꝛ turpitudo earū. Et ob hoc leuitici. 18. vbi ponuntur
oēs gradus vetiti ad mr̄im ꝑꝑ ꝯſanguinitatē ⁊ affinitatē dꝛ
ſemꝑ. Turpitudinē nō reuelabis mr̄is: aut ſororis: aut nu
rus ⁊c. q2 turpitudo reuelaꝛ coḡſcēdo illas. ¶ Scḋo mō ex
ꝑte eius in cui' ꝑtāte eſt femia. Et ſi ſit in ꝑtāte viri: eſt adul
teriū ꝙ eſt alia ſpēs luxurie. Si aūt ſit in ꝑtāte pr̄is: ⁊ puel
la volēs coḡſciꝛ: vocaꝛ ſtuprū: ⁊ eſt ſpēs luxurie. Si aūt nol
lens: vocaꝛ raptus: ⁊ eſt alia ſpēs luxurie. ¶ Diſtinctio iſta D
hꝛ ex ꝑte femine ⁊ nō ex ꝑte viri. Rō eſt q2 in actu venereo:
cū femia ſit patiēs hꝫ ſe ꝑ modū māe ⁊ obi. in actionibus āt
ſpēs accipiꝛ ab obō: ⁊ nō ab agente. Qḋ ē cā extrinſeca: niſi
raro ⁊ ꝑ accn̄s. Et adhuc nō eſt ꝓp̄e ſpēʒ dare. ſic dꝛ ꝙ occi
di iſtū hoiez iniuſte ē hōicidiū: occidi tn̄ illū a filio ſuo ē ꝑrici
diū: qḋ ſpēʒ faē: ⁊ accipiꝛ ab agēte. Dōʒ tn̄ ꝙ adhuc h̄ nō ac
cipiꝛ ꝓp̄e ſpēs ab agēte: ſʒ a paciēte. q2 lʒ eē pr̄eʒ aliquē ⁊ aliū
eē filiū ſil' ſit: ⁊ idē ſit ſortē eē pr̄eʒ platonis ⁊ platonē eē filiū
ſortis: tn̄ pl'one occidēte ſortē nō dꝛ ꝑricidiū q2 pl'o ē fili' ſortis
ſʒ q2 ſortes ē pr̄ pl'onis. Et ſic a pr̄e patiēte accipiꝛ ſpēs. ⁊ ita
eſt in iceſtu: q2 ſi ſortes coḡſcat ſororē ſuā nō ē iceſt' q2 fr̄ co
gnouit ſororē: ſʒ q2 ſoror cognita ē a fr̄e: lʒ vtrūq̄ʒ idē ſit: ⁊ tn̄
rō vl' ſpēs actus accipiꝛ a paciēte. Et ita ḡnal'r ē i moralibus
iō nulla ſpēs luxurie accipiꝛ ex ꝑte viri: ſʒ ex ꝑte femie q̄ pa
ciēs ē. ¶ Sʒ obijcieꝛ ꝙ ſint alie ſpēs luxurie ꝑter iſtas. Nā E
Obijciꝛ ꝙ ſint alie ſpēs luxurie. mollicies ad luxuriā ꝑtinet: ⁊ nulla iſtaꝝ ē. Jdē de coitu pe
corali. Etiā ſi quis peccet ihōeſte ꝯtigēdo vaſa venerea: ad
luxuriā ꝑtinet: ⁊ tn̄ nō poniꝛ iter iſtas ſpēs. ¶ Jtē ſi femina
femināꝯtigat ꝑ abuſuʒ quēdā: ſiue ſcā deflorationē: ſiue nō
pª rō. ad luxuriā ꝑtinʒ: ⁊ nō pōiꝛ iter hec. ¶ Jtē ſi vir feminā coḡ
2. rō. ſcat i vaſe idebito: ad luxuriā ꝑtinet: ſʒ nihil ē de predictis.
3. rō. ¶ Jtē ſi mō nō ꝯſueto h̄ fiat: qḋ mlt'ipl'r accit. ḋ q̄. j. aliqd di
4ª rō ceꝛ. q. 226. ⁊. 227. ⁊. 228. ⁊. 229. luxurie pctm̄ ē: ſʒ i ꝑdictꝭ nō po
5ª rō niꝛ. ⁊ ſic de ſilib'. ¶ Dōʒ ꝙ iſte ſex ſpēs luxurie ſufficienter
6ª rō ꝯtinēt oē pctm̄ luxurie: ⁊ tn̄ nō ſūt ſpēs oio ſpāliſſime: q2 ſub
F iſtis pn̄t eē: aut ſūt alie ſpēs ſpāliſſime. ¶ Et ſatꝭ ē ꝑ diſionez
ḡnalē ꝯtineri oē pctūʒ luxurie ſub iſtis ſpēb'. Sic dicim' eē
q̄ttuor ſpēs q̄litatis ſub qb' oēs ſpēs q̄litatꝭ ꝯtineꝛ ſiue oēs
q̄litates ꝯtineꝛ. ⁊ tn̄ nō ſūt ipſe ſpēs ſpāliſſime: q2 ſb q̄libʒ ea
G rū ſūt multe ſpēs: imo mlt'a ḡna q̄litatꝭ. ¶ Ad pᵐ iſtoꝝ dōm
ꝙ mollicies ꝑtinet ad pctūʒ ꝯ nāʒ: eo ꝙ nā igeniauit coituʒ
ꝑꝑ ꝓlē. in mollicie āt ē act' venere' in quo nō pt ſeq ꝓles: q2
nō ē ibi femia ſuſcipiēs: niſi ꝑ accn̄s al'r fiēt vt i icubis p3: ſic
ifra diceꝛ. q. 230. Nos tn̄ vulgariꝛ ſolem' vocare ſodomiticuʒ
ſolū viciū ꝯ nāʒ: eo ꝙ nā iclinat ad feminā ſpēi hūane: ⁊ ibi ē
ad virū. ⁊ iō ſm ꝯſideratiōez ſpālē iſtud dꝛ ꝯ nāʒ. ⁊ tn̄ adhuc
ꝓp̄e loquēdo ois act' venere' q̄liſcūq̄ʒ ſit ex q̄ ꝓles ſeq non
pōt ꝯ nāʒ ē. ⁊ ita ē de mollicie. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ēt coitus pe
H coralis reduciꝛ vl' ꝑtinet directe ad viciū ꝯ nāʒ: q2 ex tali nō
ſeq̄ꝛ ꝓles: vel ſaltē ſeq̄reꝛ aliqd mlt'ū equocū ⁊ mōſtruoſum
ꝑꝑ magnā diſtātiā ſpēꝝ. Talia āt mōſtra nā non deſiderat.
I imo nll'ʒ mōſtrū vult: q2 nā ſꝑ appetit rē ꝑfectā. ¶ Ad 3ᵐ di
cēdū ꝙ ille act' ꝑtinet ad luxuriā: nō ꝙ ꝑfecte ſit ſub aliqua
ſpē luxurie: q2 tāgē ſic idecēter vaſa venerea nō eſt act' vene
re'. Et tn̄ ordinaꝛ ad actū venereū: ſic ipfectū ad ꝑfectū: ⁊ ſic
ichoatū ad ꝯſumatū. Jō ad eādē ſpēʒ ꝑtinēt ſic pō ⁊ act' ꝑti
nēt ad idē gen'. ⁊ diſpō ⁊ hitus. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ talis actus
pōt fieri cū itētione expiendi delectationē venereaʒ. vel ſine
itētiōe. ſi ſine itētōe nō dꝛ tactus idecenis: vl' ſi forte eēt ide
cēs ꝑ accn̄s: vtpote n̄ obſuata hūana verecūdia: velut cū qs
iſta nō erubeſcēt alijs patefacē: aut eis cernētib' ꝯtigē: q2 tc
lʒ act' nō eēt ſʒ ſe mal'. q2 tn̄ ſcādalizaꝛ ꝓxim' vl' offēdiꝛ pec
catū eēt. ⁊ tn̄ nō ꝑtinēt ad aliq̄ʒ ſpēʒ luxurie: ſiue aliquē offē
dat ſiue nll'ʒ. Si āt fiat cū itētiōe expiēdi delectationē vene
reā pt dupl'r accidē.ſ. q2 vl' itēdit qs ex ꝯtactu ꝓcedē vſq̄ʒ ad
ꝯplemētū act' venerei. vel ſolū itēdit ḋlectari i ꝯtactu illo vl
tra nō ꝓcedēdo. ¶ Si pmo mō dōʒ ꝙ ꝑtinet ad ſpēm molli
ciei: etiā ſi cōtingat nō expleri actū: ſiue q2 ante iſtud agentē
penituit

penituit de actu ſuo:vel incidente aliquo impedimẽto cõtin
git rez incõpletã relinqui. Nã vtroqꝫ mõ ad mollicieʒ ptinet
ſʒ quãtũ ad grauitatẽ pcti multũ differt ex pnia omittere:vel
ex caſu impedıẽte. ¶ Si ſcõo mõ dõm ꝙ etiã ptinet ad mol
liciẽ:ſed nõ ita ſicut in pcedẽti caſu:ſʒ ſolũ p quãdã reductõeʒ
magis remotã. Et tñ pctũʒ ſatis graue eſt:cũ ibi velit qs frui
τ fruaṫ realr quadã delectatiõe ꝯ rõnẽ: τ fruaṫ eo quo vtẽ-
dũ eſt. Iſtud tã ad feminã quã ad virũ ptinet quantũ ad eſſe
pctũʒ:ſʒ ex pte termini actus differat q2 in femina nũqꝫ põt
eſſe p hũc modũ cõplemẽtũ actus venerei. Rõ ſatis manife-
ſta eſt. Pertinet ergo iſtud peccatum ad vicium cõtra natu-
ram:cũ pertineat ad molliciẽ τ mollicies ſit qdã ſpẽs vicij ꝯ
nãm. ¶ Ad 4m arm de femina ꝯtingẽte feminã etiã dõm ꝙ
ptinet ad viciũ ꝯ nãm. Nõ tñ ꝓpẽ:ſʒ p quãdã reductionem.
K Nã in tali ꝯtactu nõ eſt actꝰ venereuſ q2 nihil emittiṫ nec cõ
ſequiṫ ibi delectatio venerea que ꝯſiſtit in emiſſione τ ſuſce
ptione. dr tñ pctũʒ ꝯ nãm ſicut impfectũ ordinaṫ ad pfectũ:qa
iſte actus ordinaṫ a facientibꝰ ad finẽ experiẽdi delectatõeʒ
illã. Et ſʒ illa nõ ſequaṫ ſequiṫ aliqd qõ ptinet ad iſtud genꝰ:
q2 ſaltẽ eſt ibi aliq̃ delectatio: τ cũ illa ſit ꝯ ordinẽ rõnis pec
catũ eſt. Nõ põt aũt reduci ad alterũ gẽus niſi ad luxuriã:ſʒ
nã neget polĩtatẽ:iõ pctm̃ luxurie erit:q2 tñ ſit ꝯ nãe inclina
tionẽ:cũ ex tali ꝯtactu nihil ſeq poſſit:erit pctũm ꝯ naturaʒ.
¶ Ad 5m dõm ẽt ꝙ eſt pctũʒ ꝯ nãm:q2 cogſcere feminaʒ in
vaſe indebito nõ põt deducere effectũ ꝓlis. Iõ ſicut ſi vir co-
L gnouerit virũ eſt ſcelus ꝯ nãʒ:q2 nihil ide ſequiṫ ſiue gigniṫ
ita etiã ſi vir cognoſcat feminã in vaſe indebito. vñ recte vo-
cabiṫ hoc viciũ ſodomiticũ. Sed an ſit eq̃lis culpe viruʒ co-
gnoſcere:aut feminã i vaſe idebito:diceṫ.j.q.225. ¶ Ad 6m
dõm ꝙ mutatio modi ꝯſueti aggrauat viciũ:vel facit viciuʒ
M vbi nõ erat. Et tñ nõ dat ſpẽm determinataʒ:q2 ꝓprie ptinet
iſtud ad circunſtãtiã:q̃ ſm ꝙ eſt circunſtãtia nõ dat ſpecieʒ.
¶ Unde ſi qs coguerit vxorẽ alienã in vaſe dbito:mõ tamẽ
nõ cõſueto:adulteriũ ſolũ ẽ: τ tñ grauius ẽ q̃ʒ alr̃s eẽt adul-
teriũ ſimplr cõmiſſuʒ:ita ſi cogſcat ſolutã:eſt fornicatio ſim-
plex. ſi tñ mõ nõ cõſueto:erit grauior fornicatio q̃ʒ alie ſim-
plices. ¶ Si aũt vxorẽ ſuã mõ incõſueto cognoſcat inquã-
tũ vxor erat:nullũ pctũʒ erat:q2 tñ modus nõ ꝯſuetus ẽ:pec
catũ eſt. Et põt dici ꝙ ptinet ad pctũʒ ꝯ nãm: q2 ad nullam
aliã ſpẽm põt reduci. ad iſtaʒ aũt ꝓprie reduciṫ. Q2 ſicut nã
dedit certũ finẽ τ ſexũ τ organũ τ ſpẽm in actu venereo:ita
τ ad certũ modũ iclinat:q2 qdã modus eſt quo gñatio p coi
tũ fieri ꝯueniẽter põt:alij aũt modi nõ ſunt ita cõuenientes.
Ideo q2 ſunt ꝯ iclinationẽ nãe:diceñṫ pctũm ꝯ nãm. Eſt tñ
leuiſſimũ eoꝝ vicioꝝ que ꝯ nãm ſunt in coitu. Nã grauiꝰ eſt
mutare ſpẽm:vt in pecorali:vel ſexũ:vt in ſodomitico:vl vaſ
vt aliqñ in femina:q̃ʒ modũ:q2 modus licet ſit ex iclinatione
nãe:nõ tñ tã determinate:ſicut ſpẽs:ſexus τ organũ. ¶ An
vo liceat viro in vxore aliqñ modũ mutare cõſuetũ ſine pctõ
diceṫ. ifra.q.225. τ. vſqꝫ ad.228. ¶ Ceteri aũt errores fci cir-
ca venerea. ſ. quãtũ ad tp̃s τ locũ τ cãm: τ ſiles circunſtan-
tiaſ:ſʒ ſint ꝯ rõnẽ:nõ tñ ſunt ꝯ iclinationẽ nãe. Iõ non redu
cunṫ ad viciũ ꝯ nãm:ſed ptinẽt ad aliquas de alijs ſpẽbus.
Uel dicunt ſolũ quãdã grauitatẽ ſupra quãlibet ſpẽm i qua
ſunt: τ tñ ſpẽm nullã ꝯſtituũt. ¶ Nũc rñdendũ ad argumẽ
ta pma q̃ fiebãt in ꝯriũ. ¶ Ad pm dõm ꝙ diuerſitas iſtaruʒ
ſpẽrũ accipiṫ a mã:nõ ſm rõnẽ mãe:ſed vt inueniṫ ibi rõ obi.
N Nã mã ſolũ nõ faceret differre niſi in magnũ τ puũ: rarũ: τ
denſum. vnũ τ multa: τ ſiles drias q̃ ſunt itra eandẽ ſpẽm.
Et tñ nõ ꝯferṫ p mãʒ dria ſpecifica:ſed ſolũ a forma. Rõ aũt
obi facit diſtinctionẽ in ſpecie q2 eſt rõ formalis:ſicut in oi-
bus habitibus moralibus: τ ſpeculatiuis ex obo accipiṫ ſpe
cies. Mã aũt hic accipiṫ vt obm vicij. iõ pñt diſtigui vicia in
ſpẽ p mãm. ¶ Ad 2m dõm ꝙ nõ eſt icõueniẽs in aliquo vno
O vicio repiri deformitateſ vicioꝝ diuerſarũ ſpẽꝝ. Et ſic adul-
teriũ hʒ rõnẽ luxurie inquãtũ cũ femina volẽte eſt. Habʒ tñ
rõnẽ iniuſticie inquãtũ illa femina eſt alligata alicui:cui fit
iniuria per iſtũ coitũ. Et tñ nõ diſtinguiṫ oĩno adulteriuʒ ab
alijs ſpeciebus luxurie:inquantũ ibi eſt aliqd iniuſtũ. ſ. ꝯtra
ꝓximũ. Q2 etiã ſi nõ ꝯſideraret iniuria ꝓximi eẽt ibi adulte
riũ. Utpote ſi vir traderet vxorẽ ſuã alteri cognoſcendã: τ ip
ſa ſponte hoc patereṫ nulli eoꝝ fieret iniuria:q2 volenti nõ
fit iniuſtũ. 5. ethi. c. vltio. Et tñ adhuc eẽt hic adulteriũ q2 nõ
poſſet dici ꝙ eẽt fornicatio ſimplex:q2 eſt cõiugata. g̃ adulte
riũ nõ diſtinguiṫ ſpẽ ab alijs ſpẽbuſ luxurie p iſtud qõ in ip-
ſo inueniṫ de iniuſticia:ſed ſolũ ex pte obi. ſ. inquantũ mlr̃ier
illa eſt in quodã ſtatu cui repugnat τ preiudicat iſte coitus
τ ſic nõ accipiṫ dria iſtarũ ſpẽrũ luxurie ex eis que ptinent
ad alia vicia. ¶ Aliter dicit ſcũs Tho. ſ. ꝙ nihil ꝓhibet i eo
dẽ actu:diuerſoꝝ vicioꝝ deformitates ꝯcurrere. Et hoc mõ
adulteriũ cõtineṫ ſub luxuria: τ ſub iniuſticia:nec deformi-
tas iniuſticie oĩno per accñs ſe hʒ ad luxuriã. Oſtendiṫ. eniʒ P
luxuria grauior q̃ in tantũ cõcupiſcentiã ſequiṫ ꝙ etiã ad in
iuſticiã ducat. Nõ tñ eſt ſenſus ꝙ ſolũ eſt maior grauitas pp
hoc ꝙ trahit ad iniuſticiã:q2 tunc nõ faceret driaʒ in ſpẽ:cũ
etiã vna fornicatio ſimplex ſit grauior alia: τ vnũ adulteriũ
altero. Sʒ eſt grauitas que ſecũ ſimul hʒ driaʒ in ſpẽ. ¶ Ad
3m dõm ꝙ mulier vouẽs caſtitatẽ ppetuaʒ ꝯhit ſpũale mrĩm Q
cũ deo:iõ violatio aut ſacrilegiũ qõ cõmittiṫ in violatione ta
lis mulieris eſt quoddã ſpũale adulteriũ ſicut eſt ſpũale mrĩm.
Iõ nõ oʒ ꝙ ſacrilegiũ ſit ſpẽſ p ſe diſticta luxurie ſʒ ad adulte
riũ ptinʒ. ¶ Aliq ãt dñt ptinẽ ſacrilegiũ ad iceſtũ:q2 inceſtiꝰ
ẽ qñ i violatione femine nõ ſeruaṫ ei honor dbitꝰ pp ꝯſangui
nitatẽ τ affinitatẽ. ita cũ qs cogſcit eã q̃ deo obligata ẽ p vo- R
tũ nõ ſeruat ei honorẽ dbitũ pro tali ſtatu quẽ tenet. ¶ Sʒ
dõm ꝙ melius eſt ꝙ reducaṫ ad adulteriũ. q2 alr̃s qñ qs co-
gnoſceret dñaʒ ſuã:vel ſeruus liberã eẽt iceſtus. Q2 hijs ſta
tibus debeṫ honor quidã: τ tñ nemo vocat iſtũ eẽ inceſtum.
Iõ nõ dr inceſtus cũ cõſanguinea τ affini ex eo ſolũ ꝙ ei nõ
ſerueṫ honor:ſed q2 nõ ſeruaṫ honor debitus pp cognatio-
nẽ τ affinitatẽ. Et q2 honor nõ eſt idẽ debitus ad oẽs:ſʒ aliꝰ
ad prẽm. alius ad dñm. alius ad ſapientẽ τ virtuoſuʒ. alius
ad ſenẽ: τ ſic de alijs:vt dr. 9. ethi. non erit eadẽ ſpẽs vicij in
ſubtractione honoris debiti vel preuaricatione ad oẽs. ideo
quantũ ad cognatos τ affines debeṫ quidã honor in abſti-
nendo a mutuis cõmixtionibus:a quibus ſi non caueaṫ eſt
inceſtus. Ad alios vero nõ eſt talis honor debitus:iõ ſi non S
deferaṫ eis honor in carnali cõmixtõe nõ erit iceſtus. ¶ Ad
quartũ dõm ꝙ vir põt peccare cũ vxore:nõ ſm mãʒ idebitaʒ
ſed ſm alias circunſtantias. Et aliqñ erit ſpãle pctũʒ. Uelut
ſi nõ ſit in vaſe indebito. Et tũc ptinebit ad viciuʒ ꝯtra nãm
qõ eſt vna ſpẽs luxurie. Si ãt erreṫ in mõ:aut in alijs circũ
ſtantijs nõ mutaṫ ſpẽs vt fiat aliqõ pctũʒ ſpãle:ſed eſt aggra
uatio quedã eius qõ alr̃s pctũʒ eẽt ſi i vxore nõ fieret. ¶ Ad
5m doʒ ꝙ imũdicia τ ipudicicia nõ ponũṫ ibi p pctis diſticꝫ
T a predictis ſpẽbus luxurie. ſed dicit ibi glo. ꝙ inmundicia eſt
viciũ ꝯtra nãm. ipudicicia eſt cũ mulieribus liberis a viro. τ
põt ptinere ad ſtuprũ. fornicatio aũt accipieṫ p ſimplici. Uel
dicit ꝙ impudicicia ptinet ad quoſdam actus circunſtantes
actũ venereũ:vt amplexus τ oſcula τ ſilia que ipudice fiũt
q2 indebite fiunt. Et tũc impudicicia nõ poniṫ in aliqua ſpẽ
determinata luxurie:ſed poniṫ tanq̃ʒ quoddã pncipiũ eoruʒ
que ponunṫ in gñe luxurie. Sicut mã τ forma ponunṫ i ge
nere ſube. τ angulus in pdicamẽto q̃litatis τ vnitas in quã
titate:q2 oium vel multoꝝ de illis gñibus iſta ſunt pncipia
. ſ. angulus figurarũ rectilineaꝝ τ vnitas numeroꝝ: τ mã τ
forma ſubarũ corporaliũ. ita tactus τ oſcula ſunt pncipia. vl
V accidẽtia q̃dã coitus in qualibʒ ſpẽ vel in multis. ¶ Ad ſex
tũ dõm ꝙ luxuria cuius ſunt iſte ptes nõ cõnumeraṫ eis:ſʒ
accipiṫ ibi luxuria pro q̃libʒ ſupfluitate:vt dicit glo. Et põt
ptinere ad cibũ τ potũ τ multa alia. Et ſic diſtingueṫ ꝯ illaſ
ſpẽs fornicationis. De hijs ſcũs tho. 2a 2e. q. 154. arti. p.

¶ An filie τ partes luxurie differant. Qõ. CLXXXVIII.

Queritur Cũ ſupra dictũ ſit de filiabus luxurie
τ de ptibus eius an differãt τ in quo
differant. ¶ Dõm ꝙ differunt vt oñdunt noia impoſita par
tibus τ filiabus. Et ſic eſt in oibus alijs vicijs capitalibus: Rñdeṫ ad
q2 partes eoꝝ ſepe differunt a filiabus. Sic pʒ in ira. Nã fi- queſituʒ. q.
lie ire ponunṫ:rixa tumor mentiſ:clamor:idignatio:blaſphe A
mia. vt ait Grego. 31. moraliũ. Et tamẽ ſpecies vel partes ire
ponunṫ ſolum tres. ſ. amari. difficiles. τ acuti. vt pʒ. 4. ethi.
ca. de manſuetudine τ ſupra declaratũ eſt. cũ dicebamus de
ira. q. 137. τ. 143. τ. 145. ¶ Ratio aũt huius eſt ꝙ partes ali
cuius vicij ſemp cõicant in obo eius:filie autẽ nõ ſemp cõi-
cant. Nam viciũ eſt genus ad ſpẽs ſuas:iõ oʒ totã nãm ſiue
eẽntiã gñis inueniri in qualibet ſpẽ ſua. Filie aũt alicuiuſ vi
cij capitalis nõ ſemp cõicant in obo vel mã. τ iõ nõ vocãtur
ſpẽs vel ptes. ſed filie. q2 filius hʒ ſe ad prẽm ſicut ad cauſaʒ
efficientẽ:etiaʒ reſpectu filiarũ vicium dr capitale. ſ. q2 habet
reſpectu vicioruʒ. ſicut caput reſpectu mẽbroꝝ. ſba ãt capitiſ
nõ iuenitur

nõ inuenit in mẽbris:q2 al's quodlꝫ mẽbrũ eẽt caput. ſicut ꝙ
libet hõ eſt aial:ſed inuenit ibi aliq̃ cãlitas.ſ.q2 mẽbra hñt ori
ginẽ a capite ⁊ recipiũt influentiã ab ipſo:lꝫ nõ ſint ipſiꝰ ca
put. Sic etiã filie alicuius vicij capitalis originẽ quandã ha
B bẽt a vicio ꝑ modũ alicuius cãlitatis:nõ tñ ſunt ipſiꝰ viciũ
capitale. ℂ Ex hoc ſequit alia ꝓprietas.ſ.ꝙ viciuꝫ capitale
predicat de ptibus ſuis:ſꝫ nõ de filiabus. Rõ eſt q2 ptes ei⁹
ſunt ptes ſubiectiue ſic ſpẽs alicuiꝰ gñis:iõ de eis necio pdi
cat:filie aũt nõ ſunt ſpẽs nec ptes vicij:ſed aliqd hñs origi
nẽ ab ipõ ſicut mẽbra a capite. Et ſicut nõ pdicat caput de
C mẽbris:ita nec viciũ de filiabus. ℂ Fundamẽtũ iſtoꝝ eſt q2
ptes vicij cõicant in obo vicij a quo accipitur ſpẽs vel nã ha
bitus. filie aũt nõ cõicant ſemp in obo. Nã alique ſunt filie
ire que ſunt ira nec ptinẽt ad obm ire. ⁊ ita in luxuria:ſꝫ ori
unt ab eis tanq̃ a cã efficienti. vel cõueniũt cũ ipſis in fine.
ℂ Pꝫ de filiabus luxurie. Nã cecitas mẽtis. ꝑcipitatio incõ
ſideratio. incõſtantia. nõ ſunt luxuria:nec cõicant in obo lu
xurie:q2 nõ ſunt circa delectationẽ venereã:ſed potius ſunt
qdã defectus rõnis:vt oñſuꝫ eſt.ſ.q.186. ⁊ oriunt a luxuria
in qua excecat mens pp vehemẽtiã deſiderij ⁊ precipitatur
cõſiliũ:⁊ iudiciũ tollit pp incõſiderationẽ:⁊ fit hõ incõſtãs
nõ exequẽs qd ſemel bene determinatũ eſt a rõne pp cõcupi
ſcentiã trahentẽ in ꝯriũ. Et ſic ptinẽt ad luxuriã iſte filie tã
D quã aliqd efficiens. ℂ Alie aũt.ſ.amor ſui:⁊ cõtẽptus dei:⁊
deſideriũ pñtis ſeculi:⁊ horror futuri. ptinent ad luxuriã tã
quã ad finẽ:q2 ſicut illa tendit ad delectationẽ:ita amor ſui
ipſius ⁊ amor ſecli:⁊ pp iſta ſequet cõtẽptus dei:⁊ deſpera
tio:⁊ horror futuri ſeculi:q̃ ẽt ad luxuriã ptinẽt.ſ.ad finẽ ei⁹
ꝑ oppoſitũ. Nã ſic ptinet ad luxuriã tẽdere in finẽ ſuũ:ita ⁊
reſiſtẽ ei qd opponit ſuo fini:vel cui ſuus opponit ſic aũt eſt
E deꝰ:⁊ futurũ ſeclm:vt oñſum eſt.ſ.q.185. De filiabus ire idẽ
eſt:q2 tres ſpẽs ire.ſ.acuti.amari:⁊ difficiles.4.ethi.c.de mã
ſuetudine:⁊ oñſum eſt.ſ.q.186.⁊.145.⁊ tñ filie eiꝰ ſunt ſex.ſ.
blaſphemia.indignatio.cõtumelia.rixa.tumor mẽtis.clamor
vt oñſuꝫ eſt.ſ.q.143. Et nõ eſt q̃libet iſtarũ ſpẽs ire:nec ẽ ira.
ſed ptinẽt ad eã:q2 ad finẽ eius tẽdũt.ſ.ad vindictã quã ira
appetit:vel ab ea efficiũt. Nã clamor nõ eſt ira:ſꝫ ire effe
ctus:q2 irati interdũ in clamorẽ prorũpunt. Nã ſi eſſet cla
mor ira:eẽt vindicte appetitus:⁊ tñ nõ eſt:ſꝫ eſt actus qdã
appetẽtis vindictã. Sic etiã õ rixa. Nã rixa eſt exterior cõtẽ
tio.ſ.bellũ ⁊ ſitia:qd nõ eſt ira:ſꝫ ex ira prouenit. Nã ira paſ
ſio qdã ai eſt:bellũ aũt dicit operationes multas ⁊ appatus
exteriores. Et ita appet de q̃libet filia ire:q2 nõ eſt ſpẽs eius
ſed orit ab ea velut ab efficiente:vel tendit in fine eius.

ℂ An ſimplex fornicatio ſit pctũ mortale. Q.õ.CLXXXIX.

Queritur Nũc circa ſpẽs luxurie. Et qm̃ iter eas
fornicatio ſimplex ꝑma eſt:dubiũ ẽ de
Opi. q̃rũdã p̃a rõ illa an ſit peccatũ mortale. ℂ Dicũt qdã ꝙ nõ:q2 ea que ſil'
numerant vnius rõnis ſunt:ſed fornicatio ꝯnumerat qbuſ
dã q̃ nõ ſũt pctã mortalia. actu.15.ſ. Abſtineatis vos ab imo
latis ſimulachroꝝ:⁊ ſanguine:⁊ ſuffocato. Et tñ comedere
ſanguinẽ ⁊ rẽ ſuffocatã ⁊ imolata ſimulachris pctũ nõ eſt.
cũ nullus cibus ſit vetitus aut imundus.ꝑ.thi.4. Nihil eſt
reijciendũ qd cũ graꝝ actiõe ſuſcipit. Et ad ro.14.dr. Nihil
eẽ cõe ꝑ xpm ei qui nihil putat eẽ cõe.i. Nullus cibus imun
dus eſt nec vetitus:niſi ei q putat eẽ imundũ ⁊ vetitũ.ğ for
nicatio nõ erit pctũ mortale ſicut vſus iſtoꝝ non eſt pctũ
2.rõ. mortale. ℂ Itẽ pctum mortale nũq̃ cadit ſub ꝑcepto:ſꝫ po
tius ſub ꝓhibitione. Et tñ oſee ꝑ.precipit ipſi ꝓphe ꝙ acci
piat mulierẽ fornicariã ⁊ faciat filios fornicationis.ğ forni
3.rõ. catio nõ eſt ſemp mortale. ℂ Itẽ oẽ pctm mortale repugnat
charitati:cũ ꝑ nihil poſſit hõ eternalr perire niſi charitateꝫ
ꝑdat. Fornicatio tñ ſimplex nõ opponit charitati. Nã nõ op
ponit dilectioni dei:eo ꝙ nõ eſt ſemp ꝯ dñz:q2 in oi pctõ cõ
uertimur ad creaturã fruẽdo illa. Põt tñ qs fornicari acce
dẽdo ad mulierẽ ſolũ deſiderio liberoꝝ ⁊ nõ libidinis pñr.
Qd nã deſiderat. Etiã nõ erit ꝯ ꝓximi dilectionẽ cũ fuerit
fornicatio cũ ea q̃ libẽter hꝫ patit:ğ nullo mõ eſt ꝯ charitatẽ:
⁊ ꝑñr nec pctuꝫ mortale. ℂ Itẽ oẽ pctũ mortale ad morteꝫ
4.rõ. etnã obligat. Nã ob hꝫ mortale dr. fornicatio ãt ſimplex ñ ob
ligat ad mõtẽ etnã:q2 ꝑ.ad thi.4. ſup illo vbo pietas ad oia
vtil' ẽ. dic glo. ⁊ ẽ bti ambroſij. Ois ſũma diſcipline in mia ⁊
pietate cõſiſtit. Quã aliqs ſequẽs ſi lubricũ carnis paciatur
ſine dubio vapulabit:ſed nõ pibit.ğ fornicatio ſimplex non
5.rõ. eſt pctuꝫ mortale. ℂ Itẽ idẽ eſt de cibo ⁊ potu qd de coitu:
q2 vt dicit Aug. in lib. de bono cõiugali. qd eſt cibus ad ſalu
tẽ corporis:hoc eſt cõcubitus ad ſalutẽ gñis. Et tñ nõ eſt pec
catũ mortale, ois inordinatio in cibis ⁊ potibus:ergo nec oiſ
inordinatus cõcubitus. Hoc aũt maxie erit de fornicatione
ſimplici:q2 illa eſt minor inter ſpẽs luxurie. ℂ Rõſ ꝙ forni
catio ſimplex ſemp eſt pctũ mortale. ℂ Pro quo cõſiderã Rñdet
dũ qd ſit fornicatio ſimplex. Et dõm ꝙ iſtud nomẽ fornica ad que
tio accipit vno mõ vt eſt genus ad oẽm cõcubitũ:alio modo ſituꝫ.q.
ſpãlr pro vſu viduarũ vl' ꝯcubinaꝝ:aut meretricũ. vt pꝫ.36. A
q.i.c.lex illa. ℂ Accipiẽdo ꝑmo mõ vocat fornicatio abſolu
te eo ꝙ eſt genus. Et tunc poſſet rñderi vno modo quando
queritur:an fornicatio ſit peccatuꝫ:quia cum fornicatio ha
beat multas ſpẽs ſicut luxuria:nõ erit ideꝫ modus culpe ⁊
grauitatis in oibus. ℂ Accipiẽdo ſcdo mõ vocat fornicatio
ſimplex:⁊ ponit iſta adiunctio ſimplex ad diſtinguẽdum ab
oi alia ſpẽ luxurie:⁊ tũc dr fornicatio ſimplex:ꝯcubitus qui
dã vagus iter virũ ⁊ feminã q nullo matrimõiali federe iun
cti ſunt. Debẽt tñ illi eẽ tales iter quos al's poſſet eẽ mrimo
niũ:q2 ſi nõ poſſit eẽ mrim ſꝫ legẽ:nõ erit fornicatio ſimplex
ſed alia ſpẽs luxurie grauior. ℂ Et ob hꝫ ſi qs cognoſcat cõ
ſanguineã vel affinẽ ſuã vtroq̃ ſoluto exñte:nõ eſt fornica B
tio ſimplex:ſed inceſtus:q2 iter eos nõ poterat ꝯſtare mrimo
niũ ipediẽte ꝯſanguinitate vel affinitate. ℂ Uel ſi alter eoꝝ
ſit ꝯiugatus ſiue cõiugata cognoſcat a nõ cõiugato:ſiue cõ
iugatus cognoſcat nõ coniugata:(ſiue ambo ſint ꝯiugati:)
⁊ nõ in eodẽ mrimonio nõ eſt fornicatio ſimplex ſed adulte
riũ:q2 nõ pñt mrimonio ſil' iũgi ꝑſone iſte:q2 altera earũ vel
ambe aliqs mrimonijs tenent. ℂ Hoc mõ nunq̃ aliqs ordi
natus in ſacris poterit cõmittere fornicationẽ ſimplicẽ:et ſi C
accedat ad nõ cõiugatã:q2 iter eos nõ põt mrim cõſtare:qa
vir tenet ad ꝯtinẽtiã:vñ nõ vocat fornicatio ſimplex:ſꝫ ſacri
legiũ. ℂ Idẽ q̃ncũq̃ monialiſ ab aliquo cognoſcat:quicũq̃ D
ille ſit:nõ põt eſſe ſimplex fornicatio:q2 illa tenet ex voto ad
ꝯtinẽtiã. Et eſt ibi adulteriũ ſpũale ſiue ſacrilegiũ. Nã nõ pt E
iter has ꝑſonas mrim ꝯſtare. ℂ Scõa ꝯditio eſt ꝙ femia cũ
qua fornicatio eſt:ſpõte cognoſcat. Nã ſi violẽter cogſcit:nõ
vocat fornicatio ſimplex:ſed raptus. Ut qñ puella de domo F
pris rapit ⁊ cognoſcit:q2 lꝫ al's poſſet iter raptorẽ:⁊ raptã
cõſtare mrim nõ vocabit fornicatio ſimplex:ſed alia ſpẽs lu
xurie.ſ.raptus. ℂ Tertia ꝯditio eſt ꝙ femia cũ q̃ fornicatio
fit iã a viro cognita ſit:q2 cũ illa q̃ eſt icognita nõ cõmittitur
fornicatio ſimplex:ſed ſtuprũ. Ut qñ puella vgo cogſcit i do G
mo pris ⁊ nulli erat deſpõſata. Nã lꝫ vterq̃ cõſenſerit ⁊ po
terat mrim cõſtare iter eos:nõ vocat fornicatio ſimplex ſꝫ ſtu
prũ:qd ꝑ ſe ſpẽs luxurie eſt. Cũ hijs trib⁹ cõditionibus voca
bit ꝯcubitus aliqs fornicatio ſimplex. Cũ ãt cõiter dr ꝙ for
nicatio ſimplex ſit ꝯcubitus ſoluti cũ ſoluta:nõ ſufficienter
diffinit:niſi ſubitelligant oẽs iſte conditiones:q2 ꝑ hoc ſola
ꝑma itellr:cũ ſolutus ⁊ ſoluta dicat ille ꝑſone iter qs mrim
eẽ nõ ꝓhibet de iure. ℂ Et ob hoc dr.36.q.i.c.lex illa. ꝙ for
nicatio ſpãlr accipit pro vſu meretricũ vel ꝯcubinaꝝ:aut vi
duaꝝ:q2 cũ iſtis lꝫ cuilibꝫ ꝯherẽ:q nõ ſit al's ipeditus cõſan
guinitate vel affinitate:aut voto:vel ordine ſacro obſtante.
Et nõ pt eẽ fornicatio ſimplex niſi cũ iſtis tribus. Cũ vidua
eni fornicatio ſimplex eſt ⁊ nõ adulteriũ:q2 ſoluta eſt a lege H
viri ꝑ mortẽ. ad ro.7. ⁊ ꝑ.corin.7. ℂ Cũ cõcubina eodẽ mõ
q2 ſi ꝓprie ꝯcubina eſt:talis dꝫ eẽ cũ qua alias mrim cõſtare
poſſet viro nõ ipedito. Si eni cõſanguinea vel affinis ẽ:aut
monialis:cõcubina ꝓprie nõ erit:lꝫ ad cõcubinatũ aſſumat:
ſed erit iceſtus:aut ſacrilegiũ. Et ſolũ diſtiguit cõcubina ab
vxore ꝑ hoc:q2 cuꝫ ea nulla mrimonialia federa extant:licet
eſſe poſſent:vt dicet infra.q.ſequẽti ⁊.191.⁊.192. ℂ De mere
trice idem patet q2 nullũ impedimentũ ſpeciale debet eſſe in I
ter meretricẽ ⁊ eũ a quo meretricio affecta cogſcit. Q2 alias
pluſq̃ meretrix eſt.ſ.erit inceſtus ꝯcubitus:vt ſi meretrix co
gnoſcat ab aliquo cognato ſuo. Uel ſi fuerit monialis ⁊ ſe
huic turpitudini expoſuerit de quo magꝭ dicet.ī.190.⁊.293.
Et ſic in his includunt oẽs modi fornicationis ſimplicis:q2
cum qualibet iſtarum poſſunt inueniri tres conditiones for
nicationis:⁊ cum nulla alia omnes tres inueniri poſſunt.
ℂ Sed obijcietur ꝙ ſit interdum fornicatio ſimplex cum il
la que non eſt de iſtis tribus. Ut ſi quis mulierẽ nõ viduã
nec meretricem:)defloratã tamẽ) cognoſcat:quã tñ nõ ha
beat in concubinam. Nam hic non erit alia ſpecies luxurie
niſi fornicatio ſimplex ſuppoſitis cõditionibus tribus ſupio
ribus.

ribus. ¶ Dōm ꝙ neceſſe eſt ꝑtinere ad vnū de iſtis tribus modis q: aut talis mulier iā defloꝛata ab iſto ſolo cognoſcit. K aut etiā ab alijs. Si ab iſto ſolo: ꝯcubina dr̄: q: ei ſoli cōmiſcet ſine federe tn̄ mr̄imoniali. Si aūt etiā ab alio vel alijs cognoſcat: ʒ nō ſe ꝓſtituat publice: meretrix dr̄: q̄m multoꝝ libidini pʒ etiā ſi hoc ocultū ſit. ʒ vulgariter eā meretricē appellemus que publice ſe ꝓſtituit ⁊ pꝛo mercede hoc facit: a quo nomē accepit. ¶ Hoc ſuppoſito dōm ꝙ foꝛnicatio ſimplex pctūʒ moꝛtale eſt: q: thobie. 4. dr̄. Attēde tibi ab oī foꝛnicatione: ⁊ ꝑter vxoꝛē tuā nō paciaris crimē ſcire. Et ſic dicit vitandū eē oēm ꝯcubitū q fit cū aliqua: ꝑterq̄ʒ cū vxoꝛe: qō nō fieret ſi nō eēt pctūʒ moꝛtale. ¶ Etiā q: dr̄ ꝙ crimen eſt oīs ꝯcubitus qui ꝑterq̄ʒ cuʒ vxoꝛe fit. Crimen tn̄ dr̄ eſſe pctūm moꝛtale: ⁊ eſt tale de quo pōt accuſari q committit. g̊ foꝛnicatio ſimplex pctūm moꝛtale eſt. ¶ Itē nō excludit hō ab ingreſſu vite eterne niſi per moꝛtale pctūm. Foꝛnicatio tn̄ ſimplex excludit a vita eterna. Ad gal. 5. vbi poſita foꝛnicatione ⁊ alijs pctis: ſubdit. Qui talia agunt regnū dei nō ꝯſequent. ¶ Si aūt dicat ꝙ accipit ibi foꝛnicatio gn̄al'r pꝛo oī luxuria intra quā ſunt multi modi peccandi: ⁊ nō pꝛo foꝛnicatione ſimplici: dōm ꝙ oʒ accipi pꝛo ſimplici foꝛnicatiōe: q: ibi ponunt q̄dā alie ſpēs luxurie. ſ. imundicia ⁊ impudicicia. Iō neceſſe eſt foꝛnicationē accipi pꝛo ſpē quadā luxurie. ſ. pꝛo ſimplici foꝛnicatione. ¶ Itē. 22. q. i. c. Pꝛedicanduʒ. dicitur talē de periurio imponi penitentiam debere qualem de adulterio: ⁊ foꝛnicatione: ⁊ de homicidio ſponte commiſſo: ⁊ de ceteris criminalibus vicijs. ergo foꝛnicatio ſimplex peccatū criminale ſiue moꝛtale eſt. Nā oʒ ibi accipi ꝑ ſimplici foꝛnicatione: cū diſtingat ibi ꝯ adulteriū. ¶ Itē ad hebꝛe. 6º. dr̄. Foꝛnicatoꝛes ⁊ adulteros iudicabit deus. i. ꝯdēnabit. Nā nō accipit iudicatio ſimpl'r: q: al's nō ſolū foꝛnicatoꝛes: ⁊ adulteros: ſed oēs hoīes boni ⁊ mali a deo iudicādi ſunt. De iſtis g̊ dr̄ ꝙ iudicabūt. i. ꝯdēnabūt ſic dr̄ de iniqs. ps. 108. cū iudicat exeat ꝯdēnatꝰ. ¶ Itē pʒ q: foꝛnicatio ſimplex ē ꝯ xp̄i legē. g̊ eſt moꝛtale pctūʒ. Naʒ ſupꝛa in lr̄a dr̄ qui viderit mulierē ad ꝯcupiſcendū eā: iā mecatus eſt in coꝛde ſuo. Et intell'r de oī muliere que mr̄imonial'r iuncta nō eſt. Si ergo illā ꝯcupiſcere pctūm eſt a foꝛtioꝛi erit cōmiſceri ei. Et tamē pōt eē foꝛnicatio ſimplex in multis. g̊ ēt illa pctm̄ ē. ¶ Pꝛo hoc ꝯſiderādū ꝙ foꝛnicatio ſimplex pctm̄ mōtale eſt: q: moꝛtale dr̄ id qō moꝛtē iducit: q: ꝯ charitatē militat. Sic aūt eſt de foꝛnicatiōe: q: ipoꝛtat q̄ʒdā dōꝛdinationē q̄ ꝟgit in nocumentū illiꝰ q ex tali ꝯcubitu naſcit: aut naſci pōt. Eſt. n. foꝛnicatio ſimplex ꝯcubitꝰ vagus. i. nō cū muliere certa. Nā certitudo ē ꝑ mr̄imoniale fedus q̄ vir ⁊ fēīa ad iuicē aſtringūt ita vt alteris ſe copulare nō liceat. Ubi āt nō eſt aliqō fedus nō aſtrigit vir ad aliquā fēīaʒ: nec ecꝯ. Iō ſi licēt accedere ad vnā: licēt accedē ad oēs: qō valde repugnat ꝓli naſciture quātū ad educationē. Q: educatio in ſpē hūana fit a pr̄e ⁊ mr̄e: q: neut eoꝝ ꝑ ſe ſufficit ſic in aīalibꝰ qbuſdā in qbꝰ ſola femella nō ſufficit ad fetus educationē manent ſil' maſculus ⁊ femella vſq̄ʒ ad ꝑfectaʒ educationē filioꝝ. ſ. q̊uſq̄ʒ ꝑ ſe viuere poſſint: vt dicet ſeq. q. Foꝛnicatio aūt ſimplex cū ſit ꝯcubitus vagus tollit iſtō bonū. Nā cū nō obliget vir manē cū fēīa nec eꝯ: non ꝓuidebit ſufficienter natꝭ. Q: tā pr̄is q̄ʒ mr̄is cura lōgo tpe necīa eſt. Cū g̊ foꝛnicatio ſimplex inquātū hmōi tollat iſta pctm̄ erit: de q̄ magꝭ dicet ſeq. q. De h̄ ſcūs Tho. 2ª 2ᵉ. q. cliiij. arti. 2º. ¶ Ad ꝑᵐ dōm ꝙ foꝛnicatio nō eſt eodē mō ꝓhibita q̄ comedē ſuffocatū vel ſanguinem aut imolatū idolis. Sʒ illa pn̄t eē ſine pctō: ſʒ nō foꝛnicatio. Un̄ ſcūs Tho. dicit ꝙ ʒ iſta nō ſint euſdē culpe ꝓhibētur ſil': q: poterāt iter iudeos ⁊ ꝯuerſos de gētilitate diſcoꝛdiaʒ facere. Nā gētiles nō reputabant foꝛnicationē ſimplicē eſſe pctm̄. Iudei aūt inſtructi in lege dei tenebāt eam vt pctm̄ ⁊ abhominabant gētiles pp illā. ¶ Iſtud ſatꝭ ꝯuenictēr ſtat. Nā verū eſt ꝙ illud dcretū apl'oꝝ nō fuit ipoſitū niſi ad tollendā diſcoꝛdiā ꝯuerſoꝝ ad xp̄ʒ d iudeis ⁊ d gētilibꝰ. Nā cū iudei vellēt obſuare legē moyſi ſil' cū lege xp̄i: volebāt ꝙ ēt ꝯuerſi de gētilibꝰ eā obſuarēt: in q̄ ḡuabant gentiles. Quo diſcuſſo diffinitū ē: nō teneri ꝯuerſos de gētilitate obſuare legem moyſi. act. 25. ⁊ ꝯn̄r nō teneri ad aliquā cerimoniaʒ: q: ſi vna ceſſat: oīa ceſſant: cū nulla illaꝝ ex ſe obliget: ſʒ ex poſitione legiſlatoꝛis. Cū g̊ ceſſat obligare vna lex pp legiſlatoꝛē. ſ. q: ipe aliq̄s ꝑſonas obligare nō voluit: aut iā nō vult ꝑibūt oēs leges ſue. Et ſic nō tenebant ꝯuerſi de gētilibꝰ ad aliquā cerimōiā. ¶ Q: tn̄ iudei erāt ml'tū aſſuefacti ad nō comedēdū ſanguinē nec ſuffocatū: nec imolata idolis hoꝛreſcerēt ſi qs iſta comedēt: nō qdē q̄ſi eēnt legi ꝯꝛia: ſʒ q: erāt eis ad hoꝛroꝛē. Un̄ nō poſſent delectabil'r cōicare cū tali. Et iſtud ē cā magnaꝝ diſcoꝛdiaꝝ in eccl'ia: qō peſſimū erat potiſſime in exoꝛdio naſcētis fidei. Iō eccl'ia ꝑ ſpm̄ ſcm̄ diffiniuit teneri gētiles ad abſtinēdū a ſanguie ⁊ ſuffocato: ⁊ imolatꝭ ſil' achꝛoꝝ act. 15. Ex q̄ appet ꝙ nō ꝑcipiebant iſta ſuari tāq̄ʒ eēnt de lege moyſi: q: tē abſtineret ab oibꝰ cibis vetitis in lea. Leui. xj. ⁊ duteꝛo. 14. qō nō ſcm̄ eſt. Sʒ pp hoꝛroꝛē iudeoꝝ iſtō fiebat: q nō poſſēt dlectabil'r ꝯuiuē eis q talia facerent. De h̄ dcm̄ eſt. s. q. xcviij. ¶ De foꝛnicatiōe idē vult ſcūs Tho. Et verū eſt ꝙ apō gētiles erat ml'tū frequētata q̄ſi nō eſſet pctm̄: qō apud iudeos nō fiebat. Et tn̄ non eſt aliqd de q̄ apud iudeos poſſet cāri hoꝛroꝛ in cōicatiōe niſi foꝛte gētiles vellēt foꝛnicari cū vxoꝛibꝰ aut filiabꝰ ꝯuerſoꝝ de iudeis. Qō iā nō ꝑtineret ad ſimplicē foꝛnicationē: ſʒ ad adulteriū vel ad aliā ſpēʒ luxurie. Et tn̄ ſatꝭ ꝯueniēter ſtare pōt ꝙ foꝛte pp aliqōſ ſcādalū ꝓhiberet. ¶ Al'r dici pōt ꝙ eccl'ia voluit nūc oꝛdinare totū ſtatū eccl'ie q̄ʒtū ad ꝯuerſos de gētilitate. Et ꝑ oꝛdiauit eos ad mutuā pacē cū ꝯuerſis de iudaiſmo ꝑ h̄ ꝙ ꝯfoꝛmarent eis in cibis abſtinēdo a ſanguine ⁊ ſuffocato ⁊ imolatis ſil' achꝛoꝝ. Erāt ēt oꝛdinādi q̄ʒtū ad bonam vitā ſimpl'r ꝑ h̄ ꝙ cauerēt ab oī pctō moꝛtali obſuando oīa ꝑcepta. Apl'i tn̄ noluerūt nūc replicare oīa ꝑcepta legis: qa ſupuacuū erat: ſʒ āmonuerūt gētiles de eo in q̄ maxᵉ ad peccādū pꝛōpti erāt. Et h̄ erat in ſimplici foꝛnicatiōe: q: gētiles q̄ſi nō reputabāt eā eē pctm̄: vt inuit ꝑma pet. 4. Suffic. n. ꝑteritū tp̄s ad volūtatē gētiū ꝯſumādā q̄ ābulauerūt i luxurijs ⁊ dſiderijs. Quaſi dicat. Nō eſt iā tp̄s vacare libidini ſicut fuit an̄ h̄ cū deꝰ ꝑmiſit gētes errare circa luxuriā ⁊ deſideria ſua: vt dicet ſeq. q. in rn̄ſione ad 2ᵐ arg. ¶ Ob h̄ g̊ fuerunt ſepiꝰ āmonēdi ꝯuerſi d gētilibꝰ abſtinē a foꝛnicatione potiꝰ q̄ʒ ab alijs vitijs ad q̄ nō erāt tm̄ iclinati ⁊ aſſueti. Iō h̄ ſolū vitiū apl'i nūc eis vetuerūt: ʒ oīa alia vetita eē intelligunt. Et ſic foꝛnicatio ſimplex pctm̄ eſt moꝛtale. Et illa cuʒ qbꝰ ponit nō erāt pctā moꝛtalia de ſe: niſi ſolū iquātū ꝓhibita ꝑ eccl'iaʒ eo tpe q̄ durauit iſta ꝓhibitio: de q̄ dcm̄ eſt. s. q. 98. Poſtea aūt fuerūt licita ſemꝑ ſic nūc ſunt. Foꝛnicatio āt ſemꝑ māſit illicita: q: nō erat mala ex eo ꝙ ab apl'is ꝓhibita fuerat: ſʒ q: de ſe al's erat mala. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ foꝛnicatio eſt pctūʒ inquātū eſt ꝯ rectā rōnē. Eſt aūt rō hoīs recta ſm ꝙ regulat a volūtate dīna q̄ eſt ꝑma regula ſimpl'r. Et ideo iſtud qō hō facit ex volūtate dei obediēdo eiꝰ ꝑcepto nō eſt ꝯ rectā rōnē: ʒ videat eē ꝯ cōem oꝛdinē rōnis. Sic nō eſt ꝯ nām qō miraculoſe fit dīna ꝟtute quāuis ſit ꝯ cōem curſum nāe. Et iō ſic abꝛahā nō peccauit volēdo occidere filiū ſuum īnocētē: q: in h̄ deo obediebat: quāuis h̄ ſit cōiter ꝯ rectitudinē rōnis. ita ēt oſee nō peccauit foꝛnicādo ex ꝑcepto dīno. Nec talis cōcubitus ꝓꝑe foꝛnicatio dici pōt: ʒ ſic appellet referēdo ad curſuʒ cōem. ¶ Un̄ dicit Aug. 3. ꝯfeſſionū ꝙ cū deꝰ ꝯ moꝛē aut pactū qōlibet aliqd fieri iubet: ⁊ ſi nūq̄ʒ fcʒ ē faciēdū eſt. Et dat cām huius dicēs. Sic eni in ꝑtātibus ſocietatis hūane maioꝛ ꝑtās minoꝛi ad obediendū ꝑponit. ita ds oibꝰ. ⁊ ex h̄ inuit ꝙ ēt ſi eēt iſta foꝛnicatio oſee: q: tn̄ deꝰ illam iuſſit: nō eēt pctūm. Sic rn̄det ſcūs Tho. 2ª 2ᵉ. q. 154. ar. 2. ¶ Ipe tn̄. 3. ſen. di. 37. q. 4. rn̄det ad idē arᵐ dicēs ꝙ lex humana pōt iterdū facere ꝙ furtū nō ſit pctūm. ⁊ ēt oēs hn̄tes auctoꝛitatē a lege rē que vnius eſt ex cā alteri cōferēdo: ⁊ ꝑ hoc mutat dn̄iuʒ ⁊ iuſte auferl res alicui ⁊ poſſidet ab altero. De deo aūt dicit ꝙ pōt mutare cōdictiones reruʒ: qō hō facere nō pōt. Sicut ab ea que nō eſt mr̄imonio cōiūcta pōt auferre hāc ꝯditionē. ſ. nō eē ſuā ſine hoc ꝙ vxoꝛ plenarie fiat. Et ſic accedere ad eā nō eſt ꝯ decalogū. ⁊ ita inuit potuiſſe fieri in oſee. ¶ Pōt tn̄ dici ꝙ oſee nō foꝛnicatus ē: q: dr̄: accipe vxoꝛē foꝛnicationū. i. accipe in vxoꝛē illā que foꝛnicaria eſſe ſolebat. Et cū iā accipiat in vxoꝛē: pctūʒ nullū eſt: imo eſt charitatis opus ꝙ qs accipiat meretricē in vxoꝛē vt reuocet eā ab erroꝛe ſuo. ex̄ de ſpōſa. c. iter opa. Quomō tn̄ itelligēdū ſit: dicet oſee. ꝑmo. Sʒ qūocūq̄ʒ accipiat: ſemꝑ dōʒ eſt ꝙ oſee nō foꝛnicatus eſt: ſiue h̄ acciderit ex lege cōi. ſiue ex ſpāli. ſ. ꝑ dīnū ꝑceptū qō pōt ꝯditionē reꝝ mutare. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ ꝙ ꝑ opa pietatꝭ ille q patit lubꝛicū carnis nō libabit a moꝛte eterna ſi in hoc vicio decedat. Sed dū hic manet ꝓficiunt ei opa pietatis: q: ꝑ hoc diſponit ad grām. ſ. vt deus

facilius

Marginal notes (left column): K — L. Foꝛnicatio ſimplex eſt ſemꝑ moꝛtale peccatum. ꝑª rō. 2ª rō. 3ª rō. 4ª rō. — M. Declaratio ad idem. — N. S. Tho. ad ꝑ. ar.

Marginal notes (right column): O. Alia rn̄ſio ad idem. — P. Ad 2ᵐ arᵐ. De foꝛnicatione oſee. — S. Tho. Q. — R. Ad 3ᵐ arᵐ.

facilius illuminet cor eius ⁊ recedat a vicio: ⁊ ſic liberabiť.
Et p̱ hmõi opa pietatis aliquo mõ ſatiſſaciet de lubrico car-
nis cõmiſſo: ⁊ ſic manet ei minor pena purgatoria: ſi penitẽſ
deceſſerit. ⁊ eſt hoc vapulare. i. leuiter percuti pena purgato
ria. ¶ Ad 4^m dõm ꝙ nõ eſt ſil'e de cibo deordinato vel po-
tu: ⁊ de coitu deordinato: qr ex quolibet coitu fornicario põt
S naſci proles: ⁊ ꝯ bonũ illius eſt iſte cõcubitus inquantũ ob-
uiat educationi illius. Ideo fornicatio ex ipſo gñe actus pec
catũ mortale eſt. etiã ſi nõ cõſideraret inordinata cõcupiſcẽ
tia. ¶ Nõ eſt aũt ſic de cibo inordinato: qr ex vna comeſtiõe
inordinata nõ ĩpediť bonũ totius vite hoĩs. Et iõ actus gu-
le ex ſuo gñe nõ eſt pctm̃ mortale. Eſſet tñ ſi qs ſciẽter come
deret cibũ aliquẽ qui totã vite eius cõditionẽ mutaret. Sic
fuit de adã. Iõ aliq̃ inordinatio poteſt accidere in cibo que
nõ ſit pctũ mortale. In fornicatione aũt ſimplici ſemp̱ ẽ pec
catũ mortale. ¶ Cũ aũt dr ꝙ fornicatio ſimplex eſt minimũ
oium pctõꝝ q̃ aſſignať ſub luxuria. Dõm ꝙ falſum eſt. Naȝ
T lȝ iter ſpẽs ſuprapoſitaſ que cõiter aſſignanť: fornicatio ſim
plex ſit minoris culpe: multi tñ coitus ſunt inordinati: ⁊ mi-
noris culpe q̃ȝ fornicatio ſimplex: ſicut coitus q fit cũ vxore
ad ſolam libidinem ſaturandã. ideo facilius iſti coitus poſ-
ſent excuſari quã fornicatio ſimplex.

¶ An hr̃e cõcubinã ſit cõtra legem nãe. Qõ. CXC.

Queritur Aũt dictũ eſt p̃ce. q. fornicationẽ ſim-
plicẽ ſolũ ꝯmitti cũ ꝯcubinis ⁊ viduiſ
⁊ meretricibuſ: eſt dubiũ an hr̃e cõcubinã ſit ꝯ legẽ nature.
¶ Aliq dicũt ꝙ nõ: qr lex nãlis nõ ꝓhibet qn illud qd dať
ſimp^r poſſit dari ad tẽpus: ⁊ ſm qd. Sed mulier que ſoluta
Opi. qrdã eſt põt dare alicui ſoluto ptãtẽ ſui corpis in p̱petuũ vt vtať
pª rõ ea licite cũ voluerit. g̃ nõ erit ꝯ legẽ nãe ſi dederit ei ptãtem
ſui corpis ad horã: vel ad tp̃s paucũ. ¶ Itẽ ius poſitiuuȝ vt
tullius dicit a iure nãli ꝓfectũ eſt. Et tñ ius poſitiuũ nõ ꝓhi
2. rõ. bet fornicationẽ: ſȝ iterdũ illã ĩfligit in penã. g̃ hr̃e cõcubinã
nõ eſt ꝯ legẽ nãlem: qr al's ius poſitiuũ inde ꝓfectũ illã pro
hiberet. ¶ Itẽ qcũqȝ vtiť re ſua qũo vult nemini facit iniu-
riã. Sed ancilla eſt res dñi. g̃ ſi dñs vtať ea ad libitũ: nõ pec-
3. rõ. cat. Et ſic poterit tenere eã in cõcubinã: ⁊ nõ erit ꝯ legẽ nã-
lẽ. ¶ Itẽ quilibet põt dari alteri qd ſuũ eſt: vxor tñ hȝ ptãtẽ
ſup̱ corpus viri. pria corin. 7. g̃ ſi voluerit vxor poterit vir ac
4. rõ. cedere ad aliã ſine pctõ. ¶ Cõfirmať hoc qr lie dixit rachel.
Dormiat tecũ hac nocte vir meus pro mandragoris filij tui.
geñ. 3. Uñ nõ ſolũ tradidit ptãtẽ viri ſui alteri: ſed etiã ꝓ mer
cede vendidit. Ideo filiuſ inde cõceptus vocatus eſt yſacar:
qd ſignificabat mercedeȝ vel mercenariũ. Uñ dixit lia. dedit
deus mercedẽ mihi appellauitqȝ nomẽ eius yachar. Et etiã
ad ipſuȝ iacob dixit lia. Ad me intrabis qr mercede conduxi
te. pro mandragoris filij mei. eo. c. ¶ Dicendũ ꝙ fornicatio
ſimplex eſt ꝯ nãm. Primo qr iſtud quod eſt contra finem ad
Rñſio ad quem natura inclinat dicitur eſſe contra naturaȝ. fornicatio
queſitũ. q. aũt eſt hmõi. Nã nã nõ ingeniauit coitũ niſi ad gñationem.
A In illis aũt in qbus nõ põt eẽ cognitio finis vt in pecoribuſ
nõ eſt motus ad gñandũ: ſed ad experiendũ delectationeȝ q̃
eſt in coitu. Ideo nã poſuit delectatiões in coitu: vt aialia q̃
nõ poterãt hr̃e cõſideratione de fine: ⁊ opari pp̱ iſtud moue
renť pp̱ delectationes: qr erãt q̃dã bona in ſenſu: vt oñſum
eſt. ſ. q. 49. Hõ ãt p̱ rõnẽ apprehẽdit finẽ. iõ dȝ regulare actũ
ad finẽ ad quẽ nãl'r eſt. Et tñ coitus nõ ordinať nãl'r ad dele
ctationẽ: ſed ad gñonẽ. imo potius delectatio ordinať ad coi
tũ vt. ea. q. dictũ eſt. Qõ g̃ aliqs hõ vellit coitũ pp̱ ſolã dele-
ctationẽ ꝯ nãm vult: iõ fornicatio q̃ ordinať ad delectationẽ
eſt ꝯ nãm. ¶ Et ita eſt de cõcubinis. Nã ad hũc vſuȝ accipi
unť. Nã q vult ſolũ filios: vel p̃ncipalius illos vult q̃ȝ dele-
ctationẽ: nõ accipit cõcubinã ſed vxorẽ: qr filij nobilioreſ na
cunť ex vxore: cũ illegitimi qui ſunt ex cõcubiniſ in ml'tis pa
cianť defectũ honoris ſm leges humanas: qd nõ fit in filijs
legitimis. Etiã certioreſ filios qs gignere põt ex vxore q̃ȝ ex
cõcubina. Qui g̃ filios intẽdit vxorẽ accipit. q v̇o accipit cõ-
cubinã: real'r ſolã libidinẽ intẽdit. vel ipſam p̃ncipal'r. ¶ Iõ
mr̃imoniũ qd cũ vxore eſt noiať ab ipſa prole. Qr dr̃ mr̃imo
niũ a mr̃e quaſi nihil aliud opteť p̃ncipal'r p̱ illã copulã niſi
vt mulier illa mr̃ efficiať. ſ. ꝓleȝ gignẽdo. Cõcubina autem
a cõcubitu dr̃. q̃ſi nihil in ea querať niſi ipſe cõcubitus. i. de-
lectatio que hr̃ in cõcubitu. iõ concubinatus ex hac p̱te ꝯtra
nãm eſt. ¶ Scdo eſt ꝯ nãm qr etiã eſt ꝯ bonũ prolis qd nã
B intendit. Nã ſic nã p̱ coitũ intẽdit ꝙ fiat gñatio: ita etiã in-
tendit ꝙ proles genita educeť: qr al's nõ viuerẽt. Si g̃ gñã-
tio nõ ſit pp̱ ſe: ſed eſt via ad rẽ genitaȝ: ⁊ nã intendit cõple-
mentũ in vna quaqȝ re: ⁊ nõ põt cõplemẽtuȝ iſtud aialibus
aduenire niſi per cibũ qui ab eis queri non põt qñ paruula
⁊ tenera ſũt: ordinauit nã ipſaȝ educationem. ſ. ꝙ aialia par
uula nutrianť a genitoribus q̊uſqȝ efficianť ſolida ⁊ p̱fecta
ad per ſe cibũ acqrẽdũ. Quidqd g̃ eſt in coitu qd obuiet edu
cationi ꝓlis naſciture eſt ꝯ itentioneȝ nãe: ſicut qdqd eſt in
coitu p̱ qd coitus ille nõ poſſit ad gñationẽ p̱tinẽ. ¶ Et ap-
paret hoc amplius qr ſicut nã oibus perfectis aiantibus de
ſideriũ ad coitũ tribuit: tãq̃ȝ hac ſola via ſpẽs cõſeruari poſ-
ſit: ita ⁊ oibus ĩclinationẽ magnã tribuit ad educationẽ na
toꝝ. Uidemus eñi in aialibus in qbus ad educationẽ ꝓlis
reqriť cura maris ⁊ femie: qd in eis nõ eſt vagus ꝯcubitus: ſȝ C
maris ad certã feminã vnã vl' pluresſ: ſicut pȝ vt cõiter in auí
bus. ¶ Nã qdã maſculi auiũ determinãt ſibi vnicã femellã
ſicut de turturibus dr̃: alij aũt determinãt plures ſicut galli.
Et tñ in oibus eſt cõcubitus certus: ⁊ etiã manet in eis cõiſ
cura educationis. Tã maſculus eñi q̃ȝ femella ſimul de que
rendo cibo laborãt. ¶ In aialibus aũt in qbus ſolius femel
le cura ſufficit ad educationẽ eſt ꝯcubitus vagus: ſic cõiter
fit in oibus quadrupedibuſ. Nã maſculi ibi de querẽdo cibo
nihil laborãt: ſed ſola femella ꝓuidet. iõ cõcubitus vagus ⁊
indifferẽs in illis eſt. ¶ In hoibus ad cõuenientẽ ꝓlis edu
cationẽ reqriť maior cura q̃ȝ in alijs aialibus: inquantũ hõ
valde pl'ibus indiget q̃ȝ cetera aialia. Et ſic nõ ſufficit ibi ſo- D
la mr̃: ſed etiã pr̃. vtriqȝ g̃ de educatione cura eſt. Nõ tñ põt
fieri educatio cõueniẽs ſi ꝯcubitus vagus ſit: ita ꝙ ĩdifferẽ
ter vir poſſit accedere ad iſtã ⁊ ad illã: qr tũc cũ nulla earum
tenebiť manere. Et ſic incũbet ſoli femine educatio liberoꝝ
ad quã nõ ſufficeret. Turbareť g̃ nãe intẽtio ſi coitus hũa-
nus vagus eẽ deberet. Opȝ g̃ maſculũ in ſpetie hũana deter
minari ad certã feminã cũ qua maneat ſemp̱: aut lõgo tẽpo-
re: vt ſil' gñationi vacent: ⁊ natos inde liberos educẽt. Forni
catio ãt ſimplex ẽ ꝯcubitꝰ vagus ⁊ hr̃e ꝯcubinaȝ ſil'r: qr põt
q̃ſcũqȝ voluerit hr̃e. Illa q̊ȝ cũ nõ ſit ei alligata: põt quẽcũqȝ
aliũ recip̱e. Iõ ẽt cõcubinatus obuiat educationi liberoꝝ: ⁊
ſic ẽ ꝯ itẽtionẽ nãe. ¶ Itẽ pȝ h̃ qr maſculis in ſpẽ hũana in
eſt nãl'r ĩclinatio ad educatõeȝ. Nã hñt viri ſolicitudinẽ ma-
gnã de certitudĩe ꝓlis: qr ſiue genuerit de vxoribꝰ: ſiue de cõ E
cubinis: ſemp̱ deſiderãt ſcire an ꝓles ſue ſint. Et q̃ȝto magꝭ
cog̃ſcũt p̱ certitudinẽ: tãto magꝭ diligunt. ſic dr̃. 4. ethi. ꝙ iõ
mr̃ magꝭ diligit filiũ q̃ȝ pr̃ qr magꝭ certa ẽ qs ſit filiꝰ eiꝰ q̃ȝ vir.
¶ Nõ ꝯſiderãt tñ h̃ ſcire maſcl'i niſi pp̱ educatõeȝ. ſ. vt ſi ſui
fuerit alegat eoſ: ſi v̇o aliẽi ꝯtẽnãt illos. Si tñ nll'a ſolicitudo
nãl' ieẽt maſcl'iſ de educatõe filioꝝ nihil potiꝰ curarẽt q eẽnt
ſui q̃ȝ q eẽnt alieni cũ circa neutros laborãdũ eẽt. ſic videmꝰ
in maſcl'is q̃drupedũ q nõ curãt diſtiguẽ q ſint ſui ⁊ q aliẽi:
⁊ tñ femelle diſtigũt qr eis ieſt ſolicitudo: ⁊ onꝰ educãdi. g̃ ſo
la ſolicitudo fac̃ hr̃e curã de cog̃ſcẽdo q ſũt ſui. Iſtd tñ ꝯſide
riũ ieſt viris g̃ ĩcũbit ill' nãl'r cura educãdi genitos. ⁊ ſic ꝯcu
bitꝰ vagꝰ q ẽ fornicatio: ⁊ ẽ ꝯ educatõeȝ: ẽ ꝯ ĩclinatiõeȝ nãe.
¶ Ampliꝰ ꝯſiderã^m ꝙ hõ cũ ſit nãl'r rõnal' i põ exñſ ad actũ
rõnis oȝ ipȝ erudiri: qr itell's ẽ ſic tabula raſa: vt dr̃. 3. d aĩa. F
Eruditio ãt fit p̱ illũ q ẽ actu vtẽs rõe. g̃ opȝ nõ ſolũ educari
p̱uulos ĩ ſpẽ hũana: ita vt viuãt: ſȝ ẽt vt ĩtelligãt: qr al's neſci
rẽt ea q̃ ad vitã ſũt nec̃ia ꝓcurare: ſic cet̃a aialia qbꝰ nã idi-
dit p̱fcãȝ cog̃nẽ eoꝝ q̃ ſibi nec̃ia ſũt: ⁊ nõ oȝ illa erudiri. Ad
iſtã ãt eruditõeȝ magnũ tp̃s nec̃iũ ẽ. iõ nã ĩclinat vt pr̃ ⁊ mr̃
lõgo tp̱e manẽ ꝯbeãt: qr al's ꝓles nõ p̱ficieť. iõ ꝯcubitꝰ vagꝰ
ml'tũ repugnat itẽtioni nãe: ſȝ oȝ eẽ ꝯtermiationẽ marꝭ ⁊ fe-
mine q ſil' lõgo tp̱e maneãt. Sic dr̃. 8. ethi. ꝙ filij recipiunt a
parẽtibꝰ eẽ: ⁊ educatõeȝ ⁊ iſtructõeȝ. ꝓ qbꝰ teneť eis ad ho
norẽ ⁊ reuerẽtiã. Educatio tñ ⁊ iſtructio lõgo tp̱e fiunt: ideo
oportet marẽ ⁊ feminam ſemper aut longo tp̱e manere. iſta
ãt ſocietas ad cõiť viuẽdũ pp̱ hũc finẽ vocať mr̃i^m. Iõ de iu-
re nãe ẽ nõ debẽ al'r ꝯuenire marẽ ⁊ feminã niſi p̱ mr̃i^m. Sed
ꝯcubinatꝰ ẽ ꝯ h̃: g̃ ẽ ꝯ legẽ nãe hr̃e ꝯcubinã. ¶ Sȝ obijcieť
ꝯ p̃cedẽtia ꝙ iterdũ cõcubinatꝰ nõ ſit pctm̃: vl' alia fornica-
tio: qr põt qs adherẽ ꝯcubine itẽtiõe gignẽdi libos: ⁊ nõ pp̱ G
ꝯlectatõeȝ. ſic legiť de abrahã geñ. 16. ¶ Dõȝ ꝙ lȝ ꝯtigẽt ali
quẽ pp̱ ſolũ deſideriũ gignẽdi filioſ cog̃ſcẽ feminã aliquã. tñ
nõ ex h̃ excuſať actus: qr nã nõ ſolũ deſiderat gignẽ: ſȝ ẽt cõ
ſuaŕ genitũ. Iõ ꝯcubitꝰ illi q obuiãt educatõi ſũt ꝯ nãȝ. ⁊ ita
ẽ de coitu cũ mẽtrice: ⁊ de oibꝰ ill' cũ qbꝰ nõ ẽ lõga mãſio viri.
Nam

Nā repugnāt educatiōi. iō pctūʒ ſūt. ¶ Sʒ obꝭciet̄ ꝙ aliqs
eſt coitus fornicariuſ in quo pōt educatio ↄueniēter fieri. ſic
ſi qs accipiat ↄcubinā cū q̄ ꝓponat manē ꝑ totā vitā. Nā ibi
poterit fieri educatio liboꝝ ſic̄ accipiēdo vxorē: ⁊ ſic nō erit
pctūʒ. ¶ Dōʒ ꝙ hō eſt aial viuēs rōne: ⁊ nō iſunt ei ꝑfecte
h in actu oia q̄ ſunt ſibi nālia ſic̄ ceteris aialibus que nō pñt ꝑ
iudiciū inqrere ea q̄ ſibi no iſunt. ſ. inqrere an bona vł mala
ſint: hoi āt rō eſt nā: qꝛ eſt ſibi ſubalis: iō nō iſunt ſibi oia ne
ceſſaria: cū ꝑ rōnē poſſit illa acqrē. Quicqd ḡ iudicat ad vi
tā ↄueniēs eſſe: vel ad bñ viuē: eſt nāle hoi. Et qꝛ nālr eſt hō
aial ciuile. ꝑ. poli. ⁊ ea q̄ ſūt cōia oʒ regi ꝑ cōeʒ determinatio
nē q̄ eſt lex. eſt nāle hoi ꝙ opa eius ſm ꝙ pōt ſe hr̄e ad alte
rū ordinent̄ ꝑ legē. Lex aūt circa hūanos ↄcubitus vt fierēt
ↄueniētiꝰ ad nāe itētionē mrīm iſtituit ꝑ qd̄ vir: ⁊ femina ſił
manēt: ⁊ iuicē ſūt obligati quātū ad actū gñandi ne poſſint
alꝭs cōmiſceri: ⁊ etiā quātū ad actū educandi ⁊ inſtruēdi li
beros: vt ꝑꝑ hūc ſemꝑ maneāt ſił vł tꝑe lōgo ſm illas leges
q̄ libellū repudꝭ ꝑmittebāt. Qd̄ ḡ aliqs manē vellit in cōcu
binatu: etiā ſi vellit educare ꝓleʒ eſt ↄ legē determinatā ſm
rōnē nālē: iō ſic manē pctūʒ eſt: ⁊ ↄcubinatus ſemꝑ eſt pctm̄.
Licʒ ḡ velle libos bonuʒ ſit: tñ velle eos eo mō quo rō: ⁊ lex
nō ꝑmittūt: malū eſt. Jō deſideriū iſtius boni cū alr̄ poſſʒ hr̄i
. ſ. accipiēdo in vxorē quā accipit i ↄcubinā nō excuſat actū.
¶ Sʒ obꝭciet̄ ꝙ qs iterdū hñſ vxorē nō pōt ex ea gignere.
qꝛ forte ſterilis eſt ⁊ vt gignat vult accipe ↄcubinā nūquid
erit illicitū: nā hoc abrahā fecit. ¶ Dōʒ ꝙ malū eſt. Qꝛ etiā
i ſi bonū ſit liberos gignere. melius eſt tñ ſine illis mori: quaʒ
eos ex illicito ↄcubitu gignere. vt Ait Aug. lib. de bono cō
iugali. ⁊ hr̄. 32. q. 4. c. Sicut ſatius eſt. Et tamē malū eſt libe
ros velle gignere ↄ legē. ḡ nō lʒ hr̄e ↄcubinā vt inde habeat̄
ꝓles etiā in caſu quo nō pōt vir gignere ex vxore. De abra
hā vero an peccauerit ſic accipiēdo ancillā ad ↄcubitū dicet̄
īfra. q. 109i. Eſt ḡ ſemꝑ ↄcubinatus illicitus. ¶ Jtē pʒ qꝛ ſm
k oēs leges hūanas filꝭ nati ex concubinis ſunt vitupabiles
⁊ nō ſuccedūt in bonis pr̄nis: etiā ſi patres nullos filios le
gitimos hēant: etiā ad honores pr̄nos nō admittūt̄: nec ad
alios q̄ſcūqꝫ honoreſ publicos eccleſiaſticos vel ſeculares. Ꝭ
aūt eſt qꝛ lex deteſtat̄ talē cōcubitū: ⁊ ꝑꝑ hoc punit ꝓles in
de natas: vt ꝑ hoc hoies diſſuadeant̄ a tali concubitu. Hoc
aūt nō eēt ſi lex nō iudicaret cōcubitū illū illicitū. ḡ ↄcubina
tus ſm ſe malus eſt: qꝛ alꝰs leges dine: ⁊ hūane gñalr̄ nō de
teſtarent̄ eū ſi malus nō eēt: cū nō ſit in preiudiciū alicuius.
Etiā qꝛ eſt mrīm de lege nāe: ↄcubinatus tñ nō pōt eē ſine ꝑ
iudicio mrīmonꝭ. iō nō pōt eē ↄcubinatus qn ſit ↄ nāʒ: ⁊ ſic
pctūʒ. ¶ Cōſiderādū tñ ꝙ cū dicimꝰ fornicationē eē multi
l plr̄ ↄ nāʒ: nō eſt eo mō ↄ nāʒ ſic̄ q̄dā alia q̄ dicimꝰ eē ↄ nām:
qꝛ lʒ in coitu ↄtingat mltiplr̄ eē aliqd ↄ nām: iſtō tñ dr̄ ꝑ ex
cellētiā ↄ nām qd̄ ꝑnr eſt ↄ itentionē nāe. Jntētio aūt eiꝰ ꝑci
pua eſt gignere. iō ille cōcubitus ex quo nullo mō poſſit ſeq
gñō: dr̄ eē ↄ nāʒ abſolute: ceteri aūt modi nō dñr ↄ nām abſo
lute. Et ſic fornicatio nō dr̄ ſimpr ↄcubitus ↄ nām: qꝛ ex illa
pōt ſeq ꝓles. Et iō vitiū ↄ nām abſolute loquēdo dr̄ ſolū iſtō
in ↄcubitu: qñ nihil pōt gigni ex coitu. ¶ Fornicatio aūt qñ
dʒ dici ↄ nām: dr̄ cū determinatione: vt ſupra declatū eſt. ſ. qꝛ
nā iclinat ad gñonē: ⁊ ad educationē: ⁊ fornicatio eſt ↄ iſta:
m maxie ↄ educationē. ¶ Ad ꝑm dōm ꝙ lʒ poſſet qs dare reʒ
ad tꝑs quā pōt dare ſimpr qñ eſt ↄ legē nō poterit Ꝭ facē: ſi
dare ſit ↄ legē. Jta nunc dare ꝑtātē alicui corꝑis ſui ad tꝑs:
nō affectu cōiugali ↄ legē eſt q̄ mrīm inſtituit. Jō pctūm eſt.
Et pōt dare femia viro: vł eↄrio ꝑtātē corꝑiſ ſui ad ſemꝑ: qd̄
n lex nō ꝓhibet: ⁊ nō pōt dare ad tꝑs ꝓhibēte lege. ¶ Ad 2m
dōm ꝙ leges hūane fuerunt date ad hūanā cōicationē in q̄
hoies viuūt ꝑ hoc ꝙ mutuo ſibi bñfaciūt: ⁊ nō nocent. Lex
aūt hūana ſola illa ꝓhibet in qbꝰ hō pōt ꝑiudicare alteri ⁊
ꝑ q̄ turbabit̄ pax publica. Ea vō q̄ nō turbāt pacē publicaʒ:
nec pñt eē in ꝑiudiciū alterius directe aut indirecte lex hūa
na nō ꝓhibet: lʒ ſimpr mala ſint. imo ꝓhibē nō dʒ. vt oñſum
eſt. ś. q. 187. ⁊ q. 188. ¶ Jta aūt eſt de concubinatu: qꝛ pōt fie
ri ſine ꝑiudicio alicuius: ⁊ nō ꝑiudicat etiā rei pub. Jō legeſ
hūane nō vetuerūt illā. imo dōm ꝙ fuit necīū ꝙ nō vetarēt.
Qꝛ ſi lex hūana vetaret oēm fornicationē puniēdo illā: faci
le erat oia mrīmonia periclitari: aut ſuſpecta reddi: ꝑꝑ libidi
nē hoiuʒ imꝑfectoꝝ que frenari nō pōt. ¶ Uñ ex hac cauſa
nō ſolū leges humane ante xp̄i aduentū ſed etiā nūc leges
catholicoꝝ fornicationē cū meretricibus nō puniūt: ne libi
dinibus turbēt ſtatū publicū. Sic dicit Aug. li. de libero ar
bitrio. ¶ Alr̄ pōt dici ꝙ leges gentiliū nō vetuerūt cōcubi o
natū nec fornicationē aliquā ſimplicē: qꝛ illā nō iudicabant De fornica
eſſe peccatū. Et nō ſolū legiſlatores: ſed etiaʒ nec ph̄i qui de tione apud
moralibus tractauerūt voluerūt fornicationē ſimpr eē malā. gentiles.
imo ⁊ ipſi cū de v̄tutibus excellētibus agerēt: fornicari ſim
plr̄ nō erubeſcebant vt de qbuſdā eoꝝ legit̄. Et ob hoc oēs
gentiles huic vitio dediti erāt tanqꝫ rei licite que in nullius
preiudiciuʒ vergebat. ¶ Sic dicit̄ pria. pe. 4. Sufficiat tꝑs
preteritū ad volūtatē gentiū ↄſumandā que ambulauerunt
in luxurꝭs: ⁊ deſiderꝭs ſuis. q. d. ꝙ hoc hēbant gētes quaſi
quoddā cōe. Et ob hoc cum in ꝑnꝰ legis xp̄i ceperūt xp̄iani
multū abſtinere ab hoc vicio mirabant̄ gētiles quō poterāt
abſtinere: ⁊ volebant ſe ſic affligere. Uñ dr̄. e. c. in quo admi
rant̄ nō ↄurrentibus vobis in eādē luxurie cōfuſionem bla
ſphemantes. i. Gentiles mirabant̄ quō xp̄iani nō fornicabā
tur ſicut ipſi ⁊ blaſphemabāt de eis. Jdeo dr̄ ibi. Qui reddēt
rōnem ei qui paratus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos. i. genti
les pro hac fornicatione reddent rōnem deo. Ex quo inuit̄
ꝙ fornicatio ſimplex ſit pctūm: qꝛ alias nō redderet̄ rō deo
de illa. Nā nō agit̄ ibi de alia fornicatione niſi de ſimplici: qꝛ
adulteriū: ⁊ alie fornicatiōes puniebant̄ apud gentiles. Pu
tabant aūt gentileſ fornicationē ſimplicē nō eſſe pctūʒ: quia
rō eoꝝ obfuſcata erat ꝓpter ↄriam cōſuetudinē: qꝛ in omni
bus gentibus: ⁊ in omni tēpore fornicatio fuerat in cōſuetu
dine ⁊ nulla lex eā ꝓhibuerat. Ea vō ad que qs ſemꝑ aſſue
tus eſt: bona ſibi vident̄: qꝛ effecta ſunt ſibi quaſi nālia ꝑ cō
ſuetudinē que eſt altera nā. 7. ethi. ea aūt que nālia ſunt: bo
na ſunt. ¶ Alia etiā cā fuit qꝛ deus ꝑmiſit eos obfuſcari ꝑꝑ
iniqtatē ſuā. Et potiſſime fuit hoc in viris excellētibuſ apud
gentiles. ſ. in ph̄is qui cū preclariſſima de virtute: ⁊ de ſapiā
dicerent circa fornicationē errauerūt. Et hoc fuit ꝑꝑ ſuꝑbiā.
Quia cū cognouiſſent deū nō coluerūt eū. ad ro. ꝑ. ſ. Cū co
gnouiſſent deū: nō ſicut deū glificauerūt aut grās egerunt:
ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis ⁊ obſcuratū eſt iſipieſ
cor eoꝝ. Propter qd̄ tradidit illos deuſ in paſſiones ignomi
nie: ⁊ in imundiciā: ⁊ ponunt̄ ibi multa de delictis carniſ. in
lege aūt xp̄i reuelata fuit v̄itas: iō ibi fuit ꝓhibita fornicatio
ſimplex ⁊ ↄcubinatus: ⁊ oia que ſub fornicatione intelligūt̄.
¶ Ad 3m dōʒ ꝙ vtendo re ſua pōt qs facere iniuriaʒ alicui: p
lʒ nō faciat iniuriā ꝓximo. Sicut qui ſe occidit iniuſtū facit: de coitu do
nō tñ facit ſibi iniuſtū. 5. ethi. c. vlti. ¶ Pro quo ſciēdū ꝙ in mini cum
iuria opponit̄ iuſticie: iō qñcūqꝫ qſ iniuſtū facit iniuriā facit. ancilla.
Et qꝛ qcūqꝫ agit ↄ legē nālem: facit ↄ iuſtuʒ: qꝛ lex nālis eſt
ſimplr̄ iuſta dr̄ iniuriā facere q ↄ illā facit. Fornicatio tñ ſim
plex quecūqꝫ: ⁊ ipſe cōcubinatus qui eſt pars eius ↄ legem
nāe eſt vt oñſum fuit: iō vtendo ancilla ad coitum: lʒ vtatur
quis re ſua: iniuriā facit alicui. ſ. legi. Maxime qꝛ nō eſt veꝝ
ſimplr̄ ꝙ qs vtendo re ſua nō facit malū: qꝛ qui comedit de
rebus ſuis: ⁊ crapulat̄ vel inebriat̄: peccat: lʒ rebus ſuis vta
tur. ¶ Jtē nō eſt verū ſimplr̄ ꝙ vtens ancilla ad coitū vtat̄
re ſua: qꝛ ancilla nō eſt ſimplr̄ alicuius quātū ad totū qd̄ ipā
eſt: ſʒ ſolū quantū ad ſeruitiū. Totū ḡ ſeruiciū qd̄ illa preſta
re poterit licebit dño ab ea exigē. coire tñ nō eſt opus ancille
ſed mulieris ſiue femine. Jdeo ancilla nō debet corpus ſuuʒ
ad coitum: ſed ſolū ad ſeruitiū. Et ſic licet ei recuſare ſi domi
nus hoc ab ea petierit: imo ſi potuerit potius debet mori qꝫ
hoc permittere. Cum ergo dñs ancillā cognouerit. nō vtitur
quantū ad hoc re ſua: ſed aliena: qꝛ quantū ad coituʒ aliena
eſt: cū ſui iuris ſit illa: lʒ ſi aliqd ancilla cōceperit a quocūqꝫ
cōceperit: pertinet ad dñm: qꝛ ſm leges humanas partus ſe
quit̄ ventrē. ¶ Aliter etiā pōt dici ꝙ nō ſolū ancille facit do alia rñſio
minus iniuriā ſi cognoſcat eā: cū ſit quātū ad hoc iuriſ ſui: ſʒ q
etiā proli inde naſciture iniuriaʒ facit qꝛ impediet̄ educatio
eius: cū ancilla: ⁊ dñs nō ꝑtineant ad talē cōicationē in qua
cōueniēter educari poſſint nati: qꝛ hoc fit per quādā ſocieta
tē maris: ⁊ femine. Dñs tñ ⁊ ancilla nō hñt ſocietatē: qꝛ illa
ſolū ſeruit: ⁊ ille ſolū imperat. ¶ Hoc tñ poſſet aliqualr̄ tol
lerari ſi nihil aliud obſtaret: cum dñi poſſint accipere totum
onus educandi: vel faciendi educari natos: vel poſſent rele
uare ancillas quantū ad hoc vt poſſent eos educare. ¶ Sʒ
obꝭcietur ꝙ domino liceat vti ancilla ad oēm modum. Qꝛ
ancilla eſt ipſius dñi per oēʒ modū: ideo qualitercūqꝫ vtatur
ea vtitur re ſua: qꝛ dr̄ ꝑ politi. c. 2. ꝙ ſeruuſ eſt organū anima
tum homo exñs ſimpliciter alterius. i. totalr̄ alterius. ſ. dñi.

¶ Dōm

R ¶ Dõꝫ ꝙ eſt totaľr ei⁹.i.ꝙ oĩs opatio ſua eſt ad vtilitatẽ dñi
⁊ nõ ad vtilitatẽ ſuiipſius. Et hoc mõ verũ eſt ꝙ dñs põt vti
ſeruo q̃cũq; mõ voluerit.i.ad quecũq; actũ vel opus. Nõ eſt
tñ ſeruus ipſius dñi quantũ ad vitã ſuã.vel quantũ ad me-
bra ſua. Uñ nõ licet dño mutilare ſeruũ vel occidere eũ.imo
exo.21.dr̃ ꝙ qui pcuteret ſeruũ vel ancillã: ⁊ luſcos eos face
ret: debebat eos dimittere liberos.ſi tñ eẽt ſimpľr ipſius dñi
vita ſui vel mẽbra eius poſſet vti illis ad libitũ ſuũ. Ita eſt
de coitu quãtũ ad ancillaꝫ: q2 eſt vſus organoꝝ gñatiuoꝝ q
nõ ptinet ad obſeq̃a vel opa que ſeruus dꝫ dño. Jõ quantuꝫ
ad hoc q̃libet ſeruus eſt ſui iuris. ¶ Dõꝫ tñ ꝙ apud gẽtiles
bñ liceret dño accipe ancillã in ꝯcubinã: etiã ea inuita: q2 for
nicatio apud eos nõ iudicabat̃ eſſe pctũꝫ. Nũc vo fornicatio
S pctũꝫ iudicat̃. Jõ nõ lꝫ dño hr̃e ancillã in ꝯcubinam. ¶ Ad
quartũ dõm ꝙ mľier nõ põt tradere alteri mľieri ius in cor-
pus viri ſui: q2 ipſa nõ hꝫ ptãtẽ ſimpľr in corpe viri ſui: ſꝫ ſo-
lũ quantũ ad actũ mrĩmonialẽ vt poſſit debitũ exigere. Dare
aũt alteri ptãtẽ corpis eiuſ nõ ſolũ nõ põt.imo iſtõ eſt maxie
ꝯ mrĩmoniũ in quo dꝫ ſeruari fides ab alterutro. Sic g̃ vir
nõ põt tradere vxorẽ alteri cognoſcendã: ita nec vxor pote-
T rit alteri mulieri dare ptãtẽ in corpe ſui viri. ¶ Ad cõfirma-
tionẽ dõm ꝙ nõ eſt ſiľe q2 tã lia q̃ꝫ rachel erãt vxores Jacob
⁊ cũ qualibet earũ licite poterat Jacob coire. Cum ergo ra-
chel dedit ptãtẽ lie ſup iacob: nõ dedit niſi ius qd̃ ei cõpete-
bat pro illa nocte. Cũ eni iacob hr̃et iſtas duas vxores preci
puas: vt nõ eẽt inter eas diſcordia ſup debito exigendo: ⁊ re
dẽdo: determinauerat forte eis iacob tpa in q̃bus apud quã
libet earũ manere deberet: q2 eo tpe nõ licebat alteri exigere
debitũ. Ita erat qñ rubẽ filiuſ lie attullit mãdragoras d̃ agro
nã eo tpe tenebat̃ iacob manere apud rachel: ⁊ habebat ipa
ius petẽdi debitũ tũc: ⁊ nõ lia. Potuit aũt hoc ius trãſferre
in liã: q2 i hoc nõ piudicabat mrĩmonio q2 vtraq; erat vxor
nec etiã ipſi iacob q tenebat̃ reddere debitũ racheli: ⁊ poſſet
reddere idẽ lie.iõ iſtud fuit licitũ. Secus autẽ eſt ꝙ vxor det
licentiã viro coeundi cũ aliqua que nõ ſit vxor.vľ det alicui
mulieri ius petẽdi ab eo coitũ. Nã hꝫ repugnat legi matrimo
nij ideo eſt illicitum. ¶ De hoc ſanctus Tho.4.ſenten.di.
s.Tho. 33.articulo tertio ſub articu.primo.

¶ An accedẽ ad ꝯcubinã ſit vere pctũꝫ mõtale. Q̃ō.CXCI.

Queritur An accedere ad cõcubinã ſit vere pec
catũ mõtale. ¶ Dicũt q̃dã ꝙ nõ: quia
Opi. q̃rũdã maius peccatũ eſt mẽdatiũ quã fornicatio ſimplex cũ iudas
p^a rõ nõ horruerit cõmittere fornicationẽ cũ thamar: recuſauit tñ
mendatiũ mittẽs ſibi edũ ⁊ dicens. Certe nos mendatij ar-
guere nõ poterit.gen̄.38. Mendatiũ tñ nõ eſt ſemp peccatũ
mortale. g̃ ꝯcubinatus qui eſt fornicatio ſimplex nõ erit ſem
per pctm̃ mortale. ¶ Itẽ lex vetus nõ puniebat coitũ cũ cõ-
2.rõ. cubina pena mortis: nec etiã aliã fornicationẽ ſimplicẽ: ideo
nõ erat peccatũ. Solũ eni phibebat meretrices: ⁊ ſcortato-
res: penã tñ apponebat deutero.23. g̃ nõ eſt peccatũ mortale.
¶ Itẽ vt ait Grego. Peccata carnalia ſunt minoriſ culpe q̃ꝫ
3.rõ. ſpũalia: ſed ſuperbia: ⁊ auaritia que ſunt ſpũalia nõ ſunt ſem
per mortalia peccata. g̃ nec cõcubinatus aut aliqua alia for
nicatio erit mortale. ¶ Itẽ vbi eſt maius incitamẽtũ ad pec
4.rõ. candũ eſt minus pctũꝫ: q2 magiſ peccat q ex minori tentatio
ne ad fornicationẽ iducit̃: q̃ꝫ q ex maiori. Cõcupiſcẽtia tñ ve
hemẽtiuſ iclinat ad venerea: q̃ꝫ ad alia d̃lectabilia.ſ.ad cibũ:
⁊ potũ: ⁊ plus q̃ꝫ alie paſſiones ad ſua obа. Et tñ actus gu
le nõ eſt ſemp pctũꝫ lꝫ fiat a minori incitatiuo. g̃ nec fornica-
tio q̃libet erit pctũꝫ. Et ſic nec ꝯcubinatuſ q nõ addit aliquã
grauitatẽ ſup ſimplicẽ fornicationem. ¶ Dõm ꝙ fornicatio
Rñdet ad ſemp eſt pctũꝫ mortale. ⁊ ſic cõcubinat⁹ ſemp erit pctũꝫ mor
queſituꝫ.q. tale. Nã ſemp eſt ꝯ legẽ nãe: vt oñſum eſt prece.q. lex tñ nãe
A ſemp obligat: vt inuit̃ ad ro2.. ¶ Itẽ ꝯcubinatus: ⁊ quecũq;
p^a rõ fornicatio ſemp eſt ꝯ legẽ dei.p̃.corin.6.fugite fornicationeꝫ.
2^a rõ g̃ nũq̃ꝫ erit qn ſit pctm̃. ¶ Itẽ pꝫ q2 qñcũq; aliq̃s actus eſt
3^a rõ malus ex gñe ſuo ſemp eſt pctũꝫ mortale. Sunt aũt mala ex
gñe ſuo illa per que totaľr fedus iter hoiem ⁊ hoiem: ⁊ iter
dñꝫ: ⁊ hoieꝫ. Nã ad vtrũq; charitas hñda eſt. Et iſtud p qd̃
charitas tolľr ſemp malũ eſt. Fornicatio aũt ſiue ſit in cõcu-
binatu ſiue aľs: ſemp eſt in preiudiciũ prolis gignẽde: q2 nõ
põt illa debite educari. Et eſt ples illa pximus quidã: iõ nõ
eſt dubiũ qn fornicatio ſimplex ſiue in ꝯcubitu: ſiue aľs: ſem
per ſit peccatũ mortale. ¶ Sed obijciet̃ ꝙ aliq̃s hñs cõcu
binã velit ſemp cuꝫ ea manere ⁊ prolẽ educare: ſicut ſi eſſet

illa vxor. ¶ Dõm ꝙ lꝫ hoc velit nõ tollit̃ qn ſit pctũm: quia
ſemper manet deordinatio reſpectu prolis gignẽde. Quia
lꝫ velit eã educare manẽdo cũ cõcubina ſicut cũ vxore non B
eſt obligatus manere cũ illa ſicut ſi eẽt vxor. Et ſic ex ꝯditio
ne ipſius ſtatus cõcubinalis põt impediri educatio prolis.
qd̃ nõ fieret exñte matrimonio cũ mrĩmoniũ ad hoc ordinet̃.
¶ Sed obijciet̃ ꝙ interdũ reaľr aliq̃s maneat cũ cõcubina
per vitã ſicut cũ vxore: ⁊ ples ſuſceptas educet ſicut ſi ligit-
time eẽnt: tũc nõ videbit̃ eẽ pctũm: q2 nihil differt ibi copula
cõcubinalis a cõiugali quãtũ ad plem. Et tñ iſta erat cauſa
que faciebat fornicationẽ illicitã. ¶ Dõm ꝙ ſtatus cõcubi-
nalis de ſe malus eſt q2 repugnat educationi prolis vt dictũ C
eſt. Si aũt per accñs interdũ ſequat̃ idẽ effectus in fornica-
tione qui in mrĩmonio: nõ excuſat fornicationẽ: q2 qd̃ p acci
dens eſt nõ ratificat actũ. Et iõ lex que cõſiderat iſtud qd̃ eſt
vt cõiter gñaľr dãnauit cõcubinatũ: ita vt ſemp inde proles
nate cõſequant̃ ignobilitatẽ quãdã ⁊ dedecus: iõ q̃ocunq;
ſit: ſemp erit malus cõcubinatus. Maxie q2 ipſa rõ nãlis or
dinãs humanũ ſtatũ induxit mrĩmoniũ gñaľr tanq̃ꝫ ſtatum
cõuenientẽ pli educande: ⁊ vetuit gñaľr cũcubinatũ ſiue dã
nauit ples inde natas. g̃ ſemp erit cõcubinatuſ pctũꝫ. ¶ Et
ob hoc ſapie.4.laudãt̃ ples nate.ſ.ex mrĩmonio.ſ. O q̃ꝫ pul
cra eſt caſta gñо.i.proles nata ex caſto ꝯcubitu.ſ.mrĩmonia
li. ⁊ vituperant̃ ples nate ex cõcubitu nõ mrĩmoniali. Uñ
dñr proleſ iniquoꝝ.ſ. Ex iniq̃s eni q naſcunt̃: oẽs filij teſtes
ſunt nequitie aduerſus parentes. Sic inducit Ambroſi.in
quodã ſermone. ⁊ hr̃.32.q.4.c. Dicat aliq̃s. Ecce ergo natoſ
ex cõcubitu vel ex quolibet coitu p̃ter mrĩmonialẽ dicit na-
tos ex iniq̃tate. Et dicit: teſtes eẽ neq̃tie aduerſus parentes.
eſt g̃ ꝯcubinatus: ⁊ quecũq; fornicatio ſemper mala. ¶ Ad D
p̃mũ dõm ꝙ ille actus iude nõ pbat mẽdaciũ eſſe deterius
fornicatione: q2 iudas nõ eſt regula opationũ: cũ ꝯſtet eũ in
aliquo peccaſſe. Et in peccantibus videmus ꝙ iterdũ q̃daꝫ
hoies cauent q̃dã pctã parua: ⁊ cõmittunt q̃dã grauia. Hoc
aũt eſt q2 ſunt inclinati ad illa magna: ⁊ nõ iudicant ea ma-
la.ad parua aũt nõ ſunt inclinati vel parum inclinati: iõ illa
vitant. Et ſic interdũ vitat q̃s pctũm veniale qui nõ cauet a
mortali. Et ita fuit de iuda q forte erat ad fornicationẽ incli-
natus ⁊ nõ ad mendaciũ: iõ vitauit mẽdaciũ ⁊ nõ fornica-
tionẽ. ¶ Dõm tñ ꝙ hic tã mendaciũ q̃ꝫ fornicatio mortalia
erãt. Nã pmiſſio mercedis facta fuerat pro cõcubitu ⁊ tene
bat̃ iudas dare pmiſſuꝫ. Quia lꝫ meretrix turpiter lucret̃.ſ.
ex turpi actu: tñ vere acq̃rit ſibi qd̃ pro mercede dat̃. Et de-
ſiderans eã mercede pmiſſa ſpoliat pximuꝫ iure ſuo. Et ſic
eſt peccatũ mortale. Jõ iudas ſoluendo ei pmiſſũ benefecit
⁊ vitauit mortale pctũm: lꝫ cognoſcẽdo eaꝫ ⁊ promittendo
mercedẽ vt ſe pmitteret cognoſci peccauerit. ¶ Ad 2^m dõm E
ꝙ lꝫ nõ puniat̃ fornicatio pena mortis in lege veteri erit pec
catũ mortale: q2 nõ dr̃ mortale pro quo mors tpalis infligit̃
ſed pro quo dat̃ morſ eterna: q2 plurima alia ſunt que morte
nõ vindicant̃: ⁊ ſunt mortalia.imo lex nõ imponit aliquam
penã niſi pro pctõ qd̃ reguľr mortale ẽ. Nã pctũꝫ veniale eſt
ita lenis culpa reſpectu legis hũane: ⁊ etiã veteris que erat
quaſi humana: eo ꝙ dabat̃ hoibus impfectis: iõ nõ puniũt̃
ibi aliqua pena etiã leui: niſi ea que cõiter ſunt pctã morta-
lia. ¶ Ad 3^m dõm ꝙ pctã ſpũalia ex gñe ſuo ſunt maiora q̃ꝫ F
pctã carnalia. Et tñ iterdũ ea que carnalia ſũt mortalia erũt
⁊ ſpũalia erunt venialia. Sicut aliq̃s motus ſuperbie eſt q
erit venialis, ita etiã põt eſſe aliq̃s motus ad libidinẽ venia-
lis: ſicut reſpectu vxoris. Jpſa tñ fornicatio ſimplex actuaľr
nõ põt eſſe ſine pctõ. ex gñe tñ ſuo minor eſt q̃ꝫ ſupbia: ⁊ alia
ſpũalia. Uñ erũt multi actus ſuperbie valde grauiores quaꝫ G
quecũq; fornicatio ſimplex. ¶ Ad 4^m dõm ꝙ pctũꝫ ſic acci
pit ſpẽm ab obо ⁊ nõ a circunſtantia inquãtũ eſt circunſtã-
tia: ⁊ magnitudinẽ accipit ab obо potius q̃ꝫ a circũſtãtia. Et
qñ accipit aliquã magnitudinẽ a circunſtantia: accipit ab il-
la potius que magis appropinquat ad ſpẽm pcti.ſ.ad rõneꝫ
obi. Agere aũt ex magno incitatiuo vel paruo: circũſtantia
quedã eſt in fornicatione dans magnitudinẽ vel paruitateꝫ
reſpectu alioꝝ peccatoꝝ. Et tñ magis hꝫ dr̃iaꝫ magnitudis
ex obо. Et ſic gula: ⁊ fornicatio magiſ differunt ex obо q̃ꝫ ex
vehementia appetitus mouẽtis ad illa. Fornicatio aũt eſt cir
ca ea que ptinẽt ad fedus humane ſocietatis: ⁊ hꝫ ſe per eã
homo male ad alterũ.ſ.ad prolẽ gignẽdã: cuiuſ educatio per
turbatur p coitũ fornicariũ: gula aũt pertinet ad ea per que
corpus

coꝛpus fouet. Maius aūt eſt nocere hoī ꝙ̃ nocere ſolū coꝛ-
poꝛi. Jō ex obō ēt foꝛnicatio quecūꝙ̃ eſt deterioꝛ ꝙ̃ gula: lʒ ꝑ
accn̄s ſit gula interdū grauioꝛ ꝙ̃ foꝛnicatio. Et ſic lʒ ex mino
ri tētatione ipellat̄ qs ad pctm̄ gule: erit minus ꝙ̃ pctm̄ foꝛ-
nicationis ad qd̄ ex maioꝛi incētiuo hō impellit̄. Et ſic inter-
dum actus gule inoꝛdinatus erit peccatū veniale: ⁊ foꝛni-
catio nunꝙ̃ eſt niſi moꝛtale.

¶ An aliquo tpe licuerit hr̄e ꝯcubinam. Qō.CXCII

Queritur an aliquo tpe licuit hr̄e concubinam.
¶ Dicunt qdā ꝙ ſic: q2 hr̄e vnā vxo
Opio q̄ rem de lege nāe eſt: ⁊ tn̄ interdū hūerunt viri ſil' multas lici-
rudam. te. ḡ idē licebit aliqn̄ hr̄e ꝯcubinā vel licuit. ¶ Jtē pʒ q2 abꝛa
pᵃ rō ham hūit ꝯcubinas: nam agar ꝯcubina eius fuit: ⁊ ēt cethu
ra. gen̄. 25. Nō tn̄ vitupat̄ q2 hūit. ḡ licuit ſibi hr̄e ꝯcubinas.
Dauid quoꝙ̃ ꝯcubinas multas hūit. 2. R. 5. ⁊ 1. palipo. 3. Et
tn̄ de hꝭs nō accuſat̄: nec vr̄ peccaſſe: q2 dr̄. 3. R. 15. ꝙ Dauid
non declinauit ab oībus que p̄cepat dn̄s cūctis dieb' vite ſue
excepto ſmone vrie ethei. Et ſic hn̄do ꝯcubinas non pecca-
2ᵃ rō uit. ¶ Jtē non pōt aliq̄ ſimul eſſe vxoꝛ ⁊ ancilla ſm legē: q2
ex hoc ipſo ꝙ in vxoꝛē accipit̄ libera reddebat̄. Abꝛahā tn̄ ⁊
alꝭ hūerunt ancillas ad ꝯcubitū ⁊ manebant tūc ancille: ḡ
non erāt vxoꝛes: ſʒ ꝯcubine. Pʒ q2 agar ſemꝑ vocat̄ ancilla:
3ᵃ rō lʒ cognita fuerit ⁊ ꝯcepit de abꝛahā gen̄. 16. ⁊ 21. ¶ Jtē illa q̄
in matrimoniū ducit̄ nō pōt eꝭci q2 vxoꝛ eſt. Et tn̄ abꝛaham
eiecit agar ⁊ filiū eius vt nō eſſet hr̄s. gen̄. 21. ḡ nō erat agar
vxoꝛ abꝛahe: ⁊ tn̄ cognoſcebat eaʒ. ḡ erat ꝯcubina: ⁊ ſic lice-
4ᵃ rō. bat ꝯcubinā hr̄e. ¶ Jtē nō ſolū tunc licuit: ſʒ ēt nunc gn̄al'r
vr̄ licere cuilibet xp̄iano hr̄e ꝯcubinā. Sic dicit Jſido. in lib.
de diſtātia noui ⁊ veteris teſti: ⁊ hr̄. 34. di. c. Xp̄iano. i. Chri
ſtiano hoī non dicā multas: ſʒ nec duas ſil' hr̄e licitū eſt: niſi
vnā tm̄ aut vxoꝛē: aut loco vxoꝛis (ſi ꝯiūx deſt) ꝯcubinā. Jdē
e. di. c. Si qs. ſ. Si qs non hʒ vxoꝛē ⁊ pꝛo vxoꝛe hʒ ꝯcubinaʒ
a cōione non repellat̄: tm̄ vt vnius mulieris aut vxoꝛis aut
ꝯcubine ſit ꝯiunctiōe ꝯtētus. Si tn̄ hr̄e cōcubinā eſſʒ pctm̄:
manēs publice i ꝯcubinatu dēret excōicari. Jubet̄ tn̄ ꝙ nō
pꝛiuet̄ cōione: ḡ nō eſt pctm̄ hr̄e cōcubinā. ¶ Dōm ꝙ ſicut
quidā volunt an̄ tp̄s legis moyſi foꝛnicatio ſimplex non erat
A pctm̄. Et hoc tʒ Rabi moyſes ꝓbans ex h̄. ſ. q2 iudas concu
Rn̄r ad buit cū thamar. ¶ Dicendum falſum eſſe q2 cōcubinatus: ⁊
queſitū quecūꝙ̃ foꝛnicatio eſt ꝯ̄ legē nālē: vt oſtn̄ſum eſt. ſ̄. q. cxc. Lex
qōnis. tn̄ nālis ſꝑ obligauit. ḡ ſemꝑ fuit pctm̄ hr̄e ꝯcubinā: aut q̄uo
pᵃ opi. cūꝙ̃ foꝛnicari. ¶ De iuda dōm ꝙ ipſe peccauit cognoſcēdo
thamar: ⁊ pctm̄ eius plus erat ꝙ̃ foꝛnicatio ſimplex: q2 erat
Jmpu- inceſtus: eo ꝙ cognoſcebat nurū ſuam. Quia tn̄ iudas neſci
gnatur uit eſſe nurū: ſʒ putauit eſſe meretricē cū ſederet in biuio foꝛ-
pᵃ opi. nicatus eſt ſimpl'r ſicut ſe credidit foꝛnicari. ¶ Et nō opoꝛ-
tet excuſari iudam ab hac foꝛnicatione de qua. gene. 38. quia
neceſſe eſt confiteri eum peccaſſe in venditione ioſeph: quia
B ipſe fuit auctoꝛ vēditiōis gen̄. 37. Etiā de crimine peſſimo ac
determi cuſauit eum ⁊ ceteros frēs ſuos ioſeph. e. c. Non opʒ ḡ excu
natio au ſare a leuibus eos q peccabāt in grauiſſimis. ¶ Eſt ḡ tenen
ctoꝛis duʒ ꝙ ſicut nūc ꝯcubinatus ⁊ foꝛnicatio quecūꝙ̃ pctm̄ eſt:
ita ſꝑ fuit: cū ſit ꝯ̄ legē nāe vt dcm̄ eſt. Lʒ aliqn̄ apud antiq̄s:
maxime inter gētiles ꝑꝑ cōſuetudinē ad iſtud vitiū: ⁊ q2 lex
iſtud nō ꝓhibebat reputabat̄ q̄ſi nō eſſet vitiū: ⁊ ita hēbat̄
tanꝙ̃ licitū hr̄e ꝯcubinā ſicut hr̄e vxoꝛē. Nūc aūt manifeſta
tum eſt per legē xp̄i oēm foꝛnicationē eſſe pctm̄: ⁊ gn̄al'r eſſe
C fugiendaʒ. Jō nunc nō pōt ab aliq̄ hr̄i tanꝙ̃ licita. Quicūꝙ̃
Ad pᵐ ergo hūit aliqn̄ ꝯcubinā peccauit: q2 faciebat ꝯ̄ p̄cepta deca-
argu. logi. ſ. nō mechaberis: qd̄ eſt indiſpēſabile. ¶ Ad pᵐ dōm ꝙ
hr̄e duas vel plures vxoꝛes fuit aliqn̄ licitū q2 non vr̄ eſſe ꝯ̄
nām: de quo dicet̄. j. 19. Hr̄e aūt ꝯcubinā eſt ſꝑ ꝯ̄ legē nāe: q2
D ſʒ ſe ille cōcubitus ſꝑ ipedit vl' turbat educationē pꝛolis: vt
Ad 2ᵐ oſtn̄ſum eſt. ſ̄. q. cxc. ⁊ cxci. Jō hr̄e ꝯcubinā nunꝙ̃ fuit licitū.
argum̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ abꝛahā non hūit aliq̄ꝫ ꝯcubinā: ſʒ vxoꝛes
Cocubi multas: q2 ſil' hēbat ſarrā ⁊ agar: ⁊ poſt iſtas hūit cethuraʒ.
na ⁊ v- gen̄. 25. ¶ Et qn̄ dr̄ ꝙ erant iſte ꝯcubine: dōʒ ꝙ nō erāt: ſed
xoꝛ q̄lit vere vxoꝛes: ſcriptura tn̄ vocat eas interdū ꝯcubinas: q2 nō
accipiūt erant aſſumpte ſm ritū vxoꝝ. Eo ꝙ vxoꝛ ad h̄ ꝙ ltime duce
retur debebāt intercidere pacta dotalia ⁊ legalia inſtr̄a: al's
etiā ſi mulier eſſʒ vnica ⁊ accipet̄ affectu ꝯiugali: cōcubina:
⁊ nō vxoꝛ vocaret̄: ſic dr̄. 34. di. §. cōcubina. ſ. Cōcubina itel
ligitur ea q̄ ceſſantibus legalibus inſtr̄is vnica eſt: ⁊ ꝯiugali
affectu accipit̄. Hanc ꝯiugē facit affectus: ꝯcubinā tn̄ lex no
minat. ¶ Quia tn̄ ad mr̄imoniū veꝝ nihil reqrit̄ niſi cōſen-
ſus mutuus inter ꝑſonas nō ꝓhitas de iure ꝯ̄here: etiā ſi ni-
hil aliud interueniat: nec ſit ibi dos vel donatio ꝑꝑ nuptias:
nec dotalia inſtr̄a: veꝝ mr̄ioᵐ erit: ⁊ nō dʒ dici cōcubina que
ſic accipit̄. ¶ Lex tn̄ voluit illā ſic vocare. Q2 qn̄cūꝙ̃ nō ap E
parent iſta ſʒ leges hūanas ſi ꝑſone ipſe ſint ineq̄les nō p̄ſu
mit̄ mr̄imoᵐ ſʒ cōcubinatus. Ut pʒ. c. de nup. l. impial'. Sec'
autē qn̄ ꝑſone ſunt pares: q2 ēt ſi iſta nō appeant: lex p̄ſumit
eſſe mr̄imoᵐ. ff. de ritu nup. l. Jn libere. Qn̄ tn̄ ꝯſtat oīno ꝙ
iſta nō interuenerūt: ēt ſi ꝯſtet ꝯiugali affectu mulierē ductā
nō vocat eā lex vxoꝛē: ſʒ ꝯcubinā. 34. di. §. ꝯcubina. ſ. Hāc cō
iugē facit affectus: ꝯcubinā tn̄ lex noiat. ¶ Modo aūt non
vtimur tali noīe: ſʒ ꝯiugē vocamus vbicūꝙ̃ veꝝ mr̄imoᵐ in
tercidit: lʒ apud antiq̄s in eccl'a: ⁊ apud viros ſctōs erat iſtō
nomē: vt pʒ ex geſtis cōcilꝭ toletani. 34. di. c. Si qs: ⁊ idem
Jſido. li. de diſtantia noui ⁊ veteris teſti: ⁊ hr̄. e. di. c. xp̄iano
hoī. Nunc aūt tam nos vulgariter ꝙ̃ ipſa iura canonica vo-
camus mr̄imoᵐ vbicūꝙ̃ legitim' ꝯſenſus eſt. Et tn̄ q̄ʒtuʒ ad
p̄ſumptionē eccl'ia ſꝑ p̄ſumit foꝛnicationē niſi ꝯſtiterit de ma
trimonio: qn̄ nō appent legales ſolēnitates: vt pʒ. 30. q. 5. ca.
al'r. ¶ Ad talē aūt ꝯcubinā q̄lē lex vocat accedere: pctm̄ nō F
eſt: q2 vxoꝛ vera eſt. Sic aūt erat in illis que vocant̄ ꝯcubine
ſcōꝝ pr̄m: q2 erāt vē ꝯiuges: ⁊ vocant̄ ꝯcubine ꝑꝑ cāʒ dictā.
Et ad oñdendū h̄ ſcriptura aliqn̄ vocat eas ꝯcubinas: ⁊ ali-
qn̄ vxoꝛes: pʒ de agar: de q̄ gen̄. 16. dr̄ tulit agar egyptiā: ⁊ de G
dit eā viro ſuo vxoꝛē. De cethura pʒ gen̄. 25. ſ. abꝛahā vō aliā Quō abꝛa-
duxit vxoꝛē noīe cethurā. Et iſte due vocant̄ poſtea ꝯcubine hā iacob: ⁊
e. c. ſ. dedit abꝛahā cuncta q̄ poſſederat yſaac: filꝭs aūt ꝯcubi Dauid hūe
naꝝ largitus eſt munera. Et vocat filios concubinaꝝ filios runt concu
agar ⁊ cethure. Jbi. n. vocauit eas ſcriptura ꝯcubinas ex eo binas.
ꝙ filꝭ eaꝝ nō ſeq̄bant̄ eq̄le ius in hr̄ditate pr̄na: ſic yſaac q
erat fili' ſarre. Jn quo inuit̄ ꝙ agar ⁊ cethura q̄ʒtū ad leges
hūanas nō erāt ita vxoꝛes ꝓpꝛie: ſic ſarra: q2 filꝭ eaꝝ nō ſuc
cedebant ſic yſaac filius ſarre: ſʒ ſolū munera acceperunt: eo
ꝙ ſarra erat vxoꝛ accepta ſm ſolēnitates legis hūane. ſ. cū le
galibus ſolēnitatib' ⁊ pactis dotalib'. Et ob hoc ſarra nūꝙ̃
vocat̄ ꝯcubina abꝛahe: ſʒ ſꝑ vxoꝛ. Agar aūt ⁊ cethura indo-
tate: ⁊ ſine ſolēnitatib' date fuerāt. Jō lʒ eēnt vxoꝛes ex affe
ctu ꝯiugali: vocant̄ tn̄ interdū ꝯcubine. Jō vbi de ipſa ꝯiun-
ctione coꝛpali agit̄ q̄ nō pōt excuſari niſi ꝑ mr̄imoᵐ vocātur
vxoꝛes. Et h̄ eſt a pn̄° qn̄ accipiunt̄ vt ſi qs legeret agar ⁊ ce
thurā ꝯcepiſſe de abꝛahā: ⁊ nō legeret eas vxoꝛes: nō puta-
ret abꝛahā foꝛnicatū. Poſtea vō cū de iure ſuccedēdi ageret̄:
qd̄ ius ꝑ leges hūanas limitat̄: ⁊ dat̄: vocāt̄ ille ꝯcubine q̄rū
filꝭs ex iure cōpetit ſucceſſio. Q2 ſicut in eis nō interciderūt
ſolēnitates viris ꝑ q̄s vocat̄ aliq̄ vxoꝛ: ita pꝛoles ex eis nate
nō hn̄t ius ſuccedēdi qd̄ ex hūana lege natis ex vō mr̄imōio
ſm legis cerimonias ꝯcedit̄. ¶ Et ſic nō oʒ excuſare abꝛahā
de ꝯcubinis: q2 nō fuerūt ꝯcubine: ſʒ vē vxoꝛes: accipiēdo vt
nos accipim' ꝯcubinā. ¶ Jdē dōm de Jacob: q dr̄ hūiſſe cō H
cubinā gen̄. 35. ſ. abꝭt ruben: ⁊ doꝛmiuit cum bala ꝯcubina
pr̄is ſui. ſ. iacob. Jſta. n. vere fuit vxoꝛ: q2 gen̄. 30. dr̄ dedit Ra
chel illi balā in ꝯiugiū. i. in ꝯiugē: ⁊ tn̄ ſcriptura vocauit eam
cōiugē ⁊ cōcubinā. Cōiugē qdē a pn̄°: vt non putaret̄ fuiſſe
foꝛnicatio: poſtea aūt gen̄. 35. vocat̄ ꝯcubina ad excuſanduʒ
vel minuēdū infamiā. Nā infamia erat Jacob ꝙ fili' ſuus co
gnoſceret vxoꝛē eius: ⁊ tn̄ minoꝛ infamia erat ſi eſſʒ illa vxoꝛ
minus p̄ncipalis ꝙ̃ ſi eſſʒ p̄cipua. ſ. ducta ſʒ ſolēnitatē legis.
Jō ibi vbi de foꝛnicatiōe bale cū ruben agit̄: vocauit illā ſcri- I
ptura cōcubinā. ¶ Et iſte modus loquēdi de vxoꝛe: ⁊ de cō
cubina eſt in ſacra ſcrip. multū frequētatus. Sic. n. iudicum
19. dr̄ ꝙ leuita accepit vxoꝛē de bethleē iuda: ⁊ eadē vocatur
ibi ſepe vxoꝛ ⁊ ſepe cōcubina. ſ. q2 nō erat accepta ſʒ legales
ſolēnitates. ¶ Et iſtud in iacob fuit q̄ʒtū ad balā ⁊ zelphaʒ
q2 erāt ancille vxoꝝ ſuaꝝ: ⁊ nō accepit eas niſi ad p̄ces vxo
ruʒ. gen̄. 30. Jō accepit eas indotatas: ⁊ ſine aliq̄ legali ſolēni
tate. Un̄ vocant̄ ꝯcubine. ſ. ſine ſolēnitate ducte: lʒ eēnt vē cō
iuges ex affectu: ⁊ ita eas ſcriptura noiat. Nos q̄ꝙ̃ illas nō
cōcubinas ſʒ vxoꝛes dicim': ſic dicit Ambꝛo. li. de p̄riarchis.
Obꝭciunt̄ Jacob q̄ttuoꝛ vxoꝛes: qd̄ qn̄ mos erat crimen nō
erat: ⁊ hr̄. 32. q. 4. c. obꝭciūt̄. ¶ Sʒ obꝭciet̄ ꝙ filꝭ iſtaꝝ dua-
rum vxoꝝ iacob q̄ nō erāt legal'r ducte, ſucceſſerūt in bonis
pr̄nis eq̄l'r: q2 facte ſunt eis ſoꝛtes terre cuilʒ tribui vna ſoꝛs K
Joſue. 18. ⁊ 19. et tn̄ filꝭ vxoꝝ nō ductaꝝ legal'r nō ſuccedūt: Rn̄det ob-
ſicut dcm̄ eſt de filꝭs agar ⁊ cethure. ¶ Dōʒ ꝙ iſtud ē verū iectioni.
ſm leges hūanas: ſec' aūt ſʒ dei volūtatē. Succeſſio tn̄ iſta:

⁊ diuiſio ſortiū fuit ſꝫ dei diſpōnē: q: ipſe iuſſit qb⁹ terra di-
uidereẜ ⁊ q̄l'r: ⁊ p q̄s Nume.26.⁊.34.⁊ Joſue.14. ¶ De h̃
aug.ſup ioā.⁊ hr.32.q.4.recurrat aius: dicit fcm̄ eē ad miſte
riū vt ſigneẜ.xp̄ꝫ hīe bonos filios: ⁊ ſucceſſores: aliqñ natos
de libera.i.iſtructos: ⁊ baptizatos p bonos: aliqñ per ancillā
i.per hēticos: cū dr̄. Nō illis obfuerūt natales ancillaꝝ: ſed p̄
ualuit ſemē p̄rnū. Sic qcunqꝫ per malos baptizanẜ tanqꝫ de
ancillis vn̄r nati. Sed q: tn̄ ex ſemine v̄bi dei naſcunẜ: qȯ ſi-
L gnaẜ in iacob: fil' h̄rditatē cū filijs poſſidebūt. ¶ Al'r pōt di-
ci ꝙ illud eſt veꝝ de ſucceſſione in bonis p̄rnis q̄ ſunt prop̄e
p̄rna. Sec⁹ aūt eſt hic: q: terra q̄ diuiſa eſt filijs iacob nō erat
ipſius q: nō acqſiuit eā: nec tp̄e ſuo acqſita eſt: ſꝫ de⁹ illā de-
dit eis. Vñ magis recipiebāt eā a dȯ q̄ꝫ ſuccedēnt p̄ri ſuo i iu
re eius. Jō debebat iſta diuiſio fieri nō ſic in bonis in qb⁹ fi-
lij ſuccedūt p̄ri: ſꝫ ſic diſponēt ille q terrā eis dabat: ⁊ ille ſec
eā diuidi eq̄l'r iter eos: nō ꝯſiderata diſparitate nataliū. Nu-
me.26. ¶ De filijs abrahe ſecus erat: q: ſuccedebāt in bonis
ei⁹ q̄ ip̄e poſſederat: ⁊ acqſierat. Jō yſaac q ſolus erat natus
de m̄rimonio legal'r ꝯ̄cto ſucceſſit in oīb⁹: alijs aūt filijs ȯdit
abrahā munera. Gen̄.25. ¶ Ad h̃ ēt adiuuabat dina diſpō:
M q: ſic ſarra dixerat: ejce ancillā: ⁊ filiū eius nō.n.erit h̄rs fili
us ācille cū filio meo yſaac: ita de⁹ ꝯfirmauit iubēs ejci ancil
lam ⁊ filiū: dicēs: in yſaac vocabiẜ tibi ſemē. Et q: progenies
abrahe erat tota noianda p yſaac: iuſtū erat ꝙ yſaac ſuccede
ret ⁊ nō alij. Etiā ſi nō h̄ret aliȯ ius ſuccedēdi niſi iſtā dinaꝫ
diſpōeꝫ. Quia ēt ſi fuiſſet yſaac fili⁹ ancille: ⁊ yſmael filius li
bere: ex dei diſpōne potuiſſet p̄uari ſucceſſiōe yſmael: ⁊ ſuc-
cedere yſaac. Nā ſic fcm̄ eſt in filijs iacob q: leui erat fili⁹ lie.
Gen̄.29. q̄ erat vxor p̄ncipal': ⁊ legal'r ducta.e.c.⁊ p̄uatuſ eſt
ſucceſſōe q: leuite nullā hūerūt poſſeſſioneꝫ inter iſraelitas.
Num̄.18.⁊ Deu.14. ¶ Filij aūt ancillaꝝ.ſ.bale: ⁊ zelphe que
nō erāt vxores legal'r ducte hūerūt h̄diditatē: q: date fuerunt
eis ſortes: ⁊ h̃ q: dina diſpōne fcm̄ eſt. ¶ Ad illȯ qȯ obijciẜ
N de dȯ dicēdū ꝙ nō hūit ꝯcubinas ꝓp̄e dictas ſic nos accipi
mus: ſed hūit vxores: ille tn̄ vocanẜ ꝯcubine: q: nō erāt lega
liẜ ducte: ita vt eēnt regine: ſꝫ erāt minoris ſtat⁹: affectu tam̄
ꝯiugali accipiebanẜ. ¶ Q̄ȯ pꝫ q: .2. Reg.20. dr̄ de decē ꝯcu-
binis dȯ q̄s cog̃uerat abſalon: ꝙ fecit eas manē dȯ in vidui
tate. Et tn̄ nō dicerenẜ vidue ſi maritum h̄ent: q: vidua dici
tur cui⁹ marit⁹ mortuus eſt poſt copulā carnalē: vt ait Hier.
ad fabiolā: ⁊ hētur.34.di.c.vidua.ſ. Vidua eſt: cui⁹ maritus
mortuus eſt: ⁊.e.di.§. Vidua vero itelligēda eſt q̄ iteruenien-
te morte a viro ſuo diuiſa eſt: ſi aūt ꝯcubina relinquaẜ nō dr̄
manē vidua. ¶ Ergo iſte ꝯcubine dȯ nō erāt ꝓp̄e ꝯcubine
ſꝫ vxores: lꝫ ꝯcubine vocenẜ pp cām dictā: iō nō opꝫ excuſari
dȯ de eis. An v̄o poſſet dici fcm̄ p diſpēſationē ita ꝙ eēnt ve-
re ꝯcubine. Aliq volūt ſꝫ nō eſt oīo firmū: de q̄ dcm̄ eſt.2. Re.
v. ¶ Ad.3ᵐ. dōm ꝙ ancilla ſi accipiaẜ in vxorē efficiẜ libera
O cū a dño ſuo accipiẜ. Et tn̄ ancille aſſūpte ab abrahaꝫ: ⁊ Ja-
cob in vxores nō efficiebanẜ libere. Eo ꝙ apud antiq̄s erant
duo modi h̄ndi vxoreꝫ.ſ.legal'r: ⁊ ſine cerimonijs legis. Jſto
ſ̄o mō poterat ancilla accipi a dño in vxorē: ⁊ ꝙ manēt ācil-
la: ita erat de agar. Licꝫ ſi vellem⁹ dicē ꝙ per h̃ libe efficieban
tur poſſet aliq̄l'r tollerari: ⁊ tn̄ veꝝ eſt ꝙ nō efficiebanẜ libe.
Nā poſtq̄ꝫ agar accepta fuerat ab abrahā in vxore: ⁊ ꝯcepe
rat: ⁊ ꝯq̄rereẜ ſarra dicēſ dedi ancillā meā in ſinu tuo: que vi
dēs ꝙ ꝯcepit deſpectui me hꝫ: dixit abrahā. Ecce ancilla tua
in manu tua eſt. Utere ea vt libet. Gen̄.16. ¶ Et ēt angelus
dñi vocauit eā tūc ancillā qñ appuit ei dicens. Agar ancilla
ſarray vñ venis. Et ēt ipſa ſe ancillā ꝯfeſſa eſt poſt m̄rimoni-
P um dicēs a facie ſarray dñe mee ego fugio.e.c. ¶ Dōm tn̄ ꝙ
cū ancilla poterat eē m̄rimoniū. Nā duplex act⁹ eſt in matri-
monio. Unus eſt copula carnal' ad gn̄ationem ordinata ma
nēs ad ſemp vel lōgo tp̄e: ali⁹ eſt q̄dā ſocietas vite ſ̄m quaꝫ
vir: ⁊ vxor ꝯferūt ſil' ad educationē ꝓlis. ¶ Primū pōt eſſe
iter ancillam: ⁊ dñm q̄ꝫ diu ancilla eſt: ſ̄us nō pōt eē: q: ſo-
cietas dicit q̄ꝫdā eq̄litatē: q̄ nō eſt iter dñm ⁊ ancillā. Q: ta-
mē actus ꝑcipuus m̄rimonij pōt eē iter dñm ⁊ ancillā pote-
rit iter eos eē m̄rimoniū. Et ita fuit iter abrahā: ⁊ agar. Ali-
as nō lꝫ alicui ancillā cog̃ſcē ēt itētiōe h̄ndi filios ſi eā in vxo
rem nō accipit. vt ait Ambro. in q̄dā ſ̄mone: ⁊ hētur.32.q.4.
c.dicat aliqs. ¶ Et aſſignat cām pcti ambro.ſ. q: poterat ac-
cipi ancilla in vxorē ⁊ naſcerenẜ ide filij: ſicut ſi eēt ꝯcubina
dicens. Mulier tua ſi talib⁹ morib⁹ ꝑdita eſt vt mereaẜ con-
ſortiū: mereaẜ ⁊ nomē vxoriſ: ꝑſta ꝯcubine tue libertatē ⁊ no

men vxoris: ne tu adulter potius ſis q̄ꝫ marit⁹. ¶ Ad.4. dō
ꝙ agar q̄ erat vxor abrahe nō poterat ejci ex eo ꝙ erat vxor
q: licebat ei petere debitū ſp q̄ꝫ diu manēt vxor. Diſpēſatiōe
tn̄ dei fcm̄ eſt. Nā ip̄e iuſſit ejci illā: q: al's nolebat ejcē illam
abrahā. Etiā ꝯq̄rēte ſarra: q̄uſqꝫ de⁹ dixit. Nō tibi duꝝ videa
tur ſup puero: ⁊ ancilla tua. Oīa q̄ dixerit tibi ſarra: audi vo-
cem ei⁹. ¶ Al'r pt dici ꝙ poterat abrahā ejcē agar ēt ſi eēt li
bera: ⁊ h̃ p libellū repudij: cui⁹ vſus erat apud gētes vt oſtē Q
deẜ.j.xix: Et tn̄ nō ejecit eā niſi pp mādatū dei. Et h̃ erat ad
ſignificādū miſteriū: qȯ apl's ad Gala.4. explicat: q: ēt fili⁹ il
le heres nō fuit: ad Ro.ix. ¶ Aliqñ tn̄ filij ancillaꝝ retinen
tur ſic filij iacob ex ancillis ⁊ liberis nati eq̄les fuerāt vt ſu-
pra dictū eſt. Et h̃ q: dicit augu. ſup Joā. ⁊ hētur.xxxij.q.4.
c. Recurrat aius: ꝙ xp̄o naſcunẜ filij in baptiſ°. ⁊ h̄rdes taꝫ
p bonos miniſtros q̄s libere ſignificāt: q̄ꝫ p malos q per an-
cillas ſignificanẜ. Jſta eni ſunt miſteria alegorica. Et tn̄ cau
ſa l'ralis fuit mandatū dei: ſiue fuerit datū pp aliqȯ miſteriuꝫ
futuroꝝ: ſiue nō. ¶ Ad.v. dōm ꝙ nulli lꝫ h̄re ꝯcubinā: cum R
oīs fornicatio ſit vetita: accipiẜ tn̄ ꝯcubina in allegato.c.ſi qſ
⁊.c. xp̄iano: p muliere nō ſolēniter ducta cū qua tn̄ mutuus
ꝯſenſus iteruenit vt dicit ibi glo. ⁊ pꝫ.e.di.§. ꝯcubina.ſ. Con
iugali affectu hētur: ⁊ hāc ꝯiugē facit affect⁹ ꝯcubinaꝫ vero
lex noiat: vt.s̄. expoſitū eſt. ¶ Al'r āt h̄re ꝯcubinā cū q̄ nō ſit S
ꝯſenſus ꝯiugalis nulli lꝫ: vt ait ambro.li. de p̄riarchis. Quic-
qd in eā q̄ nō ſit legitima vxor cōmiſſuꝫ fuerit: adulterij dā-
natur crimine. Nulli lꝫ ſcire mulierē p̄ter vxorē.i. cog̃ſcē ali-
quā mulierē p̄ter vxorē. Et hētur.32.q.4.c. nemo ſibi. Vñ di
cit ambro.li.e. ꝙ ſi qs licite vult accedē ad ꝯcubinā accipiat
eaꝫ in vxorē.ſ. ꝑſta ꝯcubine tue nomē vxoris.32.q.4.c. Dicat
aliqs. ¶ Accipiēdo ergo ꝯcubinā vt nos accipim⁹: nulli ho
mini licet h̄re ꝯcubinā: etiā ſi leges humane iſtud vicium nō
puniāt: q: punit illud lex diuina. Unde dicit ambro. ibidem.
Nemo ſibi blādiaẜ de legib⁹ hoium. Nō licet viro qȯ mulie-
ri nō licet. Eadē a viro q̄ ab vxore debeẜ caſtimonia.i. Tan-
tam caſtitatē teneẜ ſeruare vir ſicut vxor. Et lꝫ lex hūana nō
puniat fornicationē nemo dꝫ ſibi de illa blandiri.i. putare ex
hoc ſe apud deum excuſabilem fauendo ſibiipſi: quia nō ex
cuſabitur. De hijs ſanctus Tho. iiij. ſenten. diſtin. xxxiij. que
ſtione.j. articu.iiij. ſub arti. tertio.

¶ An fornicatio facta cū meretrice ſit pctm̄. Q̄ȯ. CXCIII.

Queritur circa ſcd̄m modū fornicatiōis ſimplicis Opinio
q̄ fit cū meretrice: an ſit ſemp peccatuꝫ. ꝗrundā
¶ Aliq dicūt ꝙ nō q: iudas qui fuit vnus de duodecim pa pᵃ rō.
triarchis putās thamar eē meretricē cognouit illā. Geneſis. 2.rō.
xxxviij. ergo nō eſt ¶ Jtē lex humana catholicoꝝ p̄ncipū p
mittit meretrices: ⁊ tn̄ ſi malū eēt nō pmitteret: ſicut nō per-
mittit furta nec adulteria: ergo fornicatio q̄ cū meretrice eſt
pctm̄ nō eſt. ¶ Confirmaẜ hoc q: btūs Petrus dixit ſuffi-
cit tp̄s p̄teritū ad voluntatē gētiū ꝯſumandā qui ambulaue
runt in luxurijs ſuis: pᵃ pe.iiij. Et ſic lꝫ ſ̄m gētiles videreẜ lu
xuria aliq̄ eē licita: nūc iam nō eſt licita: nec dꝫ putare aliqs
ſibi licere. Et ſic legiſlatores catholici nō debent pmittē lu-
xuriā qñ fuerit mala ſicut pmittebāt legiſlatores gētiles. Et
tamē xp̄iani legiſlatores permittunt meretrices: ergo nō eſt
illicita fornicatio cum eis. ¶ Jtem oē peccatum mortale ex 3.rō.
cludit a regno dei: ſiue vita eterna. Et tn̄ meretricatus nō ex
cludit quia infra.xxj. dixit Chriſtus meretrices ⁊ publicani
p̄cedēt vos in regnū dei: ergo meretricium non eſt illicitum.
¶ Jtē pꝫ q: deutero.23. dicit glo. ꝙ ꝓhibeẜ acceſſus ad illaſ 4.rō.
quaꝝ venialis eſt turpitudo. g̊ nō eſt pctm̄ mortale: ſꝫ venia
T le cū meretrice. ¶ Dōm ꝙ cognoſcere meretriceꝫ fornicatio
eſt. Oīs aūt fornicatio pctm̄ mortale eſt. Unde ſcriptura ſepe
vetat hoc. Sic dr̄ deuterono.23. Nō erit meretrix de filiabuſ De coi-
iſrael: nec ſcortator de filijs iſrael. Non tn̄ prohibereẜ ibi niſi tu ai me
eſſet pctm̄ mortale: cū etiaꝫ aliq̄ que al's eſſent pctā mortalia retricib'
pmittanẜ in lege: vt dare ad vſurā: ⁊ vindictā expetere: hoc pᵃ rō
etiā deteſtaẜ lex noui teſti. pᵃ corin.6. Neſcitis qm̄ corpa vr̄a
mēbra ſunt xp̄i. Tollens ergo mēbra xp̄i facies mēbra mere
tricis? Abſit. Non tn̄ diceret abſit niſi eſſet aliqd deteſtabile: 2.rō.
ergo meretricē tangere pctm̄ eſt. ¶ Jtem pꝫ q: extra de ſpō-
ſa.c. Jnter opa: dr̄ eſſe opus pietatis reuocare errantē ab er-
rore. Et ob hoc eſſe meritū ei qui meretricē acceperit in vxo-
rem vt libereẜ ab errore. ergo pctm̄ eſt in ſtatu illo maneẜ
¶ Jtem non ꝓhibereẽẜ ſuſcipi oblationes a meretrice ſi illa 3.rō.
eēt in bono ſtatu. Et tn̄ prohibenẜ deuẜ.23. non offeres mer

cedē ꝓſtibuli in domū dei tui qm̄ abhominatio eſt: ḡ pctm̄ ē. Quia deus nihil abhoīaṫ niſi pctm̄: qꝛ oīa alia ab eo creata ſunt. ¶ Itē aug. dicit in q̄ōnibꝰ deute. ꝛ hētur.32.q.4.c.me-
4.rō. retrices. Meretrices eē: ꝛ ad meretrices accedē ꝓhibet dn̄s Et ibidē dicit ꝙ oīs illicitus cōcubitꝰ: ꝛ mēbroꝝ illoꝝ non legitimus vſus: ꝓhibitꝰ dꝫ intelligi. Iō accedere ad meretricem nō ſolū eſt pctm̄ ſꝫ eſt magnū: vt dicit Hiero. ꝛ hētur.32.q.4.c. In eo fornicator. ſ. fornicator eſt maioris criminis qa tollit mēbrū xp̄i: ꝛ facit mēbra meretricis.
B Eſt ergo meretriciū pctm̄ ſicut ꝛ ceteri modi ſimplicis fornicatiōis.
an eēnt meretrices i veteri teſt. ¶ Aliq dicūt ꝙ meretriciū erat pctm̄ ſm legē moyſi: ꝛ nō ꝯcubinatꝰ nec fornicatio aliqua ſimplex: qꝛ deute.xxiij. ꝓhibeṫ. ¶ Dōꝫ ꝙ oīs ꝯcubitꝰ ꝑter mr̄imoniale erat pctm̄: etiā in veteri teſtō nā ibi erat p̄ceptū: nō mechaberis. Exo.xx. Per qd̄ dicit augu. ꝓhibitū eē oēm vſuꝫ illegitimū mēbroꝝ genitaliū: ꝛ oēm cōcubitū illicitū in li. de q̄ōnibꝰ deute. ꝛ hētur.xxxij.q.iiij.ca. Meretrices. Et tn̄ illa p̄cepta decalogi erāt data iudeis: ḡ tenebaṫ iudei abſtinere ab oī fornicatiōe. ¶ Qd̄ aūt dī meretriciū expreſſius ꝓhibitū q̄ alij modi ſimplicis fornicatiōis: q̄cq̄ aliq nō itelligūt de meretrice: ſꝫ de ꝯctu mr̄imonij ꝯ legem: vt ꝙ aliq iudea accipet aliquē gentilē in virū: vel aliqs iudeus accipet mulierē gētilē manētē in gētilitate. Et ita accipit littera caldaica: ꝛ vocat meretricē iudeā que ꝯhebat cū gentili: ꝛ ſcortatorē vocat iudeū accipiētē vxorē manētē i gētilitate: qꝛ talis ꝯctus nō eſt licitus: ſed eſt fornicatio. ¶ Alij exponūt de coitu ſodomitico: ꝛ vocāt meretricē eā q̄ ſe exponit ad illā paſſionē: ꝛ ſcortatorē vocāt eū qui agit ſodomitice vel vt volūt alij: ſcortator eſt qui exponit aliqs publice paſſuros talē libidinē: ꝛ iſta erāt vitia grauiſſima. ¶ Sed iſtō nō ꝯuenit qꝛ dī ibi nō erit meretrix de filiabꝰ iſrael: nec ſcortator de filijs iſrael. Deute.xxiij. ergo neceſſe eſt intellī de femina.
C ¶ Dōm ḡ ꝙ intellr̄ de meretricio: qꝛ deꝰ vetuit meretrices eſſe iter iſraelitas de ꝓgenie ipſoꝝ: nō qdē pn̄r inq̄tum erat pctm̄ fornicatiōis: ſꝫ inq̄tuꝫ erat qdā indignitas vel turpitudo ppl'i. ¶ Nā deus poſuit ibi multa q̄ ꝑtinebāt ad ppl'i excellētiā: ꝛ puritatē vetās mr̄imoīū cū qbuſdā gētibꝰ: etiā cuꝫ illis qui erāt igbiles oīno: cū dī. Nō ingredieṫ manzer eccleſiaꝫ dn̄i vſq ad decimā ḡnationē. i. nō accipiet vxorē de filiabus iſrael qui iſraelite vocanṫ eccl'ia dn̄i. i. multitudo aggregata ꝑtinēs ſpālr̄ ad deū. ¶ Ita etiā dī de eunucho ꝛ de illo qui hꝫ amputatos vel attritos teſticulos. e.c. Sed manim eſt ꝙ iſta nō ꝑtinēt niſi ad q̄ndā puritatē: ꝛ excellentiā ppl'i ſm carnē: qꝛ iſta deꝰ voluit multū cuſtodire iter iudeos. Unde d̄ ſūmo ſacerdote dixit ꝙ virginē duceret vxorē: nō viduā nec repudiatā: ſꝫ puellā. Et ſeqtur nō cōmiſceat ſtirpem ḡnis ſui vulgo gētis ſue. Leui.xxj. Iſtud tn̄ nō ꝑtinet niſi ad carnaleꝫ
D nobilitatē. ¶ Et qꝛ eē meretrices eſt magna turpitudo cū ſe oībꝰ venales exponāt. ad nobilitatē illius gētis ſm carnē ꝑtinebant ꝙ non eſſent meretrices de genere ipſorum. Ideo deus non vetuit abſolute meretrices: ſed dixit ꝙ non eſſent meretrices de filiabus iſrael. id eſt nulla iudea de genere eēt publica meretrix. ¶ De conuerſis autem ad iudaiſmum de gētilitate nō vetabaṫ ibi eē meretrices: ſꝫ in hoc deus nō approbaret meretriciū tanq̄ eēt licitū: ſꝫ nō ꝓhibebat illō quātum ad ꝯuerſos de gētilitate: qꝛ in illis deꝰ nō attēdebat nobilitatē ḡnis ſm carnē: ſic in iudeis ex ḡne. Et ſic meretrici-
E um nō erat ibi vetitū tanq̄ pctm̄: ſꝫ tanq̄ igbilitas: ſꝫ in q̄ntuꝫ pctm̄ erat vetitū per legē decalogi. ſ. nō mechaberis per quā oīs illicitus coitꝰ ꝓhibeṫ. ¶ Nō eſt aūt itelligēdū ꝙ deꝰ vellet iudeis ſimplr̄ ꝓhibē meretriciū: qꝛ tunc ſeqrenṫ multa ſcādala in mr̄imonijs: ꝛ ſuſpectiōes: ſicut dicit aug. Tolle meretrices de ciuitate: ꝛ oīa libidinibꝰ ꝯturbabis. Iudei tn̄ erāt minus pfecti q̄ nūc xp̄iani: cū multa eis ꝑmitterēturq̄ nūc lex hūana nō ꝑmittit: ḡ nō eſt itelligēdū ſimplr̄ vetitū fuiſſe meretriciū: ſꝫ mō p̄dicto. Et erat q̄ſi ſuaſio qdā ad excellētiaꝫ ppl'i ꝯſeruādā ſꝫ carnē. ¶ Nō appoſuit aūt deꝰ penā aliquā in hac lege. Iō aliq meretrices erāt in iſrael: ſꝫ eēt vetituꝫ: ꝛ deus ꝓſupponebat ꝙ aliq future erant. Naꝫ Leui.xxj. dī de ſacerdotibꝰ minoribꝰ. Scortū ꝛ vile ꝓſtibulū nō ducet vxorem: nec eā q̄ repudiata eſt a marito. Etiā dī de ſummo ſacerdote. Uirginē ducet vxorē: viduā ꝛ repudiatā: ꝛ ſordidā atq̄ meretricē nō accipiet. Ergo ꝓſupponit deꝰ ꝙ meretrices future erāt in pplō: qꝛ al's fruſtra dicēt ꝙ non acciperenṫ in vxores ḡ nō erat vetitū meretriciū ſimplr̄ ſꝫ ſolū quātū ad filias iſraelitaꝝ. Secꝰ de filiabꝰ ꝯuerſoꝝ. Et etiā in illis qbus erat ꝓhibitū nō apponebaṫ pena: iō ꝯtingeret interduꝫ fieri tranſgreſſionē legis. ¶ Iudei aūt nō ꝓhibebanṫ accedē ad meretrices: ſꝫ filie eoꝝ ꝓhibebanṫ eſſe meretrices. Rō eſt qa iſtud fiebat pp ppl'i nobilitatē ſm carnē. Eſſe aūt meretriceꝫ eſt magna turpitudo ꝛ igbilitas: cogſcere aūt illā nō eſt igbilitas ſm extimationē hoim ſꝫ malū ſit. Et qꝛ deus ſolū intēdebat ibi deducē iſraelitas ad tenēdū iſtā nobilitatē carnis vetuit meretrices de ḡne ipſoꝝ ꝛ nō vetuit eis accedere ad meretrices. Uñ nō dixit ibi ꝙ nemo accederet ad meretricem: ſꝫ ꝙ non eēt aliqs ſcortator de filijs iſrael. ¶ Dr̄ ſcortator qui ſcortum. i. meretricē cuſtodit: ꝛ defendit: ꝛ ab ea mercedeꝫ accipit. F Nam iſtud dicit magnā turpitudinē. Ideo vetituꝫ erat iſraelitis: ſed non conuerſis de gentilitate ad iudaiſmum cū lex dicat non erit ſcortator de filijs iſrael: ergo iſta lex nulluꝫ alium obligat. Accedenti tn̄ ad meretriceꝫ ſiue iſraelite ſiue ꝯuerſo de gētilitate pena nō iponebaṫ. Patēt ēt p̄dicta: qꝛ leui.19. dī: ne ꝓſtituas filiā tuā ꝛ ꝯtamineṫ terra: ꝛ ipleaṫ piaculo. i. iniqtate vel imūditia. Et loqtur ad ſolos iſraelitas. ¶ Sed obijcieṫ ꝙ finees occidit ȝabri Iudeū coeūtē cū ſcorto madiāitide: ꝛ deus laudauit eū qꝛ illū occiderat. Et ibi occiſi fuerūt vſq ad viginti q̄ttuor millia illoꝝ q̄ acceſſerāt ad meretrices. Nu.25. ¶ Dōm ꝙ illi nō fuerūt occiſi ſolū qꝛ co- G Rūdeṫ obiectiōi. pª cā.
ḡuerūt meretrices ſꝫ pn̄r: qꝛ coluerūt ydola. Nā meretrices ad nihil aliō venerāt niſi vt ſeducerēt iſr'litas ꝑſuadēdo eis ſacrificare. Nu.25. ſ. fornicatꝰ eſt ppl's cū filiabꝰ moab q̄ vocauerūt eos ad ſacrificia ſua. Et illi comederūt ꝛ adorauerunt deos eaꝝ. Et pp adoratiōeꝫ deꝰ valde iraſcebaṫ. ¶ Alia cā H
2.cā erat qꝛ iſte mulieres erāt gētiles manebāt adhuc i gētilitate et nō licebat alicui iudeo accipē ad cogſcēdū aliquā talē: ſed optebat ꝙ ꝑus ꝯuertereṫ ad iudaiſmū. ¶ Uñ qñ in bello capiebaṫ aliq mr̄es gētiles a iudeis: ñ licebat eis cogſcē aliq̄ illaꝝ. Sꝫ ſi ꝯcupiſcerēt aliquā pp pl'chritudinē: debant tenē eā duobꝰ mēſibꝰ: ꝛ facti qbuſdā cerimonijs erat tūc licitū illaꝫ cogſcē. Deu.21. Iō fuit h̄ plus q̄ meretriciuꝫ pp qd̄ occiſi fuerūt iſti iudei. Si āt fuiſſet ſimplex meretriciū nō licuiſſet finees occidē ȝābri nec ſcortū madianitidē. ¶ Ex p̄dicti apparet ꝙ ad meretricē accedē pctm̄ mortale ē: ꝛ ſp fuit: qꝛ ē ꝯ I
legē nāe: cū ſit fornicatio ſimplex. Iō ēt ipis iudeis fuit ſp illicita. Nō tn̄ vetebaṫ ꝑ illō: qd̄ hētur Deu.23. ſꝫ ꝑ p̄ceptū decalogi. ſ. nō mechaberiſ. ¶ Cōſiderāduꝫ ꝙ lꝫ meretrix accipiaṫ ꝓ illa q̄ ſe exponit ad fornicādū ꝓ mercede ꝛ ēt ꝙ publice ſe exponit vt dīc aug: ꝛ hēṫ.32.q.4.c. Meretrices. ſ. Ad meretrices accedē ꝓhibꝫ dn̄s: qrū publice venalis ē turpitudo: ꝛ Hie. ad fabiolā dicit. Meretrix eſt q̄ mltoꝝ libidini pꝫ: ꝛ habeṫ.34. di.c. Uidua. Tn̄ meretrix iterdū accipiṫ ꝓ q̄cūq̄ mliere q̄ ēt occl'te plres q̄ vnū ad coitū recipit: ſiue mercedē inde petat ſiue nō. ¶ Nā ēt mlieres q̄ nihil recipiunt ſꝫ potiꝰ aliqd dāt amatoribꝰ meretrices vocanṫ ſic dr̄ i vita btē lucie ſ. Primom tuū cū corruptoribꝰ expēdiſti: ꝛ nūc q̄ſi meretrix loq̄ris. ¶ Iſto mō accipimꝰ meretricē qñ diſtinguimꝰ ſimpliceꝫ fornicationē in tres ꝑtes. ſ. in vſu meretriciū: ꝛ viduaꝝ: ꝛ ꝯcubinaꝝ. Sic dr̄.36.q.j.c. Lex illa. ſ. Spālr̄ itellr̄ fornicatio in vſu viduaꝝ vl' meretricij vl' ꝯcubinaꝝ. Quocunq̄ tn̄ mō accipiaṫ ꝑtinet ad fornicationē ſimplicē: ꝛ ꝓhibeṫ ꝛ eſt pctm̄ mortale ſp. ¶ Ad pm dōm ꝙ nō arguiṫ ſufficiēter: eo ꝙ pre- K Ad pm ar.
ſupponiṫ. Iudā nō peccaſſe: ꝛ tn̄ peccauit in h̄ meretricio: ꝛ ēt in alijs grauioribꝰ. ſ. i. crimine peſſimo de quo ioſeph accuſauit oēs frēs ſuos. Gen.37. ꝛ in vēditiōe ipius ioſeph. e.ca. ¶ Ad.ij. dōꝫ ꝙ lꝫ lex humana nō ꝓhibeat fornicationē: nō L Ad 2m ar.
ſeqtur ꝙ nō ſit illicita etiā nō ſeqtur ex hoc ꝙ eā approbet: ſed dr̄ eaꝫ ꝑmittere qꝛ nō ꝓhibet. Naꝫ nō expedit ꝓhibeat: imo pctm̄ eēt legiſlatori catholico per legē ꝓhibere meretrices ꝛ punire accedētes ad eas vt oñſum eſt. ē.q.cxj. Non tn̄ dr̄ ꝓpe ꝑmittere meretriciū: qꝛ nō ꝑmittit expſſe: ſed ſb diſſimulatiōe nihil de illo dōo. Si aūt expſſe ꝑmitteret: legeꝫ faciendo de eo: eſſet aliquo mō magis approbare. ¶ Aliter dicendum ꝙ ꝑmittit. i. nō punit: qꝛ non poſſet punire qn tur- M
baret totā reꝫ publicā oīa libidinibꝰ cōfundendo vt dicit augu. Et tn̄ ad legiſlatorē q̄tūcunq̄ ſit catholicus ꝑtinet ꝯſeruare pacē rei publice: ꝛ bonū ſtatū eius. Iō non debet aliqd facere per qd̄ deſtruaṫ. Qd̄ eſſet ſi meretrices ꝓhiberet: ꝛ puniret. Nō tn̄ ex hoc ſumiṫ ꝙ nō ſit peccatū: qꝛ non permittiṫ impunitū niſi ex neceſſitate: vt dictū eſt. ¶ Ideo deus ꝑ cuius legē oīa mala ꝓhibenṫ puniet hoc. Sic dicit aug. lib. de libe. arbi. Lex iſta que regendis ciuitatibus poſita eſt multa

impunita relinqt: que dei iuditio puniunꝛ. ¶ Et ꝓpter h̄ di
cebat ambro. li. de p̄riarchis: ⁊ hētur. xxxij. q. iiij. c. nemo ſcilꝫ
nemo ſibi blandiaꝛ de legibꝰ hoīum. i. lꝫ leges hoīum nõ pu-
niant ſimplicē fornicationē nõ putet aliqs ꝙ impunitus erit
apud deū. Nec de hoc blādiaꝛ ſibi. i. faueat in pctis: putās ſe
per leges hoīum excuſari. ¶ Cum aūt dixit Petrus ſufficit
tp̄s p̄teritū ad volūtatē gētiuꝫ cõſumandā qui ambulauerūt
in luxurijs ſuis: nõ innuitur ex hoc ꝙ oīno luxuria ſit ꝓhibē
da a legiſlatoribus catholicis: ſed eſt dr̄ia q2 apud gētiles nõ
ꝓhibebaꝛ fornicatio ſimplex: nec putabaꝛ cõiter eē pctm̄: licꝫ
recta rõ nālis poſſet cõuincere eē pctm̄. Apud catolicos aūt
N legiſlatores lꝫ nõ ꝓhibeaꝛ: tñ ſciꝛ eē pctm̄: ⁊ nõ ꝓhibetur ne
oīa libidinibꝰ cõturbenꝛ. ¶ Aliter põt dici ꝙ beatus petrꝰ
explicabat p̄cepta legis xp̄i ſm̄ quā oīs fornicatio eſt vetita.
Et quātū ad hoc dixit ꝙ nõ erat iaꝫ ambulandū in luxurijs
gentiū. ſ. ꝙ nulla luxuria erat licita: lꝫ gētiles putarēt aliquā
licitā. ſ. ſimplicē fornicationē. ¶ Ad. iij. dõm ꝙ coitꝰ meretri

O
Ad 3m ar. cius excludit a regno dei: q2 coire cū ea eſt fornicari. Et tamē
fornicatores: ⁊ adulteri iudicanꝛ a deo. i. cõdēnanꝛ: ad hebr.
vj. ⁊ ad Gala. v. dr̄. Manifeſta ſunt opa carnis: que ſunt for
nicatio ⁊ imūdicia ⁊c̄. Et poſtea dī. Qui talia agunt regnū
dei nõ poſſidebunt. De meretricibus aūt xp̄s dixit: ꝙ p̄cede
bant phariſeos in regnū dei. Nõ quidē manētes in meretri-
cio: ſed q2 pniam egerūt. Et ſic hñt regnū dei pꝫ. Matth. xxj.
ſ. Uenit ad vos ioā. in via iuſtitie: ⁊ non crediditis ei. Pu-
blicani aūt: ⁊ meretrices crediderūt ei vos aūt videntes nec
pniam habuiſtis vt crederetis ei: iõ dicit ibi. Amē dico vobiſ
publicani: ⁊ meretrices p̄cedēt vos in regnū dei. i. priuſ ibūt
q̃ꝫ vos: imo vos nõ ibitis niſi penitētiam agatis: ⁊ credatis.
P ¶ Aliter põt itelligi ꝙ accipiaꝛ regnū dei pro ſtatu noui te
ſtamēti. Sic dī. Matth. xxj. Auferēꝛ a vobis regnū dei: ⁊ dā
bitur gēti faciēti fructꝰ eius. i. Auferēꝛ a vobis ſtatus eccl'ie
⁊ intellectus ſacre ſcripture ⁊ dabiꝛ alteri gēti. ſ. gētilibꝰ con
uerſis ad xp̄m. ¶ Nam ibi nõ põt accipi regnū dei pro vita
eterna: q2 illa nunq̃ꝫ auferēꝛ ab aliq̊ qui illā hꝫ: ſed accipitur
ſacra ſcriptura: ab aliquo: ſicut fuit ablata a iudeis: ⁊ tranſla
ta in gētē xp̄ianoꝝ. Joā. aūt incepit diſponere ad ſtatuꝫ noui
teſti ſiue ad regnū celoꝝ. Jõ illi qui cõuertebanꝛ ad p̄dicatio
nem ioā. dicebanꝛ venire ad regnū celoꝝ. ¶ Patet clare lu-
ce. xvj. ſ. Lex ⁊ ꝓphe vſq̃ꝫ ad ioānē ex eo regnū dei euangeli
zaꝛ. i. vſq̃ꝫ ad ioā. durauit lex ⁊ ꝓphe: ⁊ ex tp̄e ioā. cepit euan
gelizari. i. p̄dicari regnū celoꝝ vel dei. i. nouū teſtm̄. Et q2 pu
blicani ⁊ meretrices crediderūt prius ioāni p̄dicāti: ⁊ cõuer
ſi ſunt q̃ꝫ phariſei: dicebanꝛ p̄cedere phariſeos ⁊ ſacerdotes
in regnū dei. ¶ Et tūc non innuiꝛ aliqd de meretricio an ſit
pctm̄ vel nõ: ſed potius inuiꝛ ꝙ ſit pctm̄. q. d. publicani ⁊ me
retrices qui ſunt publice pctõres p̄cedūt vos in ope iuſtitie:

Q
qui putatis vos eē iuſtos. ¶ Ad. iiij. dõm ꝙ coitus cū mere
Ad 4m ar. trice eſt pctm̄ mortale. Et cū dicit glo. ꝙ eſt turpitudo venia
lis: dꝫ dici ꝙ eſt corrupta lr̄a: q2 pꝫ bñ ꝙ eſt turpitudo vena-
lis. Et hoc ꝓp̄e cõpetit: q2 meretrices ſe pro mercede ꝓſtitu
unt. Sic pꝫ per aug. li. de q̃onibꝰ Exodi. ⁊. xxxij. q. 4. c. Me-
retrices: vbi dr̄ ꝙ dñs ꝓhibet accedē ad eas quorum turpi-
tudo venalis eſt. Eſſe autem venalem non peccatum minu-
it: ſed magis infamat.

¶ An cū viduis fornicari ſit pctm̄. Qõ. CXCIIII.

A
Opinio q̊rū dam. **Queritur** de tertio mõ fornicatiõis. ſ. cum viduis.
Aliq dicūt ꝙ ꝯcubitꝰ eaꝝ nõ eſt pctm̄
q2 ad Ro. vij. dī ꝙ mortuo viro mulier ſoluta eſt a lege viri:
Que ſit vi dua. g̊ iā nõ obligaꝛ ꝯtinē. ¶ Pro hoc ꝯſiderādū qd dicaꝛ vidua
⁊ vocaꝛ vidua mulier tradita viro ſi vir moriatur cõſumato
mr̄imoꝰ vt ait hiero. ad fabiolā: ⁊ hētur. xxxiiij. di. ca. Uidua
ſ. Uidua eſt cuius maritꝰ mortuus eſt. ¶ Si aūt ꝯcto matri
monio: ⁊ nõ ꝯſumato moriaꝛ vir: lꝫ illa fuerit vere vxor eiꝰ nõ
dr̄ vidua p morte eius. xxxiiij. di. §. Uidua: ⁊. c. ſeq̄nti. Jõ qui
accipiūt in vxores tales nõ ꝓhibētur ꝓmoueri: q2 non ſūt bi
gami cū accipiāt vxores v̊gines: vt dī ibidē. ¶ De viduis ꝓ-
prie dictis dõm ꝙ cū poſt mortē viroꝝ maneāt libere: ꝯcubi
tus ipaꝝ ꝑtinet ad fornicationē ſimplicē quātū eſt ex pte ip-
ſaꝝ: q2 nulli legi alligate ſunt: iõ ad Ro. vij. ⁊ p̊a: ad Cori. 7.
dr̄: ꝙ mulier mortuo viro ſoluta eſt a lege eiꝰ: ⁊ nõ vocabiꝛ
adultera ſi fuerit cū alio viro. Jõ iſtis lꝫ nubere. j. ad Thim.
v. ſ. volo viduas iuniores nubere filios ꝓcreare. Et ſic idem
eſt in vidua: qd̄ in ea q̄ nunq̃ꝫ hūit viꝝ. Et tñ virgo nõ ē: qua
re cū vtraq̃ꝫ ē ſimplex fornicatio. ¶ Sed obijcieꝛ ꝙ ſit plus
q̃ꝫ ſimplex fornicatio: q2. j. ad thim̄. v. vr̄ apl's dicē ꝙ viduis
nõ liceat nubere: ⁊ ꝙ velle nubere in eis ſit dānabile: cū ait.
Adoleſcētiores viduas deuita. Cuꝫ eñi luxuriate fuerint in
xp̄o nubere volūt hñtes dānationē: q2 p̊mā fidē irritā fecerūt
⁊ ſic deſideriū nubēdi in eis dānabile dicit apl'us. Et ſic ex-
ponit aug. ⁊ hēꝛ. xxvij. q. j. c. Nuptiaꝝ. Et tñ fornicatio ſim-
plex nõ eſt niſi iter ꝑſonas que poſſent legitime ꝯhē matri-
moniū iter ſe: vt oñſuꝫ eſt. ś. q. clxxxix. g̊ cū viduis eſt pluſ q̃ꝫ
fornicatio ſimplex. ¶ Dõm ꝙ vidue gñaliter nubē pñt ſi ni
hil aliud ipediat: q2 ſolute ſunt a lege viroꝝ. Ad ro. vij. ⁊ p̊a: B
Corin. vij. imo interdū apl'us ꝯſulit ꝙ nubant: potius q̃ꝫ ꝙ
obſeruēt caſtitatē. ſ. qñ ſunt iuuenes: ⁊ timeꝛ de eaꝝ inconti
nentia. j. ad thi. v. Uolo viduas iuniores nubere: filios ꝓcre-
are: mr̄es familias eē: nullā occaſionē dare aduerſario male-
dicti gr̄a. i. nõ dare locū volētibus maledicere: ⁊ ifamare eas
dicēdo ꝙ nõ ſeruēt caſtitatē. Nā tales facile eſt infamari cuꝫ
ſint ſuſpecte pp iuuētutē. ¶ Etiaꝫ vt nõ deꝛ occaſio aduer-
ſario. i. diabolo q eſt aduerſarius nr̄. j. Pe. v. ſ. Aduerſarius
vr̄ diabo. tanq̃ꝫ leo rugiēs circuit daꝛ ſibi occaſio per hoc ꝙ
aliqs vult ſeruare ꝯtinētiā: q2 in eo qui hꝫ ꝯiugē nõ eſt occa
ſio tēptādi: q2 hꝫ id ad qd̄ tēptari põt. Sed qñ abſtinet eſt lo
cus tēptatiõi. Sic dr̄. j. ad Corin. vij. Cõiugibꝰ abſtinētibus
ad tp̄s ab ope carnis pp orõnē ꝙ rurſus redeant in idipſum
nõ tētet eos ſathanas pp incõtinētiā ſuā. ¶ De viduis autē C
gbꝰ erat dānabile velle nubere: dõm ꝙ nõ erāt ſolū vidue: ſꝫ Ordo vi
viduitate ꝓmiſerāt ſeruare caſtitatē. Q2 erat tp̄e apl'i qdam duaruꝫ
ordo viduaꝝ ſic nūc eſt monialiū q̄ ꝓfitebanꝛ ſe obſeruatu- in eccl'ia
ras caſtitatē. Et ad hoc nõ recipiebanꝛ oēs: etiā ſi vellēt ꝓfi- p̊mitiua
teri iſtā caſtitatē: ſed eligebanꝛ per eccleſiā ille que iam non
eēnt ſuſpecte pp etatē: ⁊ etiā ꝙ vita p̄cedens eaꝝ eēt iplena
bonis operibꝰ. Et iſtis eccl'ia ꝓuidebat de victu: q2 ſpāl'r va-
cabant opibus ſanctitatꝭ: ſicut fit nūc in ſacris monialibus.
¶ Apparet hoc. j. ad Thimo. v. Q2 dī vidua eligaꝛ. Et ſic
nõ ꝑtinebat hoc ad quālibet viduā: ſed ad illā que per eccle
ſiaꝫ eligereꝛ. Et dr̄: nõ minus ſexaginta annoruꝫ. Hoc dr̄ ad
tollēdā ſuſpectionē future incõtinētie que poſſet accidē ꝓpt
etatē. Et ob hoc dr̄ adoleſcentiores viduas deuita. i. non eli
gas eas ad tenēdū iſtū ordinē. Et ſubdiꝛ cā. Cū eñi luxuria-
te fuerint in xp̄o nubere volūt. i. poſt votū de ꝯtinētia ſeruan
da luxurianꝛ aliqñ pp incõtinētiā etatis. Et tūc volūt nube-
re in xp̄o. i. volūt hēre liniam ad nubendū licite: ⁊ publice ſꝫ
legē xp̄i. Et de iſtis dr̄. Hñtes dānationē: q2 p̊mā fidē irritam
fecerunt. i. dānabiles ſunt q2 nubere volūt: ⁊ fecerūt irritam
primā fidē. i. ꝓmiſſionē quā fecerūt deo de ſeruādo caſtitatē.
¶ Et ſic appet ꝙ iſte vidue nõ manebāt ſimpl'r in ſtatu vi- P
duitatꝭ: ſꝫ trāſibāt ad ſtatū religiõis vouētes caſtitatē. Et iſtiſ
nõ licebat nubē: ſic nūc nõ lꝫ nubere monialibus. Et de iſtis
viduis hētur. xxvij. q. j. c. nuptiaꝝ: ⁊. c. ſicut bonū: ⁊ ibi ꝑ to-
tuꝫ. ¶ Alijs aūt viduis q̄ nõ vouerāt caſtitatē licebat nube
re: q2 nõ tenebanꝛ ad aliqd. Et iſte q̃ꝫ diu ſic manebāt nõ nu
bētes: q2 erāt abſolute a lege viroꝝ ſi qs cogñſceret illas erat
fornicatio ſimplex que cõmittiꝛ cū ſoluta. Sic̄ ſi nunq̃ꝫ hūiſ-
ſet viꝝ. Et tñ nõ eēt v̊go: q2 cū v̊gine nulli alligata eſt plus
q̃ꝫ fornicatio ſimplex. ſ. ſtuprū. ¶ Ad arm dõm ꝙ vidue nõ E
ſunt ſolute a lege ſimpl'r: ita ꝙ nõ teneanꝛ ad caſtitatē ſeruā Ad ar.
daꝫ: q2 obliganꝛ per legē vel nubere vel ꝯtinere: ſicut innuiꝛ
p̊a. Corin. vij. ſ. Unuſqſq̃ꝫ hēat vxorē ſuā pp fornicationeꝫ. ſ.
euitādaꝫ. Et ſubdiꝛ cā. ſ. Q2 melius eſt nubere q̃ꝫ vri. q. d. ꝙ
nõ põt aliqs euitare fornicationē ſi nõ hñs vxorem vellit ad
aliquā accedere: ſed vidua ſoluta eſt a lege viri. i. viri quē ha
buit ita ꝙ nõ vocabitur iaꝫ adultera ſi inuenta fuerit cū alio
viro: ſicut ſi inuenireꝛ viuente viro ſuo. Erit tamē fornicatio
ſimplex licet non ſit adulterium.

¶ Quis ſit grauior modus fornicationis cum vidua cõcu-
bina vel meretrice. Qõ. CXCV.

Queritur circa iſtos tres modos fornicatiõiſ ſim
plicis. ſ. cū vidua ꝯcubina: ⁊ meretrice: Opinio q̊rundā
qs eoꝝ ſit grauior. ¶ Aliq dicūt ꝙ cuꝫ meretrice. Q2 iſtum
modū vr̄ magis deteſtari apl's. j. Corin. vj. tollēs mēbra chri p̊a rõ.
ſti facies mēbra meretricis. Abſit. Dr̄ autē facere mēbra ſua
mēbra meretricis q fornicaꝛ cū meretrice vt ibi dr̄. Et ſic iſtū
modū deteſtaꝛ. ¶ Jtē q2 hiero. Dicit ꝙ in eo fornicator eſt 2a rõ.
maioris criminis q2 tollit mēbra xp̄i ⁊ facit mēbra meretricis.
Et hētur. xxxij. q. iiij. c. Jn eo fornicator: ergo quātū ad hoc ē
grauitas maxima fornicatoris. Et tñ facere mēbra xp̄i mem-

bra meretricis:eſt per coitū cū meretrice:ergo iſte coitus eſt
A grauior alijs. ¶ Dōm ꝙ ex h̄ nō appet de grauitate iſtiꝰ mo
Rñdet di ad alios. Nā in oi fornicatiōe auferunt mēbra xp̄i a xp̄o:
ad q̄ſitū ⁊ efficiunt mēbra mulieris fornicarie:qꝛ xp̄s vult mēbra no
q̄oniſ et ſtra ad oēm caſtitatē: ⁊ mūditiā ſeruādā:qꝛ fugit imūdos. Et
ad p̄mū q̄ʒ diu ꝯtinētiā ſeruamus:mēbra nr̄a ſunt mēbra xp̄i. Cū vō
argu. fornicamur auferimꝰ ab eo mēbra ſua.i.corpa nr̄a que erant
mēbra ſua per h̄ ꝙ copulamur fornicarie. ¶ Et in oi copu
la etiā fornicaria coeūtes efficiūtur vna caro.j.Cor.vj. An:ne
ſcitis qm̄ qui adheret meretrici vnū corpꝰ efficit.ſ.cū ea. Jō
nulla fornicatio eſt in q̄ nō auferant xp̄o mēbra ſua: ⁊ nō po
tius cū meretricibꝰ q̄ʒ cū alijs. ¶ Accipit āt hic meretrix ge
neralr̄ pro oi fornicaria que ſine fedē mr̄imoniali alicui co
pulat. Nā in oi coitu:efficit illō.ſ.ꝙ mēbra xp̄i efficiant mē
bra fornicarie:niſi in coitu cū vxore. Jō oʒ accipi ibi meretri
cem gn̄alr̄. ¶ Et ſiqs vellet accipe ſpālr̄ ꝓ meretrice:adhuc
nō ꝓbaret ex hoc fornicationē cū meretrice eē grauiorē alijs
qꝛ in q̄lʒ fornicatiōe auferunt mēbra xp̄i ab eo:ſʒ poſuit exē
plum in meretrice:qꝛ erat vnus modus fornicatōis:ſicut po
B tuiſſet dicē de cōcubina vel vidua. ¶ Ad.ij.dōm ꝙ iſtō ma
Ad.2.ar gis adiuuat qꝛ Hiero.dicit ꝙ fornicator in eo eſt maioris cri
gumē. minis:qꝛ tollit mēbra xp̄i. Et tn̄ ois qui cogn̄ſcit aliqn̄ per ſim
plicē fornicationē eſt fornicator: ⁊ aufert mēbra xp̄i.i.mēbra
ſua que deberēt ſeruire xp̄o in caſtitate. ¶ Eſt g̃ ſenſus ꝙ in
fornicatiōe eſt multiplex grauitas. Et tn̄ maxima eſt pp iniu
riā que fit xp̄o.ſ.qꝛ auferūtur mēbra eius que tenebant ei ſer
uire ad caſtitatē. Et in hoc iniuſtū qōdā cōmittimus ꝯ ipſuʒ:
auferēdo ei rem ſuā. Qꝛ q̄ʒto eſt excellētior ille cui iniuria ir
rogat tāto eſt iniuria maior. Jta iniuria que fit auferēdo xp̄o
mēbra ſua:valde erit magna: ⁊ nō eſt alia maior grauitas in
fornicatiōe. Qō aūt mēbra xp̄i ablata ab eo efficiant ſpāliter
mēbra meretricis vel ꝯcubine.nō eſt p̄ncipal grauitas: ſʒ in
hoc ꝙ auferunt a xp̄o. Et tn̄ illō eſt cōe oi fornicatiōi: ⁊ non
ſolū fornicatiōi:ſed ēt oi ſpēi luxurie:qꝛ in q̄libʒ auferuntur
C mēbra xp̄o. ¶ Dōm g̃ ꝙ ex h̄ nō ꝯſtat qui modus iſtorū ſit
grauior. Poſſumus tn̄ ꝯſiderare grauitatē iſtoꝝ modoꝝ per
ſe aut per accn̄s. ¶ Si ꝯſideret per accn̄s nō poterit dari re
gula:qꝛ q̄cūqʒ fornicatio q̄ʒtūcūqʒ ꝑua per aliq̄s circūſtanti
as poterit tātū aggrauari ꝙ ſit maior q̄cūqʒ alia fornicatiōe
que ēt eēt maior in ſpē. ¶ Sicut gn̄alr̄ homicidiū eſt peius
q̄ʒ furtū: ⁊ tn̄ aliqō homicidiū poterit dari qō ſit minoris cul
pe q̄ʒ aliqō furtū lʒ vtrūqʒ ſit crimē.ſ.pp magnitudineʒ furti
vel rapine. Sicut minoris culpe eſt occidē vnū homieʒ iniu
ſte q̄ʒ p̄dari oia que ſūt in vno regno:etiaʒ nullū occidēdo.
¶ Jn talibꝰ g̃ nō pōt dari regula. Sed ſi volumus cōpara
re pctā in grauitate:neċe eſt cōpare ea ſm ſpēm ſuā. Et quia
pctm̄ manet ſp in ſpecie ſua lʒ variet in magnū: ⁊ paruū per
circūſtātias:poterit ſp cōpari per ſpēm vnū pctm̄ alteri: ⁊ ma
nebit ſibi ꝙ illō pctm̄ qō ſemel eſt grauius alio ſemp ē grauiꝰ.
D ¶ Et q̄ʒtū ad hoc pōt dici ꝙ fornicatio cū ꝯcubina ſit mino
fornica ris culpe q̄ʒ cū meretrice:qꝛ in vtroqʒ eſt pctm̄ qꝛ eſt fornica
tio cū cō tio. Jllud g̃ qō hʒ magis de nā fornicatiōis:erit grauiꝰ. Jta ē
cubina in meretritio:qꝛ inueniunt ibi ea pp q̄ eſt fornicatio pctm̄ po
eſt mior: tius q̄ʒ in cōcubinatu. ¶ Fornicatio.n.gn̄alr̄ eſt pctm̄:qꝛ vt
pctm̄ q̄ʒ cōir eſt ad expiendā delectationē venereā potiꝰ q̄ʒ ad ꝓlem.
cū mere Et qꝛ coitꝰ a nā ordinat ad ꝓleʒ eſt fornicatio pctm̄. Hoc aūt
trice. inuenit magis in meretrice q̄ʒ in ꝯcubina:qꝛ ad meretricem
Cā p̄ma nemo accedit niſi pp momētaneā delectationē: ⁊ nō intēdē
do gignere:qꝛ nec eſt meretrix ad h̄ diſpoſita. Qui aūt ad cō
cubinā accedit:pōt aio gignēdi facē potius q̄ʒ delectatiōis:
qꝛ aliq hn̄t p̄cipue ꝯcubinas:vt ex eis ꝓlē ſuſcipiāt:quā ali
ter ſuſcipe nō pn̄t. Jō in hoc minor eſt ꝯcubinatꝰ meretricio:
E qꝛ magis ꝯcordat intētiōi nāe. ¶ Alia cā eſt pp educatiōeʒ:
cā.2. ⁊ iſta eſt magis gn̄alis q̄ʒ p̄cedēs eo ꝙ ois fornicatio eſt con
cubitꝰ vagus:qꝛ nō obligat manere maſculus cum femina
quā cognoſcit. Et tn̄ ad educationē ꝓlis reqrit ꝙ maſculus
⁊ femina per totā vitā vel lōgo tp̄e ſimul maneāt. ¶ Hoc āt
inuenit magis in cōcubinatu. Nā cum meretrice nemo diu
manet:nec manere intēdit:qꝛ illa mltoꝝ libidini pʒ ſed vult
ad horā expiri delectationē venereā. Et ſi aliqn̄ lōgo tp̄e ma
nere vellet cū meretrice. Jaʒ nō hr̄et eā meretricē ſʒ vt cōcu
binam. ¶ Cū cōcubina aūt manet qs lōgo tp̄e: ⁊ ſi ꝯtingat
paruo tp̄e manere:hoc eſt per accidēs:qꝛ ſtatꝰ ille ſm ſe ē ad
manēdū lōgo tp̄e:dato ꝙ naſceret ꝓles ex ꝯcubinatu: ⁊ ex
meretricio:magis obſtat educatiōi ꝓlis meretriciū q̄ʒ concu
binatus:qꝛ in meretricio maſculus: ⁊ femina nō maneret ſi
mul niſi ad horā:ꝯcubinatus aūt eſt ad lōgo tp̄e manenduʒ
Jō.minus hʒ de grauitate fornicationis. ¶ Tertia cā eſt qa F
magis accedit meretriciū ad viciū ꝯ nām q̄ʒ ꝯcubinatus. Qꝛ cā.3.
vitiū ꝯtra nām ꝓprie dr̄ qn̄ ex actu venereo nō poteſt ſeq ꝓ
les ⁊ tn̄ meretriciū magis repugnat ꝓli q̄ʒ ꝯcubinatus. Dif
ficile eſt eni meretriceʒ cōcipere que a multis cognoſcitur qꝛ
ſemina mutuo ſe ipediunt: ⁊ indiſponit locus ꝯceptiōis ſcʒ
matrix. ¶ Jn ꝯcubinatu aūt ita pōt ſequi ꝓles ſicut in ma
trimonio:qꝛ eſt vnius ad vnā. Jō minus pertinet ad vitium
ꝯtra nām q̄ʒ meretriciū. ¶ Quarta cā eſt qꝛ iter concubitus
nullus eſt licitus niſi matrimonialis ceteri ſunt illiciti: ⁊ q̄n G
to aliqs illorū magis acceſſerit ad cōditionē matrimonij erit cā.4.
minus culpabilis. Jſtud aūt fit in cōcubinatu:qꝛ ſicut i ma p̄ma.
trimonio ſeruat fides vel ſaltē eſt obligatio ad ſeruādum ita
⁊ in cōcubinatu fides ſeruat vel ſeruari pōt ex cōditiōe ſta
tus:qꝛ vnius ad vnam eſt. Jn meretricio autē nihil ſeruatur
qꝛ meretrix oibus patet. ¶ Jtē qꝛ matrimoniuʒ eſt vnius ad Scda.
vnā: ⁊ ſic cōcubinatus:meretricium aūt eſt vnius ad oēs:vt
ait Hiero. ⁊ hētur.xxxiiij.diſtin.ca.vidua. ¶ Jtē qꝛ cōcubina Tertia.
tus pōt eſſe ex quadā dilectiōe ſicut matrimoniū. Et ideo ha
bet modicū de turpitudine. Meretriciū aūt eſt ꝓpter lucrū
que eſt turpido venalis:vt dicit Aug.in q̄ōnibus Deutero.
⁊.xxxij.q.iiij.c.meretrices. Et ſic ſunt duo vicia in meretricio
ſcilʒ fornicatio: ⁊ auaritia. Unde meretrix magis eſt auara q̄ʒ
intēperata. Sic dicit Ariſto.de illo qui accedit ad aliquaʒ fe
minā ꝓpter queſtum queʒ intendit:ꝙ magis eſt iniuſtus ſi
ue auarus:ꝙ intēperatus vel incōtinens. ¶ Et hoc eſt ex
parte meretricis. Naʒ ex parte fornicantiū cū ea ſola delecta Quarta.
tio intendit: ⁊ iō illi ſoli ſunt intēperati vel incōtinentes. Jn
cōcubinatu aūt ex vtraqʒ parte eſt maior honeſtas qꝛ nō in
tendit ibi lucrum:ſed delectatio vel ꝓles:qō meretrix nō fa
cit. ¶ Jtem qꝛ ſicut matrimoniū longo tēpore manet ſic ⁊ cō Quinta
cubinatus. Et in multis alijs cōueniunt:qō non fit in mere
trice. Unde interdū cōcubinatus tātuʒ accedit ad matrimo
niuʒ:ꝙ nō differt ab eo niſi per differētiaʒ cōſenſus ⁊ obli
gationis.ſ.quia in matrimonio cōſentit vt in cōiugem. Jn cō
cubinatu autē vt in fornicariā:etiā qꝛ matrimonium obligat
ad ſemꝑ:cōcubinatus aūt poteſt quottidie diſſolui. Ex hijs g̃
cōcubinatus videt minoris culpe q̄ʒ meretriciū. Et tamē per
accidēs cōcubinatus erit deterior meretricio. ¶ Primo qa
quāto aliqō peccatū longiori tēpore durat:grauius eſt extra H
de cōſue.c.Cū tāto. Cōcubinatus tamē ad longuʒ tēpus eſt: Primo.
quia cōcubina nō accipit ad vnā horā vel ad vnum diē:etiā
ſi cōtingat imediate diſſolui. Meretriciū autē ad horā eſt:qꝛ
nemo accedit ad meretricē niſi ꝓpter momētaneā delectatio
nem experiendā:etiaʒ ſi poſtea cōtingat ex hoc ſepe ad illam
accedere:ideo ex hoc fornicatio cū meretrice minor ē. ¶ Se Scdo.
cundo qꝛ quāto aliqō vicium cōmittitur ex maiori tentatio
ne tāto minus eſt:qꝛ fit ex minori libertate. Qui aūt accedit
ad meretricē facit hoc victus cōcupiſcētia.qui autē ad cōcu
binaʒ facit ex cōſuetudine vel q̄ſi officio etiā ſi libido nō pū
gat. Et ſic qui cognoſcit meretricē eſt q̄ſi incōtinens:qui ve
ro cōcubinam q̄ſi intēperatus:qꝛ ex electiōe agit proponen
do manere in illo delectabili tanq̄ʒ in quodā bono. Et tamē
intēperatus deterior eſt incōtinente:vt patet.vij.ethicorum.
Jdeo ex hoc cōcubinatꝰ deterior videt meretricio. Et ſic ap
paret quomō ſe mutuo excedāt ⁊ excedant concubinatus: ⁊ I
meretriciū. ¶ De fornicatione cum vidua nihil dictū eſt.qa
idem eſt qō de meretricio: ⁊ concubinatu:qꝛ vidua poteſt co
gnoſci vt meretrix: ⁊ concubina. Et ſic iudicabitur ſicut de il
lis. Si aūt vidua cognoſcatur vt ſemel: ⁊ ab vno nō eſt me
retricium nec concubinatus: ⁊ tamē hʒ ſimilitudinē quātū:
ad grauitatem pcti cū cōcubinatu: ⁊ ſic poſſunt comparari
mutuo iſti modi fornicationis ſimplicis.

¶ An fornicatio ſit grauiſſimū oium pctoꝝ. Q̄ō.CXCVI.

Queritur an fornicatio ſit grauiſſimū omniū pec
catoꝝ. ¶ Dicūt quidā ꝙ ſic. Qꝛ pecca Opinio q̄o
tum tanto videtur grauius eſſe quāto ex maiori libidine fit. rundam.
Sed maxima libido eſt in fornicatione dicitur eniʒ p̄ma Co p̄a rō.
rin.vij.in glo.ꝙ ardor libidinis in luxuria eſt maximus:ergo
videt ꝙ fornicatio ſit grauiſſimū peccatū. ¶ Jtem tanto ali 2.rō.
quis peccat grauius quanto in re magis ſibi coniuncta de
linquit. Sicut grauius peccat qui percutit patrem:q̄ʒ qui ex
traneum. Et tamen qui fornicat: in corpus ſuum peccat p̄a.

302 v

Corin. vj. ⁊ corpus eſt homini cõiunctiſſimum quia eſt pars eius. Ideo erit maxima grauitas. Et inducit hoc apoſtolus ad grauitatem oſtẽdendã dicens. Omne peccatum qḋcunq̃ⱬ fecerit homo: extra corpus eſt: qui autẽ fornicat̃ in corp⁹ ſuũ peccat quaſi dicat magis peccat in hoc q̃ⱬ in alijs. ¶ Item quãto bonum illud cõtra quod peccatũ cõmittit̃ eſt mai⁹ tanto peccatũ eſt grauius. Peccatũ autẽ fornicatiõis eſt contra totũ bonum humani generis. ſcȝ cõtra generationẽ: ⁊ educationem: vt patet ex precedẽtibus: ⁊ ſunt iſta maxima bona humani generis. Eſt etiã peccatũ iſtud in iniuriaȝ chriſti. j. Corinthi. vj. ſcilȝ. Tollens mẽbra chriſti facies mẽbra meretricis. Abſit. quaſi dicat. Magna iniuria eſt chriſti. Ideo abſit hoc fieri: eſt ergo fornicatio maximũ peccatũ. ¶ Dicẽduȝ ꝙ aut querit̃ hic de fornicatiõe ꝓut eſt ſpecies luxurie ſcilicȝ de ſimplici fornicatiõe: vel de fornicatione vt genus ad oẽm coitum: vt dicit̃. xxxvj. q̄one. j. ca. lex illa. ¶ Si primo modo certũ eſt ꝙ non eſt grauiſſimũ peccatũ fornicatio: quia quelibet alia ſpecies luxurie de communiter noiatis eſt maior. ¶ Si autẽ accipiat̃ pro omni luxuria: tũc dicẽdũ ꝙ aut comparat̃ luxuria per ſe ad alia peccata: aut per accidẽs. Si ꝑ accidens cõtingit interdũ luxuriam eẽ maiorẽ alijs: ⁊ interduȝ minorem ſm differẽtiam circũſtantiaꝝ: ⁊ ideo in hoc nõ poteſt dari regula quãdo ſit maior: aut quãdo ſit minor. ¶ Si autẽ per ſe dicẽdum ꝙ luxuria nõ eſt maior alijs: quia vt ait. Gregorius peccata carnalia ſunt minoris culpe q̃ⱬ ſpiritualia. Et tamẽ luxuria eſt peccatũ carnale. Sunt tamẽ peccata carnalia maioris infamie q̃ⱬ ſpiritualia: eo ꝙ magis cognoſcitur in eis deuiatio a ratione: ⁊ enormitas facti. Sicut i delectationib⁹ licet ſint multe ꝑter delectatiões corporales: ⁊ excellentiores eis. tñ ꝓpter delectatiões corporales cõmuniter ſolas eſſe cognitas putant̃ iſte ſole delectationes. vij. ethi coꝝ. Ita circa iſta peccata ꝓpter cognita eſſe maiora putantur: ſpiritualia autẽ nõ cognoſcunt̃ cõmuniter: nec apparet quãta ſit in eis deuiatio a ratiõe: ideo nõ iudicantur eẽ communiter valde magna. ¶ Conſiderãdo tamẽ grauitatem in peccatis ſm ſe cõſiderat̃ ſm ratiõeȝ ſue ſpeciei: que accipit̃ reſpectu boni cui oppo͛ illud viciũ. Et ſicut opponit̃ vnũ vicium maiori bono q̃ⱬ alterũ: ita eſt maius. Ob hoc ergo furtũ eſt minus q̃ⱬ luxuria: ⁊ luxuria minor: q̃ⱬ homicidiũ: ⁊ homicidiũ minus q̃ⱬ idolatria. Quia furtũ eſt ꝯtra bonũ poſſeſſũ quod eſt minus hoie: luxuria autẽ eſt cõtra hominẽ q̄ꝛ interdum ſit iniuria ꝓximo per luxuriam: ſicut in adulterio: ⁊ raptu: ⁊ ſtupro. Interdũ aũt ipſi proli naſciture: ſicut in fornicatiõe per quaȝ impedit̃ educatio prolis naſciture: ⁊ in vicio cõtra naturã per quod tollit̃ generatio prolis que alias naſceretur. Et ſic ſemꝑ eſt luxuria cõtra hominẽ: ⁊ ſi nõ cõt alium: ſaltẽ cõtra ſeipſuȝ eſt. Quia omne peccatuȝ qḋ homo facit extra corpus eſt: qui aũt fornicat̃ in corpus ſuũ peccat: ꝑͣ Corin. vj. Homicidiũ aũt eſt maius q̄ꝛ eſt magis determinate cõtra hominẽ: q̄ꝛ fornicatio aliquãdo eſt cõtra homineȝ futurũ. ſ. in preiudiciũ prolis naſciture vt nõ cõueniẽter educet̃. Homicidiũ aũt ſemꝑ eſt cõtra hominẽ exiſtentẽ: ideo maius eſt: etiã q̄ꝛ lȝ vtrũq̃ⱬ ſit cõtra hoiem exiſtẽtem magis directe eſt homicidiũ cõtra bonũ hominis: q̄ꝛ aufert ei totũ eẽ: q̃ⱬ luxuria que ſolũ cauſat quãdã iniuriã. ¶ Idolatria autẽ eſt maior q̃ⱬ homicidiũ q̄ꝛ eſt directe cõtra deũ. Et ſic iſta peccata ſe habẽt per ordinẽ ex additiõe ſpeciei. Et tamẽ iterdũ furtum vel homicidiũ: aut luxuria eſt maius viciũ q̃ⱬ idolatria. Nam grauius eſt occidere multos hoies ſimul q̃ⱬ facere aliquã cerimoniã pertinẽtẽ ad idolatriaȝ ſm quã dicimur peccare in idolatria. ¶ Ideo dicẽdũ ꝙ luxuria ſm ſe non ẽ maius peccatũ oibus alijs: q̄ꝛ eſt minus q̃ⱬ ſpiritualia oia ex genere: ⁊ etiã eſt minus qbuſdã carnalib⁹. ſ. minus q̃ⱬ homicidium: ⁊ tñ per accidẽs põt eſſe grauius: vel leuius ſm varium cõcurſum circũſtãtiaꝝ. De hijs ſcũs Tho. ij. 2ᵉ. queſtiõe. cliiij. arti. iij. ¶ Sed obijciet̃ ꝙ dicit Iſido. ⁊ habetur. xxxij. q. vij. c. Non ſolũ. Inter cetera ſeptẽ vitia fornicatio maximũ ſcelus eſt. ¶ Dicendum ꝙ nõ eſt maius ſimplr̃: ſed quãtum ad hoc ꝙ per nullum vicium ita violatur tẽplum dei ſicut ꝑ iſtud. Et ita exprimit ibi Iſidorus dicens: q̄ꝛ per carnis i mũdiciã tẽplum dei violatur. In alijs autẽ non ſit hoc. Sed de hoc magis dicet̃ infra q̄one. ccxxxiij. ¶ Ad primum dicendum ꝙ libido in peccato poteſt eſſe duplex ſcilȝ vna que eſt i inclinatiõe voluntatis ad aliquid faciendũ: ⁊ alia que eſt in appetitu ſenſitiuo: ſm quã magis incitatur ⁊ vehementius tendit in aliquẽ actũ q̃ⱬ in aliuȝ. ¶ Prima libido facit ad magnitudinẽ peccati: q̄ꝛ quãto ex maiori deſiderio peccatuȝ cõmittitur: tanto maius eſt. Scḋa diminuit peccatũ: q̄ꝛ quanto ex maiori paſſione ⁊ tẽtatione quis ad peccãdũ impellatur: tanto minus peccat. ¶ Primo modo nõ eſt maior libido in luxuria q̃ⱬ in alijs: quia interdum mouemur ad alia maiori deſiderio: ⁊ ad luxuriam non ex deſiderio: ſed ex impotentia tolerandi tentationem. Sunt enim aliqui qui non mouerentur ad venerea: etiam habitis oportunitatibus ex bono quod putent eſſe in venereis. Sed quia inſurgit paſſio: ⁊ affligit nimiuȝ eos ſi non conſenſerint: vt autem non cogant̃ diu hanc afflictionẽ tollerare cõſentiunt: quos Ariſto. vocat molles. vij. ethi. c. iiij. Iſti enim ex parua libidine. i. inclinatiõe voluntatis agũt. ¶ Eſt tamẽ in fornicatiõe ſiue luxuria quecũq̃ⱬ libido magna ex parte ſenſus. Nam vehementius inclinatur homo ex natura ſenſitiua ad venerea q̃ⱬ ad aliqd aliud. ¶ Ideo dicit aug. lib. de agone chriſtiano ꝙ inter certamina chriſtianorũ duriora ſunt ꝑlia caſtitatis: vbi eſt quottidiana pugna: ſed rara victoria. Et Iſidorus dicͭ li. de ſummo bono: ꝙ magis per carnis luxuriã humanum genus ſubdit̃ diabolo q̃ⱬ per aliqd aliud ſcȝ quia vehementiaȝ huius paſſionis difficilius eſt vincere q̃ⱬ aliarũ. ¶ Ad. 2ᵐ dicendũ ꝙ quãto aliqs peccat in reȝ magis cõiunctam: peccatum eius maius eſt ſi cõtra rem illaȝ poſſit eſſe peccatũ. Naȝ interdũ nõ eſt peccatum agẽdo cõtra rem cõiunctam: ſicut ſi quis deſtruat bona ꝓximi peccat ſi autẽ aliquid qḋ ſuiipſius eſt: non oportet ꝙ ſemꝑ peccet: q̄ꝛ non eſt peccatũ directe cõtra rem cõiunctaȝ: q̄ꝛ illa non põt ſuſcipe iniuſtum: ſed ẽ peccatum cõtra ſeipſum: ita corpus quod eſt pars noſtra nõ poteſt ſuſcipere iniuriã aut malũ: ſed dicitur peccare aliquis in corpus ſuũ ideſt in ſeipſuȝ. Et ſic poſſet eſſe minus peccatuȝ quod aliqs faceret cõtra ſeipſum q̃ⱬ cõtra aliũ. ¶ Quando tamẽ dicit apoſtolus ꝙ qui fornicatur in corpus ſuum peccat: intelligit̃ ideſt corpori ſuo nocet q̄ꝛ illud inquinat: ⁊ indebite reſoluit: ⁊ turpitudinibus cõmiſcet: quod in alijs vicijs non ſit. Et ſic ſeipſuȝ torquet homo in luxuria: ⁊ infert ſibi cõtumeliã ad Ro. ꝑo. Propter qḋ tradidit illos deus in deſiderio cordis eoꝝ in imundiciã: vt contumelijs afficiant̃ corpora ſua in ſemetipſis. Et poſtea dicit̃: turpitudinẽ operantes: ⁊ mercedem quã oportuit erroris ſui in ſemetipſis recipientes. Et ſic innuit ꝙ luxuria non ſolum eſt peccatũ: ſed etiam pena quedã: ⁊ cõtumelia quã homo ſibi infert. ¶ Alij dicũt in corp⁹ ſuum peccat: ideſt ꝙ op⁹ luxurie eſt in corpore ⁊ delectatio cõſequens ex ea: ⁊ in corpore eſt. Sed hoc non ſtat: quia apoſtolus dicit ꝙ omne peccatũ qḋ homo fecerit extra corpus eſt: qui aũt fornicatur: in corp⁹ ſuũ peccat. Et tamen peccatũ gule per corpus exercet̃: ⁊ etiaȝ delectatio eius i corpore eſt. Et tamẽ dicit̃ eſſe peccatum extra corpus. Ideo debet accipi ſicut ſupra q̄ꝛ illud ſoli luxurie competit inquinara ſeipſum per illam: ⁊ indebite reſoluere: ⁊ contumeliã ſibi inferre. ¶ Quãdo tamẽ dr̃ ꝙ ex hoc ſit maximuȝ peccatum luxuria: nõ ſequit̃: q̄ꝛ per luxuriã agit hõ cõtra ſeipſuȝ i quãtum eſt corporeus per vicia aũt ſpiritualia agit cõtra ſeipſuȝ inquãtũ eſt natura rõnalis. Ratio tñ ꝑualet corpori in hoie q̄ꝛ ex rõne eſt ſpecies hois: ⁊ non ex eſſe corporeũ: ergo illḋ peccatũ qḋ fuerit magis cõtra ratiõeȝ erit ſimplicit̃ maius: etiã ſi nõ ſit maxime contra corpus. ¶ Ad. 3ᵐ dõm ꝙ luxuria eſt cõtra bonum ſpẽi humane: inquãtũ impedit generatione futuri hois: vt in vicio cõtra naturã vel educationem eius ſicut in fornicatiõe ſimplici: homicidiũ aũt eſt cõtra hominẽ exiſtẽtem. Et q̄ꝛ magis ꝑtinet ad naturã ſpẽi qui eſt actualr̃ homo q̃ⱬ qui ſolũ in potẽtia: cetere etiã ſpẽs luxurie: lȝ ſint cõtra hoiem exiſtẽtẽ: ſunt tñ ſolũ ad quãdã iniuriã ſicut adulteriũ: ⁊ rapt⁹: non tñ tollunt oẽ bonũ hominis. Homicidiuȝ aũt tollit totũ bonuȝ hois: cum tollat eẽ: iḋ homicidiuȝ eſt grauius oibus ſpẽbus luxurie ex genere ſuo. ¶ Bonum aũt diuinũ eſt maius bono humano. Iḋ pctã que ſunt directe cõtra deũ: ſiue ſolũ cõtra ipſuȝ: ſunt maiora q̃ⱬ homicidiũ ſicut idolatria. ¶ Hoc mõ oẽ peccatũ qḋ eſt magis cõtra rõnem eſt magis cõtra deũ: non ꝙ hõ intendat directe offendere deũ: ſȝ q̄ꝛ facit aliquid qḋ ſcit eſſe offenſam dei. Et q̄ꝛ ratio nr̃a eſt per quã magis deũ imitamur: quãto fuerit peccatum magis ꝯtra rõnem: magis facimus cõtra ipm deũ. Naȝ ſi mẽbra nr̃a ſunt mẽbra corpis xp̄i. j. Corin. vj. ⁊ ob h̄ debẽt cuſtodiri in quadã ſanctificatiõe ⁊ caſtitate. Ita ⁊ rõ nr̃a vel

spiritus

Marginalia (left column): I. Ro. — A — Rñdet ad qſitũ q̄onis — B — C — D — E — Rñdet ob. — F — Ad pᵐ ar.

Marginalia (right column): Prima — Scḋa — G — Ad 2ᵐ argu. — H — I — K — Ad 3ᵐ argu. — L

ſpiritus eſt vnum cum ipſo deo. e. c. Qui adheret deo: vnus
ſpiritus eſt cũ eo. ¶ Et ꝓpter hoc peccatũ quod fuerit ma-
M gis cõtra ratiões: facit nos magis recedere a chriſto: q̃ quod
eſt minus cõtra rõnem: licet ſit magis contra corpus. Sicut
deterius eſt deſinere eẽ vnũ ſpiritũ cum deo: q̃ deſinere eſſe
mẽbrum corporis chriſti. Nam licꝫ idẽ ſit realiter: tamen ſub
ratiõe maioris boni importat eſſe vnũ ſpiritum cũ deo: q̃ de
ſinere eſſe membrũ corporis chriſti. ¶ Et ex hoc ſequitur ꝙ
peccata ſpũalia ſunt ꝼm ſe maiora q̃ carnalia: quia ſpiritua-
lia ſunt directe cõtra ſpiritũ per quẽ vnũ ſumus cũ deo. Car
nalia autẽ ſunt directe cõtra corpus. Et res que circa corpus
ſunt ſcilꝫ ad res poſſeſſas: ideo minora ſunt peccata carna-
lia: quia per carnem ſolum ſumus mẽbra corporis chriſti: ⁊
non vnus ſpiritus cum eo.

¶ An in oſculis amplexibus ⁊ tactibus impudicis ſit pec-
catum mortale. Queſtio CXCVII.

Queritur circa quedã accidẽtia coitus ſcilꝫ oſcu-
la: amplexus: ⁊ ceteros impudicos ta-
ctus. An in iſtis cõſiſtat peccatũ mortale. ¶ Dicũt quidam
ꝙ nõ qꝛ apoſtolus ad Epheſi. v. dicit. Fornicatio: ⁊ ois imũ-
Opinio dicia nec nominet in vobis ſicut decet ſanctos: ⁊ ſeqtur: aut
qrundã turpitudo aut ſtultiloquiũ: aut ſcurrilitas: ⁊ dicit ibi glo. tur
pª rõ. pitudo ſcꝫ in oſculis: ⁊ amplexibus: aut ſtultiloquiũ: vt blã-
da verba: aut ſcurrilitas: que a ſtultis curialitas. i. Ioculari-
tas dicit. ¶ Poſtea ſequitur. Hic eni ſcitote intelligentes ꝙ
ois fornicator: aut immũdus: aut auarus quod eſt idolorum
ſeruitus nõ habet hereditatẽ in regno chriſti: ⁊ dei. Et h̃ nõ
replicat de turpitudine: aut ſtultiloquio: aut ſcurrilitate: que
prius dixerat: ergo videt ꝙ iſta non excludũt a regno dei: ⁊
2. rõ cõſequenter non ſunt peccata mortalia. ¶ Item fornicatio
ſimplex dicit eſſe peccatũ mortale ex eo ꝙ per eaꝫ impeditur
bonũ prolis generãde ⁊ educãde. Oſcula tamẽ: amplexus: ⁊
tactus impudici nihil ad hoc faciunt: ergo nõ eſt in eis pec-
catum mortale. ¶ Item illa que ꝼm ſe ſunt peccata mortalia
3. rõ nunq̃ poſſunt bene fieri. Sed oſcula: ⁊ tactus poſſunt fieri
ſine peccato vt in vxore: ⁊ interdũ in aliĳs vt infra dicetur: er
A go non cõſiſtit in eis peccatũ mortale ꝼm ſe. ¶ Dicendũ ꝙ
Rñdet in tactibus: ⁊ oſculis: ⁊ verbis libidinoſis põt interdũ conſi
ad q̃ſitũ ſtere peccatũ mortale. Nam minus eſt aſpectus libidinoſus
q̃onis. q̃ tactus vel amplexus aut oſculũ. Et tamẽ aſpectꝰ libidino
pª rõ ſus eſt peccatũ mortale: vt dicit ſupra in littera ſcꝫ. Qui vide
rit mulierẽ ad cõcupiſcendum eam iam mechatus eſt. ergo
2. rõ. a fortiori oſculum libidinoſum. ¶ Item cyprianus de virgi-
nitate ad Pomponiũ dicit. Certe ipſe cõcubitus: ipſe cõple-
xus: ipſa cõfabulatio: ⁊ coniacẽtiũ duorũ turpis: ⁊ feda dor-
mitio quãtum dedecoris: ⁊ criminis confitent. Et habet. xx-
vĳ. q̃one. j. c. nec aliqua: ergo peccatũ eſt in iſtis: quia crimẽ ẽ
B ⁊ dedecus. ¶ Conſiderãdũ tamẽ ad hoc ꝙ aliquid dicitur
eſſe peccatũ mortale dupliciter. Uno mõ ꝼm ſpeciem ſuam.
Et hoc mõ oſcula amplexus: ⁊ tactus corporũ quos impudi
cos vocamus: ꝼm rõnem ſuã non ſunt peccatũ mortale: quia
poſſunt iſta abſq; libidine fieri ꝓpter cõſuetudinẽ patrie vbi
eſt cõſuetum ꝙ viri aduenientes de foris oſculent omnes qui
ſunt in domo ſiue viros ſiue feminas. Et cũ ſola cõſuetudo
mouet ad h̃ libido nulla eſt. Sic etiam eſt alicubi ꝙ cognati
ad inuicem ſiue maſculi ſiue femine qui multum propinqui
ſunt ſe oſculentur in ſignũ cuiuſdaꝫ amoris conſequẽtis co
gnationẽ. ¶ Aliquãdo etiã põt fieri propter aliquã neceſſi-
tatem aut rõnalem cauſaꝫ: non mouẽte ad hoc libidine. Si
autẽ libido moueat: etiã ſi conſuetũ ſit ſic fieri: peccatuꝫ eſt.
¶ Alio modo dicit eẽ aliquid peccatũ mortale ex ſua cauſa:
ſicut ſi aliqs ieiunaret: vel daret elemoſynaꝫ vt ꝓpter hoc fa
ueret hereticis: vel qꝛ per hoc intẽdit introducere aliquã he-
reſim mortale peccatũ eſt ꝓpter intẽtionem corruptam. Ita
autẽ circa tactus: ⁊ oſcula eẽ poteſt. Naꝫ non ſoluꝫ conſen-
ſus in actuꝫ peccati mortalis eſt peccatũ mortale: ſed etiã cõ
ſenſus in delectatiõe talis peccati que delectatio poſſit eẽ ſi-
ne actu illius peccati. ¶ Et ob hoc cũ fornicatio ſimplex: ⁊
C a fortiori oẽs alie ſpecies luxurie ſint peccatũ mortale: neceſ
ſe eſt ꝙ nõ ſolum actus luxuriãdi ꝼm quãlibet ſpeciẽ illaruꝫ
ſit peccatuꝫ mortale: ſed etiã cõſenſus in delectationẽ illius:
ſpẽi luxurie. Et qꝛ oſcula amplexus ⁊ tactus impudici redu-
cuntur ad illaꝫ ſpẽm luxurie cuius ſunt preambula: qꝛ ſunt
ad cõſeqnenduꝫ Uberius delectationẽ illius actus: neceſſe
eſt ꝙ ipſa ſint peccata mortalia. Et ſic vocãtur omnia iſta li-
bidinoſa. Ideo inquãtuꝫ ad libidinẽ ordinant: peccata mor-
talia ſunt. ¶ Poteſt tamen accidere in libidine iſta fieri ſine D
mortali ſcꝫ quãdo ipſe actus venereꝰ eſt licitus vt in vxore.
Naꝫ licꝫ actus ille nõ poſſit fieri ſine cõcupiſcentia delecta
tione abſorbẽte ratiõem: ⁊ iſtud nõ facit illũ coituꝫ eſſe mor
taleꝫ. Ita oſcula ⁊ amplexus que ad libidinẽ ꝑtinẽt non opꝫ
ibi eſſe mortale peccatũ: niſi interdũ ꝓpter magnã deordina
tionẽ viri cõtingeret eẽ peccatum mortale in coitu cum vxo-
re: cõtingeret etiã oſcula: ⁊ amplexus fieri mortalia: alias au E
tem nõ: de quo ĩfra dicet. ¶ Ad pͥmum dicẽdum ꝙ illa tria:
ſcꝫ turpitudo: ſtultiloqũ: ⁊ ſcurrilitas peccata mortalia ſunt Ad pᵐ ar.
quãdo ſunt libidinoſa. Et vt talia reprobauit ea apl's. Et ta-
men quãdo dixit nõ habẽt hereditatẽ in regno chriſti ⁊ dei
non repetebat illa: quia ĩtelligebant per p̃cedentia: vel quia
iſta nõ habẽt per ſe ſpeciale nomen peccati: ſicut ſpecies lu-
xurie: ſed ordinari poſſunt ad quãlibet ſpeciẽ. Ideo dicendo
de ſpeciebus luxurie ꝙ nõ habẽt partẽ in regno dei: intelli-
gitur de iſtis que ordinãtur ad illas. ¶ Ad. ĳ. dicẽdũ ꝙ oſcu F
la ⁊ tactus impudici licꝫ ꝼm ſe nõ ĩpediant generationẽ: nec Ad 2ᵐ ar.
educationẽ: ordinant tamẽ ad illum actũ per quẽ impeditur
gñatio ⁊ educatio: ideo ſunt peccatũ mortale. Sicut ille ac-
tus vel ſunt mortale inquãtũ ex libidine ꝓcedũt ideſt ex vo- G
luntate deordinata que peccatũ mortale cõſtituit. ¶ Ad 3ᵐ Ad 3ᵐ ar.
dicẽdũ ꝙ ex illo ꝓbatur tactus ⁊ oſcula nõ eſſe peccata mor
talia ꝼꝫ ſe ideſt ꝼm ſpeciẽ ſuam: qꝛ tũc ſemꝑ eẽnt mortalia nõ
tamẽ tollitur ex hoc quin aliquãdo ſint mortalia. ſ. qñ a volũ
tate deordinata: ⁊ libidinoſa procedunt.

¶ An adulterium ſit ſpecies luxurie determinata diſtincta
ab aliĳs ſpeciebus. Queſtio CXCVIII.

Queritur circa adulteriũ quod ponebat eẽ ſpeci-
es luxurie: an ſit ſpecies determinata lu
xurie ⁊ diſtincta ab aliĳs. ¶ Aliqui dicũt ꝙ nõ: qꝛ quedam Opinio q-
glo. ſuꝑ exodum: dicit ꝙ adulteriuꝫ dicit ex eo ꝙ qs accedit rundã.
ad aliã p̃ter q̃ ad ſuam: ſed mulier que eſt alia a ſua põt eſſe pª rõ.
diuerſaꝝ cõditionũ ſcꝫ ꝙ ſit virgo vel corrupta in poteſtate
alterius vel nõ: meretrix: vel vidua. Et iſta ꝑtinent ad diuer-
ſas ſpecies luxurie. Et ſic de omnibus aliĳs cõditiõibus mu-
lierũ ꝼm quas ponimus differre ſpẽs luxurie: ergo adulteri-
um nõ differt ab aliĳs ſpeciebꝰ ſed eſt generale ad multas.
¶ Item dicit Hiero. ⁊ habet. xxxĳ. q. iiĳ. c. Origo. Nihil inter 2. rõ
eſt ex qua cauſa quis inſaniat. Unde ſextus pithagoricus in
ſummis ſuis dicit. Adulter eſt in ſuã vxorẽ ardẽtior amator:
ergo pari ratiõe amor nimius ⁊ ardẽs ad quãlibet mulierẽ
vocabit adulteriũ. Sed in omni luxuria eſt amor ardẽtior de
bito: ergo adulteriũ inuenitur in omni luxuria ⁊ nõ debꝫ po
ni ſpecies luxurie. ¶ Itẽ vbi eſt eadẽ ratio deformitatis ibi
nõ videt eſſe alia ſpecies peccati: ſed in ſtupro ⁊ adulterio ẽ 3. rõ.
eadẽ ratio deformitatꝭ qꝛ vtrobiq; violat mulier aliene pote-
ſtati ſubiecta: ergo adulteriũ nõ eſt ſpẽs luxurie diſtincta ab
aliĳs. ¶ Dicẽdũ eſt ꝙ adulteriũ eſt ſpecies luxurie ab aliĳs di
ſtincta: ⁊ eſt p̃cipua inter oẽs: ⁊ de qua humana iura magis A
curauerũt: qꝛ per iſtaꝫ maxime turbat res publica eo ꝙ viri Rñdet ad
ſunt zelantiſſimi amatores circa vxores. Unde lꝫ alie quedã q̃ſitum.
ſpecies luxurie ſunt grauiores: de nulla tñ iura humana cu
rauerũt: qꝛ alie nõ ita grauiter turbãt rem publicã. ¶ Eſt ãt B
adulteriũ ſicut dicit. xxxvj. q. j. c. lex illa alieni thori violatio.
Unde dicit adulteriũ quaſi ad alterius thoꝝ acceſſio. Et leo
papa dicit ꝙ adulteriũ cõmittit cũ ꝓprie libidinis inſtinctu
vel aliene cõſenſũ cũ altero vel altera cõtra pactũ coniugale
cõmittit. Iſtud aũt fit ſiue cõiugatus cognoſcat cõiugem al
terius: ſiue cõiugatus nõ ꝯiugatã: ſiue non cõiugatus cõiu
gatã. ¶ Primo modo eſt duplex adulteriũ qꝛ ex vtraq; par
te eſt adulteriũ. Et etiã quilibet grauius peccat. Nam cõiu
gatus grauius peccat cognoſcẽdo cõiugem alterius q̃ ſolu C
tam: qꝛ ſi cognoſcit ſolutã ſoli coniugi ſue preiudicat ſi vero pº mõ
cõiugatam preiudicat vxori ⁊ viro illius vxoris quã cogno
ſcit. Et etiam ꝼm leges humanas multũ iſtud differt. Quia
pͥmo mõ nõ punit adulteriuꝫ in viro ſcꝫ cognoſcendo ſolutã
ſi vero cõiugatã capite punitur. Si coniugatus cognoſcat
non cõiugataꝫ: licꝫ minus peccet: tamẽ adulteriũ cõmittit: ⁊ D
nõ ſolũ ipſe ſed etiã mulier quã cognoſcit: qꝛ ꝑmittit ſe ſpon- 2º modo
te cognoſci a cõiugato. Unde licet ipſa ſoluta ſit: tamẽ quia
accedit ad illum qui eſt cõiugatus cõmittit tale crimen ſicut
ille: qꝛ alias eſſet fornicatio ſimplex: ⁊ tamẽ non eſt qꝛ illa ẽ
ſoluti cum ſoluta. Et tamẽ minus peccat mulier ſoluta cum

cõmiſceť cõiugato:q̃z ꝯiugata que ei cõmiſceť. Nam adulte
rium eſt iſta cõmixtio: ⁊ nõ ꝓpter feminã ſed ꝓpter virũ. Et
tñ quãdo aliqd cõpetit vni per accidẽs: ⁊ alteri per ſe: mai⁹ ẽ
in eo cui per ſe ineſt: q̃z in eo cui per accidẽs. Sicut ignis ca
Motiuum lidioꝛ eſt in ſe: q̃z ea que per ignẽ calefiũt. ¶ Aliqs foꝛte pu-
tabit ꝙ mulier ſoluta cognita a cõiugato nõ cõmittit adulte
rium. Et tamẽ falſuz eſt: qꝛ cõmittit illud. Motiuũ autẽ in cõ
trariũ eſt: qꝛ adulteriũ puniť in muliere ſm legẽ hũanaz. Et
tñ ſi cognoſcať ſoluta a coniugato nõ puniť ſm legẽ. ¶ Di-
cendũ ꝙ adulteriũ eſt: qꝛ ſi ſoluta cũ coniugato non cõmitte
ret adulteriũ: etiã nõ cõmitteret adulteriũ ſolutus cũ coniu-
gata: cũ ipſe nõ ſit pars alicuius matrimonij. Et tñ adulteri-
um eſt: ⁊ capitale ſm legẽ humanã: ergo idẽ erit ſi ſoluta co-
gnoſcať a coniugato. ¶ Ad motiuũ dicẽdũ ꝙ lex humana
punit adulteriũ inquãtũ per illud iniuria ſit alicui. Et tamen
qñ non coniugata cognoſcit a cõiugato: illa nulli pꝛeiudicat
qꝛ nulli legi teneť ergo nõ puniť ſm legẽ humanã. ¶ Alio
mõ: ⁊ meli⁹ dõm ꝙ lz tam vir q̃z vxoꝛ adulteriũ cõmittãt qñ
cunq̃z alijs ſe cõmiſcent: tñ lex punit adulterium in vxoꝛe: ⁊
non in viro. Et iſtud fecit lex humana ꝓpter aliq̃s cauſas d
qbus ĩfra diceť. Et qꝛ qñ cõiugatus cognoſcit nõ cõiugataz:
illa nõ cõmittit adulteriũ niſi ꝓpter ipſuz: ⁊ ille nõ punitur
ſm legẽ: a foꝛtioꝛi nõ punieť ipſa que nõ peccat niſi ꝓpter cõ
iugatũ cui cõmiſceť. Et tñ iniuriã facit mulier que cõmiſceť
cõiugato vxoꝛi illius. Nam ſubtrahit eũ ſibi: qꝛ ſi nulla femi
na vellet illi cõmiſceri qꝛ cõiugatus eſt nõ poſſet ipſe alicui
niſi vxoꝛi ſue cõmiſceri. Vñ ſicut ſolutus qui cõmiſcetur cõ-
iugate volenti p̃iudicat viro illius: ita ſoluta que cõmiſcetur
cõiugato iniuriã facit vxoꝛi eius: ſed nõ punitur ſm legem.
¶ Erat tertius modus quando ſolutus commiſcetur con-
E iugate: ⁊ vterq̃z committit ibi adulterium quia vterq̃z capi-
3o. mõ. taliter puniť. Vir tamen minus peccat q̃z mulier: quia ipſe
F nõ eſt adulter ꝓpter illã: qꝛ ipſe non teneť alicui ſeruare fe-
Adulteriũ dus: vxoꝛ aũt teneť viro pena tam̃ ſm legẽ eq̃lis eſt. ¶ Iſtõ
quot mala crimen eſt valde cõtra rez publicã: non ſolũ ꝓpter pſonalez
habet. iniuriã vt ſupꝛa dictũ eſt. ſed etiã ꝓpter bonũ publicũ. Quia
per adulteriũ reddunť ples incerte: ⁊ degeneres: qbus non
cõpetunt honoꝛes. Et ſi multi tales fuerint in ciuitate: ipa ci
uitas minuiť in honoꝛe. ¶ Amplius aut adulteriũ eſt malũ
ex pte eius qui accedit ad mulierẽ alienã: qꝛ accedit ad illam
que nõ eſt ſibi matrimonio copulata: qꝛ iſtud eſt cõtra bonũ
ꝓlis ſue: qꝛ cũ deberet gignere filios legittimos: gignit adul
G terinos: ⁊ ignobiles. ¶ Eſt etiã cõtra educationẽ ꝓlis: qꝛ ſi
lij inde geniti nõ poſſunt educari a parẽtib⁹ cũ adulter non
poſſit manere cũ adultera in mutua ſocietate ſp: aut lõgo tẽ
poꝛe timoꝛe legũ: vel ſaltem nõ obligeť cum ea manere qd re
quiriť ad educationẽ pꝛolis. Nam ꝓpter hoc foꝛnicatio ſim-
plex erit pꝛincipal'r peccatũ ſcz quia erat coitus vagus: ⁊ nõ
obligabãtur foꝛnicarij ſimł manere. ¶ Eſt etiã malũ adulte
rium inquãtũ accedit ad mulierẽ alteri cõiugatã: ⁊ ſic impe-
dit bonũ ꝓlis aliene. Quia cũ adulter accedit ad adulteram
impedit fieri generationẽ in ea a viro ſuo. Sicut. n. in mere-
trice qꝛ multi ad eã accedũt indiſponiť ad cõcipiendũ: ita in
cõiugata ĩpeditur cõceptus vnius viri per alteꝝ qꝛ vnus p
ſe gignere poſſet ⁊ duo ⁊ nõ gignẽt. Vel intelligiť melius ħ
de adultera poſtq̃z cõcepit: qꝛ mulier poſtq̃z cõcepit nũq̃z po
teſt cõcipere a qbuſcũq̃z ⁊ quodcũq̃z cognoſcat quouſq̃z pa
riat vel aboꝛſum fecerit. Et ſic ſi adultera cõceperit nõ pote-
rit toto tpe quo habet in vtero cõcipere ex viro ſuo. Et ſic im
pedit ꝓlez ipſius quaz ipſe alias gignere poſſet ſi illa de alio
nõ cõcepiſſet. Et hoc fecit adulter qui cognouit eã. Eadẽ ra
H tio eſt in ꝯiugata que per adulteriũ coꝛrũpiť ſiue a coniuga-
to ſiue a nõ coniugato. Unde diciť eccle. xxiij. Ois mulier re
Mł'ier adł' linquens virũ ſuũ peccabit. Hoc autẽ eſt. ¶ Pꝛimo quia i le
tera multi- ge dei peccat qꝛ deus vetuit adulteriũ. ¶ Scdo quia p̃iudi-
pł'r peccat. cat viro ſuo. Naz magnus doloꝛ eſt viro ꝙ vxoꝛ ſua ab alio
Pꝛimo cognoſcatur. ¶ Tertio qꝛ facit ꝯtra fedus matrimonij. Naz
2o in matrimonio tacite ꝓmittiť fides vtriq̃z ſeruãda ita vt neu
3o ter copuleť alieno. Et hoc violatũ eſt per adulteriũ. ¶ Quã
4o to quia vxoꝛ fallit virũ dando ſibi filios ex alieno matrimo-
nio ſiue ex alieno coitu. Et tamẽ viri afficiunť ad filios ſuos
⁊ ſi ſcirent eos extraneos odiſſent. ¶ Quinto quia aufert
5o viro poſſeſſionẽ. Naz cogit eum laboꝛare in educatiõe filioꝝ
6o alienoꝝ ⁊ relinquere eis bona ſua tanq̃z ſi eſſent veri filij.
¶ Sexto quia p̃iudicat alijs filijs legittimis ad quos de iu-
re ꝑtinet tota hereditas paterna ⁊ iſti tanq̃z ſint legittimi ſuc
cedunt ex equali cũ legittimis. Hec tanguť aliqualiter Ec-
cle. xxiij. ſcz mulier omnis relinquẽs virum ſuum peccabit ⁊
ſtatuens hereditatẽ ex alieno matrimonio. ¶ Pꝛimo eni in
lege altiſſimi incredibilis fuit: ⁊ 2o virũ ſuum dereliquit ter-
tio in adulterio foꝛnicata eſt ⁊ ex alio viro filios ſtatuit ſibi.
Pꝛimũ iſtoꝝ inuenitur in omni peccato ſcz facere cõtra le-
gem dei vel eſſe incredibilẽ in ea. Cetera oĩa pertinẽt ſpecia-
liter ad adulteriũ. Et tamẽ quãdocũq̃z reperiť in aliquo actu
ſpecialis rõ defoꝛmitatis ab alijs peccatis neceſſe eſt ꝙ illd
ſit peccatũ diſtinctuz ſpecie ab alijs. Et ſic adulteriuz in quo
reperiuntur iſte defoꝛmitates que nõ ſunt in aliqua alia ſpe-
cie luxurie erit p ſe ſpecies luxurie ab alijs diſtincta. De gra
uitate autẽ iſtius peccati in viro ⁊ femina ⁊ de differẽtia pe
ne ⁊ alijs circa hoc infra diceť. De hijs ſanctus Thom. 2. 2e
qõne. 154. arti. 8. ¶ Ad p̃mum dicẽdũ ꝙ ille qui habet vxo-
rem ſi accedit ad aliquã aliã mulierem peccatũ eius põt de
nominari ex parte eius: vel ex parte mulieris ad quam acce 3 Ad p̃m
dit. Si p̃mo modo vocať adulteriũ generaliter qꝛ ipſe violat argu.
fidem datã vxoꝛi. Si autẽ ſcdo mõ poſſunt eſſe diuerſa pec-
cata ſm diuerſas cõditiones mulierũ ad quaſ accedit. Si. n.
ſit illa coniugata: erit etiaz ex parte eius adulteriũ. Si vo ſit
puella in virginitate nec deſponſata erit ſtupꝛũ: ⁊ ſic poterit
aliquãdo eẽ inceſtus ⁊ aliquãdo raptus ⁊ ita de alijs modiſ
Et tñ verum eſt ꝙ ſemp eſt adulteriũ in illo actu ꝓpter virũ
⁊ ſic intelligit illa glo. Species tamẽ luxurie nõ diſtingũtur
per virũ ſed per habitudinez ad feminã vt oſtenſuz eſt ſupꝛa
qõne. 186. Ideo licet ſit adulteriũ ꝓpter virũ non nominabi-
tur adulterium ſed tale quale denominari poteſt ꝓpter mu-
lierem. ¶ Ad ſcõm dicendũ ꝙ matrimoniũ ſpecialiter oꝛdi-
natur ad bonũ humane pꝛolis qꝛ nullus modus eſt coitus Ad 2m
conueniens ad generationẽ: ⁊ educationẽ ꝓlis ſicut matri- argu.
monialis quia vir ⁊ vxoꝛ habẽt mutuã ſocietatẽ ad ſemper.
Adulteriũ autẽ ſpecialiter repugnat matrimonio inquantũ
violat fidẽ matrimonij quã quis debet cõiugi. Et qꝛ ille q ar
dentioꝛ amatoꝛ eſt vxoꝛis facit contra bonum matrimonij
vtens inhoneſte licet fidem nõ violet: ideo poteſt aliqualiter
adulter nominari etiã magis q̃z ille qui ardẽs amatoꝛ eſt ali
cuius mulieris nõ coniugate: quia ille non facit ibi cõtra ali
quod bonũ matrimonij quia nec ille nec ipſa ſunt in aliquo
matrimonio ideo non poſſunt eo abuti. ¶ Aliter poteſt dici
ꝙ accipitur adulter ideſt foꝛnicatoꝛ: qꝛ aliquãdo iſta nomia K
permutãtur. Et verum eſt ꝙ aliquãdo cõtingit virum foꝛni
cari cum vxoꝛe ſua: quia cõtingit moꝛtaliter peccare aliquo
modo eam cognoſcẽdo. Et tamẽ actus matrimonialis quan
do fuerit peccatũ moꝛtale iam non eſt actus matrimonialis
ſed foꝛnicarius vel meretricius: quia matrimoniũ ſm ſe ho-
neſtatem quandam dicit. Vel poteſt dici ꝙ ardẽs amatoꝛ eſt
adulter in ſua vxoꝛe ſcz facit id ꝙ adulter. Nam matrimoni-
um inſtitutũ eſt ad pꝛolem: ⁊ qui vtitur matrimonio ad finez
ſuum vtitur eo ad pꝛolem. Agere autẽ ꝓpter finem pertinet
ad rationẽ que oꝛdinat ⁊ dirigit aliquid in finẽ. Ideo qui ma
trimonialiter ſe habet non vtitur coitu niſi in quantuz ratio
iudicat illum neceſſariuz aut cõuenientem ad ꝓlem gignen
dam. Qui autẽ ꝓpter rationem agit nunq̃z eſt vehemẽs in
actu: quia ratio non eſt impetuoſa. Ideo coiens matrimonia
liter nõ eſt ardens amatoꝛ. Adulter autem non appetit coi-
tum cum adultera pꝛopter ꝓlem quia non põt conueniẽter
inde haberi ꝓles ſed magis ex vxoꝛe ꝓpꝛia. Sed ꝓpter con
cupiſcentiam delectationis mouetur adulter: ⁊ ſic eſt ardẽs
amatoꝛ. Et quãto aliqs amat rem magis illicitam ⁊ pericu-
loſioꝛem ⁊ nititur in eam tanto eſt ardentioꝛ amatoꝛ. ¶ Cũ
ergo aliquis cognoſcat vxoꝛem pꝛopꝛiam ſolum pꝛopter deſi L
derium libidinis non attendens pꝛolez mouetur ex vehemẽ
ti concupiſcentia. Et ſic eſt ardens amatoꝛ vxoꝛis: vocatur
adulter vxoꝛis quia ea in entione accedit ad eam qua adul-
ter ad ipſam accederet. Et hoc tangit Hieronymus ibidez di
cens. Sapiens iudicio debet amare coniugem non affectu.
Non regnat in eo voluptatis impetuſ nec pꝛeceps fertur ad
coitum. Dicit autem glo. xxxij. queſtiõe. iiij. ca. Oꝛigo: ꝙ ama
toꝛ ardens vxoꝛis dicitur adulter non a reatu illius capita-
lis criminis ſed a ſimilitudine adulterine libidinis. Sicut. n. M
adulter in adulteram ardet ita iſte in pꝛopꝛiam. ¶ Ad ter- Ad 3m
tium dicendum ꝙ non eſt eadem ratio defoꝛmitatis in puel argu.
la: ⁊ ĩ cõiugata quando cognoſcũtur ab aliquo illicite: quia

vxor eſt in poteſtate viri ſicut ei matrimonio copulata: puel-
la autem eſt ſub poteſtate patris ſicut per eum alicui i matri
monio copulanda. Et ideo alia ratio eſt ſtupri quod cõmitti
tur cum puella que eſt in poteſtate patris: ⁊ alia cum vxore
alterius que in poteſtate viri eſt. Ideo adulterium: ⁊ ſtuprũ
ſunt due ſpecies luxurie.

An inceſtus ſit ſpecies luxurie diſtincta a ceteris.

Queſtio. CXCIX.

Queritur de iceſtu que eſt alia ſpecies luxurie an
ſit ſpecies diſtincta ab alijs. Dicunt
Opinio aliqui ꝙ nõ: q2 inceſtus dicitur per priuationem caſtitatis in
q̃rundã ceſtus ideſt non caſtus ſed caſtitati vniuerſaliter opponitur
p^a. rõ luxuria: ergo inceſtus nõ erit aliqua ſpecies luxurie: ſed totũ
2. rõ ipſum genus luxurie. Item. xxxvi. q. j. c. Lex illa: dicit ꝙ i
ceſtus eſt in conſanguinearũ vel affinium ab vſu. Unde in-
ceſtuoſi dicuntur qui conſanguineis vel affinibus ſuis abu
tuntur. Et tamẽ affinitas: ⁊ conſanguinitas non ſunt idem
vinculum: ergo inceſtus non erit vna ſpecies luxurie ſꝫ plu-
3. rõ res. Item illud quod non importat aliquã ſpecialeꝫ ratio-
nem deformitatis non conſtituit aliquam ſpeciem vicij deter
minatam. Accedere tamẽ ad conſanguineas vel affines ſm
ſe non eſt illicitum: quia aliquo tempore licuit ſcilicet a prin-
cipio humani generis cuꝫ fratres mutuo cõtrahebant: ergo
A inceſtus non eſt aliqua ſpecies determinata luxurie. Di-
cendum ꝙ inceſtus eſt ſpecies luxurie diſtincta ab alijs. Q2
ſpecies luxurie diſtinguntur ſm conditiones mulieruꝫ qui-
bus aliqui abutuntur: vt oſtenſum eſt ſupra. q. 187. Sed in i
ceſtu importatur ſpecialis conditio mulierum: quia inceſtus
eſt abuſus conſanguinearum vel affinium: ergo eſt inceſtus
determinata ſpecies luxurie. Primo hoc conſiderandum
eſt: ꝙ neceſſe eſt inueniri ſpeciem determinatam luxurie vbi
cunqꝫ aliquid repugnans debito vſui venereorum. In ince-
ſtu autem ideſt in concubitu cum conſanguineis: ⁊ affinib9
eſt quedam inordinatio cõtra debitum vſum venereorum: ꝗ
erit ſpeciale peccatum ꝙ vocatur inceſtus. Iſta deordinatio
B patet in multis. Primo quia naturaliter homo debet quã
Deordi dam honorificentiam parentibus per quos eſſe accepit: ⁊ cõ
natio ſequenter alijs conſanguineis qui ab eiſdem parentibus de
multi- ꝓpinquo originem trahunt. Et ob hoc dixit. Ualerius maxi
plex in i mus ꝙ apud antiquos non erat fas filium cum patre ſe ſi-
ceſtu. mul balneare: ne ſe inuicem nudos conſpicerent. Et hoc per
p^a deor tinebat ad honorem. In actibus autem venereis cõſiſtit ma
dinatio gna turpitudo que maxime eſt contraria honorificẽtie: quia
homines non putant ſe honorabiles in eo de quo verecun-
dantur. Actus tñ venere9 eſt de quo maxime hõ verecunda-
tur: ideo turpitudo actus venerei maxime repugnat hono-
ri. Et ſic non licebit cum illa habere coitum cui honor debet
obſeruari. Ad parentes ergo ⁊ conſanguineos immedia
tos non debet eſſe permixtio coitus. Quia illis debetur ho-
nor. Et iſta cauſa exprimitur leui. 18. In omnibus alijs gradi
bus in quibus prohibetur matrimonium cõtrahi ſcilicet tur
pitudinem matris tue non reuelabis: ⁊ ita dicitur de ſorore
⁊ de ceteris gradibus prohibitis quaſi dicat coeundo cum
iſtis dehonoras illas quia reuelas turpitudinem earum.
Secundo eſt hoc quia neceſſe eſt perſonas valde cõiun-
C ctas ſanguine adinuicem multum conuerſari. Unde ſi homi
nes non prohiberentur a cõmixtione venerea cum illis: da-
retur hominibus nimia oportunitas ad venerea propter ſi-
mul conuerſari. Et ſic animi virorum multum emoleſcerent
⁊ efeminarentur per luxuriam: quod erat magnum incon-
ueniens. Et ob hoc deus in lege Moyſi inter illas perſonas
vetuit concubitum quas neceſſe eſt ſimul cõmorari vt patet
Leui. 18. In omnibus gradibus ibi prohibitis. Tertio eſt
D hoc quia per talem cõmixtioneꝫ conſanguineoꝝ impediret
multiplicatio amicoꝝ. Dum. n. hõ accipit vxorẽ extneã iũgũ-
tur ſibi q̃daꝫ ſpeciali amicicia oẽs conſanguinei vxoris ac ſi
eſſent conſanguinei eius ⁊ conſanguinei viri ꝯiunguntur:
ipſi mulieri tanq̃ꝫ conſanguinei eius. Si auteꝫ acciperet ho-
mo vxorem. De cognatione ſua non extenderetur amicicia
pluſq̃ꝫ naturaliter ſe extendebat. Nunc vero per talem acce
ptionem vxoris dilatatur amor ad extraneos. Ideo fuit con-
ueniens non licere eſſe cõmixtionem inter cognatos vt extẽ
deretur amor ad extraneos. Sic dicit aug. iij. de ciuitate dei
habita eſt ratio rectiſſima charitatis: vt homines quibus eẽt
vtilis atqꝫ honeſta concordia diuerſarum neceſſitudinũ vin
culis necterentur: ne vnus in vno multas haberet ſed ſingu
le ſpargerentur in ſingulos. Quarto fit hoc vt ait Ariſto E
tiles. 2. politicorum quia homo naturaliter diligat cõſangui-
neam ſuam. Si adderetur huic amori ille amor qui eſt ex cõ
mixtione venerea fieret nimius ardor amoris: ⁊ eſſet maxi-
mum incentiuum libidinis. Quod repugnat caſtitati: quia
in hijs ad que natura multum inclinata eſt non debet ratio
aliquid addere ſed minuere. Et ſic manifeſtum eſt ꝙ ad con
ſanguineas accedere habet ſpecialem rationem vicij ꝙ vo-
catur inceſtus. Iſte rationes aſſumuntur de iure naturali.
Quinta ratio poteſt haberi ex iure poſitiuo ſcilicet q2 cõ- F
iunctio matrimonialis eſt ad habendũ prolem: ⁊ tamen apd
romanos expertuꝫ fuerat ꝙ ex coniunctione conſanguineo
rum non multiplicabatur proles. Ideo eccleſia ſtatuit certos
gradus conſanguinitatis: in quibus matrimonia nõ iunge-
rentur. Sicut dicit Grego. ad auguſtinum epiſcopũ angloꝝ
⁊ habetur. xxxv. q. iij. ca. Quedam lex. inceſtus ergo peccatũ
quoddam eſt ſpeciale circa luxuriaꝫ. Eadem ratio eſt circa af
fines. Quia licet illi non ſint ſibi coniuncti conſanguinitate
coniunguntur tamẽ mediantibus perſonis pertinentib9 ad
conſanguinitatem. Quia omnes conſanguinei alicuius effi
ciũtur affines illius mulieris quam conſanguineus ipſoruꝫ
in vxorem ducit: ⁊ econtrario de conſanguineis femine naꝫ
efficiuntur affines viri illius. Et iſtis eſt debita quedaꝫ reue
rentia iam ꝓpter conſanguinitatem ex qua cauſatur affini-
tas inter eos. Naꝫ ipſa affinitas eſt iam quoddaꝫ vinculum
amicicie inter ipſos: ⁊ non opportet per contractũ matrimo
nij queri amplius amicicias: ſed poti9 extendi ad alios cum
quibus nulla neceſſitudo eſt ideſt amoris vinculum vel cau
ſa vt dicit augu. 15. de ciuitate dei. Iſte modus accipiendi G
inceſtum eſt cõmunis. Et tamen aliquãdo accipitur pro vio
latione virginũ ſacrarum. Ut ſi quis cognoſcat monialem q̃
deo caſtitatem vouit inceſtus eſt tam in ꝫa quam in cogno-
ſcente illam vt dicit Hiero. ⁊ habetur. 27. diſtinctione. c. Uir-
gines. Hoc etiam intelligendũ eſt ſi non ſint virgines dũ ta-
men caſtitatem vouerint deo. Quia vtrobiqꝫ fit preiudiciuꝫ
deo: quia accipitur ea que ad ipſum pertinet vt patet. 27. q. j.
c. virginibus. Unde dicuntur iſte adulteriũ ⁊ inceſtum com
mittere vt ait Hiero. contra Iouinianũ. Et habetur in allega
to. c. virgines ſcilicet Uirgines que poſt conſecrationem nu
pſerunt: non tam adultere quam inceſte ſunt. Dicuntur ice-
ſte quia iſte coitus multuꝫ repugnat caſtitati: cum ea q̃ deo
alligata eſt non erubeſcat hominibus commiſceri. Et dicitur
adulterium: quia ſicut vxor quãdo ab alio cognoſcitur adul
tera eſt quia contra fedus matrimonij agit: ita cum inter vo
uentem caſtitatem ⁊ deum ſit quoddam matrimonium ſpi-
rituale facere contra illud eſt adulterium ſpirituale. Et hoc
ſiue in virgine ſiue in vidua. De viduis patet. xxvij. qõne pri
ma. c. Uidue: ⁊. c. Uiduaꝫ: ⁊. c. Nuptiarum. Unde apoſtolus
dicit de viduis quando fornicantur vel nubere vollũt ꝙ ha
bent damnationem: quia primam fidem irritaꝫ fecerũt ideſt
fidem quam promiſerunt deo de caſtitate. j. Thim. 5. Et itel
ligitur de ſolis viduis que caſtitatem nouerunt alijs autem
nubere licet. Ad primum dicenduꝫ ꝙ inceſtus dicitur ꝙ H
eſt contra caſtitatem. Et ideo omnis corruptio caſtitatis ſi- Ad p^m. ar.
ue omnis luxuria poteſt dici inceſtus. Specialiter tamẽ dici
tur inceſtus illud quod militat ſpecialius contra caſtitatem
⁊ eſt in coitu cum conſanguineis coniũctiſſimis. Quia ſi cũ
iſtis daretur facultas coeundi ꝓpter magnam oportunitatẽ
familiaritatis eſſet magna occaſio ad libidinem. Et ſic maxi
me periret caſtitas vt ſupra dictum eſt. Ad ſcõm dicẽduꝫ
ꝙ tam abuſus conſanguinearum q̃ꝫ affinium eſt inceſtus: ⁊ I
non ſunt due ſpecies criminis ſed vna: quia ex eodem prin- Ad 2^m ar.
cipio pendent. Nam in cognatis eſt per ſe illicitus vſus ve-
nereorum ꝓpter cauſas aſſignatas ſupra. In affinibus autẽ
eſt illicitus coitus propter conſanguinitatem. Quia affini-
tas naſcitur ex conſanguinitate ſcilꝫ quando perſona ꝑtinẽs
ad conſanguinitatem aliquorum cõmiſcetur alicui carnali-
ter eſt affinitas inter oẽs cognatos eius qui cõmiſcetur ad
illam cui cõmiſcetur ⁊ econuerſo. Et ſic affinitas ex conſan-
guinitate pendet per copulam carnalem cauſata. Et rurſus
ex affinitate cauſatur conſanguinitas. Quia ex illis qui con
iunguntur carnalitater per quoꝝ coniunctionem erat affini
tas naſcitur ꝓles que habet conſanguinitatem ad vtroſqꝫ. ſ.
ad cognatos matris ⁊ patris. Una eſt ergo ſpẽs inceſtus: q2

ꝓpter ꝯſanguinitatē eſt ⁊ nõ ꝓpter affinitatem: niſi in quã-
tum affinitas pēdet ex conſanguinitate. Et debēt ſibi mutuo
R affines quendã honorē cui repugnat ipſa cõmixtio carna-
Ad 3m ar. lis vt ſupra dicebat. ¶ Ad. 3m dõm ꝙ in cõmixtiõe pſonarũ
cõiunctaꝝ cõſanguinitate aliqd eſt qđ ſm ſe eſt indecens ⁊
repugnans rõni: ſicut ꝙ fit cõmixtio inter parentes ⁊ filios
quoꝝ eſt per ſe immediata cognatio. Nam filij imediate de-
bent nãliter honorē parētibus: cui repugnat coitus. Et non
ſolum iſte honor in hominibus ſeruari debet ſed etiã in qui-
buſdã peccoribus ſeruatur in qbus natura oſtēdit aliquid
de rectitudine ⁊ reuerētia ad parētes. Unde dicit Ariſto. 8.
đ aialibus ꝙ quidã equus decept⁹ fuit vt matri cõmiſceret.
Quod cũ agnouiſſet ſe ipſum pcipitauit quaſi pro errore eo
ꝙ aialibus ineſt naturalis reuerētia ad parētes. Unde ani-
malia illa que nõ perdunt cognitionē parentum nunq̃ illis
cõmiſcentur. In alijs autē poſtq̃ tranſit tempus neceſſarie
educatiõis parētes obliuiſcunt filios ⁊ ecõtrario: ⁊ non ſe
agnoſcũt. Et tunc miſcēt cõcubitus adinuicē ſicut ſi eēnt ali
eni. Quandiu tamē manet in eis iſta cognitio nõ fit commi-
xtio. Alie autẽ pſone que nõ coniunguntur per ſe ipſas ſed
per habitudinē ad vnũ pncipium. ſ. ad parentes nõ ita inde
center coniungunt: ſed variatur circa hoc decentia vel inde
centia ſm neceſſitatē ⁊ cõſuetudinē ⁊ legē humanã vel di-
uinam. Nã a pncipio ſeculi licuit fratribus ſororibus cõmi
ſceri: eo ꝙ nõ erant alie femine ad quas eēt cõmixtio. Sed cũ
fuit humanũ genus multiplicatum ceſſauit iſta cõmixtio fra
trum: cum poſſet haberi ad alios. Et hoc per legẽ tam diui-
nam q̃ humanã ordinari debuit ſcꝫ qui gradus ⁊ quot pro
hibeantur: q̃ vſus venereoꝝ ordinatur ad bonũ cõmune. ſ.
multiplicationē indiuiduoꝝ in quibus cõſeruetur ſpecies ⁊
maneat ſemp cõmunicatio politica. Omnia autē que ſunt cõ
munia per legē ordinari debēt: quia lex eſt aliquid cõmuni-
tatis: ⁊ iſta lex de gradibus inſtituit in quib⁹ liceret vel non
liceret cõtrahere vt dicit augu. 15. de ciuitate dei ſcꝫ cõmixtio
ſororꝝ ⁊ fratrũ quanto fuit antiquior cõpellente neceſſitate:
tãto fuit poſtea facta dãnabilior religione ꝓhibēte. i. ſacra le
ge. de hijs ſctũs Tho. 2. 2e. q. 154. arti. 9.

¶ De penis peccati inceſtus. Qõ. CC.

Queritur circa inceſtum de penis huius crimi-
nis. Et dõm ꝙ inceſtus licet ꝓpre di-
A catur eẽ in cõſanguineis: ⁊ affinibus: aliquãdo tamen eſt in
Rñſio ad q̃ non conſanguineis. ſ. qui vouerunt deo caſtitatẽ vt dicitur
ſituꝫ qõnis de monialibus. xxvij. di. c. Uirgines. Et. xxvij. q. j. c. virginib⁹
Et idem in viduis vouentib⁹ vt dictum eſt pcedenti. q. Ideꝫ
intelligendũ eſt de viris qui deo caſtitatẽ vouerunt ſiue ex-
preſſe ſicut faciũt religioſi qui expreſſuꝫ votũ emittunt de ca
ſtitate ſeruãda: ſiue tacite fiat votũ ſicut in ſuſcipientib⁹ ordi
nem ſacrũ: q̃ per ordinē ſacrũ dicit votum caſtitatis ſolēni-
zari lꝫ votum: nõ emittat vt patet de voto ⁊ voti redēptione
li. vj. c. Qđ votum. Sicut ergo ſi monialis cõmiſceat cuicun
q̃ ambo cõmittũt inceſtũ: ita ſi religioſus cõmiſceatur alicui
etiã ſolute femine inceſtus eſt vtriq̃: q̃ nihil plus vouit mo
nialis q̃ religioſus: ⁊ idē in ꝓmoto in ſacris q̃ eandē obli-
gationē hꝫ ex iure. Et iõ etiã femine ſolute coeuntes cũ iſtis
inceſtuꝫ cõmittũt. Grauius tñ peccãt hic viri: q̃ ipſi ſunt ob
ligati ex voto ad caſtitatē: femine autē nõ: ſed ꝓpter eos di-
cuntur inceſtuꝫ cõmittere. Ecõtrario autem ſi ſolutus coeat
B cũ moniali videt plus peccare monialis: q̃ ſolutus nõ com-
mittit inceſtũ niſi ꝓpter eã que voto alligata eſt. ¶ Alio mõ
inceſtus eſt ꝓpter publice honeſtatis iuſtitiã vbi nõ eſt con
ſanguinitas nec affinitas nec votũ. Sicut ſi qs ſponſam ha
buit ⁊ nõ cognoſcēs eã mortuus eſt: nõ lꝫ fratri eius accipe-
re illaꝫ in vxorē. xxvij. q. ij. c. Si qs deſpõſauerit. Et hoc intel
ligitur in ſponſa de pñti: q̃ in ſponſa de futuro cum non ſit
vxor nõ cõtrahitur affinitas. Tamē etiã in ſpõſalibus de fu
turo cauſat ipedimentum ꝓpter publice honeſtatis iuſtitiã.
Et eſt verũ ſi fuit facta ſpõſatio poſt ſeptēnium ſecus ſi prius
facta ſpõſatione antequã puella eēt ſeptēnis mortu⁹ eſt ſpõ-
ſus: q̃ tunc nunq̃ fuerũt valida ſpõſalia: nã põt duci puel-
la illa a quolibet de cognatione mortui. alias aũt non poteſt.
Et tamē hic nõ obſtat affinitas q̃ nulla eſt. Nam nõ eſt affi
nitas niſi vbi pſona cõmiſcetur pſone carnaliter: ſed vocatur
publice honeſtatis iuſtitia. Et eſt quoddã impedimentuꝫ iu-
C ris ad non cõtrahenduꝫ ſicut ſi eſſet affinitas. Ideo ſicut ſi
De pena affines cõmiſceantur ita iſti inter quos eſt publice honeſta-
inceſtus. tis iuſtitia. ¶ De pena inceſti coitus ſm legē humanã dicē

dum ꝙ eſt pena capitalis ſicut pro adulterio: ⁊ hoc quando
ſcienter cõmittitur. Quãdo aũt ignoranter per ignorantiaꝫ
facti vel iuris interdũ pena tota tollitur: ⁊ interdũ mitigatur
eccleſia tamē que penã mortis nõ infligit excõmunicat iſtos
inceſtuoſos vt pꝫ. xxxv. q. iij. c. de hijs: ⁊ hoc verũ eſt in ince
ſtu ꝓprie dicto ſcꝫ abutendo conſanguineis ⁊ affinibus. Et
tamē etiã inceſtuoſis ſcilꝫ accedentibus ad moniales ⁊ ipſis
monialibus excõmunicatio imponitur ⁊ nõ dant eis ſacra-
menta quo vſq̃ digne penituerint. xxvij. q. j. ca. virginibus.
¶ Alia pena eſt ꝙ inceſtuoſi nõ poſſunt matrimoniũ cõtra
here etiã nec cũ aliqua muliere cũ qua alias liceret contra- D
here: qa iſte qui illicite acceſſit ad aliquã punitur vt ad nul De eo.
lam accedere poſſit ad quam etiã alias potuiſſet licite acce-
dere ſic patet. xxxij. q. vij. c. Qui dormierit: ⁊. xxxiiij. q. vltima
c. In lectũ ⁊. c. vlti. Hoc verũ eſt quantũ ad matrimoniũ ꝯtra
hēdũ ꝙ ipedit. Si tñ de facto ꝯxit tenet mrimoniũ ⁊ nõ diri
mit vt pꝫ ex de eo q cognouit ꝯſanguineã vxoris ſue. c. Trãſmiſ
ſe. Iſte tñ punit q̃ nũquã lꝫ ei petē debitũ. Et ſi aliqñ petierit
peccat mortalr: ſꝫ ſi vxor petierit tenet reddē. e. c. Et h cũ do
lore ⁊ gemitu vt ibi dr. Et ſi moriat illa vxor quã hꝫ non dꝫ
vltra ꝯhē eodē. c. Intelligendũ tamen ꝙ ſi contrahat ꝙ te-
net cõtract⁹ ſicut fuit in primo matrimonio quod tenuit nõ
obſtante inceſtu. Et tamē nõ licebit ei petere debitum etiam
in. 2o matrimonio ſicut erat de primo: imo poterit ei imponi
alia pena grauior q̃ iam bis contēpſit eccleſiã contrahendo
contra ius. Iſtud verum eſt de illo qui põt continere vt po-
te quia eſt in etate in qua nõ eſt difficile continere. Secus ſi
eſt iuuenis ⁊ eſt ſuſpectus de incontinentia. Quia tunc per
eccleſiã poterit ſibi dari licentia ꝙ poſſit petere debitum ne
ſit occaſio ad deterius vt inuitur. xxxij. q. vij. c. Qui dormie-
rit. Excuſantur tamē illi qui per ignorantiã facti cõmiſerunt
inceſtum: ſicut ille in cuius lectum intrauit ſoror vxoris ſue
⁊ putans eam eſſe vxorem cognouit: nã lꝫ ei manere in ma-
trimonio ſuo ⁊ petere debitũ ⁊ reddē. Ei tñ que ſe illi cõmi-
ſcuit ſcienter nõ lꝫ matrimoniũ ꝯtrahere vt pꝫ. xxxiiij. q. ij. ca.
In lectũ. Iſtud eſt qñ oĩo ignorauit. Si autē aliquo mõ eſſet
ſciens vl eſſet in culpa ignorãtie haberet locũ pena. ¶ Alia
pena eſt ꝙ nati ex inceſtu nõ ſuccedunt parētib⁹ nõ ſoluꝫ il E
lis quoꝝ filij nõ ſunt ſed illis qui eos per iceſtum genuerũt
vt dicit augu. in qõnib⁹ ſup leuiticũ. Et pꝫ. xxxv. q. vij. c. Uni
co. Alias etiã penas incurrũt qm̃ ſunt infames ⁊ nõ poſſũt
teſtamentũ cõdere ⁊ pene eoꝝ ſunt grauiores penis adulte
roꝝ. xxxij. q. ij. c. Hoc ipſuꝫ. §. hoc autē q̃q̃. Unde nõ poſſũt
teſtificari nec accuſare: quoniã infames ſunt. ij. q. iij. c. con-
ſanguineorum ⁊. ij. q. v. c. Cõſtituimus ⁊. vj. q. j. c. ifames.
¶ An ſtuprũ ſit ſpēs luxurie ab alijs diſtincta. Qõ. CCI.

Queritur de alia ſpecie luxurie ſcꝫ ſtupro an ſit
ſpēs diſtincta ab alijs. ¶ Dicũt aliqui Opinio
ꝙ nõ diſtinguat ꝯuenieter ſtuprũ ab alijs ſpēb⁹ luxurie: qa q̃rũdaꝫ.
ſtuprũ dicit deflorationē virginũ illicitã. xxxvj. q. j. c. Lex illa pa rõ.
⁊ tñ hoc põt eē ſoluti cũ ſoluta ꝙ ptinet ad ſimplicē fornica
tionē: ergo nõ dꝫ poni ſtuprũ diſtinctũ a fornicatiõe ſimplici.
¶ Itē Amb. li. de pãiarchis: ⁊ hētur. 32. q. 4. ca. Nemo dicit
Nemo ſibi blãdiat de legib⁹ hoĩuꝫ. Oē ſtuprũ adulteriũ ē: ⁊ 2. rõ
tñ adulteriũ ē ſpēs luxurie g̃ ſtuprũ nõ erit ſpēs luxurie diſti
cta ab adulterio ⁊ alijs: q̃ ſpēs q̃ adinuicē diſtingũtur nõ ſb
alternant vt ꝯtineat vna ſub alia. ¶ Itē alicui iniuriã iferre 3. rõ
nõ ptinet ad luxuriã ſꝫ ad iiuſtitiã. Qui tñ cõmittit ſtuprum
iiuriã facit alteri. ſ. pãi puelle q ſtatiꝫ dꝫ ad aiuꝫ reuocare ⁊ tē
agē actiõe iiuriaꝝ. 36. q. j. c. lex illa. §. Cũ g̃: g̃ ſtuprũ nõ debꝫ A
poni ſpēs luxurie. ¶ Dõꝫ ꝙ ſtuprũ ptinet ad luxuriã: q̃ cõ- Rñdet
ſiſtit in actu venereo quo virgo defloratur: luxuria tamē eſt ad q̃ſitũ
circa venerea g̃ ſtuprũ ē ſpēs luxurie. ¶ Pro q̃ ꝯſiderãdum qõnis.
ꝙ vbicũq̃ circa nãꝫ alicui⁹ vicij occurrit aliq̃ ſpãlis deformi-
tas: dꝫ ibi poni ſpēs ꝯterminata illi⁹ vicij. Luxuria ãt ē pctm̃
circa venerea exñs. In v̉gine ãt exñte ſub cuſtodia pãis ſi cor
rũpat ē ſpãlis deformitas: iõ ē ibi ſpãle pcm̃ qđ ſtuprũ dr: ⁊
hoc eſt tam ex parte puelle que corrumpitur quam ex parte
patris. Debet autē pſupponi ꝙ puella nõ corrumpatur vio
lent: q̃ tũc eēt rapt⁹ qđ ē crimē graui⁹: ſꝫ volũtarie corrũpit
Et tñ h ē q̃ ſeducit ab amatore ⁊ aſſētit: q̃ facile ē puellã vir B
ginē ſeduci: ⁊ iclinari ad libidinē. Fit g̃ qõdã piudiciũ puelle Mala
qa violat nulla pactiõe ꝯiugali pcedēte. ¶ 2o q̃ ipedit p h a ſtupri.
legitimo mrimonio ꝯhēdo. ¶ 3o q̃ ponit i via meretricãdi ⁊
pſtat ſibi magna occaſio ad h. ¶ 4o q̃ cognita ē ab vno: ⁊
iã erit ſibi difficili⁹ ꝯtinē. ¶ 5o: q̃ nullus vollet eã accipē in
vxorē